[illegible]
[illegible]ADA
A
3
[illegible]
40

F 60

11 - 9 - 11

~~4~~

~~1 - 11~~

3

28 - 42

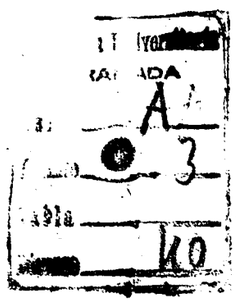

F 60

11 a - 5 - 11

4

1 11

3

28 - 42

R. 10215

JO. BAPTISTÆ

DE LUCA

VENUSINI,

S. R. E. Presbyteri Cardinalis;

THEATRUM

VERITATIS & JUSTITIÆ,

SIVE DECISIVI DISCURSUS PER MATERIAS, SEU TITULOS distincti, & ad veritatem editi in forensibus controversiis Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus pro una partium scripsit, vel consultus respondit.

LIBER PRIMUS.

De Feudis, & Bonis Jurisdictionalibus, ac Bulla Baronum; cum Decisione feudali M. C. Siciliæ, & Disceptatione D. Lælii Boscoli J. C. Parmensis.

CUM ANNOTATIONIBUS, AC DISCURSIBUS, QUI ANTEA *in Supplementis extabant, necnon aliquibus Sacræ Rotæ Romanæ recentissimis Decisionibus, & Summorum Pontificum Constitutionibus ad materias facientibus, suis locis optimè adjectis.*

VENETIIS, MDCCXXVI.
Ex Typographia Balleoniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

AD LECTOREM

Brevis notitia Authoris.

SIſtitur tibi, amice Lector, in ſuo Veritatis, & Juſtitiæ Theatro redivivus Eminentiſſimus CARDINALIS DE LUCA; ſiſtitur, ſed ornatiori quàm anteà cultu, imò & ditiori. Ut enim ii, qui veſtes acu pingunt, nonnullas in eis interſerunt gemmas, quò pretioſiores, & fulgentiores evadant: ita & modò ex his Typis prodiens hic Author, diligentia Impreſſoris effecit, ut nedum aptatis ſuo loco ſupplementis ornatior, & meliori ordine diſpoſitus exeat, ſed plurimis Apoſtolicis Conſtitutionibus, & recentiſſimis congruè appoſitis Sacræ Rotæ Deciſionibus adauctus, & ditatus, in publico Orbis Theatro clariùs effulgeat. Et ne quid ulteriùs optandum vitio gentis humanæ tibi ſuperſit, damus aliquam, brevem licèt, præclari Hominis qualitatum notitiam.

Ortus eſt honeſto genere Venuſii, Patriam ſortitus cum Lyrico Poeta communem. Legalis Theoriæ ſpatia emenſus, & Juriſconſulti titulo donatus, florente juventa ſe ad Urbem contulit, ibique in Fori luce, & uſu verſatus eſt, conſilio ne, an caſu incertum, ſed quoquomodo, bono utique fato. Illud certum eſt, quòd gravibus ſenſim negotiis adhibitus, eximium virtutis, & doctrinæ ſpecimen dedit. Mira in eo erat in cauſis cognoſcendis, earumque ponderibus examinandis accuratio: Et quia præſtabat ingenii acumine, quà juris ſenſum aperiens, quà controverſiarum laqueos enodans, æquitati ut plurimum ſtudens, gladio diſtinctionis diſſidentium ſententiarum quaſi Gordianum nodum dirimebat. Hinc contigit, ut brevì illuſtre inter Advocatos nomen ſit adeptus, ſemperque retinuerit. Cæterùm labentis ſuæ familiæ ſuperſtes; ætateque jam fatiſcente, ſpei ſuæ navim mutata velificatione aliò dirigere ſtatuit; Sacris igitur initiari, & Sacerdos fieri voluit, non ſine ſenſu etiam à negotiis ſe impoſterum abſtinendi, & Deo, ſibique vivendi. Sed ne tantus Vir Curiæ Romanæ deeſſet, laudatiſſimæ memoriæ INNOCENTIUS XI. obſtitit, qui ſtatimatque ad Summi Pontificatus apicem fuit evectus, ad ſe accerſitum, Auditoris ſui primùm, mox ſupplicum etiam Libellorum Secretarii titulo, & honore decoravit. Quibus in muneribus univerſæ Curiæ expectationi peregregiè reſpondit, eaque ita adminiſtravit, ut innocentiæ, æqui-

æquitatis, & juſtitiæ, nulla cupiditatis, avaritiæque ſuſpicione, præclarum ſe cunctis lumen, & exemplar exhibuerit; unde prælibatus Pontifex, ejus virtutibus permotus, Virum benemerentem, quocum graviora negotia communicabat, quemque ad interiora de Republica Conſilia admittebat, in ampliſſimum Purpuratorum Patrum Senatum adlegit, pluribuſque Sacris Congregationibus adſcripſit. At meritis ſuis parta dignitate non diù frui licuit, nondum enim elapſo biennio (ut eſt rerum humanarum inconſtantia) non tam ætate, quàm laboribus, curiſque confectus, Vir longè clariſſimus extinguitur; ſed illius memoria

Clareſcit ſeclis innumerabilibus.

Statura fuit procera, facie decora, inceſſu & geſtu gravis, vivida in dicendo energia, illuſtri facundia, viſu demùm, & auditu juxta venerabilis. Accedebant corporis dotibus inſignia animi ornamenta, abſtinentia, pudicitia, Juſtitiæ amor, juncta æquitate & prudentia; qua ratione ejus domus, dum Advocati munus exercuit, ut de Scævolæ Juriſconſulti veſtibulo narratur, magnorum hominum frequentia, & ſplendore coruſcabat. Reliquit vivens Juriſprudentum Reipublicæ hoc Juſtitiæ, & Veritatis Theatrum, in quo quas præclari Juriſconſulti partes egerit, dùm Liber ſit animi ſpeculum, ejus Reſponſa ſapientiæ, & prudentiæ plena oſtendunt: Stylus præterea eſt facilis, non caligine obſitus, ac mentis aciem effugiens; ſed more Romano planus, perſpicuus, atque omnium intelligentiæ ultrò ſe offerens. Nec tamen defuere qui in ipſum, utpotè in Doctoribus allegandis nimis parcum, inveherent; ſed homo ſapiens, qui noverat à forenſibus Rabulis, & Leguleiis has ut plurimum allegationes ad pompam, non ex neceſſitate expiſcari, & congeri, ut doctiores apud non doctos appareant, earum inutilem, & ſuperfluam farraginem neglexit; ſed in aſſerenda propoſitionum veritate ex penetralibus Juriſprudentiæ ipſarum deprompta ratione, legaliter philoſophando, æquivoca detegendo, & fallacias repellendo totus fuit; ſatius ducens ex ſuccipleno diſcurſu ratione animato, Pauli, Labieni, & aliorum veterum Juriſprudentum veſtigiis inſiſtere, quàm ariditate judicii languentibus argumentis, & ſine ratione fermè enectis, ſubſidium à vana, & pompoſa Doctorum allegatione ſumere: Punctuales tamen, & ad rem facientes doctrinas non contempſit, ſed veneratus eſt, & allegare non omiſit, ut ejus volumina evolventi patebit. Hæc te ſcire volui Lector, & valere.

S E-

SERIES LIBRORUM

Continentium Materias totius Operis.

L I B. I.

De Feudis, & bonis Juriſdictionalibus, ac Bulla Baronum.

L I B. II.

De Regalibus,
Hoc eſt,
Officiis venalibus, locis Montium, aliiſque juribus cum Principe ſeu Republica, Vectigalibus, & gabellis, ſalinis, & mineralibus, monetis, viis publicis, fiſco, & aliis de quibus *in cap. unico, quæ ſint Regalia.*

L I B. III.

De Juriſdictione & Foro competenti.

P A R S II.

De Præeminentiis, & Præcedentiis.
Sub quibus
De Jure Cathedratico, Metropolitico, Nobilitate, Civilitate, & aliis juribus honorificis.

L I B. IV.

De Servitutibus Prædialibus, Uſufructu, & utroque retractu.

P A R S II.

De Emphyteuſi.

P A R S III.

De Locatione, & Conductione.

L I B. V.

De Uſuris, & Intereſſe.

P A R S II.

De Cambiis.

P A R S III.

De Cenſibus.

P A R S IV.

De Societatibus Officiorum.

L I B. IV.

De Dote, Lucris dotalibus, & aliis dotis appenditiis.

L I B. VII.

De Donationibus.

P A R S II.

De Emptione & Venditione.

P A R S III.

De Alienationibus, Contractibus, Obligationibus, & pactis in genere.

P A R S IV.

De Tutoribus, Procuratoribus ad negotia. Adminiſtratoribus, & aliena negotia gerentibus.

L I B. VIII.

De Credito & Debito, Creditore & Debitore.

L I B. IX.

De Teſtamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus.

P A R S II.

De Hærede, & Hæreditate.

P A R S III.

De Legitima, Trebellianica, & aliis detractionibus.

L I B. X.

De Fideicommiſſis, Primogenituris, & Majoratibus.

LIB.

LIB. XI.

De Legatis.

PARS II.

De Succeſsionibus ab inteſtato.

PARS III.

De Renunciationibus.

LIB. XII.

De Beneficiis Eccleſiaſticis in genere.

PARS II.

De Canonicis & Dignitatibus, Capitulo, electione, & actibus capitularibus.

PARS III.

De Parocho, & Parochiis.

LIB. XIII.

De Jurepatronatus.

PARS II.

De Penſionibus Eccleſiaſticis.

LIB. XIV.

De Regularibus, & Monialibus.

PARS II.

De Matrimonio, Sponſalibus, & Divortio.

PARS III.

De Decimis, Oblationibus, & Eleemoſynis.

PARS IV.

Miſcellaneum Eccleſiaſticum, de Immunitate Eccleſiaſtica, locali, reali, & perſonali, & de Epiſcopis, Prælatis, & Clericis; ac etiam de Cenſuris, Miſsis, Proceſsionibus, & aliis materiis Eccleſiaſticis.

PARS V.

Annotationes practicæ ad Sacrum Concilium Tridentinum in rebus concernentibus Reformationem, & Forenſia.

LIB. XV.

De Judiciis, & Judicialibus.
Hoc eſt,
De ſententia, & rejudicata, executione, Attentatis, Judice, Advocatis, Procuratoribus, expenſis, & aliis ad materiam Judiciorum.

PARS II.

Relatio Curiæ Romanæ circa Forenſia.

PARS III.

Conflictus Legis, & Rationis, ſive obſervationes in iis Legalibus propoſitionibus, quæ rationi repugnare videntur, vel illa carere.
Et in fine opuſculum: *Dello Stile Legale.*

LIB. XVI.

Repertorium, ſeu Index generalis totius Theatri.

LIB. XVII.

Tractatus de Officiis Venalibus vacabilibus Romanæ Curiæ.
Jura, ſeu Documenta ſuper ſuppreſsione Collegii Secretariorum Apoſtolicorum; de Locis Montium non Vacabilium Urbis, unà cum Conſtitutionibus, Reformationibus, & Proviſionibus ſuper dictis Locis Montium.

LIB. XVIII.

Commentaria ad Conſtitutionem INNOCENTII XI. de Statutariis Succeſsionibus, cum Particulis Statutorum, & Legum excludentium fœminas propter maſculos, tam intra Statum Eccleſiaſticum, quàm extra illum.
De Penſionibus Eccleſiaſticis ad ornatum Conſtitutionis ejuſdem Pontificis, de illis ultra medietatem non transferendis.
Cum variis Indultis transferendi, ac retinendi Eccleſiaſticas Penſiones.

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in hoc primo Libro de Feudis, Bonis Juriſdictionalibus, & Bulla Baronum.

DISC. I.
Senogallien. Caſtrorum.
De facultate ſubinfeudandi competente de jure, vel ex lege Inveſtituræ. Et quando devoluto feudo devolvatur ſubfeudum. Quando ſubinfeudatio dicatur facta in fraudem, & quæ requirantur ad ſubinfeudationis validitatem. Et aliqua de Bulla Pii V. de non ſubinfeudando.

DISC. II.
Comaclen. Vallium.
Bona ſita intra fines feudi, an præſumantur feudalia, vel allodialia, ad effectum videndi, cuinam incumbat onus in caſu devolutionis, unam, vel alteram qualitatem probandi, an Domino, vel hæredi feudatarii; Qua occaſione agitur de eadem materia reſpectu controverſiarum inter Feudatarium, & Vaſſallos.
Piſcheriæ, ſeu Piſcheriarum emolumenta, an & quando ſint de Regalibus. Quando aquæ dicantur maris, & publicæ, vel potiùs ſtagnantes, & privatæ.

DISC. III.
Piſauren. Molendinorum.
Bona per Civitatem infeudatam poſſeſſa, & per eam tradita Feudatario, an cenſeantur data tamquam Principi, & Feudatario, vel tamquam privatæ perſonæ; Et an devoluto feudo illa remaneant hæredum recipientis, vel redeant ad Civitatem dantem, vel potiùs tamquam feudo incorporata, cum ipſo feudo ad Dominum devolvantur.
Præſcriptio an profit Feudatario contra Dominum directum.
Et aliqua remiſſivè de articulo, an quod poſſidetur à Feudatario intra fines feudi dicatur feudale, vel allodiale, & præſertim molendina, & bona quibus aliqua juriſdictio annexa eſt; Et quando dicantur bona habere annexam juriſdictionem.

DISC. IV.
Firmana Feudorum.
De Conſtitutione Pii IV. revocatoria infeudationum, ac de Conſtitutione Gregorii IX. prohibente infeudationes ſine aſſenſu Cardinalium, quomodo procedant.
Infeudatio quando dicatur gratuita, & ex gratia, & quando ex cauſa oneroſa, & correſpectiva.
De Bulla Pii V. de non infeudandis, an capiat conceſſiones præcedentes, effectum ſortituras poſtquam dicta Bulla emanavit.
Prorogatio antiquæ inveſtituræ, an ſit nova conceſſio, & diverſa, & an faciat feudum novum.
Conceſſio facta habenti feudum, vel officium ad certum tempus, an duret pro tēpore prorogato.

DISC. V.
Urbevetana Feudi.
Feudum, quod prætenditur ex aliqua cauſa devolutum, ſi eidem concedatur, an dicatur novum, vel antiquum; Et an nova conceſſio dicatur potiùs remiſſio pœnæ, & caducitatis, quàm verè conceſſio nova.
An ob canones non ſolutos feudum devolvatur ipſo jure, vel requiratur ſententia declaratoria.
Card. de Lucâ Lib. I.
De Conceſſionibus, & actibus factis per Bonifacium IX. & alios Pontifices durante Schiſmate, an ſint revocati per Concilium Conſtantienſe.

DISC. VI.
Eugubina, ſeu Civitatis Caſtelli Caſtri.
Caſtrum an præſumatur feudale, vel allodiale; Et cui incumbat unam, vel alteram qualitatem probare, an ſcilicet Domino agenti ad devolutionem eſſe feudale, vel hæredi Feudatarii defuncti eſſe allodiale; Et quatenus aliquæ feudalitatis probationes, vel indicia concurrant, an exindè reſultet excluſio fœminarum. Et aliqua de ſubfeudo regulando à natura feudi; Et an omnia caſtra poſſeſſa, vel conceſſa per Duces Urbini dicantur ſpectare ad illum Statum, ſeu Ducatum.

DISC. VII.
Mantuana Feudi, ſeu bonorum.
Subfeudi devolutio per lineam finitam, vel alium caſum, an fiat ad ſubinfeudantem, & Dominum immediatum, vel ad infeudantem, & Dominum directum mediatum.
Et quando ſubfeudum tranſeat in feudum directum, & in capite.

DISC. VIII.
Mutinen. Feudorum.
De ſucceſſione ad defectam portionem feudi, quod per plures lineas poſſidebatur, an æqualiter debeatur per jus accreſcendi, vel non decreſcendi omnibus lineis ſuperſtitibus, non curata graduum inæqualitate, vel potiùs in ea ſuccedatur juxta ordinem proximitatis, & quomodo iſta regulanda ſit, an à perſona ultimi morientis, vel ab illa primi acquirentis. Et de natura, qualitate, & diſtinctione feudorum juris Francorum, vel Longobardorum, & quæ ſint dividua, vel individua.

DISC. IX.
Mutinen. Feudi.
An & quomodo feudum dividuum, quod dici ſolet juris Longobardorum, poſſit per Feudatarium de Principis conſenſu erigi in primogenituram, ac effici feudum individuum in præjudicium agnatorum.
Erecta ſuper feudo dividuo, dignitate Ducis, Comitis, vel Marchionis de ſui natura individua, num alteret naturam feudi, ac illud facit individuum, vel ſolùm ipſa dignitas prærogativam habeat primogenituræ, feudo remanente in ſua natura antiqua.
Feudum novum permutatum cum feudo antiquo, ſeu in illius locum ſubrogatum, an dicatur novum, vel antiquum, & quid ſi hujus novi valor longè excedat illum antiqui, an in hac parte excedente dicatur feudum novum.

DISC. X.
Mantuana Feudi.
De eadem materia diſcurſus præcedentis, ſcilicet, an feudum ex pacto, & providentia antiquum poſſit erigi in primogenituram, & an ab eo ſemel erecta poſſit recedi.

Et de qualitate feudorum Episcopatus Mantuæ.

DISC. XI.

In eadem.

In successione feudorum, quæ pro masculis, & fœminis concessa sunt, an masculus remotior excludat fœminam proximiorem.

Feudum, quando dicatur rectum, & proprium, & quando impropriatum; Et an qualitas alterativa corrumpat in totum substantiam feudi, illudque omninò impropriet, vel potiùs inducat impropriationem in ipsa parte, seu qualitate alterata, firma in reliquis remanente ejus natura.

Et an Statuta Laicorum attendenda sint ad regulandam inter laicos successionem super feudis, & bonis ecclesiasticis, quæ originariè proveniunt à Principe laico.

DISC. XII.

Parmen. Feudi.

An primus acquirens feudum emptitium cum titulo oneroso, & cum clausula feudi antiqui, de illo disponere possit sine assensu ad favorem unius ex filiis, illum gratificando, alios verò eorumque descendentes excludendo, seu postponendo cum erectione primogenituræ, seu fideicommissi particularis, vel cum alia dispositione; Et quatenus id facere non possit in ipso corpore feudi, an eamdem dispositionem gratificativam facere valeat de integro ejus pretio, seu valore, ad ejus restitutionem gravando feudi successores necessarios, & à lege investituræ vocatos.

DISC. XIII.

Panormitana successionis feudorum.

De capacitate fœminarum in successione feudorum in utriusque Siciliæ Regnis, earumque concursu cum masculis ejusdem vel diversæ lineæ vel gradus.

Et an neptis ex primogenito excludat patruum, & sic filium masculum secundogenitum, vel ejusdem secundogeniti filium masculum ex beneficio repræsentationis, seu lineæ, tam in linea descendenti, quàm in collaterali, præsertim attentis capitulis Regni Siciliæ ultra Pharum; Et aliqua de istorum capitulorum dispositione, & interpretatione in concursu masculi minoris ætate ex masculo secundogenito, & masculi æqualis gradus, sed ætate majoris ex fœmina, vel etiam ex masculo tertiogenito.

De refutatione feudi cum aliqua reservatione, an & quando valeat, itaut abdicet jus à refutante; Et quatenus valeat, an censeatur personalis, & si refutatarius supervivat. Refutatario præmoriente, an refutans redeat ad feudum jure successionis, vel potiùs jure solutionis.

An ad effectum successionis attendendum sit tempus refutationis, vel potius tempus mortis refutantis.

Et aliqua de renunciatione successionis feudorum per unum alteri agnato facta, an sit personalis, itaut defecto renunciatario, salvum remaneat jus renunciantis, vel potiùs eo excluso jus aperiatur aliis, quamvis remotioribus, potissimè ubi renunciatio est per viam transactionis.

DISC. XIV.

Neapolitana, seu &c.

An, & quando fœmina secundogenita innupta, & ut dicitur *in capillo*, excludat fœminam primogenitam maritatam, & dotatam, ad Constitutionem Regnorum utriusque Siciliæ incipien. *Ut de successionibus.*

DISC. XV.

Anconitana Feudi.

An filii legitimati per subsequens matrimonium succedant in feudis.

DISC. XVI.

Venusina seu &c.

An & quando milites Sancti Joannis Hierosolymitani, vel aliarum militiarum hujusmodi, sint capaces successionis, & retentionis feudorum, & an hæc sint incompatibilia cum Prioratibus, seu Commendis militaribus; Et quid de clericis sæcularibus, vel novitiis Regularibus, præsertim in Regno Neapolitano.

Et quatenus feudum deferatur novitio, vel clerico in minoribus existenti in statu retractabili, sed adhuc indeterminato, an unum vel alterum statum eligere velit, qualis prodita sit cautela præjudiciorum præservativa.

DISC. XVII.

Venafren seu Romana successionis feudorum.

An clerici sint capaces successionis feudorum existentium in Regno Neapolitano, quomodo, & quando; Et de tenuta, quæ datur Clericis in feudis.

DISC. XVIII.

Amalphitana.

An clericus sit capax feudi, vel legati usufructus feudi in Regno Neapolitano, & an possit, vel admitti soleat ad tutelam, seu baliatum Feudatarii, & quando clericus possit esse tutor.

Legato feudo, seu ejus usufructu, an hæres teneatur legatario ad æstimationem.

DISC. XIX.

Romana Legitimæ.

Feudum primogenito debitum, an & quando imputetur in legitimam, & quatenus debeat imputari, an possit primogenitus recusare feudum, ac petere legitimam in aliis bonis magis utilibus.

De assumpto, quod feudum est legitima primogeniti, quomodo intelligatur, & quanta sit legitima primogeniti in feudo novo, vel antiquo hæreditario, & de differentia inter utrumque ad effectum gravaminis.

Aliqua de collatione pretii feudi, quam primogenitus tenetur erga secundogenitos.

Acceptatio feudi ejusque possessio an & quando in proposito præjudicet.

Feuda an censeantur de bonis melioribus, vel de pejoribus, & quomodo æstimentur in concursu allodialium &c.

DISC. XX.

Romana, seu Fossanen. fructuum.

An feudum dari possit in dotem, atque fœmina simpliciter nubente, omniaque ejus bona in dotem constituente, an censeantur comprehensa bona feudalia; Et quatenus non, an vir feudi fructus percipiens faciat suos, vel teneatur ad restitutionem.

DISC. XXI.

Eadem.

De contributione ad debita Feudatarii defuncti facienda per hæredem in feudalibus, & illum in allodialibus; Et an possit aliter per Feudatarium morientem disponi, gravando unum solum.

Hærede in feudalibus non agnoscente, vel repudiante successionem, itaut ex lege investituræ feudum alteri proximiori aperiatur, an iste teneatur ad dictam contributionem, eo modo, quo per morientem ordinata fuit.

DISC.

DISC. XXII.

Romana contributionis de Columna.

De eadem materia contributionis inter hæredes patrimonii feudalis, & allodialis.

Et an id procedat, ubi patrimonia sunt posita in diversis Provinciis, vel Principatibus.

DISC. XXIII.

Romana donationis sciat. 30. m.

Census, vel creditum acquisitum per Feudatarium super feudo per ipsum possessio, an extinguatur, vel potiùs subsistat, eoque defuncto spectet ad ejus hæredem allodialem.

Vel saltem hæreditati allodiali debeatur dicti census, vel crediti extincti summa æquivalens tanquam melioramenti pretium.

Et de confusione actionum ejus, qui est creditor Feudatarii defuncti, & succedat in feudo, &c.

DISC. XXIV.

Neapolitana feudi.

In feudis non datur simulatio, neque intrat regula, plus valere, quod agitur &c. sed attenditur nudum factum, illeque dicitur feudatarius, sub cujus nomine quæsitum fuit feudum, quamvis de aliena pecunia, & animo acquirendi pecuniæ domino.

Feuda, an sint de melioribus, vel pejoribus bonis, quomodo æstimentur, & an pupillo expediat vendere feudum, ut ex pretio acquirat annuos redditus majoris fructus.

DISC. XXV.

Ianuen.

Debita soluta per primogenitum successorem feudi ex præcepto primi acquirentis, sed erectionis primogenituræ, an repetantur à successoribus in ea, & transmittantur ad hæredes allodiales; Et aliqua de contributo inter successores duplicis patrimonii feudalis, vel allodialis, quando cesset, ac debitum spectet ad unum patrimonium tantùm.

DISC. XXVI.

Romana crediti dotalis.

De assensu generali competente ex gratia, favore dotium super feudis in Regno Neapolitano, an & quando locum habeat, & quomodo intelligatur; Et aliqua de paragio debito fœminis super feudis.

DISC. XXVII.

Nullius Provinciæ Baren. melioramentorum.

Feudatarius feudo privatus, & deinde ad illud restitutus, quæ melioramenta reficere teneatur ei, qui hoc medio tempore ex domini directi investitura idem feudum possedit, & quomodo hæc melioramenta sint æstimanda.

Et de restitutione Feudatarii rebellis ex capitulis, & conventionibus pacis, an dicatur gratia importans novam concessionem, vel potiùs omnimodam restitutionem in pristinum statum jure postliminii, & reviviscentiæ, seu excitationis antiqui dominii.

DISC. XXVIII.

Campanien. relevii.

De materia relevii, & tappeti solvendorum Regiæ Curiæ defuncto feudatario per novum Feudi successorem, quomodo, & de quibus bonis sit solvendum.

DISC. XXIX.

Minerbin. census.

An instrumentum rogatum per Notarium vassallum probet contra Baronem, vel pro eo in Regno Neapolitano, & an contractus possit aliunde probari, itaut substineatur.

DISC. XXX.

Romana census.

De Constitutione Regni *Constitutionem Divæ memoriæ* concedente facultatem veniendi adversùs factum proprium, & revocandi alienationem feudi; Et an procedat quoad distractum, ac voluntarium recessum ab alienatione jam facta, & Regio assensu roborata.

DISC. XXXI.

Bojanen. feudi.

Revocata emptione, seu venditione feudi in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, an veniant per emptorem restituendi fructus, & per venditorem solvendum interesse pretii accepti; Et quid si hoc interesse excedat fructus feudi.

DISC. XXXII.

Neapolitana seu Caputaquen.

Quomodo, & de quibus corporibus deficientibus præstanda sit evictio per venditorem feudi. Et quando intrent termini evictionis vel rei non traditæ.

DISC. XXXIII.

Romana Legati.

An & quando Feudatarius citari, & conveniri possit in feudo, seu in eo foro, cui feudum subjacet quamvis ipse ratione, tam originis, quàm domici, lii, sit alterius fori; Et aliqua de judicio legis *diffamari*, an scilicet illius intentator sit actor, vel reus.

DISC. XXXIV.

Cusentina prætensis juris pascendi.

An & quando Castra, vel alia bona concessa per Regem Ecclesiæ, censeantur concessa in feudum, vel in allodium ad effectum competentiæ fori in causis, quæ occasione ejusdem rei concessæ tractandæ sint.

DISC. XXXV.

Hydruntina Bonorum.

Bona possessa per particulares intra feudum, an & quando censeantur feudalia seu feudo redditicia; Et quatenus sint talia, quales effectus exindè resultent, tam circa devolutionem in casu lineæ finitæ, quàm circa prohibitionem alienationis.

DISC. XXXVI.

Montis Pelusii Prælationis.

De jure protomiseos competente ratione sanguinis in feudis, an locum habeat in Feudis Regni Neapolitani qualitatem hereditariam admixtam habentibus; Et quid ubi agitur de venditionibus judicialibus, & subhasta.

DISC. XXXVII.

Ianuen. Iuris protomiseos.

De jure protomiseos, seu redimendi, an & quando competat filiis, vel agnatis adversùs emptorem feudi; & de fideicommisso, an capiat feuda, & quæ.

DISC. XXXVIII.

Romana, seu Sabinen. Prælationis.

De jure protomiseos, seu prælationis adversùs extraneum emptorem, an competat consorti, qui feudi, seu Castri, vel jurisdictionis partem cum venditore possidebat, quomodo, & quando competat.

DISC. XXXIX.

Ferrarien. Bonorum.

Concessio feudi rustici an censeantur facta ad corpus, vel ad mensuram; Et Feudatario confundente fines, cui incumbat onus illos distinguendi, ac probandi identitatem feudi, ejusque fines, & quantitatem; Et an bona per Feudata-

rium quæsita, & cum feudo confusa efficiantur feudalia.

DISC. XL.

Ferrarien. juris piscandi.

Devoluto feudo, an expirent concessiones factæ per Feudatarium.

Concessio facta ad beneplacitum, an expiret per mortem concedentis, vel per Feudi, & dignitatis expirationem.

An prima concessio censeatur revocata per secundam alteri factam; Et devoluto Feudo dignitatis, an duret dignitas.

DISC. XLI.

Reatina Castrorum.

In investituris feudalibus, aliisque contractibus super Castris, & bonis jurisdictionalibus, vel similibus, an numerus pluralis resolvatur in singularitates, itaut pactum devolutionis vel reversivum, conceptum in persona plurium verificetur in persona aliquorum ex eis; Et aliqua de materia juris accrescendi in feudo vel emphyteusi. Et de successione legitimatorum in feudis seu Castris, & bonis jurisdictionalibus.

DISC. XLII.

Romana annui redditus.

Annuus redditus pecuniarius per Principem concessus Feudatario, in locum, seu excambium feudi ablati, an dicatur feudalis, ac jure feudi in successione regulandus.

DISC. XLIII.

Placentina Successionis.

Pendente controversia possessionis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium inter hæredem paganicum prætendentem illa esse allodialia, & agnatum prætendentem esse feudalia, cujus eorum potior esse debeat conditio in possessorio adipiscendæ, vel retinendæ; Et quando unus possidens dicatur alteri legitimus contradictor; Et aliqua super Statuto de continuanda possessione bonorum defuncti in hæredem, an suffragetur Forensibus, vel Civibus fictis ex privilegio.

Et de feudo redacto ex privilegio Principis ad allodium, an hujusmodi privilegium præjudicet agnatis à lege investituræ vocatis.

Et quando sententia lata cum agnato prædecessore super successione feudi, vel feudali qualitate, præjudicet agnato successori venienti ex persona propria.

DISC. XLIV.

Ariminen. Evictionis Castrorum.

Venditis castris, & secuta illorum devolutione ob lineam finitam, an & quando debeatur evictio, utpote secuta de natura rei; Et an castra censeantur vendita tamquam feudalia, vel tamquam allodialia.

De facultate testandi concessa alicui Feudatario de feudis, & castris, quomodo intelligenda sit, & an sit realis, itaut sit cessibilis, ac transmissibilis in extraneum castrorum, & feudorum emptorem, vel potiùs personalis.

Et erecta in castris allodialibus, seu feudalibus ad quoscumque transitoriis, dignitate, seu titulo cum ordine primogenituræ ad certum genus, seu lineam restricta, an defecta linea devolvantur castra, vel potiùs transeant ad hæredes, & successores, ad quos aliàs absque dicta erectione transirent.

DISC. XLV.

Ariminen. Castrorum.

An Dignitas, seu titulus adjectus feudis, vel castris aliàs liberæ dispositionis, cum ordine primogenituræ, ita qualificet eorumdem feudorum, seu castrorum successionem, quòd ista cum eodem ordine regulari debeat, etiam post cessatum titulum; Et an primus acquirens, qui cum auctoritate Principis primogenituram ordinavit, possit hoc non obstante disponere de dictis feudis, vel castris, dictum ordinem successionis immutando.

DISC. XLVI.

Bononien. Bonorum de Fontanis.

De feudo acquisito per patrem pro se, & filiis, an pro istis quæsitum censeatur ordine simultaneo, & æquè principaliter ab initio, vel potiùs ordine successivo.

Et an illud, vel ejus pretium esse dicatur in hæreditate primi acquirentis; Et quid de dignitate, seu titulo eidem feudo annexo.

DISC. XLVII.

Romana seu Perusina bonorum.

Transactio inita inter Dominum directum prætendentem devolutionem feudi, & eum, qui prætendat ad ejus favorem investituræ durationem, an comprehendat bona allodialia, & jura, intra, vel extra feudum existentia, ad quæ ex diverso jure transigens agat.

Quando prædia, & bona existentia intra fines feudi censeantur feudalia, vel allodialia.

Aliqua incidenter de capacitate Religiosi facti Episcopi in successione feudi; Et aliqua ad materiam Bullæ Baronum, an scilicet ea cadat in illo emolumento, quod successor Baronis debitoris habuit ex transactione à Domino directo in præmium suæ prætensionis super successione feudi, Et de annua responsione correspectiva ad renunciationem bonorum, quando cessare debeat.

DISC. XLVIII.

Albanen. seu Pedemontana Bonorum.

Pretium feudi, an sit feudale, & subrogatum loco feudi, itaut pertinere debeat ad eos, qui ex lege investituræ ad ipsum feudum vocati sunt, si idem feudum adhuc remanet in genere vocato per investituram; Et quid de bonis ex eodem pretio quæsitis. Et de facultate disponendi competente primo acquirenti.

DISC. XLIX.

Camerinen. Castrorum.

An in transactione inita inter duos contendentes de pertinentia feudi, requiratur assensus Domini, & an inita sine illo afficiat successores, etiam jure proprio venientes; Et quid ubi feudum est merè hæreditarium; Et quando dicatur tale.

Et de assensu, seu beneplacito præsumpto ex lapsu temporis, sive ex aliis præsumptionibus, & adminiculis.

DISC. L.

Nullius seu &c. Vendicationis Feudi.

An primogenitus, cui ex lege investituræ, seu ex ordinatione majorum debita erat integra successio feudi, admittendo secundo genitum ad ejusdem feudi possessionem, & venditionem, cùm æquali participatione pretii, sibi præjudicet, necne, itaut portionem à secundogenito venditam possit nec ne vendicare, seu agere ad pretium contra eumdem secundogenitum.

DISC. LI.

Feretrana servitiorum.

Devoluto feudo, an ea servitia, munera, commoditates, & emolumenta, quæ vassalli præstabant

bant Feudatario, præstari debeant Cameræ, seu Domino directo.

DISC. LII.

Farfen. Bonorum.

Annus, & dies à jure feudorum præscriptus ad petendam renovationem investituræ, an & quando possit per Dominum abbreviari, & quid in emphyteusi. Et de natura concessionum Abbatiæ Farfensis.

DISC. LIII.

Mantuana successionis.

De capacitate fœminarum in successione feudorum Ecclesiæ Mantuanæ, & de diversis illius investituræ formulis.

DISC. LIV.

Massanen. Castrorum.

Clerici, & personæ ecclesiasticæ, an, & quando sint capaces successionis Feudorum, & quando feudum dicatur Ecclesiasticum, vel laicale, & an subfeudum possit esse diversæ naturæ ab ipso feudo.

DISC. LV.

Eadem.

De competentia fori causæ feudalis, coram quo scilicet cognoscenda & tractanda sit controversia inter Dominum & feudatarium super feudi devolutione.

DISC. LVI.

Eadem.

Recognoscens ab alio in feudum locum, seu castrum proprium, an recognoscere etiam videatur totum territorium, omniaque bona aliàs libera, & allodialia intra ejusdem castri fines per ipsum recognoscentem possessa, itaut in casu devolutionis, omnia tamquam feudalia devolvantur, vel potiùs devolvatur solum castrum, reliquis in patrimonio allodiali remanentibus.

Pendente lite seu dubio inter Dominum, cui feudum est devolutum, & hæredem feudatarii defuncti super qualitate bonorum, an essent feudalia, seu feudo annexa nec ne, quis interim in possessorio retinendæ vel adipiscendæ obtinere debeat; Et de propositione quòd Fiscus non litigat manibus vacuis, quomodo, & quando procedat; Et de cumulatione possessorii cum petitorio.

DISC. LVII.

Romana annuæ præstationis, seu pretii minutorum.

Obligatio facta per Feudatarium intuitu feudi, seu pro rebus occasione feudi quæsitis, an cesset, & resolvatur amisso feudo, non per devolutionem, vel culpam, sed ob occupationem ab inimicis Domini.

Et quid secuta ejusdem feudi recuperatione cum vi bellica, num intret ratio postliminii pro dictæ obligationis reviviscentia. Et aliqua de pacto resolutivo super hujusmodi obligationibus adjecto in cujus gratiam illud appositum censeatur.

De expensis belli factis per Dominum pro recuperatione feudi ab inimicis, an refici debeant per Feudatarium; vel econversò factæ per Feudatarium, an refici debeant per Dominum.

Tempus belli, seu aliàs calamitosum, & impeditum, an computandum sit in termino conventionali; Et aliqua de mineralibus, an pro eorum pretio debeantur fructus recompensativi, ut super eis paciscì liceat citra labem usuræ.

DISC. LVIII.

Ianuen. Venæ.

Feudatarius expulsus à feudo per inimicos Domini, an secuta recuperatione, vendicet ejusdem feudi fructus ab emptoribus, qui illos emerunt ab eisdem inimicis seu occupatoribus, ante vel post recuperationem: Et aliqua de materia postliminii, ac de justitia vel injustitia belli; Et quando capta in bello fiant capientium irrevocabiliter.

DISC. LIX.

Massanen. renovationis.

An illa renovatio investituræ, quam novus successor feudi immediati, & in capite à Domino directo petere tenetur, petenda etiam sit à successore in subfeudo; Et quatenus petenda sit, an à subinfeudante, & Domino immediato, vel potiùs à Domino directo, & mediato.

Et aliqua de solutione relevii, seu alterius recognitionis pro renovatione.

DISC. LX.

Lucana jurisdictionis, seu alti Dominii, & Regalium.

Concesso castro jurisdictionali Ecclesiæ, an censeatur in feudum, vel in allodium; Et quatenus in allodium, an cum alto dominio, & cum omnimoda exemptione à Principis sæcularis jurisdictione, & superioritate etiam cum Regalibus majoribus; Et quid circa appellationes.

DISC. LXI.

Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum.

De Bullâ Pii V. de non infeudandis, an comprehendat alienationes, seu concessiones fructuum, reddituum, & emolumentorum castrorum, & locorum, quæ infeudari prohibita sunt, seu prædiorum & bonorum, quæ ipsis annexa essent. Et an penes Principem detur distinctio dominiorum, ac diversa natura bonorum in eodem castro, vel loco.

Et aliqua de conclusione, quod prohibita alienatione feudi, non est prohibita alienatio commoditatis.

DISC. LXII.

Tiburtina Castrorum.

Dominium castri, seu feudi, an esse possit duorum insolidum, quia nempè unus sit dominus castri, alter jurisdictionis, fructuum, & emolumentorum; Et an hæc dominia esse possint diversæ naturæ, unum scilicet jure feudi, alterum verò jure allodii.

Assignatio fructuum, & emolumentorum castri, vel rei, an importet illorum plenum dominium jure dationis in solutum, vel potiùs pignus, seu usumfructum, an iste sit perpetuò transmissibilis ad omnes hæredes, vel potiùs terminetur in primo, ad materiam *text. in l. antiquitas Cod. de usufructu.*

DISC. LXIII.

Civitatis Castelli contributionis.

Quando Domicelli, seu Domini inferiores castrorum, sub aliqua suprema Papæ potestate existentes, habere dicantur jura Regalia, & jus collectandi vasallos, privativè quoad ipsum Papam, itaut ad hunc effectum collectarum, aliorumque onerum, non dicantur de Statu Ecclesiastico, neque sub ejus nomine veniant; Et quæ loca sub ista nuncupatione Status Ecclesiastici veniant.

DISC. LXIV.

Eugubina Collectarum.

Dominus directus mediatus, an possit in castris, & locis subinfeudatis collectare vasallos, vel potiùs id pertineat ad Dominum immediatum; Et an devoluto feudo, jus collectandi concessum subfeudatario expiret, vel possit revocari; Et

de quibus Regalibus possit feudatarius subinfeudare.

DISC. LXV.

Sabinen. Status Montis Libretti.

De materia evictionis præstandæ in venditione feudorum seu castrorum, quando & ad quid intret ejus obligatio.

Et aliqua de angariis, & perangariis, ac de jure lignandi, & pascendi competente vassallis, & incolis in sylvis, & bonis spectantibus ad Baronem, seu castri Dominum.

DISC. LXVI.

Civitatis Castelli jurisdictionis.

De surreptione Beneplaciti Apostolici super alienatione bonorum jurisdictionalium, ob non factam mentionem litis. Et quando hæc mentio facienda sit, itaut aliàs omissio annullet gratiam.

De revocatione alienationis seu pœnitentia, quando & per quos actus explicata dicatur. Et an ob defectum Beneplaciti liceat contrahentibus pœnitere.

DISC. LXVII.

Camerinen. jurisdictionis.

De invalida alienatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito Apostolico, ejusdemque beneplaciti invaliditate, quia in eo facta non sit mentio reservationis usufructus factæ in alienatione; seu quod concessum venditioni faciendæ non realiter factam, & an illud requiratur in alienatione facta in condominos. Et aliqua de solemnitatibus *ex Constitutione Ægidiana* inductis.

DISC. LXVIII.

Tiburtina alienationis Castrorum.

De Bullis Sixti V. Clementis VIII. aliorumque Pontificum prohibentibus alienationem vel dispositionem castrorum & bonorum jurisdictionalium, an procedant in donationibus, vel alienationibus hæreditatum, & successionum futurarum, sub quibus accessoriè dicta bona veniant.

DISC. LXIX.

Romana pecuniaria de Guelphis.

De eadem Constitutione Sixti V. super prohibita alienatione castrorum, & bonorum jurisdictionalium.

Et an assensus præstitus alienationi feudi, suffragetur quoad pactum de retrovendendo. Et quatenus non, an vitietur totus contractus, vel solùm ipsum pactum remaneat vitiatum.

DISC. LXX.

Romana Castri Orciani.

Castri nomine quid veniat, & an sub eo veniant prædia, & bona in castro existentia.

Per instrumentum infeudationis an probetur dominium infeudantis ad effectum devolutionis in præjudicium tertii, quem non constat habere causam ab infeudato.

DISC. LXXI.

Romana seu &c. refutationis.

An & quando feudatarius refutare possit feudum invito domino, qui teneatur refutationem acceptare, ac feudatarium liberare, necne.

DISC. LXXII.

Tusculana bonorum vacantium.

Barones, & Feudatarii, vel Domini inferiores, Principem recognoscentes, an habeant Fiscum, & jura Fisci, & præsertim successionem in bonis vacantibus; Et an bona emphyteutica, vel locata in perpetuum veniant sub hac successione bonorum vacantium.

DISC. LXXIII.

Romana Bullæ Baronum.

De Bulla Baronum, ejusque dispositione super derogationibus fideicommissorum, pactorum, & investiturarum, quibus non obstantibus Congregatio Baronum nuncupata procedit ad venditionem bonorum ad instantiam creditorum.

In quibus casibus, respectivè locis, personis, debitis, ac bonis dicta Bulla locum habeat, de ejus rationibus; Et an dicenda veniat rationabilis, & favorabilis, vel potiùs exorbitans, & odiosa; Et de ejus moderatione per Constitutionem Urbani Octavi, cum aliis ad ejus materiam, & praxim.

DISC. LXXIV.

Romana pecuniaria de Pallavicinis.

Bulla baronum an procedat in Baronibus Status Ecclesiastici mediati, & quando locus dicatur de statu mediato, vel immediato.

An eadem Bulla locum habeat pro debitis contractis ante baroniam.

Et an illa sit favorabilis, & rationabilis, vel potiùs exorbitans, & odiosa, & de rationibus quibus innixa sit.

DISC. LXXV.

In eadem.

Subfeudatarius an veniat sub appellatione Baronis vel Domicelli ad effectum Bullæ.

An simplex Baro seu feudatarius inferioris ordinis, non habens altum dominium, possit totum feudum vel castrum subinfeudare, itaut dominii reliquias, & devolutiones retineat.

Concesso feudo, vel alia re patri, & filiis, an concessio censeatur illis facta ordine simultaneo vel successivo.

DISC. LXXVI.

In eadem.

Refutatio feudi, vel alterius rei alienari prohibitæ in proximè successurum, quoties non est pura, sed pactionata; an vitietur in totum, vel potiùs ipsa facta vitientur.

Reservatio fructuum, emolumentorum, ac jurisdictionis in feudo, vel castro refutato, an importet jus in re; Et an reservatarius dici possit Baro, & Domicellus, vel aliàs cadens sub Bulla Baronum; Et quando hujusmodi refutationes ita pactionatæ dicantur in fraudem.

Successores in feudo pacti, & provideutiæ, vel in fideicommisso jure proprio, tenentur ad expensas factas per prædecessorem, pro feudi, vel bonorum recuperatione, seu defensione, & successivè obligati remanent creditoribus ejus, qui expensas fecit.

DISC. LXXVII.

Romana restitutionis pecuniarum.

De facultatibus Congregationis Baronum. An ad ipsam spectet cognoscere & judicare de veritate, & subsistentia crediti, & ad quem spectet cognoscere de anterioritate & potioritate creditorum concurrentium.

An Congregatio possit revocare vel circumscribere sententias vel decreta judicis ordinarii; Qua occasione generaliter habetur, an & quando executor possit cognoscere de justitia, & validitate sententiæ exequendæ.

DISC. LXXVIII.

In eadem.

An mulier agens pro dotis constitutione in bonis fideicommissi, sit anterior vel potior creditoribus gravati venientibus in vim Bullæ Baronum.

De Bulla prædicta, quale jus tribuat creditoribus, an ab

an ab initio contracti debiti, vel postquam Congregatio manus apposuit, & fideicommissis derogavit, & sic an operetur ut tunc, vel ut nunc.

Et aliqua ad materiam *auth. res quæ C. commun. de legat.* circa sortem principalem dotis.

DISC. LXXIX.

Eadem.

An dispositio *auth. res quæ* procedat etiam in usuris seu fructibus dotalibus, cum eodem privilegio potioritatis, ut in præcedenti, sorti principali competente in concursu creditorum venientium in vim Bullæ Baronum.

DISC. LXXX.

Eadem.

An in bonis fratris, vel sororis viventis pro communi cum Barone, & sub ejus administratione, creditores Baronis in vim Bullæ aliquod jus habeant, utpote ab ipso possessis. Et quatenus non, an ei, cujus bona per Baronem administrata sunt, si est pupillus, vel minor, competat adversùs ejus creditores hypotheca legalis pro debitis non solutis, aut damnis causatis à sequestro, & appositione manuum Congregationis pro debitis ejusdem Baronis. Et aliqua incidenter de Statuto exclusivo fœminarum; Et an dispositio fideicommittentis de dote fœminis præstanda, censeri debeat subsidiaria ad limites *authenticæ res quæ*, vel potiùs pura, itaut debeatur etiam aliundè provisis.

DISC. LXXXI.

Romana reviviscentiæ censuum.

An eo ipso, quòd Congregatio Baronum apponit manus in patrimonio Baronis obærati, illudque sequestrat, & suscipit sub ejus administratione, cesset cursus fructuum censuum, aliorumque contractuum fructiferorum; Vel an saltem ex tempore sequutæ venditionis bonorum id sequatur.

Si pecunia ex pretio bonorum per Congregationem soluta creditori censuario, ab eo avocetur per creditorem anteriorem, an exindè prior census reviviscat, & currant fructus, & ad quam rationem; Et quid si pecunia avocata investita erat in loca montium.

DISC. LXXXII.

Romana dotium.

Bulla Baronum an operetur ut tunc, de tempore scilicet, quo debita contrahuntur, itaut ex dicto tempore jus creditoribus quæratur ad bona quamvis fideicommissaria, vel potiùs operetur ut nunc, quando scilicet Congregatio removet obstaculum fideicommissorum, vel aliorum vinculorum, itaut nunc credentibus jus quæri dicatur.

Et de concursu creditorum Baronis agentium in vim Bullæ, cum dotibus constituendis, vel restituendis ex bonis fideicommissariis, in vim *auth. res quæ C. commun. delegatis.*

DISC. LXXXIII.

Urbinaten. Prædii.

An Bulla Baronum habeat locum in Baronibus Status Ecclesiastici mediati, qui ab alio Principe feudatario dignitatis regantur, ut erat Status Urbini.

Quid post dicti Status devolutionem, per quam ille effectus est de Statu Ecclesiastico immediato.

Leges pro uno Regno vel Provincia editæ, an vigeant, & servandæ sint in Civitate vel Provincia addita, seu ex post facto incorporata.

DISC. LXXXIV.

Romana fideicommissi.

An Bulla Baronum intret pro debitis contractis post venditam, seu aliàs cessatam Baroniam, & possessionem castrorum, & bonorum jurisdictionalium.

DISC. LXXXV.

Romana donationis de Andosillis.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis durante Baronia super bonis acquisitis cum onere fideicommissi post illam dimissam, & cessatam ordinati.

An locum habeat in fideicommissis & primogenituris, adhuc vivente illorum ordinatore, & se opponente.

Pro quibus debitis Bullæ dispositio locum habere debeat, an pro contractis ex causa prodigalitatis, & dissipationum.

Quando quis ad effectum Bullæ dicatur Baro vel Domicellus; Et an quodlibet jurisdictionis exercitium illum faciat talem.

Et de Bulla Archivii Urbani VIII. per quam cessat Bulla Baronum.

DISC. LXXXVI.

Romana pecuniaria de Soderini.

Patri an acquiratur usufructus in feudis vel castris, & bonis jurisdictionalibus per filium acquisitis.

Et quatenus acquiratur, an iste solus usufructus faciat Baronem, ut intret Bulla.

DISC. LXXXVII.

Romana Bullæ Archivii.

De Bulla 117. seu 119. Urbani Octavi vulgò Archivii nuncupata, moderatoria Bullæ Baronum quoad illa fideicommissa, in quibus forma ibi præscripta servetur, an locum habeat etiam ea forma non servata, ubi creditores, fideicommissorum, & vinculorum certam habent scientiam, itaut dicta forma adimpleri possit per æquipollens.

DISC. LXXXVIII.

Romana de Theodolis.

De eadem Bulla Archivii moderatoria Bullæ Baronum, an suffragetur in melioramentis, & accessionibus factis super bonis, in quibus dictæ Bullæ forma servata est, quoties illa postmodum facta sunt, & non continentur in tabella Archivii.

DISC. LXXXIX.

Romana contributionis de Cæsiis.

Barone possidente plura fideicommissa, si in vim Bullæ alienentur, vel subjugentur bona ad unum fideicommissum spectantia, atque per ejusdem Baronis mortem Fideicommissa diversis personis deferantur, an intret contributum pro suppletione seu refectione illius fideicommissi, quod majorem scissuram vel damnum passum est; Et an in proposito Bullæ, & pro alienatione bonorum pro debitis Baronis, intret ordo inter fideicommissa ascendentium, & transversalium.

DISC. XC.

Romana pecuniaria de Maximis.

An, & quæ castrorum, & bonorum jurisdictionalium possessio, vel dominium requiratur ad inducendam baronalem qualitatem; Et an sola proprietatis possessio vel dominium sine usufructu sufficiat, vel è contra.

DISC. XCI.

Romana pecuniaria de Mareriis.

Emens castrum cum pacto de retrovendendo, ad exercitium postmodum deducto, an ad effectum

ctum Bullæ, ob illud intermedium caſtri dominium poſteà reſolutum, dicatur Baro, & Bulla intret pro debitis contractis pendente caſtri poſſeſſione vel anteà.

D I S C. XCII.

Romana pecuniaria de Maximis.

An Bulla Baronum locum habeat in locis montium, cenſibus, nominibus debitorum, ac juribus, & actionibus ad fideicommiſſa ſpectantibus.

D I S C. XCIII.

Senogallien. Bonorum.

An Bulla Baronum procedat in caſtris, & bonis de directo dominio Eccleſiarum per Baronem poſſeſſis in emphyteuſim ad certas generationes.

D I S C. XCIV.

Romana donationis de Cæſiis.

An Bulla Baronum locum habeat in debitis contractis ex cauſa donationis, quam Baro faciat famulo, vel alteri ex cauſa meritorum, & in remunerationem ſervitii.

Et aliqua ad materiam *text. in l. ſcripturas C. qui potior. in pignor. hab.* ſuper ſuſpicione antidatæ, ac fide ſcripturæ privatæ.

D I S C. XCV.

Urbevetana cenſus.

De facultatibus Congregationis Baronum procedendi ſummariè, de facto, & nullo juris ordine ſervato, etiam per extrajudiciales informationes, & abſque citatione, quomodo, & quando id procedat.

D I S C. XCVI.

Romana Prælationis

An Bulla Baronum tollat pacta, ſeu fideicommiſſa & vincula appoſita per alios quàm per majores, ex quorum jure & ſucceſſione Baro fit debitor & bona poſſedit. Vel ſolùm reſtringatur ad fideicommiſſa & vincula proprii auctoris.

D I S C. XCVII.

Romana dotis de Anguillaria.

De cautione, quam creditores ex Bulla Baronum, & ſtylo Congregationis præſtare tenentur de reſtituendo prioribus, & potioribus, ſive in caſu evictionis; Et an ad iſtam teneatur mulier agens pro reſtitutione dotis.

D I S C. XCVIII.

Romana locorum Montium.

An in concurſu creditorum Baronis ſuper pretio caſtrorum venditorum de ordine Congregationis in vim Bullæ Baronum, attendatur anterioritas juxta ordinem juris in bonis liberis, vel potiùs debeant eſſe potiores creditores, quibus ex licentia Principis quæſitum eſt jus ſuper eiſdem bonis, antequam Congregatio manus apponeret, quamvis eſſent in tempore poſteriores. Et aliqua de Conſtitutionibus Apoſtolicis ſuper prohibita alienatione bonorum juriſdictionalium, an capiant impoſitiones cenſuum, & hypothecas.

D I S C. XCIX.

Romana dotis de Cæſarinis.

De eadem materia diſcurſus præcedentis, an, & quando creditor teneatur recipere creditum ex pretio vinculato; Et quatenus cogi poſſit, an habeat actionem contra debitorem ad id quod intereſt pecuniam eſſe liberam.

D I S C. C.

Romana fidejuſſionis.

Bulla Baronum an procedat, ubi Baro eſt fidejuſſor, obligatus tamen tamquam principalis, principaliter, & in ſolidum ab initio.

Eadem Bulla an deroget fideicommiſſis conſiſtentibus in juribus, & actionibus. Et an ſucceſſori Baronis poſſidenti caſtra, & bona per Baronem poſſeſſa, detur retentio pro creditis propriis ad impediendam executionem.

Congregatio Baronum an ſe ingerat contra bona libera Baronum, in quibus nullum adeſt fideicommiſſum, vel aliud vinculum, cui derogandum ſit.

D I S C. CI.

Romana, ſeu Peruſina cenſus.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis, in quibus Baro eſt ſolùm fidejuſſor, itaut privatus non Baro ſit debitor principalis.

D I S C. CII.

Romana ſolutionis.

Solutiones factæ de ordine Congregationis Baronum ex pretio caſtrorum alienatorum debitoris, creditori ex diverſis cauſis, in quæ debita cedere debeant; Et an poſſint referri ad credita poſteriora in præjudicium eorum, qui ſunt creditores intermedii.

D I S C. CIII.

Romana damnorum.

Creditor patrimonii decocti exiſtentis ſub adminiſtratione Congregationis Baronum, qui ex pretio bonorum diſtractorum exegit ſcienter indebitum, an pro tempore quo indebitam pecuniam in manibus habuit, teneatur ad intereſſe damni emergentis, ob uſuras, quibus idem patrimonium ſubjectum fuit, cum creditoribus aliàs ex dictis pecuniis dimittendis.

D I S C. CIV.

Placentina ſucceſſionis, ſeu Caſtri.

De eadem materia de qua ſuprà *diſc.* 43. an ſcilicet & quando agnatus feudorum ſucceſſor ſit necne legitimus contradictor hæredi extraneo feudatarii morientis, in poſſeſſorio per ipſum intentato ad bona poſſeſſa per defunctum.

Et aliqua circa ultimam inveſtituram diverſam à prima, an attendenda ſit nec ne, vel potiùs prima attendi debeat.

D I S C. CV.

Camerinen. juriſdictionis.

De eadem materia de qua ſupra in hac eadem cauſa *diſc.* 67. ſuper nullitate alienationis feudi cum aſſenſu Domini, ſi hic non accedat etiam ſuper aliquo pacto accidentali, ob cujus defectum actus corruat in totum; an id procedat ſolùm in feudis, vel etiam in bonis juriſdictionalibus allodialibus Status Eccleſiaſtici, quæ per Apoſtolicas Conſtitutiones alienari prohibita ſunt.

D I S C. CVI.

Neapolitana concurſus Creditorum.

De aſſenſu ſuper obligatione feudorum dignitatis, an & quando præſtari poſſit in Regno Neapolitano per illius Proregem, vel præſtari debeat per Regem.

Et aliqua de feudo empto de aliena pecunia in perſona alterius, cujus fiat, an domini pecuniæ, vel ejus ſub cujus nomine emptum eſt, ita ut intret necne regula *plus valere, quod agitur, &c.*

Et an in feudis intret ſeparatio bonorum in concurſu inter creditores hæredis cum aſſenſu, & creditores defuncti ſine aſſenſu.

D I S C. CVII.

Taurinen. ſeu Aſten. feudis.

An & quando feudum ſit alienabile in præjudicium agnatorum; Et præſertim an alienari poſſit in agnatos comprehenſos in inveſtitura remotiores

res in præjudicium proximiorum; Et quatenus non, infra quantum tempus jus petendi revocationem alienationis præſcribatur; Et de probatione proximitatis ſeu agnatitiæ qualitatis.

Et incidenter aliqua de differentiis in hoc propoſito inter feuda regulanda ad terminos juris communis feudorum, & feuda Regnorum utriuſque Siciliæ.

D I S C. CVIII.

Uritana ſeu Ianuen. legati.

Si pro vita militia debita ſecundogenitis in feudis antiquis relinquatur eis poſt certam ætatem aliqua ſumma, an ætas ſeu tempus faciat conditionem, vel potiùs dilationem, ad effectum caducationis, vel reſpectivè tranſmiſſionis, legatario ante præfinitum tempus decedente.

Et an pro tali legato, ſeu aliàs pro vita militia debeatur intereſſe, quomodo, & quando.

Paragium debitum fœminis ex feudo an tranſmittatur per eas morientes innuptas.

Legitima primogeniti in feudo antiqui Regni Neapolitani, an ſit tertia totius feudi, nulla facta detractione vitæ militiæ, & paragii, vel potiùs tertia ejus, quod ſupereſt facta dicta detractione.

Et quomodo feuda æſtimentur, eorumque valor probetur.

D I S C. CIX.

Neapolitana ſeu Beneventana aſſiſtentiæ.

De invaliditate Regii aſſenſus ſuper obligatione feudorum impetrati poſt mortem contrahentis abſque novo conſenſu hæredis. Et quid ubi impetratus eſt eo vivente, ſed expeditus poſt mortem.

D I S C. CX.

Nullius juris protomiſeos.

An jus protomiſeos competens agnatis adversùs extraneum feudi emptorem locum habeat, ubi non alienatur ipſum feudum, ſed ſolùm ejus commoditas; Et quatenus de ſtricto jure non intret ipſum jus protomiſeos, an ad inſtar concedenda ſit prælatio, ubi agnati ſunt conſortes in poſſeſſione ejuſdem feudi; Et quale remedium eis competat, ubi res eſt in fieri, atque ad alienationem adhuc non eſt deventum.

EX SUPPLEMENTO.

D I S C. CXI.

Romana, ſeu nullius Feudi &c.

De mutatione naturæ, vel ſtatus rei, quod de allodiali efficiatur feudalis, recognoſcendo alterum in dominum, an importet reſtrictionem, cui ſubjacet feudum ab alio acceptum, juxta leges feudales; vel potiùs retineat in reliquis antiquam naturam; Et præſertim an ſub nomine hæredum veniant ſolùm illi ſanguinis, vel etiam extranei, ad eamdem materiam, de qua ſupra *diſc.* 55. & 63.

D I S C. CXII.

Toloſana Feudorum de Luxemburgo, ſeu de Ligny.

De ordine ſucceſſionis feudorum inter plures lineas, earumque maſculos, & fœminas reſpectivè; Et an idem ordo alterari poſſit per feudatarium in præjudicium ſucceſſorum.

D I S C. CXIII.

Ianuen. Feudorum.

Conceſſio feudi Patri, & filiis an cenſeatur ordine ſimultaneo, & ſucceſſivo, & quid de conceſſione facta viro, & uxori; An feudatarius alterare poſſit ordinem ſucceſſionis in præjudicium vocatorum.

Et de renovatione petenda per novum ſucceſſorem feudi, an peti valeat ante factum caſum ſucceſſionis, ſine conſenſu poſſeſſoris.

D I S C. CXIV.

Ianuen. Feudi Arquati.

An habente facultatem perverrendi ordinem primogenituræ, gratificante ſecundogenitum, deindeque revocante hunc actum, & faciente novam diſpoſitionem inutilem ob diviſionem feudi, reviviſcat prima diſpoſitio favore ſecundogeniti, vel potiùs primogenitus ſuccedat in vim inveſtituræ tamquam ab inteſtato.

D I S C. CXV.

Signina.

De feudi dividuitate, vel individuitate, & an dividuum effici potuerit individuum ex concordia, vel alia conventione in præjudicium ſucceſſorum.

Et de aliquibus ad materiam immiſſionis, vel poſſeſſionis adipiſcendæ in vim inveſtituræ.

D I S C. CXVI.

Neapolitana, ſeu Theatina refutationis.

De validitate, vel invaliditate refutationis factæ in proximè ſucceſſurum, ratione reſervationum, vel non ſecutæ regiſtrationis.

Et an filius familias feudatarius liberetur à patria poteſtate, & habeat facultatem teſtandi, & aliàs diſponendi, & de quibus.

D I S C. CXVII.

Romana concurſus Creditorum.

An prohibitio alienandi, vel obligandi Caſtra, aliaque bona juriſdictionalia, quæ reſultat ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, capiat tenutas, & prædia, quæ per Baronem, vel Domicellum ex titulis particularibus quæſita ſint, & poſſideantur intra fines ejuſdem Caſtri, ſeu loci juriſdictionalis.

D I S C. CXVIII.

Romana Palatii.

An Bulla Baronum comprehendat legata, quæ per Cardinales, aliaſque perſonas Eccleſiaſticas facta ſint ad favorem Cardinalium, & Prælatorum familiæ pro tempore; adeòut bona hujuſmodi legatis obnoxia, & poſſeſſa per Barones, cadant ſub Bulla.

Et incidenter an ille, qui rem ſuam allodialem, & liberam ab alio recipit in feudum æſtimatum pro certo pretio, dicatur primus acquirens, ut propterea ſucceſſores ad ejus debita teneantur.

D I S C. CXIX.

Romana Cenſus.

De eadem materia de qua ſupra *diſc.* 84. an ſcilicet Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis poſt venditum Caſtrum, ſi venditio facta ſit cum reſervatione dominii, pendente ſolutione pretii, ac etiam cum retentione tituli, ſeu Dignitatis.

D I S C. CXX.

Nullius ſive &c. Unionis feudorum.

An valeat conventio inter fratres, vel alios ſuccedentes in pluribus feudis dividuis ad formam juris Longobardorum de non dividendo, ſed permanendo in communione ad vitam ſub adminiſtratione natu majoris.

D I S C. CXXI.

Neapolitana adohe, ſeu taxæ.

An devoluto feudo, affecto debitis cum Regio aſſenſu contractis per feudatarium, pro quorum ſatisfactione ipſum feudum vendendum ſit, continua-

tinuari debeat in eadem taxa antiqua adohæ, ſeu donativi, vel potiùs fieri poſſit taxa nova, juxta præſentem ſtatum ipſis creditoribus præjudicialis.

D I S C. CXXII.

Nullius fructuum.

An ſub reſtitutione fructuum feudi per illius poſſeſſorem facienda, veniant pœnæ, & mulctæ, vel confiſcationes, aliaque emolumenta, obventa ab exercitio juriſdictionis; Et quatenus poſſeſſor bona ex confiſcationibus, & pœnis obventa diſtraxerit, an teneatur de proprio reficere æſtimationem; Vel potiùs feudi domino, ſeu legitimo poſſeſſori tribuenda ſit actio ad ipſorum bonorum vendicationem.

D I S C. CXXIII.

Cluſina Territorii.

De eodem puncto, de quo ſupra *diſc.*56. an ſcilicet accipiens in feudum aliquod Caſtrum, vel locum cum univerſo territorio, efficiat feudalia illa bona, quæ ipſemet jure allodii in eodem loco poſſidebat.

D I S C. CXXIV.

Cajacen. ſeu Florentina vitæ militiæ.

An primogenitus poſſeſſor feudi antiqui individui juris Francorum, teneatur præſtare vitam militiam fratri ſecundogenito Clerico, vel diviti, & aliunde proviſo.

D I S C. CXXV.

Mutinen. ſeu &c. feudorum.

An facultas per Dominum directum conceſſa feudatario alienandi, vel diſponendi, etiam in extraneos, vel agnatos, qui acquirere nollent, aliquod jus neceſſariæ ſucceſſionis dictis agnatis tribuat, ſive ad quem effectum, eorum mentio facta cenſeatur; Et aliqua de prælatione, ſeu jure protomiſeos.

D I S C. CXXVI.

Romana Pecuniaria.

An creditores debitoris decocti, cujus patrimonium poſitum fuit ſub concurſu in Congregatione Baronum, volentes venire in concurſu generali, ſeu ſeparantes bona pecuniaria, ex quorum cauſa eorum creditum proveniat, poſſint prætendere curſum fructuum, vel ſupplementum ex reliquo patrimonio univerſali adversùs poſteriores.

D I S C. CXXVII.

Ianuen. Feudorum.

De eadem materia, de qua ſupra *diſc.*11. concurſus ſcilicet fœminæ proximioris, & agnati remotioris, ratione impropriationis feudi, quod prætendatur hæreditarium, & tranſmiſſibile etiam ad extraneos.

Et quid in judicio poſſeſſorio, pendente quæſtione petitorii in negotio principali, cui decerni debeat.

Et an ſecunda, vel alia poſterior inveſtitura continens aliquam alterationem, immutet naturam feudi, vel potiùs ad limites reintegrari debeat.

D I S C. CXXVIII.

Parmen. Permutationis.

De Bulla Pii V. de non infeudando, quando intret, nec ne, præſertim in Statu mediato, & an in Caſtris confiſcatis pro delictis privatis; Et de æſtimatione bonorum juriſdictionalium quomodo facienda ſit pro regulanda utilitate contractus; Et de aliquibus ad materiam, de qua ſupra *diſc.*60. Et an vaſſalli, vel ſubditi ſint legitimi contradictores ad impediendam alienationem loci, ac mutationem Domini.

D I S C. CXXIX.

Vulturarien. Juriſdictionis.

De dominiis, & juriſdictionibus jure feudi, vel allodii poſſeſſis per Eccleſias, & incidenter de materia alienationis bonorum Eccleſiæ; Et an emptor invita Eccleſia venditrice impetrare poſſit beneplacitum Apoſtolicum; Et an pendente diſcuſſione ſuper alienationis validitate, vel invaliditate, debeat idem emptor manuteneri in poſſeſſione rei alienatæ, ſi eam non ex titulo venditionis, ſed ex diverſo locationis, & conductionis obtinuerit, cum aliis ad materiam.

D I S C. CXXX.

Nullius &c. aſſignationis Feudi.

De aſſignatione vel datione in ſolutum feudi, quam Pater faciat filio pro ſatisfactione debiti, vel cum alio onere, an valeat, & qualis effectus exindè reſultet.

D I S C. CXXXI.

Nullius devolutionis, vel confiſcationis feudi.

An, & quando feudum cadat ſub confiſcatione, & devolutione, ob delictum feudatarii, & quando delictum dicatur feudale ad hunc effectum in præjudicium ſucceſſorum; Et de natura, ſeu qualitate feudi, an ſit novum, & alienabile ad hunc effectum, vel potiùs paternum, & antiquum, cum aliis ad materiam.

D I S C. CXXXII.

Romana alienationis Tenutæ.

De eadem Bulla Piana de non infeudando, de qua pluries ſupra, quam ſpeciem bonorum capiat.

D I S C. CXXXIII.

Eadem Romana Caſtri Orciani.

De eadem materia, de qua *dicto diſc.*70. an ſcilicet, & quando dominium probetur per inveſtituram; Et quando dominium jam probatum præſcribatur, vel præſumatur amiſſum; Et probato dominio Caſtri, an exinde inferatur ad dominium prædiorum, & bonorum in eo exiſtentium.

D I S C. CXXXIV.

Vercellen. Feudi.

An, & quando feudum dici valeat per clauſulas inveſtituræ alienabile, vel tranſitorium ad fœminas.

D I S C. CXXXV.

Eadem Camerinen. Juriſdictionis.

De eadem materia, de qua *diſc.* 49. præſertim in eo, an, & quæ leges feudales attendi debeant, atque vim legum habeant in Statu Eccleſiaſtico, ſive in Principatu temporali Eccleſiæ, aliiſque feudis Eccleſiaſticis, & præſertim circa Conſtitutiones Lotharii, & Friderici Primi, ſuper prohibita feudorum alienatione.

INDEX CAUSARUM

Hoc titulo de Feudis, & Bulla Baronum, ordine Alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.

A

Albanen. ſeu Pedemontana bonorum diſc.48.
Amalphitana diſc.18.
Anconitana feudi diſc.15.
Ariminen. Caſtrorum diſc.45.
Evictionis Caſtrorum diſc.44.
Aſten. ſeu Taurinen. *vid.* Taurinen.

B

Bojanen. feudi diſc. 31.
Bonon. bonorum de Fontanis diſc.46.

C

Cajacen. ſeu Florentina vitæ militiæ diſc.124.
Camerinen. Caſtrorum diſc.49.
Juriſdictionis diſc.67.
Eadem diſc. 105.
Juriſdictionis diſc.135.
Campanien. relevii diſc.28.
Civitatis Caſtelli contributionis diſc.63.
Juriſdictionis diſc.66.
Clomacen. *vid.* Comaclen.
Cluſina Territorii diſc.123.
Comaclen. aliàs Clomacen. vallium diſc.2.
Cuſentina prætenſi juris paſcendi diſc.34.

E

Eugubina ſeu Civitatis Caſtelli Caſtri diſc.6.
Collectarum diſc.64.

F

Farſen. bonorum diſc.52.
Feretrana ſervitiorum diſc.51.
Ferrarien. bonorum diſc.29.
Juris piſcandi diſc.40.
Firmana feudorum diſc.4.

H

Hydruntina bonorum diſc.35.

I

Januen. diſc.25.
Januen. feudorum diſc.113.
Feudorum diſc.127.
Feudi Arquati diſc.114.
Juris protomiſeos diſc.37.
Venæ diſc.58.

L

Lucana Juriſdictionis diſc.60.

M

Mantuana feudi ſeu bonorum diſc.7.
Feudi diſc.10.
Eadem diſc.11.
Succeſſionis diſc.33.
Maſſanen. Caſtrorum diſc.54.
Eadem diſc.55.
Eadem diſc.56.
Renovationis diſc.59.
Minerbin. cenſus diſc.29.
Montiſpeluſii prælationis diſc.36.
Mutinen. feudi diſc.9.
Feudorum diſc.8.
Mutinen. ſeu &c. feudorum diſc.125.

N

Neapolitana Adohæ, ſeu Taxæ diſc. 121.
Neapolitana ſeu Beneventana aſſiſtentiæ diſc.109.
Seu Caputaquen. diſc.32.
Concurſus creditorum diſc.106.
Feudi diſc.24.
Seu &c. ſucceſſionis feudorum diſc.14.
Seu Theatina Refutationis diſc.116.
Nullius Aſſignationis feudi diſc.130.
Devolutionis, vel confiſcationis feudi diſc.131.
Fructuum diſc.122.
Nullius juris protomiſeos diſc.110.
Provinciæ Baren. melioramentorum diſc.27.
Nullius ſeu &c. vendicationis feudi diſc.50.
Sive &c. unionis feudorum diſc.120.

P

Panormitana ſucceſſionis feudorum diſc.13.
Parmen. feudi diſc.12.
Parmen. permutationis diſc.128.
Piſauren. molendinorum diſc. 3.
Placentina ſucceſſionis diſc.43.
Eadem diſc.104.

R

Reatina Caſtrorum diſc.41.
Romana Alienationis Tenutæ diſc.132.
Romana, ſeu Peruſina bonorum diſc.47.
Annuæ præſtationis diſc.57.
Annui redditus diſc.42.
Bullæ archivii diſc.87.
Bullæ Baronum diſc.73.
Caſtri Orciani diſc.70.
Caſtri Orciani diſc.133.

Cenſus diſc.119.
Seu Peruſina Cenſus diſc.101.
Cenſus diſc. 30.
Contributionis de Cæſiis diſc.89.
Concurſus Creditorum diſc.117.
Contributionis de Columna diſc.22.
Crediti dotalis diſc. 26.
Damnorum diſc.103.
Donationis de Andoſillis diſc.85.
Donationis de Cæſiis diſc.94.
Donationis ſcut.30.m.diſc.23.
Dotis de Anguillaria diſc.97.
Dotis de Cæſarinis diſc.99.
Dotium diſc. 82.
Seu Nullius feudi diſc.111.
Fideicommiſſi diſc.84.
Fidejuſſionis diſc.100.
Seu Roſſanen. fructuum diſc.20.
Eadem ſeu &c. diſc.21.
Seu Status Eccleſiaſtici infeudationum diſc.61.
Legati diſc.33.
Legitimæ diſc. 19.
Locorum montium diſc.98.
Palatii diſc.118.
Pecuniaria diſc.126.
Pecuniaria de Guelphis diſc.69.
Pecuniaria de Mareriis diſc.91.
Pecuniaria de Maximis diſc.90.
Alia pecuniaria de Maximis diſc. 92.
Pecuniaria de Pallavicinis diſc.74.
Eadem diſc.75.
Eadem diſc.76.
Pecuniaria de Soderinis diſc.86.
Seu Sabinen. prælationis diſc.38.
Prælationis diſc.96.
Seu &c. refutationis diſc.71.
Reſtitutionis pecuniarum diſc.77.
Eadem diſc.77.
Eadem diſc.79.
Eadem diſc.86.
Reviviſcentiæ cenſuum diſc.81.
Solutionis diſc.102.
Deo Theodolis diſc.88.

S

Sabinen. Status montis Libretti diſc.65.
Senogallien. bonorum diſc.93.
Caſtrorum diſc. 1.
Signina diſc.115.

T

Taurinen. ſeu Aſten. feudi diſc.107.
Toloſana feudorum de Luxemburgo, ſeu de Ligny diſc. 112.
Tiburtina alienationis Caſtrorum diſc.68.
Caſtrorum diſc. 62.
Tuſculana bonorum vacantium diſc.72.

V

Venafren. ſeu Romana ſucceſſionis feudorum diſcurſ. 17.
Venuſina ſeu &c. ſucceſſionis feudorum diſcurſ. 16.
Vercellen. feudi diſc.134.
Urbevetana cenſus diſc.95.
Feudi diſc.5.
Urbinaten. prædii diſc.83.
Uritana ſeu Januen. Legati diſc.108.
Vulturarien. Juriſdictionis diſc.129.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per atteſtato del Segretario noſtro nel Libro ſtampato in Roma l'anno 1669. intitolato: *Theatrum Veritatis & Juſtitiæ, di Gio: Battiſta di Luca*, non eſſervi cos'alcuna contro Prencipi, e buoni coſtumi, concediamo licenza, che poſſi eſſer riſtampato, oſſervando gl'ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 1. Marzo 1697.

} Ferigo Marcello Proc. Riform.
} Aſcanio Giuſtinian 2. Kav. Riform.

Agoſtino Gadaldini Segr.

AUCTORIS PROOEMIUM.

SUMMARIUM.

1 *Quod opera hominum ſint imperfecta.*
2 *Fortius in legalibus, & quare.*
3 *Quæ ſpecies imperfectionum non excuſentur.*
4 *De rationibus ſtyli, qui ab aliquibus damnatur, & præſertim circa enarrationem facti.*
5 *Qualis debeat eſſe finis Scriptorum.*
6 *In quo conſiſtant partes Judicis, vel Conſulentis.*
7 *De ratione ob quam negligantur allegationes, & quando illæ ſint commendabiles.*
8 *De aliquibus excuſationibus.*

1 DEi perfecta ſunt opera, hominum autem ſemper imperfecta; etiam in iis, quæ ex certis ac invariabilibus pendeant principiis. Humanæ ſiquidem imbecillitati perfectio non conceditur, quæ ſolùm cœleſti reſervata eſt vitæ; atque ille, qui perfectus eſſe credit, majori utique laborat imperfectione.

2 Magis verò in hac legali forenſi, quàm in aliis facultatibus iſta dignoſcitur imperfectio, quoniam non ab invariabilibus ſcientiæ principiis cauſarum deciſio pendet, ſed ab eorum applicatione ad individua; ideoque ſemper incerta eſt veritas, variaque eſt caſuum, licet ſimilium, deciſio; tùm ob ingeniorum varietatem; tùm etiam ob caſuum circumſtantias, ex quarum, licet modica, varietate, magna diverſitas juris manat. Atque hinc ſequitur, ut juris prudentia potiùs, quàm juris ſcientia dicatur, cùm tota vis in applicatione bene facienda conſiſtat, exindeque tot manant judiciorum, ſeu rerum judicatarum in eiſdem caſibus variationes.

3 Omnes itaque ingenii, vel judicii imperfectiones, & errores, quos multos fateor, & agnoſco (nullum tamen certè voluntatis) tam à Sapientibus, quàm ab inſipientibus adnotatos admitto; nullamque peto excuſationem, ſeu potiùs gratias ago, ut ita criticando, magis inſerviatur Juſtitiæ, & Veritati, circa quas unicus eſt meorum laborum ſcopus. Tres autem vociferatos errores non admitto; neque corrigo. Unum nempè ſuper prolixa, nimiùmque exacta, & diſtincta facti ſerie, vel enarratione, quaſi quòd Juriſconſulto incongruat in iis, quę facti ſunt, nimium immorari, dum pro Curiæ Romanæ ſtylo, cauſarum Patronis potiùs, quàm Advocatis id congruit. Alterum ſuper allegationum, vel authoritatum penuria, & aliquando omnimoda carentia, majorem vim in ratiociniis, vel in diſtinctionibus proprio marte con-

Card. de Luca, Lib. I.

ſtituendo, cùm ita à communi juris profeſſorum ſtylo deviatum eſſe objici ſoleat. Et tertium ſuper frequentibus relationibus ad alibi dicta.

Sciens etenim, ac volens, ex virtutis motivo, in 4
his omnibus talem adhibui ſtylum, eadem me impellente ratione, quæ omnibus æquè congruit; ut enim alibi agendo de modo judicandi, ac ſcribendi adverto. (A) Raræ ſunt hodie fori quæſtiones, quæ in puro juris articulo conſiſtant, ut in decurſo ſæculo, ac etiam in currentis initio caſus præbebat, quando tot quæſtiones, quas nunc jam ſopitas habemus, adhuc ſub nimiùm incerto Judice indeciſæ pendebant. Hodie ſiquidem tota vis diſputationum, ut præmiſſum eſt, congruam ſolùm applicationem percutit; & an cum ea opinione, quæ recepta ſit pro regula, vel cum altera, quæ pro limitatione, procedendum ſit, idque ex facti qualitate, & circumſtantiis pendet. Igitur, nedum commendabilis, & opportuna, ſed neceſſaria eſt exacta, beneque diſtincta facti ſeries cum omnibus ejus circumſtantiis, dum ex eis juridicarum propoſitionum applicatio, congruave cauſarum deciſio pendet, adeo ut levis etiam, ac modica diverſitas totum jus variare faciat. Exindeque manat, ut in caſibus, qui penè identifici videntur, ſub eiſdem cadentes juris articulis, diverſum proferri debere judicium, quotidiana praxis doceat. (B)

Præcipuus namque finis eorum, qui proprios 5
labores publicæ luci proferunt, non ille vanitatis, propriæque inanis gloriæ, vel ambitionis ad captandos honores, vel dignitates, eſſe debet, ſed al- 6
ter charitatis erga poſteritatem; ac zeli erga veritatem, & juſtitiam, ut ita Judices, & conſulentes, bene judicandi, vel conſulendi artem addiſcant. Iſta verò ars unicè ac principaliter conſiſtit in bene congrueve adaptando legem facto, juxta individuorum caſuum particulares circumſtantias, ut ita, cum aliorum ſimilium, vel diſſimilium caſuum exemplis, rebuſque judicatis, proprium judicium congruè ad veritatis, & juſtitiæ limites interponi valeat. Ideoque opportuna, quin imo præciſe neceſſaria cenſenda eſt exacta, beneque diſtincta notitia facti, ut ita circumſtantiarum utriuſque caſus combinatio fiat, atque dignoſcatur, an id quod in uno caſu aliàs deciſum eſt, congruat illi, qui pendeat. Impoſſibile ſiquidem videtur, citra æquivocorum labem, deciſiones, vel doctrinas opportunè adaptare, niſi præmiſſa caſuum, eorumque circumſtantiarum combinatio fiat, ac propterea apud poſteritatem, vel apud exteros, qui illius caſus ſeriem non calleant, manifeſtus cenſendus eſt error eorum, qui reſponſa, vel deciſiones edunt in voluminibus abſque bene diſtincta facti ſerie.

Major verò est ille edendi responsa, quæ non ad veritatem, sed ad requirentis opportunitatem conducitio more dentur. Id etenim pernicioſum, atque Reipublicæ, ac justitiæ, & veritati nimiùm præjudiciale censendum est,

Eadem quoque ratio me impulit deviare à magis communi modernorum collectorio stylo, circa
7 inutiles, ac superfluos allegationum cumulos, super iis, quæ ampliùs in quæstione non sint, sed præsupponi possint, vel debeant, utpotè jam recepta, & per oppositores non negata. Cùm etenim ex præmissis, tota vis in applicatione consistat, & an illud juris principium, quod generaliter, ac in abstracto verum, & incontroversum sit, congruat necne casui quæstionis, idcircò in hoc insistendum venit, ut alij edoceantur, non autem in superfluis, vel notoriis evagandum est, ut *in stylo Legalis* opusculo magis ex proposito advertitur,

Cùmque hunc abusum utpotè reprehensione, ac reformatione dignum semper damnare, ac redarguere sim professus, cùm revera omni ratione sit destitutus. Hinc meritò debui illum respuere, ne aliàs facta essent contraria verbis, & monitis, adeout pœniteat quidem in aliquibus partibus id egisse, quando non coegerit necessitas, ad cujus limites id agendum est, dum ea urgente, stylus remanet commendatione dignus, super iis scilicet punctis, vel articulis, qui adhuc dubij, ac indecisi remaneant, ideoque ad eos quæstio restringatur, atque necessitas, vel opportunitas cogat. Natura enim abhorret superflua, quibus excrementorum nomen tribuit. Ideoque in hujusmodi superfluitatibus immorari idem est, ac responsa, vel discursus excrementis replere.

Demum verò quoad tertium, id studiosè factum est evitandi gratia majorem errorem in modernis Collectoribus frequentem, ut eædem conclusiones ex integro centies per eadem verba, & cum eisdem allegationibus transcriptorio stylo repetantur, adeout ex multis voluminibus unam resecatis superfluis repetitionibus confici posset, quo nil ineptius. Atque si aliàs allegando authoritates, cogendus esset lector incredulus illos invenire, ac aperire libros, non videtur cur id, quod facilius est, in eodem opere fieri non valeat,

Alij verò errores humanæ condonàndi sunt imbecillitati, cùm non possit unus facere omnia, Ipse 8
etenim Deus fecit nos, & non ipsi nos; ipseque in Evangelica parabola non uniformem, sed diffor-
mem talentorum distributionem servis fecit, dum uni commisit quinque, alteri duo, alteri verò unum. Æquè tamen laudatur ille servus, qui operatus est minora, & qui majora. Sufficit namque illam benè gerere personam in scena, quam ejusdem scenæ Magister distribuerit. Curavi itaque operari illud unum exiguum talentum, quod Domino mihi distribuere placuit. Illi verò, qui duo, vel quinque, aliave majora sibi distributa esse credant, ea juxta Dominicum præceptum ad proportionem operentur, atque ita alienos defectus supplendo, majora faciant, ac meliora.

A. *libr 15. in relat. Cur. disc. 32. & 46. & disc. 35. de judic. & in opusculo styli legalis.*

B. *in eisdem mox citatis locis.*

JO. BA.

JO: BAPTISTÆ

CARD. DE LUCA

Liber Primus.

DE FEUDIS, ET BULLA BARONUM,

SENOGALLIEN. CASTRORUM
PRO CAMERA APOSTOLICA,
CUM MARCHIONE DE RUVERE.

Casus decisus per Tribunal Cameræ contra Marchionem.

De facultate subinfeudandi competente de jure, vel ex lege investituræ: & an expressa facultas aliquid plus operetur? Quando devoluto feudo devolvatur subfeudum? Et quando subinfeudatio dicatur facta in fraudem, & quæ requirantur ad subinfeudationis validitatem? Et aliqua de Bulla Pii V. de non subinfeudando.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Feudatarius potest subinfeudare, & hic actus non venit sub prohibita feudi alienatione.*
3 *Concurrentibus tamen tribus requisitis.*
4 *An devoluto feudo duret subfeudum concessum ex sola facultate resultante à jure.*
5 *Quid ubi accedit facultas hominis in investitura, præsertim ubi subinfeudatus est de sanguine, vel familia feudatarii.*
6 *Et ubi dicta hominis concessio concepta est cum clausula,* sine præjudicio.
7 *Concessa licentia feudatario hypothecandi vel obligandi feudum cum clausula* sine præjudicio, *an hypotheca duret post devolutionem?*
8 *Clausula* sine præjudicio *præservat alia quàm expressa, & adjici solet ad conservandam feudi naturam.*
9 *De requisito subinfeudationis, ut fiat personæ paris conditionis, quomodo intelligatur.*
10 *An facultati subinfeudandi obstet hodie Bulla Pii V. de non infeudandis.*
11 *Devoluto feudo subinfeudatus durare dicitur ex nova domini permissione, & voluntate.*
12 *Prohibita infeudatione expressa, dicitur etiam prohibita tacita, & ficta.*
13 *Subinfeudatio an importet feudi scissuram, & divisionem in proprietate, vel potius sit species fructus feudi.*
14 *Consulentium authoritas periculosa.*
15 *Subinfeudatio fieri non potest per feudatarium successore desperatum, & devolutione imminente.*
16 *An Constitutiones Extravagantes feudorum habeant vim legis.*
17 *Leges revocatæ, antiquatæ, vel non authenticæ attendendæ tamquam authoritates Doctorales.*
18 *Fraus ex successoris carentia resultans, an sit præsumpta*
19 *Enumerantur plures casus, vel effectus, ad quos dicta fraus consideratur.*
20 *De differentia inter fraudem consilii, & mali animi cum fraude præjudicii, & re ipsa, & quando hæc sine illa sufficit.*
21 *An prohibitio subinfeudandi in statu desperati successoris cesset, ubi accedit expressa domini facultas.*
22 *Quælibet concessio legis, vel hominis intelligenda est juxta juris dispositionem, dummodo absit fraus, & rebus in eodem statu permanentibus.*
23 *An sensus concessus super alienatione feudi, quando feudatarius habebat successorem, an prosit, ubi successor defecit.*
24 *Facultas subinfeudandi de jure competens cessat accedente prohibitione alienationis, vel divisionis.*
25 *In utriusque Siciliæ Regnis prohibita est subinfeudatio.*

præsumptione juris tantum contrariis præsumptionibus elidibilis.

DISC. I.

POstquam, partim ex Montefeltriorum successione, partim verò ex variis Sixti IV. Alexandri VI. Julii II. Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. concessionibus, diversas formulas habentibus, devenerunt in Guidobaldum de Ruvere, Ducatus Urbini, Principatus Pisauri, Eugubii, Calli, & Senogalliæ, Vicariatus Montis Avii, Sancti Laurentii, & Montis Follii, aliaque oppida, castra & loca; idem Paulus III. de anno 1548. Civitates, oppida, castra, & loca prædicta insimul uniendo, in eis Ducatum Urbini erexit, de quo dictum Guidobaldum ejusque filios & descendentes masculos legitimos, & naturales in perpetuum, cum ordine primogenituræ investivit, ita tamen, quod Ducatus ita erectus, nullo unquam tempore dividi, aut alienari posset, *verum liceat Duci pro tempore existenti* (sunt verba præcisa) *aliquid ex castris, oppidis, terris, & locis, non tamen Civitatibus, & fortalitiis in personam non potentiorem absque Sedis Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ præjudicio infeudare, ita quod in casu cujuslibet devolutionis ad ipsum Ducem infeudantem, & non ad Sedem fiat, & fieri debeat.* 1

Ex prædicti Guidobaldi linea, fuit ultimus superstes, numquam satis laudatus Dux Franciscus Maria, qui in decrepita ætate de filiis masculis se desperatum agnoscens, de anno 1623. per ejus literas Urbano VIII. directas, declaravit omnia feuda, & bona jurisdictionalia, per ejus mortem ad Sedem Apostolicam reverti debere, neque posse, vel debere aliquo modo de eis disponere, & de anno 1624. inter eumdem, & Cameram Apostolicam deventum est ad concordiam, per quam idem, quod in dictis literis continetur, approbatum fuit, declarando post varias conventiones, & declarationes circa bona allodialia, feudalium fructus, & melioramenta (sunt etiam verba præcisa)

subinfeudationis factas remanere debere in dispositione juris, & investiturarum.

His peractis, anno 1626. idem Dux Franciscus Maria, cupiens quod in dicto Statu eaque regione, aliqua suæ familiæ de Ruvere memoria permaneret, utendo facultate in dicta Pauli III. investitura contenta, Julium de Ruvere, ejusque filios, descendentes masculos, legitimos, & naturales in perpetuum cum ordine primogenituræ subinfeudavit de castris Tumbæ, Cuparum & Montis radi, ad Vicariatum Montis Avii spectantibus, dictusque Julius investituram acceptando, fidelitatis juramentum præstitit.

Sequuto autem prædicti Ducis obitu de anno 1631. Camera prædicti Status possessionem adepta fuit, inclusis etiam dictis castris, quæ possedit usque ad annum 1655. quando per Joannem Baptistam de Ruvere prefati Julii filium introducta fuit in Tribunali ejusdem Cameræ, seu verius excitata antiqua ejus patris pretensio super dictorum castrorum possessione, unde dato dubio, *an subinfeudatio prædicta sustineatur, & duret*, post binam, vel trinam propositionem prodiit resolutio Camerę favorabilis.

In dictis autem disputationibus pro parte actoris dicebatur, se habere fundatam intentionem in valida subinfeu- 2
datione, cùm de jure feudorum expressè statutum sit, posse feudatarium concedere aliquas res in subfeudum *cap. 1. §. sed etiam res, per quas fiat investitura, cap. 1. §. Si verò, qualit. olim poterat feud. alien. capit. 1. §. Si vasallus, si de feud. defuncti.* Et quamvis fuerit aliquando dubitatum, an ista jura (præsertim primo loco allegatum, quod est magis expressum) fuerint antiquata per text. *in capit. Imperialem, de prohib. feud. alienat.* per Frider. hæc tamen opinio paucos habens sequaces relatos per Altogrād. in ista causa pro eodem actore scribentem *cons. 5. volum. 2. numer. 6.* est magis communiter rejecta; ut ex Bald. Isernia, Alvaroto, Afflict. & aliis plenè ostendunt Schrader. *part. 8. capit. 2. numer.* 10. Rosental. *cap. 9. memb. 1. conclus. 43. numer. 1. & in glos. litt. A.* Altograd. *dict. cons. 5. numer. 1. ubi numer. 2.* ex Rosental. Bammacar. & aliis, probat id procedere, etiam in feudis ab Ecclesia, & Papa concessis, quod etiam dixit Rota apud Royas *decis. 143. numer. 1. & 2.* Et de jure communi feudorum receptum testatur Giurb. *de success. feud. §. 1. glos. 5. numer. 30. & 37.*

Tria verò requisita ad subinfeudationis validitatem co- 3
pulativè necessaria, primò scilicet, ut fiat sincerè, & sine fraude, secundò, ut subinfeudetur personæ similis conditionis, & tertiò, ut sit cum eisdem legibus, & pactis, in præsenti casu concurrere conabantur probare Altograd. *dict. cons. 5. num. 22. & sequent.* aliique pro dict. actore scribentes.

Posita verò legitima subinfeudatione, inferebant iidem 4
scribentes, ad ejus durationem, etiam post feudi devolutionem, quia licet Hartman. Pistor. *quæst. 44. num. 8. & seqq.* ductus ex regula text. *in l. lex vectigali 31. ff. de pignor. & hypothec.* ut resoluto jure datoris, resolvatur jus acceptoris, constanter teneat subinfeudati jus non durare ultra illud subinfeudantis, quam regulam probant etiam leges feudales *in c. 1. §. rursus quibus mod. feud. amitt. il 1. cap. 1. §. fin. de alienat. feud. & cap. 1. §. si aliquis apud quem, vel quos,* dictamque opinionem teneant Afflict. *in dict. cap. 1. §. si verò, num. 7. 8. qualiter olim feud. pot. alien.* ubi dicit dictum text. qui contrarium probat, esse antiquatum, Camerar. *in l. Imperialem, car. 7. in magnis literis G. & H. in parv. car. 95.* & alii in glos. ad Rosental.

Contraria tamen apud Feudistas est magis recepta, ut scilicet subfeudatarium se offerentem servire, dominus recipere teneatur per text. *in dict. §. si verò*, quem negatur esse antiquatum, ut plenè probant Rosental. *cap. 9. conclus. 49. num. 6. per tot.* Altograd. *d. consil. 5. n. 3.* qui cumulant multos, quibus addi possunt Apont. *de potest. Proreg. tit. 3. §. 3. n. 8. & sequentibus,* Montan. *in l. Imperial. §. firmiter, nu. 56.* Marescott. *libr. 1. var. cap. 95. n. 27. &* 18. de Marin. *in addit. ad decis.* Reverter. 522. *nu. 2.*

Et si quæ difficultas adesse posset, quoties agitur de facul- 5
tate ex sola juris dispositione resultante, eam tamen omninò cessare dicebant, ubi licentiæ legis, accedit illa hominis, quæ latiorem effectum habere debet, quia lex permittit de alieno, homo verò permittit de suo, ac etiam, quia lex unum facit, nempè permittere, homo verò facit duo, nempè permittere, & approbare pro successoribus, Camerar. *in dict. l. Imperialem, d. car. 7. In magnis, litt. T. & U. alias car. 40. ad fin. in parvis,* Apont. *de potest. Proreg. d. tit. 3. §. 3. n. 19.* Montan. *dict. §. firmiter n. 66.* Lanar. *in repet. §. si quis per triginta, nu. 66. &* 67. *Si de feudo defuncti militis,* & cæteri per Altograd. *dict. cons. 5. n. 4.*

Accedente præsertim observantia individua in eodem feudo, quia plures ejus subfeudatarii continuarunt, & continuant in subfeudorum possessione post devolutionem; quod etiam priùs sub Clement. VIII. practicatum fuit in Ducatu Ferrariæ; ideòque dicebant, deterioris conditionis esse non debere illum, qui est de familia adeo benemerita feudatarii, in quo proinde faciliùs, ac rationabiliùs intrat æquitas, seu ratio text. *in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiva*; ex qua plerique fundant subfeudatarii continuationem de jure debitam esse, præsertim Bald. *in capit. cæterum, num. 13. infin. extr. de judiciis,* Alvarot. *in cap. 1. §. si vero, numer. 4. qualiter olim feud. poter. alien.* Et est etiam sensus Isernię *in c. 1. quib. mod. feud. amitt. il 1. nu. 25. infin. & melius, n. 29.*

E converso Camerales non negabant dictarum conclusio- 6
num veritatem in abstracto, quia concurrentibus tribus requisitis, de quibus suprà, verius est, subinfeudandi facultatem de jure competere, & multò magis accedente expressa facultate per investituram concessa. Aliqui tamen firmiter insistebant super Clausula (*sine præindicio*) prædictæ facultati adjecta, quasi quod Papæ concedentis sensus fuerit, reddere quidem actum subinfeudationis licitum, & impunitum, non tamen durabilem post finitum feudum, quia negari non potest, ex hujusmodi prorogatione resultare domini præjudicium, ut latè deducit Pistor. *dict. quæst. 44. numer. 10. & sequent.* quod præjudicium Papa sic præservare voluit, Rot. *decis. 300. num. 8. & 9. part. 11. recent.* præsertim, quia non videtur alius subesse casus, in quo remaneat operativa dicta clausula aliàs inanis, & fatua, cùm in eadem investitura disponatur, subinfeudationem fieri non posse de Civitatibus, & fortalitiis, sive in potentiorem personam, in quibus circumstantiis considerari possent majora domini præjudicia.

Unde dicebant iidem Camerales, quod stant benè simul, 7
tribui licentiam faciendi actum pro nullitate, & pœnis evitandis, & tamen jus domini licentiam tribuentis remanere præservatum in casu devolutionis per dictam clausulam, ut in terminis licentiæ hypothecandi, vel obligandi feudum, ut quoties adjectam habet dictam clausulam, ita intelligi debeat, ut in casu devolutionis, hypothecæ non durent, sed evanescant, Afflict. *in capit. 1. §. quid ergo, num. 5. de Investit. de re alien.* & cæteri apud Rosental. *cap. 9. concl. 18. num. 4. & seq.* Bursatt. *cons. 171. ex n. 15.* Sūrd. *dec. 286. per tot. ubi add. ad. decis. 166. num. 5.* Cyriac. *controv. 446. nu. 3. & seq.*

Verùm istud motivum ita sumptum, mihi, & aliqui- 8
bus ex aliis assumptis ad scribendum pro Camera, prout etiam in discussione causæ, judicibus minùs tutum videbatur, quia hujus clausulæ virtus, & natura est operari in aliis quàm in expressis, de Ponte *cons. 15. num. 7. & cons. 55. numer. 56. lib. 1.* Mart. *clausul. 158. numer. 3. & 9. part. 1.* Rot. *decis. 549. numer. 10. part. 5. tom. 2. & decis. 222. num. 26. 27. par. 7. rec.* cùm verè dicta clausula potiùs adjici soleat ad excludendam allodialitatem, Rosental. *capit. 10. concl. 48. sub nu. 31.* salvandamque feudi naturam, ut non recipiat alterationem, Marta *clausul. 67. num. 3. part. 2.* accedentibus aliis in respectu hujus clausulæ deductis per Altograd. *dicto consil. 5. num. 31. & seqq.* Et quod dicta clausula non operetur, quin subinfeudatio facta de licentia Domini duret post extinctam lineam subinfeudantis, firmat Schrader. *p. 8. c. 4. nu. 34. vers. & hæc sentent.*

Ponderabant iidem Camerales cessare secundum requi- 9
situm, ut subinfeudatio fieret personæ similis conditionis, oblongè disparem conditionem personarum subinfeudantis, & subinfeudati, cùm unus esset Princeps, alter verò privatus, sed pariter hoc motivum non placuit, tamquam laborans æquivoco claro; disparis enim conditionis objectum procedit in omnimoda totius feudi subinfeudatione, per quam feudatarius alterum loco sui ponat, & in his terminis verè loquuntur Schrader. *p. 8. c. 2. n. 3. in fin.* aliique in hoc requisito insistentes, quia militant prejudicia considerata per Clar. *§. feudum, q. 32. n. 5.* & alios, non autem in istis minoribus subfeudis, quæ de modica parte feudi, seu de ipsius excadentiis fiunt, quia hęc non congruunt æqualibus, sed inferioribus, & subvassallis fieri solent, Rosental. *c. 9. conclus. 44. nu. 5. relat.* ab Altograd. *dict. cons. 5. num. 42.* Rota *dec. 143. num. 8. 9.* coram Royas.

Præsertim cùm agatur de feudo Dignitatis, & supe- 10
rioris ordinis cum Jure Principatus, cujus majestati congruit habere milites, & Vassallos, idcircò de natura peculiaris feudi inesse videtur facultas subinfeudandi, ac milites, & domicellos creandi, Giurb. *de success. feud. §. 1. glos. 5. numer. 40.* unde terminorum clarus error videbatur, regulare velle facultatem feudorum inferiorum sonantium in simplicem Baroniam, cum facultate feudorum Dignitatis sonantium in Principatum, proindeque Doctores de prima specie loquentes non bene alteri applicantur.

Aliqui ex Cameræ defensoribus, admittentes conclu- 10
siones pro actore deductas tamquam magnis communes, & receptas, concurrentes etiam in supradictorum motivorum per Camerales deductorum rejectionem, credebant subinfeudationi obstare Constitutionem 35. Pii V. per quam omnes infeudationes strictè prohibentur; prohibita enim infeudatione, prohibita etiam dicitur subinfeudatio, Giurb. *dict. §. 1. glos. 5. numer. 35. in fin. &* 39. Ex qua ratione, & ex ampliori alienationis prohibitione contenta in Constit. Regni incipiente, *Constitutionem Divæ memoriæ*, prodiit in utriusque Siciliæ Regnis conclusio, feudatariis prohibitam esse subinfeudationem, ut latè probat Giurb. *de success. feud. dict. §. 1. glos. 5. numer. 35. & 37.* qui alios cumulat, & est conclusio receptissima.

Absonum enim videtur, ut quod non est licitum Domi- 11
no, & Superiori, licitum esse debeat Vassallo, & Inferiori, præsertim ubi agitur de subinfeudatione facta à 40. annis citra, cùm eadem Constitutio §. 2. *in fine*, expressè statuat, bona devolvenda, sequuta devolutione, ita Cameræ, & Sedi Apostolicæ incorporata censeri, perinde, ac si per 40. annos essent jam per Cameram possessa; unde si per dictum tempus hujusmodi Castra finguntur Cameræ incorporata, utique obstat Bulla, quia est concedere jura per Dominum possessa.

Augebatur motivum ex regula text. *in d. l. lex Vectigali*, ut resoluto jure datoris, resolutum sit jus acceptoris, unde feudum per finem generationis totum liberè reversum dicitur ad dominum, qui tamen ex æquitate recipere tenetur subfeudatarium, qui ei servire se offerat, itaut fingatur tamquam novus feudatarius, quasi ex nova receptione, & tacita investitura admissus, ut videtur esse sensus Bald. & aliorum, de quibus suprà, & in specie Rosental. *cap. 9. conclus. 49. num. 9. in fin.* ibi *Jus subinfeudati, vel maneat, vel id ita ad dominum primum redeat, ut feudum ab eo habere queat, & in glos. litt. B.* refert verba Feder. Schenck, quæ idem important.

Si igitur est tacita, & ficta investitura, quæ nunc fit de 12
novo, utique venit sub prohibitione, quia prohibita infeudatione expressa, dicitur etiam prohibita tacita, vel ficta, Camerar. *in d. l. Imper. car. 8. in magnis, litt. G. & I. & in parv. car. 44.* & sequuntur communi calculo feudistæ utriusque Siciliæ, de quibus apud Giurb. ubi suprà, & ex hoc resultat, materiam subinfeudationis parùm apud illos Doctores tractatam esse, ac etiam, quia esset ita prorogare primas investituras ultra lineam in ea vocatam, quod est prohibitum per eamdem Pianam constitutionem, ita passim intellectam, & receptam, juxta declarationem de ea factam ab Innocentio IX. de qua apud Fagnan. *in capit. ex parte, de feud. num. 34.*

Sed neque istud motivum arrisit judicibus, quinimò neque pluribus ex ejusdem Cameræ defensoribus, cum regula generali, quòd Piana Constitutio tamquam lex nova respiciat futura, non autem præterita, ideoque non tollat facultatem, jam à Paulo III. concessam; tum quia cùm agatur de nova lege exorbitanti, proindeque strictè intelligenda, capienda est in casu vero, ubi scilicet verè, & proprie feuda Cameræ Apostolicæ incorporata, ab illa dismembrantur, & aliis conceduntur, non autem ubi agitur de infeudatione ficta, quoniam si hanc etiam prohibitio percuteret, sequeretur, quod neque licentias de vendendo, vel aliàs transferendo Feuda, & Castra de uno in alterum, Papa concedere posset, cùm in hujusmodi differentibus bonis alienari prohibitis, & in libero commercio non existentibus, translatio de uno in alium, sequi non dicatur ex facto transferenti, sed ex facto Principis, licentiam, & assensum concedentis, quem novus acquirens in directum authorem agnoscere dicitur, quia fingitur, feudatarium refutare feudum in manu Domini, & ab isto per assensum novæ investituræ vim habentem denuò concedi, ut latiùs habetur *in Mantuana feudi, hoc tit.* & sæpiùs in altero *de Regalibus ad materiam officiorum, & locorum Montium.* Verùm hæc responsio videbatur periculosa, & non enervans objectum, cùm ut suprà, dictæ constitutiones, non solùm contineant prohibitionem omninò novæ infeudationis, sed etiam prorogationis investituræ ultra lineam vocatam, qua solùm durante alienationes durant, nisi feudum esset aliàs ex lege investituræ alienabile, cùm ea quæ implicitè continentur, non prohibeantur deduci ad actum explicitum, juxta *decis. 1321.* Seraphin. *numer. final.*

Melior videbatur altera responsio, quod in his feudis 13
majoribus, & dignitatis, quibus congrua, & connaturalis est subinfeudatio de Castris, Oppidis, & locis non conspiculs, ad hoc ut feudatarius sibi milites, & domicellos pro feudi dignitate constituat, verè hujusmodi subinfeudationes non dicuntur importare feudi scissuram, divisionem, vel alienationem, cum stante omnimoda subvassallorum subjectione, feudum retineat suam naturam, & integritatem; sed potiùs assimilandæ sint concessionibus excadentiarum, de quibus Camerar. *in dict. l. Imperial. car. 7. in magnis, litt. L. & R. in parv. car. 37. 39.* Giurb. *de success. feud. §. 1. glos. 5. num. 49. & seqq.* & cæteri præsertim Regnicolæ; excadentiæ autem inter fructus feudi eorumque perceptionem potiùs, quàm inter ejusdem alienationem, vel scissuram computandæ sunt, Rosental. *cap. 9. conclus. 44. numer. 11. & conclus. 48. num. 8. & 9.* ideoque tamquam fructus jam percepti tempore habili durant etiam de tempore inhabili, ad instar præsentati in vim juris patronatus annexi feudo, quia subsequuta devolutio non facit cessare jus præsentati, cum similibus, & sic difficultas intraret, quando ageretur de subinfeudatione ipsius feudi, ejusque universitatis.

Satis etiam in hoc proposito considerata fuit observan- 14
tia generalis ferè totius illius Orbis partis, ubi feudorum, ac subfeudorum materia est in usu, individualis verò ejusdem Sedis Apostolicæ, tam occasione devolutionis Ducatus Ferrariæ, quàm istius Urbinatis, dum subfeudatarii, & Domicelli, quos Duces sibi tempore habili constituerunt, recepto ab eis novo fidelitatis juramento, continuarunt, & continuant; & meritò, nam aliàs ex casu hujusmodi devolutionum, magnæ revolutiones, maximaque resultarent inconvenientia, atque esset aliàs redarguere de delicto duos & zelantissimos, ac doctos Pontifices, Clement. VIII. & Urban. VIII. subfeudatariorum perseverantiam in dictis Ferrariæ, & Urbini Ducatibus expressè canonizantes.

Quare licet omnia supradicta motiva per me aliosque pro 14
Camera scribentes acriter deducta fuerint, (unde liquet quàm periculosa sit authoritas scribentium in consiliis, & allegationibus, utpotè causæ inservientium) præcipuus tamen, ac solidus punctus, super quo ex mea, & aliorum sententia, dictum fuit esse principaliter insistendum, & ad quem post primam causæ propositionem restricta fuit disputatio, versabatur in deficientia primi requisiti, quod scilicet subinfeudatio fieret sine fraude, quæ inesse dicitur, quoties actus explicatur per feudatarium castè natum, vel in decrepita ætate constitutum, legitimo successore carentem, itaut im- 15
minere dicatur devolutio, ut erat in casu, quia Dux decrepitæ ætatis, ac filiis desperatus, imminentem devolutionem biennio antea jam agnoverat, juxta authoritatem *glos. Magistralis in cap. 1. §. Sed etiam res, per quos fiat Investitura*, quam communiter sequuntur Feudistæ, præsertim Isernia *ibidem, numer. 5.* Bald. *numer. 2.* Alvorat. *numer. 7.* Capyc. *Invest. feud. verbo feudum dant. conclus. 24. declarat. 5. ampl. 5. limit. 1. fol. 153.* Pistor. *dict. quæst. 44. numer. 5.* Rosental. *capit. 9. conclus. 45. numer. 1.* Apont. *de potest. Proreg. tit. 7. de assensibus reg. §. 3. numer. 3.* Joan. Andreas de Georg. *ad l. Imperialem, capit. 6. numer. 3.* & cæteri comuniter absque forsan contradicente, & quam respectu agnatorum indubitatam dicit de Marin. ad Reverter. *dict. decis. 522. num. 3.*

Idemque ad literam comprobat text. *in c. un. de alien. feud. in extraordinariis, tit. 37.* ibi: *Et si in desperatione filiorum fuerit, nulla ratione, nec quolibet modo dare potest, quæ omnia si facta fuerint, nullius momenti erunt, & eo defuncto, omnia ad priorem dominum revertuntur.*

Et licet fuerit satis dubitatum, an istæ extravagantes sint 16
apochryphæ, legis authoritatem non habentes, respondebatur tamen, magis communem Feudistarum esse, quod sint authenticæ, ut constat ex deductis hinc inde per Surd. *cons. 502 numer. 18.* Menoch. *consil. 66. numer. 19.* præsertim illæ, quæ sunt practicatæ, cùm difficultas versetur in non practicatis, ut per Jacobat. de Franch. *in capit. 1. §. hoc autem, numer. 9. de his, qui feud. dar. poss.* quodque saltem negari non possit, hunc textum satis attendendum esse, tamquam authoritatem doctoralem, & magistralem, interpreta- 17
tivam dubiæ quæstionis, Mascard. *de Statut. conclus. 11. nu. 12.*

& sequentibus, Salgad. *in labyrint. creditor. part. 2. cap. 29. numer. 23. & 26. & 34. ubi, alii* multò magis, dum non agitur de quæstione, sed de receptissima conclusione, quæ cum dicto textu conformat.

Non negabant scribentes pro actore dictam regulam verè incontrovertibilem, sed duas conabantur deducere limitationes, unam nempè, quod fraus per glossam isto casu ponderata, utpotè præsumpta, ex sola præsumptione Juris resultans, contrariis sinceritatis, & bonę fidei probationibus, seu præsumptionibus elidibilis esset; alteram, ut conclusio procedat in subinfeudandi facultate ex sola juris dispositione competente, non autem ubi expressè per dominum concessa fuit.

18 Quod enim esset solùm fraus præsumpta, ponderabant dictum Bald. *in dict. §. sed & res, sub nu. 2.* ibi: *Et nota verbum glossæ, quod ratione sterilitatis præsumitur animi fraus*, & Isernia *sub n. 5.* ibi, *Dicit glossa, quod præsumitur in fraudem facere*, cum quibus plerique alii pertranseunt. Quodque contrariæ probationes, vel fortiores præsumptiones ex integritate facientis, aliisque circumstantiis resultantes, cessare faciant hanc præsumptam fraudem, allegabantur Ardizon. *de feud. part. 1. cap. 6. vers. item præsumitur*, Frecc. *de subfeud. lib. 3. differ. 25.* paulò ante finem, Apont. *de potest. Proreg. tit. 8. de refut. feud. §. 4. num. 6. 13. & 15.* Parif. *cons. 13. numer. 74. & sequentibus, & cons. 14. numer. 39. libr. 1.* Ruin. *consil. 213. nu. 3. & 10. lib. 1.* Capyc. *decis. 144. num. 17.* Giovagnon. *consil. 43. numer. 7. libr. 2.* Molphes. *ad consuetud. in addit. part. 3. quæst. 1. numer. 23. & seq. tom. 2.* Capyc. *decis. 85. numer. 2.*

Præsumptiones autem sinceritatis, & bonæ fidei deducebantur ex optima vita, & timorata conscientia Ducis, quod ponderabatur per Apont. *ubi supra, num. 15.* ex publicitate actus, ex parvitate materiæ, & ex rationabili motivo conservandi in illis regionibus memoriam familiæ, unde propterea inferebatur cessare illam fraudem consilii dolum redolentem, quam scribentes pro actore omnino requiri inculcabant,

Irrelevans tamen, parùmque fundata judicata fuit hęc limitatio, per neminem feudistarum in hac specie adhuc tradita, & meritò; fraus enim in hac materia ad plures casus, sive effectus considerari solet. Unus est circa substantiam ipsius
19 actus, an scilicet sit verè talis, qualem feudatarius facere asserit, vel diversus, sub diverso simulato nomine in fraudem confectus, quia nempè feudatarius volens, pretio mediante, feudum, vel ejus partem contra legis prohibitionem vendere, seu aliàs alienare, id sub velato nomine subinfeudationis agat, & tunc quia dicitur fraus criminosa, importans delictum positivum, ex quo resultat, nedùm infectio actus ab initio, sed feudatarii punitio, ideo illa in dubio non præsumitur, & de facili, si quæ adest mala suspicio, contrariis bonis præsumptionibus tollitur, & in his termini loquitur Rosental. *cap. 9. conclus. 44. n. 3.* in quo se fundat Altograd. *d. cons. 5. nu. 38.*

Alter casus est circa præjudicium ex subinfeudatione, vel refutatione resultans creditoribus, ad effectum, an intret vel nè titulus, *De his quæ in fraud. cred.* & sic ubi actus contineret commentum, ideoque redoleret etiam delictum, atque isto etiam casu, fraudis exclusio admittitur, & in his terminis loquitur Freccia *de subfeud. libr. 3. differ. 25.*

Tertius est casus circa leve præjudicium resultans domino ex refutatione facta per feudatarium morti proximum quoad relevium, & in his terminis loquitur Aponte *de potest. Proreg. tit. de refut. feud. §. 4. ubi nu. 15. & 16.* respondendo ad glossam, dicit eam procedere ob gravitatem præjudicii, ideoque non applicari ad suum casum, in quo leve præjudicium modicæ partis fructuum non de facili dictam præsumptionem admitit; unde potiùs hæc authoritas retorquetur, quia fundatur in levitate materiæ.

Quartus est demum casus noster individuus, ubi scilicet agitur de subinfeudatione, per quam feudi integra devolutio domino impediatur, & nullus ex allegatis percutit istos terminos, neque firmare audet hoc assumptum, ut sola bona præsumptio facientis, apta sit facere hujusmo-
20 di actum validum, & duraturum; cùm enim non agatur de fraude ad effectum nullitatis expressæ, sed tota vis consistat in præjudicio, non dicitur hæc fraus consilii, & mali animi, sed fraus re ipsa, in qua non attenditur animus, vel qualitas facientis, sed ipsum factum præjudiciale, ut ad literam probant text. *in l. si quis cum aliter 36. ff. de verb. obligat. & l. omnes 17. §. Lucius Titius, ff. quæ in fraud. credit.* & utrobique glos. ubi concordantes; nil enim interest tertii patientis præjudicium, an faciens in bono, vel malo animo fuerit, & an rectam, vel malam conscientiam habuerit; si actus utcumque gestus, ei causat damnum, & præjudicium, ut observat Bargal. *de dolo, lib. 6. reg. 28. n. 1. & seqq. ubi cæteri.*

Suspicata enim fraus, causa fuit, ut induceretur legis dispositio, quæ propterea, cessante suspicione non cessat, Tiraquell. *cess. caus. part. 1. num. 177. & limit. 19. numer. 1.* ut habemus in materia testamentorum, in quibus ob fraudum, & falsitatum suspicionem, lex induxit tantas solemnitates, quarum necessitas non cessat ob integritatem, & bonos mores eorum, ad quorum commodum cedunt, cum similibus; & sic qualitas desperatæ successionis, tanquam regulariter, & à communiter accidentibus de fraude suspecta, causa est, ut privetur quis ea facultate, quæ aliàs competeret; ut exemplificari potest in Clerico, qui vivens liberam habet dispositionem de bonis ex fructibus beneficiorum ecclesiasticorum quæsitis, & tamen infirmus hujusmodi facultate privatur, quamvis esset vir integerrimus, à quo fraudis suspicio omnino absit; ita pariter resignationes factæ de tempore infirmitatis, vel senectutis, itaut non supersint 20. dies, dicuntur infectæ ex regula de viginti inducta ex fraudis suspicione, qua cessante non per hoc cessat regula, locum habens etiam in Episcopis, & Cardinalibus, cum similibus.

Et in specialibus terminis feudorum, non solet nec debet, quinimo nec potest Rex in Regno Neapolitano, ubi feuda sunt emptitia, & hæreditaria, denegare assensum feudatariis super venditione feudorum, quæ propterea quodammodo dicuntur esse in commercio; sed si feudatarius careat successore, licitè assensus denegatur, vel concessus, dum habebat successorem, obstum postea deficientem non relevat, nisi certis casibus, ut infra, quia tunc censetur alienatio fieri in fraudem imminentis devolutionis, & tamen, si fraudem cessare constet, non per hoc assensus conceditur.

Mirificè idem comprobat *eadem glos. Magistralis in d. §. sed etiam res*, dum exemplificando fraudem, tria ponit exempla, primum de castè nato, secundum de sene filiis desperato, & tertium de illo qui eo animo facit ut fraudet, ergo fraus animi, & consilii est diversa à duobus casibus præcedentibus, in quibus, ut dictum est, non attenditur animus, sed spectatur effectus inde resultans, qui esse videtur, ut feudatarius morti proximus disponat de re, quæ non est sua, sed domini, ac dispositionis effectum verè conferat in tempus inhabile.

Et conferunt quæ in jure habentur de usufructuario non percipiente immaturos fructus in præjudicium proprietarii, de conductore non erodente fructus probabiliter spectare debentes ad locatorem, cum similibus, in quibus non animus, sed effectus, & præjudicium attenduntur, ideoque non fraus consilii, sed fraus re ipsa spectatur, aliàs fatua esset principalis conclusio, quia semper ista feuda dignitatem retinentur per Principes, & Magnates, qui probi, & integerrimi præsumuntur, & esse solent, ac etiam, quia ubi intercedit fraus consilii, frustratorium est attendere qualitatem ætatis, & carentiæ successoris, cùm subinfeudatio fraudolenta, semper sit invalida, & pœnalis ab initio, etiamsi per juvenem, & filios habentem facta sit.

Quo verò ad aliam limitationem pro actore traditam, ut scilicet conclusio non procedat, accedente facultate speciali 21
tradita per hominem, quæ largiùs, & benigniùs interpretanda est quàm illa legis, quia ille dat de suo, ista verò de alieno, allegabatur ad ejus comprobationem authoritas Iserniæ *in c. 1. Qui successores teneantur, il primo ex n. 6.* ubi ponendo casum de feudatario non habente filios concedente ex facultate domini feudum alteri filios habenti, dicit feudum non aperiri per mortem concedentis, sed durare penès secundum recipientem, atque ad idem adducebantur Frecc. *de subfeud. lib. 1. de origin. Baron. numer. 52.* Liparul. *ad Isern. in capit. Imperialem, numer. 4. verbo haredi*, Apont. *consil. 2. numer. 17. & sequentibus, lib. 1.* Maurus jun. *in addit.* ad Maur. sen. *allegat. 18.* Rovit. *pragmat. 4. de feud. num. 29.* addito etiam vulgari axiomate, concessionem hominis debere aliquid plus operari ultra Juris dispositionem, ne inanis, & vacua remaneat.

Facilis autem visa fuit hujus objecti solutio, tum ex regula, 22
Principis concessionem intelligendam esse, prout Jus disponit, & dictat, ut in terminis, ex Isernia, & aliis, Freccia *lib. 1. de origin. Baron. numer. 46. & 47.* Aponte *de potest. proreg. tit. de refut. §. 5. numer. 16.* unde sicut habens licentiam ex-

expressam subinfeudandi, non potest concedere inimico, vel inæquali, vel sub diversis conditionibus, Frecc. *ibidem, num. 49.* Camerar. *in cap. Imperialem; cart. 5. in magnis, litt. G. alias car. 19. in parvis*, ita neque in tempore, & statu inhabili; tùm ex alia regula, quod à qualibet concessione semper excepta censetur fraus, ad text. *in l. si pater 12. ff. quæ in fraud. creditorum.*

Ac demùm ex altera regula, quamlibet concessionem intelligendam esse rebus in eodem statu permanentibus, quibus cessantibus, dicitur deficere animus, ut ultra generalia plenè congesta per Adden. *ad decis. 523. part. 4. recent. tom. 3. n. 5. in* specie facultatis disponentis de feudo Apont. *de refut. feud. d. §. 5. num. 15. & 24. ubi nu. 19.* ita declarat dicta per eum *consil. 2. numer. 17. libr. 1.* ex ea optima, & viva ratione, quod dominus censetur dedisse facultatem feudatario disponendi de suo, non de alieno, unde disponendo, dum est morti proximus, vel aliàs devolutio imminet, disponeret de alieno, non de suo, atque tali casu cessat illa ratio incertitudinis, quæ unicè tollit domini præjudicium, quia scilicet incertum est, an subinfeudatus, potius quàm subinfeudans debeat priùs deficere, ideoque conferunt omnia similia, quæ supra de Clerico disponente de bonis, vel resignante beneficium, seu de usufructuario, & conductore dicta sunt.

Ad authoritates autem Isernię, Frecciæ, Liparuli, Roviti, & aliorum, respondebam, illas procedere in licentia, seu facultate speciali, nominatim concessa individuali personæ, cujus qualitas non erat domino concedenti, qui sciens, & volens, videtur super impedimento dispensare, ut in puncto, Isernię doctrinam ita explicant Apont. *d. §. 5. num. 15.* & Fab. de Ann. *consil. 129. n. 85. & 86.* sive ubi in facultate habetur mentio ejus, cui est concedendum, quia tunc concedens videtur non minùs contemplasse personam subinfeudantis,
23 quàm subinfeudati, qui propterea sic directè à domino recipere videtur, Montan. *ad l. Imperialem, §. firmiter. num. 55. & 56.*

Ultra quod, opinionem Liparuli, Camerar. & Roviti firmantium, assensum concessum feudatario successorem habenti, adhuc suffragari isto cessante, quoties in personam expressam fit alienatio, neque tutam videri insinuabam, cùm adolescens magna Neapolitana Tribunalia practicando, sæpiùs à versatis feudistis audierim, contrariam Frecciæ opinionem esse receptam.

Et ad axioma, quod concessio hominis debet aliquid operari ultra legis concessionem, dicebam, facultatem in Investitura contentam satis esse operativam, tùm quia attento eo tempore, non erat ita certum inter feudistas, an jura concedentia facultatem subinfeudandi, essent, vel ne antiquata per novam legem Federici *in c. imperialem*, ideoque hanc dubitationem sustulit, unde cessat argumentum superfluitatis, quod tamquam leve per quamcumque modicam operationem, etiam majoris declarationis tollitur, Otthobon. *decis. 244. n. 21. cum seqq.*

24 Tum clariùs, quia stante precedenti expressa prohibitione alienationis, vel divisionis in eadem investitura contenta, nisi aliud fuisset expressum, sublata etiam fuisset facultas subinfeudandis aliàs de jure competens, Bald. *in c. 1. §. Præterea, n. 3. de Capit.* Corradi, quem sequuntur communiter feudistæ cumulati per Schrader. *p. 8. c. 2. n. 20. & 21.* Giurb. *de succes. feud. §. 1. glos. 5. n. 31.*

Unde ob magis amplam alienandi prohibitionem contentam in Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, prodiit in utriusque Siciliæ Regnis receptissima conclusio prohibitæ facultatis subinfeudandi ut supra, igitur satis dicta concessio operatur, removendo obstaculum, ideoque verba Investituræ non sunt inductiva novæ facultatis, neque ampliativa legalis dispositionis, sed tantùm modificativa precedentis generalis prohibitionis, seu per remotionem obstaculi reductiva ad Juris dispositionem, quod benè in concordia inita cum Sede Apostolica de anno 1624. declaratum fuit, dum circa subinfeudationes conventum est *servari debere Juris dispositionem.*

Dicebatur etiam pro actore, principalem conclusionem deductam ex *glos. in §. sed & res*, procedere respectu agnati, non autem domini, ex authoritate Jacobini, Alvaroti, & aliorum, quos post hæc disputata congessit de Marin. (tunc ferè author motivi) *in addit.* ad Reverter. *d. decis. 522. numer. 3.* sed omninò irrelevans motivum judicatum fuit, tùm quia text. *in cap. unico de alien. feud.* in extraordinariis loquitur expresse de domino, tùm quia feudistæ indefinitè statuunt conclusionem; & clariùs, quia in omnibus eadem ratio militat, quinimò fortior in domino ex suprà ponderatis de Clerico, usufructuario, conductore, & similibus; neque videtur, quomodo respectu agnatorum sit practicabilis casus glossæ, dum suppositis agnatis, supponitur successor, qui ex regulari natura feudorum, ut sint pacti, & providentiæ, veniunt semper jure suo, itaut nihil referat, an sit descendens, vel transversalis, ergo non est casus glossæ, in quo supponitur carentia successoris.

Dicebant etiam Camerales, quod ubi senex de filiis desperatus subinfeudat juvenem filios habentem, vel ad eorum procreationem aptum, non dicitur subinfeudare personam æqualis conditionis, ideoque deficit ultimum requisitum, ob cujus defectum nullitas actus remanet inevitabilis, cùm cesset illa incertitudo, quæ unicè salvat domini præjudicium, unde semper firmum remanet, quod ita feudatarius non dat de suo, sed de eo, quod est domini, conferendo in effectu suam largitionem in tempus inhabile, quo ipse non est amplius dominus, & possessor, & in domini supplantationem.

Quod tamen ego, ad veritatem reflectendo, dicebam in congressibus Advocatorum desuper habitis, esse intelligendum cum distinctione; aut enim agitur de Castris, membris, vel bonis, quæ de sui natura non solent semper subinfeudari; sed per ipsum feudatarium cum feudi corpore retineri, prout sunt Castra, de quibus agitur; & bene procedunt supradicta, quia revera esse supplantare dominum, ac facere fraudem imminenti devolutioni; aut verò agitur de illis Castris, vel bonis, quæ de sui natura solent semper remanere penes subvassallos, itaut, quando per unius mortem vacant, alteri concedi soleant, & tunc verè, & propriè sunt excadentiæ, quæ non dicuntur tangere corpus feudi, sed dicuntur fructus maturantes, quos feudatarius senex, & de successione desperatus non debet esse prohibitus percipere, eo modo quo si vacaret Beneficium de Jurepatronatus feudi, non prohiberetur Feudatarius senex, & successore carens facere presentationem, cum similibus, quia est fructus maturans ejus tempore, prohibitio autem procedit in perceptione illius fructus, qui suo tempore non maturat, vel in corrosione, & diminutione rei in substantia, prout est in primo casu, in quo permittitur de tempore habili subinfeudatio ob incertitudinem, quæ cessare facit præjudicium certum.

Ponderabatur demùm ingeniosè pro parte actoris illa pars Investituræ, in qua etiam Cardinales, & Episcopi ad Ducatus successionem habilitantur, quasi quod Papa consideraverit casum Feudatarii de successore desperati, qualis est Episcopus in Sacris Ordinibus præsupponendus, & tamen subinfeudandi facultatem istis concessit: sed omnino levis, ac irrelevans ponderatio credita fuit, quia non concludit de necessitate Episcopum, vel Cardinalem esse successore carentem, cùm filios, & descendentes ante Episcopatum, vel Clericatum ex prædefuncta Uxore legitimè susceptos habere potuerit, ut visum fuit de Cardinali Sfondrato, qui fuit pater Gregorii XIV. ac nostris temporibus de Cardinalibus, Trivultio, de Albizis, Balneo, & aliis; sive quòd alios agnatos transversales, & de lineis non admissis haberet legitimos successores, unde propterea casus iste consideratur, videtur suis terminis retentis, ac juxta juris dispositionem.

Et ex his per Cameram, causa non semel proposita, & maturè discussa, contra subinfeudationem judicatum fuit, meo judicio satis justè, & fundatè.

SUMMARIUM.

1 *De statu causæ.*
2 *Quod etiam senex possit generare filios.*
3 *De distinctione inter fraudem consilii, & fraudem præjudicii.*
4 *De alia distinctione inter conditionem suspensivam, & resolutivam, seu modalem.*
5 *Actus factus cum uno præsupposito, corruit eo præsupposito cessante.*
6 *Qualis impotentia habendi successorem attendatur.*
7 *Quod in hac materia subinfeudationis procedi debeat cum distinctione casuum.*
8 *Qualis sit subinfeudatio propria, de qua agunt antiqui feudistæ.*
9 *Quod non sit in usu ista species subinfeudationis.*
10 *De alia specie subfeudi, ut subinfeudans aliquid retineat.*
11 *Et pariter ista species non est in usu sine assensu.*

12 *De subfeudis impropriis, quæ sapiant potiùs allodialitatem in excadentiis.*
13 *Quod ista subfeuda dicantur esse in fructu.*
14 *Et quod in hac specie non attendatur fraus præsumpta, de qua nu. 3.*
15 *Et non intrat Bulla Pii V. de non infeudando.*
16 *Qualis sit propriè casus subinfeudationis, in qua intrat ratio fraudis in eo qui desperatus est successore.*
17 *Et quod in eo intret Bulla Pii V,*
18 *De errore modernorum circa collectiones doctrinarum.*
19 *De quæstione an devoluto feudo devolvantur subfeuda.*
20 *De clausula* sine præjudicio, *vel alia* salvo jure, *appositain assensu quid operetur.*
21 *An leges feudales attendi debeant, & quomodo in Statu Ecclesiastico, in illius feudis.*
22 *De fraude præsumpta in investituris abusivis de feudo adhuc pleno.*
23 *De infeudatione locorum habentium privilegium, ut non possint infeudari.*

ADNOT. AD DISC. I.

REmanet ista causa in eodem statu, neque ulteriorem prosequutionem habuit; quamvis enim initio Pontificatus Clementis Noni, successoris Alexandri Septimi, sub quo illa disputata fuit, actor, vel ipso defuncto, ejus filii obtinuissent iterùm audiri, novamque disputationem præparassent, communicando juxta stylum, anticipatè ministris Cameralibus, informationes facti, & juris, ut pro eorumdem Cameralium commoditate responsiones parari possent, cum in hoc præsertim consistat privilegium fisci in litibus, quas habet cum privatis; attamen (incertum est ex quo motivo) ab ulteriori prosequutione destiterunt.

In his itaque novis informationibus, in substantia continebantur eadem fundamenta, quæ in prioribus disputationibus deducta fuerunt; atque Scribentes se restringendo ad solum punctum (in quo verè nodus causæ consistebat) invalidæ subinfeudationis, ob fraudem à lege præsumptam ex imminentia devolutionis, in duobus potissimè insistebant; Primò nempè in exclusione præsumptionis fraudis, tam ratione notoriæ integritatis, ac religionis subinfeudantis, quàm etiam ratione justæ causæ, quæ illum impulit ad id agendum, ut adeo grata memoria hujus familiæ apud illos subditos conservaretur.

Et secundò aliqui ingeniosè ponderabant, quod neque dici poterat, ut verificaretur præsuppositum certæ, ac imminentis devolutionis, ob desperatum successorem, dum
2 reassumendo collecta per Narbon. *in tract. de ætat. ann. sexagesim. q. 4.* & Rot. apud Merlin. *dec. 229. in fin. repetit. decis. 250. p. 5. recent.* probare conabantur, quod etiam senes septuagenarii, & ultra, filios procreare possent, cùm in hoc differant viri à mulieribus, deducendo non solùm exempla antiqua à Scriptoribus relata, sed etiam aliqua moderna, & de præsenti in ipsamet Urbe, quod septuagenarii habentes uxorem etiam senem, ista defuncta, aliam juvenem duxerunt, & filios procrearunt, ut præsertim sequutum est in eodem Duce Jovii Hieronymo Matthæjo, qui hodiernum Ducem procreavit.

Occasione autem congressus habiti per Camerales pro hujus novæ disputationis præparatione, de præmissis discurrendo, quatenùs pertinet ad primum fundamentum
3 bonæ fidei pro exclusione præsumptæ fraudis; denuò reflectendo ad jam deducta in discursu, in sensu solius veritatis credebam, quòd ea subsisterent, quod scilicet ista non sit fraus consilii, seu criminosa desideranda in singulis casibus, & in personis individuis facientibus actum, sed sit illa fraus, quæ dicitur præjudicii, seu re ipsa generaliter per legem inducta, ex sola ratione status, in quo reperiatur ille, qui actum gerit, juxta jam adducta exempla, quodque verè, & propriè actus irritatio non proveniat directè à fraude, juxta ea, quæ habemus in materia litigiosi, vel in materia edicti *de his, quæ in fraudem creditorum &c.* cum similibus, in quibus rectè procedit, ut sola juris præsumptio tolli possit per contrariam probationem, etiam præsumptam, & elicitam ex fortioribus presumptionibus, sed quod potiùs proveniat à defectu potestatis, quam lex isto casu neget, vel auferat; quasi quod illa subinfeudandi licentia, quam lex, vel homo feudatario concedit, istam sub se habeat implicitam conditionem à lege subintellectam, dummodò scilicet actus fiat tempore habili, non autem quando sit verisimiliter de prole desperatus, ac propterea immineat devolutio, adeout dicatur potiùs defectus conditionis suspensivæ, impedientis ne actus fiat, & ne jus subinfeudato queratur, non autem, ut sit conditio resolutiva, quæ irritet actum jam perfectum, tamquam per speciem privationis juris quæsiti, juxta distinctionem 4
inter conditionem, per quam impediatur jus querendum, & modum, per quem tollatur jus quæsitum, de qua plenè *sub tit. de fideicommiss. disc. 154. & disc. 73. de testam. atque disc. 70. de benef.*

In primo enim casu conditionis, non requiritur fraus, vel malitia, sed sufficit ipsum factum, ex deductis locis proximè citatis, ideoque in hoc proposito istud vocabulum fraudis adhibetur per quemdam improprium modum loquendi, ad explicandam rationem, quæ generaliter impulit legem, ad adjiciendam, vel ad subintelligendam istam conditionem, per quam auferatur potestas, sive quod illa habeatur pro non attributa.

Quo verò ad aliud fundamentum metaphysicæ possibilitatis procreandi filios, ponderabam responderi posse, quod motivum forsan aliquam haberet subsistentiam, quando imminentia devolutionis, atque desperatio successoris deducerentur ex sola præsumptione juris, ratione gravis ætatis; secùs autem in hac facti specie, quod idem feudatarius, juxta facti seriem in discursu recensitam, jam agnoverat imminentem devolutionem, atque per concordiam se exauthoraverat, ac propterea verfabamur in terminis fortioribus ex circumstantiis facti.

Verùm, reflectendo ad veritatem, responsio non satisfaciebat, quoniam dicta declaratio facta fuit ob presuppo- 5
situm, quod tunc feudatarius habebat, rebus in eo statu permanentibus, & quatenùs casus alias non preberet, ac propterea si de facto postmodum aliam juvenem fecundam uxorem ducendo, prolem legitimam suscepisset, juxta superiùs recensitum casum, quem nostra ætate in Urbe praxis docuit, utique devolutioni locus non esset, dictaque concordia, seu declaratio evanuisset, tamquam ex cessante, seu ex falso præsuppositio; ad instar eorum, quæ in fortioribus terminis habentur *sub titulo de donation. disc. 20.* ad materiam text. *in l. si unquam, Cod. de revocand. donat.* ut scilicet quamvis dicti textus dispositio super resolutione donationis ob supervenientiam filiorum cesset, quando dispositioni dictæ legis fuerit renunciatum, ejusque mentio habita sit, adhuc tamen locum habeat ob immutatum rerum statum, ac cessatum presuppositum, quod donator tunc in animo habebat, quia nempè haberet uxorem sterilem, ac propterea justum haberet motivum se opinandi desperatum de filiorum procreatione, renunciando dispositioni dicti textus, tamquam cum eo effectum non sortituri, adeo ut dici valeat, quod fuerit renunciatio eorum quæ haberi non possunt. Et per consequens non obstat, si casus præbeat, ut mutata uxore, insperatorum filiorum procreatio sequeretur, ex ibi deductis,

Solidior autem videbatur responsio, quod ad hunc effectum per leges feudales, vel per feudistarum traditiones, 6
de quibus in discursu, non desideratur physica negatio potentiæ, adeout excludat contrariam possibilitatem, sed sufficiat desperatio verisimilis, sive impotentia moralis, dum tam in ista materia feudali, ad hunc effectum, quàm etiam in materia fideicommissaria, & in aliis, ex communi, ac recepto omnium sensu, de legitima, & naturali prole desperati reputantur religiosi solemniter professi, ac etiam clerici seculares constituti in sacris, quamvis aliàs ad id essent naturaliter habiles, & tamen etiam in istis verificatur physica possibilitas, ob dispensationem Apostolicam, cum similibus; potissimè ubi jam verisimile per eventum comprobatum fuit esse verum.

Præterea ad clariùs elucidanda æquivoca in hac materia subinfeudationis, tam de jure communi feudorum, quàm in hoc Principatu ex Bulla S. Pii V. de non infeudando, cum 7
quibus tam in primis disputationibus, quàm etiam in his præparationibus procedi videbatur per Scribentes hinc inde, ex consueto errore (qui est æquivocorum fecunda mater) procedendi cum generalitatibus, atque majorum traditiones accipiendo in sola litera in quibuscumque casibus, non reflectendo ad illorum distinctionem; advertebam, quod in hac materia subinfeudationis reflectendum est ad plures illarum species, insinuatas suprà, *disc. 7.* ita plures casus constituendo.

Primus enim casus est in illa pura, & omnimoda sub- 8
infeudatione, quæ ad instar subemphyteuticationis, vel sublocationis nostrorum temporum, antiquis temporibus fiebat de toto feudo, per quandam cessionem sui juris alteri, illum subrogando, vel ponendo in locum suum, nihilo

pro

pro se reservato, adeout subinfeudans exiret omnino de scena; Et tunc propriè initio quæstio, de qua in discursu, an scilicet leges feudales, quæ id permittunt, sint authenticæ necne, ac etiam alia quæstio, an eædem leges feudales, admittendo illas esse authenticas, sint antiquatæ, vel correctæ per legem Federici *in cap. Imperialem, &c.* Istoque casu opinio, quæ concedit feudatario istam facultatem subinfeudandi, desiderat concursum trium requisitorum, illius præsertim, ut fiat personæ æqualis conditionis, & cum eisdem legibus, & conditionibus ad illum effectum, ne fiat potentiori, ob difficultatem obtinendi servitium, & fidelitatem, & ob alias difficultates in casu devolutionis; & è converso, ne fiat pauperiori ob eandem difficultatem obtinendi servitium reale, vel personale, sive etiam ob deteriorationem, quæ in feudo contingere solet; & sic desideratur æqualitas, ut præservetur omne domini præjudicium, adeòut nil suà interfit mutari personam feudatarii; ut etiam desideratur, ut fiat de toto feudo, nihilo subinfeudanti reservato, ne inde sequatur feudi divisio; ac etiam desideratur, ut gratis fiat, ne aliàs ita sequatur prohibita venditio, vel alia prohibita alienatio, sub hoc subinfeudationis pallio occultata.

Verùm evidens videtur aliquorum æquivocum, appli-
9 candi modernis subfeudorum speciebus, juxta præsentis controversiæ casum, ea quæ per antiqua jura feudalia, vel per antiquos feudistas, in hac specie subfeudi dicuntur, cùm sint termini diversissimi; siquidem in propriis, & rectis feudis, Civitatis, Oppidorum, & Castrorum cum jurisdictione, & imperio, & quæ propriè constituunt Barones, iste usus omnimodæ subinfeudationis ampliùs non datur, atque fabulosum esset assumptum, ut sine consensu domini infeudantis, qui juxta hodiernum rerum statum, frequentiùs est præsupponendus Princeps supremus, licitum sit id gerere, quodque dominus ignarus, vel invitus, teneatur alium feudatarium, seu vassallum recipere; & per consequens ideales remanent quæstiones prædictæ à nostris majoribus disputatæ.

Alter casus est illius subinfeudationis, quæ fiat quidem
10 de integro feudo, omnibusque juribus, ponendo alterum in sum locum, aliquo tamen jure sibi reservato, ac propterea ille, qui facit subinfeudationem, adhuc remaneat domini directi vassallus, & feudatarius, ipseque efficiatur dominus subalternus subinfeudati, qui ipsum immediatum, non autem mediatum agnoscit in dominum, juxta distinctionem, de qua *d. disc. 7. & disc. 59.*

Sed pariter in feudis rectis, & propriis, ut suprà, fabulæ speciem redolet dari in praxi istum casum, ut sine consensu domini id agere liceat, dum in hoc sæculo currenti, ac etiam in proximè decurso, in nostra Italia, aliqua desuper vidimus exempla in feudis Senarum, & Plumbini, de quibus *d. disc. 59. & in aliis ibi proximis, & disc. 54.* non solùm cùm expresso assensu, sed etiam (saltem respectu Plumbini) cum obligatione feudatarii subinfeudandi personam ab ipso infeudante nominandam; atque in hujusmodi subinfeudationibus praxis docuit, nullum ex tribus requisitis prædictis servatum fuisse; siquidem (exemplificando in eodem recentiori feudo Plumbini) non fuit quidem servatum primum requisitum subinfeudandi integrum feudum, nihil pro se retinendo; dum Rex feudatarius, qui subinfeudationem fecit, pro se retinuit altum dominium subalternum, sive illam majorem supremitatem, quæ vulgò dicitur *Sovranità*, nec non jus devolutionis, atque jus muniendi arces, sive ut vulgò dicitur, *jus Præsidiorum*. Minusque alterum, ut gratis fieret, cùm potiùs processum fuerit per viam concessionis feudi emptitii, solvendo Imperatori pro nominatione duodecim centena millia florenorum Rheni sub nomine laudemii, & Regi pro subinfeudatione scuta circiter centum mille.

Et demùm neque tertium, ut fieret personæ æqualis conditionis, cùm feudatarius esset potentissimus Rex, & Monarcha, subinfeudatus autem simplex Baro; quinimò potiùs abhorretur subinfeudatio personæ æqualis potentiæ,
11 vel etiam minoris, quæ sit de sphera Principum, cum similibus exemplis, quæ dari possent: ergo palpatur manibus simplicitas modernorum, quos elaborate colligere professus est in ista causa Altogrado *cons. 5. lib. 2.* adhibendo nostris temporibus in feudis rectis, & propriis Civitatum, Oppidorum, & Castrorum cum imperio, jurisdictione, & vassallis, ea quæ per antiquos feudistas in hac materia subinfeudationis traduntur.

Tertius est casus illorum subfeudorum, quæ concedi
12 solent etiam per feudatarios subditos, & merè subordinatos, de aliquibus prædiis, vel petiis terræ subinfeudari, & concedi solitis, & quæ veniunt sub nomine excadentiarum, atque in Regno Neapolitano nuncupantur feuda plana, & de tabula, juxta diversas species distinctas *d. disc. 7.* Et pariter fabulosum videtur hodie hujusmodi subfeudis applicare antiquas leges, vel consuetudines feudales, vel antiquorum feudistarum traditiones, cùm istis adaptetur terminus subfeudi, per quemdam improprium usum loquendi, sed revera nihil habent feudalitatis, nisi aliquam imaginem remotam; neque in eis verificantur dicta tria requisita, dum non est subinfeudatio de toto feudo, neque fit personæ æqualis conditionis, quoniam frequentiùs fieri solet personis privatis, & propriis subditis, ac etiam pretio mediante sub nomine laudemii, vel intraturæ, in quo consistere videtur totum, vel majus domini emolumentum, juxta ea, quæ habentur in materia emphyteutica *sub tit. de emphyt.* in Abbatiis Farfen. & Nonantulan. & in Ecclesiis Status Urbini, ac aliis comprehensis sub Bonifaciana, cum similibus ibi enunciatis.

Isto autem casu, hujusmodi jus subinfeudandi, dicitur esse in fructu tamquam per speciem juris præsentandi, vel no- 13
minandi ad beneficia de jure patronatus, quando casus vacationis contingat; & per consequens in hac specie subfeudi, intrare non videntur ea, quæ habentur circa dictam fraudis præsumptionem, resultantem ab imminentia devolutionis, quoties jure feudatarii adhuc durante, citra fraudem, & affectationem supplantandi dominum, sequatur casus devolutionis hujusmodi excadentiarum, quoniam sicuti feudatarius senex, vel aliàs de successione desperatus, non prohibetur percipere omnes fructus, etiam insolitos, quos, suo jure durante, natura, vel fortuna producat, ac etiam non prohibetur facere præsentationes, vel nominationes in beneficiis de jure patronatus, quod sit annexum feudo, ita non prohibetur facere concessiones hujusmodi subfeudorum, & excadentiarum, quando casus vacationis sequatur, dum punctus est in fraude, vel in affectatione supplantandi dominum, atque ad hunc effectum advertebam, quod in hac materia intrarent ea, quæ dicebantur per Scribentes in contrarium super qualitates fraudis consilii.

Ad instar eorum, quæ habentur sub titulo *de Regalibus disc. 78. cum seqq.* in Appaltatoribus gabellarum, & Dohanarum, super iis, quæ geruntur circa finem Appaltus, *& sub tit. de locat. & conduct. disc. 24.* super locationibus, quæ fiunt per hæredem gravatum, & fideicommissarium, imminente restitutione fideicommissi, cum similibus: sed pariter omnia ea, quæ hanc subfeudi speciem percutiunt, pe- 15
nitus extranea sunt à casu præsentis quæstionis; istoque casu neque intrat prohibitio Pianæ Constitutionis, quia revera non est infeudare, juxta ponderationes, de quibus *hoc eod. tit. disc. 61.* cum reverà non tangatur substantia feudi, ut etiam infrà *disc. 128. & in aliis*.

Quartus demùm est proprius, ac præcisus nostræ quæ- 16
stionis casus, ubi scilicet agitur de feudo regali veræ dignitatis redolente supremum principatum, cum regalibus etiam majoribus, ut exemplificando in nostra Italia sunt, Regnum Neapolitanum, & Ducatus Mediolani, Mutinæ, & Regii, Parmæ, & Placentiæ, ac Senarum, & erant etiam iste Ducatus Urbini, & alter Ferrariæ, ac propterea pro feudi, vel principatus dignitate congruat, ut ipse feudatarius possit cum concessionibus Oppidorum, & Castrorum, sibi constituere Barones, & milites, vel nobiles primi ordinis magnatitii in suo principatu; & ista est licita subinfeudatio etiam sine concessione expressa, tamquam connaturalis feudo, quod proinde scissuram, vel divisionem pati non dicitur ob omnimodam subjectionem, & dependentiam; sed pariter in hac specie non verificantur dicta tria requisita; non quidem primum de toto feudo cum *eisdem* legibus, cùm fiat de parte, vel membro non notabili, ideoque fieri non possit de Civitatibus, vel fortalitiis, ac etiam fiat sub diversa natura; minùsque secundum, ut fiat gratis, cum communis praxis doceat contrarium, cùm sint concessiones venales; neque tertium, dum non fiunt æqualibus, sed subditis, & inferioribus; & per consequens omninò extranea sunt ea, quæ per antiquos feudistas dicuntur, totumque restringitur ad prædictam rationem supplantationis domini devolutione imminente, ita sibi constituendo Barones, & feudatarios in tempore inhabili, & pro quando non erit ampliùs dominus, nec feudatarius, juxta rationes, de quibus *d. disc. 78. & seqq. de Regal.*

Atque hinc sequitur, ut rectè congruant ea, quæ in discursu habentur circa obstantiam Pianæ Constitutionis, dum in effectu esset constituere feudatarios de novo in Sta- 17

tu Ec-

tu Ecclesiastico immediato, atque dare, ut subditus, qui nullum jus pro tempore futuro est habiturus, faciat id, quod facere non potest, vel non solet ipse Pontifex dominus directus.

Hinc proinde ad evidentiam edocemur, quàm magna
18 sit, toties inculcata modernorum pragmaticorum, vel collectorum ineptia, procedendi in sola litera doctrinarum, seu in eis constituendo vim, aut eruditionem ostentandi cum earum numero, & collectionibus, non distinguendo casus, & tempora, neque reflectendo ad congruam applicationem, ex facti qualitate, & circumstantiis regulandam; qui etenim in sola superficie videbunt *d. consil.* 5. Altogr. *lib.* 3. editum ad hujus causæ opportunitatem favore actoris, opinabuntur illud esse doctum, maturum, & elaboratum responsum, tractando de materia ex professo, & tamen qui benè, & intùs examinabunt materiam, comperient, quod est saccus plenus palea, ita confectus ad causæ opportunitatem, ad quam alioquin doctus, summèque considerandus Author scripsit, ideòque est quidem considerabilis artifex, sed non est considerabile opus ex defectu materiæ; isteque est error quotidianus tot æquivocorum productivus, deferendi authoritatibus Collectorum, vel Consulentium, ad distinctionem casuum, eorumque circumstantias non reflectendo,

Stante autem distinctione prædicta, sequitur erroneum
19 pariter esse disputare generaliter, & in abstracto quæstionem, de qua *in hoc discursu, ac etiam disc.* 40. an scilicet devoluto feudo, devolvantur subfeuda, atque doctrinas præsertim antiquorum, ad hanc rem applicare, cùm revera dicta quæstio percutiat primum, vel secundum casum, de quibus hodie inanis labor est agere, ut supra; in aliis autem posterioribus casibus intrat dilemma, quod aut actus subinfeudationis est validus, aut non; si non est validus ab initio, & in substantia, tunc fruſtrà de hoc disputatur, cùm nullum, & nihil parificentur; & si est validus, tunc extranea pariter est quæstio, dum istæ species subfeudi considerantur potiùs tamquam fructus, ad instar præsentationis factæ per possessorem, cujus effectus tamquam consumatus non cessat, cessante causa postmodum productiva.

20 Ad ea verò, quæ habentur *n.* 7. & 8. super clausula *sine præjudicio*, vel super alia *salvo jure*, quæ adjici solent in assensu domini, videnda sunt ea, quæ habentur infrà *in Neapolitana Concursus creditorum*, *disc.* 106.

Et quoniam in discursu circa præsumptam fraudem præjudicii, principale fundamentum constituitur in legibus, & authoritatibus feudalibus, de quibus *num.* 15. inferiùs autem *disc.* 135. dubitatur an istæ leges locum habeant in
21 hoc Principatu temporali Ecclesiæ. Hinc advertendum venit, quod ubi etiam tenenda esset opinio, quod istæ leges feudales in hoc principatu non habeant vim legum, quamvis probabilis videatur ibidem tradita distinctio inter antiquas consuetudines collectas per Gerardum, & Obertum, & Constitutiones Imperiales Lotharii, & Federici; adhuc tamen istæ leges attendendæ venirent tamquam doctrinæ magistrales corroborantes rationem generalem, cui ista fraus est innixa, juxta ea, quæ *disc.* 35. *de judic.* & alibi pluries habentur de legibus aliorum principatuum attendendis, ubi non habeatur lex propria, & particularis; atque hoc est quod in effectu dicere volunt Fagn. & alii Ecclesiastici per eum relati, de quibus suprà, *disc.* 54. & alibi, distinguentes, ut consuetudines feudales attendendæ veniant etiam in hoc principatu in aliis, non autem in iis, quæ lædant Ecclesiasticam immunitatem, vel sacris Canonibus adversentur, quoniam non potest eadem lex in parte acceptari, & in parte reprobari, sed capienda est prout jacet cum sua causa, & qualitate; sed quod in iis, quæ habeant fundamentum rationis, & probabilitatis, & non adversentur sacris Canonibus, attendi debeant magis ex vi rationis, quæ ubique est eadem, omnibusque est communis, quàm ex vi potestatis, & jurisdictionis legislatoris, *ut eod. disc.* 135. advertitur.

Ad hanc autem materiam præsumptæ fraudis ratione præjudicii tertii, conferunt ea, quæ habentur *disc.* 3. *de Regal.*
22 *& disc.* 1. *de emphyt. & disc.* 1. *de pens.* circa investituras, vel concessiones abusivas, & expectativas de re plena, & ante factum casum devolutionis, vel vacationis, dum in eisdem materiis allegantur feudistæ, qui de hoc agunt in proposito abusivæ investituræ feudalis.

Item his terminis feudalibus congruunt ea, quæ *disc.* 148. *de Regal.* habentur super potestate Principis tollendi jus ter-
23 tii, dum ibi agitur de infeudationibus illorum locorum, quæ ex causa onerosa habent privilegium, ut non possint infeudari.

COMACLEN. ALIAS CLOMACEN. VALLIUM,

PRO CAMERA APOSTOLICA, CUM DUCE MUTINÆ.

Casus disputatus in Congregatione deputata, & sopitus per concordiam.

Bona sita intra fines feudi, an præsumantur feudalia, vel allodialia, ad effectum videndi, cuinam incumbat onus in casu devolutionis, unam, vel alteram qualitatem probandi, an domino, vel hæredi Feudatarii; qua occasione agitur de eadem materia respectu controversiarum inter Feudatarium, & Vassallos.

Pischeriæ, seu Pischeriarum emolumenta, an & quando sint de regalibus, & quando aquæ dicantur maris, & publicæ, vel potiùs stagnantes, & privatæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Piscatoriæ, an sint juris publici ex dispositione juris communis, & de intellectu text. in l. inter publica, ff. de verb. signif.*
3 *Quid de jure feudorum, an piscationum emolumenta sint de regalibus, & quando.*
4 *De legum Romanorum, jurisque communis compilatione, inventione, & usu.*
5 *Jura feudorum, & regaliarum declarationes, quando prodierunt.*
6 *Jus piscandi aliquo loco privativè, sive jus prohibendi piscationem, quomodo detur de jure communi remissivè.*
7 *Lacuum, fluminum, vel maris partes, in quibus magna piscium affluentia, vel conspicua qualitas habetur, dicitur de regalibus, & Principi reservata, neque licet cuilibet piscari.*
8 *Montes, nemora, foresiæ, & pascua communalia sunt hodie Principis, vel Civitatis.*
9 *Enumerantur aliqua piscationum loca, quæ sunt Principis, vel cui Princeps dedit cum jure privativo.*
10 *In quibus stagnis, lacubus, vel locis aptis ad piscationem detur dominium privatum cum jure prohibendi.*
11 *Bona sita intra fines feudi, & per feudatarium possessa dicuntur feudalia, si pro hac qualitate concurrant adminicula.*
12 *Dari potest feudum sine jurisdictione, quæ ad alium spectet jure alterius, cujus jure ab eodem Feudatario acquiritur.*
13 *Dux Ferrariæ habebat jura regalia.*
14 *Distinguuntur casus pro notitia quæstionis, an bona sita intra fines feudi præsumantur feudalia, vel allodialia.*
15 *Ubi Castrum, vel aliud corpus ab aliquo possidetur, an præsumatur jure allodii, vel feudi.*
16 *Bona, quæ intra fines feudi possidentur per Vassallos, & privatos habitatores, an præsumantur feudalia, seu feudo obnoxia.*
17 *Quid de bonis ipsomet Feudatario possessis, & cui in casu devolutionis incumbat onus probandi feudalitatem, vel allodialitatem.*
18 *Quæ dicantur bona artificialia, idest ex hominis industria ad eum statum redacta, & quæ naturalia, adhuc in suo primævo naturali statu continuantia.*
19 *Enumerantur aliqua adminicula feudalitatis bonorum.*
20 *Econtra adminicula allodialitatis.*
21 *Bona ad feudum spectantia, & alienata si recuperantur, reverturtur ad suam primævam naturam, & dicuntur feudalia, itaut recuperatio dicatur importare accessionem intrinsecam.*
22 *Camera Principis, seu Principatus dicitur diversa à Camera patrimoniali, & privata ejusdem.*

D I S C. II.

DEvoluto ad Sedem Apostolicam sub Clemente VIII. Ducatu Ferrariæ, per mortem Ducis Alphonsi sequutam de anno 1593. ortisque propterea nonnullis controver- 1
siis inter Cameram Apostolicam, & Ducem Mutinæ, & Regii, præfati ultimi Feudatarii hæredem, prodiit de anno 1594. concordia inita in Civitate Faventiæ (Faventina proinde

inde nuncupata) per quam, inter cætera Capitula, conventum extitit, dicto hæredi remanere debere *Terras, Prata, Valles, Possessiones, domos, & omnia allodialia per dictum Ducem Alphonsum possessa, & in vim ejus testamenti in ipsum obventa.*

Ista generalis conventio causam dedit multis controversiis circa domos, terras, possessiones, livellos, & alia bona, super quibus tamen nullum scribendi munus mihi demandatum fuit, sed illud restrictum ad bonum jus Cameræ in petitorio super pertinentia Vallium pischeriarum Comacli, aliàs juxta fori usum Clomaci, cum præsuppositio, dictam Civitatem, totumque Territorium, in quo Valles includuntur, contineri sub dicto Ferrariæ Ducatu devoluto.

Prima, ac principalis quæstio inter partes super his Vallibus agitata, fuit super aquarum qualitate, an scilicet essent salientes, & maritimæ, communicationem cum Oceano habentes, itaut dici debeant juris publici, vel potiùs dulces, & stagnantes, itaut privati juris censeri deberent, super quo puncto multa pro Duce scripserunt plures insignes J. C. præsertim Altograd. *cons.* 4. *ex num.* 100. *lib.* 2. sed longè majora, & fortè meliora plerique insignes J. C. scripserunt pro Camera, itaut habeantur desuper volumina; ego verò istam Provinciam jamdiù benè tractatam, ac totam in solo facto consistentem non assumpsi.

Secunda fuit quæstio, præsuppositio, sine veri præjudicio, quod non ageretur de mari, vel ejus membro, sed de paludibus, & stagnis aquarum dulcium à Padi inundationibus, vel pluviis provenientium, seu ibidem scaturientium; an dum continent Pischerias magni redditus, dici deberent de regalibus, & juris publici, Principis magis, quàm privatorum dominio congruis.

Quod essent juris publici, attenta etiam dispositione ju-
2 ris communis, adducebatur pro parte Cameræ *textus in l. inter publica* 17. *ff. de verb. signif. in fine*, ubi enumerando ea, quæ juris publici sint, ponit *piscarias*. Verùm hoc satis leve fundamentum credebam, quia licèt in vulgata editione dicatur *piscariarum*, communis tamen, ac vera eruditorum opinio est, eam esse mendosam, ac dicere debere *picariarum*, prout legitur in pandectis Florentinis, ut advertunt Cujaccius *in feud. d. tit. quæ sint regalia, litt. D*, Forner. *in d. l. inter publ.* Borrell. *de Magistrat. edict. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 8. *& de Reg. Cath. præst. cap.* 24. *num.* 15. *& cap.* 28. *num.* 38. idemque Rebuff. *in d. l. inter publica*; & licèt idem in Commentariis, ad hæc non advertens, credat id non procedere in jure piscandi, sed in vectigali, quod Principi pro piscibus penditur, juxta plurium feudistarum sensum, de quo infra, & cum Rebuffo, & aliis quos allegat, pertranseat Altograd. *d. cons.* 4. *num.* 85. attamen in adnotatione marginali adjecta in illis Lugdunensis impressionis 1586. idem observat, ac fatetur esse meliorem lectionem, & meritò, quia verbum *piscaria*, ut constat ex Calepino, & aliis Grammaticis, significat locum, in quo pisces venduntur; & tamen neque in jure, nec apud historicos habemus, in Urbe, ejusque Imperio, certos locos destinatos esse, ubi pisces vendi deberent, qui publici juris effecti essent, ex quibus vectigal fiscus caperet.

Ac ulterius J. C. enumerat hoc verbum inter Salinarum, & Metallorum vectigalia, cum quibus nullam habent connexionem loca piscium venditioni destinata, ut advertit Borell. *ubi sup. n.* 8. ideòque omninò dicendum est, intelligi de *picariis*, nempè locis, in quibus, adinstar salis, & metallorum, conficitur pix. Quas fodinas fuisse in reditu Populi Romani advertunt Rebuff. *in d. postrema marginali adnotatione*, & cæteri apud Mastrill. *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 306.

Dicebatur etiam pro Camera, censendas esse has pisca-
3 torias Valles de regalibus, per text. *in cap.* 1. *quæ sint regalia*, ubi piscationum redditus inter regalia constituuntur, eosque propterea enumerant ibidem feudistæ, præsertim Isernia, Alvarot. Afflict. & Balzaranus, Capyc. *invest. feud. cap. feudorum clausulæ, verbo pischeriis, fol.* 107. *in meis, & de regalib. in fine, verbo piscationum redditus, fol.* 208. Petr. Gregor. Tholos. *de regalibus c.* 19. Restaur. Gastal. *de Imper. qu.* 110. *n.* 28. & 30. Rosenthal. *de feud. cap.* 5. *concl.* 24. Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 9. Mastrill. *de magistr. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 305. *& seqq.* Borrell. de præstantia Regis Catholici *c.* 24. Decius *consil.* 270. *n.* 3. Bursatt. *consil.* 235. *n.* 31. qui in specie loquitur de jure piscandi in quibusdam Vallibus, seu foveis manu actis.

Replicabatur pro Duce hanc regaliam non consistere in ipsa piscatione, ac piscium venditione, in quibus magnum istarum Vallium emolumentum consistit; sed in eo vecti-
gali, quod per piscatores, vel piscium venditores Principi tali casu penditur, juxta exemplum positum per Afflictum ibidem de vectigali, quod Regia Camera exigit de sexagesima piscium adveniente ad portum Neapolis, ut advertunt Borrell. de præstantia Regis Catholici *cap.* 24. *num.* 4. *& de Magistr. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 3. *& seqq.* Mastrill. *ubi suprà, n.* 309. *&* 319. Sixtin. & cæteri procedentes cum regulis ex communi Romanorum jure depromptis, piscationis scilicet usum, sive in mari, sive in fluminibus, & lacubus, omnibus esse commune, exceptis locis, in quibus aliquis legitima præscriptione jus privatum piscandi quæsierit, ad text. *in l. si quisquam* 7. cum ibi notatis, *ff. de diverss. & temporal. præscript.*

Verùm in hoc æquivocari advertebam, quoniam licèt 4
jus commune Romanorum sub Justiniano Imperatore circa annum nostræ salutis 530. ad istam quam habemus formam redactum esset, attamen in his partibus, præsertim Occidentalibus, ex notis Romani Imperii calamitatibus, ac tot Barbarorum incursionibus, per plura sæcula absconditum, & ignotum fuit, usque ad annum 1130. juxta unam opinionem, sive ad annum 1148. juxta aliam, de quo tempore, Pisanorum Classis in Amalphitanæ Urbis excidio pandectas reperit, quæ deinde eodem belli, ac excidii casu è Pisis Florentiam translatæ sunt, Florentinæ proinde appellatæ, à quibus istarum legum usus in Italiam primùm, deinde in aliis Europæ regionibus præsertim Occidentalibus invaluit, ut benè eruditus Borrell. de præstantia Regis Catholici *cap.* 78. *n.* 26. *ad fin.* ac latiùs deductum habetur *in Neapolitana ædificii, seu altius non tollendi, sub tit. de servitutibus.*

Hoc autem medio tempore, quo Italia, literis, omni-
busque ferè nobilibus artificiis denudata, sub diversorum 5
barbarorum jugo omninò barbara, & inculta vixit, quamplures irrepserunt usurpationes, seu variæ dominantium concessiones, ex quibus sub Longobardorum dominio prodierunt feuda, quorum consuetudines, Obertus de Orto, & Gerardus reduxerunt ad earum legum feudalium formam, quam habemus; pleræque autem Civitates, præsertim Lombardiæ, libertatem sibi vindicare curarunt, multaque jura, hodie *regalia* nuncupata, sibi præcipua pro publica bursa, & bellis substinendis cum longæva possessione usurparunt, quæ deinde Federicus Imperator in concordia cum dictis Lombardiæ Civitatibus habita, declaravit regalia dictis Civitatibus ex antiqua legitima præscriptione competentia *in d. c.* 1. *quæ sint regalia*, ut advertunt Isernia, Alvarot. Capyc. & cæteri.

Et sic eo tempore nulla fuit habita ratio de regalibus juris communis, tunc adhuc non benè cogniti, neque recepti, vel propagati, sed de antiqua præscriptione, quam Civitates, vel Principes, & Domini acquisiviſſe prætendebant, antequam legum inventio, vel usus sequerentur, cùm etiam attenta ipsius juris Romanorum dispositione, jus piscandi privativè ad alios in certis locis, præscriptione, 6
vel consuetudine, seu ob publicam utilitatem acquiri, & induci valeat, ut deducit Capyc. *de invest. feudali, dict. verbo pischeriis*, & ex eo reassumit Borrell. *de Magistrat. d. lib.* 4. *cap.* 4. *à num.* 12. *ad* 23. Montan. *de regal. verbo piscationum redditus, n.* 1.

Et licèt piscandi, seu venandi facultas à jure gentium omnibus competat, itaut circumscripto dicto jure positivo 7
Romanorum, adhuc tolli non potuerit, attamen quemadmodum ex proximè insinuatis, respectu certorum locorum, temporum, vel circumstantiarum, tolli, seu limitari potuit, ita dicta usurpatio, seu præscriptio subsulit, non in universum, sed in illis Maris, Fluminum, Lacuum, Stagnorum, Silvarum, & Montium, seu Vallium locis, in quibus ob insolitum, ac nimis affluentem piscium, avium, vel quadrupedum frequentiam, seu qualitatem, piscatio, seu venatio non habet eam incertitudinis aleam, & laborem, quibus generaliter de sui natura subjacent, sed potiùs est certum, ac satis notabile emolumentum, quod Principes, vel Civitates, ad minùs populos gravandos cum talleis, & collectis, rationabiliter sibi, ad bella, vel publicas impensas substinendas applicarunt, ut in proposito advertunt Covar. *in reg. peccatum, par.* 2. §. 8. *num.* 1. Mastrill. *de Magistr. c.* 10. *num.* 312. Capobl. *de Baron. tom.* 2. *c.* 87. *n.* 1. *& seqq.*

Hinc pascuorum, & lignorum usus in nemoribus, mon-
tibus, & foresiis, de jure est omnibus communis, & tamen 8
Principes, & Civitates sibi applicarunt, vel præscripserunt ea pascua, nemora, vel foresias, ex quibus ultrà necessarium incolarum usum, notabilis redditus percipitur, itaut

hodie

hodie de consuetudine, campalia quæ prius erant communia, sint Dominorum, vel Civitatum, inter quos est contentio, in qua verior, ac magis recepta sententia videtur illa Castr. & Soccin. *in l. 1. ff. de acquir. poss.* quam reprobata contraria Aretini magis communiter Doctores sequuntur, ex deductis per Curt. jun. *cons.* 184. *num.* 8. Natt. *consil.* 460. *num.* 10. *& 506. num.* 30. Rosental. *de feud. c.* 12. *concluf.* 15. *n.* 48. *& in gloss. litt. P*, Rovit. *super pragm. in rubr. de pascuis*, Capobl. *de Baron. pragm.* 11. *numer.* 9. *& seqq.* Buratt. *decis.* 312. *n.* 4. *&* 427. *num.* 6. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 100. apud quos disputatur, an in dubio præsumantur Barones & domini, vel potiùs Civitatis, cum certo præsupposito, quod sint unius, vel alterius, quod de jure non est cautum, sed totum provenit à dicta applicatione, seu consuetudine, quam plerique dicunt usurpationem transactam in præscriptionem, seu legitimum titulum, ac ita passim ubique docet usus, & praxis.

Et in specie juris piscandi, videmus præsertim in nostra
9 Italia, quod omnes Lacus, vel Stagna etiam aquarum dulcium, in quibus copiosa piscium multitudo, vel conspicua qualitas adsit, magnum tribuens emolumentum, possideantur per Principes, vel Civitates, seu privatos ex Principum concessionibus, ut in Umbria est Lacus Transimenus, seu Perusii possessus per Cameram Apostolicam, de quo Bar. *in tract.* Tiberiad. *verbo Flumen, n.* 8. in Lombardia Lacus Gardæ, & Comi, in Regno Neapolitano Lacus Lesinæ, & Varani, ac plerique alii.

Quinimò & in ipso mari, ubi aliqua ejus pars istam habet particularem circumstantiam ab aliis diversam, eodem jure regulatur, ut videmus in Civitate Tarentina, & frequentius in Provincia Calabriæ, atque in Insulis Siciliæ, & Sardiniæ in locis, tynnorum satis frequenti piscationi congruis, quia sunt Regis, vel eorum, quibus Rex concessit; quod etiam in Principatu Plumbini practicavi, & in specie de concessione facta per Principem juris piscandi tynnos agit Decius *cons.* 270. *n.* 3. *vers. ulterius*, & de tynnis Covar. *d.* §. 8. *n.* 10.

Et licèt hujusmodi Vallium, & Stagnorum absque Prin-
10 cipis concessione detur privatum dominium, juxta traditionem Bart. *in leg. vicinas*, §. *Lacus, ff. de aqua pluvia arcen.* quam cæteri sequuntur, in his terminis latè congesti per Veggium *consil.* 1. *& præcipuè n.* 33. & Beroum *cons.* 140. *vol.* 3. & cum aliis per Cancer. *p.* 3. *var. c.* 4. *de servit. numer.* 232. *&* 235. Capobl. *d. tom.* 2. *c.* 46. *num.* 23. in qua propositione magnum pro actore contra Cameram fundamentum constituebatur, ut constat ex Altograd. *d. cons.* 4. *n.* 118. *& seqq.* & aliis pro eo scribentibus; dicebam tamen id quidem esse verum in vivariis manufactis, quæ quisque ad privatam industriam, vel delectationem in proprio fundo construit, vel in illis stagnis, & foveis, quæ in privatorum prædiorum depressiori situ, ex pluviarum, vel fluminum adjacentium inundationibus constituuntur, sive in illis lacubus, & fluminibus, quæ in privato fundo nascuntur, ita ut undique locus piscationis à privato sit circumdatus, atque antiqui privati dominii vestigia ostendat, & de his, quæ ob situs depressionem frequenter sunt in Lombardia, & Æmilia, propriè agunt Bart. ubi suprà, & cæteri apud Veggium, & Beroum locis citatis; sed manifestum æquivocum est hoc applicare his Vallibus, quæ fortè ab ipsa Mundi creatione, & antequam Clomaci Civitas habitatores haberet, in hoc eodem statu fuerunt.

Omnemque penitus difficultatem in hac facti specie cessare, dicebamus Ego & cæteri pro Camera scribentes, ponderando, aliud esse, ubi contra privatos hujusmodi piscationes possidentes fiscus agit, eas vendicando, nisi doceant de legitimo titulo, sine quo jure regula possideri non possunt, itaut qualitas regaliæ deducatur agendo, tamquam fundamentum intentionis, cùm tunc concludens, ac exacta probatio in actore requiratur, atque sola contraria possibilitas illam excludat; aliud verò ubi tractatur de metienda natura, & qualitate bonorum, & jurium, quæ per ipsum feudatarium una cum feudo longo tempore possessa sunt, ad effectum inspiciendi, an facto casu devolutionis, magis feudalem, quàm allodialem habeant qualitatem, & cuinam assistat præsumptio.

In ea etenim quæstione, an bona per feudatarium intra feudi fines possessa, præsumantur feudalia, vel allodialia,
11 quamvis nimiùm Doctores varient, ut infrà, quoties de simplici juris præsumptione inducenda tractatur, omnes tamen concordant, quod si circumscripta ista generica legali præsumptione, aliæ concurrant præsumptiones, circumstantiæ, & adminicula, quæ unam magis quàm alteram qualitatem suadeant, ista præsumptiva probatio prævaleat, quamvis contraria vera probatione sit elidibilis, ut optimè ac magistraliter ita diversas opiniones conciliando distinguit Rota *decis.* 164. *nu.* 31. *& seqq. part.* 6. *recent.* quæ distinctio est verissima, & de mente omnium de materia tractantium, & admittitur per Menoch. *cons.* 395. Surd. *consil.* 135. 151. *&* 311. ac Bellon. jun. *cons.* 44. satis effuso sermone de hoc articulo tractantes.

Dari potest exemplum practicum in materia quotidia-
num; jurisdictio in Vassallos, sive jus habendi privativè ad alios, Furnos, Macellos, Tabernas, Molendina, sive Cancellariam, Portulaniam, & alia hujusmodi, non implicat, quod sint allodialia, atque per feudatarium quæsita, & possessa privatis titulis à feudo diversis, quia dari potest feudum sine jurisdictione, vel aliquo ex dictis officiis, quæ ad alium jure allodii ex Principis concessione per- 12
tineant, quodque unus habeat feudum, alter jurisdictionem, ut observant Rosental. *capit.* 5. *concluf.* 6. & cæteri apud eum, & plenè *in Lucana jurisdictionis, hoc tit.* ubi ex Aponte *decis.* 2. & aliis habetur, jurisdictionem haberi posse in allodium.

Sed si illa reperiantur pænès feudatarium, utique devoluto feudo, irrideri meretur ille feudatarii hæres, qui jurisdictionem, cæteraque officia hujusmodi, ex sola juris præsumptione retinere vellet, tamquam allodialia, vel alio titulo spectantia ex sola possibili acquisitione in allodium, nisi id concludenter probet, quia ipsorum jurium, seu officiorum, & jurisdictionis natura, & ordinaria qualitas est, ut in feudatario esse censeantur cum feudo, ejusque ratione, sic à pari de illis bonis, & juribus, quæ de sui natura, & ordinaria qualitate sunt de regalibus, regulariter à privatis, ac jure privato non possidendis, sed potiùs jure feudi; quamvis possibilitas allodialitatis adesset, ad quod plura deducunt ad rem Addent. ad Rovit. *super pragm. in rubr. de feud. in princip. vers. in primo casu.*

Maximè ubi agitur de illis feudis majoribus, & dignita-
tis veræ, non abusivæ, in quibus etiam jus regaliarum resi- 13
det, ut de Duce Ferrariæ in specie Silvaticus *cons.* 2. *n.* 3. ex Felino *in c. cum à nobis n.* 3. *de testibus*, & in hoc stare dicebam punctum inevitabilem, per quem ita distinguendo, omnia quæ pro Duce actore ponderabantur, diluebantur, nisi verè de legitimis titulis acquisitionum jure privato doceretur, cùm ipse Dux jure feudi, & investituræ etiam regalia obtineret, itaut propterea superiùs insinuatæ quæstionis examen assumere non oportet.

Sed quando eam examinari contingeret, ut eis satisfie-
ret, qui in hujusmodi generalibus, & extrinsecis conclu- 14
sionibus totam vim constituere solebant, dicebam pro hujusmodi quæstionis vera notitia, & decisione, plures esse distinguendos casus, vel terminos inter se diversos, in quorum aliquibus multæ procedunt authoritates, quæ in aliis cum consuetis legislatorum æquivocis malè deducuntur.

Primus igitur casus est, ubi controversia vertitur inter
15 supremum Principem, & inferiorem dominum intra Principatus limites aliquod Castrum, Oppidum, vel Corpus universale possidentem, an scilicet illud præsumatur jure feudi, vel allodii possideri, & isto casu, regula est pro allodialitate in exclusionem illius propriæ, & directæ feudalitatis, quæ servitii necessitatem, alienationis prohibitionem, casum devolutionis, aliaque onera continet, atque solùm, juxta unam opinionem, inesse dicitur illa remota, & impropria feudalitas, quæ altum dominium, ac supremam Principis jurisdictionem importat, in exclusionem illius allodialitatis, ob quam nonnisi Deus in hujusmodi bonorum specie agnosci dicitur, ut latè deducit Spada, *consil.* 1. *vol.* 1. ac particulariter discutitur infrà, *in Lucana jurisdictionis, seu Imperii, hoc titulo*, atque in his terminis loquuntur Castrens. *consil.* 179. *n.* 1. *lib.* 1. Alex. *consil.* 129. *n.* 1. *lib.* 1. Capyc. *invest. feud. verb. feuda allodialia, fol. mihi* 42. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *quæst.* 43. *num.* 23. *& seqq.* Aponte *decis.* 2. Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gloss.* 3. *num.* 10. qui propterea, & alii de eodem casu tractantes, malè ad sequentes casus uti satis diversos applicantur, sed iste casus erat extra nostram facti speciem.

Secundus casus est, ubi controverti contingit inter feu-
datarium, ac Vassallos, seu privatos bona intra fines feudi 16
possidentes, an illa scilicet sint libera, & allodialia, vel potiùs feudalia, & in hoc regula est pro allodialitate limitari solita, ubi omnia alia bona adjacentia, sive juxta unam opinionem, major pars feudalem habet qualitatem, sicuti è contra fortiùs allodialitatis præsumptio cadit, ubi major pars bonorum adjacentium, atque in eo Territorio existen-

existentium est allodialis, & in his terminis loquuntur Hostiens. Joan. Andr. Abb. Imol. *& cæteri in cap. nimis, de jur. jur.* Afflict. *decis.* 267. *& in c.* 1. *de controvers. inter masculum, n.* 19. *& seqq.* ubi omnium latiùs quæstionem discutit, & cum quibus cæteri moderniores pertranseunt, & de quo particulariter *in Hydruntina hoc eod. tit.* Sed isti pariter non erant termini nostri, unde manifesto laborabant æquivoco aliqui in contrarium scribentes, qui in hujusmodi authoritatibus fundamentum constituebant, sive vim faciebant in ea circumstantia, quod multæ valles hujusmodi in eodem Territorio Clomacensi existentes, ab aliis jure privato tamquam allodiales possideantur, quia hic non est casus.

Tertius demum est casus noster, ubi scilicet devoluto
17 feudo, est quæstio inter dominum, & feudatarii hæredes super prædiis, & bonis intra feudi fines à feudatario possessis, & in his terminis pro allodialitatis præsumptione tenent Alex. *cons.* 55. *n.* 19. *volum.* 4. Bellon. *consil.* 10. *n.* 11. *&* 12. Alber. Brun. *cons.* 1. *n.* 3. Menoch. *cons.* 395. *num.* 23. Surd. *cons.* 133. *num.* 25. *& per tot. consil.* 151. *&* 311. (qui tamen nempè Menoch. & Surd. loquuntur in controversia cum agnatis, quod est idem) Clar. §. *feudum, quæst.* 18. *n.* 2. Boss. *de Principe, n.* 242. latè Rosenthal. *c.* 12. *concluf.* 15. *num.* 32. *& seqq.* & hanc sequitur Rota, *ut in Asten. feudi* 27. Aprilis, & 18. Junii 1584. coram Bubalo *decis.* 72. *post Cenc. de Cens.* apud Buratt. *decis.* 276. *&* 426. apud Duran. *decis.* 28. & in aliis.

Contrariam sententiam pro feudalitate præsumenda, tenent Isernia *in cap.* 1. *de contr. inter masc. n.* 3. Bald. *in c.* 1. *num.* 10. *de Capitan. qui cur. vend.* Dec. *cons.* 517. *n.* 9. Cravett. *cons.* 54. *n.* 9. benè Ursill. ad Afflict. *decis.* 267. Thesaur. *lib.* 3. *quæst. forens.* 105. *numer.* 26. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 101. *num.* 2. *& seqq* Mantica *de tacit. lib.* 23. *tit.* 6. *num.* 29. Intrigliol. *de feud. d. quæst.* 43. *num.* 88. *& seqq.* Aponte *cons.* 11. *num.* 5. *lib.* 1. Jacob. Gall. *cons.* 32. *num.* 19. *& seqq.* Bellon. jun. *consil.* 44. *n.* 29. *& seqq.* plenè ex professo Rovit. *cons.* 101. *n.* 1. *& seqq. vol.* 2. Mastrill. *decis.* 105. *n.* 7. Bilott. *concluf. feud.* 51. *n.* 5.

Pensatis benè authoritatibus, & rationibus, omninò verior, & probabilior videtur hæc secunda, cùm inter tenentes primam, pauci feudistæ numerentur, atque omnes laborare videantur æquivoco, utpotè se fundantes in authoritate Hostiens. & aliorum *in cap. nimis, de jur. jur.* & in traditis per Afflict. locis proximè suprà citatis, quę authoritates percutiunt primum, vel secundum casum, non autem tertium, in quo dari quidem potest aliorum titulorum possibilitas; sed nisi de hoc doceatur, præsumptio stare videtur pro titulo præambulo feudi, de quo constat.

Ac etiam, quia nimis dura esset conditio dominorum, & Principum infeudantium, si post remotissima tempora, ac sæcula, quibus feuda in una linea, vel domo durare solent, cogendi essent ipsi probare primævum statum ob temporis antiquitatem improbabilem, potissimè quia dominus à feudo absens, & feudatarii negotiorum ignarus, perquirere non potest, quando, & quomodo feudatarius acquirat bona jure privato; è converso autem facillimum est ipsi feudatario id probare; unde omnis ratio legalis, ac naturalis postulare videtur, ut istius, & non illius debeat esse probationis onus, quod accedente temporis antiquitate admittere videtur Rot. *decis.* 164. *n.* 38. *p.* 6. *recent.*

Item quia feuda à communiter contingentibus, non in
sola Vassallorum superioritate, & jurisdictione, ac nudi Castri dominio consistunt, sed etiam suam dotem congruosque redditus habere solent, ex quibus statum feudatarii honorificè substentare valeant, ideoque satis est probabile, ut domus, possessiones, prædia, & alia bona feudo annexa sint, ut per Schrader. *par.* 3. *cap.* 4.

Dari etiam solet in ista quæstione distinctio, ut spectetur persona actoris, cui semper incumbat onus probandi eam qualitatem, quam agendo allegat pro fundamento intentionis; sed eam minùs veram credebam *in Pisauren. Molendinorum, de qua infrà hoc eod. titulo*, quia cùm feudatarii hæres possidere dicatur, esset in domino cum hac distinctione destruere conclusionem, istumque semper ad onus probationis gravare, sive è converso, cùm frequentiùs in casu devolutionis hujusmodi feudorum ad supremos Principes, soleat istorum fiscus statim de facto capere omnium possessionem, ex fiscalium propositione, quod fiscus non litigat manibus vacuis, de qua plenè Peregr. *consil.* 1. *&* 2. *lib.* 1. esset destruere in suis casibus conclusionem in hærede feudatarii, ac semper eum gravare, itaut fiscus ex possessione de facto apprehensa, & forsan spoliativa, emolumentum caperet in præjudicium spoliati, ideo hoc fundamentum, quod etiam in ista causa acriter per Camerales deducentes, non placebat.

Cæterùm quidquid sit de unius, vel alterius opinione in abstracto, absolutum est ex suprà deductis, quod si adminicula, vel præsumptiones pro una, vel altera qualitate concurrant, illa debeant prævalere, atque pro vehementissimo adminiculo attendenda videtur bonorum qualitas, & status, vel quia sint de illis, quæ regulariter, & à communiter accidentibus sint juris privati, vel è converso sint de regalibus, & juribus dominicalibus ex superiùs traditis. Vel ipse bonorum status ita suadeat, quia nempè agatur de montibus, nemoribus, pascuis, pratis, forestis, & campis.

Ideoque ista videtur genuina distinctio, quod aut agitur de domibus, vineis, olivetis, ac prædiis cultis, quæ non à natura, sed ab hominis industria, & artificio, ad eam formam redacta sunt, & tunc, quia de necessitate supponunt privatum dominium illius, qui eam adhibuit industriam, & artificium, idcirco aliqua præsumptio fortè stare videtur pro allodialitate, quod scilicet à privatis personis, & privatis titulis, non autem à Principe jure generali Principatus acquisita sint, & in his terminis verè loquuntur tenentes has partes exemplificantes in vineis, domibus, prædiis, &c.

Aut agitur de illis bonis remanentibus in eodem statu,
quo natura procreavit, & secùs, quia hæc communi consuetudine sunt, vel Civitatis, vel Principis, à quo in feudatarium perveniſſe præsumuntur, ut benè advertunt Ruin. *consil.* 26. *n.* 7. *lib.* 1. Curt. jun. *cons.* 184. *n.* 8. Natt. *cons.* 460. *num.* 12. *& cons.* 506. *num.* 29. *& seqq.* & benè ista distinctio inter culta, quæ initium privati dominii ostendunt, & inculta, quæ tamquam bona jacentia præsumuntur Principis, comprobatur ab eodem Menoch. *dict. consil.* 395. *numer.* 24.

Et in his terminis nos versari dicebam, quia valles sunt
eædem, quas ipsa natura produxit, atque jus piscandi in 18
hujusmodi adeo affluentibus locis, regaliam de sui regulari natura importare solet; nil obstante, quod aliqua opera manufacta (dossia nuncupata) in eis cernantur, quia hæc respiciunt potiùs, vel commodiorem piscationis usum, vel terminorum distinctiones, vel piscium à fluctibus maris meliorem conservationem, prout in montibus, & forestis, fiunt sepes, limites, fossata, & alia artificia, quæ statum naturalem non immutant, Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 8. Rosenthal. *c.* 10. *concl.* 44. *n.* 21.

Tunc enim opus manufactum alterat rei statum, quando illam omninò diversificat, atque ad novam formam reducit, utputa in solo construitur domus, vel molendinum, utique hoc est opus manufactum, à quo tota rei substantia provenit, ita si in nudo solo plantetur vinea, vel olivetum, quia hominis artificium est causa, ut acquisierit istam qualitatem, quam natura non dederat. Et fortiùs in præsenti, dum duplex concurrebat circumstantia, una status naturalis, altera insolitæ, & extraordinariæ affluentiæ piscium, ob quam fortis est præsumptio, à communiter accidentibus, ista loca effecta esse de juribus Principis, ut suprà.

Ultra prædicta urgentia adminicula, ex bonorum naturali qualitate resultantia, accedebant alia particularia, primum nempè ab expressione Vallium, & Pischeriarum in investituris contenta, quod vehemens adminiculum re- 19
putat Rot. *decis.* 120. *&* 164. *par.* 6. *recent.* Sed hoc satis debile adminiculum credebam, quia sunt formulæ generales investiturarum.

Alterum satis efficax credebam, quod hujusmodi valles semper possessæ fuerunt ab eodem primogenito feudi possessore, absque eo quod secundogeniti, æquales allodialium hæredes, de illis participaverint, signum quod essent bona feudo, & dignitati Ducali annexa, ut ponderat Natt. *cons.* 506. *n.* 31. *& seqq.* quod etiam profequitur Bellon. jun. *d. cons.* 44. Tertium, quod eædem valles non essent allibratæ in æstimo, ut idem Natt. *cons.* 406. *n.* 15. *& seqq.* sed hoc satis leve videbatur, quia hujusmodi feudatarii majores, Supremi Principis partes gerentes, etiam pro patrimonialibus, & allodialibus, æstimo & libræ non subjacent, & huic adminiculo latè etiam satisfaciunt Menoc. *d. consil.* 395. & Surd. *cons.* 151. *in eod. casus scribentes*. Quartum credebatur vehemens ex jure vectigalis, ac piscandi prohibitione contra formam à loci domino præscribendam, de quo in specie Aretin. *consil.* 23. *per tot.* Et quintum ex qualitate aquarum silentium, itaut dici possent mare, quod est de sui natura juris publici, vel saltem ex illarum mixtura.

E con-

Econverso autem pro allodialitate, duo adducebantur
30 adminicula, unum quod plurium vallium hujusmodi pænès privatos dominium esset, ex quo privato, & allodiali dominio in parte inferebatur illas esse species prædiorum, vinearum, & possessionum, quas illius Civitatis incolæ pro eorum substentatione possidere dicuntur, cùm alia prædiorum species non adsit; alterum quod de plurium vallium acquisitionibus cum privatis titulis emptionis per Duces factis docebatur, unde ab unis ad alios inferri dicebatur; neutrum tamen relevans videbatur, quod supradictis in contrarium urgentibus præponderaret, possessio etenim aliorum privatorum de ejusdem qualitatis bonis tamquam de liberis, prodest quidem in secundo casu exemplificato, ubi scilicet controversia est inter feudatarium, & Vassallos, juxta decisionem Afflict. & in hoc æquivocare videntur Menoch. *consil.* 395. *n.* 10. *& seqq.* & Surd. *d. cons.* 151. *n.* 26. *&* 311. *numer.* 8. Sed non inde cautum videtur, ut id operetur respectu ipsius feudatarii, dum alia feudalitatis adminicula concurrunt, quia cùm incolæ absque prædiis, & bonis vivere non valeant, stant benè simul, quod in eorum introductione aliqua Territorii pars illis assignata sit, colenda, & fruenda, alia verò jure naturali remanserit pænès Principem; aculteriùs, ut ex hoc aliquod adminiculum deduci valeat, opus esset ostendere hujusmodi privatum dominium, & commercium ante infeudationem, non postea, quia potuerunt privati ex Ducum subinfeudationibus hujusmodi vallium usum, & fruitionem acquirere, ut ponderat Ruin. *consil.* 26. *n.* 7. *& seqq. lib.* 1. maximè quia in facto per Cameram de pluribus concessionibus docebatur; & de solito Ducum Ferrariæ faciendi has concessiones habetur apud Alex. *consil.* 57. *lib.* 7. *& in Ferrarien. juris piscandi, hoc titulo.*

Et ex hoc reddebatur etiam æquivocum alterum adminiculum resultans ex aliquibus acquisitionibus per Duces fa21 ctis à privatis, quia esse potuerunt per viam reintegrationis ad antiquum statum, ac remotionis illius obstaculi, quod prædecessorum concessiones præstabant, ideoque bona antiqua recuperata, quæ ad suam antiquam causam, tanquam per obstaculi remotionem revertuntur, dicuntur augmentum intrinsecum, seu liberatio à servitute, per quos actus non impeditur devolutio, ex deductis per Rosental. *c.* 10. *concl.* 44. Bilott. *conclus. feud.* 62. *&* 63. Rovit. *d. consil.* 101, *lib.* 2. *ubi cæteri.*

Ponderabatur etiam per Camerales, dictas acquisitiones factas esse sub nomine Cameræ Ducalis, quæ diversa dicitur à Camera privati Patrimonii, *gloss. in rubr. de jure fisci,*
22 *lib.* 10. ubi Bald. *num.* 13. Franc. Marc. *decis.* 338. *numer.* 7. *&* 10. Peregr. *de jure fisci, lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 6. *&* 7. Sed ista ponderatio levis credebatur, cùm hujusmodi vocabula confundi soleant, ac promiscuè unum pro alio sumi.

Quamvis autem ex præmissis, ac aliis longè meliùs deductis per doctissimos Camerales, quando causa per juris tramites decidi debuisset, pro Camera probabiliùs respondendum esset, attamen quia vulgus non informatus variè loquebatur, aliaque prudentialia motiva sic exigebant, laudabiliter post hæc scripta, per honestam concordiam controversia finem habuit.

SUMMARIUM.

1 *De punctis principalibus contentis in hoc discursu.*
2 *Quare sub hac materia feudali cadat illa regalium.*
3 *De erroribus non distinguentium, & n.* 7.
4 *De natura, & effectibus feudi regalis, & veræ dignitatis, quod habeant regalia, & quæ remaneant domino.*
5 *Quid in baronibus, & domicellis inferioris ordinis non regalibus.*
6 *De eodem, & de diversitatibus morum.*
7 *De eodem errore, de quo suprà, n.* 3.
8 *De quæstione an castra, & loca sint potiùs feudalia, vel allodialia, quomodo debeat intelligi.*
9 *De feudo, & respectivè allodio improprio castrorum, & locorum Status Ecclesiastici.*
10 *De locis habitatis, quæ possideantur per Ecclesias, & cujus qualitatis sit illud allodium.*
11 *An bona possessa per privatos intra fines feudi sint feudalia, & feudo redditicia.*
12 *De eodem errore, de quo n.* 3. *&* 7.
13 *Distinguuntur casus, vel effectus quæstionis, an quod possidet feudatarius intra fines feudi, censeatur feudale, vel allodiale.*
14 *De eodem, & quomodo ista quæstio decidi debeat.*
15 *An dari possit, ut quis sit feudatarius, vel dominus totius territorii, & sit dominus privatus aliquorum locorum.*
16 *An, & quando feudatarius acquirendo bona privata censeatur incorporare cum feudo.*
17 *De aliis distinctionibus in materia.*
18 *De pischeriis, vel piscariis.*

ANNOT. AD DISC. II.

CUm de tempore editionis hujus discursus jam sequuta esset concordia, quæ controversiæ finem dedit, idcircò defuit occasio ulterioris disputationis; de contentis autem in eo, pluries in aliis causis agere occasio dedit, circa ejus duos punctos principales; primò nempè, circa originem, & naturam Regalium, & quænam pertineant ad feudatarium, atque veniant sub investitura feudali; & secundò super natura, seu qualitate bonorum existentium intra fines feudi, an præsumantur feudalia, vel allodialia. 1

Quatenùs pertinet ad primum; licèt regalium tractatio suam particularem, ac diversam habet sedem in libro sequenti; non tamen incongruit ad effectum præsentis, vel aliarum similium controversiarum, de eis actum quoque esse sub hac materia feudali, sub qua eorum inspectio cadit ad prædictum effectum comprehensionis sub feudo, & an, & quando barones habeant regalia, & quomodo. 2

In hoc autem puncto verificari pariter videtur illud idem æquivocum, insinuatum *disc. precedenti*, quod oritur ex modo procedendi cum generalitatibus, vel cum litera doctrinarum, non distinguendo casus, vel loca, seu regiones, aliasque circumstantias facti; siquidem reflectendum est in primis ad naturam, seu qualitatem feudi, an sit regale, ac veræ dignitatis, in recta, & propria ejus natura, quod importat omnimodum imperium, & principatum absolutum, vel potiùs econverso sit inferioris classis magisque improprium, & subordinatum in figura baronis, vel domicelli cum dignitate impropria, & abusiva; primo etenim casu, feudum importare dicitur principatum absolutum, juxta nostræ Italiæ exempla insinuata in annotatione præcedenti, & per consequens secum trahit omnia regalia, etiam majora, & primi ordinis, illis exceptis, quæ consistunt in alto dominio, quod ad differentiam ut infrà ab aliquibus dici solet altissimum, & in illa majori superioritate, quæ vulgò dicitur *Sovranità prima*, cùm hæc sint inseparabilia à Corona, & ab Imperio infeudante, ex regula quod nemo facere potest sibi æqualem, ipsumque feudum perneceſsè, atque de sui natura importat subjectionem, & vassallagium, dictumq; dominium ab aliquibus, ut suprà, dici solet altissimum per quendam modum loquendi, & ad effectum contradistinguendi aliud altum dominium subalternum, quod consideratur in ipsomet feudatario, respectu ejus baronum, & feudatariorum, qui ab ipso subinfeudati fuerint de aliquibus partibus, seu membris feudi, & cum jurisdictione cognoscendi de successione, vel devolutione feudi, juxta casum, de quo *disc.* 59. *cum similibus*, & in hoc supplemento *disc.* 128. ubi de his distinctionibus duplicis alti dominii, & superioritatis. Omnia verò alia transeunt in feudatarium, quoties lex investituræ, vel consuetudo, aliam non redoleat exceptuationem. 3

In altero autem casu, in quo agatur de illis feudatariis veris, & propriis, cùm expressa investitura, ac præstatione servitii, ut ex. gr. sunt feudatarii Regnorum utriusque Siciliæ, ac etiam Status Ecclesiastici, qui dicitur immediatus, ad differentiam Status mediati, consistentis in dictis feudis regalibus, & majoribus respectu illorum feudorum, quæ ita obtineantur; ac etiam sunt feudatarii improprii, & remoti, quòd scilicet in figura baronum, & domicellorum sub alto dominio, ac superioritate Principis possideant loca sine investitura, & sine servitio in natura allodii, ut sunt plerique barones dicti Status Ecclesiastici immediati; & tunc regula est in oppositum, quod scilicet regalia non censentur eis concessa, sed remansisse pænès Principem, tamquam gemmæ coronæ Principatus, à quo sine scissura, vel deturpatione Coronæ avelli non debent, ideoque in dubio non censentur avulsa, quoties expressa concessio, vel implicita, quæ resultat à consuetudine immemorabili, seu centenaria, cujus vigore allegari possit privilegium, vel quicumque alius titulus de mundo melior, aliud non suadeat, sive aliqua accedat particularis circumstantia, juxta casum, de quo *disc.* 62. 63. 64. *&* 72. *hoc tit.* cum similibus. 5

Et nihilominùs adhuc reflectendum est ad diversos mores & stylos Principatuum, quoniam (ex. gr.) in Statu Ecclesiastico in hujusmodi baronibus subditis, & meré subordinatis, 6

tis, datur frequentius possessio aliquorum regalium, juxta insinuata in supra allegatis *disc.* 62. 63. 64. *&* 72. *& in tit. de Regalibus, disc.* 145. *&* 146. *& in tit. de servitut. disc.* 36. *ac etiam in Miscellan. Ecclesiast. disc.* 41. occasion e agendi de jure prohibendi venationem, ut etiam praxis docet in plerisque baronibus, & domicellis Liguriæ, & Lombardiæ, magis verò in illis Germaniæ; econverso autem, talis praxis nullatenus adest, vel nimiùm rara, & restricta ad aliqua regalia inferiora in præfatis Regnis utriusque Siciliæ, in quibus, & præsertim in hoc citeriori, de stricto jure, potiùs subfeudatarii, quàm feudatarii censendi sunt; prout etiam magis restricta est jurisdictio, & potestas baronum, & magnatum in Hispania, & in Gallia, quàm in Germania, in qua latiùs patet; quinimò in ipsamet Germania tam superiori, quàm inferiori, longè diversi sunt mores, vel leges juxta tot Principatuum diversitatem.

Atque hinc oritur eadem ineptia manifesta, quæ annotatione præcedenti insinuata est, nostrorum pragmaticorum, seu collectorum, qui absque alio ratiocinio, vel reflexione ad hujusmodi distinctiones, totam vim constituunt in
7 numero arithmetico Authorum, quos cum improbo humerorum labore colligere studeat, in sola litera procedendo, & non distinguendo Ultramontanos à Citramontanis; ac etiam in quolibet genere, non distinguunt Regiones, vel diversas qualitates feudorum, & feudatariorum, de quibus ipsi loquuntur, confundendo Regnicolas utriusque Regni ut suprà, cum Lombardis, vel cum Germanis, sive in istis non distinguendo Provincias, vel Principatus; revera etenim ista dicenda venit potiùs quæstio facti, quàm juris, decidenda pro singulorum casuum particularibus, ac individuis circumstantiis, nimiumque clarus error est, cum generalitatibus procedere.

Quo verò ad alterum punctum, de quo principaliter in hoc discursu actum fuit, super natura scilicet allodialitatis, vel feudalitatis; pariter idem dignoscitur clarum æquivocum confundendi authoritates, illasque generaliter applicandi quibuscumque casibus, non reflectendo ad eorum diversas circumstantias, aliasque distinctiones, ut supra; siquidem inhærendo distinctioni plurium casuum,
8 de qua in hoc discursu; quatenùs pertinet ad primum casum super qualitate loci in genere, seu in universum, an scilicet ipse locus censeri debeat potiùs feudum, quàm allodium, vel econverso; quamvis regula assistat allodialitati, ex relatis *in eod. discursu, ac etiam disc.* 6. 34. 60. *&* 135. & in aliis pluries; attamen adhuc intelligenda venit juxta diversitatem Regionum, quoniam (ex. gr.) in Regno Neapolitano, regula est potiùs in contrarium, ut omnia loca habitata cum Vassallis, & jurisdictione, censeantur potiùs feudalia, quàm allodialia, adeòut regula generalis assistat feudalitati, transfundendo onus probandi allodialitatem tamquam limitationem regulæ; exceptis locis, quæ ab antiquo possideantur per Ecclesias, quoniam non constito de contrario, præsumuntur potiùs allodialia, ex iis, quæ tam super regula, quàm super limitatione habentur relata *hoc eod. tit. disc.* 60. & alibi pluries.

Econverso, in Statu Ecclesiastico, quamvis procedatur cum regula opposita, ut castra, & loca etiam habitata cum jurisdictione, & imperio, non docto de qualitate feudali, præsumantur potiùs allodialia, quàm feudalia, adhuc tamen, ut advertitur *in hoc discursu*, ac etiam *disc.* 6. *& dd. disc.* 60. *&* 135. & in aliis, id rectè procedit ad effectum evitandi illam propriam, ac strictam feudalitatem, quæ importat formalem servitutem, ac subjectionem legum feudalium, tam circa obligationem servitii, quàm circa prohibitionem alienandi, vel circa restrictam successionem ad certum genus personarum, seu circa obligationem novi successoris accipiendi renovationem, cum similibus obligationibus, & restrictionibus, quæ ex feudali servitute resultant; non per hoc tamen inferri potest ad verum, & proprium allodium, quod negat alterius dominium, & superioritatem, cùm in eo non recognoscatur alius superior, nisi Deus, dum
9 ratione alti dominii, & superioritatis, ac etiam multorum regalium, quæ etiam in locis possessis per barones, & domicellos, possidentur per Papam, & Sedem Apostolicam, dicitur adesse feudalitas remota, & impropria ratione cujusdam implicitæ, & præsumptæ investituræ sine oneribus feudalibus, quasi quod hujusmodi barones, & domicelli obtineant ista loca ex investituris, & concessionibus Pontificiis, juxta celebre *cons.* 8. Abbat. cum aliis plenè, & elaboratè collectis per Spadam *cons.* 1. *lib.* 1. ut advertitur *d. disc.* 63. & alibi pluries; adeòut inesse dicatur onus servitii feudalis extraordinarii, quod inest etiam feudis franchis, vel iis, quæ habent onus servitii realis in quod personale est commutatum, ut est illud adohæ in Regno Neapolitano quando necessitas domini ita exigat, dum & isti sunt barones, idest milites primi ordinis.

Prout etiam in Ecclesia; in qua generaliter potiùs præsumitur allodialitas, quàm feudalitas, in castris, & locis habitatis, quæ sint intra viscera Principatuum laicalium, atque per Ecclesias possideantur ex Principum concessionibus, magna quæstio est, an istud sit allodium verum, & omnimodum, etiam respectu superioritatis, & alti dominii, & de hoc agitur *hoc tit. disc.* 34. *&* 60. Ex quo patet, quod difformis est observantia, cum qua procedendum videtur. 10

Igitur semper manifestus remanet error procedendi in his materiis cum generalitatibus, & cum authoritatum consarcinationibus, absque distinctione locorum, temporum, & morum, aliarumque circumstantiarum, cum quarum præsupposito singuli loquuntur.

Quo verò ad secundum istius quæstionis casum, in hoc eodem discursu distinctum, quod scilicet posita qualitate feudali in ipso castro, vel oppido in universum, quæstio 11
sit inter ejusdem castri, seu loci dominum, & cives, & incolas, aliosque privatos, qui in ejusdem loci finibus, & territorio possident prædia rustica, vel urbana, unde dominus prætendat, quod totum territorium sit de ejus dominio directo, adeout omnes privati possessores haberi debeant tamquam coloni perpetui, sed livellarii, vel censiti, & reddititi, tam ad effectum solvendi aliquam partem fructuum loco portionis dominicalis, vel aliquam præstationem, quàm etiam ad effectum prohibitionis alienandi sine assensu domini, & cum obligatione solvendi aliquod laudemium, vel aliam recognitionem; & sic quod bona dicatur feudalia impropriè, idest passivè, tamquam affecta, seu redditicia feudo, ejusque domino, vel possessori, quamvis in reliquis ipsa bona sint allodialia, juxta casus, de quibus *hoc eod. tit. disc.* 35. 47. *&* 72.

Istoque casu, licet regula assistat allodialitati in exclusionem feudalitatis, vel servitutis, ex deductis in hoc discursu, attamen revera dicenda venit quæstio facti potiùs, quàm juris, decidenda ex singulorum casuum circumstantiis, ideoque intrat idem consuetus error procedendi cum generalitatibus, vel cum doctrinis in abstracto, cùm reflectendum sit ad concretum, ad mores scilicet regionum, & ad qualitatem castri, seu loci in universum, sive ad qualitatem aliorum prædiorum, vel bonorum existentium in aliqua parte, seu contrata; siquidem si (ex. gr.) de consuetudine universali Provinciæ, vel Principatus, totum territorium censeatur de directo dominio Principis, vel domini, ut Galli supponunt esse aliquas Galliarum partes, & præsertim illam, quæ Provincia appellatur, juxta deducta infrà, *in annot. ad dict. disc.* 47. Et tunc præsumptio potiùs assistit feudalitati, ratione causæ universalis, de qua *sub tit. de jurisdict. disc.* 1. *& seqq. & tit. de decimus*, pluries, & alibi, & per consequens prædicta regula generalis, quæ assistit libertati, atque transfundit onus probationis in eum, qui allegat servitutem, non intrat, cùm potiùs res se habeat in oppositum, ut qui prætendit, quod ejus prædia, & bona sint libera, & non redditia feudo, debeat probare hanc limitationem, dum habet resistentiam causæ universalis.

Ita pariter si eadem causa universalis non sit adeo lata in tota Provincia, vel Principatu, sed verificetur in ipso castro, seu loco, totoque ejus territorio, intra quod sita sint prædia, seu bona, de quibus est quæstio, juxa casum, de quo *disc.* 72. quoniam intrat eadem ratio, juxta illam assistentiam in jurisdictionalibus, quam habet Episcopus in Ecclesiis, & locis existentibus intra Diœcesim; intelligendo tamen de illo dominio universali totius territorii, quod non sit in sola ratione jurisdictionali, & baronali, tamquam quid intellectuale, sive ut nostri dicunt, tamquam nebula supra paludem, capiendo jus territoriale à solo jure terrendi; sed sit in jure territoriali vero, & effectivo pro dominio territorii, eo modo, quo frequens praxis docet in Statu Ecclesiastico, ex deductis *hoc eod. tit. disc.* 47. *&* 72. *& de Regal. disc.* 50. *& disc.* 135. *&* 146. *& tit. de servit. disc.* 36. & alibi pluries, atque praxis docet in aliquibus loci Regni Neapolitani, ex insinuatis Rot. *eod. tit. disc.* 35. *& tit. de jurisdictione, disc.* 66. *& alibi.*

Idemque ad proportionem procedit in altera universitate subalterna, quia nempè agatur de feudo, seu loco, in quo feudatarius, vel baro habeat solùm jus territoriale intellectuale pro jurisdictione, ac jure terrendi, non autem pro dominio privato, & effectivo totius territorii,

juxta

juxta magis genericam locorum naturam, sed tamen possideat in dominio, tamquam de pertinentiis feudi, ejusque dote pro sustentatione feudatarii, aliquam tenutam, seu aliquam montaneam, vel aliam territorii partem in universum, quam Vassallis, & incolis concesserit ad culturam, eo modo, quo in dies videmus in urbe, & locis adjacentibus concedi tenuta, vel casalia ad constructionem vinearum, juxta casum, de quo *hoc eod. titul. disc.* 35. Et tunc proportionabiliter intrat eadem regula, seu ratio causæ universalis, in hac universitate subalterna, sed non jure feudi, & baroniæ, cùm id perveniat ex natura, seu virtute causæ universalis, etiam in privato domino illius tenutæ, seu feudi rustici, juxta casum, de quo *d. disc.* 35. dum (ut præmissum est) qualitas feudalis in hujusmodi bonis consideratur potiùs impropriè, & in ratione passiva, quia bona sint reddititja feudo, quàm quod ipsa prædia sint feudalia, eorumque possessores dici debeant feudatarii.

Igitur fabulosæ videntur illæ quæstiones, quæ desuper
12 disputari solent per nostros in abstracto, faciendo desuper magnos allegationum cumulos, atque ad id consarcinando omnes doctrinas, vel authoritates, quas revolvendo repertoria, cum improbo labore, inveniunt, non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias, cum quarum præsuppositio singuli respectivè loquuntur; & propterea firmum remanet, quod decisiones pendent à facto, non autem à jure.

Demum quoad tertium casum in hoc eodem discursu distinctum, respectu scilicet illorum prædiorum, & bonorum, vel jurium incorporalium, quæ ab ipsomet feudatario possideantur intra fines, vel territorium ipsius feudi, juxta casus, de quibus *in hoc discursu, & disc. sequenti, & disc.* 47. *&* 56. *&* 133. & in aliis; atque de hoc solet disputari ad plures effectus. Primò nempè ad illum devolutionis, de quo in locis proximè citatis disputabatur, an scilicet devoluto feudo, devolvantur prædia rustica, & urbana, aliaque bona, vel jura possessa per feudatarium, intra fines feudi, vel potiùs tamquam allodialia remaneant penes ipsum ejusque hæredem allodialem; quod etiam, adhuc non facto casu devolutionis, disputari contingit inter hæredes extraneos feudatarii defuncti, & agnatum successorem feudi pacti, & providentiæ independenter.

Secundò ad effectum prohibitionis alienandi, vel obligandi, juxta casum, de quo infra in Romana concursus cre-
13 ditorum, *disc.* 117. & tertiò ad effectus favorabiles ipsimet feudatario, & Domino, pro exemptione scilicet à collectis aliisque oneribus, quibus subjaceret, si bona essent allodialia per ipsum possessa jure cujuslibet privati, sive juxta stylum Regni Neapolitani, Communitas, vel universitas loci teneatur dare idoneum administratorem, qui ibi hæreditarius dicitur, cùm hæc obligatio percutiat solum bona feudalia, non autem allodialia; aut pro jure prohibendi pascua, vel ligna &c. cum similibus; ideoque contingit, quod quandoque in prediis, & bonis per Baronem possessis, qualitas feudalis substinetur, & quandoque negatur.

Pariter autem ista quæstio dicenda est potius facti, quàm
14 juris, decidenda ex singulorum casuum circumstantiis, ad quas est principaliter reflectendum; ideoque intrat idem error procedendi cum generalitatibus, vel cum doctrinarum cumulo in abstracto; siquidem in primis reflectendum est ad superiùs insinuatam distinctionem, inter illos feudatarios, & Dominos, qui juxta regularem naturam habeant solum dominium territoriale, seu jurisdictionale, & illos, qui habeant dominium privatum, & utilitarium totius territorii, adeout Vassalli, aliique privati possessores prædiorum habeantur potius tamquam coloni, seu livellarii & c. in hoc etenim secundo casu regula assistit feudalitati, quod scilicet aliquam territorii partem dominus concesserit colendam Vassallis, & aliam pro se retinuerit, in qua predia construxerit; sive quod prædia per ipsum possessa, quæ habeant opus manufactum, ad ipsum redierint jure devolutionis, vel caducitatis.

Difficultas autem intrat in casu insinuato *hoc eodem discursu*, & infrà, *in dicta Romana concursus creditorum, disc.* 117. quando scilicet constet de explicitis titulis acquisitionum, jure privato emptionis, vel donationis, aut successionis, aliquorum prædiorum, quæ possidebantur per privatos, & tunc duplex intrat inspectio; una scilicet potestatis, ut neque volens possit Dominus illa retinere in natura dominii allodialis privati; & altera voluntatis, quo scilicet animo, vel intentione hujusmodi acquisitiones fecerit.

Circa primam quæstionem potestatis, pro ejus inclusio-
ne urgere videtur ratio incompatibilitatis, quæ resultat à concursu actionis, & passionis in eodem subjecto, sive ab alia incompatibilitate habendi servitutem in re propria, unde 15
propterea, *ut hoc eod. tit.* & alibi pluries advertitur, habemus, quod non potest quis esse Rex, & Baro in eodem loco, sed eo ipso quod fit reversivum dominium, feudum confunditur cum sua priori causa universali, ad quam redit, adinstar fluminis intrantis in mare, ex ponderatis *hoc eod. tit. disc.* 83. ac habemus in cessatione usufructus, vel alterius servitutis, vel census per acquisitionem dominii, & proprietatis ipsius rei servientis, cum similibus.

E converso, pro isto compatibili concursu, intrat illa diversitas personarum formalium, quæ in eadem persona materiali pro diversitate respectuum consideratur *hoc eod. tit. disc.* 23. *&* 61. ac etiam infrà, *d. disc.* 117. *&* *disc.* 115. & frequenter *sub tit. de cambiis*, & sub illo *de hærede*, ac sub altero *de credito*, & sub altero *de decimis*, ac pluries; & consequenter, quod non implicet, ut feudatarius tanquam dominus loci ratione dominii publici, & universalis, acquirat, & possideat sub se ipso prædia, & bona privata, tanquam unus ex colonis; istaque posterior pars videtur probabilior, magisque usu recepta.

Quo verò ad alteram quæstionem voluntatis; aut habetur illius expressa probatio, & tunc posita potestate, non est de 16
alio quærendum, ad regulam vulgaris Textus *in l. ille, aut ff. de legatis tertio*, quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta; aut verò ista voluntas est ambigua, & tunc in primis recurrendum videtur ad necessitatem, ex qua voluntas desumi potest, an scilicet ipse feudatarius, vel Dominus, teneretur facere illam acquisitionem pro reintegratione feudi, ejusque restitutione ejus primævæ unitati, ita medicando malum, quod ipse, vel ejus prædecessores fecerunt, in concedendo, vel alienando illa bona, vel membra, quæ concedi, vel alienari non potuerunt, & tunc voluntas assistit reintegrationi, ad instar illorum melioramentorum, quæ fiant pro suppletione deteriorationum, ex deductis *sub tit. de detractionib. disc.* 35. *& alibi*.

Cessante verò hac circumstantia, præsumptio in dubio esse videtur pro exclusione incorporationis, cùm id redoleat donationem, quæ in dubio non est præsumenda, ex ponderatis, *disc.* 56. *&* 117. *& alibi*, nisi ejus præsumptiones, & conjecturæ, vel adminicula concurrant; & per consequens punctus est incapax regulæ certæ, & generalis, dum revera totum pendet à facti qualitate, & singulorum causæ circumstantiis.

In altero autem casu, in quo dominium universale feu-
datarii sit solum territoriale, vel jurisdictionale; alia verò 17
bona intra feudi fines existentia, possideantur per privatos, jure pleni dominii; & tunc licet nostri procedant cum regula generali, quod bona, etiam per ipsum feudatarium possessa intra fines feudi, præsumantur potius allodialia, quàm feudalia; nihilominus omnino verior videtur distinctio tradita *in hoc eod. disc.* & *disc.* 3. inter bona, & jura, quæ sint de sui natura privata, nullamque annexam habeant jurisdictionem, vel prærogativam dominicalem; & illa, quæ d. prerogativam habeant, ut (ex. gr.) sunt molendina, furni, macelli, tabernæ, seu vulgò pizzicarie, & similia; cum jure prohibendi, & agendi, quod est de regalibus; isto enim secundo casu intrat præsumptio feudalitatis, donec ista præsumptio elidatur contraria probatione competentiæ istius juris, ratione privatæ servitutis, *ut d. disc.* 3. secus autem in illis rebus, quæ hanc jurisdictionem, vel prerogativam annexam non habeant; & nihilominus etiam isto casu omninò probabilis, & vera videtur distinctio, de qua *in hoc discursu*, inter bona culta, & inculta, sive habentia, vel non habentia ministerium hominis; & quatenus sint culta, & de sui natura potiùs juris privati, quàm publici, adhuc intrat inspectio voluntatis, vel destinationis super incorporatione, vel ad desertionem, juxta deducta per Rovit. *cons.* 101. *libr.* 2. *cum aliis hoc eod. disc.* & per consequens firmum remanet, ut totum pendeat ex facto, quodque semper erroneum sit procedere cum generalitatibus.

De ista verò regalia pischeriæ agitur *sub tit. de regalibus, disc.* 134. ubi videndum.

PISA-

PISAUREN. MOLENDINORUM PRO CAMERA APOSTOLICA ET CIVITATE PISAUREN.

CUM M. DUCISSA ETRURIÆ.

Casus disputatus in Camera, sopitus per concordiam.

Bona per Civitatem infeudatam possessa, & per eam tradita Feudatario, an censeantur data tanquam Principi, & Feudatario, vel tanquam privatæ personæ, & an devoluto feudo illa remaneant hæredum recipientis, vel redeant ad Civitatem dantem, vel potius tanquam feudo incorporata cum ipso feudo ad Dominum devolvantur.

Præscriptio an prosit Feudatario contra Dominum directum.

Et aliqua remissivè de articulo, an quod possidetur à Feudatario intra fines feudi dicatur feudale, vel allodiale, & præsertim Molendina, & bona, quibus aliqua jurisdictio annexa est, & quando dicantur bona habere annexam jurisdictionem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Facta servanda sunt, ubi sunt licita, & ex eis lex cessat etiam in feudis.*
3 *In pactis intrat argumentum à contrario sensu.*
4 *Angariæ, & perangariæ sunt de regalibus, & jurisdictionalibus.*
5 *An dicantur de regalibus, ubi sunt pœnes Feudatarios, & Barones, vel alios privatos.*
6 *Duces Urbini habebant regalia.*
7 *Quando jus cogendi Vassallos ad servitium molendinorum dicatur importare angàriam, vel jurisdictionem incumbentem ipsis molendinis.*
8 *Ex prohibitione non accedendi ad aliena molendina resultat jus cogendi accedendi ad propria.*
9 *An jus cogendi accessum ad molendina probet ista esse feudalia.*
10 *Quando prohibitio accessus ad aliena molendina non dicatur importare servitutem, vel coactionem accessus ad illa prohibentis.*
11 *Possessio referenda est ad titulum licitum, de quo apparet.*
12 *Civitas si assignat, vel dat ejus bona Principi, & Domino, censetur dare jure Dominicali ad instar mulieris dantis ejus bona marito in dotem.*
13 *Princeps dicitur maritus Civitatis, seu Reipublicæ.*
14 *Bona allodialia possessa per Feudatarium si devolvuntur ad Principem, & ab isto denuò conceduntur cum feudo, efficiuntur feudalia.*
15 *Bona semel per Civitatem, vel Rempublicam assignata Principi, transeunt cum Principatu ad successores, & non redeunt ad assignantem.*
16 *Ex quibus arguatur, molendina, & bona esse possessa per feudatarium, tamquam allodialia.*
17 *Ex quibus causis Civitates, & Populi solent eorum bona suo Principi solvere, & assignare.*
Et si Civitas se dat alicui Principi, an ad illum transeant molendina, & bona Civitatis.
18 *Ex centenariæ, vel immemorabili possessione Feudatarius dicere potest bona à se possessa, esse allodialia, privatis titulis quæsita.*
19 *Declaratur, ubi constat possessionem fuisse tanquam de allodialibus, secus si possessio sit æquivoca.*
20 *Feudatarius, etiam per mille annos non præscribit contra Dominum.*

D. I. S. C. III.

1 CUm ob rerum Italiæ motus, omnes ferè Civitates, ab Urbe versus Montes, quamdam libertatem sibi usurpassent, atque se ipsas Rerumpublicarum more aliquo tempore rexissent; quamvis in eorumdem potentium Civium, vel vicinorum tyrannidem postea cecidissent, adhuc tamen earum aliquæ possessionem, ac administrationem Vectigalium, Datiorum; Collectarum, aliorum publicorum reddituum continuarunt, cum onere subministrandi earum Prin-

cipi, seu Tyranno congruas subventiones, aliaque publica munia ferendi, inter quas fuit Civitas Pisauri, quæ per Malatestam qu. Pandulphi de Balleonibus sub titulo Vicarii Sedis Apostolicæ occupata, eidem dedit omnes redditus, ac bona, & utendo verbis, quibus tunc usa fuit, *totum ejus habere* cum onere solvendi censum Sedi Apostolicæ, faciendiq; publicas impensas ipsi Civitati prius incumbentes; à Malatesta verò cum eodem titulo Vicariatus, seu Principatus, devenit in Alexandrum Sfortiam, ab isto in Constantium Alexandri filium, & ab hoc in Joannem filium Constantii, sub quorum dominio fama est, multaque adminicula ostendunt, Civitatem suos redditus, & bona, reassumpto priori statu, administrasse, supportando etiam oneta, donec sub Alexandro VI. occupata per Ducem Valentinum, huic d. bona denuò assignavit, eodem modo, quo Malatestæ fecerat; sed per Valentini expulsionem reverso Joanne, huic de anno 1503. eamdem assignationem acceptatam, ac effectum sortitam fecit.

Defuncto Joanne, ac successivè in pupillari ætate Constantio filio, devolutaque proinde Civitate ad Sedem Apostolicam sub Julio II. ab isto de anno 1512. fuit de ipsa investitus Franciscus Maria de Ruvere Dux Urbini, qui deinde à Galeatio Sfortia Joannis fratre naturali, & Isabella filia, cessionem pro certo pretio reportavit, de palatis, domibus, Villis, aliisque bonis allodialibus, quibus tamen omnibus unà cum feudo Dux tanquam contumax, & rebellis privatus fuit de anno 1514. per Leonem X. qui datia, gabellas, & publicos redditus, aliaque bona antiquitus per Civitatem possessa, eidem Civitati ad beneplacitum possidenda, & administranda cum onerum supportatione concessit, & inter bona enunciantur Molendina, de quibus agitur; sed de anno 1523. Dux præfatus ad omnia per Adrianum VI. reintegratus fuit.

De anno autem 1613. Franciscus Maria jun. ultimus Dux, conventionem quamdam habuit cum Civitate super refectione damnorum Clusæ Molendinorum, quæ magna aquarum inundatio causaverat, ad formam dictæ conventionis initæ de anno 1503. inter dictum Joannem Sfortiam, & Civitatem, cujus conventionis vigore, Dux præfatus vectigalia, gabellas, & publicos redditus, aliaque bona Civitatis possidere professus est; ac demum de anno 1624. imminente feudi devolutione ob dicti Ducis decrepitam ætatem, ac futuræ prolis masculinæ desperationem, deventum est cum Camera Apostolica ad Concordiam, per quam inter cetera conventum extitit, ad ipsius Ducis hæredem (qualis est Victoria M. Ducissa Etruriæ ejus ex filio prædefuncto neptis,) *spectare debere omnia bona, quæ probabuntur allodialia aliquam jurisdictionem annexam non habentia, coram deputandis per Sedem Apostolicam liquidanda, exceptis tamen Molendinis factis cum licentia Ducum, cum obligatione respondendi certam portionem, necnon Molendinis habentibus jus cogendi Vassallos ad accessum; quæ cum feudo devoluta censeantur.*

Facto demum casu devolutionis feudi per obitum Ducis de anno 1631. Camera accepit possessionem Civitatum, Oppidorum, Castrorum, & bonorum ad illud pertinentium, & M. Ducissa eam accepit bonorum allodialium in quadam lista descriptorum, in qua aderant Molendina hujus Civitatis, qua prætendente illorum dominium, Camera ea sequestravit, atque sub hoc sequestri titulo fructus spatio ferè annorum 25. percipit; reassumpta verò in Tribunali Cameræ de anno 1657. disputatione super hujusmodi Molendinorum qualitate, an scilicet essent de feudi pertinentiis, vel potius allodialia, & successivè super pertinentia, num scilicet posita allodialitate, spectarent ad M. Ducissam Feudatarii hæredem, vel potius ad Civitatem, quæ se asserebat illorum antiquam Dominam, in tres inspectiones causa divina fuit, quarum primam erat super verbis Concordiæ declarantis cum feudo devoluta illa Molendina, quæ aliquam jurisdictionem haberent, vel jus cogendi ad accessum, an scilicet ista Molendina esse dicerentur in uno istorum casuum; altera verò, quatenus Concordiæ verba Cameræ non suffragarentur, an eadem molendina censeri debeant feudalia, vel allodialia, & cuinam onus, unam, vel alteram qualitatem probandi incumberet, & tertia quatenus constaret de allodialitate, an ad feudatarii hæredem, vel ad Civitatem pertinerent.

Nihil enim referre, ego & alii pro Camera Apostolica scribentes dicebamus, an hujusmodi molendina essent de
2 pertinentiis feudi, vel ne, quia cujuscumque essent naturæ, sufficere debebat esse in casu pacti, & conventionis, cùm pacta licita servanda sint, ac legibus derogent, *l. 1. & l. jurisgentium, §. Prætor ait, ff. de pactis*, quod axioma si verum

est in omni materia, verius est in feudis, Natta *cons.49.nu.19. Afflict.dec.265.nu.102.* & ideò cùm dicatur illa solum bona hæredibus remanere, quæ aliquam non habeant annexam
3 jurisdictionem, atque in specie de Molendinis dicatur, devolvi ea, quæ habeant servitutem juris cogendi, sufficeret unum ex his verificari, cùm etiam in pactis intret argumentum à contrario sensu, *l.inter Socerum,§.cum inter, ff. de pactis dotal.* Bald. *cons.390. in fin. lib.* 4. Barbos. *alios cumulans loco communi 27.a contrario sensu.*

Utramque qualitatem concurrere dicebatur ex parte Cameræ, primò enim jus angariæ, & perangariæ cogendi Vassallos ad expurgationem, & manutentionem Clusæ, & Vallati eorumdem Molendinorum, angariæ siquidem, & per-
4 angariæ, non solùm sunt de fructibus jurisdictionis, sed aliquid plus important, quia computantur inter regalia non nisi cum Principis concessione, vel immemorabili prescritione competentia, *c. unic. quæ sint regalia*, ubi Isernia, & cæteri feudistæ, de quibus Rosenthal. *cap.5. concl. 70. & 71.* Mastrill. *de Magistrat. lib.3.c.10. nu. 329. & seqq.* Bald. *cons. 409. n.4. & 7. lib.5.* ubi quod cogere subditos, ut accedant ad sua Molendina, est actus jurisdictionis annominate, & quod jus angariæ importet jurisdictionem, Larata *theatr.feud.p.11. dilucid.74.n.1. & plenius infra in Sabinen. Status Montis Libretti hoc eod.tit.* quidquid enim sit, an sint regalia de majoribus, vel minoribus, circa majorem, vel minorem difficultatem in illis obtinendis, hoc unum certum dicebatur, eis aliquam jurisdictionem annexam esse.

5 Adversus hæc respondebatur per M. Ducissæ Advocatos jus cogendi Vassallos ad serviendum, dici angariam, & perangariam de regalibus, ubi est penès Regem, vel Principem, non autem ubi ex privilegio, vel præscriptione competit Baroni, qui sit Principe inferior, ex traditione Iserniæ *in c. unic. quæ sint regalia, verbo Angariæ, n.52. in fin.* Ann. *in const. Constitutionem Divæ memoriæ, nu.*13. Frecc. *de sub feud. l.2. author.13. n.8. post med.* Franch. *dec.56. n.16.* Rovit. *decis.72. n.*33. Hodiern. *contr.45. n.26. & 28.* Mastrill. *d.cap.10. n.225.* Larata *d.dilucid.71. nu.2.* Capyc. Latr. *consult.41. num.15. cum aliis in Romana appaltus lignorum sub titul. de reg. ad materiam Vectigalium.*

6 Replicabam esse nimis debilem responsionem, tum quia Dux Urbini non erat simplex Baro Principe inferior regalium regulariter incapax, prout sunt Barones Regnorum utriusque Siciliæ, de quibus loquuntur Isernia, & sequaces, sed erat Feudatarius Dignitatis cum jure Principatus, & omnium regalium, itaut haberet omnia, quæ supremo Principi competunt, ut in specie Ducis Urbini, latè firment Jacobus de Leonardis inter consilia Alberti Bruni *cons.* 117. Menoch. *cons.92. n.*32. Borell. de præstantia Regis Catholici *t.31. n.30. & c.48. n.11.* & generaliter Tusc. *lit. B. concl.24. n.4. & seqq.*

Tum clariùs, quia non disputabatur, an hæc perangaria existens penes Feudatarium, esset, vel ne de regalibus, & an regalia concessa inferiori retineant eorum naturam, de qua in dicta Romana appaltus lignorum; sed disputatio erat an aliquam jurisdictionalem prærogativam annexam habere dicantur, quod est indubitatum, præsertim penes Feudatarium, cui jurisdictio in universum concessa est, quia actus coactionis per se ipsum, ejusque Officiales, non autem per alios faciendus, indubitanter importat jurisdictionem, Bald. *d.cons.409. lib.* 5. quod sufficit, ut verificentur verba concordiæ, unde revera dicta responsio erat parum congrua.

Aliam tamen ponderabam dari posse solidam responsionem, quæ per scribentes in facto potius, quàm per Juristas pro M. Ducissa insinuabatur, quod scilicet jus cogendi Vas-
7 sallos ad Clusæ, & vallati expurgationem, non proveniret ab aliquo jure, vel jurisdictione ipsis Molendinis annexa, itaut in quemcumque illa transirent, transiret etiam dictum jus, sed proveniebat à conventionibus habitis inter Principem, & Civitatem super dictorum Clausæ, & Vallati expurgatione, tanquam expensa publica, concernente publicam utilitatem, ne scilicet ob Clusæ, & Vallati repletionem sequantur inundationes Portui, & Civitati præjudiciales, ac etiam ne hybserno tempore ob easdem inundationes Molendinorum usus impediatur, undè populus famis incommoda sentire posset, ideoque Princeps in hac parte dictum servitium præcipere solitus fuit, potius tanquam Princeps pro bono publico, quàm tanquam privatus Dominus Molendinorum, quibus si annexa esset hæc jurisdictio, sequeretur, quod etiamsi ad privatas manus transirent, ab isto tale jus esset exercibile, quod de jure, & de facto non remanebat justificatum, cum aliàs de jure Dominus, quamvis habens jurisdictionem cum mero, & mixto imperio, non possit cessante ratione publicæ utilitatis, vel legitima consuetudine, cogere subditos ne accedant ad alia Molendina quàm sua, Thes. *dec.16.* Gratian. *discept.564. nu.45. & 47. & habetur actum in Cornetana Molendini, & in aliis sub tit. de servitutibus.*

Concurrere dicebant etiam Camerales alteram qualitatem in concordia expressam, juris cogendi ad accessum 8
stantibus statutis, ac bannimentis prohibentibus subditis, ne pro molendo frumento accedant ad aliena molendina extra territorium, quod idem importare videtur, ac præceptum, ut accedant ad ista, cùm enim molitura sit actus ad humanæ vitæ usum præcisè necessarius, eo ipso quod prohibetur subditis, ne ad aliena Molendina accedant, virtualiter & implicitè continetur præceptum affirmativum, seu coactio, ut ad ista accedant, quia excluso uno, de necessitate sequitur alterum, ut communis est sensus Doctorum de istis juribus prohibendi, & cogendi tractantium, habent enim ea pro synonymis, idem in effectu importantibus, ut constat ex deductis per Thesaur. *dec.16.* Rosenthal. *de feud. cap.5. concl.26. & 27.* Marin. *resol.118. vol.2.* Capobl. & Rovit. *super pragm.14. de Baron. cum aliis in materia deductis, sub titul. de servitutibus præsertim in Cornet. Molendini, & in Farsen. Molendini.*

Replicabatur ex hoc jure cogendi non inferri necessariò ad feudalitatem, cùm importare possit servitutem à privato 9
etiam in allodialibus præscriptibilem, multò magis à Domino, ut per Bald. *de præscript. p.4. par. 5. principalis, quæst.5.* Capobl. *de Baron. pragm.1. n.205. & seqq. & tom.2. capit.5. nu.*1. sed hæc responsio pariter nullius ponderis credebatur, tum quia in ea questione, an Molendina intra fines feudi per feudatarium possessa præsumantur feudalia, vel allodialia, resolutio ex communi sententia resultat ex ista qualitate, num scilicet sint bannerata, vel ne, sub quo bannerationis termino feudistæ significant dictum jus cogendi, seu prohibendi ex bannimentis resultans, quia cùm hoc jus importent jurisdictionem nonnisi ex Principis concessione resultantem, nisi doceatur de alio acquisitionis titulo, præsumptio est, feudatarium Molendina cum hoc jure habuisse ab eodem Principe, à quo habuit jurisdictionem, & feudum, ut ex Bald. *cons.409. lib.5. per tot. & signanter, n.6. & 7.* firmant Henrigius *de Molendin. q.6. n.76. q.11. num.*110. 113. *& 119. cum seqq.* Natt. *cons.506. nu.23. & 31. cum seq.* Intrigliol. *de feud. q.43. nu.82.* Seraph. *dec.894. nu.3. & cæteri.* Tum etiam quia hæc inspectio intraret, quoties cessante concordia, videndum esset in solo puncto juris, an Molendina haberent, vel ne feudalem qualitatem, quod in præsenti non erat opus, stante conventione clara ad juridicas quæstiones dirimendas habita, ut ea Molendina, quibus hoc jus competeret, censerentur cum feudo devoluta, igitur sufficiebat conventam qualitatem justificari de facto, non curando, an de jure esset apta ad imprimendam, vel ne feudalitatem.

Solidior tamen responsio credebatur altera, ex qua pro 19
veritate credebam non verificari casum conventionis conceptæ in casu juris cogendi ad accessum, quia statuta, & bannimenta id non disponunt, sed solum prohibent egressum à territorio, qui non continet de necessitate accessum, cùm pleraque alia supponerentur in territorio Molendina privatorum, sive magna, sive parva, ideòque hujusmodi prohibitio potius referenda erat ad juridicam Principis provisionem ex lege justitiæ pro publico bono; vel quia existentibus in Territorio Molendinis sufficientibus, species iniquitatis esset illis derelictis ad extera, remotiora, & incommodiora accedere, ideòque per Dominum, & Superiorem juxta unam opinionem, quamvis non ubique admissam, prohiberi potest, ut latiùs habetur *in dictis Cornetana, & Farfen. Molendini, sub tit. de servitutibus*; vel quia justè id Princeps, vel Superior mandet, ad fraudibus consulendum, ne scilicet sub hoc prætextu extrahantur victualia à Territorio, ac etiam ut pro bono annonæ regimine, ita commodiùs sciat, atque experimentum faciat, quid pro Civitatis, & populi substentatione sit necessarium, & hæc potuerunt esse motiva, ex quibus principaliter statuta, & bannimenta emanaverint, licèt in consequentiam Dominis Molendinorum exinde major utilitas resultet, quia non hoc, sed illud est attendendum ex notis axiomatibus, undè in concordia modicum, vel nullum fundamentum constitui posse in Advocatorum congressibus pro causæ directione ex parte Cameræ habitis dicebam.

Probabiliora verò esse credebam jura Cameræ quàm M. Ducissæ, vel Civitatis, ex aliis circumstantiis, quod scilicet ex Statutis, aliisque urgentibus adminiculis, satis clarè constaret,

ret, hæc Molendina, illud præsertim nuncupatum (*delli Canonici*) fuisse antiquitùs Civitatis, unde cùm per feudatarii hæredem non doceretur de titulo privatæ acquisitionis à Civitate, & è converso constaret Civitatem cum universali dispositione *totum suum habere*, omniaque bona, jura, & redditus assignasse, priùs Malatestæ, deindè Duci Valentino,
11 ac demum Duci Ruvereo, præsumptio est, possessionem referendam esse ad titulum legitimum, de quo apparet, non ad alium, de quo non constat, de illicita potius usurpatione suspectum, cùm absque certis solemnitatibus Civitatum bona sint inalienabilia, ad tex. *in l.2. C. de acq. poss.* ubi Bald. *n.* 1. & Bart. *n.2.* Mant. *dec.3. n.6.* Surd. *cons.221. nu.46. & seqq.* Buratt. & Adden. *dec.614. n.8. & 12.*

Et huic præsumptioni accedebant alia plura adminicula, primò nempè, quod Molendina semper post Civitatem possessa fuerunt per Principes, vel illos, quibus ipse concessit, ut ponderatur apud Seraph. *d.dec.894. num.*3. Secundò, quia in Conventionibus initis in Concordia anni 1503. habetur, quod inter publicas impensas computantur illæ expurgationis Clusæ, & Vallati istorum Molendinorum, quod arguit illa esse juris publici. Tertiò, quia postquam Leo X. Ducem Franciscum Mariam à Ducatus possessione ejecit, Civitas supplicavit, & obtinuit ad antiquam possessionem, & administrationem suorum bonorum ac redituum restitui, & inter hæc bona connumerata fuerunt Molendina.

Neq; obstare videbatur replicatio, quod his etiam admissis
12 non inde inferri poterat ad feudalitatem, quodque Molendina essent de pertinentiis feudi, cui nunquam annexa fuerant, dum erant de dominio Civitatis habentis dominium allodiale à feudo distinctum, quia ex tenore conventionis, atque ex ipsa subjecta materia tam ratione vectigalium, mulctarum, & publicorum reddituum, quàm ratione publicorum onerum, satis liquidò constabat hujusmodi assignationem, prius Malatestæ, deindè Jo: Sfortiæ, factam esse tanquam Domino & Principi, adinstar mulieris tradentis ejus bona viro in dotem, ut hic matrimonii onera ferat, quia Princeps dicitur Reipublicæ maritus, ideòque rectè ista comprobatio intrat, Peregr. *de jure fisci, lib.1. tit.1. n.8. in fin.* & alibi, Galeot. *responso Fiscali 29. n.68.* Zarata *theatro Feud. part.2. dilucid.3. num.4. & habetur actum in Spoletana*
13 *gabellæ, sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium*, atque ita nostri dicunt omnia Imperatoris, & Regum, vel Principum bona, & jura à Rebuspublicis, & Civitatibus ac populis in eos translata esse.

Comprobabant hoc evidenter, tum observantia facti, quæ declarat quid in investitura comprehendatur, Intrigliol. *de feud. qu.43. n.111.* Bellon. jun. *cons.9. n.18.* Gratian. *discept.377. n.19.* Ciarlin. *controv.106. num.85.* tum etiam expressa confessio ultimi Ducis in Concordia inita cum Civitate de anno 1613. ubi explicitè fatetur, se tanquam dictæ Civitatis Principem, ac Jo: Sfortiæ successorem possidere vectigalia, jura, & bona Civitatis vigore dictæ assignationis factæ de anno 1503. confessio enim in his materiis attendenda est ex collectis per Rosental. *cap.6. concl.68. nu.* 35. & in glos. *litt. Q.* ac etiam quia ipsamet hæres agnovit vectigalia, collectas, mulctas, compositiones, & alia jura per Civitatem cessa, devoluta esse cum feudo, quia verè erat res incontrovertibilis.

Quo posito inferri dicebam ad feudalem qualitatem, resultantem ab investitura per Julium Secundum concessa
14 Francisco Mariæ, quia conceduntur in feudum non solùm Civitas, ejusque membra, & pertinentiæ, sed omnia bona, & jura, quæ prædecessores, ac præsertim Sfortiades jure Dominicali, & ratione Principatus possederunt, ut in puncto bonorum, & jurium allodialium, quæ penes prædecessorem Feudatarium existentia, in secunda investitura concessa sunt in feudum, Rovit. *cons.*101. *num.* 24. *& seqq. vol.2.* Bellon. jun. *cons.44. nu.42. & per totum consilii contextum*, maximè quia etiam de jure prætendi poterat, acquisitiones factas per Feudatarium, tamquam talem, & occasione feudi, & Principatus, dici posse feudi accessiones, ejus naturam assumentes, ex deductis in Massanen. Castror. *hoc tit.*

Atque ex ista ratione sequebatur exclusio etiam Civita-
15 tis, quia bona per eam Principi tanquam Principi, & jure Principatus affignata, dicuntur irrevocabiliter Principatui incorporata, & ad successores in dominio spectantia, eodem modo quo bona, & jura per Rempublicam, & Populum Romanum in Imperatorem semel translata, perpetuò transierunt cum Imperio, quod etiam comprobat observantia, quia Datia, Vectigalia, mulctæ, compositiones, molituræ, & alia remanserunt, & remanent penes Came-

ram indubitanter, neque Civitas unquam contrariam habuit prætensionem.

In contrarium pro allodialitate Molendinorum penes Sfortiades, & successivè pro privata acquisitione per Ducem Franciscum Mariam à Sfortiadum hæredibus sub ge- 16
nerali cessione domorum, prædiorum, & bonorum allodialium, ex parte M. Ducissæ ponderabantur plures actus, ex quibus liquet, Jo: Sfortiam ista Molendina obligasse, seu aliàs de eis disposuisse; & præsertim super uno istorum assignasse Galeatio quendam redditum, necnon Joannis uxorem, & filiam, super ejusdem pro dotibus immissionem, ac assignationem respectivè habuisse; sed omnes isti actus, tanquam equivoci, æquipollere non posse videbantur urgentibus adminiculis in contrarium facientibus; si enim Jo: Sfortia omnium bonorum Civitatis assignationem habuerat cum libera facultate suo libito disponendi, dummodo ferret onera, utique nulla suberat ratio, cur durante suo jure, quod longo tempore in successoribus durare debere sperabat, hujusmodi assignationes facere non potuerit, idque evidenter comprobabat observantia ejusdem Ducis Francisci Mariæ, qui de anno 1525. reintegratus per Adrianum sextum quamdam iniit concordiam cum Isabella Jo. Sfortiæ filia, cui pro satisfactione, & cautela assignavit, & obligavit Datium graficiæ, quod absque dubio erat Juris publici, & per Civitatem assignatum inter publica bona, tanquam Principi, & jure Principatus; igitur actus prædicti sunt æquivoci, nihil concludentes.

Alicujus non levis ponderis adminiculum, per quod ego & cæteri scribentes pro Camera torquebamur, resultare dignoscebatur ex eodem Concordiæ, seu assignationis Instrumento inito inter Civitatem, & Jo: Sfortiam de anno 1503. non quidem ex quadam enunciativa, quod scilicet ad alium effectum incidenter enunciarentur *Molendina ipsius Domini*, quasi quod illud verbum (*ipsius*) in Genitivo prolatum, importet dominium, Paitell. *expedit.47. n.* 57. & in quo motivo maximum constituebatur fundamentum (levissimum enim argumentum credebatur, dum enunciativa non refertur ad personam Joannis, uti Joannis jure privato, sed uti Domini, & sic ad qualitatem dominicalem, & Principatus) sed quia in eodem Instrumento fit peræquatio, seu bilancium omnium reddituum, & onerum distinctè enumeratorum, atque comperto onera excedere redditus in certa quantitate, convenitur, pro supplemento, & peræquatione imponi debere collectam, & tamen nulla habetur ratio Molendinorum notabilis redditus, de quibus jam partes in eodem Instrumento cum dicta enunciativa mentionem habuerunt, signum clarum, quod alio jure, & titulo per Joannem possiderentur, & hoc erat validius argumentum, quod pro allodialitate, ac feudatarii hærede urgeret.

Respondebam tamen pro parte Cameræ, Rempublicam, 18
ac Civitates & populos, ex duplici causa eorum bona, & jura in Principes transtulisse, una scilicet merè correspectiva ad accollationem onerum eidem Reipublicæ incumbentium per viam justitiæ commutativæ, & contractus merè correspectivi; seu jure administrationis, altera verò protectionis, sive gratitudinis, & convenientiæ, ut Principi ultra onerum supportationem aliquid remaneat, cum quo Principatus decorem substentare posset, ac subditis benemerentibus benefacere, actum enim aliàs esset de Principibus, eorumque infelix esset conditio, si aliud non haberent, nisi illud quod præcisè in publicorum onerum necessariam supportationem essent erogaturi, periculosa enim res est in imperante tenuitas, Roland. *cons.1. n.66. lib.2. ubi n.64. & seqq.* refert causas hujusmodi assignationis bonorum Principi, Barb. *in l. competit, n.22. de præscrip.* ideoque dictus contractus initus de anno 1503. juxta primam speciem non excludit præcedentem eorumdem Molendinorum concessionem, sibi à Civitate factam, sed tamquam Principi, & Domino in alteram causam, sive ob alia onera, de quibus tamquam jam accolatis non fuit opus aliam habere mentionem, itaut argumentum non concluderet, præsertim tot aliis in contrarium urgentibus; ac etiam quia ex non facto, vel non dicto, non potest deduci concludens præsumptio, ut benè ex Imola & aliis Menoch. *cons.395. n.80. & seqq.*

Sive adaptari posse dicebam Magistralem distinctionem, Bald. *in c.1. de Capitaneo qui Cur. vendidit, n.4. vers. Ego idem in Molendinis, &c.* quod scilicet aut Molendina pertinent ad Civitatem jure publico, & jurisdictionali, & tunc si Civitas se dedit Principi, in eum transeunt Molendina; aut pertinent ad eamdem jure privato, & remanent penes eam, quam distinctionem refert, & sequitur Surd. *cons.*311. *n.*48. ideoque dici posse videbatur ex forma Statutorum, ista Molendina

spectantia ad Civitatem jure publico, translata Civitate ad Principem, transisse ante dictam aliorum bonorum assignationem, sed tanquam ad Dominum, & Principem.

Magnum demum, ac fortè totum pro parte hæredis Feudatarii constituebatur fundamentum, cui aliqui ex Dominis satis inhærebant, deductum ex centenaria possessione, 18 cujus vigore quemcumque titulum de mundo meliorem allegari posse insistebatur, ad quod probandum in specie deducebantur Menoch. *cons.*1023. *nu.*3. & 4. Merlin. *dec.*582. *n.*4. Sed mihi hoc motivum videbatur leve, ac potius aliud proximè supra insinuatum aliquam faciebat impressionem, tum quia Ruveri non poterant confugere ad præscriptio- 19 nem, dum deduxerant titulum acquisitionis à Sfortiis, ad not. per Innoc. *& alios in c. dudum, de decimis*, & Sforziadum possessio non excedebat annos 70. dum eorum initium deducitur de anno 1547. Tum etiam quia tunc per immemorabilem, vel centenariam possessionem, allegari potest allodialitas, atque si quæ aderat feudalitas præscribi, quando constat Feudatarium bona possedisse tanquam libera, & allodialia jure privato exclusivè ad qualitatem feudalem, seu titulum feudi, & in his terminis loquuntur allegati, ac cæteri, apud Bellon. jun. *cons.*44. *n.*67. *& seqq.* Intrigliol. *de feud.q.*39. *n.*49. *& seqq.* Cravett. *de antiquit. temp. p.*4. *verbo absolutis differentiis, n.*29. *ubi pluries casus distinguit*, secus verò ubi sola possessio simpliciter accedit, nullo expresso titulo, vel jure, ex quo illa sequuta sit, quia cùm referri valeat ad causam feudi, atque ad titulum dominii, & Principatus, remanet æquivoca, Giurba *dec.*50. *n.*7. Zarata *theatr. feud. par.*8. *dilucid.*25. *n.*9. *& seq.* ideoq; nihil relevat, Ruin. *cons.*104. *n.*15. *circa fin. & 16. vol.*5. Merlin. *d.*288. *n.*1. *&* 5. Rot. in Beneventana jurisdictionis 13. Maji 1652. & 27. Jan. 1653. Zarata, quarum secunda est *dec.*304. *par.*11. *rec.*

Ac aliàs sequeretur, quod maritus, qui longissimo tempore possidet bona, quæ constat ante matrimonium fuisse uxoris, posset ex temporis beneficio allegare præscriptionem, quod utique absurdum, nisi certitudinaliter constet possedisse jure proprio, & tanquam bona sua privativè ad uxorem, esset enim dare præsumptionem præsumptionis, præsumendo nempè titulum, ac possessionem in allodium; ideòque cùm feuda ad universam lineam, & descendentiam concedi solita, durare soleant penes unum Feudatarium per plura sæcula, posset sub hoc clypeo Feudatarius in casu devolutionis, excepto ipso Castro continente hominum habitationem, ac jurisdictionem, omnes alios feudi redditus ita dicere suos, quod est omninò vanum.

Quia possessio mille annorum in Feudatario nil operatur, dum superveniente contraria ratione, usus ille extinguitur, 20 ut benè Bald. *in §. Si quis*, Demanzo *de contr. invest. nu.* 12. *fol.*17. *& c.*1. *de invest. de re alien.* Rosenthal. *c.*6. *concl.*82. ubi cæteri, Bellon. jun. *cons.*44. *num.*67. *&* 68. quodque constare debeat ea possedisse tanquam allodialia per actus univocos, allodio, & non feudo convenientes, constat ex deductis per Surd. *cons.*31. *nu.*11. *&* 12. *ubi de allodialitatis præsumptione resultante ex pluribus alienationibus factis in liberum allodium.*

Proposita causa non fuit resoluta, quia reputata dubia, & Judices satis inclinabant ad favorem Civitatis, sed parum benè sentiebant de Juribus Cameræ, & postmodum absque alia disputatione sopita per concordiam, qua mediante relaxati fuerunt ad Cameræ beneficium fructus decursi, satis notabilem quantitatem importantes, molendina verò relaxata ad beneficium M. Ducissæ cum onere solvendi annua scuta mille circiter Civitati, quæ libenter majoribus ejus juribus cessit ob satis benevolam memoriam, quam conservat erga sanguinem Ducum, unde non omninò maturum, ac determinatum judicium super veritate efformari potuit.

SUMMARIUM.

1 *Quando molendina dicantur spectare ad feudum.*
2 *De jure prohibendi, seu privativo redolente regaliam.*
3 *Declaratur conclusio quod jura regalia penes privatos habeant naturam locorum privatorum.*
4 *Quod conclusiones debeant attendi juxta circumstantias facti, quodque totus punctus est in applicatione.*
5 *De alia conclusione, quod habens immemorabilem, vel centenariam, allegare potest præjudium tit. de mundo meliorem.*
6 *Dantur exempla circa possessionem æquivocam.*

ANNOT. AD DISC. III.

PAriter ista causa alium non habuit disputationis progressum, ob eamdem rationem insinuatam in annotatione præcedenti, quod per concordiam sopita fuit. Cumque in eadem præcedenti annotatione actum sit de articulo, super quo, circa ea, quæ juris sunt, disputatio circumferebatur, an scilicet hæc molendina præsumerentur possessa jure feudi, vel jure privato; idcircò superfluum est repetere; alter enim punctus super dominio Communitatis, quę jure administrationis dicebat, ista molendina propria commendasse feudatario, tanquam illius Reipublicæ marito, & majori administratori, consistebat potiùs in facto, quàm in jure.

Cùmque circa prædictum juris articulum inspecta bonorum materialitate, regula assisteret hæredi feudatario, ex eo 1
quod ageretur de opere manufacto, habente hominis industriam, seu ministerium; èconverso autem ob formale adjectum juris prohibendi vassallis, ne accederent ad aliena molendina extra territorium, & de consequenti cogendi, ut accederent ad ista, regula assisteret Domino, ut ratione hujus circumstantiæ dicenda essent de membris feudi, juxta distinctionem, quam in specie molendinorum inter bannerata, & non bannerata communiter tradunt feudistæ relati in discursu, & alii collecti per modernum juvenem Agnetam *in compend. feudali, rubr.*4. *dict.*4. *verb. molendina, fol.*190. Potissimè verò dum ista circumstantia non solùm præsefert simplicem jurisdictionem baronalem, quæ congruit cuilibet Baroni, vel Domicello, sive alicui communitati subditæ, sed importat jus regale, ex iis, quæ in specie molendinorum 2
habentur *sub tit. de regal, disc.*144. *&* 145. Et per consequens clariùs resultaret exclusio juris privati, quoties cum immemorabili, vel centenaria benè probata, & absque initio vitioso probata non esset servitus etiam in privato verificabilis.

Hinc, ut in eodem discursu insinuatur, scribentes pro hærede allodiali feudatarii defuncti, in duobus potissimùm insistebant; primò nempè in conclusione, quod jura regalia eorum retinent naturam penes Principem, non autem penes privatos, penes quos immutata natura fiunt juris privati; & secundò in possessione centenaria, cujus vigore allegari potest privilegium, & quicumq; alius titulus de mundo melior, & per consequens ita jura regalia remanent compatibilia cum privato dominio.

Non improbando autem ex aliis facti circumstantiis, ac etiam ex aliquibus prudentialibus motivis concordiam, adeout causa digna videatur illa quiete, quam ita recepit; quatenus pertinet ad ea, quæ juris sunt, super dictis duobus articulis, denuò ad illa reflectendo, persistendum mihi videtur in eodem sensu tunc habito; quod scilicet neutrum ad rem faceret.

Non quidem primum, quoniam dicta conclusio, quod jura regalia possessa per privatum desinunt esse talia, atque 3
amittunt suam priorem naturam, seu prærogativam, procedit, quando à persona merè privata possideantur ex merè privatis titulis, de quibus constet, ad effectum, ne ipse privatus, in eis habeat, ac exercere possit illas jurisdictiones, & præeminentias, quæ competunt Principi obtinenti regalia jure suo, & in ratione principatus; ut (ex. g.) juxta modernam frequentem praxim, verificatur in illis privatis, qui eo titulo emptionis, vel alterius concessionis, possident loca montium, & officia venalia, etiam transmissibilia, sive redditus, & proventus gabellarum, aliorumque vectigalium, & arrendamentorum, seu jurium Principis, quoniam ista dicuntur de regalibus quoad habitum, sive quoad jus illa indicendi, & percipiendi jure suo; in privatis autem transferri dicitur potius eorum commoditas, sive effectus, quamvis habitualis; juxta distinctiones deductas *sub tit. de regal. dist.* 81. ubi de ista conclusione magis ex professo agitur, non autem ubi possessio referri possit ad titulum publicum Principatus, sive ubi privatus contra Principem, vel Rempublicam, prætenderet hujusmodi jurium regalium acquisitionem, resultantem à diuturna possessione, quoniam ita esset petere principium, atque facere quod regalia assumerent naturam bonorum privatorum directè contra Principem, vel Rempublicam, cujus favore hanc specialem naturam, seu prærogativam habent, quo nil absurdius.

Hæc autem omnia verificabantur in ista facti specie; tum quia erat allegare contra Principem jus privatum pro acquisitione, & competentia regaliæ; tum clariùs dum non agebatur de merè private possessore, sed de illo, qui durante feudo regale dignitatis, secum ferente jura regalia etiam majora in ratione supremi principatus, qui ita magis congruè istud jus possedit, ac exercuit.

Unde

Unde propterea, in omnibus fori controversiis, semper edocemur idem, quod in præcedentibus annotationi- 4
bus, & alibi frequenter insinuatum est, quod scilicet in hac legali forensi, seu practica facultate, hodie vis non consistit in conclusionibus juris, earumque comprobatione, cum penè omnes videantur jam sopitæ; sed totum consistit in earum regulatione, vel applicatione pro circumstantiis facti.

Ex hac verò ultima consideratione, de plano resultare dicebam fallaciam alterius assumpti super virtute, vel ope- 5
ratione immemorabilis, vel centenariæ, ex iis, quæ generaliter de una, vel altera super hac facultate allegandi privilegium, vel quemcumque alium titulum de mundo meliorem, quoties non constet de initio vitioso, ita exhibito per possessorem, ut ad illum restricta dicatur ejus possessio, cùm exclusione alterius tituli, *habentur sub tit. de regal. disc.* 47. *& sub tit. de alienat. & contract. prohib. disc.*3. *& sub titul. de judic. disc.*21. *& infra hoc eod. tit. disc.*133. *& alibi pluries*, ubi scilicet jura regalia, seu aliàs impræscriptibilia possideantur à persona merè privata, quæ materialiter, & formaliter verè distincta sit ab altera persona publica, cui eadem jura verè distincta sit ab altera persona publica, cui eadem jura regalia competunt, cùm tunc intrent duo extrema, præscribentis, & alterius contra quem præscribatur, ac etiam intrat altera ratio inverisimilis patientiæ, vel tolerantiæ Principis, ejusque officialium, quod privatus tamdiu jura regalia, & publica possideret, & exerceret, juxta plures casus, de quibus in sua materia *sub d. tit. de regal.* secus autem, ubi in eadem persona materiali possessoris uniantur duę personæ formales compatibiles, una scilicet Principes, vel feudatarii, & altera propria, seu privata, quoniam licèt istæ personæ pro diversitate respectuum sint formaliter distinctæ, atque in eis rectè dari possint actus incompatibiles, attamen ad hunc effectum præscriptionis, vel facultatis allegandi quemcumque titulum meliorem, iste concursus diversarum personarum formalium in eadem persona materiali, impedit verificationem extremi, seu requisiti necessarii possessionis, quæ ita remanet æquivoca, atque referibilis potius ad titulum proprium, & connaturalem principatis sub juris assistentia, quàm ad alterum privatum accidentalem, & improprium, cum juris resistentia.

Aliàs etenim ultrà exemplum in discursu deductum, viri 6
per longissimum tempus possidentis bona dotalia, & extradotalia mulieris, adduci possent exempla plurium Episcoporum, qui ex resignatione de eadem domo, seu de eodem genere continuassent per centum annos, & ultra, in possessione alicujus Ecclesiæ Cathedralis, vel Metropolitanæ, quodita eorum hæredes contra Episcopum successorem diversi generis allegare possent præscriptionem, vel alium titulum in jure decinandi, aliisque juribus spiritualibus; sive quod omnes Barones, & feudatarii, qui de patre in filium, vel de uno in alium ejusdem generis, & agnationis, per plura sæcula feudum possederunt, allegare possent præscriptionem, vel titulum meliorem in omnibus juribus, bonis, vel jurisdictionibus feudi, quo nil absurdius; in idem conferentibus iis, quæ habentur infra, *disc.*5. super æquivoca possessione agnatorum unius lineæ contra agnatos alterius lineæ, cum similibus.

FIRMANA FEUDORUM PRO DUCE CÆSARINO, CUM CAMERA APOSTOLICA.

Casus disputatus in Congregatione Camerali cum adjunctis, & tacitè pro Duce decisus cum silentio.

De Constitutione Pii IV. revocatoria infeudationum, ac de Constitut. Gregorii IX. prohibente infeudationes sine assensu Cardinalium, quomodo procedant.

Infeudatio quando dicatur gratuita, & ex gratia, & quando ex causa onerosa, & correspectiva.

De Bulla Pii V. de non infeudandis, an capiat concessiones præcedentes, effectum sortitas postquam d. Bulla emanavit.

Prorogatio antiquæ investituræ, an sit nova concessio, & diversa, & an faciat feudum novum.

Concessio facta habenti feudum, vel officium ad certum tempus, an duret pro tempore prorogato.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De constitutione Sexta Greg. IX. prohibente fieri infeudationes absque assensu Cardinalium.*
3 *Papa, vel Princeps potest fingere, ut habeatur pro facto, id quod erat faciendum.*
4 *In electivis, an successor teneatur stare facto prædecessoris, & an Princeps, vel Prælatus possit supplantare successorem, concedendo bona post ejus mortem recasura.*
5 *De Constitutione* 104. *Pii IV. revocatoria infeudationum, & concessionum, an fuerit unquam exequuta.*
6 *Constitutiones Pontificiæ non indigent ad validitatem populi acceptatione, vel usu, & in hoc differunt à legibus aliorum Principum, neque adversus eas datur de non usu.*
7 *Quod declaratur.*
8 *Revocatio concessionum, & privilegiorum intelligitur de concessis ex causa lucrativa, non autem onerosa.*
9 *Princeps non potest revocare concessiones ex causa onerosa.*
10 *Ad inspiciendum, an concessio sit onerosa, & correspectiva, vel gratiosa, non attenduntur verba, sed attenditur rei veritas, & substantia.*
11 *Ut dicatur concessio onerosa, sufficit, quod onus excedat medietatem valoris rei concessæ.*
12 *Castra, & bona jurisdictionalia in Statu Ecclesiastico æstimantur ad duo cum dimidio pro centenario, itaut valeant duplo plus, quam allodialia, & privata.*
13 *Merita probantur ex Principis assertione.*
14 *In concessione remuneratoria per Principem facta, an valor meritorum debeat correspondere rei concessæ, ut dicatur onerosa, & de differentia inter Principem, & privatos.*
15 *An inter Principem, & Subditum dentur merita de condigno præmium postulantia.*
16 *Declaratur quando, & quomodo intelligatur, quod Castra, & jurisdictionalia æstimantur duplo plus, quam allodialia, &* n. 18.
17 *Rerum pretia variantur à statu rerum, & casu belli, vel pacis.*
19 *Concessio futuræ spei remotæ, & eventualis, quomodo æstimanda.*
20 *Dignitates, seu tituli conceduntur gratis, & non veniunt in æstimatione.*
21 *Nova concessio alterans primam, dicitur illam corrumpere, itaut ista habeatur, tanquam si ex integro, & quando id procedat.*
22 *Resolutio causæ.*
23 *Concessio facta per Communitatem domino, seu Feudatario, an subsistat pro tempore dominii postea prorogati, vel alterati.*
24 *Prorogatio facta durante primo tempore non importat actum novum, sed dicitur idem, secus si finito primo tempore.*
25 *Sicut cessante causa, cessat effectus, ita durante causa durat effectus.*
26 *Dignitatis, vel dominii alteratio non immutat substantiam, & competentia Priori competunt etiamsi Prior fiat Episcopus, prout competentia Vicario competunt, si fiat Comes.*

DISC. IV.

JUlius III. de anno 1551. intuitu meritorum Juliani Cæsarini, suorumque majorum erga Sedem Apostolicam., ei concessit Oppidum Civitæ Novę in gubernium independens à Legatione, seu Gubernio Provincię Marchiæ ad beneplacitum, & post aliquos menses ejusdem anni, stantibus 1
imminentibus Sedis Apostolicæ necessitatibus, præfato Juliano idem oppidum concessit ad tertiam generationem, seu nominationem, ejus personæ non computata, sub Censu unius libræ cerę albę in festo D. Petri stante solutione sc. 14. m. Verùm quia compertum postea fuit, fructus, redditus, & emolumenta quecumque non excedere annua sc. 300. incongrua d. summæ scut. 14. m. idcircò idem Pontifex, sub eadem concessione comprehendi etiam voluit Castrum Montis Cursarii, cujus fructus annua sc. 200. non excedebant.

Cum autem idem Julianus sub Pontificatu Pii IV. esset creditor Cameræ Apostolicæ in scutis 13523. quos tunc ob urgentes necessitates Camera solvere non poterat, & Julianus se obtulisset, nedum dilationem concedere, sed etiam

Sedis Apostolicæ indigenitis consulere cum aliorum pecuniarum ingente quantitatis mutuatione; volens proindè Pontifex adeò benemerenti, & grato subdito gratificari, de anno 1560. suprascriptam Julii concessionem ad tertiam generationem, effecit perpetuam ad favorem omnium Juliani descendentium masculorum, & fœminarum, etiam illegitimorum, cum titulo Marchionatus, moderata tamen in parte facultate nominandi, atque pro potiori cautela dictum Oppidum, & Castrum Juliano, & descendentibus denuò concessit, stante solutione scut. 4667. prædictæ extensionis intuitu.

Defuncto autem Petro Cæsarino ultimo de dict. tertia generatione, prætendere cepit Camera terminationem primæ concessionis Julii, non obstante secunda concessione Pii, cujus vigore Dux Cesarinus hodiernus Juliani descendens in quarta generatione constitutus d. loca obtinet, unde introducta causa in Cong. Camerali.

2 Pro parte Cameræ eique adhærentium dicebatur, dictam Pii concessionem, vel esse nullam ob non servatam formam præscriptam à Constitutione sexta Gregor. IX. & à Concilio Constantiensi sub fine Carolinæ, §. Cæterum, de quo latiùs in Urbevetana feudi *discursu sequenti*, per quam disponitur cum Decreto irritanti, hujusmodi concessiones absque Cardinalium consilio, & assensu fieri non posse; vel censeri invalidam, tanquam collatam in tempus terminantium generationum, quando erat impossibile, ipsum Pontificem vivere, unde erat futura concessio in supplantationem successoris; vel esse revocatam per ejusdem Pii IV. revocatoriam generalem omnium concessionum editam de anno 1565. in ejus Constitutione 104. vel demum cadere sub Constitutione 35. Pii V. de non infeudandis.

Pro parte verò Ducis, Ego, & alii pro eo scribentes, dicebamus nullum ex his objectis habere subsistentiam; quatenus enim pertinet ad primum, quamvis Gregorius IX. dicta ejus Constitutione sexta innovando Constitutionem Simmachi *in cap. non liceat Papæ* 12. *qu.* 2. ita statuerit, dictoque decreto adhæserit Concilium Constantiense, attamen hæc omnia, non usu, vel contrario abolita videntur, saltem de facto, stantibus amplissimis derogationibus per Pontifices in hujusmodi concessionibus apponi solitis, præsertim in ista, quam Pius obtinere voluit vim validi, & efficacis contractus, & suffragari, ac si consistorialiter, & de ipsorum Cardinalium consensu in pleno secreto Consistorio emanasset, non obstantibus Simmachi, Pauli II. & quibuscumque aliis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & Conciliis generalibus similes concessiones prohibentibus.

Potest enim Papa, cùm sit lex animata, ad actus validitatem fingere factum fuisse id quod erat faciendum, *annot. in cap.* 1. *de transact.* Butr. *cons.* 2. *n.* 4. Paris. *cons.* 44. *num.* 8. & 3 93. *nu.* 17. & 18. *vol.* 4. unde in pluribus consimilibus controversiis meo tempore agitatis, quamvis doctissimus Camere, & Fisci Advocatus perpetuò hoc motivum Constitutionis Greg. IX. inculcaverit, semper tamen scio in Camera de illo non fuisse habitam rationem.

Quo verò ad secundum de concessione collata in tempus successionis non supplantandi in electivis, *adnot. per feudistas in cap.* 1. *Qui successores feudum dare teneantur*; satis facilis judicata fuit responsio, tum quia concessio non erat de futuro, sed de præsenti, ut infrà ad quartum objectum Constitutionis Pii V. tum etiam quia licèt aliqui voluerint, ut ea quæ de Prælatis, & aliis per electionem succedentibus disponuntur, procedant etiam in Papa, ut præsertim volunt collecti per Rosenthal. *de feud. c.* 6. *concl.* 6. & *concl.* 17. *num.* 1. & *alii*, hæc tamen opinio ex professo reprobata fuit per Rotam *decis.* 664. *num.* 13. *p.* 2. *recent.* ubi habentur authoritates & rationes, sæpiùs canonizate, licèt Fagnan. *in c. ex parte*, *num.* 36. *de feud.* contradicat. Unde licèt quidam Camerę adhærentes, propriæ Patriæ libertatem affectantes, valdè in hoc insisterent, doctissimi tamen Camerales hoc motivum frigidè deducebant.

5 Ad tertium verò objectum, deductum ex Constitutione 104. ejusdem Pii IV. omnium infeudationum, & concessionum revocatoria, dicebatur, primò dictam Constitutionem aliquin claram, non reperiri unquam executioni demandatam, quia spatio ferè annorum centum, non datur casus, in quo practicata sit, quod scilicet ex hac sola causa, feuda jam concessa ad Cameram reversa fuerint. Unde pariter in pluribus consimilibus controversiis meo tempore habitis, licèt sciam hujusmodi Constitutionem perpetuò per Camerales deductam esse, nunquam tamen vidi admissam.

Licèt enim Apostolicæ Constitutiones in hoc ab aliorum Principum legibus differant, quod istæ robur accipiunt à 6
subditorum usu, & acceptatione, illæ autem secus, ex ea differentię ratione, quod alii Principes potestatem habent à populo, Pontifex autem habet immediatè à Deo, ut occasione Bullæ Pii de censibus habetur *in tit. de Censibus, & sæpius sub aliis materiis*, atque contrarius usus in Apostolicis Constitutionibus non attendatur, ob decretum irritans in eis contentum, quod quemcumque contrarium actum inficit, Cavaler. *dec.* 85. 91. & 423. *dec.* 20. *num.* 24. *p.* 9. *rec. dec.* 357. *num.* 10. *p.* 11. & in aliis frequenter; attamen id procedit, ubi legis inefficacia allegaretur ex non acceptatione, vel non usu, seu contrario usu subditorum; secus ubi idem Papa ejusque Officiales longissimo tempore non curarunt legis usum, & praxim, atque videntes contrarium servari, tolerarunt, seu non providerunt, quia tunc videntur ab ea lege tacitè, & de facto recessisse, seu eam abrogasse, ut optimè ita distinguendo firmat Rot. *dec.* 194. *n.* 15. & *seqq. p.* 4. *recent. tom.* 2. & *decis.* 361. *post* 2. *vol. cons. Farin. nu.* 4. & 5. licèt Fagn. *in c. si quis*, *n.* 70. *de foro compet. velit quod non sufficiat tacitus, sed omninò requiratur expressus consensus Papæ, cujus tamen contrarium docet praxis*, quia multas habemus Constitutiones, & provisiones Apostolicas, quę Papa sciente, & tacitè approbante non servantur, ac recesserunt ab Aula.

Sed ubi etiam prædicta Constitutio esset in viridi observantia, dicebam adhuc presenti concessioni non obstare, quia expresè loquitur *de concessionibus ea causa gratiosa, & lucrativa, sine aliqua, vel saltem minimè correspectiva, & non competenti recompensa, sive necessitate, aut utilitate non* 8
exigente, ut in his præcisis verbis ibi disponitur, ac etiam in dubio ita de jure dispositum intelligitur, ex regula, quod in generali Privilegiorum, & Concessionum revocatione, non veniunt illę ex causa onerosa, Decian. *cons.* 35. *n.* 61. *vol.* 2. Rol. *cons.* 13. *n.* 28. *lib.* 3. Gab. *cons.* 195. *n.* 2. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 499. *in fin.* Otth. *decis.* 229. *n. fin.* atque frequentissimum habemus in generali revocatione concessionum Juris. contenta in S. C. T. *sess.* 25. *de Refor. c.* 9. ut non complectatur concessiones ex causa onerosa, de quo latè, ac distinctè agitur *in Lucana Prior. & in aliis in sua materia, sub tit. de jurepatr.*

Princeps enim, nec volens potest de ratione justitiæ revocare concessiones, & privilegia concessa ex causa verè onerosa, puta propter acceptam pecuniam, vel servitia præstita, 9
cùm tunc privilegium transeat in contractum, cujus observantia, cùm sit de jure gentium, non minùs Principem, quàm privatos obligat, quia non inde injuriarum nasci debet occasio, unde jura nascuntur, ad text. *in l. meminerint*, *Cod. unde vi*, *c.* 1. ubi Bald. & cæteri *de natura feud.* idem Bald. *in l. qui se patris*, *n.* 34. *C. unde lib.* ubi quod non potest privare feudo investitum per contractum onerosum, Gram. *con. civ.* 169. *n.* 21. Cravett. *de antiq. temp. p.* 1. *n.* 17. & 18. quodque concessio remuneratoria transiens in contractum, à Principe revocari non possit, Felin. *in c. novit, de judic. ubi cæteri*, benè aliis allegatis Rolan. *d. cons.* 13. *n.* 32. & *per tot. lib.* 3. Sur. *cons.* 419. *n.* 51. & *seq.* Afflict. *d.* 128. *n.* 10. ubi add. Capyc. Latr. *consult.* 38. *n.* 2. & 3. & *dec.* 199 *per tot.* Capyc. *dec.* 121. *n.* 16. Rovit. *supra pragm. in rubr. de revocatione gratiarum*, *n.* 9. & *seq.* & cæteri collecti per Escobar. *de purit. sang. p.* 1. *q.* 7. *n.* 125. & admittere videtur idem Fiscalis Galeo. *respons. Fiscali* 23. quoties causa publicę utilitatis aliud non postulat. Et hęc si procedunt in quolibet Principe laico, multò magis indubitatè admittenda sunt in Papa, qui est Christi Vicarius, æquitatis, & justitiæ summus director, aliorumque Principum exemplar, & qui per ejus regulam de jure tertio quæsito non tollendo, quam latè exornat Gomes, profitetur non tollere jus tertii, nisi dicat cum d. regulæ derogatione.

Quod autem concessio esset ex causa onerosa, liquere videbatur, stante solutione scutorum 18667. nempe 14. m. 10
pro prima concessione Julii, & 4667. pro secunda concessione Pii, & pecuniis accedunt Juliani merita per Papam deducta etiam ad speciem, unde probatio remanebat clara ex tradit. Bald. *in d. l. qui se patris*, quem cęteri sequuntur supra allegati, multò magis accedente expressa declaratione ejusdem Papę, ut hujusmodi concessio vim habeat validi, & efficacis contractus, ac mutuæ obligationis.

Quibus stantibus, nil referre dicebam, eumdem Papam usum esse verbis gratiosis, *concedimus*, *indulgemus*, *gratiam facimus*, in quibus magnum pro Camera fundamentum constituebatur, quia vis non est in cortice, & figura verborum, quæ vel de stylo Supremi Principis, vel ad superabundantiam adjici solent, sed in substantia veritatis, ut idem Bald. *d. l. qui se patris*, *num.* 34. Decian. *cons.* 22. *num.* 4. *vol.* 4. Gramat. *cons. civit.* 100. *num.* 91. Surd. *d. cons.* 419. *numer.* 61. Ur-

61. Ursill. ad Afflict. *decis.* 282. *num.* 4. licèt enim Spada *cons.* 5. *num.* 33. *lib.* 3. dicat quod importent simplicem donationem cum ibi allegatis, attamen ea esse æquivoca, & importare etiam dationem in feudum, *dec.* 280. *num.* 17. *p.* 11. *recent.*

Prout èconverso clausulæ, & verba prædicta, ut concessio vim habere debeat validi contractus, ac efficacis obligationis, non alterarent rei substantiam, neque efficerent concessionem onerosam, si verè esset gratiosa, ut in terminis Jurispatronatus concessi ex privilegio, ut tale censeatur, quamvis dicatur censeri ex causa veræ fundationis, & dotationis, quia hoc etiam est privilegium, *firmatur dec.* 58. & 88. *part.* 4. *rec.* quæ sunt in materia magistrales, benè in Bonon. Archipresbyteratus 23. Martii 1648. Corrado *dec.* 168. *part.* 10. *rec.* ubi explicatur, quod aliud est, ubi Papa loquitur per fictionem, aliud verò ubi per veritatem, quæ semper, ac rei substantia attendenda est, non verborum figura; ideoque totus punctus esse dicebatur in eo, an dicta pecunia ex justitia cum meritis sufficiat ad inducendam eam correspectivam, & competentem recompensam, quam Piana Constitutio revocatoria postulat.

Prætendebant agentes pro Camera, ad hujusmodi cor- 11
respectivitatem inducendam, requiri omnimodam æquivalentem, quasi quod tanta pecunia solvi debuerit, quanti dicta loca valerent, indeque inferebant, pro concessione Pii, super qua erat disputatio, summam solutam scutor. 4667. esse valdè exiguam; Si enim pro concessione temporali ad tertiam generationem soluta erant scutor. 14. m. longè majorem summam pro perpetua solvendam fore contendebant.

Verùm pro Duce, & meliùs, dicebatur, ad inducendam concessionem verè onerosam, necessariam non esse omnimodam equivalentiam, sed sufficere excessum in medietate, quia cùm gratia sit individua, vel tota censenda est gratia, vel tota justitia, ideòque ad actus naturam regulandam, attendenda est qualitas præponderans, quæ attrahit, ac suffocat inferiorem, itaut actus reguletur eo jure, quo est pars præponderans, seu major, quia indivisibile mixtum assumit naturam simplicis præponderantis, ut in terminis concessionis Jurispatronatus, quod est individuum, ut ita cognoscatur, an sit onerosa, & ex justitia, vel ex gratia, *d. decis.* 58. & 88. *p.* 1. *recent.* 568. *numer.* 3. *p.* 4. *recent.* 218. *part.* 6. & *in aliis frequenter*, *in sua materia præsertim in dict. Lucana Prioratus*, *sub tit. de jurepatr.* & in specie donationis remuneratoriæ, ad dignoscendum, an merita præponderent, quod sufficiat non esse infra dimidiam rei donatę, quotles agitur de materia individua, ex Bald. Romano, Corneo, & aliis, Tiraquell. *in l. si unquam*, *verbo donatione largitus*, *num.* 81. & in terminis feudalibus ut attendatur præponderantia, Rosental. *c.* 1. *concl.* 2. *n.* 7. & 8. & cæteri collecti per Giurbam *de succes. feud. prælud.* 3. *nu.* 8. licèt ipse videatur exigere præponderantiam valori totius feudi, sed parùm fundatè: Ac propterea non obstare dicebatur authoritates elaboratè pro parte Cameræ adductæ ad probandum, quod alicujus pecuniæ solutio non sufficit ad faciendam concessionem verè onerosam, & correspectivam, quia omnes loquuntur, ubi pecunia est longè infra medietatem valoris, ut per Curt. sen. *cons.* 49. *n.* 5. & 6. Alber. Brun. *cons.* 18. *n.* 9. *lib.* 1. Rolan. *cons.* 53. *n.* 26. & *seq. lib.* 1. Mandell. Alba *cons.* 382. *nu.* 99. Paul. de Monte Pico *cons.* 100. *n.* 16. Peregr. *cons.* 56. *nu.* 12. *lib.* 6. *qui allegabantur*.

Non solùm autem summa soluta præponderabat excedendo medietatem, sed rigorosè adæquabat totum valorem, si enim dicimus per actum occultum refutationis, seu extinctionis primæ concessionis Julii, secundam concessionem Pii esse ex integro, & ut tunc (ut verius esse probatur infrà super tertio puncto Bullæ Pii V.) & tunc certum est, combinando omnes pecunias solutas, ascendentes ad summam scut. 18687. adæquare, quia eo tempore attento, redditus utriusque loci importabant annua scut. 500. quæ valutando juxta modum originatum à decisione Seraphini 1030. ad rationem scilicet duorum cum dimidio, plus, vel minus, & sic duplo plusquam allodialia, ex iis, quæ habentur in Romana legitimæ, *& aliis hoc eodem titul.* important id, quod est solutum, & si quid deficit, supplent Juliani merita, quæ absque alia probatione per Principem narrata, & ad speciem redacta, dicuntur probata, latè Surd. *d. cons.* 419. *num.* 66. Capyc. Latr. *d. consult.* 38. *nu.* 6. *cum seqq.* Rovit. *pragm.* 25. *de feud. nu* 45. latè Rot. in Sarsinaten. 13
feudi 22. Junii, & 18. Septembris 1645. Dunoz. post controv. Contrii *dec.* 18. *n.* 56. & 19. *n.* 4. & *in aliis*, quia est propositio plana in Curia.

Neque opus est probari, meritorum valorem adamussim æquivalere rei concessæ, ut pro Camera motivabatur; quia in regulandis premiis, quę propter merita dantur, attendenda est qualitas dantis, si enim est privatus, quem solum obligat ratio justitiæ commutativæ regulandæ ab arithmetica proportione dati, & accepti, tunc intrare forsan potest objectum, secus autem si est Princeps, quem obligat ratio justitiæ distributivæ ad remunerandum, prout decet Principis munificentiam, ex qua sæpè pro modico opportuno servitio magnum premium de condigno datur, ut eruditè Tiraquell. *d. l. si unquam*, *verbo donat. largitus*, *n.* 84. & benè Rovit. *dicta pragm.* 15. ubi quod totum feudum præsumitur à Principe judicatum premium æquivalens merito, & ratiocinatur Castill. *lib.* 5. *contr.* 89. *numer.* 89. Venturin. *cons.* 32. *num.* 64. & 65. & benè conferunt quæ habentur per Rot. *dec.* 354. *numer.* 136. & *seqq. p.* 11. *recent.* ubi quod ex qualitate concedentis id regulandum est, atque aliàs nemo tot bellorum periculis pro Principum servitio se exponeret, si spes præmiorum regulata esse deberet juxta arithmeticam proportionem justitiæ commutativæ; multò magis in casu nostro, in quo ingentia Juliani, ejusque domus merita erga Sedem Apostolicam considerantur pro simplici supplemento pecuniæ solutæ. 14

Hinc prorsus vanum, ac futile reputatum fuit motivum, non quidem per doctos Camerales, sed per adhærentes deductum, quod inter Principem, & Subditum non dantur merita obligantia ex lege justitiæ ad remunerationem, cùm subditus teneatur servire domino, juxta aliquorum opinionem omninò reprobatam, quia sufficit esse servitia, quæ communem usum aliorum subditorum excedant, ut ex lege gratitudinis, & convenientiæ obligent naturaliter ad antidora, ut in specie concessionis remuneratoriæ factæ per dominum subdito, Tappia *decis.* 6. *num.* 35. & *seq.* Capyc. Latr. *d. consult.* 38. *n.* 24. & *seq.* latè Venturin. *d. cons.* 32. *nu.* 73. & *seqq.* ubi concordantes, ac habemus passim receptas donationes meritorias inter patrem, & filium, dominum & famulum &c. *de quo in Romana donationis pro Castellano*, *hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum*. 15

Ultra quod manifestum æquivocum esse dicebam procedere cum decisione Seraphini in valutando ipsa feuda ad rationem duorum cum dimidio. Tum quia iste valor invaluit post editam dictam Bullam 35. Pii V. de non infeudandis, ob quam, sublata spe acquirendi Castra, & bona jurisdictionalia à manibus Papæ, satis notabilem incrementum acceperunt hujusmodi bona existentia penes Barones, & Domicellos, ut est notorium; quia multa Castra, quæ hodie valent scut. 100. m. nec quidem pro 10. m. acquisita fuerunt; tum etiam quia à temporibus Pii IV. citra, ob auri excrescentiam, ac statum pacificum istius præsertim Italię partis, omnium bonorum, etiam allodialium valor notabilissimè excrevit, ideoque istud tempus regulandum non est cum illo hujus concessionis, quando ob non valdè remotum Urbis excidium, ac etiam propter proxima bella habita sub 17
Paulo IV. inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, rerum status erat deplorabilis, ac pretia præsertim Castrorum, & feudorum erant in infimo; rerum enim pretia non habent certam, & determinatam metam, sed hominum opinione varietatem recipiunt ex tempore pacis, vel belli, abundantiæ, vel penuriæ, ad not. per Bald. *& alios in l.* 2. *C. de rescind. vend.* præcipuè Cagnol. *n.* 25. Corn. *cons.* 181. *n.* 56. *libr.* 2. Jas. *consil.* 54. *n.* 22. *volum.* 1. Mascard. *de probat. conclus.* 650. *numer.* 7. Cyriac. *alios congerens controv.* 453. *numer.* 51. & *seqq.*

Ac demum quia etiam hodie valutantur in Statu Eccle- 18
siastico Castra, & bona jurisdictionalia ad rationem scutorum duorum cum dimidio, ac etiam duorum, & minus, quando excepta illa remota feudalitate, quam pro Papæ superioritate latè probare conatur Spada *cons.* 1. *lib.* 1. sunt allodialia ad quoscumque extraneos hæredes transitoria, nullumque habent servitii onus, vel devolutionis periculum; secus autem feuda ad certas generationes, sive pro solis hęredibus sanguinis concessa, quia hæc longè minus æstimantur, ut ego pluries practicavi, præsertim in æstimatione Castri Grassignani existentis in hæreditate illorum de Baglionis, de ordine Congregationis Baronum æstimati ad instantiam Domitillæ Cesiæ, quia cum Camera prætenderet esse feudum certo personarum generi concessum, devolutioni subjectum, econtra verò Creditores prætenderent esse Castrum allodiale ad quoscumque transitorium; Periti juxta secundam qualitatem æstimarunt pro scut. 40. m. & ultra, & juxta primam pro scut. 26. m. ex recepto juris principio, quod onera minuunt valorem, *decis.*

278. *num.* 3. *part.* 4. *rec. tom.* 2. *& passim*, ideòque feuda minus allodialibus æstimari firmat aliorum authoritate Rosental. *c.* 9. *concl.* 63. *n.* 8. *de quo latius agitur sub hoc eod. titul. in Romana legitimæ*.

Nec obstare visa, fuit replicatio, in regulanda secunda concessione Pii, de qua est quæstio, attendendas non esse pecunias pro prima Julii concessione solutas, & sic habendam esse solùm rationem scut. 4667. tum quia hoc assumptum verè non subsistit, quia una concessio confusa est cum
19 altera, ut infrà, tum etiam quia distinguendo primam concessionem ad tertiam generationem, à secunda importante solam futuram prorogationem ad alias generationes, ista non est aliud, nisi concessio futuræ spei incertæ, quæ poterat effectum non sortiri, vel illum obtinere post 200. annos, quibus tres generationes durare poterant, undè commodum repræsentationis scutorum 4667. spatio tanti temporis longè superat integrum valorem, maximè attenta incertitudine, itaut si Pius hanc futuram spem exponere voluisset venalem, utique nec emptorem pro mille invenisset, *ad communiter not. in l. de fideicommisso*, *Cod. de transactionibus*, & quod spes incerta, vel nullam, vel modicam recipiat æstimationem, *decis.* 326. *num.* 24. *& 25, part.* 6. *recentior*.

Et licèt ad augendum concessionis valorem, Camerales
20 inculcarent adauctam esse dignitatem, seu titulum Marchionatus, attamen respondebam, dignitates de jure non esse venales, sed à Principe concedi gratis benemerentibus: Aponte *de potest. Proreg. tit. de Electione officialium*, §. 8. *n.* 32. *& tit. de diversis provisionibus circa finem operis*, *sub tit. de limitatione expensarum, num.* 4. ubi exclamat in Regno Neapolitano esse abusum, qualis exulat huc usque à Papæ temporali ditione, *& habetur in Parmen. & aliis hoc eod. tit.* propter onera, quæ secum fert dignitas, maximè quia cum ex prædictis pecunia soluta adæquet valorem, idcirco ingentia merita Juliani, aliud præmium, nisi istud habuisse videntur,

Demum quoad tertium objectum deductum ex Constitutione 35. Pii V. de non infeudan. confirmata, ac in parte ampliata per Innocent. IX. Clement. VIII. & alios Succes-
21 sores Pontifices, facilis videbatur responsio, quia Pius IV. non direxit concessionem solis successoribus post dictam generationem extituris, sed ipsi Juliano, ejusque descendentibus, alterando in multis primam concessionem, tam ex prorogatione à tribus generationibus ad omnes, quàm ex limitata potestate nominandi, atque ex pretii augmento, & ex dignitate, seu titulo Marchionatus superaddito, ideoque inducta fuit novatio, per quam, destructa prima concessione per actum occultum refutationis in manu domini, facta dicitur nova Investitura, novum feudum ex integro constituens, juxta glos. *insignem in c. hi qui, de præb. in* 6. quam literis aureis scribendam dicit Felin. *in cap. de causis post numer.* 2. *de offic. deleg.* Bald. *cons.* 436. *num.* 2. *lib.* 1. Alex. *cons.* 151. *numer.* 1. *& 2. lib.* 6. Seraphin. *decis.* 1362. *num.* 3. Gregor. *decis.* 522. *numer. fin.* Rot. *decis.* 195. *num.* 10. *par.* 10. *recent. & decis.* 321. *num.* 4. *part.* 11. & conferunt deducta per Afflict. *decis.* 112. *num.* 5. cujus opinio per Ursill. impugnatur, quoties ex innovatione resultet præjudicium agnatorum jus habentium ex antiqua investitura, & quorum interfit illam non tolli, vel alterari, secus ubi sola contentio est inter ipsum dominum concedentem, & concessionarium, ut latiùs distinguendo habetur in Urbevetana feudi discursu sequenti, ideoque cum Piana Constitutio loquatur de futuris, non autem de præteritis, istam non comprehendit, atque superfluum visum fuit assumere inspectionem super declaratione conclusionis, an, & quando lex nova, quæ regulariter respicit futura, complectatur etiam præterita, perfectionem de futuro expectantia, quia concessio est perfecta ab initio, ut observantia docuit, dum ex tunc idem Julianus, ejusque primæ, secundæ, & tertiæ generationis descendentes, titulo Marchionatus se decorarunt, ergo ad eos directa fuit concessio, atque ex tunc effectum sortita fuit.

Unde Congregatio Cameralis ex Fiscalibus in notabili
22 parte constituta, non expectato judicio Tribunalis Cameræ, videns solidissima esse Ducis fundamenta, prætensionem deseruit, atque Dux pacificè potitur feudis.

Ex eisdem verò rationibus proximè supra deductis adversus objectum resultans ex Bulla Pii V. de non infeudan-
23 dis, evanuit, ac irrelevans judicata fuit prætensio excitata per Civitatem novæ Communitatem, quæ antequam concessio Pii sequeretur, omnes ejus redditus dederat Juliano, ejusque hæredibus, & successoribus, quousque dicta Terra esset sub eorum dominio, cum obligatione supportandi onera publica ex dictis redditibus sufferri solita, quasi quod attento tempore assignationis, intentio fuerit dandi ad solas tres generationes; siquidem causa dandi fuit dominium, quod adhuc durat, cùm hujusmodi assignationes per Communitates fieri soleant dominis tanquam earum maritis, adinstar mulieris dantis Viro ejus bona in dotem, ut habetur in Pisauren. Molendinorum discursu præcedenti.

Dominium autem à Pio prorogatum durante adhuc prima concessione, non est novum, sed idem, assumens omnes qualitates primo competentes, ad text. *in leg. sed etsi manente, ff. de præcar.* ubi Bart. Castr. Angel. & alii, *& in leg. dies cautioni, ff. de damno infecto*, idem Castr. *cons.* 389. *lib.* 1. Decian. *cons.* 11. *n.* 29. *lib.* 1. *& cæteri, de quibus in Romana prorogationis officii, sub tit. de regularibus*, dantes exemplum in homine, qui licèt nascatur parvulus, & postea crescat, adhuc tamen est idem, non diversus homo. 24

Hæc enim est differentia inter prorogationem concessam adhuc durante prima, & aliam post illam expiratam, quod ista sapit novam concessionem, illa verò est eadem, perindè ac si ab initio ita pro tempore etiam prorogato concessa esset, ut probant superiùs allegati, & Rota in Toletana Archipresbyteratus 3. Junii 1658. Albergato, unde officium prorogatum eo durante est idem, non diversum, Bart. Roman. Castr. & cæteri ubi supra, Aponte *de potestate Prorogis, de diversis provis. sub rubric. de potest. substituen. in offic. n.* 7. Larrea *allegat.* 50. *n.* 108. *in fin.* Mastrill. *de Magistr. lib.* 1. *c.* 28. *num.* 98. Rovit. *cons.* 104. *num.* 12. *lib.* 2. Salgad. *in labyrint. credit. par.* 2. *cap.* 27. *num.* 62. *& dict. Romana prorogationis offic. sub tit. de Regular.* & per Rot. *decis.* 338. *nu.* 22. *par.* 11. *rec.* Et in specie feudi, vel emphyteusis prorogatæ, Caldas. *de renovat. emphyteusis, quæst.* 3. *num.* 1. Maximè quia ut dictum est eadem causa durat, ergo idem durare debet effectus, ut idem operetur propositum in proposito, quod oppositum in opposito, Tiraquell. *cess. causa in præfat. numer.* 17. 25

Dignitatis autem, vel dominii alteratio non immutat
26 rei substantiam, Oldrad. *consil.* 239. *&* 267. ubi firmat, quod si Prior fiat Episcopus, retinet ea, quæ Priori concessa erant, & magis proximè *d. cons.* 267. *n.* 4. ubi quod si in certo loco quis fuerat deputatus Vicarius, & deindè sit creatus Comes, retinebit eadem jura Vicario competentia, & ita fuit etiam tacitè sopita præsens controversia, quæ tamen decisio in hac ultima parte nullam affert utilitatem Duci, insistenti potiùs ad reprimendam aliquorum Subditorum audaciam contra patriæ bonum contendentium, dum onera potiùs exuberant.

SUMMARIUM.

1 *De constitutione Simmachi, & de potestate Papæ.*
2 *De Bulla Pii V. de non infeudando.*
3 *De investitura abusiva, seu preventiva de feudo pleno.*
4 *De prorogatione concessionis.*
5 *De potestate Principis tollendi jus tertii, & revocandi concessiones, & de voluntate.*
6 *Merita an probentur per assertionem.*
7 *De æstimatione feudi, & bonorum jurisdictionalium.*

ANNOT. AD DISC. IV.

NEque ista causa ulteriorem habuit disputationis progressum, ideòque deficit occasio adnotationis, cùm 1
revera improbabilis fuerit ratio dubitandi, excitata per aliquos vassallos, qui nacta occasione Pontificiæ familiaritatis, quærebant jugum baronale excutere. Minusque hoc medio tempore occasio dedit agere de hìc insinuato defectu potestatis ob Constitutionem Simmachi, quæ vel in desuetudinem abiit, vel consilium potiùs redolet, cum ex deductis in relatione Curiæ, *disc.* 2. potestas Papæ, quæ provenit immediatè à Deo, in iis, quæ jure divino clarè, & directè non adversentur, hujusmodi restrictiones non patiatur, ut in 2
specie facultatis infeudandi sine consensu Cardinalium, aliis relatis plenè comprobat Fagnan. *in c. ex parte, de feud. à n.* 18. *ad* 30. Illa solùm hodiè cadente difficultate ab eodem Fagnano insinuata *n.* 31. quæ resultat à Bulla Pii V. de non infeudando insinuata *supra, disc.* 1. de cujus dispositione particulariter agitur infrà *disc.* 61. *& disc.* 118.

De materia verò investituræ abusivæ, seu præventivæ de feudo, in supplantationem successionis, & an id procedat in 3
Papa, tam in spiritualibus, quàm in hujusmodi infeudationibus, vel similibus actibus prophanis concernentibus Principatum temporalem, agitur *sub tit. de pension. disc.* 1. *& sub*

sub tit. de empht. disc. 1. & insinuatur etiam *sub tit. de regal. disc.* 3. *& d. disc.* 2. *relat. Curiæ*.

Et de prorogatione officii, vel feudi, seu alterius concessionis, quæ adhuc duret, ut non redoleat concessionem
4 novam, sed importet continuationem antiquam, perindè, ac si ab initio, ita pro majori tempore concessio facta fuisset occurrendo futuræ expirationi, ne illa sequatur, plura deducuntur *sub tit. de regal. disc.* 6. Et conferunt, quæ habentur *d. disc.* 1. *de pension. & alibi*. Unde propterea prodierunt aliæ Pontificiæ constitutiones, illa præsertim Innocentii IX. super interpretatione, vel ampliatione dictæ Bullæ Pii V. de non infeudando, per quas hujusmodi prorogationes quoque prohibentur, adeòut investituræ ulteriorem non habeant durationem, ex insinuatis infrà *in annot. ad d. disc.* 61.

Super potestate autem revocandi concessiones, imò etiam contractus, habetur actum particulariter *tit. de regal.*
5 *disc.* 148. *& 177. & alibi*. Quodque in dubio pro regulatione voluntatis potiùs quàm pro coarctatione potestatis, attendi debeat distinctio inter concessionem ex causa onerosa, & lucrativa, cum primo casu difficiliùs hæc voluntas præsumatur, habetur *eod. disc.* 148. *de regal. ac etiam disc.* 47. *&* 93. *eod. tit. & tit. de jure patr. disc.* 10. *&* 65. ubi habetur, quod ad dignoscendum, an concessio sit ex causa onerosa, vel lucrativa, non defertur verbis, vel clausulis, sed attenditur ipsa rei veritas, vel substantia, quoniam, ut Beneficialistæ dicunt, occasione agendi de beneficiis Jurispatronatus ex privilegio, quo magis verba sunt ampla, eo magis est privilegium,

Et quoad merita, an probentur ex sola assertione, cum
6 distinctione inter personas prohibitas, & non prohibitas, habetur *hoc eod. tit. disc.* 94. & per Rot. *dec.* 358. *&* 373. *part.* 6. *recent.* & in Sarsinaten. feudi coram Dunoz. *dec.* 748. *&* 760. coram Otthob. *decis.* 265.

Et demùm, super æstimatione Castrorum cum differen-
7 tia inter illa, quæ habeant onus servitutis feudalis, & illa, quæ ad differentiam dicuntur allodialia, cum distinctione etiam in ipsismet feudalibus inter magis largam, vel strictam investituram, seu majora, vel minora onera, habetur infra, *disc.* 19. *&* 24. & advertitur *tit. de judic. disc.* 33.

URBEVETANA FEUDI PRO CIVITATE URBISVETERIS, ET CAMERA APOSTOLICA ILLI ADHÆREN. CUM COMITIBUS DE CORBARIA.

Casus decisus in Camera pro Civitate, pendet revisio.

Feudum, quod prætenditur ex aliqua causa devolutum; si eidem concedatur, an dicatur novum, vel antiquum, & an nova concessio dicatur potiùs remissio pœnæ, & caducitatis, quàm verè concessio nova,

An ob Canones non solutos feudum devolvatur ipso jure, vel requiratur sententia declaratoria,

De concessionibus, & actibus factis per Bonifacium IX. & alios Pontifices durante Schismate, an sint revocati per Concilium Constantiense.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Nova concessio an faciat feudum novum, vel ne, pendet à puncto, an antiqua investitura duret, vel sit resoluta.*
3 *Princeps non potest absque consensu omnium interesse habentium alterare investituram antiquam, ac immutare naturam feudi faciendo de antiquo novum.*
4 *Possunt simul stare, quod feudum sit eodem tempore novum, & antiquum respectu diversarum personarum.*
5 *Bonifacius IX. fuit Pontifex durante Schismate.*
6 *Per Concilium Constantiense revocatæ fuerunt omnes concessiones, & infeudationes factas durante Schismate.*
7 *Idem Bonifacius IX. revocavit omnes concessiones, & uniones à se factas.*
8 *Doctori attestanti de Constitutione Apostolica an credatur, si de illa aliter non constet.*
9 *Confirmatio actus invalidi dicitur nova concessio.*
10 *Concilium Constantiense an fuerit approbatum per Papam Martinum in omnibus, vel solum in concernentibus fidem.*
11 *Referuntur Doctores dicentes Concilium Constantiense esse confirmatum à Papa, & observandum.*
12 *Concilium Generale, an Sede Papali vacante possit statuere contra Jus, & facere ea, quæ potest Papa.*
13 *De constitutione sexta Gregorii IX. prohibente alienationes bonorum Patrimonii B. Petri sine assensu Cardinalium.*
14 *Infeudatio facta per Principem de loco, qui non ab ipso immediatè possidetur, sed ab aliqua Civitate, dicitur subreptitia.*
15 *Ob non solutionem census feudum devolvitur, undè si denuo concedatur, dicitur feudum novum.*
16 *Culpa feudatarii in non solvendo Canones an præjudicet in feudo ex pacto, & providentia successoribus jure proprio venientibus.*
17 *Confessio feudatarii super non solutione Canonis, illam non probat ad commodum confitentis, vel habentium causam ab eo.*
18 *Secus ad commodum domini, cui sufficit negare solutionem ab allegante probandam, nec dominus tenetur probare negativam.*
19 *Assertio Papæ, vel alterius Principis probat veritatem.*
20 *Confessio cessante fraude probat, sicut econtra non probat, ubi adest fraudis suspicio.*
21 *Feuda Ecclesiastica, & Ecclesiæ Romanæ devolvuntur ipso jure ob non solutum censum ex constitutionibus Apostolicis.*
22 *Quid autem de jure communi, an feuda ex ista causa devolvantur, distinguuntur plures casus, & constituitur regula negativa, quæ declaratur.*
23 *Ubi devoluto feudo ob non solutum censum fit eidem feudatario nova concessio, an hæc faciat feudum novum, vel remaneat antiquum, distinguuntur casus.*
24 *Quid ubi nova concessio fit ob lineam finitam.*
25 *Quando nova concessio dicatur facta per viam remissionis caducitatis, vel per viam novæ concessionis.*
26 *Sententia antiqua dicitur justificata etiam sine actis, si est observata.*
27 *Præscriptio centenaria an præjudicet omnibus etiam jure proprio venientibus.*
28 *Agnati scientes fieri novam investituram antiquæ innovativam, & non contradicendo, an sibi præjudicent.*
29 *Divisio, vel renunciatio feudi, an præjudicet renuncianti in successione mortuo renunciatario, itaut fiat locus devolutioni ad favorem Domini.*
30 *Decisio casus.*

Franciscus de Corbaria

Rainutius	Ugolinus
Et post longam seriem	Nicolaus
Rainutius junior.	Manfilia

DISC. V.

BONIFACIUS IX. de anno 1398. concessit Francisco Comiti de Corbaria in feudum nobile, pro se suisque 1
hæredibus in perpetuum, sub annua præstatione unius acciptris, Castra Montis Leonis, & Campi Ursoli, quorum primum fama est usque ab anno 1506. per Civitatem Urbevetanam constructum esse; defuncto autem Francisco, superstitibus Rainutio, & Ugolino, atque ad hunc secundum dictis Castris in divisione obventis, cùm ipse ac etiam Franciscus pater à solutione dictis Census defecissent, Nicolaus V. anno 1449. eadem Castra, quæ ad Cameram devoluta censeri dixit, unà cum tribus aliis Castris, Fabri, Salicis, & Montis Gabionis, per novam investituram sub Censu unius Crateris argentei unciarum sex, aliisque pactis, & conditionibus à dicta Bonifacii investitura diversus, in feudum concessit Ugolino præfato, à quo transierunt in Nicolaum nuncupatum Fracassa, & ab

isto

isto ad Mamphiliam ejus filiam, & unicam ex isto columnello superstitem, à cujus manibus dicta Castra tanquam devoluta vindicavit Sedes Apostolica sub Sixto IV. qui de anno 1478. ea concessit sub anno censu Florenorum quinque Bartholomæo de Ruvere, quem deindè legitimum investitum, & possessorem, non obstantibus dictæ Mamphiliæ, & aliorum quorumcumque jactationibus, & vociferationibus, idem Sixtus de anno 1484. motu proprio, & ex certa scientia declaravit, ut de his constat apud Corneum *cons.* 239. *vol.* 1. & Crotum *cons.* 399. Ruvereus autem Castra prædicta, excepto illo Campi Ursoli, de anno 1494. vendidit Civitati Urbis veteris, cui idem Papa alienationem confirmando, eadem sub eodem Censu ad formam novæ investituræ concessit, eaque pacificè possedit spatio annorum 140. circiter, post quorum lapsum, Rainutius Comes de Corbaria præfati Francisci primi acquirentis descendens, prætendendo dicti Castri Montis Leonis investituram à Bonifacio concessam adhuc durare, litem excitavit in Tribunali Cameræ Apostolicæ, in quo disputato dubio de anno 1636. restricta fuit difficultas, ut videretur, an investitura per Nicolaum facta Ugolino sit nova concessio, & an in feudis Ecclesiæ, devolutio intret ipso jure ob non solutionem Canonis, vel census, licèt hæc secunda pars ordinata sit ad primam, cujus resolutio magnam habet dependentiam ex hoc puncto.

Reassumpta igitur juxtà dictam restrictivam causæ disputatione de anno 1660. dicebatur per actorem (& in hac
2 parte benè,) hujusmodi quæstionis decisionem pendere ab eo, an antiqua investitura esset, vel ne terminata, quia si adhuc durat, non potuit nova concessio alterare feudi naturam, ac tollere jus ex prima investitura agnatis competens, & quæsitum tollere, esset enim tollere jus tertii, quod Princeps facere non solet, neque juxta unam opinionem absque gravi causa publicam utilitatem respiciente potest, unde in dubio præsumitur noluisse, sed potiùs circumventum esse, neque verborum formulæ aliquid operantur, vel attenduntur, ut omissis generalibus, in specialibus terminis feudorum, illorumque mutationis de antiquo in novum, Bald. *in c.* 1. §. *his verum, de succes. fratrum c.* 1. *de eo qui sibi & hæred. suis, & c.* 1. §. *fin. de feud. Guard.*
3 Schrader. *de feud. p.* 5. *c.* 2. *num.* 39. *&* 40. Apont. *decis.* 40. *num.* 20. Giurb. *de succes. feud. prælud.* 5. *nu.* 63. Rosental. *c.* 2. *concluf.* 17. *num.* 1. *& glos.* Gizzarell. *decis.* 28. *num.* 49. *&* 50. & generaliter Rosental. *c.* 10. *concluf.* 11. *num.* 1. *& per tot.* Peregrin. *conf.* 7. *num.* 15. *&* 24. *lib.* 3. Giurb. *d. prælud.* 5. *n.* 5. *& seqq. ubi innumeros de more colligit*, Capyc. Latr. *decis.* 70. *num.* 44. ubi ex Afflicto, & aliis, quod potiùs præsumitur error.

Idque etiam si expressa accedant verba novam concessionem importantia, quia stant benè simul idem feudum esse
4 novum, & antiquum, diversis respectibus, novum scilicet respectu recipientis, & habentium causam ab eo, quia sic voluit, ideòque ejus factum à seipso, vel suis dependentibus impugnari non potest; antiquum verò respectu agnatorum ex antiqua investitura vocatorum, proprioque jure independenter venientium, ut probant Isernia *in c.* 1. *de eo qui fecit finem agnato, vers. secundus est casus*, Riminald. jun. *conf.* 18. *num.* 170. Giovagnon. *conf.* 60. *num.* 20. *&* 21. *lib.* 1. *& conf.* 25. *num.* 11. *lib.* 2. Surd. *conf.* 5. *nu.* 31. *conf.* 308. *n.* 34. *& conf.* 427. *num.* 50. Ursin. *de feud. part.* 2. *quæst.* 1. *artic.* 1. *num.* 11. *circa medium*; esset enim aliàs in potestate Domini, & possessoris feudi, invicem colludendo, privare agnatos illo jure, quod ex prima investitura irrevocabiliter acquisierunt.

Pro parte verò Civitatis, ego & alii pro ea scribentes, non negabamus dictas propositiones de jure veras, posita validitate, vel durationè primæ investituræ, quarum tamen
5 utramque deficere dicebamus, quia cum Bonifacius IX. fuisset Pontifex durante schismate, initium habente ab obitu Gregorii XI. terminato per Concilium Constantiense, ubi declaratis insubsistentibus juribus trium eodem tempore pro Summis Pontificibus se gerentium, nempè Gregor. XII. Benedicti XIII. & Joann. XXII. aliàs XXIII. sive per viam renuntiationis, sive per viam depositionis, vel declarationis nullitatis; electus fuit Martinus V. sub quo Ecclesia Catholica tranquillè quievit, idem Concilium irritas ac invalidas declaravit omnes concessiones durante schismate factas, *ut constat in §. item dicta Sancta Synodus post Constitutiones Carolinas inter Concilia collecta à Bimio, tom.* 7. *p.* 2. *pag.* 1129. 1131. *& alias* 1159.

6 Idque comprobari dicebam ex Bulla Martini V. sub datum Romæ apud SS. Apostolos 15. Septembris anno 8. ubi claris verbis, non enunciativè asseritur, in dicto Concilio abolitas esse omnes concessiones, & infeudationes factas durante schismate, & meritò, quia cùm tunc quilibet pro Papa se gerens, subditorum benevolentiam, ac obedientiam affectaret, tanquam sui Papatus fundamentum, idcircò opus erat gratias, & concessiones, etiam inordinatè profundere, undè mos fuit Martini V. sæpiùs respondere, quod observentur Privilegia & Constitutiones Pontificum, qui fuerunt antè schisma, ut præsertim habetur in Sipontina Cathedr. 13. Januarii 1659. Cerro, *de qua sub tit. de præeminentiis*.

Et de revocatione exemptionum, aliorumque Privilegiorum durante schismate facta per idem Concilium, habetur apud Geminian. *conf.* 35. Buratt. *decis.* 452. *nu.* 1. Gregor. *decis.* 509. *n.* 1. *& per tot.* & in dicta Sipontina Cathedr. Cerro §. *Tertio à Martino &c.*

Eò magis quia idem Bonifacius, qui anno IX. sui Pontificatus hujusmodi investituram dederat, rectè sciens quan- 7
ta facilitate, præter forsan intentionem, & ob temporum necessitatem, indebitas fecisset concessiones, & gratias, per Constitutionem sub datum 11. Kal. Januarii anno 14. quam ego vidi authenticam extractam à registro Apostolico lib. 153. Bullarum fol. 174. productam in judicio in dicta Sipontina, revocavit, & annullavit omnes, & singulas uniones, & concessiones factas quibuscumque laicalibus personis de quibuslibet Ecclesiarum bonis, etiamsi essent Terræ, Castra, aut Villæ, prædictaque omnia corroborata manent ex præcedenti decreto Concilii Lateranensis celebrati sub Alex. III. c. 2. ubi statuitur alienationes factas de rebus Ecclesiasticis durante schismate, omni firmitate carere, ideòque data prædictæ investituræ nullitate, seu abolitione, non potest per Francisci successores dici aliquod jus quæsitum, sed Nicolai concessio facta Ugolino remanet nova.

Adversus præmissa, pro actoris parte duo dicebantur, unum nempè quod Martinus V. per ejus literas relatas per Crotum *conf.* 349. *n.* 43. mandat Bonifacii concessionem robur, & efficaciam obtinere; alterum verò quod gesta per Concilium Constantiense viribus carerent, tanquam Apostolica Confirmatione destituta, dum Martinus V. præfatum Concilium quoad fidem concernentia solùm confirmavit, ut testatur Bimius *in notis ad sess.* 45. *fol.* 1179. Neutram autem responsionem subsistere dicebam; quatenus enim pettinet ad primam, quidquid sit de veritate dictarum 8
literarum Martini, de quibus aliter non constat, quàm ex assertione scribentis apud Crot. *d. conf.* 399. cui in iis, quę facti sunt, non creditur, ut in puncto Doctorum attestantium de Constitutionibus Apostolicis, illis in forma authentica non exhibitis, vel in Bullario non existentibus, firmavit Rota in Sulmonen. Distributionum 20. Junii 1653. Bichio, §. *neç relevat*, ubi nulla ratio habita fuit, quod Barbosa testaretur de quadam Constitutione Apostolica Sixti V. quæ non exhibebatur, & de qua causa habetur *sub tit. de benef.*

Admissa etiam dd. Literarum veritate, illæ potius retor- 9
quentur, quia restrictæ sunt ad Ugolinum, ejusque filios, & descendentes, igitur non possunt ulteriùs operari, ideòque respectu Ugolini feudum novum dicendum est, tanquam ab ipso obtentum vigore dictarum literarum, quæ tanquam concedentes executionem actus jam invalidi, vel aboliti, speciem habent novæ concessionis, cùm confirmans actum validum, dicatur dare de novo, *cap.* 1. *ubi omnes, de transact.* Bald. *in l.* 3. *n.* 12. *C. de rer. permutatione*, Gratian. *discept.* 992. *n.* 11. Larrea *alleg.* 73. *n.* 1. Rot. *dec.* 157. *n.* 9. *&* 10. *p.* 6. *rec.* Surd. *decis.* 245. *n.* 6. de qua conclusione habetur etiam in Firmana feudi discursu præcedenti; maximè quia per divisionem ista Castra in solum Ugolinum obvenerant, ipseque solus tanquam interessatus curavit obtinere deductas literas Martini, qui ei, non autem aliis ignotis, & non volitis gratificari dignatus est.

Quoverò ad secundam responsionem, constanter dicebam, Bimium politioris literaturæ professorem, in scientia 10
tamen Canonica parum versatum, solemniter æquivocasse, siquidem Papa Martinus in loco per eum indicato *sess.* 45. *fol.* 1561. respondendo Littuanis, & Polonis, dixit quod omnia, & singula per præsens Concilium conciliariter determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei, tenere, & inviolabiliter observare volebat, ipsaque ita conciliariter facta approbabat, & ratificabat, & non aliàs.

Ex quibus verbis plura resultant, primò, quod dicta verba important ipsius Papæ obligationem ad inviolabilem observantiam, quæ proinde restrictivam hebet ad materias fidei,

fidei, sed non propterea excluditur, quod alia decreta improbaverit, vel confirmare noluerit; secundò, quod ita prudentissimè Papa voluit approbare gesta conciliariter, non autem approbare primas Sessiones, in quibus non conciliariter aliquid de Papæ potestate dictum fuerat, idcòque Cardinalis Bellarminus *to.* 2. *lib.* 1. *de Concil. cap.* 7. *fol. mihi* 13. dicit, Concilium istud quoad primas Sessiones esse reprobatum, sed quoad alias esse à Martino approbatum, atque ab omnibus Catholicis recipi.

Et quod Martinus omnia gesta in Concilio approbaverit,
11 firmat ultra Bellarmin. *loc. cit.* Castrens. *conf.* 66. *num.* 2. *circà finem lib.* 1. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 17. *vers.* 17. *Generale Concilium Constantiense*, Coriolan. *in Breviar. Chronologico, sub n.* 1417. *fol.* 266. atque sæpiùs firmavit Rota, præsertim apud Coccin. *decis.* 295. *num.* 11. apud Royas *decis.* 335. *numer.* 4. in Dertusen. augmenti 24. Maji 1647. Verospio *decis.* 59. *part.* 10. *recent.* quod scilicet substineantur acta Benedicti XIII. & Joann. XXII. ob approbationem Concilii, & omnium clariùs comprobatum remanet ex supra insinuata Bulla ejusdem Martini sub datum Romæ apud SS. Apostolos 15. Septembris anno 8. ubi positivè asserit dictam conciliarem dispositionem circa annullationem concessionum Schismate durante, ideòque miratur, quod quidam Petrus Grancelli insisteret concessioni Castri de Piis sibi d. Schismate durante factæ in Comitatu Venaissino; dictæquæ Bullæ præcisa verba sunt, ibi: *Non sine admiratione accepimus, quod licèt in Sacro Generali Constantiensi Concilio, & eo approbante omnes, & singulæ concessiones, & infeudationes de quibuscumque Castris, Villis, locis, & Terris Romanæ Ecclesiæ &c. à tempore aboliti Schismatis, & eo durante citrà factæ, revocatæ exiterint, & Castra &c. ad jus & proprietatem ejusdem Ecclesiæ redacta fuerint, nihilominus quidam Petrus Grancellus &c.* Fatua siquidem fuisset ejus admiratio cum dicta positiva assertione, ejusque effectuatione, si hujusmodi acta apud ipsum pro validis, & confirmatis non haberentur; cùm enim tunc nullus adesset certus Pontifex, idcircò Pontificia potestas devoluta videbatur ad Concilium, ut ex Turrecrem. & aliis, Fagnan. *in c. significasti num.* 24. *de elect.* ideò ejus acta servanda sunt.

Dicebatur etiam ingeniosè per Cameræ Advocatum,
12 ætate, ingenio, profunda doctrina, & summa in omnibus eruditione, inter primos Europæ viros venerandum, revocationem hujusmodi concessionum schismate durante factarum, emanasse in Concilio sede vacante post Jo: XXII. depositionem, ac Gregorii XII. admissam renunciationem, & Benedicti XIII. privationem, seu intrusionis declarationem, quo casu Concilium Generale dicitur habere eamdem disponendi, & revocandi potestatem, quam habet Papa, ut dicunt Geminian. *conf.* 65. *n.* 7. & Castr. *conf.* 66. *num.* 2. *part.* 1. *ubi in specie loquitur de hoc Constantiense, neque negat* Jacobat. *de concil. lib.* 5. *art.* 17. *nu.* 3. *& seqq.* ubi solùm *n.* 6. limitat, dummodò tacitè, vel expressè postmodum approbetur per Papam, de cujus tacita, ac expressa approbatione constat ex præmissis; sed non fuit judicatum opus assumere has altiores inspectiones, dum ex aliis punctus remanere videbatur clarus.

Idem ex officii debito jurium Cameræ acerrimus propugnator, fortiter insistebat super alia præfatæ Bonifacii inve-
13 stituræ nullitate resultante ex Constitutione Gregor. IX. per quam disponitur, ut de patrimonialibus sine communi fratrum consilio, & assensu alienatio nulla fiat, cùm hujusmodi Castra sita sint in patrimonio B. Petri; sed motivum; nec judicibus, nec aliis scribentibus arridebat, tum quia ista Constitutio contrario usu abolita videtur ob amplas derogatorias in concessionibus apponi solitas, ut habetur in dicta Firmana feudorum discursu præcedenti, tum etiam quia tam investitura Nicolai facta Ugolino, quàm alia Sixti facta Ruvereo & Civitati eodem defectu laborabant, undè liquet hac investiendi formam non esse in usu.

Alter ex hujus partis Advocatis doctissimus, insistebat super dictæ Bonifacianæ concessionis subreptione, eò quia
14 Papa supposuit hujusmodi Castra immediatè spectare ad Cameram, & Sedem Apostolicam, & tamen spectabant ad Civitatem Urbevetanam, quæ ædificaverat à fundamentis, ideòque dicebat esse subreptitiam infeudationem à Principe factam de Castris ad Civitatem spectantibus, non facta speciali mentione, ad quod allegabat Alber. Brun. *conf.* 12. *num.* 17. *& seqq.* Cravett. *conf.* 592. *num.* 23. *&* 24. Menoch. *conf.* 264. *num.* 31. *& seqq. præsertim num.* 52. *&* 53. Giurb. *conf.* 89. *num.* 8. *post med. & seq.* sed pariter istud motivum non habuit plausum, quia de civitatis dominio da-

bantur quidem adminicula cum communi apud illos Cives traditione, sed non concludens probatio, quam subsequens observantia tollebat, dum devolutis Castris ad Cameram per mortem Nicolai Fracassæ, in acerrima famosaque lite agitata per Manfiliam, Civitas se non opposuit, neque sui dominii curavit facere probationes, quas eo recenti tempore poterat commodè facere, neque demum eadem Civitas à Ruvereo tanquam aliena emisset, ideòque non videbatur in hoc motivo solidum fundamentum constitui posse, sicuti constitui credebatur in primo resultante à Concilio Constantiense, ut supra.

Omnes verò scribentes, tam pro Camera, quàm pro Civitate, concorditer insistebant super resolutione dictæ 15
Bonifacianæ investituræ quantumvis validæ, ob non solutum Censum, tam per Franciscum primum acquirentem, quàm per Ugolinum successorem, ob quam causam feudi devolutio ipso jure sequi dicitur, ideòque prima concessione resoluta, altera quæ postmodum fieret, omninò nova censenda esset, de qua conqueri non possunt agnati vocati per primam jam cessatam, seu resolutam, ut constat ex infrà allegandis.

Verùm quia super hoc, magna indigestaque mole, fuerunt hinc indè multa deducta, idcircò pro clariori, tam istius causæ, quàm etiam ipsius articuli frequenter contingibilis resolutione, plures inspectiones distinctè habendas esse dicebam; prima est, an cessatio à solutione probata dicatur per domini, ac Feudatarii confessionem, ita ut ista præjudicare valeat successoribus proprio jure venientibus, vel aliundè sit justificanda; secunda, posito defectu solutionis, an incurratur feudi devolutio, vel privatio in genere, & an illa sequatur ipso jure, vel potiùs requiratur sententia declaratoria; tertia posito, quod incurri dicatur ipso jure, an & quando concessio facta eidem Feudatario, qui caducitatem incurrit, vel ejus successori, dicatur nova, vel antiqua, & quando utramque habeat qualitatem.

Super prima, præsuppositа conclusione hodiè in foro re- 16
cepta, ut per culpam possessoris non solvendo Canones, vel alia gerendo, incurratur caducitas, etiam in præjudicium successorum ex pacto, & providentia vocatorum, nisi constet collusivè, ac in fraudem gestum esse; ex deduct. per Clar. §. *emphyt. quæst.* 8. Fulgin. *tit. de solut. Canon. quæst.* 1. *nu.* 48. Coccin. *decis.* 343. *nu.* 1. Cavaler. *dec.* 398. *in princ. & alios passim*; dubitatio solùm remanet, an hujusmodi defectus per 17
solam ipsius possessoris confessionem probetur, & negativam tenent Bardellon. *conf.* 55. *n.* 14. *vers. nec visum fuit*, Facchin. *conf.* 79. *n.* 28. *lib.* 1. Hector. Felic. *alleg.* 35. *n.* 8. Fulgin. *prox. sup. nu.* 62. Mantica *decis.* 373. *n.* 4. Coccin. *decis.* 343. *num.* 2. quia prohibitus alienare, dicitur etiam prohibitus confiteri; & hanc puto verissimam sententiam, quatenus controversia percutiat solum commodum ipsius confitentis, vel habentium causam ab eo, itaut dominus non sit in causa, neque de ipsius principali interesse agatur, quia scilicet feudi, vel emphyteusis possessor de novo investitus, tanquam primus acquirens disposuerit ad favorem incapacium attenta investitura antiqua, & isti contendant de nova qualitate ex dicta confessione resultante, quia esset admittere probationem ex propria confessione ad proprium commodum in alterius præjudicium emanata contrà juris principia; multò magis si aliqua fraudis indicia, vel suspiciones urgeant, de quibus Fulgin. *dicto titul. de solut. Canon. quæst.* 1. *num.* 52. *& seqq.* nisi èconverso dicta confessio sit aliundè adminiculata, pluraque concurrant adminicula illius veritatem comprobantia, fraudem, & collusionem excludentia, in quibus terminis rectè procedit magistralis decisio Cavalerii 398. ac ita de plano omnia isto casu conciliantur.

Ubi verò controversia est cum domino, cujus principaliter interfit concessionem esse novam, quia scilicet ita se- 18
quuta sit devolutio, quæ aliàs attenta antiqua investitura non sequeretur, & tunc omninò probabilius videtur, confessionem possidentis ab ipso domino acceptatam eidem suffragari, quia dominus qui est certus creditor, non tenetur probare negativam solutionis, sed illa probata dicitur eo ipso, quod non probatur affirmativa, ut generaliter Afflict. *decis.* 91. *n.* 2. Gregor. *decis.* 139. Neapolitana pecuniaria 27. Januarii 1653. Meltio, & in specie glos. Bartol. Bal. & ceteri absque discrepante *in l.* 2. *C. de jure emphyt.* Fulgin. *aliorum cumulator tit. de solut. Canon. q.* 4. *n.* 1. Multò magis, ubi cum negativa de jure præsumpta, concurrit partis confessio ab ipso domino acceptata; quoniam aliàs esset præsumere duplex mendacium, & delictum, in possessore scilicet confitente, & in domino approbante, nisi urgentia collusionis;

fionis, & fraudis indicia concurrant, ex eisdem supra in præcedenti casu allegatis.

Fortiùs ubi domini directi qualitas talis est, quod in eo
19 non de facili cadat præsumptio collusionis, & fraudis, ut est præsertim Papa, vel alter magnus Princeps, cujus sola assertio probationem facere dicitur, Peregr. *cons.* 24. *nu.* 7. & 8. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 330. *n.* 2. Gregor. & addend. *decis.* 239. *nu.* 6. ac etiam ex parte possessoris confitentis nulla dignoscitur causa fraudandi, ut ponderatur *in d. dec.* 398. Cavaler. quod absque dubio procedere dicebatur in præsenti, tunc etenim fraudis suspicio intrat, quando Feudatarius, vel emphyteuta id affectasset, quia nempè tamquam primus acquirens alienare voluerit, quod attenta prima investitura facere non poterat, sive quod vigore novæ investiturę
20 habilitare voluerit ejus filios, vel alios à se prædilectos ab antiqua exclusos, cum similibus, quæ omnia in præsenti cessare dicebantur, quia Ugolinus omnesque ejus descendentes masculi jam habebant jus successionis privativè ad descendentes fratris stante divisione, unde improbabile est, quod absque aliqua propria utilitate voluerit cum aperta malignitate post extinctam ejus descendentiam excludere illam fratris, ut potiùs Castra ad Cameram devolverentur; prout improbabile est, quod Nicolaus V. absque aliquo præsentaneo commodo hujusmodi mendacium canonizare voluerit; undè hic primus punctus videbatur, prout in effectu est, satis planus.

Secunda inspectio est super juris quæstione in abstracto,
21 an ob non solutionem Census, feuda devolvantur; ista quæstio in feudis Sedis Apostolicæ hodiè nullam habet controversiam, tamquam expressè decisa per Constitutionem 63. Gregor. XIII. qui declarat, sive ex antiquis Pontificiis Constitutionibus relatis à Coscllio ad Bullam boni regiminis, *c.* 24 *n.* 21. sive de consuetudine invaluisse, ut feuda ipso jure ex hujusmodi causa devoluta censeantur, quod etiam determinatum fuit in Concilio Constantiensi post Carolinam apud Bimium *fol.* 1131. *lit. C, in fin. & lit. D*, ac ita non semel judicavit Tribunal Cameræ Apostolicæ præsertim 1. Decembris 1578. in una Maceraten. Devolutionis feudi Matelicæ contra illos de Ottthobonis.

22 In terminis verò juris communi, Facchineus *lib.* 7. *controv. c.* 87. quinque refert opiniones, quarum prima est simpliciter affirmativa, quam in feudis præsertim Ecclesiasticis deducunt glos. Innoc. Monach. & cæteri *in c. ad Apostolicæ 27. de re judic. in 6. verbo reprehendi*, & tenent Bald. *in c. quæ in Ecclesiarum, n.* 25. *de constit.* Curt. *de feudis, p.* 4. *nu.* 79. & *seqq.* & ceteri congesti per Rosental. *c.* 10. *concl.* 34. *in gl. lit. F*, Vultejus *de feud. c.* 11. *nu.* 101. Andr. Kol. *de servitiis feudal. p. ult. n.* 16. & *seqq.* ubi respondet in specie Facchineo, & cæteris contrarium tenentibus, Linctolten. *disp. feud. c.* 10. *concl.* 17. *qui alios cumulant*.

Altera est opinio de directo contraria simpliciter negativa, quam post Specul. *de emphyt.* §. *nunc verò, n.* 108. & alios antiquiores veriorem dicunt Facchin. ubi supra, Schrader. *p.* 9. *c.* 6. *n.* 76. & *seqq.* Rosental. *c.* 10. *concl.* 34. *per tot.* Clar. §. *feud. q.* 51. *in fin.* ibique latè alios cumulans Harprect. in addit. Berchentor. *de feud. c.* 3. *n.* 26. Carolus Kincherchin. *disc. de feud. ex pacto, n.* 135. & *seqq.*

Tertia est distinguentium, an pro feudo solvatur solùm Census absque aliquo fidelitatis juramento, vel cum illo, ut primo casu non incurratur caducitas, secundo autem sic; sed istam meritò irridet Rosental. *d. concluſ.* 34. *nu.* 59. quia si deficit fidelitas, non est feudum, nisi in solo vocabulo, sed res allodialis data sub Censu, ideo extrà nostram materiam,

Quarta, & quinta sunt distinguentium inter Censum modicum solùm in signum subjectionis, & dominii, ac magnum correspectivum ad fructus, sive an Census sit causa principalis, & finalis concessionis, vel potiùs impulsiva, & consecutiva, ex deductis per Schrader. *part.* 9. *cap.* 6. *n.* 76. & *seqq.*

Mihi placebat, ac omninò verior videbatur, prout videtur, secunda opinio negativa, ex ea viva ratione deducta per Facchin. Rosental. & alios, non esse inducendas pœnas, ubi leges feudorum non induxerunt, neque in feudis, præsertim ad effectum odiosum, & pœnalem, licitum esse argumentum à similibus, atque ità passim, excepto Statu Ecclesiastico, servari videmus, præsertim in Regnis utriusque Siciliæ, ubi frequens est feudorum usus sub servitio pecuniario, quod adoha vocatur, quia per cessationem à solutione non datur locus devolutionibus, sed agitur ad implementum.

Hæc tamen negativa opinio pro regula constituta, limitanda est, ubi Feudatarius dolosè, & affectatè, ex quadam temeritate, quasi in spretum domini, seu dominii, & superioritatis denegationem, non solvit Censum, sive ubi ob hujusmodi Census non solutionem gravia damna resultent domino in gravi necessitate constituto, quia tunc dicitur inesse crimen felloniæ, seu læsæ Majestatis, ut advertit Rosental. *d. concluſ.* 34. *n.* 63. sive intrarent termini tex. *in l. si quis major, C. de transact.* & secundùm primam limitationem benè loquitur Innoc. IV. *in d. c. ad Apostolicæ*, Federicum ob novennalem defectum à solutione Census mereri reprehensionem, quam glos. Innoc. & cæteri explicant pro privatione, quia non solutio proveniebat ex temeritate, & spretu; injquum enim aliàs esset, ut ob simplicem negligentiam non solventis accipitrem, vel aliquam modicam recognitionem, debeat caducitatem pati in præjudicium suum, ac universæ descendentiæ; & hæc mihi videtur genuina veritas, huic tamen Civitati non præjudicans, quia ex Concilio Constantiensi tunc jam edito, & ex aliis de quibus infrà, casus erat extra dictam quæstionem.

Advertendum tamen Constituriones Apostolicas inducentes devolutionem in feudis Ecclesiasticis ob non solutum Censum, esse quidem operativas ad tollendam dictam juris communis dubietatem, ac successivè ad effectus de quibus hìc, & alios, non autem ad illum exorbitantem, quem Fiscales prætendunt, ut lapso biennio desperata sit spes Feudatarii ad deducendum justas excusationis causas, sive ad illam moræ purgationem, quam ipsa equitas Canonica induxit, & de qua non semel *sub tit. de emphyteusi*; irrationabile enim videretur, ut Ecclesia Romana, & Sedes Apostolica, quæ fuit prædictæ æquitatis mater, & auctrix, eamque aliis servandam proponit, & disponit, debeat illam denegare, seu non servare.

Posito autem, in casu de quo agitur, ex dicta Conciliari dispositione, sive ex antiqua feudorum Ecclesiasticorum
23 consuetudine, quam annuere videntur Canonistæ *in d. cap. ad Apostolicæ*, atque enunciat Gregor. XIII. dicta ejus Constitutione 63. intrare devolutionem ipso jure; quatenùs ad tertiam pertinet inspectionem, discurrendo pro veritate dicebam cum eadem distinctione superiùs in prima inspectione tradita, spectandum scilicet fore effectum, ad quem de hoc puncto disputari contingat; si enim controversia est inter agnatos ex prima investitura venientes, & illos eorum jus à novo investito desumentes, itaut dominus non sit in causa, neque de ejus interesse principaliter agatur, & tunc nisi constet de omnimoda sinceritate, ac veritate novæ investituræ, quia scilicet verè, & realiter absque fraudis, vel collusionis suspicione feudum domino sit devolutum, atque ab isto ex aliqua nova causa, & tanquam feudum verè novum, omninò independenter à prima concessione & à meritis majorum, quibus prima concessio facta fuit, sive cum novis additionibus ac legibus omninò diversis, & tunc verùs dicebam investituram non censeri alteratam, sed durare antiquam, itaut nova concessio in effectu aliud sapere non dicatur, nisi caducitatis, & pœnæ remissionem, quamvis uratur verbis novam concessionem importantibus, & in his terminis procedunt decisiones coram Mantic. & Coccino, & in Bonon. bonorum emphyt. coram Pamphilio, & multæ aliæ, quæ circumferre solent latè Bardellon. *cons.* 55. & *cæteri*; vix enim dari potest casus hujusmodi sinceritatis, ac veritatis, proindèque ad hunc effectum considerabiles videbantur ponderationes scribentium pro actore circa incorporationem effectivam, & alia veræ caducitatis jam sequutæ & effectuatæ indicia desiderata.

Aut verò controversia est cum domino, de cujus interesse principaliter agatur, & tunc secùs, quia dum propter jam incursam caducitatem, resolutum est ejus omnium jus habentium ex antiqua investitura, itaut esset in ejus arbitrio & facultate denuò concedere eidem, vel alteri, ideircò quoad se nova dicitur gratia, per quam præjudicium pati non debet, dum non per viam simplicis remissionis, sed per viam novæ, & integræ concessionis processum est, & in his feudis atque ad hunc effectum loquuntur (ac verissima videtur eorum opinio,) Isern. *in c.* 1. *sub n.* 1. *de Vassall. decrep. ætat.* ibidem Præpos. *num.* 3. Alvarot. *nu.* 2. *prope fin.* Bal. *in cap. Imperialem*, §. *insuper, sub n.* 8. *de prohibit. feud. alien.* per Feder. & cæteri remissivè adducti per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 32. *glos. unica nu.* 29. Schrader. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 43. Rosental. *cap.* 2. *concl.* 18. *num.* 2. latè Cannet. *ad c. volentes*, §. *sed occurrit, à n.* 9. *ad* 28. *pag.* 119. & *seqq.* & hanc veritatem canonizavit Rota in Portuen. Stagni 10. Junii 1641. §. *finali* coram Panzirolo, *quæ est dec.* 89. *nu.* 43. & *seq.*

par. 9.

par. 9. *recent.* & satis benè in Romana devolutionis domus 4. Decembris 1651. & 21. Junii 1652. coram Bichio, *quarum secunda est decis.* 277. *part.* 11. *recent.* & *decis.* 340. *numer.* 18. & *seqq. eadem part.* 11. Vis enim est in resolutione primæ investituræ, atque in facultate, quam dominus habebat non concedendi eidem feudatario, sed alteri penitus extraneo, vel nemini, absque eo quòd agnati in prima investitura vocati conqueri possent, nam ita nulla eis inferri dicitur injuria.

24 Hinc cessante dicta libertate concedendi cuilibet extraneo, per novam concessionem non efficitur feudum novum, sed remanet antiquum, quamvis prima investitura sit finita, ubi nempè non feudatarii culpa, vel delicto, sed ex temporis, vel generationum fine sequitur devolutio, quia adhuc agnatorum jus durare dicitur ob renovationem eis debitam, ut benè distinguendo firmatur apud Beroum *cons.* 112. *num.* 3. & 4. *lib.* 1. & in allegatis Romana devolutionis domus 4. Decembris 1651. & 21. Junii 1652. Bichio.

Ideòque isto casu quæstionis esse solent potiùs facti quàm
25 juris circa domini voluntatem, & quid ipse gerere voluerit, an scilicet procedere per viam simplicis remissionis caducitatis, seu per viam novæ concessionis ex integro, quod in casu controverso erat satis superque clarum, non solùm quia Papa Nicolaus expresè utitur verbis novam ex integro concessionem importantibus, sed etiam quia admixta erant alia tria Castra, quæ tanquam unum corpus cum istis duobus constituentia, sub diverso Censu unius crateris argentei, ac sub omninò diversis pactis, & legibus concessa sunt, quo casu voluntas est indubitata, ut distinguendo benè advertit Isernia *in d. c.* 1. *de Vassall. decrep. ætat.* Rosental. *c.* 2. *concl.* 18. ubi fideliter multos registrat, & benè comprobat Rota in proximè allegatis *decis.* coram Panzirolo & Bichio, Seraph. *dec.* 1379. *n.* 1. & 2.

Omnemque penitùs difficultatem in proposita facti specie cessare dicebam ex subsequutis, quia defuncto Nicolao nuncupato Fracassa Ugolini filio, ac ultimo masculo de hac linea, superstite Manfilia ejus filia, inter istam, & Cameram acerrima exorta est controversia, tam in Urbe, quàm in ipsa Civitate Urbis Veteris famosa, itaut omninò pro certo dicendum sit devenisse ad notitiam descendentium Rainutii, qui tunc in satis proximo parentelæ gradu cum Manfilia constituti erant, & tamen visa dictæ Manfiliæ succumbentia ratione sexus non comparuerunt, nec aliquid deduxerunt, ut verisimillimum est deduxisse eorum jus vigore primæ investituræ, atque deindè facta per Sixtum IV. investitura Ruvereo, idem Sixtus motu proprio, & ex certa scientia declaravit legitimam devolutionem, quę sententia transacta in judicatum, subsequutam habuit pacificam observantiam spatio annor. 140. & ultrà, per quam præsumitur tunc omnia justificata esse ac solemniter acta, cùm sententia excedens metam 30. annorum, & observata, dicatur antiqua, non indigens actorum justificatione, secum trahens præsumptionem justificationis, Cassador. *dec.* 3. *n.*
26 1. *de procur.* Mantic. *dec.* 296. *num.* 6. & 7. Buratt. *decis.* 376. *n.* 6. multò magis accedente centenaria, & ultrà, per quam omnis melior titulus allegari potest, ex deductis sup. in Pisauren. Molendinorum *hoc tit.*

Et quod præscriptio centenaria præjudicet omnibus agnatis, tam præsentibus, quàm futuris benè, ac latè Cy-
27 riac. *controv.* 3. *n.* 64. & *seq.* ubi cæteri cumulantur, multò magis sumendo istius temporis longissimum intervallum, non pro pura & formali præscriptione (quo casu intrant difficultates, de quibus Rosental. *cap.* 9. *concl.* 84. & 85.) sed pro observantia corroborativa dictæ sententiæ Sixti IV. coram quo dici potest omnia esse tunc justificata, quæ nunc injuria temporis non habentur.

28 Si enim domino faciente novam investituram tanquam de feudo novo, agnati habendo scientiam & non contradicendo per annum sibi præjudicant, Roman. *consil.* 70. *nu.* 3. & alii deduct. per Cephal. *cons.* 30. *n.* 31. & *seq.* cujus tamen assumpti veritas non firmabatur, sed solùm deducebatur in argumentis, quia Menoch. *cons.* 467. *n.* 2. & *seqq.* benè advertit, quod est rigor odiosus à Principe non servandus; multò magis accedente scientia probabili cum acquiescentia annorum ferè 200. à prima scilicet concessione facta per Nicolaum usque ad tempus motæ litis.

Addita etiam probabili ratione silentii, quia nempè per divisionem inter Ugolinum, & Rainutium subsequutam, per quam conventum est, ut cuilibet Castra, & bona assignata sint, itaut ulterior regressus ad bona dimissa, & renunciata nunquam remaneat, licèt enim regulariter divisio in feudo, vel emphyteusi non præjudicet, quia unus investitus alteri renuncians suam portionem renunciare censetur durante jure renunciatarii, non autem ut domino in contractu non contemplato locum faciat, ex theor. Bart. *cons.* 58. & *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres, ff. de verb. oblig. n.* 24. quam communiter cæteri sequuntur congesti per Rot. *dec.* 186. *p.* 3. *rec.* & 176. *n.* 12. & *seq. p.* 5. & *plurics sub tit. de renunciat.* attamen id procedit in dubio, in quo renunciatio censetur personalis, sed non excludit potentiam contrariæ veritatis, quodque renunciatio fuerit realis omnium exclusiva, quæ sola possibilitas sufficit, stantibus tot Pontificum sententiis, & declarationibus cum subsequuta pacifica observantia annorum ferè 200. Ideòque justè, ac fundatè Tribunal Cameræ judicavit contra actorem, declarando investituram Nicolai esse novam, quamvis actori concessa fuerit nova audientia.

SUMMARIUM.

1 *Quare expediat tenere vivas aliquas prætensiones.*
2 *De potestate, & voluntate tollendi jus tertii.*
3 *De Concilio Constantiensi, & schismate.*
4 *Doctorum attestationi non est deferendum.*
5 *De distinctione in quæstione, an nova concessio eidem important feudum novum.*
6 *De eodem, & an clausulæ, & verba id operentur.*
7 *Quod debeat potiùs attendi substantia verbi, & voluntatis.*
8 *De præscriptione an obstet successori.*
9 *De caducitate ob non solutum canonem.*
10 *De aliquibus differentiis inter statum Ecclesiasticum, & alios principatus circa rigorem caducitatis.*
11 *De devolutione, vel confiscatione in præjudicium successoris independentis, & quando dicatur ad hunc effectum delictum feudale.*

ANNOT. AD DISC. V.

QUamvis ista causa dici non valeat sopita, dum apud Actores adhuc vireſcunt prætensiones, quas laudabile est conservari pro nobilitate, & decore familiæ, ut docet praxis plurium magnatitiarum familiarum Hispaniæ, quæ adhuc conservant prætensiones super aliquibus Regnis; nihilominus huc usque siluit, ideòque pariter, ut in præcedentibus, defuit occasio alterius adnotationis particularis; verùm recensendo aliquid ex deductis in discursu. 1

Quoad ea, quæ initio dicuntur de potestate tollendi jus tertii, sive de modo regulandi voluntatem Principis super usu istius potestatis, est insinuatum in annotatione præcedenti, & latè ibi allegato *disc.* 148. & 177. *de regal.* ac etiam habetur infrà, *disc.* 9. & 10. occasione agendi de quæstione an in feudo pacti, & providentiæ concessio simpliciter pro omnibus hæredibus sanguinis, juxta formam dividuam juris Longobardorum, erigi possit primogenitura, illudque redigi ad formam individuam juris Francorum, de quo etiam in hoc *Libro*, *disc.* 112. *cum plur. seqq.* 2

Super iis autem, quæ concernunt Concilium Constantiense, & revocationem eorum, quæ gesta fuerunt illo schismate durante, habetur *in tit. de præmin. disc.* 2. & *dec.* 5. *part.* 13. *recent.* edita in eodem casu, & aliquid advertitur *disc.* 2. *in relat. Curiæ*. 3

Et super ea propositione, quod deferendum non est Doctoribus attestantibus de aliquibus Constitutionibus Apostolicis, vel Decretis Sacræ Congregationis, habetur apud Bich. *decis.* 567. & 626. & *tit. de Canonic. disc.* 12. ac etiam *disc.* 1. *proœmiali annot. ad Concil. Trid.* & *disc.* 35. *de judic.* 4

Præcipuus autem hujus controversiæ punctus est, an devoluto feudo ex facto culposo possessoris, illoque denuò concesso eidem possessori, illud dicendum sit verè feudum novum, in præjudicium agnatorum, qui per antiquam investituram vocati sunt; vera videtur distinctio deducta in discursu, inter casum in quo dominus sit in causa, suæque interfit investituram esse novam; & alterum casum, in quo istam qualitatem allegent successores illius, qui novam investituram obtinuit contra agnatos venientes ex investitura antiqua absque eo, quod dominus habeat interesse, & sit in causa. 5

Primo etenim casu, distinguendum venit inter illos dominos, qui sint prælati inferiores, seu aliàs recognoscant superiorem, adeòut non habeant potestatem derogandi legibus, & revocandi concessiones factas, ac tollendi jus ter-

tertii; & illum dominum, qui sit Princeps supremus, dictamque potestatem habeat latè expensam *d. disc.* 148. & 177. *de regal.* In hoc etenim secundo casu intrat solùm quæstio voluntatis, an scilicet voluerit Princeps tollere jus tertii, atque destruere antiquam investituram, quoniam de potestate saltem in foro externo non dubitatur, & de quo etiam infrà, *d. disc.* 112. *cum plur. seqq.*

In altero autem, in quo ista potestas non concurrat, quæstio videtur potiùs facti, quàm juris, an scilicet revera contraventio sit talis, ut ex parte domini, ejusque favore factus fuerit locus caducitati etiam in præjudicium successorum venientium independenter à delinquente, seu contraveniente absque spe, vel remedio illam impediendi; vel è converso, affectatè, & colusivè id gestum sit, juxtà ea, quæ deducuntur per Fulgin. *in disc. allegat. de solut. canon. quæst.* 1. *a nu.* 48. *ad* 63. ubi multæ conjecturæ collusionis, & fraudis deducuntur; & habetur etiam *sub titulo de emphyteusi, disc.* 47. & alibi; si enim actus est collusivus, & fraudulentus, tunc sine dubio non attenditur, ex defectu potestatis; sed si sit sincerus, adeòut dominus volens, licitè potuisset feudum ad se devolutum, pro se retinere, sive extraneis concedere, & tunc, si novam concessionem ex integro faciat ipsimet, qui caducitatem passus est, non poterunt agnati venientes ex antiqua investitura impedire devolutionem, vel aliud jus, quod favore domini resultat ex investitura nova, etiamsi id provenerit ex culpa possessoris, citrà tamen fraudem, & collusionem ipsius domini, dum ista solùm esse poterit apta ad eis tribuendum actionem contra ipsum culposum ad damna, & interesse.

Ubi verò ista quæstio esset solùm inter ipsos comprehensos in utraque investitura, vel habentes causam ab eis, absque eo, quod dominus sit in causa, vel quod sua interfit; & tunc, etiam ubi juxta frequentiorem hodiernam praxim in feudis, agatur de illo domino, qui sit Princeps supremus, cum dicta potestate tollendi jus tertii, unde propterea non cadat quæstio potestatis, sed solùm voluntatis, adhuc ista voluntas presumenda non est; & quatenus nova concessio concepta esset, cum tali prægnantia, seu amplitudine verborum, & clausularum, ut denotarent, quod processum non esset per viam simplicis remissionis incursæ caducitatis, ut remoto obstaculo antiqua investitura jure
6 suo continuaret, sed quod processum esset per viam novæ concessionis, tanquam ex integro, juxta ea, quæ desuper cumulantur in his terminis, ultrà allegatos in discursu per Marin. ad Reverterter. *decis.* 562. Apet. *in compend. feud. rubr.* 10. *vision.* 14. *fol.* 87. *& seqq.* nihilominus omninò verius videtur, ut, vel intret conclusio, super qua multa colligunt adden. *ad decis.* 2. *part.* 3. *recent. & decis.* 676. *part.* 4. *recent. tom.* 3. *cum aliis dict. disc.* 148. *&* 177. *de regal.* & alibi frequenter, ut potius Princeps præsumatur circumventus; vel quod id proveniat ex stylis, & formulariis, citrà voluntatem id agendi; siquidem, secluso jure, vel interesse ipsius domini, cui magis expediat per novam investituram restringere feudum ad unam lineam, excludendo alias lineas in antiqua investitura contentas, pro faciliori devolutione; sive ut ita excludantur lineæ, vel personæ magis potentes, vel parum gratæ, parumque benevolæ; vel ut augeatur servitium reale, vel personale; sive quod restringantur facultates, & præeminentiæ; tunc speciem iniquitatis manifestæ redoleret ista voluntas, per quam licitum esset possessori feudi cum mora, aliove delicto, seu facto culposo supplantare successores, atque ex proprio delicto reportare commodum, cum jactura innocentium.

Hinc proindè pro meo sensu, contemptibiles videntur ponderationes, quæ desuper cum consueta leguleica simplicitate, vel ineptia fieri solent per nostros super grammaticale, seu legali significatione, vel operatione verborum,
7 & clausularum, quoniam verius videtur, ut etiam in ista materia procedi debeat cùm toties inculcata propositione, præsertim in ultimis voluntatibus, ac etiam in contractibus, seu legibus, & statutis, & quæ à judicibus principaliter, ac perpetuò præ oculis habenda est, ut scilicet tamquam in quæstione voluntatis, & facti, potiùs quàm juris, immorandum non sit in hac formalitate verborum, vel regulis generalibus, sed immorandum veniat in substantia veritatis, ac verisimilis voluntatis, quæ desumenda est ex qualitate, & circumstantiis facti, non autem ex hujusmodi verbis, & clausulis, quæ frequenter adjiciuntur pro formulario.

Cum eodem sensu quoque procedendum videtur in alio puncto, de quo in discursu, super diuturna observantia, ut scilicet ea rectè operativa sit, nimiùmque attendenda, 8
quando, juxta præmissas considerationes, reducatur nova concessio ad probabilem dubietatem, ratione certæ voluntatis domini, in quo potestas ut suprà, concurrat, vel ratione bonæ fidei in eo, qui novam investituram obtinuit tanquam ex integro, eo quia sine ejus delicto prima investitura rigorosè esset resoluta, adeòut observanti dici mereretur interpretativa; secùs autem, ubi his cessantibus, atque in re clara, deduceretur tanquam præscriptiva, dum tali casu rectè intrent ea, quæ in materia juris patronatus gentilitii, vel in altera fideicommissorum ceteris relatis habentur apud Peregrin. *de fideicommissis, cap.* 4. *numer.* 17. Gratian. *discept.* 577. *num.* 44. Ciarlin. *controv.* 107. *num.* 61. Rota *dec.* 220. *par.* 11, *recent. & habetur sub titulo de jurepatronatus, disc.* 351. *& disc.* 21. *de judiciis*; & interdictis feudalibus, Rosental. *in discurs. allegat. capit.* 9. *conf.* 84. *&* 85. Giurb. *de feudis*, §. 2. *glos.* 12. *nu.* 87. Spad. *conf.* 53, *lib.* 3. quod scilicet, vel ex regula, quod non valenti agere non currit præscriptio; vel ex altera, quod qui non potest expressè alienare, seu aliàs successoribus præjudicare, multò minùs potest tacitè negligendo, ne quod est directè prohibitum, indirectè sequatur, sive ex utraque simul juncta, verius est, ut successori venienti independenter à prædecessoribus ad feudum antiquum pacti, & providentiæ, non obstant præscriptio deducta ex negligentia prædecessorum.

Nisi observantia esset supra centum annos, atque non adesset obstantia tituli vitiosi, adeòut intrare posset facultas, de qua supra in annotatione *ad disc.* 2. & frequenter, allegandi scilicet quemcumque alium titulum meliorem absque necessitate justificandi.

Demùm quoad rigorem, cum quo post Constitutionem Gregorii XIII. de qua in discursu, in hoc principatu proceditur, ob non solutum in tempore tributum, vel aliam 9
recognitionem, subrogatam loco servitii feudalis; quamvis in discursu insinuetur, quod iste sit magnus rigor fortè singularis; attamen ob ejusdem principatus, etiam singularem qualitatem pro ejusdem rigoris probabilitate, vel excusatione, rectè adaptari videntur ea, quæ super exclusione æquitatis canonicæ circa purgationem moræ habentur *sub tit. de emphyt. disc.* 46.

Duæ siquidem in isto principatu Status Ecclesiastici concurrere videntur rationes, quæ in aliis principatibus 10
non militant; primò nempè quod est principatus electivus, pro frequentiori praxi brevis durationis, dum electio in senibus cadere solet; unde propterea cùm quandoque pro humana fragilitate homines quærere soleant, quæ sua sint, & quæ ad proprios successores transmittere possunt, non autem ea, in quibus administratores, & tanquam per speciem usufructuarii persona geratur, idcircò dari posset quandoque negligentia præjudicialis; & secundò quoniam feudatarii hujus principatus non sunt solùm proprii subditi, intrà ejusdem principatus viscera viventes sub omnimoda superioritate ipsius domini, ut (exempli gratia agendo de nostra Italia) sunt feudatarii Regnorum utriusque Siciliæ, ac illi aliorum Italiæ Principum, sed adsunt feudatarii potentes, in figura Principum supremorum, cum feudis regalibus unæ dignitatis, redolentibus supremum principatum, unde propterea juxta ponderationes, de quibus *dict. disc.* 46. quilibet sibi licitum redderet negligere solutiones hujusmodi tributorum, vel recognitionum, ut ita insensibiliter cum longo temporis decursu libertatem vindicaret, assecuratus de præjudiciis, quæ ab hac mora resultant, ab isto clypeo canonicæ æquitatis, & purgationis moræ; & per consequens iste rigor aliquam probabilem rationem habere videtur.

Mendosè autem ex errore in præmissis, ut pluries *numer.* 21. allegatur Cohell. *capit.* 24. dum est *cap.* 29. *eod. numer.* 21.

Et de feudi devolutione, vel confiscatione ob delictum feudatarii, etiam in præjudicium successorum independentium, & quando dicatur delictum feudale, quod istum 11
effectum producat, habetur in præsenti Libro, *disc.* 131. & aliqua *disc.* 161. *de regal.*

EUGU-

EUGUBINA,
SEU CIVITATIS CASTELLI CASTRI PRO COMITISSA DE CANTALMAJIS CUM CAMERA.

Casus disputatus in Congregatione Camerali, & sopitus cum concordi temperamento.

Castrum an præsumatur feudale, vel allodiale, & cui incumbat unam, vel alteram qualitatem probare, an scilicet domino agenti ad devolutionem esse feudale, vel hæredi Feudatarii defuncti esse allodiale, & quatenus aliquæ feudalitatis probationes, vel alia indicia concurrant, an exindè resultet exclusio fœminarum. Et aliqua de subfeudo regulando à natura feudi; & an omnia Castra possessa, vel concessa per Duces Urbini, dicantur spectare ad illum Statum, seu Ducatum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In feudo, quod non constet esse rectum, & proprium etiam fœminæ succedunt remissivè.*
3 *Cui incumbat onus probandi qualitatem feudalem, vel respectivè allodialem.*
4 *Subfeudum regulatur à feudo, & dicitur ejusdem naturæ.*
5 *Castrum præsumitur potiùs allodiale, quàm feudale.*
6 *Ubi etiam constaret de feudalitate, adhuc doceri debet de tali, quod sit locus devolutioni.*
7 *Feudum regni Neapolitani est fœmininum.*
8 *Possessio, quam fiscus in casu prætensæ devolutionis de facto apprehendit, quid operetur.*
9 *De conclusione, ut id quod est intrà fines feudi non præsumatur feudale, quomodo intelligenda.*
10 *Subfeudum an possit esse diversæ naturæ, quàm feudum, & quando.*
11 *Subfeudum debet concedi gratis.*
12 *De familia Ubaldina allecta in illam Feltriorum.*
13 *Recensentur plura adminicula, quod Castrum alio titulo quàm feudi possideretur.*
14 *De Concilio Abbatis, ut in Statu Ecclesiastico omnia Castra præsumantur feudalia.*

DISC. VI.

GUidobaldus Urbini Dux, Eugubinæ Civitatis Vicarius, de anno 1499. Castrum Carpenarum cum juris-
1 dictione, & aliquibus bonis, vendidit pretio florenorum 12. mill. Hieronymo de Bentivolis, stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, cum clausula ad habendum latissimè extensa, nullo onere adjecto, vel juramento fidelitatis suscepto, nec aliqua prohitione accedente, nisi circa alienationem Palatii, seu Fortalitii, absque ipsius venditoris, vel ejus hæredum, & successorum licentia; Bentivolus autem de anno 1579. dictum Castrum, & bona, etiam Fortalitium, de licentia Ducis successoris, vendidit Joanni Baptistæ de Cantalmajis, pariter acquirenti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque; defunctoque Vincentio ultimo masculo ex dicti Joannis Baptistæ primi acquirentis descendentibus, superstite Comitissa filia, Camera Apostolica de anno 1657. prætendens dicti Castri devolutionem ob terminationem lineæ masculinæ, de facto possessionem accepit; cùmque dicta Comitissa recursum habuisset ad Papam, atque ab isto negotium remissum esset Congregationi Camerali, plures acres disputationes desuper habitæ fuerunt.

Demum verò causa sopita fuit cum concordi temperamento, ut dicta Comitissa, quæ prætendebat Castrum esse allodiale, ac transmissibile ad quoscumque, illud obtineret, ac recognosceret in feudum pro descendentibus utriusque sexus, atque ita præsens controversia finem habuit.

Duo autem fuerunt hujus disputationis puncti, seu inspectiones, primò nempè, an istud Castrum esset feudale, vel allodiale, & cuinam incumberet onus unam, vel alteram qualitatem probandi: & secundò, posito, quod constaret de feudalitate, an dicta Comitissa ejusque descendentes etiam per lineam fœmininam essent illius successionis capaces.

Super hoc secundo puncto modica versari videbatur difficultas, tum quia probabilius pro allodiali qualitate respondendum videbatur ut infrà, unde propterea cessabat occasio quæstionis in radice, dum etiam extranei quicumque erant hujus successionis capaces; tum quia, ubi etiam talia urgerent feudalitatis indicia, quod libero allodio exclu- 2
so, feudum dici posset, adhuc tamen cum non doceretur de investitura, neque concurreret obligatio servitii personalis cum præstatione formalis juramenti fidelitatis, absque dubio dicendum erat non constare, quod esset feudum rectum, & proprium, cujus successio ad solam lineam masculinam restricta est, ita ut remaneret feudum impropriatum, cujus etiam fœminæ, ac alii de linea fœminina essent capaces, quinimò cum prælatione adversus masculos remotiores, juxtà ea quæ super hoc puncto formiter habentur disputata in Mantuana feudi *hoc eod. tit.* ubi de authoritatibus, & decisionibus, quæ super hoc puncto in præsenti etiam controversia allegabantur.

Major autem disputatio fuit super primo puncto feudalitatis rectæ, & propriæ fœminarum exclusivæ, circa quem duo erant Cameralium fundamenta, primò, quod cum fiscus esset reus, & possessor, dicta verò Comitissa esset actrix, huic incumbebat plenè, & concludenter probare allodialitatem, quam allegabat pro fundamento intentionis, juxtà regulam text. *in l. actor, de probat. cum aliis, quæ* 3
in proposito habentur in Pisaur. Molendinorum, hoc eodem tit.

Et secundò quod cum istud Castrum esset infrà fines, & pertinentia Vicariatus Eugubini, qui per dictum Ducem Urbini possidebatur jure feudi recti, & proprii exclusivi sexus fœminini, idcircò istud subfeudum censendum erat ejusdem naturæ, cujus erat ipsum feudum principale, tamquam membrum regulandum à suo capite, ac reliquo corpore, Loffredus *cons.* 39. *nu.* 35. Menoch. *cons.* 148. *num.* 14. 4
& est communis traditio feudistarum exindè inferentium, ideò in Regno Siciliæ citrà fœminas succedere in illis feudis, quæ comparativè ad ipsum Regnum subfeuda dicenda veniunt, quia ipsum Regnum, & sic feudum principale est etiam fœmininum.

Alia etiam assignata ratione deficientis potestatis, quia inter requisita desiderata ad validam subinfeudationem, illud est præcipuum, ut fiat sub eisdem legibus, ac personis similis qualitatis, seu conditionis, ex iis, quæ in specialibus terminis subfeudorum hujus Status Urbini habentur in Senogallien. Castrorum *hoc eod. tit.*

His tamen non obstantibus (reflectendo etiam ad veritatem) credeham dictæ Comitissæ pro qua scribebam, justitiam assistere, quamvis egomet dictum concordiæ temperamentum laudaverim, & consuluerim, quia durum est cum fisco possessore, & manibus vacuis litigare.

Ad id probandum constituebam in primis regulam, ex magis communi & vera feudistarum opinione receptam, quod non constito de investitura aliisque concludentibus 5
feudalitatis indiciis, Castrum censendum est potiùs allodiale quam feudale, ut per Castr. *cons.* 179. *num.* 1. *lib.* 1. Alex. *cons.* 129. *num.* 1. *lib.* 1. Hartman. Pistor. *to.* 3. *quæst.* 39. *nu.* 2. Aponte *dec.* 2. Giurb. *de succeff. feud.* §. 1. *glos.* 3. *num.* 10. *dec.* 93. *nu.* 31. *& sequent. part.* 5. *recent. decis.* 69. *num.* 11. *& seqq. part.* 8. & plenius in Clomacen. Vallium, & in aliis frequenter *hoc eod. tit.* Qua regula, seu præsumptione generali sic stante, resultabat de consequenti, onus esse Cameræ prætendentis devolutionem ratione feudalitatis, istam probare tamquam fundamentum intentionis, tum quia allegans regulam dicitur habere fundatam intentionem, donec constet de limitatione probanda per eum qui allegat limitationem in dubio non præsumendam, Mantic. *decis.* 251. *num.* 4. Franch. *decis.* 197. *num.* 9. Barbos. *axiomate* 198. Tum etiam quia ut advertitur in terminis emphyteuticis per Rot. *decis.* 73. *part.* 10. *recent.* & in aliis frequenter, primum ac præcipuum requisitum devolutionis est, ut certitudinaliter constet de illa qualitate, cujus ratione devolutio prætenditur.

Idque adeò verum, quod licèt ad alios effectus, qualitas feudalis, vel empyteutica supponens alterius directum dominium, possit per alias probationis species, quinimò etiam per conjecturas & adminicula justificari, Bellon. un. *cons.* 44. *num.* 42. Menoch. *consil.* 395. *num.* 67. *& in aliis hoc tit. sæpius*; ad effectum tamen devolutionis necessaria est scriptura concessionis, ut ex ejus tenore conjici valeat illius natura, & num sit factus ejus casus, ex ea clara ratione, 6
quod possunt simul stare esse feudum seu emphyteusim, sed

ita

ità improprium & alteratum, quod etiam fœminarum & cognatorum, vel etiam extraneorum successio intret, *ut dec.93. n.36. & seqq. par.5. recentior. 117. nu. 1. par. 7. 162. n. 6. cum sequ. part.9.* Buratt. & addent. *decis.602.* Capyc. Latr. *consult. 75. nu.280. & seq.* Mediolanen. devolutionis 4. Junii 1655. Meltio, & sæpiùs sub tit. de emphyteusi.

Non implicat enim esse feudum verum, imò Dignitatis, & primi ordinis, cum regalibus & jure Principatus, & tamen esse fœmininum, ut de Regno Siciliæ citra, aliàs Neapolis, Mandos. 367. *lit. C.* Corneùs *cons.16. n.5. in fine & n. 7. lib.1.* Soccin. *cons.257. n.2. lib.2.* Menoch. *cons.65. n.68. &*
7 *seq.* Capyc. Latr. *d. cons. 75. n. 87. & seq.* ac docet frequentissima praxis de feudis Plumbini, & aliis, de quibus agitur *hoc eod. tit.* Ideòque semper verum videbatur, fisci prætendentis devolutionem onus esse, nedum probare feudalitatem in dubio non præsumendam, sed eam talis naturæ, quod restricta sit ad certum genus, cujus finis pariter sit probatus, *ut sæpiùs sub d. tit. de emphyt.*

Fundamentum verò possessionis deductam per Camerales, nullius videbatur momenti, quoniam quidquid sit de
8 puncto, an possessio fisci dici valeat vitiosa, & merè spoliativa ad alios effectus, qui in privato ita se de facto intrudente in possessionem de jure resultarent, ex privilegio quod saltem ex usu communi fiscus introduxit non litigandi manibus vacuis, & de quo privilegio, vel usu habetur præsertim actum in Messanen. Castrorum *hoc eod. tit.* Attamen ut ponderatur in d. Clomacen. Vallium, ac etiam in Pisauren. Molendinorum, & in aliis, istud quomodocumque introductum privilegium, tolerabile quidem est ad effectum excusandi à spolio, aliisque effectibus vitiosæ, & intrusivæ possessionis, necnon à necessitate præcisæ separationis possessori à petitorio, & ne fiscus quamvis fovens bonum jus in petitorio, succumbere tamen cogatur in possessorio, ut in privatis contingit, non autem ut causare valeat dictum alium effectum inducendi probationem limitationis odiosæ, & præsumendæ, ac transfundendi onus in eum, qui habens pro se regulam ac præsumptionem, gravamen, & spolium de facto passus est, quia esset multiplicare exorbitantias, & juris correctiones, ut præsertim advertitur in allegata Pisauren. undè reflectendo etiam ad solam veritatem, istud motivum omni positivi & naturalis juris ratione, ac fundamento destitutum videbatur.

Majoris considerationis erat alterum, quod istud Castrum utpotè subfeudum, seu membrum dicti Vicariatus
9 Eugubini, regulandum erat à natura sui capitis, vel corporis, Decius *cons.* 389. *nu.* 7. Rubeus Alexandrin. *cons.133. nu.11.* Rimin. jun. *cons.6. num. 132. & cons.18. n.2.* atque ubi infrascriptæ facti circumstantiæ non tollerent difficultatem, ista mihi videbatur gravis; licèt enim ego scribens tanquàm Advocatus deducerem adeò frequenter decantatam propositionem, ut non omne, quod est intrà fines feudi, præsumatur feudale, juxtà præsertim opinionem, in qua residet Rota & Curia ex deductis in allegatis Clomacen. & Massanen. Attamen hæc propositio cum declarationibus, de quibus locis allegatis, recipienda videtur in prædiis, villis, domibus, & aliis rebus jure privato intra fines alicujus Castri, vel feudi possideri solitis, non autem in Castris & locis jurisdictionalibus constituentibus Universitatem & corpus stans de per se, cum in his terminis non de facili sit practicabile, ut Oppida, & Castra existentia intrà fines feudi majoris, jure privatorum prædiorum censenda sint.

10 Dicebam quoque, quod ubi etiam admittendum esset istud esse subfeudum, adhuc tamen non implicat esse diversæ naturæ ab ipso feudo principali, cum habeamus subfeuda, quæ sub alio vocabulo feuda plana, & de tabula nuncupari solent, regulari jure allodialium, ac non subjacere rigorosis legibus feudalibus earumque restrictionibus, ex deductis per Rovit. *dec.42.* & plenè in Mantuana bonorum *hoc eod. tit.*

Verùm istud erat satis periculosum fundamentum, quoniam ea, quæ habentur de subfeudis aliàs feudis planis & de tabula nuncupatis, jure allodii regulandis, procedunt in illis prædiis & bonis, quæ ita concedi, vel alienari solita, feudi, excadentiæ potiùs dicuntur, ac veniunt sub nomine fructuum feudi, non autem tangunt ejus partem in substantia, & proprietate, ut habetur in Senogallien. Castrorum, quod absque dubio applicari non poterat huic Castro, quatenus esset membrum, & de pertinentiis hujus Vicariatus, quia non constabat esse de excadentiis concedi solitis, undè remanebat verum subfeudum, quod feudatario majori conceditur ex quadam honestate, ut milites & barones sibi constituere valeat, juxtà deducta in d. Senogallien. sed cum iisdem legibus & conditionibus.

Eo magis quia inter subfeudi requisita, illud censetur præcipuum, quod gratuitò, & absque pretio, vel alia recom- 11
pensatiat, ex collectis per Altograd. *cons.5. lib.2. n.22. cum aliis in d. Senogallien.* quod in præsenti cessabat, dum concessio facta erat, non jure subfeudi & beneficii per viam gratuitæ concessionis, ut militem & benevolum Vassallum sibi constitueret, sed jure conractus merè correspectivi pretio mediante, atque ad formam privati allodii pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, undè stante devolutione feudi, locus erat reversioni hujus membri ad suum corpus, & unitatem, ex regula text. *in l. ex vectigali &c.* stante subinfeudationis invaliditate, juxtà punctualiter in hoc feudo Urbini firmata in d. Senogallien. Castrorum.

Solidum verò ac satis probabile motivum, per quod omnia præmissa cessabant, atque tollebatur necessitas assumendi tot inspectiones, consistebat in cessante, ac negato facti supposito, quod scilicet istud Castrum esset intra fines Vicariatus Eugubini, & de ejus pertinentiis, cum verius videretur, illud à præfato Guidobaldo possessum non esse jure Ducatus Urbini, seu Vicariatus Eugubini, sed jure proprio & allodiali omninò independenter à præfato Ducatu, aliisque feudis per investituram Pauli III. unitis, juxtà seriem, de qua in dicta Senogallien. Castrorum.

Ad id probandum ponderabam, ex multorum gravium historicorum testimonio, aliisque probationibus & admi- 12
niculis, fortiùs verò ex illius regionis constanti fama & traditione, præfatum Guidobaldum, qui hujus Castri alienationem fecit, non esse de familia Feltriorum, sed de illa Ubaldinorum, utpotè filium Federici, qui filius Bernardini Ubaldini domini della Carda adoptatus fuit per Comitem Guidum Antonium prole carentem, ac ultimum de familia Feltriorum, per quam adoptionem non amisit, sed retinuit, vel actu, vel aptitudine, ac jure successionis postmodum apertæ quamplura Castra, quæ ab ista familia Ubaldina in illis partibus potenti ab antiquo possidebantur, undè propterea ex hoc jure liberi allodii potiùs quàm ex dicto alio jure subfeudi controversum Castrum à dicto Guidobaldo possidebatur.

Comprobabam hanc veritatem ex pluribus adminiculis, 13
quæ insimul juncta cum regula, ut singula, quæ non prosunt &c. eam in claris ponere videbantur.

Primò, & fortiter ex controversi Castri situatione extra Ducatum Urbini, vel Vicariatum, & territorium Eugubii, cum supponeretur in facto illud undique circumdatum esse à territoris Civitatis Castelli, Montoni, & aliorum locorum Status Ecclesiastici immediati, qui ad differentiam Status Urbini devoluti, in illis partibus nuncupari solet *Stato vecchio*; sicuti enim circumdatio, vel adjacentia probat existentiam intrà limites alicujus territorii, ità è converso contrarium eam excludit; ex iis, quæ satis frequenter in hac materia situationis alicujus Ecclesiæ, vel loci intra limites alicujus Diœcesis habentur *sub tit. de jurisdictione, & præeminentiis.*

Secundò etiam fortiter ex recenti rerum mutatione, quia omninò defecta in eodem Guidobaldo, sive vera, sive allecta familia Feltriorum, undè Status Urbini, & Vicariatus Eugubii transierunt in familiam Ruveream, ob adoptionem Francisci Matiæ de Ruere sub Alexandro VI. sequutam, verisimiliter hic novus dominus hanc patenter invalidam subinfeudationem, & alienationem retractasset, si Castrum fuisset de dicti Vicariatus pertinentiis, dum tunc memoria erat satis recens.

Tertiò quia sub Leone X. de anno 1518. ob delictum Ruverei, Status præditus declaratus fuit devolutus, illiusque possessione apprehensa, omnia fuerunt diligentissimè revisa, ut liquet ex deductis in Pisaurien. Molendinorum, & tamen neque tunc, neque in gratia restitutoria Hadriani VI. vel in nova investitura Pauli III. de isto Castro aliqua mentio habita est.

Quartò ex modo, quo illius alienatio sequuta est, tamquam scilicet de libero allodio pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, mediante pretio correspectivo, nulloque reservato servitio, cum subsequuta observantia plurium alienationum, nullo requisito beneplacito, nisi quoad fortalitium, quæ omnia repugnant qualitati feudi, vel subfeudi in neque in dubio admittendus est adeò multiplex cumulus delictorum.

Et demum quintò fortiter ab ipsa observantia, requie eventu de facto, quia devoluto per mortem ultimi Ducis Francisci Mariæ universo statu Urbini juxta unionem Pauli III. dicti Vicariatus Eugubini complexivo, ad M. Ducissam Etruriæ ejus ex filio prædefuncto neptem, & hæredem allo-

allodialium, transierunt nedum bona allodialia; & privata ex deductis in d. Pisauren. Molendinorum, sed etiam aliqua Castra, utpotè à dicto Duce alio titulo, vel jure possessa, quàm ex illo Status Urbini, & Vicariatus Eugubini, ergo aderat possibilitas, ad actum etiam redacta, alterius tituli independentis à feudo, quæ adminicula, ubi etiam singulariter, & de per se considerata pati possent difficultates resultantes ex responsionibus Cameralium, attamen insimul juncta cum generali regula, seu præsumptione juris huic parti assistente, tollere videbantur omne dubium.

Et licèt pænè miraculosæ eruditionis de Rubeis Cameræ Advocatus multos adduceret historicos negantes dictam adoptionem, ac affirmantes dictum Federicum fuisse filium Guidi Antonii ex nobili muliere susceptum, cum aliqua solùm discrepantia, nimirùm in constantia matrimonii, vel extrà, nihilominus dicebam, quod vel facta comparatione in numero, & qualitate Chronistarum, major, & senior pars assistebat dictæ adoptioni, vel quod ista diversitas sufficeret ad offuscandum, ac reddendum dubium id quod asserebatur, ex parte Cameræ agentis ad devolutionem, ex recepta propositione, quod reo, seu habenti jam intentionem fundatam, sufficit offuscare, ac dubias reddere probationes actoris cùm contraria possibilitate, quæ sufficit ad operandum, ut probatio non dicatur concludens, & perfecta, Surd. *cons.* 505. *numer.* 6. Merlin. *decis.* 597. *num.* 34. *alias* 229. *par.* 6. *recent.* Royas *decis.* 456. *sub num.* 3. Barbos. *axiom.* 191. *numer.* 2. *cum sequent.* & est frequens axioma, potissimè tot aliis adminiculis concurrentibus insimul, & unitim ut suprà ponderandis.

14 Decantabant quoque Camerales solitas cantilenas deductas *ex celebri consil.* Abbatis, ac aliis congestis per Spadam *cons.* 1. *tib.* 1. super præsumenda qualitate feudali in Statu Ecclesiastico; sed facilis erat responsio (adeo frequenter ita causarum necessitate, vel opportunitate exigente, repetita in aliis hoc eod. tit.) quod cessantibus investitura aliisque requisitis feudi recti, & proprii, ista præsumpta feudalitas rectè procederet ad effectum alti dominii, & superioritatis Papæ, tollendumque illud purum allodium, per quod nemo recognoscitur, nisi Deus, non autem exinde inferri potest ad feudalitatem rectam, & propriam, quæ subjaceat consuetudinibus feudorum, ut notoria praxis docet in casu fortiori Castrorum existentium in ipso patrimonio Beati Petri, quinimò & in ipsius urbis districtu.

SUMMARIUM.

1 *An castrum præsumatur feudale, vel allodiale, remissivè.*
2 *An fœminæ succedant in feudis.*
3 *Declaratur conclusio, quod subfeudum est ejusdem naturæ, cujus est feudum.*

ANNOT. AD DISC. VI.

1 DE quæstione, de qua etiam agitur in hoc discursu super qualitate Castri, seu loci, an in dubio præsumatur potiùs feudale, quàm allodiale, vel è contra, habetur suprà *in annotatione ad disc.* 2.

Et de regula generali super capacitate fœminarum suc-
2 cedendi in feudis, habetur *hoc eodem tit. disc.* 11. *& infrà in ejus adnotatione, & in hoc supplemento, disc.* 112. *&* 127. *&* 134.

Quatenùs verò pertinet ad assumptum principale hujus discursus, ut subfeudum reguletur à natura feudi; erroneum videtur indefinitè procedere cum hac generalitate,
3 in quocumque casu, ad aliud non reflectendo, quoniam verè, & propriè id procedit in illo subfeudo, quod fiat de toto feudo per speciem subrogationis unius Vassalli loco alterius, juxta primam speciem, de qua suprà *in annot. ad disc.* 1. Ex ea ratione, quod inter alia subfeudi requisita est illud, ut sit cum eisdem legibus, & conditionibus, quæ species hodie videntur recessisse ab aula, *ut in d. annot. ad disc.* 1.

Quovero ad alias species, quæ sunt in usu; adhuc reflectendum est ad earum diversitatem, *de qua in d. adnotatione ad d. disc.* 1. *ac etiam disc. seq.* quoniam ubi agatur de illo subfeudo, quod fiat de excadentiis, quodque alicubi nuncupatur planum, & de tabula differentia est plana, cùm ista species subfeudi non reguletur jure feudi, sed jure allodii, ideoque sit longè diversæ naturæ.

Et quoad aliam speciem, illorum subfeudorum, quæ de oppidis, & castris concedantur per feudatarium dignitatis cum jure principatus, ad effectum sibi constituendi milites nobiles; quamvis in casu omninò ambiguo cum ista regula procedendum sit, ex ea congrua ratione, quod membra censenda sunt ejusdem naturæ, cujus est corpus, ut in discursu; attamen non videtur requisitum præcisè necessarium, dum hujusmodi subfeuda, quæ fiunt cum longè minori jurisdictione, & potestate, tamquam per speciem distributionis guberniorum, & administrationum, revera non important scissuram, vel divisionem feudi, neque ejus unitati præjudicant, ideoque diversitas naturæ nullam repugnantiam præseferre videtur, atque ita docet plurium principatuum praxis, ac propterea regula procedit in casu ambiguo.

MANTUANA FEUDI, SEU BONORUM PRO EPISCOPO, CUM DUCE MANTUÆ.

Casus per Rotam primo loco decisus ad favorem domini mediati, deinde ad favorem immediati, & causa pendet.

Subfeudi devolutio per lineam finitam, vel alium casum, an fiat ad subinfeudantem, & dominum immediatum, vel ad infeudantem, & dominum directum mediatum.

Et quando subfeudum transeat in feudum directum, & in capite.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Devolutio subfeudi regulariter fit ad subinfeudantem, non autem ad D. directum mediatum.*
3 *Intellige, ubi pænes subinfeudantem remanet pars feudi, vel remanent reliquiæ, secus si nihil.*
4 *Ubi totum feudum subinfeudatur, nihilo retento, subfeudatarius dicitur habere immediatè à domino directo.*
5 *Renunciato, vel cesso feudo ad favorem unius, an eo cessante, feudum revertatur ad renunciantem, vel potius aperiatur domino, vel remotiori agnato.*
6 *Feuda Episcopatus Mantuæ ex consuetudine sunt alienabilia, & de eis feudatarius potest disponere.*
7 *Beneplacitum domini, ubi ex pacto reservatur, an sit necessarium, etiamsi alias de jure non requireretur.*
8 *Non est immorandum in doctrinis, & regulis generalibus, vel similibus, ubi habemus speciales.*
9 *In materia feudali an procedatur per similia.*
10 *Si plura feuda uni personæ, & per unam investituram conceduntur, an efficiantur unicum feudum, vel adhuc remaneant plura, & diversa.*
11 *Feuda Mantuana consistere dicuntur etiam in modico petio terræ.*
12 *An, & quando subfeudum fiat feudum directum, & in capite, & num. seqq.*
13 *Distinguuntur species feudorum, quæ scilicet sint feuda, & quæ subfeuda, & quæ sint feuda quaternata.*
14 *Subfeudum concessum à feudatario cum assensu domini nulla reservatione sibi facta, efficitur feudum directum, & immediatum.*
15 *Secùs si aliquid sibi reservat, quia tunc assensus domini tollit obstaculum, ac operatur solùm licentiam subinfeudandi.*
16 *Si Episcopus concedit Prælato inferiori de assensu, & licentia Papæ jurisdictionem in oppido, vel loco diœcesis, an dictus locus remaneat de diœcesi sub Episcopi superioritate.*
17 *Decisio causæ pro subinfeudante.*
18 *Sed decisio non placet, & de ratione.*
19 *In feudis non admittitur simulatio, neque intrat regula plus valere, quod agitur, sed dicitur feudatarius ille, quem dominus investivit, licèt iste simulatè pro alio quæsierit.*
20 *Idem dicitur in officiis, & beneficiis.*
21 *Observantiæ tamquam interpretis est deferendum.*

DISC. VII.

1 EPiscopus Mantuanus de anno 1332. prævia narrativa, quod terræ positæ in insula Reveri (hodiè Podii nuncupata) à tempore immemorabili de consensu, & authoritate Summi Pontificis, certis personis infeudatæ fuerint, & per aliquorum mortem absque successore, aliqua feuda fuerint aperta, sed ob temporum calamitates deteriorata, volens de consilio Jo. Andreæ, & Ricchardi de Malumbra insignium jurisconsultorum tunc viventium,

Vassallos sibi constituere, dictaque feuda aperta concedere, ideo intuitu beneficiorum, quæ sibi, & prædecessoribus præstitit Aloysius Gonzaga Mantuæ dominus, eumdem *pro se, & filiis, ac liberis suis masculis, & fœminis in perpetuum, in feudum honorificum cum sacramento fidelitatis investivit, cum clausula ad habendum, & quidquid ei, suisque hæredibus placuerit sine contradictione Episcopi faciendum, salvo jure directi feudi Episcopatus &c.* quæ investitura fuit deinde successivis temporibus ad favorem præfati Aloysii successorum renovata, etiam cum jure subinfeudandi.

De annis autem 1535. & 1537. Maximilianus Gonzaga è dicto Aloysio descendens, dictorum feudorum possessor, de aliquibus ex dictis terris in loco nuncupato *dell' Angelo*, subinfeudavit Hieronymum Piperarium, & de annis 1548. & 1551. idem Maximilianus, reservato assensu Episcopi, quatenus opus esset, liberavit dictas terras ab omni jure feudali, itaut de cætero dictus Piperarius ejusque hæredes eas haberent uti allodiales, & liberas ab omni jure feudali, cum verbis, & clausulis amplissimis, & de anno 1555. ad instantiam ejusdem Maximiliani, Cardinalis Gonzaga tunc Episcopus, receptis à Piperario quibusdam aliis terris, prædictas ut suprà liberatas, à jure directi dominii Ecclesiæ, & Episcopatus etiam exemit, & liberavit; sed impugnante Episcopo successore hujusmodi liberationem, ac prætendente propterea devolutionem; eodem Maximiliano procurante, anno 1569. obtinuerunt filii, & hæredes Piperarii denuò per Episcopum de dictis terris investiri, à quorum manibus devenerunt in quosdam de Abdua, qui etiam novam investituram ab Episcopo receperunt, ab istis verò transitum fecerunt in quosdam de Gonzaga, & successivè in quosdam de Caffinis, qui omnes ab Episcopo pro tempore renovationes, seu novas investituras acceperunt.

Terminata demùm linea prædictorum de Caffinis per obitum Comitis Vincentii, qui de illa fuerat ultimus superstes, ortaque proinde lite super devolutione inter Episcopum, & dicti Vincentii uxorem, ac hæredem, obtentisque ab Episcopo in Rota favorabilibus resolutionibus, obtinuit admitti ad causam Dux Mantuæ, prædictorum Aloysii, & Maximiliani descendens, & successor, prætendens sibi tamquam domino immediato, & subinfeudanti, non autem Episcopo domino mediato, devolutionem suffragari, ac subfeudum apertum esse, unde assumpta disputatione in Rota coram Cerro Decano sub die 28. Januarii 1658. pro Episcopo responsum fuit.

Licèt enim juris regula sit, subfeudorum devolutiones ad
2 subinfeudantem, tanquam dominum immediatum, non autem ad dominum directum, & mediatum spectare, per text. *clarum in c. Imperialem, §. illud quoque de prohib. feud. alien.* per Feder. ubi Isernia, *& cæteri*, qui licèt loquantur de devolutione ex causa delicti, unde aliqui dubitant de casu alienationis, vel mortis, ut benè motivando habetur apud Cyriac. *contr.* 82. *numer.* 2. & 3. ubi allegantur Pistor. Rosental. & cæteri, *& per eundem contr.* 598. *n.* 12. *& seqq.* in omnibus tamen casibus ex rationis identitate statuenda venit regula, juxta facti circumstantias limitanda, prout eam admittunt Cyriac. pro domino directo, & mediato scribens, ac Rota *in d. decis.* coram Cerro pro eodem domino mediato respondens.

Ea tamen intelligenda venit, ubi pænès subinfeudantem aliquæ remanent feudi partes, vel reliquiæ dominii (quod
3 directum subalternum, vel utile superius, à feudistis dici solet,) itaut remaneat in feudatario extremum habile reversionis, seu conjunctionis subfeudi ad suam primævam integritatem, secus ubi infeudans nihil pro se retinuit, sed omne jus à se abdicando in subinvestitum transtulit, juxta distinctionem Iserniæ *in d. c. Imperialem sub num.* 63. quem cæteri sequuntur congesti per Rosental. *cap.* 11. *concl.* 18. *in glos. litt. C*, Cyriac. *d. contr.* 82. *num.* 4. qui scribens in individuo pro Episcopo Mantuano, pro eo dicit decisum, & ex hoc ita sensit Rota in decis. desuper edita prædicta die 28. Januarii 1658.

Et meritò, quia ubi feudatarius totum feudum, (homine concedente) subinfeudat, dicitur fieri à feudo extraneus, adinstar ementis pro persona nominanda, qui facta nominatione fit à venditione alienus, illaque substantiata remanet cum persona nominata, perinde, ac si directè emisset per organum, & instrumentum nominantis, quos terminos passim in subinfeudatione totius parificant feudistæ, apud quos data validitate subfeudi cum suis requisitis, de quibus *in Senogallien. Castrorum hoc tit.* remanet planum, & benè probatur *decis.* 182. *par.* 6. *recent.*

Obtenta verò pro parte Ducis adversus hanc resolutionem nova audientia, scribentes pro eo, non controvertebant dictæ distinctionis veritatem, sed negabant applicationem, quasi quod procederet, ubi totum feudum subinfeu- 4
datur, secùs autem ubi solùm aliqua pars, & quidem modica, cùm tota curia prodii, in qua consistit feudum, supponeretur bubulcarum 1330. subfeudum verò supponeretur bubulcarum 230. ideoque remanet corpus feudi, cui hæc modica pars tamquam membrum in casu devolutionis uniri debeat.

Impugnabant etiam potestatem Maximiliani in faciendo dictam liberationem in præjudicium agnatorum venientium jure proprio, cùm investitura contineat formam pacti, & providentiæ, ut propterea pro infecta haberi debeat, præsertim dum reservatum fuit domini beneplacitum, quod non intercessit.

Ac demùm acriùs insistebant in eo, quod in omnem eventum dicta liberatio censeri deberet facta solo favore subinfeudati, ejusque jure durante, cujus personam, & lineam subinfeudans contemplatus fuit, & quos magis quàm seipsum suosque successores diligere voluit, non autem, ut dicto favore cessante, bona in sui ipsius exclusionem redeant ad dominum, ad quem non respexit neque contemplatus fuit, 5
juxta theoricam Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres n.* 24. *ff. de verb. oblig.* ubi firmat, quod renuncians feudo, vel emphyteusi ad favorem alterius capacis, isto deficiente, non censetur suum jus abdicasse, ut feudum domino directo, vel remotiori agnato aperiatur, cùm nec renunciantis, nec renunciatarii animus ad istos directus fuerit, idemque firmat idem Bart. *cons.* 58. *in* 3. *dub. n.* 5. *lib.* 1. & sequuntur Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.* 73. *& seqq.* Marescott. *lib.* 2. *var. c.* 59. *n.* 2. Schrader. *de feud. p.* 8. *c.* 5. *n.* 27. Fulgin. *de emphyteusi titul. de renunt. quæst.* 1. Berous *cons.* 67. *lib.* 1. Honded. *cons.* 36. *lib.* 1. Surd. *cons.* 446. *n.* 16. *& cons.* 517. *n.* 14. *& seqq.* Cyriac. *contr.* 4. *n.* 20. *& seq.* Rot. *decis.* 186. *p.* 3. *recent.* & habetur in Romana seu Urbevetana successionis. & in Romana fideicomm. de steccatis *sub tit. de fideic. vel altero de renunciat. & alibi præsertim sub tit. de emphyt.*

Pro Episcopo autem ad secundum objectum super defe- 6
ctu potestatis facili negotio responderi posse credebatur, cum recepta consuetudine feudorum hujus Episcopatus super libera illorum dispositione, & alienatione, accedente præsertim alienandi, ac disponendi licentia in eadem prima investitura contenta, ut pluribus congestis de ista consuetudine loquentibus firmavit Rota in hac eadem causa coram eodem Cerro 18. Martii 1654. & 28. Januarii 1656. ac etiam in alia Mantuana feudi 27. Januar. & 30. Maji 1659. coram Verospio, de qua habetur in alia Mantuana *hoc tit.* ubi latiùs de ista consuetudine, & alienandi facultate, qua stante, ac etiam attenta feudi impropriatione non requirebatur Episcopi licentia, generaliter etiam in prima investitura concessa, ut ponderatur in dictis decisionibus coram Verospio.

Et licèt ubi beneplacitum præcisè reservatur per viam conditionis cum clausula *& non aliàs*, illud omninò ad actus validitatem requiratur, quamvis aliàs non esset de 7
jure necessarium, si non tamquam solemnitas, saltem tamquam conditio sine qua partes contrahere noluerunt, Cephal. *cons.* 118. *n.* 9. *& seqq.* Gregor. & Adden. *decis.* 192. *n.* 1. Buratt. & Adden. *decis.* 374. *decis.* 561. *n.* 2. & 3. *p.* 5. *rec.* Otthobon. *decis.* 147. *num.* 7. & 8. Bonon. primogenituræ 14. Februarii 1656. Bich. *decis.* 30. post Bondenum & in aliis frequenter; attamen id procedit, ubi accedit clausula *& non aliàs*, sive constat, partium voluntatem fuisse, id adjiciendi pro conditione, sine qua non, secus ubi simpliciter beneplacitum reservatur, quia subintelligitur, quatenus de jure requiratur; & multò magis ubi id exprimitur, ut ita distinguendo habetur in supra allegatis authoritatibus, & *decis.* 404. *num.* 6. *p.* 2. *recent.* & benè in d. Mantuana feudi 27. Januarii 1659. Verospio, & in d. hujus causæ decisione coram Cerro.

Et ultimum objectum deductum ex theorica Bart. *in d. leg. qui Romæ, §. duo fratres*, quæ in suis terminis est verissima, quoties verba renunciationis non importent omnimodam realitatem, ut latiùs de ea habetur *in dicta Romana, seu in Urbevetana Successionis sub titul. de fideicommissis, ac etiam sub titul. de renunciat.* credebatur evitabile ex defectu applicationis, quia Bar. & sequaces loquuntur, ubi unus ex comprehensis in investitura feudali seu emphyteutica, renunciat ejus jura ad favorem alterius, sed non percutit terminos subinfeudationis, in quibus cùm habeamus authoritates, & terminos speciales ac indi-

8 viduos, non est in generalibus, vel similibus immorandum, ut advertit Rot. *decis.* 543. *n.* 1. *part.* 1. *diversf. & dec.* 721. *n.* 5. *p.* 2. *recent.* maximè in materia feudali, in qua non
9 proceditur per similia, nisi ubi verè res est similis, ut magistraliter advertit Isernia *in c.* 1. *§. sed etiam res, per quos fiat investitura, n.* 11. & Bald. *in rubr. de feud. cognit. n.* 8.

Credebatur proinde causæ difficultatem restringi ad primum motivum, quod scilicet ageretur de subinfeudatione partis feudi, alla majori parte pænès subinfeudantem remanente, quo casu cessare videntur omnia fundamenta deducta per Cyriac. *d. contr.* 82. & alios, de quibus in d. hujus causæ decisione.

Super hoc igitur puncto, ego qui solus assumpsi munus scribendi super eo, negabam in primis facti assumptum, quod ageretur de parte feudi, alia parte pænès infeudantem remanente, quia tempore concessionis hoc non erat unicum feudum individuum, sed erant plura feuda diversis personis concedi solita, ac per plurium deficientiam devoluta, ut constat ex tenore investituræ in facti serie suppositio, & non tamquam unicum, sed tamquam plura feuda Aloysio Ducis authori conceduntur; unde retinent suam dividuitatem, ac priorem naturam, neque ex concessione de illis
10 facta uni personæ, & per unicam investituram, aliqua resultat unio, nisi expresè dicatur, ut optimè probat Rovit. *super pragm.* 1. *de titulor. abusu, num.* 89. *& seqq. usque ad n.* 102. *ubi cæteri*, quod habemus quotidianum in beneficiis Ecclesiasticis, quæ eodem tempore sub eadem dispositione plura insimul uni personæ conceduntur, sed non per hoc resultat eorum unio, ut idem Rovit. ratiocinantur & Apont. *cons.* 12. *n.* 42. *& seqq. lib.* 2. quinimò unum feudum validè divisum, si devolvatur, non remanet unum, sed plura, Bellon. jun. *de jure accresc. c.* 6. *quæst.* 37. *n.* 248. unde non benè ex parte Ducis supponebatur has terras *dell' Angelo* esse membrum, vel partem alterius feudi, quia potiùs dicendum est esse feudum stans de per se, cùm in ea regione tot dicantur
11 feuda, quot sunt poderia, seu petia terræ, etiamsi sint modica, & quantum importent tres ranæ saltus, ut per hæc verba testatur melius Doctor Mantuanus, & Ducis minister, ac defensor in ejus allegationibus impressis *alleg.* 8. *n.* 58. *& alleg.* 18. *n.* 110. *lib.* 1.

Sicuti enim si possessor plurium beneficiorum, unum resignet, alia verò retineat, nullas partes, vel reliquias dimissi Beneficii retinere dicitur per retentionem aliorum, sic à pari, cùm quodlibet feudum dicatur Universitas, & Corpus stans de per se ab aliis distinctum, ut ex Frecc. *de subfeudis*, & aliis, Galeot. *contr.* 22. *n.* 6. & 19. *& contr.* 54. *numer.* 30. & 31. *lib.* 2. unde cessat omnis difficultas, quæ unicè consistit in feudi individuitate, per quam portio deficiens aliis portionibus accrescat, sive membrum ad sui corporis unitatem revertatur.

Præterea ubi etiam admitteretur totam istam Curiam Podii constituere unum feudum, adhuc tamen dicebam non implicare, partem subinfeudatam totaliter dismembrari à suo corpore, ac effici corpus stans de per se, & sic de subfeudo fieri feudum in capite à suo antiquo corpore separatum.

Disputant enim in puncto Regnicolæ (quos solos repereram ad hos præcisos terminos descendentes,) an & quan-
12 do subfeudum de parte, vel membro feudi, fiat feudum in capite, itaut subfeudatarius fiat Baro, & recognoscat solùm Dominum directum, tanquam immediatum, non autem subinfeudantem; verùm quia utuntur quibusdam terminis, qui sunt in ea regione peculiares, apud alios tamen ignoti, ut advertunt in ista quæstione Capyc. Latr. *consult.* 74. *numer.* 23. & Rovit. *super pragm. in rubr. de feud. in princip.* idcircò ad faciliorem motivi notitiam distinguendo terminos.

Dicebam ad effectum, de quo agitur, dari feuda, & sub-
13 feuda; feuda sunt ea, quæ directè, & in capite habentur à Rege, & hæc in Regno vocantur quaternata, ibi ex originali dicto Iserniæ nuncupata, quia in quinternionibus Regiæ Curiæ describuntur. Subfeuda verò sunt ea, quæ non à Rege directè, & in capite conceduntur, sed à Baronibus, & Feudatariis aliis eorum subvassallis, & hæc triplicem habent speciem.

Una est eorum, quæ dicuntur mixta, seu quaternata secundùm quid, & sunt illa, quæ conceduntur à Barone cum assensu Regis, qui registratur etiam in quinternionibus, ideo hoc nomen quaternati secundùm quid eis tribuitur, ad differentiam illorum quaternatorum simpliciter, quæ directè à Rege obtinentur.

Altera est eorum, quæ sine Regis assensu conceduntur

per feudatarium cum jure adohæ, & servitio feudali, & hæc nullam habent quaternati nuncupationem, sed vocantur feuda plana, & de tabula, feudalem tamen naturam adhuc retinentia, feudalibusque legibus juxta veriorem opinionem regulanda ob adoham, & servitium feudale.

Tertia demùm est eorum, quæ dantur per feudatarium, absque Regis assensu, & absque feudali servitio, vel adoha, sed sub annua præstatione pecuniæ, vini, vel carnis, &c. & hæc dicuntur plana, & de tabula simpliciter, nullam feudalem naturam habentia, sed jure meri allodii regulanda, & istæ duæ ultimæ species, verè non dantur in aliqua parte, vel membro feudi, sed solùm in excadentiis, quæ magis inter fructus computantur, quia in Regno sine Regis assensu non possunt feudatarii subinfeudare, ut benè post antiquiores ab eis deductos de dicta distinctione agunt Rovit. *decis.* 42. *& super pragm. in rubr. de feud.* & Capyc. Latr. *d. consult.* 74.

In prima igitur specie subfeudi concessi cum Regis assensu, intrat quæstio, an dictus assensus quaternet feudum, itaut reddat feudum verè quaternatum, quod idem est, ac directum, & in capite, tam ad effectum servitii, quàm devolutionis, &c. & Isernia *in Constit. Regni, quæ incipit*, si quis Baro *sub tit. de donatario, & in c.* 1. *§. similiter, de Capitan. qui Curiam vendidit, num.* 21. *dicit* (sunt verba præcisa) *quod si Baro concedit feudum alteri cum assensu Regis, ut ab eo & sub eo teneatur, iste* qui *recipit, fiet Baro, nam Regis assensus quaternat feudum, cùm Rex confirmans videatur dare.*

Super istorum verborum intelligentia, satis certant inter se Regnicolæ, ut post alios ab eis allegatos Aponte *in reper.* 14
feudal. impress. post ejus decisiones lectione prima, à num. 75. *ad* 100. Rovit. *in rubr. de feud. à num.* 49. *ad fin.* Capyc. Latr. *de consult.* 74. ex quorum dictis liquet, esse distinguendum, quod aut Baro cum Regis assensu subinfeudat partem, vel membrum feudi, nihil pro se reservando, quia scilicet non dicat, *quod recipiens ab eo, & sub eo tenere debeat*, & tunc omnes concordant, illud subfeudum effici feudum quaternatum, & in capite, tamquam immediatè concessum à Rege per actum occultum refutationis, & novæ concessionis, quia fingitur feudatarium illam feudi partem, seu membrum dismembrasse à suo corpore, ac refutasse Domino, qui per assensum habentem vim Investituræ subinfeudato concesserit, ut benè Rovit. *num.* 56. & 83. Capyc. Latr. *d. consult.* 74. *num.* 69. *& in fine, qui num.* 112. ex Camerario in individuo exemplificat, ubi datur certa quota, vel res, quæ subsit Curti alicujus feudi; & quod subfeudum possit effici feudum in capite à suo priori feudo separatum, Cumia *de succes. feud. verbo subfeudatar. n.* 11.

Aut Baro cum Regis assensu concedit subfeudum, reser- 15
vato sibi servitio, & cum clausula, *quod recipiens ab ipso, & sub ipso, sive sub Rege, & sub ipso teneat*, & tunc intrat inter eos discrepantia, super qua protestabar meum non esse proferre judicium, quia extra casum quæstionis, super quo strictè stylus est Curiæ disputandi; sed verior videbatur opinio volentium, subfeudum remanere in sua specie, & non effici feudum, quia resistit voluntas concedentis, assensum verò Regis non inducere veram, & propriam quaternationem, sed secundùm quid, quia scilicet non habeat vim Investituræ, sed solùm removeat obstaculum prohibitionis, quam in Regno habent Feudatarii de subinfeudando, ut per Rovit. & alios ubi suprà, ac ita reducendo materiam ad compendium, de Marin. *resol. quotid.* 126. *num.* 84. *& duobus seq. lib.* 1.

Dabam in hoc exemplum practicum in similibus terminis 16
Episcopatuum, & Diœcesum spiritualium, quamdam similitudinem cum feudis habentium. Si enim Episcopus (quem Baroni, & Feudatario assimilamus) de consensu Papæ quem assimilamus Regi) concedat alicui Prælato inferiori jurisdictionem, & regimen alicujus Oppidi ejus Diœcesis, reservata sibi lege Diœcesana, & superioritate, itaut ab ipso, & sub ipso teneat, utique iste inferior Prælatus, quem subinfeudato assimilamus, dicitur derivans ab Episcopo, quem in authorem, & Dominum immediatum agnoscit, non autem Papam, cujus assensus non causat dicti Oppidi dismembrationem à Diœcesi, neque erectionem loci nullius stantis de per se, sed solùm facit suam operationem removendi obstaculum, resultans Sacris Canonibus, & ab extravag. *ambitiosæ*, hujusmodi concessiones Episcopis interdicentibus. Sed si Episcopus aliquem locum Diœcesis concedit inferiori Prælato, cum omnimoda Jurisdictione, ac liberatione à quocumque suo jure, & lege Diœcesana, & Papa desuper præstat assensum, quinimò novum ex integro concessionis privilegium tribuit, tunc iste inferior Prælatus dicitur effici ordinarius in capite,

independens ab Episcopo, & immediatè Papam agnoscens, juxtà casum *decis.* 54. Martini Andreæ cum aliis, *quæ in materia habentur in Toletana Jurisdictionis sub tit. de Jurisdictione, & in plerisq; aliis eod. titul.*

Applicando igitur ad casum, Maximilianus cum verbis, & clausulis amplissimis, cessit cuicumque suo juri super his terris competenti, easque penitus ab onere, & servitio feudali liberavit, nihil prorsus sibi reservando, & quod magis est, Dominus directus non processit per viam simplicis assensus habentis vim tacitæ, & implicitæ Investituræ, sed per viam Investituræ novæ tamquam ex integro, ipsomet Maximiliano sciente, procurante, & approbante. Unde nimis clarum videbatur versari in prima parte distinctionis, quinimò in terminis fortioribus, atque hoc subfeudum effectum esset feudum directum, & immediatum,

Hæc autem reputata fortè fuerunt Advocatorum subti- 17
litates, unde, ut liquet ex decisione desuper edita, non fuit ad ea reflexum, sed procedendo cum supradicto tertio motivo deficientis voluntatis deducto *ex dicta theor.* Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres* (super qua solùm his peculiaribus terminis feudalibus non deductis in præcedentibus disputationibus restricta erat difficultas,) recedendo à dicta prima decisione. *sub die* 10. *Martii* 1662. coram eodem Cerro, responsum fuit pro Duce, ut ei tamquam subinfeudanti, & Domino immediato hoc subfeudum apertum esset, quasi quod eatenus Maximilianus juri suo cesserit, ac bona liberaverit, quatenùs etiam Dominus directus liberaret, itaut penitus allodialia remanerent, unde cessante hoc secundo præsupposito, visum fuit cessare voluntatem, atque ita evitari necessitatem discutiendi altiorem materiam, de qua suprà.

Ego tamen, non ad causæ affectionem, sed ad solam veri- 18
tatem reflectendo, adhuc subsisto, parùm congruam credendo applicationem supradictæ theor. Bart. quam aliàs censeo verissimam, *ut in dicta Romana, seu Urbevetana successionis sub tit. de fideicommissis, ac etiam sub altero de renunciationibus, ubi de illa frequenter, & sub tit. de emphyteusi*; Bartolus enim loquitur de illa cessione, in qua persona Domini non est admixta, ideòque sola ipsius Feudatarii, seu utriusq; contrahentis, nempè dantis, & recipientis, verisimilis voluntas spectatur, secùs autem ubi accedit factum positivum Domini de directo contrarium dictæ verisimili, sed tacitæ, & implicitæ Vassalli intentioni, quia in his materiis feudalibus non spectatur partium voluntas implicita, seu etiam explicita Domino ignota, sed solùm attenditur nudum factum, prout Domino innotescit, & prout ipse approbavit, cùm tres sint contrahentes, nempè dans, recipiens, & Dominus,

Unde propterea in feudis non intrat titulus *plus valere* 19
quod agitur, quàm quod simulatè concipitur, sed attenditur nudum factum, prout est in sui facie extrinseca, itaut si Titius de sua pecunia velit sibi verè feudum acquirere, simulatè tamen supponat personam Sempronii, cui Dominus investituram concedat, Sempronius, non autem Titius erit Feudatarius, non curata diversa voluntate partium, ut benè probant Aponte *cons.* 45. *ex num.* 14. *lib.* 2. Galeot. *libr.* 1. *controv.* 28. *ex numer.* 17. de Marin. *lib.* 2. *resol. quotid.* 38. *per tot.* Merlin. *lib.* 2. *contrv.* 67. *n.* 17. Capyc. Latr. *decis.* 168. *numer.* 45. *& seqq.* Et agnovit etiam Rota in *una Rossanen. Decimarum* 18. *Junii* 1642. coram Bichio, quamvis in præcedentibus illius Causæ disputationibus ista propositio nova, & dura videretur, quæ decisio registratur per Marin. *dict. resol.* 38. *& decis.* 100. *p.* 9. *rec.*

Idque habemus quotidianum in Curia in materia offi- 20
ciorum, quia licèt ille, qui dat pecuniam pro officio emendo in personam alterius cum ampla reservatione Decreti, verè sibi illud acquirere velit, atque ipse remaneat pretii Dominus, habeatque etiam facultatem vendendi, *ut frequenter sub tit. de Regalibus ad materiam officiorum*, itaut persona, sub cujus nomine officium emitur, sit in effectu simulata, attamen officium residere dicitur in ista persona, & hic dicitur Officialis, per cujus obitum, vel delictum illud vacat.

Ita pariter in Beneficiis, si possidens plura beneficia, unum eorum, seu unius membrum, vel granciam alteri resignat, & Papa tamquam per viam novæ collationis dictum beneficium, seu granciam resignatam resignatario confert, utique non spectatur qualis fuerit resignantis, vel resignatarii voluntas Papæ ignota, & per eum non approbata, cùm similibus.

Omnisque difficultas cessare videbatur ex subsequuta 21
longæva, & reiterata observantia, quia spatio ferè unius sæculi, in tot sequutis istorum bonorum transmutationibus de una manu ad alteram, semper Episcopi tanquam Domini directi assensus requisitus, ac præstitus fuit, & ab eodem concessæ fuerunt renovationes, seu novæ investituræ, numquam verò Dux tamquam Dominus mediatus fuit recognitus, quæ observantia tamquam legitima interpres satis est spectanda, ut ultrà generalia satis nota, in his precisis terminis subfeudi transeuntis in feudum, Bilotta *conclus. feudal.* 44. *numer.* 9. Capy. Latr. *d. consult.* 74. *in fine*.

Et quamvis replicaretur, Dominum non posse alterare antiquam feudi naturam, ac tollere jus ex prima Investitura agnatis quæsitum, replicabam tamen, id rectè procedere juxtà juris regulas, non autem attenta particulari limitatione, ex consuetudine inducta in his feudis, ut sint de Domini assensu in prejudicium agnatorum alienabilia.

Si enim de assensu Domini potuit feudum in toto, vel in parte omninò alienari, non videtur, cur ita non potuerit Domino refutari, ut iste tamquam feudum in capite à primo dismembratum, alteri suprà concederet.

SUMMARIUM.

1 *De hujus causæ decisionibus, ubi sint impressæ.*
2 *In quibus feudis procedendum sit cum regulis feudalibus,*
3 *Feudum importat veram militiam ad plures effectus.*
4 *Qui possint hodie concedere feuda vera, & propria.*
5 *De renunciatione feudi, cui suffragetur, & quando excludat renunciantem.*
6 *De feudis, eorumque variis speciebus.*

ANNOT. AD DISC. VII.

ALiquæ ex prioribus decisionibus editis pro hac parte, 1
quæ in discursu enunciantur, fuerunt postmodum impressæ *in par.* 12. *recent. decis.* 115. *&* 429, posterior autem, quæ prodiit in contrarium favore subinfeudantis contra Dominum, habetur impressa *p.* 13. *recent. dec.* 409, & apud Torr. *de pact. futur. success. decis.* 89. ubi studiosus videre poterit, an illa satisfaciat nec ne motivis, & rationibus, de quibus in hoc discursu.

Est benè verum, quod, ut advertitur etiam infrà, *disc.* 10, 2
& 11. *&* 13. occasione agendi de consimilibus feudis istius Ecclesiæ Mantuanæ, non videtur, quod in eis strictè procedendum sit cum illis legibus, & regulis feudalibus, cum quibus hodiè proceditur in feudis rectis, & propriis primi ordinis, & dignitatis, quæ redolent speciem principatus, cum regalibus, & cum supremo imperio, sive in aliis feudis inferioris ordinis, etiam cum imperio, & jurisdictione, sed magis limitatis, ut sunt ea feuda, quæ consistunt in locis habitatis, cum Vassallis, & cum jurisdictione, & imperio, adeout eorum possessor efficiatur Baro, & nobilis ordinis magnatitii illius principatus, quoniam licèt, juxta antiquas consuetudines feudales, attentaque feudorum introductione, seu origine, forsan iste feudorum usus, adinstar legis agrariæ verificaretur etiam in hujusmodi petiis terræ, aliisque privatis prædiis, sine Vassallis, ac jurisdictione, & imperio, adeòut darentur feuda etiam in aliqua parte Maris, vel fluminis pro jure piscandi, *ut hoc tit. disc.* 40. sive darentur etiam in aliquo redditu pecuniario, vel simili jure, juxta ea, quæ habentur infrà, *eod. tit. disc.* 42, attamen hodiè videtur, quod ex quodam recepto usu, vera, & propria feuda, quæ regulari debeat juxta leges feudorum, sint superiùs dicta, quæ conceduntur per supremos Principes, habentes principatum jure pleni, ac liberi allodii, sive etiam jure feudi regalis, & dignitatis, eorumque concessio sit cum jurisdictione, & imperio in Vassallos, ut suprà; adeòut feudatarii efficiantur Barones, ac Milites, & nobiles primi ordinis, non autem hujusmodi prædiis rustici, quæ conceduntur à viris privatis, vel etiam ab Ecclesiis inferioribus, earumque Prælatis, cùm revera potiùs redolere videantur quandam speciem emphyteusis, seu livelli, retinendo solùm antiquam consuetudinem super nuncupatione, juxta ea, quæ habentur etiam in feudis istius Ecclesiæ, *d. disc.* 10. 11. *&* 53. ac etiam *disc.* 35. *&* 39. *& in aliis*.

Idque ex ea congrua ratione, ponderata infrà, *in Farfen.* 3
disc. 52. quod scilicet feudatarii verè, & propriè dicuntur milites, & nobiles primi ordinis, dum feudum redolet veram militiam, etiam ad effectum vacationis beneficiorum, vel amissionis pensionum Ecclesiasticarum, ex iis, quæ habentur *sub tit. de pension. disc.* 48. Et per consequens iste usus non est verificabilis in illis feudis, quæ concedantur per privatos, vel per Ecclesias inferiores, earumque Prælatos, dum immutato rerum statu, atque cessaris illis Italiæ motibus, ob quos, etiam privati, sive inferioris Prælati, cogebantur habere milites, & vassallos fideles, & formare exercitum saltem ob defensionem ab incursionibus, & usurpationibus, quæ

quæ tunc erant in usu, hodie jus indicendi bellum publicum, atque sibi constituendi milites, est sine dubio de regalibus majoribus, & de competentibus Principibus supremis, & potentibus, ut advertitur *d. disc.* 52. Et per consequens, clarum æquivocum videtur indefinitè in quæstionibus hujusmodi inferiorum feudorum habentium revera solam nuncupationem, & quæ in effectu non faciunt Barones, applicare rigorosos terminos feudales, sive authoritates antiquorum, vel etiam modernorum feudistarum, non reflectendo ad hanc distinctionem.

5 Circa conclusionem in hoc discursu deductam ex theorica Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig.* ut scilicet renunciatio alicui facta de bonis differentibus, non transmissibilibus ad hæredes extraneos, censeatur facta limitatè ad favorem renunciatarii capacis, ejusque successorum pariter capacium, non autem, ut his defectis persona renunciantis excludatur per alios remotiores, sive quod ita fiat locus devolutioni ad favorem Domini, habetur *actum tit. de renunciat. disc.* 4. *&* 5.

6 Et de subfeudis, eorumque diversis speciebus actum est suprà *in annot. ad disc.* 1. ubi videndum ne idem repetatur.

MUTINEN. FEUDORUM

PRO

MARCHIONE JOANNE MARIA RANGONO,

CUM

MARCHIONE FORTUNATO ETIAM RANGONO.

Casus disputatus in Consilio Mutinæ, & resolutus pro Joanne Maria.

De successione ad defectam portionem feudi, quod per plures lineas possidebatur, an æqualiter debeatur per jus accrescendi, vel non decrescendi omnibus lineis superstitibus, non curata graduum inæqualitate, vel potiùs in ea succedatur juxta ordinem proximitatis, & quomodo ista regulanda sit, an à persona ultimi morientis, vel ab illa primi acquirentis. Et de natura, qualitate, & distinctione feudorum Juris Francorum, vel Longobardorum, & quæ sint dividua, vel individua.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De effectu resultante à quæstione proximitatis, an attendi debeat illa primi, vel ultimi.*
3 *Quod attendatur illa ultimi.*
4 *De repræsentatione in feudis.*
5 *An quæ habentur de repræsentatione, vel subingressione, procedant in contractibus.*
6 *De divisione feudorum Juris Francorum, & Juris Longobardorum, eorumque respectivè natura.*
7 *In utriusque Siciliæ Regnis omnia feuda quaternata sunt Juris Francorum.*
8 *De subdistinctione feudorum Juris Longobardorum, & qualia sint dividua, qualia verò individua.*
9 *Feuda titulata, seu Dignitatis etiam Juris Longobardorum sunt individua, sed de consuetudine dividua quoad exercitium, & fruitionem.*
10 *De modo succedendi in feudis Juris Francorum.*
11 *De modo succedendi in feudis Juris Longobardorum non titulatis, & dividuis.*
12 *In materia successionis, Jus feudale nil statuit, ideò attenditur Jus commune tanquam in successione fideicommissi.*
13 *In emphyteusi non datur repræsentatio, quæ datur in feudis.*
14 *De subingressione in vim vulgaris anomala, quæ datur etiam in casu, quo cesset repræsentatio.*
15 *Ubi agitur de feudo individuo quoad substantiam, sed dividuo quoad fruitionem, ac deficit solùm aliqua portio, non intrant termini successionis, sed illi Juris accrescendi.*
16 *De Jurepatronatus, vel jure conferendi individuo.*
17 *Etiam in materia feudali, adhibendi veniunt termini beneficiales, seu Jurispatronatus, vel similes.*

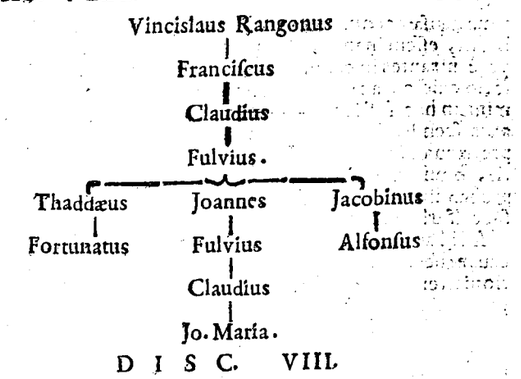

DISC. VIII.

COnsolidatis feudis aliàs cuidam Jacobino de Rangonis 1
concessis, in Vincislao in præinserta arbore pro stipite designato, & quorum concessio facta fuit in feudum antiquum, cum titulo, & dignitate Comitatus, atque divisa tractu temporis præfati Vincislai unica linea in tres Colonnellos, Thaddæi, Joannis, & Jacobini junioris ejus abnepotum, per quos eorumque filios dicta feuda æqualiter, & pro indiviso possessa fuerunt, defecta linea dicti Jacobini junioris in persona Alfonsi absque prole defecti, superstitibus ex linea Thaddæi, Fortunato quarto gradu civili distante à d. Alfonso ultimo defuncto, & ex linea Joannis, Joanne Maria in septimo, juxta præinsertam arborem, orta est inter istos controversia in Consilio Mutinæ super successione ad dictam defectam portionem, & requisitus ex parte Joannis Mariæ remotioris ad scribendum in causa tamquam Advocatus, cum sensu etiam veritatis, cum trino responso dixi æqualem esse debere successionem, non curata graduum inæqualitate, atque ita per dictum Consilium cùm justitiæ fundamento judicatum fuit, cùm subsequuto effectu, unde reflectendo etiam ad veritatem justa, & probabilis visa est resolutio.

In hujusmodi autem disputationibus, in quibus ferè omnes noti nominis Italiæ Jurisconsulti scripserunt, plerique cum copiosissimis allegationibus & apparatibus, punctum restringebant ad quæstionem proximitatis, an scilicet attendenda esset persona ultimi morientis, vel illa primi acquirentis; primo enim casu quatenùs ea proximitas attendenda esset, resultabat de plano successionem deberi soli Fortunato 2
gradu proximiori, absque eo quod Joanni Mariæ suffragari posset beneficium repræsentationis, cum ageretur de successione transversalis extra fratrum filios concurrentes cum patruis, ultra quos repræsentatio de jure non datur, secùs autem in secundo, cùm tunc agi diceretur de successione ascendentis, cujus respectu datur ræpresentatio in infinitum, ut admittunt omnes hinc inde dictam quæstionem tractantes, ac unam, vel alteram opinionem tenentes, de quibus infrà.

Attendi verò debere proximitatem seu successionis ordi- 3
nem, inspecta persona ultimi morientis, non autem primi acquirentis, nimiùm fuso calamo probare conabantur scribentes pro Fortunato, multa deducentes ex iis, quæ in consimili controversia feudali plenè scripsit Palma *cons.* 1. atque cum magna allegationum congerie omnium calculo constantissimum dicunt Amat. *resol.* 1. & latiùs Giurb. *de success. feud. §. 2. gl. 13. numer. 37. recensendo etiam numer. præcedenti tenentes contrarium*, & in materia fideicommissaria habentur super eadem conclusione collecta per Fusar. *qu.* 484. & apud Otthob. *dec.* 21. ex quibus hinc inde scribentes omnia desumebant, itaut aliqui pro Fortunato scribentes, penè volumen super hac sola quæstione ediderint, & successivè non minores voluminosæ allegationes editæ fuerint per scribentes pro hac parte pro responsione.

Prout satis copiosè ac elaboratè hincinde scriptum fuit super puncto repræsentationis, transcribendo ea, quæ in hac 4
materia habentur collecta per Marcian. jun. *disp.* 1. *cum plur. & seqq.* Galeot. *lib.* 2. *contr.* 1. *& seq.* Giurb. *d. tract. de success. §.* 2. *gl.* 1. *cum seq.* Nimium præsertim insistentes aliqui scribentes pro Fortunato proximiore, ut ea, quæ habentur de repræsentatione, seu veriùs subingressione remotioris in proximiorem gradum corruptum proprii parentis prædefuncti ex vulgari anomala, juxta theor. Bar. *in l. quamdiu n.* 10. *ff. de acq. hered.* procedant in ultimis voluntatibus, non autem in 5
contractibus, ex Bald. *in l. cum ita, §. in fideicomm. ff. de leg.* 2. allegando in id Natt. *cons.* 127. *n.* 4. Menoch. *cons.* 498. *numer.* 19. *&* 20. Valenz. *cons.* 23. *n.* 108. Rot. *dec.* 219. *p.* 4. *diver.*

Mea sententia fuit, à plerisque etiam ex nostris, fortiùs verò à contrariis reputata singularis (cujus tamen contra-

rium causæ eventus docuit,) quod omnes labores desuper habiti, essent inanes, atque à subjecta materia extranei, utpotè intrantes in casu, quo procedendum esset cum successorio edicto, ac per viam & ordinem successionis, qui termini in hac facti specie non cadebant, sed potiùs alii juris accrescendi, seu verius non decrescendi, quibus attentis, pro æquali successione Joannis Mariæ, quamvis remotioris, omnino respondendum veniebat, cujus contrarium probabilius dici debuisset, quando cum dictis aliis terminis successorii edicti procedendum esset.

Ad id autem ostendendum, & pro veritatis elucidatione causæque servitio, non autem ad ostentationem cognitionis terminorum feudalium (ut aliqui pungendo in responsionibus dicebant) censui reassumere, quo breviùs & compendiosè fieri posset, feudorum species, seu qualitates, ut cognito, in qua specie versaremur, de facili tollerentur æquivoca, in quæ ex doctrinarum indigesta congarcinatione constabat incidisse illos qui majorem eruditionis ac doctrinæ ostentationem affectaverant.

Omissis igitur aliis feudorum generibus seu divisionibus,
6 quatenus ad rem pertinet, duo dicebam esse feudorum genera, unum quod dicitur Juris Francorum, alterum verò quod dicitur Juris Longobardorum: primi generis sunt illa, quæ tam in substantia, quàm in exercitio & fruitione, sive annexam habeant dignitatem, sive non, sunt individua, non nisi in uno capite residentia, jureque Primogenituræ adinstar Regni, vel Principatus deferenda, qualia post Constitutionem incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, sunt omnia feuda vera, quæ ibi quaternata dicuntur, in Regno Neapolitano, exceptis aliquibus modicæ considerationis in Aprutio, & in Provincia Principatus citra in quadam parte, quæ dicitur Cilentum, juxta casum relatum per Donadeum de renunciatione *tom. 2. cap. 26. n. 112. cum seqq.* ut de dicta distinctione feudorum juris Francorum, & juris Longobardorum latè post alios Minadous *cons.* 1. Galeot.
7 *d. lib. 2. controv. 1. cum seq.* Marcian. jun. *disp. 2.* Ursin. *de feud. par. 2. quæst. 1. art. 1.*

Alterius verò generis feuda sunt dividua, pluribus personis eodem tempore convenientia, ut frequentiùs sunt feuda Lombardiæ, ac etiam Etruriæ, aliarumque Italiæ partium versus montes, & cujus generis, circumscripta circumstantia dignitatis, erant absque dubio feuda, de quibus agebatur.

In hoc autem secundo genere, subdistinctio est, quod aut
8 sunt feuda simplicia & regularia, nullam habentia dignitatem annexam, & sunt dividua, itaut omnes successores sanguinis feudatarii, ad illa æqualiter veniant, nulla data discretione ætatis, & Primogenituræ, ut in dictis Lombardiæ aliisque partibus propè Montes, de facto in dies practicari videmus, & qualia etiam antiquitùs fuisse in utriusque Siciliæ Regnis advertunt Minadous *dict. cons.* 1. Galeot. *d. controv.* 1. & 2. Marcian. *dict. disp.* 2. & *cæteri*, *ac habetur etiam in Panormitana, hoc eod. tit. & in decis. desuper edita, quæ habetur in calce*.

Aut agitur de feudis, titulum, seu dignitatem annexam habentibus, & tunc quoad subsantiam sunt absque dubio de jure individua, sed ex consuetudine Lombardiæ, ac aliarum Italiæ partium, sunt dividua quoad solam fruitio-
9 nem seu commoditatem, ac etiam nuncupationem, ut communis istarum regionum praxis docet, ac generaliter firmant de ista consuetudine loquentes Jo: Andr. in addit. ad Specul. *rubr. de feud. vers. non omittam*, Isernia, Bald. Belvis. Alvarot. & cæteri communiter *in l. Imperialem*, §. *præterea Ducatus, de prohib. feud. alien.* per Feder. Minad. *dict. cons.* 1. Bellon. jun. *de jur. accresc. cap. 6. quæst.* 37. Et in individuo istorum feudorum, de quibus erat controversia, firmant Alex. *cons. 6. lib.* 5. Soccin. *cons.* 68. *num.* 29. & 49. & *cons.* 262. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 298. *num.* 1. & *seqq.* Giovagnon. *cons.* 27. *num.* 11. *lib.* 1. & constabat etiam ex quadam antiqua sententia in judicatum transacta inter contendentium majores, lata de anno 1468.

Quibus ita præcognitis, quando agitur de feudis primi generis, in quibus ob omnimodum individuum, tam in substantia, quàm in exercitio, & fruitione, dari non possunt termini juris accrescendi, vel non decrescendi ad favorem portionum, tunc intrant termini successionis, cùm agatur de assequendo per unum non possessorum, totum
10 id, quod à defuncto possidebatur, & tunc adinstar successionis Primogeniorum, intrat alias nodosa quæstio, moderno tamen tempore magis elucidata, circa concursum lineæ, sexus, gradus, & ætatis, *de qua sæpius sub tit. de fideicom. præsertim in alia Mutinen. Majoratus Corrigiarii*, & post Ursinum, & alios, Marcian. *disput. 1. & sequent. ac etiam habetur hoc eod. tit. in Panormitana Principatus Buteræ*, & *aliis*.

Extranei verò sunt isti termini à causa controversiæ, proindeque inani labore torqueri, atque de claro æquivoco convinci dicebam scribentes hinc inde, allegando in id, Giurbam, Ursinum, Amatum, Marcianum, & Galeotam ubi suprà, & alios apud eos collectos in materia successionis vel repræsentationis, aut subingressionis, quoniam totum extra causæ opportunitatem, & in casu diverso, atque exinde advertebam resultare, quod apud utriusque Siciliæ versatissimos feudistas, non de facili casus præsentis controversiæ tractatus reperiatur, cùm omnia illa feuda, vel per dictam Constitutionem incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, utrique Regno communem, vel ex consuetudine, effecta sint omninò individua, & Juris Francorum, quamvis antiquitùs, etiam titulata essent dividua, & ad normam Longobardorum, cum illa, quæ adhuc dictam antiquam naturam ut supra retinent, sint rara, & modicæ considerationis.

Quando verò agitur de feudis secundi generis Juris Longobardorum, regulariter, & de sui natura ut supra divi- 11
duis, & tunc cessante Feudatario sine prole, duplex quæstio exoriri solet, una inter agnatos legitimos successores, & Dominum directum, sive ad effectum devolutionis in parte defecta, sive ad effectum necessitatis petendi novam investituram, ad quem præsertim effectum distingui solet inter feudum novum, & antiquum, ac etiam inspici, an agnati veniant jure successorio, vel per jus accrescendi, de quibus benè cæteris allegatis agit Bellon. jun. *d. tract. de jur. accresc. cap. 6. qu.* 37. sed de ista pariter superfluum erat agere utpotè extra casum.

Altera verò inter ipsos agnatos, contendentes de successione, à qua unus alterum excludere prætendat, & tunc pariter duo casus subdistinguendi sunt, unus est, ubi feudum, cujus successio aperta est, possidebatur totum per defunctum, itaut illud per nullum contendentium in aliqua quota possideretur, sed omnes veniant agendo ad rem novam, sive ubi agitur de feudo verè dividuo, tam quoad exercitium, & commoditatem, quàm etiam quoad substantiam, itaut portio defecta omninò separata esset, & considerabilis tanquam stans de per se; alter verò, ubi agitur de feudo dignitatis individuo quoad substantiam, quamvis dividuo quoad exercitium, & quod possideatur per plures lineas, seu colonnellos ab eodem stipite provenientes, quarum una defecta, agatur inter superstites alias portiones possidentes, ad dictam portionem defectam concurrentes.

Primo casu, verè & propriè, intrant termini successionis, circa quam receptum est, jus feudale nil desuper statuisse, ideoque materiam regulandam esse cum terminis 12
juris communis, tam in ordine ad repræsentationem, quàm subingressionem, ac alia, quæ præsertim habentur in materia fideicommissaria, cum qua hujusmodi successio regulanda est, ut post antiquiores advertunt Rosental. *de feud. cap. 7. conclus. 57.* Galeot. *d. controv. 1. cum seq.* Ursin. *de feud. p. 2. qu. 4. & 6.* Giurb. *dict. §. 2. gloss. 1. & 3. cum seq.* Marcian. *dict. disput. 1. cum seq.* & qualis ordo succedendi sublatus non videtur, per tex. *in cap. 1. de natura successionis feudi*, ut ex Isernia, & aliis veriùs probant Mant. *de tacit. lib. 23. tit. 28. num.* 41. Giovagn. *cons.* 24. *num.* 34. & *seqq. lib.* 2. & cæteri, de quibus suprà.

Nil obstantibus suprà motivatis ex Bald. *in l. cùm ita*, §. *in fideicomm. ff. de legat.* 2. Natt. *cons.* 127. & aliis allegatis super repræsentatione non danda, nisi per ultimam voluntatem, quoniam id procedit in contractu emphyteuti- 13
co, in quo non datur repræsentatio, ex plenè deduct. per Capyc. Latr. *decis.* 126. & *sæpè in sua materia sub tit. de emphyt.* & in quibus terminis loquitur *d. dec.* 219. *part.* 4. *diverse.* sed in feudis veritas est in contrarium, Ursin. *de succes. feud. part. 1. qu. 5. art. 1. num.* 11. & 12. Rot. *dec.* 516. *n.* 2. *par.* 4. *recent. tom.* 3. cum aliis suprà; unde in hoc æquivocarunt Natta, Menoch. & cæteri.

Atque istis terminis retentis, qui revera neque erant nostri, non potuisset Jo. Maria remotior prætendere æqualem concursum cum Fortunato proximiore jure repræsentationis, quoniam agebatur ultra fratrum filios, dum juxta magis communem, & receptam, proximitas metienda est ex persona morientis,

Dicebam tamen scribens ad causam, adhuc venire posse jure subingressionis in locum Fulvii ejus patris, jure vulgaris anomalæ, juxta firmata per Rot. *decis.* 96. post Merlin. *de le-*

gitim. & dec. 198. *part.* 4. *recent. tom.* 2. Peregr. *cons.* 20. *lib.* 2. & *cons.* 58. *lib.* 4. *cum aliis in alia Mutinen. fideicom. de Rangonis inter easdem partes, sub tit. de fideicommissis*, quasi quod sufficiat esse proximior in propria linea, ut ita omnium linearum æquè vocatarum successio detur; verùm de motivi relevantia dubitabam, dum juxta præinsertam arborem non agebatur de pluribus lineis ab initio constitutis, juxta dictam aliam controversiam fideicommissariam, quo casu dicta conclusio intrat, sed de unica, juxta discursa *in Reatina fideicommissi de Vecchiarellis*, *in Ravennaten. fideicommissi de Rasponis*, & *in aliis sub tit. de fideicommissis*; parum verò referebat desuper immorati, dum neque eramus in casu.

In secundo autem casu suprà distincto (qualis erat pro-
15 prius, & præcisus nostræ quæstionis) quod scilicet ageretur de feudo antiquo, & dignitatis, quoad substantiam individuo, per plures ejusdem lineæ Colonnellos in exercitio, seu fruitione, juxta dictam Lombardiæ consuetudinem, pro communi possesso per quotas, seu portiones, quarum una defecerat; & in isto absolutè dicebam omnia præmissa extranea esse, ac potiùs verè & propriè intrare illos terminos juri accrescendi, seu veriùs non decrescendi, quos habemus in jurepatronatus, vel jure conferendi, aliisque similibus juribus habitu individuis, & quæ residentes
16 pænès omnes insolidum, diviso solùm exercitio, ex deductis per Bellon. *d. tract. c. 6. qu.* 48. *ac eadem qu.* 37. & *frequenter, in sua materia sub tit. de jurepatronat.* & *benè ad rem in Imolen. Decanatus* coram Verospio *decis.* 47. post Fondut. *de pension. alias decis.* 254. *part.* 11. *recent.*

Si ergo feudum tamquam individuum residet pænès omnes possessores insolidum, diviso solùm exercitio, seu commodo, sequitur, quod unus ex eis deficiente, superstites defectam portionem non habebunt jure successionis, ac novæ acquisitionis, sed per jus non decrescendi, per quod uno remoto, exercitium, seu commodum, aliàs in plures divisum, ita pinguius remanet pænès pauciores, adinstar fructuum, seu distributionum massæ alicujus Collegii, dividendæ inter decem Canonicos, quia si duo, vel tres Canonicatus vacant, ceteri obtinent per istorum remotionem pinguiores partes; sive adinstar trium accumbentium in unica mensa habente cibos inalterabiles omnibus communes, quia si unus deficit, illi cibi, qui serviebant tribus, deservient duobus cum lautiori usu; dando etiam exemplum tutelæ, vel jurisdictionis pluribus demandatæ, quia uno cessante, totum jus remanet, non jure novæ delegationis, imò neque jure veræ accretionis, sed per remotionem unius pænès superstites, & hic videbatur casus præcisus.

Cùm enim utraque linea, seu uterque Colonnellus pariformiter suas commodi portiones possideret cum defuncto, idcirco accretio perneccesse equaliter facienda erat aliis portionibus, non autem personis, cùm jus accrescendi detur inter portiones, non autem inter personas, atque portio portioni accedit, non personæ, neque è converso dabatur legalis ratio, vel authoritas, quæ probaret, cur ex tribus æqualibus portionibus rei individuæ, & pro communi possessæ, portio deficiens, uni & non alteri portioni accrescere deberet.

Mirabantur aliqui de partibus in contrarium scribentes, quod ego ad causam applicarem terminos prorsus extra-
17 neos jurispatronatus, vel juris conferendi, ac distributionum, cum similibus; sed insipida videbatur admiratio, tum quia magis proximi termini non videntur ad rem deducibiles, tum etiam quia feudistæ quoque eisdem terminis utuntur ad explicandam materiam feudalem, ubi agitur de feudo individuo, cujus exercitium, seu commodum pluribus convenire valeat, ut liquet ex eod. Bellon. jun. *d. q. 37. c. 6. n. 63. & seq. præsertim n. 76.* & Rosental. *c. 6. conclus. 76. n. 4.* atque doctus feudista Rovit. *pragm. 1. de titulorum abusu, n. 80. & seq.* in ea quæstione, an plurium feudorum concessio per unicam investituram importet feudorum unionem, utitur terminis beneficialibus, & Salgad. *in Labyr. cred.* agendo de majoratibus, & primogeniis Hispaniæ, passim utitur terminis beneficiorum, quibus frequenter utimur in materia Officiorum, & locorum Montium, *ut in sua materia sub tit. de regalibus*; & è converso in materia pensionis Ecclesiasticæ, rectè licet uti terminis feudalibus, *ut in sua materia sub tit. de pensionibus*, *præsertim in Albanen.* & *in Melphiten.* quinimò in hoc modo arguendi, seu inferendi à similibus (ut dicere solebat insignis J.C. & in Advocatione Magister meus Andosilla) verè, & propriè consistunt legalis eruditio, & ingenium, quàm in fastidiosa indigesta congarcinatione allegationum, quæ potiùs improbum transcriptoris la-

borem continere videntur, cùm frequenter ex centum authoritatibus, vix decem, vel quinq; benè inspectis diversis casuum circumstantiis, faciant ad rem, & quandoque nullæ.

SUMMARIUM.

1 *De aliis authoritatibus, quæ habentur in ista controversia.*
2 *De divisione feudorum, eorumque specie.*
3 *De materia individuitatis feudi, ejusque effectibus.*
4 *De præeminentiis inter plures ejusdem feudi possessores.*
5 *Laudatur decisio turnaria.*
6 *Turnarius dicitur habere totum jus.*
7 *Feudum est homo mutus, & surdus, qui operatur per Organum feudatarii.*

ANNOT. AD DISC. VIII.

ULteriorem disputationem ista quæstio non habuit, atque decisio in discursu enunciata, favore remotioris, qui admissus fuit ad concursum æqualem cum proximiori ratione habituali individuitatis, suum effectum sortita est.

Ea verò quæ in ista disputatione fuerunt hinc inde dedu- 1
cta, habentur registrata inter *Consultationes Mansii postmodum editas, consult. 84. cum pluribus seqq.* lib. 1. ex quibus illis, qui rectè calleant materiam feudalem, patebit quàm nimis perscribentes hinc inde devagatum fuerit in superfluitatibus, pro consueto moderno damnabili usu, cùm causa ad duos punctos nimis breves restringeretur, illum scilicet individuitatis feudi, & alterum concursas linearum; reliqua verò continent paleam, & superfluitates absque culpa dicti scriptoris, qui coactus fuit respondere iis, quæ in contrarium deducebantur; opus verò fuit præter stylum, ac genium, scribendo in ista causa reassumere cum aliqua evagatione terminos, seu diversas species feudorum dividuo- 2
rum, & individuorum, seu juris Franchorum, & Longobardorum, & super quo etiam nimium se diffundit amicus meus Boscolus *controvers. feudali, edita occasione casus, de quo infrà, disc.* 12. *registrata in hoc. eod. tit.* ut ita scilicet tollerentur æquivoca, cum quibus aliqui scribentes procedebant, confundendo unam speciem cum altera.

Et de hac individuitate ejusq; effectibus agitur apud Ma- 3
rin. *in addit. ad Reverter. decis.* 536. *ac etiam in adnot. seq.* Illud advertendo, quod omninò verior videtur opinio, ut hæc individuitas in Regnis utriusque Siciliæ provenerit à consuetudine potiùs, quàm à Constitutione *Constit. divæ memoriæ*, ut alia opinio credit, dum in alia Constitutione ejusdem Federici II. incipiente, *Comitibus*, quæ fortè est anterior ista, natura jam supponitur introducta.

Post sopitam verò istam controversiam, alia exorta fuit inter Jo: Mariam juniorem, pro quo scripsi, & Bonifacium filium Fortunati, in materia præeminentiæ, seu præceden- 4
tiæ in modo subscribendi literas, vel provisiones, concernentes regimen, & administrationem hujusmodi feudorum pro commodiori, magisque pacifica eorum fruitione, & exercitio jurisdictionis, dum commodam non recipiebant divisionem, unde propterea remanentibus indivisis pro meliori administratione, tollendisque inconvenientibus, quæ aliàs ex promiscuo exercitio oriri poterant in executionem cujusdam laudi, deventum est ad conventionem, ut gubernium, sive administratio per quamdam speciem turni, alternatis annis, vel temporibus, per unum tantùm fieret, ita tamen, ut aliqua graviora negotia non explicarentur, nisi cum consensu, & participatione consortium; hisque sic stantibus, quando gubernium, & administratio erat pænès Marchionem Jo: Mariam juniorem, prætendebat Marchio Bonifacius, filius Fortunati etiam natu major, quod in illis actibus, in quibus ipse consensum præstare debebat, subscribere priùs deberet pro ea præeminentia, quam sibi præbebat major ætas; quare desuper ex parte Jo: Mariæ consultus, respondi contrarium verius videri, quod scilicet ista prærogativa subscribendi priùs spectaret ad Jo: Mariam, pænès quem tunc erant gubernium, & administratio feudi, & jurisdictionis.

Admittendo siquidem prærogativam resultantem ab ætate, dicebam, illam procedere, quando ageretur de jure coæquali, quod per omnes fratres, vel consortes, æquè principaliter exerceretur, cùm tunc dicta prærogativa attendi deberet, ut praxis universalis docet in actibus capitularibus, vel collegiativis, qui admittant concursum omnium de Capitulo, vel de Collegio, & quando sint actus individui, non explicabiles, nisi per unam personam, tunc illi explicari debent per natu majorem, ut in proposito re-

tentionis clavium, vel scripturarum, & similium actuum, habetur per Perr. de Ubald. *de fratr. par.* 11. *numer.* 22. Michalor. *eod. tract. part.* 3. *cap.* 37. Cavalcan. *decis.* 25. *de contract. part.* 2. *num.* 17. Amendol. ad Franch. *decis.* 386. ubi etiam *Modernus elaboratus de Luca in addit.* aliqua ad rem adducit; ac etiam conferunt quæ habentur *sub tit. de præemin. disc.* 19. *cum seqq.* circa functiones capitulares individuas, explicandas à prima dignitate, sive à Decano, cum similibus.

Secùs autem, ubi actus in re communi, ex conventione,
5 vel consuetudine pro meliori exercitio, ut occurratur discordiis, & inconvenientibus, explicatur per unum ex pluribus alternatim, seu ordine turnario, qui ordo in jure potiùs est commendabilis, juxta ea, quæ circa hujusmodi turnariam divisionem juris conferendi beneficia, vel officia inter Canonicos ejusdem Capituli habentur *decis.* 14. *par.* 12. *recent.* & in aliis pluries, & de eadem turnaria divisione inter compatronos in exercitio juris præsentandi, habetur *sub tit. de jurepatronat. disc.* 41. ubi concordantes.

6 Tunc etenim ille, qui ex hoc turnario jure, vel ordine actum explicat, habetur tamquam solus, & dominus, penès quem exercitium illius juris integrè fuerit consolidatum, illo habitualiter residente penès omnes, quorum vice, & nomine actus explicari dicitur, & consequenter pro illo tempore ille dicitur solus dominus, & feudatarius, qui perficit, & informat actum, subscriptio autem consortium in aliquibus negotiis gravioribus, ex conventione adhibenda, pro eorum scientia, & consensu, ad effectum occurrendi præjudiciis, redolere videtur quandam speciem consilii, & illius subscriptionis, quam faciat in sententiis, vel decretis assessor, vel consultor, & sic accessoriè, vel famulativè.

Atque ad idem considerabam pluries insinuatum assumptum feudistarum, desumptum ex celebri dicto Glossæ feu-
7 dalis Matini de Caramanic. quod feudum dicitur homo mutus, & surdus, aliaque membra habens impedita, unde propterea indiget adjutore, qualis est feudatarius, per cujus organum explicat illos actus, quos per se ipsum explicare non potest, tamquam per ejus tutorem, & curatorem, eo modo, quo habemus in amentibus, vel in pupillis; & per consequens stante ista turnaria divisione, ille ad quem pro suo tempore pertinet hæc administratio, dicitur tutor, vel adjutor feudi, ejusque organum, vel instrumentum immediatum, interventus autem aliorum est per accidens, & mediatus pro conservatione præjudiciorum, atque, ut dictum est, in figura assessorum, seu consiliariorum; incertus est autem hujus controversiæ exitus; debeo tamen credere, quod fuerit juxta præmissa; atque super his edidi quoque discursum pariorem in sua sede *sub tit. de præeminent. disc.* 47.

MUTINEN. FEUDI
PRO FELICE, ET SEBASTIANO DE MONTECUCOLIS SECUNDOGENITIS,
CUM JO. BAPTISTA FRATRE PRIMOGENITO.

Responsum pro veritate extra Curiam.

An & quomodo feudum dividuum, quod dici solet juris Longobardorum, possit per feudatarium de Principis consensu erigi in primogenituram, ac effici feudum individuum in præjudicium agnatorum.

Erecta super feudo dividuo, dignitate Ducis, Comitis, vel Marchionis de sui natura individua, num alteret naturam feudi, ac illud faciat individuum, vel solùm ipsa dignitas prærogativam habeat primogenituræ, feudo remanente in sua natura antiqua.

Feudum novum permutatum cum feudo antiquo, seu in illius locum subrogatum; an dicatur novum, vel antiquum, & quid si hujus novi valor longè excedat illum antiqui, an in hac parte excedente dicatur feudum novum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Feudum novum pacti, & providentiæ potest per primum acquirentem titulo oneroso, erigi in primogenituram.*
3 *Quod declaratur, quatenus sit pater habens in potestate, & non accedat donatio ab initio invalida.*
4 *Secus, ubi primus acquirens est titulo lucrativo, quod etiam declaratur.*
5 *Feudum antiquum hæreditarium potest erigi in primogenituram, quod etiam declaratur.*
6 *Quid in feudo mixto, distinguitur.*
7 *Antiquum pacti, & providentiæ erigi non potest in primogenituram per eum, qui non sit primus acquirens titulo oneroso.*
8 *Quid accedente Principis assensu.*
9 *Feuda dignitatis an erigi possint per Principes feudatarios.*
10 *An feuda dignitatis in Lombardia sint individua.*
11 *An & quando dicatur constare de voluntate Principis erigendo dignitatem in feudo, illud facere individuum, & jure primogenituræ, vel quod potiùs id procedat in dignitate, non immutata natura feudi.*
12 *Ubi feudum antiquum per erectionem novæ dignitatis immutat naturam, dicendum venit in hac nova specie tamquam feudum novum.*
13 *Titulus, seu dignitas, an & quando sit realis, vel potiùs personalis.*
14 *Nova qualitas addita feudo antiquo, an faciat illud novum in omnibus, vel potiùs in parte qualificata.*
15 *Feudum loco alterius antiqui subrogatum, an & quomodo ejus naturam assumat.*
16 *Additamenta, vel melioramenta facta feudo antiquo, etiamsi sint inseparabilia, itaut efficiantur feudalia, attamen illorum pretium dicitur esse in hæreditate allodiali meliorantis.*
17 *Impensum à patre pro emendo titulo, vel dignitate, an à primogenito veniat communicandum filiis secundogenitis, itaut dicatur esse in hæreditate allodiali.*

DISC. IX.

POssidens Comes Franciscus de Montecucolis Comitatum Semesii, hujus domus feudum antiquum pacti, & 1
providentiæ, cum titulo Comitatus, de anno 162*6.* obtinuit à Duce Mutinæ ejus Principe erectionem hujus Comitatus in Marchionatum pro se, ejusque filiis, & descendentibus masculis in infinitum, cum ordine tamen primogenituræ, & pro solis primogenitis, & de anno 1630. permutavit dictum feudum Semesii cum majori, & magis pretioso feudo Guigliæ tunc vacante, ad Cameram Ducalem devoluto, refusis scut. 44. m. cum declaratione, ut istud loco illius subrogatum censeri debeat; unde mortuo dicto Francisco, superstitibus Marchione Joanne Baptista primogenito, ac Felice, & Sebastiano secundogenitis, pluribusque controversiis inter ipsos exortis, super duobus præsertim ad istorum instantiam pro veritate consultus fui.

Primò nempè, an eorum pater potuerit dictum antiquum feudum Semesii pacti, & providentiæ, in eorum præjudicium erigere in primogenituram, & an voluerit, &

Secundò, an dictum feudum Guigliæ per eorum Patrem ut suprà acquisitum, & loco feudi antiqui Semesii subrogatum, dicendum esset antiquum, vel novum, etiam in ea parte, qua istius valor illius valorem excedit.

Quoad primum, quidquid dixerint aliqui consulentes, qui affectioni, vel pecuniæ inserviendo, veritatem inquirere non curarunt, dicebam resolutionem pendere ex vera, & recepta distinctione, quod aut agitur de feudo novo, aut de antiquo; in novo subdistinguendum est, an quæsitum sit titulo oneroso, vel lucrativo; si enim est titulo oneroso, quamvis formam pacti, & providentiæ habeat, verius est primum disponentem in ejus filiorum, aliorumque descendentium præjudicium posse primogenituram constituere, quia posset (remoto obstaculo resultante ex prohibitione Domini) disponere in totum, cùm tunc filii, ac descendentes, potiùs ex providentia, & donatione Patris acquirentis, quàm ex munificentia, & liberalitate concedentis acquirere dicantur, unde quoad eos est species peculii profectitii, sive donationis inter patrem, & filios, quandocumque revocabilis, ut plenè firmant Surd. *consil.* 351. *numer.* 24. *& seqq.* Panzirol. *cons.* 1. Rovit. *pragmatt* 1. *de titulorum abusu, numer.* 126. *& seqq.* Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gloss.* 8. *numer.* 45. *& seq.* Rosental. *de feud. cap.* 7. *concluf.* 7. *per tot.* Rota *decis.* 50. *numer.* 2. *part.* 6. *recent.* & receptam admittit Capyc. Latr. *consult.* 23. *num.* 6. *cum seq.* (licèt contrariam aliquibus cumulatis dicat in puncto juris veriorem) quod etiam in terminis emphyteuticis, à quibus sæpè argumentum procedere solet, latè firmatur per Rotam apud Merlin. *decis.* 699. *aliàs* 741. *part.* 4. *recent. tom.* 3. *decis.* 111. & 166. *part.* 11. & frequenter in aliis, cùm sit conclusio quotidiana, de qua etiam *in Parmen. feudi hoc eod. tit.*

Quatenus tamen primus acquirens sit pater, filios alioque ab eis descendentes habens in potestate, itaut intret dicta ratio peculii profectitii & prohibitæ donationis; ubi 3
enim est extraneus, pro aliis puta collateralibus acquirens, vel mater aliique ex latere materno ascendentes, in quibus dicta ratio prohibitæ donationis cesset, sive etiam si investitura taliter concepta sit, quod filiorum ac descendentium vocatio ex parte acquirentis juramento promissorio, aut aliàs ita munita sit, quod donatio inter Patrem & Filium reddatur de jure valida, bonaque donata transire faciat in peculium adventitium, cùm tunc urgente motivo irrevocabilitatis, videatur posse dubitari, ex iis, quæ de primo acquirente pro collateralibus habentur apud Rosenthal. *de feud. c.* 6. *concluf.* 69. *n.* 29. *& seq. & in glos. lit. hh.* & de acquisitione per patrem cum juramento habetur *in Bonon. fideic.* 13. *Junii* 1652. Dunozetto, *quod declaratur in dicta Parmen.* quod tamen in præsenti opus non fuit examinare, utpotè extra casum, Curiæ Romanæ stylo prohibente de superfluis agere.

Aut feudum novum quæsitum est titulo lucrativo, & tunc quia filii & descendentes, non à Patre ejusque provi- 4
dentia acquirere dicuntur, sed à munificentia & largitate concedentis, receptum est, Patrem non posse illis præjudicare, ideoque primogenituræ erectionem esse prohibitam, firmant generaliter DD. & decisiones, de quibus suprà, & in his terminis feudi novi loquuntur Cæphal. *cons.* 3. & 12. ac alii apud Giurbam *loco citato*, & per Cyriacum *controvers.* 312. *num.* 7. sed isto etiam casu remanent difficultates, quoties ejusdem concedentis assensus intercedit, quatenus sit talis, quod factam concessionem revocare valeat, ac jus tertio quæsitum tollere, Becc. *cons.* 36. *nu.* 35. Menoch. *cons.* 701. *n.* 119.

Sive etiam ubi filii, & descendentes non vocantur directè ex providentia concedentis, sed potiùs veniunt ex pacto, & providentia Patris acquirentis, & stipulanti pro se, ejusque filiis, & descendentibus, eorum nominibus non expressis, minùsque eorum meritis enunciatis, & fortiùs si essent meritorum, & propriæ dilectionis incapaces, cùm tunc à Patre potius quàm à concedente habere dicantur, ac intret eadem ratio peculii profectitii, cùm Pater censeatur stipulari pro ejus filiis tamquam hæredibus, juxta receptam theoricam glos. & Bart. *in l. si unus ex argentariis*, §. *pactus ne peteret, ff. de pact.* de qua ita distinguendo Surd. *decis.* 324. cujus distinctio videtur communiter recepta, ut occasione donationum, quæ fiunt contemplatione matrimonii, plenè habetur *in Romana donationis de Jordanis pro creditoribus, & in Urbinaten. pecuniaria pro Veterano sub tit. de donationibus*, & in his terminis Galeot. *libr.* 2. *controv.* 48. *nu.* 42. *& seq.* (quod tamen in presenti opus non fuit radicitùs examinare, cùm non essemus in casu.)

In feudo autem antiquo alia intrat distinctio, an scilicet agatur de feudo merè hereditario, an de mixto, vel demum 5
de illo pacti, & providentiæ: in prima specie nulla cadit difficultas, quia si possessor potest feudum distrahere in quoscumque extraneos, multò magis inter filios, & descendentes, seu alios conjunctos primogenituræ ordinem statuere, idque magis expedit domino, & subditis, ad excludendam possessorum pluralitatem, ac feudi scissuram, ut in simili habemus de jurepatronatus hereditario, quod faciliùs admittitur effici gentilitium, & in his terminis feudi hæreditarii cum hoc fundamento loquuntur Menoch. *cons.* 401. *n.* 11. *& plenius cons* 504. *nu.* 5. Cyriac. *controvers.* 312. *nu.* 10. Cæphal. *d. cons.* 3. *nu.* 14. qui ita expressè se declarat *cons.* 617. *nu.* 164. Rosenthal. *d. cap.* 7. *concluf.* 3. *num.* 6. *& concluf.* 26. *in princ.* Frecc. *de subfeud. p.* 3. *quæst.* 1. *& 2.* Petr. de Gregor. *de concess. feud. part.* 2. *quæst.* 10. *n.* 45. *& par.* 3. *quæst.* 6. *num.* 12. & 13. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *quæst.* 51. *num.* 271. *& seqq.* Mastrill. *decis.* 56. *num.* 25. *lib.* 1. *& in decis. Senatus Panormitani in d. Causa Principatus Buturæ, n.* 8. *qua dec. habetur registrata in Calce.*

Solùm difficultas isto casu subesse posset, ac requiratur assensus domini super erectione primogenituræ, tamquam in adjectione vinculi, & servitutis super corpore feudi, quia dici posset species alienationis prohibitæ *in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. quatenùs tamen feudum merè hereditarium sit tale, quod in hac parte alteratum, in reliquis feudi substantia non sit corrupta, sed ejus naturam retineat, itaut cadat sub dispositione *d. l. Imperialem, de quo in Mantuana feudi hoc eod. tit.*

In secunda verò specie feudi mixti, aut attendenda est opinio, in qua residet Rota, & Curia Romana, ut heres 6
sanguinis non teneatur esse hæres rei familiaris feudatarii morientis, sed ei sufficiat hereditaria qualitas primi acquirentis, *ut habetur in Romana seu Rossanen. hoc eod. tit.* & tunc dicendum venit idem, quod in feudo antiquo pacti & providentiæ dicitur, secùs autem attenta alia opinione in feudis Regni Neapolitani recepta, ut successor teneatur etiam esse hæres ultimi morientis, tunc enim quia ob hæreditariam qualitatem non potest successor sui authoris factum impugnare, idcircò probabilius videtur hujusmodi primogenituræ erectionem fieri posse, remoto tamen obstaculo resultante *ex d. l. Imperialem*, quatenus scilicet domini assensus accedat, & in his terminis, atque cum ista circumstantia loquuntur Cyriac. *controv.* 312. *nu.* 11. *& per tot.* Menoch. *cons.* 161. *n.* 5. Mastrill. *dec.* 56. *n.* 26. *& seqq. & d. dec. Panormit. num.* 9.

In tertia demum specie feudi antiqui simpliciter pacti & 7
providentiæ, quidquid aliqui senserint deducti per Rosenthal. *d. cap.* 7. *concluf.* 3. *num.* 4. *lit. F.* verior ac recepta est sententia negativa, quia cùm feudatarius nullam habeat hujus feudi dispositionem, nisi pro solo jure fructuum ad ejus vitam, atque descendentes, vel cæteri agnati veniant ex persona propria, independenterque à moriente jus suum metiantur ex providentia concedentis, & pacto acquirentis, non potest eis præjudicari, Alex. *cons.* 30. *num.* 11. *libr.* 1. Pancirol. *cons.* 1. *n.* 12. Menoch. *d. cons.* 401. *nu.* 3. *& 4. & melius cons.* 504. *n.* 30. Rosenthal. *d. c.* 7. *concluf.* 3. *nu.* 4. *& in glos. d. litt. F. & concluf.* 26. *in princip.* Giurba *de feud. d. §.* 1. *glos.* 8. *nu.* 65. *& cæteri passim*, inter quos tamen, utriusque Siciliæ Doctores non de facili cumulari possunt, cùm hujusmodi quæstio non frequenter contingat in illis Regnis, in quibus omnia feuda sunt individua, & jure Francorum regulata, solis primogenitis convenientia.

Neque Principis assensum hujusmodi potestatis defectum 8
supplere posse dicebam; nam quidquid sit de potestate tollendi jus tertii, illa etiam admissa, adhuc non posse de ejus consensu alienari, vel immutari feuda antiqua in agnatorum præjudicium, firmant Cæphal. *d. cons.* 617. *nu.* 101. *& seq.* Pancirol. *d. concluf.* 1. latè alios cumulans Rosenthal. *d. c.* 7. *concluf.* 4. *num.* 1. *lit. A.* Ursin. *de feud. success. part.* 1. *quæst.* 3. *art.* 2. *n.* 27. ubi agit de puncto, an Princeps possit legitimare bastardum de consensu feudatarii ad effectum succedendi in feudo antiquo pacti, & providentiæ in præjudicium agnatorum, de quo etiam de Marin. *resol.* 46. *libr.* 2. ubi de habilitatione Clerici vel professi, neque contrarium attentare audet Cyriac. *d. controv.* 312. *num.* 8. *cum seqq.* licet primogenituræ erectionem ibi acriter substineat ex particularibus illius facti circumstantiis, de quibus habetur *in d. Mantuana feudi.*

Atque in hoc advertendum est ad aliquos Doctores, qui contrarium admittere videntur propter domini assensum, quia istum considerant, non in ordine ad effectum, de quo agitur, sed ad tollendum obstaculum prohibitionis resultantis *ex cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. etiam in feudis novis, vel hereditariis propter vinculum, & servitutem ex primogenituræ erectione in feudi corpore resultantem, & hunc effectum operatur domini assensus, non verò alium, nisi dominus sit Princeps Supremus, qui potestatem habeat tollendi jus tertii, ac expressè se declaret velle illi derogare, quo casu periculosum est sub eodem, & in ejus ditione de potestate dubitare, & quam inspectionem in presenti assumere non fuit opus, dum de hujusmodi voluntate ex assensus tenore non constabat.

Et licèt in casu, quo scripserunt Cyriac. *d. controv.* 312. Peregrin. *cons.* 160. *vol.* 5. & (ejus pace satis leviter) Baldellon. *cons.* 105. ageretur de feudo antiquo pacti, & providentiæ, advertendum tamen, id in eo casu procedere ex particulari consuetudine feudorum Mantuæ, & Montis ferrati, per quam ob illorum frequentiam, ratione commercii receptum est, ut de solo consensu domini alienari valeant, *ut habetur in d. Mantuana feudi*, & hoc est potissimum fundamentum Cyriaci *d. controv.* 312. *nu.* 22. ideo istæ authoritates tamquam in particulari facti circumstantia fundatæ non possunt ad generalem conclusionem trahi.

Aliquod obstaculum in præsenti facere videbatur erectio dignitatis in titulum, nempè Marchionatus, cùm feuda dignitatum sint de sui natura individua, jureque primogenituræ in uno capite residere debeant, *ut in alia Mutinen. de Rangonis, hoc eod. tit.* Verùm omissa inspectione, num feu- 9
dum, de quo agitur, verè dici possit dignitatis, vel potiùs abusivè, & per solam nuncupationem, ut dubitari posse videtur, quia concessio dignitatis, & feudi non est per Impera-

peratorem, sed per Ducem, qui propriè est feudatarius dignitatis, qui sibi æqualem constituere non potest, sed potiùs concedit hæc subfeuda tamquam excadentias, sibi constituendo milites, & Domicellos, unde propterea dici posset non benè ad hoc deduci Soccin. Menoch. & alios loquentes de feudis Mirandulæ, & similibus, quæ habentur in capite ac directè ab Imperatore, idcircò prætermissa hac inspectione uti parùm grata, & quam in ejusdem Principis Senatu, seu Consilio vanum esset substinere, potissimè stante contraria observantia, unde propterea *in d. alia Mutinen. de Rangonis* præsupposui feudum dignitatis, atque desuper integrum locum veritati relinquendo.

Dicebam objectum non intrare, quia licèt ipsa dignitas sit individua, non per hoc tamen alteratur in reliquis natura feudi, dum deficit potestas, ut suprà, & neque constat explicitè de voluntate, atque in omnem casum individuitas aliàs de jure communi in hujusmodi feudis dignitatum cadens, cessat in Lombardia ex consuetudine, ut latiùs deductum est *in d. alia Mutinen.* ubi licèt firmatum sit istam consuetudinem procedere quoad exercitium, & fruitionem, non autem quoad substantiam feudi, attamen id non adve-
10 & fruitione, individuitatis substantiæ feudi remanet in effectu quoddam ens rationis, considerabile solùm ad effectum *in d. alia Mutinen.* deductum, non autem ad istum, in quo disputatio non erat nisi de fruitione, & exercitio.

Posito defectu potestatis, resultat etiam ille voluntatis, ex regula, quod hæc ab ea regulari solet, Bero, *cons.* 76. *num.* 30. *vol.* 1. Surd. *cons.* 127. *num.* 57. Buratt. *decis.* 24. *numer.* 12. Rot. *decis.* 183. *numer.* 9. *part.* 7. *recent.* præsertim quia nullibi constat Ducem concedentem, vel Marchionem acquirentem
11 diversam voluntatem habuisse, sed totum ex parte primogeniti deducebatur per præsumptiones, & conjecturas, ad quas elidendas faciliùs aliæ præsumptiones, & conjecturæ admittuntur, quàm si verba expressa obstarent, dicteque legali præsumptioni plures aliæ accedebant, prima nempè quod non constabat, Principem concedentem fuisse informatum de natura hujus feudi, ac de prejudicio, quod ex hujusmodi erectione resultabat, nedum aliis filiis, & descendentibus recipientis, sed omnibus agnatis à primo acquirente derivantibus, animus enim non trahitur ad ignorata, atque certa juris propositio est, in dubio Principem non censeri velle præjudicare tertio, ac alteri jus quæsitum tollere.

Secunda clarior, quia in defectum lineæ Francisci, non dicitur feudum devolvi debere, prout sequeretur, si illud naturam novæ dignitatis assumeret, sed solùm dicitur, quod dicta linea extincta, extinguatur dignitas, igitur de necessitate dicendum est verè, & realiter dictam erectionem primogenituræ ordinatam fuisse ad simplicem majorem honorificentiam feudi, ejus tamen natura non immutata, juxta casum, de quo infrà, *in utraque Ariminen. Castrorum, hoc eod. tit.* Quod evidentius comprobari observabam ex subsequuta permutatione hujus feudi Semesii cum feudo Guiliæ, dum in ea supponitur, ut extincta linea Marchionis, illud tamquam subrogatum loco hujus antiqui feudi, transire deberet in omnes de familia, ad formam antiquarum investiturarum, excepto tamen in titulo Marchionatus, ergo ad oculum constare dicebam per hujusmodi erectionem nullatenus immutatam, vel alteratam esse naturam, sive substantiam feudi.

Ubi enim per erectionem novæ dignitatis, feudum
11 juxta ejus naturam regulandum esset, sequeretur, quod omninò novum esset censendum, perinde ac si feudatarius in manu Domini refutasset, & ab isto per viam novæ concessionis denuò recepisset sub nova, & diversa natura, ut bene in his terminis ponderat Surd. *d. cons.* 351. *num.* 19. *cum seqq.* Cacher. *decis.* 23. *num.* 24. quod certè in casu nostro, neque Dux concedens, neque Marchio acquirens dignitatem cogitarunt.

Quæ autem in contrarium dicebantur, quod erectiò importet verum Marchionatum, qualis non esset, si totum feudum non percuteret, videbantur levia argumenta, dum
13 pro retentione antiquæ naturæ tot evidentes demonstrationes concurrebant, neque implicat dari titulum personalem, vel ad certas personas restrictum super feudo ulteriùs duraturo, dupliciter enim tituli, seu dignitates conceduntur super feudis, nempè principaliter rei, & in consequentiam personæ, & è contra principaliter personæ, & in consequentiam rei, Apont. *in lectur. feudal. lection. 6. nu.* 46. & 47. Rovit. *super pragm. prima de titul. abusu, n.* 73. & 74. *addent. ad eum in rubr. d. tit. n.* 3. & 4. & habetur in utraque *Ariminen. Castrorum, hoc eod. tit.* ubi de dignitate restricta ad certam lineam, qua defecta, ipsa dignitas expirat; sed non per hoc devolvuntur, aut mutant naturam Castra super quibus ipsa dignitas erecta est.

Et licèt forma hujus erectionis, attento cortice verborum, videretur potiùs realis quàm personalis, attenta tamen substantia voluntatis partium, potiùs personalis censenda erat, restricta nempè ad solas personas de linea Franciſci, ideoque nulla videbatur adesse implicantia, ut nova dignitas competat solùm jure primogenituræ, feudum verò quamvis dignitate decoratum, præsertim quoad jurisdictionis exercitium, & utilitatem, juxta Lombardiæ consuetudinem, suam antiquam, & dividuam naturam retineret; ad quod confert conclusio, de qua Cæcheran. *decis.* 52. *alias* 53. *nu.* 17. & Franch. *decis.* 7. *num.* 4. quod nova qualitas addita feudo antiquo, non facit illud novum, neque alterat ejus qualitatem in omnibus, sed tantùm in ipsa qualitate 14
addita, de qua conclusione latiùs *in Mantuana feudi hoc eod. tit.*

Quo verò ad secundum punctum, non dubitabatur, feudum novum Guigliæ ad limites antiqui feudi Semesii, tanquam cum eo permutatum, ejusque loco subrogatum, dici 15
antiquum, ut ultra generale axioma, quod subrogatum sapit in omnibus naturam ejus, in cujus locum subrogatur, in puncto unius feudi loco alterius subrogari, Afflict. *in c.* 1. *de gradibus succes. in feud. n.* 22. Schrader. *de feud. tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 55. Aponte *de potest. Proreg. tit.* 1. *de provis. fieri solitis*, §. 2. *num.* 10. *fol.* 12. unde sola difficultas erat in excessu, qui de propria feudatarii pecunia refusus fuit, & pro hac etiam parte dicebam non videri esse posse feudum novum, quia unum & idem corpus, seu substantia feudi non videtur, quod possit eodem tempore habere diversam naturam, licèt hoc benè dari possit circa qualitates extrinsecas de novo additas, ut suprà; est benè verum, quod istud additamentum factum de pecunia Marchionis Francisci communis Patris contendentium, dicendum venit allodiale, omnibus filiis, tamquam pecunia, seu res allodialis, communicandum. Unde effectus erat idem.

Melioramenta enim, & additamenta facta per feudata- 16
rium feudo antiquo, quoties sunt inseparabilia, efficiuntur quidem feudalia, & tamquam feudo incorporata assumunt illius naturam, itaut in feudis juris Francorum spectent ad solum primogenitum, sed pretium melioramentorum, & additamentorum dicitur esse in hæreditate allodiali, cui primogenitus tamquam hæres feudalium refundere tenetur tamquam æs alienum dictum pretium communicandum secundo genitis, vel etiam aliis hæredibus; ut per Apont. *cons.* 58. *nu.* 2. *vol.* 1. Rovit. *pragm.* 25. *de feudis num.* 55. de Marin. *resol.* 133. *n.* 1. *& per tot. & plenius resol.* 21. *num.* 25. *libr.* 2. *ubi cæteri*, quo posito effectus est idem, *ut ponderatur etiam in dicta Parmen.*

Solùm dubitari posse dicebam, an primogenitus teneatur cum secundogenitis conferre pretium impensum per Marchionem Patrem in emptione dicti tituli Marchionatus, cùm eadem ratio militare videretur, & in hoc singulariter negativè respondet Rovit. *d. pragm.* 15. *de feudis, numer.* 48. & firmat etiam Mangil. *de imputat. quæst.* 33. *numer.* 10. eo quia hujusmodi dignitates dant plus oneris, quàm utilitatis, unde veritatem amando in hac solùm parte pro primogenito respondendum censui, sed respectu dicti augmenti videbatur casus indubitatus. Post hæc scripta in lucem prodierunt controversiæ Altogradi junioris digni filii tanti patris, in quarum prima continetur responsum editum in hac eadem causa ad favorem primogeniti: sed his non obstantibus mihi juxta præmissa adhuc probabilius respondendum esse videbatur, atque ita pro certo mihi supponitur ab excelso Mutinæ Consilio ad favorem secundo genitorum judicatum fuisse.

SUMMARIUM.

1 *De puncto, de quo in hoc discursu, & in aliis similibus.*
2 *De authoribus agentibus de eodem puncto, & casu.*
3 *Unde proveniat involutio quæstionum, quæ revera non sint tales.*
4 *De feudis Regnorum utriusque Siciliæ, & de eorum peculiari natura, & de pluribus ad eorum materiam.*
5 *De errore adhibendi authoritates loquendi de his feudis.*
6 *De feudis merè hæreditariis.*
7 *De feudis impropriatis, & alienabilibus per consuetudinem.*

8 *De*

8 *De conclusione, quod in feudis antiquis pactis, & providentiæ, vel etiam novis, lucrativis ejusdem formæ, non possit alterari ordo succedendi.*
9 *An id fieri possit cum assensu domini, distinguitur.*
10 *De potestate Principis tollendi jus tertii, & de voluntate.*
11 *Quando hæc voluntas adesse dicatur.*
12 *Quid sit quæstio facti, & voluntatis, & quomodo decidatur.*
13 *De conclusione, quod primus acquirens potest præjudicare; cum distinctione inter patrem, habentem in potestate, & alios, plenè expenditur.*
14 *Quod donatio, quæ inest in acquisitione feudi, sit potius causa mortis.*
15 *Declarantur decisiones in Forolivien. Castrorum.*
16 *De materia individuitatis, quæ resultat à dignitate, vel titulo.*
17 *An dignitas de novo adjecta feudo antiquo alteret ejus naturam.*

ADNOT. AD DISC. IX.

AGitur in hoc discursu de puncto, de quo etiam agitur
1 *disc. sequenti, & disc.* 12. *& 45. hoc tit. & tit. de emphyt. disc.* 10. 18. *&* 42. & in aliis pluries; an scilicet, & quando feudatarius præjudicare possit successoribus vocatis per legem investituræ, pervertendo ordinem successionis, atque erigendo in feudo, aliàs dividuo, & ad formam juris Longobardorum, naturam individuam, ad formam juris Francorum, cum ordine primogenituræ, ut est præsens casus; sive è converso, feudum individuum reducendo ad naturam dividuam, ut omnes ejusdem generis simultaneè succedant, *ut disc. seq.* Vel non immutata individuitate pervertere ordinem primogenituræ, ut scilicet excluso primogenito succedat secundò, vel tertiò genitus, qualis est casus, de quo *disc.* 12. Aut præjudicando in totum cuicumque successori per ipsius feudi alienationem, sive per gravamen, & servitutem, adeout successor teneatur habere ratum ejus factum, de qua materia agitur etiam infrà, in hoc *Supplemento, disc.* 111. *cum pluribus seqq.* 120. *&* 134. & in aliis.

In hoc autem, ut patet ex iis, quæ habentur deducta tam in hoc discursu, quàm in aliis suprà, allegatis 10. 12. *&*
2 45. & in dictis *aliis discursibus sub tit. de emphyt.* latiùs verò per scribentes hinc inde cùm extero prolixiori stylo in eisdem casibus; nempè in illo præsentis discursus apud Mansium *coasult.* 45. *cum pluribus seqq.* quarum prima est repetita apud Attolin. *resol.* 51. & apud Altograd. jun. *controver.* 1. & plenè nimiùmque elaboratè super casu, de quo *disc.* 12. Boscolus *in controversia registrata in calce hujus libri*. Ista materia videtur involuta, & tamen revera illa talis dicenda non est.

Id autem pro generali conditione, seu miseria hujus fa-
3 cultatis provenit à toties inculcato abusu consarcinandi authoritates, vel majorum nostrorum traditiones indigestè, sivè in confuso, totam vim constituendo in earum numero arithmetico, magnaque copia, non distinguendo loca, & tempora, aliasque diversas circumstantias, minusque eorumdem Scriptorum qualitates, & occasiones, ob quas scripserint; istaque est causa, seu origo omnium æquivocorum, seu inconvenientium, quæ semper in dies fient majora, quoties pestis hujus styli à mundo non aboleatur, sed professores in hac ineptia, seu cæcitate perseverent, nescitur ex quo fine, vel ratione, ut etiam advertitur, *disc.* 35. *de judic. disc.* 46. *in relatione Buriæ, & in opusculo styli.*

Quare distinguendo, ut decet, plures casus; pro ea, quæ
4 fieri potest, æquivocorum elucidatione; Primus casus est, in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus, ultra generalem prohibitionem, resultantem à legibus feudalibus, & præsertim ab illa *in c. Imperiale, de prohibit. feud. alirnat. per Feder.* quæ saltem de consuetudine recepta est pro lege communi, viget alia prohibitio longè strictior ex illorum Regnorum Constitutione particulari, editâ ab Imperatore Federico II. tanquam illorum Regnorum Rege, quæ incipit, *Constitutionem Divæ Memoriæ*; atque in ista specie feudorum, non cadit quæstio, de qua in præsenti discursu, an scilicet feudum dividuum reduci possit ad naturam individuam, atque in eo erigi primogenitura, quoniam, sive juxta unam opinionem id proveniat à prædicta constitutione, sive juxta alteram veriorem à quadam consuetudine, *ut in adnot. ad disc. prædictum*; omnia feuda, quæ ibi dicuntur quaternata, & in capite, ex investitura Regis (exceptis quibusdam obscuris, & exiguis, existentibus in Celento, & in Apru-
tio) sunt individua ad formam juris Francorum, atque in eis est infixus, & conaturalis ordo primogenituræ, ut habetur, *disc.* 13. neglecta distinctione inter feuda nova, & antiqua, sive inter illa, quæ concessa fuerint ex causa lucrativa, vel onerosa, quoniam, quoad ea, quæ concernunt corpus, vel substantiam feudi, nihil refert, an illud sit antiquum, vel novum etiam ex causa lucrativa, vel ex causa onerosa, quoniam etiam in isto secundo casu, nulla datur dispositio, vel alteratio sine assensu, solùmque moderno tempore in ipsa acquisitione adjici solent facultas gratificandi inter filios, juxta casum, de quo *disc.* 12. quod est per accidens, atque deviat à regulis.

Esse autem novum ex causa onerosa, ex quâ semper illa feuda obtineri solent (cùm concessiones ex causa merè gratuita, saltem sine recompensa servitiorum, & meritorum, quæ longè majus pretium habeant, videatur ab aula recessisse) considerabile est in ordine ad pretium desuper erogatum, quod dicitur esse in hæreditate allodiali, ac propterea per primogenitum successorem feudi, communicari debet secundogenitis, *ut disc.* 19. *& seqq. &* 108. & in aliis frequenter. & quando etiam est antiquum, in hoc præsertim Regno Siciliæ citerioris, quod Neapolitanum dicitur, ob admixtam qualitatem hæreditariam etiam ultimi morientis successoribus, præjuditatur in ipso corpore feudi cum assensu, & sine illo, præjudicatur in integro valore, etiam ubi successor veniat contra judicium defuncti, eoque invito obtineat successionem feudi ex lege investituræ, quod exorbitat ab opinionibus alibi magis communiter receptis in materia feudi mixti, ut frequenter advertitur, *disc.* 21, *& seqq. & in aliis.*

Igitur manifestus error est, super ista materia adhibere 5
authoritates Regnicolarum, illasque commiscere, seu confundere cum illis Lombardorum, vel etiam Germanorum, & aliorum locorum, in quibus feuda diversam habeant naturam, atque in hoc versatur adeo frequens, & manifestum æquivocum.

Alter casus est in feudis merè hereditariis; atque in istis, 6
quando non urgeat lex particularis, quæ prohibeat alienationem, vel aliam dispositionem, ut (ex. gr. vel à simili) sunt illa feuda impropria, & remota, quæ, ad differentiam feudorum, allodialia dicimus in Statu Ecclesiastico, ob prohibitiones resultantes à Constitutionibus Apostolicis, Sixti V. & Clementis Octavi, aliorumque Pontificum successorum; & tunc, seclusa illa nullitate, allegabili etiam per ipsummet principalem, quæ resultat ex defectu licentiæ, vel solemnitatis, eodem modo, quo in dicto Regno; nulla dignoscitur differentia inter feudum novum, & antiquum, sive inter gratuitum, & onerosum, & per consequens idem intrat error adhibendi in ista quæstione illas authoritates, quæ hanc speciem percutiant.

Tertius est casus, in quo feuda juxta legem investituræ 7
habeant formam pacti, & providentiæ, sed non obstante, quod sint antiqua, vel nova, ex causa lucrativa, adhuc tamen de consuetudine sint in commercio cum licentia Domini, quæ requisita videtur principaliter pro ejusdem Domini interesse, ad effectum obtinendi laudemia, vel alias recognitiones, ut (ex. gr.) sunt feuda magis impropria, quàm propria Episcopatus Mantuæ, de quibus suprà, *disc.* 7, *& infrà, disc.* 10. *&* 11. Et sunt illa Abbatiæ Farfensis, *de quibus infrà, disc.* 52. & frequenter *sub tit. de emphyt. præsertim, disc.* 8. Et pariter intrat idem error adhibendi in feudis aliorum locorum, quæ regulanda sunt cum legibus feudalibus, seu cum regulis, & propositionibus feudistarum, illas authoritates, quæ percutiant hanc speciem, dum consuetudo alteravit naturam feudalem, saltem in hac parte, & per consequens authoritates, quæ percutiunt hanc speciem, recensitæ *disc. seq.* sunt etiam extraneæ.

Quartus demùm est casus, in quo seclusis circumstantiis 8
alterativis particularibus, de quibus in tribus casibus precedentibus, agatur de feudis veris, & non impropriatis, nisi in aliqua parte accidentali; & tunc rectè intrat distinctio, *de qua in hoc discursu*, ac etiam *disc. sequenti, &* 12. inter feuda pacti, & providentiæ antiqua, & nova; ut scilicet, in antiquis facultas desit alterandi ordinem successionis, & præjudicandi successoribus venientibus independenter ex persona propria; idemque in novis ex causa merè lucrativa.

Id autem non provenit ex peculiari natura feudorum, sive ex legibus, & regulis feudalibus, sed etiam ex regulis juris communis, tam in emphyteusi, seu livello, aut perpetua locatione, quàm etiam in fideicommisso, & in Jurepatronatus gentilitio, seu familiari, ut possessor non possit alterare

ordi-

ordinem succedendi præscriptum à Testatore, vel à donatore, seu à fundatore, dum successores veniunt ab ipso independenter, suumque jus metiuntur ab ipso primo disponente, vel acquirente, ut etiam in prædictis, *disc.55.& 57. & 134. cum pluribus seq.* & habetur etiam *in hoc Supplemento d.disc.112.cum pluribus seqq.* ubi de alienabilitate, vel transitu ad fœminas, & in aliis.

Procedunt hæc cum præsuppositio, quod alterativa dispositio fiat sine assensu Domini, cùm tunc ista distinctio pro-
9 cedat de plano; difficultas verò cadit, quando eadem alteratio fiat cum licentia, & consensu Domini, ut erat in casu presenti, ac etiam in aliis, de quibus *disc.sequenti, &* 12. Et tunc, licèt Scribentes in hac eadem causa superiùs recensiti, cum enunciato collectorio abusu indefinitè magnos faciant allegationum cumulos hinc inde super competentia, & respectivè incompetentia potestatis Domini, præjudicandi successoribus; nihilominùs idem dignoscitur æquivocum quoniam multi Authores percutiunt casum illius Domini, qui sit inferior, ideoque non habeat jura Supremi Principis, ac potestatem derogandi ultimis voluntatibus, & tollendi jus tertii, ut est casus, de quo *disc.sequenti*; quòd Dominus sit Episcopus, vel Prælatus inferior, utique non habens hanc potestatem; ideòque hujusmodi authoritates pariter extraneæ remanent à casu præsenti, vel simili, in quo agatur de Supremo Principe habente hanc potestatem.

In isto itaque ultimo casu, quamvis non desint plerique
10 eamdem negantes potestatem, quoties non accedat justa causa publicæ utilitatis, ex plenè insinuatis pluries allegato *disc.*148.176. *de Regalibus*; attamen ex iis, quæ habentur eisdem mox citatis locis, ac etiam *hoc eod.tit.ad materiam Bullæ Baronum, disc.73. cum seqq. & sub tit.de testam. disc.*72. ac etiam sub altero *defideic.disc.* 141. *&* 161. *& seq.* hodiè in foro externo, fabulæ speciem redolet dubitare de hac potestate, cùm facultas disponendi de bonis suis post mortem, atque in eis adjiciendi ordinem successionis inalterabilem, proveniat ex benignitate legis positivæ, cui derogare potest altera lex positiva animata, qualis est Princeps; & per consequens quæstiones reducuntur ad voluntatem, pro cujus regulatione, tam ad effectum non exercendi hanc potestatem, quàm ad alterum moderandi, vel revocandi id, quod ejus vigore gestum sit, intrat inspectio justæ causæ, quæ adesse dicitur in casu præsentis controversiæ, & in altero, de quo *disc.sequenti*, quo scilicet agatur de inducendo ordinem primogenituræ, quasi sic magis expediat ex rationibus, *d.disc.seqq.* & alibi insinuatis.

Dummodò tamen certa sit voluntas Principis, utendi hac
11 potestate, adeòut sciens, & volens illa uti voluerit, secus autem ubi ejus licentia alium habeat finem, seu percutiat effectum, quia nempè agatur de licentia dispensativa prohibitionem, quas feudatarius habeat alienandi, vel alterandi absque tamen hac voluntate tollendi jus tertii; istaque voluntas in præsenti deerat, ideòque justè contra primogenitum decisum fuit, atque circa hanc voluntatem ultrà deducta *d. disc.*148. *de Regal. conferunt deducta, disc.* 43. *de donat.*

Hinc patet, quod istæ dicuntur quæstiones potiùs facti,
12 quàm juris, decidendæ pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, quodque propterea clarus, ac perpetuus remanet error, procedere cum generalitatibus, atque confundere authoritates, non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias.

Ubi verò agatur de primo acquirente ex causa onerosa;
13 quamvis concordare videantur DD. in conclusione, ut ei licitum sit, cessante lege, vel consuetudine particulari, attentisque terminis generalibus juris communis, disponere in præjudicium successorum, ex adverso allegatis; attamen ex originali doctrina Bald. *in Auth.si quas ruinas, C.de Sacr. Sanct.Eccles.& in l.1.C.per quas person.nob. acquir.* quam sequuntur alii plenè collecti per Ciarlin. *contr.* 158. & sequnta est Rota *in Forolivien.Castrorum, decis.*213.*p.*12.*rec. confirmata* 4. *Maji* 1668. coram Albergato, adhiberi solet distinctio, an primus acquirens sit pater, qui acquirat pro filiis, aliisque descendentibus, vel sit extraneus, aut etiam mater, sive alter ascendens per latus maternum; ut scilicet primo casu concludo procedat, secùs autem in altero; ex ea differentiæ ratione, quod in primo casu adsit obstaculum prohibitionis legalis super donatione inter patrem, & filium, & per consequens, id quod obtinent filii, ex bonis, & industria patris, remaneat in terminis peculii profectitii, quod dicitur esse in dominio patris, non autem filiorum, quibus propterea prejudicare potest; secùs autem ubi agitur de aliis acquirentibus, in quibus hæc ratio non intret.

Atque hinc inferunt, idem dicendum esse in ipsomet patre, quoties non haberet filios in potestate, sive quod actus esset juratus, dum ex veriori, magisque recepta sententia juramentum tollit obstaculum juris civilis, atque validat donationem inter patrem, & filium, ut præsertim ad rem apud Dunozettum *decis.*915.

Verùm id continere videtur unam ex consuetis nostris leguleicis simplicitatibus, quoniam istud assumptum, ut primus acquirens titulo oneroso prejudicare valeat successoribus, pro quibus investituram ex pacto, & providentia propria, non autem ex illa Domini acquisivit, originaliter provenire videtur potiùs à legibus, seu consuetudinibus feudalibus, earumque interpretatione, quàm à legibus civilibus Romanorum; & per consequens clarum videtur æquivocum, id regulare cum subtilitatibus juris civilis, atque referre prohibitioni donationis inter patrem, & filium, quoniam ut advertitur *in hoc titulo, disc.*2.*& disc.*36. de tempore, quo prodierunt istæ consuetudines, non habebatur notitia, nec memoria legum civilium, juxta earum historiam, latiùs enarratam *in disc.primo de servitut.* ad quod fortè non advertit Bald. de tempore, quo in lecturis id asseruit, tamquam Civilista, non autem feudista; quamvis etenim hic doctissimus, & ingeniosissimus Jurisconsultus, magnaque Juris lucerna, de quo nostri dicere solent, quod omnia sciverit, doctè scripserit etiam in materia feudali; nihilominùs, ut constans traditio est, id contigit in ætate provecta, postquàm per Reginam Joannam primam evocatus, & consultus, se agnovit in materia feudali parùm versatum, unde coactus fuit se facere quodammodò discipulum magni feudistæ Andreæ de Isernia, ac propterea hujus studio se dedit, & super eis scripsit probabiliter post dictas lecturas editas.

Præterea juramentum, quod in hujusmodi actibus interponi solet, percutit observantiam conventionis inter Dominum, & Vassallum, super fidelitate, & servitio, aliisque in conventione deductis, non autem stipulationem pro filiis, & descendentibus, sive pro transversalibus, quorum favore acquirere voluit, dum istorum respectu, actus continet simplicem vocationem, cum ordine successivo post ejus mortem, tamquam per speciem impliciti fideicommissi, quod ita in bonis per ipsum quæsitis ordinare, seu imprimere voluit, juxta distinctionem, de qua infrà, *disc.* 75. Illaque donatio, quæ favore filiorum, & descendentium, vel aliorum, de quibus investitura loquitur, dicitur potiùs præsumpta, seu à lege subintellecta.

Et per consequens utpotè collata post ejus mortem sapit potiùs donationem causa mortis, juxta illam implicitam donationem, quæ inesse dicitur in acquisitione officiorum, seu locorum Montium ad favorem alicujus, ut apud Dunozett. *decis.*560. *&* 579. & habetur, *disc.*24. *de Regalib.* ac pro- 14
pterea esse debeat ad libitum revocabilis, etiam tacitè per contrariam dispositionem, sive donatarius sit in potestate, sive non.

Cùmque hujusmodi feuda emptitia frequentiùs magnum habeant pretium, quod penè integrum acquirentis assem absorbere solet, & quandoque excedere, utique prorsus improbabile est, ut acquirens ita implicitè voluerit se privare bonis suis, & libertate de eis disponendi cum quadam occulta, vel subintellecta donatione, quam ipse numquam fortè in animo habuit, ut etiam in materia emphyteutica advertitur. Multo verò magis ultra alia accedant argumenta istam donandi voluntatem excludentia, ut advertebam *in una Mutinen.* pro Comite Cæsare Rangono, de qua agitur *tit. de dote in hoc Supplemento.*

Decisiones autem superiùs allegatæ *in Forolivien. Castrorum* coram Albergato, quarum prima est impressa, *decis.* 213. *par.*12. *rec.* sunt veræ in casu suo, sed non benè ex eis dedu- 15
citur conclusio generalis, cuicumque casui applicabilis; ibi etenim, ultra difficultates, quæ habebantur, an ille dici posset, nec ne primus acquirens titulo oneroso, nulla aderat ipsius acquirentis expressa dispositio in contrarium, sed quæstio erat cum fisco odibili, & pœnali tamquam hærede anomalo, ratione confiscationis ob delictum, sive cum Domino directo prætendente devolutionem ex eadem causa, *ut advertitur infrà, disc.*131. Ideòque tantum abest, quod adesset contraria dispositio, quod potiùs ipsius acquirentis jam defuncti voluntas assisteret ipsis ab investitura vocatis in exclusionem fisci, ex iis, quæ habentur *sub tit. de Regal. disc.*160. *& sub tit. de legitim. disc.* 14. & alibi; & sic posita etiam implicita donatione causa mortis, dùm illa revocata non erat, rectè operativa remanebat; unde propterea in dies edocemur, quàm erroneum sit capere decisiones, & doctrinas

ctrinas generaliter, & in sola litera, non reflectendo ad præcisas casuum circumstantias, ex quibus jura adeo variatur.

Nimiùm quoque insistebant scribentes pro primogenito, in motivo individuitatis feudi ratione dignitatis, quam
16 contendentium pater adjici curaverat à proprio Principe, mutuando fortè motivum ab iis, quæ jam à me motivata fuerant in alia *Mutinen.* de qua suprà, *disc.*8. unde propterea, ut patet ex eorum laboribus regiſtratis apud Manzium ubi suprà, magnus fiebat cumulus authoritatum ad probationem hujus individuitatis.

Verùm pariter in hoc puncto dignoscebatur idem vitiosum æquivocum, consarcinandi, seu confundendi authoritates inter se diversas, dùm illæ scriptorum utriusque Regni Siciliæ omninò extraneæ remanent, ob supra insinuatam illorum feudorum naturam generalem; aliæ verò authoritates Germanorum, & Lombardorum percutiunt diversam speciem feudorum, illorum scilicet regalium, & veræ dignitatis, quorum successio regulatur ad instar Regnorum, & supremorum Principatuum, quibus individuitas est magis connaturalis ob inconvenientia, quæ resultare possunt, ideòque exindè inferri non potest ad speciem hujusmodi feudorum inferioris ordinis, quæ potiùs dici possunt subfeuda, quàm feuda, dum ipse concedens est feudatarius Imperatoris, atque dignitas est potiùs abusiva, ideòque in eis viget consuetudo, ut sint dividua in fruitione & exercitio, considerando solùm quamdam fictam, seu intellectualem individuitatem habitualem, considerabilem ad diversum effectum æqualis concursus omnium linearum ad portionem defectam, juxtà casum, de quo *d.disc.* 8. & sic ad effectum favorabilem potiùs quàm præjudicialem; & per consequens repetere, & inculcare oportet eumdem errorem confundendi authoritates, non distinguendo earum diversas circumstantias.

Et ulteriùs ad excludendam voluntatem Principis præju-
17 dicandi tertio, tollendo jus quæsitum, rectè intrabant ea, quæ habentur *hoc tit. disc.*44. *&* 45. quod scilicet adjectio tituli, vel dignitatis, etiam cum expresso ordine primogenituræ non tollat jus secundogenitorum, quamvis istud motivum solùm, & de per se videretur periculosum.

MANTUANA FEUDI, PRO MARCHIONE JULIO CÆSARE GONZAGA, *CUM* MARCHIONISSA FRANCISCA GONZAGA, SEU MARCHIONE OCTAVIO GONZAGA EJUS FILIO.

Casus decisus per Rotam pro Marchione Julio Cæsare, deindè sopitus per concordiam.

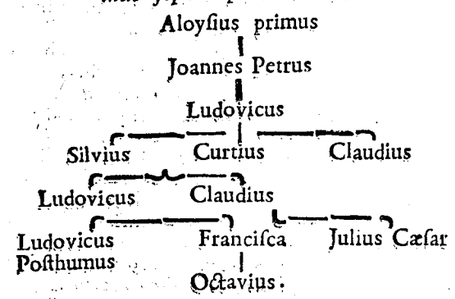

De eadem materia discursus præcedentis, scilicet, an feudum ex pacto, & providentia antiquum possit erigi in primogenituram, & an ab ea semel erecta possit recedi.

Et de qualitate feudorum Episcopatus Mantuæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Feudum impropriatum, & redactum ad naturam allodialium potest erigi in primogenituram.*
3 *Quod declaratur.*
4 *Feuda Mantuæ sunt alienabilia, & in commercio de consuetudine.*
5 *Accedente tamen assensu Domini.*
5 *An hic assensus requiratur pro forma, vel pro solo interesse Domini.*
7 *Beneplacitum Apostolicum in alienatione reservatum, an sit necessarium, etiam ubi alias non requiritur.*
8 *Nullitas actus gesti à minore, an possit allegari à tertio.*
9 *Venia ætatis à quo concedi possit.*
10 *Donatio facta pro filiis, & descendentibus non potest revocari de consensu primi donatoris.*
11 *Transactio an obstet successoribus venientibus jure proprio.*
12 *Quæ sufficiunt ad removendum unum impedimentum, non suffragantur ad removendum duo, & ideo consuetudo Mantuana disponendi de feudis, non capit aliud vinculum particulare.*
13 *Transactio tunc nocet successoribus venientibus jure proprio, quando est bona fide super re satis dubia.*
14 *Princeps an possit derogare fideicommissis, & primogenituris, vel alias tollere conventiones.*
15 *Quid ubi agitur de Bonis Ecclesiasticis.*
16 *Hæres non potest impugnare factum sui authoris etiam ex jure proprio, quatenus vires hereditariæ suppetant.*
17 *Per divisionem an censeatur renunciatum fideicommisso, seu alterata investitura, vel erectio primogenituræ.*

DISC. X.

FEudum, quod juxtà seriem suprà latiùs in alia Mantuana feudi, seu bonorum narratam, Aloysius primus Gonzaga de anno 1233. acquisivit ab Ecclesia Mantuana, in plures hujus insignis adeò propagatæ familiæ ramos, seu colonellos divisum, pro quibusdam portionibus obvenit in Curtium, & Claudium seniorem fratres, ac Ludovicum, & Claudium juniorem, ex Silvio fratre natu majore prædefuncto Nepotes in minori ætate constitutos, per quos, accedente authoritate Tutoris, seu Curatoris dictorum Ludovici, & Claudii, ac etiam dispensatione, seu ætatis venia concessa per Mantuæ Ducem super dictorum minorum habilitatione ad contrahendum, erecta fuit in his portionibus primogenitura, effectum primò sortitura in linea masculina dicti Ludovici, tamquam filii Silvii primogeniti, & deindè in aliis lineis, semper tamen in masculis juxtà eumdem primogenituræ ordinem, prout effectum sortita est in dicto Ludovico, & successivè in altero Ludovico ejusdem filio posthumo in præinserta arbore descripto; & quamvis de ejusdem Ducis Mantuæ authoritate post aliquos annos inter dictas partes, seu alicujus eorum descendentes, deventum esset ad quamdam divisionem prædictæ primæ conventioni in aliquibus contrariam, attamen semper dictæ feudorum portiones per dictos primogenitos possessæ fuerunt. 1

Sequuta verò morte dicti Ludovici junioris, ortaque controversia super ejus successione in dictis bonis feudalibus, inter Marchionissam Franciscam morientis germanam sororem, & Marchionem Julium Cæsarem Claudii junioris filium, in partibus judicatum fuit ad favorem Julii Cæsaris masculi, tam ex dispositione juris communis feudorum, quàm Statuti Mantuani, quorum utrumque defert feudalem successionem masculis in fœminarum exclusionem: devoluta verò causa ad Rotam istam, quoad punctum successionis in contrariam ivi sententiam, successionem nempè debitam esse Franciscæ sorori, uti proximiori, excluso Julio Cæsari patruele, ex rationibus, de quibus *discursu sequenti*.

Quare per eumdem Julium Cæsarem assumpta fuit disputatio super ejus successione in vim dictæ primo genituræ, quam non esse attendendam prætendebat Marchio Octavius Franciscæ interim defunctæ filius, ex ejus invaliditate, vel revocatione, dictam invaliditatem ex pluribus deducendo. Primò nempè, quod feudum antiquum de sui natura dividuum ex pacto, & providentia, non potuerat in præjudicium successorum ex propria persona venientium erigi in primogenituram; secundò, quod cùm erectio facta esset sub reservatione Beneplaciti Apostolici eo non obtento, corruerit; tertiò, quod uti facta per Ludovicum, & Claudium juniorem minores non servatis debitis solemnitatibus, non substineretur, non obstante venia ætatis concessa per Ducem, quia hæc non nisi per Imperatorem concedi potest; & quartò, quod in omnem casum à dicta erectione ex nova conventione cum ejusdem Ducis authoritate inita, recessum fuerit. Quibus omnibus non obstantibus Rota sub die 27. Januarii 1659. coram Verospio respondit pro primogenituræ validitate, & observantia, & in

eadem

ceps derogare potest, unde nullatenùs ejus factum, nec directè, nec indirectè percutiebat ipsa bona, in quibus Ecclesiæ non præjudicatur, quia res reducitur ad formam investituræ, & magis Ecclesiæ interest habere plures Vasallos, cùm aliàs nonnisi unum haberet, ac etiam quia dubitari potest de hoc assumpto, quod hæc feuda sint Ecclesiastica, ex motivatis per Cyriac. *controv.* 552. super quo tamen relinquitur locus veritati.

16 De alio etiam solidiori objecto, post dictas decisiones excitato, ex hac parte timeri poterat, quod nempè Marchio Julius Cæsar esset hæres Claudii Patris, qui contractum divisionis, ex quo recessus inducebatur, injerat, & ad ejus observantiam se obligaverat, unde Julius Cæsar hæres non poterat proprii authoris factum impugnare, sed quatenus vires hæreditariæ suppeterent, tenebatur illud præcisè ratum habere, etiam in juribus ex propria persona competentibus, ad text. *in l. cum à matre, Cod. de rei vendic. & l. vendicantem, ff. de eviction.* juxta veriorem sententiam, quam reprobata *decis.* 93. Grammatici firmant, Franch. *decis.* 83. *n.* 3. Fusar. *de substit. qu.* 557. *nu.* 1. *& seqq.* Buratt. *decis.* 275. *n.* 12. *add. ad eum decis.* 326. *nu.* 3. plenè Rota in Romana residui dotis 11. Decembris 1658. & 7. Junii 1660. coram Cerro, ubi concordantes, cùm sit hodiè concluso receptissima, quamvis dici posset id procedere data validitate actus, secus si esset invalidus, *ut decis.* 176. *n.* 47. *& seqq. p.* 5. *rec.* & in aliis frequenter.

Pro isto autem, & alio proximè præcedenti objecto evitandis, tutius consilium credebam confugere ad defectum voluntatis potiùs, quàm potestatis, quod scilicet contractus concordiæ, & divisionis inter erectores initus, non importaret omnimodum recessum à primogenitura, ejusque destructionem in præjudicium successorum, sed immutationem, seu recessum, quoad eorum personas tantùm, ut in puncto feudi, vel emphyteusis divisi inter fratres, ut non per hoc alteretur ejus natura in præjudicium successorum, Rota *decis.* 176. *p.* 5. *recent. numer.* 11. *& seqq.* & in terminis fideicommissi, Peregrin. *art.* 52. Fusar. *quæst.* 593. Gregor. *decis.* 73. Buratt. *decis.* 89. *dict. decis.* 272. *part.* 10. *recent. nu.* 2. *&* 308. *part.* 11. & sæpè in sua materia *sub tit. de fideicommissis.* Sed tenor contractus, & cautela adhibita in obtinendo Principis authoritatem, & derogationem aliàs non necessariam, si pro solo jure dividentium partes intellexissent, de hoc timere faciebant, unde consulta fuit concordia, per quam subsequutam, præsens, ac sequens controversia finem obtinuit.

ADNOT. AD DISC. X.

INtrant eadem adnotationes, de quibus in discursu precedenti; atque decisiones in hoc discursu enunciatæ super ejus casu, sunt impressæ *dec.* 12. *&* 82. *p.* 13. *rec.*

IN EADEM INTER EASDEM PARTES.

Casus decisus per Rotam contra Julium Cæsarem.

In successione feudorum, quæ pro masculis, & fœminis concessa sunt, an masculus remotior excludat feminam proximiorem.

Feudum, quando dicatur rectum, & proprium, & quando impropriatum; & an qualitas alterativa corrumpat in totum substantiam feudi, illudque omninò impropriet, vel potiùs inducat impropriationem in ipsa parte, seu qualitate alterata, firma in reliquis remanente ejus natura.

Et an Statuta Laicorum attendenda sint ad regulandam inter Laicos successionem super Feudis, & bonis Ecclesiasticis, quæ originariè proveniunt à Principe Laico.

SUMMARIUM.

1 *In successione feudorum masculi excludunt fœminas, quamvis proximiores.*
2 *Contrarium judicavit Rota, & de rationibus, n.* 5.
3 *Sed resolutio Rotæ impugnatur.*
4 *In Regnis utriusque Siciliæ linea, & gradus vincunt sexum, qui solum præfertur, data in prædictis æqualitate.*
5 *Fundamenta, ex quibus Rota credidit hæc feuda Mantuana esse impropriata.*
6 *An feudum concessum pro masculis, & fœminis dicatur impropriatum.*
7 *Feudum alienabile, an dicatur impropriatum.*
8 *De consuetudine alienandi feuda Episcopatus Mantuæ, ut procedat per contractus inter vivos, non per ultimam voluntatem.*
9 *Neque alteravit successionem masculis prius debitam.*
10 *Jurisdictio, vel Vassallagium, an sint de substantia feudi, & an feuda rustica sine jurisdictione sint feuda propria, vel impropria.*
11 *Feudum francum, & absque servitio personali, an dicatur verum, vel improprium.*
12 *Qualitas alterativa non corrumpit totam substantiam feudi, sed solum in parte alterata.*
13 *De quibusdam textibus feudalibus, an sint authentici.*
14 *Concessio ex causa meritorum, an impropriet.*
15 *Quid de feudis emptitiis.*
16 *Distinctio, ad quem effectum feuda concessa propter merita, vel pecuniam dicantur impropria.*
17 *Quid de clausula ad habendum.*
18 *De conjecturis, & circumstantiis, ex quibus resultet, concessionem esse in feudum.*
19 *Contractus censetur talis, qualis denominatur.*
20 *In feudis Mantuæ, ac totius Lombardiæ, sive sint propria, sive impropria, Doctores testantur de consuetudine masculis favorabili.*
21 *Statutum laicale, quamvis non operativum in bonis Ecclesiæ ratione authoritativa, & jurisdictionali attendendum pro interpretanda voluntate acquirentis.*
22 *De observantia particulari circa successionem istius feudi.*

DISC. XI.

RE tenta facti serie in precedenti enarrata, sequuta morte Marchionis Ludovici Gonzaghæ, Francisca germana sorore herede instituta, orta est quæstio super feudorum successione, inter ipsam, & Marchionem Julium Cæsarem defuncti patruelem, qui se prætendebat in dicta successione potiorem, non obstante majori remotione ex privilegio sexus masculini per dispositionem textus *in cap.* 1. §. 1. *sub titul. Episcopum, vel Abbatem*, cum concordan. per Alexan. *cons.* 9. *lib.* 5. *per tot.* Rolan. *cons.* 84. *n.* 14. *vol.* 4. Peregrin. *cons.* 25. *n.* 14. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 391. *n.* 13. *& seqq. & cons.* 986. *n.* 30. Clar. §. *feudum, q.* 73. *n.* 3. Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gloss.* 8. *n.* 16. in puncto feudorum Mantuæ plenissimè Surdum *cons.* 502. *nu.* 8. *& per tot.* quem solum allegare sufficit in præsenti causa, Bursatt. *cons.* 63. *n.* 9. qui testatur hanc opinionem semper in dominio Mantuæ servatam, Cyriac. *controv.* 112. *num.* 13. & ita juxta masculi prætensionem bis judicavit Senatus Mantuanus, qui duas desuper edidit decisiones, tam de jure, quàm de particulari illorum feudorum consuetudine, probantes masculo quamvis remotiori debitam esse successionem in exclusionem fœminæ, non admittendæ, nisi in subsidium omnibus masculis defectis; sed devoluta causa ad Rotam, ista sub diebus 29. Novembris 1655. & 25. Maji 1657. coram Verospio, bis contrarium judicavit, ei fundamento principaliter innixa, quod ageretur de feudo improprio adinstar allodialium regulando, inhærendo quibusdam antiquis resolutionibus in una Brixien. feudi 1. Julii 1582. coram Pamphilio, & coram Seraphino *decis.* 1105. nulla ratione habita Statutorum Mantuæ favore masculorum idem statuentium, seu consuetudinis illius Regionis, utpotè ex defectu potestatis non attendendorum in bonis Ecclesiasticis, in quibus etiam in controversiis Laicorum, solum eorum, nullum verò Ecclesiæ interesse concernentibus, Rota, & Curia Romana credit leges, & Statuta Laicorum non debere attendi.

Resolutiones mihi pro Julio Cæsare masculo scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, non omninò placuerunt, atque istius causæ occasione edocui, quàm fallacia sint litium judicia, & quàm variæ jurisfarum opiniones; omnes enim Advocati, & cum nobis plerique Prælati, ac Sapientes, in pluribus Congressibus in concordem ivimus sententiam, hoc successionis motivum, tam ex jure feudorum, quàm ex Statutis, consuetudinibus, & observantia, esse pro masculo magis tutum, & solidam; illud verò primogenituræ, de quo in præcedenti, esse magis dubium, & periculosum, unde primum elegimus, alterum negleximus, & tamen judices secundum canonizarunt, primum verò rejecerunt. Præsuppositа enim feudali qualitate, regula cer-

certa est pro masculo ex claris juribus, & authoritatibus supra deductis, & quam neque Rotales decisiones negant.

4 Et quamvis in utriusque Siciliæ Regnis, ubi major, ac frequentior est feudorum sedes, contrarium sit receptum, quia nempè sexus prioritatem obtinet, dato æquali concursu lineæ, & gradus, & non aliàs, itaut sexus cedat lineæ, & gradui, in præsenti pro fœmina concurrentibus, ut habetur in Panormitana feudorum, seu Principatus Buteræ *hoc tit.* attamen id provenit ex eorumdem Regnorum Constitutionibus, & Capitulis ita disponentibus, seu per illos sapientes ita intellectis, ut in dicta Panormitana firmatur, cùm illa feuda parum, vel nihil hodiè regulari videantur à jure communi feudorum, sed in omnibus ferè, eorum successio immutata sit per leges particulares, etiam inter unum, & alterum Regnum diversimodè interpretatas, & servatas, unde propterea non mirum, si in ista, & aliis feudorum Lombardiæ controversiis, nulla, vel modica regnicolarum authoritas adaptatur.

5 Posita igitur regula, obstare non videtur limitatio, in qua Rota se fundavit, impropriationis deductæ, vel quia investitura concepta sit pro masculis, & fœminis contra naturam feudi recti, & proprii, unde propterea aliqui impropriationem desument, vel quia ex consuetudine, de qua in præcedenti, hujusmodi feuda sint alienabilia, & in libero commercio, vel quia eadem alienabilitas deducatur ex clausula *ad habendum* contenta in investitura, vel quia sint feuda concessa propter benemerita, & sic quodammodò emptitia, vel quia nullum personale servitium sit requisitum ac præscriptum, vel demum, quod sint feuda rustica nullum vasallagium, vel jurisdictionem habentia, itaut excepta nuncupatione, allodialia quoad substantiam censenda sint.

6 Examinando etenim singulas prædictas impropriationis species, quatenùs pertinet ad primam vocationis etiam fœminarum illam ad effectum de quo agitur, incongruam dicebam, quia textus feudales superiùs allegati, omnesque Doctores firmantes primam successionis causam esse masculorum, & deindè in eorum defectum fœminarum, supponunt fœminarum etiam capacitatem, nam aliàs neque in defectum succedere deberent, unde licèt quoad allos effectus, feudum femininum dici valeat in hac parte impropriatum, tanquàm devians à recta, & propria feudi natura, non per hoc tamen inferri potest ad omnimodam impropriationem, itaut corrupta penitus feudi substantia, illud jure allodii, etiam in successione censendum sit; hoc enim videtur de directo contrà jura expressa contrarium determinantia, nam aliàs tot feuda Dignitatum etiam de majoribus, & primi ordinis, quæ habemus in Italia, Germania, & alibi, ad quæ habilitatæ sunt etiam fœminæ, non ampliùs feudalia censenda essent, sed allodialia, jure allodii, non autem feudorum regulanda, quod utique vanum videtur, quia dicitur adesse solùm impropriationem in hac parte, Menoch. *cons.* 845. *numer.* 50. Cyriac. *controv.* 112. *numer.* 24. *& seqq.* Undè meritò Rota hujusmodi impropriationis speciem in prima decisione neglexit, eam sub silentio involvendo, & in secunda, §. *non enim*, protestatur non ex hac specie dumtaxat, sed ex aliis impropriationem deduci.

7 Aliam impropriationis speciem deductam ex alienabilitate, quam induxit consuetudo, pariter Rota nec approbavit, nec rejecit, & quidem nullum habet juris fundamentum, quinimò potiùs feudalitatem comprobare videtur, dum agnoscens bonorum inalienabilitatem de jure, voluit tacitus populi consensus ratione commercii, dictæ prohibitioni derogare in ea parte, in qua jus commune agnatorum consensum postulat, firma remanente altera parte consensus domini, etiam attenta consuetudine necessarii, ut firmant Doctores de illa loquentes in præcedenti cumulati, & advertitus per Rosental. *cap.* 9. *concluſ.* 58. *numer.* 43. *& cap.* 12. *concluſ.* 3. *numer.* 46. Qui omnes de ea testantur quoad alienationem, hypothecam, aliosque contractus inter vivos, in quibus ratio, vel necessitas commercii viget, non autem in ultimis voluntatibus
8 vel intestatis successionibus, in quibus nunquam hujusmodi consuetudinem fuisse ad praxim redactam, testatur Cyriac. *contr.* 324. *nu.* 35. *& contr.* 594. *nu.* 26. Rosental. *dict. c.* 9. *concluſ.* 58. *n.* 43. atque necessitas consensus domini clarè comprobat qualitatem feudalem, quoniam aliàs in allodio non esset requisitus, ut benè observat Rota *dec.* 301. *nu.* 31. *& seqq. part.* 6. *recent.*

9 Et hujusmodi consuetudinem esse strictissimè intelligendam in alienationibus, hypothecis, vel contractibus inter vivos, & ubi militat ratio, ob quam illa est inducta, non autem in successionibus; atque præsertim in individuo concursus masculorum cum fœminis, contrariam observantiam, & consuetudinem stare pro masculis, testantur Bursatt. *cons.* 63. *nu.* 9. *& seqq.* Surd. *dict. cons.* 502. *n.* 8. *& per tot.* Cyriac. *controv.* 112. *nu.* 13. ac pro absoluto tanquàm inconcussum dicitur in duabus Senatus Mantuani decisionibus in ista Causa editis, neque pro parte fœminæ dabatur authoritas, quæ loquens de his feudis diceret contrarium.

Ultima species impropriationis deducta ex defectu juris- 10
dictionis, quodque essent feuda rustica, fuit etiam per Rotam neglecta, tum quia suppositum cessantis jurisdictionis cessabat in facto, in quo ostendebatur contrarium, unde desumebatur feudalitatis argumentum, Rovit. *decis.* 72. *nu.* 5. tum etiam quia jurisdictio non est de substantia feudi, quod stare potest sine jurisdictione, quæ sit penes alium, Rosental. *de feud. cap.* 5. *conclus.* 6. *nu.* 7. Galeot. *respons. fiscal.* 28. *n.* 49. & habetur in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum, & in Tiburtina Castrorum *hoc eodem tit.* Civilitas autem, vel rusticitas non sunt de jure considerabilia ad constituendam feudalem qualitatem, ut in specie Rota *d. decis.* 310. *nu.* 15. *par.* 6. *recent.* ac passim habemus feuda rustica, & inhabitata, quæ sunt propria, & recta, in Regno Neapolitano nuncupata quaternata.

In tribus aliis speciebus, nempè tertia, quarta, & quinta se fundavit Rota, sed potissimè in hac ultima consistente in eo, quod ageretur de feudo franco, & libero ab omni servitio personali, & sic redacto ad allodium, juxta casum di- 11
ctæ causæ Brixien. quæ fuit resolutionum basis, & huic corollariè, seu coadjutativè annectuntur duæ aliæ resultantes ex eo quod concessio esset correspectiva ex causa meritorum, & cum clausula *ad habendum*.

Verùm istæ parum solidæ videbantur; tunc enim dicta franchitiæ qualitas esset considerabilis, ubi expressa concurreret cujuscumque servitii, vel oneris remissio, secus si tacitè deducatur, ex eo quod servitium expresè injunctum non sit, atque sub silentio involutum, quia ut ponderatum fuit in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.* in investituris feudalibus exprimi non solent onera, & servitia per feudatarium præstanda, cùm satis expressa dicantur per juramentum fidelitatis à domino directo requisitum, sub quo servitiorum obligatio includitur, Alex. *consil.* 30. *num.* 18. *lib.* 1. Aretin. *cons.* 164. *num.* 3. & alii allegati in dicta Massanen. ac etiam quia dicitur feudum in hac parte solùm impropriatum, Menoch. *cons.* 845. *n.* 50.

Tenentes verò contrarium, præsertim Corn. *cons.* 16. *lib.* 1. Paris. *cons.* 4. *numer.* 19. *& seqq. & cons.* 12. *numer.* 27. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 65. & alii, quos Rotales decisiones allegant, procedunt, ubi certum ac limitatum servitium præsertim reale in Investitura fuit expressum, per cujus expressionem, omnia alia tanquam per exceptionem inducentem regulam in contrarium, censentur remissa, quod frequenter practicatur in Lombardia; ubi dantur feuda sub solo servitio reali unius spatulæ porci, vel duorum pullorum, quia tunc juramentum fidelitatis censetur ad hujus tantùm servitii præstationem restrictum, tanquàm deductum ad speciem, & in hoc stat æquivocum, ut in dicta Massanen. observavi, præsertim accedentibus tot conjecturis, ac demonstrationibus feudali qualitati assistentibus, omnia enim utriusque Siciliæ feuda nullum habent expressum servitium personale, quinimo nec illud præstant, sed reale, quod *adoha* nuncupatur, præterquàm in quibusdam urgentibus domini necessitatibus, sed servitii onus adest solum virtuale in juramento fidelitatis, atque in eo fœminæ etiam succedunt, & tamen irridendus esset, qui diceret illorum feudorum substantiam omninò corruptam esse ac redactam ad allodium.

Quoniam verissima est juris feudalis propositio, quod 12
qualitas alterativa, seu impropriativa, alterat quidem, & impropriat feudum in ea parte, non autem in reliquis, in quibus suam retinet naturam, & substantiam incorruptam, ut benè Surd. *d. cons.* 502. *num.* 14. Ruin. *consil.* 15. *nu.* 12. *circa finem, & seqq. lib.* 1. Corneus *cons.* 16. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 690. *nu.* 16. Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 8. *nu.* 11. Rosental. *cap.* 12. *concluſ.* 1. *num.* 40. apud quos allegantur Isernia, & cæteri feudistæ, quia videtur propositio certissima. Ideòque text. *in c. si cui militi, de feud. & benef. in extravag.* regi-
stratus per Menoch. *d. cons.* 65. *num.* 16. ita est intelligendus, ubi etiam admitteretur illum esse authenticum, quod tamen negant Aretin. *cons.* 164. *nu.* 3. *in fine*, Alex. *cons.* 30. *nu.* 18. *lib.* 1. *& cons.* 9. *num.* 8. *lib.* 5. Jas. *cons.* 114. *nu.* 4. *& seqq. lib.* 1. 13
Curt. jun. *de feud. part.* 3. *in princ. num.* 5. Capyc. Latr. *consult.* 75.

sult. 75. *n.* 73. super quo puncto, an scilicet istæ extravagantes sint, vel ne authenticæ, aliqua habentur in Senogallien. Castrorum.

Atque in his terminis loquuntur decisiones Brixien. coram Pamphilio, & Seraphino, quia ibi ad certam pecuniariam præstationem onus feudandi restrictum erat, & quod magis est, ut meliùs constat ex decisione Seraphin. 1105. erat concessio merè correspectiva cum æquivalenti, ac utili recompensa approbata per Beneplacitum Apostolicum cum clausula *Si in evidentem*, undè nec quidem feudi umbra aderat, sed erat mera correspectiva conventio allodialis, ut lectura decisionum ostendit.

Meritorum assertio in investitura contenta, feudalibus
14 concessionibus est connaturalis, quia feuda in sui origine inventa sunt in præmium benemerentium, quibus, nonautem hostibus, vel ignavis, & demerentibus feuda per Principes conceduntur, ut ex feudi definitione apud Clar. §. *feudum*, *qu.* 4. atque tunc meritorum renumeratio importare potest emptitiam qualitatem, & actum merè correspectivum, quando sunt talia, quæ Judicis officium, vel actionem parerent exigendi etiam ab invito recompensam, quæ saltem
15 ultrà dimidium feudi valorem excederet, ut observat in specie Surd. *dict. cons.* 502. *num.* 16. Secùs autem ubi sunt talia, quæ solum ad antidora obligent ex lege convenientiæ, & honestatis, quia tunc dicuntur quidem concessiones onerosæ, ad differentiam earum, quæ sunt merè gratuitæ, & sine causa, & ad effectum, ne revocationibus subjaceant, ut habetur de hac materia in Firmana feudorum hoc pariter tit. sed non indè inferri potest ad effectum de quo agitur, & tamen etiam ubi sunt emptitia, si ex aliis circumstantiis constat non jure allodii, sed feudi, concessionem factam esse, veritas spectanda est; feudum enim Plumbini concessum fuit hodierno Principi mediante solutione duodecies centenorum millium florenorum, ultrà ingentia merita ipsius Principis, ac Gregorii XV. Patrui, & Cardinalis Ludovisii germani fratris erga Domum Austriacam, cum habilitatione etiam fœminarum, & tamen vanum esset asserere, feudum ex hoc fuisse impropriatum; prout in Regnis utriusque Siciliæ, feuda sunt emptitia, & fœminina, & tamen remanent feuda solùm in his partibus impropriata, Menoch. *cons.* 845. *n.* 49 Merlin. *decis.* 670. *nu.* 12.

Observandum enim dicebam, aliud esse, ubi feudum
16 simpliciter conceditur absque fœminarum inclusione, vel exclusione, ad effectum controversiæ inter dominum, & fœminam, super istius capacitate, vel omnimoda incapacitate; aliud verò, ubi data fœminarum habilitate, sola quæstio est inter ipsam & masculum super prælatione, primo enim casu ad temperandum rigorem juris, procedentem in feudis rectis, & omninò propriis, ad quorum successionem fœminæ sunt inhabilitatæ, intrant considerationes, an feudum sit gratuitum, & proprium, vel oneroſum, emptitium & improprium, atque ad hunc effectum loquuntur illi, in quibus se fundant decisiones, quia non implicat adhuc remanere feudum, sed in aliqua parte impropriatum, ut supra; secùs autem ad secundum effectum, ad quem requiritur impropriationem esse talem, quod omninò feudi substantia corrupta, & immutata sit, ac redacta ad merum allodium.

Clausula *ad habendum*, tunc in proposito est considerabi-
17 lis, quod concessio facta est pro hæredibus & successoribus quibuscumque, seu aliàs nullam habet restrictionem, & in his terminis loquitur d. decisio Brixien. feudi coram Pamphilio, ac etiam Gratian. *discept. num.* 75. & cæteri per Rotam deducti, secùs ubi investitura est restricta ad hæredes sanguinis, atque expressam habet formulam pacti, & providentiæ, quia tunc ad evitandam incompatibilitatem, seu contradictionem, & immediatam correctionem, dicta clausula non corrumpit substantiam concessionis, neque ejus naturam alterat, sed solùm intelligitur durante investitura inter ipsos in ea vocatos, juxtà distinctionem, quam perpetuò tradidit, ac tenuit eadem Rota sæpissimè, præsertim in Cajetana Bonorum coram Cerro *decis.* 427. *p.* 9. & 209. *par.* 10. *recent.* Et habetur in sua materia *sub tit. de emphyteusi*. Maximè quia dicta clausula qualificata est ab alia clausula
18 immediatè adjecta *salvo jure feudi*.

Econversò autem, concessionem esse verè feudalem, ac jure feudi factam, quamplures suadebant conjecturæ, & circumstantiæ, quas ad hujusmodi qualitatem dimetiendam esse attendendas, latè firmatur *dec.* 310. *par.* 6. *recent.* apud Merlin. *dec.* 670. apud Royas *decis.* 452. quæ est Melevitana feudi, in qua aliæ adsunt *decis.* 280. & *decis.* 354. *num.* 123. & *seqq. part.* 11.

Prima enim resultat ex vocabulo, seu nuncupatione, ta- 19
lis enim dicendus est contractus, qualem illius verba pronunciant, *c.* 1. *tit. quid sit investitura*, & communiter DD. de quibus Rot. *dicta decis.* 310. *part.* 16. *recent. nu.* 12. & 42. Merlin. *decis.* 672. *num.* 4. & in allegatis Melevitan. feudi; secunda, quia in investitura asseritur hujusmodi feuda apertè esse per defectum linearum nonnullorum Vassallorum, facta enim, & verba hæc evidenter ostendunt facultatem, verba scilicet *Vassallorum*, & *aperturæ*, allodiis non convenientia, ac ipsum factum devolutionis per lineæ defectum incongruum allodialibus transitoriis ad quemcumque hæredem, ut de verbo *Vasalli*, *d. decis.* 310. *num.* 35. & de dicto facto casu devolutionis *eadem decis.* 318. *nu.* 43. Tertia, ex eo quod concessio restricta est ad solos descendentes, ac hæredes sanguinis directos, quod pariter feudis propriis, & veris, non autem omninò improprietatis, & allodii naturam habentibus convenit, *ut dict. decis.* 310. *n.* 26. & *seqq.* & in allegatis Melevitan. Quarta, ex juramento fidelitatis, quod magnum feudalis qualitatis est indicium, *ut dicta decis.* 310. *numer.* 36. & *in alleg. Melevitan.* Quinta, ex continuata necessitate renovandi investituras tanquam de feudo, quod uti tale descriptum est in libris feudorum, ejusque causæ cognitæ sunt per particularem judicem feudorum ab Ecclesia Mantuana deputari solitum. Sexta, ex facultate subinfeudandi cum formula subinfeudationum, aliquibus juribus per subinfeudantem retentis juxta feudorum formam, & naturam; & septima demùm aliis omissis, quia tot Doctores, de quibus supra, & infrà, de his feudis in specie tractantes, vel occasione successionis inter ipsos à lege investituræ vocatos, vel occasione devolutionum feudorum in capite ad Ecclesiam, sive occasione devolutionum subinfeudorum ad subinfeudantes, semper materiam tractarunt cum terminis feudalibus, quæ omnia insimul considerata, unà cum observantia, de qua infrà, rem nimis in claris ponere videntur.

Sed omnem penitùs difficultatem removeri dicebam, 20
quod sive hujusmodi feuda essent propria, sive impropria, DD. Mantuani, ac ferè omnes Lombardi, communiter concludunt in his feudis inconcussam esse consuetudinem, ut fœminæ nonnisi in totalem defectum masculorum, ad eorum successionem admittantur, ut in specie Burſatt. *cons.* 63. Surd. *d. cons.* 502. Cyriac. *d. controv.* 112. & satis constanter Senatus Mantuanus in dictis duabus decisionibus in ista causa editis, absque eo quod aliquis Doctor adduceretur in regione versatus, qui contrarium esseret. Absonum siquidem dicebam, ut omnibus in regione versatis de recepta consuetudine tanquam notoria, & inconcussa loquentibus, nos exteri, & non informati contratium decidere deberemus. Nos etenim non deferremus exteris, qui contrà receptas opiniones in Rota, & Curia Romana super Urbis Statutorum, vel consuetudinum observantia judicarent, eo magis, quia dicta consuetudo, verè, & propriè censenda non est præscriptiva, seu juris communis correctiva, & novi juris inductiva, quo casu strictiùs cum ea proceditur tanquàm juris resistentiam, seu non assistentiam habente, sed potiùs interpretativa veritatis, quod nempè hæc essent feuda, quæ licèt in parte impropriata, jure tamen feudali regulanda sint, & sic consuetudo habet juris communis assistentiam, illudque solum interpretatur, & declarat.

Multò magis, dum eidem assistit Statutum generale Man- 21
tuanum super successionibus ab intestato idem disponens, etiam in bonis allodialibus, quod omissa inspectione, an tanquam authoritativum inter Laicos super successione bonorum ab Ecclesia habitorum attendendum sit, de quo habetur in sua materia *sub tit. de succeſſ.* adhuc tamen capiendum venit tanquam interpretativum voluntatis primi acquirentis, quod scilicet cum eo se conformem reddere voluerit, juxta decisionem Merlin. 447. *u.* 17. vel saltem tanquam adminiculum dictæ consuetudinis, non autem in eo sensu, cum quo procedit Cyriac. *controv.* 552. *nu. penult. & fin.* post hæc disputata, & scripta impress. cùm in Curia illa ratio nunquam admitteretur.

Quæ consuetudo clariùs procedit attenta individua istius 22
feudi, ac ipsarummet partium observantia, tum ex eo quod spatio annorum 300. & ultrà non datur casus successionis fœminæ in exclusionem masculi, cùm tamen in familia adeò numerosa, & dilatata, omninò improbabile sit illum pluries non contigisse, quia circà casum cujusdam Giliolæ, de quo Rotæ decisiones loquuntur, ostendebatur æquivocari, dum in eo agebatur de successione in quo-

quodam subfeudo, quod fortè tanquam planum, & de tabula, diverso jure regulatur, ut dictum fuit in alia Mantuana feudi, seu bonorum, & in concursu domini prætendentis devolutionem, in quibus terminis, & ad quem effectum circà fœminarum successionem, agunt hincindè de his feudis in specie loquentes, Bertazol. *consil. civil.* 39. Burſatt. *consil.* 150. & latè Beccius *cons.* 101.

Tum clariùs, quia authores fœminæ prædictæ, præsertim Felicita Uxor Ludovici Senioris, & Tutrix Cæsaris nati, ac ejusdem Franciscæ, & ventris prægnantis, renovatione investituræ de anno 1595. accepit pro Cesare jam nato, & pro ventre prægnante, quatenùs nasceretur capax (qualis fuit Ludovicus junior,) per cujus obitum præsens quæstio exorta est, unde duæ resultant claræ demonstrationes, una quod dicta Franciſca jam nata, & omnibus ætate major, fuit spreta tanquam fœmina, altera quia pro ventre prægnante obtenta fuit renovatio sub conditione, quatenùs capax nasceretur, ergo dubium erat, an capax nasci deberet, quod alium sensum habere non potest, nisi præsupposito incapacitatis fœminæ.

Et clariùs eadem observantia resultabat ex renovatione obtenta per eumdem Ludovicum juniorem ultimò defunctum de anno 1622. dum hic illam obtinere curavit insimul cum Marchione Julio Cæsare, & Ludovico, & Francisco patruelibus, spreta Franciſca Sorore germana, quam ita clarè constat præsupposuisse incapacem; idemque præfatus Ludovicus moriens declaravit in ejus testamento, dum utendo verbo declarativo, Franciſcam germanam Sororem in bonis allodialibus hæredem universalem instituit, feudalia verò præsupposuit ad patrueles spectare.

S U M M A R I U M.

1 *Quod statuta laicalia capiant bona de directo dominio Ecclesiæ inter laicos.*
2 *De successione fœminarum in feudis remissivè.*

ANNOTAT. AD DISC. XI.

DEcisiones, quæ in hoc puncto fœminarum prodierunt, habentur impressæ *decis.* 94. & 237. *part.* 12. *recent.* atque pro eodem masculo, pro quo ego scripsi, latè quoque scripsit Andreol. *constit.* 252. & 253. de quibus habetur mentio infrà, *disc.* 127.

Persistendum autem videtur in eodem sensu, non quidem ob leges feudales deferentes successionem masculis in exclusionem fœminarum, cùm verius videatur decisionum assumptum (ex aliis tamen fundamentis, non autem ex illis, quæ in eis ponderantur) quod istud esset feudum improprium, regulandum potiùs jure allodii.

Sed ob statutum comprobatum ab eadem diurna praxi, vel observantia, neglecto prorsùs earumdem decisionum assumpto, quod statutum tanquam laicale, non com-
1 prehenderet hæc bona, & dominia Ecclesiæ, quoniam ipsius Ecclesiæ nihil interest, an magis masculi, quàm fœminæ succedant; quinimò magis interest, quod servetur ordo successionis statutariæ; tùm quia in recta linea descensiva masculina, facilior est probatio dominii, & identitatis, quam ubi per fœminas, & per cognatos, bona plures patiantur scissuras, atque in plures, ac diversas transeant familias; tum etiam quia, ubi feudalitatis, & servitii feudalis aliqua remanerent reliquiæ, magis à masculis quàm à fœminis id obtineri potest; ac propterea non videtur quid commune habeat exemptio Ecclesiæ, ejusque bonorum à statutis laicalibus, ubi agitur de quæstione successionis inter laicos, & super dominio utili, vel subalterno, absque aliquo Ecclesiæ præjudicio, vel interesse, ut etiam advertitur *sub tit. de successionibus*, *disc.* 6.

Urgente quoque viva ratione, quod cùm hujusmodi acquisitiones in forma pacti, & providentiæ redoleant quandam speciem fideicommissi, seu ordinis succedendi in ejus descendentia, vel posteritate, adjectæ potiùs ab ipso acquirente, quàm ab Ecclesia concedente, cujus, ut præmissum est, nihil interest; hinc proindè statutum, quod est lex propria ipsius acquirentis, attendendum venit in ratione probationis voluntatis ipsius acquirentis, quod cum eo se conformare voluerit, quàm in ratione potestatis statuentis, juxta ponderationes, de quibus apud Merlin. *decis.* 447. *repetit. decis.* 355. *part.* 5. *recent.* & advertitur pluries *d. tit. de succeſſ. & in altero de fideicomm. & alibi*.

Et de materia successionis fœminarum in feudis infrà in
2 adnot. *ad disc.* 13.

PARMEN. FEUDI
PRO COMITE OCTAVIO TARASCONO,
CUM NEPOTIBUS EX FRATRE PRIMOGENITO DEFUNCTO.

Responsum extra Curiam ad causam cum sensu veritatis, juxta quod fuit decisum.

An primus acquirens feudum emptitium cum titulo oneroso, & cum clausula feudi antiqui, de illo disponere possit sine assensu ad favorem unius ex filiis, illum gratificando, alios verò eorumque descendentes excludendo, seu postponendo cum erectione primogeniturę, seu fideicommissi particularis, vel cum alia dispositione, & quatenus id facere non possit in ipso corpore feudi, an eamdem dispositionem gratificativam facere valeat de integro ejus pretio, seu valore, ad ejus restitutionē gravando feudi successores necessarios, & à lege investiturę vocatos.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Pretium feudi novi dicitur allodiale, & esse in hæreditate allodiali ad plures effectus, ut possit successor gravari, seu quod teneatur communicare.*
3 *Idem est, esse feudum antiquum merè hæreditarium, ac esse pacti, & providentiæ novum ex titulo oneroso.*
4 *Quid, ubi agitur de feudo antiquo mixto, an successor possit gravari in pretio, & teneatur ad onera.*
5 *De quæstione, an relicto feudo incapaci, debeatur æstimatio.*
6 *De feudis dividuis Juris Longobardorum, & individuis juris Francorum, & de consuetudine Lombardiæ remissivè.*
7 *De quæstione, an primus acquirens disponere possit de feudo in præjudicium successorum; recensentur plures effectus.*
8 *De casu, in quo primus acquirens sit ex causa lucrativa.*
9 *Ubi feudum est ex titulo oneroso, tunc acquirens disponit inter comprehensos.*
10 *Quid inter extraneos.*
11 *Quando adest assensus domini ab initio in ipsa acquisitione feudi, tunc cessat omnis difficultas.*
12 *Expenduntur authoritates negantes etiam in feudis novis in primo acquirente facultatem disponendi.*
13 *De casu, in quo in primo acquirente etiam ex causa onerosa cessat potestas.*
14 *De clausula, ut censeatur jure feudi antiqui, & aviti, an verè faciat feudum antiquum, & ad quos effectus.*
15 *Donario non præsumitur, & exiguntur verba clara, & univoca.*
16 *De observantia circa inefficaciam dictæ clausulæ.*

D I S C. XII.

CAmillus Tarasconus Parmensis, quatuor habens filios masculos, emptionis titulo acquisivit ab illis de Flisco 1
feudum Castelani cum annexis, obtento desuper assensu Ducis Parmæ domini directi, seu subalterni, in quo tanquam per speciem novæ investituræ, juxta consuetum formularium, idem feudum conceditur tanquam antiquum, nobile, & avitum, pro eodem Camillo, ejusque filiis, & descendentibus masculis in infinitum, cum facultate se intitulandi, ac denominandi Comites, attributa etiam facultate dicto Camillo erigendi in eo primogenituram cum formis eidem benè visis, & quatenùs ipse ad hujusmodi dispositionem non procederet, eadem facultate attributa successori, quatenus esset unus, si verò essent plures, omnibus in id concordantibus, cum reciproca, seu jure accrescendi inter omnes descendentes, quousque duraret linea.

Cùm autem turbato ordine naturæ, ejusdem Camilli filius primogenitus uxoratus prædecessisset, superstitibus tribus filiis masculis, pater autem superstes, neglecta dicti primogeniti prole, intenderet, tam in dicto feudo, & annexis, quàm etiam in plerisque aliis bonis primogenituram erigere ad favorem Octavii tertiogeniti sibi magis grati, & dilecti, ejusque descendentium, consilium à me pro veritate petiit, an id sibi liceret, affirmativè datum, cum ea

tamen cautela in hujusmodi dispositione adjicienda, quod in eventum in quem illa esset impugnabilis, ac effectum sortiri non posset in ipso corpore feudi, facta censeretur in ejusdem feudi integro pretio, seu valore, in quo ejusdem necessarii successores à lege investituræ vocati ad favorem dicti Octavii, & aliorum gravati censerentur, itaut in ipso pretio hujusmodi primogenitura erecta diceretur eo meliori modo, quo de jure sibi liceret.

Ad cujus consilii formam erecta in testamento dicta primogenitura, necnon revocata, seu declarata resoluta per obitum dicti primogeniti promissione per eumdem Camillum in instrumento dotali facta, de ei relinquendo tot bona annui redditus scut. bis mille; sequuta morte dicti testatoris, præfati filii ex primogenito superstites, quibus avus solam legitimam jure naturæ debitam reliquerat, duplex judicium contra dictum Octavium successorem universalem instituerunt, unum super successione in dicto feudo jure investituræ, alterum pro assequutione dd. bonorum constituentium annuum redditum scut. bis mille jure donationis contemplatione matrimonii. Cùmque idem Dux ad tollenda jurgia inter adeò conjunctos in ordinariis Tribunalibus, hujusmodi causas ad se avocasset, per se ipsum de suorum sapientium consilio terminandas, hinc ex parte dicti Octavii requisitus fui ab substinendam hujusmodi dispositionem ad normam mei consilii sequutam, necnon substinendam revocationem, seu resolutionem donationis, de qua habetur in sua materia *sub tit. de donationibus*.

In hoc igitur puncto dispositionis cum ordine primogenituræ factæ super feudum ad favorem tertiogeniti, idealem potiùs ac fine effectu hujusmodi litem dicebam, cùm omnes difficultates quæ in materia cadere possunt circa defectum potestatis disponendi, percutiant solùm ipsum corpus, seu substantiam feudi, non autem ejus pretium, seu valorem, de quo etiam in feudis juris Francorum soli primogenito perneceſsè deferendis, quamvis essent cum strictissima prohibitione alienandi, vel disponendi, prout sunt feuda Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus urget non solùm generalis prohibitio contenta in *cap. Imperialem*, de prohibita feudi alienatione per Feder. sed magis stricta resultans ex Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, etiam ubi sunt nova; certum tamen est ac receptissimum, primum acquirentem disponere posse de integro, ac in eo gravare feudi successorem quamvis necessarium, etiam ad favorem cujuslibet extranei, ex ea clara ratione, quod illud non est feudale, sed allodiale, remanens in patrimonio allodiali seu paganico.

Quinimò etiamsi primus acquirens non disponat, adhuc feudi successor quamvis necessarius, & à lege investituræ vocatus, ipsum corpus feudi habens jure proprio, tenetur ad omnia onera & debita hæreditaria, etiam illa legatorum pro integro pretio, quod utpotè merè distinctum ab ipso feudo, reputatur merum allodium remanens in hæreditate allodiali seu paganica, & successivè etiamsi non adsint debita, vel onera, & acquirens decedat ab intestato, relictis, vel in toto, vel in parte hæredibus successionis feudorum incapacibus, puta Clericis & Religiosis &c. successor tenetur eis dictum pretium solvere, si nullam habet participationem in hæreditate allodiali, & si habet, tenetur cohæredibus communicare, ut frequenter contingit in filio primogenito succedente in feudis juris Francorum de sui natura individuis ac jure primogenituræ deferendis, quod tenetur communicare Fratribus secundo genitis integrum pretium tamquam existens in hæreditate allodiali, ideòque feudistarum commune ac receptum axioma est, saltem quoad dictum effectum pretii, seu valoris, idem esse feudum novum in forma pacti, & providentiæ emptium, ac feudum antiquum merè hæreditarium, Ilern. *in*
3 *cap. 1. §. præterea Ducatus, in secunda addit. numer. 36.* de prohibita feudi alienatione per Feder. ubi Afflict. *num. 27. & sequent.* & cæteri collecti per Lanar. *conſ. 81. numer. 49. & 50.* plenè Larata *in theatr. feudali, par. 9. dilucidat. 69. cum sequent.* ubi *dilucidat. 73*, quod si filius acquirentis est incapax successionis feudalis, & alter remotior succedit, ab isto refundendum est totum pretium dict. filio incapaci aliorum bonorum successori, Capyc. Latr. *consult. 23. & 25.* Rovit. *super pragm. 25. de feudis ex numer. 16. cum seq.* Giurb. *de succeſſ. feudorum*, §. 1. *glos. 8. nu. 46. cum tribus seq.* & passim, quoniam in ordine ad feudum novum est casus indubitatus.

4 Sola enim quæstio est circa facultatem gravandi in pretio, seu valore, quando agitur de feudo antiquo in forma pacti & providentiæ mixta, quod scilicet habeat etiam qualitatem hæreditariam, quo casu in puris terminis juris communis, & extra Regnum Siciliæ citra, seu Neapolis, verior magisque recepta est opinio, successorem teneri esse hæredem cum omnibus supradictis præjudicialibus primi acquirentis tantùm, non autem ultimi feudatarii defuncti, qui non sit acquirens; & quatenùs juxta aliquorum sensum, istius quoque hæreditariam qualitatem habere teneatur, suffragetur tamen beneficium inventarii, ex quo separare possit ipsum feudum jure proprio absque alia obligatione, nec in corpore, nec in pretio; secus autem in dicto Regno, in quo receptum est, successorem feudi quamvis necessarium, quinimò etiam contra expressum ultimi feudatarii defuncti judicium venientem, teneri habere qualitatem hæreditariam, atque pro integro feudi valore gravatum remanere, ex deductis in magistrali *decis. 1.* Franchi, & per alios suprà allegatos Regnicolas, ac habetur pluries deductum in aliis *hoc eod. tit.* unde propterea quatenùs pertinet ad rem, cùm versaremur in feudo novo emptitio minoris qualitatis, utpotè juxta usum Lombardiæ dividuo, atque, ut feudistæ dicunt, juris Longobardorum, & primus acquirens in eventum in quem ipsum corpus feudi dictæ primogenituræ subjici non posset, expresse disposuerit de illius integro pretio, quæstio quoad effectum ut suprà, remanebat merè idealis, & de solo fumo, cùm idem videatur excludi à successione feudi, & includi cum obligatione refundendi integrum valorem.

Aliqui scribentes pro actoribus, ad evitandum hoc objectum, se involvebant in altera quæstione, an scilicet legato, seu alio dispositionis titulo relicto feudo inutiliter personæ incapaci, seu non vocatæ ab investitura, debeatur æstimatio, de qua post antiquiores ab eis allegatos, Rosental. *cap. 7. concluſ. 2. numer. 10. cum sequen.* Franch. *dicta decis. 1.* Apont. *conſ. 13. 52. & 88. lib. 1.* Fab. de Ann. *conſ. 87. & 131.* de Marin. *resolut. 45. lib. 2. num. 50.* & in addit. ad Reverter. *dec. 359.* Rovit. *in pragm. 1. de titulorum abusu, n. 136.* & cæteri magis communiter, distinguentes inter legatum seu aliam dispositionem particularem, & institutionem universalem, & super hoc longissimas retexebant allegationes; sed erat labor merè inanis ac extrà propositum, ista siquidem, in qua satis certant feudistæ, est solùm quæstio ambiguæ voluntatis, an scilicet testatore disponente de re, quæ non est in commercio, nugari voluerit, seu disponere quatenus posset, & non aliàs, non autem gravare ejus hæreditatem ad æstimationem, vel è contrà, juxta terminos textus *in §. non solum. instit. de legatis cum concord.* sed ubi voluntas est expressa, ut in præsenti, tunc nemo dubitat, quoniam in claris non inirant conjecturæ & argumenta, ad vulgarem textum *in l. ille aut ille, ff. de leg. tertio*, quamvis etenim, cum sensu etiam veritatis, crederem hujusmodi dispositionem rectè substineri in ipso corpore feudi ut infrà, nihilominus ordine inverso opportunum censui agere priùs de pretio ut suprà, tanquam de re minùs dubitabili, ut ita clariùs dignosceretur quæstionem remanere inanem.

Reassumendo autem punctum validitatis dispositionis super ipso corpore feudi, illud in primis censui præmotandum, quod non versabamur in feudo individuo juris Francorum jure primogenituræ uni personæ debito, itaut in actoribus, 6
vel eorum primogenito aliquod adesset jus peculiare ratione lineæ, seu primogenituræ per eorum patrem transmissæ, cùm ageretur juxta consuetam naturam feudorum Lombardiæ, ac etiam ex tenore ipsiusmet assensus, seu investituræ, de feudo, quod nostri vocant juris Longobardorum, in quo omnes succedunt, ita & taliter quod etiamsi efficeretur feudum dignitatis, ob quam assumeret naturam individuam, adhuc ex recepta Lombardiæ consuetudine, individuitas remanet intellectualis, & in abstracto pro jure habituali, adinstar juris patronatus residentis penes omnes successores, & eorum quemlibet insolidum, divisis tamen exercitio & fruitione, ex iis, quæ in proposito, ac distinguendo hujusmodi feudorum species habentur deducta in Mutinen. feudorum de Rangonibus *hoc eod. tit.* quæ in præsenti etiam responso deducebantur, & sic actorum prætensio ad summum restringebatur ad quartam partem, in qua in stirpes ipsi succederent, cum obligatione refundendi pretium ut supra, undè quoad effectum quæstio videbatur, vel nullius, vel modicæ operationis.

Verùm neque in hac parte dicebam actoribus jus competere successionis contrà dicti primi acquirentis voluntatem; in hac etenim quæstione, an primus acquirens 7
hujusmodi potestatem habeat, quamvis Menoch. *conſ. 161.*

quod

quod est in materia satis elaboratum, & ad quod recurrendum esse admonet Rosental. *cap. 9. concluſ. 66. nu. 9.* plures casus distinguat, attamen ad tres effectus de illa quæri solet. Primus est circa facultatem resultandi feudi ipsi domino, qui in præjudicium, & exclusionem filiorum, & descendentium à lege investituræ vocatorum pro se retinere, vel alteri sibi benè viso concedere valeat. Alter est ad effectum disponendi in extraneos cum præjudicio, tam filiorum, & descendentium à lege investituræ vocatorum, quàm etiam ipsiusmet domini: & tertius demum est circa facultatem præeligendi, seu gratificandi intrà personarum genus à lege investituræ vocatum, unum, vel plures filios vocando, alios excludendo, &c.

8 Quidquid autem sit de primo, & secundo casu, seu effectu, de quibus utpotè ad rem non facientibus, laudabilis Curiæ stylus aliæque occupationes ex professo agere prohibebant, quatenùs pertinet ad tertium qui erat præcisus controversiæ, difficultas cadit, ubi agitur de feudo gratuito, ad quod filii, & successores sanguinis dicere possunt independenter venire ex gratia, & munificentia concedentis, prout & cadit altera quæstio facti, quando scilicet dicatur concessio talis naturæ, itaut filii, & successores principaliter, & directè contemplati censeantur ab ipso concedente independenter ab eorum patre, seu altero majore primo acquirente, vel potius ab isto ejusque providentia recognoscant, de quibus habetur actum per Menoch. *dict. conſ. 161.* Rosental. *cap. 9. membr. 2. concluſ. 66. cum sequen.* & aliqualiter infrà in Romana pecuniaria de Pallavicinis ad materiam Bullæ Baronum.

Ubi tamen certum est acquisitionem esse ex causa merè onerosa, & correspectiva, tanquam de feudo purè em-
9 ptitio, absque aliqua gratiæ, vel munificentiæ concedentis mixtura, itaut ejus factum percutiat solum assensum, qui de jure necessarius est pro mutatione personæ, & translatione feudi de uno in alterum, & tunc neminem dubitare de facultate gratificandi inter personas de genere comprehenso in investitura, advertunt Loffred. per *conſ. 52. nu. 1.* Clar. §. *feudum qu. 41. nu. 2.* Franch. *dicta decis. 1. n. 30.* & cæteri per Menoch. *dict. conſ. 171. in tertio casu à nu. 6. ad 10. & plenè conſ. 401.* ubi latè, & nervosè sustinet facultatem patris erigendi in feudo primogenituram, ac unum, cæteris exclusis, gratificandi, Peregr. *conſ. 8. nu. 82.* & admittit Bellon. jun. *conſ. 55. in responsionibus ad objecta post nu. 37.* ac firmavit Rota in Ariminen. Castrorum 14. Februarii 1642. & 15. Junii 1643. coram Danozetto, & 23. Februarii 1668. coram Cerro, de qua habetur actum infrà *hoc eodem tit.*

Difficultas enim propositio cadere solet, ubi agitur de se-
10 cundo casu, seu effectu supradicto, disponendi scilicet in extraneos, de quo Capyc. Latr. *dicta conſult. 23. n. 6.* Giurb. *dicto*, §. 1. *glos. 8. nu. 45.* Rota *dec. 50. nu. 2. par. 6. recent.* & in proposito emphyteusis pluries in sua materia *sub tit. de emphyteuſi*, & in quo invaliditas resultare potest ex defectu assensus domini, quæ proindè difficultas non cadit inter comprehensos in investitura, quoties, ut dictum est, non agitur de feudo juris Francorum individuo, & perneceſsè deferendo cum primogenituræ ordine, quem in ipso feudi corpore feudatarius pervertere non potest, quamvis facultatem habeat disponendi de pretio.

11 Clariùs verò præmissa procedere dicebam ob domini assensum desuper accedentem, dum juxta premissam facti seriem, in ipso assensu præstito per Ducem super hujusmodi feudi acquisitione, vim novæ investituræ ex illius Principatus stylo habente, expressa conceditur facultas erigendi desuper Primogenituram, perneceſsè supponentem gratificationem unius, & exclusionem aliorum, reducendo feudum aliàs de sui natura dividuum, & juris Longobardorum ad diversam naturam individuam, & juris Francorum, unde quando factum primi acquirentis ex causa onerosa comprobatum remanet ab assensu, & facto domini directi, & in ipso præsertim limine acquisitionis, & antequam dici valeat aliquod jus quæsitum filiis, & descendentibus, seu agnatis in investitura vocatis, tunc cessat quælibet difficultas cadens in materia, vel ratione præjudicii domini, vel ob prohibitionem legis exigentis ad validitatem immutationis naturæ ejusdem dominii assensum, vel ob jus agnatis seu hæredibus sanguinis quæsitum, ut patet apud omnes de hac materia agentes, & in proposito erectionis primogenituræ in feudis habetur etiam in Mantuana, & in Mutinen. *hoc eod. tit.*

12 Hinc prinindè extraneas, ac non obstare dicebam plèrasque authoritates, quæ per scribentes in contrarium cumulabantur in his specialibus terminis deficientis potesta-

tis erigendi primogenituram, seu unum ex pluribus in investitura vocatis, aliis neglectis, gratificandi, quamvis ageretur de feudo novo, quoniam præsertim Oldrad. *conſ. 237.* cujus authoritas nimium magnificabatur, agit de feudo dignitatis individuo, & gratuito, ex mera Principis munificentia, cujus naturam admittebam per feudararium quamvis primum alterari non posse, sed hic non erat casus, extra quem pariter dicebam esse omnes authoritates Regnicolarum utpotè agentium de illis feudis duplicem ab isto habentibus diversam circumstantiam, quamvis essent emptitia, unam scilicet, quia juris Francorum, & cum immutabili natura primogenituræ, alteram verò ob particularem Constitutionem incipien. *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, strictiùs adimentem facultatem disponendi de ipso corpore feudi ut supra, aliæ verò authoritates generales, præsertim Marescott. *lib. 2. variar. cap. 120.* & Facchin. *lib. 6. controv. cap. 62.* ubi etiam in specie feudi novi dictam facultatem negat, utpotè generaliter loquentes, intelligendæ veniunt discretivè cum dicta distinctione, ad quam non descendunt, ubi scilicet agitur de feudo novo gratuito, ut est regularis natura feudi, quod propriè dicitur beneficium ex Principis, vel domini munificentia.

Magnum fundamentum per scribentes in contrarium circa deficientem potestatem primi acquirentis alterandi naturam feudi, quamvis novi, constituebatur in firma- 13
tis per Bellon. jun. *conſ. 55. per totum*, verùm quidquid sit de veritate in eo casu, de quo ipse agit, cujus inspectionem superfluum censui assumere, cessabat penitùs difficultas ex defectu applicationis ob diversas circumstantias, ibi enim supponitur, quod postquam pater feudum pretio quæsierat, curaverat cum Principis authoritate in eo imprimere, tam qualitatem dignitatis, quàm alteram primogenituræ, per quos actus infertur ad quamdam implicitam donationem irretractabilem, utpotè Principis authoritate munitam, ab ipso patre factam filiis, & descendentibus, quibus ita jus quæsitum dici poterat, & sic extra terminos hujus quæstionis, quibus id applicari non poterat ob facultatem in superabundantiam in ipso limine acquirendi à Principe obtentam, ut supra.

Major demum difficultas esse videbatur in ea clausula, 14
quod istud censendum esset feudum avitum, & antiquum, tunc enim illud sortiri dicitur quoad omnes effectus, jus, & natura feudi antiqui, perinde ac si reveram esset tale, quoniam Princeps disponendo circa ea, quæ sunt juris positivi, potius veritatem, quàm fictionem inducere dicitur, cùm in iis quæ juris sunt, non autem naturæ, Principis potestas possit facere verum id, quod est fictum, ut ex Bald. Afflict. & aliis *in cap. 1. de alienatione feudi paterni*, firmant cæteri ad satietatem congesti per Bellon. jun. *conſ. 9. nu. 11. cum seqq.* Cyriac. *controv. 4. n. 36. & seqq. & n. 44.* Rosental. *cap. 2. concluſ. 13.*

Sed istud fundamentum, inspecta etiam veritate, aliis levius mihi videbatur, itaut apud versatos in materia feudali fabulæ speciem hoc assumptum habere videatur, quod scilicet ob hujusmodi clausulas potestas primi acquirentis titulo oneroso coarctata remaneret, tam quoad corpus feudi, quàm quoad pretium, dum clausulæ prædictæ potiùs ex quodam formulario, quàm ex præcisa, & reciproca voluntate concedentis, & acquirentis, adjiciuntur in ipsius acquirentis gratiam, & favorem, vel scilicet ob ampliorem successionem etiam collateralium in feudis novis non cadentem, in quibus terminis, & ad quem effectum loquuntur ferè omnes congesti per Bellon. jun. & Cyriac. ubi suprà, vel ad effectum prærogativarum, & honorificentiarum, eo quia feudum antiquum nobilitat, feudum verò novum, non cum similibus, non autem ad istum effectum, per quem duo darentur inconvenientia, unum quod inducta ad favorem retorquerentur in odium contra juris regulam, & alterum quod ex clausulis, ut dictum est, ex formulario potius adjici solitis, esset inducere donationem, in dubio non præsumendam, neque inducendam, nisi per verba univoca certam, & explicitam vo- 15
luntatem præferentia, omnemque alium intellectum excludentia, ex deductis per Cavaler. *decis. 603. decis. 54. part. 5. recent. decis. 41. part. 9.* & frequenter, ut in proposito, hujusmodi clausulæ attendendæ ad effectus ipsi acquirenti proficuos, non autem damnosos, benè Riminald. senior. *conſ. 69. numer. 31. & sequent.* Clar. §. *feudum qu. 8. num. 4.* & admittunt cæteri collecti per Cyriac. & Bellon. jun. ubi supra.

Id etiam clarissimè comprobante communi praxi, & observantia, quoniam ubique, præsertim in feudis dicto-

rum utriusque Siciliæ Regnorum, quamvis de novo quæsitorum, adjici solet ista clausula, non tamen tollens qualitatem feudi novi contradistincti à feudo verè, & naturaliter antiquo circà communicationem pretii fratribus secundogenitis, quibus in antiquo debetur solùm vita militia, cum aliis effectibus, de quibus suprà; & in specie id comprobari observabam ex praxi feudi Plumbini, de quo adeò frequenter *hoc tit.* quoniam quando Jacobus IV. istum statum aliàs suum liberum, & allodialem, propter protectionem voluntariè recepit in feudum ab Imperatore cum hujusmodi clausulis, adhuc tamen illud regulatum est quoad eum jure feudi novi ob successionem ejus descendentium tantùm, exclusis aliis Appianis collateralibus quamvis veris agnatis, & descendentibus à Jacobo primo acquirente, cum similibus, atque ita per dictum Ducem tanquam Compromissarium, de voto, ut fertur, excelsi Concilii Placentiæ prodiit sententia arbitramentalis ad favorem Comitis Octavii juxta paternam dispositionem, eo tamen justè declarato, quod in metienda legitima pretium in feudi emptionem erogatum, ponendum esset in calculo, atque reflectendo ad veritatem, justa benèque fundata visa est resolutio, cujus sententiæ verba præcisa hæc sunt: *Quo vero ad feudum Calestani, & pertinentiarum, dicimus illud deberi Comiti Octavio juxta dispositionem paternam, cujus tamen feudi pretium solutum per dictum Com. Camillum ponendum erit in cumulo bonorum ad effectum augendi, & calculandi legitimam, ex aliis tamen bonis non feudalibus extrahendam.* Cùm autem plenè, ac elaboratè pro eodem Comite Octavio scripserit doctus, & ingeniosus Boscolus Canonicus Parmensis, itaut in ejus responso contineatur quidquid ad materiam desiderari potest, ideò ad publicam utilitatem illud habetur impressum in fine hujus volumnis.

SUMMARIUM.

1 *De gratificatione inter filios, negligendo Primogenitum, & præligendo Secundogenitum.*

ANNOT. AD DISC. XII.

1 SUper hoc discursu conferunt etiam ea, quæ habentur supra, *ad disc. 9.* dum idem est articulus, quamvis casus sit diversus, quod scilicet ibi agitur, an feudum antiquum dividuum in omnibus ad formam juris Longobardorum, immutata natura reduci possit ad naturam individuam ad formam juris Francorum cum ordine primogenituræ in præjudicium aliorum vocatorum. In præsenti autem agitur de alio puncto, an firma remanente individua natura feudi, & successionis cum ordine primogenituræ, possit primus acquirens titulo oneroso gratificationem exercere inter filios, atque pervertendo ordinem naturæ, negligere primogenitum, & præeligere sibi magis gratum secundo, vel tertio genitum, quod videtur rationabile, juxta ponderationes, de quibus *disc. 55. de fideicomm. & alibi*; ac propterea introduci cœpit usus etiam in locis, in quibus ista gratificatio sine regio assensu in feudis quamvis novis, & onerosis denegatur in ipso corpore feudi, ut contingit in feudis Regni Neapolitani, obtinere hanc facultatem in ipso actu acquisitionis; & de hac immutatione ordinis, & gratificatione infrà *in hoc Supplem. disc.* 113. lateque de multis agitur *in controversia Boscoli*, edita in isto casu præciso.

PANORMITANA SUCCESSIONIS FEUDORUM
PRO JOSEPHO BRANCIFORTE COMITE MAZARENI HODIE PRINCIPE BUTERÆ,
CUM
MARGARITA BRANCIFORTE PRINCIPISSA BUTERÆ, ET JOSEPHO ETIAM BRANCIFORTE COMITE RACCUJÆ.

Consilium pro veritate super casu partim non disputato, & partim decisо per M. Reg. Cur. Siciliæ pro Comite Mazareni, postea concordato.

De capacitate feminarum in successione feudorum in utriusque Siciliæ Regnis, earumque concursu cum masculis ejusdem, vel diversæ lineæ, vel gradus.

Et an neptis ex primogenito excludat patruum, & sic filium masculum secundogenitum, vel ejusdem secundogeniti filium masculum ex beneficio representationis, seu lineæ, tam in linea descendenti, quàm in collaterali, præsertim attentis Capitulis Regni Siciliæ ultra Pharum; & aliqua de istorum Capitulorum dispositione, & interpretatione in concursu masculi minoris ætate ex masculo secundogenito, & masculi æqualis gradus, sed ætate majoris ex fœmina, vel etiam ex masculo tertiogenito.

De refutatione feudi cum aliqua reservatione, an & quando valeat, itaut abdicet jus à refutante, & quatenus valeat, an censeatur personalis, si refutatarius supervivat, refutatario præmoriente, an refutans redeat ad secundum jure successionis, vel potius jure resolutionis.

An ad effectum successionis attendendum sit tempus refutationis, vel potius tempus mortis refutantis.

Et aliqua de renunciatione successionis feudorum per unum alteri agnato facta, an sit personalis, itaut defecto renunciatario, salvum remaneat jus renunciantis, vel potius eo excluso jus aperiatur aliis, quamvis remotioribus, potissimè ubi renunciatio est per viam transactionis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In Curia non multum frequens materia feudalis, & de ratione.*
3 *In utriusque Siciliæ Regnis frequenter causæ feudales.*
4 *In dictis Regnis jus commune feudorum parum practicatur, sed materia feudalis tota pendet ex legibus municipalibus.*
5 *Feuda in utriusque Siciliæ Regnis sunt generaliter individua jure Francorum ad solum primogenitum.*
6 *Fœminæ sunt exclusæ à successione feudorum, & quatenus sint etiam vocatæ, intelligitur in subsidium masculorum, qui etiam transversales excludunt fœminas descendentes.*
7 *Fœminæ quomodo sunt habilitatæ in successione feudorum in Regnis utriusque Siciliæ.*
8 *Neptis ex primogenito excludit patruum, vel nepotem ex fratre in Regno Siciliæ citra.*
9 *Secus in altero Siciliæ ultra.*
10 *Cap. dicti Regni loquens de successione transversalem procedit etiam in descendentibus.*
11 *Quomodo procedat transmissio juris primogenituræ.*
12 *An refutatio pactionata in proximè successurum sub reservatione usufructus, vel alia valeat, vel potius vitietur in totum.*
13 *Donatio contemplatione matrimonii, an resolvatur, & cesset dissoluto matrimonio, vivente donatore.*
14 *Gravatus restituere fideicommissum post ejus mortem, an possit restitutionem facere in vita.*
15 *An ad effectum successionis in feudo refutato attendatur tempus refutationis, vel tempus mortis refutantis.*
16 *Quod in Regno Siciliæ ultra sit attendendum tempus mortis, & de peculiari ratione.*
17 *Ubi refutatio fit contemplatione certi matrimonii, est fortius valida, & de ratione.*
18 *Consilium datum.*
19 *De conclusione, quod refutans superstite refutatario omnes vincit in successione feudi.*
20 *De materia renunciationis, quando sit realis, vel personalis remissivè.*
21 *Ubi agitur de bonis differentibus, non transitoriis ad extraneos, censetur semper personalis.*
22 *Transactio restringitur ad ea, quæ erant in lite.*
23 *In feudis proximitas regulatur ex persona ultimò morientis.*
24 *De concursu patruelium, ut major ætate ex fratre tertiogenito vincat illum ex secundogenito minorem.*
25 *Nepos ex fratre secundogenito vincit ipsum fratrem tertiogenitum.*
26 *Agnati vincunt cognatos.*
27 *Quid ubi conjunctus per cognationem est etiam de familia, & agnatione.*

28 *Præ-*

28 *Prærogativa lineæ vincit sexum, gradum, & ætatem, & de illius transmissione.*
29 *Quare in Regno Neapolis patruus vincat consobrinum de linea primogenita.*
30 *Refertur decisio causæ.*

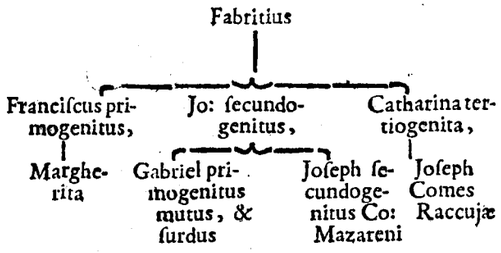

DISC. XIII.

1 FAbritius Branciforte ex variis titulis, ac majorum utriusque lineæ paternæ, & maternæ successione possessor Principatus Buteræ, cum Dignitate Primatus Hispaniarum, ac etiam Principatus Petræpersiç, Comitatus Mazareni, aliorumque feudorum etiam titulatorum, ex Catharina Barresi Marchionissa Militelli tres habuit filios, Franciscum scilicet primo, & Joannem secundogenitum masculos, & Catharinam tertiogenitam fœminam.

Nupsit eo vivente cum D. Jo. de Austria Franciscus primogenitus, cui pater istius matrimonii contemplatione, reservatis usufructu, & administratione, refutavit omnia dicta feuda cum eorum Dignitatibus; sed turbato ordine naturæ patri prædecesserunt, tam dictus Franciscus superstite Margarita unica filia, quàm Jo. secundogenitus, superstitibus Gabriele primogenito muto, & surdo, & Josepho secundogenito, quibus adhuc in pupillari existentibus; obiit dictus Fabritius avus, unde orta est controversia inter dictam Margaritam filiam Francisci primogeniti, & Josephum filium secundogenitum Joannis secundogeniti (stante incapacitate Gabrielis ejus fatris majoris, qui erat mutus, & surdus,) quæ controversia sopita fuit per concordiam initam per dicti Josephi pupilli tutores, qua mediante hic obtinuit Comitatum Mazareni cum aliquibus annexis, præfatæ verò Margaritæ dimissa fuerunt reliqua omnia feuda cum eorum dignitatibus ut supra. Factus verò major dictus Joseph, occasione accedendi ad Urbem ex motivo invisendi præfatam Margaritam ejus consobrinam, quæ viduata ex Comestabili Columna absque prole, in hac Civitate elegerat domicilium usque ad mortem continuatum, super duobus meum pro veritate consilium petiit, primò super sibi delata dictorum feudorum successione per obitum dicti Fabritii avi in exclusionem ejusdem Margaritæ, itaut propterea præfatam transactionem impugnando, etiam contra eam viventem reintegrationem ad dicta feuda intentare posset; & secundò, quatenus id non competeret, itaut eorumdem feudorum successio regulanda esset ex persona dictæ Margaritæ de prole desperatæ, cujus proximiores ab eodem Fabritio æquè descendentes in eodem, ac æquali gradu erant, ipse Joseph ut supra masculus ex masculo ætate minor, & alter Joseph Comes Raccujæ ætate major filius Catharinæ tertiogenitæ nuptæ in eadem familia de Branciforte, cui scilicet dicta successio probabiliùs debita esset, an sibi ex prærogativa agnationis, & lineæ, vel æmulo ex prærogativa ætatis, cùm in sexu, & gradu essent æquales.

Respondi incongruè videri desuper consilium peti ab Advocatis Romanæ Curiæ, tum quia in ista, non multum frequenter pertractata est materia feudalis, cum Castra, & loca jurisdictionalia per Barones Romanos possessa, pro majori parte habeant solum illam impropriam, & remotam feudalitatem, per quam exclaso puro, & simplici allodio, intrent altum dominium, & superioritas Papæ ex iis quæ plenè, & ex professo probat Spada *cons. 1. lib. 1.* in reliquis autem omnibus, præsertim circa successiones, potius bonorum allodialium jure censeantur; tum etiam quia licèt in utriusque Siciliæ Regnis frequentissimæ sint 2
3 quæstiones feudales, tam occasione successionis, quàm frequentiùs occasione concursus creditorum habentium, vel respectivè non habentium assensum, seu occasione revocationis alienationum, aliorumque contractuum, qui super ipsis feudis, vel actionibus feudalibus sine assensu fiant, nihilominns totum consistere magis videtur in utriusque Regni particularibus legibus, nempè Constitutioni-

bus, Capitulis, pragmaticis, & gratiis, earumque intelligentia, & praxi, quàm in jure communi feudorum, quod ab istis feudis quodammodo exulasse videtur, utpotè per dictas leges particulares nimis alteratum, itaut non desint vo- 4
lentes, jus commune feudorum in dictis Regnis nunquam receptum esse, præsertim in dicto Regno Siciliæ ultra, ut per Corset. jun. *in add. ad patrem, cons. 7. n. 6. & seqq.* licèt hæc opinio sit magis communiter rejecta; unde propterea non omninò adæquatum, & rutum consilium desuper per non practicantes illa Tribunalia dari potest, adeout in hoc citeriori Siciliæ Regno plures agnoverim in jure communi doctissimos, nullatenus callentes materiam feudalem, solum cognitam iis, qui in Sac. Consilio, & Regia Camera summariæ versantur, cùm in istis tantùm Tribunalibus hujusmodi controversiæ pertractentur, & nihilominus illa qualis qualis notitia, quam adolescens dicta Tribunalia practicando obtineram, neque proderat quoad feuda alterius Regni Siciliæ ulterioris, ob multas diversas leges, satisque diversam praxim, postquam sub Carolo Primo unum Regnum ab altero divisum est.

Ut autem requirenti, his non obstantibus, adhuc insistenti morem gererem, eum ea notitia, quæ ex DD. Regni lectura obtineri poterat, quatenus pertinet ad primum quæsitum successionis in concursu ejusdem Margaritæ per mortem Fabritii communis avi, procedendo seu discurrendo cum certo præsuppositо, quod ageretur de feudis indivi- 5
duis juris Francorum jure primogenituræ deferendis, vel quia in prædictis utriusque Siciliæ Regnis generaliter per Constitutionem incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, effecta sint hujusmodi naturæ, quamvis prius essent dividua & juris Longobardorum, juxta unam opinionem, vel quia juxta alteram id provenerit ex locali, & particulari consuetudine, quæ deinde paulatim crescendo transierit in generalem, ex iis, quæ in proposito deducunt Minadous, Galeot. Ursin. Marcian. & cæteri, de quibus in Mutinen. feudorum de Rangonis, super quo puncto tanquam hodiè certo, neglecta disputatione, ut dictum est, processi præsuppositivè.

Dixi, quoad punctum successionis, illius resolutionem pendere à validitate ac efficacia, seu effectu, & tempore refutationis, an scilicet refutatio esset valida, vel invalida, si enim esset invalida, tunc utpotè nullo jure abdicato à refutante, tempus mortis istius attendendum esset; si verò esset valida, & tunc quale tempus ad regulandam successionem attendendum esset, an scilicet illud refutationis, vel potius tempus mortis refutantis, sive, stante prædecessu refutatarii, cùm ageretur de refutatione causativa, & facta contemplatione matrimonii, an ob istius dissolutionem, tamquam ex cessante causa illa esset resoluta, vel ne, & sic in summa concludebam decisionem præcipuè pendere ab eo, an hujusmodi successio regulanda esset à persona Francisci refutatarii, vel potiùs ab illa Fabritii refutantis.

Quatenus enim, posita validitate, seu perfectione, & durationе dictæ refutationis, attendenda esset persona refutatarii, perindè ac si illa refutantis de tempore refutationis mortua esset, tunc dicebam planum esse bonum jus Margaritæ Filiæ, absque dubio succedentis patri in exclusionem, vel dicti Josephi transversalis, & ex fratre nepotis, vel in exclusionem Fabritii patris, non obstante diversitate sexus; 6
licèt enim attento jure communi feudorum, quoties non agitur de feudis omninò improprietatis jure allodii regulandis, de quibus in Mantuana feudi *hoc eodem tit.* fœminæ sint inhabilitatæ ad hujusmodi successionem, quinimò etiamsi essent habilitatæ, quia nempè diceretur pro hæredibus utriusque sexus, seu expresè pro masculis, & fœminis, adhuc tamen intelligetur in subsidium, ac defectis masculis, quamvis transversalibus, & remotioribus, habentibus qualitatem descensivam à primo acquirente feudi antiqui, excludentibus proindè feudatarii defuncti filiam, ad text. *in cap. 1. de eos qui sibi, & hæredibus, & in cap. 1. de feudo fœminino*, utrobique communiter Repetentes, plenè collecti per Rosental. *cap. 7. concl. 40.* Schrader. *part. 7. cap. 4. num. 60. cum seq.* latè Andreol. *contr. 252. & seq. cum aliis in eadem Mantuana.*

Nihilominus in prædictis utriusque Siciliæ Regnis fœminæ suos simpliciter habilitatæ, atque ita capaces effectę 7
per Constitutionem *In aliquibus*, & melius per Constitutionem, *ut de successionibus* utrique Regno communes, ac etiam per Capitulum particulare hujus Regni Siciliæ ultra incipien. *Si aliquem*, quod quidquid malè motivaverit Cannetius *in dicto cap. si aliquem*, ut hæc habilitatio intelligatur etiam ad dictos limites juris communis, & in subsi-

dium, ista opinione rejecta, communiter apud utriusque Regni Doctores receptum est, prælationem masculi intelligendam esse in concursu æqualis, lineæ, vel gradus, itaut prærogativa sexus vincat solum prærogativam ætatis, non autem illam lineæ, vel gradus, ut antiquioribus allegatis plenè probant Petrus de Greg. *de concessione feudi, q.4. par.4.* Corsett. *cons.24. numer.1.* Milanen. *decis.8. lib.1. num.229.* Giurb. *de succes. feudor. prælud.6. num.19.* qui omnes sunt Siculi ultra Pharum, alios ejusdem Regni Doctores referentes, magisque constanter, & de plano firmant Regnicolæ citra, de quibus Rovit. *super pragm.11. de feud. nu.16. cum seq.* Ursin. *de feudis, par.1. q.5. ar.2. & alibi*, cùm conclusio non habeat amplius difficultatem, & sic spectata persona d. Francisci refutatarii, ut dictum est, casus esset planus, non admittens disputationem, ut Margarita unica filia excludat alios.

Quatenus verò ob refutationis nullitatem, sive resolutionem, vel quod tenenda esset opinio attendendi tempus mortis refutantis, non autem refutationis ut infra, successio ex persona dicti Fabritii avi ultimò defuncti regulanda esset, adhuc, procedendo magis cum illis majoribus notitiis, quas habebam de feudis hujus Regni Siciliæ citra, primo aspectu dicebam, casum habere etiam difficultatem
8 contra ipsum Josephum, quodque non obstante disparitate sexus, potiores essent partes fœminæ ob prærogativam lineæ, quæ vincit sexum, quinimò etiam gradum, itaut fœmina superstes ex primogenito prædefuncto excludat etiam suum patruum, & sic filium primi gradus quamvis masculum, multò magis nepotem, ut ex Napodan. *in consuet. si quis, vel si qua, verbo ex masculis, nu.* 118. firmant. Minad. *in Constit. In aliquibus, tertio notab. n.* 118. *& seq.* Loffred. *cons.39. nu.28.* Apont. *de potest. Proreg. titul. de succes. mul. nu.29. & 30. & 44.* Ursin. *de feud. dict. part.1. qu.5. art.2. n.7. cum seqq. ad fin. & part.2. qu.4. art.2. nu.16. & seqq.* qui quo ultimi alios cumulant, ac dicunt hodiè indubitatum, ac tuetur Marcian. jun. *disp.4. n.9. & seqq.* licèt enim id nimis asperum, quinimò barbarum videretur, originem probabiliter trahens ab aliquo iniquo principio, ut illorum temporum conditio dabat; nihilominus ut patet ex allegatis, id est receptum, unde propterea intrat propositio, quod lex quamvis, dura, servanda est.

In hoc autem Regno Siciliæ ultra, quamvis ibidem recepta quoque opinio sit, ubique hodie admissa, nepotem ex
9 primogenito, non obstante inæqualitate gradus & ætatis, ob repræsentationis beneficium vincere patruum, & sic filium secundogenitum, ex copiosè collectis per Marcian. jun. *disp.1.* & per Giurb. *de succes. feudorum, §.2. glos.10. per tot.* quod magis de plano procedit in dicto Regno Siciliæ ultra per Capitulum Caroli V. 204. seu 118. ab eodem Giurba commentatum, attamen inhærendo magis tam juri communi feudorum, quàm illi Romanorum, ipsique juri naturæ, rationabilius receptum est, id procedere datis terminis habilibus; & æqualibus, quod scilicet in filio repræsentante concurrat eadem qualitas masculina, quæ concurrebat in persona repræsentata, ut benè probant Blascus Lancea *in c. si aliquem, par.1. principali qu.3. vers. ista quæstio*, scribentes apud Milanen. *dicta dec.8. num.* 107. *& seq.* & idem Milanen. *nu.269. & 327.* Bolognett. *cons.8. nu.9. & cons.9. nu.57. & videtur de mente Cannetti, Cumiæ, & aliorum* ex dispositione dicti Capituli, *si aliquem*, ubi ante omnia consideratur sexus, & clariùs per Capitulum 204. Caroli V. ac etiam per Capitulum Regis Philippi registratum apud Bolognettum *dict. cons.9. num.* 10. ubi claris verbis deciditur, eatenus nepotem ex primogenito excludere patruum, quatenus sit masculus, secus autem si sit fœmina, vincens ex beneficio repræsentationis solùm gradum, non autem sexum, & sic amitam, non autem patruum.

Et quamvis dictum Capitulum 204. Caroli V. loquatur ad favorem ipsius filii secundogeniti, & in concursu neptis cum patruo, & aliud Capitulum Regis Philippi loquatur de successione Collateralium, omninò tamen verius credi-
10 di convenire quoque huic casui, vel ex vi comprehensiva magis, quàm extensiva ob identitatem ac majoritatem rationis, vel clariùs in ratione interpretativa, tanquam in casu minùs dubitabili, dum præsertim exprimit rationem pariformiter adaptabilem, conservationis scilicet feudorum in agnationibus, & familiis, & quia se conformat dicto alteri *c. si aliquem*, per quod ante omnia respicitur ad sexum, ut est sensus Perni *cons.4. col.3. vers.* Verumtamen Intrigliol. *dec.43. n.31. & seqq.* Petr. de Greg. *de concess. feud. par.4. qu.10. in princip. & nu.21.* ubi Mastrill. in addit. Corsett. jun. *ad cons.10. ejus patris, nu.27.*

Licèt autem Giurba *de succes. feudorum, dicto §.2. glos.10. ex num.28. & glos.2. num.70.* latè probare conetur primo- 11
genitum, quamvis non possessorem, transmittere in ejus Filios jus primogenituræ in sui persona radicatum, examinando cum ejus docto, sed prolixo stylo quæstionem, an id sequi dicatur jure repræsentationis ex persona propria parentis, vel ex persona propria jure subingressionis, sive ob virtutem, & prærogativam lineæ, de quibus quæstionibus habetur actum in sua materia *sub tit. de fideicommissis, & primogenituris*, aclatè in terminis feudalibus agit Marcian. jun. *disp.1. cum plurib. seqq.* nihilominus negligendo juxta laudabilem Curiæ stylum hujusmodi evagationes, dicebam, quod quicquid sit de hoc, sive una, sive altera opinione retenta, semper id intelligendum est, quatenus persona, quæ jure, sive repræsentationis, sive transmissionis, aut subingressionis, gradum corruptum occupare vult, est habilis, obtinens eamdem qualitatem, quæ in parente erat causa exclusionis Fratris secundogeniti, quia licèt fœmina sit de linea primogeniti, non tamen habet illam qualitatem, ob quam dictus primogenitus vincebat secundogenitum, & sic posito quod successio, refutatione non obstante, regulanda esset ex persona Fabritii avi ultimò defuncti, probabilius mihi videbatur bonum jus d. Josephi, unde propterea resultabat de plano nullitas dictæ transactionis per ejus tutores cum evidenti læsione initæ.

Quare difficultas restringi videbatur ad refutationis validitatem, vel operationem, unde propterea duas distinguebam inspectiones, unam circa ejus validitatem, vel invaliditatem, stante quod esset pactionata, cum reservatione scilicet usufructus, & administrationis, & alteram circa ejus operationem quoad hunc effectum successionis, data etiam validitate.

Super prima, cum facti notula mihi exhibita non exprimeret, an dicta refutatio munita esset, vel ne Regio assensu, determinatum judicium dare non potui, cùm ab hac circumstantia penderet resolutio; unde discurrendo conditionaliter seu præsuppositivè, dicebam quod nisi adesset assensus, probabilius pro invaliditate respondendum veniret, 12
quoniam, ut de hoc habetur magis particulariter actum in Romana de Pallavicinis *hoc eodem titulo ad materiam Bullæ Baronum*, licèt in jure feudali receptissimum sit, non obstante prohibitione contenta *in cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat.* per Feder. quinimò & altera strictiori contenta in Constitutione *Constitutionem Divæ memoriæ*, refutationem fieri posse in proximè successurum absque assensu, quia non est alienatio, sed præventiva successio; attamen debet esse pura, non autem pactionata, & cum usufructus, vel alteris juris reservatione, qua concurrente, quamvis feudistæ satis certent, an illa vitiet, vel vitietur, aliquibus volentibus eam tanquam accidens vitiari, firma remanente substantia refutationis, aliis verò volentibus pro validitate actus eam resolvi in reservationem fructuum seu commoditatis, & ut quid nudi facti, nihilominus magis communis, & recepta est, propter individuum voluntatis vitiare, totumque actum invalidum remanere, *juxt. cons.* 3. Loffredi, Aponte *de potestate Proreg. tit. de refut. feudorum, §.1. &* 3. Rovit. *pragmat.4. de feudis n.9. & sequ.* Giurb. *de succes. feudorum, §.1. glos.12. nu.19. & 44. cum aliis apud eosdem, & infra in dicta Romana de Pallavicinis*; satis tamen probabile videbatur, ut idemmet Comes quasi pro certo supponebat, stante occasione hujusmodi refutationis, adesse assensum, quo casu omnia hæc corruebant.

Circa verò alteram inspectionem, eam subdistinguebam in duas alias, in effectu quasi sonantes in idem, sed diversos terminos habentes, unam scilicet, an stante dissolutione matrimonii per prædecessum filii refutatarii, hujusmodi refutario, tanquam ex cessante causa resoluta remaneret, juxta ea, quæ ex Oldrad. *cons.115.* & aliis habentur apud 13
Rovit. *cons.15. & 26. lib.2.* ac magis ex professo habetur actum in sua materia, *in una Parmen. pro Comite Tarasconi, ac etiam in una Pistorien. sub tit. de Donation.* quasi quod hujusmodi actus eam implicitam conditionem habere videatur, si donatarius donatori supervivat, sive duret causa finalis, qua cessante actus resolvatur tanquam ex cessante conditione; verùm de hoc motivo satis dubitabam, cum probabilius dicta resolutio sit substentabilis in casu, quo processum fuerit per viam promissionis derelinquendo, seu quod aliàs dici possit, substantiam actus quamvis irrevocabilis collatam esse in tempus mortis, juxta casum, de quo *in dicta Parmen. ac etiam hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum in Romana donationis de Andosillis*. Secus autem ubi donatio est ab initio perfecta, & translativa dominii, dilata solum

solum executione post tempus mortis, ob reservationem usufructus, quæ perneccsse importat translationem dominii, & possessionis proprietatis in donatarium, ne detur servitus in re propria, ut in his terminis refutationis advertitur per Amicangel. *quæst. feudal.11. num.2.* de Marin. ad Reverter. *decis.56. num.3.* ubi quod actus explicatus per viam perfectæ donationis remanet irrevocabilis, & egomet admitto in dicta Parmen. & in dicta Romana de Andosillis.

14 Unde remanebat pro unico refugio, altera inspectio efficaciæ refutationis ad effectum successionis, an scilicet ista regulanda sit de tempore ipsius refutationis, vel potius de tempore mortis, dubitandi rationem præbente dispositione textus *in l. cum pater, §. a filia, ff. de legatis secundo, l. filiusfam. §. divi, il primo, ff. de legatis primo, l. Uxorem*, §. *Virum, ff. de legat.3.* ut scilicet gravatus restituere post mortem, non posset ante illam præventivè restitutionem facere in præjudicium ejus, qui de tempore mortis proximior reperiretur, & in terminis fideicommissarii, ex Bart. Alberic. & aliis *in dicto §. a filia* firmant Roman. *cons.452.* & cæteri antiquiores, de quibus Rota *decis.468. & 469. part.4. diverse. & plenius decis.263. num.1. & sequentibus, part.1. rec.* latè Fontanell. *decis.39. & 40.* ubi respondendo ad text. *in l. post mortem, Codic. de fideicommissis*, dicit procedere in præjudicium ipsius restituentis, secus autem in præjudicium tertii, qui de tempore mortis exiturus est proximior.

Quidquid autem sit de his in terminis fideicommissorum ac primogeniorum, & majoratuum, de quibus habetur
15 actum pluries in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, præsertim verò in Firmana primogenituræ; in terminis tamen specialibus refutationis feudorum, habebam difficultatem contra requirentem, quod scilicet magis communis, & vera esset, ut attendendum sit tempus refutationis, quoties fraudis, & collusionis præsumptiones, & adminicula non urgerent, ut post Blasch. Lanceam, Scaruffum, & alios Siculos, Cumia *in cap. si aliquem, verbo antiquis, nu.371. &* 376. Milanen. *d. decis.8. n.278. cum seqq.* ubi plenè omnibus contrariis respondetur, ac firmatur hanc esse opinionem receptam, Cutell. *de donat. to.2. special.12. in fin.* & quæ opinio magis communiter etiam recepta est in hoc altero Regno Siciliæ citra, ut plenè cæteris relatis Apont. *decis.4.* Amicang. qui disputat quæstionem ad partes *quæst. feudal.12.* ubi hanc firmat veriorem reprobato Arthman. Pistor. *quæst. feudal.6. n.34. & seq. lib.2.* Rosental. *cap.5. membr.2. concl.67.* Corsett. *consil.19. num.34. & seq.* & latiùs Corsett. jun. *in addit. ad patrem, cons.22.* apud quos cæteri, Intrigliol. *dec.41.* qui tenent contrarium.

Præterea ubi etiam, quando causa esset integra, hæc diversa opinio Pistor. Rosental. Corsett. & aliorum esset magis subsistentabilis, ut in hoc regno Siciliæ ultra non improbabiliter dici posse videtur ob contemplatam agnationem, tam per Capitulum, *si aliquem*, quam clariùs per Capitulum Regis Philippi, quia tunc cessat præcipua ratio considerata per Blasch. & alios, quod scilicet secundogenito superstiti nullum fit præjudicium, dum nepos ex primogenito prædefuncto, secluso etiam refutatione, fuisset successurus; adhuc tamen mihi non levis remanebat difficultas ex duplici considerationc, una quia non agebatur de causa integra, sed jam sopita per transactionem, pro qua substinenda, ista tam magna opinionum diversitas suf-
16 ficere videtur; secundò fortiùs ubi actus esset munitus Regio assensu sanante hujusmodi defectum, seu dirimente quæstionem cadentem, ubi actus fieret ex solo facto privato refutantis, & cum ea licentia, quam lex ei tribuit, quasi quod tunc, cùm talis facultas unicè fundetur in ratione legitimæ successionis ita solum præventæ, eam conditionem habere videatur, si fiat casus hujusmodi successionis, unde fictio conjungatur cum veritate. Potissimè verò stante causa, ob quam refutatio facta est, adeò scilicet qualificati matrimonii cum sanguine regio, & ex qua circumstantia ponderabam duos resultare effectus, unum scilicet omnimodè cessantis suspicionis fraudis, & collusionis, & alterum, quia ut habetur apud Franch. *decis.*105. Venturin. *consil.14.* Merlin. *decis.*515. *alias* 44. *par.6. rec.* & satis frequenter in sua materia *sub tit. de donat.* hujusmodi donationes contem-
17 platione matrimonii dicuntur pars contractus matrimonialis, ac proveniunt magis ex providentia sponsæ, ejusque parentum, & conjunctorum, ut ita provideretur sibi, ac filiis ex eo matrimonio suscipiendis, quàm ex puro facto, & liberalitate donatoris, unde remanet species contractus correspectivi, & consequenter non ita de facili intrant quæ in terminis merè voluntatiæ, & gratuitæ refutationis in proposito dici possent.

Et ex his, ac etiam ex pluribus motivis prudentialibus non irritandi amitam prole carentem, à qua juxta ordinem naturæ magna successio sperari potuisset, consului ab hujusmodi opere abstinendum esse, reservando dicta motiva, quæ 18
adversus prefatam Margaritam viventem deduci possent deducenda in exclusionem præfati Comitis Raccujæ, ob prærogativam ætatis cum gradus æqualitate ad hujusmodi feudorum successionem aspirantis post ejusdem Margaritæ mortem.

In eadem facti notula, seu discursu mihi exhibito, ut super eo responsum darem, excitabatur etiam motivum reversionis hujusmodi feudorum ad Fabritium refutan- 19
tem, quasi quod in successione refutatarii ipse omnibus præferatur, exclusis cæteris quamvis proximioribus, potius jure reversionis quàm successionis, ex text. *in cap.1. de eo qui finem fecit agnato, & cap.1. §. ult.* si de feudo fuerit controversia, cum concordantibus per Rosental. *cap.2. concl.20. & 21.* Montan. *contr.9. per tot.* Marcian. jun. *disp.8.* de Marin. *resol. 189. n.36. & seq. lib.2.* Verùm in hoc putabam procedi cum equivoco, quoniam id respicit habilitatem refutantis ad succedendum, ne scilicet prætendi possit exclusus, vel quia per refutationem fecerit se mortuum, & inhabilem, vel quia parentes de jure extranei sunt à successione feudorum, & sic ad effectum, ne remotiores agnati eos excludant, eisque non tollatur illa naturalis succedendi habilitas, quam alias haberent, non autem ut proprios filios refutatarii morientis, ipse refutans excludere posset, unde quoad hoc primum quæsitum impugnandi transactionem, eram in voto negativo, potissimè quia Margarita super hujusmodi feudis jura dotalia matris, aliasque prætensiones habebat, & sic ex pluribus remanebat durum opus, ea vivente non de facili terminabile.

Quo verò ad alterum punctum prætensionis dicti alterius Josephi Comitis Raccujæ super successione per obitum ejusdem Margaritæ, in eadem notula insinuabatur, duo esse præfati Josephi fundamenta, ex quibus prætendebat in hujusmodi successione potiora esse ejus jura, primò quod in dicta transactione inita inter Comitem Mazzareni, & Margaritam per verba ampla, & effrænata dictum esset, à dicto Comite, quatenus opus esset, hujusmodi feuda eidem refutari, & renunciari, unde propterea inferebatur ad renunciationem realem, per quam renuncians tollere dicitur se de medio, ex regula, quod renunciantibus non datur amplius ad jura renunciata regressus; & secundò, quod ipse esset tam in gradu, quàm etiam in agnatitia qualitate æqualis, dum ejus mater nupserat viro de eadem familia, ideòque data hac omnimoda æqualitate in gradu, agnatione, & sexu, vincere debebat ratione prærogativæ ætatis.

Primum fundamentum renunciationis, seu refutationis, pro meo judicio discursu indignum, ac verè fabulosum reputatum fuit, quoniam ubi etiam ageretur de voluntaria, 20
& mera renunciatione, hujusmodi quæstio omnimodæ realitatis extinctivæ cadere solet in iis renunciationibus, quæ fiunt per ingredientes Religiones, & Monasteria, quasi quod, ut expeditiùs Deo inserviri possit, ita voluerit renuncians omninò à se abdicare, tam actu, quàm habitu, & spe, bona temporalia, ac facere se mortuum, quod tamen neque est de facili practicabile, ex iis quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de renunciationibus*, præsertim in Romana fideicommissi de Steccatis, & in Romana hæreditatis de Lanuviis, ac in decisionibus in utraque causa editis coram Bourlemont, & Taja, ubi verò cessat ista circumstantia ingressus in Religionem, tunc vel nulli, vel nimiùm rari sunt casus, in quibus verificetur hujusmodi renunciationis species, & si quis casus contingit, verificabilis est in renunciationibus, quæ fiunt per inulieres nuptas, utpotè in alienas familias transeuntes, ex motivo conservandi bona in agnatione, ut disputatum fuit in *Marsicana successionis, & in aliis eodem tit. de renunc.* ac in celebri quæstione, quam vidi disputatam in Tribunalibus Neapolis, dum eram Scholaris, super renunciatione Principissæ Perettæ, de qua plenè, & doctè agit de Marin. *resolution.189. libr.2. cum similibus*.

Sive altera quæstio diversæ speciei realitatis, & personalitatis cadere solet in bonis indifferentibus ad hæredes etiam extraneos transmissibilibus, in quibus cadat controversia inter ipsum renunciantem, & hæredes renunciatarii, an scilicet præcisè contemplata sit persona renunciatarii limitatè absque transmissione ad hæredes, itaut renunciatio

ciatio resolvatur, juxta id, quod disputatum fuit in Romana fideicommissi de Ursinis inter Isabellam Ursinam, & creditores Franciotti, & Francisci Ursini Fratrum, de qua habetur actum *sub tit. de fideic. seu sub altero de renunc.* plures; adsunt decisiones cor. Verospio, Taja, & Bevilaqua cum similibus.

Ubi autem hujusmodi circumstantiæ cessant, atque agitur de bonis differentibus, non cessibilibus, sive ad extraneos heredes renunciatarii non transmissibilibus, tunc ex verisimili voluntate tam renunciantis quàm renunciatarii remanet renunciatio merè personalis, & restricta ad personas, quas renunciatarii intererat potiùs succedere quàm
21 renunciantem, secus autem favore Domini, vel remotiorum agnatorum, aut aliorum vocatorum, à renunciatario verisimiliter non contemplatorum, juxta veram, & receptam theoricam Bar. *cons. 58. & in l. qui Romæ, §. duo Fratres, num. 24. ff. de verb. obligat.* de qua post antiquiores plenè Peregrin. *de fideicommissis, art. 52, num. 73. cum seqq.* Schrader. *de feud. par. 8. c. 5. nu. 27.* Fulgin. *de emphyt. tit. de renunt. q. 2. num. 1. & seqq.* Cyriac. *controv. 4. numer. 20. & 21.* Rota *dec. 186. par. 3. recent. & habetur deductum in dicta Romana fideicommissi de Steccatis, sub tit. de renunciationibus, in Romana, seu Urbevetana successionis pro Ardicciona sub eod. tit. & in aliis frequenter*, cùm nullatenus probabile sit, tam Margaritam renunciatariam, cessato proprio, suorumque filiorum, & descendentium interesse, quàm comitem renunciantem, ita hujusmodi actum gerere voluisse, ut habito dicto Comite pro non extante in rerum natura, transirent feuda ad remotiores, vel cognatos, sive his non existentibus devolverentur ad Fiscum.

Clariùs verò, ac extra omne principium dubitandi, quoniam hæc non erat vera, & voluntaria renunciatio, cujus termini additi fuerant, juxta consueta Notariorum formu-
22 laria, pro potiori, & exuberanti cautela, cùm processum esset per viam transactionis, cujus natura est ut restringatur ad ea, quæ in litem deducta sint, quamvis ampla, & effrænata verba contineret, quæ semper accessoriè, & famulativè stare dicuntur, neque dispositionem extendunt, nisi ubi ratio affectionis, vel alia circumstantia implicet quoque in aliis, quæ non erant in lite, donationem, vel pactum de non petendo, juxta ea, quæ *hoc eod. tit.* habentur in proposito deducta in Romana, seu Perusina pro Episcopo Acornea, & in aliis, & fortiùs dum tractabatur de transactione facta per Pupillum, ejusque tutores, unde quando etiam in verbis hujusmodi prætensam realitatem contineret, adhuc esset invalida, utpotè manifestè læsiva, & irrationabilis.

Unica igitur dubitandi ratio cadebat super prælatione
23 successionis, quoniam cùm contendentes essent ultimo defuncto patrueles, & sic æquali quarto gradu, cessabant termini repræsentationis, quæ non datur post fratres fratrumque filios, dum etiam in feudis hodiè magis communiter receptum habemus idem quod in fideicommissis, ut scilicet proximitas regulanda sit ex persona gravati, non autem gravantis, seu ex persona ultimò morientis, non autem primi acquirentis, ex iis, quæ habentur deducta *in*
24 *Mutinen. feudorum, de Rangonis hoc eodem tit.* ideoque in specie duorum patruelium in gradu, & sexu æqualium, quorum unus ætate minor, erat filius secundogeniti, alter verò ætate major, erat filius tertiogeniti, ut in hujusmodi concursu, cessante beneficio repræsentationis, attendatur prærogativa ætatis, habetur apud Petr. de Gregor. *de feudis, part. 4. quæst. 10. num. 23.* Cumia *in c. si aliquem, verb. major. natu,* de Marin. *resol. 126. n. 64. lib. 1.* Baronius *in subscr. ad allegationes impress. post secundum tom. de citation.*

Licet enim etiam in gradus inæqualitate, nepos ex fra-
25 tre secundogenito vincat fratrem tertiogenitum, ut Afflict. *in Constit. de successionibus 8. not ab. n. 22. & 23.* Fab. de Ann. *cons. 125. n. 43. & sequent.* Rovit. *pragm. 11. de feud. n. 52. & seq.* Amat. *resolut. 1.* Marcian. *d. disput. 2.* Giurb. *de success. feud. §. 2. glos. 10.* Ursin. *de success. feud. par. 2. q. 4. art. 2.* de Marin. *d. resol. 126. n. 52. lib. 1.* attamen id provenit ex beneficio repræsentationis intrantis in filio fratris, qui repræsentando proprium parentem secundogenitum, ita excludit tertiogenitum, quem ejus pater excluderet, secus dict. beneficio cessante, ut apud Marin. *d. resol. 126. n. 64.*

In eadem notula insinuabatur ex parte d. Comitis Raceujæ prætendi, sibi non obstare cognatitiam qualitatem
26 in eo Regno considerabilem ob dicta Capitula contemplantia agnationem, juxta *cons.* Perni 19. cum aliis per Mut. *ad cap. si aliquem, num. 241.* & Cumiam *in eodem cap. si aliquem, verb. masculus, n. 109. cum seq.* Intrigliol. *de feud. centur. 2. ar.* 51. quoniam cùm ejus mater nupta esset in eadem familia de Branciforte, ipse quoque agnatus erat, ut in specie ponderat Fusar. *de fideic. qu. 357. in fine.*

His tamen non obstantibus, contrarium absque difficultate censui verius pro dicto Comite Mazzareni, itaut pro meo judicio prorsus improbabilem crederem dicti alterius Comitis Raccujæ prætensionem, ob duplicem prærogativam sexus, & lineæ, quarum singulæ distinctè, & de per se vincunt incubitanter ætatem, multò magis utraque in simul concurrente, nil obstante agnatitia qualitate prætensa per d. Comitem Raccujæ, quoniam ille attinet feudatario per extremum inhabile fœmininum, quod extraneum est, masculis æqualis gradus extantibus, tam de jure communi feudorum, quàm de d. jure Capitulorum hujus Regni, unde propterea intrat regula, quod infecta primitiva, remanet etiam infecta derivativa, sive quod non potest dari major prærogativa in causato quàm in causa, medium verò paternum est omnino extraneum, ideoq; illud accidens, quod reperiatur de eodem cognomine, seu eadem familia, nihil facit ad rem, ut reprobato Fusar. *q. 404.* habetur per Rot. *dec. 53. par. 3. recent. per tot.* ubi in specie de masculo nato ex fœmina nupta in familia, & habetur particulariter actum *in Urbevetana fideicommissi, seu majoratus de Maroscianis, sub tit. de fideicommissis, & in aliis*, cùm sit principium verissimum, ac receptum. 27

Et ulteriùs fortiter suffragabatur prærogativa lineæ, quæ juxta ordinem positum per Molinam communiter rece- 28
ptum, semper occupat primum locum, secundum verò gradus, tertium sexus, & quartum ætas, quæ ultimo loco situatur, ut plenè habetur deductum in his terminis apud Amat. *resol. 1.* & in dictis allegationibus impressis apud Baron. *ut suprà*, & non negant, sed admittunt de Marin. *d. resol. 126.* Ursin. *de feudis, part. 2. quæst. 9. art. 1.* Marcian. *disp. 2. cum duabus seqq.* ubi doctè, & plenè tractat materiam repræsentationis, quoniam aliud est agere de repræsentatione personali, allud verò de transmissione prærogativæ lineæ, cujus qualitas transmittitur in omnem posterioritatem, ut per Amat. *dicta resol. 1. & habetur actum in Bonon. primogenitur. de Podiis, sub tit. de fideicommissis, ac in dicta decis. in forma discursu de super in ea causa edita 1. Julii 1654.* quam Bichio *decis. 27.* post Bonden. *& repetit. decis. 346. part. 1. rec.* ubi de puncto longè remotioris in gradu venientis ex prærogativa lineæ.

Eatenus enim in Regno Siciliæ citra cadit hæc difficultas, unde deciditur pro proximiore de linea inferiori contra remotiorem de linea primogenita, & sic pro patruo contra 29
consobrinum de linea primogenita, quatenus urgeat ratio exclusionis istius à successione feudali, quæ in eo Regno per Constitutionem, *ut de successionibus*, non egreditur tertium gradum civilem, & quamvis per modernas gratias adsit ampliatio ad quartum, attamen hujusmodi gratia intelligenda est in solum præjudicium Fisci, non autem ejus, cui alias successio debita esset, ut apud Marin. Ursin. & Marcian. proximè supra. Unde cessante dicta ratione, & altera agnationis, neque curatur sexus per cognationem, quia vincitur à linea, ideoque in Regno etiam Siciliæ receptum est, neptem ex sorore primogeniti vincere nepotem ex sorore tertiogenita, quia si earum matres viverent, primogenita excluderet secundogenitam, Ursin. *d. par. 2. q. 6. art. unic. n. 26.* de Marin. *d. resol. 126. n. 65. & seq.*

Acquievit dictus Comes Mazzareni consilio, nil excitando contra Margaritam viventem, quod tamen nihil profuit, quoniam ad breve tempus decedens, in ejus opulento esse allodiali, ac liberæ dispositionis alios scripsit hæredes, in feudis autem, in quibus nullam habebat disponendi facultatem, utpotè pacti, & providentiæ, & juxta eam antiquam formam, quam Siculi dicunt strictam, omnimodam æqualitatem, seu neutralitatem profitendo, disposuit de meridiano Solè, dum est sub Leone illa scilicet relinquendo, quibus de jure, &c. unde propterea inter dictos Comites Mazzareni, & Raccujæ introducta fuit lis in magna Reg. Cur. Siciliæ, per quam post accerrimas dis- 30
putationes in possessorio, pro Comite Mazzareni de anno 1660. prodiit resolutio, reservatis juribus partium in petitorio, & possessorio plenario. Cùmque per Regem Cattolicum ob causæ gravitatem demandatum esset eidem M. Reg. Cur. quod sibi fieret relatio, ista occasione, desuper edita fuit satis elaborata, & plena decisio; quamvis ab aliquo superfluitatis defectu non omninò immunis, in qua etiam pleraque tractantur mihi ignota, utpotè non contenta in dicta facti notula, super qua consilium expetitum fuit, præsertim circa existentiam Gabrielis muti, & surdi, qui erat

erat ætate major, an scilicet ille de linea secundogenita tolleret unicam prærogativam ætatis, quæ erat fundamentum prætensionis dicti Comitis Raccujæ; demum verò causa per concordiam finem habuit, per quam remanentibus penes Comitem Mazzareni Principatu Buteræ cum dignitate primatus Hispaniarum, & aliis feudis, dimissus fuit dicto alteri Comiti Principatus Petræpersiæ: quia verò in dicta decisione multa ad hanc materiam, & pro interpretatione Capitulorum illius Regni continentur, ideò opportunum censui eam registrare in fine voluminis, cum etiam ibi habeatur latè actum de natura feudorum, in quibus ego processi præsuppositivè, quod essent juris Francorum, ac etiam in fine agitur de successione Marchionatus Militelli, super qua consultus non fui.

Resolutio mihi, reflectendo etiam ad solam veritatem, visa est justa, & probabilis, etiamsi fuisset in petitorio ex dictis fundamentis prærogativæ lineæ, ac etiam sexus, seu agnationis, quamvis successio regulanda esset ex persona Margaritæ, ut mihi probabilius videbatur, licèt dicta decisio ostendat apud judicantes fuisse habitum pro vero, quod successio ab initio per mortem Fabritii avi radicata esset in Josepho Comite Mazzareni, quem dicendum esset per transactionem refutasse feuda Margaritæ, quodque propterea ipse tanquam refutans vincere deberet omnes in successione refutatarii, quod fundamentum mihi non omninò satisfaceret, si in contrarium urgeret prærogativa lineæ, vel sexus, seu gradus, &c.

SUMMARIUM.

1 *De decisione edita in causa.*
2 *De modo scribendi, & edendi decisiones, remissive.*
3 *De punctis causæ.*
4 *Quando valeat refutatio feudi in proximè successurum, de ejus requisitis.*
5 *Quæstio intrat, ubi desit assensus validus, secus eo accedente.*
6 *De æquivocis in ista quæstione, vel materia, & de specialitatibus in Regni utriusque Siciliæ.*
7 *Qualis reservatio permittatur in refutatione.*
8 *De jure communi, prohibitio alienandi non capit locum inter ipsos comprehensos.*
9 *Quod erroneum sit adhibere doctrinas Regnicolarum.*
10 *Quod possit fieri refutatio pactionata de jure communi.*
11 *De fraude quæ fiat per refutationem super relevio.*
12 *De fraude, quæ per refutationem resultat creditoribus refutatis.*
13 *An successio regulari debeat attento tempore mortis naturalis refutantis, & ex istius persona.*
14 *De errore in extensione decisionum.*
15 *An præmoriente refutatario, feudum redeat ad refutantem.*
16 *Impugnatur opinio, ut fœmina neptis ex filio progenito excludat.*
17 *De gratiis, ut feudatarius possit excludere fœminam per mortem, & vocare masculum.*
38 *De ordine succedendi in primogenituris.*

ANNOT. AD DISC. XIII.

QUamvis in decisione, quæ super ista celebri, adeoque gravi causa prodiit impressa in hoc primo libro, doctè
1 quidem, nimiumque elaboratè, per quandam speciem tractationis, multæ quæstiones feudales reassumantur, cum eo superfluo evagatorio stylo, quem Regionum mores induxerunt, etiam in advocatorum, aliorumque juris Consultorum responsis, ut arguendo ex ungue leonem, patet ex iis, quæ
2 in eadem causa pro succumbente scripsit Cammarat. *respons. 2. lib. 2.* non tamen quoad stylum multùm commendabiliter ex ponderationibus, de quibus in relatione Curiæ *lib. 15. discurs. 46.* ubi de modo scribendi, ac etiam *disc. 31.* ubi de modo edendi decisiones.

Attamen quoad juris articulos, qui strictè percuterent casum controversiæ, quinque erant puncti. Primò, nempè super validitate refutationis. Secundò, an posita vali-
3 ditate, quoad ipsum refutantem, adhuc tamen non præjudicaret tertio ad varios effectus, & præsertim illum, ut successio regulanda esset ex persona refutantis, attento tempore mortis. Tertiò, an per prædecessum refutatarii, feudum revertatur ad refutantem, tanquam ex cessante causa ad eundem effectum regulandi successorem à persona refutantis. Quartò quatenus etiam regulanda esset successio ex persona refutantis, attento tempore mortis, cui successio, isto casu, esset debita: & quintò, quatenus successio regulanda esset ex persona refutatarii, vel ejus filiæ defunctæ sine proprio successore sanguinis, cui nam ista contendentium successio debita esset, an scilicet consobrino ex patruo, sed minori natu, vel alteri consobrino ex amita natu majori.

Quatenus pertinet ad primum punctum validitatis refutationis factæ filio primogenito, in hoc discursu, latiùs verò, magisque ex professo infrà, *disc. 76.* firmatur conclusio super validitate refutationis in proximè successurum, dummodò habeat nonnulla requisita, primò nempè, ut ita fiat, ut habeat cohærentiam contractus donationis; secundò, ut citra fraudem; & tertiò, quod sit pura, & simplex, 4
non autem pactionata cum aliqua reservatione; unde propterea feudistæ cum scissura trium opinionum disputant quæstionem inter eos celebrem, an pacta viuent, vel vitientur; & super qua materia, commendabiliter quidem super doctrina, & eloquutione, sed pariter non multum commendabiliter ob superfluitates, multa deducit Rosa *postmodum impress. consult. 59.*

Verum in hac facti specie, ista quæstio extranea videbatur, quoniam procedit cum præsupposito, quod facta sit sine assensu Domini, atque in hoc consistit ejus specialitas, ut sine dicto assensu valeat, ex ea ratione, quod non sit alienatio, sed potiùs præventiva successio; sed quando munita est assensu, qui non valeat de subreptione, vel defectu 5
intentionis, aliaque nullitate redargui, tunc nil refert, an sit pactionata, necne, quoniam ubi etiam pactum esset prohibitum, atque redoleret divisionem, vel servitutem feudi, adhuc tamen de ejus validitate dubitandum non esset in præjudicium refutantis, & suo jure durante, quidquid sit in præjudicium tertii, juxta proximè sequentem punctum, dum assensus Domini tollit hoc impedimentum; ad instar eorum, quæ habemus in materia beneficiali, super resignatione, vel dimissione beneficii ad favorem alterius, quæ purè fieri posset sine beneplacito Apostolico, non autem cum reservatione fructuum, vel pensionis, vel magis proximè in praxi habetur in indulto transferendi pensionem, quod fieri potest purè, & simpliciter, non autem cum aliqua reservatione ad favorem transferentis, ex deductis *sub tit. de pension. disc. 64.* Attamen si in indulto id concederetur, sive ipsa translatio jam facta specialiter approbaretur à Papa, tunc non intraret hæc dubitatio, quæ tota pendet à carentia assensus, ita in præsenti.

Præterea ad declarationem præsertim eorum, quæ habentur infrà *d. disc. 76.* in ista quoque materia refutationis, dignosci videtur idem æquivocum, quod supra in adnota- 6
tionibus *ad disc. 1. & 2.* & in aliis pluries observatum est, confundendi scilicet aurhoritates feudistarum, eorumque indigestam faciendo conjarcinationem, sine distinctione regionum, & legum, cum quarum præsuppositio ipsi loquuntur; & sic confundendo feudalistas Regnorum utriusq; Siciliæ, loquentes in terminis illarum legum particularium, & alios, qui loquuntur juxta consuetudines, vel leges communes feudales.

In prædictis etenim Regnis viget pluries insinuata longè strictior prohibitio cujuscumque actus, qui quomodocumque importet divisionem, vel servitutem, aut quale quale onus feudi. Undè propterea ob hanc ampliorem prohibitionem, multa ibi fieri non possunt sine assensu, quæ aliàs ex jure communi feudorum fieri possunt; puta, quia de jure communi fieri potest transactio bona fide, quod ad limites illarum legum denegatur, ut infrà *hoc tit. disc. 49.* Item de jure communi, concurrentibus quibusdam requisitis, fieri possunt subinfeudationes, ibi ob dictam infeudationem interdictæ, *ut suprà, disc. 1.* Ac etiam in terminis juris communis feudalis, prohibita non est sine assensu domini cessio, vel alter contractus super commoditate feudi, ex deductis *d. disc. 76.* & magis ad rem, *disc. 61. & 110. & alibi*; ac etiam in Curia docet praxis in materia pensionum Ecclesiasticarum; & tamen ibi id non permittitur ad favorem extraneorum, dum etiam illa simplex tenuta, quæ priùs concedebatur creditoribus sine assensu, hodiè sublata est, atque ampliùs non practicatur, solumque conceditur coactio in actione personali ad vendendum feudum.

In his verò terminis refutationis, quod factæ sint in proximè successurum, permittitur solum reservatio commoditatis, vel fructuum tanquam nudi facti, sive reservatio 7
alicujus annuæ præstationis, per viam tamen obligationis personalis refutatarii, & cum obligatione ejus bonorum allodialium, non autem cum aliquo jure reali in ipso corpore feudi, ex deductis per Marin. in addit. ad Reverter. *dec.*

550. de Luca ad Franch. *decis.* 591. *num.* 4. & non negat Rosa *d. consult.* 59. *& d. disc.* 76. Ideoque limitatè permittitur dictus actus purus præventivæ successionis in proximè succeſſurum, adeòut aliàs actus remaneret invalidus, & revocabilis, etiam ab ipsomet faciente, & sine aliqua obligatione personali, vel obligatione ad damna, & interesse.

Hæc autem omnia cessant in terminis juris communis feudalis; vel etiam alterius Romanorum, quoniam tam in hac materia feudali, quam etiam in emphyteutica, prohibitio alienandi intelligitur quoad extraneos, non autem
8 quoad comprehensos in investitura, in quos, licèt remotiores, alienatio licitè fieri potest, illaque valida est, & subsistinetur, durante jure ipsius alienantis, & in ejus præjudicium, quidquid sit quoad præjudicium proximioris, cui succeſſio aperta sit, ut feudum à remotiori, in quem alienatio facta est, vindicare valeat, ex deductis infrà *hoc tit. disc.* 109. *ac etiam tit. de emphyt. disc.* 39. *& tit. de fideic. disc.* 55. *& alibi*.

Et per consequens erroneum est procedere in hac materia cum Regnicolis, qui sive ob strictissimam, & ampliorem prohibitionem, resultantem ab illa particulari Constitutione, quæ incipit *Constitutionem Divæ memoriæ*, sive ab illa nimium stricta, & rigorosa individuitate, negant etiam inter comprehensos quemcumque actum, qui divisionem, vel servitutem, seu quale quale onus redolere potest, ac propterea termini sunt longè diversi.

Hinc sequitur, ut in puris terminis juris communis feudalis, nulla videatur subesse prohibitio refutandi feudum proximè succeſſuro, cum reservatione, vel retentione, tam jurisdictionis, quàm ususfructus, aliarumque præeminentiarum, quodque actus sit validus quoad facientes, dum omnes sunt comprehensi in investitura, ideòque non intrat alienatio prohibita; idemque in refutationibus pri-
10 mogeniorum, & majoratuum, dum ambo sunt de genere vocato, intra quod, etiam sine ordine proximitatis, prohibitio non intrat; ac propterea repetere oportet idem pluries inculcatum monitum, ut omninò reflecti debeat in omnibus ad hujusmodi distinctionem, atque abstinendum sit ab indigestis cumulis, vel consarcinationibus diversarum authoritatum ob longam differentiam inter unam speciem, & alteram.

Difficultas itaque, etiam in terminis juris communis, magis verò in illis præfati juris particularis dictorum Regnorum, percutit secundum supradistinctum casum, quod scilicet refutatio valida esset quoad ipsum refutantem, & habentes causam ab eo, qui illam impugnare non posset; prætenderetur autem invalida, vel impugnabilis per tertium, ratione fraudis, vel præjudicii.

Plures autem, ac diversæ sunt istius fraudis, vel præjudicii species; una siquidem est illa, quæ consideratur per dic-
11 tos Regnicolas potius, quàm per alios, circa solutionem relevii, quæ facienda est per novum succeſſorem feudi pro medietate fructuum illius anni, & de quo specialiter agitur infrà, *disc.* 28. & super hac specie fraudis aliquid insinuatur supra, *disc.* 1.

Altera est illa fraus, quæ fiat creditoribus refutantis, in
12 sola actione personali, respectu feudi refutati in agnatum succeſſurum, contra quem nullam habeant actionem realem, vel persequutoriam, ad ipsum corpus feudi, ob carentiam assensus, unde propterea ejus fraus fiat in fructibus, qui durante vita, vel jure refutantis eorum debitoris, ab eis obtineri potuissent, & tunc intrat illa distinctio, quæ hodiè videtur vulgaris, tam in ista materia feudali, quàm in fideicommissis, & majoratibus, ac etiam in hæreditatibus, ac aliis juribus delatis ex dispositione legis, vel alterius hominis, seu aliàs quàm per proprium contractum, quod scilicet aut agitur de refutatione impropria, quam nostri ad differentiam, renunciationem dicunt, per viam abstentivam, ita tollendo se de medio, & negligendo acquirere jus delatum, ut alteri proximiori locum faciat, & tunc fraus non attendatur, juxta terminos textus *in l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum*, cum concordantibus, *sub tit. de credito, disc.* 137. *& 138.* Aut verò agitur de vera, & propria refutatione feudi, jam agniti, & possessi, juxta præsentem casum, & tunc ubi agatur de refutatione in ejus propria, & regulari natura, gratuita scilicet sub prægnanti nomine contractus donationis, & tali casu, quamvis eisdem creditoribus nullum jus directum, ac reale competat ad ipsum corpus feudi; attamen ob fraudis præsumptionem à lege subintellectam ratione causæ lucrativæ, est locus subsidiario remedio edicti *de his, quæ in fraudem credit. &c.* cum coactione personæ, ut tradat fructus, sive juxta locorum, & Tribunalium praxim, cum tenuta ad effectum percipiendi fructus, ut facti potius quam ut juris, juxta distinctionem, *de qua hoc tit. disc.* 61. *&* 110. & in aliis ibi enunciatis, & habetur etiam ad rem *sub tit. de fideicomm. disc.* 195.

Ubi verò actus validè sequutus esset ex causa onerosa, & correspectiva, & tunc intrare videntur distinctiones de quibus *disc.* 156. *de dote*, inter tertium conscium, seu participem fraudis, & tertium non participem, dum intrare videntur ea, quæ supra, *disc.* 1. habentur inter fraudem consilii, & fraudem præjudicii; ut scilicet requiratur etiam prima, & non sufficiat secunda, nisi cum fovente causam lucrativam.

Et quamvis in emphyteusi habente expressam prohibitionem alienationis, etiamsi latissimè sumpto vocabulo, adeò ut veniat etiam prohibitio hypothecæ, unde propterea procedunt eadem, quæ habentur in feudo, Rota aliàs opinata fuerit, ut creditoribus sine assensu hypothecariis, detur etiam contra tertium, foventem camsam onerosam, exercitium hypothecæ cum Salviano, vel cum alio remedio, non ad ipsum corpus, vel substantiam bonorum, sed ad commoditatem, quæ etiam in prohibitis cadit sub hypotheca, *ut decis.* 167. *part.* 9. *recent.* & apud Zarata *decis.* 59. *& in aliis*. Attamen ut advertitur *disc.* 44. *de emphyt. & alibi*, iste videtur clarus error, quoties dicta ratio fraudis consilii non accedat, ex ibi ponderatis; ad quæ conferunt ea, quę circa securitatem tertii acquirentis ex causa onerosa loca montium habentur *disc.* 26. *& seqq. de regalibus*, & alibi pluries.

Tertia demum est species fraudis præjudicii, de qua propriè in hac materia feudali, vel simili primogeniorum, vel majoratuum, disputari solet, ad terminos textus *in l. post* 13
mortem, Cod. de fideicom. ubi scilicet refutatio fieret in eum, qui tunc esset proximè succeſſurus, sed non esset talis de tempore mortis naturalis refutantis, ob supervenientiam naturalem, vel civilem alterius proximioris, vel habentis aliquam majorem prerogativam, undè propterea si refutatio facta non fuisset, illi debita esset successio; & tunc ut patet ex relatis *in hoc discursu*, latiùs vero in dicta decis. in isto casu edita *ex num.* 39. cum aliis relatis per Thor. in add. *ad decis.* 14. *Salernitan.* est magna quæstio cum scissura opinionum præsertim inter Hispanos agentes de illis majoratibus qualificatis, qui in substantia faciunt eamdem figuram, quam apud nos faciunt feuda individua ad formam juris Francorum, cum illis differentiis, quæ resultant ex stylis, & legibus particularibus.

Ista verò quæstio pro meo sensu, videtur potiùs facti, quàm juris, decidenda ex singulorum casuum qualitate, & particularibus circumstantiis, quòdque propterea erroneum sit procedere cum solis generalitatibus, in quocumque casu, vel cum solo numero arithmetico DD. pro consueto ineptissimo modernorum pragmaticorum consarcinatorio stylo, ut scilicet totum pendeat à bona, vel mala fide, juxtà eamdem distinctionem, quam *hoc tit. disc.* 49. *& de emphyt. disc.* 52. *& de fideicom. disc.* 173. *& seqq.* habemus in materia transactionis cum similibus.

Ubi etenim refutatio facta esset bona fide, & ex justo, ac rationabili motivo, rebus in eodem statu permanentibus, adeòut absit omnis suspicio præordinatæ fraudis, ac supplantationis tertii; & tunc illa rectè operativa remaneat, atque intret dispositio *d. text. in l. post mortem*, non curato accidentali rerum eventu, cum sufficiat, quod tunc benè actus gestus esset, ad instar eorum, *quæ disc.* 1. *de alienat. & contract. prohib.* habentur in materia alienationis bonorum Ecclesię cum similibus, & particulariter advertitur in his terminis *in Romana Primogenituræ de Cæsarinis. sub tit. de fideic. in Supplem.* secùs autem è converso.

Quare applicando ad rem, in casu præsentis controversię, resolutio quidem placuit, eaque justa visa est, ex iis, quę concernunt quintum punctum, regulando etiam succeſſionem ex persona Principisse ultimò defunctæ filiæ refutatarię, non tamen placuit in hac parte, ut etiam in hoc discursu advertitur, dum refutatio facta fuit nimium rationabiliter, & ex justo motivo comprobato ab usu communi, occasione scilicet, vel contemplatione qualificati matrimonii, quod aliàs non fuisset contractum.

Atque hinc edocemur id, quod pluries advertitur, & præsertim *in relatione Curiæ, d. disc.* 32. quàm erroneum sit in extensione decisionum, multa cumulare motiva, atque canonizare omnia, quæ præter causæ necessitatem per de- 14
fensores partis victricis deducta fuerunt, quoniam ita illa resolu-

resolutio, quæ ex aliis motivis justa sit, injustitiæ suspicionem concipit, ob canonizationem eorum, quæ canonizari non merentur.

Circa tertium punctum resolutæ refutationis ex cessante causa ob prædecessum refutatarii; quamvis pro meo sensu
15 de resolutione, vel cessatione ad alios effectus, responderi debere videatur ex iis, quæ habentur infra *hoc eodem titulo, disc.* 85. *& tit. de donat. disc.* 8. *cum seqq. &* 17. nihilominus in hac facti specie, posita capacitate fœminarum descendentium, in exclusionem masculorum transversalium, verius videbatur contrarium, unde propterea, quatenus decisionis extensor ostendat inclinationem pro resolutione refutationis, & reversionis feudi ad refutantem, neque id placet, idemque error dignoscitur, de quo supra, quamvis ut supra placeat resolutio in genere ex aliis motivis.

Regula enim de cessante causa, rectè procedit quando non sit consumatus effectus, qui adhuc duret, ut in præsenti, quod ex matrimonio, cujus contemplatione refutatio facta fuit, fuerunt superstites filii, qui saltem pro jure secundario contemplati dicuntur in hujusmodi donationibus, ex deductis *d. tit. de donat. disc.* 1. *cum plur. seqq.* unde propterea licèt casus præbeat asperitatem contrariam rationi, juxta nostros mores, ob existentiam filiæ fœminæ, adeout vivente refutante, atque ex eo superstitibus filiis masculis, feuda transitum facere valeant ad alienam familiam viri, qui illam fœminam duceret; attamen ista exorbitantia considerabilis est ad effectum ordinandi legem inhabilitativam fœminarum per masculos, etiam transversales, qui in feudo antiquo habeant qualitatem descensivam, in ordine ad acquirentem, vel ad possessorem, communem stipitem; non autem, ut exindè inferri posset ad resolutionem refutationis jam validæ, & perfectæ, ex hoc motivo cessantis causæ, quodque transversalis excludere deberet filios refutatarii morientis.

Benè tamen aspera visa fuit resolutio in casu, de quo *sub tit. de donat. disc.* 8. *& disc.* 29. *de legit. & de transact.* deferendo filio donatarii, vel refutatarii bona donata ex ista causa; & ulteriùs succeſſionem intestatam, vel necessariam, ratione legitimæ, in aliis bonis avi donatoris.

Divisio quarti puncti, ex præmissis remanet superflua,
16 quoniam si succeſſio regulanda erat ex persona refutatarii, clarum est, quod filia excluderet fratres, dum bona dicuntur possessoris morientis; sed quatenus attendenda esset persona refutantis, justa dicenda est resolutio, adeout opinio, quæ tenetur in hoc Regno citeriori, ut fœmina ex primogenito defuncto excludat filios masculos secundogenitos morientis, videatur nimium aspera, & irrationabilis, *ut in discursu* advertitur.

Id autem advertentes iidem Regnicolæ, huic inconve-
17 nienti occurrere curarunt cum gratiis, de quibus *pragm.* 33. *& 34. de feud.* per quas feudatario conceditur licentia excludendi fœminam proximè succeſſuram ob illum masculum agnatum, qui esset proximè succeſſurus, si fœmina non adesset, unde propterea moderno tempore orta est quæstio in feudis Andriæ, Ruborum, & Corati, an illa dispositio, quàm facere potest ipse feudatarius moriens, facere etiam possit per viam substitutionis pupillaris, quamvis relinquat filium pupillum, cui substituat proximiorem agnatum, atque justè prodiit affirmativa resolutio ab illo Sacro Consilio.

Demum quoad quintum punctum denuò reflectendo ad
18 deducta in discursu, & in decisione, placent, atque resolutio visa est justa; & circa istum ordinem gradualem, ultra deducta in discursu, videri poterant deducta *in annot. ad discurs.* 15. *de fideicomm.* occasione succeſſionis in primogenitura.

SUMMARIUM.

1 *In utriusque Siciliæ Regnis filia secundogenita innupta excludit à succeſſione paterna feudorum primogenitam nuptam.*
2 *A succeſſione fratris, vel collateralium fœmina nupta excluditur per remotiores collaterales, vel per Fiscum.*
3 *An sola dotis destinatio sine maritatione ad hanc exclusionem sufficiat.*
4 *An sufficiat dos constituta, & promissa, sed non soluta.*
5 *Quid in dote data mulieri protestanti nolle sibi præjudicare in succeſſione.*
6 *An sufficiat solutio partis dotis.*
7 *Statuta disponentia de dote an procedant in dote promissa.*
8 *Quando hujusmodi lex justa, & rationabilis censenda sit.*
9 *Dos soluta soli viro, muliere insciа, vel sciente, & tacente, an præjudicet.*
10 *Solutio ad hunc effectum sequuta dicitur ex compensatione.*
11 *De materia remissivè.*
12 *Si eidem primogenitæ pro dote datur idem feudum, non intrat hæc lex.*

DISC. XIV.

QUidam ex primi ordinis magnatibus Urbis multa feuda, & bona jurisdictionalia in Regno Neapolitano, aliisque ditionibus, & Provinciis possidens, filias fœminas habens, masculorum verò carentiam timens, me consuluit, ut sibi explicarem, an, & quando fœmina primogenita maritata, & dotata excludatur per secundogenitam innuptam.

Respondi in dicto Regno extare Constitutionem inci- 1
pien. *Ut de succeſſionibus*, per quam in *vers. filiæ autem*, disponitur, filiam fœminam primogenitam nuptam, & dotatam, excludi à paterna succeſſione in feudalibus per filiam secundogenitam innuptam in capillo existentem. A succeſ- 2
sione autem fratris excludi sororem de ejusdem bonis dotatam per ulteriores conjunctos, vel his deficientibus per fiscum, affirmant Isernia, & Afflict. *ibid. & in cap.* 1. *de natura succeſſ. feud.* Camill. de Medic. *cons.* 61. Aponte *cons.* 10. *vol.* 1. Fab. de Ann. *cons.* 8. Theodor. *alleg.* 80. Rovit. *cons.* 23. *lib.* 1. Bilott. *concl. feud.* 4. Bottiglier. *de succeſſ. ab intest. theor.* 108. *ex num.* 16. Ursin. *de succeſſ. feudorum, part.* 3. *quæst.* 1. *& plur. seqq.* de Marin. *resol.* 126. *volum.* 1. *ex num.* 33. Marcian. jun. *disp.* 6. qui alios referunt, & ex forensibus Surd. *cons.* 457. *in princip.*

Verùm super dictæ constitutionis intelligentia, & praxi multa contingunt disputanda, quibus cognitis poterit deveniri ad eam notitiam, quæ desideratur, juxta facti circumstantiis mihi ignotas.

Primò igitur, suppositâ maritatione, dubitari solet, an 3
sola dotis destinatio, facta per Patrem filiæ primogenitæ in testamento, vel alia dispositione, alio effectu non sequuto sufficiat; & absoluta videtur negativa, quia constitutio loquitur de maritata, & dotata, quæ cum sola destinatione dotis non acceptatæ dici non potest, secus autem si acceptaverit Legatum, & cum eo nupserit, ut in specie Petr. de Gregor. *de succeſſ. feud. part.* 4. *quæst.* 5, *num.* 7. Cumia *in cap. si aliquem, num.* 286. *& seqq.* Bottiglier. *dicto theorem.* 108. *num.* 26. Ursin. *dict. part.* 3. *quæst.* 1. *art.* 8. Marcian. *d. disp.* 6. *num.* 5.

Potest enim pater volens secundogenitæ gratificari gravare ptimogenitam ad ei solvendam aliquam summam feudi valorem adæquantem, sed sicuti directè eam privare non posset succeſſione ipsius feudi sibi debiti jure primogeniturę, ita nec indirectè. Dixi autem suppositâ maritatione, quia dum constitutio loquitur de maritata, & dotata, duplicem qualitatem copulativè postulare videtur, ideoq; una non sufficit.

Secundò solet dubitari, an sufficiat dos jam promissa, & 4
constituta, quamvis adhuc non soluta, & ista quæstio est magis apud Regnicolas involuta, pro meliori tamen dilucidatione distinguendum est, an promissio facta sit soli viro, absente muliere, vel ipsa præsente, & tacente, vel demum tam viro, quàm ipsi mulieri præsenti, & acceptanti: primo, & secundo casu ex mente *Iserniæ* infrà citan. & aliorum, absolutum videtur mulieri nullum causari præjudicium ac dotis promissionem non operari hunc effectum exclusionis, quia si etiam in casu solutionis, verius esse videtur,

NEAPOLITANA

SEU &c.

SUCCESSIONIS FEUDORUM.

Responsum ad interrogationem Magnatis Urbis pro consilio.

An, & quando fœmina secundo genita innupta, & ut dicitur in capillo, excludat fœminam primogenitam maritatam, & dotatam, ad Constitutionem Regnorum utriusque Siciliæ incipien. Ut de succeſſionibus.

illam soli viro, muliere ignara, vel non consentiente, non præjudicare, quia poterat dissentire, multo minus ex sola promissione, ut probat Ursin. *de feud. part.* 3. *q.* 1. *art.* 3. *ubi cæteri*; & sic quæstio verè cadit in tertio casu mulieris præsentis, & consentientis, in qua ex Isernia *in cap.* 1. *de natura successionis feudi in addit. sed quid si fuit promissa*, negativam tenet Petr. de Gregor. *de concess. feud. part.* 4. *q.* 5. *num.* 34.

Blascus Lancea *in cap. si aliquem*, discurrit articulum hinc indè, idemque facit Cumia *ibidem, verbo maritata, num.* 311. *& seqq.* ubi *num.* 316. refert Blascum huic posteriori adhærere, quod & ipse facere videtur, dum hanc secundo loco refert, & pro ejus comprobatione congerit plures Doctores firmantes, ad effectum statutorum solam promissam dici veram dotem, allegando pro hac opinione Iserniam in *Constitut. ut de successionibus*, §. *Conjugata*, *vers. item hinc inde*, & hanc affirmativam tenent Billot. *concl. feudal.* 4. *num.* 10. *in fine*, de Marin. *resol.* 126. *num.* 37. *lib.* 1. ubi supponere videtur tanquam certum Bottiglier. *de succession. ab intest. theorem.* 109. *num.* 16. qui allegat Iserniam *eodem loco allegato*, per Cumiam, & Afflict. *in cap.* 1. *de natur. succession. feudor. num.* 79. eamdemque tenet Ursin. *de feudis*, *part.* 3. *quæst.* 1. *art.* 2. *num.* 16. *& seqq.* quoties per mulierem stetit, quominus promissam dotem exigeret, ac fuerit in mora recipiendi, secus si stetit per patrem promittentem quin solveretur.

Casus rarò contingit disputandus, quia vel primogenita sibi præcavet à præjudicio, quoties illud per dotantem non est volitum, vel iste curat renunciationem, neque audeo tutè proferre, quæ sententia sit in illis Tribunalibus recepta, cùm hæc scribens ab eis absim spatio annorum 20. & ultra, & quando adolescens illa practicavi, nunquam contigit hujusmodi quæstionem disputari, viso tamen *Isernia* apud omnes feudistas maximæ authoritatis, præsertim in Regno, ubi dicitur Evangelista magis arridet, ac verior videtur prima opinio negativa, quam benè examinato articulo, ac deductis hinc inde rationibus per bona fundamenta, ac etiam de æquitate tenet *dictus author in dict. cap.* 1. *num.* 22. neque dicit contrarium *in constitutione*, *ut de successionibus*, ut dicunt Cumia, Ursin. Bottiglier. *& cæteri*, quia in hoc loco excitata quæstione nihil firmat, sed se remittit ad dicta in allegato *cap.* 1.

Prout non benè à prædictis pro hac parte allegatur Afflict. *in eodem cap.* 1. *num.* 79. quia se remittit ad *Iserniam*, dicendo eum optimè loqui, nec habere quid addere, solum deindè pro ratione dubitandi subjungit aliqua argumenta facientia pro contraria opinione, sed non per hoc recedit ab opinione *Iserniæ*, quam positivè dicit veram, unde modernorum authoritas non videtur magni facienda, tanquam fundata in falso præsupposito seniorum, qui dicunt oppositum.

Attentis autem rationibus, probabilior quoque censenda est eadem prima *Iserniæ* opinio negativa, quia versamur 5 in lege exorbitantissima, & in materia odibili, quo magis fieri potest strictè intelligenda, cujus tota ratio pendet à tacita voluntate dotatæ, quæ nubendo, & recipiendo dotem, videtur se voluntariè facere à successione extraneam, adeout si protestetur nolle per hoc excludi, etiam dos data non præjudicat, (præterquam juxta aliquorum opinionem, quoad præjudicium fisci in successione fratris,) ut constat ex deductis per Camill. de Medic. *cons.* 61, Apont. *cons.* 10. Fabius de Anna *cons.* 8. de Marin. *dicta resol.* 126. *num.* 40. *&* 41. ubi dictum consilium Medices reassumit; igitur non videtur, cur primogenita non possit istam contrariam voluntatem tacitè, ac factis declarare, negligendo effectuationem illius actus, ex quo agnoscit suum oriri præjudicium, ideoque negligenda mihi videtur distinctio Ursini, an mulier sit, vel ne in mora recipiendi, quia quo magis mulier est in mora recipiendi, eo magis ita suam voluntatem aperire videtur non curandi dotem, ut ita præservata remaneat ab isto gravi præjudicio.

Et si aliqua pars dotis data sit non apta ad dotem con- 6 gruam, adhuc ex *Isernia* ubi supra admittunt Camill. de Medic. Apont. & cæteri allegati, ac etiam ipse Urfin. *ead. part.* 3. *qu.* 1. *art.* 9. illam non sufficere, quod etiam habetur apud Marcian. *d. disp.* 6. *n.* 10. igitur non videtur cur debeat sufficere solum promissa.

Neque authoritates magis communiter firmantes, ad ef- 7 fectum statutorum de dote, vel dotata disponentium, sufficere dotem promissam, applicabiles videntur terminis nostris, quia vel loquuntur in terminis lucri, quod est matrimonio connaturale, vel frequentiùs in terminis statutorum excludentium propter dotem fœminas à successione in concursu masculorum, quo casu longè benignius est procedendum, quia hujusmodi statuta habent rationabile motivum agnationis, ideoque non exorbitantia, & odiosa, sed potius favorabilia, nostrisque moribus adaptata censenda sunt, ut habetur in Tudertina successionis, & Januen. *ac aliis sub titul. de successionibus*; hæc autem lex videtur nedum exorbitans, sed iniqua, & irrationabilis, ut scilicet matrimonium cum dote, debeat privare beneficio primogenituræ, dum ita videtur avertere à matrimonio, & constituere filiam primogenitam in necessitate expectandi fine nuptiis obitum patris, vel fratris, & viduitatem à jure damnatam pati.

Præterquam in uno casu, quo rationabilem, & æquam ju- 8 dicarem, ubi scilicet de tempore quo filia primogenita maritata, & dotata fuit, supereesset successor masculus postmodum defectus, quia pater illam collocavit in statu quodammodò privato, & soli doti constitutæ congruo, in quo statu utique non collocasset, sed in longè qualificato, & majori, si tanquam feudorum heredem maritare debuisset, cùm hujusmodi contingentiæ diversificare faciant toto Cœlo virorum qualitatem, unde æquum, ac rationabile videtur, ut liberum remaneat patris arbitrium, filiam secundogenitam in capillo existentem, ita congruentius in familia, vel cum viro magis qualificato, ob rerum status mutationem collocare.

Tertia dubitato est, an dos soluta soli viro absque mu- lieris positivo consensu sufficiat ad hujusmodi exclusionem, 9 & tunc aut constat de dissensu, & contraria mulieris voluntate, & sumus in claris pro exclusione præjudicii, ut per Iserniam *in d. c.* 1. *num.* 23. cum quo omnes concurrunt, ut constat ex Ursino *dicta part.* 3. *quæst.* 1. *art.* 4. aut mulier est absens, & ignara, itaut incertus sit consensus, vel dissensus, & pariter verior videtur negativa, quia tunc dicitur mulier dotata quantum ad virum, sed non quantum ad seipsam, Isern. *d. c.* 1. *num.* 24. quem cæteri sequuntur congesti per Ursin. *ubi supra*, *art.* 3. Apont. *d. cons.* 10. *num.* 2. de Marin. *d. cap.* 126. *num.* 37. Bottiglier. *dict. theorem.* 108. *num.* 19. & ex forensibus Surd. *cons.* 457. *num.* 43. *& seqq.* aut scivit, & tacuit, itaut incertus remaneat ejus consensus, vel dissensus, & pariter Isernia *d. num.* 24. sustinet partes primogenitæ pro exclusione præjudicii, & hanc sequuntur Surd. Aponte, & Marin. *loc. cit.* & hæc verior videtur, quicquid ex Blasco, & Cumia teneant Bottiglier. *ubi supra*, *n.* 33. & Ursin. *eadem q.* 1. *art.* 5. *num.* 20. quia tractatur de materia satis odiosa, & præjudiciali, in qua juris regulæ ex solo silentio præjudicium non inferunt.

Soluta verò dici potest dos ad hunc effectum, quamvis 10 de solutione effectiva non constet, in pulchro casu posito per Iserniam *in Constit. ut de successionibus*, *verbo conjugatæ*, quem sequuntur Bottiglier. *d. theor.* 108. *n.* 25. & de Marin. *d. resol.* 126. *num.* 39. qui alios referunt, ut scilicet cesset necessitas solutionis ex beneficio compensationis, quia fiat inter viros quædam mulierum compensatio, accipiendo quilibet in uxorem sororem alterius cum eadem dote constituta, dummodo tamen huic actui accedat filiæ primogenitæ consensus, qui si requiritur in actu solutionis veræ, multò magis in hac ficta.

Excluditur item dotata à successione dotantis, non alio- rum, etiamsi in istos bona obvenerint ab eis, qui dotarunt, quia licèt aliàs paterna, attamen postmodum effecta sunt fraterna, ex deductis per Marcian. *d. disp* 6. *num.* 22. & 23. ubi quod per pragmaticam primam *de feud.* vulgò nuncupatam Filingeria, sublatæ fuerunt antiquæ quæstiones.

De istis tantum ex facti circumstantiis opus fuit agere, & 11 videre, ut requirenti satisfieret, de aliis ad materiam spectantibus agunt allegati, præsertim de Marin. *d. resolut.* 126. Camill. de Medic. *cons.* 61. Fab. de Ann. *cons.* 8. Ursin. *par.* 3. *q.* 1. *per plures articulos*.

Cadere posset etiam opportuna quæstio, an primogenitæ 12 nuptæ, & dotatæ competere valeat restitutio in integrum adversus hujusmodi actum adeò præjudicialem, sed super hoc (de quo in præsenti inspicere non oportebat) videri possunt deducta *in tit. de Matrimonio in una Avenionen.* & aliqua ad materiam apud Surd. *cons.* 457. ubi quod non intrat constitutio, si filiæ datum sit idem feudum in dotem, licèt actus esset nullus, quia ex hoc excluditur voluntas, & aliàs fieri posset fraus nolenti, &c.

S U M M A R I U M.

1 *Quod hæc materia sit rara in praxi.*
2 *An ista lex exorbitet à jure communi civili.*
3 *An*

3 *An à jure communi feudali.*
4 *De ratione, cui eadem lex est innixa.*
5 *De casu, quo primogenita mutat statum ante factum casum successionis feudi, sed re non integra respectu secundogenitæ.*

ANNOT. AD DISC. XIV.

MAteria hujus discursus super lege particulari regnorum utriusque Siciliæ, quæ de tempore ejus editionis, unum, & idem regnum constituebant, videtur hodie 1 in praxi quodammodo idealis, quoniam quando filiæ primogenitæ Baronum, vel Magnatum maritantur, ad hanc legem tanquam notoriam reflecti solet, atque super ejus dispositione expresè provideri, adeout tot quæstiones, vel casuum ponderationes, quæ fiunt per Doctores relatos *in discursu*, & per alios relatos per elaboratum modernum de Luca in addit. ad Franch. *decis.* 328. continere videantur potius ornatum materiæ in abstracto, cum nullum, vel nimium rarum sit concretum.

In eo autem assumpto, cum quo communiter proceditur, circa hujus legis exorbitantiam à jure communi, unde propterea plerique adhibent terminos generales, quos habemus in materia statutorum, & legum particularium 2 exorbitantium à jure communi super earum stricta interpretatione, & non comprehensione casuum mixtorum, dignosci videntur consueta æquivoca, vel simplicitates, quoniam juxta sæpiùs enunciatam historiam legalem, præsertim *disc.* 1. *de servit.* de tempore, quo ista lex prodiit, jus civile Romanorum, quod commune dicimus, utpotè de recenti casualiter inventum, atque vix in Etruria luci proditum, & usu recipi cœptum, prorsus ignotum erat his regionibus, in quibus à duobus sæculis citrà, vel parum plus, haberi cœpit pro jure communi; ac ulterius istud jus civile non cognovit feuda, neque de iis agit, ideoque sine fundamento dicitur, quod à jure communi exorbitent.

Minusque ista exorbitantia adesse dicitur respectu juris communis feudorum; quoniam attento tempore, quo ista 3 lex prodiit, incertum est, an consuetudines feudales, quæ in Lombardia initium habuerunt, atque privata authoritate per Gerardum, & Ubertum in scripturam redactæ fuerunt, essent in his regionibus receptæ pro jure communi, nimiumque probabilis est negativa, quoniam licèt Regnicolæ passim illas adhibeant, ut etiam adhibent leges Romanorum; attamen omnes agnoscunt antesignanum, quinimò evangelistam feudorum Andream de Isernia, qui scripsit post longa tempora, dum ista lex edita fuit per Imperatorem Federicum; ipse verò scripsit sub Regina Joanna prima.

Ac etiam quia, ut advertitur supra, *disc.* 8. *&* 13. *& alibi pluries*; juxta dd. leges, & consuetudines feudales, omnia feuda erant dividua ad formam, quæ dicitur Longobardorum, undè propterea eædem leges non cognoverunt formam individuam Francorum, neque prerogativam primogenituræ; raraque, & exorbitans est etiam apud eos successio fœminarum, unde propterea iste concursus inter primogenitam, & secundogenitam, ob singularem, & individuam successionem, derivare videtur potiùs à quadam istarum Regionum consuetudine particulari, quam eorumdem Regnorum lex particularis, ita interpretari, vel moderari voluit, ideoque non videtur, ubi nam hæc odibilitas, & exorbitantia à jure communi, pedes figat.

Quinimò, ut in hoc eodem discursu advertitur, rationabilitatem potius, quam irrationabilitatem, ista lex redolere videtur, quoniam filia nupta jam exivit à paterna 4 domo, & usque transivit in illam viri, atque ita quodammodo ex quodam usu extranea effecta est. E converso autem innupta, sive in capillo remanet in domo patris tanquam sua.

Illa etiam probabili ratione accedente; potissimum verò, & fortiùs, quando rerum status immutatus esset, quod scilicet feudatarius haberet filios masculos, vel probabiliter speraret, quando primogenitam nuptui tradidit; quod scilicet quando casus præbeat feudatarii mortem sine masculis, magna differentia dignoscitur inter illud matrimonium, quod contrahere potest filia innupta succeditrix feudorum, & illud, quod contraxit illa filia, quæ ab hac successione extranea, vel nimium remota de tempore nuptiarum credebatur, dum ista tradi solet viro inferioris ordinis, & per consequens rationabilius est, ut innupta more baronali, vel magnatitio pro decore patris, & familiæ, nubat alteri æquè Baroni, vel magnati, quàm quod inferioris fortunæ vir, primogenitæ status mutationem faciat; ideòque sola exorbitantia consistere videtur in omnimoda exclusione, seu inhabilitatione filiæ maritatæ propter fiscum.

In proposito autem hujus legis, in contingentia casus, de quo *in Romana Primogenituræ de Cæsarinis, sub tit. de fideic. in hoc Supplem.* considerabam causam, quod si primogenita ita esset nupta, quod matrimonium non esset omninò firmum, adeòut reverà esset putativum, sive quod assumpsisset statum biguinæ, vel tertiariæ, in qua, licèt retractabili, velle perpetuò vivere declarasset; undè propterea secundogenita innupta, tanquam futura feudorum succeditrix in hoc statu, & cum hoc probabili præsupposito, ab eodem feudatario patre, vel alio majori, altis, & magnatitiis nuptiis collocata sit, deindeque ipso feudatario adhuc vivente, & priusquam fiat casus successionis feudorum, matrimonium primogenitæ dissolutum, seu minus legitimum detegatur; aut quod ipsa mutando propositum in illo statu religioso, vel ubi amplius vivere nollet; ut hæc status immutatio, utpotè obveniens re non integra, & postquam ille magnates, magisque qualificatus vir, in eo statu, & in eo præsuppositio matrimonium contraxit, aliàs inæquale, & incongruum, quod utique sequutum non esset, attendi non debeat, quodque primogenita, quæ mutat statum, regulari debeat ex tempore hujus mutationis, quasi quod nunc nata esset, quodque propterea civilis secundogenita potius censenda esset, ex ibi deductis, ubi advertitur, quod *decis.* 115. Capyc. est magis communiter rejecta.

ANCONITANA FEUDI
PRO COMITE LAURENTIO FERRETTO
CUM ALIIS DE FERRETTIS.

Responsum pro veritate.

An filii legitimati per subsequens matrimonium succedant in feudis.

S U M M A R I U M.

1 *Naturales non succedunt in feudis.*
2 *Quid in legitimatis per rescriptum.*
3 *Quid de legitimatis per subsequens matrimonium. Distinguuntur plures casus.*

D I S C. XV.

POssidentibus Ferrettis Castrum Ferretti nuncupatum jure feudi dividui ad formam juris Longobardorum, cùm Fabritius unus ex condominis antequam duxisset in uxorem Lauram Almantiam, ex ea aliàs honesta sub promissione futuri matrimonii procreasset Laurentium, per jam subsequutum matrimonium legitimatum, patre mortuo, orta est quæstio successionis in dicto feudo, ad quam alii agnati dictum Laurentium admittere recusabant, unde desuper ex illius parte consultus, præsuppositis sufficientibus matrimonii, & filiationis probationibus, utpotè benè concludentibus, quatenus pertinet ad punctum successionis feudi, an scilicet filius legitimatus per subsequens matrimonium in eo succedat, respondi planam esse affirmativam.

Non dubitatur enim naturalès tantùm esse incapaces suc- 1 cessionis feudorum, ut latè usque ad nauseam colligit Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gl.* 9. *num.* 1. *& seqq.* ubi multipliciter ampliat, *& num.* 21. *&* 22. in duobus casibus limitat; prout etiam in legitimatis per scriptum eadem regula procedit; quoties agitur de concursu cum agnatis descendentibus, vel transversalibus ex legitimo matrimonio procreatis, ac per lineam legitimam, & naturalem absque mixtura spu- 2 rietatis descendentibus à primo aquisitore feudi, quod sit pacti, & providentiæ, vel mixtum, secus autem si merè hæreditarium; vel ubi cessantibus agnatis, solus concursus est cum domino, quibus duobus ultimis casibus legitimati admittuntur, præsertim ubi non de simplici dispensatione, sed de vera legitimatione tractatur etiam ad feuda, ex plenè in materia deductis per Ursinum *in tract. de success. feudor. part.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *& seqq.* ubi plures in proposito excitat quæstiones, & Rot. *dec.* 100. *part.* 5. *rec.* ubi naturales legitimati admittuntur ad hanc successionem.

Quod etiam firmatur in Romana fideicommissi 21. Junii 1652. & 24. Martii 1653. coram Verospio, quorum prima est 283. *part.* 11. *recent.* & de qua causa habetur *sub tit. de fideicomm.* pro creditoribus Fratrum de Ursinis Montis Rotundi, cùm sola quæstio cadere soleat, ubi cessantibus omnibus

nibus agnatis legitimis masculini sexus, concursus esset inter masculum legitimatum, & fœminam legitimam, de quo idem Ursinus *d. par. 1. q. 3.*

Sed ubi agitur de legitimatis per subsequens matrimo-
3 nium, itaut concurrant omnia ad id de jure requisita, tunc nodosa quæstio esse solet, quoties formula investituræ cantat pro filiis, & descendentibus legitimè natis, sive legitimè procreatis, an scilicet legitimatio per subsequens matrimonium ita retrotrahatur, ut hujusmodi legitimatum censeri faciat ex eodem matrimonio legitimè natum, sive procreatum, ad effectum successionis, tam feudorum, quàm majoratuum, & fideicommissorum, ad quæ vocatio cum hujusmodi formula concepta sit.

In quo articulo, affirmativam in specialibus terminis feudorum tenent plures diligenter congesti per Giovagnon. *cons. 59. n. 45. & seqq. lib. 1.* ubi ferè omnes cumulat, & tam respectu feudorum, quàm fideicommissorum, & majoratuum, latè hinc indè opiniones, & fundamenta deducit Ursin. *d. part. 1. quæst. 4. art. 2.* ubi affirmativam ex Isernia dicit veriorem, nisi verba sint satis stricta, legitimam conceptionem, vel nativitatem postulantia, quo casu veritas, ac voluntas disponentis est attendenda, ut etiam in terminis fideicommissorum firmatur per Rot. *decis. 105. part. 9. recent.* & admittitur apud Otthob. *dec. 252.*

Cessante vero hujusmodi restrictione, quia nempè investitura concepta sit pro filiis, & descendentibus simpliciter, etiam si addatur verbum, *legitimis*, absque tamen dicto adjecto legitimæ nativitatis, vel procreationis, tunc absolutum est legitimationem suffragari, ex plenè deduct. per eumdem Ursinum *d. par. 1. quæst. 4. art. 1.* ubi ferè omnium Nationum authoritates, & judicaturas cumulat frustra transcribendas, solumque in articulis sequentibus excitat quæstiones, ubi matrimonium contractum esset in articulo mortis cum suspicione fraudis, vel ubi ageretur de feudo individuo juris Francorum, jure primogenituræ uni tantùm deferendo, & agatur de concursu inter primogenitum ita legitimatum, & secundogenitum de eodem, vel altero matrimonio in ejus constantia verè procreatum, de quibus in præsenti non opus, quia tractabatur de feudo dividuo juris Longobardorum, ad quod omnes capaces absque discretione ætatis admittuntur; & matrimonium de tempore sanitatis, ac multò ante patris mortem contractum supponebatur.

Et de successione hujusmodi sic legitimatorum in feudis Rota in Reatina Castrorum 3. Julii 1651. coram Dunozetto, unde propterea dicebam hunc punctum nullam habere difficultatem, firmo tamen remanente dicto præsuppositò benè probatæ filiationis, & matrimonii, quorum utrumque supponebatur per agnatos controverti, & in his probationibus respondi esse principaliter insistendum; cùmque illæ sequutæ essent, audivi dictum Laurentium ad hujusmodi successionem fuisse admissum.

SUMMARIUM.

1 *De materia legitimationis per rescriptum.*
2 *Quod eadem materia sit nimium rara in praxi, quoad feuda vera, & propria.*
3 *De legitimatione per subsequens matrimonium.*

ANNOT. AD DISC. XV.

1 AD materiam habilitationis naturalium in successionibus feudorum cum legitimatione per rescriptum, re non integra, vel aliàs in præjudicium legitimi agnati, cui aliàs successio debita esset, conferunt quæ habentur *disc. 148. de Regal. & disc. 68. & 69. de fideicommissis*, & pleraquè ad hanc materiam advertunt Reverter. & Marin. *decis. 118. & 405.* Castill. *libr. 4. controvers. 31. & lib. 5. controvers. 75.* Amavden. *de styl. Datar. cap. 15. numer. 14.* Royas *de incompatibil. part. 1. cap. 6. §. 6.* nimium tamen rarii in praxi videntur casus hujusmodi controversiæ successionis naturalium in feudis veris, & rectis, cum jurisdictione, & imperio in vassallos, quæ baronalem, vel magnatitiam qualitatem redoleant, & ad quam feudorum speciem ista particularis materia hodie redacta videtur, adeout feudatarii dici valeant milites primi ordinis Principis supremi, constituentes nobilitatem, seu baronagium illius principatus, dum alia feuda rustica, & ignobilia, quæ juxta mores Lombardiæ, & aliquarum Provinciarum Status Ecclesiastici, consistunt in prædiis, & bonis de sui natura privatis, nuncupationem feudalem potius, quàm naturam de facto redolere videntur, ut supra, *disc. 11. & in aliis.*

2 In isto autem casu præciso legitimatus per subsequens matrimonium obtinuit jam insinuatam successionem, non quidem concorditer, sed ex judicio Camer. 16. Junii 1659. coram Salviato, & de ista legitimatione naturalium per subsequens matrimonium, an & quando attendenda veniat ac valeat, necnè, agitur in Topien. de fideicommissis *disc. 161.* cum ibi dicta conferant ad rem.

VENUSINA
SEU, &c.
SUCCESSIONIS FEUDORUM
PRO PRINCIPE JOANNE BAPTISTA LUDOVISIO.

Discursus in Congressu pro directione.

An, & quando milites Sancti Joannis Jerosolymitani, vel aliarum militiarum hujusmodi, sint capaces successionis, & retentionis feudorum, & an hæc sint incompatibilia cum Prioratibus, seu Commendis militaribus; & quid de Clericis Sæcularib. vel Novitiis Regularibus præsertim in Regno Neapolitano, & quatenus feudum deferatur Novitio, vel Clerico in minoribus existenti in statu retractabili, sed adhuc indeterminato, an unum, vel alterum statum eligere velit, qualis prodita sit cautela præjudiciorum præservativa.

SUMMARIUM.

1 *Casus quæstionis.*
2 *An milites S. Joannis Jerosolymitani, vel aliarum militiarum Ecclesiasticarum professores sint capaces successionis feudorum.*
3 *Quæstio procedit in militibus professis, non autem in novitiis.*
4 *Quid in Regno Neapolitana, an Novitii, vel Clerici in Minoribus sint illorum feudorum capaces, & distinguuntur plures casus.*
5 *De cautela adhibenda per Novitios, vel Clericos in minoribus indeterminatos circa status mutationem.*
6 *An miles Jerosolymitanus per Regem dispensatus ad acquisitionem, & retentionem feudorum retineat Commendas, & Prioratus Religionis.*

DISC. XVI.

CUm per obitum Principis Nicolai Ludovisii in Insula Sardiniæ, ubi Proregis, Capitanei Generalis; ac etiam 1
Summi Moderatoris Classis maritimæ officia exercebat, aperta esset successio, tam feudi Imperialis Principatus Plumbini, quàm etiam plurium feudorum in Regno Neapolitano, cadentium sub Statu, & Principatu Venusino, ad favorem Joannis Baptistæ unigeniti masculi, qui ex Indulto Apostolico Innocentii X. Principisse Pamphiliæ ejus matris patrui, usque ab infantia creatus fuerat miles S. Joannis Jerosolymitani, ac etiam provisus de Prioratu Capuæ ejusdem Ordinis; hinc antequam dictorum feudorum, & Principatuum possessionem adipiscereturr, excitata fuit difficultas, an dicta militaris qualitas sibi obstaret in eorum assecutione cum retentione dicti Prioratus Ecclesiastici, unde habito desuper congressu, ego, cui incumbebat primò loqui, tanquam inter congregatos juniori, ac etiam tanquam principaliter substinenti pondus negotiorum istius domus, dicebam distinguendum esse discursum in duas inspectiones, quarum prima erat super capacitate succedendi, retenta militia, & quatenus Princeps prædictus continuare vellet in dicto statu militari, an esset capax successionis, & retentionis feudorum; altera super incompatibilitate, vel compatibilitate dictorum feudorum cum Prioratu Capuano, tanquam Beneficio Ecclesiastico; ad effectum inspiciendi, an per assecutionem incompatibilium, ille vacaret, vel nè.

Primam inspectionem subdistinguebam inter feudum Imperiale Plumbini, & feuda Principatus Venusini in Regno Neapolitano; quoad primum, mea sententia erat, nullam versari difficultatem, proindeque illicò agnoscendam esse successionem, atque adipiscendam possessionem, prout cæteris approbantibus effectuatum fuit. Disputant enim feuditæ, an hujusmodi milites Jerosolymitani, vel aliarum simi- 2
lium Ecclesiasticarum militiarum professores sint capaces successionis, & retentionis feudorum, atque ex Baldo, quem utraque secta in auctorem allegare solet, in diversas transeunt sententias, ut præ cæteris liquet ex Rosental. *cap. 7. concl. 30. n. 3. & seqq.* ubi relata utraque opinione, subdubius remanere videtur, & plenius Bammacar. qui utriusque sententiæ authores, ac rationes, & fundamenta ex professo refert, & expedit *in cap. qui Clericus qu. 2.* atque ex eo (à quo satis mutavit) Ursin. *de success. feud. p. 1. q. 9. art. 4.* sed quicquid sit, & qualis earum esset magis communis, & recepta, qualis fortè videtur negativa, ex potissima ratione stabilimentorum hujus Religionis prohibentium ejus professoribus militare servitium præstare Principibus laicis in bello cum fidelibus, quod repugnare videtur feudo obliganti ad servitium, & fidelitatem, licèt nervosè affirmativam tueatur Spada *cons. 59. lib. 1.* ubi respondet Menoch. Rimin. jun. & aliis contrarium sentientibus, Gratian. *discept. 860. nu. 6.* sed verius deferendum videtur observantiæ.

Istius tamen quæstionis veram decisionem indagandi,
3 nullam dicebam subesse necessitatem, quoniam illa procedit in militibus professis, qui jam perpetuò, & irrevocabiliter addicti sunt Religioni, ejusque statutorum observantiam promiserunt, ac vota ediderunt, ut clarè præsupponitur per Apont. *de potest. Proreg. tit. de assens. regnis, §. 4. n. 9.* Bammacar. *loc. cit. n. 34. & 41.* Ursin. & Spad. ubi supra, & omnes, secus autem in non professis, quamvis habitum susceperint, itaut novitii dici valeant; quicquid enim sit, an isti dicantur Ecclesiastici, vel sæculares, ad effectum immunitatis fori, vel onerum laicalium, in quo Doctores variant, certum tamen est, eos non esse Religiosos, neque contraxisse illam incapacitatem, quæ per professionem in Religione contrahitur, ut quotidianum habemus in materia factionis testamenti cum similibus.

Et in specialibus terminis capacitatis feudi in novitio, ex Isern. *in cap. 1.* ubi etiam Afflict. *de milite Vassallo, & aliis* Ursin. *d. part. 1. qu. 9. art. 2. ex num. 12.* Bammacar. *in d. cap. qui Clericus ex n. 52.* de Marin. *resol. 120. part. 1.* Petra *super ritu septimo Vicariæ num. 18.* qui omnes loquuntur in terminis clarioribus feudorum Regni Neapolitani, ubi respectu militum professorum hodie dici potest casus indubitatus, non admittens amplius quæstionem circa incapacitatem, nisi accedat Regis dispensatio, quandoque concedi solita, ut infrà.

4 His stantibus, idem dicendum esse in feudis Regni Neapolitani subjungebant alii, tum ex identitate rationis, tum etiam quia ex allegatis, iidem Regnicolæ id firmant ferè sine contradictione; verùm ego difficultatem habebam, meaque sententia erat, abstinendum fore ab agnitione hujusmodi successionis, quæ utpotè cum qualitate hæreditaria illis feudis annexa, fieri dicitur mediante aditione hæreditatis coram Judice, quæ ibi dicitur præambulum, dum ob non oppositionem alterius proximi successoris potiri poteramus beneficio temporis ob terminum concessum à jure per annum, & diem tam ad determinandum, quid expediret, quàm fortiùs ad effectum obtinendi Regiam dispensationem his militibus, ut infrà, concedi solitam.

Tres etenim casus in proposito distinctè considerandos esse discurrebam, primus est, an milites sint capaces successionis feudorum, quæ de novo aperiuntur, itaut facto illius casu, habeantur pro non extantibus, atq; alio non expectato, fiat locus successioni ad favorem remotioris, vel devolutioni ad dominum directum, & ad hunc effectum benè intrabat dicta distinctio inter professos, & non professos; alter, ubi quis possidet feudum jam aliàs in statu capaci agnitum, deindè verò ingrediatur istam militiam, vel aliam Religionem, unde intret quæstio, an illud amittat, itaut domino proximiori agnato capaci aperiatur, & tunc pariter intrat eadem distinctio, quod scilicet per solam professionem hujusmodi effectus resultat, nisi Regia dispensatio accedat, quæ etiam in præcedenti suffragatur, ex deductis per Marin. *resol. 46. lib. 2.* ubi disputat de potestate Principis super derogatione juris tertii, cui per hujusmodi dispensationes præjudicari dicitur, secus autem per simplicem ingressum, seu susceptionem habitus, & durante novitiatu, cùm ad effectum privationis requiratur status omninò contrarius, qualis non nisi per professionem cum votorum emissione contrahitur.

Tertius demum est, quando feudum de novo aperitur ad favorem primogeniti, vel alterius proximioris agnati, qui tunc reperiatur, vel Clericus sæcularis in minoribus, vel novitius alicujus Religionis, & tunc licèt iste status tanquam retractabilis non omninò inhabilitet ad successionem, attamen ob incapacitatem Clericorum, & personarum Ecclesiasticarum exercendi jurisdictionem in Regno Neapolitano, ex deductis per Marin. *d. resol. 46. lib. 2.* & Ursin. *d. part. 1. quæst. 9. art. 1.* non solet iste proximus successor admitti ad præambulum, quo mediante, & non aliàs feudorum possessio obtinetur, nisi dimittat Clericatum, vel habitum Regularem, atque se purum laicum declaret, & sic hujusmodi diversus status, quamvis retractabilis, causat impedimentum in ipso ingressu, seu assecutione, quod oportet removere, atque ad hunc effectum subdistinguebam ut supra istam inspectionem inter feudum Imperiale Plumbini, & ista Regni Neapolitani, habentia istas peculiares rationes, in altero non obstantes.

Quando autem ille, cui delata est feudalis successio, reperitur in dicto statu retractabili, adhuc tamen indeterminatus, qualem ex duobus eligere velit, tunc aut adest proximior successor, qui se opponat, & ad successionem aspiret, aut non adest, vel si adest non curat, neque se opponit, itaut sit solum interesse domini directi: isto secundo casu gaudere potest termino legali per annum, & diem ad deliberandum, quo tempore durante quamvis feudum vacet, dominus prætendere non potest devolutionem, quæ rarò, vel nunquam ex hujusmodi causa in feudis Regni prædicti practicata habetur, vel quia de facili adversus hujusmodi moram excusationes admittuntur, ex plenè deductis per Apont. *dec. 1. & alios*, vel quia in Regno prædicto istius moræ pœnæ sit solutio relevii duplicati rigorosè exigi solita, ad quam evitandam hujusmodi moræ casus dari non solet.

Ubi autem contentio est cum alio proximè successuro, tunc recurri solet ad Proregem, qui cum suo Collaterali 5
Consilio concedit proximo successori, in dicto diverso statu existenti, ac indeterminato, competentem terminum, intra quem oppositor non admittatur, sed integrum est determinare, & succedere, juxta cautelam relatam per Ann. *alleg. 98.* Bammacar. *loc. cit. nu. 76.* de Marin. *d. resol. 120. in fine*, qui terminus juxta observantiam esse solet sex mensium, nisi major prorogatio ab ipso Rege obtineatur, quod etiam habetur deductum in Venafren. *hoc eod. tit.* occasione apertæ successionis illorum feudorum ad favorem Pauli, tunc Abbatis, nunc Cardinalis Sabelli Primogeniti, & hæc quoad impedimenta, quæ respectu Principatus Venusini militabant ex parte Regis, seu Regiorum Officialium, in assequutione, seu admissione ad succedendum, ad quem effectum nil suffragati poterat dispensatio Apostolica per aliquos ex congregatis alioquin doctos, has materias non multum practicantes, motivata.

Quatenus verò, obtenta Regia dispensatione, dictum impedimentum superari contingeret, itaut Princeps prædictus admitteretur ad hujusmodi successionem, non obstante, quod dictum habitum militarem, ejusque Prioratus, & 6
Commendas retineret, an scilicet per assecutionem hujusmodi feudorum, tanquam incompatibilium, Prioratus prædictus vacaret, & tunc de hoc probabiliter timendum non esse credebam, quoniam, licèt feuditæ in feudis veris, & rectis dubitent, attamen apud Canonistas, & Ecclesiasticos, magis communis, & recepta opinio est, Clericos aliosque Ecclesiasticos esse capaces successionis feudorum, ex plenè discursis per Fagnan. *in cap. quæ Ecclesiarum, num. 58. cum seq. de Constit.* Spad. *d. cons. 59. lib. 1.* apud quos habentur concordantes, de quibus etiam in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.* neque dicebam probabiliter dari debere casum, quod ex parte Religionis hujusmodi objectio fieret, quia ejus favor & privilegium potius est, suos milites, & Commendatarios feuda cum jurisdictione in alienis Principatibus possidere, ita etiam docente observantia, tum generali, quia plures Prioratus, & Commendæ possident feuda cum jurisdictione Baronali, ut sunt præsertim Prioratus Sancti Stephani possidens Terras *Putiniani*, & Fasani, & Prioratus Baroli possidens Terram *Alveronæ* in Epulia, ille Sanctæ Euphemiæ in Calabria, & in Hispania Prioratus Castellæ, de quo *in Toletana Jurisdictionis, sub tit. de jurisdict.* & quamplures alii frequenter, tum quia ubi milites professi Regiam dispensationem obtinuerunt succedendi in feudis, sive illa acquirendi, nunquam Religio id ægrè tulit, neque se opposuit, vel id reputavit impedimento possessoribus, ne Prioratus, Bajulatus, & Commendas obtinerent.

Licèt enim hujusmodi feudorum agnitio importare dicatur qualitatem militarem erga dominum, quod repugnat ejusdem Religionis stabilimentis prohibentibus, ne ejus milites aliorum Principum servitio se addicant, & ex qua potissimum ratione militum professorum incapacitas ut su-

E pra

pra resultat; nihilominus quia hoc est servitium in pecunia, cum solutione adohæ præstari solitum, undè propterea etiam fœminæ aliique ad servitium personale inhabiles admittuntur, idcircò ex parte Religionis non reputatur servitium suis stabilimentis contrarium, ut plenè Spad. *d. conf. 59.* sed hoc est impedimentum, quod potius per Doctores receptum est provenire ex parte domini, & in gratiam aliorum proximè successorum sæcularium; clariùs autem in hac facti specie, in qua dictus Princeps hunc Prioratum potiùs in quamdam administrationem, quàm jure veræ collationis ex Apostolica dispensatione obtinebat; sed cessavit quæstio ex facto, quia Princeps ex aliis motivis Prioratum dimisit, & feudorum possessionem nactus est.

SUMMARIUM.

1 *Milites Jerosolymitani sunt veri Religiosi.*
2 *Quodque sint incapaces feudorum in particulari.*
3 *Unde prodeant æquivoca Doctorum, & de feudis possessis per Prioratus, & Commendas.*
4 *Distinguuntur species feudorum, quorum isti milites sint capaces, vel non.*
5 *Cum eis facilius dispensatur, & quare.*
6 *Quod sit deferendum consuetudini, ideoque non intret certa regula.*

ANNOT. AD DISC. XVI.

1 DE hujusmodi militibus, qui profitentur pia, vel Ecclesiastica instituta, cum distinctione illorum, qui sint veri Religiosi professi, cum votis formalibus, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, & aliorum, qui impropriè reputantur tales, reverà tamen non sunt, habentur actum *sub tit. de jurisd. disc. 92. & in ejus Supplem.*

Cùm itaque milites Jerosolymitani, de quibus in præsenti discursu agitur, emissa valida, & solemni professione, prævio anno probationis, ad præscriptum Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini, ac stabilimentorum Religionis, sint veri Religiosi, in alio non differentes ab aliis de Clero regulari, nisi quod non vivunt intra Claustra, & sub clausura, undè propterea sunt intestabiles, ac etiam incapaces dominii, & possessionis in particulari, cum aliqua tamen majori permissione administrationis, ob modum vivendi more sæcularium, ex iis, quæ habentur
2 *d. disc. 92. de jurisdict. disc. 9. & 35. de Testam. & disc. 45. de Regular.* hinc proinde, posita incapacitate Clericorum sæcularium, obtinendi, vel retinendi feuda, & de qua incapacitate Clericorum sæcularium habetur *in duobus discursibus proximè sequentibus, & infrà, disc. 54.* clara remanet istorum militum incapacitas in particulari per argumentum à majoritate rationis, atque propterea clara dignosci videtur simplicitas illorum, qui in hac materia adeò se involverunt, quoniam, ubi non vigeat consuetudo habilitativa Clericorum, nulla subest ratio, ob quam isti milites possint esse capaces.

Ex tribus autem fontibus ista simplicitas æquivocorum productiva resultare videtur, non reflectendo ad debitas
3 distinctiones casuum, qua neglecta semper in hac facultate cum æquivocis proceditur. Primò scilicet, quia reflectunt ad illa feuda, quæ de facto obtineantur per Priores, & Bajulivos, & Commendatarios istius Religionis; verùm istud est æquivocum clarum, quoniam ista feuda obtiri non dicuntur ab ipsis militibus, qui sint simplices administratores manuales, & obedientiarii, cùm potius obtineantur ab ipsis Ecclesiis, Prioratibus, & Commendis, eodem modo, quo feuda obtinentur etiam à Cathedralibus, & Metropolitanis Ecclesiis, quarum vice illa obtinentur, & administrantur per Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Prælatos.

Secundò, æquivocum resultat à pluries insinuato er-
4 rore confundendi authoritates, non distinguendo loca, & tempora, aliàsque casuum circumstantias, cum quarum præsuppositio plerique Doctores diversimodè loquuntur, siquidem aliud est agere de illis feudis impropriis, quæ solam nuncupationem, & aliqua pacta feudalia habent, sed re vera consistunt in bonis allodialibus, & indifferentibus sine imperio, & jurisdictione in Vassallos, cum solo onere alicujus recognitionis realis, tanquam per speciem emphyteusis, vel livelli erga illum dominum, qui sit privatus, vel subditus, adeout non habeat jura supremi Principatus, cum regalia majori indicendi publicum bellum; & alia sunt illa feuda, quæ juxta hodiernam praxim, sunt vera, & propria cum jurisdictione, & imperio in vassallos, obtenta à Principe supremo habente jus belli publici, adeout verè, & propriè feudum importet baroniam, & militiam sæcularem primi ordinis, quæ impedit etiam retentionem beneficiorum, vel pensionum Ecclesiasticarum, ex insinuatis *lib. 13. titul. de pension. disc. 46. & 48.* isto etenim secundo casu non videtur quomodo verus Religiosus professus, qui est adstrictus 5
voto obedientiæ erga proprios Superiores Regulares, ita possit esse miles omninò addictus servitio Principis sæcularis; unde propterea ea, quæ involvendo materiam, & terminos, dicuntur per Doctores relatos in hoc discursu, ac etiam per alios quos colligit Rojas *de incompatibilitate, part. 7. cap. 5. ex numer. 102.* super habituali dominio existente penes Religionem capacem in communi, percutiunt primam speciem feudorum impropriorum, quę veram militiam non redolent, sed spectato effectu revera important allodium ad solam utilitatem bursalem, utpotè consistentia in prædiis, & petiis terræ, seu vineis, juxta illam speciem, de qua suprà, *disc. 7. 10. & 11. & infrà, disc. 39. & 40.*

Et tertia causa hujusmodi æquivocorum consistit in illa majori facilitate dispensationis, quæ conceditur per aliquos Principes sæculares, juxta varios principatuum stylos, super tenuta, & fruitione feudorum potiùs, quàm super titulo, juxta insinuata *disc. seq.* quoniam cùm isti milites de facto faciant figuram sæcularium, eorumque more vivant, atque armati incedant, ipsorumque institutum sit circa militiam, ac etiam quod Superiores de facili eis concedunt licentiam militandi pro Principibus sæcularibus; hinc proindè minùs incongruit, ut cum eis dispensetur, quàm cum Clericis sæcularibus togatis, & qui divino servitio sunt addicti; & in summa, ista non est materia capax regulæ certæ, & generalis, nimiùmque clarum æquivocum est, pro-
cedere cum generalitatibus, sive cum authoritatum cumulo, & consarcinatione, non distinguendo loca, & tempora, seu diversas Principatuum consuetudines, à quibus revera decisio quæstionis pendere videtur. 6

VENAFREN.

SEU

ROMANA SUCCESSIONIS FEUDORUM INTER TUNC ABBATEM, POSTEA CARDINALEM, ET PRINCIPEM FRATRES DE SABELLIS

Benevolè, & concorditer petentes

Responsum pro veritate.

An Clerici sint capaces successionis feudorum existentium in Regno Neapolitano, quomodo, & quando, & de tenuta, quæ datur Clericis in feudis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Clerici etiam de jure communi feudorum in eis non succedunt.*
3 *Clarius sunt incapaces successionis in Regno Neapolitano.*
4 *Si de tempore successionis primogenitus, vel alius proximior reperiatur Clericus in minoribus, an ei competat aliquis terminus ad deliberandum super dimissione Clericatus.*

DISC. XVII.

MOrtua Felice Maria Germana Sorore Cardinalis Peretti nuncupati de Monte alto, nupta Bernardino Sabello Albani Principi, superstitibus Paulo filio primogenito, tunc Abbate, postea Cardinali, & Principe Julio secundogenito, dubitari contigit, an in feudis Venafrii, Celani, & aliis per dictam Mariam Felicem uti hæredem Principis Peretti ejus patris in Regno Neapolitano possessis, successio spectare deberet ad Paulum primogenitum Clericum beneficiatum in minoribus constitutum, vel potius ad Julium secundogenitum laicum, & quatenus Paulo primogenito obstaret Clericatus, an frui deberet beneficio sex mensium ad deliberandum, & interim obtinere dictorum feudorum possessionem, & concorditer, ac benevolè per dictos fratres pro veritate interrogatus. 1

Ad primum respondi, quod quamvis in feudis Regni prædicti, ubi vivitur jure Francorum, successio absque dubio debita sit filio primogenito, intelligitur tamen, quatenus sit capax, secus autem si sit incapax, qualis est Clericus, tam de jure com- 2

re communi, quia feudum importat militiam sæcularem, quę de directo repugnat Clericatui; Clericus namque dicitur miles Christi, ideòque non potest esse miles sæculi, ut plenè aliis allegatis firmant Hartman. Pistor. *p. 3. q. 23.* Menoch. *conf. 181. n. 64. & seqq. & conf. 202. nu. 121. & seqq.* Anna *alleg. 98.* Apont. *dec. 4.* Ursin. *de successf. feud. p. 1. q. 9. art. 1.* ad nauseam Giurb. *de succeff. feud. §. 2. glos. 4. n. 42.* & est latiùs deductum in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.* ubi habetur explicata hæc materia incapacitatis Clericorum in feudis.

Quàm etiam quia in Regno ex particularibus ejus legibus id expressè cautum habetur, ut in *Constitutione, Errores eorum*, passim recepta, ut testantur Apont. & Ursin. *ubi suprà*,
3 & ita in individuo istorummet feudorum practicatum fuit moderno tempore, quia defuncto Principe Peretto, superstitibus Cardinali tunc Abbate Peretto unico filio masculo, & dicta Maria Felice filia fœmina, huic successio delata fuit, exclusò dicto Abbate tanquam incapaci ratione Clericatus, solumque ex gratia speciali per Regem Catholicum, de consensu tamen dictæ Mariæ Felicis feudatariæ, habilitatus fuit ad illorum gubernium, tenutam, & administrationem, ut de his omnibus testatur idem Ursin. loco citato, unde dixi esse casum extra omnem quæstionem.

Ad secundum respondi, non reperiri jure communi feu-
4 dorum, vel jure Regni cautum, primogenito existenti de tempore aperti feudi in Statu Clericali, competere aliquem terminum ad deliberandum, quinimò apud feudistas haberi oppositum, ut scilicet primogenitus debeat de tempore delatæ successionis reperiri habilis, vel saltem re integra, & antequam à proximè sequenti successore feudi successio agnoscatur, debeat se habilem efficere, deponendo Clericatum, ut per Pistor. *d. quæst. 33. num. 10.* Apont. *dict. decis. 4. num. 4.* Ursin. *loc. cit. nu. 7. & seq.* quia nec momento temporis potest quis esse Clericus, & feudi capax, ideoque nullatenus potest possessionem obtinere, ac interim in ea se confovere, ut in specie de hoc *interim* loquitur Pistor. *d. q. 33. nu. 18. vers. quinimo.*

Est benè verum, quod Anna *d. alleg. 98. in fin.* refert in eo casu per Proregem fuisse Clerico primogenito concessum terminum sex mensium ad deliberandum, & ex isto exemplo solent Proreges consimiles gratias concedere, sed hęc est mera gratia pendens ab arbitrio Principis, qui uni solet concedere, alteri denegare, undè pro cautela consulunt hunc recursum, Bammacar. *in cap. 1. §. qui clericus, qu. 5. n. 83.* Ursin. *d. par. 1. q. 9. art. 1. num. 19.* de Marin. *resol. 120. in fin. lib. 1.* ideòque si Abbas esset indeterminatus, dixi aliud non subesse remedium nisi prædictum, sed verè ista indeterminatio non aderat, & prudenter, quia ob insignes Abbatias ab eo possessas, alias admittendas, ei non expediebat mutatio status, maximè quia feuda non faciebant transitum ad alienos, sed in eadem domo remanebant penes fratrum germanum dilectissimum.

Verùm quia eidem Abbati tanquam hæredi præfati Cardinalis hæredis in allodialibus Principis patris, nonnulla competebant credita super dictis feudis consequenda, pro quibus solvendis poterat dictum Julium fratrem urgere, illum cogendo ad feuda vendenda, ut de pretio sibi satisfaceret, idcircò ad benevolam concordiam inter eos, continuato fraterno amore, deventum fuit, quod Princeps retento pro se Principatu Venafri, Comitatum Celani, ejusque redditus, & emolumenta dimitteret Abbati, quatenus per istum obtineretur à Rege Catholico de ipsius Ducis consensu illa facultas, quam ut supra obtinuit Cardinalis eorum avunculus, prout sequutum fuit, quia Rex benignè erga istam adeò de sua Majestate benemeritam domum eamdem gratiam Abbati concessit.

SUMMARIUM.

1 *De incapacitate Clericorum, & Religiosorum.*
2 *Quomodo debeat distingui.*
3 *Commutatio servitii de personali in reale non tollit naturam feudi.*
4 *Quando Clerici sint capaces feudi.*
5 *Quomodo alia quæstio decidi debeat.*
6 *An qualitas laicalis reputetur præcisè de tempore facti casus.*
7 *An, & quando superveniens dimissio Clericatus tollat jus tertii.*
8 *De potestate Principis habilitandi inhabilem in præjudicium tertii.*
9 *An pensio cum reservatione regressus ad beneficium inducat incapacitatem.*
10 *Quomodo fieri debeat dimissio Clericatus, & beneficii.*

ANNOT. AD DISC. XVII.

DE incapacitate Clericorum, obtinendi, vel retinendi feuda, de qua in præsenti discursu agitur, plenius 1
habetur infrà, *disc. 54.* ubi rejiciuntur volentes irrita censeri jura feudalia inhabilitantia Clericos, tamquam contraria Ecclesiasticæ libertati, quoniam sicuti non prohibetur privatus testator, à fideicommissis, & majoratibus excludere Clericos, aliasque personas Ecclesiasticas, quoties non constet, quod ex irrationabili odio hujus status id egerit, sed ex alio honesto fine, ex deductis *sub tit. de fideicommissis, disc. 63. & seqq.* & generaliter *sub tit. de testam. disc. 73.* ita non videtur quid prohibeat domino concedenti feuda, adjicere hanc legem, quam etiam lex adjectam subintelligat, non in ratione odibili exclusionis Clericorum, sed in ratione qualitatis laicalis, desiderandæ in iis, qui extituri sint proprii milites, & Vassalli.

In hoc autem articulo, eodem modo, quo habetur *disc. præcedenti*, de militibus Jerosolymitanis, nimiùm se involvunt DD. relati *in hoc discursu, & d. disc. 54.* ac etiam *disc. 47.* 2
ubi de Religioso professio, qui ex causa Episcopalis dignitatis, vel ex alia simili occasione juxta casus recensitos *disc. 17. de renunc.* ad sæculum redierit, atque reassumpserit capacitem possidendi.

Verùm ista involutio pendet etiam ex eisdem causis, de quibus dicta adnotatione præcedenti, quod scilicet non distinguuntur casus, vel species feudorum, quoniam, ut ibi advertitur, aliud est agere de capacitate obtinendi illa feuda, quæ sint annexa prælaturæ, vel Ecclesiæ, & in his non cadit quæstio, dum idem Princeps id voluit ab initio, atque perneceśsè in omnibus possessoribus istam qualitatem præsupposuit.

Quæstio itaque cadit in feudis jure singulari, in illis personis, quæ per accidens in statu clericali reperiuntur, adeò ut feudum sit de sui natura laicale, & tunc intrat eadem distinctio inter feuda recta, & propria, quæ obtineantur à Principe supremo, habente jus publici belli, adeout verè importent veram militiam primi ordinis, & illa feuda omninò impropria, quæ in effectu idem important, ac emphyteusim, seu livellum, ut scilicet in isto secundo casu non intret incapacitas, intret verò in primo, ratione militaris servitii, quod perneceśse hujusmodi feudis est annexum.

Et quamvis in hac specie feudorum, practicari soleat 3
commutatio servitii personalis in reale, ut (ex. gr.) contingit in Regno Neapolitano, quod loco servitii personalis præstatui singulis annis reale in pecunia sub nomine *adohæ*; idemque in plerisque aliis partibus magis communiter servari videatur, ut præsertim praxis docet in Curia, quod pro feudis per Ecclesiam Romanam concessis, solvuntur census, vel tributa die SS. Petri, & Pauli, sub rigore enunciato supra, *disc. 5.* etiam pro feudis regalibus, & majoribus, dicti Regni Neapolitani, pro quo singulis annis, præfata die, cum notoria pompa, & solemnitate, per Oratorem Regis Catholici præstatur recognitio in uno equo, & in scutis septem mille auri, & pro Ducatibus Parmæ, & Placentiæ solvitur recognitio in scutis sex mille auri; non tamen exindè cessat qualitas feudalis, & obligatio servitii personalis, pro extraordinariis occurrentiis domini, ut advertitur supra, *disc. 11. & alibi.*

Et per consequens recepta est ista incapacitas, quoties contrarium non disponat consuetudo particularis, quam vigere supponitur in aliquibus Provinciis Germaniæ, sive quod ita non suadeat qualitas principatus, ut contingit in 4
hoc principatu Pontificio, in quo meritò Clerici etiam in sacris, & in Episcopali, vel Cardinalitia dignitate constituti, sunt capaces feudorum, eo quia non incongruit, ut Clerici sint milites Summi Pontificis, juxta magistrale *cons. 217.* Jason. *lub. 4.* ubi agitur de Cardinale de Farnesio; qui postmodum fuit Summus Pontifex Paulus III. ut advertitur *dicto disc. 54.* ac etiam *disc. 46. & 48. de pensionibus*, & alibi.

Hinc proindè intrat idem, quod advertitur *ad not. præced.* quod scilicet ista dicenda potius est quæstio facti, decidenda ex natura, seu qualitate feudi, juxta prædictam distinctionem, sive juxta mores Regionis, & per consequens 5
intrat consuetus error, æquivocorum productivus, procedendi cum generalitatibus, vel confundendi authoritates cum consarcinatorio stylo, non reflectendo (ut decet) ad has distinctiones.

Præsuppositа verò incapacitate Clericorum; quatenus pertinet ad quæstionem, in qua pariter scribentes se involvere

vere solent, an scilicet qualitas laicalis adesse debeat præci- 6 sè de tempore apertæ successionis feudi, & an obstet Clericatus in minoribus, quem ille, cui successio aperta est, sit promptus dimittere, pariter decisio pendere videtur à circumstantiis particularibus singulorum casuum, primò scilicet, & principaliter à consuetudine, vel stylo Principatus, ut contingit in feudis hujus Regni, de quibus in præsenti discursu, quoniam oportet facere præambulum, idest aditionis hæreditatis defuncti, ob qualitatem hæreditariam, quæ illis feudis annexa est, & quo sequuto, expediuntur provisiones pro obtinenda possessione, & ut à Vassallis recognoscatur, idque non conceditur nisi illi, qui sit constitutus in statu seculari, unde propterea quando successor reperiatur in statu clericali retractabili, inolevit enunciata praxis concedendi terminum ad deliberandum, cum similibus pro locorum stylis, & consuetudinibus, adeout fortè non dentur casus, in quibus oporteat disputare dictam quæstionem in abstracto.

Quatenus verò iste casus detur, tunc habemus quamdam Rotæ resolutionem in Pisaurien. Primogenituræ 16. Januarii 1651. coram Cerro, per quam firmatur, ut præcisè requiratur qualitas laicalis de tempore apertæ successionis, adeout obstet etiam clericatus in minoribus retractabilis, quamvis successor sit promptus illum dimittere, eo quia qualitas laicalis adesse debeat de tempore apertę successionis, ex authoritatibus in eadem decisione deductis.

Parùm verò probabilis, atque communi usui, humanæque rationi contraria videtur hæc resolutio, adeout Judaismi speciem sapere videatur, dum vis non est in tempore præciso, sed in effectu, seu in fine, ut scilicet feudum non obtineatur nisi à laico, qui sit subditus ipsi Principi sæculari domino directo, & sic spectato effectu, cum tractu successivo, prò quo qualitas laicalis desideratur, & per consequens non videtur cui rationi istud assumptum innitatur, dum incertum est tempus, in quo casus successionis eventurus est, quinimò incertus est quoque ipse casus in substantia, dum Clericatus suscipi potuit per secundo, vel tertiogenitum, qui postea, ob naturalem, vel civilem mortem primogeniti, evaserit talis; atque aliàs esset prohibere statum clericalem in genere, ad evitandum hoc præjudicium, dum casus inopinatè contingere potest; sive dari posset illa fraus, quam ponderat Bich. *q.*33. *n.*19. *tom.*3. cujus verba registrat Camerat. *respons.*6. *n.*44. *lib.*1. quod scilicet ita adolescens primogeniti per vim, & metum, vel dolo, & fraude, seu blanditiis eum decepisset ad suscipiendum clericatum, ut ita eveniente casu inhabilis reperiatur, etiam fiat locus secundogenito.

Et quoniam in hoc considerari solet, an dimissio Clericatus post factum casum successionis fiat re integra necnè, 7 quasi quod suffragetur, quatenus alter successor capax successionem non agnoverit, secus autem èconverso, re non integra, & post agnitionem ab altero factam, cui jus quæsitum esset; hinc reflectendum quoque videtur, ut id ita simpliciter, ac indefinitè intelligendum non veniat, sed discretè pro facti qualitate, quatenus scilicet ipse primogenitus, vel proximior, rectè sciens factum esse casum successionis feudi, negligat clericatum dimittere, atque successionem agnoscere, unde propterea alter proximior capax, justè credens quod ille non esset dimissurus clericatum, sub bona fide successionem agnoscat, atque feudum obtineat, unde propterea si ex intervallo, & re non integra, Clericus mutando propositum, velit ejicere possessorem, non videtur exaudiendus.

Multò verò magis si sciverit, & aliquo tempore toleraverit, ut admittitur apud Camerat. *d. respons. lib.*1. qui scribit pro persona incapaci, quæ posteà re non integra capax detecta sit. Secus autem si primogeniti, vel proximioris culpe imputari non potest, quia nempè casum ignoraverit, vel si sciverit, cum majori affectata diligentia ab alio præventus fuerit, adinstar eorum, quæ habemus ad materiam text. *in c. consultationibus, de jurepatr.* aut quod ob vim, & metum, vel fraudem, invitus steterit in eo statu, juxta casum, de quo apud Camarat. *d. respons.* 6. quod scilicet primogenita, vel prima succeditrix per vim, & metum, & dolum emisisset professionem, quam priùs annullare non potuisset, dum tunc intrat propositio, ut justè impedito non currat tempus, ut etiam advertitur, *disc.*7. *de renunc. n.*4.

Ac propterea, rem esse integram, vel non integram, intelligendum est sano modo, & quatenus culpæ, vel negligentiæ ipsius primogeniti, vel proximioris existentis in statu inhabili, imputari valeat necnè, cur in statu habili se non constitueret, adeout alter capax bona fide feudum obtinuerit, adeout dignosceretur repugnantia æquitatis, ut expulsionis injuriam pati deberet, secus autem ècontra.

Clariùs autem judicandum, & contra eum, qui non solùm re non integra, clericatum, vel alium statum incompatibilem dimittit, sed etiam quod rectè sciens se esse in statu retractabili, attamen expressam fecisset sui animi declarationem, velle perpetuò in eo statu permanere, atque sciens passus esset, ut secundogenitus, vel alter renovatum feudum obtineret, cùm tunc magis confirmetur bona fides alterius proximioris capacis, qui propterea re non integra expelli non valeat.

Quinimò etiamsi casus successionis adhuc factus non esset, sed prævidendo ejus certam imminentiam, alter proximior circa fraudis, & effectuationis suspicionem destinatus esset successor, ita & taliter quod res dici non posset integra, ob mixturam præsertim juris tertii, juxta casum insinuatum *supra, in annot. ad disc.* 13. & de quo *lib.* 10. *de fideicomm. in Supplem. in d. Romana Primogen. de Cæsarinis*. Cùm tunc non videatur subesse ratio, cur subsequens voluntaria mutatio status, debeat tertio præjudicare, eique tollere jus quæsitum bona fide, & per consequens, error est procedere cum generalitatibus, cùm revera totum pendeat à singulorum casuum circumstantiis, & an jus tertii, cum bona, vel mala fide quæsitum sit, adeout justè dici valeat, quod res non esset ampliùs integra.

De potestate verò Principis habilitandi inhabilem, seu cum eo dispensandi in præjudicium alterius capacis, cum 8 eadem distinctione, an res sit integra, necnè, habetur plenè actum, *disc.*148. *de Regal.*

Disputatum item aliquando fuit, an dimisso Clericatu, ac etiam beneficio, quod possidebatur, cum reservatione tamen pensionis, & cum alia reservatione regressus ad ip- 9 sum beneficium, inducat incapacitatem obtinendi feudum, meritò autem negativè responsum fuit apud Camill. de Medic. *cons.*2. *nu.*85. *cum seqq.* quoniam reservatio regressus non importat aliquod jus de presenti, sed solum nudam facultatem, quæ pendet ab animo, & quæ potest non exerceri, ideòque non importat actum; siquidem etiam ipse Clericatus dimissus, potest quandocumque reassumi, sed non per hoc interim ob hanc facultatem ille dicendus est Clericus; cùm præsupposito tamen, quod pensionarius habeat indultum Apostolicum retinendi etiam in statu clericali, & militari, quoniam si illud non habeat, non per hoc id præstabit impedimentum assequutioni feudi, sed per hunc actum ipsa pensio cessabit, ex iis, quæ habentur *d. disc.* 46. & 48. *de pension.*

Cadere autem potest dubium, an suffragetur dimissio Cleri- 10 catus de facto, cum dimissione habitus, vel cum declaratione animi, coram Notario, & testibus, vel potius necessarium sit, ut hæc dimissio acceptetur ab ejus Ordinario; atque dubitandi rationem præbent firmata *disc.*55. *de jurisdict.* quod scilicet Clericus quamvis non incedat in habitu, & tonsura, imò quamvis expressam dimissionem fecisset Clericatus, adeout efficeretur subjectus foro laicali, adhuc tamen remaneat subjectus Episcopo, vel alteri Superiori fori Ecclesiastici, ex ea ratione, quod contractus initus cum Ecclesia, dissolvendus est cum eodem reciproco consensu; multò verò magis ubi possideret beneficium, cujus dimissio non causat vacationem, nisi sequatur acceptatio Superioris, ad quem pertinet, ut pluries in sua materia *sub tit. de ben.* verùm ad hunc effectum contrarium dicendum videtur, quoniam ita sufficit animi declaratio; quòdque ipse successor se constituere voluerit in diverso statu laicali, adinstar desertoris militiæ, qui licèt puniri possit à Duce militum, attamen quoad eum habendus venit pro non milite, ita etiam quodam communi usu docente.

AMALPHITANA
PRO ASCANIO PICCOLOMINEO ACCHIEPISCOPO SENEN.

Responsum pro directione.

An Clericus sit capax feudi, vel legati usufructus feudi in Regno,

An possit, vel admitti soleat ad tutelam, seu Baliatum feudatarii, & quando Clericus possit esset tutor.

Legato feudo, seu ejus usufructu, an hæres teneatur Legatario ad æstimationem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Clerici non possunt esse tutores.*

3 *Solet cum eis dispensari.*
4 *Quando de jure possit exercere tutelam, vel curam.*
5 *Canones contenti in decreto Gratiani, an sint authentici.*
6 *Clerici in Regno Neap. sunt capaces jurisdictionis.*
7 *Clericus sicut est incapax feudi, ita etiam ususfructus feudi.*
8 *Ususfructus tanquam servitus constitui non potest in feudo sine assensu.*
9 *Legato feudo personæ incapaci, an per successorem debeatur æstimatio.*

DISC. XVIII.

1 Cum eximius Imperialis Exercitus Supremus Dux Octavius Piccolomineus, restituendo suæ familiæ antiquam Dignitatem, à Rege Catholico ob ejus ingentia merita Ducatum Amalphitanum obtinuisset, moriens in Testamento hæredem rerum Italicarum in proprietate, præsertim dicti Ducatus Amalphitani, instituit ex fratre prædefuncto nepotem in pupillari etate constitutum, usufructuarium verè universalem reliquit Archiepiscopum Senen. ejus germanum fratrem, quem etiam dicti nepotis tutorem, seu Balium reliquit. Unde Archiepiscopus putans, juxta stylum servari solitum in Allodialibus indifferentibus, sive etiam in Castris, & bonis Jurisdictionalibus Status Ecclesiastici, ad formam voluntatis Testatoris possessionem dicti Ducatus utriusque nomine apprehendere, Pupilli scilicet in proprietate, tanquam ejus Tutor, seu Balius, ac etiam privato nomine in usufructu, juxta hanc formam de suorum Sapientum consilio mandata dederat; Ego tamen consultus, dixi æquivocari, neque talem formam deduci posse ad praxim.

2 Quatenus enim pertinet ad Pupilli tutelam, seu Baliatum respectu feudalium Regni, ultrà obstaculum, quod habent Clerici de jure Canonico in tutela, & cura exercenda, ad text. *in §. Deo amabiles, auth. de Episcopis, & Cler. cap. Cyprianus* 21. *quæst.*3. *cap. ult.* 86. *distinctione*, ubi Glos. Bart. *in authent. presbyteros, Cod. de Episcopis, & Cler.* & cæteri congesti per Guttierez *de tutel. part.* 1. *cap.* 1. *numer.* 26. Surd. *dec.*207. *n.*7. Bertrand. *cons.*116. *vol.*2. *part.*2. Rota *decis.* 116. *num.*16. *part.*4. *recent. tom.* 2. cùm hoc de facili sit su- 3 perabile cum Brevi Apostolico concedi solito, eodem modo, quo concessum fuit Cardinali Aldobrandino super tutela, & Baliatu Principissæ Rossani ejus Neptis, & pluribus aliis Cardinalibus, Episcopis, Prælatis, & Sacerdotibus, ut practicatum legitur *d. dec.* 116. *num.*16. *part.*4. *rec. tom.* 2. ubi hoc stante omnis alia inspectio neglecta fuit juxta laudabilem Rotæ, & Curiæ stylum non immorandi in superfluis.

Et nihilominus, ubi etiam sine indulto de hoc puncto agendum esset, adhuc dici posset difficultatem cessare, cùm 4 Archiepiscopus esse tutor legitimus, quam tutelam Clericis volentibus esse permissam, ex eodem text. *in §. Deo nobis* firmant DD. apud Surd. *dicta dec.* 207. *numer. fin.* Guttier. *loc. cit. num.*77. Galganett. *de tutel. lib.*1. *tit.*4. *num.* 26. Grass. *effectu Cleric.* 16. asserentes contrarium procedere in testamentaria, quam nec volentes Clerici exercere possunt, nisi agatur de personis miserabilibus; quod tamen ita absolutè sumptum mihi non satisfacit, quia cùm tutela sit munus publicum necessarium, à lege civili introductum, benè procedit exemptio Clericorum, ne inviti cogantur ad eam suscipiendam, quod indistinctè tam in testamentaria, quàm in legitima, & dativa procedit; sed ubi Clericus est volens, non video probabilem differentiæ rationem, cur legitimam exercere possit, non autem testamentariam, vel dativam; esset enim aliàs ex legum civilium dispositione coarctare Clericorum libertatem, atque Clericatus causaret præjudicium, & inhabilitatem, quod Ecclesiæ libertati repugnat.

Et licèt suprà allegati Canones id disponant, advertendum tamen est, non esse Decreta, vel Constitutiones Pon- 5 tificum, neque Conciliorum, vel Sanctorum Patrum Sententias, sed compilationem privati authoris, seu transcriptionem legum civilium, ideòque receptum habemus Canones Decreti non esse omnes Canones, neque legis vim habere, nisi ubi Conciliaria, vel Pontificia decreta contineant, ut firmavit Rota apud Peniam *dec.* 377. *numer.*36. & *seqq.* juxta Venetam impressionem, aliàs 480. juxta Lugdunensem *nu.*16. & *seqq.* Unde solùm Clericorum volentium inhabilitatem restringendam indefinitè crederem, ubi tutelæ susceptio nullum rationabile motivum haberet, nisi illud lucri, seu suspicionis mali animi usurpandi bona pupilli, sive ubi onus esset tale, quod à servitio Ecclesiæ, vel beneficii distraheret.

Sed difficultatem esse dixi respectu Regiorum Officialium non permittentium Clericis, & personis Ecclesiasticis hujusmodi Baliatum, cui annexa est Jurisdictio in feudo, & pupilli Vasallis saltem in dominio, prout habent Barones, & Feudatarii, quamvis non in exercitio; Jurisdictionis etenim sæcularis quocumque modo Clerici, & personæ Ecclesiasticæ in Regno sunt incapaces, ut pluries *habetur in* 6 *aliis hoc eodem tit.* atque est propositio absoluta, unde dixi curandum esse, quod, vel per magnam Curiam Vicariæ, seu Regiam Cameram summariæ, ubi faciendum est præambulum (sub cujus vocabulo in illis Tribunalibus appellatur aditio hæreditatis,) & sine quo possessio illorum feudorum, quæ ibi sunt hæreditaria, non obtinetur, decernatur Baliatus alicui laico confidenti, vel procurandam esse dispensationem ab illo V. Rege, & Collaterali Consilio adversus duplex impedimentum, quod Archiepiscopo obstare dixi, unum nempè Clericatus ut suprà, alterum forensitatis, cùm pariter forenses absque Regia dispensatione non possint in Regno Jurisdictionem tam in dominio quàm in exercitio habere, prout concessum fuit dict. Cardinali Aldobrandino Clerico, & Forensi super d. Baliatu Principissæ Rossani, & Domino Innico Carraciolo tunc Cameræ Apostolicæ Clerico Decano, postea ejusdem Cameræ Auditori, ac demum Cardinali, & Archiepiscopo Neapolitano super Baliatu Ducis Airolę ex fratre Pronepotis, quamvis huic obstaret solùm Clericatus tunc in minoribus; & hæc quoad Baliatum respectu Pupilli.

Quoverò ad personam, & jura propria in dicto feudo, respectu usufructus eidem Archiepiscopo relicti, dixi nihil obtineri posse sine dispensatione, ab ipso Rege immediatè 7 obtinenda, adversùs incapacitatem Clericorum, & forensium habendi feuda, seu jus formale in eis, adinstar illius gratiæ, quæ concessa fuit Cardinali Peretto de Monte alto nuncupato, ut habetur *hoc eod. tit.* in Romana, seu Venafren. Ususfructus enim consideratus tanquam jus, quia importat servitutem feudi, ejusque onus reale, in alium, qui non sit feudi legitimus successor, nec per contractum, nec ultimam voluntatem sine regio assensu transferri potest, quia est species alienationis, quod adeò verum est, ut quamvis permissa 8 sit feudi refutatio in proximè successurum, quia est præventiva successio potiùs quàm alienatio, nihilominus fieri non potest cum reservatione ususfructus ad favorem ipsiusmet refutantis, qui jam erat, nedum feudi capax, sed dominus, & possessor, ut latè de his habetur *hoc tit.* in Romana Creditorum Pallavicini ad materiam Bullę Baronum; ubi etiam habetur, reservationem, seu concessionem ususfructus tanquam juris, non resolvi in commoditatem, & perceptionem fructuum de facto in feudis non prohibitam, prout voluerunt Bolegnetus, & alii, quorum opinio apud Feudistas est magis communiter rejecta, ut ibi.

Atque ad summum, per Archiepiscopum aliud prætendi non posset à pupillo in vim dicti legati, nisi dicti ususfructus æstimatio, juxta opinionem Franch. *dec.* 1. Apont. *consil.*88. *lib.*1. & *cons.*75. & 77. *lib.*2. & aliorum volentium, legato feudo personæ extraneæ, vel incapaci, deberi per hæredem legatario æstimationem, adinstar legati rei alienæ, quod tamen non levem patitur difficultatem, cùm contrarium sentiant præsertim in dispositione universali, Anna senior *allegat.* 9 126. & 127. Anna jun. in Addit. ibidem, & *cons.* 87. Rovit. *super pragmat.* 1. *de tit. abusu, n.*136. & idem Aponte *de potestate Proreg. tit. de assensibus Regiis super Dote*, §.2. *n.*9. Merlin. *lib.*2. *controv.*81. *in fin.* de Marin. *resolut. quotid.* 45. *n.*50. *lib.*1. & *alii*, itaut hæc opinio videatur magis communis, & recepta; sed vanum opus esse dixi hujusmodi inspectionem assumere, dum inter Patruum, & Nepotem respectu bonorum Patrimonialium aderat communio, unaque erat vita, & bursa, insinuanda tamen hæc duxi ad Archiepiscopi notitiam ejusque Sapientum (quibus omnia fuerunt nova) pro eorum regula, & norma, cogitando casum, quo pupillus factus major ad divisionem procedere vellet, & quod suum est, agnoscere, &c.

SUMMARIUM.

1. *De incapacitate Clericorum, & Episcoporum in feudatarii baliatu, vel tutela.*
2 *De differentia inter tutelam, & baliatum.*
3 *De materia detinendi tutelam, vel baliatum, ut sit arbitraria, & de differentia inter Principem, & Judicem.*
4 *Ad legato feudo, debeatur æstimatio.*

ANNOT. AD DISC. XVIII.

AD materiam hujus discursus, super incapacitate Clericorum, & Episcoporum, tam circa Baliatum feudatariorum, quàm circa tutelam in genere, ultra hìc deducta, 1
agitur apud Coccin. *decis.* 523. Reverter. ad add. *dec.* 333. Fagnan. *in cap. magnus, de obligat. ad ratiocin.* & Gabr. *lib. 7. de tutor. disc.* 3. Et de dispositione Clerici pro exercitio tutelæ Conrad. *in prax. Dispens. lib. 5. c. 4. n.* 10. *cum seqq.*

Notabilis autem differentia dignoscitur inter tutelam, & Baliatum, quoniam respectu tutelæ, sufficit licentia Superioris, vel dispensatio Apostolica; respectu autem Baliatus, ubi agatur de feudis veris, cum jurisdictione, & imperio in Vasallos, præsertim in Regno, de quo agitur, requiritur dispensatio Regis, ut in discursu. 2

Super hujus autem dispensationis concessione, vel denegatione, dari non potest certa regula cuicumque casui applicabilis, dum id non pendet à Judice Ordinario, qui tenetur procedere juxta regulas juris, sed ab ipso Supremo Principe, qui repræsentatur in præfato Regno à Consilio Collaterali, coram quo disputatus fuit casus relatus per Reverter. *ubi suprà*, super Baliatu hujusmet Ducatus Amalphiæ, ideòque intrat idem consuetus error, procedendi cum generalitatibus, vel attendendi decisiones, & authoritates in sola litera, illas cuicumque casui applicando, & non reflectendo ad casuum circumstantias, atque adeò magnam diversitatem inter simplicem Judicem, & Principem Supremum; quamvis etenim hæc materia suspicionis tutoris præsertim ubi res est adhuc integra, quodque agatur de tutelæ deferenda, non autem de remotione jam delatæ, sit nimiùm arbitraria, etiam in Judice, eo modo; quo est altera materia educationis pupilli, ex deductis *tit. de tutor. disc.* 1. *cum seq.* attamen differunt arbitrium Judicis, & arbitrium Principis. 3

Et de quæstione, an legato feudo debeatur æstimatio, ultrà deducta in discursu, plura habentur *fnb tit. de legat. disc.* 1. & 2. 4

ROMANA LEGITIMÆ PRO MAURITIO DE ASTE BARONE ACERNI, CUM EQUITE FRANCISCO DE ASTE, ET CUM SE ipso diversam personam repræsentante.

Casus sopitus per Concordiam.

Feudum Primogenito debitum, an & quando imputetur in legitimam, & quatenus debeat imputari, an possit Primogenitus recusare feudum, ac petere legitimam in aliis bonis magis utilibus.

De assumpto, quod feudum est legitima Primogeniti; quomodo intelligatur, & quanta sit legitima Primogeniti in feudo novo, vel antiquo hæreditario, & de differentia inter utrumque ad effectum gravaminis.

Aliqua de collatione pretii feudi, quam Primogenitus teneatur.

Acceptatio feudi ejusque possessio, an & quando in proposito præjudicet.

Feuda an censeantur de bonis melioribus, vel de pejoribus, & quomodo æstimentur in concursu allodialium &c.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In legitimam filii imputantur debita, quæ pater pro eo solvit.*
3 *Feudum in dubio præsumitur ex pacto, & providentia.*
4 *Investitura pro hæredibus ex corpore legitimè descendentibus importat formam pacti, & providentiæ.*
5 *Feudum pacti, & providentiæ antiquum non imputatur in legitimam.*
6 *In Regno Neapolitano formula concessionis pro hæredibus ex corpore importat feudum mixtum, in quo necessaria est qualitas hæreditaria ultimi morientis.*
7 *Primogenitus feudi novi successor tenetur integrum pretium conferre cum secundogenitis.*
8 *An in hoc pretio habenda sit ratio augmenti intrinseci, ac ejus, quod impensum est pro obtinendo titulo.*
9 *In feudo autem antiquo Primogenitus teneatur solum ad vitam militiam.*
10 *Et quando ad hunc effectum dicatur novum, vel antiquum.*
11 *Primogenitus non potest cogi accipere feudum imputabile, sed potest dicere illud nolle.*
12 *Legitima nec de melioribus, nec de pejoribus, sed de mediocribus debetur.*
13 *Neque in hoc parentis arbitrio, vel dispositioni est deferendum.*
14 *Feudum, an dicatur de bonis melioribus, vel de pejoribus, quæ remanent in hæreditate.*
15 *Qualitas feudalis propter onera minuit in tertia parte pretii, seu plus, & minus, juxta onerum qualitatem.*
16 *Aditio hæreditatis, seu alter acceptationis actus utpotè pendens ab animo, & voluntate, sine istis dari non potest.*
17 *Aditio non inducitur ex acceptatione feudi, quod filius sibi prætendebat debitum jure Investituræ.*
18 *In actu æquivoco standum est declarationi facientis, quo animo illum fecerit.*
19 *An Primogenitus possit retinere feudum, & recusare imputationem pretii in legitimam, quia nempè velit istam assequi in bonis, & pretium solvere.*
20 *Quanta sit legitima Primogeniti in feudo, in qua non possit gravari, etiamsi debeat esse hæres.*

DISC. XIX.

JOannes Baptista de Aste nobilis Albinganensis, qui feudum Acerni pro ducatis 30. mill. à Duce Fabio de Cornea titulo emptionis acquisierat, moriens in Urbe de ann. 1634. superstitibus duobus filiis masculis, Carolo scilicet Primogenito, & Francisco Bonaventura secundogenito, in ejus testamento, postquam utrique filio legitimam reliquit, mandavit in illam Caroli imputari dictum feudum pro eodem pretio, quo quæsitum fuit, necnon debita pro eo soluta, & in reliquis hæredes instituit cum strictissimo, perpetuo, successivo, & reciproco fidei commisso in universa descendentia, dictum Franciscum Bonaventuram, & Mauritium ex dicto Carolo nepotem, cumque portio cujuslibet in legitima importaret scut. 63. mil. prætendere cœpit Franciscus, tam nomine proprio, quàm pro interesse Mauritii infantis (cujus portionis administrationem testator eidem Francisco commiserat,) totam ferè legitimam Caroli esse jam satisfactam, seu absorptam à debitis, quæ Joannes Baptista vivens pro eo, de mandato etiam Cardinalis Barberini Urbani Octavi tunc Regnantis Nepotis, solverat ejus Creditoribus, & in dicto feudo, cujus possessionem Carolus prævio præambulo in M. C. V. in forma consueta tanquam hæres ab intestato fuerat jam adeptus, cum declaratione, quod intendebat illud habere præcipuum jure Primogenituræ ultrà legitimam, aliàs illud potiùs relaxare intendebat. 1

Unde Carolus, me tunc de accessu ad Romanam Curiam neque cogitante, introduxit Causam in Rota super puncto imputationis non faciendæ de dictis debitis, quæ malè per patrem soluta dicebat sine ejus consensu, stante eorum nullitate resultan. à Statuto urbis 152. dum per filiumfamilias absque patris consensu contracta erant, quod- 2
que dicto Cardinali, quamvis dominanti, replicandum erat, quia tanquam justissimus, & integerrimus à præcepto abstinuisset; sed proposito dubio in Rota sub die 22. Junii 1640. coram Dunozetto, emanavit decisio pro imputatione hæreditati favorabilis, confirmata in nova propositione sub die 10. Februarii 1642. coram eodem, ut constat ex dictis decisionibus, quarum prima est inter *recent. decis.* 242. *part.* 8. & super quo puncto aliàs ad veritatem edidi discursum in Congressu Advocatorum desuper habito, ad effectum inspiciendi, an expediret impugnare dictas decisiones, & causam suscitare, *ut sub tit. de legitima, seu detractionibus*,

Post hæc, suscepit Carolus disputandum alterum punctum coram Auditore Cameræ super imputatione dicti feudi, seu ejus pretii, sed morte præventus exitum causæ videre non potuit, unde Mauritius ejus filius, & hæres, ita duplicem personam repræsentans, eamdem litem prosequendo, me in hoc statu ad Causæ defensionem evocavit; per alios autem doctos defensores, Carolo vivente, assumpta fuerat alta inspectio, an scilicet feudum esset, vel ne ex 3
pacto, & providentia, ut in dubio dicebant præsumi ex Cuvaler. *dec.* 633. *numer.* 3. Gregor. & adden. *dec.* 418. *n.* 13. 285.

p. 7.

p. 7. *recen.* potissimè quia ita suadet Investituræ formula concepta pro hæredibus ex corpore legitimè descendentibus, quæ istam qualitatem importat, Afflict. *in c.* 1. *ex quibus caus. feud.* 4
amitt. & alibi, ut per Ann. *singul.* 206. Camerar. *in c.* 1. *An agnatus, num.* 37. *impress.* post opera Minadoi fol. 461. Lanar. Aponte, & ceteri per Ann. jun. in Addit. postremis ad singul. Annæ patris 656.

Quo posito, transitum faciebant ad feudi antiquitatem, quia Joannes Baptista pater illud non acquisivit à Rege per viam novæ investituræ, sed titulo emptionis habuit ab illis de Cornea antiquis illius possessoribus, cum clausula in Regio assensu, *feudi natura non immutata*, & ex his inferebant illud non esse in legitimam imputandum, ut de feudo pacti, 5
& providentiæ antiquo, pro absoluto admittunt Franch. & Adden. *decis.* 368. & 387. Surd. *dec.* 235. Rovit. *pragm.* 4. *de feud.* Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concluf.* 13. *numer.* 10. & *seqq.* Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 5. de materia tractantes.

In primo igitur congressu, novus in Causa, dixi hæc esse quidem doctè, & ingeniosè excitata, sed nil conferre ad causam, atque parùm probabilem videri prætensionem effugiendi, retento feudo, ejus vel pretii imputationem, quia licèt formula Investituræ importet magis concessionem ex pacto, & providentia, quam hæreditariam, prout eam Siculi ultrà Pharum interpretati sunt, & receperunt, ex deductis in Panormitana Status Buteræ hoc tit. & in Regno citrà, apud antiquiores fuerit sub quæstione, 6
attamen hodie receptissimum est importare qualitatem hæreditariam mixtam, quia nempè successio debita non est, nisi hæredibus sanguinis vocatis à lege Investituræ, sed cum qualitate hæreditaria rei familiaris, quæ nedum necessaria est respectu primi acquirentis, ut omnes feudistæ intra, & extrà Regnum in feudis mixtis concordant, sed etiam ultimis morientis, quod in Curia Romana, & alibi non admittitur, ut habetur in aliis *hoc eod. tit.* ideoque feudum est imputandum, Franch. *dec.* 368. ubi Adden. qui alios cumulant, Ann. *singul.* 202. Rovit. *d. pragm.* 4. *de feud. n.* 53. & *seqq.*

Ideòque nil referre dicebam, an feudum esset novum, vel antiquum ad hunc effectum, nisi in eo, quod in novo Pri- 7
mogenitus in eo succedens conferre tenetur in hæreditate allodiali integrum feudi pretium cum aliis fratribus communicandum, ex deductis per Rovit. *pragm.* 25. *de feud.* & *dec.* 38. Capyc. Latr. *consult.* 15. qui alios cumulant, solùm disputantes, an id tantùm procedat in secundogenitis lineæ descendentis, vel etiam in illis lineæ collateralis, in quibus est dubitatio, ideòque cum eis æqualem sortem in legitimæ detractione habendo, ita Primogenituræ prærogativa solùm consisteret in habendo corpus feudi, nec non in habendo, juxta unam opinionem, præcipuam Dignitatem; seu titu- 8
lum, quamvis pecunia emptum, qui non æstimatur, nec venit in collationem, ut Rovit. *d. pragm.* 25. *nu.* 58. Capyc. Latr. *consult.* 23. *numer.* 75. sive illud augmentum intrinsecum causatum post emptionem usque ad mortem patris, quod est in quæstione, ex deductis per Rovit. ubi suprà, *num.* 53. & *seq.* (quas quæstiones tamen in præsenti superfluum esse dixi assumere, quia nec aderat titulus, nec augmentum, cùm feudum neque valeret pro medietate illius pretii, quo acquisitum fuit.)

In feudo autem antiquo, nisi feudatarius moriens in ejus pretio Primogenitum graveret, totum feudum est præcipuum Primogeniti, cujus legitima in feudo consistere dicitur, obligati dare ex fructibus vitam militiam secundoge- 9
nitis, super qua multæ intrant quæstiones ad rem non facientes, cùm certum esset versari in casu feudi novi, & sic pretii communicandi, quia ex patrimonio allodiali exierat pecunia, cum qua emptum fuit; unde licèt prætendi posset non esse feudum novum respectu Regis, indubitanter tamen erat tale respectu acquirentis ejusque descendentium vel successorum, nam ad effectum de quo agitur, spectatur pretium exiisse à patrimonio allodiali patris, Rovit. *d. pragm.* 10
25. *numer.* 2. & habetur in Parmen. feudi, & in aliis hoc tit. pluries.

Omnia igitur supradicta, penitùs negligendo dixi tanquam extranea, & absque dubio insubsistentia, sed causæ defensionem consistere in eo, quod Mauritius se promptum offerebat dimittere feudum, & petere pro ista rata sortor. 14. mill. suam legitimam in bonis fructiferis in Urbe existentibus, cum ea proportione, & qualitate, prout secundogenitus (qui nihil vivente patre consumpserat, sed potiùs aliquod peculium quæsierat) obtinuerat.

11 Licèt enim feuda existentia in Regno, in quo vivitur

jure Francorum, deferantur soli in Primogenito, attamen hoc est privilegium, & favor Primogeniti, in ejus odium, & præjudicium non retorquendum, & cui favori, & privilegio renunciare potest, Isernia *in c.* 1. *§. hoc quoque, de success. feud. in principio*, & omnes absque discrepantia, quia sunt juris axiomata plana.

Neque in hoc obstare dicebam patris præceptum de imputando, quia si cum filio Primogenito liberalitatem exercuisset, eum instituendo in aliis bonis ultrà legitimam sub ista lege, tunc dici posset filium non posse factum patris impugnare, juxta cautelam quam nuncupamus Soccini, de qua Otthobon. *decis.* 110. *& sub tit. de legitima, seu detractionibus frequenter*, præsertim in Lucana, ubi magis accuratè de hoc agitur; sed cùm nihil aliud reliquerit, & 12
legitimam filius à patre invito obtineat tanquam debitum legale, idcircò nullatenus patris arbitrio, & voluntati deferendum venit in assignanda legitima in pecunia, vel bonis minùs fructiferis, vel magis onerosis, sed de universo esse ac singulis corporibus, prudentis Judicis arbitrio, sumendo mediocritatem, de melioribus, & pejoribus constitutam, detrahi debet, ad communiter not. per DD. *in l. filium, ff. famil. ercis.* Grassus *§. legitima, quæst.* 16. *numer.* 1. Gabr. *de legit. concl. 4. n. fin.* Cyriac. *controv. 6. n.* 11. & *seqq.* Rot. post Merlin. *de legit. dec.* 55. *num.* 8. & *seq.* & *dec.* 113. *num.* 2. & *dec.* 13
198. *n.* 16. *cum seqq. par.* 7. *recent.* Perusina successionis 23. Januarii 1654. Verospio; & quod in hoc pater habeat arbitrium à lege refrænatum, Peregr. *de fideicom. art.* 36. *n.* 71. Gabr. *cons.* 138. *lib.* 2. Cyriac. *contr.* 288. *n.* 2. Rota *dec.* 59. *n.* 12. post Merl. *de legit. & in aliis*.

Nec dubitandum dicebam feudum esse de bonis deterio- 14
ribus, quidquid in contrarium dixerit in his terminis Rot. in Romana legitimæ de Altemps post Merlin. *de legitim. decis.* 55. *num.* 14. & 15. alia etenim bona consistentia in locis montium, Censibus, & domibus in Urbe, fructabant, eo tempore attento, ad rationem 5. pro centenario, dictum verò feudum ostendebatur, attento etiam eo pretio, pro quo tunc vendi potuisset, neque fructare tria, attento autem pretio emptionis, neque fructare ad rationem unius cum dimidio, & in hac materia legitimæ, redditus videtur supra omnia attendendus, quia legitima datur filio, non ad pompam, & honorificentiam, sed propter alimenta, ex fructibus majoribus, vel minoribus, laudiora, vel pauciora consequenda.

Item feuda, præsertim in Regno, non sunt liberæ dispositionis, quoniam illud nec vendere nec obligare potest Feudatarius absque Regio assensu, qui negatur non habentibus successorem; èconverso autem ista sunt bona allodialia liberæ dispositionis, & quod magis est, eorum successio restricta est intra arctissimos cancellos conjunctionis in tertio gradu de jure civili, ex gratiis extensa ad quartum æqualem, vel inferiorem, cùm tamen alia bona in quemcumque extraneum, & bene visum successorem transferri possint; Et ulteriùs allodialia nullum habent servitii, obsequii, seu fidelitatis nexum, feudum verò obligat ad Vasallagium, servitium, & fidelitatem erga Regem illius Regni, quod in homine nato, & vivente in Civitate libera neutrali est maximum onus, unde etiam in subditis, in quibus hæc ultima circumstantia non est tanti considerationis, feuda æstimari tertia parte, vel plus, & minus juxta onerum qua- 15
litatem, ac majus, vel minus periculum devolutionis, firmatur per Rosenthal. *de feud. cap.* 9. *concluf.* 63. *num.* 8. & *seq.* ac est dictum in Neapolitana feudi *hoc eodem tit.* licèt ibi ob diversas facti circumstantias aliud sit motivatum; asperum etenim ac omninò irrationabile dicebam, Primogenitum à natura, & à lege privilegiatum, cui aliud non remanebat nisi hoc legitimæ supplementum, dum alia pars ex nimio rigore à juvenilibus erroribus absorpta remanebat, cogendum fore ad dictum residuum obtinendum in hac bonorum specie adeò onerosa.

Major difficultas oriebatur ex acceptatione, quia Carolus, patre mortuo, se hæredem in feudalibus declarari obtinuerat, ac possessionem feudi cum fructuum etiam perceptione per longum tempus ceperat, sed objectum facili negotio cessare videbatur, quia non constabat Carolum habuisse scientiam testamenti, itaut exindè ad illius approbationem inferri valeat; nam hæreditatem adivit ab intestato, quo titulo in opulentissima hæreditate succedens, ista curare non debebat, sed detecto testamento, expressè protestatus est velle feudum retinere, tanquàm præcipuum jure Primogenituræ ultrà legitimam, prout ei deberi, multi ex primariis Urbis Advocatis, etiam pro veritate respondentes, ei consuluerant, quodque, quatenus id sibi

non competeret, intendebat illud dimittere, volens consequi legitimam in bonis liberis Urbis.

Præjudicia enim ex aditione, vel possessione resultantia,
16 non possunt sequi absque animo, & voluntate facientis, qui animus debet esse certus, & deliberatus, non suspensus ab aliqua prætensione, Mascar. *de probat. concl.* 41. *nu.* 16. benè Cyriac. *contr.* 244. *num.* 33. 35. & 63. atque editio resultans ex actibus facti, juxta theor. Bart. *in leg. gerit, num.* 21. *ff. de acquir. hered.* procedit, ubi faciens, alium titulum, vel causam faciendi non habebat, Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 101. *num.* 34. *& seqq.* Buratt. *decis.* 207. *num.* 4. & 589. *num.* 12.
17 *& omnes*; Et in specie, quod ex apprehensione possessionis feudi, quod filius prætendebat sibi competere jure proprio, non resultet actus aditionis, vel acceptationis, Concivis meus Robertus Maranta *in l. is potest, numer.* 59. *ff. de acquir. hered.* Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 101. *numer.* 38. *ubi cæteri*, maximè ad effectum inducendi præjudicium in legitima, quod ex actibus tacitis, & præsumptis non resultat, sed requiritur mentio specialis, Gregor. & adden. *dec.* 489. *n.* 21. *& seqq.* cum aliis sub titulo de legitima, seu detractionibus.

Cùm enim Carolus plura haberet Sapientium consilia, quod feudum sibi debitum esset præcipuum jure Primogenituræ ultrà legitimam, utique justam habuit causam ita credendi, neque proindè inferri potest ad actum acceptationis, quæ nullatenus dari potest sine animo, & voluntate, quæ potiùs erat in contrarium declarata, nil obstante, quod dicta expressa declaratio facta esset ex intervallo, tum quia satis animum non acceptandi testamentum declarasse dicitur, adeundo patris hæreditatem ab intestato, & sub hoc
18 titulo feudum capiendo; tum etiam quia in iis, quæ pendent ab animo, & ad diversas causas referri possunt, ita ut actus non sit de necessitate univocus, statur dicto facientis, Bart. *in l. pro hærede, & de acqu. poss. nu.* 3. Alex. *cons.* 126. *num.* 2. *vol.* 7. Cyriac. *d. contr.* 244. *num.* 30. Gregor. *decis.* 460. *num.* 13. Buratt. *dec.* 279. *num.* 12. ubi Adden. *numer.* 21. ex Alex. *loco citato, & aliis*, id extendunt etiam ad facientis hæredem.

Juxta præmissa per A.C. judicatum fuit, condemnando hæreditatem ad assignandum in aliis bonis, & effectibus liberis Urbis dictum legitimæ supplementum, remanente feudo ad commodum hæreditatis, à qua sententia interposita appellatione ad Rotam, ibique proposita causa, ex prudentialibus respectibus me non impugnante, dilata fuit resolutio, ne separando à fideicommisso hæc bona, pro dicta rata consumptioni subjacerent, quod verè redundavit in ejusdem actoris utilitatem, quia superventa cum ætate majori prudentia, habet in bonis hoc plus, quod non haberet, ac temporis processu communium amicorum opera, principaliter verò ex mea, deventum est ad concordiam, per quam actori volenti, remansit feudum pro solo pretio scut. 12. mil. & reliquum in bonis liberis obtinuit.

Quamvis autem, tam Carolus, quàm Mauritius, lite
19 pendente non curarent feudum, sed semper illius dimissionem offerent, curiosa tamen inspectio in mentem venit, an scilicet unus, vel alter dicere posset, velle retinere feudum jure Investituræ, & solvere hæreditati pretium in pecunia, atque consequi legitimam in corporibus hæreditariis, in quibus, non autem in pecunia sibi de jure debebatur, & videbatur posse affirmativam substineri, quia eatenus feudum simpliciter hereditarium absque dubio in legitimam imputatur, quia illud filius obtinet ex judicio, & voluntate patris, qui potest ei tollere, & alteri relinquere, Rip. *in l. in quartam, ff. ad l. Falcid.* Clar. *§. feudum, q.* 46. Frecc. *de subfeud. lib.* 3, *de different. q.* 14. Franch. & Add. *dec.* 368. & 387. Surd. *dec.* 235. *& cæteri passim*.

Ista verò ratio non cadit in feudis Regni Neapolitani, quamvis novis, quia pater non potest illa tollere filio Primogenito, & dare alteri extraneo, quinimò nec alteri filii, nisi de assensu Regis, ex deductis per Capyc. Latr. *consult.* 23. Rovit. *pragm.* 1. *de titulorum abusu, numer.* 126. igitur filius non habet feudum ex judicio, & libera voluntate patris, sed ex beneficio Investituræ, etiam patre invito; & quamvis illud obtinere non possit, nisi cum qualitate hæreditaria, ob quam gravari potest in toto valore feudi, quamvis in eo contra patris judicium succedat, juxta decisionem primam Franchis *ex sæpius hoc tit. deductis*, hoc tamen percutit valorem, seu pretium feudi, non autem ejus corpus, quod patre invito, jure proprio, & Primogenituræ obtinet, igitur dicere potest nolle illud recipere pro legitima, quia non habet ex patris judicio, neque velle pretium, quia non tenetur accipere legitimam in pecunia, quæ tamen discurrebam per modum excitandi, nihil firmando, quia rari sunt isti casus, neque desuper maturum judicium efformatum fuit.

In proposito autem legitimæ competentis filio Primogenito in feudis Regni Neapolitani sibi debitis, cum qualitate tamen hæreditaria, ob quam in integro valore gravari po- 20
test, in congressibus in ista causa habitis, ad satisfaciendum aliis advocatis, me desuper utpotè Regnicolam requirentibus, dicebam, quod aut agitur de ære alieno Feudatarii defuncti, & tunc nulla ratio habetur de legitima, quæ dicitur quota bonorum detracto ære alieno, ad quod Primogenitus successor, ob qualitatem hæreditariam tenetur usque ad integrum valorem feudi, absque eo, quod inventarium suffragetur, etiamsi dictum æs alienum contractum esset absq; Regio assensu, quoniam iste suffragatur ad effectum prælationis adversus alios absque assensu quamvis anteriores, sive ad effectum habendi actionem realem, seu rei persecutoriam ad ipsum feudum, ac etiam adversus Fiscum in casu devolutionis, quæ omnia denegantur creditoribus sine assensu, non autem quoad ipsum successorem, qui cogitur in actione personali ad vendendum feudum, ut de pretio dissolvat debita etiam sine assensu.

Aut agitur de aliis gravaminibus voluntariè impositis ab ipso testatore legitimæ non præjudicantibus, ut sunt legata, & fideicommissa, & tunc aut agitur de feudo novo ex causa onerosa, & nil, speciale concurrere videtur favore Primogeniti, nisi circa pretium tituli, ac circa augmentum medii temporis, super quibus aliqua est controversia inter Doctores, cùm aliàs ipse teneatur integrum feudi pretium ponere in collationem in hereditate allodiali communicandum secundogenitis, vel aliis, in quos testator disposuerit, unde intrant solum termini juris communis circa quotam, & privilegium legitimæ adinstar cujuscumque alterius filii, nulla ratione habita qualitatis, seu prærogativæ Primogenituræ, nisi circa necessariam successionem in ipso corpore feudi, quia non potest Feudatarius privare Primogenitum, etiamsi agatur de feudo novo, sed vis est in pretio, quod jure bonorum allodialium est regulandum, & in hoc mihi videtur differre novum ab antiquo.

Aut agitur de feudis antiquis, in quibus intrat vulgare feudistarum dicterium, seu assumptum, quod feudum est legitima Primogeniti, cum onere tamen ut supra vitæ militiæ ad favorem secundogenitarum, & tunc Camerarius *in cap. Imperiale, §. præterea Ducatus, litt. R.* dicit legitimam, quam filius deducere potest ab oneribus exemptam, esse tertiam partem totius feudi, ex ea ratione, quia legitima dicitur tertia pars ejus, quod quis esset habiturus ab intestato, undè cùm ab intestato succederet in toto feudo, ideò dictam quotam obtinere debet, dictamque Camerarii opinionem referunt, ac sequuntur Rovit. *super pragm.* 4. *de feud. num.* 62. *& num.* 115. Capyc. Latr. *consultat.* 121. *num.* 4. ubi disputat, an idem procedere debeat in feudo novo, ac etiam habetur per Branciam *in allegationibus impress.* apud eumdem Capyc. Latr. *consult.* 122. de Marin. *resolut.* 250. *lib.* 1. Marcian. jun. *disput.* 76. *numer.* 1. *cum seqq.* qui alios refert, solumque post hunc discursum in quadam causa Januen. seu Uritana inter illos de Imperialibus, coram me pendente tanquam arbitro, occasione detractionis, quam Primogenitus, & hæres prætendebat facere de tertia parte feudorum antiquorum, ad effectum evitandi solutionem legatorum, quæ pater fecerat secundogenitis, considerabam, an dicta tertia esset tota, & præcipua Primogeniti, absque alio onere; vel potius admixtum haberet onus vitæ militiæ, quod ad favorem secundagenitorum incumbit Primogenito successori in feudis antiquis, itaut istud etiam esset deducendum, stante quod legata facta erant secundogenitis etiam pro vita militia, & in hoc congruere videntur pro deductione, seu ratione dicti oneris, ea quæ habentur apud Marcian. jun. *d. disp.* 76. circa paragium debitum fœminis, cum istud dicatur vita militia fœminæ, unde termini symbolizant, eodemque jure regulandi sunt, sed quia ista materia est parum frequens in Curia, ideoque non habetur ita prompta, & præ manibus, idcircò differo judicium ad ea, quæ occasione dictæ aliæ causæ determinanda videbuntur post maturum studium, & discussionem.

S U M M A R I U M.

1 *De legitima feudatarii, & impetratione feudi in legitimam.*
2 *De valore, seu æstimatione feudorum.*

ANNOT.

ANNOT. AD DISC. XIX.

DE legitima debita feudatario in feudo novo, vel antiquo respectivè, ultrà deducta *in discursu*, ubi mendose *num.* 5. allegatur Merlin. *de legitima*, qui de hoc agit *lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 19. agitur infra, *disc.* 108. pluraque desuper deducunt modernus de Luca ad Franc. *disc.* 387. Mucc. *discept. forens.* 28. & alia, quæ deducuntur in sua materia *sub tit. de Legitima disc.* 18. *cum plur. seqq. & 24.* & agit Boscol, *in sua controv. hic impress. art.* 2. *ex n.* 38. *& n.* 117. *cum sequentibus, & art.* 6. *ex n.* 38.

2 Et de valutatione, seu æstimatione feudorum, & an censenda sint de melioribus, vel de deterioribus bonis, *infrà, disc.* 24.

ROMANA SEU ROSSANEN. FRUCTUUM, PRO PRINCIPE BURGHESTO, CUM PRINCIPISSA ALDOBRANDINA.

Casus decisus in Camera pro Burghesio.

An feudum dari possit in dotem, atque fœmina simpliciter nubente, omniaque ejus bona in dotem constituente, an censeantur comprehensa bona feudalia; & quatenus non, an vir feudi fructus percipiens faciat suos, vel teneatur ad eorum restitutionem.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Feudatarius de jure commune an dare feudum in dotem filiæ, sorori, vel alteri negativè.*
3 *Et an hæc prohibitio impediat libertatem matrimonii.*
4 *Refertur, sed reiicitur limitatio tradita per aliquos, ut feudum dari possit in dotem, in subsidium.*
5 *Fallit ubi mulier, cui datur, est proximè successura in feudo.*
6 *Post tamen dari commoditas feudi.*
7 *Mulier feudataria potest pro se ipsa dotanda dare feudum in dotem de jure communi, dummodò det inæstimatum.*
8 *Fallit in Regno Neapolitano, ubi neque mulier id facere potest sine assensu.*
9 *Assensus generalis ex gratia concessa Neapolitanis super instrumentis dotalibus, intelligitur quoad obligationem feudi, non quoad ipsius corporis translationem.*
10 *Si de facto detur feudum in dotem, quamvis malè, adhuc dicitur dos constituta in valore feudi, ideoque maritus facit fructus suos loco usurarum dotalium, quæ ex dicto valore deberentur.*
11 *Quæ leges, & Constitutiones Regni habeantur super prohibitione Feudatariis, dandi feuda in dotem, vel nubendi.*
12 *De Capitulis Regni editis in planitie S. Martini.*
13 *De Capitulis Papæ Honorii.*

D I S C. XX.

1 COntracto matrimonio inter Paulum Burghesium filium Marci Antonii Sulmonæ Principis, & Olympiam Aldobrandinam Rossani Principissam, constituta dote in omnibus bonis ad ipsam ex hæreditate Cardinalis Aldobrandini patrui, & Olympiæ aviæ spectantibus, dictoque matrimonio soluto per Pauli mortem, ortæ fuerunt plures controversiæ, illa præsertim super fructibus per virum perceptis ex feudo Rossani, quod sub generali dotis constitutione non venire dicebatur, quia feuda dari non possunt in dotem; è converso ad illos, tanquàm à viro benè perceptos non competere repetitionis actionem, ego, & cæteri pro Principe Burghesio scribentes, dicebamus.

Verum quia pendere videbatur articulus à particularibus legibus Regni, magis quàm à jure communi, an scilicet, & quando feudum dari possit in dotem, & si de facto datum esset, an vir faciat suos fructus inde perceptos, congruum proindè visum fuit, materiam ex alto assumendo examinare, an scilicet feuda sine Regis, vel Domini directi assensu dari valeant in dotem, atque constituendo duas inspectiones, unam de jure communi, & alteram de jure Regni Neapolitani, in quo situm est feudum prædictum.

De jure communi, duo casus distinguuntur, unus in Feudatario, filiam, sororem, vel aliam mulierem dotante, cui feudum pro dote assignet; alter in ipsa muliere Feudataria se ipsam dotante, qualis erat casus controversiæ.

In primo casu, regula est negativa, ut scilicet non possit 2
Feudatarius, pro filia, sorore, vel alia muliere maritanda, feudum in dotem tradere, quia in materia feudali dos non reperitur privilegiata, neque à generali prohibitione alienationis feudorum excepta, quoties Domini assensus non accedit, ad text. *in cap.* 1. §. *donare, qualiter olim feudum alienar. poter.* ubi glos. Bald. Belvis. Alvarot. aliique Feudistæ communiter plena manu congesti per Camerarium *in cap. Imperialem pag.* 81. *in magnis lit. T. & V.* Capyc. *investit. feudal. verbo feuda pro dote in principio*, Borrell. *in Summa decisionum part.* 3. *tit.* 4. *de jure dotium n.* 245. Mantica *de tacit. lib.* 12. *tit.* 21. *nu.* 9. *& seq.* Rosental. *de feud. c.* 9. *conclus.* 8. *in princip.* Merlin. *lib.* 2. *controv.* 59. *nu.* 18. Apont. *de potestate Proreg. tit. de assensibus reg. super dote in princip. nu.* 1. & admittitur apud Surd. *cons.* 457. ubi latè de feudo per patrem dato in dotem filiæ.

Et licèt Isernia ibidem motivando videatur sentire contrarium, eo quia hujusmodi prohibitio videtur impeditiva libertatis matrimonii, ac Reipublicæ præjudicialis, quod- 3
que propterea leges feudorum, cùm verè non sint leges, sed consuetudines, videantur in hac parte sapere potiùs corruptelam, attamen à conclusione non est recedendum, quia dictæ consuetudines in scripturam redactæ, ex communi usu pro lege receptæ sunt, ejusque vim habent, ut latiùs habetur in Massanen. Castrorum *hoc tit.* maximè quia in hac parte à juris ratione non aberrant, ideòque corruptelę nomen non merentur, quia prohibitio non percutit matrimonium directè, vel indirectè sub irrationabili fine illud prohibendi, vel ejus libertatem impediendi, sed continet legem, quam Dominus rei sue adjicit, cum honesta ratione, ut scilicet illa non transeat ipso insciо, vel invito in personas sibi ignotas, parumque gratas, ut benè objecta solvendo discurrit Camerarius ubi suprà, & habentur aliqua sub titulo de matrimonio, & sub altero de dote, ubi quando conditiones adjectæ hæreditatibus, & legatis super nuptiis de alterius consensu, vel sub certa lege contrahendis, impedire dicantur libertatem,

Quod hodiè, etiam apud Canonistas, & morales elucidatum remanet ex Constitutione 151. Urbani VIII. per quam Castra, & bona Jurisdictionalia prohibentur dari in dotem sine assensu, ampliando Constitutionem Sixti V. circa feudalium prohibitam alienationem emanatam, de qua in Romana pecuniaria pro Guelpho *hoc pariter tit.* ubi dicta ratio assignatur, ne scilicet Princeps ignarus, vel invitus ita habeat Barones, & feudatarios sibi ignotos, invisos, vel suspectos, licèt enim Papa in hac parte disponat tanquam Princeps, & non tanquam Pontifex, attamen tanquam Ecclesiæ militantis caput, & libertatis matrimonii protector, ac propugnator, hujusmodi legem non edidisset, si libertatis matrimonii præjudicium contineret.

Voluerunt etiam Isernia, Ardizzon. & alii relati per Apontem, & Rosental. ubi suprà, dictam regulam limitari 4
in subsidium, cessantibus nempè bonis allodialibus, quam opinionem retinendam dicit Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 189. *num.* 173. sed quia nec rationem habet, nec authoritatem, meritò ex magis communi feudistarum voto reiicitur, ut benè Aponte, & Rosental. *locis allegatis*, cum quibus concurrere videtur Barbos. *in l. usufructu n.* 25. *ff. solut. matr.* sequitur Merlin. *dicta controv.* 59. *lib.* 2. *nu.* 18. *& seqq.* Quare alias limitationes dicta regula recipere non videtur, nisi eas ab iisdem Doctoribus ubi suprà traditas, unam nempè, ubi Domini assensus accedit, alteram, ubi particularis lex, vel consuetudo id concederet, cùm his leges, vel consuetudines generales cedant, duas verò alias deducit Marin. *resolut.* 139. *num.* 29. *lib.* 2.

Dari etiam potest altera limitatio, ubi mulier, pro cujus 5
dote feudum datur, esset dotanti proximè in feudo successura, quia tunc speciem refutationis potiùs continere diceretur, quæ non est prohibita alienatio, cùm sit præventiva successio; quoties tamen esset pura, & non pactionata, quia dos continere diceretur illud elegans contractus nomen requisitum in refutatione, de cujus materia habetur in Panormitana feudorum, & in Romana pecuniaria Creditorum de Pallavicinis *hoc eod. tit.* & in specie latè Surd. *d. cons.* 457. *n.* 43. *& seqq.*

Addunt alii limitationem, ubi non ipsum in feudum in do- 6
tem daretur, sed ejus commoditas, juxt. *decis.* 1. *de feud. in novis*, atque ex Bald. & aliis Rosental. *cap.* 9. *conclus.* 9. *n.* 1. Borrell. *ubi supra n.* 247. Sed hęc verè non meretur limitatio-

nis

nis nomen, quia id in omni casu pro quacumque causa, & ad cujuslibet favorem per feudatarium fieri potest, ut habetur in Romana seu Status Ecclesiastici Infeudationum *hoc tit.* & in titulo de Emphyteusi in Tusculana Salviani, & in aliis, unde dotis qualitas nullum præbet peculiare privilegium, quod etiam in casu præcedentis limitationis mulieris proximè successuræ dici posse videtur, quia effectus provenit à ratione præventivæ successionis magis, quàm à dotatione.

7 Alter casus est in muliere feudataria se ipsam dotante, quam receptum est posse sibi ipsi constituere dotem in feudo, dummodò detur inæstimatum, secus autem si æstimatum ea vera æstimatione, quæ faciat emptionem, cùm tunc esset formalis alienatio per viam contractus emptionis, & venditionis, qui occultari dicitur, ut ita distinguendo firmant Isernia, & Bald. *in dicto cap. 1. §. donare, qual. olim feud. pot. alien.* Capyc. *investit. feud. verbo pro dote, vers. aut sumus in muliere*, Aponte *de potestate Proreg. de assens. Reg. super dot. in princ. numer.* 3. Laratta *theatr. feud. par.* 10. *dilucid.* 60. *numer.* 6. Borrell. *in summa decis. part.* 3. *tit.* 4. *de jure dotium*, *nu.* 268. Rosental. *d. cap.* 9. *concl.* 9. *num.* 6. quid quid contrarium teneat Camerar. *in cap. Imperialem, pag.* 83. *lit. A.*

8 Non tamen hoc procedit de jure Regnorum utriusque Siciliæ, præsertim istius citrà Pharum, ubi recepta est opinio negativa, sive ex Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ* nimis generaliter alienationem prohibente, sub cujus generalitate, dotis casum Regni Sapientes constituerunt, sive ex Capitulis Caroli secundi editis in planitie Sancti Martini, ut aliqui voluerunt; & esse inconcussam opinionem usu receptam, testatur peritissimus feudista Aponte *ubi supra*, *num.* 11. *& 12. in fin. & nu.* 42. unde propterea actrix fundatam dicebat habere intentionem,

9 Crediderunt aliqui pro hac parte scribentes doctissimi, in his tamen materiis non multum versati, objectum evitari posse ex gratia concessa Neapolitanis, qualis ex asserta civilitate actrix supponebatur, per quam gratiam Regius assensus generaliter in dotalibus instrumentis præstitus dicitur, de qua gratia Aponte *loco citato*, Rovit. *pragm.* 2. 3. *& 8. de feud.* de Marin. *resolut. quotid.* 28. *lib.* 2. Merlin. *controv.* 58. *& 60. lib.* 2, Capyc. Latr. *consult.* 29. *& cæteri*; sed replicavi hoc esse æquivocum, quia gratia suffragatur quoad obligationem feudi pro dote in quantitate solvenda, vel restituenda; secùs autem quoad dationem corporis feudi, ut per Apont. *loc. cit. nu.* 39. quem non habere contradistinctorem dicit Merlin. *d. controv.* 59. *numer.* 22. Excusandos tamen in hoc insinuabam dictos motivantes exteros, dum etiam ex Regnicolis in hoc æquivocum incidit Jo. Anton. de Nigris, Campagna nuncupatus, *ad c.* 111. *quod incipit statuimus, n.* 13.

Verùm ad effectum de quo agitur, evitari posse objec- 10
tum dixi, quia licèt feudum sine Regio assensu in dotem dari non possit, & si detur, nullus remaneat actus ob decretum irritans satis latum contentum in dicta Constitutione *Constitutionem Divæ memoriæ*, attamen substinetur dotis constitutio in quantitate æquivalente valori feudi, quod proindè per maritum tanquam creditorem loco tenutæ licitè retineri potuit, atque ex eo percipi fructus loco illorum fructuum recompensativorum, qui ex dispositione tex. *in cap. salubriter, de usur.* viro debentur, etiam ex dote constituta in quantitate in compensationem onerum matrimonii, ut egregiè Isernia *in dicto cap.* 1. *§. donare, qualiter olim feudum poterat alienari*, ubi adden. *& in constit. Regni, fratribus in princ.* quem cæteri sequuntur deducti per Aponte *de potestate Proreg dicto tit. de assensibus regiis super dote in princ. num.* 1. *vers. alii tertiam, & num.* 4. *& §.* 2. *numer.* 24. *vers. sed magis*, Merlin. *dicta controv.* 60. *lib.* 2. *num.* 12. ex quo motivo omnis cessavit difficultas, ac ita proindè in causa resolutum fuit per Cameram, ubi causa pendebat.

Ut autem aliquorum ex Dominis judicantibus desiderio, & curiositati satisfieret, distinctè deduxi quidnam in ista materia per leges Regni prædicti statutum sit, & unde hujusmodi prohibitio dandi feuda in dotem proveniat.

Erecta siquidem, vel juxta unam opinionem sub uno Rugerio Normanno, sub Anacleto Antipapa circa annum 1130. vel prius, ut aliorum est opinio, sub altero Ru- 11
gerio, ex deductis per Frecc. *de subfeud. lib.* 1. *tit. de antiquo statu Regni, num.* 24. *&* 26. ex variis Provinciis, & Principatibus utriusque Siciliæ Regno, Guglielmus secundus cognomento bonus legem tulit inter Constitutiones Regni registratam incipien. *fratribus*, per quam statuitur, ut fratribus alia bona non habentibus, liceat pro dote sororum partem feudi obligare, vel si plura habeant feuda, unum ex eis dare, dummodò quando feudum datur, vel obligatur, contrahatur matrimonium de speciali licentia Regis; extincta verò linea unius, vel alterius Rugerii, Regnoque prædicto per ultimam lineæ prædictæ feminam obvento in Federicum secundum Imperatorem S. Romanæ Ecclesiæ, atque Ecclesiasticæ libertati infensissimum, hic plures edidit leges, quas cum aliis Regum prædecessorum in unum volumen redegit, easque Regni Constitutiones vocari mandavit, inter quas tres habemus ad propositum facientes, una est incipien. *Honorem nostri Diadematis*, in qua prohibuit omnibus feudatariis, ne absque Regis licentia uxores ducant, neque filias sorores, aut quaslibet alias maritent; altera quæ incipit, *Cum hæreditarium*, per quam indistinctè omnibus Subditis præcipitur, nè matrimonium absque Regis licentia contrahant; tertia incipiens *Constitutionem Divæ memoriæ*, per quam quæcumque feudorum alienatio per verba nimis generalia, & effrænata sine regio assensu prohibetur.

Obvento deinde Regno in Carolum Primum, eoque sub isto Rege diviso, quia Siculi ultrà Pharum, omnibus Gallis in eadem vesperarum hora occisis, Aragonensium Regi se dederunt, hinc sequutum est, quod firmis remanentibus Constitutionibus jam editis utrique Regno communibus, ex tunc quodlibet Regnum propriis legibus, & ritibus vivere, ac regi cepit, unde propterea praxis docet, quod, quamvis feudorum utriusque Regni investitura sit eadem, & per eadem verba concepta, satis tamen diversam naturam habent, diversoque jure regulantur, ut in Panormitana, *& alibi hoc tit.*

Post hanc igitur divisionem, Carolus Secundus Salerni Princeps, & Patris in hoc Regno sibi remanso Vicarius, suscipiendo tanquam Populis magis charus, Patre adhuc vivente, sub prædicto Vicariatus titulo Regni administrationem, timensque, nè Populi immoderatis collectis, aliisque gravaminibus oppressi, insulanorum exemplum sequerentur, ad seditiones placandas, Summo Pontifici Martino IV. supplicavit, ut ad Regni tranquillitatem, ac levamen, aliquem à Latere Legatum destinaret nomine Sedis Apostolicæ, qui usum, ac modum exactionis collectarum juxta tempora Guglielmi Secundi cognomento Boni declararet, aliaque ad Regni rectam administrationem statueret.

Quare deputato Cardinali Parmensi, cum ejus assisten- 12
tia, & consilio, auditis Populorum querelis, idem Carolus nonnulla ordinavit Capitula, nuncupata Capitula in planitie Sancti Martini, à loco in quo id gestum fuit, per Papam confirmanda, & inter quæ ad propositum adest Capitulum incipien. *Item statuimus*, quod juxta compilationem Jo: Antonii de Nigris est 111. per quod statuitur, licitum esse Feudatariis liberè matrimonia contrahere, absque alia licentia inter fideles, dummodò feuda non dentur in dotem, absque Regio assensu. Quod Capitulum non est correctorium dictæ Constitutionis incipien. *fratribus*, ut alii putarunt, quia neque illa matrimonii libertatem impedit, corrigit tamen dictas duas primas Constitutiones Federici, atque sic antiquata fuit altera Constitutio incipiens *Dotarium*, concernens licentiam constituendi dotarium super feudis, ut per Capyc. Latr. *consul.* 29. *n.* 31.

Dicta Capitula confirmationis robur minimè obtinuerunt, defunctisque Martino, & Carolo Primo, Honorius Quartus Martini successor, ad petitionem ejusdem Caroli Secundi, tunc Regis, aliqua ordinavit Capitula nuncupata *Papæ Honorii*, dictorum præcedentium Capitulorum 13
in planitie Sancti Martini in parte confirmatoria, & in parte reformatoria, & præsertim reformatum fuit dictum Capitulum in ea parte, in qua prohibetur feuda dari in dotem sine assensu.

An autem dicta Capitula Papæ Honorii fuerint in Regno acceptata, & ad usum redacta, sive contrario usu abolita, variant scribentes, ut videri potest apud Marcian. jun. benè de materia tractantem *dis.* 3. Hoc unum tamen est certum, quod sive ex dicto Capitulo, *Item statuimus*, edito in planitie Sancti Martini, sive ex constitutione *Constitutionem Divæ memoriæ* à dicto Capitulo confirmata, nulla ratione habita Capitulorum Honorii, libertate, tam intrà, quàm extrà Regnum, feuda, sive æstimata, sive inæstimata, & sive à Patre, vel alio, sive à seipsa, in dotem absque assensu dari non possunt, ut per Aponte *loc. cit. n.* 11. *&* 12. *&* 44. atque hoc jure vivitur, quia sic praxis docet.

Quid

Quid autem sit de feudorum obligatione pro dote solvenda, seu restituenda, habetur in Neapolitana, seu &c. *hoc eod. tit.* ubi de materia dictæ gratiæ, seu assensus generalis super dote.

SUMMARIUM.

1 *An, & quando feuda dari possint in dotem.*

ANNOTAT. AD DISC. XX.

1 SUper deductis in hoc discursu, an scilicet, & quando feudum dari possit in dotem, plenius agitur *sub tit. de Dote, disc.* 146. & pleraque ad eandem materiam deducuntur per Cæsar. de Afflict. *controv.* 7. Montan. *controv.* 25. de Marin. ad Reverter. *dec.* 45. Et conferunt etiam ea, quæ habentur *eod. tit. de Dote, disc.* 143. occasione agendi de statutis, & legibus Dotium moderatoriis, an scilicet præjudicent necnè libertati matrimonii, & de qua materia, occasione agendi de conditionibus, quæ adiiciantur per Testatores, sive de penis, & privationibus, habetur *sub tit. de Testam. disc.* 93. *tit. de fideicomm. disc.* 44. *& tit. de matrim. disc.* 14. ac etiam *sub tit. de success. disc.* 25. ubi plura enunciantur, quæ conferunt ad materiam hujus discursus.

EADEM
INTER EASDEM PARTES.

Casus non decisus, sed solum examinatus pro directione, & veritate in congressu.

De contributione ad debita Feudatarii defuncti facienda per heredem in feudalibus, & illum in allodialibus, & an possit aliter per Feudatarium morientem disponi, gravando unum solum.

Hærede in feudalibus non agnoscente, vel repudiante successionem, itaut ex lege Investituræ feudum alteri proximiori aperiatur, an iste teneatur ad dictam contributionem, eo modo, quo per morientem ordinata fuit.

SUMMARIUM.

1 *Feuda in Regno Neapolis sunt mixta, & haberi non possunt sine hæreditaria qualitate Feudatarii defuncti.*
2 *Juxta Rotæ opinionem in feudis mixtis non requiritur ista qualitas, sed sufficit esse hæres primi acquirentis, sed hæc opinio non servatur in Regno Neapolitano.*
3 *Opinio Regnicolarum procedit etiamsi hæres sanguinis succedat in feudo contra voluntatem morientis.*
4 *Tenetur proinde ad contra etiam sine assensu, & facto legato feudi, an teneatur ad æstimationem.*
5 *Successor pro debito, vel onere sibi adjecto, absque Regio assensu, cogi potest actione personali ad vendendum feudum, ut ita impleat.*
6 *Quæ differentia sit inter debita contracta, vel onera imposita cum assensu, vel sine.*
7 *In feudis an habeat locum titulus de separationibus, & an Creditores defuncti præferantur Creditoribus hæredis.*
8 *De contributione pro rata bonorum facienda inter hæredem in feudalibus, & illum in allodialibus.*
9 *Hæres particularis, vel legatarius unius feudi, an teneatur ad Contributionem.*
10 *Dicta Contributio potest per defunctum remitti, & disponi, quod unus, & non alter ad debita teneatur.*
11 *Quando dicatur gravamen directum ad ipsum feudum, vel potius ad personam successoris, seu feudi pretium.*
12 *Si proximior in feudo institutus non curet successionem, quæ alteri proximè venienti aperiatur, hic tenetur ad debita, & onera defuncti.*

DISC. XXI.

IN eadem causa, de qua *disc. præcedenti*, & inter easdem partes, ex facti circumstantiis veniebat supradictus articulus disputandus, ideòque in congressu per Burghesii Advocatos examinatus, quia feudum Rossani fuerat in specie gravatum quibusdam debitis à Burghesio solutis, ad quæ Principissa se non teneri prætendebat, quia non ille, qui per morientem gravatus erat, sed alter, eo non curante successionem, in feudo successerat.

Pro faciliori materiæ notitia inducenda in Collegiis alioquin doctissimis, sed has particulares Regni materias excusabiliter non multum callentibus, cùm etiam in ipsismet Regnicolis non versantibus in Tribunalibus Sacri Consilii, & Regiæ Cameræ summariæ id contingat, ut advertitur etiam in Panormitana *hoc eodem tit.* opportunum censui firmare illas propositiones, quæ apud Regnicolas, tanquàm hodiè notoriæ venirent presupponde, quod nempè feuda Regni Neapolitani, quorum Investitura est, *pro te, & hæredibus ex* 1
corpore legitimè descendentibus, sunt mixta sanguinis nempè, ac hæreditariam qualitatem postulantia, quia deferri non possunt, nisi advocatos à lege Investituræ intrà gradus à Regni Constitutionibus præscriptos, & per gratiam ampliatos, qui tamen succedere non possunt, nisi cum qualitate hæreditaria, quia ipsius Regni feudum, à quo ista subfeuda regulanda sunt, est etiam hæreditarium, Afflict. *dec.* 140. Capyc. *investit. feudal. verbo feudorum genera vers. hæreditaria*, Franch. *dec.* 387. *nu.* 5. Rovit. *pragm.* 4. *de feud. nu.* 95. *&* 124. Aponte *de potestate Proreg. tit. de assens. Reg. super dot.* §. 3. *num.* 16. Gizzarell. *decis.* 28. & cæteri passim, quia est principium absolutum.

Et licèt Rota, ex magis communi DD. opinione, con- 2
stanter teneat, in feudis mixtis, necessariam non esse hæreditariam qualitatem respectu ultimi morientis, sed sufficere respectu primi acquirentis, atque per heredem sanguinis non stare, quin sit heres rei familiaris, ut habetur *dec.* 482. *n. ultimo, & 499. n.* 5. *p.* 5. *recentior.* & sæpè in aliis, quia est pariter conclusio in Rota, & Curia Romana receptissima, ut pluries *sub tit. de emphyteusi*; in Regno tamen recepta est contraria, ut scilicet requiratur qualitas hæreditaria, respectu ultimi morientis, etiam si hæres sanguinis vocatus à lege Investituræ veniat ad successionem contra judicium defuncti, quia scilicet hic alteri feudum reliquerit, quod hæ- 3
res sanguinis vendicat ex lege Investituræ, nam adhuc tenetur habere qualitatem hæreditariam, ac factum defuncti ratum habere, ut reprobata sententia Curtii, utriusque Annæ, & aliorum, veriorem, ac receptam firmant Franch. *decis.* 1. *&* 704. Minad. *cons.* 10. *n.* 20. Aponte *de potestate Proreg. dicto tit. de assens. Reg. super dot.* §. 3. *num.* 13. *& seqq. & cons.* 13. *&* 52. *lib.* 1. Rovit. *super pragm.* 4. *feud. n.* 96. *& seqq.* ex professo Gizzarell. *dec.* 28. & cæteri communiter.

Unde sequitur, successorem feudi teneri servare, ac ra- 4
tum habere factum defuncti, ejusque debita solvere, eo modo quo quilibet hæres in allodialibus tenetur, juxta terminos text. *in leg. cum à matre, Cod. de rei vendic.* neque Inventarium suffragatur, quia ipsum feudum, ejusque integer valor dicitur esse in hæreditate, idque verum, etiam in eo onere, quod indebitè, & contrà formam investituræ, seu contrà juris dispositionem, feudatarius adjecerit, quia nempè per viam legati, seu alterius particularis dispositionis per ultimam voluntatem ordinatæ, feudum extraneo, seu remotiori relinquerit, quia tenetur ad æstimationem juxta unam opinionem, quamvis non leviter controversam, de qua Franch. *dicta decis.* 1. Apont. *cons.* 88. *lib.* 1. Merlin. *controv.* 60. *&* 81. *lib.* 2. Lanar. jun. in addit. ad Lanar. senior. *in cap.* 1. *de success. feud. ex nu.* 40. & alii apud eos deducti.

Secus concludentes in dispositione concepta per viam in- 5
stitutionis universalis, potius ex defectu voluntatis, super qua vertitur quæstio, quàm ex defectu potestatis, quia feudatarius, etiam sine Regio assensu gravare potest personam successoris ad onera sibi benè visa usque ad integrum valorem feudi, in quo si vult succedere, tenetur servare defuncti voluntatem, per quam cogi potest in actione personali ad vendendum feudum, ut ex ejus pretio Testatoris voluntatem adimpleat, Franch. *d. dec.* 1. *&* 707. Gizzarell. *d. dec.* 28. Aponte, & cæteri suprà allegati.

Eaque solum differentia dignoscitur inter onera, quæ 6
per feudatarium adjiciuntur cum Regio assensu, & alia sine, quod pro primis afficitur ipsum corpus feudi, ad quod ille, cujus favore dispositum est, *jus vel* actionem realem habet cum privilegio anterioritatis, etiam in præjudicium Domini directi in casu *devolutionis*, pro aliis verò ipsum corpus feudi nullatenus affectum remanet, tam quoad Domini præjudicium, quàm etiam, ut ille in quem dispositum est, nullum jus, vel *actionem* realem ad feudum habeat, neque concursum prætendere valeat cum Creditoribus, vel aliis assensum habentibus, quamvis posterioribus, quinimò etiam cum Creditoribus ipsius hæredis, & successoris, quia in feudis locum non habet titulus de separationibus, ut verius, ac ita decisum probant Theodor. *allegat.* 83. rejecta 7
opinione Annæ *allegat.* 30. & Apont. *de potestate Proreg. tit. de refut feud.* §. 8. ut apud Theodor. in cujus individuo casu scri-

ſu ſcripſit in contrarium Capyc. Latr. *conſult. 99.* & ſuccubuit, atque dictam primam opinionem audio in illis Tribunalibus eſſe receptam, ſed reſpectu ipſius ſucceſſoris, ut ad onera implenda teneatur, certum eſt nihil referre, an adſit, vel ne regius aſſenſus, quatenus hæreditariæ vires ſuppetant, feudi valore in illis computato.

Sequitur exindè, quod quidquid ſit in terminis Juris communis, circa contributionem inter hæredem in feudalibus; 8
ac illum in allodialibus ad debita defuncti, de quo plenè, ac elaboratè Fabius de Anna *conſil. 4. num. 5. & ſeqq.* ubi plures refert opiniones, in Regno receptum eſt, inter iſtos hæredes contributionem æqualiter faciendam eſſe proportionabiliter pro rata valoris bonorum, ſive debita contracta ſint cum aſſenſu, vel ſine, ac etiam ſi pro eis ſola feudalia, vel è converſo ſola allodialia obligata ſint, Freccia *de ſubfeud. lib. 3. tit. de differ. inter. feud. different. 13.* Capyc. *deciſ. 198.* Franch. *deciſ. 1. num. 24. & 41. & dec. 159.* Galeot. *lib. 2. controv. 21. nu. 29. cum ſeqq.* Aponte *de poteſtate Proreg. tit. de aſſenſu reg. ſuper dote*, §. 3. *nu.* 8. de Marin. *reſolut. 162. lib. 1.* Capyc. Latr. *conſult. 9. num. 1. & conſult. 10. numer. 19. ac cæteri.*

Duplicem tamen iſta contributionis concluſio limitationem recipit, una eſt reſpectu illius ſucceſſoris feudi, qui 9
dici non poteſt hæres, & ſucceſſor univerſalis in feudalibus, ſed tantùm hæres particularis alicujus feudi, ex pluribus, quæ Feudatarius defunctus poſſidebat, quia tunc, adinſtar legatarii, ſeu hæredis particularis, non tenetur ad onera, Mareſcott. *lib. 1. var. cap. 96. num. 6.* latè Capyc. Latr. *d. conſult. 9. nu. 16. & ſeqq.* & pleniùs *conſult. 10. num. 21. & ſeqq. & per tot.*

Altera, ubi contraria accedit defuncti voluntas expreſſa, 10
vel conjecturalis, quia nempè ejus intentio ſit, ut unus hæredum, & non alter integrum onus ſubſtineat, quia tunc defuncti voluntas eſt ſervanda, Franch. *dicta dec. 1. n. ult.* Galeott. *dicta contr. 22. n. 2. per tot.* Apont. *dict. §. 3. nu. 22.* Capyc. Latr. *dict. conſ. 9. & 10.* & habetur in Romana Contributionis de Columna *diſc. ſequenti*.

Et ideò cùm in iſto caſu onus ſolutionis debiti, de quo 11
erat controverſia, in Teſtamento adjectum eſſet feudo Roſſani, ex ipſo ſolùm dicebam adimplendum eſſe, nil obſtante, quod adjectio oneris facta eſſet ipſi feudo, & non perſonæ, quia cùm non verſaremur in onere reali, puta fideicommiſſi, ſervitutis, vel ſimili, quod ipſum corpus feudi percutiat, ad quem effectum conſideratur per feudiſtas nullitas diſpoſitionis, ſed in debito pecuniario, ex valores potiùs quàm ex ſubſtantia feudi ſolvendo, clarè conſtare dicebam, Teſtatoris voluntatem, quamvis per Teſtamenti ſcriptorem non benè explicatam, directam eſſe ad gravandam perſonam ſucceſſoris, ſeu pretium feudi, ideòque potiùs ſubſtantia veriſimilis voluntatis, quàm cortex, & figura verborum attendenda eſt, ut in ſimili Rovit. *dicta pragm. 4. de feud. nu. 79. & ſeqq. & nu. 169. cum ſeqq.* maximè dum in Teſtamento continetur clauſula, *omni modo meliori*, per quam ſubſtinetur actu, qui geſtus dicitur eo modo, quo geri, & ſubſtineri poteſt, ut in his terminis Rovit. *dict. pragm. 4. n. 79.* illud enim propriè dicitur onus feudi, quod tangit ipſum feudum, ejuſque onus intrinſecum, & connaturale dicitur, ex benè deductis per Fab. de Ann. *conſ. 4. num. 17. cum pluribus ſeqq.*

Nihil proindè referre dicebam, quod hæres in dicto feu- 12
do inſtituras non curaverit illius ſucceſſionem agnoſcere, unde ſucceſſio alteri proximiori delata ſit, quia cùm hic venire non potuerit, niſi cum qualitate hæreditaria, evitare non poterat onerum ſupportationem, & implementum, eo modo quo Teſtator mandavit, juxta terminos dicti textus *in leg. cum à matre*, Roſental. *cap. 7. concl. 20. nu. 12. & ſeqq.* aliàs enim ſatis de facili præmiſſis fraus fieri poſſet per colluſionem inter proximiorem à defuncto inſtitutum, & ſequentem in gradu, & hæc (in congreſſu deſuper habito) veritas reputata fuit, licèt controverſia ulteriorem diſputationis progreſſum non habuerit.

ROMANA CONTRIBUTIONIS DE COLUMNA.

Reſponſum benevolum pro veritate datum ad petitionem M. Comeſtabilis Columnæ cum Cardinali Columna Fratre.

De eadem materia Contributionis inter hæredes Patrimonii feudalis, & allodialis.

Et an id procedat, ubi patrimonia ſunt poſita in diverſis Provinciis, vel Principatibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Debitum Feudatarii ſolvendum eſt tam ex patrimonio feudali, quàm ex allodiali, & per utriuſque patrimonii hæredes pro rata.*
3 *Duplicitas patrimonii feudalis, & allodialis quomodo in uno conſideretur in ordine ad Creditores, & de concurſu inter eos.*
4 *Et de duplicitate, ſeu diverſitate patrimoniorum ob diverſitatem, Provinciarum, ſeu Principatuum.*
5 *Contributio hæredum diverſorum patrimoniorum adſolvenda debita defuncti ceſſat ex ejuſdem expreſſa, vel etiam conjecturali voluntate.*

DISC. XXII.

PHilippus M. Comeſtabilis Columna, Vir in Urbe magni nominis, multa poſſidens Caſtra, & bona Juriſdictionalia in ſtatu Eccleſiaſtico, pluraque feuda in Regno Neapolitano, in omnibus dictis bonis Status Eccleſiaſtici inſtituit hæredem Cardinalem Hieronymum ejus filium ſecundogenitum, in feudis verò Regni inſtituit Principem Buteræ primogenitum, cui deindè abſque ſucceſſore decedenti ſucceſſit Marcus Antonius tertiogenitus laicus, & capax (cum Eccleſiaſtici ſint incapaces ſucceſſionis illorum feudorum), *ut in Venafren. ſucceſſionis feudorum*, & in aliis *hoc eod. tit.* Undè cum per dicti Teſtatoris majores, quidnam Cenſus ducatorum 3150. pro ſorte ducatorum 70. m. ſuper dictis feudis in Regno exiſtentibus impoſitus eſſet, benevolè dictus M. Comeſtabilis Marcus Antonius petiit reſponſum pro veritate, an ad aliquam dicti debiti contributionem teneretur Cardinalis aliorum bonorum hæres, hujus petitionis conſcius. 1

Ex firmatis *diſc. præcedenti*, plana videbatur affirmativa reſolutio, ut ſcilicet utriuſque hæredis æqualis pro rata bonorum eſſe deberet contributio, quamvis ſuper una tantùm bonorum ſpecie debitum eſſet impoſitum, maximè quia non unius, vel alterius occaſione impoſitum erat, ſed ex cauſa indifferenti concernente obligationem perſonalem utriuſque patrimonii poſſeſſoris, & ſic omnia bona, pro dotanda ſcilicet filia, ac etiam quia licèt Cenſus ſuper illis feudis, tamquam ſuper feudo certo impoſitus eſſet ad ſatisfaciendum Apoſtolicis Conſtitutionibus ſuper forma creandi Cenſus, erant tamen omnia bona pro ejus ſolutione obligata, quod non implicat, ut benè Franch. *dec. 159. n. 8.* Cenc. de Cenſ. *qu. 41. nu. 9. & per tot.* Mant. *dec. 302. num. 10.* 2

Et licèt in Feudatario tamquam milite detùr duplicitas patrimonii, ac duplicitas hæredis, paganici ſcilicet, & militaris, quorum diſtinctio datur itaut Creditores, unius patrimonii intuitu, vel occaſione contrahentes, non concurrant cum aliis alterius patrimonii, juxtà terminos text. *in l. ſi certarum*, §. *Julianus, ff. de militar. teſtam.* ubi DD. de quibus Fab. de Anna *conſil. 4. n. 9.* Rovit. *dec. 45. n. 3. & 4.* Salgad. in Laberint. *p. 1. c. 9. n. 48. & ſeq. & p. 2. c. 12. num. 68. & ſeqq.* attamen ceſſat ratio intuitus particularis, cum debitum ſit indifferens ac etiam quia ubi bona paganica, & militaria ſunt in eodem Regno, receptiſſima eſt dicta æqualis contributio, nulla facta diſtinctione occaſionis, niſi agatur de onere merè reali, & intrinſeco unius, & non alterius rei, ut latè Fab. de Anna *d. conſil. 4.* & cæteri in præcedenti diſcurſu. 3

Difficultatem tamen non levem in hoc reſultare conſiderabam ex patrimoniorum diverſitate in diverſis Provinciis, vel Principatibus exiſtentium, cum omnes authoritates allegatæ *in præcedenti*, ſupponant exiſtentiam bonorum utriuſque qualitatis in eodem Principatu, nec de facili deſcendant ad iſtos terminos, in quibus dici poſſe videtur, patrimonia conſideranda eſſe tamquam omninò diverſa, & ſeparata; licèt enim ſituatio bonorum in diverſis locis, & provinciis non conſtituat patrimoniorum diverſitatem, *l. Juriſperitos*, §. *Cum oriundus, ff. de excuſat. tutor.* Roman. *conſil. 81.* Quia hæreditas cujuſque hominis, tamquam perſona ficta ipſum defunctum repræſentans, ſemper in jure noſtro in ſingulari numero enunciatur, *l. hæreditas 61. ff. de acqu. rerum dom. l. 1. §. Scævola, ff. ſi is, qui teſtamento liber eſſe juſſus erit, cum concordan.* ac etiam, quia fictio non poteſt operari ultrà veritatem, neque productum eſſe magis, quàm producens. Undè ſicut perſona vera defuncti una erat, ita una eſſe debet perſona ficta, quæ illam ſub nomine hæreditatis repræſentat, maximè ad effectum æris alieni, cum debitoris perſona obligata non poſſit Creditoribus præjudicare, ac eis tollere jus, quod habent quæſitum ad omnia ejus bona, ubi 4

ubi præſertim ceſſat ratio particularis contemplationis per Creditores habitæ in bonis unius, & non alterius patrimonii, ſeu unius, & non alterius negotiationis, ut in materia Salgad. *loc. cit.* & Rota *deciſ. 228. num. 34. & 35. part. 8. rec. deciſ. 131. num. 24. & ſeqq. part. 9.* & coram Rojas *deciſ. 268. nu. 20.* ſuper quo puncto nihil ſtatuendum duxi, cùm de illo non ageretur.

Attamen id percutit commodum, & favorem Creditorum, quatenus hæres unius patrimonii objiciat, quod contra eum non competat actio, ſecùs quoad ipſos hæredes inter ſe, quia ubi non in omnibus bonis pariformiter eodem jure communi ſucceditur, ſed diverſa eſt cauſa ſucceſſionis unius, ac alterius patrimonii, tunc defunctus dicitur conſtituere duas perſonas omninò diverſas, ideòque duos habere poteſt hæredes, ac duas habet diverſas hæreditates, ut latè deducitur apud Bellon. jun. *de jur. accreſc. c. 10. q. 24.* Merlin. *dec. 353. num. 34. & ſeqq.* Rojas *deciſ. 157. numer. 8. & bene d. deciſ. 228. numer. 24. & ſeqq. part. 8.* & conferunt quæ habentur *in Maſſanen. locationis pro Principe Ludoviſio, ſub tit. de juriſdict. & foro compet.* & hic videbatur caſus, quia in feudis Regni diverſo jure ſucceditur, quàm in bonis Status Eccleſiaſtici, cum illa ex lege inveſtituræ, ac legibus particularibus non deferantur, niſi certo generi perſonarum, hæc autem ſint merè hæreditaria ad omnes tranſmiſſibilia.

Verùm iſta conſideratio urgere non videbatur, quia d. concluſio, per quam diſtinguuntur patrimonia, procedit, ubi diverſo jure ex potentia Statuti ſucceditur, etiam contra defuncti voluntatem; ſecus ubi diverſitas pendet à voluntate morientis, ut in præſenti, quia niſi ipſe diſpoſuiſſet, etiam primogenitus ſucceſſiſſet æqualiter in iſtis bonis Status Eccleſiaſtici, & ratio diverſæ ſucceſſionis feudorum non tollit rationem contributionis, nam etiam ubi feudalia, & allodialia ſunt in eadem provincia, adhuc diverſo jure ſucceditur, & tamen locus eſt contributioni, ad quod etiam conferunt quæ habentur *in Romana contributionis de Ceſiis, hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum.*

Ex alio autem potentiori motivo ponderabam poſſe dubitari contra M. Comeſtabilem feudorum ſucceſſorem, quod nempè data etiam regula contributionis, illa limitatur ex contraria defuncti voluntate, ut in præcedenti etiam diſcurſu deductum habetur, dictamque voluntatem ſufficere etiam conjecturalem, & præſumptivam, firmant in ſpecie Capyc. Latr. *conſult. 9. & 10.* & Galeot. *lib. 2. controv. 21. & 22.* Satis autem defuncti voluntas colligebatur ex modo diſponendi, cum primogenito feudorum ſucceſſore, nihil de bonis Status Eccleſiaſtici relinquere voluit, ſed illud patrimonium in Regno exiſtens, quale quale ſit, & cum ſuis oneribus, fortè neque in eo illum inſtituturus, ſi potuiſſet non relinquere, ut plures facti circumſtantiæ ſuadebant, itaut voluerit iſta patrimonia omninò ſeparare, ac pro diverſis habere, & ex hoc motivo potiùs quàm ex primo, quamvis non omninò determinatè, reſpondi aliquam habere difficultatem contra requirentem. 5

Aliqua verò ad materiam contributionis inter plures Succeſſores in caſu peregrino habentur infrà ad materiam Bullæ Baronum in d. Romana Contributionis de Ceſiis.

ANNOTAT. AD DISC. XXI. & XXII.

SUper hac materia contributionis inter plures hæredes, feudalem, & allodialem, ſive inter plures ſucceſſores diverſorum patrimoniorum, aut diverſorum majoratuum, videri poterunt ea, quæ habentur infrà *in Annot. ad diſc. 89.* ne idem pluries reputatur; atque ad idem conferunt quæ habentur ſub *tit. de Credit. diſc. 11. tit. de Hærede, diſc. 31. tit. de Legat. diſc. 52. & tit. de ſucceſſ. diſc. 4. & 9.*

Et quod etiam in ipſomet genere feudorum adhuc detur diverſitas patrimoniorum pro diverſitate Principatuum conferunt quæ habentur *tit. de Juriſd. diſc. 90.*

ROMANA DONATIONIS

Scut. 30. m.

PRO CARDINALI SABELLO PERETTO TUNC ABBATE, CUM PRINCIPE BERNARDINO SABELLO EJUS PATRE.

Caſus deciſus per A.C. pro Cardinali.

Cenſus, vel creditum acquiſitum per Feudatarium ſuper feudo per ipſum poſſeſſo, an extinguatur, vel potiùs ſubſiſtat, eoque defuncto ſpectet ad ejus hæredem allodialem.

Vel ſaltem Hæreditati allodiali debeatur dicti cenſus, vel crediti extincti ſumma æquivalens tamquam melioramenti pretium.

Et de confuſione actionum ejus, qui eſt creditor Feudatarii defuncti, & ſuccedit in feudo, &c.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Agens ad obſervantiam contractus correſpectivi docere debet de implemento ex parte ſua.*
3 *Renunciatio facta ſucceſſioni feudi, vel fideicommiſſi ad favorem alicujus non obſtat renuncianti, ubi renunciatarii, vel ejus hæredis amplius non intereſt, quia ſit incapax.*
4 *Renuncians feudis ad favorem incapacis, an teneatur pati, quod hic percipiat feudi commoditatem, & emolumentum.*
5 *Obſervantia eſt interpres contractuum, & voluntatis contrahentium.*
6 *Feuda Regni Neapolitani magis regulantur à legibus Regni, & illorum Sapientum interpretationibus, quam à Jure communi feudorum.*
7 *Cenſus ſuper feudo acquiſitus titulo allodiali per Feudatarium, an extinguatur ratione incompatibilitatis, vel adhuc ſubſiſtat.*
8 *Cenſus pertinens ad hæredem, vel poſſeſſorem rei debitoris, an reſtituta hæreditate, vel evicta re reviviſcat.*
9 *De duplici patrimonio feudali, & allodiali concurrente in Feudatario ad evitandam dictam incompatibilitatem.*
10 *Melioramenta facta in feudo, an & quomodo ſpectent ad ſucceſſorem in allodialibus.*
11 *De contributione utriuſque hæredis feudalis, & allodialis ad debita Feudatarii defuncti.*

DISC. XXIII.

MAriæ Felici filiæ Princeps Perettus, ultrà condignam dotem ei conſtitutam pro matrimonio contracto cum Albani Principe Bernardino Sabello, intuitu ampliſſimæ renunciationis, tam pro ſe quàm pro ejus filiis, factæ ad favorem Patris, & Abbatis Franciſci Fratris, qui poſteà fuit Cardinalis de Montealto nuncupatus, de bonis feudalibus, & allodialibus, & quibuſcumque juribus, & ſucceſſionibus, intra, & extra Statum Eccleſiaſticum, ac ubique exiſtentibus, donationem fecit ſcut. 30. m. poſt ipſius Principis donatoris, ac dicti Franciſci filii, & Fratris reſpectivè mortem præſtandis. Undè ſequuta morte patris, cujus fuit hæres univerſalis in allodialibus dictus Franciſcus Filius, cum hic moriens hæredem inſtituiſſet Abbatem Paulum Sabellum ex præfata Sorore Nepotem, poſtmodum ad Cardinalatus apicem quoque evectum, dictaque Maria Felix hæredem inſtituiſſet præfatum Principem Bernardinum Virum, iſte pulſare cœpit coram A.C. ejus filium, tamquam dicti Cardinalis de Montealto hæredem, ad ſolutionem dictorum ſcut. 30. m. quorum dies jam ceſſerat, & clarè fundatam dicebat ejus intentionem in publico, & liquido inſtrumento faciente probationem probatam. 1

Ex parte verò rei conventi, Ego, qui ejus jura tuebar, replicabam, donationem prædictam factam eſſe intuitu, & contemplatione renunciationis, & quatenùs illam ſervaret, eique acquieſceret, ideòque ſibi obſtare defectum adimplementi, cujus exceptio in quocumque judicio quantumvis executivo, & privilegiato admittitur; agens enim ex contractu correſpectivo continente implementum hinc indè, docere priùs debet ſe ex parte ſua impleviſſe, Galleſ. *de oblig. Camer. p. 4. q. 1. n. 7. & ſeqq.* ubi Zacch. *n. 85. & ſeqq.* Cavaler. *dec. 307. & 338.* Greg. *dec. 261.* Rot. *deciſ. 7. p. 11. recent. cum concord. per addent. ad dec. 542. p. 4. rec. tom. 3.* 2

Tantùm autem abeſſe dicebam docceri de implemento, quod imò conſtabat de contraventione, dum dicta renuncians veniens contra renunciationem, obtinuerat paternam ſucceſſionem in Principatu Venafri, & Comitatu Celani, aliiſque feudis in Regno exiſtentibus, etiam vivente jam fratre renunciatario, & cùm feudis quoque occupaverat multa bona allodialia intra eorum fines exiſtentia, prout ſunt quædam montaneę, molendina, domus, & alia prædia.

Econtra verò ex parte actoris dicebatur feudorum ſucceſſionem nullum cauſaſſe, vel cauſare præjudicium fratri, vel

vel ejus hæredibus renunciatariis, ſtante ipſorum incapacitate ratione ſtatus clericalis, qua incapacitate accedente, juxta regulam eſt, feuda, vel bona hujuſmodi non cenſeri ſub renunciatione comprehenſa, ex deficiente verisimili voluntate, tam renunciantis quàm renunciatarii, quem cenſetur renunciationem acquirere voluiſſe, ut ſibi, & ſuis profit, non autem ut Domino, vel remotioribus non contemplatis locus fiat, juxt. magiſtralem theoricam Bar. *in l. qui Romæ*, §. *duo Fratres n.* 24. *ff. de verb. oblig. & conſ.* 58. quam eſſe communiter receptam firmant Peregr. Ber. Cyriac. Fulgin. Rot. Romana, & cæteri cumulati *in Mantuana feudi, ſeu Bonorum, hoc tit. & in tit. de renunciationibus in Romana, ſeu Urbevetana ſucceſſionis, & in Romana Fideicommiſſi de Steccatis*. Eò magis quia hanc voluntatem à jure ſubintellectam, expreſsè idem frater vivens declaravit, dum in controverſia inter dictam ſororem, & remotiores conjunctos, ſorori potiùs ſuper dicta ſucceſſione, aſſenſum, aſſiſtentiam, & auxilium præſtitit.

Et quidem reſpectu dictorum feudorum, ex præmiſſis rationibus admittebam reſponſionem tamquam veram, ſed per modum motivandi dicebam, id quidem benè procedere reſpectu ſucceſſionis in ipſo corpore feudi, cujus renunciatarius erat incapax, ſecùs autem quoad ejus pretium, ſeu fructuum, & emolumentorum commoditatem, quorum eſt capax ille, qui eſſet feudorum incapax, ex deductis in Tributina Caſtrorum, & in Romana, ſeu Status Eccleſiaſtici Infeudationum hoc eod. titulo.

Quod clariùs procedere dicebam ex ejuſdem Principiſſæ declarata voluntate, dum aſſenſum præſtitit, ut dictus ejus frater, quamvis incapax, tenutam, & adminiſtrationem haberet, ac omnimodam commoditatem feudorum donec vixit; obſervantia enim dicitur optima interpres, non ſolùm legum, ſed etiam contractuum, & voluntatis contrahentium ex dedudis per Barboſ. *in l. poſt dotem, n.* 47. *& ſeqq. ff. ſolut. matrim.* & plenè aliis cumulatis in terminis interpretationis contractuum, & voluntatis contrahentium habetur per Rot. *dec.* 199. *n.* 12. *&* 13. *p.* 10. *&* 323. *n.* 13. *p.* 11. *rec.*

In hoc autem motivo non multùm immoratum fuit, quia cum alia longè clariora ſupperirent, incongruum videbatur iſtas altiores inſpectiones aſſumere, præſertim ubi peculiaris materia hujuſmodi feudorum Regni non eſt adeò manualis, cùm ut aliàs inſinuatum eſt, tota ferè pendere videatur potiùs ab illis legibus particularibus, vel illorum Sapientium interpretationibus, quàm à jure communi feudorum. Idcircò ſuſpenſa exceptione non implementi reſpectu feudalium, dicebam illam obſtare reſpectu allodialium, quorum non dubitabatur Cardinalem renunciatarium, ejuſque hæredes eſſe capaces.

Inſiſtebant ſcribentes pro actore ſuper excludenda contraventione ex capite ignorantiæ, quod ſcilicet Principiſſa ejuſque miniſtri, in adeptione poſſeſſionis, & fructuum perceptione poſt mortem Cardinalis, ignoraſſent quænam eſſent allodialia, omniaque credidiſſent feudalia; facili tamen negocio replicabam prorſus inanem fuiſſe laborem adhibitum ſuper hoc puncto, in quo adeò inſudaverant ſcribentes cum aliquo laborioſo authoritatum cumulo extra cauſæ neceſſitatem, vel opportunitatem, quoniam poſſeſſio, ſeu non dimiſſio cum fructuum reſtitutione, non deducebatur tamquam contraventio pro incurrenda caducitate, ad quem effectum ignorantia prodeſt, ſed deducebatur tamquam defectus implementi, de quo priùs actor oſtendere debet, dimittendo ſcilicet dicta bona, & fructus perceptos, ex quibus etiam creditum ab Actore prætenſum, erat illiquidum, undè cum hoc fundamentum congruam non haberet reſponſionem, & bona allodialia, quorum fructibus actor potiebatur, eſſent longè majoris importantiæ, ideò à cauſæ proſequutione abſtinuit, & Judex reo ſententiam abſolutoriam conceſſit.

Occaſione verò diſcutiendi, quænam eſſent bona allodialia ad dicti Principis Peretti feudatarii defuncti allodialem hæreditatem ſpectantia, diſcuſſum fuit, an cenſus ſcut. 250. m. ſuper hujuſmodi feudis pro illis emendis impoſitus ad favorem Cardinalis ſenioris de Montealto, qui erat dicti Principis germanus frater, ac per Cardinalem eidem Principi donatus fuerat, adhuc ſubſiſteret, atque ad dictam hæreditatem allodialem ſpectaret; & pro affirmativa probanda, ne aliorum dicta tranſcriberentur, allegata fuit plena individualis *reſolutio* 21. *lib.* 2. de Masin. benè probantis pignus, vel hypothecam ſuper bonis propriis alicui reſolutioni ſubjectis poſſe conſiſtere, ſi non actu, donec durat dominium, propter incompatibilitatem, ut unus, & idem ſit debitor, & creditor, quodque ſervitutem habeat in re propria, quæ incompatibilitas adhuc evitabilis videtur propter duplicitatem perſonæ, quam unus, & idem repræſentare poteſt, ut latè poſt Molin. Caſanatta, & alios probat in conſimilibus terminis poſſeſſoris majoratus Salgad. *in Labyrint. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 26. *&* 27.

Saltem habitualiter, itaut interim non moriatur, ſed dormiat, ac ſequuta reſolutione dominii ipſorum bonorum, ex qua reſultabat incompatibilitas, reviviſcat tamquam à ſomno, non tamquam à morte, ut in creditore, cui revocabiliter delata fuit hæreditas debitoris, vel in creditore cenſuario, qui etiam revocabiliter rem cenſitam acquiſivit, ut hæreditate reſtituta, vel re evicta, idem cenſus reviviſcat, probant authoritates cumulatæ per Marin. & Salgad. ubi ſuprà, & admittit Rota *deciſ.* 278. *par.* 5. *rec.* repetita poſt Cenc. de Cenſ. *deciſ.* 530. *deciſ.* 297. *part.* 10. *& deciſ.* 6. *par.* 17. *recent.* cum aliis per addent. ad Burat. *deciſ.* 645. *num.* 16. *&* 17. niſi ad actum talem proceſſum eſſet, per quem formalis extinctio jam ſequuta dicatur, quia tunc de privatione ad habitum non datur regreſſus, *ut in d. deciſ.* 297. *part.* 10. *&* 6. *p.* 11. & habetur in Romana reviviſcentiæ cenſuum hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum.

Et licèt non improbabilis videretur dubitandi ratio excitata apud Marin. *d. reſol.* 21. *num.* 14. quod ſcilicet præmiſſa procedant, ubi jus poſſeſſoris omninò reſolvitur, itaut ſequuta ejus morte, dominium tranſeat ad diverſam perſonam jure proprio independenter ab eo, qui eſt creditor; ſecùs autem in hujuſmodi feudis Regni habentibus qualitatem hæreditariam, per quam illorum ſucceſſor in omnibus defuncti creditoris perſonam repræſentare dicitur, perindè ac ſi ipſe viveret, cum hæres dicatur dominus, & poſſeſſor nomine defuncti, undè propterea non tollitur objectum incompatibilitatis.

Attamen ultra reſponſionem datam per Marin. quod ſcilicet hæres habet corpus feudi jure proprio independenter, & contra defuncti voluntatem, juxt. *dec. prim.* Franchi, quæ reſponſio parùm tuta videbatur, quia ſi ſucceſſor poſſidet corpus feudi jure proprio independenter à defuncto, etiam contra ejus voluntatem, poſſidet tamen pretium feudi dependenter à defuncto, & tamquam ipſum verè repræſentans, undè propterea adhuc ſubſiſtit incompatibilitas, quod idem ſit debitor, & creditor.

Dicebam meliorem pro meo judicio reſponſionem reſultare ab omnimoda diſtinctione patrimoniorum, quæ datur in feudatario, tamquam milite habente duplex patrimonium, ac duplicem omninò diverſum hæredem, paganicum, ſcilicet, & militarem, ſeu caſtrenſem, & inter quæ patrimonia, tamquam diſtincta quamvis ab una perſona provenientia, rectè dari poteſt concurſus actionis, & paſſionis, ut nempè unus hæres dici poſſit alterius creditor, & ſic cenſus prædictus acquiſitus patrimonio paganico, rectè per hujus patrimonii hæredem poſſideri poteſt ſuper feudis ad omninò diverſum patrimonium ſpectantibus, itaut jus poſſeſſoris conſiderati tamquam repræſentantis patrimonium feudale, dicatur omninò reſolutum, eodem modo, quo defuncto poſſeſſore feudi pacti, & providentiæ, omninò ſeparata remanent jura, & credita ſpectantia ad patrimonium allodiale feudatarii morientis, ſeu defuncto poſſeſſore fideicommiſſi, vel majoratus remaneant illæſa, & præſervata jura propria, idemque de poſſeſſore beneficii cum ſimilibus. Et hæc ratio duplicitatis, ac omnimodæ diverſitatis patrimoniorum ſolidior credebatur pro tollendo objecto.

Prætereà, ubi etiam ſuper præmiſſis aliqua ſubeſſe poſſet difficultas, illam percutere dicebam vitam, & durationem ipſius contractus cenſualis, propter curſum fructuum, alioſque effectus indè reſultantes, undè quidquid eſſet de prædictis, adhuc tamen ad effectum de quo agitur, omnis difficultas ceſſabat, quia ſaltem æquivalens ſumma dicti cenſus, ſeu ejus ſortis, debita erat per ſucceſſorem feudi patrimonio allodiali, tamquam pretium melioramentorum, quæ ubi ſunt extrinſeca, & ſeparabilia, ſpectant in dominio ad hæredem allodialem illa retinentem, ubi verò ſunt intrinſeca, & inſeparabilia, pertinent ad eumdem hæredem allodialem jure crediti quantitatis pro ipſorum melioramentorum valore, niſi de animo donandi feudo, ejuſque ſucceſſori conſtaret, ut luculenter probat de Marin. *d. reſol.* 21. *num.* 24. *& ſeqq.*

Motivabant doctè aliqui mecum pro hac parte ſcribentes de confuſione actionum, quòd ſcilicet cum Principiſſa creditrix ex cauſa dictæ donationis eſſet hæres in feudalibus Principis Patris, & debitoris, ita inducta eſſet actionum confuſio; verùm ego advertebam motivum non ſubſiſtere in

in totum, ſed ſolùm pro virili regulanda proportionabiliter ex quantitate bonorum utriuſque patrimonii, quoniam quidquid certent DD. circa debita contracta per feudatarium defunctum, an ſolvenda ſint per ſucceſſorem feudorum, vel per illum allodialium, de quo plenè Fab. de Ann. *conſ.* 7. ubi varias opiniones refert, in Regno receptum eſt, debita æqualiter juxta vires, & proportionem bonorum, ſpectare ad utrumque hæredem cum æquali concurſu, & contributione, nulla facta diſtinctione, an ſuper una, vel altera bonorum ſpecie impoſita, vel unius, vel alterius patrimonii occaſione contracta, ut per eumdem Fab. de Ann. *d. conſ.* 4. Apont. *conſ.* 13. *&* 52. *lib.* 1. Franch. *deciſ.* 559. *&* 704. Capyc. Latr. *conſult.* 9. *&* 10. & habetur actum in Romana Contributionis de Columna, & in Roſſanen. ſeu Romana *hoc eod. tit.* undè propterea neque intrabant termini text. *in l. ſi cui militi, ff. de compenſat. cum concordant.*

SUMMARIUM.

1 *De compatibili concurſu plurium perſonarum diverſarum in una materiali.*
2 *Quo nomine, vel cum qua perſona feudatarius facere voluerit acquiſitionem.*
3 *Quid referat acquiſitionem factam eſſe ex una, vel ex altera perſona.*
4 *An cenſus extinguatur, ſi creditor efficiatur dominus fundi cenſiti.*

ANNOTAT. AD DISC. XXIII.

1 DE iſto compatibili concurſu plurium perſonarum formalium, in una, eademque perſona materiali, pro reſpectuum diverſitate, quamvis ipſæ perſonæ inter ſe ſint incompatibiles, puta creditoris, & debitoris; emptoris, & venditoris; mandantis, & mandatarii; ſuperioris, & ſubditi, cum ſimilibus, habetur nimiùm frequenter actum in omni ferè materia, & præſertim *ſub tit. de credit. diſc.* 8. 11. 30. 47. *&* 49. *ſub tit. de hærede, ſub tit. de cambiis*, & alibi plures, ac etiam ad idem conferunt ea, quæ habentur ſupra, *in ad-not. ad diſc.* 2. ſuper compatibilitate, ut quis eſſe poſſit feudatarius, & Baro alicujus Caſtri, vel loci, & tamquam ſubditus ſui ipſius, more aliorum privatorum eſſe poſſeſſor aliquorum bonorum jure privato, quoniam, ut alibi dictum eſt, præſertim *diſc.* 39. *num.* 8. feudum reputatur corpus intellectuale, ſive, ut feudiſtæ dicunt, homo mutus, & ſurdus, aliaque membra impedita habens, ideòque habet dominium, & poſſeſſionem jurium, ſed non habet exercitium, quod explicatur per organum feudatarii tamquam ejus curatoris, vel adminiſtratoris; Et propterea non prohibetur habere patrimonium, & jura propria contradiſtincta; Quod etiam à paritate rationis congruit hæredi beneficiato, ſive poſſeſſori fideicommiſſi, vel majoratus, aut poſſeſſori beneficii Eccleſiaſtici, cujus ratione ipſe tamquam privatus, fit ſubditus ſui ipſius, atque ſibi ipſi ſolvit decimas, ut advertitur *ſub tit. de decimis*, & habetur etiam *ſub tit. de penſion.* ut quatenus poſſit eſſe titularis, & ceſſionarius commoditatis penſionis ſuper eodem beneficio à ſe poſſeſſo.

Quinimò dari poteſt etiam in eodem genere perſonarum formalium, ſive intellectualium, eadem pluralitas, idemque concurſus incompatibilis inter eas, quia nempè unus, & idem ſit poſſeſſor plurium feudorum, vel dominiorum juriſdictionalium, ſub diverſa natura, juxta ea, quæ habentur *ſub tit. de juriſdiction. diſc.* 90. vel poſſeſſor plurium fideicommiſſorum, & majoratuum, juxtà ea, quæ habentur *infra, diſc.* 89. cum ſimilibus; Eodem modo, quo poteſt quis eſſe poſſeſſor plurium Eccleſiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, vel plurium Regnorum, & Principatuum, tamquam tutor plurium pupillorum diverſa patrimonia habentium, abſque eo, quod unum cum altero connectat, ex deductis *ſub tit. de præeminent. diſc.* 1. *cum pluribus ſeqq. &* 29. *cum ſimilibus.*

Quæſtiones igitur in hoc propoſito eſſe ſolent voluntatis potiùs, quàm poteſtatis, quando feudatarius acquirit bona, 2
vel jura exiſtentia intra fines feudi, vel contra illud competentia, ut præſertim ſunt cenſus, vel alia onera, juxta caſum præſentis controverſiæ, an ſcilicet id agere voluerit in ratione melioramentorum preſertim intrinſecorum, ſeu indiviſibilium, ut feudi conditionem meliorem efficeret, vel potiùs in ratione privata, ut remaneat creditor tamquam tertius, ad inſtar eorum, quæ habentur *ſub tit. de credit. diſc.* 7. *& de cenſibus, diſc.* 29. circa ceſſionem reportatam per fidejuſſorem, vel per tutorem, ſeu alium adminiſtratorem contra principalem debitorem, vel contra perſonam adminiſtratam, an ſit in ratione extinctiva, vel translativa.

Id autem nimium refert eo caſu, in quo reſolvatur jus feudatarii, vel poſſeſſoris, ſive quod eo durante, adhuc pro 3
jure creditorum, ſeu ad alium effectum teneatur reddere rationem de fructibus, tam ſcilicet, ut cenſus, vel aliud jus fructiferum, cui feudum ſubjacebat, adhuc vivat, & producat fructus, vel è converſo remaneat extinctus, & reſolutus, cum ſit ſimplex creditum, ſive in melioration intrinſecam, cujus detractio ſolùm conceditur ex æquitativa actione, vel exceptione de in rem verſo, ex deductis in materia melioramentorum, *infrà, diſc.* 27. *& ſub tit. de legitim. & detract. diſc.* 35. & ſic quoad detractionem ſortis, non autem quoad curſum fructuum tam durante jure feudi, quàm eo reſoluto, dum ita remanet creditum pecuniarium.

Super hoc autem ſtatui non poteſt regula certa, & generalis, cum ſit quæſtio facti potiùs, quàm juris, utpotè voluntatis, decidendæ ex facti qualitate, & circumſtantiis, ideòque intrat idem, ſemper opportunè, pluries repetitus error, procedendi cum generalitatibus, ſive applicandi quibuſcumque caſibus illas deciſiones, vel doctrinas, quæ de aliis caſibus diverſis loquuntur.

Poſita item iſta diverſitate perſonarum, quæ finguntur omninò diſtinctæ, non intrant ea, quæ habentur *ſub tit. de* 4
cenſib. diſc. 28. ſuper extinctione cenſus, eo ipſo, quòd creditor efficitur dominus fundi cenſiti, vel è converſo debitor ſuccedit creditori, quoniam ita cenſus adhuc remanet vivus, & fructifer, idque nimium referre poteſt etiam durante jure feudi pro jure, & intereſſe tertii, ad inſtar eorum, quæ habentur *eod. tit. de legit. & detract.* ſuper non amiſſione legitimæ ob non confectum inventarium, quamvis hæres de proprio teneatur ad debita, & legata, etiam ultrà vires, cum ſimilibus.

De iis autem, quæ concernunt materiam renunciationis ejuſque reſolutionis, habetur actum in ſua materia *ſub tit. de renunciat. diſp.* 1. 4. *&* 5. *& in aliis*; & de materia contributionis, jam actum eſt in præcedentibus.

NEAPOLITANA FEUDI, PRO MARCHIONE CORSIO

Diſcurſus pro veritate extra Curiam.

In feudis non datur ſimulatio, neque intrat regula, plus valere, quod agitur &c. ſed attenditur nudum factum, illeque dicitur Feudatarius, ſub cujus nomine quæſitum fuit feudum, quamvis de aliena pecunia, & animo acquirendi pecuniæ domino.

Feuda, an ſint de melioribus, vel pejoribus bonis, quomodo æſtimentur, & an pupillo expediat vendere feudum, ut ex pretio acquirat annuos redditus majoris fructus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *In feudis non habet locum ſimulatio, nec procedit regula, plus valere, &c. ſed ſpectatur nudum factum.*
3 *Unde emens feudum de aliena pecunia, & animo illud acquirendi domino pecuniæ, niſi domini directi aſſenſus accedat, ipſe dicitur feudatarius.*
4 *De requiſitis ad validam alienationem bonorum pupilli.*
5 *Feudalia æſtimantur minus allodialibus, quia ſervitus feudi, aliaque ejus onera minunt de valore.*
6 *Contrarium, quod declaratur, & quomodo æſtimetur in Statu Eccleſiaſtico, & quomodo in Regno Neapolitano.*
7 *Ad metiendam utilitatem pupilli in alienatione bonorum, non ſolùm ſpectanda ſunt ipſa bona alienata, ſed alia, quæ ex diviſione patiantur detrimentum.*
8 *Ratificatio alienationis, an, & quando inducatur per minorem factum majorem.*
9 *Pendente impugnatione actus, poteſt quis citra ratificationem percipere emolumenta actus impugnati.*

DISC. XXIV.

POrtia Gambacurta emit feudum Milizzani, & poſt annos 19. declaravit illud emiſſe de pecunia Petri Gambacurtæ, qui tamquam ejus procurator in dicta emptione intervenerat, proindèque promiſit illud cedere dicti Petri hæredibus, vel perſonæ per ipſum nominandæ, prout deindè de Petri mandato ceſſit Camillo Severino, qui deinde 1
illud

illud cessit Petro juniori dicti Petri senioris pronepoti ab eodem hæredi instituto, cum onere substitutionis ad favorem descendentium de familia.

Tutor dicti Petri adhuc pupilli, cum Regio assensu, & decreto M. C. V. vendidit hoc feudum Curtis, à quibus devenit in Principem Conchæ, à quo demùm immediatè, vel mediatè titulo emptionis dévenit in Marchionem Corsium Florentinum, à quo Franciscus Gambacurta Petri junioris frater, & Petri senioris hæres fideicommissarius illud vendicare prætendebat, tamquam malè alienatum; Cumque Marchionis defensor ejus allegationes ad eum transmisisset in Urbe commorantem, iste me consuluit, ut pro veritate significarem, quid sentirem.

Multa extra causæ punctum, ac necessitatem cum aliqua non commendabili superfluitate deducebantur, sed duo erant principaliora motiva, primum nempè, Petrum seniorem, ex cujus jure actor veniebat, numquam fuisse feudi dominum, & legitimum possessorem, quia feudum, non ab ipso, sed à Portia emptum erat, non obstante declaratione, quod emptio facta esset in ejus gratiam, & de ejus pecunia, quia in feudis non intrat regula, plus valere, quod agitur &c. neque admittitur simulatio, sed nudum factum attenditur, undè licèt idem Petrus esset ob dictam confessionem Portiæ creditor in pecunia, attamen cum non esset creditum Regio assensu vallatum, non poterat pro eo aliquod jus, vel actio realis competere ad ipsum feudum contra tertium possessorem ementem cum Regio assensu.

Alterum, quod emptio facta per illos de Curtis à Petri junioris tutore, esset valida, tamquàm cum Judicis decreto, & evidenti pupilli utilitate, undè idem actor, quatenus Petri junioris personam repræsentare vellet, non poterat adversus dictam alienationem venire, prout non posset Petrus si viveret; alia enim consistebant in facto, nec aliquem continebant articulum adnotatione dignum.

Quoad primum, dixi juris propositionem esse veram quod nempè in feudis non datur simulatio, neque intrat titulus, plus valere quod agitur &c. sed attenditur nudum factum, itaut ille dicatur feudi Dominus, sub cujus nomine concessio cantat, quamvis simulatè, & animo alteri acquirendi ille quæsierit, quia tres in hujusmodi contractu intervenire dicuntur, nempè emptor, venditor, & Rex, qui præbet assensum, & ideò quidquid emptor voluerit, non sufficit ejus voluntas, nisi accedat illa Regis, qui illam personam (præstando assensum) acceptavit in novum Feudatarium, ex cujus facto pati non debet habere alium sibi ignotum, ut optimè Aponte *conf.* 45. *nu.* 14. *& seq. lib.* 2. Galeot. *lib.* 1. *contr.* 28. *n.* 13. Merlin. *lib.* 2. *controv.* 67. *n.* 17. Capyc. Latr. *dec.* 168. *nu.* 45. *& seqq.* de Marin. *res.* 38. *lib.* 2. & juxtà hanc opinionem resolutum fuit per Rotam in una Rossanen. Decimarum coram Bichio, registrata apud Marin. *d. resol.* 38. *& impressa dec.* 100. *part.* 9. *recentiorum*.

Declaratio autem facta per emptorem ad favorem ejus, de cujus pecunia, & ad cujus utilitatem facta est acquisitio, 3 prodest ad declarandum eum pretii creditorem, necnon ad sibi tribuendam tenutam, cujus vigore Jurisdictionis exercitium, feudi, administrationem, ac fructuum, & emolumentorum perceptionem ad propriam utilitatem, etiam in Fisci, & successorum præjudicium habeat; facultas enim gubernandi, & administrandi feudum differt ab ejus dominio, & dicitur esse quid allodiale, cujus est capax etiam ille, qui sit feudi incapax, ut per Rot. *d. dec.* 100. *p.* 9. *n.* 15. *& seqq.* ac dictum est in Romana, seu Status Infeudationum, & in Tiburtina Castrorum *hoc eod. tit.*

Sed difficultatem sentiebam circa congruam applicationem, tunc enim dicta conclusio suffragari posset, quando actor alio jure venire non posset, nisi tamquam hæres fideicommissarius Petri senioris, qui numquam fuit feudi Dominus, vel possessor, secus dum erat etiam legitimus successor, & hæres in feudalibus Petri junioris, cujus jura exercere poterat, undè non videbam effectum dicti assumpti, cujus disputatio in abstracto præter congruam applicationem facto controverso, Scholasticorum, vel tyronum institutum est, non autem forensium ad hominem disputantium, proindeque toram vim consistere ponderabam in subtinenda alienatione, itaut Petrus si viveret, contra eam venire non posset, ut ita tutè actor excluderetur.

Pro validitate considerabatur, concurrere tria requisita 4 ad pupillorum bona alienanda, nempè tutoris authoritatem, Judicis decretum, & necessitatem, vel evidentem utilitatem, de primis enim duobus constabat incontinenti ex ipso instrumento, & tertium, si non justificabatur in necessitate, verificabatur tamen in utilitate, quia cum feudum fructaret annuos ducatos 300. ex prætio indè retracto, empti fuerunt effectus super gabellis Regis, vel Civitatis fructantes ducatos 431. Verùm circa istud ultimum requisitum aliquam sentiebam difficultatem, cùm ad hunc effectum procedendum non videatur cum simplici calculo arithmetico de quantitate ad quantitatem, sed inspiciendæ veniant aliæ circumstantiæ, ex quibus utilitas, vel damnum resultare dicatur, prout sunt sucuritas, perpetua conservatio, seu duratio, prærogativæ, honorificentiæ &c. Redoan. *de reb. Eccles. non alien. qu.* 20. *num.* 54. *& per tot. Potius de subhast. inspect.* 60. *num.* 53. *& seqq.*

His autem attentis punctus esse videbatur in feudalium æstimatione, comparatione allodialium, quænam scilicet sint pretiosiora, & quomodò æstimanda.

Quòd feudalia propter onera servitiorum, & fidelitatis, quibus subjacent, nec non prohibitam libertatem disponendi, ac periculum devolutionis, deteriora sint allodialibus, longèque minùs æstimanda pro tertia parte, & si restricta ad solos masculos pro medietate, tradit Rosental. *de feud. cap.* 9. *concluf.* 63. *nu.* 8. quæ considerationes fortiùs urgere videntur in feudis Regni Neapolitani, quorum natura strictior est, quàm illorum de jure communi, quæ ad solos masculos non sint restricta, tùm est strictiori prohibitione alienationis resultan. *à Constitutione, Constitutionem Divæ memoriæ*, per quam multa prohibentur non prohibita per *l. Imperialem de prohib. feud. alien. per Feder.* tùm ex strictiori successione, quia de jure communi extenditur successio usque ad septimum gradum respectu collateralium, & respectu descendentium à primo acquirente in feudis antiquis est perpetua, in Regno autem per *Constitutionem, Ut de Successionibus*, restricta est ad solum tertium gradum civilem, per gratias ampliat ad quartum gradum lineæ collateralis inferioris, non autem superioris, & cum quibusdam aliis restrictionibus, & quod magis est, computata proximitate ultimi morientis, neque habetur ratio eorum, qui descendunt directè à primo acquirente etiam per masculum, quod satis asperum videtur.

Econverso, quod sint pretiosiora, & æstimanda in duplo 6 allodialium, itaut cum ista legalem habeant taxam ad 5. pro centenario, juxtà receptam *glosam in auth. perpetua, C. de Sacrosanct. Ecclesiis*, illa sint ad duo cum dimidio, Seraph. *decis.* 1030. Merlin. *decis.* 702. *n.* 57. *repetita decis.* 94. *part. rec.* ubi de feudis Siciliæ ultrà Pharum, sed has authoritates dicebam incongruas, quia Seraph. loquitur de Castris Status Ecclesiastici non subjectis servitiis, neque devolutioni, cum adinstar allodialium sint transitoria ad extraneos quoscumque, & Merlin. loquitur de feudo Ecclesiæ, pariter dictæ devolutioni non subjecto, undè non semel practicavi in æstimationibus Castrorum factis de ordine Congregationis Baronum, quod cum dubitaretur, an essent feudalia subjecta devolutioni post extinctos hæredes sanguinis, vel allodialia, & transitoria ad quoscumque, æstimatio facta est in satis diversa summa, considerato uno, vel altero statu.

Sed in specie feudorum Regni, quod ad minus æstimentur ad rationem quatuor pro centenario, testatur, etiam eo tempore alienationis attento, Rovitus *super pragm. 1. de fid. & author. Memorial. post. num.* 50. ac ità vidi, & nunc audio practicari; èconverso, attento eodem tempore annui reditus cùm particularibus, vel cum Regia Curia, seu Communitatibus, currere solebant ad septem, & octo pro centenario, & quod ad minùs æstimarentur ad sex, idem Rovit. *loc. cit.* Ideòque dicta differentia practicatur, & meritò, quia feuda si habent onera prædicta, habent tamen magnas prærogativas Jurisdictionis, Vassallagii, nobilitatis, & honorificentiarum, & quod magis est, durantibus hæredibus sanguinis directis (quorum beneficio in bonorum acquisitione incumbere solent homines) sunt bona perpetuitati, & conservationi magis congrua; èconverso autem allodialia, præsertim jura incorporalia, quæ verè sunt corpora ficta, & imaginaria, solent facillimè evanescere, ut experientia docuit, undè satis imprudens consilium fuisse videtur alienare feudum, ut pro aliquo majori fructu acquirerentur hujusmodi bonorum, seu reddituum species, & quod feudalia sint meliora, & pretiosiora in terminis feudorum Regni Rota *decis.* 55. *numer.* 14. *& 15.* post Merl. *de legit.* licèt id non sit omninò, & generaliter tutum, ut in Romana *legitimè hoc eod. tit.*

Augeri considerabam difficultate deficientis utilitatis 7 pupilli, ex eo quod intra ejusdem feudi limites, vel in adjacentibus, pupillus possidebat quoddam conspicuum prædium nuncupatum *del Campione*, quod utique magis est fructiferum penes habentem in loco Imperium, & Jurisdictionem, propter faciliorem Vasallorum concursum ad culturam, ac majorem existimationem, & reverentiam, ut frequentissima quotidiana experientia docet; bona enim seu prædia unita magis æstimantur, *l. si cui Fundus, ff. de legat.* 2. eo etiam addito, quod Petrus senior in testamento prohibendo dicti feudi alienationem, subjunxit, quod in eventum in quem illud pro majori utilitate alienari contingeret, non debeat fieri alienatio nisi insimul cum dicto prædio, & prudenter, quia bona unita magis valent, & allodialia penes feudatarium solent feudalium æstimationem habere; licèt enim dictus testator in stricta Juris feudalis censura non esset Dominos ipsius corporis feudi (cum aliàs hoc casu sola ejus expressa prohibitio actum irritaret, etiamsi alienans fuisset major), erat tamen Dominus pretii, & utilitatis, ut supra, ac etiam, quia tamquam prudens consilium avi, seu patrui magni pupilli non erat à tutore spernendum.

Hinc propterea dicebam, non suffragari decretum M.C. V. quia illud quidem operatur præsumptionem utilitatis, ac validitatis actus in dubio, sed ubi docetur de damno, seu irrationabilitate actus, factum Judicis detegitur injustum, ac Judex dicendus est potiùs malus homo, quàm vir bonus, qualem lex supponit, ideoque nullius remanet operationis, quia præsumptio cedit veritati, Burat. *dec.* 361. *&* 410. Rota in Romana domunculatum 26. Junii 1648. Dunozetto, Romana Domus 14. Januarii, & 12. Junii 1656. Verospio, & frequenter in aliis in sua materia sub tit. de contractibus, & obligationibus.

Insinuabatur per scribentem, deduci posse Petri facti ma- 8 joris ratificationem ex acquiescentia 40. annorum cum exactione reddituum ex feudi pretio quæsitorum, sed plura mihi faciebant difficultatem, quæ proponebam benè ponderanda pro meliori Marchionis defensione, primò quod Petrus factus major statim impugnavit, ac litem movit, unde videndum est, an istius neglecta prosequutio apta sit ad inducendam ratificationem, de quo dubitari potest: secundò quod ad inducendam ratificationem actus nulli desiderari videtur explicita scientia nullitatis, tam facti, quàm juris, cum approbari non possit id, quod ignoratur, juxta sententiam Baldi *in l. mater, C. de rei vendic.* quam alii sequuntur collecti per Surd. *consil.* 49. *à num.* 32. Gabr. *conf.* 62. *numer.* 27. *& seqq. libr.* 2. Rot. *decis.* 360. *numer.* 12. *part.* 6. *rec.* in Romana fructuum Census 14. Junii 1647. & 12. Decembris 1650. Meltio, quarum prima est *decis.* 80. *par.* 10. *rec.* & altera *decis.* 58. *p.* 11. & in aliis, quia est opinio receptissima in Rota, & Curia; & tertiò, quod actus exactionis dictorum fructuum non importat de necessitate approbationem, stante præcedenti contrarii animi declaratione, quia lite pendente, potest quis loco fructuum, quos consequi deberet ex re sua malè alienata, & per collitigantem detenta, percipere fructus 9 pretii, ne detur inconveniens, ut utroque interim privatus remaneat, juxta theor. Bal. *in l. 2. n.* 7. *C. de usur.* Surd. *cons.* 102. *n.* 23. Gabr. *de empt. & vend. concluf.* 4. *nu.* 9. Giurb. *decis.* 2. *per rot. & decis.* 55. *n.* 11. Rot. *decis.* 30. *n.* 7. post Merlin. de pignor. & confert Franch. *decis.* 373.

Alia verò aderant bona motiva pro Marchione, sed consistebant in facto, tunc non benè dilucidato.

SUMMARIUM.

1 *De conclusione, quod in feudis non datur simulatio & in quibus aliis ea procedat.*
2 *An feuda sint de bonis melioribus, vel pejoribus, & quomodo æstimentur.*
3 *De contractibus pupillorum, & Communitatum.*
4 *An pendente impugnatione transactionis, vel alterius contractus, peti possit ejus observantia.*

ADNOT. AD DISC. XXIV.

1 SUper conclusione, de qua initio hujus discursus, quod scilicet in hac materia feudali non intret regula juris communis, *plus valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur*, habetur pluries hoc eodem titulo, præsertim *disc.* 7. 30. & 106. Ac etiam à simili habetur in materia officiorum, vel similium jurium regalium, quæ obtinentur à Principe quoniam metiuntur cum eisdem regulis, *tit. de Regal. disc. primo*, 15. 17. 38. & 40. & insinuatur etiam *sub tit. de Credito, disc.* 13. *n.* 24. *& disc.* 35. *nu.* 44. *&* 45. & alibi, cum sit propositio vera, quoties casus circumstantiæ non suadeant limitationem, quia nempè ejusdem Principis scientia, & approbatio accedat, juxta ea, quæ *sub tit. de pension.* habentur in materia pensionis fiduciariæ, quæ reservetur in faciem unius, revera tamen ad favorem, & commodum alterius.

De alio verò puncto, an feuda reputanda sint de meliori-

bus, vel de pejoribus bonis, & quomodò æstimari debeant 2 tam in sorte, quàm in fructu, habetur actum supra etiam *disc.* 19. & habetur quoque actum *sub tit. de judic. disc.* 33. *n.* 48. *cum seqq.* ubi videndum.

De iis, quæ concernunt alienationes aliosque contractus 3 pupillorum, seu minorum, vel Communitatum, agitur in sua materia *sub tit. de alienat. & contract. prohib.* ubi præsertim *disc.* 23. agitur de ista consideratione adjacientiæ bonorum, ut censeri debeat pretio æstimabilis.

Et super quæstione, de qua in fine, an scilicet pendente 4 discussione validitatis, vel invaliditatis actus, vel alterius contractus, illemet, qui illum impugnat, agere possit ad adimplementum, plura colligit hinc inde Modernus de Luca ad Franch. *decis.* 373.

JANUEN.

PRO STEFANO, ET FERDINANDO DE SPINOLIS, CUM ANTONIOTO FRATRE PRIMOGENITO.

Responsum pro veritate extra Curiam.

Debita soluta per Primogenitum successorem feudi ex præcepto primi acquirenti, seu erectoris Primogenituræ, an repetantur à successoribus in ea, & transmittantur ad hæredes allodiales; & aliqua de contributo inter successores duplicis patrimonii feudalis, vel allodialis, quando cesset, ac debitum spectet ad unum patrimonium tantùm.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Possessori feudi, vel Primogenituræ reficiendum est alienum solutum de proprio.*
3 *Et non habetur ratio fructuum perceptorum, & de ratione.*
4 *De pluribus quæstionibus cadentibus in materia debiti soluti de proprio per feudi, vel fideicommissi possessorem.*
5 *Si Feudatarius habet plures hæredes in feudalibus, & allodialibus, ad quem & quomodo spectet debitorum solutio.*
6 *Quid de debitis contractis per possessores plurium majoratuum, seu fideicommissorum.*
7 *Caducatio non intrat in donatione inter vivos per prædecessum donatarii.*

DISC. XXV.

CUM ab antiquo, & immemorabili tempore, Majores 1
Joannis Georgii, ac Damiani de Spinolis, præsertim Antonius eorum pater, possedissent in liberum allodium, & absque recognitione Imperatoris vel alterius Principis, Castrum Insulæ Januen. Diœcesis, & Castrum Varianæ Tortonen. cum quibusdam aliis annexis; præfati Jo. Georgius, & Damianus ab Imperatore Ferdinando primo, & successivè ab Imperatoribus Rodulpho, & Ferdinando secundo, & forsan aliis, vel jure investituræ, vel respectivè renovationis, dicta loca recognoverunt in feudum liberum francum, & alienabile pro se ipsis, eorumque legitimis, & naturalibus liberis, hæredibus, & successoribus quibuscumque, ita tamen quod dicta Castra, & bona sapiant in omnibus naturam allodii; quodque de eisdem, dictus Joannes Georgius, & Damianus, eorumque successores liberè disponere possint, reservata solùm Imperatori superioritate, & juramento Fidelitatis.

Cùm autem Damianus Liviam unicam Filiam haberet, destinatam (prævia dispensatione Apostolica) in Uxorem Marci Antonii Filii primogeniti Joannis Georgii, istius matrimonii contemplatione, & causa, super dictis Castris, & bonis per eosdem Joannem Georgium, & Damianum, ex dotis, ac respectivè donationis propter nuptias titulis, ordinatum fuit fideicommissum perpetuum cum ordine Primogenituræ, hoc est Joannes Georgius sponsi pater, per viam donationis propter nuptias donavit suam portionem dicto Marco Antonio ejusque filiis, & descendentibus in perpetuum, Primogenituræ ordine servato, donec ejus linea masculina duraret, injuncto onere solvendi scuta 6. m. auri, hoc est bis mille Juliæ Uxori, & respectivè matri in causam restitutionis suarum dotium, alia bis mille Stephano, & reliqua bis mille Joanni Baptistæ ejusdem Joannis Georgii Filiis secundò, & tertiò genitis,

Et quatenùs linea masculina dicti Marci Antonii deficeret, seu non inciperet, cùm eodem ordine Primogenituræ in omnibus, & per omnia dicta Cæstra, & bona devenient in Stephanum secundò genitum, ejusque lineam masculinam, qua pariter finita, vel non incepta, cum eodem ordine devenirent in Joannem Baptistam tertio genitum, ejusque lineam masculinam, & post istam ad lineas fœminarum, repetito in prædictis Stephano, & Joanne Baptista, eorumque liberis, & descendentibus, ac aliis vocatis eodem onere solvendi dicta scut. 6. m. quatenùs soluta non essent, vel eam ratam, quæ remaneret non soluta, itaut per dicti fideicommissi, seu Primogenituræ successores, conservari debeant indemnes hæredes dicti Marci Antonii pro eo quod solutum non esset, cum aliis ad rem non facientibus, dictumque Instrumentum inserto ejus tenore, de verbo ad verbum in omnibus approbatum fuit per Imperatorem Rodulphum secundum.

Georgio patri, & donatori predecessit Marcus Antonius sponsus, per cujus obitum dissolutum fuit Matrimonium superstite Hieronymo, in quem tractu temporis devenit dictorum Castrorum utraque portio, ex successione scilicet patris vel avi paterni, ac etiam matris, atque hic novas investituras obtinuit ab Imperatoribus, Matthia, Ferdinando secundo, & Ferdinando tertio; cùmque dicta scut. 6. m. per Marcum Antonium, præfatis Juliæ, Stephano, & Joanni Baptistæ soluta non essent, dictus Hieronymus ea solvit ex pecunia dotali N. suæ Uxoris, reportata forsan cessione jurium, vel accedente conventione de subintrando in illa, cùm scripturæ super hujusmodi solutione sequutæ, communicatæ non fuerint.

Defuncto Hieronymo, superstitibus Antoniotto Primogenito, ac Stephano, & Ferdinando secundogenitis, quos aliorum bonorum liberorum allodialium hæredes scripsit, cùm isti in ætate forsan pupillari vel minori constituti essent, d. N. Uxor, ac mater respectivè de dicta summa dotali scut. 6. m. auri ut suprà soluta, de præfatis bonis allodialibus sibi satisfieri curavit, unde dubitari contingit, an dicti Filii, & hæredes, actionem habeant contra Primogenitum dictorum Castrorum, & bonorum feudalium possessorem pro reintegratione, tamquam de debito spectante ad Primogenituram de istius bonis solvendo.

Concludivè loquendo, juxta laudabilem Curiæ Romanæ stylum superflua, seu levia resecantem, pro dictis hæredibus allodialium contra Primogenitum, & Primogenituram, pro veritate respondendum censui, utraque legis, ac hominis dispositione in idem tendente, cùm hoc videretur onus annexum ipsi Primogenituræ, ejusque occasione debitum, ideoque gravato illud solventi reficiendum, postquam casus restitutionis evenit, ac jus ipsius gravati possessoris cessavit.

Ut de refectione per successorem in fideicommisso, vel
2 Primogenitura, facienda gravato, vel fideicommissario prædecessori, seu ejus hæredi, de illo ære alieno, quod hic de suo extinxit, bene firmant Molina *de Primog. lib. 1. cap. 26. numer.* 10. ubi adde. Roder. *de annu. reddit. lib. 24. quæst. 19. n.* 43. Casanat. *cons.* 28. *numer.* 1. *& seqq.* latè Salgad. in Labyrint. *part. 2. cap. 7. ex num.* 11. *ad finem*, plenè, & doctè de Marin. *lib. 2. var. resol. 21. ex numer. 6. ad fin.* apud quos concordantes.

Et de gravato detrahente ex bonis fideicommissi æs alienum hæreditarium, quod de suo solvit, absque eo quod aliqua ratio habeatur de fructibus suo jure durante perceptis
3 Peregr. *de fideic. art. 35. numer.* 10. Fusar. *de subst. quæst. 665.* latè Rota apud Burat. *decis. 509. nu. 5. ubi addent.* & in aliis satis frequenter, quia est hodie in Rota, & Curia conclusio plana, non admittens ampliùs controversiam.

Ex ea clara, & convincenti ratione plenè expensa per Marin. & Salgad. *loc. citat.* quod possessor Primogenituræ, Majoratus, vel feudi, consideratur duplex homo diversus, quodque facto casu restitutionis Majoratus, vel feudi, dicitur extingui una persona, & remanet solùm altera propria, cui tamquam per excitationem à somno potiùs quàm à morte, competunt omnia, quæ vel ante adeptionem, vel durante possessione Majoratus, fideicommissi, vel feudi competebant, vel quæsita sunt, perindè, ac si causa prædicta redacta esset ad non causam, cum tunc hujusmodi detractio competat saltem tamquam melioramentum.

Et si hæc procederent, etiamsi dictus Hieronymus Primogenituræ possessor vivens extinxisset hoc debitum de propria pecunia, & cum ejus bonis allodialibus, nam adhuc transmisisset ad ejus hæredes allodiales hoc jus detrahendi ex bonis fideicommissariis, multò magis, dum id egit cum pecunia aliena, & ut uxor in jura subintraret, atque restitutio dictæ mulieri facta est ex privilegio electionis creditori competente in bonis sui debitoris, non autem ex voluntate ipsius gravati, seu possessoris fideicommissi, vel feudi, unde propterea credebam esse in casu indubitato.

Triplex enim quæstio in subjecta materia cadere potest, 4
ac per nostros scribentes tractari solet, quarum nulla videbatur ad hanc facti speciem applicabilis; una est super præsumpta donatione, an scilicet feudi, Primogenituræ, vel fideicommissi possessor, id egerit animo donandi; & ut hoc augmentum intrinsecum resultans à liberatione servitutis, cedat ad beneficium ipsius feudi, vel Primogenituræ, & ista quæstio sine dubio non cadebat in præsenti, dum nulla concurrebant, nec quidem remota donationis inditia, stante quod extinctio non erat facta de suo, sed potiùs de alieno, neque Hieronymus quando id egit, erat in hoc statu.

Altera quæstio est, an idem gravatus seu possessor, ita in jus dimissi creditoris succedat, quod translativè illud acquisisset, ad effectum, ut dicatur vivus ille idem Census, seu alter contractus fructifer ad ejus favorem pro cursu fructuum, & super hoc satis certant DD. ut præsertim liquet apud Salgad. *loc. citat.* ubi quod circa repetibilitatem pecuniæ erogatæ in sorte principali nemo dubitat, & neque ista quæstio intrabat in casu.

Tertia demùm quæstio est in feudis, ubi agitur de habentibus admixtam qualitatem hæreditariam, itaut eorum successor teneatur ad onera, & debita per contributum cum hærede in allodialibus, atque defunctus duo habebat diversos successores, unum in feudalibus, & alterum in allodialibus, ut est in Regno Neapolis, ex plenè deductis per Marin. *d. resol.* 1. Fab. de Annan. *cons.* 4. Capyc. Latr. *consult. 9. & 10.* & omnes Regnicolas passim, *ut in Romana contributionis de Columna, & in aliis eod. tit.* & tunc adesse potest aliqua difficultas, benè etiam expensa per Marin. ubi suprà, de qua neque inspicere oportuit, quia neque in casu.

Ubi verò agitur, vel de fideicommisso, vel de feudo antiquo facti, & providentiæ, in quo successor veniat jure suo independenter ab ultimo possessore, cujus hæreditariam qualitatem habere non teneatur, tunc dicta difficultas non intrat, & supradicta regula remanet indubitata, ut in specie Marin. ubi suprà, *ex numer. 7. ad 13. ubi num.* 14. advertit, in ea causa gravissima, tam ipsius quàm graviorum Italiæ juris Consultorum labore, & summo studio examinata, non inveniri Doctorem, qui dicat contrarium, vel quod obstaculum recipiat in feudis antiquis ex pacto, qualis erat casus hujus controversiæ.

Atque in ea quæstione nimiùm per feudistas agitata, cui 5
scilicet incumbat onus solvendi debitum contractum per defunctum, qui plures diversos habeat hæredes, unum in feudalibus, alterum in allodialibus, sola difficultas cadit, ubi feuda habent qualitatem hereditariam, itaut etiam feudorum successor sit defuncti debitoris hæres, ex iis, quæ plenè habentur per Fab. de Ann. *dict. cons.* 4. ubi omnes feudistarum opiniones doctè, & elaboratè refert, & expendit, & in aliis *hot eod. tit.* ut suprà,

Sed ubi agitur de feudis pacti, & providentiæ, in quibus successor veniat jure suo independenter ab ultimo defuncto, & possessore, tunc receptissimum est, spectandam esse causam, in quam debitum contractum fuit, si enim est ex causa allodialium, onus pertinet ad solum illorum hæredem, absque eo quod feudorum successor in aliquo teneatur, & è converso si contractum est occasione feudalium, solus illorum successor tenetur, absque aliqua obligatione hæreditatis allodialis, ut cæteris allegatis bene Fab. de Ann. *d. cons. 4. n. 9. & n. 14. & 15.* ubi quod est conclusio verissima.

Et de hac eadem distinctione in possessore plurium ma- 6
joratuum, qui per istius mortem in pluries diversos successores transeant, cùm hac distinctione, ut scilicet attendatur causa debiti productiva, ejusque solutio pertineat ad successorem illius majoratus, in cujus causam debitum contractum fuit, planè idem Salgad. *part. 2. cap. 9. numer. 20. cum sequen. & cap. 2. numer. 24. cum sequent.* ac etiam habitum fuit pro absoluto in Romana Contributionis de Cessis 15. Junii 1665. coram Cerro, confirmata 10. Maji 1666. coram eodem, de qua causa *hoc eod. tit.* ad materiam Bullæ Baronum, & ideo cùm hoc debitum contractum esset ex præcepto ordinatoris Primogenituræ, & in ejus causam, videbamur esse extra omnem difficultatem.

Atque aliàs Primogenituræ beneficium resolveretur in evidens maleficium & damnum, si Primogenitus teneretur de proprio hujusmodi debitum solvere, absque actione reintegrationis post Primogenituram, seu feudum dimissum, quoniam de facili, & frequentiùs dari potest casus, quod Primogenituræ, vel feudi emolumentum ex ejus fruitione obventum, esset longè minus, ut clarè ad sensum.

Unde succedente Primogenito in feudo novo juris Francorum, cùm ipse teneatur secundo genitis refundere in sorte principali partem pretii, quod dicitur esse in hereditate allodiali, utique aperta iniquitas esset dicere, quod facto casu successionis feudi pactionati ad favorem alterius agnati per investituram vocati, deberet hic Primogenitus remanere damnificatus de suo, quodque ejus hæreditas solvere teneretur debitum ista occasione contractum, cùm similibus.

Clariùs verò, ac indubitanter præmissa procedunt, ubi dictæ dispositioni legis, accedit etiam dispositio hominis, quæ omnem penitùs quæstionem dirimere videtur, ut erat in præsenti, dum in instrumento erectionis Primogenituræ claris verbis sæpiùs repetitis disponitur, ut hoc debitum solvi debeat ab iis, qui successivè ad Primogenituram vocati sunt, absque eo quod hæredes Primogeniti defuncti ex ista causa molestari possint, sed debeant per successorem indemnes conservari, unde propterea casus videbatur omninò planus contra feudorum, seu Primogenituræ successorem, ad favorem aliorum hæredum in allodialibus.

Edito isto responso, scribentes pro Antonioto Primoge-
nito, admittentes dictarum conclusionum veritatem, dicebant eas corruere ex defectu applicationis, stante quod onus solvendi dicta scuta octo mille injunctum esset soli Marco Antonio primo donatario, cujus vocatio caducata erat per ejus prædecessum Georgio donatori, unde Hieronymus, non substitutus, & succedens jure fideicommissi, sed potiùs primò vocatus dicendus erat absque onere, quod utpotè personaliter, & per nomen proprium Marco Antonio adjectum, censendum non erat repetitum, ex deductis per Mantic. *de conjectur. lib. 10. tit. 6. num. 9. & seqq.*

Sed replicando dicebam clarum esse dictorum scriben-
7 tium æquivocum, tum quia caducatio juxta terminos text. *in l. unic. Cod. de caduc. tollen.* intrat in legatis, vel aliis dispositis per ultimam voluntatem, sive per donationem causa mortis jure ultimæ voluntatis regulatis, non autem in donatione inter vivos ab initio perfecta, quamvis executio post mortem donatoris dilata esset, juxta *decis.* 664. Merlin. aliàs *decis. 9. p. 7. rec. cum vulgaribus*.

Tum quia, ubi admittenda esset opinio volentium donationes factas contemplatione certi matrimonii per istius dissolutionem vivente donatore, tamquàm ex cessante causa resolvi, quod cessantibus conjecturis diversæ voluntatis neque subsistit, ex iis, quæ in sua materia habentur *sub tit. de donationibus*, præsertim *in Parmen. pro Comite Tarascono*, tunc admittenda esset resolutio in totum, unde propterea Primogenitus prætendere non posset successionem præcipuam in portione Castrorum spectante ad Georgium donatorem, sed sublata de medio donatione, æqualis esset omnium fratrum successio tamquàm in bonis libris, ex avita successione, ad Hieronymum communem patrem obventis.

Ac ulteriùs, quia sive dictus Hieronymus esset primus, sive secundus ad dictam donationem vocatus, adhuc sine dubio, onus per Marcum Antonium primum donatarium non adimpletum, ab ipso adimplendum erat, tùm quia nulla concurrebat ratio, cur donator dicto oneri subjicere voluerit Marcum Antonium filium primi gradus cognitum ac magis dilectum, & ab illo eximere nepotem nascituram, tunc ignotum, & erga quem nulla dilectio cadere poterat. Tum clarius, quia onus respicit principaliter favorem secundò genitorum, quibus dictam summam donator præstari voluit, in recompensam amissæ successionis in dictis feudis, quæ aliàs eis æqualis esse deberet, ideoque hic effectus venit spectandus, non curata persona, quæ onus implere debeat, cum nil referat, an à primo, vel à secundo impleatur, itaut videatur onus magis reale, & correspectivum ad ipsam Castrorum successionem, quàm personale.

Quemadmodum enim, patre ex causa onerosa acqui-
rente feudum individuum juris Francorum solo Primogenito conveniens, tenetur iste communicare secundogeniti portionem integri pretii, sive succedat ipse filius Primogenitus, sive eo prædefuncto, primum locum in succedendo occupet nepos ex dicto filio prædefunctus, cum hoc non tollat dictæ communicationis obligationem, in qua spectatur magis persona, cui pretii communicatio facienda est, quàm persona solventis; ita in præsenti, cum dicti oneris adjecto aliud in effectu importare non videretur, nisi explicationem ita factam ab homine, illius obligationis, quæ aliàs à lege incumberet, ac adinstar dictæ obligationis legalis. Et nihilominùs, etiamsi primus donatarius patre superstite successisset, sibique injunctum onus impleviset, adhuc facto casu restitutionis rei donatæ, sibi, suæque hæreditati eadem actio competeret ex suprà deductis, unde propterea motivata remanebant prorsus extranea, nullatenus ad casum controversiæ influentia.

ANNOT. AD DISC. XXV.

SUper contentis in hoc discursu, circa acquisitionem jurium, & super detractionibus competentibus resoluto feudo, habetur actum *disc. proximè præcedent.*

Et de materia contributi ad debita feudatarii defuncti, inter hæredem in feudalibus, & alterum in allodialibus, sive etiam inter plures diversos successores diversorum feudorum, vel fideicommissorum, & majoratuum, habetur actum suprà, *disc. 21. & 22.* & in aliis, ac etiam agitur infrà, *disc. 89.*

ROMANA CREDITI DOTALIS.

Discursus instructivus ad petitionem cujusdam Magnatis.

De assensu generali competente ex gratia favore dotium super feudis in Regno Neapolitano, an & quando locum habeat, & quomodo intelligatur; & aliqua de paragio debito fœminis super feudis.

SUMMARIUM.

1 *In matrimoniis contractis per Cives Neapolitanos intelligitur præstitus assensus pro dote constituenda, & restituenda super feudis.*
2 *Etiam pro dotario, seu antephato.*
3 *Dummodo obligatio sit expressa, secùs si tacita, vel generalis, & n.* 15.
4 *Procedit in feudis omnium intervenientium in instrumento dotali, cui assensus præstitus censetur.*
5 *Habet etiam locum in donationibus contemplatione matrimonii, aliisque conventionibus à matrimonio dependentibus.*
6 *Si feudi corpus inutiliter in dotem detur, quia subsistentur actus in pretio, gratia suffragatur pro dicti feudi obligatione.*
7 *An gratia suffragetur mulieri illegitimæ, vel spuriæ.*
8 *An suffragetur hæredibus extraneis viri, vel mulieris.*
9 *An comprehendat feuda quæsita per virum soluto matrimonio.*
10 *Procedit etiam pro assecuratione dotis.*
11 *Quid favore dotis confessatæ.*
12 *Suffragatur etiam Instrumento mutui, in quod debitum dotis est transfusum.*
13 *An pro interusuriis, seu usuris dotalibus.*
14 *Assensus prædictus censetur concessus ab ipsomet Rege.*
15 *Non procedit gratia pro mulieribus illegitimis certis casibus, neque in obligatione tacita, sed requiritur expressa.*
16 *Assensus prædictus ex gratia procedit in subsidium, non extantibus bonis liberis, & quid in feudis Dignitatum.*
17 *Quid in feudis planis, & de tabula.*
18 *Assensus favore dotis, an concedi possit post mortem Feudatarii, quod declaratur, ut procedat in sola dote, & solo favore mulieris.*
19 *Quid si hæres medio tempore revocavit alienationem, seu obligationem.*
20 *Assensus prædictus concessus post mortem an retrotrahatur, & operetur ut tunc, vel ut nunc.*
21 *De Paragio competen. fœminis in feudo, & quæ actio pro eo competat.*
22 *An competat hypotheca.*
23 *Quæ actio competat contra successorem universalem, vel contra tertium.*
24 *Paragium debetur ex singulis feudis pro rata, ac etiam ex allodialibus per concursum.*
25 *An attendatur valor feudi in proprietate, vel in fructibus.*
26 *Paragium debetur omnibus fœminis, quæ succederent in feudo, si esset dividuum.*
27 *Nepoti ex secundogenito prædefuncto, an debeatur Paragium, & quid in linea Collateralis.*

DISC. XXVI.

IN congressu plurium Advocatorum, & sapientum habito super discussione patrimonii cujusdam Domicelli, habentis bona in statu Ecclesiastico, & feuda in Regno Neapolitano, cùm quidam ex primi ordinis magnatibus Urbis grave desuper haberet interesse, sibique expediret dicti debitoris uxorem pro ejus dotibus posse se relevare super feudis existentibus in Regno, ad exclusionem quorumdam creditorum cum assensu, qui licèt in tempore posteriores istis Urbis, eos tamen vincebant ratione assensus, atque aliqui satis materiam facilitarent; egò verò ex improviso vocatus aliquas excitassem difficultates, idcircò ab eodem magnate requisitus fui, ut pro negotii directione, discursum super materia assensus generalis competentis ex gratia mulieribus, ederem, ut cognitis difficultatibus, congrua, & opportuna sumi possent remedia, prout edidi, ut sequitur.

Præsupposito pro absoluto, quod in Regno Neapolitano per *Constitutionem* incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, ampliantem juris communis feudorum prohibitionem derivantem ex *c. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federicum*, non possint absque Regio assensu feuda obligari pro dote constituenda, vel restituenda, quodque illa non veniant sub hypotheca legali, quæ doti competit, ex iis, quæ habentur in *Romana*, seu *Rosanen. hoc eod. tit.* Rex Ferdinandus, Catholicus nuncupatus, gratiam concessit, per Carolum V. & Philippum II. confirmatam, & ampliatam, ut in instrumentis dotalibus pro matrimoniis contrahendis per Cives Neapolitanos, sive inter se ipsos, sive cum exteris, generaliter subintelligatur concessus Regius assensus super obligatione feudalium pro dotium constitutione, & restitutione, dummodò expresse feudalia obligentur, tam pro dote, quàm pro dotario, seu antephato, ad quod gratia fuit ampliata, itaut non sufficiat obligatio generalis omnium bonorum, sub qua feudalia in proposito non veniunt, ut *pragm. 2. 3. & 8. de feud.* ubi Rovit. Aponte *de potestate Proreg. tit. de assensu* Reg. *super dot. in princip ex nu. 12. ad 47.* & passim *cæteri*, de quibus infrà, quia est propositio in praxi receptissima.

Multas verò ampliationes, & limitationes ista propositio recipit, juxta difficultates, quæ super hujus gratiæ praxi, & intelligentia, per illius Regni sapientes, & ingeniosos excitatæ fuerunt, quarum omnium veritatem nimis longum esset examinare, quod neque occupationes concederent, si vellem; eas tamen, ut injuncto oneri satisfaciam, solùm compendiosè recensebo, ut cognito, quenam ex illis ad præsentis negotii propositum faciant, illarum examen ad veritatem, maturiùs cum aliorum judicio haberi valeat.

Ultra igitur jam dictam ampliationem antephati, ampliatur primò gratia prædicta, ut procedat nedum in bonis viri, & mulieris, sed soceri, & quorumcumque aliorum in instrumento dotali intervenientium, quoniam assensus non est præstitus personis, vel contractui simpliciter, sed omnibus in instrumento contentis, Minadous *cons.* 3. Apont. ubi suprà Rovit. *in d. pragm. 8. de feud. n. 4.* Merlin. *controv. 58. nu. 20. lib. 2.* de Marin. *resol. quotid. 28. lib. 2. n. 15.*

Ampliatur secundò, ut complectatur etiam donationes contemplatione matrimonii, aliasque conventiones ab eadem causa dependentes, & in eodem instrumento contentas, quia si verum est, assensum esse concessum instrumento, ergo omnes instrumenti partes complectitur, ut benè aliis allegatis Merlin. *controv. 60. lib. 2. numer. 17.* sequitur de Marin. *d. resol. 28. num. 18.* (licèt non figat pedes) Roccus *respons. 47. n. 12. & 13. tom 1.* Pratus *discept. 44. per tot lib. 3.*

Ampliatur tertiò, ut si dotans dederit corpus feudi in dotem, quia talis datio est nulla, sed subsistinetur contractus favore matrimonii in æstimatione feudi, ut in dicta *Rossanen. hoc eod. tit.* si pro hac æstimatione dotans hypothecavit omnia feudalia pro observantia contractus, suffragatur etiam gratia; ut sentire videtur Merlin. *d. contr. 60. num. 10. & seqq.* quod tamen indiget maturiori reflexione.

Ampliatur quartò, etiamsi mulier sit illegitima, dummodò sit Neapolitana, seu vir Neapolitanus, Rovit. *pragm. 3. de feud.* Marin. *d. resol. 28. numer. 14.* secùs si sit spuria ex Patre Neapolitano, & Matre extera, Franch. *decis. 452.* Rovit. *d. pragm. 8. num. 5.* Ampliatur quintò juxta magis receptam, ut hoc privilegium suffragetur etiam hæredibus extraneis mulieris, vel viri, Apont. ubi suprà, *nu. 45. & seqq.* Theodor. *alleg. 67. n. 5.* de Marin. *d. resol. 28. n. 1.* Ampliatur sextò, ut comprehendat etiam feuda quæsita per virum soluto matrimonio, ut adhuc hæredes mulieris ob amplitudinem verborum gratiæ ad illa possint agere, ut probat Marin. *d. resol. 28. num. 2. & seqq.* Septimò ampliatur etiam pro causa assecurationis dotium, Capyc. Latr. *cons. 29. numer. 24.* Octavò ampliatur, etiam ad dotem confessatam in iis casibus confessio probat veram dotem, Capyc. Latr. *d. cons. 29. num. 25.* de Marin. *d. resol. 28. numer. 13.* Nonò ampliatur id procedere, nedum in ipso instrumento dotali, sed in instrumento mutui vel alterius contractus, in quem dos transfusat sit, de Marin. ubi suprà, *numer. 16.* & est de mente omnium per *pragm. 3. de feudis*, & probant allegati apud Marin. *resol. quotid. 166. numer. 35.* ex ea ratione, de qua in sua materia sub tit. de dote, quod hujusmodi instrumentum mutui verè non fit animo novandi, & transfundendi unum debitum in alterum, sed solùm ad effectum faciliùs liquidandi instrumentum servata forma ritus M.C.V. undè est simulatio non damnata, & criminosa, sed solùm cautelativa. Ampliatur decimò etiam pro interesse, seu usuris dotalibus, Rovit. *d. pragm. 8. num. 2. in fine*, de Marin. *resol. 166. n. 26. & 34. lib. 2.* cujus contrarium substinet latè Larrea *decis. 37.* ubi agitur de interesse non convento, sed contrarium ad instar eorum, quæ notantur in materia *auth. res quæ*, videtur verius, & admittitur per Rotam *in Romana concursus creditorum 24. Martii 1662. coram Cerro, ad quæ conferunt deducta in d. causa sub tit. de Regal.* ad materiam *officiorum*. Ampliatur undecimò, ut hic assensus censeatur concessus ab ipso Rege, quod satis prodest ad plures effectus, præsertim illum, ut veniant etiam feuda titulata, super quorum alienatione Prorex non potest assentiri, Rovit. *d. pragm. 2. de feud. num. 4.* & de cujus potestatis defectu habetur etiam *in Neapolitana concursus creditorum hoc tit.*

Limitatur econtra dicta gratia, ut non suffragetur spuriis Civis Neapolitani ex matre extera, ut suprà in quarta ampliatione; limitatur secundò, ut procedat in hypotheca expressa; secùs autem in tacita legali, ne dentur duo specialia circa idem, ut ex *Camerario* notant Rovit. *in dict. pragm. 8. num. ultim.* plenè Capyc. Latr. *d. consult. 29. per tot.* contrarium sustinent Anellus Amatus *cons. 35.* Brancatius apud Marin. *d. resol. 28. num. 25. & seqq.* sed regulariter, & abstractè verior videtur opinio Camer. prout sentit de Marin. *ubi supra, num. 19.* & constat ex phrasi qua utitur Brancatius; in eo autem casu de quo Amatus, & Brancatius ex una, & Capyc. Latr. ex altera scribentes ex objecto in eadem causa, aderat expressa promissio de hypothecando in Capitulis matrimonialibus, quam promissionem decisum fuit habendam esset pro hypotheca à principio, proindeque sola Capitula sufficere, licèt Staiban. jun. *resol. 114. num 10. & seqq. vol. 2.* velit hoc privilegium competere instrumento publico, non autem scripturæ privatæ, quod solidam non habet rationem.

Tertiò limitatur, ut hic assensus suffragetur in subsidium, aliis nempè bonis allodialibus non existentibus, Camerar. *in cap. 1. an agnatus, in fin. num. 157.* Anna *alleg. 115. num. 3. & seqq.* Rovit. *d. pragm. 8. num. 7.* & probari videtur per Constitutionem, *fratribus*, leges enim correctæ possunt etiam ad veritatis comprobationem, vel aliarum legum interpretationem deduci, & hanc sententiam de jure post Milanens. *decis. 7. num. 53.* Manent. *decis. 28. num. 15. & alios* tenuit Rot. in Mantuana dotis 6. Junii 1636. coram Coccino (licèt minùs tutè in suo casu;) contrarium verò strenuè substinet Apont. *d. tit. de assens.* Reg. *super dot. in princ. num. 15. & seqq.* & hanc opinionem esse recipiendam tenet Marin. *d. resol. 28. num. 11.* qui limitat in feudis dignitatum juxta *decis.* Minad. 13. & cum ista potius transire videtur Rovit. dum opinionem Apont. secundo loco recenset, & hanc in praxi magis receptam in Tribunalibus Neapolis audio, quamvis tutè id aserere non valeam, ob longam absentiam ab illis Tribunalibus, quæ solum adolescens practicavi.

Limitatur quartò, ut non procedat assensus predictus in feudis planis, & de tabula, sed tantùm in quaternatis, ut ex Frecc. & Rovit. *d. prag. 8. n. 6.* sequitur de Marin. *d. ref. 28. n. 12.* aserens id latè probari per Tafson. *alleg. 14.* limitatur quintò in carente successore, cui assensus hic non censetur præstitus, Rovit. *in d. pragm. 2. n. 5.* de Marin. *d. resol. 28. n. 17.*

In casibus autem, in quibus cessante dicta gratia, expeditur assensus expressus, dos in hoc ab aliis privilegiata reperitur, quod ejus favore assensus expediri potest, etiam post mortem feudatarii, quando alias juxta regulas generales expediri non potest, ut ex notabili theorica Bartholomei de Capua fundata *in l. si ego, §. si res, ff. de jur. dot.* firmant communiter Regnicolæ feudistæ, de quibus Loffred. *cons. 31. in principio num. 11.* Franch. *decis. 86. num. 1. 126. n. 6. & 620. nu. 10.* Ann. *alleg. 66.* Molphes. *cons. 3.* Montan. *in c. Imperialem, n. 206.*

Et licèt Aponte *de potestate Proreg. tit. de assens.* Reg. *super dot. §. 1. per tot.* acriter hoc impugnet, eumque sequatur Salgad. *in Labyr. cred. p. 1. c. 33. ex num. 12.* ubi latè discutit materiam text. *in d. l. si ego, §. si res*, attamen in Regno recepta videtur dicta sententia, quam benè tuetur Montan. ubi suprà, quia feuda sunt hæreditaria mixta, in quibus successor tenetur esse hæres ultimi defuncti, quamvis eo invito ad feudum veniat, juxtà *decis.* Franch. *1. n. 16. & seqq.* ob quam qualitatem in eamdem sententiam ex Camillo de Curte devenit idem Salgad. ubi suprà, *n. 24.* cujus rationes videntur admittendæ in majoratibus, vel feudis ex pacto.

Declaratur tamen hæc conclusio, ut procedat tantùm in dote, in qua mulier tractat de damno vitando, & ne indotata remaneat, secùs autem in antephato seu alio lucro, Franc. *d. decis. 126. n. 7. & 620. n. 13.* ex qua ratione dicendum etiam veniret, hoc esse privilegium personale mulieris cum ipsa terminandum, quia ea defuncta cessat unica ratio conclusionis, ne scilicet mulier remaneat indotata; prout eamdem conclusionem, ex Afflict. & Capyc. limitat Lanar. *cons. 73. n. 7.* quem refert & sequitur Galeot. *lib. 3. controv. 27. in fin.* ubi declaratur, *decis.* Afflict. 111. quoties nempè hæres revocavit obligationem; sed non video quidnam hoc operetur, quia si hæres in feudo succedens, cogi potest invitus ad petendum assensum, inutilis est hæc revocatio, præterquàm quoad jus alteri medio tempore legitimè quæsitum, in cujus præjudicium assensum non retrotrahi, sed attendendum esse ut nunc, & non ut tunc, firmant Apont. ubi suprà, *n. 23.* & benè Franch. *d. decis. 86. n. 4.* cum aliis in simili materia retrotractionis plenè congestis per Salgad. in Labyrin. *cred. p. 2. c. 21. ex nu. 34.* quoniam contractus super feudo nullum habet statum implicitum validitatis, proindeque revalidatio attenditur ut nunc, non ut tunc.

Tertius enim, qui medio tempore cum assensu quæsivit jus super feudo, non debet pati præjudicium, quia quando jus suum obvenit, jam feudum erat liberum, nulli oneri, hypothecæ, vel servituti affectum, itaut ipse fuerit primus in imprimenda in feudo servili qualitate.

Contraria verò procedunt in actu habente implicitum statum validitatis, itaut principium sit confirmabile, & cum hac distinctione procedit etiam Rot. *in Rom. resid. dot. 8.* Junii 1654. coram Meltio *ex §. Quo verò ad novum motivum*, ubi admittitur retrotractio ad diem contractus in iis casibus, in quibus res in contractum deducta, erat in commercio, itaut non repugnante intrinseca rei materia, solùm obstaret licentia Superioris pro solemnitate, quæ fuit expresè reservata, quæ decisio emanavit in notabili casu, de quo in sua materia, *sub tit. de dote* in causa prædicta, ubi de hac materia retrotractionis.

Et dum in hanc materiam incidit sermo, ut aliquorum qui in congressu intervenerunt, curiositatis satisfiat, eorumque mandatis parendo, subjungo, quod licèt per leges Regni alteratum sit jus commune feudorum, itaut isto attento fœmina nullum jus habeat in feudo pro dote, seu paragio, attamen ex Constitutione incipien. *in aliquibus*, illud dicitur ei debitum, adeòut fœmina petat paragium condictione ex lege, Afflict. *decis. 162.* Camerar. *in l. Imperalem, car. 105. litt. B. in magnis literis*, Rovit. *pragm. 25. de feud. num. 59.* Marcianus, *disput. 76. n. 8.* latè Amatus *Panormitan. lib. 1. var. cap. 2.* Giurb. *observ. 28. n. 1. & 5.* Amat. *Neapolitanus, cons. 42.* Staib. jun. *res. 102. vol. 2.* qui alios cumulant, quia textus Constitutionis loquens expresè de successione feudalium, mandat fœminis per masculos exclusis dari dotem de paragio, unde propterea paragium esse onus feudi plerique dicere solent relati per Marcian. *d. disp. 76. n. 8.* Amat. *d. resol. 2. nu. 43.* Staib. *d. resol. 102. numer. 3. & 4.*

Sed in hoc sistendum, quia verius videtur pro eo non competere hypothecariam, vel aliam actionem realem, ut per Afflict. *d. decis. 162.* cum aliis per Rovit. *d. pragm. 25. de feud. n. 64.* Roccum *respons. 68. n. 13. tom. 2.* Giurb. *d. observ. 28. n. 30.* Tapp. *decis. 48. num. 4.* Thor. *2. p. compend. decis. verbo tertii possessores il 2. col. 3.* Marcian. *d. disp. 76. num. 10. & 11.* quod etiam admittit Staiban. ubi suprà. Dicitur tamen onus feudi impropriè, quia nempè actio personalis pro hujusmodi paragio competens, est quandoque exercibilis contra tertium feudi possessorem, tamquam ad debitum occasione feudi, & sic cum feudum sit occasio debiti, propterea dicitur onus feudi, non quod illius corpus aliquo reali onere affectum sit, sed ex quadam personali, seu rei persecutoria actione, ex deductis *in Romana restitutionis pecuniarum pro Cafarellis hoc eod. tit. ad materiam Bullæ Baronum.*

Contra successorem igitur universalem feudi, tamquam habentem qualitatem hæreditariam, datur actio personalis

Card. de Luca, Lib. I.

ad factum, vel per tenutam in feudo juxta praxim antiquam, vel per coactionem ad illud vendendum juxta praxim hodiernam, sed contra successores particulares datur actio ad fructus tantùm feudi, & in subsidium, ut quidquid discrepet Rovit. *d. pragm. 25. n. 70.* (qui tamen *n. 71.* quoad fructus non videtur negare) firmat per Tappiam, Thorum, Giurbam, Marcianum, & alios, apud quos etiam habetur; tertios possessores plurium feudorum, non insolidum, sed pro virili conveniri posse, atque ad ratam feudis convenientem.

Paragium enim fœminæ exclusæ à successione, non debetur ex solis feudalibus, sed ex integro patrimonio feudalium, & allodialium per æs, & libram, Giurb. *d. obser. 28. nu. 29. & 36.* eodem modo quo in solvendis feudatarii debitis fit concursus inter hæredem paganicum & militarem, in qua divisione facienda non attenditur valor feudorum in fructu, sed in proprietate, attento tempore mortis feudatarii, de cujus successione agitur; unde advertendum, quod aliud est taxare patrimonii quantitatem ad effectum regulandi dotis congruitatem Patre vivente, & tunc attendendus videtur potiùs redditus quàm valor in sorte. Aliud verò taxare ejusdem patrimonii quantitatem, ad effectum taxandi paragium ad terminos legitimæ, cujus loco in terminis dictæ Constitutionis *in aliquibus*, dos succedit, ac faciendi dictum concursum bonorum allodialium, & feudalium, ut hic; nam tunc attendenda est sors, non redditus, Giurb. *d. obser. 28. in fin.*

Dictumque paragium debetur omnibus illis fœminis, quæ si feudum esset dividuum, de jure communi participarent in ejus successione, quia dicitur subrogatum loco portionis hæreditariæ, in qua cessante exclusione fœminarum, & individuitate succederent, adinstar vitæ militiæ debitæ masculo secundo genito excluso, ut latè per Amatum *d. resol. 2. lib. 1. & resol. 75. lib. 2.* ubi plura ad hanc materiam, præsertim si nepti ex secundo genito prædefuncto debeatur paragium in feudo obvento ex successione avi; & si debeatur dos de paragio in linea collaterali; & hæc sunt quæ discursivè, & ad materiæ notitiam mihi occurrunt insinuanda, ex quibus requirens desumere poterit id quod ad rem suam faciat, maturiùs in congressu discurrendum, rogans admittere justam excusationem, si fortè in aliquibus ex dictis propositionibus contingat deviari ab illis opinionibus, quæ in dictis Tribunalibus essent hodie magis receptæ, ob supra insinuatam causam longevæ absentiæ ab eorum praxi.

ADNOT. AD DISC. XXVI.

CUm ista si materia localis, utpotè pendens ex gratia particulari, non de facili versanti in Curia Romana datur occasio de illa agendi, ideòque ultra deducta in discursu, videri poterunt deducta in materia apud Reverter. & addent. *decis. 3. 120. 229. & 570. & Modern.* de Luca ad Franch. *decis. 613.*

NULLIUS PROVINCIÆ BAREN. MELIORAMENTORUM.

PRO PRINCIPE MONACHI.

Responsum pro veritate.

Feudatarius feudo privatus, deinde ad illud restitutus, quæ melioramenta reficere teneatur ei, qui hoc medio tempore ex domini directi investitura idem feudum possedit, & quomodo hæc melioramenta sint æstimanda.

Et de restitutione feudatarii rebellis ex Capitulis, & conventionibus pacis, an dicatur gratia importans novam concessionem, vel potiùs omnimodam restitutionem in pristinum statum jure postliminii, & reviviscentiæ, seu excitationis antiqui dominii.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Melioramenta feudatario reficienda sunt inspecto tempore, quo refectio solvenda est.*
3 *De intelligentia* text. in cap. 1. §. si Vassallus hic finitur lex, *super refectione melioramentorum.*
4 *Factum Principis supremam potestatem exercentis dicitur casus fortuitus.*
5 *Restitutio feudi post incursam caducitatem, an sit gratia importans novam concessionem.*

6 *Gratiæ interpretandæ sunt, ut quominùs fieri possit tertio præjudicent, & alienum jus tollant.*
7 *Ubi habemus juris regulam, ab ea non est recedendum, donec doceatur de limitatione.*
8 *Restitutio rebellium, vel bannitorum vigore Capitulorum pacis non est gratia, & operatur veram restitutionem ad pristinum statum jure postliminii.*
9 *De differentia inter meliorantem jure domini, & jure possessoris.*
10 *Ubi plus importat melioratum quàm impensum, quid reficiendum sit.*
11 *An melioramentum latens resultans ex suo gubernio, sit reficiendum.*
12 *Melioramenta separabilia non sunt reficienda, sed remanent in dominio meliorantis.*
13 *Declaratur concurrente æquitate.*

DISC. XXVII.

1 CUm ob immutatam devotionem, credidissent Officiales Regiæ Cameræ Neapolis, Honoratum Grimaldum Monachi Principem in eo Regno plurium feudorum possessorem, in ipsorum caducitatem incurrisse, illa utpotè ad Cameram devoluta diversis personis vendiderunt.

Post cursum autem annorum circiter 25. in Capitulis Pacis inter Reges Catholicum, & Christianissimum *cap.* 104. conventa fuit dicti Honorati restitutio, ac omnimoda reintegratio ad feuda aliaque in Regno possessa, in cujus conventionis executionem præstita per eumdem Honoratum cautione de reficiendo intermediis possessoribus de melioramentis opponentibus, quidquid fuerit judicatum, dicta reintegratio effectum sortita est, unde introducta super hujusmodi melioramentis causa in Sacr. Consilio, prætendebatur ex parte illorum, qui emerant Oppida Terlitii, & Canusii, & Castrum Garagnonis, multa fecisse melioramenta, cum notabili impensa in reficiendis Palatiis, Baronis habitationi destinatis, sive in ampliandis, vel reficiendis molendinis, necnon in arborum plantationibus, aliisque feudalium membrorum meliorationibus, ideòque dictam impensam esse reficiendam.

Econversò autem feudatarius reintegratus, non negabat reficere id, quod melioramentorum valor importaret, inspecto tempore præsenti, quo refectio facienda erat, spectata solùm ejus utilitate, & in quo remaneret locupletior, ideòque controversia reducebatur ad punctum, an melioramenta reficienda essent in eo, quod pro eis faciendis impensum esset, vel quantum de præsenti importarent ipsorum melioramentorum valor, super quo ex parte dicti Principis Monachi pro veritate interrogatus respondi, ut sequitur.

Duplicem inspectionem habet hic articulus, unam ubi melioratum est minus, quàm impensum, alteram verò ubi est plus. In prima specie, in qua proposita facti series versari supponitur, quod scilicet melioramentorum valor inspecto presenti tempore, ac utilitate exindè feudatario restituto resultante, sit longè minor eo, quod impensum prætenditur (quidquid aliqui variaverint) communis, & recepta feudistarum opinio est, melioranti per agnatum feudi successorem, sive per dominum in casu non culposæ devolutionis, reficiendum esse id quod importat valor melioramentorum, inspecto tempore refectionis, & sic id, quod minus, ut constat ex Schrader. *de feud. p. 9. p. principalis sect. 2. numer.* 100. & 102. Rosenthal. *eod. tract. cap.* 10. *concluf.* 43. *numer.* 87. *cum seqq.* Aponte *decif.* 12. *num.* 6. de Marin. *resol.* 134. *n.* 9. *vol.* 2. *in addit.* ad Reverter. *decif.* 572. & generaliter tam in terminis feudalibus, quàm emphyteuticis, fidei commissariis, & similibus, ad nauseam colligit Amat. *p.* 1. *var. c.* 14. *nu.* 63. *cum seqq.* benè Franch. *decif.* 109. ac esse regulam generalem testatur Galeot. *lib.* 2. *controv.* 46. *n.* 20. & sæpè sequuta est Rota, præsertim apud Merlin. *decif.* 546. *repetita p.* 6. *recent. decif.* 116. *n.* 3. & 4. & *decif.* 318. *n.* 17. *p.* 9. ac in aliis frequenter, cum sit propositio quotidiana.

Quinimò in feudis, contra meliorantem aliqua major difficultas pro minori refectione cadere potest, quàm in
3 aliis, ex dispositione text. *in cap.* 1. § *si Vasallus, sub tit. hic finitur lex*, ex quo *textu* literaliter, & judaïcè intellecto, plerique volunt, feudatario melioranti aliud reficiendum non esse, nisi quantum important melioramentorum inseparabilium rudera seu cementa, sed hæc opinio est communi calculo rejecta, ut constat *ex d. decif.* 572. Reverterii cum ibi notat. per Marin. *in addit.* & ex alia decisione Regiæ Cameræ registrata per eumdem Marin. *d. resol.* 134. *num.* 15. & *seqq.* & benè Aponte *d. decif.* 12. *numer.* 6. ubi magistraliter observat, dictum textum non exorbitare à dispositione juris communis, nec propterea recedendum esse à regula text. *in l. in fundo, ff. de evict.* hoc autem insinuatur pro argumento, ut plus prætendi non possit in feudis quàm in aliis.

Pro ratione autem dubitandi contra feudatarium reintegratum, ut scilicet reficere teneatur totum id, quod à meliorantibus bona fide impensum est, urgere videtur, ut præmissa omnia procedant in feudatario petente refectionem melioramentorum post sequutam sui juris resolutionem ex natura rei resultantem, ob feudi aperturam, vel ad dominum, vel ad agnatum, quia licèt meliorans de tempore quo melioravit esset dominus, ac jure veri domini, non autem simplicis possessoris id egerit, attamen rectè sciebat sui dominii, vel juris resolubilitatem, ideòque nulla sibi infertur injuria, quia casum prævidere, & cogitare potuit, atque sciens, & volens meliorando se subjecit juris dispositioni.

Non sic est in casu controverso, quia possessor feudi meliorati, de tempore quo meliorationes fecit, erat dominus, legitimum dominii titulum habens ex regia concessione, 4
atque resolutionis casus non provenit ex natura rei, neque melioranti imputari potest, cur non prævideri t, cum totum provenerit à facto Supremi Principis, quod inter casus fortuitos numerandum est, ad text. *in l. Lucius, ff. de evict.* ubi Odofred. Bart. & cæteri, Surd. *decif.* 326. *num.* 15. Buratt. *decif.* 401. *numer.* 2. & sic diversus videtur præsens casus ab eo, quem generaliter in proposito considerant feudistæ, cum in isto imputari non possit meliorantis obligatio, prævidendi casum futuræ resolutionis ex natura rei resultare debentis, neque cogitare teneamur ea, quæ contra juris regulas ex facto Principis tamquam ex casu fortuito contingunt.

Augetur difficultas, quod ubi prævia legitima feudi ca- 5
ducitate, Princeps feudatarium restituit, ista dicitur mera gratia sapiens speciem novæ concessionis, itaut multi feudistæ velint, tali casu feudum, respectu saltem restituti, & habentium causam ab eo, censeri potiùs novum quàm antiquum, ex deductis per Iserniam, Alvarot. & Præpositum. *in cap.* 1. de Vassall. *decrep. ætat.* & per alios cumulatos per Tiraquell. *de retract. lignag.* § 32. *glos. unica, num.* 29. Schrader. *de feud. part.* 2. *cap.* 3. *numer.* 43. Rosenthal. *cod. tract. capit.* 2. *concluf.* 18. *n.* 2. & latiùs habetur *hoc tit. in Urbevetana feudi.*

Si ergo est gratia, illa strictè intelligenda est, ut quomi- 6
nus fieri potest præjudicet tertio, ejusque jus tollat, quia non sunt faciendæ gratiæ cum offensione justitiæ, ac præsumptio est Principem non censeri velle tertio præjudicare, nisi circa continentia omnimodam incompatibilitatem, & in istis cum ea majori restrictione, quæ dari potest, ut quo minùs est possibile, jus tertii lædatur, ad not. per DD. *in d. l. Lucius, ff. de evict. & l.* 1. *C. de petit. bonorum subhast. libr.* 10. Gabr. *de jur. quæs. non tollen-concluf.* 1. & 2. Add. *ad decif.* 666. *part.* 4. *rec. tom.* 7. *cum seqq.* Galeot. *respons. fiscal.* 23. Capyc. Latr. *decif.* 198. de Marin. *resol.* 46. *libr.* 2. apud quos cæteri habentur agentes de potestate Principis in jure tertii tollendo.

His tamen non obstantibus in contrarium censeo esse veritatem, ut scilicet, exceptis melioramentis necessariis perpetuam feudi utilitatem concernentibus, quæ ab ipso primo feudatario, nisi privatus fuisset, omninò fieri debuissent, & quæ non facta tunc fieri deberent, in quibus omnimoda refectio facienda est, in reliquis spectandum sit quod minus, & quantum attento præsenti tempore, ac utilitate importat melioramentorum valor, juxtà conclusionem ex magis communi, & recepto feudistarum sensu suprà deductam.

Moveor primò, quia ubi habemus regulam à jure deter- 7
minatam, nisi doceatur de limitatione, ab ea non est recedendum, Mantica *decif.* 251. *n.* 4. Franch. *decif.* 197. *n.* 9. Barbos. *axiom.* 198. *ubiconcord.* unde cum tam in feudalibus, quàm in aliis habeamus supradictam regulam de reficiendo quod minus melioratum, non quod magis impensum, neque in his præcisis terminis, quantum videre licuit, habeamus limitationem, inhærendum est regulæ.

Secundo fortiùs, quia hæc restitutio non provenit ex 8
mera gratia omninò voluntaria, justæ causæ fomentum non habente, in quibus terminis intrare possent ea, quæ pro ratione dubitandi superiùs dicta sunt, sed agitur de restitutione per viam conventionis in Capitulis pacis, cùm justa, imò necessaria causa publicæ quietis, & utilitatis, quo casu restitutus obtinere non dicitur per viam gratiæ, & indulgentiæ, sed per viam reintegrationis conventionalis

lis importantis abolitionem sententiæ confiscatoriæ, ac retrotractionem ad suum initium per quamdam speciem postliminii, perindè ac si casus non evenisset, non curato præjudicio tertii, quia bonum pacis utpotè publicum, anteponendum est cuicumque privato juri, & interesse, ut ex Bald. *in cap.* 1. *de pace Constantiæ*, §. *Sententiæ quoque*, & §. *Possessione*, rectè Boss. *in prax. crim. tit. de restitutione, num.* 8. & 9. Peregrin. jure fisci *lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 67. & in individuo restitutionis conventæ in Capitulis alterius pacis inter istos eosdem Reges Catholicum, & Christianissimum. Rolan. *conf.* 1. *num.* 114. & *seqq. lib.* 3. & Menoch. *conf.* 103. *num.* 12. ubi quamvis in eodem casu Rolandi in contrarium scribat, non tamen negat conclusionem, sed ejus applicationem ex facto.

Data verò retrotractione per viam postliminii, per quod fingitur intermedium possessorem numquam dominium, vel juris possessionem habuisse, sed solam nudam facti detentionem, sequitur hujusmodi meliorantes minus jus ha-
9 bere, atque inferioris conditionis esse, quàm sit feudatarius, cujus jus deindè resolvatur, quia hic de tempore, quo melioravit, jure domini gessisse dicitur, atque magna differentia est inter meliorantem jure domini, & jure simplicis possessoris, ut benè in his terminis advertit de Marin. *d. resol.* 134. *vol.* 2. licèt in casibus in eo singulariter positis, fortiùs urgeat contra meliorantem motivum malæ fidei, ob prævidendum casum revocationis, quæ de justitia ob invalidam alienationem, vel dismembrationem sequi poterat.

Reducta siquidem causa ad non causam, ac reintegrato priori feudatario ad suum primævum jus, cum retrotractione jure postliminii, perindè ac si semper fuisset dominus, & possessor, resultat, nullam contra eum de jure proditam esse actionem, nisi illam ex æquitate de utili in rem verso, & ne cùm aliena jactura locupletari contingat, ideòque non potest ad aliud teneri, nisi ad id quod importat utilitas inspecto præsenti tempore.

Super altera verò inspectione, ubi scilicet plus est melio-
10 ratum quàm impensum, an spectandum sit quod minus, non videtur in præsenti immorandum, cùm in proposita facti specie supponatur hujusmodi casum non dari, ideò elaborandum non est in superfluis; responsurus tamen, quatenùs necessitas postulet; quamvis enim de Marin. *resol.* 133. *num.* 10. & *seqq. lib.* 2. sentire videatur spectandum esse valorem melioramentorum, & quantum importat melioratum, non quantum impensum, attamen ex communi sensu feudistarum, & aliorum, de quibus suprà, satis de hujusmodi opinione dubitari potest, atque in terminis melioramentorum reficiendorum hæredi gravato vel emphyteutæ, seu marito, in contrarium videtur opinio magis communis, & in foro recepta, ut constat ex suprà allegatis authoritatibus, reservo tamen maturiorem discursum, quoties facti circumstantiæ exigant.

Quatenus verò pertinet ad quamdam melioramento-
11 rum speciem deductam ex populi augmento, tamquam causato ab ipsorum hoc medio tempore possidentium diligentia, & bono gubernio, libenter audirem, in qua juris dispositione, vel ratione, sive in qua authoritate hujusmodi prætensio fundetur, quia si benè gubernarunt, suo debito muneri satisfecisse dicuntur, neque jure cautum videtur, ut Civitatis, vel Castri dominus, probo & diligenti Gubernatori reficere teneatur melioramenta provenientia ex populi augmento inde resultanti, præsertim quia ubi hoc augmentum, constanter in facto negatum, subsisteret, incertum tamen est, an diligentia, & recta administratio intermedii possessoris fuerit causa proxima, & immediata, vel potiùs mediata, & remota, quia nempè aliorum locorum adjacentium infortunia hujusmodi majorem populationem causaverint, atque in hoc dicere sufficit, hujusmodi prætensionem jure non probari, aliàs enim alicujus tabernæ, vel hospitii conductor, seu ex alio titulo resolubili possessor, si ob ejus diligentiam, & suaves mores, majorem hospitantium, vel confluentium concursum captaverit, finita locatione prætendere posset à domino refectionem hujusmodi majoris aviamenti, quod theoricè, & practicè novum videtur.

Procedunt hæc in melioramentis inseparabilibus, in
12 quorum terminis tantùm cadit quæstio super modo referendi privato distinctè à feudo, reficienda non sunt, sed in ipsius meliorantis dominio, tamquam bona allodialia perseverant, *ut in d. cap.* 1. §. *si vassallus, sub tit. hic finitur lex*, ubi omnes, & ita distinguendo advertit de Marin. *d. resol.* 134. *vol.* 2. *num.* 16. unde propterea, domus, & alia membra empta propè Molendina Terlitii, & in Castro Garagnonis, tamquam apta stare de per se, & possideri jure privato distinctè à feudo, de stricta juris censura meliorantibus remanere deberent, ac per feudatarium restitutum non refici.

Verùm ex motivo æquitatis, contra feudatarium resti- 13
tutum respondendum videtur, quia licèt hujusmodi membra sint à feudo separabilia, & apta stare de per se, nihilominus ex mentium destinatione acquisita sunt pro servitio feudi, & pro illius membris, & redditibus meliorandis, itaut nisi acquirentes credidissent se esse feudatarios, ea non acquisissent, quia cessante feudorum possessione, quodammodò inutilia remanerent, dum major esset impensa ministrorum ad illorum curam deputandorum, quàm importarent fructus: econversò autem feudatario reintegrato, nihil deperit ea pro quanti nunc valent habere, utpotè ad feudorum majorem commoditatem, vel augmentum ordinata, ideòque intrare videtur propositio, ut quod uni non nocet, & alteri prodest, faciendum sit, *ad not. in l. altius, C. de servit. & aqua*, & est vulgare juristarum axioma, atque ex hoc æquitatis motivo crederem, justè intrare posse judicis officium ad cogendum feudatarium restitutum, ut à priori possessore vendere volente hujusmodi bona pro justo pretio nunc currenti emere cogatur, non obstantibus iis, quæ in his terminis ponderantur per Marin. *d. resol.* 134. tum quia in eo casu prædium non erat ordinatum ad servitium feudi, tum etiam quia cessabat ea bona fides, quæ hujusmodi æquitatem postulat; & ex qua ratione inolevit justa, & laudabilis praxis Sacr. Consilii, cogendi emptorem feudi ad emenda etiam bona allodialia in feudo existentia, quæ eo devoluto remanent in dominio hæredis allodialis feudatarii defuncti.

ANNOT. AD DISC. XXVII.

SUper materia melioramentorum, aliarumque detractionum competentium feudatario post factum casum restitutionis, ultrà hic deducta, videri poterunt quæ ad hanc materiam habentur *sub tit. de legitim. & detract. disc.* 37. & conferunt quæ habentur *sub tit. de credit. disc.* 24. cum defuerit occasio post hæc scripta agendi in specie de hac materia melioramentorum feudi.

CAMPANIEN. RELEVII. PRO EODEM PRINCIPE MONACHI.

Responsum.

De materia relevii, & tapperi solvendorum Regiæ Curiæ defuncto Feudatario per novum Feudi successorem, quomodo, & de quibus bonis sit solvendum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quid sit relevium, quid sit onus solvendum à successore in feudo.*
3 *Eatenus successor ad id tenetur, quatenus fit in possessione feudi.*
4 *Dominus potest pro eo agere super fructibus contra quemcumque possessorem.*
5 *Successor non possidens, & non curans possessionem, de proprio ad tale onus non tenetur.*
6 *Relevium non solum in tempore debetur duplicatum.*
7 *Quid si facta est minus fidelis denunciatio.*
8 *Quid sit jus tappeti.*

DISC. XXVIII.

REstitutis, *ut in præcedenti*, feudis Principi Honorato Grimaldo, supponitur eumdem, dictorum feudorum 1
omnimodam utilitatem, & dispositionem, tam in sorte, quàm in fructibus alteri cessisse, itaut in effectum non nisi nudum nomen in eis haberet.

Cùm autem sequuta esset ejus mors de mense Januarii 1692. superstite filio in Principatu Monachi aliisque bonis successore, & ad quem de jure spectabat successio dictorum feudorum, pro quibus solvendum erat Regiæ Curiæ relevium; dubitari contigit, ad quem istius oneris solutio spectaret, & an, quatenus dictorum feudorum successionem, & possessionem non curaret, posset in aliis bonis allodialibus propriis, vel hæreditariis dicti Principis Honorati molestari, ac desuper interrogatus per quemdam Causidicum Romanæ

manæ Curiæ, à quo etiam de casu præcedenti consultus fueram.

Respondi negativè, quia relevium est quoddam onus ex
2 consuetudine in eo Regno solvendum, non per morientem, vel ex ejus bonis, sed per Feudatarium successorem, cum hujusmodi onus successerit loco novæ Investituræ, quam de jure communi feudorum novus Vasallus infrà annum, & diem petere debet, de qua in *Massan. renovationis, & in Farsen. hoc eod. tit.* atque præstatur pro quadam recognitione dominii, taxatum in ea quantitate, quam importet medietas fructuum feudi illius anni, Isern. *in Const. post mortem, & in c. 1. §. Sed & res, per quas fiat Investit.* Frecc. *de subfeud. lib. 2. author.* 3. Capan. *in hoc tractatu de relevio, p. 1. qu. 3. & 4. cum seqq.* Rovit. *in prag. 1. de off. procu.* Ces. Ganaver. *dec. 4.* Pratus *obser. 8. & 9. ac cæteri passim.*

3 Atque eatenus successor in feudo ad hujusmodi solutionem tenetur, quatenus sit in possessione, Anna *allegat. 95.* Rovit. *d. pragm. 1. num. 11.* Capan. *ubi supra, p. 1. q. 7. nu. 8.* & latiùs *p. 4. q. 32. per tot.* qui tamen subjungunt id non impedire dominum directum agere pro relevii consecutione contra
4 quoscumque tertios possessores, vel detentores feudi, sive ex ejus fructibus; Unde propterea nullatenus dici posse videtur successorem non curantem feudi successionem, ejusque possessionem, & utilitatem, posse ad hujusmodi oneris solutionem de bonis propriis urgeri, cum sit onus, vel juxta unam
5 opinionem reale, afficiens nempè ipsum feudum ejusque fructus, vel juxta alteram personale, afficiens personam primogeniti, qui successit in feudo, ejusque possessionem, & emolumenta obtinet.

6 Ideòque cum Regius Fiscus uno, vel altero modo dicti oneris solutionem consequi debeat, cùm hac differentia, quod nisi fiat renunciatio, vel respectivè non solvatur infrà annum, prætendere potest in pœnam, solutionem duplicatam, ut constat ex deductis per Capan. *eod. tractatu, p. 5. q. 1. cum seqq.* & alios, de quibus suprà, idcircò cura esse debet ejus, ad quem hujusmodi feudorum commodum, & utilitas pertinet, dictam solutionem sequi, aliaque adimplenda fieri; nam aliàs ipse reportabit damnum, & fructuum diminutionem, quæ resultaret à duplicata solutione, sive etiam ab illa authoritativè facienda per Regios perceptores, & Commissarios.

An autem facta denunciatione, sed minus veridica fru-
7 ctuum, intret dict. pœna solvendi duplicatum, & sic fructus integros, distinguit Curte *de feud. p. 3. c. 3. n. 72. impress.* apud Marin. *tom.* 3. quod si datur lista defectiva in aliquo corpore, quod totum occultatur, de illo solvitur integer fructus; si verò non in corpore, sed in quantitate, tunc non intrat pœna.

Prout ejusdem cessionarii onus, & cura esse debebit, ut stante obitu dicti Honorati, qui hujusmodi feudorum utilitatem, & omnimodam dispositionem cessit, fiat per hodiernum Principem uti hæredem, & legitimum successorem præambulum, & apprehensa feudorum possessione, per istum cum Regio assensu formiter illa cedantur ei, quem dictus cessionarius nominabit; Hoc unum tamen certum videtur, dictum onus non incumbere non possidenti feudum, neque illius fructus, & utilitatem percipienti, sed solvendum esse ex effectibus ipsius feudi, & per eum, qui percipit utilitatem, ut constat ex deductis per Ann. *d. alleg. 95.* & Capan. *d. p. 4. n. 32.*

8 Et quod dicitur de relevio, procedit etiam in alio onere, quod nuncupatur *jus tappeti*, solvendi pariter à novo feudi successore propter homagium domino faciendum pro nova investitura, pro quo asportandum erat, & ponendum ante pedes Regis tappetum, cujus loco istud onus successit, ut per Capan. *d. tract. de relevio p. 1. q. 1. n. 24. & 25.* & sic non est onus defuncti, neque illius, qui feudum non obtinet, neque successionem, & utilitatem curat.

ANNOTAT. AD DISC. XXVIII.

Circa istam materiam relevii conferunt ea, quæ habentur infrà, *disc. 59.* circa punctum, an pro renovatione, debitum sit laudemium, vel altera recognitio; in reliquis autem intrat idem, quod dictum est suprà, *disc. 26.* quod scilicet est materia localis, ideòque versanti in alia Curia, vel Principatu, non de facili tribuitur maturum judicium desuper tradere, quando particularis occasio non tribuat, nimiumque facile est in æquivoca incidere, dum totum pendet à praxi, & stylis particularibus Tribunalium loci.

MINERBIN. CENSUS, PRO ALOYSIO ZELONO, CUM PRINCIPE MINERBINI.

Discursus pro veritate.

An Instrumentum rogatum per Notarium Vassallum probet contra Baronem, vel pro eo in Regno Neapolitano, & an Contractus possit aliundè probari, itaut substineatur.

SUMMARIUM.

1 *An Cap. Regni* Ladislaus *disponens Instrumenta rogata per Notarium Vassallum non probare pro Barone, procedat contra ipsum Baronem.*
2 *Quamvis tollatur fides Instrumento, non tamen annullatur contractus, qui potest probari aliundè.*
3 *Via executiva competens pro liquidatione Instrumenti non intrat, ubi illius veritas probatur per testes.*
4 *Obligatio Cameralis probata per testes non est executiva, & quid ubi per Scripturam privatam.*
5 *Census de necessitate non requirit scripturam, sed potest aliundè ejus veritas probari.*
6 *Ex censu nulliter impositio, non ex defectu formæ, sed ex inhabilitate contrahentis, fructus soluti non imputantur.*
7 *Fieri non potest ex pacto, ut credatur Notario Vassallo.*
8 *Quæ dicuntur de Barone, an procedant in Baronissa.*

DISC. XXIX.

ALoysius Zelonus Utriusque Signaturæ Referendarius, origine Pistorien. nativitate autem Concivis, Condiscipulus, & carus amicus, dedit Principi Minerbini scut. 3. m. ad Censum, de quo rogatus fuit quidam Notarius ejusdem Principis Vassallus, unde dubitans de dicti contractus validitate, ac Instrumenti efficacia stante Cap. *Regni Ladislaus*, me pro veritate requisivit, eique respondi, quod

Quamvis Molphesius pariter Concivis, ortum habens in 1
loco Ripæ candidæ propè Civitatem Venusinam communem patriam, ad consuetud. Neap. *p. 10. q. 12. n. 6.* & cæteri cumulati per Rotam in Neapolitana Pensionis 27. Maji 1641. coram Bichio (quæ eamdem tenuit sententiam) velint Capitulum *Regni Ladislaus* non procedere in Instrumento contra Baronem; contraria tamen opinio, ut procedat indistinctè, sive pro, sive contra Baronem agatur, est magis recepta ex Afflict. *in Const. in locis Deminii, num.* 15. Ann. *singul.* 244. Franch. *dec.* 118. *in princ.* Rovit. *cons.* 91. *nu.* 2. *libr.* 1. de Marin. *resol. quotid.* 280. *in princ. lib.* 1. latè Gait. *de credit. p. 3. tit. 1. nu.* 820. *& seqq.* ubi confutat Molphesium, & hanc firmavit Rot. in d. Neapolitana Pensionis 13. Junii 1642. coram eodem Bichio impressa *decis. 92. p. 9. rec.* in qua receditur ab alia precedenti superiùs allegata, confirmata 2. Martii 1643. coram Rojas inter ejus impressas *decis. 198.* unde videtur conclusio firma.

Verùm ex hoc tollitur fides Instrumento, non autem an- 2
nullatur contractus, qui aliundè probatus est validus & firmus, ut per Capobl. de Baron *pragm. 1. n.* 349. Gait. ubi suprà, *nu.* 833. *& 835. cum seqq.* Rot. in d. Neapolitana pensionis 27. Maji 1641. coram Bichio, & admittitur in alia revocatoria 13. Junii 1642. aliud enim est instrumentum, aliud verò contractus in eo contentus, atque sublata fide Instrumenti, non cessat contractus aliundè probatus, Surd. alios colligens *cons.* 144. *nu.* 13. *& seqq. dec.* 71. *numer.* 7. & Rovit. *super pragm. in rubr. de fid. instr. n.* 1.

Et sic effectus dicti Capituli Ladislaus erit, vel in casu, 3
quo creditor innitatur soli Instrumento, aliam non habens probationem, vel ad effectum viæ executivæ. Si enim creditor probaret per testes vel alias species probationis veritatem contractus in instrumento contenti, non habebit eam viam executivam, quæ ex dispositione ritus M. C. V. vel alio statuto conceditur instrumentis, ut observant in specie Capobl. ubi suprà, *numer.* 340. & Gait. *numer.* 840. quod etiam 4
habemus in obligatione Camerali, quæ probata per testes non habet suam consuetam viam executivam, quia gravamen esse potest, non in ipsius obligationis executione, sed in ejus admissa probatione, & hanc puto esse veram rationem, non alteram deductam à Gallesi. *de obl. quæst. 27. num.* 4. ubi Zacch. *numer. 7. cum seqq.* Quod etiam extendendum puto, ubi ageretur de obligatione contenta in scriptura privata, cujus veritas negaretur, itaut opus esset eam formiter recognoscere, quia substantia probationis adhuc pendere videtur à dicto testium recognoscentium, & sic in hujusmodi probationis admissione potest esse gravamen, à quo intrat appellatio, non autem ab ipsa obligatione. Non sic est, ubi concurrit publicum instrumentum, quia illud facit probationem probatam, licèt de facto in praxi, etiam hujusmodi apocis dari soleat executio,

Cùm igitur dictum Capitulum Regni adimat fidem in-
5 strumento, sed non annullet contractum, sequitur, ut non intret nullitas census, neque timeri valeat de imputatione fructuum solutorum, vel solvendorum in sortem, quia ex veriori sententia, census non requirit probationem instrumentalem de necessitate, ut per Buratt. *decis.* 10. *num.* 8. *& seqq. & decis.* 46, *num.* 1. *& seqq.* cum aliis plenè deductis per Cencium de cens. *qu.* 43. *ex num.* 13. *cum plur. & seqq,*

Conclusio autem de imputandis fructibus in sortem procedit, ubi nullitas consistit in defectu formæ, itaut cessante censu, contractus dicatur continere potiùs mutuum, vel simplex creditum pecuniarium fructuum non productivum, & in his terminis loquuntur authoritates, quæ ad hoc possunt allegari; adeo ut, etiam si contractus esset nullus
6 ex inhabilitate contrahentis, quia nempè Ecclesia, minor, mulier &c. adhuc tamen donec sequatur declaratio nullitatis, propter implicitum statum validitatis fructus non imputantur in sortem, Rot. *decis.* 29. apud Cenc. *& decis.* 119. *num.* 26. *& seqq. par.* 7. *recent.* idem Cenc. *q.* 24. *& 88. utrobique num.* 16. quia verè imputatio non intrat, nisi ubi deficit substantia census, sive ubi adest defectus formæ, itaut fructus saperent usuram, sed in casu nostro, nullo modo cadere potest ista dubitatio, nam eo ipso, quod Baro dicit solvisse fructus census, consequenter fatetur veritatem contractus, Buratt. *d. decis.* 10. *num.* 14. sequitur Cenc. *d. qu.* 43. *n.* 33. ubi alios allegat: dicta autem *decis.* 385. *part.* 5. *recent.* non dicit, quod fructus imputentur in sortem, sed quod solutio fructuum, & observantia non est apta tollere nullitatem contractus ad effectum, ut possit quandocumque impugnari, quod latiùs firmavit Rota *decis.* 80. *part.* 10. *& decis.* 98. *part.* 11. *recent.* & sæpè in aliis, sed non inde infertur ad imputationem fructuum in sortem. Et sic ubi de veritate præexistentis crediti, ex quo census est constitutus, constat aliundè, & habemus subsequutam observantiam cum solutione fructuum, cessat verè dubitatio, solumque creditoris præjudicium versatur in eo, quod non poterit uti instrumento ad effectum viæ executivæ, & liquidationis, servata forma ritus M. C. V.

Et licèt Rota in d. Neapolitana pensionis Junii 1642. coram Bichio §. *tandem non relevat*, videatur non admittere observantiam in comprobationem instrumenti, quasi quod non sit in potestate Baronis contravenire dicto Capitulo
7 *Ladislaus*, edito ob publicam utilitatem, attamen in hoc æquivocatur manifestè, & Afflictus ad hoc allegatus, quid tale non probat, ac receptissimum est, veritatem posse aliunde probari, Afflict. enim dicit, quod fieri non potest ex pacto, ut credatur Notario Vassallo, sed non excludit alios modos probandi veritatem contractus.

Habemus in simili de statutis adimentibus fidem scripturis, & instrumentis, per quæ ita indirectè statuta laicalia tollunt actus juratos, super quibus disponere non possunt, quia non per hoc tollitur modus probandi veritatem actus, & juramenti aliunde, Lambertengh. *de contract. glos. 8. verbo mariti, n.* 99. Adden. ad Buratt. *decis.* 422. *num.* 18. *ubi cæteri*, major autem hujus creditoris difficultas consistebat in defectu regii assensus, unde propterea est posterior habentibus assensum etiam posteriorem, fortè absorbentibus totum assem, ut intret regula, quod inanis est actio &c.

In quadam alia causa Gravinen. census coram A. C. super hoc eodem cap. *Ladislaus*, disputavi, an quæ dicuntur
8 de Barone, procedant in ejus uxore. Et negativè respondendum esse dixi, quia versamur in lege odiosa, & exorbitanti, non extendenda, ex punctuali authoritate Franch. *dec.* 118. *in fin.* Et ita judicatum fuit &c.

SUMMARIUM.

1 *De materia discursus.*
2 *Quod lex, quæ tollit fidem scripturæ, non impediat aliam probationem.*
3 *Pœna conventionalis non exigitur ultrà interesse.*
4 *Quod ista lex laicalis debeat etiam servari in foro Ecclesiastico.*
5 *Quando sit locus retentioni fructuum.*
6 *An ista lex procedat in uxore Baronis.*
7 *Quod non sit deferendum decisionibus, una tantùm parte informante,*

ANNOT. AD DISC. XXIX.

EST etiam ista lex localis, ideoque super ejus interpreta- 1
tione, vel praxi deferendum venit Authoribus versantibus in illis Tribunalibus, quatenus ab istis opiniones, vel styli mutentur. Inspecto autem præsenti statu, adhuc probabilior videtur opinio Afflicti juxta firmata in hoc discursu, atque ad ejus comprobationem plura colligit Modern. de Luca ad Franch. *decis.* 118.

Et quamvis idem deinde in addit. *ad decis.* 631. subdubius remanere videatur ob authoritatem primæ decisionis Rotæ apud Bichium in eodem discursu insinuatæ, quæ est inter ejus postmodum impressas *decis.* 55. cum qua procedit alter Scribens, qui apud eumdem addentem registratur; attamen cessat dubitandi ratio, stante recessu coram eod. Bichio inter suas *decis.* 91. cujus notitia tam per dictos Scribentes, quàm per addentes non habebatur; atque apud eosdem, alii referuntur agentes de materia hujus legis.

Persistendum quoque videtur in opinione firmata in discursu, quam etiam sequitur de Marin. ad Reverter. *decis.* 386. non obstante, quod eadem decisio sit in contrarium, ut ista lex adimat quidem scripturæ illam fidem, quam sibi 2
præstat publica authoritas notariatus, sed non annullet contractum, neque tollat facultatem probandi illius veritatem, per testes, aliasque species probationis, inter quas ipsamet scriptura, tamquam privata, connumeranda videtur, idemque Notarius, tamquam privatus testis supplendus ex aliis testibus, aliisque probationis speciebus, & adminiculis adhiberi potest, ad instar eorum, quæ habentur *tit. de dote, discurs.* 143. de statutis, & legibus, quæ eamdem fidem adimunt scripturæ, sive inducant in aliquibus contractibus præsumptionem metus, & doli cum decreto irritanti, juxta adeo frequentem praxim in Curia super contractibus mulierum, & minorum, non servata forma statutorum, quoniam operantur quidem, ut instrumentum, de per se non faciens illam fidem, quam aliàs de sui natura facere deberet, neque mereatur illam exequutionem, quam aliàs haberet, sed non impedit quin rei veritas aliunde probari valeat, quodque ipsamet scriptura deserviat pro una ex speciebus probationis, ab aliis tamen supplenda, dum etiam contractus non solemnes, qui non sufficiunt ad obligationem, attenduntur tamen ad probationem, ex relatis apud Arguell. *decis.* 63. *n.* 37. *&* 38. & alibi pluries insinuatur; & sic quod lex tollit id, quod ipsa dedit circa fidem Notario præstandam, sive quod inducit præsumptionem fraudis, & doli, vel metus; sed hæc est præsumptio juris tantùm, quæ sufficit, non data contraria probatione, quam non tollit, quoniam aliàs esset derogare veritati naturali, atque confovere peccatum, atque permittere locupletationem de alieno, quod fieri non potest, nisi in pœnam, quod in dubio non præsumitur.

Et quatenùs etiam constaret, quod ita dispositum esset in pœnam, adhuc tamen obstaret canonica æquitas, quæ ob dictam rationem peccati, quod resultat à locupletatione de 3
alieno, invito domino, non permittit exactionem pœnæ conventionalis ultra id, quod interest, ex deductis *sub tit. de regal. disc.* 17. *& sub tit. de loc. & conduct. disc.* 43. & alibi; & licèt ibidem firmetur validitas conventionum pœnalium, quoties usuræ suspicio adsit, & juramentum accedat; attamen in illis, vel similibus casibus id provenit ratione subjectæ materiæ, & de natura illorum negotiorum.

Probabile quoque videtur id, quod firmatur in discursu, ut ista lex, quamvis sit laicalis, locum habeat etiam in foro Ecclesiastico, & cum personis Ecclesiasticis ab ejus authoritate 4
exemptis, quoties tamen agatur de instrumento Notarii Regii tantùm, secùs autem si esset Apostolicus, ex ea congrua ratione insinuata *d. disc.* 143. *de dote*, ac etiam *disc.* 26. *sub tit. de alienat. & contract. & tit. de judic. disc.* 27. quòd scilicet lex non exercet suam authoritatem cum persona Ecclesiastica, sed cum proprio subdito, quem publicum Notarium ex ejus authoritate creavit, dum illi attributam potestatem denegat in certis casibus, in quibus ille dicendus non est Notarius, ad instar Judicis delegati, qui in restrictionibus in delegatione contentis, non dicitur Judex, sed homo privatus, & sic dici non potest scriptura publica ob authoritatem notariatus à Principe sibi collatam, dum ista authoritas non adest, quia Princeps eam isto casu concedere noluit; ac propterea dicitur illa cum non subditis indirecta operatio, quam leges laicales faciunt in actibus juratis, quamvis laico non detur potestas dispensandi juramento, ex relatis *d. disc.* 143. *de dote*,

& plu-

& pluries in sua propria fede *sub tit. de alienat. & contractibus prohibitis.*

Super iis autem, quæ in discursu habentur super imputatione, vel restrictione fructuum cum distinctione inter infectionem intrinsecam, ratione usuræ, & extrinsecam, seu accidentalem, videri possunt ea, quæ habentur pluries *sub tit. de usur. præsertim disc. 17. & sub tit. de camb. disc. 31. & eod. tit. in Supplemento in Romana, seu Tudertina Cambiorum disc.* 31. ac etiam infrà, *disc. 31.*

Super alio casu, *in Gravinen. census*, qui insinuatur in fine hujus discursus; quamvis in Tribunali A. C. judicatum fuerit, ut ista lex non extendatur ad uxorem Baronis, juxtà *decis.* 118. Franch. nihilominùs interposita appellatione per debitorem succumbentem, & commissa causa in Rota coram Dunozetto, informante solùm ipso appellante, ob contumaciam, seu negligentiam procuratoris appellati, juxtà hujus Tribunalis stylum enunciatum *disc. 32. in relat. Curiæ*, ad favorem ipsius informantis prodiit resolutio, quæ habetur inter impressas ejusdem Dunozetti *decis.* 843. incertumque est qualem exitum causa habuerit.

Adhuc tamen dicta resolutione non obstante, persistendum venit in eadem sententia, dum Rota processit cum solis authoritatibus, & rationibus deductis per unam partem, eodem modo quo deducebantur coram A. C. sed non potuit instrui de earum fallacis per alteram partem; ideòque hujusmodi decisiones, una tantùm parte informante, editæ, ità cogente hujus Tribunali stylo, insinuato *d. disc. 32. in relatione Curiæ*, habendæ non veniunt in nimia consideratione, quando in aliis casibus pro authoritate allegentur, quoties in contrarium talia deducantur fundamenta, quæ si fuissent deducta in Rota, verisimiliter illa resolutio non prodiisset; atque ad id Judices reflectere debent, non autem cum cæca fide, vel cum damnabili ineptia procedere in sola litera; neque imputandum est Tribunali, cur non practicet rubricam, *ut ea quæ desunt Advocatis, Judex suppleat*, quoniam id rectè procedit in iis, quæ consistunt in puncto juris communis, unde propterea frequenter prodeunt resolutiones contra informantem, non autem ubi fallaciæ consistunt in facto, vel in legibus localibus, quorum notitiam habere non tenemur.

ROMANA CENSUS,
PRO MARCHIONE FERDINANDO TORRES,
CUM FRANCISCO CINCIO.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ.

De Constitutione Regni *Constitutionem Divæ memoriæ*, concedente facultatem veniendi adversus factum proprium, & revocandi alienationem feudi; & an procedat quoad distractum, ac voluntarium recessum ab alienatione jam facta, & Regio assensu roborata.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An creditor census cogi possit per executionem positivam ad actum facti ad retrovenditionem.*
3 *Ad validitatem alienationis feudi in Regno requiruntur assensus regius, ac etiam juramentum, & litteræ assecurationis.*
4 *De Constitutione* Constitutionem divæ memoriæ, *ob quam etiam contra factum proprium veniri potest, & revocari alienatio.*
5 *Assensus regius super alienatione feudi, an suffragetur super pacto resolutivo, vel de retrovendendo.*
6 *Si non est præstitus super pacto contemporaneo, corruit in totum actus.*
7 *In feudis non datur simulatio, neque attenduntur privatæ conventiones à Domino non approbatæ.*
8 *Recessus à contractu impugnabili capiendus pro recognitione veritatis, ideo non omninò voluntarius.*

DISC. XXX.

1 EX illa parte pretii, quæ ex Pontificio Chirographo destinata fuerat multiplico pro reintegratione fideicommissi, à quo prævia illius derogatione dismembrata fuerat tenuta Turris in petra nuncupata, vendita Principi Peretto per illos de Cinciis, creatus fuit census cum Marchione de Torres in sorte scut. 4000. ad favorem vocatorum ad fideicommissum, ad effectum faciendi multiplicum, quod primariò effectum esset ad favorem emptoris pro casu evictionis, & molestiarum, secundariò autem dicti fideicommissi, cum decreto irritanti, ut non posset in alios usus converti, neque extingui, nisi ad effectum reinvestiendi pretium in alios effectus fructiferos de scientia, & consensu interessatorum, & sub eisdem vinculis, juxta formam in hujusmodi multiplicis servari solitam; quia verò Franciscus, & Bernardus Fratres de Cinciis dicti fideicommissi possessores, molestabant dictum Marchionem pro punctuali solutione fructuum dicti census, ac investimento, idcircò hic ad se ab hujusmodi molestiis eximendum, de anno 1653. pro restitutione sortis, dictique census extinctione, dedit in solutum Francisco Cincio Castrum Cagnani in Aprutio, cujus redditus asserti fuerunt ducatorum saltem 270. subrogatum loco dicti census pro rata illi proportionata, cum eisdem vinculis, & cum pacto rescissorio, ac regressu hinc inde ad primæva jura in casu inobservantiæ eorum, quæ invicem respectivè promissa fuerant, atque desuper impetratus fuit assensus ab ipso Rege legitimè executoriatus; sed quia dictus contractus non erat practicabilis quoad multiplicum, neque Marchio ita obtinebat liberationem à debito census ob non servatam formam in extinctione facienda præscriptam, atque alii de Cinciis ad fideicommissum vocati opponebant non potuisse citrà consensum ipsorum, ac emptoris tenutæ, fieri dictam subrogationem, contra formam Chirographi Pontificii extra Statum Ecclesiasticum, & in bonis feudalibus devolutioni subjectis, unde propterea plures exortæ sunt lites coram A. C.

Idcircò de anno 1664. præfati Marchio, & Franciscus, concorditer à dicto instrumento dationis in solutum inito de anno 1653. recesserunt, atque Franciscus tamquam reversus ad censum, aliquos fructus exigit; & econversò Marchio Castri possessionem obtinuit, sed pœnitens Franciscus hujus secundi contractus, seu distractus Regio assensu non vallati, prævia illius revocatione, de facto dicti Castri possessionem reassumpsit, unde propterea inter eos introducta est lis in Regia Camera, seu Regio Sac. Consilio Neapolitano; quia verò interim dicto Marchioni non expediebat subjacere oneri dicti census, ob ejus fructus graviores, quàm frequentiùs currerent, ac etiam ob onus præstandi Cedulam bancariam, idcircò prævia dissdicta ad formam Bullæ Pianæ, obtinuit ab A. C. solitum decretum de deponendo sortem in Monte Pietatis in contumaciam creditoris, nolenti pro certa die, & hora recipere, ac instrumentum retrovenditionis fieri ex officio.

Appellavit autem ab hoc decreto Cincius, atque in Signatura justitiæ disputatum fuit, quomodo rescribendum esset de appellatione, an scilicet simpliciter ad utrumque, vel ad solùm devolutivum, cum clausula *sine præjudicio executionis*, cumque proposita causa, dilata esset resolutio, atque in hac disputatione habita esset difficultas cum votorum discrepantia, super validitate dicti distractus sequuti de anno 1664. idcircò in repropositione requisitus fui, super hoc potissimum puncto, ad scribendum pro Marchione Appellato.

Incongruam dixi disputationem ex hac parte assumptam in Signatura, quæ proindè justè in secunda propositione rescripsit simpliciter de appellatione ad utrumque, quoniam nullibi jure cautum est, creditorem teneri, ac præcisè cogendum esse ad recipiendam sibi oblatam sortem census extinguendi, itaut præservanda esset jurisdictio Judicis à quo, super executione facienda, cum clausula *sine præjudicio*, ac rejectione appellationis suspensivæ, dum executio jam perfecta, & consummata dicebatur mediante depositio, quod volens creditor poterat per annos, & perpetuò non accipere, ut expectaret totius causæ exitum, à quo litis effectus pendebat; si enim locus erat extinctioni, itaut contumax esset creditor, quia prævia legitima dissdicta interpellatus fuerat ad recipiendum, benè depositum factum esset, atque ita debitor obtinebat intentum, & retrovenditio habebatur de jure pro jam exequuta, & perfecta, unde aliud executioni factum non requirebatur, & èconversò &c. & sic verè cum inani labore, & impensa extra propositum hęc disputatio assumpta fuit.

Quatenus verò pertinet ad materiam feudalem, ac intelligentium Constitutionis Regni incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, cujus vigore dicebant scribentes pro Cincio, dictam secundam conventionem potuisse revocari, dicebam in primis videndum esse de validitate primæ dationis in solutum, seu primæ conventionis initæ de anno 1653. an scilicet

scilicet vallata esset regio assensu concesso per ipsummet Regem, ut requiritur ad favorem exterorum acquirentium
1 3 feuda in Regno, quos Prorex habilitare non potest, quidquid sit quoad habilitationem ad acquirendum hypothecam, seu jura, & actiones, ex iis, quæ habentur *in Neapolitana pro Raggiis, hoc eod. tit.* & an dictis assensus ad formam Regiarum pragmaticarum esset infrà annum legitimè executoriatus in Regio Collaterali Consilio, & quatenus sic, an etiam dictus emptor præstitisset juramentum, ac expediisset literas, quæ dicuntur assecurationis Vassallorum, sine quibus assensus non suffragatur, ac etiam locus est revocationi, ex deductis per *Hodiern. controv. 26. num. 4. & seq. & per tot.* ac habetur *in Bojanen. hoc eod. titul.*

Quando enim dicti defectus adessent, vel eorum aliquis, tunc ex eadem ratione, ob quam alter contrahens prætendebat potuisse revocare secundam conventionem, dicebam istum potuisse revocare primam, unde propterea res reducebatur ad priorem statum, ac si neutra facta esset, non impu-
4 gnando, sed expresè admittendo propositionem apud Regnicolas passim receptam, & hodie indubitatam, ut in vim Constitutionis *Constitutionem divæ memoriæ*, sic intellectæ, & practicatæ, revocari posset proprius contractus, atque adversus factum proprium deveniri, ex deductis per *Hodiern. d. controv. 26.* Gizzarell. *decis. 2.* Apont. *de potestate Proreg. tit. assens.* Reg. *super dot. §. 1. n. 31. & seq. & tit. de refut. feud. §. 11.* Prat. *observ. 2. num. 7. & per tot. & omnes.*

Ubi autem dicti defectus cessarent, itaut dictus primus contractus esset validus, & perfectus, dicebam inspiciendum esse Regium assensum desuper expeditum, in hac disputatione non communicatum, an scilicet ille concessus esset solùm super alienatione feudi, ac istius translatione de uno in alterum, nulla facta mentione pacti resolutivi contenti in eo-
5 dem instrumento, vel potiùs concessus etiam esset super dicto pacto totoque instrumento, isto enim secundo casu indubitatum erat valide resolutionem fieri potuisse absque alio novo assensu, cùm jam concessus istum quoque casum complecteretur, ut in fortioribus terminis pacti de retrovendendo adjecti ab initio in ipso instrumento, super quo, omnibusque ejus pactis concessus est assensus, habetur tamquam absolutum apud Gizzarell. *decis. 3. & alios, de quibus in Romana pro Guelfo, & in aliis hoc eod. tit.* in quibus specialiter actum est de puncto, an assensus super alienatione feudi, suffragetur quoad pactum de retrovendendo.

Difficultas autem cadebat in primo casu, quando scilicet in assensu de hujusmodi pacto facta non esset mentio, & tunc duo considerabam, primò quod cùm dictum pactum esset in eodem contractu, & correspectivum, sine quo partes alias non contraxissent, assensus ob individuum
6 voluntatis corruebat etiam super ipsa venditione, seu datione in solutum, *ut ex Camerario in cap. Imperialem*, & aliis habetur apud Gizzarell. *decis. 3. num. 11. & sequent. & alios, de quibus in Camerinen. Jurisdictionis hoc eod. tit.* & secundò ut id procederet in ordine ad pactum de retrovendendo, quod importat novam venditionem, per quam dominium denuo de uno in alterum, tamquam ex integro transfertur, cum solo beneficio retrotractionis, resultan. ex natura conditionis necessariæ; secus autem ubi non de pacto retrovendendo, sed de resolutivo, ob conditiones, & pacta non servata, cùm tunc non dicatur dominium de uno in alterum de novo transferri, sed resolvi ab initio, perinde ac si actus gestus non esset, atque prius dominium à venditore non abdicatum, tamquam per omnimodam reversionem ad suam priorem causam, fingendo per quamdam speciem postliminii, actum numquam gestum esse, *ad notat. in l. 1. & tot. tit. ff. de leg. commiss. & l. 1. ff. de donat. & l. 1. C. de donat. quæ sub mod.* Otthob. *decis. 159. num. final.* ubi cæteri.

Dubitabam verò de hoc secundo motivo, quoniam ex plenè deductis *in Rossanen.* decimarum coram Bicchio *dec. 100. part. 9. recent.* aliàs post Marin. *resol. 38. lib. 2.* & per eum-
7 dem ibidem, *ac sæpius hoc tit.* in feudis non dantur simulatio, vel aliæ conventiones privatæ inter partes, Principi ignotæ, quia verus feudatarius dicitur ille, quem Princeps agnoscit, ac habet descriptum in ejus libris, seu quinternionibus; unde cum in hac facti specie, tacito dicto pacto, obtentus esset assensus tamquam super pura venditione, seu datione in solutum, ob quam emptor effectus erat feudatarius, de reliquis nulla ratio habenda erat, unde propterea magis placebat primum motivum invaliditatis dicti assensus per emptorem impetrati absque mentione dicti pacti, sine quo venditor non contraxisset.

Eoque magis hoc motivum placebat, quia partes in re-

cognitionem hujus veritatis à contractu recesserant, illumque pro resoluto habuerant, & sic ponderabam, istum secundum actum considerandum non esse, tamquam voluntarium recessum, ac novum distractum actus jam validi, & perfecti, habentem speciem novæ alienationis, in quibus terminis admittebam ex defectu novi assensus rectè intrare facultatem revocandi, sed tamquam declarationem veritatis, seu individuæ voluntatis partium, non faciendi unum actum sine altero, unde propterea resultabat nullitas assensus; non tamen fuerunt hæc maturè disputata, sed solùm sic incidenter, & ut dictum est, extra causæ opportunitatem. 8

SUMMARIUM.

1 *Ad materiam facultatis revocandi.*
2 *De eadem in Statu Ecclesiastico in bonis jurisdictionalibus.*
3 *Generaliter de eadem materia pœnitentiæ de jure communi.*
4 *De pacto de retrovendendo non vallato assensu.*

ANNOT. AD DISC. XXX.

ASsumptum hujus discursus super libera facultate pœnitendi, & revocandi contractum, donec in forma valida sequatur assensus, qui actum perficit, & informat, in eo Regno in hac materia feudali est indubitatum, ideoque aliam non exigit comprobationem; multaque desuper habentur apud Rosam, *consult. 14. & 15. & 23.* Marin. ad Reverter. *decis. 358. & 498.* Et de assensu non suffragante quoties obtineatur re non integra, nempè post revocationem, vel post mortem unius ex contrahentibus absque novo consensu hæredis, habetur infrà, *disc. 67. & 106.* & in aliis. 1

Omnia verò, quæ per Regnicolas dicuntur super ista facultate pœnitendi, & revocandi in illis feudis, æquè procedunt in statu Ecclesiastico in bonis jurisdictionalibus, quamvis feudalem qualitatem non habeant, sed sint allodialia, ob Constitutiones Apostolicas, quæ irritant contractum, eandemque facultatem præbent, & de quibus Constitutionibus, earumque operatione, habetur infrà, *dict. disc. 66. cum seqq.* ac etiam *sub titulo de credito, discurs. 13. & 151.* 2

Generaliter autem in puncto juris communis, an & quando, pendente concessione beneplaciti domini, vel tertii, sit locus pœnitentiæ, habetur in Romana, seu Albanen. Vineæ *sub tit. de donat. in hoc Supplemento disc. 61.* ubi latè de materia. 3

Et de altera conclusione, de qua in hoc discursu super pacto de retrovendendo, adjecto ex intervallo, vel etiam incontinenti, non tamen approbato per assensum, an vitiet, vel vitietur, habetur infrà *hoc eod. tit. disc. 69.* 4

BOJANEN. FEUDI
PRO DUCE JELSI CARAFA,

Responsum pro veritate extra Curiam.

Revocata emptione, seu venditione feudi in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, an veniant per possessorem restituendi fructus, & per non possessorem solvendum interesse pretii accepti, & quid si hoc interesse excedat fructus feudi.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Usuræ, seu fructus per emptorem venditori debitæ pro pretio non soluto, an possint ex conventione excedere ipsius rei fructus.*
3 *Rescisso contractu alienationis feudi ob defectum assensus, vel alterius solemnitatis, emptor tenetur restituere fructus feudi, & venditor tenetur ad usuras pretii; sed quid si usuræ sunt majores, & superant fructus.*

DISC. XXXI.

FActa per Ducem Jelsi emptione Oppidi Campibassi, & expedito Regio assensu, ejus tamen forma non servata circa juramenti præstationem, ac literarum assecurationis expeditionem; idem Dux emptor dictam emptionem revocavit, quod in vim Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriæ*, fieri posse receptum est, quamvis ex parte revocare volentis, defectus implementi proveniat, quo stante, cùm recepta sit Regnicolarum propositio, tali casu emptorem 1

xem teneri restituere fructus ex feudo perceptos, venditorem verò usuras pretii habiti, & penès eum retenti; prætendebat Dux longè majores esse pretii usuras, quàm feudi fructus, ideoque illud plus per ipsum peti posse, ac de prædictis interrogatus

Respondi, incongruum esse super hoc puncto responsum
2 versantis in Romana Curia, cujus opinione attenta, controversiæ casus dari non potest, quia usuræ pretii soluti excedere non possunt fructus rei, quorum loco hujusmodi usuræ tamquam recompensativæ admittuntur, ut habetur in Lucana, & in aliis *sub tit. de usuris, & interesse*, ubi ostenditur hanc in puncto juris esse veriorem, ac omninò tenendam opinionem; sed præsuppositа etiam aliquorum Regnicolarum opinione, de qua ibidem, & per Merlin. *libr. 2. controv. 50. num. 18. & seqq.* ut istæ usuræ possint excedere metam fructuum ex ipso feudo perceptorum, adhuc dixi magnam sentire difficultatem contra Ducem emptorem, ex cujus parte requisitus eram, quia revocatio provenit, non ex omnimodo defectu assensus jam obtenti, sed ex defectu formæ per ipsum emptorem absque alio venditoris facto implendæ, itaut in dolo, vel culpa dicendus sit, non faciendo *id*, ad quod de jure tenebatur; quo posito, iniquum, ac tam naturali, quàm positivo juri contrarium dicebam, ut culposus, ex propria culpa, & delicto commodum & utilitatem, in jacturam, & præjudicium innocentis reportare debeat; aliàs dari posset nimis lata occasio fraudis, & doli, quod emptor soluto pretio, longo tempore negligeret hujus formæ implementum, negligendo etiam bonam feudi administrationem, ac majorem fructuum perceptionem, certus interim de cursu majorum usurarum ad ejus favorem, cum quarum cumulo venditorem in bona fide versatum
3 supplantare posset, & ita punctualiter per has rationes dici decisum esse per Sacrum Consilium apud Tappiam *decis. 8.* quam referunt, & sequuntur Capobl. *de Baron. tom. 3. c. 21. in fine*, Merlin. *tom. 2. controv. 50. n. 39.* de Marin. *resolut. quotid. 83. lib. 2. per tot. signanter ex n. 18. & seqq.* Maximè quia controversiæ casus erat inter emptorem majorem, & culposum, & venditorem pupillum, vel minorem innocentem; atque optima mihi etiam visa est ratio ponderata apud Tappiam *d. decis. 8. in fin.* quod licèt fructus bursales feudi soleant esse minores usuris, veniunt tamen compensanda commoda, & honorificentiæ jurisdictionis, & Baronalis prærogativæ, & hanc dixi videri veritatem.

SUMMARIUM.

1 *De facultate pœnitendi in feudis.*
2 *De punctis hujus discursus.*
3 *De eadem facultate pœnitendi, etiam de jure communi, & de restitutione fructuum data resolutione contractus.*
4 *Quod ad favorem emptoris intret etiam æquitas leg.* curabit.
5 *De differentia inter emptorem, & creditorem percipientem fructus ex pignore.*
6 *Quod non detur interesse pretii supra fructus ipsius rei, & num. 9.*
7 *Potissimè favore ejus, qui discedit à contractu.*
8 *Laudantur Doctores Neapolitani in materia feudali.*
9 *De eodem, de quo num. 6.*
10 *Quando interesse, etiam in casu licito, non petatur ultra fructus bonorum.*
11 *De ratione habenda in valutatione feudorum, eorumque fructuum.*
12 *De differentia inter emptorem, & venditorem in hac materia.*
13 *De modo tenendo per Consulentes, & quare eis deferri non debeat.*

ANNOTAT. AD DISC. XXXI.

1 PRæsuppositа in utroque contrahente coæquali pœnitendi, seu revocandi facultate, de qua *disc. præced.* non solum in casu non impetrati assensus, sed etiam in altero deficientis perfectionis, ob non adimpleta ea, quæ juxta tenorem, & clausulas ejusdem assensus adimpleri debent, cùm paria sint nullum, & nihil, sive actum non esse gestum, vel gestum sub conditione suspensiva, sive impeditiva perfectionis, ipsa conditione non purificata, ex iis, quæ in hac materia latè expenduntur per Rosam *consult. 14. & 23.* & in aliis
2 *in annot. præced.* insinuatis.

Duo sunt hujus discursus puncti. Primò nempè super restitutione fructuum facienda per emptorem, & è converso super obligatione venditoris ad interesse pretii percepti, quod interim in manibus habuit; & secundò super excessu, an scilicet interesse debitum emptori, excedere possit metam fructuum venditori restituendorum, vel è converso, an venditor, qui interesse pretii non soluti exegit, ultra metam fructuum feudi venditi, teneatur illud plus restituere, vel respectivè imputare.

Primus punctus dici non meretur localis, ac pendens ex 3
stylis particularibus illorum Tribunalium, quoniam ubique ex dispositione, vel ratione juris communis posita imperfectione contractus emptionis, & venditionis, intrat eadem restitutio fructuum, juxta ea, quæ habentur *sub tit. de alien. & contract. disc. 1.* in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, *& sub tit. de empt. & vend. disc. 44.* in casu læsionis enormissimæ, redolentis dolum præsumptum, & alibi pluries, & præsertim *infr. eod. tit. de alien. in Ferrarien. Tenutæ, disc. 69.*

Ex ea juridica ratione, quòd fructus dicuntur sequela dominii, atque pertinent ad eum, qui fuit dominus, qualis semper fuit venditor, à quo, ob infectionem contractus, ipso jure, non autem ope exceptionis, nunquam dominium abdicatum fuit, & per consequens non translatum in emptorem.

Econverso autem, circa interesse pretii soluti, reficiendum 4
emptori; quamvis de stricta juris censura, & juxta opiniones, quas ad mentes Sac. Canonum, probabiliùs sequitur Curia Romana, nullum interesse debeatur, quoties non verificentur requisita lucri cessantis, vel damni emergentis, dum pecunia est de sui natura sterilis, & infructifera, ideoque non est apta producere fructus, & accessiones citra labem usurariam, ex iis, quæ pluries habentur *sub tit. de usur. & sub altero de camb.* Attamen in isto casu probabilius est, atque in ipsamet Curia receptum, ut favore emptoris quoque pro rata pretii soluti intret eadem æquitas text. *in leg. curabit, C. de act. empt.* ex deductis *eod. tit. de usur. disc. 25.* Tum ex natura correlativorum, quodque resistit eadem æquitas, ut venditor eodem tempore habeat rem, & pretium, atque locupletetur de alieno. Tum etiam quia ita emptor animum declaravit, non solùm verbis, sed etiam factis, erogandi ejus pecuniam in bona stabilia fructifera; & per consequens, ita probata remanent requisita lucri cessantis.

Hinc proinde retentis opinionibus, cum quibus Curia 5
procedit, magna differentia est inter emptorem, qui pretium solvit, & fructus ex re percepit ex titulo emptionis, quamvis intrinsecè invalidæ, & imperfectæ; adeout detecta nullitate, vel imperfectione, causa reducatur ad non causam, & titulus ad non titulum; & inter alium casum, in quo creditor, ex causa mutui expliciti, vel impliciti, pignus possedit, atque fructus ex eo percepit, quos de jure restituere, vel imputare tenetur, absque eo quòd prætendere valeat deductionem interesse pecuniæ mutuatæ, dum in creditore cessant dictæ rationes; unde propterea in Curia non admittitur ille modus calculandi, de quo apud Fontanell. *decis. 208. & seqq.* ac etiam apud Mastrill. *decis. 106.* & advertitur *sub tit. de usur. disc. 4.* & in aliis.

Localis verò, & qui exorbitat à regulis juris Canonici, est 6
alter punctus, in quo supponitur, ut interesse pretii soluti, vel respectivè non soluti, excedere valeat metam fructuum ipsius rei; id etenim, juxta dictas opiniones, quas Curia sequitur, omnino reprobatum est, ex iis, quæ habentur pluries deducta *d. tit. de usur.* præsertim *disc. 17. cum seq.* ideoque extra illa Tribunalia procedentia cum quodam stylo ibi recepto, non datur hujus quæstionis casus; & per consequens per Scriptorem exterum, saltem in ratione domicilii, & qui in illis Tribunalibus benè versatus non sit, tutum judicium dari non potest, sed deferendum venit ibi versatis, dum, sive bonus, sive malus sit stylus, de facto cum eo proceditur.

Adhuc tamen, dicto stylo admisso, persistendum videtur 7
in eodem sensu, de quo in discursu, quòd scilicet quoties revocatio contractus proveniat ex facto voluntario, multò verò magis culposo emptoris, juxta casum præsentis discursus, ac alios, de quibus apud Tappiam *decis. 8.* & apud Ros. *d. consult. 14. & 15.* nullo pacto emptor in hac prætensione exaudiri debeat, sed solùm sit locus coæquali compensationi, dum aliàs esset dare maximum inconveniens, ab utraque naturali, & positiva lege damnatum, ut quis ex propria culpa, proprioque delicto, commodum, & lucrum reportare debeat cum damno, & jactura alterius innocentis, cui injuria fieri dicitur, violando datam fidem; ideoque contraria opinio continere videtur quemdam rigorem leguleicum, omni ratione destitutum, ac fundatum in quibusdam legalibus propositionibus malè applicatis, illas attendendo ad literam judaico more.

Ita enim dari posset de facili casus, ut callidus fœnerator sub

sub hoc pallio alterum contrahentem excoriaret, suoque feudo, vel alia re privaret, nullo soluto pretio, vel cum facultate illud jam solutum repetendi, atque obtinendi illam rem cum solis usuris, & accessionibus, dum obdormitando alterum contrahentem in continuatione, & observantia contractus per multorum annorum decursum, fieri posset magis cumulus illius excessus interesse supra fructus, quo nil absurdius.

Ac propterea, venerando, ut decet, majestatem, magnam-
8 que doctrinam illorum Tribunalium, & professorum, qui in omni materia, potissimè verò in ista feudali, rectè dici possunt de legali facultate optimè meriti, & quibus, aliarum Regionum professores, nimiùm debeant pro hujus feudalis materiæ notitia, & elucidatione,

Attamen intellectus captivari non potest in obsequium
9 eorum authoritatis, super hoc puncto dandi interesse pretii supra fructus ipsius rei, ubi potissimum non accedat formalis, ac valida transfusio pretii in alium contractum census majorum fructuum productivi, ex ponderatis *disc. 18. cum plur. seqq. de usur.*

Ea etiam accedente ratione, quod ubi pecuniæ Domi-
10 nus animum suum declaravit, in quam speciem occasionum eam erogare voluit, aliud prætendere non potest, nisi id, quod important fructus ipsius investimenti, cùm fictio superare non posset veritatem, quamvis aliàs pecunia esset de sui natura fructifera, & productiva majoris fructus, ex iis, quæ habentur *sub tit. de dote, disc. 161. n. 45.* & in aliis, quod scilicet quamvis ex statuto, fructus, vel usuræ dotales debeantur (ex. gr.) ad septem pro centenario, si tamen præcisè pecunia dotalis destinata est investimento bonorum stabilium, & multò magis si illud sit factum, sed imperfectè, seu resolubiliter, tunc non potest prætendi interesse statutarium, sed solùm id, quod important fructus ipsius investimenti facti, vel destinati, dum interesse non potest excedere id, quod interest, ut etiam advertitur infrà *hoc eod. tit. disc. 81.*

Nimiùm quoque in his terminis attendenda venit consi-
11 deratio, de qua *suprà, disc. 24.* ac etiam apud Rosam *consult. 23. n. 101.* quod scilicet in calculo, seu valutatione fructuum feudi nobilis, & jurisdictionalis, non solùm habenda est ratio emolumenti bursalis, quod etiam in parte negligi potest, & solet per illum emptorem, cujus animus ab eventu detegitur depravatus non servandi fidem, sed etiam magna ratio haberi debet præeminentiarum, & honorificentiæ, ac Baronalis qualitatis, cum jurisdictione, & imperio in Vassallos. Unde meritò juxta deducta *d. disc. 29. & 24.* bona jurisdictionalia, & honorifica æstimantur in fructu in medietate pluris; atque eatenus iste æstimationis modus non procedit in istis feudis, juxta ponderationes, de quibus in allegatis *disc. 19. & 24.* quatenus ita suadeat ratio onerum, & periculorum, quibus cessantibus rectè intrat dictus diversus valoris modus.

Probabiles quoque in hoc proposito videntur rationes
12 differentiæ inter emptorem, & venditorem, judiciosè ponderatæ apud Ros. *d. consult. 14.* unde propterea displicuit videre, quod *idem in consult. 23. n. 100. & seqq.* substinere conetur, quod nulla dignoscatur differentia inter emptorem, & venditorem.

Atque hinc magis in dies edocemur, quàm fidendum sit
13 authoritati consulentium; excusabiles etenim videntur advocati, si modò unam, & modò alteram tuentur opinionem, quoniam in eorum optione positum non est, unius, vel alterius partis clientelam assumere, ideoque eorum operam impendere coguntur illi, qui eam conducit, dummodò tamen fiat citra mendacium, & calumniam, & cum illis cautelis, quæ insinuantur *in relat. Curiæ, discurs. 46. & alibi*; verùm excusatione digni non sunt, sed potiùs censura, illi, qui publicæ luci edunt eorum labores, eo modo, quo compositi sunt ad causarum opportunitatem, negligendo debitas conciliationes, vel declarationes, ut ita posteritas pro sui ingenii viribus illuminetur, & quo magis fieri potest, agnoscat veritatem, ex cujus justitiæ zelo, & servitio, proprii labores perpetuitati dicari debent, non autem ad propriam inanem gloriam, quod alibi quoque advertitur.

NEAPOLITANA SEU CAPUTAQUEN.

PRO MAGNO COMESTABILI COLUMNA, CUM DUCE DIANI.

Discursus pro veritate.

Quomodo, & de quibus corporibus deficientibus præstanda sit evictio per venditorem feudi. Et quando intrent termini evictionis, vel rei non traditæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Venditor feudi tenetur de evictione ipsius corporis in universum, non autem de singulis membris.*
3 *Fallit in iis, quæ ad speciem reducuntur, & quando dicantur deducta ad speciem.*
4 *Venditor qui dixit velle teneri de facto suo tantùm, ad aliud non tenetur.*
5 *De exceptione rei non traditæ competen. emptori adversus venditorem.*
6 *De membris expressis cum clausula* si qui, vel si quæ &c. *an debeatur evictio.*

DISC. XXXII.

EXposita venali de ordine Sacri Consilii Neapolitani ad 1
instantiam creditorum Marchionis Pollæ, Terra Diani cum suis annexis, ac pertinentiis tam feudalibus, quàm allodialibus, distinctè descriptis in æstimatione de ordine ejusdem Sacri Consilii facta per Regium æstimatorem, qui ibi Tabularius dicitur, illam emit M. Comestabilis Marcus Antonius Columna pro duc. 50. mil. ac post aliquot annos decennii spatium non excedentes, idem M. Comestabilis dictam Terram cum solita expressione generali bonorum, membrorum, & jurium in feudorum venditionibus, vel concessionibus, juxta formularium exprimi solitorum, & cum alia particulari aliquorum bonorum, & jurium expressione sub dictione, *Signanter*, relativè tamen ad dictam æstimationem factam per regium Tabularium, vendidit Carolo Calà Regiæ Cameræ Summariæ Præsidenti, pro eodem pretio ducatorum 50. mil. & cum pacto pluries repetito, quod de prædicto feudo, ac bonis, & membris sub verbo *Signanter*, expressis, teneatur de evictione à se ipso, & ab eo causam habentibus tantùm, & non aliàs, aliter, nec alio modo, itaut in casu evictionis ab alio, quàm à se ipso, vel ex facto suo, non teneatur, nec ad evictionem, nec ad aliquam pretii restitutionem, vel diminutionem, sed tali casu emptor actionem habeat contra primum venditorem, ejusque creditores, quibus pretium ab ipso Comestabili solutum fuit cum obligatione restituendi &c. cum reiteratis protestationibus cedendi jura talia qualia, & prout sibi competunt, &c.

Cùm autem emptor aliquam pretii partem deberet, & ad
illius solutionem post plures annos urgeretur, prætendere cœpit evictionem, seu pretii defalcationem, sub prætextu deficientiæ aliquorum corporum, & bonorum, & præsertim aliquarum arborum, quæ dicebantur arefactæ, necnon ob certum augmentum adohæ per Regium Fiscum prætensum ultrà summam de præterito consuetam; cùmque ejusdem Comestabilis Advocati in dicta Civitate existentes de hujusmodi prætensionum subsistentiis satis timere ostendentes, ei consuluissent quamdam præjudicialem concordiam, per quam dabatur totum id, quod rigorosè prætendi posset, & ultrà, principalis juxta suum naturale judicium, vanum judicando hujusmodi timorem, stante dicto pacto expresso non præstandi evictionem, vel pretii diminutionem, nisi ex facto suo tantùm, voluit me, & bon. mem. Ronconium insignem jurisconsultum, ac magnum hujus Curiæ Advocatum consulere, qui concorditer de hujusmodi consulentium timore mirati fuimus.

Regulam enim juris esse dicebamus, in feudis, quæ uni- 2
versitatem bonorum importare, seu constituere dicuntur, evictionem solùm præstari de ipso corpore feudi, non autem de singulis ejus membris, & bonis, adinstar venditoris hæreditatis, juxta textum *in l. 2. in princ. & §. fin. & leg. venditor ex hæreditate, ff. de hæreditate, vel actione vendita, & l. 1. C. de evict.* ubi disponitur hæreditatis, vel alterius universitatis venditorem teneri de evictione totius corporis, non autem singulorum bonorum, quod in specie feudorum firmant Afflict. *super feud. in rubr. de Invest. de re aliena*

facta

facta num. 17. Utsill. ad eumdem Afflict. *decis.* 81. *num.* 6. Mangil. *de evict. quæst.* 119. *num.* 23. Rosental. *de feud. cap.* 8. *concl.* 29. *in glos. lit. F.*

3 Et quamvis id ex communi intelligentia, & praxi procedat in illis corporibus, & bonis, quæ sub generica expressione enunciata sunt, non autem in iis, quæ habent expressionem specialem explicatam sub dicto verbo, seu dictione *Signanter*, ut advertit Utsill. ad Afflict. ubi suprà, cujus traditio ibi in praxi est passim recepta, quod clarè in præsenti comprobatum remanebat ex tenore instrumenti, ubi dicitur venditorem pro facto suo teneri debere de evictione bonorum, sub dicto verbo *Signanter* specificatorum; nihilominus id neque in præsenti procedere dicebatur, stante pacto expresso non præstandi evictionem nisi in casu, quo illa ex facto proprio sequeretur, quæ ex ceptio constituit regulam negativam in contrarium, ut ultra ea, quæ generaliter in cujuscumque rei evictione firmant DD. *in l. si fundum sciens, C. de evict.* de quibus *decis.* 453. *num.* 16. 457. &
4 496. *num.* 1. *& per tot. part.* 9. *rec.* in specialibus terminis feudorum optimè advertit Afflict. *in dicta rubr. de investit. de re aliena, n.* 17. ubi firmat, quod dum venditor certum evictionis casum expressit, in aliis teneri noluit, multò magis in præsenti, dum non solum concurrit argumentum ex aliquorum casuum specificatione ab Afflicto deductum, sed adsunt verba clara, & pluries repetita, hujusmodi voluntatem non minùs expressè ostendentia.

Fortiùs, quia ultra verba, concurrebant etiam facti circumstantiæ, dum totius Instrumenti tenor, & præsertim eadem pretii quantitas, & sæpiùs repetita relatio ad æstimationem ut suprà factam, & bonorum notulam in eo contentam, liquidò ostendere videbantur, Comestabilem aliud gerere noluisse, nisi tollere se de medio à dicta emptione, atque in ejus locum in omnibus emptorem ponere, & subrogare, perinde, ac si ad ejus commodum, ejusque nomine, tanquam procurator, vel nudum instrumentum ab initio emisset, nullum aliud incommodum, vel molestiam passurus, nisi ex facto proprio, unde juri, ac rationi nimis contrarium videbatur, ut teneri deberet ad id, ad quod non teneri velle expressè declaravit, & protestatus fuit, præsertim ad deficientiam corporum resultan. à casu fortuito, seu vitio naturæ, ut est arborum arescentia, sive à nova Fisci prætensione super Adohæ augmento.

His difficultatibus communicatis præfatis Consulentibus, isti satis ægrè ferentes motiva, responderunt omnia prædicta benè procedere quoad punctum evictionis, secus autem quoad alterum rei non traditæ, cui dicebant emptorem inniti, aliud ad id non allegantes, nisi regulam generalem deductam ex text. *in leg. Julianus*, §. *offerri, & leg. qui pendentem, ff. de actionibus empti:* sed parum solida responsio reputata fuit, tum quia sub nomine evictionis largè sumpto vocabulo venit etiam non traditio, quæ tacita evictio dicitur, ut ex Bald. *in leg. si vendideris, ff. de evict.* observat Mangil. *de eviction. quæst.* 1. *num.* 6. Unde dum per verba nimis generalia, & effrænata venditor declaravit ad nihil velle teneri, nisi ad id, quod ex suis hypothecis, & alienationibus, vel aliis actibus præjudicialibus resultaret, vanum videbatur dicere, ut sibi obstare posset non traditio illius rei, quæ vitio naturæ, vel alio casu deficit; tum clariùs, quia dum agitur de venditione universitatis, sufficit tradidisse ipsam universitatem, seu corpus feudi, non autem singula bona, & jura, quæ accessoriè, & consecutivè ad ipsam universitatem veniunt, eodem modo, quo superiùs de venditore hæreditatis dictum est; nec videbatur quomodo per viros in magna Civitate legalis facultatis professores assereretur, quod augmentum oneris ex novis Fisci prætensionibus post sequutam venditionem resultans, dici posset venire sub exceptione rei non traditæ, dum id potius tribui potest inopinato casui supervento; nihilominus ego, & collega prudentialiter consuluimus Comestabili, ut se concordaret omni quo posset modo.

In proposito autem evictionis præstandæ de feudorum membris, quamvis illorum venditio cum clausula *si qui, vel si quæ &c.* salvare soleat ab obligatione evictionis, quasi quod venditor vendere voluerit jus, quod ipse habebat, tale quale &c. Nihilominus id procedere quoad membra non possessa, secùs autem quoad possessa de tempore venditionis, subsistinet, sed debili modo, & cùm regulis generalibus, Anell. Amat. *cons.* 67. qui sic refert decisum per Regiam Cameram Summariæ, & idem dixit Rota in Sabinen. Status, *de qua hoc tit.* quod tamen minùs verum videtur, stante expressa contraria voluntate per dictam clausulam explicata, nisi ex conjecturis, vel aliis facti circumstantiis, & præsertim, super omnia, ex pretii quantitate, constaret de hujusmodi membris utpotè certis, & pacificè possessis, fuisse in pretio habitam rationem, itaut clausula referri posset magis ad Notarii formularium, ut idem Amatus advertit.

SUMMARIUM.

1 *De regula, quod in venditione universitatis non præstatur evictio rerum singularum.*
2 *De limitatione.*
3 *Quomodo intelligi debeat tam regula, quàm limitatio.*
4 *De eadem, & de differentia inter unum casum, & alterum, ideoque sit quæstio facti decidenda ex casuum circumstantiis.*

ANNOT. AD DISC. XXXII.

DE materia hujus discursus, quod scilicet vendito feudo, quod importat universitatem, debeatur evictio de ipsa universitate, non autem de singulis membris, vel effectibus, habetur etiam infrà *hoc tit. disc.* 65. *& tit. de empt. & vend. disc.* 26. ubi de eadem conclusione, si cessa, seu vendita sit hæreditas, *& tit. de dote, disc.* 89.

Quamvis autem vera sit regula, ac etiam vera sit limita- 2
tio in hoc discursu insinuata, respectu scilicet illorum membrorum, seu effectuum, quæ deducantur ad speciem cum verbo *signanter*, vel cum alio æquipollenti; attamen, tam regula, quàm limitatio continent simplicem juris præsumptionem operativam in dubio; secus autem accedente, non solùm clara, & expressa probatione contraria, quo casu nulla cadit quæstio, ad regulam Text. *in l. ille, aut ille, ff. de leg.* 3. sed etiam ob contrarias præsumptiones, & argumenta, illud præsertim, quod resultat à quantitate pretii, quod 3
magnum est argumentum voluntatis partium, & quid in contractum deducere voluerint, ut pluries advertitur *in tit. de empt. & vend.* & alibi, cùm sit principium certum.

Magna igitur discretio dignoscitur inter istum casum, 4
& alterum, de quo *dicto disc.* 65. quoniam ibi venditio facta est ad æstimationem in fructu, ad tot pro centenario, juxta frequentiorem praxim venditionis Castrorum in Statu Ecclesiastico, ac etiam venditionis feudorum in hoc Regno Neapolitano, ubi per illos publicos æstimatores, qui tabularii dicuntur, fiunt æstimationes, habendo rationem de omnibus introitibus, & effectibus, & juxta qualitatem locorum, & Regionum respectivè, & per consequens deficiente aliquo membro, vel effectu, non debet venditor obtinere pretium rei, quæ non erat sua; benè verum est, quod verificatur regula non præstandi evictionem, cùm re vera potiùs intret refectio, vel deductio ex actione quanti minoris; in præsenti autem venditor, qui novus emptor quoque erat, aliud non agit, nisi ponere alium in locum suum, ideoque semper edocemur, ut procedendum non sit cùm generalitatibus, sed juxta singulorum casuum circumstantias, cùm revera istæ sint quæstiones potiùs facti, quàm juris.

ROMANA LEGATI PRO PRINCIPE SABELLO, CUM CARLOTTA SABELLA PRINCIPISSA CARIATI.

Responsum in causa vertente in Sacro Consilio Neapolis.

An & quando Feudatarius citati, & conveniri possit in feudo, seu in eo foro, cui feudum subjacet, quamvis ipse ratione tam originis, quàm domicilii sit alterius fori, & aliqua de judicio legis *diffamari*, an scilicet illius intentator sit actor, vel reus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ibi terminandum est judicium, ubi cœptum est.*
3 *In judicio leg.* diffamari *quis dicatur actor, & quis reus.*
4 *In Curia potest inchoari cum procuratore generali.*
5 *Feudatarius an & quando conveniri possit in loco feudi.*
6 *Beneficiatus convenitur in loco Beneficii.*
7 *Pro legatis non competit hypotheca in feudis.*
8 *Quomodo intelligatur concludo, de qua n.* 5.
9 *De fori competentia juxta diversos Principatus.*
10 *In*

10 *In quo foro Legatarii conveniant hæredem pro legatis.*
11 *In causa universali forus dignior trahit onus.*
12 *Quomodo interpretanda sit renunciatio facta intuitu dotationis.*

DISC. XXXIII.

1 PRincipissa Catharina Sabella tanquam Principis patris primogenita, & hæres, Domina, & possedirix Civitatis Albani, Oppidi Ariccìæ, Castri Cretonis, & aliorum bonorum in Statu Ecclesiastico, ac etiam plurium feudorum sub nomine Baroniæ Peschi Roechiani in Regno Neapolitano, instituto hærede Bernardino filio primogenito, Fabritio secundogenito, tunc Archiepiscopo Salernitano, postmodum Cardinali, jure legati reliquit scut. 100. mil. & Carlottæ filiæ, quæ tunc secundas nuptias contraxerat cum Principe Cariati, pariter legavit scut. 30. mil. Cùmque dicta Carlotta occasione dotis habitæ à præfato Bernardino fratre, vel occasione istarum nuptiarum, vel primarum cum Aldobrandino, amplam fecisset renunciam de omnibus successionibus, legatis, & juribus, tam de præterito obventis, quàm in futurum, etiam ex testamento obveniendis, eaque non obstante prætenderet dicti legati consequutionem, hinc dictus Bernardinus usque ab anno 1645. ex remedio *leg. diffamari, ff. de ingenuis, & manumissis, & leg. si contendat, ff. de iis qui jussor.* quod vulgò jactationis, seu diffamationis dicitur, causam introduxit in Rota citato ejusdem Carlottæ absentis Procuratore generali in Curia existente, ad quam causam per aliam commissionem obtinuit quoque admitti dictus Fabritius alter filius, & legatarius; rebusque plurium annorum spatio in hoc statu sub silentio existentibus, ac mortuo dicto Principe Bernardino, eadem Carlotta jam vidua judicium instituit pro dicti legati assequutione una cum interesse in Sacro Consilio Neapolitano contra Principem Julium dicti Bernardini filium, tanquam Feudatarium, tam ratione dictæ Baroniæ, quàm etiam Principatus Venafri, & Comitatus Celani ex successione Mariæ Felicis Perettæ matris, juxta ea, quæ habentur in Venafren. *hoc eodem tit.* petendo dictum Julium cogi in actione personali ad vendenda dicta feuda Baroniæ utpotè hæreditaria præfatæ Catharinæ testatricis, ut de pretio satisfieri posset; quare desuper ex parte dicti Principis in Urbe existentis consultus, an scilicet juridicè in dicto Sac. Consilio conveniri posset, vel de justitia remittenda esset causa ad suum forum, ut jam per ejus Agentes de remissione oppositum fuerat.

Respondi, etiam cum sensu veritatis, dictæ remissioni omninò locum esse debere, quamvis judicium in Curia præventum non esset, multò magis, ac indubitanter, stante præventione, unde propterea in responso desuper edito duas constituebam inspectiones, unam super legitima præventione in Curia, quam supponebatur ex parte actricis, utpotè semper absentis apud secundum virum, omninò impugnari, & alteram, circumscripta etiam dicta præventione, quatenus adhuc res esset integra.

Quoad primum, posita legitima introductione judicii in Rota, resultabat absolutum juris principium deductum 2
ex vulgari textu *in l. ubi acceptum, ff. de judicii cum concord.* apud Carleval. *de judiciis tom.* 1. *disp.* 2. *numer.* 899. *& omnes*, quod ibi terminandum est judicium, ubi cœptum fuit.

Pro legitima verò dicti judicii præventione, ac introductione, concurrebant duo ejus requisita, primò scilicet competentia fori, & secundò citatio partis legitimè exequita, quorum utrumque verificabatur, cùm enim Princeps Bernardinus esset Romanus, ibique domicilium habèret, ac etiam in Urbe obiisset testatrix, conditum esset testamentum, adita hæreditas, ac etiam ibi, & in Statu Ecclesiastico adesset pænè totus assis hæreditarius, exceptis dictis feudis, fortè neque vigesimam partem dicti assis constituentibus, indubitata erat competentia fori Curiæ Romanæ, non obstante, quod dicta actrix origine etiam Romana, se transtulisset ad domicilium Viri, ibique domici-
3 liaria effecta esset, quoniam quicquid dubitatum fuerit apud Afflict. *decis.* 267. *& sequaces*, rejecta ista opinione, magis communiter receptum est, intentantem dictum remedium *l. diffamari*, quamvis in ordine videatur actor, attamen in substantia esse reum, proindeque trahere posse ad forum suum illum, qui se futurum actorem jactavit, etiam si hic à dicto foro omninò exemptus esset, ut ex Capycio, Ursill. Maranta, & aliis latè habetur apud Cacheran. *decis.* 151. Muscatell. *in praxi civili, part.* 1. *glos. reus, num.* 13. ibique latè Prat. in addit. Tappia *decis.* 33. *numer. finali*, & hanc sequitur etiam Rota; *ut decis.* 500. *numer.* 12. *& seq. part.* 5. *recent. decis.* 102. *in fine, part.* 6. & sæpiùs, potissimè verò ubi ille, qui tale judicium intentavit, est debitor, seu possessor bonorum, super quibus futura est controversia, cùm tunc sit conclusio non admittens disputationem, cadentem in casu, quo non possideat, juxta distinctionem, de qua pleniùs in Sabinen. viæ, seu transitus *sub tit. de Regalibus*, & pluries in sua materia *sub tit. de jurisdictione, & foro competenti.*

Alterum verò requisitum citationis partis legitimè exequutæ, pariter concurrebat, cùm citatus esset ejusdem 4
actricis Procurator generalis in Curia existens, cum quo receptum est, in eadem Curia judicium institui, seu inchoari posse, non citato principali, ut apud Gregor. & Adden. *decis.* 127. *num. final.* ac etiam in specie hujus judicii habetur apud Capyc. *decis.* 28. *n.* 9. & Capyc. Latr. *consultat.* 114. *num.* 30. *& 35.*

Verùm ubi præmissa omnia cessarent, itaut res esset omninò integra juxta secundam inspectionem, adhuc tamen dicebam, etiam pro veritate, dictum forum esse incompetentem, atque omnimodam competentiam esse in eadem Romana Curia, in qua judicium ut supra præventum erat; 5
licèt enim apud feudistas recepta sit propositio, feudatarium citari posse quamvis absentem in ipso feudo, atque conveniri in ejusdem feudi foro, ex deductis per Ann. *allegat.* 74. *num.* 2. *& 3. & singul.* 153. Rovit. *pragmat.* 2. *de citat. n.* 20. apud quos concordantes, nihilominus id procedit in causis spectantibus ad ipsum feudum, ejusque causa, & occasione pertractandis, ut advertit Anna *eadem allegat.* 74. ubi agit de alio Principe Romano Comestabili Columna Regni Feudatario, pariter in dicto Sacro Consilio convento; & probatur ad evidentiam, quoniam ut patet ex allegatis, & aliis, feudistæ hujusmodi propositionem 6
deduxerunt à Beneficialistis, & à conclusione, quæ in ea materia habetur, quod beneficiatus, quamvis diversi fori, conveniri potest in loco Beneficii, quod tamen intelligitur de causis spectantibus ad ipsum Beneficium, ejusq; occasione, & sic merè realibus, secus autem in actionibus personalibus, seu aliis causis indifferentibus, ut quotidiana praxis docet in Beneficiis, & Abbatiis, quæ in titulum, seu Commendam possidentur per Cardinales, Prælatos, & Curiales.

Hæc autem actio erat sine dubio personalis, quamvis feuda, pro quorum venditione instabatur, essent hæreditaria, quoniam ob defectum Regii assensus, sine quo absque dubio nulla hypotheca, nullumque jus in ipso feudo acqui- 7
ri potest, legatarius super feudis testatoris pro legato non habet illam legalem hypothecam, quæ super aliis ejus bonis allodialibus, & indifferentibus sibi competit, cum id non pendeat à facto, & voluntate testatoris, qui nec vivens per contractum correspectivum, tacitam, vel expressam hypothecam constituere potest, unde propterea magis communiter receptum est, saltem in hoc Regno ejusque Tribunalibus, quod in feudis non intrat privilegium separationis bonorum, ex cujus beneficio regulariter creditores defuncti, & legatarii, quales quales illi sint, vincunt creditores hæredis, quantumvis hypothecarios anteriores, & privilegiatos, cujus contrarium est in his feudis, in quibus creditores hæredis cum assensu vincunt creditores defuncti sine assensu, ut non semel in aliis *hoc eod. tit.* ideoque respectu feudalium huic actrici non competebat nisi actio personalis, qualem ipsamet solum intentavit, instando cogi Feudatarium ad vendendum feudum in dicta actione personali, ut de pretio sibi satisfieret, & consequenter intrare non poterat dicta conclusio de Feudatario quamvis absente, ac di- 8
versæ originis, diversique domicilii, conveniendo in foro feudi, quoniam intelligitur in judiciis realibus, seu rei persecutoriis, aut aliàs ad ipsum feudum ejusque rationem pertinentibus, unde propterea in consimili *judicio instituto* in eodem Sacro Consilio contra *Comestabilem* Marcum Antonium Columnam, quamvis longè majora feuda in eo Regno possideret, ejusque Officialis esset, utpotè possidens dictum officium Comestabilis, adhuc tamen causa remissa fuit ad Curiam Romanam, ut decisum testatur Thor. *in compend. decis. part.* 1. *verbo forum rei, fol.* 240. *in meis*, ex eisdem fundamentis, de quibus Anna *dicta allegat.* 74. neglecto altero, verè contemptibili fundamento, allectionis in eam civilitatem, seu nobilitatem, & sedilia, cùm verè indubitatum sit hujusmodi honorificas civilitates, absque actuali habitatione, & domicilio, fori competentiam non inducere, nisi in iis, quæ ipsam civilitatem respicerent.

Atque ad hæc comprobanda ponderabam eadem, quæ 9
deducta habentur in Massanen. affictus, seu pecuniaria

sub

sub tit. de jurisdictione, & foro competenti, ubi de judicio introducto in Curia Romana contra Principem Ludovisium huic foro, tam ratione originis, quàm domicilii, subjectum, pro negotiis pertinentibus ad Statum Plumbini, quoniam Signatura justitiæ remisit causam ad partes, ex eo quod in ejus negotiis repræsentatur omninò diversus homo, adinstar habentis in commendam, vel administrationem plures Episcopatus existentes sub diversis Provinciis, cum similibus, ut ibi particulariter actum est.

Clariùs verò, ac extra omnem difficultatem (cessante etiam præventione) dicebam hujusmodi causam ad istum forum remittendam esse, non solùm ratione originis, & domicilii rei conventi, sed etiam quia in hoc foro aderat
10 hæreditas, ejusque caput, ac ferè totum corpus, unde propterea extra controversiam, in isto loco hæres à legatariis pro legatis quantitatis conveniendus erat, cùm quæstiones intrent, quando defunctus erat unius fori, hæres verò est alterius, & corpus hæreditatis saltem pro majori parte bonorum in alio loco, ex deductis per Glos. & DD. *in leg. quod legatur, ff. de judiciis*, de quibus Peregrin. *de fideicommissis art.* 53. *numer.* 1. Molina *de primogenitura, lib.* 2. *cap.* 13.
11 *num.* 73. Salgad. *in labyrint. creditorum part.* 1. *cap.* 4. *num.* 27. Tapia *decis.* 33. & habetur ex professo particulariter actum in Montis alti, seu Maceraten. fideicommissi, & in Arelaten. pensionis *sub dicto titulo de jurisdictione, & foro competenti*, sed quando hæc omnia uniuntur, quia nempè ejusdem fori sint hæres, & defunctus, ac etiam bona hæreditaria pro majori parte, tunc videtur casus extra omnem controversiam.

Omnisque dubitandi occasio in hac facti specie cessare quoque videbatur, ratione causæ universalis, ob quam forus magis competens omnes ad se trahit, ex plenè collectis per Salgad. *in labyrint. part.* 1. *cap.* 4. *& seq.* & omnes, quia videtur juris principium theoricè, & practicè absolutum; cum enim testatrix quamplura fecisset legata, ad quæ hæreditas minùs idonea supponebatur, illud præsertim scutor. 100. mill. filio secundogenito, cujus est hæres alter modernus Cardinalis Sabellus nepos, utique pro dignoscendo, an vires hæreditariæ suppeterent, & an subsisterent, antiqua fideicommissa assem hæreditarium diminuentia, & quomodo in casu insufficientiæ locus esset inter legatarios diminutioni, seu contributo, adeundus est hic forus, qui est testatricis, & hæredis bonorum pro majori parte, ac etiam legatariorum, dum ipsa quoque actrix erat eidem foro subjecta ratione originis.

Accedebat etiam altera circumstantia particularis, re-
12 sultans ab interpretatione renunciationis, quam eadem actrix occasione dotationis fecit, ut suprà, Bernardino fratri; ubi enim casus est aliqualiter dubius, & interpretatione dignus, renunciatio verò est ob causam correspectivam, tunc pro magis benigna interpretatione, favore renunciantis, vel respectivè renunciatarii facienda, satis attenditur correspectivitas, & an dos data sit ultra obligationem dotanti incumbentem, itaut dici valeat eamdem dotem, seu excessum esse præventivum pretium futuræ spei renunciatæ, juxta ea, quæ habentur in Sabinen. & in aliis pluribus in sua materia *sub tit. de renunciatione*; hoc autem nonnisi in hoc foro dignosci potest, tum ratione quantitatis patrimonii, tum etiam ratione qualitatis personarum, & consuetudinis, tam generalis Civitatis, quàm particularis familiæ, ex quibus dotis congruitas regulanda est, ex iis, quæ frequenter habentur in sua materia *sub tit. de dote*, præsertim in Romana de Caffarellis, & sic multa concurrebant urgentia motiva, etiam singulariter considerata, multò magis eis insimul unitis.

S U M M A R I U M.

1 *De citatione Feudatarii in feudo, vel beneficiati in beneficio.*
2 *& 3 De duplici declaratione hujus assumpti.*
4 *Quando Feudatarius debeat conveniri in loco feudi, & non possit conveniri in loco domicilii.*
5 *Quod pro legato non detur hypotheca super feudo.*

ANNOTAT. AD DISC. XXXIII.

1 ULtra ea, quæ in hoc discursu habentur de citatione facienda feudatario in ipso feudo plura colligunt Adden. ad Capyc. Latr. *decis.* 82. *num.* 4. & Baron. *de citat. quæst.* 12. *n.* 110. Atque ad instar habemus in beneficiato, qui benè citatur in loco beneficii, ex relatis per Baron. *d. quæst.* 12. *n.* 106. *& seqq.* & in Addit. *ad eandem quæst. num.* 11. Vermigliol. *cons.* 406. *num.* 2. & habetur de utroque *sub tit. de judic. disc.* 9. *num.* 18. *& seqq.* ac etiam *sub tit. de benefic. disc.* 77. super citatione beneficiati, occasione procedendi ad privationem, aliasque pœnas ob non residentiam.

Dupliciter autem temperanda videtur ista propositio. Primò nempè, circa illas citationes, quæ percutiant pœ- 2
nam, vel grave præjudicium ipsius feudatarii, vel respectivè beneficiati, qui citandus est, quamvis id sit occasione feudi, vel beneficii, puta in beneficialibus, ad effectum procedendi ad privationem ob non residentiam, vel ob aliud delictum; & in feudalibus, ad effectum procedendi ad declarationem incursus caducitatis, ob non præstitum servitium personale, vel reale, vel ob felloniam, sive ob aliam causam; ut scilicet procedat, quando incertum sit, ubinam ille reperiatur, vel si habeatur notitia, attamen sit in loco, ad quem non patet, facilis, & tutus accessus, cùm tunc sufficiat illum citare in feudo, vel in beneficio respectivè; secùs autem, ubi habeatur notitia loci, in quo sit, ibique possit commodè citari personaliter, eo modo, quo regulariter de jure requiritur, pro contumaciali condemnatione, ex deductis in hac materia citationis *d. disc.* 9. *de judiciis*, atque in terminis beneficialibus in specie habetur *d. disc.* 77. *de benefic.*

Et secundò, ut id procedat in iis, quæ concernunt ipsum feudum, seu beneficium, cum quo principaliter sit causa, 3
adeout intret sæpiùs insinuata propositio, quod feudum censeatur homo mutus, cœcus, & surdus, qui citari non potest, quia non videt, nec audit, neque loqui potest; unde propterea oportet citare ejus Curatorem, vel Organum, qualis est feudatarius; eademque ratio, seu proportio intrat in beneficio, quia nempè agatur de oneribus, vel citationibus, quæ fiant occasione onerum realium, & servitutum, vel occasione jurisdictionum, & præeminentiarum, &c. secus autem (sicut in præsenti) ubi agatur de causa indifferenti, quæ principaliter percutiat personam, vel obligationem personalem ipsius feudatarii, sive beneficiati.

Quinimò etiamsi id sit ex causa, & occasione ipsius feu- 4
di, vel beneficii, sed principale interesse sit personæ, quia nempè citatio fiat in causa, in qua agatur inter plures invicem contendentes de pertinentia illius feudi, vel beneficii, quoniam tunc ipsum feudum, vel beneficium non dicitur esse in causa, neque habet interesse, cùm nil ejus intersit, an ab uno magis quàm ab altero administretur, & per consequens citanda est persona, eo modo, quo in aliis ejus causis indifferentibus citanda esset.

E converso feudatarius, qui existat in diverso loco, ali- 5
quando dicere potest, se non posse, nec debere citari, & conveniri in loco, in quo reperiatur, sed quod debeat citari, & conveniri in feudo, sive in eo principatu, in quo feudum existat, quoties non agatur de obligatione merè, ac principaliter personali, sed de negotiis concernentibus aliquod feudum, vel illud patrimonium, ob reduplicationem personarum, quodque non obstante identitate personæ materialis, tot fingantur personæ diversæ, quot sunt feuda, vel sunt patrimonia, ex iis, quæ habentur *sub tit. de jurisdict. disc.* 90. ac etiam *sub tit. de judic. disc.* 3.

Reliqua verò, quæ in hoc discursu continentur, percuciunt materiam competentis fori, de qua agitur *sub tit. de jurisdict. & for. compet.* ac etiam *d. disc.* 3. *de judic.*

Et quod pro legatis non detur hypotheca super feudo, ut in præsenti discursu, Reverter. *decis.* 366. *n.* 3.

CUSENTINA PRÆTENSI JURIS PASCENDI PRO ARCHIEPISCOPO, CUM COMMUNITATE, ET HOMINIBUS OPPIDI TERRÆ NOVÆ.

Casus disputatus in S. Congregatione Immunitatis, & resolutus ut infrà.

An & quando Castra, vel alia bona concessa per Regem Ecclesiæ, censeantur concessa in feudum, vel in allodium ad effectum competentiæ fori in causis, quæ occasione ejusdem rei concessæ tractandæ sint.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Clerici, & Ecclesiæ subjacent Principi laico ratione feudi.*

3 *An*

3 *An Episcopus procedat ad Censuras in casibus propriæ mensæ, & contrà Diœcesanos remissivè.*
4 *Castra, & loca jurisdictionalia in Regno præsumuntur feudalia.*
5 *Fallit in Ecclesia, pœnes quam præsumuntur allodialia.*
6 *De pluribus signis, & circumstantiis excludentibus feudalitatem.*
7 *Non potest quis esse Dominus, & Feudatarius, & feuda reversa ad dominum desinunt esse feuda, & immutare possunt naturam in nova concessione.*
8 *Decisio controversiæ.*

DISC. XXXIV.

1 CUm Ecclesia Metropolitana Cusentina, ex antiquis concessionibus Principum Normandorum, antequàm fortè Regium nomen in illis regionibus introduceretur, sive primævorum Regum, quando adhuc probabiliùs feudorum usus non erat introductum, possideret Oppidum, seu Castrum S. Lucidi, intrà ejus Diœcesim situm, in allodium; Rex autem Alphonsus Secundus illud cuperet in pleno dominio, idcircò de anno 1494. cum Beneplacito Apostolico in forma, *Si in evidentem*, permutatum fuit cum quibusdam tenutis sitis in Diœcesi Rossanen. ibi *Curti* nuncupatis, quarum una est in Territorio Oppidi Terræ novæ, in Regem obventis ex publicatione bonorum Principis Bisiniani, quæ tenutæ datæ fuerunt pleno jure, ac franchæ, & liberæ ab omni onere, & servitute; & quamvis Cives, & incolæ Oppidi prædicti prætenderent in dicta tenuta habere jus pascendi, nihilomnus Archiepiscopi pro tempore se conservarunt in pleno dominio, & libertate, compescendo dictorum Oppidanorum attentata, vel cum Regiis provisionibus juxtà regulam text. *in cap. si Clericus Laicum, de foro competent.* vel cum proprio gladio spirituali censurarum, juxtà ea, quæ in casu consimilis controversiæ habentur in Cotronen. censurarum *sub titulo de jurisdictione, & foro competenti*, ubi etiam istius causæ mentio habetur; cùm autem moderno tempore Oppidani prædicti alicujus potentioris brachii opem habentes, de facto, expulsis, vel turbatis colonis, & pastoribus, animalia in dictam tenutam immisissent, hinc Archiepiscopus servatis servandis eos declaravit per publicos cedulones incursos in Censuras contentas in Sacris Canonibus, & Bulla Cœnæ contrà occupatores, & perturbatores bonorum Ecclesiæ, atque post varios casus re delata ad S. Congregationem immunitatis, duo prætendebatur per dictos Oppidanos, primò declarari invalidas dictas Censuras ex duplici defectu jurisdictionis, quia scilicet in causa propriæ mensæ, & quia cum non subditis, dum tam personæ, quàm bona erant extrà Diœcesim, juxtà firmata in Cotronen. Censurarum 4. Martii 1667. coram Carpinea. Et secundò, quia cùm ageretur de feudis ab Ecclesia ex feudali concessione Regis possessis, causa remittenda erat ad ipsum Regiem ejusque Magistratus, & Tribunalia, in quibus eam quoque pendere supponebatur absque aliqua Ecclesiasticæ jurisdictionis, vel immunitatis perturbatione, dum
2 in causis feudi, ipsumque feudum concernentibus, etiam Clerici, & Ecclesiæ subjacent foro Regis tanquam Domini directi, juxtà textus clarus *in cap. ex transmissa, & in cap. sequenti, de foro competenti*, & est propositio apud feudistas, ac etiam Ecclesiasticos theoricè, & practicè receptissima, de qua *hoc tit. frequenter*.

Super primo objecto scribens pro Archiepiscopo deducebam eadem, quæ habentur deducta in eadem Cotronen.
3 *sub titulo de jurisdictione, & foro competenti*, ac etiam quia in præsenti causa cessabant difficultates in prædicta alia cadentes, ex duplici circumstantia, primo scilicèt quia præventivè Archiepiscopus timens casum, per literas Apostolicas in forma Brevis obtinuerat ab Alexandro VII. facultatem procedendi ad Censuras, aliaque juris remedia contrà hujusmodi perturbatores, quamvis isti & bona essent extrà propriam Diœcesim; & secundò quia, ut patet ex eadem prima decisione Cotronen. & clariùs ex secunda, quæ discursus potiùs nomen meretur, edita sub die 16. Novembris ejusdem anni, ille Baro, aliique sæculares deposuerant exactas pecunias, ac etiam se promptos offerebant cavere de parendo Ecclesiæ, & Rotæ mandatis, quod præseferebat abstentionem à futuris molestiis, & perturbationibus, donec causa decideretur, quorum utrumque in præsenti cessabat, ut de hac eadem causa habetur in dicta Cotronen.

Quoverò ad alterum punctum feudalitatis, super quo pre-

sertim in prima propositione, dilata resolutione, mandatum fuit strictè scribi, & informari debere; dicebam, etiam cum sensu veritatis, nulli prorsus fundamento dictam præ- 4
tensam feudalitatem innixam esse, quoniam licèt in puncto juris juxta magis communem, & veram opinionem, Castra, & loca etiam jurisdictionalia cum Vassallis pœnes quoque privatos ex Principis concessione existentia, non constito de feudali qualitate, præsumantur allodialia potiùs quàm feudalia, eò quia feudum dicitur servitus, quæ in dubio non præsumitur, ex deductis in Clomacen. aliàs Comaclen. Vallium, in Lucana jurisdictionis, & in aliis frequenter *hoc eodem tit.* nihilominus in Regno Neapolitano, regula est in contrarium; quod scilicet Oppida, & loca jurisdictionalia cum Vassallis, non constito de allodialitate, præsumuntur potiùs feudalia, ut apud proximè allegandos, & pariter *hoc tit.* pluries.

Et tamen quando agitur de concessione facta Ecclesiæ, 5
etiam in Regno prædicto, non obstante dicta contraria regula cum privatis, recepta est dicta regula juris communis pro allodialitate, quicquid sit de alto dominio, & regalibus, Isern. *in Constit. Regni justitiarii nomen in fine*, ubi etiam Afflict. Anna *singul.* 71. Franch. *dec.* 131. *in princ.* latè Apont. *decis.* 2. *num.* 19. *vers. nunc sic, & per totum, & in lectura feudal.* 1. *in prælud. num.* 72. Capyc. Latr. *consul.* 74. *num.* 106. apud quos cæteri.

Clariùs verò, ac extrà omnem dubitationem in hac facti 6
specie ex pluribus ejus circumstantiis, primò quia non agebatur de Castris, & bonis jurisdictionalibus, cum Vassallis, sed de tenutis, & prædiis rusticis ad culturam, & pascua, licèt enim non implicet in hujusmodi quoque bonis adesse qualitatem feudalem, quæ etiam in simplici præstatione pecuniaria adesse potest, ex deductis in Romana annuæ præstationis *hoc eod. tit.* nihilominus in dubio id satis confert ad exclusionem feudi, & inclusionem allodii, ut habetur in Mantuana feudi pariter *hoc tit.*

Secundò, quia hujusmodi bona subrogata fuerunt in locum dicti Castri S. Lucidi, cum quo permutata sunt, quod Castrum in ipsa permutatione enunciatur ad Ecclesiam pleno jure spectare, per quæ verba utique excluditur feudalis qualitas verè tunc nunquam impressa, cùm illud possideretur per Ecclesiam ex concessione Roberti Guiscardi, antequam Regium nomen introduceretur, & de tempore quo feudorum usus ibi ignotus erat, dum omnia dominia ita divisa erant in plures Principatus liberi allodii, ideòque intrat regula subrogatorum, &c.

Tertiò, quia in eadem permutatione Rex expresè promittit hujusmodi tenutas esse francas, & liberas ab omni onere, & servitute, quod pariter in verbis expresè excludit feudalitatem importantem onus, & servitutem; quartò, quia non reperiuntur descriptæ in quinternionibus Regiæ Curiæ, in qua descripta sunt omnia feuda recta, & in capite, quaternata proindè nuncupata, unde propterea ea, quæ ibi non sunt descripta, dicuntur potius feuda plana, & de tabula, allodialium jure censenda, ex deductis præsertim in Mantuana bonorum *hoc pariter tit.* Et quintò demùm, quia pro feudis solvitur adoha, loco feudalis servitii subrogata, de cujus solutione nunquam constat; illud etiam ponderando, quod non agitur de gratuita concessione facta per Regem in forma investituræ, sed de contractu merè correspectivo in forma, *si in evidentem*, tanquam à privato, unde propterea ex dictis omnibus insimul junctis, casus videbatur omninò planùs, potissimè quia non agebatur de puncto jurisdictionali circa cognitionem causarum cum subditis, & Vassallis, ac appellationes, & recursus ab Episcopis, vel Prælatis, Castra, & loca jurisdictionalia possidentibus ex Regia concessione, juxtà quæstionem, de qua plenè in Lucana jurisdictionis *hoc tit.* sed de puncto, an adesset illa vera, & propria feudalitas, ob quam unicè, Ecclesiæ, vel Clerici, in concernentibus ipsum feudum, subjacent foro Principis laici Domini directi, qua circumstantia cessante, indubitata est exemptio.

Et quamvis replicaretur de antiqua hujusmodi bonorum qualitate, & natura, quod scilicet possiderentur in feudum per Principem Bisiniani, ob cujus imputationem de crimine læsæ Majestatis publicata fuissent, ac per Regem possiderentur; nihilominus istud erat leve argumentum, quoniam ut aliàs *hoc eod. tit.* habetur, non potest quis esse Rex, & Ba- 7
ro, seu Dominus, & Feudatarius, quoniam esset dare servitutem in re propria, ac effici servus sui ipsius; ideòque facto casu devolutioni feudorum, vel ob lineam finitam, vel ob felloniam, aut aliam causam, feudum extingui dicitur, atque, eo redeunte ad suam primævam unitatem,

rotum dicitur allodium, & ejusdem naturæ, adinstar aquarum, quæ exeuntes à mari, diversas assumunt naturas, dùm aliæ sulphureæ, aliæ acidæ, aliæ primævam salitam qualitatem retinent &c. sed redeuntes ad mare, omnes pariformiter efficiuntur salitæ, ac antiquam, & primævam naturam assumunt, neque implicat, postquam ad Regem reversa sunt, immutare naturam, ac ea, quæ prius erant feudalia, concedi in allodium, vel è converso, ea, quæ erant allodialia, concedi in feudum, seu feudo addi & incorporari, ex deductis per Rovit. *conf.* 101. *lib.* 2. cum similibus, & sic inspecta etiam veritate, ista prætensa feudalitas nullum habebat probabile fundamentum, atque talis in hina propositio-
8 ne fuit sensus Sac. Congregationis absque difficultate, quę solùm habita fuit in primo puncto invaliditatis Censurarum ex defectu jurisdictionis contrà non diœcesanos, de quo in dicta Cotronen. *sub tit. de jurisdictione*.

HYDRUNTINA BONORUM
PRO CAPITULO ECCLESIÆ CATHEDRALIS
CUM
MONASTERIO MONIALIUM SANCTISSIMÆ TRINITATIS NEAPOLIS.

Casus pendet in Rota.

Bona possessa per particulares intrà feudum, an, & quando censeantur feudalia, seu feudo redditia; & quatenus sint talia, quales effectus exindè resultent, tam circà devolutionem in casu linee finitę, quàm circà prohibitione alienationis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An, & quando Dominus directus ob factum casum devolutionis capiat possessionem, & quis obtinere debeat in possessorio.*
3 *De quo casu proprię agant Hostien. & Canonistæ in cap. nimis de jure jur.*
4 *Bona per particulares possessa in feudo, seu tenimento alicujus, an præsumantur feudalia, seu reddititia.*
5 *Feudum est universitas, sed disputatur an sit factis, vel juris.*
6 *De qualitate bonorum in territorio inclusivè.*
7 *Participatio fructuum per quotam arguit dominium.*
8 *Jus Coloniæ, seu utilis dominii an sit transmissibile ad quoscumque.*
9 *Emphyteusis Ecclesiastica in dubio censetur pro solis hæredibus sanguinis.*
10 *Ad effectum devolutionis constare debet de investitura, ejusque tenore.*
11 *Quando etiam non docto de investitura, concessio censeatur restricta ad solos hæredes sanguinis.*

DISC. XXXV.

1 AB antiquo ex concessionibus, vel primævorum Regum, vel Principum antea Regii nominis introductionem in ea regione dominantium, Capitulum Ecclesię Metropolitanæ Hydruntinæ, possidet in illius Civitatis, vel Diœcesis territorio quoddam feudum rusticum, seu tenimentum nuncupatum Sanctæ Mariæ de Trullazzo, intrà cujus fines, juxtà usum regionis, plures particulares ex ejusdem Capituli concessionibus possident prædia vulgò possessiones nuncupata, sub obligatione respondendi eidem Capitulo quartam partem fructuum, ac etiam quamdam præstationem pecuniariam, non omninò uniformem, sed juxtà diversas conventiones, ex temporum, seu terrarum qualitate, & situ fortè regulari solitas; inter alios autem particulares bona ibi possidentes, erant Marchiones Coriliani de Montibus, quorum linea masculina defecta, superstite solùm una fœmina Moniali in monasterio Sanctissimæ Trinitatis Neapolis, donec ista vixit, percepit dd. prædiorum fructus; sequuta verò dictæ Monialis morte, per quam linea prædicta omnimodam extinctionem passa est, Capitulum juxtà retroactam observantiam in similibus casibus, dictorum bonorum possessionem accepit, & intentante Monasterio judicium spolii coram Ordinario, prodiit ab isto sententia Capituli absolutoria, à qua interposita appellatione, & commissa causa in Rota coram Cerro, ex parte ejusdem Monasterii obtentum fuit subscribi dubium in eodem judicio spolii, an scilicet illud esset reintegrandum, in cujus disputatione habita sub die 27. Maji 1668. nulla desuper capta resolutione, mandatum fuit videri de bono jure, super quo principaliter ego, & cæteri pro hac parte Capituli scribentes insistebamus, & meritò.

Si quidem in hujusmodi controversiis in possessorio haberi solitis, inter Dominum directum, & hæredes Domini utilis, quoties Dominus directus non est Princeps habens Fiscum, & supremam authoritatem, itaut practicare valeat illam Fiscalium propositionem, de qua in Firmana feudi, & in Massanen. Castrorum, ac in aliis *hoc tit.* quod Fiscus non litigat manibus vacuis, sed est persona privata, ut frequenter contingit in materia emphyteutica, recepta distinctio esse solet, quod aut clarum est Domini directi bonorum jus, super facto casu devolutionis, & possessio propria authoritate per eum capta utilis dominii cum directo reintegrati substinetur, neque spoliativa dicitur, aut prætensa devolutio est aliqualiter dubia: & tunc in possessorio ad favorem hæredis Feudatarii, vel emphyteutæ respondendum est, donec in petitorio casus decidatur, ut habetur deductum in dicta Massanen. Castrorum *hoc tit.* in his terminis feudalibus, & in terminis emphyteuticis colligunt Gregor. & Adden. *decis.* 105. Rota *decis.* 359. *num.* 1. *& seqq. part.* 5. *recent.* in Auximana prædii coram Dunozetto *decis.* 92. *post Salgad. in labyrinth.* in qua præsertim canonizata fuit possessio Domini directi, & in Romana domorum 15. Decembris 1649. & 18. Februarii 1650. coram Bichio, quarum secunda est *decis.* 17. *par.* 11. *recent.* ubi pariter canonizata possessio Domini ratione boni juris cum similibus.

In hac autem disputatione, quamvis non omninò matu- 2
rum, ad determinatum judicium efformari potuerit, tum ob adhuc non auditum Rotæ judicium, tum etiam quia ex parte Monasterii actoris principaliter institum fuit in dicto possessorio, ejusque extremorum justificationes, duas effornabam inspectiones, unam scilicet circa directum dominium Capituli, & an justificaretur ista bona esse feudalia, seu de membris, & excadentiis feudi, alteram circa factum casum devolutionis ob finitam lineam, stante quod non constabat de investitura, ejusque tenore per scripturam.

Quatenus pertinet ad primam, observabam traditionem Hostiensis, & aliorum *in cap. nimis de jurejur.* quam moderniores, confundendo unum casum cum altero, adhibent in 3
omnibus quæstionibus cadentibus super rei feudalitate, vel allodialitate, de quibus frequenter *hoc tit.* præsertim magis distinctè in Clomacen. Vallium, verè, & propriè percutere casum præsentis controversiæ, ubi scilicet quæstio feudalitatis est inter Feudatarium, seu Dominum, & possessorem alicujus universitatis bonorum feudo æquipollentis, & Vassallos, seu particulares in eodem feudo, seu tenimento, & corpore universali, prædia, & bona particularia possidentes, an scilicet illa præsumantur feudalia, seu feudo redditia, ac de ejus excadentiis, & pertinentiis, vel potius libera, & allodialia, solam in jurisdictione, & jure territoriali subjectionem habentia.

Et licet juxtà dictam traditionem regula assistat allodialitati ob præsumptionem in dubio assistentem libertati, & resistentem servituti, nihilominus, ut benè advertit Afflict. *in cap.* 1. *de controversia inter masculum &c. num.* 9. *& seqq. & numer.* 19. qui jure merito in hoc individuali puncto magister nuncupari potest, utpotè omnium latiùs, & meliùs materiam tractans, quæstio potius facti, quàm juris dicenda videtur, ex facti circumstantiis decidenda, spectata scilicet natura omnium aliorum bonorum intrà idem feudum, seu universitatem existentium, si enim reliqua omnia sunt feudalia, seu feudo redditia, itaut non constet, vel in universum, vel saltem in ea regione, seu contracta, alia adesse bona libera, vel adesse rara, & in modica quantitate, tunc probata dicitur eadem qualitas in bonis, de quibus est controversia, ut etiam repetit idem Afflict. *decis.* 267. ubi Adden. & sequuntur cæteri apud Menoch. *cons.* 181. *nu.* 98. & conferunt deducta à simili in materia emphyteutica per Fulgin. *de emphyteusi in præludiis quæst.* 8. *num.* 17.

Cùm enim feudum dicatur universitas continens jus universale complexivum plurium membrorum illud corpus constituentium, Camerar. *in cap. Imperialem pag.* 39. *in magis lit. A, & B*, & cæteri feudistæ communiter, disputantes solum quæstionem, an dicatur universitas facti, vel juris, ex collectis per Amicangel. *quæst. feudal.* 3. ubi quæstionem disputat ad partes; idcircò, si reliqua membra sunt unius naturæ, non videtur in dubio dicendum, quod unum membrum, de quo agitur, diversam naturam habere debeat, nisi

nisi de hujusmodi immutatione constet, facta ab eo, qui id faciendi habeat potestatem.

Ad quod satis conferre observabam firmata in Clusina 6
apud Mantic. *decis.* 17. *& 97.* super uniformi natura colonica omnium bonorum in eo territorio existentium, donec de libertate alicujus rei, tanquam de limitatione regulæ generalis in dubio non præsumenda doceatur, ut in proposito ejusdem territorii, de quo agitur apud Mantic. habetur actum in Romana, seu Perusina bonorum *hoc eod. tit.*

Et ideò cùm in facto benè justificaretur, omnia alia prædia in hoc feudo existentia, per alios particulares possessa, esse feudo redditicia, & obtineri ex Capituli Feudatarii concessione, absque eo quod doceretur, in eadem bonorum universitate aliqua adesse libera, idcircò quoad hunc primum punctum, probati scilicet dominii directi, videbamur esse in casu indubitabili, potissimè verò, ac extra omnem controversiam ex observantia eorumdem bonorum uniformi, ac in reliquis, quod scilicet ex eis, ultra quamdam præstationem pecuniariam, quæ solum juxta temporum, vel bonorum qualitatem, & situm supponebatur difformis, aderat uniformis participatio fructuum per quo- 7
tam, quod est clarum signum dominii, ac respectivè cujusdam Coloniæ in particularibus, ut advertitur apud Mantic. *d. decis.* 17. *& 97.* quod etiam docet praxis aliquorum Castrorum, & locorum Urbi adjacentium, quod scilicet dominus loci habet, nedum in jurisdictione, & jure territoriali universum territorium, sed etiam in privato dominio, unde propterea omnia bona, quæ per Incolas, & Vassallos, aliosque particulares in eo territorio possidentur, non constito de libertate, censentur de illius directo dominio, & redditicia in certa quota fructuum, ut est præsertim Castrum Montisportii, de quo in Tusculana bonorum vacantium *hoc eodem tit.* cum similibus, & in proposito hujus Provinciæ Hydruntinæ habetur in Hydruntina onerum *sub tit. de Regalibus*, & sic quoad hanc primam inspectionem, cum sensu etiam veritatis, dicebam casum videri planum.

Difficultas autem residebat in altero puncto, seu in secunda inspectione, an scilicet hujusmodi bona, jure cujusdam Coloniæ ut supra per particulares possessa, essent 8
transitoria ad quoscumque extraneos hæredes, vel potiùs restricta ad illos sanguinis, quibus defectis ad dominum devolverentur; & in hoc difficultatem facere videbantur firmata in dicta Clusina apud Mantic. super hujusmodi Coloniarum natura, seu qualitate, quod scilicet essent ad quoscumque transitoriæ, ut etiam habemus de consimilibus bonis Abbatiæ Farfen. juxta deducta in Farfen. *sub tit. de emphyteusi*, atque, excepto casu Fisci successoris in bonis vacantibus, admittitur *in d. Tusculana hoc tit.* ita frequentiori observantia docente.

Satisque urgere videbatur conclusio in Rota, & Curia recepta, de qua in Mediolanen. & in Aquilana, *ac in aliis sub tit. de emphyteusi*, quod scilicet quamvis emphyteusis 9
Ecclesiastica de sui regulari natura censeatur restricta ad hæredes sanguinis, ex deductis *decis.* 427. *par.* 9. *& 209. par.* 10. *recent.* & in aliis, nihilominus ad effectum devolutionis constare debet de investitura, ex qua dignoscatur de hujusmodi restrictione, quoniam licèt talis soleat esse hujusmodi bonorum natura, nihilominus dantur etiam bona em-
10 phyteutica Ecclesiastica, seu aliàs de directo dominio Ecclesiæ ad quoscumque hæredes transitoria, quæ sola contraria possibilitas, juxta receptum vulgare axioma, sufficit ad excludendam illam concludentem, & perfectam probationem, quæ incumbit domino agenti ad hujusmodi devolutionem.

Verùm his non obstantibus, quamvis in unica disputa- 11
tione ut supra, non omninò maturum, & determinatum judicium pro veritate efformare potuerit, attamen satis probabile mihi videbatur bonum jus Capituli, ex eadem ratione causæ universalis, seu naturæ aliorum consimilium bonorum, quæ pariformiter sub eadem Universitate existentia, responsiva sunt, cùm ex retroacta observantia in illis, quorum lineæ defecerunt, ac etiam ex agnitione aliorum actu possidentium, & contra proprium interesse loquentium, constaret talem esse bonorum naturam, satis in idem conferente dicta præsumptione, regulariter militante in bonis Ecclesiæ, ac etiam quia agitur de feudo, cujus regularis natura est, ut non sit ad extraneos hæredes transmissibile, ideòque hujusmodi concessiones quamdam subfeudi speciem continentes, eamdem regulam habere debeant, ex propositione, de qua satis frequenter in aliis hoc tit. quod subfeuda regulantur à feudo, diversæque naturæ esse non debent, licèt ista consideratio sola, & de per se non videretur multi momenti, cùm non versaremur in feudo recto, & proprio subjecto devolutionis per lineam finitam, utpotè possesso per manum mortuam, ac etiam quia incertum erat, an descriptum esset in Regiis quinternionibus, & an solveret adoham, quibus circumstantiis cessantibus, cessat qualitas feudalis, potissimè verò penes Ecclesiam, in qua præsumptio potiùs est pro allodio, ut habetur præsertim deductum *in Cusentina hoc eod. tit.*

SUMMARIUM.

1 *De qualitate feudali, vel allodiali.*
2 *Quando procedi possit ad censuras contra non subditum.*
3 *Feudatarius Ecclesiasticus in causa feudi convenitur coram laico domino feudi.*
4 *An quis possit esse Rex, & Baro.*

ANNOTAT. AD DISC. XXXIV. & XXXV.

DE principali puncto contento in his discursibus super qualitate feudali, vel allodiali, habetur suprà *in annot. ad disc.* 2. ubi videndum. 1

Et de contentis in istorum primo, circa facultatem proferendi censuras, etiam contra non subditos, pro defensione bonorum, & jurium Ecclesiæ, habetur plenius actum *tit. de jurisdict. disc.* 47. & 48. 2

Et de competentia fori, quodque etiam Clericus, vel Ecclesia in iis, quæ concernant feudum, subjaceat foro infeudantis, quamvis sæcularis, habetur infrà, *disc.* 55. *& in aliis.* 3

Atque super puncto, an quis possit esse Rex, & Baro, & quomodo id procedat, habetur infrà, *disc.* 61. *& disc.* 83. *& de regal. disc.* 80. ac etiam *tit. de præmin. disc.* 29. & in aliis. 4

MONTIS PELUSII
PRÆLATIONIS
PRO THOMA DE GUEVARA,
CUM FRANCISCA MARIA GRIMALDA.

Responsum in causa vertente in Sacro Consilio Neapolitano, etiam cum sensu veritatis.

De jure protomiseos competen. ratione sanguinis in feudis, an locum habeat in feudis Regni Neapolitani qualitatem hæreditariam admixtam habentibus, & quid ubi agitur de venditionibus judicialibus, & sub hasta.

SUMMARIUM.

1 *Referuntur Doctores exteri ultra Regnicolas agentes de jure protomiseos.*
2 *De Doctoribus Regnicolis utramque opinionem tenentibus, & quid judicatum sit.*
3 *Regnum Neapolitanum antiquitus dicebatur Regnum Apuliæ.*
4 *Distinguuntur species feudi pacti, & providentiæ, hæreditarii, & mixti, & in qua specie intret jus protomiseos.*
5 *De feudo mixto hæreditariam qualitatem exigente, an requiratur respectu primi acquirentis, vel etiam ultimi morientis, & an suffragetur inventarium, & de differentia feudi mixti de jure communi feudorum, & de jure Regni.*
6 *De alia differentia inter feuda Regni Neapolitani ab aliis circa facultatem hæredis impugnandi factum authoris.*
7 *Quæ sit vera ratio juris protomiseos in feudis.*
8 *Quo casu recipienda sit opinio volentium etiam in feudis hæreditariis intrare jus protomiseos.*
9 *De altera ratione, in qua fundatur jus protomiseos, quæ impugnatur.*
10 *An text. in l. dudum, C. de contrah. empt. specialiter limitetur de jure feudorum.*
11 *De historia juris civilis, quando illud compilatum, repertum, & usitatum fuerit.*
12 *Jus feudale derivat, ac desumptum potiùs est à jure Longobardorum.*
13 *Ubi affirmativa opinio concedens jus protomiseos in feudo hæreditario recipienda esset, procederet in alienatione voluntaria, & ex privata conventione, non autem sub hasta, & authoritate judiciali.*

14 *Quæ sit ratio, cur in alienatione judicisali id non procedat.*

15 *Jus protomiseos, etiam in casibus, in quibus alias competeret, admittendum non est, ubi fraudis suspicio adest, ob impotentiam petentis ad solvendum pretium.*

16 *Andum jus feudale concedit hoc jus masculis agnatis competat fœminis, vel cognatis.*

DISC. XXXVI.

SUbhastata ad instantiam Creditorum Nicolai Grimaldi Civitate Montispelusii, quam ipse jure antiqui feudi possidebat, eaque deliberata Thomæ de Guevara majori oblatori, intentatoque contra istum, per Franciscam Mariam dicti Nicolai germanam sororem primogenituram, in sacro Concil. Neapol. jure protomiseos, seu prælationis, requisitus ex parte dicti deliberatarii, respondi ad causam, ut sequitur.

1 Quidquid generaliter dicant exteri feudistæ in controverso articulo juris protomiseos competentis successoribus sanguinis, à lege investituræ vocatis, adversus extraneum emptorem, de quo, ultra nostros Regnicolas inferiùs allegandos, latè agunt alios colligentes, Harthman. Pistor. *p.* 2. *q.* 11. & 12. Schrader. *de feud. p.* 8. *c.* 7. Rosental. *eod. tract. c.* 9. *membr.* 2. *concl.* 87. *cum plur. seqq.* Mastrill. *decis.* 8. Berlich. *concl.* 57. *vol.* 2. Georg. Obrect. *de jur. feud. lib.* 4. *c.* 28. & *alii*.

In specialibus terminis feudorum antiquorum Regni Siciliæ citra (cum in novis receptissima sit negativa, ut in Januen. feudi *hoc eod. tit.*) eamdem negativam, & pro exclusione prælationis ob eorum hæreditariam qualitatem, doctè & nervosè tuentur Capyc. Latr. *consult.* 27. 28. & 96. Putagna in allegationibus impress. apud Rummum in addit. ad Afflict. *de jur. protomis. fol.* 64. de Marin. *resol.* 116. *vol.* 2. & *alleg.* 127. *to.* 3. & *cæteri*; affirmativam verò Aponte *decis.* 11. Rovit. *in ejus responso edito in eadem causa impress.* post dictam decisionem Apont. & *inter Commentar. super pragm. in rub. de feudis*, Sanfelic. *dec.* 100. & *cæteri*.

Spectatis decisionibus, seu rebus judicatis, magis recepta videtur hæc affirmativa, juxta quam per Sac. Consilium S. Claræ, vel per Collaterale post decisionem relatam per Apont. *dicta decis.* 11. (quam omnes concordant fuisse primam,) ita sæpiùs judicatum fuisse constat ex decisionibus relatis per Capyc. Latr. *decis.* 57. & per Gipsium *in add. ad eundem utrobique n.* 2.

Mihi ad veritatem potiùs, quàm causæ opportunitatem reflectenti, in puncto juris, perpensis utriusque sententiæ rationibus, & fundamentis, verior videtur prima negativa; sed quia species temeritatis esset, id generaliter affirmare contra plures tantorum Tribunalium judicaturas, idcircò in earum reverentiam, relinquendo quoad articulum in genere locum veritati, solumque discurrendo rationes, & fundamenta, ex quibus trahor ad dicendum, veriorem potiùs videri negativam quàm affirmativam; adhuc tamen in specie casus, de quo agitur, omninò probabilius censeo, ex particularibus facti circumstantiis, pro exclusione prælationis esse respondendum, prout ex eisdem, (admissa etiam regula affirmativa (responsum fuisse in casu tractato per Marin. *d. resolut.* 116. constat ex Capyc. Latr. *d. decis.* 57.

Quatenùs igitur pertinet ad examen articuli in abstracto (me semper subjiciendo meliori judicio magis versatorum in regione, illisque Tribunalibus, quorum materia est peculiaris,) erroneum mihi semper visum est, quod per Regnicolas pro utraque sententia quæstionem tractantes, fundamentum constitueretur in authoritate Germanorum, seu Lombardorum, aliarumque Italiæ partium Doctorum, ob nimis diversas circumstantias militantes in prædictarum aliarum regionum feudis, ac istis nostri Regni Siciliæ citrà Pharum, (quod post utriusque Siciliæ divisionem, per antiquos feudistas Regnum Apuliæ dici consuevit) Bald. *in l. ex hoc jure, nu.* 16. *ff. de just. & jur.* Corsett. *de regia potestate, qu.* 12. *nu.* 14. & *qu.* 102. *nu.* 76. Martin. Lauden. *de Principe, q.* 176. & cæteri, ac etiam patet ex pluribus Pontificiis investituris, seu renovationibus; moderno autem tempore corrupto vocabulo, ex Regum consueta residentia in deliciosa Civitate Neapolis, Nepolitanum nuncupari solitum est.

Pro ista veritate ostendenda, reduco ad memoriam notissimam antiquorum feudorum distinctionem in tres species, unam scilicet pacti & providentiæ puri, alteram puri, seu meri hæreditarii, & tertiam mixti, non deferendi nisi hæredibus sanguinis à lege investituræ vocatis, in quibus tamen requiratur etiam qualitas hæredis rei familiaris.

In prima specie concordant omnes, jus protomiseos ex jure feudorum intrare, prout (exceptis quibusdam modificationibus ad rem non facientibus,) concordant illud non intrare in merè hæreditario, quod de sui natura est liberè alienabile, & in quoscumque extraneos transmissibile, undè quæstio solum reducitur ad certiam speciem feudi mixti, cujus naturæ sunt absque dubio feuda nostri Regni, quorum non sunt capaces, nisi hæredes sanguinis intra certos gradus ab ejusdem Regni Constitutionibus, correctivè ad jus commune feudorum satis restrictos, licèt per gratias aliqualiter ampliatos; sed in eisdem necessaria quoque est qualitas hæreditaria.

Ista verò feuda mixta Regni, in plerisque differunt ab illis mixtis Germaniæ, & aliorum locorum, in quorum terminis Germani ac Lombardi loquuntur, & potissimè quia in aliis hæreditaria qualitas necessaria solum est respectu primi acquirentis, non autem ultimi morientis, juxta magis communem opinionem, de qua Clar. §. *feudorum*, *q.* 9 *n.* 5. Robles *de repræsentat. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 112. Altograd. multos colligens *cons.* 25. *num.* 19. *cum seqq. lib.* 1. Rota *dec.* 482. *nu. fin.* & 499. *num.* 5. & *seqq. part.* 5. *rec. tom.* 2. Vel si in sensa aliorum necessaria etiam est qualitas hæreditaria ultimi morientis, per quam primo acquirenti sit conjungendus, suffragatur tamen beneficium inventarii, ex quo feudum jure proprio separare, ac detrahere potest à reliquo asse allodiali, itaut feudi ratione ad debita ultimi defuncti, vel alia onera hæreditaria non teneatur.

Secus autem est in feudis Regni, quia licèt non nisi hæredes sanguinis in eis succedant, nihilominus tenentur esse hæredes rei familiaris ultimi morientis, in cujus asse hæreditario computatur integer valor feudi, itaut inventarii beneficium non suffragetur, atque successor, non solùm teneatur ad ultimi morientis debita, legata, aliaque onera hæreditaria, sed ad integrum valorem feudi gravari possit, quamvis ex lege investituræ, impugnando morientis judicium, contra ejus voluntatem succedat, Franch. in magistrali *decis.* 1. & *decis.* 704. Rovit. *super pragm.* 25. *de feud.* & in dicto responso post decisionem, Apont. Capyc. Latr. *consult.* 9. & 10. & omnes passim, cùm sit propositio, quæ in Regno absque authoritatibus præsupponi potest tanquam notoria.

Altera item est notabilis differentia inter alia feuda, & ista Regni, quod in prima specie, quoties illa sunt merè hæreditaria, vel mixta, ita tamen quod successor sanguinis debeat etiam esse hæres rei familiaris ultimi morientis, absque eo quod suffragetur beneficium inventarii, unde valor feudi computetur in asse hæreditario morientis, ut supra, tunc successori, ex magis communi, & recepta sententia, obstat tex. *in l. cum à matre, C. de rei vendic.* itaut non possit alienationem à suo authore, quamvis absque assensu factam impugnare; non sic est in Regno, quia per Constitutionem incipientem *Constitutionem Divæ memoriæ*, latiùs patentem, quàm sit dispositio juris communis *in l. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Feder. ita communiter intellectam, adversus feudi alienationem factam sine assensu venire potest hæres, vendicando ipsum corpus feudi, quinimò & ipsemet contrahens revocare potest actum à se gestum, utpotè ipso jure nullum, ut tanquam notorium incontrovertibile pariter venit præsupponendum.

Hinc proindè ex prima differentia sequitur, malè applicari authoritates exterorum loquentium de aliis feudis mixtis, ad nostra feuda Regni, quia in aliis adhuc militat eadem potissima ratio, in qua jus protomiseos fundatum est, facultatis scilicet competentis successori impugnandi alienationem, ac vendicandi post mortem feudatarii alienantis feudum jure proprio (quæ verè, & propriè est genuina, & unica ratio hujus juris protomiseos, ut scilicet de æquitate, & honestate concedatur successori sanguinis præventivè, in vita alienantis, refuso pretio, jus recuperandi ab extraneo illud feudum, quod post mortem alienantis recuperare posset absque pretii restitutione.)

Prout ex secunda differentia sequitur *dictam decisionem* 11. Apont. aliasque desuper emanatas, atque opinionem Regnicolarum tenentium, etiam in hæreditariis affirmativam, intelligendam esse in casu illicitæ alienationis sine assensu, quam sine dubio successor morte alienantis jure suo, quamvis habens qualitatem merè hæreditariam, impugnare posset, quia sic intrat etiam eadem ratio. Et in hoc sensu verè capienda videtur dicta sententia affirmativa pro ea salvanda ab æquivoco manifesto.

Et ex qua ratione, versatissimus feudista Rosental. *cap.* 9. *membr.* 2. *concl.* 88. *n. fin.* ex Afflict. credidit in hac specie feudorum habentium adeò strictam alienandi prohibitionem, intrare hoc jus protomiseos, etiam in feudis novis, quamvis in contrarium sit communis, & receptissima, etiam apud eosdem, Rovit. Apont. & alios, de quibus per Roc. *respons.* 6. *n.* 10. & 11. *lib.* 2. quia sic eadem impugnandi facultas æquè militat in feudis novis, ac antiquis.

Agnoscit hanc difficultatem doctissimus Rovit. *in dicto Responso*, sed eam evitare studet respondendo, hoc jus protomiseos non adeò fundari in ratione facultatis impugnandi 9
alienationem, quam successor mortuo Feudatario jure proprio haberet, sed potiùs in altera ratione æquitatis, vel honestatis, deducta ex pluribus legibus Digestorum collectis à Tiraquell. *de retr. conjunct. in præfat.* & per ipsum reassumptis *n.* 58. juxta impressionem apud Apont. & ex *nu.* 26. juxta alteram in commentar. ad pragmat. & cum quo pertransit Apont. *eadem decis.* 11. ut scilicet in bonis, quæ fuerunt majorum, conjuncti præferantur.

Sed hoc verè fallax est fundamentum ex novo jure Codicis *in l. dudum, C. de contrahen. empt.* per quod omnia jura prædicta remanent antiquata, cum hodiè in toto mundo sit receptissimum, hoc jus prælationis ratione sanguinis ampliùs de jure non dari, ut in Romana, seu Sabinen. prælationis *hoc eodem tit.* cùm tamen eadem ratio, etiam in feudis merè hæreditariis, aliisque omnibus bonis allodialibus antiquis cadat, quod est absolutè falsum, ut optimè præ ceteris observat de Marin. *dicta resol.* 116. *vol.* 2. *nu.* 7. & 8. & *alleg.* 127. *nu.* 4. *vol.* 3. ubi plenè probat, quod melior ratio est altera jam dicta, quæ in vera medulla juris feudalis est unica, & germana.

Et quamvis ingeniosè Rovit. *dicto responso, nu.* 68. *cum seqq.* juxta primam impressionem Apont. & *nu.* 31. juxta secundam *super pragm.* ad effugiendam dispositionem tex. *in d. l. dudum*, ponderet illam conditam per Imperatores Romanos, seu Orientis, Valentin. Theodos. & Arcad. præcedere le ges feudales, quæ collectæ per Gherardum, & Obertum de Orto, confirmatę fuerunt per Imperatores Federicum, Lotharium, & Corradum Imperatores Occidentis longè posteriores, unde infert, quoad feuda, id esse specialiter inductum in correctionem dicti juris communis Romanorum. 10

Attamen (pace Viri doctissimi, quem in reliquis ex genio veneror tanquam Oraculum,) hoc est assumptum erroneum, tum quia si hoc verum esset, sequeretur etiam in antiquis feudis merè hæreditariis in quoscumque extraneos liberè alienabilibus, jus protomiseos admitti debere, quod est absolutè falsum, ut idem Rovit. admittit. 13

Tum quia in hac parte se ostendit in legali historia parum eruditum, & ambulare cum erronea opinione vulgi simplicium legulejorum, ita credentium in ea fide, quam dum sumus tyrones, per magistros institutionum edocemur, & cum qua processit Sonsbecc. ab ipso allegatus.

Licèt enim jus commune Romanorum, constitutum ex responsis Vulpiani, Papiniani, Scævolæ, aliorumque Jurisconsultorum, necnon ex Constitutionibus Imperatorum, partim in Urbe Romana, partim in altera Constantinopolitana residentium, de mandato Justiniani, per Tribonianum, Theophilum, & Dorotheum, compilatum fuerit, atque in istam quam habemus formam redactum circa annum Domini 530. ad 536. ut benè Digestorum, Codicis, Iustitutionum, & Authenticorum tempora distinguit Harprect. *in proœm. institutionum, à nu.* 4. *ad* 30. nihilominus, vel tunc ob nostram Italiam, aliasque partes Occidentales à Barbaris ferè occupatas, Imperialemque potestatem ferè ignotam, dictæ leges ad hanc formam redactæ, in his partibus publicatæ, & acceptatæ non fuerunt, vel si tunc cognitæ, & acceptatæ, in desuetudinem tamen, & oblivionem in futuris sæculis abierunt, itaut in absconditio fuerint per plura sæcula subsequentia, usque ad annum circiter 1130. in quo illarum corpus casualiter repertum fuit in nostri Regni Civitatis Amalphitanæ excidio facto per Pisanos, à quibus ex eodem accidenti translatum in Florentinos, Irmerii, aliorumque illius ignarissimi sæculi aliqualiter eruditorum cura, & diligentia publicari, & recipi cepit, tractuque temporis deindè per totam Italiam, ac alias provincias occidentales receptum, ut est satis notum apud omnes historicos, & habetur actum in Neapolitana ædificii *sub tit. de servitutibus*. Unde de tempore quo consuetudines feudales ut supra collectæ, & confirmatæ sunt, jus commune, utpotè à brevi tempore repertum, adhuc fortè (præsertim in Lombardia, ubi hujusmodi consuetudinum feudalium collectio sequuta est) ignotum, vel 12
non receptum erat, sed vivebatur juxta jus Longobardorum, ad cujus limites, & regulas pro majori parte dictæ consuetudines concordant, & quo jure Longobardo, etiam in nostro Regno à tribus sæculis citra vivebatur, illudque jus commune reputabatur, licèt à dicto tempore citra receptum sit, jus commune esse illud Romanorum, ut in dicta Neapolitana *sub tit. de servit.* ac etiam in Panormitana *hoc eod. tit.*

Undè apud nostros Regnicolas distinguentes nostra feuda regulanda jure primogenituræ, & more Francorum, distinguuntur alia feuda juxta dictas consuetudines regulanda sub nomine, seu vocabulo juris Longobardorum, ut liquet ex deductis per Capyc. Galeot. *lib.* 2. *controv.* 1. & 2. ubi allegantur Minad. & cæteri antiquiores has feudorum species benè distinguentes, ac habetur in Mutinen. feudorum *hoc eod. tit.* & sic vel ponderatio fundata est in falso præsupposito, vel ea admissa, de necessitate fateri oporteret jus protomiseos, etiam in merè hæreditariis locum habere, quod apud omnes est falsum, & reprobatum. Et hæc quoad articulum in genere.

Quo verò ad nostrum casum in specie, ex duabus rationibus, quæ huic juri protomiseos, seu prælationi dari solent, certum est non esse applicabilem primam, quia sequta de ordine Sacri Consilii, vel alterius Judicis alienatione feudi sub hasta, successori non datur facultas impugnandi alienationem, & sic cessat prima ratio, quæ in effectu est verior, ac germana, facultatis scilicet successori competentis impugnandi alienationem post mortem alienatoris, unde de necessitate, admissa opinione Rovit. Apont. & sequacium, amplecti oportet tanquam unicam alteram rationem æquitatis, in qua præfati Rovitus, Aponte, & sequaces se fundant.

Quo posito sequitur, quod ubi etiam captivare oporteret intellectum in obsequium tot decisionum, & rerum judicatarum, sequendo affirmativam in casu merè voluntariæ alienationis quamvis validæ, & cum Regio assensu, 13
factæ ex privata partium conventione; omninò tamen ea rejicienda venit in casu alienationis, quæ publica, & judiciali authoritate sub hasta facta esset, ut ex Schrader. agnoscit idem Apont. *dicta decis.* 11. *n.* 14. & 15. & *in tract. de potestate Proreg. tit. de divers. provis. tit.* 10. §. 1. *nu.* 21. & magis communiter firmant cæteri, de quibus Bilott. *concluf. feudal.* 19. *n.* 8. de Marin. *d. alleg.* 127. *n.* 18. Rocc. *d. respons.* 6. *nu.* 9. *lib.* 2. ac decisum in Consilio Collaterali, refert Sanfel. *dec.* 104. *n.* 8. 19. & *in fin.*

Est benè verum, quod parum tuta videtur ratio à prædictis ponderata, quod scilicet non Feudatarius, sed judex 14
tunc vendat, quia receptum est, factum judicis censeri factum partis, atque actum dici potiùs voluntarium quàm necessarium, utpotè à facto voluntario debitoris originem trahentem, ex qua ratione in Curia receptum est, jus congrui locum etiam habere in venditione sub hasta.

Sed vera ratio est, quod cùm hæc prælatio fundetur in sola ratione æquitatis, ista tripliciter cessare dicitur in publica venditione, pro qua substinenda major intrat æquitas, quæ dictam aliam æquitatem suffocare debet, primò nempè quia æquius est, ac publici commercii magis interest, emptores sub hasta non remanere publica authoritate deceptos, secundò quia sic oblatores retraherentur, undè subhastationes nunquam saltem pro justo, & convenienti pretio consumari possent in præjudicium creditorum, eorumdemque debitorum, & publici commercii, tertiò demum, quia in casu merè voluntariæ, & privatæ alienationis, quæ clam, & occultò fiat, successor sanguinis est excusatione, ac æquitate dignus, quia scilicet rei gestæ ignarus, diligentias adhibere non potuerit, ne feudum extra sanguinem exiret, quæ ratio cessat in venditione sub hasta, ut *qua* utpotè publica, & notoria, illi de sanguine cum cæteris oblatoribus concurrere poterant, & ita feudum obtinere, ideòque sibi imputent, præsertim ubi ipsimet sunt ex creditoribus, ad quorum instantiam subhastatio facta sit, ut apud Capyc. Latr. *consult.* 28. *n.* 50. & *consult.* 28. *n.* 84. & 85.

Undè propterea magis receptum in jure habemus, quod ubi etiam adversus licitatorem competeret secundo creditori jus offerendi, illud cessat, quoties ipse secundus creditor certam notitiam habet subhastationis; prout prælatio competens domino directo in alienatione rei emphyteuticæ cessat, ubi fiat sub hasta, & judiciali authoritate, ipsomet domino conscio, & instante, ut *in tit. de servit. vel emphyteusi*, cum similibus; quia sic cessare dicitur illa æquitas, quæ est potissimum, ac unicum hujus prælationis fundamentum.

Observando potissimè, quod etiam in casu Constitutionis *Sancimus*, & ubi certum est jus congrui de mero rigore locum habere, illud cessat in venditione sub hasta, & judiciali authoritate facta, juxta opinionem Afflict. & aliorum, de quibus Capyc. Latr. *dicta consult.* 27. *nu.* 50. 28. *num.* 83. *& 96. nu.* 34. de Marin. & Rocch. locis citatis, quæ recepta videtur in Regno, licèt Curia Romana contrariam sequatur, igitur multò magis id recipiendum est, ubi talis retractus in stricta, & vera juris censura non competit, sed solum ex quadam æquitate supremorum Tribunalium aliquando admitti consuevit.

Fortiùs verò concurrente alia facti circumstantia, quod ob verisimilem impotentiam intentantium hujusmodi prælationem, satis dubitari potest de fraude, & collusione, ex deductis per Marin. *dicta resol.* 116. *n.* 47. & ex quo motivo Capyc. Latr. *dicta decis.* 57. *n.* 42. *& seqq.* asserit emanasse illam resolutionem prælationis exclusivam; ista enim circumstantia, vel suspicio, non est mordicùs capienda tanquam limitatio regulæ claræ, seu exclusio juris aliàs certitudinaliter competentis, sed capienda est pro excludenda illa equitate, quæ recessum à juris dispositionibus quandoque supremis Tribunalibus suadere consuevit, atque ut faciliùs juris regulæ, & rationes admitti debeant.

Et ex his, cum sensu etiam veritatis, pro juris protomiseos exclusione in hac facti specie omninò pro meo judicio respondendum censeo, non laudando tamen alia motiva deducta ex Marin. *d. resol.* 116. *nu.* 17. *&* 18. ingeniosè excitante, quod jus feudale hujusmodi prælationem concedens, utpotè loquens de agnatis masculis, convenire non debeat fœminis, vel cognatis; jus enim feudale ita præsuppositivè loquitur, quia ejus dispositione attenta, nonnisi agnati masculi feudorum capaces erant, unde habilitatis etiam fœminis, vel cognatis, qui pariter inter hæredes sanguinis veniant, eadem ratio in omnibus convenire videtur, meritòque hujusmodi motiva in eo casu neglecta fuerunt, ut constat ex benè deductis per apud Capyc. Latr. *d. dec.* 57. *n.* 38.

ANNOTAT. AD DISC. XXXVI.

Cum duobus sequentibus.

AGitur in his discursibus de jure protomiseos, seu de retractu prælativo, dum sonat in idem, & de hoc etiam agitur infrà, *disc.* 110. ubi an hoc jus protomiseos procedat in venditione commoditatis.

Et de pluribus ad hanc materiam juris protomiseos in feudis, habetur apud Cæsar. de Afflict. *controv.* 20. & Rosam *consult.* 27. Et conferunt quæ ad hanc materiam retractus prælativi habentur *sub tit. de servit. à disc.* 68. *ad* 88. ac etiam *tit. de emphyt. disc.* 61.

Decisio allegata *dec.* 38. in Perusina coram Coccino, circa retractum ratione consortii, est impressa *inter suas decisiones* 2229. *& repetita dec.* 317. *par.* 12. *recentior.*

JANUEN. JURIS PROTOMISEOS, PRO PRINCIPE AB AURIA, CUM FELICE PALLAVICINO.

Discursus pro veritate ad causæ directionem extra Curiam.

De jure protomiseos, seu redimendi, an & quande competat filiis, vel agnatis adversus emptorem feudi; & de fideicommisso, an capiat feuda, & quæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Jus protomiseos non competit in feudo novo alienato per ipsum primum acquirentem titulo oneroso.*
3 *Declaratur opinio* Rosental. *ut etiam in feudo novo locum habeat jus protomiseos.*
4 *Expenduntur rationes, ob quas conceditur in feudis jus protomiseos.*
5 *Quando primus acquirens non possit disponere de feudo novo.*
6 *Clausula jure feudi evicti, & antiqui, an faciat antiquum illud feudum, quod est novum.*
7 *An jus protomiseos competat in feudo antiquo hæreditario, vel mixto.*
8 *Jus protomiseos competit vivente alienatore.*
9 *An dicatur primus acquirens ille, qui verè acquisivit sine assensu, vel ille, cui Princeps assensum dedit, & in Feudatarium agnovit, quamvis esset acquirentis successor.*
10 *An fideicommissum, vel primogenitura in feudo constitui possit.*
11 *Assensus domini censetur concessus pro eius jure, non pro tollendo jure tertii, de quo non sit facta mentio.*
12 *Declaratur conclusio, quod assensus reservatur sub clausula* non aliter, *requiratur tanquam conditio, etiam ubi de jure non necessarius.*
13 *An post mortem contrahentium, vel unius eorum obtineri possit assensus.*

Joannes Andres primus acquisitor unius medietatis.
|
Andreas primus.
|
Joannes Andreas secundus, & acquisitor alterius medietatis.
|
Andreas secundus.
|
Joannes Andreas tertius.

DISC. XXXVII.

CAstrum Cabellæ, olim de jure allodii possessum per Fabritium, & Hieronymum patrueles de Spinolis, iidem de anno 1653. receperunt in feudum ab Imperatore Ferdinando primo cum alienandi libera facultate in eadem investitura contenta. 1

Anno 1583. Fabritius ejus medietatem vendidit Principi Joanni Andreæ ab Auria, reservato assensu Imperatoris cum clausula, *nec aliter, nec alio modo*, & cum protestatione, quod eo assentiri renuente, omnia gesta haberentur pro infectis, emptorque revendere promisit, quia in omnibus voluntati Imperatoris acquiescere intendebat.

Hieronymus alterius medietatis possessor adversus dictam alienationem jus retractus, seu protomiseos intentavit, atque hujusmodi lite coram Imperialibus Commissariis pendente, obiit de anno 1604. dictus Princeps Joannes Andreas condito Testamento, in quo scripto hærede Andrea filio, perpetuum successivum fideicommissum in universo asse ad favorem ejus descendentiæ instituit, cum optimis cautelis legitimæ, & trebellianicæ, & cujuscumque alterius juris detractionem impedientibus, dictoque Andreæ parum patri superviventi succedente Joanne Andrea secundo ejus filio, hic de anno 1621. concordiam iniit cum Joanne Baptista dicti Hieronymi successore, qui prædictæ liti cedendo, aliam etiam ejusdem Castri medietatem ab ipso possessam eidem vendidit, unde totius feudi dominus effectus, investituram cum dictarum primæ, & secundæ alienationum narrativa, & approbatione ab Imperatore Ferdinando secundo de anno 1624. obtinuit,

Mox de anno 1634. idem Princeps Joannes Andreas secundus prævia narrativa in precibus Ferdinando secundo porrectis, se indigere ab aliquo mutuo accipere scuta 60. mil. pro conscribendo milite, eidem Imperatori in tunc urgentibus Germaniæ calamitatibus oblato, supplicavit pro assensu hypothecandi ad tempus pro dicta summa ad favorem mutuantis, feudum prædictum Cabellæ sui natura alienabile, cum ea conditione, ut si convento tempore elapso pecunia non restitueretur, licitum esset Creditori feudum alienare, ad effectum se reintegrandi de summa mutuata, & fructibus, residuum verò eidem Oratori restituendi, super quibus precibus Imperator licentiam præbuit hypothecandi ad tempus pro dicta summa feudum prædictum, cum facultate illud omninò alienandi, si statuto tempore mutui restitutio non sequeretur.

Hujus beneplaciti vigore, idem Princeps Joannes Andreas, tam prædictum feudum Cabellæ, quàm alterum contiguum, quod *Cremons* nuncupatur, cum præsupposito quod esset dicti Castri pars seu membrum, vendidit Felici Pallavicino cum pacto redimendi ad decennium pro dicta summa scutorum 60. mill. Et illinc ad tres annos receptis aliis scutis 9. mill. dicto jure redimendi ad favorem emptoris renunciavit, & utraque conventio per eumdem Imperatorem approbata fuit.

Mortuo autem dicto Principe Joanne Andrea secundo, Princeps Andreas secundus ejus filius, & successor, adiit Curiam Imperatoris, à quo declarari petiit sibi competere tempus

tempus 30. annorum (à die quo factus est major inchoandum) ad redimendum dictum feudum à parente alienatum, vel quatenus opus esset, sibi concedi restitutionem in integrum adversus lapsum temporis conventionalis decennii in ejus pupillari ætate defluxi, & cujuscumque alterius termini: cui petitioni se opponente Pallavicino, acerrima inter eos in Cæsareo Aulico Consilio introducta fuit lis, protracta usque ad annum 1650. circiter, à quo tempore, ob sequutam mortem tam Actoris quàm Rei, siluit.

Cùm autem modernus Princeps Joannes Andreas tertius prædicti Andreæ secundi filius, & successor, ejusque adhuc pupilli, vel minoris nomine Principissa mater, & tutrix, seu curatrix, dictam antiquam actionem reassumere, vel novam competentem jure fideicommissi ordinati per Joannem Andream primum, super dicti feudi recuperatione intentare intenderet, petiit pro veritate responderi quid magis expediret, qualeve jus ex una, vel alia actione dictus Princeps foveret.

Distinguendo autem portiones, quatenus pertinet ad secundam, de anno 1621. acquisitam per Joannem Andream secundum à Joanne Baptista successore Hieronymi, respondi non videri cum quo sano consilio Andreas secundum jus protomiseos, vel redimendi intentaverit, quoniam quidquid sit de articulo cadente in altera avita, & antiqua portione, ut infrà, in ista verò tanquam in feudo novo acquisito titulo oneroso, atque per ipsummet primum acquirentem alienato, communis ac recepta videtur feudistarum sententia, jus protomiseos filiis, vel agnatis alienantis non competere, quamvis esset pacti, & providentiæ, Isernia *in cap.* 1. §. *Titius si de feudis defunct. milit. n.* 1. *vers. quod si Titius circa fin. vers. & loquitur*, & sequuntur Alvarot. Præpos. & Afflict. *ibidem*, ac cæteri collecti per Mastrill. *dec.* 8. *nu.* 21. *cum seqq.* Rovit qui dicit esse juris indubitati, *in ejus allegationibus impress. post dec.* 11. Aponte *nu.* 17. *&* 89. quæ sunt etiam repetitæ in ejusdem Roviti *comment. ad pragmat. in rubr. de feudis post nu.* 18. *vers. secundo considerant*, *& nu.* 38. Fab. de Anna *observ.* 10. benè Aponte *dict. dec.* 11. *nu.* 12. Capyc. Latr. *consult.* 27. *nu.* 36. *& consult.* 28. *n.* 24. Schrader. *de feud. par.* 8. *cap.* 7. *nu.* 32. *vers. Hac tamen ratione*, & cæteri per eos allegati. 2

Et quamvis Rosental. *cap.* 9. *membr.* 2. *concluf.* 88. *num. fin.* verius dicat in feudo etiam novo id procedere, non benè tamen ejus opinionem probat, cùm solum ad id alleget Afflict. qui neque hanc ex professo tenet, sed potiùs sequitur sensum Andreæ & aliorum, unde improbabile satis est in judicio juxta hanc secundam sententiam obtinere, cùm sit contra communem sensum feudistarum. 3

Maximè quia primæ opinioni (ultra Doctorum authoritatem) assistit ratio manifesta; in duplici enim ratione juxta varias scribentium sententias, fundatum est hoc jus protomiseos, prima est illa honestatis, sive æquitatis, ne scilicet bona, quæ nostrorum majorum fuerunt, ad alienas manus transeant, ut benè Cujacc. *in eodem* §. *Titius in dictis allegationibus*, Rovit. post Aponte *nu.* 58. *& seqq. & in dicta rubrica n.* 26. *& seqq.* altera verò resultans ex facultate revocandi alienationem post mortem alienantis, itaut sit potiùs præventiva recuperatio ejus quod post mortem recuperari potest, ex eadem honestatis lege oriens, quarum utraque cessat in feudo novo quæsito titulo oneroso, quod esse per acquirentem alienabile, neque per filios, vel agnatos posse revocari, est recepta propositio, quam latè ab impugnantibus tuetur Berlich. *p.* 2. *conc.* 57. *& nu.* 13. procedendo etiam cum præsupposito, quod concessio esset in forma stricta pacti, & providentiæ. 4

Clariùs, quia tractatur de feudo satis impropriato, utpotè de sui natura liberè alienabili in vim assensus generalis in prima investitura concessi, in quo proindè filiis, vel successoribus non datur illud jus revocationis, quod quandoque etiam in feudo novo conceditur, vel quia sit pacti, & providentiæ gratuitum, de quo neque primus acquirens disponere potest, vel quia leges municipales, vel investituræ formula prohibeant absque domini assensu dispositionem de ipso corpore feudi quamvis novi, & titulo oneroso quæsiti, ut est in feudis utriusque Siciliæ, propter Constitutionem incipientem, *Constitutionem Divæ memoriæ*, de qua feudi novi specie propriè sentire videtur, Rosental. *d. c.* 88. *n. fin.* dum ponderat facultatem revocationis, ex qua hoc aliud præventivum remedium ex quadam æquitate proditum est, ac adaptari potest, cùm omninò incongrua sit, & inadaptabilis alia ratio honestatis avocandi ab extraneo bona majorum, quorum hæc portio nunquam fuit, multò magis, si non visa investitura, non contineret formam strictam pacti, & providentiæ, sed potiùs hæreditariam, ut spectatis facti circumstantiis videbatur probabilius, stante libera facultate alienandi, faciente feudum hereditarium, & alienabile. 5

Ideòque quoad hanc secundam partem novam ab ipsomet alienante quæsitam, fatebar me non agnoscere probabile fundamentum, quo fretus, dictæ antiquæ litis prosequutionem, vel novæ susceptionem consulere possem, non quidem ex fundamento juris protomiseos ex præmissis, & aliis difficultatibus inferiùs super alia portione ponderandis, neque ex altero surreptionis, & invaliditatis imperialis assensus, de quo pariter infra, quia in hac portione cessabant omnes consideratione respectu alterius antiquæ portionis cadentes; nec demum ex altero fundamento fideicommissi, sub quo hac portio utpotè post obitum testatoris quæsita non cadit, itaut, licèt subtilizando, ad ingenii ostentationem multa deduci possent, nullum tamen subesse dicebam fundamentum solidum, quo cum salvis legibus conscientiæ, & honestatis (quas utinam hujus facultatis professores turpis lucri gratia sæpè non spernerent) hæc adeò incommoda, & dispendiosa lis consuli poterit, præsertim tutrici, vel curatrici minoris, vel pupilli.

Neque in proposito alicujus momenti videbatur investituræ clausula, *ut jure antiqui feudi concessio facta censeatur*, quia hæc est quidem cautela acquirenti favorabilis ad effectum, ut potiatur antiqui feudi prærogativis, & honorificentiis, nullatenus autem subsistentabile est, ut exindè resultet ejusdem acquirentis præjudicium, ne de feudo disponere valeat, sive quod illud, præter rei veritatem, dici possit avitum, & majorum, ex deductis in Parmen. feudi *hoc eod. tit. & alibi*. 6

Quo verò ad aliam portionem, antiquiori tempore, per Joannem Andream primum, ut supra acquisitam; in ordine ad jus protomiseos, seu redimendi jam intentatum, multas pariter ponderabam difficultatem, primam nempè, quia si hæreditariam, vel mixtam qualitatem contineret, nimis controversum est, an dictum jus competat; licèt enim affirmativam nervosè tueatur Rovit. *in dictis allegationibus infertis post decis.* 11. Aponte *& in commentar. ad prag. rubr. de feud.* ubi diligenter hujus opinionis authoritates, & rationes expenduntur, negativam tamen pleniori calamo tuetur, ac veriorem ostendit Capyc. Latr. *consult.* 27. *nu.* 11. *& seqq. consult.* 28. *n.* 54. *& seqq. & consult.* 96. *n.* 3. *&* 4. ubi ostendit, huic magis communem etiam Germanorum assistere, unde negari non potest articulum esse satis dubium, & consequenter periculosum, præsertim quia Rovit. *& sequaces* propriè loquuntur de feudis mixtis, postulantibus quidem qualitatem hæreditariam etiam ultimi morientis, sed talis naturæ, quod eorum alienatio sine assensu, etiam ab ipso alienante, vel hærede impugnari potest, quæ qualitas in hoc feudo alienabili ex sui natura negari potest, quod etenim istud feudum sit hæreditarium potiùs quàm pacti, & providentiæ, vel mixtum, quamvis non viderim investituram desideratam, videbatur satis probabile, dum supponebatur alienabile, quod repugnat formulæ strictæ pacti, & providentiæ, convenit autem feudo hæreditario mero. 7

Altera non levis difficultas oriebatur ex eo, quod jus protomiseos est propriè illud competens filiis, vel agnatis obtinendi pro eodem pretio prælationem adhuc vivente venditore, ut constat ex *omnibus allegatis*; eo autem mortuo, & aperto jure successionis filio, vel agnato, hic potius venire dicitur jure revocationis, quatenus alienatio sit malè facta, vel aliàs de sui natura revocabilis, undè propterea post mortem alienantis, hujus remedii intentatio inepta videtur, quia si potest recuperari feudum nullo refuso pretio, fatuum est recurrere ad hoc remedium, atque in hoc libenter vidissem allegationes scribentium in dicta lite jam agitata pro Principe Andrea secundo, ad effectum dignoscendi, ubi nam hanc prætensionem cum probabilitate fundaverint. 8

Tertia difficultas oriri poterat ex eo, quod, cùm hujus portionis alienatio, non antè quam de anno 1624. Imperatoris assensu validata sint in persona Joannis Andreæ secundi, hic dici debeat primus Feudatarius, & consequenter feudum novum, quia stante cujuscumque alienationis feudi infectione resultante *ad. Imperialem, de prohibit. feud. alien.* per Federic. assensus revalidatorius est ille, qui animat, & informat actum, regulandum ut ex nunc, non ut ex tunc, unde prodierunt receptæ propositiones, quod secundus emptor cum assensu, præferatur primo sine assensu, quodque creditores posteriores assensum habentes vincunt anteriores illo carentes, quia assensus est qui animat, & informat, ut frequenter *hoc eodem tit.*

Verùm credebam hanc tertiam difficultatem esse de facili superabilem, quia cùm feudum penes illos de Spinolis esset sui natura alienabile, idcircò validè potuit absque alio assensu alienari in Joannem Andream primum, vigore assensus contenti in prima investitura, itaut nova investitura, potius jure renovationis, & recognitionis in dominium, quàm jure concessionis requisita esset; verùm, si hoc fundamentum subsisteret, itaut feudum avitum, & antiquum respectu Joannis Andreæ secundi alienantis censendum esset, magis congruum, & salubre dicebam esse remedium vendicationis jure fideicommissi, tum quia opus non est refundere pretium, quod in alio remedio juris protomiseos, vel redimendi omninò refundendum esset, tum etiam quia ita evitarentur præmissæ, & aliæ difficultates circa dictum remedium tractus cadentes.

Intrare siquidem videbatur dilemma clarum, aut feudum dici non potest legitimè quæsitum, nisi à tempore assensus
9 Imperialis, itaut dicendum sit novum in persona Joannis Andreæ secundi alienantis, aut dicendum est legitimè quæsitum per Joannem Andream primum ab ipso initio acquisitionis, itaut dicendum sit antiquum.

Si subsistit prima pars, utique talis qualitas ita obstat remedio fideicommissi, ac alteri retractus ut supra; si verò subsistit secunda, tunc pinguius, & facilius est remedium fideicommissi, quàm alterum retractus, ideòque mea sententia erat, novum judicium vendicationis jure fideicommissi ad primam portionem potiùs instituì debere, quia melius videbatur recuperare medietatem nullo soluto pretio, quàm totum mediante integri pretii refusione.

Credebam verò fideicommissum, seu primogenituram
10 rectè fieri potuisse in hac portione feudi per Joannem Andream primum quæsita, sive jus domini directi, sive illud filiorum, & agnatorum spectaretur, cùm versaremur in primo acquisitore titulo oneroso feudi, de sui natura, seu ex lege investituræ liberè alienabilis, quia si illud poterat in extraneos omninò alienari, & sic fieri id quod plus, multò magis ad favorem filiorum, & descendentium in eadem investitura comprehensorum adjici potuit hoc vinculum, quod est minus, melioremque feudi conservationem in descendentia percutit, ut in specie fideicommissi, vel primogenituræ ordinatæ in feudo novo, seu de sui natura alienabili, Roland. *cons.* 43. *n.* 16. *vol.* 1. *& cons.* 1. *n.* 47. *lib.* 3. Cephal. *cons.* 3. *n.* 11. *&* 608. *n.* 44. Mandell. *cons.* 382. *num.* 64. Mantic. *de conject. lib.* 9. *tit.* 11. *nu.* 14. Peregrin. *de fideicommissis, art.* 6. *n.* 18. Fusar. *de substitution. qu.* 631. *n.* 1. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *qu.* 51. *nu.* 271. Milanen. *decis.* 8. *n.* 49. *&* 50. *p.* 1. Giurba alios cumulans, *decis.* 108. *nu.* 17. *& seq.* & firmavit Rota in Mant. feudi 27. Jan. & 30. Maji 1659. coram Verospi. de qua habetur hoc tit. atque affirmat Rosental. *cap.* 7. *concluf.* 11. ubi solum id negat in feudo antiquo pacti, & providentiæ, sive in eo mixto, in quo inventarium suffragatur, itaut non existentibus aliis fideicommittentis bonis, successor sanguinis jure proprium feudum vindicare, seu retinere valeat, quod in præsenti cessabat ex duplici qualitate, quarum una sufficeret, quod scilicet agitur de primo acquirente, quodque feudum est de sui natura alienabile, à mero hæreditario in proposito nihil differens, cùm hujusmodi qualitas resultet etiam ex clausula, *quibus dederit*, & ex clausula, *ad habendum*, implicitam alienabilitatem inducentibus, multò magis ubi accedit expressa facultas alienandi cum subsequuta ejusdem Imperatoris declaratione, in duplici assensu præstito ad favorem ejusdem emptoris, quod feudum esset de sui natura alienabile.

11 Hinc propterea nullatenus obstare videbatur, tam primam venditionem cum pacto de retrovendendo, quàm secundam cessionem ejusdem pacti munitam esse Imperatoris beneplacito, quia cum nulla facta sit mentio fideicommissi, sed potiùs processum sit cum præsupposito, quod feudum esset de sui natura alienabile, dominus assentiri censetur pro jure suo tantùm, non autem ut absque certa scientia juris alieni voluerit illi derogare, juxta satis receptas & notas juris propositiones, ideoque opus non fuit assumere altiores inspectiones, an scilicet facultas hypothecandi prosit ad alienationem cum pacto de retrovendendo, & an sequens approbatio cessionis dicti pacti revalidet dictam venditionem præter licentiæ formam subsequutam, quia ubi habentur fundamenta magis plana, & tuta, difficiliora, & magis disputabilia expetenda non sunt.

Quare concludendo dicebam, hodiernum Principem, tanquam in dicta primogenitura, seu fideicommisso successorem, jure proprio satis probabilem fovere causam in vindicanda dicta medietate, seu prima portione jure fideicommissi, absque aliqua pretii refusione, & super hoc motivo insistendum esse, super alia verò medietate ab eodem alienante acquisita, partum tutam fovere causam.

Clausula, *non aliter, nec alio modo*, contenta in instrumento acquisitionis factæ per fideicommittentem à Fabritio 12
Spinola, videbatur, quod præmissis non obstaret, neque tolleret dictæ portionis pertinentiam ad fideicommissum, licèt enim ubi reservatio beneplaciti fit simpliciter, nullum præstet impedimentum, quia reservatum censetur, quatenus de jure sit necessarium, secus autem ubi sit cum dicta clausula, *non aliter, nec alio modo*, quia tunc, etsi de jure non requiratur, dicitur etiam necessarium, non tanquam solemnitas, sed tanquam conditio ex partium voluntate desiderata, & sine qua contrahere noluerunt, ex deductis per Ludovis. & Adden. *decis.* 192. Otthobon. *decis.* 147. *num.* 7. *&* 8. plenè in Bononien. primogenituræ 14. Februarii 1656. coram Bichio, & in supra allegatis Mantuana feudi 27. Januarii, & 30. Maji 1659. coram Verospio; attamen id rectè procedit ad effectum, ut partes non sequuto beneplacito, tanquam ex defectu conditionis recedere possint à contractu; non indè tamen inferri potest, quod illis acquiescentibus contractui jam effectuato, possint emptoris successores, suis authoris dominium refricare, quia, ut dictum est, effectus ex dicta clausula resultans, respicit voluntatem, ac favorem emptoris contra venditorem, vel è contra, quatenus ipsi, vel eorum alter in contractu perseverare nolint, & in his terminis procedunt dictæ authoritates, & aliæ, quæ in proposito adduci possunt, præsertim quia constat de partium voluntate transferendi, & respectivè acquirendi dominium, itaut dicta conditio, potiùs tanquam resolutiva, quàm suspensiva adjecta videretur, nedum ex subsequuto effectu traditionis, & longevæ possessionis, sed ex ipsiusmet contractus tenore, dum in casu, quo Imperator assentiri nollet, emptor revendere promisit, ac habere actum pro infecto, & sic est solum conditio resolutiva in casu denegati assensus, quæ conditio non evenit.

Hinc proindè extranea videbatur à casu ea quæstio, an 13
assensus post mortem contrahentium obtineri valeat, & suffragetur, de qua Apont, *de potest. Proreg. tit. de assens. reg.* §. 2. *fol.* 303. in meis Galeott. *lib.* 2. *controv.* 37. per quos invicem pugnantes opiniones referuntur. Tum quia quæstio cadit reluctantibus contrahentibus, quorum unus altero invito ex defectu beneplaciti alienationem revocare velit, tum etiam quia procedit in feudis de sui natura non alienabilibus, in quibus assensus tanquam omninò necessarius animat, & informat actum alias ipso jure nullum, in quibus terminis non versabamur.

ROMANA, SEU SABINEN. PRÆLATIONIS PRO A. CUM B.

Responsum pro veritate in congressu.

De jure protomiseos, seu prælationis adversus extraneum emptorem, an competat consorti, qui feudi, seu Castri, vel jurisdictionis partem cum venditore possidebat, quomodo, & quando competat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De jure protomiseos in feudis, quando intret, & locum habeat, vel ne.*
3 *De natura castrorum in Statu Ecclesiastico, ut non sint vera feuda.*
4 *Ex dominio, vel possessione fructuum, & emolumentorum Castri non infertur ad dominium.*
5 *Quando dicatur consortium.*
6 *An de jure communi competat retractus, seu jus prælationis ratione consortii.*
7 *Ubi habemus legem scriptam, non curantur rationes convenientiæ.*
8 *Quando intret Judicis officium pro prælatione consortis in jurisdictione, & castro jurisdictionali.*
9 *De inconvenientibus resultantibus à communione jurisdictionis.*
10 *Subditorum, & vassallorum interest non habere dominorum multiplicitatem.*

11 *Baro,*

11 *Baro, vel domicellus cognoscit alterum baronem; vel domicellum sub sua jurisdictione delinquentem.*

DISC. XXXVIII.

PEr obitum unius ex duobus dominis, & possessoribus quorumdam Castrorum in Sabinis, Camera Apostolica prætendens factum esse locum devolutioni ad ejus favorem, de facto adepta est possessionem medietatis à defuncto possessæ, retentisque pro se dominio, & jurisdictione, fructus, redditus, & emolumenta pro rata ad defunctum pertinente, dedit in tenutam quibusdam ejusdem defuncti attinentibus, donec eis solveret quamdam conventam pecuniarum summam; unde propterea observantia dedit, quod Camera retinuit, & retinet medietatem jurisdictionis cum ea divisione inter alterum consortem, seu condominum, quod quilibet respectivè pro sex mensibus deputat Officiales, ac illam in solidum exercet; dicti verò cessionarii obtinuerunt, & obtinent pro quotis, seu ratis inter se divisis medietatem fructuum, & emolumentorum. Cùm autem unus ex his cessionariis fructuum, suam ratam vendidisset extraneo, dominus verò, & possessor dictæ medietatis, tam in Dominio, & jurisdictione, quàm in fructibus ut supra, prætenderet habere jus protomiseos, seu prælationis ratione consortii, seu communionis, hinc desuper expetito meo sensu, difficultatem habebam super hujusmodi prælationis incompetentia; incertum tamen est, quid desuper sequutum sit, vel quia agnitis difficultatibus opus tentatum non fuerit, vel quia inhærendo iis, qui auribus prurientes, non de facili litigare volentes retrahere solent, idem opus tentatum esset, sed sine effectu.

Examinando siquidem punctum, tres constituebam inspectiones, sive tres dicebam adesse vias, cum quibus procedi posset, unam de jure feudorum, alteram in puris terminis juris communis, & tertiam ex officio Judicis, ratione æquitatis non scriptæ, sive, ut alii dicunt, congruentiæ, & epichejæ.

Quatenus pertinet ad primam, quamvis in juribus feuda-
2 libus *in cap.* 1. §. *Titius, si de feudo, def. c.* 1. §. *sed & res, per quos fiat investitura, & c.* 1. §. *porro, qualiter olim feud. alien. poterat*, expressè disponatur hoc jus protomiseos, seu prælationis competere, & de quo in his terminis feudalibus habetur particulariter actum in Januen. feudi Gabellæ, & in Montis Pelusii prælationis *hoc eod. tit.* ubi de materia; nihilominus ex pluribus dicebam hoc jus in præsenti non intrare, primò quia istud est jus sanguinis competens tantùm agnatis in investitura vocatis, ut literaliter eadem jura disponunt, in quibus omissus est casus communionis, & consortij.

Secundò fortiùs quia ex veriori sententia, de qua apud Capyc. Latr. *consult.* 27. 28. *&* 96. Sanfelic. *decis.* 100. *& seqq.* & alios de quibus *in dicta Montis Pelusii*, neque simpliciter, & indefinitè ratione sanguinis hoc jus competit, sed solum quatenus agatur de feudo antiquo ex pacto, & providentia, ita & taliter, quod sequuta morte Feudatarii alienantis, posset agnatus, qui jus protomiseos intentat, vendicare feudum ab emptore, etiam nullo restituto pretio; unde propterea est solum quoddam jus præventivum cum extranei emptoris favore, quod ita pretii refusionem obtinet, ut latiùs in dicta Montis Pelusii, & in altera Januen. quod in præsenti dici non potest, quoniam ubi etiam hæc dicenda essent feuda, non tamen habent dictam qualitatem pacti, & providentiæ, sed sunt merè hæreditaria.

Tertiò fortiùs, quia excepta illa remota, & impropria feudali qualitate, quam latè substinere conatur Spada *cons.* 1. *lib.* 1. ad effectum scilicet excludendi purum allodium pro alto dominio, & superioritate Papæ, in reliquis hujusmodi
3 castra, juxta ferè generalem naturam locorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici, quæ possidentur per barones, & domicellos, nihil habere videntur de feudali qualitate, dum nulla adest investitura, nullum præstatur servitium reale, vel personale, minusque juramentum fidelitatis, atque sunt liberè transitoria ad quoscumque, tam per ultimam voluntatem, quàm per actus inter vivos, illa prohibitione, seu restrictione excepta, quæ resultat à Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. & aliorum successorum Pontificum super bonis jurisdictionalibus; & quartò clariùs, quia neque dicti participes dici poterant consortes, seu condomini, cùm haberent non jure dominii, sed simplicis tenutæ solum fructus, redditus, & emolumenta, ex quibus, etiam jure dominii possessis, non infertur ad baroniam, seu dominium, & possessionem ipsius feudi, vel ca-
4 stri, cùm hæc sint inter se separabilia, imò separata, ex iis, quæ in proposito habentur particulariter deducta in Tiburtina Castrorum *hoc tit.* ac etiam in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum.

Et ex hac circumstantia, quod scilicet ageretur de solis fructibus, quamvis jure dominii possessis, multominùs dum jure simplicis tenutæ, resultare dicebam ejusdem juris incompetentiam, attenta dispositione juris communis, quamvis etiam verius esset, hunc retractum ratione communionis, vel consortii competere, cùm revera nullum adesset consortium, ad cujus effectum requiritur coæquale dominium in solidum, itaut uterque sit dominus rei in toto pro ejus quota, seu rata, ex plenè deductis per Merlin. *dec.* 411. *n.* 18. *cum seqq.*

Multò magis, quia de jure verius est hujusmodi retrac- 5
tum, seu jus prælationis ratione communionis, & consortii non competere, licèt enim aliqui ex originali traditione Ignei *in l. dudum, num.* 2. *Cod. de contrahen. empt. & in l.* 1. *ff. de privil. Creditor.* quos referunt Gratian. *discept.* 526. *n.* 3. *&* 4. Donadeus *de renunt. tom.* 2. *cap.* 26. *numer.* 110. 6
Capyc. Latr. *dec.* 168. Rota in Perus. retractus 4. Maji 1637. coram Coccino in principio, velint de jure, vel congruentia hujusmodi prælationem adversus extraneum emptorem consorti concedendam esse, nihilominus in contrarium est magis communis, & vera, quoniam ex dispositione textus *in d. l. dudum, & in l. prima, C. commun. divid. & leg. falsò, & l. portionem, C. de commun. rerum alien.* contrarium firmant glos. Oddofred. Bald. Angel. Salicet. & cæteri ad easdem mox allegatas leges, ac sequuntur criticantes, & decisionantes collecti per Tiraquell. *de retract. lignag. in præfat. n.* 15. *& seqq.* Portoll. *de consort. cap.* 9. Thes. jun. *lib.* 1. *qu. forens.* 39. *num.* 5. *& seqq.* & alii plenè deducti dicta Perusina retractus 4. Maji 1637. coram Coccino, ubi elaboratissimè cumulantur ferè omnes de materia agentes, unde dici potest decisio in materia magistralis; & in terminis alienationis partis Castrorum Jacobus Vulner. *de alien. Castrorum, discept.* 7. *num.* 28. *& per tot.* & admittitur in puncto juris apud Capyc. Latr. *d. dec.* 168. Lanar. jun. & Donad. *de quibus infrà.*

Ubi enim contrarium expresè statutum est in jure, tunc non curantur rationes honestatis, & convenientiæ, ut 7
in his terminis retractus firmatur *decis.* 502. *&* 547. *part.* 2. *recent.* Romana prælationis 12. Februarii 1618. coram Sacrato, & in dicta Perusina coram Coccino, atque in fortiori casu habetur in Romana prælationis pro Cardinali de Balneo *sub tit. de servit. ad materiam retr. actus*, ubi de denegata prælatione juris redimendi ei qui erat emptor, & possessor.

Quando autem consortium, seu communio inter petentem prælationem, & venditorem, ac respectivè extraneum emptorem, fuisset etiam in dominio, & jurisdictione, tunc 8
quamvis de juris stricta censura dictum jus protomiseos, seu prælationis non intraret, nihilominus, (aggrediendo tertiam inspectionem,) ex quadam æquitate, seu epicheja ad evitanda plura inconvenientia ex hujusmodi communione resultantia, intrare debere probabiliùs credidissem Judicis officium, pro tollendis pluribus inconvenientibus, de quibus apud Donad. *d. c.* 26. *nu.* 92. *cum seqq.* videtur etenim materia arbitraria, præsertim ubi non agitur coram inferiore, & pedaneo judice, sed coram majoribus Magistratibus, juxta casum decisum per Collaterale Consilium Neapolis de anno 1617. relatum per Lanar. junior. in addit. ad repetit. Lanar. senior. *in §. sed etiam res, per quos fiat investitura*, & Donad. *d. c.* 26. *num.* 106. ac alium casum, de quo apud Capyc. Latr. *d. dec.* 168.

Plura enim inconvenientia resultant ex hujusmodi communione, seu promiscuo exercitio jurisdictionis, quoniam ob ingeniorum varietatem, & ex regula quòd Imperium 9
non capit duos, quod uni placet, alteri displicet, & qui sunt unius dominantis benevoli, sunt alteri parum affecti, & è contra, unde propterea justitia non benè administrari potest, quamvis etiam jurisdictionis exercitium divideretur in annos, vel menses, aliaque tempora, quoniam delinquentes sub uno gubernio certi essent de indulgentia coram altero, unde propterea delinquentes nunquam condignè puniri possent. Concurrente etiam favore ipsorummet subditorum, quorum interest plures dominos non habere, adinstar eorum, quę habemus in materia juris patronatus, quod Ecclesiæ interest ad unam, vel modicas personas restringi, ac etiam hoc titulo pluries in materia feudi erigendi 10
in primogenituram præsertim in Mutinen. in Mantuana, & in aliis, & sic, reflectendo etiam ad veritatem, credidissem juxta dicta exempla, seu decisiones Regiis Collateralis

lis Consilii, ita probabiliùs judicari debuisse, quando consortium, seu communio fuisset in jurisdictione, ac dominio castri.

Verùm omnia hæc cessabant ex defectu applicationis ad factum, quoniam penes dictos possessores medietatis redditum, proventuum, & emolumentorum, non aderat jurisdictio, nec in dominio, nec in exercitio, & consequenter non intrabant rationes, ex quibus laudabiliter dicta æquitas, seu epicheja ex Judicis officio admittenda est, & quod magis, neque dici poterant condomini in castris, tum quia ex dominio fructuum, proventuum, & emolumentorum non infertur ad dominium, vel possessionem ipsius castri, ex deductis in Tiburtina Castrorum, tum etiam quia neque fructus, redditus, & emolumenta per eos possidebantur in dominio, sed in sola tenuta provisionaliter, donec certa pecuniarum summa eis solveretur, atque eatenus considerabam dictum Judicis officium sive magni Magistratus arbitrium ex dicta ratione æquitatis, & congruentiæ intrare posse, quatenus ipsamet fructuum, & proventuum, & emolumentorum communio, inconvenientia, & scandala produceret cum præjudicio justitiæ, atque incommodis, & damnis Vassallorum, ex facti circumstantiis, ex quibus totum regulandum videtur.

Hinc de plano favore dicti domini medietatis castrorum resultabat resolutio super competentia suæ jurisdictionis, & Imperii, cum dictis fructuum, & reddituum condominis, seu participibus, cùm ita censendi sint merè privati, eo
11 modo quo reliqui incolæ, vel bonorum possessores, absque eo quod ipsis convenire posset qualitas baronis, vel domicelli; & nihilominus etiamsi essent tales, adhuc verius est unum baronem cognoscere alium in suo territorio delinquentem, Rot. *dec.* 3. *de foro compet. in antiq.* Sanfel. *dec.* 65. *ubi concordantes*.

FERRARIEN. BONORUM PRO MARCHIONE VILLA CUM CREDITORIBUS MONTIS GILIOLI.

Casus decisus per Cameram pro creditoribus.

Concessio feudi rustici, an censeatur facta ad corpus; vel ad mensuram, & Feudatario confundente fines, cui incumbat onus illos distinguendi, ac probandi identitatem feudi, ejusque fines, & quantitatem, & an bona per Feudatarium quæsita, & cum feudo confusa, efficiantur feudalia.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur plures casus, vel species quæstionis, an præsumenda sit qualitas feudalis, vel allodialis.*
3 *Feudatario confundente fines, itaut distingui non valeat feudum ab accessionibus, quid agendum.*
4 *An in feudis intret quæstio, si concessio censeatur ad corpus, vel ad mensuram.*
5 *Feudum dicitur beneficium, quod ex benevolentia datur, & ex lege justitiæ distributivæ potius, quàm commutativæ.*
7 *Feudum dicitur universitas, sed an sit facti, vel juris.*
8 *Dicitur quoque homo mutus, & surdus.*
9 *Dari potest feudum in certa parte rei.*
10 *Vassallus potest cogere dominum, ut ostendat fines partis concessæ.*

DISC. XXXIX.

1 Concessit de anno 1594. Dux Ferrariæ in feudum Camillo, & Scipioni de Gualenghis eorumque descendentibus masculis quamdam petiam terræ sitam in Villa Formignani, & vineatam quinque milliariorum vitum, vel circa juxta fines tunc expressos, de quibus infra in discursu, cùm autem per extinctionem lineæ masculinæ factus esset casus devolutionis, atque Innocentius Decimus de anno 1647. idem feudum concessisset Marchioni Villæ, contra istum judicium instituerunt creditores Montis Gualenghi super bonis liberis ad dictos eorum debitores spectantibus, & apprehensis sub dicto titulo feudi, quod dicebant solum consistere in tanta terræ quantitate, quæ apta esset ad constituendam vineam quinque milliarium juxta investituræ tenorem, atque juxta dictam eorum prætensionem obtinuerunt creditores favorabilem sententiam à The-

saurario, & introducta per appellationem causa in Camera, hæc in prima propositione, nulla capta resolutione, mandavit confici mappam, seu plantam partibus auditis, eaque confecta, prodiit resolutio reformatoria sententiæ in parte, decernendo scilicet quamdam partem Marchioni pro feudo, non quidem limitatè, ac præcisè ad dictam solam mensuram à creditoribus prætensam, sed juxta id quod ex verbis, & finibus investituræ judicatum fuit sub ea cadere, reliquum verò adjudicando creditoribus; & mihi quamvis scribenti pro Marchione, qui prætendebat totum venire sub feudo, resolutio non displicuit ex pluribus circumstantiis facti, in quo potius quàm in jure præsens causa consistebat, præsertim quia in quadam parte hujus possessionis, seu prædii ita confusi aderant plura ædificia, de quibus investitura nullam faciebat mentionem, cùm tamen doceretur de discretiva, quod scilicet ubi in petiis terræ, vel possessionibus, quæ eisdem Gualenghis ab eodem Duce concesse fuerunt, aderant domus, & ædificia, id expressum fuit, ac etiam quia docebatur de acquisitionibus, aliæque concurrebant circumstantiæ, clarè probantes totam controversam possessionem non posse cadere sub dicta concessione.

In hac autem bina disputatione habita in Camera, quoad ea, quæ juris sunt, scribentes hinc inde satis prolixè, & cum magno allegationum cumulo duos disputarunt articulos, unum, an totum id quod est intra fines feudi præsumatur feudale, in quo scribentes pro actoribus conabantur probare negativam, ex traditione Hostien. aliorumque Canonistarum *in c. nimis de jure jur.* quam sequitur Rota *in celebri Aften. feudi coram Bubalo*, cum qua in aliis proceditur ex collectis *in Clomacen. Vallium, in Massanen. Castrorum, & in aliis hoc eod. tit.*

Alterum verò, in quo magis elaboratum fuit, ac penè tota fuit disputatio, an scilicet concessio esset ad corpus, vel ad mensuram, super quo deducebantur quæstionem agentes Oldrad. *cons.* 197. Soccin. *cons.* 32. *lib.* 4. Mantica *de tacit. lib.* 4. *tit.* 17. Surd. *dec.* 64. Greg. *dec.* 104. 128. & 168. *decis.* 201. post Zacch. *de obligat. dec.* 135. *part.* 9. *rec.* ubi cæteri de materia emptionis, & venditionis, quando scilicet ad corpus, & quando ad mensuram.

Scribens pro investito, & sic pro feudali qualitate, credebam, vel extraneam à casu videri utramque quæstionem
2 prædictam, ab aliis cum magno labore tractatam, vel in doctrinarum allegationibus procedi cum aliquo æquivoco, ac terminorum, seu casuum confusione; quatenus enim pertinet ad primam quæstionem, cuinam incumbat onus probandi feudalem, vel respectivè allodialem qualitatem, juxta ea quæ magis ex professo habentur *in dict. Clomancen. & Massanen. ac in aliis*, plures sunt hujus quæstionis species vel casus diversas rationes habentes, unde propterea erroneum est eam sic generaliter agere, atque omnes authoritates agentes de materia in genere, in quocumque casu allegare, ut in præsenti fiebat hinc inde.

Prima enim quæstio, seu quæstionis casus est, ubi agitur de metienda natura totius corporis, seu universitatis, puta Castri, tenimenti, vel loci, an esset feudale, vel allodiale, & tunc propriè intrat propositio Hostien. aliorumque Canonistarum *in dict. cap. nimis de jure jur.* atque isto casu cadit propositio, in qua scribentes pro creditoribus nimium insistebant, in suo casu vera, quod scilicet sufficiat influere hinc inde utriusque qualitatis probationes, vel indicia, & conjecturas, ut in possessorio obtinere debeant creditores, vel hæredes contra dominum, seu habentem causam ab eo, ex deduct. per Argel. *de legit. contract. qu.* 20. *art.* 1. Mantica *de tacit. lib.* 23. *tit.* 4. *nu.* 2. *ac habetur in Placentina hoc eod. tit.* ex ea ratione, quod cùm regula assistat allodialitati, pro ista in dubio, præsertim in judicio privilegiato possessorii est judicandum, donec magis concludenter probetur servitus feudalis, quæ allegatur tanquam limitatio, nam interim hæc dicitur exceptio dubia, & altioris indaginis; sed ista species non intrabat in casu, cùm, non dubitaretur de feudalitate in parte.

Altera quæstio est, frequentiùs disputari solita inter dominum directum, & feudatarii defuncti hæredes, & de qua in allegatis *Clomacen. & Massanen. ac etiam in Romana, seu Perusina*, ubi scilicet non dubitaretur de feudalitate ipsius Castri, seu loci universalis, quoad jurisdictionem, & territorium in universum, sed solum quæstio esset de prædiis, domibus, villis, & aliis, quæ per ipsum feudatarium possideantur intra illius universitatis fines, ut locis allegatis; sed pariter.

Tertia est inter feudatarium, seu dominum Castri aut alterius

terius loci, & Vassallos, vel incolas ejusdem loci super qualitate prædiorum, aliorumque bonorum, quæ per privatos intra ejusdem loci fines possideantur, an scilicet sint libera, vel feudo reddititia; & de hoc propriè agunt Afflict. & cæteri deducti *in d. Clomacen. & in Hydruntina hoc pariter tit.* sed pariter extra rem.

Quarta demum (omissis aliis) est quæstio faciens ad rem, ubi scilicet non dubitatur de subsistantia feudi in parte, sed sola quæstio est super identitate, seu situ, & quantitate, qualis est casus controversiæ; & hæc dupliciter contingere solet, primò nempè, ubi dominus, possidens in loco plura bona, aliquam eorum partem concedit in feudum, aliam verò pro se retinet, vel deinde aliis concedit. Undè propterea dubitari contingat, quid, & quantum sub feudali concessione censeatur ad corpus, vel ad mensuram; sed pariter id extraneum erat à casu disputationis, quia non constabat, Ducem tunc alia bona adjacentia ibi habere.

Secundò autem contingere solet, quia facto casu devolutionis, feudatarius, vel ejus hæres, non negando feudum in parte, dicat illam tenutam, seu possessionem, cujus devolutio prætenditur, constare partim ex feudo, partim verò ex aliis acquisitionibus, seu accessionibus ita cum feudo confusis, quod dignosci non possint, qualis esset pars feudalis, & quales essent accessiones; & hic erat proprius, ac præcisus casus controversiæ.

Et tunc intrat in primis quæstio facti, seu voluntatis, an
3 scilicet feudatarius dictas accessiones, & incorporationes fecerit animo uniendi feudo, vel ne, si enim de hoc ex parte domini non doceatur, cùm in dubio non præsumatur, & tunc ex iis, quæ habentur apud Rovit. *cons.* 101. *lib.* 2. de Marin. *resol.* 21. 133. & 134. *lib.* 2. ac habetur in aliis *hoc tit. plu-ries*, admittebam tanquam certum, feudatario, vel ejus hæredibus, seu eum repræsentantibus competere jus separandi dictas accessiones, tanquam meliorationes præsertim separabiles, ita tamen quod jus domini non fiat deterius, sed punctum difficultatis cadere dicebam in casu confusionis, ac incertitudinis, quia nempè non constet, quid importet feudum, & quid accessiones, tam circa situationem, quàm circa quantitatem.

Quo casu (nullo jure, quod sciam, peculiari militante in feudis) ex regulis generalibus, quas habemus in quocumque possidente jure dominii resolubilis, ut sunt etiam emphyteuta, fideicommissarius, beneficiatus, maritus, &
4 similes, intentio domini directi videtur fundata in toto, donec dominus subalternus, cujus jus resolutum est, & qui allegat accessionum separationem, probet, quidnam dictæ accessiones importent tam quoad locum, quàm quoad quantitatem, cùm hæc sit pœna confundentis rem suam cum aliena, ut generaliter Merlin. *dec.* 405. *alias* 279. *part.* 5. *recent. numer.* 11. Otthob. *decis.* 102. *num.* 16. Add. ad Gregor. *decis.* 575. *num.* 11. & in terminis feudalibus Hostien. *in summa de feud.* §. *quibus mod.* Jacobin. *Investit. feud. verb. dictique Vassalli*, Peregr. *de jur. fisci, lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 19. & *de fideic. art.* 44. *num.* 23.

Ubi verò id non sit omninò justificabile, constet autem in genere de mixtura, seu confusione, tunc intrat judicis arbitrium regulandum à probabilibus argumentis, & indiciis, idemque arbitrium in dubio interponendum potiùs favore domini, quàm confundentis, & sic assignando, seu separando aliquam partem in loco magis congruo, & verisimili *juxta dictam decisionem* 405. Merlin. prout in præsenti causa per Cameram practicatum fuit, cum non ex eo quod Vassallus, vel alter, cujus jus resolutum est, non benè distinguat fines, exinde resultare debeat amissio rei propriæ, quodque dominus, vel alter, ad cujus favorem factus est casus resolutionis, debeat de alieno locupletari invito domino; sed pœna confundentis consistit in onere sibi incumbente distinguendi, vel in eo, quod arbitrium contra eum in dubio interponendum sit, quodque interim domini potiora sint jura in possessorio, ne aliàs culposus sentiat culpæ, & delicti commodum, ut sequeretur, si hæc illiquiditas, seu confusio impediret dominum, & confoveret in possessione confundentem, vel habentem causam ab eo, quia esset punire innocentem, & præmiare delinquentem, cui proprium delictum commodum produceret.

Quo verò ad dictam alteram quæstionem principalem, num scilicet concessio censeretur facta ad corpus, vel ad mensuram, dicebam, quod quantum tunc (in aliqua tamen temporis angustia) videre licuit, feudistæ istam quæstionem non tractant in terminis gratuitæ concessionis feudi veri,
5 & recti absque pretio, & sub sola obligatione alicujus servitii, vel modicæ recognitionis, utpotè feudalibus terminis parum congruæ, quoniam hujusmodi quæstio frequentiùs cadere solet in contractibus merè correspectivis ad limites justitiæ commutativæ regulandis, ad effectum, ut comperta majori, vel minori quantitate, seu mensura quàm enunciata sit, teneatur, vel ne alter contrahentium juxta dictæ justitiæ commutativæ naturam, & correspectivitatis obligationem, supplere, vel minuere pretium, quod ubi venditio est ad corpus, dicitur unicum, ubi verò est ad mensuram, dicitur distributum in singulas mensuras, seu partes enunciatas, atque ad hunc, vel similes effectus dicta quæstio agitari solet.

Unde propterea in gratuitis, ac regularibus concessionibus feudalibus, quæ à Principe fiunt eorum benevolis, seu benemeritis, cùm in eis non cadant termini justitiæ commutativæ, sed potius illi justitiæ distributivæ, non de facili intrat dicta quæstio percutiens principaliter dictum effectum reductionis rerum ad correspectivitatem, ac justitiam commutativam.

Feudum enim dicitur Principis beneficium, quod ex be- 6
nevolentia alicui datur, à publico patrimonio originem habens, ut ita Princeps milites, & Vassallos devotos sibi acquirat, *cap.* 1. §. *beneficium, ex quibus caus. feud. amittatur*, & ex Isernia, Baldo, & cæteris, Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 2. *num.* 2. & 3. Rosenthal. *de feud. c.* 1. *concl.* 1. & 2. apud quos concordantes: si ergo est beneficium ex benevolentia, intrare non videtur inspectio, an ad corpus, vel mensuram concessio facta sit, cum cessent illi effectus, ad quos frequentiùs de hoc agi solet.

Item ad eamdem incongruentiam ostendendam consi- 7
derabam, quod feudum dicitur universitas, utpotè constitutum ex certo corpore in sui esse perfecto, & constituente universitatem, de qua solùm disputant feudistæ, an sit universitas facti, vel universitas juris, de quo Isernia, & Adden. *in cap.* 1. quid sit investitura, ibique Afflict. & cæteri collecti per Rosenthal. *cap.* 10. *concl.* 44. *num.* 43. Curte *in diversor. feud. cap. reliquum, num.* 36. & *seqq.* plenè Amichangel. *qu. feudal.* 3. ubi disputato articulo ad partes, habetur magis communem esse, ut sit universitas facti, omnes tamen concordant esse universitatem constitutivam unius corporis, igitur semper dicitur ad corpus.

Concurrente in idem feudistarum propositione, quod feudum dicitur homo mutus, & surdus; qui cum non possit loqui, nec operari per se ipsum, utitur opera possessoris tan- 8
quam ministri, seu organi, ut eo mediante, membra, seu jura ab ipso concisa recuperet, atque ejus corpori, seu unitati restituat, *juxta glos. Magistralem* Marini de Caramanico *in Constit. Regni consuetudinem pravam*, quam in omnibus ibidem approbant Isern. Afflict. & Lallus de Tuscia, Frec. *de subfeud. lib.* 3. 1. *formul. numer.* 5. Aponte *de potestate proreg. tit. de elect. Official.* §. 3. *n.* 12. & *cons.* 8. *n.* 29. *lib.* 2. benè Rovit. *dec.* 6. *n.* 8. & 10.

Si ergo est unum corpus, adinstar corporis humani constitutivum universitatis, non de facili adaptabiles videntur termini dictæ quæstionis, quam idcircò, vel nullatenus, vel nimium de raro feudistæ tractant, & disputant.

Et quamvis non implicet concedi in feudum certam rei partem ad mensuram, nihilominus id est satis rarum, ac verificabile, quando dominus ex certo prædio, vel re partem 9
concedit Vassallo, & partem pro se retinet, quo casu disputant feudistæ, an Vassallus cogere possit dominum, ut ostendat fines, seu limites concessionis, ne tractu temporis modicum terræ ostenderet, concludentes affirmativè, ac propterea monentes, cautius esse ab initio, & in ipsa investitura fines exprimi, *ut post glos. firmant* Isernia *in c. Imperialem, de prohib. feud. alienat.* per Feder. §. *illud quoque, num.* 64. Afflict. *ibid. num.* 9. Alvarot. *n.* 6. Zas. *de feud. part.* 6. *n.* 39. Schrad. *part.* 5. *c.* 6. *n.* 23.

Verùm hæc possibilitas non cadebat in præsenti, dum concessio non erat de parte ejusdem rei, reliqua parte penes dominum remanente; sed erat de toto, quod hic ibi habebat, ideòque veri, & proprii termini istius controversiæ erant jam dicti super accessionibus, earumque confusione cum feudo, unde onus est feudatarii excipientis de accessionum, seu meliorationum separabilium detractione, illas ostendere, vel distinguere, vel intrat Judicis arbitrium interponendum juxta modum, de quo supra, ideòque remanet quæstio potius facti quàm juris, ex singulorum casuum circumstantiis decidenda.

ANNOT. AD DISC. XXXIX.

DE confundente fines agitur *tit.de emph. disc.*56. ac etiam *tit.de fideicomm.disc.*194.*& in hoc Supplemento Bonon. fideicomm.de Ghisleriis eod.tit.*

FERRARIEN. JURIS PISCANDI, PRO ABBATE GILIOLO, CUM PP. CARTHUSIANIS.

Casus decisus per Cameram pro PP.

Devoluto feudo, an expirent concessiones factæ per Feudatarium.

Concessio facta ad beneplacitum, an expiret per mortem concedentis, vel per feudi, & dignitatis expirationem.

An prima concessio censeatur revocata per secundam alteri factam; & devoluto feudo dignitatis, an duret dignitas.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Regalia non possunt haberi sine titulo, ideò in eis non datur interdictum possessorium ex sola possessione.*
3 *Devoluto feudo, an devolvantur subfeuda remissivè.*
4 *Gratia, seu concessio ad beneplacitum expirat per mortem concedentis.*
5 *An sit vera limitatio, quæ dictæ regulæ traditur, ut procedat in odiosis, non autem in favorabilibus, & gratiosis.*
6 *Et de altera limitatione, ubi gratia facta est, non sub nomine personæ, sed Dignitatis, & quando uno, vel altero modo facta censeatur.*
7 *Devoluto feudo, an cesset, & extinguatur Dignitas feudo inhærens.*
8 *Idem Princeps, an possit esse Dux, vel Baro, &c.*
9 *Devoluto feudo, eoque alteri simpliciter concesso, an censeatur concessum cum eadem Dignitate, ac eisdem privilegiis, & prærogativis.*
10 *De differentia subfeudi simpliciter concessi, vel concessi ad beneplacitum, &c.*
11 *Per secundam gratiam, vel concessionem, an censeatur primæ derogatum.*
12 *Ubi gratiæ sunt compatibiles, tunc prima, & secunda valent.*
13 *Ecclesiis, Monasteriis, & aliis sub aliorum administratione viventibus, competit restitutio in integrum ob non petitam feudi renovationem.*

DISC. XL.

1 CONcessit de anno 1501. Dux Ferrariæ Patribus Carthusianis ejusdem Civitatis pro eorum usu, jus piscandi in certa Padi parte, cum jure aliis prohibendi; & de anno 1504. in eodem loco, consimilem concessionem ad eorum oblectamentum fecit illis de Giliolis; devoluto autem de anno 1597. ad Sedem Apostolicam Ducatu Ferrariæ, Clem. VIII. volens cum subinfeudatis, ac Ducum concessiones habentibus benignè agere continuationem indulsit novam Investituram petentibus, & Cameram Apostolicam in Dominam recognoscentibus, quod fecerunt respectu dictæ eorum concessionis Gilioli, sed neglexerunt Patres Carthusiani, quibus deinde obtinentibus ab Innocentio X. prædictæ concessionis confirmationem, seu renovationem, orta est inter eos, ac Giliolos controversia in Tribunali Cameræ Apostolicæ, tam in possessorio, quàm in petitorio, sed principaliter disputatum fuit in secundo, tum quia primum consistebat in nudo facto, ideòque nullum continebat juris articulum adnotatione dignum.

Tum etiam quia cùm ageretur de jure piscandi, quod
2 est de regalibus, ut habetur *in Clomacen. Vallium hoc titulo*, necessarium credebatur gustare de titulo, sine quo in regalibus, præsertim ubi est in Causa Fiscus, qui Giliolis assistebat, non datur remedium possessorium retinendæ ex sola possessione, cùm agatur de rebus, quæ sine Principis concessione possideri non possunt, Covar. *pr. qq. c.*17. *n.*6. Pereg. *de jure fisc. lib.*7. *tit.*3. *num.*20. Gramat. *cons.*9. *civil.* Burat. *decis.*312. *n.*12. *&* 13. Rota *dec.*605. *n.*8. *&* 615. *n.*5. *p.*5. *rec.* Rovit. *in pragm.*1. *de jurisd. invicem non turban. nu.*29. *& seq.* Capyc. *dec.*77. *n.*7.

Quatenus ergo pertinet ad petitorium, ad duo restringebatur difficultas, ex quorum determinatione, unius, vel alterius partis bonum jus resultabat, quorum primum, & notabilius erat, an ob feudi devolutionem concessio Carthusianis facta expirasset, quia posita expiratione, certum remanebat jus illorum de Giliolis habentium amplam concessionem Apostolicam Clem. VIII. Alterum verò, an per secundam concessionem d. Giliolis factam, revocata censeretur præcedens facta Carthusianis.

Quoad primum, omissa discussione articuli, an, & quando resoluto jure datoris, resolvatur jus acceptoris,
3 itaut devoluto feudo, devolvantur subfeuda, & concessiones per feudatarium factæ, cùm de illo ad sufficientiam agatur *in Senogallien. Castrorum, hoc eod. tit.* dicebatur per illos de Giliolis, cessare in præsenti difficultatem, quia concessio facta Carthusianis non erat indefinita, & perpetua, sed ad beneplacitum suæ Celsitudinis, ideòque per mortem concedentis beneplacitum expiraverat, *ad text. in cap.*
4 *si gratiosè, de rescript. in* 6. ubi Giminian. & cæteri Canonistæ, Bartol. & Civilistæ *in l. Centesimis, §. fin. ff. de verbor. obligat.* Felin. *in cap. ex literis, numer.*9. *& seqq. de Constitutionibus*, Gonzal. *ad reg.*8. *glos.*12. *num.*1. *& seqq.* Menoch. *lib.*1. *de arbitrar. quæst.*69. *num.*2. *& seqq.* Capyc. *dec.*136. *per tot.* Barbos. *claus.*3. *num.*2. *& seqq.* Capoblanc. *de Baron. pragm.*7. *n.*30. Fab. de Ann. *cons.*14. *nu.*1. *& seqq.* Barb. *in collectan. ad dictum cap. si gratiosè, num.*2. Rot. *dec.*489. *n.*4. *par.*1. *recent.*

Non negabatur per alteram partem conclusio, sed duæ dabantur responsiones, una, ut procedat in gratiis odiosis, & ambitiosis ad beneficia obtinenda, secus verò in favora-
5 bilibus ad piæ causæ favorem, ac Religiosorum in suo Instituto necessariam substentationem, ad quod allegabantur Bald. *in l. meminisse, num.*4. *ff. de off. Proconf.* Franc. *in c. si delegatus, num.*5. *de off. deleg. in* 6. Vant. *de null. ex defectu Jurisdictionis deleg. n.*104. Menoch. *de arbitr. d. q.*69. *nu.*8. *& seqq.* & Gonzal. *pariter supra alleg. gl.*12. *numer.*23. *& seqq.* Caroc. *dec.*18. *n.*4.

Altera, ut procedat, quoties facta est concessio sub nomine personæ, cujus beneplacitum per mortem expirare dicitur, secus ubi sub nomine officii, vel Dignitatis, quia dicitur etiam in successoribus durare, donec ad revocationem procedatur, ut *probat idem text. in cap. si gratiosè, de rescrip. in* 6. ibique & alibi Doctores supra pro conclusione allegati.

Prima responsio reputabatur omninò irrelevans, licèt enim Calder. *cons.* 3. *de rescript.* qui potiùs in proposito allegari debuisset, hanc tribuat distinctionem, eumque sequatur Dominicus; attamen Franch. *in eodem cap. si gratiosè, n.*10. *in fin. versic. quando verò, & num.*11. *versic. sed certè*, expressè reprobat hanc distinctionem, & Franchum sequitur Capyc. *dec.*316. *n.*5. Traditio autem Gonz. Menoch. & aliorum, de qua supra, procedit in ea gratia, quæ concernit publicum favorem, secus autem in actu privato, & ita loquuntur Bald. & cæteri per eos deducti, unde limitatio in suo casu vera, cessabat ex defectu applicationis.

Altera limitatio, pariter in abstracto dicebatur vera, sed
6 negabatur applicatio, quia in dubio concessio, nomine personæ magis, quàm Dignitatis, præsertim cessante publico favore, facta censetur, & clariùs ubi accedit pronomen *suum, meum, &c.* ut benè ex mente Canonistarum ibidem Capyc. *dict. decis.*136. Gonzal. qui latè contrariantes opiniones congerit, & conciliare videtur ex *n.*9. *ad* 22. ubi opinionem pro personalitate dicit veriorem; Et in casu de quo agitur, accedebat pronomen *suum*, ibi, *Ad beneplacitum suæ Celsitudinis*, ut ponderant Felin. Capyc. Fab. de Ann. Capobl. *& cæteri in principali conclusione supra allegati.*

Verùm omnis difficultas cessare videbatur, quia dato etiam, quod sub nomine Dignitatis concessio facta esset, adhuc illa cessaverat per feudi devolutionem, qua sequuta, illa Dignitas Ducis Ferrariæ evanuit, ideòque non in-
7 trant quæ de Papali, Imperatoria, vel Regia Dignitate dicuntur, quia istæ sunt Dignitates fixæ, & perpetuæ, ex personarum, vel linearum deficientia alterationem non recipientes, nedum Papalis, & Imperatoria, quæ sunt electivæ, sed etiam Regia deferri solita per successionem, vel etiam per electionem; licèt enim Regnum, una linea extincta, vel ejecta, ad aliam transeat, idem tamen Regnum esse dicitur, quod dici non potest in his Dignitatibus feudorum, durantibus durante tantum feudo, quo devoluto expirant.

Papa enim non potest esse Dux, & feudatarius sui ipsius,
neque

neque Rex potest esse Comes, vel Marchio in suo Regno,
8 neque in Domino datur æqualitas feudalis, Isernia *in cap.* 1. *post num.*12. *& numer.*13. *in addit. ex quib. caus. feud. amit.* Afflict. *in prælud. ad Constitutiones Regni, q.*25. *num.*6. Frecc. *de subfeud. lib.*1. *tit. de origine Baronum, num.*45. Rovit. *decis.* 6. *num.*13. Mastrill. *de Magistr. lib.*4. *c.*13. *num.*96. & admittit Menoch. *cons.*905 *num.* 23. *&* 24. quoties tamen feudum consolidatur cum Principatu, ac in eo remanet, & perseverat, cùm sola quæstio cadat, quoties idem feudum denuò alteri conceditur, an scilicet reassumat priorem Di-
9 gnitatem, aliaque privilegia, quo casu distingui solet, an antiqua Dignitas concessa esset personæ, vel loco, ut latè agunt Menoch. *dicto consil.*905. *numer.*15. *& seqq.* Rovit. *dicta d.* 6. *ubi cæteri*, cujus assumpti veritatem superfluum erat in præsenti facti specie assumere, dum Ducatus Ferrariæ consolidatus est cum universo Statu Ecclesiastico, non tanquam Ducatus, sed tanquam membrum aliàs à suo corpore separatum, & cum ipso denuò consolidatum.

Illæ siquidem Dignitates in persona Regum ac majorem Principatum habentium durant, suamque antiquam naturam retinent, quæ stant de per se, tanquam Principatus independens à Regno, & possessæ sunt ab eodem duas personas repræsentante, adinstar Præsidis duorum Provinciarum, vel Episcopi duorum Episcopatuum, *ut exemplificant glos.* & Bart. *in l.*3. *ff. de off. Præsidis*, in Rege Angliæ habente Ducatum Vascoviæ, & habemus in Rege Hispaniarum possidente Principatum Barcinonen. ut apud Rojas *dec.*279. 281. *& 286. & decis.*316. *part.*9. *recent.* quod etiam in eodem Rege procedit quod Comitatum Flandriæ, & Ducatum Mediolani, &c. ex deductis *in Pamphilon. decimarum, sub titul. de præminentiis*, & sic indubitatum est, Dignitatem Ducum Ferrariæ penitus evanuisse, & annihilatam esse; Igitur sive beneplacitum referatur ad personam, sive ad Dignitatem, effectus est idem.

Alteram ponderabam differentiæ rationem, inter sub-
10 feudum, seu concessionem perpetuam, & indefinitam, ab ea, quæ facta est ad beneplacitum, quod primo casu, subinfeudatus assecuratus quodammodò dicitur à lege, vel à facultate subinfeudandi, quam Princeps feudatario concessit continuandi, saltem de recepta æquitate, in subfeudo, ex deductis *in d. Senogallien. Castrorum*, itaut Dominus illum non recipiendo, videretur ei facere injuriam, eumque fraudare illa fide, quam in Juris dispositione, vel in facultate contenta in Investitura habuit, quod utique dici non potest, ubi concessio non est indefinita, sed limitata ad beneplacitum, quia recipiens, rectè ab initio scivit, illud ultra personam, vel Dignitatem concedentis non durare.

Quo verò ad aliud principale motivum, an scilicet con-
11 cessio facta Partibus de anno 1501. revocata censeretur per secundam factam Giliolis de anno 1505. considerabam, satis modicum, vel nullum fundamentum in eo constitui posse, licèt enim gratiæ ad beneplacitum sint revocabiles, ac solùm intret quæstio, an in revocatione requiratur justa causa, vel ne, de quo in præsenti opus non erat agere, cessabat difficultas ex defectu voluntatis, quia non constabat Ducem, memorem prioris gratiæ, voluisse illam revocare per secundam, quæ non facta mentione primæ, dicitur nulla, ex defectu voluntatis, quatenus primæ præjudicet, *ad not. in c.*1. *&c. cæterum, de rescript.* Roman. *cons.*298. *n.*1. *& seq.* Abb. *cons.*94. *n.*4. *par.*2. Grammat. *cons. civil.*6. *n.*1. *& seq.* Gaill. *lib.*2. *obser.*55. *n.*1. latè Rot. *dec.*664. *n.*1. *&* 2. *p.*2. *rec.* & Jo. Bologn. *cons.*2. ubi ad satietatem.

Dicebatur etiam, secundam concessionem factam Gilio-
12 lis, esse compatibilem cum prima facta Patribus, cùm prima sit ad illorum usum, secunda verò ad oblectamentum, ideòque sunt compatibiles ob respectuum diversitatem, unde data compatibilitate, per secundam non censetur prima revocata, Alex. *cons.*193. *numer.*3. *lib.*6. Dec. *cons.*165. *nu.*3. Surd. *dec.*51. *num.*9. *dec.*252. *numer.*9. *part.*4. *recent. tom.*2. & sic istud secundum fundamentum credebatur minus tutum; benè tamen in puncto Juris tale judicabatur alterum, quo non obstante Camera judicavit ad favorem Patrum, in-
13 nixa principaliter, quantum desumi potuit, Chirographo Clem. VIII. post Ferrariæ adeptam possessionem emanato ad favorem omnium, qui à Ducibus concessiones habuerant etiamsi per devolutionem expirassent, prout eas expiratas in eodem Chirographo expressè declaratur; Et licèt illud conditionem haberet, *dummodo infrà certum tempus novam Investituram à Camera obtinerent*, excusatione tamen dignum judicatum fuit Monasterium, cujus Juri præjudicare non potuit Prioris, ac Patrum illius temporis ne-
gligentia,

quin saltem restitutio in integrum competeret adversus dictam neglectam novam Investituram, quam deinde ab Innoc. X. obtinuerunt, ex plenè congestis per Peregr. *cons.*94. *num.*53. *& seqq. lib.*2. ubi de omnibus Universitatibus, quæ ab administratoribus reguntur, Fulgin. *de emph. tit. de renov. qu.*2. *numer.*20. Ego autem scribens pro Giliolis succumbentibus, adhuc remansi indeterminatus, non laudando, nec reprobando resolutionem, quoniam dictum motivum compatibilitatis utriusque concessionis urgebat, sed è converso tam longa acquiescentia omninò inverisimilem reddebat ignorantiam Superiorum, & Religionis, unde non videbatur de facili intrare æquitas, cum qua processum est, & fortiùs quia dicta longæva observantia rectè deservire poterat pro interpretatione prædictorum, quæ aliàs de jure dubia erant, ideòque judicium super veritate non efformavi.

ANNOT. AD DISC. XL.

DE hac materia, an devoluto feudo devolvantur subfeuda, est actum supra *in annotatione, disc.* 1. ubi videndum; Et de aliis concernentibus materiam concessionis ad arbitrium, vel ad beneplacitum, agitur *sub tit. de beneficiis*, & sub altero *de pension.* dum in iis cadunt frequentiùs istæ quæstiones, & apud Reverter. & Addentes *decis.*511. Moles *de jure devol.* §.23. q.6. & de facultate revocandi *disc.* 148. *de Regal.*

REATINA CASTRORUM PRO TANCREDO MARERIO. CUM THOMA ETIAM MARERIO.

Casus varie decisus per Rotam.

In investituris feudalibus, aliisq; Contractibus super Castris, & bonis Jurisdictionalibus, vel similibus, an numerus pluralis resolvatur in singularitates, itaut pactum devolutionis, vel reversivum, conceptum in persona plurium, verificetur in persona aliquorum ex eis. Et aliqua de materia Juris accrescendi in feudo vel emphyteusi. Et de successione legitimatorum in feudis, seu Castris, & bonis Jurisdictionalibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In ultimis voluntatibus numerus pluralis resolvitur in singularitates, & conditio in persona plurium, verificatur in persona singulorum.*
3 *An idem procedat in Contractibus, & n.*6.
4 *De jure accrescendi, vel non decrescendi in feudo, vel emphyteusi.*
5 *Castra in statu Ecclesiastico allodialia.*
6 *Sub nomine legitimorum, & naturalium an veniant legitimati per subsequens matrimonium.*

DISC. XLI.

POssidentibus Francisco, Attilio, Marco Antonio, & 1
Hieronymo Fratribus de Mareriis Castra Ascreæ, Marciatelli, & Rigatti, defuncto que Francisco primogenito, superstite Tancredo filio pupillo, cùm hic factus adultus portionem paternam in dictis Castris aliisque bonis recognoscere vellet, dictique patrui se opponerent, post aliquas extrajudiciales non leves discordias, deventum est ad concordiam, per quam Tancredus sub promissione à patruis facta de solven. scut. 4. mil. ad effectum monachandi tres germanas Sorores, cuicumque juri sibi in dictis Castris, & aliis bonis competentibus renuntiavit, sub ea tamen conditione, & pacto, quod morientibus prædictis Marco Antonio, Attilio, & Hieronymo, nullis post se relictis filiis masculis legitimis, & naturalibus ex legitimo matrimonio, antea contracto, dictus Tancredus redeat ad primæva jura.

Objerunt Attilius, & Marcus Antonius absque legitima prole, ac demum Hieronymus, superstite Thoma filio legitimato per subsequens Matrimonium, unde prætendere cæpit Tancredus factum esse locum pacto, & introducta causa in Rota, quæplures habitæ fuerunt disputationes super variis incidentibus. Quatenus tamen pertinet ad negotium principale, an scilicet dicto pacto in toto, vel in parte locus factus esset, pro Tancredo scribens, in duas inspectiones controversiam distinguebam, unam nempè super duabus
por-

portionibus cessis Attilio, & Marco Antonio absque prole defectis; alteram verò super portione Hieronymi, ex quo filius remanserat superstes ut supra.

Quoad primam inspectionem super dictis portionibus defunctorum absque filiis non negabant scribentes pro eo conclusionem magis communiter, præsertim in Rota, & Curia receptam, ut numerus pluralis resolvatur in singularitates, ideoque necessarium non sit conditionem in persona omnium purificari, sed fieri locum substitutioni in illa portione, in qua conditio verificatur, juxta sententiam Bart. *in l. hæredes mei. §. cum ita, ff. ad Trebel.* de qua *decis.* 804. *p.* 1. *divers.* Greg. *dec.* 296. *dec.* 429. *p.* 4. *rec. tom.* 2. & habetur *in Urbevetana fideicom. in Aventionen.* & frequenter in aliis *sub tit. de fideicomm.* dicebant tamen eam procedere in ultimis voluntatibus, non autem in contractibus, ex doctrina Specul. *in tit. de locato, q.* 69. *n.* 89. ubi concludit, quod concessa emphyteusi duobus fratribus cum pacto, quod post mortem eorum sine filiis bona revertantur ad concedentem, moriente uno sine filiis, & altero cum illis, prima portio non devolvitur, neque locus est pacto, & sequuntur Roman. *cons.* 19. ubi Mandos. *in addit.* Gabr. *cons.* 66. *num.* 11. *& seqq. lib.* 2. Honded. *cons.* 54. *num.* 26. *lib.* 1. Grat. *discept.* 451. *num.* 4. & 707. *nu.* 1. Bellon. Jun. *de jur. accresc. c.* 6. *qu.* 38. *n.* 131. *& seqq.* unde inferebant idem dicendum esse in his Castris, si ea considerentur tanquam feuda, cùm ab emphyteusi ad feudum valeat argumentum, vel si considerentur tanquam bona allodialia, cùm etiam in eis, & in casu donationis ita etiam observet Cyriac. *contr.* 276. *n.* 10. *& seqq.*

Pro actore autem dicebam, conclusionem prædictam non percutere quæstionem de numero plurali resolvendo, vel ne in singularitates, & an potius in ultimis voluntatibus, quàm in contractibus intret dicta resolutio, cùm nulla disparitatis ratio urgere videatur, sed potius percutere materiam juris accrescendi, vel non decrescendi, dandi inter plures investitos, quoties quæstio est inter concedentem, & recipientes, quo casu etiam in feudo, vel emphyteusi regula est, post quæsitum emolumentum non intrare jus accrescendi, limitanda,

4 vel ubi clausulæ accedunt denotantes concessionem cuilibet insolidum factam esse, vel ubi agitur de concessione supremi Principis, vel ubi rei concessæ individuitas ita exigat, vel ubi domino interest concessionem non dividi, ex copiosè deductis per Bellon. *d. c.* 6. *q.* 37. *&* 38. & in materia juris accrescendi, vel non decrescendi in feudis, deductum habetur *in Agutinen. feudorum hoc tit.* & in aliis *sub tit. de emphyt.*

Verùm hos terminos à præsenti quæstione extraneos dicebam, tum quia ista sunt Castra, quæ absque investitura, &

1 servitio feudali possidentur ab hac domo tanquam allodialia, ut frequentior est qualitas Castrorum Status Ecclesiastici, præsertim in hac Provincia, excepta illa remota, & impropria feudalitate, quam subintelligi volunt Camerales pro superioritate Papæ, ac tollenda illa vera, & propria allodialitate, per quam dicitur non recognosci nisi Deum, ut sæpius *hoc tit.* proindèque extranei remanent termini feudales, vel emphyteutici, tum etiam quia non versabamur inter investientes, & investitos tanquam de beneficio, sed de contractu privato inter privatos merè correspectivo, quod scilicet Tancredus illud jus, quod pro ejus portione sibi competebat, correspectivè ad dictam summam scut. 4. m. patruis eorumque filiis legitimis limitatè concedere voluit, non omnibus insolidum, sed cuilibet pro sua portione, ideoque uno eorum cessante absque filiis, nil obstabat, quod impediret in portione defecta purificationem pacti reversivi, ut verius firmant Cacher. *dec.* 110. Thes. *dec.* 189. Cancer. *var. resol. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 255. Hier. Leo. *dec.* 128. *num.* 24. *&* 69. ex quibus liquet malè, & sine fundamento loqui Cyriac. *d. contr.* 276. & ita judicatum fuit per Rot. *sub die* 27. *Febr.* 1651. *coram Dunozetto.*

Quo verò ad alteram portionem Hieronymi, resolutio pendebat à puncto, an existentia Thomæ filii legitimati per

6 subsequens matrimonium faceret deficere conditionem, idque potius facti quàm juris inspectionem continebat, licèt enim receptum sit, sub nomine filiorum legitimorum, & naturalium venire legitimatos per subsequens matrimonium etiam ad effectum successionis feudorum, ut *in Anconitana hoc eod. tit.* multò magis in bonis allodialibus indifferentibus, ut hìc, & ad faciendum deficere conditionem, ad quem effectum faciliùs proceditur, quàm ad alterum dispositivæ vocationis; attamen è converso receptum etiam est, id non procedere, quando partes expressè, quinimò & conjecturaliter sentierunt de verè legitimis, idest natis, & procreatis in constantia matrimonii, ex congestis per Fusar. *de subst. quæst.* 409. Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concluf.* 18. *nu.* 12. *&* 13. sed in hoc Rota *dicta die* contrarium censuit ex facto, quia in primo transactionis instrumento positi erant in conditione filii legitimi, & naturales simpliciter, hæc autem restrictio adjecta erat in secundo instrumento ratificationis in quo soli Attilius, & Marcus Antonius intervenerant, non autem Hieronymus, cui fratres præjudicare non potuerunt, præsertim quia ejus factum non promiserant: & licèt ego replicarem, id adjectum esse per viam declarationis ejus, quod ab initio partes voluerant, nihilominus quia de jure nimis clarum est, præsertim in allodialibus, & indifferentibus, sub nomine legitimorum, & naturalium venire legitimatos per subsequens matrimonium, ideò habita fuit pro nova dispositione, non pro declaratione; longum autem ulteriorem progressum habuit ista causa inter dictos de Mareriis, sed ego amplius in ea non scripsi.

ANNOT. AD DISC. XLI.

DEfuit occasio ulterioris disputationis super isto puncto resolutionis numeri pluralis in singularitates in actibus inter vivos in hac speciali materia feudali, generaliter autem de hac materia agitur *sub tit. de fideic. disc.* 95. *cum seqq.* ubi in annotationibus advertitur, an, & quæ differentia vigeat inter actus inter vivos, & ultimas voluntates, atque disputat hinc inde Modern. Torres *de pact. futur. success. lib.* 2. *c.* 17. *ex n.* 36.

Decisio in discursu enunciata habetur hodie impressa inter *Decisiones* Dunozetti *decis.* 879. & coram eodem sunt aliæ editæ in eadem causa inter easdem partes *decis.* 839. 860. *&* 896.

ROMANA
ANNUI REDITUS
PRO MARIA FRANCISCA, ET CONSTANTIA FELICE DE URSINIS

Monialibus in Monasteriis Sanctæ Crucis, & Humiliatis Urbis,

CUM VINCENTINIS, ET BRANDANIS.

Casus resolutus per Auditorem Camerarii contra actrices.

Annuus redditus pecuniarius per Principem concessus feudatario in locum, seu excambium feudi ablati, an dicatur feudalis, ac jure feudi in successione regulandus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In feudis competit immissio in vim* l. fin. C. de edict. Div. Adr. *vigore investituræ.*
3 *Bona data loco feudi tanquam subrogata, dicuntur ejusdem naturæ, ac jure feudi regulanda.*
4 *Pretium feudi quando dicatur feudale.*
5 *Feudum consistere potest in annua præstatione pecuniaria & an hac in dubio censeatur concessa in feudum.*
6 *Concessiones Pontificum intelligendæ sunt, ut quominus fieri potest, Ecclesiæ præjudicent.*
7 *De conjecturis, & adminiculis feudalitatis.*

DISC. XLII.

CAstra Gallesii, & Ceocchiani, quæ Joannes XXIII. in feudum concesserat Francisco Ursino, *pro se, liberis, descendentibus, & posteris in perpetuum*, sub annua præstatione 1
unius Canis apti ad aucupia cum rete, & cum juramento fidelitatis, Paulus Secundus ad supplicationem subditorum, asperum Pauli Ursini descendentis Imperium declinantium, ad immediatam Sedis Apostolicæ subjectionem, & regimen de facto revocavit. Unde Adrianus Sextus concessionem fecit, seu prædecessorum concessionem confirmavit Jacobo Antonio Pauli filio, in dictorum Castrorum recompensam, de annua præstatione ducatorum 300. super redditibus alumeriarum, quæ spatio annorum ferè 100. possessa per descendentes dicti Pauli, devenit in Marium ultimum hujus lineæ masculum, qui illam extraneis personis, reservato Beneplacito Apostolico, cum clausula, *& non aliàs*, vendidit, dictoque masculo defecto, superstitibus ex dicta linea solum duabus Monialibus ejusdem Marii sororibus, per istas, seu ex earum personis per Monasteria contra possessores intentatum fuit cor. Cardinali Camerario interdictum adipiscendæ, seu immis-

sionis, ex *remed. l. fin. C. de edicto Div. Adr. toll.* quod in vim investituræ feudalis, seu concessionis, per Principem factæ, competere firmant cæteris antiquioribus allegatis
2 Menoch. *de adipiscend. remed.* 4. *num.* 375. *dec.* 214. *n.* 14. *p.* 7. *rec.* latè Rota *in Fanen. seu Senogallien. Bonorum super immissione* 14. *Martii* 1646. *coram Meltio*, ubi concordantes *impress.* post Paitel. *dec* 36.

Rei conventi, & possessores, post negatam, sed benè probatam personarum legitimationem, negabant feudalem qualitatem, prætendendo istum redditum pecuniarum dicto Jacobo Antonio concessum pro se ejusque legitimis hæredibus, esse allodialem, ac hæreditarium liberæ dispositionis, ideoque licitè potuisse alienari, ex quo motivo Auditor Camerarii, possessoribus absolutorjam concessit, & introducta causa appellationis in Tribunali Cameræ Apostolicæ, non fuit, quod sciam, ulterius prosequuta.

Mihi pro Monialibus scribenti, judicatum non placuit quia certum erat, Castra, quorum loco iste redditus traditus fuit, concessa esse in feudum ex pacto, & providentia pro omnibus filiis, & descendentibus, ideoque ejusdem naturæ censeri debebat iste redditus, loco dictorum Castrorum subrogatus, ex regula, ut subrogatum sapiat in omnibus naturam ejus, in cujus locum subrogatur, ut ultra terminos
3 generales, de quibus Barbos. *axiom.* 213. Rot. *dec.* 252. *n.* 4. *part.* 5. *rec. Cæsaraugustana portionum*, 16. *Junii* 1659. *Albergato, & in aliis.*

In specialibus terminis feudorum, ut bona per eumdem Principem, à quo feuda derivant, subrogata loco feudi, atque in ejus excambium data, habeant eamdem naturam, Decian. *cons.* 55. *num.* 76. *& seqq. lib.* 3. *& cons.* 55. *num.* 26. *eod. lib.* 3. Lucas de Pen. *in lib.* 1. *n.* 14. *& seqq. C. de imponen. lucrativa descrip. lib.* 10. Afflict. *in cap. unico nu.* 12. *de Vassal. decrep. ætat.* Rot. *dec.* 310. *n.* 44. *& seqq. p.* 6. *rec.*

Hinc licèt pretium feudi non sit feudale, neque jure feudi reguletur, attamen si de judicis mandato fiat feudi alienatio,
4 ejusque loco pretium destinetur, dicitur feudale, Franch. *decis.* 64. Giurb. *de success. feud.* §. 2. *glos.* 7. *num.* 44. Rota *in Aprutina Castri Montorii* 21. *Maii* 1644. *coram Peuting.* ubi aliàs firmatur regula in contrarium; & de pretio Castrorum venditorum de mandato Congregationis Baronum in vim Bullæ Baronum, ut loco dictorum Castrorum in omnibus subrogatum dicatur, eorumque naturam, & qualitates assumat, *dec.* 4. *&* 66. *part.* 11. *recent.* Royas *dec.* 451. cum similibus.

Nec implicat agi de annua præstatione pecuniaria, &
5 esse feudum, quia etiam in redditu pecuniario ex re immobili feudum consistere potest, *cap.* 1. §. *sciendum, de feud. cognit.* Schrader. *de feud. part.* 3. *c.* 3. *n.* 1. *& seqq.* Rosental. *eod. tr. cap.* 4. *concluf.* 5. *n.* 1. unde propterea *in Romana devolutionis, seu locorum Montium pro Collegio Anglicano, sub tit. de emphyteusi* dixi, non implicare emphyteusim consistere posse in locis Montium, loco stabilium habendorum, in quibus communis est feudistarum sensus consistere posse feudum, quod nuncupatur redditus de Camera, seu de Cavena, ut per Schrader. *ubi suprà*, & Rosenthal. *eodem c.* 4. *concluf.* 6. atque concessionem annuæ pensionis, quæ fit ab Ecclesia, presumi feudalem, firmat Bald. *in cap. ad audientiam, nu.* 5. *de præscript.* quem sequuntur Jas. *in l. si prius* 15. *numer.* 42. *ff. de nov. oper. nunc.* Mozz. *de feud. tit. de natural. feud. num.* 7. Intrigliol. *de feud. quæst.* 43. *num.* 78. Mascard. *de prob. concl.* 209. *num.* 14.

Quam præsumptionem evidenter comprobat facti qualitas, cum enim Papa voluerit ita dare recompensam, ac restaurare damnificatos ex amissione Castrorum, utique cen-
6 setur id actum ad favorem omnium, qui senserunt damnum, non autem aliquorum tantùm, Castren. *cons.* 423. *in principio, lib.* 1. maximè quia Ecclesiæ ita minùs præjudicatur, cùm concessionis pro solis descendentibus sanguinis finis possit sperari, non autem hæreditariæ, ideoque Pontificiæ concessiones interpretandæ sunt, quominus Ecclesiæ præjudicent, Abb. *cons.* 82 *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. Rot. *dec.* 285. *num.* 6. *& seq.* 1. *part.* 7. *rec.* ubi in specie de concessione præsumenda in feudum.

Idem suadet formula concessionis pro legitimis hæredibus, ac subsequuta observantia, quia semper hæc præstatio possessa fuit per hæredes sanguinis ordine successivo de uno
7 in alium, ac etiam quia ubi hæc alienatio facta fuit, expressè reservatum est Beneplacitum Apostolicum, signum evidens, quod habebatur pro feudali non alienabili absque Principis assensu, nam aliàs in annua præstatione allodiali hereditaria, & liberè dispositionis, fatua fuisset hæc reservatio, ut benè ponderant in specie Bellon. Jun. *cons.* 44. *num.* 44. *& seqq.* Rot. *dec.* 310. *num.* 31. *part.* 6. *recent.* & in libris Cameræ hic redditus reperitur, ac perseverat descriptus sub nomine descendentium Pauli, etiam longè post alienationem, undè desumitur ipsius Cameræ observantia interpretativa, ex quo etiam resultat voluntas Marii alienantis, quod scilicet jus suum, & pro ejus vita alienare voluerit, cum voluntas reguletur à potestate; unde in prosequutione appellationis, probabiliter contrarium in plena Camera sperari debuisset.

ANNOT. AD DISC. XLII.

QUamvis non implicet, ut feudum consistat etiam in annuo redditu pecuniario, sive in alia re indifferenti, etiam mobili, ex iis, quæ colligit elaboratus juvenis Ageta *in compend. seu visione feudal. rubr.* 4. *visio.* 4. *fol.* 203. *& seqq.* attamen, ut pluries supra advertitur, hodiè quodammodò antiquatæ videntur hujusmodi feudorum species, quodque nuncupatione solùm retenta, in reliquis bonorum allodialium indifferentium jure regulanda videantur, aliqualiter pactionata ad excludendam libertatem liberè disponendi, eo modo, quo sunt bona emphyteutica, seu livellaria, aut concessa in perpetuam locationem, dum in pleriscque fraternizare videntur cum pactis, seu vinculis feudalibus; ex quodam verò recepto usu verè, & propriè feuda esse videntur illa, quæ constituunt Baronem, seu magnatem, ac militem primi Ordinis illius principatus, adeout ille annuus redditus, ut in præsenti, subrogetur loco Castri, vel alterius feudi, ex regula subrogatorum, habeat eandem naturam, atque subjaceat eisdem pactis, & cessationi per quandam speciem devolutionis, potius per similitudinem, quàm per veritatem; & in specie de annuo redditu subrogato loco feudi, apud Reverter. & Adden. *ad decis.* 137. non inde tamen inferri potest, ut possessor hujusmodi annui redditus, dicendus veniat feudatarius, & Baro, cùm illa militia nobili, & primi Ordinis, quæ feudis annexa est, adeout in Curia intrare possit Bulla Baronum.

Antiquiori enim tempore, præsertim in superioribus Italiæ partibus, Lombardiæ, & Æmiliæ, in quibus feudorum usus initium habuit, ob factionarias divisiones, cuilibet etiam privato diviti expediebat habere feudatarios, idest adhærentes, & fideles, qui sibi assisterent, suasque partes sequerentur, quod etiam practicare ceperunt Ecclesiarum Prælati, pro suorum bonorum, & jurium defensione, dum ita exigebat illorum temporum conditio, ut advertitur suprà *in annotatione ad disc.* 1. ideoque non mirum si in petiis terræ, & in vineis, seu in annuo redditu, vel in jure piscandi in aliqua parte fluminis, vel Maris constituebantur feuda, ut præ cæteris erat observantia Ducum Ferrariæ, ex relatis suprà, *disc.* 39. *&* 40. illamque continuat Sedes Apostolica, post devolutionem, in dies concedendo illa feuda, quæ devolvuntur tanquam per speciem beneficiorum, & Commendarum, sub aliqua recognitione reali, ad solam fruitionem aliquorum petiorum terræ, seu aliorum prædiorum, quibus propterea feudorum nobilium, & qualificantium titulus eis attribuendus non videtur, nisi observantia assistat.

PLACENTINA SUCCESSIONIS
PRO CARDINALI BONCOMPAGNO,

CUM DUCE SFORTIA.

Discursus in congressu pro directione causæ verten. in Consilio Placentino.

Pendente controversia possessionis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium inter hæredem paganicum prætendentem illa esse allodialia, & agnatum prætendentem esse feudalia; cujus eorum potior esse debeat conditio in possessorio adipiscendæ, vel retinendæ, & quando unus possidens dicatur alteri legitimus contradictor. Et aliqua super Statuto de continuanda possessione bonorum defuncti in hæredem, an suffragetur Forensibus, vel Civibus fictis ex privilegio.

Et de feudo redacto ex privilegio Principis ad allodium, an hujusmodi privilegium præjudicet agnatis à lege Investituræ vocatis.

Et

Et quando sententia lata cum agnato prædecessore super successione feudi, vel feudali qualitate, præjudicet agnato successori venienti ex persona propria.

SUMMARIUM,

1 *Facti series.*
2 *Actor debet resecare, ac effugere quæstiones disputationem exigentes, & econtra reo expedit eas multiplicare.*
3 *Possessorium adipiscendæ, vel recuperandæ, an sit incompatibile cum possessorio retinendæ, itaut unum intentando, alteri præjudicetur, & quando.*
4 *Quare magis expediat, & practicetur possessorium retinendæ, quàm adipiscendæ, vel recuperandæ.*
5 *An & quando agnatus in re, quæ prætenditur feudalis, sit hæredis feudatarii legitimus contradictor.*
6 *De defectu potestatis Domini alterandi primam Investituram in præjudicium agnatorum remissivè.*
7 *Sufficit reddi dubium qualitatem feudalem, ut agnatus non sit contradictor.*
8 *De ratione, ob quam infeudalibus hæres extraneus non habet jus petendi immissionem privilegiatam, & obtinendi, quod possidebat Feudatarius defunctus.*
9 *Quando sit certum, quod agnatus non est contradictor.*
10 *Sententiæ aliaque acta cum agnato, vel fideicommissario prædecessore, an obstent successori venienti independenter ex persona propria.*
11 *Quid in transactione.*
12 *De conclusione, de qua n. 10. an & quando procedat in Curia Romana.*
13 *Vectigalia, & Datia sunt de regalibus, & non possunt possideri sine privilegio.*
14 *Princeps in Regalibus cogit possessores ad docendum de titulo.*
15 *Regalia pœnes privatos desinunt esse regalia, & jure privatorum bonorum regulantur.*
16 *Possessio ficta, seu civilissima ex Statuto continuativo sufficit ad manutentionem.*
17 *An Statutum continuativum habeat locum in bonis feudalibus, vel fideicommissariis.*
18 *Interversio possessionis naturalis de facto, an tollat possessionem fictam, & civilissimam Statuti.*
19 *Possessio capta de mandato judicis cum clausula sine præjudicio non præjudicat possessori civili.*
20 *Statutum de continuanda possessione non suffragatur forensibus.*
21 *An ad hunc effectum suffragetur civilitas ficta, & privilegiativa, & de differentia civilitatis fictæ ad effectum istius Statuti, vel alterius inhabilitantis forenses ad acquisitionem bonorum.*
22 *Statutum de continuanda est exorbitans.*

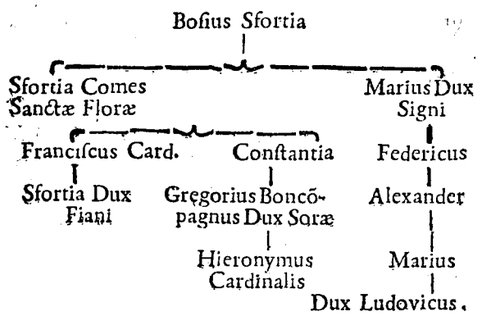

DISC. XLIII.

1 FRanciscus Cardinalis Sforzia, ultimus de linea legitima primogenita Comitum Sanctæ Florę, de anno 1592. contemplatione matrimonii contracti per Alexandrum Sforziam Ducem Signinum ejus agnatum, & Eleonoram Ursiam, dicto Alexandro, ejusque descendentibus masculis, cum ordine primogenituræ, donavit omnia bona feudalia, & allodialia, per ipsum possessa in Lombardia, sibi reservatis, Datio Longhæ in territorio Placentino, & scutis 50. mil. in tot bonis per eum eligendis, quæ omnia ita reservata, partim inter vivos, & partim per ultimam voluntatem transtulit in Sforziam Ducem Fiani, eligendo pro dictis scut. 50. m. Castrum Arquati; sequuta verò ejus morte de anno 1624. cum Camera Ducalis, tam Castri, quàm Datii prędicti vacuam possessionem adepta esset, comparuissent autem, tam Dux Alexander, quàm Dux Sforzia prædicti, prætendentes, unus in exclusionem alterius possessionem adipisci, de anno 1629. ex sententia arbitramentali, Dux Sforzia obtinuit, cum subsequuto effectu, immitti in prædictorum Castri, & Datii possessionem continuatam usque ad ann. 1644. de quo tempore sequuta ejus morte ab intestato, Dux Marius prædicti Ducis Alexandri filius, tanquam agnatus in Investitura vocatus ad dictum Castrum, quod prætendebat feudum antiquum pacti, & providentiæ, & tanquam vocatus ad fideicommissum ordinatum per prædictum Sforziam Comitem Sanctæ Floræ, cui dictum Datium subjectum esse prætendebat, utriusq; possessionem de facto adeptus est cumque dicti Ducis Sforziæ intestata successio delata; esset Cardinali Boncompagno proximiori conjuncto, atque hic in Consilio Placentino possessorium, vel retinendæ in vim illius Statuti de continuanda possessione bonorum defuncti in hæredem, vel adipiscendæ ex Interdicto quorum bonorum intentasset, in hujus judicii prosecutione, cum Duce Ludovico, præfati Ducis Marii interim defuncti filio, & successore, stantibus exceptionibus ex istius parte deductis, Cardinalis prædictus tunc Prælatus, Sacri Palatii Apostolici Major Præfectus, quamvis in partibus doctos haberet defensores, congressum tamen aliquorum Advocatorum Curiæ convocare voluit pro consilio, & directione, potissimùm in ordine ad qualitatem judicii possessorii, an scilicet magis insistendum esset in illo retinendæ in vim dict. statuti continuativi, vel in altero adipiscendæ ex Interdicto quorum bonorum, & an in uno, vel altero respectivè præfatus Dux Ludovicus possessor Castri jure feudi, seu Investituræ, & datii jure fideicommissi ordinati per dictum Sforziam Comitem S. Floræ d. Cardinalis Patrem, dicendus esset legitimus contradictor,

2 In hoc igitur congressu, mea fuit sententia, cui cæteri adhæserunt, quoad ordinem, seu competentiam unius magis quàm alterius Interdicti possessorii, ad evitandas pluries disputationes cadentes super dict. statuto continuativo, quas sicuti reo expedit multiplicare, ita expedit actori, quo magis fieri potest resecare, & effugere, non magis in uno, quàm in altero insistendum esse, sed in utriusque cumulatione, in proposito compatibili, absque eo quod unum dicatur alteri præjudiciale.

Quamvis enim regulariter hujusmodi judicia sint incompatibilia, atque unum alteri præjudiciale, unde petens immitti, fateri dicatur se non possidere, & consequenter, si quam habebat possessionem, eam utpotè animo derelictam amittat, Ann. *alleg.* 131. *n.* 4. Greg. *dec.* 46. *nu.* 3. & 4. Buratt. & Adden. *dec.* 160. *n.* 4. *dec.* 196. apud Post. *de subhast. in addit. cum aliis* per Post. *de manut. observ.* 19. *n.* 23. *cum sequent.* Nihilominus id fallit, quando utriusque remedii cumulatio deducitur compatibiliter diversus respectibus, quia nempè possessorium adipiscendæ, vel recuperandæ intentetur pro sola naturali conjungenda cum civili animo retenta, pro qua congruè petatur alterum remedium retinendæ, ut in dubio præsumitur, præsertim stantibus clausulis salutaribus hodiè apponi solitis, ex deductis per Buratt. & Adden. *dicta dec.* 160. *nu.* 19. & 269. Duran. *dec.* 23. *n.* 12. *cum sequent. dec.* 78, 139. 226. & 275. *part.* 6. *recent.* & in aliis frequenter.

3 Potissimè autem, quoniam ideò Romana Curia, à moderno tempore hujus sæculi currentis, prudenter studuit, & studet inhærere possessorio retinendæ, illudque ad casum omni modo possibili trahere, ac effugere dicta alia interdicta adipiscendæ, & recuperandæ, illud præsertim, quod in Curia priùs erat frequentissimum, ex eo quod juxta hodiè receptam opinionem, etiam de jure Canonico in foro Ecclesiastico, possessorium retinendæ, quoties non decernitur per sententiam diffinitivam, sed per decretum, non admittit appellationem suspensivam, quam sine dubio ex juris Canonici dispositione admittunt dicta duo alia remedia, ut advertitur *dec.* 139. *num.* 43. *part.* 6. *recent.* Ridolfin. *in prax. part.* 2. *cap.* 12. *num.* 270. & *seqq.* quę difficultas in hac facti specie cessabat, dum pro certo supponebatur, in dicta Civitate Placentina, ejusque Consilio, in hac materia servari dispositionem juris civilis *in l. unic. Cod. si de moment. possessione*, per quam indefinitè in omnibus interdictis denegatur appellatio suspensiva, unde propterea nihil refert, an unum, vel alterum concedatur, quod etiam in Urbe, & Statu Ecclesiastico servatur ob Ægidianam per Paulum III. ita extensam, quæ tamen lex tanquam laicalis non attenditur in foro Ecclesiastico, vel in causis, in quibus adest mixtura, vel personarum, vel bonorum Ecclesiasticorum.

4 Quare totus punctus erat, an dictus Dux Sforzia agnatus possidens Castrum, quod prætendebat feudale, esset legitimus contradictor dicto hæredi, qui posita feudalitate supponendus est extraneus, & incapax, tum quia Clericus in sacris, ex deductis *in Massanen. Castrorum, in Venafren. & in aliis*, tum etiam quia cognatus, & in investitura non comprehensus, in concursu præsertim agnatorum.

5 In hoc autem puncto, potius facti, & applicationis, quàm juris quæstio esse videtur; quidquid enim antiquiores variaverint, hodie ex magis communi opinione, recepta videtur theorica, quod aut certa est qualitas feudalis, cum certa incapacitate hæredis extranei, unum ex dictis Interdictis adipiscendæ, vel retinendæ intentantis adversus agnatum, & hic dicendus sit legitimus contradictor; aut è converso res est dubia, vel ob qualitatem rei, quia nempè incertum sit, an esset feudalis, vel allodialis, sive posita feudalitate, dubium sit circa hæredis capacitatem, vel incapacitatem, seu feudi qualitatem, an esset pacti, & providentiæ purum, vel è converso purum hæreditarium, seu mixtum &c. & tunc non est legitimus contradictor, sed hæres ponendus est in locum defuncti, ex plenè collectis per Rosental. *cap.* 7. *concluſ.* 48. *cum sequ.* Argel. *de legitimo contradictore, qu.* 10. 18. & 29. & est recepta, & quotidiana distinctio in materia fideicommissaria, & emphyteutica, ut habetur etiam in Hydruntina *in dicta Massanen. Castrorum*, & in aliis *hoc tit.*

Applicando igitur ad rem, dubietas erat circa qualitatem feudalem, non quidem, ut aliqui ex congregatis motivabant, ob juris præsumptionem in dubio assistentem allodialitati, in feudalitatis exclusionem, ex deductis *in Clomacen. Vallium, & in aliis hoc tit.* frequenter, cum doceretur de antiquis Investituris conceptis in forma pacti, & providentiæ; sed ex nova Investitura Pauli III. alterativa antiquarum, ac reductiva hujus Castri ad allodium, seu ad feudum merè hæreditarium, quod sonat in idem.

6 Et quamvis ex parte Ducis possessoris objiceretur de dictæ novæ Investituræ invaliditate ex defectu intentionis, seu falsi præsuppositi, quod feudum non esset pacti, & providentiæ, sive ex defectu potestatis, quod scilicet Papa præjudicare non potuerit vocatis in prima Investitura, ex deductis per Rosental. *de feud. cap.* 10. *concluſ.* 11. Peregr. *conſ.* 7 130. *n.* 10. *lib.* 5. attamen huic objecto multæ dabantur responsiones, quæ vel illud enervabant, vel saltim dubium reddebant prætensam qualitatem feudi ex pacto, & providentia puri, quod sufficit, ut pro hærede immittendo respondendum sit, ut suprà.

Præterea, etiam cum sensu veritatis, ego observabam, in hac facti specie versari in casu indubitato ad favorem hæredis, omnemque cessare quæstionem, in proposito solùm 8 cadentem, quando persona hæredis est diversa ab illa defuncti, quia nempè iste sit feudi quamvis pactionati capax, & legitimus possessor, ille verò incapax, unde propterea cesset conjunctio extremorum, à quo, & ad quem, ob quam rationem in feudis pactionatis, aliisque hujusmodi bonis differentibus non transmissibilibus ad hæredem extraneum, huic denegatur repositio in locum, & statum defuncti, cujus personam non repræsentat, & hæc est unica ratio hæredis extranei exclusiva, *ex deduct.* per Argel. *de legit. contrad. qu.* 19. *art.* 2.

Hæc autem difficultas in præsenti cessabat, quoniam etiam defunctus, utpotè carens quibusdam qualitatibus, 9 quæ necessariæ sunt ad successionem feudorum pacti, & providentiæ, erat etiam incapax, eique, posita qualitate feudali, obstabat eadem exceptio, & nihilominus ex sententia arbitramentali usque ab anno 1629. non obstante oppositione agnati, ut suprà, immissus fuit in possessionem continuatam pacificè usque ad obitum, unde propterea saltem in possessorio, ita res constituta erat in statu allodialitatis, nullaque differentia versabatur inter defunctum, & hæredem, & successivè intrabat conjunctio extremorum à quo, & ad quem, ac etiam repræsentatio, dum enim defunctus adhuc incapax successionis feudi, non habuit in legitimum contradictorem agnatum, de tempore quo urgebat dicta ratio disparitatis inter alterum defunctum, & ipsum tanquam hæredem, multò minùs agnatus poterat esse contradictor in dicto casu, in quo dicta disparitas cessabat, & bona constituta erant in statu allodialitatis, ex argumento *auth. multò magis &c.* quæ ratio procedebat etiam respectu datii, non obstante prætenso fideicommisso, ex eisdem fundamentis, clariùs *in ista re de sui natura allodiali intrantibus.*

Ad evitandum hoc solidum, ac verè inevitabile fundamentum, dicebatur ex parte Ducis rei conventi, gesta de dicto anno 1629. ad favorem præfati Ducis Fiani ultimò defuncti cum Duce Alexandro ejus patre, præjudicare non posse sibi independenter, & ex persona propria venienti: sed facilis erat responsio, quoniam quicquid aliqui dubitaverint collecti per Fab. de Ann. *conſ.* 18. & Menoch. *conſ.* 1118. quoties de mala fide, & collusione non constet, in dubio non præsumenda, magis communiter recepta est sententia Bart. *in l. in diem, numer.* 1. *ff. de aqua pluvia arcenda*, ut gesta cum agnato, vel fideicommissario prædecessore, tanquam cum legitimo contradictore, faciant statum, ac afficiant successores, quamvis independenter, & jure proprio venientes, ex deductis per Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *cum sequent.* Peregrin. *de fideic. art.* 53. *numer.* 49. Fusar. *de substitut. quæst.* 622. *numer.* 1. & *sequent.* Rovit. *decis.* 1. *numer.* 38. Giurb. *dec.* 1. *num.* 15. Fab. de Ann. *conſ.* 17. *num.* 41. & *sequent.* Capyc. Latr. *consult.* 52. *num.* 2. *cum sequent.* Rosental. *de feud. cap.* 9. *concluſ.* 72.

Quod etiam frequens, & quotidianum habemus, ex sæpius deductis *sub tit. de fideicommiſſis*, & sub altero *de emphyteuſi*, & alibi, in materia transactionis, quæ æquipollens sententiæ, seu rei judicatæ, afficit hujusmodi successores, quamvis independenter, & jure proprio venientes, quoties inita est bona fide in dubio potiùs præsumenda, de quo etiam in terminis feudalibus habetur *in Camerinen. Castrorum, hoc tit.* 11

Et quamvis Curia Romana, sequendo *dec.* Putei 91. *lib.* 3. teneat, sententiam latam contra gravatum, non afficere fideicommissarios successores, nisi accedat etiam citatio per proclama adversùs omnes interesse habentes, vel habere prætendentes, ut apud Gregor. & Add. *decis.* 205. & hanc esse veriorem probat Scacc. *de sent. & re jud. gl.* 14. *qu.* 12. *n.* 81. & in terminis feudalibus *n.* 91. & *seq.* attamen ubi istæ materiæ sunt magis frequentes, contraria ut supra videtur magis recepta, atque in Curia viderur potius stylus particularis, non attendendus extra eamdem Curiam, sive ad summum extendendus ad alias Curias inferiores, ab ea omninò, & immediatè dependentes, juxta certam consuetudinum, & stylorum naturam, ut attendi debeant in individuo, neque extendi de casu ad casum, vel de loco ad locum, ut est hodie recepta, & vulgaris conclusio. 12

De plerisque aliis in hujusmodi congressu, ac discursu instructivo desuper edito actum fuit, in facto magis quàm in jure consistentibus, super motivis ex parte rei conventi excitatis, præsertim verò circa consumptionem dictæ summæ reservatæ in donatione, ac subjectione hujusmodi bonorum in fideicommisso ordinato per Patrem Cardinalis donatoris; & quoad concernentia ordinem judicii, seu competentiam interdicti possessorii, super quo principaliter dictus congressus habitus est, in motivis transmissis, quoad datium, nimium ex parte rei conventi insistebatur, quod cum illud sit de Regalibus Principis, non intrabant remedia possessoria privilegiata sine cognitione petitorii, pro cujus cumulatione, ut consueta est reorum conventorum cautela, insistebatur, ex eo, quod jus imponendi da- 13
tia, & gabellas sit de Regalibus Principi reservatis, & quæ non nisi ex ejus privilegio, vel concessione, vel immemorabili (cujus vigore privilegium allegari potest) privatis competunt, ad text. *in c.* 1. *quæ sint regalia, tot. tit. Codicis Vectigalia nova &c.* Franch. *dec.* 56. Farinac. qui alios cumulat *quæst.* 173. *n.* 68. *cum sequent. & num.* 91. *cum sequent.* Sed facilis videbatur hujus objecti solutio, cùm præmissa procedant in quæstionibus, quæ desuper moventur per 14
ipsum Principem, seu fiscum, qui in hujusmodi Regalibus cogere potest possessores ad docendum de titulo, sine quo illa per privatos obtineri non possunt, unde sola possessio non sufficit, ex deductis in Romana officii de Vaiis, & in aliis *sub tit. de regal. ad materiam officiorum*, secus autem ubi quæstio est inter privatos, inter quos regalia, ad hujusmodi præsertim effectus, desinunt esse talia, & jure bonorum 15
privatorum regulantur, Lucas de Penna *in l. quicumque, n.* 2. *in fine, & n.* 3. *Cod. de fund. limit. lib.* 11. Contard. *in l. unica, Cod. si de moment.* Poss. *limit.* 2. §. 8. *n.* 28. Giovagnon. *conſ.* 11. *n.* 17. *lib.* 1. Puteus *decis.* 221. *n.* 4. *lib.* 3. *in correctis, & dec.* 13. de causa possessionis, & proprietatis Achil. *dec.* 5. *n.* 2. *de restit. spol. & dec.* 20. *n.* 5. *de appell. dec.* 27. *p.* 1. *divers.* ubi præsuppositivè de regalia inter privatos, & habetur

betur pluries *sub tit. de Regalibus*, præsertim in Romana appaltus lignorum, ubi de ista conclusione latiùs.

Quatenus verò pertinet ad Statutum continuativum possessionis in hæredem, habita fuit pro vera conclusio, quod
16 hujusmodi civilissima, seu ficta possessio, æquipollens veræ, sufficiens esset ad manutentionem, seu interdictum retinendæ, ex plenè congestis per Postium *de manut. observ.* 55. *n.* 54. & in individuo hujus statuti, Jas. *cons.* 85. *n.* 3. & 4. *lib.* 3. Paris. *cons.* 41. *vol.* 1. Redenasc. *cons.* 66. Verum plures ponderatæ fuerunt limitationes, quæ in contrarium deduci possent, licèt suas haberent responsiones, attamen cum non sint extra quæstionem, id erat multiplicare disputationes, ac inducere id, quod ex parte rei conventi desiderari solet in causarum protractionibus, ideoque in dicto congressu prudens consilium reputatum fuit, ut suprà, hujusmodi quæstiones effugere.

Primò siquidem dubitari poterat, an hujusmodi statuta procedant in bonis feudalibus, seu fideicommissariis, aut
17 aliàs differentibus, quorum regulariter est incapax hæres extraneus, ob eamdem rationem, de qua suprà, deficientis scilicet conjunctionis extremorum, à quo, & ad quem, ex deductis post alios ab eis allegatos per Amat. *var. resol. c.* 39. *n.* 39. & 89. Otthob. *decis.* 1. *n.* 11. & *seqq.* & *decis.* 195. *n.* 7. & 8. Et quamvis responderi posset hujusmodi limitationem procedere, quando certa est feudalis, vel fideicommissaria, seu altera differens qualitas inductiva incapacitatis hæredis, secus autem ubi est dubia, cum tunc hujusmodi discussione pendente, non debeat hæres hujusmodi Statuti beneficio privari, ex deductis per Otthob. *d. decis.* 1. & 195. & conferunt quæ suprà habentur de agnato legitimo, vel non legitimo contradictore; attamen consideratum fuit, quod iste punctus, an hujusmodi qualitas esset clara, vel dubia, magnas parere posset disputationes, & moras.

Altera limitatio, seu difficultas resultabat ab interversione hujusmodi fictæ, seu civilissimæ possessionis, cum appre-
18 hensione, & retentione possessionis naturalis de facto, quo casu Statutum non suffragari, habetur apud Amat. *d. resol.* 39. *n.* 30. *decis.* 57. *par.* 10. *recent. n.* 13. & 14. Interamnen. Fideicommissi 28. Junii 1651. Bichio, & in aliis; videbatur tamen hæc limitatio etiam superabilis, cum dicta apprehensio, & retentio possessionis de facto per Ducem Marium, & successivè Ducem Ludovicum agnatos, sequuta esset propria authoritate, ideoque vitiosa, & intrusiva, quæ ex veriori sententia non tollit effectum Statuti, ut in individuo hujus Statuti Placentini, Jason. *d. cons.* 85. *n.* 6. & 7. *lib.* 3. Paris. *d. cons.* 41. *n.* 9. *lib.* 1. Redenasc. *d. cons.* 66. *n.* 3. & 4. & generaliter benè Rota apud Martinum Andream *dec.* 36. *n.* 8. Adden. ad Greg. *decis.* 307. *num. final.* Postius alios cumulans *d. observat.* 55. *num.* 83. & *in d. decis.* 57. *part.* 10. *recent. n.* 24. & 25.

Clariùs verò, quia sequuta morte dicti Ducis Fiani ultimo defuncti, præfatus Dux Marius, hujusmodi possessionem, in qua successivè post ejus mortem continuavit Dux
19 Ludovicus filius, apprehendit de mandato Judicis, concesso cum clausula, *dummodò possessio sit vacans, & sine præjudicio habentium meliora, & potiora jura*, quo casu, verius, ac hodie in praxi receptum est, ob hujusmodi conditionem, vel suspensivam, vel respectivè resolutivam, non præjudicari vero hæredi, seu alteri jus habenti, tam in possessione ficta, & civili resultante ab hujusmodi statuto, quàm in altera resultante à clausula Constituti, vel simili, ex deductis per Adden. ad Gregor. *decis.* 322. *sub n.* 6. Post. *observ.* 50. *nu.* 3. *cum seq.* benè Rota in Romana Fideicommissi de Cesiis 14. Martii 1657. §. *nec anteriorem*, coram Dunozetto, Romana hæreditatis 4. Julii 1663. Cerro, & habetur frequenter *sub tit. de Fideicommissis*, & sub altero *de Judiciis*, &c. adhuc tamen consideratum fuit, quòd id pabulum præbebat disputationibus, ideoque non expediebat.

Tertia erat limitatio, seu difficultas, quod hujusmodi statuta, utpotè in gratiam subditorum edita, suffragari non de-
20 beant forensibus, & non subditis, qualis erat dictus Cardinalis actor ex antiqua origine Bononiensis, ex altera verò actuali Neapolitanus de ordine patritio, & Magnatum, Penia *decis.* 771. *n.* 24. *juxta Lugdun.* Otthob. *decis.* 227. *n.* 5. ubi concordantes.

Pro hujusmodi objecto tollendo, ponderabatur civilitas ficta, seu privilegiativa, ob amplissimum privilegium civilitatis, quæ de anno 1566. per Ducem Octavium concessa fuit præfato Sfortiæ Comiti S. Floræ *pro se, ejusque utriusque sexus descendentibus*, de quorum numero erat præ-
21 fatus Cardinalis actor, quam civilitatem, quamvis fictam sufficere in istis specialibus terminis Statuti continuativi, latè subsistinet Redenasc. *d. cons.* 1. *n.* 107. & *seqq.* Verùm super hoc ego habebam difficultatem, quod illa sine civilitate vera, & onerum supportatione non sufficeret; siquidem discurrendo de hujusmodi civilitate ficta, tam occasione istius statuti de continuanda, quàm alterius forensium inhabilitativi ad acquisitionem bonorum, quod pariter per reum conventum dicto actori objiciebatur, & cujus statuti respectu magis communiter receptum est hujusmodi civilitatem fictam, seu privilegiativam sufficere, ut per Alex. *cons.* 157. *n.* 12. & 13. *lib.* 2. Socc. jun. *cons.* 7. *n.* 5. *lib.* 2. Riminald. jun. *cons.* 56. *n.* 44. & *seq.* Malvas. *cons.* 93. *n.* 27. *cum seq.* Cyriac. *controv.* 205. *n.* 56. & *seq.* Rota in Ferrarien. de Pendasis coram Rojas inter ejus impressas *decis.* 332. *n.* 7. & *decis.* 355. *n.* 5. & 6.

Dicebam magnam differentiam esse inter unum casum, & alterum, ideoque authoritates, & rationes percutientes istud statutum inhabilitativum, non benè applicari ad alterum continuativum, ut more consulentis ad causæ opportunitatem applicare conatur Redenasc. *dict. cons.* 1. statutum enim inhabilitativum, quidquid sit, an esset odiosum, vel favorabile, de quo habetur *sub tit. de Præeminentiis*, ubi de materia civilitatis, & *sub altero de successionibus*, admit eam naturalem succedendi, vel acquirendi libertatem, quæ indefinitè competit, ideoque de facili admittenda est reversio ad jus commune, ac remotio hujusmodi accidentalis obstaculi pro obtinenda naturali libertate: non sic est in casu dicti alterius statuti, quoniam illud esse à jure exorbitans habetur apud Amat. *dict. resol.* 39. Leodien. do- 22
minii 10. Januarii 1650. Cerro *decis.* 95. post Contrium, & in aliis, ac etiam continet fictionem, ideoque multiplicandæ non sunt fictiones, exorbitantiæ, & specialitates, tum quia hujusmodi privilegia suis subditis per Principem concessa censentur in compensationem onerum, ideoque non extendenda ad ea, quibus hæc ratio non congruit, & sic magna est differentia inter unam, & alteram statuti speciem, licèt hoc deduceretur incidenter, & discursivè pro ratione dubitandi, absque eo quod desuper maturum judicium pro veritate efformaretur; incertum autem est, quomodo causæ defensores in loco, ad quos pertinet directio, eam dederint: hoc unum tamen, reflectendo ad solam veritatem, mihi videbatur certum, quod sive in possessorio retinendæ ex dicto statuto, sive in altero adipiscendæ ex interdicto quorum bonorum, pro hac parte respondendum esset,

ANNOT. AD DISC. XLIII. & CIV.

ISti duo discursus sunt in eadem causa, in qua, assumendo etiam inspectionem boni juris, seu negotii principalis, prodiit à consilio Placentino quædam sententia, ex circumstantiis facti potiùs quàm ex articulis juris, favore Ducis rei conventi, illum obligando ad favorem Actoris, ad suppletionem cujusdam quantitatis, quatenus satisfacta non esset, eaque aliquibus aliis hujus partis defensoribus meliorem facti notitiam habentibus visa est probabilis. Unde propterea credo, quod ista pars acquieverit.

De materia verò legitimi contradictoris, ultra ea, quæ deducuntur in hoc discursu, & in alio 104. agitur *tit. de fideic. disc.* 197. *cum seq. tit. de Benef. disc.* 73. & *tit. de judic. disc.* 43.

Et de statuto continuativo possessionis defuncti in hæredem, *tit. de testam. disc.* 27. & *tit. de hærede disc.* 26. ac etiam aliquid insinuatur *tit. de judic. disc.* 44.

ARIMINEN. EVICTIONIS CASTRORUM PRO DUCISSIS MARIA, ET ISABELLA DE RUINIS, CUM HÆREDIBUS CAROLI FELICIS DE MALATESTIS.

Casus decisus per Cameram pro Ruinis, & pendet.

Venditis Castris, & sequuta illorum devolutione ob lineam finitam, an & quando debeatur evictio, utpotè sequuta de natura rei, & an Castra censeantur vendita tamquam feudalia, vel tamquam allodialia.

De facultate testandi concessa alicui Feudatario de feudis, & Castris, & quomodo intelligenda sit, & an sit realis, itaut sit cessibilis, ac transmissibilis in extraneum Castrorum, & feudorum emptorem, vel potiùs personalis.

Et erecta in Castris allodialibus, seu feudalibus ad quoscumque transitoriis, dignitate, seu titulo cum ordine primogenituræ ad certum genus, seu lineam restricta, an defecta linea devolvantur Castra, vel potiùs transeant ad hæredes, & successores, ad quos aliàs absque dicta erectione transirent.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur quæstiones habitæ in controversia.*
3 *Evictio, quæ sequitur ex facto, & culpa emptoris non est præstanda.*
4 *Erecto titulo, seu dignitate super feudis, vel Castris, limitatè ad certum genus, vel lineam, si cessat dignitas, non per hoc devolvuntur Castra.*
5 *Titulus, vel dignitas est accidens, quod non alterat substantiam feudi.*
6 *Jus patronatus hæreditarium, si fiat gentilitium, & restrictum ad certam lineam, ista defecta non cessat, sed transit ad hæredes extraneos.*
7 *Per erectionem primogenituræ super feudo, istius natura non alteratur.*
8 *Nova qualitas addita feudo, an illud in totum alteret, ejusque priorem naturam corrumpat, vel ne, ac de antiquo faciat novum.*
9 *Privilegia, & alia transeunt cum re in emptorem, non autem personalia.*
10 *Bulla Pii V. de non infeudan. capit etiam prorogationem lineæ.*
11 *Privilegia personalia non sunt cessibilia.*
12 *Evictio de natura rei non præstatur.*
13 *Emens rem alienam sciens non agit de evictione.*
14 *Debetur evictio ex natura rei, si est promissa.*
15 *An hæc promissio debeat esse expressa, vel sufficiat per equipollens, & cum amplitudine verborum.*
16 *Quomodo decidenda sit quæstio, an evictio de natura rei, quamvis expressè non promissa, debeatur, vel ne.*
17 *Non cortex, & figura verborum, sed substantia voluntatis attendi debet.*
18 *De adminiculis, ex quibus res censeatur empta tamquam libera.*
19 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
20 *Ex pretii quantitate desumitur partium voluntas.*
21 *In quibus casibus intret quæstio in materia evictionis de natura rei.*
22 *Castra & bona jurisdictionalia, an præsumantur feudalia in Statu Ecclesiastico.*

DISC. XLIV.

1 CArolus de Malatestis, aliàs de Sogliano nuncupatus, sua tempestate miles clari nominis, possidens in Provincia Emiliæ, seu Romandiolæ quamplura Castra, quorum aliqua, juxta illorum temporum conditionem, ipse, suique majores à nemine recognoscebant, aliqua verò in feudum, seu Censum à Monasterio S. Marii de Galeata, se dedit protectioni Sedis Apostolicæ sub Pio II. qui mediante ejus Legato in d. Provincia existente, illum suscepit, cum promissione manutenendi in possessione, dominio, & superioritate, prout reperiebatur, eidem quoque, ac filiis & descendentibus concedendo in Vicariatum Castrum S. Joannis in Galilea; deindeque Sixtus IV. & Innocent. VIII. dictam protectionem confirmando, eidem Carolo plura concesserunt privilegia, illud præsertim approbationis, & confirmationis cujusdam antiquæ consuetudinis liberè testandi, quæ in hac familia adesse supponebatur, concedendo etiam in Vicariatum, & cum titulo Comitatus Castrum Montis Cogorutii.

Ex ejusdem Caroli successione, nonnulla ex dictis Castris obvenerunt in Jacobum de Malatestis, qui tamquam pater Leonidæ hæredis Cleopatræ de Alviano primæ Uxoris, possidebat etiam duo alia Castra, de quibus in alia Ariminen. Castrorum disputata in Rota & de qua *disc. seq.* cui Jacobo accedere volenti ad bellum navale contra Turcas, Pius V. multa concessit gratias & privilegia, præsertim auferendo d. Leonidæ, & ipsi concedendo præfata Castra materna juxta feriem, de qua in d. alia Ariminen. eaque uniendo cum aliis paternis & antiquis super omnibus titulum, seu dignitatem Marchionatus erexit, una cum omnibus Castris deferendam de primogenito in primogenitum masculum, ita tamen quod cessata linea masculina, hujusmodi dignitas extincta remaneret, confirmando, & quatenus opus, de novo concedendo liberam facultatem testandi, & disponendi de Castris in personas, etiam incapaces; undè tractu temporis, Jacobus, superstite Carolo Felice ex filio prædefuncto nepote, isto ejusque linea masculina priùs vocata, in ejus defectum disposuit juxta seriem, de qua in d. alia Ariminen. *disc. seq.*

De anno 1603. præfatus Carolus Felix, prævia speciali licentia Clementis VIII. mediante Congregatione Baronum, vendidit Antonio Ruino, acquirenti *pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque*, duo ex dictis Castris, *Ciolæ* scilicet, *& Montis Cogorutii*, pro pretio scut. 28. mil. erogandorum in extinctionem ejus æris alieni, fideicommissis, & primogenituris non obstantibus, juxta dispositionem Bullæ Baronum, sub expressa assertione, quod Castra prædicta ad eumdem Carolum Felicem spectarent pleno jure dominii, vel quasi, quodque essent libera ab omni gravamine, & servitute, cum amplissima promissione evictionis quomocumque sequeretur, quoties omnia & singula sic asserta vera non essent.

Sequuta morte dicti Antonii emptoris ab intestato, superstitibus filiis, per istos narratum fuit Pontifici Paulo V. eorum patris voluntatem fuisse erigendi in hujusmodi Castris Primogenituram masculinam, quam morte prævenius ordinare non potuit, unde obtinuerunt illam ab eodem Pontifice erigi, cum titulo etiam, seu dignitate Marchionatus, extinguendam per defectum lineæ masculinæ. Quare defuncto de ann. 1634. Carolo Maria d. Antonii ex filio nepote, in quo linea masculina finem habuit, superstitibus duabus sororibus ab intestato hæredibus, Camerales prætendentes factum esse casum devolutionis dictorum Castrorum, illorum possessionem de facto acceperunt, in ea magis se confirmando, ex quo post biennium circiter, in præfato Carolo Felice de Malatestis, seu Leonido ejus filio, illa etiam linea masculina defecit, quare præfatæ Sorores de Rulnis judicium instituerunt in Camera contra hæredes d. Malatestæ venditoris pro evictione, ac restitutione pretii, favorabiles resolutiones reportando de ann. 1636. & 1648. sed causa ob aliqua accidentalia impedimenta plurium annorum spatio quiescente, illaque nuper reassumpta coram Cajetano, datoque dubio, *an mandatum aliàs ut suprà relaxatum exequendum esset*, sub die 16. Maji 1667. affirmativa prodiit resolutio, confirmata in alia disputatione habita occasione novæ audientiæ sub die 22. Junii 1668. atque mihi pro actricibus in his ultimis disputationibus scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, dictæ resolutiones justæ ac probabiles visæ sunt.

In hujusmodi autem disputationibus, cùm clara esset evictionis obligatio, unde propterea actricum intentio fundata erat, totus punctus fuit in exceptionibus ex parte hære- 2
dum venditoris oppositis, quæ tres erant, prima nempè, quod hujusmodi evictio sequuta esset ex facto & culpa ipsius emptoris, qui obtinuerat super d. Castris erigi primogenituram cum titulo Marchionatus, limitatè ad lineam masculinam, per cujus defectum factus erat casus devolutionis, ideoque tamquam evictio sequuta ex culpa emptoris præstanda non erat, juxta text. expressum *in l. fundum meum* 20. *l. hoc jure ut imur* 27. *l. si mancipium* 34. *ff. de evict. cum concord.* de quibus in terminis feudalibus ubi devolutio sequitur culpa emptoris, Thesaur. jun. *lib.* 2. *qu. forens.* 23. *numer.* 10. ubi cæteri.

Secundò, quod cùm in vim dd. literarum, ac Indulti Pii V. competeret libera facultas testandi de hujusmodi Castris, etiam in extraneos, atque ita devolutionem impediendi, idcircò eidem emptori, seu ejus successori ultimo morienti imputari debebat, cur testatus non esset, unde pariter inferebatur ad dictam conclusionem non præstandæ *illius* evictionis, quæ ipsius emptoris facto & culpa sequuta sit; & 3
tertiò demùm quod cùm Antonius emptor certam haberet notitiam qualitatis hujusmodi Castrorum, ob sibi communicatas dictas literas Pii V. ista dicebatur evictio sequuta ex natura rei, proindeque de jure non præstanda.

Quibus tamen non obstantibus, ut dictum est, justè pro evictionis præstatione responsum fuit, cùm revera nulla ex his exceptionibus subsistentiam haberet. Quatenus enim pertinet ad primam, nulla desuper in disputationibus per Judices habita fuit difficultas, quoniam ex tenore literarum Apostolicarum Pauli V. liquidò constabat, neque concedentis, neque partis supplicantis, & obtinentis intentionem fuisse, alterandi naturam & qualitatem Castrorum, eaque aliàs libera & allodialia, efficiendi feudalia, ad certum genus personarum limitata, cùm Papa aliud non egerit, nisi supplendo voluntatem primi acquirentis, ordinare eam primogenituram, quam ipse in animo habens, morte prævenius perficere

non potuerat, restrictio autem ad solam lineam masculinam cum suppressione, vel extinctione, percutiebat ipsum titulum, seu dignitatem Marchionatus, eodem adamussim modo, quo dispositum fuerat per Pium V. in eodem titulo, seu dignitate, super his & aliis Castris erecta ad favorem lineæ
4 masculinæ de Malatestis, quoniam non per hoc quod dignitas per extinctionem lineæ cessavit, sequuta est Castrorum devolutio, neque eorum natura immutata fuit, ut habetur *in d. alia Ariminen. Castrorum*, & in Rotæ decisionibus in ea causa editis.

Et meritò, quoniam titulus, seu dignitas est quoddam accidens, quod potest adesse, & abesse, præter subjecti corruptionem, atque aliud est dignitas, aliud est feudum, seu
5 Castrum, cui adiicitur, ut in proposito collationis, seu participationis pretii, cum similibus, habetur apud Rovit. *super pragm. 1. de tit. abus. numer. 72.* ac habetur actum *in Parmen. feudi*, & pluries in aliis *hoc eod. tit.* ideoque non ex eo quod titulus, feudo, vel Castro adjectus, aliquam habet limitationem, exinde sequitur illam immutare ejusdem feudi, seu Castri naturam, quamvis istud durante titulo, debitum esset obtinenti talem titulum, & dignitatem, & cum eodem ordine regulandum sit, quoniam intelligitur accidentaliter, & donec titulus durat, quo expirato Castrum remanet in ejus primæva natura, & statu, *ut in d. alia Ariminen.*

6 Ad quod ponderabam in simili ea quæ habemus in materia Juris patronatus de sui natura hæreditarii, & ad quoscumque transmissibilis, quoniam si immutata ejus natura fiat gentilitium, cum ordine etiam majoratus, vel primogenituræ intra certum genus deferendum; adhuc tamen defecta linea, seu familia, non exinde cessat, neque Ecclesia acquirit libertatem, nisi accedat verba præcisa fundatoris diversam voluntatem suadentia, sed transit ad hæredes ultimi de familia, vel genere vocato, juxta opinionem Anchar. *cons.* 81. passim receptam, reprobata contraria opinione Geminian. *cons.* 45. *ut dec.* 385. *par. 1. divers.* 505. & 509. *par. 5. ree.* & in sua materia *sub tit. de jur. patron.*

Et magis proximè in terminis feudalibus habetur *in Mantuana feudi hoc eod. tit.* ubi de feudo improprio transitorio
7 etiam ad fœminas, in quo feudatarii successores primogenituram exerexant, qua tamen cessata, non exinde resultavit feudi devolutio, sed illud remansit in sua primæva natura ad formam investituræ.

Ex feudali regula, seu propositione, quod nova qualitas
8 addita feudo, illud non alterat in totum, neque ejus priorem naturam corrumpit, sed solùm alteratum remanet in parte seu qualitate alterante, juxta doctrinam Afflicti in Constitutione Regni incipien. *cum circa justitiam, in 8. notab.* Camerar. *in cap. Imperialem fol.* 32. *in magnis litt. T.* Franch. *decis. 7. num. final.* Et quamvis nimis controversum sit inter feudistas, an, & quando nova investitura, sive novus Contractus cum Regio assensu habente vim investituræ cum qualitate alterativa, alteret priorem feudi naturam, ac de antiquo faciat novum, cum similibus effectibus, ex deductis per Afflict. *dec.* 112. *n.* 5. Caputaquen. *decis.* 16. & 17. *part.* 2. & alios collectos per Modern. de Luca *Melfitten sem in addit.* ad Franch. *dec.* 75. *post numer.* 18. ubi plenè de hoc puncto, an, & quando feudum antiquum, ex nova superaddita qualitate fiat novum, ejusque prior natura immutetur, nihilominus hujusmodi quæstio intrat, ubi alteratio est circa ipsam investituram, seu ipsum corpus, & substantiam feudi, secus autem, ubi est in accidenti, quod potest adesse, & abesse præter subjecti corruptionem, & non tangit ipsius feudi substantiam, ut est titulus seu dignitas, quæ est quid omninò diversum ab ipso feudo.

Major difficultas, cum aliqua etiam votorum scissura, in dicta prima disputatione 16. Maji 1667. fuit super secundo motivo culposæ evictionis, ob non usum facultatis testandi, quasi quod ita sequuta esset devolutio, quæ disponendo impedita remansisset; verùm, reflectendo etiam ad veritatem, istud motivum omninò insubsistens, nulliusque ponderis ab initio mihi visum fuit, ut in secunda disputatione agnitum fuit, quoniam ex dictarum Pii V. literarum tenore, literaliter constare videtur, dictam testandi facultatem non continere aliquid de novo, sed solùm confirmare, seu innovare dictas antiquas concessiones Sixti IV. & Innocentii VIII. pro approbatione consuetudinis particularis hujus familiæ, & sic tamquam privilegium personale, non autem reale, & annexum Castris, cum quibus transitum faceret in quemcumque possessorem, juxta receptam distinctionem
9 inter privilegia realia, & personalia, de qua post antiquiores Menoch. *lib. 4. præsumpt. 103. plenè, & magistraliter in Cesenaten. seu Sarsenaten. laudemiorum* 19. Junii 1656. coram Albergato impress. *decis.* 35. post colluctationes Bendeni, & in eadem coram Ghislerio *dec.* 400. *p. 9. rec.* accedentibus etiam verbis, seu dictionibus, *ipsis*, vel *dictis*, personalitatem clarè suadentibus.

Et fortiùs, accedente nimia inverisimilitudine, quod idem Pontifex S. Pius V. dictam facultatem cessibilem, & una cum ipsis Castris in extraneos transmissibilem facere voluerit, quoniam ita esset prorogare lineas, qui casus juxta declarationem factam per Innoc. IX. *Constitut.* 1. comprehensus est sub ejusdem Pii stricta, & rigorosa Constitutione 35. de non infeudandis, ideoque cùm de tempore hujusmodi literarum dicta ejusdem Pontificis Constit. jam prodiisset, omninò improbabile est, quod idem Pontifex contra eam disponere voluerit.

Eademque responsione, magis de plano tollebatur objectum resultans ex licentia concessa per Clementem VIII. super hujusmodi alienatione, cum translatione omnium jurium, privilegiorum, & facultatum competentium dictis de Malatestis, etiam testandi, quoniam advertebam, quod regulando voluntatem à potestate, id intelligendum erat, quatenus ageretur de juribus, & privilegiis realibus, cum ipsa re transeuntibus, non autem de personalibus, tum ob dictum obstaculum constitutionis Pianæ de non infeudandis, ita tunc ut supra declaratam, tum ex juris regula, quod
11 jura, & privilegia personalia, & propter certam qualitatem concessa non transeunt cum re, neque sunt alteri cessibilia, ut ex communi traditione Canonistarum *in cap. privilegia de privil. in 6.* plenè colligit Olea *de cess. jur. tit. 3. quæst. 1. numer. 3. & 42.*

Et ulterius pro solutione hujus objecti, dicebam eadem, quæ infrà habentur de voluntate partium deducendi in contractum hujusmodi Castra tamquam libera, & allodialia, non autem tamquam feudalia, & devolutioni subjecta in casu non factæ dispositionis, quasi quod emptor noluerit, huic periculo se exponere, ac etiam circumstantia concurrente, quod ultimus de hac linea masculina, utpotè intestabilis in pupillari ætate, redargui non posset, cur dicta facultate usus non esset, ideoque revera istud motivum nullius ponderis erat.

Quare major, ac tota causæ difficultas residebat in tertia
12 exceptione, seu motivo evictionis sequutæ de natura rei, quam ex certa juris regula dicebant scribentes in contrarium præstandam non esse, nisi expresè promittatur, quia censetur in contractum deductum esse illud tale quale jus, quod venditori competebat, juxta magistralem glos. *in l. si familiæ, C. famil. ercisc.* ubi Cin. Oddofred. Bart. Bald. & cæteri, de quibus generaliter Peregr. *de fideic. art. 52. num. 58. cum seq.* Fusar. *de substit. q. 599.* Mangill. *de evict. qu. 120.* Mill. *decis. 3. dec. 104. n. 6. par. 11. rec.* & sæpiùs, & in terminis feudalibus plenè Thesaur. jun. *lib. 2. quæst. foren. 23. n. 1. cum seq.* ubi doctè, & elaboratè hujusmodi conclusionem expendit, plures casus distinguendo.

Quam conclusionem iidem scribentes pro reis conventis, ex eisdem suprà allegatis, præsertim Thesaur. ubi suprà *quæst. 23. n. 11. & seq.* magis de plano procedere dicebant, stante emptoris scientia qualitatis feudalis, secumferentis devolutionem ac jus Domini, vel agnatorum, ita enim dicebant intrare quoque terminos textus in *l. si fundum sciens, C. de evict.* ubi glos. & scribentes, de quibus Greg. & Adden. *decis. 90. numer. 10.* Apont. *cons. 27. num. 1.* plenè Rota *decis. 397. num. 13. cum seq. par. 9. rec.* ubi cæteris decisionibus collectis plenè firmatur, nedum evictionem, sed etiam pretii restitutionem ex veriori sententia, in qua Rota resident, non intrare, quod etiam firmatur in Romana pecuniaria 24. Maji 1656. & 16. Aprilis 1657. coram Bevilaqua, & in aliis. 13

Scientiam verò satis justificari contendebant ex eo, quod per plures testes probatum esset, Carolum Felicem venditorem antequam ad hujusmodi contractum deveniretur, transmisisse dicto Antonio emptori præfatas Pii V. literas, ex quarum lectura ad notitiam qualitatis Castrorum devenire potuit.

In antiquis disputationibus ut suprà habitis de ann. 1636. 1637. & 1648. tunc scribentes pro hac parte primi nominis eo tempore professores, in duobus principaliter pro hujusmodi objecto removendo insistebant, primò in hujusmodi scientia neganda, ob plures exceptiones, quas testes desuper inducti, in dicto, & persona patiebantur, unde propterea nullam fidem merebantur, & in hoc utpotè facti magis, quàm juris inter Causæ patronos etiam in his ultimis disputationibus magna fuit altercatio.

Et secundò, quòd dicta conclusio de evictione non præstanda

14 standa ex natura rei, ex communi sensu limitatur, ubi illius expressa promissio accedit, ut admittunt omnes collecti per Peregr. & Fusar. ubi suprà, Thesaur. *d. qu. 23. n. 13.* Surd. *decis. 243.* Capyc. Latr. *consult. 148. n. 47. & seqq.* Millin. *d. decis. 3.* & in terminis emphyteuticis pro absoluto firmatur *in Romana bonorum emphyt.* 2. Aprilis 1666. coram Albergato, quæ est in causa inter Campeggios, & Bentivolos, de qua in sua materia *sub tit. de emphyteusi.*

Non negabant scribentes in contrarium veritatem limitationis, quæ passim quoque recepta est in dicta alia regula deducta ex textu *in l. si fundum sciens, C. de evict.* sed negabant applicationem ad factum, dum in Instrumento hujusmodi promissio non legebatur, unde major disputatio fuit, an ista promissio debeat esse expressa, & literalis, ut contendebant scribentes in contrarium, vel potiùs sufficeret per æquipolleñs deducta ex clausulis, & verbis generalibus denotantibus promissum esse quemcumque casum, ut in præ-
15 senti verificabatur cum illis verbis, *quomodocumque sequatur, &c.* ut ultra generalia, quæ de hujusmodi dictione *quicumque*, seu *quomodocumque* habentur collecta apud Barbos. *dict. 317. & 329. cum seq.* in his specialibus terminis promissionis evictionis de natura rei, ita implicitè resultantis, firmatur *dec. 152. num. final. p. 2. divers. dec. 176. num. final. p. 6. rec. & dec. 184. n. 9. cum seq. part. 9.*

Quamvis autem in his ultimis disputationibus, ego scribens pro actricibus, tamquam Advocatus inhærerem eisdem motivis, quibus dicti antiquiores inhæserant, ac de præsenti cæteri defensores inhærebant; dicebam tamen,
16 etiam cum sensu veritatis, istam quæstionem non esse juris, sed facti, & voluntatis, quid scilicet partes in contractum deducere voluerint, unde propterea attendendum est verisimile, vel inverisimile, seu, an exinde unius, vel alterius contrahentis inæqualitas, seu læsio resultet, ut satis benè advertit Alciat. *cons. 36. sub n. 4. vers. fortiùs putaverim, lib. 8.* cum quo pertransit Rota apud Millin. *d. decis. 3. n. 4.* & generaliter alios colligens Fusar. *dict. qu. 599. n. 13. & 20.* ubi de materia divisionis, quæ inter fratres, vel conjunctos de feudalibus, vel fideicommissariis fieri solet, ideoque, ut frequenter habetur, tam in materia ultimarum voluntatum *sub tit. de fideicommissis*, quàm in actibus inter vivos *sub tit. de credito*, & sub altero *de contractib.* ex Mantica *de conjectur. lib. 3. tit. 3. num. 9.* & de Tacitis *lib. 2. tit. 7. n. 1. & seqq.* Buratt. *decis. 113. numer. 7. in Romana fidejussionis* 24. Maji
17 1660. coram Verospio, & in aliis, immorandum non est in cortice, & figura verborum, & clausularum, cùm hæc provenire soleant à Notariis, ut plurimùm illa transcribentibus ab eorum formulariis, sed attendenda est substantia verisimilis voluntatis, desumendæ ex omnibus facti circumstantiis, non singulariter, sed unitim, cum consueta regula, ut singula, quæ non prosunt &c. an scilicet totam rem in perpetuum, ejusque substantiam, vel solùm incertam aleam, ac jus temporale quis emere voluerit.

In proposito autem, multa concurrebant apertè suadentia, ipsam rei substantiam in perpetuum, & tamquam li-
18 beram deductam esse, primò scilicet amplitudo verborum cum promissione evictionis ex quocumque casu ut suprà, quod satis considerabile dicebam, non pro unico, & principali fundamento, sed pro uno ex adminiculis; Secundò ex stipulatione pro hæredibus, & successoribus quibuscumque omninò incongrua emptioni feudorum, quæ ubi sunt vera, & propria ob defectum hæredum sanguinis, subjacent devolutioni; Tertiò quia unà cum Castris vendita fuerunt quædam alia bona indubitatè privata, & allodialia, & tamen contractus sub eadem formula verborum de omnibus pariformiter conceptus est; Quartò fortiter, quia cùm inter hujusmodi bona adessent quædam emphyteutica, & de directo dominio Ecclesiæ, reservatum fuit Beneplacitum, istaque bona expresè exceptuata fuerunt à generica assertione, & promissione libertatis, unde ista exceptio juxta receptum axioma, de quo *decis. 24. part. 6. recent. & passim*, quoad libertatem firmat regulam generalem in con-
19 trarium; & Quintò demùm fortissimè, ac ad evidentiam, clarum resultabat argumentum ex quantitate pretii, quod in facto docebatur respondere valori illorum Castrorum, & bonorum Jurisdictionalium, quæ juxta naturam allodialium, à devolutione aliisque oneribus exempta sunt, ac liberæ dispositionis ad quoscumque transitoria; recepta enim propositio est, pretium esse maximum argumentum voluntatis contrahentium, atque exindè desumi, quid in
20 conventionem deductum sit, Alex. *cons. 26. lib. 4.* Gregor. & Addent. *decis. 129. & aliàs*, quotidiè, cùm sit principium planum.

Præterea advertebam, tunc hujusmodi quæstionem intrare, quando res emitur tamquam feudalis, seu aliàs vinculata, ut patet ex suprà allegatis de hujusmodi quæstione agentibus, præsertim Thesaur. *dict. quæst. 23.* Rosental. *cap. 9. conclus. 99. num. 1. & seqq. & conclus. 54. numer. 23.* quod in præsenti cessabat, quoniam emptor, ut sibi meliùs præcaveret, atque hujusmodi disputationibus non subjaceret, expresè voluit narrari hujusmodi Castra spectare ad venditorem pleno jure dominii, esseque libera, & exempta ab omni onere, & servitute, cum expressa promissione evictionis, in casu, quod ista sic narrata non essent vera, ideoque admittendo scientiam literarum Pii, dicebam, quod cùm istæ essent ambiguæ, & non exprimerent certitudinaliter, an bona essent feudalia, vel allodialia, noluit emptor his incertitudinibus subjacere, sed voluit expressam narrativam libertatis, unde indubitata obligatio evictionis resultabat à necessitate manutenendi bona in eo statu, in quo narrata fuerant, & in hoc erat punctus, per quem cessabant omnes difficultates.

Aliqui ex scribentibus in contrarium, deducebant scien- 22
tiam feudalis qualitatis eo ipso, quod narrata fuerunt Castra jurisdictionalia, quæ in Statu Ecclesiastico præsumantur feudalia, juxta *cons.* Abb. de quo apud Spad. *cons. 1. & 3. lib. 1.* sed erat leve fundamentum, quoniam ut satis frequenter habetur *in aliis hoc tit.* ista est solùm quædam feudalitas impropria, & remota pro inclusione alti dominii, & superioritatis Papæ, ad exclusionem veri, & puri allodii, in quo nemo recognoscitur, nisi Deus; secus autem quoad qualitatem feudi proprii, & recti, restricti ad solos hæredes sanguinis juxta leges feudales, cùm ad hunc effectum præsumptio stet potiùs pro allodialitate, ut plenè *decis. 93. par. 5. recent.* & sæpè in aliis *hoc tit.*

Et si quæ difficultas circa evictionem cadere posset in puris terminis evictionis, illa cessabat ex dicta promissione manutenendi veram dictam assertionem, quod hujusmodi Castra pleno jure dominii spectarent ad venditorem, quodque alicui oneri, vel servituti subjecta non essent, ut in proposito, quoties promissa est defensio de jure, & de facto, ponderatur per Rot. *decis. 143. n. 14. part. 6. recent.* & magis ad rem *decis. 180. n. 4.* post Pacis. de Salviano, ita enim semper obstat dicta obligatio manutenendi rem liberam nulli oneri subjectam.

ANNOTAT. AD DISC. XLIV.

DE evictione præstanda in feudis agitur supra *disc. 32.* & an, & quando præstanda sit evictio, quæ sequatur de natura rei, ultra hic deducta, agitur *tit. de Regal. disc. 31. de emphyt. disc. 53. de fideicom. disc. 175. & de pension. disc. 69.*

De aliis autem circa facultatem disponendi, vel præjudicandi successoribus, seu aliàs alterandi naturam feudi, atque de individuo facere dividuum, vel è contra, habetur suprà *in annot. ad disc. 9. & 12.* Ibique etiam de puncto, an dignitas, quæ de novo adjecta sit feudo, illius naturam alteret, seu eandem patiatur restrictionem.

Et circa facultatem testandi in feudis, habetur infrà in *Neapolitana, seu Theatina, disc. 116.* occasione agendi, an filiusfamilias feudatarius testari valeat.

ARIMINEN. CASTRORUM PRO CAROLO FERRETTO CUM LEONIDO MARIA DE SPADIS.

Casus decisus per Rotam pro Ferretto, & pendet.

An dignitas, seu titulus adjectus feudis, vel Castris aliàs liberæ dispositionis, cum ordine primogenituræ, itaut qualificet eorumdem feudorum, seu Castrorum successionem, quòd ista cum eodem ordine regulari debeat, etiam post cessatum titulum; Et an primus acquirens, qui cum authoritate Principis primogenituram ordinavit, possit hoc non obstante disponere de dictis feudis, vel Castris, dictum ordinem successionis immutando.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Erecta primogenitura in feudo, etiam per primum acquirentem revocari, vel alterari non potest, & n. 12.*
3 *Etiam fœminæ veniunt in primogenituris.*

4 *A primogenituris ad feuda, vel è contra procedit argumentum.*
5 *Masculi ex fœminis veniunt sub fideicommissis, & dispositionibus, in quibus soli masculi vocati sunt.*
6 *Ex duabus dispositionibus, si una cessat, seu ulteriorem progressum habere non potest, non per hoc cessat altera.*
7 *Sub nomine lineæ masculinæ, qui veniant.*
8 *Titulus, seu dignitas est quid diversum à feudo, vel Castro, & lex adjecta titulo non alterat legem, seu naturam feudi.*
9 *De verisimili voluntate dantis, & recipientis pro interpretanda concessione.*
10 *Quandoque melioranti datur ipsa res cum obligatione solvendi valorem status antiqui rei domino.*
11 *Primus acquirens titulo oneroso disponit de feudo novo.*
12 *Quando secus, & declaratur concluso, de quan. 2.*
13 *Facultas disponendi concessa etiam successoribus, multò magis competit primo acquirenti.*

DISC. XLV.

1 JAcobus Malatesta possessor plurium Castrorum, juxta seriem, de qua in alia Ariminen. evictionis Castrorum *disc. præced.* primùm habuit. Uxorem Cleopatram Zampescam, ad quam ex paterna successione spectabant Castra *Roncofredi*, & *Montis Jani*, pro quorum, vel recuperatione, vel defensione, plures lites substinere coactus fuit; Defuncta verò dicta Cleopatra, superstite Leonida unica filia, & hærede nupta Ferretto, secundam duxit uxorem, ex qua suscepit Carolum Felicem masculum, & plures fœminas, cupiensque ista Castra cum aliis unire in ejus prole, & descendentia masculina, hinc inter plures gratias, quas obtinuit à S. Pio V. occasione accessus ad bellum navale contra Turcas, fuit illa, quod intuitu magnarum impensarum, quas ipse pro dictis Castris recuperandis, vel defendendis passus erat, eadem (prævia illorum abdicatione à dicta Leonida congruè dotata, vel dotanda) sibi concessa fuerunt, atque in eis insimul unitis cum aliis ex suorum majorum successione ab ipso possessis, obtinuit erigi dignitatem, seu titulum Marchionatus, ad favorem ejus filiorum, & descendentium masculorum tantùm, cum ordine primogenituræ de primogenito in primogenitum masculum, ita tamen, quod defecta linea masculina, dictus titulus extinctus, ac suppressus remanere deberet; confirmata etiam, seu quatenùs opus, de novo concessa facultate testandi, de qua particulariter in d. alia Ariminen. Post cujus gratiæ concessionem, dictus Jacobus de anno 1559. omnia Castra prædicta donavit Carolo Felici filio, & successivè Leonido ex dicto Carolo Felice nepoti, jam nato, eorumque descendentibus per lineam masculinam, quibus defectis, vocavit Victoriam filiam, eaque non extante, succedere voluit Leonidum filium præfatæ Leonidæ filiæ ex primo matrimonio, & sic successivè ejus descendentes cum eodem ordine primogenituræ, quibus defectis, ad alios substitutionum gradus processit, ad rem non facientes.

Defecit dicta linea masculina in ipsomet Leonido donatoris nepote, tribus superstitibus filiabus, quarum primogenitam Franciscam Isabellam, hæredem scripsit, unde inter istam, ac præfatos, Victoriam & Leonidum Ferrettum, orta est controversia super hujusmodi Castrorum successione, & introducta causa in Rota coram Pirovano, sub die 23. Januarii 1641. responsum fuit, successionem deberi juxta ordinem fideicommissi ordinati à dicto Jacobo, à qua tamen decisione recessum fuit sub die 29. Aprilis ejusdem anni coram eodem Pirovano, sed reproposita causa coram Merlino sub die 14. Februarii 1642. recedendo ab ultimo, perstitum fuit in primo loco decisis, extensa decisione per Dunozettum in locum Merlini interim defuncti subrogatum, & coram quo hæc ultima resolutio confirmata fuit sub die 15. Junii 1643. à quo tempore, post alteram decisionem coram eodem Dunozetto editam sub die 15. Junii 1644. super tractionibus, causa siluit usque ad 29. Maji 1655. quando ad instantiam Leonidi Mariæ de Spatis Nepotis dicti Leonidi Malatestæ ex Claudia Margarita altera filia dicti ultimi de linea masculina, & hærede dictæ Franciscæ Isabellæ, reassumpta disputatione coram Cerro subrogato super dubio, *an sibi dd. Castrorum successio competeret*, negativa prodiit resolutio, dictis præcedentibus conformis, & reproposita causa sub die 23. Februarii 1668. perstitum fuit in decisis.

In his autem duabus ultimis disputationibus coram Cerro, in quibus ego scripsi in causa pro Ferretto obtinente, cùm de tempore præcedentium, neque ad curiam adhuc accessissem, reflectendo ad totius causæ statum, omniumque dictarum resolutionum veritatem, & subsistentiam, mihi videbatur, justè ac fundatè ita resolutum esse; Punctus enim difficultatis totus erat super potestate d. Jacobi, hujus fideicommissi, seu ordinis succedendi conditoris, an scilicet, stantibus dictis literis S. Pii V. per quas ordo primogenituræ præscribitur, potuerit idem Jacobus, post defectam lineam masculinam, dictum ordinem pervertere, atque spretis masculis ex linea fœminina ultimi primogeniti de linea masculina, transitum facere ad dictas alias lineas.

Dubitandi autem rationem præbebant deducta cæteris allegatis per Bardellon. *cons.* 105. *a n.* 13. *ad fin. lib.* 2. Peregr. *cons.* 160. *num.* 5. *lib.* 3. Cyriac. *contr.* 312. *a n.* 83. *ad* 101. & magis ex professo Bellon. jun. *cons.* 55. *a num.* 21. *ad* 49. probantes, quod erecta in feudo, vel alia re, etiam per primum acquirentem primogenitura cum assensu, & authoritate Principis, illa non potest ex intervallo revocari, seu aliàs in præjudicium vocatorum alterari, non obstante quod defecta linea masculina, veniret fœmina primogenita, vel descendentes ex ea, quoniam etiam in fideicommissis, & primogenituris veniunt fœminæ, quoties cessat concursus masculorum, Molin. *lib.* 3. *c.* 4. *num.* 4. & cæteri deducti in dictis decisionibus, præsertim in tertia 14. Februarii 1642. coram Dunozetto, & habetur satis frequenter in materia fideicommissaria *sub tit. de fideicomm.* atque à primogenituris ad feuda, vel è contra, quoties expressa lex feudorum non urget, licitum est arguere, cùm hæc eodem jure ferè in omnibus regulentur, Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 7. Surd. *cons.* 241. *n.* 15. Cyriac. *d. contr.* 312. *n.* 34. apud quos cæteri.

Et ad restrictivam in dictis literis Apostolicis S. Pii V. contentam, ad lineam masculinam, respondebant scribentes pro dicto Carolo Leonido filio fœminæ de dicta linea primogenita, & admissa, quod dispositio super erectione tituli, diversa esset ab altera dispositione super successione, neque ista esset ab illa consecutiva, vel dependens, sed stans de per se, atque percutiens omnes primogenitos, sub quorum nomine, deficientibus masculis, etiam fœminæ veniunt.

Sive ubi etiam constaret de solo sexu masculino intellectum esse, veniunt etiam masculi ex fœminis, quoties non constat vocationem restrictam esse ad solam lineam masculinam, juxta *cons.* Fulgos. 84. receptum ex deduct. per Mart. *cons.* 61. Bellon. jun. *cons.* 72. 73. & alios congestos per Rotam in Bonon. de Barberiis coram Corrado, & Bichio *decis.* 95. & 218. *part.* 11. *recent.* & habetur frequenter actum in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, præsertim in Romana primogenituræ de Bubalo. Annectendo regulam in eadem fideicommissaria materia frequenter receptam, de non admittendo transitum bonorum, quæ in unam lineam ingressa sunt, ad alteram, nisi prima totaliter evacuata; Stant enim simul, duas super eisdem bonis, & cum eisdem personis fieri dispositiones, quarum una cessante, non cesset altera, juxta casum, de quo in Pisauren. majoratus coram Emerix, Taja, & Bourlemont, & de qua *sub tit. de fideicommissis*, quod relictis majori natu Castro, & quibusdam aliis bonis, si majoratus non potest ulteriorem progressum habere in Castro, non per hoc cessat in aliis.

His tamen non obstantibus, etiam reflectendo ad solam veritatem, contrarium ad formam resolutionum mihi videbatur probabilius, tam inspectis verbis dictarum literarum Apostolicarum S. Pii V. quàm etiam verisimili voluntate utriusque, Pontificis scilicet concedentis, & Jacobi recipientis, ac etiam attentis regulis, & propositionibus generalibus hodie receptis.

In verbis etenim, attento toto contextu literarum Apostolicarum, literaliter patet, ordinem primogenituræ adjectum esse titulo Marchionatus, quem utpotè tunc magis rarum, & honorificum, Pontifex restrictum esse voluit ad solam lineam masculinam, sub cujus nomine, quidquid subtilizando dixerint præsertim Consulentes, qui nihil pacificum de jure relinquere voluerunt, omninò verius, ac receptum est, non venire nisi masculos ex masculis, eodem filio continuante, quoniam ut advertit Castrens. *in l. maritus, C. de procurator.* quilibet constituit duas lineas, unam masculinam ex masculis, alteram fœmininam ex fœminis, quæ proinde dicuntur finis lineæ masculinæ, illamque rumpunt, ac transire faciunt ad fœmininam, ex plenè collectis *in d. Bonon. de Barberiis, decis.* 95. & 218. *part.* 11. *recent.* & habetur in eadem causa, & in aliis frequenter, *sub d. tit. de fideic.* præsertim *in dicta Romana primogenituræ de Bubalo*, ac etiam *in Romana Casalis Veteris sub tit. de emphyteusi*; ubi examinatum fuit verbum *generationis masculinæ*, an convenire possit fœminis ex masculo, vel masculis ex fœmina. Et sic aliud est agere de dispositione simpliciter concepta ad favorem descendentium masculorum, sub quorum nomine, cessante contemplatione agnationis, seu aliàs conjecturata voluntate disponentis, spectato solo sexu, veniunt tam masculi per masculum, quàm illi per fœminam juxta *d. cons.* 85. Fulgos. cum aliis *in dicta Romana primogenituræ de Bubalo*, & *in d. Bonon. de Barberiis sub tit. de fideicommissis*, & in decisionibus in eis editis; aliud verò, ubi dispositio restringitur ad lineam cum dicto adjecto masculinitatis, ut in proximè allegatis locis actum habetur.

Titulus autem, seu dignitas est accidens, quod potest adesse & abesse præter subjecti corruptionem, neque ex limitatione ipsius ad certum genus, inferri potest ad ipsa feuda, vel Castra, quibus talis dignitas adjecta est, si aliàs ex sui natura sunt liberæ dispositionis, & ad quoscumque transmissibilia, ut habetur actum *in d. alia Ariminen. evictionis Castrorum, disc. præced.* nisi occasione adjiciendi titulum, vel dignitatem, concessionarius, ita volente concedente, ab isto recognoscat in feudum ipsa Castra & loca in dignitatem, erectam ad certum genus limitatum, & cum lege devolutionis, tam dignitatis, quàm ipsorum Castrorum, & locorum, tanquam per speciem novæ investituræ, ut fortè sequutum fuit de pluribus feudis, & Vicariatibus, super quibus dignitas Ducatus Urbini erecta fuit, juxta seriem, de qua *in Senogallien. Castrorum hoc tit.* atque sæpiùs habetur, titulum esse quid diversum ab ipso feudo, præsertim *in Parmen. feudi* & in aliis, occasione collationis pretii feudi novi, quam primogenitus feudi successor, facere tenetur fratribus secundogenitis, quia non venit pretium erogatum pro acquisitione tituli, seu dignitatis, cum similibus.

Et quamvis in plerisque earumdem literarum partibus in dispositiva, frequentiùs verò in conditionali, enuncietur dictum verbum *lineæ* simpliciter, & sine adjecto masculinitatis, unde propterea ex hujusmodi discretiva inferri solet ad diversam voluntatem, ut in eadem *Romana primogenituræ de Bubalo*, ac in decisionibus in ea causa editis, præsertim prima 18. Martii 1667. coram Cerro, attamen orationis contextus in præsenti clarè ostendit, tale verbum proferri per eumdem sermonem, eodem themate retento.

9 Verisimilis etiam utriusque, concedentis scilicet, & concessionarii voluntas, idem ad evidentiam probare videtur, quoniam Pontifex dictas literas concessit in solam gratiam ipsius Jacobi, propter ejus merita, & ut remunerarentur labores, & expensæ, quibus pro fidei defensione, & servitio, ille se exponebat, ideoque ipsum principaliter contemplatus fuit, & successivè gratificari voluit ejus posteritatem, & descendentiam, accessoriè & consecutivè, ac in gratiam, non autem in odium, & restrictionem libertatis disponendi, aliàs eidem concessionario competentis, ex vulgari regula, quod favore &c. Eademque verisimilitudo magis concurrit in ipso concessionario, cum quo Papa, quoad ipsa feuda, seu Castra, aliàs jure allodii possessa, nullam exercuit munificentiam, & gratiam, restrictam solùm ad dictam dignitatem, & quædam alia jura honorifica.

Licèt enim primo aspectu magna, quinimò satis exorbitans gratia videretur, quod ista duo Castra existentia in dominio Leonidæ filiæ ex successione materna, Pontifex ab ista abdicaverit, & transtulerit in Jacobum patrem binubum, ut transferret in filios secundi matrimonii; nihilominus, benè ponderatis factis circumstantiis, in hac parte Pontifex visus est potiùs administrare justitiam, sine tamen processu, more supremi Magistratus, dando scilicet in solutum Jacobo dicta Castra pro ejus creditis resultantibus à magnis impensis erogatis pro eorum recuperatione, vel defensione, aliisque melioramentis, cum obligatione refundendi residualem valorem in pecunia pro dictæ Leonidæ dote,
10 quod non est in jure novum, ubi etenim aliqua res aliena in statu bonæ fidei, seu aliàs legitimè notabiliter melioratur, itaut rei domino, vel impossibile, vel nimis difficile, & incommodum reddatur melioramenta reficere, tunc intrat judicis arbitrium, per quod res tota remanet, & adjudicatur melioranti, reficere debenti domino valorem rei melioratæ in statu primævo, ut habetur præsertim practicatum *in Romana fideicommissi de Spiritibus dec.* 420. *part.* 9. *recent.* ubi concordantes.

Et hinc resultat regula dicto disponenti assistens, quod
11 scilicet ita esset primus acquirens titulo oneroso, & consequenter, etiamsi ageretur de vero, & puro feudo acquisito in forma pacti, & providentiæ, adhuc de eo, vel saltem de ejus valore in præjudicium successorum liberè disponere potuisset, ex iis, quæ sæpiùs habentur *hoc eod. tit.* præsertim in Parmen. feudi, ubi in specie examinatur dicta conclusio in objectum deducta, de primo acquirente revocante, vel alterante primogenituram in hujusmodi feudis propriis, vel impropriis de Principis authoritate erectam, quoniam defectus potestatis solùm procedit, quando ex hujusmodi erectione, explicitè, vel implicitè constat, erigentem procedere voluisse per viam perfectæ, & irrevocabilis donationis inter vivos ad favorem filiorum, & descendentium, circa quam Principis authoritas facit eam operationem, quam faceret etiam juramentum, tollendi scilicet illud juris civilis obstaculum, quod urget inter patrem, & filios, vel alios descendentes in potestate. 12

Eoque magis præmissis locum esse dicebat, atque dictam dispositionem omninò substineri debere, cùm contineret quamdam recognitionem veritatis, ex justitia, vel convenientia, restituendo scilicet lineæ dictæ filiæ primi matrimonii originariæ Dominæ, id quod ab ea abstulerat ex solo rationabili motivo conservationis bonorum in agnatione, & linea masculina, tamquam ex cessante causa post istam defectam.

Insistebatur etiam per scribentes in contrarium, super libera testandi facultate per easdem literas Pii concessa omnibus descendentibus, cujus facultatis vigore dicebatur, 13
ultimum masculum disponere potuisse ad favorem ejus filiæ primogenitæ, & de qua testandi facultate habetur actum in d. alia Ariminen. *disc. præced.* sed erat nimis, leve fundamentum, meritò rejectum, quoniam dicta facultas principaliter concessa fuit dicto Jacobo primo acquirenti, accessoriè verò, & consecutivè ejus descendentibus, unde propterea multò magis, ac meliùs ipse illam exercere potuit, ut in Causæ decisionibus, meo judicio, reflectendo etiam ad solam veritatem, benè fundatis.

ANNOT. AD DISC. XLV.

COntenta in hoc discursu percutiunt potiùs materiam fideicommissorum, seu majoratuum, ac etiam enunciantur supra in Annot. *ad disc.* 9. & 12. Incertus verò est istius causæ status, quoniam me non laudante, causa avocata fuit à Tribunali Rotæ, & commissa uni, vel pluribus Cardinalibus, mutatis etiam defensoribus.

BONON. BONORUM DE FONTANIS
PRO
MARCHIONE LUDOVICO FONTANA, CUM CLAUDIO FRATRE EJUSQUE FILIIS.

Casus decisus per Rotam, ut infrà.

De feudo acquisito per patrem pro se, & filiis, an pro istis quæsitum censeatur ordine simultaneo, & æquè principaliter ab initio, vel potiùs ordine successivo.

Et an illud, vel ejus pretium esse dicatur in hæreditate primi acquirentis; & quid de Dignitate, seu titulo eidem feudo annexo.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Primus acquirens feudum titulo oneroso, quamvis in forma pacti, & providentiæ, potest successoribus præjudicare, & dicitur de eius hæreditate.*
3 *Quid in titulo, seu Dignitate feudo annexa.*
4 *Etiam in feudo novo acquisito cum jure primogenituræ, & in forma juris Francorum, non potest primus acquirens alterare ordinem succedendi sine assensu.*
5 *Sed pretium talis feudi remanet in hæreditate allodiali atque de eo disponere potest.*
6 *Referuntur resolutiones Rotæ in causa.*
7 *Feudum concessum patri, & filiis, quod omnibus equaliter, & provirili acquiratur ordine simultaneo.*
8 *Declaratur quando id procedat, & quando potiùs ordine successivo.*
9 *Feuda Lombardiæ dividua.*

DISC. XLVI.

CUM juxta seriem, de qua in hac eadem causa *sub titul. de fideicommissis*, Marchio Ludovicus, ut succedere 1
posset in primogenitura Fontana, renunciaré deberet ad favorem Claudii fratris secundogeniti hæreditatem paternam, & maternam, atque in Rota disputaretur, quænam bona sub hujusmodi hæreditatibus caderent, major controversia fuit circa feudum cum Dignitate, seu titulo Marchionatus in Ducatu Sabaudiæ, titulo oneroso acquisitum

per Jo. Matiam patrem, *pro se, ac prædictis Ludovico, & Claudio filiis, eorumque filiis, & descendentibus*, an scilicet istud veniret sub bonis ad paternam hæreditatem spectantibus, itaut esset dimittendum.

Et in hoc scribentes pro dimissione ad favorem secundo-
2 geniti, fundamentum constituebant in recepta feudistarum propositione, quod feudum, quamvis pacti, & providentiæ, in primo acquirente titulo oneroso, regulandum non est eo jure, quo in successoribus regulatur, seu speciem habere videtur hæreditarii, itaut primus acquirens possit successoribus prædicare, ac de feudo disponere, allegando Surd. *consil.* 305. *n.* 32. *& seqq. & consil.* 351. *n.* 24. Schrader. *de feud. p.* 8. *c.* 6. *n.* 15. Rovit. *consil.* 35. *n.* 7. *lib.* 1. *& consil.* 39. *n.* 37. *lib.* 2. Capyc. Latr. *consult.* 79. *n.* 70. Montan. *in l. Imperialem*, §. *Præterea Ducatus*, *n.* 68. Apont. *de potestate Proreg. tit. de diversi. provis.* §. 1. *n.* 15. Merlin. *dec.* 699. aliàs *decis.* 741. *p.* 4. *rec. tom.* 3. ideoque cùm pater esset primus acquirens titulo oneroso, dicebant, feudum prædictum censendum esse de ejus hæreditate, ac proinde dimittendum.

E converso scribens pro Ludovico primogenito, dicebam pro veritatis notitia, æquivocisque tollendis, tres inspectiones in proposito constituendas esse, unam scilicet de Dignitate, seu titulo Marchionatus, alteram de ipso corpore feudi, quatenùs illud esset verum, & proprium feudum, & tertiam de ipsius feudi valore, seu pretio in ejus acquisitione erogato.

Quoad titulum, receptum est ejus pretium non censeri
3 de hæreditate allodiali patris acquirentis, proindeque primogenitum feudi successorem non teneri illud fratribus secundogenitis communicare, quia dignitas plus oneris, quàm emolumenti afferre dicitur, ob necessitatem obtinenti incumbentem magis splendidè vivendi, ideoque cessit ratio collationis, juxta bonum text. *in l.* 1. §. *nec Castrense*, *ff. de collat. bonorum*, per quem ita in specie firmat Rovit. *in pragmat.* 25. *de feud. n.* 58. *& in pragm.* 1. *de titulorum abusu*, *num.* 72. ac habetur sæpiùs deductum *in aliis hoc eod. tit.* præsertim in Parmen. feudi.

Alia etiam accedente viva ratione, quod cùm acquirens, aliàs esset in privatæ fortunæ statu constitutus, itaut eo inspecto, absque dubio, nec de feudo, nec de Marchionatu caderet remota cogitatio, totumque provenerit à dicta primogenitura, cui solùm, & non aliàs, possessio feudi cum Dignitate congrua dici poterat, clarum exinde resultabat argumentum, dictam acquisitionem factam esse ad favorem dictæ primogenituræ per viam accessionis, & additamenti, jure cujusdam implicitæ donationis non cadentis sub dicto præcepto, complectente solùm hæreditatem, & bona jure successorio, seu hæreditario in primogenituræ successorem obventura ex propria persona, ut *in dict. tit. de fideicommissis in hac eadem causa*, dictum est de quibusdam bonis à Joanne Maria contendentium patre eidem primogenituræ annexis.

Quo verò ad ipsum corpus feudi, duplicem dicebam urgere rationem, ob quam illud censeri non posset de hæredi-
4 tate patris acquirentis, & cadens sub dimissione, unam scilicet jam dictam annexionis, quæ censetur facta cum ipsa primogenitura, cujus obventio causam dedit tali acquisitioni, aliàs omninò incongruæ, ut de titulo, seu Dignitate Marchionatus dictum est, & alteram, quod cùm hoc esset feudum ad formam Juris Francorum, & cum lege primogenituræ, ratione illi annexæ dignitatis quæsitum, non potest acquirens alterare legem, seu formam investituræ sine consensu Domini, quamvis feudum annexam habeat qualitatem hæreditariam, obligantem quidem successorem ad habendum ratum factum defuncti in pretio, seu valore feudi, quod dicitur hæreditarium, & allodiale, non autem in ipso corpore feudi, ex deductis de Franch. *dec.* 1. & habetur sæpiùs *hoc eod. tit.*

Unde difficultas cadere solùm poterat in ejusdem feudi
5 pretio, quod in feudo novo dicitur esse allodiale, ac remanere in hæreditate acquirentis, ex deductis in Parmen. feudi, in Acernen. legitimæ, & in aliis *hoc eod. tit.* & in hoc admittebam, illud venire sub hæreditate Jo. Mariæ patris acquirentis, in quo admittebam etiam potestatem disponendi, etiam de ipso feudo novo in præjudicium filiorum, potissimum inter ipsos, utpotè comprehensos in investitura, ex deductis in dict. Parmen. sed punctus erat in voluntate, quam in præsenti omninò deficere credebam, ob jam dictum motivum præsumptæ donationis, seu additamenti per actum inter vivos, facti ipsi primogenituræ, in cujus gratiam, & honorificentiam, totum hoc absque dubio factum erat, aliàs non sequendum.

Rota his disputatis sub die 20. Aprilis 1663. dixit dictum feudum non esse dimittendum, deinde verò repropositа 6
causa sub die 28. Januarii 1664. coram Albergato, censuit sub renunciatione, tamquam sub bonis paternæ hæreditatis, cadere unam ex tribus partibus, alteram verò tertiam spectare ad Claudium jure proprio, & reliquam ad Ludovicum pariter jure proprio, mota ex eo, quod cùm concessio facta esset Joanni Mariæ patri, ac Ludovico, & Claudio filiis propriis nominibus, videretur ita cuilibet eorum ab initio pro eorum virili quæsitum, & sic Claudio ex pro- 7
pria persona pro tertia parte, & pro alia tertia Jo. Mariæ, in cujus hæreditate remansisse dicitur, allegando ad id Losfred. *consil.* 52. *numer.* 1. Bertazzol. *consil. civil.* 116. *numer.* 7. & 8. Rosental. *cap.* 9. *concluf.* 66. *numer.* 25. *& seqq. & numer.* 56. *& in gloss. litt. G, & H*, Giurb. *de succes. feud. prælud.* 5. *num.* 4. & alios, nulla in reliquis facta mentione in decisione desuper edita de dictis aliis fundamentis, & distinctionibus, unde incertum remanet, quare neglecta sint.

Dicta igitur resolutio, reflectendo etiam ad veritatem, non placuit, quoniam ut de hoc puncto latiùs actum ha- 8
betur in Romana pecuniaria pro creditoribus Marchionis Pallavicini *hoc eod. tit.* ad materiam Bullæ Baronum, tunc concessio feudi facta patri, & filiis nominibus appellativis, operatur acquisitionem cujuslibet ab initio pro sua virili, & ordine simultaneo, quando, vel concessio est gratuita, ob æqualem concedentis affectionem erga omnes, vel est onerosa, quia ex omnium pecunia, servitiis, vel meritis, æqualiter per eos, tamquam negotii socios acquisitio facta sit; secus autem, ubi de pecuniis, servitiis, vel meritis, aut benevolentia solius patris totum sequutum est, itaut filii in gratiam patris, ejusque intuitu, & contemplatione vocati sint, quia tunc venire dicuntur ordine successivo, vel idem habere de bonis, & substantia patris tamquam peculium profectitium, ex deductis in dict. Romana pecuniaria de Pallavicinis, ubi authoritates ita distinguentes, & juxta quas illæ, quæ in dicta secunda decisione adductæ sunt, intelligendæ veniunt.

Unde cùm filii nihil de suo ære, vel merito erogassent in hujusmodi acquisitione, sequuta ex titulo merè correspectivo emptionis, vel permutationis, sub Ducis assensu habente vim novæ investituræ, cum pecunia, vel bonis solius patris, idcircò mihi probabiliùs dicendum videbatur, vel totum pretium, vel nihil cadere sub dicta dimissione, cujus exclusio mihi probabilior videbatur ex jam dicto fundamento tacitæ donationis, & annexionis ipsi primogenituræ, non autem personæ Ludovici, quæ solùm demonstrata videbatur tamquam ejusdem primogenituræ possessoris, cùm in hac materia voluntas, seu destinatio patrisfamilias totum faciat, ex iis, quæ in terminis annexionis feudo habentur latè apud Rovitum *consil.* 101. *lib.* 2. *& hoc tit. sæpiùs*.

Actum etiam fuit de quodam alio feudo in Ducatu Mutinæ, sed modica fuit controversia, quia istud non cadebat 9
sub dicta quæstione renunciationis, cùm esset feudum antiquum, quod Rota credidit esse dividuum, saltem quoad exercitium ex consuetudine Lombardiæ, de qua in Mutinen. feudorum, & alibi sæpè *hoc eod. tit.* proindèque ad utrumque fratrem spectare, tamquam æquè vocatos à lege investituræ, & in hac parte benè, quia dum erat feudum antiquum, filii veniebant ex jure, & persona propria, non autem ex providentia patris, neque illud dici poterat de ejus substantia, & bonis, de quibus præceptum loquitur.

ANNOT. AD DISC. XLVI.

PRima istius causæ decisio 20. Aprilis 1663. est impressa *decis.* 52. *p.* 14. *rec. dec.* 3. *de pact. fut. succes.* atque de hac eadem causa agitur *disc.* 157. *de fideicommiss.*

De articulo autem, an feudum acquisitum pro patre, & filiis, censeatur ordine simultaneo, vel successivo, agitur infrà, *disc.* 75. ac etiam in Januen. feudorum *disc.* 113. Et conferunt quæ habentur *tit. de donat. disc.* 47.

Et de facultate disponendi, seu alterandi ordinem successionis, autem naturam feudi, agitur pariter in Annot. *ad disc.* 9. *& seqq.* & infrà in Tholosana, seu Parisien. *disc.* 112.

RO-

ROMANA SEU PERUSINA BONORUM
PRO JOSEPHO ALIAS DIOMEDE A CORNEA,
CUM
FEDERICO DE UBALDIS, ET CONSORTIBUS,

Casus decisus per Camerum pro Josepho, & pendet.

Transactio inita inter Dominum directum prætendentem devolutionem feudi, & eum, qui prætendat ad ejus favorem investituræ durationem, ac comprehendat bona allodialia, & jura, intra, vel extra feudum existentia, ad quæ ex diverso jure transigens agat.

Quando prædia, & bona existentia intra fines feudi censeantur feudalia, vel allodialia.

Aliqua incidenter de capacitate Religiosi facti Episcopi in successione feudi, & aliqua ad materiam Bullæ Baronum, an scilicet ea cadat in illo emolumento, quod successor Baronis debitoris habuit ex transactione à Domino directo in premium suæ prætensionis super successione feudi. Et de annua responsione correspectiva ad renunciationem bonorum, quando cessare debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Religiosus professus factus Episcopus est capax successionis feudi.*
3 *Causæ in quibus Camera habet interesse, cognoscendæ sunt in Tribunali Cameræ.*
4 *Enarrantur puncti, seu partes disputationis, & controversiæ.*
5 *Transactio regulariter capit solùm ea, quæ in litem deducta sunt.*
6 *Fallit, quando verborum amplitudo aliter suadet.*
7 *Est quæstio voluntatis, an dicta limitatio intret, vel ne, & quomodo decidenda.*
8 *Quando transactio habet certam causam expressam, tunc verba generalia non extendunt, sed stant famulativè, & accessoriè.*
9 *Id quod transigens ex transactione obtinet, non dicitur obtinere jure novo ab altero contrahente, sed jure suo primævo.*
10 *Pretium est magnum argumentum voluntatis, & quid in contractum deductum sit.*
11 *Ubi amplitudo verborum operatur, ut transactio extendatur ultra ea, quæ sunt in lite, quomodo id intelligendum sit.*
12 *Bona intra fines feudi existentia per feudatarium, vel alios possessa, an & quando præsumantur feudalia, vel allodialia.*
13 *Quæstio cadit in casu dubio, sed ubi pro una qualitate concurrunt adminicula, & conjecturæ, tunc istis est deferendum.*
14 *Recensentur adminicula feudalitatis.*
15 *Privatæ acquisitiones factæ à feudatario an censeantur nomine feudi, & ut illi incorporarentur, & quando.*
16 *Obligatio causativa, seu correspectiva cessat, cessata causa.*
17 *Quod obligatio non censeatur correspectiva ad renuntiationem feudi, sed ad alia bona.*
18 *Vita militia debita secundogenitis ex feudo, an sit in usu in Statu Ecclesiastico.*
19 *Cessa universitate bonorum cum certo onere correspectivo, si deficiant aliqua membra, seu bona, non cessat onus.*
20 *Gravatus ad restituendum ad favorem alterius in certo casu sub certo onere interim ferendo, an censeatur liberatus ab onere post factum casum, si restitutio sequuta non est.*
21 *Commoditas feudi venit sub renunciatione, & est alienabilis, quamvis ipsum feudum renunciari, vel alienari non possit.*
23 *Bulla baronum an habeat locum in censibus, locis montium, ac juribus, & actionibus.*
24 *In quibus bonis locum habeat Bulla, & quæ actio ejus vigore competat contra successorem jure proprio,*

DISC. XLVII.

PEr Pium IV. anno 1563. concessa fuerunt in feudum Castra Castilionia, & Clusii Diomedi à Cornea Do- 1
micello Perusino, ejusque filiis, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus, itaut concessio secundam generationem non egrederetur, cum ea lege, ut ex dictis filiis, & respectivè nepotibus, unus tantùm succedat natu major masculus, & laicus, exclusis fœminis, & masculis Ecclesiasticis, qui matrimonium contrahere non valeant; omnibus verò laicis cessantibus, Clericus natu major ex dictis filiis, vel nepotibus succedat; ex Diomede autem primo acquirente fuit superstes Ascanius, qui tres habuit filios, Fulvium scilicet primo, Diomedem juniorem secundo, & Fabium tertiogenitos, dictoque Fulvio primogenito, & laico in dictis feudis succedente, Diomodes secundogenitus profitori volens in Religione Sancti Dominici, in quam ingressus fuerat, enunciatis duabus aliis donationibus, & renunciationibus ad favorem dicti Fulvii factis, tertiam eidem fecit omnium suorum bonorum, & jurium, tam paternorum, quàm maternorum, sibi reservatis scutis mille pro una vice, de quibus modis ibi expressis disposuit, & annua præstatione ad ejus vitam scut. 600. sub ea lege, quod dicto Fulvio hujusmodi renuntiationem infra certum terminum non ratificante, cum obligatione solvendi statutis temporibus dictam præstationem, censerentur ad dicta bona, & jura vocati, primò Fabius ejus frater tertiogenitus, ejusque filii, & descendentes, & secundò Conventus suæ Religionis in Urbe ad S. Mariam super Minervam, quos eodem ordine pariter vocavit in casu obitus dicti Fulvii sine filiis, vel istis etiam cessantibus, quibus omnibus substitutis idem onus dictæ annuæ præstationis repetitum censeretur, reservato sibi jure succedendi in dictis feudis, quatenus ob defectum fratrum, & exclusionem filiorum ex eis superstitum, nullus alius adesset successor, itaut fieret locus devolutioni.

Acceptavit Fulvius dictam renuntiationem cum onere, quod, donec vixit, adimplevit, eoque defuncto, superstite filio posthumo in infantili ætate ad satis breve tempus etiam defecto, cùm jam prædecessisset Fabius alter frater absque prole, Camera Apostolica prætendens factum esse casum devolutionis dictorum feudorum, non obstante superexistentia dicti Diomedis, aliàs Josephi in Religione nuncupati, tunc Episcopi Squillacen. tanquam Religiosi professi, dictorum feudorum possessionem accepit. Cùmque dictus Episcopus litem in Camera intentasset super investituræ durationе ad ejus favorem, atque Innoc. X. sub cujus Pon- 2
tificatu dictus casus prætensæ devolutionis evenit, plures Jurisperitos consuluisset super hujusmodi prætensionis subsistentia, præsertim verò Fagnanum, qui pro feudi duratione, & habilitate succedendi respondit, stante quod professus egressus è Religione mutasset statum, ac effectus esse Episcopus, ut liquet ex voto registrato inter ejus repetitiones *in cap. quæ in Ecclesiarum, ex n.* 57. *ad fin. de constit.* & de quo non semel habetur mentio *hoc eod. tit.* præsertim in Massanen. Castrorum, occasione agendi de capacitate Clericorum successionis feudalis, ac etiam in Beneventana pensionis *sub tit. de pension.* Idcircò de anno 1649. super hujusmodi controversia inter Cameram, & dictum Episcopum, deventum est ad concordiam, per quam Camera dedit Episcopo pro dicta prætensa successione, omnique jure, quod in dictis feudis haberet, scut. 20. mil. pro una vice, atque ita lis terminavit.

Quia verò quamplura bona allodialia extra dictorum Castrorum fines, in territorio Perusino, & alibi existentia, ex utriusque parentis successione obventa, & remansa in hæreditate dicti Fulvii, occupata fuerunt per diversos creditores, quibus ille gravatus decessit, nullusque Ducis successor universalis aderat, à quo Episcopus dictam annuam responsionem scut. 600. renuntiationis correspectivam obtineret, cùm defecissent assignamenta, quæ Fulvius vivens ei fecerat super fructibus eorumdem Castrorum; hinc proindè Episcopus judicium associationis instituit coram A. C. & deindè in Rota ad quamdam tenutam, & bona nuncupata Montis Aleriæ, per Federicum de Ubaldis, & Consortes dicti Fulvii creditores possessa; unde rei conventi pro relevatione vocarunt ad causam Cameram, & actionem contra eam competentem super quibusdam tenutis, & bonis existentibus intra dictorum Castrorum fines, & ab eadem

Came-

per Jo. Mariam patrem, *pro se, ac prædictis Ludovico, & Claudio filiis, eorumque filiis, & descendentibus*, an scilicet istud veniret sub bonis ad paternam hæreditatem spectantibus, itaut esset dimittendum.

Et in hoc scribentes pro dimissione ad favorem secundo-
2 geniti, fundamentum constituebant in recepta feudistarum propositione, quod feudum, quamvis pacti, & providentiæ, in primo acquirente titulo oneroso, regulandum non est eo jure, quo in successoribus regulatur, seu speciem habere videtur hæreditarii, itaut primus acquirens possit successoribus præjudicare, ac de feudo disponere, allegando Surd. *consil.* 305. *n.* 32. *& seqq. & consil.* 351. *n.* 24. Schrader. *de feud. p.* 8. *c.* 6. *n.* 15. Rovit. *consil.* 35. *n.* 7. *lib.* 1. *& cons.* 39. *n.* 37. *lib.* 2. Capyc. Latr. *consult.* 79. *n.* 70. Montan. *in l. Imperialem*, §. *Præterea Ducatus*, *n.* 68. Apont. *de potestate Proreg. tit. de diverf. provif.* §. 1. *n.* 15. Merlin. *dec.* 699. aliàs *decif.* 741. *p.* 4. *rec. tom.* 3. ideoque cùm pater esset primus acquirens titulo oneroso, dicebant, feudum prædictum censendum esse de ejus hæreditate, ac proinde dimittendum.

E converso scribens pro Ludovico primogenito, dicebam pro veritatis notitia, æquivocisque tollendis, tres inspectiones in proposito constituendas esse, unam scilicet de Dignitate, seu titulo Marchionatus, alteram de ipso corpore feudi, quatenùs illud esset verum, & proprium feudum, & tertiam de ipsius feudi valore, seu pretio in ejus acquisitione erogato.

Quoad titulum, receptum est ejus pretium non censeri
3 de hæreditate allodiali patris acquirentis, proindeque primogenitum feudi successorem non teneri illud fratribus secundogenitis communicare, quia dignitas plus oneris, quàm emolumenti afferre dicitur, ob necessitatem obtinenti incumbentem magis splendidè vivendi, ideoque cessit ratio collationis, juxta bonum text. *in l.* 1. §. *nec Castrense*, *ff. de collat. bonorum*, per quem ita in specie firmat Rovit. *in pragmat.* 25. *de feud. n.* 58. *& in pragm.* 1. *de titulorum abusu*, *num.* 72. ac habetur sæpiùs deductum *in aliis hoc eod. tit.* præsertim in Parmen. feudi.

Alia etiam accedente viva ratione, quod cùm acquirens, aliàs esset in privatæ fortunæ statu constitutus, itaut eo inspecto, absque dubio, nec de feudo, nec de Marchionatu caderet remota cogitatio, totumque provenerit à dicta primogenitura, cui solùm, & non aliàs, possessio feudi cum Dignitate congrua dici poterat, clarum exinde resultabat argumentum, dictam acquisitionem factam esse ad favorem dictæ primogenituræ per viam accessionis, & additamenti, jure cujusdam implicitæ donationis non cadentis sub dicto præcepto, complectente solùm hæreditatem, & bona jure successorio, seu hæreditario in primogenituræ successorem obventura ex propria persona, ut *in dict. tit. de fideicommissis in hac eadem causa*, dictum est de quibusdam bonis à Joanne Maria contendentium patre eidem primogenituræ annexis.

Quo verò ad ipsum corpus feudi, duplicem dicebam urgere rationem, ob quam illud censeri non posset de hæredi-
4 tate patris acquirentis, & cadens sub dimissione, unam scilicet jam dictam annexionis, quæ censetur facta cum ipsa primogenitura, cujus obventio causam dedit tali acquisitioni, aliàs omninò incongruæ, ut de titulo, seu Dignitate Marchionatus dictum est, & alteram, quod cùm hoc esset feudum ad formam Juris Francorum, & cum lege primogenituræ, ratione illi annexæ dignitatis quæsitum, non potest acquirens alterare legem, seu formam investituræ sine consensu Domini, quamvis feudum annexam habeat qualitatem hæreditariam, obligantem quidem successorem ad habendum ratum factum defuncti in pretio, seu valore feudi, quod dicitur hæreditarium, & allodiale, non autem in ipso corpore feudi, ex deductis de Franch. *dec.* 1. & habetur sæpiùs *hoc eod. tit.*

Unde difficultas cadere solùm poterat in ejusdem feudi
5 pretio, quod in feudo novo dicitur esse allodiale, ac remanere in hæreditate acquirentis, ex deductis in Parmen. feudi, in Acernen. legitimæ, & in aliis *hoc eod. tit.* & in hoc admittebam, illud venire sub hæreditate Jo. Mariæ patris acquirentis, in quo admittebam etiam potestatem disponendi, etiam de ipso feudo novo in præjudicium filiorum, potissimum inter ipsos, utpotè comprehensos in investitura, ex deductis in dict. Parmen. sed punctus erat in voluntate, quam in præsenti omninò deficere credebam, ob jam dictum motivum præsumptæ donationis, seu additamenti per actum inter vivos, facti ipsi primogenituræ, in cujus gratiam, & honorificentiam, totum hoc absque dubio factum erat, aliàs non sequendum.

Rota his disputatis sub die 20. Aprilis 1663. dixit dictum feudum non esse dimittendum, deinde verò repropositа 6
causa sub die 28. Januarii 1664. coram Albergato, censuit sub renunciatione, tamquam sub bonis paternæ hæreditatis, cadere unam ex tribus partibus, alteram verò tertiam spectare ad Claudium jure proprio, & reliquam ad Ludovicum pariter jure proprio, mota ex eo, quod cùm concessio facta esset Joanni Mariæ patri, ac Ludovico, & Claudio filiis propriis nominibus, videretur ita cuilibet eorum ab initio pro eorum virili quæsitum, & sic Claudio ex pro- 7
pria persona pro tertia parte, & pro alia tertia Jo. Mariæ, in cujus hæreditate remansisse dicitur, allegando ad id Losfred. *consil.* 52. *numer.* 1. Bertazzol. *consil. civil.* 116. *numer.* 7. *&* 8. Rosental. *cap.* 9. *concluf.* 66. *numer.* 25. *& seqq. & numer.* 56. *& in gloss. litt. G*, *& H*, Giurb. *de succeff. feud. prælud.* 5. *num.* 4. & alios, nulla in reliquis facta mentione in decisione desuper edita de dictis aliis fundamentis, & distinctionibus, unde incertum remanet, quare neglecta sint.

Dicta igitur resolutio, reflectendo etiam ad veritatem, non placuit, quoniam ut de hoc puncto latiùs actum ha- 8
betur in Romana pecuniaria pro creditoribus Marchionis Pallavicini *hoc eod. tit.* ad materiam Bullæ Baronum, tunc concessio feudi facta patri, & filiis nominibus appellativis, operatur acquisitionem cujuslibet ab initio pro sua virili, & ordine simultaneo, quando, vel concessio est gratuita, ob æqualem concedentis affectionem erga omnes, vel est onerosa, quia ex omnium pecunia, servitiis, vel meritis, æqualiter per eos, tamquam negotii socios acquisitio facta sit; secus autem, ubi de pecuniis, servitiis, vel meritis, aut benevolentia solius patris totum sequutum est, itaut filii in gratiam patris, ejusque intuitu, & contemplatione vocati sint, quia tunc venire dicuntur ordine successivo, vel idem habere de bonis, & substantia patris tamquam peculium profectitium, ex deductis in dict. Romana pecuniaria de Pallavicinis, ubi authoritates ita distinguentes, & juxta quas illæ, quæ in dicta secunda decisione adductæ sunt, intelligendæ veniunt.

Unde cùm filii nihil de suo ære, vel merito erogassent in hujusmodi acquisitione, sequuta ex titulo merè correspectivo emptionis, vel permutationis, sub Ducis assensu habente vim novæ investituræ, cum pecunia, vel bonis solius patris, idcircò mihi probabiliùs dicendum videbatur, vel totum pretium, vel nihil cadere sub dicta dimissione, cujus exclusio mihi probabilior videbatur ex jam dicto fundamento tacitæ donationis, & annexionis ipsi primogenituræ, non autem personæ Ludovici, quæ solùm demonstrata videbatur tamquam ejusdem primogenituræ possessoris, cùm in hac materia voluntas, seu destinatio patrisfamilias totum faciat, ex iis, quæ in terminis annexionis feudo habentur latè apud Rovitum *consil.* 101. *lib.* 2. *& hoc tit. sæpiùs*.

Actum etiam fuit de quodam alio feudo in Ducatu Mutinæ, sed modica fuit controversia, quia istud non cadebat 9
sub dicta quæstione renunciationis, cùm esset feudum antiquum, quod Rota credidit esse dividuum, saltem quoad exercitium ex consuetudine Lombardiæ, de qua in Mutinen. feudorum, & alibi sæpè *hoc eod. tit.* proindèque ad utrumque fratrem spectare, tamquam æquè vocatos à lege investituræ, & in hac parte benè, quia dum erat feudum antiquum, filii veniebant ex jure, & persona propria, non autem ex providentia patris, neque illud dici poterat de ejus substantia, & bonis, de quibus præceptum loquitur.

ANNOT. AD DISC. XLVI.

PRima istius causæ decisio 20. Aprilis 1663. est impressa *decif.* 52. *p.* 14. *rec. dec.* 3. *de pact. fut. succeff.* atque de hac eadem causa agitur *disc.* 157. *de fideicommiss.*

De articulo autem, an feudum acquisitum pro patre, & filiis, censeatur ordine simultaneo, vel successivo, agitur infrà, *disc.* 75. ac etiam in Januen. feudorum *disc.* 113. Et conferunt quæ habentur *tit. de donat. disc.* 47.

Et de facultate disponendi, seu alterandi ordinem successionis, autem naturam feudi, agitur pariter in Annot. *ad disc.* 9. *& seqq.* & infrà in Tholosana, seu Parisien. *disc.* 112.

RO-

ROMANA SEU PERUSINA BONORUM
PRO JOSEPHO ALIAS DIOMEDE A CORNEA,
CUM
FEDERICO DE UBALDIS, ET CONSORTIBUS,

Casus decisus per Camerum pro Josepho, & pendet.

Transactio inita inter Dominum directum prætendentem devolutionem feudi, & eum, qui prætendat ad ejus favorem investituræ durationem, ac comprehendat bona allodialia, & jura, intra, vel extra feudum existentia, ad quæ ex diverso jure transigens agat.

Quando prædia, & bona existentia intra fines feudi censeantur feudalia, vel allodialia.

Aliqua incidenter de capacitate Religiosi facti Episcopi in successione feudi, & aliqua ad materiam Bullæ Baronum, an scilicet ea cadat in illo emolumento, quod successor Baronis debitoris habuit ex transactione à Domino directo in premium suæ prætensionis super successione feudi. Et de annua responsione correspectiva ad renunciationem bonorum, quando cessare debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Religiosus professus factus Episcopus est capax successionis feudi.*
3 *Causæ in quibus Camera habet interesse, cognoscendæ sunt in Tribunali Cameræ.*
4 *Enarrantur puncti, seu partes disputationis, & controversiæ.*
5 *Transactio regulariter capit solùm ea, quæ in litem deducta sunt.*
6 *Fallit, quando verborum amplitudo aliter suadet.*
7 *Est quæstio voluntatis, an dicta limitatio intret, vel ne, & quomodo decidenda.*
8 *Quando transactio habet certam causam expressam, tunc verba generalia non extendunt, sed stant famulativè, & accessoriè.*
9 *Id quod transigens ex transactione obtinet, non dicitur obtinere jure novo ab altero contrahente, sed jure suo primævo.*
10 *Pretium est magnum argumentum voluntatis, & quid in contractum deductum sit.*
11 *Ubi amplitudo verborum operatur, ut transactio extendatur ultra ea, quæ sunt in lite, quomodo id intelligendum sit.*
12 *Bona intra fines feudi existentia per feudatarium, vel alios possessa, an & quando præsumantur feudalia, vel allodialia.*
13 *Quæstio cadit in casu dubio, sed ubi pro una qualitate concurrunt adminicula, & conjecturæ, tunc istis est deferendum.*
14 *Recensentur adminicula feudalitatis.*
15 *Privatæ acquisitiones factæ à feudatario an censeantur nomine feudi, & ut illi incorporarentur, & quando.*
16 *Obligatio causativa, seu correspectiva cessat, cessata causa.*
17 *Quod obligatio non censeatur correspectiva ad renuntiationem feudi, sed ad alia bona.*
18 *Vita militia debita secundogenitis ex feudo, an sit in usu in Statu Ecclesiastico.*
19 *Cessa universitate bonorum cum certo onere correspectivo, si deficiant aliqua membra, seu bona, non cessat onus.*
20 *Gravatus ad restituendum ad favorem alterius in certo casu sub certo onere interim ferendo, an censeatur liberatus ab onere post factum casum, si restitutio sequuta non est.*
21 *Commoditas feudi venit sub renunciatione, & est alienabilis, quamvis ipsum feudum renunciari, vel alienari non possit.*
23 *Bulla baronum an habeat locum in censibus, locis montium, ac juribus, & actionibus.*
24 *In quibus bonis locum habeat Bulla, & quæ actio ejus vigore competat contra successorem jure proprio,*

DISC. XLVII.

PEr Pium IV. anno 1563. concessa fuerunt in feudum Castra Castilionia, & Clusii Diomedi à Cornea Do- 1
micello Perusino, ejusque filiis, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus, itaut concessio secundam generationem non egrederetur, cum ea lege, ut ex dictis filiis, & respectivè nepotibus, unus tantùm succedat natu major masculus, & laicus, exclusis fœminis, & masculis Ecclesiasticis, qui matrimonium contrahere non valeant; omnibus verò laicis cessantibus, Clericus natu major ex dictis filiis, vel nepotibus succedat; ex Diomede autem primo acquirente fuit superstes Ascanius, qui tres habuit filios, Fulvium scilicet primo, Diomedem juniorem secundo, & Fabium tertiogenitos, dictoque Fulvio primogenito, & laico in dictis feudis succedente, Diomodes secundogenitus professori volens in Religione Sancti Dominici, in quam ingressus fuerat, enunciatis duabus aliis donationibus, & renunciationibus ad favorem dicti Fulvii factis, tertiam eidem fecit omnium suorum bonorum, & jurium, tam paternorum, quàm maternorum, sibi reservatis scutis mille pro una vice, de quibus modis ibi expressis disposuit, & annua præstatione ad ejus vitam scut. 600. sub ea lege, quod dicto Fulvio hujusmodi renuntiationem infra certum terminum non ratificante, cum obligatione solvendi statutis temporibus dictam præstationem, censerentur ad dicta bona, & jura vocati, primò Fabius ejus frater tertiogenitus, ejusque filii, & descendentes, & secundò Conventus suæ Religionis in Urbe ad S. Mariam super Minervam, quos eodem ordine pariter vocavit in casu obitus dicti Fulvii sine filiis, vel istis cessantibus, quibus omnibus substituris idem onus dictæ annuæ præstationis repetitum censeretur, reservato sibi jure succedendi in dictis feudis, quatenus ob defectum fratrum, & exclusionem filiorum ex eis superstitum, nullus alius adesset successor, itaut fieret locus devolutioni.

Acceptavit Fulvius dictam renuntiationem cum onere, quod, donec vixit, adimplevit, eoque defuncto, superstite filio posthumo in infantili ætate ad satis breve tempus etiam defecto, cùm jam prædecessisset Fabius alter frater absque prole, Camera Apostolica prætendens factum esse casum devolutionis dictorum feudorum, non obstante superexistentia dicti Diomedis, aliàs Josephi in Religione nuncupati, tunc Episcopi Squillacen. tanquam Religiosi professi, dictorum feudorum possessionem accepit. Cùmque dictus Episcopus litem in Camera intentasset super investituræ duratione ad ejus favorem, atque Innoc. X. sub cujus Pontificatu dictus casus prætensæ devolutionis evenit, plures 2
Jurisperitos consuluisset super hujusmodi prætensionis subsistentia, præsertim verò Fagnanum, qui pro feudi duratione, & habilitate succedendi respondit, stante quod professus egressus è Religione mutasset statum, ac effectus esse Episcopus, ut liquet ex voto registrato inter ejus repetitiones *in cap. quæ in Ecclesiarum, ex n.* 57. *ad fin. de constit.* & de quo non semel habetur mentio *hoc eod. tit.* præsertim in Massanen. Castrorum, occasione agendi de capacitate Clericorum successionis feudalis, ac etiam in Beneventana pensionis *sub tit. de pension.* Idcircò de anno 1649. super hujusmodi controversia inter Cameram, & dictum Episcopum, deventum est ad concordiam, per quam Camera dedit Episcopo pro dicta prætensa successione, omnique jure, quod in dictis feudis haberet, scut. 20. mil. pro una vice, atque ita lis terminavit.

Quia verò quamplura bona allodialia extra dictorum Castrorum fines, in territorio Perusino, & alibi existentia, ex utriusque parentis successione obventa, & remansa in hæreditate dicti Fulvii, occupata fuerunt per diversos creditores, quibus ille gravatus decessit, nullusque Ducis successor universalis aderat, à quo Episcopus dictam annuam responsionem scut. 600. renuntiationis correspectivam obtineret, cùm defecissent assignamenta, quæ Fulvius vivens ei fecerat super fructibus eorumdem Castrorum; hinc profindè Episcopus judicium associationis instituit coram A. C. & deindè in Rota ad quamdam tenutam, & bona nuncupata Montis Aleriæ, per Federicum de Ubaldis, & Consortes dicti Fulvii creditores possessa; unde rei conventi pro relevatione vocarunt ad causam Cameram, & actionem contra eam competentem super quibusdam tenutis, & bonis existentibus intra dictorum Castrorum fines, & ab eadem

Came-

Camera poſſeſſis, quæ prætendebantur eſſe allodialia, & debitis feudatarii defuncti affecta; quapropter Camerales
3 ob intereſſe Cameræ, curarunt cauſam reaſſumi in Tribunali Cameræ, ad quod tanquam ad Tribunal procuratoris Cæſaris, tam ex diſpoſitione juris communis, ex deductis per Rovit. *ſuper pragm. in rubr. & pragm. 61. de off. procuratoris Cæſaris*, quàm clariùs ex Conſtitutionibus Apoſtolicis præſertim *conſtitut. 9. Pauli 3.* privativè ad omnes pertinet hujuſmodi cauſarum cognitio, atque prætendentibus Cameralibus, dictiſque Cameræ adhærentibus, dictam tranſactionem Epiſcopo actori obſtare, idcircò datum fuit dubium coram Gaſtaldo, *an obſtet tranſactio, ſeu potius danda ſit aſſociatio*, quod poſt binam propoſitionem ſub die 12. Decembris 1667. ad favorem Epiſcopi reſolutum fuit, tranſactionem ſcilicet ad hunc effectum non obſtare, ideòque aſſociationem competere,

In his autem diſputationibus, quinque erant puncti, ſeu
4 inſpectiones; primò ſcilicet, an dicta tranſactio reſtricta eſſet ad ſola feuda, eorumque ſucceſſionem, vel etiam compleéteretur bona allodialia in eiſdem feudis exiſtentia; ſecundò, quatenus hæc etiam comprehenderentur, an impediret Epiſcopum tranſigentem, quin ad reliqua Fulvii fratris, & debitoris bona extra dicta feuda exiſtentia agere poſſet, ſtante regreſſu, quem dictorum bonorum poſſeſſores habere poſſent ad illa exiſtentia in feudis, & per Cameram poſſeſſa; tertiò, an prædia & bona intra dictorum feudorum fines exiſtentia, cenſenda eſſent feudalia vel allodialia; quartò, an adhuc duraret poſt mortem Fulvii, & devolutionem feudi obligatio dictæ annuæ præſtationis; & quintò demum, an ejuſdem Fulvii creditoribus jus aliquod agendi, vel excipiendi competeret contra Epiſcopum actorem in vim Bullæ baronum pro ſcut. 20. mil. quos hic occaſione dicti feudi per Fulvium baronem poſſeſſi à Camera habuerat; quare de ſingulis diſtinctè agendo.

Quatenus pertinet ad primum, ſcribentes pro Camera, & aliis reis conventis, non negabant regulam, quam ego,
5 & cæteri pro actore ſcribentes deducebamus, ut tranſactio inita cenſeatur ſolum ſuper rebus in litem deductis, ad quas reſtringitur, ad text. *in l. ſi de certa, C. de tranſact. l. 1. ff. eod. utrobique ſcribentes*, de quibus Greg. & adden. *deciſ. 158. n. 3.* Roman. *conſ. 371. late deciſ. 129. n. 8. par. 10. recent.* ubi plures authoritates cum verbis præciſis referuntur, *deciſ. 217. num. 19. & ſeqq. part. 11.* Peruſina fideicomm. de Rodulphis 14. Februarii 1656. & 26. Maji 1657. Zarata, & aliis frequenter.

Dicebant tamen eamdem regulam limitari, quando verborum amplitudo accedit, cùm tunc trahatur ad omnia, etiam ea, quæ ſunt extra litem, non in vim tranſactionis,
6 ſed in vim pacti, ex collectis per eoſdem adden. ad Greg. *d. deciſ. 158. nu. 7.* latè in Romana reſciſſionis concordiæ 15. Junii 1648. Corrado, & in eadem coram eodem, & Bichio *deciſ. 21. 219. & 282. par. 11. rec.* in quibus concordantes; unde cùm in inſtrumento diceretur, motam eſſe litem ſuper dictis caſtris, omnibuſque bonis in eis exiſtentibus, deindeque Epiſcopus contentus dicta ſumma ſcut. 20. mil. per verba nimis generalia, & effrænata, cedat omnibus ejus juribus, & prætenſionibus, promittendo quoquomodo, nec directè, nec indirectè Cameram moleſtare, inferebant proindè, verſari in caſu limitationis potiùs, quàm regulæ.

His tamen non obſtantibus, reflectendo etiam ad veritatem, credebam, quod ubi etiam dicta verborum amplitudo aliquam operationem facere poſſet, reſpectu tenutarum aliorumque bonorum intra eorumdem feudorum limites exiſtentium, in quibus cadere poſſet dubitatio, an eſſent feudalia vel allodialia, ut infrà, nullatenus tamen trahi poterant ad caſum, in quo Epiſcopus, non jure ſucceſſionis vel inveſtituræ, ſed jure crediti agebat ad bona ſine dubio libera, & allodialia ſui debitoris extra dicta feuda exiſtentia; eſt etenim iſta quæſtio ambiguæ voluntatis, decidenda non
7 principaliter ex cortice, & figura verborum, & clauſularum, quæ frequentiùs præter intentionem partium per Notarios, juxta eorum formularia concipi ſolent, ſed ſpectata ſubſtantia verifimilis voluntatis, metiendæ ex aliis facti circumſtantiis, inſimul, & unitim ponderandis, cum conſueta regula, ut ſingula quæ non proſunt &c. totaque facti maſſa inſpecta, potiſſimè verò ob aſſiſtentiam, quam habet regula, & reſiſtentiam, quam habet limitatio.

Non ſolùm enim hujuſmodi reſtrictionem ſuadebat juris regula; de qua ſupra, ſed clarè convincebant verba, & contextus, tam Chirographi Pontificii materna lingua juxta ſtylum concepti, quam etiam inſtrumenti in ejus executionem ſtipulati, in quorum utroque in proœmio, ac toto contextu clarè dicitur eam fieri occaſione prætenſæ ſucceſſioni feudi; quando autem concordia habet certam cauſam expreſſam, itaut ultra præſumptionem juris, accedat etiam factum partium, tunc magis de plano intrat dicta reſtrictio, ad quam tanquam acceſſoria, & famulativa referuntur verba quantumvis ampla, & generalia, ut benè apud Merlin. *deciſ. 17. alias 428. n. 7. & 8. part. 5. rec.* Greg. *dict. deciſ. 158. n. 2. dicta deciſ. 217. numer. 18. cum ſeqq. p. 11.* & admittitur *d. deciſ. 282. num. 18. & 19. eod. p. 11.* ubi firmando comprehenſionem aliorum, quæ in lite non erant, proceditur cum hac diſtinctione.

Clariùs attentis aliis circumſtantiis, illa præſertim, quod in bonis liberis, & allodialibus feudatarii defuncti, neuter tranſigentium jus ſuccedendi habebat, vel aliàs pertinentium jure proprio habere poterat, non quidem Epiſcopus, qui tanquam frater nullum jus ſuccedendi habebat fratri relinquenti filium, cui deinde in pupillari ætate defuncto, propria mater, non autem patruus ſucceſſerat, minùſque Camera, aliam non generis perſonam, niſi illam domini directi reaſſumentis feudum tanquam devolutum per lineam finitam, unde nullum jus, nec quidem imaginabile habebat in allodialibus feudatarii defuncti, quæ citra injuſtitiam, non præſumendam, occupari & detineri non poterant, unde propterea nullatenus cadebat terminus tranſactionis, tum quia hæc non datur, niſi data probabili dubietate, non autem in claris, ad text. *in l. 1. ff. de tranſact.* 9
cum ibi communiter notatis deciſ. 534. n. 5. p. 2. rec. tum etiam quia quilibet tranſigentium, id quod ex tranſactione obtinet, non dicitur obtinere ab altero, ſed jure ſuo primævo, ita per remotionem obſtaculi conſolidato in ea minori parte, ob dubium, quod de toto ex incerto litis eventu haberi poterat, Molina *de primogenitura lib. 4. c. 9. n. 22. in fin.* Novegrol. *alleg. 37. n. 4. deciſ. 306. num. 6. p. 5. recent.* Romana Caſalis 18. Junii 1660. Cerro, & in aliis, ad text. *in l. ſi pro fundo, C. de tranſact.* ubi Bar. Caſtr. & cæteri, & eſt propoſitio in foro recepta, & frequens, undè cùm prius Camera in bonis allodialibus nullum penitus jus haberet, dici non poterat, quod tranſigendo, dictam ſummam pecuniariam collitiganti dederit, ut ita conſervaret ſuum primævum jus, quod nullam habebat.

Quod clarè comprobabatur, tum ex narrativa ejuſdem concordiæ, quod ſcilicet Epiſcopus actor agnoſcendo bonum jus Cameræ, ſeque malam cauſam fovere, libenter dicta modica recognitione contentus liti cedebat; quod verificabile non erat, niſi in ſucceſſione feudali, cùm in allo- 10
dialibus indubitatum eſſet malum, quinimò nullum jus Cameræ; tum etiam ex quantitate pretii, ex quo maximum, & efficax argumentum valoris contrahentium reſultat, Alex. *conſ. 26. num. 5. lib. 4.* Greg. *d. 126. num. 9.* Burat. *d. 471. n. 4.* Rojas *d. 352. num. 8. & 9.* Cùm enim feudum importaret annuum redditum ſcutorum circiter 8. mill. atque actor eſſet in ætate annorum 48. unde juxta computationem text. *in l. hæreditatum, ff. ad l. falcid.* jus ejus vitæ æſtimandum erat pro annis 11. importan. ſcut. circiter 90. mill. modica etiam recompenſa fuit illa ſcutorum 20. mill. ad ſolam ſucceſſionem feudalem proindè referibilis, nullatenus verò ad remiſſionem bonorum, quæ dicebantur allodialia, cum quadam ſpecie obligationis evictionis, ita & taliter, quod prohibitus eſſet exercere ejus jura crediti contra reliqua bona feudatarii defuncti adverſus creditores poſteriores, qui regreſſum habere poſſent ad dicta bona libera intra fines feudi exiſtentia, cum iſtius remiſſionis pretium, præſcindendo etiam à dicta prætenſione ſucceſſionis, adæquaret, ac excederet ſummam prædictam, unde propterea ex præmiſſis omnibus inſimul junctis, omninò improbabile dicebam, hujuſmodi tranſactionem extendi debere ultra cauſam expreſſam ſucceſſionis feudalis.

Verùm ubi etiam (aggrediendo ſecundum punctum,) 11
amplitudo verborum hujuſmodi operationem facere poſſet, adhuc tamen dicebam, id percutere ſolum impedimentum actionum, quas directè, & immediatè ipſe tranſigens contra alterum tranſigentem ex alio jure exercere vellet ſuper bonis, ſuper quibus tranſactum eſt, quaſi quod occaſione unius litis, omnium aliarum, quæ tunc inter ipſas partes adeſſe poterant, ſi non per viam tranſactionis, ſaltem per viam pacti extinctionem inducere voluerint, & in his terminis, ſi rectè ponderentur, procedunt quotquot deciſiones, & authoritates deſuper habemus, ex congeſtis per Greg. & adden. *d. deciſ. 258. & 286. & in allegat. deciſionibus 21. num. 4. 219. & 282. par. 11.* ac in aliis, nullatenus verò reſultat, quod tranſigens, ita remiſiſſe cenſeretur jura ſibi competentia contra tertium omninò independentem ab altero tranſigente,

te, ex eo quod alii tertii creditores poſſint aliquas moleſtias inferre alteri tranſigenti ex cauſa diverſa ab ea, ſuper qua tranſactum eſt, cùm hoc nullum juris, vel rationis fomentum habere videretur, potiſſimè ubi in remittente non concurrit aliqua particularis ratio agnationis vel affectionis, ob quam cenſeatur, jure pacti implicitè donationis, voluiſſe extra tranſactionem alia jura remittere, ut benè advertitur in dictis *deciſionibus 21. 219. & 282. p. 11.*

Dicebant ſcribentes pro Camera, & benè, quod cùm incertum eſſet, an iſta controverſa prædia, & bona intra feudi fines exiſtentia, eſſent feudalia, ut ipſa Camera prætendebat, vel allodialia, ut ex parte hæredum, vel creditorum feudatarii defuncti prætendi potuiſſet, idcircò tanquam in caſu dubio, in quo litis materia cadebat, rectè intrabat tranſactio, qua mediante voluit Camera cum amplitudine verborum, complectentium tam feudum, quàm bona in eo exiſtentia, ita ſe reddere tutam; & benè dicerent in ordine ad tollendas moleſtias, quas ipſemet tranſigens in ipſis bonis, allegando allodialitatem, dare poſſet, vel ſcilicet tanquam ceſſata renunciatione, regrediendo ad propriam portionem paternæ hæreditatis allodialis, vel etiam jure crediti, excitando denuò quæſtionem allodialitatis, ac impugnando feudalitatem; ſed non erat iſte caſus, quoniam quoad hæc bona intra feudi fines exiſtentia, Epiſcopus actor habebat ſe merè negativè, nullumque jus in eis habere contendebat, quinimò aſſiſtebat Cameræ ſuper ſubſtinenda illorum feudalitate, ſolumque ejus jura, ex diverſo titulo, diverſaque perſona competentia exercebat ad bona alibi exiſtentia, & ſic ad patrimonium paganicum feudatarii defuncti, in quo ille repræſentatur homo omninò diverſus, & extraneus, unde ad ſummum dicta extenſio operabatur quoad ipſum tranſigentem, quamdam remiſſionem ſuorum jurium, & hypothecarum ſuper his bonis, quatenus eis ſubjacerent, juxta terminos textus *in l. fin. C. de remiſſ. pignorum, cum ibi not.* quod non tollit creditum exercibile contra debitorem in aliis ejus bonis, nam aliud eſt remittere proprium jus ſuper certis bonis, habendo ſe negativè, ſeu abſtentivè ab illis, aliud verò ſe obligare ad evictionem ad favorem tertii pro quibuſcumque moleſtiis recipiendis à creditoribus poſterioribus, ſeu poſſeſſoribus aliorum bonorum debitoris, ſuper quibus ipſe propria jura, & hypothecas non remiſit, & hic videbatur punctus inevitabilis, quoniam concordia, nec in verbis, nec in ſenſu, data etiam ampliſſima verborum conceptione, & operatione, poterat id importare, utpotè à partibus neque cogitatum.

Hinc proindè ceſſabat neceſſitas aſſumendi tertium punctum ſuper qualitate hujuſmodi bonorum, an ſcilicet cenſenda eſſent feudalia, vel allodialia, nihilominus, ut ex parte actoris abundaretur in cautelis, atque ita reis conventis tolleretur fomentum reſultans ab aſſiſtentia Cameræ, idcir- 12
cò, Ego præſertim, ita deſiderante dicto Epiſcopo actore, iſtius puncti defenſionem aſſumendo, cum ſenſu etiam veritatis, dicebam probabilius videri hujuſmodi bona, feudalia potius quàm allodialia cenſenda eſſe, reaſſumendo ſiquidem compendiosè plurium caſuum diſtinctionem in hujuſmodi quæſtionem cadentem latius deductam in Clomacen. aliàs Comaclen. Vallium *hoc eod. tit.* reſtringendo quæſtionem ad caſum præciſum, de quo propriè agunt Oſtenſis, *& cæteri Canoniſtæ in c. nimis, de jure jur.* omniumque latiùs, & meliùs Afflict. *in c. 1. de controv. inter maſculum, numer. 19. cum ſeqq.* qui reputatur in materia magiſter, ac etiam *deciſ. 267.* cum quo cæteri pertranſeunt.

Quando dubitatur, an omnia prædia, & bona intra fines, & territorium feudi exiſtentia, etiam per incolas, alioſque privatos poſſeſſa, cenſeantur feudalia, quod frequentiùs diſputari ſolet inter ipſum Feudatarium, & Vaſſallos, ſeu privatos magis, quàm inter Feudatarium, & dominum, ut habetur in Hydruntina *hoc eod. tit.* tunc communis reſolutio eſt, ut attendatur natura omnium aliorum prediorum, & bonorum totius territorii, vel illius Contradæ ſeu regionis, in qua ſita ſunt bona controverſa, vel ſaltem majoris partis, à qua regula deſumenda eſt; & proindè cùm ex deductis per Rotam apud Mantic. *deciſ. 17. 23. & 97.* conſtaret iſtud territorium, præſertim Cluſinum, eſſe unius naturæ, & conſtituere (ut feudiſtæ dicunt,) unum manſum, totumque eſſe dominio Principis, vel cui ipſe conceſſerit, ita privati, bona, & prædia poſſidentes, illa habere dicerentur jure perpetuæ Coloniæ, ac dominii ſubalterni, ut ex eiſdem deciſionibus patet, itaut etiamſi agatur de prædiis, & bonis poſſeſſis per privatos, in quibus regulariter alius titulus non intrat, niſi ille allodialitatis, adhuc cenſerentur de pertinentiis feudi; multò magis ita di-

cendum erat in ipſomet Feudatario, in quo, ubi præſertim non agitur de bonis ex privata induſtria ad eum ſtatum redactis, ut ſunt, domus, vineæ, molendina, oliveta, pomaria, & ſimilia, ſed agitur de bonis campeſtribus, adhuc perſeverantibus in primævo ſtatu naturæ, omninò probabilius videretur, cenſeri de pertinentiis feudi, quod ex frequentiùs contingentibus non conſiſtit in ſolo jure territoriali, & juriſdictionali, ſed etiam in bonis, & prædiis, tanquam feudi dote, ex qua feudatarius congruam ſubſtentationem habere valeat, ac etiam in domini directi occurrentiis, ſervitium, & auxilium præſtare, ex deductis in dicta Clomacen. quidquid generaliter, & indefinitè, non multum diſcuſſa materia, ſequendo ſimpliciter antiquas deciſiones in Aſten. feudi coram Bubalo firmare conſueverit Rota apud Duran. *deciſ. 28.* ac in aliis deductis in eadem Clomacen.

Et nihilominus, ut in eadem Clomacen. habetur, ex authoritate ejuſdem Rotæ *deciſ. 164. num. 32. cum ſeqq. par. 6.* 13
recent. ac aliorum, de quibus Bellon. jun. *conſ. 44.* Menoch. Surd, Rovit. & cæteri, de quibus ibi, hujuſmodi quæſtio, utpotè facti potius, quàm juris, intrat in caſu merè ambiguo, ſecus autem ubi unius, vel alterius qualitatis præſumptiones, & indicia concurrunt, & quæ plura in hac facti ſpe- 14
cie urgebant, primò ſcilicet, dicta qualitas, ſeu natura generalis omnium aliorum bonorum, ſecundò quod in inveſtitura dicebatur *cum agris, & tenutis, & bonis*, ut ponderatur *deciſ. 120. & 164. part. 6. recent.* licèt enim iſta ſit conjectura ſatis vaga, & debilis, cùm hujuſmodi verba provenire ſoleant à conſueta formula inveſtiturarum, ut ponderatur in dicta Clomacen. & nihilominus juncta cum aliis, ex regula, ut ſingula quæ non proſunt &c. adhuc videtur alicujus conſiderationis.

Tertiò, quia ſolus primogenitus in eis ſucceſſit abſque participatione Fabii tertiogeniti, in quo non urgebat conſideratio ingreſſus in Religionem, & renunciationis, quæ militabat in iſto actore ſecundogenito.

Quartò fortiter, quod in inventario bonorum hæreditariorum Aſcanii communis parentis, diligenter deſcripta eſſent omnia prædia, aliaque bona in territorio Peruſino, aliiſque locis, utpotè pertinentia ad hæreditatem allodialem omnibus filiis communem, nihil verò deſcriptum eſſet de hujuſmodi tenutis, & bonis controverſis intra feudi fines exiſtentibus.

Quintò, quia neque mater & hæres pupilli ex feudatario ſuperſtitis, neque ejuſdem feudatarii creditores, qui diſcooperti remanſerant, aliquid tam longo temporis ſpatio motivaverant ſuper hujuſmodi bonis tanquam allodialibus.

Et ſextò demum, ſtante prohibitione ex ſtatutis Peruſinis reſultante, ne cives præſertim nobiles Peruſini, bona & prædia in hujuſmodi caſtris acquirere poſſent, quia niſi conſtet de diſpenſatione, poſſeſſio potius referenda eſt ad titulum feudi validum, & legitimum, de quo conſtat, ad text. *in l. 2. C. de acquir. poſſ.* cum ibi notat. Burat. ad add. *deciſ. 614. & paſſim.*

Difficultatem faciebant plures privatæ acquiſitiones fa- 15
ctæ per dictum Diomedem Seniorem primum feudi acquirentem à diverſis privatis poſſeſſoribus; licèt enim ego ſcribens in cauſam dicerem, quod dictæ acquiſitiones referendæ potius venirent ad feudi reintegrationem, ejuſque reductionem ad primævam unitatem, juxta ea, quæ in propoſito acquiſitionum ex titulis privatis à feudatario factarum habentur in eadem Clomacen. Vallium ex deduct. per Roſental. *c. 5. concl. 64. num. 4. & c. 10. concluſ. 44.* Rovit. *conſ. 101. lib. 2. num. 32. & alios*; nihilominus, reflectendo ad veritatem, ſatis dubitabam de motivo, quoniam in hac facti ſpecie non urgebat ratio militans in dicta Clomacen. quod ſcilicet alienationes, vel conceſſiones privatis fieri potuerint antiquo tempore per eumdem feudatarium, vel ejus majores, itaut novæ acquiſitiones, potius ſpeciem recuperationis, ac debitæ reſtitutionis ſuæ unitati importarent, cùm ageretur de novo acquirente in ipſamet feudi acquiſitione iſtas etiam faciente; & fortiùs ob nimis reſtrictam, ac brevem inveſtituram ad duas tantùm generationes, unde inveriſimile videbatur, quod bona alias libera, & ad quoſcumque tranſmiſſibilia, pro eorum æquivalenti pretio dictus Diomedes acquirere voluerit ſubjecta tam facili & brevi devolutioni; nil obſtante dicta generali natura hujuſmodi bonorum jure perpetuæ Coloniæ, ſeu dominii ſubalterni, quoniam non implicat eumdem feudatarium duplicem diverſam perſonam repræſentantem, unam feudatarii, alteram privati, ex hac ſecunda perſona poſſidere poſſe bona intra feudum, eo-

dem

dem modo, quo alii privati possident, quorum ejus inferior conditio esse non debet, quoties non constat de animo acquirendi pro feudo, licèt hæc respicerent potiùs Cameram, quàm hanc partem, per quam præmissa circa feudalitatem, ut dictum est, deducebantur ad superabundantiam, quia sublata comprehensione sub transactione, saltem ad hunc effectum, nil actoris intererat agere de hujusmodi bonorum qualitate.

Quoad quartum punctum, in quo Camera nil directè agere habebat, sed etiam assistebat reis, ut ita se eximeret à molestiis, an scilicet pro dicta annua prestatione scut. 600. reservata, jus actori competeret ad bona Ducis Fulvii post ejus mortem; duplex erat dubitandi ratio, una quod hujusmodi
16 præstatio correspectiva esset ad renuntiationem feudi, quo cessato, illa quoque tanquam promissio causativa cessare debuit, ut in specie annuæ præstationis correspectivæ ad possessionem Castri, seu feudi, Roman. *cons.* 417. & generaliter Dec. *cons.* 421. Tiraquell. *cessante causa, p. 1. numer.* 224. Rota in Parmen. Datii coram Coccino *decis.* 428. *par.* 1. *rec.* Amat. *ref.* 21. *numer.* 1. cum aliis, de quibus habetur frequenter *sub tit. de Regal. ad materiam officiorum*, occasione onerum & præstationum, quæ officialibus incumbunt, ac etiam in Sutrina *sub tit. de emptione & venditione*.

Et secundò, quod cùm d. renuntiatio facta esset Fulvio, ejusque filiis, quibus defectis vocatus erat Fabius alter frater cum ejus descendentia, & in istius pariter defectum Conventus, suæ Religionis S. Mariæ supra Minervam, ob factum casum cessationis dictæ renuntiationis, resoluta quoq; remaneret obligatio correspectiva dictæ annuæ præstationis.

Neutra verò difficultas, reflectendo etiam ad veritatem,
17 videbatur aliquam subsistentiam habere, non quidem prima, licèt enim dicta conclusio super cessatione obligationis causativæ seu correspectivæ, de jure sit vera, cessabat tamen applicatio ad factum, quoniam cùm vivente Fulvio, tanquam primogenito & sæculari, renuntians secundogenitus & Ecclesiasticus nullum penitus jus in feudo haberet, consequenter quoad illud non remanebat in aliquo verificabilis renuncitatio, unde intrare posset correspectivitas, quæ solum percutiebat portionem hæreditatis utriusque parentis in bonis allodialibus & liberis, quorum valor pro ipsius renuntiantis portione dictum onus excedebat.

Quod evidenter probari observabam ex eo, quod idem onus repetitum erat filiis, aliisque descendentibus Fulvii & Fabii feudum non sperantibus, utpotè in investitura non comprehensis, nec sperantibus, stante Bulla Pii V. de non infeudandis, in viridi & rigorosa observantia existente, ob quam renovatio seu prorogatio feudi sperari non poterat, & clariùs quia idem onus repetitum fuerat dicto Conventui, in quo, absque principio difficultatis, dari non poterat feudi successio, ergo ad istud cogitatum non fuit.

Et quamvis per scribentes in contrarium insisteretur in eo, quod renuntiatio prædicta quoad feudum operativa esset saltem quoad vitam militiam ipsi renuntianti secundo-
18 genito debitam, atque huic motivo respondentibus scribentibus pro hac parte hanc vitam militiam non esse in usu in feudis & castris Status Ecclesiastici, ut advertit Spada *cons.* 345. *numer.* 1. *& fin. lib.* 3. cùm illa vigeat in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, ex illorum particulari consuetudine ex deductis per Carpan. *hoc tract. de vita militia, q.* 1. *& q.* 7. *& de jure adhoæ, qu.* 3. acriter replicarent in dictis Regnis esse specialem hunc terminum vitæ militiæ, generalem verò esse onus primogeniti suppeditandi secundogenitis alimenta, quæ alicubi sub isto generali nomine, alicubi verò sub nomine appannaggii vel simili nuncupari solent, allegando in id multos collectos ab eodem Carpano *locis citatis*, à quo totum desumptum fuerat.

Attamen ego dicebam, hujusmodi quæstiones esse inanes, ex jam dicta consideratione, quod etiam in casu quo supponeretur factum esse casum devolutionis feudi ad Cameram, & quando tale jus, quale quale sit, absque dubio expiratum esset, adhuc ex sola ratione bonorum allodialium deferendorum ad alios vocatos ut supra, eadem præstatio absque diminutione solvenda erat, igitur nulla aderat correspectivitas ad feudum, vel vitam militiam, quocumque vocabulo appellatam, quoniam adinstar eorum, quæ habemus in proposito evictionis præstandæ per venditorem feudi, vel hæreditatis, aut alterius juris universalis, ex deductis in Caputaquen. feudi, & in aliis *hoc eod. tit.* non ex eo quod aliqua jura, vel bona cadant sub universitate vendita, vel cessa, quæ deindè deficiant, resultat evictioni, vel defalcationi pretii locum esse, quoties potissimum constat de
19 diversa voluntate, ex æquivalentia quoque comprobata, quod scilicet bona, quæ supersunt, adæquant onus, cùm tamen etiamsi non adæquarent, id cedere deberet damno cessionarii ementis futuram aleam, & compensare debentis damnum à casu productum cum lucro & commodo reportato, antequam casus contingeret.

Minùs considerabilis erat altera difficultas de cessante obligatione ex cessante causa, quoniam ea rectè procederet, quoties substitutus agnovisset substitutionem, ejusque vigore obtinuisset bona, quorum intuitu dictum onus susceptum erat, quo casu rectè intrabat dicta conclusio de 20
cessante obligatione causativa, seu correspectiva, secus autem ipso gravato adhuc continuante in possessione ac fruitione bonorum donatorum; quidquid enim aliqui non benè dixerint assimilantes gravatum usufructuario, omninò verius est, eum esse verum dominum, ac verum & plenum habere dominium, quamvis facto casu oneris restituendi resolubile, quatenus tamen sequatur restitutio, quæ potest non sequi, vel ob substituti prædecessum, vel quia ille supervivens agnoscere non curet, ut frequenter in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, ac etiam pluries *hoc eod. tit.* ad materiam Bullæ baronum; undè interim quod restitutio effectum sortiatur, resolutum non dicitur jus gravati continuantis jure proprio & primævo, ex quo sicut durat dominium, & commodum, ita durare & continuare debet incommodum, seu onus correspectivum, ne aliàs, quod inductum est ad gravamen, redundaret in lucrum à donatore nolitum, quodque licitum esset retinere rem, & pretium, seu percipere commodum, & non sufferre onus ejusdem commodi ratione assumptum.

Insistebatur etiam satis ex parte reorum in eo, quod sub hujusmodi ampla renuntiatione veniret etiam commoditas futuræ successionis feudi, quam receptum est esse in 21
commercio, firma remanente substantia feudi penes ipsum renuntiantem, ut in Tiburtina Castrorum, & in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum, & in aliis hoc tit. frequenter: sed motivum tollebatur ex facto, cùm in casu, quo contingeret hujusmodi successionem ad favorem ipsius renuntiantis aperiri, illa purè & simpliciter sibi reservata esset, unde planum remanebat, esse casum sub renuntiatione non comprehensum, utpotè expressè exceptuatum, ac etiam semper obstabat dicta responsio, quod non poterat eodem tempore retineri res & pretium, ideòque dicebam, quod creditores dimitterent bona renuntiata, quia renuntians abstinuisset ab assequutione præstationis in futurum, ut ipsemet actor volebat, & instabat, sed hoc non tollebat debitum annualitatum decursarum, eo modo quo expirato, vel resoluto jure feudatarii, emphyteutæ, fideicommissarii, mariti, beneficiati & similium, cessat ejus obligatio causativa circa onera super bonis existentia in futurum, sed non cessat pro annualitatibus decursis, & pro tempore, quo fuit possessor ac percepit fructus & emolumenta, ex quibus eadem onera solvenda sunt.

Demum per aliquos ex judicibus motivatum fuit, quod per creditores posset excipi de retentione scut. 20. mil. ut supra per Episcopum obtentorum à Camera intuitu successionis feudi, quasi quod tanquam ad emolumentum obveniens in barone succedere ex bonis possessis per baronem debitorem, jus competeret creditoribus in vim Bullæ baronum, de qua receptum est posse excipi coram quocumque Judice, & Tribunali, quamvis ubi agitur de exequutione, illa privativè ad omnes pertinent ad Congregationem baronum, juxta firmata in Urbevetana bonorum 13. Maji 1652. coram Dunozetto, & habetur satis frequenter *hoc tit. ad dictam materiam Bullæ*; revera tamen motivum nullam habebat subsistentiam, unde meritò per judices omninò neglectum fuit, quamvis in resolutione, ut supra non deesent dubitantes ex dictis aliis motivis, tum quia, ut habetur in Romana de Maximis, *& in aliis hoc tit. ad dictam materiam Bullæ*, adhuc firmatum non est, an ea loquens de Civitatibus, Castris, Casalibus, palatiis, & aliis bonis immobilibus, locum habeat in censibus, locis montium, aliisque 23
juribus & actionibus, ex ibi deductis; tum etiam quia ubi in his quoque locum haberet, id intelligendum veniret de iis juribus & actionibus, quæ per baronem debitorem possessa fuerint, & nunc possiderentur, (quamvis jure proprio fideicommissi, vel investituræ) per successorem, ita- 24
ut videatur jus reale ad ipsa bona, quæ ita per Bullam, remoto obstaculo, fideicommissi, vel investituræ, pènes prædecessorem fingantur libera, juxta deducta in Romana Contributionis de Cesiis, & alibi ad hanc materiam Bullæ, quod in præsenti dici non poterat, cùm Episcopus nihil possideret de iis, quæ possessa fuerunt per Baronem debitorem, sed id quod

quod per Cameram jure transactionis datum est, referendum venit ad præmium, seu recompensam juris proprii, quod ipse habebat in succedendo, seu commodi, quod ex dicta successione sperare poterat, ad effectum, ut à prætensione abstinendo, se haberet merè abstentivè, seu negativè, tollendo se de medio, & consequenter nunquam dici poterat penes ipsum extare bona, vel jura possessa per baronem debitorem, itaut verificaretur dispositio Bullæ.

Potissimè quia dicta scut. 20. m. ad Chirographi præscriptum data fuerant ad effectum solvendi ejusdem Episcopi debita, in quorum dissolutionem erogata fuerant, unde amplius non extabant, neque dici poterat pro eis subesse illam obligationem reintegrandi fideicommissum, quę ad favorem successoris in fideicommisso ex eadem Bulla inest baroni, pro cujus debitis bona fideicommissaria in vim dictæ Bullæ distracta sunt, cùm hic esset casus oppositus, adeò ut etiam si successor, in cujus persona fideicommissum expiravit, de facto vendidisset aliqua bona per baronem prædecessorem possessa, priusquam Congregatio manus apponeret, dicebam, non exindè creditoribus dicti baronis prædecessoris aliquod jus contra dictum successorem alienantem competere, cùm desuper per Bullam nil disponatur, maximè ubi non adest pretium, quod prætendi valeat loco rei subrogatum, pendet revisio stante concessione novæ audientiæ; verùm nisi diversæ facti circumstantiæ in hac repropositione deducantur, quoad ea, quæ juris sunt super facto jam discusso, mihi, ad veritatem etiam reflectenti, videtur probabilius esse sperandam persistentiam in decisis.

SUMMARIUM.

1 *De transactione, an capiat ea, quæ deducta non sunt in litem.*
2 *De capacitate Clericorum in feudis.*
3 *De bonis existentibus intra fines feudi, an sint feudalia, seu feudo affecta.*
4 *De natura bonorum Status Avenionensis, & Comitatus Venaissini.*
5 *Quid referat, an regula assistat feudalitati, nec ne.*

ADNOT. AD DISC. XLVII.

1 DE pluribus contentis in hoc discursu super comprehensione, vel interpretatione transactionis, an restringatur ad ea, quæ deducta fuerunt in litem, vel etiam comprehendat alia in litem non deducta ob amplitudinem verborum, & clausularum, utpotè non pertinentibus ab hanc peculiarem materiam feudalem, atque cadentibus sub regulis generalibus indifferentibus, pluries alibi agitur, & præsertim *sub tit. de alien. & contract. prohib. disc.* 50. ubi particulariùs agitur de hac materia transactionis, atque revera est potius quæstio voluntatis, quàm juris, an scilicet ex aliis motivis reviviscere, & condonari sibi voluerint transigentes, ea,
2 quæ non erant in lite, quorum respectu verè, & propriè non intrat terminus transactionis, sed alter donationis, cui transactio causa, seu fomentum dederit.

De obiter autem enunciata capacitate Clericorum, obtinendi, & retinendi feuda, particulariter agitur *infrà, disc.* 54. ac pluries in aliis, etiam incidenter.

Quo verò ad punctum principale hujus discursus super natura scilicet, & qualitate & tenutarum, & prædiorum existentium in territorio, sive intra fines feudi, an habeant
3 naturam feudalem; pro suppletione sufficere videntur ea, quę insinuata sunt suprà, *in annot. ad disc.* 2. Præsertim verò notabilis est illa consideratio, seu distinctio inter feuda, in quibus baro, vel Domicellus habuit solum dominium jurisdictionale, seu publicum in universum, ex solo jure baronali, & illud feudum; in quo baro, vel domicellus habeat etiam directum dominium totius Territorii jure privato, & utilitario, adeout Vassalli, aliique privati, possideant prædia, & bona in solo dominio utili, per quandam speciem coloniæ perpetuæ, seu livelli, juxta casum, de quo infrà, *disc.* 72. *& tit. de Regal. disc.* 149. *tit. de servit. disc.* 36. *& in Miscell. Eccl. lib.* 4. *disc.* 7. *& alii*.

In plerisque etenim locis, & provinciis, ex quadam consuetudine generali, dominium directum omnium terrarum est domini, ideòque omnia prædia, & bona privatorum, dicuntur feudalia, idest redditicia feudo, ut de Provincia Hydruntina testantur plures Doctores relati locis citatis, ac etiam *d. tit. de regal. disc.* 50.

De hoc autem frequenter in Curia disputari solet in particulari Congregatione negotiorum Status Avenionensis,
4 & Comitatus Venaissini, præsertim in locis existentibus in Diœcesi Carpentoraten. Cùm etenim supponatur, quod in ea parte Galliæ, quæ dicitur *Delfinatus*, & in altera, quæ *Provincia* appellatur, ex quadam antiqua consuetudine directum dominium totius territorii sit Regis, quodque dominium privatorum sit utile, ac subalternum per speciem perpetuæ locationis, seu livelli, juxta casum præsentis discursus, ex relatis per Ludov. Bell. *cons.* 103. Claper. *cons.* 1. *q.* 2. cum aliis per Tondut. *quæst. civil.* 25. *tom.* 1. hinc proinde inter ministros illius Cameræ, vel barones, & domicellos ab eadem Camera causam habentes, & privatos possessores tenutarum, & prædiorum, frequentes audiuntur questiones super dictorum bonorum libertate, vel servitute respectivè, quasi quod eadem consuetudo, quæ viget in dictis Provinciis, militet quoq; in isto Principatu, qui antiquitùs per majores Reginæ Joannæ II. quæ illum vendidit, Sedi Apostolicæ, possidebatur tanquam pars earumdem Provinciarum, unde propterea apud Spad. *cons.* 13. *lib.* 1. agendo de consuetudine, ut omnes terræ incultæ à nemine possessæ, spectent ad Principem, infertur, ut idem dicendum sit in hoc Principatu ad favorem Cameræ Apostolicæ.

Quamvis autem in hujusmodi questionibus pluries scripserim, modò pro libertate favore privatorum, & modò pro servitute favore Cameræ, seu habentium causam ab ea, juxta consuetudinem Advocatorum, qui pro requirentium opportunitate coguntur modò album, & modò nigrum tueri; nihilominus, certa regula generalis desuper statui non potest, quibuscumque casibus applicabilis, cùm revera totum pendeat ex singulorum casuum, seu locorum, & bonorum qualitate, & circumstantiis, dum aliqua loca, vel bona respectivè ex Apostolicis Constitutionibus, vel ex antiqua possessione libertatem vindicasse non improbabiliter prętendant.

Nimium autem refert inspicere, an adsit, nec ne, dicta consuetudo generalis, & adesse probabiliùs dici posse videatur, (absque tamen veritatis prejudicio, dum defuit occasio desuper efformandi maturum judicium) ad illum scilicet effectum valdè proficuum, qui resultat à regula transfundente onus probationis in alteram partem, quæ prętendat limitationem, & per consequens quemadmodum de jure communi, ex pluribus insinuatis *hoc eod. tit.* & sub altero *de servit.* feudalitas, vel altera servitus non præsumitur, sed omnia bona præsumuntur libera, ideòque alleganti libertatem sufficit intentare negatoriam, dum habet intentionem fundatam in regula; ita econversò, quando vel ratione hujusmodi consuetudinis generalis, vel ratione situationis bonorum, & qualitatis omnium aliorum bonorum adjacentium, juxta casum de quo suprà, *disc.* 35. & infrà *disc.* 52. & 72. & in aliis supra allegatis locis *sub tit. de Regal. & tit. de servit.* tunc fundata dicitur intentio ejus, qui allegat feudalitatem, vel aliam similem servitutem, donec ille, qui prætendit libertatem, tanquam per speciem limitationis regulæ illam probet; ut ex. gr. habemus in Regno Neapolitano, quod Castra, & loca habitata cum jurisdictione, & Vassallis, exceptis Ecclesiis, præsumuntur feudalia potius, quàm allodialia, & econversò in Statu Ecclesiastico regula est in oppositum, ex deductis suprà, *disc.* 2. & frequenter; & per consequens, qui contra regulam allegat diversam naturam, eam justificare tenetur, ac propterea firmum remanet, quod istæ sunt quæstiones potius facti, quàm juris, incapaces regulæ generalis, unde clarus remanet consitetus error desuper procedere cum generalitatibus, & cum cumulo authoritatum, non distinguendo loca, & tempora, aliasque facti circumstantias particulares.

ALBANEN. SEU PEDEMONTANA BONORUM,

PRO DOMO PROFESSA SOCIETATIS JESU, CUM COMITE PETRINO DE PONTE.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ. pendet in Rota.

Pretium feudi, an sit feudale, & subrogatum loco feudi, itaut pertinere debeat ad eos, qui ex lege investituræ ad ipsum feudum vocati sunt, si idem feudum adhuc remanet in genere vocato per investituram; & quid de bonis ex eodem pretio quæsitis. Et de facultate disponendi competen. primo acquirenti.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Clericus author laudatus, seu defensor necessarius, an declinet forum, vel communicet privilegium remissivè.*
3 *Pretium feudi non est feudale.*
4 *Quando intret subrogatio pretii loco feudi.*
5 *Non datur eodem tempore qualitas feudalis in ipsa re, & in pretio.*
6 *Primus acquirens titulo oneroso potest disponere de feudo etiam pacti, & providentiæ, in præjudicium successorum.*
7 *Quomodo intelligendum sit præceptum testatoris de investiendo pretium redactum ex venditione feudi.*

DISC. XLVIII.

1 CElleber J. C. Amadeus de Ponte, numerosam prolem masculinam ex prima, & secunda Uxore habens, ac possidens aliquas portiones feudi Casalis Grassi, aliam octavam partem, à quibusdam aliis possessam, titulo emptionis acquisivit pro se, & Carolo Amadeo filio secundi matrimonii, eoque deficiente, pro aliis ejusdem secundi matrimonii filiis, & in istorum defectû pro illis primi, & successivè pro omnibus agnatis, obtenta desuper pro omnibus prædictis nova investitura à Duce Sabaudiæ domino directo. Deindè verò in ejus testamento, instituto perpetuo fideicommisso particulari in dictis portionibus, aliisque designatis bonis ad favorem universæ ejus descendentiæ masculinæ, cum ordine tamen, & lege primogenituræ, mandavit per dicti Caroli Amadei pupilli tutores vendi debere dictam primam partem feudi ut supra pro eo quæsitam successori in dicta primogenitura, pro pretio scut. 4000. investien. ad ejusdem pupilli favorem in tot bonis, prout sequutum fuit, investito pretio in quosdam census, quorum retrovenditorum pretium deindè per eumdem Carolum Amadeum erogatum fuit in emptionem quorumdam bonorum in Territorio Albanen. quæ moriens absque prole reliquit Domui Professæ Societatis Jesu, & quibusdam aliis Religiosis, à quibus vendita fuerunt Francisco Blancario, contra quem Comes Petrinus dicti Caroli Amadei nepos ex Andrea ejusdem matrimonii germano fratre, tanquam vocatus per dictam investituram, judicium immissionis instituit ad dicta bona, utpotè loco dicti feudi subrogata, & sententiam favorabilem ab A.C. reportavit; cùmque disputandum esset in Signatura super modo rescribendi, prætendente victore in vim Ægidianæ rescribendum esse ad solum devolutivum cum clausula, *sine præjudicio*; in hoc statu, ad dictæ Domus professæ tanquam necessarii defensoris
2 ad causam admissæ defensionem assumptus fui, & ultra punctum ordinis, an scilicet dicta Domus professa, quæ tanquam Ecclesiastica non subjacebat Constitutioni Ægidianæ, posset vel nè hoc suum privilegium communicare laico possessori, quem defendere tenebatur, de quo articulo in hac eadem causa, vel sub alia habetur actum *sub tit. de jurisdictione, & foro competenti*.

Quatenus pertinet ad merita negotii principalis, & an dicta investitura feudalis suffragaretur actori in istis bonis,
3 regula videbatur negativa, quoniam pretium feudi non est feudale, Manente *decis.* 58. Surd. *decis.* 306. *numer.* 3. Franch. *decis.* 64. *numer.* 3. Galeot. *lib.* 2. *controv.* 63. *numer.* 16. Fab. de Anna *cons.* 123. *numer.* 8. Rota in Aprutina Castri Montorii 2. Maji 1644. Peuting. Romana concursus 15. Junii 2665. Emerix; & quamvis non implicet ex conventione, pretium, vel alia bona ex eo provenientia, jure subrogationis succedere loco feudi, proindeque cadere sub investitura, ac deberi iis, qui per ejusdem investituræ legem vocati sint, ut satis frequenter habetur *hoc tit. ad materiam Bullæ baronum*, circa subrogationem aliorum bonorum baronis in locum castrorum, aliorumque bonorum, fideicommissis, vel investituris subjectorum, quæ pro ejus debitis per Congregationem baronum distrahuntur.

Attamen id est verificabile, quando feudum ad alienam
4 lineam, sive diversam personam transitum faciat, ita & taliter, quod in lineam acquirentis, qui sic successoribus providere voluit, non remaneant, nisi bona subrogata, quæ ipsius feudi deficientis naturam in omnibus sortiantur; secus autem, ubi idem feudum remanet in eadem linea per investituram vocata, mutatis solum personis, seu veriùs mutato ordine succedendi inter eas, tunc enim implicat eamdem rem insolidum residere in duobus subjectis æqualibus æquè totum constituentibus, seu dari eodem tempore subrogatum, & id, in cujus locum subrogatio facta est, quia esset dare eodem tempore existentiam illius subjecti, ex cujus corruptione aliud coæquale est generatum, sive dare in eadem sede, seu stallo, coadjutum & coadjutorem, testatorem, & heredem, principalem, & substitutum, cum simili- 5
bus; & sic ex investitura unius feudi dare duo feuda coæqualia, unum in ipso corpore feudi, & alterum in ejus pretio, vel bonis ex dicto pretio obventis, quod non datur Bald. *in rubr. de feud. non haben. propriam naturam feudi in final. verbis*, Rosental. *c.* 9. *concl.* 39. *litt. D, ubi concord.*

Clariùs verò, quia id proveniebat ex ordinatione pretii acquirentis titulo oneroso, quem etiam in feudis pacti, & 6
providentiæ, receptum est posse disponere, ac successoribus præjudicare, ex plenè congestis per Merlin. *decis.* 699. & *habetur hoc tit. satis frequenter*, presertim in Parmen. feudi, saltem in integro valore, seu pretio, quod dicitur allodiale, & in hereditate acquirentis, tam quoad æs alienum, quàm quoad participationem secundogenitorum, & quoad alios effectus; potissimè quia, ut dictum est, hec non fuit omnimoda alienatio, cùm etiam ipsemet Carolus Amadeus juxta ordinem primogenituræ vocatus esset, sed fuit solum quidem immutatus ordo succedendi satis rationabilis, ita uniendo ejusdem feudi, seu castri omnes portiones in uno capite.

Magnum fundamentum constituebant scribentes pro actore in eo, quod testator loco dictæ octavæ portionis feu- 7
di mandasset succedere debere bona ex dicto pretio querenda, & hoc movit judicem primæ instantiæ; sed erat leve fundamentum, quoniam testator, qui prius cum hac portione hunc quarto, vel quinto genitum providere destinaverat, mutando consilium in melius, provisionem de re ad rem variavit; non autem dici poterat, quod voluerit facere etiam ista bona feudalia, seu quod sub feudali investitura venirent, dum ipsummet feudum remanebat in linea.

Eo etiam satis ponderato, quod hec erat portio relicta pro omni, & toto eo &c. & sic succedens loco legitimæ, quæ debet esse libera ab omni onere, & servitute; preceptum autem de investiendo pretium, referendum erat ad prudens consilium, dum agebatur de pupillo; & sic directum potius videbatur ad tutores, injungendo istis id quod ipsa lex injungit; & ex his cum justitiæ fundamento Signatura rescripsit de appellatione, in cujus prosecutione, quatenus sequatur, probabiliter credebam sperandam esse dictæ sententiæ infirmationem, & pro non comprehensione istorum bonorum sub investitura feudali, quia dum adest ipsum feudum in eadem linea, dari non potest pretium, tanquam loco feudi subrogatum, quod sub eadem investitura cadat, ut suprà.

SUMMARIUM.

1 *An pretium feudi succedat loco ipsius feudi.*
2 *An defensor necessarius, sive author laudatus declinet forum.*
3 *Possessor, & interessatus immediatus est solum citandus.*

ANNOT. AD DISC. XLVIII.

SUper principali quæstione istius discursus, an scilicet, 1
pretium feudi sit feudale, videri poterunt ea, quæ habentur *tit. de emphyt. disc.* 58. & *in ejus annot.* & *sub tit. de credito, disc.* 13. & 151. ac etiam generaliter, an, & quando pretium succedat loco rei, vel res loco pretii, habetur *eod. tit. de cred. disc.* 35.

De articulo autem concernente competentiam fori, & an defensor necessarius, qui alicubi author laudatus appel- 2
latur, declinet forum ex propria persona, vel privilegio, seu aliàs illud communicet, habetur in sua materia *sub tit. de jurisd. disc.* 63. & *sub tit. de judic. disc.* 2. & 3. & 37. Benè verùm, quod in his materiis, quæ concernunt ordinem judicii, vel competentiam fori, non de facili regula certa, & generalis statui potest ob varios stylos Principatuum, & Tribunalium, quibus est deferendum; regulari- 3
ter autem attenditur possessor, & interessatus immediatus, non autem mediatus, excepto fisco, etiam ad effectum citationis, ex deductis *eod. tit. de judic. disc.* 9. ubi de materiis citationis.

CA-

CAMERINEN. CASTRORUM PRO COMMUNITATE FABRIANI, COMITIBUS DE GENGA.

Casus disputatus coram Camerario.

An in transactione orta inter duos contendentes de pertinentia feudi, requiratur assensus domini, & an inita sine illo afficiat successores, etiam jure proprio venientes, & quid ubi feudum est merè hæreditarium, & quando dicatur tale.

Et de assensu, seu beneplacito præsumpto ex lapsu temporis, sive ex aliis præsumptionibus, & adminiculis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo venditio feudi, vel castri non importet totum dominium, sed solum quandam superioritatem.*
3 *De juribus feudalibus concedentibus facultatem transigendi, & numer.* 10.
4 *Quod his non obstantibus non liceat transigere, per cap. Imperialem &c.*
5 *Quod possessor primogenituræ, seu majoratus non potest transigere.*
6 *In Statu Ecclesiastico non intrat quæstio super potestate transigendi ob Constitutiones Apostolicas prohibentes omnem contractum.*
7 *In Regnis utriusque Siciliæ certum est neque transigi, neque compromitti posse super feudis.*
8 *An & quando in fideicommissis, & similibus transactio liget successorem jure suo independenter venientem.*
9 *Ad effectum præjudicii domini satis attenditur defectus potestatis transigendi, & quando.*
10 *De eodem de quo n.* 3.
11 *Ubi non habetur lex clara feudalis, procedendum est cum regulis generalibus juris communis.*
12 *Ubi transactio inita est bona fide, ligat feudi successores etiam jure proprio.*
13 *Valet concordia, ubi possessio dimittitur possessori, & feudatarius non privatur feudo.*
14 *Quæstio potestatis transigendi procedit in feudo ex pacto, secus autem in hæreditario.*
15 *Feudum quando dicatur hæreditarium ex verbis.*
16 *In idem consideranda qualitas rei concessæ, ejusque antiqua natura.*
17 *Consideratur, ubi transactio est à primo acquirente.*
18 *De ratione, ob quam in Regnis utriusque Siciliæ qualitas hæreditaria non obstat pro revocatione alienationis.*
19 *Valida est transactio accedente assensu.*
20 *De assensu præsumpto ex lapsu temporis.*
21 *Transactio diu observata fortiùs valet, & obligat.*
22 *Effectuatio in parte sufficit.*

DISC. XLIX.

1 DE anno 1216. Simeon Ugoccionus, incertum est quo titulo, Dominus, & possessor Castrorum Genghæ, & Galli, cum aliquibus villis annexis, pro pretio librarum Ravennaten. 160. illa vendidit Communitati Fabriani, quæ promisit castra, & villas eorumque homines defendere, ac etiam in bono statu, & in eo loco, in quo erant, conservare, quam venditionis speciem, ita illorum temporum conditione exigente, conjicitur fuisse, non de Castrorum dominio, & redditibus, ac omnimoda jurisdictione; sed de quadam majori jurisdictione, & superioritate, ad effectum defensionis, & protectionis, eo modo, quo modernis temporibus usus est inferiorum dominorum, se dandi majorum, & potentiorum Principum protectioni, introducendo in Castra eorum milites presidiarios, juxta ea, quæ
2 habentur deducta in Massan. Castrorum *hoc tit.* ubi de *cons.* 121. Oldradi, cum concordantibus: ex quibus patet, circa ea tempora id esse in usu, recipiendo ab alio proprium castrum in feudum, ut in presenti sub hoc diverso venditionis titulo sequutum fuit, dum tam ipse Simeon, quàm successores in eorumdem castrorum, & annexorum possessione continuarunt, cum dicta tamen subjectione erga istam Communitatem; id autem tractu temporis ægrè ferens Octavianus ex dictis Comitibus Genghæ, familiaris Clementis VII. de anno 1534. ad aliquos menses ante dicti Pontificis obitum; obtinuit declarari Castrum Genghæ & novem Villas, ab antiquissimo tempore per hujusmodi Comites de Gengha nuncupatos possessa, ad ipsos pertinere, & quatenus opus, denuò, tunc, & ex integro illa eisdem pro seipsis, eorumque hæredibus & successoribus quibuscumque concessit in feudum francum & honorificum, sub obligatione solvendi Sedi & Cameræ Apostolicæ singulis annis in Festo Sancti Petri florenos 15. cujus concessionis vigore dicti Comites de facto spoliarunt Communitatem quacumque possessione, quam tunc habebat, expellendo ejus officiales, & ministros, unde propterea Communitas de anno 1535. à Paulo III. immediato successore obtinuit literas delegationis Marchiæ Gubernatori directas super ejus reintegratione, super qua ser. ser. sententiam favorabilem reportavit: sed pluribus exortis controversiis, & difficultatibus super dictæ sententiæ executione ac modo practicandi, deventum est inter partes ad compromissum in persona Petri Aloysii Farnesii, tunc Castri, postmodum etiam Parmæ, & Placentiæ Ducis, qui de anno 1544. laudum protulit utrique parti respectivè favorabile, concedendo solum Communitati in quatuor ex quinque villis jurisdictionem in omnibus causis criminalibus, in ipso autem castro Genghæ & aliis quinque villis, cumulativam jurisdictionem cum ipsis Comitibus in causis capitalibus tantùm, ita tamen, quod in casu præventionis per ipsos Comites faciendæ, procedere non possent ad executionem absque ejusdem Communitatis authoritate, & cum aliis eorumdem Comitum obligationibus erga Communitatem, presertim de deputando potestatem ab ipsa nominandam, & accedendi ad quasdam processiones & solemnitates cum cereo, & cum subjectione ipsi Communitati circa repartimentum onerum Cameralium, aliisque conventionibus.

Verùm super hujusmodi etiam laudo novis exortis controversiis, commissoque per Cardinalem Alexandrum Farnesium ejusdem Pauli III. nepotem, & Status Ecclesiastici superintendentem negotio, componendo magis, quàm decidendo Marchiæ V. legato, illius opera & authoritate deventum est ad concordiam, per quam dictum laudum cum aliquorum Capitulorum reformatione acceptatum fuit, quæ concordia, ab indè citra usque ad presens, in aliquibus effectum sortita est, in cognitione scilicet causarum criminalium, capitalium, & damnorum datorum respectivè, juxta illarum distinctionem, necnon in repartitione onerum Cameralium; in quamdam verò desuetudinem abiit quoad accessum ad processiones, & solemnitates cum cereo, & quoad nominationem potestatis, & alia.

Cùm autem moderni Comites, etiam istam ægrè ferentes, pretenderent omnimodam libertatem, ac independentiam à dicta Communitate, nullatenusque teneri ad præfatæ concordiæ observantiam, hinc proindè obtinuerunt à Camerario inhibitionem super executione, & observantia dictarum literarum Clementis VII. continentium nedum confirmationem antiqui dominii, & possessionis, sed etiam novam concessionem in feudum independenter à quocumque alio, preterquam à Sede Apostolica; cùmque ex parte Communitatis pro dictæ inhibitionis moderatione exhibita esset dicta concordia, & petita manutentio in quasi possessione, in qua reperitur, necnon per viam reconventionis petita etiam esset dictæ concordiæ executio, replicantibus Comitibus de concordiæ nullitate ex defectu assensus Papæ domini directi, juxta *leg. Imperialem, de prohibit. feudi alien.* per Feder. hinc proinde assumpta fuit disputatio super hoc puncto, an scilicet dictus assensus esset necessarius, vel ne, & quatenus requireretur, an illud præsumeretur stante lapsu tam diuturni temporis, ac etiam stantibus aliis adminiculis.

Scribentes igitur pro Comitibus, deducentes authoritates plenè collectas per Rosental. *cap.* 9. *membr.* 1. *conclus.* 21. Gratian. *discept.* 476. *n.* 12. *cum seqq.* & Valeron. *de transact. tit.* 5. *quæst.* 2. *per tot. præsertim numer.* 6. probare conabantur, quod quicquid aliqui in contrarium dixerint circa transigendi potestatem resultantem *ex cap. Vassallus de be-* 3
nef. sub. tit. si de feud. fuerit contentio, & in cap. unico de controv. inter Vassallum, & alium de benef. &c. nihilominus magis communis, & recepta opinio est, super feudis absque assensu transigi non posse, ob superventam strictiorem alienandi prohibitionem contentam *in cap. Imperialem, de pro-* 4
hib. feudi alienat. per Feder, per quam, ob nimiam amplitudinem verborum, correctum videtur dictum antiquius jus feudale, allegando in idem Isern. *in cap. si Vassallus, de feudis*

sub

sub tit. si de feudo fuerit controversia, num.9. Afflict. *ibid. n.14. & decis. 232. num. 7. &* 8. latè Bammacar. *in dicto cap. si Vassallus, prima quæst. ex n.14. & 3. quæst. ex num. 63.* cumulando etiam in idem ea, quæ circa defectum potestatis transigendi in possessore primogenii, seu majoratus, plenè sustinent
5 Molin. *de primogen. libr. 4. cap. 9.* ubi adden. Castill. *tom. 8. controv. cap. 36. §. 2. ex num. 69. ad 77.* Valeron. *d. tit. 4. qu. 2. ex n. 6. cum seqq.*

His tamen non obstantibus, cum sensu veritatis, dicebam scribens pro Communitate, quod ubi etiam non subsisterent ea, quæ infra habentur de beneplacito præsumpto, ex quibus cessabat necessitas assumendi hujusmodi quæstionem, adhuc tamen omninò verius esset, per dictos Comites absque assensu transigi potuisse, dum tunc non obstabant illæ prohibitiones, quas hodie habemus in quocumque contractu faciendo super bonis jurisdictionalibus, sive sint feudalia, sive allodialia, resultantes ex Constitutionibus Clementis VIII. aliorumque successorum summorum Pontificum, extendentibus ad omnes, & quoscumque contractus, originariam prohibitionem contentam in Constitutione 3.
6 Sixti V. restrictam ad solos tres casus alienationis, nempè venditionis, donationis, & permutationis, unde propterea in Statu Ecclesiastico post hujusmodi Constitutiones ista quæstio inanis remanet.

Sed quia præsens concordia, utpotè longè anterior sub Paulo III. sub hujusmodi prohibitionibus non cadebat, idcircò examinando articulum in solo puncto juris feudalis, advertebam in primis cavendum esse ab omnibus authoritatibus Doctorum utriusque Regni Siciliæ, citra, & ultra Pharum, quales sunt præsertim Isernia, Afflict. Bammacar. & cæteri jam noti, cùm in illis Regnis absoluta sit dicta opinio negativa, nulla facta distinctione, an agatur de
7 præjudicio domini, vel successorum, sive an feudum sit ex pacto, vel qualitatem etiam hæreditariam habeat, quia per Constitutionem *Constitutionem divæ memoriæ*, ad dirimendam quæstionem, fortè tunc militantem in transactione, & compromisso, literaliter, & expressè utrumque prohibetur, cum facultate eidem contrahenti, vel hæredi revocandi actum, ut advertit præsertim Isernia *in d. cap. si Vassallus, n.9.*

Prout extraneas dicebam à casu duas authoritates Molinæ, Castill. Valeron. & aliorum per eosdem collectas, quoniam quicquid sit de illis primogeniis, & majoratibus ex eorum peculiari natura, sive quod in ea regione, illisque Tribunalibus hæc opinio usu recepta sit, attamen generaliter in puncto juris, tam in fideicommissis, primogenituris, & majoratibus, quàm etiam in bonis emphyteuticis, quinimo & in beneficiis Ecclesiasticis, circumscripta prohibi-
8 tione resultante *ab extravaganti Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienan.* cum similibus, in nostra Italia & alibi, præsertim verò in Rota, & Curia Romana, in qua erat præsens disputatio, hodie receptissima, & fortè ampliùs non controversa est distinctio inter bonam & malam fidem, ut scilicet invalida sit, saltem respectu successorum independenter, ac jure suo venientium, transactio non bona fide inita, utpotè importans magis voluntariam alienationem, ita collusivè sub hoc palliato transactionis nomine echoneſtatam, & in his terminis procedit opinio tenentium, transactionem venire sub prohibita alienatione, eamque non afficere, ut firmatur in Bonon. de Blanchis coram Rojas, *decis. 287. & 343.* in Romana fideicommissi de Maximis, coram Cerro *decis. 272. part. 10. recent. n. 21.* & in aliis modernioribus.

Secus autem quoties bona fide inita est, quia tunc afficit etiam successores, independenter, & jure proprio venientes, ut ex authoritatibus ad satietatem collectis etiam per Castil. & Valeron. *ubi supra*, sæpissimè firmavit Rota, præsertim in Romana successionis de Comitibus coram Ghisleno *decis. 44. & 48.* post Censal. ad Peregrin. & successivè in aliis nimium frequenter, ut habetur pluries actum *sub tit. de fideicommissis*, sub altero *de emphyteusi*, & sub altero *de donationibus*, unde propterea, ut dictis locis advertitur, hodie ista quæstio non est amplius juris, sed facti, & applicationis, an scilicet in una, vel altera prædictæ distinctionis parte versaremur, & sic an constaret de bona, vel mala fide, quod pendet à probabili dubietate eventus litis, ideoq; certa, & determinata regula desuper tradi non potest, sed in singulis casibus decisio pendet ab eorum particularibus circumstantiis circa dictam probabilitatem prudentis judicis arbitrio pensandis, cum sola præsumptione generali, bonæ potius, quàm malæ fidei assistente, nulla ratione habita de iis, quæ prædicti, & alii Hispani tenent in illis majoratibus, & primogeniis, quia ab eis arguere non licet ob illas peculiares leges, vel consuetudines, ut in proposito quæstionis, an primogenituræ stare possint in suspenso, habetur plenè actum in Bononien. primogenituræ de Luparis *sub tit. de fideicomm.*

Hinc proindè inferebam, quod dum jure speciali feudorum contrarium expressè cautum non est, ex identitate rationis, idem omninò in eis verius dicendum venit, ubi præ- 9
sertim non agitur de gravi præjudicio domini directi, quia nempè feudum per transactionem transeat in alienum Vassallum, ex deductis per Cyriac. *contr. 3. n. 26.* unde de alieno dominio, seu ditione fiat, ad quem effectum propriè, juxta temporum, & regionum qualitatem, nostri antiqui Itali, & moderni Germani feudistæ de hoc principaliter dubitant, sive quod per transactionem res feudalis efficiatur allodialis, & omninò libera, excluso domini directi dominio, ad quem etiam effectum aliqui dubitant, ut præsertim apud Rosental. *d. cap. 6. concl. 21.* Et meritò, quia Vassalli, seu feudatarii jus restrictum est ad solum dominium utile, atque de isto ad eum agere pertinet litigando, vel transigendo, non autem de dominio directo, super quo dici non potest legitimus administrator, ex quo titulo negotium omnium successorum nomine gerere potuerit.

Ideoque cùm in hac facti specie nullum resultaret domini præjudicium, quoniam tam dicti Comites, quàm Communitas sunt æquè subditi Sedis Apostolicæ, quinimò huic magis expedit istorum Castrorum jurisdictionem ad formam concordiæ esse penès dictæ Communitatis Gubernatorem, ab ipsa sede immediatè deputari solitum, quàm penes dictos Feudatarios, quia licèt dicatur officialis dicti oppidi, attamen est immediatus officialis, & minister Papæ, cujus conditio ita melior efficitur, idcircò cessabat ea major dubitatio, quæ in hac materia cadit respectu prædicti domini, & de quo casu propriè, & principaliter agit Isernia *in d. cap. si Vassallus, de feudo sub tit. si de feudo fuerit controversia, nu. 9.* ad quem locum relativè se habet *in cap. 1. de leg. Corradi, n. 7. in fin. & in commentar. ad d. constitut. Regni Constitutionem Divæ memoriæ.*

Quatenus igitur secluso domini prejudicio, ut supra pertinet ad precisum casum successoris feudi, quamvis Isernia *in d. c. si Vassallus*, ex citata quæstione, certum dicat, transactionem non nocere agnatis; nihilominus iste, etsi aliàs maximus feudista, inconsideratè in presenti loqui videtur, excusabiliter tamen, dum in eo Regno, in quo versabatur, ista quæstio inànis est, utpotè decisa per legem municipalem, ut supra, dum assignat rationem meo judicio insulsam, quod scilicet ideò non præjudicet, quia (sunt verba præcisa) *non cavetur, de ea, quod eis noceat.* Tum quia *in d. cap. si Vas-* 10
8 *sallus, de beneficio suo sub tit. si de feudo defuncti &c. & in c. unico de contr. inter Vassallum, & alium de benef. &c.* expressè cavetur transactionem super feudo fieri posse, neque nova lex *in c. Imperialem, de prohib. feud. alienat.* per Feder. id expressè determinat, prout facit altera lex ejusdem Federici in dicta Constitutione *Constitutionem divæ memoriæ*, unde potius resultat argumentum discretivæ, quod ubi voluit, dixit &c. Tum etiam quia, ut habetur in Mutinen. & in aliis 11
hoc eod. tit. quoties non habemus expressam legem feudalem in contrarium non disponentem, prohibitum non est, quinimò debemus recurrere ad jus commune, ejusque regulas generales, ut generaliter habemus in quocumque alio jure municipali, seu statutario, ideoque quicquid, plures casus distinguendo, elaboratè quidem, sed non multùm clarè, tam super quæstiones transactionis, quàm super altera compromissi, pariformiter tractari solita, latè deducat Bammacar. *in dicto cap. si Vassallus de Benefic. suo, quæst. 1.* 12
ex num. 14. ubi de compromisso, *& qu. 3. ex num. 63.* ubi de transactione, procedendo tamen cum clariùs, ac magis elaboratè deductis per Cyriac. *contr. 3. n. 3.* ubi plures casus distinguit, omnino verius videtur ex firmatis per eum *n. 21.* recipiendam esse dictam distinctionem bonæ, vel malæ fidei, quodque ubi cum bona fide inita est, omnino verius sit successorem obligatum remanere, tum quia ut supra ita expressè cautum est per leges feudales, quibus non adversatur *leg. Imperialem*, quia non descendit ad hanc speciem, tum quia assistit dispositio juris communis, ac etiam quia ita clarè suadet ratio, quoniam esset aliàs eisdem successoribus notabiliter præjudicare, adimendo possessori pro tempore occasionem amplectendi hoc transactionis beneficium, per quod ita obtinendo partem, se suosque successores liberet à periculo amittendi totum, ideoque dum ita disponunt leges communes ita intellectæ, ac leges particulares feudorum, & suadent rationes, non videtur cur de ista conclu-

sione

sione cum dicta distinctione bonæ, vel malæ fidei dubitare debeamus.

Potissimè verò, quia ita ipsum feudum remanebat penes ipsos transigentes, quo casu, ut ex deductis per eosdem
13 Bammacar. & Rosental. concors videtur opinio pro validitate, illaque jurisdictionis, & superioritatis participatio, quæ Communitati data fuit, non continebat quid novum, dum jam majus jus per ipsam possidebatur, saltem civiliter, & animo, non obstante turbatione de facto, unde propterea intrat altera conclusio, de qua Cyriac. *dicta controv. 3. n. 24.* ubi concordantes, quando scilicet dimissio fit possessori, quia Communitas prius plus possidebat, quàm per concordiam obtinuerit.

Cæterùm, transgrediendo Curiæ stylum superflua, &
14 evagatoria damnantem, dicebantur hæc ad superabundantiam, & præter causæ necessitatem pro discursu materiæ, & ut elucidarentur authoritates, quæ in contrarium deducebantur, revera tamen non versabamur in casu quæstionis procedentis in feudo pacti, & providentiæ antiquo, in quo successor veniat jure suo, omninò independenter à transigente, secùs autem ubi agitur de feudo merè hæreditario, quoniam quidquid sit quoad Dominum, attamen respectu successorum, illud in nihilo differre videtur à bonis allodialibus, itaut intret regula text. *in leg. cum à matre, C. de rei vendic.* tum quia successor, qui habere debet qualitatem hæreditariam, impugnare non potest factum sui authoris, tum etiam quia in ipsamet Investitura in hujusmodi forma concepta, dicitur generaliter præstitus assensus, ex plenè deductis per Rosental. *cap. 9. memb. 1. conclus. 40.* & in specie transactionis supponunt tanquam absolutum idem Doctores negantes in Feudatario transigendi facultatem, dum excipiunt hæreditarium, ex collectis per Cyriac. *d. controv. 3. num. 9. in fine*, ac etiam *n. 55.* ubi de hærede non impugnante.

Quod autem dicta nova concessio esset in forma feudi merè hæreditarii, videbatur planum, dum concepta erat pro se ipsis, eorumque successoribus, & hæredibus quibus-
15 cumque, ex quibus absolutè resultat hujusmodi qualitas, quæ in aliquorum sensu resultare dicitur, ubi cantaret pro hæredibus simpliciter; clariùs ubi huic verbo adjectum est alterum, successoribus; clarissimè verò, ac extrà difficultatem, ubi adjicitur verbum generale, *quibuscumque*, ut post antiquiores ab eis collectos, plenè Intrigliol. *de feudis, q. 50. à num. 114. ad 149.* Clar. *§. feudum, quæst. 9.* Theodor. *allegat. 50. num. 43. & sequent.* Fab. de Ann. *cons. 53. num. 15.* Rovit. *super pragmat. in 1 ubr. de feudis, num. 20.* Larata *theatr. feudal. part. 7. diluc. 24.* & habetur ad nimiam satietatem actum in Sarsinaten. feudi coram Dunozetto impress. post Contr. *dec. 18. & 19. confirmat.* coram Otthob. *inter suas decis. 265.* in quibus disputatio erat, ubi præcedit verbum conveniens solùm, juxta feudorum regularem naturam, successoribus sanguinis, quia nempè dicatur pro filiis, seu liberis, & descendentibus, quibus adjiciantur dicta verba, vel eorum aliqua, an scilicet hæc starent qualificativè, vel ampliativè, de quo etiam plenè agit Capyc. Latr. *consult. 75.* scribens in eadem causa Sarsinaten. impugnando decisiones præcedenter editas coram Coccino ibidem regiſtratas: sed ubi tale verbum non præcedit, atque simpliciter dicitur pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, tunc videtur casus indubitatus.

Potissimè verò, ita etiam suadente subjecta materia,
16 seu rei concessæ natura, quoniam non agebatur de Castris, quæ solita essent concedi in feudum rectum, & proprium pro solis successoribus sanguinis, per quorum defi-cientiam devoluta essent, quo casu aliqua difficultas intraret, ob regulam, ut subsequentes Investituræ à præcedentibus regulari debeant, neque præsumenda sit immutatio naturæ feudi, ex iis quæ habentur in proximè allegatis decisionibus hinc inde editis in dicta Sarsinaten. sed ab antiquo possideri consueverunt, juxta illorum temporum, & locomodo, quo habetur in Civitatis Castelli Contributionis, in Arimin. evictionis Castrorum, & in aliis *hoc eod. tit.* dictaq; concessio principaliter prodiit pro confirmatione antiquorum jurium, accessoriè autem, & pro potiori cautela continet novam infeudationem, ita proinde regulandam ad limites, & naturam Status antiqui, unde cessabat in radice occasio disputandi dictam quæstionem, cadentem cum successore veniente independenter & ex jure proprio.

Accedente etiam ea satis notabili circumstantia, quod hu-
17 jusmodi contractus initus non fuit per aliquem successorem feudi antiqui, de quo dici posset, quod aliud jus non habe-

ret, nisi illud durationis ejus vitæ; sed initus fuit per primos acquirentes, seu veriùs primos ita successorum meliorem conditionem facientes, hujusmodi Castra liberando ab ea majori subjectione, & servitute, quam in vim d. alienationis factę per Simeonem eorum authorem patiebantur erga istam Communitatem, unde conferunt ea, quæ in Parmen. & aliis *hoc tit.* habentur de primo acquirente.

Et quamvis scribentes in contrarium conarentur cum plurium Regnicolarum authoritatibus probare, hæredita- 18
riam qualitatem non impedire allegationem hujusmodi nullitatis, ab ipsomet principali contrahente quoque allegabilis, nihilominus facilis erat responsio, quia id non procedit de jure communi, sed in vim particularis Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriæ*, per quam ita expressè disponitur, ac etiam quia illa feuda neque dici possunt merè hæreditaria, sed mixta, principaliter in forma pacti, & providentiæ, utpotè concepta pro hæredibus ex corpore, in eo solum differentia à feudis mixtis de jure communi, quod in istis sufficit esse hæres primi acquirentis, non autem ultimi morientis, & si etiam juxta unam opinionem, istius, attamen quoad feudum antiquum suffragatur beneficium Inventarii, & separationis bonorum, in illis verò secus, quia successor debet esse etiam hæres ultimi, ut satis frequenter habetur actum in aliis *hoc eod. tit.*

Omnisque in proposito difficultas cessabat, quoniam dicta quæstio successorum obligatoria percutit casum, in quo illa sequeretur absque assensu, secus autem isto accedente, ex collectis per Cyriac. *dicta controv. 3. n. 23.* ubi allegat Bammacar. *loco de quo supra*, qui assensus in præsenti 19
satis concurrere videbatur ex præsumptione resultante à lapsu antiquissimi temporis annorum 100. & ultra, qui est sensus præsumptus tanti temporis etiam hodie, non obstante Constitutione 141. Urbani VIII. in bonis Ecclesiæ adhuc per eamdem remanet præservatus, ut in Romana prætensæ devolutionis palatii 18. Junii 1657. & 7. Junii 1658. Alber- 20
gato, & aliàs sæpissimè, multò magis in actibus dictam Constitutionem præcedentibus, quando in puris terminis juris communis ex solo lapsu 30. annorum, juncto cum observantia, ejus præsumptio resultabat, ut frequenter sub tit. de alienationibus, & contractibus ad materiam alienationis bonorum Ecclesiæ.

Et in specialibus terminis transactionis initæ super feudo, jamdiu observatæ, quod omninò valida censenda sit, & observanda, plenè colligit Cyriac. *d. contr. 3. n. 40.* 21

Difficultatem solùm in ista causa faciebat defectus observantiæ respectu nonnullorum, ex iis quæ in dicta concordia continentur, cùm ad effectum inducendi assensus seu Beneplaciti præsumptionem, non sufficiat solus lapsus temporis, nisi copulativè concurrat observantia, ut apud Otthob. *decis. 220.* & passim; verùm dicebam hujusmodi difficultatem cessare stante observantia, & effectuatione aliquarum conventionum, præsertim circa cognitionem causarum capitalium, & damnorum datorum respectivè, ac partitionem onerum, ex regula, quod effectuatio in parte sufficit ad probandam effectuationem in totum, Cavaler. *decis. 208. num. 6. 449. num. 7. & 500. num. finali* cum aliis per Adden. ad Gregor. *decis. 557. numer. 7. cum sequen.* & habetur *sub tit. de Beneficiis ad materiam regulæ revocatoriæ unionum*, & alibi, & conferunt quæ habentur in Toletana jurisdictionis *sub tit. de jurisdictione*, de causa universali conservanda per aliquos actus particulares; accedentibus potissimum aliis præsumptionibus, & adminiculis coadjuvantibus dict. præsumptionem resultantem ex lapsu temporis, dum concordia prædicta inita fuit de mandato, & commissione Cardinalis Farnesii, qui erat Papæ nepos, & superintendens Status Ecclesiastici, unde *satis probabile est*, totum id gestum esse sciente, & approbante eodem Pontifice, stante præsertim præcedenti sententia arbitramentali prefati Ducis Petri Aloysii Farnesii, ideòque dicebam dubitari non posse de transactionis validitate, solumque quoad actus non observatos prætendi poterat adversus eamdem transactionem præscriptio, juxta terminos textus *in cap. auditis, & cap. cum olim, de præscriptionibus, cum concord.* in materia præscriptionis actuum particularium per Prælatum inferiorem adversus Episcopum, seu alterum Superiorem, de quibus in dicta Toletana Jurisdictionis *sub tit. de jurisdictione*, quod tamen diversam habebat inspectionem, cum pro nunc petitio Communitatis, me consulente; restringeretur ad observantiam transactionis quoad illos actus, de quorum possessione, & observantia docebatur, ad cujus restrictionis normam, ob contrariam in aliis observantiam, credo, quod sententiatum esset, absq; eo quod excepta

difficultate resultante à non usu, alia habetur super transactionis validitate.

SUMMARIUM.

1 *Status causæ.*
2 *Pro beneplacito præsumpto non sufficit tempus sive observantia.*
3 *Declaratur quando observantia debeat esse in totum, vel sufficiat in parte.*
4 *De alia declaratione circa observantiam conjungendam cum lapsu temporis, aliisque adminiculis pro hac præsumptione.*
5 *Quomodo leges prohibentes alienationes feudorum, debeant intelligi.*
6 *De Constitutione Federici Imperatoris in l. Imperialem, non attendenda in statu Ecclesiastico.*
7 *De eadem ob Constitutiones Apostolicas prohibitivas.*
8 *De materia, seu qualitate feudorum Status Ecclesiastici, quod in plerisque differant ab aliis feudis.*
9 *Quando transactio afficiat successores.*

ANNOTAT. AD DISC. XLIX.

1 NOn acquiescentes Comites de Genga sententiæ Camerarii, super validitate, & observantia transactionis, in iis partibus, in quibus de observantia, & effectuatione docebatur, interpositam appellationem prosequuti fuerunt in Camera coram Bichio, atque proposita causa de mense Junii 1673. super dubio, an præfata sententia esset confirmanda, vel infirmanda, pro confirmatione prodiit resolutio, ex eisdem fundamentis, de quibus in discursu, dum scribentes pro appellantibus, eadem deducebant motiva, ideòque eædem dabantur responsiones, concessaque nova audientia, & reproposita causa, pluries ob votorum scissuram nulla capta fuit resolutio, quæ demum sub die 4. Maji 1676. una factione præponderante fuit pro recessu à resolutis, incertum est ex quibus motivis, atque in hoc statu causa reperitur.

Cùmque potissimè insisteretur in invaliditate transactionis ob defectum beneplaciti Apostolici, èconverso autem ex hac parte allegaretur beneplacitum præsumptum, deductum ex lapsu longissimi, adeòque diuturni temporis; re-
2 plicabatur de defectu observantiæ, sine qua solus lapsus temporis, quantumvis magnus, nullius est momenti, ut advertitur *disc.* 143. *de dote*, *& disc.* 1. *de alienat. & contract.* & alibi pluries, dum docebatur quidem de observantia, & effectuatione in aliquibus partibus in eadem concordia contentis, sed in pluribus ea deficiebat.

Verùm id nullius momentis videbatur, quoniam, ut dicebam, scribendo in Camera, quando observantia allegetur tanquam præscriptiva, ex quo nova juris acquisitio desumatur, adeòut ejus vigore prætendatur allegari posse
3 quemcumque titulum meliorem privativè ad eum, qui habeat juris assistentiam, ut (ex. gr.) contingit in quæstionibus jurisdictionalibus inter Ordinarios locorum, & Prælatos inferiores, de quibus *tit. de jurisd. disc.* 1. *& seqq. cum similibus*, quibus eadem ratio congruat; & tunc rectè procedit assumptum, ut observantia debeat esse uniformis, ac generalis, adeòut aliqui actus contrarii, etiam modici illam interrumpant, ut *d. disc.* 1. *de jurisd. & disc.* 21. *de judic.* ubi de hac materia observantiæ, & alibi; secus autem ubi adducitur titulus contrà quem objiciatur de defectu assensus Papæ, vel alterius Principis, qui deducatur præsumptus ex lapsu temporis juncto cum observantia, quoniam si de ista appareat in parte, cadere potest difficultas circa illa res, de quarum observantia non doceatur, sed in illis in quibus ea accedit, tunc eadem præsumptio intrat, nullaque probabilis dubitandi ratio subesse videtur, quoniam stant benè simul, ut frequens, & quotidiana praxis docet, quòd pluribus in conventionem deductis inter partes, Papa, vel Princeps, seu alter ad quem pertinet assensum præstare, atque conventionem revalidare, aliqua approbet, & alia rejiciat; ac propterea intrat utraq; præsumptio affirmativa, & negativa respectivè, quòd scilicet præstiterit assensum in iis, quæ observata fuerunt, negaverit autem in iis, quæ non habuerunt observantiam, quoties non agatur de actibus ita individuis, & connexis, ut vitium in parte, vitiet totum, sed agatur de rebus dividuis, ut in præsenti.

Clariùs verò, quoniam ista inspectio circa observantiam exactè desiderandam cum requisitis, de quibus *d. disc.* 1. *de alien. & contract. prohib. & disc.* 143. *de dote*, percutit casum, in quo præsumptio beneplaciti, vel alterius solemni-
4 tatis, unicè deducatur ex lapsu temporis, juncto cum observantia, sed ubi quamplures aliæ accedunt præsumptiones, & adminicula ad constituendam probationem adminiculativam, de qua, *disc.* 33. *de judic.* tunc nil prohibere videtur, ut ista species præsumptionis, quamvis non omninò perfecta, adeòut sola, & de per se non sufficiat, perfectionem, seu fomentum recipiat ab aliis præsumptionibus, & adminiculis, sive quod ipsa præstet unum ex adminiculis, cum aliis conjungendum, cùm revera, ista tanquam quæstio probationis, videatur potiùs facti, quàm juris, non habens uniformem regulam generalem, sed regulanda sit ex singulorum casuum circumstantiis; ideòque erroneum videtur in hac materia procedere in omni casu cum solis generalitatibus.

Quo verò ad punctum principalem necessitatis adhibendi beneplacitum pro validitate actus, in hac nova disputatione in Camera, denuò inculcatam eandem distinctionem trium diversarum classium Doctorum, de qua in discursu, 5
cùm ex hujusmodi distinctionibus resultet congrua applicatio conclusionum, & methodica decisio causarum; cùmque attento tempore hujus transactionis, absque dubio applicari non posset illa classis, quæ hodiè irrepsit ex Constitutionibus Apostolicis Sixti V. & Clementis VIII. aliorumq; successorum, ac propterea urgeret solùm prima deducta *ex cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Feder. advertebam (etiam cum sensu veritatis) istud esse unum ex consuetis æquivocis Pragmaticorum, vel collectorum, procedentium cum sola cæca fide authoritatum in litera, non distinguendo loca, & tempora, aliasque circumstantias.

Siquidem ista lex condita fuit per Federicum primum Imperatorem, qui nullam authoritatem habebat in hoc Principatu Status Ecclesiastici; quinimò tanquam caput, & protector Gibellinæ factionis, fuit Sedi Apostolicæ, & Summis Pontificibus potiùs infensissimus, ut docent Chronicæ, tam in vita ipsius, quàm in illa Alexandri Tertii, aliorumque Pontificum illorum temporum. Et consequenter si ista 6
lex recepta fuit in Germania, id provenit in ea Regione ex auctoritate Imperiali, ut etiam verificatur in illis partibus Italiæ, quæ sequebantur partes dicti Imperatoris, dum ibi adsunt plura feuda imperialia, ut præsertim in Lombardia, in Liguria, Etruria superiori, ac etiam in Pedemontana Regione.

Malè autem eadem lex trahitur ad hæc feuda Status Ecclesiastici, tum ex defectu potestatis, vel jurisdictionis, tùm etiam ex omnimoda inverisimilitudine, quod Summi Pontifices voluerint recipere leges Imperatoris adeò infensi; & quod magis, quoniam de tempore editionis hujus legis, Pontifex ipsum declaraverat Imperio privatum.

Duabus quoque circumstantiis, seu ponderationibus ac- 7
cedentibus; primò nempè, quòd constitutio 3. Sixti V. clarè agnoscit, quod priùs nulla adesset prohibitio, illamque restringit ad tres contractus, venditionis, donationis, & permutationis, deindeque Clemens Octavus, aliique Pontifices successores illam ampliarunt ad alios contractus ex deductis infrà *hoc tit. disc.* 66. *cum plurib. seqq.* ac etiam, *sub tit. de credito, disc.* 13. *& 151. & alibi*, atque ex ibi deductis patet, quod apud omnes in Curia receptum est, quòd ante d. Constitutiones, aliæ non adessent prohibitiones, ideòq; clarum resultat argumentum, quòd præfata lex nunquam in hoc Principatu recepta fuerit.

Et secundò, quòd feuda istius Principatus longè diver- 8
sam habent naturam, neque in eis consuetudines feudales, quas dicimus jus commune fudorum, in pluribus practicantur, tam scilicet circa inhabilitatem Clericorum, ut advertitur pluries in præcedentibus, ac etiam infrà, *disc.* 54. *& in aliis*, quàm etiam circa qualitatem servitii militaris, seu personalis, quod in hoc pacifico Ecclesiastico Principatu non est in usu; ac etiam circà renovationem à novo feudi successore petendam infra annum, & diem, cum nova præstatione juramenti fidelitatis, ut infrà, *disc.* 59. cùm id sit in usu tantum respectu feudorum majorum, & Regalium, potiùs ex lege particulari investiturę, quàm ob hujusmodi leges feudales, juxta casum, de quo apud Apon. *decis.* 1. non autem in hujusmodi feudatariis inferioribus, qui veniunt sub nomine, ac sphera baronum, cùm istorum respectu, illa Castra, & loca jurisdictionalia, quæ habentur in feudum, in alio differre non videantur ab aliis causis, quæ retinentur in natura allodii, nisi pro obligatione solvendi tributum, seu servitium reale singulis annis, sub rigore Constitutionis Gregorii XIII. de qua suprà *decis.* 5. ac etiam super restrictione successionis ad personas in investitura comprehensas ideoque clarus error videtur adhibere terminos *d. legis Imperialis.*

Revel-

Revolvebantur etiam antiqua jura Communitatis, & præsertim circa veritatem tituli de anno 1216. & circa validitatem sententiæ Magalotti, & laudi Ducis Petri Aloysii Farnesii, sed meo judicio frustrà, quoniam advertebam, quòd hujusmodi inspectio cadere potuisset, quando de præsenti Communitas peteret dictæ sententiæ, vel laudi exequutionem, secùs autem ad effectum substinendi transactionem, quodque ista afficiat etiam successores, quoniam sententia, & laudum, aliaque jura indubitanter constituebant saltem casum in nimium probabili dubietate, cum majori assistentia præsumptionis ad favorem Communitatis, quæ obtinuerat, ut propterea dici deberet concordia bona fide inita, quæ afficeret etiam successores independentes, ex deductis *in hoc discursu*, & latiùs *sub tit. de fideicom. disc.* 173. *& seqq. & sub tit. de emphyteusi, disc.* 52. & sæpiùs; sed quoniam plures repetitæ fuerunt disputationes, in quibus scribentes multa cumulabant super observantia legum feudalium, etiam in Statu Ecclesiastico, idcircò desuper edidi particularem discursum, de quo infrà, *disc.* 135. ubi videndum.

NULLIUS
SEU, &c.

VENDICATIONIS FEUDI.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An primogenitus, cui ex lege Investituræ, seu ex ordinatione majorum debita erat integra successio feudi, admittendo secundogenitum ad ejusdem feudi possessionem, & venditionem, cum æquali participatione pretii, sibi præjudicet, vel ne, itaut portionem à secundogenito venditam possit vel ne vendicare, seu agere ad pretium contrà eumdem secundogenitum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Verbum*, quilibet, *tribuit totum actum uni, & idem facit verbum*, insolidum.
3 *Ubi duo æquè principaliter contrahunt, non curatur, quis sit principalis, & quis fideiussor.*
4 *An Bulla Baronum locum habeat in debito fidejussorio remissivè.*
5 *Quando feudatarius, vel fideicommissarius, aut alius successor impugnet alienationem à prædecessore de ejus consensu factam.*
6 *Quæ differentia sit inter consentientem solum alienationi, ac facientem æquè principaliter alienationem.*
7 *Emptor damnificatus remanere non debet ab assertione venditoris, etiamsi sciat, vel suspicetur vinculum.*
8 *An feudum antiquum dividuum possit cum assensu Domini erigi in primogenituram remissivè.*
9 *Clausulæ præservativæ excludunt à præjudicio.*
10 *Declaratur quomodo id procedat.*
11 *Consentiens alienationi rei feudalis, vel fideicommissariæ adhuc petit pretium ab alienante.*
12 *Derogatio fideicommissi obtenta ex minus vera causa, seu cum falso præsuppositio, est nulla.*
13 *Leges feudales, & prohibitio alienandi non procedunt in feudis franchis omninò impropriatis.*
14 *Ideoque fœminæ proximiores excludunt agnatos.*
15 *In licentia, vel assensu obtento ad superabundantem cautelam non attenditur surreptio.*
16 *De potestate Principis derogandi fideicommissis, & primogenituris remissivè.*
17 *An inter primogenituras, & fideicommissa adsit differentia, & de primogeniis & majoratibus Hispaniæ diversis ab illis Italiæ, & aliorum locorum.*
18 *An primogenituræ possint stare in suspenso, & aliquo tempore vacare remissivè.*
19 *Possessor fideicommissi, vel primogenituræ potest alienare, ejus jure, seu vita durante.*
20 *Feudatarius, qui alienationem feudi revocare potest ab defectum assensus, tenetur ad pretium ac damna & interesse.*
21 *Idem in Ecclesia, vel minore.*
22 *Quid in Regno per revocationem competentem in vim Constitutionis* Constitutionem Divæ memoriæ.
23 *An & quando primogenitus possit ejus juri renunciare, Card. de Luca, Lib. I.*

& admittere secundogenitum ad æqualem participationem.

DISC. L.

FEudum Imperiale ab annis 300. & ultrà possessum per majores in forma dividua, & ut dicitur juris Longobardo- 1
rum, juxta generalem consuetudinem Lombardiæ, aliarumque Italiæ partium, exceptis utriusque Siciliæ Regnis, in duas lineas, seu Colonellos divisum, utriusque lineæ unici superstites, & propriæ respectivè portionis possessores, curarunt retroacto sæculo reducere ad formam feudi juris Francorum, instituendo desuper primogenituram in vim Imperialis indulti concedentis facultatem testandi, ac liberè disponendi, tanquam de feudo franco & libero; cum autem ex uno prædictorum ita disponentium, duo filii masculi superstites fuissent in pupillari ætate utriusque nomine eorum tutores Imperialem renovationem suæ portionis obtinuerunt, & successivè ambo facti majores dictam proprii parentis portionem possiderunt, deindeque sub expressione Cæsareæ facultatis disponendi de feudo tanquam franco, & alienabili, ambo insolidum, tanquam domini, & possessores, dictum feudum pro eorum portione cuidam extraneo vendiderunt, recepto æqualiter pretio; sequuta verò morte secundogeniti, prætendere cœpit primogenitus superstes, ab eodem emptore vendicare posse dictæ portionis medietatem venditam à dicto secundogenito, utpotè nullum jus in ea habente, dum stante erectione primogenituræ, integra, & præcipua successio feudi, sibi tantùm debita erat, unde desuper pro veritate, incertum est, ex cujus parte, consultus,

Respondi, hujusmodi prætensionem probabiliter exper- 2
ibilem videri contra hæreditatem, & bona dicti secundogeniti, ad pretium in eum ex re non sua obventum, nullatenus verò contra emptorem, & ad ipsum feudum venditum; ad ita sentiendum motus, quia uterque cum verbo *quilibet* & verbo *insolidum* hujusmodi venditionem fecit, ex singulis enim dict. verbis, fortius verò unitis resultat, actum totum adjudicari cuilibet, perinde ac si unus ex eis totum fecisset, ad text. *in l. si non singula, Cod. si certum petatur, cum concord.* per Barbos. *claus. ful. 72. in fine, & dictione* 320. *nu.* 4. cum aliis de quibus proximè infrà.

Idque verum, quamvis in contractu revera unus esset 3
principalis, alter verò accessoriè, & consecutivè interveniret in gratiam dicti alterius principalis contrahentis, à quo relevandus esset, quoniam respectu tertii, cum quo contrahitur, si tamquam principalis & insolidum contrahere profitetur, habetur pro principali, & correo, quamvis inter seipsos, reverà unus esset principalis debitor, alter verò fidejussor, Greg. & Adden. *dec.* 167. & 445. Buratt. & Adden. *dec.* 674. & habetur hoc tit. ad materiam Bullæ Baronum in Romana pro Montemellino, & in altera Romana pro 4
Caetanis, super puncto, an Bullæ Baronum locum habeat in alienis debitis, ad quæ Baro tanquam fidejussor se obligavit, quoniam ad tertium inquirere non pertinet, quis eorum esset principalis, & quis accessorius, & an jura, seu bona in contractum deducta, ad unum, vel alterum potius pertinerent, dum utriusque, & cujuslibet eorum insolidum fidem sequitur, potissimè verò, ubi actus est contemporaneus, juxta distinctionem, de qua in proximè allegatis aliis causis ad dictam materiam Bullæ Baronum.

Difficultas etenim in hoc proposito duorum eamdem 5
rem vendentium, seu ubi unus vendit, alter verò assentitur, intrat, ubi jus assentientis non competebat de præsenti, sed de futuro, sive partim de præsenti, & partim de futuro, ut est, exempli gratia, quando hæres gravatus, seu fideicommissi possessor, aliquam rem vendit de consensu alterius, ad idem fideicommissum post ipsius venditoris mortem, vel alium casum vocati, tunc enim intrat quæstio, an ille consensus censeatur solum præstitus pro jure tunc, & de præsenti competenti pro ejus portione, sive ad effectum habilitandi possessorem, ut citrà incursum caducitatis, vel alterius pœnæ, illum actum facere posset, absque tamen remissione juris eventualis, & de futuro ad ipsius consentientis favorem purificandi; juxta deducta apud Surd. *cons.* 70. ubi de duobus fratribus insimul vendentibus, Fusar. *qu.* 560. Rosenthal. *de feudis, cap.* 9. *concluf.* 77. apud quos cæteri, ac juxta casum, de quo in Romana locorum montium 16. Januarii 1662. & 23. Januarii 1664. coram Ninot, ubi de duobus fratribus insimul possidentibus quædam loca montium fideicommissaria pro eorum jure, & vita, cum ipsius fideicommissi vinculo, an scilicet eorum superstes, ab emptore vendicare posset medietatem, per mortem alte-

rius fratris jure fideicommissi sibi delatam, non obstante quod insimul vendiderint, & deciditur affirmativè, & de quo casu, illum explicando, actum habetur in Romana locorum montium de Panesiis *sub tit. de Regalibus* cum similibus, atque habetur pluries in sua materia *sub tit. de fideicommissis*.

6 Ubi verò agitur de jure jam delato, & de præsenti, tunc casus videtur extra controversiam, potissimè ubi jus habens non intervenit pro simplici præstatione consensus dati pro eo jure, & interesse, quod haberet, quo casu etiam emptor tutus est, sed intervenit tanquam principalis contrahens, & insolidum, ex deductis apud Surd. *d. cons.* 70. Rosental. & Fusar. *locis citatis*, & conferunt quæ habentur in Tiburtina Salviani *sub tit. de dote*, & alibi super puncto, an emens rem à Viro, tueri possit ex juribus dotalibus anterioribus mulieris in d. venditione intervenientis; distinguitur enim, quod aut dictus interventus est pro simplici consensu, & tunc iste aliud non operatur, nisi remissionem hypothecæ super illa re, juxta terminos textus *in leg. finali*, *C. de remiss. pignorum*, non autem translationem jurium dotalium in emptorem, seu remissionem alterius juris de futuro; secus autem si ipsa mulier, tanquam condomina & principalis venditrix, æquè principaliter vendat, ac evictionem promittat, cùm tunc emptor, utriusque, & cujuslibet ipsorum in toto fidem sequi dicatur.

Clariùs verò in hac facti specie, quia in venditionis Instrumento, explicitè narratum fuit, utrumque fratrem, 7 sequuta morte patris, fuisse ab Imperatore de feudo renovatum, atque utrumque esse æqualiter dominum, & possessorem, cum jurata assertione super veritate omnium narratorum, eorumque manutentione, unde propterea, nulle jure, nullaque ratione subsentabile dicebam, ut emptor ignarus, ac bonæ fidei, damnificatus remanere deberet, cum lucro venditoris mendacis, ita cum falsa assertione eum decipientis. Quinimò etiamsi emptor hujusmodi primogenituræ conscius esset, adhuc tamen dicebam hujusmodi scientiam in nihilo præjudicare.

8 Cùm enim non extrà quæstionem sit, an in feudo antiquo pacti, & providentiæ, possit Feudatarius, etiam de assensu Domini, erigere primogenituram in præjudicium secundogenitorum, aliorumque agnatorum ex lege Investituræ vocatorum, ex iis, quæ habentur deducta *hoc eod. tit.* in Mutinen. feudi de Montecucolis, in Mantuana feudi de Gonzaghis, & in aliis; idcircò emptor, non obstante explicita scientia hujusmodi erectionis primogenituræ, videns primogenitum admittere secundogenitum ad condominium, & æquale jus, credere potuit, vel dictam primogenituram ex defectu potestatis, seu invaliditatis assensus non subsistere, vel primogenitum suo juri, & favori renuntiare voluisse.

Et quamvis in quibusdam motivis insinuaretur, primogenitum credere à quocumque præjudicio se præservasse 9 per quasdam clausulas præservativas in eodem Instrumento adjectas, per quas salva remanere jura consentientis, cæteris allegatis, habetur apud Peregr. *de fideicom. art.* 40. *n.* 70. Fusar. *d. q.* 560. *nu.* 29. Rosenthal. *d. cap.* 9. *concluf.* 18. *num.* 7. & in Glos. *litera F.* nihilominus non videbatur tutum fundamentum in ordine ad emptorem, sed benè in ordine ad dictum fratrem secundogenitum, pro jure contrà eum competenti pro reintegratione, & ne per dictam coequalem admissionem ad vendendum, conferetur sibi in jure primogenituræ præjudicasse; clausulæ siquidem præservativæ intelliguntur semper compatibiliter, ac ita, & taliter quod non resultet contradictio, seu subitanea correctio, & sic in aliis quàm in expressis Oldrad. *cons.* 330. *in fine*, Honded. *consil.* 86. *n.* 4. *lib.* 2. Barbos. *claus.* 157. *n.* 5. *cum seq.* Seraph. *dec.* 1445. *n.* 4. Buratt. & Adden. *decis.* 193. 375. *&* 541. *dec.* 440. *n.* 11. *p.* 4. *rec. tom.* 2.

Stant enim benè simul, contrahentem sibi præjudicare 10 quoad tertium, & tamen ejus jura, salva, & illæsa remanere quoad eum, pro quo contraxit, ut habemus in materia fideicommissaria, quod per consensum præstitum à vocato alienationi factæ per gravatum, tutus est quidem emptor, non tamen renuntiatum censetur fideicommisso, neque alienans liberatus à pretii restitutione, ejusdemque fideicommissi reintegratione, ad text. *in l. item veniunt*, §. *hæc adversus*, *ff. de petit. hæred. cum concord.* deductis per Fusar. *de fideicommissis*, *q.* 627. *n.* 54. Merlin. *decis.* 813. Rota in Bonon. fideicommissi de Luparis 12. Decembris 1659. & 4. Junii 1660. coram Meltio, de qua causa habetur actum in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, ubi latiùs de hujusmodi conclusione, ut pariter habemus de muliere unà cum viro vendente fundum dotalem, seu consentiente eidem viro vendenti rem suam, vel de fidejussore se obligante tanquam correum, ac principaliter, & insolidum, sive de accommodante fundum censitum, ac patiente per alterum super eo censum imponi, cum similibus.

Motivabatur ex parte dicti primogeniti, de surreptione, & invaliditate assensus Imperialis præstiti dictæ alienationi, unde propterea ex pluribus Regnicolarum authoritatibus copiosè collectis, inferebatur, etiam ipsimet alienanti licitum esse contravenire; surreptio autem dupliciter deducebatur, primò quia facta erat mentio fideicommissi per majores super isto Castro ordinati, non autem primogenituræ, quasi quod ob hujusmodi qualitatem, imperator non concessit assensum, vel difficiliùs, nam aliud est simplex fideicommissum, aliud verò majoratus, seu primogenium, & secundò ob minùs veram causam narratam quarumdam indigentiarum revera non subsistentium, unde propterea inferebatur ad nullitatem hujusmodi derogationum, quæ ex minùs vera causa, seu aliàs surreptitiè obtinentur, ut cæteris plenè collectis, quos multiplicium allegationum amator de facili ibi videre, atque exindè juxtà modernum stylum transcribere potest, habetur apud Salgad. *in Labyrinth. part.* 1. *cap.* 37. *cum sequent.* & per Rotam *decis.* 325. *&* 363. *part.* 10. *recent.* Firmana fideicommissi 31. Januarii, & 20. Junii 1653. Peutingero, & 18. Maji 1657. Priolo.

Verùm de isto quoque fundamento dubitabam, siqui- 12 dem aut dictus assensus considerandus venit tanquam requisitus ad validandam, & informandam feudi alienationem aliàs prohibitam *ex cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Feder. & hæc inspectio non intrabat, cùm hoc feudum ab eodem Imperatore pœnes prædecessores effectum esset francum, & alienabile, ideòque ita præstitus fuit assensus gene- 13 ralis; sive ita feudum omninò impropriatum fuit, itaut feudorum legibus non subjaceat, neque regulandum sit juxta ea, quæ habentur in Mantuana feudi super puncto successionis, & in Massanen. Castrorum, & in aliis *hoc eod. titul.* potissimè stante declaratione aulici Consilii ejusdem Imperatoris occasione defectæ lineæ masculinę in altera hujus feudi portione, superstite fœmina ex ultimo masculo.

Cùm enim isti agnati prætenderent juxta leges feudales, 14 ipsis quamvis remotioribus, dicta fœmina proximiori exclusa, successionem debitam esse, contrarium decisum fuit, ex d. ratione omnimodæ impropriationis feudi, juxtà casum præcisum, de quo in dicta Mantuana; ideòque cùm assensus prædictus in ordine ad naturam feudi necessarius non esset, sed obtentus ad superabundantem cautelam, ejus defectus non attenditur, nisi quoties constaret, partes illum desideraſſe, tamquam conditionem potius, quàm tanquam sole- 15 mnitatem, ut ita distinguendo habetur in eadem proximè allegata Mantuana feudi super puncto primogenituræ, & est generalis propositio, ut in iis facultatibus, & licentiis, quæ non necessariæ, obtinentur solùm ad superabundantem cautelam, non curentur hujusmodi defectus, ad not. *in leg. testamentum, C. de testam.* Gabr. *cons.* 92. *n.* 7. *lib.* 1. Cyriac. *controv.* 328. *num.* 27. Rot. *dec.* 173. *num.* 11. *& seqq. part.* 7. *recent. & frequenter*.

Si verò dictus assensus consideratur, ut veriùs considerandus est, tanquam derogatio alterius obstaculi resultantis à primogenitura erecta per majores ut suprà, & tunc præsuppositа juxtà hodiè communem, & receptam opinionem po- 16 testate Principis derogandi fideicommissa, & primogenituris, ut quidquid de illa aliqui dubitaverint apud Pereg. de *fideicommissis*, *art.* 24. *n.* 44. *& art.* 52. *n.* 153. pluries deductum habetur *hoc eodem titulo* ad materiam Bullæ Baronum, per quam hujusmodi derogatio generaliter inducta est, prout tanquam absoluta potestas supponitur apud Salgad. & collectos apud eum, & in Rotæ decisionibus suprà allegatis super hujus derogationis invaliditate ob surreptionem, & falsam causam.

Quatenus pertinet ad voluntatem, ad quam hujusmodi quæstiones hodiè restringuuntur, prorsus leve mihi videbatur primum fundamentum deductum ex omissa qualitate 17 primogenituræ, ac narrativa fideicommissi in genere, tum quia illud enunciatum erat cum mentione præcisa diei, & anni ejus ordinationis, tum etiam quia, ut habetur plenè examinatum in Bonon. primogenituræ de Luparis *sub tit. de fideicommissis*, in Italia, aliisque regionibus extrà Hispaniam, nulla videtur adesse differentia inter primogenituras, aliaque fideicommissa, nullaque concurrit specialis qualitas, seu privilegium, nisi circa ordinem succedendi, quod scilicet fideicommissum defertur omnibus æqualis

æqualis gradus ejusdem generis vocati, primogenitura verò non nisi primogenito, in reliquis autem est fideicommissum; ea verò, quæ habentur per Hispanos circa illorum primogeniorum, & majoratuum privilegia, & qualitates speciali mentione dignas, proveniunt, vel ex illis juribus municipalibus, vel ex speciali qualitate, quia illa primogenia cum regia authoritate ut plurimum eriguntur, atque annexa habent quamdam jurisdictionem, & præeminentiam, itaut ibi faciant eam figuram, quam in Italia, in Germania, & alibi faciunt feuda, & Baroniæ; unde ponderant iidem Molina, & cæteri, Religiosos fideicommissorum de jure communi aliàs capaces, ob dictam annexam administrationem esse illorum majoratuum, & primogeniorum incapaces, cum aliis differentiis, & ponderationibus deductis in dicta Bonon. primogenituræ de Luparis occasione disputandi articulum, an ea, quæ per His- 18 panos communiter firmantur de primogenitura non remanente in suspenso, neque temporis momento vacante, procedant in primogenituris Italiæ, aliàrumque regionum extrà Hispaniam, & firmatur omninò veriorem esse negativam.

Satis verò considerabile erat alterum fundamentum, falsæ, ac ineptæ causæ, cujus ratione admittebam tanquam 19 absolutum, juxtà superiùs allegatas authoritates, derogationem remanere invalidam; verùm advertebam hoc motivum suffragari posse filiis, & successoribus ipsorum alienantium jure proprio, & ab eis independenter venientium, non autem ipsismet, vel quia concessa est fideicommissariis de jure (ubi specialis prohibitio non accedit) facultas alienandi, eorum vita, seu jure durante, ex collectis per Fusar. *de subst. quæst.* 525. *num.* 17. *&* 527. *num.* 5. Rot. *decis.* 328. *numer.* 27. *part.* 10. *rec.* ubi concordantes ad satietatem, ideòque donec ipsi vivunt, vel eorum alter, alienatio favore emptoris 20 substinetur; vel quia ubi etiam ratione nullitatis concederetur venire adversus factum proprium, in ordine ad ipsum corpus feudi recuperandum, non tamen exindè resultat exemptio à restitutione pretii, ac à damnis, & interesse, tum ob promissionem evictionis, tum etiam quia nullitas resultabat ab ipsius venditoris culpa, & mendacio, ut ultrà generalia, in specialibus terminis Feudatarii revocantis alienationem feudi ex defectu assensus, plenè deductum habetur apud Hodiern. *controv.* 26. *num.* 57. *& seqq.* & in fortioribus terminis Ecclesiæ, vel minoris retractantis alienationem ex defectu causæ, & solemnitatis invalidam, 21 habemus, quod licèt non teneantur, ad damna, & interesse, tenentur tamen ad restituendum pretium acceptum, vel saltem quantum in ejus utilitatem versum est, Duran. *decis.* 256. *num.* 5. *& seqq.* Rot. *decis.* 227. & in aliis plenè collectis per Adden. *ad decis.* 444. *num.* 59. *& seq. p.* 4. *rec. tom.* 2. ideòque nil suffragabatur posse vendicari pretium, si aderat obligatio evictionis.

Neque observabam intrare authoritates Regnicolarum, quibus motivantes innitebantur, tum quia facultas revocandi alienationem competens eidem alienanti ex defectu assensus, procedit ibi magis de plano ob expressam, ac literalem legem particularem contentam in Constitutione 22 incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, tum etiam quia, ea quoque attenta, de jure intrare deberet obligatio ad damna, & interesse, sed ibi non intrat ex quodam stylo, & usu, ut advertitur apud Hodiern. *dicta controvers.* 26. adhuc tamen restituitur pretium unà cum interesse, & repetitur feudum unà cum fructibus, juxtà ea quæ in casu converso emptoris revocantis contractum, ac restituentis fructus, petentis tamen interesse pretii soluti, habentur in Bojanen. *hoc eodem tit.* Potissimè quia, ut supra consideratum est, dùm agitur de primogenitura ex sola privata dispositione resultante, nil prohibere videtur, quin ejusdem primogenituræ possessor suo juri, suæque prærogativæ re- 23 nunciando, admittat secundogenitum ad coæquale dominium, & successionem, ut in proposito primogeniti suo juri renunciantis habetur in Romana legitimæ *hoc tit.* & habemus etiam in masculis admittentibus fœminas ad coæqualem successionem statutaria exclusione non obstante, cum similibus, quia est favor principaliter privatus, quo potest quis nolle uti.

Tunc autem observabam concedendam non esse hujusmodi facultatem primogenito agnoscenti successionem feudi, quando ex lege Investituræ ageretur de feudo individuo, puta ratione dignitatis, sive quia feuda essent juris Francorum, prout sunt in utriusque Siciliæ Regnis, cùm tunc divisio tanquam species prohibitæ alienationis resultaret, & quia nullum jus, nullaque servitus, vel hypotheca, quæ respiciat ipsum corpus feudi, sine assensu constitui potest, aliudque non conceditur nisi facultas admittendi ad participationem fructuum, seu eorum commoditatem, ut quid nudi facti, quando feudi substantiam non percutiat, ut in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum, & in aliis frequenter *hoc tit.* secus autem ubi de hujusmodi primogenituris accidentaliter, & privata authoritate erectis in hujusmodi feudis, vel ut suprà impropriatis, & alienabilibus redactis penè adinstar allodialium, vel de sui natura dividuis ad formam juris Longobardorum, quia tunc nil videtur obstare, quod id prohibeat quoad ipsum admittentem, secus autem quoad primogenitum successorem jure proprio independenter venientem,

SUMMARIUM.

1 *De materia fideicommissorum, & majoratuum.*
2 *An, & quando primogenitus admittere possit secundogenitum ad successionem feudi.*
3 *De differentia inter primogenituras, & majoratus.*
4 *Potest admittere ad participationem fructuum.*

ANNOT. AD DISC. L.

EA, quæ continentur in hoc discursu, percutere potiùs videntur materiam fideicommissariam, tam circa differentias inter majoratus Italiæ, & Hispaniæ, de quibus *tit. de fideicomm. disc.* 1. *cum plur. seqq.* & præsertim, *disc.* 7. ubi de puncto, an successiones possint stare in suspenso, quàm etiam circa derogationes concessas à Principe, de quibus *ibid. disc.* 165. *& in aliis*. 1

Quatenus verò pertinet ad punctum principalem, an scilicet primogenitus admittere possit secundogenitum ad coequalem successionem feudi, quod ad formam juris Francorum cum ordine primogenituræ deferatur, extranea videntur ea, quæ habentur apud Hispanos, super illis primogenituris, & majoratibus, ex plenè relatis per Oleam *de cess. jur. tit.* 3. *quæst.* 3. Add. ad Molin. *lib.* 3. *cap.* 2. *à n.* 21. Gallerat. *de renunc. cap.* 52. an scilicet major natu possit natu minorem secum admittere ad successionem, quoniam juxtà ea, quæ habentur infrà in Januen. Feudi Aquati, *disc.* 114. longa differentia est inter illos majoratus, qui ex 3 privata dispositione ordinantur in bonis allodialibus indifferentibus, obtento desuper privilegio Regio ad certos effectus honorificos, & privilegiativos, & inter feuda, quæ ex dispositione juris communis, vel particularis, vel ex lege investituræ, sint de sui natura individua, & non admittant pluralitatem successorum. Primò etenim casu videtur privilegium privatum majoris natu, seu primogeniti, obtinendi integram successionem, & excludendi alios natu minores, ideòque potest suo favori renunciare, eodem modo, quo *sub tit. de succes.* pluries habetur de masculis excludentibus fœminas à successione in vim statuti quod volentes possunt eas admittere; istoque casu majoratus, vel primogenituræ in bonis indifferentibus, aliud non videtur subesse obstaculum annullativum actus talis admissionis, nisi illud quòd resultet ab enixa voluntate testatoris, vel à præjudicio successoris, terminato jure ejus, qui voluit sibi præjudicare.

Secùs verò est in feudis, de sui natura individuis, quoniam in eis urget positiva resistentia legis prohibentis alienationem, sub qua sine dubio venit divisio, etiam impropria, & intellectualis, quæ resultat à reservatione usus fructus, vel ab impositione alicujus oneris, vel servitutis ex pluries insinuatis in materia refutationis, & per consequens termini sunt omninò dispares.

Ista igitur admissio non est practicabilis, nisi in sola commoditate, considerata, ut quid facti, non autem, ut quid juris, juxtà ea, quæ habentur infrà, *disc.* 61. *&* 110. *& alibi pluries*, & præsertim *sub tit. de pensionibus*. Ac etiam juxtà 4 eam distinctionem, de qua habetur *sub tit. de location. disc.* 26. *&* 27. inter socium, & participem utilium cum similibus; idque est contingibile etiam pro majori commoditate primogeniti possessoris feudi, puta ut se eximat ab onere vitæ militiæ, seu appanagii præstandi secundogenito in pecunia singulis annis, vel temporibus, ut ita eos admittat ad fructuum, & emolumentorum proportionatam participationem, intacta penes ipsum remanente substantia, vel individuitate feudi.

FERETRANA SERVITIORUM PRO COMMUNITATE, ET HOMINIBUS OPPIDI SANCTÆ AGATHÆ, EJUSQUE CASTRORUM, CUM CAMERA APOSTOLICA.

Casus in parte resolutus pro Vassallis.

Devoluto feudo, an ea servitia, munera, commoditates, & emolumenta, quæ Vassalli præstabant Feudatario, præstari debeant Cameræ, seu Domino directo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Angariæ, & perangariæ in Feudatariis, & Dominis inferioribus prohibitæ, quia de regalibus.*
3 *Et si de facto adsint, præsumuntur, vel ex concessione, vel facultativa benevolentia.*
4 *Quæ adminicula in proposito suffragentur pro justificanda eorum possessione, & excludenda dicta mala præsumptione.*
5 *Sola possessio absque titulo saltem colorato in his materiis non sufficit.*
6 *Servitia, vel munera præstita Domino à subditis, an censeantur jure dominicali, vel intuitu personali.*
7 *Consuetudo locorum adjacentium pro interpretatione attendenda est.*

DISC. LI.

CUm Fregosii, aliàs in Republica Januensi potentissimi, ex causis apud Historicos satis notis, à Patria exulare, atque à summis divitiis ad extremam pene paupertatem redacti, in eorum feudo Sanctæ Agathæ in Statu Ecclesiastico se recipere coacti essent, illi benevoli, & obsequentes Vassalli, paleas, ligna, aliaque ad victum necessaria cum eorum animalibus gratis asportare consueverunt, devoluto autem feudo per lineæ extinctionem, Ministri, seu Appaltatores Camerales cogere cœperunt Vassallos ad eamdem asportationem lignorum, palearum, aliorumque rerum; sed jura Communitatis, & Vassallorum tuendo, indebitas dixi molestias, ideòque per Superiores in forma extrajudiciali prohiberi obtinui, quia de jure cautum non est, subditos, & Vassallos erga Dominum directum, vel utilem, ad hujusmodi onera teneri, cùm potiùs angariæ, & perangariæ, tanquàm de regalibus, in Dominis inferioribus sint prohibitæ, ad text. *in cap. 1. quæ sint regalia*, cum aliis deductis in Sabinen. Status Montis Libretti *hoc eod. tit.*

Et licèt Subditi, hujusmodi servitia præfatis Dominis præstare soliti fuerint, ex hoc tamen non infertur ad obligationem coactivam in futurum, nisi privilegium, legitima conventio, seu immemorabilis consuetudo accedat, præsumuntur enim aliàs præstita, vel per metum, & concussionem (quod tamen in Statu Ecclesiastico non præsumitur, ex deductis in dicta Sabinen. Status Montis Libretti,) seu verùs ex facultate, & benevolentia, per quam nec præscriptio, nec possessio manutenibilis inducitur, Gabr. *de præscript. concl.* 10. Buratt. & Adden. *decis.* 312. Adden. ad Greg. *dec.* 162. & in his terminis servitiorum Galeota, *libr.* 2. *contr.* 42. *num.* 1. *& per tot.* Capoblanc. *de Baronib. pragm.* 1. *nu.* 214. *cum seqq. & n.* 339. *& pragm.* 11. *num.* 219. *cum seqq.* Rovit. *in pragm.* 16. *de Baronibus, num.* 2. & 3. Rosental. *de feudis, c.* 12. *concl.* 12. *n.* 26.

Maximè quia non docebatur de aliqua coactione, Vassallis recusantibus, facta cum subsequuta acquiescentia, & paritione, quo casu in Statu Ecclesiastico, (ubi cessat præsumptio violentiæ, & concussionis de facto) probabilius dixi in dicta Sabinen. Status, manutentionem Domino competere, nec aliqua concurrebant adminicula suadentia, quod hujusmodi servitia Domino debita essent, quia nempè inter introitus, & emolumenta feudi descripta essent, sive quod in feudi pretio, & valore de illis ratio habita fuisset (prout fuit in dicta Sabinen.) quod in specie consideratur per Capoblanc. ita se declarantem *volum.* 2. *cap.* 4. & melius *cap.* 6. *per tot.* ubi in specie *num.* 11. de paleis, & benè Apont. *cons.* 97. *num.* 26. *vol.* 1. ubi quod sola possessio absque aliquo titulo saltem colorato, sive absque adminiculis non sufficit, ideoque facti circumstantiæ omninò suadent, id sequutum esse ex actibus facultativis, & ex benevolentia, commiserationis etiam motivum habente erga illorum Dominorum personas, eo modo, quo passim videmus Episcopis aliisque superioribus benevolis, per Clericos aliosque subditos, munera, & servitia præstari, quæ tamen vel à successoribus non ita gratis, vel Sede Vacante per Vicarios Capitulares, seu Oeconomos exigi non possunt; ubi etenim dubitatur, an Dominus jure suo personali, vel jure feudi aliqua possederit, vel quæsierit, ad præsumptiones, conjecturas, & verisimilitudines recurrendum esse, aliis allegatis admonet Rosental. *de feud. c.* 10. *concl.* 44. *n.* 7.

Clariora hæc reddi dicebam ex consuetudine locorum adjacentium Status Urbini, ubi ex benevolentia subditorum erga Ruvereos, multa præstabantur servitia, & munera, à quorum exactione, devoluto Statu, Camera Apostolica ejusque Officiales abstinuerunt, illis solùm retentis, quæ ex probationibus, vel adminiculis constabat ex obligatione, & jure feudi præstita fuisse, consuetudo autem locorum adjacentium, & vicinorum tanquam observantia interpretativa satis attendenda venit, ut aliis allegatis Rota in Forosempronien. seu Eugubin. emphyteusis 16. Junii 1636. coram Coccino post Paitell. *dec.* 19. *n.* 30. & 32.

ANNOT. AD DISC. LI.

ISta materia servitiorum, & angariarum cadit potius *sub titul. seqq. de Regal.* ubi de hoc agitur, præsertim *disc.* 146. ac etiam aliquid habetur infrà, *disc.* 65.

Et quod sola possessio in regalibus non sufficiat, supra, *disc.* 40. *num.* 2. & advertitur, *d. disc.* 146. ac etiam *disc.* 81. *de Regal.*

Ad dignoscendum item, an præstatio servitiorum fuerit ex affectione personali, vel ratione officii; cùm sit quæstio potiùs facti, quàm juris, certam non recipit regulam uniformem, sed pendet à singulorum casuum circumstantiis, conferre autem videntur ea, quæ super interpretatione legatorum habetur *tit. de legat. disc.* 22. & 32.

FARFEN. BONORUM. PRO UNIVERSITATE OPPIDORUM, ET INCOLARUM ABBATIÆ FARFEN. CUM ABBATE, SEU CARDINALI COMMENDATARIO.

Causa pendet in Rota.

Annus & dies à jure feudorum præscriptus ad petendam renovationem Investituræ, an & quando possit per Dominum abbreviari, & quid in emphyteusi, & de natura concessionum Abbatiæ Farfen.

SUMMARIUM.

1 *De qualitate concessionum Abbatiæ Farfen.*
2 *Renovatio feudi infra quantum tempus petenda sit, & an Dominus possit abbreviare annum, & diem.*
3 *Bona dictæ Abbatiæ ex consuetudine sunt in commercio adinstar allodialium.*
4 *Dictæ concessiones sunt potius emphyteuticæ quam feudales.*
5 *Leges feudales an servandæ in materia emphyteutica, & an à feudo ad emphyteusim valeat argumentum.*
6 *Terminus petendi renovationem in feudis, an procedat in emphyteusi.*
7 *Dominus nec volens potest ista bona pro se retinere, sed tenetur revocare.*
8 *Agnatus, vel proximior, cui debetur renovatio, quale jus, vel qualem actionem habeat.*

DISC. LII.

OMnia bona, quæ possidentur per Incolas 26. Oppidorum, & locorum existentium intra limites Abbatiæ Farfen. sive ex eo, quod iidem illorum possessores, ob continuos bellorum motus, ea dederint sub dominio Ecclesiæ in protectionem, ut est probabilius, sive quod Abbas antiquus Dominus ea concesserit novis habitatoribus, sunt sub dictæ Abbatiæ directo dominio, sub quodam satis tenui Canone concedi solito in forma pacti, & providentiæ ad tertiam generationem pro se, filiis, & nepotibus, cum juramento fidelitatis, & sub quibusdam prohibitionibus non alienandi in non subditos Abbatiæ; & per antiqua Statuta, ita semper observata, non potest Ecclesia in casu devolutionis ea pro se retinere, sed aliis concedere, seu renovare tenetur, soluto

soluto tamen quodam laudemio, ad rationem decem, vel respectivè quinque pro centenario, quam tamen summam consuetudo ad minorem reduxit; & quamvis formula Investituræ sit pacti, & providentiæ, eadem tamen consuetudo, & commercii forsan necessitate resultans, induxit, hujusmodi bona, Investitura durante, redacta esse adinstar allodialium liberæ dispositionis, ac censeri hæreditaria, itaut etiam in hereditate remanere dicatur jus petendi renovationem, ut constat apud Peniam *decis.* 1221. apud Buratt. *dec.* 87. & in aliis, de quibus infrà, & in alia Farfen. *sub tit. de emphyteusi.*

Cùm autem observantia dederit, Abbatem pro renovationibus concedendis expectasse proximiores, vel alios, ad quos post finitam tertiam generationem, jus illam petendi pertinet, per annum, & diem, ad instar eorum, quæ in feudalibus renovationibus disposita sunt *in cap.* 1. §. 1. *& §. est, & alia, quæ fuit prima causa benef. amitten.* modernos verò Abbatiæ Cardinalis Commendatarius prætenderet sibi competere jus abbreviandi dictum terminum, se opponentibus universitatibus, introducta fuit causa in Rota cor. Cerro, & assumpta disputatione

Ex parte Abbatis dicebatur, hujusmodi bona non esse emphyteutica, seu feudalia, juxta feudales consuetudines regulanda, stante juramento fidelitatis, ac etiam obligatione, ad formam antiquorum statutorum, militandi, & præstandi personaliter servitium in Exercitu Abbatis, quando occasione belli ab eo convocari contingat, unde propterea feudalitatis requisita concurrebant, potissimè consistentia in juramento fidelitatis, & servitio personali Domino præstando in bello, consequenter de plano intrare dispositionem text. *in d. cap.* 1. §. 1. *& §. est & alia, quæ fuit prima causa benef. amitt.* ubi clarè habetur, Dominum abbreviare non posse terminum anni & diei feudatario renovationem petere debenti, Investitura adhuc durante, secùs autem ubi finita Investitura, & devolutione sequuta, agitur de nova concessione ex integro facienda, potiùs proximioribus antiqui feudatarii, quàm extraneis, juxta receptam æquitatem quæ originaliter tribuitur glos. & Bart. *in l. 1. ff. de aqua quotid. & estiva*, & cum hac distinctione passim pertranseunt feudistæ, ut per Harn. & Alvar. & alios, de quibus Rosenthal. *c. 6. concl.* 30. *n.* 30. *& in glos. litt. B. & concl.* 43. & 44. & 57. Schrader. *part.* 6. *cap.* 2. *nu.* 2. Larata *theatr. feud. tom.* 1. *p.* 4. *dilucidat.* 30. Caldas *de renovat. emphyt. lib.* 1. *q.* 11. Apont. *dec.* 1. *n.* 8. Giurb. *de success. feud. §.* 1. *glos.* 14. *nu.* 45. Undè cum præsens controversia esset de renovatione concedenda post finitam Investituram, factumque casum devolutionis, ex capite lineæ, seu generationis finitæ, liberum dicebatur esse Domino directo, ad formam d. textus, terminum abbreviare, eoque elapso, & proximiore non curante, novam concessionem personis ei benè visis facere.

Econverso pro dictorum locorum, & incolarum universitate scribens, distinctionem prædictam, utpotè in suis terminis veram, receptam non impugnando, ejus tamen applicationem constanter negabam, quia feudales termini, nec à longè in casu intrabant, cùm hujusmodi bona, adinstar allodialium, ex consuetudine effecta quodammodò essent de omnimodo dominio possidentium, itaut non solùm Investitura durante, essent in libero commercio & dispositione, sub sola obligatione obtinendi per eum, in quem facta esset alienatio; renovationem ad effectum obtinendi laudemium, seu intraturam, in quo solùm jus Abbatis in casu renovationis residere in effectu videtur, ex deductis apud Peniam *decis.* 1221. Buratt. *decis.* 87. *& decis.* 86. *p.* 5. *rec.* Sed etiam finita Investitura, adinstar aliorum allodialium remanent in hæreditate, & bonis ultimi morientis, affecta Creditoribus, aliisque nexibus hereditariis, cum solo onere petendi renovationem, & solvendi pro ea laudemium Abbati super omnia credita privilegiatum, ut explicando magis, quàm impugnando *d. dec.* 86. *p.* 6. *rec.* deduxi in dict. alia Farfen. pro eadem Universitate *sub titulo de emphyteusi*, & juxtà quam declarationem prodiit de anno 1658. decretum à Congregatione particulari plurium Prælatorum per Papam adhuc deputata.

Hinc proindè inanem dicebam inspectionem, an versaremur in feudo magis quàm in emphyteusi, vel è contra; & an quæ jure feudorum habentur super hujusmodi renovationis termino, procedant etiam in emphyteusi, quia non eramus, neque in feudo, neque in emphyteusi, sed utraque specie corrupta & impropriata, dicebam esse in casu mixto, ac tertia specie, præter Investituræ formam, ac juris communis, vel feudalis dispositionem, constituta per consuetudinem, quæ proindè totum facit, ac solùm spectari debet; undè cum consuetudo induxerit, ad hujusmodi renovationem cùm solutione laudemii, successores cogi non consuevisse, nisi lapso anno, illa in omnibus erat attendenda, cùm in jure non dubitetur, consuetudinem juri scripto prævalere, multò magis juri feudorum, quod in effectu aliud non continet, nisi jus consuetudinarium.

Præscindendo siquidem à consuetudine, hujusmodi bonorum concessiones, emphyteuticæ magis quàm feudales omninò censendæ venirent, prout tales perpetuò judicavit Rota, ut habetur apud Peniam *dec.* 1192. *&* 1221. Burat. *dec.* 87. Royas *dec.* 313. 321. *&* 339. *dec.* 16. *p.* 5. *rec.* 317. *part.* 9. Farf. bonorum 27. Novemb. 1648. & 23. Mar. 1661. Cerro, quarum prima est 261. *par.* 10. *rec.* 4

Neque aliquam subsistentiam habebat feudalitatis argumentum ductum ab antiquis Statutis, mandantibus fidelitatis juramentum, ac obligationem serviendi Domino in Exercitu, dum bellum parat, & in quo argumento maximum constituebatur fundamentum per scribentes pro Abbate, quia exercitus, & belli terminos, etiam in Baronibus, & Domicellis habentibus merum, & mixtum Imperium cum temporali jurisdictione, & gladii potestate, inter fabulas hodiè reponendos esse videtur, cùm nonnisi ad Papam in Statu Ecclesiastico tam immediato quàm mediato proximo juxtà distinctionem mediati proximi, & remoti, de qua in Civitatis Castelli *hoc eod. tit.* jus indicendi bellum & parandi exercitum spectet, multò minus ad Abbatem à Sixto V. temporali jurisdictione denudatum, ea lege adjecta, ut istorum Oppidorum, vel locorum Incolæ, non Abbatis, vel Abbatiæ, sed Sedis Apostolicæ immediati Vassalli censeri deberent.

Et nihilominus, licèt Advocati more dicerem, leges feudales in emphyteutica materia attendendas non esse, nisi tribus concurrentibus, primò nempè, quod non obstet jus commune; secundò, quod eadem ratio in omnibus absque aliqua disparitate militet, & tertiò, quod jus feudale fundatum sit in justa, & naturali ratione, ut benè ex Corbul. Burfatt. & aliis Rosental. *de feud. c.* 1. *concl.* 19. *nu.* 6. *& melius in glos. ibidem lit. F.* 5

Veritate tamen inspecta credebam, utroque casu pariformiter idem dicendum esse, cùm à jure feudorum, & adinstar deducatur terminus anni & diei ad renovationem petenda investitura durante, etiam in emphyteusi, ut constat *ex decis.* 756. *num.* 3. *& per tot. par.* 4. *divers.* atque pariformiter istos terminos parificant, Caldas. *de renovat. emphyteutica, lib.* 2. *q.* 11. *num.* 2. & 3. Fulgin. *de emphyt. tit. de renovat. quæst.* 1. *num.* 18. Rot. *decis.* 46. *num.* 32. *p.* 10. *rec.* & dicta Farfen. 23. Martii 1661. Cerro; ideòque solidum fundamentum in hujusmodi differentia constitui non posse in Congressibus dicebam, sed potius in altero jam dict. quod neque sumus in feudo, neque in emphyteusi, sed vel in allodio habente solùm hoc onus tanquam speciem servitutis, vel in casu mixto, seu quadam tertia specie per consuetudinem constituta, in qua ipsa consuetudo, prout hucusque servata fuit, in futurum servari deberet, Penia *decis.* 1221. *n.* 1. cum aliis supra allegatis. 6

Prætereà ubi etiam cum terminis feudalibus procedendum esset, retentaque superius tradita distinctione in abstracto vera, fallaciam tamen actoris consistere dicebam in ejus applicatione, cum in prima potiùs quàm secunda ejusdem distinctionis parte versaremur, quoniam finita etiam tertia generatione, stante dicta qualitate per consuetudinem inducta, per quam hujusmodi bona, adinstar allodialium, in ultimi morientis hereditate remanere dicuntur creditoribus affecta, ita & taliter, quod Dominus directus nequevolens possit pro se retinere, sed invitus cogatur renovationem ultimi morientis hæredi concedere; sequitur, non versari in terminis veræ, & formalis devolutionis, per quam sequi dicatur consolidatio utilis dominii cum directo, & unio possessionis naturalis cum civili, itaut omnia sint penes Dominum, ut in secunda distinctionis parte communiter per feudistas ponderatur, unde propterea cessat ratio differentiæ. 7

Longam siquidem observabam esse differentiam inter casum illius renovationis, quæ sequuta vera & formali devolutione, debita est proximiori agnato per dominum alios investire volentem, juxtà æquitatem derivatam à traditione Bartoli *in leg. 1. ff. de aqua quotidiana, & estiva*, & casum, de quo agitur: in primo enim proximior nullum in feudo, vel emphyteusi habere dicitur jus formatum, neque in re, neque ad rem, nullaque ei competit actio realis, sed solùm facultas implorandi Judicis officium, ut ex dicta æquitate sibi prælationem concedat, ex deductis in dicta 8

decis.46.part.10.decis.17.n.9.166.& 230.p.11.in qua decis.17. in specie firmatur non posse proximiorem sub hujusmodi renovationis prætextu bona devoluta interim retinere, sed non sic est in isto casu, quia stante expressa dispositione Statuti, ac etiam consuetudine præcisam renovationem demandantibus, atque ad formam, seu interpretationem decreti emanati de anno *1658.* continuantibus bonis adinstar allodialium in ultimi morientis hæreditate, idcircò pro hujusmodi renovatione rectè competere dicitur, non simplex æquitativum Judicis officium, sed actio, seu formalis retentio; unde illa inter unum & alterum casum differentia esse videtur, quod in primo negligentia, seu culpa agnati non accipientis renovationem post monitionem Domini, repellit solùm ab assecutione juris quærendi, itaut dici non valeat formale præjudicium habens speciem pœnæ; in secundo autem importare dicatur pœnam, ac amissionem juris jam quæsiti, & actu competentis, quod in hæreditate esse dicitur.

Aliam item ponderabam differentiam, quod primo casu agi dicitur de solo præjudicio proximioris agnati non petentis, in secundo autem agitur de præjudicio creditorum, ac aliorum jus habentium in hæreditate ultimi morientis, quibus proindè hæredum negligentia, fortè aliquando etiam colluviva, præjudicare non debet, maximè quia creditores, aliique interessati solent esse absentes, non habentes proindè notitiam de illis monitionibus, quæ per edictum à Domino fieri solent in ipso loco, in quo bona sita sunt, atque stante dicto jure certo remanso in hæreditate, omninò videtur, casum esse regulandum juxtà secundam potiùs, quàm primam partem distinctionis, ideòque tempus à lege præfinitum, & cujus beneficio creditores, vel alii interessati acquiescunt, non videtur posse abbreviari; causa bis proposita non fuit resoluta, & pender; sed reflectendo ad veritatem, pro hac parte mihi videbatur probabiliùs respondendum esse, eamdemque veritatem fortè agnitam esse à dicto Cardinali Commendatario comprobare videtur acquiescentia.

ANNOT. AD DISC. LII.

DE ista materia renovationis, pro moderna praxi, in emphyteusi potiùs, quàm in feudo disputari solet, ideòque in sua sede videndum est, *sub tit. de emphyteusi*, triplex etenim est species renovationis. Prima est ista, quæ pati debet per novum feudi successorem, sive veniat jure successorio, sive etiam veniat ex titulo particulari emptionis, vel simili, & de hac specie agitur infrà, *disc.59.* ac etiam in Januen. Feudorum *disc.* 113. ubi de venientibus jure successorio; & de renovatione petenda per novum emptorem, seu alium successorem particularem, plura colligit Rosa *consult.14.& seq.& 23.* & ista species propriè cadit in feudis; verùm illa videtur esse parùm in usu apud nos in Italia, exceptis quibusdam feudis Imperialibus, & feudis Regalibus majoribus Ecclesiæ, nempè Regno Neapolitano, & Ducatibus Parmæ, & Placentiæ; siquidem in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus major copia, majorque feudorum sedes esse videtur, ut advertitur infrà, *disc.59.* formalis renovatio respectu venientium jure successorio videtur recessisse ab aula, ejusque loco successit solutio relevii, de quo suprà, *disc.* 28. Et in successore, titulo particulari, practicatur petitio literarum assecurationis, ut suprà, *disc.*31. cum præstatione juramenti, ex deductis per Rosam *d. consult.14.& 15.* sed si non petatur, non per hoc intrat caducitas, vel alia pœna, sed solùm contractus remanet imperfectus, quandocumque revocabilis, ex deductis *eod.disc.* 31. Et in hoc Principatu Status Ecclesiastici, loco renovationis, stare videtur illa solutio tributi, vel alterius recognitionis, quæ de more fiat in vigilia, vel festo SS. Apostolorum, qua occasione novus successor per seipsum, vel per procuratorem præstat quoddam juramentum in Camera, nisi particularis observantia aliquorum feudorum aliter exigat, sed non expeditur nova investitura, ut practicatur in feudis Imperialibus.

Altera est illa species renovationis, de qua propriè in præsenti agitur, quæ ex æquitate debetur proximioribus ultimi investiti, per cujus mortem facta est devolutio; & tertia est illa, quæ debetur singulis quibusque temporibus ex pacto, etiam ubi daretur investitura pro faciliori probatione dominii, seu pro solutione laudemiorum, & de his duabus speciebus agitur in materia emphyteutica, ubi videndum.

MANTUANA SUCCESSIONIS PRO EPISCOPO, CUM MARCHIONISSA MUNDINA.

Casus decisus per Rotam pro Episcopo.

De capacitate fœminarum in successione feudorum Ecclesiæ Mantuanæ, & de diversis illius investituræ formulis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In feudis etiam Ecclesiasticis fœminæ regulariter non succedunt.*
3 *Fallit ex consuetudine, quæ dicitur contra jus.*
4 *Consuetudo probanda est ab allegante.*
5 *Doctorum assertionibus an sit deferendum circa consuetudines, vel stylos.*
6 *Consuetudo judicandi inducitur per binam judicaturam.*
7 *Modernæ, & aliæ investituræ regulandæ sunt ab antiqua, & prima.*
8 *In rebus concedi solitis non requiruntur solemnitates, dummodò solitum non alteretur.*
9 *De feudo emptitio.*
10 *De varia intelligentia ejusdem formulæ investituræ.*

DISC. LIII.

EMpta de anno 1584. per Anselmum, & Ludovicum de Mundinis, ab illis de Gonzaghis tenuta Longherolæ, quæ à venditoribus habebatur in feudum ab Episcopo Mantuano, atque obtenta ab isto per emptores nova investitura, *pro se, eorumque hæredibus ex eis legitimè descendentibus*, dictaque investitura in personis successorum sanguinis pluries renovata, relativè ad antiquam, usque ad Carolum ultimum hujus prosapiæ masculum, hic de anno 1648. novam obtinuit investituram insimul cum quibusdam aliis bonis, de ejusdem Ecclesiæ dominio, à majoribus possessis, *pro se, ejusque hæredibus ex eo legitimè descendentibus etiam utriusque sexus*. Unde isto mortuo de anno 1656. absque prole, superstite Marchionissa Anna Maria de Mundinis sorore, & prætendente Syndico mensæ Episcopalis, ob defectum masculorum, factum esse locum devolutioni, prodiit in prima instantia sententia mensæ favorabilis, à qua introducta per appellationem causa in Rota coram Emerix, per dictæ mensæ defensores inconsideratè assumptum fuit opus probandi hujus Ecclesiæ consuetudinem, quod scilicet ubicumque investitura concepta non est *pro hæredibus utriusq; sexus*, sed solùm *pro hæredibus legitimè descendentibus*, soli masculi succedant, fœminis utpotè incapacibus exclusis, itaut locus fiat devolutioni; unde assumpta disputatione, num concedenda esset remissoria, negativa prodiit resolutio sub die 22. Junii *1661.* sub fundamento improbabilitatis, quasi quod, pluribus Doctoribus de contrario attestantibus, illa esset improbabilis. 1

Doctores autem id asserentes allegabantur, Bardellon. *cons. 93.num.19.29.31.46.& seq.* Bertazzol. *cons.39.numer.7.* Mellius *allegat.19.n.26.& 27.54.& 93.lib.1.* & his annectebantur Surd. *consil.105.n.14.* Cyriac. *controv.145.n.21.* & cæteri dicentes hujusmodi feuda esse alienabilia, ut ex decisione desuper extensa.

Mutatis autem defensoribus, ego & cæteri ad jura Episcopi tuenda assumpti, non laudantes consilium prædictum, assumendi onus hujusmodi probationis, idcircò super *d. decisionis* revisione non insistentes, opportunum judicavimus assumere disputationem negotii principalis cum dubio, *an constaret de devolutione*, eoque disputato sub die 8. Jun. *1663.* affirmativa prodiit resolutio mensæ favorabilis, ut constat ex decisione desuper extensa per eumdem Emerix, & resolutio cum sensu veritatis credebatur justa.

Dicebam enim scribendo, regulam stare pro devolutione, quia in feudis etiam Ecclesiasticis, de jure fœminæ non succedunt, illæq; non veniunt appellatione *legitimorum hæredum*, quorum nomen solis masculis convenit, ad text. *in cap.1.§.quin etiam tit.Episcopum, vel Abbatem*, & in specie feudorum Ecclesiæ, antiquoribus allegatis, Pereg. *cons.22.n.22.lib.1.* Matic. *de tacitis, lib.23.tit.14.num.22.* Rosenthal. *cap.7.concluf.31.num.4.cum seqq.* Giurb. *de succes.feud.prælud.6.n.19.* Buratt. *decis.206.num.2.* Rovit. *cons.79.n.24.& seqq.lib.1.* & in specie feudorum Mantuæ, Becc. *cons.101.nu.33.& seqq.* 2

Est benè verum, quod ab hujusmodi regula recedi tur, vel exal-

3 ex alterata investituræ formula, vel ex consuetudine, quam regulatam ab ipsorum Regnorum natura habemus in utriusque Siciliæ Regnis, in quibus investitura continet eamdem formulam, *pro hæredibus ex corpore legitimè descendentibus*; sed esse consuetudinem contra jus, observat in specie Ursinus *de feud.p.1.qu.5.art.6.n.14.*

Igitur dicebam non esse onus Episcopi Domini directi 4 probandi consuetudinem, dum fundatam habeat intentionem in dispositione juris, sed esse onus allegantis consuetudinem juri contrariam, tamquam limitationem regulæ, illam, probare, ad textus *in l.1. ubi gl. ff. & cæteri, Cod. quæ sit longa consuetudo*, Maschard. *de probat. conclus.423.* Gregor. *decis.162.num.1.* illaque probanda est in specie, imò in individuo, cùm non extendatur de casu ad casum, ut in terminis feudalibus, Oldrad. *cons.237.nu.3.* & generaliter Mantic. *decis.357.num.4.* Gregor. & Addent. *decis.45.numer.7.& 8.* late in Majoricen. Canonicatus 25. Junii 1657. coram Meltio.

Nulla probatio dabatur in facto, illamque deductam ex assertionibus Doctorum, ut suprà, nullatenùs dicebam 5 attendendam; tum quia, ubi agitur de consuetudine contra jus in concernentibus decisoria, & rei substantiam, non statur assertionibus Doctorum, quibus deferri solùm solet in concernentibus ordinatoria, vel in iis, quæ concernunt observantiam juris dubii, Maschard. *de probat. conclus.528.numer.1.& seqq.* Mantic. *decis.357.numer.2.& 6. decis.574. num.17.& seqq. part.4. recent. tom.3. decis.101. part.20. recent.num.14.*

Tum quia per Syndicum mensæ exhibebantur multipli- 6 catæ sententiæ, & licentiæ, ostendentes contrariam observantiam, quæ in articulo etiam dubio per binam judicaturam induci dicitur, Franch. *dec.91.num.16.& decis.722.n.11.* Apont. *consil.41.vol.1.* late Rovit. *consil.18.nu.3.vol.1.* cùm nihilominùs sufficiat per hujusmodi actus impediti contrariam consuetudinem, quæ data difformitate non datur, ex quo Dominus directus habet pro se regulam, & juris assistentiam.

Clariùs hæc procedere dicebam, quia si Doctorum assertionibus est deferendum, Bursatt. Doctor Mantuanus probatissimus *cons.80.num.21.* dicit exclusionem fœminarum pro manifesta veritate ibi haberi; è converso autem Doctores in contrarium ponderati non videntur attendendi, Bertazzol. enim *cons. civili 39.nu.3.& seqq.* expresè loquitur in casu investituræ conceptæ *pro hæredibus utriusque sexus*, quasi supponens contrarium, ubi hoc cessaret, & ageretur de nostra formula, quam in modernis investituris contentam, dicit attendi non debere, utpotè deviantem ab antiqua concepta cum dicta latiori forma, quæ attendi debet. Bardellon. *cons.93.* non agit ad effectum devolutionis, sed ad alium, unde si in Rotæ *decisionibus* habemus eas non esse tales censendas, nisi in eo, quod fuit principaliter in disputatione, non in aliis, quæ incidenter dicuntur, multominùs inferre licet ab authoritatibus consulentium, qui ut plurimùm, vel ad eorum responsa ornanda, vel ad captivandum intellectum debilium judicantium, solida & bona motiva respuentium, fallacia verò amplectentium, multa incidenter dicere solent minùs fundata, ut de me ipso constat ex tot annotationibus, quæ ad veritatem habentur contra mea motiva, tamquam ab Advocato causæ servienti deducta.

In Melii autem authoritate confutanda, non multùm elaborare opus fuit, dum omnes cum agnovimus in Curia assistentem aliis Causis Mantuanis, de quibus *hoc tit.* causæ opportunitati de facili servientem.

Et quidem discretivus modus concedendi investituras, etiam eisdem Mundinis ferè eodem tempore varia feuda ejusdem Episcopatus acquirentibus, clarè istam veritatem comprobabat, quia nisi alicujus esset operationis, fatua esset hæc formularum diversitas, neque ultimus masculus dictæ Marchionissæ author, studiosè curasset illam de ann. 1648. immutari, ut in terminis discretivæ observant Soccin. *consil.9.numer.7.lib.3.* alter Soccin. jun. *consil.33.nu.28.lib.* Decian. *consil.47.numer.18.lib.3.* Molin. *de primogen.lib.3. cap.5.num.55.& cæteri.*

Et licèt replicaretur, discretivam non remanere inanem, sed operativam, ad effectum excludendi simultaneum concursum masculorum, & fœminarum, ubi expresè dicitur pro illis utriusque sexus, secus autem, ubi non exprimitur, ut tunc veniant ordine successivo; replicatio tamen nullam habebat subsistentiam, quoniam ex jam allegatis, verior opinio est, ut non curata expressione utriusque sexus, appellatione legitimorum hæredum nullatenùs veniant fœminæ, solùm venientes ubi exprimitur, & tunc ordine successivo, seu subsidiariè, ex deductis in terminis horum feudorum per Bursatt. *cons.63.num.9. cum seq.* Rolan. *cons. 84.nu.14.& seqq.lib.4.*

Ultrà quod in dicta immutatione, nullum ex hac parte dicebatur constitui posse fundamentum, tum quia hæc ultima investitura relationem habet ad antiquam, à qua omnes 7 sequentes regulari debent, ut ultrà generalia, in his præcisis terminis latè Bertazzol. *d. consil.39.* & generaliter *decis.211. num.5.& 6.part 6. recent.& 427.nu.29.part.9.* Tum etiam quia renovatio facta erat à quodam Syndico mensæ hujusmodi potestatem non habente.

Quinimò, ubi etiam ab ipsomet Episcopo scienter, & studiosè id factum esset, adhuc inevitabiliter obstare dicebam defectum Beneplaciti Apostolici, quod in rebus concedi solitis non est necessarium, ubi solitum non alteratur, secus autem data alteratione Ecclesiæ prædiciali, 8 quia tunc est necessaria solemnitas, ejusque defectus totum actum vitiat, cùm in hac materia, ex veriori sententia in Rota, & Curia Romana recepta, utile per inutile vitietur, *decis.241.numer.12.part.4.recent. tom.2. 176. numer.62.& seqq.& 367.num.22.part.5.243.num.14.& 252. num.12.part.7. decis.444. part.4. tom.2.num.8.* & in aliis frequenter.

Et nihilominùs, etiamsi hæc ultima investitura esset valida, & apta ad immutandam priorem feudi naturam pro admissione fœminarum, neque suffragari poterat dictæ fœminæ, quæ non erat descendens, sed soror investiti, cui nomen descendentium convenire non poterat.

Motivabant scribentes pro Marchionissa, tractari de feudo emptitio, jure allodii potiùs regulando, nullam 9 annexam jurisdictionem, nullumque servitium personale habente, ideoque improprio, ex iis, quæ habentur in alia Mantuana feudi *hoc titulo*; sed facilis erat responsio, tum quia emptio, & venditio intercesserat, non inter Dominum directum, & feudatarium, sed inter unum feudatarium, & alterum, ob cessionem fortè melioramentorum, & commoditatis; tum etiam, quia emptitii qualitas rectè spectanda venit in dubio, ad regulandam concessionem simpliciter, & indeterminatè factam, sive quoad significationem verbi *hæredibus* simpliciter prolati, quia in feudis rectis, & propriis verbum *hæres* intelligitur pro solis de sanguine descensivo cum qualitate masculina juxtà feudorum naturam; in illis verò ita impropriatis, juxtà significationem in rebus indifferentibus cadentem.

Secus autem, ubi constat de partium voluntate restringendi concessionem ad illos sanguinis, ut habemus de feudis Regnorum utriusque Siciliæ, quæ ferè omnia sunt emptitia ab ipsomet Domino, & cum formula *pro hæredibus ex corpore*, quod idem est, ac in casu nostro, *pro hæredibus ab eo legitimè descendentibus*; & tamen indubitatum est, cessantibus hæredibus sanguinis capacibus, ea devolvi, & quoad comprehensionem, vel non comprehensionem fœminarum omninò verius est spectandam esse consuetudinem fortiùs valentem, ubi naturæ, ac juribus feudorum accedit.

Observantia enim in hujusmodi investiturarum intelli- 10 gentia totum facit, ut habemus in proposito dictæ formulæ feudorum utriusque Siciliæ, in quibus una, & eadem est prædicta formula *pro hæredibus ex corpore*, &c. quæ tamen in Regno Siciliæ citrà ex antiquorum sapientum intelligentia, & Tribunalium observantia intelligitur pro hæredibus sanguinis, habentibus tamen aliam qualitatem hæredis rei familiaris, etiam respectu ultimi morientis, & in altero Siciliæ ultrà, juxtà formam antiquam, quæ ibi stricta nuncupatur, eadem verba interpretata sunt pro concessione pacti, & providentiæ, sola qualitate sanguinis spectata.

ANNOTAT. AD DISC. LIII.

SUper hac materia capacitatis fœminarum succedendi in feudis, inanis labor videtur hodie disputare in puncto juris, quoniam in Regnis utriusque Siciliæ, etiam cum aliqua diversitate inter eadem Regna, sunt generaliter habilitatæ, ex ea ratione, adaptabili præsertim nostro Regno Siciliæ citerioris, quod scilicet cùm ipsum Regnum, quod est feudum in capite, sit fœmininum, hinc meritò subfeuda regulantur à natura feudi, ex deductis supra, *disc.*13. In aliis autem, leges investiturarum substituisse videntur omnes quæstiones.

Et quatenùs tales leges non habeantur, intrat distinctio inter feuda vera, & propria, & corrupta, seu impropriata, de

de quibus supra, *disc. 7. n. 11.* & in aliis; quoniam in rectis, & veris regulariter sunt incapaces, in aliis autem sunt capaces, non ex aliqua lege, vel privilegio particulari, sed quia revera non sunt feuda, quę cum legibus feudalibus regulanda sint, sed potiùs sunt bona allodialia, & indifferentia, quamdam feudalem nuncupationem, vel imaginem retinentia, ideòque in his, concursus inter successores sanguinis utriusque sexus, pertinet potiùs ad materiam fideicommissariam, sive pendet à locorum statutis, & legibus; & per consequens materia est incapax regulæ certæ, & generalis, erroneumque est in ea cum generalitatibus procedere, sive adhibere Doctores loquentes de una Regione, in feudis alterius Regionis, in qua cum diversis legibus vivatur, juxtà frequentem modernorum ineptiam.

MASSANEN. CASTRORUM PRO PRINCIPE NICOLAO LUDOVISIO, CUM ANNIBALE APPIANO,

Consilium pro veritate in congressu,

Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, an & quando sint capaces successionis feudorum, & quando feudum dicatur Ecclesiasticum, vel laicale, & an subfeudum possit esse diversæ naturæ ab ipso feudo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De historia super inventione juris civilis remissivè.*
3 *Castra prius spectantia ad unum territorium efficiuntur de territorio alterius, qui ea acquisivit, suaque ditioni incorporavit, & n. 13.*
4 *Refertur votum, seu decisio causæ,*
5 *De regula feudali, quod Clerici sunt eorum successionis incapaces.*
6 *Referuntur plures limitationes, de quibus singulis infrà.*
7 *An jura feudalia inhabilitantia Clericos procedant in foro Ecclesiastico, & in feudis Ecclesiasticis,*
8 *An Cardinales succedant in feudis.*
9 *De ratione, ob quam Clerici non succedunt in feudo.*
10 *Non dedecet Clericos militare pro Papa, & Ecclesia.*
11 *De eadem ratione, de qua nu. 9. circa Clericorum exclusionem, & an jura feudalia ob præjudicium libertatis Ecclesiasticæ sint abolita.*
12 *Feuda non fuerunt cognita de jure communi,*
13 *Excluditur qualitas feudi Ecclesiastici.*
14 *Subinfeudatus dicitur Vassallus subinfeudantis, non autem Domini mediati.*
15 *Subfeuda feudi Ecclesiastici possunt esse laicalia, & diverso jure censeri, unde subfeuda Regni Neapolitani, quod est feudum Ecclesiæ, sunt de dominio Regis,*
16 *Regula textus in leg. si quis conductionis de non refricanda authori quæstione dominii, procedit etiam in feudis.*
17 *An subfeudum possit esse diversæ naturæ à feudo.*
18 *Quando dicatur feudum francum, in quo etiam Clerici, seu aliàs incapaces succedant.*
19 *Et quid, ubi cum solo servitio reali.*
20 *Servitium reale non tollit obligationem fervitii personalis contentam in juramento fidelitatis.*
21 *An tolerantia incapacis in possessione feudi reddat eum capacem.*

DISC. LIV.

1 Inter illas Italiæ Civitates, quæ post scissum in partibus Occidentalibus Romanum Imperium, variasque; Barbarorum incursiones, in maxima rerum revolutione libertatem sibi compararunt, præcipua fuit Pisana, quæ felicibus auspiciis quatuor, & ultrà sæculorum spatio, potentis-
2 simæ Reipublicæ figuram gessit, præsertim in maritimis, & à cujus Classe recognoscimus usum juris civilis juxta legalem historiam, de qua in Neapolitana ædificii *sub tit. de servitut.* & obiter quandoque in aliis *hoc eod. tit.* præsertim in Glomacen. Vallium, & in Montispelusii prælationis. Inter alia verò Oppida, & loca per ipsam possessa erant, Plumbinum, Popolonia, Insulæ Ilvæ, Planosiæ, & Montis Christi, aliaque Oppida, & Castra Plumbini Statum nunc constituentia, donec circa ann. 1340. ab ejus Civibus Andrea, & Petro de Gambacurta in servitutem redacta, ab istis per ea media, quæ habentur apud Historicos, ac etiam ex nostris apud Theodor. *alleg. 51.* circa ann. 1393. transivit in dominium Jacobi Appiani primi nuncupati, cujus filius, & immediatus successor Gherardus, quietis cupidus, vendita ipsa Civitate Pisarum Duci Mediolani, Statum Plumbini sibi reservavit, per duo sęcula, & ultrà in ejus descendentes transmissum.

Cùm autem usque ab ann. 1264. Episcopus Massanus duo diruta Castra, Vallis, & Montionis nuncupata, cum eorum tenutis, silvis, pascuis, aliisque pertinentiis, titulo permutationis cum quodam palatio, aliisque bonis, & summa pecuniaria, transtulisset in quosdam de Tudinis Cives Massanenses, sub annua præstatione unius marchæ auri, Gherardus prædictus circa annum 1400. titulo emptionis à præfatorum acquirentium successoribus dicta Castra acquisivit, dictoque Statui incorporavit, eoque defuncto, ac successivè per plures manus d. Statu obvento in Jacobum Appianum tertium, hic duos habens filios, in testamento, Jacobo primogenito reliquit totum Statum prædictum, Belisario autem secundogenito jure legati reliquit præfata Castra, exceptis Jurisdictione, & Imperio, quæ noluit à Statu dividi, sed ad primogenitum, & successores spectare.

Et quoniam sub dicto Jacobo quarto circa annum 1474. sub Pontificatus Sixti IV. intra dictorum Castrorum fines detecta fuit vena aluminis, hinc orta est controversia cum Camera Apostolica prætendente impedire hujusmodi venæ excavationem, vel ratione juris privativi sibi competentis ob similem venam Tulfarum, utpotè destinatam pro Sancta Cruciata in defensionem fidei, vel ob dominium ipsius Cameræ ex juribus Ecclesiæ Massanæ, unde sub Innoc. VII. successore de anno 1490. deventum est ad concordiam, per quam commissa causa in Rota super puncto, an dicta vena spectaret ad Ecclesiam Massanam, vel ad Appianos, conventum est, ut per ann. 12. per istos abstineretur ab excavatione sub recompensa interim annuæ præstationis ducator. bis mille per Cameram eis solvendorum, & de qua concordia habetur apud Dec. *cons.* 407. *num.* 7. Menoch. *consil.* 147. *n.* 18. Decian. *cons.* 40. *n.* 42. *lib.* 4. Cùmque de ann. 1501. sub Alexand. VI. Dux Valentinus Borgia d. Statum, cùm Appianorum expulsione occupasset, fertur istum prosequendo causam in Rota, unius anni spatio tres conformes obtinuisse, declarantes nullum jus dictæ Ecclesiæ, & Cameræ Apostoliçæ in dictis Castris, & vena respectivè competere, quarum sententiarum simplex informis copia circumfertur, & paulò post dictus Jacobus IV. amicorum, ac Vassallorum ope, Valentino expulso, Statum recuperando, ut in futurum ab hujusmodi casibus magis tutus redderetur, se dedit protectioni Maximiliani tunc Romanorum Regis, à quo de anno 1502. recognoscendo dictum Statum in feudum *pro se, suisque liberis, & descendentibus masculis*, investituram accepit, in meliorem formam redactam de ann. 1509. quando cum prudenti consilio judicatum fuit eam accipere ab eodem Maximiliano jam Imperatore, in quarum utraque, inter ejusdem Status Oppida, & loca, enunciantur ista Castra Vallis, & Montionis, super quibus de ann. 1540. Cardinalis Alexander Farnesius Ecclesiæ Massanæ administrator litem introduxit in Camera contra Ferdinandum Appianum dicti Belisarii secundogeniti filium, qui tunc à dicto statu bannitus, dictisque Castris privatus, in Statu Ecclesiastico morabatur.

Aliaque jurisdictionalis controversia, forsan occasione banni, & confiscationis d. Ferdinandi, super ejusdem Ca- 3
stris circa ea tempora orta est inter Plumbini dominum, & Magnum Ducem Etruriæ, prætendentem Castra prædicta esse de territorio, & pertinentiis Civitatis Massanensis, unde ad favorem Domini Plumbini scripserunt multi insignes Italiæ J. C. probantes Castra prædicta incorporata esse Statui Plumbini, ac de ejus territorio, & pertinentiis in omnibus effecta esse, ut præsertim probant Cæphal. *consil.* 458. *& seqq.* Decian. *d. cons.* 40. *lib.* 4. & omnium plenius Menoch. *d. cons.* 147. probantes per hujusmodi acquisitionem, & incorporationem, ea effecta esse de hac ditione novi acquirentis, & ita, vel per sententiam arbitramentalem, vel per concordiam determinatum fuit, cum subsequuto pacifico effectu.

De anno verò 1561. Sforția Appianus dicti Ferdinandi filius, ac respectivè præfati Belisarii legatarii nepos, cupiens d. Ca-

stra reædificare, ac Vassallos introducere, licentiam desuper obtinuit à Jacobo VI. tunc Status Domino, sub illa tamen lege, ut ea *pro se, suisque posteris masculis legitimè descendentibus*, reciperet in feudum sub juramento fidelitatis juxtà formam Imperialis investituræ, & sub obligatione præstandi singulis annis vitulum unum in die S. Augustini, quodque in causis appellationum, & gravaminum, ad ipsum Dominum, ejusque Officiales recurrendum esset, expedita desuper formali investitura, approbata de eodem anno per Imperatorem Ferdinandum primum.

Defecta demùm linea masculina dicti Jacobi IV. vel juxtà unam opinionem in ipsomet Jacobo VI. vel juxtà alteram in Cosimo, seu Jacobo VII. pupillo filio Alexandri, de quo sub Judice lis est, an legitimus, vel illegitimus d. Jacobi VI. filius fuerit, devolutoque propterea Statu ad Imperatorem, hic de illo infeudavit Philippum III. seu IV. Hispaniarum Regem *pro se, suisque in Regnis, descendentibus, & successoribus utriusque sexus*, sub ea lege, ut subinfeudare teneretur personam ab ipso Imperatore nominandam. Quare Belisarius, Horatius, & Annibal de Appianis d. Sforțię filii ex æquitate posita per Gloss. & Bar. *in l. 1. ff. de aqua quotidiana, & æstiva*, tamquam proximiores agnati ultimi feudatarii defuncti (rejecta in aulico Consilio eorum prætensione super successione in Statu deducta ex testamento Gherardi) obtinuerunt nominationem ab Imperatore, & successivè subinfeudationem à Rege, sub conditione solvendi intra certum terminum Cameræ Imperiali florenos 800. m. in qua investitura per eos obtenta, & acceptata, ad formam primæ investituræ obtentæ per Jacobum IV. ejusque renovationum, inter Oppida, & loca, enunciantur etiam dicta Castra Vallis & Montionis. Cumque ob dictam solutionem in termino non factam, cum decreto Imperiali dicta subinfeudatio declarata esset resoluta, cum præfatorum Appianorum caducitate ab omni jure, hinc proindè idem Imperator in hujusmodi subfeudo nominavit, ex titulo oneroso solutionis duodecies centenorum millium florenorum ejus Cameræ Imperiali factæ, Nicolaum Ludovisium Venusii Principem, Gregorii XV. nepotem, quem de ann. 1634. à dicto Rege Philippo IV. subinfeudatum, Belisarius dictorum fratrum primogenitus, tamquam dictorum Castrorum possessor, & subfeudatarius in dominum recognovit, fidelitatis juramento præstito, dictaque superioritate in gradu appellationis, & recursum continuante.

Defectisque demùm absque prole priùs dicto Belisario, postmodum de anno 1652. Horatio sæcularibus, superstite Annibale Clerico in Sacris, hinc Officiales Principis, credentes factum esse casum devolutionis, possessionem acceperunt, tam Castrorum, eorumque membrorum, & pertinentiarum, quàm etiam aliorum bonorum, quæ per dictos fratres intra Plumbini Statum possidebantur, unde propterea dicto Annibale recurrente ad ipsum Principem tunc in Urbe commorantem, hic veritatis, & justitiæ sincerissimus amator, consilium pro veritate in congressu, prævia discussione Jurium ex parte dicti Annibalis exhibitorum petiit ab insignibus J. C. Andosilla, & Roncino, ac etiam à me, atque in congressu desuper habito, præfatis doctissimis Viris placuit, in omnibus sequi votum, quod ego tamquam junior dederam.

Distinguendo siquidem bona, de quibus agebatur, in tres species, primam scilicet in ipsa Castra inhabitata cum juris- 4
dictione, Imperio, & jure dominicali, alteram in bona merè privata, & allodialia extra dictorum Castrorum ambitum, & fines, & tertia in tenutas, silvas, pascua, & alia prædia existentia intra fines dd. Castrorum, totumque eorum ambitum.

Quoad primam speciem, dixi probabiliùs pro devolutione in exclusionem dicti Annibalis tamquam Clerici in Sacris, & incapacis respondendum videri, & è converso, indubitanter pro ipso Annibale respondendum esse in dicta secunda specie bonorum allodialium. Quia verò super tertia adhuc eram indeterminatus, utpotè in puncto probabiliter dubio, idcircò attenta gravi ætate dicti Annibalis, habitaque consideratione, quod esset ultimus de hoc cippo Appianorum, qui duorum sæculorum spatio, & ultra Statum possederant, fui in sensu, quod ex prudentiali, & æquitativo temperamento, non dimitteretur quidem ipsorum bonorum possessio, sed subaliis titulis per ministros singulis annis dicto Annibali subministraretur æquivalens ejus, quod ex hujusmodi tenutis, & silvis perciperetur, atque ita dicto Annibale acquiescente practicatum fuit, donec vixit.

In hujusmodi ergo extrajudiciali examine, in quo præsupposita dicta facti serie, atque non controversa per Annibalem dicta subinfeudatione facta Sforțiæ ejus patri, quæstio restringebatur ad punctum Clericatus in Sacris, an scilicet illum in hac feudali successione inhabilitaret, pro ipso scribentes a mittebant regulam text. *in cap. 1. an mutus,* 5
& c. in cap. 1. de feudo fœminino, & cap. 1. §. qui Clericus, si de feudo fuerit controversia, super Clericorum incapacitate, & quam regulam theoricè, & practicè receptissimam esse in feudis Principum sæcularium, cæteris collectis, latè firmant Rosental. *c. 8. concl. 29.* Ursin. *de success. feudorum, p. 1. q. 9. art. 1.* Larata *theatr. feudal. p. 9. dilucidat.* 80. Rota *decis.* 490. *num. 1. p. 5. rec.* Menoch. *consil.* 202. *num.* 116. *& seqq. & cons.* 181. *num.* 71. *& seqq.* licèt priùs *ex num.* 63. contrarium diceret pro ratione dubitandi, inde scribentes in contrarium fortè tumultuaverant.

Verùm plures deducebant limitationes, ex quibus dicebant regulam prædictam non obstare, primò, quia tracta- 6
retur de feudo Ecclesiastico, à cujus successione Clerici non excluduntur, secundò, quia investitura concedit hoc feudum uti francum, in quo pariter Clerici succedunt; tertiò, quia nullum præscribitur servitium personale, sed tantùm præstatio, realis unius vituli, æquè benè à Clerico præstandi, quartò, quia videbatur habilitatus per Imperatorem etiam in successione feudi principalis, dum investitura ut supra dictis fratribus concessa enunciatur Protonotarius Apostolicus, quintò demùm, quod saltem de æquitate, cessante aliorum agnatorum concursu, admitti debebat, super quibus singulis, exterorum potius stylo, quàm Curiali, copiosissimæ datæ fuerunt informationes.

Singulas igitur limitationes prædictas examinando, quatenùs pertinet ad primam, licèt Felin. *in cap. in præsentia* 7
numer. 11. in fine de probat. explicitè firmet, jura feudalia super Clericorum incapacitate superiùs allegata, locum quoque habere in feudis Ecclesiasticis, ex ea ratione, quod istæ consuetudines tamquam jam receptæ in leges, obligant etiam in conscientia, & in foro Ecclesiastico servandæ sunt, & Felini sententiæ adhærere videatur Rosental. *dict. cap. 7. concl. 29. num. 16. & in gloss. lit. S.*

Nihilominùs admittebam contrariam opinionem esse magis communem, & veram, quam ex professo substinet Jas. *cons. 117. lib. 4.* & sequuntur Roland. *consil. 76. n. 13. lib. 3.* Cravett. *consil. 445. num. 8.* Surd. *consil. 140. nu. 31.* Menoch. *cons. 804. num. 66.* Cacheran. *dec. 27. num. 17.* Carol. de Graf. *effect. Clerical. 4. numer. 301.* Belett. *disquis. Cleric. par. 1. tit. de bonis Clericorum*, §. 19. *nu. 13.* Argel. *de legitimo contrad. quæst. 19. art. 6. numer. 120. ubi allegatur decis.* in Brixien. feudi coram Pamphilio, plenè Fagnan. post hæc examinata editus *ib cap. quæ in Ecclesiarum, n. 104. de Constit.* ubi etiam 8
de capacitate Religiosi effecti Episcopi in casu, de quo in Romana, seu Perusina *hoc tit.* Et quamvis Jas. qui in ista conclusione antesignanus videtur, loquatur de Cardinali, in quo plurium sententia est ob excellentiam dignitatis cessare dictorum jurium dispositionem, eumque sub Clericorum nomine non venire, quamvis ageretur de feudis laicalibus; ex collectis per Ann. *singul. 70. ibique adden. in postremis additionibus*, cujus tamen contrarium cæteri volunt collecti per dictos addentes, Franch. *dec. 20.* Ursin. *de success. feud. p. 1. q. 9. art. 1. n. 21.* Menoch. *cons. 181. ex n. 71. & cons. 202. ex nu. 116.* ubi de Cardinali quem regulat jure aliorum Clericorum; attamen superiùs allegati, & cæteri; ex eadem authoritate generaliter id firmant in quocumque Clerico, quoties agitur de feudo Ecclesiastico.

Ex ea clara ratione, quòd ideò per jura feudalia inhabilitantur Clerici, quia feudum est militia, cui cum fidelitatis 9
juramento feudatarius erga Dominum se addicit, ideòque Clericus miles Christi non potest esse miles sæculi, ut benè *gloss. magistralis in d. cap. 1. §. qui Clericus, si de feudo defuncti*, cum qua communiter pertranseunt feudistæ collecti per Rosental. & Ursin. *ubi sup.* & ex qua ratione ego dicebam in una Mediolanen. pensionis pro Cardinali Sabello, de qua in sua materia *sub tit. de pension.* eum, qui effectus erat feudatarius Principis laici cum titulo Marchionatus, amisisse pensionem, quod etiam habetur apud Tondut. *de pens. c. 77. n. 7.*

Ac etiam, quia Princeps sæcularis, quia feuda concedit, id facere censetur, ut sibi constituat milites sibi subjectos, atque à se punibiles, non autem eos, quos cognoscere, & punire non potest, ut ponderat Jas. *d. cons. 117. num. 5. in fin. vers. nam Principes sæculares*, Fagnan. *loc. cit. nu. 103.* quæ 10
rationes cessant in feudo Ecclesiastico, cujus sit dominus Papa, vel alter Prælatus, quia non dedecet, Clericum aliàs subdi-

ſubditum ei præſtare juramentum fidelitatis, ac etiam, ubi exigat neceſſitas, ſervitium militare, ut tam antiquæ hiſtoriæ, quàm moderna praxis docent, unde propterea, poſt hæc pariter examinata, dicebam in Beneventana penſionis, de qua *ſub d. tit. de penſ.* ob militiam Papæ, ac Sedis Apoſtolicæ non amitti penſionem, adhibendo iſtos terminos feudales, & cum dicta diſtinctione deducta ex præfato magiſtrali *conſ.* Jaſ. 117. & cum ratiocinijs, quia non habebatur ſpecialis authoritas ita diſtinguens, ut ibi latiùs.

Non tamen placere videtur propoſitio numero motivata
11 per aliquos Scribentes, quod ſcilicet jura feudalia, quamvis ex *immemorabili* conſuetudine juxta hodie receptam, & indubitatam opinionem, ſint authentica, & pro legibus habenda ſint, non tamen in hac parte recipi debeant, tamquam Eccleſiaſticæ libertati præjudicialia, & ex eadem ratione, ob quam abolitæ ſunt leges civiles de Clericis, & Eccleſijs diſponentes, quoniam d. Clericorum inhabilitatio non provenit ex dd. juribus, eorumque authoritate, auferendo Clericis, & Eccleſijs id, quod aliàs eis competeret, ſed potiùs provenit ex ratione incompatibilitatis, unius ſtatus cum altero, ac veriſimilis voluntatis concedentis, quem niſi expreſsè dicat, ſuumque præjudicium ita remittat, nullatenùs veriſimile eſt, quod ſibi conſtituerè voluerit militem illum, quem cognoſcere non poteſt. Neque exindè aliquod Clericorum præjudicium, vel injuria reſultare dicitur, quoniam qui poteſt nullatenùs concedere, ac omnibus denegare, nemini facit injuriam, ſi concedit ſolùm certo generi perſonarum, denegat autem alteri, potiſſimè ubi non conſtat, hujuſmodi denegationem, ſeu excluſionem reſultare ex irrationabili odio Clericatus, & Status Eccleſiaſtici, ſed ad aliud rationabile motivum, quamvis non expreſſum, & in dubio præſumendum, referri poteſt, juxtà ea, quæ frequenter habentur in materia fideicommiſſaria in propoſito excluſionis Clericorum, Religioſorum & Monaſteriorum, ſive mulierum nuptarum cum ſimilibus.

Feuda enim cognita non fuerunt de jure communi, ſed
12 poſt ſciſſum Romanorum Imperium à Longobardis, vel Germanis per quemdam uſum, ſeu conſuetudinem introducta fuerunt, quæ conſuetudo ita qualificatè inducta eſt. Quod agnoverunt etiam Sac. Canones, qui ut Principes ſæculares allicerent ad feuda concedenda Clericis, & Eccleſiaſticis, iſtorum ſubjectionem quoad concernentia ipſum feudum eis tradiderunt, *in cap. ex tranſmiſſa, & cap. ſeq. de foro competenti*, atque ita docet inconcuſſa praxis totius etiam Orbis, præſertim verò illa Regni Neapolitani, *ut in Venafren. in Venuſina, & in aliis hoc eod. tit.* quod eſt fortius, cùm illud ſit feudum Eccleſiæ.

Admiſſa igitur limitatione, quod ſcilicet in puncto juris Clerici ſint capaces feudi Eccleſiaſtici, negabam tamen
13 ejus applicationem ad factum, ob omninò ceſſantem hujuſmodi qualitatem, ex eo deductam, quod hujuſmodi Caſtra originariè conceſſa fuiſſent per Eccleſiam Maſſanam, quoniam conceſſio juxta ſupradictam facti ſeriem de ann. 1264. facta per Epiſcopum Todinis Civibus Maſſanis, nullam videbatur feudalem imaginem habere, ſed fuiſſe per contractum privatum permutationis ex cauſa merè correſpectiva, maximè quia feudalitas in dubio non præſumitur, *ut in Clomacen. in Lucana, & in aliis hoc tit. ſatis frequenter*, potiſſimè quia ab ann. 1400. in quo Gherardus Plumbini dominus hujuſmodi Caſtra titulo emptionis, tamquam merè allodialia quæſivit, ſuoque Statui incorporavit, potuerunt immutare naturam, utpotè à priori territorio diſmembrata, & regulata tamquam pars, ſeu membrum hujus feudi laicalis, ut plenè probant Menoch. *d. conſ.* 147. Cæphal. *conſ.* 458. *& ſeqq.* & Decian. *conſ.* 40. *lib.* 4. & comprobant etiam tot inveſtituræ, & renovationes factæ ab ann. 1502. uſque in præſens.

Omnemque difficultatem in propoſito penitùs ceſſare dicebam ex eo, quòd quidquid eſſet de hujuſmodi Caſtrorum natura, & qualitate in controverſia, quæ haberetur inter ipſam Eccleſiam, ipſumque Status Plumbini Dominum, nihilominus de hoc objicere non poterat d. Annibal veniens ex præfata inveſtitura, quam Sforcia ejus pater jure ſubfeudi, & cum licentia, & aſſenſu Imperatoris Domini directi habuerat à Feudatario, tamquam de re laicali, quoniam ſubinfeudatus dicitur Vaſſallus ſubinfeudantis, qui eſt ejus
14 Dominus immediatus, non autem Domini directi, & mediati, ut benè, & punctualiter Natta *conſ.* 600. *nn.* 23. & docet praxis ejuſdem Regni Neapolitani, quoniam licèt ipſum feudum in capite ſit Eccleſiæ, nihilominus ea ſubfeuda, quæ per Regem Feudatarium conceduntur illis Baronibus,
15 dicuntur laicalia, cum Clericorum incapacitate, ex deductis *in d. Venafren. & Venuſin. ac aliis*. Ut enim benè advertit Bald. *in l. 1. in fin. Cod. unde legit.* quamvis Regnum Apuliæ quoad ſuam univerſitatem ſit feudum Eccleſiæ, attamen illa ſubfeuda, quæ per Regem aliis conceduntur, ſunt de dominio ipſius Regis, ac diverſæ naturæ, quod latiùs ex Bal. ubi ſuprà, ac etiam ex Iſernia, & aliis benè reaſſumit Pariſ. *conſ.* 1. *nu.* 99. *lib.* 1. ubi de Duce Mediolani, quod licèt Ducatus ſit de dominio Imperatoris, attamen ſubfeuda ſunt de dominio Ducis, refert Mantic. *de Tacit. lib.* 23. *tit.* 2. *num.* 16. *&* 17.

Ad quod ponderabam regulam text. *in l. ſi quis conductionis, C. loc.* de non refricanda proprio authori dominii quæ- 16
ſtione, quam regulam procedere in omni materia, præſertim verò in feudali, firmant in ſpecie Jacobus de Belviſio *in cap. 1. verſ. prædictis modis, quæ fuit prima cauſa Beneficii amittendi*, Præpoſ. *ibid.* §. *quæ domino*, & cæteri collecti per Schrader. *de feudis, par. 2. principali part. 9. ſect. 9. numer.* 25. *& ſeqq.* Rota *deciſ.* 222. *num.* 8. *& ſeqq. part.* 8. *rec. deciſ.* 57. *num.* 1. *cum ſequent. & deciſ.* 89. *numer.* 15. *par.* 9. Addent. *ad deciſ.* 420. *nu.* 50. *&* 74. *p.* 4. *rec. tom.* 2. Undè cùm Sforcia dicti Annibalis pariter receperit hoc ſubfeudum, tam à Feudatario, quam ab Imperatore Domino directo, tamquam membrum dicti feudi laicalis Plumbini, non poterat iſta diverſa qualitas allegari, refricando quæſtionem dominii proprio authori, potiſſimè quia in inveſtitura, quam idem Annibal cum fratribus ut ſuprà recepit ab Imperatore de ipſo feudo Plumbini (eorum culpa non effectuata) expreſsè conceduntur hujuſmodi Caſtra, tamquam pars, & membrum hujus feudi.

Dicebatur, quod licèt dicta inveſtitura facta per Jacobum ſextum Sforciæ importare videretur ſubfeudum conceſſum à laico, nihilominus id immutare non poterat ipſo- 17
rum Caſtrorum naturam, & qualitatem, quia ſubfeudum non debet eſſe diverſum ab ipſo feudo, ſed eodem jure cenſendum eſt. Verùm & hoc nullius momenti videbatur, tum quia negabatur dictum aſſumptum, quod Caſtra per Dominum Plumbini poſſiderentur jure feudi Eccleſiaſtici, ut ſuprà; tùm etiam quia dicta propoſitio procedit in ea omnimoda ſubinfeudatione, quæ, nihilo per ſubinfeudantem retento, fiat alteri de toto feudo, cùm tunc adinſtar exentis pro perſona nominanda, ſubinfeudans dicatur nudum organum, ſeu inſtrumentum, ſubinfeudatus verò directè, & immediatè habere dicatur à primo infeudante, ſecus ubi aliquo pro ſe retento ſubinfeudat partem, quia tunc feudum retinet in ſubinfeudante ſuam naturam, & non implicat, quod in ſubfeudo tamquam excadentia, ſeu contractu ſeparato, diverſa imprimatur natura ex lege conceſſionis, juxta diſtinctionem, de qua *ſæpiùs hoc eod. tit. præſertim in Mantuana bonorum pro Epiſcopo, in Senogallien. & in Eugubina*, ubi latiùs videri poteſt.

Quo verò ad ſecundam, & tertiam limitationem deductam ex conceſſione feudi franchi, ſive ob non conventum ſervitium perſonale, ſed tantùm reale, dicebam quod una 18
vel altera, fortiùs verò utraque qualitate concurrente per veritatem, & de facto, aſſumptum eſſet verum, ac rectè procederent ea, quæ de feudo franco habentur copiosè collecta apud Cacheran. *deciſ.* 27. cum cæteris collectis per Menoch. *conſ.* 181. *num.* 66. ubi etiam agit de ſervitio merè reali per Clericum æquè, ac laicum, abſque aliqua differentia præſtabili.

Verum ut fallacia pariter erat in applicatione ad factum, quoniam, ut inſinuatum eſt, id rectè procedit, quando franchitia conſiſtit in re, non autem in verbis, quia nempè feudum datum ſit abſque ullo onere ſervitii, nec explicito, nec implicito, ſub juramento fidelitatis, quod nul- 19
lum præſtetur, itaut concurrat omnimoda franchitia, & libertas, præterquam ab eo reali, quod eſt expreſſum, ut ſunt illa feuda frequentia in Lombardia, ut plurimùm ruſtica, ſine jurisdictione, gladii poteſtate, & imperio, conſiſtentia in aliquo prædio, vel petia terræ, quæ concedi ſolent ſub onere ſolvendi Domino ſpatulam porci, vel par Capponum, cum ſimilibus, cùm tunc dicantur feuda omninò impropriata, & corrupta, non cum feudali jure regulanda, ſed potiùs cum jure communi adinſtar bonorum indifferentium, & allodialium, quorum jure cenſentur, aliud de feudo non habentia, niſi nuncupationem, ut etiam in Regno Neapolitano ſunt ea, quæ dicuntur feuda plana, & de tabula ſimpliciter, ex iis, quæ habentur ſupra *in d. utraque Mantuana*, ubi de hujuſmodi diſtinctionibus.

Secùs autem ubi adeſt juramentum fidelitatis continens implicitam obligationem ſervitii etiam perſonalis ſub ejus formu-

formulam contentam in neceſſitatibus, & extraordinariis occurrentiis, ſolumque pro tempore currenti, & non calamitoſo, in quo nulla ſubſit ſervitii neceſſitas, vel occaſio, conveniatur de aliqua præſtatione reali pro Domini ſubventione, ſive pro ejus recognitione, & meliori conſervatione dominii, ac vaſſallagii reſpectivè, ut e. g. eſt in d. Regno, in quo per Barones, & Feudatarios, ultrà obligationem implicitè contentam ſub juramento fidelitatis, ſingulis annis Regi præſtatur certa ſumma pecuniaria, quæ ibi *adoha* nuncupatur, quoniam hæc non excludit alias perſonales obligationes in juramento fidelitatis contentas, ut
20 advertunt Cacheran. *d. deciſ.* 27. *nu.* 9. Roland. *conſ.* 23. *nu.* 35. *lib.* 1. Affl. *deciſ.* 320. *num.* 9. Graſſ. *de effect. Clericat.* 4. *num.* 250. *& cæteri*, ac habemus de ipſomet Regno erga Sedem Apoſtolicam, cùm pro eo ſolvatur ſingulis annis Cenſus conſiſtens in certa ſumma pecuniaria, & uno equo, non indè tamen definit eſſe feudum, cum ſimilibus; & ſic ea, quæ per DD. dicuntur de feudo franco, ſeu reſtricto ad certam recognitionem realem, intelligenda veniunt ut ſuprà, quando de facto concurrit omnimoda franchitia, & libertas, ut bene cæteris allegatis advertit Menoch. *d. conſ.* 181. *num.* 83. ubi ſpecie reprobat Alciatum in eodem caſu ſcribentem, non autem ubi franchitia reſultet ex ſola formula verborum, & clauſularum, quæ ex quodam formulario in omni penè inveſtitura, ad quamdam honorificentiam, & majorem prærogativam, præſertim verò in feudis majoribus, & primæ claſſis cum Regalibus, & jure Principatus adjici ſolent, quoniam aliàs omnia feuda ita eſſent corrupta, & in hoc verſari ſolet frequens æquivocum illorum ſcribentium, qui non benè hanc feudalem materiam callentes, ſoli verborum, & clauſularum formulæ inhærendo, iſtos terminos confundunt.

Applicando igitur ad rem, quamvis demandatum eſſet onus realis præſtationis unius vituli ſingulis annis, in recognitionem ſuperioritatis, & dominii, atque in inveſtitura, adinſtar inveſtituræ ipſius feudi principalis conceſſe per Imperatorem, adeſſent conſuetæ clauſulæ de feudo *franco, honorifico, &c.* nihilominus continebatur explicitum juramentum fidelitatis ad formam inveſtituræ Imperialis, & cum eadem reſtrictione ad ſolos liberos, & deſcendentes maſculos, juxta regularem naturam feudi veri, & recti, potiſſimè quia non agebatur de conceſſione alicujus petii terræ ad ſolam fruitionem ſine Juriſdictione, & Imperio, juxta caſum, de quo ſuprà in d. utraque *Mantuana* cum ſimilibus, de quibus frequentiùs agunt DD. Lombardiæ, vel adjacentium Regionum, in quibus in uſu ſunt hujuſmodi feuda ruſtica, ſolam nuncupationem feudalem habentia, ſed de duobus Caſtris, cum Vaſſallis, Juriſdictione, & Imperio, unde propterea mihi videbatur, quod verſaremur in caſu omninò plano.

Motivum tolerantiæ deductum ex Jaſ. *d. conſ.* 117. *lib.* 4.
21 pariter ceſſabat ex facto, quoniam pro tempore quo vixerant alii fratres laici, & capaces, aliqua iſtius Clerici poſſeſſio, conſiſtens magis in participatione fructuum, & emolumentorum, referenda veniebat, vel ad familiaritatem cum fratribus, vel ad participationem fructuum ratione vitæ militiæ, ſeu alimentorum, dum in facto èconverſo conſtabat, quod juramentum fidelitatis dicto Principi, tamquam novo domino, præſtitum fuerat à ſolo Beliſario primogenito, abſque dicti Clerici mixtura, & enunciatio Imperialis de dicto Annibale Protonotario Apoſtolico levitatem continere videbatur, quoniam inveſtitura prædicta erat de futuro, effectum ſcilicet ſortitura, poſtquam ſequuta eſſet ſolutio 800. m. Florenorum; cùmque habilitas requiratur de tempore, quo cum effectu obtinetur feudum ejuſque poſſeſſio, benè ſtabant ſimul, tunc obtinere Protonotariatum, qui haberi poteſt etiam per Clericum in minoribus, ſed deindè per dimiſſionem Clericatus effici capacem: tunc enim hujuſmodi tolerantia implicitam diſpenſationem impedimenti cauſare ſolet, quando concurrit in Principe certa ſcientia impedimenti, & admiſſio impediti in feudo, ut erat caſus, de quo Jaſ. *d. conſ.* 117. ubi de Cardinali Farneſio, quem indubitanter innoteſcebat Papæ eſſe Clericum in ſacris tolerato in poſſeſſione feudi per decennium & ultrà, undè propterea iſtud motivum omni prorſus fundamento deſtitutum erat.

Prout & alterum æquitatis deficientibus cæteris agnatis capacibus, cùm non exindè reſultet, incapacem à Domino invito admittendum eſſe, & contrarium docet obſervantia, ut vidimus de Cardinali Peretto, ſeu de Monte alto, de quo haberur *in d. Venafren.*

Et ad concluſionem admiſſionis aliàs inhabilis & incapacis, quoties idem ſervitium præſtari poteſt per ſubſtitu- 22
tum, ex deductis per Jaſ. *eod. conſ.* 117. & alios collectos per Menoch. *d. conſ.* 181. *nu.* 67. (undè, ut dictum eſt, ſcribentes in contrarium totum deſumpſerant,) dicebam, adhuc procedi cum æquivoco, quoniam illa verè procedit, ubi in feudatario concurrit naturalis habilitas ad ſuccedendum, ſolùmque obſtat accidentalis inhabilitas ad ſerviendum ratione infirmitatis, vel ſexus, aut alterius impedimenti, ſecus autem ubi inhabilitas eſt naturalis percutiens ſubſtantiam ſucceſſionis, juxta veriorem, ac magis receptam opinionem feudiſtarum, de qua Roſental. *c. 7. conc. 29. num.* 4. Larata *theatr. feudal. p. 9. dilucidat.* 80. *nu.* 7. *cum ſeqq.* benè Urſin. *de ſucceſſ. feudorum. p. 1. q. 9. art. 2. num.* 11. apud quos cæteri, & hæc eſt vera reſponſio, non autem illa quam tradit Menoch. *conſ.* 181. *num.* 84.

ANNOTAT. AD DISC. LIV.

IDem, quod dictum eſt *in Annotatione præcedenti*, in propoſito capacitatis fœminarum, in omnibus procedere videtur reſpectu capacitatis Clericorum, quod ſcilicet erroneum ſit procedere cum generalitatibus, ſive adhibere authoritates loquentes de feudi unius Regionis, in feudis diverſæ Regionis, cùm totum pendeat à legibus, & ſtylis Principatuum, ut occaſione agendi de capacitate militum S. Jo. Hieroſolymitani, & ſimilium advertitur ſuprà, *diſc.* 16.

Diſtinctio autem, quæ, ut patet ex deductis in diſcurſu, adhiberi ſolet inter feuda francha, ſive inter habentia annexum ſervitium perſonale, vel reale, quod æquè benè à Clerico, ſicuti à Laico præſtari poteſt, hodiè fabulæ ſpeciem habere videtur, ob idem dilemma, de quo *Annot. præcedenti*, occaſione capacitatis fœminarum, quod ſcilicet aut agitur de feudo recto, & proprio, quod importet militiam, quæ hodie non datur, niſi in Principe habente hanc majorem Regaliam indicendi publicum bellum, cum illa obligatione ſervitii perſonalis, quæ ſaltem in urgentibus, & extraordinariis indigentiis ineſt ſub juramento fidelitatis, etiam ubi præſtetur ſervitium ordinarium reale; & tunc (exceptis feudatariis Papæ) clericatus eſt incompatibilis cum militia, ut advertitur in diſcurſu, ac etiam *ſub tit. de Penſ. diſc.* 48. Aut eſt feudum improprium, cujus naturæ ſunt frequentiùs feuda Eccleſiarum inferiorum, ſive illorum Dominorum, qui non habeant hoc jus Principatus, dictamque Regaliam indicendi bellum publicum, ut pluries ſupra advertitur; & tunc intrat capacitas clericorum, non ratione franchitiæ, ſed quia re vera, ſpectato effectu, bona non ſunt feudalia, ſed potiùs allodialia indifferentia, quę retinent ſolùm quamdam nuncupationem, & aliqua pacta feudis proportionata, tamquam per imaginem, ſeu reliquias antiquæ feudalitatis; ideòque æquivocum videtur in hoc procedere cum authoritatibus antiquorum, loquentium cum præſuppoſito illorum temporum, quando etiam Eccleſiæ inferiores, & Civitates ſubditæ, ac Barones, & Domicelli inferioris ordinis, imò etiam privati nobiles divites, ob factiones, quæ tunc vigebant, ſibi comparabant milites, ac Vaſſallos fideles, atque ad hunc effectum, loco ſtipendii, illis dabant in feudum prædia, & poſſeſſiones, &c. ac propterea magna eſt differentia inter tempora antiqua, & hodierna.

EADEM
PRO EODEM PRINCIPE LUDOVISIO CUM MARCHIONE DE MONTEAUTO.

Caſus diſputatus in Signatura Gratiæ, & reſolutus pro Marchione.

De competentia fori cauſæ feudalis, coram quo ſcilicet cognoſcenda & tractanda ſit controverſia inter Dominum & feudatarium ſuper feudi devolutione.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Cauſa feudi terminanda per pares Curiæ.*
3 *Secus de conſuetudine, per quam cognoſcitur à Domino.*
4 *Ad regulam* text. in l. ubi cœptum, ff. de judic.
5 *De traditionibus Doctorum ſuper ſtatu bonorum.*
6 *Subfeuda poſſunt eſſe diverſæ naturæ, & ſub diverſo foro ab ipſo feudo.*

7 *Sub-*

7 *Subfeuda dicuntur de directo dominio subinfeudantis, qui est Dominus subinfeudatorum, ut de Rege Apuliæ cum suis feudatariis.*
8 *Quando Dominus directus sit Judex in causa subfeudi.*

DISC. LV.

1 POst terminatam cum prudentiali æquitativo temperamento controversiam, de qua *disc. præcedenti*, Annibal ultimus Appianorum Clericus ut suprà, per donationem inter vivos effectum sortituram post mortem, transtulit in Marchionem de Monteauto, ejus ex sorore nepotem, seu amitinum, omnia jura sibi competentia in dictis Castris, aliisque bonis in hoc Statu Plumbini existentibus, idemque confirmavit per testamentum, unde sequuta ad breve tempus ejusdem Annibalis morte, Marchio prædictus, postquam impeditus fuit per Officiales & ministros Principis in actuali possessione, quam instrumentalem de facto adipisci curaverat, adiens Romanam Curiam, curavit se admitti ad causam usque ab anno 1540. *ut in præcedenti*, introductam in Camera per Cardinalem Alexandrum Farnesium Ecclesiæ Massanæ Administratorem. Cùmque Princeps Ludovisius in eadem Curia apprehensus, fori declinatoriam opposuisset, prætendendo remitti causam, vel ad Imperatorem Dominum directum, vel ad Regem Catholicum subinfeudantem, idcircò assumpta desuper disputatione in Signatura Gratiæ, ad quam pertinet decidere hujusmodi controversias, in causis vertentibus in Camera, quæ non subjacet Signaturæ Justitiæ, prodiit resolutio dicto Marchioni favorabilis, pro remissione causæ ad eamdem Cameram, quæ tamen, reflectendo etiam ad solam veritatem, non placuit.

In hac autem disputatione, omnes hinc inde scribentes deducebamus eamdem theoricam, in specialibus terminis
2 devolutionis istius feudi Plumbini, deductam per Tappiam *decis. ultima Supremi Senatus Italiæ*, ut scilicet quamvis de jure feudorum *in cap. 1, de controv. feudi apud pares terminanda, cap. 1. §. si inter Dominum, de alienatione feudi paterni, & cap. Imperialem, §. Prætereà si inter duos, de prohibita feudi alienatione per Feder.* hujusmodi controversiæ terminandæ sint per pares Curiæ, quibus causa remittenda est, solumque disputatio intret, an id procedat in Imperatore, & Regibus aliisque supremis Principibus, ex deductis per Afflict. *in cap. 1. nu. 7. de controversia inter Dominum & Vassallum de Investitura feudali*, Rosental. *cap. 12. conclus. 3.* cum aliis per Tappiam ubi suprà, *nu. 1. cum sequ.* nihilominus de communi consuetudine, de qua Tappia ubi suprà,
3 *n. 8.* receptum est, hujusmodi parium judicium recessisse ab Aula, atque hujusmodi causas cognoscendas esse in Curia ipsius Domini, quoties præsertim iste est Supremus Princeps habens jura Imperii.

Controversia verò erat in applicatione ad factum, scribentes enim pro actore, quibus adhæsit Signatura, dicebant quod cùm hujusmodi Castra essent de directo dominio Ecclesiæ Massanæ, à qua per Sixtum IV. & Pium V. dismembrata fuerunt, & applicata Ecclesiæ Romanæ, seu Cameræ Apostolicæ, idcircò ad istam spectare debebat cognitio, addendo etiam regulam generalem textus *in l. ubi cœptum, ff. de judiciis*, quod dum usque à dicto anno 1540. causa introducta erat in Camera ut suprà, ibi terminari debebat, ponderando quoque retroactam observantiam prædecessorum Principum circa commissionem causæ in Rota sub Innocentio octavo, super controversia venæ aluminum, juxtà seriem, de qua *disc. præcedenti*.

Scribens autem pro Principe, cum sensu etiam veritatis, dicebam præmissa non subsistere, quoniam supponebatur pro certo id quod erat in quæstione, super dominio scilicet directo dictæ Ecclesiæ, quod ex hac parte non admittebatur, tum quia ipsemet contractus permutationis initus de anno 1264. cum Tudinis, nullam præseferebat feudalem qualitatem, ac dominii directi reservationem; ex deductis per Menoch. *cons.* 147. & alios, de quibus in præcedenti, tum etiam quia ab ann. 1400. & sic spatio annorum 250. & ultrà, ea jure pleni & liberi dominii possessa fuerunt per Principes, & Dominos Plumbini, utpotè illi Statui incorporata, potissimè verò ab ann. 1502. effecta de dominio directo Imperatoris, & posita sub qualitate feudali, in qua
4 spatio annorum 150. & ultrà continuarunt, nil refragante dicta regula textus *in l. ubi cœptum*, militante contrà colligantem, vel habentem causam ab eo, non autem contra dictum Principem jus metientem ab Imperatore omninò independenter ab Appianis antiquis dominis; & clariùs quia dicta causa introducta erat in Camera cum illegitimo defensore, tunc nullum jus habente in dictis Castris ob eorum confiscationem, ratione banni, *ut in præcedenti*.

Et quoad antiquam observantiam commissionis causæ in Rota sub Innocentio VIII. ultrà jam dictam responsionem, quod reus, & possessor possideret independenter & ex diverso jure, potissimè ob immutatum rerum statum, cùm de tempore dictæ commissionis, Appiani possiderent istum Statum tamquam liberum & allodialem, deindè vero à d. anno 1502. recognoverint in feudum ab Imperatore, urgebat alia inevitabilis responsio, quod de dicta commissione non constabat per scripturas authenticas, sed solùm ex traditionibus Menoch. *d. cons.* 147. Cæphal. *cons.* 458. *& seqq.* 5
& Deciani *cons.* 40. *lib.* 4. scribentium in controversia Jurisdictionis, seu territorii cum Magno Duce Etruriæ, unde, vel intrabat regula, quod in iis, quæ facti sunt, non defertur Doctoribus; vel si deferendum erat in hoc, deferendum quoque erat alteri traditioni super tribus conformibus Rotalibus obtentis per Ducem Valentinum pro non jure Ecclesiæ Massanæ, ac hujusmodi Castrorum libertate, undè propterea intrabat dilemma inevitabile.

Cæterùm his omnibus etiam circumscriptis, dicebam procedi cum æquivoco claro, quoniam præmissa, quæ in contrarium deducebantur ex parte actoris, percutiebant controversiam inter ipsam Ecclesiam Massanam prætensam dominam directam, seu Cameram Apostolicam ex ejusdem Ecclesiæ jure venientem ex una, & ipsum Principem ex altera, super quo adhuc dubitari posset, stante contraria observantia ut supra, super quo etiam relinquitur integer locus veritati, sed quoad ipsum actorem venientem ex Juribus Annibalis, vel Sfortiæ Appiani ejus patris, subinfeudati ab ipso Principe Plumbini, & cum eo, vel successore contendente de expiratione dictæ subinfeudationis, seu veriùs de ejus interpretatione, an scilicet comprehenderet, vel ne tenutas, silvas & alia juxta quæstionem, *de qua disc. sequenti*, id pertinebat (retenta consuetudine, de qua suprà,) ad ipsum subinfeudantem, habentem jura Imperii, ejusque officiales, vel ad summum ad Imperatorem, à quo dicta subinfeudatio confirmata fuerat.

Ut enim insinuatum habetur *in præcedenti*, stant benè simul, ipsum feudum principale esse de dominio Ecclesiæ, 6
ac unam habere naturam, subfeuda verò concessa per ipsum subfeudatarium aliis subvassallis, esse laicalia, & habere naturam diversam, atque de ipsorum devolutione spectare cognitionem ad ipsum subinfeudantem, tamquam subinfeudati dominum, cui ex regula text. *in l. si quis conductionis, C. locati*, tamquam proprio authori, dominii quæstionem refricare non potest, juxta traditionem Bald. *in l. prima in fine, C. unde cognati*, quod licèt Rex Apuliæ recognoscat Ecclesiam Romanam, seu Pontificem in Dominum, quoad ipsam 7
Regni universitatem; attamen particularia feuda, seu subfeuda, quæ ipse Rex suis subditis concessit, dicuntur de ipsius Regni dominio, & ad ipsum pertinet de eorum devolutione, aliisque controversiis cognoscere, quod post Iserniam, & alios allegatos, benè reassumit Paris *cons. 1. n. 99. lib. 1.* ubi agit de Duce Mediolani, refert Mantica *de tacitis, lib. 23. tit. 2. nu. 16. & 17.* & ita comprobat observantia dicti Regni, quoniam licèt sit feudum Ecclesiæ Romanæ, attamen Papa non se intromittit in causis subfeudorum concessorum ab ipso feudatario ejus vassallis & subfeudatariis, qui dicuntur feudatarii, & vassalli eorum Domini immediati, non autem Domini mediati, firma remanente competentia ipsius Papæ Domini directi, ejusque Tribunalium, ubi quæstio est 8
de ipso feudo principali, juxta casum, de quo, respectu Regni Neapolitani, Apont. *decis. 1.* sive ubi feudum est devolutum, unde non remaneat proprius & immediatus Dominus, cum quo subfeudi quæstio tractari possit, juxta casum, de quo *in Senogallien. Castrorum, in Eugubina, & in aliis hoc eod. tit.* Ideòque quidquid sit de juribus dictæ Ecclesiæ Massanæ, seu Cameræ Apostolicæ in ejus locum suffectæ, relinquendo in hoc, ut dictum est, integrum locum veritati hinc indè, adhuc dicta jura non videbantur obstare ad effectum, de quo in præsenti controversia.

ANNOT. AD DISC. LV.

SUper materia istius discursus, defuit occasio alterius disputationis, quoniam, quidquid apud antiquiores dubitatum fuerit, hodie ubique locorum, in quibus habeatur usus illorum feudorum, quæ vera, & propria dici merentur, juxta ponderationes *in duabus Annot. præc.* receptum est, ut cognitio pertineat ad ipsum Dominum, quem hodiè in feudis veris supponimus Principem supremum, cùm alia feuda sint potiùs impropria, & abusiva, ut supra, ideò-

ideòque deferendum non est antiquis loquentibus, etiam de feudis, quæ concedebantur à personis subditis, & ab inferioribus.

EADEM.

Casus disputatus in Camera, & decisus ut infrà.

Recognoscens ab alio in feudum locum, seu Castrum proprium, an recognoscere etiam videatur totum territorium, omniaque bona alias libera, & allodialia intrà ejusdem Castri fines per ipsum recognoscentem possessa, itaut in casu devolutionis, omnia tamquam feudalia devolvantur, vel potiùs devolvatur solum Castrum; reliquis in patrimonio allodiali remanentibus.

Pendente lite, seu dubio inter Dominum, cui feudum est devolutum, & hæredem feudatarii defuncti super qualitate bonorum, an essent feudalia, seu feudo annexa, vel ne, quis interim in possessorio retinendè, vel adipiscendæ obtinere debeat; & de propositione quod Fiscus non litigat manibus vacuis, quomodo, & quando procedat; & de cumulatione possessorii cum petitorio.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio in causa.*
3 *Ubi dubium est, an bona sint feudalia, vel allodialia, in possessorio obtinet hæres Feudatarii contra Dominum.*
4 *Et de similibus in emphyteusi, vel fideicommisso.*
5 *Fiscus in casu devolutionis feudi capit possessionem, & non litigat manibus vacuis.*
6 *Cumulationi possessorii cum petitorio quando locus.*
7 *Potest quis rem propriam liberam, & allodialem ab alio recognoscere in feudum, & fit feudalis.*
8 *Ubi quis ab alio recognovit in feudum proprium Castrum, quid recognovisse censeatur, an totum territorium.*
9 *Appellatione Castri, & sub ejus vocabulo quid veniat.*
10 *De rationibus, ob quas ex recognitione Castri non infertur ad territorium.*
11 *Sub nomine territorii quid veniat.*
12 *De quæstione, quando bona, & prædia existentia in feudo sint illi annexa, & de eius pertinentiis.*
13 *De distinctione, cum qua dicta quæstio decidenda est.*
14 *De usu loquendi, & observantia, ut sub nomine Castrorum venerint territorium, & bona.*
15 *Qualitas bonorum satis attendenda pro feudalitate.*
16 *Item inverisimilis voluntas.*
17 *In antiquis, & conjecturalibus attendenda regula, ut singula, quæ non prosunt &c.*
18 *De observantia, ob quam alia bona veniunt sub devolutione feudi.*
19 *De regula, quod possessa per feudatarium in feudo sunt allodialia.*
20 *Jurisdictio est quid separatum à feudo, & potest quis habere feudum uno titulo, & Jurisdictionem altero.*

DISC. LVI.

1 REjecta *ut in præcedenti*, fori declinatoria, remissaque causa ad Cameram, actor suspenso petitorio obtinuit subscribi dubium in possessorio retinendæ, *an, & in quibus bonis suis competeret manutentio.* Cùmque Princeps inhibitus esset ab Imperatore, ne alibi, quàm in foro suo super causis feudum concernentibus responderet, idcircò ne causa omninò indefensa remaneret, ad illam se admitti curavit Isabella Appiana Bracchiani Ducissa hæres in allodialibus Cosimi, seu Jacobi Septimi ultimi Feudatarii, ob aliquod interesse, quod ad effectum admissionis ad causam sufficit quale quale, quodque illud adsit apparenter, licèt non existenter; undè assumpta disputatione, nulla habita fuit difficultas super non competentia intentati remedii in ipsis Castris, eorumque Jurisdictione, & Imperio, dum attenta investitura de illis facta per Jacobum VI. Sfortiæ actoris mediato authori, indubitatum erat, ipsi actori nullum penitus jus competere, cùm illa restricta esset ad solam lineam masculinam, per mortem Annibalis jam extinctam; & quatenus idem actor dictam investituram controvertisset, adhuc idem resultabat effectus, dum legatum Jacobi III. à quo ipsius authores totum jus desumebant, expresè negat jurisdictionem, cum reliquo statu consolidatam. E converso autem in iis bonis, quæ indubitatè sunt allodialia, quorum pleraque intra Statum, extra tamen hujusmodi Castrorum fines aderant, ex hac parte nil prætendebatur, cùm nullum jus competeret, undè dabantur manus, totusque proindè controversiæ punctus residebat in qualitate bonorum fructiferorum, silvarum scilicet, tenutarum, & pascuorum, intrà istorum Castrorum fines existentium, an essent feudalia, & cum Castris devoluta, vel potius allodialia, & ad dicti Annibalis allodialem hæreditatem pertinentia, super quo puncto hinc inde satis certatum fuit in dispositione habita sub die 3. Decembris 1661. coram Cæsarino, in qua prodiit resolutio utrique parti grata, manutentionem scilicet, vel in vim possessionis instrumentalis ab ipso actore adeptæ, vel in vim clausulæ constituti contentæ in instrumento donationis, actori competere in bonis allodialibus tantùm, reservato, ut videretur, quænam essent allodialia, & quæ non.

Siluit causa plurium annorum spatio, illaque reassumpta de anno 1668. per actoris interim defuncti filium, & hæredem coram Aquino subrogato, daroque dubio ex ventre restrictivæ resultante, *an, & quæ bona essent allodialia, in quibus decreta manutentio exequenda esset*, cum occasione dictæ primæ disputationis, ac etiam priùs, examinando hunc punctum pro veritate, dicto Annibale adhuc vivente, *ut in præcedenti*, ego agnovissem, eumdem punctum esse potiùs facti quàm juris, atque hujus partis fundamentum super feudalitate, pendere ex facti circumstantiis, de quibus infrà, tamquam inducentibus limitationem regulæ, quæ alias actori, & pro allodialitate assistit; idcircò congruum censui, petendam esse remissoriam, ad effectum probandi eas facti qualitates, & circumstantias, ex quibus regulæ limitatio resultat. Cùmque huic petitioni actor acriter se opponeret, præsertim ex fundamento per Cameram approbato, omnino cessantis interesse dictæ Isabellæ, seu ejus interim defunctæ hæredis; idcircò adhuc militante obstaculo d. inhibitionis Imperialis, ne causa omninò indefensa remaneret, curatum fuit admitti duas præfati Principis primi Feudatarii interim defuncti filias pupillas, hodierni Principis respectivè sorores, tamquam interessatas, utpotè vocatas per investituram, conceptam *pro masculis, & fœminis*. Cùmque de mandato Tribunalis eodem tempore propositum esset utrumque dubium, super remissoria scilicet, & jam dictum super negotio principali, illo proposito sub die 4. Julii 1668. ad favorem utriusque partis respectivè pro- 2
diit resolutio, super concessione scilicet remissoriæ ad favorem hujus partis petentis, & ad favorem actoris in altero, quod scilicet manutentio aliàs decreta in bonis allodialibus, exequenda esset in dictis silvis, pascuis, & bonis intra hujusmodi Castrorum fines existentibus; sed neutra partium acquiescente, data fuit utrique nova audientia, quæ pendet.

Ista secunda pars resolutionis, non absque magna votorum discrepantia prodita, visa fuit incongrua, & omninò incompatibilis cum altera concessionis remissoriæ, ad probandum eas qualitates, & circumstantias, ex quibus prætendebatur feudalitatem resultare, quasi quod ita esset priùs decidere, & posteà formare processum, seu ita decernere contradictoria; verùm mihi, quamvis pro hac parte scribenti, dictamque resolutionem Advocati more acriter impugnanti, reflectendo ad veritatem, de stricto juris rigore probabilis, & compatibilis potiùs visa est, ob diversitatem scilicet Judiciorum petitorii, & possessorii, quoniam ubi feudalitas non est omninò certa, & clara, sed sub dubio, an bona, de quibus agitur, sint feudalia, vel allodialia, tunc 3
ob præsumptionem allodialitati magis assistentem, & pro qua in dubio est regula, in possessorio etiam adipiscendæ, multò verò magis in illo retinendæ, potiores esse debent partes heredis allodialis, ad tex. *in cap. 1. §. Defuncto milite si de feudo fuerit controversia, cum concord.* per Argel. *de legitimo contradictore quæst. 17. art. 2. numer. 5. & seqq.* Et magis ad rem in bonis existentibus intra fines Castri, *quæst. 19. art. 5. numer. 93. cum seqq.* & conferunt quæ habentur in materia possessoria per Rosental. *c. 12. conclus. 12. & cap. 7. conclus. 48. cum sequent.* ac etiam ad eadem materiam *in Placentina hoc eod. tit.*

Quod frequens, & quotidianum habemus in materia emphyteutica, quoniam pendente controversia inter Dominum directum, & hæredem emphyteutæ super facto 4
casu devolutionis, vel super identitate, & comprehensione

ne bonorum, interim in possessorio, hæres, vel successor obtinere debet, ut habetur *in Hydruntina, hoc eod. tit.* Ac etiam frequentiùs habemus in materia fideicommissaria, an scilicet; & quando fideicommissarius sit hæredi legitimus contradictor, & quis eorum obtinere debeat in possessorio, quoniam quale quale dubium concurrat, vel in substantia fideicommissi, *vel* in identitate bonorum, vel in detractionum competentia, pro hærede potiùs respondendum est, idemque in materia emphyteutica, & similibus, & sic compatibilitas clara remanebat, ex eo quod probationes in vim remissoriæ faciendæ, proficuæ, & operativæ remanebant in judicio petitorio, ideòque stant benè simul in isto responderi debere pro Domino directo, & devolutione, & tamen in altero interim hæredem obtinere.

Est benè verum, quod hujusmodi propositio in rigoroso puncto juris, & abstractè vera, in hac materia feudali, de facto, & in praxi locum solùm obtinet in controversiis privatorum super successione, inter agnatos scilicet ab investitura vocatos, & extraneum hæredem, vel successorem feudatarii defuncti, non autem in casu devolutionis, quia cùm feuda, præsertim recta, & propria Castrorum, & Oppidorum cum jurisdictione, Vassallis, & Imperio, juxta Italiæ præsertim usum, non concedantur nisi per Reges, & Principes fiscum habentes, cum alto, & supremo dominio, atque per proprios Magistratus hujusmodi causas cognoscentes; hinc proinde fiscalium, seu Cameralium recepta propositio est, de facto ubique practicata, quod fiscus non litigat manibus vacuis, quæ propositio laudatur per Collegium Patavinum apud Peregr. *cons.* 2. *num.* 18. *cum seqq. lib.* 1. & per alterum scribentem in eadem causa apud eumdem Peregr. *cons.* 3. *eod. lib.* 1. *n.* 109. *& seqq.* & per Rot. *in Sarsinaten. feudi* 1. *Julii* 1639. coram Coccino apud Capyc. Latr. *consult.* 75. *num.* 279.

Verùm id servatur, & locum obtinet in illis ditionibus, & Principatibus, in quibus per ejusdem Principis, & domini directi Officiales, & Magistratus causa cognoscitur, & justitia administratur, itaut verificetur illud vulgi dictum, quod fiscus sit Judex, & pars; sed ubi causa cognoscitur in loco tertio, in quo dominus, quamvis in suo feudo jura Principatus habens, jure privati censetur, tunc difficile est hujusmodi praxis canonizationem obtinere.

Adhuc tamen in hac facti specie, ob aliquam suspicionem inconvenientium, seu impedimentorum, quæ super executione oriri possent, justum, ac rationabile credebam, saltem ex prudentialibus motivis, omninò locum esse debere cumulationi possessorii cum petitorio, itaut utrumque eodem tempore terminetur, atque non nisi post factas probationes, & causam in negotio principali benè discussam, tententur illi executionis actus, ex quibus resultare possunt inconvenientia, pro quibus removendis, seu aliàs justa causa accedente, hujusmodi cumu-
6 lationem concedendam esse, firmatur in specie feudorum eorumque devolutionis, apud Peregrin. *dicto cons.* 2. *à n.* 1. *ad* 23. ubi concordantes, & generaliter de eadem cumulatione, ex turbiditate possessionis, seu alia justa causa, itaut videatur materia arbitraria ex facti circumstantiis regulanda, patet ex deductis *decis.* 524. *part.* 5. *recent.* 250. *part.* 7. Buratt. & Adden. *decis.* 33. 48. 100. 285. *&* 522. *& alias frequenter.*

Neque in proposito intrant, quæ per Camerales prætenduntur circa jura Ecclesiæ Massanæ, seu Cameræ ejus loco subrogatæ, non cessata per dictam alienationem sequutam de anno 1624. quoniam quicquid sit de hujusmodi prætensione, id percutit controversiam inter ipsam Cameram, seu Ecclesiam, & Principem Plumbini infeudantem, non autem inter istum, & ejus subinfeudatum, ut habetur in præcedenti, occasione declinatoriæ, seu alterius articuli, an hoc esset feudum Ecclesiasticum, vel Sæculare.

Quatenus verò pertinet ad articulum, seu punctum principalem, an scilicet dictus Sforzia præfatorum Castrorum dirutorum, ac omnium bonorum intra eorum fines existentium dominus, & possessor sine jurisdictione, obtinendo à dicto Principe, qui jurisdictionem, & Imperium habebat, facultatem reædificandi ista Castra, & introducendi Vassallos, cum concessione jurisdictionis, & Imperii, sub ea conditione, per verba præcisa, *quod dicta Castra, villas, seu pagos ab eo recognosceret in feudum pro se, & descendentibus masculis sub juramento fidelitatis, & juxta formam investituræ totius feudi*, cùm subsequuta investitura ut supra, censeatur etiam recognovisse, ac feudali qualitati submisisse dictas silvas, tenutas, forestas & alia, nulla cadebat quæstio potestatis, sed tota erat voluntatis, cùm recepta conclusio sit, rem propriam, liberam, & allodialem, posse ab alio recognosci in feudum, atque ubi id scienter sequitur, & investitura accedit, illa bona effici feudalia, quia occultatur actus donationis, quam ipsemet recognoscens in feudum facere dicitur ipsi domino, à quo im- 7
mediatè recipit sub diverso titulo, *ad text. in l. censuali, C. de donat. & scribentes communiter, de quibus* Jacobin. *in investitura feudali, verbo dictique Vassalli promiserunt cognoscere, il secondo, num.* 21. 24. *&* 27. Fulgos. *cons.* 5. & post alios antiquiores probant, & admittunt plenè Menoch. *cons.* 1. *num.* 86. *& seqq. & cons.* 191. *nu.* 50. *& sequentibus*, Surd. *cons.* 135. *nu.* 106. *& seqq.* apud quos constat solam quæstionem esse, vel ubi investitura desuper expedita non est, vel ubi id errori, seu ignorantiæ referri potest, ac firmatur per Rotam *decis.* 613. *num.* 5. *part.* 5. *recent.* & pro absoluto supponunt Oldrad. Bald. Alberic. Rosental. *& cæteri, de quibus infrà.*

Quod frequens habemus in materia emphyteutica, quoniam in plerisque Italiæ partibus, constans fama est, illa bona, quæ per Ecclesias in emphyteusim sub modico canone conceduntur, originaliter fuisse eorumdem privatorum, quæ ea voluntariè ratione protectionis, & ad præservanda ea præjudicia, quæ in illis sæculis frequentia erant, ab Ecclesiis recognoverunt, unico contextu ab eis recipiendo in emphyteusim, ut enunciatur in indulto per Urbanum VIII. concesso pro aliquibus Civitatibus Status Urbini impresso post *dec.* 7. apud Paitell. & per Rot. *decis.* 6. post eumdem *in princip. aliàs dec.* 336. *part.* 11. *recent.*

In his autem specialibus, ac præcisis terminis, non de facili habentur tractantes casum in specie, ex ea fortè ratione, quod præsertim in Italia, vel nulli, vel nimium rari sunt casus, in quibus possidens Castrum, vel Oppidum in liberum allodium, illud in servitutem redigat, & ab alio in feudum recognoscat, cum omnia feuda proveniant à concessione, quæ per dominum fiat Vassallis.

Et quamvis Oldrad. *cons.* 121. tractare videatur casum in terminis, quando scilicet quis ab alio recognoscit proprium 8
Castrum, an censeatur etiam ita recognoscere totum ejusdem castri territorium, & jurisdictionem, in qua quæstione Oldrad. qui apud omnes feudistas reputatur Antesignanus, illam examinando ad partes, ac recensendo priùs fundamenta opinionis affirmativæ, deinde verò illa negativæ, istam *nu.* 11. in fine concludit sibi videri veriorem, nisi (sunt verba præcisa) *observantia, vel communis loquendi usus, vel actus aliquis exterior interpretationem aliam induxisset*, eumque, reassumendo ejus dicta ferè de verbo ad verbum, sequantur Alberic. seu quidam Bermundus apud eum *in l. finali, C. de jurisdictione omnium judicium, n.* 13. Bald. *in c.* 1. *de Capitaneo, quia Curiam vendidit, n.* 6. *cum seq.* Alvarot. & cæteri ibidem, benè Jacobin. *in investitura dicto verbo, dictique Vassalli promiserunt cognoscere feudum, num.* 2. 3. *&* 5. Rosental. *c.* 5. *concl.* 6. *nu.* 3. *& concl.* 9. *num.* 2. *&* 4. & cæteri communiter, itaut modica inter eos variatio adesse videatur, & generaliter Menoch. *lib.* 3. *præsump.* 98. *cum seq.*

Nihilominùs, benè præfatis authoritatibus consideratis, verè, & propriè casum nostrum non percutiunt, sed diversum, ubi scilicet agitur de Castro in sui propria, & grammaticali significatione sumpto pro loco munito, seu arce, ut patet ex omnibus prædictis, assignantibus rationem, 9
quod sub Castri nomine veniat recinctus murorum, ac repetit Rosental. *cap.* 12. *concl.* 15. *n.* 36. in qua conclusione *n.* 15. latè agit de casu, quo Castrum ab alio concedatur in feudum, an sub eo veniant reliqua bona hujusmodi; hoc autem vocabulum non convenit istis Castris apertis, quibus nomen villæ, seu pagi potius convenit, ut benè explicatur in eadem investitura, juxta verba superiùs registrata; & sic dicti Doctores, verè & propriè percutere videntur illum casum antiquis temporibus frequentem, quod scilicet possidens Oppidum, vel alium locum jurisdictionalem, seu etiam plura loca & dominia, cum aliquo Castro, seu fortalitio, istud ab alio potentiori ob protectionem, & defensionem ab eo obtinendam recognoscebat in feudum, eo modo, quo frequens praxis docet in pluribus locis munitis hujusmodi feudatariorum minoris potentiæ, qui se dant protectioni Regum, seu potentium Principum, introducendo in easdem arces, seu loca munita, ejusdem Principis milites præsidiarios, ut sequutum fuit & practicari videmus in Arcibus Longoni, Monachi, Sablonetæ, & similibus; & tunc juxta eamdem praxim benè intrat pro regula dicta opinio negativa, quam Oldradus & sequaces meritò dicunt veriorem, non solùm ex ratione vocabuli per 10
cos

cos ponderata, sed etiam ex alia ratione benè considerata per Rosental. *dicto c.* 9. *in glos. final. in fine*, quod scilicet donationes non sunt multiplicandæ, & ampliandæ, sed potius restringendæ, unde si possessor Castri liberi & allodialis recognovit ipsum Castrum, illudque implicitè donando in servitutem redegit, præsumendum non est, quod donare voluerit etiam territorium & jurisdictionem.

Et ulterius dicta quæstio est territorio, ideſt jure territo-
11 riali, & terrendi, sonante in idem ac jurisdictio & Imperium, non autem de ipsorum bonorum in territorio existentium privato dominio, & sic verè & propriè, neque dictæ authoritates percutiunt casum præcisum, qui potius tractari videtur per alios, de quibus apud Natt. *cons.* 446. Sylvan.
12 *cons.* 58. *&* 59. quod est idem *cons.* Nattæ, Surd. *cons.* 135. *& alios, de quibus in Clomacen. Vallium*, super quæstione, quæ bona, ista intra fines feudi, sub eo, ejusque concessione veniant, ac jure feudi censenda sint, in qua quæstione, ex deductis *in eadem Clomacen.* omninò verius ac receptum est, sub feudo venire ea, quæ ex antiquo ejus statu, tanquam unita & connaturalia, cum eo annexa esse consuevernnt, ubi præsertim, nullo alio intermediante, unum & idem corpus constituunt, sive, ut dicit Bald. *in cap. primo de contentione inter masculum & fœminam, numer.* 3. faciunt unum integrale, seu unum mansum, ut observat Natt. *dicto cons.* 446. *numer. primo & 9. alias cons.* 59. apud Sylvan. *numer.* 4. *sequuntur* Mascard. *de probationibus, conclus.* 79. *numer.* 25. *&* 26. Galeot. *libr. primo controv.* 7. *numer.* 67. *& controv.* 8. *numer.* 8. *cum sequent.* & non negat Surd. *dicto cons.* 135. edito in oppositum in eodem casu, in quo consuluerunt Natt. & Sylvan. ubi proximè, dum supponendo juris principium tanquam irrefragabile, conatur illud evitare ex facto, quod scilicet prædia, & bona controversa essent extra terminos feudi, & in territorio aliorum Castrorum adjacentium, ac etiam quod alia prædia & bona adjacentia essent allodialia, jure privato, per alios particulares possessa, cum aliis factis circumstantiis extrinsecis allodialitatem denotantibus, *ut ex numer.* 28. *cum seq.*

Sive, ut benè advertit Bald. *in eodem capit.* 1. *de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, & sequuntur cæteri, attenditur destinatio ex statuto vel consuetudine resultans, quod si totum territorium Castro assignatum seu destinatum est, totum sub feudo veniat, ex theor. Bart. *in l. prima*, §. *cum Urbem, num.* 5. *ff. de off. Præfect. Urbis*, Menoch. *dicto lib.* 3. *præsumpt.* 99. ubi quod veniunt omnia ea, quæ ex antiqua & originaria feudi natura venire consueverunt, ut benè comprobat Penia in voto edito in causa *Ferrarien. seu Clomacen. Vallium.*

Vel quod procedendum sit cum distinctione, in qua hujus quæstionis veritas consistere videtur, ut scilicet totum
13 pendeat ex qualitate bonorum, aliisque conjecturis & circumstantiis, ut ex Natta *cons.* 506. *num.* 29. *cum seqq.* Rota *decis.* 120. *num.* 10. *& seq. &* 164. *num.* 32. *part.* 6. *recent.* atque plures casus distinguendo, habetur super hujusmodi quæstione *in d. Clomacen. Vallium hoc tit.* ubi formiter & latiùs de articulo.

Applicando igitur ad rem, sive procedamus cum dicta theorica Oldradi *d. cons.* 121. cum qua pertranseunt Alberic. Baldus, Jacobinus, Rosenthal. & cæteri de quibus supra, sive cum altiori distinctione, de qua Natta, Sylvan. & alii, vel demum cum distinctione, ut totum pendeat ex qualitate bonorum, & ex conjecturis, hisque omnibus insimul quoque ponderatis probabilius videtur, ut omnia hæc bona, tanquam continens, & contentum, juxta ingeniosam distinctionem Baldi *in d. c.* 1. *de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, sive tamquam unum mansum, unumque integrale, veniant sub recognitione feudali, & sub nomine Castrorum, seu Villarum, & pagorum.

Attento siquidem communi usu loquendi, seu observantia, ut ponderant Oldrad. *& sequaces*, sub hoc vocabulo Ca-
14 strorum omnia hæc bona, tanquam unum corpus seu universitas, ex antiqua & originaria natura venire consueverunt, in ipso enim primo actu, cujus memoria habetur, alienationis scilicet de illis factæ de anno 1264. per Episcopum Massanum in Tudinos, enunciantur Castra, sub quorum nomine evenire non poterant ipsa Castra materialia muris recincta, juxta dictam vocabuli significationem, dùm non erat in rerum natura, sed solùm venerunt sylvæ, tenutæ, forestæ, & alia hujusmodi, unum mansum seu tenimentum constituentia, idemque in alienationibus circa annum 1400. per dictorum Tudinorum successores factis Gherardo, qui ea incorporavit cum Statu Plumbini, ac etiam in legato de anno 1473. de illis facto per Jacobum tertium ad favorem secundogeniti, & in tribus sententiis Rotalibus latis ad favorem Ducis Valentini de anno 1501. & in sententia lata per Cameram ad favorem Ecclesiæ Massanæ de anno 1540. aliisque actibus ante reædificationem recensitis per Menoch. *cons.* 147. Cephal. *cons.* 558. *& seqq.* Decian. *cons.* 40. *libr.* 4. quia semper sub nomine Castrorum seu tenimentorum, & locorum, aliud non significatur, nisi hujusmodi bona tanquam unum corpus, cùm verificari non possent in ipsis Castris materialibus, utpotè in rerum natura ut supra non existentibus.

Comprobat idem qualitas bonorum, quod scilicet non agitur de vineis, domibus, pomariis, olivetis, aliisque 15
prædiis cultis ex hominis privati industria ad eum statum redactis, privatum dominium de sui natura præferentibus, sed de silvis, montibus, & forestis in primævo statu naturæ existentibus, & quæ propriè jure publico & dominicali possideri solent, ut ponderatur *in dicta Clomacen. Vallium*, ubi concordantes: & quod magis, nullus alter privatus in his finibus bona possedit, vel possidet, sed totum est domini, unius ejusdemque naturæ, tanquam unum mansum, ut supra.

Accedente etiam verisimili voluntate concedentis, ac etiam concessionarii, cùm enim hujusmodi Castra seu loca cum dictis bonis, & integro eorum statu, spatio annorum 16
70. & ultra unita & incorporata fuissent cum reliquo statu, ab eo accidentaliter separata, tanquam species appannagii seu vitæ militiæ dicti secundogeniti ejusque descendentium, idcircò occasione immutandi statum, & concedendi his secundogenitis, etiam jurisdictionem & Imperium, prudenter concedens, ita pinguiùs consulendo dictæ lineæ secundogeniti, ea defecta curavit, mediante hujusmodi recognitione, reintegrare feudum principale, illudque restituere pristinæ unitati, ac providere, ne ad extraneos ac alienas manus transirent hæc membra, atque ista consideratio præsertim pro meo judicio videbatur ponere rem in claris, multò magis præmissis omnibus insimul ponderatis, cum consueta regula, *ut singula quæ non prosunt*, &c. in am-
biguis, & conjecturalibus perpetuò attendenda, præsertim 17
verò in factis antiquis, ut apud Cavaler. *decis.* 93. *& frequenter*,

Mirificè id comprobari ponderabam ab observantia individuali ejusdem Status Plumbini, cùm enim ille per sæcula possideretur tanquam liber & allodialis, deinde verò posses- 18
sor ratione solius protectionis illum voluntariè recognoverit in feudum ab Imperatore, facto casu devolutionis, sub ea non venerunt solum Oppida, & Castra cum jurisdictione, & jure territoriali, sed Silvæ, Montes, Valles, tenutæ, forestæ, fodinæ, & alia tanquam membra hujus corporis, unum mansum seu integrale constituentia, seu tanquam dos feudi, illis tantùm bonis exceptis, de quorum acquisitione constabat ex privatis titulis, eo modo, quo in devolutione feudorum Ferrariæ, & Urbini, ac simillium practicatum fuit, ex deductis *in dicta Clomacen. Vallium, in Pisaurien. Molendinorum, & in aliis.*

Et magis in individuo, idem actor ad cumulandos titulos, magisque se confovendum, obtinuit à Camera, & Sede Apostolica istorum Castrorum novam investituram, sub qua nedum ipsa Castra, sed etiam fodinæ, silvæ, forestæ, tenutæ, & alia omnia, de quibus est quæstio, venire declaratum fuit, quæ observantia magnum est admiculum status precedentis, omnia insimul, & unitim, ut supra combinando.

Scribentes pro actore immorabantur solùm in regula generali, de qua Rosenthal. *dicto cap.* 12. *conclus.* 15. Duran. *decis.* 28. Buratt. *decis.* 426. *decis.* 72. post Cenc. *de censib.* 69. *part.* 8. *recent. & in aliis*, quod scilicet omnia, quæ sunt in- 19
tra fines feudi, præsumuntur feudalia quoad jurisdictionem, & jus territoriale, non autem quoad dominium, quod etiam in ipso feudatario præsumitur allodiale; verùm istud erat fundamentum nimis vagum, quoniam *ut latius habetur in dicta Clomacen. Vallium*, ista propositio locum habet in iis bonis, quæ de sui natura sunt juris privati, & similia illis, quæ per alios privatos in loco possidentur, quorum jure feudatarius, cum personarum reduplicatione censendus est, nisi feudalitatis indicia, & adminicula concurrant.

Aliqui ex judicibus, magnam & fortè totam vim constituebant in eo, quod cùm per Jacobum Tertium ut supra, jurisdictio, ac jus territoriale separata esset ab ipsis silvis, tenutis, & bonis, ita hæc effecta essent allodialia, & juris privati, quasi quod feudalitas consisteret in sola jurisdictione,

quæ occasione reædificationis concessa fuit; sed hoc videbatur æquivocum clarum, quoniam jurisdictio perneceſſe non importat feudalitatem, ſed eſt de ſui natura allodialis, adeout possit habere Castrum in feudum ab uno, & jurisdictionem in allodium ab altero, sive quod Castrum jure feudi sit unius, & jurisdictio sit alterius, Rosenthal. *d.cap.5.concl.6.n.final. cum concord. in gloſ. finali*, & habetur *in Tiburtina Castrorum hoc tit.* atque si talis fuisset partium intentio, recognitio in feudum, & respectivè investitura, fuisset de ipsa jurisdictione, quæ dabatur, non autem de Castris, quæ sunt quid diversum.

Imperator siquidem Maximilianus, neque jurisdictionem, neque Imperium dedit Jacobo Quarto hunc Statum ab eo recognoscenti in feudum, quia hæc jam habebat, sed solùm protectionem; & tamen omnia loca, & bona sub recognitione, & devolutione venerunt, multò magis in præsenti, dum infeudans dedit jurisdictionem, & Imperium, ut aliquid daretur, & reciperetur hincinde, fortiùs verò ex dicta potissima ratione restituendi feudum principale suæ unitati, postquam cesaverat causa, ob quam separatio facta fuit ut supra,

Et si antiquiora, & altiora petere volumus, quando Roggerius Normannus Siciliæ Comes Regii nominis cupidus, ex illarum Regionum malo fato, in utraque Sicilia nomen Regium, ac Regni speciem introducendo, juxta unam opinionem, Regnum recognovit in feudum ab Anacleto Antipapa, obtenta etiam deinde confirmatione ab Innocentio Secundo, jam partim jure proprio, & ex majorum successionibus, partim verò (Deus scit quomodo) Civitates, Provincias, & loca possidebat, cum omnibus regalibus, aliud non obtinendo ab infeudante, nisi titulum Regium, & tamen omnia venerunt sub recognitione in feudum, & successivè sub devolutione,

SUMMARIUM.

1 *De statu causæ.*
2 *De articulo principali, an recognoscens in feudum Castrum, censeatur etiam recognoscere bona in eo existentia.*
3 *Pendente quæstione devolutionis, quis debeat obtinere in possessorio.*

ANNOT. AD DISC. LVI.

ISta causa finem receperat per honestam concordiam, jam conclusam, cujus effectum impedivit nimia scrupulosa leguleitas aliquorum defensorum actoris, dum defuncto interim Principe Nicolao, ejusque filio, & successore distrahente omnia existentia in hoc Principatu, juxta ea, quæ recensentur *sub tit. de credito disc.* 13. & 191. cessavit illa unica timoris occasio in hoc discursu, vel præcedenti insinuata, ob quam expediebat hanc litem subsistinere; unde propterea nimium affectatæ cautelæ intulerunt damnum in toto illo, cui magis consuli curabatur, ideoque causa adhuc pendet, sed sine spe effectus.

De articulo autem principale, an scilicet recognoscens proprium Castrum in feudum ab alio, recognoscere etiam censeatur prædia, & bona privata in eo existentia, & quando hæc efficiantur etiam feudalia, pluries habetur actum *hoc eod. tit.* & præsertim supra *disc.* 2. & 47. & *infrà, disc.* 63. ac etiam *in Romana seu nullius disc.* 111. ideoque superfluum est repetere, & præsertim *d.disc.*63. & *disc.*111. advertitur ad distinctionem in præsenti contentam, quæ videtur nimium probabilis, benèque fundata inter concessionem veram, quæ fiat ab infeudante de re propria, & illam concessionem fictam, quæ ab infeudato de re sua recipiatur; atque in effectu ista est potiùs dicenda quæstio facti, & voluntatis, quàm juris, & per consequens erroneum videtur in ea procedere cum generalitatibus, vel cum illis authoritatibus, quæ percutiant terminos diversos, ac habentes diversas circumstantias, ex quibus revera totum pendet.

De altero autem puncto, an scilicet pendente quæstione devolutionis feudi, possessio esse debeat penes feudatarium, vel penes dominum, nimium raræ, peneque nullæ videntur hodie quæstiones in praxi, retenta eadem distinctione pluries insinuata super *in annot. ad disc.* 53. & 54. & in aliis frequenter, inter feuda vera, & propria, quæ solùm hodie videntur esse illa, quæ obtinuerant à Principe, habente jus belli, & fiscum, & alia impropria, quæ obtinentur ab Ecclesiis, aliisque inferioribus; isto etenim secundo casu intrare potius videntur termini emphyteutici, de quibus in sua sede *sub tit. de emphyt. disc.* 7. & 59. in altero autem, communis videtur consuetudo fisci litigandi manibus plenis, & sic non est quæstio juris, sed observantiæ, & consuetudinis.

ROMANA
ANNUÆ PRÆSTATIONIS,
SEU PRETII MINUTORUM,
PRO PRINCIPE PLUMBINI NICOLAO LUDOVISIO,
CUM DUCISSA BRACCHIANI ISABELLA APPIANA.

Casus disputatus coram A.C. & sopitus per Concordiam.

Obligatio facta per feudatarium intuitu feudi, seu pro rebus occasione feudi quæsitis, an cesset, & resolvatur amisso feudo, non per devolutionem, vel culpam, sed ob occupationem ab inimicis Domini.

Et quid sequuta ejusdem feudi recuperatione cum vi bellica, num intret ratio postliminii pro dictæ obligationis reviviscentia. Et aliqua de pacto resolutivo super hujusmodi obligationibus adjecto, in cujus gratiam illud appositum censeatur.

De expensis belli factis per dominum pro recuperatione feudi ab inimicis, an refici debeant per feudatarium, vel econversò factæ per feudatarium, an refici debeant per Dominum.

Tempus belli, seu aliàs calamitosum, & impeditum, an computandum sit in termino conventionali, & aliqua de mineralibus, an pro eorum pretio debeantur fructus recompensativi, ut super eis pascisci liceat citra labem usuræ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Verbum*, possit, *importat facultatem.*
3 *Pactum resolutivum censetur adjectum in gratiam creditoris, eoque volente, non allegabile per debitorem.*
4 *De bonis, quæ ab hostibus capta, & recuperata postliminio redeunt ad priorem causam.*
5 *Declaratur conclusio, de qua n.* 3.
6 *In conditionalibus sufficit conditionem semel ac momento extitisse, non curata perseverantia.*
7 *Declaratur melius conclusio, de qua n.*3.
8 *Quando conventiones, & onera suscepta per feudatarium etiam in bonis allodialibus censeantur occasione feudi, & correspectivè ad illius possessionem.*
9 *Obligatio occasionalis, seu causativa cessat cessante causa.*
10 *Successor feudi an teneatur reficere primo feudatario accessiones, & melioramenta quamvis separabilia.*
11 *Declaratur conclusio, de qua num.* 6. *& quando cessante conditione redeat obligatio causativa.*
12 *Emptor, qui ut evictionem impediret, vel rem evictam recuperaret, solvit pretium, dicitur obtinere ex nova causa.*
13 *Dominus an recuperet à feudatario impensas pro recuperatione feudi, vel econtra feudatarius à domino.*
14 *Non datur accessio pro credito pecuniario super pretio rei fructiferæ salva sorte, nisi in certis casibus.*
15 *De requisitis contractus censualis.*
16 *De interesse lucri cessantis, & damni emergentis.*
17 *Quomodo in fodinis, & mineralibus detur annuus fructus, cum effectibus exinde resultantibus.*
18 *Tempus belli, seu alterius impedimenti, an sit subducendum ex termino conventionali.*

DISC. LVII.

DEvoluto Statu Plumbini ad Imperatorem ob extinctam lineam masculinam Jacobi Quarti Appiani, qui illum in feudum recogno verat, eoque subinfeudatio Principi Nicolao Ludovisio, juxta seriem, de qua suprà *in Massanen. Castrorum hoc eod. tit.* plures exortæ fuerunt controversiæ inter dictum Principem, & Isabellam Appianam Bracchiani Ducissam, ultimi Principis Sororem, & ab intestato hæredem, præsertim verò super quibusdam acervis, seu montonis illius terræ venosæ, quæ extrahitur à fodina pro vena

vena colligenda, & quæ vulgò *minuti* dicitur, ob parvos, & minutos ejusdem venæ lapides cum dicta terra admixtos, prætendente dicta feudatarii hærede allodiali, dictos minutos, seu montonos, tamquam fructus feudi à solo jam separatos, esse allodiales, atque adallodialem hæreditatem spectare; econversò autem prætendente feudatario successore, montonos prædictos, tamquam solo denuò coagulatos, dici non posse fructus à feudo separatos, ideoque cum eo devolutos esse; atque inito super hujusmodi controversiis compromisso in personam Ducis de Medina de las Torres, tunc Regni Neapolitani Proregis, hic de consilio plurium sapientium, regiorum etiam officialium, per arbitramentalem sententiam, censuit, & declaravit, montonos remanere debere penes Principem, cum istius obligatione solvendi Ducissæ annuos scut. 3600. cum facultate redimendi ad rationem 6. pro centenario, importat scut. 60. m. ad cujus laudi normam deventum est ad concordiam, sub eo pacto, quod in eventum in quem Status Plumbini, per devolutionem, vel quemcumque alium casum, non spectaret, seu non possideretur amplius per dictum Principem, ejusque descendentes, Ducissa, vel sui reverterentur ad primæva jura, Princeps verò, vel sui remanerent liberati, & dicta sors principalis in toto, vel in parte soluta esset, restitui deberet.

Cùm autem de anno 1646. arma Regis Christianissimi, expulso dicto Principe, Arcem Longoni, & Plumbinum, totumque Statum occupaisent, sequutâ postmodum de anno 1649. recuperatione cum armis Regis Catholici, dictoque Principe ad primævam possessionem reintegratò, Ducissa prædicta eum pulsavit coram A.C. ad solutionem dictæ annuæ præstationis, & post plures disputationes, honesta concordia dicto Principi satis proficua controversiam terminavit.

In hujusmodi autem disputationibus coram Judice, ac etiam in Advocatorum congressibus pro causæ directione, ex parte dicti Principis rei conventi habitis, de pluribus punctis actum fuit, primò autem, & principaliter, an factus esset casus dicti pacti resolutivi concepti in quemcumque casum, in quo Status ad alios extra Principem, ejusque descendentes deveniret, stante dicta expulsione, ac respectivè possessione sub nomine Regis Christianissimi per triennium, & ultra; super quo puncto, scribentes pro actrice nimium insistebant in eo, quod pactum prædictum esset ejus facultativum, utpote conceptum cum verbo, *possit*, quod de sui natura facultatem importat, *gl. in cap.* 1. *verbo potest, de reg. jur. in* 6. *& in l. sæpè audivi, ff. de off. præsidis*, Surd. *cons.*98. *n.*7. *decis.*309. *n.*3. *p.*2. *recent.* & sæpissimè Barbos. *diction.* 268.

Fortiùs quia talis est natura pacti resolutivi, ut scilicet adjectum censeatur in gratiam creditoris, cujus interest promissa adimpleri, ac pro ejus majori cautela, ideòque semper intelligitur creditore volente, ne aliàs detur inconveniens, ut inducta favore creditoris, retorqueantur in ejus odium, quodque morosus debitor, ex ejus culpa, & delicto in non observando promissam fidem, commodum, & utilitatem reportet, ad text. *in l.*2. *C. de lege Commissoria cum concord.* per Surd. *cons.*98. & 365. Merlin. *de pignor. libr.*5. *q.*7. Buratt. *dec.* 110. *n.*13. *decis.* 422. *n.*4. *p.*4. *recent. decis.* 109. *n.* 6. *p.*7. & *sæpiùs*.

Ac etiam, quia ubi etiam pactum esset commune, nihilominus dici non poterat ejus casum evenisse ob subsequutam recuperationem, per quam ex fictione postliminii, casus habendus erat pro non sequuta, ex deductis per Crotium *de jure belli, ac pacis, lib.*3. *c.*9. *de postliminio*, & admittunt omnes, de quibus *in Januen. venæ, disc. sequenti*, tractantes quæstionem, an postliminium intret in navibus, ac etiam in mercibus, aliisque bonis mobilibus in bello captis, & deinde recuperatis; de ipsis verò Civitatibus, & locis, sive etiam de stabilibus nemo dubitat.

Econversò scribentes pro hac parte, insistebant in eo, quod dicta conclusio de pacto resolutivo allegando per solum creditorem, in cujus gratiam adjectum est, procedere non deberet, quando ultra conventionem regressus creditoris ad primæva jura, expresè deducta esset in stipulationem etiam liberatio debitoris, quasi quod iste esset casus mixtus non cadens sub dicta conclusione, quodque partes per conventionem voluerint facere aliquid plus, quàm de jure dispositum esset, ita reddendo pactum reciprocum, quod tamen cum aliqua speciali authoritate non probabant, sed solùm cum regulis generalibus, quod pacta, & partium conventiones cessare faciunt juris regulas, & dispositionem.

Neque obstare dicebant subsequutam recuperationem, tum quia in conditionalibus sufficit conditionem momento temporis extitisse, non curata perseverantia, sed spectato solo facto suæ purificationis, quamvis momentaneo, *l. si inter virum* 9. *& l. sed & in illo* 18. *ff. de reb. dub. l. si quis hæredem* 7. *Cod. de institut. & substitut. cum concord. in Romana augmenti dotis* 9. *Junii* 1659. *&* 19. *Aprilis* 1660. *coram Bevilaqua*, de qua causa habetur actum *sub tit. de dote pro Bolognettis*, ubi ex professo de hoc puncto, quando scilicet conditio exigat perseverantiam, vel sufficiat momento temporis extitisse.

Tum etiam quia, cùm recuperatio dicti status sequuta esset vi bellica, & cum ingenti sumptu, nedum Regis Catholici, qui ad hunc effectum potentissimam Classem maritimam paravit, sed etiam ipsius Principis multa victualia, aliaque necessaria pro servitio exercitus ministrantis, ita considerandus videbatur, potius tanquam novus dominus ex diverso titulo conquisitionis, adinstar emptoris, cum nova solutione pretii evictionem impedientis, seu rem jam evictam recuperantis, ut infra, vel quod saltem actrix contribuere deberet in expensis.

Quamvis autem ego scribens in causa pro eodem Principe reo convento, more Advocati eisdem motivis quoque adhærerem, eaque cum apparentibus rationibus, vel regulis, & authoritatibus generalibus, aut similibus comprobare conarer; nihilominus reflectendo ad veritatem, quam ab initio, & in primo congressu, juxta meam consuetudinem, liberè insinuavi, remanendo in hac opinione singularis, credebam hoc fundamentum pacti resolutivi esse omninò debile, nullamque habere subsistentiam, non quidem ex dicto motivo, super quo principaliter, & omninò insistebant scribentes in contrarium, quod scilicet pactum utpote adjectum in solam gratiam actricis, cui annua præstatio solvenda erat, ab ipsa solùm volente esset allegabile, non autem à debitore; sed ex altero motivo, quod magis me stringebat, subsequutæ recuperationis, seu postliminii, per cujus fictionem dici poterat casum non evenisse.

Quatenus enim pertinet ad dictam conclusionem pacti resolutivi non allegabilis, nisi ex parte creditoris, dicebam eam esse in suo casu veram, sed non applicari ad illum præsentis quæstionis; procedit enim, ubi illud conceptum est sub conditione merè voluntaria ex parte debitoris implenda, itaut pro majori observantia promissorum, ac urgentiori stimulo ad adimplendum adjectum sit, in quibus terminis procedunt dictæ, & aliæ similes authoritates, ac etiam assistit superiùs assignata ratio: secus autem, ubi conceptum est sub conditione casuali, cujus eventus culpæ debitoris tribui non valeat, tunc enim in utriusque contrahentis gratiam, nisi verba in contrarium urgeant, adjectum esse censetur ex natura correlativorum, seu æqualitatis inter contrahentes servandæ, Purpurat. *cons.*557. *numer.* 28. Sylvan. *cons.* 102. *num.* 23. fortiùs verò, ubi verba assistunt, ut in præsenti, dum uterque effectus ad utriusque contrahentis æqualem favorem in pactum deductus est, creditoris scilicet redeundi ad primæva jura, & debitoris obtinendi liberationem, cum actione etiam repetendi solutum, quod evidenter implicat cum dicta conclusione referendi usum dicti facti ad solam facultatem creditoris, ubi enim assistunt verba, vel urgent conjecturæ hujusmodi verisimilis voluntatis, planum est, pactum remanere reciprocum, & ad utriusque favorem, Purpurat. & Sylvan. proximè supra, Afflict. *decis.* 397. *num.*6. Surd. *decis.*113. *num.*7. ubi Addent. & admittitur *d.decis.* 422. *num.* 7. *part.*4. *recent.*

Clariùs verò, ac extra difficultatem ratione subjectæ materiæ, cùm hujusmodi conventio correspectiva esset ad feudum ejusque possessionem, tam in origine, seu causa transactionis, dum Princeps non alia ratione jus, seu actionem in hujusmodi montonis habere prætendebat, nisi tamquam possessor feudi, de cujus pertinentiis esse dicebantur, quàm etiam, quia sibi tamquam privato, & independenter à feudo, nullatenus expediebat habere hujusmodi bona penè inutilia, quia eatenùs expediebat habere, quatenus esset etiam possessor fodinæ, pro habendo eo jure privativo, quod pro faciliori, ac magis proficuo dictæ fodinæ usu moraliter necessarium videtur, juxta ea, quæ habentur in *Romana locationis venæ ferri, sub tit. de Regalibus ad materiam mineralium*; unde propterea claram dicebam voluntatem non contrahendi, dictamque obligationem non suscipiendi, nisi occasione feudi, & correspectivè ad ejus pacificam possessionem, liberumque dictæ fodinæ usum, & sic rebus in eo statu permanentibus, & consequenter

congruè applicari dicebam conclusionem, de qua pluries
9 *sub tit. de credito, & sub altero, de emptione, & venditione,* ac etiam sub *illo de Regalibus ad materiam officiorum* super obligationibus causativis, seu occasionibus cessantibus, seu resolutis earum cessante causa, ut per Tiraquell. *in tract. cessante causa, quæst. 1. num. 224.* Amat. *res. 21. in princ. decis. 428. part. 1. rec.* cum aliis super hujusmodi conclusione deductis locis citatis.

Ac etiam conferre observabam, quæ habentur deducta in *Nullius Baren. melioramentorum in fine hoc eod. tit.* super pra-
10 xi, ob æquitatem rationabiliter inductam, cogendi novum emptorem, seu successorem feudi ad emendum ea melioramenta, vel bona quamvis separabilia, & allodialia, quæ feudatarius fecit, vel respectivè acquisivit occasione feudi, & pro ejus servitio, aliàs non facturus, vel respectivè non acquisiturus, ita etiam naturali ratione, seu humano discursu evidenter suadente,

Verùm difficultas meo judicio insuperabilis consiste-
11 bat dicto alio motivo cessationis impedimenti, ac reversionis rerum ad suum primævum statum, unde propterea durabat causa debendi, nil obstante dicta conclusione, quod in conditionibus attenditur nudum factum momentaneum, quoniam ex iis, quæ super ea particulariter deducta habentur in *d. Romana augmenti dotis, de Bolognettis sub tit. de dote*, illa non procedit, quando conditio respicit certum effectum, cùm tunc requiratur ejus perseverantia, sive ubi eadem conditio pendet à durazione, vel respectivè cessatione occasionis, seu causæ obligatoriæ.

Si enim tertius possessor rei censuatæ, eatenus debitor, quatenus rem possideat, sive emptor se constituens pretii debitorem, in illius possessione temporaliter, citra culpam venditoris, seu creditoris censuarii impediatur, remoto impedimento, tamquam per remotionem obstaculi, possidere dicitur, non ex nova, sed ex priori causa, adinstar habentis manus, vel pedes naturaliter validos, accidentaliter à vinculis, vel compedibus impeditos, quoniam eis solutis, vel sublatis, eorumdem membrorum operationem habere dicitur jure propriæ, & naturalis facultatis, non autem ex novo titulo, seu facultate, & consequenter obligationes, & onera reincidunt in suam causam, ac reviviscunt, ut nostri dicunt, potiùs per quamdam excitationem à somno, quàm per reviviscentiam à morte,

Neque alicujus momenti videbatur, quod ob ingentes
12 sumptus pro hujus status recuperatione factos, ejus valorem fortè excedentes, ita quodammodò quæsitus diceretur ex novo titulo, juxta terminos textus *in l. si servus venditus, §. cum igitur, ff. de eviction. cum concord.* per Fab. de Ann. *cons. 13. num. 5.* de Marin. *cons. 108. lib. 1.* Thesaur. Jun. *lib. 3. quæst. forens. 18.* Rot. *decis. 337. part. 5. recent. cum aliis, sub tit. de emptione, & venditione*, præsertim *in Tudertina*, tum quia non assistebat factum ipsiusmet Principis, qui sequuta recuperatione, non ex novo titulo, sed ex primævo jure feudi possessionem continuare professus est; tum etiam quia principaliter dicti sumptus facti fuerunt per Regem Catholicum pro recuperatione Arcis, & Portus Longoni, aliorumque fortalitiorum pro tuitione Regni Neapolitani, ac servitio ejus Monarchiæ, nec non ut ejus obligationi satisfaceret, curando reponere in primævum statum ejus subfeudatarium ab ejus inimicis suoque intuitu expulsum,

Sicuti enim feudatarius tenetur domino ad servitium, & fidelitatem, ita è converso Dominus tenetur ad ejus protectionem, & defensionem, pro qua ab eo non repetit expensas; quinimò, si ipsemet feudatarius suo sumptu, & vi armorum recuperet feudum, ab ipsius Domini hostibus, seu inimicis occupatum, quoties impensæ non sint modicæ, sed notabiles, illas saltem in casu non culposæ devolutionis à domino recuperat, tamquam speciem melioramentorum, ex deductis per Rosental. *c. 10. concl. 42. n. 69.* Guaz. *de expens. c. 16. n. 36.* Molina *de primogenitura, lib. 1. c. 27. n. 11.* Giurb. *decis. 108. n. 10. & 24.* & habetur deductum *in Theatina sub tit. de emphyteusi.*

Omnisque difficultas in proposito cessabat, quia dictæ Ducissæ nil intererat, feudum ab uno, vel ab altero possideri, dum etiam à dicto intermedio possessore, dictorum minutorum possessio, & vendendi facultas sibi non impediebatur, unde dici non poterat, impensas factas esse ejus intuitu, & contemplatione, sive quod exinde utilitatem reportasset, unde intrare posset saltem æquitativa actio de in rem verso, seu de utili negotiorum gestorum, & sic omnia prædicta motiva in primo congressu reputata meliora, & in quibus conclusum fuit principaliter insistendum esse, juxta meum votum, omninò insubsistentia erant, ut causæ progressus docuit, quoniam Judex illa omninò neglexit.

Unicum ergo probabile, ac magis solidum motivum, quod ob difficultates per judicem habitas, & per actricis defensores in disputationum progressu agnitas, concordiæ causam dedit, fuit illud, quod à me in primo congressu excitatum, ab aliis neglectum fuerat, invaliditatis scilicet dictæ conventionis de solvenda pro pretio rei infructiferæ annua præstatione, salva remante sorte principali, in 14
quam proindè imputari deberent decursæ annualitates jam solutæ, eam notabiliter extenuantes; quidquid enim teneant Regnicolæ, ac Hispani, aliique Doctores, attentis opinionibus, in quibus residet Curia Romana ex pluries deductis *sub tit. de usuris*, non datur accessio pro credito pecuniario salva sorte, nisi accedente legitimo titulo hujusmodi accessionem justificativo, qui frequentius restringi solet ad quatuor casus, primò scilicet contractus censualis, secundò refectionis interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, tertiò fructuum recompensativorum pro pretio rei fructiferæ, ex æquitate text. *in l. curabit, Cod. de action. empti*, & quartò fructuum dotalium juxta terminos textus *in cap. salubriter, de usuris*, contractus enim Cambii verè non continet accessiones, sed totum est sors, ut in sua materia *sub tit. de Cambiis.*

Nullus autem ex his titulis convenire videbatur, non 15
quidem ille census, quoniam post Bullam Pii V. non datur annua præstatio salva sorte, quomodocumque verba contractus concipiantur, etiam ex causa donationis in solutum pro pretio mercium, seu rerum infructiferarum, vel ex causa permutationis, non servata forma ibi præscripta, ex plenè deductis per doctissimum Leotar. *in tract. de usuris, quæst. 43. la prima*, potissimè quia deficiebat etiam alterum essentiale requisitum contractus censualis, vel juxta unam opinionem ex dicta Bulla, vel juxta alteram, ex dispositione juris communis, fundi fructiferi, & capacis, certis finibus designati.

Minùs alter, interesse lucri cessantis, vel damni emergen- 16
tis, quoniam istud neque intrat, non probatis suis requisitis, quod scilicet mora debitoris fuerit causa præcisa, & immediata damni, juxta decisionem Mohed. 2. *de usuris*, & quoad lucrum, cum requisitis positis per Paul. de Castr. *in l. 3. ff. de eo quod certo loco*, justificandis aliàs, quàm per partium assertionem, *ut in d. sua materia, de usuris*, & sunt conclusiones in Curia nimis planæ, & vulgares; quartus verò titulo dotis omninò deficiebat ex facto.

Quare tota inspectio reducebatur ad tertium titulum, su- 17
per quo insistebant scribentes pro actrice, quoniam licèt in stricta juris censura, fructus dicatur solùm ille, qui renascitur, ac percipi potest salva rei substantia, quod congruere non videtur hujusmodi fodinis & mineralibus, in quibus consumitur ipsa substantia; nihilominus ex communi DD. consensu, in eis datur etiam terminus perceptionis fructuum, unde propterea usufructus constitui potest, in contractum locationis, & conductionis deduci, in dotem dari, ac etiam super eis census imponi, ut constat apud Barbos. *in l. divortio, §. sivir, num. 9. & 10. ff. solut. matrimon*, Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 23. num. 8. in fine*, Garz. *de expensis, cap. 17. num. 47.* Barbat. *de divisione fructuum, part. 1. capit. 17. numer. 49.* Castill. *de usufruct. cap. 37. num. 16.* & habetur pleniùs deductum ac examinatum *in Romana locationis venæ ferri. sub tit. de Regalibus, ad materiam mineralium*, quod ego admittebam in ipsa fodina, utpotè magna & indeficiente, in qua annua hesitatio stat loco fructuum, ex deductis *in dicta Romana locationis*; sed cessabat applicatio ad factum, cùm hæc non esset fodina, sed essent fructus, ab ipsa fodina extracti, & separati, unde usus consumabat ipsam substantiam, quæ salva non remanebat, ut eventus comprobavit.

In disputationibus quoque habitis coram dicto Judice, 18
actum fuit de altero puncto. Cùm enim in dicta concordia conventum esset, in primo novennio dictam annuam præstationem scutor. 3600. solvendam esse in tanta vena, juxta pretium conventum, dubitatum fuit, an tempus impeditum, in quo status fuit occupatus, ut suprà, computandum esset in dicto novennio, vel potiùs ab eo subducendum, & in hoc scribens pro subductione dicebam id probari per *textum in l. quibus diebus, & de condit. & demonstrat.* ubi claris verbis deciditur, tempus non currere legitimè impedito, quod etiam probat text. *in l. non possunt, C. de dolo, & in c. imputari, de regulis juris in sexto, cum concor-*

per

per Rovit. *dec. 53. n. 8.* & in proximis terminis, quod tempus conventionale adjectum pacto de retrovendendo vel simili, non currat tempore belli, sed eo subducto conjungantur tempora, precedens, & subsequens hostilitatem, benè Rovit. *in pragm. 1. de pacto de retrovendendo, num. 2. & 3.* ubi jura concordantia deducit. Non fuit tamen hic punctus multum discussus, nisi obiter, cùm tota disputatio fuerit in negotio principali ut supra, atque subsequuta concordia ulterioris disputationis occasionem substulerit, unde propterea maturum judicium desuper efformari non potuit.

SUMMARIUM.

1 *Pactum resolutivum non potest allegari per contravenientem.*
2 *De pacto commissario.*
3 *Quando conditio exigat perseverantiam.*
4 *Obligatio causativa cessat cessante causa.*
5 *De melioramentis repetendis à feudatario, vel emphyteuta.*
6 *An emptor possit transigere, ut præveniat seu evitet evictionem.*
7 *De materia mineralium.*

ANNOT. AD DISC. LVII.

1 SUper conclusione, quod pactum resolutivum adjectum in gratiam ejus, cui implementum præstandum est, allegari non potest ab altera parte contraveniente, agitur *sub titul. de emphyt. & vend. disc. 33.* & alibi pluries, cum videatur principium certum, ac fundatum, non solùm in dispositione legali, sed etiam in ratione naturali, ne aliàs contraveniens ex proprio delicto commodum reportet, atque inductum favore creditoris, retorqueatur in odium.

De validitate autem pacti resolutivi, vel commissorii, de quo dubitari solet ob fraudem usurarum, agitur *sub tit. de usur. disc. 8.* ac etiam *tit. de Camb. disc. 6.* & in aliis occa-
2 sione agendi de reductione Cambiorum, vel interusuriorum sub conditione implementi, quo non sequuto debeantur Cambia currentia, & rigorosa, & de validitate pacti resolutivi in censibus, ob non solutionem fructuum, *sub tit. de cens. disc. 1. & in aliis.*

Quando autem conditio exigat perseverantiam, atque
3 respiciat effectum, vel potius sufficiat, quod momento temporis extiterit, agitur *tit. de dote, disc. 27. & de fideic. disc. 44.*

De obligationibus causativis cessantibus, cessante causa,
4 habetur *tit. de Regal. disc. 8. & seq. & disc. 98. tit. de cens. disc. 28. tit. de emphyt. vend. disc. 23. & 39. & infra disc. 71. & alibi.*

De materia melioramentorum est dictum suprà, *disc. 27.*
5 *& tit. de Legitima, & detract. disc. 35.* & in specie de expensis pro recuperatione, vel custodia feudi, vel rei emphyteuticæ, habetur infrà, *disc. 76. & tit. de emphy. disc. 12. cum aliis, d. disc. 35. de legitima, & detract.* Adden. ad Reverter. *disc. 225.* ubi de expensis pro custodia.

Quod possessor possit bona fide transigere, ut præveniat evictionem, ut ita meliorem efficiat conditionem ejus, qui ad evictionem tenetur, habetur *tit. de emphyt. & vend. disc.*
6 *16. & 19.* & incidenter *tit. de cens. disc. 25.* dummodò tamen bona fide fiat, secus autem mala fide, atque principaliter, ut fiat negotium proprium, juxta ponderationes, de quibus in materia negotiorum gestorum, vel de utili in rem verso, habentur *sub tit. de usur. disc. 50.*

Et de his mineralibus, habetur *tit. sequenti, de regal. disc.*
7 *117. & 118.* alia verò respiciunt materiam usurariam, de qua agitur in sua sede.

JANUEN. VENÆ.

PRO EODEM PLUMBINI PRINCIPE NICOLAO LUDOVISIO

CUM ALIQUIBUS MERCATORIBUS.

Casus disputatus in Senatu Januensis, & concordatus.

Feudatarius expulsus à feudo per inimicos domini, an sequuta recuperatione vendicet ejusdem feudi fructus emptoribus, qui illos emerunt ab eisdem inimicis, seu occupatoribus, ante vel post recuperationem; & aliqua de materia postliminii, ac de justitia, vel injustitia belli; & quando capta in bello fiant capientium irrevocabiliter.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Dominus vendicat res suas furatas, seu aliàs occupatas, etiam à tertiis emptoribus bonæ fidei, non refuso pretio.*
3 *Declaratur conclusio, ut procedat in bonis occupatis per latrones, vel piratas, non autem jure belli.*
4 *Bona mobilia occupata per hostes, seu per milites jure belli, quamvis deinde recuperentur, non redeunt ad priores Dominos, neque in eis intrat postliminium, & numer. 8.*
5 *Rectè solvitur ei, cum quo contractum est, & n. 7.*
6 *Nomina debitorum non redeunt postliminio.*
7 *Declaratur conclusio, de qua n. 5.*
8 *De eadem conclusione, de qua n. 4.*
9 *An ad limites pertineat quærere de justitia belli.*
10 *In ipso belli authore requiruntur copulativè potestas illud indicendi, & justa causa.*
11 *Solvens possessori Regni, Provinciæ, vel feudi jure belli, an bene solvat, it aut à priori Domino reintegrato molestari possit vel ne.*
12 *Ea quæ debentur ex contractu inito per occupatorem loci, debentur priori domino restituto.*
13 *Fructus separati à feudo transmittuntur ad hæredem feudatarii etiam sequuta devolutione, & n. 15.*
14 *Quando possessor jure belli faciat suos fructus, ex re occupat à perceptos.*
15 *Declaratur conclusio, de qua n. 13.*
16 *Quando bona capta in bello dicantur effecta de dominio capientium, it aut in casu recuperationis non intret postliminium.*
17 *Quæ dicatur Civitas amica, vel socia ad hunc effectum.*
18 *Quare in bonis mobilibus in bello captis amittatur dominium absque jure postliminii.*
19 *Quando tertius recuperet à Domino pretium rerum deprædatarum à latronibus vel pyratis.*
20 *De postliminio in juribus, & actionibus, ac nominibus debitorum.*
22 *De alio casu, in quo tertius emens merces deprædatas, est tutus ab illarum Domino.*

DISC. LVIII.

RE tenta facti serie, de qua *disc. præcedenti* super invasione Status Plumbini cum armis Regis Christianissimi, agnoscentes ejusdem Regis Ministri, in Civitate Neapolis
1 potentissimam parari Classem pro dicti status recuperatione, quam probabiliter impedire non poterant, diligenter curarunt, totum ferraccium ibi repertum, totamque venam excavatam extrahere, traducendo ad Civitatem Januensem, ac Emporium Liburni, utramque mercem, etiam pro inferiori pretio vendendam illis mercatoribus, & negotiantibus, partim pecunia numerata, partim verò credita; quare sequuta recuperatione Princeps Nicolaus Ludovisius ad possessionem feudi reintegratus, congressum plurium Advocatorum, ac etiam Prælatorum convocavit pro consilio, & directione super vendicatione dictarum mercium, præsertim venæ in notabili quantitate existentis in Civitate Januæ penes diversos mercatores, in quo congressu varia fuerunt vota.

Ego enim qui circa initia professionis, tanquam junior eram primus in votando inter Advocatos, fui in voto, cui
2 aliquis adhæsit, probabiliter sperari posse recuperationem pretii adhuc non soluti, secus autem quoad solutum, ex infrascriptis fundamentis; major tamen pars fuit in voto contrario, totam scilicet venam, probata identitate, vendicari posse, nullo emptoribus refuso pretio, quamvis soluto, procedendo cum terminis textus *in l. incivilem, C. de furtis, & l. si mancipium, C. de rei vendic. cum concord.* de quibus Pereg. *cons. 101. numer. 1. libr. 4.* Spada *cons. 149. libr. 1.* Thesaur. jun. *libr. 2. quæst. 98.* Menoch. *lib. 5. præsumpt. 29.* Farinac. *quæst. 177. num. 29. cum seq.* Guazzin. *defens. 17. c. 6.* apud quos firmatur Dominum vendicare posse rem suam à quocumque possessore quamvis ex titulo oneroso, & cum non mala fide, nullo refuso pretio, quoniam bona fides excusat à delicto, & pœna, non autem concedit pretii repetitionem, si illud non Domino solutum est, quod præfati Doctores, & alia ampliant, etiamsi in portubus, & publicis emporiis merces esent emptæ, de quo habetur actum in

Romana seu Civitatis Vetulæ mercium sub tit. de Regalibus ad materiam Portius.

Quare concluso, ut juxta hoc votum scribi deberet, insistendo solùm, quoad ea quæ facti sunt, super probatione identitatis, & quoad ea, quæ sunt juris, super dicta conclusione, non laudando deduci considerationes, de quibus infra, super justitia vel jure belli, transmissisque juxta hanc normam informationibus, prodiit votum Consultorum simpliciter pro absolutoria reorum conventorum, quodque residuale pretium ab emptoribus jam depositarum, venditori adscribendum esset; obtento autem audiri in Senatu, agnitoque per dictos Congregatos procedendum esse cum terminis ut supra à me insinuatis, qualis etiam erat sensus patrocinantium in dicta Civitate Januæ, idcirco mihi præsertim injunctum fuit munus scribendi, atque assumpta ibidem nova disputatione, quantum desumi potuit, probabiliter resolutio prodire debuisset pro hac parte, respectu pretii non soluti; verùm ex prudentialibus motivis Senatui placuit concordia, qua mediante Princeps majorem partem dicti pretii depositati obtinuit, atque ita controversia finem habuit.

In dicto autem voto ut supra edito præcipuum fundamentum constituebatur in defectu dictæ conclusionis deductæ ut supra ex dispositione text. *in l. incivilem, C. de furtis cum concord.* cùm ea procedat in rebus furtivis, quæ privata authoritate per latrones vel pyratas furatæ seu deprædatæ sunt, non autem in bonis jure publici belli occupatis, quæ de jure fiunt occupantium, quoties penès eos pernoctarunt ad text. *in l. si quid bello, ff. de captivis, l. naturalem, §. finali, ff. de acquir. rerum dominio cum concord.* absque eo, quod suffragari posset ratio postliminii ob subsequutam recuperationem, quoniam merces postliminio non redeunt, ex deductis per Galeot. *respons. fiscal.* 13. *ex num.* 25. *ad* 82. & per totum; Franch. *decis.* 268. *num.* 4. Grotium *de jure belli ex pacis lib.* 3. *cap.* 9. *de postliminio ex nu.* 14. apud quos cæteri; si ergo istæ merces effectæ erant de dominio occupantis, ac possidentis hujus statum, & fodinam jure belli, licitè venditio facta erat, atque pretium benè solutum, & respectivè solvendum erat mercium Dominio, cum quo contractum erat, & cui etiam non Domino rectè solvitur, ex deductis per Surd. *decis.* 60. *num.* 8. & 229. *num.* 7. & 8. Gregor. & Adden. *decis.* 511. *numer.* 6. magnum etiam fundamentum constituendo in authoritate Grotii *d. lib.* 3. *c.* 9. *de postliminio numer.* 9. ubi firmatur, nomina debitorum non esse de iis, quæ postliminio redeunt, deducendo exemplum ejus, quod Thessali Thebanis debebant, ut istis post Alexandri invasionem, & occupationem, ac etiam cessata restituendum non esset.

Scribens igitur responsivè ad dictum votum, cum eodem sensu veritatis, cum quo in dicto primo congressu votum protuleram, quatenus pertinet ad istam conclusionem de legitimè solvente proprio authori, & cum quo contractum est, eam rectè procedere dicebam in solutione reintegra, & in statu bonæ fidei jam facta, quando scilicet adhuc non detecto non jure venditoris, emptor illum justè crediderit dominum, & possessorem, vel ex domini voluntate administrantem, in quibus terminis procedunt ea, quæ in jure habemus de solvente filiofamilias, servo, Monacho, intruso, Procuratori, vel institori revocato cum similibus, vel ipsi principali creditori quamvis ære alieno gravato, adhuc tamen suorum bonorum administrationem habenti; secus autem postquam à lege, vel ab homine est inhibitus, & constitutus in mala fide, itaut non jus venditoris detectum sit, cum tunc absolutum sit malè solvi, atque ad iteratam solutionem urgeri posse, ut sæpiùs *sub tit. de credito*, & est principium theoricè, & practicè indubitatum.

Totum ergo controversiæ punctum observabam esse in eo, an subsequuta per feudatarium expulsum ab inimicis Domini, recuperatione feudi, ejusque reintegratione, recuperetur etiam dominium fructuum ipsius feudi, ab eo separatorum, ac jure belli penes occupatorem existentium, vel penes habentes causam ab eo, & an hic jus habeat, etiam cessata occupatione, & post ejus expulsionem in concursu prioris domini pretium erigere, & in hoc dicebam distinguendum esse, an hujusmodi fructus, seu bona essent penes ipsos milites in conflictu belli illa occupantes, seu penes habentes causam ab eis, vel an penes ipsum belli authorem, & principalem feudi occupatorem; Primo enim casu, quoties bona mobilia ad præsidia militum asportata sunt, ibique pernoctarunt, & quæ per Labeonem *in d. l. si quid, ff. de captivis* dicuntur *præda*, & à Bart. *ibidem* nuncupantur *bottino*, admittebam prioribus Dominis jus non competere vindicandi à tertiis, etiam post recuperationem, ob jam consumatam dominii amissionem, absque spe postliminii, quod in mercibus non datur, & in his terminis loquuntur Franch. Galeot. & cæteri, de quibus *in dicto voto*, Caball. *resol. criminal.* 140. & 220. Thesaur. Jun. *lib.* 2. *q. forens.* 98. Gama *decis.* 335. & 384. Capyc. Latr. *consul.* 97. Rot. *decis.* 120. *post primum volumen cons.* Farinacc.

Dictorumque militum seu habentium causam ab eis respectu, admittebam non intrare inspectionem super justitia vel injustitia belli, de qua, utpotè vulgò, & militibus ignota, ad ipsos milites inquirere non pertinet, quoniam ubi non agatur de plusquam certa, & notoria tyrannide, ad legitimè nanciscendum dominium prædæ, ac bonorum in bello occupatorum, eis sufficit agi de bello publico, indicto scilicet à Principe habente jus illud indicendi, cùm justa causa ab eis regulariter præsupponenda sit, ex deductis per Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 96. *num.* 3. & 4. ubi cæteri.

Verùm quia non agebatur de mercibus, & bonis in conflictu belli occupatis ab ipsis militibus, sed de feudi fructibus, quos ipse occupator, vel ejus ministri, expulsione imminente, & præcognita, extraxerant ad alium locum tertium; proindeque controversiæ effectus non percutiebat ipsos tertios emptores, quorum nihil intereat hujusmodi residuale pretium per eos jam depositatum, uni vel alteri solvi, sed percutiebat ipsum occupatorem, ita post expulsionem assequi volentem hujusmodi bonorum pretium inexactum, idcircò extraneos dicebam dictos terminos, seu conclusiones, cum quibus dicti assessores processerant.

Quidquid enim esset de justitia vel injustitia hujusmodi invasionis, itaut in ipso invadente seu occupante esse justa causa, quæ cum potestate indicendi publicum bellum necessaria est ad acquisitionem dominii, in hoc differente ipso belli authore à militibus, Castrens. *in l. ex hoc jure num.* 6. *ff. de just. & jur.* ubi Jas. & cæteri deducti per Covar. *in reg. peccatum part.* 2. §. 9. *num.* 2. Menoch. *dicta præsumpt.* 96. *num.* 1. & 5. *libr.* 6. Molina *de just. & jur. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 100. & 102. *cum sequent.* cum quo cæteri moderniores morales communiter pertranseunt (de quo puncto justæ causæ, leguleicorum stultitiam semper censui, velle id tractare cum illis terminis, qui adhibentur in negotiis privatorum, cùm non videantur istæ materiæ, regulis legalibus ordinariis subjectæ, quoties tyrannis, & injustitia non esset plusquam notoria.)

Adhuc tamen, admissa politicorum magis, quàm legistarum propositione, quod jus esset in armis, itaut hujusmodi feudi, seu status possessor, qualis qualis ille fuerit, ejus fructus colligere potuerit, ac nomina debitorum exigere, aliosque dominii effectus exercere (super quo integrum locum veritati relinquere profitebar, nullum desuper interponendo judicium) dicebam tamen, id suffragari posse quoad tertios debitores, seu emptores tali possessori solventes, ne ad iteratam solutionem urgeri valeant, vel rerum avocationem cum eorum jactura pati, sive quoad eos, qui eosdem fructus ex causa onerosa, & correspectiva acquisierunt, juxta casum disputatum per Decium *cons.* 407. ubi in specie de hoc Statu Plumbini occupato per Ducem Valentinum, cui appaltator aluminum solverat annuam præstationem ducator. 2000. de qua *disc.* 54. & per Afflict. *decis.* 150. ubi de debitoribus Regii fisci, qui solverant Regi Gallorum ejusque Ministris, de tempore quo expulsis Aragonensibus, Regnum Neapolitanum de facto possedit, cum similibus; secus autem ubi, juxta casum Afflicti proximè supra, dictus Rex Gallorum post expulsionem à Regno, in concursu ipsius Regis reintegrati vellet exigere nomina debitorum, seu pretium bonorum ad illum fiscum spectantium, & hic erat casus.

Ut proximè probare videtur decisio Senatus Sabaudiæ apud Fabr. *in C. lib.* 4. *tit.* 24. *de locato diffin.* 33. quod scilicet quidquid deberur ex contractu intio per invasorem alicujus Provinciæ vel loci, solvendum sit priori Domino jam restituto, & quæ habentur apud Bellin. *de re militar. p.* 2. *tit.* 18. *nu.* 9. ubi de possessoribus bonorum occupatorum per Regem Galliæ occupatione cessante.

Deducebantur in voto, sequendo sensum scribentium pro altera parte, ea quæ habentur apud Rosenthal. *de feud. cap.* 10. *quæst.* 42. & alios, de transmissione fructuum separatorum à feudo ante illius devolutionem, qua sequuta non exindè cessat eorumdem fructuum dominium in hæredo, vel altero, in quem ipse feudatarius distraxisset, quasi

quasi quod idem esset casus, dum durante adhuc possessione talis alienatio facta erat; verùm observabam istud fundamentum optimè retorqueri, ac ad evidentiam convince- 14
re contrarium, admissa enim ex abundanti propositione, quod jus esset in armis, quodque belli eventus, titulum ac bonam, & respectivè malam fidem causaret, hinc sequebatur, quod sicuti durante possessione, ille diei poterat dominus, vel bonæ fidei possessor excusandus à fructuum perceptorum, & consumptorum restitutione, ita èconverso, sequuta expulsione, ex eodem jure armorum, seu belli exitu, tanquam per speciem sententiæ contrariæ, se agnoscere debuit non dominum, ideoque non facientem fructus suos extantes, & non consumptos, cùm conclusio, de qua *dec.* 3. *part.* 7. *recent.* & passim, de bonæ, vel non malæ fidei possessore faciente fructus suos, procedat in jam consumptis, à quorum restitutione detecta mala fide excusatur, non autem in extantibus, quoniam esset dare licitam perceptionem rei non suæ, postquam detectus est non dominus.

Et quod dictum simile de feudatario transmittente ad hæredes, & extraneos fructus à feudo perceptos, & separatos durante suo jure, non obstante ejusdem juris resolutione 15
nem per devolutionem, respondebam, id rectè procedere in illis fructibus, qui in statu bonæ fidei, & juxta consuetam perceptionem, per feudatarium percepti sunt, secus autem in illis, qui præmaturè, & ad supplantandum dominum, vel successorem, jam prævisa, & imminenti devolutione, fuique juris expiratione sunt percepti, juxta ea quæ in terminis subinfeudationis aliàs feudatario competentis tanquam fructus feudi, non permittendæ imminente devolutione, habetur plenè deductum *in Senogallien. Castrorum, hoc eod. tit.* & de appaltatore vectigalium, & gabellarum prohibito gabellam diminuere, vel etiam condonare pro tempore futuri appaltus, habetur in *Romana bullæ baronum, & in aliis sub tit. de Regalibus ad materiam vectigalium*, ac etiam in suis respectivè materiis, de beneficiato, seu Prælato, conductore, marito, hærede gravato, & similibus.

Quatenus verò pertinet ad jus postliminii denegatum in mercibus, seu nominibus debitorum, & super quo, in voto 17
prædicto, consultorum major opera ac ferè totus labor versabatur, observabam hunc inanem, taborem videri, utpote extra casum, quoniam tunc in mobilibus jure belli, tanquam præda, seu bottinum captis, dominium irrevocabiliter à prioribus dominis amittitur, itaut in casu recuperationis non intret postliminium, seu jus vendicandi, ex plenè deductis per Galeot. *dict. respons.* 13. cum aliis allegatis, quando hujusmodi bona pervenerunt in hostium Castra, seu loca munita, ibique pernoctarant, quod in presenti cessabat, dum vena nunquam ad hostium, seu inimicorum loca pervenerat, sed in Civitatem prædictam utriusque Principis amicam & neutralem, quo casu dominium non amittitur, sed postliminio locus est, ut clarè probat textus *in l. postliminium, §. postliminio, ff. de captivis*, ibi, *sed si in Civitatem sociam amicamve*.

Et quamvis Gamma *decis.* 384. *nu.* 5. illum textum intelligat, non de Civitate utriusque partis amica, sed de ea, quæ in bello easdem partes sequitur, eique adhærere videatur, 17
Grotius *lib.* 3. *cap.* 9. §. 2. ambos tamen divinativè loquentes confutat Gentilis advocatione Hispanica *lib.* 1. *c.* 1. & 2. cui adhæret *modernus author elementorum, de judicio inter gentes, part.* 2. *sect.* 8. *cap.* 2. ea ratione assignata, quod si jurisconsultus de locis adhærentibus, & confœderatis intelligeret, solo termino societatis contentus fuisset, neque expressisset terminum amicitiæ, qui verè, & propriè convenire videtur neutralitati, ac negationi hostilitatis erga utramque partem.

Alteram quoque assignabam validiorem rationem, quod si jurisconsultus intelligeret de Civitate socia bellatoris, eique in bello adhærente, ista utique esset pariter inimica ejus, contra quem bellum geritur, & consequenter dici posset locus munitus hostium, unde malè jurisconsultus dominii præ-
servationem tali casu daret; ideo etenim postquam bona mo- 18
bilia ab hostium tuta loca devenerunt, exeunt de priori dominio irrevocabiliter, quia cùm ibi nulla subsit spes vindicandi judicialiter, & per viam justitiæ, desperata dicitur recuperatio, ex deductis per Thes. *dicta q.* 98. *n.* 11. *lib.* 2. Leotar. *de usuris, dicta q.* 95. *num.* 37. *& seq.* benè Galeot. *respons.* 13. *nu.* 95. *& seq.* quæ ratio ita militat in Civitate, vel loco ipsius bellatoris, ac in alia sibi in eodem bello adhærente; ubi autem subest spes recuperationis judicialis; & per viam justitiæ omnibus utriusque partis spectatoribus indifferenter admi-

nistrandæ, tunc dominium remanet præservatum, non ex alia ratione, quàm ex prædicta durantis spei recuperandi, aliàs quàm jure belli, igitur textus prædictus omninò intelligendus est de Civitate amica, idest neutrali, utramque partem pariformiter tractante, ac utrique justitiam ministrante.

Et ex qua ratione, etiam ubi agitur de bonis captis per latrones, vel pyratas, in quibus non intrant isti termini, sed alii textus *in l. incivilem, C. de furtis*, de quibus supra, quoties moraliter desperata est spes recuperationis, proba- 19
bilem ista occasione dicebam decisionem relatam per Thesaur. Junior. *dict. quæst.* 98. *libr.* 2. de refectione pretii faciendi tertio emptori bonæ fidei, quod plenè prosequitur Leotar. *de usuris, q.* 95. *n.* 37. *& seq.* ubi distinguitur inter pyratas ejusdem Principis, vel alterius Christiani, itaut justitia mediante subsit probabilis spes recuperationis, in qua, & in bona fide tertii totus est punctus, unde propterea si tertius videns bona furata in alieno Principatu per latrones, seu pyratas, aut alios ab eis causam habètes distrahi, ipseq; bona fide, & ex charitate, ut utile negotium Domini gerat, curet ea recuperare pro eo inferiori pretio, pro quo hujusmodi bona frequentiùs distrahi solent, recuperabit à Domino ejus bona vendicare volente totum id, quod ad hunc effectum de suo erogavit per exceptionem negotiorum gestorum, seu de utili in rem verso &c. secus autem si mala fide id agat ad proprium lucrum & industriam, ut benè ita distinguendo habetur apud Spad. *dicto cons.* 149. *lib.* 1. & in proposito actionis exigendi usuras Judaicas per Christianum ex cessione quæsitas, habetur deductum *sub tit. de usuris* in Romana pro Clementino.

Prout ab hujusmodi quæstione extraneos dicebam terminos postliminii in nominibus debitorum, & an congrue- 20
ret dictum exemplum de Thessalis, & Thebanis, quod ex *Grotio* ut suprà in eodem voto deducebatur, quoniam hoc debitoris nomen nunquam ante occupationem fuerat in dominio prioris possessoris hujus feudi, dum proveniebat à pretio fructuum perceptorum durante jure & possessione occupatoris, seu possidentis jure belli, & sic extra casum, cui proindè unicè congruere videbantur supradicti termini feudatarii transmittentis ad ejus hæredes, vel causam habentes feudi fructus ab eo separatos, non obstante devolutione, seu aliàs sui juris cessatione, quoties percepti sunt eo modo quo suprà; seu termini tertii bonæ, vel malæ fidei possessoris excusandi à fructibus in tali statu perceptis & consumptis.

Et nihilominus etiam desuper respondendo, dicebam non benè *Grotium* deducere hoc assumptum, ut credita ac nomina debitorum non sint de numero eorum, quæ postliminio redeunt, id enim nulla legali ratione, vel authoritate comprobat, atque contrarium, ut etiam in juribus & actionibus intret postliminium, clarè probare videtur textus *in l. in bello 12. §. medio tempore, ff. de captivis*; nil refragante dicto exemplo Alexandri inter Thessalos, & Thebanos, tum quia id percutit diversos terminos crediti per novum jure belli possessorem remissi debitoribus, liberationem ita ipso jure assequentibus; tum etiam quia non benè *Grotius* ibi supponit *decisionem*, de qua non constat, quoniam commisso negotio Amphitrionibus, quid judicaverint, ignoratur, ac pro Thebanis judicandum esse, & sic pro postliminio probant Ajala *de jure belli, lib.* 1. *cap.* 5. & Ottoman. 5. *qu. illustri*, & si quæ ratio pro contrario judicio in eo casu concurrit, consistit in eo, quod Thebanorum populus post occupationem Alexandri, non idem, sed omninò novus esset.

Dum hæc disputabantur, & forsan antea, cùm Bruggiottus, & Mancinus mercatores Viterbienses in mandatis de- 21
disent Plagis mercatoribus Liburniensibus emptionem certæ quantitatis Ferraccii, quod ibi denunciatum erat existere penès quemdam mercatorem Gallum, illudque transmissum ad littus Cornetanum, idem Princeps Ludovisius tanquam proprium de facto vendicasset, orta est controversia inter mandantes & mandatarios, in qua diversa prodierunt judicia, quoniam Gubernator Viterbii in prima instantia judicavit favore mandatariorum, & A. C. in secunda judicavit in oppositum; sed introducta causa in Rota coram Priolo sub die 27. Martii 1656. prodiit resolutio conformis judicio primæ instantiæ, ut patet ex decisione in Pisana, seu Viterbien. Ferraccii coram eodem, & de qua causa habetur actum *sub titulo, de administr. seu procuratorib.* vel sub altero *de credito*; & succesivè coram Taja in alia instantia inter easdem partes, me quoque pro una earum scribente sub die 5. Julii 1660. prodiit notabilis decisio ad

favo-

favorem etiam mandatariorum super puncto refectionis, tam expensarum judicialium, quàm etiam damnorum, & interesse, & de quo habetur in eadem Pisana, seu Viterbien. interesse, & de quo habetur in eadem Pisana, seu Viterbien. *sub tit. de judiciis*; unde propterea mandantes regressum habuerunt contra dictum Principem, qui acquiescens meo consilio, quod ita expertus fuerat magis fundatum, non expectato litis exitu se concordavit, reficiendo dicti Ferraccij pretium, reportata liberatione à damnis, & interesse per dictos Burgiottum, & Mancinum passis, ex jam dicta ratione, quod adversus tertium, in publico præsertim emporio, & à probato Mercatore bona fide, pretio jam soluto, hujusmodi merces emente, danda non est vendicatio, dum concurrit particularis ratio occupationis jure belli, in qua non intrant termini textus *in d. leg. incivilem, Cod. de furtis*, quod ubi agitur de emptionibus in publicis emporiis, ac à probatis mercatoribus bona fide factis, durum quoque videtur intrare etiam in illis mercibus, in quibus dicta belli ratio non intret, ex iis, quæ habentur deducta in Romana, seu Civitatis Vetulæ mercium pro Cucurno *sub titul. de regal.* ad materiam portus.

SUMMARIUM.

1 *De bonis captis in bello.*
2 *De postliminio.*
3 *De justitia belli,*
4 *De divisione fructuum feudi.*
5 *De eadem materia præsentis discursus.*

ADNOT. AD DISC. LVIII.

COntenta in hoc discursu percutiunt potiùs materiam Belli, quæ cadit *sub tit. sequenti de Regal.* adeout incidenter sub hac materia feudali, de ista controversia actum sit, ad effectum inspiciendi, an recuperatio feudi cum vi bellica importet concessionem novam feudi, vel potius continuationem antiqui.

Ad istam verò materiam bonorum in bello captorum plura congeruntur, ultra hic deducta, per Constan *in l. unica, C. de Classic. lib.* 11. *ex n.* 98. Demancin. ad Reverter. *decis.* 24. Thor. *in comp. decis. p.* 1. *verbo capita in Bello*, de Luca ad Franch. *decis.* 268. apud quos alii, & in Melevitana deprædationis, *sub tit. de Regal. in Supplem. disc.* 170.

Et de materia postliminii, de Luca ad Franch. ubi suprà, ac etiam in spiritualibus pro restitutione Officiorum, vel præeminentiarum, Fagnan. *in c. per reas il primo, de Simon.* Diana *p.* 10. *tr.* 16. *res.* 74. Franc. *de Eccles. Cathedr. cap.* 32. ubi agit de casu, de quo *disc.* 3. *de Præemin. & seqq.*

De eadem materia justitiæ belli, plura colligunt Constan. *in l. unic. C. ut armorum usus, lib.* 11. Castropal. *p.* 1. *tr.* 6. *disp.* 5. *punct.* 1. *& seqq.* latè Juvenis Agetavision. *feud. rubr.* 4. *vision.* 5. *pag.* 235. *& seqq.*

Et de divisione fructuum feudi inter hæredes feudatarii defuncti, & fiscum, vel agnatos, Giurb. *observ.* 44. Reverter. *& decis.* 246. *&* 265. de Luca Franch. *decis.* 19.

De alio consimili casu, super ferraccio vendito, per Gallos sic enunciato, agitur *tit. de tutor. & administr. disc.* 16.

MASSANEN. RENOVATIONIS PRO PRINCIPE PLUMBINI JOANNE BAPTISTA LUDOVISIO.

Discursus pro directione:

An illa renovatio Investituræ, quam novus successor feudi immediati, & in capite à Domino directo petere tenetur, petenda etiam sit à successore in subfeudo; & quatenus petenda sit, an à subinfeudante, & Domino immediato, vel potiùs à Domino directo, & mediato.

Et aliqua de solutione relevii, seu alterius recognitionis pro renovatione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Successor feudi tenetur infra annum, & diem petere renovationem, & an id procedat in subfeudo.*
3 *Quid ubi est feudum emptitium, & francum.*
4 *Consuetudo, seu observantia attenditur in casu præciso, & individuo, & non extenditur.*
5 *Quod renovatio debeatur etiam in eo subfeudo, quod feudi veri naturam, & qualitatem habet, & de subfeudorum differentiis remissivè.*
6 *De observantia petendi renovationes etiam in subfeudis.*
7 *In utriusque Siciliæ Regnis solutio relevii est loco reprovationis, quæ non est in usu in Statu Mediolani.*
8 *Renovatio per subfeudatarium petenda est à subinfeudante ejus immediato, non autem à Domino mediato, & quando secus.*
9 *Non est petenda duplex renovatio per feudatarium, & subfeudatarium ab eodem Domino directo.*
10 *De jure communi feudorum nullum laudemium, vel relevium pro renovatione solvendum est.*
11 *In Regnis utriusque Siciliæ, relevium solvitur de consuetudine non extendenda.*
12 *Quomodo intelligatur propositio, ut feudum francum non reguletur juxta leges feudales.*

DISC. LIX.

INter plures dubitationes exortas per mortem Principis Nicolai Ludovisii in Regno Sardineæ, fuit ista, num Princeps Joannes Baptista filius unigenitus masculus, ac feudorum successor pro feudo Status Plumbini, de quo dictus ejus pater ad nominationem Imperatoris, à Rege Catholico subinfeudatus fuerat, juxta seriem, de qua in alia Massanen. Castrorum *disc.* 54. teneretur, juxta leges feudales, intra annum, & diem petere renovationem, & quatenus hæc petenda esset, à quo peti deberet, an scilicet ab Imperatore Domino directo, sed mediato, vel potius à dicto Rege Catholico subinfeudante, & immediato. Atque in congressu desuper habito, pro ratione dubitandi dicendum videbatur, prout aliquorum sententia erat, nullam renovationem petendam esse, ex pluribus rationibus, primo quod jura feudalia *in capit. 1. quo tempore miles, & cap. 1. quæ fuerit prima causa Beneficii amitten.* hujusmodi renovationem demandantia, loquuntur de feudis, non autem de subfeudis, & cum hoc præsupposito loquuntur Hernia, Bald. Alvarot. Afflict. & cæteri ibidem collecti per Borell. *in summa decis. lib. 1. tit. 34. de feudis, num. 91. & 92.* Rosental. *cap. 16. concl. 29. cum seqq.* Apon. *decis. 1. nu. 6. & per tot.* ubi agitur de excusando Rege Catholico à non petita renovatione Investituræ Regni Neapolitani à Papa infra terminum sex mensium, ad quem, juxta ultimas Investituras, terminus juris restrictus fuit; & habetur actum in Farfen. *hoc eod. tit.* Ideoque cùm dicta jura, & authoritates non disponan de subfeudis, non videbatur hoc onus ad ea trahendum, tanquam in casu omisso.

Secundò, quod ageretur de feudo emptitio, & concesso ex causa merè correspectiva, juxta seriem, de qua in dicta alia Massanen. illudque concessum legitur tanquam feudum francum, absque alia servitii, vel oneris reservatione, quinimo cum exceptione constituente regulam in contrarium, dum in Investitura concessa per subinfeudantem, reservantur solum, & cum taxativa, *tantum*, superioritas, vulgò *sovranità*, & jus protectionis, ac tenendi milites presidiarios in Arce Longoni, & in Turri Plumbini, eo modo quo tenebantur etiam sub prædecessoribus Principibus Appianis, unde propterea inferebatur istud dicendum non esse feudum, sed subfeudum impropriatum, proindeque juxta leges Feudales non regulandum, ex authoritatibus, & decisionibus deductis in Mantuana feudi de Gonzaghis *hoc eod. tit.* quæ authoritates, & decisiones allegabantur.

Quod clariùs comprobari videbatur ex discretiva Investiturarum, quoniam in illa concessa per Imperatorem Regi Catholico, dicta renovatio cuicumque novo successori expresè demandatur, & tamen in hac secunda Investitura nullum verbum de hoc habetur, unde propterea intrare videbatur vulgare argumentum discretivè deductum *ex l. unic. C. de caduc. tollend.*

Atque mihi motivanti de observantia generali aliorum feudatariorum Imperii in Italia, & de particulari, ac individua observantia dictorum Prædecessorum Principum Appianorum renovationis petentium, respondebant cæteri, illam non obstare, utpotè in casu diverso, unde propterea curanda non erat, cùm observantiæ seu consuetudinis peculiaris natura sit, ut attendi debeat in casu præciso, & individuo, neque extendatur de casu ad casum, vel de persona ad personam, seu de loco ad locum, ut ultra generalia, de quibus ex vulgato *cons.* Oldrad. 237. *nu.* 3. Greg. & Add. *decis.* 45. *&* 162. Rota in Majoricen. Canonicatus coram Meltio, & Cerro *decis.* 34. *&* 37. post Zuff. *de legitim. process. & frequenter*, in specialibus terminis feudalibus, Rosental. *capit. 6. concl. 66. nu. 6. & in glos. litt. D*, ideoque cùm dicta alia feuda essent directa, & immediata, atque, ut feudistæ dicunt, in capite, prout erat pænès Appianos etiam istud feudum Plumbini, neque concurreret dicta circumstantia, quod esset emptitium, & ex causa merè onerosa, & correspectiva, cùm summa soluta valori responderet, idcircò casus non erat similis, neque dicta observantia obstare videbatur.

Quamvis autem dicta motiva non essent à probabilitate aliena, potissimè quia, quantum diligentiæ tunc adhibitæ concesserant, casus in specie, consideratis his circumstantiis, non reperiebatur decisus; adhuc tamen diversa fuit mea sententia, juxta quam, aliis approbantibus, ex prudentiali motivo amplectendi in dubio partem tutiorem, practicatum fuit; atque ad id motus fui, ex eo quod non ageretur de aliquo subfeudo plano, & de tabula, jure allodii potius regulando, quod tanquam species excadentiæ per feudatarium subvassallis conceditur, juxta illorum subfeudorum speciem distinctè deductam in Mantuana bonorum *hoc tit. disc.* 7. sed de subfeudo concesso in forma veri feudi honorifici, & dignitatis, cum jurisdictione, imperio, ac regalibus, etiam majoribus, cum jure Principatus, itaut, excepta dicti majori superioritate, vulgò *sovranità* reservata, ac etiam necessitate habendi dictos milites præsidiarios, iste feudatarius in nihilo ab aliis differre videretur, & consequenter ea quæ per leges feudales ut suprà disponuntur in feudis, in hoc subfeudo quoque locum habere videntur, utpotè in effectu, feudi recti, & immediati potius naturam habente, ponderata in idem regula generali, de qua sæpiùs in aliis *hoc eodem tit.* quod subfeudum regulandum est jure feudi, quoties, ut dictum est, non agitur de illis subfeudis inferioris ordinis, jurisdictionem, ac Imperium non habentibus, sed plana, & de tabula nuncupari solita, juxta distinctionem, de qua in dicta Mantuana bonorum.

Et quod magis me stringebat, erat observantia, quoniam in Italia habetur omninò consimile subfeudum Senarum, de quo, eodem adamussim modo, per Imperatorem infeudatus fuit idem Rex Catholicus, & ab isto subinfeudatus M. Dux Etruriæ, quem juxta relationes, ac notitias tunc habitas, præsuppositum fuit, in casu successionis petere dictam renovationem; idemque docet praxis Regni Neapolitani, quod est feudum obtentum immediatè per Regem à Sede Apostolica, & tamen in illis subfeudis (qualia meritò appellat Freccia in ejus tractatu,) quæ per Regem conceduntur, etiam emptitia, & ex causa correspectiva, in usu est dicta renovatio, cujus loco successit relevium, de quo in Campanien. relevii *hoc eod. tit.* unde meritò Borell. *d. tit. 34. n. 96.* subridet relatos per eum præcedenti *n. 95.* firmantes in hoc citeriori Siciliæ Regno, & in altero ulteriori, hanc renovationem non esse in usu, prout non esse in usu in Statu Mediolani testantur plures collecti per eumdem Borell. *num. 94.*

Dixi autem, prout practicatum fuit, dictam renovationem petendam esse à Rege Catholico subinfeudante, tanquam Domino immediato, non autem ab Imperatore Domino directo, & mediato, quoniam juxta distinctionem, de qua in dicta Mantuana bonorum *hoc tit.* tunc subfeudarius efficitur Vassallus directus & immediatus Domini, & infeudantis, à quo renovationem petere debet, quando subinfeudans nihil pro se retinet, cùm tunc subinfeudatus, directè, & immediatè obtinere dicatur ab infeudante, per organum, seu Instrumentum subinfeudantis, id explicantis nomine infeudantis, tanquam ejus Minister, & Procurator, adinstar mentis pro persona nominanda, quia facta nominatione, tollit se de medio, ac nominatus censetur primus, & directus emptor ab initio, secus autem ubi subinfeudans aliquid pro se retinet, quia tunc iste dicitur Dominus, & author subinfeudati, ex authoritatibus deductis in dicta Mantuana, ac etiam in dicta alia Massanen. Castrorum, in Eugubina Collectarum, & in aliis, ut scilicet subinfeudatus agnoscat in Dominum, & authorem subinfeudantem, & immediatum, non autem mediatum.

Et in specialibus terminis relevii, seu Laudemii debiti, vel solvi consueti pro renovatione, ut debeatur subinfeudanti, & immediato, non autem primo infeudanti, & mediato, cæteris allegatis Schrader. *de feud. part. 6. cap. 3. n. 28.* Rosental. *d. cap. 6. conclus. 66. num. 10. post medium*, ex quibus patet, etiam à subfeudatario petendam esse renovationem.

Omnemque difficultatem in proposito cessare dicebam ex eo quod in Investitura concessa per Imperatorem dicto Regi, injungitur ejus successoribus dictum onus petendi hujusmodi renovationem, quam jure statutum est, unicam non duplicem petendam esse; ideoque cùm petenda esset per primum infeudatum, omninò dicendum videbatur, alteram petendam à subinfeudato, non percutere eumdem Dominum infeudantem, sed alterum subinfeudantem.

Major difficultas, quam in proposito cadere posse considerabam, erat illa, quod cùm Regis Catholici Monarchia regeretur per particularia Consilia singularum Provinciarum, unde propterea istud negotium tractandum erat in Consilio Italiæ, constituto pro majori parte ex Ministris Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus constitit major pars Italicæ dominationis, atque in dictis Regnis in usu esset solutio relevii per novam feudi successorem faciendæ, juxta deducta in dicta Campanien. relevii, probabiliter dubitari potuisset, idem prætendendum esse, potissimè quia, licèt istud feudum Plumbini, omninò independens esset ab uno, vel altero ex dictis Regnis, utpotè concessum personæ Regis Philippi III. vel IV. ejusque descendentibus, juxta legem in Investitura præscriptam; nihilominus pro eo intermedio tempore inter infeudationem, ac istam subinfeudationem, fuit sub administratione, & gubernio Proregis, ac Regiæ Cameræ Summariæ Regni Neapolitani, atque de ejusdem Cameræ, illiusque Collateralis Consilii voto, Rex ad istam subinfeudationem processit, & sic dubitari poterat, ne illi Officiales, quamvis in legibus feudalibus versatissimi, nimium tamen in patriis legibus, & moribus insistentes, id prætenderent; neque vana fuit dubitatio, quoniam de facto in dicto Consilio Italiæ motivatum fuit, sed absque fundamento, quoniam nullibi in jure feudali cautum est, aliquod laudemium, vel relevium pro hujusmodi renovatione solvendum esse, ut ex Bald. Jacobin. de Sancto Georgio, Capyc. Frecc. & alii Schrader. *d. part. 6. c. 3. n. 24.* Rosental. *d. cap. 6. concl. 66. n. 2. & in glos. litt. A. alleg.* 106. Borell. *in summa dec. lib. 1. tit. 35. de Laudemiis, n. 7.*

In dictis autem Regnis, hoc relevii onus proditum est à consuetudine, ex deductis in d. Campanien. *hoc eodem tit.* Consuetudinis natura est juxta superiùs allegatas authoritates, ut attendatur in casu præciso, & individuo, nec extendatur de casu ad casum, loco ad locum, vel persona ad personam.

Omnemque dubietatem substulit subsequuta hoc medio tempore mors dicti Regis Philippi IV. quoniam cùm novus Rex successor, ad formam Investituræ, petere teneretur renovationem ab Imperatore, non expediebat hujusmodi oneris solutionem introducere, ne per Cameram Imperialem idem quoque prætendi posset, ideoque intrat eadem regula de subfeudo regulando juxta naturam feudi, & cum eadem proportione, stante potissimùm retroacta observantia Principum Appianorum, qui pro hoc eodem feudo renovationem petentes, & obtinentes, hujusmodi, vel alteri oneri non subjecerunt, atque cessante consuetudine, juris dispositio est, nullam solutionem faciendam esse, multò magis, ubi dictæ dispositioni juris, conformat etiam observantia ipsius feudi particularis, cùm tunc omnis difficultas cessare videatur.

Ad assumptum verò feudi franchi, & emptitii non regulandi juxta leges feudales, respondebam idem, quod dicebam in d. alia Massanen. Castrorum, quod scilicet id procederet, quando franchitia verè, & realiter, factis potius, quàm verbis adesset, quia positivè ita feudatarius à quocumque onere, & servitio esset exemptus; secus autem ubi adest juramentum fidelitatis, sub quo, onus fidelitatis, ac etiam illud servitium, quod sub eo de sui natura continetur, adesse dicuntur, potissimè ubi subjecta materia, reique concessæ qualitas ita suadeat, cùm tunc non spectentur hujusmodi verba, ex quadam formula honorificentiæ gratia apponi solita in investituris, ut ibi latiùs.

ANNOTAT. AD DISC. LIX.

DE hac materia renovationis, agitur suprà *disc.* 52. ac etiam infrà in Januen. feudorum *disc.* 113. Et de relevio pariter suprà, *disc.* 28.

LUCANA JURISDICTIONIS SEU ALTI DOMINII, ET REGALIUM PRO REPUBLICA, CUM CAPITULO CATHEDRALIS.

Casus extrajudicialiter, & benevolè disputatus, postea concordatus.

Concesso Castro jurisdictionali Ecclesiæ, an censeatur in feudum, vel in allodium; & quatenus in al-

in allodium, an cum alto dominio, & cum omnimoda exemptione à Principis sæcularis jurisdictione, & superioritate etiam cum Regalibus majoribus; & quid circa appellationes.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur puncti, seu inspectiones controversiæ.*
3 *Castrum præsumitur concessum potius in allodium, quàm in feudum, etiam personis privatis.*
4 *Fortius ubi agitur de concessione facta Ecclesiæ.*
5 *Non datur feudum proprium sine servitio.*
6 *De consil. Abb. & Spad. super præsumenda feudalitate.*
7 *An concesso Castro, censeantur concessa jurisdictio, & territorium.*
8 *Favore Ecclesiæ facienda est lata interpretatio, ut censeatur concessum quod plus.*
9 *Ab Episcopo judicante in temporalibus, ad quem sit appellandum, & de cujus dominio fiat Castrum Ecclesiæ concessum, referuntur opiniones hinc inde.*
10 *Quando procedat dicta quæstio.*
11 *Confirmatio non alterat, nec extendit confirmatum.*
12 *Quod operentur aliquæ confirmationes Imperiales traditæ possessoribus dominiorum.*
13 *De differentia inter Ecclesiam Romanam, & alias Ecclesias inferiores.*
14 *Examinantur aliquæ authoritates dicentes, quod Castra, quæ dantur Ecclesiis, fiunt Ecclesiastica.*
15 *Ab exemptione passiva non infertur ad jurisdictionem activam.*
16 *Quomodo ista quæstio principalis decidenda sit.*
17 *De observantia.*

DISC. LX.

1 USque ab anno 933. Ugo, & Leotarius Lucensis Comitatus possessores, concesserunt ejusdem Civitatis Capitulo Cathedralis Castrum Massæroſæ, ab eodem Comitatu undique circumdatum, cum ejus Curte, Servis, & Ancillis, juxta illorum temporum loquendi formulam, quæ concessio per plures Imperatores in Italiam deinde venientes confirmata fuit; unde propterea Capitulum, plurium sæculorum spatio, jurisdictionem temporalem in dicto Castro exercuit, & tanquam Dominus, territorii, & jurisdictionis emolumenta percepit, Officialem quoque ad justitiam ministrandam deputando. Cùm autem in præfati Castri territorio maritimam versus aliqua adessent nemora, & forestæ, atque illa Respublica (in quam ex Imperialibus concessionibus jura dictorum antiquorum Comitum, aliaque omnia etiam Regalia majora translata fuerunt) de annis 1470. & 1539. ob aeris salubritatem conservandam, aliqua edidisset Statuta prohibentia arborum incisionem in tota illa ditione, præsertim verò in partibus maritimis, Capitulum verò hoc moderno tempore prætenderet, hujusmodi Statutis neglectis, sylvas & forestas in dicti ejus Castri territorio existentes, ad usum lignorum fabrilium, vel combustibilium liberè incidere posse, seu aliis incidendi facultatem tribuere; è contrario autem Respublica prætenderet, ratione alti dominii, & regalium, se habere in isto Castro, ejusque territorio jurisdictionem in causis majoribus concernentibus jus Principatus, & publicam utilitatem, prout est iste casus prohibendi arborum incisionem ob aeris salubritatem, sive demandandi excubias pro custodia territorii tempore pestis, vel belli, aut persequendi bannitos, & craffatores, cum similibus ad altum dominium, & Regalia pertinentibus, quasi quod dominium Capituli esset jure feudi, vel allodii subordinati circa cognitionem causarum, & ordinariam jurisdictionem tantùm; hinc orta desuper controversia, satis prudenter, & piè, concorditer determinatum fuit, id benevolè, & in forma penitus extrajudiciali in Romana Curia examinandum esse; unde propterea plures ejusdem Curiæ Advocati hinc inde scripserunt, sed Superioribus Ecclesiasticis etiam laudantibus, & probantibus, controversia sopita fuit cum concordi temperamento, quia Respublica emit dictas sylvas, & forestas, seu dedit recompensam ejus, quod earum incisio importare posset, unde ita satis laudabiliter hinc inde finem habuit quæstio, quæ fortè aliquorum inconvenientium causa esse poterat.

Assumptus igitur ad scribendum ex parte Reipublicæ in
2 forma merè discursiva, & ad extricandas difficultates pro facilitanda concordia, ut eventus docuit, nihil tamen desuper firmiando, sed relinquendo integrum locum veritati.

Distinguebam controversiam in quatuor puncios, seu inspectiones, primò scilicèt, an dicta concessio facta per Ugonem, & Lotharium esset in feudum, vel in allodium, secundò, an contineret jurisdictionem cum territorio, ac mero, & mixto Imperio, tertiò quatenus in utroque respondendum esset juxta votum Capituli concessionarii, quod scilicet esset in allodium cum jurisdictione, & territorio, an censeretur etiam translatum altum dominium, & jus superioritatis vulgò *Sovranità*, etiam circa regalia majora, & quartò ad quem spectaret hujusmodi quæstionis cognitio, & determinatio.

Quoad primum, pro Capitulo dixi absque dubio res- 3
pondendum esse, quod scilicet concessio esset in allodium potiùs, quàm in feudum, quoniam etiam in concessionibus, quæ fiunt laicis, & privatis personis, ex veriori sententia, regula est concessionem Castri censeri potiùs in allodium, quàm in feudum, quoniam istud importat servitutem in dubio non præsumendam, Castrens. *cons.* 179. *n.* 1. *lib.* 1. Alex. *cons.* 129. *n.* 1. *lib.* 1. Capyc. *investit. feud. verbo feuda allodialia, fol.* 42. Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *qu.* 43. *n.* 23. *& seqq.* Apont. *decis.* 2. Giurb. *de success. feud.* §. 1. *gl.* 3. *n.* 10. & alii, de quibus latiùs in Clomacen. Vallium.

Fortiùs verò ubi agitur de concessione facta Ecclesiæ, 4
in qua magis de plano intrat dicta præsumptio, adeout etiam in utriusque Siciliæ Regnis, in quibus regulariter magis communiter receptum est, Castra, & loca inhabitata cum jurisdictione, & Vassallis, censeri potiùs feudalia quàm allodialia, secùs dicendum sit in Ecclesia, in qua etiam ibi præsumptio est in oppositum, ex deduct. per Frecc. *de subfeudis, lib.* 2. *author.* 29. *num.* 5. *vers. secundò intellige*, Franch. *dec.* 131. *in princip.* Ann. sen. *alleg.* 52. & Ann. jun. *sing.* 71. latè Apont. *dec.* 2. *& in lectur. feud.* 1. *prælud. n.* 72. & alios, & habetur etiam in Cusentina *hoc eod. tit.* quoniam respectu Ecclesiæ est receptissima propositio, accedente etiam, quod nulla adesset reservatio servitii personalis, vel realis, nullumque fidelitatis juramentum, unde quando etiam in verbis concessio cantaret in feudum, adhuc esset tale in solo vocabulo, seu nuncupatione, non autem in re, itaut dici valeat feudum rectum, & proprium, quod 5
absque fidelitate, & servitio non datur, ex iis, quæ habentur deducta in Mantuana feudi *hoc eod. tit. & in aliis.*

Quinimo ponderabam, de dicto anno 933. incertum esse, an feudorum usus in Italia introductus esset, cùm certum sit, consuetudines feudales, quas habemus collectas per Gherardum, & Ubertum, tunc non existere, accedente etiam subsequuta observantia, quoniam tot sæculorum spatio nunquam constat aliquod servitium, vel recognitionem feudalem præstitam esse, minusque petitam aliquam Investituræ renovationem, seu gestum esse alium actum feudo congruum.

Et quamvis aliqui pro hac parte motivantes, deducerent 6
ea, quæ habentur collecta per Spad. *cons.* 1. *& 3. lib.* 1. super præsumenda feudalitate, nihilominus dicebam ea nullatenus ad rem facere, tum quia percutiunt Statum Ecclesiasticum ad favorem Papæ juxta *cons.* Abbatis, tum etiam quia ut satis frequenter habetur *hoc eod. tit.* ad materiam prædictorum *cons.* Abb. & Spadæ, id potiùs percutit tertium punctum, seu inspectionem alti dominii, & superioritatis, dando scilicet quamdam impropriam feudalitatem pro exclusione illius proprii, & veri allodii, per quod nemo recognoscitur, nisi Deus, ut alibi pluries.

Quoad secundum punctum, controversa quæstio, an 7
concesso Castro censeatur etiam concessa jurisdictio, & territorium, cum mero, & mixto imperio, ut patet ex deduct. in materia per Rosental. *de feud. capit.* 5. *concl.* 5. *cum plur. seqq.* & in Massanen. Castrorum *hoc tit.* videtur potius facti, & voluntatis, quàm juris, ex conjecturis aliisque facti circumstantiis decidenda, potissimùm verò concurrente observantia, cui satis in proposito defertur, unde cùm in præsenti concurreret observantia plurium sæculorum, in quibus Capitulum docebat de jurisdictionis exercitio, ac jure territorii, cum deputatione officialis ad justitiam ministrandam, plana esse videbatur resolutio affirmativa ad ejusdem Capituli favorem.

Multò magis, quia ubi agitur de concessione facta Ec- 8
clesiæ, utpotè largè & benignè interpretanda, ut in dubio censeatur concessum quod plus, præsumptio est pro jurisdictione & territorio, ut cæteris collectis habetur apud Apont. *dicta decis.* 2. Ann. *d. allegat.* 52. apud quos concordantes.

Tota

Tota igitur difficultas residebat in tertio puncto, in quo scribentes pro Capitulo vim constituebant in dispositione textus *in c. Romana*, §. *debet de appellat. in* 6. ubi disponitur, ab Episcopo in temporalibus judicante, appellandum esse ad Archiepiscopum, ex quo textu convinci dicebant distinctionem, de qua infrà inter Ecclesiam Romanam & Ecclesias inferiores, cùm loquatur de Ecclesias inferioribus existentibus in provincia Rhemen. ideoque eo ipso quod Castrum vel Oppidum jurisdictionale concessum est Ecclesiæ quamvis inferiori, ut fiat omninò Ecclesiasticum, etiam cum alto dominio & superioritate Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, ad quem, non autem ad Imperatorem & alium Principem laicum appellandum sit, ex authoritate glos. Innoc. Joannis Andreæ & aliorum, plenè probant Mandell. *cons.* 62. *& duobus sequentibus*, Spad. *cons.* 5. *per tot. lib.* 1. *& cons.* 6. ubi satis doctè, diligenter, & elaboratè, ferè omnium in materia scribentium catalogum conficit, atque per rationes & argumenta hanc esse veriorem probare studet, itaut eum loco omnium allegare sufficiat, sequuntur cæteri moderniores Canonistæ & morales; præsertim Bellet. *disquisit. Clerical. tit. de favore Clericorum reali*, §. 3. *num.* 9. *cum seqq.*

Contrarium ex Joann. Andr. *ad specul.* Angel. Preposito *& cæteris*, latè substinent, ac probant Cacheran. *cons.* 3. scribens in eadem causa, in qua scripserunt Mandell. & Spada, Peregrin. *cons.* 1. *volum.* 1. Apont. *d. decis.* 2. Anna *dicta alleg.* 52. *num.* 47. *&* 48. Capoblanc. *de Baron. pragm.* 1. *num.* 40. *& seq.* allegantes Mastrillum, & alios, atque hanc opinionem latè tuetur Ludovicus Thesaurus in tripartito responso impresso apud Joann. ab Eccles. *in ejus observat. Pedemont. observ.* 5. *part.* 2. ubi in primo agit de potestate Imperatoris vel alterius Principis, in secundo de voluntate, & in tertio examinat quæ sit verior ac magis communis opinio, eique adhæret idem Joann. ab Eccles. & Cyriac. *controv.* 552.

Quidquid autem sit de unius vel alterius opinionis ve- 10
ritate, cui, ut dictum est, integrum locum relinquere profitebar, absque aliqua proprii judicii interpositione; in hac tamen facti specie, videbamur esse extra casum quæstionis militantis, quando agitur de concessione facta per Imperatorem, vel alium Supremum, in quo cadit quæstio latè tractata per Thesaur. ubi supra in primo responso, an habeat potestatem abdicandi à se etiam altum dominium, nec non regalia majora, & majorem superioritatem, & in alium transferendi, & in his terminis concessionis factæ per Imperatorem loquuntur Mandell. & Spad. ubi suprà, & cæteri apud eos; quod etiam congruere potest illis Principibus, qui nullam pretendunt recognoscere dependentiam ab Imperatore, sed jure legitimæ præscriptionis se profitentur omninò supremos & absolutos, alium non recognoscentes nisi Deum, juxta celebre *cons.* 69. Oldradi, cum aliis quæ de Regibus Hispaniarum ac aliis deducta habentur per nostrum eruditissimum Regnicolam Borell. *in tract. de præstantia Regis Catholici c.* 47. quo etiam casu satis dubitari potest de potestate, quia hæc jura majora divelli non possunt à Corona seu Imperio, cui sunt naturaliter infixa.

Sed quidquid sit de dicta quæstione in casu suo, illa in 11
præsenti cessabat, cùm concessio facto non esset per Imperatorem, sed per prædictos Ugonem & Lotarium Vicarios Imperiales, ac subordinatos Imperatoris, penes quem residebat superioritas cum alto dominio, & majoribus Regalibus, quamvis eisdem Vicariis juxta illorum temporum conditionem, eorumdem Regalium exercitium de facto concederetur, unde prooterea intrat regula textus *in l. nemo plus juris. & c.* ut de hac distinctione inter concessionem factam ab Imperatore vel alio supremo, & factam ab inferiore, ab alio dependentiam habente, quem in supremum recognoscat, in his terminis habetur cæteris allegatis apud Pacian. *de probat. tom.* 2. *c.* 43. *n.* 26.

Neque referre videbatur, concessionem prædictam, plu- 12
rium Imperatorem successivis temporibus confirmatione roboratam esse, quoniam vera & recepta conclusio est, confirmationem tribuere robur actui, illumque revalidare, removendo obstaculum, quod adesse posset, nullitatis, vel insubsistentiæ, non autem alterare naturam confirmati, operando solùm revalidationem intra suam spheram, nisi verborum amplitudo aliud suadeat, ac speciem novæ latioris concessionis ex integro contineat, ad text. *in cap.* 1. *& 2. de confirmatione utili vel inutili*, ubi communiter scribentes, de quibus apud Gregor. *decis.* 159. *n.* 4. Cavaler. *decis.* 385. Rot. *decis.* 293. *num.* 13. *part.* 11. *recent.* & habemus in praxi quotidianum in Ægidiana Constitutione edita per Ægidium, Marciæ, vel totius Italiæ in temporalibus Legatum Sedis Apostolicæ tunc Avenione residentis, quoniam licèt Sixtus IV. & Paulus III. illam confirmaverint, atque ad universum Statum Ecclesiasticum, etiam Urbem, extenderint, nihilominus alterata non est ejusdem Constitutionis qualitas & natura, ut scilicet tanquam lex laicalis non liget personas & bona Ecclesiastica, quod etiam juxta unam opinionem, quæ hodie tenetur, habemus in Statutis Urbis, cum similibus.

Potissimè verò in hac subjecta materia, quoniam, ut apud mediocriter in historiis versatos satis notum est, juxta illorum temporum conditionem, quicumque Civita- 12
tum, Oppidorum & Castrorum possessores, timentes sui juris expirationem, vel ut magis tutos se redderent, curabant hujusmodi confirmationes obtinere ab Imperatoribus in Italiam tunc venientibus, tanquam per speciem cujusdam recognitionis, & obedientiæ, non alterata suorum dominiorum natura, quoniam quando aliquæ Civitates, juxta eorumdem temporum conditionem, libertatem acquirere voluerunt, etiam ab alto dominio, & superioritate, id explicari consuevit; unde quicquid sit de potestate, voluntas erat certa.

Cæterum, in forma, ut dictum est, simpliciter discursiva, ac præter causæ necessitatem dicebam satis probabilem 13
videri, etiam in concessionibus factis per Imperatorem, vel alium supremum, distinctionem inter Ecclesiam Romanam, & alias inferiores; primo enim casu, tanquam omninò veram admittebam omnimodam translationem dominii, etiam alti cum superioritate, & regalibus, ob incompatibilitatem subjectionis & dependentiæ Papæ omnium Superioris & patris erga quemcumque Principem ejus filium & subditum, secus autem quoad Episcopos alios- que Prælatos, quos non implicat esse feudatarios, & subditos Principis sæcularis ratione feudi, in iis tamen, quæ illud concernunt, juxta textus literales *in cap. ex transmissa, & cap. seq. de foro competenti*, & admittunt omnes, unde non intrat illa implicantia, ob quam in summo Pontifice militantem, contrarium primo casu dicendum est.

Ponderando, quod plures authoritates ex collectis per Spad. *dicto cons.* 5. *&* 6. quæ pro omnimoda translatione 14
dominii etiam in Ecclesiis inferioribus deducuntur, id verè non concludunt, atque aliquod æquivocum in earum applicatione adesse videtur, ut sunt præsertim Afflict. *dec.* 361. *n.* 22. & Frecc. *de subfeudis, lib.* 2. *author.* 29. *n.* 5. *& similes;* dicunt enim isti, quod Castra & loca absque feudali qualitate Ecclesiis concessa, efficiuntur bona Ecclesiastica, & Sancta Sanctorum, itaut Rex, vel alter Princeps sæcularis non possit super eis onera imponere, & ad servitium cogere, seu leges super modo succedendi, & possidendi, ut super devolutionibus edere, eo modo, quo potest cum iis bonis, quæ concessit in feudum, quia in feudo semper remanet omnimodus superior, etiam cum Ecclesiis, vel Ecclesiasticis, ut suprà; & sic istorum ac similium Doctorum sensus videtur percutere exemptionem passivam ab illis servitiis, collectis, aliisque oneribus, quibus subjacent laici consimilia Castra & loca habentes, non autem ut exinde inferatur ad ampliorem jurisdictionem activam, privativè ad ipsum Principem in Vassallos laicos, aliàs de ejus dominio & superioritate existentes; adinstar eorum, quæ satis frequenter habentur in Toletana & in aliis *sub tit. de jurisdictione*, de privilegiis, quæ competunt pluribus 15
Religionibus, & Prælatis inferioribus super omnimoda exemptione ab Episcopis vel Ordinariis, quoniam non inde inferri potest ad jurisdictionem activam in Clerum & populum privativè ad ipsum Episcopum, & ad territorii separationem.

Reflectendo item ad veritatem, nihil tamen firmando, pro meo judicio, regulato præsertim à communi usu & pra- 16
xi, seu practicabilitate, & impracticabilitate, ponderabam hujus quæstionis verum Judicem esse ipsum factum, cujus potiùs quàm juris illa sit, illud scilicet regulando, vel ab observantia, cui satis in hac materia deferendum videtur, ut ad literam probat idem text. *in d. cap. Romana*, §. *debet de appellat. in* 6. vel à loci & territorii situatione & congruentia, quia nempè sit talis ditio quod congruè regi & administrari possit per Prælatum Ecclesiasticum tanquam corpus separatum stans de per se, absque perturbatione alterius Territorii, seu Principatus, unde congruere possit ille terminus, qui à simili, & cum quadam proportione habetur de loco nullius cum territorio separato de facto & per veritatem, ab adjacentibus Diœcesibus verè discreto,

ſcreto, juxta ea quæ habentur in Toletana & in aliis *ſub tit. de juriſdictione*; ſecùs autem ubi agitur de parvis locis cum exiguo territorio exiſtentibus intra viſcera alicujus ditionis vel Principatus, ita & taliter quod impracticabile ſit hujuſmodi allodium liberum cum omnimoda dependentia etiam ab alto Dominio & ſuperioritate, ut de facto videmus, tam in Italia, quàm in reliquis Catholici Orbis provinciis, per plures Eccleſias, tam Cathedrales, quam inferiores ſæculares & regulares, ex antiquis conceſſionibus, quando uſus feudorum, vel nullatenus, vel non adeo inoleverat, plura Caſtra & loca *juriſdictionalia* poſſideri in allodium ſparſim intra viſcera *alicujus* Principatus, unde propterea omninò impracticabilis eſt hæc ſeparatio, ob plura inconvenientia exinde reſultantia, atque ipſius Principatus regimen impedientia.

Ita enim multi eſſent bannitorum, & facinoroſorum hominum aſyli, leges ſuper victualium, aliarumque rerum extractione, vel introductione, & in aliis ſervari non poſſent, monetarum uſus de facili corrumpi, vel alterari poſſet, neque in caſu peſtis, vel belli, cum excubiis aliiſque diligentiis ſuper proprii territori cuſtodia provideri, cum ſimilibus; ita quoque docente communi obſervantia & praxi, quoniam ex. gr. in Regno Neapolitano (quod eſt quid magis, quia feudum Eccleſiæ) excepta Civitate Beneventana, cum qua utpotè de dominio Eccleſiæ Romanæ præmiſſa practicantur, in tot aliis Caſtris, & locis, etiam jure allodii per Eccleſias inferiores poſſeſſis, contrarium ſervatur, ut per Ann. *dicta alleg.* 52. Apont. *dicta deciſ.* 2. Capobl. ubi ſuprà, & alios, & de obſervantia in Germania, Hiſpania, & Gallia, Gaill. Roſental. Covarr. Guglielm. de Benedict. & cæteri collecti per Pereg. *dicto conſ.* 1. *n.* 23. & Spad. *dicto conſ.* 6. *n.* 63. *& ſeq.* cùm revera aliàs materia ſit impracticabilis, niſi, ut dictum eſt, loci ſituatio juncta cum praxi & obſervantia aliud ſuadeat, & circa quam obſervantiam in hac facti ſpecie major videbatur controverſia, cùm ex parte Reipublicæ illa ſupponeretur, ad ſui favorem, & è contra ex parte Capituli controverteretur.

Ponderabam præterea, ſcribentes hincinde in hujuſmodi involuta quæſtione, videri confundere caſus, ſeu terminos inter ſe omnino diverſos, ex quorum diſtinctione fortè magna conciliatio ſequi videtur, quod ſcilicet aliud eſt agere de puncto appellationis à ſententiis, aliiſque actis Epiſcopi, ſeu alterius Prælati in cauſis Vaſſallorum ſæcularium, an illa interponenda ſit, adinſtar cauſarum fori Eccleſiaſtici, ſeu ſpiritualis, ad Metropolitanum aliosque Superiores Eccleſiaſticos, juxta gradum, ſeu ordinem à Sacris Canonibus præſcriptum, tanquàm ab Epiſcopo, & Prælato, vel potius ad Superiores Magiſtratus ſæculares Principis, qui caſtra & loca juriſdictionalia Eccleſiæ conceſſit, tanquam à barone, ſeu domicello temporali, eo modo quo extra controverſiam ſequitur, quando caſtra per Eccleſiam poſſidentur in feudum. Aliud verò agere de alto dominio, ac ſupremo Imperio & ſuperioritate circa regalia majora, concernentia regimen politicum Principatus, ut ſunt actus, de quibus ſuprà, cum ſimilibus.

Primo caſu, de quo propriè magis communiter agere videntur DD. collecti per Spadam, Mandell. Cacheran. & Theſaur. ubi ſuprà, & de quo agunt præſertim Cyriac. *controv.* 552. & Joannes ab Eccleſia *obſerv.* 5. *part.* 2. ac etiam propriè agit text. *in d. cap. Romana*, §. *debet*, *de appellat. in* 6. deferendum omninò videtur obſervantiæ, tanquam optimæ interpreti, ut literaliter probat idem text. & quæ obſervantia in caſu, de quo agit Cyriac. *controv.* 552. aſſiſtit Eccleſiæ, quoniam ut patet ex pluribus cauſis Mantuanis, de quibus *hac eod. tit.* quamvis feuda Epiſcopatus Mantuæ proveniant ex conceſſione Imperatoris, ſeu alterius Principis laici, nihilominus in iis cauſis appellatur ab Epiſcopo ad Curiam Romanam, ideoque tali caſu intrat etiam quæſtio diſputata inter Epiſcopum Novarien. & Archiepiſcopum Mediolan. de qua Eugen. *conſ.* 30. *lib.* 1.

Aut verò agitur de ſecundo caſu, & tunc probabilior fortè dicenda videretur opinio aſſiſtens Principi ſæculari, quoties, ut ſuprà dictum eſt, non agitur de provincia, ſeu parte ita ſeparata, quod congruè diverſum Principatum conſtituere poſſit, ſtantem de per ſe, ac independenter à quocumque altero, itaut ejus diverſum regimen, etiam circa dicta regalia majora, & altum dominium, non cauſet illa inconvenientia, & impedimenta, quæ ſuperiùs conſiderata ſunt in caſu belli divini, vel humani, ſive in materia monetarum, aliorumque regalium, ac etiam perſecutionis bannitorum, ac delinquentium, aliarumque legum obſervantia; & ſic circa ea regalia majora, quæ politicùm Reipublicæ, ſeu Principatus regimen in univerſum reſpicientia, videntur ab ipſo Principatu inſeparabilia, ob dicta inconvenientia aliàs reſultantia; ſecus autem quoad cognitionem cauſarum, earumque appellationes, quæ comparativè, juris privati potius eſſe videntur, nullaque incompatibilitas urget ad Magiſtratus diverſi fori pertinere; quinimò etiam quoad ea regalia, comparativè minora nuncupata, ut ſunt jus collectandi, ac jus habendi in ſalinis, aliiſque rebus humano uſui neceſſariis, illud jus privativum, quod collectæ, ſeu vectivalis ſpeciem latè ſumpto vocabulo habere dicitur, cùm hæc penès barones, & Feudatarios, alioſque inferiores dominos ex privilegio, vel conſuetudine eſſe poſſint, & ſoleant, Franch. *deciſ.* 56, cum aliis particulariter deductis in Eugubina collectarum, & in Civitatis Caſtelli contributionis *hoc eod. tit.* Et hanc credebam eſſe veritatem, tum ob communem uſum, & praxim, tum etiam ob neceſſitatem ita practicandi, relinquendo tamen ut ſupra integrum locum veritati, abſque eo, quod uni, vel alteri adhæream opinioni.

Neque adeſſe videtur aliqua implicantia cum dicta Eccleſiaſtica juriſdictione quoad appellationem in cauſis Vaſſallorum, quemadmodum enim in feudis de directo dominio Eccleſiæ, non implicat adeſſe ſubfeudatarios, & domicellos ſæculares, à quorum ſententiis, & actis appelletur ad ſubinfeudantem, ejuſque Magiſtratus laicales, quodque dicta ſubfeuda dicantur merè laicalia, quamvis ipſum feudum ſit Eccleſiaſticum, ex iis, quæ habentur deducta in Maſſanen. Caſtrorum *hoc eod. tit.* atque docet quotidiana praxis Regni Neapolitani, ac Ducatuum Parmæ, & Placentiæ, & quales etiam ante devolutionem erant Ducatus Ferrariæ, & Urbini; ita è converſo non implicat, dominium directum, ſeu majus hujuſmodi locorum eſſe laicale, ac ejuſdem naturæ, & qualitatis, qualis eſt reliqua provincia, ſeu Principatus conſtituens unum, & idem corpus individuum, & tamen quod dominium inferius, ſeu ſubalternum ſit merè Eccleſiaſticum, itaut iſtud ſit ſpecies illius allodii mixti, ſeu ſecundùm quid, quod habeat reſpectu Supremi Principis, & alti dominii, illam feudalitatem, quæ conſideratur per Spadam *conſ.* 1. *lib.* 1. etiam in illis caſtris, & locis juriſdictionalibus, quæ ſine inveſtitura, & ſervitio feudali, aliiſque feudalitatis ſignis poſſidentur in Statu Eccleſiaſtico, ut ſæpiùs *hoc eod. tit.*

Super quarto autem puncto competentiæ fori, abſtinui à ſcribendo, potiſſimè quia cauſæ neceſſitas, vel opportunitas non exigebat, ac etiam, quia oportebat priùs benè firmare factum circa obſervantiam, ſeu poſſeſſionem, ad effectum inſpiciendi, quis contendentium eſſet actor, & quis reus, ut locus eſſet regulæ text. *in c. ſi Clericus laicum, de foro competenti*, cum ibi notatis per ſcribentes, præſertim Felin, qui omnium fortè meliùs materiam tractare videtur.

ANNOT. AD DISC. LX.

DE materia iſtius diſcurſus periculoſum eſt agere, ac loqui ad veritatem, quoniam quælibet poteſtas exigit Scriptores ad propriam opportunitatem; occaſio autem non dedit ulteriùs diſputare, dum iſta controverſia cum honeſta concordia finem accepit, ut infrà *diſc.* 128. inſinuatur. Videtur tamen quod materia ſit incapax regulæ certæ, & generalis, cuicumque caſui applicabilis, cùm re vera obſervantia totum facere videatur, juxtà diverſos Principatuum ſtylos, ac praxim; ideòque dignoſci videtur conſuetus error pragmaticorum, & collectorum, in ea procedendi cum generalitatibus, ſive applicandi antiquorum, ac etiam modernorum authoritates in abſtracto, non diſtinguendo loca, & tempora, aliaſque circumſtantias, ex quibus principaliter deciſio pendere videtur, & aliqua ad materiam inſinuatur *d. diſc.* 128.

Ad rem tamen nimiùm facere videntur ea, quæ habentur *diſc.* 1. *& ſeqq. de juriſdict.* ſuper puncto, an Prælatus inferior, qui juriſdictionem ſpiritualem, & quaſi Epiſcopalem poſſidet in aliquo loco, habente Clerum, & populum, dicatur verus Ordinarius, cum qualitate nullius, & cum vero territorio independenter à quocumque Epiſcopo ex viciniotibus, vel potiùs ſit inferior Prælatus ſub altero Ordinario, vel Epiſcopo, ut attendi debeat ſituatio loci, an ſit in alicujus Diœceſis circumdatio, adeout un dique ab illa Diœceſi ſit circumdatus, vel è converſo ſit in extremitate, ut propterea dici valeat corpus diſtinctum, quod ſtet de per ſe, ut iſto poſteriori caſu faciliùs intret probatio territorii ſeparati, cùm omnimoda independentia, ſecus autem

tem in altero; ita à pari in temporali juriſdictione, an ſit, necne, intra viſcera, & in circumdario Regni, vel Principatus, & dominii ejus, qui jura Regni, vel ſupremi Principatus habeat.

ROMANA SEU STATUS ECCLESIASTICI INFEUDATIONUM.

Diſcurſus ad petitionem Cardinalis Farneſii.

De Bulla S. Pii V. de non infeudandis, an comprehendat alienationes, ſeu conceſſiones fructuum, reddituum, & emolumentorum Caſtrorum, & locorum, quæ infeudari prohibita ſunt, ſeu prædiorum, & bonorum, quæ ipſis annexa eſſent. Et an pænès Principem detur diſtinctio dominiorum, ac diverſa natura bonorum in eodem Caſtro, vel loco.

Et aliqua de concluſione, quod prohibita alienatione feudi, non eſt prohibita alienatio commoditatis.

SUMMARIUM.

1 *Caſus controverſiæ.*
2 *De diſtinctione dominiorum in Feudatario, ut unum ſit publicum, & jure feudi, aliud privatum, & allodiale.*
3 *De eadem diſtinctione in Principe.*
4 *Quod Princeps ſit Reipublicæ maritus.*
5 *Quando procedat dicta diſtinctio dominiorum.*
6 *Dominia emanant ſub diverſis titulis à Principe tanquàm fonte, ſeu ſcaturigine, & bona ſunt diverſæ naturæ.*
7 *Sed penès ipſum Principem omnia ſunt ejuſdem naturæ.*
8 *Non poteſt eſſe quis Rex, & Baro, & ſic non datur feudum in ipſo Domino, ſed totum eſt allodiale.*
9 *Devoluto feudo, ceſſat diſtinctio feudalium, & allodialium, & omnia ſunt ejuſdem naturæ, & extinguuntur priores dignitates, & privilegia, ac etiam onera, quæ non cenſentur repetita in nova conceſſione.*
10 *Conceſſo feudo an veniant bona ſpectantia ad concedentem alio jure.*
11 *De diverſa perſona Papæ ab illa Epiſcopi Urbis.*
12 *In quibus bonis practicari poſſit alienatio citra violationem Bullæ Pianæ de non infeudandis.*
13 *De ratione, cui innixa eſt Bulla Piana.*
14 *Feudatarius prohibetur, non ſolum alienare ipſum feudum, ſed etiam bona ad illud ſpectantia.*
15 *De differentia inter Principem, & Feudatarium.*
16 *An Bulla Piana prohibeat alienationem fructuum, & reddituum ipſarum Civitatum, & Caſtrorum non infeudandorum.*
17 *Aliud eſt feudum, aliud ſunt fructus, & emolumenta feudi.*
18 *Commoditas feudi alienari poteſt, & non venit ſub prohibitione, & de ratione.*

DISC. LXI.

1 URgentibus aliquibus merè caſualibus Sedis Apoſtolicæ occurrentiis, cùm ageretur de modis minùs ſubditorum gravatoriis pro obtinendis ſubſidiis ad id neceſſariis, quidam Prælatus Cameralis, verè inſignis, & conſumatiſſimus J. C. in Eccleſiaſtica etiam eruditione, & Chriſtiana politica verſatiſſimus, propoſuit procedi poſſe ad conceſſiones, & alienationes illorum bonorum, quæ exiſtentia in Civitatibus, Terris, & Caſtris ad Sedem Apoſtolicam immediatè pertinentibus, non ſunt de ſui natura, & qualitate juriſdictionalia, neque perneceſsè, & inſeparabiliter annexa ipſis Civitatibus, vel Caſtris, & de eorum pertinentiis, ſed jure privati dominii potius poſſeſſa, ut ſunt domus, vineæ, Molendina, prædia, tenutæ, & ſimilia, abſque eo quod obſtaret Conſtit. 35. S. Pii V. rigoroſiſſimè prohibens per verba præciſa *concedi in feudum, gubernium, Vicarium, Ducatum, aut quemlibet alium titulum perpetuum, ſive ad longum tempus, Civitates, terras, oppida, Caſtra, Arces, & loca ad Sedis Apoſtolicæ proprietatem pertinentia, quamvis aliàs eſſent concedi ſolita*; quaſi quod hujuſmodi bona eſſent quid diverſum ab ipſis Civitatibus, Oppidis, & Caſtris, aſſignata ratione, quod aliud eſt dominium publicum, & juriſdictionale exiſtens pænès Principem, vel Dominum jure publico concernens ipſum corpus Civitatis, Oppidi, vel Caſtri cum univerſo ejus territorio in Imperio, juriſdictione, & jure terendi; aliud verò ſit dominium privatum, & allodiale bonorum intra ejuſdem loci limites exiſtentium, & quæ jure privato ab eodem Principe, ſeu Domino poſſideri poſſunt; quamvis autem hic punctus ulteriorem diſcurſus progreſſum non habuerit, ob ceſſatam dictam occaſionem, nihilominus claræ mem. Cardinalis Farneſius unus ex deputatis ejuſdem Congregationis, vel ad curioſitatem, vel ad articuli præparationem, quatenus illum examinari contingeret, meum deſuper pro veritate judicium petiit,

Reſpondi, laudandam eſſe dictam diſtinctionem dominiorum, ac bonorum, utpotè in ſuis caſibus veram, & per DD. probatam, ac etiam laudandum eſſe motivum, modo quo infrà; non tamen laudandam eſſe rationem, ſeu dictæ diſtinctionis applicationem ad caſum.

Vera ſiquidem eſt diſtinctio prædicta inter dominium publicum, & privatum, in eadem Principis, vel Domini, ſeu feudatarii perſona concurrens, ut per Imol. *in l.* 3. *in principio, ff. de acquiren. poſſeſſ.* Petra, *de fideicommiſſis, quæſt.* 13. *num.* 511. *cum ſeq.* Bellon. jun. *conſ.* 44. *num.* 31. Surd. *conſ.* 135. 151. *&* 311. Menoch. *conſ.* 595. *numer.* 17. plenè Roſental. *cap.* 12. *concluſ.* 15. Rota apud Buratt. *deciſ.* 276. *&* 426. poſt Duran. *deciſ.* 28. *deciſ.* 272. poſt Cenc. & habetur frequenter deductum *hoc tit.* præſertim in Clomacen. Vallium, in Maſſanen. Caſtrorum, in Romana, ſeu Peruſina, & in aliis, ſuper adeo frequenter ventilata quæſtione, an omnia per feudatarium poſſeſſa intra fines feudi cenſeantur feudalia, ac ipſius feudi jure poſſeſſa, vel potiùs allodialia jure privato, & adinſtar Vaſſallorum, aliorumque privatorum. 2

Quæ diſtinctio, nedum in feudatario, vel alio inferiori Domino, ſed etiam in Supremo Principe datur, cum dupliciter conſideretur, primò ſcilicet tanquàm Princeps, & Reipublicæ Maritus, poſſidens jura, & bona ad ipſam Rempublicam pertinentia, tanquam iſtius dotem; & ſecundò tanquam homo privatus, poſſidens bona ſui patrimonii, adinſtar aliorum Civium privatorum, ex deductis per Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 1. *tit.* 1. *cum duob. ſeq.* Quodque Princeps dicatur Reipublicæ Maritus, & ſubditorum pater, & de iis quæ hoc maritali, vel reſpectivè paterno jure ſibi incumbunt, vel ne, habentur aliqua in Piſauren. Molendinorum *hoc eod. tit.* & in Spoletana gabellæ *ſub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium, ac alibi*. 3 4

Verùm obſervabam ceſſare applicationem dictæ diſtinctionis ad caſum, cùm illa procedat, in omnium ſenſu, in caſu reduplicationis perſonarum in Principe, vel feudatario, aut alio Dominio concurrentis ut ſuprà, quæ reduplicatio in præſenti ceſſabat, quoniam tam ipſæ Civitates, Oppida, Caſtra, & Loca, quàm etiam omnia bona in eis exiſtentia, cujuſcumque ſint naturæ, & qualitatis, pertineant ad Sedem Apoſtolicam tanquam dominam jure Principatus, & ex ſola ratione dominii publici, & ſic ſucceſſivè ad Papam tanquam hujus Reipublicæ temporalis maritum, ſeu ſpiritualis ſuprem um adminiſtratorem, vel moderatorem, ut de Papa conſiderando reſpectivè tanquam viro Eccleſiæ, Fagnan. *in cap. accepimus, num.* 37. *de pactis*, & ſic ſemper inſpecta una perſona publica abſque concurſu alterius perſonæ privatæ ab iſta omninò diverſis, unde propterea ceſſat dicta diſtinctio dominii publici, vel privati; diſcretivè ad perſonam, in qua utrumque reſideat. 5

Minùs intrat diſtinctio reſultans ex natura, ſeu qualitate bonorum, quoniam data unitate perſonæ, iſta videtur impoſſibilis; à Principe ſiquidem tanquam à fonte, ſeu ſcaturigine, emanant bonorum dominia ſub diverſis titulis, feudi ſcilicet, allodii, officii, Vicariatus, Gubernii perpetui, & ſimilibus, tanquam per communicationem ejuſdem aquæ per diverſos rivulos, ſeu diverſa organa, ex quorum reſpectivè diverſa qualitate, illa aqua, quæ in ſcaturigine eſt eadem, in diverſas immutatur qualitates, quoniam ſunt diverſæ inter ſe diſcretivè, non autem in ipſo fonte, in quo, clauſis, vel ceſſatis aliquibus rivulis, ſeu organis, remanent in unica primæva natura; ſive adinſtar maris; à quo per diverſos meatus prodeunt aquæ ſub diverſis naturis, & qualitatibus, aliæ ſiquidem ſunt dulces, & gratæ, aliæ ſulphureæ, aliæ ſalitæ, aliæ frigidæ, aliæ calidæ, &c. in ipſum verò mare redeuntes, omnes efficiuntur ejuſdem primævæ naturæ, omneſque ſunt aquæ maritimæ, hujuſmodi diverſitate ceſſante. 6

Ita in proposito, pænès Vassallos, seu alios Principis concessionarios, & privatos dantur istæ distinctiones dominiorum, & bonorum, quæ alia sunt feudalia, alia emphyteu-
7 tica, seu censita, & alia libera, & allodialia, &c. sed quoad ipsum Principem, in unica Principatus persona, non autem reduplicativè consideratum ut suprà, omnium sunt allodialia, sed cum jurisdictione, & Imperio, atque unicum est dominium jure publico, & dominicali competens, quia non potest quis esse dominus, & feudatarius, vel emphy-
8 teuta, neque Rex, & Baro, ne detur servitus in re propria, Ilern. *in cap. 1. post numer. 12. & 13. ex quibus causis feudum amittatur*, Afflict. *ad Constitutiones Regni in pra. ud. quæst. 25. num. 6.* Freccia *de subfeud. lib. 1. tit. de origine Baronum, num. 45.* Rovit. *decis. 6. numer. 15.* & habetur deductum in Urbinaten. prædii *hoc eod. tit.* ad materiam Bullæ Baronum, ac etiam in Romana bulli alearum *sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium*, & in Pampilon. decimarum *sub tit. de præeminentiis*, ac alibi in proposito Civitatum, vel provinciarum Regno, vel Principatui additarum, an sint ex nova causa, & diverso titulo, vel jure devolutionis, seu reversionis ad priorem causam.

Hinc devoluto feudo habente dignitatem, aliasque prærogativas, & magna privilegia, non de facili, & cuicumque concedi solita, ut præsertim sunt regalia, omnia hæc ex veriori sententia extinguuntur, unde si denuò illud concedatur in feudum, istud non habebit priores dignitatem, vel prærogativas, & privilegia primo feudatario ex speciali jure concessa, neque erit feudum antiquum, sed novum, ex
9 plenè deductis per Rovit. *dec. 6. per tot.* ubi benè examinat doctrinam Minad. *in constit. in aliquibus num. 39.* nisi Regis voluntas accedat, vel expressa, vel conjecturalis, cujus ratione, & non aliàs subsistere possunt deducta per Menoch. *cons. 905.* ubi de feudo devoluto, & denuò concesso, an retineat priorem dignitatem, seu titulum, priorisque præeminentias, & admittitur apud Rovit. *d. decis. 6. in fine, ubi concordantes.* Et è converso, devoluto feudo, quod concessum erat sub certo servitio, extinguitur, & sub nova concessione non venit, nisi explicitè, vel conjecturaliter, & implicitè illud repetatur, vel nisi esset feudum habens de sui natura illud servitium, vel onus annexum, ut benè articulum examinat, licèt incidenter, idem Rovit. *decis. 98. n. 4. & n. 8. cum seq. ad finem*, ubi concordantes, & de ista conclusione extinctionis prioris qualitatis agit.

Prout si per mortem, vel felloniam, aut alium casum, ad Regem, seu Principem devolvantur cum feudo bona allodialia, quæ per feudatarium jure privato possidebantur, si deinde illud Castrum, seu corpus constituens universitatem denuo concedatur, totum est feudum, sublata priori distinctione ob subsequutam confusionem, per quam dicta discretio, seu distinctio cessavit, nisi in nova concessione distinguatur, quod scilicet feudalia concedantur pro feudo, & allodiale pro allodiali, ex benè deductis apud Rovit. *cons. 101. n. 36. & per tot. lib. 2.* unde quando apud Menoch. *consil. 395.* Surd. *consil. 135. 151. & 311.* Bellon. jun. *dicto cons. 44. cum aliis apud eos*, disputatur, an concesso Castro
10 cum pertinentiis suis, veniant illa bona, quæ concedens possidebat jure privato, etiam quando Castrum erat alteri infeudatum, id procedere potest, quando in eodem concedente viget & considerari potest dicta personarum distinctio, seu reduplicatio, cum cujus præsuppositio præfati & cæteri procedunt.

Ideoque cum omnia ut supra pertineant ad Papam uti Papam jure publico, & Principatus, non autem jure privati patrimonii, dicebam in proposito, incongruam videri
11 dictam distinctionem, seu rationem à doctissimo viro assignatam, præterquam quoad ea bona & jura, quæ pertinerent ad Ecclesiam Romanam particularem, in qua Papa reduplicativè consideratur tanquam Urbis Episcopus, discretivè ad eumdem tanquam caput, & Episcopum Ecclesiæ universalis, juxta distinctionem, de qua in Urbinaten. juris Metropolitici *sub tit. de præeminentiis*, & alibi pluries.

Quamvis autem dicta ratio, ac distinctio non placerent ut suprà, adhuc tamen placebat motivum, atque in ratio-
12 ne discursiva tantùm, nullum tamen determinatum judicium desuper dando, intactumque locum relinquendo veritati, cùm privatorum non sit, hæc decidere, dicebam dictum motivum videri practicari posse citrà dictæ Bullæ violationem, in illa specie bonorum, quæ licèt ut suprà pænès Principem sint de eodem dominio publico & jurisdictionali, eodem modo, quo sunt ipsæ Civitates, Oppida, & Castra, nihilominus de eorum natura non sunt de illis, quæ pernecesse sunt publica, & jurisdictionalia, regulariter à Principatu inseparabilia, & jure Principatus competentia, sed sunt pænès Principem per accidens, ut sunt domus, vineæ, molendina, arboreta, prædia, tenutæ & similia; & hoc est, quod doctus Vir dicere volebat, distinguendo bona dominii publici & jurisdictionalis, à bonis dominii privati, quoniam per hujusmodi bonorum distractionem, scindi non dicitur (ut nostri dicunt) Corona, neque diminui jus Principatus, cùm hæc ei annexa sint per accidens; quinimò idem in illis bonis, vel juribus, quæ regalia minora apud feudistas dicuntur, quæ citra scissuram Coronæ, & Principatus etiam concedi possunt, cùm inseparabilitas consideretur solum in Regalibus majoribus, ex aliàs deductis *hoc eodem tit.* præsertim in Lucana, ideoque cùm dicta Bulla sit absque dubio exorbitans, adimens, vel restringens Principis libertatem aliàs de jure competentem, utpotè loquens de non concedendis Civitatibus, Oppidis, Castris, & locis in feudum, gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemlibet alium titulum, intelligenda videtur de concessione ipsius universitatis, Castri, vel loci cum Vassallis, jurisdictione, & Imperio, non autem de hujusmodi bonis singularibus, quæ tanquam accidentia, possunt adesse & abesse præter ipsius corporis universalis corruptionem, vel notabilem scissuram & alterationem, eo modo quo sunt excadentiæ.

Ponderata etiam ejusdem Bullæ ratione, seu causa, ob quam prodiit, quia nempè, concedendo ipsas Civitates, 13
Oppida, Castra, & loca cum jurisdictione, Imperio, & Vassallis, ita de facto scinditur, seu diminuitur hic Principatus, qui haberet minores Vassallos immediatos, minoremque ditionem sibi immediatè subjectam, dum Vassalli jurant & servant fidelitatem, ac serviunt Domino immediato, non autem mediato, ex deductis in Eugubina Collectarum, in Civitatis Castelli, & in aliis, *hoc eodem tit.* quę ratio non militat in hujusmodi bonorum specie.

Et quamvis in ipso feudatario, alienandi prohibitio resultans *ex leg. Imperialem, de prohibita feudi alienatione*, 14
per Feder. percutiat tam ipsum corpus feudi, quàm etiam singula bona eidem feudo annexa, quamvis aliàs esse possint juris privati, & de sui natura separabilia, quia sufficit per annexionem, seu incorporationem esse effecta feudalia, juxta ea quæ habentur apud Rovit. *dicto consil. 101. lib. 2.* & omnes, quoties non sunt de excadentiis alienari solitis, quæ inter fructus computantur, ut in Senogallien. Castrorum *hoc tit.* nihilominus est longè diversa ratio, atque non benè ab uno ad alterum casum inferre licet, quoniam feudatarius recipiens à Domino in feudum aliquod corpus, illud conservare debet ita integrum, itaut eveniente casu devolutionis, illud restituat ei, à quo recepit, in sua integritate, cum omnibus accessionibus, seu additamentis quamvis accidentalibus, ita juris dispositione ac ratione suadentibus; non sic est in Principe habente liberam facultatem infeudandi & concedendi omnia ea, quæ non percutiunt regalia majora, & non important formalem scissuram Coronæ, seu Principatus, præsertim circa jus infeudandi, sibique 15
ita constituendi milites & Vassallos, quod est proprium, & connaturale Principatus, unde propterea hæc nova lex hujusmodi libertatis restrictiva, intelligenda est ad limites verborum, ac etiam ad limites rationis, ob quam illa prodiit, & utrumque attendendo, id percutit ipsas Civitates, seu loca ut suprà, non autem hujusmodi bona, quæ licèt donec sunt pænès Principem, sint æquè publica, & ejusdem naturæ, attamen possunt effici privata præter ipsius corporis universalis violationem.

Quinimò licèt doctus J.C. & Cameralis Spada *cons. 21. num. 73. lib. 1.* incidenter aliud agendo circa hujus Pianæ 16
Constitutionis non comprehensionem sub derogatoriis generalibus, dicat dictæ Bullæ dispositionem procedere, tam in ipsis Castris, Oppidis, & locis, quàm etiam in eorum redditibus & proventibus; nihilominus in eadem ratione discursiva, & nihil firmando ut suprà, dicebam probabilius videri contrarium, quod scilicet fructus & emolumenta bursalia, quamvis ex Castrorum, & locorum jurisdictione, & dominio provenientia, citrà dictæ Bullæ violationem vendi possent, dummodò vendantur de per se, ut quid distinctum ab ipsis Civitatibus, Castris & locis, eorumque Imperio, quoniam aliud est Castrum, seu Castri dominium, aliud verò sunt ejusdem Castri fructus, redditus, proventus & emolumenta, cùm hæc sint separabilia, imò separata, Castrens. *cons. 56. num. 2. lib. 2.* Rosental. *cap. 5. conclus. 6.* Gratian. *discept. 839. num. 21. & 22.* Spad. *cons. 4. num. 7. volum. 1.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 97. num. 7. & seq.*

& seq. Rota in Tiburtina Castrorum 10. Martii 1662. coram Bevilaqua, confirmata 13. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 9. Februarii 1655. coram eodem, & de qua causa habetur actum *hoc eod. tit. disc. seq.* Facultas enim percipiendi emolumenta feudi, & jurisdictionis dicitur allodialis, & diversa à feudo, cujus est capax ille, qui esset feudorum incapax, Cyriac. *controv. 401. num. 50.* benè *decis. 100. n. 15. & seqq. par. 9. rec.* ubi concordantes, cum aliis in dicta Tiburtina.

Quod docet praxis satis frequens, Civitatum, & locorum demanialium in utriusque Siciliæ Regnis ad demanium provocantium cum prælatione adversùs earum emptorem, quoniam solvendo valorem, ipsæ Communitates obtinent omnes, feudi, seu loci redditus, proventus, & emolumenta, etiam in aliquibus ex jurisdictione provenientia, & tamen ipsæ Civitates, vel loca sunt de immediato, & pleno dominio Regis; idemque observabam dici posse, quod doceret praxis Status Ecclesiastici per erectionem Montium Cameralium super redditibus bonorum, & jurium ad eamdem Cameram pertinentium, atque in Civitatibus, Oppidis, Castris, & locis existentium, & tamen id passim practicatur citrà dictæ Bullæ violationem.

Clarius verò hæc procedere dicebam, si id fieret, non per viam formalis alienationis, ac translationis dominii ipsorum bonorum, fructuum & proventuum, sed per viam cessionis, seu concessionis commoditatis, quæ considerata tanquam nudi facti, non dicitur tangere ipsius feudi, vel corporis substantiam, quia Castrum remanere dicitur pænès eumdem dominum, cujus nomine cessionarius, tanquam Procurator in rem propriam, solum capere dicitur fructus, & emolumenta, tanquam bona ab ipso Castro, seu feudo diversa, & separata; unde propterea, quamvis ex dispositione text. *in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. omnis feudi ejusque membrorum, & pertinentiarum alienatio prohibita sit, sive etiam per investituram particularem feudi, vel emphyteusis alienatio sub stricta forma prohibeatur, non tamen dicta commoditas prohibita censetur, juxta receptam theor. Bart. *in l. is, qui, §. usufructus, ff. de pignor. & in l. Codicillis, §. Instituto n. 4. ff. de legat. 2.* Negusan. *de pignor. 2. memb. 2. par. n. 48.* Barb. *in l. usufructu, ff. solut. matrim. n. 14. & seqq.* Rosental. *cap. 9. concl. 9. n. 1. & concl. 10. n. 5.* Amicangel. *quæst. feudal. 18. n. 10. cum seqq.* De Rubeis apud Spad. *cons. 4. numer. 80.* Merlin. *decis. 843.* plenè Rota *decis. 481. numer. 13. part. 4. recent. tom. 2.* Romana Salviani 17. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1644. coram Cerro, quarum prima est impressa *decis. 167. part. 9. recent.* Tusculana Salviani 22. Maji 1654. coram Zarata *de qua sub tit. de emphyteusi, & sæpius hoc eod. tit.* Et practicamus in officiis, aliisque juribus regalibus in commercio non existentibus, ac etiam in pensionibus Ecclesiasticis, ut in suis materiis *sub tit. de regalibus ad materiam officiorum, & sub tit. de pensionibus*, quæ tamen omnia ut suprà, discursivè, & ad nudam curiositatem, nihil desuper firmando quoad punctum principalem, dictæque Bullæ intellectum, à Sanctissimo, ac Sancta Sede solum, & privativè tribuendum.

SUMMARIUM.

1 *An Bulla de non infeudandis, locum habeat in Castris confiscatis.*
2 *An eadem Bulla procedat in pignoratione, vel hypotheca.*
3 *De eodem, de quo n. 1. cum distinctione.*
4 *Declaratur materia allodii in Castris jurisdictionalibus.*
5 *An remissio incursæ caducitatis cadat sub Bullæ.*

ANNOT. AD DISC. LXI.

1 TAm super contentis in hoc discursu super concessione commoditatis, quàm etiam super aliis quæstionibus, quæ desuper excitari solent, & præsertim super illa, de qua particulariter agit Spada *cons. 16. lib. 1.* de qua etiam obiter non gustato articulo, Fagnan. *in cap. ex parte de feudis n. penult.* an scilicet hæc Bulla habeat locum in illis Castris, & locis jurisdictionalibus, quorum incameratio sequatur ratione confiscationis bonorum, ob delictum privatum, ac aliàs, quàm per felloniam erga proprium Principem (cum isto casu non sit confiscatio, sed devolutio connaturalis feudi) omnem dubitandi occasionem subtulisse videtur moderna Constitutio Alexandri VII. quæ adhibet verba nimis generalia, & effrænata.

Atque in idem, ut Bulla comprehendat etiam concessionem commoditatis, conferunt deducta per Spad. *cons. 23. eodem lib. 1.* ut etiam pignoratio, & hypotheca cadat sub eadem Bulla, cum præsuppositio tamen pignoris veri, & 2
naturalis, mediante scilicet traditione rei pignoratæ de facto in manibus Creditoris, ac etiam respectu hypothecæ, quod ea sit specialis; secus autem si generalis, quæ tamen non deducatur ad exercitium, per quod resulter idem effectus alienationis, juxta distinctionem, de qua *tit. de alien. & contract. prohib. disc. 1. & tit. de cred. disc. 13. & 51.* ubi concordantes.

Quatenus verò pertinet ad dictum punctum, de quo agit Spada *dict. cons. 16.* adhuc non dedit casus formiter disputare, obiter tamen excitata ista difficultate in forma dis- 3
cursiva, ultra dictum motivum novum, quod resultat in contrarium ex præfata moderna Constitutione Alexandri VII. ista etiam secluśa, mihi videbatur parum probabilis opinio, quam Spada substinet, quatenus agatur de incameratione omnimoda, & perpetua, cùm id nullum habere videatur probabile fundamentum, ideoque dicebam procedendum esse cum distinctione inter illam confiscationem ad tempus, quæ fiat durante vita, vel jure delinquentis, absque præjudicio aliorum, qui ex investitura in forma pacti, & providentiæ, vel ex fideicommisso majorum, seu aliàs vocati sint ex persona propria, adeout delictum possessoris non valeat eis præjudicare; & illam confiscationem omnimodam, quæ in perpetuum sequatur.

Primo enim casu, rectè intrat consideratio Spadæ, quod jura Vassalli non sunt extincta, neque, re vera, intrant termini devolutionis, vel incorporationis, & consolidationis dominii utilis cum directo, sed quod potius fiscus obtinet commoditatem, vel fruitionem ad tempus, ex persona delinquentis, tanquam Cessionarius, vel Procurator in rem propriam, sive hæres anomalus.

Ad instar eorum, quæ apud Surd. *decis. 102. & titul. de Emphyteusi*, habemus in materia emphyteutica, quod si dominus directus durante investitura emat, seu alio titulo acquirat ipsa bona emphyteutica, non resultat confusio dominii utilis cum directo; neque dicitur possidere illa bona tanquam dominus jure suo primævo, sed potius tanquam tertius Cessionarius illius commoditatis durante jure cedentis; & eodem modo, *quo tit. de fideicomm. disc. 195.* habetur de vocato ad fideicommissum, cui facta sit præventiva restitutio, vel refutatio fideicommissi, vel majoratus jam agniti, & possessi, quoniam durante vita, vel jure refutantis, istius dominio, & jure potius obtinere dicitur, ut propterea ejus debitis, & oneribus subjaceat.

In altero autem casu incamerationis omnimodæ, & perpetuæ, adeout non sit illa acquisitio ad tempus, quæ redoleat potius speciem fructus, quàm proprietatis, sed sit perpetua, tunc nullatenus hæc opinio videtur subsistentabilis, quoniam, aut ista Castra, & loca jurisdictionalia, in quibus ratione delicti possessoris intret confiscatio, ab eo possidebantur in natura veri feudi; aut in natura allodii, ut pro majori parte obtinent barones, & Domicelli Romani. Primo enim casu planum est, quod quomodocumque cesset jus feudatarii, adeo ut non sit suspensio, vel obdormitio ad tempus, sed cessatio totalis, & perpetua, sequuta dicitur reversio rei ad suam primævam causam, vel unitatem, & extinctio servitutis feudalis, ex illo certo principio, quod non datur servitus in re propria, neque potest quis esse eodem tempore dominus, & Vassallus, vel Rex, & baro; quod generaliter habemus in omni materia indifferenti, quod scilicet, si habens servitutem usufructus, vel Census in aliqua re, efficiatur ejusdem rei dominus, servitus extinguitur, eodem modo, quo clauso, vel cessato viculo, seu aquæductu, per quem aliqua pars aquæ ad privatam utilitatem trahebatur à lacu, vel à flumine, illa aqua remanet in sua antiqua unitate, per viam confusionis, & per consequens quando eadem pars, vel quantitas aquæ alteri denuò per novum viculum, vel aquæductum conceditur, ista erit nova concessio ex integro, per speciem novæ formalis dismembrationis, ac separationis à sua antiqua unitate, quod est prohibitum per Bullam, ut à simili habemus in domino fundi, cujus alter usumfructum habebat, quod si ipse ex quocumque titulo usumfructum acquirat, iste extinguitur, adeout si denuò ususfructus, etiam ad favorem ejusdem antiqui usufructuarii constituatur, multò verò magis si ad favorem tertii, iste erit ususfructus novus, ex integro constitutus, ex relatis *sub tit. de Dote, disc. 148.* & alibi pluries.

Verùm, ubi etiam hujusmodi Castra, & loca inhabitata, quæ

quæ cadunt sub hac Bulla, per eum, qui patitur confiscationem, possideantur in natura allodii, potius quàm feudi, adhuc tamen intrat idem, quod supra dictum est,
4 quoniam in conciliando, seu declarando *cons.* 8. Abbat. *cum concord.* plenè deductis per Spad. *cons.* 1. *lib.* 1. pluries *hoc tit.* advertitur, quamvis in hujusmodi Castris, & locis non adsit vera, & propria feudalitas, quæ redoleat formalem servitutem feudi, ad effectum servitii, ac renovationis, cum obligatione novi juramenti fidelitatis, & cum subjectione devolutionibus, & caducitatibus; attamen neque in eis verificatur verum, & proprium allodium, quale in jurisdictionalibus dicitur esse illud, quod redoleat omnimodam independentiam, adeout non recognoscatur alter superior, nisi Deus, dum sine dubio in eis Papa habet altum dominium, & superioritatem, istique domini sunt subditi subordinati, utpotè ab hoc fonte causam trahentes, atque ex ejusdem Papæ concessione hoc dominium subalternum obtinentes, non tamen in rigorosa qualitate, seu natura feudi, unde propterea dici potest quoddam mixtum, quod participat de utraque qualitate, pro effectuum, vel respectuum diversitate; & per consequens verificatur idem, quod dictum est de consolidatione partis cum toto, sive consolidationis dominii utilis cum directo, quodque nova concessio, quæ alteri fieret, semper importaret novam dismembrationem, novamque infeudationem, sive sit per viam feudi, sive per viam gubernii, aut Vicariatus, vel quocumque alio nomine, seu titulo, seu omnes species sint prohibitæ, spectato effectu separationis partis à toto.

Et quamvis aliqui discurrendo de hoc eodem puncto, in diversam abeuntes sententiam, ponderarent, quod si ita esset, sequeretur, quod particulares non essent illæ remissiones caducitatis, quam feudatarii ob contraventionem Apostolicarum Constitutionum, vel ob alia crimina, & inobedientias incurrunt, quas frequens praxis docet, & præsertim nostra ætate sequutum est occasione belli, quod pluries aliquis feudatarius Regalis, seu veræ dignitatis habuit cum Sede Apostolica.

Nihilominus id ad rem nostram extraneum videtur, quoniam, quando agitur de caducitatibus juris tantùm, non autem facti, idest, quod sequuto incursu, adhuc feudum remaneat penes feudatarium, absque actuali, & effectiva incorporatione, per quam sequi dicitur confusio utriusque dominii, sive reversio rei ad suam primam causam, & unitatem, tunc non est alienare, vel concedere de novo, sed solum remittere incursum pene, tanquam per remotionem obstaculi, ut propterea feudatarius continuet in ejus jure antiquo, & primævo, absque eo, quod obstet ratio novæ dismembrationis, ex iis, quæ in his terminis feudalibus habentur supra *disc.* 5. Et generaliter in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, ad terminos *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* ut procedat in alienationibus rerum incorporatarum, non autem in hujusmodi remissionibus, habetur *sub tit. de Alien. & contract. disc.* 1. ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

Quinimò, ubi agitur de remissione caducitatis, & restitutione feudi eidem antiquo possessori, vel ejus successori, jus habenti ex antiqua investitura, videtur idem dicendum, etiam ubi caducitas de facto effectum sortita esset, quoties non ex causa omninò voluntaria, & per viam novæ concessionis, ex integro, sed per viam remissionis incursæ pœnæ, & caducitatis, concederetur restitutio, seu reintegratio, ut sequi solet in illa restitutione, quæ fit Rebellibus, vel Banniris, vigore capitulationum pacis, ex iis, quæ habentur supra, *hoc eodem tit. disc.* 27. *num.* 8. super quo tamen nihil firmum statui potest, cùm videatur quæstio potius facti, quàm juris, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda.

TIBURTINA CASTRORUM PRO DUCE BRACCHIANI CUM PORTIA MORONA DE PANDULPHINIS.

Casus variè decisus per Rotam, ubi adhuc pendet.

Dominium Castri, seu feudi, an esse possit duorum insolidum, quia nempè unus sit dominus Castri, alter jurisdictionis fructuum, & emolumentorum; & an hæc dominia esse possint diversæ naturæ, unum scilicet jure feudi, alterum verò jure allodii.

Assignatio fructuum, & emolumentorum Castri, vel rei, an importet illorum plenum dominium jure dationis insolutum, vel potiùs pignus; seu usumfructum. Et quatenus importet usumfructum, an iste sit perpetuo transmissibilis ad omnes hæredes, vel potiùs terminetur in primo, ad materiam text. *in leg. antiquitas, Cod. de usufructu.*

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Debitore succedente creditori inducitur confusio, & successivè extinctio debiti.*
3 *De dispositione text. in l. antiquitas, C. de usufructu, ut usufructus etiam cum mentione hæredum intelligatur de primis, non autem ulterioribus.*
4 *Quando assignatio alicujus rei, seu ejus fructuum, importet pignus.*
5 *De eodem text. in leg. antiquitas, an solum procedat in usufructu relicto per ultimam voluntatem, vel etiam ubi per contractum.*
6 *De conclusione, ut ejusdem rei duo domini insolidum dari non possint, ut limitetur ex diversitate respectuum, ita ut unus esse possit dominus Castri, alter dominus jurisdictionis fructuum, & emolumentorum.*
7 *Castrum potest esse feudale, & jurisdictio cum jure percipiendi emolumenta allodialis.*
8 *Feudum potest esse unius, & jurisdictio alterius, vel unus & idem potest habere feudum ab uno, & jurisdictionem, & emolumenta ab altero diversis titulis.*
9 *De verbis, ex quibus desumitur, contractum importare potius dationem in solutum, quàm pignus.*
10 *Quid sit pignus, & in quibus rebus, & pro quibus causis detur.*
11 *Annuus redditus judicatur tanquam species, ac res stabilis, itaut super ea possit imponi census.*
12 *De distinctione ususfructus, ut ejus verbum importare quoque possit rei dominium, ac usumfructum causalem.*
13 *Quomodo consideranda sit distinctio de qua supra, nu. 4. inter usumfructum constitutum per contractum, & per ultimam voluntatem.*
14 *De ratione text. in d. l. antiquitas, qualis ultra sit.*
15 *Dominium castri etiam sine jurisdictione, & fructibus potest esse utile, & operativum.*
16 *De dispositione text. in l. penult. ff. de contrahend. emptione.*

DISC. LXII.

FRancisCus Ursinus Abbas Farfensis possessor Castrorum Vicovariis, Cantalupi, & Bardellæ, legitima prole carens, habens tamen tres filios illegitimos, nempè Joannem Paulum, Antonium, & Joannem Baptistam, quos Dux Bracchiani Paulus Jordanus Ursinus prætendebat incapaces successionis in dictis Castris, sibi ex domus antiquis fideicommissis, vel consuetudine debitæ; de anno 1558. cum eodem Duce ad concordiam devenit, qua mediante cessit Castra prædicta, cum recompensa annui redditus scut. 1000. in tot bonis indifferentibus assignandi; de anno verò sequenti deventum est ad novam concordiam, per quam sublatis aliquibus difficultatibus, quæ ex prima oriri potuissent circa facultatem transmittendi dictum redditum ad quoscumque, in excambium dicti redditus, ejusque loco, præfatus Dux cessit Francisco, ejusque filiis, ac hæredibus, & successoribus quibuscumque, gubernium, & administrationem, ac fructus, & emolumenta dictorum Castrorum per decennium, intra quod promisit eisdem tradere, loco ejusdem redditus, Castrum S. Gregorii, expressè reservatis eidem Duci, tam utili, quàm directo dominio, ac possessione eorumdem Castrorum, ex quibus idem Dux vel successor, refuso pretio æquivalenti, redemit illud Vicovarii, remanentibus sub dicta assignatione reliquis Cantalupi, & Bardellæ, quæ idem Dux Paulus Jordanus, sine præjudicio dictæ concordiæ, ac pro solis juribus sibi competentibus, paulò post dictam assignationem, donavit Jo. Paulo uni ex dictis fratribus. 1

Post Franciscum, obiit primo loco dictus Jo. Paulus superstite Catharina filia, & hærede, deindè Antonius instituto Joanne Baptista fratre, cui substituit Ducem Virginium dicti Pauli Jordani filium, & successorem, quem ultimò morlens Joannes Baptista sine prole pariter in testamento instituit, unde propterea orta fuit controversia super hujus ultimi testamenti veritate cum dicta Catharina de intestata successione contendente, & introducta causa in Rota, plures desuper prodierunt decisiones dicti testamenti canonizatoriæ, una præsertim coram Marco Montio, quæ habetur impressa *dec.* 192. *par.* 3. *recent.* deindeque longo tempore causa siluit, donec reassumpta per modernum Ducem contra Portiam dictæ Catharinæ neptem ex Francisca filia, sub diebus 31. Martii 1659. & 16. Februarii 1660. super eadem testamentariæ successionis canonizatione prodierunt resolutiones coram Bevilaqua subrogato, ut liquet ex deductis in ista causa super dicto puncto testamenti *in sua materia sub tit. de testamenti*; sopito autem hoc puncto, Dux assumpsit disputationem *in dicta dec.* 192. reservatam super immissione ad bona hæreditaria *ex remed. l. fin. C. de edict. Div. Hadr.* & sub die 10. Decembris 1660. pro immissione ad favorem Ducis prodiit etiam resolutio, sed obtenta per Portiam à Signatura gratiæ cumulatione possessorii cum petitorio appellatione remota, datoque dubio petitorii, *an, & quæ portiones caderent in hæreditate dictorum Antonii, & Joannis Baptistæ, sub die* 10. *Martii* 1662. prodiit resolutio *nullas cadere portiones ipsorum Castrorum*, & meritò, quia cùm ipsorum dominium utile, & directum, reservatum esset per dictum Ducem Paulum Jordanum, & ab isto donatum soli Jo. Paulo, nunquam illa fuerant in dominio, & possessione dictorum aliorum fratrum, ideòque in eorum hæreditate cadere non poterant.

Concessa verò nova audientia, explicatoque æquivoco, cum quo in dicta prima disputatione processum fuerat, 2
quod scilicet non ageretur de portionibus ipsorum Castrorum, sed de portionibus fructuum, & emolumentorum eorumdem, quæ absque dubio per dictos fratres pro duabus ex tribus partibus possessa fuerunt; idcircò, recedendo à decisis, seu verius declarando dictam primam resolutionem sub die 1. Decembris ejusdem anni, dictum fuit *cadere in hæreditate dictas duas portiones*, atque hæc posterior resolutio confirmata sub diebus 13. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 9. Februarii 1665. quibus non obstantibus, adhuc parti non acquiescenti concessa fuit audientia, & pendet revisio.

Præcipuus hujus controversiæ punctus erat, an dicta assignatio contenta in secunda concordia anni 1559. esset jure pignoris pro credito præcedenti, vel potiùs donationis in solutum, cujus inspectionis effectus non erat ille, qui hujusmodi quæstionibus frequentiùs causam præbet, extenuationis scilicet crediti in sorte principali, per fructuum interim ex pignore perceptorum imputationem, cum ipsum creditum, seu causa, pro qua assignatio facta erat, esset quoque fructiferum in annuo redditu scut. 1000. quod fructus adæquabant, sed erat in eo, quod remanente integro dominio dictorum Castrorum penès Ducem, qui figuram debitoris faceret, eo ipso, quod dictis creditoribus succesSerat, inducta erat dicti debiti extinctio per confusionem productam ab incompatibilitate, ne actio, & passio concurrerent in eodem subjecto, & consequenter, extincto debito, Castra pleno jure, ac libera à dicti pignoris nexu, cadebant sub donatione ad favorem Joannis Pauli.

Aliqui verò ex dominis credebant, dictam assignationem fructuum, proventuum, & emolumentorum, im- 3
portare usumfructum dictorum Castrorum, & consequenter, ne proprietas remaneret perpetuò inutilis, dicebant intrare dispositionem text. *in l. antiquitas, C. de usufr.* ut ille quamvis pro hæredibus etiam constitutus, intelligendus esset de primis, quibus defectis, assignatio expiraverit, ideòque eadem Castra, à dictæ servitutis nexu effecta libera, spectarent pleno jure ad hæredes dicti Joannis Pauli donatarii, & super hoc secundo motivo (qui scribentes in contrarium adhærebant) principaliter disputatum fuit, atque actum in dictis postremis decisionibus; & sic duo erant puncti, unus, an dictus contractus importaret pignus, vel potiùs dationem in solutum; alter, an importaret usumfructum cessatum cum primo hærede juxta terminos text. *in d. l. antiquitas.*

Quatenus ergo pertinet ad primum, scribentes pro dicta Portia rea conventa, ad probandum, quod importaret pignus, in eo potissimùm insistebant, quod duo ejusdem rei domini pleno jure, ac tam in dominio directo, quàm utili dari non possunt, & ideò cùm Dux Paulus Jordanus, sibi in 4
dicta assignatione expressè reservasset utrumque dominium, utile, & directum, ac etiam possessionem, nullus remanere videbatur titulus per dictam assignationem veri-

ficabilis, nisi ille pignoris cum dicta reservatione compatibilis, cumulando ea, quæ pro pignoratitia qualitate habentur collecta per Surd. *cons.* 243. & per Menoch. in rationibus dubitandi *cons.* 201. ac per Rotam in Tiburtina Castri Sancti Angeli 26. Januarii 1654. & 14. Februarii 1656. coram Meltio, de qua causa actum est *sub tit. de usur.*

Vel quod sublato pignore, in omnem eventum, alter non remaneret titulus cum dicta reservatione compatibilis nisi ille ususfructus, quo posito resultabat etiam terminatio in primo hærede per dispositionem dicti text. *in l. antiquitas, C. de usufr.* & quamvis in secunda favorabili *decis. 9. Junii* 1664. §. *finali*, respondendo huic motivo, diceretur dispo- 5
sitionem dicti text. procedere in terminis ususfructus relicti per ultimam voluntatem, non autem cessit per viam contractus, allegando in id Alex. & Jas. *in l. in annalibus, C. de legat.* Guttier. *de juramento, par.* 1. *c.* 49. *n.* 8. Mantic. *de conject. lib.* 8. *tit.* 14. *nu.* 21. Peregr. *de fideic. art.* 32. *nu.* 65. Respondebant tamen scribentes in contrarium (& benè) allegatos DD. id non asserere, neque hujusmodi distinctionem habere authoritatis, vel rationis probabile, fundamentum, quinimò obstare authoritatem Angeli *cons.* 2. ubi clarè de cessione ususfructus per contractum.

Mihi pro Duce actore scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, neutrum ex motivis videbatur habere subsistentiam, ac forsan causam tanta dubietate dignam non esse, cùm utrumque præsuppositum, vel pignoris, vel ususfructus, deductum præcipuè ab incompatibilitate cum reservatione dominii corrueret; licèt enim verum sit principium, ut ejusdem rei dominium penès duos insolidum eodem tempore esse non possit; attamen id intelligitur, eodem respectu, seu titulo, secus autem diversis respectibus.

Ideòque in his specialibus terminis, Civitatum, Oppi- 6
dorum, & castrorum, juxta ea, quæ latiùs deducta habentur in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum *disc. præced.* in eodem Castro, seu loco rectè dari possunt duo dominia, etiam subordinata, unum scilicet ipsius castri, quod importet baronalem, seu dominicalem prærogativam, subditorum fidelitatem, servitium, obsequium, aliosque effectus ex baronali qualitate, ac Vassallagio resultantes, alterum verò penès alium respectu jurisdictionis, administrationis, ac perceptionis fructuum, & emolumentorum, quæ omnia considerantur tanquam diversa ab ipso castro, ejusque corpore, seu substantia.

Quinimò esse possunt diversæ naturæ, quod nempè ca- 7
strum sit feudale, jurisdictio autem, fructus & emolumenta sint allodialia, itaut istorum sit capax etiam ille, qui esset dominii castri incapax, ut in specie Bald. *in cap.* 1. §. *contrario, num.* 4. *de investitura de re aliena*, Castren. *cons.* 56. *num.* 2. *lib.* 2. & cæteri collecti per Gratian. *discept.* 839. *num.* 21. & 22. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 97. *num.* 3. *cum seqq.* Rosental. *de feud. cap.* 5. *conclus.* 6. Spad. *seu scribentes apud eum, cons.* 4. *num.* 7. *lib.* 1. Rota *decis.* 109. *num.* 14. *cum seqq. part.* 9. *recent.* Amichangel. *de regal. offic. q.* 11. *post n.* 27. benè ad rem Ann. sen. *alleg.* 104. ubi de cessione fructuum cujusdam castri, quod ibi Casale nuncupatur, jure dominii, & insolutum.

Quinimò apud Rosental. *dicta conclus.* 6. non solùm ha- 8
betur, quod feudum potest esse unius, & jurisdictio alterius, sed etiam quod unus, & idem feudi, seu castri possessor habere potest ipsum feudum ab uno ex uno titulo, jurisdictionem verò, fructus, & emolumenta ab alio diverso titulo; idque videmus in praxi pluribus Civitatibus, & loci Regni Neapolitani, quoniam cùm aliàs ipsæ Communitates provocantes ad demanium solvissent Regiæ Curiæ totum pretium feudi, ejusque fructuum, & emolumentorum, deindeque eadem Curia ob ejus necessitates idem feudum alteri vendiderit, seu aliis pro remuneratione servitiorum concesserit, adsunt duo domini, baro scilicet, & feudatarius quoad præminentiam quamdam dominicalem, aliaque jura ex baronali qualitate resultantia, universitas verò, seu communitas est domina omnium fructuum, reddituum, & proventuum etiam jurisdictionis, quinimò in plerisque locis, etiam juris deputandi, seu nominandi Officiales, quoniam revera hæc sunt separabilia, & invicem separata.

Posito autem dicto compatibili concursu dominorum, cessabat dicta necessitas ex incompatibilitate deducta, referendi dictum contractum ad titulum compatibilem pignoris, vel ususfructus, dum rectè, ut supra, referri valet ad dominium, ideòque causæ punctus erat in indaganda partium voluntate, quo scilicet jure, vel titulo dictam assignationem facere voluerint, atque perpensis, tam verbis, &

contextæ conventionis, quam aliis circumstantiis, clarum videbatur, processum fuisse per viam assignationis juris dominii, non autem pignoris, vel ususfructus.

Distinguendo etenim unam speciem ab altera, quatenus pertinet ad prætensum pignus, illud in primis excludebant
9 verba, *cessit, dimisit, assignavit, &c.* cum clausula *ad habendum &c.* & similibus, quæ non pignori, sed alienationi juris dominii conveniunt, ex collectis per Giurb. *decis.*24. *n.*18. *cum seq.* Cavaler. *decis.*647. *n.*7. Leotar. *de usuris qu.*40. *n.*35. & in specialibus terminis consimilis assignationis, Ann. *d. alleg.*104.

Idem suadebat subjecta materia, quoniam pignus dicitur res, quæ per debitorem datur creditori pro securitate, ex
10 deductis per Mant. *de tacit. lib.*11. *tit.*1. *nu.* 3. Merlin. *de pignor. lib.*1. *q.*1. *n.*3. & 5. alios allegantes, apud quos omnes præsupponi videtur, pignus dari creditori quantitatis, vel talis speciei, quæ quantitati æquipolleat, itaut intret mutuum verum, vel interpretativum, sine quo non datur usura; quæ in pignore consideratur quoad creditorem, ex eo fructus, vel aliam utilitatem percipientem; id autem convenire non poterat præsenti assignationi factæ loco annui redditus perpetui, qui consideratur tanquam species, seu res stabilis, etiam capax, ut super eo Census, vel alter annuus reditus
11 imponi valeat, ex deductis per Leotar. *de usuris qu.*43. *n.*1. *cum seqq.* de Marin. *resol.*11. *lib.*1. & *alios*.

Potissimè attentis verbis, quibus partes usæ sunt, quod scilicet dicti fructus, proventus, & emolumenta dabantur *loco dicti redditus, & in excambium*, quæ verba clarè denotant quamdam permutationem, quæ aliud non est nisi cambium rei cum re, vel unius speciei cum altera, Leotar. *de usur. q.*25. *num.*2. Et sic nil urgere videbatur, quod suaderet pignoratitiam qualitatem, præsertim dum considerari non poterat fraus usurarum circa perceptionem fructuum per creditorem pecuniarum, dum dicti fructus, & proventus assignati, vix adæquabant dictum annuum redditum assignatario debitum.

Quo verò ad usumfructum, quamvis in quadam parte instrumenti enuntiaretur verbum, *ususfructus*, seu *ad usufructuandum*; nihilominus, sublata dicta incompatibilitate, hoc verbum non semper importat de necessitate illum formalem usumfructum importantem servitutem, de quo agitur in *d. l. antiquitas*, cùm aptum quoque sit importare usumfructum causalem, inclusivum etiam dominii & pro-
12 prietatis, ex tex. *in l. Procul cum ibi notatis, ff. de usufructus*, & frequenter in sua materia *sub tit. de servit.* ideòque nil refert adesse verbum denotans usumfructum, utpotè æquivocum, sed potius spectanda est substantia veritatis, desumenda ex subjecta materia, aliisque conventionis verbis & circumstantiis, ut benè Aretin. *cons.*10. *ante n.*3. ibi, *quod iste contractus usuarius, licèt sub alio nomine nuncupetur, attamen est contractus emphyteuticus*; & paulò post ibi, *non enim conspicitur nomen contractus ad cognoscendum qualis sit, sed potius ea quæ conveniunt*, quam authoritatem in specie similis assignationis fructum aliquorum Castrorum expendit Ann. *d. alleg.*104. *n.*16. *in fine*, ac etiam benè ratiocinatur Menoch. *cons.*202. *n.* 36. *& seqq.* Quodque non vocabulum, seu nomen, sed natura, seu effectus attendi debeat ad regulandum contractum, Mantic. *de tacit. lib.*2. *tit.*2. *n.*19. & 20. & in his terminis verbi, *ususfructus*, capiendi pro causali, in Rheggien. bonorum coram Corrado *decis.*387. *n.*30. *part.*9. *recent.* confirmata 23. Januarii 1647. coram eodem.

Ideòque cùm præsens assignatio facta esset per contractum correspectivum, in locum, & recompensam castri aliàs præstandi, seu annui redditus scut. mille, quorum unum, vel alterum erat perpetuum ad quoscumque transmissibile, idcircò subjecta materia clarè ostendebat, subrogatum esse debere ejusdem naturæ, quale id, in cujus locum subrogatio facta erat, famulantibus etiam verbis ut supra.

Atque ad hunc effectum dicebam considerabilem differentiam ponderatam *in dicta decis.*9. *Junii* 1664. inter ultimas voluntates & contractus, non quidem, ut per unam spe-
13 ciem importet servitutem personalem cum vita extinguibilem, & per alteram importet eamdem servitutem perpetuam; sed ad illum effectum, quod in dispositionibus per ultimam voluntatem, tam à frequentiori usu, quàm etiam ab ea ratione, quod ille, in quem disponitur, foveat causam merè lucrativam, facilius interpretatio facienda sit pro usufructu formali importante servitutem personalem in persona legatarii, & ad summum primi hæredis, terminandam pro impediendâ servitutis prorogatione, secus autem ubi per contractum, præsertim correspectivum, & cujus causa sit perpetua, ex recepta propositione, quam generaliter in contractibus, frequentiùs verò in emptione & venditione receptam habemus, ut ex quantitate pretii, seu ex causa correspectiva contractus, desumendum sit quid in illum sit deductum.

Et quamvis his etiam positis, itaut ageretur de assignatione dictorum fructuum, & emolumentorum per viam dominii, adhuc tamen authores motivi insisterent in identitate rationis text. *in d. l. antiquitas*, ne scilicet ita proprietas 14
perpetuò inutilis remaneat, & quam esse germanam rationem dicti textus advertit. Castill. *de usufructu cap.*61. *n.*28. nihilominus, ultra quod communis opinio per eumdem Castill. confessata, non istam assignat rationem, sed alteram resultantem à natura ususfructus, ac ad evitandam tantam juris correctionem, seu dictæ naturæ impropriationem, idque potius ex motivo voluntatis, quæ est ratio rationis, cum ea concurrente in contrarium pro duratione, attendi debeat dispositio text. *in l. annuis, C. de legatis*.

Adhuc tamen, attenta quoque dicta prima ratione tradita per Castill. cessabat applicatio ad factum, ut scilicet, posita perpetuitate dictæ assignationis, proprietas non rema- 15
neret perpetuò inutilis, quoniam in hujusmodi castris, seu feudis, & bonis jurisdictionalibus, etiam sine fructibus, ac sine jurisdictione, quæ sint penes alterum, illorum dominium est satis considerabile ac proficuum, tum ex honorifica & præeminentiali qualitate baronali, seu domicellaria & magnatitia ex hujusmodi dominio resultante, tum à fidelitate Vassallorum, eorumque servitio in necessitatibus, ac jure exigendi adjutorum; tum præsertim ex jure habendi sub ejus custodia, & devotione arces & fortalitia, quod attenta illorum temporum conditione, & qualitate situs illorum Castrorum, præsertim illius Vicovarii, erat satis considerabile, ac pretio æstimabile, itaut satis expediret id habere, nedum absque fructibus, sed etiam cum stabili propria impensa, ut praxis docet in feudis Plumbini, Casalis, Monachi, Sablonetæ, cum similibus, in quibus Reges quamvis non domini feudorum, nullosque redditus habentes, cum magno sumptu milites præsidiarios tenent; atque aliàs dicebam, quod esset redarguere feudistas, de quibus supra, de aperta fatuitate, dum firmant posse dari castrum in feudum sine jurisdictione, & sine fructibus, ac bonis, sumpto ipso castro pro solo recinctu habitationis hominum juxta cons. 121. Oldrad. de quo in Messanen. Castrorum *hoc eod. tit.* ubi id explicatur.

Motivabant aliqui ad tex. *in l. penult. in fine, ff. de contrah. emptione*, ubi disponitur, venditionem subsistere non posse, 16
si conveniatur rei dominium in emptorem non transferri, ideòque resolvi, vel in locationem, vel in pignus, vel in emphyteusim; sed ex præmissis resultabat responsio, quod scilicet cessabat applicatio ad factum, ob veram translationem dominii cum dicta reservatione compatibilem, stante respectuum diversitate ut supra.

Disputatum quoque fuit, an tempus sexennii conventum pro dictorum castrorum, seu fructuum redemptione, staret taxativè ad limitandum contractum, vel potius facultativè, & in gratiam assignantis, ne priùs ad hujusmodi redemptionem cogi posset; sed hic videbatur punctus facti, ex verborum sensu de facili decidendus, ut staret potiùs gratia dilationis.

ANNOTAT. AD DISC. LXIII.

SIluit ista causa ad plures annos, atque reassumpta de mense Junii 1673. coram Taja subrogato, altera parte non informante dilata fuit resolutio, quæ expedita est.

CIVITATIS CASTELLI CONTRIBUTIONIS, PRO COMITIBUS UBALDINIS, CUM CAMERA.

Casus disputatus coram Thesaurario, seu Congregatione Camerali absque resolutione.

Quando domicelli, seu domini inferiores castrorum, sub aliqua suprema Papæ potestate existentes, habere dicantur jura regalia, & jus collectandi Vassallos, privativè quoad ipsum Papam, itaut ad hunc effectum collectarum, aliorumque onerum, non dicantur de Statu Ecclesiastico, neque sub ejus nomine veniant: & quæ loca sub ista nuncupatione Status Ecclesiastici veniant.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Jus collectandi Vassallos competit potius domino immediato, quàm mediato, & superiori, & nu.* 6.
3 *Datur distinctio plurium specierum Status Ecclesiastici, & quæ dicantur de mediato, vel immediato, ac de subdistinctione mediati.*
4 *Explicatur consil. Abb. & præsumptio feudalitatis in castris, & locis Status Ecclesiastici.*
5 *Constitutiones, aliæque provisiones Apostolicæ loquentes de statu mediato, & immediato, de qua specie intelligendæ sint.*
6 *De eadem conclusione, de qua n.* 2. *quæ declaratur.*
7 *Quando non intret præsumptio, de qua n.* 4.

DISC. LXIII.

1 PRætendente Thesaurario Status Urbini, cogere Communitates Apiculi, & Petregiallæ ad solutionem gabellæ Macinæ, & contributionem utensilium Ferrariæ, aliaque onera supportanda, cùm Comites Ubaldini dictorum castrorum domini se opponerent huic novitati, (dum nunquam dictus Thesaurarius ad hujusmodi exactionem aliàs processerat,) opinantes Camerales id prætendi ex aliquo exemptivo privilegio, allegabant Constitutiones omnium exemptionum amplissimè revocatorias, præterquam ex causa verè onerosa, & correspectiva, Pauli V. Innoc. X. Alexandri VII. & aliorum Pontificum, de quibus præsertim in Sabinen. exemptionis Rocchæ antiquæ *sub tit. de regalibus ad materiam Vectigalium*, itaut hoc non probato, dicerent fundatam esse dicti Thesaurarii intentionem super dictis oneribus, in universo Statu Ecclesiastico mediato, & immediato impositis, & prout in specie alia loca dicti Status Urbini supportabant post devolutionem.

Ex parte autem dictorum Comitum scribens coram Thesaurario Generali, seu Congregatione Camerali, dicebam hujusmodi oppositionem non fieri per Communitates, & populos, allegantes exemptionem passivam ex aliquo privilegio, vel concessione, ut erat casus, de quo in allegata Sabinen. exemptionis, in quibus terminis intrant dictæ Constitutiones revocatoriæ, sed erat ex parte dominorum, prætendentium, jus activum collectandi dictos populos, ad ipsos utpotè possessores omnium aliorum regalium pertinere, itaut (exceptis alto dominio, & majori superioritate, in quibus se Papæ subditos, & Vassallos absque dubio agnoscebant) reliqua omnia spectarent ad ipsos, unde propterea populi non debebant duplici collectanti esse subjecti.

In concursu autem duorum dominorum, superioris scilicet mediati, ac inferioris immediati, exceptis aliquibus ca-
2 sibus in jure limitatis, id competit potius immediato, Iser-nia *in c. unico, quæ sint regalia, verbo extraordinaria, n.* 59. Afflict. *ibid. n.*23. *& seqq.* Borrell. *de præstantia Regis Catholici, c.*20. *n.*45. Rosental. *de feud. c.*5. *concl.*15. *nu.*2. *& per tot.* Spada *cons.*1. *nu.* 70. *lib.* 1. benè in similibus terminis Menoch. *cons.* 32. *nu.*40. *& seqq. & cons.*901. *nu.*58. ubi allegantur Cuman. *cons.* 162. & cæteri, & habetur deductum in Eugubina Juris collectandi pro Com. de Benis *disc. seqq.*

Ad dignoscendum autem, quod sub nomine Status Ecclesiastici mediati, & immediati, non venirent ista castra, quamvis casus, ob illorum exiguitatem, non esset tanta dote dignus, nihilominus, quia eadem est justitia, eademque juris dispositio in parvis, ac in magnis, dicebam longam esse differentiam inter illa castra, & loca, quæ sunt
3 intra Provinciam nuncupatam Patrimonium B. Petri, seu aliàs undique circumdata sunt ab ea ditione, quam non dubitetur esse Statum Ecclesiasticum; & ea, quæ ita situata sunt in confinibus, seu adjacentiis aliarum ditionum, seu dominiorum, quod antiquitus dubitari poterat, an essent de Statu Ecclesiæ, vel nè, quia nempè possiderentur ex Imperialibus investituris, vel quia (ut illorum temporum conditio dabat) à nemine recognoscerentur, ut de pluribus castris possessis per familiam de Malatestis, quæ à nemine recognoscebat, habetur in Ariminen. Castrorum *hoc eod. tit.* & in aliis.

Primo casu, cùm per necessarium antecedens præsupponendum sit primordiale, seu originale dominium Papæ &
4 Ecclesiæ Romanæ, quodque non aliàs quàm ex istius concessione, in inferiorem, castrorum & locorum dominium, & possessio devenire potuerunt, rectè intrat *consil.* 82. Abb. *part.*1. cum aliis per Spad. *cons.* 1. *lib.*1. super hujusmodi locorum feudalitate in genere, solumque cadit quæstio super ejusdem feudalitatis qualitate, an scilicet illa esset recta & propria, juxta leges, seu consuetudines feudales strictè regulanda, quoad devolutionem, servitium, aliaque onera, vel potius esset feudalitas corrupta, seu remota, & impropria, per quam adesse dicatur in Papa dominium directum cum superioritate, regalibus, aliisque juribus, quæ in locis infeudatis Principi directo domino competunt, remanente penes inferiorem dominio utili, adinstar feudi, istius tamen natura impropriata quoad successionem, devolutionem, servitium, & alia hujusmodi, itaut ad istos effectus, naturam sapiat allodii, non tamen illius veri & proprii, per quod in jurisdictionalibus nonnisi solus Deus recognosci dicitur.

Et sic, ut frequenter in aliis dicere consuevi, hujusmodi castra & loca, quæ per barones Romanos frequentiùs possidentur, juxta speciem allodii magis quàm feudi, quia nempè sine investitura, sine servitio reali, vel personali, sine juramento fidelitatis, ac demum sine obligatione renovationis; & econtra cum facultate alienandi, vel transmittendi in quoscumque, absque alio impedimento, quàm ex illo resultante à Constitutione tertia Sixti V. aliisque ejus confirmatoriis & ampliativis; constituere dicuntur quamdam tertiam speciem, seu quoddam mixtum participans de feudo, & de allodio, quia ad certos effectus sunt feudalia, & ad alios sunt allodialia, & hic est verus, & proprius sensus Abb. *d. cons.* 82. circa feudalitatem, ad effectum scilicet superioritati Papæ, ac appellationis, & recursuum ad eum, unà cum regalibus majoribus Principatui annexis, & quæ ab illo divelli non possunt, nec debent, atque ad idem tendunt deducta in voto Robusterii, *de quo dec.* 27. *post secundum volum. cons. Farinac.* cum aliis per Spad. *d. cons.* 1. *lib.* 1.

In hac verò castrorum, & locorum specie, intrat distinctio super qualitate concessionis, an scilicet ista fuerint in feudum Dignitatis superioris ordinis cum jure Principatus, ac regalibus etiam majoribus, retento solum alto dominio, illaque superioritate, quæ vulgò *sovranità* dicitur, ut erant quoad Papam, Ducatus Ferrariæ, & Urbini, & nunc sunt illi Parmæ, & Placentinæ &c. ac etiam respectu Imperatoris sunt Ducatus Mediolani, & Mutinæ, Mantuę, & similes, vel potiùs sit jure simplicis Baroniæ, seu domicellariæ qualitatis absque regalibus, & cum omnimoda subordinatione, ut sunt illi, quos barones, seu domicellos dicimus, ac generaliter sunt omnes barones, & titulati utriusque Siciliæ Regnorum quoad Regem subinfeudantem.

Qua distinctione retenta, Status temporalis Ecclesiæ, distinguitur in tres species, quarum una constituit statum immediatum, consistentem in illis Civitatibus, Oppidis, & castris, quæ per ipsum Papam, ejusque Præsides, & Gubernatores ab ipso ad tempus deputari solitos, immediatè reguntur; secunda species constituit mediatum proximum, seu improprium, ac minùs remotum, consistentem in illis castris, & locis, quæ possidentur per barones, & domicellos inferioris ordinis absque regalibus, & cum totali subjectione; tertia verò constituit statum propriè, & verè mediatum, consistentem in illis Civitatibus, & locis, quæ data sunt in feudum Dignitatis, cum jure Principatus, & omnibus regalibus, ut sunt Ducatus supra exemplificati cum similibus.

Quando igitur Constitutiones Apostolicæ, aliæque provisiones loquuntur de universo Statu Ecclesiastico, tam
5 immediato quàm mediato, intelligendæ veniunt de prima, & secunda specie, non autem de tertia, ut inconcussa observantia docet, tam quoad subsidium triennale, aliaque vectigalia, & onera, quàm quoad moneras, extractiones frugum, appellationes, seu recursus; quinimò etiam quoad Constitutionem Ægidianam, & quoad Bullam baronum, ut præsertim de ista habetur actum in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc eodem tit. ad materiam Bullæ baronum*; & quod Constitutiones Apostolicæ non afficiant Statum datum in feudum Dignitatis, & cum jure Principatus, Bursatt. *cons.* 189. *n.*9. *& seqq.* Menoch. *cons.* 1156. *nu.* 28.

In tertia enim specie, jus collectandi, aliaque regalia, pertinent ac immediatum dominum, non autem ad media-
6 tum, juxta deducta per Bellon. jun. *cons.* 5. ubi de Duce Parmæ, & Placentiæ, ac admittitur per Surd. *cons.*210. ubi contrarium in baronibus, & domicellis inferioris ordinis, & Ciriac. *controv.* 580. *n.*6. *&* 7. & habetur in Eugubina *disc. seq.* & hæc quoad ea loca, quæ non dubitatur esse in ditione temporali Ecclesiæ, ita & taliter, quod per necessarium ante-

contextæ conventionis, quàm aliis circumstantiis, clarum videbatur, processum fuisse per viam assignationis jure dominii, non autem pignoris, vel ususfructus.

Distinguendo etenim unam speciem ab altera, quatenus pertinet ad prætensum pignus, illud in primis excludebant
9 verba, *cessit, dimisit, assignavit, &c.* cum clausula *ad habendum &c.* & similibus, quæ non pignori, sed alienationi jure dominii conveniunt, ex collectis per Giurb. *decis.*24. *n.*18. *cum seq.* Cavaler. *decis.*647. *n.*7. Leotar. *de usuris qu.*40. *n.*35. & in specialibus terminis consimilis assignationis, Ann. *d. alleg.*104.

Idem suadebat subjecta materia, quoniam pignus dicitur res, quæ per debitorem datur creditori pro securitate, ex
10 deductis per Mant. *de tacit. lib.*11. *tit.*1. *nu.*3. Merlin. *de pignor. lib.*1. *q.*1. *n.*3. & 5. alios allegantes, apud quos omnes præsupponi videtur, pignus dari creditori quantitatis, vel talis speciei, quæ quantitati æquipolleat, itaut intret mutuum verum, vel interpretativum, sine quo non datur usura; quæ in pignore consideratur quoad creditorem, ex eo fructus, vel aliam utilitatem percipientem; id autem convenire non poterat præsenti assignationi factæ loco annui redditus perpetui, qui consideratur tanquam species, seu res stabilis, etiam capax, ut super eo Census, vel alter annuus reditus
11 imponi valeat, ex deductis per Leotar. *de usuris qu.*43. *n.*1. *cum seqq.* de Marin. *resol.*11. *lib.*1. & *alios*.

Potissimè attentis verbis, quibus partes usæ sunt, quod scilicet dicti fructus, proventus, & emolumenta dabantur *loco dicti redditus, & in excambium*, quæ verba clarè denotant quamdam permutationem, quæ aliud non est nisi cambium rei cum re, vel unius speciei cum altera, Leotar. *de usur. q.*25. *num.*2. Et sic nil urgere videbatur, quod suaderet pignoratitiam qualitatem, præsertim dum considerari non poterat fraus usurarum circa perceptionem fructuum per creditorem pecuniarum, dum dicti fructus, & proventus assignati, vix adæquabant dictum annuum redditum assignatario debitum.

Quo verò ad usumfructum, quamvis in quadam parte Instrumenti enuntiaretur verbum, *ususfructus*, seu *ad usufructuandum*; nihilominus, sublata dicta incompatabilitate, hoc verbum non semper importat de necessitate illum formalem usumfructum importantem servitutem, de quo agitur in *d. l. antiquitas*, cùm aptum quoque sit importare usumfructum causalem, inclusivum etiam dominii & pro-
12 prietatis, ex tex. *in l. Procul cum ibi notatis, ff. de usufructus*, & frequenter in sua materia *sub tit. de servit.* ideòque nil refert adesse verbum denotans usumfructum, utpotè æquivocum, sed potius spectanda est substantia veritatis, desumenda ex subjecta materia, aliisque conventionis verbis & circumstantiis, ut benè Aretin. *cons.*10. *ante n.*3. ibi, *quod iste contractus usuarius, licet sub alio nomine nuncupetur, attamen est contractus emphyteuticus*; & paulò post ibi, *non enim conspicitur nomen contractus ad cognoscendum qualis sit, sed potius ea quæ conveniunt*, quam authoritatem in specie similis assignationis fructum aliquorum Castrorum expendit Ann. *d. alleg.*104. *n.*16. *in fine*, ac etiam benè ratiocinatur Menoch. *cons.*202. *n.*36. *& seqq.* Quodque non vocabulum, seu nomen, sed natura, seu effectus attendi debeat ad regulandum contractum, Mantic. *de tacit. lib.*2. *tit.*2. *n.*19. & 20. & in his terminis verbi, *usufructus*, capiendi pro causali, in Rheggien. bonorum coram Corrado *decis.*387. *n.*30. *part.*9. *recent.* confirmata 23. Januarii 1647. coram eodem.

Ideòque cùm præsens assignatio facta esset per contractum correspectivum, in locum, & recompensam castri aliàs præstandi, seu annui redditus scut. mille, quorum unum, vel alterum erat perpetuum ad quoscumque transmissibile, idcircò subjecta materia clarè ostendebat, subrogatum esse debere ejusdem naturæ, quale id, in cujus locum subrogatio facta erat, famulantibus etiam verbis ut supra.

Atque ad hunc effectum dicebam considerabilem differentiam ponderatam *in dicta decis.*9. *Junii* 1664. inter ultimas voluntates & contractus, non quidem, ut per unam spe-
13 ciem importet servitutem personalem cum vita extinguibilem, & per alteram importet eamdem servitutem perpetuam; sed ad illum effectum, quod in dispositionibus per ultimam voluntatem, tam à frequentiori usu, quàm etiam ab ea ratione, quod ille, in quem disponitur, foveat causam merè lucrativam, facilius interpretatio facienda sit pro usufructu formali importante servitutem personalem in persona legatarii, & ad summum primi hæredis, terminandam pro impediendâ servitutis prorogatione, secus autem ubi per contractum, præsertim correspectivum, & cujus causa sit perpetua, ex recepta propositione, quam generaliter in contractibus, frequentiùs verò in emptione & venditione receptam habemus, ut ex quantitate pretii, seu ex causa correspectiva contractus, desumendum sit quid in illum sit deductum.

Et quamvis his etiam positis, itaut ageretur de assignatione dictorum fructuum, & emolumentorum per viam dominii, adhuc tamen authores motivi insisterent in identitate rationis text. *in d. l. antiquitas*, ne scilicet ita proprietas 14
perpetuò inutilis remaneat, & quam esse germanam rationem dicti textus advertit. Castill. *de usufructu cap.*61. *n.*28. nihilominus, ultra quod communis opinio per eumdem Castill. confessata, non istam assignat rationem, sed alteram resultantem à natura ususfructus, ac ad evitandam tantam juris correctionem, seu dictę naturæ impropriationem, idque potius ex motivo voluntatis, quę est ratio rationis, cum ea concurrente in contrarium pro duratione, attendi debeat dispositio text. *in l. annuis, C. de legatis*.

Adhuc tamen, attenta quoque dicta prima ratione tradita per Castill. cessabat applicatio ad factum, ut scilicet, posita perpetuitate dictæ assignationis, proprietas non rema- 15
neret perpetuò inutilis, quoniam in hujusmodi castris, seu feudis, & bonis jurisdictionalibus, etiam sine fructibus, ac sine jurisdictione, quæ sint penes alterum, illorum dominium est satis considerabile ac proficuum, tum ex honorifica & præeminentiali qualitate baronali, seu domicellaria & magnatitia ex hujusmodi dominio resultante, tum à fidelitate Vassallorum, eorumque servitio in necessitatibus, ac jure exigendi adjutorum; tum præsertim ex jure habendi sub ejus custodia, & devotione arces & fortalitia, quod attenta illorum temporum conditione, & qualitate situs illorum Castrorum, præsertim illius Vicovarii, erat satis considerabile, ac pretio æstimabile, itaut satis expediret id habere, nedum absque fructibus, sed etiam cum stabili propria impensa, ut praxis docet in feudis Plumbini, Casalis, Monachi, Sablonetæ, cum similibus, in quibus Reges quamvis non domini feudorum, nulloque redditus habentes, cum magno sumptu milites præsidiarios tenent; atque aliàs dicebam, quod esset redarguere feudistas, de quibus supra, de aperta fatuitate, dum firmant posse dari castrum in feudum sine jurisdictione, & sine fructibus, ac bonis, sumpto ipso castro pro solo recinctu habitationis hominum juxta cons. 121. Oldrad. de quo in Messanen. Castrorum *hoc eod. tit.* ubi id explicatur.

Motivabant aliqui ad tex. *in l. penult. in fine, ff. de contrah.*
emptione., ubi disponitur, venditionem subsistere non posse, 16
si conveniatur rei dominium in emptorem non transferri, ideòque resolvi, vel in locationem, vel in pignus, vel in emphyteusim; sed ex præmissis resultabat responsio, quod scilicet cessabat applicatio ad factum, ob veram translationem dominii cum dicta reservatione compatibilem, stante respectuum diversitate ut supra.

Disputatum quoque fuit, an tempus sexennii conventum pro dictorum castrorum, seu fructuum redemptione, staret taxativè ad limitandum contractum, vel potius facultativè, & in gratiam assignantis, ne priùs ad hujusmodi redemptionem cogi posset; sed hic videbatur punctus facti, ex verborum sensu de facili decidendus, ut staret potiùs gratia dilationis.

ANNOTAT. AD DISC. LXIII.

Silluit ista causa ad plures annos, atque reassumpta de mense Junii 1673. coram Taja subrogato, altera parte non informante dilata fuit resolutio, quæ expedita est.

CIVITATIS CASTELLI CONTRIBUTIONIS, PRO COMITIBUS UBALDINIS, CUM CAMERA.

Casus disputatus coram Thesaurario, seu Congregatione Camerali absque resolutione.

Quando domicelli, seu domini inferiores castrorum, sub aliqua suprema Papæ potestate existentes, habere dicantur jura regalia, & jus collectandi Vassallos, privativè quoad ipsum Papam, itaut ad hunc effectum collectarum, aliorumque onerum, non dicantur de Statu Ecclesiastico, neque sub ejus nomine veniant; & quæ loca sub ista nuncupatione Status Ecclesiastici veniant.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Jus collectandi Vassallos competit potius domino immediato, quàm mediato, & superiori, & nu.*6.
3 *Datur distinctio plurium specierum Status Ecclesiastici, & quæ dicantur de mediato, vel immediato, ac de subdistinctione mediati.*
4 *Explicatur consil. Abb. & præsumptio feudalitatis in castris, & locis Status Ecclesiastici.*
5 *Constitutiones, aliæque provisiones Apostolicæ loquentes de statu mediato, & immediato, de quaspecie intelligendæ sint.*
6 *De eadem conclusione, de qua n.*2. *quæ declaratur.*
7 *Quando non intret præsumptio, de qua n.*4.

DISC. LXIII.

1 PRætendente Thesaurario Status Urbini, cogere Communitates Apiculi, & Petregiallæ ad solutionem gabellæ Macinæ, & contributionem utensilium Ferrariæ, aliaque onera supportanda, cùm Comites Ubaldini dictorum castrorum domini se opponerent huic novitati, (dum nunquam dictus Thesaurarius ad hujusmodi exactionem aliàs processerat,) opinantes Camerales id prætendi ex aliquo exemptivo privilegio, allegabant Constitutiones omnium exemptionum amplissimè revocatorias, præterquam ex causa verè onerosa, & correspectiva, Pauli V. Innoc. X. Alexandri VII. & aliorum Pontificum, de quibus præsertim in Sabinen. exemptionis Rocchæ antiquæ *sub tit. de regalibus ad materiam Vectigalium*, itaut hoc non probato, dicerent fundatam esse dicti Thesaurarii intentionem super dictis oneribus, in universo Statu Ecclesiastico mediato, & immediato impositis, & prout in specie alia loca dicti Status Urbini supportabant post devolutionem.

Ex parte autem dictorum Comitum scribens coram Thesaurario Generali, seu Congregatione Camerali, dicebam hujusmodi oppositionem non fieri per Communitates, & populos, allegantes exemptionem passivam ex aliquo privilegio, vel concessione, ut erat casus, de quo in allegata Sabinen. exemptionis, in quibus terminis intrant dictæ Constitutiones revocatoriæ, sed erat ex parte dominorum, prætendentium, jus activum collectandi dictos populos, ad ipsos utpotè possessores omnium aliorum regalium pertinere, itaut (exceptis alto dominio, & majori superioritate, in quibus se Papæ subditos, & Vassallos absque dubio agnoscebant) reliqua omnia spectarent ad ipsos, unde propterea populi non debebant duplici collectanti esse subjecti.

In concursu autem duorum dominorum, superioris scilicet mediati, ac inferioris immediati, exceptis aliquibus ca-
2 sibus in jure limitatis, id competit potius immediato, Isernia *in c. unico, quæ sint regalia, verbo extraordinaria, n.*59. Afflict. *ibid. n.*23. *& seqq.* Borrell. *de præstantia Regis Catholici, c.*20. *n.*45. Rosental. *de feud. c.*5. *concl.*15. *nu.*2. *& per tot.* Spada *cons. i. nu.*70. *lib.*1. benè in similibus terminis Menoch. *cons.*32. *nu.*40. *& seqq. & cons.*901. *nu.*58. ubi allegantur Cuman. *cons.*162. & cæteri, & habetur deductum in Eugubina Juris collectandi pro Com. de Benis *disc. seqq.*

Ad dignoscendum autem, quod sub nomine Status Ecclesiastici mediati, & immediati, non venirent ista castra, quamvis casus, ob illorum exiguitatem, non esset tanta dote dignus, nihilominus, quia eadem est justitia, eademque juris dispositio in parvis, ac in magnis, dicebam longam esse differentiam inter illa castra, & loca, quæ sunt
3 intra Provinciam nuncupatam Patrimonium B. Petri, seu aliàs undique circumdata sunt ab ea ditione, quam non dubitetur esse Statum Ecclesiasticum; & ea, quæ ita situata sunt in confinibus, seu adjacentiis aliarum ditionum, seu dominiorum, quod antiquitus dubitari poterat, an essent de Statu Ecclesiæ, vel nè, quia nempè possiderentur ex Imperialibus investituris, vel quia (ut illorum temporum conditio dabat) à nemine recognoscerentur, ut de pluribus castris possessis per familiam de Malatestis, quæ à nemine recognoscebat, habetur in Ariminen. Castrorum *hoc eod. tit.* & in aliis.

Primo casu, cùm per necessarium antecedens præsupponendum sit primordiale, seu originale dominium Papæ &
4 Ecclesiæ Romanæ, quodque non aliàs quàm ex istius concessione, in inferiorem, castrorum & locorum dominium, & possessio devenire potuerunt, rectè intrat *consil.*82. Abb. *part.*1. cum aliis per Spad. *cons.* 1. *lib.*1. super hujusmodi locorum feudalitate in genere, solumque cadit quæstio super ejusdem feudalitatis qualitate, an scilicet illa esset recta & propria, juxta leges, seu consuetudines feudales strictè regulanda, quoad devolutionem, servitium, aliaque onera, vel potius esset feudalitas corrupta, seu remota, & impropria, per quam adesse dicatur in Papa dominium directum cum superioritate, regalibus, aliisque juribus, quæ in locis infeudatis Principi directo domino competunt, remanente penes inferiorem dominio utili, adinstar feudi, istius tamen natura impropriata quoad successionem, devolutionem, servitium, & alia hujusmodi, itaut ad istos effectus, naturam sapiat allodii, non tamen illius veri & proprii, per quod in jurisdictionalibus nonnisi solus Deus recognosci dicitur.

Et sic, ut frequenter in aliis dicere consuevi, hujusmodi castra & loca, quæ per barones Romanos frequentiùs possidentur, juxta speciem allodii magis quàm feudi, quia nempè sine investitura, sine servitio reali, vel personali, sine juramento fidelitatis, ac demum sine obligatione renovationis; & econtra cum facultate alienandi, vel transmittendi in quoscumque, absque alio impedimento, quàm ex illo resultante à Constitutione tertia Sixti V. aliisque ejus confirmatoriis & ampliativis; constituere dicuntur quamdam tertiam speciem, seu quoddam mixtum participans de feudo, & de allodio, quia ad certos effectus sunt feudalia, & ad alios sunt allodialia, & hic est verus, & proprius sensus Abb. *d. cons.* 82. circa feudalitatem, ad effectum scilicet superioritati Papæ, ac appellationis, & recursuum ad eum, unà cum regalibus majoribus Principatui annexis, & quæ ab illo divelli non possunt, nec debent, atque ad idem tendunt deducta in voto Robusterii, *de quo dec.*27. *post secundum volum. cons. Farinac.* cum aliis per Spad. *d. cons.* 1. *lib.*1.

In hac verò castrorum, & locorum specie, intrat distinctio super qualitate concessionis, an scilicet ista fuerint in feudum Dignitatis superioris ordinis cum jure Principatus, ac regalibus etiam majoribus, retento solum alto dominio, illaque superioritate, quæ vulgò *sovranità* dicitur, ut erant quoad Papam, Ducatus Ferrariæ, & Urbini, & nunc sunt illi Parmæ, & Placentinæ &c. ac etiam respectu Imperatoris sunt Ducatus Mediolani, & Mutinæ, Mantuę, & similes, vel potiùs sit jure simplicis Baroniæ, seu domicellariæ qualitatis absque regalibus, & cum omnimoda subordinatione, ut sunt illi, quos barones, seu domicellos dicimus, ac generaliter sunt omnes barones, & titulati utriusque Siciliæ Regnorum quoad Regem subinfeudantem.

Qua distinctione retenta, Status temporalis Ecclesiæ, distinguitur in tres species, quarum una constituit statum immediatum, consistentem in illis Civitatibus, Oppidis, & castris, quæ per ipsum Papam, ejusque Præsides, & Gubernatores ab ipso ad tempus deputari solitos, immediatè reguntur; secunda species constituit mediatum proximum, seu improprium, ac minùs remotum, consistentem in illis castris, & locis, quæ possidentur per barones, & domicellos inferioris ordinis absque regalibus, & cum totali subjectione; tertia verò constituit statum propriè, & verè mediatum, consistentem in illis Civitatibus, & locis, quæ data sunt in feudum Dignitatis, cum jure Principatus, & omnibus regalibus, ut sunt Ducatus supra exemplificati cum similibus.

Quando igitur Constitutiones Apostolicæ, aliæque provisiones loquuntur de universo Statu Ecclesiastico, tam
5 immediato quàm mediato, intelligendæ veniunt de prima, & secunda specie, non autem de tertia, ut inconcussa observantia docet, tam quoad subsidium triennale, aliaque vectigalia, & onera, quàm quoad monetas, extractiones frugum, appellationes, seu recursus; quinimò etiam quoad Constitutionem Ægidianam, & quoad Bullam baronum, ut præsertim de ista habetur actum in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc eodem tit. ad materiam Bullæ baronum*; & quod Constitutiones Apostolicæ non afficiant Statum datum in feudum Dignitatis, & cum jure Principatus, Bursatt. *cons.* 189. *n.*9. *& seqq.* Menoch. *cons.* 1156. *nu.*28.

In tertia enim specie, jus collectandi, aliaque regalia,
6 pertinent ac immediatum dominum, non autem ad mediatum, juxta deducta per Bellon. jun. *cons.*5. ubi de Duce Parmæ, & Placentiæ, ac admittitur per Surd. *cons.*210. ubi contrarium in baronibus, & domicellis inferioris ordinis, & Ciriac. *controv.*580. *n.*6. *&* 7. & habetur in Eugubina *disc. seq.* & hæc quoad ea loca, quæ non dubitatur esse in ditione temporali Ecclesiæ, ita & taliter, quod per necessarium ante-

cedens præsupponenda sit originaria concessio per eamdem Ecclesiam inferioribus dominis, & possessoribus facta.

In altero autem casu, in quo, ut supra, agatur de illis locis quæ in confinio aliorum Principatuum, & dominiorum existentia, incertum sit, an antiquitus essent de statu, seu ditione temporali Ecclesiæ, vel nè, itaut cesset dicta ratio, cui innituntur Abb. *d. cons.* 82. *& sequaces*, quod scilicet possessores nonnisi ex Ecclesiæ concessione obtinere potuerint, cùm post scissum Romanum Imperium, ac Italiæ occupationem a Longobardis, & respectivè Normandis, plures adessent etiam domicelli, aliqua Castra, & bona, in locis præsertim montuosis, & à natura benè munitis possidentes, à quocumque independenter, jure veri allodii, qui tamen non valentes potentioribus resistere, voluntariè se dederunt protectioni, & superioritati Papæ, vel alterius Principis adjacentis, juxta casum, de quo in dicta Ariminen. Castrorum *hoc eod. tit. cum similibus*; & tunc non intrat consilium Abbatis, neque ea, quæ de statu immediato, vel mediato juxta secundam speciem ut supra habentur, sed omninò deferendum est observantiæ, atque attendenda est illa sola superioritas, quam voluntaria deditio cum subsequuta observantia præbeat, cùm cessante dicto præsupposito antiquę concessionis, & dependentiæ, cessent omnes rationes, quibus Abb. Spada, & cæteri inniruntur.

De hac specie dicebam esse hujusmodi castra in illis montibus existentia, quæ utpotè ob situs asperitatem, ab ipsa natura benè munita, in illis Italiæ calamitatibus, ac tot scissuris, se conservare potuerunt immunia ab aliorum incursionibus, & dominiis, sub eo, qui pro illius respectivè populi capite, & rectore se gerebat, accedentibus etiam fortè ad cohonestandam possessionem investituris Imperialibus, de facili tunc dari solitis, quia per Imperatores in Italiam venientes, libenter donabatur id, quod haberi, seu vendi non poterat, ut docet observantia de locis adjacentibus, præsertim S. Marini pro Republica se gerentis, & de Dominis montium S. Marię, & montis auri cum similibus, undè quando Duces Urbini effecti fuerunt potentes, isti parvi domini eidem se dederunt in quamdam protectionem, & subjectionem, juramentum fidelitatis præstando, non autem ab eo locorum concessionem obtinendo, dum eorum dominium, & possessio erectionem Ducatus longè præcedebant, præsertim in ista familia Ubaldina, ex iis, quæ habentur in Eugubina castri pro Comitissa de Cantalmais *hoc eod. tit. disc.* 6.

Hinc observantia dedit, ut in facto justificabatur, quod Duce Urbini omnes collectante pro portu, & muris Pisauri, & Senogalliæ, à quibus muneribus, consuetudo erat, neque eximendi illos subfeudatarios, quibus etiam jus collectandi vassallos concedebatur, nunquam istorum castrorum communitates, & populi, hujusmodi, vel alias collectas passi sunt; item bannitos affidare, hebræos recipere, salem vendere, pulverem, & nitrum fabricare consueverunt, independenter ab appaltatore Ducis, ad quem appellationes, seu recursus non dabantur, cum similibus denotantibus possessionem jure allodii, cum ea sola subjectione, quam dicta deditio in protectionem importabat; & sic non negabant prefati Ubaldini, se esse Papę, & Ecclesię subditos, dictaque eorum castra haberi, ac si de Statu Ecclesiastico, quoad altum dominium, & majorem superioritatem; sed quoad reliqua dicebatur, illa non venire sub hujusmodi generalibus dispositionibus, præsertim quoad jus collectandi, quod ipsius potius, quando casus indigentiæ daret, competit; non tamen potuit hucusque maturum, ac determinatum judicium desuper efformari, cùm visum non sit, quid in contrarium per Camerales diceretur, unde relinquitur integer locus veritati, ad quam eruendam hæc scribendo, tanquam Advocatus deducebam.

ANNOTAT. AD DISC. LXIII.

DE contentis in hoc discursu, agitur etiam supra, *disc.* 2. *& 56.* & infra in *Nullius, seu, &c. disc.* 120. ubi de eadem distinctione inter feudum receptum ab infeudante, & illud, quod per voluntariam deditionem receptum est in re propria.

EUGUBINA COLLECTARUM, PRO COMITIBUS DE BENIS, CUM CAMERA APOSTOLICA,

Casus resolutus per Congregationem Cameralem pro Camera.

Dominus directus mediatus, an possit in castris, & locis subinfeudatis collectare vassallos, vel potiùs id pertineat ad dominum immediatum, & an devoluto feudo, jus collectandi concessum subfeudatario expiret, vel possit revocari; & de quibus regalibus possit feudatarius subinfeudare.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Vassalli non debent duplici onere gravari, & ideò si feudatarius exigit collectas, non potest eas imponere dominus.*
3 *Dominus directus non potest in locis infeudatis facere ea, quæ facere potest feudatarius, quia esset illum turbare in dominio utili, & perceptione fructuum.*
4 *Princeps, seu dominus directus potest à subvassallis exigere collectas, quando feudatario non sunt concessæ.*
5 *Barones, & feudatarii an & quando possint indicere, & exigere collectas.*
6 *Successor in Principatu an possit revocare subinfeudationes, concessiones, vel alienationes factas per prædecessorem.*
7 *Devoluto feudo, quamvis remaneat & duret subfeudum, an durent concessiones regalium, subfeudatario incongruæ.*

DISC. LXIV.

SUbinfeudavit in tempore habili Dux Urbini Comites de Benis de castro Castilioni, cum vectigalibus, collectis, & gabellis, quibuscumque tunc extantibus, ac jure illas denuò indicendi, exceptis illis salis & fabricæ Pisauri & Senogalliæ, nec non extractione frugum, ac hospitio, & transitu militum &c. Cùmque devoluto per mortem Ducis statu ad Sedem Apostolicam, præfati Comites, præstito dictæ Sedi juramento fidelitatis, una cum aliis legitimè subinfeudatis, continuaverint in concessionem fruitione, post aliquod tempus prætendere cœperunt camerales exigere in dicto comitatu onera cameralia, præsertim augmentum salis, aliasque collectas ob belli necessitatem impositas, unde dubitatum fuit quid juris. 1

Fundata videbatur intentio subfeudatarii, quia dum jus exigendi, ac inducendi subvassallis collectas & vectigalia est sibi concessum, non potest dominus directus eamdem exactionem, ac indictionem facere, ex duplici vera conclusione, una nempè, quod vassalli non debent dupliciter gravari, & collectas solvere domino immediato, & mediato, ideò si uni solvunt, ab altero molestari non possunt, ex theor. Iserniæ *commniter recepta in cap. 1, vers. & extraordinaria, n. 59. quæ sint regalia*, ubi Afflict. *n.* 24. Menoch. *cons.* 32. *n.* 42. *& seqq.* Borell. *de præstantia Regis Catholici, cap.* 20. *nu.* 45. 2

Altera, quia dominus directus non potest in locis infeudatis facere ea, quæ feudatarius facere potest, quia esset impedire exercitium utilis dominii, & perceptionem fructuum, contra formam concessionis, quæ censetur in hac specie, potiùs privativè, quàm cumulativè, ut benè in specialibus terminis vectigalium, & collectarum, Rosental. *de feud. c.* 5. *concl.* 15. *n.* 2. *& per tot.* & generaliter admittunt, quamvis pro domino directo ad aliud propositum scribentes, Natt. *cons.* 580. *nu.* 4. & Surd. *cons.* 210. *nu.* 36. 40. *& 56.* quod etiam comprobat Bellon. jun. *cons.* 5. *nu.* 25. & latè pro Duce Ferrariæ contra Cameram Apostolicam in terminis vectigalis transitus salium, Menoch. *consil.* 901, *nu.* 58. 3

Et quamvis multi Doctores velint, Principem ob necessitatem posse imponere collectas subvassallis, ut latè probant Guid. Pap. *decis.* 551. Natt. *cons.* 487. *nu.* 13. *& seqq.* & ceteri congesti per Surd. *d. cons.* 210. *nu.* 33. hoc tamen intelligitur, ubi feudatario concessum non est jus exigendi, & indicendi collectas, & vectigalia, quod sub generica concessione facta subvassallo & feudatario cum simplici jure baroniæ non venit, sed remanet penes Principem, tanquam de regalibus. 4

Undè

Undè propterea in Regno Neapolitano, jus indicendi collectas soli Regi competit, & barones non possunt exigere, vel indicere, nisi ex privilegio, vel legitima consuetudine particulari acquisierint, ex latè deductis per Borell. *de præstantia Regis Catholici, d. c.* 20. *n.* 26. *& seqq.* Franch. *dec.* 56. ubi benè declaratur, quando baroni jus exigendi collectas competat; secus autem ubi tale jus feudatario expressè concessum fuit, quia tunc procedunt de plano supradictę conclusiones.

6 Pro parte verò Cameræ, non multùm insistebatur super præmissis, quæ in suis casibus camerales agnoscebant habere probabile fundamentum, sed dicebatur hujusmodi concessionem, tanquam de regalibus, ac simplici subfeudatario, & domicello subordinato incongruam, posse revocari per successorem, multò magis per Principem & dominum directum, ut per Bald. *in tit. de pace Constantiæ*, §. *amplius, n.* 2. Afflict. *in rubr. quæ sint regalia, n.* 62. *& seqq.* Boss. *de Principe, n.* 384. *& de regal. nu.* 32. Surd. *consil.* 210. *n.* 62.

Replicabam tamen ego pro parte Comitum, id procedere, ubi ageretur de concessione regalium majorum, quæ sunt reservata Principi in signum supremæ potestatis, & alti dominii, quasi quod tunc per hujusmodi concessionem videatur scindi, vel diminutionem pati, seu notabiliter prejudicari ipsa Corona, seu Principatus, secus autem ubi tractatur de regalibus minoribus, quæ sine præjudicio Principatus, & supremę potestatis possunt penes baronem & feudatarium residere, prout sunt hujusmodi jura respicientia potius materiam bursalem quàm honorificam, ut ita distinguendo habetur apud emdem Surdum *cons.* 210. *numer.* 62. Mastrill. *de Magistr. lib.* 1. *cap.* 18. *per tot. præsertim. nu.* 53. *& 54.* & benè Menoch. *cons.* 962. *nu.* 17. *& seqq.* ubi tres constituit casus in alienatione, seu concessione facta per Principem; unus est, ubi alienat Civitatem, fortalitium, vel rem notabilem, ex cujus alienatione Regnum, vel Principatus enormiter læditur, & tunc licet successori revocare. Alter ubi alienat castrum, vel oppidum, modicæ quidem considerationis, sed cum omnimoda jurisdictione, etiam superioritatis & alti dominii, nihil pro se retinendo; & licèt Menoch. probare conetur alienationem non esse revocabilem, contrarium tamen verius dicendum est, quia si interesse bursale est modicum, est tamen satis considerabile præjudicium honorificum, dismembrando à Principatu altum dominium, & jura Principatus in eo loco, in quo alienans sibi facit æqualem, quem facere non potest, nec debet. Tertius demum est, ubi retento dominio, ac retentis etiam concernentibus jura Supremi Principatus, regalibus majoribus, conceditur castrum cum juribus, & regalibus minoribus, & tunc quia modicum est præjudicium, non intrat facultas revocandi, quia cessat ratio deturpationis, vel scissuræ Principatus, & videtur distinctio vera, de qua etiam inter regalia majora, & inseparabilia, & minora, supra *in Lucana hoc tit.* unde propterea, si ageretur de Duce Urbini successore, qui vellet dictam concessionem revocare, credebam tutè pro dictis Comitibus posse responderi.

7 Difficultas autem mea erat, stante feudi devolutione, per quam intrabat regula, quod resoluto jure datoris, resolvitur jus acceptoris, de qua in terminis devolutionis hujus status actum est in Senogallien. Castrorum *hoc tit.* Et licèt ubi subinfeudatio est legitimè facta, verius sit, non obstante devolutione, subfeudum durare, atque dominum teneri recipere subinfeudantem, qui ei servire se offerat, ut in eadem Senogallien. ac ita de facto, in isto subfeudo, & aliis ejusdem status observantia docuit; attamen id rectè procedere dicebam respectu jurisdictionis baronalis, & emolumentorum castri, aliorumque jurium, quæ sint congrua simplici baroni, & subfeudatario inferioris ordinis remanentis sub obedientia, & totali subjectione feudatarii; secus autem respectu juris exigendi, & indicendi vectigalia, & collectas privativè ad Principem, & dominum directum, quia hoc est jus de regalibus, hujusmodi domicellis, & subvassallis inferioris ordinis incongruum, cum importare videatur quamdam Principatus, & supremi dominii divisionem, vel diminutionem in investitura expressè prohibitam, Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *nu.* 119. *& 142.*

Potissimè quia in investitura prohibita est subinfeudatio Civitatum, vel fortalitiorum, solumque concessa de Castris, & locis modicæ considerationis; unde clarum resultat argumentum voluntatis Pontificis concedentis, ut Duces facere possent concessiones modici præjudicii, fieri solitas, tanquam species excadentiarum, ad sibi constituendos milites & domicellos, & per quas Principatus, vel feudum nullam pati dicatur divisionem, vel diminutionem, non autem, ut licitum esse debuerit concedere in præjudicium domini ea, quæ sunt de regalibus, & percutiunt directè jus Principatus, ideòque ex his valdè dubitabam de jure dictorum Comitum, contra quos circa exactionem vectigalium, præsertim impositorum post devolutionem, fuit resolutum, & practicatur, stantibus præsertim Constitutionibus Apostolicis revocatoriis quarumcumque exemptionum.

Ea verò, quæ per baronem, & feudatarium, vel subinfeudatum fieri, & exerceri non possunt, ut rectè fieri, & exerceri possunt per Principem, & dominum mediatum, ut præsertim sunt regalia, plenè, ac doctè, licèt non absque aliqua superfluitate, probat Surd. *dicto cons.* 210. quod est in materia magistrale, & ita de facto ubique servari videmus.

ANNOTAT. AD DISC. LXIV.

COntenta in hoc discursu, pertinere potiùs videntur ad materiam Regalium, de qua libro sequenti super jure, seu facultate collectandi, quam regulariter non habent barones, & feudatarii inferiores, quibus concessa non censentur jura Regalia, utpotè annexa Principatui, quoties per viam limitationis regulæ, non accedat Principis privilegium explicitum, vel implicitum, quod in vim immemorabilis, vel centenariæ allegari potest, *juxta dec.* 56. Franchi, ut pluries insinuatur, præsertim *disc. præsedenti*, ac propterea, ut ibidem insinuatum est, quæstio remanet potiùs facti, quàm juris, pro diversis Principatuum, vel regionum moribus, ideòque incapax regulæ generalis, cùm totum faciat consuetudo.

SABINEN. STATUS MONTIS LIBRETTI PRO DUCE BRACCHIANI CUM PRINCIPE PRÆNESTINORUM.

Casus decisus per Rotam contra Ducem, & pendet.

De materia evictionis præstandæ in venditione, feudorum, seu castrorum, & quando & ad quid intret ejus obligatio.

Et aliqua de angariis, & perangariis, ac de jure lignandi, & pascendi competenti vassallis, & incolis in silvis, & bonis spectantibus ad baronem, seu castri dominum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Peritus deputatus ad æstimandum castrum, seu aliud corpus universale, an teneatur æstimare distinctè singula membra.*
3 *Resolutio causæ, ut venditor teneatur litem suscipere.*
4 *Venditor feudi, vel universitatis, de quibus teneatur præstare evictionem, seu veritatem.*
5 *Ubi venditor declarat, de quibus vult teneri, tunc dicitur nolle teneri de aliis.*
6 *Venditor tenetur de veritate narrativæ.*
7 *Angariæ, & perangariæ exigunt privilegium, vel immemorabilem, quia servitia præsumuntur exacta per vim, & n.* 12.
8 *Angariæ sunt de regalibus, declaratur, n.* 13.
9 *Dominus loci tenetur permittere vassallis usum lignandi, aquandi, & pascendi, quæ non important onus, vel servitutem.*
10 *Vendens rem, quam possideat pro parte, censetur solum vendere jus, quod habet.*
11 *Quando jus videatur deductum ad speciem, itaut debeatur evictio, seu veritas.*
12 *De eadem conclusione, de quan.* 7.
13 *Declaratur conclusio, de quan.* 8.
14 *Possessio temporis considerabilis est manutenibilis non obstante juris resistentia.*
15 *Quando in angariis, & servitiis obstet mala præsumptio violentiæ.*
16 *Quod dicta mala præsumptio non intret in Statu Ecclesiastico.*

DISC. LXV.

VEndidit anno 1644. Dux Ferdinandus Ursinus Status Montis Libretti, ex pluribus terris, & castris constitutum, Principi Thaddæo Barberino, pretio conven- 1

to, ad rationem ſcutorum centum in ſorte proſcutis duobus cum uno quarto fructuum, ad æſtimationem peritorum communiter eligendorum, declaratione adjecta, quod frumentum æſtimari deberet ad rationem juliorum 57. pro quolibet rubro, comprehenſo jure cogendi vaſſallos, illud proprio ſumptu aſportandi ad flumen Tiberis, de quo jure nulla per peritos in æſtimatione ratio habenda eſſet, & cum promiſſione evictionis, ac liberationis à moleſtiis quoad redditus, proventus, & alia à peritis æſtimanda.

Diſcordantibus autem in æſtimatione peritis hinc inde electis, deventum eſt ad electionem tertii, qui conſideratis omnibus conſiderandi, non facta ſingulorum corporum, & reddituum diſtinctione, dictum ſtatum æſtimavit in ſcutis monetæ undecies centenis, & ſexaginta mille, quorum partim voluntariè, partim coactè Judicis authoritate ſubſequuta ſolutione, cùm vaſſalli primo anno obedientes, deindè recuſaſſent frumentum domini ad flumen proprio ſumptu aſportare, atque Communitas Montorii, quod eſt unum ex caſtris dicti Status, prætenderet aliquas ſilvas à domino poſſeſſa eſſe ſuas, ſive in eis competere civibus, & incolis jus lignandi, & paſcendi, multaque alia corpora, & bona prætenderentur deficientia; hinc emptor dictas moleſtias venditori judicialiter intimando, litem ſuper liberatione ab illis uſque ab anno 1646. introduxit coram A.C. ubi pendebat cauſa ſolutionis pretii, à quo per viam appellationis devoluta fuit ad Rotam.

Verùm quia promiſſio evictionis ac liberationis à moleſtiis non erat generica ſuper omnibus in venditione expreſſis, ſed reſtricta ad redditus, proventus, & alia à peritis æſtimanda, idcircò prævidens emptor difficultatem, quodque ſibi incumberet onus probandi, redditus ſuper quibus moleſtias patiebatur, vel eos quorum deficientiam prætendebat, comprehenſos eſſe in æſtimatione, generaliter, & in confuſo facta, aſſumpſit tam contra emptorem, quàm contra eumdem peritum articuli diſputationem, an dictus peritus teneretur, & cogi poſſet ad dandam æſtimationem diſtinctam ſingulorum corporum, & bonorum, eorumque fructuum, & proventuum, eoque acerrimè diſputato, bis
2 Rota reſpondit pro emptore, peritum ſcilicet teneri ad dictam diſtinctam relationem, ut liquet ex pleniſſimis deciſionibus 26. Junii 1652. & 12. Januarii 1654. coram Dunozetto, quarum prima eſt 328. *part.* 11. *recent.* earumque præcipuum eſt fundamentum, quod cùm evictionis, manutentionis, & liberationis à moleſtiis promiſſio reſtricta ſit ad fructus, & redditus à perito æſtimandos, non poſſet aliàs emptor abſque dicta diſtinctione in caſu evictionis, vel moleſtiarum adverſus venditorem agere, ut conſtat ex deciſionibus, in quarum diſputationibus ego non ſcribebam.

Deventum inde fuit inter dictas partes ad concordiam, per quam ſolutis per venditorem emptori ſcutis 60. mil. renunciatum eſt ulteriori dictæ litis proſequutioni, ac juri cogendi peritam ad dictam relationem, præſervatis tamen emptori juribus ab initio in judicium deductis ſuper dictis moleſtiis, præſertim ſuper angaria, & ſilvis Montorii.

Super quibus deindè aſſumpta diſputatione coram Cerro
3 in locum Dunozetti defuncti ſubrogato, cum dubio, *an ſit factus locus obligationi quoad perangarias, & ſylvas*, ſub die 12. Junii 1662. affirmativa prodiit reſolutio, ad effectum tamen, ut venditores teneantur lites in ſe ſuſcipere, ſuoque ſumptu terminare, itaut emptori bona, & jura prædicta juxta formam obligationis remaneant libera, ut ex deciſione deſuper edita, cujus, ob conceſſionem novæ audientiæ, pender reviſio adhuc non ſequuta.

In hac igitur diſputatione, ego, & cæteri pro parte ven-
4 ditorum ſcribentes, dicebamus genericè, nullam emptori competere actionem, quoniam de feudis, & caſtris aliiſque hujuſmodi corporibus univerſitatem conſtituentibus, regula eſt præſtandam non eſſe evictionem de ſingulis bonis, ſeu ſpeciebus, præterquam de illis, quæ ad ſpeciem deducta eſſent, ad text. *in l. 2. ff. de hæred. vel actione vendita, l. 1. C. de evict.* & ſequuntur feudiſtæ, de quibus Roſental. *capit. 8. concluſ. 29. in gloſ. lit. F*, præſertim Afflict. *ſuper feudis in rubr. de inveſtitura de re aliena nu. 17.* unde propterea in locis, in quibus feudorum venditiones ſunt frequentes, ut eſt præſertim in Regno Neapolis, quamvis, deſumpta formula ab illa inveſtituræ, in venditionem inſtrumentis cum longa ſerie dicatur vendi feudum, cum montibus, ſilvis, paſcuis, fluminibus, lacubus, piſcheriis, fidis, mineriis, ſeu fodinis, & aliis hujuſmodi, &c. nihilominus hæc generalis narrativa intelligitur, ſi quæ ſunt, &c. abſque obligatione præſtandi de ſingulis evictionem, debitam ſolum pro iis corporibus, quæ explicata ſint cum verbo *ſignanter*, juxta tradi-

tionem Urſill. ad Afflict. *deciſ. 81. nu. 6. &* latiùs in Neapolitana, ſeu Caputaqu. *hoc eod. tit.*

Clariùs verò in hac facti ſpecie, in qua venditores expreſsè profeſſi fuerunt, reſpectu ſingulorum corporum, & bonorum nolle teneri, niſi ad ea, quæ peritus æſtimabit; ubi 5
enim venditor dicit, de quibus vult teneri, actum expreſsè videtur, ne de aliis teneatur, ut benè Afflict. *in d. rubr. de inveſtitura de re aliena, n. 17.* & conſequenter, cùm ſtante dicta concordia non poſſet ampliùs peritus urgeri adſpecificanda bona, & corpora æſtimata, neque ex ejus relatione appareret quæ & qualia æſtimata eſſent, ita videbatur, dictam actionem eſſe impracticabilem, & fortè huic fundamento innixi fuerunt venditorem Advocati, & conſultores aliàs peritiſſimi, qui huic malè tamen conſultæ concordiæ aſſenſum præbuerunt.

Econversò autem ſcribentes pro actore inſiſtebant in regula generali, *textus in l. quæro, ff. de action. empt.* de qua Laderch. *conſ.* 130. *n.* 5. Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 17. n. 23. &* 6
cæteri, venditorem ſcilicet, vel actione evictionis, vel actione de dolo, ſeu quanti minoris, teneri venditori ad manutentionem narrativæ, & quanti intereſt illam eſſe veram, de quo etiam habetur apud Gregor. *dec.* 119. *n.* 3. *dec.* 337. *n.* 7. *par.* 5. *rec.* Adden. *ad dec.* 10 *par.* 3. *n.* 7. *& ſeqq. & in Ariminen. evictionis Caſtrorum hoc tit.*

Progrediendo etiam circa angariam ad ejus inſubſiſtentiam, ex eo quod hujuſmodi ſervitia præſumuntur extorta à ſubditis, præſertim verò ruſticis, potentialiter, & conſuſivè, unde propterea, non probato privilegio, vel im-
7 memorabili, dominus nec in peritorio, nec in poſſeſſorio obtinere debet, Cravett. *de antiquis temporis part. 4. n. 26.* Eſcobar. *de ratiocin. c. 27. num. 8. &* 9. Larata *theatr. feudal. tom. 2. part. 11. dilucid. 72. &* 74. Novar. *de gravam. Vaſſallorum tom. 1. gravam. 3.* Rovit. *ſuper pragm. 16. de Baronibus num. 2. 3. &* 4.

Angariæ ſiquidem, & perangariæ dicuntur de regalibus, ex collectis per Borell. *de præſtantia Regis Catholici cap. 18.* 8
Capoblanc. *de Baron. tom. 1. ſuper pragm. 10. n. 64. & tom. 2. cap. 89.* ac alios de quibus ſuprà, ideoque, vel titulus, vel immemorabilis requiritur, ut admittitur in hujus cauſæ deciſione circa finem.

Verùm reflectendo ad veritatem, hujuſmodi generalia hinc inde deducta non ſatisfaciebant, quare pro clariori reſolutione, diſtinguendo cauſam in duas inſpectiones, unam ſcilicet ſuper ſylvis, alteram verò ſuper angaria prædicta; quatenus pertinet ad primam, improbabilis videbatur reſolutio, etiam reſpectu obligationis ſuſcipiendi litem, quoniam aut prætenſio dictæ communitatis percutiebat ſolùm jus paſcendi, & lignandi in dictis ſylvis, quod civibus, & incolis pro uſu proprio jure civico competit, aut prætenſio erat circa condominium, & jus participandi de earum fructibus, & redditibus.

Primo caſu, abſolutum eſt venditorem caſtri, ſeu loci inhabitati, ſive ſit feudale, ſive allodiale, ad nihil teneri; 9
quoniam Baro, ſeu dominus, qui vult in ſuo loco incolas, & vaſſallos, ne iſti inermem vitam ducant, tenetur eis dare elementa neceſſaria, ſeu pati, quod illis fruantur, & conſequenter hoc jus lignandi, aquandi, & paſcendi pro uſu proprio, & ſolo jure civico, tanquam qualitas intrinſeca, & de natura rei non importat, nec onus, nec ſervitutem, cujus evictio, vel liberatio præſtanda ſit, ut egregiè Ann. *alleg. 48. numer. 28. & ſeq.* Et generaliter de dicta obligatione Baronis, ſeu domini permittendi hunc uſum, utpotè à jure naturæ manantem, Freccia *de ſubfeudis, lib. 2. author. 46. n. 4.* Capoblanc. *de Baron. tom. 1. pragm. 11. n. 100. & ſeq.* Rovit. *pragm. 1. de Salario, &c.*

In ſecundo autem caſu, in quo verſari annuere videtur deciſio, quod ſcilicet prætenſio communitatis eſſe ſuper condominio, adhuc videbatur hujuſmodi actionem non eſſe experibilem, niſi ex parte actoris doceretur peritum hujuſmodi ſylvas æſtimaſſe integras, & liberas de pleno dominio venditorum, ſtante dicta conventione non præſtandi evictionem, niſi de illis corporibus, & bonis, quæ per peritum æſtimata eſſent; ſtant enim benè ſimul, iſtum de hujuſmodi ſylvis in æſtimatione rationem habuiſſe, quod plura adminicula, & facti circumſtantiæ ſuadebant, ſed cum debito defalco habuiſſe rationem hujuſmodi litis, & prætenſionis, unde propterea donec juſtificaretur, an illæ eſſent æſtimatę tanquam liberæ, vel tanquam litigioſæ, reflectendo ad ſolam veritatem, reſolutio non ſatisfaciebat, atque improbabilis, parumque fundata videbatur actoris prætenſio. Nil obſtante generica narrativa inſtrumenti, in qua ut ſupra principaliter inſiſtebant ſcri-

ben-

bentes pro actore, tum quia, ut dictum eſt, in iſtis venditionibus feudorum, & corporum univerſalium, hujuſmodi narrativæ generales, utpotè conſuetæ, & ex notariorum formulis potiùs, quàm ex partium voluntate provenientes, non attenduntur, niſi quoad ea, quorum veritas cum verbo *ſignanter*, ſeu alio æquipollenti aſſerta, & promiſſa fuit; tum etiam clariùs, quia punctus non erat in exiſtentia dictarum ſylvarum in genere, cùm de facto adeſſent, & in parte earum dominium à communitate non controverteretur, & ſic verificabatur dicta narrativa generalis, ſed erat in earum qualitate, ac modo æſtimandi, an ſcilicet æſtimatæ eſſent omninò liberæ, & exemptæ, integrè, ac pleno jure competentes, vel potiùs habita ratione oneris, ſeu litis, & hic videbatur punctus non recipiens congruam reſponſionem.

Recepta enim, ac frequens concluſio eſt, quod quando venditur, ſeu aliàs in contractum deducitur res, in qua venditor nullum jus habeat, tunc ejus integræ veritatem, ſeu
10 evictionem præſtare tenetur; ſed ubi in ea habet aliquod jus, ſeu portionem, tunc licèt verba ſint generalia, & indefinita, vendidiſſe tamen cenſetur propriam portionem, ſeu jus, quod habet, niſi ex pretii quantitate, vel aliis adminiculis, & circumſtantiis conſtet rem integram, & liberam deductam eſſe in contractum, *ad not. in c. paſtoralis de donat. & l. qui tabernas, ff. de contrahen. empt.* Gregor. *deciſ.* 225. Cenc. *de cenſib. quæſt.* 20. & habetur plenè deductum *in Romana apothecæ, ſeu pecuniaria* 8. *Junii* 1654. *&* 25. *Junii* 1655. *coram Bichio, in eadem* 7. *Februarii* 1656. *coram Bevilaqua*, & in aliis frequenter; undè cum argumentum, quod ex pretio deſumi ſolet, ob generalitatem ut ſupra, verificari non poſſet, niſi juſtificaretur aliundè, quod hujuſmodi ſylvarum æſtimatio facta eſſet, tanquam de integris, & liberis, verè iſta prætenſio omni penitus fundamento deſtituta mihi videbatur.

Quo verò ad alteram inſpectionem ſuper angaria, quamvis ſcribens tanquam Advocatus ut ſupra inſiſterem in eadem generalitate, quod ſcilicet nulla competeret actio, niſi juxta dictam formam conventionis juſtificaretur, an à perito de hujuſmodi jure habita eſſet ratio; nihilominus, reflectendo ad veritatem, etiam ante diſputationem in congreſſu, juxta meam conſuetudinem, libere inſinuatam, reſolutio viſa eſt probabilis, quoniam iſtud jus non erat de illis cadentibus ſub dicti periti judicio, & æſtimatione, dum frumentum concorditer in certa ſumma valutatum fuerat cum hoc præſuppoſito obligationis vaſſallorum, illud cum
11 eorum animalibus gratis aſportandi ad flumen, unde iſtud præſuppoſitum erat deductum ad ſpeciem, ac rectè dici poteſt pars pretii ut ſupra conventi, ſive conditio, ſine qua pro tanta ſumma illud valutatum non eſſet, cùm abſque dubio vectura dicatur pars pretii, ſeu expenſarum, quarum ratione, victualia & alia bona magis valent in uno loco, quàm in altero, unde in hac parte intellectus acquieſcebat.

Non tamen placuit digreſſio deciſionis extra actoris opportunitatem, ad favorem vaſſallorum in cauſa non exiſtentium, ſuper dicti juris, ſeu angariæ incompetentia, non conſtito de privilegio, vel immemorabili, ex deductis per
12 Alex. *conſ.* 35. *num.* 3. *lib.* 2. Cravett. *de antiquit. tempor. p.* 4. *num.* 26. Larata *theatr. feudal. tom.* 2. *p.* 11. *dilucidat.* 74. Rovit. *prag.* 16. *de Baronibus num.* 2. *cum ſequent.* reſpondendo etiam *ad deciſ.* 354. Coccini, cùm id ſit præjudicare venditori ad favorem tertii in cauſa non exiſtentis, ac firmare ſtatutum ſuper puncto incidenti, & extra dubium formiter non diſputatum, unde ex nimia inſiſtentia ſcribentium pro actore ſuper hoc puncto, comprobari videbatur ſuſpicio per venditore concepta, quod renuentia vaſſallorum in continuatione retroactæ pacificæ obſervantiæ videretur affectata.

Ubi verò lis cum vaſſallis proſequenda eſſet, dicebam in poſſeſſorio probabiliores eſſe partes domini, quoniam licèt angariæ, & perangariæ ſint de regalibus, attamen non ſunt de illis majoribus ſupremo, tantùm, Principi conve-
13 nientibus, & quæ à Principatu, ſeu Corona divelli non poſſunt, ſed ſunt de minoribus, quæ per Barones, & inferiores dominos per præſcriptionem acquiri poſſunt, Borell. *de præſtantia Regis Cath. d. c.* 18. *num.* 1. *cum ſequent.* Capobl. *de Baron. tom.* 2. *c.* 89. *num.* 21. apud quos cæteri, & conſequenter cùm non adſit illa omnimoda juris reſiſtentia, quæ militat in regalibus majoribus, poſſeſſio, ubi præſertim eſt temporis conſiderabilis, etiam in iis, in quibus jus reſiſtit,
14 eſt manutenibilis, Capyc. *deciſ.* 209. *n.* 18. Cavaler. *dec.* 80. *nn.* 8. *deciſ.* 85. *nu.* 7. *par.* 5. *&* 49. *num.* 9. *part.* 7. *recent.* cum aliis per Adden. ad Buratt. *deciſ.* 131. *num.* 9. Et quamvis in hujuſmodi ſervitiis, quæ à vaſſallis exiguntur, etiam in poſſeſſorio juris reſiſtentia adeſſe videatur, vel quia præſtita fuerint jure facultativo, & benevolentiæ, vel quia præſumantur per vim, & concuſſionem à vaſſallis extorta, ex de- 15
ductis per Laratam, Novar. Rovit. *& alios ſupra allegatos*, nihilominus dicebam hujuſmodi malam præſumptionem rectè procedere in illis partibus, in quibus non adeò facilis eſt vaſſallorum recurſus, & aditus ad Principem, atque Barones majorem ſibi aſſumunt licentiam, etiam circa majores oppreſſiones, & onera, ſecus autem in Statu Eccleſiaſtico, in quo adeò promptus, & facilis eſt aditus ad Summum 16
Pontificem, ejuſque Officiales, præſertim Sac. Conſultam, per quam ſatis diligenter invigilatur ſuper hoc puncto. Potiſſimùm verò, & clariùs ſtante loci ſituatione, intra ſcilicet diſtrictum, unde non ſolùm magis urget dicta ratio recurſus ad Principem, alioſque ſuperiores, utpotè facilioris, & minùs incommodi, ſed etiam altera cumulativæ juriſdictionis, quam intra eumdem diſtrictum, etiam in prima inſtantia prætendunt, Gubernator, Vicarius, & Senator Urbis, & A.C. ideòque ab iis, quæ dicti Doctores, & alii in his materiis firmant reſpectu illarum regionum & ditionum, in quibus hujuſmodi abuſus ſatis damnabiliter vigent, non benè infertur ad iſtum Principatum, ut ita diſtinguendo habetur apud Coccin. *dicta deciſ.* 354. *nu.* 1. 5. *& per tot.* ac etiam *deciſ.* 435. *num.* 4. *&* 5. *part.* 9. *recent.* Concurrente etiam ſatis notoria integritate iſtorum dominorum de Urſinis, quibus potiùs ex nimio candore, & timorata conſcientia, gravia præjudicia generata ſunt & generantur, unde prorsùs abſonum videtur, hujuſmodi concuſſiones, & violentias in eis ſupponere, atque ſi quæ difficultas (in petitorio tamen) deſuper conſiderari poſſet, illa potiùs proveniret ex motivo facultatis, ſeu benevolentiæ, quod ſcilicet vaſſalli erga adeò benevolos dominos voluntariè id agere voluerint abſque obligatione erga ſucceſſores fortè non ita gratos, juxta caſum de quo *in Feretrana pro Communitate S. Agathæ hoc eodem tit.*

ANNOTAT. AD DISC. LXV.

DE materia evictionis præſtandæ in feudis, vel Caſtris, aliiſque ſimilibus univerſitatibus regulandis jure hæreditatis habetur ſupra, *diſc.* 32. ubi concordantes inſinuantur; Et de angariis, & perangariis, aliiſque ſervitiis, habetur etiam ſupra, *diſc.* 51. & latiùs *tit. de regal. diſc.* 146. ubi eſt ejus ſedes; Ac etiam de jure lignandi, & paſcendi *ſub tit. de Servit. diſc.* 35. *cum ſeqq. ad* 44. ubi pariter eſt ſedes iſtius materiæ.

Priores deciſiones hujus cauſæ ſuper modo faciendi æſtimationem, ſuper quo ego non ſcripſi, coram Dunozetto, habentur impreſſæ inter ſuas *deciſ.* 921. *&* 944. Punctus autem principalis contentus in præſenti diſcurſu, ulteriorem diſputationem non habuit, dum ſubſequuta concordia, controverſiæ finem dedit.

CIVITATIS CASTELLI JURISDICTIONIS, PRO THOMA PIZZOTTO, CUM COMITE JO. FRANCISCO UBALDINO.

Caſus deciſus per Cameram pro Ubaldino.

De ſurreptione beneplaciti Apoſtolici ſuper alienatione bonorum juriſdictionalium, ob non factam mentionem litis. Et quando hæc mentio facienda ſit, itaut aliàs omiſſio annullet gratiam.

De revocatione alienationis, ſeu pœnitentia, quando & per quos actus explicata dicatur. Et an ob defectum beneplaciti liceat contrahentibus pœnitere.

SUMMARIUM.

1. *Facti ſeries.*
2. *De remedio aſſociationis competenti ex clauſula conſtituti, vel pacto de capiendo.*
3. *An competat contra tertium poſſeſſorem.*
4. *Non obtento beneplacito intra terminum in conventionem deductum, an contractus reſolvatur.*
5. *Ad implementum poſt præfinitum terminum ſuperveniens an attendatur.*

6 *Promissio de vendendo an importet venditionem, seu promissio de donando an importet donationem cum similibus.*

7 *Vendita re duobus, an præferatur secundus, cui prius res tradita est. Idem de donatione, locatione, concessione in feudum, & similibus.*

8 *Gratia obtenta lite pendente, non facta illius mentione dicitur subreptitia, & nulla.*

9 *Declaratur, quando hæc conclusio procedat.*

10 *Revocatio alienationis feudi an de necessitate exigat scripturam, vel actum expressum, vel sufficiat actus tacitus, & implicitus.*

11 *An declinatio judicis incompetentis cum remissione causæ ad Judicem competentem, dicatur importare revocationem, seu pœnitentiam, & impugnationem actus.*

12 *Judicium associationis non admittit exceptiones dubias, & altioris indaginis, & an requirat partis citationem.*

13 *Pendente lite super nullitate alienationis, ac surreptione assensus ob non factam mentionem litis, an interim executio contractus retardetur.*

14 *De eadem conclusione, de qua nu. 8. & 9. quando scilicet assensus impetratus lite pendente non facta illius mentione sit subreptitius, & invalidus.*

15 *An contrahentibus liceat pœnitere ante obtentum beneplacitum.*

DISC. LXVI.

COmes Jo. Franciscus Ubaldinus possidens quandam portionem jurisdictionalem Castri Montis floris, per
1 apocham privatam ultima die anni 1567. promisit eam vendere Comiti Aurelio Corbolo sub reservatione beneplaciti Apostolici intra quatuor menses impetrandi, & quod à Corbulo impetratum fuit prima Julii 1658. Ubaldinus autem credens ob lapsum termini præfiniti conventionem expirasse, de mense Martii 1669. contractum iniit cùm Joanne Thoma Pizzoto, per quem eidem vendidit quædam bona allodialia in eodem Castro existentia pretio scutorum quatuor millium, atque sub reservatione beneplaciti Apostolici, eidem donavit dictam jurisdictionem, declaratione adjecta, quod Papa nolente approbare donationem, volenteque approbare venditionem, censeatur eadem jurisdictio comprehensa sub dicta venditione pro eodem pretio, & de mense Aprilis sequentis obtentum fuit beneplacitum, tanquam licentia venditionis faciendæ.

De mense Maij subsequentis, Corbulus judicium instituit coram A. C. contra Ubaldinum super observantia promissionis de vendendo ut supra factę, sed ad instantiam, tam Ubaldini, quàm Pizzotti unitim procedentium, causa reassumpta fuit coram Thesurario Generali, feudorum, & bonorum jurisdictionalium judice competente, a quo de mense Decembris ejusdem anni prodiit sententia Ubaldini & Pizzotti absolutoria, à qua interposita per Corbulum appellatione in Camera, ad ejus instantiam ibi commissa fuit causa, rebusque in hoc statu existentibus, Ubaldinus de mense Martii 1661. pulsavit Pizzottum coram A. C. ad solutionem fructuum recompensativorum, & è converso Pizzottus initio mensis Julii sequentis coram eodem reconvenit Ubaldinum ad tradendum jurisdictionem; ad quam in vim clausulæ constituti petiit, & obtinuit associari. Ubaldinus verò curavit sub die quarta ejusdem mensis reassumi istam causam in Camera coram *Salviato*, cui commissa erat ad instantiam Corbuli ut supra, dictaque reassumptio canonizata fuit per Auditorem Sanctissimi, ad quem ex parte Pizzotti recursus habitus fuerat pro remissione ad A. C. & ulteriùs sub die 8. Aprilis sequentis Ubaldinus institit in plena Camera causam committi eidem *Salviato*, prout seq
utum fuit.

Advertens post hæc Pizzottus, beneplacitum obtentum sibi non suffragari, utpotè loquens de alienatione facienda; & non facta mentione de jam facta, & non obtenta licentia de tractando ad formam constitutionum Apostolicarum omninò præcedere debente, *sub die* 15. *Julii* 1662. obtinuit novum beneplacitum Apostolicum dicti defectus plenè revalidatorium, eoque obtento, & in Camera producto, obtinuit contra Ubaldinum, & Corbulum disputari dubium, *an sibi concedenda esset associatio ad dictam jurisdictionem in vim clausulæ constituti in dicto venditionis ac respective donationis instrumento contentæ*.

Et assumpta disputatione 22. *Martii* 1664. pro Pizzoto scribens, distinguendos esse dicebam oppositores, utpote diversas exceptiones habentes. Quatenus enim pertinet ad Ubaldinum venditorem, seu donatorem, fundatam dicebam actoris intentionem in clausula constituti, ac pacto de capiendo propria authoritate, ex quorum uno, vel altero, & multò magis ex utroque, receptum est competere hoc asso-
2 ciationis remedium desumptum ex dispositione *text. in l. 3. C. de pignor.* ut firmant Menoch. *de adipiscen. remed. 5. num.* 150. Cenc. *de cens. quæst. 94. num.* 14. Duran. *decis. 49. num. 6. cum seqq. decis. 373. num. 6. part. 9. recent.* & in terminis associationis concedendæ donatario, Magon. *decis. Lucen. 87. nu. 14. & seqq.* & cæteri absque controversia, quæ nulla cadit contra ipsum constituentem, sed solùm ubi agitur contra tertium possessorem, contra quem non esse hoc remedium exercibile, tenent Anna sen. *alleg. 147. num. 2.* & Rovit. *super pragm. 1. de conservator. in fin.* quæ tamen opinio præ-
3 sertim in Rota, & Curia Romana non est recepta, sed passim datur idem remedium contra tertium habentem causam à constituente, *ut dec. 149. & 150.* post Cenc. *de Cens. Romana Census 26. Junii 1647. Bichio, Romana Vineæ 29. Aprilis 1648. & 7. Junii 1652. Meltio*, quarum prima est 177. *part. 10.* & secunda est 272. *part. 11.* & in aliis, neque aliud in prima disputatione subjungi poterat, dum incertæ erant istius exceptiones,

Quo verò ad Corbulum, de cujus oppositione magis dubitabatur, pro eo repellendo, duo per me & alios defensores adducebantur fundamenta, unum nempè, quod ob non obtentum beneplacitum infra quatuor menses, resoluta esset conventio utpote sub dicta conditione inita, stante clau-
4 sula, *& non aliàs*, quæ conditionem inducit, etiam in casu, quo de jure non requiratur, itaut ex defectu conditionis actus remaneat resolutus, cùm ita continere videatur speciem pacti resolutivi, Cæphal. *cons. 118. num. 9. & sequ.* Gregor. *decis. 191. num. 1. cum seq.* Buratt. *decis. 374. num. 12. decis. 290. num. 12. & 13. part. 4. rec. tom. 2. Bonon. primogenituræ 14. Februarii 1656.* coram Bichio *dec. 30. n. 5.* post Bonden,

Verùm hoc fundamentum mihi non videbatur tutum, quia licèt beneplacitum obtentum esset post quatuor menses præfinitos, attamen decurrerat breve spatium unius mensis, intra quem altera pars contrarii animi, vel pœnitentię declarationem aliquam non fecerat, undè dum res erat integra, adimplementum elapso statuto tempore superveniens admittitur, quoties jus alterius partis effectum non est de-
5 terius, neque dici potest rem non esse integram, neque extrema inhabilia, ut per Rovit. *decis. 53. num. 10.* Mantic. *dec. 270.* Add. ad Burrat. *dec. 571. num. 6. 577. part. 1. recent.* neque contrarium dicit decisio in dicta *Bonon. primogenituræ coram Bichio*, quia ibi res non erat integra, cùm beneplacitum esset obtentum post declaratum actum resolutum, cùm tunc extrema non sint habilia, atque beneplacitum non inveniat actum confirmabilem, aliàs autem ubi alterius partis nihil interest, ad implementum etiam post lapsum terminum attendi debet,

Solidus mihi videbatur alterum motivum, quod hæc erat simplex promissio de vendendo non munita juramento, cujus ratione dubitari solet, an inducat factum, sed eo cessante, non importat perfectionem contractus, nec aliquam
6 dominii translationem inducit, Relan. *cons. 69. vol. 3.* Thes. *dec. 233.* Adden. ad Gregor. *dec. 28.* qui alios cumulant; & in specialibus terminis promissionis vendendi feudum, ut non sit venditio, Aponte *cons. 85. vol. 1.* & cessante juramento, in quo præcipuum constituitur fundamentum, admittitur *decis. 58. num. 18. part. 6. recent.*

Ac ulteriùs ista quæstio, an promissio de donando sit donatio, vel promissio de vendendo sit venditio cum similibus, cadit in præjudicium ipsius promittentis, & an vigore talis promissionis cogi possit præcisè ad adimplendum factum, vel potius competat solùm actio ad interesse, de quo Merlin. *lib. 1. controv. foren. 4.* ubi de promissione de renunciando, ac latè, & magistraliter *dicta dec. 58. p. 6. rec.* ubi de promissione de donando, & magis punctualiter Seraph. *dec. 805.* ubi de promissione vendendi Castrum obligatoria promittentis, & hæredum, præsertim ex juramento, nam sive una, sive altera opinione retenta, operari non potest translationem dominii, ac jus reale in præjudicium tertii, cui medio tempore per contractum venditionis, vel donationis jam perfectum, & cum subsequuta traditione saltem ficta per constitutum, acquisitum est dominium, cùm etiam in terminis perfectæ venditionis, vel donationis factę
7 duobus, potior sit conditio secundi, cui traditio vera, & de facto, vel etiam ficta per constitutum facta est, ad tex. *in l. quoties, C. de rei vendic.*

Cujus dispositionem habere locum in quocumque con-

tra-

ctu, sive venditionis, sive donationis, locationis, emphyteusis, vel feudi, habetur *dec. 174. num. 34. part. 7. rec. & 34. num. 34. part. 8.* ubi de donatione *dec. 64. part. 7.* ubi de locatione, & de feudo, Clar. *§. feudum, quæst. 26.* Rot. *decis. 175. num. 11. part. 10. rec.* ubi concordantes, maximè quia promissio facta erat in tempore inhabili, quando ob defectum beneplaciti Apostolici jus ad bona jurisdictionalia ex partium conventione quæri non poterat, superveniens autem beneplacitum habilitabat partes ad faciendum, sed non poterat dici factum id, quod adhuc remanebat in fieri,

Non fuit tamen opus de his agere, cùm Corbulus in disputatione non compareret, unde disputatio fuit solùm cum Ubaldino, ex cujus parte allegatus fuit defectus bene-
8 placiti Apostolici, non obstante duplici jam obtento, quorum neutrum suffragari dicebant pro eo scribentes, non quidem primum, utpotè concessum super actu faciendo, quod ex hac parte admittebatur non suffragari pro actu jam facto, dum præsertim Apostolicæ constitutiones omninò exigunt præviam licentiam de tractando hujusmodi alienationes; & non secundum revalidatorium, utpotè impetratum lite pendente, non facta illius mentione, ex cujus defectu remanet subreptitium, & invalidum; juxta dispositionem *text. in cap. 2. ut lite pend. in 6. & Clem. 1. eod. titulo*.

Conclusio sic abstractè sumpta per me non negabatur, cùm ex dictis claris juribus, & in aliis concordantibus esset vera; cum sensu tamen veritatis, firmiter negabam illius
9 applicationem ad casum; dicebam enim conclusionem prædictam, non ita indefinitè procedere, sed tunc demùm, quando lis pendet super eo, super quo directè vel in consequentiam cadit gratia, quæ proindè tollat jus collitiganti ob litem quæsitum, & sic opus est quod exceptio, quæ per gratiam sanatur, vel tollitur, sit deducta ad speciem, cùm aliàs non prohibeatur collitigans pendente lite super puncto diverso, prævidendo aliam exceptionem, quæ opponi posset, prudenter occurrere, atque ejus conditionem facere meliorem tollendo cum gratia futurum obicem, ut magistraliter Oldrad. *cons. 299. num. 3. & 4.* quem cæteri sequuntur, Lotter. *de benef. lib. 3. quæst. 9. num. 34. decis. 91. num. 10. part. 4. recen. tom. 2. Beneventana Canonicatus 8. Februarii 1647.* Bichio *dec. 14. num. 35. & seq. part. 10. rec.*

Quæ theorica sic stante (quam eo magis veram judicabam, quod adversus eam in trina disputatione deductam, nil per alteram partem relevans adducebatur, prout & judices eam admittebant) tota difficultas restringebatur ad applicationem, an scilicet dicti actus reassumptionis, & respectivè commissionis causæ in Camera importarent ex parte Ubaldini donatoris pœnitentiam, ac revocationem alienationis, itaut subsequens beneplacitum revalidationem non esset re integra, sed tollat jus ipsi pœnitenti ex
10 his actibus quæsitum.

Una enim pars Dominorum credebat, ex his actibus utpotè æquivocis, & ad aliàs causas referibilibus, non resultare pœnitentiam, & impugnationem contractus in litem deductam, sed quia major pars (incertum est cum quo fundamento) contrarium credidit, idcircò istius causæ malo fato, in trina disputatione semper prodiit negativa resolutio, associationem scilicet non esse concedendam.

Resolutio, ad veritatem etiam reflectendo, non placuit, quidquid enim sit de quæstione per Regnicolas præsertim frequenter tractata, num revocatio alienationis feudi (quæ in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, in utriusque Siciliæ Regnis per utrumque contrahentem ante obtentum assensum regium fieri potest) exigat expressam animi declarationem per scripturam publicam coram notario, & testibus, vel apud acta, seu saltem coram honestis viris faciendam, vel potiùs sufficiat, eam
11 quoquo modo, etiam per actus tacitos, & implicitos explicari, super quo hinc inde certant, & pro utraque sententia varia deducunt fundamenta, Capyc. Latr. *cons. 108. num. 30.* & Capyc. Galeot. *controv. 66. ex num. 14. lib. 2.* cùm in Regno Siciliæ citerioris ista quæstio per regiam pragmaticam sit jam sopita.

Ubi etiam, juxta opinionem Galeotæ, & sequacium, veriùs dicendum esset, sufficere revocationem tacitam, & implicitam per actus facti explicatam, ut mihi etiam discurrendo per rationes, & principia probabilius videbatur; id recipiendum esset, ubi actus essent univoci, ad aliam causam non referibiles, quàm ad pœnitentiam, & alienationis impugnationem; secus autem, ubi essent æquivoci, ad aliam causam referibiles, quales dicebam esse jam dictos, reassumptionis, & respectivę commissionis causæ,

Idque ex duplici ratione. Primò, quia cùm ad instan-
11 tiam Corbuli introducta esset, & penderet causa in Camera contra Ubaldinum super traditione istiusmet jurisdictionis in vim promissionis de vendendo ut supra, atque ad ejusdem rei traditionem idem Ubaldinus à Pizzotto secundo donatario, seu emptore pulsaretur coram A. C. rationabiliter declinavit jurisdictionem A. C. sive competentis, sive incompetentis istarum causarum, ne pro eadem re eodem tempore molestaretur coram pluribus judicibus, à quibus variæ proferrentur sententiæ, quia nempè unus mandaret rem tradendam esse uni, & alter alteri, ideò rationabiliter utraque causa cognoscenda erat per unum dignio-rem, & magis competentem, ut absque pœnitentia, & impugnatione unius, vel alterius contractus, Ubaldinus illam tradere posset, cui iste unicus judex dignior præciperet, & sic est actus compatibilis cum observantia, & executione contractus, neque illius impugnationem, vel pœnitentiam de necessitate importat,

Secundò, quia, cùm ex Apostolicis constitutionibus originem trahentibus à juris communis intentione, bonorum feudalium, & jurisdictionalium cognitio spectet ad Tribunal Cameræ, itaut illud A. C. dicatur in eis incompetens, rectè potuit unus ex contrahentibus pulsatus ab altero coram Judice incompetenti, declinare illius jurisdictionem, ac petere causam reassumi per Judicem competentem, non ad effectum impugnandi contractum, ejusque implementum negandi, sed ad effectum, ut per Judicem competentem terminentur illæ controversiæ, quæ firmo remanente contractu, solent, & possunt inter contrahentes oriri super modo illius observantiæ, & executionis, proindèque certum videbatur, dictos solos actus reassumptionis, & commissionis causæ remanere æquivocos, ad aliam causam referibiles, itaut dici non posset nullitatem contractus ex defectu beneplaciti malè impetrati resultantem, deductam esse in litem, ad effectum, ut de illa opus fuisset facere mentionem,

Clariùs hæc procedere ponderabam, quia non agebatur de judicio petitorii, sed de possessorio adipiscendæ associationis, quod est summarium, & privilegiatum, itaut, juxta 12
opinionem aliquorum (in foro tamen non receptam) neque partis citationem exigeret, ut constat ex deductis per Rovit. *in pragm. 1. de conservat.* Magon. *dicta decis. 87. & ex aliis*, ideòque sufficiat rem esse dubiam, & altioris indaginis, ut propterea interim associatio deneganda non esset, ut in specie executionis donationis, cum clausula constituti, non retardandæ per prætensam nullitatem dubiam, Anna *singular. 56.* Magon. *d. dec. Lucen. 87.* Rot. *in Bonon. bonor. de Felicinis 10. Junii & 26. Julii 1650. Bichio, Ariminen. donationis 18. Martii 1654. Dunoz.* & in aliis.

Atque in specialissimis terminis prætensæ nullitatis, seu subreptionis assensus obtenti super alienatione feudi, ob non
13 factam mentionem litis motæ super nullitate contractus, ut interim pendente hac lite, ac donec illius terminatio sequatur, retardari non debeat ejusdem contractus exequutio, adducebam authoritatem Capyc. Latr. *decis. 43. num. 17.* ubi allegat Franch. *decis. 373.* & Giurb. *decis. 100.* loquentes in terminis generalibus, sed fortioribus, in quibus ipsemet qui nullitatem opposuerat, petebat executionem, multò magis in præsenti.

Et licèt Capyc. Latr. *loco cit. n. 16.* dicat, quod ex non facta mentione litis dici non potest assensus subreptitius, quod simpliciter etiam asserit Camill. de Medicis *cons. 20. n. 22. cum seqq.* non tamen ita indistinctè ista propositio capienda
14 est, sed ubi gratia, seu privilegium est tale, quod non tollat jus alteri parti jam quæsitum per exceptionem in litem deductam, ut est clarus sensus Jo. de Amicis *cons. 150. n. 9. & seqq.* & benè in his terminis Lanar. *consil. 17.* ubi supponit litem esse super alio, quàm revocatione, seu impugnatione contractus, qui per supervenientem assensum revalidaretur, ut constat *n. 9.* ubi supponit perseverantem contrahentium voluntatem, quodque non adesset revocatio, nec tacita, nec expressa, quia totus punctus istius conclusionis est super eo, an superveniens gratia tollat, vel ne jus collitiganti per litem acquisitum.

Considerabam quoque, quod ubi nullitas beneplaciti admitteretur, perindeac si nullatenus obtentum esset, non per hoc venditori licitum erat pœnitere, atque contractum
15 necessarium, & de sui natura irrevocabilem, facere voluntarium, & revocabilem; licèt enim in utriusque Siciliæ Regnis

gnis receptum sit, id licitum esse utrique contrahentium ex supra deductis, attamen id procedit ex jure municipali contento in dicta Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, ita per illos sapientes, & Tribunalia intellecto. Prout in alienationibus bonorum Ecclesiæ, id de jure inductum est istius favore, secus autem in aliis contractibus, in quibus licèt Principis beneplacitum requiratur ad illos validandos, ac transferendum dominium rei in contractum deductæ, non tamen ejus carentia operatur, ut licitum sit uni ex contrahentibus, altero invito pœnitere, sed cogi potest ad obtinendum de novo beneplacitum juxta formam conventionis, ut in similibus terminis venditionis officiorum, quæ sunt de regalibus, & de uno in alium transferri non possunt quoad substantiam absque assensu Principis, ut intret actio ad interesse pro observantia, firmatur per Rotam *in Romana Cambiorum* 5. *Junii* 1644. *Ghislerio*, quæ est satis notanda decisio, & conferunt quæ in terminis juris communis circa damna, & interesse habentur in alienationibus feudorum apud Hodiern. *controv.* 26. *num.* 57. & *seqq.* sed motivum non suffragabatur ad effectum, de quo erat controversia, obtinendæ scilicet associationis pro observantia contractus, quia dato defectu beneplaciti, iidem Judices stante vigore Constitutionum Apostolicarum, etiam parte non opponente, abstinent ab hujusmodi contractuum executione, ac etiam quia dictæ Apostolicæ constitutiones infringunt, & annullant quamcumque obligationem etiam quoad partes.

His stantibus consului Pizzottum, ut totum contractum rescindere, seu annullare curaret respectu bonorum allodialium isto intuitu pro tanto pretio, & non aliàs emptorum, vel ratione nullitatis resultantis ex defectu insinuationis à constitutione Ægidiana requisitæ, cùm Pizzotus esset minor, vel ex capite læsionis, quæ supponebatur enormis, cum tantum pretium conventum esset intuitu istius jurisdictionis: sed hæc non respiciunt materiam peculiarem bonorum jurisdictionalium; de materia verò pœnitentiæ ex defectu beneplaciti formiter actum est *in Romana, seu Albanen. vineæ sub tit. de donat.*

ANNOTAT. AD DISC. LXVI.
Cùm seqq. usque ad LXX.

SUper casibus particularibus contentis in his quatuor discursibus, alia non adfuit occasio disputandi, vel quia ipsæ causæ ulteriorem prosequutionem non habuerint, vel quia mutaverint defensores, super puncto, an & quando in assensu, vel alia gratia facienda sit necessaria mentio litis, videantur ea, quæ deducuntur *in Roman. Portæ, sub tit. de Regal. disc.* 160. *in hoc Supplemento*.

Quo verò ad punctum generalem super prohibitione alienationis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, etiam inter subditos, ob Constitutiones Apostolicas; ultra ea, quę in præcedentibus pluries incidenter, seu occasionaliter enunciatur, magis ex professo occasione hypothecæ, & concursus creditorum, agitur *sub tit. de credit. disc.* 13. & 151. ac etiam infrà, *disc.* 118. cùmq; agatur de legibus particularibus istius Principatus, & sic de materia locali, ac etiam, ut docet series tot Constitutionum desuper editarum à Sixto V. citra, usque ad præsens, juxta casuum varias contingentias, vel dubitandi occasiones, prohibitiones in dies creverint, sive declarationes editæ sint; hinc proindè certa regula generalis non de facili desuper statui potest, cum totum pendeat ab interpretatione, quam pro tempore illi tribuant novæ declarationes, vel observantiæ.

Super hujusmodi autem Constitutionibus circa prohibitionem alienationis in forenses, aliqua scribit modernus elaboratus Capon. *consult.* 3. occasione illius contro versię, quæ dedit causam Constitutioni Innoc. X. ac etiam de ista materia alienationis in forenses, agitur *tit. de alien. & contr. prohib. disc.* 39. & *tit. de dote, disc.* 149.

Quo verò ad validitatem assensus conferre videntur aliqua, quæ habentur infrà, *disc.* 106. & super eodem casu, de quo *disc.* 67. habetur infrà, *disc.* 105.

CAMERINEN. JURISDICTIONIS,
PRO HIERONYMO, ET ALIIS DE STELLUTIS, CUM HORTENSIO PELLEONO.

Casus decisus per Cameram pro Pelleono, & pendet.

De invalida alienatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito Apostolico, ejusdemque beneplaciti invaliditate, quia in eo facta non fit mentio reservationis usufructus factæ in alienatione; seu quod concessum venditioni faciendæ non revalidet factam, & an illud requiratur in alienatione facta in condominos. Et aliqua de solemnitatibus *ex Constitutione Aegidiana* inductis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Associatio in vim pacti de capiendo, vel constituti non datur contra tertium præsertim in feudis.*
3 *Contrarium verius.*
4 *Possessio usufructuarii compatibilis cum illa proprietarii.*
5 *An feudum possit alienari sine consensu agnatorum.*
6 *Feudalitas non præsumitur, nisi probetur.*
7 *Beneplacitum concessum super venditione facienda, non suffragatur quoad factam.*
8 *Alienationes in condominos, vel vocatos non exigunt assensum.*
9 *De* Constitutione Ægidiana *circa donationes, & quid differat* à Carpensi.
10 *Bona jurisdictionalia Status Ecclesiastici, quamvis allodialia ob Constitutiones Apostolicas in materia alienationis, & assensus, regulanda veniunt jure feudalium.*
11 *Refutatio, vel alia alienatio feudi cum reservatione usufructus, an vitietur in totum, vel ipsa reservatio vitietur.*
12 *Assensus præstitus venditioni puræ, an corruat ex eo, quod ista esset facta cum pacto de retrovendendo, vel alia reservatione.*

DISC. LXVII.

CUm fratres de Scalis ex majorum successionibus possiderent Castrum Roturssi, unus eorum, nempè Franciscus, de anno 1622. donavit omnia ejus bona, præsertim portionem dicti Castri, reservato usufructu, Odoardo fratri, qui de anno 1632. de mense Julii per apocham privatam, portionem dicti Castri ad se spectantem vendidit Simeoni Pelleono, deinde verò de mense Septembris sequentis obtinuit beneplacitum Apostolicum super dicta venditione facienda, ad quam tanquam novam sub longè diverso, ac majori pretio per publicum instrumentum, stante dicto beneplacito, deventum est de mense Octobris, subsequuta immediatè per emptorem actuali possessione instrumentali, absque eo quod alios effectivæ possessionis actus prosequeretur, atque post annum de mense Octobris 1633. deventum est ad aliud instrumentum, in quo partes prædictæ declararunt, quod licèt dictæ venditionis instrumentum esset purum, attamen in rei veritate ipsorum contrahentium intentio fuit, quod durante dicti Francisci vita, iste continuaret in dominio, & patronantia dicti Castri, ejusque usumfructum, emolumenta, & jurisdictionis exercitium haberet, ut de facto habuit usque ad annum 1654. ex quo tempore, eo defuncto, ità continuavit Annibal ejus hæres, & successor, absque eo quod Simeon supervivens usque ad annum 1660. aliquid motivaret. Defuncto autem dicto Simeone, Hortensius ejus filius, & hæres judicium immissionis ad dictam Castri portionem instituit in Camera coram Acciajolo contra Hieronymum, & fratres de Stellutis in eodem Castro successores causam habentes à dict. Odoardo, & Annibale, atque pro actore responsum fuit; cùmque à sententia desuper lata fuisset appellatum, & commissa causa in eadem Camera coram Columna, priusquam hujus diversæ instantiæ disputatio assumeretur, dicti de Stellutis congressum Advocatorum juxta laudabilem Curiæ stylum habere curarunt, tam pro directione causæ, quàm pro inquirendo ad veritatem, an bonam, vel malam causam fóverent, & an subsisterent aliqua motiva per unum ex eis juris peritum, aliosque sapientes de partibus excitata.

In hoc igitur congressu, distinguendo motiva concernentia ordinem, seu competentiam intentati judicii immissionis, à justitia, & meritis negotii principalis; quatenus ad primam ordinis inspectionem pertinet, ipsi principales, atque dicti scribentes de partibus, mordicus in eo insistebant, quod si hæc immissio reduceretur ad speciem associationis in vim clausulæ *constituti*, vel pacti de capiendo, exercibilis non erat contra tertium possessorem titulo singulari, ex deductis per Ann. *allegat.* 147. *nu.* 2. Rovit. *prag.* 1. *de con-*

de conservator. nu. final. & quatenus contrarium verius esset in bonis allodialibus indifferentibus, recipiendum tamen non erat in feudalibus, in quibus non datur, nisi unica possessio naturalis, & de facto, cùm civilis remaneat penes dominum, ideo constitutum habendum non est consideratione, ex deductis per Nattam *cons.* 372. *cum duobus sequen.* quem refert, & approbare videtur Rot. *dec.* 300. *n.* 16. & 17. apud Post. *de manutenendo*.

Si verò eadem immissio deduceretur ad speciem interdicti quorum bonorum, & pariter competere non poterat, dum Simeon actoris pater, neque vivens, neque de tempore mortis istam portionem possederat, istud autem remedium datur hæredi ab intestato ad bona possessa per defunctum de tempore mortis, quod verificari non poterat in hac jurisdictione, utpote semper possessa per eumdem venditorem, vel ejus successorem, numquam verò per Simeonem defunctum.

Verùm istud esse fragile fundamentum dicebam, & cæteri concordabant, tum quia associatio datur etiam contra
3 tertium habentem causam à constituente, seu concedente facultatem capiendi, juxta magis receptam opinionem, de qua Rot. *decis.* 149. & 150. post Cenc. *de cens. decis.* 187. *part.* 10. *recent. & in aliis*, tum etiam quia de plano intrabat interdictum quorum bonorum tanquam ad bona possessa per defunctum, cùm juxta præmissam facti seriem, illicò post factam venditionem, emptor possessionem adeptus esset conservatam potiùs per illam detentationem, quæ fuit pœnes venditorem, & titulo reservationis usufructus ad vitam
4 cùm enim usufructus sit servitus, quæ dari non potest in re propria, eo ipso quod prior dominus rem in alium transferens sibi reservat usumfructum, atque istius jure rem possidere declarat, dicitur per necessarium antecedens transtulisse in proprietarium dominium, & possessionem, *dec.* 299. & 300. apud Posthum. *de manut.* & receptum habemus in materia donationis factæ reservato usufructu, & sic d. possessio, seu detentatio venditoris fuit compatibilis cum possessione emptoris, & proprietarii.

Quo verò ad justitiam, seu merita negotii principalis,
5 dicebam motivantes, invalidam venditionem prædictam, utpote factam sine consensu agnatorum, ad *rex. in cap. si quis autem, si de feudo fuerit, &c. & in cap.* 1. *de alien. feud. cum concord.* per Rosenthal. *cap.* 9. *concl.* 67. *cum plur. sequen.* Sed in hoc opus non fuit assumere inspectionem juris, ex cessante supposito facti, quia non constabat de præsupposita qualitate feudali antiqua pacti, & providentiæ, in quibus ter-
6 minis motivum intraret, illaque in dubio non præsumitur ut per Apont. *decis.* 2. Rot. *decis.* 93. *part.* 5. *recent.* cum aliis de quibus *in Clomacen. & in aliis hoc eod. tit.* sæpiùs, potissimè quia facti circumstantiæ potius allodialitatem comprobant.

Aliud motivum invaliditatis beneplaciti Apostolici in dicta prima disputatione à me deductum, ex eo quod concessum esset super venditione facienda, ideoque non suffragaretur in venditione jam facta, Ifern. *in cap.* 1. *qui successores teneantur*, Affl. *dec.* 335. *n.* 1. & 2. Ann. *alleg.* 40. Franc. *dec.* 105. in
7 *princ.* cessabat etiam ex facto, quia licèt per apocham privatam conventum fuisset de hac venditione, nihilominus illa nullum habuit effectum, dum post beneplacitum, per istrumentum cum longè diverso pretio, diversisque pactis concepta erat venditio, quæ omninò nova, & à præcedenti conventione independens erat absque dubio.

Solidum fuisset motivum donationis; quam Franciscus venditor jam præcedenter fecerat Odoardo fratri, nullatenus obstante, quod hæc donatio munita non esset beneplacito Apostolico per Constitutiones Sixti V. Clementis VIII. &
8 aliorum Pontificum requisito, dum agebatur de alienatione in condominos, & possessores, ex deductis per Surd. *cons.* 305. *num.* 33. *decis.* 167. *num.* 30. & *seqq. part.* 5. *recen.* & habetur frequens in materia fideicommissaria prohibitionis pœnalis alienandi bona fideicommissaria, quod non capiat illa, quæ in confideicommissarios, & vocatos fiant; sed pariter factum destruebat motivum, stante retrodonatione exhibita per Odoardum, facta prius quàm ad dictam venditionem procederetur; & licèt dicti motivantes dicerent in hujusmodi retrodonatione servatam non esse formam præscriptam per *Constitutionem Aegidianam, lib.* 5. *cap.* 25. attamen erat satis fragile refugium, tum quia idem objectum obstaret primæ donationi, unde dici non poterat invalidus distractus, gestus eodem modo, quo contractus initus erat;
9 tum etiam quia *Constitutio Ægidii* faciens præsumere actum dolo & metu extortum, proindeque indirectè enervans vim juramenti, confirmata etiam ac extensa per Sixtum IV. & Paulum III. loquitur de contractibus minorum; extensio autem ad donationes faciendas per majores, non est Ægidii, sed Carpensis non habens dictam doli, & metus præsumptionem, minùsque Apostolicam confirmationem, & extensionem, ut de hac distinctione Conciol. *alleg.* 30. *n.* 56. & *seqq. & passim*.

Quare unicum probabile fundamentum in hac nova disputatione assumendum, reputatum fuit illud in dicto congressu per me excitatum, invaliditatis actus ob defectum beneplaciti Apostolici, dum istud obtentum fuerat super pu- 10
ra & simplici venditione, nulla facta mentione dictæ alterius conventionis super reservatione usufructus, jurisdictionis, emolumentorum ac ipsius patroniæ, donec venditor viveret; licèt enim non versaremur in feudo, itaut intrarent termini *text. in l. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. attamen ob *Constitutiones Apostolicas* Sixt. V. Clem. VIII. Pauli V. & Urb. VIII. tunc editas prohibentes in castris, & bonis jurisdictionalibus quamcumque alienationem, vel conventionem absque assensu Papæ, idem quod habetur in feudalibus, de plano in istis bonis jurisdictionalibus etiam procedit, ut *in Civitate Castelli jurisdictionis, disc. præced. & in aliis hoc eod. tit.* frequenter.

In terminis verò feudalibus, occasione refutationis tractant feudistæ quæstionem, de qua *in Romana pecuniaria de Pallavicinis hoc pariter tit.* ad materiam Bullę baronum, an scilicet refutatio, vel aliàs licita alienatio pactionata cum reservatione usufructus vitietur in totum, vel vitiata solùm remaneat reservatio; & quamvis tres habeamus opiniones, unam, quæ satis modicos habet sequaces super utriusque actus validitate, resolvendo dictam reservationem usufructus in illam commoditatis, & prout facti est; alteram, quæ majores habet sequaces, ut actus principalis non vitietur, sed vitiata remaneat dicta accidentalis conventio; ter- 11
tia tamen apud feudistas est magis communiter recepta, ut propter individuum voluntatis, actus corruat in totum, ut per Loffred. *cons.* 3. Apont. *cons.* 12. *lib.* 1. & *de potestate Proreg. tit. de refut. feud.* §. 3. Rovit. *prag.* 4. *de feud. num.* 9. *cum seq.* Giurb. *de success. feud.* §. 1. *glos.* 12. *num.* 10. & 44. Marcian. Jun. *disp.* 80. & *alios de quibus in d. Romana de Pallavicinis*.

Prout in altera quæstione, de qua habetur actum *in Romana pro Paulo Guelpho hoc eodem tit.* an assensus præstitus venditioni puræ, vitietur ob non factam mentionem pacti de retrovendendo in ipso instanti adjectum, vel potiùs ipsum pactum vitietur, licèt Marcell. Maur. *alleg.* 15. *num.* 2. *cum seq.* 12
6 & cæteri per Rosenthal. *cap.* 9. *membr.* 1. *concluf.* 34. *in glos. lit. N.* teneant pactum vitiari, quam nemine allegato veriorem videri dicit Surd. *decis.* 137. *num.* 20. adhuc tamen magis communis est in contrarium pro vitiatione totius actus, ut per Camerar. & Frecciam, de quibus apud Rosent. *ubi supra lit. M.* Apont. *de potest. proreg. d. tit. de refut. feud.* 1. §. 1. *n.* 6. Hodiern. ad Surd. *d. dec.* 173. *n.* 10. Rovit. *prag.* 1. *de fide memor. n.* 45.

Contraria enim opinio recipienda est, ubi ageretur de pacto adjecto ex intervallo, non apto vitiare actum purum jam perfectum, secus ubi pactum est correspectivum, sine quo dici potest contractum gestum non fuisse, & hic erat casus; licèt enim instrumentum, in quo id continetur initum esset post annum, attamen non fuit per viam novæ conventionis, sed per viam declarationis, seu recognitionis veritatis, quod talis fuerit conventio, ac partium intentio ab initio, potissimè quia nullo modo dici poterat, quod dicta reservatio referri posset ad solum exercitium jurisdictionis, & perceptionem fructuum, ac emolumentorum, prout facti sunt, ob amplitudinem verborum, dum dicitur, quod non solùm esse deberet usufructuarius cum perceptione emolumentorum, & exercitio jurisdictionis, sed quod continuare esse *Dominus, & patronus, &c.* & sic de certa reservatione juris. Verùm reproposita causa sub *die* 4. *Maji* 1668. pro confirmatione sententię responsum fuit, ex eo fundamento quod præmissa procederent in feudis, de quibus non agebatur, cùm hęc essent bona allodialia jurisdictionalia; sed non videbatur bona responsio, quia stantibus Constitutionibus Apostolicis, videtur quod idem dispositum in feudis ex *cap. Imperialem de prohib. feud. alien.* per Feder. procedat in his jurisdictionalibus ita ad hunc effectum exæquatis, unde eadem est ratio.

TIBUR-

TIBURTINANA ALIENATIONIS CASTRORUM
PRO MARGHARITA SORORE, ET HÆREDE CÆSARIS PALAZZOLÆ,
CUM PORTIA MORONA DE PANDOLPHINIS.

Casus decisus per Cameram pro Palazzola.

De Bullis Sixti V. Clementis VIII. aliorumque Pontificum prohibentibus alienationem, vel dispositionem Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, an procedant in donationibus, vel alienationibus hæreditatum, & successionum futurarum, sub quibus accessoriè dicta bona veniant.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Prohibitio alienationis contentæ in* capitul. Imperialem *non procedit in Castris allodialibus.*
3 *De* Constitutionibus Apostolicis *prohibentibus alienationem Castrorum & bonorum jurisdictionalium.*
4 *Actio ad feudum an sit feudalis, & veniunt subfeudorum prohibitionibus.*
5 *Spes futurarum successionum cedi & donari potest.*
6 *Sub dictis Constitutionibus non veniunt alienationes hæreditatis, vel juris universalis, sub quo veniant Castra accessoriè.*
7 *Jus patronatus accessoriè ad aliquam universitatem venit in venditionem.*
8 *De renunciatione, vel pacto super hæreditate viventis, quando valeat.*
9 *Constitutiones Apostolicæ prohibentes alienationes bonorum jurisdictionalium quomodo intelligendæ.*
10 *Et quando non intrent.*
11 *De Beneplacito Apostolico præsumpto ex lapsu temporis.*
12 *In specie Beneplaciti præsumpti in alienatione feudi.*
13 *An facta alienatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito, veniat restitutio fructuum.*

DISC. LXVIII.

JOannes Paulus Ursinus, cui, ex deductis *in alia Tiburtina*, Dux Bracchiani de anno 1566. donaverat Castra Cantalupii, & Bardellæ, quorum administrationem & fructus antea ex alio titulo ut supra possidebat, filiam habuit Catharinam, quæ mortuo Patre declarata fuit capax successionis hujusmodi Castrorum, non obstante incapacitate ratione sexus opposita per Joannem Baptistam, & Antonium patruos, ut constat *decis.* 21. *part.* 1. *recent.* dictaque Catharina filias habuit, Franciscam, & Olympiam, quarum secunda, matre vivente, occasione professionis in monasterio, amplissimam fecit donationem, seu renuntiationem translativam, de omnibus ejus bonis, juribus, ac successionibus, etiam futuris quorumcumque conjunctorum, tam ex testamento, quàm ab intestato, ad favorem Petri Pauli Melchiorii patrui, de qua renunciatione habetur apud Burat. *dec.* 366.

Defuncta Catharina dictorum Castrorum possedit rice, medietatem ex successione obtinuit Francisca filia nupta, & alteram medietatem Melchioris Olypiæ renuntiatarius, pro cujus debitis post ferè quadraginta annorum possessionem, de ordine Congregationis Baronum talis portio subhastata, & deliberata fuit Cæsari Palazzolæ, cui morienti successit Margarita soror, contra quam Portia Morona Franciscæ jam defunctæ filia, de anno 1659. litem movit in Tribunali Cameræ Apostolicæ, prætendens, sive jure proprio in vim Bullæ Clementis VIII. sive ex juribus Cameræ, quorum cessionem obtinuerat, dictam medietatem ad se spectare.

Sed pro Margarita scribens ostendi hujusmodi prætensionem esse vanam, qualem Camera declaravit, licèt enim per scribentes ad favorem Portiæ allegaretur prohibitio resultans ex dispositione text. *in cap. Imperialem, de prohibita feudi alienatione* per Federicum, replicabam tamen, incon-
2 gruos esse istos terminos, procedentes in feudis, non autem in hujusmodi Castris absque aliqua investitura, vel servitii præstatione, seu fidelitatis juramento, possessis in allodium magis, quàm in feudum, nisi in ea generica, & remota feudali qualitate consideranda pro alto dominio, & superioritate Papæ, ut sæpiùs in præcedentibus dictum fuit, ut in specie huic objecto deducto ex generica prohibitione alienationis feudorum respondetur *decis.* 211. *nu.* 7. *&* 8. *part.* 5. *rec. & dec.* 4. *&* 66. *part.* 11.

Undè neglecto isto motivo tanquam omninò improprio, ac se restringendo ad prohibitionem resultantem ex Constitutionibus Apostolicis; quamvis Sixtus V. *in Constitutione tertia*, §. 4. ex justo & rationabili motivo, quod doceat Principem habere notitiam de novis Baronibus, & Domicellis 3
in suo statu jurisdictionem in vasallos exercere debentibus, disponat non posse Castra & bona jurisdictionalia sine beneplacito Papæ vendi, donari, seu permutari, & sic prohibitionem restringat ad solos tres casus, ut habetur infrà *disc. sequenti*; & Clemens Octavus *in Constitutione* 78. id extenderit ad alias alienationis species; attamen in nullo casu versabamur, quia non agebatur de venditione, donatione, permutatione, vel alia speciali alienatione titulo singulari ipsorum Castrorum in specie; quæ nunquam Olympia habuit, vel possedit, neque ad ea de tempore renunciationis 4
aliquod jus, vel actionem habebat, itaut intret inspectio, an sub hujusmodi prohibitionibus alienandi feuda, vel castra, veniant alienationes jurium & actionum ad illa, & an actio ad feudum reguletur jure feudi, de quo Franc. & Adden. *decis.* 75. *&* 93. Apont. *de potestate Proreg. tit.* 8. §. 11. Rovit. *pragmat.* 4. *de feudis, num.* 17. Apont. *cons.* 5. *lib.* 1. Galeot. *libr.* 2. *controver.* 13. *num.* 24. Merlin. *lib.* 2. *controv.* 81. *numer.* 61. *& seqq.*

Sed agebatur de renuntia & cessione generali omnium futurarum hæreditatum, & successionum, quas seu quarum spem donari, cedi, ac vendi posse non dubitatur, *ad* 5
textus in l. spem, C. de donat. ac plenè habetur *in Romana fideicommissi* 3. *Decembris* 1655. *&* 9. *Maji* 1659. *coram Verospio*, 21. *Junii* 1660. *coram Bevilaqua, &* 24. *Mart.* 1662. *coram Taja*, de qua causa habetur *sub tit. de fideicommissis, & sæpè sub titulo de renuntiationibus*; Castro verò prædicta venerunt accessoriè, & consecutivè ad unam ex renuntiatis 6
futuris hæreditatibus, ideoq; est casus omissus, seu non comprehensus in dictis Constitutionibus loquentibus de specialibus alienationibus ipsorum castrorum in specie titulo singulari, non autem de dispositionibus generalibus, sub quibus illa accessoriè & consecutivè veniant, de Marin. *resol.* 139. *num.* 16. *& seqq. lib.* 2. & habemus in simili de jurepatronatus, quod absque Ordinarii consensu donari non potest, neque in contractum venditionis, vel alias correspectivum deduci, & tamen his prohibitionibus non obstantibus, rec- 7
tè venit accessoriè, & consecutivè in venditione, vel correspectiva cessione alicujus universitatis, cui sit annexum, puta in venditione castri, sive hæreditatis, *cap. cum sæculum, cap. ex literis, de jurepatronatus cum concordantibus*, per Vivian. *hoc tractatu, lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 3. *& seq. & cap.* 5. *num.* 1. *& per tot.* Otthobon. *dec.* 234. *num.* 9. *& cæteri passim*, etiam si de illo specialis mentio fiat, quoties enunciativè, seu declarativè, vel aliàs incidenter id sequitur, itaut non sit principaliter deductum in contractum, ut per Otthobon. *ubi suprà*.

Idem habemus in pactis improbis super hæreditate, vel successione certæ, & determinatæ personæ propter votum 8
captandæ mortis, ad *text. in l. fin. C. de pact.* cum concordantibus, de quibus non semel *sub tit. de renuntiationibus*, nam ista prohibitione non obstante, substinentur pacta super hæreditatibus, & successionibus in genere, ut occasione hujus individuæ renunciationis, Burat. *decis.* 366. & latiùs loco citato cum pluribus similibus.

Sic à pari ex eadem ratione, ac etiam quia tractatur de legibus exorbitantibus; & odiosis, strictè in suis terminis 9
intelligendis, neque ad casus omissos extendendis, ut ultra generalia axiomata, in individuo istarum Constitutionum sæpiùs firmavit Rota, præsertim *dec.* 211. *n.* 5. *& seqq. &* 328. *n.* 4. *par.* 5. *rec. & dec.* 118. *n.* 19. *par.* 6. nisi cessio generalis esset color quæsitus ad fraudandas constitutiones Apostolicas, quia nempè in alio non esset verificabilis, nisi in castris, & bonis jurisdictionalibus, juxta ea quæ in d. simili pacto hæreditatis viventis habetur apud Franch. *dec.* 89. & Burat. *dict. dec.* 366.

Eo magis quia non tractabatur de cessione hæreditatis jam delatæ, sub qua de tempore contractus certum jam esset comprehendi castra, seu bona jurisdictionalia, quo casu dubitari fortè posset ita legi fraudem fieri, maximè si major hæreditatis substantia in hujusmodi bonorum specie consistat, ut supra. Neque agebatur de futura spe trahente causam, seu originem de præterito, puta ex majorum fideicommissis & primogenituris, quam spem esse magis considerabilem habetur *in dicta Romana fideicommissi de Ursinis coram Taja* & discur-

su super ea edito *sub tit. de donationibus*; sed agebatur de futuris omninò incertis hæreditatibus, & successionibus.

Et quod magis est, etiamsi aliqua successio juxta naturæ ordinem esset verisimiliter certò sperata, & à contrahentibus principaliter considerata, ut præsertim esse solet successio materna, ut benè consideratur apud Franchum *dicta dec.* 89. *& in dicta individua, dec.* 366. Buratti (quod tamen neque jus certum importare potest, quia filia poterat matri præmori, vel aliàs successione indignam se reddere,) adhuc remanebat incertitudo respectu castrorum, quia dato etiam, quod ex divina revelatione certi fuissent contrahentes de matris præmorientia, non per hoc certi erant de successione in castris, quæ mater vivens poterat alienare, vel moriens alteri relinquere, cùm essent hæreditaria, & liberæ dispositionis, igitur nullam penitus subesse dicebam rationem suadentem hujus renunciationis comprehensionem sub dictis Constitutionibus.

Quodque Constitutio præsertim Sixti, quæ de tempore infra dicendi actus solùm vigebat, non capiat hujusmodi
10 conventiones super juribus incertis, & eventualibus, sub quibus castra, & bona jurisdictionalia veniant, pro absoluto habitum fuit in famosa Signina Castrorum cor. Remboldo, Coccino, & Panzirolo, super qua habentur *decis.* 12. 292. *&* 323. *part.* 6. *rec.* cum enim Cardinalis Salviatus ex majorum dispositione plura castra possideret valoris scutorum ferè 200. mil. sub gravamine fideicommissi post ejus mortem ad favorem Ducis Camilli de Comitibus, prudentissimus Cardinalis jam senex, & ferè morti proximus, à parum prudenti Duce juvene, & valido, cum solutione scut. 25. m. obtinuit futuræ spei remissionem; sed quia tractabatur de jure universali, ac incerto, & eventuali, dici non potuit agi de speciali castrorum renunciatione, seu alienatione.

Præterea ubi etiam dictarum Constitutionum prohibitio
11 intraret, adhuc tamen dicebam, objectum cessare ex beneplacito præsumpto, quod stante lapsu triginta annorum cum subsequuta observantia præsumi, & allegari potest, etiam in illis actibus, quibus leges, vel Apostolicæ constitutiones etiam cum decreto irritanti resistant, ut in fortioribus terminis alienationis bonorum Ecclesiæ, Greg. *dec.* 52. *&* 354. ubi Adden. Buratt. & Adden. *decis.* 45. *& in aliis frequentissimè*, quamvis hodie in bonis Ecclesiasticis id cesset ob Constitutionem Urbani VIII. editam de anno 1641. quæ solam centenariam præservat. Et in terminis beneplaciti præsumpti per dictum spatium triginta annorum adversus prohibitionem resultantem ex altera constitutione ejusdem Sixti V. super dotibus excessivis, plenissimè habetur *dec.* 172. *p.* 8. *rec. n.* 16. *cum seqq. & dec.* 175. *p.* 9. *n.* 39. *cum seqq.* de quo latiùs in sua materia *sub tit. de dot.*

Et in specialibus terminis beneplaciti, seu assensus præsumpti super alienatione feudi, Isernia *in l. hac edictali, de prohi-*
12 *bita feudi alienatione per Lottarium*, Frecc *de subfeudis, lib.* 2. *de assensu, q.* 28. *n.* 2. *&* 3. Fab. de Ann. *cons.* 112. *n.* 1. & cæteri communiter non dubitantes in terminis juris communi, cùm solùm apud feudistas Regnicolas dubitatio cadat in assensibus super feudis quaternatis de necessitate registrandis in regiis quinternionibus, & non alibi, ex quorum revolutione potest incontinenti probari negativæ veritas, cui præsumptio semper cedit, quod etiam data præcisa necessitate registrandi assensum in certis libris, seu registris, quæ integra existant, admittitur per Rotam, ex deductis *decis.* 294. *par.* 6. *rec. & in aliis*, quod tamen in præsenti dici non potest, cum hujusmodi licentiæ concedi soleant per chirographa de necessitate in certis libris non registranda, sive super supplicibus libellis, maximè attento eo tempore, quo tot subtilitates per Camerales inductæ non erant.

Hinc propterea inanis labor creditus fuit immorari super
13 alia prætensione, quam Portia Cameræ cessionaria habebat, super restitutione fructuum medio tempore perceptorum, quorum restitutio inter alias pœnas demandatur per Constitutionem 108. Pauli V. editam de anno 1617. assumendo scilicet quæstionem, an bona fides excuset, & an dicta Constitutio Pauli, triennio post dictam donationem emanata, trahatur ad præterita, super quo negativa, ut scilicet non capiat nisi futura, in specie istarum constitutionum habetur *decis.* 211. *n.* 1. *p.* 5. *rec. & in dicta dec.* 4. *n.* 9. *&* 66. *n.* 7. *p.* 11. prout superflua judicata fuit altera inspectio, num Palazzola emens mediante Congregatione Baronum in vim Bullæ Baronum nuncupatæ, ab his omnibus tutus esset, *de quo sæpius hoc tit.* quia cessat nullitatis fundamentum.

Atque si quod dubium superesse posset in eo, judicandum
14 dicebam contra Portiam hujusmodi odiosarum impetratio-

ROMANA PECUNIARIA DE GUELPHIS
PRO PAULO GUELPHO CESSIONARIO LUCÆ SABELLI
CUM DUCE BALNEOLI ALOYSIO STROZZIO.

Causa pendet in Rota.

De eadem Constitutione Sixti V. super prohibita alienatione Castrorum, & bonorum jurisdictionalium.

Et an assensus præstitus alienationi feudi, suffragetur quoad pactum de retrovendendo, & quatenus non, an vitietur totus contractus, vel solùm ipsum pactum remaneat vitiatum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Assensus super venditione feudi non suffragatur quoad pactum de retrovendendo in eadem venditione contentum.*
3 *Prohibitio alienationis feudorum non militat in castris allodialibus, in quibus solum obstet prohibitio resultans in Statu Ecclesiastico ex Constitutionibus Apostolicis.*
4 *Quando prohibita venditione dicatur prohibita retrovenditio, distinguitur.*
5 *Hypothecæ, & alia onera contracta per emptorem, an, & quando resolvantur in casu retrovenditionis.*
6 *In casu retrovenditionis an debeatur novum laudemium vel novagabella.*
7 *De ratione in qua fundatur prohibitio alienandi bona jurisdictionalia sine licentia Papæ.*
8 *Attenta Constitutione Sixti V. pactum de retrovendendo etiam ex intervallo non est prohibitum, nisi deducatur ad exercitium.*
9 *Dispensatus à vinculis, & obstaculis, quæ illum impediebant uti sua nativa, & antiqua facultate, gerere dicitur jure suo, non ex privilegio, quod solum tollit obstaculum.*
10 *Privilegium reversivum ad antiquam juris dispositionem est favorabile, non odiosum, & largè intelligendum.*
11 *Cui conceditur plus, censetur concessum quod est minus, & data facultate vendendi, censetur data illa hypothecandi.*
12 *Pactum de retrovendendo adjectum sine assensu in feudo, an obliget paciscentem in actione personali ad interesse.*
13 *Pactum de retrovendendo absq; assensu adjectum in venditione feudi an vitiet totum contractum, vel potius remaneat vitiatum.*
14 *Ubi assensus convenitur ex pacto cum clausula, & non aliàs, est necessarius tanquam conditio, non tanquam solemnitas, licèt aliàs non requireretur.*

DISC. LXIX.

DE anno 1599. Lucius Sabellus vendidit Leoni Strozzio cum licentia Clementis VIII. Castrum Forani pro 1
pretio æstimando ad rationem scutorum centum in sorte principali pro singulis scutis duobus, & tribus quartis alterius scuti in fructibus, & cum pacto de retrovendendo in eventum mortis Leonis absque filiis, qui casus evenit, unde Leoni successit ex testamento Dux Aloysius Strozzius remotus transversalis, qui obtinuit à Luca Sabello præfati Lucii venditoris filio, & hærede remissionem dicti pacti pro scutis mille, quorum solutionem demandavit Paulo Guelpho, quem reintegrare promisit, quoties tamen constaret de dicto valido, & legitimo, quodque duret, itaut redemptio competere posset.

Cùm autem Paulus dictam summam Lucæ solvisset, proinde-

indeque Ducem coram A. C. pulsaret pro reintegratione, excipiebat Dux de purificatione conditionum in ejus obligatione contentarum, quas tres esse constabat, unam nempè, quod venditio facta esset cum dicto pacto, alteram, quod illud adhuc duraret, & tertiam super dicti pacti validitate.

Super verificatione primæ, & secundæ, nulla vigebat controversia; prima enim literaliter habebatur in instrumento venditionis, & secunda erat pariter certa, cùm pactum esset indefinitum, ideòque, vel juxta unam opinionem perpetuum, vel juxtà alteram non præscriptibile nisi spatio annorum 30. quorum lapsus non aderat, sumpto initio à die mortis Leonis absq; filiis; in cujus eventum conceptum fuit, undè sola disputandi occasio restringebatur ad tertiam super validitate pacti, quod invalidum Dux dicebat, dum licentia per Papam concessa, de illo mentionem non facit, proindeque deducebatur conclusio per feudistas com-
2 muniter recepta, licentiam concessam super venditione feudi, non suffragari super pacto de retrovendendo, ex deductis per Grammaticum *decis.76. num.22. & seqq.* Surd. *dec.173.num.2.* ubi Hodiern. *numer. 9. & seqq.* Franch. *decis. 48. & 126.* Marcell. Maur. *allegat. 14. & 15.* Rosental. *de feudis, cap. 9. membr. 1. concl. 34. ex numer. 11.* & alios, de quibus infrà.

Replicabam tamen pro Paulo scribens, nos non versari in feudo, cui generaliter insit quæcumque alienationis pro-
3 hibitio, seu oneris, & servitutis adjectio, ex dispositione text. *in ca. Imperialem, de prohib. feudi alienatione* per Federicum in quibus terminis sive in alios longè rigorosioribus deductis ex Const. Regni incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, feudistæ omnes loquuntur, quia versabamur in castro allodiali, & hæreditario, aliàs liberæ dispositionis, nisi Apostolicæ Constitutiones obstarent, itaut non adaptentur termini feudales, ut habetur *in disc. præced.* undè quoad alienationis prohibitionem, attento eo tempore, quo Constitutiones Clementis, Pauli, & Urbani non emanaverant, solùm militabat obstaculum Constitutionis 3. Sixti V. §. 4. quæ restricta est ad tres casus, nempè venditionis, donationis, & permutationis, igitur non extendenda ad hoc pactum, quod aliud non continet, nisi onus, vel servitutem, cum hujusmodi Constitutionum extensionem non dari sæpiùs per Rotam aliaque Tribunalia firmatum sit, *ex dicto præcedenti discursu deductis*, igitur sufficit non esse in casu prohibitionis, ut dicamur esse in illo permissionis.

Nec obstare dicebam regulam pro Duce deductam, quod prohibita venditione, censetur prohibita retrovenditio; illa enim procedit in ea retrovenditione, quæ fit ex intervallo
4 post venditionem jam perfectam, & irretractabilem, quia in effectu est nova venditio; secus autem in ea, quæ sequitur ex pacto de retrovendendo insito ab initio venditionis contractui, cujus pars hoc pactum dicitur, quia tunc retrovenditio non dicitur nova alienatio importans novi dominii translationem, sed dicitur resolutio primi contractus, ac per purificationem conditionis resolutivæ, reversio antiqui dominii ad suam primam causam, ejusque excitatio tamquam à somno, non tamquam à morte, quia illud revocabiliter, seu conditionaliter, & non omninò translatum fuit, & in hoc stat plurium æquivocum istos terminos retrovenditionis necessariæ ex pacto inito ab initio, & voluntariæ ex pacto adjecto ex intervallo confundentes, ut ità distinguendo habetur latè deductum per Mantic. Tiraquell. Surdum, & alios cumulatos per Altograd. *cons.68. numer.1. & seqq. vol.2.*

Hinc habemus, quod exercente venditore pactum de retrovendendo ab initio venditioni adjectum, res ad ipsum
5 revertitur libera à quibuscumque oneribus, & hypothecis per emptorem medio tempore adjectis, secus est in casu retrovenditionis voluntariæ, seu etiam coactæ ob pactum ex intervallo, Franch. *dec. 64. n. 4. & seqq.* Surd. *dec. 286. num. 12.* Rot. *dec. 86. n. 5. p. 5. rec.*

Ità pariter in solutione laudemii, à quo regulatur solutio
6 gabellæ, & similium, pro retrovenditione coacta, ut suprà non solvitur novum laudemium, quia in effectu non est nova alienatio, neque dominus novum emphyteutam recognoscit; secus est in secundo casu, quia cùm verè sit nova alienatio ex integro, duplex laudemium, & duplex gabella debetur, Surd. *dec. 305. numer. 26. & seq.* Cavaler. *decis. 360. numer. 5.*

Ratio etiam prohibitionis considerata per Sixtum in dic-
7 ta ejus Constitutione, idem clarè comprobat, rectèque proindè intrant dicti termini emphyteusis, & laudemii, ideò enim Papa noluit sine ejus scientia, & consensu vendi; vel de uno in alium posse transferri castra, & bona jurisdictionalia, ut ipse sciat, quænam sunt personæ in ejus statu, ejusque subditos, jurisdictionem, & baronalem, seu dominicam qualitatem habituræ, quæ ratio cessat; ubi ex pacto de retrovendendo ut suprà nec essariò castrum revertitur ad priorem dominum, qui non est nova persona, sed eadem quæ saltem habitu, & potentialiter suum antiquum dominium, & baronalem qualitatem retinuit, & continuavit.

Quinimò attentis solis terminis dictæ Sixtinæ, restringentis prohibitionem ad dictos tres casus venditionis, do-
8 nationis, & permutationis, neque prohibitum videtur pactum de retrovendendo, voluntariè, & ex intervallo adjectum, donec deducatur exercitium, in quo verè consistit retrovenditio habens naturam venditionis, quia sine exercitio, solum pactum inducit quidem in domino, & possessore, onus, & servitutem, sed non operatur abdicationem dominii, ejusque translationem de uno in alterum.

Undè in simili habemus, quod sub prohibitione alienationis bonorum Ecclesiæ non venit hypotheca generalis, nisi quatenùs deducatur ad exercitium, ob quod indè sequatur alienatio, ex deductis per Rojas *decis.261.* ubi allegantur, & declarantur decisiones præcedentes, ac tota materia, cum similibus, & juxtà hunc sensum, & non aliàs intelligenda est *decis. 582. part. 4. recent.* secus autem in eo exercitio, quod provenit ex necessitate pacti ab initio adjecti, licèt secus dicendum sit hodiè ob superventas Constitutiones Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. per Innocentium X. & Alexandrum VII. innovatas, & per quas etiam hypotheca, omnesque pactiones prohibentur, quæ tamen casui, de quo agitur, non obstabant tamquam posteriores.

Et quamvis, sive ex dispositione juris communis feudorum *in cap. Imperialem, de prohibita feudi alienatione* per Federicum, sive ex strictiori, quæ in utriusque Siciliæ Regnis oritur ex dicta Constitutione, quæ incipit, *Constitutionem Divæ memoriæ*, receptum sit, assensum alienationi præstitum non suffragari quoad pactum de retrovendendo, etiam ab initio adjectum; id tamen provenit ex nimia generica prohibitione cujuscumque conventionis, quæ onus, vel servitutem in corpore feudi adjiciat, itaut veniat etiam hypotheca; quod terminis nostris non est applicabile, dum attento tempore contractus nullam aliam habeamus prohibitionem, nisi resultantem ex dicta Sixtina, quæ se restringit ad tres casus. Undè non est eadem ratio, neque termini sunt pares, atque prohibitionem resultantem ex *d. cap. Imperialem*, non obstare his castris, feudi veri, & proprii qualitatem non habentibus, est dictum *disc. præc.*

Eòque magis præmissa de plano procedere dicebam, attento tenore licentiæ Apostolicæ per Clementem Octavum concessæ, quia per illam non præstatur simplex assensus venditioni, sed tollitur de medio simpliciter obstaculum dictæ Sixtinæ Constitutionis, ibi, *Li concediamo licenza ad effetto di rimovere l'istanza di detta Constituzione*. Undè remo-
9 to simpliciter, & absolutè dictæ Constitutionis obstaculo, nihil remanet prohibitivum, sed repositis contrahentibus in antiquo statu libertatis, quem præambula dictæ Constitutionis hora habebant, pro libito contraxerunt jure suo, dictæque libertatis vigore, adinstar habentis naturaliter membra valida ab aliquo accidentali vinculo impedita, quia ruptis, vel solutis vinculis, ambulat, & operatur ex sua naturali facultate per remotiorem obstaculi. Ex qua ratione inferunt beneficialistæ, Episcopum, cui à Sede Apostolica indultum sit conferre beneficia reservata, illa conferre jure proprio, & ordinario in vim antiquæ facultatis sibi de jure communi competentis, tamquam per remotionem obstaculi ex indulto causatam, ut per Gregor. & Adden. *decis. 99.* Cavaler. *decis. 627. num. 4. & 5. decis. 530. par. 4. rec. tom. 3.* ubi Adden. licèt hodiè ex nuda indultorum formula dubitetur; jure delegato magis quàm ordinario Episcopum indultarium conferre, *ut habetur in sua materia, sub tit. de benef.*

Sic etiam privilegium, quod alicui conceditur, continens reversionem ad jus commune, ac restitutionem antiquæ facultatis aliàs competentis, non dicitur odiosum, &
10 strictum, neque juxta privilegiorum consuetam naturam regulandum est; sed favorabile, & amplum, quia non privat, sed restituit legem, nec aliquid de novo concedit, sed solùm tollit impedimentum, Ancharan. *cons. 131. in princip. dec. 505. n. 10. & 11. p. 1. diversi. dec. 4. p. 2. rec.* ubi concordantes cum similibus.

Inspecta quoque verisimili voluntate Papæ concedentis, idem omninò dicendum venit, quia cui conceditur plus; fortiùs

fortiùs concessum dicitur, quod est minus, & cui datur fa-
11 cultas vendendi liberè perpetuò, multò magis data censetur hypothecandi, pignorandi, seu vendendi ad tempus, & resolubiliter, Molin. *de primog. lib. 1. c. 10. numer. 21.* de Mar. *resol. quotid. 18. num. 15. & 16. lib. 1.* Rot. *dec. 167. p. 5. recent.* & latè exornat Salgad. *in labyr. credit. par. 2. cap. 17. num. 46. cum seq.* qui eodem tractatu *part. 1. cap. 34. numer. 21. & 23.* pluribus allegatis firmat in specie, assensum simpliciter præstitum venditioni, censeri etiam præstitum omnibus pactis, & conditionibus in ea contentis, præsertim pacto de retrovendendo, quod in eodem contractu, tamquam ejus pars adjicitur.

Ideòque manifestum errorem dicebam esse, regulandi istum casum cum terminis feudorum, particularem naturam habentium, à terminis juris communis omninò diversam, quia in eis non attenditur simulatio, neque bonorum separatio, pluraque alia servantur, quæ juri communi repugnant.

Et in omnem eventum, feudalibus etiam terminis atten-
12 tis, invalidum esse dicebam ipsum pactum de retrovendendo, tamquam ab assensu non munitum, ad effectum ut non afficiat corpus feudi, servitutem in eo non inducat, itaut venditori contra tertium possessorem, sive in præjudicium acquirentium cum assensu hypothecam, vel aliam actionem super feudo non tribuat, neque ad illud competat actio, & hic verè est sensus feudistarum, secùs autem ad effectum personalis obligationis paciscentis, ut venditori teneatur ad quanti interest pactum servari, ut in specie Affl. *in Constitut. Divæ memoriæ, num. 31. & generaliter plenè* Hodiern. *contr. 26. nu. 56. & seq.* Maximè ubi fit in ipsa venditione, cujus pretii pars esse dicitur, ideòque pretium minuit, undè emptor remaneret in lucro, contra omnem juris scripti, & naturalis rationem.

Et licèt dicta Afflicti propositio apud Regnicolas non levem patiatur difficultatem, attamen id provenit ex particulari dispositione dictæ Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriæ*, per quam etiam actio ad interesse tolli videtur, vel saltem ità per illos sapientes intellecta est, ut observat Hodiern. *loc. cit.* ideòque in Urbe, & Curia Romana firmæ stant rationes juris communis, ex quibus Afflictus, & cæteri moventur, non curata dicta lege municipali, quæ suam ditionem non egreditur.

His non obstantibus, Judex cogere noluit Ducem ad dictæ promissionis observantiam, alio non ductus motivo, nisi fortè illo timoris, quia cùm hujusmodi constitutiones super alienatione jurisdictionalium sint in quadam rigorosa observantia, timuit Judex super eis manus apponere, & canonizare pacta, quæ remotè prætenderentur eis adversantia, introducta est tamen causa in Rota, cujus resolutio expectabitur.

In dicta disputatione, incidenter etiam actum fuit, an
13 posita invaliditate dicti pacti, illud vitietur, vel potiùs totus contractus corruat, ac vitiatus remaneat, & in hoc (quidquid sine authoritate, vel probabili ratione motivet Surd. *dec. 173. num. 20.*) Rosental. *de feud. dicto cap. 9. membr. 1. concl. 34. num. 12. & seq.* refert opiniones hincinde, ipse autem articulum decidere negligit, solumque quamdam adhibet distinctionem, factæ, vel non factæ traditionis, non multum receptam, ideòque veriorem omninò dicebam opinionem per peritissimos feudistas Regnicolas magis communiter receptam, ut propter individuum voluntatis, totus contractus corruat, ut in specie firmant Camerarius *in l. Imperialem. pag. 58. in magnis lit. L.* Lanar. *cons. 73. num. 5.* Frecc. *de subfeud. lib. 2. quæst. 16.* Apont. *de potestat. Proreg. tit. de refut. feudorum, §. 1. n. 6.* Camillus de Medicis *consil. 56. in fine*, Hodiern. ad Surd. *d. dec. 173. n. 10.* Rovit. *in pragm. 1. de fide memorialium, num. 45.* & alii, quibus magis deferendum est, quàm Marcello Mauro Doctori in feudali materia non magnæ existimationis, *alleg. 8. num. 22. cum seqq.* qui in contrarium allegabatur.

Omnemque in casu, de quo agitur, difficultatem cessa-
14 re dicebam, propter expressam partium voluntatem, qua actotum contrariæ sententiæ fundamentum consistat, in voluntate præsumpta non irritandi contractum principalem ob defectum istius pacti accidentalis, quod in præsenti dici non poterat, quia venditor ad venditionem procedere professus est, *salvo dicto pacto, & non aliàs, aliter, nec alio modo*, per quam verborum, seu clausularum adjectionem, pactum dicitur adjectum tanquam conditio substantialis, cum qua, & non aliàs contrahere voluit, undè cessat substantia voluntatis, ut habemus in fortioribus terminis assensus, vel beneplaciti reservati, quod aliàs de jure non esset necessarium, quia si reservatur simpliciter, ejus omissio non vitiat contractum, sed si reservatur sub dictis clausulis, omninò intervenire debet, quamvis de jure non esset requisitum, quia ejus interventus attenditur tanquam implementum conditionis, sine qua partes noluerunt contrahere, itaut cesset voluntas, Greg. & Adden. *decis.* 192. Buratt. & Adden. *dec. 110. & 374.* Cavaler. *decis. 253. & dec. 218. num. 13. & seqq. part. 7. recent.* Bonon. primogenitur. 14. Februarii 1656. Bichio *dec. 30. nu. 5. post collectationes Bondeni*, & in aliis frequenter, multò magis ubi partium voluntas consideratur ad famulandum juris dispositioni, eamque corroborandam.

ROMANA CASTRI ORCIANI PRO PRINCIPE BURGHESIO CUM ECCLESIA ET CAPITULO SANCTÆ MARIÆ IN TRANSTIBERIM.

Casus decisus per Rotam ad favorem Burghesii.

Castri nomine quid veniat, & an sub eo veniant prædia, & bona in castro existentia.

Per instrumentum infeudationis an probetur dominium infeudantis ad effectum devolutionis in præjudicium tertii, quem non constat habere causam ab infeudato.

SUMMARIUM.

1 *Instrumentum Investituræ, seu concessionis an probet dominium concedentis, distinguitur.*
2 *An ad effectum devolutionis sufficiat dictum instrumentum cum adminiculis, distinguitur.*
3 *Adminicula ut prosint, debent subsequi, & non attenduntur præcedentia.*
4 *Feudatarius, vel emphyteuta, an ex longa possessione præscribat.*
5 *Concessio ad tertiam generationem non præsumitur excedere 100. annos.*
6 *Aliud est Castrum, ut quid universale, aliud sunt prædia & bona particularia in eo existentia.*

DISC. LXX.

POssidens Princeps Burghesius castrum Orciani ex venditione sibi facta per Hospitale Sancti Spiritus, vel alios ab isto causam habentes, per Capitulum & Canonicos Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Transtiberim (suscitata antiqua lite usque ab anno 1571. contra dictum Hospitale aliosque tunc temporis possessores pendente in Rota) pulsatus fuit, sed opposita exceptione rei judicatæ, eam obstare censuit Rota 7. Februarii 1661. coram Albergato, super judicio particulari moto super vendicatione prædiorum, & bonorum intra dicti castri fines existentium, non autem super judicio universali ad ipsum castrum in genere, super quo judicatum non esse dictum fuit; undè assumpta coram eodem Albergato disputatione super hoc judicio universali, datoque dubio, *An constaret de dominio dictæ Ecclesiæ super castro, ejus territorio intra fines investituræ anni* 1286.

Dicebatur pro Capitulo, & Ecclesia de dicto dominio constare ex investitura de dicto anno 1286. facta Andræe, & Joanni fratribus de Pierleonis ad tertiam generationem, 1
ipsa acquirentium computata, nempè *profilits, & nepotibus*, & agnoscendo regulam text. *in l. ad probationem* ubi DD. *C. locati*, præsertim Bart. ubi de materia *num. 23.* ut scilicet solum concessionis instrumentum non probet dominium concedentis, maximè in præjudicium tertii, quem non constat habere causam ab eo, cui concessio facta est, Afflict. *decis. 14. n. 8.* Capyc. Latr. *consult. 113. n. 1.* Cavaler. *decis. 269. num. 1.* Duran. *dec. 341. numer. 9. dec. 651. num. 3. part. 3. rec. Mediol. prætensæ devolutionis 4.* Julii 1655. & 3. Junii 1658. Meltio, & in aliis deductis per addit. *ad dec. 131. numer. 45. & seqq. part. 8. rec.* quod secus est respectu accipientis investituram, per quam agnoscere dicitur investientem in dominum, etiamsi de re ipsius recipientis facta esset, ex deductis *in Massanen. Castrorum, hoc eodem tit.* & firmavit Rot. *dec. 165. & 175. p. 10. rec.* & in Mantuana Bonorum 16. Maii 1654. & 28. Januarii 1656. Cerro; conabantur pro Capitulo scribentes deducere adminicula, quibus concurrentibus receptam dicebant conclusionem, ut investitura probet dominium etiam in tertii præjudicium, *ut in eisdem suprà allega-*

allegatio authoritatibus, & decisionibus, præsertim in dictis Mantuan. coram Cerro, Buratt. & Adden. *dec.*602.*dec.*164. *p.*6. *rec.* & in aliis.

Pro adminiculis deducebantur, primò altera concessio facta de anno 1141. Petro de Pierleonibus, secundo instrumenta acquisitionum aliquorum bonorum de annis 1110. & 1138. tertiò pactum in dicta ultima investitura ann.1286. solvendi libras mille pro canonibus decursis, & quarto, Bullæ Calisti II. Benedicti XII. & Calisti III. enunciantes dictum castrum esse de pertinentiis d. Ecclesiæ.

Econverso pro Burghesio dicebatur, dictas bullas, & antiquas scripturas non esse in forma probanti, undè propterea ex facto tollebatur difficultas, verùm ubi etiam iste defectus cessaret, adhuc tamen adminicula non videbantur talia, quæ sufficerent; Rota enim antiqua Caputaquen. *decis.*280. *part.*1. canonizata apud Millin *dec.*11. *numer.*8. & 9. & in aliis, ad effectum devolutionis, exactam & concludentem probationem postulantis, tenuit instrumentum concessionis cum adminiculis non sufficere contra tertium; 2 Rota verò moderna *decis.*290. *numer.*6. *p.*1. *rec.* canonizata *decis.*164. *numer.*13. & *seqq. part.*6.613. *num.*14. *part.*5.297. *numer.*11. *in fin. p.*8. *Vercellen. seu Casalen. bonorum* 10. Maji 1658. Bevilaqua, & in aliis per Adden. *ad d. dec.*131. *p.*8. *num.* 50. *cum seq.* istum rigorem temperando, distinctionem adhibuit, quod aut adminicula sunt talia, quod omni contraria suspicione, vel possibilitate cessante, indubitatè convincant, bona non potuisse aliundè in possessorem devenire, quàm à concedente, vel ab habentibus causam ab eo, & tunc concessio cum adminiculis sufficiat; aut de hoc non constat, & procedat *dec.* Caputaquen.

Undè cùm in casu præsenti nulla concurrerent hujusmodi adminicula respectu hospitalis, vel aliorum rei conventi authorum id convincentia, actor deficere dicebatur in salutari, dicta enim adminicula omnia pereuntiunt tempus 3 præcedens, non autem subsequens, quale pereutere debent, itaut dictæ concessionis effectuationem, & concessionariis transitum arguant, & in quibus terminis adminiculorum subsequentium loquuntur *dict. decis.* Buratt. 602. *dec.* 164. *part.* 6. *rec.* Millin. *decis.* 374. *Sabinen. tenutæ* coram Litta post March. *part.* 1. *fol.* 1079. quæ post pro Capitulo deducebantur; accedente præsertim lapsu annorum 353. à tempore ultimæ investituræ usque ad annum 1639. quando impetrata fuit commissio super hoc judicio universali, undè aderat lapsus trium sæculorum, & ultrà, cujus vigore 4 possessor allegare potest quemcumque titulum de mundo meliorem, & sibi benè visum, cùm id solum spatium unius sæculi concedat, ex supra deductis *in Pisauren. Molend.* & in aliis, *hoc tit.* Nil obstante quod durante investitura, feudatarius, vel emphyteuta numquam præscribat, ex collectis per Rosental. *cap.*9. *membr.* 2. *conclus.*97. cum aliis *in eadem Pisauren.* tum quia id procedit cum ipso feudatario, vel emphyteuta, vel cum repræsentantibus, non cum tertio allegante titulum independentem, Fulgin. *de emphyt. tit. de solut. canon. quæst.*9. *num.*4. & *seqq. ubi concord.* Tum etiam quia concessio ad tertiam generationem non præsumitur, quod 5 excedat spatium 100. annorum, nisi probetur, quia filii non præsumuntur, nisi probentur, ut in specialibus terminis emphyteuticis habetur *in Romana domorum* 15. Decemb. 1649. coram Bichio, undè deducto etiam dicto spatio annor. 100. adhuc remanet illud 253. quod hominum memoriam absque dubio excedit.

Neque ex hoc tempore subducendum esse dicebam tempus litis originariè motæ de anno 1571. quia aliud est castrum in universum consideratum, ut corpus universale, continens sub se universum territorium tamquam jus terendi, aliud verò sunt bona & prædia particularia intra ejusdem castri fines existentia, jure privati domini possessa, Larata *theatr. feudal. tom.*1. *part.*3. *dilucid.*24. *num.*6. & *seqq.* 6 Rosental. *de feud. cap.*12. *conclus.*15. Duran. *decis.* 28. Buratt. *decis.* 276. & 426. ac alii plenius congesti *in Massanen. Castrorum, & in Tiburtina Castrorum, hoc eod. tit.* Lis autem prædictis fuit super bonis particularibus, eorumque particulari judicio, ut explicitè firmatur in dicta hujus causæ *decis.* 7. Februarii 1661. Albergato, de stylo præsupponenda, quod neque posse negari per Capitulum dicebatur, ne aliàs sibi obstet res judicata in dicta decisione firmata, undè ad hoc adducebam dilemma: Aut in dicta antiqua lite actum fuit de hoc judicio universali, aut non; Si fuit actum, obstat res judicata; si non fuit actum, ergo non adest lis, cujus tempus sit subducendum; & nihilominùs dicto etiam tempore subducto, remanent à tempore dictæ concessionis anni 285. & si primum centesimum durantis concessionis juxtà legalem præsumptionem deducere volumus, adhuc remanent anni 185. Si enim antiquas concessiones, vel bullarum enunciativas & chronicarum traditiones plurium sæculorum metas excedentes attendere deberemus ad sufficientem dominii probationem de præsenti, & ad effectum rei vendicationis, esset intervertere totum mundum, multaque dominia, & jura revolvi possent.

Et juxta præmissa prodiit resolutio sub die 11. Mart. 1662. coram eodem Albergato confirmata 25. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 23. Januarii 1668. ut constat *ex decisionibus* desuper editis, & resolutio ex præmissis videtur justa & fundata, quia si hujusmodi antiqua documenta, non probata eorum subsequenti effectuatione, & observantia continuata de tempore moderno sufficerent, omnia dominia essent incerta, totusque mundus litibus involveretur.

ANNOTAT. AD DISC. LXX.

SUper ista causa videantur ea, quæ occasione aliarum disputationum in eadem causa habentur infrà, *disc.*133.

ROMANA
SEU &c.
REFUTATIONIS.

Discursus pro directione.

An, & quando feudatarius refutare possit feudum invito domino, qui teneatur refutationem acceptare, ac feudatarium liberare, necne.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *De opinione, quod feudatarius non possit refutare feudum invito Domino, & de ratione.*
3 *De contraria opinione affirmativa, ut possit.*
4 *Et de rationibus hujus opinionis affirmativæ.*
5 *De consuetudinibus feudalibus, earumque origine.*
6 *De legibus Longobardorum.*
7 *De tertia opinione distinguente.*
8 *Quomodo quæstio decidenda sit.*

DISC. LXXI.

CUm ad quemdam effectum, aliud non judicaretur subesse congruum, & opportunum remedium, nisi ut quidam, qui investituram feudalem ab alio receperat, illi 1 renunciaret, excitata fuit difficultas, an id sequi, & practicari posset invito eo, qui illam concesserat, unde propterea mihi injuncto onere efformandi desuper discursum pro directione, & ad effectum deliberandi, quid expediret.

Dicebam in hoc puncto plures haberi diversas opiniones diligenter recensitas per doctum, & elaboratum feudistam 2 Rosental. *cap.*9. *memb.*1. *conclus.* 50. Aliqui enim parificantes feudum & emphyteusim, atque hujusmodi terminis promiscuè utentes, juxtà regulas generales juris communis, negativam simpliciter tenent, ex ea ratione, quod agatur de contractu nominato ex utraque parte irrevocabili, ac pœnitentiam excludente, ut præ cæteris Alex. *in l. si quis vi*, §. *fin. ff. de acquir. poss. n.*14. Pinell. *in l.*1. *de bon. matern. par.*2. *num.* 72. *vers. quæ renunciatio, fol.*63. *colum.*2. *in meis*, cum quo simpliciter pertransit Suarez *inter comm. opin. divers. tom.*3. *verb. feudum*, *n.* 100. & hanc opinionem ex jam dicta ratione sibi placere dicit Clar. §. *feudum, q.*34. *n.*1. sequuntur alii relati per Rosental. ubi supra.

Alii verò materiam feudalem magis callentes, atque cum 3 peculiaribus terminis consuetudinum feudalium, seu juris feudorum procedentes, simpliciter tenent affirmativam, per claram dispositionem text. *in cap. unico, de Vassallo qui contra Constitutionem Lotarii*, ibi, *quia Vassallus etiam sine Domini voluntate rectè feudum refutare potest*, per quem textum ità ibidem, & alibi tenent magis communiter feudistæ plenè collecti per Rosent. *d. concl.*50. *in glos. lit. D. & concl.*51. *in glos. ad n.*6. *lit. C.* quamvis ipse videatur sentire contrarium *concl.*50. *n.*7. & *seq. in glos. lit. E.*

Idque non ratione pœnitentiæ, ut aliqui malè putarunt, incassum proinde laborantes super puncto, an feudum 4 contineret contractum nominatum, vel innominatum, quia ubi etiam esset innominatus (cujus contrarium est verius) adhuc post sequutam feudi receptionem. & re non integra cessat pœnitentia, quæ si intraret, deberet esse ex parte utriusque, & tamen certum est eam domino denegari, unde propterea hæc ratio inepta remanet.

Assignant alii, præsertim Rosental. ubi suprà, qui alios 5 refert, rationem obligationis causativæ cessantis dimissa re, ob quam illa contracta est; verùm neque hæc ratio videtur tuta, quoniam ex collectis per Amat. *resol.*21. ac frequenter deductis in proposito obligationis causativæ, seu occasionalis *sub tit. de Regalibus ad materiam officiorum*, ac etiam sub aliis *de emptione & venditione, & de credito*, dicta regula procedit, quatenus casu, vel facto tertii, seu de superioris licentia quis desinat possidere, non autem si dolo, seu aliàs ex facto voluntario, quod habemus frequens in materia obligationis solvendi pensiones reservatas super Episcopatibus, aliisque Beneficiis.

Quare alia non videtur assignabilis ratio, nisi ea, quod ita leges feudales disponant, ad regulam text. *in l. non omnium, ff. de legibus*, quam ponderat Rosental. *d. cap.*50. *n.*11. præsertim quia in effectu istæ non sunt leges ab aliquo legislatore cum matura, prudenti, & rationabili præordinatione conditæ, sed in origine sunt consuetudines, paulatim ex illorum barbarorum sæculorum usu & moribus introductæ per Gherardum & Ubertum in scripturam collectæ, & pro legibus ex solo usu receptæ, quarum neque certa origo, neque certa ratio de facili assignari potest, & probabiliùs originem habent à legibus Longobardorum, quas irrationabiles & asininas dicunt Bald. Oddofred. Bartholomæus de 6 Capua, & cæteri relati per Maxill. in procemio ad consuetudines Bari, & Annichin. *de prævent. c.* 1. *qu.* 3. *n.* 105. & *seqq.* ubi refert Rendell. earum accerrimum defensorem.

Tertia est opinio distinguens ex glos. *in cap. finali, de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, an scilicet feudum datum sit 7 necne sub certo servitio, & an istud constitat in dando, vel in faciendo, sive an ultra juramentum fidelitatis, aliud juramentum, seu formalis stipulatio super servitii præstatione intercedat, sive an sit feudum ligium, quod plerique putant generaliter esse illud Ecclesiæ, quod præsertim à Papa accipitur, ut de hujusmodi distinctionibus patet ex Bart. *in l. is cum quo, ff. de aqua pluvia arcenda*, qui cum prima distinctione servitii certi, vel incerti procedere videtur, Imola, qui inter Canonistas omnium latiùs materiam tractare, ac distinctiones ponderare videtur *in c. quæ Ecclesiarum*, *n.* 17. *de Constit.* cum aliis collectis per Rosental. ubi suprà, *concluf.* 50. & 51. ex quibus patet constituendam esse regulam affirmativam juxta secundam opinionem, ob nimis claram, & expressam dispositionem textus literalis, distinctiones verò attendendas esse pro limitationibus, juxta singulorum casuum particulares circumstantias, potissimè verò regionis mores & praxim.

In hac opinionum varietate, non de facili conceditur ma- turum judicium pro veritate efformare, cùm desuper non 8 habeantur decisiones, seu res judicatæ magnorum Tribunalium, quæ in ambiguis quæstionibus magnum lumen præbuerunt, ob articuli nimiam infrequentiam, itaut modernis præsertim temporibus, ubique, precipuè verò in nostra Italia ista quæstio à foro exulasse videatur, cùm omnes controversiæ sint in casu converso, in quo Dominus, invito feudatario de feudi caducitate, vel devolutione contendat; & meritò, quia feuda ad quantumcumque servitium obligantia, semper tribuunt utilitatem & honorificentiam, quæ oneribus præponderent, itaut magis expediat habere, quàm non. Creditur autem antiquitus hujusmodi quæstionem fuisse frequentem, quando ob magnas factionarias divisiones, præcipuus unius Principis, vel domini nervus consistebat in clientela & devotione, quam potiùs, quàm pecuniam & utilitatem bursalem habere expediebat, unde propterea idem textus *in cap.* 1. *de vassallo, qui contra Constitutionem Lotarii*, ex quo resultat feudatarii libertas juxta secundam opinionem ut suprà, ita liberantem obligat ad non offendendum.

Quare constituendo regulam juxta secundam opinionem, ejusque limitationes juxta distinctiones, de quibus in tertia opinione, quæstio videtur potiùs facti quàm juris, uniformem generalem decisionem non recipiens, sed decidenda juxta singulorum casuum particulares circumstantias, an scilicet adsit Domini interesse, vel præjudicium, quia si nihil ejus interest talem refutationem fieri, quia idem feudum alteri æquè idoneo, sub eodem ac fortè majori servitio concedi potest, tunc ex æquitate admittenda videtur regula juxta secundam opinionem, secus autem è converso.

Licèt enim juxta aliquorum sententiam, feuda Ecclesiæ, provenientia præsertim à Papa, dicantur ligia, & in eis non intret dicta regula, potissimè quia non improbabiliter dici potest, Ecclesiam non subjacere præcisæ observantiæ

consuetudinem feudalium, ex alibi deductis *hoc eod. tit.* præsertim *in Massanen. Castrorum* in articulo capacitatis Clericorum, attamen eadem Ecclesia tamquam mater, & cultrix æquitatis, quam lex canonica, magis quàm civilis, & feudalis profitetur, ex quadam vi directiva potiùs quàm coactiva tenetur ad observantiam illius æquitatis, quam lex feudalis juxta secundam opinionem, cessante præjudicio induxit, ut eadem distinctione retenta, Rosental. *dict. concluf.* 50. *num.* 6. ubi etiam de feudo Ecclesiæ; qua theorica constituta dixi reflectendum esse ad facti circumstantias ob applicationem, cùm totum dictum esset in forma discursiva pro directione.

ANNOT. AD DISC. LXXI.

NImiùm rarus est iste casus, ac fortè singularis in feudis veris, & nobilibus, juxta hodiernam praxim, sæpiùs enunciatam; benè tamen super hoc in praxi disputari solet in terminis Emphyteuticis, juxta casum, de quo in sua materia *sub tit. de emphyt. disc.* 38. & *in annot. ad illum*.

In istis autem terminis feudalibus, pro opinione negativa, quod scilicet non posset feudatarius, invito Domino, repudiare feudum, congruunt à simili, quæ habemus in Episcopatibus, & Archiepiscopatibus, quod licèt importent qualificatum beneficium, cum utilitate, & præeminentia, attamen non est in arbitrio Episcopi dimittere Episcopatum, nisi accedat voluntas Papæ, qui illum solvere velit ab eo vinculo, idque concedi non solet, nisi ex justa causa formiter discussa, & examinata in Sacr. Congregatione Consistoriali, istaque paritas est adaptibilis.

TUSCULANA BONORUM VACANTIUM AD PETITIONEM PRINCIPIS BURGHESII.

Discursus pro veritate in abstracto.

Barones, Feudatarii, vel Domini inferiores, Principem recognoscentes, an habeant Fiscum, & jura Fisci, & præsertim successionem in bonis vacantibus, & an bona emphyteutica, vel locata in perpetuum veniant sub hac successione bonorum vacantium.

SUMMARIUM.

1 *An in bonis vacantibus succedat Fiscus Principis supremi, vel Fiscus Baronis, seu Domini inferioris.*
2 *Opinio Baroni favorabilis.*
3 *Contraria, nisi constet de concessione regalium.*
4 *Hæc secunda dicitur verior, ubi de dicta concessione non constat.*
5 *Quid in dominis possidentibus castra non in feudum, sed in allodium.*
6 *Quod sit deferendum observantiæ, quæ in Statu Ecclesiastico videtur istis dominis favorabilis.*
7 *Quod Fiscus hujusmodi dominorum capiat bona sub confiscatione cadentia ex delicto.*
8 *Barones, & feudatarii an habeant Fiscum.*
9 *Bona emphyteutica, vel concessa ad livellum, vel perpetuam locationem, an in defectum hæredis spectent ad Fiscum tamquam bona vacantia, vel potius devolvantur ad dominum directum.*
10 *Quid de confiscatione per delictum, an capiat hæc bona.*

DISC. LXXII.

IN ea quæstione, an Barones, & Domini sub alicujus Principis alto dominio, & superioritate jurisdictionem 1 cum mero, & mixto imperio in aliquo castro, vel loco habentes, succedant in bonis vacantibus decedentium absque hærede, ex dispositione textus *in l.* 1. §. *Divus Pius, ff. de jure fisci, l.* 1. *leg. vacantia, & l. si vacantia, Cod. de bonis vacantibus, lib.* 10.

Doctores variè loquuti sunt juxta varietatem regionum, 2 in quibus ipsi versabantur, itaut quantum videre licuit, articulus adhuc remaneat indigestus, & sub aliqua confusione.

Affirmativam enim pro Barone, seu Domino, simpliciter tenent Bald. *in l.*1. *C. de hæred. decur. n.*4. qui loquitur de nobilibus, qui habent dominos suos, sed meliùs loquentes de Baronibus nostri temporis ad exclusionem fisci, seu Principis, Jo: de Platea *in l. Cornicularii, Cod. de apparitor. Præfect. prætor. lib.* 12. *num.* 3. *circa finem, vers. sed quæro*, utrum idem esset in Baronibus nostri temporis, & ibid.

Jacob. Rebuff. circa finem, *versic. contrarium tenent*, cum quibus pertranseunt Bertrand. *cons.* 276. *n.* 17. *in fin. vol.* 3. Boer. *decis.* 50. *n.* 14. *in fin.* Borell. *de præstantia Regis Catholici*, *c.* 14. *num.* 7.

Negativam, nisi tali Baroni, vel dominio concessa es-
3 sent etiam regalia, claré tenent Bart. Angel. & Bald. *in l.* 1. *Cod. de bonis vacant. lib.* 10. qui licèt loquantur de Civitate, attamen ratio est eadem, & cum eadem distinctione procedunt Alexand. *consil.* 31. *num.* 4. *vol.* 1. Nicol. de Ubald. *in tract. de success. ab intest. par.* 5. *& ultima*, *num.* 3. Jacobin. *investit. feudal. gloss. cum mero*, *& mixto imperio*, *num.* 17. Boss. *in prax. crim. tract. de regaliis*, *num.* 15. Bovadill. *rom. 1. politicor. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 216. Ripoll. *de regal. c.* 9. *num.* 40. Amaya *in leg.* 1. *n.* 36. *Cod. de bonis vacant. libr.* 10. Capoblanc. *de Baron. pragmat.* 8. *prima part. numer.* 243. Franch. *decis.* 124. Capyc. *invest. feudal. verbo cum bonis vacantibus*, Balzaran. *in cap.* 1. *quæ sint regalia*, *numer.* 2. Sola *ad constit. Sabaud. verb. Reipublic. p.* 2. *gloss.* 7. *num.* 5. Rosental. *de feud. c.* 5. *conclus.* 52. *n.* 1. Tiraquell. *in tract. le mort. saisit. le vif. par.* 2. *declarat.* 15. *num.* 11. Mastrill. *de Magistr. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 368. Freccia *de subfeudis*, *lib.* 2. *author.* 14. *fol.* 210. *in meis primæ impressionis*, & cæteri magis communiter; quibus annecti potest Peregr. *de jure fisci*, *lib.* 4. *tit.* 3. dum loquitur suppositivè de pertinentia istorum bonorum ad fiscum Principis,

4 Et hæc secunda opinio verissima videtur, ac omninò recipienda, quia text. *in cap.* 1. *quæ sint Regalia*, expresè collocat istud jus inter regalia, ideoque competere non potest, nisi ea habenti ex privilegio, vel legitima consuetudine, & juxta hunc sensum intelligendi sunt Bald. Platea, Rebuff. & cæteri pro prima opinione allegati, quod scilicet agatur de Baronibus, & feudatariis, quibus etiam regalia concessa sint, vel quod ex legitima consuetudine præscripserint, ut respectu regalium minorum, & quæ non sunt necessariò annexa dignitati Principatus, communis est formula concessionum in Germania, & consuetudo in Gallia, idcircò non mirum si Galli, & plures Germani priorem sententiam tenent, aliàs enim concessa simplici jurisdictione cum mero, & mixto imperio, hoc jus non venit, quia non est effectus jurisdictionis, sed Principatus, & regaliæ.

Quodque præsertim Joannes de Platea, & Jacob. Rebuff. à quibus cæteri derivant, intelligant loqui de Baronibus habentibus omnimodum imperium etiam cum regalibus, liquet ex eorum modo loquendi, dum assignantes sui dicti rationem dicunt, quia hodie scissum est Imperium, sive quia in Gallia inferiores Domini de consuetudine id obtinent, ut refert Tiraq. *loc. cit. n.* 12. Et de feudatariis habentibus plenum imperium cum jure Principatus, itaut tantum possit iste in suo dominio, quantum Imperator in Imperio, loquitur Roland. *cons.* 1. *& consil.* 91. *utrobique n.* 16. *&* 17. *vol.* 2. *& cæteri*, qui possunt adduci.

5 Rectè procedunt hæc in illis Baronibus, & Dominis, qui oppida, & loca obtinent in feudum, vel allodium ex Principis concessione, vel investitura, ex cujus tenore, affirmativa, vel negativa concessionis regaliarum desumi valeat, quia cognito facto, plana exinde remanet cognitio juris, cujus dispositio in dicta distinctione consistere videtur.

Sed punctus difficultatis est, quid dicendum sit de illis Baronibus, & Dominis, qui absque aliqua investitura ab antiquissimo tempore, ex jure suorum majorum, vel authorum à quibus emerunt, possident oppida, & castra cum mero, & mixto imperio, tamquam allodialia liberæ dispositionis, & ad quoscumque extraneos transmissibilia, ut sunt frequentiùs Barones, & Domicelli Status Ecclesiastici, qui nullam habent investituram, nec aliquod præstant servitium, vel fidelitatis juramentum; unde potiùs allodialia, quàm feudalia dicenda sunt, ut constat ex deductis *decis.* 93. *num.* 29. *cum seqq. par.* 5. *recent.*

Et licèt largè, & impropriè dicantur feuda à Papæ concessione originem habentia, ex copiosè deductis per Spadam *consil.* 1. *vol.* 1. attamen hæc dicitur quædam remota, & impropria feudalitas, ad solum effectum removendi veram, & omnimodam allodialitatem, per quam in alius Superior agnosci non dicitur, nisi Deus, proindeque firmandi altum dominium, & Principatum, ac supremam potestatem Papæ, præsertim circa regalia majora, quæ pernecessè annexa sunt Principatui, seu Coronæ, à qua divelli non possunt, & in his terminis, atque ad hunc effectum loquitur Spada *loc. citat.* quod non tollit in reliquis allodialitatem cum plenitudine, nedum jurisdictionis, sed etiam imperii, ita subordinati, sub quo non implicat venire hujusmodi regalia minora, quæ etiam Baronibus, & feudatariis subordinatis, ac inferioris ordinis concedi solent, ut constat apud Franch. & Capyc. *loc. cit.* sive pænès eos esse ex consuetudine, de qua Tiraq. Rosental. & cæteri.

In his autem terminis, deferendum videtur observantiæ, seu consuetudini tamquam interpreti, an scilicet sub 6
hoc imperio, seu dominio, quod de utraque feudi, & allodii qualitate respectivè ut suprà participat, veniant, vel ne hujusmodi regalia minora; & pro affirmativa consuetudinis respondendum videtur, tum ex traditione Bald. *in l.* 1. *Cod. de hæred. decur. n.* 4. qui tamquam Doctor versatus in Statu Ecclesiastico, ubi frequens est hujusmodi Domicellorum, & Baronum species (sed suo tempore frequentior) ita loquutus est ex more Principatus, seu regionis, eodem modo, quo Joannes de Platea, Jacobus Rebuff. & alii, de quibus suprà loquuti sunt.

Tum etiam, quia videmus similia regalia minora ab istis 7
Baronibus, seu Domicellis possideri, ut præsertim est illud confiscationis bonorum in ejus territorio existentium ex delicto, alibi quàm in suo loco, ac etiam per non subditum commisso, solùm ex regula, quod quilibet fiscus capit bona sui territorii, ut in specie hujusmodi Domicellorum constat apud Merlin. *decis.* 125. *aliàs* 449. *par.* 5. *rec.* hæc enim species confiscationis dici non potest fructus, seu effectus jurisdictionis, prout sunt mulctæ, & pœnæ, quæ ab ejus curia indicuntur subditis, sed est effectus dominii territorii, in quo sunt bona, Peregr. *de jure fisci*, *lib.* 1. *tit.* 2. *numer.* 83. Spada *consil.* 26. *num.* 3. *& sequentibus*, *lib.* 1. ubi quod confiscatio est de primo gradu meri imperii, ibique plures cumulantur, & successivè jus regaliæ, non competens, nisi habentibus fiscum, unde dato fisco veniunt omnia hujusmodi, quia feudatarii, & Barones illorum locorum, in quibus hujusmodi regalia spectant ad solum Principem, ut est in Regno Neapolis, & in plerisque Hispaniæ partibus, non habent fiscum, neque jura fisci, sed solùm quemdam Promotorem Fiscalem, seu Coadjutorem curiæ pro inquirendis delictis, & defendendis juribus curiæ, Ann. *singul.* 220. Borrell. *de præstant. Reg. d. cap.* 14. *n.* 6. *&* 7. Apont. *de potest. Proreg. tit.* 1. *§.* 4. *n.* 60. *cum seqq.* & cæteri Regnicolæ communiter, quia in praxi est receptissimum.

Et sic totus punctus est in jure habendi fiscum, quem si de facto hujusmodi Barones, & Domicelli habent, consequutivè veniunt hujusmodi jura ad fiscum spectantia, quia in hac circumstantia hujusmodi pertinentiam constituunt, Bart. Bald. & Ang. *in d. l.* 1. *C. de bon. vant. lib.* 10. & cæteri apud Decian. *cons.* 35. *n.* 64. *vol.* 2.

His ita firmatis, quoad articulum in genere, quoties 9
etiam his non obstantibus contra Barones, & Domicellos aliqua subesset difficultas respectu bonorum indifferentium, adhuc tamen illa penitùs cessat respectu illorum bonorum, quæ sunt de pertinentiis feudi, seu castri, & quæ per ipsos Barones tamquam dominos directos in emphyteusim, vel ad perpetuam locationem eorum vassallis, vel aliis concessa sunt, sive sint aliàs reddititia, ut punctualiter Frecc. *de subfeud. dict. author.* 14. *versic. in bonis feudo redditiis*, quem refert, & sequitur Rovit. *super pragm.* 16. *de Baron. num.* 7. *in fine*, & firmant Bellamer. *cons.* 23. *sub n.* 2. *cum seqq.* Mastrill. *de Magistr. d. lib.* 3. *cap.* 30. *n.* 370. ubi allegat Bellug. *de specul. Princip.* & alios, ac videtur fundarum in ratione concludenti, quod scilicet hujusmodi fiscalis successio non datur, nisi in bonis omninò vacantibus, nullum legitimum dominum, & successorem habentibus, itaut fiscus postponatur Collegiis, & aliis, de quibus latè in proposito agit Borell. *in dict. tract. de præstantia Regis cap.* 14. ideoque talia dici non possunt hæc bona, quæ per reversionem ad suam causam ex defectu personæ, & ob consolidationem cum directo dominio, habent legitimum dominium.

Et quamvis Clarus *in §. emphyteusi*, *quæst.* 29. Surd. Fa- 10
rinacc. & cæteri collecti à Fulgin. *de emphyt. tit. de success. qu.* 4. veriùs probent, in bonis etiam emphyteuticis transitoriis ad hæredes extraneos succedere fiscum, multò magis in istis solum censualibus, & reddititiis; attamen agunt de successione anomala, resultante à confiscatione ob delictum, in qua necessarium non est illud requisitum, ut bona omninò careant legitimo domino, & sic ratio est diversa, præsertim dum habemus speciales authoritates, de quibus suprà; & ex his concludendo dicebam absque dubio spectare ad Principem Burghesium successionem in illis bonis

bonis vacantibus, quæ essent sub ejus directo dominio, & sic emphyteutica, vel saltem reddititia, & de pertinentiis ejus castri, quamvis aliàs in bonis liberis, & indifferentibus cadere posset difficultas; non tamen hic discursus deductus fuit ad praxim, quia subsequens detecta dispositio inter vivos facta per defunctum de bonis, de quibus agebatur, subtulit occasionem disputandi.

ANNOT. AD DISC. LXXII.

DE ista Regalia bonorum vacantium, latiùs agitur in sua sede *sub tit. de Regal. disc.* 149. ubi occasione agendi de articulo, an fiscus Principis sæcularis succedat in bonis vacantibus per mortem Clerici; quamvis firmetur opinio negativa, quodque potius succedat Ecclesia, admittitur tamen eadem distinctio, de qua in præsenti discursu, inter bona libera, & illa, quæ sint de directo dominio ejusdem Domini sæcularis, atque videtur distinctio vera.

Et de hac specie Baronum, & Domicellorum, habentium dominium totius Territorii, non in sola ratione territoriali, & Baronali, sed in dominio utilitario, habetur pluries suprà, & præsertim *in Annot. ad disc.* 2. *&* 47. ac etiam infrà in Romana Concursus *disc.* 117. ubi allegantur alia loca, in quibus de hoc agitur.

ROMANA BULLÆ BARONUM.

Discursus informativus ad petitionem infrascripti qualificati J. C.

De Bulla Baronum, ejusque dispositione super derogationibus fideicommissorum, pactorum, & investiturarum, quibus non obstantibus Congregatio, Baronum etiam nuncupata, procedit ad venditionem bonorum ad instantiam creditorum.

In quibus casibus, & respectivè locis, personis, debitis, ac bonis dicta Bulla locum habeat, de ejus rationibus; & an dicenda veniat rationabilis, & favorabilis, vel potiùs exorbitans, & odiosa; & de ejus moderatione per Constitutionem Urbani VIII. cum aliis ad ejus materiam, & praxim.

SUMMARIUM.

1 *Occasio scribendi.*
2 *Enarratur dispositio Bullæ Baronum.*
3 *De Congregatione Baronum, ejusque praxi in venditione bonorum.*
4 *Quomodo solvatur pretium creditoribus.*
5 *Cedula bancaria præstanda non est per ipsum creditorem, qui emat bona.*
6 *Emptor redditur tutus ab omnibus hypotheeis, & molestiis.*
7 *An Bulla Baronum tollat dominium directum præsertim Ecclesiarum.*
8 *Quas species fideicommissi, vel vinculorum tollat.*
9 *Ad impediendam venditionem licet imponere census, vel erigere montem.*
10 *Creditores censuarii etiam inviti debent recipere sortem, quamvis debitor non declaret velle extinguere.*
11 *An Congregatio cognoscat de validitate, & subsistentia mandatorum, & crediti.*
12 *Quomodo in publicis contradictoriis Advocati Urbis orent.*
13 *Quando executor cognoscere debeat, & possit de validitate, & justitia.*
14 *De Bulla Archivii moderatoria Bullæ Baronum.*
15 *An stante hac Bulla sufficiat sola scientia fideicommissi, quamvis forma archiviationis non sit servata.*
16 *Enumerantur casus, quos Bulla capit, scilicet etiam pro debitis contractis ante illam, & tam profideicommissis ascendentium, quàm transversalium, ac afficit etiam pupillos, minores, & privilegiatos.*
17 *An procedat in debitis contractis post cessatam Baroniam.*
18 *Quid in bonis obventis post cessatam Baroniam.*
19 *Quid in debitis contractis antequam esset Baro.*
20 *An quelibet possessio bonorum jurisdictionalium sufficiat.*
21 *Quod pro debitis ex causa fidejussionis.*
22 *An habeat locum super censibus, locis montium, ac juribus, & actionibus.*
23 *De contributione inter possessores plurium fideicommissorum, & primogeniorum successores pro debitis, vel alienationibus possessoris.*
24 *An habeat locum in Baronibus Status Ecclesiastici mediati.*
25 *Et quid in illis Status Urbini post devolutionem.*
26 *An Bulla operetur ut nunc, vel ut tunc, & an tribuat jus creditoribus super bonis, antequam Congregatio vendat, & de concursu inter ipsos creditores.*
27 *Si pecunia soluta evincatur ab anterioribus, an census reviviscant.*
28 *An Bulla sit favorabilis, vel odiosa, datur distinctio.*
29 *Pro quibus debitis illa debeat practicari.*
30 *De fraudibus, & collusionibus, quæ committi solent, cum praxi hujus Bullæ.*
31 *Procedit Congregatio summariè, & sine figura judicii.*
32 *Defenditur quod juste gravat creditores ad recipiendam pecuniam vinculatam, & de ratione, & quando id admittendum non sit.*

DISC. LXXIII.

CUm Gaspar de Sobremonte Hispanus, Consiliarius Regalis Consilii Regnorum Castellæ, & Legionis, ac 1
Visitator, Viceprotonotarius, & Locumtenens Regiæ Cameræ Summariæ in Regno Neapolitano, in Urbe moraretur, gerendo vices, sive supplendo partes Oratoris Regis Catholici apud Pontificem Alexandrum VII. audita casualiter me præsente, ac satis familiariter cum eo tractante, dispositione, ac praxi Bullæ Baronum, aliquod scandalum concepisse videretur, quasi quod esset lex irrationabilis, nimiùmque exorbitans; Ego autem replicassem, quod benè omnibus perpensis, ista opinio, quæ generaliter apud nos informatos viget, aliquàm contineret fallaciam; idcirco instanter me requisivit, ut desuper eum informarem; quare edidi discursum informativum, ut sequitur, absque tamen illis authoritatibus, vel decisionibus, quæ memoriæ causa habentur adnotatæ in glossis marginalibus.

Clemens VIII. aliàs Hippolytus Aldobrandinus, magni 2
J. C. Silvestri filius, in eadem legali facultate patre non inferior, longo tempore versatus in munere Advocati, postmodum autem Rotæ Auditoris, ut ostendunt plures ejus decisiones in voluminibus diversorum impressæ, in Nunciaturis etiam Poloniæ, & Hispaniarum, ac postea Cardinalis, in omnibus ferè Curiæ Congregationibus, & gravioribus negotiis versatissimus, ad Pontificatum assumptus, auditis mercatorum, aliorumque negotiantium, ac privatorum clamoribus, adversus Barones, & Domicellos Urbis, & Status Ecclesiastici, quibus ob reverentiam, merces, & bona pecunia credita negari non possunt, quod non de facili eorum debita solverent, atque ut plurimum ob eorumdem Baronum mortem, credita redderentur inexigibilia, stante quod filii, vel alii successores, sub fideicommissorum, vel investiturarum clypeo defuncti hæreditatem repudiantes, castra, palatia, & alia bona jure proprio possidere profitebantur; idcirco de ann. 1596. Pontificatus quinto, Constitutionem edidit impressam in moderno Bullario inter ejus Constitutiones 41. in ordine.

Per quam erecta quadam particulari Congregatione ex diversis Prælatis constituta, disponitur, ut per istam, exhibitis coram ea mandatis executivis per judices ordinarios relaxatis, absque ulla citatione, ac tela judiciaria, tamquam per purum, & merum executorem, procedatur ad capturam possessionis Civitatum, Terrarum, Castrorum, Palatiorum, & aliorum bonorum immobilium, ad ipsos Barones, eorumque authores, & antecessores spectantium, seu per eos quocumque titulo, & quovis modo tentorum, & possessorum, ac post mensem procedatur ad eorumdem bonorum venditionem, ad effectum ex pretio satisfaciendi, Baronum, & Domicellorum creditoribus juxta eorum ordinem, & anterioritatem, non obstantibus quibuscumque fideicommissis, pactis, & investituris, aliisque vinculis, ex quibus successores jure proprio, & independenter à defuncto Barone debitore possidere prætendant, cum facultate tollendi dicta vincula, eisque derogandi, & cum aliis contentis in eadem Constitutione, cujus lectura in reliquis satisfacere potest.

In hujus autem Constitutionis executionem dictæ Con- 3
gregationis, hodie constitutæ ex aliquibus Cameræ Apostolicæ Clericis, & ex ejusdem Cameræ Advocato, & Commissario, ac etiam Thesaurario, qui est ejusdem Congregationis

caput, & in cujus domo illa haberi ſolet, praxis eſt, quod creditores Baronum viventium, vel defunctorum, obtentis à judicibus ordinariis ſer. ſer. mandatis executivis, illa exhibent in dicta Congregatione, quæ citatis citandis, quoties non opponatur exceptio relevans, vel circa ſubſiſtentiam, aut pertinentiam crediti, vel circa comprehenſionem caſus ſub diſpoſitione Bullæ, deputat Commiſſarium ad ſequeſtranda bona, eorumque poſſeſſionem capiendam nomine ipſius Congregationis, quæ elapſo menſe mandat affigi edicta pro futura ſubhaſtatione, ad quam, ac deliberationem, repertis oblatoribus, quoties legitima impedimenta non accedunt, vel ipſe debitor non curat creditorum acquieſcentiam, quàm celeriter proceditur, itaut magnum ſcandalum in Curia reputatum fuerit tenere ſub ſequeſtro, & adminiſtratione œconomi per ipſam Congregationem deputati per ſexennium circiter caſtra Montis Calvelli, Alviani, Attigliani, & alia illorum de Monaldenſibus ex juſtis motivis, ipſorumque creditorum opera. Quale igitur ſcandalum eſſet, ſi ſervaretur aliorum Tribunalium, & Principatuum praxis tenendi ſub hoc ſequeſtro, & adminiſtratione caſtra, & bona per ſæculum integrum, vel parum minus, ut ita judices eſſent domini bonorum, ac tyranni tam creditorum, quàm debitorum, ut benè tibi innoteſcit?

Licitatores non admittuntur, niſi cum depoſito pretii in
4 Sac. Monte Pietatis, vel cum cedula idonei mercatoris de illud ſolvendo liberè, & promptè ad omne mandatum ipſius Congregationis, quæ illud deliberat creditoribus juxta eorum ordinem, cum cautione de reſtituendo anterioribus, & potioribus, vel contribuendo cum æqualibus, ſeu in caſu evictionis bonorum, ac ad omne ejuſdem Congregationis mandatum; Et ſi creditores non inveniunt idoneum fidejuſſorem, pecunia ad eorumdem creditum, & periculum deponitur in Monte Pietatis ad effectum inveſtiendi in tot loca montium cameralia non vacabilia, quæ ſtarent loco cautionis, & cum tali vinculo in corpore, ut fuiſſet practicatum præſertim in pretio dictorum caſtrorum Monaldenſium. *a*

Hæc autem neceſſitas oblatori incumbens ſuper præſta-
5 tione cedulæ bancariæ ceſſat, ubi bona deliberantur ipſimet creditori pro rata, & concurrenti quantitate ejus crediti, cùm tunc videatur aliis creditoribus conſultum ſuper ipſiſmet bonis, in quibus tali caſu non urget infraſcripta ratio liberi tranſitus in tertium emptorem. *b*

6 Et ubi contingat licitationem fieri per tertium oblatorem, cui tamquam majori, ſeu formam Bullæ meliùs implenti fiat deliberatio, tunc iſte redditur omninò tutus ab omnibus vinculis, quibus ipſa bona obnoxia eſſent, tam ratione fideicommiſſorum, & majoratuum, quàm etiam pactorum, inveſtiturarum, & hypothecarum legis, & hominis, etiam locationis adhuc durantis factæ per Baronem debitorem, cum derogatione cujuſcumq; juris tertio quæſiti, itaut emptor omninò tutus reddatur, transfuſis omnibus vinculis, &
7 juribus in pretium, præter canones Cameræ debitos, *c* adeout non ſemel me ſcribente dubitatum fuerit, an Bulla prædicta tollat dominium directum præſertim Eccleſiarum. *d*

Et an tollat etiam fideicommiſſa, vel jura aliàs, quàm ex
8 ipſius Baronis majorum providentia, & pactis, competentia tertiis independentibus, quia nempè ſic affecta devenerint ad authores ipſorum Baronum, qui fideicommiſſum, vel aliud vinculum adjecerunt. *e*

Cùmque bona prædicta ſubhaſtari poſſint, ut ſuprà, idcirco receptum eſt, eorum poſſeſſores, fideicommiſſis, aliiſque
9 vinculis non obſtantibus, pro majori fideicommiſſi utilitate, & conſervatione, ac pro evitandis damnis, & expenſis ſubhaſtationis, cenſus imponere, montem erigere, ſeu aliàs dicta bona obligare, & ſubjugare poſſe pro ſatisfaciendis illis debitis, pro quibus ad ſubhaſtationem deveniri poſſet, etiam in præjudicium ſucceſſorum independenter, & jure proprio venientium. *f*

Et quoad creditores, etiam eis non inſtantibus, & quam-
10 vis eſſent cenſuarii, ac debitor non declararet nolle extinguere, unde ad formam Bullæ Pii dicatur ſors irrepetibilis, adhuc de ordine Congregationis ſortes reſtitui poſſunt, & creditores, quamvis inviti, tenentur recipere. *g.*

Quamvis autem Bulla prædicta, §. 3. ad literam diſponat, dictam Congregationem, adinſtar meri, & puri executoris ad prædicta devenire debere, *ſine citatione, ac ſine ulla cauſæ cognitione ſuper veritate crediti, vel diſcuſſione juſtitiæ, aut*
11 *nullitatis mandatorum relaxatorum*, nihilominùs rationabiliter Congregationis praxis inducit, de his cum formalibus diſputationibus oretenùs, & in ſcriptis inquirere, itaut in hoc Tribunali, meliùs quàm in quocumque haberi ſoleant ea formalia contradictoria, quæ adeo frequenter, & in omnibus cauſis habentur in Regio Collaterali Conſilio, ac in Sac. Conſilio Capuano, vel in Regia Camera Summariæ, cum hac tamen differentia, quod in Urbe utpotè urbanitatis origine, cultrice, & magiſtra, Advocati perorent, ſeu declament capitè cooperto, ac ſedentes etiam in ſedibus pænè ſimilibus illis judicentium, quod etiam in aliquibus aliis Congregationibus, quæ habentur cum interventu Eminentiſſimorum Cardinalium, practicatur, non admiſſa ea nimiùm ſervili praxi, quod perorent, ſeu declament ſtantes, & capite diſcooperto, quæ in dictis Tribunalibus eſt in uſu. 12

Meritò autem dicta praxis inolevit, quamvis literæ Bullæ contraria, tum quia in hoc differunt nudus facti execu-
13 tor, qualis eſt birraarius, ac executor juris, adeo magnum, & qualificatum Tribunal conſtituens, quod hic ſecundus cognoſcere debet de juſtitia, vel injuſtitia mandati, vel ſententiæ, non ad effectum retractandi, ſed ad effectum abſtinendi, ac denuò remittendi partes ad Judicem ordinarium, qui mandatum relaxaverit, ſeu ad Superiorem, quod facere non pertinet ad primum, juxta veram, & receptam diſtinctionem. *h*

Tum quia frequentiùs hujuſmodi mandata relaxari ſolent contra defuncti Baronis debitoris hæreditatem jacentem, cum curatore creditoribus grato, unde partes debitoris indefenſæ remanent, vel contra ipſos Barones viventes cum creditoribus colludentes, ac debita minùs legitima, vel jam ſatisfacta ſupponentes, ut ita ſucceſſores ex fideicommiſſo, majoratu, vel inveſtitura independenter venientes ſupplantare valeant, ac fideicommiſſa evertere, ut non ſemel expertus ſum. *i*

Ac etiam, quia data juſtitia, & validitate mandatorum, adhuc frequenter diſputari contingit, an ea mereantur executionem ad formam Bullæ, vel quia caſus non ſit ſub ea comprehenſus, vel obſtet moderatio introducta per conſtitutionem 117. Urban. VIII. vulgò *Archivii* nuncupatam, per quam ſtatutum eſt, ut exhibitis publicis documentis continentibus fideicommiſſa, vel inveſtituras, aliaque vincula in archivio publico, atque deſcriptis in publica tabella in eodem archivio exiſtente caſtris, & bonis dictis vinculis ſubjectis, contrahentibus poſt lapſum ſex menſium à die, qua prædicta adimplentur, Bulla Baronum non ſuffragetur. *l*

Ex cujus Bullæ moderatoriæ occaſione, ob rationem
14 ejus initio adjectam, ut conſcii vinculorum digni cenſendi non ſint ea commiſeratione, qua digni ſunt ignari, ac bona fide credentes Baronibus, non ſemel dubitari contingit, an Bulla Baronum ſuffragetur iis, qui tempore contracti debiti certam fideicommiſſorum, vel aliorum vincu-
15 lorum ſcientiam habebant, hucuſque tamen probabilior reputata fuit negativa, ex eo, quod per dictam conſtitutionem introducta eſſet certa forma præciſum exigens implementum. *m*

Circa initia dictæ Bullæ, dubitatum fuit, an ea afficeret
16 ſucceſſores, qui eſſent minores, ſeu aliàs privilegiati, & an caperet debita contracta ante ipſius Bullæ editionem, ſtante regulari legis natura, ut trahatur ad futura, non autem capiat præterita, & an procederet etiam in fideicommiſſis tranſverſalium, & extraneorum, unde deputata fuit particularis congregatio plurium Prælatorum occaſione concurſus creditorum illorum de Urſinis Dominorum Montisrotundi, & de ann. 1617. prodiit votum ſub die 27. Novembris extenſum per Jo: Baptiſtam Pamphilium tunc Rotæ Auditorem, deinde Summum Pontif. Innoc. X. ut Bulla ſit realis, ac percutiat bona à quocumque poſſeſſore poſſideantur, ſive ſit minor, ſive pupillus, ſive Cardinalis, aut aliàs quantumlibet privilegiatus, & ſive ſint fideicommiſſa aſcendentium, ſive extraneorum, ac habeat oculos retrò, & procedat etiam in debitis, ante ejus editionem contractis quoniam ita Bullæ contextus probat. *n*

Noſtris autem temporibus, me ſcribente, & practicante, tam in ipſa Congregatione Baronum, quàm in Rota,
17 plures novæ quæſtiones habitæ fuerunt, primò ſcilicet, an Bulla procederet in debitis contractis poſt jam ceſſatam actualem Baroniam ob venditionem caſtrorum, & bonorum juriſdictionalium, & per Rotam deciſum fuit negativè, atque hanc deciſionem ſequitur etiam Congregatio. *o*

Secundò, an haberet locum pro debitis contractis in ſta-
18 tu Baroniæ, ſed ſuper bonis in Baronem obventis poſt ceſſatam Baroniam cum vinculo fideicommiſſi, præſertim vero adhuc vivente fideicommiſſi ordinatore, qui bona cum tali vinculo donavit, & pariter deciſum fuit per Rotam pro negativa, quæ reverà videtur probabilior. *p*

19 Tertiò, an haberet locum pro debitis contractis ante Baroniam, quæ poſtea ſupervenerit, atque longo tempore Congregatio ſtetit indeterminata, retinendo articulum indeciſum; moderno autem tempore, me ſcribente, & practicante amplexa eſt affirmativam, quæ hodie paſſim practicatur. *q*

20 Quartò, an quælibet caſtrorum, & bonorum poſſeſſio ſufficeret, an ſcilicet illa in ſimplici uſufructu ſine proprietate, vel è contra in proprietate ſine uſufructu, vel jure intruſionis, & diverſimodè deciſum, juxta ſingulorum caſuum circumſtantias, & qualitates. *r*

21 Quintò, an pro debitis ex cauſa fidejuſſionis, & Congregatio tenuit affirmativam, ubi præſertim fidejuſſoris obligatio contracta eſt æquè principaliter, & inſolidum, ut frequens, & pænè invariabilis eſt hodie uſus obligationum, quas faciunt fidejuſſores, quod tamen mihi non omninò placuit, cùm id videatur intelligendum cum aliqua diſtinctione. *s*

22 Sextò, an locum habeat in cenſibus, & locis montium, ac juribus, & actionibus, ſtante quod ea loquitur de Civitatibus, terris, caſtris, caſalibus, palatiis, & aliis bonis immobilibus, & ſic de ſtabilibus per veritatem, non per fictionem, & quod ſciam, formiter articulus non fuit deciſus, quamvis ego diſputaverim. *t*

23 Septimò ſatis notabiliter, ſi Baro, qui debita contraxit, vel in vim Bullæ montem erexit, poſſideret plura fideicommiſſa, ſeu plura primogenia, quæ per ejus mortem diverſis perſonis deferrentur, an inter hæc fideicommiſſa, vel primogenita intret contributum, etiam reſpectu bonorum, quæ ad unum pertinentia, diſtracta, vel ſubjugata ſunt, & punctus pendet indeciſus; (Verùm poſt hæc ſcripta deciſus fuit per Rotam pro contributione.) *u*

24 Octavò, an Bulla haberet locum in Baronibus Status Eccleſiaſtici mediati, ut ſunt Ducatus Parmæ, ac Ducatus Urbini prius, quàm devolveretur, & Congregatio tenuit negativam tamquam indubitatam, cùm Bullæ contextus oſtendat agere ſolùm de Baronibus ſtatus immediati Italiæ.
25 *x* Quinimò Rota credidit neque procedere in Baronibus Status Urbini poſt devolutionem ob dictam Bullam ibi uſu non receptam; quod tamen Congregationi non placuit, quæ contrariam ſequitur opinionem. *y*

26 Nonò, an dicta Bulla operetur, ut tunc, vel ut nunc, itaut creditoribus ad hæc bona, non obſtantibus fideicommiſſis aliiſque vinculis, jus quæratur ab initio, vel ſolùm quando Congregatio apponit manus, ac tollit vincula, & quid in concurſu eorum, qui jus habent ad eadem bona ex diſpoſitione juris, putà pro dotibus conſtituendis, vel reſtituendis, ex diſpoſitione *auth. res quæ, C. commun. de legat. cum ſimilib.* & ſubſtinui probabilius videri operari, ut nunc. *z*

27 Decimò, ſi creditoribus ex cauſa cenſus liberentur pecuniæ, quæ ſtante cautione de reſtituendo avocentur ab anterioribus, vel potioribus, an cenſus reviviſcant, itaut currant fructus, & Congregatio ſequuta eſt affirmativam, quæ tamen mihi non placet. *aa*

Et hæc ſunt, quæ circa difficultates ſuper dictæ Bullæ intelligentia exortas pro nunc memoria ſuggerit.

28 Occaſione autem plurium diſputationum, quas ſuper præmiſſis, vel aliis quæſtionibus habui, ſæpiùs diſputari contigit, an hæc Bulla favorabilis, vel potius odioſa, & exorbitans cenſenda eſſet, & Rota antiqua dixit eam favorabilem. *bb* Rota verò moderna, poſtquam præſertim prodiit dicta Conſtit. Urb. VIII. ejus moderatoria, quæ illam exorbitantem declarat, contrarium ſentire viſa eſt, *cc* & hanc etiam tenet Congregatio.

Ego verò pluries dixi, eam dicendam eſſe partim odioſam, & partim favorabilem juxta crediti qualitatem; ubi enim Congregatio eam practicaret, pro debitis ſcilicet ex neceſſaria, vel ſaltem honeſta, & rationabili cauſa, non autem pro imprudentibus diſſipationibus, & prodigalitatibus, eo modo, quo conſimilem legem interpretatus eſt, ac practicat Senatus Pedemontanus, *dd* & tunc probabiliùs ea favo-
29 rabilis potius cenſenda videtur, tum ob favoris, & beneficii publici præponderantiam, tum etiam ob aſſiſtentiam veriſimilis voluntatis ipſiuſmet fideicommittentis, vel primi acquirentis, ſeu concedentis reſpectivè; nulla ſiquidem ferè datur lex, vel proviſio, quæ unius favorem concernens, alterius odium non contineat, & è contra, ſed ad metiendam naturam actus attenditur præponderantia, ut habemus in materia juriſpatronatus conceſſi ob augmentum dotis cum ſimilibus, dictaque præponderantia favoris odio adeſſe videtur in caſu, quo ita diſcretè, & rationabiliter Bullæ diſpoſitio practicetur ex pluribus rationibus, quas pluries ſcribendo deduxi in eadem Congregatione, ac etiam in Rota, *ee* unde propterea frequens fuit mea conſuetudo dicendi, hujus Bullæ exorbitantiam, & aſperitatem conſiſtere magis in ejus intelligentia, & praxi, quàm in ipſa diſpoſitione, interpretanda potiùs ad limites rationis, atque ut quo minus fieri poteſt à juris communis diſpoſitione, ſeu à 30
veriſimili fideicommittentis voluntate deviet, potiſſimè quia ſæpiùs expertus ſum, ipſimet Barones ſpiritum diſſipatorium habentes, colluſivè ſupponere creditores minùs veros, vel ſatisfactos, aut aliàs legitima ignota exceptione elidibles, unde ſanctius eſſet, quod magis cautè, & circumſpectè procederetur.

Procedit dicta Congregatio ſumariè, ſimpliciter, & 31
de plano, nulla tela judiciaria ſervata, itaut quandoque Rota dixerit, etiam ſine citatione procedi poſſe, licèt circa iſtum punctum citationis quoad ſubſtantiam, & in genere, ego ſcribendo in eadem Rota contrarium crederem probabilius. *f.f.*

Cùm autem, ut ſupra, diſponatur creditores quamvis 32
invitos teneri recipere pecuniam vinculatam cum cautione de reſtituendo primario emptori bonorum in caſu evictionis, ſeu moleſtiarum, & ſecundariò ad favorem anteriorum, & potiorum, aut loco cautionis inveſtiendi in loca montium ſub his vinculis; hinc aliqui non informati eamdem bullam, & chirographa ad ejus limites edi ſolita damnare ſolent, quaſi quod ita lædatur jus gentium tollendo jus tertii, ac reſtituendo minus eo quod datum, vel reſpectivè acceptum eſt, quia indubitatum eſt pecuniam vinculatam minus valere, quàm liberam, unde propterea in individuo loca montium, in quæ creditores erogarunt pecuniam à Congregatione baronum cum his vinculis acceptam, quamvis eorum pretium intrinſecum, & naturale eſſet ſcutorum 100. ultra alia decem circiter ratione augmenti extrinſeci, æſtimata tamen fuerunt per Rotam de peritorum judicio in ſcutis 60. *g.g.*

Verùm & hoc eſt unum de claris æquivocis vulgi, quoniam cum creditores baronis ad bona fideicommiſſaria, ſeu ad caſtra, & feuda pacti, & providentiæ, diſtricta juris cenſura nullum jus nullamque actionem mortuo debitore habeant, vel eo vivente ad ſolos fructus, vel commoditatem pro tempore durantis juris debitoris, proindeque ſatisfactionem obtineant ex beneficio Bullæ derogantis fideicommiſſis, inveſtituris, & pactis, ac facientis eis gratiam ſpecialem, non videtur quomodo conqueri debeant de gratia qualificata, per quam amittentes aliàs totum, ita id obtinent cum aliqua qualitate deteriorante.

Item quando creditores inſtant pro venditione bonorum liberorum debitoris in puris terminis juris communis, licèt non teneantur præſtare evictionem, nihilominus tenentur ſe probare anteriores, quod videtur impoſſibile ut juſtificetur, ideoque prodita eſt praxis dictæ cautionis de reſtituendo, quia non reperiretur aliàs emptor, igitur praxis Bullæ, & Congregationis innixa eſt juris communis diſpoſitioni, & non habent creditores, de quo conquerantur.

Tunc autem aliàs dicebam, juſtam habere conquerendi cauſam, quando non indigent Bullæ beneficio, quia ex ſola juris diſpoſitione, jus ad bona, fideicommiſſis non obſtantibus, haberent. *h.h.*

Vel ubi non eligerent viam Bullæ, & Congregationis baronum, quia ex aliis debitoris bonis, & effectibus vellent, & poſſent liberam ſatisfactionem conſequi, ſed invitiad id cogerentur, ſecus ubi voluntariè hanc viam eligunt, quam rectè ſciunt ita qualificatam, & non aliàs experibilem *i. i.* & cum hac diſtinctè mihi procedendum videtur, quamvis ignarum vulgus hæc non diſtinguendo indefinitè obloquatur, ignorando quid dicat.

a. Ut patet deciſionibus in Romana cambiorum 4. Decembris 1662. & 28. Januarii 1664. Veroſpio, ac habetur actum in eadem cauſa pro Valentibus ſub tit. de cambiis, & hoc tit. in Romana dotis de Anguillaria, & in Romana pro Principe Sabello cum Duce Cæſarino.

b. Ut fuit declaratum per Chirographum Urban. VIII. impreſſum 9. Aprilis 1642.

c. Cavaler. deciſ. 612. & 618. deciſ. 329. part. 4. recent. tom. 2.

d. Ut habetur deductum in Senogallien. pro illis de Monteveteri, & in Romana prælationis pro Principe Burghe-

ghesio, & in aliis hoc eodem titul. ad materiam hujus Bullæ.

e. De quo habetur actum in Romana prælationis pro Burgheſio cum Marſciano hoc eod. tit.

f. Buratt. dec. 401. & 482. Urbevetana bonorum 13. Maji 1652. Dunozetto.

g. Buratt. deciſ. 482. numer. 4. & habetur actum in Romana reviviſcentiæ cenſuum, & in aliis hoc eodem titul.

h. De qua habetur actum in Romana reſtitutionis pecuniarum de Caffarellis, & in aliis & hoc eodem tit. ad iſtam materiam.

i. Et advertitur in proximè allegata Romana de Caffarellis ac aliis.

l. Ut habetur in Romana donationis de Andoſillis, in Romana Bullæ archivii, & in aliis hoc eodem titulo.

m. Ut in dicta Romana Bullæ archivii hoc pariter tit. ubi hic articulus habetur examinatus; ſed diu poſt hæc ſcripta de hoc ſatis dubitatum fuit, ut in eadem Romana Bullæ archivii.

n. Ut habetur in dicto voto edito in Sabinen. Montis rotundi 27. Novembris 1617. Pamphilio, & in dicta Sabinen. coram Coccino deciſ. 36. part. 5. rec. Spad. conſ. 18. lib. 1. & ad materiam hoc eodem tit. frequenter, & expreſsè decernitur in Bulla 117. alias 119. Urbani VIII. archivii nuncupata, §. 3. in fine.

o. Ut in Romana fideicommiſſi 8. Junii 1654. coram Veroſpio edita in cauſa agitata pro Nigronis, & aliis creditoribus illorum de Urſinis, de qua habetur actum hoc titul. ac etiam in Romana donationis de Andoſillis 24. Januarii 1659. Cerro, de qua cauſa pariter hic tit.

p. Ut in eadem Romana de Andoſillis, de qua ſuprà.

q. Ut habetur deductum in Romana pecuniaria de Pallavicinis, ac etiam in aliis hoc titul. ad eamdem materiam,

r. Ut habetur in Romana pecuniaria de Panzonis, ſeu Maximis, in Romana pro Mareſio, & in aliis hoc eodem titul.

ſ. De qua in Romana pro Monte Mellino, & in alia Romana pro Caetanis, & in aliis hoc tit.

t. Ut in Romana pro Maximis cum Caetanis, in dicta Romana pro Caetanis, & in aliis etiam hoc tit. atque ipſa Bulla 117. alias 119. Urbani VIII. probare videtur ob reſtrictionem ad terras, caſtra, palatia, caſalia, & alia hujuſmodi.

u. Ut in Romana contributionis 15. Junii 1665. & 10. Maji 1666. coram Cerro, & de qua cauſa habetur actum hoc eod. tit. pro Ducilla Cereſia.

x. Ut habetur actum in Romana de Pallavicinis hoc titul.

y. Ut in Urbinaten. prædii hoc eod. tit. ubi allegantur dec. Rotæ in ea cauſa editæ.

z. Ut habetur in Romana reſtitutionis pecuniarum de Caffarellis, in Romana de Comitibus, & in aliis hoc titul.

a.a. Ut habetur in dicta Romana reviviſcentiæ cenſuum, & in aliis hoc tit.

b.b. Ut deciſ. 36. numer. 45. cum ſequentibus part. 5. recentiorum.

c.c. In Romana fideicommiſſi 8. Junii 1654. Veroſpio, Urbinaten. prædii 13. Maji 1658. Bevilaqua.

d.d. Apud Cacheran. deciſ. 169. & 170.

e.e. In Romana pecuniaria de Pallavicinis pro creditoribus in Romana donationis de Andoſillis, & in aliis hoc eodem tit.

f.f. Ut in Urbevetana cenſus hoc eod. tit.

g.g. In Romana Cambiorum 4. Septembris 1662. & 28. Januarii 1664. Veroſpio, & habetur actum in eadem cauſa ſub tit. de cambiis pro Valentibus.

h.h. Ut habetur in Romana dotis de Anguillaria hoc eodem titul.

i.i. Ut in dicta Romana dotis de Anguillaria, & in Romana dotis de Cæſarinis pro Principe Sabello hoc eodem titul.

SUMMARIUM.

1 De materia Bullæ baronum in univerſum.

ADNOT. AD DISC. LXXIII. & LXXIV.

IN his triginta diſcurſibus agitur de particulari, ſeu locali materia Bullæ, & Congregationis baronum, in qua non niſi in Curia Romana agi contingit, & per conſequens non eſt materia univerſalis; cumque tam in iſto diſcurſu 73. compendioſo totius materiæ, quàm in aliis ſequentibus agatur penè de omnibus, vel ſaltem de majori parte caſuum, ſuper quibus de hujus Bullæ interpretatione diſputare contingit; hinc proinde rari videntur caſus novi ſuppletione digni, ac propterea ſparſim adnotatur id, quod hoc medio tempore tam in eiſdem caſibus, quàm in aliis denuò diſputare occaſio dedit, ac etiam generaliter agitur *in relatione Curiæ, diſc. 28.* ubi de iſta Congregatione baronum.

In lib. XV. poſt d. diſc. 28. in Relatione Curiæ, habentur Conſtitutiones Clementis VIII. ac Urbani VIII. de ſuper nominata, & ſpectantes ad materiam hujus diſcurſus.

ROMANA PECUNIARIA DE PALLAVICINIS PRO CREDITORIBUS MARCHIONIS ALEXANDRI DE PALLAVICINIS CUM MARCHIONE ALFONSO EJUS FILIO.

Caſus variè deciſus per Congregationem baronum.

Bulla baronum an procedat in baronibus Status Eccleſiaſtici mediati, & quando locus dicatur de ſtatu mediato, vel immediato.

An eadem Bulla locum habeat pro debitis contractis ante baroniam.

Et an illa ſit favorabilis, & rationabilis, vel potius exorbitans, & odioſa; & de rationibus quibus innixa ſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De Bulla baronum, quid diſponat.*
3 *Bulla prædicta non habet locum in baronibus ſtatus mediati.*
4 *Quando dicatur feudum, vel ſubfeudum.*
5 *An dicta Bulla procedat pro debitis contractis ante baroniam.*
6 *Recenſentur authoritates, & deciſiones loquentes de Bulla baronum.*
7 *Bulla non reſpicit tempus contracti debiti, ſed illud faciendæ executionis.*
8 *Reſpicit etiam præterita contra regularem naturam legis.*
9 *An dicta Bulla ſit favorabilis, vel odioſa.*
10 *De cap. Odoardus, de ſolut. ut attendatur Clericatus de tempore de quo debitor urgetur.*
11 *De Decretis Ducalibus Sabaudiæ ſimbolizantibus cum Bulla baronum.*
12 *An poſteriores ſatisfacti in vim Bullæ baronum moleſtari poſſint ab anterioribus, quibus dicta Bulla non ſuffragatur.*
13 *Privilegia conceſſa creditoribus ſcholarium intelliguntur de credentibus iis, qui ſunt in ſcholis.*
14 *Deciſio quod Bulla capiat debita contracta ante baroniam.*
15 *Fideicommiſſariæ diſpoſitiones antiquitùs ſperni poterant, & eorum neceſſaria obſervantia inducta eſt à temporibus Auguſti.*
16 *De aliquibus rationibus ſalvantibus diſpoſitionem Bullæ ab exorbitantia, & odio.*
17 *De aliquibus ſpeciebus feudorum, & conceſſionum emphyteuticarum, ut ſint in commercio, & poſtulent hæreditariam qualitatem.*

DISC. LXXIV.

POſſedit ab antiquo tempore ex Pontificis conceſſionibus familia Pallavicina in Lombardia Caſtra, Florenſolæ, Buxeti, Monticelli, Caſtrivetri, Bargoni, Curtis majo-

majoris, & alia, ultimo loco obventa in Marchionem Sfortiam ultimum de linea poſſidentium, qui filiis carens, in ejus teſtamento condito de anno 1581. in dictis Caſtris aliiſque bonis hæredem inſtituit Marchionem Alexandrum Pallavicinum Alphonſi filium, cum onere primogenituræ in ejus filiis, & deſcendentibus legitimis, & naturalibus de legitimo matrimonio in perpetuum.

Cum autem poſt inveſtituras per Summos Pontifices factas Pallavicinis de dictis Caſtris, Paulus tertius, Parmæ, & Placentiæ Ducatum erexiſſet, de quo inveſtivit Petrum Aloyſium Farneſium, ſeu dicti Petri Aloyſii filium, & ſub eo comprehendi declaraſſet dicta caſtra, tanquam ſubfeudorum ſpecies ſub inferioribus feudatariis, ſub majori feudatario dignitatis cum jure Principatus, ad quem in caſu extinctionis lineæ aliiſque devolutionis caſibus contingentibus, illa devolvi voluit, & cum feudo majore conſolidari, proindè Camera Ducalis Parmæ, prætendens per mortem dicti Marchionis Sfortiæ, factum eſſe caſum devolutionis, dictorum caſtrorum poſſeſſionem accepit, undè gravis exorta eſt quæſtio, ſuper qua ſcripſerunt Collegium Patavinum apud Peregr. *conſ. 2. lib. 1.* alter ſcribens apud eumdem Peregr. *conſ. 3. eodem lib. 1.* Menoch. *conſ.* 378. Sacca *conſ. 8. lib. 1.* & cæteri, & pro qua lite ſubſtinenda, dictus Marchio Alexander Urbem adire, illamque cum magno ſumptu longo tempore colere coactus eſt, unde grave æs alienum contraxit uſque ad annum 1633. de quo, mediante opera Cardinalis Franciſci Barberini Urbani VIII. tunc Regnantis ex fratre Nepotis, deventum eſt ad concordiam, per quam (per privatam ſcripturam ſtabilitam) conventum eſt, dictum Marchionem Alexandrum, ac Marchionem Sfortiam, & Alphonſum ejus filios, renunciare debere juribus, & prætenſionibus ſuper dictis caſtris ad favorem dictæ Cameræ Ducalis, quæ è converſo in recompenſam ſolvere deberet ſcut. 150. mil. & in eorum computum dare pro ſumma ſcut. 50. mill. caſtrum Sancti Angeli, alias Madamæ nuncupatum, pro reſtantibus autem 100. mil. quædam bona allodialia, & loca montium, ſub pactis, & conditionibus, quod tam caſtrum, quàm alia bona deberent in omnibus eſſe ſubrogata loco dictorum caſtrorum, tam ad favorem vocatorum in dicto fideicommiſſo, ſeu primogenitura, ſeu alias comprehenſorum in antiquis inveſtituris, quàm etiam in caſu devolutionis ob lineam finitam, & cum pacto etiam devolutionis, ſeu reverſionis in caſu delicti, ob quod intraret confiſcatio.

Antequam autem ad dictæ concordiæ effectuationem cum traditione caſtri, & aliorum bonorum deveniretur, Marchio Alexander, ex tunc, cedere, donare, & renunciare profeſſus eſt caſtrum, ſeu caſtra vigore dictæ concordiæ tradenda, Marchioni Sfortiæ ejus filio primogenito, & immediato ſucceſſori (poſteà S. R. E. Cardinali) itaut tam proprietas quàm poſſeſſio transferrentur in dictum Sfortiam eo ipſo inſtanti temporis, quo à dicto Duce conſignabuntur, conſtituendo ſe nomine dicti Sfortiæ poſſidere, quando illorum poſſeſſionem apprehenderet, ſibi tamen reſervatis, libero exercitio juriſdictionis, in qua dictus Sfortia ſe ingerere non poſſet, necnon titulis eiſdem caſtris adjunctis, vel adjungendis, ac etiam omnibus fructibus ejus vita durante, cum prohibitione eidem Sfortiæ, ne dictum caſtrum, vel caſtra, vivente ipſo Alexandro patre, cedere, donare, renunciare, vel alias ex quacumque cauſa alienare poſſet, quibus peractis ſequuta fuit traditio dicti caſtri, & aliorum bonorum, quorum omnium poſſeſſionem, ac liberam adminiſtrationem, & fructuum perceptionem, habuit, donec vixit Alexander, quo defuncto, ac Sfortia Societatem Jeſu ingreſſo, cum renunciatione ad favorem Marchionis Alphonſi ejus fratris ſecundogeniti, præfati Alexandri creditores à Congregatione baronum obtinuerunt ſibi aſſignari loca montium in vim dictæ concordiæ tradita, necnon ad formam Bullæ baronum apponi ſequeſtrum ſuper dicto caſtro, & deſtinari commiſſarium, ad effectum illud vendendi, & de pretio ſatisfaciendi creditoribus.

Adverſus quæ ſe opponente Alphonſo, ex hujus parte 2
dicebatur Bullam 41. Clem. VIII. nuncupatam (Bulla baronum) per quam diſponitur, ut pro debitis baronum, & domicellorum Status Eccleſiaſtici poſſint, ſummariè, executivè, & manu Regia per Tribunal ibidem erectum nuncupatum Congregatio baronum, vendi bona, tam feudalia quàm allodialia cum juriſdictione, vel ſine, quomodocumque per barones poſſeſſa, non obſtantibus quibuſcumque fideicommiſſis, primogenituris, pactis, inveſtituris, & quibuſvis aliis diſpoſitionibus ad quorumcumque ſucceſſo-

rum, vel aliorum favorem conceptis, locum non habere in Marchione Alexandro, quem dicebatur nunquam fuiſſe baronem Status Eccleſiaſtici immediati, nullaque feuda, vel caſtra in eo poſſediſſe, dum illa Lombardiæ ſunt in Statu mediato, tanquam exiſtentia ſub Ducatu Parmæ, & Placentiæ, & quæ nunquam ab ipſo poſſeſſa fuerunt, illud verò caſtri S. Angeli alias Madamæ, ante acquiſitionem fuit renunciatum Marchioni Sfortiæ filio ut ſupra, itaut nunquam fuerit in ſtatu baronali.

Et quatenus ex poſſeſſione dicti caſtri Sancti Angeli dici poſſet eum effectum eſſe baronem ſtatus immediati, itaut intraret Bulla, adhuc tamen dicebatur, illius diſpoſitionem procedere reſpectu æris alieni contracti poſt ſuperventam baroniam, & dum in hoc ſtatu debitor fuit, non autem antequam illam obtineret, quia eo tempore attento non erat baro.

Super primo puncto baroniæ reſultantis à dominio ca- 3
ſtrorum Lombardiæ, quamvis alii pro creditoribus agentes inſiſterent, ego tamen pro eiſdem ſcribens dicebam nullum poſſe conſtitui fundamentum, quia ſive dicta caſtra dici poſſent feuda mediata, ſive immediata, inanis erat inſpectio, cum nunquam Marchio Alexander eorum poſſeſſionem obtinuit, quinimò Camera Ducalis negavit ſemper dominium, unde dici non poteſt, quod fuerit in ſtatu baroniæ cum dominio, & exercitio juriſdictionis, quod eſt Bullæ fundamentum. Et ulteriùs, quia omninò verius eſt, Bullam prædictam loqui de baronibus ſtatus immediati, non autem mediati, ut particulariter firmatur in Urbitanen. prædii *hoc tit.*

Et licèt Pallavicini primi acquirentes, de dictis caſtris inveſtiti fuerint immediatè, & directè à Pontificibus Leone X. Adriano VI. & Paulo III. antequam dictus Parmæ, & Placentiæ Ducatus erigeretur, ex deductis per Menoch. *d. conſ.* 378. itaut eſſent feuda in capite, non autem ſubfeu- 4
da, à feudo majori derivantia, prout ſunt illa Regni Neapolitani, quæ quoad Regem dicuntur feuda in capite ad differentiam ſubfeudorum à barone; ſed quoad Papam ſunt ſubfeuda: attamen poſt dictam erectionem Ducatus, diſmembrata fuerunt à Statu, & regimine immediato, ac effecta membra dicti novi corporis, cui applicata fuerunt, & ſic mutarunt naturam, tam quoad caſum devolutionis, quàm ſuperioritatis, & recurſuum, unde certum videbatur eſſe de ſtatu mediato, idemque per Congregationem habitum fuit pro abſoluto.

Verùm habito etiam per eandem Congregationem in primis diſputationibus de annis 1650. & 1653. pariter pro certo, Marchionem Alexandrum effectum fuiſſe baronem ex acquiſitione, & poſſeſſione caſtri Sancti Angeli in ſtatu immediato exiſtentis, cum exercitio baronalis juriſdictionis, & prærogativis baronalibus uſque ad obitum, hinc proinde reſtricta fuit difficultas ad ſecundum punctum, qui dicebatur à die editæ Bullæ adhuc formiter non diſcuſſus, nec deciſus, an ſcilicet illa procedat in debitis contractis ante baroniam.

Scribens autem pro creditoribus dicebam quod tam at- 5
tenta formula verborum, quàm ſenſu Bullæ, ac mente legislatoris, omninò verior videbatur affirmativa, quia Papa non reſpexit ad tempus contracti debiti, ſed ad tempus faciendæ executionis; non poſſumus etenim in hoc puncto allegare Bartolum, nec Baldum, ſive Hoſtienſem, vel Innocentium, cum iſta lex cognita non fuerit, niſi moderno tempore. Unde illam practicare, & interpretari debemus ex ejuſdem Bullæ verbis, vel rationibus, ſive ex aliquo ſimili, ut in ſpecie circa eam practicatum videmus per Spadam, *conſ. 18. & 19. vol. 1.* Cohell. *ad bullam boni regim. c. 16. n. 60. & ſeqq.* & per Rotam in voto edito in Sabinen. montis Rotundi 27. Novembris 1617. extenſo per Pamphi- 6
lium poſteà Innocentium X. & in alio voto extenſo per Ludoviſium poſteà Gregor. XV. & in deciſione in eadem cauſa edita coram Coccino, *deciſ. 36. part. 5. rec.* Romana fideicommiſſi 8. Junii 1654. coram Veroſpio, Romana Salviani 22. Junii 1650. coram Peutingero 66. *part. 11. recent.* Urbevetana bonorum 13. Maii 1652. Dunozetto, Urbevetana cenſus 23. Februarii 1654. Bichio, Urbinaten. prædii 13. Maii 1658. Bevilaqua, & 10. Decembris 1659. Cerro poſt Paitell. *deciſ. 50. & 51.* Romana donationis 24. Januarii 1659. Cerro, Cavaler. *deciſ. 612. & 618.* Buratt. *deciſ. 401. & 482. deciſ. 329. part. 4. recent. tom. 2.* in quibus, & in aliis agitur de materia hujus Bullæ, & de facultatibus Congregationis baronum.

Attentis igitur verbis Bullæ *in* §. 1. clarè conſtare videtur, 7
Papam non reſpexiſſe ad tempus contracti debiti, ſed ad

tempus executionis, ibi, *ipsosque ideò creditores, dum eorum credita à dictis baronibus, & domicellis exigere conantur, magnos sumptus facere, & variis litibus implicari &c.* Et sic habetur respectus ad tempus exactionis, idemque explicavit Rota, *d. decis. 36. n. 42. par. 5. rec.* scilicet Bullam emanasse, ne baronum creditores ob illorum potentiam litibus defatigentur, & litibus finitis licitatores, seu oblatores bonorum terreantur.

Clariùs ex ejusdem Bullæ proemio, ibi, *Justitia, & ratio postulat, ut eorum, qui pecunias nostris subditis crediderunt, seu quibus aliquod ab eisdem quavis causa, vel occasione debetur;* & sic utrumque casum considerat cum alternativa, cujus natura est, ut sufficiat unam partem verificari, ergo sufficit, quod per barones debeatur, quodque conveniantur, dum sunt in statu baroniæ, quamvis eis uti baronibus creditum non sit.

Item in §. 2. disponitur, exequi contra barones pro debitis quorumcumque eorum parentum, majorum, vel antecessorum, & quorumcumque authorum indefinitè, nulla facta expressione, an dicti parentes, antecessores, vel authores, fuerint, vel ne in baronali qualitate constituti; & clariùs dum disponitur, idem servari, etiam pro debitis, quæ barones solvere tenentur ex causa legatorum, in quibus cadere non potest ratio, quod creditores, baronis fidem secuti sint, sive quod illius potentia eos coegerit ad mutuandum, cum isto respectu solum attendatur exactio. Quod etiam suadent alia verba in dicto §. in principio, ibi, *Nos hiscemalis, & debitæ creditorum satisfactioni providere volentes, &c.*

8 Suaderur etiam ex eo, quod natura legis novæ, maximè ab antiqua adeò exorbitantis, est respicere futura, non autem præterita, ex plenè collectis per Farinac. *in fragmen. verbo lex*, & omnes; & tamen ista providet etiam præteritis, & disponit de debitis ante illius editionem contractis, ut ponderant Spada, *d. conf. 18. n. 24.* & Rota, *dicta decis. 36. n. 1. part. 5. recent.* Ergo impossibile est dicere, Papam voluisse solum consulere illis, qui sub clypeo Bullæ, ejusque fide baronibus crediderunt.

Attentis etiam rationibus, idem omninò suaderi videtur; in ea enim quæstione, an hæc Bulla dicatur favorabilis, vel odiosa, variavit Rota, nam *dicta decis. 36. part. 5. recent. n. 46.* eam dixit favorabilem, sed in dicta Romana fideicommissi 8. Junii 1654. coram Verospio, de hoc assumpto dubitavit, & clariùs contrarium sensiit in dicta Urbinaten. prædii 13. Maii 1658. coram Bevilaqua, atque hunc sensum habet Congregatio baronum, quæ una voce paradoxum dixit, quando oretenus informando in ista causa insinuavi, Bullam posse dici favorabilem; sed rogando dominos, ut patienter audirent distinctionem, ac effectum, ad quem id asserebatur, eis auditis propositio non displicuit.

Dicebam igitur, quod aut agitur in ordine ad exorbitantiam à jure communi, atque ad damnum, & præjudicium, quod resultat successoribus, ad fideicommissa, primogenituras, vel investituras vocatos, seu aliis tertiis, quorum jus, vel dominium Bulla tollit, & nimis temerarium esset, negare illius odium, & exorbitantiam, ut non obscurè probat etiam constitutio 117. Urbani VIII. super archiviatione, per quam hujus Bullæ dispositio evitatur, ut infrà in Romana donationis de Andosillis, & in Romana Bullæ archivii, *hoc eodem tit.*

Aut agitur in ordine ad ipsos barones, qui ad æris alieni per ipsos contracti solutionem urgentur, & absolutum videtur, esse ipsis favorabilem, si enim ita consultum non esset, cogerentur barones pati, vel carceres, & molestias, vel sequestrum, & subhastationem fructuum, & reddituum fideicommissorum, & feudorum pro eo tum jure, ac tempore eorum vitæ, quod rectè fieri posse ex Peregr. Fontanell. & aliis latè in terminis baronum, & nobilium Salgad. *in labyrint. part. 1. cap. 24. n. 58.* Undè maxima baronalis dignitatis ignominia, atque personarum incommoda sequerentur, quia pro modico debito cogerentur pati in vita privationem omnium fructuum, & reddituum, quorum perceptionis jus vitalitium ob incertitudinem pro modico pretio subhastari solet.

Aliud item incommodum barones absque hujus Bullæ beneficio sentirent, quod scilicet in eorum necessitatibus non invenirent mutuantes, vel si invenirent, nonnisi sub gravi fœnore, & usuris, ac sub gravissimis conditionibus, quod practicari videmus in aliquibus partibus, ubi privatis personis dantur libenter pecuniæ, etiam ad rationem quatuor pro centenario, & minus; barones verò quamvis fideicommissis non gravati, neque inveniunt ad octo; igitur esset negare lucem solis in meridie, asserendo istam Bullam ipsis baronibus debita contrahentibus, vel qui alias ad eorum solutionem tenentur, non esse favorabilem, quamvis successoribus odiosam.

Si ergo favor est, & privilegium ipsius debitoris habentis istam conspicuam qualitatem baronalem, exinde resultat illam non requiri de tempore contracti debiti, sed sufficere etiam superventam, & quæ adsit de tempore quo ad solutionem urgetur, ut in terminis cap. Odoard. *de solut.* firmant magis communiter DD. collecti per Castagnam, *in tract. de-* 10
ducto ne egeat, qu. 10. ampliat. 3. & Graff. *de effect. Cleric. effect. 7. n. 60. licet n. 61.* dicat contrarium, ut scilicet qualitas clericalis, quæ operatur, ut clericus conveniri non possit ultra quàm facere potest, suffragetur de tempore quo urgetur ad solutionem debiti, quamvis istud contractum esset ante clericatum, quoties non constet de susceptione in fraudem, de quo habetur in sua materia sub tit. de credito, præsertim in Romana pro Risio, in qua est decis. in Romana admissionis ad benef. 5. Martii 1668. coram Otalora, atque ad idem confert regula generalis, quod qualitas, quæ verbum determinat, sufficit, ut adsit de tempore quo dispositio sumit effectum, Capyc. Lat. *consult. 143. n. 60. cum seqq.*

Conferre ad idem dicebam text. *in l. Curator, ff. de Curatori furioso*, per quem, in honorem Senatoriæ dignitatis, disponitur ejus bonis curatorem dandum esse, aliaque servanda, quæ privato debitori non conceduntur, & tamen nulla fit distinctio, an debita contracta sint antè vel post dictam dignitatem adeptam.

Item in Hispania, de illorum Tribunalium consuetudine introductum est, ut Ducibus, Marchionibus, aliisque baronibus, & domicellis, quamvis ære alieno oppressis, relinquantur congrua alimenta juxta dignitatis qualitatem super omnes creditores privilegiata, ut plenè Salgad. *in labyrinto, part. 1. cap. 24. n. 32. cum seqq.* Castill. *de alimentis alias 8. tom. controversiarum, cap 37. §. 1.* quod an locum habeat in Italia, ratiocinando habetur actum in Romana liberationis à molestiis pro Cesia, *sub tit. de credito, vel sub altero de fideicommissis;* & tamen nulla fit distinctio, an debita contracta essent, dum erant in hujusmodi dignitate constituti, vel in statu privato, quia finis est providendi de tempore, quo necessitas urget, & ne dignitas vilescat.

In toto corpore juris (quantum mea notitia se extendat) 11
non habemus huic Bullæ baronum aliud simile, quàm decreta ducalia Sabaudiæ, disponentia feudatarium successorem, quamvis succedat jure proprio ex pacto, & providentia, teneri tamen ad debita prædecessoris, atque cogi posse ad vendendum feudum pro solvendis illis debitis, pro quibus cogi poterat defunctus, de quibus decretis latè agit Cacheran. *decis. 165. cum plur. seqq.* præsertim, *decis. 170.* quæ sunt unicæ authoritates huic materiæ magis proximæ, unde sufficit quod defunctus cogi posset, ad effectum, ut qui nunc est ejus successor & baroniam possidet, cogatur: ergo multò magis, quando eidem debitori supervenit baronia, super qua imprimitur qualitas hujus Bullæ, & jus creditoribus acquiritur.

Sequeretur item aliàs litium inextricabilis labyrintus, dictaque distinctio inter debita ab eadem persona contra- 12
cta ante, vel post baroniam remaneret inanis, quia postquam creditores post baroniam contrahentes in vim Bullæ, ex bonorum subhastatione pecunias obtinuissent, possent creditores anteriores, qui ante baroniam contraxerunt, ab eis pecunias extantes, vel mala fide consumptas vendicare, neque ulla subest ratio inter unos vel alios, cum ista solum consideretur in feudis, aliisque bonis alienari prohibitis, quia habentes assensum præferuntur anterioribus sine assensu; verùm hoc non provenit ab aliquo privilegio, seu lege, quæ unos ab aliis distinguat, sed provenit ex eo quod anteriores sine assensu nullum jus nullamque hypothecam in bonis prohibitis acquisierunt, undè verè non sunt anteriores, cum anterioritas reguletur ab hypotheca, quæ sine assensu in bonis prohibitis non imprimitur, & sic remanent chirographarii postponendi hypothecariis licèt posteriotibus.

In contrarium deducebantur axiomata generalia super 13
stricta intelligentia hujusmodi novarum municipalium legum, odium & exorbitantiam à juris communis dispositione continentium, & quoad specialia, & proxima, deducebantur solum tradita per Carleval. *de Judiciis, to. 1. disp. 2, n. 502. & seqq.* super privilegiis concessis creditoribus scholarium, ut non suffragentur nisi illis, qui credunt scholaribus post matri-

matriculationem, & dum actu sunt in scholis; verùm nullius momenti hoc simile videbatur, cum in eo casu id proveniat, quia privilegium ad fraudes evitandas, cum hac lege concessum fuit, eo modo quo in Urbe habemus de mercatoribus merces credentibus Cardinalibus, & Prælatis, sive de pistoribus credentibus panem cum similibus, ideoque levis ponderis, ac nimis remotum dicebatur hoc simile, in concursu tot stringentium motivorum, resultantium ex verbis Bullæ, nec non ab ejus ratione, & à similibus magis specialibus & proximis.

14 Undè quamvis per ora seniorum volitaret, fuisse quidem aliquando Bullam practicatam pro debitis contractis antè baroniam incidenter, & præsuppositivè, nunquam verò hunc articulum fuisse formiter discussum, & decisum, attamen hujus causæ occasione, ex præmissis Congregatio istam sententiam firmavit, postmodum in pluribus aliis casibus, me etiam scribente, admissam, itaut hodiè videatur propositio ambulans de plano.

Hujus tamen disputationis occasione, & ad satisfaciendum aliquibus, qui nimium exorbitantem, & irrationabilem exagerabant hujusmodi legem, dicebam quod benè perpensis juris nostri principiis, adeò exorbitans illa videri non debet; jus enim antiquum Romanorum ex legibus duodecim tabularum desumptum, ultimas morientium voluntates ri-
15 gorosè servari præcipiebat, *ut in l. verbis, ff. de verb. sign.* fideicommissa tamen non curabat, neque successores ad illorum præcisam observantiam urgebat, sed totum convenientiæ, & honestati relinquendo, liberum dabat arbitrium hujusmodi ambitiosas dispositiones spernendi, usque ad tempora Augusti quibus florentissimè absque exemplo Reipublicæ libertas finem habuit, qui in ea servari voluit, ad text. *in l. 2. §. post deinde, ff. de origine juris, §. 1. & ult. institut. de fideicommissariis hæreditatibus, decis. 36. n. 43. & seqq. par. 5. rec.* & habetur in Romana contributionis de Cesiis, *hoc eod. tit.* Igitur fideicommissorum necessaria observantia, non à jure naturæ, vel gentium, ut aliqui puri legulei putant, provenit, sed à jure positivo, moderno tempore prodito.

Et ex qua ratione, rejecta tanquam insulsa opinione volentium, Principem non posse fideicommissis derogare, de quo Peregr. *conf. 7. n. 23. lib. 3.* passim apud omnes Europæ Principes videmus hujusmodi facultatem exerceri, exemplo Imperatoris, & juris communis, *in auth. res quæ, C. communia delegatis*, & in corpore unde sumitur, ut sive ob publicum favorem (ut aliqui minus communiter putant,) sive ob præsumptam fideicommittentis voluntatem, vel ejusdem legalem necessitatem (ut magis communis est opinio) pro descendentium dotibus constituendis, vel restituendis, bona fideicommissaria distrahi possint, ac fideicommissa sperni, & si necessitas postulet, in totum everti.

Quo ad masculorum etiam alimenta, vel redemptionem à captivis, aliasque justas necessitates ex rationis identitate DD. extendunt, ut pluries practicavi in Congregatione baronum, præsertim in alimentis assignatis Jo. Rainaldo Monaldensi, ex illo Monaldensium patrimonio, de quo adeo frequenter hoc eodem tit. igitur videri non debet ista lex adeo exorbitans & irrationabilis, ut ignarum vulgus putat.

16 Stantibus enim favoribus, & commodis, quæ magnatibus & baronibus exindè resultant ut suprà, idcirco à probabilitate alienum non videtur, ut isto casu subintelligenda veniat præsumpta fideicommittentis voluntas, quod scilicet si resurgeret, & successorem videret sub eclum illis miseriis, & incommodis, quæ superiùs considerata sunt, assensum distractioni alicujus partis bonorum verisimiliter accommodaret, itaut ista lex aliud operari non videatur, nisi inducere præsumptione alia probatione non indigentem dictæ verisimilis voluntatis, eo modo quo jus commune in dicta *authent. res quæ*, illam præsumit in casu dotium, vel similium ut suprà; & eo modo quo laicalia statuta in contractibus minorum, mulierum, & similium sine certa solemnitate non initis, inducunt probatam præsumptionem simulationis doli, vel metus, unde indirectè enervatur vis juramenti, super quo Principi laico non datur potestas statuendi.

Præterea ultra favorem baronalis, & magnatitiæ dignitatis, qui publicus dici potest, tanquam concernens personas primi ordinis, in quibus est præcipuum Reipublicæ ornamentum, accedit etiam alter favor publicus, libertatis, & facilitatis commercii mercatorum, & negotiantium, qui favor, privato commodo ex fideicommissorum, vel investiturarum beneficio resultanti præferendus videtur; & quatenus iste favor, publicus etiam dicendus esset, præponderans tamen videtur præcedens, dupliciter consideratus, in magnatitia scilicet & baronali dignitate subtinenda, & in publici commercii libertate conservanda, in quo utroque casu causatur commodum tractantium de damno certo vitando; incommodum verò & præjudicium, ut plurimum est tractantium de futuro incerto, & eventuali lucro, quod ex fideicommissi vel investituræ vocatione sperant, cum regula capienda sit à communiter accidentibus, licèt aliquando etiam juri jam delato, & quæsito præjudicetur.

Hinc videmus, quod licèt formula investituræ feudo- 17
rum Regni Neapolitani, in vera, & stricta juris censura dicenda sit ex pacto, & providentia, potiùs quam hæreditaria, sive ad summum hæreditariam qualitatem solum importet in ordine ad personam primi acquirentis; ratio tamen commercii, ob illorum feudorum frequentiam, rationabiliter induxit antiquos Regni sapientes ad illam interpretandam hæreditariam, etiam respectu ultimi morientis.

Et in Regno Siciliæ ultra Pharum, quamvis illi antiqui sapientes hanc eamdem investituræ formulam interpretari fuerint ex pacto, & providentia, atque, ut illi dicunt, in forma stricta, ex eadem tamen ratione commercii, idem Regnum, ex gratiis à Rege obtinuit formam, ut dicunt largam, per quam ferè idem effectus resultat, ac in dicto alio Regno Siciliæ citra.

Prout formula feudorum Mantuæ, cujusque ditionis, ac totius Montisferrati, est ex pacto & providentia, & tamen consuetudo, ex eadem ratione commercii illa reduxit adinstar allodialium; quod etiam videmus in bonis emphyteuticis Abbatiæ Farfen. ac ferè totius Lombardiæ, Flaminiæ, & aliorum locorum, ut est deductum supra in Mantuana feudi, *hoc tit.* ac etiam habemus in feudis Status Avenionen. & Comitatus Venaysini, quod de consuetudine redacta sunt adinstar allodialium, ut sint (prout sunt) in commercio, Ludovicus Bell. *conf. 3. n. 64. & conf. 4. n. 1. & 81.* Tondutus, *de prævent. cap. 14. num. 5. & tom. 2. var. cap. 34. n. 12.* Rota, *decis. 38. n. 4. & 112. num. 9. part. 11. recent.* & in qua ratione fundata etiam sunt dicta decreta Ducalia Sabaudiæ, de quibus Cacheran. *decis. 165. cum seqq.*

Est benè verum, quod si aliqua exorbitantia vel irrationabilitas adest, illa esse videtur, non in ipsa lege, sed in nimium verbali ejus intelligentia & praxi, quia intelligenda veniret de debitis ex aliquo rationabili motivo necessitatis, vel saltem decoris & honestatis contractis, non autem in meris dissipationibus & prodigalitatibus, in quibus hujusmodi personis credentes, non sunt à dolo, & fraude alieni, ut de hoc particulariter habetur infra in Romana donationis de Andosillis, in Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis, & in Romana, seu Perusina pro Monte Mellino, *& in aliis hoc eod. tit.*

Indoctus malignantium livor credidit, hujusmodi legem ex polyticis respectibus emanasse, ut ita baronum potentia Pontificibus infensa destrueretur, atque Pontificum conjuncti, castrorum & bonorum jurisdictionalium facilius acquisitiones facere possent; sed verè est indocta malignitas, quia diligenter perquirere volui, num Clementis VIII. Bullæ auctoris nepotes, vel conjuncti, qui plura castra, & bona acquisierunt, aliquid dicto Pontifice vivente, in hujus Bullæ executionem emerint, & non datur exemplum, neque tunc Sedes Apostolica erat in statu, quod baronestimeret, ut in retroactis temporibus dabatur; & verè est insulsa consideratio, quia si per Bullæ praxim una baronum domus clauditur, altera efformatur & aperitur, ideoque omninò dicendum est, ex solo justitiæ, & boni publici zelo, illum integerrimum, ac doctissimum Pontificem ita statuisse; verùm punctus est in modo illam practicandi.

IN EADEM PRO EISDEM.

Subfeudatarius an veniat sub appellatione baronis, vel domicelli ad effectum Bullæ.

An simplex baro, seu feudatarius inferioris ordinis, non habens altum dominium, possit totum feudum, vel castrum subinfeudare, itaut dominii reliquias, & devolutiones retineat.

Concessio feudo, vel alia re patri, & filiis, an concessio censeatur illis facta ordine simultaneo, vel successivo.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Subfeuda concedenda sunt gratis, non autem sub specie contractus correspectivi.*
2 *De pluribus speciebus subfeudi.*
3 *Bulla baronum procedit etiam in subfeudatariis, & quibuscumque domicellis.*
4 *Facta concessione feudi patri & filiis, an isti veniant cum patre ordine simultaneo, vel successivo.*
5 *Patre & filiis in simul vendentibus, præsumitur filiorum interventum esse pro solo consensu.*

DISC. LXXV.

SOpita cum particulari disputatione antecedenti quæstione, an scilicet Bulla baronum locum habeat in debitis ante baroniam contractis, duæ aliæ ex parte d. Marchionis Pallavicini excitatæ fuerunt difficultates, una nempè quod dominium & possessio dicti castri non importaret baroniam, neque efficeret baronem, de quo Bulla loquitur, quia illud non fuit liberè, & pleno jure Alexandro, & filiis per Ducem Parmæ cessum, sed solum jure subfeudi eum pacto devolutionis in casu lineæ finitæ, vel alio casu; & alteram, quod in omnem eventum, quod cessio castri & aliorum bonorum, facta esset, tam Alexandro patri, quàm Sfortiæ, & Alphonso filiis, omnibus æquale jus quæsitum fuerat, ideoque ad summum creditoribus jus non competeret, nisi ad tertiam partem, quæ est portio Alexandri eorum debitoris.

Utrumque tamen motivum facili negotio dixi omninò viribus carere; quatenus enim pertinet ad primum, malè deducebantur termini subinfeudationis, quibus Dux ex contractu correspectivo castrum allodiale cedens nunquam usus est, ideòque non conveniunt verba, ex quibus regulariter contractuum natura regulari solet, *ut decis.* 110. *part.* 6. *rec.* & passim; neque convenit subjecta materia, tum quia inter subfeudi requisita, illud est præcipuum, ut gratis, & non sub aliqua correspectivi contractus specie, mediante pecunia concedatur, ex plenè deductis per Altograd. *cons.* 5. *vol.* 2. & supra in Senogallien. Castrorum *hoc tit.* ideoque convenire non potest huic concessioni factæ per viam dationis in solutum, & ex causa merè correspectiva. 1

Tum etiam quia baronibus & feudatariis, dupliciter conceditur subinfeudandi facultas, uno modo subinfeudando totum feudum, per quem modum tollitur penitus de medio itaut subinfeudatus habere dicatur ab infeudante per organum & instrumentum subinfeudantis, adinstar mentis pro persona nominantis, ut supra in d. Senogallien. & in Mantuana bonorum est dictum; altero modo per quem feudatarius concedat aliquod membrum, vel excadentiam, penes eum remanente substantia, seu corpore feudi principalis, quod contingit, vel in feudatariis primis ordinis, & dignitatis cum jure Principatus, milites & barones sibi constituentibus, vel in baronibus, & feudatariis inferioribus, quædam feuda rustica, seu excadentias, tanquam feudi membra concedi solita subinfeudantibus, ut in dicta Mantuana & in aliis; sed non reperitur jure cautum, ut baro, seu feudatarius inferior (qualis in isto castro consideratur Dux, quamvis in suo Ducatu sit Princeps,) pretio mediante, & per contractum correspectivum possit sibi constituere subfeudatarium, cui totum castrum cum integro ejus jure concedat, quia nemo sibi parem constituit. 2

Verùm omnem in hoc motivo difficultatem removeri dicebam, ex eo, quod Bulla se non restringit ad solos feudatarios, & barones, sed loquitur etiam de quibuscumque domicellis, atque chirographum e usdem Clementis quod in quodam liberculo cum dicta Bulla aliisque chirographis impressum est, clarè loquitur de omnibus, & quibuscumque jurisdictionem habentibus, unde cum debitor possideret castrum cum jurisdictione in vassallos, idcircò, sive illud haberet jure allodii, sive feudi, sive subfeudi, semper dicendus est, vel baro, vel domicellus, vel habens jurisdictionem, & hoc sufficit, quia verba sunt ampla, ad unam solam speciem non restricta, quod in specie subfeudatariorum, ut comprehendantur sub Bulla præsertim ex d. chirographo, habetur per Rotam in Romana fideicommissi 8. Junii 1654. coram Verospio in præcedenti allegata. 3

Veritas tamen in proposito videbatur, non intrare subfeudi terminos, quos confundi dicebam, dum castrum erat allodiale jure allodii per Ducem possessum, potiùs verò intrare videbantur termini venditionis, seu dationis in solutum cum pacto reversivo in certis casibus in partium conventione expressis, quod dictorum contractuum naturæ non repugnat, ideoque, vel dicto pacto non obstante vendi poterat ad liberam venditionem, rranferendo istud vinculum ad pretium loco rei subrogatum, juxta dispositionem ejusdem Bullæ tollentis etiam pacta, ut apud Cavaler. *decis.* 612. & 618. vel id non impedit venditionem castri, & aliorum bonorum pro solo jure debitoris, ejusque descendentium, & donec concessio ad formam conventionis est duratura, salvo jure Ducis, quando casus pacti fieret, ejusque conditio purificaretur, ideoque hoc motivum aliud non operari insinuabam, nisi damnum, & præjudicium ipsiusmet illud deducentis, cum istud onus tanquam pars pretii illud minuat, unde si pro satisfaciendis creditoribus opus erat vendere solum partem, ita vendendum erat totum, ideoque pariter istud motivum fuit rejectum.

Prout neglectum, atque in nulla consideratione fuit habitum alterum motivum, æqualis, ac simultaneæ acquisitionis patris, & filii. Quæstio enim tractata per feudistas, an concesso feudo patri, & filiis, acquiratur eis ordine successivo, vel simultaneo, & in qua invicem pugnare videntur Isernia & Afflictus, quorum uterque suos habet sequaces plenè de more congestos per Rosenthal. *cap.* 9. *memb.* 2. *concl.* 66. *n.* 56. & 59. & *in glos. litt. G, & H,* originata, *ex theor. gl.* & Bart. *in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & posth.* de qua in materia fideicommissaria plenè Fusar. *de subst. qu.* 476. & 477. Rot. *decis.* 97. & 574. *part.* 4. *recent.* & 424. *part.* 9. super distinctione, an dispositio fiat ab ascendente, in quo vigeat ratio charitatis, vel ab extraneo, in quo vigeat ratio affectionis, & an filii sint nati, & capaces propriæ affectionis, & meriti, vel nascituri, in quibus istæ rationes non cadunt. 4

Versatur in concessionibus gratuitis, ex mera liberalitate, & voluntate disponentis, seu concedentis, non autem in casu nostro, in quo Dux Parmæ nullam liberalitatem cum istis de Palavicinis exercere voluit, sed solum, loco jurium, quæ prætendebant habere super castris Lombardiæ in suo Ducatu existentibus, per viam concordiæ, subrogavit in omnibus, & per omnia istud castrum, & alia bona, unde cum ea, in quorum locum facta est subrogatio, eis deberentur ordine successivo, priùs scilicet Alexandro patri, deinde filiis, non simultaneè sed cum ordine primogenituræ, intrat vulgaris regula subrogatorum.

Quod evidenter comprobari considerabam ex refutatione præventiva, quam Alexander fecit Sfortiæ filio, quia tanquam ille, ad quem pro tempore eius vitæ totum spectare debebat, totum refutavit, ac totius fructus, emolumenta, & jurisdictionem sibi reservavit; dicta enim quæstio cadit in casu dubio, & ubi præsumptiones pro una, vel altera sententia cadere possunt, non autem ubi facti circumstantiæ, seu etiam urgentiores præsumptiones aliter suadent, ut egregiè Rosenthal. *d. c.* 9. *concl.* 66. *n.* 56. *in fin.* ideòque dicendum est, æqualem concursum in transigendo per Ducem desideratum in patre, & filiis, fuisse pro cautela alterius partis, filiorum autem respectu resolvi in simplicem consensum pro eorum jure sperato ex fideicommisso, ut aliis allegatis benè in Baren. Salviani 10. Junii 1652. & 24. Martii 1653. coram Bichio, ubi firmatur, quod licèt pater, & filii æquè principaliter vendere bona profiteantur, non per hoc tamen resultat filios probari condominos, sed eorum interventum fuisse pro cautela emptoris, resolvendum in simplicem consensum pro eo jure, quod in bonis paternis, pro maternis dotibus, vel ex majorum dispositionibus habere possent, multò magis, dum ex facti circumstantiis resultat hujus veritatis probatio clara, qua accedente recurrendum non est ad præsumptiones, vel ratiocinia, ad text. *in leg. ille, aut ille, ff. de leg* 3. *cum concord. decis.* 44. *n.* 14. *part.* 11. *recent.* ubi probatur istam regulam cuicumque materiæ adaptari. 5

SUMMARIUM.

1 *De disc.* 75. *super subfeudis.*
2 *De concessione facta patri, & filio, vel viro, & uxori.*

ANNOT. AD DISC. LXXV.

SUper contentis in hoc discursu in materia subfeudi, vel facultatis subinfeudandi, actum est supra, *in Annot. ad disc.* 1. ubi videri potest. 1

Et de alia quæstione, an concessio facta patri, & filio, seu viro, & uxori, intelligatur ordine simultaneo, vel successivo, aliquid insinuantur supra, *disc.* 46. ac etiam infra in Januen. feudor. *disc.* 113. & conferunt, quæ habentur, *sub tit. de donat. disc.* 47. in vocationibus, quæ fiunt de patre, & filiis, de quibus etiam, *sub tit. de fideicommissis.* 2

IN

IN EADEM
PRO EISDEM.

Refutatio feudi, vel alterius rei alienari prohibitæ in proximè successurum, quoties non est pura, sed pactionata, an vitietur in totum, vel potius ipsa pacta vitientur.

Reservatio fructuum, emolumentorum, ac jurisdictionis in feudo, vel castro refutato, an importet jus in re, & an reservatarius dici possit baro, & domicellus, vel aliàs cadens sub Bulla baronum; & quando hujusmodi refutationes ita pactionatæ dicantur in fraudem.

Successores in feudo pacti, & providentiæ, vel in fideicommisso jure proprio, tenentur ad expensas factas per prædecessorem, pro feudi; vel bonorum recuperatione, seu defensione, & successivè obligati remanent creditoribus ejus, qui expensas fecit.

SUMMARIUM.

1 *De refutatione feudi in proximè successurum pactionata, an vitietur in totum, vel solum ipsa pactio vitietur.*
2 *An reservatio fructuum, vel eorum commoditatis faciat refutationem pactionatam.*
3 *Quando actus dicatur fraudulentus, itaut pactiones aliàs licitæ vitient refutationem.*
4 *Explicatur quid sit commoditas, quæ reservatur, vel alienatur super feudo.*
5 *Castra allodialia non subjacent prohibitioni alienationis resultanti à jure feudorum, sed in Statu Ecclesiastico habent prohibitionem Constitutionum Apostolicarum.*
6 *Ubi refutatio habet assensum, itaut de jure sit valida, adhuc ex conjecturis fraudis, & simultatis remanet invalida.*
7 *Quæ species jurisdictionis sufficiat, ut intret Bulla.*
8 *Successores in fideicommisso tenentur reficere gravato expensas pro defensione fideicommissi.*
9 *Idem in feudis.*
10 *Quomodo probetur versio pecuniæ in expensas.*
11 *An in illo, qui communi opinione reputabatur baro, & se pro tali gerebat, intret Bulla ex ratione leg.* Barbarius.
12 *De contrahente cum harede putativo.*
13 *De Bulla Urbani VIII. archiviationis, per quam consulitur fideicommissis adversus Bullam baronum.*

DISC. LXXVI.

DEmum omnibus supradictis objectis, ac difficultatibus superatis, convolatum est ad aliud motivum, quod prius deductum, plurium annorum spatio in multis disputationibus rejectum, demum admissum fuit, unde properea habito per creditores recursu ad signaturam gratiæ, commissa fuit causa appellationis in Camera, ubi pendet. Quod scilicet Marchio Alexander nunquam fuerit dominus, ac possessor dicti Castri Sancti in statu immediato existentis, quoniam antequam illud per Ducem Parmæ sibi traderetur, præventivè tanquam jus acquirendum renunciaverat Sfortiæ filio primogenito immediatè successuro; nil obstante, quod sibi jurisdictionem, fructus, & emolumenta reservasset, quia reservatio non est de usufructu considerato tanquam de jure in feudo, seu castro, sed de fructibus, & emolumentis, tanquam commoditas nudi facti non tangens feudi, seu castri subsistentiam, & quæ dicitur omnino diversa à dominio feudi, seu castri tanquam jus allodiale, cujus est capax etiam, qui feudorum sit incapax, ex suprà deductis in Tiburtina Castrorum, & in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum *hoc eodem tit.*

Assumpsimus proindè hinc indè scribentes disputandam quæstionem per feudistas adeo agitatam, pactionatæ refutationis in proximè successorum factæ, quæ de jure feudorum regulariter permissa est absque domini assensu, quoties est pura, & simplex, quia non est alienatio, sed præventiva successio; an scilicet ubi est pactionata, cum reservatione usufructus, seu fructuum, & emolumentorum, corruat in totum, vel ipsa pacta, & reservationes vitientur, ipsa refutatione firma remanente, atque difficultatem, præsertim apud Regnicolas, faciunt verba Iserniæ *in c. ap.* 1. §. *& si libellum, numer.* 4. *& 5. de alien. feud. pater.* ubi dicere videtur, *quod refutatio valet, cætera pacta non*, de qua quæstione agunt Loffred. *cons.* 3. Bolognett. *cons.* 7. Camill. de Medicis *cons.* 49. Bammacar. *in repet. cap. beneficium, numer.* 26. *Si de feud. defuncti fuer. controv.* Apont. *cons.* 12. *vol.* 1. *& cons.* 116. *num.* 10. *vol.* 2. *& de potestate Proreg. tit. de refut. feud.* §. 1. & 2. Fab. de Ann. *cons.* 41. *& 46.* Ann. sen. *alleg.* 97. Merlin. *lib.* 2. *contr.* 57. Reverter. ad Adden. *decis.* 550. Rovit. *pragmat.* 4. *n.* 9. *& seqq. de feud.* Giurb. *de succes. feud.* §. 1. *glos.* 12. *num.* 10. *& 44.* Galeot. *lib.* 2. *controv.* 6. Marcian. jun. *disp.* 80. qui alios referunt. 1

Ex quibus constat, tres esse opiniones, unam quæ Bolognetto tribuitur, pro utriusque actus validitate, quia pro actu subsistendo, reservatio ususfructus resolvitur in simplicem reservationem fructuum, seu commoditatis, prout facti est, non autem prout juris; sed hæc opinio paucos habet sequaces, eamque neque in puncto juris communis subsistineri, habetur apud Merlin. *decis.* 843. Alteram, ut juxta verba Iserniæ, pacta, & reservationes, tanquam respicientia accidentalia, non vitient, sed vitientur. Magis tamen communis, ac recepta feudistarum opinio est tertia, ut totus actus, propter individuum voluntatis, vitietur, ut constat ex Aponte, Rovit. Giurb. & aliis allegatis; qua communi opinione attenta, dicebam pro creditoribus (habendo actum refutationis pro infecto,) Marchionem possedisse castrum jure dominii, proindeque effectum esse indubitatè baronem. 2

Et quamvis fortiter responderetur quæstionem cadere, ubi agitur de reservatione ususfructus tanquam juris importantis feudi servitutem, secus autem, ubi de reservatione fructuum, tanquam commoditatis nudi facti, non tangentis feudi substantiam; ex Fab. de Ann. *cons.* 46. Galeott. *d. controv.* 6. *lib.* 2. Merlin. *dicta controv.* 57. *lib.* 2. Replicabam tamen, etiam reservationem fructuum in toto, vel in parte, continere improbam pactionem, nervosè probari per Apont. *dicto cons.* 12. ex Camerario, & aliis quos allegat.

Sed quidquid sit de ista opinione, quam ita simpliciter sumptam credebam minùs rutam, quia verè talis reservatio non inducit servitutem, vel jus in feudo, neque ejus substantiam tangit, attamen dictam responsionem dicebam, tunc demum admittendam esse, quando nulla fraudandi, vel simulandi causa præcedente, refutans sincerè, ut sibi de alimentis provideat, aliquam fructuum, vel redditus pecuniarii reservationem faciat, secus ubi precedente causa evidenti fraudandi creditores, reservatio non est de aliquo redditu, vel fructuum parte simpliciter, sed est de omnibus illis juribus, quæ possidenti feudum etiam sine refutatione competebant, & competere poterant, itaut in substantia ejus status non immutetur, atque in effectu idem sit esse factam, vel non factam refutationem, tunc enim dicitur actus merè verbalis, alium non habens effectum, nisi illum fraudandi tertium, ut in specie quando plura sunt onera, pluresque reservationes, idem Galeot. *d. controv.* 6. *nu.* 12. *&* 20. admittit esse veram opinionem Aponte *dicto cons.* 12. Et benè comprobat Marcian. *d. disp.* 80. *n.* 19. *& seq.* 3

Et in his terminis versabamur, quia Marchio Alexander, non solum sibi reservavit in vita omnes fructus, & emolumenta, sed etiam jurisdictionem baronalem in dominio & exercitio, cum prohibitione Sfortiæ refutatario, ne in illa posset quomodolibet se ingerere; & quod magis est, sibi reservavit titulos castro adjunctos, cum facultate novos titulos adjiciendi, & cum prohibitione eidem Sfortiæ, ne dictum castrum alteri cedere, vel quovis modo de eo disponere posset, ipso non consentiente, quam prohibitionem in specie ponderat Apont. *d. cons.* 12. & cum reservatione jurium Alphonsi secundogeniti; unde in contradictoriis petebam à scribentibus in contrarium, ut ostenderent, quænam esset differentia inter dictum Marchionem Alexandrum non refutantem, & eumdem refutantem, cum omnia pariformiter haberet, nec quidem minimum amittendo, quia sive refutasset, sive non, liberum, ac absolutum dominium in vita, vel in morte non habebat, stante fideicommissi gravamine.

Implicare siquidem videtur, dicta jura reservata importare simplicem commoditatem perceptionis fructuum, quia dicta commoditas, prout nudi facti est, eatenus à legali prohibitione exempta reputatur, quatenus censeatur quid omninò separatum ab ipso corpore, & substantia feudi, quia fructus 4

ctus finguntur percipi per feudatarium cedentem, & postquam ab ipso singulis annis, vel temporibus sunt percepti, & separati, feudatarii nomine, cessionarius eos tanquam rem allodialem à feudo separatam percipit, ut in specie probant iidem in oppositum allegari soliti, Galeott. *d. controv. 6.n.14.& 15.*Merlin. *controv. 57.nu.14.* & generaliter Rosental. *c.9. concl.9.nu.1. & concl.10.n.5.*Amichangel. *q.feudal.18. n. 10. & seqq.* & in terminis emphyteuticis in idem tendentibus latè Rota in Romana Salviani 17.Aprilis 1643.&9. Decembris 1644.Cerro, quarum prima est *d. 167.p.9 recen.*ac in aliis, & habetur in Alban. pensionis *sub tit. de pension.* & in Tusculana *sub tit. de emphyt. ac aliis.*

Igitur id adaptari non potest reservationi plenæ, & omnimodæ jurisdictionis, necnon retentioni titulorum, cum facultate novos ad iciendi, ac prohibitione alienationis, quia hæc omnia respiciunt ipsam rem, ejusque substantiam, maximè accedente causa simulandi, vel fraudandi, ex qua juncta cum his omnibus, liquere videbatur, actum refutationis fuisse merè verbalem, & continere protestationem non acquirendi, de directo contrariam facto.

Motivabant aliqui ex dominis Congregationis, inani labore hanc altam disputationem assumptam esse ex defectu applicationis ad factum, dum quæstio cadit in feudis alienationis prohibitionem habentibus, *ex cap. Imperialem, de prohibita feud. alien.* per Federic. huic castro allodiali non adaptabilem; sed facilis fuit responsio, quod licèt hujusmodi castra allodialia non habeant prohibitionem inductam *in d.c. Imperialem*, habeant tamen aliam non minùs amplam, resultantem à Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clem. VIII. Pauli V. & Urbani VIII. à qua eatenus actus remanet exemptus, quatenus, adinstar feudorum, agatur de licita, & 5 valida refutatione in proximè successurum, quæ verè non est alienatio; sed præventiva successio, sub alienationis prohibitione non cadens, ut ponderatur etiam in Civitatis Castelli jurisdictionis, & in Camerinen. jurisdictionis, & in Romana pecuniaria pro Guelpho *hoc eod. tit.* in quibus agitur de bonis jurisdictionalibus non feudalibus,

Solidiùs motivabatur, quod amissa etiam paritate terminorum, adhuc tamen quæstio cadit, ubi deficit Principis assensus, vel licentia, quæ in præsenti supponebatur amplissima, unde frustratoria erat disputatio, & in hoc motivo pro majori parte, quantum audivi, fundata fuit resolutio; sed hoc licentiæ præsuppositum in facto pro parte creditorum negabatur, quia constabat quidem Urbanum VIII. mediante chirographo amplissimè approbasse conventionem inter Ducem Parmæ, cui chirographum est directum, & dictos de Pallavicinis, concedendo eidem Duci licentiam alienandi dictum castrum, & alia bona, & approbando omnia pacta 6 facta, & facienda, sed nullibi constabam Papam approbasse contractum inter Alexandrum, & filios.

Et ulteriùs, ubi etiam licentia sustulisset obstaculum prohibitionis ex jure, vel apostolicis constitutionibus resultans, ad effectum evitandi nullitatem actus, vel pœnas ex dicta prohibitione orientes, non tamen sanabat vitium simulationis, & fraudis, eo quia actus in substantia, & quoad effectum remanet merè verbalis, & palliatus, atque ad hoc propositum dicebam ponderandas esse dictas feudistarum doctrinas, firmantes, ex sola reservatione fructuum, vel commoditatis, prout facti est, alioquin de jure licita, adhuc, ubi alia concurrunt ostendentia nudam verbalitatem, resultare invaliditatem, non tanquam ex prohibitione alienationis, sed tanquam ex simulatione actus.

Adducebatur in contrarium authoritas Merlin. *d. controv. 57.* ad probandum in specie, reservationem etiam jurisdictionis non reddere refectionem pactionatam; sed replicabam in hac facti specie, dictas reservationes non esse singulariter, sed unitim considerandas, quia non solum concurrebat reservatio fructuum, & jurisdictionis, sed etiam illa titulorum impositorum, & imponendorum, nec non prohibitio alienationis, & alia de quibus supra, & ulteriùs Merlinus, id solum afferit discursivè, & incidenter, quia præcipuum illius resolutionis fundamentum consistit in hypotheca dotali, ut constat *controv. 60.* ac etiam quia in casu Merlini refutatio non erat pactionata cum conditione suspensiva, & impeditiva in refutatario jurisdictionis, & fructuum perceptionis, erat enim pura, & libera ex tunc plenum effectum sortitura, sed solùm continebat quandam conditionem eventualem resolutivam, qua pendente refutatio dicebatur pura, & cum effectu, etiam quoad jurisdictionem, & fructus, *ut d. controv. 57.n.11. cum seqq.* qui termini sunt longè dispares.

7 Atque ut in præcedenti discursu dictum est, Bulla non postulat de necessitem veram qualitatem baronalem, sed contentatur illa simplicis domicelli, vel aliàs habentis jurisdictionem; itaut sufficiat esse talem, qui non habeat simplex jurisdictionis exercitium precariò, & jure alieno, ut sunt gubernatores, affictuarii, agentes, administratores; & similes, *sed* illam habeat jure proprio, itaut baronis, & domicelli figuram faciat, qualem absque dubio faciebat Marchio Alexander, nulla penitus considerata differentia inter ipsum, & alios castrorum possessores, ac jurisdictionem in vassallos habentes, & ex qua resultat ratio potentiæ per Bullam principaliter considerata; & hæc mihi videbatur ipsa genuina veritas, probabiliter in appellationis prosecutione agnoscenda, ut jam agnovisse visa est signatura gratiæ, quando de committenda causa appellationis ab hac resolutione actum fuit, eam committendo in Camera.

Præterea post dictas disputationes habitas, & causam commissam, aliud in mentem supervenit motivum non spernendum respectu creditorum, qui ante dictam concordiam, & respectivè refutationem contraxerunt, quod scilicet hujusmodi debita per Marchionem Alexandrum contracta essent pro se substentando in Urbe, & Curia Romana, ad effectum insistendi apud Summum Pontificem dominum directum pro justitiæ complemento adversum Ducem feudatarium, qui (ut ipse prætendebat,) indebitè, & de facto supradicta castra Lombardiæ occupaverat, & per quorum occupationem, ac immensos sumptus ab initio passos, pro hujusmodi causa Alexander in aliquem indigentiæ statum fortè redactus erat, itaut non potuisset, aliàs quam creditorum ope, urbis incolatum continuare, atque assistere apud Pontificem Urbanum, cujus authoritate, & Cardinalis Barberini nepotis opera, charitate, & dexteritate, post plurium annorum tractatum, deventum est ad dictam concordiam, qua mediante ad commodum fideicommissi obtenta fuerunt castrum, & bona, de quibus agitur.

Unde sequitur, fideicommissi successores, quamvis ex 8
propria persona venientes, teneri ad hujusmodi æris alieni solutionem, tanquam contracti pro expensis in defensionem, seu recuperationem fideicommissi factis, pro quibus ejusdem fideicommissi bona remanent affecta, & distrahi possunt, Peregr. *de fideic. art.50.n.8. & 11.* Seraph. *decis.925. n.3.*Greg. *decis. 197.n.4.& seqq.* Duran. *dec.53. numer.8.* add. ad Burat. *decis.401.nu.17.* Molina *de primog. lib.1.cap.27.nu. 11.*Garz. *de expens. cap.16.num.36.*Giurb. *decis.108.num.10.& 24.*Salgad. *in labyrint.part.3.c.9.num. 19.* Romana fideicommissi seu Salviani 23. Junii 1653. Albergato, Romana expensarum 15. Decembris 1653. Bichio, & in aliis frequenter, quia est propositio vera, quoties agitur de expensis concernentibus substantiam recuperationis, vel defensionis bonorum pro omnibus vocatis, ut hic, secus si esset inter plures vocatos quoad pertinentiam, seu prælationem inter se, ut habetur in dicta Romana fideicommissi, seu Salviani *sub tit. de fideicommissis.*

Quod etiam habemus in feudis, pro quibus defendendis, 9
seu recuperandis, & conservandis, successores quamvis ex pacto, & providentia, & sic jure proprio venientes tenentur. Quinimò (quod magis est) etiam dominus directus, in casu non culposæ devolutionis ad hujusmodi expensas tanquam speciem melioramentorum feudatarii hæredibus tenetur, quoties sunt in aliqua notabili quantitate, ut per Socc. jun. *cons. 68.n.143.148.& 151. lib.3.*Ruin. *cons.100. libr.4.*Bellon. *cons.10.n.2.*Rosental. *c.10. concl.43.n.75.* & alios congestos per Giurb. & Salgad. ubi supra, & est deductum in Romana annuæ præstationis, seu minutorum, Plumbini *hoc tit.* ac etiam in terminis emphyteuticis deductum habetur in Theatina renovationis *sub tit. de emphyt.*

Neque præmissis obstare credebatur defectum probatæ 10
identitatis, quod scilicet non constaret hujusmodi debita in istam causam versa esse, quoniam dictæ versionis justificatio non postulat exactam & concludentem probationem, sed adminiculativa & præsumptiva contentatur, ut in similibus terminis creditorum mutuantium ad refectionem, conservationem, melioritionem vel emptionem, habetur per Franch. *decis.97.nu.5.* ibiq; add. Surd. *decis.15.n.14.& 55.nu.6.* Sanfel. *decis.112.* Seraph. *dec.1093. nu.3.* Merlin. *de pign. lib. 3. tit.1.q.5.n.71.*Amat. *var. resol.3.n.59.* alter Merlin. *contr.25. n.9. lib.1.* per quos in specie ponderantur, temporis correspectivitas, & impendentis qualitas, si enim non constat ipsum de eo tempore alias habuisse pecunias, ex quibus illud opus facere potuit, neq; constat in quos alios usus acceptam pecuniam erogaverit, præsumptio est cum pecunia mutuata id sequutum esse, quod benè adaptatur terminis nostris; siquidem Marchio Alexander privatus erat usque ab anno 1585. fru-

fructibus & redditibus dictorum castrorum, in quibus major hujus domus nervus consistebat, alia verò bona, in controversia habita cum Magno Principe per ann. 40. antequam Papæ authoritatem imploraret, penè consumpsit, dum constat à primis Europæ Jurisconsultis consilia petiisse, aliasque magnas feciisse diligentias, nonnisi cum ingenti sumptu cum tali adversario practicabiles, ultra propriam cum numerosa familia substentationem, itaut ei impossibile fuisset tamdiu in Cur. Rom. apud Pontificem juxta sui gradus qualitatem assistere, & sine hac assistentia utique d. concordia sequuta non esset, neque d. bona obtenta, unde justissimè præfati creditores dici possunt mutuantes ad bona acquirenda, seu recuperanda.

11 Respectu verò illorum, qui post concordiam, & castri adeptam possessionem eidem Alexandro crediderunt, clariùs Bullæ beneficio juvari debere videbatur, nam aliàs publica ejusdem Bullæ fide decepti remanerent; indubitatum enim est dictum Marchionem possidentem castrum præfatum, cum libera & independenti jurisdictione in vassallos, & cum titulorum retentione, omniumque fructuum & reddituum perceptione, nec non cum Marchionis Sfortiæ primogeniti positiva prohibitione, ne in dicti castri jurisdictione, vel aliàs quomodocumque se ingereret, facere in Urbe figuram Baronis Romani, ac possessoris castrorum cum jurisdictione in vassallos, eodem modo quo alii Barones & Domicelli faciebant, absque aliqua differentia; unde mercatores, & cæteri scientes dispositionem Bullæ, sub istius clypeo & fide liberè crediderunt, aliàs non contracturi; ideoque sequeretur ex dictæ Bullæ ac Pontificis publica fide, ita per collusivas & clandestinas conventiones cum filiis remanere deceptos.

Ac propterea ponderabam rectè intrare terminos textus in *l. Barbarius, ff. de off. Prætoris*, de Officiali putativo, cujus 12 gesta subsistinentur, ne fides publica pereat, quamvis in effectu non esset talis, atque convenire quoque terminos hæredis putativi, cum quo contrahentes super re hæreditaria, & bona fide ex eadem ratione tuti redduntur, etiam in præjudicium veri hæredis, ad text. *in l. fin. ff. de transact. l. fugitivus, & l. cum quis, ff. de sol. cum concord.* per Giurb. *decis. 79.n.20.* Marescott. *lib.2. var. cap.17. decis.122. num.9. part. 7. recent.* Salgad. *in Labyrint. part.2. cap.9. nu.48. & seqq.* ubi concordantes.

Et licèt hoc suas habeat difficultates, ex latè deductis per eumdem Salgad. *num.99. & seqq.* attamen dubitatio intrat, quoties agitur in præjudicium hæredis absentis, omnino tamen vera & recipienda videtur conclusio in præjudicium ejus, qui sciebat se esse verum hæredem, & tamen passus est alterum pro hærede publicè se gerere & contrahere, nam aliàs publica fides & commercii libertas nimium paterentur præjudicium.

Quod in proposito probare clarè videtur constitutio 117. 13 Urbani VIII. edita super archiviatione; volens enim Pontifex successoribus in fideicommissis, & primogenituris adversus hujus Bullæ dispositionem consulere, illud prudens & justum adhibuit remedium, per quod publica fides decepta non remaneret, mandando scilicet fideicommissorum, primogeniturarum, investiturarum, aliarumque hujusmodi dispositionum sumptum authenticum in publico Archivio registrari, ac neque registro contentus, voluit in tabella publicè omnibus exposita describi, & adnotari, & nihilominus, etiam post hujusmodi gesta, Bullam Baronum suffragari contrahentibus infrà sex menses subsequentes, quorum lapsum expectari voluit, ut ita ad omnium notitiam deveniat; unde creditores posteà cum Baronibus contrahentes, eorum culpæ & socordiæ totum adscribere debent, quia scientes hujusmodi novi remedii traditionem, nimia facilitate poterant, antequam contraherent, dicti Archivii tabellam publicè expositam videre.

Igitur si Papa tot adhiberi voluit cautelas & diligentias, ne aliàs contrahentes sub dictæ Bullæ clypeo & publica fide decepti remanerent, vanum prorsus videtur, ita Pontificias constitutiones, ac fidem publicam, cum actibus collusivis, & merè verbalibus elidi potuisse, quæ ratio etiam convenire potest illis, qui ante concordiam crediderunt, quia in dictæ Bullæ fide confisi, quasi per novum creditum, debitorem viventem jam effectum Baronem urgere non curarunt, sed dilationes benevolas concesserunt, ex eo pietatis motivo, quod erga illum Dominum ex dictis jam sequutis in Urbe vigebat.

Ad quod confert decisio in Romana fideicommissi 8. Junii 1654. §. *finali* coram Verospio, ubi ad excludendam Bullam pro debitis contractis post cessatam baroniam, ponderatur, debitorem non contraxisse ampliùs sub nomine Baronis, vel Domicelli, sed sub privato nomine nobilis, vel Patritii Romani, quasi quod ita se declaraverit, & contrahentibus insinuaverit se non esse amplius talem, qualis erat; unde per argumentum à contrario, ubi quis retento titulo, sub ejus nomine, & figura contrahit, & de facto castra, & bona jurisdictionalia cum actuali jurisdictione dominica, seu baronali in vassallos possidet, excusandi sunt creditores, qui cum eo contraxerunt, ideoque Bullæ beneficio juvandi, cum populus moveatur ex iis, quæ de facto videt, nec teneatur scire istas juridicas subtilitates, quæ neque multis juristis innotescunt.

ANNOT. AD DISC. LXXVI.

AD materiam refutationis feudi in proximè successurum, contentam in hoc discursu, videri possunt ea, quæ habentur infrà in Neapolitana, seu Theatina *disc.116.*

ROMANA RESTITUTIONIS PECUNIARUM PRO DUCE CAFFARELLO ET FILIIS CUM CREDITORIBUS MONALDENSIUM.

Casus decisus per Congregationem Baronum pro creditoribus.

De facultatibus Congregationis Baronum, an ad ipsam spectet cognoscere & judicare de veritate & subsistentia crediti, & ad quem spectet cognoscere de anterioritate, & potioritate creditorum concurrentium.

An Congregatio possit revocare, vel circumscribere sententias, vel decreta judicis ordinarii; qua occasione generaliter habetur, an & quando executor possit cognoscere de justitia, & validitate sententiæ exequendæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ad Congregationem Baronum pertinet videre de anterioritate, & potioritate creditorum concurrentium.*
3 *Non autem de substantia, & veritate crediti, cum hoc spectet ad Judicem ordinarium, nisi ad effectum denegandi exequutionem.*
4 *Congregatio non est judex, sed exequutor deputatus ad removenda impedimenta fideicommissorum.*
5 *Executor, quando & ad quem effectum videre possit de justitia & validitate sententiæ, vel mandati exequendi.*

DISC. LXXVII.

PRæsuppositio, sine veri præjudicio, quod per Nicolaum Monaldensem in contractu donationis de anno 1566. 1 ordinatum esset perpetuum descensivum fideicommissum masculinum exclusis fœminis, quibus solùm dotem scut. 3000. auri præstari voluit, illoque devento in Alexandrum, & Paulum donatoris ex Joanne Raynaldo filio nepotes pro communi possidentes castra Montis Calvelli, Attigliani, Alviani, & Podii, ac pleraque alia bona stabilia,

Obiit de anno 1622. Alexander ab intestato, superstitibus Nicolao ex prima uxore, & Angelica infante ex secunda susceptis; Nicolaus autem in ultimo cum quo decessit testamento de mense Octobris 1632. hæredem scripsit Paulum patruum, Angelicæ verò sorori mandavit præstari pro dote scut. 30. mill. pro omni, & toto eo, quod in bonis paternis prætendere posset. Cùmque magna moles æris alieni per præfatos Alexandrum, Paulum, & Nicolaum juniorem contracta esset; idcircò urgentibus creditoribus, Congregatio Baronum, ad formam Bullæ 41. Clementis VIII. quæ Bulla Baronum dicitur, de anno 1639. dicta castra sequestravit, & de anno 1644. vendidit Marchioni Raymundo pro pretio scutorum circiter 366. mil. quos ac fructus dicto medio tempore perceptos distribuit creditoribus cum solita cautione de restituendo prioribus, & potioribus in forma, pro qua venditione faciendæ accessit etiam speciale chirographum Urb. VIII. disponens, castra ad emptorem transire debere libera, & exempta ab omni vinculo, illud transferendo in pretium, creditoresque ex causa censuum, vel alterius contractus fructiferi, sequuto depositio pretii per emptorem pænès montem pietatis, teneri recipere sortes, ac aliàs census haberi pro

resciſſis & reſolutis, itaut exindè ampliùs fructus concurrerent.

Inter creditores autem, quibus dictum pretium cum jam dicta cautione ſolutum eſt, fuerunt Angelica nupta uſque ab anno 1637. Duci Caffarello, idemque Dux reſpectivè, quibus ſeu dictæ Angelicæ filiis ſoluta fuerunt ſcuta 43. mil. circiter nempè 30. mil. pro ſorte principali, & 13. mil. pro fructibus dotalibus juxtà taxam ſtatutariam decurſis à die matrimonii in executionem mandati pro eadem ſumma per A.C. relaxati.

His ſequutis idem ad ſe liberandum à moleſtiis per creditores Nicolai junioris comminatis, adjerunt A.C. & citato procuratore deputato ab univerſitate creditorum, obtinuerunt ſententiam diffinitivam, declarantem dictam dotem ſcut. 30. mil. eſſe congruam, atque una cum fructibus debitam eſſe in vim *auth. res quæ* ex bonis fideicommiſſi dicti Nicolai ſenioris, proindeque eos utpotè anteriores & potiores creditoribus prædictorum Nicolai junioris, & Alexandri, ab iſtis moleſtari non poſſe, quibus ſubſequutis, poſt plures annos aliqui ejuſdem Nicolai creditores aliàs ſatisfacti, ſed pecuniis eis ſolutis ab aliis anterioribus ſpoliati, in Congregatione baronum pulſarunt præfatos de Caffarellis tanquam poſteriores ad reſtitutionem, unde plurium articulorum diſputatio aſſumpta fuit, *ut in ſequentibus*, quorum primus fuit, an ſtante dicta ſententia lata per judicem ordinarium, tam ſuper congruitate dotis, quàm ſuper anterioritate, & potioritate, poſſet Congregatio manus apponere, dictaque ſententia rejecta ex capite prætenſæ nullitatis, vel injuſtitiæ, reſultantis à dotis exceſſu, dictos reos conventos ad pecuniarum reſtitutionem cogere.

Pro Caffarelis ſcribens, ad veritatem etiam reflectendo, dicebam in congreſſibus, quod aut agimus de puncto anterioritatis, & potioritatis, aut de altero congruitatis dotis ex fideicommiſſo ad formam *auth. res quæ* detrahendæ. Quoad primum, me non levem difficultatem ſentire motivabam, quia bulla baronum §. 5. ipſi congregationi injungit ſolutionem pretii ex caſtrorum & bonorum venditione redigendi creditoribus juxta eorum anterioritatem & potioritatem, idcircò ad ipſam pertinet cognoſcere, quiſnam ſit anterior, vel potior, itaut A.C. in hac parte manus immiſerit in meſſem alienam, præſertim quia Caffarelli pecunias receperunt per manus Congregationis, cui promiſerunt ad omne ipſius mandatum illas reſtituere anterioribus, & potioribus, ideoque alium adire non poterant, qui hujuſmodi anterioritatem, vel potioritatem declararet, ita & taliter, quod ipſi Congregationi, quam in earum authricem agnoſcebant, manus ligarent, ac proteſtatis, & juriſdictionis quæſtionem refricarent, ex diſpoſitione, vel ratione textus *in leg. ſi quis conductionis*, *Cod. locat.* quem habere locum in omni materia omnique aliquid ab alio habente cum obligatione ſibi reſtituendi, vel ejus mandatis parendi, firmant Mantica *deciſ.* 277. *n.* 5. & 6. Cavaler. *deciſ.* 171. *n.* 2. & cæteri plena manu cumulati per adden. *ad deciſ.* 420. *part.* 4. *recent. tom.* 2. *nu.* 50. & *ſeqq.*

Verùm nil intereſſe dicebam, quod dicta ſententia in hac parte negligenda eſſet, quoties in anterioritate, vel potioritate bonum jus foveretur, prout ſuper hoc puncto principalis diſputatio aſſumpta fuit, ſed quia in prima diſputatione aliquæ periculoſæ propoſitiones tam ex ore Advocatorum creditorum, quàm ipſorum Judicum prodierunt ſuper intelligentia dictæ bullæ baronum, & quale jus per iſtam creditoribus fideicommiſſariorum queratur, idcirco latiori calamo, quàm conſuetus meus ſtylus exigat, duos edidi diſcurſus proximè ſequentes, unum ſuper anterioritate, ſeu potioritate dotis pro ſorte principali, alterum ſuper eadem pro fructibus, cum præſuppoſito tamen quod omnia bona, de quorum pretio agebatur, ſubjecta eſſent dicto antiquo avito fideicommiſſo, itaut ageretur de dote debita ex bonis fideicommiſſariis ad formam *auth. res quæ*, *C. commun. delegat.* licèt hoc præſuppoſitum ex melioribus notitiis in cauſæ progreſſu habitis in facto ceſſaret, ut infrà tertio ad hoc ſequenti diſcurſu habetur.

Quoverò ad alium punctum concernentem crediti veritatem, ſeu ſubſtantiam, quia creditores prætendebant dotem prædictam in tanta ſumma non deberi, dicendo quod aut illa prætendebatur in vim legati de hac ſumma facti per Nicolaum fratrem, & hoc nullius erat operationis in præjudicium creditorum ejuſdem ex cauſa oneroſa, excludentium abſque dubio legatarios, quorum jus non niſi poſt teſtatoris mortem oritur, aut illa prærendebatur in vim *dictæ auth. res quæ*, ex bonis aviti fideicommiſſi, & cum hæc ſit dos ſubſidiaria ad præciſam congruitatis neceſſitatem reſtringenda, deberi non poterat in tanta ſumma, cum teſtator illam ſolùm conſtituerit in ſcutis 3. mil. auri, atque conſuetudo tam Civitatis quàm familiæ longè minorem eſſe debere oſtenderet.

Super hoc proindè puncto dicebam conſtanter obſtare dictam ſententiam judicis ordinarii, firmantem ſtatum, ſive primum mandatum pro eadem ſumma relaxatum, & ſuper quibus Congregatio manus apponere non poterat, ſed creditoribus prætendentibus ejuſdem ſententiæ, vel mandati injuſtitiam, ſeu nullitatem, remanere aditum appellandi ad Rotam, vel alios judices ſuperiores, & ab eis infirmationem obtinendi. 3

Congregatio enim deputata non eſt per bullam ad cognoſcendas & decidendas cauſas creditorum, neque ad relaxanda mandata, ſeu credita canonizanda, ſed eſt ſolùm deputata executrix mandatorum, quæ per judices ordinarios adverſus debitores, vel eorum hæredes relaxata ſunt, ut ſcilicet illa ſummariè, & ſine cauſæ cognitione exequi valeat ſuper caſtris, & bonis à Barone debitore poſſeſſis, non obſtantibus vinculis impeditivis fideicommiſſorum, vel inveſtiturarum, quibus jure Principis derogat, & in qua derogatione ac impedimentorum remotione propriè ejus munus verſatur, itaut non judicis, ſed ſupremi executoris potiùs partes gerat, ut literaliter diſponitur in bulla §. 3. in principio, & habetur in Romana locorum montium hoc tit. 4

Executor autem, aut eſt ſolum de facto, ut ſunt bariſelli, & ſimiles, & ad ipſum non pertinet inquirere de juſtitia, vel injuſtitia ſententiæ, vel decreti exequendi, ſed ejus munus eſt ſolùm in exequendo; aut eſt executor juris, quia nempè ſit magiſtratus, vel Tribunal, cui judicis nomen, & partes etiam conveniant, & præſertim ſi ſit de ſupremis, & tunc executor cognoſcere poteſt de exceptionibus concernentibus ipſam executionem, *gl. in cap. paſtoralis*, §. *quia verò*, verbo, *& ſi ſciat*, *de off. iud. de leg.* Menoch. *de arbitr. quæſt.* 38. *num.* 2. *cum ſeqq.* Cancer. *lib.* 2. *var. cap.* 2. *de juriſd. n.* 267. Rot. *deciſ.* 197. *num. fin.* apud Poſtium *de ſubhaſt. in addit.* 5

Exceptiones autem reſpicientes merita cauſæ principalis non cognoſcit, prout neque cognoſcit de juſtitia, vel validitate ſententiæ exequendæ, ad effectum illam revocandi, ſeu tacitè circumſcribendi, demandando oppoſitum ejus, quod in ſententia continetur, ſed ſolum ad effectum abſtinendi ab executione, ac remittendi partes ad eumdem judicem, cujus ſententiæ, vel mandati executio petitur, vel ad ejus Superiores, ut latè Boſſ. *in prax. de foro compet. nu.* 88. *cum ſeqq.* Farinac. *q.* 97. *n.* 74. *& 76. cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 405. *nu.* 30. benè Rota *deciſ.* 61. *n.* 2. *in fine*, apud Poſt. *de manut. dicta dec.* 197. apud eumdem *de ſubhaſt. & melius*, *dec.* 576. *n.* 6. *in fine p.* 4. *rec.* Eſſet enim circumſcribere ſententias, quam facultatem nullibi conſtat conceſſam eſſe Congregationi, quæ ſolet quidem frequentiſſimè diſputare de juſtitia, & validitate ſententiarum & mandatorum executioni demandandorum, ad ſolum effectum abſtinendi ab executione, illamque denegandi, non autem declarandi indebitum illud creditum, quod ejus ſubſtantia poſita, eſt anterius.

Sed quamvis hæc de jure ſubſiſtant, quod tamen Congregatio credit, quod propter obligationem reſtituendi acceptas pecunias, non ſolum anterioribus, & potioribus, ſed ad omne mandatum ipſius, idcircò in vim hujus ultimæ partis recuſari non poteſt ſolutio illius ratæ, quam, ſe non ingerendo in ſententia A.C. crederet reſtitui debere, quod tamen ſemper importaret circumſcriptionem ſibi non permiſſam. Mandatum igitur fuit videri de puncto anterioritatis, & potioritatis, ſuper quo ſcripſi præcisè ut continetur in ſequenti.

SUMMARIUM.

1 *De facultatibus, & modo procedendi Congregationis Baronum.*
2 *An Bulla Baronum procedat contra tertium poſſeſſorem tit. ſingulari.*
3 *An Exequutor cognoſcat de juſtitia, vel injuſtitia.*

ANNOT. AD DISC. LXXVII.

SUper facultatibus Congregationis Baronum, an poſſit proferre ſententias, & facere alia acta judicialia, adnotandum eſt, quod non ſolùm vigore cujuſdam Chirographi Clementis VIII. ſed etiam vigore alterius Urbani VIII. hodie paſſim id ſervatur.

Qui-

Quinimò, cum Princeps Baptiſt Ludoviſius, poſt venditum Statum Zagarolæ, habitumque ſuper pretio illum creditorum concurſum, de quo agitur infrà, *diſc.* 118 *& tit. de Cred. diſc.* 13. *&* 151. tribus ejus ſororibus, tam pro earum dotibus in teſtamento paterno relictis, ſive ad terminos *Auth. res quæ* debitis, quàm etiam pro parte crediti dotalis materni, dediſſet in ſolutum Caſtrum Fiani, aliaque bona, creditores autem in dicto concurſu excluſi, habuiſſent recurſum ad Congregationem Baronum, pro tranſmiſſione Commiſſarii; quamvis Ego ſcribens pro dictis ſororibus dicerem, quod non videbamur eſſe in caſu Bullæ, & per conſequens, quod non intrarent facultates Congregationis, cum Bulla verè, & propriè percutere videatur caſum, in quo Baro modernus poſſeſſor Caſtrorum, & bonorum, quæ fuerunt poſſeſſa per prædeceſſorem Baronem debitorem, illa poſſideat jure ſucceſſorio primi acquirentis, ſive teſtatoris jure fideicommiſſi contenti in inveſtitura, vel teſtamento, aut alio pacto, quo Baro prædeceſſor, qui debita contraxſt, gravatus erat, quaſi quod tollente Bulla de medio fideicommiſſa, aliaque vincula, per reductionem rerum ad ſtatum, in quo erant ante tempora Auguſti, qui ea fecit obligatoria, juxta ponderationes, de quibus infrà *diſc.* 89. & in aliis, ita quod ſublato vinculo bona remanere dicantur libera, & hæreditaria defuncti Baronis debitoris, penès ſucceſſorem, agentem de cauſa lucrativa, atque ita gerentem perſonam hæredis, contra quem, remoto obſtaculo, ad exequutionem in bonis hæreditariis debitoris procedi poteſt; ſecus autem, ubi agitur de tertio poſſeſſore titulo ſingulari, & translativo dominii, ex cauſa oneroſa, & correſpectiva emptionis, & venditionis, dationis in ſolutum, quoniam contra iſtum tertium practicabilis non eſt proceſſus exequutivus in actione perſonali, ſed tantùm in vim hypothecæ competunt interdicta poſſeſſoria, ſeu rei perſequutoria, ex deductis *tit. de judic. diſc.* 42. & 44. atque ita docet praxis, quod contra emptores, alioſvè tertios poſſeſſores titulo ſingulari translativo dominii, iſta Bulla practicari non conſuevit.

Nihilominus his non obſtantibus, in d. caſu contraria prodiit reſolutio ſuper deputatione Commiſſarii, juxtà praxim Congregationis, ſed pendet reviſio; idque ex particularibus facti circumſtantiis, quod ſcilicet iſta fuiſſet datio in ſolutum facta per Procuratorem abſque mandato, in quo expreſsè excipiebantur bona juriſdictionalia; ac etiam quia reputata fuit alienatio colluſiva, in fraudem paratæ exequutionis, adeout habenda eſſet pro infecta, ipſaque bona continuarent in eodem Barone ſucceſſore debitoris; unde propterea, (quidquid ſit de veritate motivi, & probabilitate reſolutionis) ita implicitè admiſſum fuit aſſumptum, quod Bulla non procedat in iſto caſu.

3 Et de alio articulo contento in hoc eodem *diſc.* 77. an ſcilicet, & quando exequutor cognoſcere poſſit, ac debeat de juſtitia, vel injuſtitia ſententiæ, vel mandati exequendi, agitur ſub *tit. de judic. diſc.* 40. ac etiam *in Miſcell. Eccleſiaſt. lib.* 14. *diſc.* 22. *& tit. de Regalibus*, in Romana Incamerationis *diſc.* 161.

IN EADEM PRO EISDEM.

An mulier agens pro dotis conſtitutione in bonis fideicommiſſi, ſit anterior, vel potior creditoribus fideicommiſſariis venientibus in vim Bullæ Baronum.

De Bulla prædicta, quale jus tribuat creditoribus, an ab initio contracti debiti, vel poſtquam Congregatio manus apposuit, & fideicommiſſis derogavit, & ſic an operetur ut tunc vel ut nunc.

Et aliqua ad materiam auth. *res quæ C. commun. de legat.* circa ſortem principalem dotis.

SUMMARIUM.

1 *Pro dote relicta in teſtamento competit hypotheca tanquam ex legato, quæ aliàs non competeret.*
2 *Dos in vim auth.* res quæ, *detrahitur ex fideicommiſſo præter, ac etiam contra teſtatoris voluntatem.*
3 *Ponuntur caſus, in quibus ſuper bonis fideicommiſſariis intret concurſus inter dotes detrahendas in vim authent. res quæ, & creditores poſſeſſoris fideicommiſſi.*
4 *Pro dote de paragio ſeu aliàs competente in vim* auth. res quæ, *non competit hypotheca.*
5 *Creditores hypothecarii ſemper vincunt perſonales quamvis anteriores.*
6 *Erronea dicitur opinio dicentium pro dote conſtituenda competere hypothecam.*
7 *Mulier pro dote conſtituenda, quamvis careat hypotheca, præfertur creditoribus hypothecariis hæredis tanquàm creditrix defuncti.*
8 *Ex eadem ratione datur ei actio contra tertios poſſeſſores.*
9 *Dos debetur fœminis ex fideicommiſſis, vel feudis in præmium excluſionis, & loco portionis ſi eſſent maſculi.*
10 *Licèt pro dicta dote non competat hypotheca, competit tamen quædam actio mixta rei proſecutoria.*
11 *In vim Bullæ Baronum non acquiritur hypotheca, vel jus creditoribus ad bona, ſed conceditur jus implorandi officium judicis.*
12 *Creditores cum aſſenſu in bonis prohibitis vincunt illos abſque aſſenſu quamvis anteriores.*
13 *Feuda ſine aſſenſu Domini non cadunt ſub hypotheca.*
14 *Quomodo ſuper eis conſultum ſit creditoribus ſine aſſenſu.*
15 *De concurſu creditorum habentium reſervationem decreti cum non habentibus in officiis Romanæ Curiæ.*
16 *Officia non cadunt ſub hypotheca, neque ſunt in commercio, ſed bene eorum pretium.*
17 *De Decretis Sabaudiæ continentibus diſpoſitionem conſimilem Bullæ Baronum.*
18 *In qua ſpecie debitorum practicari deberet Bulla Baronum, & de illius malo intellectu.*
19 *De intellectu dictæ Bullæ in ea parte, in qua mandat ſolvi creditoribus juxta eorum anterioritatem.*
20 *Bona fideicommiſſaria ſemper dicuntur à creditoribus gravati exempta, donec Congregatio manus apponat, & fideicommiſſis deroget.*
21 *Hypotheca conſtituta per dotantem complectitur etiam bona fideicommiſſaria, quatenus ex eis dos debeatur, & idem de clauſulis, & pactis executivis.*
22 *Ponitur caſus, in quo creditores gravati vincunt mulieres venientes pro dotibus conſtituendis.*
23 *Hypotheca competens pro legato conditionali, purificata conditione retrotrahitur ad tempus mortis teſtatoris.*
24 *Diſpoſitio teſtatoris de puellis dotandis ex bonis fideicommiſſi dicitur potius excitativa ejus, qui jus diſponit, ad ejus limites intelligenda.*

DISC. LXXVIII.

EXaminatur præſens quæſtio ſuper dote debita ex ſola juris diſpoſitione, præter, vel contra fideicommittentis voluntatem; iſta etenim concurrente, caſus eſt indubitatus, 1
ratione hypothecæ à die mortis pro legato competentis, ut in terminis dotis relictæ, Afflict. *deciſ.* 162. *n.* 8. Rot. *deciſ.* 199. *n.* 1. *cum ſeqq. p.* 8. *rec.* Et in proximis terminis legitimæ, acquirentis ex legato hypothecam, quam aliàs de jure non haberet, Burat. *deciſ.* 115. *n.* 12. Otthobon. *deciſ.* 73. *nu.* 6. & 7. & cæteri communiter.

Prout ſupponitur caſus dotis detrahendæ, præter, vel contra fideicommittentis voluntatem, quia hodie amplius non 2
dubitatur, dotem præſertim conſtituendam deberi ſpreto quocumque contrario fideicommittentis præcepto, cum non poſſit ejus diſpoſitio tollere illam legalem neceſſitatem, qua vivens premeretur, & in cujus ratione ex veriori ſententia, *dictæ Auth.* diſpoſitio fundata eſt, ut quidquid in puncto juris, & non improbabiliter probare conetur Merenda *lib.* 19. *controverſ. c.* 25. plenè diſcuſſo articulo, omnibuſque ferè authoritatibus diſpunctis firmatur apud Redenaſc. *conſ.* 72. & 73. Rovit. *conſ.* 54. *lib.* 1. ac perpetuò ſequuta eſt Rota, *ut deciſ.* 16. *p.* 4. *recent. tom.* 2. Merlin. *deciſ.* 657. & 884. *utrobique n.* 1. & paſſim in aliis, de quibus frequenter in *ſua materia ſub tit. de dote*, itaut Merendæ, & aliorum contraria opinio, remaneat hodiè pabulum ſcholaſticorum in ſcholis, & academiis, in foro autem omninò recepta videatur altera doti favorabilis.

Duos igitus caſus iſta quæſtio percutere poteſt, unum 3
in puris terminis juris communis, quia ſcilicet agatur de fideicommiſſo maſculino, cujus expiratio certa reddita ſit in perſona debitoris, penès quem bona effecta ſint libera, utpotè ultimo de linea conſtituto in ſacris, aut aliàs

de

de prole desperato, sive quod agatur de debitis cum Principis dispensatione super fideicommissis, vel majoratibus contractis.

Alterum in terminis Bullæ Baronum, cujus vigore Congregatio fideicommissis adhuc duraturis deroget, ut gravatis creditoribus de bonorum fideicommissariorum pretio satisfiat.

Primus casus est pro creditoribus minùs dubitabilis, quia bona utpotè effecta in ultimo gravato libera, sive ob Principis indulgentiam, ab initio contracti debiti reddita sunt capacia hypothecæ, eique affecta; unde propterea
4 ad favorem creditorum, quibus bona antè petitam, vel constitutam dotem jam affecta erant, respondendum videtur, quia omninò verius est de jure, pro hujusmodi dote non competere hypothecam, sed solùm judicis officium, seu actionem personalem ex illo resultantem, ut loquendo etiam de dote de paragio filiarum primi gradus, Afflict. *dicta decis.* 162. ibique Ursill. & Grammatic. in additione, idem Gramm. *decis.* 90. Amendol. ad Franch. *decis.* 119. *in princ.* Rovit. *pragm.* 25. *de feud. numer.* 64. Anell. de Amat. *cons.* 42. Tappia *dec.* 48. Bottiglier. *de success. ab intestat. theorem.* 23. & cæteri passim.

Si enim ex veriori, ac hodiè receptissima sententia, non competit hypotheca pro legitima filiis debita de jure naturæ, seu pro dote à patre vivente debita filiabus primi gradus, multò minùs ea competere debet pro dote ulterioribus descendentibus debita à fideicommisso ex hoc subsidiario beneficio dicto authenticæ, ita potiùs per Doctores intellectæ, cum verè extra filias primi gradus disponere non videatur.

Atque indubitatum est juris principium, creditores hy-
5 pothecarios quantumvis posteriores, prælationem habere adversus chirographarios, vel alios solam personalem habentes, ut in his terminis ratiocinatur Afflict. *dicta dec.* 162. Et ex qua etiam ratione, mulier pro dote, seu paragio consequendo, de juris stricta censura, destitura esse deberet actione contra tertium possessorem, in quem titulo singulari bona paterna per fratrem jam alienata essent, quia creditori habenti solam personalem (excepto casu fraudis, & collusionis ex parte tertii) nullum contra istum foventem causam onerosam à jure proditum est remedium.

His tamen non obstantibus, absolutè in contrarium est veritas, licèt enim in puncto juris verissimum sit assumptum in ratione dubitandi superiùs deductum, ut pro
6 hujusmodi dote nulla competat hypotheca, quidquid ex calami lapsu dicat Merlin. *dec.* 657. *n.* 6. *repetita dec.* 312. *n.* 17. *p.* 6. *recent.* & cum quo lapsu processum est in aliis, præsertim in Romana fructuum dotis 7. Junii 1658. coram Verospio §. *siquidem*; quia dicuntur quidem pro hujusmodi dotibus bona ascendentium affecta esse tanquam pro onere ipsis bonis inhærente, sed non per hoc dici possunt hypothecata, & in hoc juris æquivocum est clarum, sumendo affectionem pro hypotheca.

Attamen, quia mulier pro dote dicitur creditrix defun-
7 cti, cujus bona ab instanti eorum translationis in heredem transierunt cum ista causa, seu onere ipsis infixo, sequitur proindè, quòd sive ex beneficio separationis bonorum, ob quod absque dubio creditores defuncti quantumvis posteriores, vel personales, vincunt in istius bonis creditores hæredis licèt hypothecarios, anteriores, & privilegiatissimos, sive ex quadam actione rei persecutoria mulieri in subsidium competente ad bona parentis, vel ascendentis, ex quibus dotanda est.

Ipsa potior censenda adversus quoscumque hæredis, vel fideicommissarii creditores, quantumvis anteriores, & privilegiatos, quia concursus non est ad bona communis debitoris utrique creditori obligati, sed mulier dicitur sola creditrix testatoris, habens jus saltem habituale in bonis, antequam devenirent ad manus hæredis, vel fideicommissarii, ad quem sic affecta, & cum dicta causa obvenerunt, ut in individuo potioritatis competentis doti detrahendæ in vim *auth. res quæ*, adversus gravati, vel fideicommissarii creditores, firmatur apud Seraphin. *decis.* 693. cum qua pertransit Rota *d. decis.* 199. *num.* 11. *part.* 8. *recent.*

8 Et in terminis actionis competentis pro dote de paragio, etiam adversus tertios bonorum possessores, in quos per fratrem alienata essent, Afflict. & Adden. *dicta decis.* 162. Amat. *dicto cons.* 42. Tappia *dicta decis.* 48. & cæteri suprà citati de paragio in feudis loquentes, & de quo paragio habentur aliqua deducta alibi *hoc eod. tit.* ad materiam purè feudalem.

Triplicem habet manifestam rationem hæc propositio, unam jam dictam, quod mulier est creditrix defuncti, alii verò sunt creditores hæredis; alteram quia creditores hæredis, vel fideicommissarii, acquirere non potuerunt jus in bonis, nisi prout in eorum debitorem obvenerunt, undè cum in instanti obventionis, & antequam obvenirent, jam affecta essent hoc onere, impossibile est asserere, quod hujusmodi creditoribus majus jus competeret; & demum tertiam efficacissimam, quod dos de paragio in feudis, vel fideicommissis de jure debita fœminis ab hujusmodi bonorum successione exclusis, dicitur debita in præmium exclusionis, ac loco illius portionis, quam si fuissent masculi, habere debuissent. Tappia *loco supra citato*, multosque 9
colligit Giurba *observ.* 28. *nu.* 1. & est propositio apud feudistas receptissima.

Unde quemadmodum, si hæc fœmina fuisset masculus, suamque portionem bonorum fideicommissariorum habuisset, absque dubio ejus portio affecta non esset creditoribus fratris, atque istius dissipationes non potuissent sibi præjudicare, ita idem dicendum est in ea dote, quæ loco dictæ portionis subrogatur, quia lex quæ fœminam gravavit, eam excludendo à successione, illi favet in hac parte, sibi concedendo quamdam actionem mixtam in rem scriptam, ob quam suum jus consequatur, ut benè Tappia *dicta decis.* 48. *num.* 10. circa finem; ita etiam ipsamet naturali ratione dictante, quia satis iniquum esset, ut innocens filia viri ditissimi, omninò depauperata, & in miseriam redacta remanere deberet, ex iniqui, vel imprudentis fratris dissipationibus.

Et licèt pro hujusmodi dote non competat hypotheca, vel 10.
alia actio realis, competere tamen dicitur ad bona parentis, cui tale onus infixum est, quædam actio mixta rei persecutoria, etiam contra tertium exercibilis; Tappia *d. dec.* 48. *n.* 14. & ex pluribus Rotæ decisionibus in proposito alimentorum probatur *discursu sequenti;* & hic verè fuit sensus Rotæ apud Merlin. *d. dec.* 657. *n.* 5. cum qua in aliis processum fuit, præsertim in dicta Romana fructuum dotis coram Verospio, quod scilicet hæc dicatur species oneris realis ipsis bonis infixi, perindè ac si ea obligata fuissent, ut idem Merlin. *decis.* 249. *n.* 2. *repetit. dec.* 28. *p.* 5. *recent.* itaut si non adfit formaliter ipsa hypotheca, adesse tamen dicatur per æquipollens, vel ejus effectus.

His ita procedentibus in primo minùs dubitabili casu, in quo bona, utpotè à Principe dispensata, vel penès ultimum effecta libera, capacia sunt hypothecæ, itaut ab initio contracti debiti, jus reale creditoribus quæsitum sit.

Multò magis absque principio difficultatis, idem dicen- 11
dum est in altero casu, in quo nullo jure reali; nullaque hypotheca creditoribus in ipsis bonis quæsita, solùm eis ex mera gratia Principis, resultante à dicta Clementina Constitutione, conceditur jus implorandi officium supremi magistratus (qualis est Congregatio Baronum) ad cogendum fideicommissarium ad vendenda bona ipsis nullatenus affecta, ut ex illorum pretio eis poset satisfieri.

Tunc enim, cum mulieri ab instanti ejus nativitatis, vel saltem ex tempore constitutionis dotis, ipsa lege dispensante, seu assensum præbente, bona predicta affecta sint, hinc proindè sequitur, mulieris anterioritatem, vel potiori- 12
tatem esse incontrovertibilem, ex receptissima juris propositione, quod in bonis differentibus hypothecari prohibitis, & in commercio non existentibus, creditores cum assensu quamvis posteriores, vincunt creditores anteriores sine assensu, ex plenè in proposito deductis per Salgad. *in Labyrint. p.* 2. *c.* 4. & sæpiùs in præcedentibus, *hoc tit.* quia est conclusio non admittens controversiam, licèt in emphyteusi hæreditaria non ita de plano in Curia recipiatur, ut in sua materia *sub tit. de emphyteusi.*

Bona etenim fideicommisso, vel majoratui subjecta, ubi præsertim expressam hominis prohibitionem habent, incapacia sunt hypothecæ per gravatum constitutæ, præterquam quoad illam fructuum commoditatem, sibi ejus jure durante competentem, quæ est quid extrinsecum, ipsorumque bonorum substantiam non tangit; Bulla verò Baronum hujusmodi hypothecandi facultatem non tribuit, neque ipsis creditoribus jus aliquod reale ad ipsa bona directè concedit; hoc enim nullibi legitur, atque error nimis manifestus esset id asserere, quoniam ita necessaria non esset Congregationis privativa authoritas, nam coram quocumque judice creditores ad bona sibi obligata suas actiones exercere possent, sed solùm ex favore publici commercii, Bulla prædicta, ut dictum est, præbet creditoribus aditum implorandi supremi magistratus officium pro cogendo fidei-

fideicommissario ad vendenda bona, ex ejusdem Principis dispensatione à vinculo fideicommissi soluta, ut ex pretio ipsis ereditoribus satisfieret; & sic erroneum est dicere quod creditoribus jus aliquod competat ad ipsa bona ab ipso initio contracti debiti hypothecarii, cum id tam de jure, quam ex dispositione Bullæ, nec quidem imaginarium habeat fundamentum.

Habemus hanc eamdem praxim Congregationis baro-
13 num servatam in feudis præsertim Regni Neapolitani, quæ sine dubio hypothecari, nec aliàs obligari possunt absq; Regis assensu, tam ex dispositione juris communis feudorum *in c. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Feder. quàm ex jure municipali in Constitut. incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, itaut creditoribus absque assensu, nullum jus, nullaque actio competat ad corpus feudi, neque ipsi aliquem concorsum prætendere possint cum creditoribus habentibus assensum, sive particularem Principis, sive generalem legis, quantumvis posterioribus.

Sed quia illa feuda qualitatem habent hæreditariam mix-
14 tam cum illa sanguinis, atque publici commercii ratio postulat, ut mutuantes Baronibus, & feudatariis omninò destituti non remanent, idcircò praxis concedit creditoribus jus implorandi judicis officium, ut cogat in actione personali feudi possessorem ad vendendum feudum, ad effectum, ut ex illius pretio tanquàm libero, & allodiali, creditoribus prædictis satisfiat, juxtà *decis.* Franch. 704. cum notissimis, & hic est adamussim casus.

Idem docet Romanæ Curiæ praxis in ejusdem Curiæ, vel Apostolicæ Cancellariæ officiis in commercio non existentibus, & absque Papæ beneplacito sub creditorum hypotheca non cadentibus, & in quibus verificatur concursus creditorum cum assensu, & sine assensu, cum prima creditorum species dicatur eorum, ad quorum favorem fit reservatio decreti, ex iis quæ frequenter habentur *in sua materia sub tit. de regalibus ad materiam officiorum.*

In istorum enim concursu, absolutum est, potiores esse
15 creditores habentes assensum, quia ipsis & non aliis jus reale ad ipsius officii corpus, seu substantiam quæsitum est, ex deductis apud Seraph. *dec.* 1294. latè Salgad. *in Labyrinth. part.* 1. *cap.* 35. & admittitur in Romana pretii officiorum 27. Novembris 1658. & 1. Decembris 1659. coram Bevilaqua, ubi licèt decidatur contrà creditorem habentem reservationem decreti, id justè sequutum est ob istius subreptionem, & apertam nullitatem, & hoc est verum ac solidum decisionum fundamentum, ut habetur *in d. tit. de regal.* super illa causa.

Creditoribus autem non habentibus decretum, consul-
tum est in pretio, quod utpotè indifferens, esse dicitur in commercio, & cadit sub creditorum hypotheca, ex deduct. apud Seraph. *d. dec.* 1294. & in allegatis decisionibus coram Bevilaqua, sed non inde sequitur hujusmodi creditores aliquod jus habere in ipsis officiis, eorumque substantia, neque concursum prætendere posse cum creditoribus in eis ex Principis indulto jus habentibus, sed solùm competit jus implorandi judicis officium ad cogendum officialem ad illud vendendum, ut ex pretio inde retrahendo eis valeat satisfieri, & hic est adamussim casus Bullæ baronum, operantis proinde absque dubio, ut nunc, non autem ut tunc.

Et nihilominus noster casus est fortior, quàm ille feu-
dorum, vel officiorum, quia licèt ipsum feudi, vel offi-
16 cii corpus non sit in bonis nostris, neque in commercio sine Principis voluntate, attamen pretium dicitur esse in bonis nostris allodialibus liberæ dispositionis, & hypothecabilibus, ut plenè in proximè allegatis decisionibus in Romana pretii officiorum coram Bevilaqua, & non semel habetur in dicta sua materia *sub tit. de Regalibus, ad materiam officiorum*; bona verò fideicommissi, nec in ipso corpore, neq; in pretio sunt in bonis gravati, nisi pro jure fruitionis ejus vita durante.

Atque huic bullæ baronum habemus legem (fortè sin-
gulariter) consimilem editam in Ducatu Sabaudiæ, per quam feuda, quantumvis pacti, & providentię, de Principis authoritate, & assensu venduntur pro solvendis debitis feudatarii possessoris, itaut successor quamvis jure proprio veniens, utpotè à lege investituræ vocatus, cogatur ad vendendum feudum pro solvendis debitis, ad quæ defunctus cogi poterat; & tamen firmatur investituræ
17 vinculum solvi, jus agnatorum tolli, quando Principis assensus aliæque solemnitates adhibentur, itaut nisi illa forma servetur, tolli non dicatur, ut latè de his decretis habetur apud Cacheran. *à dec.* 165. *ad* 170.

Quas decisiones præsertim ultimam, optarem, quod hæc Congregatio benè ponderaret, atque ad praxim redu- 18
ceret, prout omnis justitiæ, & æquitatis ratio postulare videtur, ut scilicet hujusmodi leges intelligi, & practicari debeant, pro debitis ex necessaria, vel honesta, & rationabili causa contractis, non autem pro dissipationibus, & prodigalitatibus, adque omninò inverisimile est Principis voluntatem directam esse, ut *dec.* 169. *nu.* 20. *& dec.* 170. *per totum*, ubi bene advertitur, quod cum prodigalitates, & dissipationes contineant peccatum, seu peccandi occasionem, nullatenus censendum est à Principe talem legem proferri, quæ hujusmodi mala producat, quod si procedit in lege Principis laici, multò magis omninò dicendum est in lege Summi Pontificis, qui est Princeps Ecclesiasticus, omniumque Principum Pater, & exemplar, ideòque cum hoc justo, & rationabili temperamento hæc Bulla practicanda videretur, nam ita non remaneret exorbitans, sed potius rationabilis, & honesta, juxtà distinctionem in præcedentibus, & sequentibus sæpè traditam super puncto, an illa esset favorabilis, vel odiosa.

Nec præmissis quicquam obstat, quod eadem Clementina Constitutio in §. 5. demandet creditorum satisfactionem, juxtà eorum anterioritatem, & potioritatem, quia id benè verum est inter creditores ejusdem qualitatis, & naturæ, inter quos, cessante peculiari privilegio, justum est attendi debere ordinem temporis, qui etiam juxtà memoratam feudorum, vel officiorum praxim servatur, quia sublato impedimento, ac effecto pretio de rebus indifferentibus, & liberis debitoris, intrat in eis hypotheca, utpotè capiens præsentia, & futura, juxtà eum ordinem, cum quo constituta est; sed non indè inferri potest ad concursum cum creditoribus privilegiatis, & diversæ naturæ, ipsam bonorum substantiam affectam habentibus; aliàs enim da- 19
retur maximum inconveniens, quod creditores mutuantes fideicommissario cum speciali chirographo Papæ, seu cum alterius Principis beneplacito, continente derogationem fideicommissis, vel majoratibus, & cum facultate obligandi bona fideicommissaria, ut frequentissimè practicatur in Hispania super illis majoratibus, & primogenitis, postponendi venirent simplicibus creditoribus anterioribus in Congregatione baronum concurrentibus, quod utiq; omninò erroneum est.

Dabam aliàs in hac eadem Congregatione, occasione alterius disputationis, in hoc practicum exemplum domus habentis januas clausas, ad quam nemini pateret ingressus, nisi cui lex, vel Princeps concedat; si enim unus ex legis, vel Principis dispensatione domum ingrediatur, deinde verò plures generalem januarum aperturam sperantes à foris congregentur, juxtà tamen ordinem inter eos prioritatis, & posterioritatis, quia unus antè fores venerit anteà, & alter posteà, sequuta deinde per Principem, generali januarum apertura, itaut omnes à foris stantes insimul ingrediantur, rationabile est, ut qui priores illis approximarunt, priùs de ingressus emolumento participent, ac tardioribus præferantur, non inde tamen ex aliqua legali, vel humana ratione inferri potest, istos ita postmodum ingredientes, habere debere prælationem adversus eum, qui jam de tempore quo domus clausa erat, ex legis, vel Principis concessione ingressus fuerat, & jus quæsierat; & hic propriè videtur casus, quia bulla baronum nullum jus tribuit creditoribus ad ipsa bona, eorumque substantiam, sed solùm ipsi ex ea desumunt spem futuræ aperturæ per Congregationem concedendæ, pro consequenda eorum satisfactione in pretio.

Hinc propterea omninò fallax remanet assumptum, ut 20
creditoribus in bonis fideicommissariis in vim bullæ baronum ab initio competat actio, delato solùm illius exercitio, donec Congregatio manus apponat; hoc enim, ut dictum est, continet fallaciam manifestam, quia donec Congregatio manus apponat, & fideicommissorum vincula tollat, bona dicuntur extare extrà commercium, à quocumque creditorum gravati jure exempta, adinstar officiorum, seu feudorum, ut suprà, quia bulla non continet derogationem, sed solum facultatem, seu mandatum de derogando Congregationi concedit.

Prout neque adaptatur simile ab aliquibus excitatum, de concursu creditorum habentium assensum generalem à lege, vel à Principe, prout sunt in Regno Neapolitano mulieres pro dotibus in vim assensus generalis, cum creditoribus habentibus assensum specialem, ut inter eos attendi debeat ordo anterioritatis, quia isto casu omnes sunt creditores cum assensu eamdem qualitatem habentes, quod

in præsenti dici non potest, quia simplices creditores nullum, nec legis, nec hominis, generalem, vel specialem assensum habent à bulla, quæ solùm nudam spem tribuit, seu aditum præbet ad implorandam extraordinariam supremi magistratus potestatem, ut vincula solvat, ut suprà, & hæc videtur veritas irrefragabilis.

Clariùs autem præmissa locum sibi vendicant in hac nostra facti specie, in qua frater de mense Octobris 1632. dotem in testamento taxavit, & constituit, ex quo actu re-
21 sultat etiam hypotheca, non complectens solùm bona libera ipsius fratris constituentis, (ut aliqui non benè putant,) sed etiam fideicommissaria, ex dispositione, quam hodie habemus in foro receptissimam, quod fideicommissario dotem puellis descendentibus, etiam simpliciter constituente, non expresso, an de propriis, vel de fideicommissariis id agat, si propria non habeat, censeatur ad juris normam de fideicommissariis egisse, itaut ista veniant etiam sub obligatione camerali, aliisque pactis, & clausulis executivis in dicto actu contentis, Merlin. *dec.* 657. *n.* 9. *alias* 312. *n.* 25. *part.* 6. *rec.* Anconitana dotis 10. Decembris 1653. cor. Verospi. Romana dotis de Lancellottis 14. Junii 1655. coram Zarata, Ravennaten. dotis 7. Februar. 1659. cor. Albergat. & in aliis, de quibus in sua materia *sub tit. de dote*, & ita passim servat praxis Curiæ.

Uno tantùm casu potiora crederem jura creditorum venientium in vim bullæ baronum, adversùs dotes mulie-
22 ribus constituendas, ubi scilicet ageretur de mulieribus natis, postquàm Congregatio manus apposuit, fideicommissis derogavit, ac bona distraxit, quia tunc de tempore, quo per earum nativitatem jus dotationis aperitur, jam fideicommissi substantia, quoad bona distracta, seu creditoribus tradita, evanuit, perindè ac si nunquàm fuissent in rerum natura, unde nullum remanet extremum, ad quod fieri possit retrotractio, atque isto casu minùs veram crederem decisionem in Romana dotis coram Panzitolo 199. *part.* 8. *recent.* etiamsi expressa fideicommittentis dispositio accederet de fœminis dotandis, quia licèt in vim talis dispositionis, tanquàm ex legato resultet hypotheca, ad initium mortis testatoris, purificata conditione, retrotrahenda, juxtà magis receptam sententiam, de qua *dec.* 17. *part.* 7. *rec.* & in aliis ejus confirmatoriis, cùm quibus in allegata *dec.* 199. *part.* 8. *rec.* proceditur attamen hujusmodi dispositiones generales factæ pro puellis
23 incertis & nascituris, dicuntur accessoriæ, & consecutivæ ipsius fideicommissi, ex juris dispositione regulandæ, effectum proindè non sortituræ nisi in subsidium, quia testator aliud ita gerere non dicitur, nisi excitare juris dispositionem, illique suam voluntatem conformare, juxtà veriorem sententiam magistraliter firmatam in Prænestina dotis 29. Novembris 1647. cor. Corrado *dec.* 125. *part.* 10. *rec.* cum qua passim in Curia proceditur, & pluries habetur *sub tit. de dote*; præsertim in Romana de Cardellis, ubi ex professo de hoc articulo, de quo etiam infra in ista causa *discursu sequenti post proximum*; unde sublato principali, remanere non possunt accessoria & consecutiva. Ponderato præsertim gravi absurdo inde resultante, quod creditores usque ad diem judicii, de eorum juribus, & bonis semper incerti vivere cogerentur, cum illinc ad plura sæcula nasci possint mulieres, quæ pecunias eis solutas avocarent, quod utique magnum esset absurdum, ut advertitur etiam in Romana de Comitibus & in aliis *hoc eod. tit.* Regulando tamen fideicommissi consumptionem, non ex tempore quo Baro illius possessor tantam æris alieni molem contraxerit, quod illud absorbeat, sed ex tempore, quo Congregatio manus apposuit, ac supremo jure Principis illud destruxit, ut habetur in dicta Romana de Comitibus *hoc eod. tit.* Et hæc in sensu veritatis deducebam, prout quoad sortem per ipsam Congregationem judicata fuerunt vera, pro rata tamen dotis congruæ, non autem excessivæ, non cadentis sub dispositione *auth. res quæ*.

SUMMARIUM.

1 *De concursu creditorum ad formam Bullæ.*
2 *De materia Auth.* res quæ, *C. commun. leg.*
3 *An procedat etiam pro usuris dotalibus.*

ANNOTAT. AD DISC. LXXVIII. & LXXIX.

1 IN iis, quæ specialiter pertinent ad hanc Bullam Baronum conferunt quæ habentur *tit. de credit. disc.* 13. & 151. in cujus casus disputationibus per Scribentes hinc indè, ac etiam per Judices in magna parte processum fuit cum deductis in hoc discursu.

Et quoad ea, quæ generaliter percutiunt materiam *Aut.* 2
res quæ, Cod. communia, de Legat. super dote extrahenda à fideicommisso, agitur *sub tit. de Dote, disc.* 145. ac etiam in discursibus particularibus 35. *cum plur. seq.*

Eod. tit. de Dote, d. disc. 145. ac etiam *disc.* 51. agitur de pun- 3
cto, de quo *disc.* 79. an scilicet, & quando dispositio *d. Aut. res quæ* locum habeat pro fructibus, vel usuris dotalibus.

EADEM.

An dispositio auth. *res quæ*, procedat etiam in usuris seu fructibus dotalibus, cum eodem privilegio potioritatis, ut in præcedenti sorte principali competente in concursu creditorum venientium in vim Bullæ baronum.

SUMMARIUM.

1 *An pro usuris dotalibus alienari possint bona fideicommissi in vim auth.* res quæ, *refertur opinio negativa.*
2 *Affirmativa probatur verior, & magis communis.*
3 *Declarantur tenentes negativam, in quo casu procedant.*
4 *De rationibus opinionis affirmativæ.*
5 *Pro alimentis an sint affecta bona fideicommissi.*
6 *Limitatur opinio affirmativa, ut intelligi debeat ad effectum consequendi fructus ex fructibus.*
7 *Sed hæc limitatio declaratur.*
8 *Ubi dos constitui potest ex fructibus fideicommissi, non sunt distrahenda bona in sorte principali.*
9 *An pro fructibus prædictis mulieri competat prælatio adversus creditores gravati venientes in vim bullæ baronum.*

DISC. LXXIX.

DUas partes habet hoc dubium, unam nempè super juris articulo in genere, an pro fructibus, seu usuris dotalibus actio competat ad bona fideicommissi ex eadem dispositione *auth. res quæ*, & quomodò ista respectu fructuum practicanda sit; alteram verò super applicatione theoricæ generalis ad casum particularem, de quo agitur, ob ejus peculiares circumstantias. 1

Quoad primam, negativam opinionem, quod scilicet dispositio *auth. res quæ* procedat solùm in sorte principali 2
dotis, non autem in fructibus, seu usuris dotalibus, quia esse non debet in potestate possessoris fideicommissi, cum ejus culpa, & mora non solvendi hujusmodi usuras, evertere fideicommissum in sorte principali, tenent Seraphin. *decis.* 481. Gratian. cum dicta decisione pertransiens *discep.* 43. *n.* 28. *cum seqq.* Fusar. *q.* 531. *nu.* 43. Giurb. *observ.* 89. *num.* 9. *in fine*.

Contrarium verò, ut scilicet eadem dispositio, militans in sorte principali, procedat etiam in fructibus, seu usuris dotalibus, firmant Franch. *decis.* 613. ubi licèt relinquat casum indecisum, ex omnium tamen sensu hanc tenere receptum est, latè Paschal. *de patr. potestate, par.* 2. *cap.* 7. *ex numer.* 32. ubi ex professo articulum ad partes examinat Peregr. *de fideicomm. artic.* 42. *numer.* 96. *il primo*, Marta *de succes. part.* 4. *qu.* 21. *art.* 10. *num.* 51. *& seqq.* Felician. *de Cens. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 18. Molfes. *cons.* 29. *num.* 13. *cum seq.* Barz. *decis.* 108. *num.* 15. *& seqq.* Hodiern. ad Surd. *decis.* 62. *num.* 110. Barbat. *de assistentia, glos.* 5. *nu.* 139. Thor. *in compendio, decis. part.* 1. *verbo auth. res quæ, &c.* Mastrill. *decis.* 256. *num.* 10. benè Redenasch. *cons.* 72. *nu.* 47. & plenè juxtà consuetum elaboratum, sed prolixum, & infelicem stylum Castill. 8. *tom. contr. cap.* 36. §. 5. *per tot.*

Rota verò hanc etiam opinionem, post dictam decisionem Seraphini nunquam canonizatam, perpetuò sequuta est, præsertim in Firmana, seu Maceraten. dotis 29. Januarii 1622. coram Pirovano, §. *fin.* in Romana dotis 12. Maij 1625. coram Coccino *impress. decis.* 607. *num.* 6. *& seq. par.* 4. *recent. tom.* 3. & repetita post Fenzon. *ad Statut. decis.* 91. ubi in specie dubitat de dicta decis. Seraph. apud Otthobon. *decis.* 43. *n.* 7. *decis.* 39. 64. *&* 130. *part.* 10. *recent.* in Romana fructuum dotis 7. Junii 1658. & 7. Februarii 1659. coram eodem Verospio, Ravennaten. dotis 7. Februarii 1659. & 21. Junii 1660. coram Albergato, & habetur in sua materia *sub tit. de dote*, præsertim in dicta Romana fructuum dotis de Porcariis, seu Magdalenis.

Ex his igitur liquet, hanc opinionem esse magis rece- 3
ptam, longèque majori authoritatum calculo munitam, itaut omninò præcedenti prævalere debeat, atque in consulendo, vel judicando tenenda, maximè quia non omnes primam sequentes, illam simpliciter, & indefinitè tenent. Fusar. *d. q.* 531. *num.* 43. expresse se declarat, eatenus dictam primam opinionem tenere, quatenus ex parte viri, vel mulieris hujusmodi fructus petentis, concurrat negligentia, & culpa positiva illos non exigendi à prædecessore fideicommissi possessore, eumdemque sensum habet Giurba *loc. cit.* atque ita intelligendam esse decisionem Seraphini, & Gratiani ejus sequacis, aliàs verò irrationabilem, & malè fundatam esse eorum opinionem, advertit Redenasch. *d. cons.* 72. *n.* 47. *circa fin.*

Ultrà verò authoritates, ita etiam suadet manifesta ratio; quicquid enim sit de ratione per aliquos deducta ex dispo-
sitione textus *in l. tutius, ff. qui pot. in pign. hab.* ut scilicet dis- 4
positum in sorte, locum etiam habeat in usuris, quæ ratio periculosa, & minùs legalis videtur, cum dispositio d. textus procedat in usuris deductis in stipulationem expressam, vel implicitam, ideòque debitis jure actionis, non autem in iis, quæ ex sola juris dispositione judicis officio debentur, quales verius est, cessante conventione, esse hujusmodi usuras.

Altera urget viva ratio, quod istæ verè non sunt usuræ, tamquam lucrosæ accessiones viro, vel mulieri debitæ ratione moræ, nam debentur in restaurationem onerum matrimonii, utpotè subrogatæ loco alimentorum, ad quæ ascendens erga descendentem tenetur, ad communiter *not. in cap. salubriter, de usur.* in magistrali Romana dotis coram Coccin. post Fenzon. ad Statut. frequentissimè in aliis canonizata, itaut sit conclusio non admittens amplius controversiam, ut pariter in sua materia *sub tit. de dote* frequenter.

Pro alimentis autem ab ascendente descendenti debitis, affecta esse ipsa bona in quascumque manus transeant, ac 5
pro eis alienari posse, non obstantibus fideicommissis, est communis ac hodiè receptissima traditio, de qua Ruin. *cons.* 199. *num.* 8. *lib.* 2. Gratian. *discept.* 832. *num.* 31. *cum seq.* Fusar. *quæst.* 536. Merlin. *decis.* 671. *alias decis.* 30. *part.* 7. *recent.* & sæpè Rota in aliis, quod etiam non semel determinavit ista Congregatio, præsertim me scribente in hoc eodem fideicommisso, seu patrimonio Monaldensium pro alimentis Jo: Raynaldi Monaldensis; undè cum hujusmodi fructus aliud non sint, nisi alimenta, pro quibus indubitatum est ipsa bona ascendentis, non obstante fideicommisso, affecta esse, non videtur subesse ratio, cur in eis dispositio *dictæ auth.* locum habere non debeat; quia licèt hoc debitum solvendum sit à fideicommissi possessore ex fructibus, quos ex bonis fideicommissariis percipit, hoc tamen respicit onus ipsius fideicommissarii, & ne sibi liceat pro eo debito, quod ex fructibus solvere debet, sortem distrahere; sed non per hoc, ipso suum debitum non adimplente, cessat jus, vel actio creditoris, qui in effectu non est creditor fideicommissarii, sed fideicommittentis ejusque bonorum; eodem modo quo fideicommissario negligente solvere annuos census, seu alias annuas præstationes per ipsum absque dubio ex fructibus solvenda, non præjudicatur creditori, cui remanet actio contra ipsa bona, & si fideicommissarius malè se gessit, contrà ipsum successoribus competere potest actio ad damna, & interesse; ut ponderant allegati DD. & præ cæteris Paschal. qui omnium latiùs articulum examinat.

Et quamvis Rota apud Otthobon. *dicta decis.* 43. *num.* 7. inhærendo suprà allegatis decisionibus in Firmana, seu Ma-
6 ceraten. dotis 29. Februarii 1622. coram Pirovano, & Romana dotis 12. Maji 1625. coram Coccino, dixerit hujusmodi fructus, seu usuras solvi debere ex fructibus bonorum fideicommissi, non autem pro eis concedendam esse distractionem in sorte principali, & cum eodem sensu processerit in allegatis Avenionen. coram Verospio, & in cæteris modernioribus suprà recensitis, ubi quod sors ex sorte, fructus ex fructibus; nihilominus advertendum est, hoc 7
assumptum non habere aliquod authoritatis fomentum, cum omnes Doctores, indefinitè loquendo, tam de alimentis, quàm de hujusmodi usuris, utpotè alimentorum loco succedentibus, firment ipsa bona esse affecta, & ad illorum alienationem procedi posse.

Et verè in dicta Firmana, seu Maceraten. coram Pirovano, quæ adducitur tanquàm originalis, nunquam Rota habuit hunc sensum, quia cum in eo casu creditor dotis, tam pro sorte, quàm pro fructibus intentasset Salvianum, ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus, atque pro motivo dubitandi allegata fuisset decisio Seraphini, Rota no-

lens assumere inspectionem super ejus subsistentia, dixit illum non obstare, cum ejus ratio percutiat distractionem bonorum in sorte principali, quæ ibi cessabat, quia creditor ex intentato remedio Salviani nolebat satisfactionem consequi ex sorte, sed ex fructibus, & sic est responsio facti potius quàm juris, unde non videtur cum quo fundamento id recipi possit pro conclusione, seu principalis conclusionis juridica limitatione.

Est benè verum, quod ubi superextantium bonorum fideicommissi fructus sunt in tanta quantitate, quod provi-
so fideicommissi possessore de congrua substentatione, ita 8
exuberent, quod cum eis commodè hoc decursorum fructuum debitum satisfieri potest, tunc satis prudens, & honestum videtur hoc æquitativum temperamentum, fundatum in unica ratione conservandi quo magis fieri potest, fideicommissa, eorumque eversioni consulendo, qua-
le temperamentum non solùm procedit in fructibus dotali- 8
bus, sed etiam in ipsamet sorte principalis dotis descendentibus constituendæ, quia si illa commodè constitui potest ex fructibus, permittenda non est distractio bonorum in sorte principali, Fusar. *qu.* 531. *num.* 119. Fontaneli. *de pact. cl. 5. glos.* 1. *part.* 2. *num.* 76. Hodiern. *controv.* 31. *num.* 56. Giurb. *observat.* 89. *numer.* 14. Castill. 8. *tom. controv. cap.* 36. *num.* 43. Rot. *decis.* 66. *num.* 9. *part.* 1. *recent.* 137. *nu.* 17. *& seqq.* post Merlin. *de pign.* Romana census 30. Januarii 1651. Dunozetto in fine, & in aliis; sed non inde inferri potest, quod si fructus non adsint, cesset creditum, quòdque pro eo non competat actio ad ipsa bona fideicommissaria, quia hoc nulla authoritas firmat, nullaque ratio legalis suadet.

Clariùs autem præmissa procedunt in casu, de quo agitur, ob peculiares facti circumstantias; quæstio enim genericè per DD. ut suprà tractata, percutit casum, in quo conjuges à prædecessore fideicommissario fructus, seu usuras non exi-
5 gentes, agant ad bona fideicommissi contrà successorem, quo casu intrare potest ratio culpæ, seu negligentiæ, ac etiam altera, quod prædecessor dissipavit, & in suos usus convertit illos fructus, qui in hujusmodi debiti solutionem erogandi erant, ut explicitè constat ex Franch. *dict. dec.* 613. *in princ.* & ex cæteris omnibus de materia tractantibus; ac in eisdem terminis loquuntur omnes allegatæ decisiones Rotæ præsupponentes fideicommissi durationem, quodque in eo tot supersint bona, ex quorum fructibus hujusmodi debitum satisfieri valeat.

Omnia hæc cessant in casu, de quo agitur; conjugibus enim imputari non potest aliqua culpa, vel negligentia, neque cadit ratio, quod prædecessor fideicommissarius, fructus malè consumpserit, prout neque intrat altera ratio consulendi conservationi fideicommissi, proindeq; non permittendi distractionem bonorum in sorte principali, ac demandandi solutionem ex futuris fructibus; quia fideicommissum est jam destructum, ac de medio sublatum per hanc Congregationem in vim bullæ, bonaque omnia in sorte principali dissipata, unde nihil remanet fructiferum, atque fructus ipsorum bonorum, antequam ad eorum alienationem procederetur, percepti fuerunt ab eadem Congregatione, quæ illos convertit in satisfactionem creditorum, qui aliàs ex pretio sortis satisfieri debuissent, undè cessant penitus omnes dubitandi rationes, ex quibus DD. qui in contrarium ponderari possent, moveantur, itaut casus videretur incapax difficultatis ob hujusmodi circumstantias.

Posito debito, quodque istud sit ipsius testatoris, seu fideicommittentis, indubitata remanet prælatio, seu potioritas 9
etiam pro fructibus adversus fideicommissariorum creditores in vim bullæ baronum venientes, ex eisdem fundamentis, & rationibus *in disc. præc.* pro sortis potioritate deductis; & in individuo hujusmodi usurarum, seu fructuum dotalium, ut pro eis sorori competat prælatio adversus creditores fratris, Ursill. ad Afflict. *dec.* 162. *n.* 5. qui sic testatur decisum in Sac. Consilio Neapolitano, & Tappia *dec.* 48. *n. fin.* qui sic pariter testatur.

Urget enim potentissima, & inevitabilis ratio, quod mulier est creditrix testatoris, alii verò sunt creditores hæredis, qui semper in bonis testatoris ab istius creditoribus vincuntur, ac etiam quia hoc est onus bonorum defuncti, undè sequitur, quod etiam pro rebus officio judicis debitis, oritur quædam actio in rem scripta, cujus vigore, etiam contrà tertios possessores, vel creditores hæredis agi potest, Gratian. *discep.* 832. *n.* 31. *cum seqq.* Rota *dec.* 125. *n.* 15. *part.* 4. *rec. tom.* 2.

Et optimè in terminis alimentorum, ut in istis filius, vel

descendens vincat creditores hæredis hypothecarios, vel anteriores, firmavit Rota in Romana donationis 18. Junii 1657. coram Meltio, ubi pluribus allegatis in specie reprobatur Salgad. tanquàm in sua opinione singularis *in Labyrinth. part. 1. cap. 24. nu. 128. & seqq.* ac dictum etiam fuit in Romana alimentorum 9. Aprilis 1663. coram Albergato, quæ benè loquitur, super quo tamen puncto videnda sunt deducta in dicta Romana donationis de Jordanis pro creditoribus *sub tit. de fideicommissis*, in qua post hæc scripta prodiit diversa decisio coram Bourlemont revocatoria dictæ decisionis cor. Meltio,

Quinimò ubi aliqua anterioritatis, seu potioritatis difficultas cadere posset, illa intraret in fructibus potius, quàm in sorte, quia fructus pertinent ad ipsum fideicommissi possessorem, ac de ipsius magis quàm defuncti bonis dicuntur; unde cadunt sub ejus creditorum hypothecis, itaut creditores prædicti, rectè prælationem prætendere possent, tanquam in bonis eorum debitoris sibi legitimè hypothecatis, excludendo concursum alimentandi, cui affecta sunt ipsa bona defuncti consistentia in sorte principali, & quæ non cadunt sub hypothecis creditorum, non autem fructus cadentes sub hypothecis, & qui (ut dictum est) sunt potius bona fideicommissarii, quàm fideicommittentis, ut in dicta Romana donationis de Jordanis *sub tit. de fideicommissis*, unde prorsus vana minusque fundata videtur hæc distinctio sortis, & fructuum,

Fortiùs quia hæc Congregatio practicat distractionem bonorum fideicommissi in sorte principali pro satisfaciendis creditoris fideicommissarii possessoris, etiam pro fructibus; unde nimia exorbitantia videretur, quod pro fructibus illorum creditorum, pro quibus de jure affecta non sunt bona, istorum distractio licita esse debeat, illaque prohibita pro fructibus à lege permissis, & pro quibus bona de jure affecta sunt tamquàm pro debito fideicommittentis.

DISC. LXXX.

AGnoscentibus creditoribus, eorumque defensoribus, quod retentis terminis *auth. res quæ*, inevitabilis esset hujus dotis potioritas, nedum pro sorte, cujus respectu, reverà casus est indubitatus, sed etiam pro fructibus, ex motivis, & rationibus deductis *in præcedenti*, ex quibus in progressu causæ, maturiori reflexione habita, recessus à resolutis respectu fructuum ab hac parte sperari, ab ipsis verò timeri debuisset, cum prudenti consilio redierunt ad motivum, ab initio à me satis formidatum, excessivitatis dotis, de quo ex hac parte rationabiliter nimium timebatur, tum quia in hac materia, utpotè arbitraria, non de facili conceditur Advocatis convincere Judices, præsertim parum inclinatos, tum etiam quia retento præsuppositio, cum quo semper, & ab initio, quo Congregatio in hoc patrimonio manus apposuit, processum fuit, quod scilicet omnia ista castra, & bona subjecta essent fideicommisso ordinato per Nicolaum seniorem per donationem inter vivos, summa scut. 30. mill. videbatur excessiva, inspecta præsertim taxa ab eodem fideicommittente facta de dotibus fœminarum in sola summa scut. 3. m. auri; verùm hujus motivi excitatio fuit causa salutis hujus partis, ita excitatæ ad meliùs inquirendum factum priùs obscurum, unde compertum est, processum esse cum æquivoco in dicto præsuppositio, quod omnia bona caderent sub dicto fideicommisso, cùm ad illud solum spectarent, Castrum Montis Calvelli, & quædam alia bona, in totum valoris scut. 120. m. circiter, reliqua verò bona in valore scut. 260. m. circiter erant libera Alexandri, & Pauli fratrum, dicti Nicolai ex Joanne Raynaldo filio nepotum, per quos, sive per eumdem Joannem Raynaldum, compertum fuit acquisita fuisse Castra, Alviani, Attigliani, & Podii, aliaque bona, ex quibus istud patrimonium constitutum erat, unde cùm Alexander illius possessor pro medietate, obiisset ab intestato, superstitibus Nicolao ex primo, & Angelica posthuma, seu infante ex secundo matrimonio procreatis, ita medietas portionis Alexandri, jure successorio, & dominii spectabat ad Angelicam ex dispositione juris communis, neglecta illa Statuti Urbis excludentis masculos propter fœminas.

Ex hodie receptissima, & quasi absoluta propositione, quoad effectum hujusmodi statutorum, utraque subjectio, personarum, & bonorum, copulativè requiritur respectu ejusdem statuti, itaut non detur combinatio statutorum, quæ in utroque loco conformia essent, ex plenè deductis apud Merlin. *dec.* 353. & 526. quæ sunt repetitæ *decis.* 167. *par.* 5. & 168. *par.* 6. *rec. dec.* 228. *part.* 8. & habetur pluries in sua materia *sub tit. de successionibus*; unde cùm Nicolaus, & Angelica essent Romani, Castra verò, & bona essent extrà districtum Urbis, non intrabat statutaria dispositio, etiamsi ipsismet castris consimilia statuta adessent, multò magis eis non extantibus, ut præsertim de Castro Alviani testatur Bald. *consil.* 402. *lib.* 2. relatur per Tusch. *lit. A, concl.* 320.

Posito verò in Angelica dominio hujusmodi bonorum pro ejus portione hæreditaria, cujus valor in sorte excedebat summam, quæ sub nomine dotis in sorte, & fructibus dictis de Caffarellis Angelicæ defunctæ filiis, & hæredibus soluta erat, exindè de plano resultabat, creditoribus quantumvis anterioribus, & privilegiatis Nicolai fratris, & Pauli patrui, nullum jus competere, eodem modo, quo non competeret ad ipsa bona pro ipsius Angelicæ hæreditaria portione, cùm ita ipsa non concurreret jure crediti, sed jure dominii, quod ex beneficio separationis bonorum, semper excludit hypothecam, sub qua non cadunt nisi bona propria debitoris, unde propterea receptissimam, ac absolutam conclusionem habemus, de qua in hujus causæ *præcedentibus discursibus*, & passim, quod creditores defuncti, quamvis in sola actione personali, imò & legatarii, vincunt creditores hæredis, quantumvis hypothecarios, anteriores, & privilegiatos, in ipsius defuncti bonis; neque dubitatur ex ejusdem Bullæ Baronum dispositione, ita passim practicata, pretium retractum ex venditione castrorum, & bonorum facta de ordine Congregationis, in omnibus succedere loco rei, unde propterea ex hac facti immutatione inanis remanserunt labores ut supra habiti circa punctum potioritatis, tam in sorte, quàm in fructibus.

Adversus hoc motivum, ultrà ea, quæ consistebant in nudo facto, majoris, vel minoris quantitatis æris alieni præfati Alexandri, de quo juxtà Curiæ stylum pertinet ad causarum patronos, nullatenùs verò ad Advocatos, quorum propterea munus privativè ad omnes totius reliqui orbis, nobilius, & commendabilius videtur, quando tamen juxta suam sphæram benè exercetur, tum ob omnimodam alienationem à parte mecanica videndi processus, & agendi ea, quæ judicii ordinatoria respiciunt, tum ob omnimodam cessationem periculi, dicendi mendacia, & calumniandi.

Duo ex parte creditorum deducebantur, primò quod cùm Paulus, & Nicolaus eorum debitores omnia ista castra, & bona possederint, ita videbantur eis indefinitè affecta ex dispositione Bullæ in illis verbis, *quoquo modo possederint*; Et secundò, quod licèt portio Angelicæ, detracto ære alieno Alexandri ejus patris, inspecto tempore mortis istius, ac delatæ hæreditatis, esset longè major, quàm summa habita, nihilominus tam pro tempore, quo bona possessa, & administrata fuerant per dictos Nicolaum, & Paulum, quàm etiam pro eo, quo spatio annorum sex circiter usque ad venditionem, fuerant sub administratione ipsius Congregationis, fructus ejusdem æris alieni hæreditarii soluti creditoribus ex sorte principali pretii, notabiliter dictam portionem diminuebant, & consequenter aderat excessivè exactum.

Primum motivum, verè contemptibile, ac nullius momenti erat, quoniam juxtà ea, quæ habentur in Romana de Pallavicinis, in alia Romana de Maximis, in alia de Materiis, & in aliis frequenter *hoc tit.* ad hujus Bullæ materiam prorsus erroneum est hoc assumptum, ut possessio jure administrationis, vel intrusionis, seu gubernii bonorum reverà alienorum in proposito sufficeret, cùm verus sensus Bullæ sit, de illis bonis, quæ jure proprio possessa fuerunt, cum dominio tamen resolubili, ut est illud possidentis ex causa fideicommissi, vel investituræ ex pacto, & providentia, &c. unde super hujus motivi discussione, parum, vel nihil immorari oportuit.

Tota igitur disputatio fuit super altero, in quo scribens pro dictæ Angelicæ filiis, non negabam assumptum ex parte creditorum deductum, super jure ad hujusmodi bonorum pretium competente creditoribus dicti Alexandri, tam pro sorte, quàm pro fructibus decursis, quamvis isti ex eorumdem bonorum fructibus commodè solvi potuerint, & debuerint, quoniam ad ipsos non pertinet inquirere de administratorum culpis, & negligentiis; dicebam tamen, quod cùm totum id provenerit ex facto, & culpa prædictorum Nicolai fratris, & Pauli patrui, tam pro tempore quo ipsi possederunt, & administrarunt, percipiendæ bonorum fructus activos, & non solvendo fructus passivos, quibus eadem bona gravata erant, quàm etiam pro tempore administrationis factæ per œconomos deputatos ab eadem Congregatione, quæ pariter ex eorumdem facto, & culpa in hoc patrimonio manus apposuerat; idcircò eidem Angelicæ tamquam pupillæ, quæ sub prædictorum fratris, & patrui administratione vixerat, competere dicebam hypothecam legalem, cum qua desumenda ex tempore susceptæ hujusmodi administrationis, vincebat absque dubio omnes creditores eam molestantes, cùm Bulla Baronum non tollat, quinimò expressè præservet inter creditores ordinem anterioritatis, & potioritatis, ut in eadem legitur, & habetur in hujus causæ *disc. ante præcedentem*.

Adversus hoc motivum replicabant scribentes pro creditoribus, nullibi constare de hujusmodi tutelaris administrationis susceptione, sed potius de contrario, quia Nicolaus credens integram successionem sibi debitam esse, totam portionem paternam possedit tamquam suam, Angelicæ autem sorori tamquam exclusæ, moriens reliquit dotem, instituto hærede dicto patruo, qui proindè totum pariter possedit pro suo, partim scilicet jure proprio, partim jure hæreditario dicti Nicolai.

Prima pars objecti, de non suscepta expressè, & ser. ser. tutela, reflectendo etiam ad veritatem, erat facilis solutionis, quoniam verius est, ex juris clara intentione, hypothecam legalem, non solùm cadere contra eum, qui expressè, & servatis servandis tutelam suscepit, & administravit, sed etiam contra eum, qui de facto se gessit pro tutore, ex collectis per Merl. *de pignor. lib. 3. tit. 1. q. 2. n. 14. & 15.* ubi allegantur Mantica, Negusant. Pacif. & cæteri; & quando deficerent authoritates, ad evidentiam id probaret viva, & convincens ratio, de qua in proposito tutoris non adimplentis solemnia, & non servantis ea, quæ servari debent, plenè Rot. *decis.* 3. *p.* 6. *rec.* quod scilicet melioris conditionis esse non debet, qui legi obedit, atque ser. ser. tale munus implet, quàm intrusus, & criminosè actum explicans.

Aliqua difficultas esse videbatur in secunda parte, quod scilicet dicti frater, & patruus bona possederint pro suo potius, quàm alieno, neque crediderint partes tutoris, seu administratoris gerere; verùm credebam id non suffragari, quoniam cùm ipsi essent respectivè, unus post alium, tutores legitimi, quibus tamquam proximioribus lex hujus pupillæ tutelam deferebat, atque clara esset juris dispositio super æquali successione ab intestato masculi, & feminæ, ista possessio pro suo, non videbatur à dolo, vel culpa aliena, quia debebant saltem curare, quod pupillæ penès eos educatæ, & in eorum quodammodò, ut dicitur, potestate viventi, providerentur de tutore, vel curatore, unde quemadmodum iste prætextus non excusat à redditione rationum, ac restitutione reliquatus, ita dicebam excusare non debere ab hypotheca, quæ licèt per legem expressè concessa sit pupillis, & minoribus, adversus eorum tutores, & curatores, nihilominùs ex rationis identitate conceditur etiam omnibus, qui sub legali, & necessaria alterius administratione vivunt, atque ex impedimento naturali, vel accidentali bona propria administrare non possunt, illaque adversus intrusos, & occupatores tueri, juxt. theor. Bart. *in l. Rempublicam, Cod. de jur. Rempubl. lib.* 10. *num.* 2. Robertus Maranta senior meus concivis *cons.* 87. ubi distinguit inter administrationem voluntariam, & necessariam, Acosta *de privileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 1. *num.* 23. & habetur particulariter actum in Anconitana *sub tit. de credito pro Monasterio Monialium*.

Ubi agendo de puncto, an hypotheca legalis competeret in bonis administratoris, vel debitoris Ecclesiæ, seu Monasterii, adhibetur hæc distinctio, an administratio sit voluntaria, vel necessaria; ubi enim est voluntaria, quia nempè concessa procuratori, vel institori deputato per eum, qui habet liberam suorum bonorum administrationem, & poterat eam facere per seipsum, sibi imputandum est, cur committendo bona sua alteri, sibi non consuluerit de hypotheca, legis enim beneficio, seu provisione indignus est, qui dum sibi providere potuit, id neglexit. Secus autem in casu converso, quia tunc æquum, ac rationabile est, ut lex suppleat id, quod deest impedito per ipsam legem, vel per naturam, quoniam tunc ille sic impeditus, supponendus est aliàs vir diligens, & providus, qui si potuisset, ita sibi consuluisset, & hanc dicebam mihi videri genuinam veritatem, potissimè in hac facti specie, ob eam particularem circumstantiam, quod non agebatur de extraneo intruso, & occupatore bonorum pupilli, in quo intrare posset difficultas, an contra simplicem prædonem, & occupatorum dictum privilegium hypothecæ legalis intraret, necne; sed agebatur contra eos, qui erant tutores de jure, unde fuerunt in culpa, non suscipiendo tutelam, vel non curando provideri de tutore pupillæ, quam sub eorum potestate, & educatione habebant, ideòque dum de facto pro tutoribus se gesserunt circa personam, cui principaliter tutor datur, secundariò verò bonis, exindè sequebatur intrare dictam tutelarem administrationem, absque eo, quod relevaret dicta erronea credulitas circa bona, cùm sit ignorantia juris, quæ non excusat in concursu majoris damni pupilli.

Retento autem præsuppositio durationis dicti fideicommissi ordinati per Nicolaum seniorem ad favorem masculorum tantùm, (quod tamen non caret aliqua dubitatione alteri inspectioni reservata) ad impinguandam hæreditatem liberam dicti Alexandri, & successivè portionem Angelicæ, deducebantur plures detractiones faciendæ ex bonis fideicommissi, quarum aliquæ consistebant in nudo facto; illa verò, quæ consistebat in puncto juris, resultabat à dotibus solutis tribus, vel quatuor filiabus dicti Joannis Raynaldi, stante dispositione dicti Nicolai fideicommittentis in eadem donatione de scut. 3. m. auri ad favorem singularum fœminarum pro dote, quam dotem prætendebatur etiam detrahendam esse per ipsammet Angelicam ex persona propria.

Adversus hanc detractionem replicabant creditores, quod cùm omnes d. fœminæ respectivè essent de bonis paternis, & liberis benè provisæ, locum non habere dicta provisio, quæ licèt sit hominis, attamen juxta opinionem, quàm sequitur Rota, ex firmatis præsertim in Prænestina dotis cor. Corrad. *dec.* 125. *p.* 10. *rec.* quæ reputatur in materia magistralis, intelligitur in subsidium, & juxtà dispositionem juris.

Replicabam scribendo ad causam tamquam Advocatus, id procedere, quando dispositio sit generica, & indefinita, de fœminis dotandis, quasi quod tunc esset solùm exprimere juris dispositionem, secus autem, ubi certa & determinata summa singulis relicta est, ut advertitur *dec.* 477. *p.* 4. *dic. & dec. ultima, nu.* 7. *in fine*, post Zacch. *de oblig. Camer.* Fusar. *cons.* 7. *& de subst. q.* 531. *n.* 145. *cum seqq.* Boss. *de dote, c.* 16. *n.* 128. *& seq.* cum quibus processit Rota in Perusina dotis 1. Julii 1665. cor. Carpineo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series, seu casus controversiæ.*
2 *Ad effectum statuti exclusivi fœminarum requiritur utraque subjectio personarum, & bonorum, & non datur statutorum combinatio.*
3 *Dominium vincit hypothecam, unde ex separatione bonorum creditores defuncti vincunt creditores hæredis.*
4 *De intelligentia Bullæ in illis verbis*, quoquo modo possederint, *de quibus bonis intelligatur.*
5 *Creditoribus non præjudicat negligentia administratorum bonorum debitoris non solvendo fructus debiti ex fructibus bonorum.*
6 *Bulla baronum non tollit ordinem anterioritatis, & potioritatis inter creditores.*
8 *Hypotheca legalis competit etiam contra eum, qui de facto, & non ser. ser. se gessit pro tutore.*
8 *Competit etiam omnibus sub necessaria administratione viventibus.*
9 *Et de ratione.*
10 *Ignorantia juris non excusat.*
11 *Dispositio fideicommittentis de dotandis fœminis intelligitur in subsidium.*
12 *Declaratur.*
13 *Et de subdeclaratione.*

Verùm reflectendo ad veritatem, istud motivum ita genericè sumptum, mihi videbatur parum tutum, quoniam ubi non agitur de legato facto certæ, & determinatæ personæ testatori cognitæ, itaut personali affectioni referri valeat, sed fœminis nascituris indefinitè, tunc verior est dicta opinio, ut censeatur subsidiaria, juxtà ea, quæ plenè, & ex professo super hoc puncto, ultrà deducta in dicta Prænestina, habentur in Romana dotis de Cardellis, *sub tit. de dote*, ubi expenduntur dictum consilium Fusar. dictaque decisio Perusina, & aliæ authoritates; & clariùs motivum cessabat ex facto, unde propterea fuit disputatio inanis, quoniam revera dicta dispositio ad favorem fœminarum, non erat pura, & indefinita, sed in certo casu extinctionis unius lineæ masculinæ, unde bona deberent facere transitum in alteram, quo casu providetur fœminis superstitibus ex linea defecta.

Quamvis autem ex hac facti circumstantia dicta quæstio in casu esset inanis, ac etiam generaliter mihi omninò verior videretur dicta opinio, quod hujusmodi dispositiones factæ censeantur ad mentem juris, & in subsidium; nihilominùs in hac facti specie, quando factum habuisset substantiam, considerabam, sequendam potius videri contrariam opinionem, quoniam præcipuum, ac totum dictæ alterius opinionis fundamentum, consistit in favore conservationis fideicommissi, & in majori favore agnatorum, seu masculorum ad illud vocatorum, ex verisimili etiam testatoris voluntate ad favorem masculorum, & conservandi agnationem, cùm aliàs ita de facili, ac brevi tempore fideicommissa everti possent, quæ ratio in præsenti cessabat, dum in vim Bullæ Baronum, fideicommissum ita omninò eversum remanebat, atque contentio non erat cum masculis, seu agnatis ad fideicommissum vocatis, sed cùm prorsus extraneis creditoribus, verisimiliter à fideicommittente abhorritis, unde ejus verisimilis intentio tali casu potiùs assistere videbatur fœminis de ejus sanguine, earumque filiis, quàm extraneis; & consequenter dicta opinio isto casu, tamquam à cessante ratione, cui innixa est, cessare debet, & potius recipienda altera Fusarii; & aliorum, ubi suprà. Verùm hæc videbantur Congregationi ratiocinia, & subtilitates Advocatorum, dum juxtà merè pragmatici sæculi usum non dabantur speciales authoritates ita distinguentes.

ANNOTAT. AD DISC. LXXX.

Materia istius discursus est generalis, & indifferens, circa concursum creditorum, atq; in magna parte pendet ex circumstantiis facti, ob quas non benè elucidatas, causa adhuc pendet.

ROMANA REVIVISCENTIÆ CENSUUM PRO EISDEM DE CAFFARELIS, ET ALIIS CREDITORIBUS POSTERIORIBUS, CUM CREDITORIBUS ANTERIORIBUS EJUSDEM PATRIMONII MONALDENSIS.

Casus disputatus in eadem Congregatione Baronum, & resolutus pro anterioribus, pendet in Rota.

An eo ipso, quod Congregatio Baronum apponit manus in patrimonio Baronis obærati, illudque sequestrat, & suscipit sub ejus administratione, cessat cursus fructuum censuum, aliorumq; contractuum fructiferorum, vel an saltem ex tempore sequutæ venditionis bonorum id sequatur.

Si pecunia ex pretio bonorum per Congregationem soluta creditori censuario, ab eo advocetur per creditorem anteriorem, an exindè prior census reviviscat, & currant fructus, & ad quam rationem; & quid si pecunia avocata investita erat in loca montium.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Distinguuntur plures inspectiones.*
4 *Per decoctionem debitoris rescinditur contractus census. Contrarium, num.6.*
5 *Ubi est in facultate creditoris repetere sortem, cessat cursus fructus, & n.8.*
6 *Impugnatur conclusio, de qua num.4. & de ratione.*
7 *Quid interest creditorum, census contractum rescindi per decoctionem.*
8 *Declaratur conclusio, de qua, num.5.*
9 *Congregatio Baronorum cogit creditores censuarios etiam invitos ad extinctionem censuum, & quomodo.*
10 *De pluribus rationibus, ex quibus post venditabona debitoris per Congregationem debent cessare fructus censuum.*
11 *Defecto, seu liberato fundo censito cessat cursus fructuum census.*
12 *An & quando evictis bonis, seu avocata pecunia datis pro extinctione census, iste revivisçat.*
14 *An fructus censuum possint reduci ad minorem rationem.*

DISC. LXXXI.

CUm ad præscriptum Bullæ, pretium castrorum, & bonorum hujus patrimonii Monaldensis depositatum esset penes eumdem camporem, qui cedulam bancariam fecerat, ad effectum illud solvendi creditoribus præstare debentibus solitam cautionem de restituendo primariò emptori in casu evictionis, & molestiarum, secundariò autem creditoribus anterioribus, & potioribus, vel loco dictæ cautionis, investiendi in loca montium non vacabilia sub his vinculis, ita etiam disponente particulari chirographo Urbani VIII. super hujusmodi venditione edito, in quo explicitè continetur idem, quod implicitè continet Bulla, ut scilicet creditores, etiam censuarii, teneantur, quamvis inviti, pretium ita vinculatum recipere, ac aliàs eis intimatis, & recipere negligentibus, depositum in Monte Pietatis faciendum, loco solutionis haberi debeat, itaut non concurrant ampliùs fructus; atque propterea aliqui creditores censuarii, nolentes, vel non valentes hujusmodi cautionem præstare, aliam viam elegerint investiendi sibi liberatam pecuniam in loca montium cum dicto vinculo, quæ deindè ab eis per aliquos creditores anteriores avocata fuerunt, ipsique avocationem passi per plures annos negligentes se reintegrare per avocationem ab aliis posterioribus, ut illicò potuissent, nuper pulsassent illos de Caffarellis, & alios prætensos posteriores pro avocatione, tamsummæ ab eis avocatæ, quàm fructuum interim decursorum ex prætensa censuum reviviscentia. 1

Hinc proindè orta est controversia, & assumpta disputatio in Congregatione Baronum, tam super dicta reviviscentia, & cursu fructuum in genere, quàm super eorumdem fructuum quantitate, an scilicet deberentur ad antiquam rationem ipsorum censuum, vel potius ad rationem locorum montium avocatorum; Et in omnibus prodiit resolutio actoribus favorabilis, super cursu scilicet fructuum, etiam ad antiquam rationem, quæ resolutio mihi pro altera parte scribenti, reflectendo etiam ad solam veritatem, parum probabilis visa est, prout etiam visa est Signaturæ Gratiæ, quæ proindè causam commisit in Rota, ubi pendet, forsan absque ulteriori prosecutione, ob facti mutatas circumstantias pro dictis de Caffarellis, ut in præcedentibus. 2

In pluribus autem disputationibus in dicta Congregatione habitis, cùm posteriorum creditorum interesset, ne discooperti remanerent, creditum fructuum in anterioribus, quo magis possibile esset, diminuere, hinc proindè tentarunt aleam, nedum super dictæ reviviscentiæ negatione, sed etiam super cessatione cursus fructuum ab initio sequestri, vel saltem à tempore sequutæ venditionis castrorum, & bonorum, unde propterea per eos requisitus ad scribendum super omnibus, tres constituebam inspectiones, primam scilicet, an cessaverit cursus fructuum, ex tempore quo Congregatio sequestrum apposuit, ac administrationem hujus patrimonii obærati suscepit ad effectum vendendi, & effor- 3
mandi concursum creditorum; alteram, an saltem ex tempore sequutæ venditionis, quando pecunia ex pretio obventa penes camporem prompta erat solutioni; & tertiam quid de satisfactis, à quibus deindè, ut suprà, avocata est soluta pecunia, pro medio tempore, inter avocationem, & novam satisfactionem.

Quoad primam, scribens tamquam Advocatus, dicebam pro cessatione cursus fructuum respondendum esse, quoniam sequuta debitoris decoctione, ejusque bonis positis sub sequestro, & administratione judicis, census habentur pro rescissis, ut per Franch. *decis.55.* Rovit. *super pragm.3. de cess. bonorum, numer.13. & 22. cum seqq.* Prat. *observ.33. num.12. cum seqq.* apud quos cæteri; ac etiam, quia ex tunc creditores censuarii constituti videntur in statu repetendi sortem principalem, cujus morte, & irrepetibilitate cessante, cessare debet cursus fructuum, cùm non possint simul stare census 4

censum esse vivum, & fructiferum, ac sortem esse repetibilem, ut in specie creditoris comparentis in concursu, Milanens. *decis.2. nu.16. & 17. lib.2.* Cen. *de cens. q.107. nu.23. & seq.* Salgad. *in labyr. p.1. c.19 n.5. & seqq.* & data dicta certa facultate repetendi, pro certo admittitur *dec.272.* post Cenc. aliàs *decis.278. p.5. rec.* ubi concordantes, ac etiam moderno tempore firmatur in Romana Vineæ 2. Aprilis 1666. coram Carpinea, & in aliis.

Verùm reflectendo ad veritatem, ab initio partibus juxtà stylum liberè insinuatam, ista prætensio parùm probabilis videbatur, quoniam dicta propositio de rescissione contractuum censuariorum, resultante à debitoris decoctione, ac
6 appositione bonorum sub concursu, provenit ex particulari stylo Tribunalium Regni Neapolitani; & quamvis Rovit. probare conetur, hujusmodi stylum derivare à dispositione, vel intentione juris communis, nihilominùs Rota, & Curia hujusmodi opinionem non recepit, sed contrariam tenet, ut apud Cavaler. *dec.528. n.1.* Burat. *decis.57. n.5.* Et meritò, quia retenta opinione ejusdem Curiæ, de non dando interesse ex credito pecuniario, non probatis in casu speciali, & individuo solitis requisitis lucri cessantis, vel damni emergentis, nimium creditores censuarii præjudicati remanerent sine eorum culpa, sed ex culpa, & facto debitoris, in cursu fructuum eo medio tempore inter sequestrum bonorum, eorumque venditionem, & liberationem pretii, quod solet es-
7 se notabile, ac longum, quod præjudicium non procedit in dictis Tribunalibus Regni, ubi quamvis contractus censuales habeantur pro rescissis, atque sors reducatur ad creditum pecuniarium, adhuc tamen currunt fructus tamquam interesse, solumque præjudicium creditorum esse dicitur in eo, quod quando census est vivus, ex fructibus, quos ibi vocant tertias, debetur interesse, quod non resultat ex hujusmodi fructibus post rescissionem currentibus, tanquam interesse, dum etiam ibi retinet opinionem non dandi interesse alterius interesse, ut ponderat Rovit. *loc. cit.*

Et quoad alterum motivum facultatis repetendi sortem, adhuc cessare videbatur ejus applicatio, cùm conclusio procedat, quando dicta facultas est omninò libera, itaut in
8 facultate debitoris, vel judicis non sit, eam impedire, secus è converso, ut ita declarando præcedentes decisiones, habetur *d. decis.272.* post Cenc. aliàs 278. *p.5. rec.* cum qua proceditur, & apud Salgad. *ubi sup. ex n.15. ad finem*, quæ libera facultas ex solo sequestro non resultat, quoniam licèt, *ex Bulla Baronum, §.8.* creditores censuarii cogi possint
9 ad extinctionem per ipsam Congregationem, etiam principali debitore non declarante, ut advertitur apud Burat. *decis.482. n.4.* attamen non exindè resultat, repetibilitatem esse certam, atque in libera creditoris facultate, quoniam dari potest casus, quod Congregatio vendat bona, seu uni ex creditoribus assignet, soluta, vel bonificata parte pretii, cum accollatione censuum, & sic Bulla subrogat solùm Congregationem loco debitoris, ut absque tamen necessitate dictæ, juxtà formam à Bulla Piana præscriptam, possit nomine, & vice debitoris censum extinguere; non tamen cogit, & consequenter non tribuit actori liberam actionem repetendi sortem, ut advertitur etiam in Romana Censuum pro eodem Patrimonio cum Spadensibus, *hoc eod. tit.* Ita etiam suadente dicta ratione notabilis præjudicii aliàs creditoribus innocentibus, & non culposis resultantis, ob longum spatium, quod adesse solet inter sequestrum, & venditionem, ut in hac facti specie experientia comprobavit ex annorum, & ultrà.

Quo verò ad alteram inspectionem, super cessante cursu fructuum, eo ipso quod sequuta fuit venditio, & consignata cedula bancaria integri pretii, promptè & ad horam solvibilis, etiam cum aliquo sensu veritatis, dicebam pro cessatione dicti cursus probabilius respondendum videri ex pluribus fundamentis.

Primò, quia sic expresse disponitur per dictum chirogra-
10 phum particulare, ut sequuta venditione, & depositato pretio cum intimatione creditorum, illicò cesset cursus fructuum, ac census censeantur extincti. Secundò corollariè, & in idem, ex ratione, de qua infrà super puncto reviviscentiæ, & in d. Romana Censuum pro eisdem creditoribus cum Spadensibus, quod scilicet verisimilis intentio Principis, vel majoris magistratus hujusmodi venditionem, & solutionem pretii respectivè demandantis videtur, ut res ibi faciat punctum, atque patrimonium decocti debitoris distribuatur in eo statu, in quo tunc reperitur, potissimè quia non poterant creditores allegare ignorantiam, vel aliam excusationem, dum infrà sexennium, & ultrà decursum à die sequestri ad illam venditionis, occasione repartitionis fructuum, omnes comparuerant, ac firmatus erat eorum ordo, seu gradus.

Tertiò, quia tam per Bullam, quàm per Chirographum, castra, & bona omninò liberata erant à quibuscumque vinculis, nexibus, & hypothecis, ut libera transirent in emptorem, translatis omnibus juribus prædictis in pretium, & consequenter desinente fundo fructifero, subsistere non po- 11
test census, ut per Cenc. *de cens. qu.41. n.25. vers. ista autem conclusio*, in illis ultimæ impressionis, Duard. *eod. tract. §.1. qu.52. in fine*. Et benè in individuo Rota, *decis.260. par.4. recent. repetit. decis.448.* post Cenc. Et quamvis apud Gregor. *decis.60. & 444.* firmetur, per liberationem fundi censiti 12
non cessare census, quasi quod liberatio, facta solùm censeatur in gratiam emptoris fundi, non autem debitoris census, & ut tollatur jus creditoris censuarii, nihilominùs id rectè procedit juxtà casum dictarum decisionum, quando vinculorum, & onerum translatio fit in alium fundum æquè fructiferum, & capacem, sive etiam in pretium investitum in census, seu in loca Montium, & sic in effectus fructiferos, qui habentur loco stabilium, & super quibus census etiam subsistere potest, cùm tunc dicatur solùm fundi commutatio, ut in specie residualis pretii bonorum venditorum per Congregationem Baronum, erogati in loca Montium, ut censeantur loco rei subrogata, habetur *decis.4. p.11. recent.*

Sive etiam in specialibus nostris terminis venditionis, quæ fiat per Congregationem Baronum, id rectè verificari potest, quando agatur de venditione rei particularis, itaut non versemur in casu formalis decoctionis, ac venditionis totius patrimonii, neque urgeat dicta ratio faciendi punctum in eo statu pro bono publico, & ut consulatur creditoribus; tunc enim cùm Bulla disponat, quod omnia vincula transferantur in alia bona, ita dicitur juris ministerio facta dicta commutatio. Et quatenùs etiam alia bona Baronis non essent fructifera, & capacia census, adhuc tamen, cessante dicta ratione decoctionis, & concursus universalis, non implicat in præjudicium debitoris, censum durare super eisdem fundis, quamvis liberatis, in præjudicium debitoris, non autem emptoris, in cujus gratiam tantùm dicta liberatio facta censetur, quia rectè dari potest census super re aliena de solo domini consensu absque istius obligatione, vel damno, tamquam illius subjectum, & demonstratio rei, cujus peremptionis periculo creditor subjacere debeat, aliis tamen debitoris bonis obligatis pro cautela creditoris, ac solutione fructuum. Et sic istud tertium fundamentum, solum & de per se non sufficeret, nisi concurrant insimul præcedentia, præsertim secundum concursus universalis, cùm cessatio fructuum non percutiat favorem, & gratiam debitoris, quo casu rectè caderet difficultas, sed percutiat favorem, & gratiam creditorum, ac rationem publici commercii conservandi, ob quam rationem Princeps, seu major magistratus hujusmodi administrationes suscipit.

Et quartò demùm, ex suprà insinuata ratione, puræ, certæ, & liberæ repetibilitatis sortis, quoniam sequuta venditione, & depositato pretio in banco, cessat illa incertitudo, quæ suprà considerata fuit, & consequenter non videtur subsistere ratio, ob quam durare posset census, omninò incompatibilis cum libera repetibilitate sortis.

Hinc dicebam nullam subesse necessitatem assumendi tertiam inspectionem super reviviscentia censuum extinctorum per restitutionem pecuniæ, quamvis posteà avocatæ, quoniam si ex præmissis cessat cursus fructuum, respectu eorum, cum quibus dictus actus positivus extinctionis sequutus non est, fortiùs respectu istorum, ex argumento ducto *ab auth. multò magis, &c.* Verùm ubi de hoc puncto agendum esset, cùm scribentes in contrarium plures desuper cumularent authoritates, & decisiones, atque in aliis consimilibus controversiis præcedenter habitis videretur cum aliquo æquivoco processum esse, confundendo unum casum cum altero, idcircò advertebam procedendum esse cum distinctione casuum, de qua distinctione etiam habetur in sua materia, *sub tit. de censibus in una Civitatis Castelli, & in aliis.* 13

Primus enim casus est, ubi debitor in extinctionem census dat in solutum, domum, fundum, vel aliam speciem, & tunc verius est, ista evicta, censum reviviscere, juxtà *decis.495. & 530.* post Cenc. de Cens. non quidem ex sola ratione reservationis priorum jurium, & actionum, quam ponderat Cenc. *qu.108. num.16. cum seqq. & num.19.* sed ex duabus aliis melioribus, una scilicet, quod tunc dicatur potiùs permutatio de specie ad speciem, quàm verè datio in solutum speciei pro genere, & consequenter intrat conclusio, quod evicta re permutata datur regressus ad propriam juxtà receptam theor. Gloss. & Bart. *in l. ex sextante, §. Latinus*

nus largus, ff. de except. rei judicatæ. Et altera, quia deberentur fructus, saltem tamquam damna, & interesse, juxta æquitatem text. *in l. curabit, Cod. de action. empti*, sive ex natura evictionis, sub qua veniunt etiam fructus ipsius rei evictæ, dum constat de animo creditoris, loco census habendi aliam rem fructiferam, ut ponderatur, *d. decis.* 530. post Cencium, aliàs 278. *p.* 5. *rec. approbata, decis.* 297. *num.* 23. *p.* 10. *& decis.* 6. *num.* 9. *p.* 11. *rec.*

Alter casus est, ubi ad nullam novationem inter partes est deventum, sed solùm judex administrans patrimonium debitoris, assignat creditori aliquos effectus exigendos, ex quibus, sequuta reimbursatione sortis, resultet extinctio; & tunc quia hujusmodi assignationes recipi dicuntur pro solvendo, non autem pro soluto, & sub implicita conditione, quatenus exactio sequatur, idcircò dici non potest sequuta extinctio per actum verè retrosimilem, & in his terminis procedunt *dec.* 71. Cavaler. *&* 106. post Cenc.

Tertius verò est casus noster, ubi in satisfactionem sortis soluta est pecunia recipiens functionem in genere suo, & tunc dicitur sequuta vera & formalis extinctio per actum retrosimilem, & consequenter non agitur de simplici suspensione census formaliter non mortui, neque de ejus excitatione potiùs à somno, quàm à morte, ut est in casibus præcedentibus, sed agitur de extinctione formali, & sic de morte, unde intrat regula, quod à privatione ad habitum non datur regressus, ut benè firmatur *decis.* 411. post Cenc. & fuit etiam sensus Rotæ in allegatis *dec.* 297. *par.* 10. *&* 6. *part.* 11. *recent.* ubi de censu extincto ex pretio rei emptæ per eumdem creditorem, non reviviscente per ipsius rei evictionem.

Difficultatem faciebat decisio in Romana Census 24. Novembris 1628. coram Ghislerio, in qua firmatur dicta reviviscentia, & in ista se fundavit Congregatio, tamquam in posteriori præfatæ alteri *decis.* 411. post Cenc. non curato utra earum melioribus rationibus, & fundamentis fulcita esset; quod tamen mihi, reflectenti etiam ad veritatem, parum probabile visum est, tum quia dicta altera decisio meliùs fundata videtur, ac majores habet rationes, illam præsertim inevitabilem, de qua supr, liberæ, & certæ repetibilitatis sortis, omninò incompatibilis cum duratione census; tum clariùs ex defectu applicationis dictæ decisionis ad casum, cùm ibi totum penderet à privata conventione partium, quæ census extinctionem, per actum non omninò retrosimilem, sed cum quibusdam assignamentis factam, potuerunt ita facere conditionalem, & resolubilem ex mutuo consensu, quæ consideratio omninò cessat in isto casu, ubi scilicet agitur de concursu generali in universo patrimonio debitoris decocti, posito sub administratione magistratus, ut creditoribus pro publico bono consulatur, tunc enim cessat ratio conventionis partium, atque urget altera jam dicta, quod expedit ita fieri punctum in eo statu, ut omnibus consulatur, nam aliàs de facili fraus fieri posset contra verisimilem Principis intentionem, omnemque publici commercii rationem, quoniam creditor anterior habens censum sub altis, & gravibus fructibus (ut frequentius contingit cum hujusmodi debitoribus, qui ad statum decoctionis reducuntur, ex ea ratione, quod creditor avarus, & debitor inops de facili se concordare solent) ita posset post sequutam satisfactionem, cui posteriores acquiescunt, affectare avocationem pecuniæ sibi solutæ, atque ita obdormitando posteriores, facere magnum cumulum, ac prodere totum patrimonium, contra finem, ob quem ista remedia prodierunt, ideoque sibi imputet, dum habens promptam, & certam repetibilitatem ab aliis posterioribus, illicò se non reintegravit, sive avocationem non impedivit, pulsando eodem tempore posteriores, cum quibus ad evitandum circuitum avocatio consumari solet.

Et nihilominùs, ubi etiam præmissis omnibus cessantibus, cursus fructuum ad favorem hujusmodi creditorum admittendus esset, adhuc tamen mihi videbatur in dicta resolutione adesse gravamen circa quantitatem fructuum ad majorem excessivam rationem, sub qua ipsi principales debitores parùm prudentes, & providi census imposuerunt, tum quia cùm hujusmodi patrimonium ita positum esset sub
4 Principis, seu majoris magistratus administratione, istam dare oportet prudentem, & providam, & prout prudens, ac diligens paterfamilias bona sua administraret; quo casu ubi creditor est tutus, & non urget periculum, vel incertitudo insufficientiæ debitoris, fructus censuum de hoc tempore, non nisi ad moderatam rationem quatuor pro centenario constitui solebant, undè propterea rectè dicebam intrare posse, & debere arbitrium adeò supremi magistratus super moderatione, seu reductione fructuum, juxta ea, quæ desumendo ex text. *in cap. fuggestum, de decimis*, cum ibi notatis, in terminis reductionis censuum, & jurium cum Republica, & Communitatibus, habentur plenè deducta apud Capyc. Latr. *decis.* 188. & per Oleam, *de cess. jur. tit.* 7. *q.* 3. *n.* 32. Larrea *alleg.* 23. cum similibus, cùm alias esset imprudens ac mala administratio, in tali magistratu non admittenda,

Tum etiam quia non debet plus operari fictio quàm veritas, neque actio evictionis, vel ad damna, & interesse, tribuere debet plusquam importaret eam sequutam non esse, sed solùm reficiendum est id quod interest, ad text. *in l. damni infecti* 18. *§. penult. ff. de damno infecto*, ibi, *cùm prætor id agat, ne damnum faciat, non ut in lucro versetur*, & ideò cùm pecunia investita esset in loca montium, atque avocatio importasset solum damnum amissionis fructuum ipsorum locorum montium ad rationem quatuor pro centenario, non videbatur, cur creditores ex eorum parte negligentes, & culposi, cum certa, & libera facultate quandocumque repetendi sortem, & sine fundo, in præjudicium, non debitorum, sed tertii, fructus ad antiquam rigorosam rationem exigere deberent.

ANNOT. AD DISC. LXXXI.

DE contentis in hoc discursu super revivisentia census, vel alterius contractus, ob avocationem pecuniæ solutæ, seu ob aliud non implementum, agitur in sua sede *sub tit. de Cens. disc.* 15. *&* 16.

ROMANA DOTIUM
PRO
DUCISSA DE COMITIBUS, EJUSQUE FILIABUS,
CUM CREDITORIBUS DUCIS VIRI, ET PATRIS RESPECTIVE.

Casus in parte decisus per Congregationem Baronum pro Ducissa, & in parte pro filiabus, pendet in Rota.

Bulla Baronum, an operetur, ut tunc, & tempore scilicet, quo debita contrahuntur, itaut ex dicto tempore jus creditoribus quæratur ad bona quamvis fideicommissaria; vel potiùs operetur, ut nunc, quando scilicet Congregatio removet obstaculum fideicommissorum, vel aliorum vinculorum, itaut nunc creditoribus jus quæri dicatur.

Et de concursu creditorum baronis agentium in vim Bullæ, cum dotibus constituendis, vel restituendis ex bonis fideicommissariis in vim *auth. res quæ, Cod. commun. de legatis.*

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Bulla Baronum an operetur, ut tunc, vel ut nunc.*
3 *Sub hypotheca generali contracta per gravatum, veniunt etiam bona fideicommissaria, si in eis intrat* auth. res quæ.
4 *Quod Bulla operetur ut nunc quando manus apponit, de quo tempore creditoribus jus quæritur.*
5 *Quomodo consultum est creditoribus sine assensu super feudis.*
6 *An pro dotibus constituendis ad præscriptum* auth. res quæ *competat prælatio adversus creditores Baronis.*

DISC. LXXXII.

ORdinato per Ducem Federicum de Comitibus in ejus 1
castris, & bonis de anno 1588. fideicommisso, Dux Camillus filius, & hæres gravatus de anno 1604. & sequentibus debita contraxit, deindè verò uxorem duxit, ex qua duas filias procreavit, deindè verò uxorem duxit, ex qua duas filias procreavit, quas moriens absque filiis masculis reliquit pupillas innuptas, unde cùm instantibus creditoribus, per Congregationem Baronum, castra, & bona dicti Ducis, pro majori parte eo vivente, ac etiam sequuto obitu, distracta essent, eorumque pretium juxta Congregationis stylum esset solutum dictis creditoribus, cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, & contribuendo cum æqualibus, prædicta Ducissa pro suarum dotium restitutione, ac lucri consequutione, egit in dicta Congregatione contra creditores pro pecuniæ solutæ avocatione, eam-

demque actionem intentarunt filiæ pro dote constituendâ, anterioritatem, seu potioritatem prætendentes, & me pro eis scribente, Ducissa obtinuit in parte, filiarum verò prætensio remansit indecisa, & causa commissa fuit in Rota, ubi pender.

2 In hoc igitur puncto, distinguebam inspectionem dotis restituendæ Ducissæ uxori, à dote constituenda filiabus, cùm inter unum casum, & alterum non levis vigeat ratio disparitatis; quatenus enim pertinet ad primam inspectionem dotis restituendæ, pendere considerabam decisionem à puncto, an Bulla Baronum, quæ favore creditorum tollit fideicommissa, operetur ut tunc, & ab initio contracti debiti, itaut ex eo tempore hypotheca in bonis imprimatur, & jus quæratur creditoribus; vel operetur ut nunc, ex tempore scilicet quo Congregatio manus apponit, & fideicommissorum impedimentum tollit; si enim operatur ut tunc, potiorem fortè videri dicebam causam creditorum habentium hypothecam anteriorem usque ab anno 1604. quia ut habetur, *in Romana Contributionis de Cæsiis, hoc eod. tit.* sublato fideicommissi obstaculo, bona censentur libera debitoris, quo posito dos posterior, juxta opinionem in foro passim receptam, non præfertur anterioribus, expressam hypothecam habentibus, ut habetur deductum *in sua materia, sub tit. de dote.*

Econverso autem si operatur ut nunc, indubitata est anterioritas dotis sumens initium à die contracti matrimonii, cùm sub generali obligatione, quam vir fecit de dote conservanda, & restituenda, veniant, non solùm ejus bona pro-
3 pria, & libera, sed etiam fideicommissaria, stante dispositione text. *in auth. res quæ, Cod. commun. de legat.* juxta opinionem, quam uti veriorem firmavit, & tenet Rota *in decis.* 312. *n.* 17. *p.* 6. *recent.* 187. *n.* 7. post Zacch. *de oblig. Cam. Romana dotis* 13. Februarii 1640. Panzirolo, *quæ est* 199. *part.* 8. *recent. dec.* 40. *part.* 11. *recent.* Romana dotis de Lancellottis 14. Junii 1655. Zarata, & in aliis, ac probat Merlin. *de pignor. lib.* 3. *q.* 45. *n.* 15. *& seqq. & qu.* 46. & sic casus remanet pro dote restituenda indubitatus, quia sumit hypothecam ex ipso tempore, quo inducta fuit.

Bullam verò favore creditorum operari ut nunc, probabiliùs omninò dicebam etiam cum sensu veritatis, quia illa
4 non tribuit Baronibus licentiam, seu facultatem obligandi bona per eos possessa, quæ sint fideicommissis, vel aliis vinculis obnoxia; si enim ita esset, superflua remaneret suprema authoritas Congregationis Baronum, quæ privativè in hoc manus apponere potest, cùm quicumque Judex ordinarius ad dicta bona, tamquam legitimè, & cum Principis licentia obligata, mandata dare posset. Sed Bullæ dispositio consistit in eo, quod postquam creditor servatis servandis contra debitorem, vel ejus hæredem obtinuit mandatum, illud præsentat dictæ Congregationi, cujus officium & supremam authoritatem implorat, ut derogando fideicommissis, seu alia vincula tollendo, manu regia executionem ad bona per Baronem possessa concedat, & sic operatur ut nunc, quando removet obstaculum, quod usque ad præambulam horam, quæ ejus remotio sequitur, semper adfuisse dicitur, adinstar ejus, qui habens ab infantia ligatos pedes, & manus, seu aliàs membra impedita, si post aliquod tempus recurrit ad habentem facultatem solvendi, sequuta vinculorum solutione, liber membrorum usus & exercitium nunc haberi dicitur, quamvis illa ab initio haberent aptitudinem, ut etiam deductum habetur in *Romana restitutionis pecuniarum, hoc eod. tit.*

Hinc habemus in bonis feudalibus & emphyteuticis absque domini licentia alienari, vel obligari prohibitis, quod licèt Dominus hujusmodi licentiam denegare non soleat, itaut contrahentes cum possessore, intuitu dictæ futuræ licentiæ contraxisse videantur; attamen jus, sive hypotheca in bonis non acquiritur, nisi à die licentiæ obtentæ, quia tunc removetur obstaculum, itaut si creditor in tempore posterior, in licentia sit anterior, iste anterioritatis privilegium habebit, ut pluries habetur *in tit de emphyteusi*, ac etiam in isto *de feudis*, igitur spectandum est tempus, quo removetur obstaculum.

Nec relevat, quod creditores scientes Bullæ dispositionem, & Congregationis facultates, isto intuitu contraxerint, quoniam aderat quidem spes, seu aptitudo obtinendi cum isto extraordinario remedio satisfactionem, sed non indè sequitur, aliquod jus reale, vel hypothecam ex tunc in bonis prohibitis acquiri, nam etiam in feudis militat spes assensus ut suprà, & tamen non sufficit.

Dabam in proposito satis proximum exemplum creditorum contrahentium cum Baronibus Regni Neapolitani absque Regio assensu; istis enim nulla hypotheca, nullum- 5
que jus acquiritur super feudis, etiam vivente debitore; sed quia successor, quamvis ex lege investituræ vocatus, habere debet hæreditariam qualitatem feudatarii defuncti, propterea conceditur creditoribus jus implorandi officium judicis, & in actione personali cogendi possessorem ad vendendum feudum, ad effectum ut ex pretio indè retrahendo satisfieri possint, ex deductis per Franch. *decis.* 704. & non semel *in præcedentibus* dictum fuit. Undè creditores absque assensu mutuantes baroni idoneum & pingue feudum possidenti, rectè credidisse dicuntur intuitu & contemplatione istius remedii; non inde tamen sequitur, quod ab initio aliquam hypothecam, vel jus habeant in concursu creditorum habentium assensum à Principe, vel à lege, sive particularem, sive generalem, qualem in puncto habent ibi dotes mulierum Civitatis ex gratia generali, de qua agunt Royit. *in pragmat.* 8. *de feudis*, Aponte *de potestate Proreg. tit. de assensibus regis super dote*, Merlin. *lib.* 2. *controv.* 58. de Marin. *lib.* 2. *resol.* 28. *& cæteri*, & habetur specialiter actum *hoc eod. tit.*

Et hìc adamussim videbatur casus, quia creditores, nullum jus directum ad bona fideicommissaria, vel aliàs vinculata habentes, cogunt mediante authoritate Congregationis possessorem ad vendenda bona, ut ex pretio satisfactionem consequantur; unde Bulla in effectu induxisse videtur in successore jure sanguinis in vim investituræ, vel fideicommissi, quamdam hæreditariam qualitatem ultimi morientis, eo modo quo praxis, vel sapientum interpretatio induxit in dictis feudis, quorum investituræ formula potiùs videtur importare successionem pacti & providentiæ, itaut successores veniant jure sanguinis, sed quia habere debent dictam hæreditariam qualitatem, idcircò ob istam, etiam per feudi venditionem coguntur ad solutionem debiti feudatarii prædecessoris; ideoque respectu dotis restituendæ, cujus hypotheca in hujusmodi bonis ex dispositione legis impressa est, antequam fideicommissorum derogatio, & vinculorum solutio sequeretur, casus videtur indubitatus, & talis in ista causa fuit sensus Congregationis pro ea rata, in qua certitudinaliter constabat, Ducissam esse creditricem, cùm respectu residui, tota difficultas consisteret in facto, an scilicet esset solùm dos confessata. Et quod de dote restituenda dicitur, in omnibus ex eisdem rationibus procedit in dote, quæ antequam Congregatio ad creditorum instantiam manus apponat, esset constituta, quia intrat eadem ratio præcedentis hypothecæ jam legitimè in bonis impressæ, ut est latiùs dictum *in dicta Romana restitutionis pecuniarum, hoc tit.*

Quo verò ad dotes constituendas, Rota *in suprà allegata Romana dotis* 3. *Februarii* 1640. coram Panzirolo impressa, 6
decis. 199. *part.* 8. *recent.* sentire visa est, hujusmodi dotibus constituendis, quamvis petantur postquam Congregatio manus apposuit, & sublatis fideicommissis bona alienavit, atque de eorum pretio creditoribus satisfecit, adhuc competere prælationem, & jus avocandi pecuniam solutam, quasi quod descendentes earum jus metiantur, usque de tempore mortis fideicommittentis, cujus reputentur creditrices, in ejus proinde bonis, ex beneficio separationis bonorum, præferendæ creditoribus hæredis quantumvis anterioribus, & privilegiatis, *ut in eadem decisione*, in qua constitui videtur fundamentum in rationibus, de quibus *in decis.* 162. Afflicti, licèt non allegetur, sed hæc loquitur in terminis specialibus sororis, pro ejus dote constituenda præferendæ creditoribus fratris hæredis in bonis parentis.

Ista tamen decisio numquam in Curia habuit plausum, cùm per eam ita simpliciter sumptam, esset dare perpetuam rerum revolutionem, quia puellæ post plura sæcula, & propè judicii diem venientes, possent ita pulsare creditores jam satisfactos, quorum dominium semper & perpetuò esset in incerto, quod videtur magnum absurdum, & contra Bullæ sensum, idcircò ad hujus puncti veritatem eruendam, per sequentium casuum distinctionem procedendum esse dicebam.

Aut mulieres dotis constitutionem petentes sunt in proximiori, vel æquali gradu cum Barone fideicommissario, pro cujus debitis, fideicommissis derogatur, & bona venduntur, ex sola ratione sexus exclusæ, itaut si fuissent masculi, dictum debitorem à successione in toto, vel in parte excluderent, & tunc in ea virili, seu portione, quæ mulieribus debita fuisset, nisi sexus obstasset, itaut debitor, qui totum fideicommissum possidet, illud minus habuisset, & haberet, omninò probabilius videtur potiores esse debere par-

partes dictarum mulierum, quia dos eis debita est in præmium exclusionis, ac ejus loco, undè illa portio, quæ ob earum sexum masculo accrescit, ab ipso initio acquisitionis, insitam habere videatur conditionem, sive annexum onus dotationis, itaut debitor illud minus habuisse censeatur; iniquum enim a omni rationi contrarium videtur, ut sorores, vel aliæ, majus; vel coæquale jus succedendi habentes, nisi obstaculum sexus eas excluderet, debeant ob debita illius, qui, vel nullatenùs, vel in sola ejus virili aliàs successisset, remanere privatæ ea dote, ob cujus provisionem testatores solent fœminas excludere, unde Congregatio vendendo omnia bona per debitorem possessa, vendidisse videtur id, quod non erat debitoris, sed in hac parte jam erat affectum dictis mulieribus, ut etiam deduxi *in Romana prætensæ restitutionis pecuniarum pro Caffarellis hoc tit.* in qua iste discursus admissus fuit.

Aut dictæ mulieres sunt in linea inferiori, quibus nullum jus successionis apertum esset, quamvis sexus qualitas non obstaret, quia nempè sint filiæ Baronis debitoris, qui fideicommissis, vel primogenium possidet, itaut non urgeat supradicta ratio exclusionis à successione aliàs eis aperta, sed solùm competat actio resultans ex benef. *auth, res quæ, Cod. commun. de legat.* Et tunc, aut istæ veniunt cum creditoribus in concursu, dum res est in fieri, antequam scilicet procedatur ad venditionem & pretij solutionem creditoribus, itaut non agatur de avocanda pecunia jam soluta, sed in concursu ad illius liberationem, & pariter probabilius videtur, poriores esse debere partes hujusmodi mulierum à testatore descendentium, quia dum adhuc res est integra, subsistere dicuntur fideicommissa, quibus etiam durantibus jus mulierum competit, undè quando eis derogatur, talis derogatio ex mente Bullæ, ordinata solùm videtur in præjudicium successorum, de solo jure successorio agentium, non autem dotium jam constituendarum, quæ, vel ex verisimili præsumpta fideicommittentis voluntate, vel ex ejusdem legali necessitate, ipsius debitum reputantur; & ita non semel practicavit Congregatio, præsertim *in Romana de Monaldensibus*, cum tribus sororibus Joannis Raynaldi Monaldensis venientibus in concursu, dum adhuc res erat in fieri, dando pro singulis ex pretio castrorum scuta 12. m. & eidem Jo: Raynaldo me quoque scribente alimenta, ac etiam in ista causa de Comitibus dando uni filiæ nuptæ certam pretii ratam adhuc non solutam.

Aut demùm filiæ Baronis debitoris, vel aliæ descendentes, veniunt pro dotis constitutione, postquam prævia fideicommissorum derogatione, actus est consumatus, quia nempè vendita sint bona, & pretium liberatum creditoribus, itaut de tempore, quo hæc gesta sunt, jus petendi dotem non esset eis apertum; & tunc dicta Rotæ decisio nullatenus recipienda videtur, sed quemadmodum filii, vel alii descendentes masculi remanent beneficio fideicommissi, vel investituræ ex maiorum imprudentia privati, ita etiam fœminæ, cui minùs præjudicatur, quia minus jus habebant ex lege investituræ, vel testamenti; nam aliàs, ut suprà dictum est, numquam creditores essent de eorum jure certi, atque mulieres futuris temporibus procreandæ, possent etiam post sæcula hujusmodi pretium avocare, quod non est dicendum.

Ratio est clara, quia ut aliàs dictum est, fideicommissarius ejus jure durante est Dominus habens verum dominium, resolutioni tamen subjectum, atque à lege, vel ab homine limitatum circa illius liberum exercitium; undè quando in vim Bullæ, Congregatio mandat venditionem, toilit dictum obstaculum, quo sublato bona efficiuntur liberæ dispositionis, perindè ac si fideicommisso subjecta non fuissent, idcòque quemadmodum patre vendente, vel obligante ejus bona libera, filiæ, vel descendentes pro dotibus constituendis actionem non habent adversus eos, quibus alienatio, vel obligatio facta est, sic à pari.

Neque proindè obstat *decis.* Afflict. 162. quia procedit in præcedenti casu distinctionis, ubi scilicet mulier erat æquali gradu cum hærede debitore, pro sua virili successura, nisi sexus eam excludisset, cùm agatur ibi de sorore petente adversus creditores fratris dotem in bonis communis parentis, cujus etiam legatum accedebat, ex quo legalis hypotheca favore mulieris resultabat.

Prout minùs tutum credebam assumptum dictæ decisionis coram Panzirolo, quòd puellæ descendentes, quibus dos ex bonis fideicommissi debita est, videantur habere hypothecam desumendam usque à die obitus testatoris, quia nullibi cautum jure habetur, ut pro hujusmodi subsidiariis dotibus ex benef. *dictæ auth. res quæ* debitis competat hypotheca, dum verius est istam neque pro legitima, vel dote istius loco debita filiis primi gradus competere, sed solùm datur judicis officium, vel condictio ex lege, *ut in dicta Romana restitutionis pecuniarum hoc tit.*

Ponderabant aliqui, attendendum esse, num testator qui fideicommissum ordinavit, mandaverit, vel ne fœminas dotari, quasi quod dicta dispositione accedente, videatur adesse legatum, pro quo competit hypotheca, juxta *decis.* 162. Affl. & habetur *in eadem Romana dotis Panzirol. 199. p. 8. rec. in Romana hæreditatis de Fabiis* 11. Martii 1644. Bichio, & aliis; sed in ratione dubitandi dicebam, id benè procedere in legato facto alicui personæ particulari, cui dos jure actionis in vim legati debita est ex judicio testatoris, etiamsi esset alias dives, vel provisa, secus autem in hujusmodi dispositionibus, quæ magis sunt excitativæ dispositionis legalis, quàm novæ dispositionis inductivæ, itaut intelligendæ veniant ad limites juris, & in subsidium, ex plenè firmatis *in Prænestina dotis 19.* Novemb. 1647. coram Corrado 125. *p.* 10. *rec.* & habetur *in sua materia sub tit. de dote*, ac etiam suprà, *disc.* 80. Dicitur enim dispositio consecutiva fideicommisso, & cum præsuppositio ejus durationis, & existentiæ, qua cessante cessant omnia hæc accessoria & consecutiva, ideòque ubi agitur de dotibus constituendis, postquam bona sunt jam in tertios distracta, & dissoluta fideicommissa, sublato principali, corruunt accessoria, ac etiam quia esset aliàs post sæcula mundum revolvere, nec unquam creditores, quibus de pretio est satisfactum, essent tuti; Fideicommisso autem durante & in concursu, probabilius videtur testatoris dispositionem esse proficuam, utpotè inductivam hypothecæ latiùs patentis, quàm solum legis beneficium, quo attento competit judicis officium cum beneficio separationis bonorum, ut *in Romana de Caffarellis;* ubi dictum est sufficere, puellas quæ dotis constitutionem petunt, esse jam natas de tempore durantis fideicommissi, & antequam Congregatio illud destrueret; secus si nascantur posteà, quando fideicommissum jam respectu bonorum venditorum non erat ampliùs in rerum natura, & hanc dicebam videri veritatem.

ANNOT. AD DISC. LXXXII.

IN *disc.* 145. *de Dote*, agitur quoque latiùs de contentis in hoc discursu, super concursu puellarum descendentium pro dotibus constituendis, cum creditoribus Baronis gravati; istaque causa introducta in Rota (quod sciam) ulteriorem progressum non habuit.

URBINATEN. PRÆDII, PRO COMITE JULIO CÆSARE ODASIO, CUM COMITE BRANCALEONE.

Casus decisus per Rotam pro Odasio.

An Bulla Baronum habeat locum in Baronibus Status Ecclesiastici mediati, qui ab alio Principe feudatario dignitatis regantur, ut erat Status Urbini.

Quid post dicti Status devolutionem, per quam ille effectus est de Statu Ecclesiastico immediato.

Leges pro uno Regno, vel Provincia editæ, an vigeant, & servandæ sint in civitate, vel Provincia addita, seu ex post facto incorporata.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Bulla Baronum excipiendo deduci potest coram quocumque judice, quamvis agendo sola Congregatio Baronum illam exequatur.*
3 *Bulla prædicta non habet locum in Baronibus status mediati.*
4 *Vassallus vassalli mei an sit vassallus meus.*
5 *De Baronibus inferioris ordinis & absque dignitate, in quo differant à feudatariis dignitatis.*
6 *Appellatione Status Ecclesiastici, venit solùm immediatus, non autem mediatus.*
7 *Ægidiana non habet locum in Regno Neapolitano, & Ducatu Parmæ.*
8 *Quando in Constitutionibus Apostolicis fit sermo de statu mediato, & immediato, intelligitur de mediato feudatariorum, & Baronum inferioris ordinis.*
9 *Leges Regni, vel Provinciæ an procedant in Civitate addita, vel devoluta.*
10 *Sub nomine Regis Hispaniarum an veniant alia dominia ab eodem Rege possessa.*
11 *Rex possidens Ducatum, vel Comitatum, ibi consideratur tamquam Dux, vel Comes.*
12 *Quando ad legis validitatem requiratur publicatio, & an id procedat in constitutionibus Apostolicis.*
13 *In Statu Urbini an post devolutionem urgeant Decreta Ducalia, & Statuta particularia.*

DISC. LXXXIII.

1 VOlens Comes Julius Cæsar Odasius, quoddam suorum majorum conspicuum predium nuncupatum *della folgia*, in vim aviti fideicommissi recuperare, uti malè per ejus patrem alienatum in illos de Brancaleonibus, causam introduxit in Rota, ubi variæ fuerunt habitæ quæstiones, tam super fideicommisso, quod per possessores controvertebatur, seu eo posito super detractionibus, quàm super invaliditate consensus per eumdem Julium Cæsarem tunc minorem præstiti alienationi prædictæ, ut constat ex deductis in hac eadem causa *sub tit. de fideicommissis*. Sed quia in secunda instantia coram Bevilaqua excitatum fuit ex parte possessoris rei conventi motivum, quod data etiam fideicommissi existentia, & quod non competerent detractiones adhuc stante Baronali qualitate in venditore concurren-
2 te, cum quoddam castrum jurisdictionale possideret, obstaret Bulla Baronum, de qua excipiendo, ratione circuitus, opponi potest coram quocumque judice, & Tribunali, quamvis agendo sola Congregatio Baronum privativè ad illius executionem procedat; ut in specie firmavit *Rot. in Urbevetana Bonorum* 13. Maji 1652. coram Dunozetto, & sæpiùs in Rota & in aliis Tribunalibus vidi practicatum, ideò sub die 13. Maji 1658. coram Bevilaqua, assumpta fuit super hoc dubio particularis disputatio.

In qua scribens pro Odasio actore dicebam, Bullam prædictam loqui solùm de Baronibus Status Ecclesiastici immediati, sub Papæ regimine, cura, & immediata subjectione
3 existentibus, ut clarè probat contextus Bullæ *in proœmio*, & §. 1. ubi Papa profitetur consulere velle iis, qui pecunias suis subditis tradiderunt; subditorum etenim appellatione non veniunt vassalli, qui infeudati fuerint alteri, præsertim in feudum dignitatis, & jure Principatus cum regalibus, alto dominio, & suprema potestate subalternis, remanente solùm penes infeudantem ea majori superioritate, quæ vulgò *sovranità* nuncupatur, eoque alto dominio, quod antiqui *altissimum* dicunt, ad differentiam illius superioritatis ac alti dominii, quæ hujusmodi feudatariis dignitatum, & supremi ordinis cum jure Principatus conceduntur, undè quidquid fit quoad fidelitatem, & jura feudali aliosque casus graviores, in quibus Dominus mediatus etiam superior dicatur super quibus DD. certant (& de quo puncto prudentialiter congruum non censui differere, cùm causæ necessitas non postularet) quoad reliqua concernentia causas ordinarias, & ordinarium regimen vassallorum, certa videtur conclusio, quod subditus subditi mei, seu vassallus vassalli mei non est vassallus meus, ad text. *in c. 1. qualiter olim feudum*
4 *poterat alienari, c. 1. §. similiter, & §. profectò, de l. Corradi*, Isernia *& adden. in c. 1. §. præterea, de c. Corradi*, & cæteri congesti per Schrader. *de feudis, p. 8. c. 2. n.* 25. Hartman. Pistor. *qu. 45. n. 8. & seqq. & n. 19. lib.* 2. Rosental. *de feudis c. 8. concl. 10. & c. 9. concl. 46.* Apont. *de potest. Proreg. tit. de assensibus Regiis super alienatione feudi*, §. 3. *num. 2. & seqq.* & alii, qui ut dictum est, concordant quoad concernentia regimen, gubernium, ordinariam subjectionem, & alios effectus, præterquam quoad concernentia servitium, fidelitatem, & alia jura feudi & causas majores, nec non casus influentes ad fidelitatem, in quibus discordant, & super quibus relinquitur locus veritati.

Præsertim verò, ubi non agitur de feudatariis, & Baro-
5 nibus inferioris ordinis absque dignitate & jure Principatus, cùm isti sint feudatarii improprii, & abusivi, qui potius, tamquam perpetui Gubernatores, cum exercitio meri, & mixti Imperii, in omnibus tamen subordinati censendi sint.

Maximè quia *Bulla in* §. 1. & 2. exprimit Barones, & Do-
6 micellos Urbis, & sui Status Ecclesiastici, sub cujus nomine, in Bullis, & Decretis temporalitatem concernentibus, non venit nisi status immediatus, ut videmus in constitutionibus super prohibita alienatione in forenses, super receptationibus bannitorum, super delatione armorum, qualitate monetarum, & similibus, in quibus Papa loquens de universo statu, & omnibus subditis, non intelligit nisi de statu immediato.

Quod etiam habemus *in constitutione Ægidiana*, quam Paulus III. extendit ad Urbem, & universum Statum Ecclesiasticum, & tamen non habere locum in Ducatu Parmæ 7
firmatur per Rotam *in decis. 181. p. 3. divers. lib. 2.* neque in Regno Neapolitano *in Neapolitana grani & hordei*, coram Ubaldo *decis. 98. num. 3. p. 4. rec. tom. 2. cum similibus*. Et quamvis ut plurimum, in constitutionibus, decretis, vel bannimentis, quoties fit mentio Status Ecclesiastici, adjiciantur illa verba *tam immediati quam mediati*, hæc tamen adduci solent respectu locorum in eodem statu immediato existentium sub jurisdictione Baronum & feudatariorum inferioris ordinis, ad tollendas difficultates, de quibus *in Eugubina & in Civitatis Castelli hoc eod. tit.* ubi de pluribus speciebus Status Ecclesiastici ad diversos effectus, & sic de locis mediatis impropriè, non de illis qui per formalem infeudationem dignitatis cum pleno imperio, regalibus, & jure Principatus à Statu Papæ dismembrata sunt; ad quæ benè conferunt deducta *in Romana Bulli alearum sub tit. de Regalibus ad materiam vectigalium*.

Clariùs id liquet *ex* §. 2. *& seqq.* Bullæ, ubi Papa mandat, quæcumque mandata executiva per quoscumque judices 8
ordinarios, vel delegatos Urbis, & Status Ecclesiastici contra Barones relaxata, posse liberè, & manu regia exequi, super quibuscumque bonis in eodem statu existentibus, quod utique adptari non potest locis infeudatis cum dicta qualitate feudi majoris, & dignitatis, ubi decreta, & mandata relaxata per judices Romanæ Curiæ in materiis laicalibus ac temporalem jurisdictionem concernentibus absque concessione *exequatur*, nullam habent executionem; accedente præsertim inconcussa observantia, quia numquam visum est hujusmodi Bullam in Statu Parmæ, vel Urbini, ante devolutionem practicari; & quidem dicebatur propositio impracticabilis, aliàs infinita inconvenientia paritura, quia eadem ratio procederet in Baronibus Regni Neapolitani, quod esset absurdum impracticabile, undè per Rotam *sub dicta die* 13. *Maji* 1658. coram Bevilaqua, absque aliqua difficultate ita decisum fuit, & decisio in hac parte placuit, etiam Congregationi Baronum, per quam absolutè eadem opinio tenetur, *ut etiam habetur in Romana pecuniaria de Pallavicinis, hoc eod. tit.* ubi de feudatariis, & Domicellis status Parmæ, & Placentiæ, *dictaque decisio* est impressa post Paitell. *decis. 50. confirmata decis. 51.*

Difficultas autem erat respectu hujus Status Urbini à tempore devolutionis citrà, dum ob reversionem, per remotionem obstaculi, ad suam primævam naturam, hodiè dicitur status immediatus, eodem modo, quo aliæ Provinciæ & Civitates dicuntur, undè leges Regni, vel Pro- 9
vinciæ habere debent locum in Civitatibus, vel Provinciis reintegratis, & incorporatis, quia sunt unum, & idem cum suo corpore, tamquam membra restituta suæ unitati.

Et quamvis Rota in supradicta hujus causæ decisione contrarium dixerit absque aliqua necessitate, dum difficultas non intrabat ex facti circumstantiis, nam alienatio facta erat antè devolutionem, nihilominus hæc resolutio nullatenus placuit Congregationi Baronum, & fateor, quod neque mihi, licèt pro hac parte scribenti, arrisit.

Quæstio enim, an Provincia, vel Civitate addita Regno, vel ditioni, ejusdem Regni, seu ditioni legibus vivere debeat, vel potiùs cum propriis continuare, procedit in illa additione, quæ fit per viam unionis æquè principalis sub titulo diverso, quia adhuc retineat, & duret, itaut idem Princeps, quamvis materialiter consideratus, sit una persona, & sub unius majoris Principatus nomine de facto demonstrari soleat, etiam respectu locorum, quæ sub diversis titulis possidet, ut videmus in Rege Hispaniarum, quòd licèt dictum Regnum possideat diverso titulo ab illis, cum quibus possi- 10
det Principatum Cataloniæ, utriusque Siciliæ, & Sardiniæ Regna, Ducatum Mediolani, & cætera, nihilominus quandoque de facto sub dicto nomine Regis Hispaniarum omnia hæc alia dominia demonstrantur, ut apud Mantic. *decis. 59.* Barbos. *de appellatione verborum, verbo Hispania, cap. 115.*

Attamen formaliter, & quoad omnium Regnorum, seu dominiorum leges, titus, & privilegia, consideratur uti persona merè distincta, & quodlibet Regnum, vel dominium suis legibus vivit, neque subjacet illi Regno, vel do- 11
minio, quo idem Princeps intitulari solet, ex deductis apud Rojas *in Barchionen. Canonicatus, decis. 279. à num. 6.* 281. & 286.

& 286. & priùs in eadem coram Verospio *decis.* 316. *p.* 9. *rec.* Atque isto casu intrat traditio glos. & Bald. *in l.* 3. *ff. de offic. Præsid.* quod Rex Angliæ in Ducatu Vasconiæ consideratur tamquam Comes, non tamquam Rex, adinstar Episcopi, cui alter Episcopatus æquè principaliter, non autem subjectivè & per viam incorporationis unitus est, ut de his magis distinctè habetur in *Pampilonen. decimarum sub titul. de præeminentiis*, ubi de puncto, an Regnum Navarræ veniat sub nomine Regnorum Castellæ & Legionis propter unionem factam illi Coronæ.

Hæc autem convenire non possunt terminis nostris (ut minùs tutè sentire visa est Rota utendo termino unionis) quia non agitur de Provincia, vel ditione de novo acquisita vel unita, sed de antiquo membro Status Ecclesiastici, aliàs à suo corpore per infeudationem dismembrato, ad priorem naturam, & sui corporis unitatem per remotionem obstaculi reverso, seu restituto.

12 Motivabam scribens pro hac parte, tamquam Advocatus, obstare in dicto statu præfatæ Bullæ publicationem in novis legibus necessariam, ut legum vigorem habeant, *authentica, ut novæ fact. Constitutiones, &c. Canonistæ in cap.* 2. *de Constitutionibus*, Thesaur. *decis.* 249. *num.* 6. Franch. *dec.* 360. Menoc. *de arbitrar. casu* 185. Rovit. *prag.* 10. *de extraction. n.* 5. *& cæteri*, & Rota amplexa est motivum; sed hoc etiam videbatur meo judicio periculosum, quoniam quidquid sit, an leges temporales Papæ subjaceant hujusmodi solemnitatibus, à quibus exemptæ sunt leges spirituales, quæ ab ipso tamquam Papa, & Christi Vicario per universam Ecclesiam proferuntur, de quo plenè habetur *in Nullius Baran. & aliis sub tit. de Censibus* super puncto Bullæ S. Pii V. super forma creandi censum; Et quidquid sit de legibus ab eodem prolatis tamquam à Principe sæculari, super quo relinquitur locus veritati, illud tamen est certum, quod hoc requisitum desideratur ab initio promulgatæ legis, ad effectum, ut illius vigorem, ac perfectionem obtineat; Postquam verò publicata fuit, pluriumque annorum spatio observata per universum Statum, itaut ad perfectum esse legis redacta sit, tunc necessaria non videtur nova publicatio in singulis locis, quæ unitivè, & per viam reversionis ad suam causam de eodem statu, seu Principatu tanquam ex cessante impedimento reversa sint, atque de eodem corpore effecta, non per viam additionis, sed reversionis ut supra.

Declaratio autem voluntatis Principis mutandi jura illius novæ Provinciæ, vel loci, & subjiciendi juribus alterius Principatus, ad quem effectum Rota *in dicta decisione* considerat publicationis necessitatem, ex theor. Bart. *in tractatu Tiberiadis, tit. de Insula, §. nullus enim, n.* 10. *cum aliis in eadem decisione deductis*, procedit in provinciis, vel locis additis per viam additionis, & novæ unionis cum titulo diverso, apto stare de per se, quia Principe diversam voluntatem non declarante, illa provincia, seu locus perseverare dicitur in suo primævo jure, ejusque primæva natura, ex deductis *in d. Pampilonen. sub tit. de præminentiis*, & in hoc versari videtur aliquod æquivocum.

Solidius motivum credebam alterum, quod sequuta devolutione, *Episcopus Campeggius* primus pro Sede Apostolica cum amplissima potestate Gubernator, sub die 28. Aprilis 1631. particulari edicto cavit, servari debere decreta Ducalia, & ejusdem Status statuta, & leges particulares, quod etiam Pontifex Urbanus VIII. probavit, de quo habetur in hac eadem causa *sub tit. de fideicommiss. & d. decis.* 50. post Paitell. *atque in alia Urbinaten. sub tit. de donationibus*, quasi quod ita Pontifex dictum statum, quodammodo ab alio separatum esse voluerit, atque sub propriis legibus vivere.

Sed pariter hoc minùs tutum videbatur, quia hoc operari potest, ut leges per Duces editæ, eorum dominio resoluto non evanuerint, prout dubitari poterat ex regula text. *in l. lex Vectigali &c.* & sic operatur, quod illa decreta, & statuta adhuc vigeant, & servanda sint, itaut in concursu cum jure communi, seu cum constitutionibus, statutis, & decretis generalibus, juxta particularium statutorum naturam, prævaleant; sed non inde inferri potest ad casus ab eisdem decretis, & statutis particularibus omissos, quia in istis intrat regula generalis, quod deficientibus legibus, & statutis particularibus, intrant statuta, seu leges generales, quarum efficacia non cessat in casibus, in quibus leges particulares non disponunt, nec adversantur, ex deductis per Buratt. & Adden. *decis.* 332. *& seq.* Adden. ad eumdem *decis.* 834. *Veliterna prædii* 15. *Maij* 1656. *Albergato*, & passim.

13 Veritas tamen est de facto, quod usque ad hæc tempora, illi populi vixerunt cum hac opinione, continuari scilicet cum eorum legibus antiquis privativè, ideòque bullas, & bannimenta disponentia de universo statu, non habere ibi locum, quod non semel in praxi vidi, & audivi occasione aliarum controversiarum Urbinatensium, præsertim circa Ægidianam, in contractibus minorum, & mulierum, ut suo loco habetur; undè licèt quoad istam Bullam in specie, Congregatio Baronum rationabiliter diversam habeat, & practicet opinionem, hæc tamen opinatio populorum pro casibus præteritis, multum per judices attendenda videtur pro regulandis actibus gestis de tempore, quo talis opinio habebatur, præsertim stante praxi Ducatus, seu status Ferrariæ, & legationis Bononiæ, nam licèt sint de statu Ecclesiastico, attamen vivere videntur, tanquam provinciæ omninò separatæ, & stantes de per se, juxta ea, quæ habentur supra *in Civitatis Castelli pro Ubaldinis, & in dicta Romana Bulli alearum sub tit. de regalibus ad materiam vectigalium.*

ANNOTAT. AD DISC. LXXXIII.

SUper contentis *in hoc discursu*, an scilicet leges Principatus, locum habeant in Civitatibus, & Provinciis superadditis, sive superadditio sit per viam novæ conquisitionis, sive sit per viam recuperationis, vel devolutionis, agitur *sub tit. de judic. disc.* 35. ac etiam conferunt quæ habentur *disc.* 29. *de Præeminentiis*. Istæque decisiones, ut in discursu insinuatur, non sunt receptæ in Congregatione Baronum, in qua passim servatur contrarium, & meritò.

ROMANA FIDEICOMMISSI PRO CREDITORIBUS FRANCISCI DE URSINIS, CUM ISABELLA URSINA.

Casus decisus per Rotam pro Isabella.

An Bulla Baronum intret pro debitis contractis post venditam, seu aliàs cessatam Baroniam, & possessionem castrorum, & bonorum jurisdictionalium.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An Bulla Baronum procedat pro debitis contractis post cessatam Baroniam.*
3 *Prærogativæ, & qualitates ex officio, vel dignitate resultantes, remanent etiam dimisso officio.*
4 *In quo consistere dicatur Baronum potentia, ob quam emanavit Bulla.*
5 *Qui dicantur potentes ad effectum juris patronatus.*
6 *Decisio, quod Bulla non procedit pro debitis contractis post cessatam jurisdictionem.*
7 *Declaratur, quando cessata etiam Baronia intret Bulla.*

DISC. LXXXIV.

PRætendens Isabella Ursina, per obitum Francisci fratris avocare ab istius creditoribus loca montium, vel bona, tanquam provenientia ex pretio Castri Montis Rotundi, ejusque loco subrogata in vim aviti fideicommissi ad ejus favorem purificati, obtinuit in Rota coram Verospio *per duas decisiones sub diebus* 21. *Junii* 1652. *&* 24. *Martii* 1653. dicti fideicommissi purificationem ad sui favorem canonizari, quarum decisionum prima est 283. *part.* 11. *recent.* & de qua causa habetur *sub tit. de fideicommissis*. Undè creditores, ut se in dictis locis montium, & bonis à Francisco debitore possessis adversus fideicommissum tuerentur, convolarunt ad exceptionem resultantem ex Bulla Baronum, quam excipiendo ratione circuitus posse deduci coram quocumque judice, eadem Rota firmaverat *in Urbevetana bonorum* 13. *Maij* 1652. *coram Dunozetto*, & est notatum supra *in Urbinaten. Prædii, & in aliis*, stante quod idem Franciscus fuerit dominus, & possessor dicti castri Montis Rotundi; & quamvis ex parte Isabellæ replicaretur, debita de quibus agebatur, contracta esse postquam Franciscus castrum vendiderat, proindeque desierat esse Baro, adhuc tamen urgebant creditores, baronalem qualitatem semel impressam non cessasse, unde super hoc puncto particularis disputatio in Rota assumpta fuit, an scilicet Bulla

Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis post dimissam baroniam.

Ego & cæteri scribentes pro creditoribus, affirmativam tuebamur ex eo quod bulla loquitur de omnibus, & quibuscumque baronibus per verba generalia, & effrænata, ideoque complectitur omnes sub hoc vocabulo venientes, qualis dici poterat Franciscus, etiam postquam dictum castrum vendiderat, quia in officio, vel dignitate constitutus, illis finitis, adhuc nomen, privilegia, & prærogativas re- 3
tinet, cùm imprimantur, ac inhæreant ossibus, à quibus avelli non possunt, juxta text. *in l.* 1. *&* 2. *C. de præfect. prætorio, &c. lib.* 12. *l.* 1. *Cod. de primicerijs, eodem lib.* 12. per quæ & alia jura sic firmant Andreas de Barulo *in eadem l.* 2. *Cod. de præfect prætorio, nu.* 1. ubi Joan. de Paleta *numer.* 2. Rebuff. *num.* 1. *& uterque in l.* 1. *Cod. de præpositis Sacr. Cubic. eodem lib.* 12. Constantius *in l.* 1. *num.* 40. *C. de Consulibus, eodem lib.*

Et in specie, quod Comes, Dux, Marchio, vel Baro, privatus Ducatu, vel Comitatu, seu baronia, adhuc remaneat talis, ac retineat nomen & prærogativas pro toto tempore ejus vitæ, firmant Isernia *in cap.* 1. *num.* 2. *de feudo Marchiæ*, ibique clarius Afflict. *num.* 13. Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, par.* 5. *consideratione* 49. Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 69. *&* 72. Aponte *de potest. Proreg. tit. de elect. officialium*, §. 8. *num.* 19. latè Rovitus qui doctè & ex professo rationibus, & authoritatibus id probat *super pragm.* 1. *de titulorum abusu, num.* 24. *& seqq.* quod passim habemus in praxi in Episcopis, qui dimisso Episcopatu, nomen, titulum, prærogativas, & usum Pontificalium retinent.

Quamvis enim cessaverit actualis jurisdictio in vassallos, non per hoc tamen cessasse dicebam illam Magnatitiam, & Baronalem qualitatem, quæ in populo, & mercatoribus semel impressa reverentiam causat, ac potentiæ rationem in eisdem Baronibus perseverare facit. Potentiæ siquidem ac
4 reverentiæ ratio non consistit in actuali jurisdictione in vassallos, quia stante Pontificis ejusque officialium summa vigilantia, non datur in Statu Ecclesiastico illa concussio, & potentia, quam Barones in aliis regionibus exercent, ut est deductum *supra in Sabinen. status Montis Libretti*; ideoque ad hunc effectum sufficere debet illa potentia, quæ ex Magnatitia, & Baronali qualitate reverentiam in populo, & plebe causat, ut eis petentibus non audeant denegare merces, & bona pecunia credita, nec de facili procedatur ad executionem & licitationem eorum bonorum, quæ sunt rationes, quibus principaliter innixa est bulla, plenè considerata in sæpius allegata *decis.* 36. *part.* 5. *recent.* emanata in individuo super isto castro Montis Rotundi, ac latè & erudite super reverentia & obsequio, quæ per privatos baronibus & magnatibus præstantur, seu præstari debent, Gratian. *discept.* 284.

Ad quod comprobandum ponderabam dispositionem *S. Conc. Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 9. super forma probandi jus patronatus potentium, sub quorum nomine regulariter
5 veniunt barones, & alii habentes jurisdictionem in loco, ut sæpius habetur *sub tit. de jurepatronatus*, sed non per hoc sola actualis jurisdictio dicitur causa potentiæ, nam etiam qui aliàs jurisdictionem habuerunt in loco, sive sint in magnatitia qualitate constituti, vel de familia potenti, veniunt sub hoc nomine, quamvis actualem jurisdictionem non habeant, cùm eadem ratio in eis militet, ut plenè habetur *decis.* 197. *à num.* 33. *p.* 5. *rec.* & in aliis; ponderando etiam hujus Bullæ favorem, qualem eadem Rota jam firmaverat *d. decis.* 36. *part.* 5. unde propterea inferebam benignam ac latam interpretationem capiendam esse.

His non obstantibus contrarium fuit per Rotam determinatum, *sub die* 8. *Junii* 1654. *coram Verospio*, ex eo fundamento, quod licèt distractis castris, vel bonis jurisdictionalibus, baroniæ nomen, & aliquæ prærogativæ tanquam prioris dignitatis reliquiæ retineantur, cessavit tamen illius jus, ac effectus, allegando Bald. *in tit. quis dicatur Dux, nu.* 2. *& in tit. de his qui feudum dare possunt, verbo Marchio, in principio, cons.* 9. *n.* 22. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 701. *num.* 20. & alios per Mastrill. *de magistratibus lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 2. *&* 3. ac etiam quia tam bulla, quàm clarius chirographum ab eodem Clemente ad dictæ bullæ declarationem editum, respicere videntur ad personas habentes actualem jurisdictionem, ponderando præsertim illa verba chirographi; *Essendo venuti richiami per diversi creditori di Baroni, & altri che hanno giurisdizione*, cùm illud verbum *aliis* importet similitudinem; & quoad conclusionem super retentione nominis, & prærogativarum dicebatur id procedere quoad quasdam honorificentias, secus autem quoad substantiam, & effectum baroniæ, & ut isti comprehendantur sub novis exorbitantibus legibus, quæ de Baronibus disponunt.

Urgebat motivum semel impressæ reverentiæ ac potentiæ in privatis & populo, præsertim minuto; sed ei Rota respondit cum solo facto, ponderando scilicet, quod quando Franciscus post castrum venditum & amissam baroniam debita contraxit, non se vocavit amplius Baronem, vel Domicellum, sed sub solo nomine & nuncupatione nobilis, seu patritii Romani contrahere professus est, ideoque creditores dicere non poterant, se à titulo, & magnatitia qualitate sub publica fide deceptos fuisse.

Istæ resolutio placuit Congregationi Baronum, ac toti Curiæ visa est rationabilis, undem per eamdem Congregationem, me practicante, pluries canonizata fuit, quoniam esset aliàs hujusmodi novam legem (quam negari non potest à juris communis dispositione exorbitare) nimium extendere, & dum illa non practicatur cum Ducibus, Marchionibus, & aliis Baronibus actualiter possidentibus castra, & jurisdictionem in vassallos, ex eo quod illa sita non sint in Statu Ecclesiastico immediato, sed mediato, quamvis Magnatum & Baronum primi ordinis figuram in Urbe faciant, multo minus practicari debet cum istis, qui verè & de facto desinunt esse barones, nullumque habent vassallagium, vel jurisdictionem.

Est benè verum, quod attenta dicta ratione per Rotam ponderata, per argumentum à contrario sensu ex ea deductum, satis probabile videtur, quod si aliquis Baro, post venditam, vel aliàs renunciatam baroniam, retento titulo, seu nuncupatione, tanquam talis contrahere profiteatur, adhuc practicanda videatur bulla, pro Congregationis arbitrio ex facti qualitate, & circumstantiis regulando, ad favorem illorum creditorum, qui de hujusmodi cessata qualitate verisimiliter non informati, sub hac bona fide contraxerunt, cùm mercatores & alii privati de populo inferiori, & multò magis exteri de hujusmodi circumstantiis non soleant esse informati, neque sciant, an unum, vel plura castra titulati, & Barones Romani possideant, & an per unius venditionem tales esse desierint, ideo totum pro dictæ Congregationis prudenti arbitrio crederem regulandum; creditores convolarunt ad aliud motivum à me excitatum renunciationis factæ per dictam Isabellam, cujus vigore obtinuerunt, ut in hac eadem causa *sub tit. de renunciationibus*.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXIV.

DE contentis in hoc discursu, an Bulla Baronum habeat locum in debitis contractis post cessatam Baroniam, per venditionem feudi, seu loci jurisdictionalis, videndà sunt ea, quæ habentur deducta infrà *in Romana Census, disc.* 119.

ROMANA DONATIONIS DE ANDOSILLIS PRO INSIGNI J.C. ANGELLO ANDOSILLA EJUSQUE HÆREDIBUS CUM CREDITORIBUS RAPHAELIS ANDOSILLÆ.

Casus decisus per Rotam ad favorem Angeli.

An Bulla baronum locum habeat pro debitis contractis durante baronia, super bonis acquisitis cum onere fideicommissi post illam dimissam, & cessatam ordinati.

An locum habeat in fideicommissis & primogenituris, adhuc vivente illorum ordinatore, & se opponente.

Pro quibus debitis Bullæ dispositio locum habere debeat, an pro contractis ex causa prodigalitatis, & dissipationum.

Quando quis ad effectum Bullæ dicatur Baro, vel Domicellus, & an quodlibet jurisdictionis exercitium illum faciat talem.

Et de Bulla Archivii Urbani VIII. per quam cessat Bulla Baronum.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De bulla archivii moderatoria bullæ baronum.*
3 *Qualitas baronalis quando adesse dicatur, & quis dicatur.*
4 *Post venditum, vel dimissum castrum cessat qualitas baronalis ad effectum bullæ.*
5 *Maritus non efficitur Baro ob castrum extradotale uxoris.*
6 *Cessio commoditatis castri, vel feudi non transfert illius dominium, & possessionem.*
7 *An facta cessione commoditatis, cedens remaneat baro ad effectum bullæ.*
8 *Cedens post factam cessionem exercere potest jura cessa de consensu cessionarii ad istius commodum.*
9 *De intelligentia verbi* quoquomodo *bullæ.*
10 *Bulla baronum non capit bona quæsita post cessatam baroniam cum vinculo fideicommissi.*
11 *Donator quamvis non possit revocare donationem, potest tamen eam dubiam declarare.*
12 *Promissio de relinquendo aliquam rem post eius mortem, an importet donationem ab initio perfectam.*
13 *An bulla baronum deroget fideicommissis ordinatis à donationibus adhuc viventibus & se opponentibus.*
14 *Multa conceduntur disponenti vivo, quæ denegantur successoribus.*
15 *Voluntati viventium non solet derogari.*
16 *De rationibus salvantibus bullam baronum, & quibus ipsa innixa est.*
17 *De verbo* antiquis *in eadem bulla contento.*
18 *In exorbitantibus non datur repetitio qualitatis.*
19 *Pro quibus debitis bulla deberet practicari, & pro quibus non.*
20 *Qui creditores sint indigni beneficio bullæ.*

DISC. LXXXV.

1 RAphael Andosilla, Angeli insignis J. C. primarii Advocati, & deinde utriusque signaturæ Decani, ex fratre nepos, de anno 1643. primum contraxit matrimonium cum Anna Morona, quæ tanquam Franciscæ Melchioriæ filia, & cohæres, cum Portia sorore possidebat medietatem castrorum Cantalupi, & Bordellę, de quibus habetur supra *in Tiburtina Castrorum*; sed quamvis ejus dos in dictorum castrorum quarta parte consisteret, eam tamen in hac specie prudens sponsi patruus noluit, unde per aliquos puellæ conjunctos constituta fuit dos de proprio in quantitate scut. 8. m. pro quorum reintegratione, Annæ eis cessit dictorum castrorum portionem, seu tenutam, constituendo eos procuratores in rem propriam, donec obtento beneplacito Apostolico, formalis cessio, seu datio in solutum sequi posset.

Mortua est brevi tempore sponsa, quæ nullis superstitibus filiis hæredem scripsit Raphaelem virum, in dictorum dotantium optione relinquendo, an castrorum portionem, vel quantitatem scut. 8. m. præstare vellent, eisque solventibus pecuniam pœnès eosdem dictæ portionis castrorum tenuta cum fructuum, & emolumentorum perceptione fuit.

Ad secundas nuptias Raphael de anno 1646. convolavit cum Angela Palazzola, cujus matrimonii contemplatione, Angelus Patruus promisit sponsos eorumque filios, & familiam, donec vixerit, domi retinere, & congrua alimenta juxta qualitatem subministrare; post mortem verò, eidem Raphaeli relinquere tot bona, quæ importarent annuum redditum scut. 2. m. sub fideicommissis tamen, & vinculis per ipsum quandocumque adjiciendis; quibus sequutis, cùm de anno 1650. dictorum castrorum possessores ad illorum venditionem processissent ad favorem Cæsaris Palazzolæ, ad majorem emptoris cautelam, Raphael tanquam Annæ hæres inter venditores intervenit, cum expressa tamen protestatione, id agere pro ejus solo jure, & interesse absque aliquo ejus præjudicio, vel obligatione ad evictionem, vel restitutionem pretii, quod nullum recepit, utpote solutum illis, qui dotem sibi solverant ut supra; quibus peractis, de anno sequenti Angelus patruus, eidem Raphaeli, ejusque descendentibus cum ordine primogenituræ in perpetuum, plurium bonorum donationem fecit, & è converso donatarius asserens possidere scut. 17. m. provenientia ex dotibus primæ, & secundæ uxoris, illa eidem primogenituræ incorporavit. Cùm autem paulò post Raphael prædictus, superstitibus Angelo, & Portia filiis, gravi æris alieni mole oppressus decessisset, atque creditores molestias inferre comminarentur super bonis donatis, Angelus donator adhuc supervivens judicium instituit coram A. C. ac favorabilem sententiam reportavit super donationis resolutione, à qua sententia interposita per creditores appellatione, & commissa causa in Rota coram Cerro, datum fuit dubium, *an donatio esset resoluta, & quatenus non, quale jus creditoribus ad bona donata competeret*, eoque proposito *sub die* 3. Junii 1658. utrique respectivè parti favorabilis resolutio prodiit, donationem scilicet non esse resolutam, sed creditoribus nullum jus competere, stante strictissimo fideicommisso per donatorem adjecto; quia verò creditores rectè conscii de fideicommisso opposuerant illud non obstare ob baronalem qualitatem in dicto Raphaele concurrentem ob Constitutionem 41. Clementis Octavi, vulgò Bulla Baronum nuncupatam, de hoc reservatum fuit particulariter videri; undè propterea *sub die* 24. *Januarii* 1659. assumpta desuper disputatione, resolutum fuit Bullam non obstare, & post longum silentium reassumpta causa per creditores, obtentaque nova audientia, resolutio prædicta confirmata fuit *sub die* 9. *Junii* 1666. *coram eodem Cerro*, & in hoc statu causa repetitur, quarum decisionum prima est post Bondenum *decis.* 50.

2 Pjura fuerunt fundamenta, ex quibus ego, & cæteri pro donatore, & donatariis respectivè scribentes, dicebamus dictam Bullam non intrare, quamvis non omnia deducta fuerint in decisionibus super editis. Primum erat illud archiviationis dictæ donationis ad formam *Constitutionis* 117. Urbani Octavi, *quæ vulgò Bulla Archivii nuncupatur*, dictæ Bullæ Baronum moderatoriæ, & de qua habetur specialiter actum infrà *in Romana bullæ Archivii* super puncto, an ejus forma impleri possit per equipollens cum certa scientia creditorum, seu contrahentium, quæ disputatio in præsenti non cadebat, cùm jam de formæ præcisæ implemento constaret.

Istud motivum deducitur in decisionibus, præsertim secunda anni 1659. & erat irrefragabile quoad debita contracta post sex menses à die archiviationis juxta ejusdem Bullæ dispositionem, parum verò suffragatur, cum major pars æris alieni contracta esset ante dictum tempus, unde propterea nulla desuper cadebat juris disputatio, cùm totum consisteret in facto.

Alterum fuit motivum, in ultima præsertim *decis.* anni 1666. canonizatum, deficientis qualitatis baronalis in dicto 3
Raphaele, qualitas enim prædicta consistere dicitur in præeminentia jurisdictionis super vassallos alicujus castri, vel loci, Perra *de potest. Principis, fol.* 97. Cassan. & cæteri collecti per Capoblanc. *de Baronib. tom.* 1. *in rubr. nu.* 12. *cum seq.* & omnium meo judicio melius Freccia *de subfeudis, lib.* 1. *tit. de origine Baronum, n.* 2. *cum seq.* ubi satis erudite de hoc Baronis nomine, seu vocabulo agit.

Adeoque dicta qualitas requiritur, quod non sufficiat illam extitisse, & postmodum cessasse ob venditum, vel re- 4
futatum, seu aliàs dimissum feudum, seu castrum, licèt enim quoad honorificentias, & prærogativas prioris dignitatis reliquiæ remaneant, non tamen ad hunc effectum sufficiunt, ex iis, quæ habentur supra *in Romana fideicommissi hoc eod. tit.*

Dictam verò qualitatem nunquam in dicto Raphele extitisse dicebamus, quoniam distinguendo tempora, aut agebatur de illo, vivente Anna uxore portionis hujusmodi castrorum domina, & tunc quidquid sit, an dominium, non obstante cessione facta dotantibus, pœnès ipsam resideret, & an ad hunc effectum sufficeret, ut infrà, certum videbatur nullum dominium, vel possessionem fuisse pœnès Raphaelem virum, cùm dicta castrorum portio in dotem data non esset, sed remansisset in bonis extradotalibus, in quibus, ubi etiam remanent ad plenam, & liberam dispositionem, & fruitionem mulieris, maritus ex dispositione legis fundata in præsumpta voluntate mulieris, habet solum quamdam administrationem quandocumque revocabilem, absque dubio non sufficientem ad hujusmodi qualitatem imprimendam, multò magis stante dicta cessione ad favorem dotantium, ob quam de facto eadem mulier neque possederat, unde quoad istud primum tempum res videbatur plana.

Aliqua verò difficultas cadebat super secundo tempore, post mortem scilicet dictæ Annæ usque ad venditionem, ob 5
qualitatem hæreditariam in dicto Raphaele concurrentem. Licèt enim Testatrix ut supra, in dotantium optione reliquisset, vel restituere sibi cessam portionem castrorum, vel illa retenta, solvere ab eis promissam dotem in pecunia, illique hanc secundam partem elegissent, unde de facto pœnès ipsos dictorum castrorum possessio, & fruitio pœnès eos fuit. Nihilominus dicebant scribentes pro creditoribus (& in hac parte benè,) hujusmodi cessionem fuisse solius commoditatis jure constitutionis procuratoris non tangentis
6 ipsorum castrorum substantiam, quæ verè semper remansit, tam in dominio, quàm in possessione, pœnes cedentem, & successivè pœnes ejus hæredem, ex iis, quæ de cessione, vel alienatione solius commoditatis feudi, aliarumque rerum in commercio non existentium habentur *hoc eod. tit. frequenter*, præsertim *in Tiburtina Castrorum, & Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum.*

Fortiùs verò concurrentibus facti circumstantiis idem comprobantibus, dum ex parte creditorum exhibeantur aliquæ deputationes officialium, aliique actus jurisdictionales per dictum Raphaelem gesti, ipseque tanquam dominus in venditionis contractu ut supra interverierat.

Verùm, reflectendo etiam ad veritatem, objectum non videbatur subsistens, ideoque meritò rejectum, quoniam licèt propter obstaculum constitutionum Apostolicarum prohibentium castra, & bona jurisdictionalia alienari, seu aliàs in contractum deduci, quinimò neque tractari sine beneplacito Apostolico, facta esset dicta cessio de sola commoditate, quam utpote non tangentem rei substantiam dictæ prohibitiones non percutiunt, & consequenter in stricta juris censura rectè procederent ea, quæ dicebantur per scribentes in contrarium super continuatione dominii, &
7 possessionis pœnès cedentem ejusque hæredem, nihilominus verè, & de facto istud erat quoddam dominium intellectuale, sine effectu actualis jurisdictionis in vassallos, in qua se fundat Bulla Baronum, & clariùs chirographum subsequens ejusdem Clementis Octavi, unde propterea effectus magis quàm hoc jus imaginarium, seu intellectuale spectari debet, juxta ea quæ habentur *in Romana pecuniaria de Pallavicinis, in alia Romana de Maximis, seu de Panzanis, & pluries hoc eod. tit.*

Ad actus verò prædictos, qui in contrarium deducebantur circa deputationem officialium, aliosque jurisdictionales, respondebatur cum solo facto, ob non benè justificatam recognitionem, & effectuationem; & nihilominus, ubi etiam justificarentur, cùm verè & de facto ipsi cessionarii semper officiales deputassent, ac jurisdictionem exercuissent, aliosque actus baronales, & dominicales egissent, itaut ipsi à vassallis recognoscerentur pro dominis, interventus dicti Raphaelis in alicujus officialis deputatione
8 adhibitus fuit ad quandam superabundantem cautelam, in gratiam, & commodum ipsorum cessionariorum, eo modo quo cedens, post cessionem alteri factam, quamvis jura cessa ad proprium commodum exercere non valeat, non tamen prohibetur id agere de consensu cessionarii, ac in ejus commodum, & gratiam, latè Cacheran. *decis.* 61. Burat. *decis.* 135. *num.* 6. *cum seq. decis.* 144. *part.* 11. *recent. nu.* 15. *& aliàs frequenter*; unde non videbantur facere eum verum Baronem.

Eodemque modo respondebam ad alterum actum interventus in venditione, quod scilicet fuisset pro solo consensu in gratiam, & commodum cessionariorum, qui verè venditionem fecerunt, & pretium receperunt, potissimè stantibus expressis protestationibus ejusdem Raphaelis, interveniendi pro solo ejus jure & interesse &c. absque aliqua obligatione evictionis, vel restitutionis pretii, unde propterea nullo modo dici poterat ita possessum fuisse castrum jurisdictionale, quod exindè resultaret qualitas baronalis.

Et quamvis scribentes in contrarium insisterent in eo
9 verbo *quoquomodo* contento in bulla, §. 9. quasi quod sufficiat qualis qualis possessio bonorum jurisdictionalium, nihilominus, *ut in aliis ad hanc eamdem materiam advertitur*, istud videtur æquivocum manifestum, referendi hoc verbum ad possessionem castri, seu loci jurisdictionalis pro inducenda qualitate baronali, seu domicellaria, dum ita etiam possidentes tanquam conductores, seu usufructuarii, aut administratores dicendi essent Barones, dum verbum *quoquomodo*, etiam in eis verificatur, quod utique vanum esset asserere, ideoque verus sensus est, dictum verbum intelligendum esse, posita baronali qualitate, de possessione bonorum quæ reperiantur pœnes successores, quod scilicet sufficiat per Barones debitores etiam ex dominio per eorum mortem resolubili possessa fuisse, ut in aliis deductum habetur *hoc eod. tit.*

Addito etiam circa dictum interventum in venditione, quod cùm testatrix ita hujusmodi castrorum portionem legasset votantibus, sibi constitutam dotem in pecunia solvere eligentibus, ita non militante Apostolicarum constitutionum obstaculo in ultimis voluntatibus, exindè sequebatur, quod dominium pleno jure ex tunc acquisitum esset ipsis legatariis speciei, unde cessabant ea, quæ retentis solis terminis cessionis commoditatis, superiùs dicta sunt de continuante dominio pœnès cedentem, atque ita cessabat omnis difficultas, referendo dicti hæredis interventum ad illum actum, quem ipse facere debet ad commodum legatarii, ut iste dicatur legitimè accepisse legatum à manu hæredis, & ex hoc cessabat omnis difficultas. 10

Excluſa verò baronali qualitate, cessabat bullæ fundamentum, & consequenter necessitas examinandi alia motiva, in quibus tamen abundando, deducebatur tertium omnium solidius, & per quod verè hujusmodi prætensio tollebatur in radice, quod scilicet bona, super quibus erat controversia, nunquam possessa fuerant per Baronem, utpote obventa post jam cessatam baroniam per venditionem castri præcedenter ut supra sequutam. Undè non solùm intrabant ea, quæ de gestis post cessatam baroniam habentur supra *in dicta Romana fideicommissi*, sed etiam dicebam, cum sensu veritatis, fortissimè urgere deficientem voluntatem donatoris, qui cupiens mediante fideicommisso suorum bonorum perpetuam conservationem in ejus domo, ac proprii fratris posteritate, idcircò tanquam vir doctissimus, rectèque conscius hujus bullæ fideicommissorum destructivæ, donationem aliàs non fecisset, eamque facere distulit, postquam per castri venditionem omninò certificatus fuit de cessata baronali qualitate, potissimè dum idem donator adhuc vivens hujusmodi voluntatem expresse declaraverat, cui declarationi non percutienti proprium interesse, minusque indirectam revocationem donationis claræ, sed inter- 11
pretationem, seu manifestationem voluntatis dubiæ, receptum est deferendum esse, ex deductis per Cyriac. *contr.* 295. *nu.* 30. *& seq.* Otthob. *dec.* 195. *num.* 18. *decis.* 238. *nu.* 5. *part.* 3. *recent.* 402. *à num.* 31. *part.* 9. *&* 84. *num.* 18. *& seq. part.* 10. *recent.* ac habetur sæpiùs in sua materia *sub tit. de donationibus.*

Adversus hoc solidissimum, ac omninò tutum fundamentum, acriter insistebant scribentes in contrarium super cessante illius applicatione ad factum, pro illa bonorum rata, quæ constituetet annuum redditum scut. bis mille, utpote Raphaeli donatario quæsitum usque ab anno 1646. in quo ut supra in facti serie per apocham dotalem illi per patruum intuitu matrimonii promissus fuerat, ideoque dicenda erant bona possessa in statu baronali, quatenus, non subsistentibus præmissis dictam qualitatem excludentibus, illa subsisteret.

Verùm objectum mihi videbatur de facili tolli, ex eo quod dictus redditus conventus non esset per viam puræ 12
& perfectæ donationis translativæ dominii ab initio, sed per viam promissionis de relinquendo, & sic per ultimam voluntatem, & per quamdam speciem assecurationis futuræ successionis, ita caducatæ per prædecessum ejus, cui relinquendum erat, juxta punctualiter firmata super consimili promissione per Rotam *decis.* 40. post Merlin. *de pignoribus*, cum qua pertranseunt hujus causæ decisiones, præsertim *prima anni* 1658. & habetur particulariter actum *sub tit. de donationibus in Parmen. donationis* pro Comite Tarascono.

Alterum mihi videbatur, præmissis etiam cessantibus, solidum fundamentum dictæ Bullæ exclusivum, super quo tamen Rota, putans causæ necessitatem id non exigere, ni- 13
hil firmare voluit, quod scilicet loquente Bulla *in* §. 9. & toto textu de fideicommissis & primogenituris antiquis majorum jam defunctorum, non comprehenderet tanquam omissum & diversum istum casum, in quo agatur de fideicommisso ordinato per donatorem adhuc viventem ac se expresse opponentem.

Ad quod probandum ponderabam dispositionem textus 14
in l. 1. *l. his solis, & l. final. Cod. de revoc. donat.* ubi ex causis ibi expressis conceditur ipsi donatori viventi facultas revocandi donationem, quæ eo defuncto hæredibus, & successoribus denegatur, quoniam multa disponenti adhuc vivo conceduntur, quæ aliàs successori denegantur, Molina *de primogenitura, lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 36. *& lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 44. Fontanell. *de pactis, claus.* 4. *glos.* 28. *nu.* 35. *& seq.*

Et magis ad rem, Principes ex causa, defunctorum fidei-

fideicommissis, & majoritatibus derogare solent, eorumque voluntatem commutare, quod tamen de viventibus non faciunt, Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 11. *num.* 664. Molin. *de justit. & jure tom.* 3. *disp.* 650. *num.* 1. atque mortuo fideicommittente, lex concedit pro dotibus constituendis, vel restituendis, etiam totum fideicommissum everti posse, ex iis, quæ ad materiam *auth. res quæ* habentur *sub tit. de dote*, vel sub altero *de fideicommissis*, & tamen prorsùs vanum esset id prætendere adversus viventem, ut pro dote constituenda, vel restituenda, sive ejus obligatione, & ex sola dispositione legali totius patrimonii, seu assis jacturam, & eversionem pati cogeretur, cum similibus.

Præterea, ut frequenter in præcedentibus, & sequentibus habetur ad hanc materiam bullæ baronum, duplex ratio illam à nimia exorbitantia, & irrationabilitate salvare videtur, una scilicet, reducendi rem ad terminos ante Augustum, & quando fideicommissa non erant obligatoria, ex ea non improbabili ratione, quod est disponere de bonis in tempore inhabili, & quando post mortem omnia solventem dici non potest amplius dominus; & altera adinstar *dictæ* 16 *auth. res quæ*, verisimilis, & præsumptæ voluntatis ipsius ordinatoris fideicommissi, quod scilicet si resurgeret, & interrogaretur, videndo successorem in necessitate constitutum, pateretur aliqua bona fideicommisso non obstante distrahi. Utraque autem ratio cessat ipso disponente adhuc vivente, & contradicente, unde aliàs esset violare jus gentium, seu naturæ, quod in Pontifice dicendum non est, & de dicta ratione verisimilis voluntatis super Decretis Ducalibus Sabaudiæ, huic bullæ approximantibus, Cacheran. *decis.* 169. *num.* 20.

Ponderando etiam illud verbum, *antiquis*, in eadem bulla §. 9. contentum; licèt enim illud adjectum sit investituris, nihilominus etiam fideicommissa, donationes, & 17 concessiones percutere videtur, cùm omnia ab eodem verbo, & periodo regantur, præsertim in materia exorbitanti, & correctoria, unde ad evitandam quo magis fieri potest exorbitantiam, & juris correctionem, qualitas adjecta in una parte in omnibus aliis ejusdem orationis partibus repetita censetur, ut ultra generalia, quæ frequenter habemus, præsertim in materia fideicommissorum, & ultimarum voluntatum, in his terminis, benè Cacheran. *dec.* 18 167. *n.* 10. *& seq. & decis.* 169. *nu.* 6. concurrente præsertim observantia, quæ licèt in stricta juris censura, vera & formalis non adesset, cùm nunquam casus contigisset, nihilominus adhuc considerabile videbatur, quod nunquam bulla practicata esset, ipsomet fideicommitente vivo, & contradicente.

Eoque magis dicebam omnia motiva prædicta recipienda esse, ac sufficere quale quale dubium, ut ita pro creditorum exclusione respondendum esset, quoniam non agebatur de debitis ex aliqua necessaria, vel saltem justa & honesta causa contractis, sed ex dissipationibus, & prodigalita- 19 tibus, pro quibus hujusmodi leges suffragari non debere, satis benè advertitur apud Cacheran. *d. decis.* 169. *& 170. n.* 7. *& per tot.* ubi optima assignatur ratio, quod scilicet ita esset confovere vitium ac peccatum, quod in prodigalitate inesse dicitur, in bonis præsertim non suis, & liberæ dispositionis, ac invitare ad delinquendum, quod frequenter insinuavi in Congregatione Baronum, *ut sæpiùs in aliis hoc eod. tit.* ea etiam consideratione accedente, quod quando debita contrahuntur per hujusmodi personas, quas no- 20 torium est esse à parentibus, vel conjunctis de omnibus necessariis abundè provisos, unde frequentiùs sunt debita, quæ clam à majoribus eos providentibus contrahuntur, tunc ipsi creditores non sunt ab aliqua fraude, & dolo alieni, neque debita solent esse pura, & sincera, sed frequentiùs criminosa utpotè provenientia, vel ex ludo, vel ex stocchis, barocchis, & civantiis, ut in hac facti specie pro notabili parte verificari vehemens fumus dabatur, ideòque sicuti per dictam constitutionem 117. Urbani VIII. hujus bullæ beneficio indigni reputantur illi creditores, qui certam fideicommissi notitiam habentes, non in omninò bona fide ac justa credulitate esse dicuntur, ex deductis *in dicta Romana bulla Archivii, hoc eodem titul.* super jam insinuato puncto, an forma per dictam constitutionem moderatoriam præscripta impleatur per æquipollens; ita multò magis, & absque dubio hujusmodi beneficio indigni reputandi sunt isti creditores, unde propterea mea satis frequens consuetudo fuit dicendi, hujus bullæ baronum exorbitantiam magis consistere in intellectu, & praxi, quàm in dispositione, cùm revera intelligi, & practicari debeat eo modo, quo consimilia decreta Ducalia Sabaudiæ, seu Pedemontanæ regionis, intellexit, & interpretatus est ille Senatus apud Cacheran. *dictis decisionibus*, ubi scilicet agitur de debitis ex necessaria, vel saltem justa, & honesta causa, itaut urgeat aliqua ex præmissis rationibus huic legi adaptabilibus, sive altera favoris, & libertatis publici commercii; ex quibus omnibus, reflectendo ad solam veritatem, justæ, benèque fundatæ visæ sunt resolutiones, quamvis decisiones desuper editæ non omnia deducant.

SUMMARIUM.

1 *De casu disc.* 85. *super probatione qualitatis baronalis.*
2 *De eodem, & effectibus diversis in idem.*
3 *An Bulla procedat vivente ordinatore fideicommissi.*

ANNOTAT. AD DISC. LXXXV.

ISta causa mutavit faciem, quoniam defuncto bo. mem. Andosilla donatore Magistro meo, recessum fuit à deci- 1
sionibus favorabilibus in discursu recensitis, coram *eodem Cerro* 1. *Aprilis* 1669. & deinde 10. *Decembris* 1670. *&* 1. *Junii* 1671. *coram Bourlemont*, subrogato in locum *Cerri*, interim ad purpuram evecti, atque prolata sententia, & commissa causa in eadem Rota *coram Calataju*, & bis proposita causa dilata fuit resolutio, atque in hoc statu causa reperitur.

Fundamentum autem istarum posteriorum decisionum, firmantium in Raphaele debitore qualitatem baronalem, post mortem Annæ uxoris, in eo consistit, quod cùm ob prohibitionem alienandi resultantem à Constitutionibus Apostolicis, Castrum semper resederit penes eandem Annam, à qua per invalidam cessionem nunquam fuit abdicatum, ita per consequens, transitum fecit in Raphaelem hæredem, qui hereditatem acceptavit, cùm penes cessionarium, ex eodem defectu, esse non potuerit; multò magis, dum subsequutæ venditioni factæ per cessionarium, de qua supra, *decis.* 65. idem Raphael consensum præstitit, atque in contractu intervenit, ponderando etiam quosdam actus denotantes exercitium jurisdictionis.

Verùm (in sensu etiam veritatis) credebam istas posteriores resolutiones esse parùm probabiles, malèque fundatas, dum Testatrix in testamento optionem dedit Raphaeli viro, vel reassumendi à cessionario ipsum Castrum, vel petendi dotem constitutam in pecunia, relinquendo Castrum cessionario; ideòque, cùm sequuta morte Raphael elegerit hanc secundam partem, atque etiam viribus Prætur coegerit cessionarium ad solutionem dotis in pecunia, ita manifesta dignosci videbatur implicantia, quod habuerit dominium, & possessionem Castri; sed quod potius idem Castrum illicò effectum fuerit de dominio cessionarii, si non jure prohibitæ, & invalidæ cessionis inter vivos, jure tamen legati, quod non est prohibitum, dummodò legatarius sit subditus, ac propterea dicebam intrare conclusionem, de qua *decis.* 356. *num.* 17. *part.* 9. *recent.* & apud Dunoz. *decis.* 993. quod scilicet obvento in possessorem ex titulo minus efficaci altero titulo efficaci, censetur etiam absque alia declaratione sibi mutasse causam possidendi, juxta receptam *decis.* Achill. de Graf.

Et quoad consensum præstitum venditioni, illum potius retorquebam in contrarium, quod scilicet actus venditionis principaliter factus fuerat per dictum cessionarium, seu legatarium actualem possessorem, qui pretium recepit, atque ad evictionem se obligavit; Raphael autem, ad cautelam emptoris, qui erat ejus sororius, consensum præstiterat, pro se jure tali quali, &c. cum expressa protestatione nolle teneri ad evictionem, vel pretii restitutionem, nec ad aliud quidquam: ideòque advertebam, quod ista præstatio consensus erat compatibilis cum legato, quod præstandum est à manu hæredis; alii verò actus expressè negabantur ex hac parte, ac præsupponebatur, quòd essent falsi.

Dicebam præterea, quòd in omnem eventum ista esset quædam baronia intellectualis, ita deducta ex quadam fictione, seu metaphysica legis, absque veritate naturali, & de facto, dum præfatus cessionarius, eodem modo 2
quo, Anna vivente, possedit, ac se gessit pro Domino, & Barone, & per consequens, quod ista species Baroniæ intellectualis possit quidem suffragari ad aliquos effectus honorificos, & merè favorabiles, absque tertii præjudicio, nunquam verò ad istum ita odiosum, & exorbitantem effectum, juxta ponderationes, de quibus *disc. præcedenti*, ac etiam infrà, *disc.* 119.

For-

Fortiùs verò accedente alia majori exorbitantia ponderata in discursu, quod scilicet agebatur de fideicommisso or- 3
dinato per actum inter vivos, ordinatore adhuc vivente, suumque animum expresse in contrarium declarante; benè verum, quod de hoc puncto in his ultimis decisionibus actum non fuit, sed solùm firmatum in abstracto, quod Raphael fuisset Baro, reservata inspectione, an ista Baronia esset sufficiens, nec ne ad effectum hujus Bullæ, cujus contrarium omninò verius videtur.

ROMANA PECUNIARIA DE SODERINIS.

PRO CREDITORIBUS ALFONSI SODERINI,

CUM CREDITORIBUS PAULI ANTONII SODERINI PATRIS.

Causa pendet in Rota.

Patri an acquiratur ususfructus in feudis, vel castris, & bonis jurisdictionalibus per filium acquisitis.

Et quatenus acquiratur, an iste solus ususfructus faciat Baronem, ut intret Bulla.

SUMMARIUM.

1 *Pretium proveniens ex bonis baronis succedit loco baroniæ.*
2 *In feudis possessis per filium pater non habet usumfructum.*
3 *Examinatur ratio conclusionis, & an procedat indistinctè, vel solùm in feudis propriis.*
4 *Feuda, & baroniæ, ignota de jure communi.*
5 *Pater potest non agnoscere usumfructum in bonis filii.*
6 *Quis dicatur baro, & an possidens castrum in solo usufructu dicatur talis.*
7 *Sub obligatione Camerali an veniant bona hæredis, & à quo tempore remissivè.*
8 *De concursu creditorum ipsius baronis, & ejus majoris, cujus sit hæres, & quale jus bulla tribuat.*

DISC. LXXXVI.

ALfonsus Soderinus, vivo adhuc Paulo Antonio patre, emit Baroniam Collis alti, & post aliquod tempus patre defuncto, ejus hæreditatem adivit, & litem cum creditoribus habuit super separatione bonorum, seu jurium, quæ in paterna hæreditate habere prætendebat, ut constat ex *decis.* 99. *&* 114. *part.* 1. *&* *decis.* 558. *&* 559. *&* 560. *part.* 4. *divers.*

Eoque demum defuncto, ad instantiam ejusdem Alfonsi creditorum, de ordine Congregationis baronum vendita fuit baronia prædicta, & pretium creditoribus solutum juxta bullæ baronum dispositionem, & Congregationis stylum cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus; undè Pauli Antonii patris creditores, temporis datam anteriorem habentes, pulsare cœperunt aliquos dicti Alfonsi creditores in tempore posteriores pro avocatione pecuniæ, sed pro creditoribus pulsatis scribens, dicebam illis nullam competere actionem, cùm hoc pretium uti proveniens à dicta baronia, ejus loco subrogatum sit, eoque jure regulandum, 1
quo ipsa baronia regularetur, ita disponente bulla baronum, ut in specie de pretio loco bonorum subrogato habetur *decis.* 4. *part.* 11. *recent.* super baronia verò nullum jus competebat eisdem creditoribus Pauli Antonii, qui nunquam fuit Baro, nec illam possedit.

Adversus quam exceptionem replicantibus creditoribus dictum Paulum Antonium illam possedisse jure usufructus patri de jure competentis in boni filii, duo assumpti fuerunt articuli, incidenter disputandi in signatura Sanctissimi occasione quæstionis, an coram uno, vel altero judice causa cognoscenda esset, primò nempè an dicto Paulo Antonio patri iste prætensus usufructus competeret, & secundò quatenus competeret, tam de jure, quàm de facto, quod scilicet illum agnovisset, & percepisset, itaut hoc jure baronum possedisset, an sola possessio jure usufructus inducat baronalem qualitatem ad effectum bullæ.

Quo ad primum, negativè respondendum dicebam ex 2
regula, quod in feudis non intrat dispositio *tex. in l. cum oportet, & concordantium, C. de bonis, quæ liberis*, undè patri usufructus non competit, sed solùm quædam commoditas, Isernia *in c.* 1. *§. Valvasores, à nu.* 12. *de his qui feudum dare possunt*, Franch. *dec.* 10. *nu.* 7. *& seq.* Paschal. *de patria potestate, p.* 1. *c.* 3. *n.* 102. Surd. *cons.* 116. *n.* 32. Constantius *in l.* 2. *C. de filiis officialium, lib.* 12. *nu.* 57. *& in aliis per eos adducti*, quia feudalia dicuntur castrensia, vel quasi, Rosental. *c.* 3. *concl.* 5. *n.* 5. & habetur *sub tit. de servit. in Romana usufr. pro Duce Bassanellæ Columnæ.*

Et licèt Gabriel. *cons.* 162. *n.* 48. *lib.* 2. in hac specie distinguat inter feuda propria, & impropria, quasi quod conclu- 3
sio in prima, non autem in secunda specie procedat, ac prætenderetur dictam baroniam esse feudum impropriorum, & remotum, jure allodii tanquam purè hæreditarium regulandum, eo modo, quo ferè omnia castra, & tota jurisdictionalia Status Ecclesiastici esse solent, *sæpius in præcentibus est dictum*; attamen quidquid sit de hujusmodi facti suppositio, de quo adhuc perfecta notitia non habebatur, indistinctè tamen dicebam, rejecta Gabrielis sententia, dictam regulam procedere; siquidem triplicem rationem habet ista conclusio, primam desumptam *ex textu feudali in cap. Imperialem, de prohibita feudi alienatione* per Federic. per quem omnis alienatio, vel servitutis adjectio, seu feudi divisio prohibetur, sub qua prohibitione cadit usufructus tanquam importans servitutem, ac feudi divisionem, & ex qua ratione communiter apud feudistas prohibita est feudi refutatio in proximè successurum pactionata, cum reservatione scilicet usufructus; & quoad istam rationem sive alteram deductam per Constantium *loc. cit.* quod feudum est servitus, ideòque danda non est servitus servitutis, rectè prætendi potest cadere differentia inter feuda propria, & impropria, cum hæc jure allodii regulanda feudorum legibus non subjaceant, neque sub dicta prohibitione *cap. Imperialem* cadant, ut habetur *in Romana pro Guelfo & in aliis hoc tit.*

Altera est ratio, quod Barones, castra, & bona jurisdictionalia possidentes cum mero, & mixto imperio in vassallos, dicuntur milites primi ordinis apud Principem, ideòque hujusmodi bona dicuntur castrensia, ut per Rosental. *dicto c.* 3. *concl.* 5. *num.* 5. & consequenter censenda sunt à dicto usufructu exempta, juxta notos terminos institutionum; quamvis enim castra, quæ possidentur per Barones status Ecclesiastici, possideantur absque investitura, & servitio feudali, itaut quoad successiones, devolutiones, aliosque effectus, allodialium potius, quàm feudalium bonorum naturam sapiant, nihilominus quoad Papæ subjectionem, fidelitatem, atque in occurrentiis promptum servitium, ejus feudatarii ac milites censendi sunt, ut latè probat Spada *cons.* 1. *vol.* 1. & est propositio, contra quam non dabitur casus judicaturæ in curia; nullus enim Judex firmare audebit, Barones Status Ecclesiastici non esse Papæ milites, & subditos.

Tertia est ratio, quæ pariformiter in castris, & bonis jurisdictionalibus procedit, sive sint feuda propria, sive impropria, quod scilicet cum jurisdictionem in vassallos Papæ subordinatam, & cum mero, & mixto imperio habeant, nec verè feudatariorum dignitatis titulum, vel prærogativam merentes, censendi saltem sint Papæ Officiales perpetui, cùm ad alium titulum hæc jurisdictio subordinata referri non possit, nisi, vel ad illum feudi, vel ad illum officii, referri enim non potest ad titulum veri, & pleni dominii allodialis, quia si hoc daremus, sequeretur effectus allodii, quod non agnosceret nisi Deum, quod utique vanum est asserere; si ergo sunt officia, seu officiorum species, idem 1
resultat, quia bona, quæ jure officii à Principe obtenti habentur, inter castrensia, vel quasi reputanda sunt, ab isto usufructu exempta, maximè ubi agitur de primo feudi, seu baroniæ acquisitore, qui illam saltem ex *Constit. Sixti V.* acquirere non potuit absque licentia, & consensu Papæ, qui dum Alfonsum acquirentem in Baronem, & sui Status officialem agnoscere voluit, cogendus non est alium sibi ignotum habere in officialem, & possessorem baronalis jurisdictionis jure proprio.

Ponderabam etiam aliam rationem, usufructus nempè competentiam patri provenire ex dispositione juris communis novissimi Codicis, quod feudorum, & castrorum ac 4
bonorum jurisdictionalium qualitatem, ac baronum speciem non cognovit, dum hæc dominiorum species post ferè dissolutum, præsertim in his partibus occidentalibus, Romanum Imperium, ex Longobardorum, sive Germanorum usu inolevit, atque secundum illa jura, seu consuetudines, antequam juris communis usu oriretur, regulata sunt; undè quando dicti juris communis notitia cum ejus usu, longo post tempore supervenit, juxta historiam legalem, de qua *in Neapolitana ædificii, sub tit. de servitutibus in Clomacen.*

& in Montis Pelusii hoc tit. illud in hujusmodi bonorum specie usu receptum non fuit, sed cum antiquis moribus, & consuetudinibus est continuatum, ideòque leges communes, usumfructum patri in bonis privatis, & merè allodialibus deferentes, in hujusmodi castris, & bonis jurisdictionalibus recipiendæ non sunt, quia in effectu istorum dominium, potius publicum quàm privatum censendum est.

Ex facto quoque in hoc primo puncto, creditorum præsensionem cessare dicebam, quia non constabat patrem hujusmodi usumfructum agnovisse, ejusque jure, & titulo possedisse jurisdictionem, cùm potuerit pater dictum usumfructum sibi delatum non agnoscere, ac nolle acquirere etiam in præjudicium creditorum, ad text. *in l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum*, Anchar. *cons.* 106. *num.* 4. & cæteri apud Cutell. *de donat. contemplat. matrimonii, tract.* 1. *discur.* 2. *part.* 9. Salgad. *in labyrinto part.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. *& seqq.* & sæpè in sua materia *sub tit. de credito*.

Verùm ubi etiam dicti usufructus competentia, & possessio, tam de jure, quàm de facto admitterentur, adhuc tamen, non inde dicebam resultare in parte simplici usufructuario baronalem qualitatem, quia Baro dicitur ille, qui castra, & jurisdictionem in vassallos habet jure proprio, & in dominio, non autem in simplici usufructu, qui nec dominium, nec rei possessionem verè importat, sed tantùm servitutem in re. Nil obstante replicatione fieri solita, bullam *in* §. 9. per verba nimis generalia, & effrænata contentari quacumque possessione, & detentione, ibi, *quoquo modo tenuerint, & possederint*, tum quia controversum est de jure, an usufructuarius rem possidere dicatur jure suo, vel jure, & nomine proprietarii, plerisque volentibus verè ipsam rem jure suo non possidere, sed solùm habere jus in re tanquam nudam servitutem, ex latè hinc inde deductis per Castill. *de usufructu cap.* 7. *num.* 20.

Tum etiam quia, ut in præcedentibus dictum est, manifestum videtur æquivocum, quod bulla ad constituendum Baronem contentetur simplici possessione, vel detentione quoquo modo, quia si ita esset, castrorum conductor, seu affictuarius ad longum tempus, in quem quodquam jus in rem transire dicitur (itaut locatio ad longum tempus juxta notos feudorum terminos sub alienationis prohibitione cadat) dicendus esset baro, & veniret sub bulla, quod utique videtur absurdum.

Ideòque germanus bullæ sensus est *in dicto*, §. 9. ut ad bona quæ Baro debitor quomodocumque tenuit, & possedit, agi possit contra successorem, quamvis proprio jure fideicommissi, vel investituræ possidentem. Et sic qualitas baronalis præsupponitur certa, & perfectè existens, & hoc præsuppositio stante, quatenus pertinet ad bona exequenda, contentatur Papa simplici possessione quoquomodo, unde prorsùs erroneum videtur ista verba ad ipsam baroniam inducendam referre. Et ita non semel me disputante fuit tentum per Congregationem Baronum, solam scilicet possessionem titulo, vel jure usufructus non sufficere ad baroniam, *præsertim in una Romana de Maximis, & alia Romana pro Panzano hoc eod. tit.*

Replicabant creditores, in omnem eventum ipsos esse etiam creditores ipsius Alfonsi Baronis, qui absque legitimo inventario patris hæreditatem adeundo, cum eis quasi contraxerat, eorumque debitor effectus erat, unde tamquam in tempore anteriores vincere debebant creditores proprios ipsius Alfonsi ex privilegio obligationis cameralis, inter cujus effectus, seu privilegia, illud etiam numerari solet, quod bona hæredis, quæ regulariter sub hypotheca per defunctum contracta non cadunt, ita veniant. Verùm dicebam, quod admisso etiam hoc effectu, ille non fortiebatur respectu bonorum hæredis, nisi à die aditæ hæreditatis, ex quo tempore, hæres adeundo quasi contrahere dicitur cum creditoribus defuncti, eique se obligare, quod etiam suas patitur difficultates, ut particulariter habetur *sub tit. de credito*. Ac etiam objectum cessabat ex facto, quia Rotæ decisiones superius allegatæ *inter divers. decis.* 99. & 114. *part.* 1. *& decis.* 558. 559. & 560. *part.* 4. canonizantes Alfonsum paternæ hæreditatis legitimum creditorem, eique separationis bonorum beneficium concedentes adversus creditores, supponunt legitimum inventarium, tanquam antecedens necessarium, sine quo præmissa canonizari non poterant.

Et nihilominus his omnibus cessantibus, adhuc dicebam per ipsos prætendi non posse concursum cum nostris creditoribus, qui cum Barone sub publica fide hujus bullæ contraxerunt, cùm ita in hujusmodi bonis jurisdictionalibus, aliàs alienari, vel hypothecari ex Apostolicis constitutionibus prohibitis, accedente etiam particulari prohibitione resultante ex fideicommisso, habere dicantur à dicta bulla quamdam speciem assensus, quem ita prætendere non possunt creditores Pauli Antonii, qui Baroni non crediderunt, neque ejus fidem sequuti sunt. Undè rectè intrare videbatur receptissima feudalis propositio in præcedentibus non semel deducta, creditores validè, & cum assensu contrahentes, præferri creditoribus, quamis in tempore anterioribus, qui assensum non habeant, vel posteriorem, cùm ab hoc in bonis prohibitis oriatur hypotheca, cujus tempus attenditur ad effectum anterioritatis, non quod in vim bullæ oriatur ex tunc hypotheca, nec aliquod jus in bonis aliàs prohibitis acquiratur, cùm contrarium latè verius probatum sit *in Romana restitutionis pecuniarum, & in aliis hoc tit.* Sed quia contrahentibus cum Barone sub spe, & clypeo bullæ, debetur per Congregationem in concursu eorum, qui sub hac fide non contraxerunt, prælatio adinstar eorum, quæ habentur de creditoribus mutuantibus militi, dum est in castris, intuitu bonorum castrensium cum similibus.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXVI.

SUper deductis in hoc discursu defuit occasio alterius disputationis, eaque videtur firma, quoniam circa punctum qualitatis baronalis, agitur in duobus *disc. præced.* & infrà, *disc.* 119. & circa punctum usufructus, qui patri competat, *tit de Servit. disc.* 60. & in aliis ibi proximis.

ROMANA
BULLÆ ARCHIVII.

Discursus pro veritate in variè casibus variè decisis per Rotam, & Congregationem Baronum.

De Bulla 117. seu 119. Urbani Octavi vulgò Archivii nuncupata, moderatoria bullæ Baronum quoad illa fideicommissa, in quibus forma ibi præscripta servetur, an locum habeat, etiam ea forma non servata, ubi creditores fideicommissorum, & vinculorum certam habent scientiam, itaut dicta forma adimpleri possit per æquipollens.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiarum cum decisionibus in eis.*
2 *De fundamentis respondentium, ut accedente scientia creditoris cesset bulla Baronum ob bullam Archivii.*
3 *An beneficium* auth. res quæ *suffragetur habenti scientiam fideicommissi, & num.* 11.
4 *Ubi ratio convenit, dispositio etiam convenire debet.*
5 *Ubi forma inducta est ad certum finem, seu effectum, sufficit impleri per æquipollens.*
6 *Opinio propria contraria aliis respondentibus, ut ad effectum bullæ Archivii non sufficiat scientia sine forma præscripta.*
7 *De quæstione, an requisitum pro forma impleri possit per æquipollens.*
8 *Ubi lex ad effectum scientiæ præjudicialis certam formam præscribit, tunc ista omninò necessaria est.*
9 *Respondentibus authoritatibus in contrarium.*
10 *Quamvis cesset ratio, ob quam certa solemnitas, vel forma introducta est, non cessat necessitas.*
11 *De eadem conclusione, de qua nu.* 3.
12 *De ratione, ob quam scientia non præjudicat.*
13 *De requisitis bullæ Archivii.*
14 *De rationibus, ob quas forma dictæ bullæ non admittitur per æquipollens.*
15 *In quibus Baronibus bulla locum non habeat.*
16 *De inconvenientibus aliàs resultantibus.*
17 *De observantia, & quando scientia debeat sufficere.*

DISC. LXXXVII.

AGentibus creditoribus Gasparis Jordani creditoris Gregorii Serlupii ex causa cujusdam cambii ad bona 1
aliàs possessa per dictum Gregorium Baronem contra Serlupios eorumdem bonorum successores ex antiquis fideicommissis in Congregatione Baronum in vim Constitutionis 41. Clementis Octavi, quę bulla Baronum vulgo nuncupatur, excipiebant rei conventi de Constitutione 117. aliàs 119. Urbani Octavi vulgò bulla Archivii nuncupata, dictæ

dictæ alterius bullæ moderatoriæ; non obstante, quod forma archiviationis ibi præscripta servata non esset, stante creditoris certa scientia fideicommissi, per quam dicebatur dictam formam impletam esse per æquipollens; sed me scribente pro creditoribus, ex fundamentis, de quibus infrà, hujusmodi exceptio rejecta fuit.

In altera verò causa intitulata *Romana vineæ*, aliàs Romana, seu Pisauren. fideicommissi de Monte in Rota, *& de qua sub tit. de fideicommissis*, agentibus Minerva, & Felice de Monte in fideicommissi ordinati per Guidobaldum de Monte ad quamdam vineam fideicommissariam possessam per Benedictum Sanctorum jure alienationis in eum factæ per Marchionem Rainerium de Monte, cùm reus excideret de bulla Baronum, quam receptum est in quocumque Tribunali, ratione inanis circuitus excipiendo, deduci posse; Ego verò scribens pro actricibus replicarem de certa scientia, quam dictus Sanctorum habebat de fideicommisso, undè propterea per æquipollens intraret bulla moderatoria Urbani, Rota amplexa est motivum, nulla tamen deducta authoritate, vel ratione, ut ex *decis.* 20. *Martii* 1665. *coram Cerro*, §. *fin.*

Demùm verò de anno 1668. agentibus in Congregatione Baronum filiis Nicolai Marcellini contra filios Comitis de Anguillaria pro credito ex causa mercedum, seu patrocinii canonizato per Rotam, *& de quo forte sub tit. de credito*, dictisque reis conventis opponentibus de eadem bulla archivii ob certam scientiam, quam dictus Nicolaus utpotè hujus domus causarum Patronus habebat de fideicommissis, allegando dictam decisionem editam *in Romana vineæ coram Cerro*, Congregatio injunxit fisci, & Cameræ Advocato, ac duobus aliis Advocatis & mihi, munus scribendi pro veritate super articulo in abstracto, Cùmque dicti tres, licèt ex diversis motivis, fuissent in sensu, quod ex sola scientia intraret dicta bulla moderatoria, ejusque implementum sufficeret per æquipollens, Congregatio absque alia articuli discussione, inhærendo majori parti respondentium, processit ad resolutionem contra actores.

Unus ex dictis respondentibus, nempè Cameræ Advocatus, ponderando verba dictæ constitutionis moderatorię, §. 2. ut inter eos, qui fideicommissa, & probationes ignorant, ac eos, qui sciunt, aliqua distinctio fiat, cùm primi commiseratione digni sint, non autem secundi, credidit eos, qui certam scientiam haberent, à beneficio bullæ baronum excludendos esse, quia nemini sua malitia prodesse debet, ad *text. in l.* 1. *cum ibi notatis, ff. de dolo*, applicando ad rem terminos *textus in auth. res quæ, C. commun. de legat.* ut ejus beneficium suffragari non debeat habentibus fideicommissi certam scientiam, juxta opinionem Curtii junioris *in eadem auth. num.* 12. *& cons.* 59. *num.* 4. *& 6. lib.* 1. Burfatt. *cons.* 180. *nu.* 54. *cum seq. lib.* 2. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 190. *num.* 47. *& seq.* Osasch. *decis.* 73. & aliorum, de quibus Fusar. *quæst.* 532. *num* 16. quorum sententiam communem fatetur Thesaur. *decis.* 151. *num.* 1.

Et quamvis agnosceret plerosque tenere contrarium, præsertim antiquioribus per eos allegatis, Covarr. *lib.* 3. *variarum, c.* 6. *nu.* 10. Peregr. *de fideic. art.* 42. *num.* 17. Marta *de succes. part.* 3. *quæst.* 12. *art.* 4. *num.* 30. Merenda *to.* 1. *contr. lib.* 4. *c.* 31. Fusar. *de substit. quæst.* 632. *nu.* 15. Boss. *de dote, c.* 16. §. 7. *num.* 262. apud quos cæteri, nihilominus credebat quæstionem decidendam esse cum distinctione, quam tenere videntur Thesaur. *dicta decis.* 151. Surd. *decis.* 62. *num.* 35. *& seq.* ubi Hodiern. *nu.* 35. Odd. *de fideic. quæst.* 44. *art.* 5. *ex num.* 94. *in fine*, ut considerandum sit, an mulier nubens viro possidenti solùm bona vinculata, esset vel ne aliqua excusatione digna; eidem credendo dotem liberam; si enim de malitia, seu culpa convinci posset, *dictæ auth.* beneficio indigna censeri deberet, & cum hac distinctione in his terminis ipse concludere videtur, considerando, an adsit fraus & malitia, vel ne.

Alter senior respondens, ponderando eamdem rationem deductam in dicta constitutione Urbani, procedit cum regula generali, quod quando ratio generalis in lege est expressa, tunc dispositio non restringitur ad casum, vel modum particularem in ea dispositum, sed habet locum in omnibus aliis casibus, in quibus eadem viget ratio, non ex vi extensiva, sed comprehensiva, ex collectis per Altograd. *cons.* 97. *num.* 1. *& seq. lib.* 2. Rot. *Bonon. decis.* 71. *num.* 61. *& seq.* Cancer. *part.* 1. *var. c.* 8. *num.* 13. *& seq.* addita ratione, quod quando forma respicit certum effectum, sufficit eam adimpleri per illud æquipollens, per quod ille effectus resultet, ex collectis per Merlin. *decis.* 306. *num.* 5. *& seq.* cum aliis per Adden. *ad dec.* 542. *n.* 84. *&* 85. *p.* 4. *recent. tom.* 3. is enim, qui certus est, non debet ulteriùs certiorari, *cap. eum qui certo, de regul. juris in* 6. & ubi duo propter unum desiderantur, sufficit fieri illud unum, propter quod aliud erat faciendum, ex Paul. de Castr. *cons.* 99. *ante finem, lib.* 1.

Et alter junior, considerando etiam dictam rationem in Urbana constitutione assignatam, ac præsupponendo formam ibi præscriptam inductam esse ad certum finem, seu effectum inducendi scientiam in contrahentibus, & sic esse formam effectualem potiùs quàm præcisam, concludit sufficere certam scientiam, ex qua idem effectus à lege desideratus resultet, allegand. Put. *decis.* 100. *num.* 4. *lib.* 2. *& decis.* 246. *eodem lib.* 2. *in addit. marginal.* Seraph. *decis.* 1413. *num.* 3. & meliùs Rota *decis.* 398. *num.* 4. *part.* 5. *recent.* & ista sunt fundamenta, cum quibus dicti respondentes processerunt.

Diversa fuit mea sententia, juxta sensum etiam pro veritate habitum ab initio, quo super eodem puncto ut supra scripsi tanquam Advocatus in eadem Congregatione *in Romana Cambii contra Serlupios*, unde propterea quando in decisione edita *in dicta Romana vineæ* 20. *Martii* 1665. *coram Cerro*, vidi deductum hoc solum fundamentum pro excludenda bulla baronum, id mihi non placuit, ut ex tunc partibus, & Collegis insinuavi, solidius in ea causa reputando motivum à me pariter deductum, sed in decisione neglectum, quod Marchio Rainerius, qui alienationem fecerat, nullum jus in eis bonis haberet, ejusque possessio esset merè intrusiva, non sufficiens ad effectum bullæ, ex iis, quæ *hoc eodem titul.* ad istam materiam sæpiùs firmata habentur. 6

Quicquid enim sit de quæstione generali, & in abstracto, 7
an id quod requisitum est pro forma directa ad certum effectum, adimpleri possit per æquipollens, in qua nostri scribentes satis variant ac se involvunt, ex iis, quæ ultra collecta per Adden. *ad dictam dec.* 542. *part.* 4. *recent. to.* 3. *ex nu.* 57. *& seq. & nu.* 48. *& sequ.* habentur etiam apud Larre. *dec.* 78. *nu.* 7. *& seq.* Velam *discept.* 22. *num.* 39. *cum sequ.* Salgad. *in labyrint. creditor. part.* 1. *cap. finali num.* 135. *decis.* 363. *num.* 6. *part.* 10. *recent. & in aliis*, & quæ quæstio decisionem recipit ex distinctione plurium casuum, eorumque particularibus circumstantiis, quod non modicam exigeret evagationem laudabili Curiæ stylo adversantem, quoties necessitas particularis quæstionis quæ disputatur, non exigat.

In specialibus terminis scientiæ desideratæ per legem ad 8
causandum præjudicium, vel excludendum beneficium, recepta conclusio, est solam scientiam non sufficere, ubicumque lex istius rationi innixa, certa formam, seu modum ad illam inducendam præscribit, ulteriùs progrediendo, aliosque actus affirmativos, vel negativos desiderat, ad text. cum glos. *in leg. denunciasse*, §. *quid ergo, ff. ad leg. Juliam, de adulter.* ubi Bart. *numer.* 2. *&* 3. *& in leg. prima*, §. *finali, ff. de action. empti*, ubi optimè explicat regulam textus *in cap. eum qui, de regul. jur. in* 6. & hanc Bartoli theoricam tanquam magistralem sequuntur Dec. *cons.* 74. *num.* 1. Soccin. jun. *cons.* 4. *in fine lib.* 2. & cæteri cumulati per Cenc. *de Cens. quæst.* 64. *num.* 19. *&* 20. Gratian. *discept.* 742. *num.* 3. *&* 4. Gregor. *decis.* 425. *num.* 7. ibique Adden. Otthob. *decis.* 268. *num.* 3. & sæpiùs, ac receptum habemus in materia retractus competentis creditori censuario in vim bullæ S. Pii V. de quo Cenc. Otthob. & alii ubi suprà, vel vicino, seu consorti in vim bullæ Gregorii XIII. ut in sua materia retractus *sub tit. de servitutibus* cum similibus, quòniam licèt forma denunciationis in eis præscripta sit ad finem, seu effectum inducendi scientiam, nihilominus quia lex ultrò progreditur, & certum actum desiderat, sola notitia, seu scientia non sufficit.

Dictæ verò authoritates in contrarium ponderatæ per- 9
cutiunt terminos diversos, cum apud Put. *decis.* 100. *lib.* 2. agatur de consensu præstando reservationi pensionis, super quo lex omninò certam formam præscripsit, atque *in decis.* 146. *eodem lib.* 2. *in addit. marginali*, agendo de omissa solemnitate subhastationis, dicitur, quod cum illa introducta sit ad tollendas fraudes, sufficit istum finem impleri, & sic in diversis terminis, atque *in decis.* 498. *num.* 4. *part.* 5. agebatur de tollenda reconductione ob denunciationem, seu dissidium non factam ad formam Statuti, cum tunc sufficiat aliàs constare de voluntate partium non continuandi in contractu; & sic istæ authoritates, quæ deducebantur tanquam speciales, percutiunt diversos terminos diversam rationem habentes; aliæ verò sunt vagæ & generales non attendendæ in concursu dictæ rece-

receptæ conclusionis specialis super forma, quam lex induxit, simplici notitia non contenta, quamvis enim cesset ratio, ob quam forma inducta est, non tamen cessat
10 ejus necessitas, *ex collectis, decis.* 363. *nu.* 6. *part.* 10. Ac habemus in materia testamentorum, quod licèt in eis certæ solemnitates per legem introductæ fuerint ad occurendum fraudibus, & falsitatibus, quibus hæc materia subjecta est, non per hoc tamen, exceptis casibus privilegiatis, subsistentur testamenta inita sine forma, & solemnitatibus à jure præscriptis, quamvis de omnimoda sinceritate actus, omnique fraudis exclusione constaret, cum solùm id admittatur in extraordinaria solemnitate octavi testis requisita in testamentis cæcorum juxtà unam opinionem, neque omninò tutam, ex iis quæ habentur in Comen. legatorum *sub tit. de testamentis*, vel sub altero *de legatis*, ideòque fundamenta duorum Advocatorum videbantur nimis vaga & generalia.

Alterum verò fundamentum, cui ut suprà innixus est Advocatus fiscalis, deductum ex satis proximis terminis
11 text. *auth. res quæ*, *Cod. commun. de legat.* potius retorquetur, ac evidenter convincit contrarium, quoniam licèt Curtius, Padilla, Menoch. & cæteri, de quibus suprà, de hoc dubitent, nihilominus magis communis, & in foro recepta est opinio, ut scientia non præjudicet, neque tollat hoc beneficium, ut ultrà allegatos per Fusar. *d. q.* 532. *n.* 15. Surd. *decis.* 62. *n.* 35. Hodiern. *ibid. controv.* 9. *nu.* 21. & hanc tenuit Rota adeò tenaciter, quod etiamsi dos promissa esset cum pacto investimenti, quo deinde neglecto, liberè soluta esset, adhuc idem beneficium competit, *ut dec.* 210. *n.* 15. *&* 312. *n.* 40. *& seq. par.* 6. *recent.* Romana dotis 3. Decembris 1632. §. *finali* coram Dunozetto, & in aliis, ac habetur pluries in sua materia *sub tit. de dote*.

12 Ex ea ratione, quod si dotans, vel mulier sciebat adesse fideicommissum, sciebat quoque adesse dictam legis provisionem, sub cujus clypeo rectè credidit & contraxit, quæ ratio istis terminis etiam benè congruit, quia si creditor sciebat bona possessa per Baronem, subjecta esse fideicommissis, aliisque vinculis, sciebat quoque adesse Bullam Baronum hoc obstaculum tollentem, certificatus ex inspectione tabellæ in Archivio publicè expositæ, servatam non esse formam præscriptam per Bullam Urbani moderatoriam, quæ nec unum, nec momentaneum actum exigit, sed plures & successivos copulativè; primò scilicet, quod instrumenta
13 continentia fideicommissa, seu alia vincula exhibeantur in Archivio, secundò quod distinctè indicentur bona hujusmodi vinculis obnoxia, tertiò quod describantur in tabella omnibus publicè exposita, & quartò quod his peractis labatur terminus sex mensium, quibus expletis, & non antea moderatio incipit effectum sortiri, unde propterea impossibile est, quod hæc dicenda sit forma effectualis, æquipollenter adimplenda cum sola notitia,

14 Discurrendo etiam per rationes, hæc opinio mihi videbatur omninò probabilior, quoniam non agitur de actibus particularibus, sed de lege universali imprimente hujusmodi bonis possessis per Barones certam qualitatem, sive tollente fideicommissorum obligationem, eaque reducente ad terminos juris antiqui ante tempora Augusti, juxtà ea quæ habentur in Romana Contributionis de Cesiis, & in aliis *hoc tit.* & consequenter moderna lex moderatoria debet etiam esse generalis, ac pariformiter, & indefinitè restituens bona pristinæ qualitati, nam aliàs daretur, quod una & eadem res diverso jure censenda esset, diversamque naturam haberet contrà omnia principia, quodque ex pluribus socijs, vel aliis correis credendi, unus posset uti beneficio Bullæ, quia ignarus, alter non, quia conscius, quæ omnia maxima parerent inconvenientia, confusiones, ac litium seminaria, & sic de directo contrà illum finem, ad quem dicta Bulla Baronum prodiit.

Item ratio, ob quam dicta Bulla Clementis prodiit, consistit in potentia Baronum & Magnatum, quæ ratio
15 æquè viget in illis Baronibus, & Magnatibus, qui in Urbe, vel Statu Ecclesiastico moram trahentes, habent feuda, & bona jurisdictionalia extrà Statum Ecclesiasticum immediatam, puta in Regno Neapolis, vel aliis Italiæ partibus, quoniam adhuc eamdem figuram Principum, Ducum, & Magnatum faciunt; & tamen receptum est, bullam utpotè de eis non loquentem non intrare, prout neque in illis, qui feuda & castra vendiderunt, ex deductis in Romana pecuniaria de Pallavicinis, in Romana fideicommissi, & in aliis *hoc tit.* ergò admittenda non est extensio rationis, neque ab ista regulanda est lex.

16 Magnum præterea resultaret absurdum omninò contrarium tam humanæ rationi, quàm facilitati commercii, illisque finibus, ob quos bulla prodiit, quoniam Baronibus in eorum necessitatibus præclusa esset via obtinendi gratuita mutua, aliasque non usurarias, seu minùs præjudiciales subventiones à fratribus, uxoribus, conjunctis, familiaribus, & amicis, utpotè de eorum fideicommissis, & investituris informatis, unde cogerentur subjacere gravibus usuris Hebræorum, vel exterorum, nonnisi sub magno interesse mutuantium, dum præsertim primogenituræ hujusmodi Magnatum sunt ferè notoriæ in Urbe omnibus etiam mediocriter civilibus, quo nil absurdius, cum, ut frequens experientia docet, nedum ipsi Barones bona possidentes, & debita contrahentes, sed etiam eorum conjuncti, qui successiones ex fideicommissis, vel investituris sperant, prudenter & studiosè negligere solent servare hujusmodi formam, pro conservanda commercii libertate præservativa majorum interusuriorum, ac productiva plurium utilitatum, & commoditatum, ex iis quæ habentur in Romana de Pallavicinis, & in aliis *hoc tit.*

Illud etiam considerando, quod prudenter dicta bulla moderatoria, nedum exegit exhibitionem fideicommissorum, seu investiturarum, sed etiam distinctam indicationem bonorum, quæ illi essent subjecta, quoniam rectè possunt simul stare, adesse fideicommissa in genere in aliqua domo, illaque esse notoria, sed tamen incertum esse, quæ & qualia bona, seu pro qua rata essent eis obnoxia, ob detractiones legales, vel accidentales legitimæ, trebellianicæ, dotium maternarum, melioramentorum, æris alieni dissoluti & similium, ideòque prorsus improbabile est, & contrà ejusdem bullæ tenorem, & claram dispositionem, ut sola notitia fideicommissorum, & vinculorum in genere ad id sufficiat,

Demum considerabam in proposito magnificandam esse 17
praxim, seu observantiam hucusque servatam, & communem populi ac negotiantium opinionem constantem, quod quando dicta forma servata non est, liberè contrahi potest, unde propterea consuetudo fuit, & est negotiantium, vel agentium pro eis, ac aliorum omnium contrahere volentium cum Baronibus & Magnatibus, in quorum domibus semper supponuntur fideicommissa, primogenituræ, & investituræ, inspiciendi prius publicam tabellam Archivii, ac ab ea se regulanti, ita publicam fidem Bullæ Baronum sequentes, utpotè adhuc intactam, ob non servatam eam formam, quæ causat moderationem; ponderando quoque in idem Decreta Ducalia Sabaudiæ huic Bullæ simillima, de quibus apud Cacheran. *decis.* 161. *cum pluribus seq. usque ad* 170. quoniam notoria est formula illius investituræ, quodque illa feuda sint pacti & providentiæ; & tamen hæc scientia non tollit vim Decretorum, ad quorum tamen limites hæc Bulla practicari deberet, atque tunc rectè recipienda esset distinctio malitiæ, vel non malitiæ considerata per primum ex dictis respondentibus, quando scilicet ageretur de debitis absque justa, vel honesta causa malè contractis, juxtà deducta in Romana donationis de Andosilla, & in aliis *hoc eod. tit.*

Post hæc alia occasione revidendo dictam bullam archivii, ex ejusdem tenore literaliter præmissa mihi probari visum est, dum in §. 1. expresè disponitur, bullam, & chyrographa Clementis non suffragari in debitis contractis post sex menses computandos à die quo instrumentorum exhibitio, & bonorum indicatio in archivio facta est, ergo moderatio restricta est ad debita contracta post certum tempus numerandum à die certi actus de facto sequuti, & sic est limitatio qualificata, verificanda cum tali qualitate, qua cessante firma remanet regula generalis in eadem constitutione, §. 3. expresè firmata, etiam quoad pupillos, & alios privilegiatos, de quibus aliàs dubitatum fuit, an bulla baronum intraret.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXVII. & LXXXVIII.

IDemque super deductis, circa Bullam Archivii; & licèt hoc medio tempore de hoc formiter, & ex professo, quod sciam, actum non sit, attamen incidenter occasione aliarum disputationum, cum hoc meo sensu potius processum fuit; atque super contentis super eadem materia Bullæ Archivii, in alio *disc.* 88. aliud non occurrit.

RO-

ROMANA DE THEODOLIS PRO ILLIS DE CATTULIS ALIISQUE CREDITORIBUS CUM MARCHIONE THEODOLO.

Consilium pro veritate.

De eadem Bulla Archivii moderatoria Bullæ Baronum, an suffragetur in melioramentis, & accessionibus facti super bonis, in quibus dictæ Bullæ forma servata est, quoties illa postmodum facta sunt, & non continentur in tabella Archivii.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *De distinctione inter melioramenta separabilia, & inseparabilia.*
3 *Ubi agitur de inseparabilibus, illa cedunt solo, ac melioransefficitur creditor.*
4 *Bulla Baronum non habet locum in juribus, & actionibus.*
5 *Melioransi, qui est fideicommissi debitor, pro reintegratione nil repetit per speciem compensationis, ideoque in melioramentis opus non est servare formam Bullæ Archivii.*

DISC. LXXXVIII.

1 AD consulendum fideicommissorum eversioni ex Bulla Baronum resultare solitæ, senior Sancti Viti Marchio Theodolus sollicitus fuit de implemento formæ præscriptæ per Bullam 117. aliàs 119. Urbani Octavi dictæ Bullæ Baronum moderatoriæ, exhibendo scilicet in Archivio instrumentum fideicommissi cum distincta notula bonorum sub illo cadentium, eorumque descriptione in tabella publicè expositæ, quæ bona præsertim consistunt in dicto castro S. Viti, & in palatio Urbis, quibus peractis idem Marchio, vel superædificando, aliasque melioriationes faciendo, vel cum novis acquisitionibus, notabiliter eadem bona melioravit, dictasque accessiones, seu meliora-menta eidem fideicommisso assignavit pro reintegratione ejus, in quo ipse ob præcedentes alienationes erat ejus debitor, atque sequuto demum ejus obitu, contracto prius aliquo ære alieno, cum nulla superessent bona libera, vel minùs sufficientia, super quibus integrè creditoribus consultum esse posset, illique super fideicommissariis in archivio descriptis, ob dictam constitutionem Urbanam, destituti essent beneficio bullæ Baronum, agnoscentes dictum præservativum remedium adhibitum non esse in præfatis accessionibus, seu melioramentis, utpotè in tabella Archivii non descriptis, cogitarunt super istis bullam posse suffragari, ideòque Congregationem Baronum adiere, cumque super hoc meum imploraissent patrocinium, pro ea veritate, quam, cessante illusione intellectus, voluntas in hoc Advocationis munere semper profiteri, ac liberè insinuare studuit, requirentibus consului, quod si adessent accessiones, seu melioramenta separabilia, & stantia de per se, prout essent domus, vineæ, & prædia in dicto castro aliàs per privatos possessa, & per dictum Marchionem jure privato quæsita, super eis probabiliter eorum jura experiri possent ex beneficio bullæ Clementinæ, ob cessantem formam alterius bullæ Urbanæ, super quo tamen, ut supponebatur, factum, vel parum, vel nihil assistebat, secus autem quoad melioramenta inseparabilia, juxtà receptam feudistarum distinctionem, de qua post antiquiores ibidem
2 collectos apud Marin. *resolut.* 21. *&* 134. *lib.* 2. ac habetur in nullius Baren. melioramentorum in Romana, seu Venafren. & in aliis *hoc eodem tit.* Ubi enim agitur de inseparabilibus, feudo, seu castro, alterique corpori annexis, & inseparabiliter incorporatis, tunc illorum dominium cedit solo, juxtà terminos textus *in* §. *cum in suo solo, & sequen. Institut. de rerum divisione*, meliorans verò remanet solùm creditor in pretio minori inter impensum, & melio-
3 ratum, ex deductis in dicta nullius Baren. *hoc tit.* ac etiam pluries *sub tit. de fideicommissis, sub altero de detractionibus*, præsertim in Romana domus inter Gottifredum, & Petronium, & alibi.

Quo posito, dupliciter dicebam Bullam Baronum non intrare, ideòque necessarium non esse præservativum remedium dictæ Constitutionis Urbanæ; primò quia, ut habetur in Romana de Caetanis, & in altera de Maximis *hoc eodem tit.* Bulla prædicta utpotè loquens de bonis stabilibus, locum non habet in nominibus debitorum, seu juribus, & 4
actionibus, de quorum genere dicitur hoc jus petendi refectionem melioramentorum inseparabilium in pecunia, seu pretio ejus, quod est minus inter melioratum, & impensum; & secundò clarius, quia cum idem meliorans esset 5
fideicommissi debitor, ob dictum superventum creditum, inducta fuit compensatio, circà quam nulla cadebat difficultas, stante declaratione animi, qua cessante solùm intrat disputatio, an fiat ipso jure, vel potius ope exceptionis, & consequenter ipsa bona jam archiviata remanent in suo esse primævo, cum sola liberatione ab illo onere, seu ære alieno, cui aliàs ratione dictorum melioramentorum obnoxia dici possent, tanquàm per quamdam remotionem obstaculi, dum non agebatur de liberatione ab onere apto stare de per se, quod meliorans translativè acquisivisset, juxtà ea, quæ habentur apud Marin. *d. resolut.* 21. & in dicta Romana, seu Venafren. donationis, & sic nil supererat, in quo dicta forma bullæ Archivii adimplenda esset. Noluerunt creditores acquiescere consilio, sed alios invenientes consultores fortè lucri gratia auribus prurientes, ac omnia facilitantes, aleam tentarunt in Congregatione, sed succubuerunt, ac rejecti fuerunt.

ROMANA CONTRIBUTIONIS DE CESIIS PRO DUCISSA CERÆ, CUM DUCE AQUÆSPARTÆ.

Casus decisus per Rotam pro Ducissa.

Barone possidente plura fideicommissa, si in vim Bullæ alienentur, vel subjugentur bona ad unum fideicommissum spectantia, atque per ejusdem Baronis mortem fideicommissa diversis personis deferantur; an intret contributum pro suppletione, seu refectione illius fideicommissi, quod majorem scissuram, vel damnum passum est; & an in proposito Bullæ, & pro alienatione bonorum pro debitis Baronis, intret ordo inter fideicommissa ascendentium, & transversalium.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Decisio causæ.*
3 *Articulus novus in jure expresè non decisus, dignus est concordia.*
4 *Disposita per auth.* res quæ, *pro dotibus, ex rationis identitate procedunt pro alimentis, aliisque necessitatibus masculorum.*
5 *Ubi dispositio concepta est de pluribus per alternativam, attenditur ordo prælationis per prius, & posterius.*
6 *Facilius derogatur fideicommissis ascendentium, quàm extraneorum.*
7 *De rationibus, quibus innixa est Bulla Baronum.*
8 *Ad debita feudatarii defuncti contribuere tenentur hæres feudalis, & hæres allodialis.*
9 *Quæsitum ratio dictæ contributionis, & an dicta ratio adaptetur terminis bullæ baronum.*
10 *Si fiat jactus aliquarum mercium ad navem sublevandam, domini aliarum mercium tenentur ad refectionem per contributum.*
11 *An baro possessor fideicommissorum utile negotium gerere dicatur subjugando aliqua bona.*
12 *Ad impediendam venditionem bonorum de ordine Congregationis in vim bullæ faciendam, possunt erigi montes, vel imponi census.*
13 *Facultas alienandi suffragatur pro hypotheca, seu alia subjugatione, quæ est quid minus.*
14 *De ratione conclusionis, de qua n.* 10. *super jactu, & an conveniat bullæ baronum.*
15 *Casus bullæ dicitur fortuitus, utpotè proveniens à facto Principis.*
16 *Congregatio practicat bullam indifferenter in omnibus bonis, nullo servato ordine.*
17 *De speciali authoritate Salgadi satis proxima super contributo inter plura fideicommissa.*
18 *Possessor fideicommissi gravatus onere restitutionis, dici-*

tur verus dominus, & in quo differat ejus dominium à dominio aliorum bonorum.

19 *Quod bulla baronum, seu alia facultas Principis faciat bona libera aliis exequata.*

20 *Fideicommissa non erant obligatoria ante tempora Augusti, à quo tempore inducta est præcisa observantia fideicommissorum.*

21 *Bulla Baronum procedit etiam contra pupillos, minores, & quoscumque privilegiatos.*

22 *Quod bulla non tollat fideicommissa, & obliget Baronem ad illud reintegrandum.*

23 *Declaratur quomodo id procedat, & quando fideicommissa censeantur sublata, & non sublata.*

24 *Fideicommissum ex bulla dicitur legalis fidejussor Baronis.*

25 *Declaratur dictio*, seu, *contenta in bulla baronum.*

26 *De observantia congregationis Baronum distrahendi bona possessa, nullo attento, vel servato ordine inter ipsa bona.*

DISC. LXXXIX.

1 IN personis Andreæ patris, & Francisci Mariæ filii Ducum Ceræ, ordine successivo consolidata fuerunt plura fideicommissa, diversis temporibus, & sub diversis legibus per eorum majores ordinata; defecto autem d. Francisco Maria sine prole, fideicommissa prædicta diversos habuerunt successores, illa siquidem ordinata per Portiam de Anguillaria aviam, vel abaviam, & per Paulum Æmilium Cesium pariter avum, vel ulteriorem ascendentem, delata fuerunt ejusdem Francisci Mariæ sorori, ejusdemque descendentibus; alterum verò ordinatum per Cardinalem Petrum Donatum Cesium patruum magnum, delatum fuit in Ducem Aquæspartæ de altero colonello ejusdem familiæ Cesiæ. Cumquæ præfati Andreas, & Franciscus Maria, vel distraxissent, vel respectivè pro erectione Montis Cesii, ac censibus, subjugassent pro majori parte, ac ferè pro toto, bona spectantia ad dicta fideicommissa Portiæ, & Pauli Emilii ascendentium, dictum verò alterum fideicommissum Cardinalis Petri Donati remaneret integrum; hinc proindè Ducissa prætendere cœpit, pro dictis debitis, ac respectivè distractionibus, ac subjugationibus, inter ista fideicommissa locum esse debere contributo pro refectione, seu reintegratione, & initio desuper compromisso in duos qualificatos Prælatos, cum post plures disputationes, scribentes pro Duce reo convento, ex modo motivandi, seu aliàs, crederent arbitros esse in sensu, quod dicto contributo locus esset, adeuntes signaturam gratiæ, obtinuerunt rescribi, quod per eosdem arbitros procederetur de voto Rotæ, unde propterea dato dubio coram Cerro Decano, an locus esset contributioni, binæ prodierunt affirmativæ resolutiones Ducissæ actrici favorabiles sub diebus 15. Junii 1665. & 10. Maji 2 1666. esse scilicet locum contributioni, exceptis debitis particularibus, quæ occasione, seu in gratiam cujuslibet fideicommissi respectivè contracta essent, exceptisque aliis debitis contractis pro dotibus constituendis, vel restituendis, in vim *auth. res quæ, C. commun. de legat.* cum hoc pariter dicatur debitum particulare fideicommissorum ascendentium, in quibus *dicta auth.* dispositio locum habet, non autem transversalium, in quibus juxtà hodiè in foro receptam opinionem, illa non intrat.

Editis autem his decisionibus, eadem Rota quoque laudante, assumptus fuit tractatus concordiæ, quæ videtur esse in statu conclusionis, dilata solùm omnimoda effectuatione, ob aliquas differentias in facto magis consistentes super valore bonorum, ac firmando statu dictorum fideicommissorum respectivè, ac debitorum causa, seu qualitate. Et quamvis partes actricis probabiliter viderentur in tuto, quodque ei justitia assisteret, tum ex fundamentis, de quibus infrà, tum ex eo, quod in articulo adeò peregrino, & in jure expressè non determinato, casus hucusque dedit, quod judicia, saltem pro majori parte fuerunt pro dicta contributione concordia, dum talis pro certo credebatur arbitrorum sensus, taleque fuit binum Rotæ judicium, & conforme visum fuit esse illud majoris partis votantium signaturæ gratiæ; nihilominus ego scribens pro 3 dicta actrice obtinente, laudabam concordiam, qua articulum, utpotè peregrinum, & in jure novum, dignum reputabam, cum ob ejus novitatem, ac cessantem juris expressam determinationem, non de facili, omninò certa, & determinata veritas desuper dari valeat, quamvis, ut dictum est, magna probabilitas huic parti, & pro contributione assisteret.

In his igitur disputationibus, scribentes pro Duce reo convento, magnum ac penè totum fundamentum constituebant in dispositione, vel ratione textus *in dicta auth. res quæ, Cod. commun. de legat.* ut quemadmodum scilicet pro dotibus constituendis, vel restituendis, ascendentium tantùm, non autem transversalium fideicommissa obnoxia sunt, juxtà opinionem hodie in foro ubique, præsertim verò in Rota, & Curia receptissimam, ita ex identitate rationis dicendum sit, pro debitis, quæ per descendentem fideicommissi possessorem contracta essent, pro ejus alimentis, aliisque necessitatibus, dum, ut pluries insinuatur *hoc eodem tit.* ad istam materiam Bullæ Baronum, ac 4 etiam habetur in sua propria sede *sub tit. de fideicommissis*, id quod per *dictam auth.* disponitur, pro dotibus constituendis, vel restituendis, ex rationis identitate, imò majoritate, locum quoque habere debet pro masculorum alimentis, aliisque necessitatibus, puta pro eis redimendis ab hostibus, vel bannitis, cum similibus.

Quod clariùs procedere dicebant, ex eo quod Bulla, 5 loquendo de fideicommissis ascendentium, & transversalium, utitur dictione alternativa, *sive*; cujus peculiaris natura, & operatio est inducendi ordinem per prius, & per posterius, ex collectis per Fusar. *quæst. 379. num. 26. & sequent.* ac alibi, & habetur pluries deductum in dicta materia fideicommissaria, præsertim in Bonon. fideicommissi de Guidottis, occasione agendi de articulo, an vocatio masculorum, & fœminarum, sive agnatorum, & cognatorum, intelligenda esset ordine simultaneo, vel potius successivo, ac per prius, & posterius cum prælatione, ut probabilius magisque receptum videtur, quoties dispositio concepta est per dictam alternativam, secus autem si per copulativam.

Ex his fundamentis considerabam, in comprobationem 6 addi quoque posse alterum deductum ab observantia Principum super derogationibus fideicommissorum, seu facultatibus obligandi bona ad fideicommissa, & majoratus pertinentia, ut frequenter habetur apud Hispanos, præsertim Salgad. *in labyrint.* & Castill. 8. *tom. controv.* agentes de hujusmodi facultatibus obligandi bona illorum majoratuum, quoniam faciliùs hujusmodi facultates conceduntur, quando agitur de fideicommissis ascendentium, in quorum defectum illis transversalium, vel extraneorum derogari solet.

Ad quod facere etiam videntur ea, quæ pluries haben- 7 tur deducta *hoc eod. tit.* ad istam materiam, præsertim in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74.* super rationibus, quibus Bulla Baronum, ut salvetur ab exorbitantia, innixa videtur, quod scilicet adinstar rationum, quæ per Doctores tribuuntur dictæ legali dispositioni *in auth. res quæ, Cod. commun. de legat.* intret, vel præsumpta voluntas fideicommittentis, vel legalis necessitas, qua idem si viveret, premeretur, quarum una, vel altera, ascendentibus, non autem transversalibus conveniens, dictum ordinem exigere videtur.

Econverso cæteri scribentes pro hac parte, cum quibus 8 ego etiam scribens in causa tanquam Advocatus conveniebam, magnum fundamentum constituebant in conclusione feudali, ut ad feudatarii defuncti debita contribuere deberent pro rata bonorum ambo hæredes, feudalis, & allodialis, sive militaris, & paganicus, quamvis super una bonorum specie contracta essent, Fab. de Anna *cons. 4.* Franch. *decis. 159. num. 1. & 2.* de Marin. *resolut. 162. lib. 1.* Capyc. Latr. *consult. 9. & 10.* & habetur in Romana contributionis de Columna, in Romana, seu Rossanen. & in aliis *hoc eod. tit.*

Illud motivum videbatur ad rem facere per quamdam 9 similitudinem, verè tamen, ac directè non percutiebat, pro meo judicio, casum; ratio enim dictæ conclusionis consistit in hæreditaria qualitate debitoris defuncti, quam uterque successor habet, itaut ambo æqualiter debitoris personam repræsentent, atque utraque bonorum species sit de hæreditate, & patrimonio debitoris, quæ ratio non intrat in præsenti, dum successores in fideicommissis veniunt jure proprio independenter à debitore, cujus hæreditariam qualitatem non habent; benè tamen istud motivum confert in corroborationem alterius, de quo infra, quod bulla tollendo fideicommissa, fingat bona esse in libero dominio Baronis possessoris, sed solum, & de per se videbatur parùm tutum.

Aliqui ponderabant à simili disposita per text. *in l. 1. &* 10 *tot. tit. ff. ad l. Rhodiam, de jactur.* quod si dominus, vel gubernator navis onustæ mercibus diversarum personarum, cogi-

cogitur vi tempestatis, ad navem levandam, aliquas merces projicere, alii qui projectum passi non sunt, contribuere tenentur domino mercium projectarum pro rata. Atque in idem considerabant suffragati terminos de in rem verso, seu utilis negotiorum gestorum, quasi quod Baro debitor & possessor utile negotium gesserit pro omnibus fideicommissis, vel majoratibus, subjugando pro erectio- 11 ne montis, vel impositione censuum aliqua bona, ut ita impediret majus damnum, quod sequi potuisset, si creditores, pro quibus dimittendis id gestum est, recursum habuissent ad Congregationem, atque per istam bona sequestrata, & subhastata essent.

Et ex qua ratione firmavit Rota apud Buratt. *decis. 401.* 12 *n. 3. & 4. & decis. 482.* & in Urbevetana bonorum 13. Maji 1652. ut in vim hujus Bullæ subtineantur impositiones censuum, vel erectiones montium pro impedienda dicta venditione magis damnosa, ex ea clara ratione, quod cui conceditur plus, censetur concessum quod minus; ad quod 13 conferunt deducta per Marin. *resol. 28. lib. 1.* & Salgad. *in labyrint. part. 2. cap. 8. num. 13. & 14.* ut assensus, seu licentia concessa super omnimoda alienatione, sufftragetur pro impositione censuum, vel alia subjugatione.

Verùm & hoc motivum, quamvis cum aliis unitum ali- 14 cujus esset considerationis, attamen solum, & de per se mihi non videbatur omninò tutum ex defectu applicationis ad casum, ideò enim intrat dictum contributum inter dominos plurium mercium existentium in eadem navi, quia illa tota periclitabatur, atque contingente naufragii casu, omnes merces periissent, unde propterea projectus aliquarum importare videtur quemdam impensam necessariam pro conservatione navis, & mercium, quod in præsenti non videbatur applicabile, tum quia aliqua ex debitis contracta erant de novo, unde non urgebat dicta ratio dimittendi alios creditores, qui Congregationem adeuntes causare potuissent subhastationem, tum etiam quia non exinde omnia fideicommissa distracta fuissent, quia solùm processum esset ad distractionem tot bonorum, quorum pretium æquivaleret cum aliquo majori damno, quod in casu subhastationis, absque dubio abesse dicitur; sed non per hoc totum patrimonium periclitabatur, ut est in casu totius navis periclitantis. Unde pro ratione dubitandi dicebam, quod distrahi, seu subjugari aliqua ex pluribus bonis ad plura, & diversa fideicommissa spectantibus, videtur potiùs species casus fortuiti in illis bonis tantùm contingentis, & qualem esse istum resultantem à bulla Baronum, utpotè ex facto Principis, quod inter casus fortuitos connumeratur, in specie advertitur apud Cavaler. *decis. 612. & decis. 618.* 15 *num. 19. & sequen.* & apud Buratt. *d. decis 401. nu. 2.* unde quemadmodum si ex ictu fulminis, vel alio casu pereant aliquæ ex pluribus mercibus existentibus in navi, vel taberna, non intrat contributum, quia est casus, & fortunæ maleficium particulare, & non respicit causam universalem, ita in præsenti.

Nisi dicamus, quod cùm juxtà inconcussam praxim Con- 16 gregationis, non detur certus ordo inter bona pro debitis Baronis sequestranda, & subhastanda, sed totum fiat pro ejus libito, & prout dignoscat expedire pro magis prompta creditorum satisfactione, idcircò antequam fierent erectio montis, aliæque subjugationes pro evitando hoc majori damno alienationis, omnia bona, omniaque fideicommissa æquè subjacebant huic periculo, dum incertum erat, super quo fors cadere deberet, & consequenter præservativa fuit æqualis, omniumque utile negotium percutere videtur, atque ita motivum videbatur conferre.

Quia verò quilibet abundat in sensu suo, atque proprii partus quamvis informes videntur aliis formosiores, idcircò mihi solidiora, magisque stringentia videbantur motiva, quæ à me in primis congressibus excitata, per alios quoque deducebantur, eodem modo, quo ego deducebam etiam dicta motiva per alios excitata.

Deducebam siquidem in primis, quatenus pertinet ad 17 authoritates speciales & proximas, ea quæ in ipsissimis ferè terminis habentur apud Salgad. *in labyrint. part. 2. cap. 9. ex num. 20.* ubi agendo in specie de possessore plurium majoratuum contrahente debita ex legis, vel Principis licentia, proceditur cum eadem distinctione, cum qua in hujus causæ resolutionibus benè processum fuit, ut suprà, quod aut scilicet agitur de illis debitis, quæ in causam unius majoratus contrahi contingat, & istius tantùm debeat esse damnum, itaut si casus præbeat, pro hujusmodi debitis distrahi, vel subjugari bona ad alia fideicommissa, vel majoratus spectantia, intret obligatio refectionis; aut agitur de debitis indifferenter contractis in causam propriam, & privatam ipsius possessoris, & tunc intret contributum proportionabiliter & pro rata, adinstar possidentis plura beneficia, quorum bona ex Apostolica authoritate obliget, si mortuo beneficiato contingat eadem beneficia diversis personis conferri, quæ authoritas videtur quidem, ut dixi, satis proxima, & penè individualis.

Dicebam quoque ratiocinando, quod possessor fideicom- 18 missi, seu majoratus, juxtà opinionem Molinæ & sequacium, & quæ videtur verior, atque in Rota & Curia recepta, ut *decis. 220. n. 13. p. 5. rec.* & in aliis, ac frequenter habetur in sua materia, *sub. tit. de fideicommissis*, dicitur verus ac perfectus dominus, cum ea differentia inter ipsum, & alios possessores bonorum liberorum, & indifferentium, quod hoc dominium non importat illam liberam disponendi facultatem, quæ aliàs de dominii natura inesse dicitur, sed est in hac parte refrænatum, atque contingente casu restitutionis, est resolutioni subjectum. Undè propterea bulla baronum, vel actualiter, vel veriùs habitualiter, & postquam Congregatio manus apponit, ita hoc obstaculum removere videtur, atque bona fideicommissaria reliquis liberis & indifferentibus exæquare, perinde ac si essent libera & propria, ut generaliter circa operationem facultatis Principis habetur apud Molin. *de primog. part. 4. cap. 5. per tot.* Salgad. 19 *d. part. 2. cap. 9. n. 28. 29. & 61.* apud quos concordantes, & in his terminis specialibus bullæ, Spad. *cons. 19. lib. 1.* Buratt. *d. decis. 401. n. 3. dec. 66. p. 11. recent.* & in aliis; quo posito, rectè intrare considerabam dictos terminos feudales, vel similes, contributionis plurium hæredum, seu plurium patrimoniorum ejusdem debitoris.

Ad quod comprobandum deducebam eadem, quæ dedu- 20 cta habentur, *hoc eod. tit.* ad istam materiam pluries, præsertim in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74.* quod scilicet fideicommissa ante tempora Augusti non erant præcisè obligatoria, undè propterea bulla baronum id operari videtur, reducendi scilicet bona fideicommissaria ad eum statum præcedentem, quando erant obligabilia, & ad fideicommissarii possessoris dispositionem, ut in specie benè advertitur per Rotam, *decis 36. p. 5. recen. num. 41. & seqq.* & sic est indefinita remotio obstaculi, cum reversione ad illum priorem statum, quo posito, omnia pariformiter pro debitis possessoris affecta sunt.

Unde propterea habemus, quod Bulla procedit contra 21 quoscumque fideicommissorum successores, etiamsi sint pupilli, minores, & quomodocumque privilegiati, quia lex non percutit personas successorum, eas obligando ad solvenda debita prædecessorum, quorum non sunt hæredes, sed percutit ipsa bona, tollendo vinculum, seu obstaculum ut suprà, ut per Spad. *cons. 18. lib. 1.* & habetur in votis editis de anno 1617. in Sabinen. Castri Montis rotundi per Ludovisium, posteà Gregorium XV. & per Pamphilium, posteà Innocentium X. ac etiam deinde firmatum fuit per Rotam in eadem Sabinen. coram Coccino, quæ est *d. decis. 36. p. 5. recen.*

Adversus hoc motivum, acriter insistebant scribentes in 22 contrarium circa ejus falsum præsuppositum super remotione obstaculi fideicommissorum, tum quia, ut alibi habetur deductum, *hoc eod. tit.* præsertim in Romana do- tium de Comitibus *disc. 82.* verius est Bullam baronum non tollere ex tunc fideicommissa, neque concedere possessori facultatem obligandi, nisi in solo casu impediendi imminentem subhastationem, juxtà dictas *decis. 401. & 482.* Buratti, sed tribuere solum facultatem Congregationi, ut id agere valeat, & sic operatur ut nunc, non ut tunc; tum etiam quia eadem Bulla ad literam obligat possessorem, pro cujus debitis bona fideicommissaria distracta sunt, ad reintegrandum fideicommissum de ejus bonis propriis, quæ illico ex ejusdem Bullæ ministerio subrogata censentur, ergo fideicommissa non sunt sublata.

Pro isto objecto removendo advertebam, in Barone fidei- 23 commissorum possessore, duas formales personas considerari, unam propriam & particularem complectentem proprium matrimonium, ac bona ad ejus liberam dispositionem pertinentia, alteram verò tanquam administratoris fideicommissorum, seu majoratuum, ut de hujusmodi personarum distinctione benè habetur apud Valenz. *cons. 156. n. 78. cum seqq.* Salg. *in labyr. p. 2. cap. 22. n. 88. cum seqq.* qua distinctione posita, si consideramus primam personam, & quoad commodum, vel respectivè damnum ipsius possessoris, rectè dicitur, Bullam nihil alterasse circa fideicommissorum naturam, & ut possessor teneatur ad reintegrationem illius damni, quod ipsum fideicommissum ex ejus facto

patitur, secus autem spectata secunda persona, & in gratiam creditorum, unde propterea, quando sublata de medio prima persona ob ejus insufficientiam, remanet solùm secunda, tunc præmissa rectè intrant, atque ita videtur, damnum ab eodem administratore pariformiter illatum esse omnibus sub ejus administratione viventibus.

Possunt autem hæc insimul stare, quod scilicet bona fideicommissaria rectè alienentur, vel obligentur, perindè ac si essent à fideicommissi vinculo soluta, & tamen quod ipse fideicommissi possessor remaneat ad fideicommissi reintegrationem obligatus, ut habemus in alienationibus, quæ fiant de consensu vocatorum, sive in illis, quæ fiant in vim Apostolicæ derogationis, seu alterius facultatis per Principem concessæ.

24 Proindeque considerabam, fideicommissa in proposito censeri ipsius baronis possessoris fidejussores legales, eodem modo quo juxtà terminos *d. auth. res quæ, C. comm. de legat.* eadem fideicommissa dicuntur gerere personam fidejussoris pro dotibus restituendis, quoniam adhuc remanet viro debitori obligatio reintegrandi fideicommissum, & consequenter intrat contributum, seu beneficium divisionis, eo modo quo intrat inter plures fidejussores ejusdem debitoris, vel alterum divisionis beneficium, quod de jure datur inter plures tertios possessores bonorum ab eodem cum æquali jure causam habentes, cum similibus.

Conferre quoque videbatur alterum motivum, quod cùm ex ejusdem bullæ præscripto, Baro possessor, pro cujus debitis fideicommissum damnum ac jacturam passum est, efficiatur ejusdem fideicommissi debitor, exinde resultabat, quod idem fideicommissum, tanquam creditor Baronis, actionem habebat ad alia bona fideicommissaria in vim ejusdem bullæ adinstar cujuscumque alterius privati creditoris, quo non debet esse inferior.

Et quamvis hæc omnia motiva singulariter & de per se à difficultatibus immunia non essent, nihilominus ex illis omnibus, ac insimul & unitim consideratis, cum regula, ut singula, quæ non prosunt &c. per quamdam speciem musivi operis, hujus partis justitia, dictarumque resolutionum probabilitas resultare videbatur.

Quoverò ad objecta, circa ordinem servandum inter fideicommissa ascendentium, & collateralium, prorsus leve, & contemptibile videbatur illud resultans à dictione alter-
25 nativa, *seu*, quoniam, ut benè advertitur in hujus causæ decisionibus, atque ipsius Bullæ contextus clarè comprobat, dictio prædicta non stat disjunctivè, seu alternativè, sed potiùs conjunctivè, seu ampliativè, perinde ac si adhibitæ essent dictiones; *tam & quàm*, eumdemque sensum habuit ab initio Rota, *d. decis. 36. n. 23. & segq. p. 5. recent.* ubi quod Bulla indefinitè tollit fideicommissa, tam ascendentium, quàm collateralium, & extraneorum.

Majoris autem ponderis videbatur ejusdem ordinis consideratio deducta à dispositione juris in *d. auth. res quæ*, sive à ratione, cui bulla innititur. Verùm & hoc tolli dicebam,
26 tum ex dicta consideratione, quod Bulla respectu creditorum & aliorum ita indefinitè reducere voluerit statum fideicommissorum, prout erant ante tempora Augusti; tum clariùs ob inconcussam praxim, & observantiam Congregationis, quæ observantia juxtà quotidianam propositionem, qua nil in foro frequentius, dicitur optima interpres, & interpretationum regina, dum indefinitè practicatur super bonis à Barone possessis, non attendendo istum ordinem, tam inter plura fideicommissa, quàm etiam inter alia bona ab ipso Barone possessa, quæ praxis resultare videtur ab eadem Bulla id præsupponente, dum supponit, quod alia adsint bona libera Baronis subroganda loco alienatorum, ergo non urget necessitas ordinis; Et ex his omnibus insimul junctis probabilitas huic parti, dictisque resolutionibus assistere videtur.

S U M M A R I U M.

1 *De contributo ad debita Baronis inter plura fideicommissa per eum possessa.*
2 *De diversitate patrimoniorum.*

ANNOT. AD DISC. LXXXIX.

1 CUriosus autem, & singularis punctus, de quo in hoc discursu, pariter ulteriorem non habuit disputationem, utpotè jam sopitus per concordiam, quam ego consului, desideravi, & inculcavi, quoniam, quo magis ad casum reflectebam, eo magis mihi crescebant difficultates, non solùm ob differentiam in discursu ponderatam, inter fideicommissa ascendentium, & illa transversalium, ducto argumento à dispositione, *auth. res quæ, Cod. communia, de legatis.* Sed fortiùs quoniam deventum erat ad alienationem specialem bonorum spectantium ad unum, & non ad alterum fideicommissum, unde propterea non intrabant termini contributi, qui rectè intrarent, quando ageretur de debitis simpliciter, ac in genere contractis; minusque termini, de quibus *tot. tit. ad leg. Rhodiam de jactu*, cùm ille sit actus necessarius, qui fit in gratiam, & utilitatem omnium, iste autem dicitur actus voluntarius administratoris plurium patrimoniorum, qui in una administratione voluit benè se gerere, & in altera malè.

Si etenim Commendatarius, vel administrator, seu Rector plurium Ecclesiarum, vel beneficiorum, bona unius Ecclesiæ, vel beneficii alienaret, vel dissiparet, aut consensum præberet impositioni pensionis, non per hoc tenebuntur aliæ Ecclesiæ, vel beneficia contribuere ad refectionem damni, vel ad pensionem; idemque dici potest in illo, qui esset tutor plurium pupillorum, cum similibus.

Sive, cùm dispositio istius Bullæ, seu alienatio ejus vigore facta, dicatur species casus fortuiti, ut advertitur apud Cavaler. *decis. 612. & 618.* & pluries in *hoc tit.* super ista materia, idcircò si ex fulmine, vel ex alio casu pereant aliqua bona unius fideicommissi, non per hoc intrabit contributum.

Verùm quia è converso probabilia quoque sunt fundamenta, de quibus in discursu, & in causæ decisionibus, quarum prima est impressa, *decis. 331. part. 14. recen.* idcircò causa fuit digna concordia, quæ honestè sequuta est, ut acquiescentia merebatur.

De ista verò materia contributi, sive de altera diversitatis 2
patrimoniorum, agitur suprà, *disc. 21. 22. & 23. & tit. de Cred. disc. 11. & tit. de Hæred. disc. 3. & tit. de legat. disc. 52.* & plura ad rem deducunt de Marin. ad Reverter. *decis. 144.* de Luca ad Franch. *decis. 1.* Prout etiam de diversitate patrimoniorum ad alios effectus agitur, *tit. de success. disc. 4. & 9.*

ROMANA PECUNIARIA DE MAXIMIS,

PRO JOSEPHO PANZANO CUM MARCHIONE ALOYSIO MARIA DE MAXIMIS.

Casus per Congregationem Baronum super puncto bullæ ibi disputato ad favorem Joseph.

An, & quæ castrorum, & bonorum jurisdictionalium possessio, vel dominium requiratur ad inducendam baronalem qualitatem, & an sola proprietatis possessio, vel dominium sine usufructu sufficiat, vel è contra.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *An possessio, & dominium castrorum in sola proprietate faciant Baronem.*
3 *Feudo dato in dotem, an maritus dicatur Baro; & ad quem spectent actus baronales.*
4 *Usufructuarius non data cautione, an faciat fructus suos.*
5 *Legato usufructu prædii, an hæres de illo cum legatario participet.*
6 *Sub legato usufructus universalis non venit legitima.*

D I S C. XC.

MOriens Lucas de Maximis, pluribus relictis filiis, 1
Lælio primogenito jure prælegati cum onere perpetuæ primogenituræ reliquit castra Praxeudi, Pistertii, & Praticæ, eorumque usumfructum Virginiæ uxori donec vixerit, quare defuncto testatore, tam Lælius, quàm Virginia mater dicta castra possederunt, ac jurisdictionem dominicam, & baronalem promiscuè exercuerunt. Naturæ autem ordine turbato, supervivente matre obiit filius, cui Panzanus Josephi actoris author multas credidit pecunias, pro quarum recuperatione dicto Josepho agente contra Aloysium Mariam dicti Lucæ descendentem, dictorumque castrorum possessorem jure primogenituræ, ista non obstante, in vim bullæ baronum, objiciebat possessor, dictam bullam non intrare, eo quod Lælius debitor nunquam fuerit Baro, neque dicta castra possederit, dum sibi relicta erant pleno jure possidenda post mortem Virginiæ ejus matris, quæ supervixerat, & cui plenus illo-

illorum usufructus fuerat relictus. Unde assumpta desuper disputatione in Congregatione Baronum, ac præsuppositio pro indubitato, Lælium ab initio mortis paternæ fuisse dictorum castrorum proprietarium, cum Virginiæ solus usufructus esset relictus, quatenus nullam fructuum, & exercitii jurisdictionis participationem vivente matre Lælius habuisset, excitata fuit difficultas, an sola proprietas castrorum faciat Baronem, & Domicellum, ad effectum bullæ.

2 Pro affirmativa, ad favorem Panzani creditoris, dicebam videri respondendum, quia cùm pluries Congregatio firmaverit, possessorem castrorum, seu bonorum jurisdictionalium ratione solius usufructus non dici Baronem, quia usufructuarius, neque dominium, neque possessionem ipsius rei habere dicitur, sed utrumque residet pænes proprietarium, de necessitate dicendum est, baroniam residere pænes proprietarium, ne aliàs detur inconveniens, quod baronia stet in aere, & sine possessore, si illam non damus in usufructuario, neque in proprietario.

Ad id probandum, adducebam simile de beneficio, vel Episcopatu, cujus fructus, etiam cum exercitio jurisdictionis ad alterius favorem sint reservati, ut habemus quotidianum in Abbatiis, Episcopatibus, & beneficiis, quæ per Cardinales resignantur cum reservatione fructuum, de quo agitur *decis. 763. part. 2. 745. recent. part. 3.* Romana pensionis 28. Januarii 1641. Verospio, *impress. inter recent. decis. 1. part. 9.* Melphien. pensionis 28. Januarii 1647. Rotas, *inter suas decis. 318.* & in aliis, quoniam ille, qui possidet proprietatem, seu titulum, dicitur Episcopus, vel Abbas, seu beneficiatus veniens sub legibus, & dispositionibus de hujusmodi personis loquentibus, quamvis fructus ab alio percipiantur, sic à pari.

3 Et quamvis motivari posset in contrarium aliud simile magis proximum de baronia per mulierem data in dotem, quod interim constante matrimonio pœnes virum residere dicatur, itaut ipse, non autem mulier, vel ejus procurator intervenire debeat in parlamentis, aliisque actionibus per Barones faciendis, atque ad ipsum spectent exercitium & emolumenta jurisdictionis, ac jus præsentandi ad beneficia jurispatronatus feudo annexi, ex deductis per Jacobin. *investitura feud. verbo de Castro*, Capyc. *Investit. verbo feuda pro dote vers. administrantur*, Barbos. *in l. divortio, §. si vir, ex n. 41. ff. solut. matrim.* ubi latè Capobl. *de baronibus, lib. 1. in rubric. n. 44 & 45. & lib 2. cap. 57. n. 13.* Vivian. *de jurepatr. lib. 4. c. 7. num. 9.* Mantic. *dec. 140. nu. 9. 10. & alii*, unde propterea ad effectum bullæ, dicendum videtur, possessorem castrorum titulo dotis, dici posse Baronem sub hac dispositione cadentem, quod tamen particulariter disputatum, ac decisum esse adhuc non practicavi, cùm ea quæ habentur in Romana donationis de Andosillis, *hoc eod. tit.* non percutiant casum castris dotalis.

Nihilominùs, his etiam admissis, diversam dicebam militare rationem, quia data valida feudi, vel castri datione in dotem, dicitur in maritum transferri, nedum vera possessio civilis, & naturalis, sed etiam verum dominium juxtà unam opinionem, sive juxtà alteram quasi dominium, sive dominium civile, & utile, remanente solùm penes mulierem quodam dominio directo, & naturali, sive quodam habitu ad dominii reversionem, ad text. cum ibi notatis *in l. doce ancillam, Cod. de rei vendic.* & plenè Barbos. *in l. dotalem 62. ff. solut. matr.* Castill. *de usufruct. cap. 4.* Fontanell. *de pact. claus. 5. gl. 8. part. 13. ex n. 19. & claus. 6. glos. 1. part. 2.* Giurb. *ad consuet. Messan. c. 1. gl. 1. p. 1.* Rot. *decis. 39.* post Merlin. *de pignor.* & in aliis.

Et quæ in contrarium dicuntur de marito Baronissæ, ut non fiat Baro, cum similibus, procedunt ubi feudum, seu castrum dati non potest in dotem, juxtà ea, quæ habentur suprà in Romana, seu Rossanen. *hoc eod. tit. disc. 20.* tunc enim quamvis de facto, maritus magis, quàm mulier Baronis figuram faciat, ac effectum obtineat, facere tamen dicitur de facto, tanquam mulieris vicarius, seu administrator, eo modo, quo cætera bona extradotalia de mulieris tacito consensu ex legis dispositione administrat, ad text. *in l. fin. C. de pactis conventis*, undè termini non sunt pares.

Congregationi arridebat discursus, sed ex hoc solo motivo non inclinabat, quasi quod cessaret ratio bullæ deducta expotentia, quæ fundamentum habet in jurisdictionis exercitio, quam tamen difficultatem replicabam non videri efficacem, quia si ita esset, pendente usufructu, dare oportet baroniam in usufructuario, pænes quem residet exercitium jurisdictionis productivum illius potentiæ, cui innixa est bullæ dispositio, ne aliàs sequatur jam dictum inconveniens dandi baroniam sine Barone.

Quia tamen pro causarum defensione, & servitio, patrocinantium errorem semper censui, velle mordicus insistere super quæstionibus apud judices dubiis, quoties difficultas ex facto dirimi potest, cùm ita effet proprii ingenii ostentationem, vel propriam affectionem potiùs, quàm causam tueri, contrà omnem justitiæ, & convenientiæ rationem; idcircò quicquid esset de hoc puncto (qui remansit indecisus,) omnem difficultatem cessare dicebam, ex quo constabat in facto, tam per testium depositiones, quàm per deputationes Officialium, ac per gratias, & compositiones de delictis, & ex præsentationibus ad beneficia jurispatronatus, Lælium, actualem, & plenam castrorum possessionem cum jurisdictionis exercitio etiam habuisse.

Et licèt replicaretur, hæc omnia ipsum gessisse jure familiaritatis, seu vicario nomine Virginiæ matris, quam docebatur legatum usufructus agnovisse, pluresque actus jurisdictionales exercuisse, undè ejusdem rei possessio pænes duos in solidum esse non poterat, de facili tamen replicabam, ex pluribus Lælium jure suo, in toto, vel in parte dictos actus possessoris facere potuisse; Primò, quia cùm non doceretur Virginiam matrem, duplicem cautionem, mutianam scilicet, & alteram de benè utendo præ- 4
stitisse, sive an id in continenti, vel ex intervallo fecerit, interim proprietarius justè fructus percepit, illosque denegare potuit usufructuario, qui si de facto se intrudat, injustus & vitiosus possessor dicitur, ad fructuum perceptorum restitutionem de stricta juris censura obligatus, eatenus eximendus, quatenus, vel proprietarii scientia, & patientia, vel muliebris sexus simplicitas, vel aliud probabile bonæ fidei motivum illum excuset, ex plenè deductis per Castill. *de usufructu cap. 14.* Rot. *decis. 259. part. 7. recent.* Capyc. Latr. *consult. 112. n. 1. cum seqq.* & habetur latiùs tractatum in sua materia, *sub tit. de usufructu, seu servitutibus*, præsertim in Forolivien. & in Civitatis Castelli, & in aliis, undè donec dicta duplex cautio præstita sit, Lælius jure proprio fructus percepit, ac plenam castrorum possessionem in proprietate, & usufructu justè habuit.

Præterea etiamsi Virginia ab initio, & in continenti hæc adimpleviset, itaut iste possidendi titulus in Lælio cessasset, adhuc tamen dicebam, ipsum fuisse possessorem etiam in usufructu pro medietate, cùm non versaremur in feudis juris francorum de sui natura individuis, possessorum pluralitatem excludentibus, sed in castris allodialibus, quæ non implicat esse pænes plures pro communi, sive per portiones & quotas.

Habebat igitur medietatem ex dispositione textus *in l.* 5
si alii, ff. de usufructu legato, per quem disponitur, quod si uni fundus, alteri ususfructus legetur, fundi legatarius de usufructu pro medietate cum usufructuario participare debet, & firmant DD. collecti per Castill. *de usufructu, cap. 47.* Bellon. *de jure crescendi, cap. 5. qu. 10. n. 56. & seqq.* Merlin. *lib. 2. controv. 6. n. 1. & seqq.* Adden. *ad decis. 636. part. 4. recent. tom. 3.* cum aliis deductis in d. Forolivien. *sub tit. de usufructu.*

Neque aggrediendam esse dicebam inspectionem super intelligentia dicti text. ejusque limitationibus, quia hodie non erat de hoc principalis controversia inter legatarium proprietatis, & illum ususfructus, sed solùm deducebatur ad ostendendum possibilem titulum, quo justè, & licitè Lælius proprietarius dictos actus possessorios nomine, & jure proprio facere potuit; licèt enim Virginia ex conjecturata forsan mente defuncti prætendere posset integrum usumfructum, ut pro alia parte scribentes insistebant ex testamenti verbis, ibi, *percipiat usumfructum plenum*, nihilominus potuit nolle percipere, vel consequi nisi in parte, dum vivens & sciens passa est proprietarium etiam participare; nec de jure dubitatur usumfructuarium posse suum legatum agnoscere in parte, & in parte non, juxtà text. claros deductos in dicta Forolivien. igitur hæc sola possibilitas sufficit ad excludendum titulum familiaritatis, non intrantem, ubi potentia alterius tituli possidendi nomine proprio concurrit, Mantic. *decis. 245. n. 7.* Gregor. & adden. *decis. 92.* Buratt. & adden. *decis. 169. num. 13.*

Demum his omnibus cessantibus, adhuc omnis difficultas tollebatur, quia cùm Lælius esset testatoris filius, cui legitima debebatur, pro hac rata & sic in tertia parte ca-

stro-

ſtrorum, plenam poſſeſſionem, etiam in uſufructu habuit, legitima enim eſt incapax cujuſcumque oneris, & ſervitutis, undè ſub legato, vel diſpoſitione quantumvis univerſali totius, & integri uſusfructus, illa non comprehendi-
6 tur, ſed intelligitur in reſtanti beſſe, ad text. *in §. prohibemus, authent. de trien. & ſemiſſ. & in auth. noviſſ. Cod. de inoff. teſtam.* ubi DD. Bart. *in l. uxori meæ, ff. de uſufr. legat. & conſ.* 56. *n.* 3. Caſtill. *de uſufr. cap.* 45. *n.* 11. Merlin. *de legitim. lib.* 3. *tit.* 2. *qu.* 7. *n.* 17. *& ſeqq.* Rot. *deciſ.* 579. *n.* 1. *part.* 5. *recent.* Merlin. *tom.* 2. *controv.* 7. *n.* 2. ubi dicit reſpectu filii inſtituti hoc eſſe ſine controverſia.

Quod etiam in facto clarè comprobari obſervabam ex judicio teſtatoris diſponentis, quod quatenus Lælio ad ſubſtentationem ſui redditus non ſufficerent, deberet Virginia mater ſuppiere, ergo teſtator ſuppoſuit in Lelio participationem fructuum, & emolumentorum, & ex eiſdem caſtris, dum alia bona ei non reliquit, nec aliundè habere conſtabat, & verba teſtatoris de dando Virginiæ plenum uſumfructum, adjecta erant ad excludendam Bulgariæ conſuetudinem, & ne legatum reſolveretur in alimenta, ut idem teſtator declaravit.

Et ex his Congregatio cenſuit bullam intrare, ideòque Commiſſarium decrevit, non ſequuto tamen effectu, quia reus rediit ad judicem ordinarium, qui mandatum exequtivum relaxaverat, & ab eo obtinuit revocationem ſub prætextu viæ executivæ præſcriptæ, ſuper qua idem judex ſententiavit pro præſcriptione, deindeque introducta fuit cauſa in Rota, ut habetur *ſub tit. de credito*, in hac eadem cauſa; demum verò longè poſt hæc ſcripta præſens controverſia, me tractante, cum honeſta concordia finem habuit.

ANNOT. AD DISC. XC. XCI. & XCII.

AD deducta in his diſcurſibus conferunt quæ habentur infrà, *diſc.* 119. & ſuper contentis *in diſc.* 92. ulteriorem diſputationem occaſio non dedit, videtur autem, quod indefinitè in praxi ſervetur diſpoſitio Bullæ in omnibus bonis, ac etiam in cenſibus, & locis montium.

ROMANA PECUNIARIA DE MARERIIS PRO MUTIO MARERIO CUM CHRISTOPHORO CINCIO.

Caſus deciſus per Congregationem Baronum pro Cincio.

Emens caſtrum cum pacto de retrovendendo, ad exercitium poſtmodum deducto, an ad effectum bullæ, ob illud intermedium caſtri dominium poſteà reſolutum, dicatur Baro, & Bulla intret pro debitis contractis pendente caſtri poſſeſſione, vel anteà.

SUMMARIUM.

1 *Qui poſſedit caſtrum tanquàm emptor cum pacto de retrovendendo poſteà conſummato, an ob hanc intermediam poſſeſſionem dicatur Baro.*
2 *Emptor cum pacto de retrovendendo dicitur perfectè dominus, & cum eo activè, & paſſivè locum habet jus congrui.*
3 *Declaratur concluſio, quod Bulla Baronum procedat pro debitis contractis ante Baroniam.*

DISC. XCI.

1 MUtius Marerius ſenior emit cum pacto de retrovendendo caſtrum Montis nigri, quod uſquè ad obitum poſſedit, per venditorem deindè in vim dicti pacti redemptum, unde Cincius ejuſdem Mutii creditor ex cauſa debiti contracti, antequàm dicti caſtri acquiſitio fieret, pulſavit in vim bullæ Baronum in iſta Congregatione Mutium junlorem ſuper bonis aliàs à dicto debitore, poſtmodum verò ab iſto ex titulo antiqui fideicommiſſi poſſeſſis, atque iſto baronalem qualitatem negante, pro eo ſcribens dicebam illam cenſeri non adeſſe, quia baronia non ceſſaverat ex nova cauſa, & uti ex nunc, ſed uti ex tunc, ex cauſa antiqua ab initio acquiſitionis impreſſa, tanquàm ſub conditione reſolutiva, qua purificata intrat retrotractio, ac fingitur emptorem nunquàm poſſediſſe, cum cauſa reducatur ad non cauſam, & titulus ad non titulum, ita ut omnia medio tempore geſta per hujuſmodi emptorem corruant, ac hypothecæ, & ſervitutes contractæ evaneſcant, ex deductis per Franch. *deciſ.* 64. *n.* 4. *& ſeqq.* Surd. *deciſ.* 286. *n.* 12. Capyc. Latr. *conſult.* 34. *n.* 21. *& ſeqq.* Rot. *deciſ.* 86. *n.* 5. *part.* 5. *recent.*

Contrarium tamen ſenſum habuit Congregatio, ex eo 2
motivo, quod emptor cum pacto de retrovendendo, interim dicitur verus, & perfectus dominus, atque in eum tranſit perfectè dominium, quamvis eventuali reſolutioni ſubjectum, undè interim contrà eum exerceri poteſt jus congrui, tanquàm cum perfecto emptore, & è contra ipſe contrà alium illud exercere poteſt, Afflict. *de jure prothom.* §. 3. *n.* 20. *cum ſeqq. & deciſ.* 338. Tiraquell. *de retract. conventional.* §. 2. *gloſ. unica, num.* 1. & 2. Gratian. *diſcept.* 526. *num.* 54. *& ſeqq. & diſcept.* 742. *num.* 30. *& ſeqq.* Burat. & adden. *deciſ.* 677. Multò magis quia Mutius uſque ad obitum in poſſeſſione caſtri, & baroniæ continuaverat, cùm pactum deductum eſſet ad exercitium cum ejus hærede.

Dixi reſolutionem eatenus placere, quatenus ageretur de debitis à Mutio contractis poſt dictam baroniam aſſecutam, ejuſque poſſeſſione durante, quaſi quod tunc creditores ſub bullæ clypeo, & publica fide tanquàm Baroni crediderint, ideòque ceſſata qualitas eis præjudicare non debeat, ſecus autem pro debitis contractis in ſtatu privato, & antequam dictam baroniam aſſequeretur; nihil refragante, quod me acriter ſubſtinente, Congregatio firmaverit bullam habere locum etiam pro debitis contractis ante baroniam, ut in Romana pecuniaria de Pallavicinis, *hoc eod.* 3
tit. diſc. 74. quoniam id denuò verum affirmabam in ſuis congruis terminis, & ubi aliud extremum concurreret, quod ſcilicet ageretur cum eodem Barone, ſeu ejus ſucceſſore, in eadem qualitate baronali exiſtente; ſecus ubi de tempore contracti debiti non aderat baronia, nec aderat de tempore quo illud petebatur, quia deficit utrumque extremum, à quo, & ad quod.

Licèt enim, etiam pro debitis contractis ante baroniam, firmaverim in d. Romana Creditorum de Pallavicinis, & in aliis, bullam intrare, illamque reſpexiſſe ad tempus petitionis, ac faciendæ executionis; attamen id procedit, quia de temporæ dictæ executionis aderat ratio potentiæ, & qualitatis baronalis, undè unum de duobus extremis de neceſſitate dicebam debere verificari, vel ſcilicet quod debitum ſit contractum de tempore baroniæ, quando dici poteſt creditorem qualitati baronali innixum, ſub fide bullæ credidiſſe, aliàs non contracturum, vel quod eadem qualitas adſit de tempore quo debitum petitur, & ſic, ſive bulla operetur ut ex tunc, ſive ut ex nunc, adſit baronia de uno tempore cum verificatione unius extremi, ſecus autem ubi utrumque extremum deficit, quia tunc nulla videtur ſubeſſe ratio, & hanc putabam eſſe veram diſtinctionem.

ROMANA PECUNIARIA DE MAXIMIS PRO CAMILLO, ET FABIO DE MAXIMIS CUM CÆSARE, ET ANTONIO DE GAETANIS.

Caſus diſputatus in Congregatione Baronum, ſed non reſolutus.

An Bulla Baronum locum habeat in locis montium, cenſibus, nominibus debitorum, ac juribus, & actionibus ad fideicommiſſa ſpectantibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Bulla Baronum tollit ſucceſſoribus exceptiones reſultantes ex fideicommiſſis, & inveſtituris, non autem jura privata, & correſpectiva.*
3 *An Bulla Baronum procedat in locis montium, & cenſibus.*
4 *Loca montium, & cenſus conſtituunt tertiam ſpeciem, & non veniunt appellatione mobilium, vel ſtabilium.*
5 *An loca montium circumſcribantur loco.*
6 *Quid de cenſibus.*
7 *Caſus non deciſus, ſed videtur verior negativa, pro illorum non comprehenſione ſub Bulla.*

DI-

DISC. XCII.

1 GAetanis moleſtantibus in Congregatione Baronum Camillum, & Fabium fratres de Maximis, in vim antiqui fideicommiſſi poſſidentes quædam loca montium, aliaque jura, quæ per eorum majores baronalem qualitatem habentes, & Gaetanorum debitores poſſeſſa fuerunt; præcipuà diſputatio fuit ſuper puncto, an in quadam donatione facta per fratres de Maximis debitores ad favorem alterius fratris qui fuit pater dictorum Camilli, & Fabii, de bonis paternis, & maternis, comprehenſa eſſent onera quorumdam cenſuum per dictos donatores ſuper hujuſmodi bonis impoſitorum; ſi enim non comprehenderentur, prout non comprehendi de jure probatum fuit, ac ita reſolutum, ut habetur *ſub tit. de cenſibus, ſeu donationibus* in hac eadem cauſa, inanis remanebat omnis alia quæſtio, quia cenſus prædicti per ipſos fratres ceſſis juribus extincti, tanquam anteriores abſorbebant valorem locorum montium aliorumque bonorum, ſuper quibus erat quæſtio, undè inanis remanebat creditorum poſteriorum actio, quia Bulla Baronum tollit quidem poſſeſſoribus, & ſucceſſoribus exceptiones reſultantes ex fideicommiſſis, inveſtituris, vel pactis, quamdam lucrativam ſucceſſionem importantibus, non autem jura, & cre-
2 dita propria, ſibi tanquam tertiis creditoribus titulo onero-ſo competentia, neque tollit ordinem anterioritatis; & ita paſſim practicatur, ne ſucceſſores ſanguinis ſint inferiores conditionis quolibet extraneo.

Multiplicando autem motiva, deducebam pro dictis de Maximis ſcribens, illud adhuc formiter non diſcuſſum neque deciſum, quamvis incidenter, & præſuppoſitivè
3 ſæpiùs practicatum, an ſcilicet Bulla Baronum, quæ non obſtantibus fideicommiſſis, & aliis, mandat exequi, & ſubhaſtari omnia bona, tam juriſdictionalia, quàm indifferentia, comprehendat loca montium, cenſus, nomina debitorum, & alia hujuſmodi tertiam ſpeciem bonorum conſtituentia.

Negativam deferens, dicebam bullam loqui de bonis
4 ſtabilibus, ideòque tanquàm exorbitantem, & juris communis correctoriam, non debere comprehendere loca montium, cenſus, ac jura, & actiones, tanquàm tertiam ſpeciem conſtituentia, in odioſis præſertim, & exorbitantibus, ſub bonorum ſtabilium, & mobilium appellatione non venientia, ad text. *in l. à Divo Pio*, §. *in vendritione, ff. de re judicata*, Gabr. *de verb. ſignific. concluſ.* 7. *n.* 1. Theſaur. *deciſ.* 201. *numer.* 6. cum aliis per Rotam *poſt Cen. de Cenſ. deciſ.* 3. *n.* 14. & habetur actum in Romana Tudertina collectæ *ſub tit. de regalibus* ad materiam Vectigalium.

Quod clariùs procedere dicebam, ubi adjiciuntur verba deſignantia loci exiſtentiam, & ſituationem, ut diſponitur in bulla §. 3. ibi, *Civitatum, terrarum, caſtrorum, palatiorum, & aliorum bonorum immobilium, tam in Urbe, ejuſque diſtrictu, quàm alibi ubicumque in noſtro Statu Eccleſiaſtico exiſtentium*. Et ſic ſe reſtringit ad bona, quæ habent exiſtentiam & ſituationem in certo loco, ideò non comprehendit jura & actiones, ut per Rojas *dec.* 282. *n.* 8. *cum ſeq. dec.* 273. *n.* 13. *& ſeq. par.* 11. *rec.*

Et quamvis reſpectu locorum montium, magis recepta
5 opinio videatur, circumſcribi loco, ac cenſeri de Urbe, ubi erecta ſunt, ut firmatum fuit per Rot. apud Burat. *deciſ.* 474. *n.* 1. *adden. ad eum, deciſ.* 535. *deciſ.* 177. *num.* 38. *p.* 5. *recen.* 144. *numer.* 12. *& ſeqq. part.* 8. quod etiam reſpectu fiſcalium & reddituum ſuper juribus Regiis in Regno Neapolitano, quæ in ſubſtantia idem important ac loca montium, habetur apud Rovit. *ſuper pragm.* 1. *de jure & exaction. fiſcal. n.* 66. & 80. & de pecuniis ſuper montibus Venetiarum, aliiſque ſimilibus Principis juribus, ut circumſcribantur loco, & habeantur loco ſtabilium, eorumque nomine veniant Rot. in Veneta pretii Bonorum 13. Novembris 1602. Pamphilio, & generaliter Pereg. *conſ.* 90. *nu.* 29. *lib.* 1. Theſ. jun. *lib.* 2. *quæſt. forenſ.* 5. *nu.* 16. Undè in eis habere locum Statutum Urbis excluſivum fœminarum, *dicta deciſ.* 177. *nu.* 38. *part.* 5. *recent.* adden. ad Burat. *dicta deciſ.* 535. *lit. B*, necnon habere locum Statutum 151. *deciſ.* 114. *nu.* 11. apud Merl. *de pignor.*

Et poſſe ſuper eis imponi cenſus, Burat. *dec.* 913. *num.* 10. 11. & 12. *deciſ.* 133. *num.* 13. poſt Merlin. *de pignor.* Atque ad ea competere remedia poſſeſſoria, Burat. *d. deciſ.* 474. *n.* 7. in ſpecie Salvian. Gratian. *diſcept.* 943. *n.* 22. *& ſeqq. dec.* 29. poſt Pacif. de Salvian. cum ſimilibus.

6 Et reſpectu cenſuum, ut cenſeantur de loco ubi ſita ſunt bona cenſita, habetur apud eoſdem ſupra allegatos occaſione locorum montium, apud quos habentur iidem effectus, de qua loci circumſcriptione, Rot. *deciſ.* 3. *num.* 16. & 17. poſt Cenc. de Cenſ. idem Cenſ. *qu.* 30. de Marin. *reſolut.* 11. *libr.* 1. *deciſ.* 235. *part.* 7. *recent.* & habetur actum in dicta Romana, ſeu Tudertina Collectarum pro Andoſilla *ſub titul. de regalibus ad materiam collectarum*, ubi de collectis pro cenſu ſolvendis, an in loco ubi ſita ſunt bona cenſita, vel ubi eſt perſona creditoris, vel in loco deſtinatæ ſolutionis; attamen id quidem attendi poſſe dicebam ad effectus favorabiles, quibus juris communis diſpoſitio non reſiſtat, non autem ſuper intelligentia novæ legis adeò exorbitantis, ut ultra generales propoſitiones, in his ſpecialibus terminis conſimilis decreti Ducalis Sabaudiæ, quod ut aliàs dixi, continet diſpoſitionem huic bullæ proximiorem, ut non contineantur jura, & actiones, firmatur per Cacheran. *dec.* 769. *numer.* 2. & de eadem diſtinctione in cenſibus, Cenc. *d. q.* 30. *à num.* 29.

Ponderando etiam, quod Bulla *in dicto* §. 3. enumerat ſpecies, nempè, Civitates, terras, caſtra, caſalia, domus, palatia, &c. & ſic agit de ſtabilibus per proprietatem, non per fictionem, ut ſunt loca montium, cenſus, & ſimilia, & deindè ſubjungendo genus, utitur verbo *aliis*, *quod* non dato aliquo præcedenti verbo univerſali, denotat ſimilitudinem ad præcedentia, Bart. *in leg. quidam relegatus, in principio, ff. de rebus dubiis*, & cæteri per Barboſ. *dictione* 26. Rot. *dec.* 200. *num.* 14. *par.* 7. *recent.* Cacheran. *d. deciſ.* 169. *num.* 2.

Et clariùs *ex* §. 10. ubi bulla utitur dictione, *hujuſmodi*, ibi, *ſuper Civitatibus, terris, caſtris, caſalibus, palatiis, & aliis bonis immobilibus hujuſmodi*, dictum enim verbum præcedentium repetitivum, ad illa reſtringitur, & non complectitur niſi ea, quæ verè ſunt ejuſdem qualitatis, *ut deciſ.* 342. *num.* 10. *part.* 1. *recent.* in Melevitana Commendæ 29. April. 1652. coram Veroſpio cum aliis per Barboſ. *dictione* 138. & ſic combinando inſimul verbum *aliis*, & verbum *hujuſmodi*, dicebam ſatis claram reſultare demonſtrationem, quod bulla ſolum loquitur de bonis ſtabilibus propriis & per veritatem, non autem per fictionem, & nihilominus ſubjungebam ſufficere eſſe dubium, cum in dubio juxta generales propoſitiones, ille capi debeat intellectus, per quem juris communis diſpoſitio minùs lædatur, & ab eo recedatur.

Punctus non fuit deciſus, quia ex aliis motivis, abſque
7 hujus punctis diſcuſſione, intrabat reſolutio favorabilis, ut ſupra; volui tamen inſinuare, ut qui plus ſciunt, meliora cogitent, non potui enim judicium efformare ex Congregationis praxi, ſeu obſervantia optima interprete, quoniam pro mea notitia articulus non fuit formiter diſputatus, & deciſus; quando autem pluries incidenter in cauſis à me tractatis de hoc actum fuit, comperii varias eſſe opiniones, juxta diverſa ingenia eorum, qui pro tempore ſedebant in Congregatione; quandoque enim audivi haberi pro abſoluto, quod bulla non capiat hanc ſpeciem bonorum, & quandoque oppoſitum, unde judicet qui poteſt, qualis ſit veritas.

Reflectendo autem ad punctum, conſiderabam, quod in diſcurſu naturali ducto à veriſimili voluntate legislatoris, ac identitate, ſeu majoritate rationis, fortiùs in hac ſpecie bullæ diſpoſitio locum habere debet, quia fideicommiſſorum & majoratuum conſervationi magis congrua ſunt caſtra, palatia, caſalia, & alia ſtabilia per veritatem, quàm iſta, ideòque minùs ipſis fideicommiſſis, & majoratibus præjudicari videtur, juxta ordinem præſcriptum *in bonis pupillorum & minorum, in l. lex quæ tutores, C. de adminiſt. tut. cum ſimilibus*.

Econverſo autem, juxta ea quæ in foro frequenter habemus in materia ſtatutorum, ſeu privilegiorum, aliorumque à jure exorbitantium, tantum dicitur diſpoſitum, quantum legitur ſcriptum, atque ſonant verba, neque admittitur extenſio de caſu ad caſum, ſeu ad perſonas, loca, & bona, etiam rationis identitate, vel majoritate concurrente, ſed caſus omiſſus remanet ſub diſpoſitione juris, ad vulgarem regulam text. *in l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſth.* ubi DD. Alex. *conſ.* 97. *nu.* 9. *lib.* 2. Honded. *conſ.* 95. *num.* 65. *lib.* 1. Giovagn. *conſ.* 66. *n.* 19. *nu.* 1. Rot. *deciſ.* 329. *n.* 12. *part.* 6. *recent.* & cæteri plenè deducti in Fanen. ſucceſſ. 6. Aprilis 1663. 26. Junii 1665. & 15. Martii 1666. coram Albergato, ubi de ſtatuto excludente matrem propter agnatos uſque ad quartum gradum civilem, quod eam non excludat propter patrem, vel avum paternum, ex eo quod jura municipalia à jure communi exorbitantia operari debent quantum ſonant in verbis,

ſtrorum, plenam poſſeſſionem, etiam in uſufructu habuit, legitima enim eſt incapax cujuſcumque oneris, & ſervitutis, undè ſub legato, vel diſpoſitione quantumvis univerſali totius, & integri uſusfructus, illa non comprehendi-
6 tur, ſed intelligitur in reſtanti beſſe, ad text. *in l. prohibemus, authent. de trien. & ſemiſſ. & in auth. noviſſ. Cod. de inoff. teſtam.* ubi DD. Bart. *in l. uxori meæ, ff. de uſufr. legat. & conſ.* 56. *n.* 3. Caſtill. *de uſufr. cap.* 45. *n.* 11. Merlin. *de legitim. lib.* 3. *tit.* 2. *qu.* 7. *n.* 17. *& ſeqq.* Rot. *deciſ.* 579. *n.* 1. *part.* 5. *recent.* Merlin. *tom.* 2. *controv.* 7. *n.* 2. ubi dicit reſpectu filii inſtituti hoc eſſe ſine controverſia.

Quod etiam in facto clarè comprobari obſervabam ex judicio teſtatoris diſponentis, quod quatenus Lælio ad ſubſtentationem ſui redditus non ſufficerent, deberet Virginia mater ſuppiere, ergo teſtator ſuppoſuit in Lelio participationem fructuum, & emolumentorum, & ex eiſdem caſtris, dum alia bona ei non reliquit, nec aliundè habere conſtabat, & verba teſtatoris de dando Virginiæ plenum uſumfructum, adjecta erant ad excludendam Bulgariæ conſuetudinem, & ne legatum reſolveretur in alimenta, ut idem teſtator declaravit.

Et ex his Congregatio cenſuit bullam intrare, ideòque Commiſſarium decrevit, non ſequuto tamen effectu, quia reus rediit ad judicem ordinarium, qui mandatum exequtivum relaxaverat, & ab eo obtinuit revocationem ſub prætextu viæ executivæ præſcriptæ, ſuper qua idem judex ſententiavit pro præſcriptione, deindeque introducta fuit cauſa in Rota, ut habetur *ſub tit. de credito*, in hac eadem cauſa; demum verò longè poſt hæc ſcripta præſens controverſia, me tractante, cum honeſta concordia finem habuit.

ANNOT. AD DISC. XC. XCI. & XCII.

AD deducta in his diſcurſibus conferunt quæ habentur infrà, *diſc.* 119. & ſuper contentis *in diſc.* 92. ulteriorem diſputationem occaſio non dedit, videtur autem, quod indefinitè in praxi ſervetur diſpoſitio Bullæ in omnibus bonis, ac etiam in cenſibus, & locis montium.

ROMANA PECUNIARIA DE MARERIIS PRO MUTIO MARERIO CUM CHRISTOPHORO CINCIO.

Caſus deciſus per Congregationem Baronum pro Cincio.

Emens caſtrum cum pacto de retrovendendo, ad exercitium poſtmodum deducto, an ad effectum bullæ, ob illud intermedium caſtri dominium poſteà reſolutum, dicatur Baro, & Bulla intret pro debitis contractis pendente caſtri poſſeſſione, vel anteà.

SUMMARIUM.

1 *Qui poſſedit caſtrum tanquàm emptor cum pacto de retrovendendo poſteà conſummato, an ob hanc intermediam poſſeſſionem dicatur Baro.*
2 *Emptor cum pacto de retrovendendo dicitur perfectè dominus, & cum eo activè, & paſſivè locum habet jus congrui.*
3 *Declaratur concluſio, quod Bulla Baronum procedat pro debitis contractis ante Baroniam.*

DISC. XCI.

1 MUtius Marerius ſenior emit cum pacto de retrovendendo caſtrum Montis nigri, quod uſque ad obitum poſſedit, per venditorem deindè in vim dicti pacti redemptum, unde Cincius ejuſdem Mutii creditor ex cauſa debiti contracti, antequàm dicti caſtri acquiſitio fieret, pulſavit in vim bullæ Baronum in iſta Congregatione Mutium juniorem ſuper bonis aliàs à dicto debitore, poſtmodum verò ab iſto ex titulo antiqui fideicommiſſi poſſeſſis, atque iſto baronalem qualitatem negante, pro eo ſcribens dicebam illam cenſeri non adeſſe, quia baronia non ceſſaverat ex nova cauſa, & uti ex nunc, ſed uti ex tunc, ex cauſa antiqua ab initio acquiſitionis impreſſa, tanquàm ſub conditione reſolutiva, qua purificata intrat retrotractio, ac fingitur emptorem nunquàm poſſediſſe, cum cauſa reducatur ad non cauſam, & titulus ad non titulum, itaut omnia medio tempore geſta per hujuſmodi emptorem corruant, ac hypothecæ, & ſervitutes contractæ evaneſcant, ex deductis per Franch. *deciſ.* 64. *n.* 4. *& ſeqq.* Surd. *deciſ.* 286. *n.* 12. Capyc. Latr. *conſult.* 34. *n.* 21. *& ſeqq.* Rot. *deciſ.* 86. *n.* 5. *part.* 5. *recent.*

Contrarium tamen ſenſum habuit Congregatio, ex eo 2
motivo, quod emptor cum pacto de retrovendendo, interim dicitur verus, & perfectus dominus, atque in eum tranſit perfectè dominium, quamvis eventuali reſolutioni ſubjectum, undè interim contrà eum exerceri poteſt jus congrui, tanquàm cum perfecto emptore, & è contra ipſe contrà alium illud exercere poteſt, Afflict. *de jure prothom.* §. 3. *n.* 20. *cum ſeqq. & deciſ.* 338. Tiraquell. *de retract. conventional.* §. 2. *gloſ. unica, num.* 1. *&* 2. Gratian. *diſcept.* 526. *num.* 54. *& ſeqq. & diſcept.* 742. *num.* 30. *& ſeqq.* Buratt. & adden. *deciſ.* 677. Multò magis quia Mutius uſque ad obitum in poſſeſſione caſtri, & baroniæ continuaverat, cùm pactum deductum eſſet ad exercitium cum ejus hærede.

Dixi reſolutionem eatenus placere, quatenus ageretur de debitis à Mutio contractis poſt dictam baroniam aſſecutam, ejuſque poſſeſſione durante, quaſi quod tunc creditores ſub bullæ clypeo, & publica fide tanquàm Baroni crediderint, ideòque ceſſata qualitas eis præjudicare non debeat, ſecus autem pro debitis contractis in ſtatu privato, & antequam dictam baroniam aſſequeretur; nihil refragante, quod me acriter ſubſtinente, Congregatio firmaverit bullam habere locum etiam pro debitis contractis ante baroniam, ut in Romana pecuniaria de Pallavicinis, *hoc eod.* 3
tit. diſc. 74. quoniam id denuò verum affirmabam in ſuis congruis terminis, & ubi aliud extremum concurreret, quod ſcilicet ageretur cum eodem Barone, ſeu ejus ſucceſſore, in eadem qualitate baronali exiſtente; ſecus ubi de tempore contracti debiti non aderat baronia, nec aderat de tempore quo illud petebatur, quia deficit utrumque extremum, à quo, & ad quod.

Licèt enim, etiam pro debitis contractis ante baroniam, firmaverim in d. Romana Creditorum de Pallavicinis, & in aliis, bullam intrare, illamque reſpexiſſe ad tempus petitionis, ac faciendæ executionis; attamen id procedit, quia de temporæ dictæ executionis aderat ratio potentiæ, & qualitatis baronalis, undè unum de duobus extremis de neceſſitate dicebam debere verificari, vel ſcilicet quod debitum ſit contractum de tempore baroniæ, quando dici poteſt creditorem qualitati baronali innixum, ſub fide bullæ credidiſſe, aliàs non contracturum, vel quod eadem qualitas adſit de tempore quo debitum petitur, & ſic, ſive bulla operetur ut ex tunc, ſive ut ex nunc, adſit baronia de uno tempore cum verificatione unius extremi, ſecus autem ubi utrumque extremum deficit, quia tunc nulla videtur ſubeſſe ratio, & hanc putabam eſſe veram diſtinctionem.

ROMANA PECUNIARIA DE MAXIMIS PRO CAMILLO, ET FABIO DE MAXIMIS CUM CÆSARE, ET ANTONIO DE GAETANIS.

Caſus diſputatus in Congregatione Baronum, ſed non reſolutus.

An Bulla Baronum locum habeat in locis montium, cenſibus, nominibus debitorum, ac juribus, & actionibus ad fideicommiſſa ſpectantibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Bulla Baronum tollit ſucceſſoribus exceptiones reſultantes ex fideicommiſſis, & inveſtituris, non autem jura privata, & correſpectiva.*
3 *An Bulla Baronum procedat in locis montium, & cenſibus.*
4 *Loca montium, & cenſus conſtituunt tertiam ſpeciem, & non veniunt appellatione mobilium, vel ſtabilium.*
5 *An loca montium circumſcribantur loco.*
6 *Quid de cenſibus.*
7 *Caſus non deciſus, ſed videtur verior negativa, pro illorum non comprehenſione ſub Bulla.*

DI-

DISC. XCII.

1 GAetanis moleſtantibus in Congregatione Baronum Camillum, & Fabium fratres de Maximis, in vim antiqui fideicommiſſi poſſidentes quædam loca montium, aliaque jura, quæ per eorum majores baronalem qualitatem habentes, & Gaetanorum debitores poſſeſſa fuerunt; præcipuà diſputatio fuit ſuper puncto, an in quadam donatione facta per fratres de Maximis debitores ad favorem alterius fratris qui fuit pater dictorum Camilli, & Fabii, de bonis paternis, & maternis, comprehenſa eſſent onera quorumdam cenſuum per dictos donatores ſuper hujuſmodi bonis impoſitorum; ſi enim non comprehenderentur, prout non comprehendi de jure probatum fuit, ac ita reſolutum, ut habetur *ſub tit. de cenſibus, ſeu donationibus* in hac eadem cauſa, inanis remanebat omnis alia quæſtio, quia cenſus prædicti per ipſos fratres ceſſis juribus extincti, tanquam anteriores abſorbebant valorem locorum montium aliorumque bonorum, ſuper quibus erat quæſtio, undè inanis remanebat creditorum poſteriorum actio, quia Bulla Baronum tollit quidem poſſeſſoribus, & ſucceſſoribus exceptiones reſultantes ex fideicommiſſis, inveſtituris, vel pactis, quamdam lucrativam ſucceſſionem importantibus, non autem jura, & credita propria, ſibi tanquam tertiis creditoribus titulo oneroſo competentia, neque tollit ordinem anterioritatis; & ita paſſim practicatur, ne ſucceſſores ſanguinis ſint inferiores conditionis quolibet extraneo.

Multiplicando autem motiva, deducebam pro dictis de Maximis ſcribens, illud adhuc formiter non diſcuſſum neque deciſum, quamvis incidenter, & præſuppoſitivè 3
ſæpiùs practicatum, an ſcilicet Bulla Baronum, quæ non obſtantibus fideicommiſſis, & aliis, mandat exequi, & ſubhaſtari omnia bona, tam juriſdictionalia, quàm indifferentia, comprehendat loca montium, cenſus, nomina debitorum, & alia hujuſmodi tertiam ſpeciem bonorum conſtituentia.

Negativam deferens, dicebam bullam loqui de bonis 4
ſtabilibus, ideòque tanquàm exorbitantem, & juris communis correctoriam, non debere comprehendere loca montium, cenſus, ac jura, & actiones, tanquàm tertiam ſpeciem conſtituentia, in odioſis præſertim, & exorbitantibus, ſub bonorum ſtabilium, & mobilium appellatione non venientia, ad text. *in l. à Divo Pio*, §. *in venditione, ff. de re judicata*, Gabr. *de verb. ſignific. concluſ.* 7. *n.* 1. Theſaur. *deciſ.* 201. *numer.* 6. cum aliis per Rotam *poſt Cen. de Cenſ. deciſ.* 3. *n.* 14. & habetur actum in Romana Tudertina collectæ *ſub tit. de regalibus* ad materiam Vectigalium.

Quod clariùs procedere dicebam, ubi adjiciuntur verba deſignantia loci exiſtentiam, & ſituationem, ut diſponitur in bulla §. 3. ibi, *Civitatum, terrarum, caſtrorum, palatiorum, & aliorum bonorum immobilium, tam in Urbe, ejuſque diſtrictu, quàm alibi ubicumque in noſtro Statu Eccleſiaſtico exiſtentium.* Et ſic ſe reſtringit ad bona, quæ habent exiſtentiam & ſituationem in certo loco, ideò non comprehendit jura & actiones, ut per Rojas *dec.* 282. *n.* 8. *cum ſeq. dec.* 273. *n.* 13. *& ſeq. par.* 11. *rec.*

Et quamvis reſpectu locorum montium, magis recepta 5
opinio videatur, circumſcribi loco, ac cenſeri de Urbe, ubi erecta ſunt, ut firmatum fuit per Rot. apud Buratt. *deciſ.* 474. *n.* 1. *adden. ad eum, deciſ.* 535. *deciſ.* 177. *num.* 38. *p.* 5. *recen.* 144. *numer.* 12. *& ſeqq. part.* 8. quod etiam reſpectu fiſcalium & reddituum ſuper juribus Regiis in Regno Neapolitano, quæ in ſubſtantia idem important ac loca montium, habetur apud Rovit. *ſuper pragm.* 1. *de jure & exaction. fiſcal. n.* 66. & 80. & de pecuniis ſuper montibus Venetiarum, aliiſque ſimilibus Principis juribus, ut circumſcribantur loco, & habeantur loco ſtabilium, eorumque nomine veniant Rot. in Veneta pretii Bonorum 13. Novembris 1602. Pamphilio, & generaliter Pereg. *conſ.* 90. *nu.* 29. *lib.* 1. Theſ. jun. *lib.* 2. *quæſt. forenſ.* 5. *nu.* 16. Undè in eis habere locum Statutum Urbis excluſivum fœminarum, *dicta deciſ.* 177. *nu.* 38. *part.* 5. *recent.* adden. ad Buratt. *dicta deciſ.* 535. *lit. B*, necnon habere locum Statutum 151. *deciſ.* 114. *nu.* 11. apud Merl. *de pignor.*

Et poſſe ſuper eis imponi cenſus, Buratt. *dec.* 913. *num.* 10. 11. *&* 12. *deciſ.* 133. *num.* 13. poſt Merlin. *de pignor.* Atque ad ea competere remedia poſſeſſoria, Buratt. *d. deciſ.* 474. *n.* 7. in ſpecie Salvian. Gratian. *diſcept.* 943. *n.* 22. *& ſeqq. dec.* 29. poſt Pacif. de Salvian. cum ſimilibus.

6 Et reſpectu cenſuum, ut cenſeantur de loco ubi ſita ſunt bona cenſita, habetur apud eoſdem ſupra allegatos occaſione locorum montium, apud quos habentur iidem effectus, de qua loci circumſcriptione, Rot. *deciſ.* 3. *num.* 16. & 17. poſt Cenc. de Cenſ. idem Cenſ. *qu.* 30. de Marin. *reſolut.* 11. *libr.* 1. *deciſ.* 235. *part.* 7. *recent.* & habetur actum in dicta Romana, ſeu Tudertina Collectarum pro Andoſilla *ſub tituł. de regalibus ad materiam collectarum*, ubi de collectis pro cenſu ſolvendis, an in loco ubi ſita ſunt bona cenſita, vel ubi eſt perſona creditoris, vel in loco deſtinatæ ſolutionis; attamen id quidem attendi poſſe dicebam ad effectus favorabiles, quibus juris communis diſpoſitio non reſiſtat, non autem ſuper intelligentia novæ legis adeò exorbitantis, ut ultra generales propoſitiones, in his ſpecialibus terminis conſimilis decreti Ducalis Sabaudiæ, quod ut aliàs dixi, continet diſpoſitionem huic bullæ proximiorem, ut non contineantur jura, & actiones, firmatur per Cacheran. *dec.* 769. *numer.* 2. & de eadem diſtinctione in cenſibus, Cenc. *d. q.* 30. *à num.* 29.

Ponderando etiam, quod Bulla *in dicto* §. 3. enumerat ſpecies, nempè, Civitates, terras, caſtra, caſalia, domus, palatia, &c. & ſic agit de ſtabilibus per proprietatem, non per fictionem, ut ſunt loca montium, cenſus, & ſimilia, & deindè ſubjungendo genus, utitur verbo *aliis*, *quod* non dato aliquo præcedenti verbo univerſali, denotat ſimilitudinem ad præcedentia, Bart. *in leg. quidam relegatus, in principio, ff. de rebus dubiis*, & cæteri per Barboſ. *dictione* 26. Rot. *dec.* 200. *num.* 14. *par.* 7. *recent.* Cacheran. *d. deciſ.* 169. *num.* 2.

Et clariùs *ex* §. 10. ubi bulla utitur dictione, *hujuſmodi*, ibi, *ſuper Civitatibus, terris, caſtris, caſalibus, palatiis, & aliis bonis immobilibus hujuſmodi*, dictum enim verbum præcedentium repetitivum, ad illa reſtringitur, & non complectitur niſi ea, quæ verè ſunt ejuſdem qualitatis, *ut deciſ.* 342. *num.* 10. *part.* 1. *recent.* in Melevitana Commendæ 29. April. 1652. coram Veroſpio cum aliis per Barboſ. *dictione* 138. & ſic combinando inſimul verbum *aliis*, & verbum *hujuſmodi*, dicebam ſatis claram reſultare demonſtrationem, quod bulla ſolum loquitur de bonis ſtabilibus propriis & per veritatem, non autem per fictionem, & nihilominus ſubjungebam ſufficere eſſe dubium, cum in dubio juxta generales propoſitiones, ille capi debeat intellectus, per quem juris communis diſpoſitio minùs lædatur, & ab eo recedatur.

Punctus non fuit deciſus, quia ex aliis motivis, abſque 7
hujus punctis diſcuſſione, intrabat reſolutio favorabilis, ut ſupra; volui tamen inſinuare, ut qui plus ſciunt, meliora cogitent, non potui enim judicium efformare ex Congregationis praxi, ſeu obſervantia optima interprete, quoniam pro mea notitia articulus non fuit formiter diſputatus, & deciſus; quando autem pluries incidenter in cauſis à me tractatis de hoc actum fuit, comperii varias eſſe opiniones, juxta diverſa ingenia eorum, qui pro tempore ſedebant in Congregatione; quandoque enim audivi haberi pro abſoluto, quod bulla non capiat hanc ſpeciem bonorum, & quandoque oppoſitum, unde judicet qui poteſt, qualis ſit veritas.

Reflectendo autem ad punctum, conſiderabam, quod in diſcurſu naturali ducto à veriſimili voluntate legislatoris, ac identitate, ſeu majoritate rationis, fortiùs in hac ſpecie bullæ diſpoſitio locum habere debet, quia fideicommiſſorum & majoratuum conſervationi magis congrua ſunt caſtra, palatia, caſalia, & alia ſtabilia per veritatem, quàm iſta, ideòque minùs ipſis fideicommiſſis, & majoratibus præjudicari videtur, juxta ordinem præſcriptum *in bonis* pupillorum & minorum, *in l. lex quæ tutores, C. de adminiſt. tut. cum ſimilibus.*

Econverſo autem, juxta ea quæ in foro frequenter habemus in materia ſtatutorum, ſeu privilegiorum, aliorumque à jure exorbitantium, tantum dicitur diſpoſitum, quantum legitur ſcriptum, atque ſonant verba, neque admittitur extenſio de caſu ad caſum, ſeu ad perſonas, loca, & bona, etiam rationis identitate, vel majoritate concurrente, ſed caſus omiſſus remanet ſub diſpoſitione juris, ad vulgarem regulam text. *in l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſth.* ubi DD. Alex. *conſ.* 97. *nu.* 9. *lib.* 2. Honded. *conſ.* 95. *num.* 65. *lib.* 1. Giovagn. *conſ.* 66. *n.* 19. *nu.* 1. Rot. *deciſ.* 329. *n.* 12. *part.* 6. *recent.* & cæteri plenè deducti in Fanen. ſucceſſ. 6. Aprilis 1663. 26. Junii 1665. & 15. Martii 1666. coram Albergato, ubi de ſtatuto excludente matrem propter agnatos uſque ad quartum gradum civilem, quod eam non excludat propter patrem, vel avum paternum, ex eo quod jura municipalia à jure communi exorbitantia operari debent quantum ſonant in verbis,

bis, atque oculis corporeis legi potest, quæ tamen decisiones in dicto casu asperæ videntur, ut habetur actum in eadem Farfen. *sub tit. de successionibus*.

Et quamvis considerari posset, quod revera non essemus in casu juris municipalis inferioris, seu statutarii, sed in lege Papæ supremi Principis, unde potiùs dici debet jus commune quàm statutarium, ut habetur apud Franch. *decis.* 148. *n.* 5. & latiùs apud Rovit. *dec.* 78. *n.* 5. nihilominus de stricto jure, cum dicta regula juris statutarii procedendum venit, dum Congregatio baronum, ac etiam Rota moderna præsertim post *constitutionem* 117. Urbani VIII. quæ *bulla archivii* nuncupatur, tenent hanc bullam baronum esse odiosam, & exorbitantem, ut in aliis *hoc eod. tit.* habetur, ac etiam quia talis est ejus praxis & observantia in verbis, tum quia practicatur pro quibuscumque debitis, non distinguendo an ex justa, & honesta causa contracta sint necnè, quod mihi nunquam placuit, tum etiam quia non practicatur in baronibus, qui non sint de statu immediato, quia verba non conveniunt, vel cum eis qui castra & feuda vendiderunt, & tamen si rationis identitatem attendere volumus, cum istis, atque cum illis nobilibus primi ordinis, qui eamdem figuram in Urbe, vel Statu faciunt, servanda quoque esset, multaque alia practicanda, vel non practicanda essent, si rationem potius, quàm verba attenderemus, ac sufficit casum esse dubium, ut pro stricta intelligentia legis, quæ reputatur odiosa & exorbitans, respondendum sit, illam solum attendendo in verbis, quæ ex superiùs ponderatis, absque dubio istis bonorum speciebus non conveniunt, unde quando judicandum non sit cum solo sensu naturali, sed insistendum sit regulis legalibus, hæc posterior opinio negativa videtur probabilior, licèt negari non possit, sensum naturalem ex dicta ratione melioris conservationis fideicommissorum satis surgere, undè casus dignus esset matura discussione, ac declaratione.

SENOGALLEN. BONORUM PRO COMITIBUS DE MONTEVETERI CUM MONTISTIS,

Casus disputatus in Congregatione baronum, ubi pendet.

An bulla Baronum procedat in castris, & bonis de directo dominio Ecclesiarum per baronem possessis in emphyteusim ad certas generationes.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod bulla baronum habeat locum in Statu Urbini.*
3 *De fundamentis, ob quæ bulla capiat etiam bona Ecclesiastica.*
4 *Bulla tollit dominia, & continet derogationem regulæ de jure tertii.*
5 *Papa est Episcopus Romæ distinctus à persona Papæ.*
6 *Est etiam Princeps sæcularis.*
7 *Leges Papæ concernentes regimen temporale non complectuntur personas, & bona Ecclesiastica, nisi dicatur, ut de Ægidiana, & de Statutis Urbis.*
8 *Bulla baronum facta est à Papa tamquam Principe temporali.*
9 *Dantur plures hujus assumpti demonstrationes.*
10 *Ex consuetudine, & stylo Papæ, desumitur ejus voluntas.*
11 *De rationibus, quibus innixa est bulla baronum.*
12 *Respondetur contrariis.*
13 *Verbum* Cameræ Apostolicæ *quid significet, & an differat à verbo* Sedes Apostolica.
14 *An in bonis feudalibus, vel emphyteuticis laicalibus bulla præjudicet domino directo.*
15 *An in bonis Ecclesiasticis, salvo dominio Ecclesiarum, intret bulla quoad dominium utile, & jus emphyteuticum.*
16 *Lex laicalis non comprehendit bona Ecclesiastica, etiam quoad dominium utile, & respectu laicorum.*

DISC. XCIII.

1 CUm per Montistas cujusdam montis erecti, seu aggregati, Comites Julius, & Astorres de Monteveteri ex facto, & obligatione eorum patris, molestarentur super castris, & bonis de directo dominio Ecclesiarum, à quibus sub titulo emphyteutico ad certas generationes masculinas concessa
2 erant, atque Congregatio baronum non obstantibus firmatis per Rotam in Urbinaten. predii coram Bevilaqua, & Cerro *decis.* 50. & 51. post Paitell. super non comprehensione Status Urbini sub bulla baronum, contrarium post sequutam devolutionem teneret, unde propterea hæc exceptio per reos conventos deducta rejecta fuit, convolatum est ad alteram exceptionem non comprehensionis hujusmodi castrorum, & bonorum sub dictæ bullæ dispositione, stante quod essent emphyteutica de directo dominio Ecclesiarum, idcòque tanquam bona Ecclesiastica sub ea venire non deberent; quare assumpta super hoc puncto disputatione, ob aliquam votorum scissuram, nulla capta fuit resolutio, eademque Congregatio desiderare ostendit concordiam, qua articulus tanquam novus, & nunquam formiter decisus dignus videretur, unde propterea assumptus fuit dictæ concordiæ tractatus, qui plurium annorum interstitio adhuc durat, ideòque causa pendet, & quatenus dictus tractatus ad effectum non perveniat, expectabitur decisio.

In disputatione, seu disputationibus desuper habitis, duo 3
erant præcipua fundamenta scribentium pro actoribus, super comprehensione personarum, ac bonorum etiam Ecclesiasticorum sub hac bulla, primò quod expressè dicitur *in* §. 2. omnes & quoscumque barones sub ea comprehendi, cujuscumq; status, & conditionis, etiamsi quacumq; Ecclesiastica dignitate, etiam Cardinalatus præfulgeant, & consequenter dicebant claram esse voluntatem Papæ ordinandi d. legem, non solum jure Principis sæcularis, sed etiam Ecclesiastici, & Summi Pontificis.

Et secundò, quod *in* §. 12. in fine, excipiuntur tantum responsiones, canones, & census ratione directi dominii, seu superioritatis debitæ Cameræ Apostolicæ, unde propterea hæc exceptio firmat regulam generalem in contrarium, ad text. *in l. nam quod liquidè, ff. de penu legata*, cum concordant. per Barb. *axiom.* 85. *n.* 4. Rota *dec.* 24. *part.* 6. *rec. n.* 1. *& per tot.*

Ponderando etiam, quod *in* §. 9. & sequentibus usque ad 4
finem, in specie derogat nedum fideicommissis, sed etiam investituris, & concessionibus, qui termini conveniunt bonis possessis jure feudi, vel emphyteusis, non obstante quod ita tolleretur dominium Ecclesiæ non debitricis, quoniam bulla tollit etiam dominia, & proprietates, cum derogatione regulæ de jure tertio quæsito non tollen. transferendo totum in pretium, ex deductis apud Caval. *dec.* 612. *n.* 47. *& seq. & dec.* 618. *n.* 20. *& seq.* & clariùs *dec.* 329. *par.* 4. *rec. tom.* 2. cum aliis per Spad. *cons.* 18. *& 19. lib.* 1.

His non obstantibus, scribens pro dictis Comitibus reis conventis, etiam cum aliquo sensu veritatis, contrarium 5
verius dicebam, quoniam in Papa, præscindendo ab alia persona Episcopi particularis Urbis, contradistincta à persona Papæ, & de qua cæteris allegatis Scaccia *de jud. lib.* 1. *cap.* 25. *numer.* 1. Vestr. *in prax. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 1. Rot. in Roman. hæreditatis 28. Aprilis 1659. cor. Meltio, cum aliis in proposito deductis in Urbin. juris metropolitici, *sub tit. de præeminentiis*, ac etiam in eadem Romana hæreditatis *sub tit. de fideicom.* sive sub altero *de regular.*

Duplex altera persona consideratur, una Summi Pontifi- 6
cis, & Episcopi, seu capitis Ecclesiæ universalis, habentis jurisdictionem, & potestatem in toto mundo, altera verò Regis, seu Principis sæcularis, in statu, seu ditione temporali Ecclesiæ, ut benè probat text. *in cap. cum inter* 18. *in fin. extra, de elect.* & pro absoluto supponitur in decisionibus, de quibus infrà.

Quando igitur, vel per viam legis ab ipso conditæ, vel per viam confirmationis statutorum, & legum ab aliis ejus officialibus ordinatarum, disponit super concernentibus temporalem regimen ejus Principatus, ejusque subditorum in temporalibus, itaut non agatur de materiis spiritualibus, & concernentibus regimen Ecclesiasticum, quamvis non 7
dubitetur de potestate, ut scilicet volens possit etiam utrumque gladium adhibere, atque tam personas, quam bona Ecclesiastica comprehendere, nihilominus ubi id non exprimitur, seu aliàs non desumitur voluntas adhibendi etiam dictam potestatem spiritualem, id non præsumitur, ut receptissimum habemus in proposito Constitutionis Ægidianæ conditæ per Ægidium, vel in provincia Marchiæ, vel in tota Italia Legatum Sedis Apostolicæ, tunc Avenione residentis, confirmatæ, & extensæ ad universum statum, ac etiam Urbem, per Sixtum IV. & Paulum III. quoniam non comprehendit clericos, aliasque personas Ecclesiasticas, minusque bona de directo dominio Ecclesiarum; idque adeò tenaciter, quod etiamsi quæstio esset inter laicos, & super sola pertinentia dominii utilis, absque aliqua Ecclesiæ

clesiæ dominæ directæ mixtura, vel præjudicio, adhuc receptum est Ægidianam non intrare, ut apud Otthob. *decis.* 170. *num.* 7. plenè in Romana vineæ 17. Junii 1658. & passim; prout in terminis Statutorum Urbis, juxta opinionem quam retinet Rota moderna, firmatur *dec.* 58. *num.* 27. *& seqq. part.* 6. *recent.* quæ reputatur in materia magistralis, *decis.* 23. *num.* 5. post Zuff. *de legim. processus*, & in aliis frequenter, ac extra quæstionem, intrantem solum in proposito statutorum Urbis; & Constitutionis Clementis VII. super dotium moderatione, in ordine ad probationem voluntatis adhibendi etiam potestatem spiritualem, & comprehendendi Ecclesiasticos, ex iis, quæ super hac materia habentur formiter acta in Romana dotis, seu pecuniaria de Sanctacruce, *sub tit. de dote.*

Quo certo principio sic stante, dicebam huic parti suffi- 8
cere, quod per actores prætendentes dictam voluntatem comprehendendi etiam bona Ecclesiastica, illa non probetur, dum ex ejusdem bullæ proœmio ibi, *Justitiæ ratio, & publicæ fidei causa postulat, ut eorum, qui pecunias nostris, & S. R. E. subditis crediderunt &c.* atque ex toto contextu, ad evidentiam constat, Pontificem ista statuere voluisse tanquam Principem temporalem, & in concernentibus administrationem suæ temporalis ditionis sub ejus immediato regimine existentem, adeout receptum sit, istam legem non extendi ad temporalem ditionem mediatam, sub feudatariorum regimine viventem, ut in Urbinaten. prædii, & in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc eod. titul.* quo casu, juxta firmata in proximè allegatis decisionibus, voluntas adhibendi alteram personam, seu potestatem non præsumitur.

Nedum autem dicta probatio non adest, sed potius ad 9
evidentiam videtur esse in contrarium, tum quia *in* §. 12. & 13. disponitur alia bona libera eorumdem Baronum subrogari debere in locum distractorum, quod incongruum videtur quoad Ecclesias, ut cum gravi præjudicio rem pro re habere cogantur. Tum clarius quia *in* §. 4. & 12. expressè disponitur, quod castra, & bona per Barones possessa, & per Congregationem subhastanda, transire debeant omninò libera, & in pleno dominio ad emptores, quod proindè in ordine ad dominium Ecclesiæ importat formalem alienationem, circa quam, ubi Papa eam permittere intendit, semper adhibere solet diversam loquendi formam, derogando scilicet specialiter constitutioni Pauli II. incipien. *ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* aliisque Apostolicis constitutionibus, hujusmodi alienationem prohibentibus, ac etiam specialiter providendo utilitati, sive indemnitati, & reintegrationi Ecclesiæ, quod in præsenti servatum non legitur, undè propterea talis voluntas expressè exclusa remanet, quoniam receptam conclusionem habemus, quod ex 10
stylo Papæ ejusque Cancellariæ desumitur ejus voluntas, & quid facere, vel denegare voluerint, Mantica *decis.* 214. *num.* 4. Gregor. & Adden. *decis.* 150. Adden. ad Buratt. *decis.* 510. *num.* 11. apud quos concordantes, & est frequens ac recepta propositio beneficialistarum super puncto, quando Papa concurrere voluerit cum ordinario collatore, eumque prevenire, cum similibus voluntatis materiam, & probationem concernentibus.

Item pro eadem voluntate excludenda ponderabam rationes, quibus hæc bulla, ad excludendam ejus nimiam 11
exorbitantiam, & irrationabilitatem, innixa dici potest, quæ ex deductis in dicta Romana pecuniaria de Pallavicinis, & in Romana contributionis de Cesiis, & in aliis *hoc tit.* ad istam materiam, adinstar dispositorum de jure communi *in auth. res quæ, C. commun. de legat.* triplex esse videtur, una quod Papa tanquam Supremus Princeps, & Imperator in sua temporali ditione, ita tollere voluerit id quod circa fideicommissorum observantiam statuit *Augustus* Princeps ejus prædecessor, reducendo rem ad statum, in quo ante *Augusti* tempora fideicommissa erant. Altera præsumptæ voluntatis ordinatoris fideicommissi, vel primi acquirentis, ut sui successoris necessitatibus ita subveniretur, & altera legalis necessitatis, qua idem testator, seu primus acquirens premeretur, si viveret, quæ rationes nullatenus adaptari possunt ad casum, undè propterea lex remaneret omninò irrationabilis, ac etiam de manifesta iniquitate redargui posset, privando Ecclesias ejus bonis, pro dissolvendo ære alieno personæ prorsus extraneæ.

Neque præmissis obstare videntur ea, quæ ut supra in 12
contrarium deducebantur, quoniam declaratio super comprehensione Cardinalium, ac aliorum in Ecclesiastica dignitate constitutorum, nullam inducit alterationem, cum illi considerentur, non tanquam Cardinales & personæ Ecclesiasticæ, sed tanquam Barones, & Domicelli, in quibus accidentaliter hujusmodi qualitas reperiatur, cum in Statu Ecclesiastico, stante qualitate Principis, qui est Ecclesiasticus, non implicet, clericos, & personas Ecclesiasticas possidere feuda, & castra jurisdictionalia, juxta magistrale *cons.* Jason. 117. *lib.* 4. cum aliis in Massanen. Castrorum *hoc eod. tit.*

Quinimò ex hujusmodi expressione, ob argumentum discretivæ, quod ubi voluit dixit, &c. observabam resultare claram probationem in contrarium, quoniam sicuti Papa congruum ac necessarium censuit exprimere qualitatem Ecclesiasticam, quamvis accidentaliter concurrentem in Baronibus, & Domicellis juri laicali, castra, & bona possidentibus, multò magis absque dubio expressisset qualitatem bonorum Ecclesiasticorum in quorum distractione specialem, ac diversam loquendi formulam adhibere solet ut supra, quod discretivæ argumentum in proposito ponderatur *d. decis.* 58. *part.* 6. *rec.* & in aliis decisionibus latiùs editis super hoc puncto comprehensionis Ecclesiasticorum in dicta Romana pecuniaria de Sanctacruce 18. Junii 1655. & 22. Junii 1657. Cerro.

Aliud verò argumentum deductum ab exceptuatione ca- 13
nonum, & censuum debitorum Cameræ Apostolicæ, firmantem regulam generalem in contrarium, non videbatur concludere, quoniam Camera in proposito considerari potest tanquam fiscus Principis laici, absque mixtura Principatus Ecclesiastici, quamvis iste terminus sit aptus complecti utrumque fiscum, dum posito æquivoco, facienda est interpretatio verbi juxta subjectam materiam. Ponderando potissimè, quod Papa utitur verbo *Cameræ*, non autem verbo *Sedis Apostolicæ*, quam differentiam in proposito Bullæ Pii V. de non infeudand. ponderat Spad. *cons.* 21. *nu* 72. *lib.* 1. & habetur tactum *in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum, hoc tit.*

Minus quoque subsistere videbatur alterum deductum ex 14
verbis denotantibus *investituras, & concessiones*, quoniam illa sunt etiam æquivoca, & compatibilia cum lege edita cum sola potestate temporali, absque mixtura spiritualis, quia investituræ, & concessiones feudales, vel emphyteuticæ esse possunt laicales. Et nihilominus etiam isto casu, pro meo judicio, verus sensus videtur, ut Bulla tollat ea vincula, quæ, sive ex providentia concedentis, sive ex illa acquirentis, concernunt ipsum utile dominium, seu jus feudale, vel emphyteuticum, vendendum pro tempore suæ durationis absque præjudicio domini, & sic circa illum succedendi ordinem inter personas de genere vocato, qui per quandam speciem fideicommissi in investitura præscribitur, aliàs enim nimis durum videtur, ac irrationabile, ut dominus directus quamvis laicus remanere debeat privatus dominio suorum bonorum, potissimè ubi Baro feudatarius, vel emphyteuta non haberet alia bona libera, quę subrogari possint, quoniam esset solvere debita unius cum bonis alterius.

Unica verò dubitandi occasio, pro meo judicio, resultabat ex dicta consideratione, quod scilicet salvo jure Ec- 15
clesiarum, ac directi dominii, non obstante ordine succedendi in investitura præscripto, vendi posset dominium utile, seu jus feudale, vel emphyteuticorum, quousque duret, eo modo, quo salvo fideicommisso, vendi potest commoditas, seu jus hæredis gravati, seu salva proprietate vendi potest ususfructus, aut ejus commoditas pro vita usufructuarii, cum similibus; & hæc videbatur unicæ difficultas considerabilis, Quam tamen credebam de facili tolli posse ex eodem fundamento non comprehensionis bonorum Ecclesiasticorum sub legibus laicalibus editis, etiam à Papa tanquam Principe sæculari, ut supra, quamvis id non percuteret dominium directum Ecclesiæ, sed solum jus, & interesse laicorum subditorum, dum in Rota, & Curia recepta est conclusio, ut lex laicalis non comprehendat bona Ecclesiastica, etiamsi agatur inter laicos, & de solo dominio utili, juxta decisionem 238. post Pacif. de Salviano, quæ reputatur in materia magistralis, sæpissimè canonizata, ut apud Duran. *decis.* 30, & 70. Cavaler. *decis.* 493. *omnes in principio*, Buratt. *decis.* 16. in supra allegata Romana vineæ 17. Junii 1658. Bevilaqua, & passim, quia est conclusio hodie indubitata, & in foro quotidiana, ideoque posito, quod hæc Bulla dicitur lex laicalis, ac edita per Papam, tanquam Principem temporalem, idem effectus resultat circa non comprehensionem, tam quoad dominium directum respectu Ecclesiæ, quam quoad dominium utile respectu possessorum.

AN-

ANNOTAT. AD DISC. XCIII.

ISte punctus, an scilicet Bulla procedat in bonis de dominio directo Ecclesiarum, adhuc pendet cum tractatu concordiæ, neque occasio aliam dedit disputationem.

ROMANA DONATIONIS DE CÆSIIS PRO OLYMPIO CASTELLANO CUM DUCE AQUÆSPARTÆ.

Causa pendet in Congregatione Baronum.

An Bulla Baronum locum habeat in debitis contractis ex causa donationis, quam Baro faciat famulo, vel alteri ex causa meritorum, & in remunerationem servitii.

Et aliqua ad materiam text. *in l. scripturas, C. qui potior in pignor. hab.* super suspicione antidatæ, ac fide scripturę privatæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum distinctione inspectionum.*
2 *Text.* in l. scripturas, C. qui potior, in pign. *quando requirat trinum testem.*
3 *Antidata dicitur falsitas in dubio non præsumenda.*
4 *Fideicommissarius successor habens archiviationem rectè excipit de dicta* l. scripturas.
5 *Aliàs de facili bulla archivii eluderetur.*
6 *Trinus testis in scriptura privata non est de forma præcisa, sed potest probatio suppleri per æquipollens.*
7 *An testis deponens de tempore præciso probet, vel potius sit suspectus.*
8 *Qualitas personæ excludit suspicionem falsitatis.*
9 *Character, seu modus scribendi variatur ex ætate, vel mala valetudine.*
10 *De verisimilitudine exclusiva suspicionis falsitatis.*
11 *Quando actus gestus à moriente præsumatur verus, & sincerus.*
12 *An, & quando merita probentur ex sola assertione donatoris.*
13 *An inter patrem, & filium, famulum, & dominum, militem, & Principem dentur vera merita exigentia remunerationem, recensetur opinio negativa.*
14 *Contrarium, & de opinione affirmativa.*
15 *Quod bulla Baronum capiat debita ex donatione vere remuneratoria.*
16 *De intellectu bullæ in ea parte in qua loquitur de legatis.*
17 *De eodem.*

DISC. XCIV.

CUm usque ab anno 1634. Dux Aquæspartæ Cæsius, sub assertione satis diligentis, fidelis, ac extraordinarii ser-
1 vitii sibi præstiti per Olympium Castellanum sibi in aula inservientem, per apocam privatam illi feciſſet quamdam donationem, quam idem Dux moriens de anno 1657. dixit veram, ac mandavit effectum sortiri, dictusque donatarius sequuta morte donatoris, obtento mandato contra bona hæreditaria in forma, ageret contra Ducem filium, & successorem in Congregatione Baronum, de duobus excipiebat reus conventus possessor castrorum, & bonorum independenter à patre in vim fideicommissi; Primò quod bulla baronum non procedat in debitis ex causa donationis; Et secundò quod stante archiviatione sequuta usque ab anno 1637. ad formam Constitutionis 117. seu 119. Urbani VIII. cessaret dispositio dictæ bullæ ita moderatæ. Cùmque replicaretur ex parte actoris, archiviationem esse posteriorem donationi sequutæ de anno 1634. atque donationem non esse merè gratuitam, sed remuneratoriam, atque utrumque impugnaretur; hinc scribens pro actore tres constituebam inspectiones.

Primò super dictæ apocæ fide, & an ex eo quod trino teste signata non esset, deberet, vel ne robur habere adversus subsequutam archiviationem, itaut obstaret dispositio text. *in l. scripturas, C. qui pot. in pign. hab.* Secundò an probarentur merita, quæ postularent remunerationem de condigno, itaut dicatur donatio verè remuneratoria, & ex causa onerosa; Et tertiò demum, quatenus merita non essent talia, quod exigerent præmium de condigno, ac de rigore justitiæ, sed solum ex lege convenientiæ, & gratitudinis, an pro hujusmodi donatione voluntaria intraret Bulla.

Quoad primum dicebam, trium testium interventum in scripturis privatis, requisitum esse per text. *in d. l. scripturas* in secunda ejus parte, ubi nempe agitur de anterioritate, & 2
concursu cum alio creditore hypothecario, habente publicum instrumentum, quo casu excepto, nullibi cautum videtur hoc requisitum esse necessarium, quinimò eumdem textum in prima ejus parte, contrarium generaliter, & indefi- 3
nitè statuere videtur, accedente etiam ratione, quod cum antidata contineat falsitatem, & delictum, Buratt. *decis.* 47. *num.* 8. Farinac. *de falsitate, quæst.* 150. *num.* 99. ista in dubio non sunt præsumenda, Gregor. *decis.* 169. *n.* 1. *cum seq.* & cæteri per text. *in l. dolum C. de dolo*,

Verùm hoc motivum, Advocatorum more ob varietatem ingeniorum judicantium cum aliis cumulatum, in casu proposito minùs tutum videbatur. Quicquid enim 4
sit de intellectu primæ partis dicti textus, de quo occasione apocarum de recepto, quas suspecti creditores faciunt debitori, habetur in sua materia *sub tit. de credito*, versari videbamur in secunda parte text. & in concursu anterioritatis cum habente pro se publicum instrumentum; successor etenim fideicommissi, eo ipso quod archiviationis requisita ad formam Urbanæ constitutionis adimplevit, ex tunc acquisiviſſe dicitur sui juris certitudinem, & bonorum 5
fideicommissariorum exemptionem à derogatione inducta per Bullam Baronum, undè creditor comparens cum apoca privata habente datam archiviationi anteriorem, concurrere dicitur cum fideicommissario in tempore posteriori jus suum deducente ex publico, & solemni archiviationis actu, seu instrumento, eodem modo, quo creditor adversus alium creditorem, ideoque omninò videbamur esse in casu, & hæc videbatur veritas; nam aliàs nimis de facili prædictæ Urbanæ constitutioni fraus fieri posset, ac elusoria remaneret ejus cautela, quæ ut plurimum adhiberi solet, non per ipsum Baronem fideicommissi, vel primogeni possessorem debita contrahentem, sed per interessatos successionem sperantes, ad ulteriores possessoris dissipationes evitandas.

Solidius igitur credebam aliud motivum, quod scilicet quidquid aliqui judaicè dictam legem intelligendo voluerint, verior ac recepta opinio est, interventum trium testium non desiderari pro forma præcisa, sine qua non possit aliàs 6
creditor datæ veritatem probare, sed sufficere æquipollentem probationem, etiam ex conjecturis, & validis adminiculis resultantem, ut plenè alios cumulando probat Genua *de script. privata, lib.* 1. *post q.* 16. *concl.* 2. *num.* 11. *& seq. & signanter num.* 18. ac firmant benè Franch. *decis.* 95. ubi adden. Seraph. *decis.* 879. *num.* 2. *& seqq.* Buratt. *decis.* 844. *num.* 4. *& 5. & 905. num.* 4. Cavaler. *decis.* 446. *num.* 7. *&* 8. Rot. *decis.* 17. *num.* 5. *& seqq. & decis.* 79. *num.* 10. *& seqq.* post Merlin. *de pignor.* quarum prima est repetita apud Merlin. *decis.* 135. & me scribente, disputata acriter materia super quadam apoca continente gravem summam scut. 4000. & ultra, quę prætendebatur collusiva, & cum antidata, firmatum fuit in Romana pecuniaria 10. Junii 1661. coram Bourlemont, confirmata 3. Martii 1662. coram eodem, quarum secunda est apud Zuffum *decis.* 63. & de qua causa habetur actum *sub tit. de credito pro illis de Cruce*, ac videtur conclusio in puncto juris hodie absoluta.

Adminicula verò, juxta regularem naturam præsumptivæ, seu conjecturalis, & adminicultivæ probationis, ponderanda non singulariter, sed unitim cum regula, ut singula quæ non prosunt &c. multa in proposito concurrebant; primum nempè ex concessione ejusdem Ducis coram famulis, & domesticis, quorum aliqui eam probabant, illud tempus percutientes, unà cum fama exindè inter aulicos, & domesticos tunc exorta de hujusmodi remuneratione erga familiarem satis benevolum, & benemerentem.

Et licèt hujusmodi testium depositio circa tempus præcisum post spatium 25. annorum suspecta videretur, eo quia tempus præcisum difficilè memoria retinetur, & per spatium decennii oblivionis præsumptio inducitur etiam in 7
factis propriis, multò magis in alienis, in quibus nullum habetur interesse, ut in proposito advertunt Alexan. *cons.* 156. *num.* 13. *lib.* 5. Mantic. *decis.* 372. *numer.* 12. *&* 13. *dec.* 7. post Salgad. *in labyrint.* & in aliis, nihilominus difficultatem cessare dicebam ex nobilitate actus, in quo testes scientię causam super tempore fundabant, quia scilicet hujusmodi donatio facta fuerit occasione nativitatis primi filii masculi Ducis, quod tanquam factum notabile semper memoria retineri solet, & ex quo facto resultat temporis certitudo, ut advertunt iidem proximè supra allegati; & de memoria facti notabilis, de Marin. *resolut.* 194. *num. fin. lib.* 2. Unde si hinc ad 50. vel 60. annos aliquis deponeret de facto evento ea die, qua Papa electus fuit, sive qua Regina Svetiæ cum adeò solemni pompa Urbem ingressa est, cum similibus, utique exprimendo tempus, non diceretur suspectus, quia licèt memoria non retineatur annus, vel dies præcisus, retinetur tamen ipsum factum notabile, ex quo resultat certitudo temporis omnibus noti.

8 Alterum adminiculum deducebam ex nobilitate, & probitate Ducis, quem verisimile non est, falsitatem committere voluisse, ut in terminis adminiculandi scripturam, personæ qualitas in specie consideratur apud Seraph. *d. dec.* 897. *n.* 7. & apud Merlin. *decis.* 135. *eod. n.* 7. Quodque nobilitas personæ cessare faciat falsitatis suspicionem, Rojas *dec.* 439. *num.* 4.

Tertium adminiculum satis vehemens deducebam ex qualitate scripturæ, seu characteris, quia constabat esse juxta eam formam, qua Dux in valida, & robusta ætate scribere solebat, satis diversa ab ea, quà in graviora ætate, &
9 sua longa infirma valetudine utebatur; scribendi etenim modus, sive literarum character ex tempore variatur, & non eodem modo scribit juvenis, seu validus, & rubustus, sicut senex, vel infirmus, Farinac. *in fragmentis, verbo comparatio, num.* 498. *& seqq.* Franch. *d. decis.* 95. *n.* 3. ubi Adden. Genua *de scriptura privata, lib.* 1. *quæst.* 6. *dubit.* 5. *nu.* 4. *&* 7. Adden. ad Vestr. *in praxi, lib.* 6. *cap.* 1. *numer.* 26. & habetur in Romana Testamenti Cardinalis Cevæ *sub tit. de testamentis.*

Quartum fortè adminiculum deducebam ex qualitate personarum, quibus respectivè commodum, & præjudicium ex hujusmodi actu resultabat, non enim agitur de privata scriptura, quam indigens debitor, ut pecuniam in-
10 veniret, faciat ad favorem mutuantis aliàs non mutuaturi, nisi anterioritatem obtineat adversus alios creditores, de quibus timebat, quo casu debitoris indigentia, & suffocatio, de facili hoc delictum præsumere facit in præjudicium anteriorum creditorum, quos ut plurimum oppressi debitores odio habere, & abhorrere solent, sed agitur de actu beneficio, & voluntario ad favorem extranei famuli, in gravamen & præjudicium filiorum, pro quibus legalis præsumptio est, quod pater malum consilium non capiat, undè satis verisimile videbatur, quod per hujusmodi falsitatem præjudicium filiorum facere voluerit.

Quintum demum, ultrà alia leviora, quæ in facto ponderabantur, resultabat satis forte ex actu insinuationis de Ducis voluntate sequuto, dum erat graviter infirmus, & morti proximus, non est enim præsumendum, Virum adeò qualificatum, & timoratæ conscientiæ, qui adeò benè, & piè vixerat, voluisse pro re parvi momenti, reddi
11 immemorem æternæ salutis, atque cum turpi falsitatis delicto damnationem pati, ut extraneo in filiorum præjudicium prodesset; ut enim benè distinguendo admonet Alphan. *in l.* 1. *num.* 15. *Cod. de edendo*, quem refert, & sequitur Genua *de scriptura privata, tit. de libris Rationum, n.* 65. aut agitur de actu gestu, dum quis est validus, & à mortis cogitatione alienus, de quo posteà moriens nihil dicat, & tunc satis dubitari potest, an subsequens mors fidem augeat, & veritatis adminiculum inducat, quia incertum est, an moriens fuerit de illo recordatus; aut agitur de actu gesto per infirmum morti proximum, seu aliàs in tali statu, quo mortis cogitatio, vel timor imminens habeatur, & tunc magnum resultare videtur veritatis inditium, quia nemo præsumitur immemor æternæ salutis, atque isto casu benè intrat conclusio, de qua Bald. *in l. admonendi, ff. de jurejurando.* Menoch. *lib.* 5. *præsumpt.* 5. *n.* 3. Surd. *dec.* 103. *n.* 4. *&* 7. & alii quod mors vim habet juramenti.

Posita igitur veritate scripturæ, ejusque data anteriori archiviationi. Quatenus pertinet ad secundum articulum, licèt fortè probabiliter prætendi potuisset, merita, quo-
12 ties ad speciem redacta sunt, ex sola assertione probari, neque alia indigere probatione, *ex deductis, decis.* 50. *num.* 7. *part.* 6. *recent.* Capyc. Latr. *consult.* 38. *num.* 6. *cum seqq.* Rot. in Sarsinaten. feudi 22. Junii & 18. Decembris 1645. coram Dunozetto *decis.* 18. *num.* 58, *&* 19. *num.* 4. post Contrium in Romana census, seu Salviani 8. Junii 1654. coram Bichio & 29. Maji 1656. coram Verospio; attamen cum in prohibitis, & ubi adest tertii præjudicium, possit satis dubitari, idcircò ad omnem difficultatem tollendam, & non multiplicandos juris articulos semper periculosos, consului dictam assertionem coadjuvari in facto cum probationibus, & admi-

niculis, super longævo, assiduo, diligentissimo, & satis fideli servitio in pluribus officiis, & muneribus, raro exemplo præstito.

Qua probatione sequuta, disputatio restricta fuit ad punctum juris, an scilicet in famulo erga dominum, sive in subdito erga Principem, in filio erga patrem, cum simili- 13
bus, dentur merita de condigno remunerationem postulantia, itaut actionem, vel judicis officium producant, undè donatio verè remuneratoria, & ex causa onerosa dici valeat; & in hoc negativam subsistinent, Pinell. *in l.* 1. *par.* 3. *de bonis maternis*, Aponte *de potestate Proregis, tit. de tractis seu extractibus, num.* 24. *& cons.* 59. *numer.* 15. *& seqq. lib.* 1. Fabius de Anna *cons.* 93. *n.* 15. *& seqq.* & alii per eos relati, volentes non sufficere ad tale meritum servitia præstita ex debito officii, sive sanguinis, vel charitatis, quia si famulus benè servit domino, & miles Principi, vel filius patri, facit id ad quod tenetur.

Ista tamen opinione rejecta, contraria magis communis & verior à me dicebatur, ut scilicet ad constituendam donationem verè remuneratoriam, quæ causam onerosam 14
sapiat, juxta terminos textus *in leg. Aquilius Regulus* 27. *ff. de donationibus*, sufficiant merita, vel servitia ex lege gratitudinis obligantia ad antidora, qualia sunt, non ea quę ex debito officii in forma consueta & ordinaria per quemlibet in eo munere constitutum præstari solent, quia hæc meritum remuneratione dignum non inducunt, sed ea quæ sint ingentia & in forma extraordinaria, per alios non solita præstari, ut firmat Tiraquell. *in l. si unquam, verbo donatione largitus, num.* 108. Garzia *de donatione remuneratoria, n.* 1. Tappia *decis. Italiæ* 6. *nu.* 26. *& seqq.* & alii plenè deducti per Capyc. Latr. *consult.* 38. *num.* 24. *& seqq.* & renuit etiam Rot. *dec.* 358. *num.* 19. *part.* 6. *recent.* ac in effectu videtur vera & rationabilis opinio, utriusque personarum ordinis favorem concernens, nam satis malè Principes, & quicumque alii servitium reciperent à militibus, officialibus, famulis, uxoribus, filiis, & conjunctis &c. si ratione & intuitu solius stipendii, vel naturalis obligationis, absque spe remunerationis serviendum esset, atque diligentes, experti, & fideles, æquè ac segniores, inexperti, & infideles, cum ejusdem stipendii præmio tractandi essent, ut ipsa natura, & quotidiana experientia nos docent, licèt hoc satis irrationabiliter practicetur in aliquibus locis cum Advocatis; quia idem est honorarium eorum, qui satis laborant, & optima motiva excitant, ac stolidorum, & segniorum, solùm respondentium *ora pro nobis*.

Hinc, stantibus meritis jam probatis, dictaque juris pro- 15
positione firmata, inferebam dubitandum non esse, bullam de quibuscumque debitis loquentem, in hac debiti specie recipiendam esse, cum positis meritis, vel ex lege justitiæ, vel ex ratione congruentiæ, & antidoralis obligationis, remunerationem postulantibus, hujusmodi remuneratoria donatio dicatur verum debitum inter titulos onerosos numerandum, ad text. *in d. leg. Aquilius Regulus* cum concordantibus latè deductis per Rotam *dicta decis.* 50. *num.* 5. *par.* 6. *recent.* Capyc. Latr. *d. consult.* 38. Unde propterea superflua remanebat alia inspectio, an scilicet Bulla procedat in debitis ex causa lucrativa, & voluntariæ donationis.

In quo etiam puncto, pro affirmativa scribens tanquam Advocatus respondendum esse dicebam, quia Bulla *in* §. 2. expresse loquitur etiam de legatariis, qui sunt creditores 16
ex causa lucrativa, atque legatum & donatio parificantur, quia legatum dicitur donatio à defuncto relicta ab hærede præstanda, *leg. legatum* 36. *ff. de leg.* 2. §. *legatum, institution. de legat.* & deducit Rota in Rom. scut. 30. m. 23. Januæ. 1658. §. *fin.* cor. Albergato, quinimò majus jus habere videtur donatarius habens jus irrevocabile.

Eo magis, quia, dato etiam hanc esse donationem gratuitam & voluntariam, negari non poterat, resultare à satis rationabili motivo remunerandi famulum benè meritum, unde si Congregatio practicat executionem Bullæ, etiam pro debitis omninò voluntariè factis absque legitima causa, & pro prodigalitatibus, & dissipationibus, quod tamen laudandum non est, ut habetur in Romana donationis, de Andosillis, & in aliis hoc tit. multò magis practicare debebat pro isto credito, quod quamvis voluntarium, justum erat, ac rationabile.

Ista tamen mihi non placebant, atque contrarium in casu merè voluntariæ, & gratuitæ donationis, omninò verius dicebam, quia cessant, ratio publici commercii, omnesque aliæ rationes bullæ dispositionem ab exorbitantia salvantes, de quibus supra in Romana creditorum de Pallavi-

lavicinis, & in dicta Romana donationis de Andosilis, neque subesse videtur ratio, quę hujusmodi intellectum suadeat; esset enim in libera voluntate gravati disponendi quomodocumque de bonis fideicommissariis, quod repugnat eidem bullæ, disponenti, quod si pro debitis baronis contingat alienari bona fideicommissaria, remaneant cætera ejusdem baronis bona affecta onori reintegrandi fideicommissum, itaut ea loca distractorum subrogentur; ergò voluit quidem bulla ratione commercii consulere creditoribus, sed noluit exindè liberare fideicommissi possessorem ab obligatione legali, consequenter repugnat, ut pro ejus libito donando, vel legando, fideicommissum destruat, cum aliud bulla gerere noluisse ita constet, quàm illud privilegium competens doti restituendæ ampliare ad quemcumque creditorem; si enim uxor pro restitutione dotis accipit bona fideicommissi, remanet vir qui ad restitutionem erat obligatus, debitor fideicommissi pro reintegratione, ut habetur *in sua materia, sub tit. de dote*; ergo si fideicommissum ita remanet creditor baronis, pro cujus debitis bona in vim bullæ distracta sint, semper creditor vincere debebit legatarium.

Et quod bulla dicit de legatariis, intelligendum est, non respectu legantis, sed respectu baronis, qui sit necessarius
19 debitor legati, quia nempè succedens patri, vel alteri conjuncto, sit obligatus ad solutionem legatorum, quæ fecit ejus author, quia adeundo hæreditatem, quasi contraxit cum legatariis, unde effectus est illorum debitor, & sic ejus debitum est necessarium, itaut consumendo in proprios usus bona hæreditaria, ex quibus legata solvenda erant, censeatur perindè ac si debitum verè cum legatariis contraxisset, atque ita, & non aliàs, bulla in hac parte videtur intelligenda; non habuit ista causa, quod sciam, ulteriorem progressum, undè propterea cessante formali disputationis trutina, non potuit desuper judicium efformari; credebam tamen, reflectendo etiam ad veritatem, dictas distinctiones esse veras, proindeque decisionem pendere à facto, an scilicet essemus necnè in casu donationis verè rémuneratoriæ habentis speciem contractus oneros, & correspectivi.

ANNOTAT. AD DISC. XCIV.

DE ista causa ampliùs actum non audivi, forsan per mortem donatarii; & de concernentibus materiam donationis remuneratoriæ, vel aliàs causativæ, agitur in sua peculiari sede *sub tit. de donat.* cum in præsenti incidenter de his agere casus dederit.

URBEVETANA CENSUS

PRO COMITE LAURENTIO DE MARSCIANO ET BONAVENTURIS ADHÆRENTIBUS.

CUM CAMILLO BONAVENTURA.

Casus decisus per Rotam pro Camillo.

De facultatibus Congregationis baronum procedendi summariè, de facto, & nullo juris ordine servato, etiam per extrajudiciales informationes, & absque citatione, quomodo, & quandò id procedat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In vim bullæ baronum procedi potest etiam per extrajudiciales informationes, declaratur n.8.*
3 *Ubi proceditur extrajudicialiter, non potest convinci defectus citationis, quia citationes non ponuntur in actis.*
4 *An in extrajudicialibus citatio sit necessaria.*
5 *Bulla prædicta tollit omnem defensionem.*
6 *Super intelligentia dictæ bullæ deferendum est judicio Congregationis.*
7 *Sicuti super bulla juris congrui est deferendum judicio Cameræ.*
8 *An Congregatio baronum possit procedere sine citatione & sine tela judiciaria.*
9 *Citatio solemnis remitti potest, non autem naturalis, & omnimoda, quæ semper requiritur.*
10 *Ponderatur differentia, ubi Congregatio procedit contra principalem debitorem, & quando contra fideicommissi possessorem.*
11 *Executor an possit cognoscere de justitia, vel injustitia sententiæ exequendæ, & quid agere valeat.*
12 *Quomodo probetur negativa citationis.*

DISC. XCV.

INtentato per Camillum Bonaventuram mandato de manutenendo contra Comitem Laurentium de Marsciano 1
in possessione exigendi fructus cujusdam census, atque negata possessione, quia de ea non docebatur, nisi per quamdam exactionem nulliter factam de ordine Congregationis baronum; non citatis aliis fratribus de Bonaventuris condominis, & principalibus interessatis d. census, Rot. sub die 23. Februarii 1654. coram Bichio, concessit manutentionem, 2
dicta nullitate non obstante, ex eo quod Congregatio baronum in vim constitutionis 41. Clementis VIII. quæ huncupatur bulla baronum §. 3. 8. *& sequen.* procedere potest etiam per extrajudiciales informationes, quo posito convinci non 3
potest nullitas ex revolutione actorum, & processus, prout convincitur, ubi in forma judiciali procedendum est, quia potuit judex extrajudicialiter se informare, quamvis nullitas allegaretur ex substantiali defectu citationis, quia in extrajudicialibus citationes non solent in actis registrari, vel conservari, ut decisio desuper edita probat, allegando Sarmient. Select. *interp. lib. 1. c. 8. n. 3. & dec. 210. n. 2. part. 1. rec.*

Quinimò eadem decisio ulteriùs progrediendo firmat, neque aliquam citationem requiri, quia in extrajudicialibus 4
citatio necessaria non est, ex Felin. *in c. cum olim, n. 6. de re judicata*, Ferrett. *cons. 82. n. 1. & d. dec. 210. n. 3. part. 1. recent.* Eo magis quia *in* §. 9. Bulla tollit omnem exceptionem & de- 5
fensionem, quo casu citatio neque requiritur, quia citandus non est ille, cui certum est nullam competere defensionem, ex authoritatibus ibidem allegatis.

Occasio adhuc non dedit disputandi formiter hunc arti- 6
culum in Congregatione baronum, cui tanquam unico & privativo judici, ad hujus bullæ intelligentiam, & praxim deputato, est deferendum, eodem modo, quo in materia retractus prælativi, vel coactivi resultantis in Urbe ex 7
Constitutione Gregorii XIII. habemus deferendum esse judicio Cameræ, cui bullæ executio est directa, *ut dec. 308. nu. 17.* post Cenc. de Cens.

Quando autem de illo disputari contingeret, crederem 8
dictam decisionem in aliquibus partibus esse veram, in aliis non, ut in eadem Rota in dicta causa pro Comite Marsciano scribens dicebam: Credo enim verè in ea parte, in qua firmatur non requiri processum formalem, neque telam, vel ordinem judiciarium, itaut ejus sententia, vel decreta postulent formalem justificationem ex actis, prout postulant illa aliorum judicium; & hoc tum ex eo quod bulla ita disponit, tum ex clara ratione, quod circa veritatem, & substantiam debiti, Congregatio non judicat, cum solum illa sit executrix sententiarum, vel decretorum, & mandatorum, quæ servatis servandis per judices ordinarios emanant, & relaxantur ad instantiam creditorum contra debitores, undè ejus cognitio solum versari videtur in nudo facto possessionis, an scilicet bona, ad quæ petitur executio, non obstantibus vinculis & fideicommissis, fuerint vel ne tenta & possessa per baronem debitorem ad formam bullæ, quod per extrajudiciales informationes rectè sciri potest, quamvis etiam rationabiliter cognoscat de veritate & subsistentia credenti ad effectum abstinendi ab exequutione, ex deductis in Romana restitutionis pecuniarum *hoc eod. tit.*

Sed quoad alia assumpta, ut scilicet stante facultate pro- 9
cedendi extrajudicialiter, quodque per Bullam omnis exceptio sublata est, rectè procedatur etiam sine citatione, videtur minùs verum, neque unquam crederem hujusmodi propositionem per dictam Congregationem admittendam esse, quia cum plurium annorum spatio in pluribus causis illud Tribunal mihi practicari contigerit, semper vidi rigorosè exigi partium citationes, atque illorum defectum à parte non citata oppositum, rigorosè attendi; & meritò, quia substineri quidem potest, necessariam non esse citationis judicialis formam & solemnitatem à Statuto, vel lege positiva inductam, quam Princeps, in his præsertim magnis Tribunalibus de solo facto executionis agentibus, tollere potest, non autem de citatione omnimoda, & naturali, quæ tanquam de jure divino, & naturæ inducta, tolli non potest, nec debet, Vestr. *in praxi libr. 3. cap. 2. n. 7. ubi adden. num. 22.* Cavaler. *decis. 396.* Rovit. *pragmat. 2. de ord. jud. numer. 1.* Buratt. *decis. 849.* plenè Capyc. Latr. *dec. 188. numer. 34. & seq.* ita distinguentes inter citationem naturalem & solemnem, unde quando de illius negativa constat, nullitas gestorum videtur absoluta, cum illa proveniens ex defectu citationis, dicatur omnium major, & substantialis, ac mater nullitatum appellari soleat.

Et hoc eo magis, quia executio facienda per Congregationem, ut plurimum, imò semper, non concernit solum
10 interesse & præjudicium principalis debitoris, contra quem servatis servandis per ordinarium judicem mandata relaxata sunt, & cujus respectu rectè dici potest, nullam aliam citationem neque naturalem requiri, quia coram judice ordinario ipse jam fuit citatus, & suas exceptiones deducere potuit, unde quoad eum, Congregatio gerere dicitur solas partes nudi executoris de facto, coram quo alia citatio necessaria non est.

Sed respectu successorum, qui jure proprio ex fideicommissis vel investituris bona possident, & contra quos opus est adire Congregationem pro removendis fideicommissorum obstaculis, tunc minùs verùm videtur procedi posse absque aliqua citatione, cum possessori multæ defensiones competere possint, vel circa credita, & jura, quæ sibi ex persona propria, non tanquam fideicommissario, sed tanquam tertio creditori competere possunt, quæ Bulla non subtulit, vel circa actum possessionis, & qualitatis baronalis, an scilicet debitor fuerit verus baro, & an possederit bona jure proprio, & tali, quod cadat sub Bullæ dispositione, ut apertè liquet ex tot disputationibus in hac materia per me solum habitis, de quibus hoc titulo.

Fortiùs, quia non solum possessor, vel alius interessatus se opponens audiendus est in ordine ad probationem baronalis qualitatis, & possessionis ut supra, sed etiam in ordine ab ipsius debiti substantiam, quia ut plurimum, & ferè semper, in Congregatione baronum petitur executio contra successores defuncti debitoris in malo statu, hereditariam qualitatem negantes, unde coram ordinariis judicibus, ob hæredis defectus, mandata relaxantur, citato solum curatore deputato hæreditati jacenti, non qui informatus, & ad ejusdem creditoris complacentiam ut plurimum deputatus, defensionem non curat, itaut sint mandata potius obtenta nemine citato, & ut dicitur sub banca, atque aliquando viventibus etiam debitoribus idem contingit, quod scilicet hujusmodi perditi homines, in sua & suorum ruina gaudentes, colludunt cum creditoribus, ut ad castrorum & bonorum fideicommissariorum venditionem procedatur, unde pluries practicavi in Congregatione, opponentibus possessoribus, vel in fideicommisso interessatis, quamvis certitudinaliter constaret de debitoris baronali qualitate, & possessione, fuisse acriter disputatum cum creditoribus de veritate, vel legalitate debiti, illudque fuisse detectum, vel satisfactum, vel non verum, vel minùs legitimum, unde Congregatio executionem denegavit, quia executori conceditur gustare & cognoscere de justitia & validitate sententiæ exequendæ, & ab executione abstinere, quoties non est nudus facti executor judici subditus, & subordinatus, ut sunt Barigellus & Birruarii, sed est judex suam habens jurisdictionem independentem, & multò magis ubi est magnum Tri-
11 bunal sferæ superioris, quàm sit idem judex qui mandatum relaxavit, ex deductis per Farinacc. *qu. 97. cas.* 3. Surd. *cons.* 405 Capobl. de Baron. *pragmat. 8. p.* 3. Rovit. *pragmat. 4. & 5. de citation. & pragm. 1. num. 18. de jurisd. invicem non turban.* Rot. *decis. 61.* apud Post. *de manut.* ubi, quod executor potest abstinere ab exequendo, non tamen se ingerere in revocando, prout non semel ab imperitis fieri vidi, & de hoc magis accuratè agitur in dicta Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis *decis. 77.*

Et quamvis ex supra admissis, quod Congregatio per extrajudicialem informationem procedere possit, resultare videatur omissæ citationis improbabilitas, quia in extrajudicialibus opus non est acta registrare, & processus formare; non per hoc tamen cessant prædicta, vel quia negativa per absentiam partis non citatæ, vel alio modo probari potest, vel veriùs, quia Congregatio habet suum Notarium particularem, per quem, privativè ad alios, fiunt ejus provisiones, & decreta, & qui citationes diligenter conservat. Unde negativa de facili convinci potest.

ANNOT. AD DISC. XCV.

DEcisio istius causæ coram Bichio, est inter ejus impressas *decis. 589.* Adhuc tamen subsistere videntur ea, quæ dicuntur in discursu, quod scilicet in praxi non servatur totalis omissio citationis, ob cujus defectum, actus passim annullantur, potissimè verò postquam inolevit usus, de quo supra *in Card. de Luca, Lib. I. An not. ad disc. 74.* super modo procedendi etiam in forma judiciaria, ad quod conferunt ea, quæ habentur *sub titul. de judic. disc. 9.* ad materiam citationis, super puncto, an, & quando ista possit omitti, atque proceditur cum distinctione inter omnimodam omissionem, & formam, vel solemnitatem, ut hoc secundo casu, atque ad hunc effectum intelligi debeant leges disponentes, ut ita summariè, ac cum manu Regia procedi valeat, non autem de illa omnimoda, quæ dicitur de jure naturæ; cumque in quodam concursu super patrimonio Mercatoris defecti, per chirographum commissum esset Thesaurario, ut procedere posset cum facultatibus Congregationis baronum, citando certos domi, & incertos per edictum, atque in subhastatione omisa esset citatio personalis, prætendebatur substineri actus, cum *dicta dec. 589.* Bich. dicebam, quod ubi etiam substineretur *dicta decis.* in plena Congregatione, nullatenus tamen in uno judice per fictionem.

ROMANA PRÆLATIONIS PRO PRINCIPE BURGHESIO CUM COMITE MARCO ANTONIO DE MARSCIANO.

Casus disputatus coram A. C. & determinatus pro Marsciano, postea concordatus.

An bulla baronum tollat pacta, seu fideicommissa, & vincula apposita per alios quàm per majores, & quorum jure & successione baro fit debitor & bona possedit, vel solum restringatur ad fideicommissa & vincula proprii authoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Bulla baronum tollit omnia vincula, quæ transfert in pretium cum derogatione regulæ de jure tertii.*
3 *De ratione, ob quam de omnibus vinculis intelligi debeat.*
4 *An tollat dominium directum Ecclesiarum remissivè.*
5 *Non suffragatur bulla, ubi ejus forma non servatur.*
6 *De quæstione principali, an scilicet bulla tollat dominia, & vincula quoad tertios.*
7 *Rationes pro affirmativa.*
8 *In contrarium, & pro negativa.*
9 *De differentia inter tertios jus habentes in sola hypotheca vel in dominio.*
10 *De rationibus, in quibus fundata est bulla baronum.*

DISC. XCVI.

IN transactione, quæ inita fuit inter utramque lineam de Comitibus super fideicommisso ordinato per Leonem X. & de qua habetur in Romana successionis de Comitibus 26. Junii 1647. & 26. Junii 1648. coram Ghislerio impress. post Censal. ad Peregr. *decis. 44. & 45.* inter cætera conventum est, ut una partium alienare volente castra & bona in suam portionem obventa, teneatur requirere alteram in emptione præferenda; cumque de mandato Congregationis baronum, pro debitis Ducis Camilli de Comitibus venditum esset Castrum dirutum *Turriculæ* Principi Burghesio Comes Marcus Antonius de Marsciano hæres, & successor Evandri de Comitibus de altera linea, post plurium annorum decursum, super hujusmodi prælatione judicium instituit coram A. C. à quo sententiam favorabilem reportavit; introducta verò per appellationem causa in Rota, priusquam ad aliquam disputationem deveniretur, controversia sopita est per concordiam, qua mediante actor accepta quadam summa pecuniaria suo juri cessit.

In disputationibus autem desuper habitis, ultra alia motiva ex juris communis dispositione deducta super hujusmodi prælationis exclusione, tam ratione præscriptionis, quàm etiam ratione personalitatis dicti pacti, & an esset transmissibile ad extraneos necnè, de quo habetur actum in hac eadem causa ad materiam retractus *sub tit. de servitutibus*, pro eodem exclusione deducebam, scribens pro Burghesio reo convento, motivum Bullæ baronum, generaliter, & indefinitè derogantis, nedum fideicommissis, & investituris, sed etiam quibuscumque pactis, hypothecis, & juribus tertii etiam cum derogatione juris, ac regulæ de jure tertii quæsito, transferendo omnia in pretium, ex deductis apud Cavaler. *decis. 612. n. 47. & seqq. & decis. 618. nu. 20. & seqq.*

& seqq. Spada *conf.19.lib.1. decis. 329.part.4.recent.tom.2.* ideòque ſtante hujuſmodi generalitate, omnia pacta, & vincula quomodolibet rei libertatem impedientia, ſub ea
3 venire dicebam, tum ex generali axiomate, quod qui omne *dicit*, nihil excludit, tum etiam ob exceptuationem jurium Cameræ cum dictione taxativa, per quam firmatur regula in contrarium, ut arguit Rota *dicta decis. 329. nu.6. part.4. tom.2.* & ex ratione, ſeu fine ejuſdem Bullæ inducendi omnimodam ſecuritatem emptorum, ut ita liberè allician-
4 tur ad hujuſmodi bona emenda, deducendo eadem fundamenta, quæ in propoſito ejuſdem Bullæ deducta habentur in Senogallien. bonorum *hoc eod.tit.diſc.93.* ſuper puncto, an illa tollat dominium directum Eccleſiarum, à quibus caſtra, & bona baronibus conceſſa eſſent in feudum, vel emphyteuſim, ſeu livellum.

5 Judex non aſſumendo hujuſmodi inſpectionem, non improbabiliter credidit, Bullam in propoſito non ſuffragari, ex eo quod ſervata non eſſet ejus forma, cum authoritate ſcilicet Congregationis, mediante ſubhaſtatione, itaut emptor ab ipſa magis, quàm ab ipſo barone jus metiri diceretur, quoniam moleſtantibus creditoribus in Congregatione dictum Ducem, hic per privatam conventionem hujuſmodi venditionem facerat.

Quatenus verò hujuſmodi motivum non intraret, itaut ſer.ſcr. & ad formam Bullæ, venditio per Congregationem facta eſſet, reflectendo ad hujus puncti veritatem, tam occaſione iſtius cauſæ, quàm aliarum ſuper puncto, an Bul-
6 la Baronum tollat ſolum fideicommiſſa, inveſtituras, pacta, aliaque vincula, & onera adjecta per baronis majores, à quibus tanquam fideicommiſſi ordinatoribus, vel primis acquirentibus, poſſeſſor aliique de genere vocato cauſam habeant jure ſucceſſorio, vel tollat etiam fideicommiſſa, pacta, aliaque vincula ad favorem tertii, à quo poſſeſſor nullam habeat dependentiam, quia nempè in ipſius baronis primum authorem, qui fideicommiſſum ordinavit, vel aliud vinculum adjecit, bona tranſierint, alteri fideicommiſſo, ſeu vinculo affecta, itaut etiamſi eſſent penes ipſum primum acquirentem, ſeu novi fideicommiſſi inſtitutorem, neque eſſent libera.

Et in hoc pro derogatione indefinita, etiam contra ter-
7 tios, duo conſiderabam, primò ſcilicet quia expreſsè tollit hypothecas competentes tertiis jure proprio, non autem ſucceſſorio, & conſequenter etiam de juribus tertii diſpoſuit, & ſecundò conſiderabam eam rationem, ob quam loca montium, ſeu officia, aliaque jura hujuſmodi tranſeunt libera in eum, qui mediante facto publici officialis illa acquirit, quod ſcilicet fingitur, priorem poſſeſſorem ſuum jus refutaſſe in manu Principis, à quo prævia dicti primi juris extinctione, tanquam per viam novæ efformationis, ex integro eadem jura transferantur in novum emptorem, directè, & immediatè agnoſcentem in authorem dictum Principem, cujus publicam fidem ſequitur, ex frequenter deductis ad hanc materiam officiorum, & locorum montium *ſub tit.de Regalibus;* ita à pari, quod ſcilicet Congregatione apponente manum in hujuſmodi caſtris, & bonis, cenſeantur priora dominia, & jura ſublata, ipſaque caſtra liberè reverſa ad ipſum Principem primævum, ac originarium dominum, à quo ſub ejus publica fide libera vendantur, itaut emptores, ipſius Principis, vel Congregationis fidem potiùs, quàm illam poſſeſſoris ſequantur.

Econverſò autem conſiderabam diſpoſitionem, in qua
8 agendo de hypothecis, agitur de tertiis intereſſatis, potius retorqueri ratione diſcretivæ, quod ſcilicet ubi Papa voluit dixit, ideòque cum loquutus ſit de hypothecis, ſignum eſt, quod noluit loqui de dominio, aliiſque juribus realibus.

Fortiùs verò ob manifeſtam rationis differentiam, ubi
9 enim agitur de creditoribus ſolam hypothecam pro credito generis, ſeu quantitatis habentibus, nullum præjudicium eis inferri videtur, dum nil eorum intereſt hypothecam habere ſuper ipſa ſpecie, vel ſuper pretio, in quod illa transfertur, dum ejus effectus magis pretium quàm rem percutere videtur, dum diſtracta re hypothecata, debitum quantitatis ſatisfaciendum eſt ex pretio, ideòque nil intereſt, jus habere in re, vel in pretio, & ex qua ratione receptam habemus concluſionem deductam ex diſpoſitione tex. *in l.à Divo pio, ff.de re judic.* cum ibi notatis, creditorem anteriorem impedire non poſſe poſteriori exequutionem, & ſubhaſtationem pignoris, ſeu rei hypothecatæ, ad effectum deponendi pretium, in quo ordo anterioritatis ſervandus veniat.

Non ſic eſt quoad tertium habentem dominium, vel jus in ſpecie, quoniam ita invitus cogitur vendere rem pro-
priam, ac habere quantitatem loco rei ſibi debitæ, quam potius habere intereſt quàm pretium, & ſic magna differentia eſt inter creditores quantitatis, & habentes jus dominii, ſeu aliàs in re.

Conſiderabam quoque Bullam prædictam, tam in verbis, quàm in intentione, ſeu ratione, verè, & propriè percutere remotionem obſtaculorum reſultantium ex fideicommiſſis, ſeu inveſtituris ad favorem ſucceſſorum, in effectu contendentium de jure ſucceſſorio ex cauſa lucrativa, vel quia ita Bulla, tollendo fideicommiſſorum vim obligatoriam, ea reducere voluerit ad antiquum ſtatum non obligatorium, in quo erant antè tempora Auguſti, juxta ea quæ habentur in Romana Contributionis de Ceſiis *hoc eod. tit.diſc.* 89. vel quia ducto argumento à diſpoſitione *auth.res quæ, C.* 10
commun.de legat. per Bullam ſubintelligatur præſumpta fideicommittentis, ſeu primi acquirentis voluntas hujuſmodi alienationi pro ſucceſſorum indigentiis aſſentiendi, juxta ea, quæ pro hujus Bullæ ratione, eaque ſalvanda à nimia exorbitantia, habentur deducta in Romana pecuniaria de Pallavicinis *diſc.74.& dicto diſc.*89. & in aliis *hoc eod.tit.*

Seu demum ob illam commercii rationem, ob quam in Epiſcopatu Mantuano, in Abbatia Farfen. & in aliis hujuſmodi locis, conſuetudo induxit, ut bona emphyteutica, & feudalia, quamvis habentia formam pacti, & providentiæ, redacta ſint adinſtar allodialium, quod etiam in feudis Pedemontanæ regionis, & Sabaudiæ Ducatus, quamvis eamdem formam pacti, & providentiæ haberent, introduxerunt Decreta Ducalia, de quibus apud Caeheran. *in deciſionibus 163. ad 170.* de quibus frequenter ad hanc materiam Bullæ baronum in aliis cauſis ſupra, & infra mentio habetur; quibus omnibus conſiderationibus, ſeu rationibus attentis, illæ percutiunt vincula injecta per proprium authorem, & ad favorem perſonarum de certo genere, jure ſucceſſorio, & ex cauſa lucrativa venientium, tanquam ex ſoluto jure prædeceſſoris, qui debita contraxit, ideòque congruere non videntur aliis vinculis adjectis à tertio, & cum quibus in primum authorem tranſierunt.

ANNOT. AD DISC. XCVI.

SUper contentis in hoc diſcurſu, an Bulla tollat pactum prælationis, vel retractum, occaſio non dedit medio hoc tempore diſputare, atque ſubſiſtere videntur ea, quæ ibi deducuntur, potiſſimè, quia de eiſdem pluries alibi agitur.

ROMANA DOTIS DE ANGUILLARIA PRO COMITISSA JULIA ALBERTINA CUM EJUS FILIIS, HÆREDIBUS COMITIS DE ANGUILLARIA.

Caſus deciſus per Congregationem baronum contra Comitiſſam.

De cautione, quam creditores ex Bulla baronum, & ſtylo Congregationis præſtare tenentur de reſtituendo prioribus, & potioribus, ſive in caſu evictionis; & an ad iſtam teneatur mulier agens pro reſtitutione dotis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Ille creditor, quem certum eſt eſſe omnibus anteriorem, an teneatur ad cautionem de reſtituendo.*
3 *Creditor habere debet à debitore pecuniam liberam, & non cogitur accipere vinculatam.*
4 *Pecunia vinculata valet minus quàm libera.*
5 *Cautio requiſita per Bullam baronum à creditoribus habet juſtitiæ, & rationis fundamentum.*
6 *Sed non debet practicari cum eo creditore, qui abſque Bullæ, & Congregationis beneficio ſatisfactionem conſequi poteſt.*
7 *Quando cautio per creditorem de jure præſtanda ſit.*
8 *De cautione demandata adverſus creditores in chirographis.*
9 *An dotis creditum veniat ſub generali nomine, & diſpoſitione creditorum.*

DISC. XCVII.

PEr mortem Comitis Joannis de Anguillaria de anno 1659. diſſoluto matrimonio, uſque ab anno 1645. contracto, inter ipſum, & Comitiſſam Juliam Albertinam Nea-

Neapolitanam, ſuperſtitibus pluribus filiis in pupillari ætate conſtitutis; cùm in hac aliàs potentiſſima familia, ex
1 tot tantiſque Civitatibus, oppidis, caſtris, & locis per ipſam poſſeſſis, duo tantùm parva caſtra Stabiæ, & Calcatæ remanſiſſent, tutores prudenti conſilio, proſequendo etiam tractatum ab eodem pupillorum patre ferè concluſum, ad liberandum pupillos à graviære alieno, cujus fructus, & uſuræ longè abſorbebant utriuſque caſtri, aliorumque bonorum fructus, & redditus, prævio chirographo Papæ communicantes facultates Congregationi baronum, atque præveniendo pro minori damno, id quod urgentibus creditoribus, per eandem Congregationem cum majori præjudicio faciendum foret, vendiderunt caſtrum Stabiæ Principi Burgheſio pro pretio ſcut. 119. mil. ad effectum ſolvendi creditoribus, juxta eorum anterioritatis, vel potioritatis ordinem, prævia per eos jurium ceſſione ad favorem emptoris, ac præſtita cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus creditoribus, ſive eidem emptori in caſu evictionis, vel moleſtiarum; eo addito, quod creditores idoneam cautionem præſtare non valentes, accipere teneren-tur eorum creditum in tot locis montium ſub dictis legibus vinculatis, quæ loco cautionis ſtare deberent juxta conſuetum ſtylum.

Inter pupillorum creditores erat dicta Comitiſſa Julia eorum mater, qui pro dotium, & lucri dotalis reſtitutione, ultra alias partitas controverſias, de quibus habetur actum in hac eadem cauſa *ſub tit. de dote*, debita erant liquidè, & ſine controverſia, ex cauſa reſtitutionis dotium, ſcut. 8500. quæ tutores ſolvere obtulerunt ex dicto pretio per emptorem depoſitato, juxta chirographi, & inſtrumenti conditiones, & vincula ut ſupra; dicta verò Comitiſſa oblationem recuſante, ac petente pecunias liberas, orta eſt controverſia in Congregatione baronum.

In qua pro Comitiſſa ſcribens dicebam, quod licèt Bulla
2 baronum in arbitrio Congregationis ponat modum ſolvendi pretium creditoribus, cum cautione, vel ſine, atque reſpectu illius creditoris, quem certum eſt eſſe omnibus anteriorem, juſtè interponendum ſit arbitrium pro exemptione ab hujuſmodi onere, ut per Seraph. *dec.*1019. *n.*1. *& deciſ.* 70. *in fin.* poſt Fenzon. *ad Statutum*. Agnoſcebam tamen difficultatem reſpectu emptoris cum iſta lege contrahentis, inquirere non debentis, an unus eſſet anterior, vel poſterior, cum hoc attendatur, & procedat in ordine ad ipſos creditores, atque reſpectu timoris, qui probabiliter haberi, vel non haberi poſſit de aliis creditoribus anterioribus detegendis, & poſtea ſuperveniendis, juxta praxim deſumptam ex text. *in leg.final.§.& ſi præfatam, Cod.de jure deliberandi*, ad quem effectum certa anterioritas (quam indubitatum erat concurrere in iſto credito dotali) ſuffragari poteſt; ſecus autem quoad cautelam emptoris pro evictione, quæ non ſolùm ratione crediti, & hypothecæ anterioris, ſed etiam ratione vindicationis jure dominii in venditore ceſſantis ſequi poſſet, quo caſu anterioritas creditorum nihil prodeſſet, unde agnoſcendo difficultatem ex hac via inſuperabilem, dicebam Comitiſſam non teneri, neque cogi poſſe ad ſui crediti ſatisfactionem conſequendam ex hujuſmodi pretio, ſed ei liberum remanere debere arbitrium ſibi ſatisfaciendi ex aliis bonis, itaut pecuniam liberam conſequeretur.

Creditor enim fundatam habet intentionem in jure con-
3 ſequendi pecuniam liberam, neque tenetur eam recipere vinculatam, ex deductis per Arias de Meſa *lib.1.variarum, cap.16. num.27. cum ſeqq.* Duran. *deciſ.*421. *numer.*10. *deciſ.*274. *num.*13. poſt Zachiam *de obligat. Camerali*, Romana vineæ 26. Junii 1651. coram Rojas *inter ejus impreſſ. deciſ.*458. *num.*6. Et in individuo dotis reſtituendæ per filios primi matrimonii mulieri etiam ad ſecunda vota tranſeunti, ut ad aliquam cautionem teneri non debeat, ſed pecuniam liberam habere, firmavit diſputatio formiter articulo Rot. in Romana dotis prima Decembris 1632. coram Dunozetto.

Cùm enim pecunia cum hujuſmodi cautione ſoluta, ſive loca montium vinculata, longè minùs valeant, quàm libera,
4 quia vincula minuunt de valore, ut in ſpecie aliis allegatis firmatur *in deciſione ultima* apud Poſth. *de ſubhaſt. in noviſſimis additionibus*, & in Romana cambiorum 4. Decembris 1662. coram Veroſpio, ac latiùs deductum, & examinatum habetur in Romana locorum montium pro Paulo Sforzia, *ſub tit.de regalibus ad materiam locorum montium*, idcircò injuſtum, atque juri naturali, vel gentium contrarium videtur, ut creditor qui ſuam pecuniam liberam dedit, tantundem recepturus, cogi debeat ita recipere cum vinculo intrinſecum valorem diminuente, itaut conſequutus decem, in effectu conſequatur quinque, vel ſex, quia eſt tollere jus tertii, non ex beneficio legis, ſed ex pacto, & propria providentia competens, quod abſque cauſa publicæ utilitatis, vel juxta unam opinionem fieri non poteſt, vel juxta alteram non debet, neque convenit.

Neque in hoc obſtare dicebam diſpoſitionem Bullæ baronum, ſive quotidianam praxim in concurſu creditorum ad bona defuncti, vel obærati debitoris; Bulla enim, licèt etiam ex hoc capite (minùs tamen debitè) aliquibus viſa ſit exor- 5
bitans, nemini facit injuriam, atque alterius jus non lædit, dictam cautionem, ſeu inveſtimentum demandando; ſiquidem ſtantibus fideicommiſſis, vel inveſtituris, quibus hæc, & alia baronum caſtra, & bona ſubjacent, creditoribus de rigore juſtitiæ nullum jus ad dicta bona competeret, neque quæſitum eſt, ita ſucceſſor veniens jure proprio, liberè illos rejicere valeat; unde cùm Bulla, exorbitando à juris diſpoſitione, in eorumdem creditorum gratiam, fideicommiſſorum aliorumque vinculorum obſtacula tollat, eisque concedat id quod aliàs prætendere, & conſequi non poſſent, itaut reſpectu creditorum ſit mera gratia, & largitio, idcircò conqueri non poſſunt, qui nihil percepturi erant, ſi cum iſta alterante qualitate minus percipiunt, ſemper enim eis favor fieri dicitur, dando dimidiatum, vel oneroſum, potiùs quàm nihil, & hæc eſt ratio, quæ benè Bullæ diſpoſitionem in hac parte ab exorbitantia ſalvat.

Iſta verò ratio non adaptatur hujuſmodi credito dotali, 6
quod abſque Bullæ prædictæ beneficio mulier liberè non obſtantibus fideicommiſſis conſequi poteſt ex juris communis diſpoſitione in vim *auth.res quæ, C. communia, de legatis;* igitur nimium aſperum videbatur, quod iſta creditrix, quæ de juſtitia liberam ſui crediti conſequutionem obtinere poterat, pariformiter tractaretur cum illis, quibus ex gratia id conceditur.

Prout neque obſtare dicebam quotidianam Tribunalium praxim ſuper dictæ cautionis neceſſitate in concurſu creditorum ad bona debitoris decocti, ſive ſuſpectæ hæreditatis, de qua praxi tractatum habetur in Romana concurſus creditorum Cardinalis Cecchini *ſub tit. de credito*; id enim procedit, ubi agitur de patrimonio decocto, cujus omnia bona vendere oporteat, aliàs emptorem ſine hujuſmodi cautela non invenientia: ſive ubi venditis tantùm aliquibus bonis, quæ emptor non niſi cum hac lege emere voluit, creditor petit ex hujuſmodi pretio ſui debiti ſatisfactionem, tunc enim conquerendi causam non habet, quia in primo caſu ita cogit neceſſitas reſultans ex venditione bonorum, cum qua & non aliàs ſatisfactionem conſequi poteſt; & in ſecundo præjudicium reſultat ex ſua voluntate, dum ex pretio ita vinculato ſatisfactionem eligit, & petit.

Secus autem ubi, aliis debitoris bonis ſuperextantibus creditor recuſet ex rei venditæ pretio vinculato ſatisfactionem conſequi, quia illam liberam obtinere velit, vel ex venditione mobilium, & ſe moventium in libero commercio exiſtentium, vel ex aliorum bonorum fructibus, ex Salviani interdicti remedio obtinendis, ſive etiam rigoroſè ex ſtabilium ſubhaſtatione, diminuto pretio abſque cautela evictionis, quia tunc nulla ſubeſt cauſa cogendi creditorem invitum ad recipiendum ſuum creditum diminutum, ut ita diſtinguendo benè habetur *d.deciſ.* 274. poſt Zacchiam *de obligat. Camerali*.

Et cum hac diſtinctione, ab exorbitantia ſalvari poſſunt 7
chirographa quotidiè emanantia, cogentia creditores invitos pro ſola emptoris cautela ad recipiendum eorum creditum ita vinculatum, quia rectè procedunt, ubi creditori non poteſt aliàs eſſe conſultum, quàm ex rei venditæ pretio, quod aliàs non niſi cum dicta cautela inveniretur, ſecus autem ubi alia ſuppetunt debitoris bona, ex quibus creditor dicat, poſſe, & velle liberam ſatisfactionem conſequi; tunc enim videtur, quod eſſet quodammodo violare jus gentium, & tollere jus tertii, in gratiam privati emptoris, ideò cum dicta diſtinctione in hac materia procedi debere videretur.

His non obſtantibus Congregatio cenſuit, Comitiſſam 8
cogendam eſſe ad dictum pretium ita vinculatum recipiendum, ſtante chirographo ita demandante, adverſus quod Congregatio decernere non poterat, niſi illius obſtaculum ab eodem Papa removeretur; & quamvis replicarem, quod in generalibus proviſionibus exorbitantibus, præſertim emanatis non per viam legis generalis, ſed per viam gratiæ ſpecialis, non cenſeatur comprehenſa cauſa dotis, ut in ſpecie

9 moratoriæ, seu alterius provisionis concessæ per Principem in præjudicium creditorum, quod sub ea non veniat dos, firmant Jo: Baptista de S. Blasio *de privilegiis dotalibus*, *privil.* 289. & Franch. *decis.* 219. nihilominus quia in eodem chirographo sub quodam verborum involucro (& absque dubio citra Papæ voluntatem) etiam de dote mentio fiebat, visum fuit obstare chirographum, unde cautiùs in illorum efformatione procedendum videtur propter præjudicia, quæ ex verbis sub involucro appositis resultant, citra rectam intentionem Principis, qui solùm ex summario advertit ad rei substantiam, eique impossibile est legere singula chirographa, vel supplicationem per extensum, atque clausulas, & verba ponderare, sed debet esse onus officialium, ad quos pertinet.

ANNOT. AD DISC. XCVII. & seqq.

DE materia cautionis contentæ in hoc discursu, habetur pluries actum *sub tit. de credito*, præsertim *disc.* 53. *& seqq.* Ac etiam *ibid. disc.* 127. agitur de contentis *in disc.* 98. Ac etiam de contentis *in disc.* 99. *eod. tit. de credito disc.* 53. *cum seqq.* & multa deducit de Marin. *in addit. ad Revert. decis.* 82.

ROMANA LOCORUM MONTIUM PRO HÆREDIBUS MARCELLI SACCHETTI, CUM DUCE SFORTIA.

Casus disputatus in Rota sine resolutione, postea concordatus,

An in concursu creditorum Baronis super pretio castrorum venditorum de ordine Congregationis in vim Bullæ baronum, attendatur anterioritas juxta ordinem juris in bonis liberis, vel potiùs debeant esse potiores creditores, quibus ex licentia Principis quæsitum est jus super ejusdem bonis, antequam Congregatio manus apponeret, quamvis essent in tempore posteriores. Et aliqua de Constitutionibus Apostolicis super prohibita alienatione bonorum jurisdictionalium, an capiant impositiones censuum, & hypotheças.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Bulla baronum disponit ex pretio bonorum dissolvi creditores juxta ordinem eorum anterioritatis.*
3 *Declaratur, quomodo, & quando id procedat.*
4 *Creditores cum assensu posteriores, vincunt anteriores.*
5 *Pretium feudi non est feudale.*
6 *Declaratur, ubi res alienatur de mandato judicis, & de ratione.*
7 *De rationibus, quibus innixa est conclusio, de qua nu. 5.*
8 *De conclusione, quod eadem feudalis, vel fideicommissaria qualitas dari non potest in re, & pretio.*
9 *Congregatio baronum in vim bullæ tollit vincula ab ipsa re, quæ transit libera in emptorem, & transfert in pretium.*
10 *Examinantur decisiones dantes distinctionem inter rem, & pretium.*
11 *An bulla baronum super bonis fideicommissarii tribuat jus creditoribus ab initio, & an operetur, ut tunc, vel ut nunc.*
12 *Expenditur authoritas Merlini de pignor. & quando Doctoribus deferendum sit.*
13 *Confessio, vel præsuppositum fideicommissi, illud non probat, nec inducit si verè non adest.*
14 *Castra, & loca jurisdictionalia in Statu Ecclesiastico, an censeantur feudalia, vel allodialia, distinguitur.*
15 *De constitutionibus Apostolicis prohibentibus alienationes, & contrectationes bonorum jurisdictionalium, ut non comprehendat impositiones censuum, & hypotheças, antequam hoc prohiberetur.*

DISC. XCVIII.

1 DUx Alexander Sfortia de anno 1620. pro extinguendis debitis, obtinuit ab Urbano VIII. facultatem imponendi census usque ad summam scut. 250. mil. super ejus tertis Vallis Montanæ, & Lugnani, non obstantibus constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. & Pauli V. ac etiam forte ejusdem Urbani, prohibentibus alienationes, & quoscumque contractus in bonis jurisdictionalibus, ac etiam non obstantibus fideicommissis ordinatis per Joannem Hieronymum, Joannem Baptistam, Fulviam, & alios de Comitibus, dictarum terrarum dominos, à quibus jure successorio in præfatum Ducem devenerant. In vim cujus licentiæ, ac respectivè fideicommissorum derogationis, inter alios census à dicto Duce ejusque filiis impositos, fuit unus scut. 5. mil. in sorte super dicta terra Vallis Montanæ ad favorem Joannis Baptistæ Garzonii, dictum censum acquirentis ex pecuniis obventis ex pretio casalis Fusani, quod ipse de anno 1627. vendiderat pro pretio scut. 17500. Marcello Sacchetto, sub pacto investimenti hujus ratæ in bona stabilia, loca montium, vel census, ad effectum multiplicandi usque ad summam scut. 14. mil. pro cautela emptoris. Cùm autem postmodum per Congregationem Baronum in vim Bullæ Clementinæ, accedente etiam speciali chirographo ejusdem Urbani VIII. dicta terra Vallis Montanæ vendita esset Principi Barberino, ex pretio restiturus fuit dictus census, cujus rata scut. 3. mil. investita fuit priùs in alium censum, eoque deindè redemptio in 29. loca montis ad favorem dicti Garzonii, seu ejus hæreditatis, sub duplici vinculo, primò scilicet ad favorem dicti Barberini emptoris, seu Principis Pamphilii secundi emptoris, à Barberino causam habentis, & secundò ad favorem hæredum dicti Sacchetti pro multiplico, & respectivè evictione dicti casalis, ex cujus pretio ista pecunia proveniebat; verùm Dux Ludovicus Sfortia præfati Alexandri ex filio nepos, tanquam cessionarius illorum de Scottis, aliorumque creditorum anteriorum præfatæ census impositioni, ex judicio agitato contra indefensam hæreditatem jacentem dicti Garzonii, præfata loca montium tanquam anterior avocavit, deindeque prætendere cœpit deleri debere dictum vinculum ad favorem hæredum Sacchetti, majus jus non habentium, quàm idem Garzonius haberet; & introducta causa coram A. C. ab isto prodiit sententia reis conventis favorabilis, super dictæ petitæ deletionis denegatione, introductaque per appellationem causa in Rota coram Bevilaqua, datoque dubio, *an sit locus deletioni vinculi*, ac proposito *de mense Junii* 1666. nulla capta fuit resolutio, neque causa ulteriorem habuit progressum, utpotè per concordiam sopita; unde propterea, ob cessatam ulteriorem disputationis trutinam, & successivè non apertum Rotæ votum, efformari non potuit omninò maturum judicium super hujus controversiæ veritate.

Pro illa verò notitia, quæ desumi potuit ex hac unica disputatione Rotali, in qua solùm ego pro Sacchettis scribebam, mihi videbatur, justitiam ac probabilitatem istis potiùs assistere; licèt enim Bulla in verbis mandet ex pretio castrorum, & bonorum, quæ per Congregationem, non obstantibus fideicommissis, aliisque vinculis, vendi contingat, satisfieri Baronis creditoribus, juxta ordinem eorum anterioritatis, & potioritatis, prout de jure, perindè, ac si bona distracta ejusdem debitoris libera, & indifferentia essent, talisque sit praxis Congregationis, unde propterea cessat illas difficultas, quæ aliàs de stricto jure probabiliter cadere posset super æquali omnium concursu, non curata differentia temporis, state æqualitate causæ, seu temporis, in quo ipsi jus acquirunt contemporaneè in vim Bullæ, dum priùs de jure nullum jus habebant, ex iis, quæ desuper deducta habentur *hoc eod. tit.* in Romana restitutionis pecuniarum *disc.* 78.

Nihilominus dicebam scribens in ista causa, id rectè procedere inter creditores indifferentes Baronis debitoris, quibus antequam Congregatio manus apponeret, & vincula solveret, nullum jus ad hujusmodi bona competebat, stantibus fideicommissis, ob quæ in proprietate non erant hypothecabilia, quasi quod Bulla, postquam remota essent vincula, ita fingeret pretium esse de bonis liberis debitoris à principio, quod ut dictum est, nisi expresè disponeretur, suas habere posset difficultates.

Secus autem, ubi agitur de illis creditoribus, qui ex particulari licentia, seu facultate Principis, cum fideicommissorum derogatione, jus quæsierat super ipsis bonis, priusquam Congregatio manus apponeret, atque removendo vincula, illa reduceret ad statum bonorum liberorum, & indifferentium, quoniam tunc rectè intrat conclusio apud feudistas receptissima, ac in foro indubitata, de qua Afflict. & Ursill. *decis.* 286. Franch. *decis.* 64. &

75. Gail. *de credito c.* 4. *quæsito* 11. *n.* 1852. Salgad. *in Labyrint. p.* 2. *c.* 4. *n.* 40. *& per tot.* quod scilicet in bonis in libero commercio, ac in libera debitoris dispositione non existentibus, creditores habentes assensum à Principe, vel à lege, quantumvis posteriores, vincunt anteriores, quantumvis privilegiatos, quoties privilegium non est tale, quod habeat vim assensus, & tribuat jus in ipsismet bonis prohibitis, ex ea clara ratione, quod cùm hujusmodi bona non sint in commercio, non cadunt sub hypotheca generali, & consequenter creditores quantumvis hypothecarii, & anteriores, tali assensu carentes, reputantur tanquam chirographarii, nullum concursum habentes cum hypothecariis quantumvis posterioribus, ut deductum habetur *hoc tit. dicto disc.* 78. ac etiam pluries *sub tit. de Regalibus* ad materiam officiorum, in Romana pretii officiorum, & in Romana diminutionis pretii, & in aliis in proposito concursus super officiis inter creditores habentes reservationem decreti, & illos, qui eo careant. 3

Adversus præmissa, duo dicebantur ex parte actoris, primo, quod ista procedunt in ipsis bonis, secus autem in pretio, quod eamdem naturam non habet, sed dicitur de bonis liberis, & allodialibus, quia pretium feudi non est feudale, deducendo in specie super ista conclusione firmata per Rotam in Aprutina terræ Montorii 2. Maji 1644. coram Peutingerio; & magis ad rem in specie concursus inter habentes, & non habentes assensum, Manente *decis.* 58. *num.* 1. *& seqq.* cum quo processum est in Romana pecuniaria seu concursus creditorum 15. Junii 1665. coram Emerix. Et secundò, quod eadem procederent, ubi non adesset dispositio Bullæ baronum, per quam utpotè tollentem fideicommissa aliaque vincula, ita dicebatur etiam ab initio ad hæc bona quæsitum jus ipsis creditoribus anterioribus, quasi quod Bulla operetur ut tunc potiùs, quàm ut nunc. 4

Neutrum verò fundamentum habere videbatur subsistentiam, præsertim verò primum omninò fragile, nulliusque ponderis, licèt enim vera sit dicta conclusio, de qua frequentes in aliis *hoc eod. tit.* quod pretium feudi non est feudale, sed reputatur de bonis liberis, & allodialibus, ob regulam, præsertim in particularibus receptam, quod pretium non succedit loco rei, quæ tamen regula non intrat in feudis, quæ receptum est importare universitatem, cadente solùm quæstione, an sit facti vel juris; sed hoc non obstante adhuc pretium succedit loco rei, ut ex text. feudal. *in cap. ult. de feud. cognit.* ubi Jacobin. Bald. Alvarot. & cæteri Franch. *decis.* 64. Rovit. *decis.* 45. *n.* 7. benè Merlin. *lib.* 2. *controv.* 90. *n.* 34. & cæteri communiter. Adhuc tamen intrabat vera limitatio, ut id non procedat, quoties agitur de pretio retracto ex re vendita de mandato judicis, ad effectum satisfaciendi creditoribus, quoniam tunc illud sine dubio succedit loco rei, ex deductis apud Surd. *decis.* 306. & Franch. *dicta decis.* 64. & admittitur apud Manente *dicta decis.* 58. ubi datur hæc distinctio, ac revera est conclusio in praxi absoluta, passimque recepta. Tum ex eo, quòd non potest aliàs satisfieri creditoribus quantitatis, assensum habentibus, quoniam satisfactio non sequitur cum ipsa re, sed cum pecunia ex ea retrahenda; tum etiam ratione circuitus, quoniam aliàs creditores cum assensu regredi possent ad ipsam rem, unde propterea emptor regredi posset ad suum pretium, sive quod aliàs non invenirentur emptores, ideòque ubi ex facto judicis emptor assecuratur ab hujusmodi molestiis, itaut creditoribus cum assensu consultum non remaneat super ipsa re, indubitatum est, adinstar casus, in quo ipsa res consumpta sit, pretium ejus loco succedere. 6

Duplex etenim ratio tribui solet dictæ conclusioni, quod pretium feudi non est feudale, & ex qua ad instar idem dicitur de pretio rei emphyteuticæ, & fideicommissariæ, cum similibus, una scilicet, quia esset pro eadem re dare duplicatum feudum, unum in ipsa re, alterum in pretio, quod de jure non procedit, ut in specie habetur actum in Albanen. seu Pedamontana bonorum *hoc tit. disc.* 48. Et altera, quod pretium dicitur pecunia, & sic de rebus allodialibus indifferentibus regulandis cum terminis generalibus, absque eo, quod tollatur virtus assensus, rectè operativi super ipsa re, contra emptorem, qui sibi imputet, cur sibi non consuluit, sed ejus pecuniam venditori sub tali periculo tradidit, ut ratiocinatur Manente *dicta decis.* 58. 7

Neutra ex his rationibus adaptatur casui, in quo alienatio fiat cum authoritate judicis, ut ex pretio creditoribus satisfiat, multòque magis ubi accedit authoritas Congregationis Baronum in vim Bullæ transmittentis rem omninò liberam in emptorem. Non quidem prima, quoniam incompatibilis concursus ejusdem feudalis, seu fideicommissario qualitatis in re, & pretio, procedit, ubi utrumque esset penes easdem personas, seu in eodem genere sub eodem titulo, ut declaratur in dicta Albanen. seu Pedamontana *disc.* 48. secus autem ubi qualitas omninò tollitur à re, & transfunditur in pretium, ut in proximè allegata causa, ac etiam in Romana annui redditus *disc.* 42. hoc pariter titulo. Minusque altera, nedum ob supradictam rationem circuitus, militantem ubi venditio fiat cum authoritate judicis ordinarii, ob quam emptor, quamvis sub publica hasta, de jure non redditur tutus à creditorum hypothecariorum molestiis (præterquam ubi ex stylo, rationabiliter inducto, & ad totum mundum extendendo, hujusmodi effectus sequeretur, ut in plerisque Europæ partibus; & tribunalibus servatur.) Sed factum est cum authoritate Congregationis Baronum, quæ ad præscriptum Bullæ Clementinæ, tollit omnia vincula ab ipsa re omninò libera transeunte in emptorem, eaque transfert in pretium, & fortiùs, ubi accedit etiam, ut in præsenti, speciale chirographum Papæ, ita disponens, ita enim absolutum remanet, pretium in omnibus succedere loco rei, atque in illud transferri omnia ejusdem rei vincula, ut in specie venditionis factæ in vim Bullæ Baronum, firmatur in Romana Salviani coram Peuting. *decis.* 4. *&* 66. *part.* 11. *recent.* & quarum secunda est etiam repetita, post Salgad. *in Labyrintho decis.* 96. ideòque dicta distinctio inter rem, & pretium in his terminis nullum penitus habet fundamentum. 9

Et quamvis ex *dict. decis.* 58. Manente, dicta distinctio canonizari videatur in d. Romana concursus 15. Junii 1665. coram Emerix, attamen id ibi non omninò maturè dicitur, sed vel obiter, vel ad suprabundantiam, cùm illius resolutionis fundamentum contra creditores habentes assensum, consisteret in eo, quod ageretur de emphyteusi merè hæreditaria, jure allodialium regulanda, non obstante prohibitione alienandi, ac etiam hypothecandi, utpotè respiciente favorem domini directi, ob interesse laudemiorum, quod an subsistat, nec ne, habetur particulariter actum in eadem causa in sua materia *sub tit. de emphyteusi*; prout quamvis pariter eadem distinctio in proposito concursus super pretio officiorum deducatur in Romana pretii officiorum 27. Novembris 1658. & 17. Novembris 1659. coram Bevilaqua, adhuc pariter fuit æquivocum, benè agnitum ab eadem Rota in Romana concursus creditorum 10. Junii 1661. Coram Cerro, & in aliis, quamvis ex aliis motivis dictæ resolutiones essent probabiles, ut habetur actum in eadem Romana pretii officiorum *sub tit. de Regalibus ad materiam officiorum.* 10

Alterum erat actoris fundamentum deductum ex Bulla Baronum, tollente omnia fideicommissa, aliaque vincula, unde propterea pro eo scribentes dicebant, ista bona possessa per Barones, non obstantibus fideicommissis, quinimò etiam prohibitionibus resultantibus à constitutionibus apostolicis Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. super alienatione jurisdictionalium, redacta esse adinstar bonorum allodialium, & indifferentium, ideòque ab initio cecidisse sub hypothecis, allegando in id tanquam specialem authoritatem Merlini *de pignor. lib.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 11. *num. fin.* 11

Verùm, reflectendo etiam ad veritatem, istud fundamentum videbatur magis fallax quàm primum, quoniam omninò verius videtur, Bullam prædictam nullum tribuere jus creditoribus ab initio super ipsis bonis, sed tantùm eos admittere ad pretium, postquam Congregatio manus apposuit, ac vincula subtulit, & sic operatur ut nunc, non ut tunc, ex iis quæ plenè in proposito deducta habentur *hoc eod.* præsertim in Romana restitutionis pecuniarum de Caffarellis *disc.* 78. & in Romana dotium de Comitibus *disc.* 82. quæ compendiosè deducebantur etiam in ista causa, nullatenus curata d. authoritate Merlini *de pignor.* quoniam revera hic author non descendit ad hos terminos, ac distinctiones, neque articulum examinat, sed absque authoritate vel ratione, simpliciter refert praxim, prout nudi facti est, quod scilicet bona Baronum quamvis feudalia seu fideicommissaria, venduntur per Congregationem ad instantiam creditorum, non examinando quomodo id æquatur; & nihilominus, absque præjudicio gravitatis, & doctrinæ istius authoris, observabam rectè illi congruere posse ea, quæ de ipsomet, atque de Doctoribus Regnicolis non versantibus in majoribus Tribunalibus *Sacri Concilii, & Regiæ* 12

gia Cameræ Summariæ, habentur circa notitiam feudalium in Panormitana successionis feudorum *disc.* 13. & in aliis *hoc eod. tit.* quod scilicet doctor externus, in Curia, præsertim verò in Congregatione Baronum non benè versatus, quamvis alias doctissimus, adæquatum judicium super hujus Bullæ interpretatione non de facili dare potest, unde intrare videtur conclusio de non deferendo dictis Doctorum super consuetudinibus, & aliis quæ facti sunt, atque cum ista consideratione procedendum est in metiendis doctrinis, ac Doctorum authoritatibus.

Ista erant fundamenta, cum quibus, retento præsuppositio, quod hæc castra, & bona essent fideicommissaria, & consequenter quoad sortem, seu substantiam non caderent sub hypothecis contractis per gravatum, ego in hujus causæ defensione procedebam, atque inspecta etiam veritate, credebam istam omninò assistere huic parti.

Alter verò ejusdem partis, doctus, & benè fundatus Advocatus, de statu causæ melius informatus, utpotè illam
13 defendens in præcedenti instantia coram A. C. in qua non scripsi, agnita forsan difficultate, quod hoc præsuppositum non justificaretur, cùm absque dubio ad id non sufficeret dicta Apostolica derogatio, ex triplici vera propositione, una quod hujusmodi facultates obtentæ ad majorem cautelam, non probant, nec firmant statum; altera, quod verba quæ præsupponunt, non inducunt dispositionem; & tertia, quod etiam explicita confessio existentiæ fideicommissi, illud non probat, si revera de eo non constat, quia non potest possessoris credulitas, vel opinatio inducere fideicommissum, ubi non adest.

Procedebat per diversam viam, negando scilicet in dictis anterioribus sine assensu hypothecam super hujusmodi terra, seu castro, vel quia ageretur de feudo, & consequenter intraret prohibitio contenta *in cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat.* per Federic. vel quia obstarent dictæ Constitutiones Apostolicæ Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. super prohibita alienatione, aliaque contrectatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito Apostolico; verùm hæc via videbatur periculosa, dictaque fundamenta erat parum tuta; quatenus enim pertinet ad primum deductum ex qualitate feudali, & successivè ex *dicta l. Imperialem*, factum non assistebat, quia non
14 constabat de aliqua investitura probante dictam qualitatem in dubio non præsumendam, juxta plenè firmata per Rota *decis. 93. part. 6. recent.* & habetur satis frequenter actum in aliis *hoc tit.* Admissa enim illa feudalitate, quam ex consilio 82. *Abbatis, & ex voto Robusterii*, ac aliis plenè, & doctè probat Spad. *cons.* 1. *lib.* 1. adhuc tamen, ut sæpissimè dictum est, id percutit illam impropriam, & remotam feudalitatem, quæ denotet, hujusmodi castra, & bona jurisdictionalia, in Barones, & Domicellos originariè provenisse ex concessionibus Sedis Apostolicæ, istius alto Dominio, Superioritate, ac Regalibus reservatis, & sic ad tollendum purum allodium, non autem ad alios effectus veræ, ac rectæ feudalitatis, circa restrictam successionem, prohibitam alienationem, & servitii obligationem, cum similibus.

Et quoad prohibitionem resultantem à Constitutionibus Apostolicis, per quas, ut in aliis pluries advertitur, ad effectum alienationis propriæ vel impropriæ, bona jurisdictionalia quamvis allodialia, feudalibus exæquata videntur, cùm
15 illæ percutiant alienationes, intelligendæ veniunt de propriis, non autem de impropriis, & consequenter priùs quàm ederentur aliæ moderniores Constitutiones, illæ non comprehendunt impositiones censuum, & multò minùs simplices hypothecas; atque modernæ Constitutiones non respiciunt præterita, ut sæpè firmavit Rota, & præsertim habetur *decis. 211. part. 5. recent. & in dictis decis. 4. & 66. part. 11.* quarum secunda repetita est post Salgad. *in labyrint. decis. 96.* cum aliis ibi deductis; unde propterea, quando dicta fideicommissa in facto non subsisterent, reflectendo ad veritatem, satis dubitabam de juribus hujus partis, quæ econversò mihi videbantur esse in tuto, ac omnimodam probabilitatem habere, quando dictum fideicommissum præsuppositum subsisteret. Subsequuta verò concordia substulit occasionem ulterioris disputationis, in qua id maturiùs discuti potuisset, istius verò præsertim causæ occasione expertus sum, quantum causarum directioni prosint congressus, qui ante disputationes, pro eadem directione, ex laudabili stylo haberi solent.

ROMANA DOTIS DE CÆSARINIS PRO PRINCIPE SABELLO CUM DUCE CÆSARINO.

Casus disputatus coram A. C. non resolutus.

De eadem materia discursus præcedentis, an, & quando creditor teneatur recipere creditum ex pretio vinculato, & quatenus cogi possit, an habeat actionem contra debitorem ad id quod interest pecuniam esse liberam.

SUMMARIUM.

1 *De cautela ut si creditor cogatur ad præstandam cautionem, teneatur debitor refundere creditori interesse.*
2 *Facti series.*
3 *Depositum quando vim habeat solutionis.*
4 *An dictæ cautelæ possit Princeps derogare.*
5 *Principi an, & quando sit replicandum, & interim in executione supersedendum.*
6 *Quando cautela, seu pactum de quo nu. 1. non suffragetur creditori.*
7 *Vendens voluntariè, qui per Congregationem Baronum cogi poterat ad venditionem, dicitur vendere coactus.*
8 *Deducitur pro veritate distinctio, cum qua intelligenda venit conclusio, an dictum pactum per Principem tolli possit.*

DISC. XCIX.

OB frequentem usum chirographorum, de quibus sæpè in aliis *hoc tit.* in venditione præsertim bonorum Ba- 1
ronum, inolevit (me forsan in Urbe primo authore) cautela in contractibus, qui fiunt cum castrorum vel casalium possessoribus, ut pecuniam, quam ad censum, vel cambium recipiunt, omninò liberam, & à quocumque vinculo exempta restituere teneantur, cum pacto, quod in eventum in quem ex facto, & authoritate, etiam suprema Principis, seu cujuscumque alterius superioris, cogerentur illam vinculatam recipere, teneantur debitores, de aliis eorum bonis solvere totum id quod interest tale vinculum non adesse, quæ cautela prodiit ex deductis per Franc. *decis. 200. ubi adden.*

Cùm autem dicta cautela adhibita esset in contractu ini- 2
to per Principem Sabellum ad favorem Ducis Cesarini, pro pecunia proveniente ex dote Duciss. Cæsarinæ præfati Principis filiæ, atque eodem Duce, aliisque creditoribus in Congregatione Baronum urgentibus hodiernum Principem debitoris filium, hic ad evitandum majus damnum ex subhastatione resultans, illamque præveniendo, ut urgentibus creditoribus satisfaceret, castrum Ariccia vendiderit Principi Chisio pro scutis 358. m. prævio chirographo Papæ, per quod, communicatis Congregationi Baronum facultatibus ad formam Bullæ baronum, præcipitur, ut creditores cogantur in eorum satisfactionem recipere dictum pretium cum consueto vinculo cautionis restituendi creditoribus anterioribus, vel potioribus, sive emptori in casu evictionis, & molestiarum, & in casu non præstitæ cautionis, faciendi ejus loco investimentum in loca montium hujusmodi vincula habentium, cum totali liberatione debitoris à quocumque alio supplemento, vel molestia, non obstante cautela, & pacto superiùs narrato, cui respectu creditorum, qui in Congregatione Baronum comparuerant, expressè derogatur.

In executionem dicti chirographi interpellato Duce ad 3
suum creditum recipiendum, eoque in termino per chirographum præfixo non comparente, facto depositio, egit Princeps coram A.C. contra Ducem ad faciendum instrumentum quietantiæ, aliàs videndum mandari fieri ex officio; Et ego pro Principe scribens, dicebam locum esse petitis, quia depositum, prævia creditoris contumacia factum, habet vim solutionis, & pro solutione habetur, *ad text. in l. obsignatione, ubi glos. & DD. C. de solutionibus, cum concordantibus*, per Concium *de Censibus quæst. 111. num. 53.* Rota *in Romana fructuum dotis 28. Januarii 1661. Verospio, de qua sub tit. de dote.*

Nec obstare dicebam pactum recipiendi pecuniam libe- 4
ram, & absque aliquo vinculo, unde depositum vinculatum cum conditionibus, & vinculis extrinsecis, de jure non suffragatur, ad notata in eadem *l. obsignatione*, cum deductis per

per Concium *supra citatum, nu. 28.* latè Pratus *observ. 25. & seqq.* Giurb. *decis. 87.* quia pacto derogatum jam fuerat per chirographum Papæ, de cujus potestate in tollendo jus tertii, ac derogando pactis, & conventionibus, (quidquid antiquiores dubitaverint) hodiè non ambigitur, ex deductis per Gabr. *de jure quæsito non tollendo, q. 1.* & latiùs per Galeotam *responso Fiscali 23. ex n. 60. & 256.* & Capyc. Latr. *decis. 188. n. 110. & seq.*

Dicebatur pro parte Ducis, injustam esse dictam derogationem, nulla concurrente justa causa publicæ utilitatis, cùm ipse aliàs non contraxisset. Verùm ultra replicationem, quod judicis partes non sunt cognoscendi, an Princeps benè vel malè fecerit, sed solùm sunt in Principis præceptis exequendis, cùm se gravatos sentientes adire debeant eumdem Principem pro moderatione, præsertim ubi est præsens, cum eo solùm absente cadat inspectio, an ei sit replicandum, ac interim in ejus mandatis exequendis supersedendum, quod probabilius affirmant cumulati per Capyc. Latr. *decis.*
5 *190. n. 33.* & in dies practicari videmus, præsertim per V. Regem, & Collaterale Consilium Regni Neapolitani, quia Regi semel, & bis replicatur, ac interim in ejus mandatis exequendis supersedetur.

Replicabam etiam, non adeò exorbitantem atque à ratione extraneam videri debere dictam derogationem, tanquam restrictam ad eos solos creditores, qui Congregatio-
6 nem Baronum jam adierant, quibus proindè nulla injuria, nullumque præjudicium fieri dicebatur, quia si debitore non præveniente, eadem Congregatio manus apposuisset, atque ad venditionem eorumdem bonorum, juxta eorum instantiam processisset, non potuissent eamdem solvendi formam ex dispositione Bullæ, & inconcusso stylo Congregationis evitare, unde sibi pateat via, quam elegerunt, & per cujus viæ electionem, renuntiasse visi sunt pacto in casu voluntariæ solutionis per debitorem faciendæ, adinstar habentis ex pacto facultatem capiendi bona debitoris propria authoritate, quod si judicem adit, censetur pacto, & facultati renuntiare, ideoque ad partis citationem, aliaque acta judicialia servanda tenetur, Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 5. n. 19.* Rovit. *pragm. 1. de conservat. n. 10.* Greg. *decis. 105. n. 13.* & alii latè deducti *in Romana Vineæ 7. Junii 1647. coram Corrado 73. par. 10. rec.* ubi concordantes.

Neque hujusmodi venditio, & respectivè solutio, uti fa-
7 cta non præcedente subhastatione, & præcisa coactione, dici potest voluntaria, quia cùm stante creditorum recursu, ad horam cogi posset, coactè fecisse dicitur, præveniendo id, pro quo coactio imminebat, ut generaliter Greg. *decis. 227. n. 11. & 236. n. 3.* Mantic. *dec. 313. n. 11.* Et in terminis specialibus, quod vendens cum chirographo communicante facultates Congregationis, quam creditores adierant, dicatur vendere coactè, itaut actus venditionis reputetur casus fortuitus proveniens à facto Principis, ac propterea non intret aliqua actio ad interesse, habetur apud Cavaler. *dec. 612. nu. 46. & 618. n. 20.* ac etiam admittitur apud Buratt. *dec. 401. & 482. & in Urbevetana Bonorum 13. Maji 1652. coram Dunozetto.*

Hæc sunt, quæ in dicta causa dicebantur; ad veritatem
8 tamen, ita mihi distinguendum videbatur, quod quando ageretur de solutione recipienda ab eodem debitore, cum quo initum est pactum, fatebar præmissa mihi non satisfacere, atque derogationem aliqualiter exorbitantem videri, quoniam ille creditor, qui pecuniam liberam habebat, aliàs non dedisset, nisi liberam recepturus, ideoque asperum videtur, ut qui dedit decem, tantundem recepturus, cogi debeat recipere quinque, præsertim ubi prævidens casum, sibi expressè pro vidit cum cautela, sine qua animum declaravit nolle aliàs contrahere, quoties tamen aliàs quàm per venditionem bonorum per viam judicialem, potest sibi esse consultum, *ut in Romana dotis de Anguillaria*, & in aliis hoc tit.

Neque prætextus recursus ad Congregationem, sufficientem executionem præbere videtur, quia nisi pactum esset verificabile, aliàs quàm in casu voluntariæ solutionis, illud remaneret de vento, cùm nunquam debitor voluntariè solveret, unde sequeretur, creditorem non posse aliàs morosum debitorem urgere mediante suorum bonorum subhastatione, per quam licitatores pretium non nisi cùm dicta cautela offerunt, quod utique absurdum est dicere, in hoc enim versatur effectus pacti, quod si per subhastationem cogitur creditor rei subhastandæ pretium ita vinculatum recipere, actionem habeat ad quanti interest vinculum non adesse contra debitorem, ex cujus mora, & culpa creditori hujus-

modi damnum sentire cogitur, quia si datam fidem implevisset, & promissam solutionem debito tempore, ut tenebatur, fecisset, ad hujusmodi actum non fuisset deventum.

Secus autem in casu, de quo agebatur, quia stantibus fideicommissis, & primogenituris hodiernis, Princeps jure proprio dictum castrum, aliaque bona possidens, defuncti debitoris pacta servare, vel debita solvere ex juris dispositione non teneretur, neque creditores aliquam contra ipsum haberent actionem, nisi ea sibi gratiosè concederetur ex ejusdem Principis indulgentia resultante à Bulla Baronum; igitur asperum videri non debet, quod idem Princeps, qui ut creditoribus gratiam faceret, possessorem contra juris dispositionem in toto gravat, eum in aliquo relevet. Et quemadmodum creditores approbant ejusdem Principis potestatem derogando fideicommissis, investituris, & pactis majorum, ex quibus possessor nullatenus ab eis cogi posset, ita eamdem potestatem improbare non debent in eo, quod est longè minus, ex regula *quod quisque juris &c.* cùm non minus exorbitans una derogationis species, ac altera videri debeat, unde libenter possessor jure proprio, assensum præstaret super utriusque derogationis inefficacia. Ideoque attentè rationes considerando, non intrat illa exorbitantia quam de facili vulgus primo aspectu credit.

Et licèt respectu crediti, de quo agebatur, istæ rationes cessare viderentur, quia erat creditum pro filia dotanda, consequendum à successore, etiam sine beneficio Bullæ Baronum, ex dispositione juris communis *in auth. res quæ, Cod. commun. de legatis*, replicabam tamen, beneficium *dictæ authenticæ* prodesse, ut successor dotem solvere teneatur ex juris dispositione debitam, non autem ut idem obligatus maneat servare specialia pacta, & conventiones habitas cum eo, cujus non est hæres; dos enim per fideicommissarium solvenda est, non de suo, sed de bonis fideicommissis, quæ, ut solutio sequatur, opus est vendere, & venditio non nisi juxta hanc formam sequi potest, cùm omnes emptores sibi velint consultum esse de pretio, igitur nulla facta est injuria, præsertim quia dotis consueta natura est, ut investita maneat, neque sit de pecuniis expendibilibus in libero usu, & commercio existentibus, consequenter nihil deperire videtur ita investiri. Et cum hac distinctione cessabat objectum, dissolutio verò matrimonii per mortem Ducis substulit occasionem ulterioris disputationis.

ROMANA FIDEJUSSIONIS PRO ANTONIO, ET CÆSARE DE GAETANIS, CUM PAULO MACCARANO.

Casus resolutus per Congregationem Baronum contra Gaetanos.

Bulla Baronum an procedat, ubi Baro est fidejussor, obligatus tamen tanquam principalis, principaliter, & in solidum ab initio.

Eadem Bulla an deroget fideicommissis consistentibus in juribus, & actionibus. Et an successori Baronis possidenti castra, & bona per Baronem possessa, detur retentio pro creditis propriis ad impediendam executionem.

Congregatio Baronum an se ingerat contra bona libera Baronum, in quibus nullum adest fideicommissum, vel aliud vinculum, cui derogandum sit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Fidejussor, qui se obligavit tanquam principalis, & insolidum, habendus est pro correo, & principali debitore.*
3 *Distinguuntur plures casus, ex quibus resultet, an Baro pro alio se obligans dicatur fidejussor, non cadens sub Bulla Baronum.*
4 *In odiosis, & exorbitantibus fictum non venit sub nomine veri.*
5 *Congregatio Baronum apponit manus etiam in bonis liberis, & non subjectis fideicommisso.*
6 *Quando præcedere debeat, vel ne canonizatio crediti per Judicem ordinarium, ut Congregatio apponat manus.*
7 *Bulla Baronum an habeat locum in juribus, & actionibus.*

8 De confusione actionum resultante in creditore succedente debitori, vel econtra remissive.

DISC. C.

1 CUm Mutius Gaetanus accessisset cuidam Societati officii contractæ per Episcopum Laurentium de Maximis, ad favorem Pauli Maccarani, hic obtento mandato executivo contra bona hæreditaria dicti Mutii defuncti, petiit in Congregatione Baronum, ad formam Bullæ Clement. VIII. nuncupatæ Baronum, destinari Commissarium pro exequenda, & subhastanda medietate castri *Turris* possessi per Antonium, & Cæsarem filios dicti Mutii, qui illius possessor fuerat, pro qua exequutione impedienda, duo per reos conventos opponebantur, primò quod istud debitum tamquam fidejussorium non caderet sub dicta Bulla, ideòque licitum esset excipere de fideicommisso per Scipionem avum ordinato: Et secundò, quod in omnem eventum competeret eis retentio pro quibusdam creditis anterioribus, valorem dictæ medietatis absorbentibus, præsertim pro credito scut. 10. m. quod Lavinia Gaetana consequi debebat à dicto Scipione Domino, & priori possessore dicti castri, quæ scut. 10. m. relicta fuerant dicto Mutio ejusque filiis, ad quorum favorem factus erat locus dicto credito ex fideicommisso particulari.

Assumpta igitur super his disputatione in Congregatione prædicta, quatenus pertinet ad primum punctum, quod Bulla non caperet debitum fidejussorium, scribens pro dictis Cæsare, & Antonio, deducebam illa eadem fundamenta, quæ deduxeram *in Romana, seu Perusina pro Comite Montemellino hoc eodem tit. disc. seqq.* Verùm casus non erat idem, cùm ibi Baro accessisset ex intervallo, debito per plures annos antea contractu cum privatis, itaut dici non posset, creditorem innixum Bullæ, sequutum esse fidem Baronis, in præsenti autem ab initio Baro se obligaverat tanquam principalis, principaliter, & insolidum, unde propterea scribentes pro creditore dicebant, neque esse in casu quæstionis, quoniam licèt pecunia ad societatem habita, tota pervenisset ad Lælium, qui in effectu censendus erat principalis debitor, Mutius verò fidejussor, attamen id procedebat inter se ipsos, ad effectum, ut iste ab illo relevandus veniret, non autem respectu creditoris, cujus respectu, cùm uterque esset obligatus principaliter, & insolidum, ambo dicebantur principales correi, quorum fidem æquè principaliter creditor sequutus erat, ex deductis per Gregor. & Add. *decis.* 167. 445. & 564. Adden. ad Buratt. *decis.* 674. Rot. *decis.* 153. *num.* 6. & *sequent. part.* 2. *diversf. decis.* 77. *part.* 11. *recent.* & aliàs passim, cùm sit propositio quotidiana, & recepta, cui innixa Congregatio, ita non multum discusso articulo judicavit, non curatis distinctionibus ut infrà per me traditis, quas reputavit Advocatorum subtilitates.

Verùm resolutio non placuit, stante Bullæ prædictæ exorbitantia, quodque ubi agitur de debito in substantia alieno, & fidejussorio, cessent omnes illæ rationes, quæ dictæ Bullæ dispositionem ab irrationabilitate, ac nimia exorbitantia salvare possunt, *ut in dicta Romana seu Perusina discur. seqq.*

Ideoque, juxta ibidem deducta, procedendo cum iis, quæ per DD. tradi solent ad conciliationem *text. in l. Seja §. fin. ff. ad Vellejan. & l. sti fœnebris pecunia, C. ad Vellejan.* de quibus omnibus latiùs & melius Roder. *de annuis reddit. part.* 2. *quæst.* 5. *ex num.* 21. laudatis per Rovit. *pragm.* 1. *ad Vellejan. num.* 10. plures casus distinguendos esse dicebam; Aut enim ipse Baro solus contrahit debitum tanquam proprium, & principali nomine, & tunc, licèt id agat in gratiam alterius, cui pecuniam acceptam det, itaut in effectu alienam suscipiat obligationem, attamen hoc ad creditorem inspicere non pertinet, nisi constet hunc fuisse colorem quæsitum ad legem fraudandam, juxta terminos *text. in d. l. si fœnebris.*

Aut è converso debitum contractum est cum solo privato, deindeque ex intervallo accedit Baro, ab initio non contemplatus, sed accidentaliter, puta in locum fidejussoris demortui, juxta casum de quo *dicto disc. sequenti*, & tunc absolutum videri dicebam, etiam cum sensu veritatis, Bullam non intrare, cùm nulla subesse videatur ratio, quæ id congruè suadeat, ut ibi probatur.

Aut demùm agitur de casu (qualis erat iste) quod per Baronem, & privatum principalem debitorem, eodem tempore obligatio contracta esset, & tunc si contractus esset ab initio cum utroque æquè principaliter initus, itaut ambo essent correi, probabiliùs dicebam Bullam intrare, quia Baro dicitur etiam debitor, solumque in materia prohibita dubitari potest de medietate, in qua unus reus dicitur alterius fidejussor, ex deductis per Roderic. *ubi supra*, sed si inito contractu cum solo privato tanquam principali debitore, deinde eo jam perfecto, accedat Baro tanquam fidejussor, alienam expresè suscipiens obligationem, tunc quamvis iste se obliget, tanquam principalis, principaliter, & insolidum, unde reputatur etiam potius correus, quàm fidejussor, attamen naturaliter & de facto, est verè fidejussor alienam suscipiens obligationem, idque creditori innotescit, solumque ex legis fictione reputatur jure principalis debitoris, ad tollendum beneficium excussionis, aliaque fidejussori competentia, quæ huic denegantur, & sic est principalis debitor fictus, non verus.

Unde dicebam intrare conclusionem, quod in exorbitantibus & odiosis, fictum non venit sub nomine veri, ex 4
deductis per Mascard. *de Statutorum interruptione concluf.* 10. *num.* 1. *cum sequen.* dictamque distinctionem benè ponderat Laurent. de Pinu *conf.* 71. *num.* 3. & 4. ubi considerat, an creditor cum utroque insimul contraxerit tanquam cum duobus reis, vel ubi ex facie contractus patet, unum esse principalem, alterum verum effectivè fidejussorem.

Verùm in contrarium urgere videbatur consideratio, quod creditor aliàs non contraxisset, quodque ita utriusque fidem principaliter sequutus est, non contracturus cum privato, nisi etiam Baro cum coæquali obligatione accessisset, ac etiam quia sæpè Barones & Magnates, honorificentiæ gratia, famulos, vel alios privatos supponere solent principales, ipsi verò ostendunt se accedere tanquam fidejussores, unde casus non erat ab aliqua difficultate alienus, licèt rationes ponderatæ *disc. sequen.* viderentur ponderosiores, ubi verè debitum constat non esse in causam propriam.

Motivabant aliqui ex judicibus, inanem esse istam quæstionem, dum non constabat de fideicommisso adhuc non exhibito, unde cum castrum esset liberum Mutii, itaut non ageretur de exorbitanti derogatione fideicommissi resultante à Bulla Baronum, nil interesset, an debitum esset proprium vel fidejussorium; Hæc autem difficultas de facili sublata fuit ex facto, ob dicti fideicommissi exhibitionem; Dicebam tamen ulteriùs, quod cum Congregatio prædicta erecta esset pro executione dictæ Bullæ, & ad removenda impedimenta aliàs de jure obstantia, idcircò, istis cessantibus, non erant partes Congregationis in ista causa se ingerendi cum ea manu Regia, & potentiali authoritate, cum quà ipsa in vim dictæ Bullæ procedit, sed quod creditor adiret judicem ordinarium, ex recepta juris regula, quotidiè in Signatura gratiæ admissa, quod locus non est remediis extraordinariis, ubi consultum esse potest cum ordinariis.

Atque inspecto tenore Bullæ motivum fuisset considerabile, sed non habitum in consideratione, propter inconcussam observantiam, quoniam etiam ubi non adsunt fideicommissa, vel alia vincula, adhuc in bonis Baronum Congregatio manus apponit, atque ultra rationem observantiæ, cum qua solùm processum fuit, ponderabam quoque alteram à priori, quod castra & bona jurisdictionalia per Constitutiones Apostolicas vendi, atque in allum transferri non possunt sine beneplacito Apostolico, unde propterea judex ordinarius exequutionem consumare non potest, meritò faciendam à Congregatione ad id habente sufficientem authoritatem, ob beneplacitum generale, quod ex eadem Bulla Clementina inesse dicitur, quando Congregatio vendit.

Quo verò ad punctum retentionis, duo erant objecta, 6
unum quod ad formam ejusdem Bullæ Clementinæ, creditum canonizari prius debeat per decretum judicis ordinarii, & alterum, quod cùm istud creditum competeret ex causa fideicommissi prius possessi per Baronem debitorem, huic etiam per Bullam derogatum dicebatur; Neutrum verò subsistere videbatur, non quidem primum, quoniam canonizatio judicis ordinarii requisita est ad effectum agendi, seu petendi executionem à Congregatione, non autem excipiendi, & pro retentione; Si enim receptum est, excipiendo posse deduci dispositionem dictæ Bullæ coram quocumque judice, quamvis illius exequutio privativè competeret soli Congregationi, multò magis in eadem excipiendo id fieri poterat, atque responsio admissa fuit prout & altera, quod ex æquitate, quinimò etiam de juris cen-

censura, atque ad evitandas inanes expensas, procedendum non est ad exequutionem, quoties pretium exinde retrahendum, totum liberari deberet possessori tanquam creditori anteriori.

Et circa alterum objectum fideicommissi, dicebam, & Congregatio tunc, licèt non formiter discusso articulo, 7
admisit, Bullam loqui de castris, aliisque bonis stabilibus, sub quorum nomine in odiosis & exorbitantibus non veniant jura & actiones, ac nomina debitorum, ex eisdem fundamentis, quæ deducta habentur pro Maximis contra istosmet de Gaetanis *hoc eodem tit. disc.* 92. super puncto, an Bulla comprehendat loca montium, ex ibi deductis.

8 Motivabatur etiam, quod cùm Mutius, tanquam hæres ejus patris debitoris evasisset debitor sui ipsius, qui hæres dictæ creditricis, ob incompatibilitatem inducta esset debiti solutio, deducta ex confusione actionum, unde propterea fideicommissariis non competebant amplius antiquæ hypothecæ, utpote per solutionem extinctæ, sed solùm competebat actio personalis pro restitutione, proindeque fideicommissarii remanebant posteriores quibuscumque hypothecariis, qualis erat actor: sed facile fuit hoc objectum removere, quoniam hujusmodi ficta solutio, facto casu restitutionis, apta non est ad causandos effectus solutionis veræ, ex iis, quæ in hac eadem causa habentur deducta in sua materia *sub tit. de credito*, & videtur conclusio vera.

SUMMARIUM.

1 *De fidejussore obligato insolidum, an dicatur debitor ad effectum Bullæ.*
2 *De solutione facta per debitorem, ex pluribus causis, in quam causam referri debeat.*
3 *Ubi agatur de hac Bulla in hoc Supplemento.*

ANNOT. AD DISC. C. & seqq.

1 AD istos discursus conferunt ea, quæ inter verum fidejussorem, qui accessoriè tantùm se obliget, & illum, qui se constituat principalem correum, habentur *eod. tit. de credito disc.* 97. *& seq. eodemque tit. de credito disc.* 43. *& seq.*
2 agitur de materia contenta *in disc.* 102. in quam scilicet causam referendæ sint solutiones. Et super *disc.* 103. defuit occasio ulterioris disputationis.
3 De hac eadem Bulla Baronum agitur etiam *in hoc Supplemento, disc.* 118. *& 119. & 126.*

ROMANA SEU PERUSINA CENSUS PRO COMITE ADRIANO MONTEMELLINO CUM CÆCILIA DE PUTEOBONELLIS, ET ALIIS,

Causa pendet in Congregatione Baronum.

An Bulla Baronum locum habeat pro debitis, in quibus Baro est solum fidejussor, itaut privatus non Baro sit debitor principalis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Bulla Baronum an odiosa, vel favorabilis.*
3 *Sub nomine debitoris an veniat fidejussor.*
4 *Partes literales Bullæ, in quibus sentire videtur de debito principali non fidejussorio.*
5 *De ratione ob quam edita fuit Bulla prædicta.*
6 *Et quæ ratio illam salvet ab exorbitantia & irrationabilitate.*
7 *Non debet Bulla trahi ad debita dissipatoria & sine probabili causa contracta.*
8 *Fidejussor, qui se obligavit tanquam principalis, principaliter, & insolidum, habetur pro correo, & debitore principali.*
9 *Declaratur dicta conclusio, & distinguuntur plures casus, in quibus Bulla capiat fidejussorem ita obligatum, & quando non.*

DISC. CI.

1 IMpositus fuit per Franciscum Cantuccium nobilem privatum Perusinum, de anno 1642. census scut. 55. pro sorte sc. mille ad favorem Cæciliæ de Franchis, nuptæ Alexandro Puteobonello, sub accessione Marcelli, & Petri Jacobi ejus fratrum, sub pacto subrogandi novum fidejussorem in casu mortis alicujus ex prædictis, & de anno 1643. fratres de Rastellis, cum obligatione dicti Cantuccii, pro quo etiam dicti ejus fratres accesserunt, & cum eadem obligatione subrogandi novum fidejussorem, alium imposuerunt censum ad favorem ejusdem Cæciliæ scut. 99. pro sorte scut. 1820. atque facto casu mortis Petri Jacobi, Franciscus prædictus judicialiter pulsatus ad subrogandum ad formam suæ obligationis alium fidejussorem in locum demortui, de anno 1646. curavit dictis obligationibus accedere Comitem Adrianum Montemellinum Dominum castri Montis Gualantri, contra quem tractu temporis Cæcilia mandatum executivum obtinuit ab A. C. tam pro fructibus quàm pro ipsa sorte, ad effectum deponendi pro implemento contentorum in instrumento censuali, illoque exhibito in Congregatione Baronum, ab ista ad formam Constitutionis Clem. VIII. quæ vulgò Bulla Baronum nuncupatur, obtinuit deputari Commissarium pro dicti castri sequestro, ad effectum exinde ad ejus subhastationem procedendi, non obstantibus investituris & fideicommissis, quibus illud subjacet, ad favorem filiorum & descendentium ejusdem Comitis, in quorum præjudicium, de jure absque dubio, illud hypothecari non potuit.

Quia verò non agebatur de prædictis Baronis, seu Domicelli debito proprio, in cujus casu vanum fuisset dictam executionem ac subhastationem impedire, sed de debito alieno, & obligatione fidejussoria, assumptus fuit disputandus hic punctus, adhuc novus & indecisus, an scilicet Bulla prædicta locum habeat pro hujusmodi æris alieni specie; licèt enim de facto plures Baronum, & Domicellorum creditores, ex pretio castrorum per ipsam Congregationem satisfacti essent, quamvis debitum quoad ipsos Barones esset fidejussorium, nihilominus id contigit, quia nemo hanc difficultatem excitaverat, unde propterea nunquam de hoc formiter disputatum fuit.

Scribens igitur pro Montemellino, defensurus opinionem negativam, illud in primis præmittebam, quod licèt 2
Rota antiquior *decis.* 36. *part.* 5. *recent.* dixerit hanc Bullam favorabilem, attamen ipsa Congregatio nunquam talem propositionem admittere voluit, ut præsertim habetur deductum *hoc tit.* ad hanc eamdem materiam hujus Bullæ *in Romana pro creditoribus Marchionis Pallavicini disc.* 74. & in aliis, quod insinuabam sentiisse quoque Rotam modernam *in Romana fideicommissi 6. Junii* 1654. *Verospio, & in Romana donationis 24. Januarii* 1659. *Cerro*, de quarum utroque casu habetur pariter sub hac eadem materia & titulo *discurs.* 84. & 85.

Et meritò, non solùm ob ejusdem legis exorbitantiam, sed clariùs ex *constitutione* 117. *Urb. VIII.* ejus moderatoria, dum *in* §. 2. in principio dicit per verba præcisa, *justum, rationabile, ac legibus consentaneum esse, ut supremæ testatorum voluntates, contractus, investituræ, aliæque dispositiones suum effectum sortiantur*; Ergo à contrario sensu, injustum, irrationabile, & legibus contrarium est, ut destruantur, ut etiam habemus in translationibus pensionum, quæ ante constitutionem ejusdem Urbani VIII. tales translationum facultates modificantem non reputabantur adeo odiosæ, ob possibilem præmorientiam translatarii ante transferentem, hodie reputantur ob dictam constitutionem eas tales declarantem.

Et licèt *in d. Romana creditorum de Pallavicinis disc.* 74. & in aliis ad hanc eamdem materiam, ego aliquam favoris mixturam in ista Bulla ponderaverim, quoad ipsos scilicet Barones, & Domicellos debita contrahentes, ob facilitatem commercii, & alios effectus ibi ponderatos; attamen id huic præludio non adversatur, sed potiùs assistit, quoniam in hujusmodi debitis purè fidejussoriis, non vigent illæ considerationes, quæ aliquem suadent favorem, respectu illius æris alieni, quod in eorum necessitatibus, pro congruis & rationabilibus causis Barones contrahere coguntur.

Hoc ita præmisso, dicebam, quod licèt in ea quæstione, an sub nomine debiti veniat illud, quod est solum fidejussorium, & an sub nomine debitoris veniat fidejussor, ma- 3
gis communis esse videatur affirmativa, antesignanum habens Bartolum *in l. 1. num.* 34. *ff. si cert. petat.* ex deductis per Henrig. *de fidejussor. cap.* 20. §. 8. *num.* 1. *& sequent.* rejecta sententia Castr. Aret. Jas. & aliorum, *in l. si fidejussor, de leg.* 1. Nihilominus stante dictæ Bullæ odibilitate, & exorbitantia, ponderabam rectè applicari posse limitationem dictæ magis communi opinioni traditam per Bald. *in eadem l. prima num.* 10. quam refert, & sequi-

tùr ibid. Decius *num. 97. vers. & ista conclusio*, ut scilicet id intelligatur juxta subjectam materiam, ac spectato fine, seu ratione statuti, seu legis de debitore disponentis, an conveniat nec ne fidejussori, quæ consideratio satis influit ad sequentes ponderationes, ex quibus in litera, & ratione Bullæ deducitur, Pontificem legislatorem de hujusmodi debiti specie non sentisse.

Et de statuto odioso loquente de debitore, quando non capiat fidejussorem, ex Roman. *in d. l. 1. ff. si cert. pet. numer. 37. & 38.* Alex. *ibid. numer. 49.* cum aliis deductis per Asinium *de execut. d. §. 1. cap. 2. numer. 16. cum duobus seqq.* Plott. *de in litem juran. §. 49. n. 18.* ubi quod Statutum Mediolani mandans colonos fictabiles posse carcerari, non habeat locum in eorum fidejussoribus; quidquid enim sit de veritate præmissorum, ubi ea principaliter, & de per se examinanda forent, satis tamen considerabilia dicebam ad effectum prædictum, coadjuvandi ejusdem Bullæ intelligentiam, de qua infrà.

Deveniendo autem ad specialia, atque examinando priùs literam, deinde verò legis prædictæ rationem; *in §. 1. & 2.*
4 expressè considerantur eorumdem Baronum debita contrahentium fidejussores, quibus etiam, utpotè indemnitatem de jure habere debentibus, specialiter providetur, cùm tamen fidejussores in casu quo pro eorum principalibus solverent, efficiantur creditores, atque sub istorum nomine absq; dubio veniant; Ex hoc enim ad duo inferebam, primò ad discretivam, quod de fidejussoribus in specie legislator cogitavit, atque ubi voluit dixit, ad regulam text. *in l. unic. §. sin autem, C. de caduc. tollen.* Et secundò, quod ubi id quod aliàs veniret sub generali, deducitur tamquam speciale, tunc argumentum est, quod id cogitatum non sit contineri sub priori generalitate, ex theorica Bald. *in l. 4. §. quæsitum, n. 6. ff. si quis caution. & l. si quis mihi, §. justum, n. 3. ff. de acquir. hær.* ubi quod tantum non valeat generale quoad generalia, quantum speciale quoad specialia, *& in auth. habita, num. 62. Cod. ne filius pro patre*, ubi quod si ratio specialitatis major est cum uno quàm cum alio, tunc magis speciale derogat ei, quod est minùs speciale, sed magis generale.

Secundò quia, tam in proœmio, quàm in toto contextu, Bulla loquitur de illis creditoribus (per verba præcisa) *qui eorum pecunias crediderunt, & in §. 9.* loquitur *de illis, qui debitum contraxerunt*, ideoque tam verba, quàm intentio dirigi videntur ad ipsos principales debitores, potissimè quia *in §. 2.* explicat aliquas debiti species, ratione scilicet mercedis, cibariorum, vestiarii, & similium, *& in §. 8.* ponderat impositiones censuum, & erectiones montium, unde semper percutit debita principalia; quæ verborum ponderationes, ubi solæ & de per se non omninò concluderent, attamen junctæ cum rationibus, de quibus infrà, satis urgere videntur.

Et tertiò satis urgere ponderabam, quod *in §. 13.* disponitur fideicommissa reintegrari debere de aliis bonis liberis Baronis, pro cujus debito castra, & bona fideicommissaria per Congregationem distracta sunt; Et quatenus bonorum venditorum pretium solutis debitis exuberaret, mandatur illud investiri, & multiplicari usque ad fideicommissi reintegrationem in toto valore bonorum distractorum, unde cùm Baroni fidejussori pro principali debitore solventi, de jure competat actio obtinendi ex bonis dicti principalis debitoris relevationem, seu reintegrationem, utique si Papa de isto etiam casu disponere voluisset, providisset de investimento istius pecuniæ à principali recuperandæ pro fideicommissi reintegratione, dum absque dubio ad id cogitasset, ex quo erat doctissimus Jurisconsultus, edoctus à celebri Silvestro Aldobrandino ejus genitore, ac diu priùs in munere Advocati Concistorialis, deinde in altero Auditoris Rotæ versatus, ultra alia munia in statu Cardinalatus, itaut inter magis doctos illius sæculi Jurisconsultos, communi voto computaretur.

Quo verò ad rationes, motus fuit Pontifex ad hanc omninò novam legem edendam, ut consuleret simplicitati illorum, qui bonam fidem Principum, Ducum, Marchionum & aliorum hujusmodi sequuti sunt, ut probat ejusdem
5 constitutionis contextus in principio, & clarius probat dicta alia constitutio moderatoria 117. Urban. VIII. §. 2. ubi eos commiseratione dignos dicit, & èconverso indignos reputat eos, qui scientes vincula, juxta formam ibi præscriptam in archivio publicata, vel scire negligentes contraxerunt, unde propterea Rota *in Romana vineæ 20. Martii 1665.* coram Cerro *in fin.* credidit solam scientiam fideicommissorum, seu vinculorum sufficere, quod tamen minùs tutum mihi videri, habetur *in Romana Bullæ archivii*; *hoc tit. disc. 87.*

Si ergo lex percutit eos, qui eorum pecuniam Baronibus crediderunt, eorumque fidem sequuti sunt, convenire non videtur fidejussoribus, quibus verè ac directè pecunia credita non est, ubi potissimùm agitur de fidejussoribus ex intervallo, ut in præsenti, cùm tunc verè, nec litera, nec sensus, nec ratio dictæ Bullæ intrare videantur, ut infrà.

Præterea, ut sæpiùs dicere consuevi occasione aliarum controversiarum, de quibus *hoc eod. tit.* dicendum non est, 6
per adeo pium, doctum, & probum Pontificem, talem legem absque probabili ratione conditam esse, sed exquirenda est congrua ratio, quæ illam ab exorbitantia, atque ab odio omninò irrationabili salvet, quæ ratio alia congruentiùs adaptabilis non videtur, nisi illa, in qua plerique tenent fundatam etiam esse dispositionem *auth. res quæ, Cod. commun. delegat.* (ubi pariter fideicommissorum derogatio, ac bonorum fideicommissariorum distractio demandatur) verisimilis scilicet voluntatis ipsius fideicommittentis, vel primi acquirentis, à quo vinculum favore successorum injunctum est, cujus voluntatis præsumptionem lex facere potest, haberi pro probata, eodem modo, quo Statutum laicale statuere potest præsumptivam probationem doli, metus, vel fraudis in contractibus absque certa solemnitate initis, unde propterea indirectè tollitur virtus juramenti, cum similibus.

Ista verò ratio adaptabilis est illis debitis, quæ per Baro- 7
nem contrahantur, pro se, ejusque familia substentanda, aliisque urgentiis, quibus saltem remotè, ac taliter qualiter convenire valeat dicta præsumpta verisimilis voluntas fideicommittentis, nullatenùs autem debito alieno, & fidejussorio, quod meram jacturam absque propria utilitate, ac imprudentem suorum bonorum dissipationem continet, ex congestis per Henrig. *de fidejussor. c. 1. n. 9. & seqq.*

Quod mirificè comprobatur ex firmatis per Cacheran. *dec. 169. & 170.* in terminis Decreti Ducalis Sabaudiæ, demandantis alienationem feudorum, quamvis haberent formam pacti, & providentiæ, pro debitis feudatarii possessoris (quod decretum singulariter symbolizat cum hac Bulla, unde dictæ decisiones sunt meliores authoritates, quæ in hoc proposito habeantur in toto corpore juris) quoniam *in dec. 196. numer. 20. & per tot. & dec. 170. numer. 27. & 10. ac per totum*, firmatur talem legem intelligendam esse pro debitis ex justa, & rationabili causa contractis, non autem pro meræ voluntariis, imprudentes dissipationes potiùs continentibus, indagando verisimilem legislatoris voluntatem, ut scilicet omninò improbabile sit, quod ita inducere, seu fovere voluerit peccatum, quod in prodigalitatibus, & imprudentibus dissipationibus, ut plurimùm esse solet, idemque probatur ex dicto text. *in auth. res quæ*, cujus termini pariter sunt ad rem satis proximi, dum ex ea conceditur bonorum fideicommissariorum distractio pro dote vera, non autem confessata, ac etiam pro dote congrua, non autem excessiva, & voluntaria, ideoque fortiùs in præsenti.

Major autem difficultas erat in eo, quod ubi etiam præ- 8
missa procederent in debito merè fidejussorio, non tamen admittenda veniunt in eo, qui se tamquam principalem, principaliter, & insolidum obligavit, ut est hodie consueta formula fidejubendi, & juxta quam in hac facti specie dictus Baro se obligaverat; licèt enim respectu principalis debitoris adhuc dicatur fidejussor, ab isto relevandus, nihilominùs quoad creditorem dicitur correus debendi, ac debitor principalis, ab alio correo non distinguendus, Gregor. & Adden. *dec. 167. & 444.* Burratt. & Adden. *dec. 674.* cum aliis *disc. præced.*

Pro istius objecti solutione, cum sensu etiam veritatis, 9
tres dicebam distinguendos esse casus, quorum primus est, ubi creditor non esset istius circumstantiæ conscius, quia nempè pecuniam daret Baroni, & privato tamquam duobus principalibus correis debendi, eorum fidem principaliter ac insolidum sequendo, cùm tunc nil pertineat ad creditorem principaliter sequutum fidem Baronis, quid ipse isto casu agat de receptis pecuniis, juxta text. *in l. si fœnebris pecunia 28. §. 13. C. ad Vallejan.* ita conciliatum cum text. *in l. Seja 28. §. fin. ff. eod.* ubi scilicet creditor ab initio bonam fidem mulieris sequutus sit, licèt postea sciverit pecuniam ad maritum obvenisse, de quo benè Roder. *de ann. reddit. par. 2. qu. 5. ex num. 21. ut eod. disc. præced.*

Secundus casus est, ubi sciente creditore ab initio debitum spectare ad privatum, Baro verò accedit tamquam fidejussor, quamvis pro removendo beneficio excussionis, aliis-

aliisque fidejussorum exceptionibus, se quoque obliget tamquam principalem, principaliter, & insolidum, & tunc licèt ex ratione dicti text. *in l. si fœnebris pecunia, &* alterius *in d. l. Seja, §. fin.* probabiliùs contra creditorem respondendum videretur, urgentibus etiam ponderationibus, de quibus suprà *ac d. disc. præced.* nihilominùs quia è converso non urgeat ratio fraudis, de qua in dictis juribus, tunc super hoc utpotè extra casum controversiæ, dum hæc scribebam, remansi indeterminatus, cùm creditor dicere posset, se Baroni potiùs credidisse quàm privato, cujus fidem aliàs sequutus non esset, potissimè quia sæpiùs Barones, & Magnates, honorificentiæ causæ, & ne ipsi videantur in eo indigentiæ statu constituti, supponere solent famulos, vel fiduciarios, ut principalium debitorum figuram gerant, ipsi verò interveniant tamquam fidejussores, ideoque creditor divinare non potest, quando talis actus fidejussorius, verè, vel simulatè fiat, ut postmodum examinatum habetur *d. disc. seq.* ubi videndum.

Tertius demum est casus præsentis controversiæ, in quo creditor, solius privati fidem sequutus est, sub conditionali, seu eventuali conventione futuri interventus novi fidejussoris in genere, non specificando, an hic, Baro, vel privatus esse deberet; isto enim casu dici non potest, creditorem bonam fidem Baronis ac Bullæ sequutum fuisse, atq; Baroni ejus pecuniam credidisse, unde propterea cessat unica, & potissima ratio dictæ Bullæ ex ejus contextu probata, & meliùs explicata in d. Constit. 117. Urbani VIII. itaut nulla penitus urgere videatur ratio, ob quam ejus dispositio intret, 2
seu creditori commiserandum sit, tali etenim casu, quamvis Baro ex intervallo accedendo se obligaverit, tamquam principalis, principaliter, & insolidum, unde ad effectum amittendi beneficia fidejussoribus competentia, fictè dici possit principalis reus debendi, nihilominùs est impossibile naturaliter, & de facto, ut verè dici possit principalis, ac talis correus, cujus fidem creditor sequutus sit, aliàs privato non crediturus, dum quando suam pecuniam credidit privato, incertus erat, an casus hujusmodi renovationis eventurus esset necne, & quatenùs ad eum cogitare potuisset, adhuc incertus erat, an novus fidejussor esse deberet, Baro, vel privatus, & consequenter nulla penitus urget ratio, quæ dictæ Bullæ dispositioni locum aperiat; unde reflectendo etiam ad veritatem, credebam istum casum non cadere sub Bulla, ac esse longè minùs dubitabilem, quàm alterum, de quo *d. disc. præced.*

ROMANA SOLUTIONIS, PRO CREDITORIBUS PATRIMONII MONALDENSIS, CUM SPADENSIBUS, ET FANIS.

Casus disputatus in Congregatione Baronum, & resolutus contra creditores.

Solutiones factæ de ordine Congregationis Baronum ex pretio castrorum alienatorum debitoris, creditori ex diversis causis; in quæ debita cedere debeant, & an possint referri ad credita posteriora in præjudicium eorum, qui sunt creditores intermedii.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Solutiones factæ creditori ex variis causis, in quam causam cedant.*
3 *Contractus censualis an rescindatur per decoctionem debitoris, & formato concursu creditorum, an censuales possint petere sortem.*
4 *Quid in terminis Bullæ Baronum.*
5 *Congregatio Baronum non potest gratificari creditoribus, & solvere priùs in causam crediti posteriori, quàm anterioris.*
6 *Creditor ex pluribus causis satisfactus à Congregatione Baronum cum obligatione de restituendo prioribus &c. an possit pecunias referre ad credita posteriora, & tenere credita anteriora viva, & fructifera.*
7 *De interesse damni emergentis, quando debeatur.*

DISC. CII.

1 MOnaldenses, de quibus non semel *hoc tit.* ad hanc eamdem materiam Bullæ Baronum actum habetur, plures census imposuerunt ab anno 1629. ad 1631. ad favorem illorum de Spadensibus, ab anno verò 1633. ad 1637. imposuerunt alios, atque venditis de anno 1644. per Congregationem Baronum ad formam Bullæ Clement. VIII. castris, & bonis eorumdem, ut creditoribus satisfieret, deliberatæ fuerunt ex dicto pretio dictis Spadensibus diversis vicibus notabiles pecuniarum summæ, quas isti prætendebant in primis referendas esse in causam fructuum, tunc ex causa omnium censuum debitorum; èconverso creditores intermedii, posteriores scilicet primis censibus impositis usque ad ann. 1631. anteriores verò aliis impositis ab ann. 1633. citra, prætendebant solutiones cessisse in debitum anterius, priùs fructuum, & deinde extinctionis sortis, non autem in credita posteriora, & effectus quæstionis erat maximus, ob cursum affirmativum, vel negativum fructuum ex censibus anterioribus à tempore dictarum solutionum citrà, & disputato puncto.

Congregatio tenuit pro Spadensibus, seu Fanis eorum successoribus, ut scilicet solutiones prædictæ cederent in causam omnium fructuum maturatorum, quodque si quæ portio esset avocabilis per posteriores, stante obligatione de restituendo prioribus, & potioribus, &c. id operaretur facultatem avocandi, non autem relationem prædictam, potissimè quia talis fuerat ipsorum petitio, quando solutiones obtinuerunt; qualia verò fuerint fundamenta, ex quibus, non obstantibus infrascriptis, ita resolutum fuerit, incertum est, dum hoc Tribunal non edit decisiones, vel motiva, neque de suis resolutionibus rationes reddit, ut uni- 2
cè in Curia facit Rota, sed quantum desumi potuit, processum fuit cum regulis generalibus desumptis ex dispositione text. *in l. 1. cum sequent. ff. de solut.* de quibus post antiquiores latè Gratian. (nescio an explicans, vel involvens materiam) *disc. forens. cap. 224.* Buratt. & Add. *dec. 284.* & alii, de quibus in sua materia *sub tit. de credito* sæpiùs, quod scilicet prius cedant solutiones in causam fructuum, quàm sortis, ubi potissimè agitur de censibus, in quibus sors ex parte creditoris est irrepetibilis, ideoque solutio potiùs referenda est ad illud debitum, pro quo debitor urgeri poterat, & clariùs ubi creditor expressè declarat, debitore non contradicente in quam causam solutionem recipiat, quoniam ista est quæstio voluntatis, decidenda ex juris præsumptionibus, in casu ambiguo, non autem ubi voluntas creditoris est clara, per debitorem ob non contradictionem potiùs implicitè approbata, *decis. 293. numer. 4. & 5. part. 5. rec. 439. num. 39. & 40. part. 9.* Romana pecuniaria 5. Julii 1655. Celso, & sæpiùs.

Mihi, ad veritatem etiam reflectenti, resolutio non placuit, quidquid enim sit in solis terminis juris communis, an 3
scilicet formato concursu in bonis debitoris, sors censuum efficiatur repetibilis, quo etiam casu probabilior videtur affirmativa plenè comprobata per Salgad. *in labyrint. par. 1. cap. 22.* & comprobat receptus stylus Tribunalium Neapolis, ut per decoctionem creditoris Instrumenta censualia illicò habeantur pro rescissis, ut occasione istiusmet patrimonii habetur aliàs actum *hoc eod. tit. disc. 81.* ista quæstio cessabat in facti specie, non solùm ex dispositione ipsiusmet 4
Bullæ §. 8. ut advertitur per Rot. apud Buratt. *decis. 482. n. 4.* de quo dubitari potest, quasi quod Bulla ponat quidem in arbitrio, & facultate Congregationis cogendi creditores censuarios ad recipiendam sortem, & extinguendos census, itaut in ipsam tamquam administratricem patrimonii, transiisse dicatur illa libera redimendi facultas, quæ competit debitori, non autem, ut in creditoris arbitrio positum sit talem repetitionem facere, dum Curia non recipit opinionem rescissionis contractus censualis per decoctionem, ut *in dict. disc. 81. hoc tit.*

Sed clariùs ex speciali chirographo Urban. VIII. per quod expressè disponitur, ut illicò facta venditione, ac depositato pretio, instrumenta censualia censeantur rescissa, & creditores intimati negligentes satisfactionem, non possint amplius prætendere fructus, ut habetur *in dict. disc. 81.* super puncto reviviscentiæ censuum semel extinctorum; unde propterea illicò effecta erant unius & ejusdem naturæ credita, tam sortis quàm fructuum, æqualiter urgentia, itaut cessaret ratio, quod unum debitum urgeret, alterum non, quodque unum esset purum, alterum verò conditionale, ex quibus rationibus potiùs in causam fructuum, quàm sortis solutio refertur; & hoc posito dicebam, resultare de plano, solutionem ad debitum anterius referendam esse, potiùs quàm ad posterius, dum cessabat unica ratio, majoris, vel minoris urgentiæ, ob quam sæpiùs ad posterius magis, quàm ad anterius talis relatio facienda est.

Neque alicujus momenti videbatur alterum fundamentum,

tum, ut regulæ legales aliàs attendendæ in casu dubio, cessent, ubi accedit clara, & declarata voluntas creditoris à debitore non impugnata, ut in præsenti dicebatur, dum dictis de Spadensibus petentibus liberationem pecuniarum in vim mandati per judicem ordinarium relaxati pro fructibus maturatis omnium censuum, Congregatio, quæ personam debitoris repræsentabat, non contradixit, sed potiùs simpliciter de mandando solutionem, visa est petitis annuisse; Hæc etenim rectè procedere dicebam in iis voluntariis solutionibus, quæ fierent per debitores, liberam suorum bonorum administrationem habentes, & in quorum facultate repositum est, solutiones ad unam potiùs, quàm aliam causam referre, secùs autem ubi debitore naturaliter, vel civiliter mortuo, ejus patrimonium est sub legali administratore, cùm in isto non detur illa gratificandi facultas, quæ in ipsomet principali in statu valido conceditur, ut in terminis administratoris deputati patrimonio existenti sub concursu latè Salgad. *in labyr. par.* 3. *cap.* 8. ubi concordantes.

Clariùs verò stante expressa dispositione ejusdem Bullæ §. 5. ut solutiones juxta creditorum anterioritatem, & potioritatem fieri debeant, cùm tunc ad excludendum malæ administrationis delictum, quod aliàs in ipsa Congregatione dandum esset, nullatenus admittendum, nec præsumendum, atque regulando voluntatem à potestate, solutio referri debeat ad eam causam, in quam de jure facienda erat, & ut prudens administrator, seu paterfamilias solvisset, ut in proposito habetur *decis.* 409. *numer.* 3. *par.* 9. *rec.*

Fortiùs autem, stante obligationem facta per creditorem
6 de restituendo prioribus, & potioribus, tunc enim quia pecunia semper dicitur pænès eum extare, perinde, ac si non esset soluta, fraut bonæ fidei consumptio allegari non valeat, sequitur exinde, quod sciens adesse anteriores credito posteriori, non possit pro isto retinere, atque creditum anterius habere vivum, ut benè *d. dec.* 409. *numer.* 9. *cum seqq. & n.* 27. *part.* 9. *rec. & decis.* 79. *n.* 9. *&* 10. *part.* 10.

Ad idem facientibus firmatis *in Romana Computorum* 23. Martii 1618. coram Coccino, *& in Romana Cambiorum* 17. Februarii 1659. coram Verospio, ut si creditor habeat ex alia causa pecuniam debitoris in manibus, dicere non possit illam pænès se utpotè depositam retinuisse otiosam, & promptam restitutioni, & interim tenere eumdem debitorem sub usuris pro æquivalenti summa, sibi ex alia causa debita, sed ad impediendum cursum usurarum, teneatur illicò cum ipso compensare, *ut in dicta Romana cambiorum sub tit. de cambiis*, & in aliis *sub tit. de usur.* ac altero *de credito*; fortiùs verò in præsenti, dum agebatur de patrimonio decocto, atque præjudicium non erat debitoris, æqualiter, sive pro anteriori, sive pro posteriori debito morosi, sed erat creditorum intermediorum, quibus ita nimis evidens fraus fieret, retinendo debitum anterius vivum, prout in proposito reviviscentiæ censuum jam extinctorum dictum est, atque aliàs non prudens, & benè regulata esset administratio, quam Papa pro publico bono, & commercii conservatione huic Congregationi commisit, contra mentem Pontificis, ac præcipuum finem, ob quem istius Tribunalis erectio facta est.

Atque intrare quoque videntur ea, quæ *disc. seq.* habentur de creditore culposè retinente in manibus illas pecu-
7 nias, quas rectè scit non esse suas, ut teneatur etiam ad usuras passivas, quibus patrimonium subjectum fuit, ob hujusmodi pecuniarum usum, in satisfactionem talis debiti de necessitate convertendarum, tanquam ad interesse damni emergentis; ideo enim Princeps in hujusmodi patrimoniis per Dominos malè administratis, per ejus magistratus manus apponit, ut non permittatur ulteriùs, ex debitoris negligentia usuras corrodere totum, in præjudicium posteriorum, sed fiat punctus in eo statu, eoque attento omnibus creditoribus tunc existentibus juxta ordinem satisfiat.

ROMANA DAMNORUM
PRO EISDEM CREDITORIBUS PATRIMONII MONALDENSIUM,
CUM ALIQUIBUS PARTICULARIBUS EJUSDEM PATRIMONII CREDITORIBUS.

Casus resolutus per Congregationem contra creditorem universitatem.

Creditor patrimonii decocti existentis sub administratione Congregationis Baronum, qui ex pretio bonorum distractorum exegit scienter indebitum, an pro tempore quo indebitam pecuniam in manibus habuit, teneatur ad interesse damni emergentis, ob usuras, quibus idem patrimonium subjectum fuit, cum creditoribus aliàs ex dictis pecuniis dimittendis.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Si creditor pecuniam, quam accepit cum obligatione de restituendo &c. investit in effectus fructiferos, non molestatur ab anterioribus pro fructibus, quos facit suos.*
3 *Non dantur fructus fructuum, & usuræ usurarum, & numer.* 7.
4 *Declaratur conclusio, de qua num.* 2.
5 *Quando interesse legatorum debeatur remissivè.*
6 *De interesse damni emergentis, quando debeatur, & declaratur decisio Mohedani.*
7 *Declaratur conclusio, de qua numer.* 3.

DISC. CIII.

CUm quidam creditores patrimonii Monaldensium, ex pretio castrorum satisfactionem obtinuissent, cum 1
aliquo tamen excessu scienter, hinc proinde ad instantiam universitatis creditorum dicti patrimonii fuerunt illi conventi, ad solvenda, seu imputanda interusuria ratæ indebitè, & excessivè exactæ pro toto eo tempore, quo præsertim retinuerunt investitam pecuniam exactam in locis montium fructiferis, idque tamquam interesse illius damni emergentis, quod cum præjudicio creditorum posteriorum ita remanentium absq; satisfactione, patrimonium passum est in fructibus, vel usuris decursis, ad commodum illorum creditorum, qui aliàs cum dicta pecunia dimissi fuissent.

Verùm Congregatio summum rigorem exercendo contra patrimonium, & creditores posteriores, circa reviviscentiam censuum, ut in Romana reviviscentiæ censuum *hoc tit. disc.* 81. maximam æquitatem èconverso exercere voluit cum eisdem creditoribus, contra regulam, *quod quisque juris &c.* & contra æqualitatem in judicio servandam.

Mota fuit ad ita sentiendum, ex eo quod pluries per Ro- 2
tam firmatum esset, creditorem qui non valens, vel nolens recipere pecuniam sub cautione de restituendo prioribus, & potioribus, elegit, juxta praxim Congregationis, eam investire loco cautionis in tot locis montium ita vinculatis, si tractu temporis ab anterioribus pulsetur ad restituendum, faciat interim suos fructus ex dictis locis montium perceptos neque ad istorum restitutionem sub motivo malæ fidei urgeri valeat, ut per Cocc. *dec.* 498. & latiùs *dec.* 232. *p.* 8. *rec.*

Et quoad interesse damni emergentis, sequendo *decisionem Mohedani secundam de usur.* quam passim sequitur Rota, & Curia Romana, credidit non concurrere requisita ad id necessaria, ut scilicet, mediante interpellatione cum protestatione constet, moram, vel culpam non solventis, fuisse causam præcisam, & immediatam damni, potissimè verò, quia dictæ pecuniæ indebitæ aliqua pars erat ex causa fructuum decursorum, pro quibus aliqui, confundendo terminos, dicebant perperam peti interusuria, cùm ita esset dare fructus fructuum, quod continet anatocismum, jure etiam civili damnatum, *in l. fin. C. de usur.* ut per Merlin. *decis.* 409. aliàs 301. *par.* 5. *rec.* & alios latè congestos per Andreol. *contr.* 210. & sæpiùs *sub tit. de usur.* & sub aliis *de censibus, & de cambiis*. 3

Verùm, cùm sensu veritatis, liberè etiam ipsi Congregationi insinuato, dicebam, scribens pro patrimonio, seu universitate creditorum, meum intellectum capere non posse, quomodo possent simul stare, prior rigorosa resolutio super censuum reviviscentia, cum rigoroso cursu fructuum ad primævam impositionis rationem contra patrimonium, & ista tam æquitativa resolutio ad favorem creditorum, ita scienter hoc indebitum exigentium, & retinentium, non otiosum, sed fructiferum.

Quamvis enim hunc punctum disputando, acriùs inculcarem insubsistentiam dictæ alterius resolutionis super reviviscentia census ad priorem rigorosum fructuum cursum; subjungebam tamen, quod ubi etiam in contrarium, & pro resolutione assisteret veritas sæpiùs ignota Advocatis, à causæ, seu propriæ opinionis affectione fascinatis, negari tamen non poterat, hunc esse summum juris apicem, ita saltem temperandum, potissimè dum illi, qui indebitum exegerant, dupliciter de lucro contendebant in concursu creditorum posteriorum de mero damno, & proprii crediti amissione, etiam in sorte principali contendentium.

Non

Non negabam enim veritatem conclusionis superiùs firmatæ, ut scilicet creditor posterior, in casu avocationis, urgeri non valeat ad restitutionem fructuum, quos interim
4 percepit ex investimento pecuniæ sibi resolubiliter solutæ, ex ea ratione quod ipse non dicitur recepisse loca montium, vel aliud investimentum tamquam speciem, sed remanet debitor quantitatis, pro cujus cautione solùm remanet investimentum suo periculo interim existens, ut in allegatis decisionibus præsertim *d. dec.* 232. *par.* 8. *rec.* Sive ubi etiam recepisset tanquam speciem, non nisi ad ejus restitutionem obligatus, quod interim donec anterior detegatur, & avocare declaret, ipse dicatur in statu bonæ fidei, vel saltem non malæ, ob quam à fructibus perceptis, & consumptis excusetur (quæ tamen secunda ratio adaptabilis non erat ad istos, qui indebitum scienter exegerant in statu certæ malæ fidei semper existentes) sed id ponderandum dicebam, ut ita lo-
5 cus esset æquitati prædicti rigoris temperativæ, ex iis, quæ in proposito usurarum legati sæpiùs habentur deducta *sub tit. de usuris*, ex Gratian. *discept.* 688. *n.* 22. Maran. jun. *resp.* 14. *lib.* 1. & in aliis, præsertim *in Marsicana legati*, quod scilicet hæres non teneatur ad usuras legati consistentis in quantitate, nisi constet, pecuniam legatario solvendam teniisse interim investitam in effectus fructiferos; quidquid enim sit de veritate hujus assumpti, quando de illo principaliter agendum esset, ex iis quæ habentur *in d. Marsicana sub tit. de usur.* in proposito tamen ponderabam rectè adaptabilem esse illam æquitativam rationem, quæ per Doctores dicto casu consideratur, ad temperandum in præsenti nimium rigorem ex dicta reviviscentia ut supra resultantem.

Præterea in stricta etiam juris censura, justa videbatur di-
6 cta creditorum petitio, quoniam, ut sæpiùs distinguendo habetur *sub tit. de usur.* præsertim in Æsina census, & in aliis, eatenus Curia recipit benigniorem opinionem Mohedan. rejecta altera, quæ tribuitur Ruin. *cons.* 104. *lib.* 4. & quam veriorem probare conatur Leot. *de usur. quæst.* 75. *n.* 10. *cum seq.* quatenus concurrat incertitudo, an pecunia convertenda esset in extinctionem debiti usurarii, vel potiùs in alios usus, itaut ista possibilitas ab hujusmodi interesse damni emergentis debitorem excuset, secùs autem ubi certitudinaliter, & præcisè tali usui pecunia est destinata, ut firmatur in eadem Æsina census 16. Junii 1664. coram Cerro, & non negatur in altera ejus revocatoria ex aliis motivis 27. Februarii 1665. coram eodem.

Ethic est casus, quoniam agebatur de pecunia patrimonii decocti, existente sub administratione Congregationis Baronum, ideoque tam ex intentione juris communis, quàm ex speciali dispositione Bullæ Baronum, & magis individualiter ex chirographo particulari, eroganda erat in dissolvendis debitis, quæ omnia erant usuraria, & fructifera, neque volens poterat Congregatio, legalis administratoris partes gerens, eamdem pecuniam in alios usus convertere. Igitur indubitatum erat hanc indebitam exactionem, & respectivè retentionem, absque dubio magis redolentem majorem culpam, quàm illam resultantem ex simplici mora contracta per lapsum temporis solutioni adjecti, fuisse causam præcisam, & immediatam damni, quia pecunia perneccsse in istam causam eroganda erat.

Aliqui ex Dominis, volentes materiam subtiliùs tractare, indagabant aliquos patrimonii creditores non usurarios, ex causa vestium, & victualium, & similes, unde propterea dicebant, adhuc subsistere, juxta *decis.* Mohedani, potentiam conversionis pecuniæ in alios usus; sed non erat bona responsio, quia si Congregatio, partes boni, & prudentis administratoris facere volebat, tenebatur priùs dimittere creditores magis duros, & usurarios, & nihilominùs hæc erat nimia subtilitas pro excusandis illis, ad quorum favorem è converso tam nimius juris rigor amplectebatur.

Et ad id, quod motivabatur de dicto interesse perperàm pretenso ex rata exacta in causam fructuum, replicabam istud esse æquivocum clarum, quoniam anatocismus intrat in creditore, qui usuras usurarum, ac accessiones accessionum vult assequi, remanente in natura usurarum, vel accessionum illo credito, ex quo novæ accessiones, & interusuria prætenduntur, secùs autem ubi agitur cum tertio, qui totum exegit, sive sub nomine sortis, sive fructuum id actum fit, quia quoad eum, totum dicitur sors, ut post antiquiores ab eis allegatos, latè Leotar. *de usur. qu.* 5. *n.* 14. *cum seqq. & qu.* 87. Franch. *decis.* 254. *in fin.* & Rovit. *decis.* 9. *n.* 17. apud quos de tutore, socio, procuratore, & aliis exigentibus, ac retinentibus cum damno Domini pecuniam non suam, quia ubi intrat actio ad interesse, procedit indefinitè, cùm totum sit sors, unde istud videbatur fundamentum nullius ponderis, atque dicta resolutio, juncta cum alia contra patrimonium reviviscentiæ censuum, reflectendo etiam ad veritatem, minùs probabilis videbatur.

PLACENTINA SUCCESSIONIS SEU CASTRI
PRO CARDINALI BONCOMPAGNO CUM DUCE LUDOVICO SFORTIA.

Responsum in causa pendente in Consilio Placentino.

De eadem materia, de qua suprà *disc.* 43. an scilicet & quando agnatus feudorum successor sit necne legitimus contradictor hæredi extraneo feudatarii morientis in possessorio per ipsum intentato ad bona possessa per defunctum.

Et aliqua circa ultimam investituram diversam à prima; an attendenda sit necne, vel potiùs prima attendi debeat.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ remissivè.*
2 *Referuntur tractantes materiam legitimi contradictoris.*
3 *Ubi non adest ratio disparitatis inter defunctum, & hæredem, non intrat quæstio legitimi contradictoris.*
4 *De attendendo ultimo statu.*
5 *Ubi quis non est contradictor primo hæredi, non potest esse talis secundo hæredi.*
6 *Quando in casu, de quo n.* 2. *agnatus dicatur legitimus contradictor.*
7 *Datur distinctio ubi quæstio est circa accidentia, sed certa est qualitas feudalis.*
8 *Secus si ipsa qualitas feudalis negatur, ac prætenditur bona esse allodialia, quia tunc agnatus non est contradictor.*
9 *Expenditur* Natta cons. 502.
10 *Ubi exceptio consistit in puncto juris, dicitur incontinenti probata.*
11 *An feudum possit erigi in primogenituram remissivè.*
12 *Exceptio juris dubii assimilatur exceptioni facti, ac dicitur altioris indaginis.*
13 *Quod non sit deferendum consulentibus.*
14 *Assertiva Papæ probat veritatem.*
15 *Castrum in dubio præsumitur allodiale.*
16 *Copia non probat.*
17 *Error non præsumitur, sed est perfectè probandus per allegantem.*
18 *Quod Dux Mediolani possederit Placentiam, & Bononiam.*
19 *De gestis per* Benedictum XIII. *Antipapam*, & Joannem XXII. *quod substineantur.*
20 *Stant simul gesta per aliquem intrusum, seu illegitimum possessorem substineri, sed non prævalere gestis per legitimum Dominum.*

DISC. CIV.

POstquam typis jam data erant omnia, ut suprà contenta 1
in hoc libro, expectante moras amanuensium confi-cientium indicem materiarum, ut publicaretur, ex parte Cardinalis Boncompagni requisitus fui ad scribendum in eadem causa pendente in Consilio Placentino, super qua pluribus retroactis annis ab eodem consilium in congressu pro ejus directione petitum fuit, juxta superiùs deducta *disc.* 43. Quare præsuppositis eadem, facti serie ibi enarrata, cùm juxta informationes data ex parte Ducis Ludovici Sfortiæ oppositoris, ac etiam ex motivis ab ipso Consilio editis, causa restringeretur ad punctum, an ex quibusdam investituris, seu veriùs recognitionibus Ducum Mediolani Placentinam Civitatem tunc possidentium, formam pacti, & providentiæ continentibus, tale bonum jus præfati Ducis agnati super qualitate feudali controversi castri Arquati cum annexis resultaret, ut dicendus veniret legitimus contradictor Cardinali extraneo hæredi Ducis Fiani ultimi possessoris, qui successionis feudalis etiam incapax erat, itaut in intentato judicio possessorio adipiscendæ ex interdicto quorum bonorum, vel retinendæ ex statuto continuativo dictum bonum jus oppositoris obstaret.

Pro clariori, magisque methodica resolutione duas constituebam inspectiones; unam in puris terminis judicii possessorii, & an præfatus agnatus dicendus esset legitimus contradi-

tradictor ad illud impediendum, necne; & alteram in bono jure, super omnimoda prætensæ feudalis qualitatis exclusione, vel saltem pro inducenda turbiditate dicti boni juris per oppositorem prætensi, ut dictum effectum facere non posset.

Quoad primam, cum sensu etiam veritatis, insistebam in
2 eadem consideratione, de qua *d. disc.* 43. quod scilicet apud omnes istam quæstionem legitimi contradictoris tractantes inter extraneum incapacem hæredem ultimi morientis, ac agnatum, tam in materia feudali, quàm etiam emphyteutica, vel fideicommissaria, necnon in spirituali, seu beneficiali inter contendentes de beneficii libertate, vel patronali qualitate respectivè, omnes quæstiones in hac materia legitimi contradictoris cadunt, & tractantur, quando casus præbet diversam esse qualitatem hæredis ab illa defuncti possessoris, itaut non verificetur conjunctio extremorum, à quo, & ad quem, quia nempè defunctus esset feudi capax, hæres verò incapax, & non aptus in hujusmodi bonis differentibus in sui authoris locum ingredi, ejusque personam in omnibus repræsentare; atque in his terminis procedunt omnes quæstiones, de quibus post antiquiores ab eis relatos, Rosental. *de feudis cap. 7. conclus.* 48. *cum plurib. seqq.* & Argel. *in tract. de leritimo contradictore quæst.* 17. *ad* 20. ubi latiùs, & ex professo materiâ tractata, expenduntur omnes casus, seu quæstiones, quæ in proposito cadere possunt, tam circa capacitatem, vel incapacitatem hæredis ex ultimo moriente superstitis, ut frequenter contingit inter fœminam filiam, vel sororem, aut aliàs proximiorem ulti mi morientis, & masculum agnatum remotiorem, vel in- ter morientis filios legitimatos, & collaterales agnatos legitimos cum similibus; sive super qualitate feudi, an esset tale, quod etiam ad extraneos, vel incapaces in præjudicium agnatorum transmitti potuerit, cum similibus ibidem deductis, semper tamen retento dicto præsuppositio diversæ qualitatis militantis inter defunctum, & hæredem, itaut cadat probabilis difficultas, an iste illum in omnibus repræsentare valeat, necne.

Quidquid autem sit de hoc articulo in prædictis casibus, super quibus, contentus sola relatione ad præfatos materia tractantes, juxta nimium laudabilem Curiæ stylum superflua, & à præciso casu quæstionis extranea resecantem, inanem censui laborem immorati; in nostro præciso casu controversiæ advertebam cessare quæstionem in radice, seu disputandi occasionem, dum inter defunctum, & hæ-
3 redem non militabat illa disparitas, seu diversa qualitas, quæ est occasio quæstionis, quoniam ex deductis *dict. disc.* 43. quamvis ex diversis impedimentis, pariformiter erat incapax successionis feudorum Dux Fiani defunctus, qui spatio 20. circiter annorum istud castrum cum annexis judiciali etiam authoritate, contradicente quoque agnato possederat, ac erat Cardinalis hæres, & sic nulla vigebat differentia inter defunctum, & hæredem, quo casu quantum videre tunc licuit, nullus adesse videtur contradictor, qui ad istos speciales terminos descendat, dum omnes procedunt cum dicto præsuppositio diversæ qualitatis inter morientem, & hæredem, unde cesset conjunctio extremorum; secus autem, ubi jam res controversa constituta est in statu, quod etiam extraneus, seu incapax illam tamquam liberam, seu allodialem possederit; tunc enim de plano intrare observabam conclusionem in materia beneficiali frequentem super ultimo statu, ad terminos textus *in cap. consultationib. de jurepatronat.* ubi communiter DD. *in cap. cum de beneficio de præbendis in* 6. cum concordantibus, de quibus in hac materia ultimi status sequendo magistrale *consil.* Calderini 23. *de prebend.* apud Burat. & Addent. *decis.* 736. Addent. ad Gregor. *decis.* 77. Rot. *decis.* 6. *numer.* 14. & 15. *par.* 10. *recent. & frequenter.*

Prorsus enim improbabile est, quod si moriente illo, qui sit feudi, vel emphyteusi pactionatæ capax, aut de genere
5 vocatorum ad fidei commissum, superstite hærede extraneo, & incapaci, itaut urgeat ratio differentiæ inter defunctum, & hæredem impediti va conjunctionis extremorum, à quo, & ad quem, adhuc tamen talis hæres incapax in concursu agnati obtineat cum subsequuto effectu absque eo, quod agnatus esset legitimus contradictor; & quod bonis in hoc statu jam constitutis, nullaque militante rationis diversitate, alter agnatus dici possit legitimus contradictor, cùm tunc nulla subesse videatur, nec authoritas, nec ratio, quæ id suadeat; & hic erat casus controversiæ, quoniam sequuta morte Cardinalis Francisci agnati, & capacis feudi, superstite Duce Fiani ejus hærede successionis feudalis incapaci; rectè intrabat dicta quæstio ob diversam qualitatem militantem inter defunctum, & hæredem; & nihilominùs hoc non obstante, atque agnato contradicente, talis hæres incapax, & in feudalibus extraneus obtinuit cum subsequuto effectu, continuando possessionem pacificam per longum, & satis considerabile tempus annorum 20. usque ad obitum; igitur argumento text. *in auth. multò magis, &c.* prorsus improbabile, ac fabulæ speciem dicebam, ut nunc agnatus, cessante dicta diversæ qualitatis ratione, dicendus esset legitimus contradictor.

Præterea etiam in casibus collectis per Rosental. & latiùs per Argel. *locis citatis*, in quibus ob diversam qualitatem inter defunctum, & hæredem hujusmodi quæstiones in- 6
trant, ille ut plurimum percutiunt casum, in quo non dubitetur de qualitate feudali, seu aliàs differenti, sed isto præsuppositio retento, controversia solùm cadat super accidentibus, nempè super ipsius feudi natura, & qualitate, an scilicet illius essent capaces fœminæ, vel alii ex ultimo moriente superstites, qui habeant agnati, vel Domini oppositionem, & sic non super substantia feudi, sed super accidentibus, an scilicet feudum sit unius, vel alterius naturæ juxta casum disputatum per Surd. *cons.* 573. & alios, de quibus in celebri Sarsinaten. feudi coram Dunozetto *inter suas decis.* 748. & 760. *repetita post controv.* Contii *dec.* 18. & 19. & in eadem apud Otthob. *decis.* 265. & in Mantuana feudi 29. Novemb. 1655. & 25. Maji 1657. coram Verospio, de 7
qua causa habetur actum supra *disc.* 10. *cum similibus;* & tunc pariter intrat recepta distinctio, de qua apud Rosental. *d. cap.* 7. *conclus.* 49. *cum seqq.* & Argel. *loc. cit.* an bonum jus agnati oppositoris sit clarum, & incontinenti probatum, vel potiùs turbidum, & altioris indaginis, ut primo casu sit contradictor, non autem secundo.

Secus autem, ubi negatur ipsa substantia, seu qualitas feudi in genere, quia nempè prætendatur castrum, seu rem 8
esse allodialem, non autem feudalem; tunc enim, ubi contrarium non sit omninò certum, & incontrovertibile, quod agatur de feudo vero, pro hærede in possessorio respondendum venit, ut magis in foro receptum esse, habetur apud Rosental. *ubi sup. conclus.* 48. & 49. ac etiam *conclus.* 52. ubi quod dici non potest contradictor, quando absque ulla indagine, & circuitu per exhibitionem non controversæ investituræ de jure agnati constet; eademque distinctio, an hæres acceptet, vel neget qualitatem feudalem, habetur apud Argel. *dicta quæst.* 17. *art.* 2. *n.* 5. & 6. *quæst.* 18. *art.* 1. *n.* 1. *cum seqq. & art.* 5. *num.* 26. & *seqq. & art.* 6. & 7. *quæst.* 19. *art.* 1. *cum seqq. & quæst.* 20. dum in omnibus eatenùs consideratur agnatus legitimus contradictor, quatenùs non controvertatur, sed certa supponatur substantia feudi in genere, solaque controversia sit super accidentibus, & an agatur de feudo unius, vel alterius naturæ.

Atque in his terminis, & cum hoc præsupposito loquitur Natta *consil.* 502. in quo nimium se fundabat agnatus, ac 9
etiam super hac authoritate circumferebantur motiva consilii, quoniam in eo casu non controvertebatur, quod ageretur de feudo, sed quæstio erat, an illud esset dividuum, quod aliàs dici solet juris Longobardorum, in quo omnes filii, vel agnati æqualis gradus succederent, vel potiùs effectum esset individum, aliàs juris Francorum soli primogenito debitum, ob quamdam erectionem in primogenituram, de qua constabat per instrumentum publicum faciens probationem probatam, unde propterea dictus Consulens infert ad regulam, *dolo facis, &c.* sive ad aliam receptam propositionem, quod ubi agitur de exceptione consistente 10
in puncto juris, seu quod aliàs incontinenti cum sola jurium, seu documentorum inspectione, & cum librorum apertura absque alia extrinseca probatione decidi potest, dicatur exceptio incontinenti probata, in possessoriis etiam, & executivis, seu aliàs privilegiatis judiciis admittenda, de qua etiam propositione cæteris relatis habetur apud Gratian. *discept.* 740. *num.* 48. Capyc. Latr. *consult.* 77. *n.* 25. Tappia *decis.* 1. *n.* 33. Adden. *ad decis.* 420. *par.* 4. *rec. tom.* 2.

Et nihilominus adhuc dicti Consulentis authoritati, ut frequentiùs faciendum est, advertebam nullatenùs deferendum esse, cùm potiùs per eum substineatur punctus minùs 11
verus super facultate feudatarii, qui non sit primus acquirens, immutandi naturam feudi antiqui, & pactionati, illud erigendo in primogenituram, ac faciendo individuum, quod in præjudicium aliorum agnatorum fieri non potest, ut advertitur infrà in Taurinen. seu Asten. feudi *disc.* 107. ubi quod magis communiter reprobata est opinio Cæphali *cons.* 3. qui scripsit in eodem casu, de quo agit Natta, cùm eatenùs hujusmodi potestas concedatur, quatenùs, vel consuetudo, ita permittat, vel suprema Principis authoritas

tas accedat, vel agatur de primo acquirente titulo oneroso liberam disponendi facultatem habente, juxta ea, quæ circa hujusmodi facultatem erigendi primogenituram, sive aliàs immutandi naturam feudi, aut ordinem succedendi, habentur etiam supra in Mutinen. Mantuana, & Parmen. *disc.* 9. 10. & 12. Unde altior inspectio in dicto casu Nattæ non consistebat, ut ipse malè opinatur, in ipso facto erectionis primogenituræ justificato in continenti per instrumentum publicum, in quo insistit, sed consistebat in punc-
12 cto juris, an scilicet dicta primogenituræ erectio fieri potuerit, necne, quo casu, vel dici potest in continenti constare de contrario ob regulam prohibitivam, ut supra, vel est articulus dubius, qui assimilatur dubietati facti, & consequenter reputatur altioris indaginis, ut advertitur per Peregr. *de fideicomm. art.* 46. *num.* 36. Capyc. Latr. *consultat.* 78. *num.* 33. Rot. *decis.* 187. *num.* 18. & 19. *part.* 10. *recent. decis.* 160. *num. fin. par.* 11. & *frequenter*. Hinc propterea ita me semper confirmo in opinione non deferendi authoritatibus
13 consulentium ad pecuniam, seu causæ opportunitatem, nisi benè ponderato casu, de quo ipsæ loquuntur, omnibusque illius facti circumstantiis, & an benè, vel malè loquantur, attendendo, ut advertit Cyriac. *controv.* 50. *n.* 3. & *seqq.* quid dicatur, non quis dicat.

Tantùm autem in hac facti specie abesse dicebam, ut jus agnati, qui se prætendebat legitimum contradictorem, esset in proposito clarum, & in continenti probatum, quod potiùs in continenti constare videretur de ejus malo jure, sive de nimia sui juris turbiditate; tum ob ultimum statum contrarium, ut supra; tum etiam, quia ex literis Apostolicis Pauli III. sub datum 17. Kal. Septembris 1538. editis motu proprio, & ex certa scientia, constat, atque ibi asseritur, controversum castrum Arquati majoribus Bosii secundi concessum fuisse *in perpetuum, francum, & liberum allodium, pro se, liberis, & descendentibus quibuscumque, & quibus dare vellent, etiam extraneis;* atque de jure assertio facta per Pontificem, præsertim motu proprio, &
14 ex certa scientia, probat veritatem, eique deferendum est, donec perfectè, & concludenter probetur error, seu falsum præsuppositum, ex collectis per Buratt. & Adden. *decis.* 540. & 621. Adden. ad Gregor. *decis.* 239. latè *decis.* 168. *num.* 18. & *seqq. part.* 10. *recent. & passim*. Multò magis, dum tali narrativæ, seu assertioni assistit juris præsumptio, quod scilicet castra, & bona præsumuntur potiùs allodialia, quàm
15 feudalia, ex collectis per Apont. *decis.* 2. Rota *decis.* 93. *num.* 29. & 31. *par.* 5. *recent.* ac satis frequenter supra in aliis *hoc tit.*

Pro convincendo errore istius narrativæ, ex parte agnati oppositoris adducebantur duæ investituræ feudales factæ per Ducem Mediolani, seu veriùs recognitiones, & præstationes homagii erga dictum Ducem, ita denuò investientem de annis 1470. & 1477. ex quibus constabat de for-
16 mula pacti, & providentiæ; adversus quas replicabatur, quod tamquam simplices copiæ nullam fidem merentur, ut ultra generalia, de quibus Gloss. & DD. *in c.* 1. *de fide instrumentorum*, Mascard. *de probat. conclus.* 711. Rota *decis.* 51. *n.* 4. & 5. *p.* 9. *recent.* in specialibus terminis copiæ investituræ feudalis, ex Mandell. *consil.* 111. & *seqq.* & Menoch. *consil.* 906. benè Rota *decis.* 187. *n.* 1. & *seqq. p.* 5. *rec.* Verùm hæc responsio tollebatur ex facto, dum supponebatur exhibitas esse ipsas investituras authenticas.

Aliam tamen credebam esse solidam responsionem, quod ad effectum convincendi errorem, iste qui in dubio non præ-
17 sumitur, probandus est plenè, & concludenter, excludendo contrariam possibilitatem, ex collectis per Menoch. *libr.* 6. *præsumpt.* 22. Surd. *decis.* 104. *n.* 18. Buratt. & Adden. *decis.* 592. *n.* 1. & 4. quæ probatio in præsenti non aderat, quoniam dictæ literæ Pauli III. enunciant quidem aliqua privilegia concessa per Duces Mediolani, tunc se gerentes pro Dominis Placentinæ Civitatis ejusque districtus, sed non continent præcisam relationem ad tales investituras, unde propterea dici posset, quod referens convinceretur à relato, dum enunciantur etiam concessiones Apostolicæ, quæ sub hac diversa forma fieri potuerunt, vel ante dicti Ducis Mediolani intrusionem, vel etiam postea sub Pontificatibus Leonis X. Adriani VI. & Clementis VII. qui pacificè possederunt post cessatam dicti Ducis possessionem potiùs intrusivam; & de facto, quàm ex legitimo dominio, eodem modo, quo eundem Ducem occupasse, & possedisse Civitatem Bononiæ constat apud Crotum *cons.* 184. *nu.* 79. *lib.* 2. Ideòque prorsus incongruum esse dicebam, ut in concursu investituræ, seu narrativæ factæ per Papam verum dominum, cum illa alterius, qui non est dominus, sed intrusus, huic potiùs, quàm illi defe-

rendum esset; ea etiam notabili circumstantia accedente, quod constabat de ineffectuatione, seu inobservantia dictarum investiturarum Ducis Mediolani, ob successionem in hujusmodi castro, cum subsequuto effectu pacificæ possessionis usque ad obitum cujusdam Sforzini illegitimi, qui sine dubio attenta dictarum investiturarum formula erat incapax hujusmodi successionis; juncta etiam ultima observantia, seu ultimo statu præfati ultimi possessoris, cujus obitus istam controversiam causaverat.

Insistebatur nimirùm ex parte dicti agnati in eo, quod con- 18
staret plures alias investituras, & concessiones factas per dictum Ducem Mediolani, per Sedem Apostolicam approbatas esse, atque effectum sortitas, & sortiri de præsenti; sed hoc non videbatur motivum in proposito considerabile, quoniam multa pro bono pacis, ac scandalis evitandis per legitimum, ac verum dominum tolerantur, & confirmantur, quamvis ab illegitimis, & intrusis concessa sint, ut habemus in gestis per Benedictum XIII. Antipapam, & Joan- 19
nem XXII. ac alios similes, quæ fuerunt approbata, seu confirmata per Concilium Constantiense, vel Apostolicas Constitutiones, ut apud Rojas *decis.* 335. *nu.* 4. apud Coccin. *dec.* 295. *n.* 11. *dec.* 59. *p.* 10. *rec. & in aliis*; aliud enim est agere, an concessiones, aliaque gesta per hujusmodi intrusos, & possessores de facto valeant, & attendenda sint; aliud verò, an & quæ magis in concursu prævalere debeant, gesta scilicet, & narrata per legitimum dominum, vel per intrusum, & illegitimum; & sic stant benè simul, substineri quidem gesta 20
per dictos Duces, non tamen prævalere gestis per Pontificem, vel convincere posse de errore dictam narrativam, quæ ex Pontificiis concessionibus vera esse potest, stante præsertim dicta observantia, per quam omnes difficultates cessare videbantur; unde propterea reflectendo etiam ad solam veritatem, in hoc judicio possessorio agnatus nullo modo dici potest legitimus contradictor.

ANNOT. AD DISC. CIV.

Est idem casus, de quo suprà, *disc.* 43. & de contentis in *disc.* 105. agitur suprà, *disc.* 67.

De contentis in *disc.* 106. plenè agitur per Cesar. de Afflict. *controv.* 40. qui fuit causæ Advocatus in partibus cùmque agatur de legibus localibus, quæ in dies, vel ob diversam praxim seu ob novas gratias, & provisiones variantur; idcircò remanet materia incapax regulæ certæ, & generalis, atque incongruum videtur, ut ii, qui in diverso Principatu, diversisque Tribunalibus versantur, nimium se diffundant; sed deferendum est versatis in Regione, illiusque Tribunalibus.

De contentis in *disc.* 107. habetur actum suprà, *disc.* 9. & 12. & etiam infrà, *disc.* 134.

CAMERINEN. JURISDICTIONIS PRO COMITIBUS DE STELLUTIS, CUM HORTENSIO PELLEONO.

Casus disputatus in Camera, & resolutus pro Pelleono.

De eadem materia, de qua supra in hac eadem causa, disc. 67. super nullitate alienationis feudi cum assensu Domini, si hic non accedat etiam super aliquo pacto accidentali, ob cujus defectum actus corruat in totum; an id procedat solùm in feudis, vel etiam in bonis jurisdictionalibus allodialibus Status Ecclesiastici, quæ per Apostolicas Constitutiones alienari prohibita sunt.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Pacta adjecta alienationi feudi vitiant totum actum, si super eis non adest assensus, qui sit præstitus alienationi.*
3 *Quod non procedat in bonis allodialibus, & quæ non sint feudalia.*
4 *Contrarium verius, ut procedat in omnibus alienationibus, in quibus eadem ratio militat.*
5 *Ubi militat eadem ratio, idem jus statui debet.*
6 *Quare conclusio, de qua n.* 2. *tractetur per DD. in feudis, magis quam in aliis bonis.*
7 *Resignatio beneficii facta cum beneplacito Apostolico est nulla in totum, ob aliqua pacta simoniaca, seu aliàs illicita.*

8 *In alienatione bonorum Ecclesiæ utile per inutile vitiatur, & actus corruit in totum.*
9 *Conclusio, & qua n. 2. procedit etiam in subfeudis.*
10 *Subfeuda regulantur iure allodialium, & de jure communi, non autem jure feudorum.*
11 *De alio casu, in quo jurisdictionalia allodialia regulata sunt jure feudorum.*
12 *Constitutiones Apostolicæ continent strictiorem prohibitionem, quàm illam juris feudorum,*

DISC. CV.

1 CUm in hac eadem causa disputata in Camera, ut suprà *disc.* 67. ad repellendum actorem se fundantem in instrumento emptionis portionis hujus castri, ex parte illorum de Stellutis; ego pro eis scribens deducerem nullitatem contractus resultantem ex Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. & Urbani VIII. strictissimè prohibentibus quascumque alienationes bonorum jurisdictionalium in Statu Ecclesiastico existentium, non obstante beneplacito Apostolico ipsi principali contractui præstito ob neglectam approbationem reservationis, nedum usufructus, sed etiam dominii sub vocabulo *patronantiæ*, ipsius venditoris vita durante, unde propterea juxta magis communem, & receptam opinionem istud pactum non
2 ex intervallo, sed contemporaneè adjectum vitiat totum actum, ex deductis per Apon. *cons.* 12. *& de potest. Prior. tit. de refutat. feudorum*, §. 3. Rovit. *pragm.* 4. *de feud. n.* 9. *cum seqq.* Marcian. *disp.* 80. Franch. *decis.* 126. Hodiern. ad Surd. *consil.* 173. *n.* 9. Salgad. *in Labyr. par.* 1. *cap.* 34. *n.* 22. *&* 23. ac alios, de quibus *dict. disc.* 67. apud quos promiscuè agitur, tam de pacto de retrovendendo, quàm de reservatione usufructus, aut simili conventione, quæ ipsius feudi onus, servitutem, vel divisionem importet; tribunal verò, ut ibi insinuavi, admittendo conclusionem esse
3 veram in feudis, de quibus allegati loquuntur, crediderit eam non applicari ad casum controversiæ, in quo agitur de bonis allodialibus, quamvis jurisdictionalibus, nullam habentibus qualitatem feudalem, nisi illam remotam, & impropriam, quæ consideratur pro alto dominio, & superioritate Papæ, ut frequenter in aliis *hoc tit.* in proposito hujusmodi castrorum, & bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici sub natura allodii, magis quàm feudi, quæ propterea certum est non regulari jure feudorum, sed jure communi ad instar aliorum bonorum indifferentium, & consequenter intrare terminos *cap. imperialem de prohibita feudi alienat. per Federic.* cum quibus superiùs allegati, & cæteri procedunt, fortiùs verò Regnicolæ cum terminis Constitutionis *Constitutionem Divæ memoriæ*, dictam alienandi prohibitionem magis ampliantis.

Concessa verò nova audientia, cum sensu etiam veritatis, dicebam pro meo judicio istud videri æquivocum clarum, quoniam conclusio prædicta non provenit ex peculiari qualitate feudorum, in quibus antequam ederetur *dicto cap. imperialem, de prohib. feud. alienat. per Feder.* hæc non procedebant; sed provenit ex ipsa prohibitione, quæ
4 facit, ut bona prohibita efficiantur differentia, & extra commercium qualiacumque sint; atque vis, seu ratio conclusionis non consistit in qualitate feudali, sed in infectione actus ob defectum beneplaciti, quod sub decreto irritanti requiritur, ut illud intervenire debeat, nedum in ipso contractu, sed in omnibus aliis pactis, conventionibus & oneribus, ubi hæc non adjiciuntur ex intervallo, sed contemporaneè, & correspectivè tamquam per unicum actum, idque propter individuum voluntatis, quam abesse præsumitur in totum, nisi contractus in omnibus ejus partibus impleatur; atque hæc est ratio generalis dictæ conclusionis generaliter proinde procedere debentis in omnibus casibus, & contractibus, quibus eadem ratio convenit, ex vulgari axiomate, super quo plura colligit Barbos. *axiom.* 197. *n.* 3. *& seqq.* ut ubi eadem est ratio, idem jus statui debeat; & sic, ut idem dicendum sit in alienationibus, aliis-
5 que contractionibus bonorum, quæ subjacent fideicommissis, & majoratibus expressam, nedum legis, sed etiam hominis prohibitionem habentibus, & de quibus principaliter agi profitentur, Salgad. *ubi sup. & alibi in eodem tract.* ac cæteri apud eum, parificando generaliter terminos feudorum cum illis majoratuum, ac etiam officiorum, aliorumque jurium Regalium, necnon beneficiorum Ecclesiasticorum, & similium bonorum differentium extra commercium existentium, in quibus eadem militet ratio, cùm
6 frequentiùs agatur de feudis, quia in istis est antiquior prohibitio, moderno solùm tempore introducta in hujusmodi bonis jurisdictionalibus allodialem, magis quàm feudalem naturam habentibus, dum id originatum est à Constitut. 3. Sixti V. quæ neque generalem prohibitionem continet, sed restrictam solùm ad tres contractus venditionis, donationis, & permutationis, ampliatam deinde per Clement. VIII. & alios successores Pontifices. Prout in primogenituris, fideicommissis, & majoratibus modernus est usus illarum prohibitionum hominis, quæ inficiunt actum ipso jure; potissimè in Hispania, ubi cùm majoratus facerent illam figuram, quam in Italia, & Germaniam faciunt feuda dignitatis, prohibitiones resultat magis ab authoritate Regia, per viam legum generalium, vel particularium adjectarum in singulorum majoratuum erectionibus, quàm ex ipsorum testantium dispositionibus; ideo non mirum, si antiquiores de feudis solùm loquuntur, quia tunc in eis tantùm frequentiùs hujusmodi quæstiones cadebant ob non adhuc usu receptam, seu introductam talem prohibitionem etiam in allodialibus.

Unde etiam in beneficialibus nedum prohibita est ipsa resignatio ad favorem absque Apostolica authoritate sub reservatione pensionis, aut alia conventione temporanea, 7
quæ simoniaca remanet, sed si tam resignatio, quàm ipsa pensionis reservatio fiunt cum Apostolica authoritate, quę tamen non interveniat in aliquo pacto accidentali, puta extinguendi pensionem pro certa summa, sive præstandi cedulam bancariam, aut quid simile, adhuc actus vitiatur in totum, atque censetur simoniacus, ut cæteris deductis firmatur in Toletana Archipresbyteratus 13. Junii 1657. coram Albergato, & admittitur in aliis ejus revocatoriis 3. Junii 1658. & 10. Martii 1659. coram eodem, quæ duæ posteriores sunt impressæ post Zuffum *de legit. process. decis.* 40. *&* 43. dum à prima receditur ex sola circumstantia facti, quod narratum esset Papæ id approbanti, sed non legeretur in literis, quia de stylo officiales Dataríæ in supplicationibus solent hæc cancellare, ut habetur in eadem causa Toletana *sub tit. de beneficiis*.

Ac etiam habemus frequens in materia alienationis bo- 8
norum Ecclesiæ, juxta terminos *Extravag. Ambitiosæ de rebus Eccl. non alienan.* quod utile per inutile vitietur, atque actus totus corruat etiam in parte licita ob mixturam conventionis illicitæ, quamvis super contractu principali adsit beneplacitum, idque ob individuum voluntatis, quoties alia conventio est contemporanea, ex collectis per Molinam & Add. *de primog. lib.... cap.* 21. *num.* 28. Merlin. *decis.* 826. *num.* 3. Rot. in Bojanen. Affictus 5. Junii 1622. coram Albergato, & frequenter; & consequenter sive agatur de feudis, sive de quibuscumque aliis rebus eamdem prohibitionem habentibus, eadem est ratio.

Et probatur ex eo, quod dicta conclusio recepta est etiam in feudis planis, & de tabula, ut tamquam absolutum habetur apud Franch. *d. decis.* 136. *num.* 4. & apud Hodiern. *dict.* 9
decis. 173. *num.* 11. & tamen hæc, ubi sunt purè, & simpliciter talia, non autem quaternata juxta subfeudorum distinctionem, de qua supra in Mantuana *disc.* 7. regulantur jure 10
bonorum allodialium indifferentium, non autem jure feudorum, ex deductis per Rovit. *decis.* 42. *num.* 1. *& per tot. cum aliis dict. disc.* 7.

Atque magis ad rem, & in terminis specialibus bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici habentium dictam prohibitionem, quod circa beneplacitum ponderari, ac 11
attendi soleant ea, quæ per feudistas circa assensum ponderantur, insinuabam rigorem cum quo in proposito idem Tribunal processerat in Civitatis Castelli jurisdictionis, de qua suprà *disc.* 66. cùm modernæ præsertim constitutiones Apostolicæ circa hujusmodi bonorum alienationis prohi- 12
bitionem latiùs patere videantur, quàm *d. l. Imperialem*, dum nedum graviores pœnæ adjiciuntur, atque prohibitio extenditur ad contractus forsan sub dicta lege non comprehensos, sed etiam prohibetur ipse tractatus alienandi, vel contrahendi; ideoque dicebam omninò improbabilem esse dictam contrariam resolutionem negantem præfatæ conclusionis applicationem ad casum; verùm repropositа causa, adhuc perstitum fuit in decisis ex eodem fundamento, quod doctrinæ loquantur de feudis, & quod hæc sint bona allodialia, & tamen supra in Civitatis Castelli *disc.* 66. idem Tribunal in materia invaliditatis assensus, seu beneplaciti Apostolici processit cum feudistis, & cum longè majori rigore; talia sunt fata causarum, quæ quotidie experimur, ex ingeniorum varietate; unde propterea non immeritò litium, & causarum eventus inter casus fortuitos numerari quandoque solent.

NEA-

NEAPOLITANA CONCURSUS CREDITORUM

PRO CARDINALI, ET FRATRIBUS DE RAGGIIS,

CUM ALIIS CREDITORIBUS.

Casus decisus per S. Consilium Neapolitanum pro Raggiis.

De assensu super obligatione feudorum dignitatis, an & quando præstari possit in Regno Neapolitano per illius Proregem, vel præstari debeat per Regem.

Et aliqua de feudo empto de aliena pecunia in persona alterius, cujus fiat, an domini pecuniæ, vel ejus sub cujus nomine emptum est, itaut intret, necne regula, *plus valere quod agitur*, *&c.*

Et an in feudis intret separatio bonorum in concursu inter creditores hæredis cum assensu, & creditores defuncti sine assensu.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum punctis disputatis.*
2 *Decisio causæ.*
3 *Debita contracta per hæredem gravatum de ordine, & præcepto testatoris, dicuntur esse ipsius testatoris.*
4 *Creditores defuncti etiam posteriores, vel in sola personali præferuntur creditoribus hæredis, quantumvis anterioribus, & privilegiatis, ac etiam legatariis.*
5 *Quod procedat etiam in feudis.*
6 *Contrarium verius, quod in feudis non habeat locum beneficium separationis bonorum.*
7 *Idem in officiis remissive.*
8 *Emptio facta per unum nomine alieno, & ad illius commodum, illi acquiritur.*
9 *Fallit in feudis, in quibus attenditur nudum factum, non admittitur simulatio.*
10 *Quid de hærede gravato acquirente bona cum pecunia hæreditaria.*
11 *Quid importet declaratio, seu recognitio veritatis, & cessio, quam acquirens faciat ad beneficium domini pecuniæ.*
12 *Prorex Regni Neapolitani dare non potest assensum super alienatione, vel obligatione feudorum titulatorum.*
13 *Declaratur, quomodo & quando id procedat.*
14 *Gratiæ, & provisiones in Regno Neapolitano debent expediri in forma privilegii, & executoriali infra annum.*
15 *Declaratur quando id procedat.*
16 *De gestis per officiales ita se publicè gerentes, quod ratione publicæ fidei substineantur.*

DISC. CVI.

1 DE anno 1608. Paris Pinellus, de pecunia Cardinalis Pinelli patrui emit feudum, seu Statum Civitæ Sancti Angeli in Aprutio pro pretio ducatorum 120. m. deindè verò de ann. 1611. mortuo Cardinali perfecit emptionem feudorum Aquavivæ, & Joviæ ab ipso Cardinali vivente tractatam, & conclusam, atque ab eodem morientem demandatam pro pretio ducatorum 350. mil. in quorum partem in se accollavit tot debita Ducis Hadriæ venditoris in summa ducatorum 156. mill. Cùm autem de anno 1628. dictus Paris obiisset absque filiis, unde propterea factus est casus substitutionis per dictum Cardinalem ordinatæ ad favorem lineæ Joannis Augustini Pinelli, atque ob diminutionem valoris dictorum feudorum Joviæ, & Aquavivæ, necnon ob augmentum debiti ex fructibus interim decursis, dicti creditores accollati regressum quoque habuissent ad dictum Statum Civitæ Sancti Angeli; hinc propterea exorto inter eos, ac Mutium Pinellum dicti Joan. Augustini filium, & Cardinalis hæredem fideicommissarium lite in Sac. Consilio Neapolitano, duæ ex parte dicti fideicommissarii opponebantur exceptiones; primò, quod iste Status, utpotè emptus de pecunia Cardinalis ad ejus commodum, & incommodum, ut idem Paris agnoverat, & declaraverat, ad dictam hæreditatem spectaret, ideòque, vel non esset affectus debitis dicti Paridis, ut supra occasione dictæ alterius emptionis post mortem Cardin. contractis, vel quod ex beneficio separationis bonorum potior esset conditio ipsius Mutii ejusdem Cardinalis creditoris, quamvis sine regio assensu; & secundò, quod cum fundamentum creditorum consisteret in Regio assensu, cujus ratione prætendebant antelationem creditoribus defuncti, seu aliis anterioribus creditoribus ejusdem Paridis, tale fundamentum corrueret ex defectu assensus, utpotè prestiti per Proregem, cujus potestas *ex pragm.* 4. *de feudis, cap.* 9. non se extendit ad feuda dignitatis, seu titulata, tam circa alienationem, quàm circa obligationem; cùmque inter dictos creditores adessent Cardinalis, ac alii fratres de Raggiis, ex parte dict. Cardinalis super præmissis difficultatibus de proprio sensu consultus fui.

Respondi non omninò tutum, & adæquatum judicium in istius illorum Tribunalium particularibus materiis dari posse per tunc versantem Romanam Curiam continuato spatio annorum 20. prævia etiam absentia ab illis Tribunalibus, quorum praxi adolescens incubueram alio spatio annorum quinque, in quibus in morbum thysis verè prolapsus dictam Civitatem deferere, atque sub nativo aere vivere ex medicorum consilio coactus, in munere prius Vicarii Capitularis, deinde Generalis occupatus, cum consueto patrio otio, in facilibus ac planis materiis ecclesiasticis versatus fueram.

Ut autem adeò benevolo, & munificenti Domino parerem, cum ea tali quali notitia quam dicta adolescentiæ pra- 2
xis, ac librorum revolutio præbere poterant, respondi, etiam cum sensu veritatis, dictas exceptiones parum relevantes videri, atque justitiam creditoribus assistere, prout eventus comprobavit, nam ita de anno 1665. per S. Consilium ad favorem creditorum judicatum fuit, & de qua decisione testatur modernus elaboratus de Luca Melphitensis in additionibus ad Franch. *decis.* 75. *n.* 16. atque decisio mihi visa est justa & probabilis.

Expendendo igitur dictas exceptiones, quatenus perti- 3
net ad primam, omnis difficultas cessare videbatur ex solo facto, quoniam dictam secundam emptionem feudorum Joviæ & Aquavivæ ab ipso Cardinali vivente præparatam, de ejusdem præcepto dictus Paris hæres perfecerat, & consequenter istud dicendum etiam veniebat debitum dicti Cardinalis ejusque hæreditatis, ad text. *in l. filius familias, §. divi, ff. de leg.* 1. *& leg. peto, §. prædium, ff. de leg.* 2. *cum concordan.* collectis per Fusar. *de substit. qu.* 541. *n.* 1. & cæteris allegatis firmatur per Rotam in Bononien. pecuniaria 2. Maji 1661. coram Albergato impress. post Rodriquez de concursu credit. *decis.* 25. & in eadem 22. Martii & 19. Junii 1662. coram Emerix, & habetur pluries deductum *sub titul. de fideic.* præsertim in Bononien. separationis bonorum de Dondinis, & in aliis, quia idem est æs alienum contractum esse ab ipso fideicommittente, ac ab hærede gravato de ejus ordine seu mandato.

Et nihilominus, ubi etiam hæc facti circumstantia cessaret, itaut istud esse debitum præfati Paridis hæredis grava- 4
ti, non autem Cardinalis testatoris, quodque admitteretur dictum feudum, seu Status Civitæ Sancti Angeli utpotè emptum de pecunia Cardinalis, ac ad ejus commodum & incommodum, sibi ejusque hæreditati acquisitum esse, adhuc tamen potior remanebat conditio dictorum creditorum hæredis cum assensu, quàm creditorum testatoris sine assensu; licèt enim receptum juris principium sit, ut ex beneficio separationis bonorum, in bonis allodialibus, & indifferentibus, creditores defuncti quamvis posteriores, vel in sola personali, in istius bonis vincant creditores hæredis quantumvis hypothecarios, anteriores, & privilegiatos *l.* 1. *& tot. tit. ff. de separat. bonorum*, Franch. *dec.* 374. Surd. *decis.* 310. quod etiam ad legatarios quamvis conditionales purificata conditione extenditur, *ut dec.* 269. *p.* 6. *dec.* 17. *part.* 7. *rec. & pluries*.

Quod procedere etiam in feudis substinent Anna & cæ- 5
teri apud Capic. Latr. *consultat.* 99. ubi partes creditorum defuncti latè substinere conatur, attamen in feudis hujus Regni Neapolitani, magis probabilis videtur; atque in illis Tribunalibus recepta est contraria opinio, quam cæteris relatis substinent Joan. Andr. de Georgio *alleg.* 18. & Theodor. *allegat.* 83. ut in feudis locum non habeat d. titulus *de separatione bonorum*, sed regulando solam anterioritatem ab as- 6
sensu, creditores hæredis illum habentes vincant creditores defuncti illum non habentes, vel habentes posteriorem, cum regula *cap. qui prior*, ab assensus tempore normam recipiat, quoniam ille est qui animat, & informat actum, atque jus reale in hujusmodi bonis prohibitis imprimit. Quod etiam 7
Curiæ praxis docet in officiis venalibus, in quibus ille qui

habet

habet reservationem decreti, quæ ubi datur habentibus jus crediti, non autem dominii, idem est ac assensus super feudis, est omnibus potior ac primum locum obtinet, ut pluries in sua materia officiorum *sub tit. de Regalibus*, cum similibus.

Præterea observabam hæc deduci ad superabundantiam, cum non subsisteret facti præsuppositum, ut hoc feudum ex
8 dicta prima acquisitione proveniens esset in dominio Cardinalis ejusque hæreditatis, dum non sub ejus nomine, sed sub illo Paridis illud cum Regio assensu emptum fuerat, ipseque Paris in quinternionibus Regiæ Curiæ inter feudatarios descriptus. Quamvis enim in rebus allodialibus indifferentibus locum habeat *tit. plus valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur*, proindeque acquisitiones per aliquem de aliena pecunia, & ad commodum ipsius domini pecuniæ, ita declarante acquirente, factæ illi acquirantur, ex deduct. per Cavaler. *dec.* 221. & 343. Buratt. *dec.* 733. *dec.* 153. *par.* 7. *rec.* & *frequenter*.

Attamen id non procedit, in feudis in quibus spectatur nudum factum, illeque dicitur feudatarius, sub cujus nomi-
9 ne feudum acquisitum est, & quem Rex habet descriptum in suis quinternionibus, qui solum remanet domini pecuniæ debitor, sive quoad ejus præjudicium pati tenetur, ut dominus pecuniæ, ad cujus commodum verè & realiter acquisitio facta est, habeat ipsius feudi tenutam ac facultatem percipiendi fructus, & emolumenta, jure tamen simplicis commoditatis, prout nudi facti est, non percutientis ipsius feudi substantiam, neque jus in illo, vel ad illud tribuentis, ut cæteris relatis Aponte *cons.* 45. *numer.* 14. & *seqq. lib.* 2. Galeot. *lib.* 1. *contr.* 28. *num.* 66. & *seqq.* de Marin. *resol.* 38. *lib.* 2. Rot. *in Rossanen. decimarum coram Bichio, impres. apud eumdem Marin. ubi supra, & repetita dec.* 100. *p.* 9. *rec.* ac haberur
10 pluries in præcedentibus insinuatum, unde propterea dicta hæreditas Cardinalis remanebat solum creditrix Paridis hæredis gravati in dicta pecunia, eodem modo, quo etiam in bonis allodialibus & indifferentibus, hærede gravato acquirente ad proprium nomen bona de pecunia hæreditaria, ipsa bona efficiuntur de ejus dominio, ipso remanente solum debitore fideicommissi in dictæ pecuniæ restitutione, quod solum limitari solet, ubi precedit expressum testatoris præceptum de investiendo pecuniam hæreditariam ad commodum hæreditatis, ex collectis in Catacen. coram Cerro *dec.* 308. *numer.* 3. & *seqq. part.* 11. *recen.* & habetur in sua materia *sub tit. de fideicomm. in eadem Calacen.* & in aliis frequenter.

Neque premissis obstare videbatur, quod idem Paris facta acquisitione prædicta, & agnoscendo veritatem, illicò
14 præfati Cardinalis patruo cessisset dicti feudi regimen, administrationem, jurisdictionem, ac fructus & emolumenta, quoniam ut habetur supra *in Tiburtina castrorum, dis.* 61. & *in Romana, seu status Ecclesiastici in feudationum, disc.* 61. & in aliis, hujusmodi cessiones non tangunt substantiam feudi, neque dominium, aut aliud jus reale cessionario tribuunt, sed solum important dictam commoditatem, ut nudi facti est, quod etiam in specie advertitur in d. Rossan. coram Bichio, ac apud Marin. & *aliis ubi supra*.

12 Quare difficultas restringi videbatur ad secundam exceptionem super prætensa invaliditate assensus ex defectu potestatis Proregis, ejusque collateralis Consilii, dum agebatur de feudo titulato, seu dignitatis, stante dispositione *d. pragm.* 4. *de feudis, c.* 9. *edita de anno* 1531.

Istud verò objectum mihi benè tolli videbatur cum responsione data per istorum creditorum Advocatos, quod scilicet dicta pragmatica moderata esset per aliam *pragm.* 17. *eod. tit. de feudis, editam de anno* 1561. ut dictus defectus potestatis percuteret formalem alienationem feudorum titulatorum per viam translationis dominii, non autem eorum obligationem, ut ex contextu dictæ pragmatice cla-
13 rè patet, & de qua habilitatione mentionem facit de Marin. *resolut.* 32. *in princ. lib.* 2. Et quamvis per literas Regias expeditas de anno 1578. & in Regno publicatas de anno sequenti, denuò hujusmodi facultas restricta fuerit, restituendo pristinam prohibitionem, undè propterea *per pragm.* 21. *de feudis* statutum est, ut ex tunc in assensibus in futurum præstandis apponeretur clausula *exceptis feudis titulatis*, quæ semper subintelligeretur quamvis apposita non esset, nihilominus ob novam gratiam superventam de anno 1586. de qua mentionem faciunt Tappia *lib.* 6. *juris Regni, tit.* 22. *in annot. ad pragm.* 4. *de feud. num.* 38. Rovit. *ad pragm.* 27. *de feudis, & cæteri Regnicolæ*, eadem potestas quoad obligationem tantùm, non autem quoad alienationem reintegrata fuit.

Remanere solum videbatur difficultas, quod ista nova gratia utpotè non executoria, infrà annum vim non haberet, potissimè quia neque desuper expeditum fuerat privilegium in forma Regiæ Cancellariæ juxta *pragmat. primam, de* 14
privileg. & pragmat. quinta, de fide memorial. & de quibus habetur etiam actum per Rotam occasione Regii assensus in Romana census, seu depositi coram Dunoz. *inter suas dec.* 604. & 622.

Verum non videbatur relevans difficultas, quoniam hæc 15
procedunt in gratiis, & assensibus particularibus concessis super cæteris negotiis ad instantiam privatorum, non autem super decretis & provisionibus editis per viam legis generalis, ut advertitur per Larat. *cons.* 2. *num.* 47. & Theodor. *alleg.* 53. *n.* 7. *cum seqq.* Quod in simili habemus *in regula Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, literis non expeditis*, quia procedit in gratiis particularibus ob jus officialium Cancellariæ, non autem in jis quæ decernuntur per viam legis, seu provisionis generalis.

Et quoad executoriationem infra annum, illa implicitè ac de facto satis sequuta erat cum tot multiplicatis actibus 16
tam longo temporis spatio, & cum adeò longæva & continuata observantia, & tamen ubi etiam de hac potestate, attenta formula, seu verbis decretorum, dubitari posset pro actibus futuris, nullatenus tamen dubitandum veniebat de præteritis, tum ex regula text. *in l. Barbarius, ff. de offic. Prætoris*, tum quia injustum esset ac irrationabile, ut sub hac bona, & publica fide contrahentes ita decepti remaneant, ex deductis in proposito per Apont. *cons.* 1. *vol.* 1. *nu.* 36. *& seq. & late in allegationibus impressis in adnot. ad decis.* Sanfelicis *fol.* 43. *numer.* 24. & 25. Ac etiam quia ubi aliquis officialis publicè & palam, ac per plures actus reiteratos aliquid gerit, præsumitur quod sufficientem habeat à Principe authoritatem expressam, vel tacitam, ut satis benè Bal. qui dicit notandum & menti tenendum *in l. exemplo ad fin. versic. extra quæritur, C. de probat.* Felin. *in cap. cum inter, n.* 11. *vers. limita de offic. de legat.* Paris. *cons.* 104. *num.* 54. *lib.* 1. Gabrieli *de probat. concl.* 3. *numer.* 11. *adden. ad decis. ult. n.* 11. *de consuetud. in novis*. Fuit hæc de primis adnotationibus ad propriam instructionem, & memoriam editis, sed ex inadvertentia Amanuensis ejus impressio inter primas neglecta fuit.

TAURINEN. SEU ASTEN. FEUDI
PRO COMITIBUS MONASTEROLI DE SOLARIO
CUM COMITE JOANNE BAPTISTA ETIAM DE SOLARIO.

Responsum in causa vertente in Senatu Pedamontano.

An, & quando feudum sit alienabile in præjudicium agnatorum, & præsertim an alienari possit in agnatos comprehensos in investitura remotiores in præjudicium proximiorum; & quatenus non, infra quantum tempus jus petendi revocationem alienationis præscribatur: & de probatione proximitatis, seu agnatitiæ qualitatis,

Et incidenter aliqua de differentiis in hoc proposito inter feuda regulanda ad terminos juris commanis feudorum, & feuda Regnorum utriusque Siciliæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De qualitate feudorum utriusque Siciliæ, ut non regulentur jure communi feudorum, & de pluribus differentiis inter hæc feuda & alia.*
3 *De punctis, seu inspectionibus controversiæ.*
4 *De probatione resultante à sacramento feudatarii.*
5 *Quando & ad quem effectum dicta, vel similis probatio generica attendatur.*
6 *Quando proximitas, vel descendentia sit specificè probanda per gradus distinctos.*
7 *De eadem materia probationis descendentiæ, vel conjunctionis in materia juris patronatus, vel fideicommissi, & quando requiratur specifica per gradus distinctos, & quando sufficiat generica.*

8 *Quod*

8 *Quod feudatarius possit disponere de feudo in agnatum remotiorem excluso proximiore.*
9 *Contrarium verius, ac declaratur, quando id liceat.*
10 *An feudum antiquum dividuum possit erigi in primogenituram remissivè.*
11 *De rationibus, ob quas non competit facultas, de qua numer.* 8.
12 *De differentia inter fideicommissum conservatorium, & fideicommissum restitutorium, & quando gravatus possit disponere in remotiorem de genere.*
13 *Facultas data per testatorem descendentibus alienandi inter se, quomodo intelligenda sit.*
14 *Ubi concessio est pro hæredibus & successoribus, feudum est alienabile, & liberæ dispositionis.*
15 *Declaratur quomodo & quando id procedat.*
16 *Feudis mixtis, & quæ qualitas hæreditaria requiratur.*
17 *Quod per clausulas* ad habendum, *& quicquid placuerit, feudum fiat alienabile.*
18 *Declaratur quando dictæ clausulæ id operentur, & quando non.*
19 *Stant simul feudum esse restrictum ad certum genus, vel tempus, & interim esse alienabile.*
20 *An in hoc differat dispositio per contractum, vel per ultimam voluntatem, & an pervertatur, vel non pervertatur natura feudi.*
21 *Quod ubi in investitura est præscriptus ordo succedendi, ille non possit alterari, & quid operentur clausulæ dantes facultatem alienandi.*
22 *An facultas data dividendi, vel alienandi inter se tollat ordinem successionis.*
23 *De decretis Ducalibus Sabaudiæ, ut pro debitis feudatarii feuda pacti & providentiæ alienentur.*
24 *De Bulla Baronum potest excipiendo opponi coram quocumque judice.*
25 *De aliquibus ponderationibus super feudi alienabilitate.*
26 *Infra quantum tempus agnatus debeat revocare alienationem factam in alium agnatum, & de materia remissivè.*

DISC. CVII.

DE anno 388. Amadeus de Sabaudia *Princeps Achajæ* nuncupatus possidens castrum *Casalis Grassis*, emptionis titulo quæsitum ab illis de Romagnano & de Provano, sub reservatione beneplaciti Comitis Sabaudiæ, ac jurium feudi directi dominii & superioritatis, castrum prædictum concessit in feudum, pro medietate Joanni Philippo & Agaffino fratribus de Solario, & pro alia medietate Philippo etiam de Solario prædictorum consobrino condominis loci Morettæ, pro se eorumque hæredibus, & successoribus, cum clausulis *ad habendum*, & *quicquid placuerit perpetuò facien.* & cum promissione evictionis pro convento pretio sub *introgii*, seu *introgiorum* vocabulo explicato florenorum 6500. auri ad rationem solidorum 32. Vienn. pro quolibet floreno, sub diversis pactis, & conditionibus, præsertim ad rem facientibus, quod concessio intelligatur pro liberis & descendentibus masculis, legitimis, & naturalibus, fœminis omninò exclusis, & cum reciproca, tam inter descendentes cujuslibet lineæ discretivè, quàm de linea ad lineam, exclusis etiam professis in Religione, quibus omnibus defectis reverteretur ad concedentem; adjecta etiam facultate dividendi feudum prædictum inter se, atq; per divisionem, seu aliter uni, vel pluribus in toto, vel in parte adjudicandi, itaut qui habuerint teneantur ad ejus onera proportionabiliter, & qui non habuerint, sint exempti. Cum autem quædam dicti castri portio posset per Comitem Joannem Paulum Solarium, hic de mense Aprilis 1665. illam cum quibusdam oneribus donavit Comitibus Monasteroli etiam de Solario, quos ipse donator cum juramento asseruit esse agnatos, & de eadem descendentia successionis dicti feudi capaces, quales etiam dicti donatarii se probarunt, unde possessionem adepti sunt, atque sequuta dicti donatoris morte in proximo mense Junii, Comes Franceschinus de Solario, qui se proximiorem agnatum prætendebat, agnoscendo per actum extrajudicialem dictam successionem, ac jus revocandi, protestatus est ex justis causis tunc impedientibus deducere non posse ejus jura suis debitis, & opportunis temporibus deducenda, quæ moriens de anno 1657. renuntiavit Comiti Joanni Baptistæ filio, qui post plurium annorum silentium, de anno 1664. judicium desuper instituit in eo celebri Senatu Pedamontano, unde desuper ex parte dictorum Co-

mitum reorum conventorum consultus ad causæ opportunitatem, cùm præsertim ex parte eorum Agentis expressa esset spes per ipsos concepta de me tanquam Regnicola, ob magnam feudalis materiæ peritiam, quæ in ea regione habetur,

Dixi in hac parte, quod licèt verum sit præsuppositum magnæ peritiæ & doctrinæ Regnicolarum utriusque Siciliæ in hac feudali materia, nihilominus eorum doctrina & authoritas in proposito parum, aut nihil prodesse poterat, ob magnam illorum feudorum alterationem, & successivè differentiam cum aliis feudis, quæ juxta generales consuetudines, seu jus commune feudorum regulanda sunt, & quod jus quodammodo omninò exulare videtur ab illis feu- 2
dis, quæ cum particularibus ipsorum Regnorum Constitutionibus, Capitulis, Pragmaticis & gratiis ferè in omnibus regulantur. Præsertim verò ibi omninò extraneæ remanent quæstiones in hac facti specie cadentes, tam circa facultatem alienandi inter agnatos, quàm circa facultatem revocandi alienationes jure agnationis, vel proximitatis competentem, cum per Constitutionem incipientem *Constitutionem divæ memoriæ*, excepto solo casu refutationis puræ, & non pactionatæ in proximè successurum, non detur valida alienatio, vel dispositio sine Regio assensu, quo deficiente, facultas revocandi ipsimet alienanti expressè conceditur, in viridi observantia existens; eo autem accedente non datur casus revocationis faciendæ per agnatos jure agnationis & investituræ, præsertim in hoc Regno Siciliæ citeriori ob annexam qualitatem hæreditariam; unde hujusmodi quæstio aliquando cadere potest in altero Regno Siciliæ ulterioris, in feudis tamen antiquis habentibus formam pacti, & providentiæ, quæ ibi *forma stricta* nuncupatur, prout non cadunt quæstiones in hujusmodi Pedamontanis, aliisque superioribus Italiæ partibus frequenter contingibiles, super successione ad defectam portionem feudi per plures possessi, cùm ibi, vel ob dictam Constitutionem *Constit. divæ memoriæ*, juxta unam opinionem, vel de consuetudine juxta alteram, omnia feuda effecta sint individua cum ordine primogenituræ per unam tantùm personam possidenda, atque, ut ibi dicitur, *juris Francorum*. Et ex quo resultat rarò, vel unquam ibi disputari quæstiones super difficili modo probandi agnationem; seu majorem, vel minorem proximitatem, ut in ista controversia sequebatur, stante ordine lineali & primogenituræ, cadentibus solum aliquando quæstionibus circa concursum plurium prærogativarum respectivè, lineæ scilicet, ætatis, gradus, & sexus juxta casum, de quo supra *in Panormitana, disc.* 13. cum præsuppositio tamen certæ probationis attinentiæ omnium concurrentium per gradus distinctos; præsertim verò in hoc Regno citrà, ubi successio nimium restricta est collateralium ad solum tertium gradum civilem, ex gratiis ampliata ad quartum æqualem, vel inferiorem, non autem superiorem, & cum aliis restrictionibus, unde propterea non datur casus, quod incerta sit probatio conjunctionis per gradus distinctos; atque jus protomiseos, seu prælationis datur magis ex stylo, seu quadam æquitate, juxta ea, quæ habentur supra *in Montis Pelusii, disc.* 36. quàm ex illa ratione facultatis revocandi post mortem, cui propriè innititur illud jus protomiseos, quod de jure communi feudorum competit, juxta deducta *in Januen. disc.* 37.

Quare procedendo cum solis terminis juris communis feudorum, & cum DD. Germanis, ac Lombardis, potiùs 3
quàm Regnicolis, distinguebam causam in tres inspectiones; unam facti super proximitate, an scilicet actor se probaret reis conventis proximiorem, ut perneceſsè tenebatur, cùm proximioritas esset suæ intentionis fundamentum; alteram juris super facultate revocandi dictam alienationem, vel potiùs ipsa inter agnatos quamvis remotiores, utpotè sub investitura contentos, fieri potuerit necnè; Et tertiam, posita d. revocandi facultate, an illa præscripta dici valeat, utpotè non intentata intra annum, itaut tot annorum silentium præjudicium actori generasset.

Solidius verò reorum conventorum fundamentum mihi consistere videbatur in prima inspectione, in qua, juxta causæ statum tunc præsuppositum, etiam cum sensu veritatis, dicebam absolutoriæ locum fore ob non benè ab actore fundatam ejus intentionem super qualitate majoris proximitatis, ex vulgari quotidiano axiomate, quod reo & possessori sufficit vincere per non jus actoris, cum in aliis duobus subsequentibus, licèt more Advocati causæ inservientis plura deducerem, tam circa facultatem ælienandi, præsertim inter comprehensos in investitura, ex istius clausulis & verbis, quàm circa præscriptionem juris revocandi ex annali silen-

tio resultantem, attamen considerabam aliquam cadere posse difficultatem, ipsis requirentibus juxta stylum liberè, ac sincerè insinuatam.

Quatenus igitur pertinet ad dictum primum punctum majoris proximitatis per actorem prætensæ, illius probatio verè non aderat per gradus distinctos, ut omninò in hoc proposito necessarium est, ubi scilicet agitur in concursu cum aliis agnatis, & de eodem genere feudi capacibus, itaut
4 sit quæstio solum pertinentiæ ratione majoris proximitatis; licèt enim scribentes pro actore nimium insisterent in eo, quod proximitas sufficienter probata esset cum sacramento ab ipso præstito, ad text. *in c. de contentione inter dominum, & fidelem, c. sacramentum de consuetudine recti feudi, & c. finali si de investitura inter dominum, & vassallum* cum concordantibus, de quibus post anteriores de more collectos habetur apud Rosental. *c.6. concl.79. & latius, c.12. concl.14. ex nu.66.* ac etiam aliæ darentur probationes super descendentia à primis acquirentibus; attamen id non percutiebat punctum, seu effectum quæstionis, quoniam etiam in reis & possessoribus concurrebant eædem probationes generales super dicta descendentia, & agnatitia qualitate, corroboratæ quoque à sacramento, seu juramento præstito per donatorem, & quod ipsimet præstare poterant; sed omnia hæc percutiebant agnatitiam qualitatem in genere, ad effectum scil. capacitatis feudi, sive pro ejusdem feudi probatione in contentione cum Domino pro evitanda devolutione, & ne tanquam incapax repelli posset, cùm tunc in antiquis sufficiant probationes etiam adminiculativæ super descendentia in genere à primo investito, sive super descendentia ab eo, qui fuit in pacifica possessione feudi, atque agnitus fuit tanquam feudatarius, dum in contentione cum Domino nulla requiritur probatio per gradus distinctos, quia sive sit proximior, sive remotior, nihil refert, cùm sufficiat esse de genere vocato.

Secus autem ubi quæstio est cum aliis agnatis in concursu ad apertam successionem, vel fortiùs ad eos possessores spo-
6 liandos, atque feudum ab eis vindicandum ex motivo proximioritatis, quoniam tunc ista tanquam intentionis fundamentum perfectè & concludenter probanda est per gradus distinctos, & ex qua distinctione convincatur proximioritas, ut in terminis feudalibus ita distinguendo habetur apud Roland. *cons. 32. n. 24. lib. 3.* & Rosental. *c.7. concl.39. n. 20.* versic. *nam si pars adversa quoque sit de comprehensis.*

Quod habemus etiam quotidianum in terminis jurispatronatus, an scilicet agatur cum Ecclesia, vel cum Ordinario contendente de libertate, vel inter compatronos contendentes de pertinentia, ex collectis apud Lotter. *de beneficiis, lib.2. c.11. num.95. cum seqq.* Rota *decis. 498. numer.1. part.9.*
7 *dec. 159. n.9. 255. n.6. & 301. n.11. p.10. & sæpius*; ac etiam in materia fideicommissaria, quod si comparens probat se esse de genere vocato, tunc alio non comparente, præsumitur proximior, atque sola probatio generica sufficit, secus autem in concursu plurium, quorum unus alterum excludere intendebat, cum similibus; atque hoc pro meo judicio, reflectendo etiam ad veritatem, cum istius sensu loquendo, videbatur solidum motivum, quo mediante actor repellendus veniebat cum reorum absolutoria, dum ob temporis antiquitatem pœnè impossibilis supponebatur hæc specifica, & perfecta probatio per gradus distinctos.

Quo verò ad secundam inspectionem juris, quatenus scilicet adesset dicta specifica probatio, ex qua constaret
8 actorem esse defuncto proximiorem, reos autem remotiores, quamvis more Consulentis causæ inservientis, & pro scripturæ ornatu deducerem plenè, & ingeniosè in proposito deducta per Cephal. *cons. 307. ex numer. 18. cum seq.*, ac etiam pro ratione dubitandi insinuata per Silvan. *consil. 15. ex num. 21. ad 31.*, ad probandum, quod etiam in feudis antiquis pacti, & providentiæ licita sit alienatio in agnatos, quamvis remotiores, quoniam sufficit non egredi genus vocatum, ut prohibitioni alienandi conventum non dicatur; attamen sincerè quoque insinuabam hujus motivi fallaciam, quoniam ista conclusio super licita alienatione inter illos de agnatione, seu genere vocato, non curata graduum, seu majoris proximitatis distinctione, rectè procedit quoad Dominum, ne respuere possit eum, in quem alienatio facta est, dum est de genere volito, sive ad effectum evitandi pœnas contentas in prohibitione alienandi per legem, vel hominem adjecta, ac etiam pro substituenda alienatione
9 durante vita, seu jure alienantis, secus autem ad effectum successionis, quoniam non potest feudatarius pervertere ordinem successionis à jure, vel ab investitura præscriptum, ut verius cæteris collectis probant Silvan. *d. cons. 15. a num. 1. ad 21. & nu. 31. cum seq.* ubi respondet sexdecim fundamentis in contrarium ponderatis *à num. 21. ad 31.* Harthman. Pistor. *to. 2. q. 6. n. 21. cum seq.* Rosenthal. *c.9. membr. 1. concl. 52. & c. 10. concl. 39. num. 8.* & nominatim reprobato Cephalo *d. cons. 307.* Giurb. *de success. feudorum, §. 2. glos. 3. nu. 103. cum seq.* & omnes, itaut videatur hodie conclusio non admittens in foro controversiam.

Si enim juxta ea, quæ habentur supra *in Mutinen. & in Mantuana, & in aliis, disc. 9. cum seq.* verius est, rejecta sententia Nattæ *cons. 502.* & sequacium, cessantibus feudi alienabilitate, vel Principis authoritate, per eum, qui non sit 10
primus acquirens, non posse in feudo pacti & providentiæ, vel mixto erigi primogenituram, quæ subjectæ materiæ nimium congrua reputatur, ob defectum potestatis præjudicandi secundogenitis æqualis gradus; multò minus danda est hæc potestas præeligendi remotiorem cum exclusione proximioris, atque fatuæ remanerent tot quæstiones, quæ apud feudistas habentur, tam circa necessitatem probandi proximioritatem per gradus distinctos ut supra, quàm circa illam apud antiquos satis involutam, licèt hodie planam 11
quæstionem super proximitate regulanda magis ex persona primi acquirentis, quàm ultimi morientis, vel è contra; necnon super representatione, vel subingressione in gradum corruptum proprii parentis, ut ita remotior proximiori æqualis reddatur, ex iis quæ in hoc proposito habentur supra *in Mutinen. de Rangonis, disc. 9. & in aliis.*

Quod etiam habemus in materia fideicommissaria quotidianum ad materiam text. *in l. unum ex familia, ff. de legatis* 12
secundo, & l. peto, §. fratre, ff. eodem cum concord. quæ scilicet, aut agitur de fideicommisso ordinato in casu alienationis, quod nostri conservatorium vocant, & tunc sufficiat non alienari extra genus, non curata gradus proximitate; aut de alio fideicommisso in casu mortis, quod restitutorium dicimus, & tunc secus, quia repositum esse non debet in potestate gravati pervertere ordinem successionis à testatore, vel à jure prescriptum, ut satis frequenter in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, præsertim in Romana fideicommissi de Boncompagnis, ubi id admittitur tanquam absolutum in casu, quo fideicommissum restitutorium in casu mortis sit expressum, cùm sola quæstio cadat, ubi illud deducitur implicitè & virtualiter ex ipsa prohibitione alie- 13
nationis extra familiam, sive ex ratione eidem prohibitioni adjecta, quo etiam casu, adhuc magis receptum videtur talem ordinem perverti non posse; idque adeò verum, ut etiam si per fideicommittentem data sit expressa facultas alienandi inter sese, adhuc intelligatur durante vita, seu jure alienantis, & pro evitandis pœnis; non autem ut ita pervertatur ordo successionis in casu mortis, juxta plenè deducta per Bellon. jun. *cons. 1.* & habetur pluries *sub d. tit. de fideicom.* præsertim *in Parmen. fideicommissi de Venturis*; Et de quo in terminis feudalibus habetur actum apud Rosent. *cap. 9. membr. 1. concl. 42.* & Fab. de Anna *consil. 53. apud quos cæteri.*

Alicujus majoris ponderis videbatur alterum fundamentum naturæ hujus feudi, ejusque alienabilitatis resultantis à dictæ investituræ clausulis & verbis, & ad quod solum motivum se restrinxerunt duo alii docti ac primarii hujus Curiæ Advocati per eosdem reos conventos consulti; & quam alienabilitatem, scribendo ut supra more Advocati deducebant ex pluribus, non singulariter, sed unitim ponderandis, cum solita vulgari regula, *ut singula quæ non prosunt &c.*

Primò scilicet à concessione facta *pro hæredibus, & successoribus*, quod denotat feudum esse hæreditarium, & conse- 14
quenter alienabile, ex latè in proposito deductis per Cephal. *d. cons. 307. num. 40. & seq.* & generaliter omnibus ferè collectis & expensis per Rotam in Sarsinaten. feudi coram Dunozetto *inter suas decis. 748. & 760.* repetit. *post controv. Contrii decis. 18. & 19. & in eadem coram Otthobono inter suas decis. 265.*

Verùm id videbatur parùm tutum, quoniam cùm ex subsequenti declaratione investitura expresè restricta esset ad descendentes masculos legitimos & naturales, exclusis etiam ex ipsis hæredibus sanguinis, tam feminis, quàm naturalibus tantùm, ac etiam legitimis religiosis, indubitata erat 15
exclusio qualitatis hæreditariæ purè, ex qua resultat alienabilitas, unde propterea intrare non poterat consideratio canonizata in dictis Sarsinaten. cum aliis in eadem causa deductis per Capyc. Latr. *consult. 75.* quod scilicet verbum *hæredibus*, adjectum verbo *filiis*, *& descendentibus*, staret ampliativè, cùm solùm prætendi posset stare qualificativè, ac inducere qualitatem mixtam, in quo, quidquid de particulari

lari consuetudine receptum sit in feudis Regni Neapolita-
16 ni, generaliter verius est, vel sufficere hæreditariam qualitatem primi acquirentis absque illa ultimi morientis, vel quod non stet per successorem sanguinis, quin sit etiam hæres rei familiaris, *ex deduct. decis. 499. n. 5. & 6. p. 5. rec.* vel si dicta qualitas hæreditaria ultimi juxta alteram opinionem necessaria est, quod suffragetur beneficium inventarii, quo mediante ipsum feudum jure proprio à reliqua hæreditate separari possit, ut pluries in præcedentibus insinuatum habetur, & est conclusio vera, & consequenter dici non potest feudum alienabile.

Secundò ponderabam clausulas *ad habendum, & quidquid*
17 *placuerit faciendum*; ubi enim istæ duæ clausulæ sint simul junctæ, tunc cessare videtur omnis quæstio, solum cadens in casu quo clausula *ad habendum* sit sola, num scilicet æquipolleat alteri, *& quidquid placuerit faciendum, &c.* sed ubi ista quoque adest, tunc videtur cessare omnis quæstio, ex plenè deductis in terminis feudalibus, & pro feudi alienabilitate apud Roland. *cons. 34. numer. 78. cum seqq. libr. 4.* Sacca *cons. 3.* Menoch. *cons. 61.* Cacheran. *decis. 164.* Laderch. *cons. 1. num. 8. cum seqq.* Rosental. *c.9. membr. 1. concl. 42. n. 5. & in gl. lit. C. & D.* Fab. de Ann. *con. 53. num. 26.* Bellon. jun. *cons. 30. numer. 1. cum seqq. & alios*; Et generaliter in materia emphyteutica *decis. 26. p. 3. rec.* ubi latè adden. Buratt. *decis. 87. & sequenter.*

Et licèt receptum sit, hujusmodi clausulas non esse operativas, ubi investitura expressam restrictionem habet ad cer-
18 tas generationes, & ad certum genus personarum, aut certum tempus, ne aliàs ita detur contradictio, vel subitanea correctio, ex iis, quæ ex Baldo, Decio, & aliis habentur in proposito materiæ emphyteuticæ plenè apud Merlin. *dec. 532. num. 9. cum seqq. dec. 427. num. 12. cum seqq. p. 9. rec. dec. 209. num. 3. p. 10. & 277. num. 9. p. 11. & frequenter*; attamen dicebam id rectè procedere quoad ipsum Dominum ita concessionem restringentem, & ne finitis generationibus prætendi posset rem esse transitoriam, & transmissibilem ad extraneos, aut non comprehensos, secus autem investitura du-
19 rante, cùm stent benè simul, investituram quoad Dominum ulteriùs non protrahi, & tamen illa durante, atque in præjudicium comprehensorum in ea, rem esse alienabilem, & liberæ dispositionis, juxta plenè deducta apud Fab. de Ann. *dicto cons. 53.* & Surd. *d. cons. 573. n. 21. cum seqq.* Rota *dec. 86. part. 5. recent.* Mantuana feudi 27. Jan. & 30. Maji 1659. cor. Verospio, in quibus concordantes.

Ut enim patet ex allegatis, præsertim ex Surd. & Fab. de Ann. *ubi supra*, & aliis apud eos, quæstio est ubi dispositio per feudatarium fiat per viam ultimæ voluntatis, sed ubi fit
20 per actum inter vivos, tunc videntur concordare; sive quæstio cadat, ubi de hoc ageretur ad effectum inducendi alterationem qualitatis, vel naturæ feudi, ut isto existente masculino disponi possit in fœminam cum similibus, ex deductis per Fab. de Anna *d. cons. 53.* Rosent. *d. cap. concl. 40. n. 7. & 13.* sed ubi dispositio fit, non alterata natura feudi intra idem genus, vel sexum vocatum, atque per actum inter vivos, tunc cessare videtur omnis quæstio, ne aliàs dictæ clausulæ, fatuæ, ac sine operatione remaneant.

Verùm & hoc fundamentum non omninò tutum videbatur ex eadem superiùs dicta ratione contradictionis, vel subitaneæ correctionis, cùm enim in investitura adjecta esset
21 in utraque linea masculina quædam species fideicommissi perpetui, & reciproci, non solùm inter illos de qualibet linea discretivè, sed quod magis, de linea ad lineam, utique contrarietas, vel correctio videretur, ita reddere rem ad libitum alienabilem, ut iste succedendi ordo inanis remaneret; Et quamvis Surd. *d. cons. 573.* dicat talem ordinem ita præscriptum non remanere inanem, utpotè operativum in casu non factæ dispositionis, & juxta quam authoritatem judicatum fuit in Bononien. seu Nonantulana de Pepulis *sub tit. de emphyteuse, disc. 52.* Attamen ex latiùs ibi in proposito deductis, id parum probabile videtur, quoniam ubi etiam per hujusmodi clausulas res esset alienabilis in ordine ad concedentem, qui non posset alienationem impedire, vel retractare, seu ob illam prætendere devolutionem, non autem prohibitum fuisse videtur ipsis primis acquirentibus titulo oneroso, tanquam per fideicommissum conventionale in ipsomet acquirendi actu adjectum, hunc ordinem præscribere, unde propterea proximiores, magis ex dispositione acquirentium, quàm concedentis ita jure fideicommissi vocati censeantur, atque ex eodem fideicommissi jure non liceat possessori talem ordinem pervertere, disponendo in remotiorem neglecto proximiore; & sic cessat fatuitas clausularum, quarum operatio ità adesse dicitur in ordine ad concedentem, qui aliàs absque hujusmodi clausulis, cùm agatur de feudo, impedire posset alienationem, vel factam retractare, ac devolutionem prætendere ex prohibitione juris feudalis *in cap. Imperial. de prohib. feud. alien.* per Feder. Ac etiam quia alienabilitas benè operativa remanet in ipsis primis acquirentibus, non autem in successoribus, qui stante acquisitione titulo oneroso, ab acquirentibus magis, quàm ab infeudante obtinere dicuntur; ideoq; ab eis gravari potuerunt, ut stante restrictiva super dictis clausulis advertitur per Bellon. jun. *d. cons. 30. n. 70. cum seqq.*

Tertiò deducebam alienabilitatem ab expressa facultate in eadem investitura concessa, dividendi, seu aliter agendi, ut feudum in aliquos obveniat, aliis exclusis, ponderando 22
illud verbum, *aliter*, discretivè ad divisionem; sed pariter istud motivum non videbatur tutum, ac potiùs urgere in contrarium, dum conventa facultas in isto casu divisionis arguere, seu supponere videtur regulam prohibitivam in contrarium, ac etiam quia id ita expressum fuit, ut inter ipsos agnatos, seu descendentes occasione dividendi alia bona, ita ad tollendam confusionem ac magnam feudi aliorumq; bonorum divisionem, prudenter ac bona fide portiones constitui possent; non tamen ut absque causa, & per contractum lucrativum, seu etiam oneroſum redundantem in lucrum alienantis, penes quem etiam ejus jure resoluto alienationis utilitas in pretio remaneret, licitum sit dictum succedendi ordinem intervertere, ex iis quæ supra ex Bellon. jun. *cons. 1.* & Rosental. *cap. 9. membr. 1. concl. 42.* ac aliis apud eos habentur, ut etiam expressa facultas alienandi inter se data per testatorem non tollat ordinem fideicommissi restitutorii, vel investituræ.

Demum Consulentis more acuendo ingenium, & cumulando motiva, ponderabam decreta Ducalia hujus Princi- 23
patus continentia quamdam speciem Bullæ Baronum, & quæ supra ad ejusdem Bullæ materiam satis frequenter enunciata habentur; verum pariter motivum non videbatur tutum, quoniam, ut satis justè & rationabiliter hujusmodi decreta interpretata fuerunt per illum Senatum apud Cacheran. *dec. 169. & seq.* intelligenda veniunt in debitis veris, atque ex necessaria, vel saltem justa & rationabili causa contractis, non autem tribuunt facultatem donandi, quam neque concedit Bulla Baronum. Est benè verum, quod cùm 24
hæc non esset omninò gratuita donatio, sed cum onere dissolvendi quædam debita dicti feudatari donatoris, pro hac rata oneris, quatenus debita sint talis qualitatis, quod pro eis intrarent dicta decreta, illa jure exceptionis suffragari possent, nam etiam in Bulla Baronum habemus, quod quamvis per eam præscripta sit certa forma implorandi officium judicis, seu authoritatem Congregationis Baronum, cui privativè competit hæc facultas exequendi & vendendi bona, fideicommissis & investituris non obstantibus; attamen excipiendo, ad inanem circuitum evitandum, coram quocumque judice de illa opponi potest, juxta firmata in Urbevetana coram Dunoz. *inter suas, decis. 914. n. 10.* & pluries advertitur supra ad eamdem materiam hujus Bullæ.

Hæc ponderabam in sola ratione discursiva, seu dubitandi, determinatum tamen judicium pro veritate desuper non constituendo, cùm in causis extra Curiam, non visis juribus alterius patris, neque habita illa omnimoda facti, ejusque circumstantiarum notitia, quæ defendendo causas præsentialiter habetur, illud non de facili efformari possit; verùm nisi diversæ concurrerent facti circumstantiæ, quoad repellendum hunc actorem, absque necessitate assumendi has altiores inspectiones super natura feudi, ejusque alienabilitate, in tuto esse videbantur jura possessorum ex primo fundamento non probatæ proximioritatis concludenter & per gradus distinctos ut supra, & ex hoc tutè locus videbatur absolutoriæ.

Adhuc tamen quatenus pertinet ad dictum punctum alienabilitatis feudi, saltem intra ipsum agnatorum genus in investitura contentum, ex tot circumstantiis insimul junctis à probabilitate aliena non videbatur hæc prætensio; licèt enim singula dicta motiva singulariter, & de per se considerata suas ut supra paterentur difficultates, attamen simul juncta videbantur alicujus momenti, dum potissimè non 25
agitur ad effectum omnimodæ alienabilitatis in quoscumq; extraneos, & cum omnimoda privatione totius generis seu agnationis, sed intra illud, intra quod ut supra constat, concedentem, & acquirentes non abhorruisse perversionem ordinis cum inclusione aliquorum, & exclusione aliorum ejusdem generis; ponderando potissimè rationem commercii, ob quam ubi feudorum usus est frequens, alienabilitas de facili admittitur, atque usu recepta est, quamvis investitu-

ræ formula, seu tenor diversimodè disponat, ut habemus in feudis Mantuanis, de quibus supra *in Mantuana feudi, disc. 10. & 11.* ubi de pluribus similibus alterationibus; atque in regione huic Principatui adjacente, Status scilicet Avenionensis & Comitatus Venusini, seu Venaissini habemus, quod feuda redacta sunt ad instar allodialium, ut ex Ludovico Bello, Bertrand. Tondut, & aliis, Rota *decis. 38. numer. 4. & decis. 112. num. 9. p. 11. rec.* Et in ipsomet Regno Neapolitano, ubi per illam Constitutionem, quæ incipit, *Constitutionem Divæ memoriæ*, strictiùs proceditur, nam etiam primus acquirens titulo oneroso absque Regio assensu alterare non potest legem, seu ordinem investituræ, cujus contrarium de jure procedit, ex deductis *supra in Parmen. disc. 12.* adhuc tamen ex illorum sapientium interpretatione, ac recepto usu, donec feudatarius habet successores, & in istorum, non autem Regis præjudicium, de facto, ac spectato effectu illa feuda redacta videntur ad naturam allodialium, dum non solùm pro ære alieno, sed etiam pro legatis, aliisque voluntariis dispositionibus successor feudi ut supra, quamvis veniens ex lege investituræ, gravari potest usque ad integrum ejus valorem, ac propterea potest cogi in actione personali ad vendendum feudum, ut ex pretio satisfaciat cum similibus; & in specie in hoc Principatu, quicquid sit quoad præjudicium Domini, ex iis quæ habentur apud Bellon. jun. *cons. 45.* quoad successores tamen satis conferre videntur dicta decreta Ducalia, potissimè cum d. moderatione, quod non egrediatur genus vocatum in investitura.

Super tertia verò inspectione concernente punctum præscriptionis hujusmodi facultatis revocandi, non multum immoratus fui, tum quia retento dicto præsupposito non probatæ proximioritatis, hæc inspectio inanis remanet, nam etiamsi ipsamet die sequutæ alienationis hęc revocatio intentata esset, neque proficeret; tum etiam quia ubi agitur
26 de alienatione facta, non in extraneum, sed in agnatum sub investitura comprehensum, nimium vulgaris est theorica juris super termino anni & diei præscripto ad hujusmodi revocationem proximiori competentem; quæstiones autem desuper cadentes super excusatione hujusmodi silentii, ac restitutionis in integrum, vel ratione ætatis, vel ratione ignorantiæ, aut impedimenti, seu aliàs ex clausula generali, *æqua mihi, &c.* & de quibus, cæteris collectis, Rosental, *cap. 9. membr. 2. concl. 83. cum plur. seqq.* sunt potiùs facti quàm juris, quia totum pendet à singulorum casuum particularibus circumstantiis, ob quarum notitiam deficientem judicium desuper efformari non poterat, neque maturè discurri; satis etiam considerabilem putando eam circumstantiam, quod non agebatur de pervertendo ordinem in præjudicium filii, vel fratris, aut proximi, cujus proximitas esset certa.

URITANA, SEU JANUEN. LEGATI INTER MARCHIONEM URITANUM, ET FEDERICUM ET CAROLUM, OMNES DE IMPERIALIBUS.

Votum arbitramentale.

Si pro vita militia debita secundogenitis in feudis antiquis relinquatur eis post certam ętatem aliqua summa, an ætas, seu tempus faciat conditionem, vel potiùs dilationem, ad effectum caducationis, vel respectivè transmissionis legatario ante præfinitum tempus decedente.

Et an pro tali legato, seu aliàs pro vita militia debeatur interesse, quomodo, & quando.

Paragium debitum fœminis ex feudo an transmittatur per eas morientes innuptas.

Legitima primogeniti in feudo antiquo Regni Neapolitani, an sit tertia totius feudi, nulla facta detractione vitę militiæ, & paragii; vel potiùs tertia ejus, quod supererit facta dicta detractione.

Et quomodo feuda æstimentur, eorumque valor probetur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De capitibus prætensionum, seu controversiarum hinc inde.*
3 *Quomodo probetur valor bonorum, & quomodo testes debeant de illo deponere.*
4 *Quomodo probetur, seu firmetur valor feudorum.*
5 *Hæreditas in dubio præsumitur opulenta, & idonea.*
6 *In feudis Regni Neapolitani successor sanguinis habere debet qualitatem hæredis rei familiaris.*
7 *De peculiari exorbitanti natura, seu qualitate feudorum dicti Regni.*
8 *Quomodo decernantur mandata pro debitis, & legatis contra hæreditatem, quæ allegetur insufficiens.*
9 *De decreto quatuor aularum S. Consilii Neapolitani ad favorem hæredum cum beneficio inventarii, etiamsi se obligent nomine proprio.*
10 *Quomodo detrahantur debita feudatarii defuncti ex utroque patrimonio feudali, & allodiali, & de contributione.*
11 *In legitima debita filiis feudatarii defuncti alteratum non est jus commune.*
12 *Legitima primogeniti in feudo antiquo est tertia pars feudi, seu triens.*
13 *De opinione* Joannis de Amicis, *ut sit semis.*
14 *Quomodo dictum triens sit regulandum, & an prius detrahi debeant vitæ militiæ, & paragii onera.*
15 *Quod paragium detrahatur ante legitimam à toto patrimonio feudali.*
16 *Licitum est arguere à vita militia ad paragium, & econtra.*
17 *Vita militia est onus feudi.*
18 *Quomodo detrahatur dos debita fœminis exclusis per statuta propter masculos.*
19 *De ratione, ob quam legitima primogeniti sit triens.*
20 *Vita militia regulatur ad normam legitimæ.*
21 *Quod in hac materia deferendum non sit feudistis aliorum locorum extra Regnum, & de ratione.*
22 *Fœminæ exclusa per masculos à successione paterna, & materna, non desinunt esse suæ, & dos succedit loco legitimæ ad omnes.*
23 *Quomodo taxetur ibi dos de paragio, & an sit regulanda ad limites legitimæ.*
24 *Quomodo taxetur paragium debitum ex bonis feudalibus pro monialibus habentibus modicam dotem.*
25 *Vita militia debetur etiam filio diviti.*
26 *Pater tenetur dotare filiam, etiam divitem, & aliunde provisam.*
27 *An paragium debitum fœminæ in feudo transmittatur, si decedat ante matrimonium.*
28 *Aliqua de generali natura feudorum dividua, & juris Longobardorum, & quare effecta sint individua.*
29 *De ratione, ob quam in primogenitis, & majoratibus melior sit conditio fœminarum pro dote, quam masculorum secundogenitorum.*
30 *An, & quando ætas legatarii adjecta legato faciat conditionem, vel dilationem ad effectum caducationis, vel respectivè transmissionis, si moriatur ante ætatem.*
31 *Referuntur jura in hoc pugnantia, & datur distinctio.*
32 *Quod in casu faciat conditionem.*
33 *Ablativus absolutus facit conditionem.*
34 *Quod non sit immorandum in fabula verborum, sed spectari debeat substantia voluntatis, & de fabula jubentis vocari defunctum.*
35 *De argumentis denotantibus ætatem, seu tempus facere dilationem, non autem conditionem.*
36 *De argumentis in contrarium denotantibus ætatem adjectam esse substantiæ, & facere conditionem.*
37 *Quid importet legatum certæ quantitatis in sorte pro vita militia secundogeniti.*
38 *De consuetudine Januensium circa ordinationem fideicommissorum, ac relinquendi bona libera successoribus.*
39 *Respondetur argumentis, de quibus, n. 35.*
40 *De cautela Soccini ut legitima cadat sub fideicommisso, vel alia dispositione testatoris.*
41 *An, & quando valeat præceptum testatoris, ut pendente solutione legati quantitatis solvatur interesse.*
42 *An pro vita militia non soluta in tempore debeatur interesse.*
43 *Quare pro legitima debeantur fructus ipso jure, & quando.*
44 *Etiamsi vita militia convertatur in debitum sortis, non debetur interesse sine mora, & de ratione.*
45 *In Regno Neapolitano data mora pro credito quantitatis debetur interesse etiam sine requisitis.*
46 *In eodem Regno non debetur interesse alterius interesse, sed debetur interesse pro fructibus census, & de ratione differentiæ.*
47 *Quando etiam pro fructibus census, seu tertii, neque debeatur interesse.*
48 *De aliis punctis controversis remissivè.*

DISC. CVIII.

1 Michael Imperialis Januensis possessor Marchionatus Uritani, quem de anno 1573. David ejus pater pretio aureorum circiter 130. m. emerat à Regia Curia, sive à Sancto Carolo Borromæo ejus possessore (cujus illud memorabile legitur; quod hujusmodi venditionis pretium sibi obventum aureorum 40. mil. una die in pauperes erogavit) moriens de anno 1616. superstitibus novem filiis masculis, omnibus respectivè minoribus, pupillis, & infantibus, quorum natu minor fuit, omnium tamen ingenio, ac animi dotibus major Laurentius hujus cognominis adeò qualificatus Cardinalis, & quinque filiabus, in ejus testamento scripto hærede universali Davide primogenito, tam in feudalibus, quàm in allodialibus, seu burgensaticis, adhuc in minori ætate constituto, filiabus dotem reliquit, carnalibus, vel spiritualibus nuptiis congruam, & de paragio; alios autem octo filios masculos ita providit, ut scil. usq; ad ætatem 18. annorum solum victum, & vestitum haberent à dicta verò ætate usque ad illam annorum 25. ultra victum, & vestitum, aliquam honestam menstruam prætationem nobilibus juvenibus pro eorum extraordinariis occurrentiis dari solitam etiam per patres viventes, abindè citrà usque ad 30. annos completos, illis, qui in communione vivere vellent, annuos ducatos mille pro quolibet; completa verò dicta ætate, singulis, quatenus non efficerentur Religiosi, vel milites S. Joannis Jerosolymitani, ducat. 25. m. pro legitima, vita militia, & quacumque portione, concedendo hæredi dilationem quinquennii, intra quod ad sortis solutionem urgeri non posset, illum tamen obligando ad solvendum interim interesse ad rationem septem pro centenario, ordinata inter dictos filios reciproca substitutione pupillari, & compendiosa in portione morientis naturaliter absque filiis, vel civiliter per ingressum Religionis, ac adhibendo cautelam, quam vulgò dicimus Soccini, ut nolentes acquiescere dispositis, censeantur solum instituti in legitima de jure debita, pro qua ingredientibus Religionem, vel militiam ut supra reliquit scutor. 5. m. Quia verò suspicabatur Franciscum unum ex dictis filiis perfectum judicium habiturum non esse, disposuit, quod de alimentis contentus esse deberet, dando in præmissis omnibus facultatem Marchionissæ Mariæ Magdalenæ uxori augendi, vel minuendi juxta ipsius testatoris sensum eidem communicatum.

Post mortem uxoris, ad parcos annos obiit David primogenitus, superstite Michaele filio infante, necnon objerunt, Anna una ex dictis filiabus innupta, & ante ætatem 30. annorum Josephus, & Augustinus duo ex dictis filiis, Michael verò, quia fuerat sub tutela, & baliatu, primò dict. Marchionissæ aviæ, & secundò Caroli patrui, factus major, in causam dicti legati de anno 1642. solvit præfato Carolo ducatos 12500. & Federico alteri patruo ducatos 17. m. circiter, eodemque anno ab eisdem interpellatus fuit ad solutionem reliquatus, qua per eum denegata, ac opposita etiam adversus Carolum exceptionem redditionis rationum, necnon deductis pluribus prætensionibus adversus utrumque, tam ex persona propria, quàm uti hæredes dictæ Marchionissæ matris, & aviæ respectivè, hinc plures inter eos exortæ fuerunt lites & controversiæ, tam in Senatu Civitatis Januæ, quàm in Sacro Consilio Neapolitano, ad quas demum terminandas initum fuit compromissum in quemdam doctum & probatum Advocatum hujus Curiæ, & me de jure tantum, per Marchionem Andream dicti Michaelis ante acceptationem defuncti innovatum cum Carolo tantum, adjecta conventione, ut procedendum esset juxta leges, consuetudines & stylos Regni Neapolitani, illorumque Regiorum Tribunalium.

Plura verò erant hujusmodi litium & prætensionum capita hinc inde, potissima verò ex parte prædictorum Caroli & Federici actorum consistebant in assequutione residui
2 dicti legati, ejusque interesse, seu fructibus, ac etiam fructibus fructuum, necnon in portionibus prædictorum aliorum fratrum, & Annæ sororis, quæ obiit innupta, & hæc percutiebant istam materiam feudalem, reliqua enim prætensionum capita percutiebant diversas materias, & de quorum aliquibus habetur in hac eodem causa *sub tit. de credito*, occasione mutui, & respectivè cessionis cum Carolo tantum, & *sub tit. de fideicommissis*, occasione substitutionis exemplaris in portione dicti Francisci mentis infirmitatem patientis.

Quatenus igitur pertinet ad primum & principale caput assequutionis dicti integri legati ducatorum 25. m. in sorte principali pro quolibet, cùm unica exceptio hæredis rei conventi consisteret in insufficientia virium hæreditariarum, detractis ære alieno, sua legitima, & dotibus quatuor fœminarum, ex quibus duæ in sæculo, & duæ spiritualiter nuptæ erant; quæstio erat potiùs facti quàm juris super utriusque patrimonii feudalis & allodialis statu, qui non obstantibus exactissimis diligentiis, firmari non potuit ob maximam partium discrepantiam, cum actores testibus desuper inductis supponerent assem hæreditarium importare scutor. circiter 900. m. reus verò, testibus etiam inductis, prętenderet importare solum 400. m. utraque probatione hinc inde facta imperfecta existente, nullaque fide digna, cùm testes ad inducentium opportunitatem ad affectionem deponentes, aliàs non adducerent rationes, vel scientiæ causas, nisi de auditu, vel de proprio judicio, quod nullatenus sufficere credidimus, etiam ex sola regula generali, quam habemus in quacumque materia indifferenti super valoris probatione, quod scilicet cùm id consistat, non in 3
sensu corporis, sed in judicio intellectus, testes quamvis non requisiti ostendere debent se benè informatos, bonas, & concludentes scientię causas, seu rationes assignando, ut in proposito probandi valorem bonorum in sorte principali ad effectum læsionis, vel similem, habetur, cæteris collectis, latè apud Buratt. & Adden. *decis. 538.* & in Pisauren. rescissionis contractus 14. Junii 1665. coram Bevilaqua; de qua causa habetur actum *sub tit. de empt. & vendition. disc. 24.* & ad effectum probandi valorem in fructibus habetur apud Lotter. *de benef. lib. 1. q. 43. & lib. 3 q. 20.* & pluries *sub tit. de Beneficiis*, ac sub altero *de Pensionibus*.

Multò magis ubi agitur de firmando statu universitatis duplicis diversi patrimonii, feudalis, & allodialis insimul commixti, cum tunc juxta illorum Tribunalium frequentem, & rationabilem stylum, non deferatur testibus, aliisque ordinariis probationum speciebus, sed fiant formales 4
æstimationes cum judicio peritorum in officium, quos ibi *Tabularios* appellant, cum interventu etiam & assistentia judicis, distinguendo feudalia ab allodialibus, utpotè diversi valoris, necnon juxta regulam beneficialistarum, ex libris Ærariorum aliisque justificationibus faciendo peræquationem fructuum plurium annorum, ex quibus neque uniformis æstimatio in sorte resultat, sed difformis juxta nobilitatem & qualitatem ipsorum feudorum, necnon eorum situationem, aliisque spectatis circumstantiis augentibus, vel respectivè minuentibus valorem, inspecta præsertim majori vel minori aptitudine ad industrias, cum similibus; & consequenter impossibile visum fuit cum hujusmodi adeò vagis & contrariis probationibus statum firmare, & successivè, certum ac determinatum judicium interponere, an dicta utraque hæreditas feudalis & allodialis, factis detractionibus, vel respectivè in concursu faciendis ad hæc legata integrè solvenda idonea esset necnè.

Hinc proindè, alio meliori modo deficiente, censuimus 5
procedere per determinationes in abstracto, ac per quotas circa detractiones, ut deindè certificato valore per futuram æstimationem, liquidatio resultaret; atque stante recepta propositione, quod in dubio hæreditas præsumitur locuples & idonea ad omnia onera & legata, donec per hæredem allegantem insufficientiam, docto de legitimo inventario, illum excusante à solutione de proprio, reddantur rationes, atque allegata insufficientia probetur, Covar. *in cap. si hæredes, num. 9. de testamentis*, & cæteri apud Buratt. & Adden. *decis. 589. num. 23. & seqq.* Rot. *decis. 212. n. 6. p. 11. rec. & seqq.* Idcirco censuimus per ipsam hæreditatem, ipsumque hæredem de bonis hæreditariis, non autem de propriis, quatenus factis debitis detractionibus supererent, deberi integrum legatum, atque in ejus assequutione fundatam esse actorum intentionem, habita ratione, tam bonorum allodialium, quàm feudalium.

Licèt enim testator non esset primus acquirens, non inde tamen hæres primogenitus prætendere poterat præcipuam

pertinentiam feudorum; tum quia legatum prædictum erat in causam vitæ militiæ, ad quam primogenitus succedens in feudo antiquo tenetur erga secundogenitos, ut infrà, tum etiam, quia licèt hujusmodi feuda habeant formam pacti & providentiæ, ac juris Francorum cum omnimoda prohibitione feudatarii absque Regio assensu disponendi de corpore feudi, etiamsi esset primus acquirens titulo oneroso, propter Constitutionem, quæ incipit *Constitutionem divæ memoriæ*; attamen ob admixtam qualitatem 6
hæreditariam, nedum primi acquirentis, sed ultimi morientis, successor impugnare non potest ejus factum, à quo proinde gravari potest usque ad integrum valorem feudi, etiamsi contra dicti ultimi morientis expressam voluntatem, illamque impugnando, succedat ex sola lege investituræ, juxta deducta per Franch. *dec.* 1. cum aliis de quibus frequenter supra in præcedentibus. Unde propterea ipsorum feudorum qualitas, seu natura videtur nimium 7
exorbitans, ac fortè ab omnibus aliis diversa, quod scilicet succedatur etiam invito moriente, & contra ejus judicium expressè impugnatum jure proprio investituræ, & tamen quod ita succedens servare teneatur factum talis morientis usque ad integrum valorem, etiam quoad legata & onera voluntaria, cadente solum quæstione, magis voluntatis, quam potestatis, an legato, seu aliàs relicto ipso feudo alteri proximè non successuro, debeatur æstimatio necnè, cum distinctio, an id sequatur scienter, vel ignoranter, sive an titulo universalis institutionis, vel titulo particularis legati, percutiat voluntatem, ut in præcedentibus; & sic quoad condemnandam utramque hæreditatem feudalem & allodialem ad integrum legatum, factis tamen detractionibus, ut infrà, nullam habuimus difficultatem, ita etiam docente quotidiana praxi generali etiam cum privatis, qui ad differentiam feudatariorum apud feudistas pagani, seu burgenses dici solent, quoniam ubi pro legatis, vel debitis petitur mandatum adversus hæreditatem, & bona hæreditaria, quamvis hæres beneficiatus opponat de insufficientia, illud non denegatur pro integra summa contra bona hæreditaria, sed hærede beneficiato opponente tanquam tertio de juribus suis, per quandam speciem illius cautelæ, quam vulgò in Curia dicimus *cautelam Angeli*, non consumatur executio nisi firmato statu ac facta liquidatione, an vires suppetant necnè, cùm aliàs esset ita molestare hæredem beneficiatum in persona, & bonis propriis, contra expressam dispositionem text. *in l. final. C. de jur. delib.* quæ si ubique attenditur, multò magis in hoc Regno, ubi ad tollendam non levem controversiam, quæ inter scribentes habetur, an per obligationem factam ab hærede nomine proprio ad favorem creditorum, 9
vel legatariorum renunciatum censeatur d. beneficio inventarii, per decretum generale editum per illud S. Consilium junctis Aulis de anno 1623. & quod vulgò dicitur *decretum quatuor Aularum*, registratum per Thor. *in compend. decis. in supplemento*, verbo *hæres*, statutum est hæredem sibi non præjudicare, nisi expressè & specialiter renuntiet dicto beneficio, ac etiam huic decreto, de cujus tamen intelligentia habentur aliqua in Neapolitan. dotis de Loffredis *sub tit. de dote*.

Quatenus igitur pertinet ad detractiones, vel prius, vel in concursu, hæredi reo convento ex hoc utroque patrimonio competentes, illam censuimus primam, privilegiatam, ac indubitatam æris alieni testatoris, quod potissimum consistebat in scutis 32. m. auri pro dote dictæ Marchionissæ uxoris, & in quadam vitalitia præstatione ad favorem Andreæ Imperialis ejus fratris secundogeniti, cum aliis partitis licèt non magni momenti.

Hoc autem æs alienum diximus detrahendum esse de 10
utroque patrimonio per æs & libram, seu proportionabiliter pro rata valoris, nulla adhibita distinctione inter vallata Regio assensu, & sine, cùm id percutiat concursum ipsorum creditorum quoad potioritatem inter eos; ac pariter non attento, an una, vel altera bonorum species pro eis obligata, vel subjugata sit, nam adhuc intrat dictum æquale contributum, exceptis oneribus merè realibus, seu occasionalibus, ex iis, quæ super hac materia habentur supra *in Romana, seu Rossan. & in Romana Contributionis de Columna, disc.* 21. & 22. & in aliis.

Altera detractio dicto hæredi competens ante legata, vel respectivè in concursu, erat legitima sibi debita, circa quam in patrimonio allodiali nulla adfuit dubitandi occasio, cùm 11
in hoc jus commune in nihilo alteratum sit, neque primogenitus feudi successor aliquam habeat specialem prærogativam, ideoque ad ejusdem juris communis limites, cùm numerus esset longè ultra quinque, **legitima erat semisses** totius patrimonii allodialis, seu burgensatici, repartienda inter omnes filios, tam masculos, quàm fœminas, cùm istæ quoque in eo Regno, non obstante Constitutione incipien. *In aliquibus* earum exclusiva, remaneant suæ, atque dos succedat loco legitimæ: Ideoque faciant numerum, & partem ut infrà; & consequenter hæredi competebant quinque portiones, propria scilicet, & quatuor sororum carnaliter, & respectivè spiritualiter nuptarum, & ab eo dotatarum reportata cessione jurium; portio autem Annæ defunctæ innuptæ & ab intestato inter omnes fratres & sorores superstites repartienda remanebat.

Major difficultas, seu dubitandi occasio fuit circa legitimam dicti primogeniti in patrimonio feudali, dum agebatur de feudis antiquis, quorum successio sibi jure primogenituræ præcipua debetur cum obligatione præstandi fratribus secundogenitis vitam militiam, & sororibus paragium; 12
non dubitatur enim hodie, rejecta opinione Joannis de Amicis & alicujus sequacis, omninò veram ac receptam esse traditionem Camerarii *in cap. Imperialem*, §. *præterea Ducatus, lit. R.* ut legitima primogeniti sit triens, ob rationem resultantem ab ipso jure communi, quod scilicet legitima sit tertia pars ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, unde cum isto casu primogenitus integrum feudum præcipuum habiturus fuisset, exindè sequitur, legitimam esse tertiam partem, ut cæteris relatis, Capyc. Latr. *consul.* 221. *numer.* 4. de Marin. *resol.* 250. *lib.* 1. & latiùs in addit. ad Revert. *decis.* 1. Marcian. *disp.* 76. *numer.* 1. *cum seqq.* ex quibus constat, rejectam esse opinionem Jo. de Amicis *in reper.* 13
feudal. tit. de his, qui feud. dare poss. §. *sed hic pulchrum, numer.* 11, cum quo inadvertenter pertransit Rovit. *prag.* 25. *de feudis, num.* 4. ut scilicet legitima primogeniti sit integra medietas feudi, alia medietate remanente pro vita militia secundogenitorum, & paragio fœminarum, nam ita esset nihil relinquere ad dispositionem feudatarii morientis, qui tamen, ob qualitatem hæreditariam hujusmodi feudis annexam, disponere potest de integro valore feudi.

Posita igitur dicta conclusione, ut legitima primogeniti sit triens, per Nos Arbitros, (neutra partium hæc indagante,) excitata fuit difficultas, quomodo hujus trientis detractio facienda esset, an scilicet de toto eo, quod supereset, detractis debitis, nulla ratione habita onerum vitæ militiæ 14
& paragii, ut agentes pro Marchione reo convento prætendebant, ad enervandum patrimonium, ac inducendam insufficientiam virium hæreditariorum, quasi quod dicta onera cum reliquo besse adimpleri debeant, vel potius onera prædicta tanquam species æris alieni detrahi debeant de toto asse, & de eo quod supereset, primogenitus haberet trientem.

Super hoc autem puncto, adhibitis illis diligentiis, quæ conceduntur versantibus Curiam Romanam, ac viventibus extra illa Tribunalia, à quibus Ego dum hæc sequuta 30. circiter annorum spatio aberam, inveniri non potuerunt tractantes casum in specie, præter Marcianum *d. disp.* 76. *n.* 6. & 15
seqq. ubi de hoc solum agit occasione paragii, non autem vitæ militiæ, & concludit detractionem esse prius faciendam de toto asse tanquam species æris alieni.

Idem quoque nobis visum est dicendum esse de vita militia, tam authoritate, quàm ratione; authoritate scilicet præfati docti feudistæ aliàs Magistri mei Marciani, *d. disp.* 76. ubi 16
id firmat in paragio, quod ferè in omnibus fraternizat cum vita militia, eamdemque habet rationem, ideòque exceptis casibus differentiæ collectis per Capan. *de vita militia, q.* 5. *à n.* 1. *ad* 10. validum est argumentum ab uno ad alterum, ut ex Isernia, Mastrillo, Loffredo, & aliis, Franch. *dec.* 61. *nu.* 2. & 3. Capan. *d. q.* 5. *n. final.*

Idem etiam probatur ratione multipliciter. Primò quia vita militia dicitur onus feudi, Minad. *cons.* 10. *nu.* 2. Giurb. 17
decis. 24. *num.* 24. Bilott. *concl. feudal.* 16. *num.* 1. & *seqq.* Fab. de Ann. *dicto cons.* 4. *num.* 49. & *seqq.* Capan. *quæst.* 6. & *seqq.* & omnes, cùm solum quæstio sit, an sit onus feudi in proprietate tanquam portio, vel solum sit onus fructuum; & propterea dum est onus non proveniens à voluntate parentis, sed à jure, debet detrahi tanquam species æris alieni, 18
adinstar dotis à statuto demandatæ fœminis exclusis simpliciter, juxta veriorem sententiam, de qua, rejecta opinione Bart. & Imol. cum quibus pertransit Brun. *de statut. artic.* 13. *quæst.* 3. plenè Giovagnon. *cons.* 9. *lib.* 2. *num.* 14. & *seqq.* Thesaur. *decis.* 159. *num.* 19. & 22. Merlin. *de legitim. lib.* 1. *tit.* 4. *quæst.* 6. *nu.* 11. & *seqq.* Rota *decis.* 4. & 5. 99. & 103. *post eumdem, & sæpius*.

Secundò quia dicta originalis doctrina *Camerarii*, hodie recepta, ut legitima primogeniti in feudo antiquo sit tertia, aliud non habet fundamentum, nisi dictam regulam, quod 19
legitima est illa, quæ importet tertiam partem ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, unde cum primogenitus ab intestato non succederet in toto feudo libero & præcipuo, sed cum onere vitæ militiæ ac paragii, & sic in eo minus; idcircò retenta eadem proportione debet habere solum tertiam partem ejus, quod remanet ex toto asse feudali, detracto prius eo, quod importat hoc onus.

Et tertiò, quia sequeretur aliàs, quod feudatarius moriens ferè de nihilo disponere posset de feudo hæreditario, atque totum remaneret absorptum à dicta legitima primogeniti, nec non à vita militia secundogenitorum, & à paragio fœminarum. Siquidem ex 12. unciis, ita primogenitus caperet præcipuas pro ejus legitima quatuor, ex reliquis autem octo, secundogeniti caperent alias sex, quoniam magis receptum est vitam militiam utpotè subrogatam loco 20
legitimæ, ad istius limites taxandam esse, ut sit triens, vel semis juxta numerum aliorum, ut patet ex Isernia, Afflicto, Capycio, Apont. Fab. de Anna, Minodoo, & aliis plenè collectis per Marin. in addit. ad Reverter. *dec.* 1. *num.* 2. ubi dicit communem, & per Capan. *de vita militia, quæst.* 6. Petr. de Gregor. *eod. tractat. qu.* 7. rejecta opinione superiùs relata Jo: de Amicis, quam tuetur Staiban. apud Capan. ubi suprà, unde remanerent solùm duæ unciæ in hæreditate feudatarii morientis non omninò immunes ab onere paragii fœminarum, quod utique est injure nimis absurdum, quoniam parentes à lege obligantur erga filios adsolum trientem, vel semissem respectivè juxta numerum filiorum, reliquum autem remanere debet ad liberam eorum dispositionem.

Observando in hoc deferendum non esse illis feudistis, qui 21
dicunt totum feudum esse legitimam primogeniti cum solo onere vitæ militiæ loco alimentorum præstandæ secundogenitis, quasi quod totum feudum inter filios ita repartiendum sit absque extraneorum mixtura; hoc enim rectè procedit in feudis antiquis pacti & providentiæ, & cùm hoc præsupposito loquuntur præsertim DD. Siculi, cum in eo Regno Siciliæ ultrà Pharum, quamvis eadem sit formula investituræ pro hæredibus ex corpore legitimè descendentibus, qualis est etiam in hoc altero Regno Siciliæ citrà; attamen diversam habuit intelligentiam & praxim, quoniam ibi feuda censentur in forma pacti & providentiæ puri, hic verò in forma mixta, quod scilicet successio debeatur quidem solis hæredibus sanguinis cum ordine individuo primogenituræ, atque ut dicitur ad formam juris Francorum, eodem modo, quo in dicto altero Regno, sed cum qualitate hæreditaria, nedum primi acquirentis, ut de jure verius est solum requiri in feudis mixtis, sed etiam ultimi morientis, per quem successor gravari potest usque ad integrum valorem feudi, etiam si contra ejus judicium ex lege investituræ succedatur ut supra, ex deductis per Franch. & addit. *decis.* 1. & est hodie absolutum: Et consequenter oportet relinquere bessem, vel semissem in hæreditate morientis, & ad ejus dispositionem.

Tertia erat detractio, proportionabiliter tamen & in concursu competens dicto Marchioni primogenito ex persona quatuor fœminarum, ut supra carnaliter & respectivè spiritualiter nuptarum, quarum ipse est cessionarius. Et circa hoc processum fuit cum distinctione inter duas nuptas in sæculo, & alias duas ingressas Monasterium, quo enim ad primas, cùm congruè nuptæ Magnatibus conspicuam habuissent dotem, attenta illorum temporum conditione, longè excedente utrumque paragium patrimonii feudalis & allodialis, nulla cadere videbatur difficultas, solùm militans in aliis duabus spiritualiter nuptis cum inferioti dote Monasterio dari solita, utrumque paragium prædictum nuptarum non adæquante. Et in hoc dicta patrimonia distinguendo, quatenus pertinet ad allodiale, processum fuit cum terminis juris communis, ut scilicet dictis fœminis facientibus numerum & partem, propria legitimæ portio æqualiter cum masculis competeret; licèt enim in eo Regno per Constitutionem incipien. *In aliquibus*, fœminæ propter masculos æqualis gradus excludantur à successione patris, ac etiam ab illa matris, non ex verbis legis, sed quia ita communiter sapientes Regni illam interpretati sunt, ut apud Franch. 22
decis. 171. Capyc. Latr. *decis.* 135. & *passim*; non tamen exinde illæ desinent esse suæ habentes jus legitimæ, cujus loco dos succedit, tam ad effectum rejectionis onerum & conditionum, quàm ad effectum fructuum ipso jure constante matrimonio, ac etiam ad effectum transmissionis, quamvis decedant innuptæ, cum similibus; atque exindè resultat, juxta generalem regulam, quam habemus in dote demandata per hujusmodi statuta exclusiva succedente loco 23
legitimæ, ut ibi constituitur patre vivente, sufficiat eam esse congruam, seu de paragio, ubi vero ipso moriente, vel post ejus mortem, non possit esse minor legitima, quamvis eligat ingredi Monasterium, ubi longè minor dos necessaria est, sive domi cælibem vitam ducere velit, ut frequenter in sua materia *sub tit. de dote*, & in specialibus terminis hujus Constitutionis habetur apud Franch. *dec.* 559. & 618. Capyc. Latr. *consult.* 93. Apont. *cons.* 65. *lib.* 1. Galeot. *lib.* 2. *controvers.* 8. 15. & 16. de Marin. ad Reverter. *decis.* 1. & 52. & *communiter*; remanente solùm quæstione in filiabus Magnatum, an etiam post mortem patris dos ex quadam consuetudine possit esse minor legitima, quæ tamen quæstio in præsenti non intrabat, quoniam licèt ageretur de Magnate, attamen patrimonium allodiale detractis oneribus non erat adeò considerabile, cùm major assis consisteret in feudalibus.

Quoverò ad aliud paragium in patrimonio feudali, cùm, ut infrà, occasione portionis alterius fœminæ, quæ obiit innupta, crediderimus nuptils non sequutis nullum jus in hoc paragio acquiri, idcircò quamvis fortè ob eam manualem peritiam, quæ per versantes in Curia in his illius regionis peculiaribus materiis non habetur, sicuti per illos, qui eas quotidiè practicant (partibus nullam super his, ac præmissis super legitima primogeniti opem ferentibus) videre non licuerit id in specie tractatum, atque ad hujusmodi distinctionis, seu præcisum casum descendentes, nihilomi- 24
nus procedendo, vel à simili, vel per rationes, visum fuit hanc minorem dotem Monialium regulandam esse jure eris alieni feudatarii defuncti, proportionabiliter & pro rata detrahendi tanquam per concursum ex utroque patrimonio, eo modo quo ut suprà de debitis dictum est, quamvis etiam dicta portio legitimæ debita in allodialibus ad hujusmodi congruam dotem sufficeret, quoniam ducto argumento à vita militia, à qua extrà casus, qui excepti habentur, licitum est arguere ad paragium & econtrà ex superiùs allegatis, quemadmodum vita militia debetur secundogenitis quamvis divitibus & aliundè benè provisis, ut latè per plu- 25
ra media probat de Marin. *resolut.* 45. *lib.* 2. ubi refert ita decisum, ita dicendum videtur in hoc paragio ex omnimoda rationis identitate, potissimè verò in hoc Regno Siciliæ citrà, ubi ob supradictam qualitatem hæreditariam annexam etiam feudis antiquis, & successivè ob facultatem ultimo morienti competentem disponendi de integro valore 26
feudi ut suprà, ita dictus valor in ejus hæreditate, seu asse existere dicuntur, & consequenter intrat hodie recepta propositio, de qua in sua materia *sub tit. de dote*, præsertim *disc.* 1. quod pater idoneus tenetur filiam quamvis divitem & aliundè provisam dotare.

Ex eadem verò distinctione resultare censuimus determinationem alterius puncti super portione dictæ Annæ alterius fœminæ, quæ obiit innupta, ut scilicet portio legitimæ in allodialibus per ipsam ad fratres tanquam intestatos successores transmissa esset, ex rationibus & authoritatibus, de quibus supra.

Quoverò ad alterum paragium feudale, quamvis Petrus 27
de Greg. *in tract. de vita & malitia, quæst.* 39. & alii Regnicolæ, ponendo quæstionem in genere, an paragium transmittatur, affirmativè concludere videantur, attamen non distinguunt unam, vel alteram paragii speciem, rectèque intelligi possunt in dicto paragio allodiali succedente loco legitimæ, non autem in hoc feudali, quod noster intellectus capere non potuit, ut nuptiis non sequutis esset transmissibile, vel cessibile; ut enim advertitur pluries in præcedentibus, præsertim in Mutinen. *disc.* 8. & in Panormitana *disc.* 13. feuda antiquitus, ac attenta eorum originaria natura etiam in his Regnis erant dividua, atque ut dici solet, juris Longobardorum, unde omnes filii æqualiter suc- 28
cedebant, eo modo, quo nunc cernimus in Lombardia aliisque Italiæ partibus, atque jure feudali attento, feudorumque propria natura inspecta, sola successio est masculorum, non autem fœminarum, quæ per dictorum Regnorum leges, cum juris exorbitantia, habilitatæ sunt, ut in dicta Panormitana, & consequenter absque dubio in feudis majus jus habent masculi secundogeniti quàm fœminæ, undè cùm in hujusmodi feudis individuis juris Francorum masculi nihil acquirant transmissibile cum vita militia, sive juxta unam opinionem subrogata loco alimentorum, sive juxta alteram loco dictæ portionis, in qua aliàs secundogenitus succederet, ex hinc inde relatis per de Marin. ad Reverter. *decis.* 66. *num.* 1. & *seqq.* aliud non tribuat, nisi jus vitali-

talitium in fructibus, non autem aliquam portionem transmissibilem in sorte principali, idcircò prorsus improprium ac irrationabile videbatur, ut ita fœminæ melioris conditionis esse debeant, quàm masculi, dum ut suprà longè minus jus habent.

Et quamvis in primogeniis & majoratibus eadem adamussim intret ratio, tamen praxis docet contrarium, quod scilicet fœminæ ex fideicommisso juxta terminos *au-*
39 *th. res quæ, C. commun. de legat.* dotem extrahunt in sorte, atque extractam transmittunt, ut pluries in sua materia *sub tit. de dote*, quod non conceditur masculis habentibus solum, adinstar, quoddam subsidiarium jus alimentorum, attamen id provenit, quoniam ita exigit necessaria ratio honestatis, & favoris Reipublicæ, ut fœminæ virum inveniant, & sic postquam sequuto matrimonio dos legitimè extracta fuit & separata à fideicommisso, vel majoratu, ac effecta de patrimonio mulieris, secus autem anteà.

Quoad aliam eorumdem actorum prætensionem in eos transmissæ portionis Josephi & Augustini fratrum defunctorum ante ætatem 30. annorum, in qua pater pro vita militia, ac toto eo, &c. dictum legatum ducatorum 25. millium singulis filiis reliquit, quæstio reducebatur ad punctum, an dictæ ætatis tempus à testatore adjectum esset substantiæ legati, itaut faceret conditionem, vel potius contineret di-
30 lationem ac modum solvendi. Primo enim casu concordabant scribentes hincindè, ut ob defectum legatariorum ante tempus, legatum effectum esset caducum, ideòque nihil remaneret transmissibile; Econverso autem quod in altero intraret transmissio, ut in specie legati in legatarii certam ætatem collati, cæteris collectis ita distinguendo habentur apud Menoch. *lib. 4. præsumpt. 201. à n. 42. ad 47.* Castill. *lib. 4. contr. cap. 56. nu. 70, cum seqq.* Capyc. Latr. *decis. 107. nu. 24. & communiter*, quoniam dicta theorica generaliter & abstractè est vera & recepta, quæstio autem solùm apud scribentes satis involuta, est potius facti & applicationis in casibus individuis, an scilicet in una, vel altera distinctionis parte versaremur.

Et super hoc, pro conciliandis juribus, quæ literaliter ad
31 invicem pugnare videntur, etiam in casu quo adsit dictio, *cum*, nempè *in l. ex his, C. quando dies legat. & c. & l. si cui, §. hoc autem, ff. de legat. 1. l. si ita scriptum, ff. de manumiss. testam. l. publica*, §. 1. *ff. de condit. & demonstrat. l. si servus, ff. de statu liber.* recepta distinctio est.

Quod aut legatum habet orationem perfectam, deinde verò per aliam orationem adjicitur tempus, in quo præstari debet, & tunc adjectum censeatur præstationi, & intrat transmissio, & hic est casus tex. *in d. l. ex his, C. quando dies legat. cedat*, ubi præcedit oratio pura & perfecta legati, ibi, *Do, lego, Æmiliæ filiæ meæ & secundæ decem*, deindè verò adjicitur per alteram orationem tempus præstationis, ibi, *quæ legata accipere debebunt cùm ad legitimum statum pervenerint*, & cum hoc sensu, istisque terminis retentis loquuntur Menoch. *d. cons. 201. num. 46.* Noal. *de transmiss. casu 3. num. 13.* Galganet. *de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 6. quæst. 8.* Capyc. Latr. *d. decis. 107. num. 24. & omnes*.

Aut verò unica est oratio, quæ ipsum legatum, ac etiam tempus complectatur, quia nempè dicatur, *relinquo, seu præstari volo Titio cum 30. erit annorum, sive ad ætatem 30. annorum pervenerit*, cum similibus, & tunc procedunt dicta alia jura disponentia facere conditionem, ac inducere caducationem, Menoch. *d. c. 201. nu. 42. & seqq.* Noal. *d. casu 3. n. 6. & seq.* Galganett. ubi supra, Capyc. Latr. *d. dec. 107. num. 24.* Castill. *d. c. 56.*

Applicando igitur ad rem, attentis verbis testamenti, vi-
32 sum est versari in hac ultima distinctionis parte, dum ipsum legatum, ac tempus sub unica oratione, ac verborum structura, & ab unico verbo regebantur, ibi, *& à ciascuno compita la sua età d' anni 30. non facendosi Cavaliere di Malta o Regolare, il mio erede sia obligato pagarli ducati 25. mil.* undè casus visus est fortior quàm ille, de quo loquuntur mox allegata jura super dispositione concepta cum dictione *cum*, vel *quando*, dum in præsenti est per ablativum absolutum, qui de sui natura importat conditionem, ad tex. *in l. à testatore, ff. de condit. & demonstrat. cum concord.* relatis per
33 Surd. *decis. 168. num. 11.* Greg. *decis. 492. num. 7.* Buratt. *decis. 696. nu. 2. & passim*, unde quemadmodum si testator adjecisset hujus ætatis perfectionem cum dictione, *si*, absque dubio dispositio censenda esset conditionalis, atque tale tempus adjectum diceretur substantiæ legati, ita quoque concurrente ablativo absoluto, qui in eamdem dictionem resolvitur, consequenter deducta apud Menoch. *d. cap. 201. num. 46.* & Noal. *de transmiss. c. 3. num. 13. assimilis*, qui adducebantur per scribentes pro actoribus, non applicabantur ad casum.

Cum istis terminis, benè, ac fundatè procedebat doctus collega, cui Ego adhærebam, cùm videantur veræ, ac receptæ distinctiones & theoricæ; Ego autem in hujusmodi ambiguæ voluntatis quæstionibus potius facti quàm juris, ex genio, & stylo immorari non solitus in cortice & formulis verborum, quæ frequentiùs magis Notariorum, seu aliàs dictantium, quàm ipsorum testantium esse solent, sed attendendi substantiam voluntatis ex facti circumstantiis, totoque contextu testamenti desumendam, ut faciendum esse cæteris relatis admonet Mantic. *de conject.* 34
lib. 3. tit. 3. nu. 9. Rot. apud Otthobon. *decis. 154. in fine*, & habetur frequenter in materia ultimarum voluntatum in proposito transmissionis, vel simili, *sub tit. de fideicommissis*; Ut enim ex Thes. jun. & aliis, advertit Cyriac. *controv. 205. num. 88. & seq.* illa fabula, quæ joci gratia inter forenses circumferri solet de judice mandante evocari defunctum, atque ab eo exquiri, quænam fuerit ejus voluntas, capienda est juxta prudentem allegoriam, quod judex induere debet personam defuncti, atque ita tanquam à seipso exquirere, quid verisimiliter volitum sit, atque in his terminis specialibus advertitur per Fontanell. *de pact. claus. 6. glos. 3. p. 2. num. 18.*

Procedendo autem cum hac regula pro meo sensu vera, & omninò attendenda, atque examinando ea quæ hinc inde pro una, vel altera voluntate confluunt; pro transmissariis, ut dicta ætas non substantiam legati, sed solam dilationem percuteret, tria facere videbantur; Primò quod 35
ageretur de legato facto filiis, quibus legitima ab initio & purè debita est, ideòque censetur, quod ad limites legalis dispositionis, ita tempus pro dilatione, magis quàm pro conditione adjectum censeatur, potissimè quia legatum conceptum quoque est cum honorabili titulo institutionis; Secundò quia eisdem legatariis, in cujuslibet portionem adjecit substitutionem pupillarem, ac etiam compendiosam, undè inferebatur, quod ita præsupposuit testator ab initio dictis filiis quæsitam esse portionem, in qua verificari posset substitutio; Et tertiò ratione absurdi aliàs resultantis, quia si dicti filii, vel eorum aliqui ante ætatem 30. annorum uxorem ducerent, ac filios procrearent, nihil ad eos transmittere possent, sed eos omninò destitutos relinquere cogerentur.

Econverso autem, quod substantia legati collata esset in dictum tempus, quod proindè faceret conditionem, plura magis specialia, magisque stringentia concurrere nobis visum est, ea insimul & unitim capiendo cum consueta regula, *ut singula quæ non prosunt, &c.* ac inspecta to-
36 ta massa dispositionis; Primò scilicet & principaliter attento ipso contextu dispositionis, quoniam ista non incipit à dicto legato in sorte cum præfinitione ætatis, seu temporis, unde intrat dicta quæstio, ut est casus allegatorum jurium, & cum quo præsupposito procedunt omnes dictam quæstionem tractantes, quoniam post provisum primogenitum cum institutione hæredis (quæ in eo Regno cum stylo opposito illi Curiæ & Status Ecclesiastici, tanquam caput & principium testamenti, quod ab ea incipere debet, semper præcedit,) cum duobus subsequentibus capitulis, seu periodis distinctis secundogenitos providit pro intermedio tempore usquequo ad dictam perfectam ætatem pervenirent, legando scilicet sola alimenta usque ad ætatem 18. annorum, ab ista verò usque ad 25. addendo aliquam mensruam subventionem, & à 25. ad 30. annos ducatos mille; in alio verò subsequenti capitulo, seu periodo, cùm eis jam ita viris perfectis disposuit super dicta summa ducatorum 20. mil. undè ista dispositio non incipit, nisi cum illis, qui jam dictam ætatem compleverint, ideòque ponderabamus versari extrà casum dictæ quæstionis, cùm non sit unitæ, sed sint plures separatæ dispositiones juxta temporum distinctiones.

Secundò corollariè & in comprobationem precedentis, quoniam ubi testator præsupposuit fieri casum ultimæ dispositionis in sorte, mandavit, quod cessare deberent aliæ præcedentes dispositiones, ibi, *e cessino gl' alimenti & altre commodità in tutto e per tutto*, ergò habuit istas dispositiones tanquam diversas & alternatas, itaut generatio unius causaret corruptionem alterius.

Tertiò in idem, ob discretivum modum loquendi, quoniam usquequo filii pervenirent ad dictam ætatem, testator loquutus est de eorum alimentis, seu annua præstatione ducatorum mille ut suprà, nunquam agendo de aliqua sorte prin-

principali, neque de modo, vel tempore illam solvendi; Postquam verò dictam ætatem perfecissent, tunc præsupponendo eos legatarios dictæ summæ in sorte principali, adhibuit terminum dilationis concessæ hæredi ad solvendum, ac etiam alium terminum interesse interim præstandi ad rationem tot pro centenario, ergo ex isto tempore, & non priùs præsupposuit filios creditores hujus summæ, quodque ex nunc eis jus quæreretur.

Quartò, fortiter, conjungendo insimul ætatem in qua tunc erant filii, qui ferè omnes erant infantes & pupilli, ac etiam causam legandi, quæ penè tota erat vita militia eis debita ad vitam absque aliqua sorte principali, cùm ut suprà ferè totus assis consisteret in feudalibus; improbabile siquidem est, quòd prudentissimus testator, cui juxta communem usum præsertim Magnatum & feudatariorum principaliter cordi erat substinere divitias & decorem ipsius domus repræsentatæ in primogenito feudorum ac dignitatum possessore, ita ex tunc in adeò tenera & periculosa ætatæ hæreditatem ac domum gravare voluerit in summa adeò notabili sortis principalis pro illis, qui ad statum viri perfecti non pervenientes, ad matrem ac alios hanc portionem transmitterent; hjusmodi siquidem legata, quæ pro vita militia fiunt secundogeniis in aliqua determinata summa, aliud continere non dicuntur, nisi quamdam speciem transactio-
37 nis, seu extinctionis annuæ præstationis vitalitiæ cum unica summa in sorte principali, eo modo, quo in dies practicamus extinctiones pensionum Ecclesiasticarum, ut in specie advertitur per Merlin. *lib. 2. controvers. 10.* ubi benè firmatur hujus summæ transmissio, quamvis ipsa vita militia non transmittatur, quoniam dicitur pretium venditionis dicti juris vitalitii, adinstar venditionis incertæ aleæ, & prout in dies practicantur emptiones ad vitam, tam officiorum, quàm domorum aliorumque bonorum; igitur prorsus improbabile videbatur, quod adeò prudens testator curando utilè benèque regulatum negotium facere pro hæreditate & domo, ita dictam compositionem ex tunc atque in adeò fragili & periculosa ætate statuere voluerit, sed benè quando de valido & vegeto statu filiorum assecuratus esset.

Quintò, in idem & corollariè, attenta consuetudine hujus prudentissimæ Nationis Januensis, cujus stylus est, ut ego præsertim plura, ac plura vidi eorum testamenta ac dispositiones, & de quorum aliquibus habetur *sub tit. de fideicommissis*, quod scilicet, exceptis primogenituris, quæ in feudis, villis, palatiis, vel aliis conspicuis stabili-
38 bus ordinari solent, abstinent à fideicommissis, curando ut bona sint libera, utpotè ita apta industriis, & negotiationibus, quibus mediantibus adeò magnæ divitiæ ab eis comparantur, sed hanc libertatem non præbent nisi post perfectam ætatem 25. vel 30. annorum, interim verò eos subjciunt fideicommissis ac strictissimis prohibitionibus; Et hoc propriè facere voluit prudens testator, adeò numerosam prolem habens, quoniam usquequò filii essent in dicta minùs perfecta ætate dupliciter periculosa, tam ratione mortis, quàm ratione imprudentiarum, & dissipationum, voluit, quod viverent in domo & ad mensam primogeniti; deindè verò postquam effecti essent viri perfecti, ac habiles industriis & negotiationibus, non cogerentur ita torpescere, sed aliquod haberent peculium, quo mediante majorem statum sibi comparare possent, ut eventus docuit; Si enim legatum esset perfectum ab initio, etas autem, vel tempus percuteret solam dilationem, ita sequeretur, quod dicti filii in adolescentia, ac imperfecta & periculosa ætate dictam proprietatem pro modico numerato pretio vendere, seu cedere potuissent, si enim damus transmissibilitatem, dare etiam debemus cessibilitatem, quod utique omninò verisimile est à testatore nolitum esse, potissimè quia in Regno major ætas, per quam resultat libera facultas de bonis suis disponendi, redacta est ad satis periculosam ætatem annorum 18.

Sextò, pariter in idem, ac in præmissorum comprobationem, quod illi filio, quem testator ut suprà credidit mentis infirmum, ac imperfecti judicii etiam post dictam perfectam ætatem, nihil in sorte relinquere voluit tanquam ex cessante ratione, ob quam eam aliis relinquebat, illum providendo solùm de alimentis.

Et septimò demum ac fortiter, quod per ablativum absolutum duplicem adjecit conditionem, complementi scilicet dictæ ætatis, & perseverantiæ in statu sæculari, undè duo resultant. Primò, quod si dictum legatum ab initio esset perfectum, adeò ut dictis filiis jus quæsitum esset, in casu quo Religionem ingrederentur, oportuisset procedere per viam privationis & caducitatis, quod factum non est, atque non est extrà aliquam difficultatem, an fieri posset, quoties non proceditur per viam conditionis impedientis jus quærendum, ac se opponentis principio acquisitionis, sed per viam privationis & pœnæ, juxta distinctionem, de qua pluries *sub tit. de fideicommissis*, & sub altero *de matrim.* Et secundò, quod prorsus improbabile esset, ut testator ipsos filios diu usque ad senium viventes, in statu Equitum Hierosolymitanorum de facto in sæculo viventium cum decore natalibus congruo, inhabilitare voluerit, & quod voluerit alios citò morientes posse transmittere, seu cedere extraneis, ut clarè ad sensum.

Ista insimul unita una cum theorica juris desumpta ex contextu & formula verborum ut suprà, visa sunt nobis absque dubio longè magis præponderantia, quàm alia superiùs ponderata in contrarium, tam attento numero, quàm pondere, cùm ea viderentur magis vaga, imò æquivoca; Primum enim argumentum deductum ex eo quod 39
ageretur de dispositione cum filiis, fundatum est magis in defectu potestatis, à qua voluntas regulari solet, qui defectus rectè procedit in bonis allodialibus, in quibus legitima debetur filiis libera in sorte principali tanquam quota bonorum, quæ ratio non intrabat in præsenti, ubi hoc legatum ut suprà importare dicitur quamdam compositionem juris vitalitii super feudis; Et ulteriùs neque talis voluntas in testatore aderat, dum adjecit vinculum substitutionis, unde dicta argumenta non connectuntur, neque possunt Insimul uniri, sed potius unum destruit alterum; Et secundum adhuc erat æquivocum, dum substitutio pupillaris compatibilis erat cum hujus legati imperfectione, utpotè verificabilis in bonis propriis ipsorum pupillorum ex materna successione, ac aliunde venientibus, ac etiam in ipsa legitima debita in corporibus & patrimonio allodiali, quatenus paterno judicio acquiescendum non esset; Et quoad compendiosam, adhuc remanebat verificabilis in casu obitus absque filiis post dictam ætatem, dum indefinitè concepta est.

Ad absurdum verò ponderatum pro tertio argumento, ubi scilicet isti filii morerentur ante ætatem cum filiis, duo ponderabantur; Primò, ex verisimiliter deficiente voluntate, seu cogitatione testatoris, quod isti filii secundogeniti uxores susceperi, ac alias domos constituri essent; Et secundò quod in omnem eventum, quando id contingeret, tanquam in casu omisso intraret, vel suppletio legis juxta terminos tex. *in leg. cum avus, ff. de condit. & demostr. & l. cum acutissimi, Cod. de fideicommissis*, vel transmissio legati conditionalis ex præsumpta verisimili voluntate testatoris, juxta ea, quæ in dicta duplici limitatione satis frequenter habentur in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, & sic non videbantur argumenta adeò stringentia, quod aliis ut suprà præponderare possent.

Undepropterea sola ratio dubitandi percutere videbatur defectum potestatis quoad legitimam dictis filiis in corpori- 40
bus debitam ex patrimonio allodiali, cujus respectu intraret absque dubio transmissio, rejecto onere substitutionis; sed ultrà quod ita ageretur de modicare, dum patrimonium allodiale non erat multum considerabile, cessabat difficultas, quia testator dum nolentibus acquiescere ejus judicio adhibuit illam cautelam, quam vulgò dicimus Soccini, de qua plenè apud Otthobon. *dec.* 100. & sæpiùs in sua materia *sub tit. de legitima & detractionibus*, dictique filii paterno judicio jam acquieverant, dum in eorum testamentis de propriis portionibus ad formam paterni testamenti disponere professi sunt.

Demum quoad interesse per Actores pretium pro dicto residuo legati, quatenus pertinet ad quinquennium dila- 41
tionis concessæ per testatorem, nulla cadebat difficultas, retentis etiam rigorosis opinionibus cùm quibus proceditur in Curia, quoniam cùm legatarii prohibiti essent petere, & consequi sortem, tunc cessat illud mutuum implicitum, seu interpretativum, quod causare solet difficultatem, etiam ubi testatoris præceptum adest, ubi fors peti potest, juxta distinctionem, de qua Rot. *decis. 97.* post Pacis. de Salviano, Cavaler. *decis. 59.* Buratt. & adden. *decis. 144.* Leotar. *de usur. qu. 18. & sæpiùs sub tit. de usuris & interesse*, & juxta quas Curiæ opiniones abinde citra graviùs urgeret difficultas contrà actores, quoniam in Curia pro legato quantitatis data etiam mora non debentur usuræ, vel interesse absque aliorum requisitorum justificatione, ut in dicta sua materia.

Verùm quia nobis in compromisso præcisa lex per partes injuncta fuit, cùm clausulis, & verbis adimentibus con-

sen-

censum ab quæ judicandi juxta leges, consuetudines, ac stylos Regni Neapolitani, illorumque Regiorum Tribunalium, unde propterea nostrum erat assumere personam duorum Consiliariorum illius sacri Consilii, ac sibi essemus; hinc proinde cùm hoc legatum penè in totum succederet loco vitæ militiæ ut suprà, cùm portio legitimæ debitæ ex patrimonio allodiali importaret quid modicum, illudque infructiferum, partibus quoque, vel nullam, vel satis modicam in hoc opem ferentibus, examinavimus punctum, an pro vita militia in tempore non soluta deberetur interesse.

Atque primo aspectu nobis videbatur tale interesse deberi
42 ex iis quæ cæteris relatis firmant Staiban. *resol.* 170. *& seqq.* alter Staibanus ejus filius *in tract. de interesse, lib. 2. tit. 1. qu. unica*, Merlin. *lib. 2. contr.* 10. reprobando Molphes. *cons. 9. num. 30.* & alios contrarium tenentes. Comperimus tamen contrarium fuisse decisum in casu, de quo agit Merlin. *d. controv.* 19. ac etiam in altero de quo Staibanus, ut ipse refert *d. resol.* 171. *in fine*, nimium de illa conquerendo, quodque sub die 28. Junii 1642. ita decisum fuit per Sac. Congreg. per viam legis generalis, & de qua decisione testatur de Marinis *resol.* 246. *lib. 2. n.* 10. & in addit. ad Reverter. *decis.* 1. *n.* 5. ut scilicet non debeatur interesse, nisi à die interpellationis, & post contractam moram. Et quidem id probabilius visum est, quoniam æquivocum videtur in hoc procedere cum terminis legitimæ, pro qua currunt fructus ipso jure etiam absque mora, cùm id proveniat ratione dominii fructuum productivi, eo quia legitima dicitur quota bonorum, respectu tamen bonorum frucliferorum, atque ad illorum ratam
43 juxta terminos, & proportionem textus *in l. curabit, C. de action. empti*, ex deductis per Leotardum *de usuris qu.* 18. *n.* 19. *& seq.* Rovit. *cons.* 20. *lib.* 1. Otthobon. *decis.* 38. *&* 81. quæ ratio non intrat in vita militia, quæ utpotè inducta pro alimentis, debetur ex fructibus non aptis producere alios fructus, & in quibus non intrat præsumptio investimenti in occasiones fructiferas, & ex qua præsumptione utpotè notoria, & habita pro probata, in illis Tribunalibus decernitur interesse lucri cessantis, etiam non probantis requisitis, Castren. *in l. 3. ff. de eo quod certo loco*, quoties tamen adest mora regularis, vel irregularis.

Et quamvis in hac facti specie ista vita militia conversa
44 esset in debitum sortis principalis, attamen dici non potest pretium legitimæ competentis in bonis, vel juribus fructiferis, quo casu, etiam pro debito quantitatis currunt ipso jure etiam sine mora fructus recompensativi, tanquam ex pretio rei fructiferæ debito jure impliciti contractus emptionis & venditionis, qui ita occultari dicitur, *ut apud allegatos*, dum ut suprà dictum est, istud potius est pretium venditionis dicti juris vitalitii, seu extinctionis ejusdem, per quandam speciem compositionis, adinstar extinctionis in dies practicatæ pensionem Ecclesiasticarum, ideòque est purum creditum quantitatis, pro quo sine mora, etiam in illis Tribunalibus indubitatum est nullum interesse deberi. Posita verò mora regulari, vel irregulari, sive debitum proveniat ex causa legali, seu etiam ex causa mutui, passim ibi decernitur interesse absque necessitate illius extrinsecæ justificationis
45 dictorum aliorum requisitorum, quæ desiderantur in Curia, cùm ibi ex more regionis habeantur pro probatis, ut pluries in sua materia *sub tit. de usuris*; Et propterea à die interpellationis, & non anteà, post elapsum dictum quinquennium decrevimus tale interesse assequendum ex fructibus bonorum hæreditariorum, de quibus hæres reus conventus teneretur reddere rationem, illudque decrevimus ad eandem rationem septem pro centenario, tum sequendo taxam ipsiusmet testatoris, tum etiam, quia attenta præsertim illorum temporum conditione, illud esset interesse justum, & moderatum, adeò ut non ad minorem rationem per illud Sacrum Concilium decerni soleat, ut testatur Capyc. Latr. *dec* 21. *nu.* 10. *post medium*, & videtur habere speciem notorii in regione in illis Tribunalibus.

Omninò autem rejecimus prætensionem interesse dicti alterius interesse, quoniam illud solum in illis Tribunalibus
46 decernitur pro fructibus censuum, quos ibi vocant *tertias*, ex ea probabili ratione, quod cùm sors principalis census sit irrepetibilis, ac demortua, ipsi fructus habent speciem sortis principalis stantis de per se; Et ex qua ratione, secluso obstaculo formæ præscriptæ per Bullam Pii V. probabilis est opinio, quæ in illis Tribunalibus tenetur, convertendi tales fructus in sortem principalem, secus autem ubi agitur de interesse accessorio ad debitum quantitatis repetibile, ob solam rationem moræ, quoniam tunc in illis quoque Tribunalibus interesse alterius interesse non debetur, ut cæteris relatis, præsertim ex magistrali *decis.* Franch. 254. plenè firmatur per Capyc. Latr. *consult.* 59. & per Rovit. *dec.* 9. quæ prodiit in eodem casu de quo agit Capyc. Latr. Idque adeò verum, quod licèt pro fructibus census debeantur interesse, ut suprà, attamen, cùm ex illorum Tribunalium stylo, decocto debitore, seu formato concursu in ejus bonis, con- 47
tractus censuales habeantur pro rescissis, exindè sequitur, quod pro sorte ita effecta repetibili, & conversa in creditum, donec sequatur illius solutio, debetur quidem interesse ad eandem rationem, ad quam controversi erant fructus census, sed non debetur aliud interesse, ut advertitur apud Rovit. *in pragmat. tertia de cessione bonorum, n.* 20. *& seqq.*

De pluribus autem aliis prætensionum capitibus hincindè actum fuit, quorum major pars consistebat in nudo facto, de iis verò, quæ aliquam juris inspectionem habent, actum 48
habetur in hac eadem causa, *sub tit. de fideicommissis*, super puncto substitutionis exemplaris in persona Francisci imperfecti, *& sub tit. de credito* in Januen. cambii, seu cessionis super puncto mutui, & cessionis respectivè inter solum Carolum, & Marchionem Gabrielem juniorem.

ANNOTAT. AD DISC. CVIII.

NOn acquieverunt hæredes Caroli laudo, quamvis in plerisque partibus esset eis favorabile, quodque ad componendam hujusmodi diuturnam litem, aliquod arbitrium ad eorum favorem potius dilatatum esset, unde currarunt committi causam appellationis in Rota coram Rondinino, coram quo supercanonizatione, & executione laudi, duæ prodierunt resolutiones, sub diversa tamen nuncupatione, Neapolitana, seu Januen. Laudi 12. Junii 1671. & 18. Martii 1672. ad quarum normam, expedito mandato exequutivo in vim obligationis contentæ in compromisso, illoque canonizato per Signaturam Justitiæ cum clausula, *sine præjudicio exequutionis*, coram Albergato, ac dato dubio, an dictum decretum Rotale esset confirmandum, vel infirmandum, pro infirmatione responsum fuit, sub diebus 10. Junii 1675. & 1676. ex capite injustitiæ laudi in ea parte, in qua negatur transmissio legati scutorum vigintiquinque millium, per eos, qui ante ætatem à Testatore in conditione positam obierunt, quasi quod expressè contrarium disponat tex. *in l. Sejus Saturninus, ff. ad Trebell.* reservando videre de aliis capitibus, & an laudum ob individuitatem corruat in totum. Quare ubi Deus superviventiam concedat, expectabitur ulterior progressus, ac exitus, & fortè infrà cum discursu particulari aliquid adnotabitur, quamvis Ego in causa non scripserim, neque aliquam habuerim applicationem, quoniam licèt ex parte Marchionis fuerim requisitus ad scribendum, nullaque adesset prohibitio substinere coram Judice appellationis, vel recursus proprium judicium arbitramentale, adhuc tamen abstinere volui.

Et de vita malitia, de qua agitur in præsenti *disc.* habetur etiam infrà in hoc Supplemento, *disc.* 124.

NEAPOLITANA, SEU BENEVENTANA ASSISTENTIÆ,

PRO MARCHIONE RINUCCINO CUM MONTE MISERICORDIÆ NEAPOLIS.

Responsum.

De validitate Regii assensus super obligatione feudorum impetrati post mortem contrahentis absque novo consensu hæredis. Et quidubi impetratus est eo vivente, sed expeditus post mortem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De judicio assistentiæ practicato in Regno Neapolitano.*
3 *De remedio associationis, & an competat etiam contra tertium.*
4 *Quod idem sit assistentia, ac associatio.*
5 *Vel quod idem ac Salvianum.*
6 *Quod potius contineat mixturam trium remediorum, nempè prædictorum, & hypothecariæ, sed semper hypotheca est necessaria.*
7 *Super feudis in Regno Neapolitano non datur hypotheca, vel quodcumque aliud jus absque Regio assensu.*
8 *Assensus non suffragatur, nisi sit expeditus in forma Regiæ Cancellariæ.*
9 *Ex assensu regulatur hypotheca, unde etiam creditores hæredis cum assensu vincunt creditores defuncti sine assensu.*
10 *Assensus impetratus post mortem debitoris est invalidus, & de ratione.*
11 *Quid favore dotis, referuntur opiniones hincinde.*
12 *Quid si est obtenta Regia decretatio in vita, sed post mortem expeditur in forma Regiæ Cancellariæ.*
13 *Gratia dicitur eo ipso perfecta per solam Signaturam.*
14 *Quare, & ad quos effectus necessaria sit expeditio literarum in beneficiis, ac pensionibus, & aliis gratiis.*
15 *An beneplacitum Apostolicum non exequutum prosit, si Prælatus decedat.*
16 *An conclusio, de qua n.* 10. *procedat contra Ecclesiam, vel piam causam, vel potius ei suffragetur limitatio, de qua num.* 11.
17 *Examinatur dicta limitatio, de qua num.* 11. *favore dotis an sit vera.*
18 *In prohibitis ante assensum perficientem contractum licita est pœnitentia.*
19 *Quod conclusio, de qua num.* 11. *procedat de usu, seu stylo particulari.*
20 *Consuetudines non extenduntur.*
21 *Privilegia competentia doti, vel piæ causæ, quomodo, & quando procedant ac intelligenda sint.*

DISC. CIX.

1 DE mense Junii 1590. Albericus Carafa ut emeret, vel redimeret feudum Gildonæ, imposuit censum in sorte duc. 4. m. ad favorem montis Misericordiæ, cui de mense Julii sequentis accesserunt cum obligatione æquè principaliter & in solidum, Octavius, & Oliverius etiam de Carafis, obligantes in forma omnia eorum bona tam feudalia quàm allodialia, seu burgensatica; de mense autem Septembris sequentis obiit Octavius possessor feudi Basilicis, superstite Isabella unica filia & hærede, & de mense Novembris pariter sequentis, Albericus tam suo, quàm coobligatorum
2 nomine Regium assensum in forma consueta Regiæ Cancellariæ super dicto instrumento censuali impetravit. Cùm autem Isabella prædicta, cum Regio assensu in forma valida deinde vendidisset dictum feudum Basilicis Marchioni Rodulpho, à quo transitum fecit in Marchionem Rinuccinum, contrà istam administratores dicti Montis super dicto feudo in vim dicti instrumenti censualis Regio assensu ut suprà vallati in sacro Consilio Neapolitano obtinuerunt assistentiam tanquam in bonis dicti Octavii debitoris, cùm subsequuta etiam executione, ante cujus omnimodam consummationem, ejusdem Marchionis rei conventi defensores, excitati ab eo somno, in quo plurium annorum spatio steterant, adverterunt ad dicti Regii assensus inefficaciam ob ejus impetrationem sequutam post mortem præfati Octavii, unde meritò consuluerunt abstinendum fore ab ulteriori effectuatione jam conclusæ transactionis, quare desuper pro parte dicti Marchionis pro veritate de meo judicio consultus;

Respondi, quod nisi aliæ ignotæ concurrerent facti circumstantiæ, præsuppositaque hac facti serie, clarum videbatur, dictam sententiam in judicio assistentiæ cùm omnibus exindè sequutis corruere debere, atque excitatum motivum esse solidum; quicquid enim sit super natura, seu quidditate hujus judicii assistentiæ in eo Regno inducti, & praticati *ex pragmat. 1. eod. tit. de assistentia*, super qua ultra omnium pragmaticarum generalia commentaria Rovit. particularia edidit Barbatus, atque scripserunt Galt. *in ejus*
3 *tractatu, de credito*, aliique Regnicolæ frequenter, an scilicet contineret simplex remedium associationis *ex l. 3. C. de pignor.* de quo latè Menoch. *de adipis. remed.* 5. Cenc. *de censibus quæst.* 94. Barbat. *d. tract. de assistent.* & Rota frequenter præsertim in Bituntina census coram Corrado *decis.* 373. *part. 9. recent.* in Romana census coram Bichio 26. Junii 1647. ubi ac etiam *decis.* 149. *&* 150. post Cenc. & sæpiùs rejecta contraria opinione, verius firmatur hoc remedium competere etiam contra tertium possessorem titulo singulari, atque hoc jure passim vivitur in Curia, quicquid in contrarium teneant deducti apud Ann. *alleg.* 147. & Rovit. *pragmat. 1. de conservator. in fin.*

Quasi quod idem sit assistere ac associari, capiendo hoc
4 vocabulum *assistentiæ*, pro illa quam judex ita præstet concedendo familiæ associationem, ut credidit Rot. pluries, præsertim in Juvenacen. seu Melphicten. bonorum 15. Januarii 1646. coram Corrado in principio *impress. post contr.*
5 *Contrii dec.* 27. licèt quandoque crediderit esse idem ac Salvianum, præsertim in Licien. coram Verospio *decis.* 251. *part.* 11. *recent.* vel potiùs, ut verius videtur, contineat quamdam mixturam, tam dictorum duorum remediorum, quàm alterius hypothecariæ, ut plenè discurrit Rovit. *super* 6
de pragm. 1. de assistent. & habetur actum pluries *sub tit. de judic.* hoc unum est, quod quacumque opinione retenta, semper pro necessario & essentiali requisito adesse debet hypotheca illorum bonorum, super quibus illa petitur tanquam talis judicii fundamentum.

Absolutum verò est super feudis existentibus in dicto Re- 7
gno, nedum ob generalem prohibitionem juris communis feudorum contentam *in c. Imperialem, de prohib. feudi alien.* per Feder. sed per aliam particularem latiùs parentem contentam in Constitutione incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, quæ utriusque Siciliæ citrà & ultrà Regnis communis est, non dari feudorum hypothecam, vel quodcumque jus in re, vel ad rem absque Regio assensu, itaut excepto casu refutationis puræ & non pactionatæ in proximè successurum, alicujus tamen contractus cohærentia vestitæ, non detur casus validi contractus super feudis absque dicto Re- 8
gio assensu, qui non sufficit concessus per Regiam decretationem, nisi expediatur etiam ejus privilegium in forma Regiæ Cancellariæ juxta illarum pragmaticarum expressam dispositionem, atque ex Regnicolarum communi sensu firmatur etiam per Rotam coram Dunozetto *inter suas decis.* 622. *&* 604.

Undepropterea, cùm assensus sit ille, qui animat & informat actum, atque hypothecæ impressionem causat, exindè resultat absolutum & in praxi quotidianum principium, quod creditores cum assensu, quamvis posteriores vincunt anteriores illo carentes, seu eum habentes posteriorem. Quinimò quod magis, rejecta opinione, quam 9
tenent Anna *allegat.* 30. Capyc. Latr. *consult.* 99. & cæteri apud eos, magis recepta est opinio, de qua Georg. *alleg.* 18. Theodor. *alleg.* 83. & alii, ut in feudis locum non habeat titulus de separatione bonorum, ideòque contra juris communis receptissimam regulam, quam habemus in bonis allodialibus indifferentibus, creditores hæredis cum assensu vincunt in feudo quamvis hæreditario creditores defuncti sine assensu.

Quibus ita stantibus, de plano resultabat in hac facti specie quoad bona feudalia dicti Octavii, de quibus agebatur, defectus hypothecæ, & consequenter ineptia dicti judicii, non obstante Regio assensu, ut supra in dicto contractu censuali, expedito, utpotè impetrato de mense Novembris, & sic post mortem dicti Octavii defuncti de mense Septembris præcedentis, unde non accedente novo consensu hæredis, ille remanet invalidus & inefficax, ex 10
ea clara ratione, quod cùm assensus sit, ut supra, ille, qui informat & animat actum, qui proindè est reputandus ex nunc tanquam novus, & de tempore ipsius assensus ex integro gestus, id non remanet verificabile ex defectu extremorum, seu consensuum, cùm jam defecta sit, atque in rerum natura amplius non existat persona debitoris contrahentis, juxta receptissimam theoricam Iserniæ *in d. cap. Imperialem, nu.* 15. *&* 16. & in addit. de qua cæteris relatis Capyc. Latr. *consult.* 52. *& decis.* 137. *n.* 15. Gizzarell. *dec.* 2. *in princip.* Rovit. *pragm.* 1. *de fide memorialium, in princ.* de Marin. *resol.* 25, *lib.* 1. *pariter in princ.* & in addit. ad Reverter. *dec.* 368. *num.* 2. Salgad. *in labyr. part.* 1. *cap.* 33. *num.* 1. *cum seqq.* & omnes absque controversia, quæ solum esse videtur circa limitationem tradi solitam favore dotis, an scilicet ex istius privilegio obtineri possit assensus etiam post mortem debitoris, quod negat Apont. *de potest. Prorogis,* 11
tit. de assens. reg. super dote, §. 1. & sequitur Salgad. *in labyrint. ubi suprà, ex nu.* 12. ubi hanc opinionem plenè tueri studet, quamvis in Regno magis communis & recepta videatur affirmativa, ut per Loffred. *cons.* 31. Molphes. *cons.* 3. Franch. *decis.* 86. 126. *&* 260. Montan. *in cap. Imperialem, nu.* 206. de Marin. ad Reverter. *decis.* 228. apud quos concordantes, ex ratione, de qua infrà *nu.* 17.

Tunc auem subsequens mors debitoris non tolleret validitatem, seu efficaciam Regii assensus, quando ille jam obtentus esset cum Regia decretatione ipso debitore vivente, 12
solemnitas autem perficiens actum expeditionis in forma Regiæ Cancellariæ sequeretur post mortem, ut advertit Rovit. *in pragm. 1. de fide memorialium num.* 3. & meritò, quoniam de jure gratia Principis dicitur ipso jure perfecta per solam decretationem, seu supplicationem signatam, expeditio autem literarum est solemnitas extrinseca ex ejusdem Principis lege requisita pro interesse officialium, ac ad alios effectus, potius pro executione & effectuatione gratiæ, 13
quàm pro ejus substantia, Cassador. *decis.* 4. *de caus. poss. &*
propr.

propr. Gomes. *ad regul. Cancell. de non judican.* juxtà formam supplicationis, Mantic. *dec.* 286. *n.* 10. Rovit. *pragm.* 2. *de fide fide memorialium*, benè Rota in Cæsaraugustana pensionis 17. Martii 1653. Peutingerio.

Atque ita receptum & quotidianum habemus in Curia in adeò frequenti materia beneficiorum, seu pensionum Ec-
14 clesiasticarum, aliisque gratiis, & indultis; licèt enim adsit regula Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, atque ad normam Constitutionis Julii III. provisus de beneficio si literis non expeditis se ingerit in illius possessione, ac fructuum perceptione, plures pœnas incurrat, illam præsertim privationis; idemque de pensionario exhibente pensionem literis non expeditis; attamen id non percutit substantiam & perfectionem gratiæ regulandæ ex tempore supplicationis, sed solùm executionem, seu effectuationem, unde consensus præstitus in dorso supplicationis, seu aliàs quamvis literis non expeditis sufficit; prout exigi potest pensio pro terminis decursis ante expeditionem literarum, regulando gratiam ex tempore supplicationis, seu reservationis, ut in suis respectivè materiis *sub tit. de beneficiis*, & sub altero *de pensionibus*, cum similibus; atque receptum habemus in materia beneplaciti Apostolici super alienatione bonorum Ecclesiæ, quod illud non obti-
15 netur post mortem Prælati, qui re integra potest revocare, sed post illud impetratum, licèt non exequutum, aliasque extrinsecas solemnitates non impletas, subsequens mors, vel penitentia non præjudicat, ex deductis per Duran. *dec.* 365. & 397. & sæpiùs.

His stantibus, sacrum Consilium suspensa ulteriori exe-
16 quutione sententiæ admisit hanc partem ad restitutionem in integrum, in cujus gradu causa pendet cum probabili exitu favorabili; relatum tamen fuit actores defensores ad evitandum objectum per eos jam agnitum solidum, & insuperabile recursum habere ad privilegium causæ piæ, cui supponitur competere dotis privilegia, ex pluries dictis per Tiraquell. *privileg. piæ causæ* 147. cum ibi collectis per Ricc. & Thor. in addit. & sepiùs alibi per utrumque *eodem tract.* undè cùm dos ut supra habeat hoc privilegium, ut post mortem debitoris etiam sine novo hæredis consensu assensus obtineri valeat, ita dicebant sequi potuisse favore dicti piissimi Montis absque dubio, privilegiis piæ causæ potiri debentis.

Super hoc autem novo motivo consultus, dixi etiam pro
17 veritate, illud pro meo judicio nullam habere subsistentiam; licèt enim dicta limitatio favore dotis videatur in eo Regno ejusque Tribunalibus magis communiter recepta ob originalem traditionem Bartholomæi de Capua Doctoris magnæ authoritatis in regione, ut patet ex Franc. *decis.* 86. 126. & 620. Loffred. *cons.* 31. *in princip.* & aliis apud Marin. ad Reverter. *decis.* 228. *nu.* 2. ubi recensentur Afflict. Capyc. Camerar. Anna, & alii; attamen id recipiendum est potiùs in reverentiam authoritatis majorum, & quia sic illis sapientibus visum fuerit, ut in plerisque aliis articulis, seu conclusionibus in eo Regno praxis docet, non autem quia de jure communi ex ejus dispositione, vel ratione id procedat; siquidem Bartholomeus de Capua originarius conclusionis author ad id movetur per text. *in l. si ego*, §. *sed etsi*, *ff. de jure dotium*; & cum eodem sensu procedunt Loffred. Franch. & cæteri, quod continere videtur æquivocum manifestum, non solùm ex valdè bonis considerationibus, quæ impugnando hanc opinionem super dicti textus intellectu fiunt per Salgad. *in labyrint. dict. part.* 1. *cap.* 33. *ex num.* 13. *ad finem*, ubi nervosè contrarium de jure verius esse substinet, sed etiam quia ratio assignata per textum consistit in eo quod hæres mortuo dotis promissore ex quodam dotis favore cogi etiam potest, cum certo præsupposito à fortiori, quod nisi ipse principalis promissor obiisset, cogi etiam posset, quasi quod regulando voluntatem à potestate, seu necessitate ac subjectione coactionis, voluntas subintelligatur, quæ ratio absolutè adaptabilis non est alienationibus, vel obligationibus illorum feudorum absque Regio assensu.

Quidquid enim sit in terminis generalibus aliarum rerum prohibitarum super facultate revocandi, seu pœnitendi re
18 integra, & ante perfectum contractum, in quo adhuc verius videtur talem facultatem intrare, ex deduct. per eumdem Salgad. *d. c.* 33. *num.* 21. & *seq.* & *part.* 2. *c.* 21. *num.* 36. *cum seq.* Surd. *cons.* 484. *num.* 8. cum aliis ex professo in materia deductis in Romana, seu Albanen. vineæ pro Nunez *sub tit. de donat.* ubi quod idem procedat in contractibus super beneficiis, pensionibus, officiis, locis Montium, emphyteusi, bonis majoratuum & aliis in commercio sine alterius assensu non existentibus.

In dicto tamen Regno, quatenus pertinet ad feuda, indubitata est facultas pœnitendi, seu revocandi, quodque ipsemet principalis promissor, seu contrahens non potest invitus cogi ad perseverandum in contractu, per expressam ac literalem legem municipalem usu passim receptam in Constitut. incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*; ideòque ratio dicti textus prorsus incongrua & inadaptabilis remanet, dictaque conclusio referenda potius venit cuidam usui de stylo particulari non improbabiliter apud moder-
19 nos inducto, seu tento ob implicitum assensum generalem favore dotium ex gratiis ab initio concurrentem, juxta ea, quæ de hujusmodi assensu generali habentur pluries suprà præsertim *disc.* 26.

Si ergo id provenit, non ex privilegio clauso in corpore juris communis, sed ex quadam consuetudine, seu stylo particulari illius regionis, extrà quam in puncto juris contrarium omninò verius est; hinc proindè resultat admittendam non esse hujusmodi extensionem ratione æquiparationis,
20 cùm ea procedat in privilegiis generalibus de jure communi competentibus, de quibus agunt Tiraquell. & addentes ubi suprà, & cæteri apud eos, non autem ubi ex particulari stylo, seu consuetudine, cujus peculiaris natura est, quod stricte ad ejus præcisos limites, atque in ipso individuo attendi solùm debeat, non autem extendi de casu ad casum, loco ad locum, seu actu ad actum, etiam rationis identitate concurrente, juxta receptum *cons.* 237. *nu.* 3. Oldradi, de quo Greg. *decis.* 45. & 162. Buratt. & Adden. *decis.* 373. *nu.* 4. cum aliis plenè deductis in Majoricen. Canonicatus coram Meltio & Cerro *decis.* 34. & 37. post Zuffum *de legitimat. processus*, & frequenter, cùm videatur hodie principium planum.

Præterea etiam ipsiusmet dotis favore, sive illud dicamus speciale competens de jure communi, sive ex consuetudine
21 & stylo particulari ut suprà, id procedit, quatenus agatur de contractu inito directè in causam dotis, puta de obligatione dotantis pro dote constituenda, seu viri & aliorum pro eadem restituenda; secus autem si agatur de contractu merè indifferenti cum tertio, quamvis jus, vel interesse dotis admixtum sit, puta quia soluta per constituentem, vel restituta per virum dote in pecunia, ista sub diverso contractu cum tertio investiatur in censum, vel alium contractum, cùm in isto contractu & respectu tertii, absque dubio non intrent privilegia dotalia militantia respectivè pro dote constituenda, vel restituenda. Et successivè idem dicendum venit de causa pia in omnibus casibus, in quibus illa privilegiata sit, quod scilicet intelligatur, quatenus agatur de dispositione in ipsam piam causam, principaliter directa in Deum, ac facta ex motivo pietatis & pro salute propriæ animæ, secus autem si agatur de contractu merè correspectivo ad limites justitiæ commutativæ inito cum Ecclesia, vel pia causa, tanquam cum privato, cum tunc jure cujuslibet privati regulari debeat, neque intret peculiaris ratio pietatis, ut in proposito conclusionis, quod in obligationibus, aliisque contractibus ad pias causas non requirantur solemnitates statutariæ, habetur particulariter actum in Romana census pro Clementina Cecchina *sub tit. de credito*, *seu contractibus*. Et hic erat casus, cum hujusmodi contractus initus non esset ad favorem Montis pii ex motivo, seu causa pietatis, sed jure merè privato, & per contractum correspectivum, atque ex hoc omnis difficultas cessare videbatur.

ANNOTAT. AD DISC. CIX.

SUper assensu post mortem, plura deducunt de Luca ad Franch. *decis.* 86. 126. & 620. Adden. ad Marin. *resol.* 25. *lib.* 1. idem Marin. in addit. ad Reverter. *decis.* 513. Marott. *discept.* 33. & generaliter de assensu non suffragante post lapsum terminum invita altera parte, & declarante contractum resolutum, apud Bich. *decis.* 660. ubi concordantes, & conferunt quæ in materia pœnitentiæ ante assensum in illis contractibus, qui ab ipso assensu perfectionem recipiunt, latè deducuntur *sub tit. de donat. disc.* 61.

NULLIUS JURIS PROTOMISEOS PRO AGNATIS CONSORTIBUS FEUDI CUM FEUDATARIO VOLENTE ALIENARE.

Responsum pro veritate.

An jus protomiseos competens agnatis adversus extraneum feudi emptorem locum habeat, ubi non alie-

alienatur ipsum feudum, sed solum ejus commoditas; Et quatenus de stricto jure non intret ipsum jus protomiseos, an ad instar concedenda sit prælatio, ubi agnati sunt consortes in possessione ejusdem feudi; Et quale remedium eis competat, ubi res est in fieri, atque ad alienationem adhuc non est deventum.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *De jure protomiseos competente in feudis antiquis pacti, & providentiæ.*
3 *Quid in feudis novis, vel mixtis.*
4 *De rationibus quibus dictum jus protomiseos innititur.*
5 *Competit jus protomiseos etiam in alienatione facta domino directo, & de ratione.*
6 *Commoditas feudi potest alienari sine assensu.*
7 *Jus protomiseos non habet locum in donatione, vel permutatione, & transactione.*
8 *Quod jus protomiseos sit exorbitans & odiosum.*
9 *Cessio commoditatis non tangit feudi substantiam, nullumque jus tribuit in re, vel ad rem.*
10 *De conclusione de qua n.* 8. *an jus protomiseos sit odiosum, vel favorabile.*
11 *Quod in feudis sit favorabile, & de ratione, & de jure feudorum ut sit antiquius jure communi quoad usum.*
12 *De rationibus ob quas etiam in alienatione commoditatis intrare debet jus protomiseos.*
13 *In Regno Neapolitano vassallis datur prælatio adversus novum emptorem feudi, ac etiam adversus novum conductorem.*
14 *Facilius danda est prælatio, ubi alienatio fieret in potentiorem.*
15 *Agnati, vel consortes, quibus competit jus protomiseos post factam alienationem, faciliùs jus habent illam impediendi, & quomodo.*

DISC. CX.

1 APlurium sæculorum citrà, Pontificia, & Imperiali authoritatibus, possidentibus quibusdam nobilibus de illustri familia ab eodem stipite descendentibus aliqua feuda in forma indubitata pacti & providentiæ, cum unicus ex proprio colonello superstes absque prole intenderet, ut supponebatur, extraneo suam portionem alienare, in sola tamen commoditate, ut ita exclusivum remaneret jus protomiseos de jure feudali competens aliis agnatis, per istos desuper consultus, quomodo scilicet id impediri posset, seu quatenus sequatur, an de justitia eis competeret retractus, seu prælatio,

Respondi, quod ubi ageretur de formali alienatione ipsius portionis feudalis importante translationem juris realis, ac tangentem substantiam feudi, tunc casus esset indubitatus pro affirmativa, dum agitur de feudo antiquo pacti & providentiæ, per tex. literales *in c.* 1. §. *Titius si de feudo defuncti*, *c.* 1. §. *sed & res per quos fiat investitura*, *& in c.* 1. §. *porrò qualiter olim feud. poter. alienari*, ubi gl. Isernia, Afflict. Alvarot. & cæteri communiter ad nimiam fatietatem collecti per Schader. *de feud. p.* 8. *c.* 7. Rosental. *eod. tract. c.* 9. *membr.* 2. *concl.* 87. *n.* 1. *& in glos. lit. A.* Harthman. *Pistor. p.* 2. *q.* 11. *&* 12. Berlic. *conclus.* 57. *lib.* 2. Mastrill. *dec.* 8. *n.* 1. *& seqq.* & omnes absque contradicente.

Sola enim quæstio cadit in feudis novis, sive in antiquis mixtis habentibus annexam qualitatem hereditariam, nedum primi acquirentis, sed etiam ultimi morientis, ut sunt illa Regni Neapolitani, & in qua nimium certant feudistæ Neapolitani; negativam enim tenent Capyc. Latro *consult.* 27. 28. *&* 96. de Marin. *resol.* 116. *lib.* 2. scribentes apud Rumm. in addit. ad Afflict. *de jure protomis. fol.* 64. affirmativam verò Rovit. *in cons. impress. post decis.* 11. Aponte, *& inter ejus commentar. super pragm. in rubr. de feudis*, & idem Aponte *dicta decis.* 11. & alii per Capyc. Latr. & Adden. *decis.* 57. *num.* 2. ubi quod hæc opinio est magis recepta, & habetur suprà in Montis Peluſii *disc.* 36. sed quidquid sit, extraneum dicebam de his quærere, dum agebatur de feudo indubitanter antiquo pacti, & providentiæ puro, quo casu nemo dubitat; tunc enim non solùm intrat ratio æquitatis, cui innituntur Aponte, Rovit. & sequaces, & super qua est quæstio, an jus protomiseos feudale tali ratione innixum sit necne, sed intrat absque dublo altera, in qua omnes concordant, illius scilicet præventivæ revocationis, quæ agnatis moriente feudatario alienante competeret, etiam pretio non oblato; unde propterea per hujus remedii intentationem magis consulitur, tam feudatario alienanti jus suum, quàm extraneo illud ementi, ideòque nulla superesse videtur dubitandi ratio, ex deductis suprà *d. disc.* 36. ac etiam in Januen. *disc.* 37.

Et stante hac ultima ratione, certum videtur dicto retractui locum esse, quamvis & in ipsummet Dominum alienatio fieret, quoniam resoluto jure alienantis, adhuc agnatis juxtà ordinem vocationis competit jus necessariæ 5
successionis, & consequenter jus revocandi alienationem, ex quo resultat jus protomiseos, cùm hæc alienatio facta in Dominum in hoc privilegiata esse videatur, atque differre ab ea, quæ sine assensu fieret in extraneum, quod ita assensum habere dicitur ad effectum evitandi pœnas, ac etiam nullitatem actus ab initio, etiam durante jure alienantis, sed non tollit dictum jus successionis, ex plenè deductis per Rosental. *d. c.* 9. *membr.* 1. *concl.* 52. *nu.* 3. *& in glos. lit. B.*

Difficultas igitur solùm esse videbatur, quatenus dictus alter alienandi modus teneretur, commoditatis scilicet, prout facti est non tangentis substantiam feudi; quod non dubitatur etiam sine assensu fieri posse, ex iis, quæ pluries *hoc eodem tit.* suprà firmata habentur, præsertim in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum *disc.* 61. atque de stricta juris censura contrà agnatos pro d. juris protomiseos incompetentia respondendum videbatur, quoniam tam jura feudalia, quàm feudistæ, de quibus suprà, loquuntur de alienatione, quæ fieret per contractum emptionis, & venditionis, vel alium æquipollentem, secus si per alterum donationis, permutationis, transactionis, & similem, in quo cum non possit retrahens dare idem, quod dat extraneus, ille non intrat, ex collectis per eumdem Rosen- 7
tal. *d. c.* 9. *conclus.* 90. *n.* 4. *& seqq. & in glos. ibid.* & conferunt quæ generaliter in materia retractus habentur *sub tit. de servit.* ut non procedat in alienatione per donationem, permutationem, transactionem & similes; cumque ex ibidem deductis, ac etiam supra in Romana, seu Sabinen. prælatio- 8
nis *disc.* 38. ex veriori magisque recepta sententia hoc jus protomiseos censeatur odiosum & exorbitans, idcircò ejus extensio de casu ad casum admittenda non est.

Et fortiùs quia cum ex deductis *d. disc.* 61. & alibi pluries 9
supra, alienatio commoditatis nullum jus tribuat in re, vel ad rem, neque feudi substantiam tangat, sed ille in quem talis alienatio facta est, habeatur tanquam nudus minister & procurator alienantis, percipiendo ejus nomine fructus, illusque postquam separati sunt ab eorum causa productiva, & effecti allodiales, applicando sibi ipsi, & in rem propriam; hinc proinde resultat, quod sicuti feudatario deputante procuratorem, vel œconomum, aut gubernatorem irrevocabilem, non possent agnati id prohibere, atque prælationem prætendere, cum id nullibi in jure cautum habeatur, sic à pari cum idem videatur casus.

His tamen non obstantibus, contrarium in facti specie 10
probabilius credebam ex ejus particularibus circumstantiis, illud in primis prænotando, quod quidquid sit de superiùs infinuata quæstione in terminis generalibus retractus competentis ex jure municipali, in qua plerique tenent illud esse favorabile, utpotè conforme etiam juri divino, ac naturali æquitati, ut plenè deducitur in voto Præsidis viarum registrato *decis.* 173. *part.* 4. *recent.* ubi etiam tenenda esset opinio contraria, quam sequitur Curia juxtà aliud votum, *de quo decis.* 783. *ultima part.* 2. *recent.* & in Perusina retractus 4. Maij 1637. coram Coccino, quæ est in materia magistralis, id provenit ex dispositione text. *in l. dudum*, *C. de contrahen. empt.* cum concordantibus inducentibus vendendi, seu aliàs de bonis suis disponendi libertatem, quasi quod ita jus commune corrigatur, atque ab ejus dispositione hoc jus municipale exorbitet, ut supra *d. disc.* 36. & 38. & pluries in dicta sua materia de retractu *sub tit. de servit.*

Hæc autem ratio non videtur adaptabilis feudis, quo- 11
niam quando jus non scriptum, seu consuetudines feudales à legibus Longobardorum ut plurimum derivatæ, post longum intervallum in scripturam redactæ fuerunt per Gerardum, & Obertum, tunc nulla habebatur notitia, nullusque usus in Italia juris civilis Romanorum juxta compilationem Justinianj, ut patet ex legali historia distinctè deducta in Neapolit. *sub tit. de servitut. disc.* 1. ac etiam magis summatim infinuata *d. disc.* 36. *& disc.* 2. *hoc eodem tit.* ideòque dici non potest, quod hoc jus feudale editum esset in correctionem juris communis, cum quo tunc vivebatur, quia tunc tale

jus

jus ignotum erat, ac etiam quia ipsimet juri ignota sunt feuda; Et consequenter cessante dicta ratione, ob quam jus protomiseos in aliis rebus indifferentibus reputatur exorbitans, & correctorium, potius intrare videntur rationes contrariæ opinionis, illud reddentes favorabile, æquitativum, ac benignè intelligendum.

12 Quibus ita prænotatis, tam æquitatis, quàm congruentiæ, ac etiam rectæ administrationis justitiæ rationes in hac facti specie dictam prælationem exigere videbantur, quoniam non agitur de casu, in quo tale jus petant illi agnati proximè successuri, qui feudum non possidentes, habent solum jus, vel spem futuræ necessariæ successionis, ob quam secum ferrent jus revocandi alienationem, etiam non restituto pretio, datur hoc privilegium, seu facultas; sed agitur de agnatis compossessoribus eorumdem feudorum pro eorum portionibus, dum agitur de feudis dividuis ad formam juris Longobardorum, ideòque alia duplex intrat ratio, una consortii, & altera utilitatis vasallorum, rectèque administrationis justitiæ, ut numerus dominorum, quo magis fieri potest, restringatur, & ex quibus rationibus ita fuisse decisum de anno 1617. per Collaterale Consilium Neapolis testantur Lanar. jun. in addit. ad Lanar. sen. *in repetit. d. §. sed etiam res, & Donad. de renunciat. to. 2. c. 26. n. 106. ut advertitur d. disc. 38.*

Et magis proximè, ut eadem prælatio quæ in Regno Neapolitano de recepto usu competit vassallis adversus novum feudi emptorem, competat etiam adversus conductorem, decisum testatur Capyc. Latr. *decis. 168. nu. 29. & 30.* ubi etiam per totam decisionem de prælatione consortis in dominio etiam in locatione, & sic ex identitate rationis intrat extensio, potissimè, ac extrà dubium attendenda, ubi ille cui fieret talis alienatio, esset potentior, unde facto casu successionis, difficilis redderetur recuperatio, ex iis quæ proximè habentur apud Natt. *cons.* 491. cum concord. in Placentina *sub tit. de emphyt. disc.* 29.

His autem positis, si jam sequuta alienatione daretur jus illam ita retractandi, multò magis dicebam de plano competere eisdem agnatis jus inhibendi consorti, ne alienaret, nisi ipsis offerentibus illud idem, quod sine fraude ab alio inveniatur, & per illud remedium quod dicunt conservativum feudistæ *in d. c. 1. §. porro, & c. 1. §. sed & res per quos fiat investitura*, cum concord. per Rosental. *d. c. 9. membr. 2. conclus. 86. num. 3. & in glos. ibid. lit. B. & C. conclus. 90. in princ.* Et confert etiam vulgatum dicterium, *quod turpius ejicitur &c.* quo utuntur etiam juristæ, ut per Alex. *cons. 213. numer. 7. lib. 6. cons. 175. num. 13. & 175. num. 42.* ac etiam alterum, quod facilius impediantur facienda, quàm retractentur jam facta, ex collectis per Barbos. *axiom. 93. num. 30. cum seqq.* atque ita in præsenti quæsito mihi pro veritate visum fuit respondere.

ANNOTAT. AD DISC. CX.

De jure protomiseos habetur suprà, *disc. 36. & seqq.* cum ibi notatis, & de cessione commoditatis, etiam in prohibitis, suprà, *disc. 61. & tit. de Emphyt. disc. 44. & tit. de enf. disc. 2. & 68. & seq.*

ROMANA, SEU NULLIUS FEUDI, &c.

Consilium pro directione, suppressis nominibus.

De mutatione naturæ, vel status rei, quod de allodiali efficiatur feudalis, recognoscendo alterum in dominum, an importet restrictionem, cui subjacet feudum ab alio acceptum, juxtà leges feudales; vel potiùs retineat in reliquis antiquam naturam; Et præsertim an sub nomine hæredum veniant solùm illi sanguinis, vel etiam extranei, ad eandem materiam, de qua suprà, disc. 55. & 63.

SUMMARIUM.

1 *Facti series, cum ratione dubitandi.*
2 *Bullæ de non infeudando, comprehendunt etiam extensionem lineæ.*
3 *De operatione, vel interpretatione verbi hæredum, & successorum, & quid, ubi adest verbum quorumcumque.*
4 *Quid, ubi precedit verbum filiorum, & descendentium.*
5 *An, & quando gesta per procuratorem ultrà fines mandati valeant.*
6 *Quod mandatum deserviat pro interpretatione in dubio.*
7 *De differentia inter casum feudi susceptiab infeudante, & inter feudum in re propria.*
8 *An prohibitio alienationis sit compatibilis cum feudo hæreditario, & transmissibili ad extraneos.*

DISC. CXI.

POssidente ab antiquo ex successione majorum, quodam Domicello, Castrum jurisdictionale, cum vassallis, ju- 1
re illius improprii, & subordinati allodii, juxtà cujus naturam per Barones, & Domicellos Romanos, & Status Ecclesiastici possidentur Oppida, & Castra, ac etiam aliquæ Civitates ex pluries in præcedentibus insinuatis; incertum est quibus motivis, annis decursis, præfatus Domicellus per procuratorem juramentum fidelitatis præstitit Papæ, cui idem Castrum supposuit, atque ab eo in feudum recepit pro se, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum, sub obligatione recognitionis singulis annis in una libra ceræ albæ elaboratæ, sub pœnis in Constit. Greg. XIII. contentis, alienatione penitùs interdicta. Cùm autem idem Domicellus, vel ejus filius, Castrum alteri vendere vellet, atque beneplacitum Apostolicum super emptione non denegaretur in forma consueta, absque, scilicet, præjudicio jurium Cameræ, & ad præscriptum Constitutionum S. Pii V. & Innocentii IX. aliorumque Pontificum de non infeudandis, hinc pro parte ejus, qui emere intendebat, desuper consilium petitum fuit, an dicta emptio tutè fieri posset.

Respondi resolutionem pendere ab interpretatione dd. verborum, *pro hæredibus, & successoribus*, quæ continentur in recognitione, seu investitura feudali, an scilicet intelligenda essent juxtà naturam, seu strictam significationem feudalem, pro hæredibus sanguinis tantùm, vel potiùs juxtà naturam bonorum allodialium, & indifferentium pro hæredibus, & successoribus etiam extraneis; isto etenim secundo casu credebam, quod tutè emptio fieri poterat, dum nulla sequebatur mutatio linearum, atque extraneus emptor venit sub nomine successoris titulo singulari. E converso autem in primo casu emptio suffragari, & substineri poterat durante linea, vel descendentia venditoris, dum ad præscriptum Bullæ Sancti Pii V. de non infeudandis, de qua frequenter in 2
præcedentibus, & præsertim *disc. 1. 4. & 61.* juxtà declarationem factam per Constitutionem Innocentii IX. non solùm interdicta est infeudatio feudi jam devoluti, vel cujus devolutio immineret, sed etiam quicumque actus, per quem sequeretur lineæ prorogatio, atque major feudi duratio.

Quatenùs itaque pertinet ad hunc punctum, probabiliter respondendum debere credidi, de lata, & benigna dictorum verborum interpretatione ex duplici fundamento. Primò 3
scilicet, quoniam licèt in investitura recepta per procuratorem, qui nomine dicti Domicelli absentis juramentum præstitit, verba essent concepta *pro hæredibus, & successoribus* simpliciter; attamen in mandato procuræ dicitur *pro hæredibus, & successoribus quibuscumque*; istud etenim verbum, seu adjectum universale *quibuscumque*, in hoc proposito cessare facit omnem quæstionem, quæ cadit, ubi dicatur *pro hæredibus, & successoribus* simpliciter, cum illud verbum *quibuscumque* tamquam amplum, & effrænatum, comprehendit omnes hæredes, etiam extraneos, omnesque successores, non solùm universales, sed etiam particulares, ex iis, quæ passim habemus in materia emphyteutica, quoties præsertim agatur de emphyteusi Ecclesiastica, cujus regularis natura est, non egredi hæredes sanguinis. Et in his terminis feudalibus, latè habetur in decisionibus, quæ hinc indè prodierunt in celebri *Sarsinaten. feudi* apud Coccin. *decis. 2305. repetit.* apud Capyc. Latr. *consultat. 75. num. 279.* & apud Dunozet. *decis. 748. & 760. repetit. post Contrarium decis. 18. & 19.* ac etiam fuit apud Otth. *decis. 265.*

Difficultas etenim in eo casu cadebat, ex eo quòd præcederet verbum *filiis*, an scilicet ista alia verba magis ampla 4
hæredum, & successorum, starent famulativè, vel qualificativè, ut primo loco decisum fuit coram Coccino; vel potiùs ampliativè, ut ultimo loco decisum fuit coram Dunozetto, & Otthobono: sed quando non procedit dictum verbum *filiorum, & descendentium*, quod denotat successores sanguinis, tunc accedente dicto verbo amplo, & effrænato *quibuscumque*, casus videtur extrà omnem dubitationem, dum huic verbo tradi solent etiam quædam improbabiles operationes enunciatæ *sub tit. de renunciat. disc. 4. & in ejus adnotationibus.*

Et

Et quamvis, ubi investitura restrictionem haberet ad so- 5
los hæredes sanguinis, adeout dignosceretur contrarietas inter mandatum, & investituram, amplitudo verborum mandati nullius remaneret operationis, stante subsequuta ratificatione investituræ, per quam tollitur illa nullitas, quæ resultare dicitur ab excessu finium mandati, dum hic excessus operatur, ut principalis non remaneat obligatus ex facto procuratoris ultrà fines mandati, quatenùs ipse rarum non habuerit, secùs autem ratihabitione accedente, ex deductis *tit. de credito, disc. 84.* & alibi pluries.

Attamen, cùm verba investituræ sint ambigua, vel apta 6
comprehendere etiam hæredes, & successores extraneos, dum nullum præcedit verbum *filiorum, & descendentium*, seu aliàs restrictivum hæredum sanguinis, hinc proindè mandatum rectè deservire potest pro interpretatione.

Et secundò in idem ponderabam distinctionem, de qua suprà, *disc. 56. & 63.* quòd scilicet magna sit differentia inter casum illius veræ, & propriæ investituræ feudalis, per quam 7
infeudans concedit infeudato rem suam; & alterum casum hujus investituræ, potiùs impropriæ, & intellectualis, per quam infeudans nihil dat de suo, sed potiùs acquirit, quia nempè infeudatus agnoscit rem suam in feudum ab ipso infeudante, habente rei dominium intellectuale ob præambulam occultam donationem. Primo etenim casu, strictiùs, & rigorosiùs proceditur, ut censeatur donatum, vel concessum quid minus, & cum ea lege, quæ est connaturalis qualitati bonorum, atque ut quo citiùs fieri potest ea redeant ad suam causam, & unitatem.

Et nihilominus, etiam isto casu concessio interpretanda videtur à sua causa, an ea scilicet sit lucrativa, vel onerosa, ut in casu quo sit lucrativa, inter dicta stricta prohibitio ob strictam naturam, vel interpretationem donationis. In altero autem reflecti debeat ad quantitatem pretii, ex qua desumi solet quid sit voluntas partium, istudque est magnum argumentum ad probandum quid in contractum deductum sit, juxta vulgatam, & receptam propositionem, frequenter in omni ferè materia insinuatam; sive reflectendum est ad aliàs facti circumstantias, ex quibus desumi valeat una, vel altera verisimilis voluntas, cujus potiùs facti, quàm juris revera est quæstio, unde propterea pro meo sensu erroneum videtur procedere cum solis generalitatibus, ad has distinctiones, & circumstantias non reflectendo.

In altero autem, in quo infeudans nihil det de suo, sed potiùs in actu infeudationis occultari dicatur dicta præambula donatio, quam feudatarius infeudanti faciat, tunc utique diversa intrat interpretatio ex eadem ratione, ut censeatur donatum quid minus; ac etiam habendo respectum ad finem, vel effectum, ob quem hujusmodi actus sequi solent, qualis est, ut ille Princeps, ob fines politicos ampliationis, vel munitionis ejus Principatus, acquirat illius loci dominium directum, & altum, ejusdemque loci dominum, & possessorem habeat in ejus vassallum, & fidelem. E converso autem, ex parte illius, qui supponit rem suam aliàs liberam illi servituti, finis est ita obtinendi illam protectionem, suumque dominium ponendi in tuto ab aliorum oppressionibus, juxta casus, de quibus *d. disc. 54. & 63.* In reliquis autem, ex verisimili voluntate utriusque, res remanet in ejus primæva natura, quoties contrarium expressè non dicatur, ut in consimili casu sequutum fuit in statu Plumbini, de quo *d. disc. 54.* quod recepta fuit investitura in forma pacti, & providentiæ cum restrictione ad solos descendentes investiti, exclusis agnatis, descendentibus ab eodem primo ejusdem status conquisitore.

Alii in idem consulti ex parte ejusdem futuri emptoris, difficultatem habebant circa dictam restitutionem, ob alienationis prohibitionem in investitura contentam, quasi 8
quod essent inter se contraria, feudum esse transitoriam ad hæredes, & successores quoscumque, & prohibitam esse alienationem. Verùm istud mihi non videbatur motivum considerabile, quoniam cùm de tempore hujus investituræ concessæ per Pontificem Paulum V. jam prodiissent Constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. strictè prohibentes alienationem, etiam illorum Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, quæ in natura allodii in hoc principatu à Baronibus, & domicellis possidentur, ad omnes transmissibilia; idcirco ista prohibitio adjecta videtur pro exequutione, & observantia dictarum Constitutionum, ac etiam ad alios fines, & effectus, compatibiles cum transmissibilitate ad hæredes, etiam extraneos, ut frequens, & quotidiana praxis docet in Urbe in concessionibus emphyteuticis, merè hæreditariis, & transmissibilibus ad hæredes etiam extraneos, continentibus tamen strictissimam alienandi prohibitionem sine consensu domini directi, qui absque justa causa denegari non potest, eodem modo quo habetur *sub tit. de regal.* in officiis venalibus, tam scilicet ad effectum solutionis laudemiorum, aliorumque emolumentorum, quàm etiam ut dominus sciat qualitatem personæ, ad quam bona transferenda sunt, ne transferantur in potentiorem, aut aliàs talis qualitatis, quod justè denegare valeat assensum; sive ut ipse ista occasione recognoscatur, meliùsque conservetur probatio sui dominii, vel occurratur aliàs fraudibus, & præjudiciis, quæ sibi parari possunt; Et per consequens stat benè simul prohibitio alienandi sine consensu cum transmissibilitate ad quoscumque.

TOLOSANA FEUDORUM DE LUXEMBURGO, SEU DE LIGNY,

PRO PRINCIPE BERNARDO CUM PRINCIPISSA MARIA.

Responsum.

De ordine successionis feudorum inter plures lineas, earumque masculos, & fœminas respectivè; Et an idem ordo alterari possit per feudatarium in præjudicium successorum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De puncto ad quem restringebatur difficultas causæ.*
3 *Quod non placeret via per quam alii ambulabant.*
4 *Fœminæ de linea admissa vincunt masculos alterius lineæ.*
5 *Linea jam admissa, sed exclusa, remanet tamquam extranea in concursu lineæ excludentis.*
6 *De proprio sensu pro directione causæ.*
7 *Quando intret prærogativa lineæ cum ordine graduali supra gradum, & sexum.*
8 *Quod tota vis hodiè consistat in applicatione.*
9 *Ordo successionis feudi antiqui non potest alterari per possessorem.*
10 *De assensu, vel beneplacito præsumpto.*
11 *An, & quando transactio afficiat successores venientes jure proprio.*
12 *De eodem assumpto, de quo num. 9.*
13 *Quomodo intelligi debeat dispositio super successione majoris natu, vel capitis domus.*

DISC. CXII.

PRinceps Ludovicus de Luxemburgo, possessor antiqui feudi de Ligny, cum dignitate Comitatus, de anno 1505. 1
in codicillis istud feudum, cum annexis, reliquit capiti armorum, seu domus, ejusque descendentibus sub strictissima alienationis prohibitione; istaque dispositio effectum sortita est in Carolo, ex fratre nepote, à quo transit in Antonium filium, cùmque hic esset quoque possessor alterius feudi Brienny pariter Comitatus dignitate decorati, utrumque feudum, seu Comitatum de anno 1555. donavit Joanni primogenito, inter quem, ac Antonium, & Franciscum fratres (sequuta morte patris) ortæ fuerunt controversiæ, sopitæ per concordiam de ann. 1561. per quam dicta donatio effectum sortita est, dictique Comitatus pænès ipsum primogenitum remanserunt, aliis fratribus obtinentibus quædam alia feuda, & bona.

De anno verò 1572. inter eosdem fratres inita est conventio, ut præfatus Comitatus de Ligny, ad formam dictorum Codicillorum Ludovici, deberet semper esse præcipuus masculi majoris natu, qui deferret nomen, & insignia domus de Luxemburgo, cum aliis pactis ad rem non facientibus, super aliis castris, & baroniis; defunctoque dicto Joanne, superstitibus Carolo, Diana, & Aloysia filiis, eodemque Carolo sine prole defuncto, orta est controversia super dicto feudo, seu Comitatu de Ligny, inter Aloysiam aviam dicti Principis Bernardi, & Franciscum prædictum fratrem secundogenitum Joannis, atque de anno 1611. in vim dictæ conventionis ann. 1572. Franciscus obtinuit favorabile arrestum, cui Aloysia per quamdam concordiam acquievit, unde propterea Franciscus donec vixit, Comitatum possedit, ipsoque defuncto, in eo successit Henricus filius, quo pariter sine prole defuncto, superstite Carlotta, contra istam, præfata Aloysia litem instituit, reassumptam per dictum Principem Bernardum, Aloysiæ nepotem ex Carolo filio, contra dictam Mariam Carlottæ filiam, cujus vir, no-

men, & insignia de Luxemburgo acceperat eodem modo, quo fecerunt præfatus Bernardus, & Carolus ejus pater; istaque diuturna lite adhuc pendente, super ejus meritis ex parte ejusdem Bernardi consultus fui.

In discursu autem transmisso, super quo responderi petebatur, duo continebantur præsupposita; Primò nempè, quòd feudum esset antiquum in provincia, in qua vivatur juxta leges, seu consuetudines feudales, quòdque in eadem provincia vigeat lex particularis, expressè disponens, ut feuda decorata dignitate sint individua deferenda cum ordine primogenituræ. Et secundò, quòd fœminæ, earumque descendentes essent quoque capaces, ad instar feudorum, quæ sunt in Regnis utriusque Siciliæ, ex deductis suprà, *disc.* 13.

Atque in eodem discursu desuper transmisso, non impugnando, sed potiùs præsupponendo præfatam conventionem
2 anni 1572. ad favorem masculorum, totum fundamentum constituebatur pro Bernardo in prærogativa lineæ, quòd scilicet cum contentio esset inter æquè fœminas, vel descendentes ex eis, hinc proinde linea primogenita, de qua erat Bernardus, prævalere deberet, quodque propterea per mortem Henrici ultimi masculi, successio aperta esset Aloysiæ, filiæ Joannis primogeniti, potiùs, quàm Carlottæ filiæ Henrici ultimi possessoris, ita insistendo super ordine graduali, de quo suprà, *disc.* 13. & latiùs *in decis. Siciliæ, in eo casu editæ, & registratæ hoc eod. lib. & tit. de fideicom. disc.* 15. *& 34. & in ejus annotationibus*; Et cum hoc sensu post scripta præsuppositum fuit processisse.

Alios in Curia, & extra, desuper consultos, majorem, imò totam vim constituendo in comprobatione conclusionis super dicta prærogativa lineæ, quæ vincere debet tam gradum, quàm sexum & ætatem, magnum desuper faciendo cumulum allegationum, atque admittendo, quòd successio regulanda esset ex persona Henrici ultimi de linea masculina secundogenita.

Quamvis autem, stantibus dictis præsuppositis, ac juxta ea, quæ præponebantur, non tamen visis juribus alterius
3 partis, pro eodem Bernardo respondendum fore, mihi quoque visum fuerit, quodque in ista successione potiores essent ejus partes; non tamen placuit illa via, quæ ut suprà tenebatur; siquidem admisso jure Francisci, & Henrici ejus filii, ad formam præfatæ conventionis, adeout successio regulanda esset ex persona dicti Henrici; tunc ad favorem Carlottæ ejusdem Henrici filiæ potiùs responderi debuisset, ex
4 eadem conclusione, de qua *d. disc.* 34. *de fideicom.* ubi allegantur Fontanel. Castrill. & alii antiquiores relatores, quòd scilicet fœmina superstes de linea admissa, seu ingressa, vincat masculos alterius lineæ remotiores; Et per consequens, quòd non daretur ordo retrogradus, ut defuncto masculo de linea secundogenita, qui excludit fœminam de linea primogenita, ista fœmina exclusa reassumeret suum jus succedendi ex prærogativa lineæ, quamvis sit remotior in exclusione filiæ masculi deficientis, dum potiùs intrat regula, quòd fœmina semel exclusa, remanet perpetuò exclusa per excludentem, ejusque posteritatem, ideoque successio regulanda est ex persona excludentis, inter cujus descen-
5 dentes intraret idem ordo gradualis cum prærogativa linee, nulla ratione habita alterius lineæ primogenitæ, dum illa jam annihilata fuerat, ideoque habenda venit pro jam extincta, seu effecta extranea per admissionem alterius lineæ masculinæ secundogenitæ, quæ contendebat de continuatione, juxta distinctiones, de quibus *in annotat. ad disc.* 15. *de fideicommiss.*

Credebam itaque, ut potiùs insistendum esset in ista conclusione continuationis successionis ex eadem linea, etiam favore fœminarum, in exclusionem alterius lineæ jam exclusæ, vel non admissæ, quodque ex eadem bonum jus assisteret Bernardo, ex diverso tamen præsuppositio, impugnando scilicet validitatem dictæ conventionis anni 1572. & per
6 consequens, quòd ea non obstante, per mortem Joannis primogeniti, seu Caroli ejus filii, successio aperta esset ad favorem Aloysiæ filiæ, ac sororis respectivè in exclusionem Francisci, ita negando initium ingressus in lineam Francisci, stipitis Mariæ adversariæ, ex eadem regula prædicta, quod fœmina superstes ex linea primogenita admissa, vincat masculos transversales, ac remotiores alterius lineæ secundogenitæ, & subsidiariæ vocatæ.

Tunc etenim caderet hæc inspectio super prærogativa lineæ, quæ vinceret gradum, ac sexum, & ætatem, quando
7 omninò defecta esset linea possessoris, adeout ageretur de novo concursu plurium personarum ex diversis lineis, quæ omnes venirent ex integro pro novo ingressu, juxta casum successionis Regni Portugalliæ, cum aliis *in dd. annot. ad disc.* 15. *de fideicomm.* sed ubi possessor, in cujus lineam successio legitimè ingressa est, relinquit prolem, quæ sit capax, tunc locus est continuationi, quæ eatenùs cessat, quatenùs obstet incapacitas, vel prælatio ratione sexus, junctum qualitate agnatitia, quatenùs agnationem testetur, vel lex contempletur, ex latè deductis *in d. decis. Siciliæ.*

Hinc proinde eædem erant conclusiones juris, quæ utrique contendentium assistebant, punctus autem erat in ap- 8
plicatione, ad quam hodie revera omnes pænè controversiæ restringuntur, quoniam si dicta conventio anni 1572. esset valida, conclusiones assistebant Carlottæ, & Mariæ ejus filiæ, dum successio regulanda erat ex persona Henrici; è converso autem, si non esset valida, assistebant Aloysiæ, & Bernardo ejus nepoti, dum successio regulanda erat ex persona Joannis patris, vel Caroli fratris Aloysiæ; ac propterea semper magis, ac magis edocemur, quàm erroneum sit procedere cum generalitatibus, vel totam vim constituere in conclusionibus, earumque comprobatione cum inani allegationum cumulo, non benè distinguendo casus, neque reflectendo ad eorum diversas circumstantias, ex quibus revera causarum decisiones pendent.

Restricta itaque, pro meo judicio, difficultate ad punctum validitatis, vel invaliditatis dictæ conventionis anni 9
1572. pro ejus invaliditate respondendum videbatur, quoniam cùm ageretur de feudo antiquo pacti, & providentiæ, decorato dignitate, ideoque tam de jure feudorum, quàm fortiùs ex legibus regionis, regulando ad formam juris Francorum, cum ordine primogenituræ, ita clarum remanebat, quod Joannes primogenitus non potuit præjudicare ejus filiis, & descendentibus, cùm id solùm concedatur in feudis novis acquisitis titulo oneroso, ex relatis suprà, *disc.* 9. & 10. ubi concordantes frustra transcribendi; quoties non accedat explicitus consensus domini, qui sit Princeps supremus habens potestatem derogandi legibus, atque tollendi jus tertii, adeout accedant copulativè voluntas, & potestas, ex ibidem deductis.

De isto autem Principis assensu præsupponebatur non 10
constare; neque ille deduci poterat præsumptus ob diuturnam observantiam legitimi temporis, juxta ea, quæ habentur *tit. de dote, disc.* 143. *& tit. de alien. & contract. prohib. disc.* 1. *&* 3. & in terminis feudalibus post Frecc. *de subfeud. lib.* 2. *de assens. qu.* 28. Fab. de Ann. *consil.* 112. *num.* 1. cùm non assisteret factum, ob interruptionem observantiæ cum litibus, quinimò cum recessibus à dicta conventione infra annos triginta.

Supponebatur, quod per alteram partem constitueretur fundamentum in eo, quod dicta conventio anni 1572. sequuta esset per viam transactionis, quæ proinde apta esset
11 obligare successores, venientes etiam ex persona propria, ex deductis suprà, *disc.* 49. Verùm istud videbatur fragile fundamentum, cùm nulla desuper adesset lis probabilis, adeout verificari posset illa bona fides, cujus ratione transactio esset obligatoria successorum venientium ex propria persona; & quod magis est, nil per eam reservabatur successoribus per lineam fœmininam ex primogenito; & per consequens nullus supereſſe videbatur prætextus, cujus ratione ista concordia esset substentabilis,

Minùsque videbatur subsistere alterum fundamentum præfatæ dispositionis codicillaris Principis Ludovici de anno
1505. quoniam cùm etiam in eo supponeretur, quod feu- 12
dum esset antiquum, idcirco intrabat idem defectus potestatis; ac etiam, quia hæc dispositio continebat idem, quod importat jus commune feudale in feudis individuis, cui etiam conformat jus particulare regionis, quod scilicet feudum deberet semper esse præcipuum capitis armorum, seu capitis domus, quod sonat in idem, ac dicere, ut spectare
13 deberet ad primogenitum, seu natu majorem, quod regulandum venit ex ordine linearum; & per consequens, data capacitate fœminarum, eo modo, quo in præfatis Regnis utriusque Siciliæ, per mortem Caroli filii Joannis primogeniti, ex tunc feudum apertum fuit Aloysiæ, malèque occupatum per Franciscam, à qua Maria jus metiebatur.

Ita mihi respondere visum est, recedendo à via, per quam alii ambulare videbantur; non potuit autem omninò certum, ac maturum judicium desuper efformari, cùm ignota essent fundamenta, seu præsupposita alterius partis, ita respondendo cum præsuppositis discurrentis pro hac parte.

JA-

JANUEN. FEUDORUM. PRO PRINCIPE AB AURIA.

Consilium pro directione.

Concessio feudi Patri, & filiis, an censeatur ordine simultaneo, & successivo, & quid de concessione facta viro, & uxori; an feudatarius alterare possit ordinem successionis in præjudicium vocatorum.

Et de renovatione petenda per novum successorem feudi, an peti valeat ante factum casum successionis, sine consensu possessoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Sensus Authoris super directione.*
3 *Distinguuntur puncti, sive inspectiones.*
4 *Concessio facta patri, vel matri, & filiis, an intelligatur ordine simultaneo, vel successivo.*
5 *Quomodo intelligenda sit concessio facta viro, & uxori.*
6 *De potestate Principis alterandi investituram, & tollendi jus agnatorum.*
7 *De successione consortis in feudo indiviso.*
8 *De renovatione petenda per novum feudi successorem.*
9 *Conventio renovationis facta ante factum casum successionis, non præjudicat facultati disponendi, quam feudatarius habeat.*
10 *De potestate Principi tollendi jus tertii, eique præjudicandi.*
11 *Quando consensus possessoris feudi requiratur in renovatione, quæ alteri concedatur.*
12 *De errore pragmaticorum.*
13 *Quando dicatur concessio ex causa onerosa.*
14 *Aliqua alteratio non immutat naturam feudi antiqui.*
15 *An solemnitates statuti loci originis feudatarii, requiratur in actibus, qui fiant in feudo diversi Principatus.*

DISC. CXIII.

1 COncessis per Imperatorem Carolum V. de anno 1551. Augustino Lando, Principi Vallis Tatæ, feudis Bardi cum titulo Marchionatus, & Compiani cum titulo Comitatus, in forma pacti, & providentiæ pro descendentibus masculis cum ordine primogenituræ; cùm Fridericus Augustini ex filio nepos primogenitus feudorum possessor unicam haberet filiam Mariam Polixenam destinatam uxorem Melphiæ Principi Jo. Andreæ ab Auria; de anno 1626. ex gratia speciali cum solutione scut. 50. mil. sub nomine laudemii, rejecta oppositione Hyppoliti agnati, obtinuit ab Imperatore Ferdinando II. prædictorum feudorum novam investituram pro dictis Maria Polixena, & Jo. Andrea, eorumque filiis, & descendentibus masculis, cum eodem ordine primogenituræ, idemque ordo statutus fuit in tabulis dotalibus, de anno sequenti initis super matrimonio; prædictoque Friderico defuncto, iidem conjuges de anno 1640. in Regno Sardiniæ, cujus Præfecturam, vel Præsidatum nomine Regis Jo. Andreas exercebat, primogenituram quoque ordinarunt in Andrea communi filio; atq; de ann. 1641. defuncto etiam Jo. Andrea, Maria Polixena obtinuit ab Imperatore renovationem feudorum pro se tantùm ejus vita durante, & post ejus mortem pro dicto Andrea, qui tamen factus major; atque prætendens ordinem, vel jus simultaneum, curavit de anno 1648. obtinere aliam renovationem dicti juris simultanei canonizatoriam, quæ tamen de ann. 1654. per sententiam consilii aulici moderata fuit, illam reducendo ad limites renovationis ann. 1641. super ordine successivo; defunctoque etiam Andrea, superstite Jo. Andrea pupillo, ejus tutor de ann. 1659. curavit renovationem obtinere cum clausula præstationis juramenti, postquam pupillus factus esset major; unde propterea cùm idem factus major peteret admitti ad præstationem juramenti, ab eodem consilio aulico prodiit rescriptum, quod audiretur pro ejus juribus præfata Maria Polixena avia, dictorum feudorum posseditrix; atque in hoc statu, in otio Villæ Tusculanæ, ex parte præfati Principis Jo. Andreæ consultus fui, an expediret acquiescere consensui, quem avia benevolè præstare offerebat renovationi, sub clausula sine ejus præjudicio, ut propterea nonnisi post ejus mortem effectum sortitura esset ordine successorio; vel potius neglecta oblatione, ea citata petitionem prosequi in forma contentiosa.

Respondi, quod neutrum pro meo sensu faciendum erat, 2
dum ista renovatio, vel non erat necessaria, vel non sufficiebat, unde propterea videbatur diligentia, & impensa inanis, cujus nullus erat effectus, adeout cum æquivoco procedere viderentur ejusdem Principis consiliarii, qui opportunam, imò necessariam hujusmodi renovationem putabant, ad effectum ponendi ejus jura in tuto, ac se assecurandi ab aliqua suspicata dictæ Principissæ gratificatione in hujusmodi feudorum successione.

In hoc itaque responso, in præfato otio edito, tres pro ali- 3
qua dictorum Consiliariorum instructione, & pro æquivocis tollendis constituebam inspectiones; primò scilicet circa ordinem successionis inter ipsum Principem, & præfatam ejus aviam annexum, & simultaneum, vel successivum; secundò super renovatione, de qua agebatur, an pro ea requireretur Principissæ aviæ consensus, & tertiò super dicta concepta suspicione gratificationis alterius filii secundogeniti.

Quatenùs pertinet ad primum, dixi quod pro meo sensu 4
justa videbatur sententia Consilii aulici, lata de ann. 1654. quæ defert integram pertinentiam feudorum Principissæ, donec viveret, quodque jus Andreæ ejus filii primogeniti esset successorium post mortem matris, nón autem simultaneum, quoniam cùm de tempore primæ investituræ anni 1626. idem Andreas filius adhuc in rerum natura non esset, adeout cadere non posset ratio meriti, vel affectionis personalis, hinc proinde de plano sequitur, quod concessio feudi facta patri, vel matri, & filiis, intelligenda veniat ordine successivo, non autem simultaneo, qui solùm intrat in illa investitura feudali, quæ concessa fuerit patri, & filio per nomina appellativa, & in ratione coæqualis meriti, & servitii, secus autem, ubi concessio facta esset ex causa onerosa, vel meritoria, quæ solum patrem respiceret, quoniam tunc etiamsi filius esset in rerum natura, atque per nomen appellativum vocatus, adhuc ejus vocatio censenda esset ordine successivo potius, quàm simultaneo, juxta veriorem, magisque receptam distinctionem, de qua suprà, *hoc eod. tit. disc.* 75. ubi referuntur concordantes frustrà transcribendi; multò igitur magis isto casu, in quo utraque circumstantia concurrebat, quod scilicet filius adhuc non erat in rerum natura, atque concessio revera non erat nova, sed solùm continebat alterationem antiquæ, ut infrà.

Ratio dubitandi pro simultanea, & coæquali successione
filii cum matre, in eo consistere videbatur, quod cùm dicta nova investitura anni 1626. facta esset, tam Jo. Andreæ viro, quàm Mariæ Polixenæ uxori simultaneè, adeout essent 5
ambo coæqualiter feudatarii, jus proinde viri transmissum esset in filium primogenitum, ejus hæredem, & successorem in Principatu Melphiæ, aliisque feudis, non autem in uxorem, cujus nulla est successio in feudis; quinimò neque in bonis indifferentibus in concursu filiorum, vel collateralium usque ad decimum gradum.

Id autem continere dixi æquivocum clarum, quoniam ubi etiam ista esset concessio omninò nova, & ex integro, adhuc tamen cùm illa esset principaliter in gratiam uxoris, ejusque patris, juxta præmissam facti seriem, & (quod magis est) ageretur de feudo dignitatis individuo, ita vir adjunctus videbatur potius accessoriè, & famulativè pro exercitio illius administrationis, quam ipse in bonis uxoris habere dicitur, dominium verò, seu jus investituræ esset potiùs penes ipsam mulierem, cujus intuitu principaliter concessio facta sit, ad instar eorum, quæ in casu converso de investitura obtenta per virum pro se, & uxore, habentur *sub tit. de emphyt. disc.* 41. ubi concordantes.

Multò verò magis cùm ista non esset nova concessio, sed solùm immutatio investituræ antiquæ, quod scilicet cum illa esset pro descendentibus masculis tantùm, unde pro- 6
pterea cum per mortem dicti Friderici exclusa propria filia, feudi deferri debuissent ad proximiorem agnatum descendentem ab Augustino primo acquirente; Imperator dominus directus utendo illa suprema potestate, de qua habetur actum *sub tit. de regal. disc.* 148. tollendo jus agnati, habilitare voluit fœminam aliàs incapacem, ita illam fingendo masculum, eique adjungendo virum tanquam stipitem filiorum, & descendentium masculorum, pro quibus antiqua feudi natura non immutata, etiam ista nova concessio facta erat; ad instar illius concessionis officii, cujus sit incapax fœmina, quæ fiat viro, ipsius tamen fœminæ intuitu, & contemplatione, quod scilicet vir stare dicitur famulativè, sive tamquam adjunctus in ratione administrationis, non autem dominii, vel juris proprii transmissibilis ad proprios successores, ut *disc.* 35. *de regal.* ideoque viro morien- 7
te, nullus intrabat ordo successorius, quinimò neque illud

jus accrescendi, vel non decrescendi, quod inter plures possessores feudi habitualiter individui consideratur suprà, *disc.* 8. sed solùm ejus mors importaret cessationem administrationis, vel illius juris, quod marito feudatariæ, vel Principissæ, durante matrimonio competeret, ut habetur *sub tit. de dote*, *disc.* 146.

Hinc circa secundam inspectionem, seu punctum renovationis, quæ disputandi occasionem præbebat, resultare dicebam, quòd incongrua, & intempestiva esset petitio, utpotè non necessaria, vel non sufficiens, ob dilemma clarum, quod aut Principissa posseditrix feudi habet facultatem faciendi suspicatam gratificationem, seu dispositionem
8 favore alterius filii secundogeniti, aut non; si non habet, ut (omninò verius esse dicebam,) & tunc nil refert, quod non adesset hæc renovatio, cùm nullibi in jure feudali cautum sit, ut feudi successor teneatur ante factum casum successionis, renovationem petere, atque juramentum præstare, dum id faciendum est post adeptam successionem intra annum, & diem, ex iis, quæ habentur suprà, *disc.* 52. & 59. nisi lex investituræ terminum breviorem præfigat, ut contingit in feudo Regni Neapolitani, ex deductis apud Aponte *decis.* 1. *cum similibus*.

Aut verò dicta feudataria potest disponere, sive pervertere ordinem successionis, & tunc pariter nil suffragaretur, quod proximè successurus, cui in casu non factæ dispositio-
9 nis successio debita sit, hanc intempestivam renovationem obtineat, atque cum juramenti præstatione recipiatur, seu recognoscatur à domino, quoniam id solùm operativum est respectu ipsius domini, qui contentetur recipere hanc anticipatam solutionem illius debiti, quod post factum casum intra dictum terminum solvendum erat, cum præsupposito tamen, quod futurus esset debitor ille, à quo solutio anticipata recipiatur; sed non exinde sublata censetur facultas, quam feudatarius haberet disponendi, vel gratificandi.

Quamvis emissa ex veriori sententia, in foro externo recepta, dominus, quando est Princeps supremus, derogare
10 possit juri tertii, quod ex ejus concessione, vel aliàs jure positivo manat, quidquid aliqui terminos involvendo, atque non distinguendo illum dominum directum, qui sit privatus, vel inferior, & alterum, qui sit supremus, præsertim omninò independens, aliqui de hac potestate dubitent, ex insinuatis suprà *in annot. ad disc.* 9. & 12. & *disc.* 148. *de regal.* atque de facto docet praxis istorum feudorum in facti serie insinuata.

Nihilominùs, ut advertitur in locis proximè citatis, & præsertim *d. disc.* 148. *de regal.* ubi latiùs de hac materia potestatis tollendi jus tertii, id non præsumitur, atque de tali voluntate debet clarè constare, quod utique per hujusmodi concessiones, & renovationes probari non dicitur.

Hinc de consequenti, inspectio, an requireretur consen-
11 sus feudatarii viventis, ac possessoris feudi, extranea remanebat à casu quæstionis, dum talis consensus desiderari solet in investituris abusivis, seu præventivis, quæ de feudo pleno, etiam sub hoc vocabulo renovationis, quod pro aliquarum regionum moribus adhiberi solet, fiat extraneo, tamquam de feudo jam devoluto, idest ex nunc pro tunc, pro quando casus fieret, quoniam cùm in hujusmodi abusivis concessionibus de bonis viventium, ab illis Doctoribus, qui confundunt terminos juris communis cum terminis feudalibus, considerari soleat illa ratio, quæ resultat à voto captandæ mortis; hinc proinde ad removendum hoc obstaculum, desiderari solet iste consensus, ex iis, quæ in materia hujusmodi abusivæ investituræ habetur *sub tit. de regal. disc.* 3. *tit. de emphyt. disc.* 1. & 2. ac etiam *tit. de pension. discurs.* 1. & *alibi*; ideoque edocemur continuum, &
12 quotidianum adeo frequenter insinuatum errorem professorum hujus facultatis, inepto more pragmatico procedentium cum sola litera authoritatum, non reflectendo ad terminorum, & casuum diversitates.

Demum, quatenùs pertinet ad tertiam inspectionem, an scilicet Principissa avia feudorum posseditrix, dictam suspicatam gratificationem facere posset; dicebam, quod nisi accederet suprema, & absoluta potestas Imperatoris, qui ex certa voluntate ordinem successionis pervertere velit, casus erat indubitatus pro negativa, etiam ubi dicta investitura anni 1526. esset omninò nova, atque feudum novum importaret in ipsa Principissa prima feudataria, dum non per hoc ipsa dici poterat prima acquirens titulo oneroso; tum quia dicta summa scut. seu tallarorum 50. mill. quæ sub nomine laudemii soluta fuit, dici non potest causa onerosa, quæ verè, & propriè dicitur, quando adæquet valorem, vel
13 ei approximet juxta casum illius concessionis, de qua suprà, *disc.* 54. & *seq.* & 59. & in plerisq; aliis *in hoc eod. tit.* & *in altero de emphyt.* vel saltem quod excedat medietatem, adeoùt intret illa præponderantia, quæ considerari solet in materia juris patronatus, ex deductis *tit. de jurepatr. disc.* 10. & 65. Tum etiam quia dicta summa soluta non fuerat per ipsam Principissam investitam, sed per Principem Federicum patrem, ex cujus providentia potiùs hoc beneficium obtinebatur, ideoque ipsa rectè dici poterat prima acquirens ex causa lucrativa.

Dicebantur autem hæc ad superabundantiam, dum verius est, quòd ista essent feuda antiqua, ex dicta investitura Imperatoris Caroli V. usque ab anno 1551.

Ista verò anni 1626. aliud non continet nisi quamdam dis- 14
pensationem agnatis præjudicialem, ut filia feudatarii habere deberet in eorum exclusionem pro masculo, atque esset capax successionis, quam aliàs obtinere non potuisset, ideoque pro ista dispensatione potiùs dicta summa, quàm pro nova concessione feudi dicta summa soluta fuit.

Credebant discurrentes de partibus, ut transmissæ notulæ ostendebant, quod potissimum fundamentum istius defectus potestatis pervertendi ordinem successionis, & primogenituræ, proveniret ab erectione primogenituræ, facta per dictos conjuges de anno 1640. in insula Sardiniæ, ut suprà; & quoniam ille actus munitus non erat illis solemnitatibus, quæ ex statutis Civitatis Januæ requiruntur in contractibus mulierum; hinc proinde magnum assumebant laborem in disputatione quæstionis, de qua in sua materia *sub titul. de alienat. & contract. prohibit.* ac etiam *sub tit. de donat.* an scilicet, & quando in contractibus, qui fiunt per subditum extra territorium statuentis, requirantur hujusmodi solemnitates statuariæ. Istum autem dicebam inanem laborem: tum quia, secluſa etiam præfata conventione, jus primogeniti erat certum, ac indubitatum ut suprà; tum etiam quia, ad instar eorum, quæ habemus in beneficialibus, in his, quæ concernunt feudum, feudatarius dicitur in omnibus subditus domini feudi, non autem alterius domini, vel superioris loci originis, vel domicilii, dum ita eadem persona materialis, formaliter consideratur multiplex, & omninò diversa, ex deductis *disc.* 90. *de jurisd.* & *pluries in præcedentibus*.

JANUEN. FEUDI ARQUATI, PRO MARCHIONE JULIO SPINOLA CUM MARCHIONE GHERARDO FRATRE.

Casus disputatus in Cæsareo Consilio Aulico, ubi pendet.

An habente facultatem pervertendi ordinem primogenituræ, gratificante secundogenitum, deindeque revocante hunc actum, & faciente novam dispositionem inutilem ob divisionem feudi, reviviscat prima dispositio favore secundogeniti, vel potiùs primogenitus succedat in vim investituræ tamquam ab intestato.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In feudis dignitatis succeditur cum ordine primogenituræ, & n.* 6.
3 *Per secundum testamentum revocatur primum, etiamsi secundum non habeat effectum.*
4 *De alio casu, in quo condito duplici testamento neutrum subsistat.*
5 *Quid in milite, & n.* 12.
6 *De eodem, de quo n.* 2.
7 *Divisio feudi est prohibita, & est species alienationis.*
8 *Si habens facultatem, illa malè utatur, actus est, ac si non esset factus.*
9 *De revocatione primi testamenti per secundum etiam ineffectuatum, ut n.* 3.
10 *Qualitas hæreditaria cum beneficio legis, & inventarii præservat omne jus.*
11 *De eadem materia revocationis testamenti.*
12 *De eodem, de quo n.* 5. *in milite.*
13 *De secundo testamento condito ad suggestiones, aut cum malis artibus extorto, an operetur revocationem primi.*
14 *An habens potestatem erigendi majoratum, possit erigere duos, vel plures, & de pluribus speciebus majoratuum.*
15 *Feudum individuum cum ordine primogenituræ, dari potest etiam in bonis aliàs liberis, & allodialibus, receptis in feudum.*
16 *De difficultate, quæ cadere posset in causa.*

DISC.

DISC. CXIV.

1 CUm Philippus Spinola ex majorum successione possessor unius quindeni antiqui Imperialis feudi dividui Arquati, acquisitis ab aliis agnatis de Spinolis condominis, aliis tresdecim quindenis, ac etiam quibusdam bonis allodialibus intra ejusdem feudi fines existentibus, obtinuisset ab Imperatore domino directo, illud erigi in feudum individuum regale, & dignitatis, cum titulo liberi Marchionatus Imperialis, & cum juribus regalibus, cudendi monetas, creandi Doctores, & Notarios, aliaque similia gerendi, quæ hujusmodi Imperialibus feudatariis dignitatis competere solent, statuto in successione ordine primogenituræ, qui feudis individuis dignitatis ad instar Regnorum est connaturalis, cum consueta primogeniti successoris pro tempore obligatione suppeditandi secundogenitis alimenta, seu vitam militiam; ita tamen, ut eidem facultas competeret pervertendi in primo successionis gradu ordinem primogenituræ, adeout excluso primogenito, gratificari posset secundo, vel ultro genitum; ipse verò duos haberet filios, Julium scilicet primogenitum, & Gherardum secundogenitum inter se pro fratrum consuetudine parùm concordes, in testamento condito de ann. 1664. Gherardum secundogenitum hæredem universalem instituit, dictique feudi successorem elegit; ejus verò morte imminente, sub die 14. Maji 1669. sequuta inter dictos fratres quadam concordia, mediante opera, & interpositione pro more Civitatis Januensis, cujusdam qualificati Notarii, istoque dictam concordiam insinuante patri, hic eadem die per acta ejusdem Notarii, aliud condidit testamentum, in quo expresse revocato primo in omnibus ejus partibus, & præsertim in primogenitura feudi ordinata favore Gherardi, ambos filios æqualiter hæredes universales instituit in dicto feudo sub reservatione beneplaciti Imperialis, duas favore utriusque, eorumq; descendentium, ordinando primogenituras.

Sequuta verò morte testatoris, Gherardus acceptando secundum testamentum, ejus vigore, coram Prætore Civitatis Januæ, communis patriæ, declaratus fuit hæres pro dimidia; Julius autem pariter cum beneficio legis, & inventarii ejusdem secundi testamenti vigore, paternam hæreditatem pro sua virili adivit, cum protestatione tamen de non confundendis juribus, & actionibus ex persona propria sibi competentibus, quibus præjudicium non inferri declaravit; Imperator autem super dicta duplici primogenitura beneplacitum denegavit; atque hinc super dicti feudi successione, introducta causa in Cæsareo Aulico Consilio, tamquam Judice competenti, prodiit sententia deferens totum feudum Gherardo secundogenito, unde in gradu revisionis, per Julium ad ejus jura tuendum requisitus.

Pro dictæ sententiæ infirmatione, totiusque feudi delatione Julio primogenito, ad formam investituræ Imperialis, utroque testamento neglecto, verius de jure respondendum esse censui; ubi etenim Philippus communis Pater ab intestato decessisset, tunc absolutum, atq; extra omnem controversiam esse dicebam, quod tam de jure, quàm clariùs ex lege investituræ feudum, utpotè jam effectum individuum, & dignitatis cum ordine primogenituræ deferendum, totum debitum esset Julio primogenito, quodque Gherardus secundogenitus aliud prætendere non posset, nisi alimenta, seu vitam militiam, ex deductis suprà, *disc.* 8. & 9. & *sæpius*. Atque hinc sequi advertebam casuæ, vel controversiæ nodum restringi ad punctum validitatis, vel efficaciæ prædictorum testamentorum, & an primum, vel secundum, vel potiùs neutrum attendi deberet, quodque ista posterior pars esset probabilior, ut neutrum attendendum esset.

Non videbatur etenim attendendum primum, utpotè jam revocatum per posterius in suo genere validum, & per-
3 fectum, *ad vulgat. text. in* §. *posteriore*, *instit. quib. mod. testament. infirment. cum concordan.* per Harprect. *ibid. n.* 1. & *seqq. relatis*, atque habetur *sub tit. de testament. disc* 33. & *sæpius*.

Idque verum, etiamsi posterius effectum non sortiatur, quia nempè hæres in eo scriptus prædecedat, vel nolit, aut non possit esse hæres; ac propterea rectè datur casus, quod ille, qui duo, vel plura confecerit testamenta, decedat intestatus, quia nempè priora sublata sunt per posterius, istud verò sine effectu remaneat, ut literaliter disponitur *in d.* §. *posteriore*, *ubi omnes*.

Idque in praxi aliquando contigit, non solùm ob casus in allegato textu recensitos, sed etiam ex defectu formæ probantis, quia nempè testatore coram Notario, & testibus,
4 in numero opportuno, testante in forma testamenti nuncupativi, nuncupatione implicita per relationem ad schedulam clausam, tertio, vel Notario consignatam; juxta formam traditam per Bart. *in l. si ita scripsero*, *ff. de condit. & demonstrat.* de qua plenè, & ex professo agitur *in d. tit. de testam. disc.* 1. quoniam per hoc posterius testamentum revocatum remanet primum, & tamen posterius remanere potest sine effectu, ob defectum non benè probatæ identitatis schedulæ, ad quam relatio habita fit, ideoque duplici testamento non obstante, testator decedat intestatus, ut per Alex. *cons.* 37. *num.* 1. & 3. *lib.* 1. Mart. *de succes. legal. part.* 4. *quæst.* 4. *art.* 5. *n.* 52. & *seqq.* & firmatum fuit per Rot. in Ravennaten. Testamenti super primo 5. Junii 1671. coram Vicecomite, atque agitur in sua sede *sub tit. de testam. in supplemento*.

Clariùs verò, ac extra omnem dubitandi rationem, quoniam in posteriori testamento nominatim, & expresse revocatur dispositio, quæ in priori facta erat super primogenitura, & successione in hoc feudo, unde propterea cadere non poterat illa dubitandi ratio, quam, ista expressione non facta, resultare posse ponderabam ex dispositione 5
text. *in l. quærebatur* 20. & *leg. militis* 37. §. 1. *ff. de militar. testam.* ut militi (qualis est feudatarius) concedatur id, quod pagano denegatur, decedendi, scilicet, cum duplici testamento, in quorum uno de castrensibus, & in altero de paganicis disponere voluerit, dum expresse patebat, quod in posteriore de utroque patrimonio disponere voluit, atque in utroque primum revocare, irritumque reddere.

Sublato autem primo testamento, absolutum esse dicebam, quod Gherardus secundogenitus prætendere non posset totum feudum, in eo sibi relictum; ac propterea, quod sententia remaneret sine dubio injusta, solùmque restringi videbatur quæstio ad posterius testamentum, in quo eidem Gherardo, suæque posteritati relinquitur feudum pro medietate, an scilicet saltem istam obtinere deberet.

Et in hoc, juxta jam notorios, ac absolutos terminos feudales, de quibus *dict. disc.* 8. & 9. *ac sæpius*, negativè respondendum esse dixi, quoniam feuda dignitatis etiam 6
ubi per legem investituræ non exprimatur, sunt individua, *ex constitutione Friderici Imperatoris in leg. Imperialem*, §. *præterea Ducatus*, *de prohibit. feudi alienat. per Frideric.* & est communis sensus penè omnium feudistarum, quos plenè de more cumulat Rosental. *de feud. cap.* 9. *concluſ.* 55. *in prima glos. lit. A*, Menoch. *cons.* 401. *num.* 18. & *sequentibus*, Bellon. jun. *cons.* 55. *num.* 35. ex authoritate Oldrad. *cons.* 237. & Abb. *cons.* 3. *lib.* 2. *cum concordantibus suprà*, *d. disc.* 8. & 9. & in aliis.

Multò verò magis, dum accedebat etiam expressa lex investituræ, per quam demandatur hæc individuitas, cum ordine primogenituræ, quam etiam ipsemet primus investitus alterare non posset, dum ei solùm concessa fuit facultas gratificandi inter filios, ordinem juris, vel naturæ solùm pervertendo; ita etenim dispositioni legis addita dispositione hominis, casus remanet extra omne principium dubitandi.

Neque de jure dubitandum esse dicebam, quod feudi divisio importet speciem prohibitæ alienationis, ut expresse 7
disponitur in eadem *l. Imperialem*, atque cæteris relatis firmant Rosental. *dict. concluſ.* 55. Bellon. jun. *d. cons.* 55. *n.* 22. & 30. *cum seqq.* & *num* 36. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 161. & *seqq.* & in fortioribus terminis illius impropriæ divisionis, quæ resultat à sola reservatione ususfructus, vel alterius oneris, & servitutis, latè occasione refutationis pactionatæ deducitur suprà, *disc.* 76. & in aliis.

Neque alicujus ponderis videbatur, quod Philippo in investitura, attributa esset facultas gratificandi, vel præligendi; quoniam illa rectè considerabilis esset, quando idem Philippus tali facultate benè usus esset; sed cum illa potiùs in posteriori testamento abusus fuerit, eamque malè fecerit 8
contra legem ipsius investituræ, hinc proinde habenda venit pro infecta, atque bona debentur ei, cui investitura defert, juxta *cons.* Bald. 473. *lib.* 2. *n.* 2. Caldas. *de nomin. emphyt. lib.* 2. *tit.* 62. *qu.* 10. *n.* 31. & *seqq.* Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 11. Rota apud Buratt. *decis.* 744. & *decis.* 244. *n.* 13. *part.* 12. *recent. cum aliis in tit. de fideicoman. disc.* 32. *n.* 4. & *disc.* 57. *n.* 11. Ideoque intrat vulgatum axioma, quod potuit, noluit, quod voluit, adimplere nequivit.

Et quamvis in posteriori testamento Philippus pro dicta feudi divisione mandaverit obtineri debere Cæsareum beneplacitum; attamen cùm Imperator illud non concesserit, exinde sequitur, quòd dispositio invalida, & infecta sit, cùm hujusmodi reservatio proficua esse soleat ad præservandum à temeritate, & à pœna caducitatis de jure impositæ

alienationi, quæ fiat irrequisito domino, non autem ut actus validitatem inducat, ex notoriis.

Minùsque ex eo, quòd beneplacitum non concedatur, inferri potest, ut attendi debeat primum testamentum, quoniam cùm istud ex suprà deductis jam revocatum, atque
9 annihilatum fuerit, hinc nulla juris dispositio, vel ratio suadet, ut primum testamentum annihilatum revivíscere debeat, quoniam si cum sensu, vel discursu naturali procedendum esset, attendendo solùm verisimilem defuncti voluntatem, dici etiam posset, quod quando testator ordinat secundum testamentum, per quod primum revocatur, id ea intentione agat, ut istius posterioris vigore, hæreditas adeatur, illudque suum sortiatur effectum, & per consequens, quando istud præsuppositum cesser, quia nempè scriptus hæres prædecedat, vel nolit, aut non possit esse hæres, seu aliàs deficiat conditio, tunc deberet primum testamentum revivíscere; & tamen contrarium expressè cautum est in jure *in d. §. posteriore, instit. quib. mod. testam. infirm.* ideoq; ista consideratio nullum habet juris fundamentum.

10 Obstare verò non posse, dicebam, Julio primogenito acceptationem secundi testamenti, cujus vigore hæreditatem adivit, quoniam id sequutum fuit cum beneficio legis, & inventarii, per quod alio non expresso, conservantur omnia jura adeuntis, omneque ejus præjudicium evitatur, perinde ac si non esset hæres, cùm hodie ex dicto beneficio hæres non sit verè, & propriè talis, sed potiùs habeatur tamquam hæreditatis legalis administrator, ad notissimum text. *in l. fin. Cod. de jur. deliber.* cum concordantibus apud Mantic. *decis.* 226. Hodiern. *controv.* 31. *num.* 18. Gratian. *discept. 799. n.* 42. *& seqq.* Capyc. Latr. *consult.* 13. *n.* 2. *&* 3. Rovit. *decis.* 48. *n.* 11, *& seqq.* Salgad. *in labyr. part.* 3. *cap.* 7. *n.* 20. *& seqq.* & pluries *sub tit. de hæred. & sub tit. de credit.* multò magis dum adest expressa protestatio suorum jurium præservativa,

Ac etiam quia, si non potest etiam expressus contractus alienationis reddere istam validam, adeout ipsimet alienanti, ratione evidentis nullitatis, licitum sit venire adversus factum proprium, illudque impugnare, ut apud feudistas est jam notorium, passimque receptum ex pluries deductis in præcedentibus, multò minùs obstare potest iste actus implicitus.

Prout è converso admittitur, quod ejusdem testamenti acceptatio facta per Gherardum ei non præjudicaret in jure, quod aliàs sibi competeret super hoc feudo; sed punctum esse dicebam in eo, quod nullum jus haberet, quod amittere potuerit, dum nullum sibi competit ex investitura, atque illud quod in quadam spe competere potuisset, ex priori testamento, numquam ei quæsitum fuit, dum illud, utpotè per posterius revocatum, nullum habuit effectum, ideoque habendum est, ac si nullo modo factum esset.

Ineffectuatio autem posterioris testamenti, respectu feudi, operari non poterat revivíscentiam primi, jam revocati, quoniam in jure unicus datur hujus revivíscentiæ, seu verius numquam sequutæ revocationis casus, quando scilicet posterius testamentum detegatur nullum ratione im-
11 perfectionis, adeout habendum sit pro non extante in rerum natura, tamquam imperfectum; sed ubi illud est in suo genere validum, & perfectum, ex aliquo tamen accidenti ob præmorientiam, vel incapacitatem, sive voluntatem hæredis, aut ob aliud accidens non sortiatur effectum, tunc non per hoc primum testamentum revivíscit, sed testator decedere dicitur intestatus, juxta *d. text. literalem in §. posteriore instit. quibus mod. testam. infirmentur*, cum aliis, de quibus *in d. Ravennaten. testamenti super primo, coram Vice Comite*.

Multò verò magis, ac extra omne dubium, ubi ineffectuatio non sit in toto, neque substantia testamenti corrumpatur, sed illud suum sortiatur effectum in universa hæreditate paganica, seu allodiali, quæ est majoris importantiæ, & per quam persona defuncti in universo jure activo, & passivo magis repræsentatur; ineffectuatio autem sit in aliqua dispositione particulari, quæ pro non scripta habenda sit, ut passim habemus de legatis, aliisque dispositionibus, quæ in testamento fiant de rebus alienis, aut de rebus sacris, sanctis, & religiosis, de quibus disponi non possit, vel de legatis, quæ fiant personis incapacibus, vel prohibitis, sive de conditionibus turpibus, vel impossibilibus, aut aliàs à jure damnatis, ex latè deductis *sub tit. de testament. disc.* 73. Quoniam his vitiatis, atque habitis pro non scriptis, non per hoc vitiatum remanet testamentum.

Potissimè verò ubi agatur de feudatario, qui verus miles dicitur, eique congruunt ea, quæ in jure civili de antiquis militibus disposita sunt, ut duplex patrimonium, ac 12
duplicem hæredem in solidum habeat, atque sicuti decedere potest cum duplici testamento, pro patrimoniorum diversitate, juxta superiùs allegata jura *in l.* 20. *& in l.* 37. *ff. de militar. testam.* ita quoque decedere possit pro parte testatus, & pro parte intestatus, atque ita duplicem diversum habere hæredem, non solùm ex ejus clara, & expressa voluntate, sive ex illa voluntate implicita, quam lex in testata successione præsumit, sed etiam contra ejus judicium, quia nempè in testamento instituendo hæredem extraneum in utroque patrimonio allodiali, & feudali, agnatus ad feudalem successionem à lege investituræ vocatus, impugnat Testatoris judicium, eoque invito fit ejus hæres, & tamen firmus remanet alter hæres allodialis, firmumque remanet testamentum in hæreditate paganica, seu allodiali, in altera verò feudali intrat successio intestata, juxta celebrem, & magistralem *decis.* 1. Franch. *cum concordan. per plures*, Add. ibid. *& pluries in præcedentibus, disc.* 20. *cum seqq.*

Nullibi verò cautum est, ut ob invalidam dispositionem feudalium factam in posteriori testamento, revivíscat primum jam revocatum, & annihilatum. Potissimè, ut præmissum est, ubi revocatio, & annihilatio non provenit ex sola dispositione juris per posteriorem ordinationem; sed provenit etiam ab expressa, & specifica ejusdem disponentis voluntate, ut in præsenti, dum ultra generi cam revocationem præcedentium dispositionum in ultimo testamento contentam, expressè, & præcisè devenitur ad revocationem specialis dispositionis, quæ in priore facta fuerat de feudo, & per consequens dicebam, quod justitia Julii Primogeniti videtur manifesta, nullam de jure admittens probabilem dubitandi rationem.

Objiciebatur ex parte Gherardi de correspectivitate, quod 13
scilicet Philippus pater, cum præsuppositio dictæ concordiæ inter filios, inductus esset ad revocandum primum testamentum. Verùm id nullatenus obstare dicebam, quoniam ex deductis *in tit. de testament. disc.* 33. ad effectum, ut posterius testamentum dici valeat dolo, malisque artibus extortum, ac propterea non sit aptum præjudicare primo testamentario, copulativè requiritur, quod præsuppositum fuerit falsum, cum dolosa machinatione, quodque illud fuerit causa præcisa, & immediata secundi testamenti, quorum neutrum in facto verificatur, quoniam concordia erat vera, & sic præsuppositum, quod tunc factum fuit, dici non potest falsum, atque Julius numquam testatorem alloquutus est, neque aliquem dolum, vel machinationem adhibuit, sed solùm dici posse considerabam, quod ipse Gherardus ita illusus fuisset, quod nil facit ad rem circa deceptionem testatoris, cum machinationibus, & falsis præsuppositis.

Supponebatur item quod ex parte secundogeniti constitueretur fundamentum in authoritate Molin. *de Primog.* 14
lib. 2. *c.* 4. *num.* 47. *& seqq.* aliorumque Hispanorum, de quibus Castill. *tom.* 6. *cap.* 121. *num.* 50. *& seqq.* ut ex Regia authoritate concessa pro erectione unius majoratus fieri posset erectio duorum.

Verùm id prorsus inane videbatur fundamentum, quoniam, ut advertitur sub *tit. de fideicommiss. disc.* 7. *&* 13. *& tit. de regal. disc.* 162. & alibi pluries, Hispaniarum Majoratus, de quibus allegati authores, aliique Hispani loquuntur, sunt de triplici specie; Primò nempè ubi agatur de illis Civitatibus, Oppidis, & locis, quæ ad instar nostrorum feudorum Italiæ, vel Germaniæ conceduntur alicui, ejusque descendentibus, ex munificentia Regis, vel in remunerationem servitiorum, cum ordine Primogenituræ, seu majoratus; Secundò in illis majoratibus simplicibus, qui in bonis privatis indifferentibus, ex privata dispositione eriguntur absque privilegio, vel authoritate Regis, eodem modo, quo in Italia ordinamus primogenituras, & majoratus, de quibus *sub tit. de fideicom. disc.* 1. *cum pluribus seqq.* Et tertiò in illis majoratibus, qui dicuntur qualificati, de utraque specie participantes, quia scilicet erigantur ab aliquo privato in ejus propriis bonis differentibus, vel etiam in jurisdictionalibus, & qualificatis in Civitatibus, & Oppidis ab eo quæsitis ex causa onerosa, sed desuper obtineatur authoritas Regis, ad effectum nobilitatis, & præeminentiarum, ac etiam magis stabiliendi habilitatem, adeout sit privilegium facultativum concessum in gratiam illius, qui poterat eo non uti, atque poterat de illis bonis diversimodè disponere.

De hac tertia specie mixta loquuntur præfati DD. admittentes potestatem ordinandi duos, vel plures majoratus, non autem prima, ob diversitatem rationis, dum in prima specie Princeps est ille, qui disponit, atque legem rei suæ adjicit;

adjicit, in altero autem disponit privatus de rebus suis liberæ dispositionis, solùmque adjicit suæ dispositioni majorem firmitatem, cum authoritate Regia; unde properea quidquid sit de veritate, & praxi præfati assumpti in tertia specie (cùm error sit manifestus absque certa praxi locorum, & Tribunalium diversarum Regionum determinatè loqui in sola fide aliquorum scribentium) cessat applicatio ad casum, quoniam feudis congruit prima species, non autem tertia.

Siquidem eo ipso, quod per Principem imprimitur feudo dignitas cum voluntate qualificandi ipsum feudum, adeout sit dignitas realis, non autem personalis, juxta distinctionem, de qua suprà, *disc.* 9. *&* 44. & in aliis; hinc resultat per necessariam consequentiam, ex dispositione juris, qualitas individua inalterabilis à feudatario.

Idque verum etiamsi id sequutum sit in Castris, & locis, quæ priùs essent allodialia, & liberæ dispositionis, ex rece-
15 pta feudistarum, & aliorum propositione frequenter in precedentibus insinuata, & præsertim *disc.* 4. 53. *&* 56. & in aliis, quod scilicet feudum, etiam in vera, & stricta ejus forma, constitui potest in bonis propriis, ac liberis, & allodialibus, quæ ob aliquem finem à Principe recipiantur, seu recognoscantur in feudum, atque feudalis qualitas in eis imprimitur, dum ita occultatur actus donationis factæ per infeudatum infeudanti, à quo recognoscat in feudum.

Hactenus scribendo ad causæ opportunitatem tamquam Advocatus; Reflectendo autem ad veritatem, credebam,
16 quod quatenus pertineat ad ipsum corpus feudi, præmissa essent de jure vera, quodque de stricta juris censura, ex dicta regula, *quod potui, nolui, &c.* factus esset casus intestatæ successionis, ad præscriptum investituræ feudalis, qua attenta, successio extra controversiam debita esset primogenito.

Difficultatem verò cadere posse considerabam in ejusdem feudi pretio, seu valore, saltem pro illis tresdecim quindenniis, quæ præfatus Philippus quæsierat, ac etiam pro bonis allodialibus ab eodem quoque acquisitis, quoniam licèt quoad ipsum Dominum, aliosque agnatos diversarum linearum istud esset feudum antiquum; attamen quoad Philippum videbatur feudum novum, utpotè ab ipso ex causa onerosa acquisitum, & per consequens, quod in ejus hæreditate adesset pretium, tamquam allodiale, ad cujus participationem primogenitus feudi successor teneretur erga secundogenitum, æquè hæredem in allodialibus, juxta superiùs deducta *disc.* 12. *&* 19. *&* 21. & in aliis.

Verùm id erat extra casum, vel punctum controversiæ, in quo solùm agebatur de successione in ipso corpore feudi, ac propterea id cadere potiùs videbatur in alia controversia, quæ pendebat coram Magistratibus, & Judicibus propriæ patriæ super hæreditate allodiali, & sic extra punctum quæstionis.

SIGNINA
PRO DUCE LUDOVICO SFORTIA, CUM DD. FRANCISCO, ET FRATRIBUS DE SFORTIIS.

Casus pendet in Rota.

De feudi dividuitate, vel individuitate, an etiam dividuum effici potuerit individuum ex concordia, vel alia conventione in præjudicium successorum.

Et de aliquibus ad materiam immissionis, vel possessionis adipiscendæ in vim investituræ.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *De punctis causæ.*
3. *Quare Signatura gustet de meritis causarum.*
4. *Vigore investituræ feudalis competit immissio ex remedio* l. fin. C. de edict. Divi Adr.
5. *De legitimo contradictore, qui faciat cessare judicium possessorium.*
6. *Non datur immissio, ubi adsit transactio, vel res judicata.*
7. *De transactione, an obliget successores feudi, ex persona propria.*
8. *De feudis dividuis, & individuis.*
9. *Quando transactio non importet novum jus, sed comprehensionem, & corroborationem status antiqui.*
10. *De distinctione inter observantiam præscriptivam, & interpretativam.*
11. *An vocatio successorum sanguinis in numero plurali, faciat perneccsse feudum dividuum.*
12. *Quod expediat magis feudum esse individuum.*
13. *De capacitate Clericorum in feudis Status Ecclesiastici.*
14. *De differentia inter præsidium præscriptionis, & illud præsumptionis.*
15. *Feudum dignitatis regulariter est individuum.*
16. *De qualitate antiquorum titulatorum.*
17. *Quod id sit considerabile ad effectum individuitatis feudi.*
18. *De consuetudine Lombardiæ, aliorumque locorum super dividuitate feudorum, etiam dignitatis.*
19. *Quod attestationibus Doctorum non sit deferendum, ubi præsertim non sint versati de regione, & de ratione errorum.*
20. *De abusu Collectorum, & pragmaticorum.*
21. *Participantibus de fructibus, & emolumentis feudi individui, quæ actio competat.*

DISC. CXV.

SIgninam Civitatem, quam ex concessione Pauli Tertii in feudum ab eo tempore possederant Sfortiades Co- 1
mites S. Floræ, pro debitis Ducis Marii Primogeniti, ad præscriptum Bullæ Baronum, vendidit Congregatio Baronum, sed ad aliquod breve tempus ob dictæ venditionis nullitatem; Dux Ludovicus Marii filius, ac etiam tres ejusdem Marii fratres judicium reintegrationis intentarunt adversus Emptorem; emanata sententia, & effectum quoque sortita in persona Ducis Ludovici tantùm, qui jure primogenituræ possidebat dictum Comitatum S. Floræ, aliaque hujus familiæ Castra, & feuda, de quorum aliquibus in Ducatu Placentino habetur mentio suprà, *disc.* 43. *&* 104.

Post decursum autem annorum circiter triginta, pluribus exortis controversiis inter præfatum Ducem Ludovicum ex una, & Cardinalem Fidericum patruum, ac filios D. Pauli alterius patrui prædefuncti, adeout hydræ speciem redolerent, quod uno reciso capite, septem alia prodierint, inter alias fuit ista immissionis contra Ducem possessorem, pro eorum portionibus intentatæ à præfatis collitigantibus adhanc Civitatem, in vim præfatæ investituræ Pauli tertii, coram A. C. ex commissione Papæ, procedente cum voto aliorum duorum Prælatorum, sive adjunctorum, emanataque sententia favore Actorum, per Signaturam gratiæ commissa fuit appellatio, etiam ad effectum suspensivum, in Rota, ubi pendet.

In disputationibus desuper habitis, tam coram A. C. & adjunctis, quàm etiam in Signatura Gratiæ, super modo re- 2
scribendi, ad effectum etiam suspensivum, quem actores in vim Ægidianæ non intrare contendebant; duo erant puncti, sive inspectiones; Primò nempè ordinis, super competentia, vel incompetentia præfati judicii possessorii; Et secundò super meritis, ad ostendendam injustitiam, cujus ra- 3
tione admitti debet appellatio, etiam in judiciis summariis, & exequutivis, ut frequenter alibi insinuatur, & præsertim *sub tit. de judiciis, disc.* 37. *&* 44. *& in relat. Curiæ disc.* 30. *&* 31.

Quatenùs itaque pertinet ad primum punctum ordinis, non negabam scribens pro Duce Ludovico Reo convento 4
conclusionem ex parte Actorum deductam, ac pluries insinuatam, præsertim *hoc tit. disc.* 42. *& sub tit. de Emphyt. disc.* 25. ut vigore investituræ feudalis competat remedium text. *in l. final. C. de edict. D. Adr. tollend.* sive ad instar, ex authoritatibus ibi allegatis.

Dicebam tamen, quod cum eisdem terminis fideicommissariis, vel beneficialibus, quos adeo frequentes in praxi habemus in proposito hujus interdicti possessorii, præfatus 5
Dux dicendus erat legitimus contradictor, utpotè veniens ex eadem investitura, & sic ex eodem fonte, eodemque titulo, super cujus interpretatione erat quæstio, an scilicet eadem investitura intelligenda esset de feudo dividuo ad formam juris Longobardorum, vel de individuo deferendo, cum ordine Primogenituræ ad formam juris Francorum; & per consequens quod intrarent termini legitimi contradictoris, ob cujus interventum cessat hoc judicium possessorium privilegiatum, & procedendum est in judicio ordinario petitorii, ex iis, quæ in materia beneficiali habentur *tit. benefic. disc.* 73. *& sub tit. de judic. d. disc.* 44. & alibi pluries, cùm sit conclusio certa, quoties omnes veniunt ex eodem fonte, eodemque titulo, absque illa disparitate tituli melioris, vel deterioris, quæ considerari solet in beneficialibus, ratione subrogationis gratiosæ, & in terminis investituræ

emphyteuticæ advertitur *in Fanen. seu Senogallien. bonorum super immissione* 14. Martii 1646. coram Meltio impref. post Laisel. *dec.* 36.

Clariùs verò in hac facti ſpecie, ex duplici circumſtantia, quarum utraque tendebat in idem, eumdemq; operabatur effectum; Primò nempè ob tranſactionem initam de anno 1632. inter præfatum Ducem Marium Primogenitum, & patrem Ducis Ludovici, & prædictos Cardinalem Fridericum, ac Paulum Actorum patrem, ſuper obſervantia, & continuatione Primogenituræ in hujus Domus feudis, ac bonis in eadem tranſactione deductis; Et ſecundò ob dictam ſententiam concedentem reintegrationem ſoli Ludovico primogenito, quamvis omnes alii idem judicium inſtituiſſent, eis acquieſcentibus, cum diuturno ſpatio annorum circiter triginta.

6 Unde propterea intrat de jure vera, & frequenter in praxi recepta concluſio, de qua apud Caval. *dec.* 550. *n.* 4. *dec.* 89. *n.* 9. *par.* 6. *recent. Faventina Primogenituræ* 23. Junii 1666. coram Bevilaqua, *impreſſa poſt Torres de pact. futuræ ſucceſſ. deciſ.* 34. & frequenter, ac etiam advertitur *d. diſc.* 44. *de jud.* quod ſcilicet interdicta poſſeſſoria, iſtud præſertim immiſſionis, non intrant, quando adſit obſtaculum alicujus rei judicatæ, vel tranſactionis, quæ ſonat in idem, eamdemque vim habet, dum priùs oportet illam de medio tollere, cum re judicata, vel cum tribus conformibus declarantibus, quod non afficiat.

Et multò magis, ubi in promptu conſtet, vel ſufficiens de-
7 tur fumus efficaciæ tranſactionis, ut tamquam bona fide inita, obliget etiam ſucceſſores, quamvis venientes independenter, & ex perſona propria, ex iis, quæ in his terminis feudalibus habentur ſuprà, *diſc.* 49. Atque in individuo hujus tranſactionis, poſt iſtas diſputationes inter eaſdem partes, occaſione alterius controverſiæ ſuper Oppido Proceni, in qua Dux erat Actor, iſti verò Actores erant rei excipientes de hac eadem inveſtitura, firmatum fuit per Rotam *in Romana, ſeu Toanen. Caſtri Proceni* 10. Junii 1672. & 13. Martii 1673. coram Calataju; ideoque etiam in ſenſu veritatis, qualem quoq; agnovit Signatura, dicebam, quod intrarent termini legitimi contradictoris, & per conſequens, quod incongruum eſſet hoc judicium poſſeſſorium privilegiatum.

Quo verò ad alium punctum, ſuper meritis negotii principalis; ultra inſpectionem nudi facti, an inveſtitura eſſet authentica, & in forma probanti, necne; præſuppoſita etiam ejus veritate, cùm quæſtio reduceretur ad naturam, ſeu qualitatem iſtius feudi, an eſſet dividuum, vel individuum; Dicebam, quod licèt feuda juxta eorum antiquam, & originariam naturam eſſent dividua ad formam juris Longobardorum, ac propterea nulla ratione habita de prærogativa primogenituræ, omnes deſcendentes capaces à primo
8 inveſtito, coæquali jure veniant, ex iis, quæ pluries in præcedentibus inſinuantur, & præſertim *diſc.* 8. & 13. ubi allegantur Minad. Galeot. Marcian. & alii, qui iſtos terminos examinant; nihilominus, ut ibidem advertitur, non implicat, ut ex antiqua conſuetudine univerſali regionis, vel ex particulari illius feudi, vel illius domus, in omnibus feudis in ea exiſtentibus, aut ex antiquis conventionibus à ſubſequuta obſervantia diuturna corroboratis, diverſam ſortiantur naturam individuam, ad formam juris Francorum, deferenda cum ordine primogenituræ.

Et hic erat caſus, quoniam per ſæculum, & ultra iſtud feudum inſignitum titulo Ducatus, fuerat penès primogenitum, qui fecit pro tempore figuram capitis domus, iſque ſolum Dux appellatus eſt, non autem alii fratres ſecundogeniti, eorumque deſcendentes; ideoque ultima tranſactio
9 anni 1632. quam etiam afficere Actores ex perſona propria, utpotè bona fide inita, firmatum eſt in allegatis deciſionibus *coram Calataju*, revera non eſt concordia nova, quæ novum, atque ab antiquo diverſum ſtatum induceret, ac firmaret, ſed potiùs fuit confirmatio, ſeu agnitio ſtatus antiqui.

Quinimò dicebam, quod iſta antiqua conſuetudo, muni-
10 ta etiam pluribus conventionibus, neque dicenda eſſet præſcriptiva, ſive clarè inductiva novi juris, ac deſtructiva ejus, quod aliàs certitudinaliter de jure competeret, quo caſu intrant difficultates, quæ cadere ſolent in hac materia præſcriptionis, quæ nimium rarò, ac penè unquam ad praxim eſt reducibilis, in iis, quæ novis ſucceſſoribus jure feudi antiqui, ac fideicommiſſi competunt ex propria perſona, ex iis, quæ habentur *ſub tit. de judic. diſc.* 21. *num.* 7. *& ſeqq.* Et ſuper quo aſſumpto magnam vim conſtituebant ſcribentes pro Actoribus, quoniam potius dici poteſt conſuetudo, vel obſervantia interpretativa voluntatis dubiæ Principis infeudantis, an ſcilicet juxta unam, vel alteram naturam hoc feudum concedere voluerit, dum id non exprimitur, & per conſequens voluntas, quæ ad unum, vel alterum caſum eſt referibilis, ita ambigua remanet, & capax interpretationis, unde propterea intrant termini obſervantiæ interpretativæ, potiùs quàm præſcriptivæ.

Et quamvis Scribentes pro Actoribus, in eo inſiſterent, quod voluntas dicenda potius eſſet clara, dum inveſtituræ cantant de deſcendentibus maſculis in genere, & in nume- 11
ro plurali, de ſui natura apto comprehendere omnes, idque apud Judices primæ inſtantiæ plauſum habuerit; attamen id pro meo ſenſu continebat potius levitatem, nimiumque debile fundamentum videbatur, quoniam vocabulum, *omnes*, apponitur ad denotandam habitualem capacitatem, & comprehenſionem omnium de illo ſanguine, vel genere, compatibiliter tamen cum reſtrictione ad majorem natu, ſeu primogenitum, circa actum, ſeu eo modo, quo in jurepatronatus, vel præſentandi, aliiſque ſimilibus paſſim habemus; Et in his terminis feudalibus comprobat actualis praxis inveſtituræ feudorum in Regnis utriuſque Siciliæ, quod cantat, *proſe, & hæredibus, ex corpore deſcendentibus*, ideoque omnes habitualiter vocati ſunt. Et tamen actualiter ſucceſſio inter eos defertur jure ſingulari, & cum ordine primogenituræ.

Item pro veriſimili voluntate Papæ infeudantis, quod ſcilicet hoc feudum concedere voluerit in natura individua ad formam juris Francorum; ultra rationem generalem, 12
ex qua penè ubique irrepſit hic uſus primogeniorum, & majoratuum, pro majori ſcilicet ſplendore, & conſervatione decoris familiæ, cum bonorum unione in una perſona, ex deductis ſuprà, *diſc.* 9. & 10. & in aliis; conſiderabam quoque conſuetudinem particularem Domus ejuſdem Pontificis, quod ſcilicet cum in ea, etiam ante ſuperventam Pontificiam dignitatem, adeſſent feuda, Farneſii, & Lateræ, & alia, ſervabatur hic ordo, unde propterea defuncto primogenito ſine prole, cùm idem Pontifex in ſtatu Cardinalitio effectus eſſet primogenitus, controverſiam habuit cum ejus fratre tertiogenito prætendente incapacitatem ratione clericatus, ut patet ex *conſ.* 117. Jaſon. *lib.* 4. quod eſt celebre in materia capacitatis Clericorum ſuccedendi in feudis Status 13
Eccleſiaſtici, ex deductis ſuprà, *diſc.* 47. & 54. & in aliis; Et per conſequens, cùm ex cauſa conjunctionis ſanguinis, iſtud beneficium huic domui conferre voluerit, nimiùm probabile eſſe dicebam, quod regulare voluerit conceſſionem in hac forma magis rationabili, & quæ in ejus domo ſervabatur.

Ponderabam quoque circa diuturnam obſervantiam, ea
quæ habentur *ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc.* 3. ac 14
etiam *tit. de dote, diſc.* 243. *& d. diſc.* 21. *de jud.* & alibi, ſuper diverſa operatione, quæ reſultat à lapſu temporis, quod ſcilicet aliud eſt formalis præſcriptio, quæ in jure odibilis reputatur, tamquam ſpecies pœnæ, ob delictum negligentiæ, per quod res tollitur domino, atque defertur non domino, qui alium non habet titulum, niſi illum temporis, ac diuturnæ poſſeſſionis; aliud verò eſt conſiderare eamdem obſervantiam in ratione favorabilis præſumptionis validitatis tituli, cujus vigore poſſeſſio ſequuta eſt, ita præſumendo illam ſolemnitatem, cujus defectus titulum invalidaret, cùm tunc aſſiſtat favor, non autem odium; ideoque locis citatis advertitur malum conſilium, ac imprudentiam eſſe, recurrere ad præſidium præſcriptionis, dum ſubeſt iſtud pinguius, & turius remedium præſumptionis ſolemnitatis revalidatoriæ tituli, quando de iſto conſtet; vel facultatis allegandi ipſum titulum meliorem, quando tempus ſit tale, quod hanc præbeat facultatem.

Magnum quoque fomentum hujus individuitatis prebere obſervabam titulum, ſeu dignitatem ab antiquo huic feudo 15
adjectam, ex iis, quæ de individuitate feudi dignitatis habentur ſuprà, *diſc.* 8. & in ejus adnotationibus.

Siquidem iſtas Civitas cum ejus Comitatu, & annexis ab antiquo tempore poſſeſſa fuit per celebrem familiam Comitum, ſeu de Comitibus, quæ ab iſto Comitatu denominationem accepit, atque tot Summorum Pontificum adeo fecunda Mater fuit, atque ab eis tranſitum fecit in iſtos Sfortiades deſcendentes ex filia fœmina, quæ per Paulum III. habilitata fuit ad ſuccedendum cum onere ejus filiis, & deſcendentibus maſculis injuncto aſſumendi quoque cognomen, & inſignia hujus familiæ de Comitibus, cum mixtura familiæ propriæ, adeout dicta inveſtitura Pauli III. non fuerit omninò nova de feudo vacante, per ipſum conceſſo, ſed ſolùm immutativa generis perſonarum, juxta caſum, de quo ſuprà *in Januen. Feudorum, diſc.* 113. Cùmque in illis tempo-

ribus

ribus hujuſmodi dignitates Comitum, Marchionum, &
16 Ducum magnam facerent figuram Procerum, & Magnatum, ex iis, quæ inſinuantur *tit. de præminent. diſc.* 26. *& tit. de penſion. diſc.* 48. *& alibi*; ac etiam docent tot hiſtoriæ; hinc proindè omninò probabile eſt, quod iſti præſertim Comites Signini, qui magnam faciebant figuram, eſſent unici, ipſeque Comitatus eſſet individuus.

Ejuſdem individuitatis non leve reſultat etiam argumentum ex eo quod cùm Sixtus V. ad deprimendam fortè potentiam aliquorum Baronum, & Magnatum, minuendamque adhærentiam, & clientelam, cœpiſſet erigere novas
17 dignitates, atque inter primos quatuor Ducatus ab eo erectos, fuerit iſte, utique ſupponendum eſt, quod eſſet unicus dominus conſiderabilis potentiæ, & exiſtimationis, quod utique ſupponit individuitatem, ducto etiam argumento à natura aliorum conſimilium Ducum, & Magnatum.

Adverſus hoc argumentum, deductum à dignitate, replicabant Scribentes pro Actoribus, quod licèt feuda dignitatis habitualiter ſint individua; attamen quoad exercitium, & fruitionem, de conſuetudine ſunt dividua, ex rela-
18 tis ſuprà, *eod. diſc.* 8. ita cumulando authoritates ibidem recenſitas, & alias ex eiſdem deductas; atque me replicante, quod iſta eſſet conſuetudo particularis Lombardiæ, de qua ibi allegati loquuntur, ideoque non trahenda de loco ad locum, vel de Regione ad Regionem, ex natura conſuetudinis exorbitantis, ut non admittat extenſionem, ſed attendi debeat in caſu præciſo, ut pluries in omni ferè materia inſinuatur, & præſertim *ſub tit. de benef. diſc.* 30. Deducebant authoritates Roſental. & aliorum Germanorum, generaliter aſſerentium de iſta conſuetudine Italiæ in univerſum.

Verùm, etiam in ſenſu veritatis, dicebam, quod iſtud eſſet æquivocum manifeſtum, quoniam, juxta notoriam praxim dignitatum, præſertim primariarum, Principum, & Ducum, in hoc Statu Eccleſiaſtico, & in Regnis utriuſque Siciliæ, abſorbentibus abſque dubio majorem partem Italiæ, feuda ſunt individua; ut etiam ſunt in ipſamet Lombardia, quoties agitur de iſtis majoribus dignitatibus Principum, & Ducum, adeout illa conſuetudo, de qua *d. diſc.* 8. vel percutiat feuda ruſtica, & impropria, quæ pro moribus Regionis, quandam Conteæ, ſeu Comitatus verè impropriam, & abuſivam habeant potiùs nuncupationem, quàm dignitatem; vel procedat in illis minoribus dignitatibus, Marchionum, & Comitum, quæ adjiciuntur illis feudis minoribus, Caſtrorum, vel locorum habitatorum, quæ revera ſunt potius ſubfeuda, dum ipſi Principes infeudantes ſunt feudatarii.

Prædictæ verò atteſtationi Germanorum in hoc nullatenus eſt deferendum; tum ex recepta propoſitione frequen-
19 ter inſinuata, quod Doctorum atteſtationibus non defertur in iis, quæ facti ſunt, præſertim ubi non agatur de iis, qui ſint in Regione verſati; tum etiam quia conſuetum eſt Scribentium vitium, excuſabile, quando loquuntur de remotis Regionibus, in quibus ipſi verſati non ſint, accipiendi partem pro toto, ut etiam facimus nos Citramontani, loquentes de feudis Germaniæ, ex teſtimonio alicujus Germani Scriptoris, qui loquatur juxta leges, vel ſtylos proprii Principatus, vel propriæ Regionis; non advertentes, quod Germania eſt nimis vaſta Provincia, diviſa in ſexaginta circiter Principatus, quorum ſinguli diverſas habent leges, & ſtylos, etiam in hac individua materia feudali; unde propterea
20 ſemper magis convincitur, pluries inculcatus deteſtabilis error pragmaticorum, vel Collectorum, conſarcinandi, doctrinas, & authoritates, non diſtinguendo loca, & tempora, aliaſque circumſtantias.

Et ulteriùs dicebam, quod admiſſa etiam iſta conſuetudine, illa ſuffragari poſſet, quando haberet fomentum obſervantiæ, ad tollendum obſtaculum incompatibilitatis, quæ reſultat à dignitate, non autem ubi obſervantia reſiſtat.

Eademque conſuetudine admiſſa adhuc incongruum eſ-
21 ſet intentatum remedium immiſſionis ad ipſum corpus feudi, ejuſque ſubſtantiam, cùm ſolùm id aptum eſſet præbere actionem perſonalem contra feudatarium ad faciendum participationem fructuum, & emolumentorum, per illam ſpeciem in feudis participationis fructuum ſub nominæ vitæ militiæ in feudis antiquis, quæ debetur ſecundogenitis, atque adaptari videtur illa diſtinctio, quam habemus inter ſocium, & inter participem utilium, de qua *tit. de locat. diſc.* 26. *& 27. & alibi*.

Aliæ deducebantur ex parte Ducis exceptiones, quæ in facto potius quàm in jure conſiſtebant, & extra hanc materiam feudalem.

NEAPOLITANA, SEU THEATINA REFUTATIONIS INTER MARCHIONEM VASTI, ET MARCHIONISSAM PISCARIÆ NURUM.

Diſcurſus in ratione motivandi ad parandum concordiam.

De validitate, vel invaliditate refutationis factæ in proximè ſucceſſurum, ratione reſervationum, vel non ſequutæ regiſtrationis.

Et an filiusfamilias feudatarius liberetur à patriæ poteſtate, & habeat facultatem teſtandi, vel aliàs diſponendi, & de quibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De defectibus, ob quos refutatio ſit invalida.*
3 *Refutatio debet eſſe pura, non autem pactionata, quod declaratur.*
4 *Accollatio debitorum, & onerum, non eſt pactum prohibitum.*
5 *Contractus nominatus non reſolvitur ob non implementum.*
6 *Quid in donatione.*
7 *Pactum adjectum uni ex pluribus feudis refutatis, an vitiet totam refutationem, vel ſolum illam feudi, cui adjectum eſt pactum.*
8 *De regiſtratione, quæ neceſſaria eſt in refutationibus.*
9 *Præmoriente refutatario, an feudum redeat ad refutantem.*
10 *Feudum an liberet à patria poteſtate, & tribuat contrahendi, & teſtandi facultatem, & quid ubi adſit dignitas, vel titulus.*
11 *Per quas dignitates, vel officia ſolvatur jus patriæ poteſtatis.*
12 *De filiofamilias Clerico, an habeat facultatem teſtandi.*
13 *Exiſtenti ſub patria poteſtate non datur tutor.*
14 *De caſibus compatibilis factionis teſtamenti in feudis.*
15 *Quod feudatarius filiusfamilias teſtetur, & feudum habeat ſpeciem peculii Caſtrenſis, ſed in quo feudo id procedat.*
16 *De duplici patrimonio feudatarii.*
17 *In obventis à Principe, filiusfamilias habet diſponendi facultatem.*
18 *An adſit differentia inter feudum quæſitum ab ipſo filio, vel ei refutatum à patre.*
19 *Quod creditores defuncti ſine aſſenſu, non præferantur in feudo creditoribus hæredis cum aſſenſu, & de ratione.*
20 *In feudis non eſt procedendum cum regulis juris civilis, & de ratione.*
21 *An dignitas, vel titulus Ducis, Marchionis, vel Comitis eximat à patria poteſtate.*
22 *De conſueto errore Collectorum, & Pragmaticorum.*
23 *De diverſis ſpeciebus titulatorum, & feudatariorum dignitatis ad hunc effectum.*
24 *De dignitate patritiatus.*
25 *De concluſione, ſive applicatione in caſu controverſiæ.*
26 *De teſtamento minus ſolemni ad formam legum Cataloniæ.*

DISC. CXVI.

REfutatis quamplurimis feudis per Marchionem Vaſti, Marchioni Piſcariæ filio primogenito, contracto 1
per iſtum matrimonio cum Portocarrera, filia Marchionis, cùm ad breve tempus deceſſerit in Civitate Barcinonæ, condito teſtamento, in quo inſtituto hærede poſthumo naſcituro ex ventre prægnante uxoris, iſtam tutricem, & pro tempore curatricem deputavit, eamque univerſalem uſufructuariam reliquit, pluribus quoque legatis, & declarationibus ad ejus favorem factis; hinc nato filio maſculo, orta eſt ſuper feudorum refutatorum, aliorumque bonorum poſſeſſione, & adminiſtratione, inter Socerum,

& Nu-

& Nurum controversia, cujus benevola compositio assumpta fuit in Urbe per Cardinales Caraffam, & Portocarrerum, utriusque Patris respectivè conjunctos; istisque meum votum concorditer petentibus, discursum edidi in ratione motivandi super iis, super quibus, tam in facto, quàm in jure (visis partium prætensionibus) melior informatio desiderabatur, ad effectum parandi honestam concordiam.

Præcipuus autem punctus consistebat super invaliditate refutationis, qua corruente, omnes aliæ quæstiones circa tutelæ administrationem, ac etiam circa legata, aliaque in testamento contenta corruebant, ex defectu subjecti, dum alia in defuncti hæreditate remanebant bona; quatenus verò refutatio subsisteret, adeout feuda spectarent ad testatorem, & ex ejus successione ad pupillum posthumum, tunc resolutio pendebat à validitate, vel invaliditate testamenti.

Quatenus itaque pertinet ad dictum punctum validæ, vel
2 invalidæ refutationis, ex parte refutantis prætendebatur actus invalidus ex triplici defectu; Primò nempè ob non sequutam registrationem in quinternionibus Regiæ Cameræ infra quindecim dies ad præscriptum *regiæ pragmaticæ* 20. *de feudis*, quæ continet decretum irritans; Secundò ob aliquas reservationes, adeout refutatio non esset pura, sed pactionata; Et tertiò, ob non sequutam relevationem indemnitatis refutantis à quibusdam debitis, & oneribus per refutatarium accollatis.

De duobus ultimis defectibus, mihi videbatur nullam haberi debere rationem; siquidem circa reservationes, vel pacta, licèt refutatio in proximè succesurum esse debeat
3 pura, non autem pactionata, quodque aliàs ex magis recepta sententia propter individuum voluntatis pacta, quamvis accidentalia, vitient totum actum, ex iis, quæ habentur supra *disc.* 13. & 76. & *in decis. Siciliæ editæ super eodem disc.* 13. attamen id procedit quando pacta sint talia, quod percutiant corpus, vel substantiam feudi, ejusque divisionem, vel servitutem importent, ut contingit in reservatione usus fructus, vel simili; secus autem ista circumstantia cessante, quia nempè refutatarius ad aliquid se obliget erga refutantem, vel alium ejus intuitu in sola actione personali; aut quod sit reservatio fructuum, seu commoditatis, tanquam facti, non autem tanquam juris, adeout non afficiatur ipsius feudi corpus, vel substantia, ex deductis locis citatis, & per Marin. in addit. ad Reverter. *decis.* 550.

Istæ autem reservationes, & pacta præfatum prohibitum effectum divisionis, vel servitutis feudi, producere non vi-
4 debantur, cum solùm adesset accollatio onerum, & debitorum domus, quæ videbatur connaturalis actui præmaturæ, seu præventivæ successionis, quæ secum trahit in necessariam consequentiam onus solvendi debita, & supportandi onera eo modo, quo successor tenetur ad onera prædecessoris, nullaque nec legalis, nec connaturalis ratio suppetit, ut refutatarius debeat habere feuda, in quibus penè totus illorum Baronum assis consistit, refutator autem debitis, & oneribus subjectus remaneat; ac etiam quia hujusmodi accollatio continebat solùm obligationem personalem, quæ propterea non vitiat actum, ut per adden. ad Reverter. *d. decis.* 550.

Minùsque vitiatio, vel resolutio prætendi poterat ex
5 eo, quod refutatarius ad præscriptum suæ obligationis non extinxisset debita, minùsque indemnem relevasset refutantem; tum quia brevitas temporis, ac absentia, & ætas refutatarii, nec non qualitas onerum, & debitorum, aliæque facti circumstantiæ, & præsertim, quod feudorum administratio eodem modo continuaverat penes antiquos ministros, cessare faciebant omnem refutatarii culpam; tum etiam quia casus molestiarum non evenerat, minùsque refutans aliquod damnum passus est; & tamen in contractibus nominatis verius est, magisque receptum, quod non implementum non causat resolutionem actus, sed solùm actionem ad interesse, quoties ille non contineret causam finalem, & præcisam, sine qua non, adeout aliàs tolleret consensum ab actu, ex deductis apud Greg. & Add. *decis.* 130. Peuting. *decis.* 494. & *habetur disc.* 18. *de locat.* & sæpius.

Et quamvis ista refutatio concepta esset per viam donationis, de cujus peculiari natura, non implementum cau-
6 sat resolutionem, ad text. *in l.* 1. & 2. *de donat. quæ sub modo*, cum concordantibus, de quibus in sua materia, *sub tit. de donat. disc.* 9. attamen id procedere dicebam in illo impledonatorem, cum quo aliàs ingratitudo committi dicere-

tur, sive quod illius defectus percuteret causam finalem, quæ verisimiliter tolleret consensum; puta quando agatur de suppeditatione alimentorum, vel alicujus præstationis ad eumdem effectum, adeout intret una ex dictis rationibus, ingratitudinis, vel deficientis voluntatis, ex deductis *dict. disc.* 9. *de donat.* quorum neutrum ad rem erat adaptabile.

Aliæ reservationis in hujusmodi refutatione contentæ, non videbantur esse tales, quod actum vitiarent, dum erant de frumentis, & nominibus debitorum, aliisque juribus, 7
& negotiis, merè personalibus, quæ non percutiunt corpus, vel substantiam feudorum, atque reservatio quorumdam herbaggiorum, & vinearum existentium in duobus ex pluribus feudis refutatis, erat quoque ejusdem naturæ, dum hujusmodi bona supponebantur allodialia, quæ ibi dicuntur burgensatica; & nihilominus, ubi etiam essent feudalia, advertebam in ratione motivandi, quod ea vitiassent refutationem illorum feudorum, non autem aliorum, dum quodlibet feudum de per se constituit suam universitatem, neque unum habet cum altero aliquam connexionem, vel dependentiam, adeout tot reputentur diversi feudatarii, & Barones, quot sunt feuda, ad instar beneficiati, possidentis plura beneficia, non unita, neque connexa, juxta ponderationes, de quibus supra *hoc tit. disc.* 22. & *tit. de jurisdict. disc.* 90. & *sub tit. de præminent. disc.* 7. & 29. & in aliis pluries.

Restringebatur itaque punctus ad præfatum defectum registrationis infra quindecim dies, juxta dispositionem *d. regiæ pragmat.* 29. *de feudis*; sed pariter iste defectus non 8
videbatur subsistens, cum ille procedat, quatenus agatur de refutatione destituta regio assensu, quo accedente, quælibet, etiam prohibita alienatio, revalidatur; ideòque decisio pendebat ab implemento solitæ clausulæ, vel conditionis contentæ in eodem assensu regio super eadem registratione infra biennium sub decreto annullativo, sed quoties in hoc termino implementum sequatur, nil refert, quod non sit sequutum infra dictum terminum pragmaticæ, juxta *decis.* 663. Franch. *cum concord.* relatis per modern. de Luca *in addit.* quidquid in contrarium motivetur per Merlin. *lib.* 2. *controv.* 59. quoniam assensus qui præfigit terminum longiorem, ita dispensat termino breviori, cùm pragmatica loquatur cum præsuppositio refutationis factæ sine assensu, regulariter non requisito in hoc actu, utpotè redolentis præventivam successionem potius, quàm alienationem; atque hinc sequebatur, quòd causa consisteret potius in facto, quàm in jure, an scilicet istud implementum in termino sequutum esset, nec ne, prout ferè omnes forenses quæstiones hodie hanc naturam habere videntur.

Advertebam quoque motivari posse ex parte Marchionis, de quæstione, de qua supra, *disc.* 13. & latiùs in decisione Siciliæ, super eo edita, an scilicet præmoriente refutatario, feuda revertantur ad refutantem, tanquam ex 9
cessante causa; vel potius intret in eis jus successorium; verùm dicebam, quod in hoc motivo totum fundamentum constitui non posset, cùm difficultas cadat, quando feudum aliàs deferretur alteri, cui resisteret æquitas, seu verisimilis utriusque voluntas, juxta ponderationes, de quibus *sub tit. de renuntiat. disc.* 5. & 6. secus autem, dum ex refutatario fuit superstes filius masculus, unde propterea versari videbamur in casu magis claro, quàm illo, de quo *d. disc.* 13. ubi agitur de superexistentia filiæ fœminæ in exclusionem masculorum, ideoque aliqua æquitatis resistentia dignosci videbatur.

Præsuppositа verò validitate refutationis, adeout remaneret subjectum habile, in quo testamentum verificari posset; quatenus pertinet ad alium punctum super ejusdem testamenti validitate, cum de ista controversia ubi ad judicium deducenda esset, agi deberet in illius Neapolitani Regni tribunalibus; hinc proindè in discursu desuper edito dicebam, procedendum fore cum ibi receptis opinionibus, hisque attentis, probabilius esse videbatur, quod sola qualitas feudatarii, & Baronis, non tolleret patriam potestatem, neque habilitaret filium familias ad te- 10
standum, juxta *decis.* 4. de Franch. quam alii sequuntur, & præsertim Constant. *in l.* 1. & 2. *Cod. de fil. official. libr.* 12. *num.* 50. ubi rejicit Afflict. *decis.* 183. Larat. *theat. feud. par.* 9. *dilucid.* 1. *num.* 8. & 9. Econversò autem insinuabam, an adaptabilis esset limitatio, de occasione actum inter vivos, habetur apud Navarr. *decis.* 244. *quæ est ultima*, de Marin. *resol.* 234. *lib.* 2. *num.* 16. & ad Reverter. *decis.* 354. & refert Modern. de Luca in add. ad Franch. *d. decis.* 4. ut scilicet id cesset

cesset in feudatario titulato, quasi quod dignitas regalis Principis, Ducis, Marchionis, vel Comitis, eximat à patria potestate, dum iste testator erat Marchio Piscariæ, aliasque habebat consimiles dignitates, ita hæc in forma discursiva insinuando, ad ostendendum, quod casus esset dubius, ideoque dignus esset honesta concordia, ad quam parandam iste labor adhibebatur.

Post editum verò hunc discursum, magis ad utrumque punctum ex integro reflectendo, atque seclusis prefatis localibus authoritatibus; quatenus pertinet ad primum, de quo agitur *in d. decis.* 4. Franch. an scilicet simplex feudatarius in genere, qualis ille sit, à patria potestate eximatur, testandique facultatem acquirat; dicendum videtur, quod rectè procedat conclusio in præfata decisione firmata, quoad facultatem testandi simpliciter de bonis paganicis, aliisque juribus indifferentibus, quoniam verius est, quod feudum, ubi etiam veram militiam importet, hunc effectum non operetur, *dum in §. filiusfamil. instit. quib. mod. jus patr. pot. solv.* literaliter disponitur, quod militia, quinimò dignitas Consularis patriam potestatem non solvit, isto privilegio dignitati patritiatus solùm attributo.

Et quamvis jus magis novum *in l. fin. Cod. de Decurion.*
11 *lib.* 10. & *in §.* 1. & *§. generali, Auth. de Sanctissimis Episcopis*, hoc privilegium patritiatus dignitati attributum, extendat ad alia undecim munera, seu officia, vel dignitates enumeratas per Modern. Bossium *de patr. potest. cap.* 2. *nu.* 25. & 26. qui alios de more cumulat, & inter quas Episcopalis recensetur; nihilominus in eis non includitur ista militia, qualis qualis illa sit, quamvis primi ordinis, nimiumque qualificata.

12 Atque habemus in Clericis, qui non solùm in minoribus, sed etiam in sacris dicuntur milites Christi, atque militaribus privilegiis potiuntur, & tamen soluti non sunt à patria potestate, ex deductis *sub tit. de testam. disc.* 34. & licèt ibidem firmetur tanquam probabilior opinio, quæ illis defert facultatem testandi etiam de adventitiis; attamen id provenit ex quibusdam peculiaribus rationibus ibi recensitis, quæ non adaptantur militibus sæcularibus, præterquam in bonis Castrensibus; ideoque stant benè simul, quod quis sit filiusfamilias regulariter intestabilis, & tamen quod per quandam speciem limitationis sit habilitatus ad testandum de aliquo genere bonorum, sive in certis casibus.

Ista videntur stringere ad probandam inhabilitatem filiifamilias feudatarii ad testandum de aliis bonis indifferentibus, quæ cadant sub peculio adventitio, vel profectitio improprio, sive ad exercendum alia jura, quæ filiisfamilias
13 interdicta sunt, ob impedimentum patriæ potestatis, ut præsertim ad rem in præsenti casu est facultas deputandi filio impuberi tutorem, quoniam si patria potestas generaliter durat, exindè resultat, quod nepos nasci dicitur sub potestate avi, non autem patris, & per consequens intrat certum juris principium, quod existenti in potestate patris, vel avi, non datur tutor, ac propterea duplex consideratur defectus, unius scilicet ex parte deputantis, & alter ex parte illius cui fit deputatio.

Difficultas verò adhuc subest respectu feudi, atque in iis, quæ ipsam feudalem hæreditatem concernunt, quia nempè compatibiliter cum feudo recto, & proprio, sit
14 verificabilis testandi, vel aliàs disponendi facultas; vel scilicet etiam in feudo antiquo pacti, & providentiæ, deputandi balium successori pupillo, aliaque disponendi pro recta feudi administratione, donec ætas pupillaris duret; vel gravandi successorem intra limites valoris feudi, juxta illam facultatem, quæ etiam in feudis antiquis in forma pacti, & providentiæ, conceditur feudatariis Regni Neapolitani, ob admixtam qualitatem hæreditariam; sive ob pluries enunciatam facultatem, quæ conceditur primo acquirenti titulo oneroso gravandi etiam in valore cum similibus casibus, in quibus hæc facultas testandi, seu aliàs disponendi sit exercibilis.

In his etenim, vel similibus, probabiliùs adhærendum videtur potius sensibus Afflict. *decis.* 183. quàm Franch. *d. decis.* 4. Cum præsuppositо tamen, quod agatur de illis feudis veris, & propriis, quæ concedantur à domino directo, habente jura Principatus, & regalia majora, illud præsertim indicendi publicum bellum, & formandi exercitum, adeout verificetur in feudatariis, quod sint milites primi ordinis, Ducem habentes ipsum Dominum, & Principem, juxta ponderationes, de quibus supra *in annot. ad disc.* 1. & 2. 53. & 54. & alibi pluries, dum in illis infeudantibus, qui hoc jus exercitus, & publicæ militiæ, hodie non habent, non verificatur vera qualitas militatis, neque verum, & proprium feudum, ut locis citatis advertitur.

Posita etenim ista vera militia magis qualificata, & primi ordinis, nulla subesse videtur ratio, cur feudo magis, quàm aliis bonis indifferentibus occasione militiæ quæsitis, congruere non debeat terminus peculii castrensis, dum ipsum feudum importat veram militiam, etiam majorem, magisque qualificatam, per argumentum à majoritate rationis.

Idque clarè comprobatum videtur ex communi, & re- 16
cepto sensu feudistarum, de quo supra, *disc.* 21. *cum seqq.* & *alibi pluries*, ut scilicet feudatarius duplex habeat patrimonium, seu duplicem diversum hæredem universalem, unum scilicet paganicum, & alterum militarem, etiam diversæ naturæ, quia unus sit testamentarius, & alter legitimus, sive ab intestato, quod juri principis repugnat, neque alia ratione substinetur, nisi ob privilegium militare, quodque feudum sit patrimonium militare, vel castrense, contradistinctum à patrimonio paganico, ergo manifestum esse videtur, quod in eo fortiùs intrent termini peculii castrensis.

In idem quoque rectè confert dispositio text. *in l. cum*
multa, C. de bon. quæ liber. cum concordantibus, de quibus *tit. de servit. disc.* 60. quod scilicet ea, quæ immediatè obveniunt à supremo Principe, non subjacent nexibus patriæ potestatis; & hic est casus in feudis veris, & propriis, quo- 17
rum dominus sit Princeps supremus, habens jus belli publici, ut supra, dum feudum verum obtineri dicitur in capite à Rege, vel à Principe; alia verò feuda, quæ obtinentur à Baronibus, aliisque subditis, dicuntur subfeuda, seu feuda plana, & de tabula, aut aliàs impropria, allodii potius speciem habentia, juxta distinctiones, de quibus supra *disc.* 7.

Et quamvis apud Franch. *dict. decis.* 4. *numer.* 8. & 9. id admittatur quando agatur de illo feudo, quod ipsi filio per 18
Principem ratione militiæ, & in remunerationem servitii militaris concessum sit, secus autem ubi de feudo antiquo, vel novo, quod per Patrem illi refutatum fuerit, quasi quod istud habeat speciem peculii profectitii; attamen (pace viri doctissimi, & apud me summæ venerationis) istud videtur æquivocum clarum tanto viro incongruum (unde propterea in omnibus experimur imperfectiones humanæ imbecillitatis) quoniam feudum verum, & proprium est beneficium, quod directè, & immediatè obtineri dicitur à Principe tanquam species officii, vel magistratus absque alterius dependentia, quamvis non ex meritis propriis concessionarii, sed ex illis ejus patris, vel alterius concessio sequatur; quinimò etiam ex causa verè onerosa, cùm pecunia patris, vel alterius, dum id operari poterit, ut feudatarius sit debitor pretii, in quo gravari possit, illudque, ubi proveniat à patre, speciem habeat peculii profectitii, sed non per hoc ipsum corpus feudi dici possit profectitium, quoniam istud semper dicitur obtineri immediatè, & in capite à Principe; eo modo quo provisus per Papam de aliquo beneficio, ex resignatione ad ejus favorem per alterum facta, vel aliàs intuitu meritorum alterius, ipse dicitur beneficiatus, qui directè, & immediatè jus metitur à Papa.

Et conferunt quæ pluries habentur *tit. seq. de regalibus*, ad materiam officiorum, & locorum montium, quod ille in cujus faciem est descriptum officium, seu aliud jus regale, dicitur verus officialis, vel creditor Principis, quamvis cum alterius pecunia officium, vel jus quæsitum sit; magisque ad rem conferunt ea, quæ habentur supra, *disc.* 24. super conclusione, quod in feudis non datur simulatio, neque locum habet regula *plus valere, quod agitur, &c.* Ergo prorsus improprium est dicere, quod feudum dici valeat profectitium, quodque eatenus habeat naturam peculii castrensis, quatenus concedatur ratione propriæ militiæ, dum isto casu non requiritur qualitas feudalis, quoniam quidquid ista occasione acquiritur de bonis indifferentibus, istam habet speciem, pro qua neque opus est, ut bona obveniant à Principe supremo, dum sufficit, ut illa ex ista occasione quovis modo quærantur; & per consequens privilegium, quod conceditur bonis à Principe obvenientibus, est quid diversum ab altero bonorum castrensium, adeout si concessio ex alia causa, quàm illa belli, vel militiæ fiat, idem privilegium intret, ergo multò magis intrare debet in feudo, quod utramque speciem habet, immediatæ scilicet concessionis factæ à Principe, & causæ militaris, si non de præterito, saltem de futuro, dum fundatarius efficitur miles, cum fidelitatis juramen-

ramento militiæ, saltem apud personam ipsius Principis adstrictus.

Neque juridica videtur differentia considerata in *dict. decis.* Franch. inter feudatarium noviter creatum, & illum
21 qui jure successorio per mortem, vel per refutationem à patre, vel alio majore obtineat, quoniam, ut advertitur *sub tit. de cred. disc.* 13. 27. & 151. occasione agendi de articulo, an in feudis intret separatio bonorum, & an creditores hæredis cum assensu vincant creditores defuncti sine assensu, novus feudi successor illud obtinere dicitur directè, & immediatè à Rege, vel ab alio Principe domino directo, per occultam extinctionem juris feudatarii morientis, vel refutantis, novæque formationis juris in successore, seu feudatario, eodem modo, quo in prædicta sede regalium habetur de officiis, & locis montium, quæ ex alterius resignatione obtineantur, & ad instar provisionis beneficii Ecclesiastici ex causa resignationis, ut supra, dum renovatio explicita, vel implicita, quæ conceditur novo successori, habet speciem novæ investituræ.

29 Ad rem quoque nimiùm conferre videtur ponderatio desumpta ex historia juris civilis, de qua in his terminis feudalibus supra, *disc.* 2. & 36. *& in aliis, & tit. seq. de regal. disc.* 2. *& tit. de servit. disc.* 1. *& alibi*, quod scilicet quando prodiit usus feudorum, atque prodierunt leges, vel consuetudines feudales, vel ignotum, vel non receptum erat civile Romanorum; & per consequens, improprium est, regulare materiam feudalem cum præfati juris civilis terminis, ac dispositione, præterquam in subsidium juris proprii, quinimò etiam juris canonici, quod potius est attendendum; neque incongruunt ponderationes, de quibus *d. disc.* 34. *de test.* occasione facultatis testandi in filiofamilias Clerico.

Ideòque concludendum videtur, quod feudum simplex quod dignitatem annexam non habeat, sit autem verum, & proprium, immediatè scilicet à Rege, vel à supremo Principe, non liberat personam à patria potestate, quoad alia bona, & jura indifferentia independenter à feudo, sed in iis, quæ concernunt feudum, vel personam feudatarii, habendus veniat tanquam pater familias.

Hactenus de feudatariis simplicibus, non titulatis, juxta primam inspectionem, ut supra distinctam; quate-
21 nus verò pertinet ad aliam speciem feudatariorum regalium, & dignitatis; cùm juri communi Romanorum ignotus esset feudorum, & feudatariorum usus, hinc proindè non benè super propositione, seu limitatione de qua supra *num.* 10. Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 218. qui adduci solet per alios Modernos *eod. num.* 10. allegatos, tanquam antesignanos, ad id allegat *text. in* §. *filiusfamilias instit. quib. mod. jus patr. pot. solvit.* dum neque in dicto textu instituentium, neque in aliis amplioribus, de quibus supra, agitur de hujusmodi feudatariis titulatis, tunc ignotis, sed de aliis officiis, & dignitatibus; neque Jas. per eumdem Mastrill. allegatus, ad hanc speciem descendere videtur, cùm solùm num. 18. agat de dignitate Episcopali, de qua jus civile expresè disponit, ac propterea liquet, quod
22 traditio Novar. & Marin. sunt in fide parentum pro consueto collectorio, seu pragmatico more, ex mala fundata origine, destituta ratione, & authoritate, ut in multis experimur; quod scilicet uno aliquid asserente, alii sequuntur, atque uno alterum transcribente fit magnus cumulus testium de auditu ab uno, qui non dicit verum; vel est malè informatus, nullamque sui dicti rationem assignat, vel falsam, istaque est quotidiana miseria hujus facultatis, cum quadam ineptia, qua nulla major.

Examinando autem articulum per rationes. & principia, ut decet, quando casus legis non habetur, magnum, nimiùmque solemne videtur æquivocum, firmare hanc propositionem ita generaliter, & in abstracto, quod scilicet feudatarii regales, & dignitatis eximuntur à patria potestate, idque ita firmatum applicare nostrorum temporum Baronibus, & Domicellis, habentibus titulum Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum; siquidem, ut advertitur pluries *in*
23 *hoc tit.* ac etiam *tit. de præeminent. disc.* 26. *&* 35. *& tit. de pension. disc.* 48. variæ hodie sunt species titulatorum inter se nimiùm diversæ, ideòque prorsus erroneum est cum hac generalitate procedere.

Veri etenim feudatarii regales, ac dignitatis, sunt illi Principes, Duces, Marchiones, & Comites, qui exceptis alto dominio, & majori superioritate, aliisque in investitura reservatis, obtinent feudum pleno imperio, & cum regalibus, adeòut feudum redoleat supremum principatum, ut sunt (ex. gr.) Duces Mediolani, Parmæ, & Placentiæ, Mutinæ, & Rhegii, Mantuæ, Senarum, & similes; & in istis rectè procedit assumptum, quoniam sunt Principes soluti legibus civilibus, à quibus jus patriæ potestatis derivat, eisque derogare possunt, cùm eatenus vim legis habeant, quatenus eis placeat, ut in suo principatu serventur, & per consequens illarum subjectionem non patiuntur.

Prout etiam ad effectum de quo agitur, sunt illi feudatarii imperiales minoris sphæræ, quorum plures habemus, præsertim in Lombardia, aliisque partibus superioribus Italiæ propè montes, cum eadem dignitate, seu titulo, Principum, Ducum, & Marchionum, quoniam licèt reputentur inferioris ordinis de facto, ratione minoris potentiæ, & exigui territorii, unde propterea non habent de facto exercitium juris regalis, indicendi bellum publicum, atque formandi exercitum, neque veniunt sub nomine illorum Principum, qui quandam speciem, vel figuram Regni habere videntur, juxta ponderationes, de quibus *sub tit. de jurepatron. disc.* 2. Attamen in reliquis habent alia regalia, nempè fiscum, & confiscationes, bona vacantia, cusionem monetarum, creationem Doctorum, & Notariorum, jus privativum, vel prohibendi, ac alterum jus habendi arces munitas, necnon facultatem condendi leges, cum propriis subditis, eisque derogandi, vel dispensandi, & per consequens eadem intrare videtur ratio.

Solùmque ratio dubitandi cadere videtur in casu, de quo agitur *sub tit. de alienat. & contract. prohibit. disc.* 37. quod scilicet habentes hujusmodi feuda minoris potentiæ sed cum regalibus, & cum vera dignitate, ut supra, vivant in alieno principatu, in quo Baronum, & Domicellorum subditorum figuram faciant, juxta alium casum, de quibus *sub tit. de jurisdict. disc.* 90. cum similibus, an scilicet, quatenus hic titulatus adhuc haberet patrem, dicendus sit, nec ne, subjectus patriæ potestati, ex deductis in specie *d. disc.* 37. *de alienat. & contract. prohibit.* ubi videndum.

Alter econvesò est casus oppositus, quod scilicet agatur de titulatis, sine feudo nobili habitato, cum jurisdictione, & imperio in vassallos, sed ex solo privilegio alicujus Principis, juxta casum, de quo *sub tit. de pension. disc.* 48. Et tunc, cùm ista dicatur dignitas omninò impropria, & abusiva, in sola nuncupatione, pro aliquibus effectibus honorificis, planum, atque certum videtur, ut hæc species dignitatis præfatum effectum non producat, cùm nulla suppetat ratio, quæ id suadeat.

Tertius casus est illorum Marchionum, & Comitum, quorum adeo frequentem usum habent, Lombardia, aliæque superiores Italiæ partes versus montes, quod scilicet juxta consuetudinem enunciatam supra, *disc.* 8. & alibi plures agatur de exiguis feudis dividuis ad formam juris Longobardorum, quibus annexa sit dignitas Comitis, vel Marchionis in hac forma dividua, adeout omnes nuncupentur Comites, vel Marchiones, quotquot sint agnati, & descendentes à primo stipite, quamvis aliquam modicam habeant participationem fructuum, & emolumentorum, ac etiam jurisdictionis, juxta illam magnam divisionem dari solitam, quæ (ex. gr.) recensetur *in Januen. Feudi Arquati, disc.* 114. *cum similibus*. Quinimò, quod etiam sine hac participatione, quæ sit penes patrem, eo adhuc vivente, eandem nuncupationem, seu titulum assumant filii, adeout detur casus, quod major sit numerus Marchionum, vel Comitum, quàm ille vassallorum; & tunc, licèt ista dignitas dici non possit omnino ficta, & idealis ex solo privilegio super feudo alieno, vel ideali, quod nuncupatur *dell' Avena*, adhuc tamen videtur dignitas impropria, & abusiva, cùm de facto isti facere potius videantur figuram privatorum nobilium, & per consequens, ut ista exemptione non potiantur.

Quarta demùm est species adaptabilis ad casum præsentis controversiæ, quod scilicet agatur de Principibus, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, qui in forma individua juris Francorum, atque ad similitudinem feudatariorum regalium, & veræ dignitatis, possideant Civitates, Oppida, & Castra habitata, cum vassallis, ac mero, & mixto imperio, sed sint subditi cum omnimoda subordinatione Principi infeudanti, in qualitate Baroniæ sine regalibus, quæ sint penes ipsum Principem, aliquibus exceptis, quæ ex ejusdem Principis privilegio explicito, vel implicitè deducto ab antiqua possessione, quodam jure singulari, & per viam limitationis regulæ obtineantur, ut propriè sunt titulati regnorum utriusque Siciliæ, ac etiam Barones, & Domicelli Urbis, & Status Ecclesiastici immediati, obtinentes eosdem titulos; & tunc de stricta juris censura istis non congruunt ea, quæ de Principibus, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus disposita sunt, cùm istæ dicantur dignitates potius impropriæ, & abusivæ, per deducta præsertim in supra allegatis *discursibus* 26. & 35. *de præmin.*

Verùm quia (ut locis citatis advertitur) per quandam imaginem antiquarum dignitatum, quæ in eisdem Civitatibus, & Oppidis, vel Regionibus aderant, hujusmodi titulati pluribus gaudent præeminentiis, & prærogativis, & præsertim (loquendo juxta mores prædictorum Regnorum) constituunt corpus nobile Regni, seu Principatus, una
24 cum Principe, qui est caput, ideoque tanquam membra sedent ad ejus latus, atque cum eo interveniunt in publicis parlamentis, in quibus de gravioribus Regni, vel Principatus negotiis agatur, ita (ut dictum est) unum, & idem corpus efformantes, tanquam per speciem Senatus; hinc proindè probabilius videtur, quod eis adaptetur, & congruat terminus illius patritiæ dignitatis, de qua loquitur *textus in d.* §. *filiusfamilias, instit. quib. mod. jus patr. potest solvi.* Quoniam, ut communiter advertunt ibidem Doctores, ista dignitas patritiatus non est illa, quam (non sine aliqua irrisionis occasione) sibi assumunt etiam parvarum Civitatum, & Oppidorum nobiles nimiùm privatæ fortunæ, & illius simplicis nobilitatis, quæ illos distinguat à plebeis, juxta distinctiones, de quibus *d. disc.* 35. *de præeminen.* derivato isto vocabulo à descendentibus illorum centum Patrum, quos Romulus elegit; sed verè, & propriè denotat majorem dignitatem Senatoriam eorum, qui Principi assistunt, atque aliquam cum eo habent participationem, in Reipublicæ, seu Principatus regimine; & ex qua ratione in his terminis Doctores concorditer inferunt ad dignitatem Cardinalitiam, ut operetur eundem effectum, quem operatur Episcopatus circa exemptionem à patria potestate.

Applicando itaque ad rem, quando ista refutatio præsupponenda esset valida, tunc videbatur, quod iste feudatarius
25 decoratus pœnè omnibus dignitatibus, Principis, Ducis, Marchionis, & Comitis, cum pluribus feudis qualificatis, in numero copioso, habendus esset pro patre familias; potissimè, & clariùs dum aliquæ species istarum dignitatum, ut sunt Marchionatus Vasti, & Piscariæ, erant magis qualificatæ, ob aliam majorem dignitatem primatus Hispaniarum, ob quam ad instar Cardinalium cum Papa, sedetur ad altera ipsius Regis; & quo magis istæ dignitates vivente patre per filium obtentæ sunt ex ejusdem patris refutatione, eo magis quædam implicita emancipatio inesse videtur, ad instar eorum, quæ habentur *tit. de credito, disc.* 86. de patre consensum præstante, ut filius Decurionatum, seu aliud munus publicum assumat.

Motivabatur etiam de nullitate testamenti, conditi cum
26 Notario, & tribus testibus; verùm id nil relevare videbatur; tum ob validitatem juxta illas leges ex deductis *tit. de test. disc.* 11. tum etiam quia in omnem eventum idem posthumus esset successor intestatus, ideoque tota causa restringebatur ad invaliditatem refutationis.

ROMANA CONCURSUS CREDITORUM.

PRO CREDITORIBUS CUM ASSENSU, CUM CREDITORIBUS SINE ASSENSU.

Casus pendet in Congregatione Baronum.

An prohibitio alienandi, vel obligandi Castra; alia bona jurisdictionalia, quæ resultat ex Constitutionibus Apostolicis, capiat tenutas, & prædia, quæ per Baronem, vel Domicellum ex titulis particularibus quæsita sint, & possideantur intra fines ejusdem Castri, seu loci jurisdictionalis.

SUMMARIUM.

1 *De creditoribus cum assensu, præferendis anterioribus sine assensu in locis jurisdictionalibus, & prohibitis.*
2 *An id procedat in feudis, & locis privatis existentibus intra Castrum.*
3 *An idem de Constitutionibus de non infeudando.*
4 *De incorporationibus novarum acquisitionum, vel additionum.*
5 *De majori pretio bonorum jurisdictionalium.*
6 *De eodem puncto, de quo num. 2. & quomodo in ejus decisione sit procedendum.*
7 *De eodem, & de distinctione plurium casuum, & bonorum.*
8 *Distinctiones continent præsumptionem juris contrariam perfectè elidibilem.*
9 *De applicatione distinctionum ad casum controversiæ.*
10 *Quando voluntas incorporandi attendatur, necne.*
11 *De ejusdem voluntatis incorporandi argumentis.*
12 *De compatibili concursu plurium personarum, vel titulorum incompatibilium.*
13 *De concessionibus privatis, quæ per Barones fieri possunt circa contraventionem Constitutionum.*

DISC. CXVII.

DEciso per Congregationem Baronum puncto, disputato in concursu creditorum Principis Ludovisii, super 1
pretio Status Zagarolæ, ut scilicet creditores posteriores cum assensu, præferri debeant creditoribus anterioribus sine assensu, ex ea ratione, de qua etiam supra, *disc.* 70. *& alibi*, quod scilicet in bonis non existentibus in libero commercio, atque obligari prohibitis sine licentia, vel assensu Principis, vel alterius, creditores qui assensu careant, comparativè ad eos, qui illum habeant, habendi sint tanquam Chirographarii concurrentes cum hypothecariis, ex deductis in isto casu præciso *sub tit. de credito, disc.* 13. 51.

Ex parte creditorum anteriorum in tempore sine assensu, 2
ex citatum fuit motivum, ut scilicet dictum assumptum rectè procedat in ipsis Castris, & bonis jurisdictionalibus in universum, eorumque pretio pro rata, non autem in rata illius pretii, quod proveniat ratione tenutarum, villarum, palatiorum, vinearum, aliorumque prædiorum tam rusticorum, quàm urbanorum, quæ ab eodem Barone, seu Domicello debitore, ad instar cujuslibet privati civis, vel incolæ intra fines ejusdem status possiderentur jure privato, utpotè quæsita ex privatis titulis emptionis, vel aliorum contractuum, sive ex industria constructis, ex recepta propositione, de qua supra, *disc.* 2. *&* 3. 47. *&* 56. *& in aliis pluries*, quod scilicet ex reduplicatione plurium personarum formalium, quæ datur in eadem persona materiali pro diversitate respectuum, ista bona considerentur, tanquam privata, & indifferentia, contradistincta ab ipso corpore castri, seu loci jurisdictionalis.

Atque ad id probandum, scribentes pro hujusmodi creditoribus sine assensu, omnia pœnè ad literam desumebant ex iis, quæ habentur à me superiùs deducta *disc.* 61. *&* 62. illa exornando cum aliquo majori, & superfluo verborum, & allegationum apparatu.

Ponderando etiam communem praxim ponderatam quoque *d. disc.* 61. ad interpretationem aliarum Constitutionum Apostolicarum de non infeudandis, quod scilicet Barones, & Domicelli, prohibiti alienare Castra, & bo- 3
na jurisdictionalia, in toto, vel in parte per quotas, passim alienant titulo venditionis, vel dationis in solutum, sive ex altero emphyteusis, vel perpetuæ locationis, ac etiam donationis, concedunt petias terræ, & vineas, aliaque prædia, & bona, dum aliàs esset eis penitùs interdicere commercium.

Econversò autem aliqui scribentes pro hac parte, insiste- 4
bant in eo, quod plerique Doctores, agendo de incorporatione Civitatum, & Provinciarum de novo conquisitarum alicui Regno, vel Coronæ, exemplificare solent in aquis dulcibus, provenientibus ex privatis fontibus, vel rivulis, quod intrantes in mare, efficiuntur maritimæ, vel salitæ, ipsiusque maris naturam, & qualitatem assumunt, juxta disputationes habitas in casu, de quo supra, *disc.* 2. absque occasione comprehensionis sub legibus, agitur etiam supra, *disc.* 83. & alia occasione viarum intrantium in plateam, agitur *sub tit. de regal. disc.* 135. Adhibendo quoque consuetum nostrorum dictum, quod jurisdictio sit quid universale, tanquam nebula supra paludem, ideoque eo ipso quod Baro, vel Domicellus, bona privata acquirit, illa cadant sub dicta nebula, & efficiantur jurisdictionalia.

Item in præmissorum comprobationem, in congressibus desuper habitis, arguebam ego ab observantia circa pretium, seu valorem, quoniam si Baro, vel Domicellus emit 5
tenutas, aliaque prædia privata ad rationem (ex. gr.) quatuor pro centenario, pœnès ipsum evadunt bona jurisdictionalia, unde propterea in æstimatione ipsius Castri, seu

loci jurisdictionalis, ita æstimantur ad rationem duorum circiter, ob pluries insinuatam prerogativam bonorum jurisdictionalium hujus Principatus, præsertim *disc.* 19. & 24. quod scilicet bona jurisdictionalia æstimantur in medietate pluris, quàm privata indifferentia.

Quamvis autem ego scribens pro hac parte creditorum posteriorum habentium assensum, more Advocati ad causæ opportunitatem, prædictis inhærerem, aliaque pro consueto Advocatorum acumine deducerem; in congressibus tamen desuper habitis pro directione causæ, in quibus, pro
6 commendabili Curiæ stylo, veritas cum omni ingenuitate inquiritur, & aperitur; dicebam idem, quod habetur supra, *disc.* 2. & 3. 47. & 56. & *in aliis*, super hoc puncto, an & quando bona existentia intra fines feudi sint feudalia, cum proportionabiliter eadem intret ratio, quod scilicet revera ista non sit quæstio juris, sed potiùs facti, ex istius particularibus circumstantiis decidenda, quodque propterea intret consuetus nimiùmque frequens, & connaturalis pragmaticorum error procedendi cum generalitatibus, sive in sola litera doctrinarum, & authoritatum, non reflectendo ad debitas distinctiones, ideoque confugiendum esset ad illam, quæ pro meo sensu esset sacra anchora, pro methodica causarum decisione, congruaque doctrinarum, & conclusionum applicatione, distinctionis scilicet diversorum casuum, vel diversarum specierum hujusmodi Castrorum, & locorum jurisdictionalium.

Ubi etenim agitur de prima magis communi, & frequenti specie illorum castrorum, seu locorum, in quibus Baro, vel Domicellus habeat solùm illud dominium publicum, seu territoriale in toto territorio, quod consideratur tanquam jus terrendi, absque tamen privato, &
7 utilitario dominio ipsius territorii materialis, quod pleno jure sit privatorum, & tunc respectu bonorum, & jurium, quæ ab eodem Barone, vel Domicello ibi possideantur, intrat distinctio, de qua *d. disc.* 2. & 3. & 47. in aliis insinuatis, inter illa bona, & jura, quæ annexam habeant jurisdictionem, sive de sui natura sint juris publici, & baronalis, ratione alicujus regaliæ, vel ratione jurisdictionis; Et alia, quæ sint juris merè privati, atque proveniunt ab humana industria; ut scilicet in prima specie consideretur tanquam Baro, illaque bona, vel jura dicantur feudalia, vel jurisdictionalia, tanquam membra illius corporis, vel tanquam partes totius, rectèque cadant sub hujusmodi prohibitionibus, dum illorum alienatio importat ipsius corporis scissuram, & dismembrationem; Alia verò bona indifferentia, & juris privati, etiam pœnes ipsum dominum, vel Baronem, suam retineant naturam, dum in eis desideratur, tanquam privatus, ex dicta republicatione personarum, quoties versemur in dubio; secus autem ubi expressè, vel etiam præsumptivè constet de voluntate ipsius feudatarii, vel Baronis illa incorporandi feudo, vel castro, cum in hoc totum faciat voluntas, vel destinatio patrisfamilias, ex authoritatibus ibi insinuatis.

Aut verò agitur de illa specie feudi, vel castri, quæ importet dominium totius territorii materialis etiam ad fructum, & utilitatem, adeout privatum dominium aliorum, sit solùm subalternum per speciem perpetuæ coloniæ, & emphyteusis, juxta casum, de quo *d. disc.* 47. & 72. & in aliis ibi insinuatis; Et tunc, aut agitur de acquisitionibus bonorum, quæ ab eodem Barone, vel Domicello; malè distracta sint, ac indebitè dismembrata, istoque casu, ut advertitur *d. disc.* 2. novæ acquisitiones referendæ potiùs videntur recuperationi, vel reintegrationi, & per consequens, ut ad priorem causam redeant; Et conferunt quæ habentur *disc.* 35. *de legitim. & detraction.* circa illa melioramenta, quæ fiant pro refectione deteriorationum, de quo etiam *disc.* 24. *de credito*. Aut hæc necessitas non urget, & tunc videtur, quod ista præsumptio non intret, quodque ob eundem compatibilem concursum diversarum personarum incompatibilium pro diversitate respectuum, probabilius sit, ut jure privato hujusmodi acquisitiones facere voluerit pro libertate disponendi, & ne bona liberæ dispositionis huic prohibitioni, vel servituti supponat.

Verùm ista quoque est simplex juris præsumptio, quæ cedere debet contrariæ probationi expressæ, vel præsum-
8 ptæ diversæ voluntatis incorporandi bona cum ipso castro, vel feudo, eaque faciendi ejusdem naturæ, ex deductis apud Rovit. *cons.* 101 *lib.* 2. cum aliis, de quibus locis citatis. Quoties tamen ista incorporandi, vel confundendi voluntas fiat re integra, & priusquam creditoribus, vel aliis interessatis jus quæratur in hujusmodi bonis, & per consequens (ut præmissum est) quæstio revera dicenda potiùs est facti quàm juris, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda.

Applicando autem ad rem; Cùm supponeretur, quod ista castra essent juxta secundam speciem, quæ in hoc Prin- 9
cipatu frequens videtur, quod scilicet Baro, vel Dominus haberet Dominium totius territorii materialis; Advertebam distinguendum esse inter privatas acquisitiones, vel constructiones factas per Columnenses, antiquos hujus status Duces, & Dominos, qui Ludovisio debitori, & ultimo possessori, seu illius authori illum vendiderunt, & acquisitiones factas ab eodem novo emptore, & debitore, vel ejus authore.

Primo etenim casu (etiam cum sensu veritatis) omnino certum dicebam, quod omnia effecta essent bona jurisdictionalia, constituentia unum, & idem corpus ejusdem naturæ, tanquam unum mansum, de quo agitur supra *disc.* 56. ex clara voluntate, & destinatione prioris domini venditoris, qui professus est vendere istum statum tanquam unum corpus integrale, & jurisdictionale pro eodem uniformi pretio bonorum jurisdictionalium, & cum illa licentia, quæ in hujusmodi bonis est necessaria, atque ex parte emptoris, eadem fuit voluntas emendi totum statum tanquam unum corpus integrale ejusdem naturæ, & tanquam unum mansum, juxta ponderationes, de quibus *d. disc.* 56.

Quare difficultas restringi solùm videbatur ad præsumptionem voluntatis istius novi emptoris, in acquisitionibus per eum factis, quarum respectu, præsumptio, ut supra, esse videbatur pro non confusione, seu incorporatione, ut ita disponendi libertas salva remaneret.

Et quamvis hujus voluntatis incorporandi argumentum 10
desumi videretur ex eadem circumstantia, de qua supra, quo scilicet acquirentium ultimus successor, qui venditionem fecit, & in cujus venditionis pretio erat concursus, idem adamussim egerit, vendendo totum statum, tanquam unus corpus ejusdem naturæ, cum eadem licentia, & pro eodem uniformi pretio alterato jurisdictionalium; attamen dici posse videbatur, quod iste actus posterior non esset aptus tollere hypothecam, & jus quæsitum creditoribus in hujusmodi bonis non cadentibus sub prohibitione, dum de tali voluntate constare debet, antequam hypothecæ contrahantur, solùmque iste posterior actus, deductus ab observantia, rectè deservire non potest pro interpretatione, vel adminiculo eorum, quæ accederent à parte antea; ideoque concludebam, quod istorum respectu, alia desideranda essent adminicula voluntatis à parte antea; quodque propterea decisio penderet à circumstantiis facti.

Non leve tamen hujus voluntatis adminiculum desumi videbatur eo ex, quod cum venditoris pater, de cujus de- 11
bitis agebatur, juxta tempora hujusmodi acquisitionibus proxima, pro emptionibus duorum Statuum Plumbini, & Venafii, hæc debita contraxisset, quorum pars notabilis consistebat in censibus, in quibus necessarius est fundus fructifer, curaverat eos omnes imponere super villis Urbis, & Tusculi incongruis, utpote infructiferis, & incapacibus, abstinuit tamen semper impositiones facere super hujusmodi tenutis, & prædiis, agnoscendo prohibitionem Constitutionum, utpote in bonis jurisdictionalibus; ac etiam quod acquisitiones factæ non fuerunt ab ipso debitore, sed à Cardinali fratre, & primo acquisitore, qui hunc Statum, tanquam unum corpus, sub fideicommisso successivo reliquit.

Non videbatur autem subsistere dicta consideratio, quæ 12
fiebat ex hac parte de rivulis, & fluviis intrantibus in mare, vel in lacum, quoniam eadem bona, etiam de tempore, quo erant penes privatos, à quibus acquisita fuerunt, dici poterant jurisdictionalia passivè, idest ratione subjectionis jurisdictioni Baronis, ac propterea nulla naturæ immutatio, vel nova subjectio sequuta est, ipseque Baro acquirens, ita gerit duas personas distinctas, quarum una est Baronis, cum qua continuat eandem jurisdictionem, quam prius habebat, nihilque de novo acquirit; altera verò est persona privata pro ipsorum bonorum privato dominio ad fructum, & utilitatem sub dominio jurisdictionali, & territoriali sui ipsius, tanquam personæ diversæ; ideoque semper firmum remanet, ut totum pendeat à voluntate regulanda ex circumstantiis facti.

Minùs è converso considerabilis videbatur observantia, quod scilicet Barones, & Domicelli, absque licentia Apo- 13
stolica, & citra contraventionem Apostolicarum Constitutionum faciunt contractus de aliquibus petiis terræ, aliis-

aliisque præviis, existentibus in territorio Castri, quoniam istæ dicuntur alienationes, vel concessiones cujusdam dominii utilis, vel subalterni absque præjudicio integritatis corporis, & sine formali scissura, vel dismembratione jurisdictionis, & juris dominicalis, juxta ponderationes, de quibus *d. disc.* 61. sed id non influit ad casum, in quo agatur de concursu ad ipsum corpus universale ejusdem naturæ penes ipsum Baronem, & Domicellum, ut in præsenti.

ROMANA PALATII
PRODUCE LUDOVICO SFORTIA
CUM CARDINALI FRIDERICO PATRUO.

Casus disputatus in Congregatione Baronum, ubi pendet.

An bulla Baronum comprehendat legata, quæ per Cardinales, aliasque personas Ecclesiasticas facta sint ad favorem Cardinalium, & Prælatorum familiæ pro tempore; adeout bona hujusmodi legatis obnoxia, & possessa per Barones cadant sub bulla.

Et incidenter an ille, qui rem suam allodialem, & liberam ab alio recipit in feudum æstimatum pro certo pretio, dicatur primus acquirens, ut propterea successores ad ejus debita teneantur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An bulla Baronum comprehendat legata.*
3 *An comprehendat bona Ecclesiastica.*
4 *Quod comprehendat etiam dispositiones Pontificum, & Cardinalium.*
5 *Complectitur etiam bona possessa per Cardinales.*
6 *De eodem de quo n. 2.*
7 *De differentia inter statuta localia, & leges Principis supremi in suo Principatu.*
8 *De eodem de quo nu. 3.*
9 *Quando dicatur legatum factum personis Ecclesiasticis.*
10 *De materia primi acquirentis ex causa onerosa, ut successoribus præjudicare valeat, quando talis dicatur.*

DISC. CXVIII.

1 PLuribus exortis controversiis enunciatis etiam supra *disc.* 115. inter Sfortiades S. Floriæ, cùm tam Dux Ludovicus, quàm Cardinalis Fridericus Patruus pro aliquibus creditis contra Ducem Marium patrem, & fratrem respectivè competentibus, mandata executiva obtinuissent contra ejus hæreditatem jacentem in forma consueta, eaq; præsentassent in Congregatione Baronum, uno alterum respectivè molestante in bonis, quæ possidebant; Cardinali petente vendi Castrum, seu Oppidum Onani possessum per Ducem; iste è converso petebat vendi palatium, quod prius erat Cardinalis nepotis Callisti III. à quo postmodum assumpto ad Pontificatum sub nomine Alexandri Sexti, dono datum fuit alteri Cardinali Sfortiæ, qui illud in ejus domo sub fideicommisso reliquit, sub lege tamen, quod existentibus in hac familia Cardinalibus, pro eorum habitatione deservire deberet; unde propterea orta est questio, an istud palatium, quod non dubitabatur fuisse possessum per Ducem Marium debitorem, qui erat Baro, caderet sub dispositione Bullæ in præjudicium tam Cardinalis viventis, quam aliorum pro tempore; atque disputatione desuper habita, ex prudentialibus motivis dilata fuit resolutio; quæ pendet.

In hac igitur disputatione plura deducebantur per defensores Cardinalis; Primò nempè quod istud esset legatum favore Cardinalium, & per consequens non caderet sub Bulla loquente de fideicommissis, procedendo cum generalitatibus, quas habemus in statutis, & legibus exorbitantibus, ut earum extensio de casu ad casum danda non sit, sed attendi debeant in casu præciso, ex iis quæ habentur, præsertim
2 *sub tit. de successionibus*, ubi est sedes statutorum *disc.* 15. & *in aliis*.
3 Et secundò ponderabant ea, quæ habentur supra, *disc.* 93. super puncto, quod hæc Bulla non capiat bona de dominio Ecclesiarum, quasi quod sit casus mixtus sub ea non comprehensus.

His tamen non obstantibus (etiam cum sensu veritatis) contrarium responderi debere, dicebam, quoniam Bulla *in* §. 10. loquitur etiam de dispositionibus factis per Summos Pontifices, multò magis per Cardinales, talemq; dicebam esse praxim inconcussam in plerisque fideicommissis, & præ- 4
sertim in illo, quod ordinatum fuit per Cardinalem Cæsium de quo supra *disc.* 89. & alterum ordinatum per Prælatum, de quo *disc.* 85. Et quod magis est, in altero, de quo *decis.* 228. *p.* 10. *recen.* enunciato etiam supra *disc.* 96. ordinato per Summum Pontificem Leonem Decimum, in bonis ei relictis per Cardinalem, & per consequens Ecclesiastica qualitas testatoris cessare non facit dispositionem Bullæ.

Minusque eam cessare facit Cardinalitia, vel alia Ecclesiastica qualitas possessoris bonorum, dum in eadem Bulla 5
§. 2. literaliter fit mentio etiam de Cardinalibus, & per consequens, ubi lex est literalis, cessant quæstiones, & argumenta ad sæpiùs enunciatam vulgarem regulam *text. in l. ille, aut ille, ff. de legat.* 3.

Quatenus verò pertinet ad objecta: Nullius momenti videbatur primum, quod scilicet non ageretur de fideicommisso, sed de legato, de quo Bulla non loquitur, quoniam quia juxta expressam dispositionem *text. in l.* 1. *C. de commun. de legat.* legata, & fideicommissa in omnibus exequata 6
sunt, eaque pro synonymis habentur, ubi de secundis, & obliquis dispositionibus agatur, eadem constituta differentia inter universalia, & particularia; & per consequens eo ipso quod Bulla loquitur de fideicommissis, absq; dubio de hoc legato, habente tractum perpetuum, & successivum, quoq; loquuta est, cùm aliud in effectu non sonet, nisi fideicommissum particulare.

Clarius verò, ac ad evidentiam, quoniam dum Bulla loquitur de casibus fortioribus, nempè de investituris, concessionibus, donationibus, & pactis, dubitandum non videtur, quin comprehendere non voluerit casum minus dubitabilem legatorum, ob rationis identitatem; ac etiam, omni penitùs dubitandi ratione cessante, ob aliud magis amplum verbum cujuscumque dispositionis, tam inter vivos, quàm per ultimam voluntatem, dum sub genere ultimarum voluntatum, dubitandum non est venire legata.

Advertebam quoque, æquivocum videri adhibere strictos, & rigorosos terminos statutorum, quoniam, ut advertitur pluries *d. tit. de successionibus*. ac etiam *sub tit. de legitim. disc.* 10. & *alibi*, erroneum est, legibus latis per Principem su- 7
premum in ejus Principatu, applicare terminos statutorum, & legum municipalium, quibus congruat stricta, & rigorosa intelligentia, quoniam id procedit in statutis conditis per Civitates subditas, non habentes facultatem derogandi juri communi, leges etenim emanatæ à proprio Principe in suo Principatu, dicuntur communes, non autem municipales, suntque majoris roboris, & efficaciæ, quàm sit ipsum jus commune.

Quo verò ad alterum objectum, quod ageretur de dispositione Ecclesiastica; dicebam extraneos esse terminos 8
quæstionis disputatæ *d. disc.* 93. quoniam ibi agitur de præservando præjudicium Ecclesiæ dominæ directæ à debitis contractis per ejus feudatarium, vel emphyteutam; unde ipsa venit omnino independenter à primo acquirente, qui quandam speciem fideicommissi in ejus descendentia ordinavit, adeout in hæreditate fideicommittentis, à quo omnes successores, & vocati jus metiuntur, adesse solùm dicatur dominium utile, vel subalternum, quod cadat sub Bulla, ex ibi ponderatis. Id autem nil cummune habet cum præsenti casu, in quo Cardinales, & Prælati, ad hujus palatii habitationem veniunt jure fideicommissariæ vocationis, ex munificentia, & liberalitate eorum majoris ordinatoris fideicommissi, cum hac distributione participationis.

Et ulteriùs verè, & propriè istud dici non poterat legatum factum personis Ecclesiasticis, unde propterea bona dici possent potiùs Ecclesiastica, quàm laicalia, ad effectum exemptionis ab Ægidiana, aliisque legibus laicalibus, qualia sunt consimilia legata pro Cardinalibus, & Prælatis Domus pro tempore, facta per Cardinalem Estensem, & per Cardinalem Carafam, juxta casum, de quo *sub tit. de fideic. disc.* 52. quod scilicet alii de illo participare non possunt, sed interim stat sub administratione, quoniam istud palatium comprehensum est sub fideicommisso universali complexivo Castrorum, aliorumq; bonorum, ad favorem natu majoris pro tempore, cum onere tamen præstandi habitationem Cardinalibus pro tempore, ideoq; dominium residet penes fideicommissarium, Cardinalis autem pro tempore habet quandam speciem servitutis habitationis, seu veriùs facultatis habitandi, juxta ea, quæ habentur *sub tit. de servit. disc.* 66. unde

pro-

propterea in omnem eventum, quando etiam hæc disposito non caderet sub bulla, dicebam, quod ad ejus præscriptum vendi debebat proprietas, quæ pertinet ad fideicommissum cum onere istius servitutis juxta casum de quo *d.tit.de servit. disc.* 65.

10 Econversò, ut Cardinalis possessor palatii repelleret has molestias Ducis actoris, qui pro ejus creditis petebat exequutionem super palatio, ut suprà; excipiebat de inani circuitu ob possessionem Comitatus S.Floræ, utpotè quæsiti ex causa onerosa per d. Ducem Marium debitorem, unde propterea inferebatur ad conclusionem pluries in præcedentibus insinuatam, quod scilicet primogenitus successor feudi novi quæsiti titulo oneroso, si non in ipso corpore feudi, saltem in ejus pretio teneatur ad debita, & onera primi acquirentis; quinimò etiam ad communicationem pretii cum fratribus secundogenitis, ex deduct. suprà, *disc.* 12. & in aliis pluries.

Præsupponebatur autem Dux Marius, primus acquirens titulo oneroso, eo quia ipso ex successione majorum possidente istum Comitatum in liberum allodium, etiam cum alto dominio, & independentia, illum de consensu aliorum fratrum vendidit Magno Duci Etruriæ pro pretio quadringentorum quinquaginta millium circiter aureorum; deindeque ab eodem M. Duce, Domino effecto, ejusdem Comitatus investituram feudalem recepit in forma pacti, & providentiæ, ac juris Francorum cum ordine primogenituræ pro se, & universa descendentia Alexandri patris, soluto pretio scutor. ducentorum quinquaginta millium circiter.

Verùm in sensu etiam veritatis, agnitæ quoque non solùm à Congregatione Baronum, sed eriam à Rota, & ab utraque Signatura Gratiæ, & Justitiæ, atque à Tribunali A. C. in quibus omnibus hoc motivum deductum fuit, sed semper rejectum; dicebam quod id nullum penitùs haberet, nec facti, nec juris fundamentum, quoniam primus acquirens titulo oneroso, ad præfatos effectus, propriè dicitur ille, qui pecuniam propriam liberam, & allodialem jam existentem in ejus patrimonio allodiali, erogat in acquisitionem feudi, cujus pretium ita in patrimonio, seu hereditate allodiali remanere dicitur juxta casus, de quibus suprà, *disc.* 12. 19. 23. & in aliis.

Hoc autem in ista facti specie nullatenus verificatur, dum præfatus investitus, dissipator potius, quàm acquisitor dicendus venit, quoniam antiquam rem pretiosiorem, quæ ex fideicommissi, & primogenituris majorum erat debita successoribus jure proprio, absque eo quodipse disponere posset, deterioravit, ejusque partem distraxit; atque inspectu rei veritate, ipse nihil solvit, neque novam fecit acquisitionem, sed rem suam liberam, & allodialem tradidit alteri, à quo immediatè recepit in feudum, juxta casum enunciatum in facti serie, de quo suprà, *disc.* 54. & alterum de quo *disc.* 63. & 56. & in aliis; cum ea differentia de qua in dictis casibus, quod deditio fuit ex causa protestationis, tradendo alteri dominium directum, & superioritatem, pro se autem retinendo dominium utile, vel subalternum; in præsenti autem deditio fuit mediante pretio, & sic in effectu iste actus aliud non continet nisi venditionem dominii directi, & alti pro pretio scutor. 250. mill. circiter, retento pro se dominio utili, immutata ejus natura, seu qualitate, quod de libero allodio effectum fuit feudale; expressio autem pretii fuit gratia distinguendi quid importaret valor dominii directi, eo modo quo firmato integro valore alicujus rei, contradistinguitur valor proprietatis à valore usus fructus, sive dominii utilis, ex titulo emphyteutico seu livellario, & hic pròpriè erat casus.

ROMANA CENSUS PRO SORORIBUS DE AMADEIS CUM MARCHIONE TARQUINIO S. CRUCIO.

Casus disputatus in Congregatione Baronum, & resolutus, ut infra.

De eadem materia de qua suprà, disc. 84. an scilicet Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis post venditum Castrum, si venditio facta sit cum reservatione dominii, pendente solutione pretii, ac etiam cum retentione tituli, seu Dignitatis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *Quod Bulla Baronum non habeat locum in debitis contractis post venditam Baroniam.*
3 *Contrarium.*
4 *Quod authoritatibus individualibus sit deferendum.*
5 *Quare non sit deferendum Rotæ decisioni in hoc puncto, & de authoritate decisionum Rotæ.*
6 *Quomodo procedat, & judicet Congregatio Baronum.*
7 *An Bulla habeat locum in locis tunc infeudatis, & postea devolutis.*
8 *De circumstantiis particularibus, ob quas Bulla intret, etiam post venditum Castrum.*
9 *Venditor cum reservatione dominii pendente solutione pretii, an retineat dominium.*
10 *Sensus authoris super resolutione.*
11 *Quid operetur solus titulus sine Castro.*
12 *An sola habitualis retentio dominii sine alio sufficiat.*
13 *De conclusione, de qua n. 9.*

DISC. CXIX.

FRanciscus de Sancta Cruce possessor Castri Practicæ, intra districtum Urbis, cum Dignitate seu titulo Marchionatus, de anno 1625. illud vendidit pretio scutor. sexaginta milliam Philippo Comestabili Columnæ, cum expressa reservatione, ac retentione præfati tituli pro se ipso & uno ex ejus filiis, habita fide de pretio solvendo in certis terminis conventis cum reservatione dominii, in ampla forma extensa, ut nunquam censeatur ab ipso abdicatum, donec integra pretio solutio, aliaque implementa sequuta fuerint; istoque termino pendente, emit ab authoribus sororum de Amadeis domum ad clivum Capitolinum, revera habita fide de pretio, quamvis ex juris fictione, illud conversum fuisset in diversum contractum census, pro cujus fructibus in summa valdè notabili decursis, ac etiam pro cautela sortis principali, expedito mandato executivo à Tribunali Auditoris Cameræ contra bona hæreditaria, eoque præsentato in Congregatione Baronum, ad effectum, ut ad præscriptum Constitutionis 41. Clem. VIII. quæ vulgò Bulla Baronum nuncupatur, exequutioni demandaretur, tam super eadem domo, quàm super pretio dicti Castri, aliisque bonis possessis per Marchionem Tarquinium filium, profitentem illa possidere jure proprio ex fideicommisso majorum, atque negante Baronalem qualitatem in Francisco patre, pluribus disputationibus desuper habitis, prodierunt resolutiones actricibus favorabiles, præsertim super exequutione prædictæ domus, ex cujus causa creditum originem trahebat. 1

In hujusmodi autem disputationibus nulla cadebat quæstio super requisitis Bullæ, tam scilicet circa Baronalem qualitatem Francisci, præambula hora dictæ venditionis, quàm circa qualitatem bonorum super quibus petebatur exequutio, quòd, scilicet, fuissent ab eodem Barone possessa, sed quæstio restringebatur ad punctum Baroniæ de tempore contracti debiti, quando ex parte rei conventi illa cessata dicebatur ob venditionem Castri jurisdictionalis, adeo ut illa retentio baronalis qualitatis, vel prærogativæ, quæ remanet tanquam vestigium prioris dignitatis, non sufficiat, cùm ad effectum hujus Bullæ requiratur baronia actualis cum jurisdictione, ex firmatis per Rotam in Romana fideicommissi 8. Junii 1654. coram Verospio, edita in casu de quo agitur suprà, *disc.* 84. ubi resolutio laudatur, quamvis Ego scriberem pro parte succumbente, ideoque scribentes pro reo convento, proprium judicium mihi objiciebant. 2

Scribens pro actricibus, quamvis more Advocati deducerem eadem fundamenta, quæ pariter tanquam Advocatus deducebam pro creditoribus in dicta alia causa, & de quibus *d. disc.* 84. illis addebam individualem authoritatem, quæ in hac materia dici potest singularis, Cohellii ad Bullam Boni Regiminis *cap.* 16. *numer.* 67. *& seqq.* exagerando consuetam pragmaticorum insipiduram super doctrinis individualibus, non habentibus contradictorem, ut in judicando attendi debeant tanquam casus legis, ex deductis *decis.* 122. *in fine par.* 5. *rec. decis.* 721. *n.* 5. *p.* 2. cum aliis per addit. *ad decis.* 20. *p.* 3. *rec. n.* 42. 3 4

Quatenus verò pertinet ad authoritatem Rotæ in dicta decisione edita coram Verospio, dicebam quòd licèt magna, omnique veneratione digna sit authoritas resolutionum hujus Tribunalis; nihilominus non sunt authoritates necessariæ, etiam respectu judicium inferiorum, adeo ut non 5

non verificetur id, quod dicunt Afflict. & alii, de decisionibus illius S. Consilii respectu Judicum inferiorum, eo quia emanant nomine Regio, cùm ista ratio non militet in Tribunalibus Rotæ, dum est solùm Judex alicujus majoris sphæræ, adeòut ut quandoque, licèt non multùm frequenter, praxis doceat, quod Locumtenentes Auditoris Cameræ, aliique Judices inferiores Curiæ non deferant authoritatibus alicujus decisionis punctualis, quando ejus fundamenta non captivent eorum intellectum, ut de me ipso in figura arbitri, patet, *sub tit. de fideic. disc.* 75.

6 Multò verò magis dum agebatur de Tribunali superiore, quod more Principis potius, quàm Judicis procedere videtur, non obligatus ordine judiciali, ex deductis suprà in Urbeveterana Census *disc.* 95.

7 Atque non egrediendo terminos speciales istius Bullæ, advertebam quod, licèt Rota cum duabus decisionibus coram Bevilaquæ, & Cerro in Urbinat. prædii *impress. dec.* 50. & 51. post Paitell. *quare secunda est etiam impressa decis.* 133. *part.* 13. *rec.* firmaverit, quòd ista Bulla non comprehendat Barones Status Urbini, qui de tempore ejus editionis erat separatus cum proprio Duce, quamvis posteà per devolutionem, antiquæ ejus unitati restitutus fuerit; attamen ista Congregatio hanc opinionem sequuta non est, utpotè malè fundatam, ut advertitur suprà, *disc.* 83.

Deducebam quoque casum, de quo suprà, *disc.* 85. quòd licèt per duas decisiones ejusdem Tribunalis firmatum fuisset non adesse Baroniam, attamen postea ab eis recessum fuit & per consequens non videbatur constituendum adeò magnum fundamentum in unica decisione, cui creditores non acquieverunt, quia cognoscerunt acquiescere debere, sed potius quia me consulente magis expediens judicarunt, convolare ad aliud tutius fundamentum renunciationis, quo mediante reportarunt intentum, ideòque nullus fuit dictæ decisionis effectus.

Præterea, illa etiam admissa in casu suo, adhuc tamen 8 negabam applicationem ad præsentem, ob diversas circumstantias dupliciter. Primò nempè quoniam in eo casu debitores post dimissam baroniam, quæ titulo decorata non erat, contrahendo debita, se barones professi non sunt, sed contraxerunt tanquam privati nobiles Romani, quod potissimè in dicta decisione consideratur; èconverso autem in præsenti casu, non solùm debitorem se enunciavit Marchio, sed fortiùs, quia in effectu talis erat non in sola nuncupatione abusiva per simplicem retentionem antiquæ dignitatis, tanquam ejus reliquias, sed per expressam reservationem, cum approbatione Papæ, non solùm pro se ipso, sed etiam pro ejus filio, adeòut dici posset Baro titulatus ex legitimo titulo Principis, & qui talem figuram de facto faceret, unde propterea rectè intraret illa creditorum excusatio, ut est bona fides, quæ à me ponderatur *d. disc.* 84. *in fine*.

Et secundò, ob expressam reservationem dominii, pendente solutione pretii, unde propterea in Jurium sensu, venditor in eo medio tempore hujus contracti debiti, in quo pretium non erat solutum, gereret potius personam 9 locatoris, & emptor illam conductoris, ita sub una conventione ocultando istum contractum, qui est prior, exprimendò verò alterum emptionis, & venditionis posteriorem, & conditionalem sortiturum effectum, seu perfectiorem post adimpletam conditionem, ex iis quæ deducta habentur per Surd. *dec.* 157. *n.* 3. & 305. *n.* 39. Cyriac. *controv.* 264. *nu.* 8. Leotar. *de usur. q.* 36. *nu.* 22. *& seqq. decis.* 284. *n.* 7. *part.* 13. *rec.* & per consequens, quòd ex tunc dici possit verus, & actualis Baro, quodque dicta decisio extranea esset à casu quæstionis.

Hactenus discurrendo more Advocati ad causæ opportunitatem; reflectendo autem ad veritatem, probabilis 10 videbatur resolutio respectu domus, quoniam illa nunquam fuit in bonis fideicommittentis; unde propterea, attenta naturali veritate, non urgebat illa exorbitantia, quę super huius Bullæ dispositione considerari solet, ex pluries supra insinuatis; quinimò potiùs æquitas, & naturalis veritas assistebant actricibus venientibus ex altero fideicommisso, quòd ex inadvertentia, vel ineptia possessoris, ita privatus remanebat re, & pretio, quod revera nunquam solutum fuit, sed ob transfusionem in alium contractum, habebatur pro soluto, & quadam vigorosa legis fictione, ad quam evitandam, ratione dictæ majoris æquitatis, non improbabiliter supremum Tribunal, quod (ut suprà) in forma potiùs extrajudiciali, quàm judiciali, ac more Principis, magis quàm Judicis, procedere videtur, ita arbitrii habenas relaxare debuerit, habendo debitorem pro Barone ad hunc effectum, potiùs restituendo Domino quod usum est, quàm ut dissolveret debita unius ex bonis alterius.

Urgente etiam ratione inanis circuitus, dum de stricto jure, actrices ipsam domum fideicommissariam vindicare probabiliter poterant, utpotè malè distractam à gravato gerente partes administratoris legalis, qui vendere non poterat, habita fide de pretio, & absque istius opportunis cautelis, adeòut spectato effectu, fideicommissum remaneret sine re, & sine pretio.

Respectu verò aliorum bonorum, quæ re vera spectabant ad hæreditatem fideicommissariam, & super quibus de rigore, vel de æquitate juris, actio aliqua actricibus non competebat, nisi ex beneficio hujus Bullæ Baronum, stantibus dictis circumstantiis retentionis, & continuationis tituli cum authoritate Papæ, ac etiam alicujus retentionis habitualis dominii ipsius Castri ob dictam reservationem pendente solutione pretii: quando in creditore concurreret bona fides, seu justa credulitas, ponderata eodem *disc.* 84. *num. fin.* fortè admittendam esse crederem eandem ibi ponderatam æquitatem; verùm hoc motivum cessabat ex facto, dum ex ipse instrumento patebat, quòd creditor certam habebat scientiam venditionis Castri, quodque debitor non esset amplius Baro actualis; hinc proinde sentiebam difficultatem, partibus pro stylo ingenuè ab initio insinuatam, dum ita deficiebat præcipua circumstantia baronalis jurisdictionis actualis, juxtà ea quæ habentur *d. disc.* 84.

Retentio autem Dignitatis, etiam ex authoritate Princi- 11
pis inducit quidem honorificas præeminentias ad quosdam effectus, sed non facit verum Baronem, vel feudatarium, ad illos effectus, qui ex retentione feudi, vel Castri jurisdictionalis resultare dicuntur, juxtà ea quæ de hujusmodi titulatis ex solo privilegio, & sola nuncupatione habentur, *sub tit. de cens. disc.* 48. *& tit. de præeminent. in supplemento disc.* 45.

Prout quædam habitualis retentio dominii impropria 12
cum potentia, quę reduceretur ad actum, quatenus emptor non solveret, non videtur ad id sufficiens, ex iis quæ habentur suprà, *disc.* 90. & conferunt, quę habentur suprà *in annot. ad disc.* 17. super puncto, quòd retentio pensionis compatibiliter cum militia, & statu sæculari, reservatæ, ex causa resignationis alicujus beneficii, cum reservatione regressus ad idem beneficium, non facit clericum beneficiatum, quamvis adsit possibilitas, intentando regressum, quòd possit esse talis, per quandam speciem postliminii, seu reassumptionem prioris status; potissimè quia sufficit, quod sit casus dubius, vel omissus, ut in exclusionem hujus novæ legis exorbitantis responderi debeat.

Et quoad assumptum de quo suprà, quod venditor, qui 13
pendente solutione pretii sibi reservavit dominium, interim sit verus dominus, & locator, emptor autem potiùs conductoris personam gerat, illud fallaciam continebat, cùm verius magisque receptum sit in praxi, quòd emptor est verus dominus, quamvis ejus dominium sit subjectum resolutioni eo modo, quo est verus dominus emptor cum pacto de retrovendendo, vel aliàs subjectus retractui, ex pluries deduct. in hac materia *retract. ac sub tit. de servit. & d. tit. de empt. & vendit. disc.* 2. & in his terminis specialibus ad effectum Bullæ Baronum habetur suprà, *disc.* 91.

NULLIUS SIVE, &c. UNIONIS FEUDORUM, INTER N. & N.

Discursus pro veritate, seu directione.

An valeat conventio inter fratres, vel alios, succedentes in pluribus feudis dividuis ad formam juris Longobardorum de non dividendo, sed permanendo in communione ad vitam sub administratione natu majoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quando valeat conventio de permanendo in communione, & non dividendo.*
3 *Mandatum administratorium, non obstante pacto, est revocabile.*
4 *De modo tenendo in consiliis, vel in decisionibus casuum particularium.*
5 *Transactio super articulo dubio dirimit omnem quæstionem.*

6 *Pro transactione sufficit timor litis.*
7 *Transactio cum authoritate superioris magis afficit.*
8 *De rescissione transactionis, ratione lesionis.*
9 *Quod juramentum tollat omne obstaculum juris Civilis.*
10 *Quando juramentum non validet pactum de non dividendo.*
11 *De eodem, & quale pactum perpetuæ communionis rescindatur.*
12 *De invalida conventione super mandato irrevocabili.*
13 *Quod communio quoad administrationem sub uno, non importet talem communionem.*
14 *Expedit ut administratio sit pœnes unum potius; quàm pœnes plures.*
15 *Clericatus operatur incapacitatem feudi.*
16 *De refutatione in proximè successurum.*
17 *De prohibitione conventionum super feudis sine assensu.*
18 *De distinctione confirmationis in forma communi, vel specifica.*
19 *Divisiones in feudis dividuis fieri possunt etiam inæquales inter successores.*
20 *Quare non debeant adhiberi in his feudis doctrinæ Regnicolarum.*
21 *De unione feudorum, & an importet alienationem.*

DISC. CXX.

1 OBventis ob mortem patris in tres fratres pluribus feudis antiquis pacti, & providentiæ dividuis ad formam juris Longobardorum, pluribusque bonis allodialibus paternæ hæreditatis, inita fuit inter eos conventio, ut, feudorum natura non immutata, & absque præjudicio, vel alteratione investiturarum, pro eorum jure solo personali, in communione ad vitam perseverare deberent, neque ad divisione provocare, præterquam in casu legitimæ successionis, superstitem in portione deficientis, facta inter eos quadam redituum repartitione, cum protestatione, ut exinde ipsorum bonorum in substantia divisio facta non censeretur, jurisdictionem, ac administrationem feudorum, cum mandato irrevocabili committendam, cum ordine primogenituræ, illi majori natu, qui præsens esset; cùm autem ad aliquod tempus tertio genitus, extrajudicialiter, adversus dictam fructuum repartitionem, tanquam compertam inæqualem, reclamasset; hinc se interponente quodam Principis supremo Magistratu, vel Ministro, ex istius declaratione, & consilio facto ad favorem dicti tertio geniti quodam augmento, deventum est ad concordiam, per quam dicta prior conventio confirmata fuit, cum amplissimis clausulis, & verbis, quicumque exceptioni, vel prætensioni renunciando, dictaque concordia per illum Supremum Senatum, qui Principis vice has partes gerere solet, approbata, & confirmata fuit, longamve annorum decem, & ultrà pacificam habuit observantiam; adhuc tamen eodem tertio genito ægrè ferente, quod tot feudorum commodè divisibilium jurisdictione, & administratione omninò denudatus viveret, consilium idem in partibus ab aliquibus juris consultis petiit super modo recedendi à præfata conventione, atque super consiliis desuper datis efformato quodam restrictu, seu discursu, meum desuper expeditum fuit votum, tam pro validitate, quàm pro directione.

2 In præfato autem restrictu, seu discursu, restringebatur punctus ad materiam text. *in l. in hoc judicium*, §. *si convenerit*, *ff. commun. dividun.* ubi disponitur, quod pactum de non dividendo, sed permanendo in communione, temporale quidem valet, perpetuum verò non.

Super hujus verò textus intelligentia, vel praxi, DD. duas efformant quæstionem; unam scilicet, an conventio ad vitam pacisentium, absque omnimoda perpetuitate in successoribus, temporalis, vel perpetua dicenda sit; & alteram, an juramentum cessare faciat hujus legis dispositionem etiam in casu prohibito perpetuitatis, juxta terminos textus *in cap. cum contingat, de jure juran. & cap. per vestras, de donat. inter vir. & uxor.* Atque super utraque quæstione pro generali scribentium consuetudine nil penè pacificum relinquendi, variæ habentur opiniones, aliis, affirmantibus, aliis verò negantibus, & aliis distinguentibus, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur hinc inde plenè deducta per Guttier. *de juram. cap.* 58. *num.* 16. & 17. Seraphin. *eodem tract. privil.* 58. *a num.* 6. Thesaur. & addit. *dec.* 142. Michalor. *de fratribus part.* 2. *cap.* 37. Fontanell. *de pact. claus.* 4. *gl.* 9. *part.* 2. *num.* 106. *& seqq.* Arias de Mesa *lib.* 3. *var. cap.* 28. *nu.* 17. Urceol. *consult.* 72. *n.* 21. Rot. apud Otthob. *decis.* 96. *num.* 15. *& decis.* 4. *part.* 14. *recent.* Ideòque supponendo, quod magis communis opinio esset, ut conventio ad vitum, perpetua potius quàm temporalis dicenda esset, quodque posità invaliditate, ratione perpetuitatis, juramentum non sanaret defectum, credebant impugnationi locum fore.

Item breviter, & quasi obiter absque rationum discursu, vel authoritatum cumulo, insinuabant etiam conclusionem, quod mandatum majori natu per dictam conventionem datum ad administrandum, de sui natura sit quandocumque revocabile, ideòque non deberet esse perpetuum. 3

Ex facto potius tamen quàm ex jure, pro mea consuetudine respondi, quod utrumque fundamentum periculosum, minùsque tutum videretur, quodque propterea magnam desuper sentiebam difficultatem, adeòut quoad ipsum pacisentem videretur opus quodammodo desperatum; ita experiendo consuetum modernorum vitium, perpetuò damnabile, ac declamandum, ad hoc ut per posteritatem hac lue non infectam, ad id advertatur, in responsis, vel consiliis, seu decisionibus, assumendi scilicet quæstiones in abstracto, totamque vim constituendi in perquirendo authoritates, præsertim modernorum de illa materia agentium, earumque magnum cumulum, seu pompam faciendi, absque debita reflexione ad facti circumstantias particulares, ex quibus pendet inspectio, an authoritates congruè applicentur, necne. 4

Ex præmissis etenim scriptoribus, ac aliis de materia agentibus patet, utrumque articulum esse dubium super intelligentia dicti text. *in §. si convenerit*. Prout etiam dubius est secundus punctus super validitate promissæ irrevocabilitatis mandati, ut patet ex iis quæ habentur in specie deducta *sub tit. de tutor. & administr. disc.* 20.

Ista itaque dubietate posita, advertebam, quod ubi etiam re integra, in utroque puncto, substineri posset opinio super invaliditate actuum, quodque illi non essent obligatorii, sed revocabiles; adhuc tamen, dum istud dubium jam promotum fuit, atque desuper excitata extrajudicialis controversia, eaque sopita per transactionem, ita præcluса remanebat omnis via, perindè ac si super hujusmodi dubio prodiisset res judicata, cujus speciem transactio habere dicitur ex notoriis; quamvis etenim transactio ad sui validitatem exigat litem, sine qua non datur, non tamen præcisa actualitas necessaria est, sed sufficit ejus potentia justusque timor, ut ad illi occurrendum, validè transigi valeat, ex insinuatis in materia, *disc.* 50. *de alien. & contract. prohib.* & alibi frequenter, cùm sint principia plana. 5 6

Fortiùs verò ob duas facti circumstantias, omnem dirimentes quæstionem; primò nempè, quod transactio prævio controversiæ examine, ac discussione, coram Principe supremo, vel primo Ministro, cum ejus opera, consilio, & authoritate inita fuit; & secundò, quia approbata etiam ab ipso Principe per organum ejus supremi Senatus, ob quas circumstantias, junctas cum probabili dubietate articulorum, transactio apta esset afficere etiam tertios, vel successores, venientes jure suo independenter à transigentibus, ex deductis suprà *hoc eod. tit. disc.* 49. Et in ejus supplemento, *ac etiam tit. de fide comm. disc.* 173. *& sæpius alibi*. Multò igitur magis in præjudicium ipsorummet transigentium, qui regulariter prohibitionem habent impugnandi factum proprium, quoties magna, & plusquam enormis læsio regulanda non ex solo valore bonorum, vel jurium, sed ex æstimatione dubii litis eventus, ex deduct. *d. disc.* 50. *de alien. & contract. & disc.* 27. *de empt. & vend. & alibi*, rescindendi facultatem non tribueret. 7 8

Et per consequens, inanis remanebat labor, desuper à consulentibus adhibitus, ad materiam text. *in dict. l. in hoc judicium*, §. *si convenerit*, quoniam ille proficuus esse potuisset, quatenus re integra de impugnatione ageretur, secus autem ubi per transactionem jam sopita est; ac propterea consultores moneri debent, ut prius ad factum benè reflectant, deinde verò ad jus, quoniam lex est applicando facto, non autem factum legi.

Cæterùm quatenus etiam pertinet ad præfatos punctos, tam scilicet super invaliditate conventionis de permanendo in communione, quatenus admittenda esset opinio, quod conventio ad vitam perpetua potius, quàm temporalis dicenda esset (super quo maturum judicium non efformavi, utpotè extra causæ necessitatem;) quàm etiam super mandati administratorii irrevocabilis, juxtà firmata in authoritatibus, & decisionibus relatis *d. disc.* 20. *de tutor. & administr.*

Quatenus pertinet ad aliam quæstionem juramenti, an hujusmodi defectum sanet, seu legis prohibitionem tollat, negligendo semper exosum, ac genio adversum stylum pragmaticum, more ratiocinatoris insistendi in numero authoritatum, ac inspiciendi quænam opinio esset magis communis; dicebam quod (quidquid plerique scriptores, vel collectores, cum consueta leguleica ineptia, desuper involvant) prorsus fabulosum est asserere, ut sola dispositio legis civilis ita distinguentis, *in d. §. si convenerit*, juratæ conventionis invaliditatem operari debeat, cùm hodiè extra quæstionem sit etiam in foro laicali, sive, ut nostri dicunt, in terris Imperii, juramentum cessare faciat cujuscumque legis positivæ prohibitionem, quoties non sit contra bonos mores naturales, vel contra bonum publicum principaliter, non autem secundariò. 9

Eatenus igitur recipienda est opinio adimentium vim juramenti, quatenus verificetur ratio vitii naturalis, cujus respectu dici valeat, quod sit contra bonos mores naturales, quia nempè communio inter eos, inter quos antiqua pax, & unio amplius non regat, parere valeat, ut solet, rixas, & contentiones, aliaque scandala, & inconvenientia; istaque est vera ratio, cui innituntur DD. sequentes opinionem, ut juramentum non sanet hunc defectum; ut (ex. gr.) contingit in communione domus, & mensæ, quam nostri dicunt communionem vitæ, dummodò tamen facti circumstantiæ doceant, ut exindè dicta inconvenientia resultent, quibus aliàs opportunè occurri non valeat, ac etiam magis opportunè exemplificari potest in illis pascuorum, & territoriorum communionibus, quæ inter Civitates, vel Oppida fiant, cum similibus, quibus eadem ratio adaptetur. 10

Istoque casu locus est dissolutioni communionis, non quidem ex infectione pacti, & conventionis, juxtà dictæ legis Civilis dispositionem, seu distractionem, sex ex judicis officio, fundato in alio juris principio, quod scilicet, quando aliqua conventio, quamvis jurata, & ab initio licita, valida, & justa, sive obligatoria, tractu temporis, vel ex aliis contingentiis, ad magnam reducitur injustitiam, sive non cogitata, vel non prævisa scandala, & inconvenientia producit, aut producere potest, tunc debet rescindi, vel ad justitiam, & æquitatem reduci, ad text. *in cap. suggestum de Decimis*, Natt. *cons.* 548. *nu.* 36. Martin. Andr. *decis.* 48. *nu.* 13. *& 14. & decis.* 70. *num.* 3. *&* 4. cum aliis *lib.* 14. *tit. de Decimis disc.* 3. *nu.* 14. 11

Alias etenim, si ita simpliciter verum esset hoc assumptum, ut pactum perpetuæ communionis ad vitam ita bonis moribus naturalibus oppositum esset, ut neque juramento firmaretur; sequeretur, quod per jus positivum Ecclesiasticum induci non potuisset necessaria communio perpetua vitæ in Monasterio virorum, seu mulierum per contractum, quem solemnis professio continere dicitur, quod utique vanum est asserere.

Et quoad alterum punctum invalidæ conventionis, super irrevocabilitate mandati, eatenus revocatio, non obstante pacto, præsertim jurato, admittenda venit, quatenus intret eadem ratio, ob quam interponatur Judicis officium, ne scilicet cogatur quis in officio summæ confidentiæ, ac benevolentiæ habere diffidentem, ac malevolum, ex iis, quæ habentur *d. disc.* 20. *de tutor. & administr.* non autem ex infectione actus. 12

Prædictæ verò rationes, quæ super uno, vel altero motivo cadunt, nullatenus ad rem adaptantur, quoniam cùm communio in feudis non inducat necessitatem vitæ, minusque illam fructuum, vel emolumentorum, dum eorum repartitio jam facta fuit mediante assignatione, ut supra; hinc sequi dicebam, quod ista communio remanet merè habitualis, & intellectualis, juxta illam individuitatem feudorum dignitatis Lombardiæ, & quæ insinuatur suprà in Mutinen. *disc.* 8. & alibi, quod scilicet ad instar juris patronatus, feudum dicitur individuum habitualiter, seu intellectualiter; spectato verò effectu perceptionis fructuum, & emolumentorum recipit divisionem, sic à pari. 13

Et quamvis in ordine ad administrationem, etiam in actu sive in exercitio communio perseveret, atque duret mandatum administratorium datum illi, qui inter præsentes sit major natu; attamen id non percutit subsistantiam ipsorum feudorum, minusque diminutionem juris unius, ejusque translationem in alterum, aut necessitatem permanendi in communione, cum persona parum grata, vel habendi in mandatarium, seu administratorem suorum bonorum malevolum, & diffidentem, cùm iste administrationis ordo respiciat potius gratiam vassallorum, & justitiæ meliùs administrandæ per unum, quàm per plures, juxtà insinuata suprà, *disc.* 9. *&* 10. occasione agendi de erectione feudi dividui in primogenituram, vel ad naturam feudi individui ad formam juris Francorum, ac etiam *disc.* 38. *&* 110. occasione agendi de prælatione adversus extraneum emptorem; & conferunt ea, quæ habentur *sub tit. de fideic. disc.* 1. *& seqq. & præsertim disc.* 6. in materia majoratus administratorii; ac etiam habetur *sub tit. de benef. seu altero de Canon. & Capitul. ac altero de jurepatron.* & idem quod *dicto disc.* 1. *& seq.* insinuatur in materia juris patronatus familiaris, vel alterius generis, aut universitatis, quod licèt sit pœnes omnes de familia, vel genere, laudabile tamen est, ut exercitium, vel administratio sit pœnes unum, puta seniorem, vel per turnum, seu alternativam, distributam in annos, vel menses, aut hebdomadas, eo modo, quo in plerisque Capitulis, & præsertim in illis Basilicarum Patriarchalium Urbis laudabiliter introductum est in collationem beneficiorum, cum similibus, quoniam administrationi justitiæ, & vassallis præjudicialis est, pluriumque inconvenientium productiva pluralitas dominorum & administrantium, adeòut Judicis officium etiam contra invitos, vel domini authoritatem interponi posse, pro hujusmodi repartitione plerique sentiant, ex relatis per Rosental. *de feud. cap.* 9. *concl.* 56. 14

Atque in aliquibus juribus, vel præeminentiis, quæ habitualiter pluribus communia sint, congruit verò exercitium esse pœnes unum tantùm, ut istud pertineat ad illum, qui inter plures sit senior, vel dignior, habemus receptum in retentione clavium arcis, vel in custodia scripturarum, sive in receptione alicujus præeminentiæ, ex insinuatis *tit. de hæredit.* & alibi pluries.

Dictumque inconveniens administrationis justitiæ Subditorum pœnes plures, docet dispositio S. Concilii Tridentini, super administratione jurisdictionis Sede vacante, vel super administratione, seu exercitio illius curæ animarum, quæ habitualiter incumbat Capitulo, vel Collegio, ex insinuatis *sub tit. de Canonicis & Capit. & sub altero de paroch.* & in annot. ad Concil. Trident. cum similibus.

Quare concludebam, quod opus pro meo judicio videretur, vel desperatum, vel valdè durum, ac difficile; sed quoniam consilium non solùm pro veritate super dictis punctis petebatur, sed etiam pro directione, seu suppeditatione alicujus remedii; idcircò insinuavi, quod ubi tertiogenitus filios haberet, magisque expediens reputaret, quod jurisdictio & administratio feudorum, spectantium ad suam portionem, esset potiùs pœnes filios, quàm pœnes unum ex fratribus, tunc unum de duobus remediis adhibere posset; vel scilicet quatenus esset solutus, atque feuda haberent veram, & propriam naturam feudorum, ab aliqua particulari consuetudine non alteratam, ut eorum incapaces sint clerici, juxtà superiùs deducta, *disc.* 15. *& seq. &* 54. se constitueret in statu Clericali, per quem, tanquam per speciem mortis civilis, successio in ejus portione aperiretur filiis, qui tam de facto, quàm de jure non essent obligati stare dictæ conventioni, utpotè merè personali, quinimò in ipsorum pacisentium vita resolubili, quatenus res in eodem statu non permanerent, ut supra; vel quod, quatenus suppeteret justa, & probabilis occasio, puta matrimonii per aliquem ex filiis contrahendi, vel alia similis, faceret refutationem, juxtà eam formam, de qua habetur suprà, *disc.* 76. adeòut habeat speciem præventivæ successionis; insinuando requisitum justæ, ac probabilis occasionis, ne aliàs dici posset facta in fraudem, juxtà ea, quæ in proposito fraudulentæ refutationis habentur suprà, *d. disc.* 76. ac etiam incidenter occasione fraudulentæ subinfeudationis *disc.* ubi concord. 15 16

Post datum responsum, reflectebam, an super hujusmodi conventionibus, utpotè sine Domini assensu initis, cadere posset illa infectio, quæ resultat ex prohibitione text. *in cap. Imperialem de prohib. feud. alien.* per Federic. quasi quod ista necessaria communio importaret speciem unionis, vel servitutis, ideòque veniret sub genere alienationis prohibitæ; attamen adverti, quod nullum desuper constitui posset fundamentum, quoniam quidquid sit, an in eo principatu feuda retineant rectam, ac propriam eorum naturam, ut in omnibus subjaceant legibus feudalibus, & præsertim dictæ prohibitioni contentæ *in cap. Imperialem*; adhuc tamen, quatenus Domini assensus fuisset necessarius, ille adesse videbatur in prædicta approbatione secundæ conventionis factæ per illum supremum Senatum, qui Principis vice hujusmodi actus in eo principatu explicat; potissimè dum non 17

fuit approbatio ad ſimplicem ſupplicationem, nulla prævia cauſæ cognitione, dum præceſſit cognitio, ac judicium ſupremi Magiſtratus, vel Miniſtri ejuſdem Principis; ad inſtar eorum quæ alibi pluries inſinuatur in materia confirmationi Apoſtolicæ, vel alterius Principis in forma
18 communi, vel ſpecifica, pro majoribus effectibus, & operationibus magis unius, quàm alterius, quod ſcilicet, quamvis ad effectum, ut dicatur in forma ſpecifica, requiratur inſertio tenoris, ſine qua dicitur in forma communi, adhuc tamen ſi (exemplificando in confirmatione Apoſtolica) ea ſequatur, prævia cognitione, & examine, per aliquam Sacram Congregationem ordinariam, ſeu extraordinariam, & particulariter deputatam, tunc dicitur in forma ſpecifica, cum ſimilibus.

Verùm deficiente etiam iſta circumſtantia, adhuc non videbantur adaptabiles iſti termini, quoniam in feudis divi-
19 duis, inter agnatos comprehenſos in inveſtitura, præſertim verò proximos, & actuales ſucceſſores, diviſiones, vel diſtribuentes, & quæcumque aliæ conventionis fieri poſſunt ſine aſſenſu, etiam inæquales, quinimò quod feudum ad unum tantùm pertineat, & in ejus portione cadat, ex plenè relatis per Roſental. *d.cap.9.concl.*53. ubi ad ſatietatem concordantes, ex quibus etiam patet, quod facultas dividendi, ponitur in quæſtione, quaſi quod magis connaturalis & congrua ſit communio; ac propterea deſuper nullatenus deduci, vel ponderari poſſunt ſcriptores feudales Regnorum utriuſque Siciliæ; tum quia, ut pluries advertitur ſuprà, *diſc.*49. & in aliis, ob longè ſtrictiorem prohibi-
20 tionem, reſultantem ab illorum Regnorum lege particulari ejuſdem Friderici in conſtitutione incipiente, *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, non poteſt ab illis feudis inferri ad alia; tum etiam quia in illis feudis ceſſat occaſio hujuſmodi quæſtionum in radice ob eorum diverſam naturam, dum ſunt individua ad formam juris Francorum, unde propterea ea verificari poſſet in illis nimium raris, parumque qualificatis feudis in Aprutio, & in Cilento, quæ adhuc eandem antiquam retinent naturam dividuam ad formam juris Longobardorum.

Ac etiam quia iſta conventio eſt merè perſonalis cum expreſſa proteſtatione non alterandi naturam feudorum, & inveſtiturarum, ſed ſolùm pro jure perſonali, ideòque intrant ea, quæ in materia alienationis commoditatis, vel alterius juris perſonalis habentur ſuprà, *diſc.*61. & 110. *& in aliis pluries*; tunc etenim ratio dubitandi cadere poſſet, quando fieret illa formalis unio feudorum, de qua ejuſque
21 effectibus pro cæteris agit Rovit. *ſuper pragmat. in tit. de titulorum abuſu pag.*1. *num.*78. *& ſeq. & num.*89. *& ſeq.* adeòut unio percuteret ſubſtantiam ipſorum feudorum, undè de pluribus efficeretur unum, ſuppreſſa natura, vel qualitate aliorum, quæ ita fierent prædia, vel acceſſiones illius feudi, cui unio ſubjectiva fieret, cùm tunc actus importaret formalem alienationem, ex iis, quæ in materia unionis beneficiorum habentur *ſub tit. de benef.* ac etiam in materia unionis Eccleſiarum habentur *ſub tit. de Paroch. & parochiis, & in diſc.* 1. *de alienat. & contract. prohibit.*

NEAPOLITANA ADOHÆ, SEU TAXÆ, PRO CREDITORIBUS PATRIMONII PRINCIPIS MINERVINI CUM REGIO FISCO.

Conſilium pro veritate, ſeu directione.

An devoluto feudo, affecto debitis cum Regio aſſenſu contractis per feudatarium, pro quorum ſatisfactione ipſum feudum vendendum ſit, continuari debeat in eadem taxa antiqua adohæ, ſeu donativi, vel potius fieri poſſit taxa nova, juxtà præſentem ſtatum ipſis creditoribus præjudicialis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod non expediret quæſtionem aſſumere.*
3 *De adoha, vel donativo, quod ſolvitur per Barones ſuper feudis.*
4 *De concluſione, quod debita contracta cum aſſenſu durent etiam poſt devolutum feudum.*
5 *De caſu quæſtionis, ut in præjudicium creditorum fieri non poſſit nova taxa.*
6 *De poteſtate, ſeu voluntate Principis præjudicandi tertio, ejuſque jus tollendi.*
7 *Damnatur ſcribendi modus ſuper illis rebus, quæ debent præſupponi.*
8 *Quando congruat ſcribendo aſſumere rerum principia, & originem.*
9 *Quid importet onus adohæ, vel donativi.*
10 *De concluſione, de qua num.*4. *& an procedat in Curia Romana.*
11 *Quod inutilis ad rem ſit dicta quæſtio.*
12 *Ad quem effectum antiquitùs diſputaretur iſta quæſtio ſuper tempore taxæ faciendæ.*
13 *De moderna deciſione Regia, ut fieri debeat taxa nova.*
14 *De intelligentia hujus deciſionis, eo quod non percutiat caſum præjudicii creditorum.*
15 *Reputatur vera opinio, de qua n.*4. *& de ratione.*
16 *Sed jus creditorum non impedit devolutionem, neque tollit onera contractibus feudi.*
17 *Et quid operetur aſſenſus, & de ejus effectibus.*
18 *De eodem, de quo num.*16.
19 *&* 20. *De aliis conſiderationibus in idem.*
21 *De poteſtate Principis ſupplantandi ſucceſſorem.*
22 *De axiomatibus generalibus in idem.*

DISC. CXXI.

FOrmato eo concurſu creditorum in S. Conſilio Neapolitano ſuper patrimonio Principis Minervini, de quo habetur actum *ſub tit. de credito diſc.*27. cùm inter alios ejuſdem patrimonii effectus, eſſent tria feuda Civitatum, Minervini, & Lavelli, & Oppidi Spinæ aureæ, vulgò Spinazzola; præfatus verò Princeps debitor legitimo feudi ſucceſſore, tam actuali, quàm ſperato careret, unde propterea verificaretur illa devolutionis imminentia, de qua ſupra *hoc eod. tit. diſc.*1. Hinc proindè imminente ad inſtantiam creditorum cum aſſenſu eorumdem feudorum ſubhaſtatione, ut ex pretio ſatisfieri eis poſſet; ſe oppoſuit Regius Fiſcus, petendo deberi prius fieri novam taxam ſervitii, vel oneris feudalis, quod ſub adohæ, vel donativi nomine, ibi explicatur, eandem taxam regulando juxtà fructuum ſtatum, ſeu valorem præſentem, longè majorem, unde propterea ex hujuſmodi oneris notabile augmento, magna nimiumque notabilis reſultaret diminutio pretii in creditorum præjudicium, dum ita debitoris patrimonium, quod etiam ſine hac deductione non erat pro omnibus idoneum, longè minus evaderet; ideòque creditores opus aſſumpſerunt, ut continuari deberet in eadem taxa antiqua; cùmque creditorum Advocati, jurium allegationes deſuper ediderint, atque ſuper eis ille idem major creditor enunciatus, *dicto diſc.*27. *de credito*, qui præſertim erat in Curia, utpotè Secretarius S. Congregationis Epiſcoporum & Regularium, meum pro veritate, ac directione conſilium petiiſſet.

Reſpondi, quod intellectu non acquieſcente fundamentis deductis in eiſdem allegationibus, ſentiebam difficulta-
2 tem, ideòque conſului, pro quod meo judicio magis expediret, ut eo quo fieri poſſet meliori modo, aliqua cum fiſco concordia ſequeretur; tum ob difficultatem, quam ut infra in puncto juris habebam, unde propterea potius malus cauſæ eventus pro meo judicio timendus, quàm bonus ſperandus videbatur; tum etiam quia, cùm ipſe requirens eſſet de primis anterioribus, quibus, facta etiam hac deductione, ſatisfieri poterat, adeòut diminutio, quę exindè reſultaret, poſteriorem intereſſe percuteret, ipſique requirenti expediret celeritas venditionis; idcircò imprudens dicebam conſilium videri pro ipſo, aliiſque anterioribus creditoribus iſtud aſſumere opus, quod longam cauſæ protractionem operaretur; ſi etenim generaliter in magnis Civitatibus, & Tribunalibus, magis verò in illis, in quibus prolixitas temporis eſt litium fatum inevitabile, & malum connaturale, etiam ubi inter privato agantur, multò magis cum fiſco, ubique potens, ac durus adverſarius, potiſſimè in articulo novo, & exemplari, in quo deciſio facit ſtatum in futurum, dum in fabulam tranſiiſſe videtur dictum Plinii ad Trajanum, quod ſub bono Principe, fiſci cauſa ſemper mala eſt.

In prædictis itaque allegationibus; primò inſinuabatur
3 quidditas, ac origo, ſeu introductio hujus oneris realis, quod per feudatarios Regi ſolvitur; atque ſubrogatum eſt loco feudalis ſervitii perſonalis ſub barbaro adohæ vocabulo antiquitus explicari ſolitum, hodiè verò ſub illo donativi, ex iis, quæ cum nimium longo apparatu, ferè omnibus antiquioribus relatis, deducuntur per ſcribentes in alle-

allegationibus collectis per Donat. Anton. de Marin. *alleg.*116. *to.*3. & per Roſam *conſult.*11. ubi etiam *conſult.*14. *& ſeq.* agit de hoc eodem onere, ejuſque exemptione, vel præſtatione.

4 Secundò latiùs, ac penè per totas allegationes, elaboratè quidem, ac benè, immorabantur in probatione concluſionis de qua ſuprà, *diſc.*1. *n.*7. *&* 8. *diſ.*78. *& alibi pluries*, quod ſcilicet per hypothecas contractas ſuper feudo cum Regio aſſenſu, acquiritur creditoribus jus reale, quod inficit ipſius feudi ſubſtantiam, adeòut ſequuto caſu devolutionis, non intret regula textus *in l. lex vectigali, ff. de pign.* ſupet earum reſolutione, ſed feudum ita affectum tranſit ad Dominum, qui volens illud pro ſe retinere, tenetur ſolvere debita, ita cùm aſſenſa contracta, uſque ad valorem feudi, vel ubi id agere nolit, tenetur pati venditionem, ut ex pretio creditoribus ſatisfiat, confutando etiam opinionem quam ſubſtinere conantur Carleval. *de judic. tom.* 2. *quæſt.*23. & Montan. *de regalibus offic. à n.*16. *ad* 19. *fol.*255. quam expreſsè quoque improbat de Marin. in addition. ad Reverter. *deciſ.*515.

Et tertiò, iſto firmato aſſumptu, favore creditorum,
5 atque procedendo cum ſenſibus ejuſdem de Marin. *in dict. addit.* ad Reverter. leviter tamen inferebant ad conſequentiam, ut fieri non poſſet nova taxa, per quam tolleretur, vel minueretur jus creditorum, qui ſub ejuſdem aſſenſus fide contraxerunt, ita procedendo cum generali regula latè exornata *in d. alleg.*116. quod ſcilicet Princeps non cenſetur
6 velle tertio præjudicare, ejuſque jus tollere, & de qua regula plenè agitur *ſub tit. de regal. diſc.*148.

Iſte autem ſcribendi modus, de quo preſertim *in d. alleg.*
7 116. conſuetam, tum ac frequentem mihi paravit nauſeam, ideoque me cogit, ſuperfluæ etiam, ac faſtidioſæ repetitionis notam non curando, illum perpetuò inculcare, & deteſtari, dum ita prodigorum dignoſcitur vitium, abundando nempè in ſuperfluis, & deficiendo in neceſſariis.

Superfluam ſiquidem, ac inutilem chartarum repletionem, ad eruditionis ſcribentis affectatam pompam potius, quàm ad cauſæ opportunitatem, redolebat primus longus apparatus ſuper origine, ac introductione, & immutatione reſpectivè hujus oneris, dum illud in regione, ob adeò magnam feudorum frequentiam (dum penè totum illud Regnum, ex ejus malo fato infeudatum eſt) notorii ſpeciem habet, potiſſimè verò apud Judices, qui ſunt juris conſulti ad illum majorem Magiſtratum per advocationis, vel inferiorum Magiſtratuum gradus evicti, quibus hæc principia abſque dubio innoteſcunt, ideòque præſupponenda ſunt.

Manifeſtus ſi quidem error, irriſione dignus, eſſet ille ſcribentium in Rota, in aliqua cauſa beneficiali, ſeu penſionis Eccleſiæ, aut fideicommiſſi, ſi cum longo apparatu agerent de origine, & introductione beneficiorum Eccleſiaſticorum, eorumque reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis, ſive de introductione, & etymologia penſionum Eccleſiaſticarum, vel fideicommiſſorum, & ſimilium, quæ præſupponenda ſunt, eiſque præſuppoſitis immorandum eſt ſuper puncto, de quo ſit quæſtio.

Tunc etenim hujuſmodi principia aſſumere congruit, ſed quo magis præſuppoſitivè, ac breviter fieri poteſt, quando
8 ſcilicet ex ipſa origine, vel introductione, vel ejus ratione inferri valeat ad id, quod conferat ad cauſæ opportunitatem, puta (ex. gr.) juxtà ea, quę habentur ſuprà, *hoc eod. tit. diſc.*74. *&* 89. ſuper origine, & introductione fideicommiſſorum, & quando Auguſtus ea reddidit obligatoria, ad effectum congruæ interpretationis Bullæ Baronum, ſive excuſationis illius exorbitantiæ, de qua vulgus eam redarguit.

Vel in materia penſionum Eccleſiaſticarum, indagando earum originem & quidditatem, & an reſpiciant ſpiritualitatem, nec ne pro diverſis effectibus exindè reſultantibus in ſua materia peractis *ſub tit. de penſion.* Atque ita pariter in origine, ſeu introductione aliquarum reſervationum, vel affectionum, earumque natura, vel qualitate pro effectibus exinde reſultantibus, puta an earum pluralitas ceſſare faciat indultа Cardinalium, juxtà quæſtiones de quibus *ſub tit. de benef. diſc.*1. *cum plur. ſeq.* Vel ad effectum inſpiciendi, an ceſſent per mortem Papæ cum ſimilibus, quibus eadem congruat ratio.

Secus autem in præſenti, quoniam ſive uno, ſive altero tempore, hujus oneris introductio ſequuta ſit, atque ſive
9 ſub adohæ, vel ſub donativi explicetur vocabulo, id non alterat rei ſubſtantiam, neque diverſificat effectum, dum ſemper eſt onus reale, & uniforme, ad rationem tot pro centenario, juxtà fructus feudi in taxa uniformi, facta de tempore inveſtituræ, & quæ taxa non alteratur durante inveſtitura, ſive fructus creſcant, ſive decreſcant, tanquàm per ſpeciem canonis, ſeu livelli, juxtà ea, quæ in hac materia augmenti, vel diminutionis canonis ob diminutionem, vel excreſcentiam fructuum rei, habentur *ſub tit. de emphyt. diſc.*54. Sed quando feudi devolutio ſequuta ſit, vel immineat, ideòque ejus nova inveſtitura alteri concedenda veniat, tunc intrat queſtio, an perneceſsè ſub antiquo canone, vel reſponſione conceſſio facienda ſit, vel potius haberi debeat ratio fructuum de tempore, quo nova conceſſio fiat, ad quem effectum nil refert inſpicere de origine, vel introductione, ſeu mutatione modi ſolvendi idem onus.

Inutilis quoque videbatur, ac ſuperflua ad hunc effe- 10
ctum altera quæſtio ſuper reſolutione hypothecarum contractarum eum regio aſſenſu per feudi devolutionem, Siquidem, quando tenenda eſſet opinio Carleval. & Montan. ſuper reſolutione hypothecarum, adeòut feudum liberum, atque ab omni nexu ſolutum reverteretur ad Dominum, aſſenſu non obſtante; eo modo, quo Curiæ praxis docet in officiis vacabilibus venalibus, quod ſcilicet ſuper eis ad favorem Creditorum conceditur conſimilis aſſenſus, explicari ſolitus ſub nomine, ſeu termino reſervationis decreti, pro creditorum potioritate, adverſus anteriores, qui illo careant, ac etiam pro jure reali, ſeu quaſi ad effectum, ut procedi valeat ad venditionem officii, ex deductis *ſub tit. de regal. diſc.*7. Sed tamen ſequuta officii vacatione per mortem naturalem, vel civilem officialis, illud revertitur liberum ad Cameram, præfati decreti reſervatione neglecta, adeòut creditores huic ſe exponant periculo, hypothecis continuantibus ſolùm ſuper aliis bonis liberis officialis, quoniam ſub hac lege aſſenſus conceditur.

Idemque moderna praxis introduxit in illis Apoſtolicis licentiis, quæ conceduntur ſuper hypotheca, vel alienatione bonorum juriſdictionalium, ſive feudalia, ſive allodialia ſint, propter obſtaculum, ſeu prohibitionem Conſtitutionum Apoſtolicarum, ex deductis ſuprà, *diſc.*66. *& ſeqq.* ac etiam *ſub tit. de credito diſc.*13. *&* 151. *& in aliis pluries*; propter amptas clauſulas preſervativas adjici ſolitas, de quibus præſertim habetur *ſub tit. de regal. diſc.*161. & inſinuatur ſupradicto *diſc.*1. *nu.*7. *&* 8. & in aliis.

Verùm iſto caſu reſolutionis hypothecarum ex dicta regula text. *in l. lex vectigali*, fatua, prorſuſque extranea re- 11
maneat quoad creditores iſta quæſtio, an unum, vel alterum tempus in iſtius oneris taxa attendendum ſit, dum ſive unum ſive alterum tempus attendatur, nihil eorum intereſt; ideòque ubi iſta aſſumatur quæſtio unius, vel alterius temporis pro jure, ſeu intereſſe creditorum, utique præſupponenda eſt ejuſdem juris, atque hypothecarum duratio, ſine qua manifeſtam fatuitatem iſta quæſtio redoleret, & per conſequens inutilis, & extranea remanet dicta altera quæſtio, dum potius præſupponenda eſt tanquàm certa opinio creditoribus favorabilis, & fiſco contraria, ſtante quod ſine hoc præſuppoſito altera quæſtio nullatenus intrat.

Et quamvis apud antiquiores, qui retroato ſæculo iſtam 12
quæſtionem diſputarunt, relatos per Marin. in addit. *ad deciſ.* Reverter. 115. *& in dicta allegat.* 116. *&* 117. *inter collect.* per eundem Marin. inter quos præſertim de illa pleniùs magiſque ex profeſſo agit Moles in ejus adnotationibus, vel decifionibus *tit. de jure adohæ*, §. 4. *quæſt.*3. *fol.*69. procedatur cum præſuppoſito liberæ reverſionis feudi ad Curiam Regiam, abſque jure, vel intereſſe creditorum; attamen id reſpicit diverſum effectum, poteſtatis ſcilicet Regis, concedendi de novo feudum ſub taxa antiqua, ob quam jura, ſeu redditus Regiæ Curiæ minuantur, vel Combaronibus præjudicetur, ad effectum, ut pro majori pretio præſentis feudi venditio fiat, ita percipiendo in capitali pro una vice fructum futurum, atque ſupplantando ſucceſſores in Regno, vel Combarones; iſtaque eſt ratio dubitandi, quæ tunc habebatur, ut patet ex deductis per Moles, ubi ſuprà; & per conſequens dicta antiqua quæſtio extranea remanet ab iſta moderna, quæ inter Regem ejuſque fiſcum contendentem de majori utilitate, ſive de illa Combaronum, ne indebitè in contributione graventur; præjudicium autem eſt creditorum, habentium hypothecas ſuper feudo devoluto, vel devolvendo, iſteque eſt caſus, vel punctus præciſus quæſtionis ſuper quo tantùm ſtrictè, & cathegoricè ſcribendum erat; præmiſſa verò omnia, inutiles, ac ſuperfluas continent evagationes; ideque non inutiliter, ac ſuperfluè inſinuatum eſt, ut ita edoceamur quomodo ſcribendum ſit.

Quatenus itaque pertinet ad iſtum caſum, vel punctum

præcisum, quod scilicet non agatur de nova investitura feudi, liberè devoluti, juxtà quæstionem disputatam apud Moles, ubi suprà, sed de nova concessione feudi gravati usque ad integrum valorem, & ultrà, quod urgentibus creditoribus vendatur.

Observabam quod poni deberent ad partes omnia,
13 quæ ut suprà per antiquiores in decurso sæculo in dicta quæstione deducta fuerunt, ac etiam per moderniores; tum quia respiciunt dictam diversam quæstionem; tum etiam quia hodiè illa est jam decisa per Regias decretationes, vel provisiones, per quas determinatum est, ut fieri debeat taxa nova, attento tempore præsenti, ut testatur idem de Marin. *in observat.* in addit. *ad dict. decis.* 515. Reverter.

Quare disputationis punctus præcisè restringebatur ad
14 ejusdem de Marin. distinctionem, seu observationem, ut scilicet dicta Regia decisio intelligenda esset in præfato alio casu, de quo apud antiquiores disputatum fuit, quando nempè ipse Rex feudum ad se liberè devolutum, alteri concedere velit; non autem in isto casu, in quo taxæ immutatio creditoribus assensum habentibus præjudicaret, eorumque jus tolleret; istum etenim casum asserit idem Author Tribunalis Cameræ, certum esse sub dicta Regia decretatione non comprehendi.

Contrarium verò mihi probabilius videbatur; admit-
15 tendo siquidem, quod verior, magisque communis, & recepta esset dicta opinio creditoribus favorabilis, quoties aliud non suaderent clausulæ præservativæ, quæ ob earum amplitudinem, istum quoque effectum operarentur, quod scilicèt per devolutionem feudi non resolverentur illæ hypothecæ, quæ cum regio assensu essent contractæ; idque ex ea probabilitate commercii, aliàs Baronibus sublati, vel impediti, quæ à simili consideratur *sub titulo de emphyteus. disc.* 8. *& alibi pluries*, quòdque clausula *Juribus Curiæ semper salvis*, in hujusmodi assensibus apponi solita, percutiat alios effectus, aliorumque præjudiciorum præservationem, non autem istum effectum resolutionis jurium creditorum.

Adhuc tamen iste assensus non impedit feudi devolutio-
16 nem, ob quam ejus substantia corrumpitur, dum redit ad suam primævam causam, vel universitatem Principatus, ad instar rivuli aquæ derivati ex fonte, seu lacu, ut cessata prima concessione, illa aqua confundatur cùm lacu, vel fonte, adeòut si nova concessio consimilis rivuli fiat, erit semper rivulus novus, dum pœnes dominum dari non potest qualitas feudalis, cùm res sua nemini servire valeat, neque possit esse quis eodem respectu, & in eadem re Rex, & Baro, seu dominus, & feudatarius, ut advertitur suprà, *disc.* 34. *&* 91. & sæpiùs.

Prout idem assensus non tollit obligationem, seu jus il-
lius servitii feudalis, quod est feudo connaturale, sive illud
17 sit personale, sive reale, cùm ad hunc effectum, ac alios, qui sunt feudi connaturales, rectè operativa sit dicta clausula, sed solùm assensus operatur alios notabiles effectus, recensitos suprà, *disc.* 78. *& sub. tit. de cred. disc.* 12. *&* 13. *&* 151. Potioritatis nempè adversus feudatarii creditores anteriores, qui eodem assensu careant; & actionis item realis, vel rei persequutoriæ ad ipsum corpus feudi; atque ille effectus, qui omnium reputatur major, est iste, ut scilicet feudum, devolutum quoque ad dominum, sic affectum transeat, ut suprà.

Ad rem itaque facere observabam, ea quæ pro declara-
18 tione *dec.* 1712. Coccin. *repet. decis.* 86, *part.* 5, *rec.* habentur *dicto disc.* 8. *de emphyteusi*, & suprà, *disc.* 52. quod scilicet, quamvis bona emphyteutica Abbatiæ Farfan. habentia in verbis formulam pacti, & providentiæ, ex Statuto, vel consuetudine, aut ex quodam assensu generali, ad instar illius assensus super feudis istius Regni, favore dotis, de quo suprà, *disc.* 26. redacta videntur ad instar allodialium, ut sint hypothecabilia, atque etiam post finitas generationes, sequutamque devolutionem, eàdem retineant hypothecas; adhuc tamen id intelligendum veniat compatibiliter cum eo Domini jure, quod competit de natura emphyteusis, ratione recognitionis dominii, & sic salvo illo laudemio, vel alia recognitione, quæ Domino debeatur ratione renovationis, vel novæ investituræ, ad rationem tot pro centenario valoris, inspecto tempore præsenti, quamvis id tendat in diminutionem pretii, & consequenter in præjudicium creditorum, quibus bona affecta essent, etiam pro integro valore.

Idemque in consimilibus casibus pluries recensitis *eodem tit. de emphyteusi*, quod scilicet ratione magnæ quantitatis bonorum hujus naturæ in ea regione, & propterea, vel ex privilegiis, vel ex concordiis, aut ex consuetudine, dato casu devolutionis, dominus directus non possit bona pro se retinere, sed teneatur renovare eidem generi, sive aliis concedere, quodque adhuc bona remaneant effecta debitis per feudatarium, vel emphyteutam contractis; ut contingit in plerisque partibus Lombardiæ ratione Bonifacianæ; in Civitate Ravennæ ratione Concordiæ; in aliquibus diœcesibus Status Urbini, & in Civitatibus Perusii, & Civitatis Castelli, ex indultis Apostolicis; & in Civitate Urbini ex concordia, cum similibus, quod scilicet, dum potiùs istud privilegium expresè non prohibet canonis, & laudemii augmentum, utrumque de jure est regulandum juxtà valorem de tempore præsenti, ut præsertim *sub dicto tit. de emphyt. disc.* 5. absque eo quod creditores, quibus legitimè bona affecta sint, de hoc conqueri valeant, quoniam jus ipsorum, quod à Domino alterari non possit, rectè procedit quoad alios actus voluntarios extrinsecos, ac etiam quoad actum intrinsecum resolutionis hypothecarum, aliorumque vinculorum, quæ resultant à devolutione; isteque propriè est effectus, quem respectu Domini producit assensus, juxtà unam opinionem à contradictionibus neque immunem, ut suprà.

Aliàs etenim, quando juxtà dispositionem juris feudalis,
subsit necessitas, quod quilibet novus feudi successor acci- 19
piat renovationem intra annum, & diem, atque pro ea solvat aliquam notabilem summam pro laudemio, cujus loco in hoc Regno successit relevium, ex deductis *suprà*, *disc.* 59. unde propterea resultet, quod istud onus minuat valorem feudi, quod tanto minus vendatur, possent creditores cum assensu prætendere, quod nihil solvi debeat, ob eorum præjudicium, quod utique vanum esset asserere.

Prout si Rex ob bella, aliasque indigentias, aliquam collectam Baronibus indicere vellet, sive istud servitium reale augere; possent creditores feudatariorum cum assensu prætendere, quod id fieri non valeat, dum ita feuda recipiunt diminutionem in pretio, quod pariter fabulæ speciem redoleret, cum similibus.

Prætereà præfatæ Regiæ provisiones, vel decretationes, 20
quæ post tot longas consultationes, discussiones, & apparatus, pro illius Principatus stylo, emanarunt, quodammodò inutiles, & fatuæ remanerent, si juxtà dictam distinctionem datam per Marin. *in d. decis.* 115. Reverter. intelligendæ venirent pro solis concessionibus feudorum, quæ liberè ad Regem reversa sint, cùm tunc nullus videatur hujusmodi decisionis effectus, dum quoad ipsum Regem, ejusque Curiam, quando novæ concessiones sunt ex causa onerosa per viam venditionis, juxtà frequentiorem praxim idem sit, quod unum, vel alterum attendatur tempus, dum totum respicit idem interesse Regis, qui obtinebit illud minus pretium in sorte, & quando velit fieri novam taxam, attento tempore præsenti, dum ita vendet eo minus, & econverso si venderet juxtà taxam antiquam, pretium esset majus idque magis expediret.

Considerationes autem, quæ apud Moles, ubi supra,
alioque decursi sæculi antiquiores scribentes, habentur 21
suprà, defectu potestatis ita præjudicandi Principatui, & successoribus in eo, quorum aliquam supplantationem id redoleret, hodiè recenseri merentur inter fabulas, vel pias meditationes, dum etiam in Principatibus electivis, quando concurrit qualitas Principis supremi, & absoluti, ista ratio supplantationis successoris non habetur in consideratione, nisi quando agatur de magnis dismembrationibus, quæ important scissuram, vel deturpationem coronæ, seu Principatus, ex iis, quæ insinuatur *sub titulo de dote*, *disc.* 146. Ac etiam *sub titulo de pensionibus, disc.* 1. Et generaliter de potestate Principis *sub titulo de regalibus disc.* 148. *& alibi pluries*, ac etiam supra *hoc eodem titulo, discurs.* 61. & in aliis ad materiam Bullæ S. Pii Quinti de non infeudando.

Si etenim in hoc insensibili, & remoto præjudicio, quod Principatui, & successoribus in eo causatur, vendendo præsente pecunia proprietatem, vel jus gabellarum, vel officiorum, aliorumque jurium Regalium Principatus, defectus potestatis adesset, sequeretur, quod non potuissent, nec possent erigi Loca Montium, seu alia consimilia jura, super gabellis, aliisque redditibus Principatus, seu Reipublicæ; & tamen contrarium ubique praxis docet ex deduct. *sub tit. de Regalibus*, ad hanc materiam Locorum Montium, & advertitur suprà, *d. disc.* 61.

Ac demum quando, Leguleici vulgi more, cum generalibus regulis, vel propositionibus procedendum esset, in-

22 intrare quoque dicebam axiomata vulgaria, quod, scilicet, lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet, quodque una, & eadem determinatio plura respiciens determinabilia, debet ea pariformiter determinare, dum dictæ Regiæ provisiones generaliter, ac indefinitè loquuntur, ac disponunt, ut fieri debeat nova taxa regulanda ex valore, seu fructu de tempore præsenti; potissimè verò, & clariùs quoniam, ut patet *ex eisdem allegat.* 116. *&* 117. *inter collect.* per Marin. *in ejus tertio tom.* ista quæstio moderno tempore hunc solùm finem habebat, vel hunc effectum respiciebat, præjudicii, scilicet, creditorum, dum ferè omnes illi Barones, non obstantibus tot tyrannicis concussionibus, & oppressionibus vassallorum, adhuc, ita Deo permittente, sub creditorum pressura vivunt, atque hujusmodi subjacent concursibus.

NULLIUS FRUCTUUM.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An sub restitutione fructuum feudi per illius possessorem facienda, veniant pœnæ, & mulctæ, vel confiscationes, aliaque emolumenta obventa ab exercitio jurisdictionis; & quatenus possessor bona ex confiscationibus, & pœnis obventa distraxerit, an teneatur de proprio reficere æstimationem; vel potiùs feudi domino, seu legitimo possessori tribuenda sit actio ad ipsorum bonorum vendicationem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De ratione ob quam feudatarius obtineat confiscationes, & pœnas.*
3 *Quod error sit respondere in abstracto cum generalitatibus.*
4 *De fructibus, qui veniant in condemnatione, ex natura alienis, etiam sine mala fide.*
5 *Quando tertius teneatur de eo, quod amplius non possidet.*
6 *De fructibus litis.*
7 *De eodem de quo num.* 2.
8 *Pœnæ, & confiscationes sunt in fructu.*
9 *De ratione, ob quam Episcopus, vel beneficiatus obtineat fructus, & emolumenta.*
10 *De eodem, & quando intrusus teneatur etiam pro non perceptis.*
11 *Quæ deductio fiat etiam per possessorem malæ fidei.*

DISC. CXXII.

1 COndemnatus possessor feudi ad illud dimittendum unà cum restitutione fructuum, ex eo quod causa possidendi minùs justa detecta esset; hinc idem, suppressis loco, & nomine, consilium pro veritate petiit, an sub nomine fructuum, qui sint restituendi, veniant confiscationes, & pœnæ, & mulctæ, ac etiam quædam collectæ, seu tributa propria per vassallos exacta; & quatenus ex præmissa causa confiscationis aliqua obvenissent bona stabilia per ipsum possessorem donata, seu aliàs distracta, teneretur de proprio ad tantumdem, sive ad æstimationem; vel potiùs excusari posset, eo quia rem non haberet.

2 Dubitandi ratio per aliquos in partibus excitata, ob quam credebat possessor, ab hujusmodi confiscationum, & pœnarum, ac tributorum, seu gabellarum restitutione excusari; in eo consistebat, quod ista sint emolumenta, quæ feudatariis inferioribus permittuntur, ob exercitium jurisdictionis, tanquam stipendium laboris, & per consequens, quod cùm istum laborem ipse possessor tulerit, ipsius, non autem alterius, ad quem feudum spectare, causæ exitus dedit, esse deberent.

3 Respondi, decisionem pendere à circumstantiis facti, meliùs distinguendis, quoniam in practicis fori quæstionibus, incongrua sunt quæsita generica, & in abstracto, & de consequenti, incongrua, parùmque opportuna sunt responsa ejusdem qualitatis, cùm semper, ex adeo frequenter insinuatis, erroneum sit cum generalitatibus procedere; ad instar petentis consilium à medico absente, super generalibus alicujus morbis syntomatibus, vel periodis, ut ipse juxtà generalia aphorismata Hippocratis, vel Galeni dogmata responderet, non specificando infirmitatem, complexionem, temperamentum, vires, aliasque circumstantias, à quibus pendeat, an unum, vel alterum congruat medicamentum, sive una, vel altera adhibenda sit medicandi norma; quoniam ita consilium medici, vel fallax est, vel inane.

Ubi etenim condemnatio ad dimissionem feudi unà cum
fructibus, non proveniat à vera, & positiva mala fide pos- 4
sessoris, sed à natura judicii, vel actionis, & ex sola dispositione, vel subtilitate juris, adeout interim, & ante litem dici valeat possessor bonæ fidei, vel mediæ, adeout desit mala fides positiva, ut ex. gr. contingit in judicio petitionis hæreditatis, in quo veniunt etiam fructus ab initio, qui hæreditatem augent, ex deductis *sub tit. de hærede, disc.* 9. *& alibi*; & tunc non ex peculiari jure, vel natura feudorum, quorum leges in hoc aliquid particulariter statuere non videntur, mimùsque ex peculiari qualitate hujusmodi fructuum pœnalium, vel jurisdictionalium, sed juxta terminos generales, de quibus in dicto casu possessoris hæreditatis *allegato disc.* 9. *de hæred. & disc.* 1. *de regal.* & generaliter *disc.* 39. *de judic.* possessor tenebitur ad restitutionem extantium in specie, vel in æquipollenti; in eo scilicet, in quo effectus fuerit locupletior, adeout intret ratio, vel æquitas prohibita locupletationis de alieno, excusetur autem à merè consumptis, & non extantibus, ex iis, quæ in his terminis feudalibus super materia fructuum plenè colligit Rosental. *de feud. c.* 10. *concl.* 42.

Atque quoad ipsum possessorem, sub nomine consump-
torum, & non extantium, venire quoque dicuntur illa bona stabilia, vel etiam mobilia, non consumpta, sed extantia, quæ tamen non sint penès ipsum possessorem, quia nempè ab eo donata, vel aliàs distracta sint absque eo quod locupletatio, seu versum duret, cùm pro eis ad nihil teneatur, dum sufficit, quod non desierit dolo possidere, quam- 5
vis etiam imprudenter distraxerit per speciem dissipationis, opinando tamen dissipare bona propria, ex iis, quæ habemus in hærede putativo bonæ fidei dissipante, vel distrahente bona hæreditaria, etiam in sorte principali, ut non teneatur ad aliquam refectionem; quinimò, quod magis est, etiamsi esset verus hæres in parte, neque teneatur bona consumpta, vel dissipata imputare in propriam portionem, *ut d. disc.* 1. *de regal. d. disc.* 9. *&* 27. *de hærede & alibi*. Quidquid sit de jure, vel actione, competente vero hæredi, vel domino eadem bona condicendi à possessore, quatenus de jure ista conditio, seu vendicatio intret, juxta ea, quæ in emptoribus mercium, vel aliarum rerum à non domino habentur *d. tit. de regal. disc.* 129. *cum similibus*.

Econverso autem, ubi condemnatio ad hujusmodi fructuum restitutionem proveniret à mala fide, vera, & de facto, ut præsertim pro frequentiori praxi illa condemnatio est, quæ sequatur à die motæ litis, ob malam fidem, 6
quæ per litis introductionem in possessorem induci dicitur, juxta unam opinionem magis rigorosam, quam sequi videtur Curia, sive à tempore, quo per probationes, & per scripturas, possessor instrui potuit, & cognoscere, se non esse dominum, juxta alteram pro meo sensu probabiliorem opinionem, ex deductis *d. disc.* 39. *de judic. & tit. de fideic. disc.* 184. *& seqq. & alibi*; sive quod etiam sine lite, ex facti circumstantiis, revera de mala fide constaret, ut in spoliatore, vel occupatore, aut similibus contingit, adeout non intret excusatio à consumptis, qui in odium possessoris malæ fidei, habendi sunt pro extantibus, prout etiam bona extantia, sed distracta in tertium, habenda sunt pro extantibus, & possessis, juxta deducta *d. disc.* 129. *de regal. & alibi*, & tunc indefinitè intrat restitutio in æquivalenti de proprio.

Neque isto casu suffragari dicebam præfatam considera-
tionem, quod hujusmodi pœnalia emolumenta pertinerent 7
ratione exercitii jurisdictionis, & administrationis feudi, tamquam pretium laboris desuper adhibiti, quoniam ista ratio congruit legitimo possessori, ad effectum licitè percipiendi ista emolumenta, quæ regulariter de eorum natura sunt de regalibus, ideoque non congruunt hujusmodi feudatariis inferioribus in figura, vel specie baronum, seu domicellorum, sed solùm feudatariis majoribus veræ dignitatis, & feudorum regalium cum jure principatus, ex iis, quæ frequenter insinuantur *in præcedentibus, hoc eod. tit.* ac etiam *sub altero de regal.* & per Rosental. *cap.* 5. *concl.* 49. *& seqq. & concl.* 63. *& seqq.* & sic pro causa, seu titulo honesto percipiendi id, quod aliàs feudatarius quamvis legitimus percipere, ac obtinere non posset, non autem, ut intrusus, ac illegitimus possessor valeat hæc emolumenta sibi appropriare, quoniam confiscationes, & pœnæ sunt absque dubio 8
fructus, vel effectus feudi, ex deductis *sub tit. de Regal. disc.* 160. *& sequ.* & frequenter.

Adinstar eorum, quæ habemus in beneficiis, & dignitatibus Ecclesiasticis, quoniam tam fructus, quàm distributiones, aliosque proventus Episcopi, & beneficiati, aliarumque dignitatum, & Ecclesiarum possessores, & Prælati percipiunt principaliter ex ratione administrationis, & cultus Ecclesiæ, & exercitii curæ jurisdictionalis, vel sacramentalis, sed non per hoc intrusus, vel aliàs injustus, & illicitus detentor debebit hos fructus facere suos, ex eo quod ipse interim curam exercuerit, vel Ecclesiæ administrationem habuerit, quoniam est quidem præmium, vel stipendium laboris, & servitii, sed in eo, qui per dominum, vel superiorem, cum legitimo titulo, ad laborandum, ac serviendum sit deputatus, non autem in eo, qui illicitè in hoc se intruserit; ut etiam exemplificari potest in omnibus aliis Officialibus, & Magistratibus, qui propinas, aliaque emolumenta obtinent,

Adeòque verum est, ut intrusus non faciat suos istos fructus, quod etiam in ipsismet distributionibus quotidianis, aliisque emolumentis, quæ ab ipso intruso, & illegitimo de tempore, vel impedimentum præstante non percipiantur, sed ab alio, adhuc teneatur legitimo domino, vel possessori reficere, *juxtà dec.* 173. Royas, & sæpiùs advertitur in sua materia beneficiali.

Illam verò deductionem in hoc proposito faciendam esse dicebam, quam ipsemet legitimus feudi dominus, cui sententia mandat fructus restitui debere, pati debuisset, si ipse fuisset possessor, juxta illam expensarum, vel melioramentorum necessariorum refectionem, de qua agitur *sub tit. de legitima, & detractionibus, disc.* 35. & in specie advertitur apud Rosental. *d. c.* 10. *concluſ.* 42. *n.* 66.

CLUSINA TERRITORII PRO COMITISSA TERESIA DE CARPINEO CUM CAMERA APOSTOLICA.

Præparatio pro disputatione non sequuta, ut infrà.

De eodem puncto, de quo suprà, *disc.* 56. an scilicet accipiens in feudum aliquod Castrum, vel locum cum universo territorio, efficiat feudalia illa bona, quæ ipsemet jure allodii in eodem loco possidebat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De materia novationis primæ concessionis per secundam.*
3 *Feuda sunt regulanda cum jure feudali, non autem communi civili.*
4 *Quales sint veri, ac proprii termini feudales super novatione primæ concessionis per secundam.*
5 *Ut id procedat quando una concessio sit incompatibilis cum altera.*
6 *Donatio in dubio non est præsumenda, ubi alius titulus compatibilis dari potest.*
7 *Non implicat ut feudatarius possideat tamquam privatus bona, & prædia intra fines feudi.*
8 *Imò totum territorium, omnesque redditus, possint esse unius, & dominium Castri, vel loci alterius.*
9 *Quod casus, de quo disc. 56. sit diversus.*
10 *Datur exemplum practicum super iis, de quibus num. 7. & 8.*
11 *De ratione inverisimilis donationis, vel transfusionis.*
12 *Quid importent verba generalia investituræ.*
13 *De duplici significatione territorii, & de pluribus speciebus dominii ejusdem rei.*
14 *De confessione in informationibus Advocatorum, & Procuratorum, an præjudicet.*
15 *De Constitutione revocatoria Pii IV.*
16 *An concessio sit jure pignoris, vel dominii.*

DISC. CXXIII.

1 COncessit Julius III. Jacobæ de Monte ejus germanæ sorori, matri Ascanii, & Fulvii Cardinalis de Cornea, nobilium Perusinorum, per speciem venditionis cum jure redimendi, vel antichresis, pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, pro scutis duodecim millium auri, totum territorium Clusinum, cum tenutis, silvis, lacubus, & aliis in eo existentibus; quia verò incolæ Oppidi, vel Castri in eodem territorio existentis, quod *Castilionum lacus* nuncupatur, ob illorum temporum conditionem, diversas patiebantur molestias, & incursiones, à quibus tueri se non poterant, cùm apti non essent reficere Castrum, seu munitionem, aliasque desuper necessarias expensas facere; hinc ad eorumdem incolarum preces, idem Julius, Oppidum, seu Castrum prædictum concessit in Vicariatum, seu perpetuum gubernium prædicto Ascanio, ejusque filiis cum jurisdictione, ac mero, & mixto imperio, & plerisque juribus regalibus, sub annua recognitione unius libræ ceræ, & cum obligatione reficiendi, atque muniendi dictum locum, ac etiam dedit gubernium, seu Vicariatum tunc Castri, tunc Civitatis plebis, de quo nihil ad rem; deindèque idem Ascanius prole destitutus, intuitu multorum meritorum pro Sede Apostolica, & Catholica Religione contra hæreticos in statu Ecclesiastico Avenionensi. ac etiam stante solutione scutorum 15. mil. auri obtinuit facultatem sibi arrogandi in filium Diomedem de Pinea, nepotem ex sorore, cum jure succedendi etiam in feudis, omnibusque aliis juribus, ac etiam præfatum locum erigi in feudum nobile, cum titulo, seu dignitate Marchionatus, pro se, dictoque Diomede, atque istius filiis, & nepotibus masculis, sub annua recognitione scutorum bis mille; cùm autem mortuis Ascanio, & Diomede, ex isto fuissent superstites, Fulvius, & Diomedes junior, isteque in Religione Prædicatorum professionem emisisset, exinde assumptus ad Episcopatum Squillacensem, deindeque translatus ad Urbevetanum, juxta seriem de qua suprà, *disc.* 47. atque sequuta esset mors tam dicti Fulvii, quàm etiam Fulvii posthumi ejus filii in infantili ætate, idcircò Camera ob factum casum devolutionis feudi, præfati loci, ejusque territorii possessionem adepta est; & quamvis Diomedes in Religione Joseph, tanquam comprehensus in investitura, super ejus successione litem excitasset, ea tamen per concordiam sopita fuit *ut eod. disc.* 47.

Post aliquod verò notabile intervallum Teresia dicti Fulvii senioris uxor, atque alterius Fulvii infantis mater, quæ ad secundas nuptias cum Comite de Carpinea transitum fecerat, tanquam præfati ejus filii intestata hæres, prætensionem excitavit contra Cameram, super restitutione territorii contenti in prima concessione jure allodii, pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel restitutione dicti pretii scut. 12. mil. unà cum fructibus; undè desuper deputata fuit particularis Congregatio Prælatorum, ad effectum examinandi in forma extrajudiciali, & referendi Papæ, ejusdem prætensionis subsistentiam, pro deliberatione, an causa esset concordanda, vel potius ad suos Judices, prout de jure remittenda; ideòque pro istius Congregationis informatione, aliqua habita fuit disputationis præparatio, absque tamen ulteriori progressu, dum, juxta meum timorem in congressibus jam prævisum, & insinuatum, ex notitia historiæ inter Paulum IV. & Regem Catholicum, occasione Regni Neapolitani, compertum est, quod præfatus Ascanius à dicto Pontifice Paulo ex causa perduellionis condemnatus in contumaciam ad pœnam capitalem, & publicationem dicti feudi, omniumque ejus bonorum, initio Pontificatus dicti Pii successoris, plenariam restitutionem obtinuit sub diversis legibus, & oneribus, ac præsertim, ut contingente feudi devolutione, prætendi non posset restitutio dictorum scutorum 12. mil. unde propterea ex solo facto quæstio finem habuit, inanesque remanserunt labores juris super quæstione consimili aliàs disputata suprà, *disc.* 56. an scilicet dicta ultima investitura feudalis comprehenderet quoque primam concessionem allodialem, quæ propterea eandem feudalem naturam assumpsisset.

Quatenùs itaque pertinet ad istam quæstionem; cùm scribentes pro Camera procederent cum terminis generalibus 2
juris communis in materia novationis, quod scilicet per ultimam concessionem feudalem Pii IV. innovatæ fuissent omnes aliæ concessiones precedentes Julii Tertii, procedendo cum generali theorica Bartoli *in l. stipulantem*, §. *sacram*, *ff. de verb. obligat.* super transfusione debiti de una causa in alteram, vel unius contractus in alterum, desuper cumulando ea, quæ ad hanc materiam habentur collecta per Amat. *resolut.* 50. Capyc. Latr. *consul.* 12. *& alios frequenter.*

Atque pro speciali imò individua authoritate deducerent ea, quæ habentur à me deducta suprà, *disc.* 4. *nu.* 21. super occultatione donationis bonorum propriorum, quæ ab alio accipiantur in feudum, sive extinctionis primæ concessionis ob secundam, quæ tanquam unica, de toto reputanda esset, ex ibi deductis.

Dicebam in hoc rerum statu, ad causæ defensionem ex parte actricis evocatus, tam in congressibus pro causæ directione habitis, quàm etiam in informatione desuper edita, quod loquendo, ut decet, more feudistæ, & cum suis terminis feudalis, extranea videbantur omnia, quæ hinc indè jam deducta fuerant in materia novationis, juxta terminos
3 juris communis civilis, quoniam cùm istis feuda regulanda non sunt, dum habent proprias leges, ac terminos feudales, cum quibus est procedendum, solumque in effectu pro suppletione, vel interpretatione licitum est recurrere ad utrumque jus commune, magis verò ad canonicum, quàm ad civile, ut pluries in præcedentibus advertitur, potissimè quia præfati termini novationis, potius cadere videntur in credito, aliisque juribus, & actionibus incorporalibus, quàm in dominio specierum.

Veros itaque ac proprios hujus causæ terminos esse dicebam illos, de quibus *d. disc.* 4. *num.* 21. magis verò ad rem
4 *d. disc.* 56. an scilicet accipiens in feudum ab alio Castrum, vel locum, in cujus territorio ipse bona jure allodii possideret, censeatur etiam ista bona in feudum accepisse per eandem occultationem actuum, præfatis locis latiùs insinuatam,

In hoc autem, etiam cum aliquo sensu veritatis, quamvis omninò maturum judicium desuper efformare non potuerim, ob cessatam occasionem ulterioris disputationis, ex cujus trutina talis efformatio resultat; dicebam probabilius videri, quod ultima feudalis investitura importaret
5 quidem extinctionem secundæ concessionis in gubernium, seu vicariatum, ut supra, quodque ista transfusa esset in alteram majorem, & ampliorem, juxta casum de quo *dicto disc.* 4. ex eadem ratione, quæ in dicto alio casu vigebat, omnimodæ scilicet incompatibilitatis, dum agebatur de eadem re individua, quæ duplicem diversam naturam, eodem tempore habere non potest, ideoque per generationem secundæ perneccssè resultat corruptio primæ; secus autem ubi cessat incompatibilitatis ratio, vel obstaculum, adeout ambæ concessiones possint simul stare, tanquam inter se compatibiles; atque ad id conferre, opportunosque esse dictos terminos juris civilis in materia novationis, ad text. *in l. fin. C. de novat.* de quibus pluries *sub tit. de cred. præsertim disc.* 67. *& alibi*, quod scilicet hodie per dicti textus expressam dispositionem, novatio non inducitur, nisi expressè dicatur, vel nisi cessante expressione, ita cogat præcisa necessitas incompatibilitatis.

6 In idem quoque considerando alteram juris communis veram, ac receptam conclusionem, de qua supra, *eod. disc.* 56. ac etiam in sua sede *sub tit. de donat.* & alibi pluries, quod scilicet donatio, in dubio non est præsumenda, omnisque possibilis, & incompatibilis intellectus, pro ejus exclusione capiendus venit; ac propterea, data utriusque concessionis compatibilitate, de plano dicebam intrare exclusionem hujus prætensæ novationis, vel transfusionis unius concessionis in alteram, & per consequens, quod remanente territorio, contento in prima concessione in sua natura allodiali, & transitoria ad quoscumq; hæredes etiam extraneos, nullum ei inferret præjudicium terminatio investituræ feudalis, utpotè rei omninò diversæ, ex iis, quæ aliis relatis *ex consil.* 121. Oldradi, habentur plenè deducta apud Surd. *cons.* 135. *cum aliis*, de quibus *d. disc.* 59.

7 Compatibilitas autem videbatur clara, quamvis prima concessio non contineret aliqua prædia particularia, juxta casum, de quo propriè agunt in Curia celebres decisiones Rotæ in Asten. feudi coram Bubalo, sæpiùs in aliis canonizata apud Duran. *dec.* 28. Burat. *dec.* 426. *dec.* 72. post Cenc. *de cens. dec.* 69. *par.* 8. *rec.* atque advertitur supra *d. disc.* 56. ac etiam in alio citato *disc.* 47. ubi in individuo de ista investitura, ac etiam *disc.* 61. & 62.

Sed etiam ubi illud esset de universo territorio, quoniam ex deductis *d. disc.* 61. & 62. & in Rotæ decisionibus editis in casu, de quo eodem, *disc.* 62. alicujus castri, vel loci fructus, proventus, & utilitates, sunt quid diversum ab ipso castro, vel loco, ejusque dominio publico, & baronali
8 universum, ideòque non implicat, ut quis sit dominus castri, vel loci, jure feudi in dominio publico, & baronali, seu domicellarios, & tamen sit ex diverso jure, titulo privato, & allodiali dominus territorii ad solum fructum, & utilitatem, tanquam privatus, ac diversus homo, juxta ponderationes, de quibus præsertim *d. disc.* 61.

Undè propterea in casu de quo *d. disc.* 56. quamvis ego, scribendo more Advocati, subsinerem contrarium; attamen, ut ex eo patet, agnosco difficultatem, ac refero, quod
9 tribunal Cameræ inclinabat in contrarium; & nihilominus ille casus est longè diversus, quoniam erant Castra diruta sine vassallis, & sine habitationibus, ideòque nomen, seu vo-

culum Castrorum, eo tempore aliud non significabat, nisi ipsum territorium privatum utilitarium; in præsenti autem prima concessio non continet Castrum, & vassallos, sed solum territorium discretum à Castro, & vassallis, eorumque jurisdictione, & imperio, dum hæc omnia remanserunt in dominio Sedis Apostolicæ, deindeque concessa fuerunt sub diverso titulo, primò gubernii, seu Vicariatus, & deindè feudi, & sic non verificantur ponderationes dicto casu adaptabiles,

Ad quod practicè comprobandum, dabam exemplum in Tusculana Civitate de immediato dominio Sedis Apostolicæ, quod scilicet eadem Sedes, vel Camera est domina notabilis partis illius territorii ad fructum, ac privatam utilitatem ex cultura, vel pascuis, aut canonibus, & responsionibus illorum prædiorum, quæ particularibus concessa sint, dictosque fructus concedere solet in appaltum, jurisdictionem verò, & dominicalem potestatem exercet mediante persona Præfecti Palatii Apostolici, qui est fixus Gubernator hujus loci, ac etiam Arcis, seu Castri Candulphi, utpotè destinatorum Papæ deliciis, ut agendo de hoc Præfecto advertitur *disc.* 8. *in relat. Cur.* Si ergo Papa, vel ejus Camera, tenutas silvas, & alia bona, quæ in hoc territorio possidet, ex privato contractu venditionis, vel dationis in solutum, aut emphyteusis, seu livelli, concederet alicui ex illis Magnatibus, vel nobilibus, qui possident villas, & bona in eodem territorio, vel alteri, non per hoc iste efficeretur dominus loci, neque territorii jurisdictionalis, quod adhuc in ipsismet bonis ita concessis remaneret sub eodem antiquo immediato dominio ipsius Papæ, & sub regimine, ac jurisdictione dicti Præfecti; quare si postmodum, eidem emptori, vel concessionario dictorum bonorum privato, seu allodiali jure, idem Papa, vel successor, jure feudi, vel Vicariatus, ipsam Civitatem cum toto territorio, & Vassallis, ac jurisdictione, & mero, ac mixto imperio concederet per certum tempus, vel ad certas generationes, non per hoc inferendum esset, quod sub feudali concessione venirent dicta bona jure privati, ac liberi allodii quæsita, ex insinuata ratione, de qua latiùs *d. disc.* 61. quod scilicet ita ille, cui utraque concessio facta est, consideratur duplex, ac diversus homo, adeòut non prohibeatur feudatarius esse ipsius feudi creditor, ex insinuatis etiam suprà, *disc.* 23. & frequenter.

Potissimè verò, quia si dicta novatio, vel transfusio danda esset, illa caderet in secunda concessione in Vicariatum, 11
vel gubernium restrictum ad solam personam ipsius Ascanii, ejusque filiorum primi gradus, quibus carebat, eorumque incertus erat, ideòque intrat inverisimilitudo ponderata in hoc individuo casu *d. disc.* 47. quod scilicet ita privare se voluerit libero, ac perpetuo transmissibili dominio istorum bonorum, vel eorum pretio, quod attenta illorum temporum conditione, erat valdè notabile, ex deductis suprà, *d. disc.* 4. *& alibi.*

Et quamvis scribentes pro Camera nimiùm insisterent in formalitate verborum investituræ, quod scilicet diceretur eam fieri cum silvis, tenutis, terris pascuis, lacubus, fluminibus, ac fontibus, totoque territorio; nihilominus istud (etiam cum sensu veritatis) dicebam esse levissimum, atque contemptibile fundamentum, quoniam, ut advertitur suprà *disc.* 2. & infrà in Romana Castri Orciani *disc.* 133. ac etiam 12
superiùs *disc.* 32. *& alibi*, hujusmodi descriptiones fieri solent ex quodam communi formulario commentato per Capic. *in investitura feudali*, ad denotandam universitatem concessionis, sed sub implicita conditione, si quæ sunt, & prout sunt, vel competunt, nisi positivè deducantur ad speciem cum verbo signanter, vel alio æquipollente, aut quod ex pretio, vel pretii quantitate constaret, quod aliqua ex membris, vel juribus expressis, verè considerata sint tanquam extantia, & competentia, ut præsertim occasione evictionis advertitur suprà, *d. disc.* 32.

Et in specie super verbo territorii, advertebam idem, quod in locis citatis, & alibi advertitur, & præsertim *sub tit. de servit. disc.* 35. *& 36.* quod scilicet illud duplex est; unum scilicet publicum, & jurisdictionale, seu dominicale, ita 13
dictum à jure terendi; & alterum privatum, & utilitarium pro jure fructuum, & emolumentorum, istudque etiam habere potest duplicem dominum in solidum pro diversitate respectuum, quod scilicet unus potest esse dominicale, utilitarium, alter verò industrialium; quinimò in eodem dominio publico, & baronali, seu jurisdictionali dari quoq; possunt duo domini in solidum, pro eadem diversitate respectuum, quia nempe unus sit dominus habitualis, alter verò dominus exercitii, & fructuum, juxta deducta *d. disc.* 61.
& 62.

& 62. Eodem modo datur dominium ejusdem rei directum, vel utile, sive altum, & subordinatum; quinimò ipsummet utile, vel subordinatum, quod consideratur in feudatario, vel enaphyteuta, recipit easdem species subalternas inter feudatarium, & subinfeudatum, juxta casus, de quibus suprà, *disc.*7. & 54. *cum seqq. & alibi pluries*; ac propterea aliud ejusdem loci territorium privatum, & utilitarium, de quo loquitur prima concessio; & aliud publicum, & jurisdictionale, seu baronale, de quo loquitur secunda, & tertia.

Quia verò occasione devolutionis cujusdam, posiæ inter
14 istos de Cornea, & illos de Sfortia circa annum 1610. acta fuit lis in Rota, intitulata Chisina Postæ, in qua habentur aliquæ Rotæ decisiones in voluminibus impressæ, nempè *dec.*390. *par.*1. *rec. dec.*555. & *dec.*664. *par.*2. *rec.* ac etiam habetur *consil.*54. Spad. *lib.*1.

Hinc scribentes pro Camera diligenter perquirendo informationes, vel positiones disputationum tunc habitarum, magnum fundamentum constituebant in eo, quod in aliquibus informationibus Advocatorum, & Procuratoris istorum de Cornea ad probandum, quod ipsi essent possessores, & domini ex causa onerosa, & correspectiva, ultra merita Ascanii deducerent utramque summam Cameræ solutam, primam scilicet scutorum 12. mill. sub Julio, & alteram 15. mil. sub Pio, ideòque inferebant ad transfusionem primæ concessionis in secundam; sed pariter istud erat nimium fragile fundamentum, non solum quia hujusmodi assertiones Advocatorum, & Procuratorum in informationibus sunt actus extrajudiciales, absque mandato principalis ad ita asserendum, ideòque juxta quotidianam receptam praxim, juridicè in nulla consideratione habentur in ratione confessionis præjudicialis, benè tamen sunt considerabiles pro aliquo adminiculo, sive pro illuminanda mente Judicis ad indagandam aliundè veritatem, adinstar eorum, quę habemus in terminis tamen fortioribus confessionis factæ in articulis, ex deductis *disc.* 31. *de judic.*

Tum clariùs, quoniam Advocati, & Procuratores asseruerunt quantum hoc dominium simul unitum constabat, & quæ summæ solutæ essent ad denotandum, quod non essent concessiones lucrativæ, & sine debita recompensa ad effectum excludendi obstaculum constitutionis revocatoriæ ejusdem Pii IV. de qua in proposito particulariter agitur suprà, *d. disc.*4. sed compatibiliter, & discretè singula singulis congruè referendo, juxta istarum concessionum diversas species, vel naturas.

Objiciebatur quoque idem, quod habetur *dict. disc.* 62.
16 quod scilicet prima concessio contineat potiùs pignus pro mutuo, & consequenter prædicta summa scutorum 12. mil. extenuata fuisset cum fructibus perceptis de jure in sortem imputandis; verùm & istud erat nimiùm fragile fundamentum, tam ex contextu verborum concessionis, juxta easdem ponderationes, de quibus *d. disc.* 62. quàm etiam ex declaratione ejusdem Julii, quod ubi intra novennium dicta summa non restitueretur, bona censerentur concessa perpetuò transmissibilia ad hæredes, & successores usquequò talis restitutio fieret, ideòque Papa, in quo non datur juris ignorantia, clarè agnovit, & declaravit, quod istud non esset creditum extenuabile cum fructibus; esset etenim aliàs dare in Papa turpitudinem, quod usuras facere, seu canonizare voluerit; undè propterea concludendo, quando non adesset dictum objectum facti super declaratione facta in dicto motu proprio reintegrationis, probabilius pro hac parte respondendum veniret, vel quod saltem causa esset honesta concordia digna, ideòque inspiciendum remanet, an dicta Jacoba, quæ primam acquisitionem fecit, ordinaverit in ejus bonis fideicommissum, ut propterea descendentibus, ex facto d. Ascanii prejudicare non potuerit.

CAJACEN. SEU FLORENTINA VITÆ MILITIÆ PRO JACOBO CORSIO, CAMERÆ APOSTOLICÆ CLERICO CUM MARCHIONE FRATRE.

Discursus pro veritate.

An primogenitus possessor feudi antiqui individui juris Francorum, teneatur præstare vitam militiam fratri secundogenito Clerico, vel diviti, & aliundè provisо.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod Clerico debeatur vita militia.*
3 *Contrarium qui teneant.*
4 *Clerici sunt incapaces feudorum, & de ratione.*
5 *Vita militia debetur secundogenitis in compensationem exclusionis à successione feudi.*
6 *De ordine successionis feudorum.*
7 *Quod vita militia debeatur loco alimentorum.*
8 *Quando sit procedendum cum stylo ratiocinativo, & quando cum doctrinali.*
9 *De applicatione ad casum super intelligentia Constitutionis Regni Comitibus.*
10 *De observantia præscriptiva, & interpretativa.*
11 *De exclusione Clericorum, de quan.*4.
12 *De origine Regni Neapolitani ejusque feudis.*
13 *Clerici possunt militare pro Sede Apostolica, ideoque sunt capaces feudorum Ecclesiasticorum.*
14 *De paragio fœminarum.*
15 *Quare vita militia secundogenitis decernatur.*
16 *Quare expediat Regi, & baronibus, ut ipsorum baronum secundogeniti sint Clerici, & benè provisi.*
17 *Quod sufficiat, punctum esse dubium.*
18 *An vita militia debeatur secundogenito diviti, & aliundè provisо.*
19 *Ad quos effectus intret consideratio, ut vita militia habeat naturam alimentorum.*
20 *Dos, & alimenta æquiparantur ad effectus auth.* res quæ.
21 *Quod vita militia, & dos de paragio debeantur jure actionis.*
22 *De alia ratione, ob quam vita militia debeatur etiam provisis.*
23 *De differentia inter filios privatorum, & magnatum ad hunc effectum.*
24 *Concluditur.*

DISC. CXXIV.

DEfuncto illo Marchione Corsio Florentin. de quo agitur supra *hoc eodem tit. disc.* 24. superstitibus duobus filiis 1
masculis; cùm primogenitus obtinuerit antiquum feudum Civitatis Cajacen. cum annexis in Regno Neapolitano; secundogenitus verò esset Prælatus, Cameræ Apostolicæ Clericus, nimiùm dives, benèque provisus, tam de portione paternæ hæreditatis allodialis, quàm de quadam dispositione patrui, etiam Prælati; hinc primogenitus prætensionem excitavit non teneri præstare secundogenito vitam militiam pro dicto feudo, ratione Clericatus, eum excludentis à vita militia; cùm Clerico debeantur solum alimenta ad limites juris communis in præsenti non debita, ex eo quod tanquam dives, ac aliunde provisus, eis non indigeret; exhibendo pro dictę prætensionis comprobatione quoddam responsum, italico idiomate editum per quendam anonymum Advocatum Neapolitanum, in quo dicebatur, quod licèt fortè omnes Neapolitani Advocati, qui desuper consulerentur, contrarium responderent, ex eo, quod opinio Clerico favorabi- 2
lis, magis communi Doctorum calculo sit munita, ac etiam in illis Tribunalibus recepta sit, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur apud Franch. *dec.*20. ubi adden. Aponte *de potest. Proreg. tit. de assens. reg.* §.4. de Marin. in addit. ad Revert. *dec.*501. & *resol.*43. *lib.*2. atque fatetur Bammacar. *in c. si Clericus, de feud. defunct. in decima q. nu.* 162. & *seq.* attamen dicebat, quod in puncto juris verius esset contrarium, juxta opinionem, quam latè tuetur, ac veriorem multis mediis esse probare conatur Bammacar. *ubi supra*, qui admittendo, 3
quod in Regno altera opinio sit recepta, & indubitata, advertit quod alibi contrarium dicendum veniat, atque in eam quoque inclinare videtur Montan. *in leg. Imperialem*, §. *Præterea Ducatus, n.*139.

Plura verò argumenta ad id probandum deducuntur per Bammacar. quorum illud videtur potissimum, quod ista vita militia traditur secundogenitis, ut cum primogenito 4
feudatario militare possint pro servitio Regis; & per consequens, quod debeatur solum illis, qui sint habiles ad militandum in militia sæculari, quales non sunt Clerici, qui tanquam milites Christi, prohibentur esse milites sæculi, ex deductis in his terminis feudalibus super illorum incapacitate succedendi in feudis, supra hoc *eodem tit. disc.* 16. & *seqq. & disc.*54. Et generaliter circa incompatibilitatem militiæ sæcularis cum Clericatu *sub tit. de pension. disc.*46. & *seqq. & alibi.*

Cùm

Cùm etenim ista vita militia per Constitutionem Regni, quæ incipit, *Comitibus*, &c. decreta videtur secundogenitis in præmium, seu compensationem exclusionis à succes-
5 sione feudi, quoniam juxta antiquam feudorum naturam, de qua suprà, *disc.*8. etiam in hoc Regno, feuda quamvis titulara, & dignitatis, erant dividua ad formam juris Longobardarum, adeòut omnes filii feudatarii defuncti pariformiter in eis succederent; cùmque postmodum, sivè juxta unam opinionem per Constitutionem Friderici secundi incipien-
6 *Constitutionem Divæ memoriæ*, &c. per quam prohibetur etiam divisio feudi, quamvis modica, seu veriùs ob consuetudinem etiam ante dicti Friderici tempora, ut clarè probat eadem constitutio *Comitibus*, &c. per quandam rationabilem consuetudinem ea redacta essent ad naturam individuam, illamque formam, quæ dicitur juris Francorum, ut soli primogenito, atque cum ordine primogenituræ deferantur; idcircò in premium exclusionis secundogenitorum ab hac successione, eis delata est ista vita militia loco propriæ portionis subragata, & per consequens, quod ex regula, seu natura subrogatorum, illa debita esset solum capacibus successionis feudi, non autem incapacibus, quales sunt Clerici, cum aliis ponderationibus, & argumentis deductis per Bammacar. *ubi suprà.*

Hoc autem posito, ut non debeatur vita militia, sed solum debeantur alimenta, juxta dispositionem juris communis, hinc de plano resultare dicebant, ut huic secundogenito diviti ea non debeantur, nimium se diffundendo in quæstione per antiquiores feudistas Regni valdè disputa-
7 ta, an scilicet ista vita militia habeat naturam legitimæ, ejusque loco succedat, vel potius naturam alimentorum, pro quibus decreta sit, ac dicebant, quod quamvis apud majores, ista fuerit quæstio involuta, attamen apud moderniores, & in Tribunalibus hodie passim magisque recepta est posterior opinio, ut naturam alimentorum habeat, eorumque loco succedat, dum debetur ad vitam tantùm, non autem in propietate, quæ transmittatur, ratione alimentorum, non autem legitimæ, quæ est quota bonorum in proprietate liberè transmissibilis ad hæredes; quamvis extraneos, ex relatis per Carpan. *de vita militia*, *q.*16. & alios de quibus supra, *& infrà*; & per consequens, quod intraret regula in alimentis debitis jure sanguinis receptissima, ut non nisi in subsidium debeantur, non autem divitibus, & aliundè provisis, plures desuper cumulando, cum consueto superfluitatis vitio, authoritates non necessarias tanquam in principio indubitato.

Desuper itaque ex parte secundogeniti consultus, respondi in eodem materno, seu italico idiomate, istum modum, seu stylum scribendi discursivum, & ratiocinativum, perquirendo rerum principia, per dictum consulentem
8 adhibitum, esse quidem meo genio gratum, nimiùmque commendabilem, ac desiderabilem, utpotè meliorem, èconverso autem damnabilem, & contemptibilem alterum merè pragmaticum, qui hodiè majorem vulgi sequelam habet; verùm advertebam, id intelligendum esse cum terminis habilibus, ut scilicet, cum cæca fide absque alio discursu non procedatur in sola litera, cum aliquorum Doctorum traditionibus, quæ ex falso principio proveniant, sive ex mala intelligentia ejus, qui fuerit originalis Author alicujus theoricæ, aliis transcriptorio more, unius errorem insequentibus, ad instar testium de auditu ab uno, qui vel non dixerit, vel mendax, aut minùs informatus convincatur, adeòut traditio repugnet legibus, vel earum certis principiis, & rationibus; sive quod doctrina sit in suo casu vera, malè autem, juxta consuetum pragmaticorum errorem, alteri diverso casui applicata, & ad quem effectum benè distinguendi casus pro congrua legum, & authoritatum applicatione partis discursivæ, seu ratiocinativæ, non solùm commendabilis, & opportuna, sed omninò necessaria videtur, ut latiùs advertitur *disc.* 35. *de judic. & alibi.*

Id autem non poterat adaptari ad hunc punctum, utpotè pendentem ab interpretatione legis particularis, seu localis, nempè dictæ Constitutionis incipien. *Comitibus*, &c. quæ in verbis de omnibus filiis loquitur, nulla facta distinctione, an sint Clerici, vel Laici, sive, an divites, vel inopes; un-
9 dè propterea attentis regulis, vel propositionibus generalibus, illa potius favore clericorum, & divitum regulam statuit, ex axiomate quod lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet.

Super hujusitaque legis interpretatione, vel intelligentia, aliqui ex antiquioribus, hujusmodi restrictionem ob cessantem ipsius legis rationem excogitarunt, tanquam per speciem limitationis, quæ odiosa potius, atque in dubio excludenda, quàm favorabilis est, juxta alterum vulgatum axioma, frequenter in hac materia insinuatum, super quo multa colligit Barbos. *axiom.*98. ac propterea, cùm apud utriusque Regni antiquos, medios, & modernos, & quod magis in Tribunalibus, per adeò longa temporum intervalla, ita pluries judicatum fuerit, exindeque longissima, & inconcussa prodierit observantia; hinc proindè sequitur, quod non versemur in eo damnabili quidem casu, in quo contra principia juris, vel contra humanum discursum, more cæcorum, qui ad manus attrahuntur, & vadunt, quo alter eos ducit, in hanc sententiam deveniendum sit ex sola vi traditionis, quia sic dicat Matthæus, & Martinus; sed quia legem dubiam, ita idem Legislator per organum suorum Tribunalium, ac sapientum fuerit interpretatus, atque ita inducto judicandi stylo, qui in ambiguis, & expressè non decisis articulis vim legis habere dicitur adinstar consuetudinis, vel non usus, seu usus contrarii, habilis ad derogandum etiam legibus claris, & expressis, ex relatis *d. disc.*35. *de judic.* ubi de hac materia deferendi legibus, & authoritatibus in judicando, ac etiam *disc.*21. *eodem tit.* ubi de materia præscriptionis.

Multò igitur magis ista observantia sine dubio attendi debet, dum non agitur de illa formali præscriptiva, quæ 10
apta est derogare legi claræ, & expressæ, sed de altera interpretativa legis dubiæ, quæ oppositam naturam habet, dum præscriptionis requisita non exigit, atque favorabilis, potius quàm odiosa censenda est, juxta distinctionem frequenter in omni materia insinuatam, præsertim verò & magis ex proposito, *d. disc.*21. *de judic.* inter observantiam præscriptivam, & interpretativam; quinimò in præsenti, ut supra, non agitur de interpretatione legis dubiæ, sed potius de exclusione illius dubietatis, quam in lege clara, & generali, aliqui Interpretes inducere voluerunt ideòque sine dubio huic observantiæ longè major favor assistit.

Præterea, ubi etiam secluśa rerum judicatarum, & magis communi Interpretum authoritate, articulus tanquam 11
novus, & indecisus ex integro disputandus esset; adhuc tamen, etiam cum sensu veritatis, advertebam probabiliorem censendam esse eamdem opinionem, quam nostri majores magis communiter amplexi sunt, atque Tribunalia receperunt, cum prædicta subsequuta praxi, & diuturna observantia; siquidem perquirendo rerum principia, quatenus pertinet ad qualitatem Clericatus, de per se, contradistinctè ab altera divitiarum, & provisionis, aliundè sequaces alterius opinionis procedendo cum legibus, vel consuetudinibus feudalibus generalibus, constituunt certum præsuppositum incapacitatis Clericorum ex juribus relatis suprà, *disc.* 16. *& seqq. & disc.*54. istoque præsuppositio retento, tanquam certo, ex illo arguunt, atque ad alias inferunt consequentias; verùm in hoc consistit fallacia, quoniam licèt verum sit, quod in hoc Regno Clerici sint hodie incapaces successionis feudorum, quinimò cujuslibet exercitii jurisdictionis Laicalis absque Regia concessione, vel dispensatione, ex pluries insinuatis in præcedentibus hoc eodem titulo, & præsertim *d. disc.* 16. *& seqq.* attamen id potius provenit ex legibus, vel stylis particularibus ipsius Regni, quàm ex vi legum, seu Constitutionum generalium feudalium; tum quia illæ procedunt propriè quando agatur de feudis, habentibus onus servitii personalis, non autem ubi servitium sit reale, quod à Clerico æquè ac à Laico commodè præstari potest, ex relatis *d. disc.*54. dum servitium feudale præstatur singulis annis, in ea pecuniaria solutione, quæ ibi *adoha* dicitur, & de qua agitur *in hoc tit. in supplemento*, *disc.*121. unde propterea in eodem Regno, ac in altero Siciliæ ultra contra eadem leges, vel consuetudines feudales, fœminæ fuerunt quoque habilitate, cum aliqua irrationabili, & fortè iniqua exorbitantia, de qua supra, *disc.*13.

Tum etiam quia si rerum principia quoque perquirere volumus, illæ regiones, vel provincię, ex quibus hodiè Neapolitanum Regnum constituitur, ac etiam insula Siciliæ post dissolutionem antiqui Imperii Romani in Italia per 12
Longobardos, Græcos, & Saracenos, respectivè occupatæ, longo temporis decursu, sub diversis dominationibus supremis ex authoritate Sedis Apostolicæ possessæ fuerunt per Normandos, Romanorum Pontificum adversus Græcos Schismaticos, ac etiam in intestinis Schismatibus accerrimos defensores, & fautores, usquequò in sæculo duodecimo, prius ex concessione Anacleti Antipapæ, postmodum verò ex altera concessione, vel approbatione Innocentii Secundi, erectæ fuerunt in Regnum, concessum in feu-

dum Rogerio Primo, vel Secundo, & de quo tempore usus illorum feudorum, de quo agunt præfatæ leges feudales, non invaluerat, saltem in his partibus, in quibus licèt adessent aliquæ inferiores, & subordinatæ dominationes Civitatum, & oppidorum, ac locorum habitatorum; attamen erant jura illius allodii subordinati; quod etiam hodie est in praxi in baronibus, & domicellis status Ecclesiastici, & in aliis Italiæ partibus, ut in præcedentibus pluries advertitur, ideòque verus usus feudorum juxta dictas leges feudales prodiit post dictam erectionem in Regnum, quia nempè Reges cœperunt sibi constituere milites qualificatos primi ordinis, sive cum hujusmodi concessionibus remunerari cœperunt milites emeritos, & sic postquam Regnum redactum fuerat ad esse feudi Ecclesiæ, cujus sunt capaces Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, ob Ecclesiasticam qualitatem domini directi, ex pluries relatis in præcedentibus; & per consequens æquivocum est supponere incapacitatem nativam Clericorum, ex antiqua, & intrinseca natura feudorum de tempore, quo prodiit dicta Constitutio *Comitibus, &c.* quoniam licèt hodie absoluta, & certa sit eorum incapacitas, ut supra; attamen id potius provenit ex stylis, & consuetudinibus postmodum introductis ob illas contingentias, quæ apud mediocriter versatos in historiis notę sunt, dum aliàs subfeuda habeant eandem naturam feudi principalis.

Et quamvis in eadem Constitutione *Comitibus*, ac etiam in aliis Constitutionibus Regum successorum, seu Germanorum, qui Normandis successerunt, (& à quibus potius quàm à primis probabilius est hunc feudorum, vel subfeudorum usum irrepsisse) supponatur in feudatariis qualitas militaris, cùm servitium feudale tunc esset personale, ad 13 hucnon commutatum in reale; non per hoc tamen resultat inhabilitatio Clericorum, quoniam isti prohibentur militare pro Papa, & Sede Apostolica, ex insinuatis in præcedentibus, ac etiam *sub tit. de pension. disc. 46. & seqq.* dum militando pro Rege adversus Schismaticos, & Græcos, sive adversus Saracenos infideles, aut adversus alios, qui Regnum, vel aliquas ejus partes occupare vellent, ita dicerentur militare pro Papa, & Sede Apostolica, domina directa, sub Rege tanquam ejusdem Sedis feudatario majori, & milite, seu militum Duce, & Capitaneo generali, & per consequens malè constituitur dictum præsuppositum antiquæ, & nativæ incapacitatis Clericorum, ex qua inferatur ad regulam subrogatorum.

Potissimè quia prædicta Constitutio *Comitibus*, *&c.* in hac parte vitæ militiæ secundogenitis debitæ, & in altera paragii præstandi sororibus, ut ejus contextus probat, dicenda non est lex omninò nova, quæ tunc statuat, vel concedat de novo, sed potius loquitur præsuppositivè, tanquam de re priùs introducta.

14 Ulteriùs attentis eisdem legibus feudalibus, fortiùs verò attenta qualitate naturali, sine dubio magis incapaces feudorum, magisque inhabiles erant fœminæ, quàm Clerici, unde propterea si prædicta subrogatorum regula, vel ratio intrare deberet, fœminis debita non esset dos de paragio, & tunc contrarium est absolutum, ut supra, *disc. 26. & 108. & tit. de Dote, disc. 146.*

Advertebam item eundem discursum præfati consulentis continere manifestam contradictionem, dum occasione agendi de alio puncto, ut secundogenito, tanquam diviti, & aliundè proviso, vita militia non deberetur, probatur (& 15 benè) verius esse, quod vita militia non habeat naturam successionis, vel portionis hæreditariæ, minusque naturam legitimæ, dum nullatenus tangit proprietatem, sed solum habeat naturam alimentorum; ergo malè intrat regula subrogatorum, cùm potius verius sit, quod jus antiquæ successionis omnium filiorum ad formam juris Longobardorum fuerit habitum in consideratione de tempore, quo immutata feudorum natura, illa erecta fuerunt ad formam individuam juris Francorum, ut scilicet in quandam recompensam ita favore secundogenitorum in genere statutum sit, eo modo, quo per quamplura statuta Italiæ fœminarum exclusiva, super earum dotatione dispositum habemus, sive juxta illam compensationem, quam jus novissimum civile dedit patri in usufructu, quando ille sustulit majora jura, quæ habebat, cum similibus.

Ponderando etiam eandem qualitatem Regni, quod es- 16 set feudum Ecclesiæ ad alium effectum, quod scilicet ita mediatè illi barones, qui revera potius sunt subfeudatarii, essent milites, & Vassalli Papæ; ac Sedis Apostolicæ, ob cujus residentiam in adjacenti Romana Civitate, eidem Regi, ejusdemque baronibus expedit, ut secundogeniti in statu Clericali, & Prælatio' apud ipsum dominum directum assistant, tanquam pacificè in aula militantes pro eodem Rege, ut ejus jura tuentur, ejusq; servitio assistant, & adhæreant, idque frequenter sequitur cum longè majori profectu, & servitio Regis, quàm si essent laici militantes in castris, dum istud servitium in Curia Papæ, est continuum, ac omni tempore, tam pacifico, quàm belligero; alterum verò est nimiùm rarum, & accidentale, dum commutato servitio personali in reale cum solutione adohæ, supereſt solum hodie obligatio servitii personalis in magnis, & nimiùm urgentibus necessitatibus, quando ipse Rex, vel ejus Vicarius personaliter sit in castris.

Ex his itaque fortè melioribus, & solidioribus, quàm ex aliis merè leguleicis, ac debilioribus ponderationibus delatis ab eodem Bammacar. *ubi supra*, & aliis, ac etiam in moribus aliorum Regnorum, & principatuum, super ea- 17
dem vita militia explicari solita sub nomine appanagii, eriam Clericis præstari solita, negari non posse advertebam quin opinio Clerici favorabilis, abstrahendo à rebus judicatis, & ab observantia, esset nimiùm probabilis, vel saltem dubia, ut propterea à tot rebus judicatis, atque à tam diuturna pacifica observantia nullatenus recedendum esset.

Quo verò ad aliud punctum, quod secundogenitus esset etiam dives, & aliundè provisus; advertebam, quod ubi 18
retentis terminis alimentorum, quæ officio Judicis debita sint subsidiariè filiis, & descendentibus, qui aliunde provisi non sint, tunc nulla dignosceretur differentia inter Clericos, & Laicos, sed cum omnibus pariformiter procedendum esset; idemque in paragio debito fœminis, juxta terminos *auth. res, quæ, C. commun. de legat.* de quibus *sub tit. de dote, disc. 145.* & in aliis pluries; & tamen, tam in vita militia, quàm in paragio, contrarium de plano est receptum, ex iis, quę habentur supra *disc. 26. & 108.* ac etiam *d. tit. de Dote, disc. 146.* ubi etiam de hac materia paragii, sub dotis ex feudis.

Neque ex eo quod magis receptum sit, quod vita militia habeat potiùs naturam alimentorum, quàm legitimæ, 19
vel portionis, resultat consequentia, quod regulari debeat juxta terminos, & naturam alimentorum, ex dispositione juris, & miserationis gratia debitorum officio Judicis, cùm id solum percutiat diversos effectus; unum scilicet, ut non tangatur proprietas feudi, quod ita divisionem patiatur; alterum, ut non transmittatur ad hæredes, præterquam in decursis annualitatibus, absque eo quod pro eis feudum patiatur in proprietate divisionem, vel onus reale, cùm ita remaneat potius debitum personale ipsius feudatarii; & tertium, ut non dentur illi fructus, qui debentur ex legitima, vel portione hereditaria, quidquid sit quoad illud interesse, quod pro quocumque debito indifferenti possit à mora regulari, vel irregulari, in eo Regno practicatur absque necessitate illius specialis justificationis aliorum requisitorum, quæ desideratur in Curia cum similibus effectibus.

Ac etiam quia si id verum esset, neque per pauperem ma- 20
sculum prætendi posset vita militia, vel per pauperem fœminam prætendi posset dos de paragio, quando feudum acquisitum fuisset à transversali, juxta terminos *d. auth. res quæ*, æquè procedentes in dote, ac in alimentis, ut advertitur *eod. disc. 145. de Dote*, ac etiam supra ad materiam Bullæ baronum *disc. 79. & 89.* & tamen indifferenter in utroque praxis docet contrarium.

Siquidem cùm dicta Constitutio *Comitibus*, tam vitam militiam, quàm paragium decernat; exindè sequitur, ut 21
deberi dicantur potius jure actionis, vel condictione ex lege quàm miserationis gratia, & officio Judicis; & per consequens non dicuntur subsidiaria, juxta distinctionem, de qua per Tiraq. *de prim. q. 75. n. 3. & seqq.* & alios relatos per Boss. *de alim. c. 8. §. 13. n. 529. cum seqq.* & per Marin. *resol. 45. libr. 2. & supra, disc. 108. & alibi.*

Ea quoque nimiùm congrua accedente ratione adaptabili tam filiis feudatariorum in dicto Regno, quàm etiam omnibus secundogenitis Principum, Ducum, Marchio- 22
num, & allorum Magnatum, vel domicellorum, habentium dominium publicum in figura Principis, vel baronis Civitatum, Oppidorum, & Villarum, quamvis jure allodii veri, & proprii, sive illius impropril, ut in Italia frequentiùs practicatur in Statu Ecclesiastico, quod scilicet nimiùm asperum, ac durum videtur, ut illi, qui nati, & educati sunt filli Principum, aut Magnatum, vel baronum, reduci debeant ad petenda sola alimenta subsidiaria ad limites necessitatis, juxta speciem illorum, quæ debentur miserationis gratia; ideòque

deòque cùm patiantur infortunium exclusionis à successione Principatus, vel baroniæ, obtinere debeant istam modicam recompensam, ut cum aliquo splendore se substentare valeant; ac etiam fortiùs pro publico bono, ut ita scilicet, vel per viam Prælaturæ in Curia Romana, vel per aliam viam militiæ, sive aulæ apud magnos Principes, aut etiam per viam Hierosolymitanæ Religionis possint, quando benè provisi sint, faciliùs viam sibi sternere ad assequendos honores, & Dignitates, ut quotidiana praxis docet; ideòque plura urgent, quæ in hoc genere secundogenitorum excludant dictum modum, cum quo proceditur in alimentis subsidiariis.

Atque hinc sequitur, ut magna differentia sit inter secundogenitos possessores antiquæ primogenituræ privatæ, qui- 23
bus nulla lex, vel consuetudo deferat hanc vitam militiam, vel appanagium, undè propterea solum, quando sint de descendentibus, eis competat dictum subsidiarium beneficium *auth. res quæ*, & istum casum in quo lex, vel consuetudo generaliter, ac indefinitè aliquam deferat honestam provisionem.

Atque ex his etiam pro veritate concludebam, quod in 24
puncto juris nulli probabili fundamento ista primogeniti prætensio innixa esset, quodque melius consilium pro eodem primogenito esset recurrere ad fratris secundogeniti utpotè benè provisi benevolentiam, ut supponebatur, promptam, ac de facili practicabilem in remissione in toto, vel in parte.

MUTINEN. SEU &c.
FEUDORUM,

Responsum, supressis nominibus.

An facultas per dominum directum concessa feudatario alienandi, vel disponendi etiam in extraneos, vel agnatos, qui acquirere nollent, aliquod jus necessariæ successionis dictis agnatis tribuat, sive ad quem effectum eorum mentio facta censeatur; & aliqua de prælatione, seu jure protomiseos.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De materia retractus prælativi, seu juris protomiseos.*
3 *Verba, quæ præsupponunt, non disponunt.*
4 *Facultas alienandi, quando est pro majori expressione ejus quod inest, non alterat.*
5 *Ad quid hujusmodi expressio fieri soleat.*
6 *De eadem prælatione ex æquitate.*

DISC. CXXV.

CUm quidam nobiles fratres, possidentes aliqua feuda Imperialia dividua ad formam juris Longobardorum cum facultate ab Imperatore obtenta, liberè alienandi, vel disponendi, juxta non infrequentem usum feudorum existentium in illis Italiæ extremitatibus, quæ sunt versus montes, ipsi verò prudenter decreverint, pro eorum conservatione in posteritate, sibi ipsis, eorumque descendentibus manus 1
ligare, erigendo desuper primogenituram, juxta similes casus, de quibus supra, *disc. 9. & 10. & 44. & 45.* & in aliis, super eadem erectione obtinuerunt assensum Imperialem, in quo præscribitur, ut ultimus de lineis in ista conventionali primogenitura comprehensus, liberam habeat facultatem alienandi, seu aliàs disponendi, etiam in extraneos, agnatis acquirere nolentibus; cùm autem ultimus linearum dictorum feudorum possessor, prolem adhuc non habens, crederet posse in eo dari casum; hinc suppressis nominibus, solumq; transmissa particula investituræ super ejus interpretatione requisitus fui, an scilicet, & quale jus per d. verba agnatorum mentionem facientia, eis quæsitum esset, vel competeret, quod d. liberam alienandi, vel disponendi facultatem impediret.

Respondi quod, aut ultimus intendebat per ultimam vo- 2
luntatem, vel etiam inter vivos gratuitam facere dispositionem; & tunc ex hujusmodi verbis nulla resultaret restrictio, nullumque jus agnatis competeret, quoniam ubi etiam dicta verba apta essent inducere favore agnatorum prælationem in concursu extraneorum per quandam speciem prælationis, vel juris protomiseos rigorosi, vel æquitativi, de quo supra, *disc. 36. & seqq. & 110.* attamen illud intelligitur juxta genericam naturam retractuum sanguinis, vel vicinitatis, aut consortii, & similium, puta inquilinatus, vel census in casu alienationis ex causa onerosa, & correspectiva indifferenti, adeòut importet, an alienatio in unum, vel in alterum fiat; secus autem ubi ex causa lucrativa ratione affectionis naturalis, vel conjunctionis sanguinis; quinimò etiam ex causa onerosa, & correspectiva, quæ particularem habeat rationem, adeout ille, cui retractus competat, præstare non possit id, quod præstet ille, cui alienatio fiat, ex pluries deductis in sua sede retractuum *sub tit. de serv.* & præsertim *disc. 73. 76. & 88.* ubi de transactione, vel de permutatione.

Ubi verò indifferentem alienationem onerosam, & correspectivam facere vellet, adeòut nil interesset, an in unum, vel in alterum fiat; & tunc quatenus per antiquam investituram isti agnati aliquod jus non haberent propriæ vocationis, dicebam, quod de stricta juris censura neque possent hanc prælationem prætendere, cùm illa generaliter extra casus in jure expressos non competat, ex deductis supra *d. disc. 36.* illudque jus protomiseos, quod est peculiare feudorum, procedat solum in feudis antiquis pacti, & providentiæ favore illorum agnatorum, quibus necessaria successio debita est, juxta rationes, & ponderationes, de quibus *d. disc. 36. & seqq.*

Neque verba hujus ultimi assensus aliquod jus necessariæ prælationis, multò verò minùs necessarię successionis importare posse respondi, cùm stare viderentur potius præsuppositivè, quàm dispositivè, ideòque intrat propositio, sępiùs 3
deducta, quod verba præsuppositiva non inducunt dispositionem. Potissimè verò circa jus necessariæ successionis, per quod ista libera facultas impediretur; tum quia id contineret manifestam contradictionem, tum etiam quia improbabile, ac fatuum est, supponere casum, quod agnati obtinere volentes feuda jure successionis, illa nollent acquirere.

Ponderando etiam, quod facultas liberè disponendi ultimò concessa, non proveniebat ex isto assensu, tanquam nova gratia, & concessione tertio præjudiciali, adeòut intraret ejus stricta, & rigorosa interpretatio, sed solum obtento principaliter hoc assensu pro approbatione primogenituræ ad effectum tollendi difficultates, de quibus suprà, *d. disc. 9.* 4
& 10. ista fuit expressio ejus, quod de jure inerat, stante præfata antiqua facultate per hujusmodi novam erectionem restricta, quæ per cessationem obstaculi, vel restrictionis ad suam primævam causam, vel naturam rediret, juxta ea, quæ habemus in bonis indifferentibus liberę dispositionis, in quibus erigatur primogenitura, vel fideicommissum ad favorem certi generis, quoniam ea defecta bona remanent libera in sua natura, tanquam per cessationem impedimenti; ac etiam habemus in materia juris patronatus, quod est de sui regulari natura hæreditarium, si efficiatur familiare cum restrictione ad certam familiam, vel certam lineam, quoniam ea defecta, redit ad primævam naturam, cum similibus.

Prudenter autem curatum fuit fieri hanc expressionem ejus, quod de jure inesset, ad tollendam quæstionem, de qua suprà, *disc. 44. & 45.* ne per erectionem hujusmodi Primogenituræ, restrictæ ad certas lineas, prætendi posset novatio anti- 5
quæ naturę feudorum, ut propterea devolutionis locus fieret, istamq; dixi mihi videri germanam interpretationem; adhuc tamen dixi, quod predicta verba viderentur esse alicujus considerationis, vel operationis favore agnatorum, ut scilicet in casu indifferentis alienationis ita faciliùs intraret illa 6
æquitativa prelatio, quę consideratur suprà, *disc. 87.* & in aliis proximis; nullatenus verò, ut apta esset tribuere ejus necessariæ successionis, destructivum d. facultatis, ideòq; continens repugnantiam manifestam, nullatenus attendendam.

ROMANA PECUNIARIA
PRO CREDITORIBUS MONALDENSIUM CUM MONTISTIS, ET CREDITORIBUS ANCHAJANIS.

Casus disputatus in Congregatione baronum.

An creditores debitoris decocti, cujus patrimonium positum fuit sub concursu in Congregatione baronum, volentes venire in concursu generali, sed separantes bona pecuniaria, ex quorum causa eorum creditum proveniat, possint prætendere cursum fructuum, vel suppletionem ex reliquo patrimonio universali adversus posteriores.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Quare ista causa collocetur in hoc titulo.*
2 *Facti series.*
3 *An ob decoctionem cessetcursus fructuum, vel interesse.*
4 *An fructus debiti per emptorem pro pretio excedant fructus ipsius rei.*
5 *Quod sit deferendum authoritati consulentium, & quare.*
6 *Declaratur conclusio, de qua n.3.*
7 *De creditore consentiente alienationi, vel oblationi bonorum debitoris, vel cedente locum creditori posteriori.*
8 *Quomodo iste consensus præstari dicatur, & sufficiat.*
9 *Quod etiam actus tacitus ad id sufficiat.*
10 *Tutor, vel administrator, qui poterat sibi satisfacere, non petit usuras, vel interusuria.*
11 *Impediens tenetur impedito ad quanti interest, atque actus in ejus præjudicium, habetur pro facto.*
12 *De applicatione ad casum, & quod creditores essent in culpa.*
13 *Administratio patrimonii decocti pœnes quem esse dicatur.*
14 *De consideratione particulari in concursibus, qui sint in Congregatione baronum.*
15 *Bulla baronum non tollit in eorum fideicommissa, & quomodo provideat.*
16 *Et de alia circumstantia particulari ob Chirographum Papæ.*
17 *De eadem conclusione, de qua numer. 3. & 6. ejusque ratione.*
18 *Absurdum quod aliàs sequeretur.*

DISC. CXXVI.

QUamvis materiæ hujus discursus potiùs congruat sedes crediti, & debiti, ubi de creditorum concursu, eorum-
1 que anterioritate, ac potioritate agitur; opportunè tamen casus collocatur in hac sede, utpotè non feudorum tantùm, sed etiam Bullæ, & Congregationis baronum, cujus officium pleraque in eo contenta percutiunt, eodem modo, quo in plerisq; præcedentibus quoque agitur, & præsertim in iis, quæ hunc præcisum concursum respiciunt.

Præsupposita itaque facti serie generali, respiciente istud
2 patrimonium Monaldensium, superiùs examinata, *disc.* 77. *& seqq.* ac etiam altera magis ad rem speciali, de qua *sub tit. de empt. & vendit. disc.* 33. Cùm super puncto in hoc posteriori discursu disputato, Congregatio baronum sententiam protulisset, quod tenuta ibidem enunciata per Montistas, & alios creditores, accepta non fuisset in solutum, vel in vim pacti commissorii, sed solum verè crediti; hinc iidem Montistæ, aliique creditores illorum de Anchajanis, quos Monaldenses pro tenutæ pretio in se accollaverant, attento quod ejusdem tenutæ fructus interim ab eis percepti, spatio annorum vigintiquinque circiter erant longè principaliores, quàm importarent fructus eorum crediti, ac etiam quod ipsius tenutæ valor in proportione longè diminutus fuerat, aliàs Monaldensium creditores ex diversa causa, ipsis tum posteriores, pulsarunt in eadem Congregatione ad refectionem acceptæ pecuniæ cum obligatione solita de restituendo prioribus, & potioribus.

Ex parte reorum conventorum de duobus per alios eorum defensores objiciebatur; primò nempè, quod post decoctionem debitoris, & appositionem ejus bonorum sub concursu, cessasset cursus fructuum, juxta authoritates re-
3 latas *sub tit. de credito, disc.* 143. ac etiam suprà *hoc tit. disc.* 81. & secundò, quod cùm ageretur de fructibus debitis per emptores, pro pretio rei emptæ non soluto, isti ad termi-
4 nos text. *in l. curabit, Cod. de action. empt.* excedere non poterant metam fructuum ejusdem rei, ex deductis *sub tit. de usur. disc.* 17. *& seqq.* & alibi pluries.

Quamvis autem ego scribens pro eisdem reis conventis, more Advocati, præmissa motiva quoque comprobare curarem; attamen, reflectendo ad veritatem partibus, aliisque defensoribus ab initio liberè insinuatam, advertebam neutrum subsistere, prout nulla, vel modica ratio eorum per Congregationem habita fuit; non quidem primum ex eisdem rationibus, & fundamentis, de quibus *d. disc.* 143. *de credit.* quem scribentes in contrarium deducebant; neq; alterum, quoniam dicta conclusio procedit favore ipsius venditoris, qui ex pretio accessiones petat in sola ratione usurarum, seu interesse recompensativi, juxta terminos *d. text. in l. curabit;* secus autem ubi emptor in se accollavit census, vel loca Montium, aut alia emptoris debita de per se legitimè fructifera, ex alia causa quàm ex præmissa; tunc etenim creditores accollati rectè petunt suos fructus, non tanquam recompensativos, adeòut intret dicta regulatio, vel restrictio, sed ex proprio jure, propriaque causa licita; venditor autem jus habet petendi, ut eadem solutio sequatur ratione damnorum, & interesse, ex causa damni emergentis, potiùs quàm lucri cessantis, dum rectè dicere potest, quod aliàs non vendidisset pecunia credita, sed curasset vendere bona sua, ut census aliaque debita fructifera extingueret, ex deductis *eod. tit. de usur. disc.* 14. *& in aliis*; ideòque in his motivis, quamvis more Advocatorum plenè exornatis, non videbatur solidum fundamentum constitui posse; exindeque in dies magis, ac magis monemur, quàm fidendum sit consulentium authoritati, & quàm magnus error sit, imò ineptia manifesta, illis in judicando, vel consulendo ad veritatem deferre. 5

Unicum itaque fundamentum pro meo judicio solidum, nimiùmque probabile videbatur illud, quod quidquid sit inter creditorem, & debitorem ad effectum cursus fructuum, vel interusuriorum, adeòut debitor contendat ab eis, aliàs 6
debitis eximi, quo casu, & ad quem effectum credebam rectè procedere ea, quæ habentur *d. disc.* 143. *de cred.* cùm tunc mutatio status proveniat potius ex ipsius debitoris culpa, quæ sibi prodesse non debet, atque creditori nocere; attamen, ut quoad alios creditores, & tertios interessatos, illi creditores, qui convincantur culposi, non possint hujusmodi fructus, ac suppletionem prætendere; non quidem ex intrinseca, & totali cessatione cursus fructuum, vel crediti, sed ex actione, vel exceptione doli, & culpæ, seu refectionis damnorum, & interesse; ideòque stant benè simul, quod favore creditorum currant fructus, atq; ipsi sint eorum creditores in præjudicium debitoris, & tamen quod non habeant concursum, vel anterioritatem in præjudicium aliorum creditorum, vel emptoris, ad terminos text. *in l. fin. C. de remiss. pignor.* de quibus *sub tit. de Credito disc.* 29. 34. & 7
35. *& sub tit. de dote, disc.* 85. in creditore consentiente conditioni, vel hypothecationi aliquorum bonorum debitoris, sive cedente illum locum alteri creditori posteriori; siquidem ejus creditum integrum, ac intactum remanet respectu debitoris, ac aliorum bonorum, super quibus consensum non prestiterit, sed respectu illorum bonorum, quorum alienationi, vel hypothecationi consentiit, quoad jus, vel interesse tertii, sive respectu illorum creditorum, quibus locum cessit, aut aliorum, quibus de necessario antecedenti, vel consequenti id prodest, ad hoc, ut ista cessio effectum sortiatur, juxta ea, quæ cum consueto, & quidem elaborato, sed superfluo merèque leguleico stylo, plenè desuper cumulat Salgad. *in Labyr. p. 3. c. 13. §. unic. ex num.* 100. ejus actiones non sunt exercibiles, & proficuæ.

Iste verò consensus certam non habet formam, neque per necessè debet esse explicitus, cùm etiam per actus implicitos 8
à parte anteà, vel posteà, vel per ratihabitionem deduci, ac justificari valeat, ex deductis *eod. tit. de cred. disc.* 29. 34. & 35. *& alibi*, & est propositio generalis in omni materia, quoties certa forma in jure præscripta non sit, etiam ubi consensum lex inducit, vel fingit in pœnam alicujus culpæ, sive ratione doli, aut malitiæ, juxta ea, quæ ad rem satis proximè habentur *eod. tit. de cred. disc.* 29. ubi de creditore omnium anteriore, ac primo, qui descriptus in lista per debitorem, distrahentem bona fideicommissaria, & ex Chirographo Pontificio communicante facultates istius Congregationis baronum, tanquam per speciem concursus voluntarii, curavit studiosè deleri de lista, atque pretium distribui aliis, quia sic 9
ejus magis intererat; ideòque in eo casu dicebam, etiam cum sensu veritatis (prout de facto ita judicatum fuit) ipsum non posse molestare creditores, quamvis posteriores ita dimissos, ex rationibus ibi deductis.

Ad idem quoque etiam proximè conferre dicebam ea, quæ habentur *sub tit. de dote, disc.* 161. *num.* 80. Dunozet. sen. *decis.* 321. *num.* 11. *&* 12. *& seqq.* cùm sit conclusio vera, & in praxi recepta, de tutore, vel alio administratore, præsertim legali, & necessario, non petente ab eo, cujus bona 10
administret, sui crediti fructus, vel usuras, quamvis aliàs debitas, & legitimas, quoties sibi ipsi cum pecunia, vel aliis bonis infructiferis, vel etiam cùm bonis stabilibus, vel æquipollentibus fructiferis, sed minorem fructum reddentibus, satisfacere potuit, & generaliter de quocumq; indebitè impediente ne actus alteri proficuus sequatur, ut teneatur ad quanti interest illum sequutum esse, adeòut ejus præjudicium habeatur pro sequuto, Buratt. *decis.* 416. *num.*

numer. 4. *&* 5. Cels. *decis.* 130. *numer.* 16. *& seqq.* Royas *decis.* 173.

Potissimè verò, & sæpiùs, & clariùs, ubi agatur de pupillo, vel minore, aut amente, aliave persona naturali, sive intellectuali, quæ non valeat per se ipsam ejus negotia gerere, ac bona administrare, adeòut intrare non posset illa oppositio, quæ impeditis fieri solet, quod scilicet debebat protestari, suasque adhibere diligentias pro impedimenti remotione, cùm in istis hæc objectio non cadat cessantem ejus rationem, unde propterea casus remanet indubitatus.

12 Applicando itaque ad rem, sequuta debitoris decoctione, cum interdictione administrationis, quia nempè ejus patrimonium, instantibus creditoribus, positum sit sub concursu, fortiùs verò, ubi non solùm accedit illa mors ficta, vel civilis, quam inducit decoctio, sed etiam vera, & naturalis, ut in hac facti specie, adeòut, tam de facto, quàm de jure, bona sint vacantia, & non habeant dominum, & possessorem, qui bona administret; & tunc perne cesse dari oportet administrationem legalem conjunctim in ipso corpore, sive universitate creditorum, & in Judice, coram quo
13 formatus fuerit concursus; potissimè verò ubi non agitur de illo affectato, & voluntario concursu, qui adeò frequens est ex Hispaniarum stylo, qui aliquibus Italiæ partibus (parum tamen laudabiliter) communicatus etiam fuit, & super quo Salgad. edidit illum *tract. de labyr. credit.* Sed agitur de concursu necessario, & quod magis est jam de facto per ipsos creditores assumpto, collegialiter deputando administratores, qui vulgò in Curia deputati creditorum dicuntur, quos niam licèt principaliter, præsertim in istis patrimonii Baronum, quæ fideicommissis, aliisque vinculis affecta sunt, administratio residere dicatur pœnes ipsam Congregationem; attamen ista est administratio juris sive authoritativa, illa verò facti, & œconomica esse dicitur pœnes creditores, quorum principaliter interest, eam benè fieri.

Istam itaque administrationem universalem totius patrimonii, ipso initio sequutæ decoctionis susceptit universitas creditorum, cum consueta deputatione aliquorum ex eis, curando per Congregationem opponi consueta edicta super venditione omnium Castrorum, & bonorum, inter quæ descripta fuit ista tenuta, quæ propterea comprehensa fuisset sub universitate venditionis totius patrimonii, que facta fuit Marchioni Raymundo pro pretio ad rationem trium pro centenario, juxta quod ista tenuta, que post dictum tempus de præsenti vendita fuit pro scutis 18. mil. importasset scuta 44. m. unde propterea non solùm integrè dimitti potuisset ipsi Montistæ, aliique creditores venditoris, in causam pretii, accollati per emptorem ut supra, absque ulteriori cursu fructuum, sed etiam superfuisset aliqua pars ad favorem aliorum creditorum indifferentium patrimonii universalis.

Id autem sequutum non fuit ex facto voluntario ipsorum actorum, qui putantes, eis non expedire se involvere in concursu universali, ac describi in graduatione, seu Chartono aliorum, ne fortè anterioribus totum absorbentibus, ipsi excluſi remanerent, cautè quidem, ac prudenter in hac parte se gerendo, sibi consulere voluerunt cum illa potioritate, quam eis præbebat beneficium separationis bonorum, ad instar creditorum defuncti adversus anteriores, & potiores creditores hæredis, cum similibus, ideòque curarunt tenutam deleri ab edictis, illamque non comprehendi in generali venditione, sed ipsi constituentes corpus particulare, separatum à corpore magis universali aliorum creditorum, susceperunt curam hujus particularis patrimonii, tanquam diversi, per speciem illius separationis patrimoniorum, de qua ad materiam textus *in l. si certarum, ff. de militar. testam.* habetur *eod. titul. de credit. disc.* 11. & alibi.

Istaque administratio non fuit solùm de jure, sed etiam de facto, quoniam ipsi tenutam locarunt, seu colendam tradiderunt, atque fructus, singulis annis, perceperunt, & distribuerunt, quamvis in distributione authoritatem Congregationis quandoque adhibuerint; atque hoc posito, intrant de consequenti omnia præmissa super culposa, & mala administratione, quoniam tunc debebant esse soliciti de venditione, eo modo, quo alii creditores soliciti fuerunt de venditione aliorum bonorum, & distributione pretii, prout de ista tenuta sequutum fuisset, nisi per ipsos creditores particulares id fuisset impeditum, ideoque dicebam intrare vulgare juris dicterium, quod sibi pateat via, quam elegerunt.

Procedunt hæc in quibuscumque concursibus, quamvis fierent coram ordinariis, & inferioribus Judicibus, & super bonis liberis, & indifferentibus privati debitoris; multò verò magis, & cum minori dubio, in hac specie 14
concursus, qui efformetur in Congregatione Baronum in vim Bullæ Clementinæ, super Castris, & bonis non liberis debitoris, sed subjectis fideicommisso, vel investituræ, aut alteri vinculo, adeòut creditores de stricta juris censura, mortuo debitore, nullum jus in eis haberent, se illud obtinent ex extraordinario beneficio dictæ Bullæ, ex deductis pluries in præcedentibus, & præsertim occasione hujus concursus, *disc.* 78.

Bulla verò, ut pluries advertitur, non destruit omninò fideicommissa, sed curat eis quoque consulere, demandando, ut exuberans, vel residuale pretium multiplicetur, ac etiam, ut alia bona liberæ Baronis debitoris subrogentur; & per consequens in hac administratione non solùm adesse dicitur jus, & interesse ipsorum creditorum, venientium in concursu, sed etiam jus, & interesse vocatorum ad fideicommissum in perpetuum, qui tanquam nascituri, ac non existentes in rerum natura, utique sublegati ex necessaria administratione esse dicuntur, atque jure pupillorum imagis censendi sunt. 15

Accedit etiam in præsenti, ad majorem præmissorum corroborationem, particularis circumstantia Pontificii Chirographi Urbani Octavi, per quod injungitur Congregationi, ut sequuta venditione, pretium deponatur in Banco Montis Pietatis, atque creditorum intimatione sequuta, cessat cursus fructuum, ac debita habeantur pro solutis, 16
& extinctis, unde liquet id, quod advertitur etiam supra hoc *tit. dict. disc.* 81. quod scilicet natura hujusmodi concursuum est, ut tunc, & in eo statu res faciat punctum, atque non detur ulterior cursus fructuum, vel usurarum, ne aliàs anteriores creditores ita malitiosè dormientes, aliosque obdormitantes, paulatim totum patrimonium absorbeant; aliosque creditores supplantent, istaque est vera, & germana ratio, cui inititur traditio relatorum *d. disc.* 143. *de Credit. & suprà dicto disc.* 81. super cessatione cursus fructuum, vel interusuriorum post decoctionem, ut propterea id non proveniat ex stylo particulari Tribunalium, ut aliqui malè credunt, sed ex prædicta ratione, vel intentione juris communis, quoties tamen practicetur modo præmisso, pro indemnitate scilicet aliorum creditorum, non autem pro utilitate principalis debitoris, unde propterea intellectus nunquam captivari potuit super resolutione, de qua *eod. disc.* 81. aliàs etenim esset convincere ipsos Judices, & Tribunalia de culpa evidenti, absque eo, quod illi, qui vivunt sub hac necessaria, & publica fide, & administratione, quando ex hujusmodi culpa præjudicati remanent, habeant relevationem, quo nil absurdius, utroque naturali, & scripto jure attento.

JANUEN. FEUDORUM
PRO MARCHIONISSA BRIGITA SPINOLA GENTILI,
CUM LUCA SPINOLA PATRUO.

Responsum in casu disputato in Senatu Januen.

De eadem materia, de qua supra *disc.* 11. concursus scilicet feminæ proximioris, & agnati remotioris, ratione impropriationis feudi, quod prætendatur hæreditarium, & transmissibile, etiam ad extraneos.

Et quid in judicio possessorio, pendente quæstione petitorii in negotio principali, cui decerni debeat.

Et an secunda, vel alia posterior investitura continens aliquam alterationem, immutet naturam feudi, vel potius ad limites reintegrari debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Prius judicandum est in possessorio, suspensa petitorio.*
3 *An in possessorio fœmina proximior debeat obtinere contra agnatum remotiorem.*
4 *Ad quid expediat in quæstione possessorii deducere petitorium, & quomodo.*

5 *De*

5 *De considerationibus in hoc proposito habendis.*
6 *Donatario ex clausula* Constituti, *& reservatione usufructus competit manutentio.*
7 *De differentia in proposito legitimi contradictoris inter judicium retinendæ, & illud adipiscendæ.*
8 *De statuto continuativo possessionis in hæredem, & de cautela, ut in hæredem transeat illicò possessio defuncti.*
9 *De eadem materia legitimi contradictoris, de qua nu. 7. & an sequestrum, vel avocatio possessionis obstet.*
10 *De impropriatione, & corrupta natura feudi.*
11 *Distinguuntur tempora, vel status istorum feudorum.*
12 *Successores non impugnant factum primi acquirentis ex causa onerosa.*
13 *Subfeudum regulatur à natura feudi, & quando secus.*
14 *Nemo impugnat illum titulum, ex quo ipse jus metitur.*
15 *Quod renovationes non alterent primam investituram, sed ad ejus limites intelligi debeant, quod declaratur cum plurium casuum distinctione.*
16 *De Bulla Pii V. de non infeudando, quando intret, nec ne.*
17 *Restrictio, vel alteratio investituræ attenditur quandoque jure impliciti fideicommissi, ordinati per ascendentem.*
18 *Appellatione hæredum, regulariter veniunt solum primi.*
19 *Observantia, & quando illi sit deferendum.*
20 *Natura feudi potest immutari, & alterari ex consuetudine.*
21 *De actibus observantiæ, dictam alterationem inducentibus.*
22 *Cessio feudi facta ad favorem capacium, cessat, ubi illa personæ cessant, & non prodest aliis.*
23 *Non prohibetur venditor ab eodem emptore vendicare portionem consortis.*
24 *Filii feudatarii alienantes, veniunt jure proprio.*
25 *An alienationes inter ipsos comprehensos in investitura deserviant pro interpretatione naturæ alienabilis.*
26 *De ultimo statu attendendo.*
27 *Quod feudistæ adhibeant terminos beneficiales, & è contra.*
28 *Successor ex jure proprio non impugnat factum sui authoris, cujus est hæres.*
29 *De regula* Text. in l. si quis conductionis, C. locati.
30 *Successor etiam pacti, & providentiæ tenetur ad debita & onera primi acquirentis.*
31 *De consiliis, ut eis deferri non debeat, vel quomodo sit deferendum.*

DISC. CXXVII.

POssidentibus illis de Tagliaferris, ex antiquis concessionibus Imperialibus, Marchionatum Cravesanæ constitutum ex quamplurimis locis, seu Villis, nempè, Diani, Portus, Mauritii, Castellarii, Tabbiæ, Dulcedi, Pompejanæ, & Cunei, cum aliis locis, seu Villis in illa Valle existentibus; unus eorum Bonifacius nuncupatus, dictas Villas, Castellarii, Pompejanæ, & Cunei, jure subfeudi (cujus tamen investituræ formula non habebatur) concessit Bonifacio de Lingueglia; postmodum verò de anno 1228. Oddo, & Bonifacius Junior, dicti Marchionis Bonifacii senioris Nepotes ex filio, & possessores Marchionatus, pro tribus ex quatuor partibus, illum tanquam alienabilem, & liberæ dispositionis, pro eorum portionibus vendiderunt communitati Civitatis Januæ, sine tamen præjudicio dictæ concessionis factæ Linguegliæ, qui propterea dictum commune in dominum recognovit, eique fidelitatem juravit, novamque accepit investituram; eodemque modo dicta Civitas de anno 1380. seu alio veriori tempore aliam quartam partem dicti Marchionatus acquisivit à Salutio, tanquam nepote ex filia, & hærede alterius de Tagliaferris d. quartæ partis possessoris.

De anno autem 1472. fratres de Linguegliæ, tanquam hæredes eorum patris, vendiderunt Anfreoni, Lucæ, & Thomæ fratribus de Spinolis dictæ Castra Castellarii, Pompejanæ, & Cunei, quæ asseruerunt liberæ dispositionis, ac alienabilia, & transmissibilia ad quoscumque, Reipublicæ, dominæ directæ, accedente assensu, qui libenter datus fuit, assignata ratione, quod eidem expediret, ut ab exteris ad proprios Cives, & subditos feuda transitum facerent, deinque Anfreon ejus portionem vendidit Lucæ fratri.

Ex Thoma altero fratre fuit superstes Baptista, qui moriens hæredem instituit Nicolaum ab Auria, nepotem ex unica filia fœmina prædefuncta; portionem autem feudorum jure legati reliquit Jacobo Mariæ seniori, filio dicti Lucæ jam defuncti, sub onere solvendi pretium præfato Nicolao ejus hæredi, ut post aliquam litem jam sequutum fuit, cùmque ex dicto Luca fuissent superstites Jacobus Maria, & Nicolaus (dum alter filius effectus fuit Religiosus) atque feuda in divisione integrè obvenissent in Jacobum Mariam, hinc iste de anno 1548. novam consuetam obtinuit investituram *pro se, ejusque hæredibus masculis, & in eorum defectum pro fœminis*; obtenta etiam facultate de eis gratificandi inter filios, ac etiam illa obligandi pro dotibus Aloysiæ uxoris.

Dicto autem Jacobo Maria defuncto superstitibus septem filiis masculis, unus eorum Lazarus nuncupatus, soluta dote librarum 38. mil. dictæ Aloysiæ matri, cessionem jurium ab ea reportavit, deinque aliorum fratrum portiones quæsivit, unde feudorum unicus dominus effectus est; cùmque prole masculina destitutus, unicam haberet filiam fœminam Cæciliam nuncupatam, nuptam Augustino, ex Luca fratre nepoti, à pluribus celebris nominis illius temporis jurisconsultis consilia reportavit super libertate disponendi de his feudis, & præsertim à Monacho, ut patet ex ejus *cons.* 812. Nulla verò facta dispositione, eo defuncto de anno 1610. dicta Cæcilia intestata hæres, feudorum possessione adepta, novam investituram in forma consueta ab Augustino viro, ejus nomine quæsitam obtinuit; eaque de eodem anno 1610. defuncta sine prole, instituto hærede universali etiam in feudis dicto Augustino viro, huic ex hoc hæreditario titulo uxoris investituram à Republica petenti, se opposuerunt Ascanius Lazari frater adhuc vivens, ac Jo. Baptista, & Jo. Aug. ejus filii, atque pro Augustino scribente Galeotta, ut patet ex ejus *contr.* 31. *lib.* 1. de anno 1617. per Senatum, prævio voto duorum assessorum, juxta stylum, ei concessa fuit investitura, cum clausula *salvo jure*, si & quatenus competeret prædictorum agnatorum, qui se opposuerant, quorum ulteriori prosequutione neglecta, Augustinus donec vixit pacificus possessor fuit; morti verò proximus de anno 1635. in ejus libris adnotavit ista feuda, tanquam hereditaria, & liberæ dispositionis, adnotatis etiam juribus dotalibus dictæ Aloysiæ; eoque defuncto, Lucas, Jacobus Maria, Marcus Antonius, & Joannes Thomas ejus filii, & hæredes testamentarii, ex titulo hæreditario patris, solitam novam investituram obtinuerunt. Cùmque Jo. Thoma Religionem ingrediente, feuda remansissent pœnes tres alios fratres, ad quorum favorem ille æqualiter disposuerat, atque M. Antonius decedens de anno 1660. instituisset Jacobum Mariam, huic, defectæ portionis novam investituram de more petenti, se opposuit Lucas alter frater, unde deputatis juxta stylum duobus jurisconsultis, qui Sapientes ibi nuncupantur, ab istis prodiit votum Lucæ oppositori favorabile, quod scilicet præsupponendo istud feudum verum, & rectum, juxta naturam feudi antiqui pacti, & providentiæ in successione regulandum, non potuerit frater decedens, uni ex fratribus gratificari, alterum verò negligere, atque Jacobo Mariæ dicti voti revisionem petente, illam Senatus concessit, cum decretatione deputationis aliorum duorum Sapientum concordandorum, decreta utrique interim possessione hujus portionis, sub cautione à Luca præstanda restitutionis fructuum; rebusque in hoc statu existentibus, Jacobus Maria habens filiam Mariam Brigitam, huic dictorum feudorum ad se spectantium donationem inter vivos, reservato usufructu fecit, atque paulò post obiit de anno 1673. condito testamento, in quo dictam donationem confirmando, eandem filiam instituit; unde sequuta morte, Marcus Antonius vir, ejus nomine feudorum possessionem adeptus est sub die 29. Decembris, subsequuta die sequenti ejusdem Mariæ Brigitæ ratificatione, atque petente postmodum consueta investitura, idem Lucas patruus se opposuit prætendendo in exclusionem fœminæ integram successionem; cùmque hujusmodi lite pendente, utraque pars actus possessorios de facto facere curaret, unde rixarum, & inconvenientium timor suberat; hinc Senatus, coram quo causa pendebat, de mense Aprilis sequentis, possessionem ad se avocavit per modum provisionis, cum clausula *sine præjudicio jurium partium*, annullando omnia post mortem dicti Jacobi Mariæ hinc inde gesta, ad opportunam causæ resolutionem, ut pene semper, ista facti serie necessariò præmittenda.

In hoc itaque rerum statu, ex parte dictæ Mariæ Brigitæ, ejusque viri consultus, duas in responso desuper dato efformabam inspectiones, unam nempè in possessorio, alteram verò in petitorio, seu bono jure; quamvis etenim ejus,

ejus, qui anteriorem jam habeat possessionem, ac propterea petere possit manutentionem, super qua suspenso petitorio, prius judicandum est, ex relatis *disc.* 44. *de judic.* & 2 *supra*, *disc.* 104. *& alibi*, imprudens consilium regulariter sit assumere quæstionem petitorii, quæ potius evitari debet, insistendo super dicta propositione, *ut prius terminari debeat possessorium*, præsertim verò istud omnium magis privilegiatum retinendæ, in quo non quæritur de justitia, vel injustitia; sed attenditur nudum factum possessionis, ex deductis *eod. disc.* 44. & alibi.

Quinimò ubi causa petitorii turbida sit, quia nempe 3 qualitas, vel natura feudi sit incerta, & altioris indaginis, etiam idem expediat in altero minùs privilegiato possessorio adipiscendæ, in quo obtinere debet fœmina proximior, vel etiam extraneus hæres ultimi possessoris, cui agnatus remotior non est legitimus contradictor, juxta authoritates relatas suprà, *disc.* 43. & 104. & generaliter *d. disc.* 44. *de judic.* & alibi.

Attamen cùm crederem, quòd certum esse bonum jus fœminæ, habentis possessionem anteriorem, idcirco opportunum quoque censui illud etiam deducere, atque in eo insistere extrajudicialiter; consulendo tamen, ut in actibus judicialibus semper insisteretur in suspensione petitorii, 4 & in privilegiata terminatione possessorii, ex rationibus insinuatis eodem *disc.* 44. *de judic.* ac etiam *disc.* 37. *eod. tit.* occasione agendi de materia appellationis, & *disc.* 21. *in relat. Cur.* occasione agendi de Signatura Justitiæ, quod scilicet ita nimium facilitetur possessorii terminatio, dum libentiùs, ac faciliùs manutenibilis est possessio titulata, & quæ boni juris fomentum habeat.

Hinc proindè laudabilis est Curiæ stylus, distinguendi actus judiciales ab extrajudicialibus, ut in prima specie insistatur in solo possessorio, & suspensione petitorii, ad quod exceptiones altioris indaginis referendæ sint; in altera verò specie, detur quo magis possibile sit fumus boni juris, vel saltem, ut turbidum reddatur illud collitigantis; potissimè autem in magnis Tribunalibus, quæ magis arbitrii fimbrias dilatare solent super isto possessorii, & petitorii ordine, ut advertitur *d. disc.* 44. & *disc.* 35. *de judic.* ac etiam *disc.* 32. *in relat. Curiæ*, agendo de Tribunali Rotæ, cujus stylus est quandoque demandandi in hoc judicio, ut videatur de bono jure, etiam ad effectum manutentionis.

Magis verò in ista causa, ob qualitatem Judicis, coram 5 quo illa agebatur, nempè supremi Senatus, Reipublicæ habentis jura supremi, & absoluti Principatus, cum facultate concedendi, & destruendi leges, eorumque ordinem pervertendi, adeòut non subjaceat regulis legalibus, neque intra earum cancellos ejus arbitrium sit restrictum, quod per Advocatos, aliosque causarum directores attentè considerandum venit; isteque est unus de consuetis adeo frequentibus pragmaticorum erroribus, & ineptiis, procedendi scilicet in omnibus casibus pariformiter cum illis regulis, & propositionibus generalibus, quas more psittacorum, per auditum, vel per adnotationem in repertoriis sciunt, non reflectendo ad judicum, & Tribunalium, atque causarum qualitatem, aliasque singulorum casuum particulares circumstantias, ex quibus revera tam judicium, quàm consilium regulari debent.

Quatenus itaque pertinet ad primam inspectionem possessorii; dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod omninò planum esset, ut pro filia, & hærede feudatarii defuncti, 6 utramque fictam, & legalem, ac naturalem, & de facto possessionem anteriorem habente, respondendum esset, stante donatione, per quam possessore adhuc vivente, in donatariam translata fuerat possessio, tam ex clausula *Constituti*, quàm etiam ex reservatione usufructus, ex quorum uno, multò magis ex utroque, receptum est competere hoc remedium retinendæ, quamvis per ipsummet donatarium, vel ejus hæredem opponeretur de nullitate donationis, quoties ista non sit omninò clara, & incontinenti probata, ex firmatis apud Bich. *decis.* 403. & 417. Dunozett. *decis.* 951. *& in sua sede sub tit. de donat.* pluries, præsertim *disc.* 14. *& eodem disc.* 44. *de judic.* Multò igitur magis, quando in donatario cumulatur quoque titulus hæredis donatoris, vel quod alter hæres, ex judicio defuncti, donatario adhæret, atque pro donationis observantia instat.

Isto namque casu non intrant ea, quæ *d. disc.* 44. *de judic.* 7 *ac disc.* 197. *& seqq. de fideic. & supra*, *disc.* 43. & 104. *& alibi*, habentur super quæstione, an fideicommissarius, vel alter successor necessarius jure suo independenter à defuncto ultimo possessore sit, necne, legitimus contradictor ad impediendum hæredi ejusdem possessoris remedium possessorium adipiscendæ, quod immissionis in Curia dicimus, ex beneficio *l. fin. C. de edict. Div. Adr. tollen.* sive ex interdicto, quorum bonorum, vel quorum legatorum, dum in eo remedio, quod ad plures effectus est minùs privilegiatum, quandoque intrat exceptio circuitus, vel intrat regula *dolo facias*, &c. ex deductis locis citatis; secus au tem in isto remedio retinendæ longè magis privilegiato, in quo non intrant illæ inspectiones, quæ in dicto alio remedio cadunt, ut in specie advertitur *in decis.* 35. *part.* 6. *recent.* *repetit. decis.* 295. apud Posthum. *de manutent.* de qua idem Posthum. *d. tract. observ.* 47. *num.* 10. & advertitur *d. disc.* 44. *de judic.*

Ac propterea pro evitandis quæstionibus, de quibus *d.* 8 *disc.* 197. *& seqq. de fideicomm. & in aliis locis citatis*, ubi præsertim non vigeat statutum continuativum possessionis defuncti in hæredem cum decreto annullativo, unde propterea resultet, ut etiam in casu ejusdem statuti sine dicto decreto obstet interversio hujus civilissimæ possessionis, ex naturali præoccupatione de facto; vel quod deficiente statuto intret magis recepta juris conclusio, tam in bonis indifferentibus, quàm etiam in feudis, ut in hæredem non transferatur possessio ipso jure, sed necessaria sit ejus apprehensio, ex relatis in sua sede *sub tit. de hærede*, præsertim *disc.* 26.

Prodiit ingeniosa cautela, quod moriens testatus, in testamento, vel in codicillis, vel etiam moriens intestatus, in instrumento, vel in alia scriptura se constituat ex nunc pro tunc, & preambula hora mortis possidere nomine testati, vel intestati hæredis, sive legatarii, juxta firmata apud Dunoz. *decis.* 993. edita in casu de quo agitur *disc.* 134. *de fideic.* ideoque in hac facti specie, quatenus ad possessorium pertinet, casus videbatur indubitatus pro hac parte.

Et nihilominùs etiam in fortioribus terminis, quod scilicet hæres, vel donatariùs ultimi possessoris confugeret ad dictum alterum minùs privilegiatum remedium adipiscendæ, ac propterea intraret dicta quæstio legitimi contradictoris, adhuc agnatus dicendus non esset legitimus contradictor, non solùm ob dubietatem naturæ, vel qualitatis feudi, quæ ad hunc effectum sufficit, præsertim stante ultimo statu, ex deductis suprà, *d. disc.* 43. & 104. sed clariùs, quoniam ista quæstio intrat cum illo, cui superveniat titulus, vel possessio post mortem possessoris, secus autem ubi obtinuit titulum in ejus vita, ex relatis per Argel. *de legitim. contract. quæst.* 6. Quod tamen dicebatur ad superabundantiam, dum extra omne dubium competere dicebam dictum alterum pinguius, magisque privilegiatum remedium retinendæ, cui obstare non posse advertebam sequestrum, vel avocationem possessionis factam per Senatum, ut supra; tum ob expressam adjectionem clausulæ *sine præjudicio*, per quam omne præjudicium remanet præservatum; tum etiam quia talis est natura sequestri provisionalis, ut non tollat possessionem, neque impediat hujus interdicti competentiam, ex relatis, *disc.* 98. *de benef.* & *disc.* 13. *de judic.* & *alibi*.

Quo verò ad aliam inspectionem petitorii, seu boni juris in negotio principali, decisio pendebat ab eadem quæstione, de qua suprà, *disc.* 11. & *d. disc.* 43. & 104. *& alibi*, super natura scilicet feudi, & an illud esset rectum, & proprium regulandum juxta successionis ordinem, statutum 10 juxta leges feudales, vel potius impropriatum, adeout excepta illa feudalitate, quæ inesse dicitur pro domini directi fidelitate, & servitio, ac recognitione, quæ per recensitas novas investituras sequi solet, in reliquis præsertim quoad successionem allodialium, ac indifferentium bonorum jure reguletur, juxta firmata per Rot. *decis.* 94. & 237. *part.* 12. *recent.* quæ prodierunt in eodem casu, de quo *d. disc.* 11. & priùs (quamvis ad diversum effectum devolutionis) latiùs apud Coccin. *decis.* 2283. & 2305. *repetit.* apud Capyc. Latr. *consult.* 75. edita super ipsarum impugnatione, atque in earum revocatoriis apud Dunozett. *decis.* 748. & 760. & apud Otthob. *decis.* 265. in quibus invicem pugnantibus decisionibus, per quandam speciem formalis, ac elaboratæ tractationis habetur deductum totum id, quod in hac materia hincinde cum solita involutione habetur super natura, & qualitate.

Ad hujusmodi autem improportionem, corruptamque naturam probandam, tria distinguebam tempora, vel status; Unum nempè ab anno 1472. in quo per Lucam 11 seniorem, concedentium stipitem, facta fuit acquisitio, usque ad annum 1548. Alteram à dicto anno 1548. in quo Lazarus obtinuit investituram cum quadam diversa forma pro se, & hæredibus masculis, & in istorum defectum pro fœminis, & in qua investitura supponebatur ex parte

agnati, potissimum, imò totum constitui fundamentum, quasi quod per illam immutata fuerit natura feudi, atque impressa nova qualitas pacti, & providentiæ, usque ad annum 1610. Et tertius à dicto anno scilicet 1610. vel 1617. in quibus Cæcilia filia Lazari, & respectivè Augustinus, tanquam ejusdem Cæciliæ hæres hujusmodi feuda obtinuerunt, ut ita clariùs evitarentur objecta, & tollerentur confusiones frequentiùs oriri solitæ à disputationibus in abstracto absque casuum, temporum, aliarumque circumstantiarum distinctione.

Attento primo tempore, dicebam casum esse indubitatum pro feudi impropriatione, ejusque hereditaria, & libera qualitate, non solùm quia illi de Lingueglia antiqui
12 possessores professi fuerunt ea possidere, tanquam heredes, ac esse liberæ dispositionis; sed etiam quia iidem primi acquirentes ex causa onerosa, & correspectiva, quorum factum per descendentes impugnari non potest, quamvis investitura haberet meram formam pacti, & providentiæ, ex pluries supra insinuatis, ita acquirere professi sunt.

Ac etiam clariùs, quia cùm istius naturæ expresso præsupposito eadem Respublica domina directa feudum majus universi Marchionatus acquisivit à Tagliaferris juxta præmissam facti seriem, quam ad hunc effectum operæ pretium reputatum fuit distinctè recensere, ut generaliter in aliis casibus contingit, cùm revera ex facti circumstantiis causarum decisiones frequentiùs pendeat.

Ex ista etenim circumstantia duo resultare advertebam,
13 primò nempè, quod ista subfeuda jure feudi principalis regulanda essent, eandemque sortirentur naturam, etiam ubi admittatur, quod sint subfeuda vera, & propria, cadentia sub legibus feudalibus; siquidem in hoc dari potest, ac solet differentia inter feudum, & subfeudum, ut istud sit magis impropriatum, & corruptum, adeout sortiatur naturam allodii, juxta deducta suprà, *disc.7. & in aliis*, secus autem econversò, ut feudum sit corruptum, & impropriatum, & subfeudum sit rectum, & improprium, nisi lex subinfeudationis aliter expresè statuat.

Et secundò, quoniam idem Senatus causæ judex, ac
14 etiam dominus directus non posset contrarium decernere, dum ob istam qualitatem feudi improprii, & corrupti, ac alienabilis, ipsa Respublica obtinuit istum Marchionatum, & de consequenti controversorum subfeudorum directum dominium, ex vero, & recepto principio, quod nemo admittendus est ad impugnandum illum titulum, ex quo ipse jus metitur, adeout isto tempore, vel statu attento casus videretur quæstionis incapax, attenta præsertim subsequuta observantia.

Cardo itaque difficultatis residere videbatur in secundo statu, vel tempore, ab anno scilicet 1548. ob investituram sub diversa forma obtentam à Lazaro, an per illam immutata esset feudi natura, ut propterea ex corrupto, & impropriato, merèque hæreditario, ut supra, effectum esset feudum verum, & proprium pacti, & providentiæ, ut ex parte dicti remotioris agnati prætendebatur.

In hoc autem alii pro hac eadem parte scribentes totam
15 vim faciebant in conclusione, de qua apud Galeott. *d. contr.31.num.34. supra, disc.53.num. 7. & in aliis*, ut scilicet novæ investituræ, occasione renovationis concessæ, aliquam alterationem continentes, non alterentur naturam feudi, sed potius clausulæ, & verba alterationem redolentia, errori sint referenda, ex regula novationis exclusiva, ad terminos *text. in l. fin. C. de novat.*

Verùm de hoc assumpto, quando verba hujus novæ investituræ importarent illam alterationem, quæ ex eis desumebatur, advertebam nimiùm dubitandum esse, capiendo istam propositionem ita generaliter, & in abstracto, cum illa sit quidem in suis casibus vera, sed fallacia consistere soleat in applicatione, ut penè generaliter in omnibus contingit,

Ad hunc itaque effectum advertebam, reflectendum esse ad distinctionem casuum, vel effectuum, quæ revera pro conclusionum, vel axiomatum intelligentia, & congrua applicatione semper est sacra anchora.

Primus etenim casus est, ubi de hac alteratione sit quæstio inter dominum directum, & feudatarium, vel ejus heredem, ad effectum restringendi antiquam feudi naturam, sive illius onera, & servitutes ampliandi, aut aliàs inducendi præjudicia feudatarii, vel ejus heredum, aut aliorum in antiqua investitura vocatorum, ad ipsius domini directi commodum, & favorem, juxta casus, de quibus supra, *disc.5. & 56. cum similibus*; Et iste casus in plures alios subdistinguendus venit, quorum primus est, quando nova investitura nullum habeat motivum novandi, vel alterandi, neque pendeat à voluntate domini illam concedere, vel denegare, sed sit quidem necessaria ex parte feudatarii, ut eam petere, & obtinere debeat infra tempus à jure communi feudali, vel à lege particulari loci, seu investituræ præfinitum, sed sit etiam necessaria ex parte domini, qui eam denegare non possit, nec debeat, juxta illam speciem renovationis, de qua suprà, *disc.52. & 59.* (& qualis propriè est illa de qua in præsenti) & tunc rectè intrat dicta propositio, ut præsumenda non sit innovatio, cùm nulla subsit novandi causa, vel occasio, ideoque clausulæ, seu verba alterativa, errori potius referri debeant, dum ista species renovationis nullam redoleat novam concessionem, vel concessionis ampliationem, sed solùm fit pro recognitione domini, atque pro faciliori probatione dominij, juxta ea, quæ habentur etiam *sub tit. de emphyt. disc. 4. & in aliis pluries*, in proposito illius renovationis, quæ in emphyteusi perpetua, vel ad certas generationes petenda est singulis quibusque temporibus, puta de 29. in 29. annos, vel de 60. in 60. cum similibus.

Alter etiam subdistinctus, vel subalternus casus est, ubi adsit quidem aliqua occasio novandi, quæ pendeat à voluntate domini, qui possit denegare, sed respiciat accidentia, puta juxta casum, de quo suprà, *disc.44. & 45.* quod possessor feudi impropriati, & hæreditarij, seu aliàs magis largam naturam habentis, novam obtineat investituram, occasione dignitatis, vel tituli, qui in eo erigatur, aut occasione concessionis majoris jurisdictionis, juxta casum, de quo *disc. 54. & seqq.* vel occasione erectionis primogenituræ, reducendo feudum dividuum juris Longobardorum ad naturam individuam juris Francorum juxta casum, de quo supra, *disc.9. & 10.* vel obtinendo aliam prærogativam; Et tunc verius videtur, ut non constito de diversa voluntate novandi antiquam investituram, & immutandi substantiam, totamque naturam feudi, restrictio, quam nova investitura contineat, percutiat solùm illud novum accidens alterativum, non autem substantiam feudi, & antiquæ investituræ, ut advertitur pluries supra locis citatis; rectèque intrat propositio, de qua ibidem, ac etiam *disc. 12. & in aliis*, ut nova qualitas alterativa superaddita feudo, illud alteret in ea qualitate, vel parte alterata; in reliquis autem, antiqua substantia, vel natura firma remaneat.

Tertius casus, pariter subalternus est, quando nova investitura, ob incursum caducitatis, vel alium casum revera habeat vim novæ, & integræ concessionis, quam dominus volens negare potuisset, quamvis renovationis, vel remissionis vocabulum adhibeatur, quoniam cùm substantia veritatis, non autem formalitas verborum attendi debeat, idcircò si verba alterativa sunt apta percutere ipsam naturam, ac substantiam feudi, istud dicendum erit alteratum, ac innovatum, juxta casum, de quo *d. disc.5.* cum similibus, cùm in substantia sit nova concessio, quamvis ad aliquos effectus non talis, sed potiùs antiqua censeri debeat, vel respectu successorum, ut infrà; vel respectu potestatis domini illam concedentis.

Ut ex. gr. in Statu Ecclesiastico Papa per sæpiùs enunciatam Bullam S. Pii V. de non infeudando, non potest novas 16
infeudationes facere, quare si Sedis Apostolicæ feudatarius caducitatem incurrat ob felloniam, vel ex alio capite, atque re integra, ideſt priusquam declarata caducitate sequatur vera, & effectiva incameratio, & feudi incorporatio cum aliquo statu, remittatur caducitas cum investitura, continente aliquam restrictionem, vel alterationem ipsi Sedi Apostolicæ dominæ directæ favorabilem, adeout investitura antiqua non amplietur, sed potiùs restringatur, vel minuatur, & tunc non obstabit quidem Bulla ob ejus cessantem rationem, ut advertitur *in Parmen. disc. 128.* atque per hoc dici non poterat nova infeudatio, cùm sit potiùs continuatio antiquæ per viam remotionis obstaculi, habebit tamen naturam, seu qualitatem novæ in ea parte alterata, quæ errori referenda non est.

Ubi verò non cum domino directo, sed cum successoribus quæstio sit, ut in præsenti, quia nempè dominii intersit, an feudum unam, vel alteram habeat naturam, sed prætendatur, ut per novam investituram, feudum aliàs hæreditarium efficiatur pacti, & providentiæ, vel econverso, pacti, & providentiæ efficiatur hæreditarium, sive cùm esset antiquum efficiatur novum, juxta casum de quo suprà, *disc.111.* vel quod aliàs alternationem antiquæ naturæ recipiat; Et tunc distinguendum venit, an ille, qui talem novam investituram alteratam obtinuit, habeat necne facultatem novandi, atque successoribus præjudicandi, quo-

quoniam si non habeat, in consideratione habenda non erit, juxta deducta *d. disc. 5. & alibi*, sed si habeat, tunc ubi constet de voluntate, adeout non obstet potestas, illa attendi debet, juxta ea, quæ ad rem habentur pluries *sub tit. de jurepatr. præsertim disc. 60.* super immutatione naturæ jurispatronatus de hæreditario in gentilitium, vel è converso, cum similibus.

Quare applicando ad rem, quando dicta verba alterativa hujus investituræ, *pro se, & hæredibus masculis, & in de-*
17 *fectum masculorum pro fœminis*, haberent tractum successivum, adeout apta essent comprehendere omnes descendentes in infinitum, neque obstarent ea, quæ infra habentur tertio tempore, vel statu, ob hæreditariam qualitatem Cæciliæ, & Augustini, parentum agnati actoris. Et tunc motivum esset solidum, quoniam cùm penes dictum Jacobum Mariam seniorem, feuda essent liberæ dispositionis, adeout illa potuisset alienare in extraneos, seu aliàs de eis disponere, ita potuit hanc legem adjicere, tamquam per speciem fideicommissi ordinati cum ejus posteritate, eodem modo, quo in jurepatronatus loco citato habetur, ac generaliter in bonis liberis, ac indifferentibus; Et sic agnati masculi exclusivè, vel prælativè ad fœminas, & revera tali casu venire non dicuntur jure investituræ pacti, & providentiæ, & ex beneficio domini, sed potiùs jure dicti impliciti fideicommissi, & ex beneficio eorum ascendentis.

Adhuc tamen his non obstantibus dicebam, quod dicta investitura anni 1548. per præfatum Jacobum Mariam obtenta, istum non operaretur effectum, sed feuda adhuc primævam retinerent naturam, adeout alia non adesset alteratio, nisi inter filios primi gradus ejusdem Jacobi Mariæ, ut
18 masculi præferendi essent fœminis, illasque excluderent, quoniam cùm non adessent verba præseferentia perpetuitatem, & tractum successivum, neque adesset conjecturæ, quæ id suaderent, idcircò dicebam intrare regulam, de qua *sub tit. de credito disc. 36. & 38. sub tit. de hærede disc. 4.* ac etiam *disc. 34. de legatis, ac alibi*, ut appellatione hæredum, sive de illis sanguinis, sive de illis rei familiaris, quoties restrictio non tendat ad favorem domini, & præjudicium feudatarii, ejusque successorum, sed potiùs percutiat dictum alium effectum alterativum inducentem novationem, in dubio non præsumendam, vel aliam exorbitantiam, sive onus, venient solùm illi primi gradus, non autem ulterioris.

Et nihilominus advertebam sufficere, ut id esset dubium, dictaque verba capacia essent hujus interpretationis, ut propterea omninò deferendum esset observantiæ, tanquam optimæ interpreti, quamvis non esset temporis considerabilis, multo vero magis dum illa erat annorum centum, & ultra, à dicto nempè anno 1548. sive à tempore mortis
19 ejusdem Jacobi Mariæ, de cujus voluntate agitur, nempè ab anno 1565. usque ad annum 1660. in quo ista quæstio excitata fuit, adeout adesse quoque dicatur observantia præscriptiva, juxta distinctionem, de qua *disc. 21. de judic. & alibi*.

Si etenim etiam in casu, in quo ex tenore investituræ certa sit forma pacti, & providentiæ, adhuc ex consuetudine illa corrumpitur, atque transit in qualitatem merè hæreditariam, & liberæ dispositionis, præsertim ubi non adsit præjudicium domini, ex deductis suprà, *disc.10. & in aliis*,
20 & frequentiùs *sub tit. de emphyt.* præsertim *disc. 8.* & latè per Galeot. *d. contr. 31.* multò magis ubi res ambigua sit, adeout observantia interpretativa potiùs, quàm præscriptiva dicenda sit.

Multa verò concurrebant hanc observantiam comprobantia, præsertim aliquæ dispositiones, & oblationes factæ per ejusdem Jacobi Mariæ filios primi gradus verisimiliter informatos, unde resultat observantia proxima, quæ melior judicatur; ac etiam judicium plurium Jurisconsultorum primi nominis, & præsertim Menoch. *d. cons.* 812.
21 & Galeot. *d. contr. 31.* magis verò geminatum judicium ejusdem Senatus cum subsequuto effectu in prædictis annis 1610. & 1617. ad favorem Cæciliæ, & Augustini, & acquiescentia agnatorum, qui ut supra se opposuerunt, & adversus quorum oppositionem scripsit Galeott. *d. controv. 31.*

Et licèt scribentes pro agnato actore dictam acquiescentiam, quinimò judicatum ad favorem fœminæ, ac respectivè ejus heredis, referrent cessioni, quam ob obligationem evictionis, & non contraventionis, pro se, & heredibus, & Ascanius oppositor fecerat ad favorem Lazari fratris, ut supra, istudque motivum magni facerent; attamen illud nimiùm debile, ac frigidum esse dicebam ex pluribus.

Primò nempè, quoniam ubi subsisteret prætensio, quod ista essent feuda recta, & propria, quorum incapaces essent heredes extranei, tunc dicta cessio intelligenda esset facta 22
pro hæredibus sanguinis capacibus ex verisimilis voluntate cedentis, & cessionarii, adeout ea non obstante, licitè ad jura cessa regressus haberi possit, juxta theoricam Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. n. 4. de qua sub tit. de renunc. disc. 5. & supra, disc. 5. 7. & 23. & alibi pluries*.

Secundò, quoniam cùm Ascanius haberet septimam portionem, sive fortè aliam majorem ab alicujus fratris morte impinguatam, ad quam cessio restringebatur, pro ista solùm, 23
& quanti interest, illam non evinci, teneri debuisset; id autem non potuisset impedire vindicationem aliarum portionum, illam præsertim ejusdemmet Lazari cessionarii, juxta proximè firmata apud Ninot. *decis. 7. & 77.* de duobus fratribus vendentibus quædam loca montium subjecta fideicommisso, quod uno eorum defuncto, prohibitus non esset superstes, defuncti portionem vendicare jure fideicommissi ab emptore, ejus obligatione non obstante, ut advertitur, *disc. 31. de regal. & alibi*.

Tertiò, quia ubi Ascanius habendus esset pro mortuo civiliter, quia talem se fecisset per renunciationem, non fuis- 24
sent prohibiti Jo. Aug. & Jo. Baptista ejus filii, qui fuerant principales oppositores, obtinere feudorum cessionem, dum eis obstare non poterat qualitas hæreditaria fratris adhuc viventis; Et quartò, quoniam admissa etiam omnium prædictorum verificatione à præfata cessione resultante, eorum successio aperta fuisset eidem Augustino, marito Cæciliæ, & patri Lucæ oppositoris, quem improbabile est, voluisse assumere, & substinere titulum heredis extranei, cum subjectione oneribus hereditariis, tam Cæciliæ, quàm Lazari, si cum investitura successionem jure proprio obtinere potuisset.

Et è converso, quamvis ex hac parte ad probandam dic- 25
tam observantiam interpretativam, vel præscriptivam, nimium insisteretur in alienationibus factis per se, & alios fratres ad favorem Lazari, juxta ponderationes Menoch. *dict. cons. 112.* & Galeot. *d. contr. 31.* attamen ista quoque levis, ac frigida erat consideratio, quoniam cum essent fratres æquè capaces, & de eodem genere vocato per investituram, id nil prohibebat; nisi quatenus hæc observantia deduceretur ex qualitate alienationis, facta per venditores, cum promissione evictionis, pro se filiis, & descendentibus, quatenus isti patris alienantis hereditariam qualitatem haberent, & ex parte emptoris acquirere profitentis pro se, heredibus, & successoribus quibuscumque, & aliorum, quibus dederit cum clausula ad habendum, ita desumendo observantiam quod apud eos feuda, ejus naturæ hereditariæ, & liberæ haberentur.

Ex his autem inferri dicebam, quod ubi etiam Lucas 26
agnatus oppositor non esset hæres Augustini, & Cæciliæ parentum, atque ab eis omninò independenter veniret, adhuc pro fœmina proximiore judicari deberet, præsertim in possessorio, ut supra, stante præsertim ultimo statu, qui ad instar eorum, quæ habemus in beneficialibus, etiam in hac materia feudali, vel simili, attendendus videtur, ut in specie ultimi status advertitur suprà, *d. disc. 104.*

Et generaliter tam in feudis, quàm etiam in officiis, aliis- 27
que regalibus, eodem jure regulari solitis, ac etiam in primogeniis, & majoratibus, præsertim Hispaniæ qualificatis, hanc figuram feudorum ibi facientibus, *ex relatis disc. 1. & 7. cum seqq. de fideicomm. & alibi*, tam feudistæ, quàm alii dictas materias tractantes, ac etiam beneficialistæ respectivè, istos terminos promiscuè adhibent, quod scilicet Beneficialistæ adhibent feudales, & feudistæ, aliisque similes adhibent beneficiales, ut præsertim advertitur suprà, *disc. 7. & 8.* ac etiam *disc. 69. de pension. & alibi frequenter*.

Aggrediendo verò tertium, & ultimum statum supra distinctum, ab anno scilicet 1610. vel 17. respectivè, usque ad 1666. in quo ista quæstio excitata fuit; dicebam, quod hoc statu, vel tempore attento, res omni dubio carere videbatur ob hereditariam qualitatem utriusque parentis in Luca oppositore concurrentem, & obtinente quamplura eorum, ac 28
Lazari bona libera, ideoque eorum factum impugnare non poterat, neque proprios authores de mendacio redarguere, etiam in juribus ex propria persona competentibus intra limites virium hereditariarum, intra quas inventarium non prodest, atque nihil refert illud adesse, vel non adesse, ad vulgarem quotidianam regulam *text. in l. si quis à matre, C. de rei vendic.* de qua nimium frequenter *sub tit. de fideicom.* & in omni alia ferè materia, etiam in ista pluries.

Ac etiam, quod cùm idem oppositor, defuncto Augusti-

no patre, per hanc viam hæreditariam ambulasset, sive per hanc viam ingressus esset, quia nempè hæreditario jure pro-
29 priæ portionis possessionem obtinuisset, ac etiam investituram reportasset, ita non poterat proprii authoris dominium, & pertinentiam negare, neque impugnare illum titulum, ex quo suum jus metiebatur, ad regulam *text. in l. si quis conduct. C. locat.* quam locum habere in omni materia, cui eadem congruat ratio, & præsertim in ista feudali, est magis receptum, ex collectis de more ad satietatem per solius improbi laboris collectorii professorem Rubeum *in addit. ad decis.* 420. *num.* 50. *& seqq. p.* 4. *rec. tom.* 2. & advertitur pluries supra.

Et in omnem eventum, advertebam, negari non posse huic parti repræsentanti jura Lazari, & Cæciliæ, quorum hæreditaria qualitas habetur, retentionem pro summa libra-
30 rum 38. mil. dotis Aloysiæ, & uxoris dicti Jacobi Mariæ senioris, qui supponebatur author, & impressor dictæ novæ qualitatis, vel formæ, pacti, & providentiæ; tum quia pro isto debito cum assensu Reipublicæ dominæ directæ hæc feuda in specie obligata fuerunt in ipsamet investitura anni 1548. ex qua agnatus totum ejus jus desumebat; tum etiam quia erat debitum primi acquirentis, ad quod citra dubium, ubi præsertim illud procedat, adeout non cadat illa consideratio implicitæ donationis, ob quam debita posteriora impugnari possent, tenentur successores, quamvis expresè, & clarè investitura esset in forma pacti, & providentiæ, ex frequenter insinuatis suprà, *hoc tit. & sub altero de emphyt. ac alibi*.

Magnum item fundamentum constituebatur ex parte dicti agnati, in deductis apud Andreol. *contr.* 212. *& seq.* cum
31 quibus processerat Consultor in dicto voto tradito contra Jacobum Mariam viventem, occasione quæstionis super portione alterius fratris prius defuncti, ut supra, ac etiam supponebatur, quod in ista portione magnam facerent impressionem; sed advertebam, quod ultra genericam considerationem, de qua *disc.* 35. *de judic. & alibi pluries*, super modica, & fallaci, imo nulla, penitùsque contemnenda authoritate illorum præsertim modernorum Consulentium, qui more Advocatorum ad pecuniam, ac requirentis opportunitatem scripserunt, eorumque scripta prout jacent publicæ luci, potius fortè pro inani gloria, quàm pro servitio veritatis, & justitiæ, dederunt, quo nil absurdus, nihilque Reipublicæ, ipsique legali facultati magis pernicioſum, ac præjudiciale; adaptari observabam considerationem, de qua apud Franch. *decis.* 260. *num.* 5. *& 6. & eod. disc.* 35. *de judic.* quod scilicet, quando allegantur consilia, videre oportet decisiones, quæ in illis casibus prodierint, dum præfatus author Advocati more scripsit pro agnato masculo super eodem puncto, de quo agitur suprà, *disc.* 11. in quo fuit decisum contrarium.

Quinimo ubi etiam juxta scripta decisum esset, prout mihi pro eadem parte scribente decidi debere videbatur ex ibidem insinuatis; adhuc tamen id nil referre dicebam ob longè diversas illius casus, ac istius circumstantias, ut clarè patet ex earum combinatione, ad quam principaliter, ac omnino tam per Judices, quàm per Consulentes reflecti debet pro congrua applicatione, non solùm consiliorum hujusmodi naturæ, quæ revera stultitiæ species est in judicando, vel consulendo attendere, quoties non sint recepta, & canonizata per Tribunalia, sed etiam ubi allegantur ipsorum Tribunalium decisiones, vel responsa pro veritate, quandam decisionum speciem habentia, quæ ita, & non aliàs attendi debent, ut latius *eod. disc.* 35. *de judic.* isteque præsertim error, tot induxit confusiones, istamque facultatem contemptibilem reddidit.

PARMEN. PERMUTATIONIS, PRO DUCE, ET EPISCOPO PARMÆ CONJUNCTIM.

Casus disputatus in Congregatione particulari, & pendet.

De Bulla S. Pii V. de non infeudando, quando intret, necne, præsertim in statu mediato, & an in Castris confiscatis pro delictis privatis. Et de æstimatione bonorum jurisdictionalium quomodo facienda sit pro regulanda utilitate contractus. Et de aliquibus ad materiam, de qua suprà, disc. 60. Et an vassalli, vel subditi sint legitimi contradictores ad impediendam alienationem loci, ac mutationem Domini.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De punctis controversis.*
3 *In dominiis temporalibus Ecclesiarum inferiorum, pœnes quem resideat dominium altum.*
4 *An Bulla Piana de non infeudandis capiat statum mediatum.*
5 *Quid de aliis Constitutionibus, & provisionibus Apostolicis.*
6 *De eodem de quo n.* 4. *cum distinctione.*
7 *De subinfeudationibus, quæ non veniunt sub dicta Bulla.*
8 *De ratione differentiæ inter hujusmodi concessiones in statu mediato.*
9 *Quod subinfeudatio non importet scissuram, vel alienationem feudi.*
10 *De requisito subfeudi, ut fiat personæ æqualis conditionis.*
11 *De ratione cui innixa est bulla, & quando ex cessante rationem non intret.*
12 *Distinguuntur diversæ species dominiorum temporalium in Papa, & quænam species cadant sub Bulla.*
13 *De alto, & directo dominio pœnes feudatarium compatibiliter cum altero dominio Domini.*
14 *Nemo potest facere sibi æqualem, ideoque altum dominium non est concessibile, quod declaratur.*
15 *De ratione ob quam altum dominium in iis Castris, & bonis jurisdictionalibus, quæ in Regno Neapolitano possidentur per Ecclesias inferiores, sit pœnes Regem.*
16 *Quando dicatur adesse utilitas Ecclesiæ in alienatione.*
17 *Quid ubi agatur de bonis jurisdictionalibus, & quomodo hæc æstimatur.*
18 *Attendi debet principaliter utilitas Ecclesiæ universalis, qua accedente, non curatur utilitas Ecclesiæ inferioris.*
19 *Recensentur utilitates in casu.*
20 *An subditi se opponant alienationi loci, & sint legitimi contradictores, & de prælatione eis competente.*
21 *An Bulla intret in Castris obventis in Cameram ex causa confiscationis.*
22 *An eadem Bulla impediat remissionem incursæ caducitatis.*

DISC. CXXVIII.

POssidente Cathedrali Ecclesia Parmensi ab antiquo ex Imperialibus concessionibus, regiſtratis apud Ughell. 1
tom. 2. *Italiæ Sacræ*, quasdam Villas, & loca inhabitata, cum jurisdictione, & imperio, adeout quandam Principis sæcularis, Episcopus figuram faceret; currentis sæculi initio, fortè clariùs, quàm antea, excitatæ fuerunt, sive creverunt controversiæ jurisdictionales inter ipsum Episcopum, & Ducem, eorumque respectivè Officiales, & ministros super alto dominio, & competentia regalium majorum, præsertim in calamitosis temporibus belli, pestis, & famis, vel occasione aliarum extraordinariarum contingentiarum, juxta casum, de quo casu suprà, *disc.* 60. *& alios*, de quibus apud Spad. *cons.* 5. *& 6. lib.* 1. Fajard. *allegat.* 3. *& seqq. & alios*. Quare ad occurrendum inconvenientibus, quæ exindè resultare praxis docebat, de anno 1617. concluſa fuit inter Ducem, & Episcopum permutatio hujusmodi locorum cum aliquibus tenutis, & bonis privatis duplicati fructus, atque desuper sub Gregorio XV. prævia consultatione Congregationis particularis aliquorum Cardinalium, expeditum fuit beneplacitum directum uni ex vicinioribus Episcopis in solita forma si in evidentem, incertum tamen est ex quibus accidentibus conventio effectum sortita non sit.

Hinc denuò sub Alexandro Septimo inter modernos Ducem, & Episcopum ad novam deventum est conventionem consimilem circa redditum duplicatum bonorum Ecclesiæ assignandorum, cum ea differentia, quod inter dicta bona, quæ pro majori parte erant allodialia, consistentia in prædiis privatis, adesset etiam quoddam Oppidum, seu Castrum, aliàs jure subfeudi possessum per illos de Sancto Vitali, ad Cameram Ducalem devolutum, quodque in eo Episcopus eandem haberet jurisdictionem sæcularem, quam præfati inferiores Domini habere consueverunt, cum eodem titulo Comitatus, quem in præfatis locis ab antiquo obtinent; atque desuper, juxta stylum, deputata particulari Congregatione aliquorum Cardinalium super conces-

sione petiti beneplaciti Apostolici; cùm tempus jam expirantis Pontificatus Alexandri, & brevis Pontificatus Clementis Noni successoris, consumptum esset in informationibus facti, aliisque diligentiis, ac etiam in consuetis magnarum Curiarum moribus; idcirco sub Clemente Decimo per eandem Congregationem assumpta fuit formalis cognitio super hujus conventionis approbatione, vel reprobatione; potissimè propter oppositionem vassallorum Episcopi, eorumque Communitatum ægrè ferentium istam Domini mutationem.

Desuper itaque assumpta disputatione, in primis sessionibus major difficultas habebatur super obstaculo Bullæ Pianæ
2 de non infeudando; cognito autem ex infrà deducendis, quod bulla revera non intraret, excitata fuit difficultas super alio puncto, qui primo aspectu videbatur planus ob fructuum duplicationem, circa Ecclesiæ utilitatem, ac etiam aliqualiter super vassallorum oppositione; unde tres fuerunt puncti; unus nempè Bullæ Pianæ; alter utilitatis Ecclesiæ; & tertius oppositionis vassallorum.

Quatenus pertinet ad primum; dupliciter motivabatur per Camerales, & alios Oppositores, eosdemque Cardinales, super obstantia bullæ; primò nempè super translatio-
3 ne locorum Ecclesiæ in Ducem, dum ita Pontifex, & Sedes Apostolica infeudare, vel aliàs concedere dicebatur altum dominium, & superioritatem, quæ in hujusmodi dominiis temporalibus Ecclesiarum inferiorum pœnes dictam Ecclesiam universalem, & Sedem Apostolicam esse dicuntur, juxta deducta suprà, *d. disc.* 60. Et secundò in translatione Oppidi, vel Castri, quod Dux assignabat Ecclesiæ, ob amplitudinem verborum dictæ bullæ, & aliarum, quæ pro ejus confirmatione per successores Pontificæ conditæ fuerunt, illam præsertim Innocentii Noni, ut omnis species concessionis quocumque explicetur vocabulo, sub ea venire dicatur, ut in præcedentibus pluries in istius bullæ proposito advertitur.

Cùmque per alios scribentes pro concessione beneplaciti, prius quàm ego evocatus essem, deducerentur à me plu-
4 ries insinuata in hoc jam edito libro de feudis, præsertim occasione Bullæ Baronum, ac etiam istiusmet bullæ de non infeudando, & similium, ut complecteretur solùm Statum Ecclesiasticum immediatum, sive illum mediatum improprium, locorum scilicet existentium sub Baronibus, & Domicellis omnino subordinatis, non autem statum verè mediatum sub feudatariis regalibus, & veræ dignitatis, supremorum Principum figuram facientibus, hinc nimium insistebatur super istius assumpti reprobatione cum bullarum verbis, & præsertim jam dictæ Innocentii Noni, quia nempe expresè loquantur de universo statu, tam mediato, quàm immediato.

Assumptus itaque post aliquas disputationes ex parte Ducis, & Episcopi conjunctim, fortè pro isto assumpto subsistinendo; dicebam quidem, etiam cum sensu veritatis jam agnitæ per Congregationem, quod bulla de non infeudandis, in isto casu non intraret, ex aliis motivis, ut infrà, non autem ex isto, ita generaliter, & abstractè sumpto, cùm verius videretur contrarium, ut bulla universum statum Ecclesiæ, etiam istum mediatum, juxta modum tamen, de quo infrà, comprehenderet; fallacia verò esset (ut frequenter in ista facultate contingit) in confusione casuum, vel effectuum, attendendo cum consueto, & connaturali vitio, propositionem generaliter, & in abstracto sive in litera, non reflectendo ad distinctionem casuum, vel effectuum.

Pro comprehensione itaque dicebam, vim non facere verba, in quibus oppositores, vel motivantes solùm insistebant, quoniam, ut frequens inconcussa praxis docet, tam
5 occasione Bullæ Baronum, de qua præsertim super hoc puncto agitur suprà, *disc.* 74. *& alibi*, quàm occasione Ægidianæ, & quamplurium Constitutionum, ut puta sunt bullæ boni regiminis Communitatum, & illæ receptationis bannitorum, ac etiam impositionum operum cum similibus edictis, & provisionibus, ut in eis legantur eadem verba, & tamen praxis docet, ut non comprehendant statum vere mediatum, ut sunt Regnum Neapolitanum, & isti Ducatus Parmæ, & Placentiæ, ac etiam prius ante devolutionem erant Ducatus Ferrariæ & Urbini.

Benè tamen dicebam comprehensionem resultare ab ejusdem bullæ ratione, vel fine, ad quem principaliter prodierat, ob imminentem scilicet, seu verisimiliter speratam
6 (qualem eventus docuit) devolutionem feudi Ferrariæ, de qua suprà, *disc.* 2. *& in aliis*, ideoque circa ipsa feuda majora in genere, tam in casu devolutionis, eorumque incorporationis cum reliquo statu, quàm etiam investitura duran-

te, quatenus illa proroganda esset, contra prohibitionem dictæ bullæ Clementis IX. advertebam, quod de comprehensione dubitandum non esset.

Illam tamen dicebam dignosci differentiam inter istam speciem status verè mediati, & alteram status immediati, quod in hac secunda specie, ubi aliquorum Castrorum, & locorum jurisdictionalium devolutio, seu reversio ad Cameram, & Sedem Apostolicam sequatur, sive sit ex causa veræ devolutionis ob lineam finitam, sive ex illa caducitatis, vel confiscationis, quinimo etiam venditionis post certum tempus, juxta bullam Clementis Octavi, quæ Baronum nuncupatur, non possunt aliis amplius concedi in feudum, vel gubernium, aut Vicariatum, quamvis subordinatum, cùm solum cadere possit ratio dubitandi in concessione commoditatis, juxta motivata suprà, *disc.* 61. ut agendo etiam de locis obventis ad Cameram ex causa confiscationis, ratione privati delicti, rejecto *cons.* 16. Spadæ *lib.* 1. advertitur infrà, *hoc eod. disc. & alibi*.

Secus autem in altera specie status mediati, consistentis 7
in hujusmodi feudis majoribus, & regalibus, constituentibus Regnum, vel Principatum absolutum, ut in specie agendo de isto Ducatu Parmæ, habetur supra, *disc.* 12. *& in aliis*; quoniam non prohibetur ipse Princeps feudatarius, cessante fraude, aliisque concurrentibus feudi requisitis, de quibus suprà, *disc.* 1. *& alibi*, loca aliàs concessa, & devoluta, sive aliàs nunquam concessa, nec infeudata, vel subinfeudata, quoties non sint de expresè prohibitis subinfeudare, seu aliàs concedere, in forma tamen subfeudi, omnino subordinati, & dependentis, firmis remanentibus alto dominio, & superioritate pœnes ipsum feudatarium majorem concedentem, juxta notoriam, ac frequentem praxim Regni Neapolitani, ac etiam istorum Ducatuum Parmæ, & Placentiæ, & illam prædictorum Ducatuum Ferrariæ, & Urbini, ut præsertim advertitur *dict. disc.* 1. *nu.* 10. *& seqq.* atque in hoc sensu dicebam intelligenda esse à me dicta super non comprehensione status mediati.

Habet ista distinctio evidentem differentiæ rationem, 8
quoniam in prima specie status immediati, non cadit terminus subfeudi, vel excadentiæ, utpotè cadens in concessionibus, quæ dantur per feudatarium, quoniam cùm concessiones faciendæ sint per Papam, dicuntur immediatæ, & in capite juxta hujusmodi terminorum distinctionem, de qua suprà, *disc.* 7. *& alibi*. In altera verò specie, subfeuda, quæ per feudatarium conceduntur (quoties cum dicta dependentia, & subordinatione sequantur) non sunt verè feuda, neque importare dicuntur ipsius feudi divisionem, vel scissuram, ideoque ejus unitati non præjudicatur; eatenus enim in utriusque 8
Siciliæ Regnis subinfeudationes prohibitæ sunt ipsis feudatariis, quatenus ita disponat, vel ita interpretata, & recepta sit illorum lex particularis in Constitutione, quæ incipit, *Constitutionem Divæ memoriæ*, ut advertitur *eod. disc.* 1. ubi agendo de natura hujusmodi feudorum majorum redolentium principatum, habetur ista connaturalis facultas, ut ea mediante possit ille Princeps sibi constituere milites qualificatos primi ordinis.

Major itaque dubitandi ratio consistebat in qualitate 10
personæ, cui hæc subinfeudatio fiebat, quod scilicet esset manus mortua, pœnes quam desperata esset devolutio, unde deficere dicitur magis essentiale requisitum subinfeudationis, ut fiat alteri æqualis conditionis, ita intelligendum, ut *eod. disc.* 1. habetur. Verùm advertebam, quod id non percuteret controversum particularem punctum bullæ Pianæ, sed potius materiam generalem subinfeudationis, juxta terminos juris communis feudalis, ut scilicet ita cessaret illa subinfeudandi facultas, quam aliàs feudatarius habeat, ut propterea requiratur Domini assensus, qui ex hoc motivo justè negari potest, adeout dicenda veniat alienatio prohibita, ex deductis *eod. disc.* 1. sed in hac facti specie ob ejus particulares circumstantias locus erat concessioni assensus ob magnam feudi, ac ipsius Domini utilitatem, dum à manu mortua obtinebatur longè majus, & dabatur minus, ideoque feudi conditio fiebat melior.

Quo verò ad casum conversum locorum, quæ per Ec- 11
clesiam dabantur Duci, vel feudo, magis planum esse dicebam (etiam cum sensu veritatis) quod casus non caderet sub bulla; tum ob cessantem ejus rationem consistentem in dismembratione, vel diminutione principatus temporalis Ecclesiæ, dum ita potius augeri dicebatur ob notabilem dilatationem finium feudi, tollendo hæc bona à manu mortua, eaque transferendo in feudatarium, per cujus lineæ masculinæ finem sperari potest devolutio, &

istud incrementum à natura; tum etiam quia ista species dominii non cadit sub bulla.

Siquidem in hoc proposito tres species dominii temporalis in Papa considerandæ veniunt; Prima scilicet maris generalis, & habitualis in universo orbe, omnibusque Regnis, principatibus, & dominiis, quam tanquam Christi Vicarius habere dicitur, & cum qua, ex fidei præsertim motivo, Reges, & Principes deponere potest, eorumque Regna, & Principatus aliis concedere, juxta exempla deducta *disc. 2. in relat. Cur.* ubi latè de hac potestate; Et certum est, hanc speciem sub dicta bulla non cadere.

12 Altera species alti dominii, & superioritatis habitualis, vel intellectualis, quam Papa, pariter uti Papa, & Christi Vicarius, tanquam Episcopus Ecclesiæ universali istius, ac Sedis Apostolicæ nomine habere dicitur pariter per universum orbem in dominiis temporalibus, quæ obtinentur per Ecclesias inferiores, juxta casus, de quibus agunt deducti suprà, *disc. 60.* Et pariter ista species absque dubio non cadit sub bulla, dum ista expressè loquitur de dominio temporali, & sic de tertia specie, in qua Papa consideratur potius tanquam Rex, seu Princeps temporalis, ut advertitur *d. disc. 2. in relat. Curiæ, & hoc eod. tit. ac alibi pluries*, ita comprobante quotidiana praxi super beneplacito Apostolico, quod concedi solet in alienationibus, aliisque conventionibus, quæ super dominiis temporalibus fiant per Ecclesias inferiores ultra montes, & præsertim in Germania, ac etiam quandoque in ipsamet Italia, ut docet praxis in casu de quo *d. disc. 60.* adeout bulla restricta sit ad tertiam speciem.

His itaque sic stantibus, dicebam intrare dilemma, quod aut istud dominium censendum est de secunda specie, & tunc non cadit sub bulla; aut de tertia, & tali casu, nulla dicebatur fieri alienatio in eum, qui non haberet, quoniam 13 cùm investitura Pauli III. hujusmodi Ducatuum Parmæ, & Placentinæ, contineret totum id, quod Sedes Apostolica in hac ratione ditionis temporalis possideret in ea regione, quæ nuncupatur Gallia Cisalpina, seu verius Transpadana, ita jam huic feudo, de quo agebatur, annexum erat hoc dominium, dum ex eadem ratione ad Cameram Ducalem sequuta est devolutio illorum feudorum, quæ ante hanc investituram directè, ac immediatè per Sedem Apostolicam concessa fuerant, ut præsertim patet ex casu, de quo suprà, *disc. 74. cum similibus*.

Ac propterea advertebam, quod ista conventio aliud non importaret nisi reversionem hujusmodi locorum ad suam majorem unitatem, & consolidationem dominii utilis, vel subalterni, cum illo directo, vel alto, pariter subalterno, quod comparativè, ut infra, penes majorem feudatarium esse dicitur.

Quamvis etenim aliquibus ex Cardinalibus ista consideratio videretur metaphysica, ex regula juris, quod idem 14 dominium directum, sive altum esse non potest penes duos in solidum, & ex altera propositione, de qua præsertim *disc. 146. de dote*, ac etiam *hoc eod. tit. discurs. 1. & alibi*, ut scilicet hoc directum, & altum dominium, ac major superioritas, quæ vulgò *Sovranità* appellatur, concedi non possint, neque avelli à corona, vel principatu, unde propterea nemo potest sibi facere æqualem; dicebam tamen, quod ista esset levis difficultas, quoniam illud idem dominium directum, & altum, quod Sedes Apostolica retinet in feudo majori, & sic in toto corpore, retinere quoque dicitur in hoc membro, seu parte; feudatarius autem dignitatis, ac feudi regalis, comparativè ad subinfeudatarios, & inferiores Barones, & Domicellos (de quorum genere ita Episcopus censendus esset) habere dicitur quoddam dominium, quod etiam altum, & directum dicitur; sed, ut dictum est, comparatione inferioris dominii utilis impropriè, & abusivè, adeout comparatione illius veri, ac proprii alti, & directi dominii, quod residet penes infeudantem, dicatur subalternum, unde propterea aliqui ad distinguendum istas species, illud majus, quod remanet penes Dominum, appellant altissimum; eodem modo, quo in Papa, juxta primam speciem, de qua supra; Et sic est quædam dominiorum gradualitas compatibilis pro respectuum diversitate, ob quam non implica in eadem re concursus plurium dominiorum in solidum, ut præsertim habetur suprà, *disc. 62. & alibi pluries*, atque juxta illam gradulitatem, quæ in eadem jurisdictione Ecclesiastica, vel spirituali dignoscitur inter Episcopum, Metropolitanum, Primatem, seu Patriarcham, Legatum Apostolicum de latere, & Papam; sive in temporalibus inter Imperatorem, vel Regem omnino independentem, & ejus generalem Vicarium, vel Præsidem, & successivè, Gubernatores, & Magistratus, majores, ac respectivè minores, ac Barones, & Domicellos; Unde propterea hujusmodi feudatarii majores, supremorum Principum figuram gerentes, ac potestatem, & jura exercentes, dicuntur tanquam Vicarii generales, & supremi Magistratus, sive Legati habere altum dominium, & majorem superioritatem in actu, seu exercitio, ejus habitu remanente penes infeudantem.

Ex hoc autem probabilius manere videtur, ut in illis 15
Castris, & locis, quæ in dominio temporali possidentur per Ecclesias inferiores in Regno Neapolitano jure allodii (cùm in illis, quæ obtinentur jure subfeudi, nulla cadat ratio dubitandi) procedant potiùs ea, quæ habentur apud Apont. *decis. 2.* quàm ea, quæ habentur apud Spad. *d. cons. 5. & 6. lib. 1. & suprà, d. disc. 60.* cum Rex sit feudatarius Papæ, & Sedis Apostolicæ, ideoque ad evidentiam convincitur error, & connaturalis ineptia aliquorum modernorum, quod non reflectendo ad hujusmodi distinctiones, & circumstantias, confundunt casus, & authoritates, applicando *d. decis.* Apont. & concordantes aliis casibus, quibus ea ratio non congruat.

Sublata itaque hac prima difficultate, atque firmato, quod revera casus non caderet sub Bulla Piana; assumpta fuit quæstio super secundo puncto utilitatis, juxta terminos generales *Extravag. ambitiosæ*.

In hoc autem ingenuè dicebam, potiùs more scribentis pro veritate, quàm more Advocati, vel conductitii scriptoris ad opportunitatem conducentis, quod quando ageretur de bonis privatis indifferentibus, utilitas Ecclesiæ sit indubitata, ob fructuum duplicationem, cùm tamen sufficeret aliquis excessus, quinimò æqualitas, vel etiam minor summa compensata à certitudine, juxta *decis.* Manticæ 101. cum aliis relatis *disc. 1. de alienat. & contract. prohibit.* (ubi generaliter de hac materia alienationis bonorum Ecclesiæ) *num. 45. & seq.*

Et multò magis dum aliæ accedebant circumstantiæ ma- 16
joris vicinitatis, ac majoris commoditatis bonorum, quæ per Ecclesiam in excambium recipiebantur, & super quibus replendo inutiliter chartas cum copiosis allegationibus nimium se diffundebant aliqui scribentes ex parte Ducis, procedendo cum modernis collectoribus, de ista materia alienationis bonorum Ecclesiæ agentibus.

Sed quoniam agebatur de bonis jurisdictionalibus, ita 17
qualificatis, adeout redolerent quamdam speciem dominii independentis in natura parvi principatus; hinc proindè, quando ageretur de omnimoda alienatione, & translatione in alium Principem, vel dominum, adeout loca non remanerent in dominio, & ditione Ecclesiæ Romanæ, vel Sedis Apostolicæ, tunc in nulla consideratione habenda esset duplicatio fructus, atque benè procederent difficultates per ipsam Congregationem excitatæ, ut æstimari deberet ipsa sors principalis, quæ ita videtur esse inæstimabilis, ac non de facili recompensam admittit, ut advertitur *disc. 11. de præeminentiis*; unde propterea praxis docet, quod quantumvis cum magnis sumptibus, & incommodis tueri expediat aliqua dominia, potiùs damnosa, ut (ex. gr.) praxis docet in Monarchia Regis Catholici circa dominium Flandriæ, nec non illud Orani, aliorumque locorum in Africa; atque in ipsamet Italia, in Portubus Etruriæ, & alibi; ac etiam in hoc principatum temporali Ecclesiæ sequitur, in statu Avenionensi in Gallia, & in Italia in statu Castri, empto investitura durante, ut advertitur *disc. 80. de regal. cum similibus*.

Conclusio etenim, de qua *d. disc. 1. de alienat. & contract. prohib. num. 50. & seqq. & suprà hoc tit. disc. 19. 24. & in aliis*, ut jurisdictionalia æstimentur in medietate pluris, quàm bona privata indifferentia, quoties ratione onerum feudalium non mercantur potiùs minùs æstimari, juxta pondera-tiones, de quibus *loc. cit.* procedit in bonis jurisdictionalibus inferioris ordinis, redolentibus simplicem baroniam, vel domicellariam qualitatem subordinatam, non autem ubi de hac specie dominii pleni, & independentis.

Ac propterea, ut præmissum est, quando cum extraneo, & independente Principe, vel cum subdito alterius principatus ageretur, tunc certum esset, quod non diceretur adesse utilitas fructuum, duplicatione neglecta, cùm revera non præponderet.

Adhuc tamen (his non obstantibus) in facti specie evi- 18
dentem utilitatem verificari dicebam, quoniam distinguendo Ecclesiam inferiorem à majori Ecclesia universali, quæ dicitur vera, & habitualis domina omnium bonorum, quæ possi-

possideantur per Ecclesias inferiores, inter quas distributa esse dicuntur jure fruitionis, & utilitatis potiùs bursalis, ac etiam præeminentialis, & subordinatæ; idcirco principaliter spectanda est utilitas majoris Ecclesiæ universalis, quæ concurrente negligi solet illa Ecclesiæ inferioris, à qua etiam cum damno, & diminutione, & absque aliqua recompensa, castra, vel bona dismembrari solent, illaque incorporari Sedi, vel Cameræ Apostolicæ, ut per Greg. XIII. factum esse de dominio Castrorum Vallis, & Monthionis ab Ecclesia Massana, habetur suprà, *disc. 54. & seqq.* & per eumdem Pontificem factum fuit de molendinis, Ecclesiæ Metropolitanæ Ravennatensis applicatis, extincta etiam aliàs assignata præstatione pro recompensa in casu, de quo *decis. 51. & 52.* post Pacicchel. *de distant. cum similibus;* multò igitur magis, ubi utrique ita consultum remaneat, inferiori scilicet cum reditu duplicato, & majori cum plerisque utilitatibus exindè resultantibus.

19 Primò scilicet, quod ita dilatabantur fines feudi majoris, cujus devolutionis possibilitas adest, quæ deficit continuantibus bonis in Ecclesia manu mortua.

Secundò, quia efficiebantur feudalia illa bona privata indifferentia, quæ assignabantur Ecclesiæ inferiori in recompensam, & quæ aliàs in casu devolutionis essent liberè transmissibilia.

Tertiò, quia ità tollebatur occasio scandalorum, & inconvenientium ratione controversiarum jurisdictionalium, & jurium regalium inter Ducem, & Episcopum, eorumque respectivè officiales, & ministros.

Et quartò fortiùs, ac evidentiùs, quod ita utraque Ecclesia, major, & minor, notabilem reportabant utilitatem, quoniam cùm ista incorporatione feudo majori ponebantur magis in tuto omnimodum dominium, ac jura Sedis Apostolicæ, atque tollebatur occasio quæstionis, de qua apud Spad. *d. consil. 5. & 6.* Apont *d. decis. 2.* Fajard. *d. allegat. 34. & seq. & d. disc. 60.* ita occurrendo illis prætensionibus, quæ ex parte potestatis sæcularis promoveri possent super directo, & alto dominio.

Alio quoque resultante utilitate melioris defensionis hujusmodi locorum, juriumque jurisdictionis cum Principibus confinantibus, præsertim in temporibus calamitosis belli divini, vel humani, seu penuriæ.

Demùm quoad tertium, & ultimum punctum oppositio- 20
nis subditorum, an scilicet ista attendi deberet, nec ne; cùm scribentes pro oppositoribus, deducerent ea, quæ insinuantur suprà, *disc. 38. & 111.* ac etiam *disc. 148. de regalib.* super vassallorum prælatione in venditione feudi; attamen advertebam, id continere æquivocum clarum, quoniam hæc prælatio non provenit ab aliqua dispositione juris, sed à quadam non scripta æquitate, fundata in duplici ratione; primò nempè quoniam in jus domini in nihilo fit deterius, imò melius, dum obtinet idem pretium, quod ab alio feudi, seu loci emptore obventurus esset, atque adhuc remanet dominus, & superior, *ut eod. disc. 148. de regal.* habetur; Et secundò quoniam valdè subditorum interest non esse sub Barone, vel Domicello, sed sub immediato Regis, vel Principis dominio, & regimine, ob quamplura præjudicia resultantia ex baronali vassallaggio, & præsertim illud, de quo *sub tit. de præminent. disc. 32.*

Utramque autem rationem in præsenti cessare dicebam, quoniam aliàs utrique Ecclesiæ inferiori, & superiori adimerentur plures utilitates, de quibus suprà, & quas vassalli oppositores supplere non poterant, ac etiam quia eorum conditio ita melior efficiebatur, faciendo transitum à domino inferiori ad superiorem, & Principem; ideoque oppositionis ratio erat illa, ob quam subditi Ecclesiarum habentium inferiores Prælatos, adeo tenaciter adversus Episcopos solent se opponere, ac litem substinere, ex deductis *sub tit. de jurisd. disc. 1. cum plur. seqq.* ut ita scilicet majorem habeant vivendi licentiam, atque pro eorum criminibus non ita puniri possent à domino minoris potentiæ, ideoque indebita videbatur oppositio, meritò non multùm in consideratione habita.

Stante verò jam recepta interpretatione, & usu hujus bullæ, ut de locis, & Castris jurisdictionalibus ad Sedem, vel 21
Cameram Apostolicam devolutis, fieri non possit alia concessio, quocumque nomine, & vocabulo explicetur, etiamsi ad vitam, ob ejusdem Bullæ amplitudinem; hinc prorsus erroneum, malèque fundatum, aliquarum contingentiarum occasione, pro veritate à plerisque Cardinalibus consultus, dicere consuevi, non subsistere *d. cons. 16.* Spad. *eod. lib. 1.* in quo firmat, ut ista Bulla Plana non comprehendat illa Castra, & loca, quæ ob privata crimina indifferentia cadant sub publicatione bonorum, eodem modo, quo alia bona privata, & allodialia, putà, ut in casu suo ob parricidium, quod non est crimen feudale, ut latè probat Capyc. Latr. *consult.* 131. quale propriè est illud felloniæ, in cujus casu bullam intrare in locis devolutis ob istud crimen dicit idem Spad. *cons. 23. num. fin. eod. lib.* 1. assignando *d. cons. 16.* quamdam rationem differentiæ inter casum devolutionis ex natura feudi, & casum confiscationis pœnalis, quod scilicet ista secunda species dicatur esse in fructu.

Verùm id continet æquivocum manifestum, non solùm quia Sedes Apostolica profitetur, & solet ponere sub ista bulla etiam castra, & bona jurisdictionalia, quæ ob debita Baronum, & feudatariorum ad præscriptum Bullæ Baronum, tamquam privatus emit, quando post lapsum certum terminum sequatur formalis incameratio, ut etiam advertitur infrà, *disc. 132.*

Tum etiam, quia non videtur, quæ differentiæ ratio intret inter casum devolutionis, vel caducitatis, & casum confiscationis, cùm idem adamussim sit effectus reversionis illius rei ad suam unitatem, & reintegrationis membri separati ejus corpori; si etenim à lacu, vel fonte derivent rivuli, qui privatis concedantur, illi verò, vel eorum aliqui impedimentum recipiant, ne ad commodum privatorum amplius currant, dicuntur confundi cum lacu, vel fonte, atque in eo remanere jure prioris, & antiquæ causæ, ubi id sequatur ex natura concessionis, & ob illius expirationem, sive ob aliquod insperatum, & extraordinarium accidens, cùm semper idem sit effectus, eademque sit ratio confusionis partis cum toto, vel membri cum corpore; undè propterea apud feudistas recepta habetur propositio pluries in præcedentibus insinuata, quod in eodem Regno, vel Principatu, non potest quis esse Rex, & Baro, & sic penes dominum non datur feudum, vel dominium distinctum à majori, quoties reversio sit omnimoda, ac perpetua, cùm solùm ista contradistinctio sit practicabilis in casu accidentalis acquisitionis temporalis, ac resolvibilis, quia nempè dominus directus, tamquam privatus, emat à feudatario, vel ab emphyteuta, feudum, vel emphyteusim pacti, & providentiæ pro ejus vita, vel jure, ex pluries insinuatis, quod in praxi in hoc Principatu contingibile est, quia non obstante primogenitura, vel alio vinculo, intret confiscatio ad vitam delinquentis, absque tamen præjudicio successorum, contingente morte naturali, juxta bullam Sixti V. super receptione bannitorum, cum similibus, quoniam tunc non dicitur sequi incorporatio, & restitutio membri, vel partis ejus corpori, & unitati, sed potiùs fingitur, quod tamquam tertius possideat fiscus pœnalis contradistinctus à fisco dominicali, illam rem, tamquam speciem commoditatis, sive tamquam procurator in rem prohibetur idem fiscus istud jus alteri cedere, atque post hæc scripta, occasione juramenti præstandi in primo Consistorio per Innocentium XI. super observantia dictæ Bullæ Pianæ, comperii, quod omnis difficultas hodiè in hoc cessat ob Constitutionem Alexandr. VII. ita expressè disponente, & cujus antea ex quibusdam causis non habebatur notitia, unde propterea dictus Pontifex fuit primus, qui illam juravit.

Et quamvis aliqui motivarent, quod si ita esset, sequere- 22
tur, quod incurrente aliquo feudatario, vel Barone caducitatem ob felloniam, vel aliud crimen, non posset remitti; attamen dicebam, quod istud argumentum non concludit, quando caducitas sit solùm juris, & intellectualis sine effectu, & sine rituali, perfecta, & omnimoda incorporatione; quoniam tunc actus non importat omninò novam, & ex integro concessionem, vel prorogationem, quæ propriè continentur sub bulla, sed solùm remotionem obstaculi, ad hoc ut prior, & antiqua concessio duret, & continuet, sive etiam post incamerationem jure postliminii, ubi præsertim sequatur pro exequutione capitulorum pacis, juxta ea, quæ habentur suprà, *disc. 27.* ideoque casus est toto cœlo diversus.

Adhuc tamen causa pendet, quia commissæ fuerunt meliores informationes super valore, & super redditu, ad effectum se magis certificandi, an præsuppositæ essent vera.

VULTURARIEN. JURISDICTIONIS,

PRO COLLEGIO EJUS BENEVENTI, ET CARDINALI GHISIO,

CUM PRINCIPE ARICIÆ.

Responsum ad causam extra Curiam.

De dominiis, & jurisdictionibus jure feudi, vel allodii, possessis per Ecclesias; & incidenter de materia alienationis bonorum Ecclesiæ; & an emptor invita Ecclesia venditrice impetrare possit beneplacitum Apostolicum; & an pendente discussione super alienationis validitate, vel invaliditate, debeat idem emptor manuteneri in possessione rei alienatæ, si eam non ex titulo venditionis, sed ex diverso locationis, & conductionis obtinuerit, cum aliis ad materiam.

SUMMARIUM.

1 *De usu Regni Neapolitani circa jurisdictiones, & dominia temporalia in Ecclesiis super casu controversiæ.*
2 *Facti series.*
3 *De successione in Regno Neapolitano ad favorem patrui secundogeniti, & de præmio Bartholomæi de Capua.*
4 *De abusu Tribunalium Regni Neapolitani in causarum protractationibus.*
5 *De ratione, ob quam facti series distinctè narrari debet.*
6 *De stylo Causidicorum dictorum Tribunalium non exhibendi responsa exterorum.*
7 *De incapacitate forensium, & Clericorum exercendi jurisdictionem in dicto Regno.*
8 *In feudis non admittitur simulatio, sed feudatarius dicitur ille, qui est descriptus in regiis libris, vel quinternionibus.*
9 *Ecclesia non potest pœnitere, neque revocare contractum post obtentum beneplacitum Apostolicum, quamvis adhuc non exequutum.*
10 *Pendente discussione validitatis, vel invaliditatis alienationis, interim manuteneri debet in possessione ille, in quem facta est alienatio.*
11 *Sensus Authoris in directione causæ.*
12 *Declaratur conclusio, de qua n. 10.*
13 *Nemo potest refricare quæstionem dominii, & possessionis ejus authori.*
14 *Beneplacitum Apostolicum ex puncto, est necessarium, etiam in casibus, in quibus alias non sequeretur.*
15 *In materia alienationis bonorum Ecclesiæ, utile per inutile vitiatur.*
16 *De necessitate assensus regii in alienatione feudi, & de pœnitentia.*
17 *Quid requiratur ad validitatem dicti assensus, vel beneplaciti.*

DISC. CXXIX.

1 VIgente in Regno Neapolitano frequenti, (non tamen singulari) usu, quod pleræque Ecclesiæ Metropolitanæ, Cathedrales, ac Monasteriales, & aliæ, ex concessionibus antiquorum Regum, sive illorum Principum, præsertim Normandorum, qui aderant, antequam illæ Regiones, & Provinciæ in Regnum, initio duodecimi sæculi sub Innocentio Secundo, in schismate Pier-Leonis, erigerentur, ac etiam ex modernis oneribus, & emptitiis titulis, aliqua Oppida, & Castra cum jurisdictione temporali jure baroniæ possideant, sub tribus tamen diversis speciebus; una scilicet in allodium, cum plena, & omnimoda jurisdictione, tam civili, quàm criminali, adeout intret illa quæstio, de qua apud Apont. *decis.* 2. *supra hoc tit. disc.* 60. Altera pariter jure allodii, vel etiam feudi in earumdem Ecclesiarum facie, vel nomine, cum sola jurisdictione civili, & quandoque etiam mixta, penes Regem residente criminali, ac respectivè mixta, & civili in ulterioribus instantiis; & tertia jure feudi emptitii, ex titulo oneroso quæsiti ad solum commodum, sive utilitatem, ipso feudo cantante in persona alicujus sæculuris, nudum nomen habentis, eo modo, quo in urbe dicimus in officiis, & pensionibus in iis, qui *Testa di ferro* nuncupantur, ut de pluribus hujusmodi dominiis temporalibus Ecclesiarum in illo Regno, & alibi incidens mentio habetur *sub tit. de jurisd. disc.* 1. *cum plurib. seq. & alibi*, ac etiam *hoc tit. d. disc.* 60. *& in aliis*.

Quando Ecclesiæ dominium sit juxta secundam speciem, 2
in sola scilicet jurisdictione civili, vel etiam mixta primæ instantiæ criminalis, vel respectivè mixta, seu civili ulterioris instantiæ, residente penès Regem, solet iste frequentiùs, pro ea consuetudine infeudandi non solùm Oppida, & Castra, sed etiam nobiles, & qualificatas Civitates, quæ illius Regni valdè infelicem, ac miseram reddit conditionem, istam quoque jurisdictionem infeudare, adeout ejusdem loci duo sint diversis respectibus Barones, ac Domini, Ecclesia scilicet, vel ejus Prælatus, qui verè, ac juridicè est loci Baro, & iste feudatarius, qui jurisdictionis utilis Dominus est, tanquam per speciem perpetui gubernii.

Cùm itaque Monasterium regulare, hodie Cardinalibus, vel Prælatis in Commendam concedit solitum, juxta præmissam secundam speciem, possideret Baroniam, ac utile dominium, cum jurisdictione civili, & aliqua mixta primæ instantiæ Oppidi S. Bartholomæi in Galdo, & annexorum, jurisdictionem criminalem, ac respectivè mixtam, ac etiam civilem secundarum causarum, Cardinalis Arigonius Archiepiscopus Beneventanus, pro pretio ducatorum unius, & viginti millium, in faciem cujusdam sæcularis Baronis adjacentis Oppidi S. Georgii quæsivit, illamque donavit Collegio Societatis Jesu ejusdem Beneventanæ Civitatis, adjecta strictissima alienationis prohibitione, sub pœna caducitatis; verùm ista prohibitione neglecta, post sexaginta circiter annorum decursum, de anno 1669. Collegium prædictum, ex causa dissolvendi æs alienum, quo premebatur, illam, & pleraque bona allodialia à præfato Cardinale insimul quæsita, pro pretio ducatorum octo millium circiter, vendidit Bartholomæo de Capua Principi Ariciæ Comiti Altavillæ, successori illius Bartholomæi de Capua, qui felix in legum studiis, & causarum defensionibus, ob reportatam victoriam pro Rege Roberto in adeo celebri quæstione coram Papa agitata inter patruum secundogenitum, & nepotem ex primogenito prædefuncto, in talis patrocinii, ac victoriæ præmium, prædictum Altavillæ Comitatum, qui à Bartholo magni Comitis denominationem reportavit, aliaque feuda, & loca obtinuit, sub expressa tamen reservatione beneplaciti Apostolici, cum clausula, *& non aliàs aliter, nec non alio modo*, infrà annum ab eodem Collegio impetrando sub pacto resolutivo in casu non impetrationis, & legitimæ exequutionis intra dictum terminum, & cum expressa protestatione, quod interim neque dominium, nec possessio, aut quodcumque jus ab ipso Collegio abdicatum, sive in ipsum emptorem translatum censeretur; alio quoque in eodem instrumento inter easdem partes inito contractu locationis, & conductionis dictæ jurisdictionis, pro conventa pensione dicto pretio proportionata ad triennium,

Agnoscens verò idem Collegium, ex superventa notitia dictæ prohibitionis pœnalis, ac etiam longè majoris pretii, pro quo hæc acquisitio facta erat, non expedire, ut hujusmodi contractus effectum sortiretur, hinc beneplaciti Apostolici impetrationem neglexit intra præfinitum terminum, quo expirato, ejus nomine Procurator Generalis Societatis in Curia, contractum resolutum declaravit, deindeque idem Collegium (cum imprudenti tamen consilio) eandem jurisdictionem, cum beneplacito Apostolico ad novennium inchoandum post dicti triennii finem, locavit Cardinali Chisio Alexandri VII. nepoti, præfatæ Abbatiæ Commendatario, & per consequens loci Baroni; istoque una cum ipso Collegio locatore sibi assistente, petêre post triennii lapsum, ac expiratam priorem locationem, dictæ jurisdictionis, & bonorum possessionem, se opposuit præfatus conductor, ac respectivè emptor, qui infra triennium (elapso tamen primo anno convento) beneplacitum Apostolicum in consueta forma, si in evidentem, Ordinario loci directum impetrare curaverat, atque causam in eo sacro Consilio committi curando, prætensionem excitavit super ejus manutentione in possessione, ex altero emptoris titulo, donec penderet discussio causæ, an stante impetratione beneplaciti Apostolici Ordinario præsentati, quamvis non exequuti, potuisset Ecclesia pœnitere, necne, sive an tale beneplacitum fuisset necessarium.

Atque desuper per plures annos pendet, aliorumque 4
multorum forsan spatio pendebit indecisa causa, pro illorum Tribunalium hodierno verè damnabili, & commisrando abusu efficiendi perpetuas etiam illas causas, quæ verè

verè nullam probabilem dubitandi rationem habeant, eisque dandi magnam disputationis dotem, qua verè sint indignæ, juxta præsentis controversiæ casum, clariùs verò juxta alterum, de quo *sub tit. de Regalibus disc.* 2. *& alibi*, & præsertim *hoc eod. tit. & sub tit. de credit. disc.* 27. *&* 30. *cum similibus*.

Non inutiliter tamen, nec superfluè, sed studiosè, ac opportunè, (ut in plerisque aliis) ista facti serie ita singillatim, & distinctè enarrata, cùm ex illa prodeat articulorum juris resolutio, sive conclusionum, & authoritatum opportuna applicatio, ad quod modernum leguleicum vulgus pragmaticum non benè advertit,

Meritò autem supra insinuatum fuit, ex malo, ac imprudenti consilio posteriorem locationem ad novennium præfato Cardinali factam esse, adeout serotina fuerit admonitio à me facta eidem Cardinali, in cujus gratiam scripsi, potiùs ad instructionem illorum causæ defensorum, dum pro 6
eorum stylo, exterorum consilia, vel responsa, præsertim verò hujus Curiæ Advocatorum, nunquam lucem vident, neque Judicibus exhibentur, sed authoritates, ac rationes, quæ in eis deducuntur, in propriis allegationibus, vel informationibus, cum eo moderno currenti verè damnabili, & contemptibili stylo, transcribunt, ita corrupto, ac abolito illo antiquo, verè nobili, nimiùmque commendabili stylo, qui in allegationibus Annæ senioris, & in consiliis Aponte, Staiban. sen. ac Roviti, *& similium cernitur*, & in plerisque diversorum antiquorum allegationibus *registratis in tertio volumine* de Marinis, in illis præsertim Joannis Angeli Pisanelli.

Duos namque malos, & causæ præjudiciales effectus istud imprudens consilium produxit, pro dictæ injustæ oppositionis fomento, ac diuturna protractione causæ; primò nempè faciendo locationem ad longum tempus, & extero; unde propterea dupliciter assensus Regius necessarius erat, potestatis Proregis etiam ratione forensitatis aliqua dubitatione cadente; & secundò fortiùs ratione Clericatus conductoris, ob Clericorum inhabilitationem in dominio, & possessione, ac exercitio jurisdictionis sæcularis, ex insinuatis suprà *eod. tit. disc.* 18.

Quatenùs itaque ad causam pertinet, duo erant oppositoris fundamenta; primò nempè, quod in isto emptionis, & venditionis contractu nullatenus obstaret dispositio *extravag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alienan.* ideoque nulla subesset beneplaciti Apostolici necessitas, minùsque ejus defectus, contractus validitatem, & perfectionem impediret, cùm ista esset jurisdictio feudalis, cujus feudatarius erat præfatus sæcularis Baro Oppidi S. Georgii, qui descri- 8
ptus est in Regiæ Curiæ quinternioribus; nihil obstante, quod ejus nomen ibi simulatè adjectum esset, commodo verè pertinente ad Ecclesiam, ex conclusione, de qua suprà *disc.* 7. *& alibi*, per Rotam Romanam quoque firmata apud Bich. *dec.* 96. quod in feudis non admittitur simulatio, neque locum habet titulus *plus valere quod agitur*, *&c.* Sed verè ille dicitur feudatarius, in quo feudi substantia resideat, qui in præfatis Regiis quinternioribus est descriptus; quod etiam in officiis, & locis Montium, aliisque juribus regalibus ad feudorum instar in plerisque regulari solitis, pluries in sua sede advertitur *sub tit. de regalib.*

Et secundò, quod pœnitendi facultas, quæ Ecclesiæ com- 9
petit, cessat post obtentum, quamvis adhuc non exequutum beneplacitum Apostolicum, nimiùm super hoc assumpto magnificando authoritatem Gratiani *discept.* 514. *n.* 9. *& seqq.* super qua authoritate circa istud assumptum, informationes scribentium pro oppositore, unicè circumferebantur, eam nimiùm amplificando, quasi quod esset magna, & peregrina authoritas.

Atque hinc inferebant ad conclusionem, de qua apud 10
Franch. *decis.* 163. *n.* 11. ubi Addentes, & Giurb. *observat.* 113. *num.* 18. ut scilicet donec discutiantur alienationis nullitas, atque causa cum re judicata, vel cum tribus conformibus terminetur, non debeat possessor, in quem alienatio facta sit, ejus possessione privari, sed potiùs interim in ea manuteneri.

Desuper itaq; ex parte præfati Cardinalis consultus, agnitis prædictis difficultatibus, ex ejus personæ qualitate resultantibus, fui in sensu, (incertum est tamen, ex quo spiritu, vel ratione per causæ defensores in partibus non amplexo,) ut concorditer ab hac locatione recederetur, atque causa agitaretur in foro nomine Collegii venditoris, alteram suo tempore post causam finitam ineundo locationem, & conductionem, in faciem alicujus Regnicolæ securioris, ut ita dictæ difficultates cessarent pro Collegio venditore.

Hinc proindè solùm scribendo, dicebam etiam cum sensu veritatis, ut nimium clarè injusta, nullique juris fundamento, nec quidem colorato, innixa esset præfati prioris conductoris, ac respectivè emptoris oppositio, ac prætensio, tam in petitorio, quàm in possessorio.

Respectu siquidem judicii possessorii manutentionis, in 12
quo magis insistebatur hinc inde; dicebam quidem esse in puncto juris in suo casu præfatam conclusionem favore possessoris non spoliandi, sed interim pendente discussione nullitatis manutenendi in possessione, sed quod nimiùm evidens fallacia erat in applicatione ad casum, quoniam ubi etiam ex ipso emptionis, vel alterius alienationis titulo, emptor possideret, adhuc tamen dicta conclusio procedit, atque intelligenda est, quando agatur de nullitate turbida, & altioris indaginis, quodque illa exequutioni jam demandata fuerit, cum translatione possessionis in emptorem: Secus autem, ubi sit evidens, & clara, cùm tunc manutentio potius ipsi Ecclesiæ alienanti debita sit, ut ita distinguendo plenè habetur apud Merlin. *decis.* 702. *numer.* 40. *& seqq.* & Otthob. *decis.* 141. *num.* 20. *cum seq.* & advertitur *disc.* 1. *de alien. & contract. prohib. numer.* 103. *& alibi*.

Multò verò magis, ac extra omne principium dubitandi, dum contractus nullam habuit exequutionem, nullaque possessio in emptorem translata fuit, quinimò expressè conventum est contrarium, ut interim nullum dominium, vel jus, nullaque possessio in emptorem transferretur; & fortiùs, quia id non solùm explicatum est in verbis, sed factis, cùm idem emptor eadem bona, & jura in contractum deducta, non obstante venditione, titulo conductionis obtinere, ac possidere professus fuerit, quod est de directo contrarium, cùm non detur conductio rei propriæ, ac propterea non 13
possit conductor finita conductione possessionis, vel dominii quæstionem proprio authori refricare, ad nimiùm vulgarem text. *in l. si quis conductionis*, *Cod. locat.* super quo multa ad satietatem de more colligit *additionator ad decis.* 420. *par.* 4. *recent. tom.* 2. & advertitur pluries *sub tit. de locato*, ac etiam *sub tit. de feud. & de emphyt. & alibi*, cùm receptum sit, istam regulam procedere quoque in materia feudali, & emphyteutica, & in omni alio casu, vel actu, per quem unus ab altero rem accipiat, ex collectis per Adden. *ubi suprà* Otthob. *decis.* 105. *numer.* 5. *&* 121. *num.* 15.

Respondendo autem ad objecta; quatenùs pertinet ad primum cessantis necessitatis beneplaciti Apostolici, eo quia ageretur de feudo, cujus substantia resideat in persona sæculari, ut suprà, advertebam plures cadere responsiones, quarum una sufficeret, multò magis eis omnibus simul junctis; Primò nempè, quoniam cùm istud beneplacitum fue- 14
rit expressè in conventionem deductum, cum clausula, *alias & non aliter*, *nec alio modo*, ita dicitur effectum fuisse necessarium, atque impediens perfectionem actus, ex voluntate Partium, quamvis aliàs de jure non requiratur, Bich. *decis.* 660. Caval. *decis.* 253. Greg. & Adden. *decis.* 192. Buratt. & Adden. *decis.* 374. *& passim*.

Secundò, quia in eodem contractu continebantur quædam bona allodialia indifferentia, sine dubio de dominio ipsius Ecclesiæ, in quibus non intrat dicta specialis consideratio, quæ in feudo, & per consequens, ob istam mixturam actus corruit in totum, ex veriori, magisque recepto assumpto, de quo in sua sede *sub tit. de alienat. & con-* 15
tract. prohibit. disc 1. & alibi pluries, quod scilicet in hac materia utile per inutile vitiatur, ideoque defectus in parte vitiat totum.

Tertiò, quia licèt quoad ipsum Dominum, feudum residere dicatur pænès fiduciarium descriptum in ejus libris, eodem modo, quo in officiis, & locis Montium habemus; attamen inspecta veritate naturali, ista jurisdictio, cum annexis pertinet ad Ecclesiam, per quam alienari, & dismembrari dicitur, ideoque rectè intrat dispositio *extravag. Ambitiosæ*, cum concordantibus, de quibus *dict. disc.* 1. *cum plur. seq. de alienat. & contract. prohib.* ubi de hac materia alienationis bonorum Ecclesiæ.

Et quartò demum, extra omnem controversiam, quoniam retentis etiam terminis feudalibus, ad validitatem, & perfectionem contractus, necessarius erat assensus Regius, magis præcisè in eo Regno, ob magis strictam prohibitio- 16
nem, resultantem à sæpiùs in præcedentibus enunciata Constitutione, quæ incipit *Constitutionem Divæ memoriæ*, adeo intellecta, & practicata, ut quocumque juramento, vel alia promissione non obstante, detur pœnitentia, etiam sine obligatione refectionis damnorum & interesse, quæ aliàs in puncto juris communis, juxtà unam sententiam intraret.

At-

Atque hinc dicebam, non obstare aliud objectum de prohibita pœnitentia post impetratum beneplacitum Apostolicum, & super quo imbecillitas videbatur, adeo magnificare tanquam peregrinam, dictam authoritatem Gratiani, qui in substantia in Curia vivens, nullam fecit figuram, nullamque in praxi habebat aptitudinem; sed fuit solùm elaboratus Collector aliquarum positionum Rotæ, Cameræ, & Signaturæ, quamvis nimia commendatione quidem dignus, ob bonum ordinem in ea collectione tentum; ac etiam quia ista est conclusio nimiùm plana, & vulgaris, de qua *eod. disc. 1. de alienat. & contract. prohib.* & alibi pluries.

Et nihilominùs dicebam quoq; omnino cessare ejus applicationem, dum sub falso nomine ejusdem Ecclesiæ, re non integra, & post expressè declaratum resolutum contractum, non solùm de jure, sed ex pacto resolutivo, per alteram partem impetratum fuerat, ex iis, quæ magis proximè ad rem firmantur apud Bich. *d. decis.* 660. atque tanquam absolutum supponitur in omnibus authoritatibus, & decisionibus agentibus de ista materia alienationis bonorum Ecclesiæ, de quibus *d. disc. 1. de alienat. & contract. prohib.*

NULLIUS, &c.
ASSIGNATIONIS FEUDI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

De assignatione, vel datione insolutum feudi, quam Pater faciat pro satisfactione debiti, vel cum alio onere, an valeat, & qualis effectus exindè resultet.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Datio insolutum habet vim solutionis debiti.*
3 *Debitor rectè solvit proprio creditori non decocto.*
4 *Si datio insolutum est nulla, habetur ac si facta non esset.*
5 *Quale remedium competat adversus dationem insolutum*
6 *De statuto praferente venditorem in re sua quibuscumque creditoribus emptoris.*
7 *De impedimentis resultare solitis in alienatione, vel dispositione feudalium, vel jurisdictionalem.*
8 *Refutatarius an teneatur ad debita refutantis, & an refutatio præventiva æstimationem recipiat.*
9 *Prohibitio alienandi non tollit quin bona sint in dominio prohibiti.*
10 *An debitor liberetur dando creditori bona, ad quæ ejusdem creditoris creditores agere non valeant.*
11 *Qualis actio detur creditoribus feudatarii ad feudum pacti, & providentiæ.*
12 *Quando datio insolutum non liberet debitorem in præjudicium creditorum creditoris.*

DISC. CXXX.

IN transmissa notula absque nominibus, & loco, probabiliter autem ex Pedemontana Regione, sive ex alia ultra montes, supponebatur, quod cùm Cajus Pater Titii filii 1
in scutis 20. mil. auri, partim pro restitutione dotis matris, & uxoris, & partim pro pecuniis per filium in bello quæsitis, in solutum ei dederit feudum, quod supponebatur pro moribus Regionis esse sub dubio, an caderet sub hypothecis per feudatarium contractis. Cùmque filius ex aliis causis aliquo ære alieno oppressus esset, vel ejus bona confiscationi subjacerent, quærebatur, an dicta assignatio valida esset, & quem operaretur effectum? Et posito, quod non induceret liberationem Patris à dicto debito, posset ipse prætendere restitutionem feudi, sive ejus pretium, cum potioritate adversus omnes creditores filii, stante statuto loci, quod venditor in re propria potioritatem habeat adversus omnes emptoris creditores, quamvis de speciali hypotheca, vel dominii reservatione sibi non consuluerit.

Incertus autem, ex cujus parte requisitus essem, pro Cajo patre respondendum esse censui, quod scilicet, aut valida esset assignatio, aut non; Primo casu, ea mediante, liberationem à debito reportaverat, nisi ex facti circumstantiis læsio resultaret ex parte filii, quatenùs ipse supponeret, aut ex parte creditorum, collusio, & fraus, quæ per creditores opponeretur, ut infrà; & si invalida, debebat habere feudum.

Posita etenim validitate, regula assistit debitori, ut datio 2
in solutum effectuata, cùm subsequuta traditione, vicem habeat veræ solutionis, ejusque effectus operetur, adnot. *in l. libera quædam, C. de sent. & ls. si quis aliam, ff. de sol. cum concord.* apud Surd. *decis.* 266. *& disc.* 64. *de dote disc.* 32. *& 67. de cred. & sæpius*, & per consequens resultaret vulgare axioma, super quo multa colliguntur per Barbos. *axiom.* 210. *num.* 1. & Rota *decis.* 172. *num.* 1. *p.* 11. *recent.* quod solutione ejus, quod debetur, omnis tollitur obligatio, adeout, quoties priorum jurium creditoris, qui dationem in solutum recepit, reservatio facta non sit, neque aliqua accedat specialitas, quæ in casu evictionis inducat revivisentiam, magis receptum sit, ut evictis bonis in solutum datis pro quantitate, primum debitum tamquam jam extinctum non reviviscat, sed solùm competat nova evictionis actio, ex deductis apud Surd. *d. decis.* 266. *cum aliis disc.* 81. *& d. disc.* 94. *de dote, & alibi*.

Neque filii creditoris hæredes, quibus hoc nomen debi- 3
toris hypothecatum esset, aliud prætendere posse respondi, ex recepta, nimiùmque in foro practicata propositione, deducta ex textu *in l. nomen, C. quæ res pign. oblig. non possunt*, de qua latè *decis.* 100. post Merlin. *de pign. repetit. decis.* 357. *p.* 9. *recent.* Add. ad Buratt. *decis.* 793. *& pluries sub tit. de cred. & alibi*; ut scilicet secluso casu decoctionis jam detectæ, ac talis, quod de jure produxerit interdictionem administrationis ipsi debitori notæ, non prohibeatur iste, debita solvere proprio creditori, & liberationem reportare, quamvis eum sciat ære alieno pressum, ac debitis implicitum, dummodò tamen de veritate solutionis constet, non autem per simplicem acceptilationem, vel confessionem, aliundè non admiculatam, quoniam cùm creditor non possit proprio creditori condonare, vel remittere debitum in præjudicium creditorum, idcircò sola confessio de recepto probabilibus adminiculis non munita, non sufficit, cùm speciem donationis redoleat, ex deductis *disc.* 159. *de dote, ac sæpius sub tit. de alien. & contract. & alibi*.

Hinc decisio pendebat à dicto puncto validitatis, vel in- 4
validitatis actus, quoniam si erat invalidus, tunc ex certo principio, quod nullius nullæ sunt qualitates, quodque id, quod nullum est, nullum operari potest effectum; idcircò remaneret quidem Cajus debitor, ut prius, sed è conversò haberet dominium feudi, ita numquam ab eo abdicatum, adeout etiam fructus medii temporis ad ipsum pertinerent, cadente quæstione, pro moribus Regionis decidenda super debiti usuris, juxta casum, de quo supra, *disc.* 31. & ea, quæ generaliter super fructibus pignoris, compensandis cum usuris debiti, habentur apud Fontanell. *decis.* 208. *& seqq.* & advertitur pluries *sub tit. de usur. & alibi*.

E conversò autem posita validitate, ubi impugnatio se- 5
queretur ex parte unius ex principalibus contrahentibus, dicebam cadere solùm posse terminos læsionis, eo modo, quo in emptione, & venditione, cujus speciem dato in solutum habet, ex pluries insinuatis, & quatenùs oppositio fiat ex parte creditorum filii, intrare possent termini fraudis, & collusionis, ob implicitam remissionem, quia nempè data esset in solutum res, quæ non æquivaleat, quoties inæquivalentia sit notabilis, adeout exindè resulcet suspicio fraudis, & collusionis, quamvis ad terminos textus *in l. secunda, C. de rescindend. & vendit. & in cap.* 2. *&* 3. *de empt. & vendit.* non verificaretur læsio enormis, cùm aliud sit agere cum ipso principali contrahente, impugnante factum proprium; aliud verò cum tertio, cui fraus per ipsos contrahentes fieri potuerit.

Atque hinc sequi dicebam extraneos esse dictos terminos 6
concursus venditoris pro pretio rei venditæ, in ipsa re, cum creditoribus emptoris, unde recurrere oporteret ad statutum, stante dicto dilemmate, quo aut actus erat validus, aut non; Si erat, de consequenti Pater liberationem à debito reportaverat; Et si non erat, quamvis remaneret debito affectus, reassumere tamen poterat feudum jure prioris dominii, utpotè numquam amissum, & per consequens non intrabant termini concursus creditorum.

Quatenùs itaque pertinet ad punctum validitatis, vel in- 7
validitatis ipsius actus dationis in solutum, ex impedimento, vel vitio rei non existentis in libero commercio; Dicebam, reflectendum esse, an hoc impedimentum resultaret à natura feudi, & lege investituræ, quia nempè esset feudum antiquum pacti, & providentiæ, quod ipsi filio, aliisque per investituram vocatis debitum esset ex persona propria, adeout ipse Pater non haberet proprietatis dispositionem; aut verò esset hæreditarium, ac aliàs liberæ dispositionis, sed impedimentum alienandi, vel obligandi resultaret à lege scripta, vel non scripta Regionis, eo modo, quo ex. gr. hypothecari, & alienari absque Regio assen-

sensu, non possint feuda in Regnis utriusque Siciliæ, quamvis essent nova, & titulo oneroso acquisita, sive antiquam hæreditariam qualitatem in quolibet possessore admixtam habentia, ut in dicto Regno Siciliæ citra regulariter contingit; ac etiam sunt feuda impropria, allodialium potius speciem redolentia, Castrorum scilicet, & bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiastici, propter prohibitionem Constitutionum Apostolicarum, ex pluries deductis suprà, *hoc tit. disc.* 13. *&* 151. *de credit. & alibi*.

Primo itaque casu prohibitionis, resultantis à natura 8
feudi, per legem investituræ disponendi de proprietate, adhuc dixi cadere posse terminos dationis in solutum, vel respectivè accollationis onerum, vel debitorum Patris, pro pretio, sive æstimatione cadente in præventiva restitutione facta filio, quamvis proximè successuro, quoniam donec Pater vivit, sive regulando valorem ab æstimatione ejus vitæ, tamquam per speciem incertæ aleæ, juxta deducta *disc.* 30. *de regal. & disc.* 1. *de empt. & vendit. & disc.* 54. *de donat.* filius obtinere dicitur ex bonis Patris, eumque agnoscit in authorem, adeout subjaceat ejus debitis, quamvis essent talia, ut corpus feudi non tangant, cùm adhuc intret actio personalis, ex plenè deductis per Salgad. *in labyrint. par.* 2. *cap.* 15. *num.* 27. *& seqq.* cum concordantibus *disc.* 195. *num.* 8. *& seqq. de fideicommiss.*

Ubi verò resultaret prohibitio ex lege particulari, respi- 9
ciente ipsum actum alienationis, non autem pertinentiam proprietatis in alienante, in cujus asse bona adesse dicantur; & tunc ex dicto dilemmate dicebam, quod aut actus impugnabatur, & intrabat reversio ad primævum statum; aut non impugnabatur, & resultabat effectus dationis in solutum, ut supra; ac propterea quomodocumque diceretur, extranei remanebant termini concursus cum creditoribus filii, adeout recurrere opus esset ad beneficium statuti, cùm diversi termini in casu quæstionis intrarent, ut suprà.

Motivabatur in notula transmissa, quod cùm creditores eorum hypotheças super feudo exercere non possent, neque jus haberent coactionis personalis eorum debitoris, ob 10
istius magnatitiam qualitatem, aliaque munera, idcirco ita supplantati remanerent. Verùm id nullius momenti esse dicebam, quoniam debitor, qui proprio creditori solvat, non tenetur esse solicitus, an ad id, quod proprio creditori solvit, ejus creditoribus consultum remaneat, necne, cùm sufficiat verè solvere, adeout desit fraudolenta remissio, vel condonatio; ideoque si solvat in pecunia, ad quam creditores regressum habere non valeant, quia debitor illam absçondat, vel impendat, sive quod in mercibus, ad quas in tertium distractas non competat actio, juxta deducta *disc.* 35. *de cred. & disc.* 129. *de regalib.* aut det tot loca montium, vel officia, aliave jure regalia, non per hoc cessat solutionis effectus.

Potissimè verò, quia consultum adhuc remanebat creditoribus, quamvis ageretur de feudo antiquo pacti, & providentiæ, vel aliàs hypothecarum incapaci, ad fructus scilicet, vel commoditatem proprii debitoris, juxta deducta suprà, 11
disc. 61, 77. *&* 110. *& disc.* 44. *de emphyt. & sub tit. de pens.* ac alibi pluries, & præsertim in Senen. *disc.* 154. *de cred. in hoc supplemento*.

Advertebam tamen posse creditores contra debitorem prætendere suppletionem, quatenùs ista datio in solutum, seu præventiva refutatio minùs váleret, quàm debitum 12
importaret, id æstimando, vel juxta dictam computationem text. *in l. hæreditatum*, vel veriùs juxta alteram, de qua *disc.* 30. *de regalib. & disc.* 54. *de donat. & alibi*, quoniam illud minus redolet speciem donationis, vel gratuitæ remissionis ut suprà; potissimè verò, cùm agatur inter patrem, & filium, unde propterea ratione arctæ conjunctionis sanguinis de facili præsumitur collusio ad fraudandum, & supplantandum creditores, & per consequens non intrat illa ratio, ob quam ratione libertatis commercii, adeo subtiliter valor inquirendus non est, sed inter contrahentes aliqua permittitur circumventio, quoties non sit notabilis, unde propterea ratione inverisimilitudinis, eadem resultat suspicio, pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus prudenti arbitrio per Judicem regulandis, decisio pendere videtur.

NULLIUS DEVOLUTIONIS, VEL CONFISCATIONIS FEUDI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

An & quando feudum cadat sub confiscatione, & devolutione, ob delictum feudatarii, & quando delictum dicatur feudale ad hunc effectum in præjudicium successorum; & de natura, seu qualitate feudi; an sit novum, & alienabile ad hunc effectum, vel potius paternum, & antiquum, cum aliis ad materiam.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Feudum acquisitum per filium cum pecunia patris, dicitur paternum.*
3 *Qualia feuda cadant sub confiscatione pro delicto non feudali, sed privato feudatarii.*
4 *An ubi feudum non venit in confiscatione, veniat ejus commoditas durante vita feudatarii delinquentis.*
5 *De ratione, ob quam non veniat commoditas.*
6 *An, & quando primus acquirens titulo oneroso habeat feudi dispositionem, & præjudicare possit successoribus.*
7 *De distinctione, an primus acquirens sit pater, vel extraneus.*
8 *Quænam sit ratio conclusionis in primo acquirente, ut successoribus præjudicet.*
9 *De adminiculis arguentibus voluntatem perfectè, & irrevocabiliter donandi.*
10 *De clausula, ut feudum censendum sit paternum.*
11 *An facultas alienandi ad exercitium non deducta operetur, ut bona sint in libero patrimonio facultatarii.*
12 *Quod ea, quæ transmittuntur ad hæredem, non transmittantur ad fiscum pœnalem.*
13 *Crimen feudale præjudicat successoribus independentibus.*
14 *De rationibus, quibus hæc opinio innitatur.*
15 *Præponens tenetur de facto præpositi.*
16 *Quod meliora sint motiva facti, quàm juris.*
17 *Quoad tertium, non sufficit probatio ficta contumacialis, sed debet esse vera, & concludens.*
18 *Negatur possibilitas probationis concludentis criminis feudalis in casu.*
19 *Quando dicatur verum crimen feudale, necne.*
20 *Ubi deficiunt authoritates speciales obligatoriæ, procedendum est cum rationibus.*

DISC. CXXXI.

IN eodem casu, de quo *disc. præced. & disc.* 191. *de regal.* continuantibus facti notulis in abstracto, suppressis 1
nominibus, stante facti serie, in emendatiori notula suppositа, quod scilicet Cajus, ut etiam *disc. præced.* advertitur, existens debitor Sempronii filii jam adulti, & uxorati in summa notabili scutorum viginti mille auri, pro duplici dote ejus uxoris, & nurus, dicti Sempronii respectivè matris & uxoris, & ex aliis causis, feudum pro consimili pretio emit à Titio, illudque filio in dictas causas assignavit, curando directè, ac immediatè à Principe Domino directo, de cujus licentia dicta emptio sequuta fuit, novam investituram concedi Sempronio in eadem forma prioris investituræ Titii venditoris, nempè pro se, & filiis, ac descendentibus masculis, ordine primogenituræ, & in defectum masculorum, pro filia primogenita, & cum facultate semel tantùm alienandi in personam capacem, cum licentia tamen Domini, addita solum de novo clausula *in priori investitura non existente*, ut censendum esse feudum paternum.

Cùmque postmodum inter ipsum Principem Dominum directum, & alterum Principem confinantem exortum esset bellum, in quo Sempronius militum Tribunus deputatus fuerit, ipseque neglexerit parere præcepto sibi injuncto per Ducem, vel Capitaneum generalem exercitus, occupandi, & custodiendi quendam situm, ad effectum impediendi fugam hostium obsessorum ita sequutam cum aliquo armorum Domini præjudicio, imputatus de infidelitate, fugam arripiendo, in contumaciam condemnatus fuerit in pœnam banni capitalis, cum publicatione bonorum, tam feudalium, quàm allodialium; hinc ex parte filii Primogeniti, aliorumque filiorum ejusdem, ultra alia, de quibus *disc. præced. & d. disc.* 190. *de regal.* consultus fui, an istud feudum sub devolutione, vel confiscatione in eorum exclusione caderet.

Duas itaq; respondendo efformabam inspectiones; unam nempe super confiscatione generali, pro delicto personali indifferenti, & alteram super privatione, vel devolutione ex causa felloniæ, & delicti feudalis, cùm isti termini omninò diversi sint, diversamque habeant rationem.

Qua-

Quatenùs pertinet ad primum punctum confiscationis; Quando res se haberet, juxta præsupposita in notula, quæ primo loco super isto quæsito transmissa fuit, quod scilicet feudum acquisitum esset ex pecunia, & industria Caji, Patris Sempronii investiti; tunc dicebam, quod res esset omninò plana, pro exclusione confiscationis, quoniam licet attenta verbali formula investituræ, Sempronius filius esset
2 primus acquirens; attamen adhac dicitur paternum, utpotè quæsitum ex pecunia, & providentia patris in personâ filii, adeout saltem prætium esse dicatur in allodiali hæreditate patris, ex firmatis apud Surd. *cons.* 305. *num.* 65. *& cons.* 427. *n.* 12. *& 13. cum concord.* per Boscol. *controvers. feudal. impress. post decis. Sicil. hoc tod. lib. art.* 2. *n.* 80. *& seqq.* & habetur etiam suprà, *disc.* 9. 12. 19. *et* 46, & in aliis, occasione participationis prætii, ad quam Primogenitus erga secundogenitos tenetur.

Verùm hoc facti præsuppositum non verificatur, dum spectata veritate, Sempronius potius dicendus erat primus acquirens, cùm ejus pecunia data esset per patrem filio, in satisfactionem debiti; hinc proinde isto præsuppositò retento, duas efformabam inspectiones, unam nempè posito, quod ageretur de confiscatione ordinaria, pro crimine privato, & indifferenti, an sub ea veniat hoc feudum; & alteram posito, quod dicta confiscatio non intraret, an intraret caducitas, vel devolutio in præjudicium successorum ab investitura vocatorum, ratione felloniæ, seu delicti feudalis.

Quoad primum punctum, advertebam decisionem pendere à natura, seu qualitate feudi, juxta distinctiones magis
3 receptas, de quibus antiquioribus relatis habetur latè apud Caball. *resol.* 182. Rosental. *cap.* 10. *concluf.* 12. *et cap.* 11. *concluf.* 4. Farinac. *concl.* 124 *lib.* 2. Spada *cons.* 57. *lib.* 1. Vermigliol. *cons.* 9. *num. fin. & communiter;* quod scilicet, aut agitur de illo feudo, cujus delinquens habeat omninò liberam disponendi facultatem, adeout successores nonnisi ex ejus jure hæreditario illud obtineant, ipseque possit eis ad libitum præjudicare, & tunc intret confiscatio, quoties, ut pro generali, vel frequentiori usu feudorum nobilium, & jurisdictionalium, idem sit Dominus directus feudi, & sit Princeps, qui faciat confiscationem, ut in præsenti sequebatur, cùm quæstio cadat in casu minùs contingibili, quando scilicet Dominus feudi esset diversus à fisco, ut contingit in illis feudis, de quibus agitur suprà, *disc.* 10. *& seqq. & alibi.*

Aut verò de feudo, cujus necessaria sit successio liberorum, aliorumque per investituram vocatorum, adeout delinquens alienando, vel aliàs disponendo, eis præjudicare non valeat; & tunc secus.

Idque adeo verum, ut ex veriori, magisque recepta sententia, neque sub confiscatione veniat fructus, vel
4 commoditas feudi, durante vita feudatarii delinquentis, eo modo, quo sequitur in bonis fideicommissariis, quoties testatoris voluntas aliter non fuadeat, quoniam licèt aliqui DD. diligenter collecti per Farin. *cons.* 119. & per Spad. *ibi repet. inter ejus cons. lib.* 1. *consil.* 30. id velint; attamen contraria opinio est magis communis, magisque probabilis, ut probat Cabal. *d. resol.* 182. *num.* 20. atque idem Farinac. *d. consil.* 119. *in fin.* loquendo pro veritate, id agnoscit, dum tam ipse, qui erat Procurator fiscalis Urbis, quàm Spada, qui erat Advocatus fiscalis, scripserunt in eodem casu, ex debito officii; unde propterea merentur quantum consulentium authoritati deferendum sit.

Non solùm autem super hoc puncto fundamentum Ego constituebam in majori calculo authoritatum, sed magis, ac principaliter in ratione, quod scilicet commodans præsup-
5 ponit in eo, ex cujus persona obtineatur, continuationem dominii, & possessionis, dum commodatarius reputatur ejus Procurator in rem propriam, ut habetur suprà, *disc.* 61. *&* 110. *& disc.* 44. *de emphyteus. & sæpius;* id autem verificabile non est in capitaliter bannito, & proscripto, dum iste reputatur hostis publicus, qui honestè in Aula Domini morari non valeat, neque in ejus conspectu esse, eique inservire; ideoque sequuta ista morte civili, feudum illicò transfertur in proximè succesurum, cùm feudum sit de illis rebus, quæ vacare non possunt, ac stare in suspenso, tum quia Dominus esse non debet sine Vassallo, tum etiam ratione administrationis, quæ illi est annexa, ex deductis *disc.* 7. *de fideicomm. & alibi.*

Ac etiam, quia fructus, & emolumenta feudi, dicuntur præmium laboris, in administrationibus, & servitiis; & per consequens esse debent ejus, qui onera supportat, ac servitium præstat, vel illi promptus esse debet.

Descendendo itaque ad prædictæ distinctionis applicationem; primo aspectu observabam, dici posse, quod ve-
6 faremur in ejus prima parte, dum ex præmissis delinquens erat primus acquirens ex causa onerosa, & correspectiva, ideoque licèt investitura haberet formam pacti, & providentiæ; attamen quoad primum acquirentem habet natu-
ram hæreditarii, & liberæ dispositionis quoad successores, quidquid sit quoad dominum, ut pluries locis citatis, & alibi suprà advertitur.

Hoc tamen non obstante, contrarium in casu controverso verius esse respondi, quoniam cùm Sempronius acquirens, ex consilio etiam, & præordinatione Caji Patris, ut supra, ipso Principe, & Domino approbante Primogenituram erexerit ad favorem descendentium, ita ad eorumdem favorem implicitam, perfectam, & irrevocabilem donationem fecisse censetur, juxta illas erectiones Primogenituræ in feudis, de quibus suprà, *disc.* 9. *&* 10. & generaliter de Primogenituris in bonis indifferentibus *disc.* 135. *cum plurib. seqq. de fideicomm. & alibi.*

Ad id autem probandum, insinuabam distinctionem, quæ ex theorica Bald. *in Auth. si quas ruinas, Cod. de Sacrof. Eccl. & in l.* 1. *Cod. per quas person. nob. acquir.* habetur aliis relatis apud Gratian. *discept.* 405. *n.* 2. *& seqq.* Boscol. *controv. feud. art.* 2. *num.* 65. *& seqq.* Rot. *decis.* 213. *part.* 12. *recent. & in aliis ejus confirmatoriis,* quod scilicet constituenda sit differentia, inter illum primum acquirentem in hac
7 forma pacti, & providentiæ, qui sit pater, habens in potestate filios, pro quibus acquirit, & illum, qui sit extraneus, vel non habeat filios in potestate, quasi quod ea, quæ habentur de potestate primi acquirentis præjudicandi successoribus, procedant in patre habente in potestate liberos, pro quibus stipulatus est, non autem ubi in extraneo, vel etiam in ipsomet Patre, qui non habeat liberos in potestate; istaque conclusione posita, inferebam ad validitatem, & perfectionem donationis, & per consequens ad denegationem potestatis præjudicandi ratione cessantis obstaculi patriæ potestatis, quoniam cùm Pater haberet patrem, in istius potius, quàm ipsius potestate erant ejus filii, juxta notos institutionum terminos.

Istud motivum ita simpliciter, & de per se consideratum, reflectendo ad veritatem, mihi non placebat, ex rationibus, & fundamentis, de quibus magis ex proposito habetur actum in Faventina, seu Romana pro Collegio Naxareno cum Tontis *sub tit. de emphyt. disc.* 70. Quoties præsertim, ut in præsenti, agatur de acquisitione feudi nobilis, & jurisdictionalis, à Principe supremo, habente potestatem derogandi, vel dispensandi illi prohibitioni donationis inter Parentes, & filium, quæ manat à jure civili, dum ita acquisitionem approbando, dictæ prohibitioni simpliciter dispensare dicitur, eamque revalidare; ac etiam, quia ubi acquisitio sit in forma pacti, & providentiæ, non solùm pro filiis primi gradus, sed pro ulterioribus descendentibus in infinitum longè post ejus mortem nascituris, & quos absque dubio in potestate non habet, neque habere potest; ita in istis, dictum obstaculum patriæ potestatis non intret; ac ulteriùs stante vinculo successivo Primogenituræ, vel impliciti fideicommissi, quod in forma pacti, & providentiæ ineffe dicitur, ita remanet donatio causativa de jure valida; ac propterea, quando conclusio super potestate primi acquirentis titulo oneroso fundata sit in hac ratione leguleica, ut credant Baldus, & sequaces, tunc regula, seu conclusio de primo acquirente remaneret destructa, & nunquam verificabilis, & tamen passim est recepta, tam apud feudistas, quàm apud alios de materia emphyteutica agentes.

Vera itaque hujus conclusionis ratio, tam in Patre, quàm
8 in quocumque alio, qui sit primus acquirens ex causa onerosa, & ex ejus providentia, potius quàm ex beneficio, & liberalitate concedentis, videtur illa, quod non est præsumenda irrevocabilis donatio inter vivos, quodque acquirens ita sibi ipsi vinculum adjicere voluerit, atque facultate disponendi de bonis suis se privare, sed quod fecerit acquisitionem in forma pacti, & providentiæ, ut designaret ordinem necessariæ successionis in illo genere, pro quo stipulatus est, quatenùs ipse aliter non disponeret, ita successoribus, non autem sibi ipsi hujus impliciti fideicommissi vinculum adjiciendo.

Et sic, ut illa sola præsumptio, quæ resultat ab hac specie, vel forma acquisitionis, non sufficiat ad inducendam dictam impliciti donationem inter vivos irrevocabilem; benè tamen eadem forma attendenda veniat, tamquam unum ejusdem donationis adminiculum, cum aliis conjungendum quando ea concurrant, adeoit dicatur quæstio potius voluntatis, quàm juris, eodem modo, quo *sub tit. de regal. disc.* 1. *cum*

cum pluribus seqq. habetur de emente cum ejus pecunia in faciem alterius officia, vel loca montium, ac etiam *sub tit. de donat. disc.* 1. *& seq.* in donatione contemplatione matrimonii, quam sponsus donatarius stipuletur, & acceptet pro se, & filiis, cum similibus.

In hac verò facti specie advertebam, quod alia accedebant adminicula, comprobantia dictam provisionem, aliàs de
9 per se inefficacem, à forma pacti, & providentiæ resultantem, tum attenta ipsa facti serie, vel massa, quod scilicet acquirens, id egit cum præordinatione ejus Patris, qui in vita restitutionem fecerat dotium, ad quam nonnisi post mortem tenebatur, quasi quod fuerit studiosa præordinatio Primogenituræ irretractabilis in posteritate.

Tum clariùs ob dictam clausulam studiosè, & ex proposi-
10 to in hac investitura adjectam, in præcedenti non existentem, ut censendum esset feudum paternum, ita illam capiendo non in ratione operationis, quam ipsa faciat de per se, juxta illum sensum, ad quem de illa agitur suprà, *disc.* 12. *n.* 14. & latiùs, magisque ex professo in eodem casu *in d. controv.* Boscol. *art.* 5. sed ad istum effectum arguendi voluntatem, & tamquam unum ex adminiculis, cum aliis conjungendum, considerando potissimè istam circumstantiam, quod non sit clausula ex formulario, adjici solita honorificentiæ gratia, ut ponderatur *d. disc.* 12. sed eam tamquam insolitam, studiosè adjici curatum fuit.

Et nihilominùs, talem clausulam solam, & de per se capiendo, adhuc probabilis videtur distinctio, invicem pugnantium authoritatum conciliativa, expensa per Boscol. *d. art.* 5. *n.* 14. *& seqq.* ut scilicet efficiat feudum paternum, & antiquum, non quidem in præjudicium ipsius acquirentis, sed in præjudicium ipsius Domini concedentis, quod ad effectum præsentis quæstionis, efficacem facit operationem; addito etiam adminiculo ex reservatione facultatis alienandi, tamquam specie dispensationis qualificatæ, quæ arguit regulam in contrarium; ideoque quoad hanc primam partem, planum videbatur, ut confiscatio non intraret.

Supponebatur ex parte fisci, magnam vim constitui in facultate semel alienandi, concessa in investitura, quasi quod ita feudum, tamquam alienabile per eumdem delinquentem, haberet speciem hæreditarii, ac propterea veniret sub confiscatione,

11 Respondi verò, tunc difficultatem cadere, quando facultas esset libera, & effrænata, juxta quæstionem disputatam *disc.* 58. *de fideicomm.* secus autem ubi est qualificata, ut scilicet semel in personam capacem, & cum licentia domini, quod arguit intellectum esse de alienatione expressa, & per actum positivum, per quem declaretur voluntas expressa utendi facultate, quæ ad exercitium deducatur, juxta deducta *disc.* 166. *de fideicomm. & disc.* 42. *de cred.* in quibus allegantur Salgad. & alii super quæstione, an sola dispensativa facultas ad exercitium non deducta suffragetur.

Et nihilominùs, ubi etiam facultas esset talis, ut operaretur transmissionem ad testatum, vel intestatum hæredem
12 per quamdam declarationem animi, utendi facultate per legem subintellecta, juxta firmata in decisionibus editis in casu, de quo *d. disc.* 58. *de fideicomm.* vel quod evidentiùs creditoribus acquireretur, juxta ponderationes, de quibus *d. disc.* 166. *eod. tit. de fideicom. & disc.* 42. *de credito.*

Adhuc tamen ea, quæ procedunt favore hæredis, vel creditorum, non procedunt favore fisci pœnalis, in quem non transmittuntur ea, quæ aliàs de sui natura sint transmissibilia, ex iis, quæ habentur *sub tit. de Regal. disc.* 123. *n.* 6. *&* 7. *& disc.* 170. *n.* 14. *& seqq. & sub tit. de legit. disc.* 13. *n.* 2. *& seqq. & alibi,* ex illa congrua ibidem assignata differentiæ ratione, quod hæredibus, vel creditoribus, aliisque dilectis, ac electis successoribus assistunt æquitas, & verisimilis intentio ipsius facultatarii, fisco autem successori anomalo odibili, & nolito ambo resistunt.

Restringebatur itaq; cardo difficultatis ad alteram inspectionem, an scilicet intraret privatio, vel devolutio feudi in præjudicium successorum ex delicto feudali, atque in dicta notula transmissa, præsupponendo, quod ageretur de delicto feudali comprehenso *in tit. quæ fuer. prim. cauf. benef. assistent. & tit. quib. mod. feud. amit.* responsum petebatur super articulo juris, an scilicet ex isto crimine locus esset devolutioni in præjudicium vocatorum per legem investituræ.

In hoc autem dixi malum consilium videri per hanc viam procedere, quoniam admisso, quod ageretur de crimine feudali sufficienter probato, etiam in præjudicium successorum ut infrà, adeout causa restringeretur ad articulum juris, an
13 scilicet crimen, vel culpa possessoris præjudicet successoribus independentibus, in quorum præjudicium alienare, vel aliàs disponere non potest, tunc nimiùm dubitandum esset de succumbentia, cùm in praxi magis recepta pene in omnibus Principatibus, vel eorum majori parte videatur opinio domino directo, qui etiam jura fisci habeat, favorabilis, ex jis, quæ habentur apud Rosental, Cabal. Farin. Vermigliol. & alios, de quibus supra, & occasione caducitatis ob non solutum canonem, vel servitium reale, habetur *sup. disc.* 5.

Idque non solùm, quia huic opinioni assistat magis communis sensus Doctorum, quinimò literalis dispositio tex. *in cap. fin. quæ fuer. prim. cauf. benef. amit.* ac etiam quia in ca- 14
su dubio, de facto semper esse solet causa fisci domini supremi, cui judices nimiùm de facili adulari solent; sed etiam, quia probabilibus rationibus ista opinio munita videtur, tum scilicet, quod aliàs de facili Proceres, & Magnates, aliique feudatarii, & Barones licentiam sibi assumerent rebellandi, vel aliàs delinquendi contra dominum, ita assecurati, quod eorum posteritas feudis, & Baronis privata non remaneat, & quæ ratio fuit potissima causa, ut in Hispaniis ederetur illa pragmatica, de qua agitur *disc.* 161. *de Regal.*

Tum etiam, quia respondebant Rosent. & alii *l. c.* fidelitas, & servitium, ac reverentia erga dominum, dicuntur leges, conditiones, & pacta, sub quibus dominus feudum concessit aliàs non concessurus, ut propterea ex cessante causa, vel defecta conditione, cesset concessio, non curato, an unus, vel alter possessor deficiat, cum resolutio proveniat ex implicito pacto, vel consuetudine inita cum ipso primo acquirente, qui rei suę hanc legę adjecit, ut etiã ponderatur *d. disc.* 161. *de Reg.*

Ac etiam ponderari potest ratio, ob quam res judicata, quę citrà collusionem lata sit cum possessore, vel emphyteutis pacti, & providentiæ, aut majoratus, vel fideicommissi, affi-
ciat successores independenter suo jure venientes, idemque in transactione bona fide inita, ex deductis suprà, *hoc tit. disc.* 49. *disc.* 52. *de emphyt. &* 173. *& seqq. de fideic. & alibi,* quod 15
scilicet ita primus feudi, vel emphyteusis acquisitor, vel fideicommissi, & majoratus ordinator, illum pro tempore possessorem administrationi, & institoriæ præfecit, ideoque de se conqueratur cùm malè elegerit, eodem modo, quo de mandatario, vel institore, sive famulo, alioq; prepositò præjudicante domino, vel præponenti, habetur *disc.* 9. *de loc. disc.* 106. *de cred. & alibi pluries,* & advertitur *d. disc.* 161. *de Reg.*

Hinc proinde dicebam, cavendum esse à tali præsuppositò, quinimò principaliter insistendum in ejus negatione, du- 16
plicem habente inspectionem; unam nempè, quod crimen, de quo feudi possessor imputatus erat, admissa illius perfecta, & concludenti probatione, eo modo, quo per fiscum prætendebatur, non esset de illis feudalibus, ex quibus dictus effectus resultat; & secundò, quòd ubi etiam esset tale, non tamen de illo sufficienter constaret.

Sed quoniam semper tutius, ac melius consilium est, insistere in motivis facti potius, quàm in illis, quæ consistant in articulo juris, pænè semper dubiis, & periculosis, ut advertitur *disc.* 35. *de judic. & disc.* 46. *in relatione Curiæ, & alibi;* idcircò advertebam primùm insistendum esse in secunda inspectione deficientis probationis, vel excusationis imputati criminis, ad quem effectum jam aliud dederam responsum, de quo *d. disc* 191. *de Regalib.* super admissione filiorum, aliorumque interessatorum ad defensionem absentis, & contumacis.

Ut enim ibidem advertitur, magna differentia est inter illam criminis probationem, quæ præjudicet solùm ipsi in-
quisito contumaci, & illam, quæ præjudicet tertio innocen- 17
ti, independenter venienti jure suo; priori etenim casu, quoties adsint inditia sufficientia ad torturam, quorum vigore transmitti potest inquisitio, vel monitorium, si monitus non comparet, atque efficitur contumax, tunc lex in odium contumaciæ præsumit, ut in deterius, ideoque in eo inducit, vel fingit imputati criminis confessionem.

Secus autem est in altero casu, in quo agatur de præjudicio tertii innocentis, & independentis, quoniam cùm huic vera, & expressa confessio, vel alter actus alienationis, sive alterius præjudicii præjudicare non possit, ita multò minùs præjudicare potest ista confessio ficta, ideoque ad hunc effectum receptum est, felloniæ, vel alterius criminis plenam, & concludentem requiri probationem veram, non autem fictam, à contumacia resultantem, ut apud Peregr. *de jure fisc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 110. Farinac. *qu.* 25. *n.* 79. Caball. *d. res.* 182. *num.* 25. *& communiter.*

Istam verò probationem, retenta prædicta facti serie, dicebam legaliter, ac naturaliter impossibilem videri ad con-
cludendam felloniam, & positivam infideliratem, cùm aga- 18
tur de simplici actu negativo consistente in omittendo, & absque dubio æquivoco referibili, vel ad æmulationem in-

ter

ter Ducem, aut officialem inter milites frequentem, & connaturalem, quia nempè opinari potuerit, Ducem cum ipso gerere voluisse id, quod de mandato Davidis fecit Joab cum Uria; vel ad timorem, sive quod reputaret mandatum parum rationalem, & opportunum; quamvis etenim hujusmodi, vel similes causæ, ad quas hæc non paritio referri posset, non essent sufficientes ad excusandum inobedientem à temeritate, & delicto, pro quo juxta leges militiæ, arbitrium Judicis extendi posset etiam ad graves pœnas ordinis capitis, & publicationis bonorum; attamen semper erit delictum in officio personale, non autem felloniæ, & infidelitatis, cùm ad hunc effectum constare deberet de præordinata amicitia, & intelligentia cum hostibus, quodque dolosè, & studiosè neglectum fuerit tali mandato parere, cujus circumstantiæ nullam probationem haberi supponebatur, dum in transmissa inquisitione, nulla de hoc mentio fiebat, ut verisimiliter sequutum fuisset.

Præterea, ubi etiam ista probatio accederet, adhuc tamen dicebam etiam in sensu veritatis, istud dicendum esse quidem crimen felloniæ, & infidelitatis personale, & accidentale, non autem feudale, utpotè ratione officii personalis, & extrinseci à feudo, adeoùt iste officialis consideraretur tamquam miles ratione industriæ, & peritiæ personalis ad illud munus assumptum. 19

Tunc etenim crimen videtur feudale, quando feudatarius deficeret ab ea fidelitate, vel ab eo servitio, quod versatur circa feudum, illique incumbat, puta quia feudum tradat hostibus, vel quod dolosè, ut hostibus adhæreat, renuat servire domino accedenti ad bellum juxta feudatariorum obligationem; vel quod serviendo in figura militis feudatarii, infidelitatem committat, sive quod assistendo tanquam feudatarius in aula domini, illa committat crimina, quæ in supra allegatis titulis feudalibus recensentur, cùm tunc verificari dicantur rationes, quibus innixa est dicta rigorosa, & exorbitans opinio, ut pro delicto unius, tertius innocens puniatur, secus autem ubi pro crimine extrinseco, & accidentali, prædicta ratio præpositionis retorqueatur, dum proponens tenetur de facto prepositi, quando delinquat circa opus, cui prepositus est, secus autem si extra, cùm tunc non teneatur, *ut eod. disc. 9. de locat. & disc. 106. de credit. & alibi*.

Quare si possessor feudi deficiat à solutione census, vel tributi, prejudicat successoribus, juxta deducta suprà, *disc.* 5. quia est delictum circa feudum, ejusque occasione; ideoque dicitur crimen feudale: sed si ratione peritiæ, & industriæ personalis deputetur quæstor ærarii, vel alteri proponatur officio, in quo delinquat etiam dolosè, surripiendo pecuniam fiscalem, & infideliter se gerendo, adeoùt infidelis, & rebellis dici mereatur, gravibus pœnis ordinariis dignus, non per hoc dicendum erit crimen feudale, dum non est circa feudum, ejusque occasione, sed potiùs extrinsecum, & accidentale, ratione muneris personalis, circa quod dominus sibi imputet, cur malè elegerit, neque primo acquirenti imputari potest, cur malè prepposuerit, dum crimen non respicit illam administrationem tunc prepositi; & quamvis cum diligentiis tunc adhibitis, casus non dederit invenire authoritates ad hanc distinctionem descendentes, istasque facientes reflexiones; advertebam tamen sufficere non adesse authoritates in contrarium, ut etiam pro delictis commissis in officio extrinseco à feudo, intrent pœnæ criminis feudalis ad effectum, ut id dicendum sit, ita suadente viva ratione, cum qua, cessante legis authoritate necessaria, potius est procedendum, *ut d. disc. 36. de judic. & disc. 32. in relat. Curiæ, & in opusculo styli, ac sæpius*. 20

ROMANA ALIENATIONIS TENUTÆ.

Discursus pro veritate, suppressis nominibus.

De eadem Bulla Piana de non infeudando, de qua pluries supra, quam speciem bonorum capiat.

SUMMARIUM.

1 *Quod iste casus sit notabilis, & de ratione, n. 7.*
2 *Facti series.*
3 *De quibus bonis loquatur Constitutio Piana.*
4 *Sub ea veniunt etiam castra, & loca confiscata, vel aliàs quæsita.*
5 *Tenutæ, & bona privata non veniunt.*
6 *Castrum potest esse pœnes unum, & jurisdictio pœnes alterum.*
7 *Castra, & loca jurisdictionalia, an censenda sint jure feudi, vel jure allodii.*
8 *Castra, & loca prædicta constituunt universitatem.*
9 *Baro, vel feudatarius in proprio feudo, vel castro possidere potest bona allodialia, tanquam privatus.*
10 *De destinatione patrisfamilias, quod operetur, ut una res sit membrum alterius.*
11 *De diversis dominiis, quæ concurrunt in eadem persona cum exemplo practico.*
12 *De applicatione ad casum.*
13 *Qualis dicatur ager Romanus.*
14 *Jurisdictio non acquiritur sine concessione Principis, vel immemorabili.*
15 *In venditionibus castrorum, & locorum baroni, venire solent etiam bona privata.*
16 *Cautela ad effectum evitandi obstaculum Bullæ.*
17 *De rationibus, ob quas iste casus est notabilis, ut n. 1.*
18 *Damnatur usus baronum, & infeudationum.*

DISC. CXXXII.

NOtabilis nimiùm est prædictus casus, vel ejus series, ob aliquos effectus magna consideratione dignos, de quibus in fine. 1

Cùm itaque Dux Joannes, ejusque fratres essent domini castri, vel arcis Gandulphi, & oppidi, vel castri nuncupati Rocca priora, necnon cujusdam tenutæ in agro Romano, negligerent autem dissolvere grave æs alienum paternum, ac etiam proprium, fidentes fideicommisso, vel investituræ, cujus ratione prætendebant non posse pro debitis patris, & fortè fratris majoris pati subhastationem dictorum bonorum, hinc ob istorum creditorum præsertim recursus, & conquestiones, non deficientibus illis creditorum aliorum baronum, de anno 1596. per Clementem VIII. penè circa primos annos Pontificatus, anno scilicet quinto, edita fuit sepiùs enunciata Bulla baronum, atque per Congregationem ab ea erectam de eodem anno, & ad menses post illius editionem processum fuit ad prædictorum castrorum, & bonorum exequutionem, & subhastationem; sed quoniam eo initio, fortèque in primo casu praxis dictæ Bullæ, non de facili inveniebantur oblatores, atque doctissimus, & prudens legislator id previdendo in eadem bulla mandaverat, ut non reperto justo oblatore, generaliter castra, & bona emerentur per Cameram; idcircò Commissarius Cameræ obtulit pro castro Gandulphi, cum quo tanquam annexum, seu membrum reputabatur istud prædium, scuti 150. mil. & pro Rocca priora scut. 78. mil. deliberationi expressum consensum præstantibus ipsis possessoribus, quibus ex ejusdem Pontificis indulgentia concessa fuit facultas redimendi pro eodem pretio infra illud triennium, quod in ea proficitur, ne bona cadant sub infrascripta bulla, cùmque vel sub eodem Pontifice, vel sub aliis successoribus, dictus locus castri Gandulphi destinatus fuerit ad delitiam Pontificum, quando rurari velint, ut nostra ætate practicatum præsertim vidimus ab Urbano VIII. & Alexandro VII. quorum ambo ad magnificentiorem structuram Pontificis habitationi proportionatum illud palatium, sive arcem reduxerunt, atque ultimus cum Ecclesia magnificæ structuræ, locum nimium nobilitavit, idcircò ad instar Tusculanæ Civitatis, & Pontificiorum hortorum existentium in palatiis pontificiis urbis, iste locus commissus fuit gubernio, & administrationis Prefacti Palatii Apostolici, de cujus jurisdictione in hujusmodi locis fit mentio *in relat. Curiæ disc. 8.* undè propterea ob quandam traditionem, quod dicti antiqui domicelli jurisdictionem in dicta tenuta quoque, ubi occasio præberet, exercerent, idem Præfectus quamvis rarò continuavit, ejusdemque tenutæ fructus, & emolumenta sub eodem appaltu fructuum, & emolumentorum castri, annecti consueverunt. 2

Ista igitur facti serie sic stante, ab amico, apud me alicujus authoritatis, incertum est, an ex parte administrantium Cameram, vel ex parte illorum, qui in animo haberent emptioni dictæ tenutæ incumbere, meum pro veritate consilium petitum fuit, an huic alienationi obstaret nec ne Constitut. 35. S. Pii V. *de non infeudan.* dubitandi rationem prebente dicta circumstantia, quod esset jurisdictionalis, atque ex premissis diceretur pars, vel membrum dicti castri Gandulphi.

Negativè visum est respondere, pro non comprehensione scilicet, quoties non constaret, quod antiquitus in loco adesset castrum inhabitatum, cum vasallis, cum jurisdictione, & imperio in eis; adeoùt ejusdem tenutæ fines constituerent territorium, seu mansum contradistinctum, & de per

3 *per se*, unde dici posset castrum jurisdictionale, saltem habitu, seu aptitudine ad novam reædificationem, juxta casum, de quo *disc. 45. & seq. cum similibus*, quoniam Constitutio loquitur de Civitatibus, oppidis, terris, castris, arcibus, & locis, quæ in feudum, gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemvis alium titulum perpetuum, vel ad certas generationes concessa, & alienata, ad Cameram postmodum devoluta sint, vel devolvi contingat; & sub quo
4 genere certè dicebam comprehendi ipsum castrum Gandulphi, quamvis re vera, non jure devolutionis, sed jure privatæ, & correspectivæ acquisitionis ad Cameram redierit, dum ex rationibus, de quibus supra *disc. 128.* super comprehensione illorum locorum, quæ ad Cameram obvenerint jure confiscationis, pro privato indifferenti delicto, reprobando *cons. 16.* Spadæ *lib. 1.* tum etiam ob expressam declarationem contentam in eadem Bulla baronum, ut elapso triennio, castra, & loca per hanc viam acquirenda, dictæ bullæ subjacerent, quod clariùs declaratum, & stabilitum fuit per Constitutionem Alexandri VII. occasione status castri pariter ad Cameram reversi, & consimili causa privatæ correspectivæ emptionis.

Credebam tamen non comprehendi hanc tenutam, utpotè extra genus dictorum bonorum, de quibus Constitutio loquitur, & collocanda inter bona privata, & indifferentia, passivam potiùs patientia, quàm activam jurisdictionem habentia; siquidem non ex eo, quod in prædio exerceatur jurisdictio, inferri potest, quod illud sit jurisdictionale, quoniam in omnibus prædiis, & bonis tam rusticis, quàm privatis, jurisdictio exercetur, non ratione ipsorum bonorum de per se, sed quia illa sita sint in eo territorio, cui ineat jurisdictio activa, quam feudistæ dicunt esse in territorio, tanquam nebulam super paludem, sive ratione juris territorialis, ideò terrendi. 5

Quamvis etenim jurisdictio non sit pernecessè annexa loci dominio utili, etiam jure feudi obtento, quoniam ut advertitur pluries in præcedentibus, & præsertim *disc. 61.*
6 *& 62.* stant simul, ut quis sit baro, & feudatarius, & alter etiam jure feudi, vel jure allodii habeat jurisdictionem, sive quod idem ex diversis titulis, vel concessionibus habeat utrumque, non per hoc tamen id immutat naturam; & sic magna differentia est inter jurisdictionem activam, & jurisdictionem passivam, neque ab hac posteriori ad priorem inferri potest.

Ad probandum autem hanc non comprehensionem, quodque ista tenuta censenda potiùs esset privatum prædium indifferens, situm in agro Romano, sub jure territoriali Urbis, & possessa antiquitus per dictos domicellos, & nunc per Cameram jure dominii privati, ad instar aliorum privatorum, quamvis aliàs sint barones, & magnates, qui in eodem agro, tenutas, & casalia, aliaque prædia, & bona possident, sequentes propositiones præmittebam.

Primò nempè, quod licèt juxta magis communem, & receptam opinionem, præsertim Canonistarum, cum qua potius, quàm cum illa civilistarum in materia feudorum,
7 & publicorum dominiorum proceditur, Civitates, oppida, castra, & loca inhabitata cum vassallis, & cum jurisdictione, & imperio præsumantur potius allodialia, quàm feudalia, ex eo, quod feudalitas, tanquam servitus, in dubio non præsumitur, præterquam in Regnis utriusque Siciliæ, ubi exceptis Ecclesiis, regula est in contrarium, ex insinuatis suprà, *disc. 2. 56. 63. & in aliis pluries*; attamen in hujusmodi dominiis baronalibus, & subordinatis, in quibus Papa, ejusque Magistratus, & Tribunalia, tam actu, quàm habitu habent altum dominium, ac superioritatem, & Regalia majora, adeout dominium baronale, seu domicellarium redoleat speciem vicariatus, vel gubernii perpetui, cùm jure percipiendi illius loci redditus, & emolumenta, tunc juridicè dici non potest, quod obtineantur jure proprii, & veri allodii, quoniam istud excludit omnem dependentiam, & subjectionem, atque supponit majorem, & absolutam superioritatem cum regalibus etiam majoribus, adeout non recognoscatur alter superior nisi Deus; sed potius dicendum est, ut non constito de investitura, vel ex aliis probationum speciebus, de vera, & propria qualitate feudali, istud baronale, seu domicellarium dominum subordinatum Principi supremo, intra cujus principatus fines loca sita essent, sit quodam mixtum constitutum ex duabus imperfectis, & impropriis naturis, ex illa scilicet allodii, ad effectum, ut non intret formalis servitus feudalis, redolens necessitatem præstandi servitium personale, vel reale sub pœna caducitatis, ac subjacendi oneri renovationis, & prohibitioni alienandi, aliisque oneribus, quæ in vero, & proprio feudo dignoscuntur; & ex illa feudi, ad effectum excludendi dictum allodium verum, & proprium, & independentiam; sed probandi, quod baro, vel domicellus illum locum obtineat ex originaria concessione Papæ, tanquam domini directi, & Principis supremi, qualis qualis naturæ illa censenda sit, cum reservatione alti dominii, & superioritatis, ac regalium majorum, nec non fidelitatis, & oblationis servitii in gravibus, & extraordinariis urgentiis; istaque est illa feudalitas, quam in hoc Principatu *ex cons. 8.* Abb. *lib. 1.* latè probat Spada *cons. 1. lib. 1.* ut locis citatis, & alibi pluries advertitur; ideoque ita dici etiam possint feuda impropria, & corrupta.

Istaque est ratio, ob quam dicta Piana Constitutio, quæ loquitur de infeudationibus, non distinguit, an Civitates, oppida, castra, & loca jure feudi, vel jure allodii possiderentur; quoniam sufficit, ut ea redolerent illud dominium publicum, & jurisdictionale, per quod loca ita possessa per feudatarios, & barones quodammodo separata sint à reliquo statu existente sub immediato regimine Papæ, ejusque officialium, ideoque dicantur de statu mediato magis, & minus, juxta pluries insinuatas species mediationis, *hoc eod. tit. & in altero de regal.* & sic, ut sit dominium publicum, & baronale, cum jure territoriali, & jurisdictione activa, ad differentiam illius dominii privati utilitarii, seu fructuarii tantùm sub aliena jurisdictione, & territorio, quod esse dicitur pænès privatos possessores prædiorum, & locorum indifferentium.

Secundò advertebam, prænotandum esse, quod hujusmodi dominia publica baronalia, seu domicellaria cum jurisdictione, & imperio in vassallos, & cum jure territoriali, sive sint jure feudi recti, & proprii, sive improprii, & corrupti, quod redoleat potius allodium, ut supra, constituunt illam universitatem, de qua pluries in præcedentibus, præsertim *discurs. 32. 56. & 61.* & quam feudistæ dicere solent unum mansum, eo modo, quo in spiritualibus est diœcesis Episcopi, & territorium Ecclesiæ Cathedralis, & sic unum corpus intellectuale, sed integrale, & individuum, quod à feudistis appellatur homo mutus, surdus, cæcus, & claudus, quod ejus facit operationes per organum feudatarii, eo modo, quo corpus cathedraricum operatur per organum Episcopi, & Capituli; individuum tamen, quia scilicet in sua compage, & integritate habeat ejus membra unita, cùm monstruosum sit, ut dentur membra separata à capite, & à reliquo corpore, juxta ea quæ habentur *disc. 22. de jurisdict. & alibi*. 8

Tertiò, quod in ista universitate, seu corpore, atque intra ejus viscera, vel partes, atque in eadem possessoris persona detur compatibilis concursus plurium dominiorum di- 9
versæ naturæ, unius nempè publici, & domicellarii, & alterius privati, & utilitarii, seu fructuarii in prædiis rusticis, & urbanis, aliisque bonis, & juribus, in quibus consideratur tanquam privatus, ut in eisdem insinuatis *disc. 2. & 3. 56. & 61. & alibi*. Verùm iste concursus fingit omnimodam diversitatem plurium personarum formalium in una persona materiali cum diversitate respectuum, quia nempè in prima consideretur tanquam baro, ac dominus publicus ipsius universitatis cum imperio, & jurisdictione activa, quæ in universo territorio; in altera verò consideretur tanquam vassallus, & incola subditus sui ipsius, & sub jurisdictione passiva.

Quartò in idem, quod licèt detur casus, quod juxta illam destinationem patris familias, de qua *disc. 7. de legat.* & magis ad rem *disc. 6. de fideicom.* alicui castro, seu loco baro- 10
nali, & jurisdictionali, ut supra annexa sint prædia privata in diversis territoriis existentia, & materialiter à dicto corpore, seu manso territoriali separata; attamen ista unio, quæ proveniat à destinatione patrisfamilias, operativa est in iis, quæ pendeant ab ejus facto, & potestate, puta ad effectum successionis juxta casum, de quo *d. disc. 6. de fideicom.* vel ad effectum comprehensionis sub legato, vel alienatione, juxta deducta *d. disc. 7. de legat. & alibi*; non autem in iis, quæ pendent à potestate Principis supremi, & in quibus ejus voluntas nihil operari potest, ideoque cum eadem fictione plurium personarum formalium, vel intellectualium in eadem persona materiali, dicitur multiplex possessor pro diversitate respectuum; ut puta exemplificando demonstrationis gratia pro faciliori intelligentia in Magno Duce Etruriæ (quamvis omnia bona, & jura hujus domus, regulentur cum eodem ordine successionis, atque pertineant ad illum, qui tanquam primogenitus sit possessor Principatus majoris;) attamen diversimodè consideratur, quoniam in Ducatu Florentino, cum annexis ad illam antiquam

Rem-

Rempublicam pertinentibus, consideratur tanquam Princeps supremus, & omninò independens jure illius veri allodii, de quo suprà; in Ducatu Senensi, tanquam feudatarius veræ dignitatis Imperialis, vel subfeudatarius, juxta deducta supra *disc.* 59. in statu Capestrani cum annexis in Regno Neapolitano, consideratur tanquam baro, & feudatarius inferior; atque in palatiis, villis, & bonis, quæ possidet in urbe, consideratur tanquam privatus civis, & sic in aliis bonis, & juribus, quæ alibi existant.

His itaque prænotatis, atque descendendo ad applicationem, dicebam nullatenus hanc tenutam, ratione annexionis cum dicto castro, censendam esse de illis dominiis publicis, de quibus dicta Constitutio loquitur, quoniam etiam 12
in casu, in quo sita esset in territorio ejusdem castri, adhuc dicenda veniret unum ex prædiis privatis, quæ baro, vel domicellus jure privati civis possidere potest in proprio castro, vel feudo; multò magis dum sita est extra dictum territorium, & in agro Romano, cum quo denotatur proprium, ac particulare territorium Romanæ Civitatis, contradistinctum ab illo territorio magis lato, quod ad differentiam explicatur sub nomine districtus, juxta distinctiones, de quibus *disc.* 72. *de regal. & alibi pluries*; & per consequens ut considerandus veniat tanquam privatus possessor prædii privati in dominio solum fructuario, seu utilitario, juxta considerationes, de quibus suprà, *disc.* 61. 13

Quare si aliquos actus jurisdictionales in loco exercuit, id intrusioni de facto potius referendum venit, cùm ob certam juris resistentiam, ad hunc effectum, necessarium esset explicitum privilegium Principis supremi, vel immemorabilis, cujus vigore illud allegari posset; atque sive ista tenuta esset penès unum, sive alterum, dici non potest, quod exinde resultaret dictus effectus, verè & propriè à bulla consideratus, dismembrationis scilicet à statu immediato, per quam locus fiat de statu mediato, ut suprà. 35

Neque alicujus momenti esse advertebam, quod in venditione facta non esset contradistincta mentio hujus tenutæ unde propterea vendita esset tanquam pars; & membrum castri, quoniam ita docente quotidiana praxi hujus Congregationis baronum, juxta casus recensitos suprà, *disc.* 74. *cum plur. seqq. & disc.* 13. & 151. *de credito*, ac etiam in Regno Neapolitano, juxta casus recensitos *eod. tit. de credito disc.* 22. & 27. & 30. & *alibi*, quando ad instantiam creditorum baronis fit executio in castris, & locis jurisdictionalibus, fit etiam executio in bonis privatis, & allodialibus, quæ ille possideat, non solùm intra fines castrorum, vel locorum, sed etiam extra, ut de executione domus, aliorumque bonorum existentium in Civitate Viterbii, & in aliis locis, habetur in casu, de quo *disc.* 77. *cum pluribus seqq. & alibi*.

Ad omnem autem difficultatem removendam, inhærendo considerationibus, & rationibus, de quibus suprà, *d. disc.* 61. advertebam alienationem fieri posse, ac debere cum hac expressa declaratione, ut scilicet concederetur tenuta, tanquam prædium privatum, existens in agro Romano, absque aliqua jurisdictione, vel jure territoriali, & ad solum 16
dominium utilitarium, seu fructuarium, eodem modo, quo sunt reliqua castra, & prædia privata in eodem agro existentia.

Ex ista verò facti serie manat id, quod initio insinuatum est, ut scilicet nimium notabilis casus censendus veniat ad plures effectus; primò nempè quod iste fuerit primus casus, 17
in quo dicta Bulla baronum practicata fuerit, & qui fortè magis impulit legislatorem ad illam edendam.

Secundò magis, quod cùm (incertum est ex quo consilio) in ejusdem castri porta insculpti sint isti versus,

Qui potenti minora negat,
majora amittit,

Hinc vulgus credit, quod ob Pontificiam indignationem originatam ab incivilitate possessorum, qui illo loco privati fuerint, quasi quod fuerit privatio potentialis, & de facto, jure illius supremæ potestatis, de qua *disc.* 148. & 177. *de regal. & alibi pluries*; & quæ per non professores, tyrannides dici solet; & tamen ex dicta facti serie liquet, quod fuit licita, & canonica acquisitio ex causa onerosa, & correspectiva, more cujuslibet privati pro justo pretio, quod creditoribus solutum fuit, unde propterea dicti vulgi opinio falsa, & erronea detegitur, ut in plerisque aliis contingit.

Tertiò, quod ut pluries ad materiam hujus bullæ advertitur, idem vulgus, partim ex ignorantia, & partim ex malignitate adversus istam bullam alloquitur, ut prodierit ad effectum parandi occasiones acquirendi castra, & bona jurisdictionalia pro nepotibus; & tamen Pontifex legislator ad id nec quidem cogitavit, dum non solùm istam neglexit occasionem, sed omnes alias, quæ ejus Pontificatu durante sequutæ sint, adeout ipso vivente, ejus conjuncti, & attinentes nihil mediante ista Congregatione baronum quæsierint, sed curavit Pontifex suo sumptu reintegrare statum Ecclesiasticum, quo magis potuit, acquirendo, pretio mediante, Oppidum Neptuni, & Montem Sancti Joannis, aliaque similia loca ab inferioribus dominis possessa.

Et quartò quod non implicat, ut ille, qui est dominus directus Civitatis, & castrorum, ac locorum existentium intra ejus Principatum sub dominio utili, vel subalterno aliorum, ita emat rem propriam ad liberandum quo magis 18
fieri potest subditos à dura baronum, & domicellorum servitute, ac etiam à quadam injuria, quam loca baronalia pati videntur super minori existimatione nobilitatis, cum tot aliis damnis, & præjudiciis, istæque sunt partes boni Principis; ut èconverso deplorabilis est abusus, qui viget in aliquibus Regionibus, ut Civitates nobiles, & qualificatæ, ita more prædiorum rusticorum vendantur etiam ignobilibus, qui ex beneficio fortunæ divitias paraverint, violando etiam contractus onerosos, & correspectivos, juxta casus de quibus *disc.* 148. *de regal.* quo nil absurdius, nilve detestabilius.

EADEM ROMANA CASTRI ORCIANI,

De qua supra Disc. LXX.

Inter easdem partes cum resolutionibus ut infrà.

De eadem materia, de qua *d. disc.* 70. An scilicet, & quando dominium probetur per investituram; & quando dominium jam probatum præscribatur, vel præsumatur amissum. Et probato dominio castri, an exinde inferatur ad dominium prædiorum, & bonorum in eo existentium.

SUMMARIUM.

1 *Veritas cum dubiis, & objectis melius inquiritur, & elucidatur.*
2 *De punctis, vel inspectionibus, in quas dividitur discursus.*
3 *De regula, quod sola investitura non probat dominium contra tertium, & de limitatione concurrentibus adminiculis.*
4 *Quod in adminiculativis non dentur regulæ certæ, & de ratione.*
5 *De regula tenenda super adminiculorum pondere, & præsertim, an id quod est adminiculatum, habeat in suo genere certitudinem.*
Dantur exempla.
6 *De discrimine inter casum, in quo primordium concessionis sit certum, & clarum, & alterum, in quo sit incertum, & dubium.*
7 *De propositione non præsumendi delictum concessionis rei alienæ, & quod etiam ea, quæ non obtineantur, concedi soleant, & de ratione.*
8 *De canonizatione investituræ, quod esset in forma probante.*
9 *Quod falsò confingi soleant per modernos antiqua documenta.*
Ideoque eis non de facili sit deferendum absque adminiculis.
10 *Ex retentione in Archivio proprio resultat verisimilis scientia.*
11 *Expenduntur aliqua adminicula.*
12 *De distinctione inter devolutionem pœnalem, & alteram non pœnalem ob lineam finitam, ad effectum majoris, vel minoris probationis dominii.*
13 *Antiquitas excusat à rigorosa, & concludenti probatione.*
14 *Declaratur distinctio, de qua num.* 12. *et quando procedat.*
15 *De ratione cui innixa est eadem distinctio.*
16 *Declaratur item alia conclusio, de qua n.* 13.
17 *De conclusione, quod probato dominio de præterito, illud præsumatur de præsenti, et quando procedat.*
18 *Post decursum unius sæculi, allegari potest quicumque titulus de mundo melior.*

19 *Pro-*

19 *Probatio præsumpta non admittitur in iis, quæ sunt fundamentum intentionis actoris.*
20 *Expenduntur præsumptiones excludentes præsumptionem, de qua n.* 17.
21 *De conclusione, quod feudatarius, vel concessionarius non præscribat investitura durante, quando procedat.*
22 *Quod per lapsum centum annorum præsumitur finita investitura, & quando secus cum distinctione.*
23 *Per quantum tempus durare valeant, & præsumantur tres generationes.*
24 *Ex identitate cognominis non infertur ad descendentiam, vel parentelam.*
25 *Qualis sit vera, & propria præscriptio, & qualis impropria, quæ præsumptionem potius redoleat.*
26 *Quod malum consilium sit allegare præscriptionem, bonum verò allegare præsumptionem.*
27 *De differentiis inter unum, & alterum præsidium: & quare sit melius illud præsumptionis.*
28 *Expenduntur quædam adminicula post investituram.*
29 *Lis in qua actor succubuit, vel derelicta, non inducit malam fidem, & non interrumpit.*
30 *Quod probato dominio castri, exindè non resultet probatio prædiorum, & bonorum intra ejus fines existentium.*
31 *De argumento exigui canonis, quid operetur, & quando intret.*
32 *De potentia familiæ Pierleonæ in Urbe, quando fuerit.*
33 *De eadem conclusione, de qua nu.* 30. *& quando non procedat.*
34 *Concluditur qualis resolutio esset probabilior.*
35 *Admonitio, quod in judicando, & concludendo vis non consistit in conclusionibus, & doctrinis, sed in earum congrua applicatione.*

DISC. CXXXIII.

IN ista præsertim causa, cujus facti series recensetur supra, *disc.* 70. expertus sum verificari vulgare dicterium, 1
quod virtus in infirmitate perficitur, sive quod aurum igne purgatur, vel quod ferro via melius aperitur; quoniam cùm in illis primis disputationibus, de quibus *eod. disc.* 70. agitur, penè nulla habita esset difficultas, adeòut resolutiones de plano prodierint super non probatione dominii, quasi superficialiter de illa actum fuit; post dicti autem discursus editionem emanavit sententia ad formam ibidem in fine enunciatarum trium decisionum coram Albergato, quarum prima super dominio universali est impressa *decis.* 452. *par.* 13. *rec.* cum altera præcedens super judicio particulari sit *dec.* 282. *ead. par.* 13. commissaque causa appellationis in eadem Rota cor. Emerix sub die 15. Junii 1672. responsum fuit de dictæ sententiæ confirmatione, sed reproposita causa cor. eodem 2. Martii 1674. recedendo à decisis, dictum fuit, sententiam esse infirmandam; ab hac autem resolutione recessum est sub die 24. Januar 1676. coram eodem, approbando primam resolutionem pro sententiæ confirmatione, atque in hoc statu causa reperitur.

In his itaque disputationibus in ista secunda instantia habitis, & præsertim in ultima adversus resolutionem tot præ- 2
cedentibus contrariam, in qua disputatio fuit acrior, atque curatum fuit, causam quo maturiùs fieri potuit examinare, plures erant puncti; primus nempè, an constaret de dominio Ecclesiæ actricis de tempore factæ investituræ, de anno scilicet 1286. Secundò, posito quod tunc, eoque tempore attento, sufficientes adessent probationes; an exindè inferri posset ad dominium de præsenti, ad effectum rei vendicationis contra tertium possessorem. Tertiò, an ob lapsum tanti temporis intermedii intraret præscriptio, vel præsumptio amissionis dicti dominii. Quartò, pro dicti temporis intermedii regulatione, an esset attendenda lis mota de anno 1571. vel potius altera suscitata de anno 1639. Et quintò, posito quod constaret etiam de præsenti de dominio Ecclesiæ actricis, qualis effectus exindè resultaret quoad prædia, & bona intra castri fines existentia.

Quatenus pertinet ad primum; non negabant scribentes in contrarium, prout etiam contraria decisio expressè 3
admittit conclusionem, de qua *d. disc.* 70. *n.* 1. quod sola concessio, vel investitura non probat dominium concedentis potissimè contra tertium, quem non constet habere causam ab eo, qui investituram obtinuerit, & acceptaverit, eò quia etiam res aliena concedi potest; sed dicebant id limitari, quando accedant adminicula; quod ego admittebam, loquendo generaliter, & in abstracto; sed punctus est in adminiculorum qualitate, & efficacia; quando nempè talia dici valeant, ut hunc operentur effectum.

In hoc autem, re vera, certa, & generalis regula, cuicumq; casui applicabilis, statui non potest, adeòut nedum error, sed stultitiæ species videatur illa aliquorum pragmaticorum, qui 4
procedere volunt cum regulis generalibus, vel cum illis authoritatibus, quę diversos percutiant casus, cùm juxta sæpiùs enuntiata sub diversis materiis, & præsertim *sub tit. de fideicomm.* & sub altero *de dote*, in proposito confessionis receptę dotis, in adminiculativis probationibus non detur certa regula, sed totum sit remissum Judicis prudenti arbitrio, regulando ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, ex quibus rectè dari potest, ut in uno casu aliqua adminicula sufficiant, & exuberent, in altero autem eadem, & alia longè majora non sufficiant.

Applicando autem ad rem, ubi etiam circa istum idealem punctum probationis dominii, ut tunc, & de tempore investituræ, non descendendo ad effectum, vel ad consequentiam, ut nunc, & de præsenti, desideranda non essent adminicula subsequentia, & à parte postea, juxta secundum punctum, de quo infra, adeòut inspicienda essent solam adminicula antecedentia, & à parte antea, ex quibus comprobatum remaneret, quod tunc concedens esset dominus, atque rem suam, non autem alienam concesserit.

Adhuc tamen pro hujusmodi adminiculorum regulatione, & an majoris, vel minoris ponderis essent desideranda, 5
reflectendum esse in primis, ac principaliter advertebam ad certitudinem; vel respectivè incertitudinem ipsius principalis subjecti adminiculandi, nempè investituræ, seu concessionis. Ubi etenim illa de facto sit authentica, & vera, atque in suo genere certa, adeòut super ejus forma probante, ac veritate, nulla cadat quæstio, quæ solum restringatur ad regulam juris fundatam in superiùs insinuata ratione, quod etiam res aliena concedi potest, & tunc adminicula non adeò urgentia desideranda veniunt, stante certo primordio veritatis, adeòut agatur de construendo ædificium præsumptum, sive adminiculativum super solo, vel super fundamentis certis, & solidis; secus autem ubi ipsum primordium sit etiam incertum, ac dubium, unde propterea congruat, ejus veritatem, ac formam probantem explicari à præsumptionibus, & adminiculis, quoniam ita est construere ædificium præsumptum, & adminiculativum super solo, vel fundamentis etiam præsumptis, & adminiculativis, quod, vel non est admittendum ex principio non dandi præsumptum super præsumpto, vel saltem adminicula esse debent nimium vehementia, & magna, adeòut valdè urgeant.

Ut puta (ex. gr.) quando adest certa, & explicita alienatio bonorum, vel jurium Ecclesiæ, adeòut super ipso facto, vel titulo alienationis tanquam certo, & expresso nulla cadat quæstio, quæ solum sit super ejus validitate ob requisita solemnitatis, & causæ; tunc si accedat diuturna, pacifica, & unica observantia tricennalis, & ultra, hæc requisita præsumuntur, & multò magis ubi etiam alia accedant adminicula, ex iis quæ habentur *disc.* 1. *de alien. & contract. prohib. & disc.* 143. *de dote, & alibi*, ubi de materia beneplaciti Apostolici præsumpti, aliarumque solemnitatum præsumendarum; sed si non constet de titulo expresso, & certo, adeòut iste deducatur præsumptivè, vel adminiculativè, tunc dicta alià præsumptio non intrat, ex dicta ratione non dandi cumulum præsumptionum, ac specialitatum, sive ædificandi præsumptum, & incertum super alio præsumpto, & incerto, ut locis citatis habetur.

Sive in materia dotis confessatæ, de qua in sua sede *sub tit. de dot. disc.* 159. *& sæpius*; si per instrumentum, vel aliam scripturam, de cujus veritate, ac certitudine non dubitatur, constat de expressa, & clara confessione, adeòut, nisi adesset juris prohibitio inter conjuges, sed ageretur inter non prohibitos, absque dubio probaret concludenter, unde inter prohibitos desiderentur adminicula, tunc ista leviora sufficiunt, potissimè ubi non adsit mixtura præjudicii tertii, independentis à confitente; sed si ipsa confessio sit dubia, & incerta, adeòut illius veritatem ex adminiculis expiscari oporteat; tunc utiq; longè majora, & efficaciora desideranda veniunt, quoniam duplicem operationem facere debent.

Ad quod etiam conferunt ea, quæ habentur pluries *sub tit. de fideicomm. & præsertim, disc.* 82. super puncto, an filii in conditione positi censeantur vocati, non solùm vocatione activa, sed etiam passiva, itaut sint etiam gravati, quoniam ubi vocatio activa est certa, ut est in urbe, ex statuto, tunc facilius infertur ad passivam, atque minores requiruntur conjecturæ; sed si etiam activa sit dubia, quia regula juris sibi

ris sibi resistente, oporteat eam deducere ex conjecturis, utique ad alterum effectum vocationis passivæ, longè majores, & efficaciores esse debent cum similibus.

Alia quoque discriminis ratione accedente inter casum, in quo ipsa concessio sit certa, adeòut super ejus substantia, & veritate de facto nulla cadat dubietas, quæ solum restringatur ad regulam juris, & alium casum, in quo dubietas etiam facti accedat, quoniam priori casu aliud non urget in contrarium, ob quod sola concessio non probat, nisi dicta possibilitas, ut etiam de re aliena concessio facta fuerit, sed hæc possibilitas, utpotè continens quandam nudam juris præscriptionem, de facili tollitur per contrarias præsumptiones, & adminicula facti, ac etiam per aliam juris præ-
6 sumptionem in dicta contraria *decis.* 2. Martii 1674. valdè magnificatam, ubi præsertim agitur de personis Ecclesiasticis, & qualificatis, ut in presenti, quod agebatur de Capitulo adeò qualificato, id agente cum authoritate, & assensu Cardinalis titularis, quod scilicet præsumendum non sit delictum concedendi id, quod suum non esset, ad tradita per Crot. *cons.* 332. *nu.* 10. *& seqq. lib.* 3. Rot. *decis.* 400. *nu.* 4. *part.* 1. *recent.* sed in alio casu urgent aliæ majores difficultates, quoniam ipsum factum veritatis concessionis negari potest, ut supra,

Ultrà quod ista præsumptio fundata in exclusione delicti, nimiùm levis censenda est, quoniam non ex eo, quod Ec-
7 clesia, vel Prælatus quantumvis qualificatus faciat concessionem de re, quam tunc re vera non habebat; sed ab altero tanquam prætensa libera, & propria possideatur, resultat turpitudo, vel delictum, dum sæpius hujusmodi concessiones fieri solent de castris, & bonis, quæ non habeantur, utpotè ab aliis possessa, ob aliquam prætensionem, quæ in eis habeatur ad effectum, ut concessionarius recuperet, atque prætensio redigatur ad effectum, ut præsertim practicatum fuit per Sedem Apostolicam sub Alexandro VII. quod Marchioni Monteauto concessa fuit investitura castrorum Vallis, & Montisleonis, quæ possidentur tanquam libera per Principem Plumbini, juxta seriem, de qua *hoc tit. disc.* 54. *& seqq.* undè propterea in tractatu concordiæ concluse, sed ineffectuatæ, cùm opus esset, ut Monteautus dictæ investituræ cederet, fuit examinatus articulus, de quo etjam supra *hoc tit. disc.* 71. in Rota cum plerisque similibus exemplis,

In posteriori autem casu primordii incerti versari dicebam, quod scilicet dicta investitura anni 1286. quæ erat fundamentum intentionis Ecclesiæ agentis, non esset adeò cer-
8 ta, & authentica, ut super illius veritate de facto nulla caderet quæstio, quæ proinde ad solum punctum juris reduceretur, quoniam in antiquis disputationibus habitis in Rota coram Cotta, coram quo, tanquam judice fabricæ S. Petri, ista lis initiata fuit de anno 1571. in vim Bullæ S. Pii V. super bonis Ecclesiæ malè alienatis, sub diebus 4. Februarii 1575. & 9. Maji 1576. dictum fuit, quod instrumentum istius investituræ anni 1286. non indigeret recognitione, eo quia versaremur in antiquissimis, atque accederent adminicula, de quibus infrà, idemque dictum sub diebus 8. Junii, & 14. Decembr. ejusdem anni 1576. quarum aliquæ sunt impressæ *in par.* 1. *divers.* nempè prima sub die 4. Februar. *est dec.* 52. *repetit. decis.* 54. & secunda 18. Maji 1576. *est dec.* 58. *part.* 1. *divers.* & sic firmata fuit veritas, non quia illa esset certa, sed quia in sensu tunc judicantium ita suaderent antiquitas; & adminicula, ergo est probatio presumpta, & adminiculativa,

Et nihilominus ubi hujusmodi antiquarum resolutionum revisio assumenda esset, prout fieri debere, dicebam in congressibus, quatenus à dicta contraria decisione non esset recessum, probabiliùs veniret sperandus recessus, quoniam nunc in ista materia magis aperti sunt oculi, qui tunc erant clausi, vel cæcutientes, dum detectum fuit artificium aliquorum falsariorum decursi sæculi, & præsertim cujusdam
9 Alphonsi Ceccarelli, qui ob istam causam sub Greg. XIII. per manus Justitiæ obiit, conficiendi scilicet antiquorum temporum privilegia, & instrumenta, aliaque documenta, quæ originalis faciem haberent, imitando illorum temporum characterem, & stylum, aliaq; verisimilia argumenta, quamvis ab istorum defectum à peritis, sed probis, ac fidelibus antiquariis convicti fuerint, ut presertim de isto Ceccarello agitur inter *Epistolas familiares Vincentii Armanni Eugubini impressas Maceratæ de anno* 1674. *vol.* 2. *ep.* 1. *apologetica, pag.* 61. *& seqq.* occasione defendendi ab ista possibili confictione Ceccarelli, quoddam antiquum instrumentum in Eugubina Civitate existens, in quo fit mentio Petri Cardinalis de Capisucchis, & super qua defensione ego quoque edidi discursum Italico idiomate, in quodam libertculo impressum, adeòut irrisione potius hodiè digna remaneant quædam antiqua privilegia, & investituræ Othonis, & aliorum Imperatorum, ac similia per istos falsarios fabricata, ad extorquendas pecunias à vanitatis cultoribus antiquam nobilitatem mendicantibus, quoties eadem documenta, alia non habeant solida, & urgentia veritatis adminicula, & per consequens erroneum est, post has machinationes detectas procedere cum illis nimium vagis, ac levibus generalitatibus, cum quibus tunc processum fuisse, eædem decisiones ostendunt; potissimè quia phrasis, vel eloquutio non videtur illis temporibus magis barbaris adaptata, magnamque inverisimilitudinem prebent quedam clausulæ feudales tunc ad usum non redactæ, aliæque considerantur inverisimilitudines, ideòque argumentum deductum à sola antiquitate his stantibus nimium fragile, ac periculosum remanet,

Magno quoque hujus confictionis verisimili argumento resultante ab adeò diuturno silentio trium seculorum, à dicto scilicet anno 1286. usque ad annum 1571. motæ litis, absque eo, quod interim de canonum aliqua exactione, alioque actu aliquid appareat, quinimò neglecta fuit possessio Ecclesiæ, & tenimentorum, ac decimarum, aliorumque jurium reservatorum, ut etiam infrà in tertio puncto prescriptionis, vel presumptionis advertitur. Ista namque investitura juncta cum aliis antecedentibus de annis 1097. & 1141. supponitur reperta in ejusdem Ecclesiæ actricis Archivio, in quo conservata fuerit, quod præsupponit in ipsis Capitulo, & Canonicis scientiam, juxta firmata apud Cavaler. *dec.* 77. *& 91. cum aliis relatis, disc.* 21. *de judic. nu.* 66. *& alibi*; ideoq; saltem negari non posse advertebam, quin ipsius concessionis veritatis de facto sit incerta, solumque adminiculativè deducatur cum contraria possibilitate,

Descendendo verò ad adminicula, ea nimium imperfecta, & inefficacia esse, dicebamus ego, & alii pro hac parte scribentes, atque in favorabilibus decisionibus admittitur, 11
etiamsi versaremur in casu, in quo primordium veritatis esset certum per veram, & concludentem probationem: multò igitur magis tali certitudine cessante, ut supra: siquidem pro adminiculis, per alteram partem adducebantur superiùs enunciatæ antiquiores investituræ annorum 1097. & 1141. ambo nullius ponderis, tum quia sunt scripturæ omninò informes, & imperfectæ, tum etiam quia de earum effectuatione aliqua non constat, alioqui plures patiuntur defectus in nostris decisionibus ponderatos; ideòque vel omninò inutiles censendæ videntur, vel saltem nimium levia producunt adminicula. Fortiùs verò, quoniam sunt remotissimæ ab actu, dum prima distat per spatium annorum 189. & altera per spatium 145. adeòut adsint intermedia centenaria, cujus vigore allegari potest omnis melior possibili titulus amissionis cujuscumque dominii antiqui, si quod adesset, jùxta ea quæ habentur infrà in tertio puncto.

Tertium adminiculum deductum ex Bulla Calixti II. de anno 1123. pariter vel nullius, vel nimium levit ponderis videtur, tum ex mox infinuato motivo intermedii spatii annorum 163. tum etiam quia dicta Bulla est ad supplicationem Capituli, nilque concedit, vel positivè probat, sed presupponit, seu enunciat generaliter bona, & jura antiqua Ecclesiæ,

Quartum adminiculum deducebatur ex transactione super canonibus decursis in libris mille, sed illud deducitur ex corpore ejusdem investiturę, ideòque eisdem laborat defectibus; neque dici potest, quod sit extrinsecum, ac diversum; & ulterius nulla datur probatio, nec quidem fumus solutionis, quodque transactio effectum sortita fuerit,

Et demum ad quintum deductum ex inverisimilitudine, sive ab exclusione turpitudinis, & delicti concedendi rem non suam, & in quo aliqui ex judicibus nimium se fundarunt in dicta contraria resolutione, jam responsum est supra; imò etiam si pietatem, atque integritatem in eisdem personis præsupponere debemus, istud adminiculum potius retorquetur, atque comprobat hujus partis intentionem, circa ea, quę in 3. & 4. puncto inferiùs habetur.

Agnoscendo autem scribentes pro Ecclesia actrice, quod re vera dici non posset adesse illam perfectam, & con-
cludentem probationem, quę ad effectum rei vendicationis 12
contra tertium est necessaria, ut supra, recurrebant ad distinctionem, in qua precipuum fundamentum constituere videtur dicta contraria decisio in principio, quod scilicet rigorosa probatio concludens, & perfecta requiratur, ubi agatur

agatur de devolutione pœnali magis odiosa, ob non solutionem canonum, vel ob alienationem, aut aliam speciem caducitatis; secus autem ubi devolutione non pœnali, & non odiosa, ob lineam finitam, cùm tunc probationes non requirantur adeò concludentes, in id allegando firmata apud Cavaler. *decis.* 269. Buratt. *decis.* 602. *nu.* 9. & Dunozet. *dec.* 741. *nu.* 7. *& 939. nu.* 6. Potissimè in antiquissimis, in quibus ne alias impossibilis reddatur probatio dominii, non adeò rigorosè procedi debet, sed sufficere debent adminicu-
13 la, & conjecturæ, ut apud Cavaler. *decis.* 93. apud Millin. *decis.* 374. Coccin. *decis.* 1708. *decis.* 597. *part.* 4. *recent, tom.* 3. *n.* 5. *& in aliis*.

In utroque tamen assumpto (etiam in sensu veritatis) dicebam procedi cum æquivoco, tam attenta litera, quàm etiam ratione dictarum authoritatum in applicatione, quodque dictæ propositiones essent veræ in casibus suis, malè autem ad rem applicarentur; quatenus etenim pertinet ad
14 primam propositionem, super dicta distinctione inter devolutionem pœnalem, & alteram ob lineam finitam, illa non habetur in jure civili, vel Canonico statuta, minusque per antiquiores interpretes tradita, sed originaliter derivare videtur à dicta *decis.* 269. Cavaler. *in fin.* ubi absque aliqua authoritate, vel ratione id firmatur ad superabundantiam, postquam firmatum fuit constare sufficienter de dominio ex concessione adminiculata, cum adminiculis subsequentibus à parte postea denotantibus effectuationem concessionis in ipsis possessoribus, eorumque authoribus, præsertim cum solutionibus Canonum, & geminatis confessionibus, vel recognitionibus jam antecedenter in eodem casu ponderatis apud Millin. *decis.* 12. *in fin.* id subjungendo cum verbo *Tanto magis*.

In casu autem *decis.* 602. Buratt. proceditur cum *d. decis.* Cavaler. & cum altera Manzaned. 249. *part.* 1. *recent.* in qua agebatur incidenter ad effectum excavationis lapidum, ac etiam in eadem *decis.* Buratt. non agebatur de formali devolutione, ac rei vendicatione, sed solum ad effectum cogendi manum mortuam, ut rem poneret, accepto pretio, extra manum non mortuam, quod non redolet interesse nimium considerabile; & nihilominus, cùm ageretur de concessione recenti, concurrebant plura adminicula à parte posteà, nempè solutiones Canonum, solutiones laudemii, reservationes consensus in alienationibus, & multiplicatæ confessiones Authorum, & pariter ista distinctio ponderatur ad superabundantiam, cum verbo, *Præsertim*.

Prout in *decis.* 741. Dunozett. agebatur de investitura recenti anni 1560. & principaliter considerantur quamplura adminicula à parte posteà redolentia ejus observantiam, & effectuationem in concessionariis, eorumque successoribus; cum quibus erat quæstio, & pariter dicta distinctio consideratur ad superabundantiam, cum verbo *Maxime*.

Idemque in *decis.* 939. *ejusdem*, in qua dicitur, quod dominium inter partes non controvertebatur, & tamen in facto recenti anni 1566. aderant eadem adminicula à parte postea denotantia effectuationem concessionis, præsertim inscriptio marmorea, & continuatæ solutiones canonum, per longissimum tempus annorum triginta, & ultra; ejusdem naturæ sunt quotquot aliæ authoritates, ac decisiones, quæ in materia habentur nimiùm diligenter collectæ per scribentes in contrarium, ut præsertim, ultra prædictas, sunt *decis.* 374. Millin. *decis.* 135. Peniæ *decis.* 290. *par.* 1. *recent.* & in Sabinen. coram Lita apud Marchesan. *part.* 1. *pag.* 1079. quoniam in omnibus accedebant adminicula à parte posteà redolentia effectuationem concessionis in investitis, à quibus possessores, cum quibus erat quæstio, causam haberent; nulla verò dabatur authoritas, quæ firmaret, ut contra tertium, quem nullatenus constat habere causam à concessionario, sufficere debeat adminiculativa, & imperfecta probatio antiquissimæ concessionis, cujus nulla detur effectuatio, ex eo, quod non ageretur de devolutione pœnali, sed de alia ob lineam finitam, dum tertius possidens rem tanquam liberam, negat in genere casum cujuscumque devolutionis, & terminationis alicujus linee, utpotè se dicens omninò independentem ab asserto concessionario.

15 Ponderando siquidem rationem, cui dicta distinctio innixa est, ea percutit casum, in quo non controvertatur dominium agentis in genere, & in substantia, adeòut certò constet de præexistente, & continuante ejus jure, ex continuatis solutionibus canonis, vel alterius responsionis, & ex recognitionibus, & confessionibus possessoris, ejusque authorum; sed solum quæstio sit super qualitate dicti juris,

vel dominii, quia nempè dominus Actor prætendat agi de vero contractu emphyteutico, in quo ob canones non solutos, vel ob alienationem irrequisito domino, fiat locus caducitati, possessor verò prætendat agi de perpetua locatione, vel de censu reservativo, adeòut non intret restrictio ad hæredes sanguinis, & ad lineam, juxta quæstiones, de quibus *disc.* 30. *& seqq. de emphyteus.* cum similibus; tunc enim domino docente de investitura adminiculata, ob quam emphyteutica qualitas justificetur, benè intrat dicta distinctio, quod ad effectum devolutionis non pœnalis facilior probatio admittitur, quàm ad alteram pœnalem, pro qua omninò clara, & evidens probatio desideratur, adeòut possessor nullam allegare valeat causam, vel credulitatem, quæ à pœna excuset; istique sunt veri, & proprii termini dictæ distinctionis, quæ præterea ad rem nostram omninò extranea remanet.

Pariter eadem responsio cadit super alio assumpto antiquitatis, cùm illud procedat, quando certum sit primordium veritatis, quod illa res, de qua est quæstio, dependeat à concessione illius, qui ob devolutionem eam vendicare velit, possessor autem id non neget in substantia, sed in qualitate, ut supra, atque ex parte domini agentis urgeat æquitas, vel justa causa, quæ illum excusare debeat à magis rigorosa probatione; ut puta, quia linea 16
concessionarii longissimam habuerit durationem, qua pendente possessores bonorum concessorum, pro tempore solverunt canonem, vel aliam recognitionem, neque jus domini directi negarunt; quare ipse ob non factum casum devolutionis, diu acquievit, dum obtinebat singulis annis id, quod consequi debebat, neque aliam actionem experiri poterat; ideòque si finita linea, possessor objicere velit, quod investitura, cujus vigore petitur devolutio, & vendicatio, indigeat exacta, & rigorosa probatione, tunc dominus reddi meretur excusabilis, ob temporis antiquitatem, ob quam aliæ magis concludentes probationes perierint, rectèque adaptatur dicta ratio, atque cum hoc præsuppositio loquuntur dictæ decisiones Millin. Coccin. Cavaler. & aliæ desuper allegatæ super isto assumpto antiquitatis, quod scilicet constaret de successiva observantia à parte posteà, donec factus esset casus devolutionis; sed ubi hæc deest, tunc antiquitas potius retorquetur in contrarium, ut infra in tertio puncto præscriptionis, vel præsumptæ cessationis dominii: ac propterea concludebam, quod assumpta essent vera in illis casibus, in quibus allegatæ, ac aliæ authoritates loquuntur, eorum retentis circumstantiis, & rationibus, nullatenus autem ad casum, de quo agitur, adaptarentur etenim antiquitas est considerabilis, ut robur tribuat scripturę informi, quatenus juncta sit cum observantia, sine qua in nulla consideratione habenda venit, ut advertitur *disc.* 29. *de judic. n.* 42. *& alibi sæpius*.

Hinc advertebam, opus non esse, assumere alios punctos, ut supra distinctos, cùm ob non probatum dominium etiam ex tunc, cessaret ita quæstio in radice; verùm ad exuberantiam (assumendo secundum punctum super dominio de præsenti) dicebam, nil referre, an probaretur, quod Ecclesia Actrix esset domina castri de anno 1286. si non docetur de continuatione, & competentia dominii de tempore intentatæ vendicationis, ob intermedium spatium trium sæculorum, in quo illud per redemptionem, vel alienationem, aliumvè legitimum titulum amitti potuit, atque res effici libera, ut in favorabilibus decisionibus, & infra in tertio puncto.

Super hoc autem in contraria decisione admittitur id, quod scribentes in contrarium dicere solebant, quod, nempè probato jam dominio de tempore concessionis, illius continuatio, ac retentio præsumitur, ut qui docet se do- 17
minum, & possessorem de præterito, præsumatur etiam dominus, & possessor de præsenti, ex iis, quæ habentur apud Cravett. *de antiq. temp. part.* 1. §. *Viso in hac, sub numer.* 5. Mascard. *de probat. concl.* 551. *num.* 1. *& seqq.* Menoch. *libr.* 6. *præsumpt.* 62. *num.* 1. *& seqq.* Cyriac. *contr.* 204. *nu.* 41. *& seqq.* Rota *decis.* 590. *num.* 3. *part.* 4. *recent. tom.* 3. per quos allegantur Dec. Ruin. & alii, de quibus etiam in contraria decisione.

Verùm, cum firmiori sensu veritatis, in hoc magis, quàm in aliis, de quibus supra, æquivocari dicebam, ex pluribus fundamentis, quorum quodlibet singulariter, ac de per se consideratum sufficeret; multò igitur magis ea omnia simul juncta considerando.

Primò, quoniam ista præsumpta retentio, vel continuatio intrat infra breve tempus, non autem post longissimum triginta, vel quadraginta annorum, quod est sufficiens ad

præscribendum, ut declarat idem Cravett. *de antiq. tempor. part. 1. sub num.303. prope fin. vers. modo præsens.* Multò igitur magis, quando adest spatium intermedium tot seculorum dum unius tantùm sæculi lapsus sufficit, ut possessori licitum
18 sit allegare quemcumque titulum de mundo meliorem adversus actorem super ejus dominii amissione, ex deductis *disc. 3. de feudis, disc. 3. de alienat. & contract. prohib. disc. 21. de judic. & alibi frequenter.*

Et quidem, ubi nullas desuper haberemus juris authoritates, vel rationes, ad sensum clarè id probaret ipsa ratio, vel discursus naturalis, atque communis praxis, quoniam aliàs esset penitùs revolvere totum Mundum, si probationes etiam certæ per authentica documenta, & historias, ac inscriptiones, aliisque speciès dominij antiqui duorum, vel trium, fortiùs quatuor sæculorum retrò, absque alia probatione retentionis, & continuationis, deberent de præsenti sufficere ad vendicationem adversus tertios, cùm historiæ doceant, pleraſque Civitates, oppida, castra, & loca, imò Provincias, & ditiones à duobus, vel tribus, vel ulterioribus sæculis retrò possideri per aliquos, nunc autem esse pœnès alios, ut cuique infra mediocritatem in historiis versato innotescit.

Secundò, quia in Rota, & curia receptum est, ut in
19 actore non admittatur probatio præsumpta ex sola præsumptione juris in iis, quæ sunt fundamentum suæ intentionis, ut per adden. ad Gregor. *decis. 53. decis. 202. num. 4. part. 5. recent.* & advertitur *disc. 33. num. 15. de judic. & alibi pluries*,

Tertiò, quia tunc dicta opinio, quæ contradictoribus non caret, procedere posset, quando probatio antiqui dominii esset omninò certa, & concludens, adeòut excludat contrariam possibilitatem, quod est essentiale requisitum perfectæ, benèque concludentis probationis, ut habetur *disc. 22. de judic. num. 20. & alibi*; secus autem, ubi est probatio præsumpta, & adminiculativa, quoniam tunc esset dare inconveniens in jure reprobatum, de quo supra in primo puncto cumuli præsumptionum, & specialitatum, atque desumendi præsumptum ex præsumpto, ut in specie Arelitan. in add. ad Alciat. *de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 20. nu. 4.* Mascard. *de probat. d. concl. 551. num. 9. cum seqq.* Barbos. *in l. sive possidetis, nu. 5. & 7. C. de probat.* apud quos alii referuntur; ideòque cùm ex supra firmatis in primo puncto, dominium, vel nullatenus probatum sit, vel sit probatio præsumpta, & adminiculativa, hinc sequitur, ut nullo pacto conclusio intret,

Et quartò, quod eadem præsumptio tanquam simplex juris tantum tollitur per contrarias fortiores præsumptiones, ut ex Menoch. *præsump. 62. n. 9.* admittitur *in d. dec. 590. part. 4. rec. tom. 3.* & in eadem contraria *decis.* cùm sit propositio firmissima.

Multæ verò in præsenti urgent contrariæ præsumptiones
20 ad evidentiam, hanc simplicem, & nudam juris præsumptionem elidentes; primò nempè spatium temporis adeò diuturni, absque eo quod nec quidem fumus, vel signum aliquod detur retentionis, & continuationis dominij. Secundò tot alienationes factæ etiam in manus mortuas expresè prohibitas, qualis præsertim erat Hospitale Sancti Spiritus, à quo possessor causam habebat. Tertiò, enunciativæ plures, illa præsertim Franciscæ Pierleonæ in decisionibus enunciatæ, de qua infra, quod quædam portio ad eam liberè spectaret pleno jure dominij; Et quartò fortiter, quoniam in eadem investitura Ecclesia concedens, sibi reservavit quasdam tenutas, vel prædia, necnon decimas, aliaque jura; & tamen ista de præsenti non possidet, neque probat, quinimò neque dat fumum, vel adminiculum, quod à dicto tempore anni 1286. citrà possederit, atque actus dominii exercuerit; ergo sicuti amisit hæc bona non concessa, sed retenta; ita etiam illud jus, quod in Castro habere poterat; amittere potuit mediante aliquo legitimo titulo, cujus nunc memoria, & notitia post tot sæcula periit, ideòque prodiit dicta conclusio, quod post lapsum unius sæculi competit possibilitas allegandi quemcumque titulum de mundo meliorem.

Pro exclusione istius effectus, ex adeò diuturni temporis lapsu resultantis, scribentes in contrarium, quibus adhæret dicta contraria decisio, præsupponendo, quod lapsus temporis allegaretur ex hac parte, tanquam præsidium præscriptionis, duo dicebant: Primò nempè, quod præscriptio al-
21 legari non potest per possessorem malæ fidei, qualis supponebatur author Principis hodierni possessoris ex eo, quod quæsiisset lite pendente. Et secundò, quod præscriptio non currat durante investitura, sed incipiat post illam finitam, quodque id domino innotuerit, præsertim verò Ecclesiæ, cui negligentia Prælati, vel administratorum præjudicare non potest; ideòque cùm constaret, partem istius castri fuisse possessam per dictam Franciscam Pierleonam, quæ obiit de anno 1517. hinc inferebatur, ut hoc tempore, & non prius, præscriptio inchoare deberet, quatenus doceretur, id ad Ecclesiæ notitiam deveniſſe, de quo non constat, ideòque stante lite mota de anno 1571. ita cessare dicebant omnem difficultatem.

Quinimò ex ista circumstantia, quod castrum saltem in parte possessum fuisset per dictam Franciscam, inferebant clarè probari effectuationem concessionis, quodque ita adesset adminiculum à parte postea, dum ad istam, ex dicta concessione facta ejus majoribus, obveniſſe præsumendum erat, juxta celebre *cons.* 145. Fulgos. ex pluries deductis *sub tit. de fideic.* & alibi.

Quatenus itaque pertinet ad hunc punctum præscriptionis, qui est tertius, circa primum objectum deductum à mala fide resultante à lite, qua pendente, in authore possessoris vitiosè alienatio facta esset, illud de plano tollebatur ex facto, adeòut contineret erroneum præsuppositum facti, in quo docebatur id nullam habere subsistentiam, ideòque alia discussio juris non fuit necessaria.

Quò verò ad alterum punctum juris, ubi etiam procedendum esset cum terminis præscriptionis, dicebam esse quidem in puncto juris veram dictam propositionem, à me deductam suprà *disc. 3. hoc eodem titulo, numer. 19. & 20.* ubi allegantur Bald. Cravett. Bellon. jun. Surd. Rosental. & alii, quod scilicet feudatarius, vel alter concessionarius, ejusque successores durante investitura numquam præscribunt, etiam per mille annos; verùm eodem modo, quo supra in tot aliis, fallacia manifesta erat in applicatione ad casum; procedit etenim, quando ipse possessor, qui præscriptionem allegat, vel ejus authores professi sunt possidere illa bona tanquam feudalia, vel emphyteutica in vim investituræ, de qua agitur; quoniam tunc ipsa causa possidendi probat possedisse jure concedentis, non autem proprio; sive in solo illo dominio subalterno, quod investituræ qualitas præbeat, vel saltem quod ita sit de jure præsumendum, quia possessores habeant causam ab investito, ex cujus jure possederint; secus autem ubi possessor, tam ex persona propria, quàm ex illa authorum, totum id negat, atque profitetur semper possedisse bona tanquam libera, & allodialia ex alio jure, & titulo omnino independenter, tam à concedente, quàm à concessionario, nunquam verò in vim investituræ, quoniam tunc conclusio non intrat, neque per somnium, ut ita distinguendo haberur apud Bellon. jun. Surd. Rosental. & alios, de quibus *dicta discurs. 3. num. 19. & 20.* ideòque cùm possessor, & authores professi sint possidere hæc bona tanquam libera, pleno jure, omninò independenter à concessionariis, ac aliàs quàm ex investitura, hinc conclusio extranea omninò remanet à casu.

Advertebam propterea, quod non constabat quamdiu investitura duraverit, & an ex primis concessionariis fuerint, necnè superstites filii, & nepotes, in quibus perfici potuerint tres generationes, ad quas concessio restricta fuit, 22
ut etiam advertitur suprà, *disc. 70.* ubi ex ibi allegata *dec. 402.* Bich. de hoc non constito, sufficit lapsus annorum centum, & sic usque ad annum 1386. à quo tempore usque ad ann. 1571. ubi etiam admittendum esset, quod ex tunc dici deberet mota lis, adest spatium annorum 185. & sic ultra centenariam.

Ut etenim distinguendo firmatur *in d. decis. 402.* Bich. & apud Zaratt. *decis. 89. & 95. & decis. 227. numer. 17. & seqq. & 363. num. 1. & seqq. par. 13. recent. & sub titulo de emphyteus.* filii, & alii descendentes non præsumuntur, nisi eorum superexistentia probetur, talique probatione non facta, sufficit lapsus annorum centum; sed ubi adsit hæc probatio, tunc non sufficit dictum tempus, sed probandus est finis generationum.

Et nihilominus, ubi etiam hæc probatio adesset, adhuc 23
ante moram dictam litem de anno 1571. adesse dicitur spatium centenarium post finem trium generationum, cùm in totum adsit spatium annorum 285. dictas verò generationes impossibile est duraſſe per annos 185. Manifestè siquidem erroneum dicebam esse calculum scribentium in contrarium, quod cum quilibet possit vivere usque ad centum annos, ita tres generationes importare possint cursum penè trium sæculorum, quoniam primi concessionarii, qui sunt de prima generatione, præsupponuntur viri jam adulti, & majores, ipsique post annum septuagesimum, vel parum ultra

ultra filios procreare non poterant, eorumque filii, & nepotes non poterant procreare filios, nisi post pubertatem, & usque ad dictam ætatem decrepitam; ideòque ita una vita confunditur cum altera, eo modo, quo habemus in Sacra Genesi super generationibus ab Adam usque ad Noe, quando vita hominum adeò longæva erat, ac etiam post diluvium à Noe usque ad Abraham, quando licèt non esset ita longæva, adhuc tamen ad plura sæcula ascendebat; & tamen secunda generatio filii, pro frequentiori contingentia, per modicum spatium annorum quadraginta, vel quinquaginta circiter superabat vitam Patris, ex dicta ratione, quod una vita confunditur cum altera. Et per consequens benè calculando, juxta communem, & generalem contingentiam, impossibilis censenda est hæc duratio ultra annos 185.

Atque ad id comprobandum, advertebam, observari debere omnes decisiones, quas habemus in materia feudali, vel emphyteutica, cum restrictione ad tres generationes, quæ jam extiterint, atque terminatæ sint, quod non reperietur casus, in quo hæc duratio ascendat ad metam annorum centum quinquaginta; siquidem in Assisien. apud Merlin. *dec. 420. & 454.* durarunt minus, quàm per centum annos; idemque in plerisque casibus, de quibus agitur apud Coccin. *dec. 2194. & in aliis recensitis dicto tit. de emphyteus. disc. 12. cum plur. seqq. & in aliis*, adeòut non detur casus ascensus ad terminationem unius sæculi, cum medietate alterius, sed multò minus.

Argumentum verò deductum ab existentia dictæ Franciscæ de Pierleonibus, quæ supponitur defuncta de anno
24 1517. circiter, prorsus fallax, quinimò omninò contemptibile, cum eodem sensu veritatis esse dicebam, cùm nulla daretur probatio sufficiens, quinimò neque imperfecta, vel simplex fumus, quod ista Francisca descenderet ab investitis, atque de illorum genere esset, solaque similitudo cognominis, non docto, saltem per adminicula, de identitate familiæ, & de descendentia, in nulla penitus consideratione habenda est, etiam ad leviores effectus, ex iis, quæ latè in hac materia habentur *disc. 50. & seqq. de fideicom. disc. 32. de præeminent. & disc. 31. de jurepatr. & alibi pluries*; maximè quia dicebatur, quod etiam de præsenti in Urbe, & districtu plures adsunt etiam populares, & pauperes hujus cognominis; undè propterea nullatenus ad casum adaptabilis est dicta præsumptio deducta ex *d. cons.* Fulgos. cùm procedat in filiis, aliisque descendentibus, in quo non constito de alio acquisitionis titulo, præsumptio est, quod bona à patre, aliisq; ascendentibus provenerint.

Multò verò magis ob multa urgentia argumenta in contrarium, absque dubio istam levem, ac simplicem juris præsumptionem excludentia. Primò nempè, quoniam si ita esset, ista Francisca debuisset possidere totum castrum, & tamen actus, de quo agebatur, probat possessionem cujusdam modicæ portionis, reliquum possidentibus diversis personis omninò extraneis. Secundò, quia impossibile erat, quod ipsa esset de tertia generatione, ut suprà. Tertiò, quia erat incapax, utpotè fœmina, dum concessio cantat pro filiis, & nepotibus masculis. Quartò, quia enunciativa contenta in testamento viri ejusdem Franciscæ jam defunctæ, id excludit, dum dicitur, quod illa portio spectabat ad eam jure pleni dominii. Et quinto, quia pro legato ejusdem, bona data fuerunt liberè, ac pleno jure in solutum Hospitali S. Spir. contra expressum investituræ tenorem, ne transiret castrum ad manus mortuas; ideòque, ut præmissum est, dicebam, quod revera istud fundamentum omninò contemptibile dici mereretur.

Cæterùm, quamvis retentis etiam dictis terminis præsumptionis, adhuc tutum videretur jus rei, & possessoris, ut
25 supra; attamen in hac ultima disputatione, super impugnatione contrariæ decisionis, ego præsertim advertebam, atq; principaliter instabam, quod quidquid per alios scribentes dictum fuisset, & an isti termini præscriptionis adhibiti essent, necnè; attamen quoad me nunquam nec quidem cogitaveram eos adhibere, dum potius adhibere semper consuevi alios terminos præsumptionis, quæ ex diuturni temporis lapsu resultat, quamvis ista, ex quodam improprio, & vulgari usu loquendi, soleat etiam dici præscriptio, ut advertitur in sæpiùs enunciato *disc. 21. de judic.* ubi generaliter de hac materia præscriptionis, ac etiam *d. disc. 3. de alienat. & contr. proh. & sub tit. de credito*, pluries occasione agendi de præscriptione statutaria, & alibi.

Præscriptio etenim in ejus veris, ac propriis terminis, dicitur illa, per quam ob diuturnum silentium, vel juxta unam opinionem, in pœnam, & odium negligentiæ, vel juxta alteram, ex causa favoris publici, ne dominia diu stent in incerto, tollatur uni jus, vel dominium, quod jam certò constet aliàs sibi competere, illudque ex temporis, vel istius præsidii beneficio transferatur in bonæ fidei possessorem, qui aliàs esset reverà non dominus, undè ita dominus efficiatur, adeòut tempus vim habeat tituli; ut patet *ex toto tit. ff. & C. de præscript.* istoque casu meritò rigorosè procedi-tur super hujus præsidii requisiti verificandis, adeòut nimium rari sint casus, in quibus illud faciat suam perfectam operationem, ex deductis *d. disc. 21. de judic.* ubi ac etiam 26
d. disc. 3. de alien. & contract. prohib. & alibi, advertitur malum, atque imprudens consilium esse ad istud præsidium recurrere, ac propterea istam speciem nunquam deducere in animo habui.

Illam tamen præscriptionem impropriam, ideòst præsumptionem, ex antiquissimi temporis lapsu resultantem, ego semper deduxi, & inculcavi, quod scilicet non docto, infra adeò diuturnum spatium quatuor, vel trium sæculorum, de aliquo, nec quidem minimo actu retentionis, & continuationis illius dominii, quod investitura supponit, ita resultet præsumptio, quod eadem investitura nullum habuerit effectum, utpotè de re, quæ per alium etiam tunc obineretur, vel quod illud directum dominium modicæ considerationis, utpotè in solo fructu duorum solidorum, redimi, seu alienari potuerit, ob illam possibilitatem, quæ per solum lapsum unius sæculi conceditur, multò magis ubi adsit ille quatuor, vel ad minus trium; potissimè ob superiùs ponderatam præsumptionem, vel argumentum, quod eadem Ecclesia neque possideat tenimenta, & bona, ac jura in investitura non comprehensa, sibique expresè reservata.

Notabilis verò differentia dignoscitur inter unum, & alterum præsidium; tum quia primum præscriptionis est po- 27
tiùs odiosum, & pœnale, utpotè jam præsupponens aliquem dominum, qui ita ob solam diuturnam negligentiam privatur, quod nimiùm difficilè, nimiùmque raro in Ecclesia est practicabile; èconverso autem alterum præsumptionis, est potius favorabile, ut ita præsumendo titulum, cujus memoria perierit, rerum dominia reddantur certa, neque semper sint in incerto, cum magna totius Orbis involutione, ut supra.

Tum etiam, & fortiùs, quoniam quando reus, & possessor se tuetur cum præsidio præscriptionis, tunc reo, & possessori sufficit vincere fugiendo, seu negando, & sic non ex jure suæ antiquæ possessionis, sed ex jure non probatæ effectuationis investituræ, cum adminiculis à parte posteà, quæ duo denotent; primò nempè, quod investitura effectum sortita sit, & secundò, quod possessor obtineat, ac possideat bona vigore illius investituræ, excludendo possibilitatem, quod ab alio non obtinuerit, ut cum tertio requiri firmatur suprà *disc. 70. & in decis. favorabilibus*; ideòque actori venienti cum investitura, reus, & possessor replicare potest actori, ista non sufficit ad tuæ actionis fundamentum, nisi etiam doceas cum adminiculis à parte posteà, quod illa effectum sortita sit in meis authoribus; absque necessitate docendi per quantum tempus ipse possederit, ex regula, quod reo sufficit vincere per non jus, & sic negando, & fugiendo,

Alia quoque vigente differentia inter istas species, quod in illa formalis præscriptionis fiunt multæ subductiones, de quibus *d. disc. 21. de judic.* & præsertim in bonis Ecclesiæ, illa vitæ Prælati alienantis, secus verò in altera specie præsumptionis, ut *disc. 1. de alien. & contr. prohib. & disc. 143. de dote, & alibi*.

Ad istum magnum, ac re vera inevitabilem scopulum diuturnitatis temporis evitandum, scribentes in contrarium, magnum faciebant fundamentum in quibusdam literis Apostolicis Benedicti Duodecimi, de anno 1340. & Calixti III. de anno 1457. innovantibus superiùs enuntiatas literas Calixti II. anni 1123. in quibus inter bona, & jura istius Ecclesiæ enumeratur istud Castrum Orciani: ita etenim duo resultare dicebant; primò nempè, quod ita in- 28
terrumpatum fuerit dictum diuturnum silentium; & secundò, quod ita adesse dicerentur adminicula à parte posteà, dum

illi actus sunt posteriores investituræ; sed pariter istud videbatur aliis levius fundamentum, quoniam istæ literæ nil disponunt de præsenti, nilvè concedunt, vel augent, sed solùm continent innovationem paginæ concessionis antiquæ Calixti II. quam timebatur perire posse ob temporis vetustatem; potissimè quia in literis præsertim Benedicti expresè dicitur, ut nullum jus de novo exindè quæratur; neque ista dici possunt adminicula posteriora investituræ, quoniam ad hunc effectum, ut præmissum est, desiderantur illa adminicula, quæ denotent effectuationem; ac observantiam ipsius investituræ in possessoribus, vel eorum authoribus, adeòut ita comprobetur, quod illa effectum sortita sit, quodque ejus vigore, non autem ex alio titulo bona possessa fuerint ab ejusdem possessoris authoribus.

Quinimò advertebam, quod ex his literis evidentiùs comprobata remanebat dicta præsumptio, quod istud directum dominium alienatum, vel redemptum fuerit, eodem modo, quo alia bona reservata, distracta fuisse præsupponendum venit; quoniam occasione obtinendi istas literas renovationis, Canonici illius temporis ita certam notitiam habuerunt, quod istud Castrum esset de pertinentiis Ecclesiæ, atque tunc concessio verisimiliter erat terminata, vel quod saltem finis trium generationum immineret, dum de tempore literarum Calixti jam effluxerant anni 171. ac propterea omninò improbabile est, quod negligere voluerint recuperationem, signum clarum, quod sequuta esset aliqua alienatio, rectè cognita Canonicis illius temporis magis proximi, dum ita non potest allegari ignorantia, minusque potentia, de qua supra, cùm in eo tempore nullæ habeantur istius familiæ memoriæ notabiles.

Hactenus cum presuppositio, quod silentium computandum esset à tempore investituræ, usque ad annum 1571. in quo lis mota fuit, & quo tempore attento, non probatur possessio centenaria, in authoribus possessoris; sed solùm annorum 60. circiter, dum antiquora documenta super hujusmodi bonorum locationibus factis, per Hospitale S. Spiritus in parte erant de anno 1509. At quando de jure non istud tempus anni 1571. sed alterum recentius anni 1639. in quo hæc lis instaurata fuit, attendi deberet, tunc dicebam, quod res procederet magis de plano, dum ita justificata remanebat possessio pacifica centenaria; per quam intraret dicta facultas allegandi quemcumque titulum meliorem.

Super hoc igitur puncto, (qui est quartus, ut suprà distinctus) dicebam, quod lis antiqua anni 1571. fuit diversa super bonis particularibus, illaque terminata ad favo-
29 rem possessoris, per rem judicatam, canonizatam, ut suprà *in dec.282. par.13. rec.* & per consequens dupliciter ista lis attendenda non erat. Primò nempè, quia erat in judicio diverso ab isto universali totius Castri: Et secundò, quia in ea possessor obtinuit, atq; actor succubuit, quo casu lis non interrumpit, sed potius confirmat bonam fidem, & pacificam possessionem, quam ita magis licitam declarat Greg. *dec.*467. *n.*1. ubi addit. *n.*15. Rich. *dec.*361. *num.*23. *dec.*283. *in fin. part.* 8. *recent. dec.*253. *numer.*3. *part.*13. & advertitur *eod. disc.*21. *de judic.*

Verùm reflectendo ad veritatem de hoc dubitabam, quoniam re vera judicium ab initio motum fuit super toto Castro, super quo obtenta fuit sententia super eodem Castro in genere, deindeque illa revocata ex motivo identitatis non probatæ stante quod Hospitale confugit ad motivum, quod non esset possessor totius Castri, sed aliquorum bonorum particularium; considerabam tamen, quod dicta lis, utpotè derelicta, usque ad annum 1639. evanuerit, quoniam licèt attenta dispositione juris Canonici instantia sit perpetua, & non pereat; attamen per silentium triginta annorum habita censetur pro derelicta, ex deductis *disc.7. de judic. & disc.92. de benef.* ideòque intrat eadem conclusio, de qua supra, & in specie apud Coccin. *dec.*2283. *n.*34. Sed pariter dubitabam, cùm ad hunc effectum non sufficiat tempus, sed requiratur etiam malum jus, ideòque res pendet à meritis, & sic in isto motivo non videbatur constitui posse tutum fundamentum.

Donum in omnem eventum, posito etiam, quod his omnibus cessantibus, firma esset contraria decisio, super probatione dominii; etiam de præsenti, ac ad effectum vendicationis contra tertium: Adhuc tamen dicebam, ut id aliud importare non posset, nisi dominium territoriale, seu jurisdictionale Castri, non autem dominium privatum, & utilitarium tenutarum, & prædiorum intra ejus fines existentium; atque ubi iste punctus subsistat, favore possessoris, pœnè inutiles remanent omnes præmissæ quæstiones, dum istud dominium territoriale, seu jurisdictionale, utpotè de Castro jam diruto, est modici, pœnèque nullius valoris, nulliusque fructus, adeòut inutilis quæstio dici mereatur.

In sensu autem illius veritatis, quam Advocato affectionem habenti erga clientem, & ad causam cognoscere conceditur, dicebam, ac revera credebam, quod ubi etiam dicta investitura attendi deberet, illaque sufficienter dominium probaret, adhuc tamen illa nonnisi in dicto dominio publico universali, & in ratione territoriali, seu jurisdictionali, intelligenda veniret, ex sola juris regula, de qua suprà, *disc.*2. & 56. ut sub nomine Castri non veniant prædia, & bona intrà ejus fines existentia, quamvis ab 30
eodem feudatario, seu Barone possessa sint, ibique habentur authoritates, & rationes frustrà hìc repetendæ; & fortiùs ubi Castrum non constituat unum integrale, sive (ut feudistæ dicunt) unum mansum à solo feudatario possessum, absque eo; quod alii privati in eo territorio bona possideant, juxtà casum; de quo *dicto disc.*56. & quo casu aliqua ratio dubitandi cadere potest, ex ibi deductis, sed alii privati possideant, ut in hac facti specie, per plures privatos prædia ibi possideri, concludenter cum instrumentis, & testibus justificabatur in facto, eademque investitura probat convincenter, dum in ipsamet investitura continetur exceptuatio tenimentorum, aliorumque bonorum, & jurium, quæ ab eadem Ecclesia in isto Castro possidebantur, ergo contradistinctum est unum dominium ab altero; potissimè quia constabat, quod intermedio tempore inter primas investituras annorum 1097. & 1141. & hanc ultimam anni 1286. eadem Ecclesia à pluribus privatis, ex legatis, & donationibus aliqua prædiola obtinuerat; ac etiam in idem cum antecedenti ob nimiam modicitatem responsionis duorum denariorum, cum tamen in licentia concessa per Cardinalem titularem, ex commissione Apostolica dicatur fieri ad Ecclesiæ utilitatem, ut ex Canonum dispositione præsefert natura alienationis, & concessionis bonorum Ecclesiæ; ideòque patet, quod concessa fuit res nullius fructus, & utilitatis, sed solùm cujusdam honorificentiæ, dum agebatur de Castro, tunc etiam diruto, dum ea bona, & jura, quæ erant in aliquo fructu, pro se ipsis Canonici retinere voluerunt, singulæ siquidem istæ ponderationes de per se sufficere videntur, multò magis simul junctæ, ex regula, ut singula, quæ non prosunt, &c. concedendo solùm summum honorificum.

Adversus hanc ultimam circumstantiam adeò modicæ responsionis, duo replicabantur ex parte Ecclesiæ. Primò nempè, ut id provenerit ob magnam potentiam hujus familiæ Pierleonę, deducendo historias Schismatis illius Petrileonis, qui se intrusit in Pontificatu sub nomine Anacleti; & secundò, deducendo exempla Status Urbini, aliarumque ibi adjacentium Regionum, quod Castra, & bona magni valoris per Ecclesias conceduntur sub consimili exiguo canone, ut patet ex pluribus casibus recensitis *sub tit. de emphyteus.* Istæque responsionis in penultima disputatione, in qua dicta contraria prodiit resolutio præcedentium revocatoria, magnam fecerunt impressionem, magnumque habuerunt plausum.

Verùm revera erant plausu indignæ, utpotè nimiùm leves, & fallaces, nullamque subsistentiam habentes; siquidem quoad primam potentiæ hujus familiæ, advertebam plura urgere, ex quibus motivum contemptibile, pro meo sensu videbatur; primò nempè, quia nulla dabatur probatio, an illi, de quibus investitura loquitur, essent de illa domo, & progenie, de qua historiæ loquitur, quod magnam in Urbe tunc potentiam haberet: secundò, quia dicta potentia fuit circa initia sæculi duodecimi, ideòque ex eo tempore inferri non potest ad tempus investituræ, dum inter unum, & alterum intermediat spatium annorum circiter centum quinquaginta; potissimè quia in hoc intermedio tempore, rerum status in Urbe, totaque Italia, ma- 32
gnam recepit immutationem, ut eædem historiæ docent, ac præsertim, quod in eadem Urbe potentiam quæsierunt plures aliæ familiæ, illa nempè Comitum, quæ tres habuit Pontifices Innoc. III. de anno 1198. Gregor. IX. de anno 1227. & Alexand. IV. de anno 1254. Altera familia Ursinorum, quæ habuit Pontificem Nicolaum III. de anno 1277. & familia Sabella, quæ habuit Pontifices Honorium III. de anno 1216. & Honorium IV. de eodem anno 1286. hujus investituræ, ultrà familias Columnenses, & Anguillariorum, & similes, adeòut de hoc tempore ista familia

apud

apud Historicos nullam in Urbe faceret figuram. Et tertiò, quoniam ista consideratio intraret, quando ageretur de privata concessione facta per Canonicos, cum quibus cadere possit concessio ratione potentiæ, secus autem in præsenti, quod totum gestum est cum authoritate Papę, & Cardinalis titularis; vel quod principaliter ageretur de rescissione actus ob læsionem Ecclesiæ; secus autem dum id deducitur pro argumento in comprobationem regulæ, seu præsumptionis juris, ut suprà.

Et circa exemplum aliarum Ecclesiarum, advertebam æquivocari, quoniam id provenit ex antiqua consuetudine illarum regionum, fundata in eo, quod bona essent privatorum, qui ob illorum temporum factiones illa dederunt Ecclesiis ratione protectionis ab eisdem incontinenti recipiendę sub exigua responsione, *ut eod. tit. de emph.* pluries advertitur.

Replicabant quoque iisdem scribentes pro Ecclesia, quod regula, de qua *d. disc.*2. & 56. desumpta *ex cons.*121.
33 Oldr. & aliis ibidem recensitis, procedit, quando concessum esset simpliciter Castrum cum suis pertinentiis, absque alia expressione, secus autem ubi dictum sit, *cum terris cultis, & incultis, Silvis, Stirpetis, Montibus, & Collibus, Molendinis, &c.* quasi quod tunc concessio latiùs pateat, juxtà ponderata *in discursu, seu Voto Orani*, tunc Rotæ Auditoris in hac eadem causa de anno 1599. & in quo erat totum fundamentum dictorum scribentium; sed pariter istud videbatur fragile fundamentum, quoniam hujusmodi expressiones fieri solent pro solito formulario investiturarum feudalium ad denotandum jurisdictionem, & jus dominicale universale, ac etiam illud jus, quod solet esse publicum, & feudale in locis campestribus, & aliis, quæ de eorum natura, & qualitate sunt potius juris publici, & feudalis, seu dominicalis, quàm privati, juxta distinctionem, de qua suprà *eodem disc.*2. Ac propterea cum tali generalitate intelligantur concessa ea, quæ adsint, & si quæ sint, juxta deducta suprà *disc.* 32. & clariùs, dum in investitura expresè dicitur, quod conceduntur taliter, qualiter Ecclesiæ competunt.

Triplici etiam consideratione in idem accedente. Primò nempè, quod ista dubietas cadere potest, quando res esset omninò dubia, atque constaret, quod Castrum secum traheret tenutas, & prædia; secus autem ubi constat, quod concedens illa tenimenta, & prædia, quæ jure privato possidebat, noluit concedere, sed pro se retinere, ac etiam constat, & alii privati quoque possiderent, ideòque non cadit illud dubium, de quo suprà, *disc.*56. Secundò
34 quod dicta regula, seu præsumptio juris non est sola, sed habet fomentum aliarum præsumptionum facti, de quibus suprà. Et tertiò, quod prima investitura anni 1097. continet adamussim eadem verba, eandem generalitatem, & tamen ex multis publicis instrumentis, quorum aliqua ex parte ejusdem Ecclesiæ actricis producta fuerunt, constat, quod ipsamet, hoc intermedio tempore inter dictam primam investituram, & hanc ultimam, pleraque prædia, & bona obtinuerit à diversis privatis possessoribus, quorum alii plerique aderant; ergo generalitas adjecta est juxta formularium hujusmodi investiturarum, eo modo, quo suprà dictum fuit.

Et ex his, & aliis, quæ per alios hujus partis defensores deducebantur, maturè reflectendo ad veritatem, mihi videtur, quod priores resolutiones, ac ultima illis conformis, essent justæ, benèquè fundatæ, improbabilis autem intermedia contraria.

Hinc etiam edocemur id, quod nimiùm quidem frequenter, semper tamen utiliter, & opportunè, mea est docendi, & inculcandi consuetudo, quod scilicet hodiè in judicando, & consulendo, punctus non est in cumulo con-
35 clusionum, & in collectione authoritatum, sed in earum congrua applicatione ad casum, de quo agitur, quoniam pleræque conclusiones, per scribentes in contrarium deductæ, & in dicta contraria decisione admissæ, sunt in suis casibus veræ, malè autem applicatæ ad casum, ut supra &c.

VERCELLEN. FEUDI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

An, & quando feudum dici valeat, per clausulas investituræ alienabile, vel transitorium ad fœminas.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De clausula in feudum nobile, francum, & liberum.*
3 *De clausula, ut facere possit ad libitum voluntatis.*
4 *Concessio ex causa meritorum impropriat feudum.*
5 *Feuda de eorum natura sunt restricta ad descendentes masculos.*
6 *Renovatio cum remissione caducitatis, non alterat antiquam naturam feudi.*
7 *Ex quibus desumitur, quod agitur de feudo vero, & recto.*
8 *De consuetudine, feuda Imperialia in Italia sunt masculina.*
9 *De eodem, de quo n.2.*
10 *Et de eo, quod habetur n.3.*
11 *Respondetur ad contrarias authoritates.*
12 *De renovatione debita proximiori diversa ab alia de ordinaria natura feudi.*
13 *Facilius admittitur alienatio in præjudicium Domini directi, quàm agnatorum.*
14 *Ad quid referat alienationem, vel alium actum esse factum propè mortem, necnè?*

DISC. CXXXIV.

POssidente ab antiquo nobili familia de Titionis feudum Imperiale Decianæ, Imperator Maximilianus primus illud devolutum ad Cameram Imperialem declaravit, 1
ob neglectam temporibus debitis investituram, & ob alienationem sine Imperiali assensu, & licentia factam de Zerbis, furnis, molendinis, pascuis, memoribus, datiis, & aliis, quibuscumque regalibus. Dictaque declaratione facta de eodem feudo intuitu meritorum, & servitiorum hujus familiæ erga Imperium, denuò investivit Ludovicum Titionum pro se, suisque filiis masculis à legitimo matrimonio descendentibus in infinitum ex linea masculina, qua defecta, proximior ex linea transversali agnationis admittatur cum ordine individuo, ut unus succedat, isteque proximior, quando aliàs non disponatur cum dignitate, etiam Comitatus, & Vicariatus, ita & taliter, quod dictus Ludovicus, ejusque successores facere possint, & valeant ad suæ libitum voluntatis, prout ipse Imperator ante concessionem facere poterat, illos in locum suum ponendo, itaut concessio esset in feudum liberum, & francum, nobile, gentile, & antiquum, avitum, & paternum, ita & taliter, quod in omnibus, & per omnia sequatur naturam feudi gentilis, antiqui, aviti, & paterni, cum inhabilitatione Clericorum; dictaque investitura renovata fuit penè per omnes Imperatores successores, usque ad hodiernum, cum eisdem clausulis, & cum præstatione juramenti fidelitatis, ac etiam cum clausula, *salvo jure Imperii*, repetendo præsertim dictam clausulam *in feudum nobile, liberum, & franchum.*

Cùm itaque ultimus possessor dicti feudi, masculina prole destitutus, paulò ante ejus jam sequutam, dictum feudum alienaverit in virum ejus mortem filiæ primogenitę, hinc dubitari contigit, an dicta alienatio esset rectè valida, & substentabilis, vel an filia fœmina in feudo succederet, atque desuper pro veritate consultus.

Respondi, quod affirmativam suadere videntur illa verba, *In feudum franchum, liberum, & nobile*, per quæ im- 2
propriata videtur feudi natura, illudque redactum ad quandam speciem allodii, ut propterea istius jure veniat regulandum, tam in facultate alienandi, quàm in ordine succedendi ad limites juris communis, civilis potius, quàm feudalis, ut ex Corn. Paris. Menoch. & aliis, in specie hujus clausulæ *franchi, & liberi*, habetur firmatum per Rotam Romanam *dec.*94. *n.*6. & *dec.*237. *n.*3. & *seqq. par.*12. *rec.* ubi concordantes.

Clariùs verò stantibus illis verbis, *facere possit, & valeat ad sui libitum voluntatis*, quæ equipollent clausulæ, *Ad habendum, & quidquid placuerit faciendum*, per quam feudi recti, & proprii natura quoque corrumpitur; illudque effi- 3
citur alienabile, ex iis, quæ plenè habentur apud Osasch. *decis.*164. Bellon. jun. *cons.*30. Rosental. *de feud. c.9. memb.*1. *concluf.*41. Surd. *cons.*440. & *cons.*551. cum aliis collectis per Boschol. *in controv. feudal. art.*3. *ex n.*123. & *seqq.* & 131. Potissimè verò, dum agitur de concessione facta ex causa meritorum, & servitiorum, quæ ad speciem reducta fuerunt, ut advertitur *d. dec.*94. *n.*8. & *dec.*237. *n.*8. & *seqq. par.*12. *rec.* ubi concordantes.

His tamen non obstantibus, negativam veriorem videri 4
dixi, adeòut pro meo judicio videretur casus planus, nullam,

vel satis modicam habens rationem dubitandi, ex pluribus, quæ non singulariter, sed unitim considerandæ sunt, cum solita regula, ut singula, quæ non prosunt, &c.

Primò nempè, ob regularem naturam feudorum, ut ad
5 solos hæredes sanguinis masculos restricta censeantur; fœminæ verò, & multò magis extranei successores universales, vel particulares censeantur inhabilitati, juxta jura feudalia expressa, recensita suprà *disc.* 11. *num.* 1. & *disc.* 53. *num.* 2. & alibi pluries, cum sit principium apud feudistas notorium, adeout quando fœminæ habilitantur, ita dicatur impropriari, & corrumpi naturam feudi.

Secundò, quia re vera dicta investitura Maximiliani
6 primi, per alios successores semper renovata, non est omninò prima, & nova, sed est remissiva incursæ caducitatis, tanquam per speciem reintegrationis, vel continuationis feudi antiqui in hac familia, juxtà ponderationes, de quibus suprà, *disc.* 5. ideòque illa non alteravit antiquam naturam feudi restrictam ad solos masculos, ex præfata dispositione juris feudalis, cui antiquitus non solebat derogari in feudis Imperialibus, cùm habilitatio fœminarum sit moderna, ut infra; ac etiam ob antiquam observantiam, quod semper feudum stetit in hac familia, absque mixtura fœminarum, vel extraneorum.

Tertiò, quia ex contextu investituræ liquet hoc feudum
7 habitum esse pro recto, & vero, ejus natura nullatenus impropriata; tum quia expresè restrictum ad solos descendentes, & agnatos masculos, & lineam masculinam, adeòut rectè intret regula vulgaris text. *in l. ille, aut ille, ff. de leg.* 3. quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta; tum etiam quia semper practicata fuit renovatio, juxtà leges feudales, de quibus suprà *disc.* 59. Ac etiam quia adest expressa exclusio Clericorum quamvis essent masculi, ut etiam suprà, *disc.* 54.

Et quartò clariùs ob rem judicatam Imperialem ejusdem Maximiliani, approbatam à primo acquirente, & authore ultimo defuncti, quod ob alienationem aliquorum jurium, & pertinentiarum feudi, istud cecidisset in commissum, quamvis illud non esset alienatum; multò igitur magis, ubi agitur de alienatione totius corporis.

Hisque addi posse, observabam, quandam consuetudi-
8 nem penè generalem feudorum Imperialium in Italia, ut sint masculina; unde propterea devoluta fuerunt ad Cameram Imperialem, ob defectum lineæ masculinæ, quamvis ex ultimo fuissent superstites fœminæ, juxtà multa exempla, quæ colligi possent, & præsertim habemus illud feudi Plumbini, de quo agitur suprà, *d. disc.* 54. *cum plur. seq.* adeòut admissio fœminarum videatur manere ex quodam stylo recenti.

Ad argumenta verò ponderata in contrarium, sufficit
9 videre responsiones datas *d. disc.* 11. ubi præsertim de clausula, *feudi franchi, liberi, & nobilis*, quoniam illa in omnibus investituris feudalibus legitur, etiam ubi agatur de feudis rectis, & veris primæ classis, quæ in Italia habentur; atque revera est æquivocum clarum aliquorum non benè callentium materiam feudalem; quoniam ista clausula adjici consuevit ad distinctionem illorum feudorum merè servitiorum, quæ antiquitùs erant in usu, etiam cum servitiis mechanicis, & sordidis personalibus, ut advertitur *d. disc.* 54. *de feud. num.* 18. & *disc.* 59. *num. final.* Atque aliæ clausulæ *ad habendum*, & similes, intelligendæ veniunt
10 compatibiliter, feudi natura retenta, & investitura durante in iis, quæ investituræ non adversentur, neque ejus violationem redoleant, ex deductis apud Merlin. *decis.* 532. *n.* 9. *cum seq. decis.* 427. *num.* 12. *cum seqq. part.* 9. *recent. decis.* 209. *n.* 3. *par.* 10. *decis.* 277. *n.* 18. *par.* 11. & advertitur pluries *sub tit. de emphyt.*

Dictæ autem *decis.* 94. & 237. quæ videntur melioris authoritatis pro fœmina, vel extraneo, ultra earum impugna-
11 tiones, de quibus *d. disc.* 11. edito in eadem causa, percutiunt quædam feuda rustica, & ignobilia Episcopatus Mantuæ, ex consuetudine alienabilia, & quæ revera allodiorum, & bonorum privatorum potiùs naturam habent. Ideòque in hac specie feudi veri, & certi, nobilis, & jurisdictionalis, cum mero, & mixto Imperio, & cum dignitate Comitatus, & Vicarii Imperialis, pro meo judicio videbatur opus desperatum.

Subjungebam tamen, quod nimium expediret inspicere,
12 an adsint, necne agnati, quoniam quando revera non adessent, ut in transmissa scrula præsupponebatur, tunc obtineri posset intentum per viam illius renovationis, quæ derivat ex æquitate Glossæ, & Bart. *in l. 1. ff. de aqua quot. & est.* ut Dominus, qui nolit pro se retinere feudum (ut juxtà notoriam praxim in Italia Imperator non solet) renovare debeat proximiori ultimo de sanguine deficientis, etiam de linea fœmina, juxtà leges feudales, & authoritates in specie hujus renovationis, plenè cumulatas *disc.* 3. *de emphyt.* & alibi pluries, dum ista species renovationis est diversa ab illa, quam investitura durante tenetur novus feudi successor accipere, de qua suprà, *d. disc.* 59. & juxtà illas renovationes, quæ à singulis Imperatoribus possessores istius feudi obtinuerunt.

Atque ubi probatio descendentiæ illorum, qui se prætendant agnatos, reduceretur ad probabilem dubietatem, id fortè sufficeret, ut haberetur arbitrium Consilii Aulici, ob interesse Cameræ Imperialis ratione laudemii, quod pro hac specie renovationis solvi solet, potissimè in currentibus indigentiis ejusdem Cameræ; istamque dixi videri meliorem, ac tutiorem viam, qua mediante genet ultimi feudatarii defuncti conservare posset feudum in ejus descendentia, & posteritate, etiam in feminina, contra antiquam naturam feudi, cùm hodiè id practicari soleat, ut præsertim docet praxis enunciati feudi Plumbini, pluriumque similium, fortèque minor esset impensa pro hujusmodi renovatione obtinenda, quàm importaret lis in illo Consilio Aulico substinenda magis probabiliter cum timore succumbentiæ, quàm cum spe victoriæ,

Procedere hæc dicebam retento dicto præsuppositio, quod
13 agnati non adsit, quodque illi, qui prætendunt se esse tales, non possit eorum descendentiam justificare à communi stipite primi acquirentis, vel alterius possessoris; quando etenim istud præsuppositum deficeret, quod nempè agnati adessent, tunc casus esset difficilior. Tum quia deficit dictum remedium obtinendi renovationem, quod videtur hujus negotii sacra Anchora: Tùm etiam quia illi, qui clausulis superiùs ponderatis in contrarium, aliquam tribuunt operationem, quamvis in hac specie feudorum, pro meo judicio malè, firmant, quod faciliùs id conceditur in præjudicio Domini ad impediendam devolutionem, quàm in præjudicium agnatorum, ut apud Bellon. jun. *cons.* 30. *n.* 32. & 36. & quam differentiam, ut scilicet potentius sit jus agnatorum, quàm illud Domini directi, in terminis subinfeudationis factæ propè mortem, vel in statu desperatæ successionis, considerant Alvarott. Jacob. & alii relati per Marin. in addit. ac Revert. *dec.* 522. *num.* 3. quamvis neque istud motivum subsistat, ut advertitur suprà, *disc.* 1. *post n.* 25. *vers. Dicebatur etiam*,

Esse factam alienationem in tempore proximo morti,
14 nil pro meo judicio facere videbatur, ob dilemma, quod aut istud est feudum liberè alienabile, aut non; si non est, nil refert, an uno, vel altero tempore fiat; & si est, cùm tunc dicatur merè hæreditarium, & transmissibile ad quoscumque etiam extraneos, juxta illam speciem feudorum, de qua, omnibus de materia agentibus ad satietatem cumulatis per Rot. apud Dunozett. *decis.* 748. & 760. *repetit. post Contr. decis.* 18. & 19. & apud Otthob. *decis.* 265. pariter nil refert, dum essent transmissibilia ad hæredes, sive de illis etiam per ultimam voluntatem disponi posset; ideòque dicta consideratio intrat solùm in refutatione, vel subinfeudatione, juxtà ea, quæ latè ad hanc materiam actus gesti propè mortem, vel in casu desperatæ successionis habentur superiùs acta *eod. disc.* 1. & generaliter in illis actibus, qui sunt liciti in valetudine, & citrà fraudem, non autem per ultimam voluntatem, & propè mortem, juxtà exempla deducta *eodem disc.* 1. ac etiam *disc.* 162. & *seqq. de dote*, & alibi.

Concludebam demum, quod audirem libenter sensum aliorum, qui desuper consulti essent, quatenus ille esset diversus, ut meus intellectus illuminari posset; sed pro nunc, dixi, quod non agnoscebam probabile fundamentum substinendi alienationem, vel successionem fœminæ; dum tenor investituræ videbatur nimium clarus, & literalis.

EADEM CAMERINEN. JURISDICTIONIS.

De qua suprà Disc. XLIX.

De eadem materia, de qua, *d. disc.* 49. præsertim in eo, an, & quæ leges feudales attendi debeant, atque vim legum habeant in Statu Ecclesiastico, sive in Principatu temporali Ecclesiæ, aliisque feudis Ecclesiasticis, & præsertim circa

ca Constitutiones Lotharii, & Friderici Primi, super prohibita feudorum alienatione.

SUMMARIUM.

1 *Casus quæstionis, ejusque occasio.*
2 *De origine, & introductione feudorum.*
3 *De distinctione feudorum juris Longobardorum, & Francorum.*
4 *De consuetudinibus.*
5 *De earum varietate.*
6 *De earundem redactoribus ad scripturam.*
7 *Status Reipublicæ literariæ, ac literarum restitutio in Italia.*
8 *Quomodo leges feudales fuerint adjunctæ in corpore juris.*
9 *An sint authenticæ, necne.*
10 *Ob quam authoritatem, & de quo tempore sint effectæ authenticæ.*
11 *Quando Baldus scripsit super feudis, & qua occasione.*
12 *De meliori, magisque distincto ordine librorum feudi Cujaccii.*
13 *Quod res debeant capi per principia, & de errore pragmaticorum.*
14 *Quomodo veniant intelligendi illi, qui dicunt, quod leges feudales sint receptæ ubique etiam in terris Ecclesiæ & in foro Ecclesiastico.*
15 *De differentia inter consuetudines, & Constitutiones Imperiales.*
16 *De differentiam in consulatu maris.*
17 *De legibus additis in Codicibus modernis.*
18 *De eodem, de quo num.* 10.
19 *De quibus feudis loquantur leges Lotharii, & Friderici,*
20 *De Constitutionibus Apostolicis super prohibita alienatione Castrorum, & bonorum jurisdictionalium.*
21 *Quod in statu Ecclesiastico leges feudales attendi soleant, attenta earum ratione, non autem ratione potestatis.*

DISC. CXXXV.

1 QUalis istius causæ sit facti series, ac status, habetur suprà, *disc.* 49. & in annotationibus ad eundem in hoc Supplemento sed quoniam ista causa in ulterioribus ejus disputationibus, occasionem dedit edendi discursum generalem, an leges, vel consuetudines feudales habeant, necne, vim legis in statu Ecclesiastico, præsertim super Constitutionibus Lotharii, & Friderici Primi super prohibita feudorum alienatione; idcircò sub ejusdem causæ nominæ, vel intitulatione in præsenti de hoc agitur dum quoad alia, quæ ad ipsam causam in particulari pertinent, agitur ubi suprà.

Dicebam itaque; quod sub judice lis est, quam ego indecisam relinquere volebam (cùm nil ad rem ejus decisio conferat) an feudorum introductio, & usus haberentur apud antiquos Romanos, ut una opinio credidit, vel in Italia provenerint à Longobardis, ut credit altera, sive à
2 Franchis, vel Germanis, dum hæc vocabula sub temporibus, & dominationibus respectivè Pipini; & Caroli Magni, ac Ludovici Pii, qui per Summum Pontificem evocati, venerunt in Italiam ad reprimendam Longobardorum temeritatem, ut alia opinio credit, & super quo, antiquioribus relatis, plura colligit Latr. *in theatr. feud. part.* 1. *dilucid.* 6. *cum seqq. usque ad fin.* ubi concludit, quod iste usus sit antiquus etiam apud Romanos aliasque nationes, quamvis sub diversis vocabulis, adeòut istud vocabulum feudi sit quidem barbarum, antiquis linguæ latinæ professoribus ignotum, unde propterea Longobardis, vel respectivè Germanis tribuitur, non autem quoad substantiam.

Quidquid enim sit de prædictis, quæ scholarum, & Academiarum congruum continere videntur pabulum pro exercitio ingenii; quoad ea, quæ ad forum practicum
3 pertinent, pro utili, ac proficuo effectu, de quo agebatur, illud certum esse advertebam, quod hæc introductio sequuta esset per multa sæcula ante Imperium Lotharii, & Friderici I. de quorum legibus ad rem agebatur: Observando, quod tam sub Longobardis, quàm sub Franchis respectivè, hunc usum sub diversa forma adesse, convincenter, & clarè comprobare videtur usus loquendi antiquorum feudistarum, apud moderniores continuatus, & actus retentus, pluries in præcedentibus insinuatus, & præsertim magis ex proposito suprà, *disc.* 8. quod scilicet, quando explicantur feuda dividua, simultaneum concursum plurium successorum, & possessorum aamittentia, illa dicuntur juris, vel moris Longobardorum, quando verò individua, & singularia, uni tantùm personæ cum ordine primogenituræ convenientia, explicantur sub jure, vel more Francorum; ergo ad evidentiam patet, quod apud utramque nationem adesset iste usus, quamvis sub diversa specie, vel natura.

Super eis autem nullæ habebantur leges scriptæ, ut patet ex legibus Romanorum, & ex illis Longobardorum, dum neque in unis, neque in aliis, eorum mentio habe- 4
tur, & ex quo Larata ubi suprà *dilucid.* 13. reprobando opinionem, quæ hanc introductionem tribuit Longobardis, deducit argumentum, quod aliàs in eorum legibus de hac materia ageretur, & tamen in hoc idem author convincitur, quoniam substinendo dilucidatione ultima, quod sit introductio antiquorum Romanorum, non advertit, quod idem urget argumentum. Utcumque tamen sit, cer- 5
tum est, quod eorum respectu videatur cum jure non scripto etiam vario, quoniam in ipsamet Lombardia, & Liguria respectivè, ubi antiquiores feudistæ concordare videntur, fuisse primævam introductionem ad alias Italiæ partes postmodum dilatam, consuetudines erant variæ, dum aliæ erant Mediolani, aliæ Ticini, aliæ Cremonæ, aliæ Mantuæ, & aliæ Placentiæ, cum similibus, ut apud Cujacc. *initio primi lib. de feud.*

Istas verò consuetudines cum eadem varietate inter 6
ipsas, post quamplura sæcula moderno tempore comparative in scripturam redegerunt Gerardus Nigrus, & Obertus de Bobio, qui supponuntur Senatores Mediolanenses sub præfato Friderico primo, ut comprobat Cujacc. ubi suprà, eosdemque licèt non expresso eorum munere, minùsque tempore in quo floruerunt, antiquiores, & primi earumdem consuetudinum interpretes, relati per Bald. *de feud. in proœm. n.* 4. concorditer admittunt, ac præsupponunt redactores hujusmodi consuetudinum in scripturam, quamvis posteà alii diversi aliquas alias adnotationes fecerint.

Cùmque Imperatores Germaniæ occasione adventus in Italiam, aliquas desuper fecerint Constitutiones, & præsertim super prohibita alienatione, de qua agunt enunciati Lotharius, & Fridericus, ac etiam super punitione rebellium, & pace Constantiæ, & aliis; atque tunc non haberetur usus typorum, sive impressionis, cujus inventio est re- 7
centior, minùsque usus legum Civilium, quarum inventio fuit circa eadem tempora; & in eodem sæculo duodecimo, in quo aliquod lumen, seu initium literarum haberi cœpit in Italia, quæ tunc erat penitus barbara, dum restitutio Reipublicæ literariæ etiam in omnibus aliis facultatibus isto sæculo duodecimo initium habuit, in quo fuit ejus infantia in sequenti anno decimo tertio adolescentia, & in decimoquarto florida juventus continuata in decimo-
quinto, in sequentibus annis decimo sexto, & currenti decimo septimo ejus virilitas; (nisi dicamus, quod in nostro currenti inceperit senectus, quæ antiquæ morti, & 8
corruptioni approximet ob nullam, vel modicam Principum applicationem super ejus cultura; unde adeò ignaviam, ac ignorantiam crescere vidimus) ideòque vivebatur cum exemplaribus manuscriptis, ut plurimum malè conceptis & inter se variis, unde prodeunt in omni facultate tot quæstiones, & contrarietates. Præsertim verò hujusmodi consuetudines feudales, & Constitutiones Imperiales respectivè, apud aliquos circumferebantur exemplaria sub unico libro, apud alios verò sub bino, atque juxta hanc posteriorem formam, postquam voluminibus Pandectarum, & Codicis adjunctum fuit alterum novellarum, sive authenticorum, conflatum ex novem collationibus, isti duo feudorum 9
libri adjuncti quoque fuerunt, eo modo quo in dicto Authenticorum volumine antiquæ impressionis cernitur sub nomine collationis decimæ, ut præsertim patet ex Bald. *in d. proœm. feudorum, ubi ex num.* 3. *usque ad num.* 17. disputat quæstionem enunciatam quoque suprà, *disc.* 1. *num.* 16. an ista collatio decima esset, nec ne authentica, & haberet vim legis, adeòut tanquam talis in omni foro obliget.

Quidquid autem sit de istius quæstionis veritate temporibus Baldi, & in aliis sibi proximis, quando magis ea vigebat; ubi etiam tenenda esset opinio, quam ipse substinet, 10
quod esset authentica, & haberet vim legis, innixus præsertim authoritati Odofredi, cujus verba registrat; attamen id provenit; ut idem Odofredus asserit, cum quo Bald.

pertranſit, ex moderniori proviſione, & poteſtate Imperatoris Friderici II. qui fuit etiam Rex utriuſque Siciliæ, & Author pro eo Regno ſæpiùs enunciatæ Conſtitutionis, quæ incipit *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, ſuper eadem, longè tamen ſtrictiori prohibitione alienationis feudorum, ut præſertim advertitur *eod. diſc.* 49. quod ſcilicet dictus Imperator iſtam collectionem conſuetudinum, & Conſtitutionum Imperialium reſpectivè miſerit Bononiam illis Doctoribus, ut ſuis titulis aptarent, prout fecerunt in Eccleſia S. Petri, reducendo ad eam formam, quæ ut ſuprà legitur poſt dictum librum Authenticorum, ſub dicto nomine decimæ collationis, & quod poſt hoc tempus fuit gloſſatum per Pileum, Ardizzonem, Jacobum de Ravenna, Jacobum de Belviſio, Odofredum, & Andream de Iſernia, quos refert Bald. *in dict. præem. nu.* 4.

11 Atque hinc liquet, quod Baldus ſcripſit ſuper hac materia feudali in ultima ſenecta poſt Iſerniam, qui pariter ſcripſit circa ultima tempora ejus vitæ, dum reliquit illud opus imperfectum, tot ſuppreſſionibus indigens, ut patet ex Liparulo in ejus vita; atque ita verificari videtur illa traditio, quam dum eſſem ſcholaris, audivi in ſcholis Neapolis, quod Bald. vir celeberrimi nominis ob nimiam literatorum raritatem, & penuriam in eo ſæculo, quando enunciata Reſpublica literaria adhuc erat in infantia, vel ad ſummum in prima adoleſcentia, evocatus Neapolim per Reginam Joannam II. ut ſuper quadam gravi cauſa feudali conſuleretur, confuſus remanſit in concurſu Iſerniæ, unde propterea deinde ſtudio hujus materiæ applicavit.

Sed quoniam iſta collectio aliquos continebat, ut revera
12 continet errores, illum præſertim, quod abſque debita diſtinctione confunduntur conſuetudines primo loco in ſcripturam redactæ per enunciatos Gerardum, & Obertum, & aliæ poſtmodum adnotatæ per diverſos Doctores Mediolanenſes, & alios, unà cum Conſtitutionibus Imperialibus. ob notabilem diverſitatem temporum inter unam, & alteram ſpeciem, ille doctus, & eruditus Cujacc. cum meliori diſtinctione materiam diſtinxit in quinque libros, quorum primus eſt Gerardi, duo poſteriores ſunt Oberti, quartus continet alias adnotationes diverſorum, & quintus Conſtitutiones Imperiales, illas præſertim ad rem noſtram dictorum Lotharii, & Friderici primi.

His itaque ita prænotatis, atque deſcendendo ad applicationem pro fine, vel effectu, ad quem iſta ſeries recenſita
13 fuit; capiendo, ut docet, rem ab alto, & per ejus principia, non autem cum conſueto modernorum pragmaticorum vitio, procedendo more cæcorum, qui trahuntur ad manus cum ſola litera aliquarum authoritatum, omni penitus neglecto diſcurſu, & ratiocinio.

Quatenus pertinet ad noſtrum punctum, an ſcilicet dictæ leges feudales, & præſertim dictæ Conſtitutiones Imperia-
14 les ſuper prohibita alienatione haberent vim legum in ſtatu Eccleſiaſtico, pro negativa, quam ego ſubſtinebam, probatione, plura exindè reſultare dicebam; primò nempè, quod illi Authores relati per Fagnan. & alios, de quibus ſuprà, *diſc.* 54. qui dicunt, quod leges feudales ubique ſunt recepta, & habent vim legis etiam in terris Eccleſiæ, vel in foro Eccleſiaſtico, utpotè generaliter loquentes, atque ad hanc ſpeciem non deſcendentes, intelligi poſſunt, ac debent de præfatis antiquiſſimis conſuetudinibus, quas tanquam jam per plura ſæcula receptas, & obſervatas in ſcripturam reduxerunt præfati Gerardus, & Obertus; ſed non exindè inferri poteſt ad præfatas longè moderniores Conſtitutiones Imperiales reſtrictas ad territorium, & ſubditos ipſorum legislatorum, nullam juriſdictionem, & poteſtatem habentium in hoc Principatu, ex ea clara differentiæ ratione inter dictas antiquas conſuetudines, & iſtas modernas Conſtitutiones, quod illæ acquirere potuerunt vim legum ex uſu populorum, & ut tanquam tales ab antiquo receptæ fuerint, eo
15 modo quo habebatur de antiquis conſuetudinibus, vel Capitulationibus artis maritimæ, ſeu navigationis, nuncupat. *Conſolato del mare*, juxtà hiſtoriam recenſitam *diſc.* 107. *de credito*, & *alibi*, ac propterea non ex eo, quod in eodem volumine, dicto moderno tempore, in confuſo tam conſuetudines, quàm Conſtitutiones regiſtratæ fuerint, inferri poteſt, quod ſint ejuſdem naturæ, & qualitatis, atque in hoc conſiſteret advertebam pragmaticorum æquivocum, vel ineptiam.

Ad quod comprobandum, deducebam eadem, quæ in propoſito dicti Conſulatus maris advertuntur *eod. diſc.* 107. *de credito*, quod nempè in moderna impreſſione voluminis dicti Conſulatus ultrà ejus antiqua Capitula ordinata ante milleſimum, ex opera impreſſoris continentur etiam aliquæ ordinationes Barchionenſes, aliæque proviſiones recentes, & locales, undè ignarum vulgus Pragmaticorum, procedendo de more cum ſola ſuperficie literæ, ad aliud non reflectendo, credit, quod iſtæ ſuperadditiones contineant etiam Conſulatum maris, ubique receptum pro lege, & authenticum, & tamen eſt error manifeſtus, ita à pari cum aliis conſiderationibus, quæ circa aliquas leges ex privata diligentia, vel potiùs temeritate Inſertas in modernis Codicibus habentur *diſc.* 1. *de ſervit. & diſc.* 35. *de judicio & alibi*, ideoque generaliter ad hæc eſt reflectendum.

Secundò, quod retenta etiam opinione volentium, ut leges feudales eo modo ut ſuprà regiſtratæ ſunt poſt volumen Authenticorum, ſint authenticæ, ut probant Surd. & alii relati ſuprà, *d. diſc.* 1. *num.* 16. Attamen, ut patet ex Odoſredo authore iſtius opinionis, cum quo pertranſit Bald. ut ſuprà, ſequutum eſt ſub Imperio Friderici II. & ex ejus ordinatione; ideòque cùm iſte Imperator, tanquam Sedis Apoſtolicæ, & Pontificiæ dignitatis acerrimus hoſtis, fuerit Imperio, ac Regnis privatus, ac etiam punitus anathemate, in quo obiit, non videtur quomodo ejus geſta, & ordinationes pro legibus in Principatu Eccleſiæ, vel in foro Eccleſiaſtico pro legibus recipi debeant, potiſſimè quia etiam Fridericus I. ejus avus Giballinæ factionis, author, ac protector, fuit etiam ejuſdem farinæ, ut acta Alexandri III. aliorumque Pontificum illorum temporum docent.

Tertiò, clariùs quia eorundem Lotharii, & Friderici I. 19
Conſtitutiones in litera expreſsè docent, quod fuerunt latæ cum propriis feudatariis ſubditis, & ſuper iis feudis, quę in Alemania, & in Italia ſint de pertinentiis feudi.

Quartò, à ſubſequuto effectu, quod in pleriſque leges feudales, & præſertim circa Clericorum incapacitatem non ſervantur, ut advertitur *eod. diſc.* 49. *& in annot.*

Et quintò, quoniam eſſet redarguere Summos Pontifices 20
Sixtum V. & Clement. VIII. qui in Conſtitutionibus ſuper prohibita alienatione Caſtrorum, & bonorum juriſdictionalium Status Eccleſiaſtici, & de qua prohibitione frequenter agitur ſuprà, præſertim *diſc.* 66. *& ſeq.* rem novam ordinare profeſſi ſunt; ac etiam redarguere Rotam Romanam, quæ toties firmavit validos eſſe contractus ante dictas prohibitiones, & aliàs Pauli V. & Urbani VIII. & aliorum Pontificum reſpectivè eſſe validos, ut frequenter advertitur.

Et quamvis Iſernia, & Afflict. alique Regnicolæ hujuſ- 21
modi Imperialium Conſtitutionum mentionem faciant, attamen ultrà quod nil id concludit, dum iſti ſunt Doctores Regnicolæ, & non loquuntur de Statu Eccleſiaſtico immediato, de quo agitur, advertebam quoque ad æquivocum, quoniam in Regnis, de quibus ipſi agunt, nulla ſubeſt neceſſitas recurrendis ad has Conſtitutiones Imperiales, ibi nullam habentes authoritatem, ex enunciatis *d. diſc.* 1. *de ſervit. & alibi*, cùm adſit dicta Conſtitutio particularis, quę incipit *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, longè rigoroſior, ſed more ſcriptorum advertunt, quod iſta Conſtitutio Regni ſe conformat etiam Conſtitutionibus Imperialibus.

Prout ſuprà in annot. *ad diſc.* 1. *in fine*, advertitur, his non adverſari, quod in eo caſu proceſſum ſit cum legibus feudalibus, quoniam iſtæ in eo caſu conſiderandæ veniunt potius in ratione, quàm in authoritate, ut ibi latiùs.

Cùm ſequentes deciſiones in Sacra Romana Rota noviter emanatas, non potuerimus apponere in Lib. IV. tit. de Emphyteuſi jam impreſſo; ideo, utpotè materiam Feudalem reſpicientes, hoc loco adjungimus.

DECISIO SACRÆ ROTÆ ROMANÆ CORAM R. P. D. MUTO

In cauſa Nullius, ſeu Senogallien. Bonorum ſuper Manutentione.

Lunæ 13. Junii 1695.

CAſtrum Leonis, mediamque Turrim Miralbelli cum aliis bonis, juriſdictionibus, & pertinentiis ſuis de directo Dominio Vener. Monaſterii, ſeu Abbatiæ S. Laurentii in Campo, quæ prætermiſſis antiquioribus Inveſtituris Dux Urbini Franciſcus Maria de Ruere; deindeque Marchio Hippolytus, & demum anno 1621. Duciſſa Livia ejus filia pro minimo, ac ſolito Canone, & pro ſe, filioque ſuo Principe Federico, & nepotibus maſculis ex eo naſcituris, & uſque in ejus tertiam generationem renovari obtinuerant juxtà ſtylum, & conſuetudinem Abbatiæ, per iſtius Duciſſæ obitum, & per præmorientiam dicti Principis

cipis Federici devoluta, præſupponens claræ memoriæ Cardinalis Franciſcus Barberinus tunc Abbas Commendatarius dicti Monaſterii, eadem Bona de facto occupavit, per pluresque annos poſſedit, quod triangularem controverſiam excitavit inter ipſum, ac Sereniſſimam Victoriam Liviæ hæredem, & ex antedicto Federico filio neptem, Magnamque Duciſſam Etruriæ in relata Inveſtitura anni 1621. comprehenſam, necnon Marchionem Hippolytum Lantem ex Lucretia nominatæ Liviæ Sorore ortum, immiſſionem ipſi in his Bonis privativè debitam contendentem, quæ cùm per ſpecialem Commiſſionem à ſanctæ memoriæ Innocentio X. reportatam huic Sacro, Supremoque Tribunali delegata extiterit, aſſumpta fuit coram bonæ memoriæ Meltio die 14. Martii 1647. ſuper duplici, diſtinctoque dubio diſputatio: *An præfato Marchioni Hippolyto, ſeu Magnæ Duciſſæ Victoriæ in his Bonis danda eſſet immiſſio*, quæ reſoluta remanſit favore Magnæ Duciſſæ, prout ex Deciſionibus impreſſis penes Paitell. *in expedit. Cauſ. Civil. deciſ.* 35. *&* 36. Repropoſita verùm Cauſa, & impugnante Abbate Commendatario ſolitum, ſeu conſuetudinem immemorabilem recenſita bona renovandi proximioribus ultimi inveſtiti ſub eodem Canone, dilata fuit reſolutio, atque injunctum, ut ſuper hujuſmodi ſolito ſtrictè informaretur, ac propterea compilatis deſuper Proceſſibus, ac compulſatis nonnullis juribus, cùm Partes poſtmodum abſque ulteriori examine in Sacra Rota contentionem oretenus prævio aſſenſu ſanctæ memoriæ Alexandri VII. compromiſerint in RR. PP. DD. Cajetanum, & Fanum, iſti plenè, ac maturè diſcuſſis meritis Cauſæ, atque per ſpatium quatuor ferè annorum recognitis ſingulis Proceſſibus ſuper dicta immemorabili conſuetudine, ac defenſoribus utriuſque Partis pluries auditis, Papæ retulerunt, inveſtituram præfatam eſſe validam, & immiſſionem eſſe concedendam Magnæ Duciſſæ Victoriæ, ſicuti coram Meltio in Tribunali noſtro deciſum fuerat, injuncto onere Cardinali Commendatario, ut de fructibus uſque tunc perceptis teneretur emere tot Bona annui redditus ſcut. 300. ad Beneficium Abbatiæ, & in hujuſmodi laudi ſequelam ſtipulata fuit ſolemnis Concordia ab eodem Pontifice in forma ſpecifica confirmata, in qua dimiſſa fuerunt Magnæ Duciſſæ Bona, & in ejus narrativa expreſsè habetur, quod *dicta Conſuetudo* (ſunt verba Concordiæ, ſummario Eminentiſſimi D. Cardinalis Medicei *Num.* 13. *lit. D.*) *poſtmodum plenè juſtificata fuit, tam particularis reſpectu ad. Caſtrorum, & Bonorum per plura Inſtrumenta Inveſtiturarum ab anno* 1303. *& ex enunciativa, quæ legitur in Inveſtitura anni* 1493. *quam generalis reſpectu Abbatiæ, & Monaſterii Sancti Laurentii, ac Menſæ Epiſcopalis Foroſempronien. ac aliarum Eccleſiarum Status Urbini, quæ à* 200. *annis citrà renovaverunt pro eodem Canone, & pluries renovare coactæ fuerunt, ut ex Inſtrumentis, & juribus, de quibus in duobus Proceſſibus compulſatis vigore compulſoriæ Rotalis, & ex aliis inſtrumentis, & juribus productis*; ac infrà *dicto Summ. ſub lit. E.* ſubjungitur, quod nominati Judices Compromiſſarii eandem immemorabilem conſuetudinem recognoverunt, referendo etiam Papæ merita Cauſæ, ibi: *Qui viſis omnibus juribus utriuſque partis, cognita probatione dictæ immemorabilis, & eorum Agentibus, Procuratoribus, & Advocatis pluries auditis, & cauſa, & illius meritis ſpatioſè quatuor annorum maturè diſcuſſis, oretenus partibus dixerunt, & Sanctiſſimo Domino Noſtro Papæ retulerunt, Inveſtituram præfatam eſſe validam, & Immiſſionem eſſe dandam Sereniſſimæ D. Magnæ Duciſſæ*; ac ad ejuſdem Concordiæ, & Tranſactionis obſervantiam Cardinalis Barberinus poſtquam renunciaverat liti ut ſuprà in Rota vertenti coram Meltio, ſtrictiſſimè etiam ſucceſſorum nomine, pariter quoad enunciata, ſub obligatione Camerali ſe adſtrinxit, *citato Summ. lit. N.* ibi: *invalidari, ſeu quomodolibet impugnari, & illius executio quomodolibet, & ſub quovis prætextu, quoad præmiſſa, & conventa ad favorem Sereniſſimæ D. Magnæ Duciſſæ nullatenus retardari poſſit, ſed ad ejus favorem, quoad omnia in inſtrumento aſſerta, enunciata, conventa, & promiſſa, executioni ſemper demandari debeat*, & infra *lit. O. quam Concordiam, Tranſactionem &c. cum omnibus, & ſingulis in hoc Inſtrumento contentis dictus Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus D. Cardinalis Franciſcus Barberinus uti Abbas, & perpetuus Commendatarius dicti Ven. Monaſterii S. Laurentii in Campo, ac ejuſdem Monaſterii, & ſuorum ſucceſſorum in eo nominibus &c. ſemper, & perpetuo rata, grata &c. obſervare promiſit, & pro quibus &c. idem Eminentiſſimus Dominus Cardinalis Barberinus ſeipſum, eiuſque in Abbatia Succeſſores, & Abbates, ac dictum Monaſterium S. Laurentii &c. in forma Camerę obligavit &c.*

Hujuſmodi tranſactione ſecuta, ſtatim Magna Duciſſa Victoria facultati in eadem tributæ inhærens, poſſeſſionem relatorum Bonorum accepit, illamque continuavit ad annum 1689. quo tempore per actum inter vivos ſolemniter geſtum eandem tranſtulit in Eminentiſſimum Dominum Cardinalem de Medices filium, atque in his, & aliis bonis in Statu Urbini degentibus, hæredem ab ipſa inſtitutum præſentem, & acceptantem, adjecta conſtituti clauſula, quam etiam repetiit in Codicillis, deindè conditis de anno 1693. eaque poſtmodum defuncta de anno 1649. dictus Dominus Cardinalis filius, ac hæres ad abundantiorem cautelam, & abſque præjudicio poſſeſſionis ſibi per Sereniſſimam Matrem ut ſupra translatæ, denuò poſſeſſionem apprehendit; & Eminentiſſimum C. Cardinalem Nigronum modernum Abbatem Commendatarium, tam coram R. P. D. Auditore Sanctiſſimi, quàm coram me interpellavit ad ſibi renovationem concedendam *dicto eius Summar. num.* 22. *&* 23. ſed prætendens Eminentiſſimus Abbas, per dictæ Magnæ Duciſſæ obitum factum fuiſſe devolutioni locum, neque Abbatiam ad renovandum teneri, ſeu compelli poſſe, renovationem repetitè poſtulatam denegavit, quod novam excitavit quæſtionem inter d. D. Cardinalem Mediceum, & D. Cardinalem Abbatem Commendatarium. quæ cum tandem prævia Commiſſione avocatoria à Tribunali A. C. manu Sanctiſſimi Domini Noſtri ſignata, & mihi directa, delegata pariter fuerit Sacræ Rotæ in ſummariſſimo poſſeſſorio, & petitorio, prout juris fuerit, appellatione remota, cum omnium DD. Voto decidenda, propoſui in hodierna Audientia Dubium, *An, & cui ſit danda manutentio*, quam PP. perpenſis juribus hinc inde luculenter deductis, ac totius facti circumſtantiis maturè penſatis, D. Cardinali Mediceo concedendam eſſe exiſtimarunt.

Moti ex eo, quod ipſe docet de anteriori poſſeſſione iſtorum bonorum acquiſita, tam in Vita Magnæ Duciſſæ Matris ex translatione ſibi, ut dictum fuit, per eandem geminatè facta cum Conſtituti clauſula, *quæ veram, & manutenibilem poſſeſſionem transfert*, ut advertit Rota *in recent. deciſ.* 335. *num.* 1. *part.* 9. in Foroſempronien. Manutentionis 14. Januarii 1692. §. *Stetit decidendi* coram R. P. D. meo Molines, in Bononien. ſeu Imolen. bonorum 28. Januarii currentis annis, §. *De poſſeſſione* coram Reverendiſſimo Domino meo Decano, & in ſpecie coram Martin. Andr. *dec.* 36. *nu.* 7. *ac deciſ.* 61. *nu.* 1. 2. *&* 7. quam ſtatim ſecuto ejus obitu; propterea, licèt contra Dominum directum agatur, manuteneri in hac poſſeſſione debet, ad notata per Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 736. *nu.* 1. *cum ſeqq.* Manſ. *conſult.* 8. *num.* 3. de Luca *de emphyteuſ. diſc.* 7. *&* in *Supplemento diſc.* 61. *&* *diſc.* 67. *utrobique num.* 2. Thomat. *deciſ.* 16. *num.* 1. Rot. poſt Marcheſan. *de Commiſſ. part.* 1. *fol.* 959. *num.* 1. & apud Poſth. *de manuten. deciſ.* 111. *&* 168. *in utraque num.* 1.

Abſque eo, quod obſtare viſa fuerit aſſerta poſſeſſio Abbatis Commendatarii; nam actualiter capta, redditur poſterior, & ſpoliativa, tamquam de facto apprehenſa, non citato D. Cardinali de Medices in poſſeſſione exiſtente, per ea, quæ firmat Rota coram Mantica *deciſ.* 194. *per totum*, Martin. Andr. *deciſ.* 36. *n.* 8. Gregor. *deciſ.* 105. *n.* 20. Coccin. *deciſ.* 984. *num.* 6. Merlin. *deciſ.* 41. *nu.* 10. & Celſ. *deciſ.* 15. *n.* 4. Proindeque nullatenus manutenibilis, vulgato *cap. licet cauſam* 9. *circa fin. de probat.* Bart. *in l. ſi duo, num.* 4. *ff. uti poſſidetis*, Rota coram Greg. *dec.* 449. *n.* 1. *& in rec. dec.* 433. *num.* 17. *part.* 13. *&* *dec.* 50. *n.* 2. *part.* 16. *&* *deciſ.* 140. *num.* 19. *part.* 18.

Nec civilis animo retenta pro recuperatione naturalis, ſecuto obito poſtremi inveſtiti, opitulari poteſt Abbati Commendatario Domino directo; nam recepta communiter diſtinctio eſt, quod aut devolutio eſt omninò clara, & indubitata, eo quia conſtat de Dominio, & certo fine conceſſionis, quodque nulla competit exceptio, quæ impediat devolutionem, & conſolidationem Dominii utilis cùm directo, ac unionem poſſeſſionis naturalis cum civili, adeòut poſſeſſor dicatur in mera contumacia reſtituendi, & tunc nedum manutentio denegatur hæredi ultimi Emphyteutæ, ſed illa conceditur Domino directo, quamvis poſſeſſionem apprehendiſſet authoritate propria, ſeu dd. requiſita, vel eorum aliquod ceſſat, aut turbidum adhuc eſt, tuncque manutentio debetur emphyteutæ, aut illius hæredi, & ſucceſſori, cui ad evitandos inanes circuitus, ſola

ſola poſſibilitas victoriæ, ſuique juris juſtificatio in petitorio judicio ſufficit, ut interim eidem ſit concedenda manutentio; nam ubi caſus devolutionis non eſt omninò clarus, & indubitatus, hujuſmodi poſſeſſor minimè debet ejus poſſeſſione de facto ſpoliari, juxtà diſtinctionem, quam faciunt Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 736. *numer.* 7. & 8. Fenzon. *ad Statut. Urb. cap.* 147. *num.* 24. Card. de Luca *de Emphyt. citato diſc.* 7. *nu.* 3. & *in Supplemento diſc.* 67. *nu.* 16. alter de Luca *de lin. legal. part.* 1. *art.* 22. *ſub nu.* 2. §. *Recepta diſtinctio eſt*, Poſt. *de manut. obſervat.* 16. *num.* 41. *cum ſeqq.* Manſ. *conſultat.* 8. *nu.* 3. Adden. ad Gregor. *deciſ.* 105. *lit. A.* Thomat. *deciſ.* 16. *num.* 16. illamque ſemper amplexa fuit Rota, & ſignanter coram Mantic. *deciſ.* 194. *à nu.* 2. *ad* 12. ubi, quod prius examinari debeat, an poſſeſſio naturalis Domini directi ſit reverſa, & habeat locum pactum eam ingrediendi propria authoritate, in Ariminen. devolutionis 16. Februarii 1609. coram Sacrato pœnes Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *fol.* 459. *num.* 1. & 2. pœnes Poſth. *de manutention. deciſ.* 111. *num.* 8. & *deciſ.* 168. *num.* 8. & 9. *deciſ.* 227. *num.* 6. *deciſ.* 282. *num.* 7. *deciſ.* 336. *num.* 8. poſt Paitell. *in expedit. Cauſ. Civil. dict. dec.* 36. *num.* 34. & 35. *in recent. deciſ.* 421. *numer.* 22. *cum ſeqq. par.* 11. & *deciſ.* 54. *numer.* 21. *part.* 16.

In hypotheſi, quidquid ſit de terminatione lineæ, devolutio, vel excluditur, ſeu redditur prorſus dubia in hoc ſummariiſſimo poſſeſſorio, nam agitur de bonis ab immemorabili tempore ſemper renovatis, atque Eccleſiæ per laicos ſubjectis, ſeu appodiatis; ita quod D. Cardinalis Mediceus filius, & hæres Magnæ Duciſſæ Matris ultimæ Emphyteutæ, probabiliter poteſt in petitorio Judicio renovationem ſperare, tam juxtà hujuſmodi ſolitum conforme etiam æquitati deſumptæ ex literæ text. *in leg.* 1. §. *Permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiva*, ibique Bartol. cæterique ſcribentes, Cald. *de jur. emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 1. Gratian. *diſcept. cap.* 477. *num.* 17. Mareſcott. *lib.* 1. *var. reſolut. cap.* 3. *numer.* 1. *cum ſeqq.* Rota coram Coccin. *deciſ.* 1145. *nu.* 1. *in recent. deciſ.* 317. *num.* 8. & 9. *part.* 9. *dec.* 306. *num.* 4. *part.* 13. *deciſ.* 66. *n.* 1. *part.* 15. & *deciſ.* 358. *n.* 2. *part.* 19. quàm attenta ponderata qualitate Bonorum, ut ſunt text. *in l. quicumque*, & *l. fin. C. de omn. agr. deſert. lib.* 11. & *in cap. ad aures de reb. Eccleſ. non alien.*

Igitur cùm probabilis eſſet ſpes D. Cardinalis Medicei renovationem obtinendi, non poterat Abbas Commendatarius poſſeſſionem de facto præoccupare, neque civili poſſeſſione, ac reconſolidatione dominii utilis cum directo juvari, nam ſola poſſibilitas renovationis, ſeu probabilis dubitandi occaſio, quod competere potuiſſet, ſatis erat Domino directo ſe à poſſeſſione abſtinendi, ac Domino Cardinali Mediceo, tanquàm proximiori, & hæredi ultimæ Emphyteutæ, atque etiam poſſeſſori, manutentionem obtinendi, ut de communiori ſententia, quam firmant, Valaſch. *conſult.* 159. *num.* 29. *cum ſequentib.* ubi ſubdit, non teneri illum, qui renovationem petit, diſcedere ab Emphyteuſi, nam dimiſſa difficiliter renovatur à Domino, Cald. *de renov. lib.* 1. *quæſt.* 10. *ſub nu.* 17. §. *Ex quibus juſtiſſimum eſt*, de Luca *de Emphyt. diſc.* 7. *num.* 8. *in fin.* & *in Supplemento diſcurſ.* 67. *num.* 2. & 15. *cum ſeqq.* Rot. apud Poſt. *de manutent. dec.* 111. *num.* 8. *in fin.* coram Bichio *deciſ.* 411. *num.* 2, ubi, quod eo tantùm caſu conceditur manutentio Domino directo, quando incontinenti apparet, hæredem ultimi Emphyteutæ renovationem petere non poſſe, *in rec. deciſ.* 211. *num.* 3. *circa med. part.* 3. ubi, quod ſicuti ſuper renovatione faciendæ eſt diſcuſſio in petitorio, ita durante hujuſmodi diſcuſſione, manutentio hoc interim danda eſt hæredi, in Senogallien. Bonorum 21. Junii 1684. §. *Verum* coram Cardinali Matthæjo, in qua licèt decreta fuerit Domino directo manutentio, tamen illa conditionatè conceſſa apparet, quatenus Emphyteuta intrà terminum duorum menſium renovationem non petierit, & noviſſimè in Eugubina, ſeu Senogallien. devolutionis 14. Januarii currentis anni, §. *His in articulo cum ſeqq.* coram R. P. D. meo Urſino; cui communiori ſententiæ quidquam non obſtat. Card. de Luca *diſc.* 61. *de Emphyt. in Supplemento* aſſerens, quod, quoties prætenſio renovationi non eſt clara, non competit hæredi ultimi Emphyteutæ manutentio, minùſque inſiſtentia in re, cùm actio devolutionis eſſet clara, exceptio verò renovationis turbida; nam quidquid ſit de illius applicatione, contradicit opinioni tot Doctorum, & Sacræ Rotæ, & eſt ſibimetipſi contrarius, nam oppoſitum præcedenter firmaverat *in diſc.* 7. *num.* 8. *in fin.* & poſteà *in diſc.* 67. *num.* 2. & 15. adeòut, cum conſulendo ſcripſerit ad opportunitate cauſarum, in propoſito attendi non debet, ſed quod Sacra Rota firmavit, Surd. *conſ.* 403. *numer.* 83. & 84. Gratian. *diſcep.* 104. *n.* 56. Poſth. *reſol. Civil. num.* 35.

Quod autem in recenſitis bonis adſit renovandi ſolitum, ſeu conſuetudo, & quidem coactiva ab immemorabili tempore, patenter emergit ex confeſſionibus ipſorum Abbatum ſuperlativam probationem conſtituentibus, & quidem in proportionatis actibus renovationum emiſſis, ſignanter in illa anni 1493. Summ. D. Cardinalis de Medices *numer.* 5. ubi aſſeritur, quod dd. Bona erant ſolita, & conſueta concedi à tanto tempore, cujus contraria hominum memoria non exiſtit, ac in ſubſequutis factis de annis 1502. 1573. & 1598. *d. Summ. numer.* 6. 8. 9. in quibus exprimitur, quod eædem fiebant juxtà conſuetudinem, & ſtylum Abbatiæ; tales enim enunciativæ per Abbates emiſſæ in re adeò eiſdem præjudiciali probant immemorabilem, cùm vim famæ potiantur, ex allegatis per Adden. ad Gregor. *deciſ.* 51. *numer.* 11. Rota *in recent. deciſ.* 245. *numer.* 52. *part.* 9. *deciſ.* 509. *nu.* 13. *cum ſequentib. part.* 14. *deciſ.* 244. *numer.* 7. & 9. *part.* 16. & coram ſanctæ memoriæ Alexandro VIII. *deciſ.* 125. *nu.* 2. & 3. & iſta probatio importat etiam neceſſitatem coactivam, licèt Eccleſia renovare contenderet, Bald. *in Authent. ſi quas ruinas ſub num.* 6. *verſic. ſecundo de Sacroſanct. Eccleſ.* Jal. *in l. fin. ſub num.* 35. *Cod. de jure emphyt.* Bero. *conſ.* 116. *num.* 4. *lib.* 1. Corn. *conſ.* 250. *num.* 3. *verſic. tamen ſtante conſuetudine lib.* 3. Gozadin. *conſ.* 75. *num.* 18. *ſub princip. verſic. quia poteſt*, Rota *deciſ.* 98. *nu.* 9. apud. Salgad. *Labyrint. creditor. & in deciſ.* 11. *part.* 2. *recentior.* imò quando etiam Eccleſia vult pro ſe retinere, Fulgin. *de emphyt. tit. de renovat. quæſt.* 1. *num.* 30. *in fine*, Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 30 *ad fin. verſic. quod intelligitur*, ubi teſtatur, ſic coram ipſo fuiſſe deciſum in Rota.

Ulteriùs, & quod tollit omnem dubietatem, in relata Concordia inita inter Magnam Duciſſam Victoriam, & Cardinalem Barberinum tunc Abbatem Commendatarium, hæc immemorabilis, & coactiva conſuetudo renovandi narratur, ac confitetur inter Partes, ut ex verbis in principio expreſſis, & quod magis eſt, recognita fuit per RR. PP. DD. Cajetanum, & Fanum Judices Compromiſſarios, ex Proceſſibus, aliiſque juribus tunc compilatis, ac compulſatis, eademque attenta Cardinalis Barberinus Commendatarius, cæteroquin acerrimus Propugnator jurium ſuæ Abbatiæ, quorum defenſionem ſtrenuè ſuſceperat, tam in Tribunali noſtro ſubſtinendo litem, quàm quadriennio circiter coram Judicibus Compromiſſariis, deindè controverſiæ, ac liti renunciavit, conſentiendo, Magnam Duciſſam hæc bona poſſidere, ac ex fructibus hoc medio tempore per ipſum perceptis emi tot bona annui redditus ſcut. 300. ad commodum Abbatiæ; ex qua quidem Concordia adeò qualificata non poteſt hæſitari de vera, & concludenti probatione immemorabilis, etiam coactivæ, ut eleganter Rota *in recent. deciſ.* 271. *num.* 15. *in fin. cum ſeqq. part.* 10. & poſt Salgad. *in labyr. cred. deciſ.* 28. *nu.* 9. Atque afficit nedum Cardinalem Barberinum tunc confitentem, ſed & ejus in Abbatia Succeſſores, ſtante confirmatione Apoſtolica dictæ Concordiæ per ſanctæ memoriæ Alexandrum VII. facta, in qua cùm fuerit inſertus illius tenor, ut confirmatio dicatur ex certa ſcientia, ad gloſſ. *in cap. Paſtorali*, §. *præterea*, *verbo ex certa ſcientia de offic. delegat.* Rota *in recent. deciſ.* 157. *num.* 7. *part.* 6. & coram Bichio *deciſ.* 57. *num.* 4. ligat etiam ſucceſſores, potiſſimè cùm tranſactio ipſorum etiam nomine geſta fuerit, ut reſpondit Alexander III. *in c. veniens de Tranſact.* ibique *gloſſ. ſub verbo confirmatam*, Ferrett. *conſ.* 230. *ſub num.* 2. Adden. ad Gregor. *deciſ.* 152. *nu.* 4. Rota *in rec. deciſ.* 159. *n.* 4. *part.* 1. *deciſ.* 220. *n.* 29. *part.* 7. *dec.* 256. *num.* 3. *part.* 8. *deciſ.* 271. *num.* 14. & 15. *part.* 15. Royas *deciſ.* 335. *num.* 3. Merlin. *deciſ.* 480. *num.* 1. Celſ. *deciſ.* 68. *num.* 2. & 3. Bichio *deciſ.* 57. *num.* 5. & *deciſ.* 70. *nu.* 1. & 2. Cerr. *deciſ.* 162. *numer.* 8. & in Romana Funeralium 4. Martii præteriti, §. *Quid illa unita*, coram R. P. D. meo Molines; quin turbet, quod in relata confirmatione Apoſtolica legatur clauſula: *citra innovationem, aut extenſionem antiquarum Inveſtiturarum*; nam hujuſmodi clauſula nihil obſiſtit huic immemorabili ſtylo renovandi ab antiquis Inveſtituris etiam deſumpto, & per tranſigentes confeſſo, reſpectu cujus non innovantur, minuſque extenduntur antiquæ Inveſtituræ.

Neque hujuſmodi confeſſio immemorabilis ſoliti emiſſa in memorata Concordia tam maturè, ac circumſpectè geſta prætendi poteſt erronea; ultrà quod enim obſtat generali regula, quod error debet plenè, & concludenter pro-

probari per claras, & præcipuas probationes, Bart. *in l.* 2. *num.* 10. *Cod. de jur. fiſci lib.* 10. Rota coram Greg. *deciſ.* 220. *num.* 4. coram Royas *deciſ.* 73. *num.* 4. in propoſito nedum talis probatio non concurrit, ſed potiùs error removetur, ex quo confeſſio multipliciter adminiculatur, & ſignanter ex qualitate, ut infrà, Baronum, quod fuerunt de illis per laicos Eccleſiæ appodiatis ex Inveſtituris illorum incœptis ab anno 1303. ex dd. enunciativis emiſſis in Inveſtituris annorum 1573. 1598. & 1621. ex lapſu quatuor, & ultrà ſæculorum, quibus numquam apparet Abbates, tam Monaſteriales, quàm Commendatarios, bona pœnes ſe retinuiſſe, ſed ſemper eadem renovaſſe, necnon ex proceſſibus deſuper compilatis, & per dd. Judices compromiſſarios recognitis, ex laudo in iſtius immemorabilis ſoliti ſequelam emiſſo, & per partes mediante dicta Concordia ſpecialiter emologato, ex Confirmatione Apoſtolica ſanctæ memoriæ Alexandri VII. atque demum ex probitate Cardinalis Franciſci Barberini tunc Abbatis Commendatarii tranſigentis, & confitentis, quem veriſimile non eſt, præjudicare voluiſſe juribus ſuæ Eccleſiæ, quando contrà Magnam Duciſſam illorum defenſionem ſuſceperat, atque acriter litem in Tribunali noſtro, ac diſcuſſionem quatriennio circiter coram Judicibus Compromiſſariis ſubſtinuerat, ut de aliis Præſulibus dixit Rota *in rec. deciſ.* 329. *nu.* 8. *part.* 9. *deciſ.* 809. *num.* 17. *et* 18. *part.* 18. & in Marſicana, ſeu Nullius Beneficii 7. Junii 1686. §. *Duplici alia in fin.* coram Reverendiſſimo Turonen. & in Firmana juriſdictionis 14. Junii 1688. §. *Minus obſtat*, coram bonæ memoriæ Rondinino, ut confeſſio ex his adminiculis ſuffulta nullo modo dici poſſit erronea, quinimò, præcluſa etiam confirmatione Apoſtolica, liget tam Abbates confitentes, quàm ejus ſucceſſores, ad gloſſ. *in c. dudum il ſecondo*, ibique Doctores *de elect.* latè de Angelis *de Confeſſ. lib.* 3. *quæſt.* 2. *numer.* 6. Rota coram Dunozetto Sen. *deciſ.* 215. *num.* 6. coram Carill. *dec.* 126. *num.* 3. coram Gregor. *deciſ.* 506. *pariter n.* 3. coram Cardin. Cerro *deciſ.* 161. *num.* 6. *et in recent. dec.* 340. *num.* 6. *et* 7. *part.* 15. Vel ſaltem dum error non eſt clarus, ſed diſputabilis ex prædictis, dici non poteſt, quod deficiat in hærede ſpes renovationem obtinendi, & quouſque in petitorio deciſum ſit, prædictam confeſſionem eſſe erroneam, retardari non debet manutentio, ut notat Poſthumus *de manuten. obſervat.* 65. *nu.* 12. Rota *deciſ.* 205. *in fine*, coram Seraph.

In nihilo refragante, quod Abbates pro tempore poſt terminatas lineas Inveſtitorum bona conceſſerint perſonis extrancis, cùm primo loco inveſtiverint Ranaldum Brunfort, ſecundo illos de Caſtracanis, & tertio DD. de Ruvere, ut ſi dicta immemorabilis conſuetudo renovandi extaret, proximiores inveſtiti fuiſſent; quoniam non exinde excluditur, quod Caſtracani fuerint proximiores de Brunfort, & ab illis ad Familiam DD. Ruvere Bona tranſiverint per viam alienationis in hoc caſu licitæ conſentiente Domino directo, etiam in præjudicium proximiorum, Cald. *de jur. Emphyt. lib.* 1. *qu.* 5. *nu.* 3. Rota *in recent. deciſ.* 357. *nu.* 83. *par.* 11. & *deciſ.* 218. *num.* 13. *part.* 16. quodque hi omnes non eſſent hæredes ultimi inveſtiti, prout talis excluſiva probatio errorem alleganti incumberet, & inſuper non probatur, proximiores inſtetiſſe pro renovatione, adeòut iis non inſtantibus valeat Dominus directus etiam renovare adſtrictus, alterum inveſtire, Rota coram Merlin. *deciſ.* 353. *n.* 54. ubi concordant.

Minus adverſantur pacta adjecta in antiquis renovationibus, ſeu inveſtituris, in quibus Emphyteuta renunciaſſe præſupponitur cuilibet conſuetudini, aut præſcriptioni etiam longiſſimi temporis cogendi Dominum ad renovandum, ac facultatem Abbatibus tribuiſſe poſſeſſionem bonorum propria authoritate accipere, & illa retinere, vel aliis concedere etiam ad excluſionem hæredis ultimi inveſtiti; nam omiſſo, quod in quamplurimis renovationibus talis poteſtas non legitur conceſſa Domino directo, in noviſſima conceſſione anni 1621. de cujus terminatione diſputatur, facultas videtur Abbati Commendatario tributa dumtaxat in caſu, quo res devolveretur ob Canones non ſolutos, vel ob pacta non ſervata, aut aliàs propter ſimilem caducitatem reſultantem ex commiſſo, ibi: *Si aliquo tempore res, & bona prætacta ad eamdem Abbatiam devolveruntur per Canonem non ſolutum, vel pacta non ſervata, aut aliàs, &c. Summ. D. Card. Medicei n.* 10. *lit. L*, Quod eſt conforme diſpoſitioni juris, nam renovatio non debetur, quando res devolvitur ob commiſſum, & ſic ob culpam emphyteutæ, Surd. *conſ.* 181. *num.* 19. & *ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 88. *num.* 31. Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de renovat. quæſt.* 1. *num.* 15. Rotam coram Duran. *deciſ.* 351. *num.* 3. & *in recent. deciſ.* 218. *num.* 7. *part.* 16. & *deciſ.* 107. *num.* 1. *part.* 17. & non excludit immemorabilem renovandi in caſum, ut hic, terminationis lineæ, qui ſub altero devolutionis ob commiſſum minimè comprehenditur, in ſpecie Mareſcott. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 25. *in fine*, benè Rota coram Seraphin. *deciſ.* 610. *numer.* 2. *cum ſeqq.* Non attenta illa dictione, *aut aliàs*, nam eſt repetitiva ſimilimum qualitatum, culpam, & dolum emphyteutæ involventium, non autem ſe extendit ad caſum terminationis lineæ prorſus diverſum, Barboſ. *dict.* 26. *num.* 2. *cum ſequentib.* Surd. *deciſ.* 274. *numer.* 4. Sperell. *deciſ.* 156. *ſub numer.* 41. *& ſeqq.* Rota coram Priol. *deciſ.* 221. *num.* 6. & *deciſ.* 378. *num.* 14. ac coram Coccin. *deciſ.* 444. *num.* 3. Neque obſiſtentibus antiquioribus inveſtituris, in quibus legitur pactum utrumque caſum amplectens, quia eædem in hac parte nullum ſortitæ fuerunt effectum, nam Abbates numquam pro ſe ipſis bona retinuerunt, ſed ſemper renovarunt, etiam pro parvo Canone, prout oſtendunt quatuor inveſtituræ annorum 1493. 1573. 1598. & 1621. ac recognoverunt Judices Compromiſſarii, qui nihilominùs immemorabilem conſuetudinem adfuiſſe retulerunt, ac laudarunt, & Cardinalis Franciſcus Barberinus, cui hæc omnia innotuerant, nedum liti renunciavit, ſed quod magis eſt, in concordia hanc immemorabilem conſuetudinem confeſſus fuit, ipſamque concordiam cum omnibus enunciatis, etiam ſucceſſorum nomine obſervare promiſit: renunciatio verò conſuetudini, & præſcriptioni etiam longiſſimi temporis non comprehendit immemorabilem, quæ eſt ſpeciali mentione digna, plenè Cancer. *variar. reſolut. part.* 3. *cap.* 4. *numer.* 39. *cum ſeqq.* & Rota coram Coccin. *deciſ.* 864. *num.* 4. & 5.

Rurſus dicta immemorabilis nec excluditur ex renunciatione inveſtituræ, quam Dux Franciſcus Maria Junior cum ſororibus fecit anno 1598. in manibus Abbatis tunc temporis, ut ex hac remiſſa cenſeatur immemorabilis renovandi, ex *deciſ.* 357. *num.* 88. & *ſeqq. part.* 11. & *deciſ.* 202. *num.* 4. *part.* 18. Quoniam renunciatio facta non fuit ab ultimo inveſtito, neque agitur de renovatione occaſione devolutionis, in quibus terminis loquuntur deciſiones in objecto adductæ, ſed de renovatione ſequuta ad ſolum finem, & effectum, ut per dominum directum fieri poſſet renovatio, quod non tollit immemorabilem conſuetudinem renovandi tunc vigentem, præſertim in præjudicium D. Cardinalis Medicei, qui renovationem non petit tamquam hæres, ſeu proximior dicti renunciantis, ſed Magnæ Duciſſæ Matris ultimæ inveſtitæ.

Iſtamque conſuetudinem immemorabilem ſuper his bonis juriſdictionalibus nec tollit dicta Conſtitutio ſanctæ memoriæ Urbani VIII. in ordine 51. nam eadem ſolùm prohibet, renovationes in his bonis fieri ſine Beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ut explicat Rota poſt Salgad. *in Labyrint. credit. deciſ.* 28. *num.* 15. §. *Minus obſtat cum ſeqq.* & *deciſ.* 29. *numer.* 23. *in fin. ac numer.* 24. & ita cùm Dominus Cardinalis Mediceus habeat Beneplacitum ſanctæ memoriæ Clementis X. relatum in ejus *Summar. n.* 26. eidem Conſtitutio non obſtat, ut advertitur in mox citatis deciſionibus.

Quo verò ad qualitatem bonorum, quod ſint de illis Eccleſiæ per laicos ut ſupra appodiatis, ſeu ſubjectis pro reportandis ipſorum conſervatione, & defenſione, reſultare viſum fuit, tum ex minima recognitione duorum ſolidorum, ſub initio conventa ratione Canonis pro bonis juriſdictionalibus, & redditibus valdè conſideralibus, tum ex firmata conſuetudine immemorabili renovandi, tum etiam ex peculiari conventione, ſeu proviſione contenta in inveſtitura anni 1303. *Summar. D. Cardin. de Medices num.* 1. *lit. D*, quod ſi inter hæc bona reperirentur aliqua ad conceſſionarios ſpectare, intelligerentur donata, juncta præſertim obligatione deſuper ab Eccleſia ſuſcepta, defendendi, & authorizandi bona ab omni prætenſione hominum in judicio, & extrà, quæ ſonat in tutelam, & protectionem, ac famam hujuſmodi appodiationis. Non ſubſiſtentibus præſuppoſita conceſſione iſtorum bonorum per Otthonem Imperatorem Eccleſiæ facta, ac ſententia Epiſcopi Fanen. ſeu Brevibus Gregorii IX. Gregorii XI. & Leonis X. cùm documenta deſuper exhibita ſint informia, & tamquam talia nullum gradum probationis conſtituant in contrarium, Rota coram Pamphil. *deciſ.* 586. *num.* 6. & coram Bich. *deciſ.* 33. *n.* 32.

Sed quatenùs prædicta dubium aliquod paterentur in peti-

petitorio, sufficiunt tamen, & superabundant ad favorem Domini Cardinalis Medicei in hoc summariissimo Judicio manutentionis, ex superiùs allata regula, quod sola renovationis possibilitas, seu probabilitas sufficit ad manutenendum in possessione hæredem ultimi investiti, & quia exceptiones contra hanc immemorabilem consuetudinem ut supra firmatam oppositæ, petitorium respiciunt, inefficaces proindè remanent manutentionem, atque aliud privilegiatum remedium eidem impediendi, Rota *in d. decis. 36. n. 43. & 47.* post Paitell. & coram Bichio *decis. 670. nu. 24.*

Ex his itaque frustraneum PP. censuerunt examen assumere; an etiam in prædictis bonis competat Domino Card. de Medices renovatio vigore alterius Brevis sanctæ memoriæ Urbani VIII. prohibentis singulis Ecclesiis Status Urbini bona etiam jurisdictionalia retinere, eosdemque coarctantis ad renovandos hæredes ultimi investiti, de quo penès Paitell. *in expedit. in caus. civil. decis. 7.* & meminit Cardin. de Luca *de emphyt. disc. 5. & 8.* Rota *in recent. decis. 90. & 154. part. 15.* ac coram Celso *decis. 192. num. 3.* Animadvertens tamen ex hoc capite nec denegandam pariter dicto D. Cardinali manutentionem, cùm deducta per Defensores Abbatis Commendatarii pro declinanda dispositione hujus Brevis altiorem exquirant indaginem ad opportunum petitorii judicium propterea remittendam, nam licèt firmare conentur, Breve non comprehendere, tam hæc bona, cum ante illius publicationem essent in recensita lite inter Magnam Ducissam, & Cardinalem Barberinum, & extra Statum Urbini existant, quàm dict. Dominum Cardinalem de Medices tamquam forensem; replicant tamen è contra Scribentes pro D. Cardinali, quod respectu bonorum prædictalis remanserit per Concordiam extincta, ut facto loco novæ devolutioni, renovatio sit concedenda, & existentia bonorum extra Statum Urbini desumpta ex nonnullis enunciativis, quod sint in Diœcesi Fanen. destruatur ex aliis, quod existant in Diœcesi Senogallien, magis recognoscendis in petitorio judicio.

Quo verò ad Dominum Cardinalem, quod similis forensitatis objectio data etiam aliàs fuerit Magnæ Ducisse, & per Rotam ad petitorium remissa, ut *in d. decis. 46. nu. 43.* post Paitell. quòdque habitatio, seu domicilium sufficiens ad fruendum beneficio relati Brevis, Urbani, ex Rot. *in rec. decis. 90. in fine part. 15.* in eodem D. Cardinali concurrat ratione Cardinalitiæ Dignitatis, quam substinet, in vim cujus fit perpetuò addictus Romanæ Curiæ, in qua retinet Palatium apertum, & instructum, & ab eadem Curia abesse non possit absque licentia Papæ per notam Constitutionem sanctæ memoriæ Innocentii X. in ordine 15. *Bullar. tom. 5.* ut licentia desuper obtenta concurrente dici debeat in Curia domicilium habere, juxtà deducta per Gratian. *discept. 484. nu. 16. cum seqq.* Cardin. de Luca *de Regal. disc. 73. numer. 11.* Laurentio *decis. Avenion. 240. numer. 4. &* 5. Rotam *in recent. decis. 188. numer. 7. & seqq. part. 17. & decis. 90. num. 5. & 6. & dec. 431. num. 1. cum seqq. part. 18.* Omnemque difficultatem submoveri ex dispensatione obtenta per Breve sanctæ memoriæ Clementis X. vigore cujus Dominus Cardinalis licèt forensis habilitatus fuit ad recipiendam istorum bonorum renovationem, quod Breve licèt directum fuerit Abbati Commendatario cum verbis, *possit, & valeat renovationem facere*; nihilominùs dispensatio prætendi nequeat facultativa Abbatis, sed simplex, & absoluta, nam ex superiùs adductis, Abbas renovare tenetur ab immemorabili, ut secundùm hanc subjectam materiam hujusmodi verba necessitatem importent, ex Aretin. *in leg. Gallus sub num. 3. ff. de liber. & posth.* Gratian. *discept. 630. nu. 6.* Cyriac. *controv. 548. num. 15. & controv. 689. nu. 122.* Surd. *decis. 268. nu. 13.* Rot. *in recent. decis. 48. num. 6. part. 2.* & coram Dunozetto Jun. *decis. 242. n. 5.* ut ex his replicationibus ambigendum non veniat Brevis Urbani articulum exquirere altiorem indaginem, & proindè manutenendum in possessione hæredem ultimi investiti ex superiùs firmatis.

Quæ omnia removere non valuit præsupposita incompetentia actionis realis in Domino Cardinali Mediceo pro petenda renovatione, nam contrarium ostenditur; quidquid enim sit de renovatione debita vigore pacti, seu æquitatis, quoties, ut in hypothesi, renovatio petitur in vim consuetudinis immemorabilis habentis efficaciam Legis, Statuti, vel alterius cujuscumque Tituli melioris de Mundo, ad Bald. *in Auth. si quas xuin. num. 4. C. de Sacrosanct. Eccl.* Andreol. *controv. 145. num. 49.* Fulgin. *de jur. emphyt. de renovat. quæst. 1. num. 30. in fin.* Rot. *in recent. decis. 11. nu. 2. cum seqq. part. 2.* & in specie coram Coccin. *dec. 1609. num. 1.* hoc enim casu cùm ex imperio Legis, vel Statuti oriatur fortior parendi obligatio, competit etiam actio realis, seu rei persecutoria, ut ex theorica Bartol. *in l. 1. §. Permittitur, ff. de aqua quotid.* punctualiter distinguendo traduit Card. de Luca *de emphyt. disc. 67. nu. 16. & 17.* Rota discussio maturè articulo coram Ninot. *decis. 48. nu. 10. cum seqq.* coram Priol. *decis. 287. nu. 20. & 21. dec. 132. nu. 8. cum seqq. part. 14. decis. 81. nu. 42. & seqq. part. 19.* Et novissimè in Eugubina, seu Senogallien. devolutionis 14. Januarii currentis anni, §. *Hæc namque est differentia cum seqq.* coram R. P. D. meo Ursino, ubi de ratione, & in fortioribus terminis, nam in illius casu Dominus directus possidebat authore Prætore in vim mandati de associando confirmati per aliud de manutenendo, & nihilominùs hæres ultimi investiti post longam possessionem Domini directi reintegrationem obtinuit in actione reali.

Demùm minoris ponderis detegitur altera exceptio fundata super concursu ad renovationem Domini Principis Lantes, & forsan aliorum, ut dum discutienda sint concurrentium jura, hoc interim manutentio dari debeat Abbati Commendatario Domino directo, tum quia hodie quæstio est super articulo simplicis manutentionis, in qua, cum D. Cardinalis Mediceus possideat, habeatque prò se immemorabilem renovandi, ac sit filius, & hæres Magnæ Ducissæ postremæ, investitæ manutentionem obtinere debet, posthabitis, seu remissis concurrentium exceptionibus ad petitorium, ut in specie Rota *d. decis. 46. nu. 47.* Post Paitell. Tum etiam, quia dictus D. Princeps, & alii in Tribunali nostro non sunt in causa, sed tantùm ex prætensoribus, D. Cardinalis Mediceus pro manutentione instat, ut eidem propterea liceat bona retinere ad exclusionem Ecclesiæ Dominæ directæ, cui nullum præjudicium generatur, potiùs unum, quàm alterum renovandi, exemplo plurium ad fideicommissum vocatorum, ut si unus tantùm compareat, eidem bona relaxantur, juxtà modum, de quo Surd. *consil. 359. num. 15. cum seqq.* Rota coram Durano *decis. 448. n. 10.* coram Royas *decis. 378. & in recent. decis. 318. num. 4. cum seqq. part. 17.*

Et ita manutentionem D. Cardinali Mediceo concedendam esse PP. omnes suffragantes autumarunt, auditis partibus acerrimè hinc inde informantibus.

DECISIO SACRÆ ROTÆ ROMANÆ CORAM R. P. D. MUTIO

In causa Nullius, seu Senogallien. Bonorum super Manutentione.

Mercurii 23. Januarij 1697.

DEfuncta de anno 1649. Serenissima Victoria de Ruvere Magna Ducissa Etruriæ, postrema in investitura Castri Leonis, ac medietatis Turris Mirabelli, cum pertinentiis, & jurisdictionalibus suis comprehensa, statim super his bonis acerrima judicialis contentio suborta extitit, inter Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalium Nigronum, uti Abbatem Commendatarium Monasterialis Ecclesiæ Divi Laurentii in Campo Dominæ directæ, manuteneri postulantem ex capite prætensæ devolutionis, & Eminentissimum, ac Reverendissimum Dominum Cardinalem Mediceum antedictæ Magnæ Ducissæ filium, atque hæredem, pro investituræ renovatione pluries instantem, & ulteriùs pro manutentione in anteriori possessione per duplex constituturn, vivente adhuc Magna Ducissa, sibi translata, necnon postmodum actualiter apprehensa; qua controversia in hoc Supremo Tribunali, Dominis omnibus videntibus, definienda per Sanctissimum Dominum Nostrum mihi delegata, dedi dubium in audientia diei 13. Junii 1695. an & cui sit danda manutentio, favorabileque responsum obtinuit Dominus Cardinalis Mediceus, sed decisionis editæ fundamentis ad novæ disputationis trutinam revocatis in Rota 11. Maji subsequentis, cùm tunc suspensa fuisset resolutio, solùmque dictum, quod ponerentur hinc inde jura in actis, hodie DD. mei, prævio quo decet studio, in hac gravissima causa veritatem sedulò inquirentes, censuerunt persistendum esse in decisis.

Debita sanè visa fuit iterùm manutentio Domino Cardinali Mediceo, nam docet de ejus anteriori possessione controversorum bonorum, acuti proximior, & hæres Magnæ Ducissæ Matris renovationem sperare probabiliter potest, quo casu cùm jus devolutionis, seu ammensationis favore Ecclesiæ Dominæ directæ reddatur dubium, & litigiosum, quousque in petitorio judicio discutiatur, an renovatio competat, necne, talis proximior, aut heres in sua possessione præcedenter acquisita venit conservandus, juxtà veriorem opinionem, de qua Corn. *cons. 193. numer. 3. lib. 3.* Giovagnon. *cons. 44. num. 2. lib. 2.* Gabr. *consil. 67. num. 17. lib. 2.* Valasc. *consult. 157. à nu. 29.* Urceol. *consult. 33. nu. 18.* Pinheyr. *de cens. & emphyt. part. 2. disp. 7. sect. 1. sub nu. 12.* Posthum. *de manutent. observat. 16. numer. 42. 47. & 48.* Conciol. *ad Stat. Eugubin. lib. 2. rubr. 76. in addit. ad Bull. Gregor. XII. num. 130.* Cardin. de Luca *de emphyt. disc. 7. nu. fin.* alter de Luca *de lin. legal. part. 1. art. 25. nu. 2.* Flores de Men. *in addit. decis.* Gam. *4. num. 2. circa med.* Pinheyr. *dec. 31. num. 8. & decis. 128. num. 1. circa fin.* Thomat. *decis. 16. num. 16.* Adden. *ad decis. 131. à num. 88. usque ad 100. par. 8.* Rota coram Martin. Andr. *decis. 36. nu. 6. cum seqq. & dec. 61. num. 7.* coram Gregor. *decis. 105. numer. 12.* coram Cels. *decis. 15. num. 5. cum seqq.* coram Priol. *decis. 218. numer. 15.* coram Cerr. *decis. 70. & decis. 673. utrobique num. 16.* penès Posthum. *de manutent. decis. 111. num. 8. decis. 168. numer. 9. decis. 283. num. 7. & dec. 646. num. 68.* ac in Eugubina, seu Senogallien. Bonorum 27. Junii *1695.* §. 3. coram clar. mem. Card. Taurusio,

Absque eo, quod Dominus Abbas Commendatarius, cum devolutionem claram prætendebat ob concursum trium requisitorum, scilicet non controversi dominii directi, identitatis bonorum, & extinctionis lineæ, valeat opponere, necesse esse in hoc casu jus certum, & indubitatum renovationis. Quandoquidem, quidquid dixerit Cardin. de Luca sibi contrarius *in citat. disc. 7. pariter de emphyt. numer. fin.* cæteri omnes DD. admittunt, ac Suprema Tribunalia observant, satis esse, quod judex omnibus consideratis credat probabiliter posse hæredem, vel proximiorem ultimi investiti prætendere, & obtinere renovationem, ex quo per talem probabilem spem devolutio est solùm revocabiliter sequuta, & suspenditur illius effectus consistens in irrevocabili consolidatione, usque dum declaretur in petitorio nullam deberi renovationem hæredi, vel agnato ultimi emphyteutæ, ita Valasc. *consult. 157. à num. 29.* Card. de Luca *de emphyt. dicto disc. 7. num. 8. in fin. & in supplement. disc. 62. num. 2. 15. & 16.* Pinheyr. *de cens. & emphy. dicta par. 2. disp. 7. sect. 1. sub num. 15.* ubi id passim in Tribunalibus admitti, Gam. *decis. Lusitan. 333. per tot signanter numer. 4. & 5.* ubi testatur ita fuisse judicatum, Pinheyr. *dicta decis. 31. nu. 8.* Rota post Mangil. *de subhast. decis. 100. num. 3. versic. ex alio etiam*, pœnès Posthum. *de manuten. decis. 111. nu. 8. in fin.* coram Mantic. *decis. 194. num. 3. & 6.* Bich. *decis. 411. num. 1. 2. & 21.*

Constat siquidem de anteriori possessione Domini Cardinalis Medicei, tam ex geminis Constitutis in vita Magnæ Ducissæ Matris expletis, altero de anno 1689. per actum inter vivos, alteroque in Codicillis sub anno 1693. transferentibus statim veram, & manutenibilem possessionem bonorum etiam feudalium, ac emphyteuticorum favore proximioris, seu hæredis probabiliter renovationem sperantis, Ancharanus *consil. 63. nu. 4.* Tiraquellus *de Jur. Constit. possess. part. 3. num. 5. & 6.* Valasc. *de jur. emphyt. qu. 10. num. 10. versic. nec etiam, & quæst. 18. num. 20.* Rota coram Martin. Andr. *decis. 61. num. 1. & 2.* & in Forosempronien. Manutentionis 13. Aprilis *1693.* §. *Similique modo cum seqq.* coram Reverendissimo Zamoren. tametsi Constituens fuisset ultimus in investitura, & in eadem legeretur adjecta prohibitio alienationis, quia in proximiorem, seu hæredem probabiliter renovandum, præventiva possessionis translatio substinetur, ex adductis per Bartol. *in leg. si domus, §. fin. in fin. ff. de legat.* Clar. *in §. emphyteusis quæst. 14.* Corbul. *de jur. emphyt. tit. de caus. privat. ob alien. irrequisit. Domin. fact. limit. 6. num. 1. & 2.* Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de alienat. quæst. 1. num. 193. cum seqq.* Rota coram Coccin. *decis. 611. numer. 3.* & coram Pamphilio *decis. 658. numer. 2.* quamvis sufficeret, ad hoc ut Constitutum, operetur articulum esse dubium, Rota coram Bichio *decis. 426. numer. 7. & 8.* in Melevitana Donationis 4. Junii *1683.* §. *Ista namque* coram Eminentissimo Caccia, & in Forosempronien. Manutentionis 24. Januarii *1692.* §. *Ejusdem irrelevantiæ* coram Reverendissimo Patre Domino meo Molines. Quàm etiam ex actuali adeptione, illicò è vivis erepta Magna Ducissa, quæ perperam turbativa prætenditur, ob dictam probabilem spem renovationis, in vim cujus spoliativa potius emergerit posterior possessio propria authoritate per Dominum Cardinalem Abbatem apprehensa, Menoch. *consil. 113. num. 3. cum seqq.* Giovagnon. *consil. 44. num. 2. lib. 2.* Gabr. *consil. 88. num. 23. lib. 1.* Gratian. *discept. 378. numer. 25. cum seqq.* Urceol. *consult. 33. num. 14. & 18.* Conciol. *ad Statut. Eugub. rubr. 76. num. 125. & seqq. lib. 2.* Rota coram Mantic. *decis. 194. num. 4.* coram Gregor. *decis. 105. num. 15. & 17.* coram Buratt. *decis. 193. nu. 6. in recent. decis. 409. num. 7. part. 1. decis. 385. num. 15. part. 16.* & in Urbinaten. seu Senogallien. emphyteusi 23. Martii *1690.* §. *Non resistente* coram R. P. D. meo Molines.

Ac probabilis spes renovationis effulget, tanquam desumpta per Dominum Cardinalem Mediceum ex tribus validissimis, & æquè principalibus titulis, coactivæ nimirum, immemorabilis originariæ bonorum appodiationis, ac specialis indulti sanctæ memoriæ Urbani Octavi pro Ecclesiis Status Urbini, unoquoque quorum apto, & sufficienti pro renovatione obtinenda, ut de immemorabili Bald. *in leg. Si quas ruinas sub nu. 4. & 6. Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Bero. *consil. 270. numer. 3. versic. Tandem stante consuetudine lib. 3.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 30. sub numer. 19.* Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de renovat. quæst. 1. numer. 30. in fin.* Conciol. *ad Statut. Eugub. lib. 2. rubric. 76. numer. 3.* Rota *in recentiorum decis. 11. per tot. part. 2.* & post Salgad. *in labyr. credit. decis. 28. numer. 9.* & de originaria appodiatione, Cardin. de Luca *de emphyt. disc. 6. numer. 4. & disc. 7. numer. 5.* Modern. Pistor. *de locat. & conduct. cap. 68. numer. 59.* Rota coram Celso *decis. 192. & in recentiorum decis. 154. utrobique num. 1. part. 15.* Ac de speciali indulto sanctæ memoriæ Urbani Octavi ultrà mox relatos, Rota in Senogallien. Emphyteusis 23. Martii *1696.* §. *Porrò in præsenti* coram R. P. Domino meo Molines.

Quod autem Dominus Cardinalis Mediceus probabiliter renovationem sperare possit ex immemorabili, videtur non dubitandum ex concessione istius emissa in solemni transactione inita de anno *1660.* & per Sedem Apostolicam vigore specialis Brevis sanctæ memoriæ Alexandri VII. confirmata inter memoratam Magnam Ducissam, ac claræ memoriæ Cardinalem Barberinum tunc temporis Abbatem Commendatarium, & quod magis est, prævia omni maturitate, & quadriennali discussione per RR. PP. DD. Cajetanum, & Fanum Arbitros assumptos, ut latè in decisione, quæ revidetur, §. *Quod autem cum seqq.* Quin vim, & efficaciam prædictæ confessionis in hoc Summariissimo Judicio, & in his circumstantiis eruendæ spei probabilis renovationis tollere possit exceptio Domini Cardinalis Abbatis, quod ea fuerit erronea, signanter ex quo Arbitri hanc immemorabilem male desumpserint ex Instrumentis insertis in duobus antiquis Processibus, illam non concludentibus, quia ultrà quod ex ipsa Concordia habetur, Arbitros non se fundasse dumtaxat in Instrumentis insertis in dictis Processibus, sed in aliis, & in juribus extrajudicialiter coram ipsis communicatis, ut in Summario dato ex parte D. Cardinalis Medicei die primæ decisionis *num. 13. lit. E*, D. Cardinali Abbati errorem alleganti onus incumberet plene, & concludentis probationis, ex firmatis in dicta decisione, §. *Neque hujusmodi.*

Tantùm autem abest, quod hæc concludens erroris probatio deducta fuerit, ut potiùs multa concurrant, ex quibus de facili in petitorio resultare poterit veritas ejusdem immemorabilis ab Arbitris recognitæ, & à partibus contrahentibus confessatæ, ex documentis ipsis in enunciatis processibus exhibitis; quoniam ultrà generale solitum totius Abbatiæ renovandi alia bona emphyteutica desumptum ex antiquissimis renovationibus gestis de anno 1120. & 1193. Summario Domini Cardinalis Medicei *num. 27.* & ab innumeris aliis continuatis, à duobus, & ultrà retrò sæculis per Abbates factis cum enunciativa hujus soliti, renovandi in quemcumque casum, *dicto n. 23. & seqq.* junctis etiam antiquo bannimento Abbatis anni 1470. cum pari enunciativa *num. 28.* ac depositionibus undecim Testium formiter examinatorum de anno *1617.* in lite tunc vertente inter Principem Urbini, & Marchionem Hippolytum de Ruvere tale solitum referentium *num. 29.* afferuntur etiam particulares renovationes istorum bonorum, absque ulla indicatione principii, sineque aliqua interruptione, vel contrarietate ab anno 1303. ad hæc postrema tempora, Summario D. Cardinalis Medicei *num. 1. 2. 6. 7. 11. 15. & 16.* quæ cùm complectantur tempus infinitum, regulariter immemorabilem probant, Abb. *in cap. cum novus sub nu. 5. versic. Ego verò non dico, de præscription.* Rota coram Buratto *decis. 435. num. 9. in recentiorum decis.*

dec. 321. *num.* 13. *&* 14. *par.* 9. *dec.* 168. *nu.* 36. *cum ſeqq. part.* 10. *deciſ.* 279. *nu.* 13 *part.* 11. *deciſ.* 224. *ex n.* 3. *part.* 13. *deciſ.* 391. *nu.* 1. *part.* 16. *& deciſ.* 136. *nu.* 9. *part.* 19. Permaximè, dum in eiſdem inveſtituris enunciata fuerunt hæc bona ſolita eſſe renovari, ut in illis annorum 1303. 1463. & 1590. Quinimò in renovatione facta dicto anno 1493. explicita fuit qualitas immemorabilis, quas enunciativas ad propoſitum valdè conferre conſiderat Rota in præcedenti deciſione, §. *Quod autem*.

Et quamvis in oppoſitum afferantur pacta in ipſis renovationibus inſerta, quod in caſum devolutionis liceat Eccleſiæ Dominæ directæ poſſeſſionem bonorum apprehendere, retinere, vel cui placeret concedere; nihilominùs urget reſponſio, quod illa non leguntur in poſtrema renovatione, ſeu inveſtitura anni 1621. ſicut nec etiam in aliis 1303. 1386. 1493. 1510, 1573. & 1598. ſed ſolùm talis facultas competeret Eccleſiæ, quoties devolutio perveniret per Canonem non ſolutum, vel pacta non ſervata, aut aliàs, &c. quod uti comprehendens caſus culpoſos, in quibus relata dictio aliàs, &c. cæterata verſatur, ſe extendere non valet ad diverſum caſum devolutionis ob lineam finitam, ut ultrà adductos in deciſione, quæ confirmatur, §. *Minus adverſatur*, Cirocch. *diſcept.* 62. *ſub num.* 77. Pacion. *de locat. et conduct. cap.* 62. *num* 91. *cum ſeqq.* Rota coram Seraphin. *deciſ.* 610. *numer.* 2. *et inter diverſ. deciſ.* 195. *num.* 2. *verſic. hanc limitationem, part.* 2. Clariùs cùm hæc pacta numquam ſortita fuerint effectum, quia Abbates pro tempore ſemper renovarunt; imò de anno 1620. Menſa Abbatialis per ſententiam Vicarii Generalis coacta fuit renovare proximiorem in aliis bonis, non curatis hujuſmodi pactis, d. Summario *num.* 36.

Tametſi inſuper opponatur, quod Abbatia bona hujuſmodi ab anno 1371. ad annum 1493. & ſic ſpatio 100 annorum ammenſaverit, ſeu retinuerit, non propterea probabilis ſpes renovationis excluditur ob intermedium renovationem factam de anno 1396. per tunc temporis Abbatem, Nicolao de Caſtracanibus, ac Honuphriæ, & Catharinæ feminabus ſuperſtitibus de Familia Brunfortia proximè præcedenter inveſtita, ut ex actis datis in Summario Domini Cardinalis Medicei *nu.* 2. *cum ſeqq.* ex qua dici non poteſt Eccleſiam præcedenter ammenſaſſe, cùm iſto caſu proceſſiſſet per viam novæ conceſſionis, non autem renovationis, Valaſc. *de jure emphyt. quæſt.* 11. *numer.* 15. *ad fin.* Caldas *de renovat. emphyt. quæſt.* 3. *numer.* 1. Gam *deciſ.* 222. *num.* 7. Rota *in recentiorum deciſ.* 154. *nu.* 2. *part.* 15. Quodque etiam non probetur qualitas coactivæ pro eodem Canone; præterquam quod enim Doctores non deſunt firmantes, eamdem præſumi in immemorabili involvente ſub ſe meliorem, magiſque proficuum titulum de mundo, nempè Cravett. *conſ.* 111. *numer.* 21. *&* 25. Purpurat. *conſ.* 536. *numer.* 11. *cum ſeqq. lib.* 2. Menoch. *conſil.* 887. *num.* 54. Capon. *diſcept. forenſ.* 243. *numer.* 4 *&* 9. benè Avendan. *de cenſibus, cap.* 8. *nu.* 23. *&* 24. Caſtill. *de tertiis, lib.* 6. *cap.* 29. *numer.* 8. *cum ſeqq.* Fulgin. *de emphyt. tit. de renovat. quæſt.* 1. *numer.* 30. *in fin.* Cardin. de Luca *eod. tract. diſc.* 8. *numer.* 3. & articulo diſcuſſo firmavit Rota *in recent. deciſ.* 11. *per tot. part.* 2. *deciſ.* 101. *num.* 8, *part.* 10. *& deciſ.* 71. *num.* 10. *part.* 19. coactiva deducitur ex antiquis ſententiis Vicarii Abbatialis proximioribus renovationem decernentibus, dicto Summario *num.* 33. *cum tribus ſeqq.* in poſtremis, quarum duabus citatus quoque fuit Promotor Fiſcalis Abbatiæ de ammenſatione bonorum excipiens, quæ porrò ſententiæ tamquam latæ non à Judice extraneo, ſed à dicto Vicario Abbatiæ, qui nedum informatus præſumitur de propriis ſtylis, & conſuetudinibus, ſed etiam ſolicitus cenſetur tuitionis, & conſervationis jurium illius, quàm maximam animadverſionem promerentur, Felin. *in cap. ad aures, ſub num.* 15. *de reſcriptis*, Rota coram Mantic. *deciſ.* 87. *numer.* 2. coram Gregor *deciſ.* 482. *numer.* 6. *& in recentior. deciſ.* 509. *numer.* 14. *part.* 14. Non ſubſiſtente diſtinctione inter conſuetudinem coactivam renovandi pro eodem Canone, & conſuetudinem ſimplicem, ſeu præciſivam renovandi, ex quo, dum ſupponitur coactiva quoad eumdem Canonem, id implicitè præſupponitur obligationem jam exiſtentem renovandi, aliàs poſſet Dominus directus eludere renovationem pro eodem Canone, nolendo renovare, ut de ſe patet; nec etiam obſtante Conſtitutione 51. ſanctæ memoriæ Urbani VIII. eum eidem plenè reſpondeat prima deciſio, §. *Minuſque*.

Probabilis itidem ſpes D. Cardinalis Medicei renovationem obtinendi ex altero titulo originariæ bonorum appodiationis fundata, quàm valdè recognita fuit exurgentibus probationibus ad hunc effectum allatis, nam de anno 1127. Imelda, & Corradus filius, unà cum aliis filiis, & reſpectivè fratribus conceſſerunt Mainardo tunc Abbati S. Laurentii in Campo, fuiſque ſucceſſoribus omnia, & ſingula ipſorum bona exiſtentia in vico Bulgarorum, in fundo Zeneſtellæ, & in fundo Carteceſæ, nominatis pro confinibus inter cætera littore Maris, ac Fluviis Metauri, & Nebulæ, iſtaque bona concedentes unico contextu retinuerunt in emphyteuſim cum pacto renovandi, & de anno 1149. quædam Pamphilia cum præſentia, & conſenſu Martini Viri titulo donationis irrevocabilis inter vivos conceſſit, ac tradidit Eccleſiæ, & Monachis S. Laurentii ejus terras, ſilvas, aliaque bona exiſtentia inter ejuſdem Metauri, Montaneæ, Nebulæ, & Maris fines, quæ poſteà pro ſe, filiis, & nepotibus, fuiſque hæredibus cum clauſula, *ad habendum*, & ſub annua penſione, ſeu Canone recepit in emphyteuſim ab ipſa Eccleſia, & Monachis, prout ex inſtrumentis datis in præterito Summario *num.* 28. *cum duobus ſeqq.* & controverſa bona hæc eadem eſſe, deſumitur ex convenientia confinium Metauri, Montaneæ, Nebulæ, & Maris, probata ex Chartis Geographicis Ducatus Urbini per Joannem Antonium Maginum confectis, quas ſituationem concludere prænotat Rota coram Priolo *dec.* 28. *num.* 37. & in Salisburgen. juris Metropolitici 26. Novembris 1691. §. *Harum rerum* coram Reverendiſſ. P. D. meo Priolo, & in nullius Provinciæ Tarraconen. Juriſdictionis 19. Junii 1693. §. *Et quidem* coram Reverendiſſimo Domino Decano, & in in Romana exemptionis Calceolariorum 24. Junii 1695. §. *In hypotheſi* coram me.

Superadditis ſignanter pluribus demonſtrationibus, & adminiculis elicitis ex renovatione anni 1303. dicto Summario *n.* 1. ubi facta legitur diſcretiva bonorum, quod ea, quæ tunc renovationem obtinentes habebant intra primum latus à flumine Saxano, in quo exiſtebat Caſtrum Leonis, ut conſtat ex renovatione anni 1463. nominantur abſque aliqua adjectione qualitatis Eccleſiaſticæ, ſeu juris Eccleſiæ, quæ tamen non fuit omiſſa in aliis, & diverſis bonis Eccleſiæ; ſimiliter ſub unica verborum ſtructura conceſſa fuerunt, non ſolùm bona, quæ per Inveſtitos habebantur, ſed etiam ea, quę deinceps per ipſos, ſeu eorum hęredes habenda eſſent, tunc per Inveſtitos expreſsè reſervatę fuerunt perſonę nominum, & ſubditorum, & mobilia tam ſua, quàm ſuorum hæredum, tamquam de iis, quę ab eadem Eccleſia non recognoſcebant; cùm talis reſervatio preſupponere videatur conceſſionem ab ipſis reſervatariis factam, ſuſcepta fuit per Abbates defenſio erga Inveſtitos, eorumque filios, & nepotes, vel illos, qui eorum gradus ſupplevisſent, ab omni perſona hominum in Judicio, & extrà, necnon pro Inveſtitura bonorum tenuiſſima reſponſio, ſeu Canon duorum ſolidorum conventus fuit, acceditque conſuetudo illarum partium faciendi ſimiles appodiationes, ut teſtatus fuit ſanctæ memorię Urbanus VIII. in infradicendo Indulto, & conſtat ex pluribus poſitivis bonorum donationibus cum ſucceſſivis inveſtituris ab ea receptis, dicto Summario *numer.* 42. *cum ſeqq.* atque de cauſis deveniendi ad appodiationes *numer.* 45. *&* 46. Nec hujuſmodi probabilem appodiationem deſtruunt enunciativę emiſſæ in dicta inveſtitura, ſeu renovatione anni 1303. ac in relato Inſtrumento tranſactionis, quod bona ſpectant ab Abbatiam, nec minùs aſs. Privilegia Othonis Imperatoris, Summorumque Pontificum Paſchalis II. Anaſtaſii IV. & Urbani III. enunciativę porrò non excludunt qualitatem pertinentię ad Eccleſiam vigore appodiationis; & privilegia, quidquid ſit de eorumdem legalitate, multipliciter controverſa, non deſignant; aut exprimunt bona, de quibus agitur, ſed potiùs confunduntur ex Inſtrumentis annorum 1117. & 1149. ac cum proceſſerint per viam confirmationis dominii Eccleſię, non excludunt, quin prius eadem bona fuerint appodiata, ad doctrinam Bald. *in l. nominationes, in fin. C. de appellat.* Rota coram Seraph. *deciſ.* 981. *nu.* 5. & coram Pemphil. *dec.* 680. *num.* 17.

Opitulatur demùm D. Cardinali Mediceo indultum ſanctæ memoriæ Urbani Octavi ſuper bonis emphyteuticis, ac feudalibus Eccleſiarum Status Urbini, impreſſum pœnès Paitell. *in expedit. Cauſ. Civil.* 7. ad effectum eliciendi probabilem ſpem renovationis; quin prędicti indulti diſpoſitio declinari valeat ex eo, quod hęc bona non probentur exiſtere in Statu Urbini, nam hęc negativa probatio non concluditur, ſed potiùs pro affirmativa

va quamplura conſiderabilia deducuntur, nempè conceſſio emiſſa in ſuperiùs mentionata Concordia inter Magnam Duciſſam, & Cardinalem Barberinum, per ſanctæ memoriæ Alexandrum VII. confirmata, depoſitiones tam decem Teſtium formiter examinatorum de anno 1649. quàm aliorum ad perpetuam, optimè referentium comprehenſionem in Statu Urbini, quibus credendum eſſe conſiderant Bald. *conſ.* 420. *n.* 1. *verſ. interdum etiam, lib.* 1. Decian. *conſ.* 49. *n.* 67. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 429. *n.* 1. *lib.* 3. Capyc. Latr. *conſult.* 22. *n.* 17. *lib.* 1. Rota coram Cavaler. *deciſ.* 161. *n.* 6. & de hac ſituatione, ſeu comprehenſione teſtantur etiam Geographi, & Hiſtorici, nimirùm Antonius Magini in ſua Ital. & ſignanter in Tabula Status Urbini, Vincentius Maria Cimarellus in Hiſtoria ejuſdem Status *cap.* 6. concurrunt quamplures enunciativæ, nam in inſtrumento renovationis anni 1619. Abbatia S. Laurentii dicitur Provinciæ Urbinaten. & ita etiam denominatur in referendo Breve ſanctæ memoriæ Clementis X. ac in inſtrumento confirmationis inveſtituræ anni 1466. Caſtrum Leonis dicitur Senogallien. Diœceſis, quæ citrà controverſiam eſt in Statu Urbini, ac de hac Diœceſi nuncupatur in quindecim publicis Inſtrumentis relatis in Summario D. Cardinalis Medicei *num.* 8. quas enunciativas deſervire etiam in probationem ſituationis, vel territorii, notant Abb. *conſil.* 62. *ſub num.* 11. *in fin. lib.* 2. Valenzuel. *conſil.* 100. *n.* 44. *&* 45. *lib.* 1. Albert. Brun. *conſil. feudal.* 34. *n.* 3. Spad. *conſil.* 11. *num.* 2. *lib.* 1. Kinichen. *de Jur. Territor. c.* 3. *n.* 12. *&* 13. de Luca *de ſervit. diſc.* 85. *num.* 10. *& ſeqq.* Panimoll. *deciſ.* 25. *adnot.* 2. *num.* 14.

Minùſque Pontificii Indulti, ſeu Brevis, efficacia valet evitari, tam ex eo, quod in illo exceptuata leguntur bona litigioſa, qualia eſſe controverſa prætenduntur, nam ex lectura ejuſdem Brevis manifeſtè deprehenditur, quod dicta qualitas litigioſa conſiderata fuit quoad bona devoluta tempore Datæ dicti Brevis, ut præſeferunt expreſsè verba, ibi: *hactenùs ſunt devoluta, ſuper quibus tamen lis adhuc mota non fuit, &c.* ea propter nullo modo conſiderabilis eſt in hodierno ſtatu, ubi agitur de nova devolutione mox ſuperventa, poſtquam dicta antiqua lis per Pontificem conſiderata, terminata fuerat per relatam Concordiam inter Magnam Duciſſam, & ipſum Cardinalem Barberinum, quæ totaliter litem perimit, *ad ç. 1. de lit. non conteſt. in* 6. coram aliis, in Bonon. Tranſactionis 12. Maji 1681. *in princ.* cor. Reverendiſs. Florez, habeturque ac ſi nunquam exiſtiſſet, cum de effectu tranſactionis ſit, quod totum retentum cenſeatur retineri primævo, & præexiſtente titulo ante ipſam motam litem, ut cæteris adductis copioſè firmatum fuit in Bonon. Macelli 19. Novembr. 1696. §. 2. *& fortiùs coram me*. Nec ex quo D. Cardinalis Mediceus ſit forenſis, & non habitet in ſtatu Eccleſiaſtico; ſiquidem ut fuit reſponſum in deciſione confirmata, §. *Ex his itaque circa medium*, quatenùs pertinet ad forenſitatem, D. Cardinalis Mediceus allegat diſpenſationem obtentam per Breve ſanctæ memor. Clementis X. ad recipiendum horum bonorum renovationem, quod licèt directum fuerit Abbati Commendatario cum verbis, *poſſit, & valeat* renovationem facere; nihilominùs hujuſmodi verba reſpiciunt actum renovationis, quam D. Cardinalis Mediceus non petit vigore dicti Brevis, ſed ex antefatis tribus titulis validiſſimis, & æquè principalibus, non autem habilitationis ad renovationem aſſequendam, quia in hac parte Papa loquutus fuit per verbum, *derogamus*, quod eſt verbum præſentis temporis, ac de præſenti operativum habilitationis, ac remotionis obſtaculi, ut ad propoſitum obſervat Rota in Romana Pecuniaria 22. Martii 1688. §. *Nec valuit replicatio*, cor. bonæ memoriæ Emerix, ſubnexis aliis ponderationibus in deciſione præcedenti factis, *dict.* §. *Ex his in fine*. Quo verò ad effectum habitationis tranſierunt DD. ad effectum, de quo agitur, ſpei probabilis, cum reſponſionibus datis in præterita deciſione *dicto* §. *Ex his itaque*, nimirùm, quod & Dominus Cardinalis Mediceus habeatur pro præſenti, dum tamquam Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis non poterat abeſſe ſine licentia Papæ, & habitationem, nedum in locis controverſis, ſed in ipſa Urbe retineat, quod ad effectum requiſiti circa habitationem, quæ pendet ab animo redeundi, conſideravit Rota *in deciſ.* 90. *num.* 5. *&* 6. *& deciſ.* 431. *num.* 1. *cum ſeqq. part.* 18. cum aliis in deciſione, §. *Ex his itaque*.

Et ita prælibatis his pro hoc Summariiſſimo Judicio manutentionis ad ſolum finem deſumendi probabilem ſpem novationis poſt ſecundam Cauſæ propoſitionem Dominis omnibus videntibus, ac itidem partibus acerrimè informantibus concluſum fuit.

DECISIO TRIBUNALIS
M. R. C. REGNI SICILIÆ
IN CAUSA SUCCESSIONIS PRINCIPATUS BUTERÆ, cum Dignitate Magnatis Hiſpaniarum, Petræpretiæ, & aliorum Statuum, ac Feudorum vacantium ob mortem D. Donnæ Margaritæ ab Auſtria, & Branciforte.

IN FORMA JUSTIFICATIONIS SUFFRAGIORUM, QUÆ AB Illuſtr. & Spectab. Judicibus in cauſa lata fuere, ut ad Regale Italicarum rerum Supremum Conſilium via recognoſcendi tranſmitti deberent.

S. C. R. M.

Uborta lite, & quæſtione inter Don Joſeph Branciforte Santapau, & Barreſi, Mazareni Comitem ex una, & Don Joſeph Branciforte Santapau & Barreſi, Comitem Racudiæ ex altera, ſuper ſucceſſione Principatus Buteræ, & Petræpretiæ, Marchionatus Licodiæ, Barrafrancæ, & Militelli, aliorumque Statuum, & feudorum vacantium ob mortem Donnæ Margaritæ ab Auſtria, & Branciforte ultimæ prædictorum Statuum poſſeditricis, quæ nullis relictis deſcendentibus diem clauſit extremum; fuit per Judices iſtius Magnæ Regiæ Curiæ decretum, & exequutum ſequeſtrum ſuper dictos Status ad nomen veri ſucceſſoris, juxta tenorem, & continentiam Sacrarum literarum Tuæ C. M. datarum 17. Novembris 1651. ne videlicet Partes de continuatione poſſeſſionis contendentes ſuper ipſius actuali apprehenſione ad rixas, & arma pervenirent; fuit deinde per Archiepiſcopum Panormitanum tunc Proregis, & Tuę Majeſtatis Vicarii Locumtenentem commiſſa cauſa, (ut juris & moris eſt) Judicibus Magnæ Curię, ex quibus cùm nonnulli ob interpoſitas ab utraque parte recuſationes ſeſe abſtinere velle, & non ſe impedire reſponderint; duobus ex nobis tantùm remanſis (videlicet de Ramundetta, & de Vivacito) aliis tribus (nempè de Marotta tunc Preſide Conciſtorii S. R. C. nunc verò Magnæ Curiæ, de Domenech Auditore Generali, & de Caracciolo olim Judice Magnæ Curiæ) primò delectis, & ſubrogatis, demùm alii duo de utriuſque partis conſenſu, & Tui Ajalæ Comitis Vicarii præſcripto, & aſſignatione (ſcilicet de Creſpos, & de Monge fidei cenſores in hac iſtius Tui fideliſſimi Regni Sancta Inquiſitione) adjuncti fuimus.

Cùm autem Tuæ Reg. Majeſtati per Sacras Tuas literas ad utriuſque partis ſupplicationem obtentas præcipere, & ordinare placuerit, quod in præſenti cauſa Judicum Vota, & relationes cum ſuis juſtificationibus, & proceſſu, ad Tui Italicarum rerum Supremi Conſilii Senatores via recognoſcendi de more tranſmitterentur, Nos quibus hoc munus obire contingit, Regiis Tuis placitis, (ut par eſt) obtemperantes, Vota noſtra prædicto Ajalæ Comiti Proregi, & Vicario tuo nuper ſub die 2. Octobris 1660. ſecretè relata, cum juribus, rationibus, & argumentis, quibus ad pronunciandum, prout infrà, moti fuimus, Sacræ Majeſtati Tuæ, & Tuorum prædictorum Senatorum prudentiſſimo, & probatiſſimo judicio, recognoſcenda, & corrigenda tranſmittimus, & ſubmittimus.

Priùs tamen, quàm noſtrum proferamus judicium, majoris claritatis, altioriſque cognitionis gratia, nonnulla in facto cauſæ prælibare neceſſarium cenſemus, aliis longiori calamo ad diſcurſum juſtificationum, & ſuis in locis exprimendis, brevitatis, & clarioris methodi cauſa ſtudioſè reſervatis.

Don Fabritius Branciforte, & Santapau, Princeps Buteræ, & Petræpretiæ, ex Donna Catharina Barreſi Marchioniſſa Militelli, tres ſuſcepit filios, Don Franciſcum primogenitum, Don Joannem ſecundogenitum, & Donnam Catharinam tertiogenitam.

Don Franciſcus primogenitus uxorem duxit Donnam Joannam ab Auſtria, & iſtius matrimonii contemplatione Don Fabritius pater refutavit, & renunciavit eidem dictos Status, Baronias, & Feuda, quorum tunc erat poſſeſſor, ad habendum poſt ipſius mortem, excepto Titulo Principatus Petræpretiæ, qui ut ex nunc fuit renunciatus, & demum cùm jam ob mortem Donnæ Catharinæ matris in Statu, & Marchionatu Militelli ſucceſſiſſet, vivo patre, ac propterea caducata prædicta refutatione, unica ſuſcepta, & relicta filia Donna Margarita ab Auſtria, & Branciforte, vita functus eſt.

Don Joannes ſecundogenitus ex Donna Joanna Branciforte legitima uxore duos filios maſculos, nempè Don Gabrielem primogenitum ſurdum, mutum, & à natura imperfectum, & Don Joſeph nunc Mazareni Comitem, ac alias filias feminas procreavit, quibus extantibus vivo adhuc Don Fabritio patre, cùm jam ob præmorientiam Don Franciſci fratris primogenituram occupaſſet, & refutationem prædictorum Statuum obtinuiſſet, vitam cum morte commutavit.

Donna Catharina denique tertiogenita matrimonium duxit cum Don Nicolao Placito Branciforti nunc Racudiæ Comite, tunc verò Principe de Leonforte, ex quo natus eſt Don Joſeph Branciforte hodie Racudiæ Comes, qui majori ætate præcedit dictum Mazareni Comitem, non verò Don Gabrielem ejus fratrem imperfectum ſeniorem.

Ob mortem præfati Don Franciſci Primogeniti Marchionis Militelli, Donna Joanna uxor in anno 1623. pro ipſius ditium reſtitutione, quibus Don Fabritius ſocer erat adſtrictus, duas exercuit executiones in unciis 60V852. per cedulam primi decreti ſuper dictis Statibus, Baroniis, & Feudis, adimpletas; pro qua ſumma dictum fuit, Rejiciantur præſtito, &c. & demùm ad adjudicationem, & liberationem dictorum feudorum fuit proceſſum, quæ dictæ Donnæ Joannæ addicta fuere.

Erat tunc infans dictus Don Joſeph Mazareni Comes, & ſub tutela Donnæ Joannæ matris, & dicti Don Nicolai Avunculi conſtitutus, ſed cùm prædicta adjudicatio ad notitiam dictæ Donnæ Joannæ matris perveniſſet, nondum tamen capta prædictorum feudorum poſſeſſione, ejus apprehenſionem impedire curavit, prætendens filium ſuum Don Joſeph omnium prædictorum Statuum, & Feudorum legitimum eſſe ſucceſſorem, tam virtute refutationis patri viventi factæ, quàm ex eo quod ob Avi Don Fabritii mortem nullus alius ſuccedere poterat in dictis feudis, cùm eſſet ei nepos maſculus ex filio primogenito refutatario, ac per conſequens indubitabilis ſucceſſor, attentis Regni Capitulis, ut inferiùs ſuo loco demonſtrabimus.

Huic prætenſioni ſe oppoſuit Donna Margarita filia Don Franciſci primogeniti, vivente patre defuncti, jam Marchioniſſa Militelli, contendens ad ipſam ſpectare prædictorum Statuum ſucceſſionem virtute refutationis Patri factæ, cui ipſa ſucceſſerat.

Deventum tandem eſt ad concordiam inter prædictas partes, & per Albaranum inter eaſdem confectum, quod redigi voluerunt in publicum Inſtrumentum, pactitatum, & conventum fuit, quod ſigillarentur literæ de trahenda poſſeſſione pro prædictis creditis ad favorem Donnæ Joan-

Joannæ ab Auſtria, & ab eadem captam poſſeſſionem, deberet exinde reſtituere dictæ Donnæ Margaritæ filiæ, ſolutis ab ea prius dictis creditis per ſubjugationem prædictorum Statuum, & feudorum in tot annuis redditibus, quot dictæ ſummæ correſpondent, cum pacto redimendi, & juxta formam Bullæ, & his peractis dicta Donna Margarita deberet tradere dicto Don Joſeph, & ejus nomine dictæ Donnæ Joannæ ipſius Matri, & Tutrici, poſſeſſionem Comitatus Mazareni, & Graſſuliatus, Baroniæque de Nixemi cum omnibus ſuis feudis, membris, & pertinentiis, prout per dictum Don Fabritium poſſidebantur, & hoc pro omnibus prætenſionibus, quas dictus Don Joſeph habebat, & habere poterat, ſequuta morte dicti Principis Don Fabritii communis Avi, remanentibus pro dicta Donna Margarita omnibus aliis Statibus, Feudis, & Baroniis, cum ſuis titulis, & dignitate Magnatis Hiſpaniarum; ſuper quod mortuo jam Don Fabritio, fuit poſtea ſtipulatum publicum inſtrumentum inter prædictas partes, cum authoritate, & interventione dicti Don Nicolai Comitis Racudiæ, tutorio nomine dicti Don Joſeph infantis, pro quo de rato promiſit, cum ampliſſimis, & prægnantiſſimis clauſulis, pactis, & renunciationibus, quod quidem dictus Don Joſeph jam major factus expreſsè ratificavit.

Anno 1624. migravit è vita Don Fabritius condito teſtamento, in quo inſtituit hæredem univerſalem in omnibus ipſius bonis feudalibus, & Burgenſaticis, dictum Don Joſeph nepotem ex filio ſecundogenito nunc Mazareni Comitem.

Moritur denique Donna Margaritaab Auſtria, nullis relictis deſcendentibus, & in teſtamento ab ipſa in Urbe Romæ confecto inſtituit hæredem particularem in dictis Statibus, & feudis ab eadem in vita poſſeſſis in hoc Siciliæ Regno ultra Farum, eum tantummodò, qui de jure ſuccedere deberet. Ut apparet ex dicto teſtamento in actis cauſæ ab utraque parte exhibito.

Hinc excitata eſt controverſia inter dictos Comites Mazareni, & Racudiæ, intendentes unumquemque eorum, in ipſum eſſe translatam dictorum Statuum; & feudorum poſſeſſionem, legis, & Capitulorum Regni miniſterio, tanquam verum ſucceſſorem ab inteſtato dictæ Donnæ Margaritæ, ex juris, & eiſdem Regni Capitulis diſpoſitione; ac propterea manutenendum in dicta poſſeſſione, virtute Statuti illam in verum hæredem continuantis: Mazareni Comitem, uti filium Don Joannis ſecundogeniti, licèt minor ætate: Racudiæ verò, tanquam maſculus in eodem gradu, & ſexu exiſtens, major autem ætate.

Cauſa igitur introducta in ſummariiſſimo manutentionis judicio, ſcripturis ab utraque parte ad effectum, & contrarium effectum miſſis, & copioſiſſimis inſcriptis allegationibus nobis traditis, cum jam jam eſſent aperta puncta, poſt longam diſcuſſionem, venerunt ad eamdem cauſam Principes della Trabia, & de Reſuttana, prætendentes manutentionem in poſſeſſione dicti Status, & Marchionatus Militelli, virtute cujuſdam Teſtamenti Antonelli Barreſi dicti Status, & Terræ prætenſi primi Acquiſitoris, per quod aſſerebant eſſe regulandam ſucceſſionem, ab eaque excludendos dictos Comites Mazareni, & Racudiæ in eodem ſummariiſſimo manutentionis judicio, utpotè deſcendentes à dicta Donna Catharina Barreſi, intruſa, & injuſta poſſeditrice: ſicuti latiùs inferiùs dignoſci ſuo loco poterit.

Denique auditis omnium partium Advocatis, allegationibus recognitis, datis motivis, & ſæpè ſæpiùs Jurium, & Authorum deciſionibus, doctriniſque repetitis, duabus, & tribus aliquando ſeſſionibus omni hebdomada per diſcurſum octo menſium habitis, omnibus viſis ſcripturis per partes exhibitis, poſt longam conferentiam, maturamque deliberationem, ut tam magnæ cauſæ qualitas expoſtulabat: concordi omnium noſtrorum Judicio, Mazareni Comitem (quem hæc Civitas uno ore verum, & indubitatum ſucceſſorem prædictorum Statuum acclamabat) in eorum poſſeſſione manutenendum eſſe cenſuimus, denegata manutentione dicto Comiti Racudiæ, & dictis Principibus de la Trabia, & de Reſuttana.

Cùm autem unus ex nobis (de Ramundetta videlicet) ad inſtantiam Trabiæ Principis, & ad deciſionem cauſæ Marchionatus Militelli ipſi tangentis, pro recuſato eſſet habitus, neceſsè fuit (& ita iſtius Judicii ordo expoſtulabat) quod cauſa prædicta ſucceſſionis Militelli, præcederet in deciſione cauſam reliquorum Statuum, & feudorum; ac propterea, dicto de Ramundetta nullatenus interveniente, cauſa prædicta inter dictos Principes Trabiæ, & Reſuttanæ per alios ſex à nobis fuit deciſa; deinde & eodem die, aliquo tamen interjecto temporis ſpatio, cum jam concordi ſuffragio, denegandam dictis Principibus, & eorum cuilibet manutentionem, eſſet per Nos decretum: ad cauſæ omnium Statuum determinationem proceſſimus, inter dictos Comites Mazareni, & Racudiæ, quæ omnibus Nobis ſeptem numero concurrentibus, prout infrà fuit expedita.

Die ſecundo Octobris hora decimaquinta ejuſdem diei 1660.
Facto verbo Excellentiæ Suæ.
Non manuteneatur: Salvis juribus iſti Illuſtri Principi Trabiæ in poſſeſſorio plenario, & petitorio, ac etiam ſalvis juribus Illuſtribus Comitibus Racudiæ, & Mazareni, & unicuique eorum, in deciſione fienda cauſæ poſſeſſorii ſummariiſſimi, inter dictos Illuſtres Comites vertentis, ſuper Statibus Buteræ, Petræpretiæ, Militelli, & aliorum bonorum, & jurium contentorum in effectibus ambarum partium; expenſis hinc inde compenſatis.

Die ſecundo Octobris hora decimaquinta ejuſdem diei.
Facto verbo Excellentiæ Suæ.
Non manuteneatur: Salvis juribus iſti Illuſtri Principi Reſuttanæ in poſſeſſorio plenario, & petitorio, ac etiam ſalvis juribus Illuſtribus Comitibus Racudiæ, & Mazareni, & unicuique eorum, in deciſione fienda cauſæ poſſeſſorii ſummariiſſimi inter dictos Illuſtres Comites vertentis, ſuper Statibus Buteræ, Petræpretiæ, Militelli, & aliorum bonorum, & jurium contentorum in effectibus ambarum partium; expenſis hinc inde compenſatis.

Die ſecundo Octobris hora decima octava ejuſdem diei.
Facto verbo Excellentiæ Suæ.
Manuteneatur iſte Illuſtris Don Joſeph Branciforte, Comes Mazareni: Salvis juribus Illuſtri Comiti Racudiæ in poſſeſſorio plenario, & petitorio; expenſis hinc inde, &c.

Die ſecundo Octobris hora decima octava ejuſdem diei.
Facto verbo Excellentiæ Suæ.
Non manuteneatur iſte Don Joſeph Branciforte, Comes Racudiæ: ſalvis juribus in poſſeſſorio plenario, & petitorio; expenſis hinc inde compenſatis.

Hoc eſt S. R. M. noſtrum uniforme Judicium: ad cujus juſtificationem ut clarè, & diſtinctè procedamus, præmiſſo deſcendentiæ arbore, ad dignoſcendos oppoſitorum gradus, qui in principio depictus reperitur, iſtarum juſtificationum ſeriem in quinque partes, ſeu articulos principales dividemus. In quos brevitati conſulentes, omnia, quæ tum in voce, tum in ſcriptis, ab utriuſque partis Advocatis, propoſita ſunt, breviori methodo comprehendemus: contrarias ſingillatim diluendo oppoſitiones.

Primus articulus juſtificabit, omnia feuda, vacantia ob mortem Donnæ Margaritæ ab Auſtria, eſſe ex pacto, & providentia Principis, & ſic in forma pactionata, quam Siculi ſtrictam vocant, habereque annexam clauſulam juris francorum, hoc eſt, qualitatem primogenituræ.

In ſecundo articulo probabimus, Comitem Mazareni, utpotè verum refutantem feudorum, & Statuum prædictorum (Militelli Marchionatu excepto) Donnæ Margaritæ refutatariæ, abſque filiis defunctæ, jure reverſionis, vel ſucceſſionis incontrovertibilis ſuccedere, non obſtante renunciatione in contractu tranſactionis, ad favorem ejuſdem Donnæ Margaritæ facta, quam perſonalem oſtendemus; ac propterea debuiſſe prædicto Comiti concedi manutentionem, excluſo Racudiæ Comite.

Tertius articulus ſimiliter juſtificabit, ſecluſo reverſionis jure, ſuppoſita tamen prædictæ renunciationis perſonalitate, etiam quod ſit nova ſucceſſio, regulanda ab inteſtato ex diſpoſitione ultimæ poſſeditricis, inſtituentis illum, qui de jure ſuccedere debet, Mazareni Comiti ſucceſſionem competere, ob prærogativam potioris lineæ in paritate gradus, & ſexus.

Quartus Articulus comprobabit, Mazareni Comiti debuiſſe concedi prædictorum Statuum manutentionem, ob qualitatem melioris originis, quia in pari gradu reperitur maſculus ex maſculo: At verò Racudiæ Comes, maſculus ex fœmina.

In quinto denique Articulo juſtificabimus, Principes della Trabia, & Reſuttana, qui in hanc cauſam venerunt, prætendentes, quemlibet eorum manutentionem in poſſeſſione dicti Status, & Marchionatus Militelli, non fovere bonum jus in præſenti judicio; ac propterea, meritò fuiſſe eiſdem prædictam manutentionem denegatam, ſalvis juribus in judicio plenario, & petitorio.

Card. de Luca, Lib. I.

SUMMARIUM.

1 *Opponitur feuda non esse juris francorum.*
2 *Contrarium probatur ad num. 5.*
6 *Quando confirmatio habeat vim novæ concessionis, & immutet naturam feudi.*
7 *Primus acquirens potest disponere, & novam formam feudo imprimere, erogando primogenituram.*
8 *De clausula ad faciendum, ut æquipolleat, & quibus dederit.*
9 *In feudo mixto potest alterari ejus natura, & erigi primogenitura.*
10 *De validitate testamenti primi acquirentis, & n. 11.*
12 *Observantia dat robur scripturæ.*
13 *Exceptio extrinsecæ, & altioris indaginis adversus testamentum, non impedit immissionem in vim leg. fin. & num. 14.*
16 *Agitur de natura aliorum feudorum ad num. 27.*
28 *Clausula juris francorum importat primogenituram.*
29 *Feuda dignitatis sunt individua, & deferuntur jure primogenituræ.*
30 *De cap. Regni, si aliquem, deferente successionem jure francorum.*
31 *De eadem forma juris francorum.*
32 *Observantiæ in proposito est deferendum.*
33 *In possessorio attenditur ultimus status.*
34 *De capitulo 204. Caroli V.*
35 *Ex vi comprehensiva casus habens eamdem rationem continetur sub nova lege.*
36 *Statutum excludens sororem propter fratrem, intelligitur etiam de patruele tantum.*
37 *Cap. si aliquem, licèt loquatur de transversalibus, habet etiam locum in descendentibus.*
38 *De exclusione, & habitatione fœminarum remissivè.*
39 *An attendatur in successione tempus refutationis, vel mortis refutantis.*
41 *Quod attendatur tempus refutationis, & de rationibus ad num. 44.*
55 *Contrarium probatur verius, ut attendatur tempus mortis, & de rationibus ad numer. 50.*
51 *A fideicommissis ad feuda validum est argumentum.*
52 *In feudo pacti, & providentiæ agnati habent spem probabilem, & veniunt jure suo.*
54 *Concluditur attendi debere tempus mortis, & de rationibus, ad num. 62.*
63 *Respondetur Doctoribus tenentibus contrarium.*
66 *Refutatio dari potest, etiamsi refutans non possideret feuda, sed refutatarius, ad num. 70.*
71 *Refutatario momenti sine liberis succedit refutans, qui aliis in successione præfertur.*
73 *An jure successionis, vel reversionis, & quid jure successionis.*
75 *Quando refutans succedit refutatario, tenetur ad onera medio tempore contracta.*
76 *Item quod jure successionis.*
77 *Contrarium quod jure reversionis.*
78 *Datur distinctio, & quomodo quæstio decidatur, & respondetur ad contraria num. seqq.*
90 *Quod renunciatio, seu refutatio sit realis, probatur ex multis realitatem denotantibus, ad num. 101.*
102 *Contrarium quod sit personalis num. seqq.*
111 *In feudis, & aliis non transitoriis ad extraneos, stipulatio intelligitur pro filiis, & descendentibus propriis, & capacibus, non pro aliis non contemplatis.*
118 *Transactio restringitur ad expressa, quæ erant in lite, & numer. seqq.*
120 *Renunciatio restringitur ad suam causam.*
135 *Quando in feudis refutatio non sit personalis, sed realis, & omnimoda.*
137 *In dubio præsumitur personalis, & respondetur ad contraria.*
141 *Defecta persona, renunciatio personalis evanescit.*
147 *Facta institutione in feudis illius, qui de jure censetur institutus successor ab intestato, & num. seqq.*
153 *Si habens facultatem eligendi, vel nominandi non utitur facultate, censetur vocare successorem ab intestato, & n. seq.*
159 *De limitatione regulæ, ut renunciantibus ad jura sua non detur regressus.*
160 *De quæstione super prærogativa lineæ in successione feudorum decidenda cum legibus Regni.*
161 *Non semper valet argumentum de majoratu ad Regnum, & quando sic, n. 162.*
163 *Quælibet successio regulanda est juxta leges particulares regionis.*
165 *Ad intelligentiam cap. si aliquem, & de quæstione successionis inter duos patrueles, & num. seqq.*
167 *De cap. 118. & c. 204.*
170 *Clausula juris francorum importat successionem jure primogenituræ.*
171 *In primogenitura primum locum occupat linea, & de transmissione prærogativæ lineæ, & num. seqq.*
175 *Quod non detur transmissio.*
176 *Sed repræsentatio in infinitum.*
177 *Quod neque ratione repræsentationis, & de effectibus exinde resultantibus num. seq.*
182 *Etiam inter transversales attenditur idem ordo lineæ, sint descendunt à primo acquirente, vel institutore.*
183 *De differentia, an vocetur primogenitus, vel major natu, & n. seqq.*
186 *De legibus Hispaniarum in materia primogenituræ, an sint correctoriæ juris communis, vel concordent.*
187 *Quid in terminis specialibus feudorum, an intret eadem prærogativa lineæ, & de distinctione inter feuda dividua, & individua, & n. seqq.*
192 *De interpret. cap. si aliquem.*
193 *De quæstione inter nepotem ex primogenito, & patruum, ut recepta sit pro nepote.*
194 *In Regno Siciliæ jus commune in materia feudali erat illud Longobardorum.*
195 *Quomodo, & quando introductum est jus francorum, & feuda effecta sunt individua.*
198 *Sequitur interpretatio c. si aliquem, & n. seqq.*
205 *Attento jure Longobardorum omnia feuda erant pacti, & providentiæ, & non erant cognita hæreditaria.*
211 *Successio feudorum per Constitutionem, ut de successionibus, satis restricta in Sicilia, ampliata ad septimum gradum.*
214 *Statutum debet interpretari, ut minus corrigat jus commune.*
229 *Legum correctio non est præsumenda.*
230 *Sequitur interpretatio cap. si aliquem, respondendo ad objecta.*
232 *De prærogativa lineæ attendenda.*
233 *Quis dicatur proximior in majoratibus, & primogenituris, & n. seqq.*
235 *De eadem prærogativa lineæ, & n. seqq.*
244 *Non requiritur, ut primogenitus possederit, vel jus habuerit, ut transmittat prærogativam lineæ ad posteros, & n. seqq.*
250 *De intellectu cap. Constitutionem 30. Regis Federici, & n. seqq.*
255 *De capitulo 118.*
257 *De capitulo 204.*
258 *Et de capitulo 18.*
259 *De eadem prærogativa lineæ.*
264 *De c. 18. & 118. & 204. & n. seqq.*
286 *In statutis correctoriis an detur extensio de casu ad casum, & de persona ad personam.*
292 *Rubrica habenda pro lege, & quando, & n. seq.*
314 *De concursu duorum patruelium, quorum unus ex secundogenito sit minor, alter ex tertiogenito major.*
315 *De puncto an detur repræsentatio inter collaterales, & n. seq.*
322 *De eadem repræsentatione in feudis jure primogenituræ.*
323 *Respondetur Doctoribus in contrarium.*
326 *De agnatione saltem artificiali, & ficta considerata per Capitula Regni.*
332 *De propositione, quod fœmina præferatur masculo remotiori.*
335 *Referuntur Doctores Siculi excludentes prærogativam lineæ ex Capitulis Regni, & n. seqq.*
350 *Expenduntur Doctores Neapolitani.*
351 *Agitur de decisionibus editis in pluribus causis in d. Regno, & n. seqq.*
356 *De exclusione muti, & surdi seu aliàs imperfecti à successione feudi quomodo, & quando procedat.*
359 *Fœminæ regulariter exclusæ à successione feudorum.*
360 *Etiam si sint habilitatæ, intelligitur in subsidium.*
361 *Quid de jure Regni tam attentis Constitutionibus, quam Capitulis, & n. seq.*
367 *Per Capitula contemplata est agnatio.*
369 *In paritate gradus agnatus præferatur cognato.*
372 *An jus commune feudorum sit receptum in Regno Siciliæ, & n. seqq.*
379 *De distinctione inter agnationem veram, & agnationem fictam.*
384 *Feuda habentia naturam agnatitiam, seu masculinam in prælatione, an eam naturam amittant, vel mutent, si transeunt ad fœminam.*
388 *Fœmina est agnata licèt nupta viro de aliena familia, & seqq.*
392 *De masculo cognato, qui tamen sit etiam de familia.*
394 *Exclusio fœminæ influit in omnes ejus descendentes.*
398 *Facti series super diverso casu, & n. seqq.*
412 *De fide minus probanti testamenta, & n. seq.*
415 *Copia non facit fidem, & n. seqq.*
417 *Quid ubi est transumptum antiquum, & n. seq.*
436 *An, & quando pluribus concurrentibus ad successionem impediatur remedium exequutivum leg. finalis.*

ARTICULUS PRIMUS.

Quod omnia feuda vacantia ob mortem donnæ Margaritæ ab Austria, sunt ex pacto, & providentia Principis, & sic in forma pactionata, quam Siculi strictam vocant: habentque annexam clausulam jurisfrancorum, hoc est, qualitatem primogenituræ.

1 LIcèt in allegationibus impressis, quæ ad informationem, Nobis ex parte Racudiæ Comitis traditæ sunt, verbum nullum circa feudorum formas reperiatur: in voce tamen, non semel, sed pluries in eas est oppositum, non habere clausulam Jurisfrancorum, hancque præcipuè deficere in privilegiis, & concessionibus Castri, & Terræ Buteræ (cui titulus Principis, cum dignitate Magnatis Hispaniarum annexus est) Licodiæ, Occhiolæ, Laci Leontinorum, feudorum Turris Falcunaræ, Belmontis, Radali, & aliorum provenientium ex domo, & Familia de Santapau, nervosè contendunt prædicti Comitis Advocati, ad idque comprobandum nonnullæ sunt præsentatæ scripturæ; quare ut nullus remaneat scrupulus, de omnibus feudorum formulis in præsenti Articulo differere, contrariis impugnationibus dirutis, consentaneum Nobis visum est.

2 Quod attinet ad prædicta feuda Buteræ, & reliqua, per lineam, & descendentiam de Santapau provenientia, in quæ Adversariorum tela diriguntur: pro comperto habuimus, non solum habere annexam clausulam Jurisfrancorum, verum etiam in multis ex eis erectam & institutam fuisse primogenituram in favorem masculorum, ac deinde fœminarum, ex primo acquirente descendentium, quod quam plurimis rationibus, & mediis comprobabimus.

3 Dicta feuda Buteræ, Licodiæ, Occhiolæ, (quæ permutata fuit per Terram Bideni primo acquisitam) Turris de Falcunara, dell'Alia, Marinei, & alia existentia in Territoriis Buteræ, Licodiæ, & Bideni, fuerunt concessa per Inclitum Regem Martinum, Calcerando Adamar de Santapau, ob ingentia servitia illius Majestati præstita, tam à dicto Calcerando, quàm ab Ugone patre, & Ugonetto fratre, ut apparet ex Regia concessione, & Privilegio de anno 1399. à nobis recognito, & in processu exhibito, qui quidem Calcerandus dicta feuda, & Terras donavit Raimundo filio secundogenito, & istius filiis, legitimèque descendentibus masculis, ac deinde fœminis, servato ordine genituræ, aut primogenituræ in perpetuum, & denique per suum ultimum elogium confectum in Castro Buteræ, per acta Notarii Stephani de Campoclaro Calatagironis, die 29. Septembris, Ind. 2. anno 1438. eamdem donationem ratam habens, instituit dictum Raimundum suum particularem hæredem in præfatis feudis, & Terris, ut succederent tum ipse, tum ejus filii, & descendentes masculi, ac postea fœminæ, servato semper ordine genituræ, cum perpetua prohibitione alienationis, & hoc adjecto gravamine fœminis, & earum descendentibus, quod deberent assumere cognomen, & arma de Santapau sub pœna privationis.

4 Et licèt ex parte Comitis Racudiæ fuerit oppositum, tum prædictum Calcerandum non fuisse primum dictorum feudorum acquirentem, sed Ugonettum fratrem, cui idem Inclytus Rex Martinus prædictas Terras suo Privilegio donavit, & concessit in anno 1393. ob felloniam, & delictum commissum à Manfredo de Alagona antiquiorem feudatarium, & concessionem factam fuisse dicto Ugonetto pro se, & filiis, & hæredibus utriusque sexus, de suo corpore legitimè descendentibus, ac per consequens in forma mixta, hoc est pactionata, & hæreditaria: propterea que non potuisse hanc concessionem, & formam mutare, & restringere prædictum Calcerandum erigendo primogenituram; tum etiam prædictum testamentum Calcerandi non esse solemne, nec de ejus apertura constare, adhucque clausum reperiri pænès Notarium conservatorem actorum dicti Stephani de Campoclaro, & denique non esse in forma probanti.

Levissimam tamen hanc oppositionem habuimus; Primò quia, tametsi Calcerandus fuerit Ugonetti fratris in dictis feudis successor, adhuc cum ipse non fuisset in Privilegio comprehensus, uti collateralis Ugonetti prædicti, voluit sibi consulere, novam impetrando gratiam à Domino Rege ut plenius, & securius dictas Terras habere, & possidere posset, quod consequutus est ab eodem Inclyto Rege Martino, per Privilegium ab eo concessum dicto anno 1399. in quo non solum confirmavit anteriores concessiones factas Ugoni patri in anno 1392. & Ugonetto fratri in anno 1393. verum etiam novam, & sub ampliori, & diversa forma concessionem, & gratiam eidem Sua Regia Majestas contulit, ut ex verbis Regii diplomatis dicto anno 1399. expediti, apertissimè deprehenditur, ibi, *Ex uberiori gratia, dicto nobili Calcerando, suisque hæredibus, de suo corpore legitimè descendentibus, in perpetuum, terram Buteræ prædictam cum ejus Castro, Terram Licodiæ cum ejus Castro, & aliis juribus & pertinentiis eorum universis, nec non omnia, & singula bona tam feudalia, quàm Burgensatica, existentia in dictis Terris Buteræ, Licodiæ, & Territoriis earundem, quæ fuerunt quorumcumque rebellium, & proditorum, & alibi ubicumque, quæ scilicet habuerunt, & possederunt sub eisdem modo, & forma, ac servitiis, retentionibus, & conditionibus, sub quibus eadem eisdem data, & concessa extiterunt, ex liberalitate mera, & speciali gratia, ac de certa nostra scientia, de novo gratiosè concedimus, & donamus.* 5

Ex quibus verbis, ibi, *de novo gratiosè concedimus, & donamus*, quæ sæpiùs repetuntur in dicto Privilegio, vocando dictam gratiam, donationem novam, clarissimè perspicitur dictum Calcerandum novam, & sub ampliori, & diversa forma à Domino Rege obtinuisse concessionem; quo casu de novo feudo factam concessionem communiter Doctores affirmant, ita Ilsern. *in cap. 1. n. 3. vers. quod si dicimus, de vassall. decrepit. ætat.* Surd. *cons. 440. n. 42.* Bursat. *cons. 219. n. 4. vol. 2.* Raudens. *de analog. cap. 34. n. 56. & cons. 1. n. 117. vol. 1.* Rota apud Verallum *dec. 16. n. 17.* Afflict. *dec. 112. n. 5. & 6.* ubi quod quando adest nova forma, videtur feudum in manu Regis investientis refutatum, & deinde Regem ipsum de eo investire feudatarium Osasch. *decis. 23. n. 21. 24. & seqq.* Petr. de Greg. *de concess. feud. part. 3. qu. 7. n. 10. & part. 5. quæst. 2. n. 2. & 4.* ubi in fine ait, quod in dubio ex istis verbis, *de novo concedimus*, intelligitur de feudo novo facta concessio, etiam quod adessent alia verba contraria, quia ultima prioribus derogant, quod comprobat *n. 5.* optimè Mastrill. *post alios decis. 56. n. 18. part. 1.* & in terminis confirmationis in forma speciali, quod sit nova concessio, prosequitur multa Don Joann. de Castill. *lib. 5. controv. c. 89. ex nnm. 206.*

Unde evincitur, quod cum Calcerandus dictorum feudorum novus fuerit acquisitor, potuit ut talis formam mutare, aut restringere, substitutiones facere, & gravamina imponere: ex receptissima in hoc Regno sententia, sæpissimè in his Tribunalibus canonizata, de qua Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 2. qu. 10. n. 45. & par. 3. qu. 5. num. 8. & qu. 6. num. 11. & qu. 7. n. 53.* ubi refert Pern. dicentem ridiculam esse opinionem contrariam, Cannet. *in cap. volentes, fol. 134. & seqq. & num. 91. 104. & 106.* ubi *quod hæc quæstio sopita est in Regno*, quod repetit *in* §. 4. *n. 42. 44. 53. 62. 70. 75. & seqq. &* §. 22. *&* §. 46. ubi alios ex nostris Siculis laudat idem tenentes, cum *in c. Si aliquem, verb. antiquis, num. 170. & seqq. & num. 143.* Bongiorn. *in causa Specchafurni, lib. 1. feud.* Intrigl. *de feud. cent. 1. quæst. 51. n. 271.* Cent. *2. art. 7. n. 29. &* 30. & meliùs *dec. 16. n. 9.* Milan. qui de magis recepta testatur *decis. 8. num. 49. 50. & 223. part. 1.* Don Franc. de Castill. *dec. 64. n. 28.* & infinitis relatis, Giurb. *decis. 108. num. 17. & seqq.* ubi juribus, & rationibus comprobat. 6

Deinde, si primam concessionem inspiciamus, prædicto Ugonetto factam in anno 1393. certum est, aut esse in forma larga, hoc est, hæreditaria, aut in forma mixta, scilicet, 7

ſcilicet, pactionata, & hæreditaria ſimul: ſi hæreditaria eſt, ut probari videtur ex verbis Privilegii (licèt in exequutivis poſita, & interjecta) ibi, *ad faciendum inde veſtræ libitum voluntatis*, quæ æquipollent verbis, *& quibus dederint*, per quæ conceditur libera alienandi facultas, ut per DD. *in cap. 1. de feud. non habent. prop. natur. feudor.* Laderch. *conſ. 1. ſub n. 4. & per tot.* Oſaſch. *dec. 164. n. 3. verſic. ſed ſi fuerint in medio*, Font. *de pact. clauſ. 4. gloſ. 21. part. 2. n. 64.* Caſtill. Sotoma. *tom. 4. controverſ. c. 48. n. 18.* Rot. apud Farinac. *in poſthum. deciſ. 322. p. 1. & dec. 286. p. 1. rec. & deciſ. 295. part. 2.* in eiſdem Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. part. 6. quæſt. 4.* ubi Maſtrill. Cannet. *in d. c. volentes, verſ. ſed magna fuit olim, n. 73. 74. & ſeqq. fol. 61.* Caſtill. Sicul. *dec. 206. ſub n. 83. part. 3. & in n. 64.* Regens de Tapp. *deciſ. 2. n. 266. & 336.* indubium eſt, potuiſſe formam mutare, aut reſtringere prædictum Calcerandum, etiam quod non fuiſſet primus acquiſitor; quia ſi licuit eidem alienare feuda, meliùs potuit formam reſtringere in favorem ſuorum deſcendentium, ut probavit Frecc. *de ſubfeud. 3. part. quæſt. 1. & 2. n. 42.* & ex noſtris Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. par. 2. qu. 10. n. 45. & part. 3. qu. 6. n. 12. & 13.* Cum. *in cap. Si aliquem, verb. antiquis, n. 170.* Cannet. & alii quos ſequitur Intrigliol. *d. cent. 1. qu. 51. n. 271. & 272.* Muta *in capit. Reg.* Alphonſ. *c. 456. n. 37. tom. 5.* Milanenſ. *d. dec. 8. num. 17.* Maſtrill. *dec. 56. n. 25. verſ. præterea, lib. 1.*

9 Si verò in forma mixta fuit facta prima conceſſio, quod probabilius judicamus, non ideo excluditur Calcerandus à facultate reſtringendi formam, dato, & non conceſſo, quod non fuerit primus dictorum feudorum acquiſitor; imò in his terminis veriſſimum, & receptiſſimum eſt potuiſſe dictam formam reſtringere, inſtituendo primogenituram in favorem deſcendentium, ut conſiderant Menoch. *conſ. 104. n. 8. & conſ. 156. n. 65. & conſ. 161. n. 5. lib. 2.* Maſtrill. *dicta deciſ. 56. n. 26. & 27.* aſſignantes rationem, quia quando feudum ſub prædicta forma conceſſum eſt, non poſſunt filii querelam proponere eo quod à Patre ſint excluſi, cum non poſſint ſuccedere in feudo, niſi ab eo ſint hæredes inſtituti, & pater liberè poſſit poſtergare, hoc eſt, eligere ſecundo, vel tertiogenitum, omiſſo primogenito, dummodo non eligat remotiorem, quod Cravet. *conſ. 256. n. 3. lib. 2.* dicit eſſe valdè favorabile deſcendentibus, & conducunt tradita à DD. ſupra relatis *num. 7.* in terminis Petr. de Gregor. *de conceſſ. feud. part. 4. quæſt. 1. n. 21.* Milanenſ. *dicta deciſ. 8. num. 99. uſque ad 111.*

10 Secundò, quod ad teſtamentum attinet Calcerandi, vaniſſimam habuimus adverſæ partis objectionem, fundatam in prædicta fide Notarii conſervatoris actorum dicti Stephani de Campoclaro: quia prædicta fides non concludit inexiſtentiam dicti Teſtamenti originalis in actis ejuſdem Notarii, nec aperiri an clauſum, & ſigillatum, an verò apertum, & publicatum exiſtat, ut ex lectura præfatæ fidei dignoſci poteſt.

11 Illud autem extra omnem controverſiam, eſt præfatum Teſtamentum exhibitum, & præſentatum fuiſſe in cauſa poſſeſſoria Status, & Marchionatus dictæ Terræ Licodiæ, inter dictam Donnam Margaritam ex una, & Donnam Joannam, & Don Fabritium Franciſcum Ruffum Principes Scillæ ex altera, ubi teſtium multorum depoſitionibus, in alio Proceſſu productis, ab eodemque extractis, apparuit ſolemniter apertum fuiſſe, in qua cauſa etiam fuerunt præſentatæ quædam literæ antiquiſſimæ ab iſtius M. R. C. Judicibus expeditæ, qui prædictum Teſtamentum vidiſſe, & recognoviſſe, eſſeque omni ſolemnitate de jure neceſſaria confectum, & abſque ullo vitio, aſſeruerunt, & ut tale exequi, & obſervari mandarunt: ac etiam in eadem cauſa exhibita fuerunt diverſa exempla extracta ex Archiviis hujus tuæ M. R. C. & aliorum Tribunalium, in quibus dictæ Donnæ Margaritæ Anteceſſores, præcipuè Principes Don Ambroſius, & Don Franciſcus illud præſentarunt ad probandum fideicommiſſum, & prohibitionem alienationis dictorum feudorum: ob idque non ſolum in prædicta cauſa poſſeſſoria, ſed etiam in rei vendicatoria dicti Marchionatus dictum Teſtamentum, ut verum, ſolemne, & authenticum habitum fuit, & ſecundum eum pronunciatum ſemel, & iterum in hac M. R. C. & Conſiſtorio in prædicta cauſa rei vendicatoria Status Licodiæ ad favorem Donnæ Margaritæ, ut totum conſtat ex juſtificationibus in dicta cauſa factis fol. mihi 37. verſ. vaniſſimam habuimus, ex quo ceſſat quæſtio, utrum de apertura Teſtamenti conſtet vel non, ad text. *in leg. ſi in duobus* 10. §. 1. ibi, *non enim quæremus à quo aperiantur, ff. quemadmodum teſtam. aper.* ubi notant gloſ. Bart. & reliqui antiquiores.

Ex quo ſequitur prædictum teſtamentum fulcitum eſſe, 12
tum temporis antiquitate, ex curſu pluſquam ducentorum annorum ab ejus confectione, ex cujus tanti temporis lapſu præſumitur omnem neceſſariam ſolemnitatem interceſſiſſe, taliter quod nihil contra illud poſſit opponi, ut docent Cravet. *de antiquit. tempor. 1. part. §. videmus, num. 18. & 22.* Covarr. *pract. c. 21. n. 6. verſ. 3.* Alexan. *conſ. 101. num. 9. lib. 7.* Aretin. *conſ. 36. n. 6. & conſ. 168. ſub n. 2.* plures referens Maſcard. *concl. 711. num. 81. & 82.* Joan. Baptiſta Aſinius *in praxi 57. cap. 5. limit. 96. n. 9.* tum etiam obſervantia antecedente multis actibus comprobata, quæ magnam dicto Teſtamento tribuit authoritatem, & legalitatem, Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 486. ex n. 6.* Cravet. *conſ. 101. n. 4. lib. 1.* Velaſch. *conſult. 132. n. 16.* Farinacc. *deciſ. 467. p. 2. recent. & deciſ. 31. num. 3. par. 2. in poſthum.* Paz de Tenuta *1. tom. cap. 26. n. 17.* & omnem purgat falſitatis ſuſpicionem, Cravett. *conſ. 158.* Joſeph Ludovic. *concl. 38. colum. 3. verſ. infertur 6.* Decius *conſ. 445. num. 18. l. 2.* Foller. *in praxi criminali, verſ. Item quod commiſit falſum, n. 37.* Menoch. *lib. 1. præſumpt. 20. num. 56. & conſ. 409. n. 37.* cum aliis quamplurimis, quos conſultò omittimus: referunt addentes Molin. *lib. 2. cap. 6. num. 57. & 60.*

Ulteriùs extante prædicti teſtamenti indubia fide, & au- 13
thoritate, quando dubium aliquod occurreret circa facultatem diſponendi in eo contenta, quæ dicto Calcerando negari prætenditur, præſentis ſummariiſſimi Judicii hanc diſcuſſionem non eſſe arbitramur, in eo enim is debet obtinere qui in teſtamento ſolemni in nulla ſui parte ſuſpecto ſe inſtitutum, & vocatum oſtendit, *l. fin. C. de edicto, Divi Adriani toll.* & in terminis noſtri Statuti *cap. nempè 43.* Inclyti Regis Ferdinandi, continuantis poſſeſſionem in hæredem ſcriptum, vel ab inteſtato, latè Anton. Amat. *lib. 1. var. reſolut. 39.* per totam, præcipuè *n. 87.* qui multos refert. Ille verò qui literam teſtamenti habet contrariam, & contendit teſtatorem non ita potuiſſe diſponere, ut diſpoſuit, non debet in prædicto Judicio audiri, *l. ille à quo, §. ſi de teſtamento, ff. ad S. C. Trebell.* ibi, *Nam & ſi maximè dicatur, vel jus teſtandi non habuiſſe, eum qui teſtatus eſt, vel de viribus teſtamenti, vel de ſua conditione, non eſt audiendus, l. unica, C. ſi tab. teſtam. nulla extab. ibi hæredis cujus nomen inconſulto deletum eſt ut legi non poſſit, dari bonorum poſſeſſio poteſt, quia ex conjectura non proprie ſcriptus videtur, &c.*

Quare hæc exceptio, dato quod formaliter fuiſſet oppo- 14
ſita, eſſet in plenarium judicium reſervanda, uti requirens altiorem indaginem, *l. 3. §. ibid. ff. ad exhibendum*, ibi, *Si obſcurior, vel quæ habeat altiorem indaginem, differenda in directum judicium, l. fin. ff. de compenſ.* ibi, *Sed jure ſtricto utentes ſi invenerint eas majorem, & ampliorem expoſcere indaginem, eas quidem alii judicio reſervent.* Latè in terminis, Don Chriſtophorus de Paz de tenuta *cap. 38. per tot.* Don Joann. Baptiſta de la Rea *deciſ. Granat. 40. n. 16. ad fin. tom. 1.* Molin. *de Hiſp. primog. lib. 4. c. 9. n. 40.* ubi addentes infinitos laudant.

Quibus accedit, quod Racudiæ Comes nullam ex hac 15
oppoſitione utilitatem conſequitur, ille enim deſcendit à Raymundo Calcerandi filio ſecundogenito, cujus, & ſuorum deſcendentium favore, & beneficio prædicta primogenitura fuit inſtituta, neminem excludendo, ſed ſolùm præferendo maſculos fœminis juxta diſpoſitionem juris communis feudorum, & Capitulorum Regni; quod ſi factum non fuiſſet, remanerent prædicta feuda in linea, & deſcendentia Ugonetti filii primogeniti dicti Calcerandi, qui fuit in prædicto teſtamento hæres inſtitutus in bonis, quæ ipſe Pater habebat in Principatu Cataloniæ, cujus deſcendentes nunc extant, inter quos fuiſſet continuata ſucceſſio: ac ideo impugnat quod in ipſius Comitis favorem factum eſt, & cujus nullam poteſt proponere querelam, juxta tradita à Maſtrill. *dicta deciſ. 56. num. 26. & 27.* cum aliis ſuprà, *n. 9.* relatis.

Quod verò attinet ad feudum Belmontis, & Baroniam 16
Radali, certum eſt etiam habere clauſulam jurisfrancorum, & in eis ſuccedendum eſſe per viam primogenituræ, quia dicti feudi Belmontis novus, & primus acquiſitor fuit Princeps D. Ambroſius titulo emptionis, & judicialis adjudicationis pro pretio unciarum 3190. pro quibus fuerat cauſata executio in hac M. R. C. & interpoſitum ſuper dictum feudum primum decretum ad inſtantiam Don Antonii Gravina contra Carolum Romanum ejuſdem feudi poſſeſſorem, Baroniam autem Radali acquiſivit Princeps Don Franciſcus ejus frater, & ab inteſtato ſucceſſor. Is enim cùm dictus Princeps Don Ambroſius emiſſet jus luendi dictam Baro-

niam,

niam, quam Joſeph de Modica ejus poſſeſſor vendiderat Hieronymo Bonnacolto cum facultate redimendi, prædicta utens facultate poſt mortem dicti Don Ambroſii ſuis pecuniis redemit à poſſe dicti de Bonaccolto in anno 1565. ut ex ſcripturis à nobis viſis apparet.

Cùm autem dictus Princeps Don Franciſcus fratris ab
17 inteſtato ſucceſſor in dicto feudo Belmontis noviter acquiſito, & dictæ Baroniæ Radali redemptor, ac primus acquirens, nullos haberet deſcendentes legitimos, refutavit dictum Principatum Buteræ, feuda, & Baronias prædictas Donnæ Dorotheæ Barreſi, & Santapau ipſius nepti ex ſorore Donna Antonia, & communi proavia, ſuiſque filiis, & deſcendentibus in perpetuum cum clauſula jurisfrancorum, gravamine cognominis, & armorum de Santapau ſub pœna privationis, & perpetuæ alienationis prohibitione, ut conſtat ex ſcriptura refutationis anno 1581. quam vidimus, & eſt in proceſſu, fuitque in cauſa rei vendicatoria Licodiæ exhibita, & qualificata.

Et quod dictus Princeps Don Franciſcus potuiſſet in d.
18 refutatione clauſulam jurisfrancorum apponere, ſubſtitutiones facere, & gravamina injungere ſucceſſoribus in dicto feudo, & Baronia, certo certius æſtimavimus: eò quòd fuiſſet novus, & primus acquiſitor, & fratris ſucceſſor, ex ſuperiùs num. 7. adductis, & inferiùs adducendis, quod nec pars adverſa contradicere auſa eſt.

Deveniamus jam ad Status, & feuda, provenientia ex domo, & Familia de Barreſi, in quorum conceſſione, & acquiſitione, clariſſimum eſt, adeſſe clauſulam jurisfrancorum: ut ex Privilegiis, & Regiis confirmationibus dignoſcitur.

19 Terra, & Caſtrum Petræpretiæ, nunc Principatus titulo decoratum, fuit conceſſum per Inclytum Regem Federicum in anno 1330. Abbo Barreſi, pro ſe, & hæredibus de ſuo corpore legitimè deſcendentibus, in perpetuum cum clauſula jurisfrancorum: ut apparet per Regium diploma, exhibitum, & à nobis recognitum.

20 Terra Barrafranchæ, nunc in Marchionatum erecta, quæ primò fuit nuncupata Baronia Convicini, empa fuit per d. Abbum Barreſi à D. Rege Petro ſecundo, cujus venditio poſtea in anno 1438. fuit confirmata pro dicto Abbo, ſuiſque hæredibus de ſuo corpore legitimè deſcendentibus, in perpetuum, & cum clauſula jurisfrancorum: conſtat ex Privilegio edito in proceſſu.

21 Feudum, & Baronia Fontanæ Moratæ, primò fuit conceſſa per Inclytum Regem Martinum in anno 1398. Franciſco Guerra de Veintemilla, pro ſe, & hæredibus de ſuo corpore legitimè deſcendentibus, in perpetuum, & cum clauſula jurisfrancorum, in qua Baronia ſucceſſit Donna Catharina de Veintemilla, & Barreſi uxor legitima Antonii Barreſi Baronis Petræpretiæ, quibus ſucceſſit Antonius filius legitimus, & demum Matthæus, qui in anno 1479. accepit inveſtituram dicti feudi cum clauſula jurisfrancorum: à quo tempore uſque in præſens, ſemper ſucceſſores in dicto feudo inveſtiti ſunt cum dicta clauſula jurisfrancorum: ita apparet ex Privilegio, & inveſtituris exhibitis.

22 Centum, & viginti unciæ redditus ſuper Univerſitate Calatagironis, fuerunt donatæ per inclytum Regem Martinum, Ugonetto de Santapau fratri Calcerandi in ann. 1392. & conceſſio fuit in forma hæreditaria; ob idque alienatæ fuerunt, & in eis ſucceſſit Joannes Antonius Barreſi Baro Petræpretiæ, qui in anno 1479. Regiam obtinuit confirmationem dictorum redditurum, pro ſe, & hæredibus de ſuo corpore legitimè deſcendentibus, in perpetuum, & cum clauſula jurisfrancorum, à quo tempore omnes ſucceſſores uſque ad Donnam Margaritam inveſtituram acceperunt cum dicta clauſula jurisfrancorum: apparet ex Privilegio confirmationis, & inveſtituris ſubſequentibus.

23 Denique ex eodem cognomine de Barreſi, licèt ex diverſa linea, provenit Terra, & Marchionatus Militelli, de cujus conceſſione, & ſub qua forma, non liquidò apparet: ſolùm namque deprehenditur ex nonnullis ſcripturis in proceſſu exhibitis, quod dicta Terra conceſſa fuerit per inclytum Regem Martinum, primo loco Blaſco Barreſi, & deinde Antonello ejus filio pro ſe, & hæredibus de ſuo corpore legitimè deſcendentibus: & hoc in anno 1393.

24 In dicta terra ſucceſſit Blaſcus, Antonelli filius primogenitus, & ab eo uſque ad Don Vincentium Barreſi, qui obiit anno 1557. ſemper fuit derivata ſucceſſio de primogenito in primogenitum maſculum, ex directa linea dictorum Blaſci, & Antonelli, & inveſtituræ captæ fuerunt, probata morte ultimi poſſeſſoris, & primogenitura ſucceſſoris, juxta tenorem ſuorum Privilegiorum, nullo alio expreſſo: ut patet ex inveſtituris præſentatis.

Dictus D. Vincentius Barreſi deceſſit prædicto ann. 1567.
nullis relictis deſcendentibus, & per ſuum ſolemne teſta- 25
mentum inſtituit hæredem particularem in dicta Terra, & Marchionatu Militelli, Donnam Catharinam Barreſi ſororem primogenitam, filiam legitimam Don Caroli Barreſi communis patris, quæ virtute dictæ inſtitutionis cœpit pacificam poſſeſſionem dicti Status, & in eam fuit immiſſa vigore literarum tui tunc temporis Vicarii, & Proregis per hoc Tribunal M. R. C. expeditarum, & cuidam Judici delegato ad earum executionem commiſſarum, qui ſervatis ſervandis, & adhibita cauſæ cognitione ſuper traditione poſſeſſionis, dictam Donnam Catharinam immiſit nemine contradicente: ut conſtat ex actis poſſeſſionis in proceſſu exhibitis.

Dicta Donna Catharina jam Marchioniſſa Militelli, ma- 26
trimonium contraxit cum præfato Buteræ Principe Don Fabritio, & in Tabulis nuptialibus inter eoſdem initis anno 1570. conventum fuit, quod in dicto Statu, & Marchionatu, ſuccederent filii ex illo matrimonio, & eorum filii, & deſcendentes in infinitum, cum clauſula jurisfrancorum per ſemper ſervanda, à quo nullo modo videretur receſſum; & quod in defectu filiorum, & deſcendentium dicti matrimonii, & prædictæ Donnæ Catharinæ, ſuccedere deberent Donna Eleonora, & Donna Beatrix ipſius ſorores, una poſt aliam, & earum filii, & deſcendentes in perpetuum, ſervata ſemper forma jurisfrancorum, cum prohibitione alienationis, & gravamine cognominis, & armorum de Barreſi: ut conſtat ex dicto contractu matrimoniali exhibito, & à nobis recognito.

Donnæ Catharinæ ſucceſſit D. Franciſcus filius primo- 27
genitus ex dicto matrimonio, & D. Franciſco Donna Margarita ejus unica, & legitima filia ultima poſſeditrix, quæ, & ejus pater acceperunt inveſtituras cum clauſula jurisfrancorum. Et hic eſt ultimus Status ſucceſſionis dicti Marchionatus: de quo amplius in quinto Articulo.

Hucuſque probavimus Status, & feuda, de quibus eſt 28
contentio, habere annexam clauſulam jurisfrancorum, in eiſque ſuccedendum eſſe per viam primogenituræ, vel ex diſpoſitione primorum acquirentium, vel ex pacto, & providentia Principum concedentium; nam quod clauſula jurisfrancorum idem operetur, ac ſi dictum ſit, ſuccedat ſemper primogenitus, in confeſſo eſt, & nullus contradicit ex Regnicolis noſtris, ut videre eſt apud Ludovic. Molin. *lib. 1. de primog. cap. 7. n. 4.* Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. par. 2. qu. 8. n. 8. cum ſeqq.* & alibi paſſim, Marius Cutelli *deciſ. 20. n. 24.* Giurb. *de ſucceſſ. feud. §. 1. gloſ. 8. n. 3. 5. verſ. duodecimo.* Qui alios quamplures refert, & infra laudabimus.

Sed ſunt aliæ concludentiſſimæ rationes, quæ idem perſuadent, etiam quod prædicta clauſula deficeret: ſuppoſito tamen, quod ſunt feuda ex pacto, & providentia gentilitia, & familiaria: ut ex ſequentibus apparebit.

Primò, quia major pars dictorum Statuum, ſunt magnæ 29
Baroniæ, cum ampliſſima juriſdictione, mero, ac mixto Imperio, & Principatus, ac Marchionatus titulis decoratæ, ſicque uti feuda dignitatis habent ex natura ſua, & juris diſpoſitione inſitam clauſulam jurisfrancorum, & perpetuam primogenituram, ut probant Molina *lib. 1. de primog. cap. 11. n. 24. & 25.* Pater Molina *de majorat. diſp. 581. num. 1.* Menoch. *conſ. 504. n. 9. & 10.* Caſſanat. *conſ. 57. à num. 66.* Ramon. *conſ. 100. n. 304. & 305.* & conceſſo loco cum titulo dignitatis, intelligitur conceſſio facta cum jure primogenituræ, Molina ubi proximè *n. 25. verſ. in ſecunda ſpecie*, Menoch. *conſ. 401. n. 18. & 19.* & quando feudum eſt ſui natura dividuum, quod per talem conceſſionem dignitatis indiviſibile efficiatur, docent Sacca *conſ. 50. n. 46. & 47.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 4. cap. 12. à n. 24.* Parlador. *in ſexquicent. diff. 8. §. 1. num. 5.* & in terminis eſt text. *in cap. Imperialem, §. præterea ducatus, de prohibita feud. alienat.* per Feder. ubi Iſern. Afflict. & cæteri repetentes, Freccia *de ſubfeud. lib. 2. tit. de different. inter feud. Reg. diff. 1. num. 1.* Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. p. 8. qu. 16. n. 14. & p. 3. quæſt. 8. n. 3.* Blaſc. Lancea *inter conſ. Lunæ, conſ. 1. n. 59. & 93.* Maſtrill. *deciſ. 172. num. 34.* Giurb. *de feud. §. 2. gloſ. 3. num. 58. & gl. 8. num. 17.*

Secundò, quia ſi communem Regni Doctorum acceptio- 30
nem ſequamur, de cujus veritate in tertio Articulo diſſeremus, omnes Status, & Baroniæ provenientes ex linea de Santapau in Principem Don Franciſcum, ob mortem ab inteſtato dicti Principis Don Ambroſii ejus fratris, remanſerunt informatæ cum clauſula jurisfrancorum ſub quacum-

que forma primò fuissent conceſſæ, & ſemper in illis eſt ſuccedendum cum prædicta clauſula, ſemel, ac ex diſpoſitione *cap. Si aliquem* 33. Inclyti Regis Jacobi, in dictum Principem Don Franciſcum ab inteſtato pervenerunt, ut expreſsè in puncto dixerunt Pernus *conſ. 4. n. 5. et conſ.* 12. Cannet. *in cap. volentes*, §. *at non erit inutile*, *num.* 54. *fol.* 128. aſſerens hanc eſſe peculiarem Regni conſuetudinem, Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. 4. part. qu. 2. verſ. ab inteſtato verò, n. 22. & quæſt. 11. n. 6. & quæſt.* 13. *per totam*, Biaſcus Lancea *inter conſ. Lunæ, d. conſ. 1. numer. 9.* Octavius Corſett. *conſ. 4. per tot. Juſtificantes in cauſa Licodiæ fol. mihi* 38. *verſ. quartò deniquè*.

3 Tertiò, quia juxta eamdem acceptionem, de qua inferiùs in prædicto Articulo tertio, ſucceſſio prædictorum omnium Statuum, & feudorum in præſenti vacans ob mortem Donnæ Margaritæ, eſt regulanda ut ab inteſtato, illa enim inſtitutio, de qua in ipſius teſtamento, nempè, *ſuccedat qui de jure ſuccedere debet*: idem operatur, ac ſi dictum fuiſſet; ſuccedat is qui ab inteſtato ſucceſſurus eſt, *l. conficiuntur* 8. §. 1. *ff. de jure codicill.* Portius de Imol. *conſ.* 121. *n.* 2. & 3. Cæphal. *conſ.* 416. *n.* 40. *vol.* 3. Ruinus *conſ.* 90. *n.* 6. *verſ. quo verò, vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 3. *n.* 20. *lib.* 3. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 377. *num.* 1. Amat. *var. reſol.* 10. *num.* 68. & 70. & in his terminis, cujuſcumque formæ fuerint feuda, ſemper ſubintrat clauſula jurisfrancorum ex diſpoſitione dicti *cap. Si aliquem*, Regis Jacobi, Cannet. *in d. c. volentes, verſ. ſed an in iſto, n.* 4. *fol.* 40. Petr. de Greg. *de ſucceſſ. feud. d. part.* 4. *qu.* 12. & 13. *per tot. Cum ſuper dictum cap. Si aliquem, verb. Francorum, n.* 8. Corſett. *dicto conſ.* 4. *n.* 4. 5. & 10. Corſett. *filius in additione ad dictum conſ.* 4. & *conſ.* 9. *n.* 30. & *conſ.* 7. *num.* 8. & 9.

32 Quartò, & ultimò, quia antiquiſſima obſervantia, & modus vivendi inter deſcendentes ex prædictis familiis, à quibus feuda proveniunt, ab immemorabili tempore hanc ſuccedendi formam introduxit, ut ſcilicet ſuccedatur de primogenito in primogenitum, ut patet ex inveſtituris, in quibus uniformiter aſſeritur, fuiſſe probatam mortem ultimi poſſeſſoris, ſucceſſionem, & primogenituram ſucceſſoris, quæ obſervantia, & modus vivendi eſt ſecundùm jus francorum, ut advertunt Iſern. *in dicto cap. Imperialem*, num. 2. *circa finem, verſ. ſed quomodo probabitur*, ubi etiam Afflict. *numer.* 38. *ad finem de prohibit. feud. alienat.* per Feder. Goffr. *conſ.* 11. *num.* 22. *verſ. præterea quamvis*, Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *quæſt.* 50. *numer.* 210. Menoch. *conſil.* 391. *numer.* 12. *vol.* 4. & conducunt tradita à Bart. *in l. gerit, num.* 17. *ff. de acquir. hæredit.* Bald. *in leg. is qui, num.* 2. *Cod. de ſecund. nupt.* Paulus Pariſ. *conſ.* 75. *numer.* 54. *lib.* 2. Palac. Rub. *in l.* 45. *Tauri*, quem & alios ſequitur Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 38. ubi addentes, *& lib.* 2. *cap.* 6. *numer.* 57. & 60.

Cum quibus concurrit, quod ſumus in terminis Judicii poſſeſſorii ſummariiſſimi, in quo ultimus ſtatus vacationis 33
feudi, & majoratus attenditur: ut docuerunt Bald. *in rubr. de præſcript. n.* 2. cujus doctrinam notabilem appellat Balbus *de præſcript.* 3. *parte, qu.* 3. *num.* 3. Suar. *tit. de las herencias, n.* 24. Parlador. *quotid. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 19. Caſſan. *conſ.* 10. *numer.* 6. 7. & 9. ubi ſubdit, quod huic naturæ, ſeu ſtatui, in quo res ipſa ultimò fuit reperta, omninò ſtandum eſt, maximè in judicio poſſeſſorio: quoniam in eo ſemper attenditur ultimus actus præteritæ introductionis, Decian. *conſ.* 24. *n.* 23. *vol.* 2. Surd. *conſ.* 338. *n.* 11. *vol.* 3. & conducit Statutum noſtrum, ſcilicet, cap. 43. Regis Ferdinandi, in quo poſſeſſionis continuatio decernitur cum relatione ad eam, quam ultimus poſſeſſor habuit; unde cùm non ſolùm Donna Margarita, ſed ejus anteceſſores, his præteritis temporibus inveſtituras acceperint cum prædicta clauſula jurisfrancorum, & per viam primogenituræ, non eſt de hoc amplius dubitandum in præſenti cauſa, & judicio.

ARTICULUS SECUNDUS.

Comes Mazareni, utpote verus refutans feudorum, & Statuum prædictorum (Militelli Marchionatu excepto) Donnæ Margaritæ refutatariæ abſque filiis defunctæ, jure reverſionis, vel ſucceſſionis incontrovertibilis ſuccedit, non obſtante renunciatione in contractu tranſactionis ad favorem ejuſdem Donnæ Margaritæ facta, quam perſonalem probabimus; ac propterea debuit prædicto Comiti concedi manutentio, excluſo Racudiæ Comite.

PRo dilucidiori intellectu eorum, quæ hoc Articulo dicenda, & in puncto juſtificanda ſunt, oportet primò comprobare, dictum Mazareni Comitem, tranſactionis & renunciationis tempore omnium prædictorum Statuum, verum, & indubitatum ſucceſſorem ob mortem Principis D. Fabritii ipſius Avi extitiſſe.

Hoc quidem ſecluſa refutatione facta ab ipſo Don Fa- 34
britio in favorem Don Franciſci primogeniti, & Donnæ Margaritæ patris, nullam continet dubitationem, ſtante Regni Capitulo Imperatoris, & Invictiſſimi Regis Noſtri Domini Caroli V. felicisſimæ, & glorioſiſſimæ memoriæ, Cap. 204. ibi, *ſcilicet che la figlia femina del figlio maſculo primogenito morendo detto maſculo in vita di ſuo patre in tal caſo la detta figlia del maſculo ſia preferita alla zia ſorella del detto maſculo in la ſucceſſione delli detti Stati, Baronie, e feudi di ſuo avo. Verum che havendo tempore ſuæ mortis figlio maſculo ſecundogenito, in tal caſo detto figlio maſculo ſecundogenito ſia preferito alla nepote femina figlia del detto primogenito premortuo; a talche li Stati, e Baronie vengano a conſervarſi, & perpetuare in le caſate, e cognomi d' onde procedono*; quod & poſtea ejus prudentiſſimus filius, & Tuæ Majeſtatis Avus, Dominus noſter Philippus Secundus in ſucceſſione inter tranſverſales eadem ratione ad ſupplicationem Regni declaravit, & decrevit pro caſibus futuris, in c. 18. ut ex eo apertiſſimè perſpicitur.

Licèt enim capitulum prædictum 204. loquatur nomina- 35
tim de filio ſecundogenito maſculo concurrente ad ſucceſſionem patris cum nepte fœmina filia primogeniti, tamen idem ſervandum, & judicandum eſt, ob identitatem rationis in ſtatuto expreſsæ, nempè, agnationis conſervandæ, etiam in filio ſecundogeniti, concurrente cum conſobrina filia patrui ad ſucceſſionem Avi: quia caſus iſte ex vi comprehenſiva ſub dicto Statuto continetur, ut conſiderat Bald. *in l. quod verò, num.* 1. *& in l. de quibus, verſ. item quæro, colum.* 51. *ff. de legibus*, Decius *conſ.* 227. *num.* 8. Cravett. *conſ.* 227. *num.* 3. Pariſ. *conſ.* 32. *num.* 72. *& ſeqq. lib.* 1. Menoch. *conſ.* 113. *num.* 4. & 5. *& conſ.* 484. *n.* 8. & 9. Gratian. *diſcept. foreſt. cap.* 689. *n.* 15. *& cap.* 920. *num.* 3. Rot. apud Farinacc. *deciſ.* 172. *num.* 11. *lib.* 2. *in poſthum.* Cutell. *de donat. tract.* 2. *ſpeculat.* 23. *num.* 3. quibus addendi ſunt Decian. *conſ.* 30. *num.* 10. & 11. & 12. *lib.* 3. Berous *conſ.* 151. *num.* 5. *lib.* 2. Martin. Medic. *examin.* 31. *num.* 26. Corſett. *d. conſ.* 19. *num.* 37.

Et hinc eſt, quod ſtatutum, per quod mandatur, quod 36
frater excludat ſororem ob conſervationem agnationis, includit etiam, quod frater patruelis excludat ſororem patruelem, Gabriel. *lib.* 6. *com. concl.* 7. *tit. de Statutis, n.* 12. Brunus *de ſtatut. excluſ. fœmin. art.* 12. *qu.* 16. *verſ. an autem*, Curt. Jun. *conſ.* 15. *num.* 37. *verſ. Non minus, lib.* 1. Decian. *conſ.* 43. *num.* 52. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 235. *num.* 37. Portius *conſ.* 183. *num.* 27. Carpan. *ad Statut. Mediol. cap.* 288. *n.* 3. Raudenſ. *reſponſ.* 52. *n.* 6. Fuſar. *conſ.* 54. *n.* 52. Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. part.* 4. *qu.* 4. *num.* 10. Intrigl. *de feud. cent.* 2. *art.* 53. *n.* 12. & 13. Minad. *conſ.* 1. *a nu.* 46. Farinacc. *deciſ.* 104. *num.* 4. *part.* 1. *rec.*

Quæ traditio in tantum vera eſt, ut nec adverſæ partis 37
Advocati illam negare auſi ſint, etiam in terminis dicti *cap. Si aliquem* 33. vocantis proximiorem, ibi enim in pari gradu maſculum fœminæ præferendum eſſe ſtatutum eſt, & quamvis loquatur in ſucceſſione inter tranſverſales, nihilominus ejus diſpoſitio ad ſucceſſionem inter deſcendentes communiter trahitur; ut notant Petr. de Gregor. *de conceſſ. feud. part.* 4. *quæſt.* 10. *in princip. & num.* 21. ubi Maſtrill. *lit. A.* Cumia *in dicto cap. Si aliquem, verb. Gradu, n.* 72. Cannet. *in cauſa Ucriæ, conſ.* 20. apud Corſett. *num.* 2. idem Corſett. Senior *conſ.* 9. *num.* 32. *& conſ.* 19. *num.* 31. & Corſett. *filius in addit. ad conſ.* 10. *num.* 27. Pern. *conſ.* 4. *colum.* 3. *verſ. verum tamen in Regno iſto*, Intrigliol. *deciſ.* 43. *n.* 21. *& ſeqq.* aç propterea in ſucceſſione Avi Don Fabritii Comes Mazareni nepos maſculus ex ſecundogenito, Donnæ Margaritæ nepti ex primogenito, ob qualitatem, & prærogativam ſexus in pari gradu abſque ulla hæſitatione præferendus erat.

Quippe in propoſito caſu non habet locum repræſenta- 38
tio, nec attenditur prærogativa melioris lineæ, quæ in aliis caſibus eſt conſiderata, & obſervari debet juxta noviſſima Regni Capitula; fœmina namque de jure communi feudorum excluſa, & de jure ſpeciali commiſerationis cauſa per Regni Conſtitutiones, & Capitula, admiſſa, non excludit agnatum proximiorem, aut in pari gradu, ſed ſolùm remotiorem inferioris lineæ, ut infrà fuſiùs probabimus articulo

ticulo 3. & 4. ubi de prærogativa lineæ, & qualitate agnationis agendum eſt.

Difficultas igitur verſatur, ſtante refutatione prædicta fa- 39
cta D. Franciſco per patrem D. Fabritium, ſi enim hæc ſuum ſortita eſt effectum traslationis poſſeſſionis prædictorum Statuum in D. Franciſcum, ac ſi verè mortuus eſſet D. Fabritius pater, ſicque non expectata morte ipſius, nulli dubium eſt Donnam Margaritam uti filiam refutatarii, & poſſeſſoris, ſaltem per clauſulam conſtituti in dicta refutatione appoſitam, prædictorum ſtatuum fuiſſe veram, ac legitimam ſucceditricem: ſi verò refutatio non ſtatim operata eſt, & vera dictorum feudorum vacatio non fuit inducta, niſi poſt mortem D. Fabritii: certum etiam eſt, quod mortuo D. Franciſco in vita patris refutantis, evanuit refutatio, & per conſequens debita fuit ſucceſſio Mazareni Comiti, qui tunc temporis nepos maſculus ex ſecundogenito reperiebatur, ex proximè dictis.

Iſtius dubii reſolutio pendet ab illa percelebri quæſtio- 40
ne, utrum in ſucceſſione feudorum ſit attendendum tempus refutationis, ſeu potiùs tempus mortis refutantis, ut vel ſuccedat proximior refutatario morienti, vel proximior tempore mortis refutantis? quem breviter diſputabimus, utriuſque ſententiæ Authores, rationeſque referendo, ac noſtum proferendo judicium.

Tempus refutationis, & ſecundum id proximitatem 41
ſucceſſoris conſiderandam eſſe, dixerunt ex Regnicolis noſtris, pro Racudiæ Comite in allegationibus adductis, Bernard. de Medicis, aliàs Saccurafa, *in compend. cap. volentes, verſ. Item ſi vero*, Joan. de Anſald. *in cauſa feudi Formica*, Montalt. *ſuper feudo Cardoniæ*, Blaſ. Lanc. *in dicto cap. volentes 2. notab.* Hieronym. Fimia *in conſ.* pro Andreotta Corbera, & in cauſa Palazoli, Ferd. Bongior. in cauſa Buccheri, Joan. Aloyſ. de Sept. in cauſa Palazoli, Cannet. *in dicto cap. volentes, fol.* 84. *verſ. & quatenus*, Milan, qui præfatos DD. refert, & ſequitur, *deciſ.* 8. *nu.* 271. *cum ſeqq. libr.* 1. Maſtrill. ad Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. part.* 4. *q.* 10. *numer.* 24. *lit. B. & deciſ.* 238. *ex numer.* 35. Feder. Campixianus *inter conſ.* Corſetti *conſ.* 22. *per tot.* Regens Ramundetta in cauſa feudi Mangiadaini, Cutell. *de donat. tom.* 2. *ſpecial.* 12. *in fine*, de exteris verò Camerar. *in l. Imperialem*, Rovit. *conſ.* 15. *nu.* 34. & 35. Borell. *in ſumma deciſ. tit.* 34. *de feud. num.* 434. Pereg. & alii, quos refert, & ſequitur Franc. Aponte *deciſ.* 4. *per tot.* quos videtur ſectari Joſue Amicangelus (ex adverſo prætermiſſus) *in ſuis quæſt. feudalib. q.* 11. *per tot.*

Iſtorum Doctorum fundamenta ſunt: Primò text. in c. 1. 42
de alienatione feudi paterni, ubi permittitur Vaſallo ante mortem, feudum refutare, & alienare in proximè ſucceſſurum, & in præjudicium aliorum agnatorum: cùm ergo text. iſte loquatur de feudo in forma ſtricta, & intelligi debeat de refutatione valida, & perpetuò duratura, quæ tranſeat in filios refutatarii, & cæteris præjudicet agnatis, (inquiunt) non eſſe de hoc amplius diſputandum, lex enim clara, & in terminis caſum determinans in individuo, nullam relinquit dubitandi rationem, & ex quo alienationem permittit, ſi fiat in caſu permiſſo, de perpetua, & non de temporali eſt intelligenda, ex Bartol. *in l. ſicut*, §. *ſupervacaneum, colum.* 3. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.* Angel. *in leg. pater filium, ff. de legat.* 3.

Secundò, & ad confirmationem præcedentis, dicunt, 43
quod cum textus præcitatus alienationem permittat in proximè ſucceſſurum, reluctantibus, & invitis etiam aliis agnatis, & non diſtinguat (uti nec DD.) an procedat illo tantùm caſu, quo refutatarius ſupervixerit, vel locum non habeat ſi præmoriatur, debet indiſtinctè intelligi, nulla habita ratione de præmorientia dicti refutatarii; eo præcipuè, quia actus perfectus, & conſumatus, non vitiatur, nec reſolvitur, licèt ad eum caſum devenerit, à quo initium capere non potuerit, *capit. factum legitimè* 78. *regul. jur. in 6. l. in ambiguis* 85. §. *non eſt novum, ff. eodem tit. cum vulgatis*.

Tertiò, expendunt text. *in cap.* 1. *de eo, qui fin. fec. agnat.* 44
dum determinat, quod mortuo refutatario abſque filiis, feudum revertitur ad refutantem; ex quo deſumunt argumentum à contrario ſenſu, & dicunt, quod ſi refutatarius cum filiis deceſſiſſet, ad ipſos ſucceſſio pertinuiſſet, & ceſſaret contentio inter refutantem, & alium agnatum, totum feudum vendicare volentem: quæ eſt ponderatio Milan. *d. dec.* 8. *n.* 292. *lib.* 1.

Pro contraria verò parte, nempè ſpectandam eſſe proxi- 45
mitatem de tempore mortis refutantis, alii quamplurimi non contemnendæ authoritatis DD. adducuntur, & ex Regnicolis ſunt, Petr. de Monte, & Gualterius de Paternio *in cap. volentes*, ubi Pern. circa finem, Blaſc. Lancea *in eod. c. prima lect. verſ. ſed pulchra*, idem Joann. Aloyſ. de Sept. in cauſa Galtabellottæ, idem Cannet. in cauſa Ucriæ, & in cauſa Caſſari, *& ſing.* 35. *lib.* 2. *ubi de comm. teſtatur*, & alii quos refert Corſett. Sen. *conſ.* 19. *nu.* 24. & 35. & Regens Corſett. *filius in addit. ad patrem conſ.* 22. ubi latè quæſtionem examinat, & multis rationibus hanc partem tuetur; *Cum. in cap. Si aliquem, verb. Antiquis, limit.* 2. *num.* 371. Petr. de Greg. *de conceſſ. feud. part.* 4. *q.* 10. *num.* 24. ubi firmiſſimè in hac reſidet opinione (licèt ab Advocatis adverſæ partis, perperam pro contraria adducatur) Intrigl. *deciſ.* 43. *per tot.* ubi ad partes diſputat. Giurb. *de ſucceſſ. feud.* §. 2. *gloſ.* 12. *numer.* 80. *prope finem*, & eleganter *gloſ.* 5. *n.* 50. *ubi nu.* 53. reprehendit Rovit. *dicto conſ.* 15. *num.* 35. contrarium tenentem (& licèt hic Author pro contraria allegetur *in* §. 1. *gloſ.* 15. *nu.* 9. non loquitur de hoc puncto, ut ex ejus viſione poterit recognoſci: ſolùm enim diſputat; utrum mortuo refutatario, ſuperſtitibus filio ipſius, & refutante, quis eorum ſuccedere debeat, filius, an verò refutans? quæ diverſiſſima eſt quæſtio) Cutell. ſibi contrarius *de donat. contempl. matrim. tr.* 2. *diſc.* 1. *ſpecial.* 12. *à nu.* 240. *& ſpecial.* 18. *n.* 21.

De exteris autem, ſunt Joann. Andr. *in cap.* 1. *de ſucceſſ.* 46
feud. numer. 8. à Corſett. Jun. *adductus in addit. ad conſ.* 22. *nu.* 15. Joann. Vinc. de Anna in Ruar. de Vaſſall. *decrep. ætat. à n.* 187, *uſque ad n.* 232. Gallup. *in method. jur. feud. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 17. Artamen. Piſtor. *q.* 6. *feud. nu.* 34. *& ſeq. lib.* 2. Roſental. *de feud. capit.* 5. *membr.* 2. *concl.* 67. Cenſal. ad Peregr. *art.* 29. *verſ. Septimo obſer. fol.* 351. Fuſar. *de ſubſt. qu.* 318. *num.* 110. Et de Hiſpanis noſtris, Joann. Guttierez *lib.* 3. *pract. q.* 71. *num.* 13. Caſtill. *libr.* 3. *controv. cap.* 12. *n.* 111. *& libr.* 5. *cap.* 18. Paz de Tenuta *c.* 61. Solorzan. *de jure Ind. tom.* 2. *libr.* 2. *cap.* 14. *à num.* 49. Molin. *de primog. libr.* 1. *cap.* 6. *numer.* 45. ubi addentes, & alios quamplurimis relatis, noviſſimè Alphonſ. de Olea *in tract. de ceſſ. jur. tit.* 3. *quæſt.* 4. *per tot. præcipue ex num.* 31.

Rationes, quibus iſtis DD. moventur, ſunt. Primò, quod 47
in feudis, majoratibus, & fideicommiſſis, proximitas ad ſuccedendum conſideratur tempore mortis ultimi poſſeſſoris, quæ concluſio in hoc fideliſſimo Regno non habet contradictorem, ſtante diſpoſitione *cap. Si aliquem*, eam canonizante, ibi; *Qui tempore mortis ſupererit defuncti proximior*, ut ibidem agnoſcunt omnes repetentes, & optimè perpendit Intrigl. *d. deciſ.* 43. *nu.* 22. *verſ. fundatur, qui num. ſeqq.* alia proſequitur non contemnenda, & de jure communi illam comprobat expreſſus text. *in l. cum ita*, §. *in fideicomm. ff. de legat.* 2. ibi, *qui ex nomine defuncti fuerunt, eo tempore teſtator moreretur*, cum adductis à Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 10. *per tot. & vum.* 38. *& lib.* 1. *c.* 13. *n.* 27. latè Caſtrill. *libr.* 3. *contr. c.* 19. *ex num.* 135. *cum ſeqq.* & alibi ſæpè, undè deducunt, non eſſe attendendam proximitatem de tempore refutationis, aut renunciationis in præjudicium eorum, qui poſt mortem poſſeſſoris refutantis ſucceſſuri ſunt, uti proximiores eidem, & habentes tunc temporis qualitates à ſtatuto, ſeu diſpoſitione primi fundatoris requiſitas, eleganter Guttierez *dicta quæſt.* 71. *num.* 13. addentes Molin. *dicto lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 45.

Secundo, & in confirmationem prædictæ concluſionis 48
ponderant jura *in l. filius famil.* §. *divi, la prima, ff. de leg.* 1. *l. cum pater* 77. §. *à filia, l. unum ex famil. in princ. ff. de legat.* 2. *l. uxorem*, §. *Rejum, ff. de leg.* 3. in quibus cavetur, quod gravatus reſtituere fideicommiſſum poſt mortem, incertæ ex certis perſonis, non poteſt in vita reſtituere; quia ex præmatura illa reſtitutione iis, qui tempore mortis in humanis extiterint, præjudicium poſſet inferri; per quæ jura dixerunt Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 23. & ibi ejus addentes, qui plures laudant, Gomez *in l.* 17. *Tauri, n.* 2. 6. & 7. Surd. *conſ.* 264. *nu.* 29. Franc. Tondut. Sanleger. *reſol. civil. lib.* 2. *cap.* 50. *num.* 48. Anton. Fab. *lib.* 18. *conject. cap.* 4. 5. & 6. quod gravatus eligere tempore mortis, non poteſt electionem facere in vita, & ſi hoc faciat, electio non tenet, & electus ſi præmoriatur, non traſmittit aliquod jus ad hæredes; meritò quidem, quia quæ poſſunt recipere variationem cum tempore, fieri nequeunt ante tempus in tertii præjudicium, Joann. Vinc. de Ann. *in repet. d. cap.* 1. de Vaſall. *decrep. ætat. num.* 195. Gomez. *in d. l.* 17. *Tauri, num.* 9. *in fine*, Cannet. *conſ.* 71. *n.* 9. apud Corſett. *ſub conſ.* 19.

Tertiò dicunt, quod ſi proximitas ad ſuccedendum eſſet 49
conſideranda de tempore refutationis, non autem mortis poſſeſſoris, daretur occaſio fraudandi legitimos ſucceſſores, vel jam natos, vel naſcituros, habentes tunc qualitates requiſitas; contra prohibitionem text. *in l. ſi mulier*, §. *ex aſſe*

ff. de

ff. de jure dot. ibi, *quia transferre ad alium, quam cui debet fideicommissum hæres non potest, l. si id quod 21. §. ultimo, ff. de liberat. legat.* quem text. ad hoc ponderat Fusar. *de substit. dicta q.* 318. *num.* 110. & sequerentur quamplurima inconvenientia, & absurda, utpotè, quod facta refutatione à primogenito in favorem secundogeniti, non possent filii primogeniti ppstea nati succedere in feudo, aut majoratu per mortem patris refutantis. Item, quod refutato feudo in remotiorem agnatum de consensu proximioris immediatè successuri, non possent agnati proximiores in medio existentes succedere ob mortem illius proximioris, qui refutationi consensit. Ulteriùs, quod stante statuto excludente fœminam concurrentem in pari gradu cum masculo (ut est in Regno nostro) non posset succedere masculus habens hanc qualitatem tempore mortis: imò excluderetur à fœmina existente in pari gradu, eo solum, quod esset refutatario proximior; contra mentem statuentium, & dispositionem concedentium, & acquirentium feuda, ut in præsenti causa manibus contrectatur, & perbellè considerant supracitati DD. præcipuè Corsett. Jun. *in addit. ad dictum cons.* 22. Intrigliol. *dicta dec.* 43. Addentes Molin. *dicto lib.* 3. *c.* 10. *num.* 44. Olea *dicta q.* 4. *n.* 41. & 42.

59 Et quia ex adversa parte replicatur jura prædicta, scilicet *dicta l. filius familias, §. divi il primo, ff. de leg. primo*, cum similibus procedere in fideicommissis, & majoratibus, in quibus dispositio est post mortem collata, aliúdque esset in feudis, quæ possessor potest alienare, & refutare in vita in proximum immediatè successurum, *ex d. c. 1. de alienat. feud. patern. d. cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnato.* Respondent istius secundæ sententiæ sectatores nullius ponderis hanc evasionem esse,

51 Tum quia de fideicommisso ad feudum validum est argumentum, Menoch. *cons.* 277. *n.* 37. & *cons.* 275. *num.* 12. Artman. Pistor. *d. q.* 6. *feud. n.* 43. & 44. *lib.* 2. Intrigliol. *d. dec.* 43. *num.* 78. Corsett. *filius ad patrem dicto cons.* 22. *nnmer.* 42. & de majoratu ad feudum ex pacto, & providentia Principis, quod defertur jure primogenituræ ex clausula jurisfrancorum, Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 1. 2. & 3. *cum seqq.* ubi multos laudat: & jure communi attento, ac etiam præter jus, seclusis particularibus legibus, & consuetudinibus uniuscujusque provinciæ, id indubitanter firmat *n.* 5. & 6. quem sequitur noster Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *qu.* 57. *per tot.* ubi alios quamplures refert, quod in his terminis non inficiantur Castill. Sotom. *lib.* 5. *controv. c.* 91. *num.* 47. Parlador. *in 5 exciquent. diff.* 19. *n.* 10. & *seqq.* ac propterea nullam congruam differentiæ rationem inter utrumque casum reddi posse arbitrantur.

52 Tum etiam quoniam in feudis ex pacto, & providentia Principis (de quibus in præsenti est noster sermo) omnes agnati in investitura comprehensi habent spem probabilem succedendi feudatario viventi, independenter ab eo, ex vocatione Principis concedentis, aut primi acquirentis, seu disponentis, Soccin. Jun. *cons.* 95. *num.* 30. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 211. *numer.* 99. & *cons.* 109. *num.* 64. *vol.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 52. *num.* 35. Intrigl. *dicta dec.* 43. *nu.* 74. Amicang. *q. feud.* 9. *numer.* 45. & *q.* 10. *num.* 3. Altograd. qui alios refert *cons.* 8. *numer.* 22. *lib.* 2. Noal. *de transmission. cas.* 63. *numer.* 2. *cum seqq.* adeo ut feudatarius habens feudum ex pacto, & providentia, intelligatur ita feudum tenere ex Principis concessione, ut post mortem suam restituat proximiori vocato ad instar fideicommissi, Ilsern. *in c.* 1. *n.* 50. *de eo qui sibi, & hæredibus suis masc.* Decius *cons.* 445, *num.* 33. Georgius *allegat.* 19. *numer.* 17. Giurb. qui plures *de feudis*, §. 1 *glos.* 10. *num.* 23. & 24. Cutell. *dec.* 35. *num.* 41. *lib.* 2. ubi inquit, quod investitura operatur id, quod fideicommissum in contractu, & concludit, quod feudum à DD. hujus Regni, vocatur restitutioni subjectum, ex Corsetto, & Cannetio, quos ibi allegat.

Unde concludunt, propriissimè ad nostræ quæstionis de-
53 cisionem adduci, pro hacque sententia expendi præcitata jura de fideicommissis loquentia; cùm enim agnati ex concessione, & investitura Principis dicantur vocati ad feudum post mortem feudatarii, qui illis post mortem tenetur restituere; certum est non posse illum alii etiam proximiori in vita restituere, in præjudicium alterius, qui tempore mortis reperitur proximior, habetque qualitates requisitas ad succedendum tempore habili, quo desiderantur, & quæ ex præmatura illa refutatione non debent excludi, ac rejici absque iniquitatis vitio, ut considerat Regens Corsett. *in addit. ad dict. cons.* 22. *numer.* 23. *vers. ex his patet, cum seqq.*

54 Nos utriusque sententiæ rationibus, & authoritatibus matura deliberatione perpensis, hanc secundam uti veriorem, æquiorem, & receptiorem amplexi sumus; licèt enim prima, & contraria, pro se habeat multos non contemnendæ authoritatis sectatores, nec destituta sit fundamentis; negari non potest, quin plures numero, majoris ponderis, & politioris notæ sint qui hanc nostram tuentur, quæ firmioribus, & solidioribus est suffulta principiis, juribus, & rationibus: secundùm quam scimus esse in hoc fidelissimo Regno judicatum per M.R.C. in causa Miserendini sub die 17. Junii 1600. revocata *decis. Milan.* 8. & in causa delli Mirii, ut apparet ex justificationibus judicum, & denique in causa Principatus Cassari ad favorem D. Cæsari Gaetano nepotis ex secundogenito, exclusa Donna Anna nepote ex primogenito refutatario prædicto.

Eo præcipuè, quia Don Garsias Mastrillo unus ex DD. 55
contrariæ sententiæ, & quidem maximæ authoritatis Author, in addit. ad Petr. de Greg. *de concess. feud. part.* 4. *qu.* 10. *litt. B. & in dec.* 248. *nu.* 28. & 39. sequutus Cor. Sen. *cons.* 19. *nu.* 36. & 37. illam limitat in casu; quo militaret favor agnationis conservandæ, ut puta si versaremur inter masculum, & fœminam, quo casu, inquit, Judicem imitantem Imperatorem nostrum invictissimum Carolum V. *in cap. novissimis* 118. & 204. non debere judicare posthabito respectu ad agnationem: quod casui nostro mirificè convenit, licèt reluctantibus adversæ partis Advocatis, qui nullo juridico fundamento hanc Corsetti, & Mastrilli traditionem in motivis evertere conati sunt.

Quibus accedit, quod effectus refutationis factæ à Don 56
Fabritio in favorem Don Francisci filii primogeniti collatus fuit in tempus mortis ipsius Don Fabritii, & cum reservatione usufructus, & administrationis, ut diximus supra in facti narratione, quo casu cùm deficiat extremum habile, ad quod, ob præmorientiam refutatarii, proculdubio resolvitur refutatio, & non transmittitur feudum ad ipsius agnatos proximiores, sed ad eos qui tales reperiuntur tempore mortis refutantis, censetur enim dispositio conditionalis, eo quod in tempus mortis sit collata, juxta text. *in leg. hæres meus, §. hæres meus, ff. de conditionibus, & demonstrationibus*, & ideo non transmittitur, *l. unica, §. si autem aliquid, C. de caducis tollend.* Noalis *de transmiss. cas.* 10. *num.* 15.

Et licèt ex adverso dicatur, prædictæ refutationis execu- 57
tionem tantummodò fuisse in tempus mortis dilatam, & quod sic declaravit D. Fabritius per aliam scripturam ad instantiam prædicti D. Francisci, ut matrimonium tractatum inter ipsum, & Donnam Joannam ab Austria suum sortiretur effectum (quo casu prætendunt non fuisse dispositionem conditionalem, eo quod talis refutatio habet vim contractus donationis irrevocabilis, ut latè defendit Amicang. *in q. feud. q.* 10. *per tot.* & statim dicatur nata obligatio, licèt actio differatur ad tempus mortis, ex gloss. *in l. si pupillus, §. qui sub condit. ff. de novation.* idem Amicangel. *qu.* 11. *nu.* 2.) de hoc non apparuit, & plenè informati fuimus Don Fabricium aliàs ob mortem D. Francisci in favorem D. Joannis secundogeniti fecisse prædictorum Statuum refutationem, uti constat ex actis; sed cùm ipse D. Joannes ante patrem etiam vita functus esset, effectum habere non potuit, & feuda remanserunt penès dictum Don Fabritium eorum verum possessorem; ex quo ortæ fuerunt discordiæ inter ipsum & Donnam Joannam ab Austria nurum, quæ ut dictos Status ab ipso avocaret, dictas executiones pro dotis credito exercuit, non valentibus dicto Don Fabritio, nec dicto Comite Mazareni, tunc infante, orphano, & sub tutela viduæ matris constituto suas proponere legitimas defensiones, ut nobis extrajudicialiter innotuit; & quomodocumque sit, semper dicendum est tacitam in refutatione inesse conditionem, nisi refutatarius supervixerit, & proximior tempore mortis fuerit repertus, ut infrà, num. 59. & 60. probabimus, quidquid in contrarium dicat Amicangelus, cujus traditio in id tendit, ut refutatio non possit per refutantem revocari; nam ad ipsius præjudicium irrevocabilis est, ut in terminis donationis docet Doctiss. Donat. Ant. de Marinis, post hæc scripta visus *in addit. ad decis. Reverterii, dec.* 56. *nu.* 3. *per text. in l. ubi ita donatur* 27 *ff. de donat. causa mort.* non verò ad præjudicium tertii, tunc temporis proximioris, ut supra ostendimus.

Nec tunc nobis obstant jura, & rationes in contrarium 58
perpensæ, non primò text. *in cap. 1. de alienat. feudi paterni.* Cui respondetur non determinari ibidem præsentem quæstionem, quando scilicet præmoritur refutatarius relictis filiis, qui tempore mortis refutantis, ab aliis proximioribus agnatis præcessi reperiuntur, utrum illi an potius isti sint præ-

præferendi; textus enim solùm decernit valere alienationem feudi inter agnatos, absque consensu Domini, quia tunc non dicitur alienatio, sed refutatio: præmoriente verò refutatario, quis debeat in feudo succedere, non aperit textus, ac ideo intelligendus est de refutatione in præjudicium refutantis, quæ valida erit, si fiat in proximum immediatè succesurum, licèt alii remotiores contradicant, non autem aliorum agnatorum, quibus uti proximioribus tempore mortis refutantis successio debetur ex providentia Principis concedentis, & quibus ipse refutans non potest præjudicium inferre, ut probant Cannet. *dict. cons.* 20. & 21. apud Corsett. & ipse Corsett. *cons.* 19. *n.* 32. & Corsett. *filius in addit. ad cons.* 22. *n.* 41. & 42. optimè Alphons. de Olea *d. tit.* 5. *q.* 4. *n.* 32. ubi, licèt fateatur cum Molina casum mortis, & alium similem æquiparari, negat tamen renunciationem, vel cessionem morti similem esse; sicque renunciantem, vel refutantem haberi pro mortuo, quo ad sui præjudicium tantùm, non verò in præjudicium tertii etiam nascituri, cui ex actu voluntario possessoris damnum irrogari non potest, & allegat Joann. Guttier. *d. q.* 71. *num.* 13. in terminis Intrigliol. *dict. dec.* 43. *n.* 28. & 72. *cum seqq.*

59 Ad confirmationem argumenti respondetur, alienationem, seu refutationem, de qua loquitur text. *in d. cap. 1. de alienat. feudi paterni*, non fortiri effectum suum irrefragabilem, nisi tantùm in præjudicium refutantis ejus vita durante; quia post mortem non potest ipse de feudo disponere ad favorem alterius, quàm qui proximior reperitur, & habet qualitates necessarias ad succedendum ex pacto, & providentia Principis, dispositione Statuti, aut primi fundatoris; ac ideo intelligitur facta prædicta refutatio sub racita conditione, si refutatarius vivat, & proximior inveniatur tempore mortis refutantis; ut considerant supracitati DD. & multis laudatis Intrigliol. *d. alleg.* 43. *num.* 74. Corsett. *filius in addit. ad dictum cons.* 22. *nu.* 32. Unde non potest dici prædictam refutationem in vita possessoris factam, esse actum legitimum consumatum, & irrevocabilem ab initio, de qua loquuntur juris regulæ in contrario argumento adductæ: imò potiùs dicendum est, dispositionem esse conditionalem collatam in tempus mortis refutantis, sub conditione casuali, quæ, vel deficiet refutatario præmortuo, vel existente alio proximiore, aut adimpleta censebitur si vivus, & à nullo alio agnato præcessus existat.

Roboratur responsio, alia non ineleganti consideratione; 60
si enim refutatio prædicta irrevocabiliter sortiretur effectum, eodem modo, ac si refutans naturaliter esset mortuus, sequeretur, quod mortuo refutatario absque descendentibus legitimis, non posset ipse refutans ad feudum refutatum reverti, vel in eo succedere, dato quod refutatio fuisset personalis, sed locus fieret aliis agnatis remotioribus, vel in pari gradu cum ipso refutante, quibus ipso de medio sublato successio spectare deberet: ac sic est, quod supposita personalitate refutationis, ipse refutans succedit in feudo refutato, sive sit jure reversionis, sive successionis, exclusis agnatis remotioribus, aut in pari gradu, ut infrà latè probabimus, & sunt jura expressa *in cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. & in c. 1. §. ult. si de feudo fuer. controvers. inter Don. & agnat.* Ergo necessariò sequitur refutationem non operari effectum irretractabilem etiam in præjudicium ipsius refutantis, cùm casus evenire possit, in quo ipse succedat, ac si illa facta non fuisset; ac per consequens non erit à jure, & ratione alienum, quod resolvatur adveniente casu, à quo incipere non potuit, ob præjudicium tertii, cui non potuit damnum irrogari; ex superiùs adductis.

Ad tertium, ex textu in dicto *c. 1. de eo qui fin. fec. agnat.* 61
sit satis, quod ibi quæstio erat inter refutantem, & alium agnatum existentem in pari gradu, super successione feudi refutati ob mortem refutatarii; in qua quæstione sapientes Mediolanenses censuerunt refutantem in partem feudi (erant enim tunc feuda dividua) non obstante refutatione, succedere debere; unde dici non potest decisam in eo textu fuisse præsentem controversiam; quia licèt supponatur in facti narratione refutatarium sine filio masculo ex hac vita migrasse (ex quo à contrario sensu deducunt adversarii, quod filio existente ipse succederet, cessaretque contentio inter refutantem, & alium agnatum) tamen cùm de hoc non fuisset disceptatio, nec concurreret talis filius cum alio agnato proximiore tempore mortis refutantis, non potest dici decisum; decisio quippè debet interpretari ex facto sapientibus proposito, de quo apparet in textu: & quod non est disceptatum, nec deductum, non potest haberi pro decisо, glos. *notab. in l. si quis ad exhibendum, ff. de except. rei judic.* dicens præsumi latam sententiam ex causa, quæ resultat ex actis, quam sequuntur ibi Bart. Bald. *in l. fin. vers. & secundum hoc, C. de suspect. tutor.* Surd. *consil.* 312. *num.* 16. *lib.* 3. Schrader. *de feud. tom.* 1. *p.* 9. *cap.* 7. *num.* 130. Guaz. *de defens. reorum defens. secund. cap.* 7. *num.* 11. Farinac. *dec.* 346. *num.* 5. *part.* 2. *in post-hum.*

Nec argumentum, quod à contrario sensu elicitur, est 62
in consideratione, quando (ut in præsenti) resultat absonus intellectus ex casuum diversitate; ultra quod etiam ex dicto argumento nihil relevans in favorem contrariæ sententiæ deducitur, quoniam non dicitur in textu refutantem habuisse filios, & descendentes, qui possent conqueri de prædicta refutatione facta in fratrem tunc proximiorem agnatum; quo casu aliud esset dicendum, quamvis refutatarius liberis relictis decessisset, succederent quippè refutantis filii uti proximiores, exclusis patruis, & consobrinis remotioribus secundùm nostram verissimam sententiam, & sic omnibus modis convincitur dictum textum negotium non facere Adversariis.

Doctoribus verò, qui pro prima & contraria sententia 63
adducuntur, tàm Regnicolis, quàm exteris, respondere opus non est, cum hoc lato calamo fecerit Regens Corsett. *in addit. ad patrem d. cons.* 22. qui satis doctè, eorum rationes, & fundamenta confutavit; & sat est dicere, Mastrillum in casu istius litis pro nobis esse, quamplurésque ex reliquis sibi ipsis contrarios extare, ut supra notatum est nu. 55. Inter quos fuit etiam Blasius Lancea, qui cùm in prima lectura super *cap. volentes* tenuisset nostram opinionem, postea in secunda lectura contrariam amplexus est, motus affectione rei familiaris: ut scilicet robur acciperet jus suum, quod prætendebat super terram Castaniæ: ut advertit idem Corsett. *in princip. dictæ addit. ad cons.* 22. Bernardum autem de Medicis loquutum fuisse de feudo hæreditario, quod ad rem non pertinet; & denique Amicangelum sequentem Camerarium, & alios, futilissimis rationibus contrariam sententiam amplexum fuisse, ut videre est *d. q.* 12. *ex nu.* 7. & nihilominus in *n.* 13. *vers. declaratur secundo, & num.* 14. agnoscit, quod sat est ad fundandam nostram opinionem, & contrariam destruendam.

Relinquitur ergo ex dictis, quod non obstante refutatio- 64
ne à D. Fabritio in favorem D. Francisci facta, ob istius præmorientiam absque filio masculo, debuit eidem D. Fabritio succedere D. Joannes secundogenitus, qui præoccupavit primogenituram, & eo mortuo D. Joseph Mazareni Comes ipsius filius major, successionis capax, exclusa Donna Margarita; juxta dispositionem Cap. 204. Domini Imperatoris Caroli V. Et per consequens colligitur (ut ad viam, à qua digressi sumus, redeamus) transactionis tempore dictum Mazareni Comitem, verum, legitimum, ac indubitatum successorem Principis D. Fabricii in dictis Statibus, Baroniis, & feudis extitisse.

Unde, & necessariò dicendum est, in transactione inita 65
cum Donna Margarita, vere in ipsius favorem prædictorum feudorum fuisse refutantem, & renunciantem dictum Mazareni Comitem.

Et quamvis ab Advocatis adversæ partis in voce sit objec- 66
tum, non posse refutantem dici; tum ex eo, quod feuda non possidebat transactionis tempore; tum etiam quia (ut ex Albarano deprehenditur) Donna Margarita primò illorum possessionem adepta est, prævia restitutione facta per Donnam Joannam matrem creditricem, & postea eidem Don Joseph dedit Comitatum Mazareni, & Grassiliati, ac feudum Nixemis; ob idque dicunt Donnam Margaritam refutasse Comiti Mazareni, non verò Comitem Donnæ Margaritæ.

Nihilominus levissima hæc objectio nobis visa est, quia 67
ut Mazareni Comes verus refutans æstimetur, non desideretur, quod penes ipsum esset actualis feudorum possessio, sufficitque spes invariabilis, & indubitata in eis succedendi, ut proximior, & immediatus post mortem Don Fabritii, de cujus successione erat contentio, & qui tempore transactionis, & refutationis jam naturæ debitum solverat, sicque erat delata successio, & continuata possessio ministerio Capituli 43. Invictissimi Regis Ferdinandi, ut probat expressus text. *in cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnat.* ubi refutans non possidebat feudum, sed alius agnatus, cui ille feudum refutavit, faciens pactum de non petendo: & hoc non obstante respondent sapientes Mediolanenses, agnatum, qui non possidebat, admitti ad successionem feudi, refutatario, & possessore defuncto, eo quod refutatio fuerat personalis; ergo non requiritur possessio, & sufficit spes succedendi, vel jus certum ad feudum.

Idem probat text. *in cap. 1. §. ult. si de feudo fuerit contro-* 68
versia

versia inter Dom. & agnat. ubi, Titius, qui feudum non possidebat, refutavit Sempronio possessori, faciens eidem pactum de non petendo: & adhuc dicitur in textu, quod decedente Sempronio succedit Titius ut verus refutans pacto non obstante. Quod quid clarius pro eversione contrariæ oppositionis? Omittimus alias responsiones, ne in rebus adeo apertis inutiliter immoremur, quando nec textus aliquis, nec Author pro dicta contraria assertione adducitur, & regulariter refutationes, & renunciationes hujusmodi, fiunt ab eis, qui spem certam succedendi habent, & illius juris, & spei invariabilis refutantes, & renunciantes dicuntur, licèt actu non possideant; de quo passim apud Doctores.

69 Nec in consideratione est, quod Donna Margarita possessionem ceperit prædictorum Statuum, ac postea dederit dicto D. Joseph Comitatum Mazareni, & Grassuliatus, Baroniamque Nixemis, quia hoc factum ita fuit in executionem transactionis, refutationisque ab ipso D. Joseph, & suis tutoribus ejus nomine antea pactitatæ, & conventæ in prædicto Albarano: quod non excludit dictum D. Joseph fuisse verum renunciantem, ac refutantem prædictorum Statuum in favorem Donnæ Margaritæ, quia in qualibet dispositione inspiciendum est quod principaliter agitur, non quod venit in consequentiam, text. *in l. 1. ff. de authorit. Tut. l. si quis, nec causam, ff. eodem. c. ad audientiam, ubi glos. de præscript.* Surd. *cons. 67. n. 31. & cons. 96. num. 49.* Sperell. *decis. 93. numer. 23. part. 1.*

70 Quid autem actum principaliter fuerit inter partes, apertè cognoscitur ex Albarani lectura, scilicet, quod Don Joseph renunciaret successioni sibi debitæ ob Don Fabritii mortem in favorem Donnæ Margaritæ, & quod ipsa, facta prius subjugatione super dictis Statibus, pro creditis dotalibus debitis Donnæ Joannæ matri, ab ea recuperaret possessionem eorumdem Statuum, ac postea traderet dicto Don Joseph Comitatum Mazareni, & reliqua bona; quod totum factum est in consequentiam, & executionem dictæ renunciationis, aliàs fieri non posset; quandoquidem Donna Margarita nec antea possidebat, nec possidere poterat vivente Don Fabricio, & habente dicto Don Joseph immediatam causam succedendi eidem. Unde est, quod Advocati partis adversæ præsupponunt illud, quod re vera non fuit, nec esse potuit, nempè Donnam Margaritam fuisse veram, & indubitatam succeditricem dictorum Statuum, illorumque partem refutasse dicto Don Joseph, quod quàm alienum sit à veritate, ex superiùs dictis manifestè dignoscitur.

71 Si igitur transactionis tempore dictus Mazareni Comes prædictorum feudorum erat indubitatus successor, & ut talis delata jam successione ob mortem Don Fabritii, illa ad favorem Donnæ Margaritæ renunciavit, ac refutavit, indubium est, illum ut verum refutantem esse habendum; unde decedente Donna Margarita absque liberis, & sic extinctis omnibus personis in renunciatione contemplatis, succedit ipse, & revertitur ad feuda refutata, exclusis aliis omnibus agnatis, ut expressè decisum est in dicto *c. 1. de eo qui fin. fec. agnat. d. cap. 1. §. ult. si de feudo defunct. fuer. controvers. inter Dom. & agnat.* & probant Ruin. *cons. 11. numer. 7. & 8. lib. 1.* & Hond ed. *cons. 36. nu. 25. libr. 1.* Surd. *cons. 517. num. 4. & 8.* Bardellon. *cons. 63. num. 18. lib. 1.* Ruin. *cons. 44. nu. 27. libr. 1.* Ann. *in dict. cap. 1. de Vassall. decrept. ætat. numer. 27.* Rosenthal. *de feud. cap. 2. concl. 20. & 21.* Teodor. *allegat. 36.* Camill. de Medic. *cons. 2. numer. 128.* Montan. *controvers. 9. per tot.* Marcian. *disp. 8. lib. 1.* Donat. Anton. de Marin. *libr. 2. resolut. cad. 189. num. 36. ad fin.* cum aliis infra laudandis, & in hoc Fidelissimo Regno indubitatum testantur Giurb. *de feud. §. 1. Gloss. 15. num. 16. & in vers. cæterum,* Cumia *in dict. cap. Si aliquem, verbo Antiquis, num. 374.* Tob. Benfari apud Lunam *cons. 17. n. 44.*

72 Quæ quidem traditio in se verissima, & receptissima, everti, nec turbari potest, eo quod nonnulli DD. ab Advocatis alterius partis cumulati, dixerint, refutantem feuda, etiam quod refutatio personalis sit, ad illa non reverti ob mortem refutatarii absque filiis, reversionis jure, sed tantùm jure successionis; ex quo deducunt adversarii, ita demum refutantem succedere posse, si successionis tempore reperiatur proximior Agnatus refutatario defuncto, & habeat omnes qualitates ad succedendum requisitas: ac per consequens, esse excludendum, si alius sit agnatus illo proximior, vel in praxi gradu melioribus suffultus qualitatibus.

73 Hoc enim dubium in illam nos introducit quæstionem, utrum in refutatione feudorum deficientibus omnibus personis contemplatis, succedat refutans jure reversionis, vel potiùs jure successionis; quam breviter ad partes disputabimus, nostrum proferendo judicium, & contraria diluendo, ut magis veritas eluceat. 74

Quod ut præstemus, dicendum videtur (ut rationem dubitandi ab alterius partis fundamentis eliciamus) non reversionis jure, sed potius successionis ex nova causa, & vacatione succedere posse, tamquam quilibet agnatus in strictiori gradu constitutus; & hinc esse, quod si refutans si cum alio agnato in pari gradu, hic autem illum in aliis vincat qualitatibus, non refutans, sed alius agnatus, qui melioribus fulcitus est prærogativis, possit, & debeat refutante excluso succedere. 75

Probatur primò, quia quando refutans succedit refutatario, tenetur ad onera medio tempore per ipsum refutatarium super feudo imposita, ut concludunt Vinc. de Franch. *decis. 3. per tot.* Mastrill. ad Petr. de Gregor. *de success. feud. part. 4. quæst. 10. lit. B.* Giurb. *de feud. §. 2. d. glos. 13. num. 193.* Aponte *de potest. Prorog. tit. 8. de refut. feud. numer. 13. & 14.* Milanens. *decis. 8. num. 289.* Camill. Borell. *in summ. decis. tit. 34. de feud. num. 431.* Capan. *de jure relevii, part. 4. qu. 16. num. 28. & seq.* Rovit. *super pragm. in nova impressione, fol. 750. numer. 61.* Tappia *ad Jus Regn. Neapol. lib. 6. tit. 11. colum. 7. vers. fuit tamen,* usque *ad vers. Alia limitat. fol. 122. & fol. 129. colum. 1. vers. sed quando pater, & tit. 21. de refutat. colum. 7. vers. sed difficultas, fol. 220.* qui alios quamplures referunt, firmantes teneri refutantem solvere relevium, ergo succedit jure successionis, non autem reversionis reassumendo pristina jura.

Secundò probatur authoritate Cyriac. *controv. 4. à num. 51. & 52. & num. 88.* ubi concludit, quod agnatus admittitur ad feudum refutatum, quando est proximior, & quod si sunt agnati cum eo pares in gradu, ad omnes æqualiter successio defertur, non jure reversionis, sed meræ successionis, allegatque Lanar. *cons. 98. numer. 11. & 12. & 16.* ubi fundat text. *in d. cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. & cap. 1. §. ult. si de feudo fuer. controv. inter. dom. & agnat.* loqui, & intelligi debere quando refutans est in proximiori gradu, non autem si cum alio agnato in pari gradu concurrat, ac demum pro se adducit Georg. *alleg. 17. n. 18. & 19.* 76

Verùm his non obstantibus contrarium, & sic reversionis jure, ad feuda refutata reverti renunciantem, defendunt DD. omnes supra laudati *num. 71.* & ultra eos idem probant Jacob. de Ardizon. *in summa tit. de success. feud. col. 2. vers. Ascendentes vero,* Isern. *in c. 1. in fine, vers. sed. contra,* de Capitulis Corradi, *& in c. 1. col. 3. vers. sed in feudo antiquo, de natura success. feud.* ubi Afflict. *in 2. not ab. & in tit. Imper. Lothar. post nu. 5. vers. secus si feud.* idem Afflict. *in tit. de Vassall. decrept. ætat. post, num. 4.* ibi, *respondeo ex paritate,* Frecc. *de subfeud. authorit. 3. num. 19. fol. 187.* Molphes. *ad consuet. Neapol. tom. 1. part. 4. tit. de success. ab intest. q. 36. num. 6. fol. 240.* Anell. Amat. *cons. 15. per tot.* qui omnes, & alii inferiùs referendi, cõcludunt refutantem ad feuda reverti, exclusis omnibus aliis agnatis in pari gradu existentibus, & istius resolutionis rationes reddunt, quas statim assignabimus. 77

Sed nos, omnium prædictorum pro utraque parte Doctorum rationibus attentè perpensis, in proposita difficultate dicendum censemus, refutantem ob mortem refutatarii absque liberis, ad feuda refutata reverti omnibus agnatis exclusis: id autem non reversionis jure, reassumendo pristina jura, prout ex tunc (sed jure successionis (prout ex nunc) reservatæ tamen in ipsa refutatione in casu mortis refutatarii sine filiis ex mente ipsius refutantis, qui de ipsa successione, & reacquisitione censetur cogitasse, & noluisse jus illud succedendi à se in prædicto casu abdicare, ac ex natura refutationis, quæ facta intelligitur sub hac conditione reacquirendi feuda deficientibus personis contemplatis: effectum sortiri arbitrati sumus. 78

In quo sensu accipiendi sunt Doctores *numer. præcedenti, & in dicto num. 71.* à nobis adducti, ex quibus quamplures prædictas rationes reddunt, quod scilicet reversio contingat ex mente refutantis, & ex qualitate, & conditione de jure subintellecta, & in ipsa refutatione de sui natura insita, ut specialissimè firmant Isern. *in dict. cap. 1. de natur. success. feud.* Capan. *d. part. 4. quæst. 16. numer. 44.* Camill. de Medic. *d. cons. 2. numer. 125.* ibi, *excluso Domino directo, vel alio quocumque,* Rosental. *dict. capit. 2. conclus. 20. sub num. 6. & 7.* Ruin. *dict. cons. 11. numer. 4. & per tot.* Surd. *dict. cons. 417. numer. 5. & cons. 544. in fine,* Thor. *in comp. decis. tom. 1. verbo Refutans regulariter, fol. 449.* ubi pluries judicatum refert Reg. à Ponte *de potest. Proreg. d. tit. de refutat. feud. num. 27. & 28.* 79

& 28. Cutell. *de donat. tom. 2. fol. 193. n. 195.* ibi, *excluso Domino, & cæteris.*

80 Et licèt multi ex præcitatis DD. loquantur in patre refutante filio primogenito, dicentes patrem succedere exclusis fratribus refutatarii, tamen nulla est diversa ratio in refutatione, quæ fit ab agnato alteri agnato: & in iis terminis aperte loquuntur Georg. *dict. alleg. 17. num. 3.* Ruin. *dict. cons. 11. num. 7.* Rosental. *dict. cap. 2. conclus. 21. num. 4.* Giurb. *d. §. 1. glos. 15. num. 16. vers. cæterum si agnatus, cum d. cap. si aliquem, verbo Antiquis, num. 374.* Thob. Benfar. apud Lunam *d. cons. 17. num. 44.* & Lanar. *cons. 71. per tot.*

81 Sicut nec obstat dicere (ut ex adverso oppositum fuit) quod nonnulli ex præcitati DD. sunt Neapolitani, qui nequeunt connumerari inter sectatores præfatæ receptissimæ sententiæ, eo quod in Regno Neapolitano stantibus Capitulis illis concessis, feuda per refutationem non habentur ut nova, sed semper remanent sub natura feudi antiqui, & ita refutata intelliguntur; ob idque non datur refutatio omnimoda, sed omnis refutatio est personalis: ut advertunt à Ponte *d. tit. de refut. feud. n. 37.* Capyc. Galeot. *d. libr. 2. contr. 21. num. 25.*

82 Nam respondetur, quod DD. Neapolitani ad firmandum refutantem succedere refutatario mortuo sine filiis, non moventur ex eo, quod Neapoli refutatio feudorum semper intelligitur personalis; sed generaliter dicunt, quod quando refutatio est personalis, tunc succedit refutans exclusis aliis agnatis, quam conclusionem indubitanter procedere, inquiunt, in prædicto Regno, ubi stantibus dictis Capitulis refutatio non censetur omnimoda: & sic rectè procedunt prædicti DD. præcipuè in casu nostro, in quo refutatio remansit sub natura antiqui feudi, ut ex ejus lectura apparet; quare etiam si appositum fuisset verbum *omninò*, personalis esset judicanda, ut per Lanar. *in repetit. dict. c. 1. n. 12. de Vassall. decrepit. ætat.*

83 Unde non obstat superior traditio DD. de qua *num. 74.* docentium, refutantem teneri ad onera per refutatarium super feudo imposita, & debere relevium, quod correspondet novæ successioni; illi enim omnes, & alii quamplures, firmant ut indubitatum, quod refutans succedit refutatario defuncto sine filiis, exclusis aliis agnatis, & quod revertitur ad feuda refutata; dicunt tamen teneri ad onera, & debere solvere relevium, quia feuda reverturntur ad eum jure successionis prout ex nunc, licèt ex jure reservato, & tacita conditione subintellecta in refutatione. Unde illud quod dicitur de jure reversionis, non simpliciter accipiendum est, sed per modum loquendi accommodatum proprietati verbi *revertor*, hoc est, quod reverturntur ad refutantem, quia ab eo exierunt per refutationem, in quo nulla datur contradictio; nam possunt stare ista simul, quod dicantur feuda reverti, & quod revertantur jure successionis, ut refutans relevium solvat, & teneatur ad onera.

84 Quo modo prædicti DD. in contrarium allegati reducuntur ad concordiam, & stant pro nobis, prout omnes alii suprà pro nostra sententia adducti, concludentes unanimiter, feuda reverti ad solum refutantem, exclusis aliis agnatis. Quam concordiam paucis assignat à Ponte *dict. tit. de refut. feud. num. 15.* ibi, *Ita quod illud, quod dicitur habere patrem, seu refutantem feuda jure reversionis, non intelligitur simpliciter, sed est modus loquendi, ex eo, quia ab eo exierunt, & ad ipsum reverturntur, sed stant ista simul, quod dicantur feuda reverti, sed quo jure hic est punctus, & ut diximus, jure successionis, ob quod relevium solvit secundum Andream, qui utrumque tradidit. Videlicet succedere, & jure reversionis, & ideo non dixit hoc simpliciter, sed addens dictionem, potiùs, dicens pater succedit filio, & tunc non dicitur succedere, potiùs reverti ad eum, ut per eumdem in cap. 1. de natur. success. feud. n. 5. &c.* hæc à Ponte. Qui nos ab hac expedit difficultate.

85 Nec obstat Cyriacus *dict. controvers. 4. numer. 51. & 52. & num. 88.* ejus enim traditio locum tantùm habere potest in feudo hæreditario, de quo ipse loquitur, immeritò impugnans Ruin. *dicto cons. 11.* qui stat pro nobis in casu nostro, nos quippe versamur in refutatione feudorum ex pacto, & providentia Principis, & cum clausula jurisfrancorum, in quibus terminis est expressa decisio textus *in d. cap. 1. de eo qui fin. fec. agnat. dict. capit. fin. si de feud. defunct. fuer. controv. Dom. & agnat.* quæ jura de feudo ex pacto & providentia loqui probant Afflict. *in dict. cap. 1. num. 25.* Georg. *d. alleg. 17. numer. 19.* Capyc. Latr. *consult. 77. numer. 38.* Donat. Anton. de Marin. *dicto lib. 2. c. 189. num. 38.* ideoque Cyriacus non facit contra nos, quia in feudo hæreditario non datur vera refutatio, sed alienatio, ex quo transit ad hæredes etiam extraneos, & succedens oportet, quod sit hæres ultimi, ut post Greg. *supra* advertit idem Cyriac. *ibid. num. 33.* & in terminis Amicangelus *d. quæst. 12. nu. 13.* & licèt ex *num. 59.* usque ad *78.* probare contendat, eodem modo sentiendum esse in feudo mixto, ex quo prævalet qualitas hæreditaria, cujus contrarium voluit, & defendit Menoch. *cons. 690.* fundans feudum mixtum dijudicari debere potiùs ex pacto, & providentia, quàm hæreditarium, quia qualitas ex pacto, potentior est qualitate hæreditaria, tamen ad rem non facit, cùm nec nos versemur in feudo mixto, cujus refutationem ipse Cyriacus agnoscit non esse dijudicandam secundùm regulas simplicis refutationis, sed veræ alienationis, & nihilominus judicatum fuit in Consilio Neapol. contra DD. quos Cyriacus pro se allegat ad confutationem Ruini, nempè Lanar. *dicto cons. 68.* & Georg. *dicta allegat. 17.* ut testantur à Ponte *de potestat. Proreg. d. tit. 8. de refutat. num. 36.* & ipse Georg. *in eadem allegat. num. 8.* qui in fine allegationis testatur etiam contra suam opinionem fuisse judicatum. Et demum ipse Cyriacus consuluit pro non reversione ad lineam refutantis, quia refutatarius reliquerat agnatos proximiores, in quo consentiente ipso refutatario fuerat dispositum de feudis refutatis, ut probat *num. 45. & 47.* sicque nullatenus superiorem receptissimam sententiam turbat. Sicut nec Lanarius, nec Gregorius.

Nec rursus obstat dictus Lanar. *in prædicto cons. 68. nu. 11.* dum dicit text. *in d. cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. & cap. fin. si de feud. defunct. fuerit controv.* procedere, quando refutans est in gradu proximior: secus tamen esse si in pari gradu cum alio agnato reperiatur. 86

Quia in hoc Lanarius manifestè convincitur ex lectura dictorum Capitulorum; in primo enim controversia erat inter tres agnatos existentes in pari gradu, quod sic necessario tenendum persuadet facti series, quia textus dicit, quod unus eorum feudum paternum possidebat, cui alter finem, & refutationem fecit; ex quo sequitur, quod omnes erant fratres, quorum unus feudum pro indiviso possidebat à patre relictum, erant quippe feuda illo tempore dividua (ut aliàs diximus,) & clariùs probatur ex pretensione illius, qui non refutaverat; volebat namque succedere refutatario defuncto sine filio masculo, & totum feudum retinere ad exclusionem refutantis, eo quod refutasset, & se per pactum exclusisset; refutans verò intendebat ad successionem venire pacto non obstante; cui prætensioni sapientes Mediolanenses responderunt, non obstare refutanti prædictum pactum, quia non refutavit omnino, nec in manu Domini, ut tamquam de novo feudo refutatarius investiretur. Ergo non est dubitandum, quod vel erant fratres, vel agnati in pari gradu, quoniam si refutans esset proximior, ut contendit Lanarius, vindicaret sibi totum feudum, excluso altero agnato remotiore: & non diceret textus, quod volebat solùm ad successionem venire cum illo, qui totum retinebat, hoc est, venire ad portionem refutatam, & ad partem, quæ contigerat refutatario, in qua alter agnatus, ut in pari gradu successurus erat æqualiter cum refutante, quod manifestè indicat omnes esse in pari gradu. 87

Sed omnis tollitur dubitatio, inspecta serie dicti Cap. ultimi, in quo tres proponuntur fratres, quorum unus feudum paternum possidebat. Et nihilominus in eadem facti specie responsum est, refutanti non obstare pactum, quo minus succederet fratris refutatario, existente alio fratre, qui opponendo de pacto à refutante facto, illum excludere volebat. Ergo Lanarius loquitur contra prædicta expressissima Capitula, quorum clara dispositio destrueretur, si illius traditio esset admittenda; & quod plus est, tota juris ratio; nam dicti Textus in eo fundantur, quod tale pactum quando est personale, non potest alteri agnato proficere, ut notant Glos. in utroque textu, *& in cap. fin. tit. constit. feud. Imper. Lotar.* Aretin. *cons. 3.* Surd. *cons. 517. nu. 13.* Capyc. Galeor. *lib. 2. controvers. 8. numer. 12. & 13.* Anell. de Amat. *d. cons. 15.* in quibus terminis totum jus civile est contra Lanarium. 88

Quæ hucusque diximus, indubitanter procedunt, quando refutatio est personalis: in quibus terminis loquuti sumus, prout loquuntur præcitati Doctores, inhærendo decisionibus dictorum jurium feudalium. Sed quia ex altera parte prætenditur renunciationem à prædicto Comite factam realem fuisse, seque omnino à prædictorum feudorum successione exclusisse, quod est præcipuum contrariæ intentionis fundamentum, totis Advocatorum viribus roboratum, ac plurimis mediis, & argumentis fulcitum; inquiri 89

opor-

oportet, utrum præfata renunciatio personalis, an verò realis extiterit? & ut ordinatè procedamus, omnia stabilimenta, quibus contraria assertio propugnatur, priùs recolligemus; ac deindè rationibus, & motivis nostris pro personalitate dictæ renunciationis propositis, contrariis satisfacere conabimur.

90 Primò ergo dicitur, realem fuisse, quia verba fuerunt directa in rem, & adest pactum de non petendo, juxta verba contractus, ibi, *de non petendo, nec peti faciendo, nec minus contradicto Principatus, & alia bona, ac jura remansa, &c.* ad quod probandum allegat Glos. *in capit. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. l. jurisgentium. §. pactorum, juncta l. & hæredi* 21. §. 1. *& §. fin. ff. de pact.* Zinus, Baldus, & alii per Paris. *cons.* 26. *n.* 44. *& cons.* 69. *n.* 65. *vol.* 3. Alexand. *cons.* 13. *n.* 5. *lib.* 5. Ruin. *cons.* 77. *n.* 35. *& seqq.* Bellon. *de jure accresc. c.* 7. *q.* 38. *n.* 25. *tom.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.* 24. *in fine*, Menoch. *cons.* 323. *nu.* 62. *vers. secundus est casus, lib.* 5. Montan. *controv.* 9. *n.* 10. Cutel. *de donat. ro.* 1. *fol.* 579. *vers. sin autem.*

91 Secundò, quòd fuit facta aliquo accepto, nempè intuitu Comitatus Mazareni, quo casu realitatem contendunt adesse, ex text. *in l. contra juris* 28. *§. fin. de pactis*, Bart. *in l.* 1. *§. qui habebat, n um.* 6. *quæst.* 1. *ff. de bonor. possess. contr. tab.* Paris. *cons.* 26. *à n.* 1. *usque ad* 46. *vol.* 3. Run. *cons.* 7. *numer.* 35. *libr.* 1. Soccin. Sen. *cons.* 34. *n.* 4. *& 5. vol.* 4. Rot. *decis.* 393. *n.* 4. *part.* 1. *div. ers.* Rovit. *cons.* 43. *n.* 9. Merlin. *controv. cap.* 5. *num.* 2. *lib.* 1. Mastrill. *decis.* 65. *num.* 10. Cancer. *variar. lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 24. *seu* 124. Hodiern. ad Surd. *decis.* 176. *numer.* 9. Puteus *cons. unico apud cons.* Odd. *n.* 44. quod liquidius, inquiunt, procedere de pacto de non petendo, ex Surd. *cons.* 355. *nu.* 37. *&* 38. *vol.* 3.

92 Tertiò, quia interposita fuit aquiliana stipulatio ibi, *quietavit, & quietat, liberavit, & liberat penitus, & absolvit per aquilianam stipulationem antecedentem, & acceptilationem legitimè subsequentem legitimè interpositas, &c.* Quæ aquiliana stipulatio, eam, ajunt, habere vim, ut refutationem, seu renunciationem realem efficiat, ex Afflict. *in d.c.* 1. *de eo, qui fin. fec. agnat. numer.* 3. Roman. *cons.* 22. Grammat. *decis.* 57. *num.* 42. Soccin. *cons.* 34. *num.* 4. *libr.* 4. Gabriel. *commun. libr.* 3. *tit. de jur. dot. concluf.* 1. *num.* 33. Marta *de succeff. legal. part.* 4. *quæst.* 21. *ar.* 14. *numer.* 101. *tom.* 2. Merlin. *controv. c.* 5. *num.* 13. *lib.* 1. Paschal. *de virib. patr. poteft. part.* 3. *num.* 48. *& seqq.* Molphes. *ad consuet. Neapol. part.* 4. *tit. de renunc. quæst.* 2. *num.* 13. *& 14. & quæst.* 3. *numer.* 17. *& seq. to.* 1. Cutell. *de donat. tract.* 1. *disc.* 3. *part.* 6. *n.* 127. *vers. Sin autem, tom.* 1. Capyc. Latr. *consult.* 76. *numer.* 46. *tom.* 2. Donad. *de renunciat. cap.* 3. *num.* 4. Thor. *in comp. decis. part.* 1. *verbo, Renunciatio facta.*

93 Quartò, quoniam adest pactum de non petendo, ob quod dicunt, renunciationem esse realem, ex Merlin. *dict. cap.* 5. *n.* 16. *&* 17. Rovit. *cons.* 42. *nu.* 13. *& seqq.* Molphes. *in consuet. Neap. part.* 4. *tit. de renunc. q.* 2. *nu.* 13. *&* 14. Capyc. Latr. *ubi supra, & consult.* 77. *n.* 33. *tom.* 2. Donad. *de renunciat. ubi supra, & num.* 27. & junctum cum aquiliana stipulatione, etiam jus de futuro non expressum includit, Prat. *disceptat. forens. cap.* 29. *à n.* 14. *cum seq.*

94 Quintò ex verbis ibi, *quovis titulo, ratione, causa, de jure, vel de facto, quomodocumque, & qualitercumque, de præsenti, præterito, & futuro*, quæ renunciationem efficere realem, dicunt probare Pont. *cons.* 24. *n.* 26. *in fin.* Rovit. *cons.* 42. *n.* 12. *vers.* 5. *claus.* Castill. Sotom. *libr.* 4. *controv. c.* 42. Schenardus *cons.* 14. *lib.* 1. Caren. *res.* 245. *n.* 7. Bottillier. *de succeff. theor.* 49. *num.* 26.

95 Sextò, quia facta est de juribus competentibus, & competituris, ex Menoch. *cons.* 6. *num.* 15. *libr.* 1. Tob. Benfar. apud Lunam *cons.* 17. *num.* 49. Rovit. ubi suprà, *num.* 5. *vers.* 3. *claus.* Capyc. Latr. ubi suprà, *num.* 31. Cyriac. *controv.* 128. *num.* 46. *tom.* 1.

96 Septimò, ex generalitate, & amplitudine verborum, quæ in transactione feudorum (ut verbis Advocatorum utamur) adjecta, realem reddunt renunciationem, Cost. *de fact. scient. & ignor. cent.* 2. *distinct.* 50. *nu.* 8. *&* 18. *tom.* 1. Menoch. *cons.* 401. *per tot.*

97 Octavò, quia stipulatio renunciationis, non solùm contemplatione Donnæ Margaritæ, sed etiam hæredum, & successorum illius processit, quo casu realem modis omnibus effici prætendunt: ex Menoch. *in cons.* 9. *num.* 16. *libr.* 1. Tob. Benfar. *d. cons.* 17. *nu.* 45. Merlin. Capyc. Latr. Bottillier. Donad. Redenas. & Rovit. ubi supra, quemadmodum dicunt, esse realem donationem cuipiam, ejusque hæredibus factam, Ruin. *cons.* 68. *n.* 16. *& cons.* 123. *n.* 6. *libr.* 1. Riminald. Jun. *cons.* 436. *n.* 3. Aldobran. *cons.* 93. *n.* 8. *lib.* 1. Graff. *de succeff. §. Donatio cauf. mort. q.* 1. *num.* 7. Mantic. *de conject. lib.* 1. *tit.* 13. Bellon. *cons.* 8. *n.* 46. Rot. penes Merlin. *de leg. decif.* 664. *num.* 34. *tom.* 2.

Nonò, quia renunciatio facta fuit in favorem Donnæ 98
Margaritæ, & suorum hæredum, & successorum, adhibita pro eis Notarii stipulatione, & cum dictione *in perpetuum*, quod idem esse autumant, ac si stipulatio facta fuisset pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, ad quod allegant text. *in l. fluminum* 24. *§. adjicitur, ff. de damn. infect.* Menoch. *cons.* 378. *num.* 1. *lib.* 1. Soccin. *cons.* 266. *nu.* 36. *tom.* 2. Baraos. *de clauful. claus.* 112. *num.* 1. Pern. *cons.* 1. *versic. attamen*, Petr. de Gregor. *de feud. part.* 4. *qu.* 5. *n.* 9. *&* 10. Giurb. *de feud. prælud.* 4. *num.* 19. *vers. idem est*, Peregrin. *decis.* 101. *num.* 2. *vers. secundo*, Rota apud Merlin. *d. decis.* 664. *num.* 33. *lib.* 1. Petr. Bim. *cons.* 162. *num.* 9. *lib.* 2. quo casu realem esse renunciationem existimant, ex Corbull. *de jur. emphyt. tit. de cauf. privat. ob renunciat. num.* 4. Ruin. *conf.* 11. *num.* 10. *volum.* 1. Surd. *cons.* 446. *num.* 18. *fol.* 743. *tom.* 3. Bero. *cons.* 13. *sub num.* 77. *vers. sed præmiffis, volum.* 2. Giurb. *de feudis, §.* 1. *glos.* 12. *sub num.* 8. *vers. realis est*, & apposita dictione *in perpetuum* semper importare realitatem, ut per Ancharan. *cons.* 327. *num.* 3. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 103. *à n.* 38. *vers. quinta conjectura*, usque *ad n.* 40. *& cons.* 905. *nu.* 7. *vol.* 10. Caren. *d. resol.* 245. *n.* 9. Bottiller. *de succeff. dict. theor.* 49. *n.* 28. *in fine*.

Cujus assertionis rationem reddunt, quia stipulatio non 99
esset perpetua, si ad extraneos non transiret, & ad quoscumque hæredes, nihil enim est perpetuum, nisi per subrogationem etiam extraneorum, Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 14. *&* 15. Petr. de Gregor. *de feud. p.* 4. *q.* 15. *nu.* 9. *&* 10. Et quando refutatio fit, ut feudum ad extraneos transeat, tunc non personalem, sed realem, & omnimodam esse, inquiunt: ex Natta. *cons.* 564. *n.* 8. *vers. præterea, vol.* 3. Anton. Menoch. *de feud. c.* 54. *p.* 1. *n.* 26.

Decimò, realem dictam refutationem dicunt, quia facta 100
fuit per verbum *omnino*, ibi *faciens & c. finem, & pactum finale validum, & ultimum liberatorium, acquietationem, & liberationem omnimodam, & perpetuum imponendo silentium dictis prætensionibus, &c.* unde sibi persuadent factam fuisse omnimodam renunciationem, quia idem operatur, ac si dictum esset *omnino*, quo casu semper est realis, ex text. *in eap.* 1. juncta Glos. *de eo, qui fin. fec. agnat.* ubi Afflict. *vers. & hoc est verum*, Isern. *vers. hoc nisi in duobus casibus*, Alvarot. *vers. ibi omnino, &* 1. *notab. vers. nota quod agnatus*, Balzaran. *de feud. lib.* 2. *de eo, qui fin. fec. tit.* 49. *ad textum, num.* 10. Alex. *cons.* 13. *numer.* 6. *lib.* 5. Natta *cons.* 564. *numer.* 6. *vers. quia volum.* 3. Ruin. *cons.* 1. *n.* 20. 21. *&* 22. *libr.* 1. Burfatt. *cons.* 63. *à num.* 29. *lib.* 1. Peregr. *de fideicomm. art.* 52. *numer.* 74. Sforz. *ed. tract. quæst.* 28. *nu.* 103. *ad* 113. Rota apud Merlin. *de legit. decif.* 48. *n.* 16. *vers. præterea, & n.* 19. Rovit. *cons.* 44. *n.* 19. & aliis quamplurimis lato calamo cumulatis in suis allegationibus impressis, quos hic transcribere otiosum judicamus, cùm omnibus eadem sit assignanda responsio, ut infrà apparebit.

Hæc, & alia fusissimè dispersa ad concludendam dictæ 101
renunciationis realitatem, proposita nobis sunt, & ex eis tria præcipuè probare alterius partis Advocati intendunt. Primum Mazareni Comitem, uti renunciantem juri de futuro sibi competenti ad succedendum in dictis feudis ob mortem Donnæ Margaritæ, non esse in hoc summariissimo judicio admittendum, Secundum non suffragari eidem decisionem text. *in d. cap.* 1. *de eo, qui fin. fec. agnat.* eo quod refutatio ab eo facta, omninò, seu omnimoda fuerit, in favorem quorumcumque hæredum etiam extraneorum, & includens donationem juris succedendi. Tertium, quod stante prædicta renunciatione non censetur vocatus dictus Comes, nec institutus à Donna Margarita in suo testamento, instituente eum, qui de jure succedere debet: quæ omnia multis mediis, rationibus, & authoritatibus in copiosissima allegatione prælaudata super hac tantùm renunciatione, fulcire conati sunt.

Verùm iis, & aliis non obstantibus, dictæ renunciationis 102
personalitatem ostendere curabimus, idque firmioribus ac invincibilibus fundamentis, & considerationibus deductis, tum ex literali contextura scripturarum, tum ex subjecta materia transactionis, tum ex qualitate contractus, tum ex verisimili mente, & intentione contrahentium, tum denique ex speciali juris dispositione in hac materia feudali, ut ex sequentibus apparebit.

Quoad primum, si tenorem scripturarum inspiciamus, 103
certum, ac perspicuum est, quod in Albarano à partibus confecto, & subscripto, in quo inita est concordia super successione dictorum Statuum, non reperiuntur clausulæ præ-

prægnantes, in quibus pars adversa innititur ad fundandam realitatem renunciationis: imò nec aliqua verba, ex quibus id elici possit; solùm namque cautum fuit, quod Donna Joanna possessionem caperet pro suis creditis, & constituta pro eorum quantitate subjugatione prædictorum feudorum ad censum juxta formam Bullæ, illam restituere Donnæ Margaritæ, quæ dicto Don Joseph tradere teneretur Comitatum Mazareni, & alia bona, remanentibus pro ea reliquis stantibus, & titulis cum suis pertinentiis, quod totum redigi deberet ad scripturam in publica forma, substantia dicti Albarani in aliquo non mutata, ut ex eo apparet, præcipuè ibi: *Le cose contente in questo Albarano si abbiano da ridurre in atto, ò atti publici con le clausule, e cautele necessarie per l'una e l'altra parte da mettersi in forma, non mutata la sostanza del presente Albarano, &c.*

104 Clausulæ autem, & cautelæ necessariæ pro subsistentia, & ad majorem firmitatem contentorum in Albarano, firmioremque utriusque partis securitatem, nullæ aliæ excogitari poterant in casu prædicto, nisi illæ, quæ in id tenderent, ut status, & feuda prædicta conservarentur in persona, & descendentia, tum Donnæ Margaritæ, tum dicti Comitis Mazareni, absque ulla perturbatione, & molestia ab uno contra alterum inferenda, & ab utriusque successoribus sanguinis ad invicem renenda; hæc enim erat, & esse poterat amborum contrahentium intentio in dicto Albarano patenter explicita, dum stante contentione super successione dictorum feudorum ob Don Fabritii mortem, pactitatum fuit, quod dictus Don Joseph haberet, & deberet succedere in dicto Comitatu, & aliis feudis, Donna Margarita verò in reliquis; si igitur hæc successio, in pactum concorditer deducta, assecurari intendebatur, tam in ipsis contrahentibus, quàm in suis successoribus; certum, & innegabile est, omnes clausulas, & cautelas in publica scriptura adhibendas, cum restrictione ad eas tantùm, quæ necessariæ fuissent pro una, & altera parte, & Albarani substantia in aliquo non mutata, debuisse partium intentioni prædictæ respondere, nulloque alio modo extendi, & ampliari.

105 Verissima quippè est juris regula, & DD. traditio, quod contractus, qui fit in executionem alterius, non potest ab eo excedere, quando id, quod adjicitur, non venit ex legis dispositione, & ejus facultate, text. *in l. item quia* 4. *§. fin. ff. de pactis, l. Titia* 134. *§. idem respondit il primo, ff. de verb. obligat. l. si tibi liberum secundum unum intellectum, ff. de action. empt. l. si binarum ædium, ff. de servit. urb. præd.* eleganter Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 2. *num.* 18. Alex. *cons.* 122. *num.* 2. *lib.* 2. Surd. *cons.* 202. *num.* 19. Rot. per Farinac. *decis.* 108. *num.* 2. *ad finem, & decis.* 522. *numer.* 2. *part.* 1. *in posthum.* Gabriel. *cons.* 58. *num.* 10. 11. *lib.* 1. idem Surd. *decis.* 71. *per tot.* & rursus *in addit. ad decis.* 282. *num.* 2. Capyc. Galeot. *lib.* 1. *controv.* 12. *numer.* 21. *cum seqq.* ex nostris Marius Mut. *decis.* 33. *numer.* 23. Amat. *variar.* 2. *part. resol.* 64. *num.* 2. & ex iis multis laudatis, Hispanus noster Olet *de cess. jur. tit.* 1. *quæst.* 6. *num.* 11. ubi *num.* refert optimam Rotæ *decis.* 393. *num.* 7. *tom.* 5. *recent.* editam anno 1636. apud quos concorditer prefata assertio probata, & multis rationibus roborata reperietur.

106 Ex quibus necessario deducitur, omnes clausulas prægnantes, & exuberantes, quæ in prædicta scriptura publica in executionem contentorum in Albarano confecta inveniuntur, & quæ ab adversæ partis Advocatis ponderantur ad fundandam realitatem dictæ renunciationis, prout supra recollectæ sunt ex *n.* 90. usque ad *n.* 100. esse reducendas ad id, quod in Albarano cautum, & conventum fuit, & ad ejus robur, & firmitatem, quatenus opus erat, ut utrique parti suisque successoribus sanguinis consulcretur ad præcavendum litium molestias, quas probabiliter à dictis successoribus nondum natis moveri posse verebantur; & si in aliquo dictæ clausulæ excedunt, de stylo potiùs Notarii quàm de partium consensu appositæ censeri debent, ac ideo non considerandæ, Nevizan. *cons.* 28. *num.* 19. Menoch. *cons.* 87. *à n.* 45. *& de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 115. *n.* 44. Marta *de claus. claus.* 21. *n.* 44. Barbos. *eod. tract. claus.* 1. *n.* 7. Capyc. Latr. *decis.* 2. *num.* 37. *part.* 1. Capyc. Galeot. *lib.* 1. *controv.* 42. *à num.* 9.

107 Sed ne hoc in dubium possit revocari, reperitur etiam expressè cautum, & dispositum in scriptura publica confecta in executionem concordiæ, & conventionis in dicto Albarano pactitatæ; ibidem namque post omnes clausulas prægnantes, quibus adversa pars innititur, appositæ sunt aliæ restrictivæ ad eas tantùm, quæ in Albarano erant comprehensæ, ut patet primò ibi, (Et hac ex causa dictus D. Nicolaus Placitum Branciforti tutorio dicto nomine tantùm, & dumtaxat, & sub dicta rati promissione per dictum Don Joseph, suosque hæredes, & successores in perpetuum &c. de omnibus, & quibuscumque juribus, actionibus, prætensionibus, successionibus, & aliis dicto Domino Comiti tutorio dicto nomine tantùm, & dumtaxat, dictoque Don Joseph forsan competentibus, & fortasse competituris super Statibus, Baroniis, feudis, & bonis supra penes dictam Illustriss. Dominam Donnam Margaritam remansis, & per eam, seu veriùs dictum ejus Procuratorem procuratorio quo supra nomine, & sub dicta ejus rati promissione detentis ut supra, cum omnibus eorum juribus universis, eorumque integro, & indiminuto statu cum dicta dignitate Magnatis Hispaniarum, & aliis Statibus, & jurisdictionibus desuper expressatis, seu super quolibet dictorum Statuum, Baroniarum, feudorum, & aliorum ut supra, & non aliter, nec alio modo, ab ipsis, nempè, juribus, actionibus, successionibus, & causis successionum, aliisque quibuscumque juribus, causis, & actionibus tam per dictum Comitem Racudię tutorio dicto nomine tantùm, & dumtaxat prætendendis, eique quomodolibet competituris quovis jure, titulo, ratione, seu causa de jure, vel de facto quomodocumque, & qualitercumque de præterito, præsenti, & futuro, scitis, vel ignoratis, tacitis, vel expressis, cogitatis, vel incogitatis, præteritis, præsentibus, & futuris, & aliis quibuscumque tam de jure, quàm de facto, & omnium quarumvis scripturarum, etiã si causæ essent tales, de quibus hic oporteret facere expressam mentionem; *Comprehensis tamen omnibus præmissis in dicto præinserto Albarano tantùm, & dumtaxat: dummodo quod à dicto Albarano non censetur recessum &c.*)

Deindè, & secundò ibi, (Faciens dictus Dominus tutor 108
&c. dictæ Illustriss. Dominæ Donnæ Margaritæ, & pro ea absente dicto ejus Procuratore &c. pro ea, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum finem, & pactum finale validum, & ultimum liberatorium, acquietationem, diffinitionem, & liberationem omnimodam, & perpetuum imponendo silentium dictis prætensionibus, & juribus successionum per dictum Dominum Comitem Racudiæ tutorio dicto nomine fortè prætensis, & prætendendis de aliquid aliud ultra occasione, & causa præmissorum &c. non petendo, nec peti faciendo, nec permittendo contra dictam Illustriss. Dominam D. Margaritam, & suos, nec minus contra dictos Principatus status, & alia bona, & jura remansa penes dictam D. Margaritam per modum ut supra, nec partem illorum per dictum Comitem Racudiæ tutorio dicto nomine &c. submissas personas, ac habentes jus, & causam ab eo, vel dictum Don Joseph in quocumque modo, aliquo jure, titulo, ratione, seu causa scita, vel ignorata, tacita, vel expressa, cogitata, vel incogitata, præterita, præsenti, vel futura, de jure, vel de facto, aut aliter quomodocumque, aut qualitercumque *Comprehensis tamen in dicto Albarano supra, &c.*)

Ecce ergo S.M. quomodo omnes clausulæ, quibus adversa 109
pars se fundat ad probandam dictam realitatem, sunt restrictæ, & limitatæ ad causam successionis dictorum Statuum, & feudorum sequuta morte Principis Don Fabritii, prout expressum fuerat in prædicto Albarano, quod virtute relationis ibidem videtur repetitum cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto ff. de hæredibus instituendis cum vulgatis*; hocque in prima parte, cum dictionibus taxativis *tantum*, & *dumtaxat*, quarum natura est excludere omnes alios casus, & personas præter expressas, juxta latè tradita à Barbos. *de diction. usufreq. diction.* 97. *num.* 4. *& dict.* 401. *numer.* 2. & cum dictione *dummodo*, quæ importat modum, ac conditionem, semperque adimpleri debent ea, quibus adjicitur, Dec. *cons.* 661. *n.* 12. *vers.* 2. Ancharan. *cons.* 169. *n.* 2. *vers. sive tamen contrarium*, & cum aliis Barbos. *dict.* 95. *nu.* 8. & in secunda cum dictione, *ut supra*, quæ repetitiva, & relativa est omnium præcedentium, scilicet, *tantum, & dumtaxat, dummodo quod à dict. Albarano non censeatur recessum, text. in l. item quæritur, §. item Julianus, ff. locati*, cum adductis ab eodem Barbos. *dict.* 441. *numer.* 1. quid igitur indigemus aliis probationibus ad diluendam molem ædificii, quod alterius partis Advocati in dictis clausulis superimponere tentarunt?

Sed progrediamur, & ad subjectam materiam transactio- 110
nis mentis oculos revolvamus; quid est, super quo transigitur? certè de nullo alio, quàm de successione feudorum, Statuum, & Baroniarum gentilitium familiarium, ex pacto, & providentia Principis, cum clausula jurisfrancorum, & expressa primogenitura: quis unquam dixit, hæc bona esse transitoria ad hæredes extraneos, superstite quolibet agnato de comprehensis in investitura, & primorum acquirentium dispositione? nullus quidem, qui lucem tenebris obscurare non

inten-

intendat; cùm sit veritas adeo patens, quæ nulla possit tergiversatione celari, nec habeat contradictorem, expressus text. *in c. 1. de succes. feudi c. 1. §. & siclientulus de alienatione feudi*, & videatur Corset. *cons. 4. per tot.* qui consultus ita respondit in causa istius Marchionatus Licodiæ, & Barbos. qui infinitos laudat *de appell. verb. signific. appell. 113. nu. 11. & seqq.* quinimo nec dici potest licere possessori, alterare, mutare, restringere, aut ampliare, formas, vocationes, conditiones seu gravamina à primis concedentibus, aut acquirentibus imposita, Molin. *de primog. lib. 1. c. 8. numer. 21.* ubi addent, latissimè ut solet Castill. 3. *contr. cap. 10.* Rosental. *de feud. c. 6. concl. 69. sub numer. 36. litt. NN.* Dec. *cons. 139. numer. 3. vers. ista conclusio*, Jas. *cons. 246. numer. 24. vers. 5. lib. 3.* Signorol. *cons. 10. numer. 4. vers. Idem non obstat*, Bero. *cons. 110. numer. 7. lib. 1.* Curt. Jun. *cons. 131. lib. 2.* Surd. *cons. 419. & 978.* Menoch. *cons. 148. num. 32.* Ramon. *cons. 109. num. 302.* etiam de consensu successorum viventium in perniciem nascturorum, Molin. *d. c. 8. numer. 27.* ubi additio, Castill. *d. lib. 3. c. 12. num. 111.* Fusar. *de subst. quæst. 660. numer. 28. & quæst. 593. num. 49. & 165.* quomodo igitur prætenditur, quod, ex quo stipulatio concepta fuit ad favorem Donnæ Margaritæ, suorumque hæredum, & successorum in perpetuum, censeantur contemplati hæredes extranei, & ob id judicatur realis prædicta renunciatio? Nos quidem non percipimus: ac ideo tuorum prudentum Senatorum saniori, & superiori judicio dijudicandum relinquimus.

111 Verùm dato, & non concesso, quod stipulatio concepta fuisset pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, adhuc in hac materia renunciationis, seu refutationis feudorum ex pacto, & providentia Principis, nihil extraneis hæredibus posset acquiri (nisi tantùm fructuum commoditas durante vitacedentis, aut renunciantis, juxta distinctionem Alphonsi de Olea *in tract. de cess. jur. d. tit. 3. quæst. 4. num. 47.*) & stipulatio solùm esset intelligenda de filiis, & descendentibus renunciatarii, non autem de aliis agnatis, per text. *in d. c. 1. de eo, qui sin. fec. agnat. & in c. 1. §. ult. si de feud. defunct. fuer. controv. inter Dom. & agnat.* ubi tradunt Isern. & Afflict. Lanar. *cons. 71. n. 1.* Camill. de Medic. *cons. 2. n. 126.* Jacob. Gall. *cons. 64. n. 22.* Surd. *cons. 517. n. 14.* Rovit. *cons. 44. n. 27. lib. 1.* Capyc. Galeot. *lib. 2. contr. 21. n. 23.* Anton. de Marin. *lib. 2. resol. quotid. c. 189. numer. 47. & addit. ad ultim. ad votum*, Montan. *controv. 9. per tot.* Reg. Salernit. *fol. 187. numer. 42. vers. ex adverso*, & in terminis dicti *cap. 1. de eo, qui sin. fec. agnat.* ubi refutatio facta fuit pro se, & hæredibus suis, & cui ipse dederit, quod intelligatur de hæredibus sanguinis, hoc est, de filiis, & descendentibus, & ob id intelligatur personalis: fatentur omnes scribentes ibid, & Loffred. *in c. 1. de natura succes. feud.* Aretin. *cons. 3.* Jacob. Gall. *d. cons. 64. nu. 21.* Anton. de Marin. *resol. quot. d. lib. 2. c. 189. num. 70.* Marcian. *disp. 8. num. 16. & 17.* Cum *in cap. Si aliquem, verbo Antiquis, num. 374.*

112 Et quamvis alterius partis Advocati agnoscentes difficultatem text. *in dict. cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnat.* ubi verba illa, *& cui ipse dederit*, apta comprehendere quoscumque hæredes etiam extraneos, (cùm per ea censeatur concessa facultas alienandi, & æquivaleat clausulæ *pro se, & hæredibus quibuscumque*, ex Seraph. *decis. 263. num. 5.* Menoch. *cons. 178. num. 32. & cons. 987. numer. 5.* Roland. à Valle *de lucro dotis quæst. 54.* & cum aliis Barbos. *de claus. claus. 57. numer. 7.*) accipiuntur de filiis, & descendentibus renunciantis; respondere tentaverint, quod de jure communi feudorum, verbum *hæredes* de filiis masculis tantùm, non verò de extraneis intelligi poterat, ex text. *in d. cap. 1. §. & siclientulus de alien. feudi, c. 1. de duobus fratribus*, & communiter DD. *in dicto cap. 1. de eo, quifin. fec. agnat.* cum aliis in allegationibus congestis: at aliud esse de jure municipali hujus Tui Fidelissimi Regni per *cap. volentes* Domini Regis Federici, quo inspecto, verbum *hæres* in feudalibus, protenditur ad quoscumque hæredes etiam extraneos, eo quod liberam concedit licentiam alienandi feuda, solutis juribus Regiæ Curiæ debitis, integro tamen, ac indiviso manente feudo; ad quod probandum allegant Pern. Petr. de Gregor. Blasc. Lanc. apud Lun. Bongiorn. Mut. Intrigliol. Corf. patrem, & filium, ac denique Giurb. *de feud. §. 2. gl. 13. num. 27. ad medium*, aliaque cumulant, quæ ob vitandam prolixitatis notam omittimus.

113 Adhuc tamen hæc evasio non conturbat superiorem verissimam traditionem; omnes quippe DD. in contrarium laudati, loquuntur eo in casu, quo concessio feudi facta est pro hæredibus, & successoribus, vel nulla data forma, quam vocamus largam, & hæreditariam; hoc enim in casu licèt de jure communi feudorum intelligeretur concessio pro hæredibus sanguinis tantummodò, tamen per dictum Capit. dicti Regis Federici, dicunt DD. esse admissos hæredes etiam extraneos, ut ex lectura prædictorum apertè percipitur, & post Petr. de Gregor. advertit Corsett. *filius in addit. ad patrem cons. 9. num. 8. & 12.* ideoque dicunt DD. communiter in hoc Regno, quod dictum *c. volentes* non procedit forma repugnante, hoc est, si in forma stricta, aut mixta sit facta concessio, vel in aliis casibus, in quibus per dispositionem Capitulorum Regni, aut natura sua, feuda sunt facta gentilitia, & familiaria, Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 4. quæst. 1, num. 3. & 15.* Corsett. *cons. 41. num. 1.* Giurb. *de feud. gl. 10. §. 2. numer. 71. Cum in cap. Si aliquem verbo Antiquis num. 259.* ubi dicit, quod dictum *c. volentes*, concedens licentiam alienandi feuda, intelligendum est pro eo, quod tangit interesse, seu præjudicium Principis, non verò in præjudicium agnatorum, qui in primis investituris, & dispositionibus sunt vocati; de quo non est dubitandum, nec in hoc Regno est aliqua dubitatio.

Quinimò & ipsi contrahentes, seu verùs eorum Procurator, & tutor, Advocatique ab utraque parte electi, & 114
designati ad ordinandam, & conficiendam scripturam transactionis cum clausulis necessariis juxta tenorem, & continentiam prædicti Albarani, in eadem steterunt intelligentia; illi enim promittentes de rato, procuratorio nomine dictæ Donnæ Margaritæ, incluserunt in promissione omnes, & singulos ejus filios utriusque sexus natos, & nascituros, nepotes, & pronepotes, & alios eorum descendentes per lineam directam usque ad infinitum, successuros tamen in dictis Statibus, & feudis, & non alios; ex quo evidenter apparet ad hos solos, & non ad alios, hoc est, extraneos hæredes, prædicta feuda transire posse, constanter censuisse; eodemque modo dictus D. Joseph major factus de rato promisit licèt inæqualiter, cùm fuerit promissio extensa ad successores sanguinis, ut includerentur sorores ipsius jam natæ, eorumque filii nati, & nascituri, quod est valdè notandum.)

Quamvis enim ex adverso dicatur, nullum in hoc adesse 115
mysterium, eo quod pro extraneis hæredibus opus non erat de rato promittere, cùm ipsi præcisè tenerentur factum sui Authoris approbare, juxta vulgares regulas; nihilominùs procedit superior consideratio, & Advocati alterius partis, qui illam impugnant, apertè convincuntur, & contrarietatis vitio notantur; quia si feuda erant transitoria ad hæredes extraneos (quos comprehensos asserunt in stipulatione pro hæredibus; & successoribus quibuscumque) certum est nullam desiderari promissionem de rato, cùm in hoc casu filii Donnæ Margaritæ, non ut filii, sed ut hæredes matris in feudis succederent, ac si essent bona allodialia (ut ipsimet Advocati probare intendunt ex *cap. volentes* Domini Regis Federici, & aliis quamplurimis inutiliter cumulatis.) Ergo dum promissio de rato adhibetur pro filiis, & descendentibus, non quidem omnibus, sed successurus tantùm in dictis Statibus, & feudis, & ex alia parte pro successoribus sanguinis; negari non potest, hoc ideo factum, quoniam ad filios descendentes, & sanguinis successores, tantummodò feuda prædicta esse transitura agnoverunt; qui quidem descendentes, uti comprehensi in investitura, & successuri jure proprio erant, qui transactionem prædictam poterant impugnare, annullare, vel rescindere, si in ipsorum præjudicium factam fuisse ostenderent, & pro quibus de rato opus fuit promittere.

Hoc est adeo clarum, ut nulla indigeat probatione; sed 116
non est omittenda, quæ ab ipsis desumitur Advocatis; illi enim agnoscunt filios Donnæ Margaritæ potuisse impugnare transactionem, quia succedebant jure proprio, stante refutatione à Don Fabritio facta Don Francisco illorum avo, ac ideo Mazareni Comitem sibi prospexisse prædicta promissione de rato; ergo si filii jure proprio debebant succedere, & transactionem infringere, successio eisdem, non ut hæredibus, sed uti filiis spectabat, ac per consequens feuda renunciata non erant hæreditaria, & transitoria ad hæredes, sed pacti, & providentiæ, gentilitia, & familiaria, ac inalienabilia, ut toties probatum est, & per se patet.

Quamplura alia omittimus in hoc puncto, quæ responsione non indigent, tametsi prædictis Advocatis non parum extollantur; ea namque, vel facto contraria, vel causæ non applicabilia, vel in jure dissona, aut à Doctoribus communiter reprobatis elicita sunt, & facillimo negotio eversa ex infrà dicendis tacitè remanebunt. 117

Proveniamus jam ad tertium medium ex qualitate con- 118
tractus: iste est transactionis super successione feudorum, ob mortem Principis Don Fabritii: cujus natura exposcit, ut re-

stringatur ad causam in ea expressam, & ad illud, super quo disceptabatur in lite mota, seu movenda, text. *clarus in l. si de certa, C. de transact.* ubi antiquiores, præcipuè Bald. *num. 4.* Alex. & Jason. qui latissimè comprobant *l. si cum dies, §. plenum, ff. de arbitr.* Dec. *cons. 63. num. 6.* ubi loquitur in transactione super successione, virtute cujusdam testamenti; & licèt verba transactionis amplissima, & generalissima, erant, inquit, restringenda, & referenda ad causam in testamento contentam, Menoch. *lib. 3. præsumpu. 151. nu. 8.* ubi, quod debitor ex diversis causis, si petitio sit singularis super una, & postea sequatur transactio, in qua amplissimis verbis liberatur, non consequitur liberationem, nisi tantùm respectu causæ singularis, super qua erat lis, quod multis DD. relatis comprobat, & *cons. 1099. num. 22. lib. 11.* Mantic. *decis. 245. num. 13.* ubi quod transactio in illo casu solùm extendebatur ad causam dotis, super qua erat lis, non verò ad causam successionis, Rot. per Farinac. *decis. 110. part. 1. in recent.* Molphes. *ad consuet. Neapol. tom. 1. tit. de renunc. quæst. 6. num. 40. cum seq.* Marc. Anton. Eugen. *cons. 13. ex nu. 20. vers. cæterum prædicto*, ubi quietatio generalis ab administratione
117 tutelæ, non extenditur ad jus hæreditatis transigenti competens, etiam si verba generalia transactionis aliud suadeant, quia super hæreditate numquam fuerit litigatum, Fusar. *cons. 92. num. 23. & 24. cum seq.* ubi, quod verba generalia numquam extendunt dispositionem ultra expressa, latè Cancer. *tib. 3 var. c. 15. num. 269. usque ad num. 273. & n. 274.* ubi probat transactionem solùm intelligi factam super illo, super quo litis incertitudo pendebat, *& nnm. 293.* ubi quod debent inspici causa, ex qua fuit facta transactio, Cyriac. *to. 2. controv. 292. nu. 7.* ubi quod generalis renunciatio restringitur ad suam causam, nec præjudicat in alio jure; prosequuntur multa Surd. *cons. 418. num. 16.* Alex. Ludovis. *decis. 158. n. 3. & 4.* Fontan. *dec. 380. nu. 3.* Capyc. Galeot. *lib. 1. contr. 42. n. 10. & 11.* Amat. *lib. 1. resol. 42. num. 14.*

119 Et quod in transactione omnes clausulæ, & conventiones quantumcumque generales, & amplissimæ restringi, & referri debeant ad causam, & controversiam specificam, super qua fuit transactum, probant ultra suprà proximè relatos, Rot. *decis. 549. n. 3. par. 1. recent.* Bottilier. *de succes. ab intest. theor. 58. n. 9.* Marcian. *disp. 72. à n. 1. tom. 2.* Prat. *observ. 35. per tot.* Calvin. *de æquit. tom. 1. c. 64. nu. 64.* Barbos. *in collect. ad d. l. si de certa, n. 5.* Ant. Faber. *in eod. lib. 2. tit. de transact. diff. 6. num. 12.* ubi loquitur de stipulatione aquiliana, quam dicit nihil operari ad extendendam transactionem, Fontanell. *d. decis. 380. num. 11. & 12.* ubi in eisdem terminis pro non extendenda transactione concludit.

120 Et in terminis renunciationis quantumvis generalis, & amplissimę, quod restringatur ad suam causam, Regens Valenzuol. *cons. 11. nu. 7. lib. 1.* Peregr. *de fideicom. art. 52. n. 26.* ubi, per plura fundamenta, probat clausulas generales debere restringi in renunciatione ad subjectam materiam, Hodiern. ad Surd. *decis. 176. num. 1. cum tribus seqq.* Vivian. *in prax. juris patron. lib. 13. cap. 8. num. 276. & seqq.* Cancer. *dict. lib. 3. cap. 15. num. 278.* ubi ex Gozadin. *cons. 45. num. 18.* inquit, quod si clausulæ generales renunciationis ad alios effectus possunt referri, non operantur renuntiationem fideicommissi, Galerat. *de renunciat. 47. n. 23.* Fusar. *cons. 39.*
121 *nu. 67. & cons. 92. num. 26. & de subst. quæst. 593. num. 111. 120. & 176.* Cyriac. *tom. 1. controv. 139. nu. 34. usque ad 37. ubi nu. 38.* addit numquam presumi renunciationem proprii juris, ubi alia potest capi conjectura, *& to. 2. controv. 323. num. 9. usque ad 13. & num. 14.* ubi probat, quod quando clausulæ renunciationis sunt dubiæ, ita ut possint, & non possint importare renunciationem, semper interpretandæ sunt, ut minus renunciarti noceant, *& controv. 367. num. 27. & controv. 389. num. 26.* Thomat. *decis. Macerat. 50. nu. 70.* ubi, quod in renunciatione strictè procedendum est, & ita interpretanda, ut minus præjudicet renunciarti, quod repetit *num. 458.* Rot. per Farinac. *dec. 395. num. 5. part. 1. in posthum.* ubi in terminis fideicommissi, & transactionis super eo, quod non intelligitur illi renunciatum per clausulas generales, & quod istæ restringi debeant secundùm subjectam materiam, concludenter probatur, Sacc. *de re judic. gl. 14. qu. 2. num. 58.* Cavaler. *decis. 97. nu. 10. & decis. 124. num. 2. & decis. 340. num. 1.* & in dubio, quod semper sit pronunciandum pro non renunciatione fideicommissi, probant Peregr. *d. art. 52. num. 29.* Sforz *cons. 49. num. 23.* Fusar. *cons. 5. num. 34. & d. cons. 39. nu. 86. de subst. d. quæst. 593. nu. 174.* Rot. per Farin. *decis. 21. num. 5. ad fin. & decis. 420. num. 2. tom. 2.* Molphes. *ad consuet. Neapol. d. tom. 1. tit. de renunc. q. 1. n. 33. & 39.*

121 Cùm igitur controversia, & lis, quæ sperabatur, esset su-

per successione prædictorum Statuum, & feudorum ob mortem Principis Don Fabritii, hæcque esset subjecta materia transactionis, in qua dictus Don Joseph contentus Comitatu Mazareni, & aliis bonis suprà expressis, renunciavit, & refutavit Donnæ Margaritæ omnes alios Status, & feuda cum suis titulis, & pertinentiis, ut succederent in eis tam ipsa, quàm sui hæredes, & successores (hoc est filii, & descendentes; ad quos dicta feuda transire poterant) nulla ratione, prædicta renunciatio extendi potest ad alios casus, & personas, prætextu verborum, & clausularum generalium, quæ præcisè debent restringi ad prædictam causam successionis in transactione expressam, ipsiusque firmitatem, & consistentiam in personam Donnæ Margaritæ, suorumque descendentium, ut liberè, & absque ulla perturbatione, seu molestia dictis Statibus, & feudis, juribus, & actionibus sibi ad ea competentibus, & competituris virtute dictæ renunciationis uti possent. Ac ideò vita functa Donna Margarita, nullis relictis filiis, & descendentibus, sicque deficientibus omnibus personis in dicta renunciatione contemplatis successuris in dictis feudis, non est cur sine lege, sine authoritate, dicta renunciatio prætendatur extendi ad successionem ob mortem Donnæ Margaritæ, & ipsius lineæ deficientiam, ad personasque extraneas non contemplatas, pro quibus nec fuit interposita, nec potuit interponi stipulatio.

Quibus non obstat, quod ex adverso replicatur, videlicet, 122
successionem ob mortem dicti Principis Don Fabritii non fuisse causam finalem transactionis, & renunciationis prædictæ: sed potiùs adjudicationem dictorum Statuum factam Donnę Joannę ab Austria, ut ipsa possessionem legitimè nanciscèretur, pacto interposito, quod restituere illam deberet Donnę Margaritę filię, constituta priùs subjugatione pro dotibus, aliasque dissensiones ante D. Fabritii mortem suscitatas: quod ex eo comprobare intendunt, quod Marchionatus Militelli fuit in dicta transactione comprehensus, cùm super eo nulla potuisset esse contentio ob mortem Principis Don Fabritii, quippe spectabat Donnę Margaritę per deficientiam D. Francisci patris, qui mortis suę tempore jam Donnæ Catharinæ matri successerat.

Nam respondetur, à veritate facti, & ratione alienam 123
hanc replicationem esse, ut ex Albarani lectura dilucidè apparet; in eo namque causa finalis expressa, non alia est, quàm successio dictorum Statuum prætensa per Donnam Margaritam filiam primogeniti præmortui, & per dictum Don Joseph, utpotè filium secundogeniti dicti Principis D. Fabritii, quorum prætensionibus correspondet concordia; quod, scilicet, illa in quibusdam, & principalibus feudis succederet, hic verò in aliis minus principalibus, & hoc expresè concludunt Albarani verba, præcipuè ibi: *E di più pretendendosi in caso, che seguisse morte del detto Signor Principe D. Fabritio da parte della Signora Donna Margarita d' Austria Branciforte Principessa di Pietrapretia, continuarse, & à cautela prenderse la possessione attuale di tutti li Stati &c.* & ibi, *E pretendendo ancora detta Signora Donna Giovanna Branciforte per nome, e parte di detto Signor Don Giuseppe suo figlio infante far continuare*, & quatenus *fosse bisogno prendere la possessione di tutti li Stati sudetti, come figlio maschio del secondogenito, al quale pretende spettare il dominio, & possessione di detti Stati &c.* & ibi, *E noi D. Giovanna d' Austria, e detta Dona Margarita promettiamo à detta Donna Giovanna, e Don Nicolao Placido Branciforti nominibus ut suprà, havuta detta possessione, per tutte le pretensioni che tiene, o terrà sequnta la morte del Signor Prencipe Don Fabritio, il detto Don Giuseppe infante &c. assignare, e transferire il dominio, e possessione à detto Don Giuseppe, e sua tutrice del Contato del Mazzarino &c.* & ibi, *remanendo però per detta Donna Giovanna d' Austria, e detta Donna Margarita tutti li Stati, Principati, Grandezza, & altri titoli, &c.*

Licèt enim in Albarano fuerit inclusa prætensio Donnæ 124
Joannæ ab Austria, volentis possessionem dictorum Statuum apprehendere pro dotium creditis; hoc non fuit, nec esse potuit causa finalis prædictę transactionis, sed venit in consequentiam prætensionis Donnæ Joannæ Branciforti, quæ tutorio nomine dicti Don Joseph filii, dictorum statuum successoris, se opposuit sigillationi litterarum de trahenda ipsorum possessione, intendens hoc fieri non debere in dicti sui filii, & successoris præjudicium, eò quod essent alia multa bona libera obligata ad dotium restitutionem, quæ suffectura erant ad satisfactionem dicti crediti, absque eo, quod opus esset procedere ad distractionem feudalium inalienabilium (quod in perniciem dicti D. Joseph infantis fuit tantùm, ut vel possessionem mortuo Don Fabritio non

posset occupare, vel à suis tutoribus dicta transactio, & concordia extorqueretur; sed an secundùm jus, & æquitatem factum fuerit, ad nos judicare non spectat) ita constat ex verbis Albarani, ibi, *Pretendendo la Signora Donna Giovana d' Austria mandare à prendere la possessione di tutti li Stati, e beni del Signor Prencipe di Butera Don Fabritio Branciforti, aggiudicati ad essa Signora per primo, e secondo decreto, e per questo far sigillare le letere de tradenda possessione; E pretendendosi da parte della tutrice Donna Giovanna Branciforti relitta del quondam Don Giovani Branciforti come madre, e tutrice del Sign. Don Giuseppe figlio di esso quondam Signor D. Giovanni, e di detta Donna Giovanna, opponersi nella sigillatione delle letere, &c.* Quo nil clarius pro prædicta assertione.

125 Potuit namque dicta adjudicatio esse causa impulsiva transactionis, finalis verò nullo pacto; cùm solutis creditis, vel constituta dictorum Statuum subjugatione (ut revera factum fuit) possessio Donnæ Joannæ erat resolubilis, &

126 apud illam perdurare non poterat. Quod ex eo evidentissimè confirmatur, quod Donna Joanna nihil remisit de suis creditis in prædicta transactione, imò illa integra exegit mediante dicta subjugatione, sicque non fuit super hoc facta transactio, quæ semper aliquo dato, vel retento fieri debet, *in l. 1. ff. de transact. l. cum mota 6. l. cum ea 21. l. transactio nulla 38. C. eod. tit. l. sicut hæres, C. de repudiat. hæredit. l. 1. C. de repud. bonor. possess. l. in summa 65. §. 1. ff. de condit. in debit.* Mantic. *de tacitis, lib. 26. tit. 1. num. 11.* Parlador. *in sexquicen. differ. 44. nu. 3.* Molin. *de Justit. tract. 2. disp. 556. num. 7.* Azeved. *in l. 4. n. 4. tit. 21. lib. 4. recompilat.*

127 Marchionatus verò Militelli ideò in transactione fuit incluſus, & explicitus, quia dictus Don Joseph, qui Comitatum Mazareni retinuit, poterat dictam Donnam Margaritam Militelli Marchionissam molestare, eò quod aliqua pars dicti Marchionatus à Comitibus Mazareni empta, & acquisita fuerat, ob idque cautum fuit, quod dictus Status penès dictam Donnam Margaritam remanere deberet liber ab omni molestia dicti Comitis Mazareni, & suorum successorum, ut clarissimè probatur ex Albarani verbis, ibi, *E così ancora il Marchesato di Militello, e suoi feghi con tutte le raggioni, e pertinenze loro, della forma, e modo come si hanno posseduto, e possedono da detto Don Francesco Prencipe, & essa Donna Margarita, con tutto che alcun tempo alcuna parte di quelli si havesse comprato, acquisito, e posseduto da alcuni delli Conti, e Signori del Mazzarino, e non altrimenti, nè d' altro modo.* Quæ verba omnem removent scrupulum, & prædictam dilluunt objectionem.

128 Nec etiam obstat dicere, transactionem verbis generalibus conceptam non restringi ad causam expressam, quando ratio recti sermonis id non patitur, quoniam ultra quod dicta conclusio non procedit, cùm mens, & intentio contrahentium repugnat, ut probabimus infrà, & sentit Barbos. *in collect. ad dictam l. si de certa num. 5.* specialissimè locum habere potest eo tantùm casu, quo non est aliqua causa expressa in transactione, si verò causa est expressa, tunc etiam si clausulæ generales salva ratione recti sermonis restrictionem non permittant, restringitur ad causam expressam, Cancer. *lib. 3. var. d. cap. 15. nu. 273.* Alex. Trentacinq. *variar. lib. 3. tit. de transact. resol. 2. nu. 9.* Capyc. Galeot. *d. controvers. 42. num. 19. lib. 1.* Surd. *decis. 217. numer. 6. in fin.* & Hodiern. *in addit. ad decis. 176.* Peguer. *decis. 201. nu. 3. & decis. 146. nnm. 24.* Gerius Spino *cons. 18. numer. 18.*

129 Et in præsenti quando deficeret expressio causæ (quæ est innegabilis) non reperiuntur clausulæ ullæ, quas ratio recti sermonis extendere persuadeat, cùm omnes in dicta transactione appositæ, ex natura sua, & subjecta materia non possint extendi ad casum supervenientem non comprehensum, nec excogitatum, qualis est successio ob mortem dictæ Donnæ Margaritæ absque liberis in dicta renuntiatione contemplatis, est enim jus de futuro, quod renuntiatum non censetur, nisi specialis, & individua renuntiatio ipsius interveniat, text. *in l. de his*, ubi DD. *ff. de transact.* Fontanell. *decis. 402. per tot.* Capyc. Latr. *decis. 2. n. 25. & seqq.* Donad. *de renunciat. c. 8. num. 86. & seqq.* Bec. *cons. 111. n. 25.* ubi multos laudat, & in omnem eventum, non extante alia persona de contemplatis in renuntiatione (quæ revera non extat) non potest extendi renuntiatio; imò resolvitur & extinguitur, & renuntians admittitur, Peregr. *de fideicom. d. art. 52. n. 71. & 72.* Fusar. *d. quæst. 593. num. 164.* cum aliis suprà relatis *nu. 120.* & hæc sufficiunt, ne in re adeò clara diutiùs immoremur.

Accedamus ad quartum de verisimili mente, & intentione contrahentium: certum est, quod nec Donna Margarita, nec ejus vir, & procurator, Princeps Don Fidericus Columna, se excludere vellent à successione dicti Comitatus Mazareni, & aliorum feudorum à dicto Don Joseph retentorum, si fortè ipse absque descendentibus, & proximioribus consanguineis decessisset, locum facientes ulterioribus agnatis, quibus ex primis investituris jus successionis non competeret, quia nemo præsumitur renuntiare juri sibi competenti ex investitura, casu quo renuntiatarius mortuus sit absque liberis, ex Bero. *cons. 108. nu. 14. lib. 1.* Bardellon. *cons. 11. nu. 36.* Molfes. *ad consuetud. Neapol. to. 1. d. tit. de renunc. q. 17. n. 24. & 25.* ergo non est credibile, quod voluissent talem à tutoribus dicti Don Joseph Infantis renuntiationem exposcere, ut numquam ipse, nec ejus descendentes in dictis Statibus succedere possent, deficiente etiam linea Donnæ Margaritæ, & quod successio devolveretur ad remotiores non contemplatos in renunciatione, vel ad alios etiam in pari gradu respectu ipsius inferioris tamen lineæ, & non habentes easdem qualitates prælativas. 130

Nullum quippe ex hoc commodum, nulla utilitas ipsam sequebatur, nec ratio æqualitatis servandæ in prædicto contractu id expostulabat, qui solum favore dicti infantis poterat claudicare, *l. Julianus, §. si quis, ff. de act. empt. l. si cum dies, §. penult. ff. de receptis arbitr.* Caldas *in l. si curatorem, verbo hunc contract. n. 4. C. de integr. restitut.* cum adductis à Valasco *in axiomat. jur. lit. C. n.* 186. 131

Nec credendum est, dictum D. Nicolaum Placitum Branciforti tunc Racudiæ Comitem, & dicti infantis tutorem virum eximiæ nobilitatis, integritatis, & sinceritatis, id facere voluisse, ut filiis ejus aperiretur successio, dicto infante suisque sororibus exclusis, non enim de tali vito talia præsumi fas est, ut aliàs inquit Pontifex *in cap. cum juventute 15. de præsumpt.* imò credibilius, ipsum, dictosque Advocatos ad clausulandam scripturam electos, non apposuisse in ea clausulam reversionis dictorum Statuum ad favorem dicti infantis, & suorum in casu mortis dictæ Donnæ Margaritæ sine filiis, quia hoc pro constanti habuerunt, de jure procedere debere ex vi tacitæ, & subintellectæ conditionis prædictæ renuntiationis, Regens de Ponte *de potest. Proregis, tit. de refutat. in princ. num. 28. & seqq.* Cutell. *de donat. tom. 2. fol. 193. n. 196.* cum aliis, de quibus suprà, *n. 79.* 132

Et quidem si dicti tutores, & Advocati tales clausulas adhiberent, per quas ad alios casus, & personas renuntiatio posset extendi, verè dici posset, quod ipsi excessissent mandatum sibi concessum, & injunctum in prædicto Albarano, in quo illæ tantùm clausulæ, & cautelæ fuerunt permissæ, quæ necessariæ essent, substantia Albarani non mutata, ut suprà probatum remanet: cum enim ibidem de sola successione ob Principis Don Fabritii mortem, & de nulla alia persona, quàm de Donna Margarita, & de suis descendentibus mentio facta fuerit, proculdubio excessum esset, si tales adhiberentur clausulæ, quæ ad aliam successionem, & ad diversas personas renuntiationem extenderent, ut in terminis docent Capyc. Galeot. *d. controv. 42. à n. 8.* Capyc. Latr. *dec. 2. n. 23.* Rot. *dec. 174. n. 2. & 4. p. 1. recent.* Theod. *alleg. 37. nu. 4.* Bardellon. *cons. 11. n. 29.* 133

Cùm ergo quælibet dispositio intelligenda, & interpretanda sit secundùm verisimilem mentem, & intentionem disponentium, & contrahentium, ex latissimè adductis à Castill. Sotoma. *contr. lib. 5. cap. 63.* consequens est, dicere, prædictos transigentes, & renuntiantes noluisse extendere renuntiationem ad alios casus, nec ad alias diversas personas, quia verisimile non est se ipsos excludere voluisse, si alter eorum sine filiis mori contigisset; imò credibilius est se conformare voluisse cum juris, statutorum, & consuetudinum hujus Regni dispositione, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat.* Guttier. *pract. lib. 3. q. 70. n. 29. & q. 101. n. 3.* Seraph. *dec. 264. n. 15.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 38. n. 9.* Amat. *resol. 34. n. 20. lib. 1.* ut tali adveniente casu succederet, qui succedere deberet, & non alius, ad quem non spectaret successio, quales sunt extranei, agnati remotiores, & non habentes qualitates requisitas, ut posteà declaravit ipsamet Donna Margarita, instituens hæredem, & successorem in dictis Statibus eum, qui de jure succedere deberet, de quo latè infrà. 134

Restat quinta consideratio, elicita ex speciali juris feudalis dispositione, quo attento tollitur omnis difficultas; quia in renuntiatione, seu refutatione feudorum, semper refutatio censetur personalis, nisi in duobus casibus. Primus quando fit, *omninò* nulla contemplata persona. Secundus quando fit in manibus Domini, ad hoc ut refutatarium quasi de novo feudo investiat; extra hos verò casus semper judi- 135

judicatur personalis, & sic ad favorem solius personæ contemplatæ, & suorum descendentium, text. sunt expressi *in d. cap. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. & in cap. ultim. si de feudo defun. fuer. controv. inter Dom. & agnat.* ubi omnes feudistæ repetentes, Lanar. *in cap. 1. de vassall. decrepit. ætat. à n. 1. cum seqq.* Capyc. Galeot. *lib. 2. controv. 21. numer. 23.* Surd. *cons. 446. num. 18.* Camill. de Medic. *cons. 2. num. 126.* Cumia *in cap. si aliquem, verbo Antiquis, num. 374.* Intrigliol. *de feud. centur. 2. articul. 36. numer. 209.* Giurb. *de feud. §. 1. glos. 12. num. 8.*

Quod indubitanter procedit, etiam si refutationis verba 136 sint directa in rem, nam hoc non obstante, si facta est contemplatione certarum personarum, dicitur personalis, quamvis adjectæ sint clausulæ generales amplissimæ renuntiando omni juri, quod refutans habet, vel habere sperat, Surd. *cons. 517. num. 14. & d. cons. 446. num. 17.* Gabriel. *cons. 89. n. 9. 10. & 11. lib. 1.* Aretin. *cons. 3. num. 2.* Anna *in repet. d. cap. 1. de vassall. decrep. ætat. num. 75.* Gratian. *discep. 557. num. 52.* Alba Mandell. *cons. 380. per tot.* Rosental. *in synops. feud. cap. 2. conclus. 20. lit. B. in addit.* & licèt facta fuerit cum jurium cessione, & constitutione procuratoris in rem suam, Surd. *d. cons. 446. n. 17.* Gabriel. *d. cons. 89.* Anton. de Marin. *lib. 2. d resol. 189. n. 47.* Theodor. *d. allegat. 36. n. 31.*

Et in dubio, semper refutatio censetur personalis, & non 137 realis, Honded. *cons. 37. num. 23.* Lanar. *in d. cap. 1. de vassall. decrepit. ætat. n. 5.* Aponte *de potest. Proreg. tit. de refutat. n. 33.* Surd. *d. cons. 446. nu. 18.* Capyc. Galeot. *d. controv. 21. n. 23. lib. 2.* Anton. de Marin. *d. cap. 189. n. 48. & seq.* Montan. *controv. 9.* Marcian. *disput. 8. per tot.* Giurb. *de feud. d. §. 1. glos. 12. num. 8. & 9.* & hoc adeò verum est, quod & si facta fuerit refutatio in manibus Domini, ut aliquem investiat, & dictum non sit, tamquam de novo feudo, adhuc refutatio erit personalis, eò quod feudum remanet antiquum, ut probant Rosental. *de feudis d. c. 2. concl. 20. n. 3. & 5.* Gratian. *d. discep. 557. n. 57.*

Ex quibus omnibus apertè colligitur, prædictam renuntiationem, seu refutationem, fuisse personalem ad favorem Donnæ Margaritæ, suorumque descendentium, non verò realem, & omnimodam, seu omninò, ut ex adverso prætenditur.

138 Undè facilis est responsio ad ea, quæ per Advocatos alterius partis pro realitate dictæ renuntiationis sunt ponderata, cùm jam ex adductis à nobis pro personalitate remaneant sufficienter evacuata; non enim procedit primum ex eo, quod verba fuerint directa in rem, & adfuerit pactum de non petendo, quia hoc non est in consideratione, stante, quod fuerunt contemplatæ certæ personæ, juxta supradicta *num. 136.* Non secundum, eo quod aliquo accepto facta fuerit; quoniam hoc est de natura, & substantia transactionis, ex dictis *num. 126.* Non tertium de aquiliana stipulatione, quia hæc non facit renunciationem esse realem, & semper restingitur ad causam expressam, ut probavimus *n. 119.* Non quartum de pacto de non petendo, cui sæpè sæpiùs responsum est non obstare, & sunt jura expressa *in d. c. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. cap. ultim. si de feud. def. fuerit controversia int. Dom. & agnat.* Non quintum ex verbis generalibus, quovis titulo, ratione, causa &c. quia restringuntur ad causam expressam, & ad personas contemplatas, & non censetur renuntiatum jus de futuro, secundùm ea, quæ diximus *n. 118. & 120.* Non sextum de juribus competentibus, & competituris, quia eodem modo dissolvitur. Non septimum ex generalitate, & amplitudine verborum, quia omnia debent restringi ad causam transactionis, & subjectam materiam, personasque in ea contemplatas, ut abundè probatum est dicto *num. 118.* Non octavum, & nonum, eo quod facta fuerit pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, quia satisfactum est *num. 110. & 111.* ubi concludenter probavimus non esse materiam transitoriam ad hæredes extraneos, nec ad alios, quàm ad agnatos comprehensos in investitura; & quod attinet ad dictionem *in perpetuum*, satis trita res est, sequi, & sortiri naturam actus, cui interponitur, Cæphal. *cons. 17. num. 33.* Capyc. Latr. *dec. 32. n. 28.* & cum aliis Barb. *diction. 163. n. 3. & diction. 254. n. 4. & seq.* Et demum non obstat decimum, ex quo facta fuerit per verbum *omnino*, quia hoc est recedere à verbis transactionis, in qua tale verbum non reperitur, sed hæc tantùm, nempè *liberationem omnimodam*, quæ satis diversa sunt, & restringuntur ad causam expressam successionis Don Fabritii, & ad personas contemplatas, quod per se patet, & ex dictis dilucidiùs apparet.

139 Doctoribus verò à contraria parte allegatis respondetur, quòd ex illis nonnulli loquuntur in renuntiatione facta à filia ingrediente religionem, quæ dote recepta emittit professionem, quo casu renuntiatio dicitur realis, quia facta est ad inserviendum Deo, & emittendum votum paupertatis, (licèt non desint magni nominis Authores, qui contrariam opinionem sectantur, quos hic laudare non est nostri instituti.) Alii autem, de filia in matrimonio copulata, quæ dote recepta renuntiat, & in hoc casu, quidquid dicant adversarii, communior, & approbatissima sententia est renuntiationem esse personalem, alii verò de eo renuntiante agunt, qui extantibus adhuc personis contemplatis volebat succedere, & ad jus renuntiatum reverti, qui casus est dissimilis, & nos hoc non negamus. Alii denique, quamvis loquantur in feudalibus, se declarant, loquendo de feudo hæreditario, vel in casu, quo renuntiatio facta fuit favore agnatorum, sive ut bona conservarentur in agnatione, & superarent agnati contemplati, ut ex lectura prædictorum Doctorum poterit apertissimè cognosci; nos quippè in eis referendis, & refellendis tempus dilapidare, tuosque Supremos Senatores tædio afficere, iniquum judicamus.

Ex quibus etiam accommodatur congrua responsio aliis 140 tribus contrariis objectionibus suprà, *num. 101.* propositis. Non enim est habenda ratio de prima, scilicet, dictum Mazareni Comitem, uti renuntiantem prædictorum Statuum, non debere admitti in hoc judicio summariissimo, ex Surd. *cons. 451. num. 16.* Seraphin. *decis. 279. num. 3.* Noguerol. *alleg. 22. num. 66.* Duran. *decis. 158.* Redenasc. *cons. 66. num. 9.*

Quia, stante personalitate dictæ renuntiationis, hæc evanuit, & extincta est, mortua Donna Margarita absque liberis, ac si numquam facta fuisset, Anton. Faber. *in C. tit. de pact. diff. 22.* Molphes. *ad consuet. Neapol. d. tit. de renunc. quæst. 3. num. 12.* Rot. Rom. apud Tambur. *de jur. Abbatiss. decis. 6. à n. 25.* Donad. *de renunt. cap. 13. n. 11.* Cancer. *tertio variar. d. cap. 15, num. 27. & 29.* quare quo ad omnes personas, quæ non sint de contemplatis in renuntiatione, potest renuntians uti responsione jurisconsulti Ulp. *in l. loci corpus 4. §. competit, ff. si servitus vendic.* ibi, *quantum enim ad eum pertinent, liberas ædes habeo*, Federic. de Senis *cons. 77.* Honded. *cons. 36. n. 25. lib. 1.* Surd. *cons. 179. n. 19. & 20.* qui ita in puncto concludunt. 141

Undè sequitur, prædictam exceptionem de realitate re- 143 nuntiationis non esse sufficientem, ut renuntians non admittatur in judicio summariissimo, quandoquidem ex visione scripturæ absque longa discussione, altiorique indagine, incontinenti potest agnosci utrum realis, aut personalis fuerit, & an excipiens sit de personis contemplatis, vel non, ut ea existente personali admittatur, & manuteneatur, reali verò apparente denegetur manutentio, salvis juribus in possessorio plenario, & petitorio, & ita ad favorem renuntiantis decisum fuit in Consilio Collater. Neap. non obstante oppositione de realitate renuntiationis, ut testatur Regens à Ponte *cons. 24. lib. 2.* de qua decisione mentionem faciunt Capyc. Latr. *consult. 123. nu. 166.* & Thor. *compend. decis. part. 3. sect. 3. verbo soror.* Videnda *decis.* Rot. Rom. impress. per Anton. de Marin. *lib. 2. quotid. cap. 190.* Jacobus Gall. *d. cons. 64. ad finem.*

Non obstant Surd. Seraph. Noguerol. & alii in contra- 142 rium adducti, quia loquuntur in satis diversis casibus, quando, videlicet, transigens volebat succedere in præjudicium ejus, cum quo erat inita transactio, & renuntians prætendebat manuteneri adversus renuntiatarium existentem in possessione rei renuntiatæ: ut ex lectura prædictorum Doctorum percipi potest.

Nec negotium facessit *cons.* Tob. Benfar. *inter cons.* Lu- 144 næ *cons. 17.* in ejus enim casu, licèt clausulæ erant amplissimæ, & conceptæ verbis denotantibus omnimodam abdicationem rerum renuntiatarum (quibus ipse motus fuit ad consulendam realitatem, & quæ non inveniuntur in prædicta renuntiatione Comitis Mazareni) nihilominus decisum fuit ad favorem renuntiantis, in hac M. R. C. & in Tribunali Consistorii S. R. C. & denique in Tuo Supremo Italiæ Consilio, ad quod via recognoscendi causa fuit delata; & motivum fuit, quod renuntiatio facta intuitu certæ personæ, ejusque hæredum, & successorum in materia feudali, semper est personalis, non obstantibus quibuscumque clausulis, de qua decisione nobis fuit facta fides ex Archivio M. R. C. & casus erat inter descendentem renuntiantis in remotiori gradu, cum alio agnato proximiore renuntiatario ex diversa linea.

Ad secundam verò de renuntiatione *omninò*, seu *omni-* 145 *moda*, quæ iteratis vicibus repetita est, respondere opus

non est, cùm multiores eidem sit satisfactum, prout nec responsione indiget quod dicitur de donatione juris succedendi, quia nullo nititur fundamento, nec potest præsenti casui accomodari, in quo Donna Margarita nullum extraneum hæredem in prædictis Statibus, & feudis instituit; sed eum tantùm, qui de jure succedere deberet, ut mox dicemus.

146 Ad tertiam, scilicet, quod dictus Comes renuntians non censeatur vocatus, nec institutus à Donna Margarita, instituente illum, qui de jure succedere debet, quia ex tacita mente Testatoris nequit succedere renuntians, qui facto suo proprio incapax redditus est, quod multis juribus, & authoritatibus roborare intendunt; respondemus hanc institutionem Donnæ Margaritæ mittere falcem ad radicem, & omnem removere dubitationem (si aliqua superesset, quæ revera non est, nec excogitari potest) ut paucis demonstrabimus.

147 Etenim innegabilis est propositio, quam suprà, *nu.* 31. comprobavimus, nempè, sub hac institutionis forma, succedat, qui de jure succedere debet: censeri institutum eum, qui ab intestato successurus est Testatori, ex *d. l. conficiuntur* 8. §. 1. *ff. de jur. codicill.* & aliis ibidem relatis, quibus accedunt Paris. *cons.* 3. *n.* 20. *lib.* 3. *præsumpt.* 202. *à nu.* 1. ubi latè, quia talis testator videtur se conformare velle cum juris dispositione, qua inspecta, nullo certo hærede instituto, succedunt venientes ab intestato, §. 1. *per tot. instit. de hæredit. quæ ab intestat. deferuntur*, ut ratiocinantur præcitati DD.

148 Sicut nec inficiari potest, prædictam institutionem regulandam esse tamquam ab intestato, non solùm secundùm juris communis dispositionem, sed etiam secundùm dispositionem statutorum, legumque municipalium Regni, regionisque consuetudinum, juxta text. *in l. hæredes mei*, §. *cum ita*, *ff. ad senat. consult. trebell.* Fusar. *de substit. qu.* 311. *n.* 42. *& seq. & quæst.* 325. *num.* 9. *& seq. & quæst.* 402. *nu.* 62. *& quæst.* 481. *nu.* 7. *& seq.* Farinac. *decis.* 608. *num.* 4. *cent.* 6. in terminis Intrigl. *decis.* 42. *num.* 9. *&* 10. conducit traditio Bald. *tit. de pace constant. Verbo si qua controversia*, *numer.* 1. ubi quod feudum intelligi debet concessum secundùm leges, & consuetudines loci, in quo situm est, Isern. *de nova forma fidelit. numer.* 7. *circ. fin.* Montan. *de Regalibus*, §. *fin. sub num.* 18. *pag. mihi* 343. Petrus Pechius *de testam. conjug. lib.* 1. *cap.* 13. quia cum hac Statutorum, & consuetudinum dispositione, censetur etiam testator se conformare velle, ut probant præcitati DD.

149 At sic est, quod de jure, quando renunciatarius ab intestato decedit nulla superextante persona contemplata in renunciatione personali, succedit ipse renuncians, tamquam vocatus ex tacita voluntate dicti renunciatarii, ut in puncto firmant Cravett, *cons.* 42. *num.* 1. *&* 3. Surd. *decis.* 252. *num.* 4. Urfil. ad Afflict. *decis.* 161. *num.* 5. à Pont. *cons.* 40. *num.* 8. *lib.* 1. Rovit. *cons.* 23. *num.* 23. *lib.* 1. Molfes. *d. tit. de renunciat. quæst.* 2. *num.* 5. Marcian. *dict. disp.* 8. *num.* 29. *&* 30. *& seq.* Theodor. *dicta allegat.* 36. *numer.* 30. latè, & satis doctè Donat. Anton. de Marinis *dict. lib.* 2. *resol.* 189. *per tot.*

Ergo nequaquam dici potest Mazareni Comitem, qui ad
150 favorem Donnæ Margaritæ, & suorum descendentium prædictos Status, & Baronias renunciavit, iis omnibus deficientibus vocatum non censeri, sub illa institutione: succedat, qui de jure succedere debet; quandoquidem hæc regulatur, ut ab intestato; & in hoc casu, renuncians omnibus aliis agnatis exclusis, est indubitabilis successor.

151 Accedit, quod secundùm leges, & consuetudines feudales in hoc Regno receptas, usuque omnium Tribunalium comprobatas in iis, quæ particulatibus Capitulis, & Statutis nostris non contradicunt (ut infrà alio in loco demonstrabimus) mortuo refutatario absque descendentibus, semper succedit refutans exclusis aliis agnatis, quando refutatio est personalis, ut cautum est *in dicto cap.* 1. *de eo qui fin. fec. agnat. cap.* 1. *tit. si de feud. defun. fuer. controv. inter Dom. & agnat.* & in terminis probant DD. omnes supra laudati, *n.* 71. Ergo cum hac Juris feudalis dispositione in hoc Regno recepta, censendum est prædictam testatricem se conformare voluisse.

152 Quinimò, etiamsi alterius partis Advocatis rem gratam facere voluissemus, concedendo eisdem, quod Donna Margarita habuit liberam de prædictis feudis potestatem disponendi, saltem ad vitam dicti Comitis renunciantis, prout in ultimis allegationibus manuscriptis nobis persuadere tentarunt. Adhuc tamen præ oculis habentes ultimam Donnæ Margaritæ voluntatem in prædicto ejus testamento explicitam, non liceret à suprascripta traditione recedere, cum eo ipso, quod noluit de prædicti feudis disponere ad favorem hæredis universalis, ab ea instituti in omnibus suis bonis allodialibus, & burgensaticis, ac specialiter de eis disposuit, instituendo particularem hæredem illum, qui de jure ab intestato esset successurus, non solùm censetur remissa illa facultas disponendi, verùm perindè haberi debet prædicta dispositio, ac si expressè, & nominatim dictus Mazareni Comes fuisset vocatus, & institutus.

Probatur illa communissima DD. traditione, quod si is, 153
qui potest eligere, & nominare ad majoratum, vel feudum decedit electione, aut nominatione non facta, succedere debeat ille, qui aliàs de jure ad successionem admittitur, quasi vocatus ex tacita morientis voluntate; Molin. *de Hispan. primogenit. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 41. Mierez *de majorat.* 2. *part. quæst.* 48. *num.* 3. Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 33. *num.* 67. Morquecho *de divis. bonor. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 19. Mattienz *in l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 3. *in fin.* Costa *de majorat. Regiæ Coronæ* 2. *part. sub num.* 16. Simon. de Pret. *de interpretat. ultim. volunt. lib.* 1. *solut.* 5. *nu.* 5. Anton. Gomez *variarum*, *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 48. Stephan. Gratian. *decis.* 135. Castill. Sotomaj. *lib.* 2. *controv. cap.* 6. *nu.* 56. *& lib.* 4. *cap.* 13. *nu.* 12. Larrea *dicta decis. Granaten.* 40. *nu.* 30. Franch. *decis.* 45. *n.* 5. *& decis.* 600. *per tot.* idem Castill. *nu.* 5. *controv.* 2. *part. c.* 183. *num.* 8. *&* 9. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *glos.* 9. *part.* 5. *nu.* 13. *&* 14. & infinitis laudatis Amat. *dict. resol.* 76. *num.* 18. *cum seqq.*

Si igitur nulla facta electione, seu nominatione, vocatus 154
ille censetur, qui de jure succedere debet, fortiori ratione hoc concedendum est, quando ille, qui potuit eligere, nominare, vel disponere, expressè disposuit, instituendo, & nominando illum, qui aliàs de jure ab intestato erat successurus. Hoc enim casu, non quidem tacite, sed potiùs expressè videtur institutus proximior ab intestato, qui secundùm jus, & Regni statuta succedere debet, quia cùm lex semper sit certa de eo, quod secundùm naturam verum est, *l. antiqui* 3. *l. illud* 5. *ff. si pars hæredit. petatur*, *l. cum quidam* 30. §. *suum hæredem*, *ff. de acquir. hæredit.* illemet, qui verificatis verificandis in Judicio declaratur successor ab intestato, censetur ab ipso testatore nominatim vocatus, & institutus secundum legis certitudinem. Et licèt successio regulanda sit tanquam ab intestato, tamen qui successor declaratur, succedit ex causa testati uti institutus à Testatore, & secundùm ejus dispositionem, ut aliàs dixit Anton. Amat. *resol.* 10. *n.* 62. *lib.* 1.

Hinc autem verus ab intestato successor in mente, & æs- 155
timatione Donnæ Margaritæ semper fuit Mazareni Comes; illa, quippe, certò scivit (nec credibile est ignorasse) prædictum Comitem sibi consobrinum ex patruo D. Joanne secundogenito existere: cùm eo de successione dictorum Statuum ob mortem D. Fabritii Avi communis controversiam habuisse; transactionem, & concordiam inter eos initam fuisse, ab eoque renunciationem obtinuisse; unde ipsa absque filiis decedente, vivo adhuc dicto Comite, non est ambigendum, illum uti indubitatum ejus in dictis feudis successorem habuisse, & existimasse, sive ex eo, quod veluti renuncianti, & refutanti debebatur eidem successio reversionis jure; deficientibus personis contemplatis; sive quia, (etiam quod ipsa de prædicta refutatione non cogitaret, credens se veram succeditricem ob mortem patris D. Franciſci refutatarii) non dubitavit ad illum uti patruelem masculum ex masculo, & de linea secundogeniti, in concursu alterius patruelis masculi ex fœmina tertiogenita, prædictam successionem pertinere, quod in suo testamento noluit explicitè declarare certis respectibus, & motivis, quæ nobis explicare non est permissum.

Ex quo sequitur prædictam Donnam Margaritam, dic- 156
tum Mazareni Comitem voluisse in dictis feudis instituere, & verum successorem declarare; quando enim constat de intentione, & mente Testatoris adeò evidentissimis argumentis, & conjecturis, hæc sequenda, & attendenda est, licèt in verbis aliqua possit esse dubitatio (quæ in præsenti non reperitur) text. *in l. labeo in fine*, *ff. de supellectile*, *leg. l. nominis & rei*, §. *verbum*, *ff. de verb. significat. cap. intelligentia* 6. *& c. propterea* 8. *& extra eodem tit.* Gratian. *discept. forens. to.* 4. *cap.* 769. *num.* 21. *& cap.* 755. *numer.* 23. *& to.* 5. *cap.* 814. *num.* 14. cum aliis adductis à Velasc. *in loc. commun. lit. N. num.* 71. Ac per consequens ad ejus favorem dicendum est disposuisse, etiam quod (ut minus rectè prætendunt Adversarii) liberam haberet disponendi facultatem, durante vita prædicti Comitis Mazareni; quia illum instituendo, videtur remissa illa libera facultas, quam ex pacto,

cto, seu renunciatione habere contenditur, cùm jam appareat de mutata voluntate; ut in hoc casu agnoscunt adversarii in id allegantes Aretin. *in l. qui superstitis*, *numer.* 7. *quæst.* 3. *ff. de acquir. hæred. in vers. sed dubitatur*, *& vers. præterea*, Menoch. *cons.* 6. *nu.* 19. quibus addi possunt, & meliùs, tex. *in l.* §. 1. *& §. item quærit. l.* 3. ubi Gloss. *verb. legatariam*, *ff. de dote prælegat. l. si tibi*, *ff. de adimend. legat.* Gloss. *in* §. *sed si uxori*, *verbo plenius*, *instit. de legat.* Surd. *cons.* 113. *lib.* 1. *& cons.* 471. *lib.* 4. Cardin. Tusch. *in practicis*, *lit. O. conclus.* 146. *num.* 1. *tom.* 5. & alii apud Castill. Sicul. *decis.* 145. *num.* 4. Fontanell. *de patis nuptial. clausul.* 5. *gloss.* 10. *part.* 1. *num.* 42. *&* 43.

157 Præterquam quod, Donna Margarita certo certius agnovit, non potuisse de prædictis Statibus, & feudis in extraneum hæredem disponere, etiam pro tempore vitæ dicti Comitis Mazareni, ut per actum facti in prædicto suo testamento demonstravit, instituendo hæredem universalem in allodialibus D. Joannem Dominicum Columna; in feudalibus verò, illum, qui de jure succedere deberet; sciens hæc esse restitutioni subjecta, & ad prædictum hæredem extraneum nulla ex causa spectare posse. Imò nec credibile est ipsam æstimasse suum jus resolubile, & revocabile fuisse, decedente dicto Comite Mazareni, ut sic ad ejus vitam tantùm disponere liceret, quoniam huic intelligentiæ repugnant verba institutionis, in qua jure proprio ad illam pertinuisse apertè insinuat, ibi, *instituisco per mio herede particolare nelli miei Stati*, *a feudi*, *&c.* illud enim pronomen, *meus mea meum*, bis repetitum, indicat testatricem jure proprio, & ut dominam, & veram succeditricem pro tempore vitæ suæ possedisse, ac disposuisse in eum, in quem de jure disponere poterat; *l. quintus* 29. §. *argenti*, *leg. scribit Quintus Mutius*, *ff. de auro*, *& argento leg. l. suos servos*, *ff. de leg.* 3. Bart. *in d.* §. *argenti*, *n.* 6. Bald. *in rubr. C. de verb. signific. nu.* 5. *vers. sed in generali*, Fusar. *de substit. quæst.* 318. *nu.* 41. Barbos. *d.* 198. Fontan. *de pactis nupt. to.* 1. *claus. l.* 4. *glos.* 5. *per tot.*

158 Nec supradictis obstant DD. pro contraria parte allegati, ad probandum, quod renuncians est adeò exclusus, quod possit censeri institutus. Quia eorum dicta procedunt, vel quando supereſt persona contemplata, in quibus terminis loquitur Anton. Fab. *de erroribus pragm. dec ad.* 56. *error.* 10. Vel quando renunciatio facta est favore conservandæ agnationis, & supersunt agnati, qui succedere possunt; quod idem est, ac extare personas in renunciatione contemplatas; quo in casu loquuntur Menoch. *cons.* 197. *n.* 87. Paris. *cons.* 26. *nu.* 25. *lib.* 3. ut advertunt Marcian. *dicta disp.* 8. *n.* 54. Jacob. Gall. *dicto conf.* 64. *nu.* 20. & Rota apud Tamburin. *de Jure Abbatiss. dicta decis.* 6. *nu.* 26. *& seqq.* Vel quando renunciatio est realis, quomodo intelligendus est Anton. Amat. *dict. resolut.* 76. *nu.* 38. qui satis perfunctoriè loquitur, & potest etiam accipi in casu quo extant personæ contemplatæ; ultra quod in tota illa resolutione agit de bonis allodialibus, & in casu satis diverso, extra quos casus nullus ex DD. in contrarium adductis firmat renunciantem ut incapacem esse exclusum, & non censeri institutum, ut ex eorum dictis apparet.

159 Ideo in præsenti Articulo concludimus, Comitem Mazareni, ob mortem Donnæ Margaritæ absque descendentibus, reverti ad prædictos Status, & feuda refutata, & in eis succedere, excluso dicto Racudiæ Comite cognato in pari gradu, non obstante prædicta renunciatione, eo quod fuerit personalis, cessaveritque causa finalis, extincta sine liberis prædicta refutataria, quo casu datur regressus ad jura renunciata, & limitatur regula vulgaris, quæ contrarium suadet, ut per Afflict. *in dicto cap.* 1. §. *fin. de feud. def. fuer. controv.* Gaillus *lib.* 2. *observat.* 146. *num.* 10. Rosental. *de feudis*, *dicto c.* 2. *conclus.* 21. *lit. B. in fin.* Jacob. Gallus *dict. cons.* 64. *num.* 21. *&* 22. & ex hac ratione defectus causæ finalis, ita decisum fuit per hanc M. R. C. in causa, de qua supra, *num.* 144. reluctante quamvis Thob. Benefar. ad Lunam *dicto cons.* 17. ut patet ex justificationibus Judicum ad Tuum Sacrum Consilium transmissis, in quo idem fuit judicatum; nihil obstantibus dictis amplissimis clausulis, quin habita pro personali refutatione prædicta, & extinctis personis contemplatis feuda ad renunciantis hæredes reversa, pronunciatum fuisse; ex doctrina Lofredi *in paraphrasi feud. cap.* 1. *de natura success. feudor.* & de hoc satis &c.

ARTICULUS TERTIUS.

Secluso reversionis jure, supposita tamen prædictæ renunciationis personalitate, etiam quod sit novæ successio regulanda ab intestato ex dispositione ultimæ possessitricis, instituentis illum, qui de jure succedere debet: Mazareni Comiti successio competit ob prærogativam potioris lineæ in paritate gradus, & sexus.

DIfficilem, arduam, satisque apud antiquiores Siculos 160
controversam disceptationem de prærogativa lineæ in successione feudorum observanda, præsenti Articulo aggredimur. Sed ne videamur extra chorum saltare, alias involventes successiones, diversaque casuum species, à nostro hoc instituto prorsus alienas; Præmittendum est, nos versari in materia successionis feudorum ex pacto, & providentia Principis, cum expressa primogenitura ex dispositione concedentium, & institutione primorum acquirentium; cujus controversia dirimenda, ac decidenda est, secundùm istius Fidelissimi Regni Leges, Capitula, & Statuta per Tuæ Catholicæ Majestatis Gloriosissimos Prædecessores edita, & confirmata, illa in casu dubio interpretando, ac declarando juxta jus commune, usus, & consuetudines feudorum, receptiores, solidiores, ac rationi, jurique magis consonas Doctorum sententias. Non autem tractari de successione alicujus Regni feudalis, aut liberi, in qua, vel ex peculiaribus ejusdem legibus, vel alii considerationibus, nec repræsentatio inter defuncti Regis transversales, nec lineæ prærogativa ad succedendum attenditur: sed potiùs gradus propinquior, & in paritate gradus, virilis sexus ad Regni gubernationem aptior, & major ætas (cui major sapientia, prudentia, ac rerum experientia ineſt) pro publica Regni utilitate regulariter præfertur: ut perspicuè colligitur ex traditis ab Illescas *in Histor. Pontif. to.* 2. *c.* 19. *rubr. Reyes de Aragon.* Volfangus Latius *de migrat. gentium*, *lib.* 10. *n.* 29. *rubr. Reges Aragon.* Lanar. *cons.* 1. Aguirre *de success. Reg. Portugall.* 2. *p. nu.* 268. *& seqq.* Theodor. *alleg.* 100. *n.* 8. *&* 9. quos refert, & sequitur D. Jan. Franc. Martian. *lib.* 1. *disp.* 4. *n.* 19.

Illud enim vulgare axioma, quod valeat argumentum 161
de majoratu ad Regnum, ut per Molin. *de primogenituris*, *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. non semper, & in omnibus verum est; imò multas habet fallentias, ac limitationes, quas explicare hic non est permissum, cancellos egrediendo muneris injuncti; illas doctissimè, & felicissimè describunt celeberrimi Jurisconsulti, in causa successionis Lusitani Regni pro Prudentissimo Tuæ Majestatis Avo, ac Domino Nostro Rege Domino Philippo II. æternæ, ac gloriosæ memoriæ, ac iis temporibus contra rebellem tyrannum Joannem de Brigantia pro justissimi tui juris tuitione Scribentes, quibus nihil ultra addi potest; illud tantùm nos contenti non omittere, quod prædictum axioma debet intelligi secundùm cujuslibet Regni particulares leges non contrarias respectu utriusque successionis, ut sunt Lusitaniæ, ubi in Regno, & in majoratibus ex bonis Regiæ Coronæ institutis non datur repræsentatio, nec lineæ prærogativa, maximè inter transversales, ut cautum est per legem latam in Curiis Lameci (de qua Pater Caramuel in Philipp. *prudent. lib.* 2. *art.* 4. *num.* 10.) & per legem mentalem, sicuti testantur laudati à P. Molina *de Justit. & Jure* 3. *part. disp.* 630. *&* 632. quos ipse sequitur, & aliis permultis relatis, D. Jo. Franc. Martian. *lib.* 1. *disp.* 10. *num.* 80. *&* 81. ac in majoribus ex bonis patrimonialibus fundatis, repræsentatio, & linea attenditur, dummodo non concurrant omninò transversales respectu primi fundatoris, juxta ordinationem Lusitanam 1. 100. *lib.* 4. quam fic explicant Pereira *dec.* 59. *n.* 7. *& seqq.* & Reinoso *observ.* 23. *cum tribus seqq.* alios DD. ex eodem Regno referentes.

Unde prefatum axioma, tantummodo admitti poterit 162
illo in Regno, ubi leges de ejus, & de majoratuum successione loquentes, uniformiter successionis formam assignant, ut in Regnis utriusque Castellæ *lex* 2. *tit.* 15. *part.* 2. *&* 1. 40. *Tauri* disponens in majoratibus, nullo modo inter se dissidentes: ut est videre apud Molin. *dict. lib.* 3. *cap.* 6. *in princ. & num. seqq.*

De uno namque Regno ad alterum, ubi sunt contrariæ, 163
& repugnantes, aut diversum jus constituentes leges, tam super Regni, quàm super primogeniorum successione, non poterit validè argumentari: *Ex reg. l. cunctos populos*, *in princ. Cod. de Summa Trinit. l. ult. Cod. de Jurisdict. omn. jud. cap.* 2. *ad fin. de constit. lib.* 6. nisi de eo, in quo cum juris communis dispositione, unæ, & altere municipales leges se conformaverint, vel per illud possint interpretari, secundum subjectam materiam, statuentium mentem, & dispositionem

nem concedendum, vel acquirentium bona feudalia, de quorum successione conceditur; nam quælibet successio regulanda est secundùm leges & statuta illius Regni, ubi sita sunt bona, cum quibus se censetur velle conformare disponens, seu Testator: juxta *vulgar. regul. l. hæredes mei*, §. *cum ita*, *ff. ad trebell.* cum aliis supra in secundo Articulo adductis. Ac propterea infiniti DD. qui ex adversa parte contra lineæ prærogativam adducuntur, de successione Regni tractantes, & præcipuè ii, qui in causa Lusitaniæ scripserunt, non possunt punctualiter ad præsentem quæstionem allegari.

164 His sic præmissis, præsens disceptatio de prærogativa lineali, est inter duos patrueles, alteri patrueli succedere volentes, qui licèt transversales sint ultimæ possessoris, descendentes tamen à primis feudorum acquisitoribus, & à proximo communi stipite, seu trunco D. Fabritio Avo, Buteræ Principe, à quo tres communes parentes, tot linearum capita processerunt, in pari gradu reperiuntur; unus, nempè Mazareni Comes ex linea secundogeniti; alter verò, scilicet, Comes Racudiæ ex linea fœminæ tertiogenitæ: hic major ætate: ille verò ætate minor.

165 Quæstio ista in terminis *cap. si aliquem* 33. Domini Regis Jacobi, ad ampliationem, extensionemque constitutionis, *ut de successionibus titulo de successione nobilium in feudis*, in linea transversali ab intestato editi, antiquis temporibus inter nostros DD. Siculos, pro existente in gradu proximiore, & in paritate gradus, & sexus, pro majori natu, postposita lineæ prærogativa, plerumque fuit sopita; illi enim Antiqui Patres linealem observationem non degustantes, literalem Capituli sensum, non verò mentem, nec genuinam intelligentiam attendentes, non solùm inter transversales, verùm etiam inter descendentes, abnegata prorsus repræsentatione, & prærogativæ lineæ, pro patruo contra nepotem, & inter duos nepotes pro majori natu ex secundogenito, contra natu minorem ex primogenito, constanter decertarunt, illo moti fundamento, quod in præfato Statuto proximior ad successionem invitatur, ibi, *qui tempore mortis supererit defuncto proximior*, & majori natu prælatio conceditur, ibi, *ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcedat*, quibus verbis sibi sunt persuasi, repræsentationem, lineamque penitus fuisse exclusam, ut ex infrà citandis apparebit.

166 Hæc prædicti Capituli interpretatio non sine contradictione (jam unam, jam verò alteram opinionem in Tribunalibus amplectendo, cum gravissimo litigantium dispendio) perduravit usque ad felicissima tempora invictissimi Imperatoris, & Tuæ Majestatis proavi Domini nostri Caroli V. qui anno 1530. ad istius sui Fidelissimi Regni supplicationem per viam declarationis dicti *cap. si aliquem*, & ad tollendum omne dubium, litesque resecandas statuit, & decrevit, nepotes, & descendentes ex filio primogenito præmortuo, præferri deberi in Avi, vel ascendentis feudali successione, filio secundogenito, & per consequens tertio, vel quarto genito; non obstante, quod dicti nepotes, & descendentes primogeniti minores natu existerent; nec quod filius secundogenitus in vita patris possessionem feudi fuisset adeptus, ut constat ex *cap.* 118. dicti Invictissimi Imperatoris. Quod cùm nihil disponeret in casu, quo primogenitus relicta filia fœmina esset præmortuus, fuit deindè per eumdem Dom. Imperatorem in anno 1543. ad supplicationem Regni additum, & extensam per *cap.* 204. declarando prædictam filiam primogeniti præferendam esse amitæ sui patris sorori, non verò patruo secundogenito, & hoc favore agnationis conservandæ, ut, scilicet, feuda conservarentur, & perpetuarentur in domo, & cognomine unde processerunt.

167 Cùm verò in linea transversali nihil specialiter fuisset dispositum, & hinc dubitandi ansam arriperent nonnulli, (subtilitati magis, quàm veritati deferentes) utrum in hac linea idem quod in descendente esset observandum, ex quo quamplurimæ excitabantur lites; fuit denique ad istiusmet Regni supplicationem, per Tuæ Majestatis prudentissimum Avum, & Dominum nostrum Regem Philippum secundum super hoc dubio provisum, anno 1563. per *cap.* 18. ejusdem Domini Regis, in quo linea collateralis exæquata fuit cum linea descendenti pro casibus futuris, eodem modo, & prout in dictis *cap.* 118. & 204. Domini Imperatoris fuerat in dicta linea descendenti declaratum.

168 Sed proh dolor! adhuc lites in die crescunt, & illarum dirimendarum ratio, sancto Dominorum Regum zelo, Regnique providentia considerata, ac in dictis Capitulis expressa, hoc grave damnum à nostra Republica eliminare inefficax est, contendunt namque multi ex Jurisconsultis hujus Regni, prædicta capitula correctoria esse dicti *cap. si aliquem*, ob idque restringenda ad casus particulares, in quibus loquuntur, ita ut solus nepos filius primogeniti præmortui in successione Avi, excludat patruum secundogenitum, non verò pronepos, vel abnepos si fortè vivente abavo natus fuisset; item quod neptis non excludat amitam in successione Aviæ; deinde quod inter duos nepotes succedentes Avo, præferatur qui fuerit major ætate, licèt filius sit secundogeniti, alter verò ætate minor sit filius primogeniti; rursus quod in linea transversali ultra filios fratrum, succedentes cum patruis alio patruo defuncto (& sic inter patrueles, & infra) locum non habeat dispositio dicti *cap.* 18. Potentissimi Regis Philippi: aliaque denique confingunt, ut litibus, & clientibus inserviant, quæ materiam subministrant ad inimicandos animos, absumendas nobilium facultates, totiusque Reipublicæ concordiam infringendam; ut optimè in puncto ponderavit D. Joan. Bapt. de la Rea *dec. Franat.* 39. *numer.* 38. & 39. videtur præsensisse Iburranes, Menandri nostræ Siciliæ quondam Regis Consiliarius, his verbis; *Nunc æterna sunt jurgia, ut si cum sumptibus sit molestiarum ratio, gravius putes sic vincere, quam confestim damnari; illud est potissimum, quod exigit tuam curam; amputa has ambages, constitue spatium, ultra quod nullis litibus fas sit senescere*, (& pergit) *dolens ut dubia ex dubiis ferantur, & immani dilatione, aut dilaceratione pereant litigantes, quibus supplicibus Judices non moventur, quia magis amant longiora in ipsos exercere Imperia.* Verba quidem summè notanda, & prosequitur alia multa Giurb. *de feud.* §. 1. *gloss.* 1. *num.* 21, *vers. tum ex aliis*,

Ad rem igitur deveniendo, ut quod nostri muneris est exequamur, lineæ prærogativam in præsuppositis terminis 169
dicti *cap. si aliquem*, & recentiorum Capitulorum D. Imperatoris Caroli, ac Dom. Regis Philippi attendendam, & observandam esse in successione feudorum cum qualitate primogenituræ, firmiter asserimus; & incipiendo à dicto *c. si aliquem*, hoc ex ipsiusmet verbis apertè deprehenditur, ibi, *In successione verò præmissa inter feudatarios, & subfeudatarios in eodem Regno francorum jure viventes, sexus, & primogenituræ prærogativa servetur, ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcedat*. Quibus verbis si in Regnis essemus utriusque Castellæ, nullus dubitaret formam majoratus regularis in eis fuisse præscriptam, ut per Molin. *lib. 2. cap. 17. num. 1.* & alibi sæpè apud eum, & alios DD. Hispanos. Videamus nunc quomodo in hoc Regno intelligi, ac interpretari debeant.

Clausulam Jurisfrancorum nihil aliud importare, quàm quod semper succedat primogenitus, & quod successio de primogenito in primogenitum deferatur, probavimus supra, 179
art. 1. num. 28. & ultra ibidem relatos indubitanter docent post Isern. Afflict. & alios, Tiraquel. *de primogen. in præfat. post numer. 3.* Tapp. *decis. 2. nu.* 140. & 151. Cutell. *in Codic. ad l. Jacobi, nota* 41. *fol.* 41. *post vers. argument.* 3. Canner. *in hoc cap. si aliquem, verbo françorum jure, nu.* 5. & 6. *fol.* 267. Cumia *in eodem verbo, nu.* 1. Regens Corsett. ad patrem *cons.* 11. *num.* 23. Amat. *lib. 1. resolut. 1. numer.* 31. qui alios laudat.

Ergo, si jure primogenituræ successio deferenda est 171
juxta formam in hoc Capitulo præscriptam, & in primis Investituris, ac acquirentium dispositionibus expressè assignatam; lineam primogenitorum, ac in ea representationem esse observandam, necessariò dicendum videtur; non enim aliter posset jure primogenituræ, nec lineæ, rectè, verè, atque præcisè succedi (inquit Molin. *lib. 3. cap. 6. n.* 41.) nisi lineæ prærogativa, ac in ea repræsentatio esset attendenda. Quare inter alias observationes ad succedendum jure primogenituræ, linea primum obtinet locum, secundo gradus, tertio sexus, ac denique ætas; itaut nullus possit succedere, nisi sit in linea, & inter existentes in linea, qui fuerit gradu proximior, & in pari gradu, qui melioris sit sexus, ac in pari gradu, & sexu, qui fuerit major ætate, de qua non habetur ratio, nisi prætendens sit in linea, gradu, & sexu: docent eleganter Molin. *dict. lib. 3. cap. 4. num.* 13. ubi Addentes infinitos DD. laudant Covarr. *in pract. cap. 38. n. 12.* Anton. Gomez. *in l. 40. Tauri, n. 66.* D. Jan. del Castill. *lib. 5. controv. cap. 95. ex numer. 3. & cap. 92. nu. 62.* Valenzuol. *cons. 97. numer. 13. & 14.* Cassanat. *cons. 38. nu. 114.* Ramon. *cons. 100. numer. 502. vers. & sic dicendum*; Aponte *de potest. Proreg. tit. 9. nu. 30. 42. & 43.* Amat. *dicta resolut. 1. num. 32.* Barbat. *de fideicomm. part. 1. c. 4. num. 51. & 52.* Tondut. Sanleger. *resol. civil. part. 1. c. 89.*

ex

ex num. 4. Giurb. *de feud.* §. 2. *glos.* 10. *numer. 16.* Ludovic. de Reinosso *observ. 23. num. 2. 4. & 8. cum seqq.* qui alios quamplures referunt.

Instituta namque primogenitura, quilibet filius primo- 172
genitus nascendo se includit in successione, & suis descendentibus lineam constituit, ad exclusionem secundogeniti, & ejus lineæ, & iste ad exclusionem tertiogeniti, & sic deinceps, ex celebri doctr. Baldi *in l. cum antiquioribus, num. 13. vers. ego quia, C. de jure deliberandi*, quam aliis pro ea relatis extollit Don Joan. Francisc. Martian. *lib. 1. disp. 2. num. 35. & seqq.* quia unusquisque possessor primogenii, stirps, seu truncus dicitur tot linearum, quot filios, vel filias habet, quorum quilibet est caput novæ lineæ descendentis respectu patris, & transversali respectu fratrum suorum, inter quas successionis ordo secundùm ordinem primogenituræ servatur, Text. *in cap. ult. de consang. & affinit.* ibi, *per aliam lineam descendentem ex eod.* & notat Gloss. *in cap. quod dilecto 3. cod. tit.* ibi, *Sic ergo habes duas lineas descendentes, &c.* eleganter Paul. Castrens. *in suo celebri cons.* 164. *nu. 4. & 5. lib. 2.* Covar. *practic. dicto cap. 38. num. 12.* Palaez *de major. at. 2. part. quæst. 7. num. 13.* Molin. *de primog. lib. 3. dict. cap. 6. num. 30. & 31.* Reinosso *observat. 24. numer. 25. cum seqq.* Amat. *dict. resol. 1. num. 32.* Tappia *dict. decis. 2. nu. 141. & 142.* Thesaur. *quæst. forens. 34. numer. 9. libr. 1.* Aponte *dict. tit. 6. num. 42. & 43.* Valenzuol. *dict. cons. 47. num. 9.* Guttierez *practic. lib. 3. quæst. 66. à num. 16.* Avend. *in leg. 40. Tauri, gloss. 17. nu. 26. & 27.* Cancer. *lib. 3. variar. cap. 21. ex numer. 292.* Giurb. *de feud. dict.* §. 1. *gloss. 10. num. 46.* Mangill. *de Imputat. quæst. 77. num. 27. & 173.* Castill. *lib. 3. controv. cap. 19. num. 95. ad med. & num. 106. 108. 117. & 188. & tom. 5. cap. 93. numer. 5.* Ramon. *dicto cons. 100. num. 483.* Escobar. à Corro *de puritat. & nobil. 1. par. quæst. 4.* §. 1. *num. 44.* Addentes Molin. *dict. lib. 3. capit. 6. numer. 29. usque ad 32.*

Et de una linea ad aliam nunquam fit transitus, nisi de- 173
ficientibus omnibus his, qui ex illa linea processerint; linea namque illius, qui successionem, & possessionem occupavit, omninò debet esse extincta, ut alia ingredi possit, ad quod communiter allegari solet Text. *in cap. 1. de natura succes. feudi* (de quo alibi differemus) *& in cap. 1. de succes. frat. vel gradibus succed. in feud.* Molin. *dict. lib. 3. c. 4. numer. 14. & cap. 6. num. 32.* ubi Addentes, Francisc. Sousa *in l. fœminæ, cap. 1. nu. 290.* Guglielm. de Monferrat. *de succes. Regn. Franciæ, dub. 1. num. 7.* & alii numer. præcedenti laudati.

Istius autem linealis prærogativæ ratio, variè ab inter- 174
pretibus assignatur; sed brevitati consulentes, nobis magis arridet, desumendam esse ex ipsa natura, & qualitate primogenituræ, & vocatione primogeniti: eo enim ipso, quod in dispositione vocatus est primogenitus, non solùm ille, sed etiam nepos, & omnes primogeniti ab eo descendentes in perpetuum vocati censentur; ut cum Abbate, Castrens. Tiraquell. Dec. Soccin. Palacios, Rub. & aliis, advertit Molin. *dicto lib. 3. cap. 6. num. 29.* Covarr. *dict. cap. 38. numer. 6. & 7.* Guttier. *dict. quæst. 66. à num. 16.* ficque quilibet primogenitus proprio jure, & ex propria vocatione intelligitur vocatus, & ad successionem admissus, ut probat idem Molin. *lib. 1. cap. 1. à numer. 17. ubi Additio* plures cumulavit, Castill. *dicto lib. 3. controv. cap. 19. nu. 167. & to. 5. cap. 93.* §. 8. *num 9. & cap. 161. num. 11.* Giurb. *de feud. dict. glos. 2.* §. 6. *num. 35. & decis. 108. num. 12.* Costa Sicul. *cons. 63. num. 15. & 20.* Cyriacus *in respons. Ducatus Mantuæ, ar. 1. nu. 272. & 273.* Reinosso *observ. 24. nu. 29. cum seqq.* Amat. *d. resol. 1. num. 53.* D. Joan. Francisc. Martian. *libr. 1. disc. 10. à num. 29.* & ex quo primogenitus censetur magis dilectus, ideò non solùm ipse, sed tota ejus linea prædilecta intelligitur, ut dum aliquis de illa superfit, præferatur secundogenito, & ejus lineæ, & sic in ulterioribus, argumento *l. cum avus, ff. de condit. & demonstrat. leg. cum acutissimi, C. de fideicom.* cum similibus considerat Ant. Gomez *in l. 40. Tauri, num. 66. vers. 6.*

Unde audiendi non sunt nonnulli DD. qui dixerunt, præ- 175
rogativam lineæ provenire ex jure transmissionis à patre in filium primogenitum, quia ut benè considerant Addentes Molin. *dicto cap. 6. num. 36. usque ad num. 39.* transmissio fundatur in jure quæsito, & ubi non est quidditas, sed spes, cessat transmissionis eventus, ex doctrina Bart. *in l. si sit filius, ff. de collat. dotis, & in l. 1.* §. *si filius, ff. de conjug. cum emancip. lib.* & aliis, quos ibidem referunt; ac ideò primogenituram non transmitti dicunt, Velasc. *de jure emphy. 1. parte quæst. 50. num. 44.* & ante eum Jason. *in l. si cui legatur*, §. *1. nu. 5. ff. de legat. 3.* Joann. And. *ad Speculat. tit. de feud. ad fin.* Costa *de succes. Regn. pag. 22. vers. unde, & pag. 109. &* 185. Anton. Gamma *decis. 174. num. 19. & decis. 93. numer. 2.* & fuit de mente *Gloss. final. in leg. unica, C. de his qui ante apert. Tab.*

Probabilius tamen est quod alteri dicunt, nempè quod 176
quando succeditur jure primogenituræ, admittitur repræsentatio usque in infinitum, quæ efficit, ut linea sit veluti concatenata de uno in alium primogenitum, & sic ejus perpetuitas consequatur, ex Molin. *dicto cap. 6. num. 41.* Guttierez *d. lib. 3. practic. quæst. 67. num. 44. & seqq.* Avendan. *in l. 40. Tauri*, Lara *de anniversariis, lib. 1. cap. 5. num. 9.* Castill. *d. lib. 3. cap. 19. n. 45. & 227.* Pater Molin. *de justit. disp. 627. num. 13. to. 3.* Roblet *de repræsent. lib. 3. c. 3. & 19.* Surd. *consil. 403. num. 16.*

Sed nihilominus verius judicamus hanc linealem præ- 177
rogativam non fundari in sola repræsentatione. Licèt enim admissa linea ad succedendum jure primogenituræ, videatur admissa repræsentatio, quæ filium in locum patris subingredi facit; hæc non est illa repræsentatio, quæ de jure communi habebat locum inter descendentes usque in infinitum, & inter transversales usque ad filios fratrum succedentes cum patruis (*de qua in authent. de hæred. ab intest. venient.* §. 1. & §. *si igitur, collat. 9.* §. *cum filius instit. de hæredit. quæ ab intest. def.* cum similibus) quia ista solum efficiebat, quod filius repræsentaret gradum patris, & non poterat operari, quod repræsentaretur sexus, aut ætas, cùm esset naturaliter impossibile, ut eleganter considerat Molin. *d. c. 6. num. 48. & 49.* quem sequuntur Guttier. *d. lib. 3. quæst. 67. à n. 21. & q. 68. nu. 23. & 45.* Castil. *d. c. 19. nu. 50.* Avendan. *in dicta l. 40. Tauri, glos. 2. nu. 2. & 3.* Robles *de repræsent. lib. 1. c. 11. nu. 20.* Amat. *dicta re. 1. nu. 44.* & alii, de quibus infrà; ac per consequens, in successione per viam primogenituræ nepos excluderetur à patruo, cùm esset major ætate, & etiam excluderetur neptis, cùm nec sexum, nec ætatem patris posset repræsentare; ut dicunt Ancharan. Surd. Capy. Galeot. Alexan. Decius, Alvar. de Ribera, Fusarius, Carena, Redenasc. & alii in contrarium allegati, quos sequitur Pratus *discept. 38. nu. 28. & seqq.* (& quos non impugnamus, quia loquuntur in diversis terminis, data enim vera primogenitura, nobiscum consentiunt, videndus Redenasc. *cons. 82. à num. 1.*)

Ob idque alia, & diversa repræsentatio ab ea, quæ de jure 178
communi concedebantur, est necessariò intelligenda, & hæc non potest esse alia, nisi repræsentatio juris, ac qualitatis primogenituræ, quæ à patre communicatur filio primogenito, & cujus ratione successio patri competebat; hæcque potiùs est effectus primogenituræ, quàm ejus repræsentatio, ut multis relatis observant Addentes Molin. *d. c. 6. num. 49. usque ad 51.*

Quare persistimus in supra tradita, & assignata ratione 179
n. 174. videlicet, lineam esse observandam ex sola qualitate primogenituræ, quæ efficit, ut quilibet primogenitus unus post alium censeatur vocatus, & subst itutus proprio jure, & propria vocatione, ut ultra supra relatos probant eleganter in terminis Addentes Molin. *d. c. 6. numer. 36. usque ad 39.* ibi, *& ita necesse non est, quod successio filii, nepotis, & deinceps, patre, vel parente prædefuncto, repræsentative contingat, eo modo, quo fit de jure communi repræsentatio, seu transmissio, sed ex vocationibus, & substitutionibus tantum, quibus filius substitutus est patri proprio jure, & nepos filio, & sic de cæteris descendentibus in infinitum*, Menoch. *cons. 211. lib. 3. & cons. 1082. lib. 11.* Guttier. *lib. 3. pract. q. 66. num. 16. cum seqq.* & in specie Pater Molina *d. disp. 626. num. 15. &c.* quo nihil clarius pro hac nostra sententia.

Ex quo sequitur, nepotem ex filio primogenito præmor- 180
tuo in vita parentis, non indigere illo beneficio repræsentationis de jure communi introducto, ad succedendum Avo in primogenito, cùm ex propria vocatione, & de jure ad successionem debeat admitti, ac propterea etiam secluſa repræsentatione esset admittendus ob prærogativam melioris lineæ, ad exclusionem secundogeniti, ut tradunt Bero. *cons. 71. numer. 57. lib. 1.* Anton. Gamma *decis. 160. num. 3.* Guttier. *dict. qu. 67. numer. 20.* Molin. *d. lib. 3. c. 6. numer. 58. vers. secunda consideratio, & num. 52.* Reinosso *dict. observ. 24. num. 30. & 31.* ibi, *Item, si qua ratione non sit locus repræsentationi, tamen succedentes ex propria persona, & propria vocatione, idem jus obtinebunt &c.* Bolognettus *in consil. pro Tribultiis, num. 59.*

Quæ omnia procedunt, non solùm inter descendentes 181
venientes ad successionem ascendentis, sed etiam inter transversales, alteri transversali succedere volentes; adhuc enim lineæ prærogativa est observanda: eò maximè si de-

ſcendentes ſunt à primo fundatore, ſeu acquiſitore, (ut in præſenti caſu) quia deficiente linea primogeniti, ſemper recurrendum eſt ad proximum ſtipitem, ſeu truncum, ex quo melior eligitur linea ex his, quæ ſuperſunt, videlicet, linea ſecundogeniti; nam quemadmodum vocatus, præpoſitus, & prædilectus fuit primogenitus, & ejus linea, eodem modo poſt eum, ejuſque lineam fuit vocatus, & prædilectus ſecundogenitus, & ejus linea, ut advertunt ſupracitati DD, præcipuè Covar. *d. c.* 38. *num.* 5. ibi, *Nam ſecundogenitus cenſetur vocatus poſt primogenitum, & eius liberos, vel primogenito mortuo abſque liberis*, ſequitur Caſtill. *d. c.* 19. *n.* 95. *verſ. & ſic mortuo poſſeſſore majoratus*, quod omnes fatentur,

182 Unde non eſt in conſideratione, quod concurrentes ad ſucceſſionem, tranſverſales ſint reſpectu ultimi poſſeſſoris, quoniam ſemper verum eſt eſſe vocatos, & ſubſtitutos ſecundum ordinem primogenituræ, cum prælatione unius lineæ ad alteram, ut deficiente primogenitura, ingrediatur ſecundogenita, ad excluſionem tertiogenitæ, & etiam eſt verum, omnes concurrentes eſſe deſcendentes à primo inſtitutore, & à proximo ſtipite, à quo linea ultimi, & omnes aliæ lineæ proceſſerunt. Qua ratio inter iſtos tranſverſales, à primo fundatore deſcendentes, lineam eſſe obſervandam, conſtanter defendunt Molin. *dicto lib.* 3. *c.* 6. *num.* 33. *&* 35. *& cap.* 7. *per tot.* & utrobique ejus additio, Caſtill. *d. cap.* 19. *num.* 86. *cum ſeqq. & numer.* 172. Reinoſo *obſerv.* 26. *per tot.* latè D. Joan. Franciſc. Marcian. *d. lib.* 1. *diſp.* 10. *per tot.* præcipuè *ex num.* 20. *cum ſeqq. num.* 60. & loquens in feudis *diſp.* 3. *num.* 27. *&* 28. qui plures laudant: imò & inter omninò tranſverſales reſpectu primi Inſtitutoris, idem ex veriori ſententia, contra Gregor. Lopez, Anton. Gomez, Mierez, Avendan. & alios, tenet Covarr. *d. cap.* 38. *num.* 9. Gomez Arias *in l.* 38. *Tauri num.* 18. Coſta *de ſucceſſ. Regn.* 2. *part. numer.* 32. *&* 3. *par. nu.* 59. Mattienzo *in l.* 5. *Gloſſ.* 4. *ad fin. tit.* 7. *lib.* 5. *recop.* ubi Azevedo *numer.* 3. Molin. *dict. cap.* 7. *nu.* 10. ubi Addentes, Guttierez 3. *pract. d. q.* 66. *à num.* 13. Caſtill. *d. c.* 19. *ex num.* 10. Marcian. *d. diſ.* 10. *à num.* 70.

183 Deinde & ſupradicta locum habent, etiamſi in diſpoſitione vocatus ſit filius major natu; quia hoc etiam caſu prærogativa lineæ eſt obſervanda, ut cum Molina, Covarr. Molina Theolog. Mattienzo, Peralta, Gumada, & Avendan. tenet Caſtill. *d. lib.* 3. *c.* 19. *num.* 320. præcipuè *ex num.* 324. Reinoſo *obſ.* 25. *num.* 10.

184 Et licèt Amat. noſter *d. reſol.* 1. *à num.* 27. diſtinguendo dixerit, quod quando ſimpliciter vocatur filius major natu, vel deſcendens major ætate, qui tempore mortis ſupererit, cenſetur excluſa repræſentatio, & prærogativa lineæ ex Bero. *conſ.* 71. *per tot. lib.* 1. Malvaſia *conſ.* 22. *per tot.* Honded. *conſ.* 70. *lib.* 1. ſecus autem, quando vocatur primogenitus, aut major natu cum qualitate primogenituræ, ut pluribus laudatis concludit *num.* 28. & ſequitur Coſta Siculus *dicto conſ.* 67. *numer.* 2. ac etiam Redenaſc. *d. conſ.* 82. *cum Prato*, & aliis; nobis indiſtincta Caſtelli traditio non diſplicet, quam contram Malvaſiam, & reliquos DD. defendit in primogeniis cujuſcumque nationis, uni perpetuo deferendis.

185 Quotieſcumque enim conſtat de voluntate diſponentis, velle ſe primogenium inſtituere, intelligendum eſt, regulis primogeniorum ſe conformare velle, ſive dicat, quod ſuccedat primogenitus, ſive major natu; nam hæc vox *major*, denotat primum natum; & primogenitus, & major natu, idem ſunt; & primus natus eſt qui reperitur primus in linea primogenita, quæ ſemper cenſentur vocata de primogenito in primogenitum uſque in infinitum, ut cum eodem Caſtillo *tom.* 5. *controv. cap.* 143. *num.* 40. *verſic. Ego ſane*, & aliis, notant eleganter Addentes Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 8. *numer.* 18. *&* 19. *verſ. quorum ſententiam*, qui numer. 20. dicunt, hoc procedere ex veriori ſententia, etiamſi vocatus fuerit major natu, qui tempore mortis ſuperſit, niſi relatio facta fuerit ad ſuperviventes nominibus propriis; quod non infringunt Bero, Malvaſ. & Honded. ubi proximè, quia loquuntur in diverſis terminis, ut ex eorum lectura apparet.

186 Ulteriùs, nec linealem hanc prærogativam in aliquo debilitat, quod DD. Hiſpani ad illam corroborandam à nobis ſupra allegati loquuntur in terminis *d. l.* 40. *Tauris*, *l.* 2. *tit.* 15. *part.* 2. ex quibus in Regnis utriuſque Caſtellæ repræſentatio, & linea in ſucceſſione majoratus, etiam inter tranſverſales in infinitum fuit introducta. Quia prædicti DD. concordi, & communi placito firmant dictas leges partitarum, & Tauri, non correctorias, ſed declaratorias eſſe juris communis, ut de primis teſtantur Gregor. Lopez illarum Paraphraſtes *in l.* 9. *tit.* 13. *part.* 6. *verbo à mandar*, Guttierez *lib.* 3. *practicar. quæſt.* 29. *numer.* 6. Caſtill. *tom.* 5. *contr. cap.* 89. *num.* 229. Carpio *de execut. ult. volunt. libr.* 1. *cap.* 16. *num.* 58. *poſt princip. & lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 17. *ad fin. & de ſecundis* Molin. *d. cap.* 6. *numer.* 24. ubi ejus Addentes, quamplures referunt, & eſt expreſſa lex *Reg.* 6. *tit.* 1. *lib.* 2. *novæ recop.* Ac ideo concludunt, prædictam lineæ obſervationem ex juris communis diſpoſitione, & generali Chriſtiani Orbis conſuetudine, ubi ſpecialiter excluſa non reperitur ex natura, & qualitate primogenituræ, ac vocatione primogeniti, attendi, & ſervari debere, ita Molin. *d cap.* 6. *num.* 52. *ejus Addition, num.* 23. *uſque ad* 29. *verſ. ea demum ratione*, Guttier. *dicta q.* 66. *num.* 16. *&* 26. Covar. *d. c.* 38. *num.* 12. Robles *de præſentat. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 14. Amat. *d. reſol.* 1. *num.* 29. Coſta Sicul. *conſ.* 67. *poſt num.* 31. *&* 32. Mangil. *de imputat. q.* 77. *n.* 27. *&* 173. Cyriac. *in d. conſ. feudal. art.* 1. *num.* 340. Sanleger. *reſol. civil. parte prima, dicto capit.* 89. *num.* 1. Marcian. *dicta diſp.* 10. *à numer.* 47. qui alios infinitos laudant.

Et ne hoc in majoratibus Hiſpaniæ tantùm, aut in fideicommiſſis perpetuis per viam majoratus relictis, procedere dicatur, idem etiam in feudis locum habere demonſtrabimus; & omiſſis, quæ de repræſentatione in feudis, latè à Scribentibus congeſta ſunt, ut eſt videre penes Roſent. *de feudis cap.* 7. *quæſt.* 26. *&* 56. *& cap.* 2. *quæſt.* 23. *&* 50. & utrobique in Gloſſis, ac poſt eum in terminis prædictæ conſtitutionis, *Ut de ſucceſſionibus*, non ineleganter Martian. *diſp.* 1. *uſque ad* 5. incluſivè in locis inferius referendis; reſolutivè dicimus, in feudis gentilitiis, & familiaribus ex pacto, & providentia (talia erant omnia, inſpecto jure communi feudorum, quia non ad alios, quàm ad hæredes ſanguinis tranſire poterant, ut conſtat ex dictis ſupra Articulo 2. *num.* 111. 112. & 113. & probatur ex confeſſione partis adverſæ, quibus & adjungi poteſt Amicang. *in qu. feudal. qu.* 1. *num.* 7. 10. *&* 58.) repræſentationem ex receptiori ſententia habere locum tam inter deſcendentes quàm inter tranſverſales, ut apertè cautum eſt in dicto *cap.* 1. *§. his verò, de ſucceſſione frater. & de gradibus ſuccedendi in feudo, cap.* 1. *de natur. ſucceſſion. feudi*. Verum tamen eſt, quod cum illo jure (ſeu potiùs uſu, & conſuetudine feudorum inſpecta) feuda eſſent dividua, repræſentatio in linea collaterali non ultra progrediebatur, quàm uſque ad filios fratrum ſuccedentes cum patruis, prout jure communi Romanorum ex nova Juſtiniani conſtitutione fuerat admiſſum, & ſic nepotes cum patruis ſuccedebant in ſtirpes in portione illa, quam pater ſi viveret eſſe habiturus, *authent. ceſſante, C. de legit. hæred.* & poſt fratres, & fratrum filios ſuccedebant proximiores agnati in capita, & non in ſtirpes, *Authent. poſt fratres, C. illo eodem tit.* quod manifeſtè deprehenditur ex dicto *cap.* 1. *§. his verò, de ſucceſſ. fratr.* ibi, *His verò deficientibus vocantur in primo fratres cum fratrum præmortuorum filiis, deindè agnati ulteriores*, & explicant Roſental. & Martianus ubi proximè.

Poſtquam verò feuda facta ſunt individua, conceditur eodem modo repræſentatio, & receptiori ſententia nepos excludit patruum, quia licèt nonnulli dixerint, quod in feudis ſucceditur jure ſanguinis, vel ex conceſſione dominica, non autem jure hæreditario, ac propterea repræſentationi locum non eſſe; verius eſt in eis ſuccedi, eaque differri ad inſtar hæreditariarum, & legitimarum ſucceſſionum, etiam quod jure ſanguinis deferantur; ut probatur expreſsè in *d. cap.* 1. *§. his verò, de ſucceſſ. fratr. dicta cap.* 1. *de natur. ſucceſs. feud.* & ideò non eſt in eis negànda repræſentatio, præmaximè quia feuda regulantur, & deciduntur ſecundùm jus commune Romanorum, ſi aliud in ipſis feudis contrarium deciſum non reperitur: expreſſus Textus *in c.* 1. *ad finem de cognitione feudi*, ubi notant Gloſ. & Scribentes, & ſic, cùm non reperiatur contraria deciſio in feudis, imò cùm ſit juri communi conformis, non eſt ab ea recedendum, etiam quod jure ſanguinis, & ex conceſſione dominica illorum ſucceſſio deferri dicatur. Et ita contra Natt. *conſ.* 117. cum tribus ſequentibus, *& conſ.* 679. & alios, quos ipſe refert, & ſequitur, tenent, & defendunt Jaſon. Afflict. Tiraquell. Gramatic. Acoſta, & alii apud Molinam *de primog. d. lib.* 3. *cap.* 6. *numer.* 47. & cum Burſatto, Cæphalo, Pancirolo, Tiberio, Deciano, Menoch. Petra, Gabriel. Peregr. Caldas, Pereira, Mattienzo, Avendan. Picardo, Sforz. Oddo, Borgnino, Cavalcano, Molina Theologo, ac Alvaro Valaſco, latè D. Joan. del Caſtillo *d. lib.* 3. *controv. cap.* 19. *à nu.* 223. uſque ad *num.* 234. qui cum Molina, ubi proximè, conſtanter tenent jure ſingulari in feudis ex pacto, & providentia repræſentationem ſemper admitti, (licèt non percipiens naturam feudi inſpecto uſu, & conſuetudine feudorum, & involvens feudum hæreditarium cum feudo ex pacto, & providentia, ſic non explicet, ut nos breviter explicuimus,) & ſequitur Martin. *diſp.* 3. *&* 4.

In feudis autem dignitatis Principatus, Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus, licèt de uſu, & conſuetudine feudorum, jam eſſent effecta individua, ut conſtat ex *cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, de prohibit. feud. alienat.* per Federicum, ubi notat Iſernia, & cæteri repetentes, Balzaran. *ibid. num.* 11. *&* 12. non tamen illo tempore fuit ſtatuta certa regula ſuper eorum ſucceſſione, quia à principio hujuſmodi dignitates (quæ ſemper dicuntur feuda Regalia) ad hæredes non tranſibant, *cap.* 1. *de feudo Marchiæ*, ubi Balzan. *in rubr. numer.* 1. *ad fin.* notat, quod ex uſurpatione potius, quàm ex conceſſione effecta ſunt tranſitoria ad hæredes ſanguinis; & non æqualiter in omnibus provinciis individua deferebantur, nam in Alemania, & Lombardia, cùm vigeret jus Longobardorum, ex quo feuda individua erant, etiam iſta feuda Regalia, erant dividua, ut advertunt Iſernia *in d. §. præterea Ducatus, in princip.* Balzaran. *num.* 15. *ad finem*. In Francia autem, & majori parte Italiæ, conſuetudine fuit introductum, quod ſuccederet in eis filius primogenitus tanquam dignior; & in his Regnis utriuſque Siciliæ receptum fuit jus francorum, ut multis rationibus oſtendunt Freccia *de ſubfeud. lib.* 3. *de different. inter feud. regal. in princip.* Balzaran. *in d. c. Imperialem, §. præterea Ducatus, n.* 12. *cum ſeq.* & cum aliis Joſeph Cumia *in hoc c. ſi aliquem, in prælud. n.* 23. *nu.* 29. *cum ſeqq. & verbo francorum jure, n.* 1. *&* 7. quod approbavit Imperator Federicus Secundus in *d. conſtit. ut de ſucceſſionibus*, ut cum multis ex Neapolitanis probat Marian. *d. diſp.* 2. *n.* 14. & Reg. de Marinis *lib.* 1. *reſol.* 126. *n.* 22. & demum in hoc Regno Dominus Rex Jacobus in hoc *cap. ſi aliquem*, quo ad feuda tantùm individua prout infrà.

190 Admiſſo igitur Francorum jure, in feudis præcipuè dignitatum; indubium eſt, eorum ſucceſſionem deferendam eſſe jure primogenituræ, ut ſæpiùs probavimus, ac per conſequens obſervari debere prærogativam lineæ, aut repræſentationem in infinitum, eiſdem rationibus, quibus præcitati DD. moventur ad illam concedendam in primogeniis cujuſcumque nationis, & in qualibet ſucceſſione jure majoratus deferenda, inſpecto jure communi, cui feudale non repugnat, imò ſe conformat, & ita in puncto firmant Molin. *lib.* 3. *cap.* 7. *numer.* 19. & cum Alvaro, Valaſco, Tiraquell. Covar. Acoſta, & Avendan. Joannes del Caſtil. *d. cap.* 19. *num.* 235. *&* 236. & cum Regente Tappia *deciſ.* 2. *à num.* 190. aliiſque Siculis, tam ultra, quàm citra Pharum, Martian. *d. diſp.* 2. *à nu.* 37. *& diſp.* 3. *à nu.* 25. & alii infrà laudandi.

191 Quod quidem in noſtris terminis potiori ratione procedere debet, quia feuda, & Baroniæ, de quibus agitur, illa præcipuè, quæ proveniunt ex Domo de Barreſi, fuerunt ab initio conceſſa cum clauſula juris francorum, & in aliis, hoc eſt provenientibus ex linea, & deſcendentia de Santapau, fuit appoſita prædicta clauſula, & inſtituta formalis primogenitura per primos acquiſitores, ut primo Articulo demonſtravimus; ex quo deſcendit, vocatos ſemper, & ſubſtitutos fuiſſe primogenitos de uno in alium, per lineam rectam primogenituræ, & unumquemque primogenitum venire ad ſucceſſionem proprio jure, & ex propria vocatione, virtute pacti primi acquiſitoris, & ex providentia Principis concedentis, ac diſpoſitione primorum inſtitutorum, quos credendum eſt ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitione juris communis; & uſus feudorum, & cum natura, & qualitate primogenituræ ſecundùm jus francorum, quod erat receptum in Regno, & à quibus omnes deſcendentes in infinitum feuda capiunt, Text. *in cap.* 1. *de duobus fratr. à capitan. inveſtit. cap.* 1. *de eo qui ſibi, & hæred. ſuis maſcul.* Camerar. *in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, fol.* 95. *lit. K. & ſeqq.* & paſſim DD. ac ideo non tam iſtius *Cap. ſi aliquem*, diſpoſitio, quàm forma in feudorum conceſſione præſcripta, & aſſignata, primiſque acquiſitoribus inſtituta ſervanda eſt in illorum ſucceſſione deferenda, quia capitulum hoc ex communi ſententia, tantummodo ab inteſtato procedit, & quando eſt diſpoſitio ex teſtamento, vel pacto & providentia Principis, ceſſat ſucceſſio ab inteſtato; Text. *in l. quamdiu, ff. de acquir. hæred.* cum ſimilibus: & proviſio hominis facit ceſſare proviſionem legis, quando verſatur diſpoſitio hominis circa id, in quo verſatur diſpoſitio legis Text. *in l. fin. Cod. de pactis conventis* cum adductis à Velaſco *in locis communibus, lit. P. numer.* 334. *& ſeqq.* de quo uberiùs infrà in reſponſione ad contraria argumenta.

His ſic expoſitis, pro noſtri *cap. ſi aliquem*, interpretatione in ſupra relatis verbis, *ſexus, & primogenituræ prærogativa ſervetur, ut maſculus fœminam, & juniorem major natu præcedat.* Accedamus jam ad diluendas contrarias objectiones, ex quarum ſatisfactione magis, ac magis veritas elucèſcet, & à nobis hucuſque tradita firmioribus fundamentis ſolida apparebunt.

Primò loco ſeſe offerunt verba illa, *qui tempore mortis ſupererit, defuncto proximior ſuccedat in feudo*, in quibus Advocati ex adverſo, veſtigiis aliquorum ex antiquis DD. Siculis inhærendo, prætendunt excluſam fuiſſe repræſentationem, & lineæ prærogativam, ex eo quod vocatur proximior ſuperſtes tempore mortis ultimi poſſeſſoris, quod verè, & naturaliter, non autem per fictionem, & civiliter intelligendum eſſe dicunt; & ideò patruum ſecundogenitum, nepotem ex fratre primogenito excludere debere, ad quod comprobandum ultra DD. Siculos infrà allegandos, quos recenſet Amat. *dict. reſol.* 1. *nu.* 41. adducunt alios quamplurimos, qui in illa ardua, & ancipite quæſtione inter patruum, & nepotem (quam Molina *d. lib.* 3. *c.* 6. *numer.* 1. dicit, pluries ex jurium, ac rationum ambiguitate militibus armatis potiùs, quàm Juriſperitis, ejus deciſionem fuiſſe commiſſam) pro patruo contra nepotem ſe ſubſcripſerunt, quorum ibidem meminit Molina, & Jatiùs *in allegat. pro ſucceſſione Regni Portugal.* ejus Addentes *in dicto cap.* 6. *nu.* 1. qui alios ex recentioribus referunt, & copioſè Amat. *ubi proximè*, *n.* 40. 192

Verùm, licèt in prædicta quæſtione præcipuè in primogeniis, cauſa nepotis contra patruum communior, ac receptior ſemper fuerit ex tempore Baldi, ut ipſe teſtatur in *conſ.* 355. *lib.* 2. itaut apud omnes ferè nationes hæc ſententia invaluerit, prout comprobant infiniti Authores apud Molinam ejuſque Addentes, ubi ſupra, Caſtill. *d. lib.* 3. *cap.* 19. *ex num.* 104. Gaſpar Antoñ. Theſaur. *q. for.* 135. *ex num.* 17. *qui n.* 43. *&* 44. ſubdit, nepotem ex primogenito defuncto patruo præferri ex univerſali conſuetudine Hiſpaniæ, Franciæ, & Pedemont. Amat. *d. reſol.* 1. *n.* 53. & multis laudatis, Martian. *diſp.* 1. *n.* 1. *ver. verum enim vero, & verſ. & quod*, quod etiam prædicta noviſſima Regni Capitula 118. & 204. Dom. Imperatoris, & 18. Dom. Regis Philippi, declarando hoc *Cap. ſi aliquem*, & meliorem eligendo opinionem amplexa ſunt; ut teſtatur Amat. ubi proximè. Adhuc tamen, quia in terminis Statuti vocantis proximiorem ſuperſtitem, ſunt multi DD. Regnicolæ, & exteri (quos cumularunt Amat. *ſupra, n.* 40. Addentes Molinæ *d. lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 20. *uſque ad fin.* & Caſtill. *d. c.* 19. *num.* 313.) repræſentationem, lineæque prærogativam abneganteſ; nonnullas Statuto noſtro interpretationes aſſignare curabimus, ne ſuperiori traditioni de prærogativa lineæ, officiant verba, quæ in contrarium ponderantur.

Præmittendum eſt, quod in materia feudali, ante editionem, ac promulgationem dicti *cap. ſi aliquem*, jus commune iſtius Regni, erat jus Longobardorum, ut conſtat ex Conſtit. *Puritatem, de præſtand. Sacr. Bajul.* & notant Iſernia *in §. præterea Ducatus, col.* 3. Joſeph Cumia *in hoc Cap. ſi aliquem, verbo francorum jure, num.* 7. Giurb. *de feud. prælud.* 6. *num.* 1. *cum ſeqq.* Loffredus *conſ.* 30. *n.* 4. & alii, quos infrà in 4. Articulo laudabimus; quo jure attento feuda erant dividua, & omnibus agnatis in proximiori, & pari gradu exiſtentibus æqualiter deferebantur, *cap.* 1. *de ſucceſſ. feud. c.* 1. *de natura ſucceſſ. feud.* & alibi paſſim in *uſib. feud.* exceptis tamen feudis dignitatum Ducatus, Marchionatus, &c. quæ etiam illo jure Longobardo inſpecto, individua erant ex dicto *§. præterea Ducatus*, prout diximus ſuprà, n. 189. 194

Et quamvis Jus francorum (quo attento, feuda individua erant, & primogenito deferebantur) in aliquibus Regni partibus, inter feudatarios, & ſubfeudatarios fuiſſet admiſſum, non tamen erat jus commune Regni, ſed jus quoddam ſpeciale permiſſum per dictam Conſtitutionem, *Ut de ſucceſſionibus, tit. de ſucceſſ. nobil. in feudo*, & ideò, qui allegabat feudum eſſe individuum, & in eo eſſe ſuccedendum ſecundùm jus francorum, tenebatur probare, quod in illa parte, & inter illos feudatarios, vivebant jure francorum, ut expreſſiſſimè probatur in præfata *Conſtit. ut de ſucceſſionibus in verbis*, ibi, *ſervata tamen ſexus prærogativa, ut mulieri maſculus præferatur, necnon majoris ætatis inter eos, qui vivunt in Regno ſpecialiter jure francorum*, ubi jus francorum vocatur, ſpeciale in Regno, & notat Gloſſ. *verbo ſpecialiter*, & meliùs Iſernia *eodem verbo*, ibi, *jus commune eſt, ut feu-* 195

ut feudæ dividantur, nisi ut Marchionatus, Ducatus, & Comitatus, ut in l. Imperialem, §. præterea, qui ergo dicit esse francum, & non dividere cum fratribus, allegat jus speciale, & sic probatio incumbit; Qualiter autem, & quomodo probetur, & an sufficiat probare, quod vicinorum Castrorum, & feudorum Domini vivunt jure francorum plenè diximus, l. Imperialem, §. præterea Ducatus, quod idem repetit. *in const. constitutionem Divæ memoriæ, in princip. de revocat. feud. & rerum, lib.* 3. & cum Perno, & Aloysio de Septimo agnoscit Cumia *d. verbo francorum jure, num.* 7. & cum Afflict. confirmat optimè Rovitus *in pragm.* 11. *de feudis, n.* 84.

Unde fluit, non esse audiendos nonnullos DD. Siculos,
196 qui dixerunt feuda in Regno effecta esse individua per *dict. constit. constitutionem Divæ memoriæ*, ut videtur præsupponere Cannetius *in hoc c. fol.* 215. *col.* 2. *num.* 1. *ad finem*. Huic enim traditioni repugnat tum prædicta constitutio, quæ solum prohibet alienationes feudorum in totum, vel in partem (prout eam intelligunt omnes DD. Neapolitani, nullo dissentiente, ut passim apud eos) in præjudicium Regiæ Curiæ, ut ex ejus lectura apparet; tum, quod ibid. tradunt Gloss. & Andreas de Isern, in principio, ubi pro constanti supponunt feuda esse dividua inter agnatos, si vivitur jure Longobardo; individua verò, & primogenito pertinere, si vivatur jure francorum, (ergo constitutio illa non induxit individuitatem feudi, nec alteravit quod erat provisum per *constit. ut de successionibus*.) tum denique, quod ipsi nostri DD. tradunt, dum dicunt, quod per hoc Capitulum fuit introductum jus francorum ab intestato in successione feudorum (quod super in Primo Articulo num. 31. probavimus, & an verum sit statim demonstrabimus) ergò ante istius cap. publicationem feuda dividua erant inter viventes jure Longobardo communi in Regno, & solùm individua inter eos, qui francorum speciali jure vivebant.

His sic præmissis, constituimus, hoc nostrum Capitulum
197 duas continere partes, & in qualibet earum diversam includi dispositionem super successione feudorum ab intestato. Prima pars est à principio usque ad versi. *similigradu conjunctis, eorum ordine admittendis*, ubi finitur, & sistit punctus. Secunda autem pars incipit ibi, *in successione verò præmissa*, & sequitur usque ad finem capitis.

198 In prima parte, loquitur, & intelligi debet de successione feudorum inter illos feudatarios, & subfeudatarios, qui jure Longobardo vivebant in Regno, inter quos voluit Dom. Rex Jacobus, quod decedente ab intestato quolibet possessore, nullo per lineam descendentem relicto hærede legitimo, succederet frater, vel ex liberis ejus usque ad trinepotem, ille, qui tempore mortis supereſſet defuncto proximior, omnibus aliis simili gradu, ideſt, proximiore, à fratre usque ad trinepotem, defuncto conjunctis, eorum ordine æqualiter admissis, sive feuda provenirent à parentibus communibus, sive non communibus, & in his tantùm feudis dividuis secundùm usum Longobardorum, decrevit, quod succederent proximiores, prout cautum erat jure Longobardo in *in d. c. 1. de succeſſ. feudi, c. 1. de succ. frat. & de grad. succed. in feud. c. 1. de natur. succeſſ. feud.* & aliis similibus.

In secunda verò parte agit, & est accipiendum de illis
199 feudis, & inter illos feudatarios, & subfeudatarios, qui in Regno speciali francorum jure vivebant ex usu, & consuetudine legitimè præscripta, quo casu statuit, sexus, & primogenituræ prærogativam esse servandam, ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcederet, sive masculi, sive fœminæ essent concurrentes; ita tamen, quod inter duas fœminas si primogenita esset maritata, & junior remaneret in capillo, hæc alteri præferri deberet, utriusque autem existentibus maritatis, major natu præcederet, & hic nullam de proximiori gradu mentionem fecit, quia dato, quod successio de primogenito in primogenitum jure primogenituræ, & hac servata prærogativa esset deferenda, non erat necessaria gradus expressio, cùm subintelligeretur de jure debere succedere illum, qui esset de proximiori linea respectu ultimi morientis, ut remanet probatum n. præcedenti.

Quæ interpretatio suadetur ex verbis dicti Statuti (quod
200 nullam aliam congruam declarationem recipere potest) nam certum est, in hac secundâ parte omninò diversam dispositionem contineri ab eo, quæ in prima fuerat proposita, prout colligitur ex illa dictione *verò*, ibi, *in successione verò præmissa*; quæ post orationem perfectam, interjecto puncto, & in alia clausula separata, stat pro demonstratione diversitatis inter primum, & secundum casum; illa quippè dictio *verò*, adversatur præcedentibus, & ostendit diversam esse dispositionem, Menoch. *cons.* 201. *num.* 34. & *cons.* 737. *num.* 15. Surd. *cons.* 315. *num.* 1. & cum Bart. & aliis Barbol. *diction.* 402. *n.* 1. ubi, multis probat, hanc dictionem adversativam esse in jure, & in facto.

Et licèt idem Barbosa ibidem dicat, quod repetere solet qualitates præcedentes; tamen ipse inquit, quod adversatur, retenta eadem qualitate, per Text. *in cap. Pastoralis, §. si verò, de causa posseſſ. c. 2. verſ. ubi verò, de reſtit. in integr. lib.* 6. cum aliis *num.* 2. adductis, & hoc pro nobis facit, nam qualitates quas repetere potest, & repetit, sunt successio ab intestato, & inter collaterales, & quod extendatur usque ad trinepotem, sicuti in prima parte fuerat narratum, quod etiam repetit, & comprobat verbum adjectivum *præmissa*, ideſt prædicta, ex Barbosa *dict.* 276. in qua successione præmissa, diversum jus constituit inter feudatarios francorum jure viventes in Regno, ut scilicet, sexus, & primogenituræ prærogativa servetur, non autem gradus proximitatis, quam solum inter illos diverso jure, hoc est, Longobardo viventes, prædixerat servari debere.

Si enim (ut DD. nostri contendant) per hoc Statutum generaliter fuisset introductum in Regno jus francorum in
201 successione ab intestato, sub quacumque forma antea fuissent concessa feuda: aliis, & quidem paucioribus, & diversis verbis, hoc exprimi potuisset, ut cuilibet legenti textum, ad oculum apparebit; nec opus erat dicere, *inter feudatarios in eodem Regno francorum jure viventes*, supponendo alios esse in Regno, qui alio, & diverso jure vivebant, de quibus in prima parte actum fuerat; nam ut inquit Cumia ubi supra *n.* 1. *ad fin. & 6.* (ejus verbis utimur) *Hæc verba francorum jure viventes, non sunt verba dispoſitiva, ſed tantum demonſtrativa, & declarativa caſus, ubi ſexus, & primogenituræ prærogativa ſervari debeat; non enim clarè diſponunt, ut vivatur jure francorum, ſed principaliter diſponitur, ſexus, & primogenituræ prærogativam ſervari; & demonſtrant, & declarant, inter quos ſervari debeat, ideſt inter viventes jure francorum. Quæ verba ſic reſolvuntur; ideſt inter eos qui vivunt jure francorum, & relativum illud, qui eſt huiuſmodi naturæ, ut junctum antecedenti ſine copula illud reſtringat, l. ea tamen adjectio. ff. de legat.* 3. Bart. & alii *in l. omnes populi, ff. de juſt. & jur. l. omnes populi, C. de ſumma Trinit.* Corrasius *in l. qui liberos, n.* 34. *ff. de ritu nupt.* Ergo certum est, quod inter alios non viventes jure francorum diversa dispositio servanda erat, hoc est, non prærogativa sexus, & primogenituræ, sed gradus proximior, quia feuda dividua erant, & in eis non jure primogenituræ (quod uni, & primogenito successionem defert,) sed proximitate gradus, & existentibus in pari gradu erat successio deferenda.

Præterea ipsi DD. nostri dicunt, quod per cap. *Conſtitutionem* 30. Invictissimi Regis Federici fuit declaratum hoc
202 *cap. ſi aliquem*, & nihilominus firmant, illorum decisiones procedere, quando apparet de forma, sub qua concessum fuit feudum, & constar esse cum clausula jurisfrancorum, (quomodo intelligunt dictum *cap. ſi aliquem*,) vel quando feudum est informe, quo casu existimant succedendum esse in eo ab intestato cum prædicta clausula, ut sexus, & primogenituræ prærogativa servetur (secundum dispositionem dicti *Cap. Conſtitutionem*.) Secus autem si apparet de forma, & ea est forma communis, quia tunc ea servari debet, prout est, ut omnes admittantur æqualiter in eodem existentes gradu, ex dicto *cap. 1. de ſucceſſ. feudi*, vel saltem ad primogenitum feudum deveniat, & fructus inter omnes dividantur, ut cum Guglielmo de Perno *conſ. 1. colum. 2.* & Gualterio de Paternio explicat Cumia *d. verbo francorum jure, num.* 5.

Imò multi sibi persuadent, feuda in Regno fuisse effecta individua per *Cap. volentes* ejusdem Dom. Regis Federici,
203 ibi, *integro, & indiviſo feudo perdurante*, ex quo deducunt ad unum tantùm, & sic ad primogenitum, tanquam digniorem, pervenire debere; qui intellectus communis est, ut cum Perno, Aloysio de Septimo, Blascho de Sancto Angelo, & Petro de Greg. testatur Cumia ubi supra, num. 9. (tametsi à vero sensu, & statuentis mente sit prorsus alienus; nam verba supra relata, nihil aliud indicant, nisi quod feudum non possit per partes divisas alienari in præjudicium Regiæ Coronæ, ne videlicet, Regium militare servitium in plures possessores divisum, difficiliùs, & cum diminutione exigatur. Poterat namque dubitari utrum alienandi facultas feudatariis à Domino Rege per prædictum Ca. in principio liberè concessa, extendi posset ad alienationem per partes realiter divisas, ac ideò voluit Dom. Rex omnem dubitationem tollere, declarando feudum remanere debere integrum, ac indivisum penès illius emptorem, ac novum Dominum, à quo militare servitium integrum exigi posset. Ex quo sequitur, nullatenus statutum illud individuam feudorum successionem decreviſſe, corrigens jus Longobardum, commune tunc in Regno inter eos, qui speciali francorum jure non vivebant. Nihil enim est tam contrarium successioni individuæ, ordine primogenituræ inter sanguinis successores servato, quàm libera alienandi facultas, quæ ibidem conceditur; ob idque Doctores nostri dicunt, Textum illum procedere forma non repugnante, ut probavimus supra Articulo 2. *num.* 113, & sic evincitur prædictum communem intellectum esse merum figmentum, nullo fulcitum fundamento, præcipuè si attendamus, prout in veritate est attendendum, quod jure Longobardo inspecto, licèt omnes in pari gradu existentes æqualiter in feudo succederent, tamen non accipiebant partes divisas, sed omnes pro indiviso, in feudo succedebant, & fructus, ac commoditas tantùm inter eos patiebatur, ut post Aponte *in lect.* 12. *de feud. num.* 3. & 4. docet Montanus *in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, n.* 88. & cum aliis sequitur Martian. *diſp.* 2. *nu.* 14. post medium, quæ succedendi forma non alteratur per prædicta verba *Cap. volentes*, quæ ad prohibitionem alienationis per partes realiter divisas, ut diximus, accommodari debent,

204 Ergo sequitur non fuisse hanc individuitatem feudorum per dictum *Cap. ſi aliquem*, in omnibus feudis ab intestato generaliter introductam: ac per consequens, in prima ipsius parte de diversis feudis, hoc est, dividuis fuisse loquutum, in secunda verò de individuis, scilicet, inter viventes jure francorum, inter quos, sexus, & primogenituræ prærogativa servanda erat; si enim hæc succedendi forma per dictum textum fuisset assignata, frustra quærenda esset à Dom. Rege Federico, qui post Dom. Jacobum ab anno 1296. usque ad annum 1336. in Sicilia feliciter regnavit.

Deinde inspecto jure Longobardo, quod tunc in Regno
205 vigebat, omnia feuda, quamvis dividua, erant ex pacto, & providentia, & non poterant in extraneos transferri, aut alienari, ut sæpiùs probavimus, imò si alienari, aut ad extraneos transferri liceret, non haberent feudi naturam, *Cap. 1. de feud. non habent. proprium natur. feudi, dict. cap. 1. §. & ſi clientulus de alienat. feudi*, Hartman. Pistor. *de feud. 2. tom. q. 3. num. 22. & ſeqq.* Amicangelus *dict. q. 1. num. 45. verſic. amplius, & q. 5. n. 24. verſ. his explicatis*. Nec in Regno fuerunt cognita feuda hæreditaria, usque ad tempus Dom. Regis Federici, qui per dictum *Cap. volentes*, concessit facultatem alienandi feuda indivisa (forma tamen non repugnante, ut diximus supra, & tenent DD. nostri communiter; videndus Giurba *de feudis, præludio 6. num. 32. & 34. cum ſeqq.*) ex quo deinceps multi ex Dom. Regibus successoribus, præcipuè Inclytus Rex Martinus feuda pro hæredibus concesserunt, ut ad omnes etiam extraneos possent transire, (juxta communem interpretationem dicti *cap. volentes*; per quod verbum *hæres* simpliciter in concessione feudi appositum, intelligitur de quocumque hærede etiam extraneo, prout similiter probavimus.) Ergo apertè colligitur, quod ante editionem dicti *cap. ſi aliquem* nulla erant in Regno feuda hereditaria, nec in alia forma, quàm vel illa communi ex pacto, & providentia, juxta jus Longobardum, vel illa jurisfrancorum inter eos hoc jure in Regno viventes, & hinc est, quod dum textus constituit diversitatem inter feudatarios, præcisè intelligendus sit in prima parte de illis jure Longobardo viventibus, & in secunda de viventibus francorum jure.

206 Ulteriùs non percipimus rationem, qua moveri potuisset Dom. Rex Jacobus ad decernendum, quod in linea collaterali ab intestato succedi deberet in feudis cum clausula juris francorum, nihil disponens in linea descendenti, nec in successione testamentaria, quia si ob favorem conservandarum illustrium familiarum, voluisset, quod in feudis succederetur jure primogenituræ, in quo, & Regium servitium, & publica versatur utilitas; idem, & fortiori ratione statuendum esset in prædicta dispositione, & successione testamentaria, & generaliter in omnes per lineam rectam descendentes, ne feudatarii ad libitum ex testamento, vel inter vivos possent de feudis disponere, (si ut DD. nostri dicunt, feuda tunc sub alia forma, quàm ex pacto, & providentia, & secundùm jus Longobardorum, concessa erant,)

Absurdum quippè esset statuere, quod inter collaterales
207 ab intestato locum haberet jus francorum, cujuscumque formæ feuda essent (ut nostri dicunt) omittere verò successionem descendentium, inter quos eadem, & major militabat ratio conservandi feuda indivisa, & unus, & sic primogenitus succederet; licèt enim in hoc *cap. ſi aliquem*, extendatur ad successionem inter descendentes, hoc non ex verbis ipsius, sed ex interpretatione Doctorum antiquorum deprehenditur, ut probavimus supra, n. 37. sicut etiam esset absurdum relinquere feudatariis liberam feudorum dispositionem in illis feudis non habentibus certam formam; prout agnovit Magnus Rex Alphonsus, decernendo postea ad Regni supplicationem, quod hujusmodi feuda intelligerentur concessa sub forma juris francorum, ut apparet per ipsius Regis cap. 456. quod deindè ad eamdem Regni supplicationem approbavit, & confirmavit Invictissimus Dominus Carolus V. c. 246.

Quare non credimus per constitutionem dicti *cap. ſi aliquem* fuisse introductum jus francorum in successione feudorum ab intestato inter collaterales, nec nihil novum statutum in prædicta succedendi forma; nisi solum, quod dicta transversalis successio extenderetur usque ad trinepotem, ut
208 notat Isernia *in dicta conſtitut. ut de ſucceſſionib. in fin.* & in locis infrà *num.* 211. laudandus, & quod ad illum gradum succederent fratres, & consanguinei etiam in feudis provenientibus à parentibus non communibus, extendendo, & declarando dictam *Conſtit. ut de ſucceſſionibus*, ut mox dicemus; in reliquis verò firmiter censemus dictam constitutionem in suo robore, & observantia remansisse, & secundùm eam feuda dividua juxtà jus Longobardorum communi in Regno, etiam post dictum *cap. ſi aliquem* extitisse, exceptis feudatariis francorum jure viventibus, inter quos individua, & solis primogenitis, uni post alium deferebantur, servata prærogativa sexus, & hoc est, quod dictum cap. declaravit, loquens in prima parte de feudis inter viventes jure Longobardo, & in secunda inter jure francorum viventes.

Unde communis illa DD. Regni traditio, quod per hoc *cap. ſi aliquem* in successione feudorum ab intestato servandum est jus francorum, & quod semper remanent informata cum prædicta clausula, sub quacumque forma priùs fuis-
209 sent concessa: nullo modo ex vi Cap. istius sustineri potest; quia similis dispositio, ex eo non deducitur; & solùm hodie sustineri poterit ex vi generalis consuetudinis in Regno, ab immemorabili tempore receptæ, & per precitata Capitula, & alia novissima ex identitate rationis ob Regni utilitatem, familiarumque nobilium conservationem approbatæ, quo jure utimur in omnibus feudis quaternatis, qui à Domino Rege tenentur in capite.

Nec oberit dicere, prædictum *cap. ſi aliquem* in Regno superyacaneum fuisse, si nihil de novo decrevit, ultra illud, quod jam cautum erat *per dictam Conſtitutionem, ut de ſucceſſionibus*; cùm in ea esset provisum, quod inter viventes jure francorum servari deberet prærogativa sexus, & majoris ætatis, & quod fœmina minor natu in capillo præferretur majori natu maritatæ, & inter duas maritatas præcederet primogenita; & quod inter transversales succederent fratres ex utroque parente, vel ex altero tantùm, sorores, & fratrum filii; quod idem fuit repetitum in dict. *capit. ſi aliquem*.

Nam respondemus prædictum Capitulum editum fuisse ad extensionem, & ampliationem, & declarationem dictæ constitutionis utilissimum, & in istius Regni beneficium extitisse non modicum. Primò, quia licèt in dicta constitutione admissi fuerunt fratres ex utroque parente, vel ex altero tantùm; tamen altercationes erant inter
210 Glossam, & DD. contendentes, quod fratres consanguinei, aut uterini, ita demum poterant succedere, si conjuncti essent ex latere, unde proveniebat feudum, ut videre est apud Isernian *in cap. 1. numer. 8. de natura ſucceſſ. feudi*, Joseph Cumia *in præſenti verbo non communibus, numer. 1. & 2. cum ſeqq.* & in hoc dubium sustulit *Cap.* statuendo, quod succederent fratres, & agnati, etiam si feudum proveniret à parentibus non communibus, ut notat Cumia *dicto numer. 2. ad finem*, & multis ex nostris laudatis Martianus *diſp. 3. numer. 7.* Licèt hodiè hoc sit correctum per *Cap. noviſſ.* Dom. Imper. Caroli, cap. 258. quod declaravit debere esse conjunctos ex parte feudi, tametsi apud Neapolitanos aliter se res habeat, *ex pragmat. 18. 22. 24. & 27.* videndi Doctiss. Regens Anton. de Merinis *lib. primo, reſol. 126. ex numero 9.* & Amicangel. *quæſtion. prima à numer. 12. & quæſt. 5. numer. 34.* qui alios referunt ex Parthænopæis,

Secundò, nam per *dict. conſtit.* successio feudorum in linea collaterali, restricta fuit ad filios fratrum, & sic ad tertium gradum, ut citiùs feuda reverterentur ad Regiam Curiam ob lineam finitam; contra illud, quod per consue-

tudines

tudines feudorum fuerat provisum, quibus inspectis in infinitum, vel secundùm aliquos saltem ad septimum gradum erat permissa, Isernia *in cap.1.§.quod autem, de his qui feud. dar.possunt, & in cap.1.§. Capitanei, de feudo Marchiæ*, ubi Baldus, de quo latè Joseph Cumia *hic verbo ad trinepotem, per tot. & 4 nu.12.* & cum Cannetio, & de Ponte in terminis Amicang. *d.qu.5. num.36.* & per nostrum cap. fuit ampliata usque ad prædictum septimum gradum, & sic ad trinepotem, ut notat Cumia *ubi proximè, n.13.vers.sed contrarium.* & fuit de mente Iserniæ *in cap.1.de success. feud. num.8. paulo ante additionem, & sub nu.14.vers. & videtur intelligi, & nu.22. & in cap.1.§. sed nec est alia justior, quæ sit prima causa benef. amittend. num.40. & in cap.1. de his, qui feud. dare poss. num.22.*

212 Tertiò, quoniam in dicta constitutione non fuit propriè explicatum jus francorum, & tantummodo fuit dictum, quod servaretur sexus, & majoris ætatis prærogativa; in nostro autem textu fuit additum per declarationem, quod servari deberet prerogativa primogenituræ, prout est de jure francorum, ut sic cessaret dubium, de quo inferiùs, super vocatione majoris natu, vel majoris ætate, quod jam supra tetigimus. Quartò in dicta constitutione fuerunt exclusæ sorores maritatæ, & dotatæ, & in textu nostro admissæ fuerunt, dummodo non concurrerent cum sororibus in capillo.

Ex quibus jam apparet quantum ampliata, & extensa
213 fuerit prædicta constitutio per nostrum *cap. si aliquem*, ut sic non procedat contraria objectio. Sed tamen non ob id dicendum est fuisse correctam in omnibus; hoc enim nec Doctores nostri firmare ausi sunt, qui communiter dicunt, hoc Capit. editum fuisse ad ampliationem prædictæ constitutionis, ut expresè, & de communi testatur Cumia *hic, verbo, proximior, num.38.* ibi, *Secundo quia hoc capitulum non est factum ad mutandam, & corrigendam successionem collateralium, quæ erat de jure communi feudorum, vel constitutionum Regni, ut qui uno modo succedebant, alio modo succedant; sed est factum ad ampliandam successionem, nam de jure constitutionis Regni succedebatur usque ad tertium gradum, & hoc cap. ampliavit eam usque ad septimum gradum; & quod sit factum ad ampliandam successionem, communiter DD. tenent hic*, Cannet. *fol.235. colum.1. n.10.* & expresè probat Isernia *ubi proximè, n.111. laudatus, & in dict. constitut. de successionibus in fine.*

Et meritò, quia statutum semper debet interpretari, ut
214 minùs corrigat jus commune, Paris. *cons.110. num.6. & cons. 74. num.13. vol.3.* & legum correctio vitanda est, Cæphal. *cons.323. num.18. vol.3.* Tusch. *lit.C. concl.1036, & seqq.* latè Castill. *controv. lib.5. part.2. cap.125. numer.7. & seqq.* imò nec præsumitur, *l.si quando, ff. de leg.1. l. Sancimus, Cod. de appellationibus*, nec in dubio facienda est, *l.1. C. de inoffic. dot. l.si quando, C. de inoffic. testamento, l. præcipimus, C. de appellat.* cum adductis à Velasco *in locis commun. lit.C. nu.229. & lit. L. numer.37.* Fusar. *de substit. qu.660. numer.2.* Mangill. *de imputat. qu.130. nu.1. vers. Item ratio*, ubi, quod nec ex paritate rationis, correctio in uno casu facta, ad alium potest extendi.

Et ideò, quoad differentiam in dicta constitutione expre-
215 sè assignatam inter feudatarios jure Longobardo, & Francorum jure viventes, dicendum non est fuisse correctam, quia illud erat jus commune Regni, hoc autem speciale, & si nostrum statutum illud corrigere voluisset, utique apertiùs expressisset, juxta textum *in l.unica, §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. l.si servus, §. prætor ait, vers. non dixit, ff. de acquir. hæred.* cum infinit. congest. à Valesco *lit. L. n.65.* Et non solùm non expressit, sed contrarium insinuavit, dum eadem loquendi forma usum fuit, prout fuerat expressa in dicta constit. ibi namque dicitur, *inter eos qui vivunt in Regno specialiter jure francorum*, hìc verò, *inter feudatarios & subfeudatarios in eodem Regno francorum jure viventes*: denotando utrobique specialitatem respectu aliorum, qui communi jure Longobardo vivebant, in quibus diversa dispositio erat observanda. Quod convincit nullo modo in textu nostro actum fuisse de corrigendo jure communi Regni approbato per dictam constitutionem, & usque ad istius capit. editionem, & post eam observato, ut supra probavimus.

Nec rursus obstabit dicere, quod huic interpretationi re-
216 pugnant verba cap. ibi, *frater, aut ex liberis suis usque ad trinepotem, ille qui tempore mortis supererit defuncto proximior, succedat in feudo, habiturus illud cum onere servitii consueti, &c.* ex quibus, cùm sint concepta in singulari, contendunt DD. nostri, unum solùm esse vocatum, & hunc debere esse primogenitum uti digniorem: ac per consequens inductum fuisse jus francorum generaliter, in quacumque successione feudorum ab intestato, ut cum aliis considerat Cumia *d.verb. francorum jure, n.8. vers. & pro hac opiniane* (qui horum verborum difficultate pressùs dixerat prius *in d.verb. proximior, n.38. ad finem d. constit.* quoad hoc tantùm correctam esse per nostrum *c.si aliquem.*)

Facillimè namque hæc diluitur objectio, quia si mens, & intentio statuentis fuisset inducere in Regno jus franco- 217
rum generaliter in quacumque successione feudorum ab intestato, prima pars Capituli fuisset otiosa, & superflua, imò & supervacua illa expressio specialis, ibi, *inter feudatarios in eodem Regno francorum jure viventes*, & solùm diceret, defuncto feudatario, succedat frater, aut ex liberis suis usque ad trinepotem, ille qui tempore mortis supererit proximior, & servetur jus francorum, ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcedat: at cùm hoc non dixerit, & superfluitas præsumenda non sit, sed potiùs rejicienda, ut est vulgare, & agnoscit in terminis idem Cumia *verb. non communibus, n.9.* credendum est, non sine mysterio prædicta verba fuisse apposita cum illa specialitate, sed ad denotandam diversitatem inter primos, & secundos feudatarios, vel Longobardo, vel francorum jure viventes.

Quod autem in singulari, non verò in plurali fuerit in 218
dicta prima parte ordinata successionis forma, non est in considerationem habendum; quoniam verba illa stant exemplificativè ad designandum gradum, & ordinem succedendi in persona unius fratris, & suorum liberorum usque ad trinepotem, scilicet, ut proximior succederet usque ad illum gradum, quę gradus, & ordinis designatio constituit regulam servandam, casu, quo concurrant plures fratres, aut ex liberis eorum alii in pari gradu usque ad illum præscriptum (hoc est, septimum sumptum à communi stipite, ut aliqui volunt, vel à fratre defuncti, ut melius alii tradunt) ut inter eos fratris liberos succedant proximiores; mens enim, & intentio statuentis erat extendere successione ad prædictum gradum, ampliando d. constitutionem, & huic intentioni verba correspondent, quatenus format successionem ab uno fratre usque ad ipsius trinepotem, cùm expressione ejus, quod erat de jure communi feudorum, nempè, quod succederent proximior, vel proximiores, & ad eam sunt accommodanda juxtà vulgares regulas.

Nec opus erat loqui in numero plurali; nam de hoc non 219
erat quæstio, imò potiùs de jure communi Longobardo approbato per dictam constitutionem, & in Regno recepto, erat res sine controversia, quod feuda dividerentur inter agnatos existentes in pari gradu, ut est probatum, & sic intrant quamplures juris regulæ, quæ comprobant necessariam non fuisse expressionem in numero plurali. Prima, quia expressum dicitur, quod subintelligitur à jure, *l.licèt, Imperator, ff. de legat.1. l.1. C. de testam. militis*, & quod ex eadem ratione deducitur, & in quo eadem versatur ratio, Surd. *decis.254. nu.40. & cons.116. num.58.* & quod ex mente necessariò colligitur, latè Castil. *controvers. lib.5. par.2. c.125. num.21.* Secunda, quia nihil operaretur prædicta expressio, cùm de jure tacitè insit, sicque esset otiosa, & inutilis, *l.3. de legat.1. l.2. C. de fidejussoribus*, Fusar. *de substit. q.249. nu.8.* & prosequitur multa Velasco *in loc. comm. lit. E. à num.112. usque ad n.137.* Et denique tertia, quia singularitas resolvitur in pluralitatem, & è contra, quando est eadem ratio, text. *in l. in usu, ff. de verb. significat. §. in principio, institut. de jure naturali*; ubi glos. Cæphal. *cons.149. numer.21. vol.1.* & melius Gratian. *discept. forens. tom.2. c.229. num.15.* qui alios adducit, ex quibus evincitur, nullius roboris esse, quod in singulari, non verò in plurali regulata esset successio, cum de jure esset, quod succederent plures in pari gradu existentes, & hoc intelligatur expressum, militetque eadem ratio, ut in plurali accipiatur.

Sed ut omnis removeatur scrupulus, attentè consideran-
da sunt verba immediatè sequentia, quæ, ni fallimur, no- 220
stram coadjuvant interpretationem, & omnem tollunt difficultatem, prosequitur namque statutum, & in eadem prima parte post ordinatam successionem in persona unius fratris, suorumque liberorum, ita inquit, *ad successionem feudi, omnibus personis, feudatario, aut subfeudatario defuncto, simili gradu conjunctis, eorum ordine admittendis* (sic legitur in codice capitulorum Regni, de mandato Proregis, & per D. Raymundum de Ramondetta Consistorii Præsidem recollectorum, impress. Venetiis anno 1573. non autem *eodem ordine*, ut per DD. nostros legi solet; sed sive uno, sive alio modo legatur, nostræ ponderationis vim non diminuet.

Licèt

Licèt enim prædicta verba variè ab interpretibus acci-
221 piantur, ut colligi potest ex eorum expositionibus ad hunc capitulum, & magis communis acceptio sit, quod in illis fuerunt vocati agnati existentes in diversis lineis præter lineam defuncti, scilicet patrui, & eorum filii, patrueles defuncti, & usque ad gradum trinepotis, ut hi simili gradu conjuncti, eodem ordine admitterentur, hoc est, ut unus solus, & hìc proximior in feudo succederet, in quacumque linea fuisset repertus: sicuti adnotavit Cumia *verbo eodem ordine, num.4. vers. quartò, & ultimo, & n.5. cum seq.* tamen hæc expositio displicet, & supradictis adversatur; ex quibus apparet nullo posse subsistere fundamento, quia præsupponitur id, de quo non constat ex textu, nempè, correctum fuisse jus Longobardum, & introductum jus Francorum in successione ab intestato, quod à veritate prorsus est alienum.

Verissima igitur prædictorum verborum expositio est,
222 quod in illis fuerunt ad successionem invitati, & admissi omnes agnati transversales, *simili gradu*, hoc est, à fratre usque ad trinepotem, & sic infra septimum gradum defuncto conjunctis, *eorum ordine*, scilicet, secundùm eorum strictiorem cum defuncto propinquitatem, vel, ut alii legunt, *eodem ordine*, nempè, quod proximiores semper succedant computando gradus à fratre usque ad trinepotem, & ii feudum habeant cum onere servitii consueti, sive unus, sive plures sint.

Notanda quippè sunt, primò illa verba, *omnibus personis*,
223 quæ universalia sunt, & nihil excludunt, ex text. *in l. Julianus, & in l. testatorem, ff. de legat.3.* cum aliis congestis à Barbosa *diction.241. num.1.* sicque admittunt æqualiter omnes agnatos collaterales in quacumque linea existentes. Secundò, verba, *simili gradu*, quæ significant æqualitatem, & identitatem, Menoch. *cons.124. num.60.* & melius *cons.628. nu.9.* ubi loquens de dictione *similiter*, dicit, quod idem, ac *æqualiter*, Surd. *cons.303. n.34.* Barbos. *diction.367. num.1.* & repetit præcedentia secundùm Ruin. *cons.169. sub nu.2. vol.2. vol.3.* Cabriel. *lib.6. comm. tit. de clausul. concl.91. nu.21.* Surd. *dec.88. nu.55.* & inducit dispositionem similem præcedenti, Seraphin. *decis.1384. num.1.* & sic repetit eumdem gradum à fratre usque ad trinepotem, in quo æqualiter omnes defuncto conjunctos vocat. Tertiò, illa verba, *eorum, vel eodem ordine*, si enim legitur *eorum* sunt relativa, & repetunt præcedentia cum suis qualitatibus, & restringunt dispositionem ad personas nominatas, *ut in l.ult. C. de hæred. instituend.* Menoch. *cons.200. nu.3. & cons.211. num.150. & cons. 390. nu.13.* Cephalus *cons.140. nu.17. vol.1.* Barbosa *dict.103. n.3.* & non possunt verificari, nisi in omnibus expressis, Seraphin. *decis.26. num.2.* si autem legitur, *eodem*, etiam sunt relativa, & referunt præcedentia cum omnibus suis qualitatibus; significantque identitatem in omnibus, & per omnia, glos. *in l. cum hi, §. qui in perpetuum, ff. si ager. vectigalis*, Menoch. *lib.4. præsumpt.173. n.20.* Rota apud Farinac. *decis. 455. nu.2. in noven. centur. noviss.* Surd. *decis.125. num.1*, Barb. *dict.99. nu.1.* & ita, vel referuntur ad præcedentia immediatè, hoc est, ad omnes personas eorum ordine admittendas, scilicet, uni post alios infra prædictum gradum, servata inter eos proximiores gradus prærogativa; vel ad præcedentia mediatè, nempè ad ordinem assignatum, ideò, quod à fratre usque ad trinepotem semper servetur ille ordo, quod proximiores, qui supererint tempore mortis feudatarii, illi succedant cum onere servitii consueti.

Quilibet cùmque namque text. iste legatur, non poterit
224 reperiri alius gradus antecedenter explicitus, nec specificè designatus, nisi ille à fratre usque ad trinepotem, & infra illum, gradus proximior defuncto; nec alius ordo, nisi quod à fratre usque ad trinepotem, succedat ille, qui tempore mortis supererit defuncto proximior, habiturus feudum cum onere servitii consueti; & ideò relatio, quæ inducitur ex verbis *simili gradu, & eodem ordine*, non potest fieri ad alium gradum, nec ad alium ordinem; ex quo sequitur, quod dum statutum admittit omnes personas defuncto conjunctas, simili gradu, & eodem ordine, intelligendum est, ut omnes admittantur existentes infra illum gradum cum prærogativa proximitatis, & eodem ordine, scilicet, quod sint proximiores defuncto, computando gradus à fratre usque ad trinepotem.

Si enim statuens voluisset, quod unus solus succederet,
& quod servaretur jus Francorum, sæpiùs diximus, id aliis
225 verbis exprimere opus esse, & tali casu hæc ultima verba non fuissent apposita, quia designato gradu à fratre usque ad trinepotem, & dispositio, quod infra illum succederet ille agnatus, qui tempore mortis supereſſet defuncto proximior, satis consultum erat omnibus agnatis transversalibus, sursum deorsum, & deorsum sursum, in quibuslibet lineis, (existentibus tamen intra prædictum gradum) nam vel erant descendentes ex alio, vel aliis fratribus defuncti, & tunc jam erat præscripta forma specialis, vocato uno fratre, & ex liberis suis usque ad trinepotem; vel erant filii, aut descendentes ex patruo defuncti, scilicet, patrueles, & infrà, & tunc etiam data erat forma, computando gradus à patruo usque ad ejus trinepotem, & casu, quo unus solus deberet succedere, cessabat quæstio, utrum deficiente linea defuncti omnes aliæ lineæ essent æqualiter admittendę, ut per text. *in dicto cap.1. de natur. success. feudi*, minùs rectè considerat Cumia *dicto verbo eodem ordine, dicto num.5. & seqq.* (qui ut difficultatem effugiat, multa involvit, quæ difficiliora sunt, & procedere non possunt, imò repugnantiam habent in se, supponendo inductum, & non inductum jus Francorum, ut videre est apud eum n.6. cujus dicta non impugnamus, ne diutiùs immoremur.

Certum namque est, quod in successione individua, ut omnes vocati intelligerentur unus post alium, sufficeret dicere: *In linea transversalis succedat proximior agnatus usque* 226
ad septimum gradum, vel à fratre usque ad trinepotem, sexus, & primogenituræ prærogativa servata, & sic supradicta verba non fuissent necessaria. Undè modis omnibus evincitur, ad id fuisse apposita, ut omnes pari gradu existentes æqualiter admitterentur servato ordine proximitatis cum defuncto, à fratre usque ad trinepotem, prout tunc de jure communi Longobardo expeditum erat in Regno. Cujus correctio per hoc statutum nec quidem excogitata fuit, ut supra ostendimus.

Quam nostri Statuti expositionem in supra relatis verbis 227
præsensit Guiglielmus de Perno, hic, verbo *eodem ordine*, his verbis, *Occurrit etiam & tertius intellectus, qui mihi noviter occurrit legendo, textum hunc loqui, cum plures, sicut de his personis præpositis, scilicet fratre, & liberis, qui sunt defuncto conjuncti pari gradu, & determinari, quod ii pariter admittantur nisi inter viventes jure francorum, & hoc secundum aliquos.* Hactenus Pernus, qui est de antiquioribus Regni Doctoribus, & magnam habet authoritatem, & licèt eum rejiciat Cumia *dicto verbo eorum ordine, nu.3. vers. tertio dici potest, & num.4.* tamen potiùs rejicienda est expositio, cum qua ipse transit; eo præcipuè, quia posteà in verbo francorum jure, agnoscens difficultatem illorum verborum, *inter feudatarios in eodem Regno francorum jure viventes*, postquam retulerat primum intellectum, qui pro nobis facit, & cujus supra meminimus nu.195. (quamvis illum non amplectitur, sed potius secundùm quem refert ibidem n. 8.) hæc verba subjungit n.9. ad finem: *Sed licèt hodie per dictum Capitulum volentes, sit expeditum, præsenti tamen Capitulo dubitatur, & magis congruit primus intellectus attentis verbis, sed secundum mentem magis secundus, qui communiter approbatur.*

Undè cùm ipse fateatur inspectis verbis statuti non fuisse
inductum generaliter francorum jus in successione ab inte- 228
stato, nulla ratione debuit Perni intellectum refellere, qui præcisè procedit inter feudatarios jure communi Longobardo in Regno viventes, de quibus statutum loquitur in illa prima parte, & quibus supra relata verba conveniunt, ut scilicet omnes in pari gradu existentes, æqualiter, & eodem ordine proximitatis admittantur.

Non enim suffragatur eidem dicere, quod secundus intellectus secundùm mentem statuti magis congruit, & est communiter receptus, quia licèt, juxtà vulgares regulas, mens, & intentio statuentis, potius quàm verba, debeat attendi; hoc tamen axioma multipliciter limitatur; & præ- 229
cipuè non procedit quando (ut in casu nostro) mens statuentis (quam dictus Author. & alii apud eum confingunt) non deprehenditur ex verbis, nec alio modo probatur, imò contraria expresè colligitur, & sumus in terminis statuti, quod prætenditur esse revocatorium juris Longobardi communis tunc temporis in hoc Regno, cujus correctio (ut aliàs diximus) non est præsumenda, nisi clara, & expressa appareat, & sic subintrant aliæ firmiores regulæ in proposito, scilicet, quod à legis verbis non est recedendum, *l. non aliter, ff. de legat.3. cap. ultit. ubi glos. de verbor. signific.* & semper interpretanda sunt secundùm propriam significationem *text. in d.l. non aliter*, Tusch. *lit.V. concl.91. tom.8.* in dubio (prout in præsenti secundùm DD. contrarios) non est recedendum à proprietate verborum, *l. non aliter, & l.1. §. sed si is, qui navem, vers. in re igitur dubia, ff. de exercitoria actione, l. quidquid ad stringendæ 99. ff. de verb. oblig. l. prospexit, ff. qui, & à quib. manum*; Surd. *cons.315. num.18. & cons.*

369. *num.* 5. & sunt verba intelligenda secundùm grammaticalem sensum, quod procedit non solùm in contractibus, sed etiam in legibus, & statutis, *l.* 3. §. *hæc verba, il.* 2. *ff. de negot. gest. dict. l.* 1. §. *is qui navem, ff. de exercit.* Surd. *cons.* 425. *num.* 31. *& seqq.* Seff. *de inhibit. cap.* 4. §. 5. *num.* 19. & secundùm jus commune, non autem jus speciale sunt accipienda, *ex l. fin. C. de his qui veniam æt. impet.* prosequitur multa Velasco *in loc. comm. lit. L. num.* 34. *&* 48. *cum seqq. & lit. V. ex num.* 20. Ideòque non statuentis intentio, quæ nullo modo probatur, sed statuti verba juxta jus commune interpretanda, & secundùm illud expresè in feudis dividuis loquentia, præcisè debent attendi, ab eis non recedendo.

Nec nos conturbat Authorum multitudo, qui contrarium intellectum tutati sunt, nec quod *Pernus* parum sibi
230 constans *cons.* 4. *col.* 3. à prædicta opinione, & statuti interpretatione recesserit. Respondet quippe pro nobis Imperator Justinianus *in l.* 1. §. *sed neque, C. de vetere jure enucl.* ibi, *sed neque ex multitudine Authorum, quod melius, & æquius est judicatote, cum possit unius forsan, aut deterioris sententia, & multos, & majores aliqua in parte superare.* Plerique namque ex nostris DD. satis perfunctoriè difficultatem ortam ex textus verbis tetigerunt: & illam contemnentes, transeunt, supponendo pro vero inductum fuisse jus Francorum in successione ab intestato; alii autem hanc suppositionem (seu potius illusionem) ut communem amplectentes, primam, & secundam partem confundentes, dicunt indistinctè vocatum esse proximiorem defuncto tempore mortis superstitem, & hoc tempore considerandam esse primogenituram, & gradus proximitatem rejecta prærogativa lineæ; & denique alii lineam, & in ea proximiorem admitti debere firmant. Sed paucissimi sunt qui ad partes disputaverint, de
232 quibus feudis statutum loquatur in illa prima parte, in qua vocavit proximiores, & de quibus in secunda, ubi sexus, & primogenituræ prærogativam servandam constituit; & ex iis Cumia, & alii, quos supra commemoravimus, adeò confusè, & inconsideratè loquuti sunt ut nihil certum ex eorum dictis colligi possit.

Ob idque rationem deducendo à juris feudalis, Regni
231 constitutionum, capitulorumque principiis, illamque solam ut ducem sequendo, & à statuti nostri verbis nullatenus recedendo, concludimus pro ut supra, verbum *proximior* nihil disponere circa successionem feudorum inter viventes jure Francorum, inter quos sexus, & primogenituræ prærogativa servanda est, sed solùm procedere inter viventes jure Longobardo, quo attento cùm feuda essent dividua, & omnes existentes in pari gradu æqualiter pro indiviso essent successuri, non poterat considerari primogenitura, sed tantùm gradus proximior, & sexus, prout jam supra diximus *ex cap.* 1. *de natura succes. feudi, cap.* 1. *de eo, qui sibi, & hæredibus suis masculis*, cum similibus, ac per consequens in feudis, & baroniis, de quibus in præsenti causa, & in omnibus aliis, quæ nunc in Regno habent clausulam juris Francorum appositam in primis investituris, vel ex dispositione primorum acquisitorum, aut ex generali consuetudine, orta ex interpretatione Doctorum, vel ex d. capitulis novissimis, non gradus proximior, sed primogenitura, & lineæ prærogativa est consideranda, quod nobis juri, & rationi consentaneum videtur.

Verùm, ut nulla supersit difficultas, dato, & non concesso, quod verbum *proximior* intelligatur repetitum in illa successione inter viventes jure Francorum, itaut sensus sit,
232 quod inter eos qui proximiores fuerint, servari debeat sexus, & primogenituræ prærogativa, rectè dici potest in iis terminis proximiorem illum esse, qui in linea primogenita proximior reperitur; ut probat text. *in d. cap.* 1. *de natur. succes. feud.* ibi: *Et hoc est, quod dicitur ad proximiores pertinere, isti verò proximiores dicuntur respectu aliarum linearum*; nam licèt illo jure Longobardo inspecto feuda essent dividua, & non posset considerari prærogativa primogenituræ, quæ in feudis tantum, & successionibus individuis locum habet; tamen linea proximior, à qua defunctus processerat, erat attendenda, & in ea omnes in pari gradu existentes aliis agnatis remotioris lineæ præferebantur. Ut notant ibid. Isern. *n.* 31. Afflict. §. *dummodò, nu.* 3. Balzaran. *de feudis, 2. fol.* 321. *num.* 11. quos sequuntur Bald. *cons.* 200. *num.* 2. *lib.* 5. Sarmiento *in l. cùm ita legatur, §. in fideicommiss. num.* 12. *ff. de legat.* 3. per quem text. *in dict. cap.* 1. ita eleganter tenent Don Joann. del Castillo *dicto lib.* 3. *controv. c.* 19. *num.* 303. *vers. præcipue*, qui loquitur in nostris terminis (videndus ex *num.* 299.) & eum sequuntur ex nostris Sicul. Cutell. *ad l. Jacobi, dicta nota* 4. *fol.* 60. *vers. nobis autem*, Giurb. *de feud.* §. 2. *glos.* 10. *num.* 5. *& nu.* 46. *vers. Ego verò, & n.* 50. *circa med. & in consuet. Messanen. cap.* 11. *glos.* 6. *nu.* 18. Amat. *dicta resol.* 1. *num.* 25. *usque ad* 28. *& num.* 50. 88. *&* 89. Mut. *in hoc c. Si aliquem, nu.* 55. parum sibi constans Cumia *hic verbo proximior, num.* 23. 29. 39. *&* 40. qui alios referunt, & de exteris Cyriacus *in dict. cons. feud. art.* 1. *à numer.* 230. *cum seqq. fol.* 24. & ibidem Boss. Sanleger. *dicto cap.* 89. *n.* 14. *&* 15. qui nostrum Amat. laudat, & sequitur, & multis relatis Don. Franc. Marcian. *dict. disput.* 3. *num.* 26. *& seq.* ubi in terminis probat, quod vocato proximiore non excluditur repræsentatio, ac per consequens prærogativa lineæ.

Eamdem interpretationem in majoratibus Hispaniæ, etiam quod vocatus sit proximior consanguineus de tempore mortis ultimi possessoris, tenent, & uti veriorem defendunt, ac sequuntur Molina *dicto lib.* 3. *cap.* 8. *ex nu.* 11. ubi ejus Addentes multos referunt, & fundamentum est, quia 233
verbum *proximior* debet accipi juxta dispositionem juris, & præscriptum ordinem succedendi jure primogenituræ, alias destrueretur ejus qualitas, & natura, quod successio deferatur de primogenito in primogenitum; qua retenta sententia respondent ad text. *in l. si libertus præterito, §.* 1. *ff. de bonis libertorum*, aliaque contraria fundamenta rejiciunt, ac dissolvunt; prosequuntur Guttierez *lib.* 3. *practicar. qu.* 68. *per tot.* Pater Molina *de justitia, disp.* 629. *nu.* 2. *vers. dubiam deinde*, Gratian. *discept. forens. c.* 419. Fusar. *de substit. q.* 485. *nu.* 40. Robles *de repræsent. cap.* 11. *n.* 33. *&* 34. *lib.* 3. Reinoso *observat.* 25. *per tot. & ex nu.* 5. ubi secluso dispositione *l.* 40. *Tauri*, & in puris terminis juris communis hanc sententiam veriorem dicit, & multis pro ea laudatis, contrariis satisfacit argumentis, latè Castill. *lib.* 2. *controv. cap.* 20. *& dicto lib.* 3. *cap.* 19. *à num.* 290. *& num.* 302. ubi etiam in fideicommissis familiæ relictis jure communi attento defendit proximiorem dici, & per repræsentationem, & melioris lineæ prærogativam proximior est, licèt sit gradu remotior; quod pluribus DD. relatis tum Hispanis, tum exteris comprobat, & defendit, quem sequitur Marcian. *ubi proximè*.

Quibus accedit, quod non sumus in dispositione homi-
nis, in qua DD. contrariæ sententiæ verbum *proximior*, na- 234
turaliter, & verè, non autem per fictionem intelligendum esse contendunt, ut constat ex argumentis eorum, quos congesserunt Guttierez *lib.* 3. *qu.* 67. Castill. *d. lib.* 2. *capit.* 20. sed sumus in dispositione legis, & statuti, in quo per vocationem proximioris non censetur exclusa repræsentatio, & lineæ prærogativa, ut testantur Alexand. Decius, & Jason. quos sequitur Tiraquell. *de primog. q.* 40. *ex nu.* 21. *usque ad* 25. *& num.* 17. *& seqq.* Castill. *dicto lib.* 2. *cap.* 20. *nu.* 11. ubi quod licèt statutum recipiat strictissimam interpretationem, & tantum valeat quantum sonat, *l. omnes populi*, ubi Bald. *n.* 60. & omnes DD. communiter post eum, *ff. de Just. & jure*; nihilominus, inquit, non censeri repræsentationem denegatam, & conferunt quæ de primog. Hispanorum loquens, scripsit postea *d. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 303. cum Molina *dicto lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 11. *& in Additionibus ad finem operis, n.* 12. *in fine*, ubi in terminis Reg. *l.* 2. *tit.* 15. *par.* 2. vocantis proximiorem consanguineum, dicit admitti repræsentationem, & quod nullo jure probatur differentia, quam nonnulli DD. Hispani constituunt inter vocationem proximioris, factam à lege, vel ab homine, ut si fiat à lege, admittatur repræsentatio, secus verò si ab homine fiat, & sic firmat, quod quando proximior vocatur per legem, aut statutum, procul dubio admittitur repræsentatio, Addentes Molinæ *dicto cap.* 8. *num.* 11. *usque ad* 15. ubi in fine dicunt contrariam sententiam solùm in fideicommissis familiæ relictis locum habere posse; & in terminis Marcian. *dicta disp.* 3. *n.* 23.

Præterea, in præsenti causa, consideravimus, quod inter
prædictos Comites concurrentes, nullus gradu proximior, 235
sed ambo in pari gradu existunt, & hoc casu, potiorem esse prærogativam melioris lineæ, quàm majoris ætatis (etiam, quod uterque ex eadem origine, hoc est masculus ex masculo reperiretur descendens) dixerunt Amat. *d. resol.* 1. *nu.* 45. & 49. Baron. *in allegat. impress. post tom.* 2. *de citation. num.* 61. (quamvis ipse pro gradu contra lineam se subscripserit) Petr. de Gregor. & Joan. Aloys. de Septimo in allegat. pro Marchione Hieracis, ubi dicunt ætatem non esse in consideratione, ubi est aliquod plus, prout est ex primogeniti linea esse. Secundum quam opinionem judicatum fuit in causa Canonicati apud Amat. *ubi proximè, n.* 87. *vers. Domini* & in causa Jarratanæ de anno 1655. & etiam in causa Calamensanæ.

Cujus

Cujus rei ratio est, quia cessat causa propter quam Regni
236 DD. primogenituræ prærogativam abnegarunt, scilicet, quod proximior in gradu à statu vocatus debeat præferri, & sic potest sumi argumentum à cessante ratione legis, text. *in l. quod dicitur, ff. de pactis*, Everard. *in top. legal. loco* 85. cum aliis per Seraph. *de privileg. juram. privileg.* 21. *numer.* 2. eo maximè, quoniam si statutum nostrum destruit naturam, & qualitatem primogenituræ, ut prædicti DD. supponunt, est correctorium juris communis, & generalis consuetudinis succedendi in primogenitis, & debet interpretari, ut quantum fieri possit, minùs corrigat, ex Mascard. *de interpret. Statuti, conclus.* 12. *num.* 2. Contard. *in leg. unica, quæst.* 7. *à numer.* 6. *Codic. si de moment. possess.* Gozadin. *consil.* 19. *num.* 5. & in puncto dixerunt DD. num. precedenti laudati.

237 Secundò objiciunt Advocati ex adverso, quod in hoc *c. si aliquem*, non primogenituræ prærogativam, sed majoris ætatis, de tempore successionis delatæ, esse inspiciendam, ad cujus comprobationem expendunt verba ibi, *ut masculus fœminam, & juniorem major natu præcedat*: per quæ contendunt, explicata, & declarata fuit præcedentia, ibi, *sexus, & primogenituræ prærogativa servetur*, & ita, inquiunt, non qualitas primogenituræ tempore nativitatis, sed major ætas de tempore mortis ultimi possessoris debet attendi, ut dixit Petr. de Gregor. *de conceff. feud. part.* 4. *qu.* 10. *per tot. & qu.* 5. *vers. tertio principaliter, & par.* 8. *qu.* 6. *nu.* 7. & Mastrill. *in addit. ad dictam q.* 10. *lit. A*, cum aliis, quos ex nostris referunt, & confirmari dicunt *ex verbis seqq.* ibi, *Sed si nulla remanente in capillo duæ, vel plures fuerint maritatæ, majori natu jus primogenituræ servetur, & alteram in dicta successione præcedat*; ex quibus prætendunt amplius declaratum fuisse, quod statutum fuerat loquutum, non de primogenitura, sed de majori ætate, vocando majorem natu.

Cui oppositioni abundè satisfecimus supra à nu. 183. cum sequentibus, ubi multis probavimus vocationem primogeniti, majoris natu, seu majoris ætate, in nihilo differre, & ex veriori sententia admitti repræsentationem, & lineæ prærogativam, etiam quod simpliciter vocatus sit major natu, vel major ætate, fortiùs tamen quando (ut in præsenti) ma-
238 jor natu vocatur cum qualitate primogenituræ. Sed ex abundanti respondemus, prædicta verba ex adverso ponderata, non restringendi, aut limitandi præcedentia, sed demonstrandi gratia fuisse adjecta; & cùm sint accessoria ad primogenituram, ita interpretanda sunt ne illi derogent, ex text. *a clement. 2. in fine, de prabend.* Decian. *cons.* 31. *num.* 18. *lib.* 1. maximè cum præcesserit dispositio in oratione perfecta, quo casu indubium est demonstrandi gratia adjecta intelligere debere, ex Baldo *in l. si cui legetur, & in l. quædam, ff. de leg.* 1. Castrens. *cons.* 339. *n.* 3. *vers. pro intellectu, lib.* 1. Natta *cons.* 34. *num.* 6. Surd. *cons.* 179. *num.* 6. aliis primogenituræ prærogativa à capitulo hoc considerata, destrueretur, & statim se correxisse statuentem dicendum esset, contra regulam text. *in l. non ad ea, ff. de condit. & demonstrat.* Menoch. *cons.* 1130. & ideò ita fieri debet interpretatio, ut prioribus verbis non contradicat, Bart. *in l. ultim. §. idem quæsit, ff. de condit. indebit.* Dec. *cons.* 562. Decianus *cons.* 102. *num.* 20. *&* 21. *lib.* 3.

239 Dicendum igitur est, prædicta verba apposita fuisse ad demonstrandam, explicandamque naturam, & qualitatem primogenituræ, cujus prærogativa, & melioris sexus, in precedentibus dictum fuerat, quod observari deberet, ut scilicet, inter descendentes in linea primogenita in eodem gradu, masculus fœminam, & major natu minorem præcederet, quod regulare est in primogeniis, & ita apud Hispanos concipitur forma majoratus regularis, ex dictis in principio istius Articuli, nempè *De tal manera, que siempre prefiera el Varon de la hembra, y el maior al menor*; & sive illa dictio *ut* stet exemplificativè, secundùm Farinac. *in praxi crimin. q.* 4. *cons.* 95. *n.* 6. sive consequutivè, juxta text. *in l. si servus, §. si olivam, l. si ex plagiis, §. in clivo capitulino, & in l. si bonos, ff. ad legem aquil.* Surd. *cons.* 115. *num.* 89. *num.* 3. sive ostendat causam finalem, vel importet modum, ex latè traditis à Barbos. *dict.* 439. *nu.* 1. *&* 2. *cum seqq.* semper vera est superior expositio, quod stat ad demonstrandum, & explicandum, exemplificativè modum servando in successione jure primogenituræ (prout proximè diximus) sicuti enim apud Advocatos alterius partis non sufficit, quod quis sit major natu, nisi proximior reperiatur, eo quod dicunt hanc proximitatis prærogativam à statuto fuisse primo loco consideratam, ita, & eodem modo fateri debent, non sufficere esse natu majorem, si non habet prærogativam primogenituræ, hoc est, esse de linea primogenita, priùs etiam à nostro capitulo requisitam; & consideratam.

Quod verò attinet ad ultima statuti verba, ibi, *sed si nulla remanente in capillo, &c.* quæ de majori natu simpliciter Advocati ex adverso intelligunt, dici potest, contra ipsos potius retorqueri interpretationem, quia nostram expositionem evidentissimè comprobant. Ut enim statutum prædictum magis, ac magis declarans se de vera primogenituræ prærogativa loqui, etiam inter fœminas in capillo, seu maritatas, non semel, sed bis, verbo primogenita, & primogenitura usum fuit, primò ibi, *Nisi fortè de duabus concurrentibus esset primogenita maritata, & junior remanserit in capillo*, 240
tunc enim junior, quæ remanserit in capillo, primogenitæ maritatæ præferatur, secundò, ibi, *majori natu jus primogenituræ servetur*; & ita dici potest hoc toties statuentem voluisse repetere, ut omnem tolleret dubitationem; prout dixit Jurisconsultus *in l.* 1. §. *sed sciendum, vers. Ego puto, ff. de edilitio edicto*, ibi: *Ego puto ediles tollendæ dubitationis gratia bis, ideft de eodem idem dixisse; ne qua dubitatio supereffet*; & ut ex hac repetitione; & geminatione verborum, statuentis enixa voluntas, & dispositio, circa linealem, & veram primogenituram magis elucesceret, ex vulgari *regul. leg. Balista, ff. ad senat. consult. trebell. cum similibus*.

Ac proindè facillimè diluitur contraria objectio, præcipuè considerando, quod statutum non simpliciter dixit, *majori natu successio servetur*, sed adjecit, *majori natu jus* 241
primogenituræ servetur, denotans, non majoris ætatis, sed primogenituræ jus, & prærogativam, quam primò requisierat, attendendam, & considerandam esse, quod est summè notandum, eo quod in hac textus parte loquitur de duobus, vel pluribus sororibus præcisè in linea primogenita existentibus; non verò in diversis lineis; & nihilominus majorem natu vocat primogenitam, & jus primogenituræ eidem servandum constituit; quandoquidem inter existentes in eadem linea, & pari gradu, sufficeret dicere, quod major natu deberet præferri, in quo dignoscitur voluisse omnem tollere dubitationem, ut non de majori ætate, sed de primogenitura vera, ac formali, statuti verba deberent intelligi.

Tertiò opponunt prærogativam lineæ inter transversales, 242
etiam primam causam in successione habentes, antequam successionis casus advenerit, considerari non posse; & tunc ab eo, qui successionem occupavit, lineam incipere asserunt: sed quia multa involvunt, magnam DD. catervam ex his, qui allegantur, & sequuntur à scribentibus in causa successionis Regni Portugalliæ pro prudentissimo Rege Nostro D. Philippo Secundo, cumulantes, eorum Adversariorum d. substantialiter resumendo, ad id reducuntur, scilicet, quod ultra casus, in quibus de jure communi conceditur repræsentatio, nempè, in linea descendenti usque in infinitum, in transversali verò usque ad filios fratrum concurrentes cum patruis ad alterius patrui successionem non datur prærogativa lineæ, solum enim agnoscunt lineam possessoris, quam ingressam vocant, & de qua dicunt loqui text. *in cap.* 1. *de natur. succes. feud.* Et hac extincta firmant, omnes alias lineas æqualiter admittendas; ad quod inducunt prædicti textus verba, ibi, *sed omnibus ex hac linea deficientibus, omnes aliæ lineæ æqualiter vocantur*, & in summa dicere intendunt, lineam non considerari, quando pater, vel ascendens, cujus personam quis repræsentare contendit, non habuit jus succedendi firmiter radicatum; scilicet jus de præsenti; certum, firmum, atque invariabile, quale est, quod habet filius primogenitus in vita parentis primogenii possessoris.

Verum (præmisso, prout in principio præmisimus, casum nostrum diversissimum esse ab eo, qui in successione Regni Portugalliæ inter concurrentes disceptabatur, diversisque legibus, & rationibus dicendum.) Respondemus, in 243
casu præsenti, in quo secundùm leges, & Regni Capitula successio feudorum dignitatis defertur jure primogenituræ, & ejus prærogativa servata, duas debere considerari lineas, unam possessoris, alteram primogeniti; si de linea ultimi possessoris quæramus, certum est non efficere lineam nisi illum, qui successionem occupavit, & in majoratu successit; si autem de linea primogenitorum quæramus, non est dubitandum, quod is, qui primo natus est, illico jus primogenituræ acquisivit, & lineam secundogeniti excluserit, lineam primogenitorum inter se, & illos, qui ab ipso descenderint constituens, ut probavimus supra, & eisdem ferè verbis docet Molina *d. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 35. qui respondens simili objectioni, quam proposuit *n.* 34. ita ut diximus concludit: quem sequun-

tur

tur omnes, quos ejus Additio ibidem cumulavit, & post D. Joan. del Castillo *controv. lib. 5. c. 95. n. 6. 7.* noster Amat. *d. resol. 1. n. 34. & 52.*

Quod autem necessarium non sit, quod pater, vel ascendens illius transversalis, qui uti de meliori linea ad successionem venit, & in ea aliis de inferioribus lineis præferri intendit, primam successionis causam, & jus certum, ac invariabile in ea habuerit, *sed sufficiat probabilis spes succedendi*, si casus occurreret, & quod talis pater, seu ascendens si viveret, succederet, tenet expressè Molina *dicto lib. 3. c. 7. n. 4.* ubi ad prædictam difficultatem respondens, inquit; *Quæ omnia quando pater nullo tempore primogenituræ jus, nec in potentia, nec in spe habere potuit, intelligenda sunt, veluti si erat spurius, aut naturalis, vel aliter à majoratus successione à tempore nativitatis excluſus fuit, secus autem si pater aliquo tempore jus primogenituræ saltem in spe, vel in potentia habuerit.* Quem sequuntur addentes ibidem cum Menoch. Peregrino, Mieres, Mattienzo, Robles, & eleganter Castillo, qui latissimè fundat, & contrariis satisfacit *dicto lib. 3. cap. 15. ex num. 76. & cap. 19. à num. 172.* ubi fusiùs, & demum ipsi Addentes *in vers. ex quo*, hæc verba subjungunt, ex quo taxantur Avendan. *in l. 40. Tauri, gl. 14. n. 20.* Flores ad Gamam, *decis. 308. vers. mea autem opinio*, Cævallos *lib. 3. commun. q. 762. n. 191.* Rolandus *in Responso pro Tribulcis, nu. 73. usque ad 77.* & Molina *noster in allegatione juris pro succeſſ. Regni Portugall. num. 191. primæ allegationis*, Menoch. *conſ. 269. num. 65. libr. 3. aſſeverantes repræſentationem non dari, quando ſpes ſuccedendi remota, incerta, atque variabilis eſt.*

Prosequuntur idem confirmantes, noster Amat. *dicta re-* 245
sol. 1. num. 52. Papponius *consil. 117. nu. 13.* Giurba *de feudis §. 2. glos. 6. n. 25. & 26. & glos. 10. num. 44. & 45.* qui Martam reprobat, Don Joann. Bapt. de la Rea *decis. Granat. 8. nu. 47. & 48.* Cancer. *variar. lib. 3. cap. 21. num. 297.* Svelves. *consil. 95. à num. 14. cum seqq.* qui secundùm hanc verissimam opinionem decisum fuisse testantur, & Reinosso *dicta observat. 24. ex numer. 25. cum seqq. & observat. 26. numer. 6.* & per totam, & sequitur Marcian. *dicta disp. 10. à numer. 14. cum seqq.*

Cujus traditionis ratio, inter illos transversales, qui li- 246
cèt tales sint respectu ultimi morientis; tamen descendunt à primis acquisitoribus, seu disponentibus, provenit ex iis, quæ superiùs diximus, præcipuè num. 174. cum sequentibus, quia unusquisque ab initio censetur vocatus, & substitutus unus post alium ordine primogenituræ, hoc est, linea recta de primogenito in primogenitum, & sic venit ex proprio jure, & propria vocatione, nec opus habet, quod pater, vel ascendens in primogenio successerit, sed solùm, quod si viveret, succederet. Et si dicatur hoc esse effectum repræsentationis, nulla alia consideratur, nisi juris primogenituræ, quod pater, vel ascendens habuit, in cujus locum subintrat descendens, illius personam representans, quatenus de ipsius linea primogenita primò vocata, & prædilecta descendit. Quæ repræsentatio semper attenditur, & consideratur respectu primi disponentis, & proximi ascendentis, seu stipitis, à quo linea, in qua erat defunctus, & omnes aliæ lineæ cæterorum concurrentium originem ducunt. Licet enim proximitas ad succedendum sit attendenda respectu ultimi morientis, ex receptiori sententia quam per text. *in l. cum ita, §. in fideicommiſſo, ff. de legat. 2.* infinitis relatis probat Amat. *lib. 1. reſol. 10. n. 1.* sic intelligendus circa ea, quæ scripsit *n. 16. 17. & 18.* tamen repræsentatio, & linea desumitur, & consideratur ex persona primi fundatoris. Cujus differentiæ rationem eleganter reddit Reinosso *dicta observat. 26. n. 8. cum seqq.* post Molinam *lib. 1. c. 6. num. 46. vers. hæc autem, & lib. 3. c. 9. n. 13.* ubi Addit. Covar. *pract. qu. cap. 38. n. 10.* Anton. Gomez *in l. 8. Tauri num. 19.* Guttierez *libr. 3. pract. q. 66. n. 14.*

Unde cùm in præsenti causa simus inter illos transversales, qui à primis descendunt feudorum acquisitoribus, non est cur lineæ prærogativa, & in ea representatio denegetur, 247
prout ex adverso contenditur, licèt Don Joannes Branciforti Mazareni Comitis parens, primam causam in successione Don Fabritii communis avi non habuerit, cùm in aptitudine, & potentia jus succedendi eidem competierit immediatè post primogenitum Donnæ Margaritæ patrem, & hodie si viveret tanquam proximior, & de meliori linea succederet, sicque ejus filio conveniunt omnia, quæ ex veriori, & receptissima sententia in præcedentibus adduximus.

Ad textum verò *in dicto cap. 1. de natur. succeſſ. feudi*, in 248
verbis supra relatis, de quibus magnum fastum in voce, & in scriptis Advocati ex adverso fecerunt, facillimo negotio respondemus, Textum loqui de feudis dividuis (ut sæpiùs diximus, & ex eo patenter apparet) & sic deficiente linea proxima, a qua defunctus processerat, omnes aliæ lineæ æqualiter vocantur, quod non est intelligendum, prout ex adverso explicatur; nempe quod omnes in aliis lineis existentes, nulla linearum habita ratione æqualiter admittantur ad concurrendum pro successione, ita tamen ut servetur gradus, sexus, & ætatis prærogativa; hoc enim stare non potest, inspecto illo jure feudorum, quo feuda dividua erant, & ad omnes in eodem gradu existentes æqualiter deferebantur, nec prærogativa majoris ætatis erat in consideratione; sicuti nec observatio sexus, cùm extantibus masculis clarum esset non posse succedere fœminas etiam proximiores, nisi feudum esset fœmineum, *cap. 1. de eo, qui sibi, & hæredibus ſuis maſculis, cap. 1. de feudo fœminæ*, & passim in usibus feudorum.

Et ideò ita debet intelligi, videlicet, quod omnes agnati proximiores existentes in pari gradu, & in alia qualibet linea, æqualiter admittantur, hoc quippe indicant præ- 249
dicta verba *omnes aliæ lineæ æqualiter vocantur*, ideſt, non ad concurrendum, sed ad succedendum servata gradus prærogativa, & omnibus, qui in pari gradu extiterint, æqualiter admissis; & hoc est quod dicunt, & dicere debent DD. ex adverso allegati, scilicet Oldradus *conſ. 178. in fine*, Butrius *conſ. 47. num. 3. vers. ſed aliter, & in fine, vers. eſt advertendum*, Rub. Alex. *conſ. 38. numer. 4.* Præposit. *cap. 1. numer. 2. de ſucceſſ. fratr.* ubi Baldus *in 3.* Ferrer. *inter conſ. Bruni conſ. 72.* Joann. de Lignano *inter conſ. ejuſdem, conſ. 76. poſt nu. 5.* Mantic. *de tacit. libr. 23. titul. 28. n. 41.* & Rosental. *de feud. cap. 7. concl. 57. num. 14.* ibi, *omnes enim interpretes*; qui omnes loquuntur in feudo dividuo, & prout nos, textum illum interpretantur, quibus, & addendus est Balzaran. *in eodem text. n. 13.* sed quantum hoc sit à nostro casu diversum, in quo de successione individua uni soli jure primogenituræ deferenda agitur, nemo erit, qui non videat.

Denique, ut jam ad explicationem novissimorum Regni 250
Capitulorum transitum facere possimus, objiciunt verba capituli *conſtitutionem* 30. Invictissimi Regis Federici, ibi, *Ut in feudis etiamſi avita, vel paterna non fuerint, vel de novo quæſita, collaterali ab inteſtato ſuccedant, & inter eos ordo ſuccedendi ætatis, & ſexus prærogativa ſervetur*, ex quibus deducunt, quod in feudorum successione, sola major ætas inspici debet.

Sed respondetur per illum textum nihil fuisse innovatum circa ea, quæ per hoc *c. ſi aliquem*, fuerant disposita, sed solum declaratam, & ampliatam ejus dispositionem ad feuda de novo concessa, ut in eis transversales succederent eodem ordine, & servata eadem prærogativa prout *in dicto cap. Si aliquem*, fuerat provisum (in quo de feudis novis non adeò clarè erat dispositum,) quod apertè colligitur ex dicto cap. constitutionem, ibi, *Conſtitutionem editam per prædictum D. Regem Jacobum fratrem noſtrum ſuper ſucceſſione feudorum lucidè præſenti dicto noſtræ celſitudinis declarantes*, &c. Unde evincitur, quod non est nova dispositio, sed antiqua declaratio, quæ novum jus non inducit, text. *in l. hæredes palam 21. §. ſi quid poſt. ff. de teſtamentis, l. adeò. §. videtur tamen, ff. de acquir. rer. dom.* Authent. *de raptu mulier. §. ult. collat. 9.* latè Felin. *in cap. ult. num. 4. de Conſtitutionibus*, Castillo *l. 3. controv. cap. 10. nu. 24. cum ſeqq. & tom. 4. cap. 19. ex n. 28. & n. 35.* noster Cutell. *de donat. tract. 1. diſcurſ. 2. part. 10. nu. 25. & 26.* Et declaratio non circa modum, & formam servandam in successione collateralium ab intestato (hoc enim clarissimè erat cautum in dicto *cap. ſi aliquem*) sed tantùm circa feuda, in quibus forma præscripta erat servanda, ut scilicet, etiam in feudis noviter quæsitis servaretur, ibi, *in feudis etiam ſi avita, vel paterna non ſint, ſed de novo quæſita*, & sic illud capitulum intelligunt, multis relatis, Giurb. *de feudis, prælud. 6. n. 36.* Petr. de Gregor. *de conceſſ. feud. part. 4. qu. 12. n. 4.*

Sensus ergo illius capituli est, quod in feudis novis servetur idem ordo succedendi, qui in dicto *cap. ſi aliquem*, 252
fuerat præscriptus, & sic quod inter viventes jure Longobardo proximiores à fratre usq; ad trinepotem succederent, servata gradus prærogativa, & omnibus simili, & pari gradu defuncto conjunctis æqualiter admissis, & inter viventes jure francorum, sexus, & primogenituræ prærogativa esset servanda. Et hoc est quod verba demonstrant, reddendo singula singulis, ut verbum *ordo* referatur ad ordinem in prima parte *d. cap. ſi aliquem*, assignatum, ibi, *eodem ordine admittentis*; ac verba illa *ætatis, & ſexus prærogativa*, ad prærogativam sexus, & primogenituræ; in secunda parte, & in-

ter

ter viventes jure francorum requisitam; illud enim verbum *ætatis*, brevitatis causa appositum, relativè est intelligendum, ut sic significet prærogativam primogenituræ, de qua in relato *cap. Si aliquem*, aliàs hoc *cap. Conſtitutionem* illius correctorium esset (quod nullius ex nostris DD. dicere ausus est, quandoquidem ejus verba repugnant) & etiam dici posset, non gradum proximiorem, sed majorem ætatem esse attendendam, quia de gradu nihil dixit, quod esset absurdum, & quomodocumque sit, semper intelligi debet de prærogativa primogenituræ, ex iis, quæ diximus suprà, *nu. 183. & seqq.* quæ hic repetere otiosum est.

Hæc quæ dicta sunt procedunt in puris terminis dicti *c.* 253
Si aliquem statuentis, quod inter viventes jure francorum servetur prærogativa sexus, & primogenituræ; sed dato, quod ex verbis in contrarium expensis, & à nobis declaratis, quibus intenditur proximiorem defuncto de ipsius mortis tempore esse vocatum, & in pari gradu, illum, qui major natu fuerit repertus, excluſa repræsentatione, & lineæ prærogativa, aliqua supereſſet dubitandi ratio (quam ex Doctorum interpretationibus potius, quàm ex verbis, & mente statuentis oriri censemus) omnis jam sublata est difficultas per novissima Regni Capitula, quibus inspectis (licèt non cessaverit cavillandi occasio) in his feudis dignitatum, tam ex testamento, quàm ab intestato, lineæ prærogativa, & melioris sexus origo ratione conservandæ agnationis, apertè considerata dignoscitur; idcircoque omittimus referre, & refutare antiquorum DD. opiniones, qui pro gradu proximiore, & in paritate gradus, & sexus pro majori natu suffragium dederunt, & accedimus ad explicationem prædictorum novissimorum Capitulorum Regni, in cujus discursu nonnullos ex dictis Doctoribus, & alios ex recentioribus, qui pro lineæ prærogativa subscripserunt, etiam in terminis dicti *cap. Si aliquem*, adducemus, atque laudabimus.

Primò, sese offert Capitulum 118. Dom. Imperatoris Ca- 254
roli, per quod, ut in principio diximus, declarando antiquorum opiniones in terminis dicti *cap. ſi aliquem*, & meliorem ex eis eligendo, lineæ prærogativam inter descendentes in infinitum observari debere decisum fuit; & sic, quod in successione ascendentium nepos, pronepos, vel descendens ex filio primogenito præmortuo, præferendus esset filio secundogenito, non obstante, quod secundogenitus in vita patris refutationem, & possessionem feudi obtinuisset; qua declaratione cessavit contentio inter patruum, & nepotem, & per consequens illa antiquorum traditio pro gradu proximiore, & in pari gradu, & sexu pro majore natu.

In prædicto enim Capitulo, non solùm fit mentio nepotis 255
filii ex primogenito præmortuo, sed expressè nepotum in plurali commemoratio fit, ibi, *trovandoſi nepoti figli dello primogenito mortuo, ſuccedano, e ſiano preferiti in detti ſtati, e feudi, alli figli ſecondogeniti di detti Marcheſi, Conti, Baroni, e Feudatarii*, quibus verbis apertè comprehensi censentur pronepos, abnepos, trinepos, & omnes descendentes ex filio primogenito, quia appellatione nepotum omnes predicti venlunt; ex doctrina Bart. *in l. liberorum, num. 17. ff. de verb. ſign.* Alexand. *in l. Gallus, §. inſtituens, num. 3.* ubi Jason. *num. 8. 9. & 10. ff. de liber. & poſth.* Ruin. *conſ. 166. nu. 8. lib. 1.* Joseph. de Ruffic. *in l. cum avus, lib. 6. cap. 5. numer. 8. 9. & 10.* Rovitus *conſ. 52. num. 9. tom. 1.* & infinitis relatis Barbos. *de verb. appellat. appell. 163. num. 6.* Et cùm simus in terminis statuti loquentis in successione feudi dignitatis, & generaliter de quolibet feudo jam tunc in Regno individuo, & uni tantummodo deferendo, indubium est prædicta verba plurali numero concepta, non collectivè de pluribus nepotibus ex unico filio, sed ordine successio de nepote, pronepote, & aliis descendentibus, ex superioribus Doctoribus esse accipienda.

Unde diluitur advocatorum ex adverso objectio, con- 256
tendentium verba prædicta ex audienda esse de multis nepotibus plurium Comitum, Baronum, & Feudatariorum, quia hanc interpretationem manifestè respuunt verba, ibi, *trovandoſi nepoti figli del primogenito mortuo*, quæ apertè indicant statutum loqui de pluribus nepotibus, unius tantùm filii primogeniti; & quod iste sit verus, & communis intellectus dicti Capituli, & sic, quod filius secundogenitus excludatur non solùm propter nepotem ex primogenito præmortuo, sed etiam propter nepotem, & alios descendentes, firmarunt Muta *in dict. cap. ſi aliquem, n. 145. & ex n. 141. vers. At hodie*, Giurb. *de feud. §. 2. glos. 4. à n. 55. & §. 2. glos. 2. n. 21. vers. proinde*, qui alios allegant, & post Cumiam, & Intrigliol. latè Amat. *d. reſolut. 1. ex n. 63.* Giurb. *d. §. 2. glos. 6. ex num. 18.*

Deinde successit dictum Capitulum 204. ejusdem Dom. Imperatoris, in quo, qui a non fuerat antea declaratum in c. 118. quid observandum esset in sexu fœminino, scilicet, quando ex primogenito præmortuo, non nepotes masculi, sed neptes fœminæ supereſſent, ad tollendum omne dubium per viam declarationis fuit decretum, quod neptis ex primogenito excluderet amitam, non verò patruum secundogenitum, & hoc favore agnationis conservandæ, ut scilicet, feuda conservarentur in domibus, & familiis, à quibus processerant.

Supervenit denique dictum cap. 18. Prudentissimi Dom. 157
Regis Philippi, per quod ad supplicationem Regni fuit provisum in linea transversali, quod mortuo primogenito, succederet filius ex secundogenito ad excluſionem patrui tertio geniti, vel ulterioris gradus, & quod filia secundogeniti excluderet amitam, non autem patruum tertiogenitum favore agnationis, & prout in dictis Capitulis 218. & 204. D. Imperatoris fuerat in linea descendenti declaratum, & dispositum, cum qua in omnibus, & per omnia fuit exæquata linea collateralis, ut constat ex verbis prædicti cap. 18. ubi, postquam fuisset narratum quod in dictis duobus capitulis fuerat per Dom. Imperatorem provisum, ita concluditur: *Si ſupplica à Voſtra Maeſtà che reſti ſervita provedere, e comandare che da qui innanzi queſto medeſimo ſi habbia d'oſſervare in linea tranſverſale, &c.*

Ex quibus jam perspicitur, tam in linea descendenti, 158
quàm in transversali, lineæ prærogativam esse admissam, quod quidem non per viam novæ legis, sed causa antiquæ declarandæ, nempè, dicti *c. ſi aliquem* in verbis, ibi, *ille qui tempore mortis ſupererit defuncto*, quæ nostris antiquis DD. ansam præbuerunt, ut lineam, & repræsentationem excluderent; fuit cum magna providentia elucidatum, ut sic jam dici possit etiam in terminis dict. *c. ſi aliquem*, hoc ipsum fuisse determinatum, prout nos supra firmavimus in illius expositione, & comprobant Amat. *d. reſol. 1. nu. 53. vers. & ideo, nu. 62. & ad finem reſol.* Intriglol. *de feud. cent. 2. art. 47. n. 5. & art. 36. n. 192.* Cannet. *in dicto c. ſi aliquem, vers. ſed tractandum, ante num. 63. & nu. 64. fol. 284.* Cutell. *ad l. Jacobi, dicta nota 9.* qui omnes sentiunt prædicta Capitula declaratoria esse, & de communi testantur; & in Regno ita receptum est.

Sed quia Advocati ex adverso ponderando dictorum Ca- 159
pitulorum verba, contendunt non esse extendenda ultra casus particulares, in quibus (secundùm ipsorum interpretationem) loquuntur, scilicet, ultra casum neptis concurrentis cum patruo ad successionem avi, vel alterius patrui, aliaque multa objiciunt veritati, & juris rationi ex diametro contraria (à nonnullis tamen Regni Interpretibus minùs rectè excogitata) operæ pretium ducimus, in explicatione dictorum Capitulorum præcipuè *capit. 18.* Dom. Regis Philippi, paulisper immorari, ut vera, & congrua declaratione eisdem donata, contrariis oppositionibus competenter satisfacere possimus.

Igitur, quod in prædictis duobus cap. 118. & 204. clari- 160
simè fit dispositum, tam inter masculos, quàm inter fœminas inter se, vel cum aliis masculis concurrentes lineæ prærogativam, & melioris sexus originem in descendenti linea esse usque in infinitum attendendam, nulla, ni fallimur, potest esse dubitatio, licèt enim Advocati alterius patris pertinaciter instent pro restrictione istorum Capitulorum ad casum patrui, & nepotis, dicantque, in Regno controversum esse, utrum comprehendant successionem aviæ, & procedant inter patrueles, de quibus nihil fuit dispositum, & non procedere contendant ex Bolognet. *conſ. 9.* & Corset. *conſ. 9. & 10.*

Tamen convincuntur argumento ad hominem; ipsi quip- 161
pe fatentur de jure communi inter descendentes succedentes ascendentibus dari repræsentationem usque in infinitum, & inter transversales usque ad filios fratrum, concurrentes cum patruo, ad alterius patrui successionem; & ipsorum præcipuum fundamentum est, quod prælatio concessa nepoti concurrenti cum patruo ad succedendum avo, vel alteri patruo, est effectus repræsentationis, quam prædicta Capitula considerarunt, prout de jure communi fuerat inducta; de cujus assertionis veritate inferiùs disserendum est.

Ergo nullo pacto negare possunt, quod inter descenden- 162
tes, inter quos prædicta duo Capitula disponunt, locum habeat repræsentatio in infinitum, & sic, quod quemadmodum concessa est nepoti, ut excludat patruum, ita & eodem modo, eademque ratione concessa censeatur pronepoti, & cæteris descendentibus, sive agatur de successione avi, sive

aviæ, & aut concurrant nepotes cum patruis, vel cum patruelibus; & ideo in re adeo clara, in qua etiam inspecto feudorum jure nullus est, qui rationabiliter possit contradicere juxta superiùs annotata *ex nu.* 187. tempus consumere opportunum non judicamus.

264 At in *d. cap.* 18. Dom. Regis Philippi, in cujus decisione istius litis casus est comprehensus (reluctantibus tametsi Adversariis) idem, quod in descendenti linea, etiam in collaterali fuisse provisum sequentia demonstrabunt.

265 Primò, quia hanc linearum descendentis, & transversalis exæquationem, manifestè ostendunt verba illa, *che da qui innanti questo medesimo si habbia da osservare in linea transversale*, latinè, *de cætero hoc idem observari debeat in linea transversali*; nam dicto illa *hoc idem*, eamdem omninò in diversis casibus censuram, seu decisionem importat, ex Bald. *cons.* 94. *num.* 2. *lib.* 2. Tusch. *concl.* 288. *num.* 1. *& 2. litt. B.* Cened. *singul.* 97. *num.* 1. Barbosa *diction.* 143. *numer.* 1. & 5. repetitque omnes qualitates in præcedenti dispositione expressas, ac eamdem, quam in præcedenti, ponit determinationem, Gratus *cons.* 21. *ante num.* 6. *vers. præterea, lib.* 1. & cum Deciano, Parisio, Cenedo, & aliis infinitis, Barb. *ubi proximè*, *num.* 1. quod in terminis æquiparationis lineæ collateralis cum linea descendenti quoad repræsentationem dixerunt Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 11. *vers.* 3. ponderatur ubi dictio, Hodierna, *controv. foren. c.* 23. *à num.* 27. & ex nostris in puncto Amat. *d. res.* 1. *num.* 79. Costa. *cons.* 67. *n.* 24. *& seqq.*

266 Nec obstat dicere (prout dicit ex adversa parte) quod æquiparatio in dictis Capitulis facta non potest procedere, nec intelligi quoad ea, quæ non expressa sunt, sed per interpretationem juris deduci conceditur; ex Rot. Rom. apud Farinac. *decis.* 47. *num.* 3. *tom.* 1. *in posth.* Ruin. *cons.* 106. *num.* 3. *lib.* 4. Duran. *decis.* 36. *numer.* 31. Paul. Rub. *decis.* 110. *num.* 13. *& seqq. lib.* 3. Raudens. *cons.* 30. *num.* 28. & Fontanell. *de pactis nupt. clausul.* 1. *glos.* 10. *part.* 2. *numer.* 21. *&* 24. qui docent qualitates subintellectas, non censeri repetitas in clausula, aut capitulo separato, nisi expresè oculis corporeis legantur, quod priùs, & melius dixerant Bart. *in l. qui liberis, §. hoc verba, ff. de vulgar. numer. fin.* & post Imol. Alexandr. & Ripa, Mantica, *de conjecturis, lib.* 8. *titulo* 14. *in fine*, Surd. *cons.* 123. *numer.* 13. Peregr. *de fideicom. art.* 16. *num.* 43. novissimè Galganett. *de conditionib.* 2. *part. cap.* 6. *quæst.* 7. *num.* 20.

267 Respondetur namque *in d. cap.* 118. expresè, & non per interpretationem in descendenti linea admissam fuisse repræsentationem, & Primogenituræ prærogativam in infinitum, ut constat ex *d. num.* 254. eo enim, quod verbis expressis fuit concessa prælatio nepotibus ex filio Primogenito ad exclusionem secundogeniti, verè & propriè, & non interpretativè linea Primogeniti in successione ascendentium fuit anteposita, & prælata secundogenito, & ejus lineæ; & per consequens declarata prærogativa Primogenituræ cum observatione lineæ, ut idem sit observandum in linea secundogeniti, respectu tertiogeniti, & deinceps; unde æquiparatio, & relatio facta *in d. cap.* 18. de linea collaterali ad descendentem, de qua *in cap. anteced.* non habet necesse repetere qualitates subintellectas à jure communi, quo ad repræsentationem in linea descendenti; sed nullo emendicato suffragio refert, & repetit prærogativam Primogenituræ, & lineæ observationem ibidem expresè consideratam in linea descendenti; & quemadmodum in ea nepotes, & descendentes ex Primogenito præferuntur secundogenito, sic, & eodem modo in collaterali, filius, nepos, & descendens ex secundogenito præferantur tertio, & ulterioris gradus, ac similiter descendentibus ex eis, ut servetur ordo Primogenituræ & linealis prærogativa; quod dilucidiùs apparebit inferiùs, dum præbebimus responsum alteri contrariæ objectioni circa istam prælationem nepotibus concessam, quam prætenditur esse effectum repræsentationis à Justiniano inductæ, non autem prærogativæ linealis.

268 Præter quam quod, quando lex, aut statutum, se ad aliam legem, vel statutum refert, adeo verè, & propriè relatum est in referente, ut si relatum habeat certam declarationem interpretativam, eamdem pariter & referens repetat, docent Soccin. Sen. *cons.* 166. *num.* 4. *lib.* 2. Tusch. *concl.* 129. *num.* 9. *litt. R.* & semper relatio ad legem, vel statutum censetur facta cum omnibus qualitatibus, quæ insunt in relato, dummodo deducantur ex verbis etiam interpretativè non recedendo à jure communi, Aretin. *in l. Titio, § fin. secundo not. ab. de verb. oblig.* Dec. *cons.* 63. Paris. *cons.* 2. *num.* 53. *lib.* 2. Tusch. *ubi supra, n.* 12. & in lege, seu statuto aliud ampliante, quod omnes clausulæ, & qualitates contentæ in ampliato, censeantur repetitæ in ampliante, notat Bart. per text. ibi *in leg. nihil, ff. de conjugibus*, Alex. *cons.* 13. *n.* 8. *lib.* 3. & Paris. *cons.* 18. *n.* 44. *lib.* 3.

Et ideo, licèt *in dicto cap.* 118. lineæ observatio inter descendentes veniret per interpretationem deductam ex sola prælatione concessa nepoti in concursu patrui secundogeniti, nihilominùs cùm prælatio ista non possit de jure substineri, nisi ob prærogativam melioris lineæ, ut jam diximus supra, & repetemus inferiùs, & ob id censeri debeat considerata prædicta prærogativa in linea descendenti, necessariò dicendum esset, quod exæquata linea collaterali *in dicto cap.* 18. per illa verba relativa, & repetitiva superiùs ponderata, & hoc ad ampliationem *dicti cap.* 118. & 204. omnia in eis contenta, intelligi debere in illo repetita cum suis qualitatibus, etiam per interpretationem subintellectis. 269

Illa quippe DD. traditio, de qua præcedenti *num.* 266. ab Advocatis alterius patris commendata, non semper, & in omnibus vera est, & solum procedit in dispositione hominis, debetque intelligi, quando qualitates, quæ prætenduntur repetitæ virtute relationis, sunt odiosæ, & repugnantes, vel aliquod absurdum, aut inconveniens ex tali relatione, seu repetitione resultat, vel quod subintelligitur, non venit necessariò ex legis, statuti, aut juris communi dispositione, sed deducitur ex dubia interpretatione Doctorum, vel in aliis casibus latè per eosdem Doctores enarratis, apud quos videri possunt cum suis ampliationibus, & limitationibus. 270

Secus autem in dispositione legis, & statuti præcipuè favorabilis, ut est nostrum *cap.* 18. & quando illud, quod repetitur, venit per declarationem interpretativam à jure necessariò subintellectum, quo casu ex vulgari regulâ dicitur, & intelligitur expressum, & ut tale debet censeri esse in referente; aliàs relatio, quæ *in dicto cap.* 18. duabus vicibus fit *ad dict. cap.* 118. & 204. prima ibi, *come si contiene in detti capitoli*, latinè, *prout in dictis Capitulis continetur* (quæ dicto *prout*, est relativa, & repetitiva, Barbos. *d.* 296. *num.* 1.) secunda ibi, *questo medesimo, &c.* latinè *hoc idem* (quæ etiam repetit ut jam diximus supra) nihil haberet operari contra sui naturam, *l. esse toto, ff. de hæredit. institut.* cum similibus: & non ad id, quod est favorabile, scilicet, quod prælatio concessa nepotibus extendatur ad omnes descendentes; sed ad id, quod est odiosum, nempè, quod restringatur ad solum nepotem, facta intelligeretur contra communem traditionem, de qua Jason. *in l. talis scriptura* 30. *ff. de legat. 1. n.* 40. *vers. sexto limita*, Decius *in cap. secundo requiris, n.* 22. *vers.* 8. *non fit relatio, de appellat* Alex. *cons.* 48. *numer.* 6. *& 7. lib.* 1. Pereg. *dict. art.* 16. *num.* 40. Galganet. *dict. 2. part. cap.* 6. *quæst.* 7. *numer.* 23. Cyriac. *tom.* 1. *controv.* 147. *num.* 67. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 181. *numer.* 14. Castill. *lib.* 6. *controv. cap.* 181. *num.* 36. qui dicunt, quod quando dispositio relata continet favorem, & odium, semper relatio facienda est ad id, quod est magis favorabile, ad quod restringitur dispositio referens, ut relatum æquetur, & conformetur referenti, juxta finem disponentis, videndus Cassanate *cons.* 57. *n.* 73. 271

Nec supradictis adversantur prædicti cap. verba sequentia ibi, *cioè che morendo il fratre Primogenito senza figlio, superstite il nepote maschio del fratre secundogenito premortuo, in tal caso succeda il detto nepote maschio, e non l'altro fratel terzogenito, vel ulterioris gradus*, latinè, *idest, videlicet, seu scilicet, quod mortuo fratre Primogenito absque filio, superstite nepote masculo ex fratre secundogenito præmortuo, tali casu succedat prædictus nepos masculus, & non alter frater tertiogenitus, vel ulterioris gradus.* Ex quibus verbis contendunt Advocati ex adverso restricta, & limitata fuisse verba relativa antecedentia ibi, *questo medesimo, &c.* & in illo tantùm casu expresso Capitulum disponere voluisse; ad quod probandum ponderant dictionem illam *cioè*, latinè *idest*, quam restrictivam esse ad dispositionem, quæ subest eidem, ex Baldo, Deciano, & Corsetto *cons.* 9. *n.* 13. aliisque ex Regnicolis nostris, intrepidè firmant. 272

Huic enim replicationi satisfacimus quod dictio illa, *idest videlicet*, seu *scilicet* in nostro Capitulo stat declarativè, & exemplificativè, non verò restrictivè, nam licèt quandoque vim habeat restringendi; tamen multoties non restringit, sed declarat dispositionem, ut per text. *in l. cum priorem*, ubi Decius, *num.* 1. *C. unde legitimi, l.* 2. *ff. de adopt.* & aliis probat Barbos. *dict.* 145. *num.* 4. & in eo omnes conveniunt, quod quando procedit dispositio generalis, & sequitur exemplum per dictionem *idest*, seu *videlicet*, tunc dictio ista non restringit, nec limitat, sed exemplificat, ac declarat, ut re- 273

stantur Aretinus *in l. qui liberis, 8. nu.* 3. *notab.* 3. *ff. de vulgar.* Decius *in l. cum priorem, num.* 2. *C. unde legit.* Cenedus *sing.* 97. *numer.* 5. *in fine*, Barbos. *dicta dict.* 145. *num.* 4. *ad fin.* Amat. *dicta resol.* 1. *post, num.* 82. Costa Sicul. *dicto cons.* 67. *num.* 35. Unde cum in textu nostro præcessisset dispositio generalis, ibi, *li quali non disponendo nella linea transversale, ma solo nella descendente, si supplica à Vostra Maestà, che resti servita provedere, e comandare, che da qui innanti questo medesimo si habbia da osservare in linea transversale*, & postea sequatur, *cioè che morendo il fratre Primogenito &c.* apertè ostenditur hoc non ad restringendum, sed ad exemplificandum, & declarandum fuisse adjectum, & ita in terminis docent Amat. *d. numer.* 80. Costa, *numer.* 84. D. Blaschus Joppulo *in allegat. causæ Cannicati, vers. non obstant illa verba, videlicet fol.* 19.

274 Et comprobatur, sumpto argumento ab eodem modo loquendi qui perspicitur *in dicto cap.* 204. D. Imperatoris: ibi enim cum ageretur de declaratione *cap.* 118. ejusdem Dom. Imperatoris, circa illud quod erat observandum in linea descendenti inter fœminas, inter se, vel cum masculis concurrentes, facta prius relatione ejus quod in prædicto *c.* 118. fuerat dispositum inter masculos, hæc verba subjiciuntur: *Si supplica à Vostra Maestà sia parimente servita declarare che eodem modo si osservi, e debbia osservare in sesso feminino, videlicet che la figlia femina del figlio masculo Primogenito morendo detto masculo in vita di suo padre, in tal caso la detta figlia del masculo sia preferita alla zia sorella del detto masculo.*

275 Et tamen negari non potest (ut jam probavimus, & fatentur Adversarii) quod per dictum *cap.* 118. fuit admissa repræsentatio, & prærogativa Primogenituræ inter descendentes usque in infinitum, & quod hoc idem per viam declarationis inter fœminas non concurrentes cum masculis proximioribus, aut in pari gradu, per dictum *cap.* 204. fuit

276 in eadem descendenti linea declaratum.

Ergo dum in præfato Capitulo declaratorio, expressio casus particularis, per eandem loquendi formam, & cum dictione *Videlicet* non operatur restrictionem, nec ad id fuit apposita, sed ad declarandum, & exemplificandum; sequitur quod pariter, & eodem modo dicendum est, æquiparationem, & exequationem factam *in dicto c.* 18. de linea transversali cum ascendente tam inter masculos, quàm inter fœminas, non fuisse restrictam, & limitatam ex appositione casus particularis cum eadem dictione *Videlicet*, sive, *idest*: quia nec novum, nec insolens est unam legem, aut Statutum, per alterum declarari, sicut & posteriores leges ad priores trahuntur, & per istas illæ supplentur, & declarantur, *l. sed posteriores, ff. de legibus*, Mascard. *de interpret. statu. concl.* 2. *à n.* 103.

277 Deinde si diceremus dictionem prædictam restrictivam esse tam *in dicto cap.* 204. *quàm in d. cap.* 18. & in illis casibus particularibus expressis tantummodò hæc statuta procedere, multa sequerentur absurda & inconvenientia, quæ menti, & intentionii statuentium apertè repugnant; & dum illa ad sedandas lites justissimè fuerunt condita, (ut statim apparebit) quamplurimis quotidiè præberetur occasio, frustrato fine legislatoris, & Regni, quod pro bono, & quiete publica prædictas declarationes humilibus precibus à Dominis Regibus impetravit.

278 Sequeretur namque, quod neptis filii Primogeniti non posset excludere amitam magnam, nec aliam fœminam proximiorem, vel in pari gradu, majorem natu ex linea secundogeniti, aut secundogenitæ: & sic quod inter fœminas inter se in linea descendenti non esset observatio lineæ ultra casum neptis ex filio Primogenito præmortuo concurrentis cum amita; quia *cap.* 204. in hoc solo casu expresè loquitur: imò eadem ratione præmortuo filio secundogenito, & ex eo remanente aliqua filia, si postea in vita patris decederet Primogenitus sine filiis, illa neptis ex secundogenito, qui non occupavit Primogenituram, non excluderet amitam, quia nec in hoc casu disponit *cap.* quod totum esset absurdissimum.

279 Item in linea transversali, filius secundogeniti in patrui successione non excluderet filium tertiogeniti natu majorem, cùm in hoc non disponat *dict. cap.* 18. quod nec DD. qui pro gradu proximiore, & pro istorum Capitulorum restrictione in contrarium allegantur, firmare ausi sunt, utpotè temerarium, (videatur Regens Corset. *cons.* 11. *ad fin.*) pro filio namque ex secundogenito natu minore contra filium tertiogeniti natu majorem sunt multæ decisiones in Regno, & ultra relatas ab Amat. *ad fin. dict. resol.* 1. ita etiam fuit decisum in causa Calamanzanæ, Comitatus Motucæ, & in causa Jattatanæ. Et etiam sequeretur, quod nepos masculus ex secundogenito in successione patrui non excluderet amitam magnam, quia capitulum hoc non dicit, quod est majus absurdum, cùm hæc Regni Capitula (ut ex eis constat, & agnoscunt DD. contrarii) ad agnationis favorem respexerint, prout inferiùs probabimus, & fatetur Corsetus *cons.* 9. *num.* 36. *cons.* 11. *numer.* 10. *& in fine, cons.* 18. *numer.* 18. *vers. ista ergo*, de Suriana *cons.* 19. *numer.* 36. & 37. & filius ad patrem *cons.* 10. *num.* 41. & amplius sequeretur quod filius tertiogeniti non excluderet filiam secundogeniti, quia in *c.* solum dicitur, quod tertiogenitus excludat neptem ex secundo, quod etiam esset absurdissimum ex eadem ratione.

Sequeretur ulteriùs quod si filius tertiogenitus habuisset possessionem feudi in vita fratris Primogeniti, non posset filius secundogeniti illam vindicare, & in successione patrui obtinere, quia capitulum circa possessionis continuationem nihil disponit, & tamen quod continuatio possessionis fiat in verum successorem vigore *dict. cap.* 18. pro ut in linea descendenti virtute *c.* 118. communiter receptum est in Regno, ut per Milanensem *decis.* 3. *n.* 247. *lib.* 1. Cumia *super ritu ordine suo, c.* 38. *num.* 387. Apont. *decis.* 40. *nu.* 21. *vers. hæc quatenus*, Amat. *nes.* 39. *num.* 113. & ita fuit decisum in causa de Soriana, cujus casus erat ultra filios fratrum: aliàs *cap.* hoc fuisset inane, nam de facili posset Primogenitus carens liberis, feudum refutare tertiogenito, excludendo à successione filium secundogeniti præmortui. Et hoc idem absurdum sequeretur in successione avi inter neptem ex Primogenito, & amitam quæ in vita sui patris actualem feudi possessionem habuisset, nam cùm in *dict. cap.* 204. nihil de continuatione possessionis fuerit dispositum, posset amita contendere, quod ipsa præferri deberet nepti; & tamen omnes fatentur dictum *cap.* 204. etiam disponere super continuatione possessionis sicuti in dicto *cap.* 118. Milanens. Cumia, Aponte, & Amato, ubi proximè Intrigliol. *decis.* 43. *n.* 31. Corsetus *cons.* 19. *n.* 36. *&* 46. 280

Ideo ne dicamus prædicta Capitula esse irridenda, & illusoria, si in dictis, & similibus casibus non disponerent, præcisè fateri debet (prout invitis dentibus fatentur multi ex Doctoribus contrariis) quod procedunt, & operantur extra casus particulares ibidem demonstrationis, & declarationis gratia expressatos; & operari habent in omnibus, in quibus eadem ratio versatur, scilicet prærogativa melioris lineæ sexus, vel originis. 281

Nec rursus obstat alia ex adverso ponderatio super verbis, ibi, *in tali casu*, quæ dicunt stare restrictivè, & impedire omnem extensionem. Nam respondetur, quod verba illa stant declarativè, & demonstrativè ad casum præcedentem, exempli gratia appositum, scilicet, quod mortuo fratre primogenito, superstite nepote ex filio secundogenito, tali casu succedat nepos, & non frater tertiogenitus, vel ulterioris gradus: quare non percipimus rationem ob quam adversarii intendunt, quod verba prædicta stent restrictivè ad omnem capituli dispositionem; & de hoc satis. 282

Sed progrediamur in explicatione capituli. Dicitur deinde in eisdem supplicibus precibus Dom. Regi porrectis, ita expostulari causa dirimendarum litium, ibi, *per levar via le tante liti, e questioni donde nascono gran ruine à quelli tali che succedono*. Ex quo deducitur ejus dispositionem generalem fuisse, non verò particularem; imo favorabilem, & ut talem extendendam, & latè interpretandam, Farinac. in Addit. *ad cons.* 27. *litt. C. vers. sexta sit conclusio, tom.* 1. *& cons.* 177. *num.* 11. *libr.* 2. Gratian. *discept. capit.* 271. *numer.* 35. Nevizan. *cons.* 5. *numer.* 35. Borrell. *in summa decis. tit.* 63. *numer.* 7. *tom.* 1. Ofascus *decis.* 22. *numer.* 8. & multis laudat noster Baron. *in allegat. impress. post tom.* 2. *de citat. numer.* 29. 30. *&* 31. & dum generalis est, debet ipsius ratio attendi, & secundùm illam dispositio generaliter intelligi, quamvis specialis casus sit expressus, Bart. *in leg. regula*, §. *si quis jus, ff. de jur. & fact. ignor.* Baldus *in authent. quas actiones, post num.* 4. *C. de Sacros. Eccles.* Parisius, *cons.* 83. *à num.* 13. *cum seqq. lib.* 3. & infinitis relatis Giurb. *de feud.* §. 2. *glos.* 2. *num.* 21. Montan. *controv.* 2. *num.* 4. Altograd. *cons.* 86. *post, num.* 31. *vers. quo sit, & seqq.* Hodierna *controv. cap.* 23. *à n.* 41. & cum aliis Baron. in supra citata *alleg. num.* 18. *cum seqq.* 283

Si enim prædictum Cap. ad unicum, & specialem casum, scilicet inter nepotem, & patruum esse restringendum, ut volunt adversarii, unica, & specialis tantùm lis inter eos fuisset peremptа, & omnes aliæ extra illum casum remanerent, prout in exemplis num. præcedentibus appo- 284

fitis, & aliis similibus, contra mentem Principis, & cum inconvenientibus ibidem ponderatis; unde dum non restringitur ad unam litem inter patruum, & nepotem, sed generaliter, & indefinitè, inter transversales disponendo, dicit, *per levar via le tante liti, onde nascono gran ruine à quelli tali che succedono*, hæc ratio generalis, non ad illum casum specialem declarativè expressatum, sed ad omnes casus, in quibus inter eosdem transversales, lites, & contentiones esse possunt ex identitate rationis, tum dispositionis in casu specificato, tum dirimendarum litium generaliter expressæ, est attendenda, & amplianda.

285 Vulgare enim est, quod in legibus, & statutis ratio potius quàm verba debent attendi, ex Baldo *in dicta auth, quas actiones, col.* 2. ubi Jason. Paris. *cons.* 83. *lib.* 3. *numer.* 17. *&* 23. Honded. *cons.* 34. *à n.* 26. *tom.* 1. Altograd. *cons.* 86. ubi suprà, Paul. de Castr. *cons.* 73. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 2. Marescott. *var. lib.* 2. *cap.* 106. *nu.* 15, multa Velasc. *in loc. comm. litt. R. ex num.* 4. quod fortiùs procedit in casu istius cap. in quo ratio est expressa, non autem subintellecta, & ex vi comprehensionis, non verò extensionis, casus, & personas, in quibus disponit, determinat, & comprehendit, ad tradita per Decian. *cons.* 30. *num.* 10, 11. *&* 12. *lib.* 3. Baron. *cons.* 151. *num.* 5. *lib.* 2. Matt. Medic. *examin.* 31. *n.* 26. Corsett. *cons.* 19. *num.* 37. & plura nos suprà, *art.* 2. *nu.* 36.

286 Quæ omnia procedunt in statutis correctoriis, in quibus ex identitate rationis datur extensio de casu ad casum, & de persona ad personam, etiam si de his nulla sit facta mentio, ut docent Paris. *dicto cons.* 83. *num.* 31. *&* 24. Paul. Castrens. *dicto cons.* 83. *numer.* 2. *&* 3. Riminald. *cons.* 235. *lib.* 2. Dec. *cons.* 227. *&* 284. Natta *cons.* 346. *&* 442. Cannett. *in dicto cap. Si aliquem, dicto verbo, sed tractandum, n.* 62. *fol.* 284. Altograd. *dicto cons.* 86. ubi supra, & quamvis non desint DD. qui contrarium tueantur, quorum aliquos Advocati ex adverso in suis allegationibus congesserunt; tamen in non correctoriis, sed declaratoriis, nulla est dubitatio, & quod hæc nostra capitula declaratoria sint, *cap. si aliquem*, non autem correctoria, jam diximus supra ex Cannotio, Intriglolo, Amato, & Cutello, probatque latè D. Blasius Joppulo *in allegat. causæ Cannicatti, fol.* 18. *vers. nam ex Capitulo, & in justificationibus causæ Camemi, fol.* 13. *vers. & verba*, & deprehenditur ex verbis dicti *cap.* 118. ibi, *Si supplica Vostra Maestà si degni dichiarare*, & hæc est veritas, quidquid in contrarium dicant Corsett, & alii in contrarium allegati.

287 Quibus non obstat alia Advocatorum ex adverso consideratio super verbis, ibi, *per levar via le tante liti, onde nascono gran ruine a quelli tali, che succedono*: dum dicunt dictiones illas *quelli tali*, latinè, *illi tales*, omnimodam restrictionem importare, & ad personas ibi expressas tantummodò esse restringendas, ex proprietate dictionis *illi*, quæ refert solum personas expressas, & nominatas in proximo superiori versiculo, Barbos. *dict.* 147. & alterius dictionis *talis*, quæ repetitiva est certæ, & determinatæ qualitatis, & personæ, idem Barbos. *dict.* 398. *n.* 2. aliàs (inquiunt) si dictiones istæ non restringerentur ad certas personas ibi expressas, essent sine dubio superfluæ, & satis fuisset dicere *per levar via le liti*, & ideo ne dicatur absurda interpretatio, quæ facit statuti verba superflua, & inania, admittere necesse est, quod illæ dictiones stant restrictivè.

288 Quia existimavimus hanc meram cavillationem esse, primò, nam verba quæ præcesserant ante prædictam clausulam, fuerant generalia, & apta comprehendere omnes casus, qui inter transversales evenire poterant, ex quibus lites sperare possent, ut constat ex verbis ibi, *li quali non disponendo nella linea transversale, ma solo nella discendente*: linea enim est collectio plurium personarum ab eodem stipite descendentium, ut communiter docent DD. per text. *in l. stemmata, ff. de gradibus, c. quod dilecto de consangu. & affinit.* & ideo verbum linea universos descendentes in infinitum comprehendit, Alex. Raudens. *cons.* 30. *num.* 33. *lib.* 2. Rota per Farinac. *decis.* 226. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* Addentes Molineæ *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 33. unde dum de linea transversali, & sic de pluribus personis in ea existentibus, antecedenter mentionem fecisset statutum, jam apparet verba illa sequentia, *à quelli tali che succedono*, non posse restringi ad solas personas nepotis, & patrui, neptis, & amitæ, quæ tunc non erant commemoratæ; sed præcisè ad omnes, qui in linea transversali succedere prætenderent, generaliter, & indefinitè esse referenda.

289 Quod & confirmant sequentia verba ibi, *Si supplica à Vostra Maestà che resti servita provedere, e comandare che da qui innanti questo medesimo si habbia da osservare in linea transversale*, ex quibus apertè deducitur, rationem dirimendarum litium à Regno propositam, ut causam finalem supplicationis Dom. Regi porrectæ, generaliter fuisse consideratam inter personas succedere habentes, utpotè de linea transversali, & sic nec ex antecedentibus, nec ex subsequentibus colligitur supradictas dictiones stare restrictivè ad certas, & determinatas personas, ut in contrarium minùs rectè prætenditur.

Secundò, quoniam prædicta verba, *quelli tali*, non appellant super verbis, ibi, *per levar via le tanti liti*, sed super sequentibus, quæ dictiones illas immediatè præcesserant, ibi, *onde nascono le ruine*; & sic apparet, rationem dirimendarum litium, generalem fuisse, & eo modo prolatam, prout volunt adversarii, nec detur superfluitas in hoc statuto, videlicet *per levar via le tante liti*. Illa verò quæ sequuntur, nempè *onde nascono gran ruine*, stant ponderativè ad denotandum damnum, quod ex litibus oritur, & quod effugere pro bono Reipublicæ erat intentio Regni, & hoc damnum illos, qui succedunt, pati indefinitè exprimitur ibi, *à quelli tali che succedono*, nulla certa persona nominata, quasi sensus sit, statutum velle declarare prærogativam linæ, & primogenituræ in linea transversali, ad dirimendas tot lites, ex quibus illi tales de prædicta linea, qui verè succedere debent, ruinam patiuntur, qui quidem est proprius, & naturalis prædictorum verborum intellectus. 290

Præterea præ oculis habuimus istius Capitulis Rubricam, quæ sic se habet: *In successione feudorum, deficiente linea primogeniti, filius secundogeniti præmortui præferatur tertiogenito, & item filia secundogeniti præferatur tertiogenitæ, non autem tertiogenito*: hæc enim Rubrica potest allegari ut lex, eo quod authoritate publica, hoc est de mandato Proregis, per Don Raymundum de Ramundetta Consistorii S.R.C. præsidem, fuit confecta, & pro summario dicti Capituli appositæ, ad tradita per Everardum *loco de rubro ad nigrum vers. & quia dixi, & vers. uno enim modo*, Cravetta *cons.* 61. *n.* 1. Abruzzo *in suis practicabilibus rubrica, nu.* 84. & ad minus habet authoritatem probabilissimæ opinionis, in Regno communiter receptæ, ut per Amat. *dicta resolut.* 1. *num.* 82. Abruzzo ubi proximè *nu.* 47, omninò in puncto videndus, sicque debet attendi, & quotidiè attenditur in decisione causarum feudalium inter transversales, de quibus, & eorum linea capitulum istud loquitur. 291

Et eodem modo, ac si essent leges, attenduntur aliæ Rubricæ Capitulorum Regni, ut per Cumiam *in dicto cap. Si aliquem, verb. antiquis, num.* 291. & melius *super Ritu in prælud. num.* 7. *&* 8. Cannetium *in eodem cap. Si aliquem, vers. At non erit, num.* 6. *fol.* 296. Corneum *cons.* 199. *num.* 38. *libr.* 2. Muta *in consuetud. Panorm. cap.* 42. *num.* 21. Aloysium de Septimo *in dicto cap. Si aliquem, vers. Sed hic cadit, fol.* 391. quod in terminis istius Capituli negare ausi non sunt alii Regnicolæ DD. qui pro contraria parte contra lineæ prærogativam allegantur, Scilicet Hieronymus de Neapoli, & Marianus de Imperatore in causa Mirabellæ, & Scribentes in causa Liminæ, & Roccafloridæ, & Scribentes in causa de Caputarso. 292

Cùm igitur Rubrica ista habeat orationem perfectam, nec per statuti verba restringatur, omninò debet attendi, ab eaque nigrum ampliari, extendi, ac declarari; & pro textu ad causarum decisionem potest allegari ex Rota apud Ludovisium, *decis.* 5. *num.* 2. quæ multos laudat, Imola *in Rubrica, ff. de verb. obligat. num.* 7. *&* 8. Berous *cons.* 151. *à num.* 1. *tom.* 2. Carpan. *ad Statuta Mediolanens. cap.* 298. *num.* 278. Natta *cons.* 282. *nu.* 10. *vol.* 2. Soccinus Sen. *cons.* 128. *n.* 9. *lib.* 4. Bursatt. *cons.* 12. *n.* 16. *lib.* 1. Corneus, *cons.* 67. *num.* 1. *lib.* 1. ubi, inquit, quod si rubrum statuti disponat, quod mulier dotata non succedat, non solùm excluditur soror, sed etiam quælibet alia mulier propter generalitatem Rubricæ, & alia ad propositum adducit Castrens. *cons.* 85. *numer.* 5. *libr.* 2. ubi, quod si Rubrica generaliter dicat mulierem extantibus masculis non succedere, textus autem dicat, quod mulier extantibus masculis patri non succedat, declarabitur textus à Rubrica, & mulier non succederet patri, nec matri, avo, nec similibus Alexand. *cons.* 1. *vers. præterea, lib.* 4. *& cons.* 6. *col.* 1. *ad fin. vers. secundo præsuppono, lib.* 7. Bertaz. *cons. crim.* 35. *nu.* 1. *lib.* 1. Mascard. *de interpret. statut. conclus.* 2. *numer.* 197. Altograd. *cons.* 86. *ante numer.* 14. *vers. unde tota difficultas, & numer.* 15. *cum multis seqq.* ubi in terminis statuti Ferrariæ *Rubr.* 139. *lib.* 2. disponentis de successione masculi, ibi, *si quis masculus decesserit*, inquit, quod quia Rubrica illius generalis est, ibi, *de successione ab intestato*, non obstante expressione qualitatis masculinitatis, de qua in statuto, successio etiam passiva fœminarum in eodem statuto est comprehensa ex Rubricæ generalitate: qui omnino videndus est. 293

294 Quod quidem in fortioribus terminis observatum videmus in hoc Regno, nempè in casu *cap.* 85. Dom. Imperatoris Caroli, per quod, licèt in nigro tantùm disponatur circa causas successionis, & legati compromittendas inter conjunctas personas, tamen ex quo rubrum generale est, & orationem perfectam continet ibi, *de quæstionibus civilibus vertentibus inter conjunctas personas compromittendis*, ex hac generalitate nigrum ampliat, ut non solùm in causis successionis, & legati, verùm etiam in omnibus aliis ex illius capit. dispositione conjunctæ personæ compromittere cogantur, ut in specie dixerunt Intrigliol. *singul.* 198. *libr.* 1. Burg. *de laudemio, part.* 3. *inspect.* 24. *n.* 2.

295 Ex quibus colligitur, tam in præsenti capitulo, quàm in ipsius Rubrica linealem prærogativam fuisse consideratam, & dum Rubrica per verba clarissima, nullamque obscuritatem habentia, ut à nigro opus sit intellectum desumere, lineam primogeniti in conditione ponit, ut succedat filius secundogeniti præmortui, præcisè fateri debet omnes personas de prædicta primogeniti linea consideratas esse, ut per mortem ultimi ex illa linea succedat filius secundogeniti præmortui ex linea proximiore, à qua defunctus processerat, hoc est, quod licèt primogenitus decedens, non sit frater, aut patruus, sed ultra patruum, & sic patruelis, & infra, semper filius secundogeniti, aut ex ejus linea, qui supererit, succedere debeat, ut expresè tenet Milanens. *decis.* 8. *num.* 239. *lib.* 1. qui tametsi in terminis *dicti cap. si aliquem*, contrarium in illa decisione defenderit, tamen attento hoc *c.* 18. Regis Philippi indubitanter firmat lineam esse considerandam.

296 Unde rejicienda venit alia advocatorum ex adverso consideratio, dum dicunt dupliciter inspici posse hanc primogeniti lineam, vel ob mortem primogeniti absque liberis, vel cum liberis, qui deinde absque eis decesserint; & sic interpretandam esse Rubricam, ut correspondeat primo intellectui, qui magis accommodatur nigro, scilicet, quando linea primogeniti deficeret ob illius mortem absque filiis.

297 Caret namque omni prorsus fundamento superior distinctio, & Rubricæ interpretatio, quia (ut aliàs diximus) linea est collectio plurium personarum ab eodem stipite descendentium; cujus lineæ caput est filius primogenitus respectu suorum descendentium, sicut secundogenitus respectu suorum; & omnes dicuntur de stipite, seu trunco, hoc est, communi ascendenti possessore, à quo processerunt. Unde primogeniti linea non potest consistere in ipso solo primogenito, sed potius in ipsorum filiis, & descendentibus, qui de linea primogeniti dicuntur, considerato communi stipite; & inter se respectu originis à diversis filiis, deducto ordine genituræ; nemo enim potest esse linea sui ipsius, imo, qui ab eo descendunt, dicuntur de ipsius linea.

298 Et sic Rubricæ verba non sunt intelligenda de illo primogenito ultimo moriente absque liberis (qui lineam non constituit, nec moriendo sine illis constituere potest) sed de deficientia lineæ primogeniti antecessoris, hoc est, patris illius primogeniti ultimo morientis, de cujus linea dicitur moriens; & secundum hoc verificatur dispositio Rubricæ, & capituli, quoniam deficiente linea illius primogeniti antecessoris ob mortem omnium suorum filiorum tam primogeniti, qui successit, quàm aliorum, qui erant primogeniti fratres, & verè dicitur, quod deficit linea primogenita effectiva, & contentiva, & locus est successioni transversalium provenientium ex linea secundogenita fratris illius primogeniti, cujus linea extincta est, habito respectu ad communem stipitem, quod probatur ex doctrina Castrensis *in l. maritus, num.* 5. *vers. ego, C. de procuratoribus*, quem sequuntur Jason. Decius, & alii apud Peregrin. *de fideicom. art.* 22. *num.* 24. ubi inquit, quod linea Titii incipit à filiis ejus.

299 Et hinc intellectus ad dictum *c.* 18. etiam secluso rubrica proprius, & præcisus est, nam si fingeremus, (prout quotidiè accidit) quod primogenitus feudi possessor decessisset nullo relicto fratre, nec sorore, nepote, aut nepte, sed tantum superstitibus consobrinis, seu patruelibus (ut est casus noster) supervacua, & inanis esset ipsius dispositio, dum specialiter loquitur de fratre primogenito, qui fratribus, & nepotibus superextantibus vita functus est: non enim posset habere locum in casu prædicto; & ex eo sequeretur, quod frustratus esset finis dirimendarum litium, qui motivum præbuit supplicationi Regni, & ipsa supplicatio, cui Princeps libenter annuit pro casibus futuris, & in qua bis lineæ collateralis collectivæ mentio facta fuit exprimendo, quod exæquaretur cum descendenti.

Ne ergo dicamus prædictum cap. nihil in ulterioribus transversalibus post fratres, & eorum filios, disposuisse, relinquendo materiam litium inter cæteros consanguineos, & abutendo proprietate verbi *linea* toties repetiti, verissimè affirmandum est, quod verba, ibi, *morendo il fratre primogenito senza figlio*, exempli causa apposita, sunt intelligenda prout rubrica illa summavit, nempè, *deficiente linea primogeniti, &c.* illo namque casu, scilicet, ob mortem ultimi primogeniti de linea effectiva, verè dicitur defecta linea primogenita, ut possit succedere proximior de secundogenita, sive sit frater, nepos, patruelis, aut patruus, ut sæpiùs diximus, & probavimus. 300

Cum qua interpretatione concurrunt, & notabiliter consonant alia verba prædicti capituli, quæ in hunc locum consultò reservavimus, ibi, *succeda il detto nepote maschio, e non l'altro fratel terzogenito, vel ulterioris gradus*, omissis namque altercationibus inter nostros DD. Regnicolas super expositione, & vera intelligentia prædictorum verborum, *vel ulterioris gradus*, quibusdam contendentibus, quod debent intelligi de gradu consanguinitatis, scilicet, quemadmodum filius secundogeniti præmortui excludit patruum tertiogenitum, sic & eodem modo excludit ejus filios, & descendentes; aliis verò, quod de gradu ordinis, & genituræ accipienda sunt, nempè ut eodem modo excludat quartogenitum, quintogenitum, & cæteros, uti videri potest apud Amatum *resolut.* 1. *num.* 67. Corsettum *consil.* 11. *numer.* 12. *& ibi Additionator filius, numer.* 40. *cum seqq.* Canetius *in cap. volentes, & cap. Si aliquem, verba sed tractandum esse, fol.* 284. *numer.* 64. *&* 65. Nos de uno, & altero gradu exaudienda esse censemus. 301

Movemur hoc præcipuo fundamento, quia Corsettus, & alii, qui de gradu ordinis verba illa accipiunt, (ut sic restringant istius capituli dispositionem) affirmant de gradu parentelæ, seu consanguinitatis prædicta verba exaudiri non posse, quia dispositio esset de indubitabili; nam si nepos excludit patruum gradu proximiorem, multo magis excludit filium patrui, & alios ipsius descendentes remotiores: ne igitur dicamus (inquiunt) dispositionem esse de indubitabili, præcisè debet de gradu ordinis, & genituræ intelligi. 302

At idem argumentum contra Corsettum, & suos sectatores retorquetur duobus mediis; primò, quoniam si verba prædicta de gradu ordinis tantum accipienda essent, pariter dispositio esset de indubitabili, si namque nepos excludit patruum tertiogenitum, qui ut major natu excludit quarto, & quintogenitum; à fortiori dicendum est, illos à prædicto nepote excludi, ex vulgari regula, si vinco vincentem te, à fortiori vincam te, *leg. de accessionibus* 14. *§. Item, vers. qui me, ff. de divers. & temp. præscript.* Velasco *in loc. comm. litt. V, num.* 137. & sic opus non erat hoc in prædicto capitulo exprimere. 303

Secundò, nam si ipse Corsettus, & alii agnoscunt, nepotem ex secundogenito excludere filios tertio, & quartogenitos, & hoc firmant esse indubitabile; negare non possunt etiam de gradu parentelæ prædicta verba exaudiri posse, saltem quoad declarandam lineæ prærogativam, quam ipsi immeritò impugnant. Patet, quia inter filios fratrum non datur de jure communi repræsentatio etiam in successione alterius patrui, quando non concurrunt cum patruo, ex veriori sententia Azonis, (de qua inferiùs) ergo si nec linea, nec repræsentatio attenditur, præcisè in paritate gradus, & sexus, prærogativa majoris ætatis consideranda esset, dum autem filius ex secundogenito filium ex tertio, aut quartogenito (secundùm prædictos DD.) excludit, nulla habita ratione majoris ætatis, velint nolint, fateri debent, hoc non ex alio capite, quàm ob prærogativam melioris lineæ contingere posse, ac per consequens, verba prædicta non otiosè fuisse adhibita ad designandum gradum parentelæ, & sic incidunt in scillam, cupientes vitare caribdim. 304

Igitur, ne prædicta verba in nostro Capitulo sine virtute aliquid operandi contra vulgares regulas stare dicamus, rectius est illa intelligere de utroque gradu, & ordinis, & parentelæ, ut appareat fuisse cum mysterio apposita ad graduandam successionem inter transversales cum prærogativa melioris lineæ, sive enim cum Corsett. *filio ad patrem, dicto consil.* 11. *num.* 40. *& seqq.* verbum, *gradus*, accipiamus de gradu ordinis, seu dignitatis, sive in propria significatione, sci- 305

ſcilicet de gradu conſanguinitatis, (quod totum prædicta vox apta eſt comprehendere, ſecundùm ſubjectam materiam) ſemper, & in omni caſu, ſtat ad denotandam prærogativam primogenituræ, & melioris lineæ.

306 Quia in prima acceptatione idem Corſettus agnoſcit ſignificari dignitatem, & ordinem primogenituræ inter filios, & fratres, quaſi quarto, & quintogenitus ſint inferioris gradus ordinis, & dignitatis, quoad ordinem nativitatis, quàm primo, & ſecundogenitus, & in hoc ſenſu negari non poteſt capitulum loqui de gradu primogenituræ, in qua primogenitus habet primum gradum, ſecundogenitus ſecundum, & ſic de cæteris, qui gradus deſignant ordinem ſuccedendi in primogenito ſervata prærogativa illorum inter filios, & eorum deſcendentes; ſicut enim inter exiſtentes in eodem gradu dignitatis, & primogenituræ, ratione lineæ, attenditur proximitas gradus conſanguinitatis, & in pari gradu, ſexus, & major ætas; ſic ſimiliter, inter eos, qui ſunt in diverſo gradu lineæ, conſideratur proximitas gradus primogenituræ, & lineæ, & illi dicuntur proximiores gradu, qui ſunt de meliori linea, ut in puncto poſt Paul. de Caſtro *dict. conſ.* 164. *numer.* 5. *libr.* 2. & Avendan. multos laudantem *in l.* 40. *Tauri, gloſſ.* 17. *num.* 23. *uſque ad* 26. dixit Amat. *dicta reſol.* 1. *numer.* 83. qui citat Corſettum *ubi ſup.* & nos aliàs probavimus hoc eodem articulo, *numer.* 232. & hoc eſt, quod noſtrum Capitulum indicare voluit, dum illis verbis, *ulteriorisgradus*, uſum fuit; illis quippè ad perſonas fratrum relatis neceſsè eſt, quod intelligantur de gradu primogenituræ, cùm inter eos, qui in pari gradu ſunt, non poſſit conſiderari alter gradus ulterior.

307 In ſecunda verò, & propria ſignificatione (in qua, ut famoſiori, poteſt accipi, cùm ſit verbum analogum juxta vulgares regulas) ſtat etiam ad demonſtrandam prærogativam lineæ, ut ſcilicet ejus potentia, nepos ex ſecundogenito excludere habeat non ſolùm patruum, aut patruos tertio, vel quartogenitos, ſed etiam eorum filios, qui ſunt in ulteriori gradu, (quamvis majores natu, & cum illo nepote in pari gradu ſint,) nam ſi gradus proximior, & major ætas patrui non profuit eidem, quominùs excluderetur à nepote, eo quod eſſet de meliori linea, à fortiori non poterat proficere filio patrui major ætas in paritate gradus, quod ita declarare voluit *cap. noſtrum*, ut ceſſarent opinionum altercationes in terminis *cap. ſi aliquem*, utrùm in pari gradu, & ſexu, major ætas, & non primogenituræ prærogativa eſſet conſideranda, & hic intellectus in Regno communis eſt, & ſecundùm eum fuit judicatum in cauſa Ramorſuræ, & in cauſa Impoſæ, & ultra *Amatum*, & alios ſupra agnoſcit Milanenſ. in cauſa Licodiæ, quamvis ibi contra capituli iſtius extenſionem ſcripſerit.

308 Eodem ſenſu accipienda ſunt ſimilia verba prædicti *cap.* 18. *& eſſendo nipote femina figlia del fratre, o ſorella ſecundogenita, ſucceda, & eſcluda l'altra ſorella terzogenita, e non eſcluda il fratre terzogenito, vel ulterioris gradus*; poſita namque ſunt in ſenſu contrario ad denotandum, & declarandum fœminas deſcendentes ex maſculis, vel fœminis melioris lineæ debere excludere alias fœminas proximiores, remotioris tamen lineæ; non verò prætextu ſtrictioris lineæ deſcendentis ex maſculo, poſſe excludere maſculos proximiores inferiorum linearum, ſcilicet tertio, quarto, vel quintogenitos, nec etiam ulterioris gradus parentelæ, nempè eorum filios maſculos, qui tametſi ſint in pari gradu, & eos fœmina filia ex ſecundogenito ratione melioris lineæ vincere deberet, tamen agnationis favore, ut ſcilicet, feuda perpetuentur in domo, & cognomine, à quo proceſſerunt, præferuntur fœminis in pari gradu, & etiam prætendi poſſet, quod in ulteriori, quoties militat idem favor conſervandæ agnationis ex identitate rationis expreſſæ in ſtatuto, ut defendit latè Cannetius *in dicto cap. Si aliquem, dicto verſ. Sed tractandum, fol.* 176. *per totum*, quod non videtur negare Corſett. *conſil.* 19. *n.* 36. *&* 37. *& filius ad patrem, conſil.* 10. *n.* 41. quamvis pater *in illo conſ.* 10. *n.* 10. *& per tot.* Cannetium impugnet.

309 Sed quia quæſtio iſta eſt extra caſum noſtrum, non ampliùs immoramur, contenti hoc dicere, ut faciamus ſatis ponderationi Advocatorum ex adverſo, qui ut verba illa *ulteriorisgradus* in prima cap. parte, de gradu ordinis, & dignitatis reſtrictè intelligerentur, deſumebant argumentum ab eiſdem verbis in ſecunda parte appoſitis; dicendo, quod ſi de gradu parentelæ acciperentur, ſequeretur, quod maſculus remotior excluderet fœminam proximiorem, contra communem (quam contendunt in Regno receptam) jam enim oſtendimus, hoc non obſtante abſque violentia debere intelligi de ulteriori gradu parentelæ juxta ſupradicta.

Unde jam apparet verba illa Rubricæ *deficiente linea primogeniti*, mirificè convenire cum diſpoſitione nigri, in quo 310
idem intellectus clariſſimè dignoſcitur, & tam ex mente, quàm ex verbis aptiſſimè deducitur, ita ut abſque cavillatione non poſſit alius diverſus aſſignari.

Reſtat nunc pro iſtius articuli complemento reſpondere 311
nonnullis objectiunculis ex adverſo propoſitis contra hanc linealem prærogativam per nos in præſentis capitulo conſideratam, & ratione fulcitam; ſed quia multæ ſunt, & ſatis inculcatæ, medullitùs illas reſumendo, ad tres tantùm magis principales reducemus, quibus dirutis, omnis eliminabitur ſcrupulus, & articulus iſte erit expeditus.

Primò, objiciunt prælationem in hoc Capitulo nepoti 312
conceſſam in patrui ſucceſſione, ut patruum tertiogenitum excludat, eſſe effectum repræſentationis; non verò linealis prærogativæ. Dicunt enim in terminis *cap. ſi aliquem*, vocantis proximiorem ſuperſtitem, controverſiam inter DD. fuiſſe ratione ſubintrantiæ filii in locum patris; ſed cùm de jure communi non haberet locum inter tranſverſales, niſi uſque ad filios fratrum concurrentes cum patruo, ad alterius patrui ſucceſſionem, ideo cap. noſtrum ad tollendam difficultatem, & ſedandas contrarias opiniones, liteſque ſuper hoc reſecandas, decreviſſe, quod nepos locum patris ſubintrans per repræſentationem, patruum excluderet, prout de jure communi fuerat conceſſum *in Authentica ceſſante, C. de legitim. hæredib.* & ultra hunc caſum nihil diſpoſuiſſe, relinquendo alios omnes ſub ejuſdem juris diſpoſitione, ut *in Authent. poſt fratres, C. illo eodem tit.* & prout in dicto *c. Si aliquem*, fuerat determinatum, ad quod probandum plura adducunt, quæ non reperiuntur apud DD. ab eis allegatos, & magis confidenter allegant Corſett. *filium ad patrem, conſ.* 10. *à num.* 12. *cum ſeqq.* Giurb. *de feud.* §. 1. *gloſſ.* 1. *per tot.* Intrigliol. *centur.* 2. *artic.* 47. *num.* 6. Milanenſ. *deciſ.* 8. *numer.* 197.

Sed reſpondemus breviter, repetendo quæ diximus in 313
principio iſtius Articuli, *num.* 177. quod hæc prælatio nepotis ex ſecundogenito contra patruum tertiogenitum inter tranſverſales, & ex primogenito contra ſecundogenitum inter deſcendentes, non poteſt eſſe effectus illius repræſentationis à Juſtiniano introductæ ex rationibus, & authoritatibus ibidem adductis, ſed potius prærogativæ melioris lineæ, ut numeris præcedentibus, & ſubſequentibus oſtendimus.

Deindè, quia in cap. noſtro nullum verbum de repræ- 314
ſentatione invenitur, at verò de linea, & ejus prærogativa ſervanda, non ſemel, ſed pluries tam in rubro, quàm in nigro, mentio facta fuit, ut jam ſupra demonſtravimus, & apparet ex text. Quare non eſt cur repræſentatio pro ratione aſſignetur, & vera ratio à ſtatuentibus aſſignata rejiciatur, ut benè adnotarunt Amat. *d. reſol.* 1. *num.* 65. Coſta *d. conſ.* 67. *num.* 22. *&* 23. Joppul. *in allegat. Cauſæ Cannicatti, verſ. & quod fol.* 17.

Ulteriùs, quoniam ipſimet DD. in contrarium allegati, 315
præcipuè Corſettus fatentur, quod inter duos Patrueles unum ex ſecundogenito, minorem natu, alterum ex tertiogenito, natu majorem, concurrentes ſine patruo ad ſucceſſionem patrui primogeniti, præfertur ille ex ſecundogenito, licèt minori natu, & tamen in propoſito caſu non datur de jure communi repræſentatio, ex receptiori ſententia Azonis, ut diximus ſupra, & probant poſt Azon. *in §. ſin autem defuncto, Authent. de hæredibus ab inteſt. venient.* Lanar. *conſil.* 1. *num.* 53. Morot. *conſil.* 1. *per tot.* Molina *de primogen. lib.* 3. *cap.* 7. *numer.* 22. ubi additio, Theſaurus *deciſ.* 162. ubi ita deciſum refert Cancer. *var. part.* 1. *cap.* 5. *numer.* 15. *&* 16. Alvarez de Ribera *in reſponſo pro ſucceſſ. Regn. Portugall. part.* 3. *art.* 1. *numer.* 58. *fol.* 40. *a tergo*, qui quinque DD. Column. pro hac opinione adducit, & Reg. Tappia *in addict. ad ipſum litt. A, fol.* 50. latè Caſtillo *lib.* 3. *controv. dicto cap.* 19. *ex num.* 77. *&* 81. qui infinitos laudat. Ergo erit effectus prærogativæ melioris lineæ, quomodo fuit deciſum in Regno in cauſa de Calamanzano, & in cauſa Jarratenæ. & alibi ſæpè, nec eſt qui contradicat.

Prætereà ipſi Advocati ex adverſo fatentur, quod inter 316
deſcendentes datur repreſentatio, & prærogativa primogenituræ in infinitum, ea ratione, quia filius primogenitus in vita patris dicitur quaſi dominus, & filius, nepos, ceteriquè deſcendentes dicuntur pars corporis patris, ac ſubintrat præſumptio *l. cum avus, ff. de condit. & demonſtr.* quam

quam rationem dicunt ceſſare inter tranſverſales, eo quod cùm comparatur frater ad fratrem, non poſſunt ad eum applicari, quæ de filiis reſpectu parentum conſiderantur.

316 Sed allucinantur, nam eadem ferè ratio militat inter tranſverſales in hac materia primogeniorum, (quæ perpetua, & individua eſt,) & abſque ulla hæſitatione inter illos, qui à primo fundatore, ſeu acquiſitore deſcendunt; cùm enim ex prima diſpoſitione, ſeu conceſſione, & inveſtitura omnes deſcendentes vocati, & invitati ſint ordine ſucceſſivo; quilibet habet jus proprium conſiderabile, & ſpem probabilem ſuccedendi, ſi caſus ſucceſſionis adveniat, & hoc jus, & ſpes probabilis radicatur in filiis cujuslibet poſſeſſoris ordine primogenituræ, & unuſquiſque ex eis deſcendens illos repreſentat ordine ſuo.

317 Unde ſicut de jure communi in ſucceſſionibus dividuis, ea ratione conceſsa fuit repræſentatio inter deſcendentes in infinitum, & inter tranſverſales uſque ad filios fratrum, quia filius dicitur pars corporis patris, et non poteſt dici extinctus, aut non extare pater, qui filios relinquit, cùm remanſerit vera caro, & portio corporis ipſius, juxta illud *Eccleſ. cap.* 3. ibi, *Mortuus eſt pater ejus, & quaſi non mortuus, ſimilem enim reliquit poſt ſe*; ita & eodem modo, ac eadem ratione in ſucceſſionibus individuis conceditur repræſentatio, & prærogativa melioris lineæ, non ſolùm inter deſcendentes ab ultimo primogenito poſſeſſore, ſed etiam inter tranſverſales reſpectu illius, deſcendentes tamen à primis inſtitutoribus, quia (ut ſæpè diximus) deſcendentes ſunt, & vocati ad primogenium, & ſemper verificatur prædicta ratio, quod filius eſt pars corporis patris, qui extinctus non eſt, imo ejus caro in filio remanſit, ut ſuccedere poſſit repræſentativè ſicut pater ſuccederet, ſi tunc vivus exiſteret, & habet etiam locum præſumptio *leg. cum avus*, ex adverſo expenſa, ut ſatis doctè, & eleganter conſiderat D. Joan. del Caſtillo *dicto lib.* 3. *controv. cap.* 19. *num.* 52. *in verſ. ex quibus apparet, & verſ. in bonis autem, & verſ. deindè, & numer. ſeqq.* & ultra ſuperiùs dicta probat text. *in l. cum ſcimus, Cod. de agricol. & cenſ. lib.* 11. Peregrin. *conſ.* 17. *nu.* 8. *lib.* 6. Caſtrenſ. *dicto conſil.* 164. *n.* 3. *vol.* 2. & aliis laudatis Giurba *de feud.* §. 2. *gloſ.* 10. *numer.* 87. *verſ. reſpond.* 1. & pluribus ex Hiſpanis noſtris relatis Don Franciſcus Martianus *dict. diſp.* 10. *n.* 15. 16. *&* 17. *cum ſeqq.*

318 Et licèt nos, non ob beneficium repræſentationis, ſed ob melioris lineæ prærogativam, nepotis prælationem procedere probaverimus, eo quod ipſe, & omnes alii deſcendentes ex linea primogenita uſque in infinitum unus poſt alium ordinem primogenituræ ſint vocati, & ſubſtituti, & proprio jure, ac ex propria vocatione ad ſucceſſionem veniant, ut in principio Articuli latè fundavimus; tamen non rejicimus, quod veniant repræſentando qualitatem primogenituræ, quæ à patre communicatur filio primogenito, & cujus ratione ſucceſſio patri competebat, in quo ſenſu procedunt ſuperiùs dicta num. præcedenti, prout magis communiter declarant DD. à nobis in hoc diſcurſu pro lineæ prærogativa allegati.

319 Sed illud conſtanter firmamus, hanc repræſentationem non eſſe illam, quæ de jure communi dabatur in ſucceſſionibus dividuis, per quam ſolus gradus paternus, ſeu alterius aſcendentis repræſentabatur, ſed diverſam ampliorem, & uberiorem; (dum non tantùm gradum, ſed perſonam, & omnes qualitates, quæ patri ad ſuccedendum proficuæ erant, repræſentantur per filium) ad ſimilitudinem tamen illius, & eiſdem rationibus, ac conſiderationibus introductam in ſucceſſionibus individuis, inter eos, qui à primis fundatoribus deſcendunt, (licèt tranſverſales ſint ultimi morientis.) De jure namque communi in ſucceſſione tranſverſali non poterat ultra filios fratrum, repræſentationis beneficium concedi, quin graviſſimum oriretur inconveniens; cùm enim ſucceſſio dividua eſſet, & collaterales ultra prædictos filios fratrum in ſtirpes repræſentativè haberent ſuccedere, maxima daretur confuſio, & prædictum beneficium plus æquo damnoſum patruis, ac aliis proximioribus conſanguineis exiſteret, dum alii remotiores, ad portiones ſuorum aſcendentium præmortuorum eſſent admittendi, contra illud, quod cautum erat *legibus duodecim tab. & jure digeſtorum, l.* 2. *§. hæc hæreditaas, & §. legitima, ff. de ſuis, & legit. leg.* 1. *§. proximus, & §. gradatim, ff. unde cognati, l. lege duodecim tab. verſ. hujuſmodi, Cod. de legitim. hæred.* §. 1. *proximus, & §. ſi plures, inſtitut. de legit. agnat. ſucceſſ.* & ideo noluit Imperator Juſtin. dictam repræſentationem extendere ultra filios fratrum; at in ſucceſſionibus individuis nullum inconveniens, nulla confuſio reſultat, & filius repræſentando perſonam patris, ſeu aſcendentis, tantum habet, quantum pater, vel aſcendens haberet ſi viveret ſucceſſionis tempore, eo quod erat vocatus jure primogenituræ, quod filio, & deſcendenti communicat, ut alium proximiorem excludat de linea inferiori, quem pater, vel aſcendens excluderet, utpotè de linea meliori, argumento eorum, quæ docet Marcian. *diſp.* 1. *à n.* 4. *cum ſeqq.*

Unde quando concedamus in terminis dicti *cap. Si ali-* 320
quem, difficultatem controverſam inter DD. fuiſſe ratione ſubingreſſionis filii in locum patris, & hanc tollere voluiſſe noviſſima Regni Capitula, concedendo repræſentationem (prout Advocati ex adverſo contendunt,) non ex eo ſequitur, quod ſtatuentes, illam reſtrictè, & limitatè concedere voluerint, ut inter tranſverſales non daretur ultra filios fratrum concurrentes cum patruis ad alterius patrui ſucceſſionem; imo potiùs contrarium, & ſic in infinitum conceſſa fuiſſe colligitur, tum ex ratione per Adverſarios perpenſa, tum ex multis aliis in dictis Capitulis expreſſis, quas ſuis locis ponderavimus, quia difficultas illa ratione ſubingreſſionis in terminis prædicti *cap. Si aliquem*, fundabatur in verbis illis, *qui ſupererit tempore mortis defuncto proximior*, quæ DD. antiquos allucinarunt, ut repræſentationem abnegarent etiam inter deſcendentes contra mentem ſtatuti, juris communis & feudalis diſpoſitionem. Videndus Giurba in eodem loco per Adverſarios non benè allegatus, nempè §. 1. *gloſſ.* 1. *num.* 6. *&* 8. & pari ratione, inter tranſverſales nulla habita diſtinctione, ſi tales eſſent reſpectu primi acquirentis, aut ſolùm ultimi poſſeſſoris.

Quare hanc irrationabilem, & iniquitate plenam DD. 321
opinionem Domini Reges ad Regni ſupplicationem per dicta noviſſima Capitula eradicare, & extirpare dignati ſunt, declarando ſubingreſſionem habere locum, tam inter deſcendentes, quàm inter collaterales, cum ſubdeclarationibus ibidem expreſſis; ac ideo ſi difficultas fuit ratione ſubingreſſionis filii in locum patris, & hæc fuit ſublata per predicta Capitula, eodem modo, & eiſdem caſibus per modum exempli appoſitis, tam in una, quàm in altera linea, non eſt ampliùs de ſubingreſſione dubitandum, cùm in quacumque linea ſemper eadem ratione filius ingredi debeat locum patris, quod in ſucceſſione perpetua, & individua in infinitum contingere opus eſt, & ſi in deſcendenti linea in terminis juris communis hoc negari non poterat, nulla eſt ratio, cur inter illos tranſverſales deſcendentes à primis acquiſitoribus non concedi prætendatur, quandoquidem ſtatuentes inter omnes ſubingreſſionem filii in locum patris decreverunt, exæquando hanc lineam cum deſcendenti omnimoda paritate, non ut de jure communi in ſucceſſionibus dividuis, (de quo nulla mentio in ſtatutis noſtris,) ſed prout in individuis, & perpetuis, ad ſimilitudinem illius juris inter deſcendentes.

Et ultra ea, quæ ſupra conſideravimus pro repræſenta- 322
tione concedenda in feudorum ſucceſſione ex pacto, & providentia *num.* 187. *cum ſeqq.* alii permulti DD. in puncto, illam concedunt inter tranſverſales deſcendentes à primis inveſtitis uſque in infinitum, quorum plures refert, & ſequitur Giurba *ubi ſup. num.* 7. & in feudis dividuis attento jure Longobardo, quod tranſverſales in infinitum ſuccedant, ſi deſcendentes ſint à primis acquiſitoribus, latè Henric. Roſental. *in ſynopp. feud. c.* 7. *concluſ.* 56. *n.* 2. *concluſ.* 57. *& concluſ.* 58. *n.* 1. & utrobique in gloſſ. Et ideo in his feudis, in quibus jure primogenii ſucceditur, nulla eſt dubitandi ratio, quin concedi debeat cum prærogativa primogenituræ, ut agnoſcit gloſ. apud Roſental. *d. concl.* 57. *litt. P, ad finem*, cum Molina, & aliis.

Doctores verò in contrarium allegati, nempè Corſett. 323
Giurb. Intrigliol. & Milanenſ. *in locis ſupra citatis*, nihil adverſariis favent, nam dicere, quod in terminis *cap. Si aliquem*, difficultas erat ratione ſubingreſſionis filii in locum patris, non eſt negare, quod illa difficultate ſublata per capitula noviſſima, locum habeat ſubingreſſio in omni linea, prout ex capitulis prædictis colligitur, & quod attinet ad Corſettum, qui conſulendo ſe pro reſtrictione capitulorum ſubſcripſit contra lineæ prærogativam, ejus opinio magis communiter rejicitur in Regno, Giurba *in illa gloſſ.* 1. *nu.* 15. refert opinionem Corſetti, & illam non ſequitur (videatur *in num.* 18.) & in tota illa Gloſſ. defendit repræſentationem in terminis *cap. Si aliquem*, & poſtea *in* §. 2. *gloſſ.* 10. (ubi per nos allegatur) ſtat pro prærogativa lineæ contra antiquiores Regnicolas. Intrigl. *cent. art.* 47. *num.* 6. non facit ad rem; diſputat enim in illo articulo,

titulo, an *c.* 118. Dom. Imperatoris habeat locum in dispositione ex testamento in feudo hæreditario (de quo loquitur, ut videre est *nu.* 9.) & concludit, quod non, nisi sit ex pacto, & providentia, & in hoc supposito dicit *dicto num.* 6. quod dubium de jure communi erat in successione ab intestato, & quod sic intelligi debet dictum *cap. Novissimum*, & tamen aliis in locis prærogativam lineæ admittit, videndus *dicta cent.* 2. *art.* 3. *numer.* 52. & 53. & *art.* 42. *num.* 62. Milanens. *in decis.* 8. *num.* 197. nihil concludit, & *in numer.* 238. à nobis allegatus expresse in terminis istorum cap. ultra filios fratrum repræsentationem admittit, & sic objectio ista remanet evacuata.

Secundò, opponunt; non fuisse consideratam prærogativam lineæ in his capitulis novissimis, & ex eo deducunt, 324
quod patruus secundogenitus præfertur nepti ex primogenito præmortuo contra regulas primogeniorum, & prærogativam lineæ, cujus vigore in illis regionibus, ubi ea admittitur, neptis ex primogenito excludit patruum secundogenitum, & sic deinceps filia ex secundogenito excludit tertiogenitum, ex Molin. *lib.* 3. *c.* 6. *n.* 49. Flores de Mena in additionibus ad Gamam *decis.* 59. Svelves *cons.* 95.

Levissima tamen hæc oppositio nobis visa est, cui ut congruum præbeamus responsum, est præmittendum breviter, 325
fœminas de jure communi feudorum extantibus masculis remotioribus penitùs exclusas, ita demum per Regni constitutiones, *In aliquibus*, & *ut de successoribus*, esse admissas, dummodò cum masculis proximioribus, aut in eodem gradu non concurrant, ut in terminis *cap. Si aliquem*, tenent communiter omnes Nostrates, quos infra in quarto articulo laudabimus; cùm autem per hæc novissima capitula fuerit declarata prærogativa lineæ, & in ea repræsentatio in infinitum, & hac ratione fœmina melioris lineæ haberet excludere masculum, non solùm in pari gradu, sed etiam in proximiori existentem, quod erat contra primævam feudorum naturam, & institutionem, & adversus succedendi formam in Regno receptam (imo contra rationem agnationis conservandæ inter agnatos descendentes à primis feudorum acquisitoribus, quorum domus, & familiæ publicè intererat perpetuari, & conservari) hoc matura deliberatione Dom. Regibus, & Regni Proceribus intuentibus, ac considerantibus, in prædictis novissimis capitulis, antiquorum vestigiis inhærendo, masculos agnatos in quantum possibile esset, favore prosequi voluerunt, ita tamen, ut non in totum fœminas excluderent, sed eas potiùs in illis casibus, in quibus prædictus agnationis conservandæ favor cessaret, admitterent, inter illasque primogenituræ prærogativam servari debere declararent.

His sic peractis, dicimus, mentem, & intentionem 326
Dom. Regum statuentium verbis expressis in dictis capitulis declaratam, eam fuisse, ut in feudorum successione saltem agnatio impropria, & ficta (quam artificiosam DD. vocant) conservari deberet, ut constat ex dicto *cap.* 204. Dom. Imperatoris, ibi, *à talche li Stati, & Baronie vengono à conservarse, & perpetuarse in le casate, & cognomi donde procedono*, & rursus *in cap.* 18. Dom. Regis Philippi, ibi, *accioche li detti Stati, Baronie, & Feghi vengono à conservarsi, & perpetuarsi nelle casate, & cognomi donde procedono*. Ex quibus manifestè apparet rationem prælationis masculorum in statutis expressam, non ob aliam causam, quàm ut conservaretur agnatio, fuisse adjectam, in quo Nostrates conveniunt, ut suprà, *numer.* 308. tetigimus, & latiùs *in art.* 4. demonstrabimus (licèt dissentiant in puncto extensionis dictorum capitulorum, quod nobis pro nunc disputare non licet.)

Hæc autem prælatio masculorum, sive sit perpetua, 327
(ut scilicet, stantibus agnatis fœminæ non succedant, prout ex ratione expressa deduci videtur,) sive sit limitata, & restricta ad certos gradus, (ut autumant nonnulli ex nostris) non ostendit regulas primogenituræ, sed solùm inducit qualitatem attendendam, & considerandam inter eos, qui sunt de familia primi testatoris, aut acquirentis feudum, ut primo loco admittantur masculi ex masculis, & his deficientibus fœminæ, & ex eis descendentes masculi. Et quamvis hanc succedendi formam DD. Hispani in contrarium laudati, & alii quamplurimi, quos in re adeo clara consultò omittimus, irregularem dicant, & communiter agnatitiam, (seu nudæ, & simplicis masculinitatis, quando fœminæ solummodò reperiuntur exclusæ,) non ob id negant esse primogenium, aut majoratum, in eoque servari debere regulas primogeniorum, sed ideo formam irregularem vocant, quia opponitur regulari, & ordinariæ, in qua fœminæ pariter ut masculi admittuntur, & melioris sint lineæ, & intra lineam cum observatione gradus, & in pari gradu sexus, quæ majoratus forma dicitur regularis, nam est conformis consuetudini Hispaniæ, & legibus partitarum, scilicet *l.* 2. *tit.* 15. *part.* 2. quæ de successione Regni loquitur, videndus Molina, *lib.* 3. *c.* 5. *per tot.* & alibi sæpè.

Duæ enim considerandæ sunt lineæ, altera substantiæ, seu 328
sanguinis, altera verò qualitatis; in prima sunt omnes descendentes institutoris, aut acquisitoris feudorum ad ejus successionem vocati; in secunda illi tantùm sunt, qui habent qualitates requisitas in fundatione, seu investitura ad succedendum, utpotè si sint vocati soli masculi, prout in puncto dixerunt Baldus, *consil.* 334. *num.* 10. *libr.* 3. Ancharanus *consil.* 95. *num.* 7. atque ideo, non ex eo, quod fœmina exclusa sit propter masculum, sequitur quod non sit consideranda linea, imò hoc dicere absurdum est, quia tunc fœmina, licèt sit in linea sanguinis, & substantiæ, ut possit succedere deficientibus masculis, tamen non est in linea qualitatis, quæ sequitur successionem, & quæ primo loco consideranda est, & in qua illi soli existunt, qui habent masculinitatis qualitatem requisitam, inter quos illæ tres observationes attenduntur, scilicet, linea, gradus, & ætas (in sexu enim omnes pares esse debent, aliàs non erunt in linea qualitatis, ut notissimum est.)

Quare in hoc Siciliæ Regno stantibus prædictis novissi- 329
mis capitulis, ex quibus agnationis, seu masculinitatis qualitas in feudorum successione præfertur, nunquam fœmina prætextu etiam melioris lineæ derivatæ à masculo primogenito poterit succedere ad exclusionem masculi proximioris, vel in pari gradu, quia masculus est in linea qualitatis, quæ reperitur privilegiata; imo in linea descendenti quilibet masculus remotior erit fœminæ præferendus si sit agnatus, & hoc tantummodò succedit ad exclusionem agnati transversalis, etiamsi sit patruus.

Deficiente verò linea ultimi possessoris, & sic inter 330
ipsius transversales descendentes de linea proxima, à qua defunctus processerat, quilibet agnatus, seu cognatus proximior, vel in pari gradu, sine dubio fœminæ præfertur, & ex veriori sententia fundata in ratione expressa *in dicto cap.* 18. etiam agnatus remotior illam excludet, & solum substineri poterit, quod non excludatur à cognato remotiori inferioris lineæ; nam si iste ex linea primogenita descendat, fœminæ proximiori præferendum censemus, nisi concurrat cum matertera in capillo, & sic cum sorore matris ipsius.

Inter ipsas autem fœminas ad successionem absque ma- 331
sculis concurrentes, primogenituræ, & melioris lineæ prærogativa servanda est. Ita tamen, quod si in pari gradu concurrant primogenita maritata, & minor natu in capillo, hæc alteri præferatur, ex dicto *cap. Si aliquem*, quod quantum ad hoc illibatum permanet, & hoc etiam inter masculos cognatos inter se concurrentes observandum censemus, ut sic ille præferatur, qui ex meliori descenderit linea, licèt sit gradu remotior, quod ex mente, & verbis dictorum capitulorum expressissimè deprehenditur (licèt Nostrates non sic explicent, sed fatis confusè loquuti sint.)

Quomodò est accipiendum vulgatum illud dicterium, 332
quod fœmina proximior præfertur masculo remotiori; tollerabile ante editionem prædictorum capitulorum ob communem antiquorum acceptionem, existimantium dictum *c. Si aliquem*, privilegiasse gradum, & excludisse repræsentationem; sed jam intollerabile, & erroneum, ac contra lineæ prærogativam, & agnationis qualitatem in dictis capitulis expressissimis verbis consideratam.

Unde jam apparet, quantum si frivola contraria objec- 333
tio ad impugnandam prærogativam linealem, cùm ideo fœmina descendens ex meliori linea, si cum masculo ad successionem concurrat, illum non excludat, quia ipsa non est in linea qualitatis à nostris Capitulis privilegiata, & antepositа, nec censetur vocata, nisi in defectum masculorum, & prout superiùs explicavimus, quod intelligendum est in illis feudis, in quibus adest clausula juris Francorum, vel subintelligitur ex dispositione Capitulorum Regni, secus autem si in prima investitura, vel testamento, aut alia primi acquisitoris provisione aliter cautum sit, illud enim servabitur.

Denique ad excludendam lineam, numerosam DD. 334
catervam, ac rerum judicatarum in Regno quamplura exempla contra illam adducunt, ex quibus probare intendunt restrictionem dictorum novissimorum Capitulorum, et ita magis communiter esse recepta, et observata.

Sed

Sed ut appareat, quàm levis ponderis sit hoc DD. agmen, respondemus quod de Regnicolis ferè omnes loquuntur in terminis dicti *cap. Si aliquem*, cujus verbis allucinati, & eorum verum sensum non percipientes, pro gradu proximiore, & in paritate gradus pro majori natu concludunt; hi sunt antiquiores, Saccurafa *in compend. cap. Volentes*, *verb. si baro*, Pernus *consil.* 11. Corsett. *cons.* 199. *n.* 38. & 44. *lib.* 2. Petr. de Gregor. *de concessione feud. part.* 4. *quæst.* 4. *n.* 8. & 10. & *quæst.* 10. *per tot.* Aloysius de Septim. *in cap. Si aliquem*, Nicolaus Sollima *in Apostilla ad idem cap.* Jacob. Russo *in cons. causæ linguæ grossæ* 9. *num.* 23. & 25. Hieronymus Gimia apud Milanens. *decis.* 9. *ex numer.* 30. & *numer.* 47. & 48. & *à num.* 82. Raudens. *consil.* 141. *num.* 65. *inter consil. ultim. volunt. & consil.* 1. *num.* 65. & *seqq. lib.* 1. *consiliorum*, & licèt alios referant Advocati exadverso, nos illorum non meminimus, quia sunt Authores, qui in una, aut altera causa, ut Clientibus inservirent uti ipsorum Advocati, allegationes scripserunt, quarum pauciſſimæ prælaudatæ sunt, & nonnullæ manuscriptæ, rarò inveniuntur.

De recentioribus verò, licèt multos pro se referant Ad- 336
versatii, si attentè legantur, pauciſſimi sunt, Cumia *in dicto cap. Si aliquem*, *verbo eodem ordine num.* 7. & *verbo gradu n.* 34. 42. 72. 103. & sequentibus loquitur in terminis illius cap. Et quamvis jam suo tempore esset editum dictum *cap.* 218. Dom. Imperat. Caroli, tamen, quando scripsi, non erat impressum, ut ipse testatur *dicto verbo gradu n.* 38. Imò nec intellectum, nec practicatum, & alia novissima capitula non fuerant à Dom. Regibus impetrata, & hoc non obstante in eisdem terminis *cap. Si aliquem*, pro primogenituræ, & lineæ prærogativa concludit in verbo proximior *num.* 23. & *num.* 29. 39. 40. & *seqq.*

Cannet. *in dicto cap. Si aliquem*, *vers. sed præmittendum* 337
n. 90. & 91. *fol.* 247. & *vers. an filius num.* 19. *fol.* 285. expresse loquitur in terminis prædicti cap. & nullum verbum facit de *cap. noviss.* & antea *in vers. sed tractandum per tot.* & *num.* 62. & *seqq.* firmiter defendit extensionem nostrorum Capitulorum, & dicit non correctoria, sed declaratoria esse.

Mastrill. ad Petr. de Gregor. *d.* 4. *part. quæst.* 10. *lit. A*, 338
pro nostra sententia se subscripsit, dum dicit opinionem Petr. de Gregor. qui pro gradus prærogativa tenuit, esse correctam per novissima Regni Capitula.

Milanens. *d. decis.* 8. *n.* 224. 227. & 228. *lib.* 1. loquitur 339
etiam in terminis dicti *cap. Si aliquem*, & postea *n.* 238. expressissimè in terminis noviss. cap. pro eorum extensione, & lineæ prærogativa suffragium dedit.

Intrigliol. *de feud. cent.* 2. *art.* 42. *n.* 60. & 62. & *art.* 36. 340
n. 203. in nihilo favet Adversariis, quia punctum non disputat in terminis dictorum *cap. noviss. & in d. art.* 42. *n.* 62. magis se inclinat ad lineam, cujus naturam non percipit, & citat Molinam *de primogen. lib.* 3. *cap.* 4. *numer.* 14. quem sequi videtur, & antea *dicta cent.* 2. *art.* 3. *numer.* 52. & 53. (ubi pro nobis est allegatus) expresse sequitur Cumiam dicto verbo *proximior*, & residet cum ejus opinione pro prærogativæ lineæ.

Corsettus *consil.* 9. *num.* 33. *cons.* 11. *n.* 7. *consil.* 38. & *cons.* 341
26. *n.* 4. & *filius ad patrem in addit. ad consil.* 10. *numer.* 28. *usque ad* 30. (quamvis stent pro restrictione prædictorum Capitulorum) loquuntur in diversissimis terminis. Ille enim, scilicet, Pater (qui cum Bolognetto *cons.* 9. *à num.* 23. & 52. scripsit in causis, de quibus loquitur) agit, & ambò agunt de feudis in forma larga, & in illis, qui erant in forma stricta, aderat primi acquisitoris expressa dispositio ad favorem gradus, in quo puncto ipse Corsettus residet; at uterque tam pater, quàm filius pro extensione dictorum Capitulorum & ut comprehensiva consuluerunt in omnibus casibus, in quibus agnationis conservandæ favor posset considerari, ut videre est *in cons. à nobis supracit.* nempè *consil.* 9. *n.* 36. *consil.* 11. *num.* 10. *consil.* 18. *n.* 18. *vers. Ista ergo de Suriana*, & *cons.* 19. *num.* 37. & 38. & *filius ad patrem consil.* 10. *numer.* 41. Imò & *pater d. consil.* 26. *num.* 4. in contrarium adductus *vers. In hoc tamen*, etiam in terminis *cap. Si aliquem*, agnoscit difficultatem in materia repræsentationis, propter conflictum opinionum, & sic dicit, non esse in illam intrandum, quia sunt infiniti, qui contrarium tenent, (hoc est repræsentationem esse concedendam.)

Tobias Benfare apud Lunam *consil.* 17. *num.* 15. loquitur 342
in feudo in forma larga absque clausula juris Francorum, ut ipse fatetur *num.* 31. & non disputat quæstionem in terminis *cap.* 18. Dom. Reg. Philippi, sed illud cursim tangit *num.* 11. & nihilominùs in illa causa Campifranci fuit contra illum decisum ad favorem D. Francisci, qui licèt gradus remotioris, erat de meliori linea, ut suprà in 5. art. retulimus.

Multa *in dicto cap. Si aliquem*, *n.* 55. & 56. nihil contra 343
nos resolvit, imò *num.* 55. lineam approbat sequendo Cumiam, sed postea *num.* 144. & 145. expressissimè etiam in terminis illius cap. & indubitanter attentis novissimis, repræsentationem, & lineam in infinitum agnoscit, & cum ista residet opinione.

Giurba *de feud.* §. 1. *gloss.* 1. jam diximus suprà *num.* 313. 344
in nihilo favere adversariis. *In* §. *autem secundo*, *num.* 64. (ubi etiam ex adverso allegatur) solùm dicit, quod in terminis *cap. Si aliquem*, vocantis proximiorem, non datur repræsentatio, & propriùs *nu.* 63. multis probat exclusam non esse ex vocatione proximioris. At postea in eodem §. 2. *gloss.* 10. *per totam*, & *à n.* 47. & *n.* 50. *vers. quare audiendus*, ubi per nos allegatur, lineæ materiam ex professo tractat, & in illius favorem multa adducit, firmans esse observandam in his feudis primogenitorum.

Et licèt ab Adversariis rursus allegetur in eadem *gloss. n.* 345
51. ubi inter duos Patrueles ex duobus prædefunctis fratribus, sentire videtur, quod sit præferendus major natu, licèt filius sit ex fratre natu minore; tamen ne dicamus ipsum sibi contrarium antecedentibus, & subsequentibus extitisse, ac voluisse destruere illud, quod satis punctualiter transcripsit ex DD. quos ibi laudat, pro prærogativa lineæ inter omnes descendentes ex primo acquisitore feudi, & in investitura vocatos, intelligendum est illum *in dicto num.* 51. *usque ad* 54. loquutum fuisse de transversalibus, non descendentibus à primo acquisitore, & in terminis juris communis, ut apparet ex initio dicti *numer.* 51. ibi, *aut inspecto jure communi loquitur*, &c. & apertissimè *num.* 52. ubi rationes, quas reddit, & DD. quos indicant, loqui de prædictis transversalibus, & *in vers. tertio verisimilitudo illa in verbis*, ibi, *tum quia remotiores sunt, de quibus non ita cogitasse testator videri potest, cum in primogeniis vocata linea, transversales non continentur*, quæ verba de transversalibus, qui descendunt à primo institutore, impossibile est, quod accipiantur.

Et indubitanter hic intellectus colligitur ex his, quæ di- 346
cit *numer.* 53. quod totum correspondet distinctioni linearum, quam proposuerat *num.* 20. *ad finem*, *vers. Ego verò*, ubi tres lineas constituit, unam possessoris, alteram primogeniti, & tertiam cujusvis alterius successoris remoti, quarum primam, & secundam explicat usque ad *numer.* 45. firmans, verum esse, quod de linea primogeniti (de qua nos agimus) scripserunt plerique DD. de Hispanis, & exteris à nobis in hoc artic. laudatis, ut videre est ex *num.* 27. *vers. circa secundum*. De tertia verò linea incipit loqui *dicto n.* 45. *vers. circa tertiam*; ubi aliquantulùm se confundit, & labitur, quia existimat esse diversam à linea primogeniti, & tamen totum, quod ibidem scribit, consonat cum hac linea, de qua eodem modo, & forma loquutus fuerat *d. n.* 27. cùm reverà hoc non conveniat tertiæ lineæ ab eo propositæ *d. n.* 20. *ad finem*.

Et nihilominùs *in n.* 46. *vers. Ego verò*, suam opinionem 347
proferens, dicit, erraſſe eos, qui de jure communi unam solam lineam (scilicet possessoris) dari scripserunt, quod prosequitur usque ad dictum *num.* 50. ubi *in vers. quare*, firmat non esse amplius audiendum Petr. de Greg. *par.* 4. *qu.* 10. qui pro gradu proximiore, & in pari gradu pro majori natu scripsit, & dicit ejus opinionem correctam esse per dictum *cap.* 18. Dom. Regis Philippi, quo præfertur linea (verba sunt Giurbæ,) ut ibidem perbellè summat Ramondetta, & interpretatur, & eodem themate retento, sequitur *in vers. sed illud quoque*, multa inculcans circa prædictam lineam primogeniti, & *in vers. transversales*, in nostris terminis loquens, inquit, *Cum transversales, licèt remotiores respectu ultimi possessoris, attento stipite, descendentes à primo sint; eoque respectu, in linea descendentium constitui, ac proinde non minus eorum suo loco, quàm eorum, qui verè descendentes sunt, ratio haberi debet in lineis considerandis*, & videndus est usque ad finem dicti versiculi.

Quare proculdubio dicendum est, Giurbam, magnitu- 348
dine materiæ confusum, æquivocationem passum fuisse, dum incipiens loqui de prædicta tertia linea cujuslibet remoti transversalis, miscuit, quod proprium erat lineæ primogeniti, inter illos transversales à primo acquisitore, seu stipite descendentes, (circa quos indubitanter firmaverat, & semper absque hæsitatione firmavit, lineam considerandam, & observandam esse.) Sed tamen in quæstione

ne proposita circa lineam propriè, & verè transversalem, respectu primi acquirentis, suam proposuisse opinionem *in d. n.*51. *usque ad* 54. loquens in terminis juris communis, & hoc irresolutum reliquisse.

349 Quod evidentiùs constat. Quia ex *num.* 55. rursus assumit materiam lineæ inter descendentes, & disputat, utrùm detur repræsentatio, & transmissio, & multa corollariè infert, extrà choros saltando, & deindè *num.* 62. iterùm agit de linea, & repetit quæ propria sunt lineæ primogeniti inter transversales, *& usque ad nu.* 82. constanter lineam defendit, ex *num.* 83. impugnat Martam *de succes. legal.* 3. *part. quæst.* 1. *art.* 2. *à num.* 37. *& seqq. vol.* 1. qui contra lineam insurrexit: (*Videatur num.* 85. *versic. Respondeo secundo, & num.*87. *& in vers. Respondeo* 1. *& per tot. num.*) ex quibus apparebit pro linea firmiter se subscripsisse in nostris terminis.

359 De DD. Neapolitanis, & exteris, quos pro se allegant Adversarii, non est curandum; quoniam Marta communiter reprobatur, Rovitus tenuit contrarium, & sic pro linea notavit, *in tom. ad Pragmat. Regni Neap. tit. de feud. pragmat.* 11. *num.* 44. Loffredus ad Iserniam, Afflictus, & Caputus, ad rem non faciunt, quia loquuntur in diversis terminis, Censallius ad Peregrinum, in loco ab Advocatis ex adverso allegatus, nempè *art.* 21. *fol.* 72. *vers. tertio observo*, nihil dicit, & solùm *in dicto art.* 21. *fol. mihi* 35. *vers. secundo observo, col.* 1. inquit, quod quando statutum, vel testator majorem requirit ætatem de tempore successionis, cessat repræsentatio, & subingressio (de qua assertione, & ejus veritate jam supra discussum est) at *in art.* 20. *fol.* 30. *versic. prima ergo sit conclusio, cum seqq.* lineam in primogeniis defendit Regens Ursinus *de feud.* 2. *part. quæst.* 4. *art.* 1. *num.* 14. *fol.* 105. *& art.* 2. *n.* 15. *fol.* 111. solùm dicit, quod in hoc Regno, stante *cap. Si aliquem*, vocante proximiorem, patruus præfertur nepoti, & hoc impugnat in illis duobus Articulis, fundans, in feudi repræsentationem concedi, & nepotem patruo esse præferendum attento jure communi, & Regni constitutione, ut de successionibus, sicque non debuit Ursinus ad istius causæ decisionem allegari, Bilotta *cons.* 27. *n.* 15. *& seq.* nihil contra nos concludit.

Regens Ganaverro (ab Adversariis prætermissus) *cons.* 5. *ex num.* 155. licèt ex professo materiam dicti *c. si aliquem*, & novissimorum capitulorum 118. & 204. Dom. Imperat. Caroli, ac 18. Serenissimi Reg. Philippi pertractaverit; tamen ipse nobis tribuit responsionem, dum in initio illius consilii, ante summarium, & postea in calce, se subscribens, inquit, prædictum consilium scripsisse Drepani, dum ibidem esset hospes, & peregrinus, ut amico rem gratam faceret; scripsit igitur tanquam hospes, & peregrinus in materia prædictorum cap. Regni, (alioquin doctus, & non contemnendæ authoritatis author,) quod ex dictis supra in hoc articulo, in quo omnibus illius fundamentis tacitè satisfecimus, cuilibet intuenti ad oculum apparebit.

Doctissimus denique Donatus Antonius de Marinis, supremi tui Italicarum rerum consilii meritissimus Consiliarius (etiam ab adversariis prætermissus) *lib.* 1. *quotidian. resolut. cap.* 126. *n.* 64. nobis in nihilo adversatur. Licèt enim ibidem in collaterali linea, ultrà filios fratrum subingressionem filii in locum patris, sicque repræsentationem, non dari, & inter fratres patrueles omninò cessare, ac propterea majorem natu, quamvis ex secundogenito, natu minori ex primogenito, præferendum firmaverit: loquitur tamen in terminis constitutionis, ut de successionibus, per quam, (ut jam supra notavimus) successio feudalis in transversali linea restricta fuit ad tertium gradum, hoc est, ad filios fratrum succedentes patruo in concursu alterius patrui, ut expressè advertit ibidem *num.* 61. relatis verbis prædictæ constit. ibi, *filii autem fratrum*, ac ideò, cùm successio in linea transversali non ultrà progrediatur, cessat inter alios posteriores agnatos, quæstio de repræsentatione, & prærogativa lineæ, quia non entis nullæ sunt qualitates juxta vulgares regulas. Et quamvis ex novissimis gratiis Neapolitano Regno concessis, præfata successio fuerit ampliata usq; ad quartum gradum, & sic ad fratres patrueles, dummodò descendant per lineam masculinam à primo domino, & stipite feudi, ut constat *ex pragmat.* 11. *de feudis*, ubi Rovitus, & post eum Regens Ursinus *de succes. feudor.* 2. *part. qu.* 10. *per tot.* quod & præcitato loco idem Regens de Marinis prænotavit; nihilominùs inter illos fratres patrueles, alteri patrueli succedentes, non datur repræsentatio, nec locus est prærogativæ melioris lineæ, sed major natu minori anteponitur, ut ipsemet author rectissimè resolvit.

Ratio est, nam prædicta extensio Regno illo per Tuæ Majestatis glorioſissimos progenitores gratiosè concessa, fuit limitata ad solum illum casum successionis inter fratres patrueles, alteri patrueli succedere volentes, ita demùm si à primo feudi acquisitore per lineam masculinam, tam defunctus, quàm successor descenderent, & absque præjudicio patrui, & alterius proximioris agnati, cui vel ex gratia anteriori, vel ex dispositione præfatæ constitutionis successio competere posset, ut satis ad propositum ratiocinatur Regens Ursinus *de succes. feud.* 2. *part. quæst.* 6. *art.* 1. *num.* 3. *cum seqq.* Esset autem in præjudicium patrui, & aliorum proximiorem, si prædictis patruelibus ex gratia admissis ad alterius patruelis successionem repræsentatio, & prærogativa potioris lineæ fuisset communicata, prout per dictam constitutionem inter descendentes in infinitum, & inter collaterales, usque ad tertium gradum fuerat concessa, juxta tradita per Martianum *dict. disput.* 2. 3. *& 4. per tot.* quoniam hac extante prærogativa, patruelis de meliore linea repræsentando personam patris, excluderet patruum, & alios proximiores de jure, & per anteriores gratias ad successionem admissos, ac propterea ne beneficium Principis in tertii præjudicium cederet, contra regul. *leg.* 2. §. *si quis à Principe, &* §. *meritò, ff. ne quid in loco publico*, cum similibus, non fuit communicata patruelibus prædicta prærogativa, sed tantummodò concessum, quod succederent in defectum aliorum proximiorum, dummodò per lineam masculinam descenderent, & si fortè duo, aut plures in illomet gradu reperirentur, major ætate deberet præferri, eo quod successio inter eos, independenter à suis progenitoribus, & ex gratia fuit concessa, & composita, ut non semel Sacrum Consilium Neapolitanum in casibus occurrentibus decidit, teste Georgio *allegat.* 12. cujus meminit Ursinus *d.* 2. *part. qu.* 9. *art.* 1. *num.* 9. & Rovitus *in d. pragm.* 11. *de feud. num.* 71. *vers. sed audio.*

Unde jam apparet resolutionem Doctiss. Regent. de Marinis fundatam esse in illius Neapolitani Regni particularibus legibus, constitutionibus, & gratiis, stante quod Capitula Papæ Honorii, (qui dicitur author nostri *cap. Si aliquem*, extendentis successionem feudorum in linea transversali usque ad trinepotem) non fuerunt in illo Regno recepta, ut multis probat Martianus *dict. disp.* 3. ac ideo non posse adduci ad casus etiam similes, per nostra capitula aliter determinatos, *l. cunctos populos, C. de summa Trinitat.* cum aliis supra *n.* 163. nam in Regno nostro stante dispositione dicti *cap. volentes*, feudorum successio in linea transversali in infinitum extenditur, solutis Regiæ Curiæ juribus consuetis, (ut est notissimum,) & per prædicta capitula novissima prærogativa lineæ, & in ea repræsentatio fuit in præfata linea collaterali, apertè declarata, ut supra ostendimus.

Quomodo exaudiendi sint omnes alii DD. Neapolitani, qui inter patrueles, alteri patrueli succedentes, repræsentationem, & lineæ prærogativam, locum non habere, scripserunt, ac etiam ex eadem ratione regulantur, qui pro nobis ad favorem lineæ in hoc articulo adducti sunt, ut intelligi debeant juxta terminos dictæ constitut. ut de successionibus cap. considerantes Regni illius, de quo Martianus, & ab eo relati *dict. disp.* 2. *num.* 27. *vers. quoniam*, & novarum gratiarum, ac non aliter, prout ex eisdem non obscurè percipitur.

Decisiones verò causarum, quas in Regni Tribunalibus ex adverso dicitur fuisse obtentas ad favorem gradus 351
proximioris, & in pari gradu pro majore natu, nempè in causis Solafani, Saccanorum contra consilium Soccini, Caltabilottæ Linguæ grossæ, Comisi, Feudi de Xiamusco, & denique Fluminis Dionysii; omnes prolatæ sunt in terminis dicti *cap. Si aliquem*, & ante editionem novissimorum capit. sed in aliis diversissimis à casu nostro, scilicet in feudis novis, stante dispositione primi acquisitoris, aut in quibus non aderat clausula jurisfrancorum, vel non erat successio ab intestato, ac ideo Adversariis non proficiunt, nec nobis obsunt.

Aliæ autem decisiones, quæ allegantur post publicationem dictorum cap. novissimorum, nempè in causa Biscaris, Camemi, Roccæfloridæ, & de Caputarso, sunt etiam in satis diversis terminis; quia in causa Biscaris aderat dispositio testamentaria Guillelmi Raymundi, qui in pari gradu masculum fœminæ, in dispari verò proximiorem præferri disposuit, & nullus ex concurrentibus erat de familia ultimi morientis, nec primi investiti, sicque non poterat attendi dictorum cap. provisio. Sed nihilominùs in M. R. C. decisum fuit ad favorem Don Horatii de Paterno, tamquam

quam de meliori linea, & de sententia Concistorii non constat, quia transactione fuit causa sopita, & Don Horatii successores de facto prædictum feudum possident, videndus Corsettus *consil.* 11. *numer.* 5. *versic. rursus voluit, & in fine cons. vers. sed quidquid sit.*

353 In causa Camemi, jus successionis delatum fuerat ante editionem dicti *cap.* 18. Dom. Regis Philippi, & ideo ejus dispositio locum habere non potuit, cùm solummodò pro casibus futuris fuisset à Dom. Rege approbata, videndus Amat. *dicta resolut.* 1. *ad finem*, & nihilominus, ut ipse Amat. testatur, extitit votum contrarium eximii juris Cons. D. Blasci Joppulo, & baronia prædicta remansit apud illos, qui de meliori linea descendebant, non obstante quod, qui succedere prætendebat, uti de meliori linea, erat consanguineus in ulteriori gradu, & non filius ex secundogenito, ut in casu nostro, imò nec militabat ratio conservandi feudum in familia.

354 In causa Roccæfloridæ aderat dispositio testamentaria, quæ debuit attendi, & hac ratione excluſus fuit nepos ex primogeniti filio, per patruum secundogenitum, uti proximiorem, quod apparet ex eademmet decisione, per quam feuda Sancti Basilii, in quibus pro Domino Petro Bonanno eadem militabat ratio, fuerunt adjudicata Donnæ Franciscæ de Aragon. cui de eis fuit concessa manutentio juxta dispositionem testamentariam primi acquisitoris.

In causa denique de Caputarso concurrebant masculus, & fœmina in pari gradu, & ideo ad favorem masculi, nempè baronis Sancti Juliani (licèt de inferiori linea) fuit votatum, quia Judices pro constanti habuerunt dictum *capit.* 18. Dom. Regis Philippi habere locum, quia masculus concurrit cum fœmina in pari gradu, quo casu fœmina non potest se lætari prærogativa lineæ, quoniam non est in linea qualitatis, ex dictis suprà *n.* 327. *& seqq.* & adhuc lis pendet in Tribunali Concistorii S. R. C.

355 Ex quibus deducitur, omnia adversæ partis fundamenta esse diruta, & subsistere non posse; ac ideo concludimus in casu nostro Mazareni Comitem, utpotè de meliori linea, manuteneri debuisse in possessione prædictorum Statuum, & feudorum, prout in similibus, & etiam diversis terminis decisum est in hoc Regno in quamplurimis causis, scilicet Campifranci contra cons. Tobiæ Benfari, apud Lunam *dict. cons.* 17. per duas sententias conformes confirmatas in Sacro Rerum Italicarum Consilio, Ramusturæ, seu Surianæ in Trib. Concistorii, Canicatti, de qua testatur Amat. *d. resol.* 1. *n.* 87. Jarrantanæ, de Calamanzano, & Biscaris in M. R. C.

Et hanc opinionem faventem prærogativæ lineali se-
356 quuti sunt præcipuè recentiores ex nostris Siculi melioris notæ, & politioris literaturæ, in terminis *capit. Si aliquem*, Blascus Lancea *ibidem quæst.* 3. *versic. profecto*, & Joann. Aloysius de Septimo *in cons.* Caccabi, Alcami, & Calatafimi: in terminis novis. cap. Milanens. Muta, Mastrill. Amat. Costa, Cutellus, Giurba, Baronius, & alii in hoc discursu laudati, quibus adhæserunt celeberrimi Juris Consulti Scribentes in prædictis causis decisis, & etiam in causa Licodiæ, in qua alii permulti de exteris se subscripserunt (quorum nomina reticemus, quia ipsorum consultationes, & allegationes non habentur præ manibus, & rarò reperiuntur) idcircò illam, utpotè veriorem communiorem, & juris principiis, ac prædictorum capitulorum menti, & verbis magis consonam amplectimur.

A prædictis denique non recedendo; non prorsus contemnendum judicavimus, quod ex parte Mazareni Comitis ad excludendam prærogativam majoris ætatis, in qua sola Racudiæ Comes molem ædificii superimposuit, ut illum ab hac successione excluderet, ingeniosè, & non infeliciter fuit in allegationibus manuscriptis propositum: nempè, prædictum Comitem Mazareni debere succedere ex persona Don Gabrielis Branciforti fratris primogeniti, licèt muti, surdi, & imperfecti (de quo supra meminimus in facti narratione, vers. Don Joannes secundogenitus) eo quod præfatum Racudiæ Comitem ætate præcedit, & quamvis ipse non succedat ut retineat, tamen succedit ut restituat agnatis proximioribus.

Indigebat disceptatio ista longiori calamo, ac pleniori examine; sed ne justificationes istæ in volumen crescant, omittimus illam problematicè discutere, & ex superabundanti, pro uberiori judicii nostri comprobatione, illud contenti dicere sumus, quod licèt pro utraque parte sint Doctores summæ authoritatis, valdè probabile æstimari potest, mutum, & surdum, aut aliàs à natura imperfectum, à successione feudi excluſum, per textum *in cap.* 1. *ac mu-*

tus, vel aliàs imperfectus, cap. 1. §. *mutus, tit. Episcop. vel Abbat.* habitu, & potentia capacem esse; quamvis actu feudum in eo non consistat, propter impedimentum, quod illum inhabilem ad militare servitium reddit. Ex quo DD. firmant, quod si talis imperfectus filium habeat, succedit filius ei, non obstante patris imperfectione; ut cum Baldo, Tiraquello, Menochio, Intrigliolo, Gregorio Lopez, & aliis notant Giurba *de succes. feudor.* §. 2. *glos.* 4. *post n.* 40. *vers. declara nonò, & glos.* 11. *à num.* 40. Mastrill. ad Petr. Greg. *de conces. feudi, parte* 4. *quæst.* 8. *litt. B, vers. subintelligo*, Camill. de Larata *in Theatro feud. part.* 6. *dilucid.* 24. *n.* 4. & Carolus de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 4. *n.* 39. & si filium non habeat, sed fratrem, iste succedit, ut post Scribentes *in dicto cap.* 1. *an mutus, vel aliàs imperfectus*, docent Luna *cons.* 3. Petr. de Greg. *de conces. feud. dicta part.* 4. *quæst.* 8. *numer.* 28. *&* 29. Paulus Christineus *decis. Belgic.* 151. *num.* 1. *cum seqq. tom.* 1. ac si fratrem non habeat, succedunt agnati proximiores, Alvarot. *de feud. titul. quæ sit prima causa benef. amit. cap.* 1. §. *fin. num.* 20. quem, & alios refert, & sequitur Intrigliol. *de feud. cent.* 2. *art.* 1. *à n.* 570. Ursinus *de feud.* 1. *part. qu.* 8. *art.* 1. *n.* 45. Sonsbek *de feud. part.* 13. *n.* 100. *versic. tertia conclusio est*, Balzaran. *de feud. in rubr. tit. an mutus, num.* 4.

Nec oberit dicere, prout ex adverso dicebatur, talem à natura imperfectum pro mortuo haberi, vel ac si natus non esset; nam respondetur mutum, surdum, aut aliàs à natura imperfectum, suaptè natura successibilem esse, & solùm illi obstare casuale impedimentum, quod illum reddit inhabilem ad deserviendum, ut docent Andreas de Isernia *in d.* §. *mutus, tit. Episcop. vel Abbat. numer.* 5. *versic. sed quia, & num.* 6. Monach. *de feud.* 1. *part. cap.* 57. *numer.* 25. *& 26. videndus, num.* 14. ac proinde Baldum sequutus inquit Balzaran. *dict. tit. an mutus, cap.* 1. *n.* 10. *vers. ultimo nota*, quod feudum in muto, & surdo, habitu saltem, licèt non actu consistit. Unde Doctores nostri, qui in terminis *c. si aliquem*, vocantis proximiorem, patruum secundogenitum, nepoti ex filio primogenito prætulerunt: filium primogeniti imperfecti adhuc viventis, patruo præferendum constanter asseruerunt, ut videre est apud Petr. de Gregor. *de conces. feudi, part.* 4. *quæst.* 8. *ad fin.* Cumia *dict. cap. si aliquem, verbo masculus, n.* 29. Intrigliol. *de feud. cent.* 2. *art.* 3. *n.* 17. *&* 18. *addit. ad cons.* 3. Aloysii de Sept. *numer.* 5. & in filio primogenito furiosi, qui verè incapax est magis, quàm mutus, & surdus, hic enim (si signis edoceri potest) ex probabiliori sententia matrimonium contrahere, & alios actus facere valet; ille autem si in furore perseverat, nullo modo capax est, videndus Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disp.* 8. *à num.* 12. *vers.* Paulus Zacch. *in quæst. Medico-legal. lib.* 2. *qu.* 8. *de mutis, & surd. num.* 9. quod stante statuto vocante proximiorem, aut sequentem in gradu, succedat ad exclusionem patrui secundogeniti, dixerunt Castillo Sotomajor. *contr. lib.* 3. *c.* 13. *n.* 54. *&* 55. Giurba *de succes. feud.* §. 2. *glos. 6. n.* 84.

Ex quibus deducitur, mutum, surdum, aut imperfectum, non haberi pro mortuo, seu non nato, quandoquidem precitati DD. ex ipsius imperfecti persona, filium ejus ad successionem admittendum esse aliis excluſis proximioribus intrepidè concludunt: quod evincit patrem saltem habitu successibilem esse, & ab eo in filium successionem derivari: non ita dicendum, si pro mortuo, aut non nato, imperfectus esset habendus.

Et fortiùs probatur ex textu *in dicto cap.* 1. *tit. an mutus, vel aliàs imperfectus*, ibi, *quidam tamen dicunt, eum qui talis natus est, feudum retinere non posse, quia ipsum servire non valet.* Ex quibus verbis juncto principio illius textus manifestè colligitur, Sapientes Mediolanenses, non alia ratione fuisse motos ad denegandam feudi retentionem taliter imperfecto, nisi quia militare servitium, stante illo impedimento, præstare non poterat, quod & indicant verba sequentia, ibi, *Sic dicimus in Clerico, & fœmina, & in similibus*, quos certum est capaces esse successionis, sed ideo feudum non retinent, quia deservire non possunt. Unde non rectè dicitur, imperfectum haberi pro mortuo, aut pro non nato, & ibidem non posse succedere, & licèt comparetur fœminæ, hoc magis evincit suaptè natura successibilem esse, prout in Regnis utriusque Siciliæ ex *d. constit. ut de successionib.* videmus observatum in fœminis, quæ succedunt in feudis, & deserviunt per substitutos.

Ulteriùs, & ex eodem textu evincitur solam retentionem imperfecto prohiberi, & per consequens successionem de facto propter illud impedimentum, non autem successionem de jure, idcircoque dicunt DD. quod succedit de jure,

non

non ut sibi feudum retineat, sed ut restituat agnato proximiori, ut in puncto firmant Camillus de Larata *in Theatr. feud. part. 6. dilucidat. 24. n. 6.* quia alios laudat, Hotoman. *de feud. tit. 6. Episcop. vel Abbat. in cap. 1. § mutus, verbo retinere*, quem sequitur Hartman. Pistor. *lib. 2. qu. 32. n. 38. vers. nihil itaque*, Balzaran. *in Rubr. d. tit. an mutus, vel alias imperf. n. 5.*

Et hinc fit, quod huic imperfecto datur vita, & militia absque onere servitii, Joann. Aloys. de Septimo apud Lunam *cons. 3. n. 9.* ubi additio, Petr. de Greg. *de vita militia, quæst. 4. num. 9.* Intrigliol. *de feud. centur. 1. quæst. 57. n. 27.* Giurba *de feud. §. 2. glos. 8. n. 41. in fine*; quæ vita, & militia non poterit consequi prædictus D. Gabriel imperfectus, si Mazareni Comes ejus frater in præfatis feudis non succedit.

Quare concludimus in hoc Articulo Mazareni Comitem, vel ex prærogativa melioris lineæ, vel ex persona dicti Don Gabrielis ipsius fratris, qui Racudiæ Comitem ætate præcedit, debuisse in prædictis Statibus, & feudis manuteneri.

ARTICULUS QUARTUS.

Mazareni Comiti debuit concedi prædictorum Statuum manutentio, ob qualitatem melioris originis, quia in pari gradu reperitur masculus ex masculo; at verò Racudiæ Comes masculus ex fœmina.

357 SEcluſa prærogativa melioris lineæ, de qua in præcedenti Articulo, & ex sola qualitate melioris sexus, seu originis, prædictum Mazareni Comitem, licèt natu minorem, dicto Racudiæ Comiti majori natu præferendum, quamplurimis rationibus, nobis omnibus indubitanter placuit. Sed selectioribus propositis, breviter in hoc Articulo prædictæ prælationis fundamenta pro nostri judicii justificatione in medium proponemus.

In feudorum successione, agnationis qualitas semper in-
358 ter omnes alias ad succedendum requisitas, ita caput extulit, quantum lenta solet inter biburna cupressus; nam sive de primævo feudorum jure loquamur, sive de municipali in terminis Constitutionum, & Capitulorum Regni, illam absque controversia consideratam, & magni habitam reperiemus.

De jure communi feudorum regulariter loquendo, & se-
359 cluſa concessione, seu investitura aliter disponente, fœmina à successione feudi penitus fuit excluſa, & per consequens masculus ex ea descendens, tanquam ex radice successionis incapaci, ut de primo sunt expressa jura in *cap. 1. vers. & non filia de natur. succeſſ. feud. ubi gloſſ. verbo filia, cap. 1. & quia vers. hoc autem notandum de his, qui ſeud. dar. poſſ. cap. 1. vers. ad filias vero, de ſucceſſ. fratr. cap. 1. §. quin etiam Epiſcop. vel Abbat.* Alvarot. *de feud. tit. de gradibus, §. 1. n. 3.* Lanar. *repetit. feud. fol. 397. n. 55.* Georgius *repetit. feud. cap. 51. n. 8.* Schrad. *de feud. part. 7. cap. 4. n. 1.* Borell. *in ſumma deciſ. part. 1. tit. de feudis n. 164.* Cumia *in d. cap. ſi aliquem in prælud. n. 73.* & aliis multis relatis, Giurb. *de feud. prælud. 6. n. 19. & de ſecundo*, Gloſ. *in dicto cap. 1. verbo filia, de natur. de ſucceſſ. feud. dicto cap. 1. §. & quia vers. hoc autem notand. de his qui feud. dar. poſſ. dict. cap. 1. de ſucceſſ. fratr.* Bald. *in l. quoties 12. n. 2. C. de ſuis, & legit.* Pariſ. *conſ. 23. n. 27. & 28. lib. 1.* Petr. de Gregor. *de feud. par. 6. qu. 16. num. 4. & 5. quæſt. 17. n. 4.* Graſſ. *de effectibus Clericali effect. 4. n. 35. 36. & 37.* Afflict. *de feud. tit. de ſucceſſ. feudor. §. filia, n. 1.* Menoch. *conſ. 976. n. 1. cum ſeqq.* Scaccia *de judiciis, lib. 2. cap. 9. n. 1640. & 1641.* Alvarottus, Georgius, Lanar. & Schrader. ubi proximè, Larata *de feud. part. 9. dilucid. 82. n. 7.* Arthman. Pistor. *lib. 2. qu. 35. num. 27.*

Imò & si concessio facta sit pro masculis, & fœminis,
360 aut pro hæredibus utriusque sexus (quo casu fœminæ, & ex eis descendentes successionis sunt capaces) dicunt communiter DD. quod est intelligendum deficientibus masculis agnatis, etiam remotioribus, nam iis extantibus non admittuntur fœminæ, & ex eis cognati; quomodo accipiunt text. *in cap. 1. de eo qui ſibi, hæredibus ſuis maſcul.* ut per Alvarottum, *& cæteros repetentes ibidem*, Rosental. *de feud. cap. 7. concl. 40. n. 12.* Schrad. *dicta part. 7. c. 4. n. 60.* Arthman. Pistor. *dicta qu. 35. n. 18.* Facchineus *controv. jur. lib. 7. cap. 44.* Sanleger. *reſolut. civil. tom. 1. cap. 24. num. 4.* & multis laudatis Andreola *controv. 252. à num. 4. & ſeq. & controv. 253. à num. 1. part. 4.*

361 De jure verò municipali, si Regni constitutiones, *in aliquibus, & ut de ſucceſſionibus*, inspiciamus, communemque Doctorum sequamur acceptionem; certum est fœminas miserationis causa, & speciali jure, ita demum ad successionem feudi fuisse admissas, ut non excludant masculos proximiores, aut in pari gradu; sed tantùm illos, qui fuerint remotiores, ut firmat Petr. de Gregor. communiter in Regno receptus, *de conceſſ. feud. part. 6. quæſt. 16. n. 5. & ſeqq.* & sic in paritate gradus incorrectum remansit jus commune feudorum, ut docet Isernia *in dicta conſtitut. in aliquibus in princip. vers. ſic de jure feudorum*, & post eum Rovitus *ſuper pragm. 11. de feudis num. 16. verſic. nec prædictis refragatur, & num. 18. vers. quæ omnia, & n. 22. verſic. quibus ſic*, Ursin. *de feud. part. 2. quæſt. 63. art. 1. ſub num. 28. vers. ſecundo reſpondetur*, Alexand. *in conſ. cauſæ* Sclafani post Marinum *var. reſol. tom. 2. n. 46. & 47.*

Diximus hoc procedere sequendo communem acceptionem dictarum constitutionum in his Regnis utriusque Si- 362
ciliæ apud nostros, & Neapolitanos expositores; nam si illarum tenores attenderemus, alter, & fortasse verius dici deberet: nempè fœminas ad successionem admitti in feudis ad exclusionem masculorum remotiorum inter illos tantùm feudatarios francorum jure viventes, non autem inter viventes jure Longobardo, inter quos, extantibus masculis etiam remotioribus, fœminæ à successione excluſæ erant, ut numeris præcedentibus probavimus; hoc enim expresè cavetur in dicta constitut. *ut de ſucceſſionibus*, in qua postquam in principio dixerat Imperator, filios, nepotes, pronepotes, & descendentes utriusque sexus ad successionem feudi esse admittendos, servata sexus, & majoris ætatis prærogativa inter viventes specialiter jure francorum, & quod mulier in capillo præferretur maritatæ, & dotatæ; subjungit hæc verba, ad finem *in vers. ſi autem*, ibi, *ſi autem vivant jure Longobardo, collatis dotibus, in viriles partes ſucceſſione diviſa portionem ſuam conjugata, ſeu conjugatæ quæcumque ſint, poterunt vindicare*, ex quibus deducitur differentiam fuisse constitutam inter viventes jure francorum, & Longobardo jure viventes; & per consequens illam prærogativam, quod in pari gradu masculus fœminam excluderet, non verò in gradu ulteriori, solùm fuisse concessam viventibus jure francorum, quod erat speciale in Regno, relinquendo incorrectum jus Longobardum inter hoc jure viventes, ut tunc fœminæ succedere possent, quando nullus superesset masculus etiam remotior; quomodo est intelligendum, quod constitutio dicit in dicto *vers. ſi autem*, ut scilicet filiæ maritatæ, collatis dotibus, portionem suam possint vendicare in feudo, quando ob differentiam masculorum in illo succedunt, quam differentiam, licèt sic non explicent, agnoscunt Gloſſa, & Isernia ibidem verbo *filiæ autem*, & verbo *excludunt*, & conducit ad ea quæ diximus supra art. 3. ex num. 198. cum seqq. pro explicatione *cap. ſi aliquem*.

Hæc licèt ita sint, non debemus à communi acceptione 363
recedere, quia jam in Regno jure francorum vivitur præcipuè ab intestato, & etiam ex testamento, si forma contraria non appareat, & solùm servatur jus Longobardum in iis, quæ nostris Capitulis, & constitutionibus non repugnant, utpotè jus commune Regni, sicuti jam probavimus, & explicat latè Giurb. *de feud. dicto prælud. 1. n. 20. & 21. & prælud. 6. n. 1. cum ſeqq.*

Si autem inspiciamus dispositionem dicti *cap. ſi aliquem*, 364
idem ferè cautum reperiemus quo ad successionem fœminarum, quod dispositum erat per dictam constitutionem, *ut de ſucceſſionibus*, inter viventes jure francorum; in illo namque sexus, & primogenituræ prærogativa servari jubetur, ut masculus fœminam excludere habeat, corrigendo jus commune Longobardorum, in illo tantùm casu, quo fœmina gradu proximior cum masculo remotiori, nempè, de inferiori linea, & gradu concurrit, in quo omnes nostri Regnicolæ conveniunt.

At si novissima attendamus capitula, hoc aliquantulum 365
immutatum perspicimus, quia non solùm in pari gradu, sed etiam quando masculus est remotior fœminam excludit; cùm enim propter antiquorum altercationes, opus esset prædictum *cap. ſi aliquem*, declarare, ut scilicet primogenituræ, & lineæ prærogativa, & inter existentes in linea, gradus proximitas, & melioris sexus qualitas deberet attendi; æquissimè fuit provisum, quod fœmina prætextu gradus proximioris non posset excludere masculum ex masculo de meliori linea, gradu tamen remotiorem: neque etiam alteram fœminam ex masculo strictioris lineæ, ut in dicto cap. 204. Imperat. & Dom. Nostri Caroli, & dicto cap. 18. Dom. Regis Philippi, quod ut jam diximus, favore agnationis statutum est, ut feuda conservarentur in Domo, & familia à qua processerunt: intelligendo hoc modo dispositionem dicti *cap. ſi aliquem*, in illis sæpè repetitis verbis *ſexus, & primogenituræ prærogativa ſervetur, ut maſculus fœminam, & juniorem major natu præcedat*, videlicet, quod qualitas melioris sexus à capitulo primo loco considerata, præcederet qualitatem primogenituræ in fœminis concurrentibus cum masculis agnatis, argumento text. *in l. 1. ff. de alboſcribendo, l. quoties, ff. de uſufructu* cum vulgatis, & solum primogenitura in fœminis deberet attendi, quando melioris sexus qualitas cessaret, juxta superiùs dict. art. 3. n. 330. & seqq. qua ratione dicunt nostrates prærogativam sexus potiorem esse, quàm ætatis, Petr. de Gregor: *de conceſſ. feud. part. 4. n. 6.* Muta *in d. cap. ſi aliquem, n. 218. &* 243. qui alios laudat,

366 Et quidquid sit in terminis prædictarum constitutionum, & dicti *cap. ſi aliquem*, in quibus DD. nostri dicunt prælationem masculis concessam in paritate gradus, esse ob favorem agnationis, si non propriè, quia fœminæ invitantur, saltem secundùm quid, ut notant Afflict. *in dicta conſtit. in aliquibus, n. 71. tom. 2.* Petr. de Gregor. *de conceſſ. feud. part. 4. qu. 6. num. 2. & 3.* Cumia *de feud. in dicto cap. ſi aliquem, verbo ſexus, n. 13. & verbo maſculus, n. 114.* Milan. *dicta deciſ. 8. num. 146. lib. 1.* Intrigliol. *dicta cent. 2. art. 51. num. 10.* Cannetius *in cap. ſi aliquem, verſic. ſed tractandum, n. 41. fol. 281.* Muta *in dicto cap. ſi aliquem, n. 233.* Giurb. *de feud. §. 1. gloſſ. 8. n. 5. & 6.* Minadous *deciſ. 36. n. 9. & 10.* Pratus *diſcept. 4. n. 24.* eo quod antiquum jus commune feudorum masculos agnatos, excluſis fœminis, & descendentibus ex eis, in infinitum admittens, solummodo fuerit correctum, quando fœmina, aut cognatus proximior reperitur; sicque in paritate gradus remanserit illibatum, & incorrectum, ex Doctoribus laudatis supra n. 361. quibus & adstipulantur idem Afflict. *ubi proxime, numer. 3.* Petr. de Greg. *dict. part. 4. quæſt. 1. numer. 7. & 8.* Giurba *prælud. 6. num. 19.*

367 Negari minimè potest, quod per nostra novissima capitula supra citata, fuit contemplata agnatio, clarissimis, & expressissimis verbis, ibi, *a tal che li Stati, e baronie venghino a conſervarſi, e perpetuarſi nelle caſate, e cognome donde procedono*, illud enim verbum *caſate*, latinè *Domus*, significat idem quod agnatio, *l. pronunciatio, §. penult. ff. de verb. ſignific. cap. 1. de ſchiſmaticis, lib. 6.* Bart. *in l. 1. num. 3. ff. ad Silanianum*, Simon de Pretis *lib. 3. interpret. 3. dubitat. 1. ſolut. 11. numer. 9.* Brison. *de verb. ſignif. lib. 4. verbo Domus, fol. 163. pag. 2.* Soccinus Junior *conſ. 103. n. 32. & 33. vol. 2.* Thomas Marinus *de feud. tit. 5. num. 18.* Giurb. *de feud. prælud. 4. n. 17. vers. aut ſi pro ſe, & illis de domo ſua*, quod non negat Molin. *de primog. lib. 3. cap. 4. num. 6. dum in n. 11. se* explicat dicens, *niſi alia ſuadeant*, & ipse loquebatur in terminis majoratus habentis substitutiones regulares: idemque significat verbum *cognome, dicta leg. pronuntiatio, §. familiæ, ff. de verb. ſignific.* cognati namque non sunt de cognomine, & familia, à qua feudum procedit, ut firmant DD. allegati num. præcedenti, & Corsett. *conſ. 11. n. 10.* & solùm agnati cognomen suæ familiæ conservant, Hispana *lex 3. tit. 21. part. 2.* ibi, *Porque ſiempre los homes el nome del padre ponen primeramente dilante*, Tiraquell. *de nobilitate cap. 18. n. 21.*

368 Unde cùm in dictis novissimis capitulis, ratio agnationis conservandæ inter descendentes à primis feudorum acquisitoribus, in causa fuerit, ut masculus remotior excluderet fœminam proximiorem, imò & quod fœmina agnata, & de meliori linea (qualis est filia primogeniti) excluderetur à patruo secundo, vel tertiogenito, contra ordinarias regulas primogenituræ: non est amplius dubitandum, quod non solùm in paritate gradus, masculus agnatus, licèt ætate minor, excludere habeat fœminam, & cognatum ex ea majorem natu; sed etiam sit præferendus fœminæ, & cognato proximiori, quoties eadem militat agnationis conservandæ ratio; ut jam supra retigimus in tertio Articulo ex Corsetto *conſ. 9. numer. 36. conſil. 11. numer. 10. & in fine expreſsè in conſ. 18. numer. 17. & 18. & in vers. iſta ergo de Suriana*, & melius *conſ. 19. numer. 36. & 37.* Corsett. *filius ad patrem conſ. 10. numer. 41.* & Barone *in allegat. Joancaſci poſt tom. 2. de citat. numer. 35.* qui licèt in aliis casibus extensionem prædictorum capitulorum negare tentaverint; tamen ob rationem expressam agnationis conservandæ, ex vi comprehensiva ad alios extendunt.

Et in nostris terminis secluſa etiam dispositione præ-
369 dictorum capitulorum, est concors omnium nostrorum sententia, à qua nullus hucusque recessit, quod in paritate gradus agnatus, & sic filius fratris præferri debeat cognato, & sic filio sororis, licèt iste sit major ætate: ita expresè firmant Pernus *conſ. 19. colum. 2. vers. Item eſt dubium*, Petr. de Greg. *de feud. part. 4. quæſt. 7. numer 20.* Cumia *in dict. cap. Si aliquem, verbo maſculus, num. 109. & ſeqq. & verbo prærogativa, numer. 8.* Intrigliol. *de feud. dict. cent. 2. artic. 51. per tot.* Muta *in dict. cap. Si aliquem, num. 241.* Provenzal. ad Bertachinum *verbo filius*; & de Neapolitanis in terminis dictarum constit, idem docuerunt Molphes. *ad conſuet. Neapol. part. 4. quæſt. 40. num. 11.* Larata *de feud. part. 9. dilucid. 36. numer. 10. & dilucid. 82. num. 6.* Rovit. *in pragmat. Neapol. 11. tit. de feud. ante numer. 16. vers. nec prædictis, & ante num. 18. vers. quæ omnia, & n. 23.* Ursin. *de feud. part. 2. qu. 3. art. 1. num. 28. vers. ſecundo Reſpondetur*, & de exteris Ancharanus *conſ. 359. n. 3.* Ruinus *conſ. 49. numer. 6. & conſ. 120. numer. 8. lib. 1. & conſ. 69. num. 24. 25. & 26. lib. 3.* Alciat. *conſ. 15. numer. 6. lib. 8.* quos & alios refert, & sequitur Fusar. *de ſubſtitut. qu. 404. num. 9.* Peregr. *de fideicomm. art. 26. n. 2. vers. compertum eſt autem, & n. 17. vers. paſſus ut videtur*, Curtius Junior. *de feud. 3. part. princip. num. 26. inter tract. DD. tom. 10. part. 2. fol. 95.* Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 16. num. 14.* Arthman. Pistor. *lib. 2. qu. 35. n. 27.* Cioff. *conſ. 4. num. 8. lib. 2.* Menoch. *conſ. 976. per tot. & à numer. 18. & 19.* Scaccia *de judiciis, lib. 2. cap. 9. numer. 1662. & à num. 2666.* Cancer. *variar. part. 3. cap. 21. num. 89. vers. ad quod conducit*, Bursatt. *conſ. 229. n. 39. tom. 3.* Altograd. *conſ. 63. numer. 9. tom. 2.* Spada *conſ. 22. numer. 3.*

Cujus assertionis illa ratio redditur, quia quotiescum- 370
que consideratur agnatio, masculus ex fœmina non dicitur masculus in concursu masculi ex masculo, per quem verè agnatio conservatur, latè Aguirre *de ſucceſſ. Regn. Portug. par. 3. n. 24. & 28. fol. 75.* Altograd. *conſil. 53. numer. 117. lib. 1.* Menoch. *conſ. 973. & 976.* Pratus *diſcept. forenſ. cap. 4. numer. 27. & 28.* Lara *in compend. vitæ homin. capit. 30. numer. 72.* & sicut masculus ille agnatus fœminæ præfertur, ita & masculo ex eadem fœmina, ut post Afflict. Petr. de Gregor. Cumiam, & Intrigliol. supra laudatos, docet Camillus de Larata *d. part. 9. diluc. 82. n. 6. fol. 426.* & quando aliquis excluditur propter favorem agnationis, excluduntur omnes illius descendentes, Fab. de Anna *conſ. 92. n. 68. lib. 1.* D. Joan. del Castillo *controv. lib. 5. cap. 129. n. 30.*

Unde descendendo ad casum istius litis, extra omnem 371
controversiam nobis visum est, Comitem Mazareni, utpotè masculum ex masculo, licèt ætate minorem, præferri debere Racudiæ Comiti, masculo ex fœmina, quamvis natu majori, quia stantibus prædictis capit. novissimis consideratur agnatio, prout supra probavimus; & absurdissimum esset dicere, quod quando prædictus Comes Mazareni excludere haberet Donnam Catharinam amitam, si hodie viveret, non obstante, quod esset gradu proximior, juxta expressam dictorum capitulorum dispositionem, non possit excludere ejus filium Racudiæ Comitem, in pari gradu, eo solùm quod reperiatur major ætate, qua potentior est prærogativa sexus, ut jam ostendimus *n. 365.* ad finem (omittimus replicationem Advocatorum dicti Comitis Racudiæ, dum contendunt, quod ipse non veniat repræsentando matrem, sed ex persona sua propria; quia huic scrupulo faciemus satis infra suo loco respondentes objectioni super non extensione Capitulorum Regni) ac ideo ex hoc tantùm capite omnibus aliis cessantibus (quæ non cessant) pro indubitato habuimus, eidem Mazareni Comiti manutentionem dictorum Statuum esse concedendam.

Quibus non obstant quæ ab Advocatis alterius partis in hoc puncto sunt opposita, levissimi enim ponderis sunt, & eis propulsatis, firmiora, ac stabiliora reddentur nostra fundamenta.

Primò dicunt, jus commune feudorum non esse rece- 372
ptum in hoc Regno, ad quod probandum allegant Corsett. *fil. in addit. ad patrem, conſ. 7. n. 6. & ſeq.* qui id fundat *in dicta conſtitut. in aliquibus tit. de ſucceſſ. fil. Comit.* vel Baron. ubi Imperator pravam appellat consuetudinem illam introductam, per quam masculi remotiores, fœminas proximiores excludebant, ex quo deducunt, quod si jus commune feudorum esset in Regno receptum, utique non diceret, pravam esse dictam consuetudinem, quæ conformis erat prædicto feudorum juri; & etiam allegant Minadoum *in conſtit. Regni, fol. 54. col. 2. vers. unde arguitur, & not. 2. n. 69. fol. 80. col. 2.*

Cui oppositioni respondemus, tum Corsetum loquu- 373
tum esse contra communem DD. nostrorum opinionem, dicen-

dicentium, jus Longobardum, & sic jus feudorum, fuisse jus commune istius Regni, & hodiè servari in iis omnibus, in quibus correctum non reperitur per nostras constitutiones, & capitula, prout probavimus supra, art. 3. num. 194. ex constitutione *Puritatem, de præstandis Sacr. Bajul.* & ultra ibidem laudatos constanter tenent Cannett. *in cap. volentes, fol.* 106. *n.* 10. *& seqq. & in cap. Si aliquem, fol.* 237. *n.* 1. *&* 2. Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *cap.* 4. *à n.* 26. *usque ad* 32. *& per tot.* Petr. de Gregor. *de conces. feud. p.* 4. *q.* 1. *num.* 1. 2. *&* 3. *cum seqq.* Laratha *de feudis, p.* 2. *dilucidat.* 22. *fol.* 23. & Franchis, *decis.* 115. *per totam.*

374 Tum, Corsetti assertionem nullo modo probari posse ex dicta constitutione *in aliquibus*, eo quod dicatur prava consuetudo illa, quæ masculos remotiores, fœminis proximioribus præponebat; quia ibidem non fuit assignata forma succedendi in feudis regularibus, seu regularibus quatenatis (quæ postea data fuit in constitutione *ut de successionibus, tit.* immediatè sequenti *de successione nobilium in feudis*) & solum fuit edita predicta constitutio ad reformandam iniquam illam consuetudinem introductam in successione bonorum Comitum, & baronum filias relinquentium, dum exclusis filiabus contra æquissimam Justiniani Imperatoris *in l. maximum vitium, Codic. de liber. præter.* remotiores agnati, non solùm bona feudalia, in quibus secundùm jus commune feudorum succedere poterant, sed etiam libera, & allodialia sibi vendicabant, & prædictas filias feminas pro arbitrio maritabant; quod Federicus Imperator abrogavit per illam constitutionem, damnando ut pravam talem consuetudinem succedendi in allodialibus, & consulendo miseris fœminis, prout ibidem disponitur: qui intellectus apertè colligitur ex lectura illius textus, & illum assignat Afflictus ibi in principio, & quod dicta constitutio non procedat in feudalibus, sed tantùm allodialibus, prout indubitatum firmat Martianus, *disp.* 3. *numer.* 25. *verf. Mipadous*,

375 Secundò objiciunt, quod ex quo per nostras constitutiones, & capitula fœminæ sunt habilitatæ, & admissæ ad successionem feudorum, si masculi proximiores non existant; non potest dici considerata agnatio, sed solùm prædilectio masculini sexus in paritate gradus: ac ideo concurrente masculo ex fœmina cum masculo ex masculo, si ille major natu reperiatur, præferendus est, quod multis Doctoribus tum Regnicolis, tum Neapolitanis, Hispanis, & exteris, probare tentarunt, quos consultò omittimus brevitati consulentes; quia punctus est satis notus, & facillimo negotio ab eo nos expediemus.

376 Respondemus igitur, conclusionem prædictam, in terminis dictorum Capitulorum Regni 204. Dom. Imperat. Caroli, & 18. Dom. Regis Philippi, non esse absolutè veram, quia ut jam ostendimus, & probant DD. nostri ex verbis suprà, num. 367. relatis, prælatio masculis concessa non solùm consideratur, quando concurrunt cum fœminis in pari gradu, sed etiam cum fœminæ sunt gradu proximiores; sicuti accidit in concursu nepotis ex masculo cum amita, & neptis ex primogenito cum patruo secundogenito; his enim casibus, licèt amita sit proximior, excluditur à nepote; & quamvis filia primogeniti sit de meliori linea, cujus ratione proximior existit, & in primogenito regulari esset preferenda, excluditur etiam à patruo secundogenito, & hoc ea expressa ratione, ut feuda conserventur in familia, & cognomine unde processerunt, qua moti nostrates, capitula prædicta extendunt ad alios casus ultra expressos, in quibus considerari possit idem favor conservandæ agnationis; ut constat ex dictis n. 368.

377 Imò, quod magis est, etiam in terminis dictarum constitut. *in aliquibus, ut de successionibus, & cap. si aliquem*, illa prælatio masculi in pari gradu concessa, dicunt multi ex nostratibus, quod respexit favorem agnationis, relinquendo usque ad illum gradum jus commune feudorum incorrectum: quod negari non potest, masculos agnatos etiam remotiores semper fœminis, & earum descendentibus, ob eumdem agnationis favorem prætulisse, ut benè probant supra laudati n. 366.

378 Qua ratione dicit Joseph Cumia *in dicto cap. si aliquem, verbo maritata, numer.* 10. 11. 12. 42. *&* 51. & verbo *in capillo, numer.* 8. *cum seqq.* fuisse prælatam sororem in capillo, sorori maritatæ; quia scilicet, mulier innupta est agnata, & familiam conservat meliùs, quàm nupta, de quo latiùs inferiùs.

379 Est ergo distinguendum inter agnationem verè & propriè sumptam, & illam, quam fictam, & impropriam, seu artificiosam communiter DD. vocant; si de vera, & propria agnatione loquatur, certum est tantummodo dari posse in masculis descendentibus ex masculis per lineam rectam masculinam, *princip. inst. de legitima agnatorum successione, d. l. pronuntiatio, §. familiæ, verf. communi jure, l. familiæ appellat. ff. de verb. signific.* cum aliis adductis à Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *à num.* 1. *& per totum*, ubi ejus Addentes, latè Castillo, Sotomajor. *lib.* 6. *controv. cap.* 129. *cum tribus seq.* Don Joan. Baptista de la Rea *decis. Granat.* 34. *par.* 2. qui de hac materia ex professo agentes alios cumulant. Si autem de ficta, & artificiosa, negari non potest, eam considerari inter masculos cognatos, & sic descendentes ex fœminis, ut fatentur omnes proximè citati, & alii infiniti, quos recensere otiosum est.

Dum autem DD. nostri dicunt per constitutiones, & 380
capitula Regni consideratam fuisse agnationem, non loquuntur, nec intelligendi sunt de illa vera, & propria, in qua soli comprehensi censentur masculi ex masculis agnatis; hæc enim non consideratur, quando in dispositione aut statuto vocantur fœminæ, seu cognati, (nisi vocati sint in defectum agnatorum, vel post plures gradus substitutionum inter masculos ex masculis, ad quos restricta est agnationis conservandæ ratio, juxta distinctionem Molinæ *dicto lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 50. *verf. ex quibus*, communiter receptus, ut per Addentes *ibidem dicto, numer.* 50. *verf. aut agnatio, & verf. primus casus, & verf. tertius casus*, qui infinitos laudant, Castill. *dicto lib.* 6. *controverf. cap.* 133. *nu.* 11. *cum seqq. & cap.* 33. *per tot.*) sed exaudiendi sunt de prædicta ficta, & artificiosa agnatione, quæ consideratur inter masculos descendentes ex fœminis, secundùm DD. statim laudandos.

Et quidem non absolutè, ita ut quamdiù extet masculus 381
ex masculo, descendens ab illa fœmina, seu cognato, qui priùs successionem occupavit, non possit alia fœmina, vel cognatus de meliori linea, & gradu in primogenito succedere (prout illam intelligunt DD. quos refert, & sequitur Larrea *dicta decis.* 34. *num.* 2. *&* 49. *& decis.* 54. *n.* 7. 11. *&* 21.) nam si hoc concederemus, excluderetur filia, aut nepos masculus ex ea ultimi possessoris, per masculum remotiorem de linea masculina primi vocati, seu cognati, qui successionem occupavit, quod non patiuntur nostra Capitula; sed restrictè, & limitatè ad certos gradus, & sub certa forma irregulari, à nobis explicata supra in tertio Articulo, nu. 330. cum duobus sequent. ut quamdiù commodè possit, absque præjudicio filiarum, & descendentium ultimi possessoris, conservetur agnatio, vel propriè, vel impropriè; ne feuda transeant ad alienas familias, à quibus non processerunt, dum conservari possunt absque detrimento in illis, in quibus semel ingressa est successio, quod non sic explicant DD. nostri.

Replicant Advocati ex adverso, in casu istius litis, nullo 382
modo considerari posse agnationem, nec veram; nec fictam: quia omnia feuda, super quibus erat controversia processerant à Donna Dorothea Barresi, & Branciforte nepte, & refutataria Principis Don Francisci, & proaviæ communis; & sic successio discepatur inter cognatos descendentes ex prædicta fœmina, & prætendentes succedere alteri fœminæ cognatæ, utpotè nuptæ in aliena familia; qua ratione præferendus erat dictus Racudiæ Comes, qui cum alio cognato in pari gradu major natu reperiebatur, & veniebat ad successionem fœminæ cognatæ, juxta distinctionem Cumiæ *in dicto c. si aliquem, verbo sexus. n.* 13. *& seqq. præcipuè, num.* 16. *verf. Aut fœmina*; eo fortiùs quia ipsius mater Donna Catharina fuerat nupta in familia de Branciforte, ex Cravetta *consil.* 831. *&* 877. Vega *consil.* 63. Albamandell. *consil.* 86. *&* 87. cum aliis per eum allegatis.

Sed nihilominus non esse recedendum à prædicta resolu- 383
tione censuimus. Quia superior replicatio in nihilo stringit. Primò, nam dato pro vero (ut verum est) per nostras constitutiones, & capitula consideratam fuisse agnationem, si non veram, saltem fictam, & eo modo quo commodiùs potuit attendi, ut feuda conservarentur in familia primi investiti, aut ultimi morientis: non evanuit, seu cessavit ratio conservandæ agnationis; eo quod deficientibus masculis agnati feuda transierunt in Donnam Dorotheam, nuptam in extranea familia, & Domo de Branciforte, inter ejusdem quippè descendentes est attendenda ratio agnationis conservandæ, fictè, & artificiosè, prout supra explicuimus, ut extantibus masculis ab ea descendentibus per lineam masculinam, præferrentur alii qui per aliam mediam fœminam descendunt; sicuti in terminis resolvunt Cephalus, *cons.* 581. *vol.* 4. Menoch. *consi.* 172. *vol.* 2. *& consil.* 315. *numer.* 41. *volum.* 4. Peregrin. *de fideicomm. art.*

art. 26. *n.* 29. Episcopus Valenzuela, & alii quos sequitur D. Joan. de la Rea *dicta decis. Granat.* 54. *numer.* 11. ad finem, quidquid in contrarium sentiat Perez de Lara *de vita hom. cap.* 30. *à num.* 119. *cum seq.*

384 Et in feudis est communissima resolutio, quod licèt deveniant ad fœminam ob masculorum defectum, & sic transeant in alienam familiam, non amittunt propriam naturam, & formam, sed eam retinent, & dum sunt pænès fœminam dormiunt, quousque nascantur masculi ex ea, quibus natis, reassumunt feuda naturam suam, ex quo à stipite masculino initium habuerant; & isti masculi, & ex eis descendentes ejusdem masculini sexus, præferuntur fœminis, & cognatis proximioribus; ita eleganter Castrens. *cons.* 136. *n.* 2. *lib.* 1. Cacheranus *cons.* 6. *num.* 4. *& seqq. vol.* 2. Everardus junior *cons.* 43. *num.* 19. *volum.* 1. *& cons.* 20. *num.* 1. *usque ad* 16. *& cons.* 29. *num.* 14. *& cons.* 50. *num.* 44. *volum.* 2. Rosental. *de feud. cap.* 7. *concl.* 40. *num.* 7. *& seqq.* Valentinus Foster. *de succes. cap.* 19. *axiom.* 7. *n.* 11. *& seqq.* Milab. *decis. prima num.* 64. 65, 66, *&* 67. *lib.* 1. Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *quæst.* 27. *num.* 12. *&* 13.

Secundò, quia tametsi Advocati ex adverso, multis ad- 385
ductis præsertim ex nostris DD. Hispanis, probare intenderint, masculum ex fœmina proximiorem, aut in pari gradu majorem natu, præferendum esse masculo ex masculo remotiore, aut natu minore; nam masculus ex fœmina est æquè masculus, & in pari sexu, & gradu, est attendenda major ætas ex Phæbo, Pereira, Flores de Mena, Molina Theologo, Gama, Raudensi, & aliis: adhuc tamen extra chorum cantare arbitrati sumus, quoniam prædicti, & alii permulti DD. qui in illa prolixa, & satis apud Hispanos, & etiam exteros controversa disceptatione, utrum ex simplici, sed repetita vocatione masculorum censeatur contemplata agnatio? negativam sententiam tutati sunt, & sic pro masculo ex fœmina se subscripsere; nisi expresè, aut indubitatis conjecturis constet testatorem respexisse ad rationem conservandæ agnationis; (videndi Molina, Addentes, Castillo, & la Rea *in locis citatis num.* 379. & ultra eos, Lara *de vita hom. dicto cap.* 30. *à num.* 116. Valenzuola *cons.* 97. Sesse *decis.* 254. *num.* 3. *& num.* 52. *usque ad* 220. & in responso post eam *num.* 5. *& dec.* 374. *&* 412. *part.* 4. Cæsar. Barz. *decis.* 97. *num.* 11. Riccius *collect.* 886. *part.* 4. Fontanell. *de pact. claus.* 4. *gloss.* 25. *à numer.* 13. Marescott. *lib.* 2. *variarum, cap.* 149. *num.* 2. Anton. Faber *de errorib. decad.* 28. *err.* 8. *num.* 6. & alii relati à Fusar. *de substit. quæst.* 404. Paschal. *de virib. patr. pot. part.* 4. *cap.* 9. *num.* 41. *cum seqq.* & Peregrin. *de fideicomm. art.* 26. *ex num.* 12. qui alios multos cumularunt) eo moventur fundamento, quod in tali simplici masculorum vocatione non sit considerata agnatio, sed solum sexus masculinus ad exclusionem fœminarum, quibus propter earum fragilitatem dominari non convenit, quo casu masculi ex eis censentur vocati, & non excluſi, & hoc ita concludunt quando talis masculus ex fœmina est de meliori linea, & excludi prætenditur per masculum ex masculo remotiorem, & de linea inferiori, ut ex eorum lectura apparet.

386 At sic est, quod per nostras constitutiones, & novissima capitula expresè est considerata agnatio, ut feuda conserventur in domo, & cognomine eorum à quibus processerunt, ut satis probatum remanet. Ergo sequitur, quod concurrentibus masculo ex masculo agnato, secundùm superiorem traditionem, & masculo ex fœmina in pari gradu, illo de meliori linea, & hoc de linea fœminæ inferiore; est extra omnem controversiam, illum præferri debere, etiam in sententia prædictorum DD. (qui in casu quo ex dispositione, vel statuto consideratur agnatio, fatentur masculum ex masculo de linea inferiore, præferendum esse masculo ex fœmina de meliori linea, & fortiùs quando sunt in pari gradu, & ille istum præcedit in linea,) ultra quod multi ex præcitatis DD. loquuntur in dispositione hominis, & in majoratibus Hispaniæ, & aliud dicendum est in vocatione Statuti, ubi semper consideratur ratio agnationis conservandæ, ut expresè dixerunt Bardellon. *cons.* 81. *n.* 36. Capyc. Latro *decis.* 127. *n.* 48. *&* 49. Sesse *dicta decis.* 254. *n.* 284. *& in respons. num.* 7. in terminis Statutorum Italiæ Castillo Sottomajor. *tom.* 6. *dicto cap.* 129. *n.* 51. *verf. omnes ferè præcitati*, qui prædictam distinctionem confirmat.

Et quamvis prædicti Advocati dixerint, quod inter duos 387
patruelis non attenditur linea, sed in pari gradu major ætas, (cui replicationi abunde satisfactum est in tertio Articulo) adhuc, ex hac qualitate melioris originis, invitis dantibus fateri debent, non posse excludi Comitem Mazzareni per Racudiæ Comitem, & per consequens, eis non suffragari Decisiones Phebi, Pereiræ, Gamæ, Flores de Mena, Molinæ Theologi, & aliorum supra relatorum, qui loquuntur in casu quo nec consideratur agnatio, nec attenditur prærogativa lineæ, ut ex eis apertè dignoscitur.

Tertiò, quia à veritate deviat asserere, Donnam Mar- 388
garitam Branciforti cui succedi prætenditur, non fuisse agnatam, & verius est talem fuisse, & uti tali succedendum esse, non obstante, quod fuisset nupta Don Federico Columna ipsius unico viro, à quo vidua remansit. Certum enim est fœminam ex masculo descendentem agnatam esse, *d. l. pronunciatio, ad fin. ff. de verbor. signific. l.* 2. *ff. de legitim. hæred. leg. duodecim tabul. C. eodem titulo, §. cæterum, instit. de legit. agnat. succeff. gloss. marginal. verbo non videtur, in leg. voluntas* 4. *de fideicom.* Paris. *cons.* 35. *in princip. & n. fin. lib.* 3. Simon. de Pretis *interpret. ult. volunt. interpret.* 3. *dubit.* 1. *solut.* 11. *n.* 66. *&* 77. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 39. & ibi Addentes *n.* 3. 4. *&* 35. *adfinem*, idem Molin. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. Castillo *lib.* 2. *controv. cap.* 8. *à n.* 19. & ex nostris Siculis Corsett. *cons.* 18. *numer.* 18. *versic. istud probatur*, qui alios laudat, latè Altograd. multos referens *consil.* 86. *numer.* 46.

Quam agnationem non perdit fœmina licèt nupta sit in 389
aliena familia, ut probant text. *in d. leg. voluntas* 4. *Cod. de fideicom.* ubi Paulus, & Jason. in princip. & Bald. *n.* 7. Decius *in l. fœminæ, n.* 92. *ff. de reg. jur.* Paris. *cons.* 47. *numer.* 56. *lib.* 3. Molina *dicto lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 39. ex nostris Cumia *in dicto capit. si aliquem, verbo maritata, n.* 10. Muta *in eodem cap. numer.* 235. *&* 236. Vincentius Perricone in causa Surianæ *verf.* 2. *negando.*

Et fortiùs cùm Donna Margarita non habuerit filios, & vidua remanserit, quo casu familiam conservare dicitur, ex Intrigliol. *de feud. cent.* 2. *art.* 55. *n.* 12.

Unde deducitur nos esse in primo casu distinctionis assi- 390
gnatæ à Cumia *in dicto verbo sexu, num.* 12. nempè quando ille cui succeditur agnatus est, quo casu firmat agnatum præferendum cognato, & sic habendam esse rationem agnationis, quod clariùs concludit *in verbo masculus, n.* 77. ac ideo ex doctrina istius Doctoris nullum commodum consequitur Racudiæ Comes.

Quartò, quia stantibus novissimis capitulis, in verbis 391
supra relatis num. 367. *accioche li detti Stati, e baronie, &c.* debet considerari Domus, cognomen, & familia ultimi morientis possessoris feudi, cui succeditur, & cujus proximitas ad succedendum attenditur, ex dictis supra in 2. art. & adductis ab Amato *dicta resol.* 10. *numer.* 8. Corsetto filio ad Patrem *cons.* 25. *numer.* 29. *& seqq.* aliàs si ob finitam lineam masculinam primi acquirentis, deveniret feudum ad fœminam, vel masculum cognatum ab illo descendentem, cessarent prædicta capitula, cùm eorum ratio non posset verificari, concurrentibus cognatis ad alterius cognati successionem, per quos familia primi acquisitoris propriè non conservatur; & sic in prædicto casu, filius secundogenitus non esset præferendus nepti ex primogenito, nec frater tertiogenitus nepti ex fratre secundogenito, qui non ob gradus proximitatem, sed propter agnatitiam qualitatem præferuntur contra ordinarias regulas primogenituræ, scilicet prærogativam lineæ, aut, ut Adversarii volunt, beneficium repræsentationis: quod absurdissimum esset dicere; ac ideo inferendum non est sufficere, quod succedere volens sit de familia ultimi morientis, ut expresè agnoscit Corsett. *consil.* 11. *numer.* 10. *& cons.* 18. *num.* 18. ubi ea ratione negabat, considerari agnationem in casu illorum consiliorum, quia prætendens successionem, non erat de cognomine primi acquisitoris, nec ultimi morientis, firmans hoc ultimum sat esse, ut consideraretur agnatio, & in his terminis, omni caret dubio, Comitem Mazareni utpotè de familia, & cognomine Donnæ Margaritæ filiæ D. Francisci Branciforti illius patrui, & neptis D. Fabritii communis Avi, ultimæque possessoris, præferendum esse Racudiæ Comiti, qui cognatus est ex aliena familia.

Quintò, quoniam non est absolutè verum, masculum 392
ex fœmina nupta in familia præferri masculo ex masculo; & DD. in contrarium allegati limitantur, & taxantur per alios quamplures, qui multis rationibus illorum dicta ostendunt, non posse procedere, nisi quando prælatio concessa fuit cuilibet masculo de familia: ut benè inquit Raudens. *cons.* 3. *num.* 25. *lib.* 1. *qui in tractatu variar. q.* 39. *n.* 409. punctum repetit, eam rationem reddit; nam masculus ex masculo verè, & naturaliter agnationem, & familiam conservat, masculus verò ex fœmina non nisi per fictionem, & artificium, & prosequuntur multa Bero *cons.* 96. *lib.* 2. Soccin. Junior.

Junior. *cons.* 15. *lib.* 4. Curt. Junior. *cons.* 117. *vers. circa secundam novam considerationem*, Bellon. Jun. *cons.* 2. *à n.* 73. Perez de Lara *de vit. hom. dict. cap.* 3. *à n.* 99. Prat. *disc. for. c.* 4. *à n.* 56. *lib.* 1. Jacob. Federic. *post cons.* 95. Altograd. *lib.* 2. *sub n.* 67. *vers. Martianus Jovinus*, *& vers. Aug. Bero.* Rovitus *cons.* 17. *lib.* 1. ubi scripsit contra Peregrinum *cons.* 50. *lib.* 3. Alberghin. *inter cons. Fusarii* 18. qui scripsit contra Bartholomæum Stella, videndus *n.* 11. *vers.* 3. *comprobatur*, ex quibus deducitur non esse attendendam hanc Racudiæ Comitis qualitatem, à persona ejus patris deductam, præcipuè cùm ipse non descendat à Donna Dorothea, in quam prædicta feuda transierunt, nec sit de familia de Santapau, & Barresi, à qua illa proveniunt, sed de familia de Branciforti, & diversa linea, quæ habetur ut extranea.

Objiciebant deniq; Advocati ex adverso, non debere extendi prædicta capitula, & eorum rationem ultra personas in eisdem expressas: ac ideo cùm controversia de successione esset inter duos patrueles, qui casus ibidem comprehensus non invenitur, absonum erat, dare extensionem, quam illa statuta non admittunt. 393

Sed respondemus sat à nobis fundatam dictorum capitulorum extensionem in 3. artic. remanere, etiam quoad conservandam agnationem ob rationem in eis expressam, ultra personas ibidem exemplificativè commemoratas: quod & in hoc artic. tetigimus num. 368. & propterea dicimus favorem filii secundogeniti, hoc est Comitis Mazareni in prædictis Capitulis expressè comprehensi, durare mortua filia tertiogenita, scilicet, Donna Catharina matre Comitis Racudiæ, ibidem propter illum exclusa, ac si hodie viveret; quia jus, quod ille habuit ex capite invitativo ad successionem in concursu Amitæ, non potest amitti ob ipsius mortem concurrente ejus filio eadem ratione exclusio: cùm prælatio prædicto Comiti concessa uti filio ex secundogenito, fundetur in agnationis favore, quem filius fœminæ exclusæ disrumpere non valet, utpotè descendens ex eadem infecta radice, optimè ad propositum Antonius Faber *de erroribus, dicta decad.* 28. *error.* 10. *numer.* 10. ibi, *at qui non potest filia facere, ut hic nepos videatur filius masculus testatoris, quandoquidem nec illa ipsa masculus est, ut nec ipse fœmina*, quod præsenserat Tiraquell. *de primog. qu.* 12. *ex n.* 6. & demum facit regula communiter à Doctoribus tradita, quod exclusa fœmina propter masculos, ejus omnes descendentes censentur exclusi, *cap.* §. *hoc autem notandum, de his qui feudum dare poss.* & post Joan. Andr. *in cap. ad apostolicam, de sent. & re judic. lib.* 6. *& in addit. ad speculat. tit. de testam. circa finem*, tradunt Bald. Aretin. Claudius de Seisel. Castrensis, & alii apud Peregrin. *de fideicomm. art.* 26. *ex n.* 4. Menoch. *cons.* 172. *ex n.* 15. Tiraquell. ubi supra *à n.* 12. & post Palacios, Rub. Cifuentes, & Greg. Lop. Molina *dicto lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 45. & 46. Mierez *de majorat.* 2. *par. quæst.* 6. *n.* 220. Giurba *de feud.* §. 1. *glos.* 8. *n.* 16. *in fin.* & §. 2. *glos.* 6. *num.* 6. *cum adductis supra*, *num.* 370.

Et quamvis ex adverso dicebatur, Racudiæ Comitem non venire ad successionem repræsentativè ex persona matris, sed ex sua propria persona uti masculus descendens à primis feudorum acquisitoribus, ob idque juxta communem distinctionem (de qua post Cardin. Mantic. *de conjectur. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 49. & *lib.* 11. *tit.* 20. *num.* 7. Guttier. *lib.* 3. *practicar. qu.* 67. *n.* 20. Menoch. *cons.* 802. *n.* 61. & 62. *lib.* 5. Rota *decis.* 15. *n.* 6. & 7. *part.* 2. *diversorum*, Greg. Lop. *in l.* 3. *tit.* 13. *part.* 6. *glos. magna*, *quæst.* 22. *vers. Sed an excludis*, Molina *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 39. & 41. & alios quos refert Honded. *cons.* 72. *n.* 42. *cum seqq. lib.* 1. testantur Addentes Molin. *disp. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 51. *vers. in qua materia*, & alii laudati à Castillo Sotomajor *lib.* 2. *contr. cap.* 4. præferendum esse dicto Comiti Mazareni, quem in pari gradu, & sexu præcedebat ætate, non obstante, quod illius mater esset exclusa, si forte concurreret cum predicto Comite ejus nepote. 394 395

Tamen huic difficultati, quam ad hunc locum supra, n. 371. reservavimus, nunc satisfacimus, & dicimus non obstare supradictis; quia omnes DD. dicentes filium fœminæ exclusæ posse succedere in primogenito, si ex persona sua ad successionem veniat, loquuntur expressè, & intelligendi sunt eo casu, quo filius ex propria persona independenter à matre, vocationem habet, veluti cùm exclusis fœminis, vocantur descendentes masculi, & nec expressè, neque ex indubitatis conjecturis deducitur, habitum fuisse respectum ad agnationem conservandam, sed solùm ad nudam masculinitatem; in quibus terminis, tam supra citati duobus numeris præcedentibus, quàm alii permulti, quos longum esset recensere, firmant masculum ex fœmina exclusa, de meliori linea, & gradu, debere succedere, ad exclusionem agnati remotioris, quia venit ex persona sua, & ex propria vocatione. At quando habitus est respectus ad agnationem, nullus ex eis dicit, nec dicere potest masculum ex fœmina (qui cognatus est) habere vocationem in concursu masculi ex masculo agnato, imò omnes fatentur illam non habere, nec posse succedere, quantumvis proximior, & de meliori linea existat, cùm non habeat qualitatem ad succedendum requisitam ex persona sua, nec ex persona matris, per quam prætendit prærogativam primogenituræ, & continuationem lineæ, nam ut inquit Bald. *in leg. maximum vitium, num.* 4. *Cod. de liberis præteritis*, licèt in filio mutetur sexus, non tamen mutatur qualitas, & ratio exclusiva, & in sententia Pauli de Castro *cons.* 241. *num.* 5. *lib.* 1. est major ratio exclusionis filii, quàm matris; ille enim est cognatus, hæc verò agnata; & ideo solummodo non admittitur, quia principium dat alteri diversæ familiæ, *dicta l. pronuntiatio, ad fin. ff. de verb. signific.*

Unde in casu istius litis nihil proficit Racudiæ Comiti dicere, quod venit ad successionem ex persona sua, & non ex persona matris; quia ut jam sæpiùs diximus, per nostra capitula consideratur agnatio; cujus ratio expressè assistit nepoti in concursu amitæ, propter eum exclusæ, & hæc exclusio eidem favorabilis, durat eo vivente, non solùm respectu prædictæ amitæ præmortuæ, sed etiam respectu filiorum ejus, fortiori ratione cùm sint cognati, & gradu remotiores, qui cùm non habeant vocationem in concursu agnatorum saltem in pari gradu, imò sint excluſi de jure feudorum incorrecto per nostras constitutiones, quidquid sit quando proximiores reperiuntur, non possunt ex persona propria ad successionem venire; ac ideo absque ulla dictorum capitulorum extensione, Comes Mazareni præcisè excludit dictum Racudiæ Comitem, tam ex persona sua, quàm ex persona matris, juxta superiùs dicta, quæ non debilitantur contraria ista oppositione. 396

Quæ omnia attendentes, & præ oculis illud præcipuè habentes, quod dictus Comes Maxareni, uti masculus ex masculo, est admissus ad successionem prædictorum feudorum: tum ex expressa juris feudalis, & communis dispositione: tum ex Regni constitutionibus, ac Capitulis; dictus verò Racudiæ Comes utpotè masculus ex fœmina exclusus de jure communi, solum per dicta nostra Statuta miserationis causa, est in subsidium vocatus ex persona matris, quæ fuit habilitata: nobis visum est ex hoc solo capite, & qualitate agnatitia (quando tot aliæ in superioribus Articulis comprobatæ penitùs cessarent) verum, & legitimum illorum successorem illum debere declarari, illique manutentionem concedi, virtute Capituli 43. Invictissimi Regis Ferdinandi continuantis possessionem in hæredem scriptum, & verum de jure successorem in feudis (qualis est prædictus Mazareni Comes ex testamento ultimæ possessitricis, instituentis eum, qui de jure succedere debet,) quia dum concurrit exclusus de jure feudorum, & tantùm vocatus in subsidium, cum simpliciter admisso, & vocato tam illo jure, quàm per Regni Capitula: certè quidem ille vocatus in subsidium intelligi debet vocatus ordine successivo post illum, qui etiam de jure admissus est, quandoquidem in pari gradu jus illud remansit per dicta capitula incorrectum, & per alia noviſſima aliquantulum ampliatum, quoties militat ratio agnationis conservandæ: idcircoque cum qualitas sexus potentior sit ætatis qualitate, nihil refert, quod in hac vincat qui in illa vincitur; imò ob ejus defectum non est vocatus, nec potest concurrere; sicut nec ejus mater, per quam fuit admissus. Et sic concludimus in præsenti Articulo. 397

ARTICULUS QUINTUS.

Principes de la Trabia, & Resuttana, qui ad causam venerunt prætendentes manutentionem in possessione Status, & Marchionatus Militelli, non habent bonum jus in hoc judicio, ac ideo justissime fuit unicuique eorum denegata manutentio dicti Status; salvis juribus ad judicium plenarium & petitorium.

DIximus supra Artic. 2. ex num. 23. non liquidò constare, cui ex descendentibus istius familiæ de Barresi, & sub qua forma concessam fuisse Terram, & Baroniam Militelli: sed solùm ex aliquibus scripturis deprehendi, quod fuerit concessa in anno 1393. per Inclytum Regem Martinum, Blasco Barresi, & deinde Antonello ejus filio, pro se, & hæredibus de suo corpore legitimè descendentibus; & quod à Blasco pri- 398

primogenito dicti Antonelli, usq; ad Don Vincentium Barresi, qui obiit anno 1467. absque filiis, & cui successit Donna Catharina soror; nupta postea Don Fabritio, Buteræ Principi, fuit semper continuata successio de primogenito in primogenitum directæ lineæ, & omnes successivè investituras acceperunt, probata morte antecessoris, & primogenitura successoris, juxta tenorem suorum privilegiorum, nullo alio expresso, ut constat ex investituris in processu exhibitis.

Nunc autem pro istius Articuli faciliori expeditione, Arbore præmisso (de quo folio præcedenti) supponendum est in facto, quod in anno 1568. possidente dicta Terra, & castro Militelli, præfata Donna Catharina Barresi, uti hærede D. Vincentii fratris, virtute ipsius testamenti, & prout diximus dicto 2. artic. num. 25. & 26. Blascus Barresi Principis de la Trabia Proavus tentavit in hac R. M. C. reivendicatoriam dicti Status contra dictam Donnam Catharinam, asserendo ad ipsum pertinere, eo quod dictus Antonellus, Blasci primi acquisitoris filius per suum solemne testamentum confirmatum postea per Dominum Regem Alphonsum in anno 1444. disposuerat, & ordinaverat, quod in dicta Terra, & Castro succederent Blascus ejus primogenitus, & omnes alii primogeniti masculi, ex eo descendentes in infinitum, fœminis semper exclusis, & quod in defectum masculorum de linea directa Blasci succederet masculus primogenitus de linea secundogenita; ob istius defectum devolveretur successio ad masculum primogenitum de linea tertiogenita; & si primogenitus istius tertiæ lineæ decederet sine filio masculo, posset succedere ejus filia, & ex ea masculi descendentes: illa verò absque filiis masculis defuncta, transiret successio ad filiam primogenitam de directa linea dicti Blasci, & ad filios masculos ejusdem. Quibus extinctis, succederet filia primogenita de linea secundogenita, ejusque filii, & descendentes masculi; ita tamen, quod tales descendentes ex fœminis, deberent se cognominare de Barresio; quibus omnibus defectis vocaverat filios secundo, & tertiogenitos ipsius Antonelli testatoris, eorumque descendentes, servato eodem ordine primogenituræ. 399

Sub qua dispositione, dixit successionem dicti Status perveniſſe ad Joannem Baptistam Barresi nepotem ex filio primogenito d. Blasci, à quo Joanne Baptista processisse Antonium filium primogenitum, Nicolaum secundo, & Blascum tertiogenitum: ex Antonio Carolum, ex hoc Carolo Vincentium, & Catharinam: ex Nicolao secundogenito Franciscum; & ex hoc Carolum, & Beatricem: & quia dictus Vincentius decesserat absque filiis, & ex dicto Nicolao secundogenito solùm remanserat Beatrix, asserebat prædictus Blascus, ad ipsum uti masculum tertiogenitum dicti Joannis Baptistę spectare successionem, exclusa prædicta D. Catharina, quam ut injustam, & intrusam possessitricem, petiit condemnari ad restitutionem d. Status cum fructibus à die indebitæ occupationis. 400

Inter alias scripturas ad effectum missas præsentavit prædictum assertum Testamentum Antonelli Barresi conditum (ut supponitur) Militelli die prima Martii XI. Ind. ann. 1431. per acta Notarii Antonii de Stephano, transumptatum semel & iterum absque citatione interesse habentium, & cum aliis defectibus, de quibus infrà suo loco; ac etiam edidit prædictum Privilegium Domini Regis Alphonsi de anno 1444. in quo enuntiativè dicitur, quod confirmatur testamentum Antonelli Barresi, in quo disposuit de prædicta baronia Militelli, sed non calendatur tale testamentum, nec dicitur cor. quo Notario fuit confectum. 401

Ex parte d. Donnæ Catharinæ conventæ, inter alia fuit oppositum de falsitate prædicti asserti Testamenti per viam cedulæ denuntiatoriæ, & interrogatoriæ, ut dictus Don Blascus responderet, an eo uti vellet pro vero, & authentico? cum protestatione illum accusandi criminaliter de usu falsorum instrumentorum; sed cùm non respondisset simpliciter affirmando, prout de jure tenebatur, fuerunt ab utraque parte diversæ cedulæ præsentatæ, & formatus fuit Articulus, qui demum remansit indecisus, eo quod præfatus Actor directè respondere recusavit; & causa in negotio principali conclusa, in illo statu fuit relicta. 402

Moritur deindè prædictus D. Blascus instituto hærede universali D. Joanne Barresi ipsius filio primogenito, qui non curavit præfatam litem prosequi, & denique decessit absque filiis masculis, unica relicta filia Donna Elisabetha Barresi, quę patris extitit hæres universalis, ex qua natus est Dom. Octavius Barresi, & Lanza Princeps de la Trabia ipsius primogenitus, & hæres, unusque ex oppositoribus, qui nec in vita matris, nec post illius mortem usquequo d. Donna Margarita ab Austria, & Branciforte naturæ debitum solvit, de prædicta lite reivendicatoria recordatus est, imò illa derelicta, & multis mensibus post introductam causam inter dictos Comites Mazareni, & Racudiæ venit ad illorum exclusionem, prætendens manutentionem dicti Status Militelli. 403

Præsentavi inter alias scripturas ad effectum missus, simplicem copiam prædicti testamenti extractam ex consimili dicti processus super reivendicatoria prędicti Status ab eodem Principe in ipsius Domo conservati (originalis enim non fuit repertus in Archivio istius M. R. C. sed amissus, & deperditus, & non potuit constare, an facto, & culpa cujusdam Advocati, & Procuratoris prædictæ Donnæ Margaritæ, an ob calliditatem alterius Agentis, & Solicitatoris dicti Principis; de utroque namque fuit nobis facta informatio per fidem Archiviarii, & nonnullas testium depositiones tunc temporis receptas, ex quibus valdè dubia remansit dicti processus amissio, ex cujus facto contigerit, quod in prædicto summarissimo judicio non licuit examinari) ac etiam alteram copiam dicti Privilegii Serenissimi Regis Alphonsi de anno 1444. informa probante; patiterque aliam copiam testamenti prędicti Blasci Antonelli primogeniti de anno 1445. in quo enuntiativè fit mentio de prefato Antonelli sui genitoris testamento, absque designatione datę, diei, mensis, anni, & Notarii. 404

Et virtute predictarum scripturarum petiit manuteneri in possessione dicti Marchionatus, dicens se esse verum, & legitimum successorem, utpotè pronepotem dicti D. Blasci Barresi masculum de linea masculina dicti Joannis Baptistæ primogeniti de linea directa Blasci primi vocati, in eumque, ob defectum aliorum masculorum de prædicta linea Joannis Baptistæ, nempè Antonii, & Nicolai, ipsius filiorum, continuatam fuisse dictam possessionem ex nostro statuto continuante (de quo pluries præcedentibus articulis,) & ex testamento prædictæ Donnæ Margaritæ ultimæ morientis, quæ dum illum in dictis Statibus, & feudis particularem hęredem instituit, qui de jure succedere deberet, ipsum Principem instituere velle judicari debebat, cùm ipse esset verus, ac indubitatus de jure successor, stante prædicto testamento, per quod successio regulanda erat. 405

Deindè venit ad idem manutentionis judicium Don Joseph Barresi, & Napoli Princeps Resuttanæ, prætendens dicti Marchionatus manutentionem ad exclusionem tam d. Principis de la Trabia, quàm dictorum Comitum Mazareni, & Racudiæ, & dixit ad illum spectare successionem, eo quod esset masculus descendens ex Nicolao filio secundogenito prædicti Joannis Baptistæ, à quo processerant Franciscus, & ex eo Carolus, & Beatrix ipsius filii, & quod tempore mortis dicti Don Vincentii primogeniti de linea directa masculina dicti Blasci, remanserat vivus d. Carolus primogenitus Francisci de prædicta secunda linea masculina, (prout vixit usque ad annum 1618.) ideòque eidem Carolo, & non Blasco tertiogenito ex dicto Joanne Baptista, fuerat debita, & delata successio, exclusa prædicta Donna Catharina, & quod ob mortem dicti Caroli absque filiis successerat prædicta Beatrix ejus soror, quæ vixerat usque ad annum 1639. quo tempore decesserant prædicti Blascus, & Joannes ejus filius, nullusque extiterat masculus de tertia linea, ad quem successio prædicta transire posset, & ob mortem Beatricis, fuerat devoluta successio ad dictum Principem ejus nepotem ex filia unica Donna Elisabetha illius matre, qui tunc temporis natus erat, & primogenitus. Ad quam fundandam intentionem præsentavit easdem scripturas, testamenta, & privilegium, & quorum supra meminimus in eadem forma, & prout fuerunt editæ per Principem de la Trabia. 406

Fuit denique per utramque partem de legitimatione personarum eorumdem sufficienter edoctum, quo ad descendentiam ab illis personis, per quas succedere prætendebant, in quo omnes litigantes extiterunt concordes. 407

Et in eo extitit discordia, quod dicti Comites Mazareni, & Racudiæ excipiendo dixerunt, prædictos Principes de la Trabia, & Resuttana non esse audiendos, eisque manutentionem denegandam, tum quia prædictum testamentum Antonelli Barresi non erat authenticum, sed simplex copia alterius copiæ absq; aliqua comprobatione, & vehementissimam patiebatur falsitatis præsumptionem, sicq; non debebat admitti in summariissimo manutentionis judicio ad regulan- 408

gulandam dicti Status successionem; tum etiam quoniam incredibile erat, Donnam Margaritam voluisse instituere in suo Testamento dictum Principem de la Trabia, cujus Proavus tentaverat ab ea, & suis antecessoribus evincere dictum Statum Militelli, se confitendo injustam possessitricem, & obligando se ad fructuum perceptorum restitutionem; ex quo descendebat non habere pro se dictum Principem, Statutum continuans possessionem in hæredem; & hanc eamdem exceptionem per consequens patiebatur dictus Princeps de Resuttana, qui infringebat jus, quo possederant dicta Donna Margarita, & sui; tum denique ex aliis multis capitibus, & causis, quas ne otiosè longiores simus, omittimus.

Inter dictos verò Principes de Trabia, & Resuttana, contentio erat super prælatione linearum; ille enim ajebat
409 ipsius lineam, (licèt tertiogenitum ex Joanne Baptista communi stipite) præferendam esse istius secundæ lineæ; quia quamvis Don Joannes ipsius Avus decesserit sine filiis masculis, tamen cùm hic esset ultimus masculus de prædicta tertia linea, ad quem per mediam personam dicti Blasci sui patris successio fuerat devoluta, transmisit illam ad filiam Elisabetham, dicti Principis Trabiæ matrem, ex dispositione expressa dicti Antonelli testatoris; & prædicta Elisabetha ad eumdem Principem filium, etiam expressè vocatum, uti in conditione positum, si sine liberis masculis decessisset; juxta supradicta num. 399. Hic autem de Resuttana asserebat præferendum esse, eo quod in ejus secundam lineam, (scilicet descendentem à prædicto Nicolao) successio ob mortem Don Vincentii fuerat devoluta; & non poterat transire ad Blascum tertiogenitum, stante quod in dicta secunda linea reperiebatur masculus de linea directa masculina Blasci primi vocati, qualis erat dictus Don Carolus nepos prædicti Nicolai; fortiùs cùm dictus Carolus vixisset ad annum 1618. quo tempore defecti erant omnes masculi de prædicta tertia linea Blasci, & solùm extabat dicta Donna Elisabetha mater Principis Trabiæ, ad quam non potuerat transire successio, cùm nondum ejus linea fuisset ingressa, quo casu tantummodo habebat vocationem uti filia ultimi possessoris, & de prædicta linea ingressa: ac per consequens nec ad ejus filium Principem Trabiæ. Ideò, dubio procul, ob mortem dicti Caroli debebat succedere dicta Beatrix ejus soror, avia d. Principis Resuttanæ, quæ erat de linea ingressa, & à nullo poterat excludi masculo, & de prædicta tertia linea jam defecta; & ob mortem dictæ Donnæ Beatricis aviæ defunctæ in dicto anno 1637. ad ipsum jam natum successio spectabat, utpotè ejus nepotem masculum ex filia Donna Elisabetha.

Hæc in facto, qua potuimus brevitate prælibavimus,
410 quia concedunt ad celeriorem expeditionem eorum, quæ nunc dicemus. Licèt enim multa incidunt discutienda pro justificatione nostri Decreti, per quod dictis Principibus, prædicti Marchionatus manutentio fuit denegata, & Mazareni Comiti concessa; tamen supposito facto jam præmisso, in quo substantialiter est comprehensum totum, quod in effectibus, & scripturis ab utraque parte prolixe fuit involutum, paucis agemus; ne in negotio adeò fundamentis destituto, tempus dilapidando, Tuæ Catholicæ Majest. prudentissimos, ac Consultissimos Senatores tædio afficiamus.

Ad tria igitur capita reducitur ratio exclusionis prædi-
411 ctorum Principum Trabiæ, & Resuttanæ. Primò, quia testamentum Antonelli, per quod prætendebant regulari successionem, non est authenticum, nec reperitur in forma probanti. Secundò; nam vocati non sunt, seu instituti in testamento Donnæ Margaritæ ultimæ morientis, ac ideò non habent pro se statutum continuans, nec possunt admitti in hac summariissimo judicio. Tertiò, quoniam dato citra veri præjudicium, quod testamentum Antonelli fuisset verum, & solemne, & per illud præsens successio esset regulanda, comperit sine controversia dicto Comiti Mazareni secundùm illius expressas clausulas, & pro nunc sunt excluſi prædicti Principes; omittimus disputare, utrum Trabiæ Princeps possit venire ad hoc judicium pendente, & indecisa causa rei vendicatoriæ tenutæ per Proavum Don Blascum tot retro annis; & quamvis non sit idem casus, in cujus terminis loquitur Don Franc. de Paz *tractat. de tenuta, cap.* 42. concedimus eidem, quod potuerit id facere ex persona sua, & ex jure, quod pro nunc ei competere prætendit, sed non repræsentativè ex persona dicti Proavi, cujus qualitatem masculinitatis de linea masculina non potest repræsentare, stante in medio ipsius matre, quæ non fuit successibilis, ut est notissimum.

Quoad primum, sunt quamplura vitia, quæ prædictum patitur testamentum, non enim apparet Protocollum, seu matrix, aut imbreviatura: ex quo, quando alia non concurrerent, fidem prædictum testamentum non meretur: ut probat expressè text. *in Authent. de tabellionibus*, ubi dicitur, quod non facto, aut facto, & non reperto Protocollo, instrumentum præsumitur falsum, *leg. contractus, Cod. de fid. instr. & l. publicati, C. de testam.* Bald. *in rubr. Cod. de fide instrum. numer. 39. pest medium, vers. adde hoc verum,* 412
quem refert, & sequitur Roman. *in leg. sciendum, num. 76. vers. attende tamen, ff. de verb. obligat. & conf.* 174. *num.* 7. latè multis aliis laudatis Don Gabriel de Parexa *de instrum. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 1. num. 41. parte prima*; & stante suspicione falsitatis, qua dictum testamentum laborat ex oppositione contra illud facta per partes, tam in judicio reivendicatorio, quàm in præsenti summariissimo, præcisè debebat exhiberi Protocollum, ut ex eo veritas appareret, ut *ex leg. final. Cod. de fid. instrum.* post Bart. tradit Castrens. *in dicta l. contractus, numer. 14. vers. secundum vero, Cod. illo titulo*, Parexa *ubi proxime, dicto n. 41.* Farinac. *de falsit. quæst. 155. ex n.* 133. *usque ad* 145. quod sine dubio procedit in præsenti causa, cùm nec Protocolli amissio usquam fuerit probata, juxta text. *in leg. si creditor 4. Cod. de pignorat. act. leg. testium, l. illata, 4. Cod. de fid. instrum. dict. leg. publicati*, & ibi Glos. *C. de testam.* junctis traditis à Parexa ubi suprà, nu. 47. & licèt simus in antiquis, hoc tamen non relevat, ut inferiùs probabimus.

Deindè non est exhibitum originale (hoc est primum exemplar, quod à matrice extrahitur per Notarium, seu tabellionem à partibus rogatum, ut his quibus interest edatur, de quo loquuntur jura *in l. 2. ff. de fid. instrum. leg. fin. ff. quemadmodum testamenta aperiant. leg. census, & monumenta, ff. de probat. leg. 4. & leg. Pompon. ff. famil. ercisc. capit. 1. de fid. instrument.* Covarr. Parlador. Castill. 413
Sotomajor, & alii laudati à Domino Gabriele Parexa, *de instrument. edit. parte prima, tit. 1. resolut. 2. §. 2. num. 1.*) sed simplex copia alterius copiæ extractæ à prædicto consimili, nullam habente authoritatem, nec comprobationem, & quod magis est, testamentum prout fuit editum in dicta causa reivendicatoria, est copia alterius copiæ, semel & iterum, absque partis citatione transumptum, ut ex ejus visione ad oculum appareat: nam primò supponitur transumptatum dictum testamentum in anno 1527. ad instantiam Don Antonii de Barresio per acta Notarii Matthæi de Vitali Terræ Militelli, & dicitur fuisse exemplatum, & sumptum ex publico instrumento confecto, & celebrato manu egregii Notarii Antonii de Stephano ad perpetuam rei memoriam, & postea ad finem hæc verba reperiuntur: Ex actis quondam Notarii Antonii de Stephano extracta est præsens copia præsentis testamenti per me Don Ludovicum de Paganella Notarium Apostolicum per absentiam Notarii Parisii de Paganella genitoris mei detentoris, & conservatoris dictorum Actorum, ex quibus colligitur non fuisse transumptatum testamentum originale extractum, & primò exemplatum à matrice manu Notarii Antonii de Stephano, apud quem asseritur fuisse celebratum, sed solùm copia simplex extracta manu cujusdam Notarii Apostolici absque ulla solemnitate.

Imò ultra contrarietatem, quæ visibiliter legitur in dicto principio, & fine præfati transumpti, est etiam notandum 414
quod in dicta causa reivendicatoria non fuit exhibitum illud transumptum confectum manu Notarii Matthæi de Vitali, sed alia, quæ dicitur ex ejus actis extracta per Notarium Joann. Baptistam Bartulotta de Terra Militelli de ejus voluntate, & manu aliena in anno 11. Indit. 1567. & demum prædictum transumptum non fuit repertum in actis Matthæi de Vitali, ut apparet per fidem Notarii conservatoris actorum ejusdem in processu à partibus præsentatam; de qua infrà.

Undè locum sibi vendicat vulgaris, & communis regula, quod non est tribuenda fides copiæ, seu exemplo Instru-
menti, ex *d. cap. 1. de fide instrum. dict. l. ultima, ff. quemadm.* 415
testam. aperiant. l. 2. ff. de fid. instrum. lex Regia Hispania 114. tit. 18. part. 3. l. 2. tit. 14. par. 7. Covar. *practic. c. 21.* Parlad. *quotid. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 12. limit. 2.* latè Castill. *controv. lib. 2. cap. 16. ex num. 51.* D. Francisco de Paz *de tenuta, cap. 20. per totum*, latissimè D. Gabriel de Parea *d. part. 4. tit. 1. resol. 3. & 4. per tot.*

Quæ regula præcipuè procedit, quando (ut in præsenti) tot concurrunt, ex quibus suspecta redditur prædicta exem-
platio, & copia testamenti; omniaque deficiunt, quæ de 416
jure requiruntur, ut exemplis instrumentorum credatur, non

non enim aderat justa causa illius transumptandi, cùm supponatur tunc temporis conservari matricem, seu Protocollum apud Acta Antonii de Stephano, ex quibus poterat aliud exemplum sumi, servatis servandis, juxta texum *in cap. cum Tabellio, de fide instrum.* Covar. *d. cap. 21. num. 2.* & cum aliis Parexa *d. resol. 3. §. 3. num. 126.* & sic ob defectum causæ enervatur instrumenti transumptati fides, *ex cap. fin. de instr.* ibi, *propter vetustatem, vel aliam justam causam, cap. cum dilecta, de confirmat. utili, vel inutili*, ibi, *prædicta privilegia quasi jam vetustate consumpta*, Covarr. *ubi supra, n. 4. ver. requiritur*, Nec præcessit citatio successorum in dicta Baronia, aut saltem immediati, quibus D. Antonius Barresi non poterat præjudicare exemplando dictum testamentum, & confitendo esse titulum suæ successionis, juxta doctrinam Bald. *in l. fin. nu. 7. Cod. de confessis*, Peregrin. *de fideicommissis, art. fin. num. 61.* & hic citationis defectus efficit ut Instrumentum non dicatur solemniter extractum, nec facit fidem in præjudicium tertii, latè pluribus (ut solet) laudatis, Parexa *d. resol. 3. §. 3. n. 120. cum seqq.* ubi materiam istius citationis optime prosequitur, & denique ex dictis suprà, *num.* 413. & 414. deducitur multa alia defuisse, quæ præcitati DD. dicunt servari debere, ut exemplo alicujus Instrumenti fides in judicio sit præstanda.

Nec obstabit dicere (prout ex adverso dicebatur) præditum exemplum, seu transumptum esse satis antiquum, ex-
417 cedens tempus centum annorum, ex quo solo, illi fidem adhibendam esse autumabant, juxtà tradita à Boerio *decis. 36. num. 10. vers. & quamvis*, Afflict. *decis. 25. n. fin.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 78. n. 11.* Covarr. Grat. Mascard. Azeved. Greg. Lopez, & Rot. Rom. apud Farin. quos refert Parexa *d. resol. 3. §. 2. n. 35. & 36.*

418 Nam respondetur, verius esse non sufficere solam Instrumenti antiquitatem, ut fides ei fit precisè adhibenda, cùm possibile sit instrumenta confici, quæ antiqua videantur in data, & alia appareant ex inspectione, attamen recenter scripta sint, ut considerant Aymon. *de antiq. tempor. 3. part. §. vidimus, n. 6. 7. & 8.* ex Puteo *decis. 176. n. 2. lib. 1.* Gratian. *discept. 554. n. 38. & 41.* Ludovis. *decis. 393. num. 2. & 5.* Rota *decis. 187. nu. 10. & 11, tom. 5. in rec. edit. anno 1636.* Duratt. *decis. 290. n. 8. & ibi additio, litt. C.* Farinac. *dec. 681. n. 1. vers. Et licet sola data, part. 1. posthum.* tradit Paraxa *d. resol. 3. §. 2. num. 39.*

419 Ideò ut instrumenta antiqua exemplata fidem mereantur, duo, vel ex iis unum debet necessariò præcedere, & probari, primum, usus & observantia talis instrumenti, ex qua valdè adminiculatur, ex dictis suprà, *art. 1. num. 12.* cujus probatio ei incumbit, qui se in instrumento fundat, Abbas *in cap. 2. in fin. de censib.* Felin. *in cap. cum Bertoldus, num. 26. de re judicata*, Rota *dec. 294. num. 4. & 8.* Ruin. *cons. 104. num. 15. & seqq. lib. 5.* Alexandr. Ludovis. & alii plures, quos refert, & sequitur Parexa *d. resol. 3. §. 3. num. 138.* qui omnes asseverant non sufficere, quod probetur observantia in genere, vel æquivocè, sed specificè in casu, quo instrumentum loquitur. Secundum, quod adsint testes deponentes de notariatu per famam, vel exhibeantur alia instrumenta confecta ab eodem Notario, de quo dubitatur, ut probatio fiat per comparationem, ex Bald. *in l. comparationes, num. 13. Cod. de fide instrum.* Aymon. *de antiquit. dict. 3. part. sect. 1. §. vidimus, num. 8. & seqq.* Afflict. *decis. 251. in fin.* Mascard. *de probat. concl. 1067. num. 12.* Gratian. *discept. 554. num. 38. & 39.* & cum eis Parexa *d. resolut. 3 §. 2. nu. 40. & §. 3. num. 60. 61. & 62.*

Quod totum deficit in casu nostro; quia prædictum te-
420 stamentum non apparet, quod fuerit observatum; imò nec præsentatum in judicio, nisi in prædicta causa rei vendicatoria, in qua cum fuisset oppositum de falsitate, seu non existentia illius, non fuit decisum, nec purgata præfata exceptio, & copia in hoc judicio præsentata non constat, si est consimilis illi, quæ in dicto processu edita fuit, & nullum aliud instrumentum est exhibitum, nec exhiberi potest ad faciendam comparationem literarum; cùm non appareat exemplum originale, nec illud transumptum, quod confectum dicitur à Matthæo de Vitali: & demum de tot Notariis, per quorum manus dictum Instrumentum exemplatum prætenditur, præcipuè de illo de Paganella, qui dicit illam copiam extraxisse ex actis Antonii de Stephano, cùm esset Notarius tantum Apostolicus, non est probatus notariatus.

Præter quam quod ex abundanti (prout, & præcedentia
421 quæ tantùm istius Articuli exornandi causa scribimus) proponimus, prædictum testamentum adminiculo antiquitatis non esse fulcitum; nam licèt ab ejus confectione lapsi sint plusquam anni ducenti, tamen exemplum, quod præsentatum supponitur in dicta causa rei vendicatoria, est recentissimum, nempè de anno 1567. anno uno ante initium illius litis, à qua ad præsens ejus fides enervata invenitur, & quando computetur tempus ab eo anno, in quo dicitur transumptatum per acta Matthæi de Vitali, hoc contigit in anno 1527. quadraginta annis elapsis ante prædictæ litis ingressum, & instrumentum non fuit extractum illo tunc per manus dicti Notarii, sed illius de Bartulotta in d. ann. 1567. sicque evidenter perspicitur, antiquitatis fomentum non habere.

Nec relevat, quod in prædicta fide, de qua supra, *num.* 414.
dicitur deficere acta dicti Notarii Matthæi de Vitali à die 422
14. Maji 15. Indictione 1527. usque ad diem 12. Septembris ejusdem anni, quo medio tempore supponitur fuisse transumptatum scilicet 15. Junii illius anni, & quod hæc actorum occultatio, & subreptio attribuenda est dicto Don Vincentio Barresi, Militelli Domino, & ejus sorori Donnæ Catharinæ, quæ ut suam conservaret possessionem, interesse habebat in prædicta occultatione, juxta text. *in l. 2. §. divus, ff. de jure fisci*, ibi, *& ea subtracta esse creduntur, quæ nocitura causæ ejus fuerint*, ubi Glos. & Bart. *nu. 3.* Cravet. *cons. 134. num. 17. & cons. 178. num. 5. lib. 1.* Farinac. *dec.* Rotæ *418. n. 52. tom. 2. rec.* qua ratione & etiam Donnæ Margaritæ, & suis prædecessoribus (inquiunt) est imputanda subtractio processus dictæ causæ reivendicatoriæ.

Nam fit satis, hanc objectionem, (quæ solùm fundatur in præsumptione juxtà præcedentes doctrinas) excludi
multis aliis considerationibus; quia si prædictum testamen- 423
tum subtractum fuisset ex actis dicti Notarii de Vitali, defecerent totum registrum, vel aliqua folia, sed non instrumenta conficienda, aut confecta per quatuor ferè menses, prout in fide concluditur, quo tempore possibile est, quod non in prædicta terra ob ejus exiguam vicinitatem, absentiam, vel infirmitatem Notarii, nulla conficerentur instrumenta, & sic prædicta fides non probat perneccsse subtractionem dicti Instrumenti, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, juxta vulgares regulas.

Deindè quia si verum est, quod Adversarii affirmant, scilicet, prædictum testamentum extitisse pœnès acta dicti de Vitali (quod Mazareni, & Racudiæ Comites diffitentur) non potest ejus subtractio imputari dicto Don Vincentio, nec ejus sorori Donnæ Catharinæ; imò nec alicui ex Ante- 424
cessoribus, dicti Castri possessoribus; & patet; nam copia illius, quæ edita fuit per Blascum Barresi in dicta causa reivendicatoria fuit exemplata, (ut supponitur) per Notarium Joannem Baptistam Bartulotta, qui dicit illam extraxisse ex actis Matthæi de Vitali, & hoc in prædicto ann. 1567. quo tempore mortuus fuit dictus Don Vincentius, dictaque ejus soror in Baronia successit, & illius pacificam possessionem apprehendit, ut diximus *in art. 1. numer. 25. & 26.* Ergo si tunc temporis fuisset apud acta dicti de Vitali, procul dubio non potuisset subtrahi à prædicto D. Vincentio antea defuncto, & consequenter non fuerat subtractum per ejus Antecessores; nec credibile est hoc facere potuisse Donnam Catherinam, quæ bona fide, & virtute literarum istius M. R. C. in possessionem est ingressa, & non fuit pulsata in judicium usque ad annum sequentem 1568. quando jam (ut asseritur) erat exemplatum prædictum testamentum per dictum de Bartulotta.

Ulteriùs, exceptio non existentiæ talis testamenti, & cedula protestatoria præservata ex parte Donnę Catharinæ in
prædictæ causa reivendicatoria, fuit recepta in ann. 1569. 425
ut constat ex actis in hoc judicio factis, duobus tantùm annis elapsis post dictam exemplationem; quare si verum erat, prædictam copiam esse extractam ex actis Matthei de Vitali, apud quem fuerat transumptatum originale, deberet dictus Blascus petere in M. C. quod concederentur literæ partę citata, ut totum Registrum, ac Protocollum adduceretur ad præsentiam judicum, ex cujus visione appareret veritas, ut jam notavimus; vel in casu, quo registrum non fuisset repertum, vi & potentia Donnę Catharinæ, querelam proponere contra d. Notorium de Bartulotta actorum conservatorem, ut illud exhiberet, aliave facere ad demonstrandam d. Instrumenti occultationem, prout de jure caveturi; quod quidem fortissimum præberet argumentum contra d. Donnam Catharinam, & in ipsius Blasci favorem ad obtinendum in causa.

At sic est, quod tacuit, nolens directè respondere dictę
positioni, diffidendo de veritate dicti Instrumenti, & dese- 426
rendo litem: ergo non est verum dicere, quod Donna Catharina illud subtraxit, & occultavit, & eadem ratione nec

præsumi potest ejus successores hoc fecisse, aut processum dictæ causæ reivendicatoriæ occultasse; nullum quippe damnum vitare, nullam utilitatem consequi, ex tali occultatione prætendere poterant; quando actio, & prætensio dicti Blasci in illo tantùm instrumento erat fundata, quo non existente vero nec authentico (prout notorium erat non existere) nullum illis præjudicium ex litis prosequutione, nec ex alia, ejus instrumenti virtute, prætensione, poterat generari, sicque non procedit præsumptio *d.l.2.§. divus, ff. de jure fisci*, cum aliis superiùs adductis.

427 Potius autem ex dictis in præcedentibus numeris deducitur falsi suspitione laborare dictam copiam extractam per prædictum de Bartolotta anno 1567. commentitiamque, & suppositam esse, dum in adeo exiguo temporis intervallo duorum tantùm annorum, dictus Blascus ejus comprobationem pulsatus omisit, cùm posset, si vera esset, facillimè impedimentum removere, & victoriam litis adipisci, quod non est credendum inconsultò fecisse in causa sic ardua, & magni momenti; ex quo magis evincitur Barones Militelli non potuisse subtrahere instrumentum, quod non fuit in rerum natura.

Nec rursus ad rem facit, quod in prædicto Privilegio
248 Serenissi. Regis Alphonsi, & testamento Blasci primogeniti dicti Antonelli fiat mentio de istius testamento, & ad illud relatio habeatur; nam licèt dicatur hæc esse verba enunciativa dispositivè prolata, probarique dictis duobus instrumentis antiquissimis, & authenticis, ac facere plenam probationem, ut per Doctores *in cap. cum olim, de censibus*, quos laudat, & sequitur Barbos. *in collectanea ad illum Textum, n. 6. & 7.* post eum Parexa *dict. resol.* 3. §. 2. *num.* 10. hoc solum probat, & concludit prædictum Antonellum fecisse testamentum, & disposuisse de dicto Castro, & Terra Militelli, formam autem illius testamenti, & dispositionis nullatenus probat; nec concludit esse idem, quod ab adversa parte asseritur conditum penès acta Antonii de Stephano, & posteà transumptatum, & exemplatum per alios Notarios: de quo est dubitatio, & præsens quæstio; cùm non sit calendatum in dicto privilegio, nec in testamento Blasci, ac ideò prædicta enunciativa nullius ponderis est, nec adversis partibus prodest, dum solemne, & authenticum testamentum non exhibuerint, juxta textum *in authentic: si quis in aliquo documento, Cod. de edendo*, ubi DD. Parexa *tit. 4. resol. unica*, §. 2. *à num.* 42.

Ex quibus omnibus deducitur prædictum testamentum
429 non solùm esse copiam, seu exemplum alterius exempli, sed nullam mereri fidem uti de falso suspectum, & non habens veritatis fomentum. Ac ideò non debuisse admitti ad regulandam successionem in præsenti summariissimo judicio manutentionis, juxta expressum text. *in l. fin. Cod. de edicto Divi Adriani tollend.* ubi omnes scribentes: sicut nec ex illius textus decisione admittitur in judicio, quod Hispani vocant de Tenuta, licèt mixturam habeat proprietatis, ex Molina *de primogenit. lib. 3. cap. 13. numer. 44.* ubi ejus Addentes Mierez *de majorat. 3. part. quæst. 17. numer. 8.* Paz *de tenuta, cap. 26. num. 7.* nec in remedio possessorio legis de Soria, Gregor. Lopez *in l. 2. tit. 24. part. 6. Verbo carta de testamento*, nec in qualibet alia via exequutiva, Parlador. *rer. quotid. lib. 2. cap. fin. part. 1. §. 12. limit. 2. numer. 14.* latè Don Gabriel de Parexa *dict. tit. 1. resol. 3. §. 3. & 4. per totum*, & in criminis summariissimi manutent. Ludovicus Posth. *tit. de manut. observ. 70. n. 1.*

Et cum ille, qui manutentionem prætendit, teneatur
439 probare revocatum, & ostendere scripturam testamenti, & fundationis authenticam, eo quod in hoc judicio actoris partes subsistineat, *l. 2. ff. de probationibus cum vulgatis*, & prædictum testamentum ejus visione notoriè appareat non esse authenticum; otiosum est etiam disputare, an in hoc judicio admittatur exceptuatio falsitatis, quam Advocati ex adverso admitti negant; sufficit enim pro nunc ostendere non esse præsumptionem pro instrumento, sed evidentiam contra illud, quo casu admittenda est ex Molina *lib. 3. c. 13. num. 68.*

Quoad secundum: certum est non posse dictos Princi-
431 pes de la Trabia, & Resuttana censeri vocatos, & institutos in testamento Donnæ Margaritæ, etiam quod verum esset, & authenticum prædictum assertum Antonelli testamentum, quia per illa verba, *succedat qui de jure succedere debet*, intelligitur institutus, & vocatus, qui ab intestato successurus est: juxta textum *in l. conficiuntur 8. §. fin.* cum aliis pluries in præcedentibus Articulis repetitis, & hic censetur ille, qui proximior defuncto, & in meliori linea, ejus mortis tempore invenitur, secundùm dispositionem Capitulorum Regni (prout probavimus in tertio artic.) quæ ut leges municipales, attendenda sunt in succedendo, ex Fusario *de substitutionibus, quæst. 377. numer. 2.* qui multos laudant, & per ea est interpretanda voluntas ultimæ morientis, quæ cum eis in dubio censetur se voluisse conformare, ut per Everard. Jun. *cons. 14. quæst. unic. num. 4. vol. 2. & cons. 4. volum. 1. num. 36.* Amat. *lib. 1. resolut. 10. nu. 68, 69. & 70.*

Prædicti autem Principes non sunt proximiores, nec de 432
linea ultimæ possessitricis, sed remotioris, & de aliis lineis inferioribus, pro nunc exclusis, & ex quo dictus Trabiæ Princeps, & sui Antecessores prætendebant infringere titulum, quo dicta Donna Margarita Baroniam prædictam possidebat, asserendo illam injustam fuisse possessitricem, incredibile est illum instituere voluisse: sicut nec Principem de Resuttana, qui eodem jure, licèt ex diversa linea, prædictam impugnat successionem, quia ut jam supra retigimus, nulla erat causa, ob quam ipsa fateri deberet, se injustè possedisse, se condemnando ad restitutionem fructuum perceptorum: ut in terminis considerat Intrigliol. *decis. 42. num. 8. 9. & 10.* qui hac ratione dicit decisum fuisse in Regno per M. R. C. ad favorem proximioris ultimo morientis juxta prædicta Capitula.

Quibus non obstat decisio in causa Campifranci, & alia
cujus meminit Milanens. *decis. 3. lib. 1.* quia præter quàm 433
quod jam scimus sententias latas in dicta causa Campifranci ad favorem Don Stephani Regii in hac M. C. & in Consistorio S. R. C. revocatas esse per Tuum Supremum Italiæ Consilium, & in causam decisam ad favorem Donnæ Portiæ Guasconæ uti proximioris, & de linea defuncti Principis Don Antonini Lucchisi: sumus in casu diverso; nam institutio facta à dicto D. Antonino fuit in his verbis concepta, *succedat is, qui de jure succedere debet juxta formam vinculorum, & fideicommissorum Antecessorum*: quo casu poterat cavillari, voluisse testatorem, quod succederetur vinculanti, & fideicommittenti: at in verbis, quibus concepta fuit institutio à Donna Margarita facta, nempè *succedat ille tantum qui de jure succedere debet*, nulla datur occasio cavillandi, cùm testatrix sibi ipsi, & secundùm juris dispositionem succedendum esse declaraverit.

Et hanc testatricis voluntatem clariùs eliciebamus (pro-
ut revera elicitur) ex ipsius testamento: ubi in prædicta in- 434
stitutionis clausula cautè adjecit, se velle quod successor in dictis feudis teneretur solvere omnia onera, & debita super ipsis imposita, & non soluta, tam pro tempore, quo illamet possedit, quàm de tempore ante ejus possessionem: si enim agnosceret se injustam possessitricem, & non esse tutam in conscientia quoad Statum Militelli, velletque illud restituere alio vero successori, non illum gravaret, ut solveret onera imposita, & credita per ipsam contracta, ad cujus solutionem illa tenebatur, quandoquidem debebat fructus restituere, & dictum Statum ab omnibus oneribus liberum reddere; quod evincit de hoc non cogitasse, imò voluisse suum successorem gravare ad id, ad quod de jure adstrictus non erat, uti illa, quæ de re propria, & justè possessa disponebat ad favorem ejus, qui eidem testatrici, non alteri succedebat.

Undè pro constanti habuimus: nullum ex dictis duobus Principibus fuisse institutum, & vocatum in testamento ultimæ morientis, ac ideò quando prædictum assertum testamentum Antonelli fumum aliquem veritatis habere posset, nobis visum est non potuisse illis manutentionem concedi 435
virtute prædicti Statuti continuantes, quod etiam in feudalibus hæredi scripto tantùm conceditur, aut ab intestato illi, qui proximiorem se, & de meliori linea probavit, ut apparet ex *d. cap. 43.* Seren. Regis Ferdinandi, de quo latè Amat. *lib. 1. resol. 39. per tot.* qui multos laudat, & ex nostratibus alii infrà referendi, sicq; illorum prætensiones ad judicium plenarium esse reservandas.

Et licèt per Advocatos ex adverso (supponendo præ-
dictum Antonelli testamentum esse authenticum, & in præ- 436
senti judicio admittendum) dupliciter replicabatur. Primò nos versari in possessorio mixto, eo quod erat institutus qui de jure succedere deberet, quo casu de hærede liquido non constabat, & opus is habebat se talem demonstrare, secundùm Amat. *d. resolut. 39. ex nu. 123.* quem Advocati ad id allegabant. Secundò, quod in Regno ex receptissima praxi in iis Supremis Tribunalibus non hæres scriptus (qui nullam habet claram, & liquidam deductionem) sed vetus successor, substitutus, seu fideicommissarius; pro quo assistunt merita in summariissimo judicio discutienda, manuteneri jubetur, sicuti testantur Luna *cons. 16. num. 65.* ubi additio Milanens. *decis.*

decis. 3. n. 147. & 150. lib. 1. Cutell. *dec. 27. tom. 2.* Giurb. *obser. 54. n. 12. vers. primus est*, & Intrigliol. *dec. 42.*

437 Tamen in nihilo illis proficere judicavimus, nam quoad primum, ipse *Amatus* in contrarium adductus, inquit in *num. 124.* quod quando probabiliter de vero hærede non dubitatur, veluti si ex testamento constet propter ejusdem apertam, & apparentem fidem, vel ab intestato compertum est, quis sit verus successor, tunc possessorium merum, non mixtum censendum est, & in his terminis nos esse apparet, quia inter contendentes de successione sunt duo, scilicet dicti Comites Mazareni, & Racudiæ, qui se fundant in testamento claro, per quod institutus est qui de jure succedere debet; qualis intelligitur proximior habens qualitates requisitas in primis Investituris, & Regni Capitulis; absque eo, quod probare habeant in facto aliud præter descendentiam ab ultimo stipite, ad dignoscendum gradum, & lineæ proximitatem, de quo in continenti potuit constare per scripturas publicas (prout revera constitit) & sic punctus juris tantummodo erat discutiendus, qui in Tribunalibus superioribus dici non potest quod altiorem requirat indaginem, ut in simili docent cum aliis Salgad. *de reg. protect. 2 p. cap. 18. ex n. 50.* Carleval. *de judic. tit. 2. disp. 5. nu. 15. cum seqq.* latè & optimè Argellus *de acquir. poss. quæst. 2. artic. 4. ex numer. 7.* nec quod in ejus decisione sit supersedendum, eo quòd alii oppositores non possint de jure suo incontinenti docere, ostendendo se esse institutos, aut vocatos; imò istorum prætensio debet in aliud judicium tanquam altiorem requirens indaginem reservari, ex *l. 3. §. ibid. ff. ad exhibendum, l. fin. ff. de compens.* cum aliis adductis supra, *art. 1. n. 14.*

438 Quod autem ibidem dicit Amat. *d. num. 123. 125. & seq.* nempè, quod quando dubium est, quis hæres sit, taliter, quod necessariò de jure dominii debeat disceptari ad fundandum quis sit hæres, aut successor, & substantiandam causam possessionis; tunc possessorium mixtum, non merum sit dijudicandum, tam ad admittendas probationes, longioresque inducias concedendas, quàm ad appellationem quoad utrumque effectum amplectendam; & nullatenus est in Regno receptum; nam quoties prætenditur possessionis continuatio, & in ea manutentio virtute prædicti Statuti Serenissi. Regis Ferdinandi, semper dicitur possessorium merum, & ut tale fuminariissimè disceptatur, nec in eo appellatio suspensiva admittitur, & licèt nonnumquam de meritis soleat disceptari, hoc tantùm permittitur ex æquitate ad confortandum possessorium, prout dicemus *num. seq.* Imò & ipse Amat. non loquitur absolutè in terminis nostri Statuti, sed in aliis diversis, scilicet *leg. 45. Tauri*, apud Hispanos, ut exemplificat *num. 126.* cujus legis remedium, licèt sit summarium, & in eo admittantur exceptiones respicientes proprietatem, dum incontinenti probari possint, altioremque indaginem non requirant, ut per Molin. *d. lib. 3. cap. 13.* non tamen conceditur appellatio, nec supplicatio à sententiain eo lata, quam de Tenuta vocant ex nova *prag. anni 1593. hodie lex 5. tit. 19. lib. 4. novæ recop.* videndus Paz de Tenuta *c. 4. per tot.* sicque Amati doctrina non obstat.

Secundum verò, quod prædicti Advocati replicabant, visum est nobis non procedere in casu istius litis, quia DD. Regnicolæ supra laudati, quibus addi possunt in terminis
439 D. Francisc. de Paz de Tenuta *c. 33. per tot.* Noguerol. *alleg. 26. n. 329.* Fontanell. *de pactis, claus. 7. glos. 3. par. 10. nu. 78.* & alii, quos referunt, & sequuntur Capyc. Latro *dec. 108. lib. 1. n. 45.* Theod. *alleg. 18. n. 70. & 71.* Urfill. ad Afflict. *dec. 364. ad fin.* loquuntur, quando merita assistunt substituto, aut fideicommissario, & sunt adeò clara, quod nulla ex causa turbidari possunt; hæres verò in Testamento scriptus, nihil habet opponere contra illius immissionem, & certò certiùs appareat ipsum in proprietate nullum fovere jus, quo casu cum dolo faciat qui petit quod statim restituturus est, & circultus sit vitandus, juxtà vulgares regulas, manutentio fideicommissario, aut substituto verbis directis conceditur, ut per Amat. *d. resol. 39. n. 149. cum seq. & n. 179.* quod quidem in casu nostro clarè constat locum habere non posse, cùm d. Principes, qui se substitutos, aut vocatos dicunt, non doceant quod suæ intentionis fundamentum est, & eorum prætensio, non solùm turbida, sed evidenter frivola ex superiùs dictis appareat.

Denique quoad tertium, ut penitùs diruta dictorum Principum oppositio remaneat, pro vero præsupponimus, nullum hodie extare masculum agnatum ex linea directa
449 masculina Blasci primi vocati, nam prout ex Arbore constat, & diximus supra in facti narratione, ultimus masculus, qui supervixit de prædicta linea, fuit Don Carolus Barresi defunctus in anno 1618. Fingamus igitur dictum D. Caro-

lum, secundùm prædictum testamentum; debuisse succedere, & successisse in Baronia contentiosa, & posito, quod ipse absque liberis masculis decessit, relicta sorore Donna Beatrice, tempore, quo in tertia linea descendente à Blasco tertiogenito Joannis Baptistæ, tantùm supervivebat Donna Elisabetha, Trabiæ Principis mater (à qua jam ipse erat procreatus,) & in linea primogenita, Donna Catharina, ejusque filii Don Franciscus, & Don Joannes Branciforti, ex quibus processerunt Donna Margarita, & Don Joseph Comes Mazareni; discutiamus cujus causa potior sit in succedendo prædicto Carolo absque prole defuncto; num Beatrix ejus soror? num Donna Catharina filia primogeniti? aut denique Donna Elisabetha filia Don Joannis, & neptis Blasci tertiogeniti? hæc quippe in prædicto testamento vocata est primo loco, & post eam ejus filii masculi, in quorum defectum substituta est filia primogeniti, & ejus liberi; iisque deficientibus invitata est filia secundogeniti de secunda linea Blaschi.

Punctus iste longiori indigebat discussione, quia pertinet ad materiam reintegrationis lineæ, quæ apud DD. præcipuè Hispanos satis controversa est. Sed nos, quibus nec opus 441
est, nec in his justificationibus licet diutiùs in re hac immorari, resolutivè firmamus, successionem in themate proposito spectare ad Donnam Catharinam, & ejus filium masculum primogenitum, & hodie ad Comitem Mazareni ejus nepotem, exclusis secundo, & tertiogenita, & dictis Principibus earum filiis; nam licèt secundogenita, nempè, soror Don Caroli uti de linea ingressa potuisset succedere, & Baroniam possidere pro tempore vitæ suæ, tamen ex quo decessit sine filio masculo, relicta tantùm filia Donna Elisabetha matre Resuttanæ Principis, fecit locum dictæ Donnæ Catharinæ substitutæ, & ejus filio masculo, ac istius descendentibus masculis (in quorum linea masculina, successio convalidata, & radicata est.) Quicquid sit de fructibus percipiendis per dictum Carolum; ejusque sororem tempore vitæ suæ, de quibus nunc non est quæstio.

Ratio est, quia filia fœmina ex ultimo masculo tertiæ lineæ descendentis à Blasco primo vocato, non alia ratione prædilecta, & prælata fuit, nisi quia reperiebatur in linea, quam testator præsupponebat ingressam per successionem 442
masculi, illius parentis, ad quem disposuerat transire debere ob deficientiam Agnatorum ex prima, & secunda linea; in quo testator, seu ille, qui testamentum ordinavit, sequutus est legalem dispositionem, qua cavetur, quod in materia primogenituræ, non fiat transitus de una linea ad alteram, dum de linea in quam successio ingressa est, supersunt aliquæ personæ successibiles, juxtà text. *in c. 1. de natur. success. feud.* Molin. *lib. 3. c. 5. n. 14. & c. 6. n. 32.* cum aliis adductis *supra, nu. 173. ar. 3.* Et cùm in prædicto testamento ob conservationem agnationis fuerint vocati masculi ex masculis; quod causam præbuit, ut exclusis fœminis, & earum descendentibus de linea ingressa, transiret successio ad masculos alterius lineæ, uti ad eos, qui erant in linea qualitatis, consonum erat prædictæ legali dispositioni, ut extinctis omnibus masculis agnatis succederet filia ultimi, ex privilegio lineæ ingressæ, & non filia primogeniti, quæ remanserat exclusa propter masculos aliarum, quoniam cessante fine conservationis agnationis, ob quem concedebatur translineatio, nulla erat causa, ob quam exclusa filia ultimi possessoris rediret successio ad aliam feminam anterioris lineæ, contra ordinarias regulas primogeniorum, ut doctè, & latè multis perpensis rationibus, & fundamentis considerant, & resolvunt Add. Mol. *lib. 3. c. 5. n. 72.* Castill. *lib. 5. contr. c. 91. n. 61. 62. & 73. cum seqq.* qui aliis pluribus pro hac opinione relatis, satisfaciunt contrariis, & de veriori, & communiori apud Supremas Hispaniæ Tribunalia testantur.

Confirmatur alia consideratione deducta ex prædicta vocationis forma; nam volens Testator, quod extincta linea 443
agnatorum suscitaretur agnatio ficta, & artificiosa in masculis descendentibus ex fœminis, disposuit, quod si filia ultimi possessoris masculi, absque filiis masculis decessisset, rediret successio ad filiam masculi de linea primogenita, cui etiam subsituit ejus filios masculos; in quorum defectum vocavit fœminam secundogenitæ lineæ, & suos. Ex quibus evincitur disponentem non prædilexisse filiam masculi tertiogeniti, nisi quatenus erat de linea ingressa, in qua natis masculis poterat ejus intentio adimpleri, eò quod essent ejusdem qualitatis, ac alii masculi ex fœminis de anterioribus lineis, & nulla posset considerari diversitatis ratio, cùm omnes prædictæ fœminæ disponenti essent ignotæ, circa quas conjectura prædilectionis desumi non potest, ex his quæ latè adducit Castill. *d. cap. 91.* Ergo dum masculis deficientibus vo-

luit successionem redire ad fœminam primogenitam anterioris lineæ, dubium non est, rationem prælationis fuisse fundatam in prærogativa lineæ jam ingressæ, in qua extantibus masculis poterat continuari successio, quibus deficientibus concessa est prælatio fœminæ de linea primogenita, quæ ideò fuit prædilecta; nam illius filii masculi poterant agnationem fictam conservare; & eadem ratione illis extinctis fuit facta translineatio ad filiam ex secundogenita linea, & ejus filios.

Undè deducitur, quod cùm non potuisset transire successio ad ultimum masculum agnatum de linea tertiogenitæ, nempè ad Don Joannem filium primogenitum Blaschi actoris in prædicta causa reivendicatoria, nisi evacuata linea masculina ex filio secundogenito dicti Joannis Baptistæ, in qua erat dictus Don Carolus, qui præoccupare habebat successionem, & vixit usque ad annum 1618. quo tempore dictus Blascus, & ejus filius Don Joannes præmortui erant, relicta filia, & nepte D. Elisabetha matre dicti Principis Trabiæ; hæc nullo modo potuit succedere ex prærogativa lineæ jam ingressæ, quia nunquam ingressa fuit, nec ingredi potuit, deficiente in ea masculo agnato, tempore, quo ob interitum aliorum, qui illum præcesserant, successio eidem deferri poterat, per quem ejus filia succedere habebat, uti filia ultimi possessoris, & non alia ratione juxta superiores regulas.

Idcircòque, dato quod successio non deberet statim redire ad filiam masculi de linea primogenita, scilicet ad dictam Donnam Catharinam primo loco vocatam, & ad ejus primogenitum masculum Don Franciscum, tunc temporis natum, sed ob eamdem rationem, & prærogativam lineæ ingressæ, succedere haberet dicta Donna Beatrix soror Don Caroli ex sententia, quam etiam in sorore ultimi possessoris uti de linea contentiva, tuentur Addentes Molinæ *d. lib. 3. cap. 5. n. 72. vers. ex qua rerum judicatarum*, Castill. *d. lib. 5. cap. 91. à n. 29. & cap. 93. à nu. 48.* tamen innegabile est, quod defuncta Donna Beatrice absque filiis masculis (prout revera decessit, relicta tantùm filia Donna Elisabetha Resuttanæ Principis matre) illicò successio rediit ad Donnam Catharinam substitutam specialiter in defectum filiorum masculorum ex fœmina ultimi masculi, ut est punctualis decisio D. Joannis Baptistæ de la Rea *2. part. decis. Granat. decis. 54. per tot.* quæ sola sufficit, quia doctè, & eleganter, ut solet, omnia in hoc puncto cumulavit, *& à num. 24.* satisfecit objectioni, quam *num. 3.* proposuerat pro nepote masculo ex filia, & matre fœmina, inferioris lineæ ingressæ, ob defectum Agnatorum de linea primogenita (in qua se fundabant Advocati dicti Principis, immemores prædictæ decisionis, & rationis legalis) contra masculum ex filia fœmina de linea primogeniti exclusa, voluntate testatoris, propter ejusdem filiam, cui in defectum filiorum masculorum, substituta fuerat prædicta filia primogeniti, & post eam illius filii masculi, (ut in casu prædicti testamenti) probant multis rationibus, & Doctoribus appellatione filiorum masculorum non venire nepotes ex filia fœmina, ad quem Nos remittimus, ne illum transcribamus.

Et sic concludimus, quod in casu, quo prædictum assertum testamentum, verum & authenticum demonstraretur, successio dicti status inspecto præsenti tempore, & saltem à die mortis dictæ Donnæ Beatricis pertineret, & pertinere habuit dicto Comiti Mazareni nepoti ex filio masculo secundogenito prædictæ Donnæ Catharinæ, ad quam regressa est, & in ea convalidata, exclusis prædictis Principibus, & Comite Racudiæ, quod non immeritò (licèt altiorem requirat indaginem) potuit in prædicto summariissimo judicio considerari, ac magis justificandam manutentionem concessam dicto Comiti Mazareni, non obstante prædictorum Principum prætensione.

Hæc sunt, Sacra Catholica Regia Majestas, quæ in hac exagitata controversia, Nos ad pronunciandum, pro ut supra, coegerunt, ac impulerunt. Eaque omnia, & singula iterùm per Tuæ Majestatis Regie Supremos, ac Dignissimos Italicarum rerum Senatores, elimanda, & corrigenda, Tuis sacris pedibus, eos reverenter humiliterque deosculando transmittimus, & subjicimus.

His jam peractis justificationibus, quibus ultima manus fuit apposita die vigesimotertio Decembris prædicti anni 1660. imò & processus copia exarata, omnes prædicti contendentes ad amicabilem devenerunt concordiam, & liti cesserunt, ad favorem Comitis Mazareni, qui omnibus prædictis Statibus, & Baroniis retentis, una cum Dignitate Magnatis Hispaniarum, se contentavit, quod præfatus Racudiæ Comes suus patruelis, ac frater, ex duplici matrimonio fororis istius cum dicto Comite Mazareni, & hujus fororis cum illo de Racudia, possessionem caperet Terræ, & Principatus Petræpretiæ sub certis conditionibus, pactis, & reservationibus pro dicto Comite Mazareni adjectis, quapropter justificationes istæ ad Supremum Italiæ Conventum non fuerunt transmissæ. Sed in gratiam amicorum, & ob communem utilitatem prælo datæ sunt, salva in omnibus omni meliori censura, &c.

CON-

CONTROVERSIA FEUDALIS,

DE LEGITIMA SUCCESSIONE

ILLUSTRISS. D. CO. OCTAVII DE TARASCONIS

IN FEUDO CALESTANI,

OPUS SEX ARTICULIS DISTINCTUM;

In quibus præcipuæ feudales quæstiones circa divisionem Feudi dignitatis, amplissimam primi Acquirentis facultatem, necessarium, vel non Domini Assensum in dispositione feudi, clausulam in Investituris apponi solitam jure feudi antiqui, *& feudi pretium, methodo non obscura enucleantur.*

AUCTORE LÆLIO BOSCOLO

DE COLLEGIO JUDICUM PARMÆ.

THEMA CONTROVERSIÆ.

DOmini Comites Carolus Leo, & Abbas Claudius Germani de Fliſco, origine Irali, nativitate tamen, ac domicilio Galli, tunc Feudatarii insignis Feudi Calestani, optimè conscii, quod ex diuturna eorum absentia, & vulgari cura, ac industria Ministrorum sepè proprio potiùs lucro, quàm rei familiari Domini deditorum feudales redditus quotidiè minuebantur, ac ejusdem loci dignitas labefactatur in dies, ruebatque in præceps, cogitarunt, & decreverunt ejusdem feudi alienationem, ad quem effectum D. Comes Claudius è Gallicis oris Parmam petiit.

Quamplures emptores obvii fuere, at omnes è contractus limine pellebat unica animadversio, quod agebatur de alienatione feudi ex pacto, & providentia jamdie in progenie Fliſca antiqui.

Inter illos cum quibus habitus fuerat sermo de venditione prædicta, adfuit Dominus tunc Eques, & nunc bo. me. Co. Camillus Tarasconus, qui participato negotio cum eximio J. C. ac Excellentissimo tùm legali peritia, tùm dignitate Co. Hieronymo Morisco olim meritissimo Præside Excelsi Consilii justitiæ, & gratiæ Parmæ, ac Placentiæ communi amico, post seriam cogitationem consilium habuit, quòd per ipsos D. Comites venditores porrigerentur preces Serenis. Duci nostro directo Domino, in quibus exponerent feudum cecidisse in commissum, ac fuisse devolutum ad Serenis. Ducalem Cameram ob inobservantiam Decreti nuncupati Caprarolæ, simulque efflagitarent, ut ex gratia speciali illud eis de novo concedere dignaretur ad effectum deveniendi ad præfatam venditionem pro pretio concordando, ea conditione, ut Jura Serenis. Cameræ transirent in D. Equitem emprorem minimè affecta aliqua hypotheca, nexu, seu obligatione descendente ex personis Dominor. Comitum de Fliſco, quo pacto sic prius devolutum, & postmodum de novo concessum in persona eorumdem Comitum venditorum evadebat novum, quod proindè poterat jure optimo, Dom. assentiente, alienari. Res ita peracta, eodem enim D. Comite Præside dictante, formatus fuit supplex libellus tenoris sequètis.

SERENISSIMO SIGNORE.

POssedono li Devotissimi, & humilissimi di V. A. S. Vassalli, e servitori Co. Carlo Leone, & Abbate Co. Claudio fratelli Fieschi figlioli, e descendenti del fù Co. Francesco nato del q. Co. Scipione il feudo, e Contea di Calestano, Arpicella, Marxolara, e Vigolone, con le loro pertinenze, giurisdizione, & ogni altra ragione, e beni allodiali situati nel Ducato di Parma, de quali, come di feudo nuovo aperto, e legitimamente devoluto alla Ducal Camera (per l' inoservanza del Co. Scipione, e di d. Co. Francesco à quanto dovevano, in virtù della precedente investitura, e decreti già publicati) ne fù investito dalla Glor. & immor. memoria del Serenis. Sig. Duca Ranutio Avo Paterno di V. A. il dett. Co. Francesco del 1600. li 4. Settemb. per se, suoi figlioli, e descendenti, maschi, legitimi, naturali, e non legitimati, come di feudo honorifico nobile, e gentile, con espressa conditione, & obbligatione (e non altrimente) d'habitar egli, suoi figlioli, e descendenti compresi in detta investitura con tutta la loro famiglia ne stati di V. A. secondo la forma, e dispositione delli Statuti, e Decreti del Stato, e prestare à S. A. e suoi Serenissimi Successori quei servitii personali, à quali sono tenuti, e fossero ricercati, sotto la pena (in caso di contraventione in ciascun di detti casi) della privatione d'esso feudo, ipso jure, & facto da incorrersi à favore della Ducal Camera, & altre pene imposte dalle Leggi, Statuti, e Decreti sopra accennati, come dalla Investitura predetta rogata dal q. Ranutio Pico Notaro, e Secretario di S. A. qual s'essebisce.

E perche d. Co. Carlo Leone, & Abbate Claudio conoscono per la loro lontananza da Stati di V. A. e che gli interessi della lor Casa non gli hanno permesso, nè permettono l' habitatione, come sopra dovuta, anzi supplicarono d. Oratori V. A. per l'habilità dell'habilitatione fuori delli Stati di V. A. fino li 26. Novembre 1646. & ottennero rescritto sotto li 22. Decembre di detto anno la gratia per un biennio spirato li 22. Decembr. 1648. non havendo d. Co. fratelli Oratori habitato come sopra il detto feudo, perciò in virtù dell' obbligatione inserta in detta investitura, e del Decreto di Caprarola è ricaduto alla Ducal Camera, ipso jure, & facto, nulladimeno confidati detti Co. fratelli Oratori nel sommo della Serenis. sua benignità, sperano che sia l'A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità (per l'effetto infrascritto) poiche essi bramano di far vendita di detto feudo, sua Giurisdizione, e beni al Cavaglier Camillo Tarasconi per il prezzo frà loro convenuto (intervenendovi però il beneplacito, e consenso di V. A. salvo sempre la superiorità di V. A. e la dispositione del Decreto del Maggior Magistrato, e non altrimente) con la quale vèdita viene d. feudo, e sue entrate à star presso d. Cavaglier, nato, & habitante ne Serenis. suoi Stati, quale con la persona, & entrate di esso feudo, e beni potrà più facilmente prestare à V. A. quelli ossequii, e servitii personali, che si devono, il che per la lontananza, e cause sopracontate non è concesso à d. Co. Fieschi Oratori di fare; per tanto col presente memoriale esso Co. & Abbate Claudio Fieschi à suo nome proprio, e come Procuratore speciale del Co. Carlo Leone suo fratello, e detto Cavagliero Tarasconi di V. A. humilissimo, e devotissimo Suddito, e Servitore.

Humilmente la supplicano far gratia al detto Co. & Abbate Claudio Fieschi, anco come Procuratore speciale del det-

detto Carlo Leone suo fratello (qual dovrà ratificare la presente preghiera anco con la detta confessione della detta devolutione, e ciò che in virtù di quella si farà) di concedergli di nuovo (& à fine di far la sudetta vendita al detto Cavaglier Camillo Tarasconi) e non altrimenti il detto feudo, come nuovo aperto, e devoluto come sopra, e poi di poterlo vendere al detto Cavaglier Camillo Tarasconi per se, suoi figlioli, e descendenti in perpetuo, & à chi darà per il prezzo frà loro concordato, & al detto Cavaglier Tarasconi di poterlo liberamente comprare, reportando poi dall'A.V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà, dichiarando anco, come così si supplica V. A. di voler dichiarare, che la successione delle raggioni della detta devolutione, quale V.A. si compiacerà di fare alli detti Co. Fieschi Oratori, s'intenda fatta con questo patto, e conditione, che immediatamente passino le medeme raggioni al detto Cavagliero Tarasconi Oratore, e suoi Successori, si che non possino cadere sotto qualsivoglia hippoteca, obligo, ò vincolo, che detti Co. Fieschi havessero sopra loro beni, e tutto ciò di che vien supplicato V. A. resti servita dichiarare, che vaglia nè più, nè meno, come se fosse concesso di moto proprio, e senza alcuna instanza delle parti, e questo anco per sua certa scienza, & anco con la pienezza della sua potestà Ducale, con ordinare, che non si possa opporre alcuna eccettione, obrettione, surrettione, ò difetto d'intentione, ò alcuna altra eccettione anco maggior di queste, e che non siano tenuti detti Oratori à verificare cosa alcuna, di quello, che si contiene in questa supplica, mà che il tutto s' habbia per pienamente provato con la sola esibitione della medema supplica, e che parimente non siano tenuti detti Oratori di far interrinare questa gratia in Camera, dichiarando di più, che non si possino opporre da qualsivoglia persona, nè giudicare in contrario, e che facendosi altrimente, il tutto sia di niun valore ipso jure, & facto, derogando à detti effetti al Decreto qual comincia, *providere volentes*, nel qual particolarmente si dispone, che non vaglia alcuna remissione, ò donatione se non sono specificati tutti gli beni de' quali si tratta, al decreto che comincia, *Solet*, al decreto che comincia, *Meminimus*; alla constitutione *de Dictatura, & Signatura*, §. *non dicatur, & §. ingratiis*, & sotto il titolo *de Interinatione, & verificatione alienatorum*; al Decreto di Capratola publicato del 1602. al Decreto fatto dell' anno 1499. il dì 11. Novembre, overo del Rè Ludovico *de Interinationibus*, all'altro dell'anno 1522. 18. Maggio, overo del Duca Francesco publicato li 9. Giugno 1595. alla Constitutione *de Signatura* 1560. il dì 15. Novemb. publicata il di 23. Novemb. predetto, overo ad ogni altra legge, e decreto, che fosse in contrario, havuti tutti quei per espressi, non ostante il Decreto *de derogationibus exprimendis* fatto dal Serenissimo Sig. Duca Ottavio il 30. Gen. 1562. e publicato il di 31. detto qual comincia, *in hunc usum*, à quali tutti per questa volta sola si degnerà V. A. per gratia speciale derogare, che di tanta gratia ne restaranno detti Oratori à V. A. obligatissimi, e di così conseguire confidano, *& quam Deus, &c.*

Sottoscritta. *Io Co. Claudio Fieschi à mio nome, & à nome come Procuratore del Co. Carlo Leone mio Fratello Oratore confesso, e supplico come sopra.*

Sottoscritta. *Io Ottavio Tarasconi à nome, e come Procuratore del Cavagliere Camillo Tarasconi Oratore affirmo, e supplico quanto sopra.*

Cui supplici libello à clementissima humanitate C. S. Ser. obtinuere Oratores benignissimum rescriptum hisce verbis:

Concedimus, mandamus, & derogamus in omnibus, & per omnia, prout petitur, non obstantibus, &c.

Quare deventum est ad propositam venditionem pretio convento scutorum triginta trium mille, confecto superinde publico documento ut in actis.

Quoniam verò in mox relatis precibus Domini tum venditor, tum emptor exposuerant, quod post acquisitionem præfati feudi ipse D. Comes acquirens deberet, ut etiam jure cautum est, reportare investituram à Celsitudine Sua, eique debitum polliceri juramentum fidelitatis, novissimas preces porrexit Serenissimo Domino hujusce tenoris.

SERENISSIMO SIGNORE.

Essendosi compiacciuto V. A. S. con suo rescritto fatto sotto il dì 16. Gennaro corrente 1650. alla supplica data dall'Abbate, e Co. Claudio Fieschi à suo nome, & à nome, e come procuratore del Co. Carlo Leone suo fratello far gratia à detti Co. Fieschi di poter vendere il feudo (in titolo di Contea eretto) di Calestano, Arpicella, Marzolara, e Vigolone, con loro territorii, e giurisditioni regali, mero e misto Imperio, e potestà del gladio, & ogni qualsivoglia beni, e ragioni spettanti, e posseduti da detti Co. Fieschi in detti luoghi, loro Territorii al devotissimo, & humilissimo di V. A. S. Vassallo, Servo, & Oratore Cavagliere Camillo Tarasconi Parmeggiano con le loro entrate, regali, & allodiali (se ve ne sono) con obligo al detto Cavagliere Tarasconi Oratore di riconoscer per se, suoi figlioli, e descendenti Maschi in infinito in feudo da V. A. li detti luoghi, entrate, regali, e loro giurisdizioni venduteli come sopra con la riserva del Decreto del Maggior Magistrato, e delli Minerali, che fossero in detti luoghi, & altre solite da riservarsi da esprimersi nell' Investitura feudale da farsi da V. A. in detto Cavagliere Tarasconi, e suoi Descendenti, & essendosi in conformità della gratia di V. A. stipulato un instromento di tal vendita alli 17. del corrente mese di Gennaro 1650. qual s'essibisce, nel quale vi è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto di detti luoghi, e ricever dall'A. V. l'Investitura feudale, e come in detto instromento di vendita di sopra essibito.

Resta al detto Cavagliere Camillo Tarasconi Oratore di supplicarlo (per pienamente godere della gratia concedutagli) come humilissimamente la supplica di restar servita (per effetto della sua benignità) di confirmare, e corroborare con la pienezza della sua Podestà Ducale non solo il referitto fatto alla supplica delli detti Co. Fieschi, e detto Oratore sotto il dì 16. del corrente mese, quale è registrato nell'infrascritto instromento, ma etiamdio il medemo instromento di vendita fatta dalli detti Co. Fieschi al detto Oratore con tuttociò, che in esso si contiene, e qual Instrumento s' essibisce à V. A. esser registrato à piedi del presente memoriale, e di più separare omninamente il detto luogo di Calestano, e pertinenze dalla Città di Parma, e Magistrati suoi, e concederli successivamente in feudo di Contea eretto, e come sopra, qual habbia la natura di feudo antico, nobile, e gentile, & avito al detto Cavagliere Camillo per lui, suoi figlioli descendenti, maschi, legitimi, e naturali, nati, e procreati, e che nasceranno, e saranno procreati di legitimo matrimonio in infinito, li detti luoghi, e feudo di Calestano, Arpicella, Marzolara, e Vigolone, e loro pertinenze, con le Entrate, Datii, Regali; & altre ragioni vendutegli come sopra, e specialmente (siche la specialità non deroghi la generalità) la Giurisdizione intiera così Civile, come Criminale, mero, e misto Impero, & podestà del Gladio in detti luoghi, e Territorii, e sue pertinenze, & ogn'altra ragione in essi, e come sopra, quantunque fosse degna di speciale espressione, la quale s'habbia qui per espressa, di modo che l'investitura feudale s'habbia per fatta, e concessa al detto Cavagliero Tarasconi Oratore, e come sopra in virtù del rescritto, quale V. A. si compiacerà di fare alla presente supplica, e s'intenda accettata, e stipulata dal medesimo Oratore, à suo nome, e come sopra, & habbia la medesima forza, e vigore, come se fosse seguita per publico Instromento, con l'obligatione generale, e speciale di tutti li beni, e con la clausula della sincera, & immaculata fede; la quale in virtù delle Constitutioni Ducali hà la medesima forza, che il giuramento formale, e con la traditione attuale dello stocco in segno di vera, e real tenuta, & anco in virtù della sudetta vendita si trova appresso al detto Oratore. Nel quale s'intendino anco transferite per maggior validità, e fermezza della presente Investitura, tutte le ragioni di devolutione, che in qualunque modo competevano alla Camera Ducale contro li detti Co. Fieschi non solo per il capo espresso nella precedente supplica, ma anco per qualsivoglia altra causa non expressa, si che detto Oratore, e suoi Descendenti succedino omninamente in luogo della Camera Ducale, e possino servirsi della detta cessione, e translatione per escludere qualsivoglia persona, che li volesse molestare, per evincere da loro il detto feudo di Calestano.

Dichiarando V. A. che s'intenda sempre riservata per l' A. V. e la Ducal sua Camera, l'osservanza del Decreto del Maggior Magistrato, e del Decreto, *Meminimus*, & altri soliti riservarsi in simil concessioni, e vicendevolmente siano, e s'intendano riservate al detto Oratore, e non compresi nella presente concessione li beni allodiali, quali esso Oratore, e suoi figli, e descendenti maschi, e come sopra possino acquistare nell'avvenire in detti luoghi, e sue pertinenze, ma che siano quelli suoi proprii, e ne possino essi, e suoi Descendenti in perpetuo disporre à loro piacere.

Inoltre detto Oratore humilissimamente supplica V. A. farli

farli gratia (stando il predetto acquisto, & altri come sopra) ch' egli, e doppo lui gli altri sopra nominati quali succederanno in detto feudo, possino, e debbano essere denominati Conti di detti luoghi di Calestano, Arpicella, Marzolara, e Vigolone, così in voce, come in scritto, & in ogni attione publica, e privata, e come tali siano tenuti, e reputati da ogn'uno, in ogni tempo, luogo; & occasione, e quanto al giuramento di fedeltà, quale esso Oratore come Feudatario dovrebbe præstare à V. A. (come sommamente brama) supplica V. A. concederli, che non gli corra tempo alcuno, ma che sia tenuto di præstarlo sempre, & ogni quando ne sia richiesto per parte di V. A.

Di più supplica l' A. V. di concederli, che possa (se così li parerà) erigere una Primogenitura in detto feudo, e preferire li suoi descendenti Primogeniti à gl' altri suoi descendenti, con ordine successivo, & in quella forma, e modo che stimarà bene, senza che li Secondogeniti, & altri habbiano alcuna raggione di contradire alla detta Primogenitura, la quale adesso per all'hora s'intenda confermata coll' authorità di V. A. & in caso il detto Oratore non erigesse la detta Primogenitura come sopra, sia lecito in caso che detto Feudo sia posseduto da un solo de' suoi descendenti, di costituire esso la Primogenitura a favore pure de' suoi Descendenti legitimi, e naturali, come sopra; che quando fossero più possessori di detto Feudo, che possino concordarsi unitamente à constituire la medesima Primogenitura à favore de' loro Descendenti, con la prelatione de' Primogeniti, & ordine successivo frà essi in infinito; si che la detta Primogenitura valgia in virtù dell' autorità di V. A. nè più, nè meno, come se fosse inserta nella presente supplica.

Supplica per anco l' Oratore V. A. dichiarare (con la pienezza della sua Podestà Ducale) che stando la concessione come sopra ordinata, non si possa dalla Ducal Camera apprendere il detto Feudo in tutto, nè in parte ogni quando mancando qualch'uno d' essi Descendenti d' esso Oratore come sopra, senza figlioli maschi, e fosse luoco alla successione d' altri Descendenti capaci d' esso feudo, ma possino quelli quali saranno compresi nella detta Investitura, andare al Possesso liberamente di detto Feudo, come sopra, sempre, & ogni quando verrà il caso; non ostante per questa parte li Decreti, *Solebant*, *Meminimus*, & altri, che dispongono dell'apprensione da farsi, quando uno Feudatario muore senza descendenti, & anco la Constitutione Ducale in quella parte che dispone nella medesima forma.

Come anco il medesimo Oratore riverentemente supplica V. A. comandare, che la presente concessione e separatione come sopra con tutto ciò, che si contiene in detto Instromento di vendita, vaglia, nè più, nè meno, come se fosse fatta per publico Instromento, e con tutte le solennità solite farsi in simil'attioni, supplendo l' A. V. per sua certa scienza, e con la medesima pienezza della sua Ducale Podestà ad ogni, e qualunque difetto di raggione, ò di fatto, che si possa in qualche modo considerare nel rescritto già concesso, e nell'Instromento della vendita, & anco nella presente concessione; ordinando di più, che non si possa opporre contra la presente concessione, e come sopra alcuna eccettione d'obrettione, ò surrettione, ò difetto d' intentione, ò qualsivoglia altra eccettione, e benche fosse maggiore dell'espresse, togliendo la facoltà ad ogni e qualsivoglia Ministro (benche principale) di poter fare dette oppositioni, ò altre maggiori di queste, nè di giudicare con la presente dispositione, anzi dichiarando, che tutto ciò, che farà, ò si facesse contro come sopra, sia di niun valore, momento, & efficacia, non ostante à tutte, e ciascuna delle predette cose, Leggi, Constitutioni, Statuti, Decreti, & ogn'altra cosa qual possono essere, o far'in contrario, & anco specialmente tutti quelli Decreti, e Constitutioni nell'antecedente memoriale, & anco le lettere di V. A. scritte agl'Antiani di Parma sotto il dì 22. Marzo 1648. (si che la specialità non deroghi alla generalità) & à quali tutti ostanti, e come sopra, si compiacerà V. A. con la medesima pienezza della sua Ducal Podestà (per questa volta sola) di derogare con tutto che habbino clausule derogatorie, in amplissima forma, & anco al Decreto del Serenissimo Sign. Duca Octavio di glor. mem. Tritavo di V. A. che sia in Cielo, publicato del 1562. di Genar. *De derogationibus exprimendis*, havendole qui tutte per espresse letteralmente, & in individuo per maggior validità, fermezza, & efficacia di tal derogatione, e sempre come meglio &c. e così detto Cavaliero Tarasconi Oratore spera ottenere dal sommo della benignità di V. A. quam Deus &c.

L'instromento della vendita sopra esibito à V. A. è del tenore infrascritto.

Et ad has pariter emanavit humanissimum rescriptum omninò approbativum eorum omnium, quæ Orator supplex petierat, hisce verbis:

Concedimus, confirmamus, mandamus, ac derogamus in omnibus, & per omnia, prout petitur, non obstantibus &c.

Vivebant acquisitionis tempore sex Liberi ab eodem D. Co. Camillo legitimè progeniti; at non multò post turbato naturæ ordine obiit D. Co. bon. mem. Alexander ejus Primogenitus post se relictis quamplurimis filiis.

Anno elapso 1664. D. Comes Camillus cogitavit postremum suum concedere Elogium, in quo (post consultos peritissimos viros circa ejus facultatem disponendi de feudo prædicto) illud prælegavit D. Co. Octavio ejus Tertiogenito cum ordine Primogenituræ in ejus linea, qua extincta vocavit stipites aliorum filiorum, postposita omninò linea dicti D. Co. Alexandri filii sui Primogeniti prædefuncti.

Tandem veritus, quòd voluntati suæ minimè acquiescerent cæteri filii, & inter alios Liberi relicti per dictum D. Co. Alexandrum, jussit quòd si quo unquam casu redargueretur, ac irrita fieret (quod non credebat) præfata sua dispositio, ita ut ipso corpore feudi fortiri non posset effectum, intendebat illam sibi locum vendicare in pretio feudi, quod eo casu eodem prælegati titulo unà cum omnibus melioramentis ipsi D. Co. Octavio relinquebat. Dispositio D. Co. testantis legitur hisce verbis.

Et quamvis D. Comes Camillus certò sciat quod nullo jure dicti DD. ejus filii, & nepotes queant reclamare à dicto prælegato, non solùm circa dispositionem allodialium, sed etiam feudalium, & vel ipsius Corporis feudi, cùm feudum ipsum Calestani sit feudum novum, emptitium, per D. Comitem titulo oneroso acquisitum, quare in similibus acquirens de talibus feudis disponere potest non solùm inter filios, & descendentes in Investitura comprehensos, unum ex eis gratificando, sed imò potest etiam de ipso disponere in præjudicium ejus filiorum, & descendentium, etiam ad favorem extraneorum: Attamen quatenus dicti ejus filii, vel nepotes, vel quilibet alius contra præceptum, & enixam voluntatem D. Comitis Testatoris, & declaratum existeret (quod ipse non credit) favore reclamantium, & non acquiescentium, & in eventum in quem præfata dispositio, vel à linea Primogeniti, vel à quoque alio impugnaretur, ita ut illud prælegatum in Corpore feudi effectum non sortiretur, illud idem unà cum omnibus aliis substitutionibus, & dispositionibus ut suprà, & prout suprà factis, (dempta tamen substitutione si qua &c. ad favorem reclamantis, vel reclamantium, & vel ab eo, vel ab eis descendentium ordinata) factum censeatur in integro ipsius feudi pretio, & valore, prout de jure sibi melius, & pinguius de illo disponendi competit facultas, in quo quidem pretio, & valore solvendo habito etiam respectu omnium melioramentorum, nedum in factorum, sed etiam fiendorum, & facta æstimatione tempore mortis dicti D. Testatoris, & vel molestiæ motæ, gravati sint, & censeantur dicti feudi Successores ad favorem dicti D. Co. Octavii, ac Primogenitorum ab eo descendentium, & successivè aliorum ut suprà, vocatorum, repetitis hic omnibus judiciis, dispositionibus, ac substitutionibus, de quibus suprà, & prout suprà, quia sic &c. omni &c.

Defuncto non multò post D. Co. Testatore, D. Co. Octavius adeptus fuit vigore paterni judicii tenutam feudi; at statim ecce in arenam judicii descendit D. Co. Hieronymus Primogenitus ex filiis relictis per dict. D. Co. Alexandrum prætendens, quòd neglecta Co. acquirentis voluntate feudum ad eum pertineret.

Disceptatur in præsenti controversia quid juris.

INDEX ARGUMENTORUM.

ARGUMENTUM PRIMI ARTICULI.

De legitima successione in feudo Calestani, præscindendo à dispositione D. Co. Camilli, sed tantùm inspecta forma investituræ.

ARGUMENTUM SECUMDI ARTICULI.

An quando, & quomodo primus Acquirens feudi ex pacto, & providentia valeat de eo disponere.

Expenditur Doctrina Bart. *in l. qui Romæ* 122. §. *Flavius Hermes, de verb. oblig.*

AR-

ARGUMENTUM TERTII ARTICULI.

AN primus Investitus in feudo empto non à Domino, sed & Vassallo, etiam post recursum habitum ad Dominum pro necessaria Investitura, dici debeat acquirens titulo oneroso, an potius lucrativo ad effectum dijudicandæ in eo facultatis disponendi, vel non, de feudo hoc facto quæsito.

Feruntur hac occasione nonnulli §.§. supplicis libelli, qui esse dicitur loco Investituræ, ac de eorum genuino sensu opportunè disceptatur.

Penditur *conf.* 55. Belloni Junioris.

ARGUMENTUM QUARTI ARTICULI.

AN dispositio testamentaria D.C. Camilli in ea parte, in qua D. Co. Octavio prælegavit feudum, mereatur redargui ob non requisitum Domini assensum.

ARGUMENTUM QUINTI ARTICULI.

AN demùm controversæ Co. acquirentis dispositioni obicem ponat, quòd feudum tametsi aliàs novum, assumpserit naturam antiqui, quemadmodum ipsum D. Co. effagitasse constat in *ejus precibus*.

ARGUMENTUM SEXTI ARTICULI, ET FINALIS.

IN quo, data suppositione, quòd præter D. Co. Octavium adesset aliquis legitimus feudi Successor, ostenditur quòd foret inevitabile onus ei impositum per D. Co. Camillum in postremo suo testamento erogandi integrum pretium Calestani eidem D. Co. Octavio, quatenus constaret ipsius D. Co. testantis voluntati, defectu facultatis, minimè obtemperandum, quoad ipsum corpus feudi,

DOMINE, UT VIDEAM.

COntroversiæ feudalis vertentis inter Illustrissimos Dominos Comites ex Patritia gente Tarascona Hieronymum Actorem parte ex una, & Octavium Reum ex altera, quam ad imperium SERENISSIMÆ ISABELLÆ ESTENSIS FARNESIÆ, cujus faustissima recordatio omnium pœnès animos in ævum perennabit, tractandum suscepi, momentum ingens, ac pondus ad trutinam voco. Tu, Serenissimæ Palladis gentilis AQUILA, Augustis ex alis plumam supple, magnanimos ex corde spiritus adde, acies imbecillas ad tuorum luminum radios, quos in te splendidè enutrit sol ipse virtutis, liberaliter acue, ut summæ Provinciæ favore Domini Comitis Octavii mihi commissæ pro dignitate respondeam. Et verò id me non infeliciter facturum præcisa mente conjicio, tum quia non tantùm Feudales coronas, sed etiam Augustas, ac Regias consueverunt Aquilæ læto omine præsagire, Æmilian. *de natura Anim. lib.* 13. *cap.* 1. tum quia casu agitur coram integerrimo simul, ac sapientissimo Ordine, adeò ut *tot oculis spectata, tot insinuata sensibus, tot insuper in tuto locata manibus debeat existimari*, ut ajebat Justin. *in l. hac consultissima in fin. Cod. qui testam. fac. possunt.*

Quoniam verò præsens hæc disceptatio binas habere potest inspectiones, alteram nempè si controversia spectetur in præcisis terminis acquisitionis feudi ante factam de eo dispositionem à D. bo. me. Co. Camillo acquirente, alteram verò ejusdem D. Co. judicio præsuppositio, utramque in discrimen vocabimus, differentes priori in Articulo, quinam successissent in feudo controverso, spectato acquisitionis tenore, ac forma investituræ, si D. Co. Camillus, vel decessisset intestatus, vel nihil in postremo ejus Elogio superinde cavisset; in aliis verò sequentibus Articulis ipsius Comitis acquirentis propugnabitur dispositio; ut ergò.

ARTICULUS PRIMUS.

De legitima successione in feudo Calestani, prescindendo à dispositione D. Co. Camilli, sed tantùm inspecta forma Investituræ.

SUMMARIUM.

1 *Omnes filii de jure communi feudali æquè succedunt in feudis minoribus.*

Feudum Calestani minimè erectum in Comitatum in concessione de eo facta Domino Comiti Camillo remissivè ad Articulum tertium versiculo prætereà prædicta, num. 48.

3 *Dispositio, §. Prætereà Ducatus in c. 1. de prohibit. feud. alien. per Federic. invalidum facit feudum dignitatis, quod tamen intellige num. seq.*

4 *Feudum dignitatis ad unicum primogenitum spectat. Contrà tamen vide nu.* 50. *& seq.*

5 *Laudatur Illustrissimus D. Consiliarius Altogradus.*

6 *Dignitas superveniens feudo aliàs dividuo illud indivisibile reddit.*

7 *Feuda dignitatis, Ducatibus exceptis, ex consuetudine in Italia dividua sunt.*

8 *Idem apud Gallos, & Allobrogos.*

9 *Id etiam in Germania.*

10 *Præ cæteris autem locis recensita consuetudo viget in Lombardia.*

11 *Allegantur Doctores attestantes de consuetudine Genuæ, Ferrariæ, Forijulii, Mediolani, Tuschiæ, & Marchiæ.*

12 *Consuetudo generalis probatione non indiget.*

14 *Doctoribus de consuetudine mentionem facientibus fides habenda non est. Intellige tamen ut nu.* 14. *&* 15.

16 *In materia feudali jus queritur à consuetudine.*

17 *Consuetudo dividendi feuda dignitatis omninò servanda.*

18 *Hujusmodi consuetudo est de facili admittenda tamquam non inductiva novi juris, sed interpretativa antiqui.*

19 *Ad eam inducendam duo actus sufficiunt.*

20 *Probatur de facili admittenda tanquam favorabilis, cùm per illam feudalis successio ducatur ad priorem originem suam.*

21 *Res de facili revertitur ad sui naturam.*

22 *Favorabilis est dispositio, qua rem trahimus ad primæva jura.*

23 *Feuda ex Longobardis sumpsere exordia.*

24 *Secundum jus Longobardorum feuda omnia sunt dividua.*

25 *In statu Parmensi feuda etiam dignitatis æqualiter dividi consueverunt, in quibus præscripta non est in Investitura forma succedendi jure primogenituræ, vel apposita clausula, secundum jus Francorum.*

26 *In feudo Calestani, quando possidebatur à Dominis Comitibus de Fliseo, omnes fratres æquè succedebant.*

27 *Dispositio, §. Prætereà Ducatus, restringitur, quando semel feudum dignitatis dividi consuevit.*

28 *Res semel effecta alienabilis, durat perpetuò alienabilis.*

29 *Res Ecclesiastica semel in emphyteusim concessa, continuò evadit emphyteutica.*

30 *Causa aliàs non delegabilis, veluti meri, vel mixti imperii, semel delegata à Principe, mutat naturam suam, & efficitur in perpetuum delegabilis.*

31 *Actio natura sua non transitoria ad hæredes, si semel ad eos transferatur, posteà continuò ad eos transmittitur.*

32 *Individuitas feudi dignitatis intelligitur quoad ipsam dignitatem, non verò quoad exercitium, & administrationem jurisdictionis, ac redditum, proventum, commoditatem, & bona temporalia.*

33 *Servitutes, dempto usufructu, tametsi individuæ, respectu tamen commoditatis dividuæ probantur.*

34 *Juspatronatus, licèt individuum, quoad commoditatem dividi potest.*

35 *Res minorum, in quibus regulariter interdicta est divisio, rectè dividuntur quoad usum, administrationem, ac fructuum perceptionem.*

36 *Jus tutelæ pluribus in solidum decretæ individuum est, administratio tamen tutelæ rectè inter contutores dividitur.*

37 *Licèt Domino inconsulto feudalis divisio, aliavè alienatio vetita sit, divisio tamen permittitur gratia uberioris culturæ, & commoditas ipsa alienari permissa est.*

38 *Feudum dignitatis non patitur divisionem, quæ fieret per separationem Territorii, vel hominum; admittit tamen divisionem in abstracto commoditatis, & fructuum.*

39 *Jus servitutis est totum in toto, & totum in qualibet parte.*

40 *Si*

40 *Si ex duobus fratribus investitis alter decedat sine liberis, pars deficientis devolvit ad Dominum, & tamen jus superstitis diminutum dici nequit, quod pluribus probatur.*

41 *Divisio commoditatis, ac fructuum tenet, quamvis facta Domino irrequisito.*

42 *Fructus ex corpore feudi percepti, Burgensatici censentur.*

43 *Opinio admittens in feudo dignitatis divisionem exercitii, commoditatis, ac fructuum, eo nititur fundamento, quod feudum pro indiviso ad omnes fratres pertineat.*

44 *Fundamentum tamen improbat D. Altogradus. Verùm propugnatur hoc eodem artic. numer.* 50. *cum seqq.*

45 *Menoch. conf.* 163. *notatur palinodiæ. Vindicatur tamen ab objecta nota, n.* 64.

46 *Ratio textus in §. Prætereà Ducatus, est utilitas subditorum, Principis, ac Vassallorum.*

47 *Ratio eadem communis utilitatis urgere videtur in divisione dignitatis, ac in divisione administrationis, ac exercitii jurisdictionis, commoditatum, ac fructuum. Intellige tamen, ut nu.* 65. *cum seq.*

48 *Prohibitio divisionis feudi dignitatis posita est generaliter cum exceptione feudorum inferiorum.*

49 *Textum in §. Prætereà Ducatus, quomodo aliqui legant, unde D. Altogradus elicit argumentum individuitatis feudi etiam quoad proventus, & commoditates. Vide tamen n.* 72. *&* 73.

50 *Feudum dignitatis, quamvis indivisibile, non ad unicum primogenitum, sed ad omnes filios pro indiviso spectat.*

51 *Non valet illatio, jus feudi indivisibile est, ergo uni tantùm defertur, & n.* 56.

52 *Compatibilia sunt, quod feudum dividi nequeat, & tamen duo simul sint domini.*

53 *Doctor censetur illam tenere sententiam, quam refert ultimo loco.*

54 *Plures possunt rem unam pro indiviso possidere.*

55 *Feudales consuetudines passivam à jure communi interpretationem recipiunt.*

57 *Dispositio, §. Prætereà Ducatus, ultrà id, quod verba sonant, porrigenda non est, sed imo tamquam exorbitans à jure communi, Civili, Canonico, Prætorio, & consuetudinario feudorum, strictè intelligenda.*

58 *De jure civili tum Digestorum, tum Codicis, tum Authentic. filii æqualiter admittuntur ad successionem parentum absque distinctione sexus, vel patriæ potestatis.*

59 *Substitutio facta inter liberos censetur ea lege ordinata, ut filii succedant æqualiter.*

60 *De Jure Canonico omnes pariter filii admittuntur ad successionem.*

61 *Id pariter de jure prætorio.*

62 *Id ipsum cautum de jure consuetudinario feudorum.*

63 *Dispositio exorbitans, & correctoria juris communis, quatenus applicari potest ad unum casum, non trahenda ad duos, & n.* 67.

65 *Quod servare individuitatem feudi concernant utilitatem subditorum, Principis, & splendorem familiarum, non probat alios filios in eo non succedere. Probatur exemplo majoratuum, ac primogeniorum in allodialibus, num.* 66.

68 *Divisio commoditatum, & exercitii jurisdictionis in feudo dignitatis, quibus modis fieri possit.*

69 *Idem damnum oriretur subditis ex divisione exercitii jurisdictionis, ac ex divisione ipsius corporis feudi. Contrarium tamen, vide n.* 70.

71 *Alii modi remissivè dividendi exercitium jurisdictionis, ac commoditates feudi.*

74 *Exceptio declarat, de quibus regula loquitur.*

75 *Exceptio debet esse de Regula.*

76 *Exceptio ita debet intelligi, ut conveniat Regulæ.*

77 *Eo ipso, quod censura, §. Prætereà Ducatus, feudum dignitatis dividi prohibetur, videtur hujusmodi feudum supponi commune, cùm ea sola dividantur, quæ sunt communia. Argumentum Soccini Sen. consil.* 31. *num.* 9. *in* 4.

78 *Disparitates vertentes inter casum, super quo D. Cons. Altograd. concinnavit suam primam controversiam, ac hypothesim nostram, & n. seqq.*

80 *Judicatum contra D. Altogradum etiam in casu suo.*

81 *Aliud est feudum dignitatis individuum esse, ut in eo locum habeat jus accrescendi, aliud verò, quod ita individuum sit, ut vel pluribus pro indiviso quoad substantiam, vel singulis pro diviso quoad commoditates, & fructus pertinere nequeat.*

82 *Omnes fere Doctores propugnantes individuitatem feudi in eo sensu loquuntur, ut scilicet in eo locum habeat jus accrescendi.*

83 *Honorifica mentio D. de Luc. in Rom. Curia famigerati causarum Patroni.*

84 *Feudum dignitatis indivisibile non est, quando contrarium conventum est in investitura.*

85 *Quando pluribus feudum dignitatis conceditur, locum in eo non habet dispositio, §. Prætereà Ducatus.*

86 *Secluſa acquirentis dispositione, in hac facti specie potissimum attenditur Principis investientis intentio,*

87 *In supplici libello per bonæ memoriæ C. Camillum porrecto, supponitur simultanea omnium filiorum successio.*

88 *Præsenti Art. discussa est legitima successio feudi Calestani sub ea suppositione, quod D. Co. Camillus intestatus decessisset, vel ejus dispositio nequaquam esset attendenda, idque ad omnino oppugnandam, ac sternendam prætensionem D. Co. Hieronymi, qui solus experitur pro assecutione feudi controversi.*

PRæsentis enodatio quæstionis, vulgaris esset negotii, nisi verba vix duo scripta in supplici libello, de quo in themate, eam postularent altioris indaginis; si enim controversia esset de feudo simplici, & ut inquiunt, minori, rem compertam facerent juris feudalis notissimæ decisiones (has infrà opportuno loco feremus,) quibus ad legitimam feudorum successionem omnes filii æquè admittuntur. At quoniam ipse D. Comes supplex rogavit Serenissimum directum Dominum pro ejusdem feudi erectione in Comitatum, ibi, *in feudo di Contea eretto* (quod tamen pro nunc citrà noxam verè pacificè admittimus, alibi enim probabitur, quod hoc feudum erat jam anteà in Comitatum erectum, ac proindè hæc verba fuisse merè enunciativa qualitatis eidem jam anteà infixæ) idque ope benignissimi rescripti obtinuisse dicitur, unde effectum videtur feudum Dignitatis, dubiam facit præsentem resolutionem dispositio §. *Prætereà Ducatus, in cap.* 1. *de prohibit. feudor alienat. per Federic.* ubi cautum legimus, quod Ducatus, & Marchionatus de cætero non dividantur, quæ Guntherus pœnès Borell. *summ. decis. tit.* 34. *de feudis num.* 231. *in fin.* metro sic explicavit. 1 2 3

Marchia, seu Comitis possessio, sive ducatus integra permaneant. Quamobrem cæteris filiis Dominum Co: acquirentis posthabitis, primo aspectu potiores esse videntur partes Illustrissimi Domini Co: Hieronymi Domini Co: acquirentis Nepotis ex bonæ memoriæ Co: Alexandro primogenito prædefuncto, tum quia feudum tanquam dignitatis reddit indivisibile præfati censura paragraphi, tum quia uti tale ad unicum primogenitum spectare necesse est, ut pluribus probari posset, pro quibus tamen omnibus allegare sufficit ingeniosam controversiam primam in ordine plurima eruditione refertam Illustrissimi D. mei D. Consiliarii Altogradi, viri peritia legali adeò exculti, ut habere meruerit laudatorem supremum orbis Areopagum, Romanam scilicet Rotam, quæ in Bononien. fideicomm. de Monterentiis 1665. *vers. sed è contra* coram Reverendissimo Taja, postquam eum ad differentiam insignis Jurisconsulti Lelii Genitoris sub nomine Altogradi Junioris allegaverit, subjunxit, quod ibi citata controversia senioris Jurisprudentia egregiè patrizat, in hac autem controversia validissimè propugnantur partes primogeniti, tum authoritate, tum ratione, adeòut vix aliquid intactum existimari queat. Argumenta non ferimus ab eo petenda pro libito. 4 5

Ad quorum confirmationem ejusdem primogeniti ad vota certasse videtur D. Sacca in insigni responso reddito pro D. Co: bonæ memoriæ Antonio Maria Terzio in causis & Sissiæ, & Belvederii inter ejus responsa edito *respons.* 50. *in ordine*, ubi pluribus in locis, & præsertim *à nu.* 46. pluribus probat, quod feuda cæteroqui dividua, si tamen erigantur in Comitatum, per hujusmodi supervenientem dignitatem individua fiunt ratione adjuncti. 6

Verùm his minimè obstantibus, ostendimus, quod feudum

dum controversum, ubi D. Comes Camillus decessisset intestatus, vel ejus dispositio attendenda non esset, non ad Illustrissimum D. Co: Hieronymum primogenitum filium, sed ad omnes filios æqualiter spectasset.

7 Et primi quidem fundamenti loco est universalis Italiæ consuetudo, quod feuda etiam dignitatis, exceptis Ducatibus dividua sint; de hac testatur.

1 Joan. Andr. ad Speculat. *tit. de feud. post med. versic. non omittam*;

2 Jason. *in l. stipulationes non dividuntur, la seconda, nu. 3. versi. 3. limita, de verb. oblig.*

3 Dec. *in c. prudentiam, in princ. numer. 64. & 67. de offic. de leg. consil. 389. num. 3.*

4 Alex. *consil. 18. nu. 6. in secundo; & consil. 30. nu. 1. in sexto.*

5 Barbatia *inter cons.* ejusdem Alex. *in 4. cons. 55. in ordine num. 18.*

6 Guglielm. de Benedict. *in c. Raynutius, verbis in eod. testamento relinquens primo, nu. 185. versi. præterea talis dignitas, de testamentis.*

7 Ruin. *cons. 29. nu. 19. lib. 5.*

8 Paris. *cons. 10. num. 15. in primo.*

9 Curt. Sen. *cons. 68. num. 12. cum seqq.*

10 Soccin. Sen. *cons. 68. num. 25. in primo, & cons. 252. sub num. 19. versi. secundo dico, ac cons. 278. nu. 1. versic. sed præmissis in secundo.*

11 Soccin. Jun. *cons. 31. n. 8. & 11. lib. 4.*

12 Menoch. *cons. 2. num. 289.*

13 Hieronym. Schiurpff. *cent. 2. cons. 1. nu. 1.*

14 Buccafer plures referens *cons. 1. nu. 39.*

15 Anton. Cioff. *cons. 2. n. 13.*

16 Riminald. Jun. *cons. 18. n. 51. cons. 57. nu. 33.* & plenè in causa Parmen. de Simonettis, *cons. 513. n. 112.*

17 Pancirol. *consil. num. 18. & 21. versi. secundò respondetur.*

18 Cravet. *cons. 995. n. 19. versi. septimò respondetur.*

19 Aldobrand. *cons. 1. n. 294.*

20 Decian. plures cumulans *cons. 22. n. 28. in 5.*

21 Grat. *cons. 4. n. 29. lib. 1.*

22 Gozzadin. plures allegans *cons. 62. num. 4.* quod licèt ferat tanquam ratio dubitandi, in solutione tamen contrariorum eandem consuetudinem Italiæ admittit.

23 Crottus *cons. 55. n. 20. in primo.*

24 Caball. *tom. 2. cons. deci. 13. circa finem sub num. signato* 50. (licèt incuria impressoris, nam est *num. 74.*) ubi plures allegat, & testatur de communi observantia totius Italiæ in feudis quarumcumque Dignitatum, & Regnis, ac Ducatibus exceptis.

25 Tiraquell. *de jur. primogen. q. 4. n. 37.*

26 Ursell. *in exam. Ap. concl. 42. n. 501.*

27 Thom. *tract. variar. tom. 1. tract. 8. tit. 10. numer. 52. & 56.*

28 Salenger. *q. civil. c. 34. n. 11.*

29 Gail. *pract. observ. lib. 2. observ. 152. n. 2.*

30 Cassaneus *ad Consuetud. Burgund. rubr. 3. de fides, §. 6. num. 10.*

31 Hartman. *pract. observ. lib. 2. tit. 54. de feudis, observ. 19. num. 5.*

32 Mantic. plures referens *de tacit. lib. 23. tit. 27. n. 25.*

33 Bellon. *de jur. accresc. c. 6. q. 37. n. 106.*

34 Jo. Lecirier. *de primog. q. 11. concl. 3. n. 9.*

35 Rota post Merlin. *de legitim. dec. 67. n. 14.*

Ex feudistis verò

36 Andreas *in cap. 1. §. omnes filii, num. 1. versi. licèt hodie si de feudo fuerit controversia, in c. 1. n. 4. de feud. March. in c. 1. n. 22. versi. unde si Baronia, junctâ ibi glossâ* Liparvuli *in verbo Long. lit. V, de capitaneo, qui &c. & in §. Præterea Ducatus, n. 35. versi. licèt hodie videmus.*

37 Alvarot. *in cap. 1. §. omnes filii, n. 9. si de feudo fuerit controversia.*

38 Curt. Jun. *de feud. p. 4. sub n. 122. versi. octavo potest colligi limitatio.*

39 Clar. *§. feudum q. 54. n. 2. ibidemque.*

40 Harprect. *n. 6.*

41 Rosental. *in synopsi feudali, c. 9. membr. 1. concl. 56. nu. 5. innumeros longa serie ferens sub gloss. h.*

42 Larath. *in theatr. feudal. p. 7. dilucid. 51. n. 6.*

43 De Ponte *de succeff. feud. lect. 12. aliàs 3. nu. 6.*

44 Guglielm. Hanneton, *lib. 3. c. 9. versi. Hicque & in tota Italia.*

45 Anton. Capyc. *in investit. feud. sub rubr. feud. divisio, verb. sublimita 1. fol. 165.*

Quemadmodum eadem viget consuetudo apud Gallos, & Allobroges, testibus Rebuff. *in declarat. feudal. n. 27.* Ric. *coll. 2154.* Riminald. Jun. *consil. 513. num. 113.* Rosental. *d. conclus. 56. nu. 5.* 8

Quam pariter adesse in Germania, multisque aliis regionibus ferunt Soccin Sen. *cons. 58. n. 23. in primo,* Barbat. inter cons. Alex. *cons. 55. n. 18. in 4.* Dec. *in c. prudentiam, nu. 64. & 65. & cons. 389. n. 3.* Thomas. *in d. tract. 8. to. 10. nu. 56.* Clar. *§. feudum, q. 44. n. 2.* ibidemq. Harprect. *n. 6.* Alvarot. *in d. c. 1. §. Omnes filii, n. 9.* De Ponte *d. lect. 12. nu. 6.* 9

Præ cæteris autem locis citrà controversiam admittitur hujusmodi feuda dividua fore in Lombardia, idque ex longa consuetudine, cujus memoria non est, ut inquit Andreas superiùs citatus *in dicto, §. Omnes filii, & in §. Præterea Ducatus,* & post eum autumant Jason *in l. stipulationes non dividuntur, la secenda, numer. 31. versic. tertiò limita, de verbor. oblig.* Dec. *in dicto cap. prudentiam, num. 65. & cons. 389. num. 3.* Guglielm. de Benedict. *in cap. Raynutius, verbo in eodem testamento relinquens, par. 185. de testament.* Soccin. Sen. *consil. 68. num. 27. in 1. & cons. 278. ante num. 2. in 2.* Soccin. Jun. *cons. 31. num. 11. in fin. lib. 4.* Alex. *consil. 18. n. 6. lib. 2. & consil. 30. n. 1. in 6.* Curt. Sen. *cons. 68. num. 13.* Riminald. Jun. *cons. 18. n. 51. cons. 57. nu. 33.* & in Causa Parmensi de Simonettis *cons. 533. num. 113.* Thomas. *d. to. 10. n. 56.* Mantic. *de tacit. lib. 23. tit. 27. num. 26.* Joan. Lecirier. *de primogen. q. 11. concl. 3. nu. 9.* Marin. Frecc. *de subfeudis, tom. 1. rubr. 2. de orig. Baronum, n. 18. fol. mihi 11.* Alvarot. *in d. §. Omnes filii, n. 9.* Rosental. *alleg. concl. 56. n. 5.* Intrigl. *q. 39. à n. 28. cent. 1.* de Ponte *d. lect. 13. num. 6.* Larath. *p. 9. dilucid. 22. nu. 8.* 10

Quamobrem eamdem conservari consuetudinem Genuæ, testatur Angelus pœnès Intrigliol. *dict. quæst. 39. nu. 31.* Ferrariæ, Forijulii, ac Mediolani Curt. Sen. *consil. 68. num. 13.* Alvarot. *d. §. Omnes filii, nu. 9.* Intrigliol. *ubi suprà, nu. 39.* sicut etiam consuetudinem Tusciæ refert Soccin. Jun. *dicto cons. 31. n. 8. in fin.* ac demùm de consuetudine Marchiæ, Alberic. pœnès Menoch. *cons. 2. nu. 289.* 11

Quæ quidem consuetudo, vel tanquam generalis probatione non indiget, ut in proposito inquit Menochius *cons. 163. num. 8.* vel satis comperta est testimonio tot Doctorum, qui eam asseverant; licèt enim recepta sit juris regula, quod Doctoribus de consuetudine mentionem facientibus fides habenda non sit, Rota coram sanctæ memoriæ Greg. *decis. 274. num. 5.* ibique Addent. *num. 8.* id tamen restringitur; Primò, ut saltem onus probandi contrarium transferat in adversam partem, Cravett. *consil. 166. num. 9.* & in terminis nostræ quæstionis *consil. 995. num. 19. versi. septimò respondetur,* ubi inquit de hoc dubitationem non esse, Menoch. *consil 2. num. 289.* Grat. *dicto respons. 4. num. 30. in primo.* Secundò, restringitur non procedere in iis Curiis, & foris, in quibus Doctores de consuetudine attestantes sunt versati, juxtà conciliationem Surdi, quam ferunt, ac probant Addent. ad Gregor. *ubi sup. dict. num. 8.* & Rota *in recent. part. 4. tom. 3 decis. 530. num. 3. & part. 6. decis. 193. num. 14.* & pro qua alios refert Carleval. *de Judic. tom. 1. disp. 2. qu. 2. num. 62. versi. nam Doctori.* Quare cùm plures ex Doctoribus superiùs recensitis sint Itali, ferantque consuetudinem generalem in Italia vigentem, illis omninò deferendum est, juxtà relatam Surdi distinctionem, quam opportunè, ad probandum Doctoribus attestantibus non de particulari consuetudine unius loci, sed de consuetudine generali credendum fore, affert Rota *d. decis. 193. num. 14. part. 6. recent.* & confert Bald. *in leg. de quibus 31. in 2. lectura, q. 4. principali, n. 21. in princ. versic. Quandoque redigitur in scriptis, de legibus.* 12

Porrò cùm in materia feudali jus quæsitum videatur à consuetudine, Riminal. *cons. 18. num. 27.* ut ipsa docet feudalium legum nomenclatura, nuncupantur enim consuetudines feudales (esto præscripta sit in præfato, *§. Præterea Ducatus,* feudorum dignitatis individuitas) hæc, contraria obstante consuetudine, de qua suprà, in feudis Italis minimè servabitur, Becc. *consil. 56. num. 31.* & in puncto propositæ quæstionis, hujusmodi consuetudinem dividendi feuda dignitatis in feudorum successoribus omninò servandam probant Bald. aliique plures relatis per Cabal. *consil. decis. 13. superiùs allegato in fine versiculo, quæ quidem consuetudo,* Schiurpff. *cent. 2. cons. 1. num. 2.* Intrigliol. *qu. 39. à num. 34. usque ad 40.* & in causa Parmensi superius recensita, Riminal. Jun. *consil. 513. num. 13.* & hæc sanè consuetudo est de facili admittenda, tamquam non inductiva novi juris, sed ambigui interpretativa, est enim interpretata jus, quod antea esse poterat ambiguum, ut inferiùs ambi- 13 14 15 16 17 18

guum

19 noch. *consil. 163. num. 7. versic. Et hæc quidem,* ubi quod propterea ad eam inducendam duo actus sufficiunt, nec longioris temporis cursus sit necessarius, imò ea de faci-
20 li admittenda, tamquam favorabilis, cùm per illam feudalis successio ducatur ad priorem originem suam, res enim de facili ad sui naturam revertitur, ut inquit Bart. *in leg. si*
21 *unus ex Argentariis, §. Pactus ne peteret, in princ. de pact.* & favorabilis est dispositio, qua rem trahimus in primæva
22 jura, Gloss. *in cap. statutum 3. in verbo numerandum, versic. Item per hanc redditur, de præbend. in 6.* & facit can. *ab exordio, dist. 35.* pluribus Barbos. *axiom. 225. nu. 5. cum seqq.* Feu-
23 da siquidem ex Longobardis exordium sumpsere secundùm Frecc. *de subfeud. lib. 1. de origin. feud. num. 86. rubr. 1. de origin. feud.* secundum quod Longobardorum jus feu-
24 da omnia sunt dividua, Andreas *in cap. 1. §. Omnes filii, n. 5. versic. Si verò vivant jure Longobardorum. Si de feudo fuerit controversia, in cap. 1. nu. 18. versi. Et si jure Longobard. de natura successionis feudi, cap. 1. n. 22. versic. Unde si Baronia, de Capitaneo, qui &c. in cap. 1. §. Sancimus, nu. 10. quo tempore miles,* & in puncto feudi dignitatis *in dict. §. Præterea Ducatus, nu. 36. versi. Si verò vivant, de prohib. feud. alienat. per Federic.*

Probatur secundò dividuitas superiùs allegata, non solùm ex generali Italia, & peculiari Lombardiæ consuetu-
25 dine, imò Parmensis Status, in quo videmus dividi æqualiter inter fratres feuda omnia, quamtumvis in Marchionatum, seu Comitatum erecta, in quibus præscripta non est in investitura forma succedendi jure primogenituræ, vel apposita clausula, secundùm jus Francorum, (ut in feudis Marchionatus Prolexini, Ravarani, Varani, Mar-
26 chionum, & Melgariorum, Zibelli, Tabiani, aliisque pluribus) probatur inquam non solùm ex generali recensita consuetudine, sed ex ipsa individua, quæ continuò servata fuit inter Dominos Comites de Fliseo priores Vassallos in successione in hoc ipso feudo Calestani, constat enim ex una parte ex supplicibus libellis Serenissimo directo Domino porrectis, de quibus in themate, & ex ipso venditionis documento, quod idem feudum jam antea erat in Comitatum erectum, ut ex primo supplici libello in principio: *Possedono li divotissimi, & humilissimi di V. A. S. Vassalli, e Servitori Conte Carlo Leone, & Abbate Conte Claudio Fieschi, il Feudo, e Contea di Calestano, &c.* & in secundo ibi, *far gratia di poter vendere il Feudo in Titolo di Contea eretto,* & paulò post, *nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Contea già eretto, &c.* & constat ex aliqua parte utrumque fratrem tam Comitem Carolum Leonem primogenitum, quàm Comitem Claudium secundogenitum, ipso etiam Serenissimo Domino approbante, devenisse ad dictam alienationem Calestani. Scimus autem objectatam dispositionem, §. *Præterea Du-*
27 *catus,* limitari, quando semel feudum dignitatis dividi consuevit, tametsi in posterioribus investituris nisi superindè decernatur, Intrigliol. *centur. 1. feudali quæst. 39. à nu. 116. usque ad num. 125.* quo loci regulam pluribus exemplificat, ac exornat, ut in re alienari prohibita, quæ semel
28 effecta alienabilis, perpetuò alienabilis durat; in re Ec-
29 clesiæ, quæ semel in emphyteusim concessa, continuò
30 emphyteutica evadit; in causa aliàs non delegabili, veluti meri, vel mixti Imperii, quæ semel à Principe delegata, mutat naturam suam, & efficitur in perpetuum delegabili; & demùm in actione natura sua non transitoria
31 ad hæredes, ad quos tametsi semel transferatur, postea semper transmittitur, quæ etiam tulit Schrader. *de feudis, par. 8. cap. 2. num. 42.* & Liparulus ad Andream *in dict. §. Præterea Ducatus, nu. 35. verbo consuetudine, litera N. versi. septimò feudum dignitatis.*

Præterea quod dicitur de individuitate feudi dignitatis (est tertium fundamentum conclusionis firmatæ suprà, *sub nu. 6. versi. Verum his minimè obstantibus.*)

Intelligitur quoad ipsam dignitatem, non verò quoad
32 exercitium, & administrationem jurisdictionis, ac reddi-
tum, proventum, commoditatem, & bona temporalia.

1 Bart. *in leg. inter tutores 37. numer. 6. de administrat. tut. & curat.*

2 Felin. *in c. quæ in Ecclesiarum 7. num. 90. versi. 1. ut non procedat, junct. versi. cæterum quamvis, de Constitut.*

3 Jason. *in leg. stipulationes non dividuntur, la seconda, nu. 31. versi. limita istam conclusionem.*

4 Guglielm. de Benedict. *in c. Raynutius, verb. in eodem testam. relinquens, nu. 185. de testam.*

5 Alberic. *in dict. lit. F, verbo feudum, versic. an exigatur speciale mandatum, ante medium.*

6 Tiraquell. *in numeris de jure primogen. q. 4. n. 52.*

7 Soccin. Sen. *consil. 68. num. 29. lib. 1. & cons. 278. num. 2. in secundo.*

8 Soccin. Jun. *pluribus allatis, consil. 31. numer. 9. cum duobus seqq. in 4.*

9 Curt. Sen. *cons. 68. sub num. 13. versi. quinto accedit,* ubi quod id sine dubio procedit, & est conclusio marmorea.

10 Ruin. *cons. 29. num. 16. in 5.*

11 Alex. *consil. 18. num. 6. lib. 1.*

12 Roland. à Val. *cons. 80. nu. 27. in 1.*

13 Menoch. *consil. 2. num. 286. cons. 298. numer. 2. & cons. 439. num. 16.*

14 Riminald. Sen. *consil. 95. nu. 47.*

15 Riminald. Jun. *consil. 33. n. 33. & 513. n. 114. cum seq.*

16 Cravett. *consil. 318. num. 1. & 995. num. 19. versi. quinto respondetur.*

17 Decian. *respons. 22. nu. 29. lib. 5.*

18 Dominus Sacca *respons. 50. nu. 31.*

19 Lanar. *consil. 59. num. 27.*

20 Cephal. *consil. 3. nu. 82.*

21 Capyc. Galeot. *lib. 2. contr. 1. nu. 42.*

22 Gail. *pract. observ. lib. 2. observ. 153. n. 2.* ubi quod cautum est de jure feudali.

23 Pacian. *de probat. pluribus conclusionem confirmans, lib. 2. c. 36. nu. 62.*

24 Borell. *in summ. decis. quamplures congerens T. 34. de feudis, n. 232. cum seq. lib. 1.*

25 Ricc. *in collect. decis. p. 6. collect. 2154.*

26 Bellon. *de jur. accresc. c. 6. q. 37. n. 97. & n. 101. cum seqq. omninò videndus.* Ex feudistis verò.

27 Bald. *in c. imperialem, §. Præterea Ducatus, n. 3. circa fin. versi. Item jurisdictiones, & nu. 5. pariter in fin. versi. vel apud Dominum, de prohib. feud. alienat. per Federic.*

28 Cumias *in prælud. ad cap. si aliquem, de succeff. feudali, num. 229.*

29 Guglielm. Hannetonus *de jure feudi, libr. 3. cap. 9. post med. versi. sanè subscriptorum feudorum.*

30 Rebuff. *in declarat. feudali, nu. 26. circa fin.*

31 Anton. Capyc. *in investit. feudali sub titulo feudorum divisio, versi. sublimita octavo, fol. 166.*

32 Curtius *de feudis, p. 4. sub n. 122. limit. 9. versi. nova est limitatio.*

33 Joannes Sichard. *consil. feudali 1. nu. 49. cum seqq.*

34 Sichrader. *de feud. dicta par. 8. cap. 2. sub nu. 39. versic. 4. licèt, cum versic. sequenti.*

35 Nardus Liparulus ad Ilern. *in d. §. Præterea Ducatus, nu. 35. in verbo consuetudine, lit. N. versi. quartò limitatur.*

36 De Ponte *succeff. feudali lect. 12. aliàs 3. sub nu. 10. versic. hæc omnia,* ubi ait sic conciliari contrarias sententias, plenissimè Intrigiol. *d. q. 39. n. 74. usque ad 97.*

37 Camerar. *in cap. 1. de succeff. feud. num. 105. inter repet. feud. noviss. edit.* per Donat. Anton Marin.

38 Rosental. *de feud. cap. 9. membr. 1. concluf. 56. numer. 12. & 13.* ubi quod in hoc ferè omnes concordant, innumeros allegando sub glossis f. & t. Sic videmus in via, itinere, actu, aquæductu, cæterisque servitutibus (præter usumfructum in hoc dissimilis naturæ ab aliis, quia hic tantum affert utilitatis totus respectu totius, quantum pars respectu partis; sed aliæ servitutes debentur personæ, vel rei juxta necessitatem, quæ necessitas indivisibilis est, ut scitè animadvertit Bart. Cæpol. & alii, quos refert Intrigliol. mox referendus *num. 80.*) videmus inquam in servitutibus, quod licèt individuæ sint, *l. stipulationes, la seconda, quæ est lex 72. in prin. de verb. obligat. l. usus pars 20. de usu, & habit.* Bart. *in leg. pro parte 11. circa med. versiculo hoc non puto de servit. l. 2. §. Si usufructus legatus sit; num. 1. & 3. ad l. Falcid.* Intrigli. *cent. 1. de feud. q. 39. num. 79* nihilominus respectu commoditatis sunt dividuæ in temporibus, & mensuris, *l. Arbor 19. §. Aquarum com. divid. l. Lucio 4. cum leg. seqq. de aqua quot. & æstiv. l. via 5. de servit.* benè *gloss. fin. in leg. si partem 25. de servit. rustic. præd.* Intrigliol. *ubi sup. num. 81.* Roland. *in puncto conf. 81. num. 29.* Curt. *de feud. d. par. 4. sub nu. 122. limit. 9. versic. simile dicimus in servit.* Sichardus *cons. feud. primo n. 52.* 33

Sic pariter in jurepatronatus, quod licèt individuum, Lambertin. *de jurepatron. lib. 1. q. 3. principali par. 1. fol. mihi* 43. quo tamen ad ejus commoditatem dividi potest, putà si conveniant Patroni de præsentando alterinis vicibus, *Clementin. 2. de jurepatron.* Intrigliol. in terminis præsentis 34

quæ-

quæstionis *allegato loco, num. 90. cum duobus seqq.* Roland. *pariter supra, num.* 30.

35 Sic etiam in rebus minorum, in quibus regulariter vetita est divisio, nisi minores provocentur in judicio famercisc. ad divisionem, *leg. inter* 17. *Cod. de prædiis, & aliis reb. & c. l. si pupillorum* 7. *de rebus eorum*, & tamen rectè dividuntur quoad usum, administrationem, ac fructuum perceptionem, arg. *leg. Lucius* 39. & ibi Gloss. *in verbo patrimonium*, & Bald. *in summar. famil. ercisc.* Roland. *ibid. num.* 31. ac Intrigliol. *dict. loco numer.* 96. Ruin. *cons.* 29. *nu.* 16. *in* 5.

36 Sic jus tutelæ pluribus insolidum decretæ est dividuum, & tamen administratio tutelæ rectè inter contutores dividitur, Bart. *in leg. inter tutores* 37. *numer.* 5. *vers. dic ergo, de administrat. tut.* unde idem Bart. opportunè ducit argumentum ad feudum Comitatus, quod licèt individuum juxtà sanctionem §. *Prætereà Ducatus*, dividuum tamen est quoad administrationem, & exercitium jurisdictionis, dicens valdè diligenter notandum, quia habuerat in facto, quæ rectè assumit Roland. *recensito consil.* 81. *num.* 36. *cum seqq.* ut innuit etiam Sichard. *consil. feudal.* 1, *n.* 51.

Sic demùm licèt irrequisito directo Domino, feudorum
37 divisio interdicta sit, licèt jus feudale nequeat insolutum, vel alio quovis titulo alienari, divisio tamen permittitur gratia commodioris, ac uberioris culturæ, ipsaque commoditas alienari potest, ac dari in solutum, ut singula comprobat Roland. *ubi sup. nu.* 32. *cum quatuor seqq.*

38 Ex quibus satis facilè intelligere possumus, feudum quidem dignitatis non pati divisionem, quæ fieret per separationem Territorii, vel hominum realem, & absolutam, juxtà sanctionem, §. *Prætereà Ducatus*, non verò vetitam esse divisionem commoditatis, & fructuum, unde feudum nullam pateretur sectionem, nisi fortè in abstracto & intellectualiter, in quo sensu nullam fore dubitationem, quin quæcumque dignitatum feuda dividua sint, testatur Bellon. *de jur. accresc. dict. cap.* 6. *quæst.* 37. *numer.* 103. adinstar servitutis, quæ ut suprà probatum est, licèt individua
39 realiter, & absolutè, divisionem tamen recipit quoad commoditatem, & usum, unde Bart. *in l. via* 23. §. *final. de servit. rustic. prad.* rectè observat jus servitutis esse totum in toto, & totum in qualibet parte, quod Bellon. *ubi su-*
49 *prà* 104. *cum seqq.* dixit de dignitate feudo adjecta, quare si ex duobus fratribus cum Comitatus Titulo investitis, alter sine liberis decedat, non habebit superstes totum feudum, sed pars defuncti devolvetur ad Dominum, nec tamen ob id dici poterit jus superstitis in aliquo diminutum, quia totum id ei remanet, quod fuit ex investitura assecutus, unde adhuc ipse diceretur dicti loci comes, mox relato argumento, quod dignitas esse censeatur tota in tota, & tota in qualibet parte; ita enim Comes dicitur, tam qui minimam feudi partem possidet, quàm qui totum, nec aliquis unquam dictus est Semicomes, aut cum alia adjectione partem demonstrante, in hoc concernit individuitas feudi dignitatis, & huc collimat pluries recensiti §. *Prætereà Ducatus* dispositio, Bellon. *ubi sup. à n.* 101. *usque ad* 106.

41 Hæc autem commoditatis, ac fructuum divisio feudi dignitatis tenet, quamvis facta D. irrequisito, ac inconsulto,
42 quoniam fructus ex corpore feudi percepti burgensatici censentur, ut post Bald. & alios probat Camerar. relatus à Cum. *ad cap. si aliquem, in prælud. n.* 229.

Hæc adversus in superiùs laudata *prima sua controversia*, tribus potissimum fundamentis acerrimè invehit Illustrissimus D. Altogradus, quorum primum illud est *numer* 79.
43 *cum tribus sequentibus*, quoniam superiùs allata conclusio, qua diximus, feuda dignitatum individua quidem esse quoad ipsam dignitatem, quoad exercitium verò jurisdictionis, commoditatem, ac fructus æquè dividi posse inter omnes fratres, eorum nitatur opinione, qui tenent feu-
44 dum Regale licèt individuum, ad omnes fratres æqualiter pertinere, sed pro indiviso, quod tamen omninò ipse autumat falsum, verius, ac receptius dicens, non ad omnes fratres insolidum, sed ad unum tantùm primogenitum
45 transire, redarguens Menoch. eo quod, postquam primogeniti partes propugnasset *consil.* 158. *num.* 71. ceciniisset statim palinodiam *consil.* 163. admittens omnes filios ad feudalem successionem.

46 Secundum verò fundamentum educit ex ipsa ratione textus in objectato §. *Prætereà Ducatus*, quæ quidem cùm illa unica sit communis utilitatis tum subditorum, quibus utilius est per unum, quàm per plures regi, ac gubernari, tum Principis, cujus interest unum potiùs divitem habere Vassallum, quàm plures pauperes, tum denique familiarum ipsorummet Vassallorum, quarum esse nequit patrimonium tam pingue, quod multiplici divisione non 47
reducatur ad minimum, eadem omninò ratio urgere videatur in divisione dignitatis, ac in divisione administrationis, ac exercitii jurisdictionis, commoditatum, & fructuum, eo enim pacto subditi regerentur per plures, Domini Vassallos haberent inopes, eorumque splendor familiæ minueretur, quæ non per Titulum, non per Dignitatem, sed per divitias substineturque propagatur.

Tertium denique argumentum allatum *numer.* 89. *versic.* 48
hoc idem, præbet elegans animadversio verborum text. prædicti, in quo prohibitio divisionis feudi dignitatis posita est generaliter cum exceptione feudorum inferiorum, legendo textum hoc pacto, Prætereà Ducatus, Marchio, Comitatus de cætero non dividantur, aliud autem feudum 49
si consortes voluerint, dividatur, ita ut omnes, qui partem fundi habent; si ergo (ratiocinatur D. Altogradus) à generali illa regula, inferiora feuda excipiuntur, quorum divisio permittitur quoad fundos, sequitur quod prohibitio sit divisionis feudorum, & sic proventuum, ac commoditatum, quæ percipiuntur ex fundis, cùm exceptio esse debeat de regula.

His tamen omnibus sufficienter, judicio saltem meo, 50
satisfieri posse existimo, primò quidem respondetur, imò verius videri feudum dignitatis, tametsi indivisibile, non ad unicum primogenitum, sed ad omnes filios pro indiviso spectare, hoc enim ratiocinium, jus feudi dignitatis indivisibile est, ergo nisi uni deferri potest, im- 51
probat Aretin. *consil.* 162. *num.* 4. *in fin. versic. Sed ista consequentia non est bona*, cùm rectè simul stare possint, ac 52
fœdere amico ad invicem compatiantur, quod feudum dividi non possit, nec debeat, & tamen duo simul sint Domini, seu Vassalli, nec repugnet, quod pro indiviso ad duos, vel plures simul deferatur, ut omnes simul imperent, atque administrent, ut post Bald. Aretin. Alex. Curt. Sen. Ruin. Guglielm. Benedict. Soccin. Jun. Tiraquello Roderic. Suarez, Nattam, & Aliprandum bene tuetur Menoch. *consil.* 163. *numer.* 20. dicens *versic. & cum hæc*, quod cùm sit hæc magis recepta opinio, ab ea temerè esset recedere, pro cujus confirmatione affert per extensum locum Baldi *in con.* 275. *numer.* 6. *in secundo*, qui sic loquutus, *& ad evidentiam præmitto, quod quædam sunt iura divisibilia, quædam indivisibilia, item indivisibilium quædam sunt communicabilia, quædam non; nam si duo sunt Comites, de jure communi Comitatus bene est communis inter eos, sed non partibilis, quia dignitates non recipiunt sectionem, ut extr. de prabend. cap. maioribus, & l.* 1. *ff. de offic. consulis, & in cap.* 1. §. *Prætereà Marchia, de prohib. feud. alienat. per Federic. sed consuetudine, ut dictum est suprà, primogenitus solus est Comes, & gerit titulum administratoris dignitatis, & idem in Comitissa, quando de consuetudine succedit fœmina*, hæc Bal. & hoc quidem conforme videtur cum litera textus *in cap.* 1. §. *omnes filii, si de feudo defuncti contentio, & c.* ibi, *omnes filii ejus, qui feudum acquisierit fidelitatem facere debent, maximè si indivisum habent*, & docuisse videtur Andreas *in c.* 1. *juxta principium de feudo Marchiæ*, ubi loquendo de hujusmodi feudis, inquit, hodie verò succedunt filii, & descendentes masculi, sed non dividunt, & clariùs *in* §. *Prætereà Ducatus, paulò ante num.* 36. ubi post relatam contrariam sententiam docentem, solùm majorem natu in feudis dignitatis succedere, aliorum refert opinionem volentium, non primogenitum, sed omnes filios pro indiviso succedere, quæ sen- 53
tentia ab ipso probata censetur, tum quia juxta eam videtur ratiocinari in quæstionibus, quas subjungit, tum quia illam refert ultimo loco *ad gloss. in l. quifilium* 74. §. *Fabius in verbis, & alia ad Trebell.* Surd. *consil.* 95. *num.* 12. *& decis.* 264. *num.* 7. Venturin. *cons.* 1. *num.* 29. Hæc verba Andreæ: *Alii dicunt, quod non habet major natu, nisi quando probatur vivere jure Francorum, & omnes filii sunt hæredes, & habent Comitatum pro indiviso*. Andream pro hac sententia allegatum sequitur de Ponte *de succes. feudali lect.* 12. *aliàs* 3. *nu.* 2. *cum seqq.* & in terminis pluribus tuetur Buccaferrus *consil.* 1. *nu.* 36. *junct. seqq.* & demùm post Bald. Alvarot. Præposit. Laudens. Raven. Isern. Afflict. Henneton. Tiraquell. Vvesembecium, Curtium, Mozium, Cassaneum, Ardizonum, Zasium, Paris. Soccin. Sen. Aretin. Menoch. Brun. Guglielm. de Benedict. Soarez, Soccin. Jun. Rubeum, Alexand. Nevizan. Nattam, Nervium Camerar. & Capyc. quos refert *sub gloss. G*, propugnat Rosental. *de feud. c.* 9. *membr.* 1. *concl.* 55. *nu.* 9.

Quæ

54 Quæ bino argumento ipse Rosental. mox allegatus argutè comprobat. Altero nempè, quod cùm ex una parte plures possint rem unam pro indiviso possidere, ut secun-
55 dum juris communis principia diximus in servitutibus, Jurepatronatus, ac aliis, quæ dividi, aut sui natura, aut lege vetantur; & cùm ex alia parte feudales consuetudines passivam à jure communi interpretationem recipiant, ut fusè ipse probat *in cap.* 1. *quæst.* 15. *numer.* 32. & in puncto quæstionis nostræ *dicto cap.* 9. *concluf.* 55, *numer.* 9. *in*
56 *fine*, licèt prohibita legatur divisio *in dicto* §. *Prætereà Ducatus*, non inde necessaria rectè ducitur consequentia, quod non omnes filii pro indiviso queant succede-
57 re, sed debeat solus primogenitus ad exclusionem aliorum, de quo nec verbum *in eodem* §. *Prætereà*, cùm maximè (& hoc secundùm Rosental. argumentum) præfati censura paragraphi ultrà id, quod verba sonant, porrigenda non sit, sed imo stricto interpretationis fræno cœrcenda, tanquam exorbitans à jure Communi, Civili, Cano-
58 nico, Prætorio, & Consuetudinario feudorum. De jure enim Civili tum Digestorum, tum Codicis, tum Authenticorum, filii æqualiter admittuntur ad successionem parentum absque distinctione sexus, vel patriæ potestatis, *l.* 1. §. *Suos hæredes, de suis, & legitimis, l. lege* 14. *Cod. eod. l. inter filios* 11. *C. famil. ercisc. leg. ut liberis* 17. *C. de collat. authent. in succes. Cod. de suis, & legitimis lib. Authentico de*
59 *hæred. ab intest.* §. *Si quis igitur*, & legunt Tyrones *in* §. 1. *de hæred. quæ ab intest.* quare videmus, quod substitutio in-
60 ter liberos facta, ea lege ordinata censetur, ut filii succedant æqualiter, Intrigl. *cent.* 1. *de feud. q.* 39. *nu.* 128. De jure Pontificio docent Abbas, & cæteri *in c. Raynutius, & in c.*
61 *Raynaldus, extr. de testam.* De jure Prætorio est text. *in leg.*
62 1. *C. unde liberi*. De jure demùm consuetudinario feudorum id ipsum cautum legitur *in cap.* 1. §. *Omnes filii, si de feudo defuncti contentio, sit in cap.* 1. §. *Respondeo, de natura successionis feudi*, aliisque pluribus in locis relatis per Intrigliol. *ubi sup.*
63 *à num.* 131. *usque ad* 135. unde tanquam adeò exorbitans, ac correctoria, quatenùs applicari potest ad unum casum, non trahenda ad duos, sed imò quantum fieri potest reducenda ad communes regulas, arg. text. *in l.* 2. *Cod. de noxalibus*, Intrigliol. *dict. loco num.* 35. Schrader. *part.* 8. *cap.* 2. *num.* 40.

64 Menoch. autem, quem D. Altograd. *d. numer.* 51. carpit, notatque sibi ipsi contrarium *in d. conf.* 163. *num.* 20. eis, quæ substinuerat *conf.* 158. *n.* 71. defendi potest, quod in hoc loco intelligat feudum spectare ad primogenitum quoad titulum Comitatus, ac ipsum solum gerere dignitatem, quod dicto pariter *consil.* 163. admittitur juxta sensum Baldi, & aliorum ibidem relatorum, prout ibi clarè se explicat *vers. altera est difficultas*, juncto *vers. prætereà loquuntur*, non tamen ad primogenitum solum spectare etiam quoad totalem commoditatem, jurisdictionis administrationem, proventus, ac redditus.

65 Quod verò (sicut ornatissimè innuit Dominus Altogradus *sub num.* 83.) utilitas non solùm subditorum, & Principis, sed splendor etiam familiarum Vassallorum postulet feudorum dignitatis individuitatem etiam quoad commoditates, & exercitium jurisdictionum, assumptum necessariò non probant; enim verò non negatur erectionem primogeniturę, nedum in feudis, sed etiam in allodialibus con-
66 cernere utilitatem, ac conservationem familiarum, quo colimant Majoratus Hispani, primogenia, ac feudales investituræ jure Francorum; imò tendere etiam in splendorem, ac beneficium Dominorum, quorum, ut diximus, summoperè interest conspicuos habere Vassallos; & ulteriùs etiam concernere subditorum utilitatem, sicut suprà, hoc ipso articulo *n.* 46. innuimus, & fusiori calamo ad ornamentum responsi feremus articulo *n.*

Sed dicimus, quod quemadmodum, licèt primogenituræ etiam in allodialibus suo modo id præstent, tum respectu utilitatis familiarum, tum respectu Supremi Principis, cujus eodem pacto interest Proceres Regni habere divites, hoc tamen communi jure cautum non legitur, ita neque in feudalium successione id necessariò quoad mutuum exercitium jurisdictionis, ac participationem fructuum, ac pro-
67 ventuum, controversi §. *Prætereà Ducatus*, censura convincit, quæ cùm de sola divisione loquatur, non trahenda ad alium casum, sed imò veluti exorbitans, & correctoria juris Communi, ut suprà tulimus, restringenda ad solam feudi divisionem, non ad divisionem commoditatum, ac fructuum.

Prætereà licèt urgere videatur animadversio D. Altogradi, *numer.* 84. quod si fieri posset divisio commoditatum bonorum feudalium, ea duobus potissimum modis deberet contingere, videlicet per temporum alternationem, 68
vel per divisionem Castrorum, quando feudum plura in se Castra continet, datis inter ipsos fratres cautionibus de se invicem in tali exercitio non impediendo, quo pacto verum esset dicere, quod subditi non ab uno, sed à pluribus regerentur, & idem damnum ex tali divisione exercitii jurisdictionis, & commoditatum, quàm ex absoluta ip- 69
sius met feudi separatione oriretur, itaut pro eo tempore, (ut inquit Joannes Lecirier) quo unus administraret, adeò populi sanguinem exhauriret, ut vix precarium relinqueret spiritum. His tamen responderi posset: Primò, aliter 70
visum esse Alex. & aliis relatis per Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 60. ubi quod valdè congruit, & pro bono publico optimum remedium est, ut quilibet alternis annis jurisdictionem solus exerceat, quod pariter idem Pacian. *n. præced.* potissimum laudabile dixerat.

Secundò, replicari potest, quod si duo allegati modi 71
divisionis commoditatis, ac jurisdictionis patiuntur objectatas notas, dantur alii, quos recensetPaccion. *ubi sup. à nu.* 59. *& cum in cap si aliquem, in rub. de succes. feudal. nu.* 12. *fol. mihi* 64. quibus particeps fiunt omnes filii feudalium reddituum, ac commoditatum, nec subditi reguntur à pluribus.

Postrema verò consideratio D. Altogradi *num.* 89. *versic.* 72
hoc idem, de qua supra mentionem habuimus *num.* 48. propositam conciliationem, seu restrictionem ad regulam individuitatis feudorum non satis impugnat; Primò, quia in meis Codicibus, ubi D. Altogradus legit, partem fundi, (in quo tota vis residet argumenti,) leguntur verba, *partem feudi*.

Secundò, quia dato etiam, quod scriberentur objectata 73
verba, *partem fundi*, hinc potiùs existimarem elici posse argumentum, individuitatem, de qua regula textus *in* §. *Prætereà* loquitur, censeri quoad ipsum corpus feudi, non quoad commoditates, & fructus. Cùm enim idem textus à regula generali excipiat feuda minora, admittendo quod ita dividi queant, ut unusquisque Vassallus fundi feudalis partem assequatur, ergo (mutuato argumento à Domino Altogrado) ita intelligenda est prohibita divisio feudorum dignitatis, non ita ut plures filii habere nequeant, vel
pro indiviso totum feudum, vel pro diviso partes commo- 74
ditatum, ac reddituum, sed ut habere nequeant partes fundi feudalis, de quo solùm loquitur exceptio, juxto principium quo dicimus, quod exceptio declaret, de quibus regula loquitur, Surd. *consil.* 352. *num.* 12. 430. *num.* 7. 445. *n.* 75
1. 27. *& 453. num.* 28. cùm ea esse debeat de regula, Barbos. 76
axiom. 85. *nu.* 6. & ita debeat intelligi, ut ipsi regulæ conve- 77
niat, Surd. *consil.* 367. *num.* 29. Imò ex litera ejusdem textus colligit alio medio, Soccin. jun. *consil.* 31. *num.* 9. *cum seq. lib.* 4. feudum dignitatis, tametsi indivisibile, ad omnes filios pertinere, cùm eo ipso, quod ibidem vetita sit divisio, supponi necesse sit commune pluribus, cùm ea sola dividantur, quæ sunt communia, ut colligitur ex *tit. communi divid. & fam. ercisc.*

Generaliter autem clara discriminis ratio assignari po- 78
test inter casum Dom. Altogradi, & hypothesim nostram; primò enim, quod feudum Guiliæ, de quo ibi erat quæstio, ad primogenitum spectaret, videbatur optimò probari argumento, eò quod expresè cautum erat in investitura succedendum cum ordine primogenituræ, ut ibidem constat *num.* 14. *nu.* 41. *vers. quarto non parum, n.* 89. *vers. sed cessat*, & alibi pluries.

Secundò, quod in eo casu non solùm quoad nudam di- 79
gnitatem, sed etiam quoad fructus, & commoditates primogenitus deberet succedere, videbatur justè inferri ex eo, quod (ut ibi constat *num.* 14.) directus Dominus Comitem acquirentem Marchionem creaverat cum ordine primogenituræ dicti feudi, ejusque jurium, & pertinentiarum, quorum nomine comprehenduntur jurisdictio, merum Imperium, Molendina, Hospitia, Census, Furni, Silvæ, Nemora, Venatio, Piscatio, omnesque alii reddituum, ac fructus concernentes jus feudale, ut ipse D. Altogradus ibidem rectè probat *num.* 15.

Licèt his etiam omnibus minimè refragantibus, & si 80
casum D. Altogradi, longè clariorem redderent pro primogenito, adhuc tamen contra eum ab Ecclesio Ducali Mutinæ Consilio decisum fuit, ut ipse D. Altogradus naturali sua ingenuitate, ac veritatis amore ductus mihi professus fuit.

Quæ demùm à D. Sacca *objectato cons.* 50. præsertim à 81
num. 46. excitantur de individuitate feudi dignitatis, in eo

sen-

sensu propununtur, ut scilicet qualitas dignitatis adjecta, ita individuum efficiat feudum, ut in eo locum habeat jus accrescendi, ne scilicet portio deficiens alterius ex fratribus devolvatur ad Dominum, ut rectè ibidem ipse explicat *numer.* 49. *&* 50. non verò excludit, quod simile feudum, vel pluribus pro indiviso quoad substantiam feudi, vel singuli pro diviso quoad ratam commoditatis, & fructus pertineat, cùm imò hujusmodi fructuum divisionem, vel simultaneam omnium fratrum successionem pro
82 indiviso idem D. Sacca expressè admittat *nu.* 30. *&* 31. & in hoc sensu, si rectè pendantur quamplures ex Doctoribus,
83 qui ferri solent ad probandam feudorum individuitatem, locuntur, sicut mirè, ac providè animadvertit eruditissima Romanæ Phœnix Jurisprudentiæ Illustrissimus D. Joannes Baptista de Luca, vir omni scientiarum genere mirum in modum apprimè ornatus, ac insignis Feudista in Responso reddito pro veritate ad quæsitum ei factum per D. Comitem Camillum, numquid in postremo ejus testamento, quod tunc condere cogitabat, posset validè ad favorem alterius ex filiis de feudo disponere, *vers. primò quia*, quod quidem responsum infrà in pede præsentis disceptationis primo loco publici juris fiet.

84 At hæc omnia dicta sint ex abundanti; rem omninò compertam facit in hypothesi nostra ipsamet investitura. Certum est indivisibilitatem in feudo dignitatis locum non habere, quando contrarium in investitura conventum esse deprehenditur, Schrader. *part.* 8. *cap.* 2. *numer.* 41. *versic. denimò hæc conclusio fallit*, unde videmus, quod quando pluribus feudum dignitatis conceditur, dubio procul dicti dis-
85 positio §. *Præterea Ducatus*, nequaquam attenditur, quia
86 ex interpretata Principis mente, (quæ potissimum in hujusmodi controversiæ specie attenditur, Soccin. Sen. *consil.* 68. *numer.* 31. *circa fin. vers. nulli autem est dubium in primo*) ad singulos investitos feudum spectat pro virili, Grat. *respons.* 4. *numer.* 30. *lib.* 1. quamobrem in casu nostro servatis
87 terminis quæstionis propositæ in præsenti Articulo, quod scilicet D. Comes acquirens nullam fecisset dispositionem de feudo, sed successio deferenda esset inspecta præcisè investitura, clarum esset tum ipsius acquirentis, tum Serenissimi Directi Domini mentem non fuisse, quod unus solùm succederet, dum in supplici libello, qui est loco investituræ, benigno ipsius Domini rescripto in omnibus approbato supponitur simultanea plurium successio, ibi, *quando fossero più possessori di detto feudo, che possano concordarsi unitamente à constituire la medema primogenitura à favore de loro descendenti*.

88 Hæc omnia hìc innuenda duximus, non quia ignotum sit in hujusmodi feudali successione totum negotium facere primi acquisitoris voluntatem, cui liberum esse probabitur sequentibus Articulis alterare formam in investitura præfinitam, novamque decernere, ac liberè inter filios in potestate præsertim existentes, & maximè de feudo titulo onerofo quæsito disponere, sed quia vidimus adversus Co: Octavium prælegatarium judicium movisse ad totum feudum unicum D. C: Hieronymum, quasi fortè non solùm ponenda esset ad partes ultima D. Co: Camilli voluntas, sed etiam negligenda prorsus feudalis investitura, & solùm pro decisione hujusce casus legenda litera recensiti §. *Præterea Ducatus*. Quamobrem necessarium existimavimus priori hoc in Articulo discutere legitimam successionem in nostro feudo, posito quod D. Co: Camillus de eo non dispositisset, vel admisso, citrà noxam veri, ejus dispositionem minimè subsistere, quæ tamen, ut omninò probetur, attendenda sit.

ARTICULUS SECUNDUS.

An, quando, & quomodo primus acquirens feudi ex pacto, & providentia valeat de eo disponere.

Expenditur doctrina Bart. *in leg. qui Romæ* 122. §. *Flavius Hermes*, *de verb. oblig.*

SUMMARIUM.

1 *Difficultas primi acquirentis discussa in præsenti Articulo maximæ indaginis, testimonium plurimorum DD.*

2 *Non potuit D. Co: Camillus disponere de feudo Calestani ad favorem unius tantum ex filiis in præjudicium aliorum filiorum.*

Contra tamen, num. 14. *& per tot. artic.*

3 *Rationes dubitandi contra facultatem prælegandi feudum controversum, & num. seqq.*

4 *Postquam pater stipulatus est feudum profiliis, jus taliter illis quæsitum est, ut postmodum nequeant inviti eo privari.*

Intellige tamen, ut num. 62. *cum seq. usque ad n.* 108. *& rursus num.* 167. *cum seq.*

5 *Per paternam stipulationem filio acquiritur utilis actio.*

Intellige tamen, ut num. 169.

6 *Licèt filio nulla competat querela adversus paternam alienationem per actum etiam gratuitum factam in ejus fraudem, si tamen Pater quantumvis legitimus administrator alienaret res ipsorum filiorum, hi conquererentur justissimè.*

7 *Extende etiamsi Pater prædictorum bonorum usumfructum habuisset.*

8 *Nemo præter eum, qui jus habet quæsitum in re, de illo rectè disponit.*

9 *Nemo præter Dominum rei dominium transferre potest.*

10 *Dispositio feudi facta à primo acquirente ad favorem unius tantùm ex filiis, præjudicium infert, tum cæteris filiis, tum Domino.*

Contrà tamen, num. 151. *cum seq.*

11 *Præjudicium filiorum infertur ex doctrina Bart. in l. ut juris jurandi* 7. §. *Si liberi, n.* 6. *de oper. libert.*

Enodatur tamen difficultas, num. 170.

12 *Fundamenta, quæ videntur suadere præjudicium Domini.*

Vide tamen numer. 160. *cum seqq. &* 171. *& latiùs art.* 4.

13 *Jura, & DD. propugnantes partes filiorum neglectorum à patre.*

14 *Conclusio; Libera, ac omnimoda Domini Co: Camilli tanquam primi acquirentis facultas disponendi de feudo.*

15 *Conclusio prædicta propugnatorem habet Isern.*

16 *Recensentur Doctores, qui eamdem sustinent, inter quos plures de communi.*

17 *Sunt propositiones identicæ, quod libera sit facultas primi acquirentis disponendi de feudo, & quod feudum novum alienari queat.*

18 *Feudum novum illud est, quod fuit à disponente acquisitum.*

19 *Et quod initium habuit in persona investiti, nec provenit per successionem à majoribus.*

20 *Si vera est conclusio, primum feudi acquisitorem posse in præjudicium descendentium illud alienare etiam in extraneos, multo facilius admitti debet, quòd illud queat gravare, vel alterare in præjudicium comprehensorum in investitura.*

21 *Primus acquirens facultatem habet restringendi formam feudi.*

22 *Item facultatem mutandi eamdem formam.*

23 *Etiamsi feudum concessum fuerit cum clausula juris Francorum, vocando omnes filios æqualiter cum præjudicio primogeniti.*

24 *Etiam feuda recta facto acquirentis mutari queunt, ac taliter alterari, ut omnes qualitates recipiant contra propriam naturam.*

25 *Hinc feudistarum principium, quo inquiunt primum acquirentem non ligari forma.*

26 *Magis attenditur dispositio acquirentis, quam formæ concessionis.*

27 *Emphyteuta acquirens facultatem habet tum disponendi de emphyteusi in præjudicium filiorum, tum eam prælegandi uni ex vocatis in investitura.*

28 *Generalis est regula, patrem præjudicare posse in re ab eo acquisita, plus legando, vel totum legando uni, dummodo non sit datus ordo præcisus vocatis.*

29 *Donatione facta alicui, ejusque filiis, Donatarius potest aliquem ex filiis meliorare, nec cogitur bona donata æqualiter suis filiis relinquere.*

30 *Summa nititur æquitate, quemlibet in re à se quæsita posse legem imponere, quam malit.*

31 *Quod sine difficultate procedit, quando conquerentes de alienatione non leguntur nominati; sed aptiùs nu.* 138. *cum seqq.*

32 *Inter primum acquisitorem, & primum successorem feudum ex pacto judicatur hereditarium, licèt quoad alios descendentes habeatur tanquam ex pacto.*

33 *Vas-*

33 *Vassallus investitus de feudo novo, investitus censetur cum facultate testandi de feudo.*

34 *Feudum novum non habet agnatos.*

35 *Filii, & agnati nihil in feudo novo prætendere possunt, nisi ex acquirentis persona.*

36 *Ob paternum delictum filii privantur feudo novo.*

37 *Primus acquirens per non solutionem canonis, vel deteriorationem fundi præjudicat filiis vocati in emphyteusi ex pacto.*

38 *Filii assequentes feudum, vel emphyteusim etiam ex pacto, judicio acquirentis imputant in legitimam.*

39 *Vel ea ratione, quia censetur quoddam militiæ genus, vel quia obvenit ad instar peculii profectitii, vel quia ipsi filii habere dicuntur beneficio Genitoris acquirentis, vel quia potuisset, voluit de eo disponere.*

40 *Conclusio imputationis in legitimam feudi, vel emphyteusis, tunc maximè procedit, quando hæc fuere quæsita ære Patris, & titulo oneroso.*

41 *In feudo ex pacto consideratur persona primi acquirentis cui succeditur, & à quo haberi dicitur, & numeris seqq.*

42 *Etiamsi evaserit antiquum.*

43 *Ac transierit per mille manus.*

44 *In feudo hæreditario succeditur ultimo decedenti.*

45 *Admittendus in feudo ex pacto debet esse hæres primi acquirentis.*

46 *In successione feudali proximitas metienda non à postremo possessore, sed ab acquirente.*

47 *Trinum ferri solet pro primo acquirente argumentum, quorum primum petitur ex generali principio, quemlibet posse pro libito alienare id, quod acquirit.*

48 *Secundum argumentum ex eo desumitur, quod ingenuis hominibus interdicenda non sit rerum, suam maximè quæsitarum industria, administratio.*

49 *Tertium argumentum ducitur à contrario sensu, ex quo nempe, quod à jure feudali vetita sit alienatio feudi antiqui, vel paterni, videatur permissa alienatio feudi novi.*

50 *Feruntur alia argumenta probantia magis in individuo potestatem acquirentis disponendi de feudo ex pacto, & providentia, & plur. seqq.*

51 *Rogatus post mortem suam rem aliquam familiæ relinquere, potest unum tantum eligere.*

52 *Etiam remotiorem in gradu.*

53 *In patronatu, licèt jus æqualiter competat ad Libertos, eisque uti filiis, non uti hæredibus, Genitor tamen Libertos uni tantùm ex filiis validè relinquit.*

54 *Primus Jurispatronatus acquirens de eo pro sui libito disponit in præjudicium vocatorum.*

55 *Hujusmodi argumento DD. uti consuevisse ad probandam facultatem acquirentis prælegandi feudum uni ex filiis, innuit Speculat.*

56 *Mulier convolans ad secunda vota, lucra ex priori conjugio quæsita cogitur reservare filiis ejusdem matrimonii ex dispositione l.* 3. *in princip. C. de secundis nuptiis, potest tamen inter eos eligere quem velit.*

57 *Quod ea ratione cautum est, quia lucrum illud provenit ex facto, & persona ipsius mulieris.*

58 *Hodie de jure Authent. correcta est dispositio dictæ l.* 3. *de secundis nuptiis, non tamen correcta ratio.*

59 *Sæpè evenit legem corrigi, rationem verò legis nequaquam.*

60 *Jus filio queritur ad feudum ex Patris contractu per æquitatem.*

61 *Jure sibi nondum delato quod Patris beneficio consequi sperat filius, uti non debet contra ipsum Patrem.*

62 *Fertur doctrina Bart. in l. qui Romæ §. Flavius Hermes de verb. oblig.*

63 *Doctrina Bart. restringitur eo dumtaxat in casu, quo aliquis non acceptaverit donationem nomine tertii absentis, secùs data alicujus acceptatione, tunc enim jus perfectè quæsitum irrevocabile censetur.*

Intellige tamen ut num. 65. *cum seqq.*

65 *Juramentum supplet præsentiam, stipulationem, & acceptationem absentis, ac proinde impedit revocationem juris eidem quæsiti.*

Intelligi tamen, ut num. 84. *cum seq.*

68 *Doctrina Bart. in §. Flavius Hermes, potest hino casui applicari, primò nempè de quo peculiariter differit Bart. quando extraneus stipulatus est pro Ecclesia, vel alio quovis absente, quem non habeat in potestate, & hoc casu accedente acceptatione alicujus censeri po-*

test jus perfectè ei quæsitum (licet in hoc etiam casu, alii contra) Secundus verò casus est, quando quis stipulatur pro se, & pro illis quos habet in potestate, & concessio sit principaliter contemplatione stipulantis, & hoc casu jus est revocabile ad nutum Genitoris, vel avi.

67 *Jus descendens ex paterna stipulatione, est profectitium, ideoque revocabile.*

68 *Hoc jus, quod ex paterna stipulatione filiis queritur, revocabile est, non solùm expressè, sed etiam tacitè, & revocatum intelligitur, quando pater stipulans de feudo, vel emphyteusi, quomodocumque disponit; Et numeris sequentibus, ac præcipuè num.* 75. 82. *&* 167.

69 *Periculosum non est tribuere Genitori facultatem adimendi jus filio quæsitum, quid verisimiliter filiis non nocebit, sed salubrius capiet consilium.*

70 *Conclusio, quod jus per stipulationem non quæratur irrevocabile existentibus sub potestate, eo nititur fundamento, quod filius quidquid sibi quæritur ex donatione ipsius Patris, & infrà in resolutione objectorum numer.* 166.

71 *Et tunc maximè, quando pater stipulatus pro filiis, aliquid exposuisset de suo.*

72 *Hujusmodi autem donatio non valet, nisi Genitor perseveret in primæva voluntate usque ad mortem.*

73 *Jure donationis Pater non obligatur filio saltem Civiliter.*

74 *Donec filius degit in potestate, nihil sibi potest acquirere.*

76 *Hodie etiam jura antiqua quoad profectitia immutata sunt.*

77 *Donatio petita ex paterna stipulatione, censetur donatio causa mortis.*

78 *Donatio causa mortis est revocabilis ad libitum donatoris.*

79 *Jus revocandi à successione regulatur.*

80 *Quidquid filio queritur ex paterna stipulatione est profectitium, cum profectitium dicatur illud omne, quod vel à Patre, vel à paterna substantia, vel à tertio Patris intuitu, & contemplatione, defertur.*

81 *Et tunc maximè quando, vel paterna virtus, vel industria, vel pecunia interveniant, & nondum liquet filiorum merita præcessisse.*

82 *Jus ad feudum novum quæsitum pro se, & filiis est profectitium, & per consequens revocabile, licèt sit adventitium in persona primi acquirentis, & infrà in resolutione objectionum, num.* 167.

83 *Filius in peculio profectitio non habet titulum, sed nudam administrationem, cum profectitia in totum Patri acquirantur.*

84 *Juramentum sortitur naturam primordialem, & conditionem actus super quo interponitur.*

86 *Promissio non revocandi apposita in donatione causa mortis, recipit intellectum, nisi donantem pœniteat, & num.* 174.

87 *Per juramentum, vel pactum, nemo obligatur, nisi consentiat ille, cui fit.*

88 *Licèt juramento Deus O. M. adducatur in testem promissionis jurata, cùm tamen facta sit homini, non Deo per modum voti, Deus non acceptat, donec homo, cui jurans obligatur, acceptet.*

89 *Discrimen quod faciunt nonnulli inter juramentum assertorium, & promissorium, non probatur à Rota.*

90 *Quando Pater stipulatur feudum, vel Emphyteusim pro se, & filiis, stipulari censetur ordine successivo, ideoque jus tantùm quæsitum est post mortem, seu tantùm in spe, vel ut alii inquiunt jus nondum formatum.*

91 *Ubi cadit ordinata Charitas, Parentes, & filii invitantur ordine successivo.*

92 *Jus ex stipulatione Genitoris est quærendum non quæsitum, ideoque facilius tolli potest, quod exemplis exornatur.*

93 *Alii inquiunt quod jus ex eadem stipulatione si dici posset quæsitum, verè tamen esset conditionale, & infrà num.* 168.

94 *Proponitur quorumdam objectum contendentium jus quæsitum filio ex paterna stipulatione fore irrevocabile, ex quo transfertur in tempus post mortem Patris, quando scilicet filius solutus est à nexu Patriæ potestatis.*

Satisfit tamen cum Surdo num. 95. 96. *&* 97.

98 *Est speciale privilegium dotis jus ad dotem quæri irrevocabile filiæ ex stipulatione Patris, qui in dote est debitor necessarius.*

99 *A dote ad alios contractus argui nequit.*

100 *Ad stipulationem necessarium est intervenire Nuntium, vel Epistolam.*

101 *Antequam liqueat de absentis acceptatione, donatio quæ quæ revocatur, etiamsi quilibet pro donatario acceptaverit, præter Judicem, & Notarium.*

102 *Etiam dato statuto, quod alteri per alterum quæri possit.*

103 *Ac in contractu Constituti clausula accessisset.*

104 *Nec ullum discrimen est inter stipulationem Patris, & tertii cujusliber præter Notarium, & Judicem, juxta sententiam Castrens. Dec. ac Curt. Jun. à Surd. relat.*

Qui ab impugnationibus nonnullorum vindicantur nu. 195.

106 *Licet Pater stipulari possit pro filiis etiam nondum natis, non tamen infertur stipulationem esse irrevocabilem.*

107 *Stipulatio requirit præsentiam stipulantis.*

108 *Admittitur quamplures numero, & authoritate conspicuos propugnare partes filiorum, volentes Patrem posse de feudo novo ex pacto disponere.*

109 *Longè tamen communior probatur opinio tribuens Patri hujusmodi facultatem.*

110 *Allegatione octoginta Doctorum, & quamplurium ex eis sæpius, ac multis in locis probatur controversiam esse sine difficultate, quando feudum quæsitum est erogatione integri pretii.*

111 *In hac quæstione rectè allegantur Doctores loquentes de emphyteusi, & num. seqq. præcipuè 115.*

112 *De emphyteusi ad feudum, & econverso rectè ducitur argumentum.*

113 *Feudum, & emphyteusis sunt ejusdem naturæ, fraternizant, assimilantur, iisdemque reguntur regulis, nisi expresse contrarium sit jure cautum, cum aliis similibus, quæ feruntur num. seqq.*

114 *Pater feudum acquirens erogatione pecuniæ, censetur investitus cum facultate de eo disponendi.*

117 *Feudum etiam ex pacto pecunia quæsitum, tamquàm profectitium, imputatur in legitimam.*

118 *A receptiori, & crebriori sententia, minimè recedendum, quod pluribus exornatur.*

119 *Feruntur rationes, & argumenta, quibus utuntur ad probandam facultatem Patris disponendi in præjudicium filiorum de feudo titulo oneroso quæsito, & numeris seq.*

120 *Tunc dicitur feudum dubio procul titulo quæsitum oneroso, quando pro ingressu pecuniæ quantitas est numerata.*

121 *Non ita strictè proceditur in rebus acquisitis sudore, sicut in aliis.*

122 *Feudum emptum sapit naturam allodialem, ac computatur inter ementis bona.*

123 *In feudo empto non succeditur ex natura feudi, sed ex natura contractus.*

124 *De illo judicatur sicut de cæteris bonis, quæ filius habet à Patre.*

125 *Feudum emptionis titulo quæsitum dicitur magis contractus emptionis, quàm gratuita donatio.*

126 *Adeunt multa quoad considerari differentia inter allodialia, & feudalia, nisi favor Ecclesiæ, seu Domini respectivè, qui cessat, re non exeunte de comprehensis in investitura.*

127 *Ubi feudum fuit ex Domini liberalitate concessum alicui, & filiis, bi habere dicuntur tanquam quid adventitium à Domino concedente, non à Patre stipulante; quando verò ipse Pater propria pecunia acquisivit etiam pro filiis, filii nihil habent à Principe concedente, sed omnia verè recognoscunt à Patre, sudore, vel pretium, vel merita erogante.*

128 *Fertur tanquam observatio Iserniæ, quod feudum numerato pretio acquisitum pro se, & filiis, non censeatur ex pacto, & providentia, sed potiùs dici debeat ex providentia acquirentis, cui proindè quæritur tam quoad proprietatem, quàm quoad usumfructum.*

129 *Concessio Principis facta patri, ac filiis simul, si patris benemerita extant, vel erogatio intervenit pecuniæ, nullaque comperta est affectionis causa erga filios, facta intelligitur contemplatione solius patris, eique propterea in totum quæritur.*

130 *Feudum contemplatione Genitoris filiis concessum videtur provenire à patre.*

131 *In hac controversia præcipuè attenditur cujus contemplatio fuerit habita.*

132 *Quando prudenter arguimus concessionem factam favore acquirentis, data etiam stipulatione profiliis, nullum jus eis quæritur, sed tunc stipulatio apposita intelligitur favore solius stipulatoris.*

133 *Secluſa etiam, & non considerata præstatione pecuniæ, adhuc feudum satis probatur concessum contemplatione acquirentis, eo ipso quod non probatur concessum contemplatione filiorum.*

134 *Filii cum quibus in acquisitione feudi nullum negotium gestum est, dici nequeunt contemplati.*

135 *In dubio feudalis concessio præsumitur acquirentis contemplatione.*

136 *Extende quando etiam non fuisset erogatum ullum pretium.*

137 *Et tunc præsertim, quando nescimus, quod præcesserint ulla merita filiorum.*

138 *Tunc concessio censetur facta favore solius acquirentis quando stipulatio filiorum concepta est sub nomine collectivo, nequaquam expressis nominibus propriisfiliorum.*

139 *Opinio tribuitur Andreæ, cujus locus affertur.*

140 *Sententia, quæ negat Patri facultatem disponendi de feudo, in eo sensu intelligenda, quando filii in stipulatione fuerunt nominatim nuncupati.*

141 *Tanta est vis Argumenti ducti à contemplatione personæ, ut etiam si de ipsis filiis expressa mentio facta fuisset, adhuc quando habentur conjecturæ, quod concessio fuisset facta contemplatione acquirentis, ei solummodo feudum tribuendum esset.*

142 *Attendendum non est, in quos sermo dirigatur, sed quorum contemplatione actus fuerit gestus.*

143 *Si acquirens titulo oneroso pro libito disponit de feudo iure communi inspecto etiam in extraneos, multo faciliùs admittendum est, quod possit mutare formam feudi, alterum præferendo.*

144 *Primogenituræ erectio præjudicialis non est investituræ feudi ex pacto.*

145 *Erectio primogenituræ dicitur potius declarativa, quàm immutatio investituræ.*

146 *Filiis qui respectu primi acquirentis nullum jus habent, nullum factum intelligitur præjudicium.*

147 *Præjudicium tunc solum illatum dicitur, si lucrum auferatur, quod sit quasi debitum.*

148 *Præjudicium inferri dicitur habenti jus formatum, & certum.*

149 *Præjudicium respectu juris quærendi satis est à remotis, ideoque non considerabile.*

150 *Habens facultatem potest ea uti, licèt in consequentiam aliquibus damnum, aut præjudicium subsequatur.*

151 *Faciliùs admitti debet primogenituræ erectio in feudo jurisdictionem habente multiplici fundamento.*

152 *Jurisdictio natura sua indivisibilis est.*

153 *Melius ab uno, quàm à pluribus Respublica regitur.*

154 *Reipublicæ interest splendorem familiarum Vassalorum conservari, ac augeri.*

155 *Familiarum splendor, dignitas, ac memoria labefactatur ex divisione bonorum, quod pluribus exornatur.*

156 *Negotia segnius per plures expediuntur.*

157 *Populis utilius est ab uno regi, quàm à pluribus, & ab uno tantùm pro servitii, ac onerum præstatione gravari.*

158 *Inter plures habentes regimen ejusdem gentis, de facili oriuntur discordiæ.*

159 *Discors regnantium multitudo Regnorum operatur excidia.*

160 *Ex unitate servitii præstatio gratior, ac utilior redditur.*

161 *Principis interest unicum potius divitem habere Vassallum, quàm plures pauperes.*

162 *Per feudi individuitatem, servitium ipsum melius conservatur.*

163 *Disputandum non est de validitate dispositionis, quæ concernit bonum tum publicum, tum privatum.*

164 *Vassallus potest, imò debet feudi conditionem meliorem facere.*

165 *Diluuntur fundamenta ex adverso excitata, & num. seqq.*

172 *Stipulatio intelligitur secundùm naturam contractus, super quo interponitur.*

173 *Ver-*

173 *Verba generalia restringuntur ad ea, quæ sunt de natura rerum in contractu deductarum.*

176 *Plura permittuntur in parte, quæ prohiberentur in toto.*

177 *Decisiones Doctorum diversæ ab Articulo, de quo est quæstio, non officiunt, generales distingueudæ, & conciliandæ incertæ.*

178 *Longè distat refutatio feudi in manibus Domini, à prælegato ejusdem ad favorem unius ex filiis.*

179 *Donatione facta alicui, & filiis donatarius nequit omnes filios privare, rectè tamen potest unum ex illis meliorare.*

180 *Item potest donatarius rem donatam inter ipsos filios inæqualiter distribuere.*

1 IN ipso excitati limine Articuli in magno veluti ac spatioso mari jactata mens hæret nescia, unde quæstionis ducat exordia; *vix enim, sic me Deus amet, credi potest quàm in alto controversiæ pelago hæc quæstio agitetur*, quemadmodum exclamat in proposito Galvan. *cons.* 8. *num.* 11. imitatus Nattam *cons.* 495. qui de præsenti altercatione consultus eam primis in verbis profitetur arduam, ac perdifficilem, & Michaelem Cras. *sentent.* §. *Legatum qu.* 14. *n.* 19. testantem altercationem ita enodatu difficilem, ut propter varias interpretum sententias vix discerni queat, quænam sit opinio communis, quibus perterritus etiam Yabannez de Faria *in addit. ad cap.* 18. *lib.* 2. Covar. *num.* 33. periculosum protulit in quæstione ita perplexa propriam propalare sententiam, quos equidem ipsa controversiæ discussio, ac enodatio justificat, cùm inde facili deprehendatur negotio, quanti existat momenti, ac propterea de illius difficultate ulteriori testimonio minimè dato, ejusdem accingimur ad examen.

2 Videbatur ergo primo aspectu decidendum in hypothesi nostra, bon. mem. Comitem Camillum de Tarasconis non potuisse in præjudicium aliorum filiorum, ac nepotum ex filio præmortuo dictum feudum Calestani, quod pro se ejusque filiis, ac descendentibus acquisiverat, prælegare dicto Comiti Octavio Tertiogenito.

3 Multis multi hoc probant argumentis, eam tamen profitetur principalem rationem Surd. *cons.* 305. *num.* 13. quam etiam Galvan. ab eo mutuavit *d. cons.* 8. *n.* 17. quia scilicet

4 postquam Pater stipulatus est feudum pro filiis, jus videatur taliter illis quæsitum, ut postmodum nequeant per quemcumque actum illo privari, juxt. reg. *l. id quod nostrum* 11. *de reg. jur.* per paternam siquidem stipulationem filio acquiritur utilis actio, *l. quodcumque* 45. §. *Si quis ita, de verb. oblig.* unde plures, quos remissivè apud Natt. & Cephal. in-

5 dicat idem Galvan. supra, *n.* 17. inferunt, non posse Patrem ullo pacto in hoc jure præjudicium inferre. Quare licèt filio nulla competat querela adversus paternam alienationem per actum quoq; gratuitum universi ferè patrimonii factam

6 etiam in ejus fraudem, Galvan. *ibid. n.* 19. si tamen ipse Pater tametsi legitimus administrator alienaret, vel minimam inferret noxam in rebus ipsorum filiorum, illi conquererentur justissimè, & revocarent alienationem, non secus ac

7 alienasset extraneus, ut probant omnes *l.* 1. *C. de bon. matern. & in l. cum emancipatis* 3. *C. de præd. minor.* licèt prædictorum bonorum usumfructum habuisset, *l.* 2. *l.* 4. *in princ. ibi, easdem res quoque modo alienandi, vel pignoris, seu hypothecæ jure obligandi facultate eis penitus interdicta*, & §. *parentibus, & l.* 6. §. *non autem, vers. sed tantummodo, C. de*

8 *bonis quæ liber.* Nemo enim præter eum, qui jus habet quæsitum in re, facultatem habet de illo disponendi, nec alius præter Dominum rei dominium transferre debet, *l. nemo* 6, & *toto tit. C. de reb. alien. vel non alienan. l. mater* 3. *C. de rei*

9 *vendic. l. cum nemo* 5. *Cod. de acquir. poss. l.* 1. *& tot. tit. ff. de reb. eor. qui sub tutela*, &c. Galvan. *cons.* 8. *num.* 18.

Quæ quidem validè confirmari posse videntur ex præjudicio nedum aliorum filiorum, sed etiam ipsius directi Domi-

10 ni. Et quidem quoad filiorum præjudicium ex doctrina Bart. *in l. ut jurejurandi* 7. §. *Si liberi n.* 6. *de oper. libert.* ubi mo-

11 vet controversiam Patris acquirentis emphyteusim pro se, & filiis suis masculis, & fœminis, qui masculum hæredem instituat universalem, & fœminam in certa quantitate, jubendo quod esset tacita, & contenta, nec quidquam ulteriùs posset prætendere; quærit Bart. numquid filia ista pati debeat hoc præjudicium, quod efflagitare nequeat portionem suam bonorum emphyteuticorum, & respondet veritatem esse, quod filiæ intactum remaneat jus petendi dicta bona duplici ratione, prima nempè, quia filia bona emphyteutica non habet uti hæres patris, sed potius à Domino concedente, ut habemus in feudo per text. *in c.* 1. *in princ. de succ. feud.* secunda verò, quia jure cautum reperitur *in l. si cum dotem* 23. §. *Si Pater solut. matr.* quod patri ita demum licet jus filiæ minuere sibi ex ipsius patris stipulatione quæsitum, si eam hæredem instituerit, vel ei tantumdem reliquerit quantum sua detrahit dispositione, juxta quam sententiam ipse Bart. etiam consuluit *cons.* 55. D. Amatus *num.* 1. & *cons.* 60. *quæst. ista habet duo dubia, n.* 2. *p.* 1.

Quo verò ad præjudicium Domini prædicta confirman- 12
tur, quia uno tantùm filio electo ad feudi successionem, ceteris filiis exclusis, ipsius Domini juribus derogatur, cujus interest, quod omnes succedant, ut plures habeat Vassallos, ad text. *in c.* 1. §. *Omnes filii, si de feudo defuncti contentio sit inter Dominum*, &c. sicut interest quoque nostra plures habere debitores, ut rectè probant finalia verba *l.* 4. *de libert. legat.* ibi, *interesse enim creditoris duos reos habere*, & dicit glos. *in l. penult.* §. *Penult. in verbis quod in veritate. Ne quis eum, qui in jus*, &c. Natta *cons.* 475. *n.* 3.

Pro hac eadem sententia, quæ filiis favet adversus hanc 13
patris facultatem, non eundo etiam per argumenta, nequaquam deesse videntur juris authoritates, & testimonia Doctorum, habet siquidem text. *in c.* 1. *in princ. de succes. feud.* ibi, *nulla ordinatione defuncti in feudo manente, vel valente*, & strenuè defenditur à pluribus, quos ferunt Natta *cons.* 475. *n.* 4. & 501. *n.* 7. *cum seqq.* Galvan. *dicto cons.* 8. *n.* 25. & plenissimè præ cæteris Castill. *quotid. controv. l.* 4. *c.* 5. *n.* 24. novissimè tenet hanc partem Del Bene *de immun. Eccl. par.* 2. *cap.* 17. *dub.* 16. *n.* 45. *cum seqq.* & copiosum videtur in patrocinium filiorum *cons.* 8. Marci Antonii Peregr. *per tot.* maximè *an.* 37. *lib.* 1.

Verùm his minimè attentis, veritas est, quod dictus D. 14
Comes Camillus uti primus acquirens non solùm potuerit prælegare dictum feudum, sed imò potuisset etiam in præjudicium filiorum de eo disponere, ex famigerata conclusione, qua dicimus, quod pater primus acquirens præjudicium inferre potest pro sui libito filiis in feudo ex pacto & provi- 15.
dentia, Isern. *in c.* 1. §. *& si bellum, num.* 10. *vers. quid ergo si dictum sit, junctò vers. sed illud loquitur in feudo paterno*, ubi post relata plura jura in contrarium quæ loquuntur in feudo paterno, & antiquo concludit, quod si feudum est novum ex pacto, & providentia concessum Titio & libe- 16
ris, poterit primus acquirens illud alienare, *de alien. feud. patern.* & sic Isern. *dicto loco* refert pro hac parte Petrus de Gregor. *de concess. feud. part.* 3. *qu.* 7. *num.* 2. Bald. *in authentic. si duas sunnas, n.* 10. *Cod. de Sacros. Eccles.* Rip. *in l. in quartam, num.* 129. *ad l. falcid.* Picus *in l. Titia n.* 123. *vers. hæc conclusio, de legat. secundo*, Imol. *in cap. potuit, num.* 68. *vers. in contrarium extr. de locat. & conduct.* Cras. *sentent.* §. *Legatum, d. quæst.* 14. *num.* 20. dicens hanc sententiam sine dubio tenendam in consulendo, & judicando, Alexand. *cons.* 28. *latè pluribus allegatis, num.* 2. *lib.* 5. Ruin. *cons.* 154. *num.* 11. *circa med. vers. & ista est clara, & vera responsio, lib.* 1. Castrens. *cons.* 179. *num.* 3. *lib.* 1. Ancharan. *cons.* 143. *num.* 3. Honded. *cons.* 14. *numer.* 47. *lib.* 2. Rovit. *cons.* 35. *num.* 7. Sigismund. Lofred. *cons.* 52. *num.* 1. ubi quod id procedit sub quocumque tenore feudum receptum sit, nisi esset receptum pro se, & Titio filio nominato solum per nomen proprium, & quod hanc opinionem omnes sequuntur nemine discrepante, quem refert, & sequitur Monald. *cons.* 38. *num.* 4. *in p.* innumeros citat Surd. *cons.* 395. *num.* 9. *cum seq.* & latiùs etiam per duas columnas *cons.* 305. *num.* 32. & plenè firmaverat innumeris cumulatis *cons.* 24. attestando de communi, & quod ab hac sententia recedendum non est, nec in judicando, nec in consulendo, & latè pariter Galvan. *cons.* 8. ferè *per tot.* & præsertim *num.* 45. ubi de communi, & magis communi Doctorum sententia, & *num.* 88. Thomingi *plena decis.* 23. Palma *pluribus relatis, cons.* 3. *num.* 18. Speculat. *de emphyteus. in princ. quæst. n.* 100. *in med. vers. cum enim Pater*, Gallerat. *de renunt. tom.* 2. *cent.* 1. *renunt.* 39. *num.* 18. Cævalos *communes contra communes, qu.* 326. Clar. §. *Feudum, qu.* 40. *n.* 6. *& qu.* 41. *n.* 2. *vers. nam feudum novum*, plures allegans alios attestantes de communi, alios verò quod sit omninò ab omnibus approbata, Scacc. *de feud. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 1455. *&* 1546. & in specie, quod Pater possit prælegare uni ex filiis *ibid. sub num.* 1463. *vers. ad secundam extensionem*, Alciat. *in Lugdun. impress. l.* 9. *cons.* 33. *num.* 20. Ambros. de Vignate, Jacob. à Sancto Georgio, & Christophorus de Nicellis *cons.* 47. *num.* 8. *inter cons. feud. divers.* pluribus Marchabrun. *cons.* 54. *num.* 62. *cum seqq.* Tusch. de magis communi *litt. F. concl.* 185. *num.* 35. Harthman. Pistor. *tom.* 2. *qu.* 4. *num.* 45. *vers. neque etiam tradit*, ubi quod nullo in loco, vel communi, vel feudali jure cautum reperitur, Patrem feudum à se acquisitum sive pro se, & hæredibus, sive

sive pro se, & filiis alienare non posse, Ursell. *in exam. ap. concl.*28.*numer.*16. Michalor.*de fratr.part.*1.*cap.* 38.*num.* 21. Trentacinq. *var. resol.volum.* 1. *libr.* 3.*resol.*3.*num.*4. Schrader, *de feud.p.*8.*cap.*6.*num.* 15, ubi quod alienatio hæc feudi novi à Vassallo facta in præjudicium filiorum, & agnatorum indistinctè tata est, Giurba plurima Doctorum turba allata *de feud.* §. 2.*glos.*3. *numer.* 30. & 89. probans quod alienatio valet non solùm facta ad favorem unius ex filiis, sed etiam extranei, & pluribus pariter allegatis asseveratur, ac quoad prælegatum favore unius ex filiis indubitatum testatur Castill. *quotid.contr.libr.*4.*cap.* 5.*num.* 36. Milanens. *decis.* 8. *num.*42. ubi refert attestantes hanc partem tenere omnes Siculos, ac nunquam audiviſſe de hoc dubitari in magna Curia, alios pariter dicentes esse veram, communem, & indubitatam sententiam, adeout totus mundus miratus fuerit de certa contraria decisione quondam lata, & alios demum quod nemo auderet contra eam disputare; innumeros pariter pro hac opinione fert Zuccard. *decis. Luc.*66.*nu.* 16. dicens sæpiùs decisum in Rota, adeout non sit amplius dubitandum, quia ista opinio communis, & ab illa Rot. semper observata, Franch. *decis.*1.*num.* 20. *& decis.* 368.*nu.* 5. Afflict. *decis.* 112.*num.* 2. & 248.*num.* 1. Petr. de Gregor. *de conces. feud. part.*3.*quæst.*6. *num.* 19. Mar. Mut. *Super consuet.Sen.Panorm.cap.*26,*num.*42, Marta *de succes. legal. part.* 1.*quæst* 23. *art.* 3. *num.* 39, ubi in specie de facultate primi acquirentis erigendi primogenituram in feudo ex pacto, *& num.*4.*ac part.*4.*quæst.* 21. *art.* 19. *numer.* 39. innumeros Gaspar, Manz. *de rest. tit.* 13. *quæst.* 5. *numer.* 28. Peregr. *de fideicom.art.*52.*numer.*83.*vers. feudum autem novum, & decis.*150. *num.* 30. innumeros cumulans Rot. coram Cavaler. *decis.* 398.*num.*1.*& in recent.part.*1.*decis.* 438. *num.* 1. & novissimè
17 Christinæus *decis.Curiæ Belgicæ,tom.*6. *decis.* 37. *nu.* 11. quorum alii loquuntur secundùm terminos primi acquirentis,
18 alii verò secundùm terminos feudi novi, quod in substantia idem est, cùm illud dicatur feudum novum, quod fuit à disponente acquisitum, est text. *in cap.*§. *Novum, qui testes sunt necessarii ad novam investituram probandam*, Bellon. Jun. *cons.*9.*num.*1. Marta *de succes. legal. part.*1.*q.*23.*art.*3.*n.*37. Peregr. *in cons. pro Serenissimo Raynutio Farnesio nunquam delendæ memoriæ, quod est cons. in ordine secundum, lib.*1.*nu.* 38.
19 pluribus Joannes Baptista Bilocta *consult.* 10.*num.*2.*cum seqq.* Baron. *in allegat. in pede tom.*2.*de citat.num.*101. & quod initium habuit in persona investiti, nec provenit per successionem à majoribus, Raudens. *de Analogis latè cap.*34.*nu.*194. *vers.novum autem*, Sonsbekius *de feud. part.* 3.*num.* 2. Mascard. *de probat. concl.*771.*num.* 14. latè Intrigliol. *de feud. quæst.* 23. Cassaneus, *rub.* 3. *de Fidez.*§.5. *numer.* 15. Cabal. *resol. crim. cas.* 182. *numer.* 2. Pacian. *de probat. lib.* 2. *capit.* 38.*numer.* 55. Tusch. *litt. F. concl.* 141. *numer.* 3. Com. Opin. *div. tom.* 1. *libr.* 6. *verbo feudum, fol. mihi* 352. *versic. feudum novum dicitur*, Thesaur. *decis.*146.*nu.* 3. Dec. *cons.*390.*num.* 4. Surd. *cons.* 351. *n.* 19. sed illud quis habuit solum à se ipso, & à Domino concedente, ad text. *in cap.* 1. *de duobus fratribus, cap. invest.* Larath. *in Theatr. feudal. p.*7. *dilucidat* 2. *num.* 1.

Si autem vera est sententia tot Doctorum roborata suffragio, primum feudi acquisitorem posse in descendentium
20 præjudicium illud alienare, multò facilius admitti poterit, quod illud queat gravare, vel alterare in præjudicium comprehensorum in investitura, Isern. & alii relati per Cyriac. *contr.*23.*numer.*4. id Bellon. *cons.*9. *n.* 34. Gratian. *discept. forens.cap.*511.*n.*2. ac ipsius feudi formam nedum restringere,
21 sed etiam mutare, prout quoad facultatem restringendi formam probat Baron. *supra, n.*103. & quoad facultatem mutan-
22 di idem Baron. *eodem loco, num.*105. nullatenus attento, quòd feudum non solum sit ex pacto, & providentia quæsitum pro se, & filiis, alterum eorum vocando exclusis cæteris, sed
23 etiam si sit cum clausula juris Francorum, vocando omnes filios æqualiter cum præjudicio primogeniti, Giurb. *de succes.feud.*§.1.*glos.*8.*n.*45.*juncto, n.*55.*&* §.2.*glos.*3.*nu.* 30. *&* 89.
24 idem Baron. *supradicto, n.*103. *in med.* (latius probabitur *Artic.seq.à nu.*11.) imò etiam feuda ipsa recta facto acquirentis mutari posse, & ita alterari, ut omnes qualitates contra propriam naturam recipiant, ac admissa feudi recti natura, feuda remaneant, testatur Camerar. quem sequitur idem Giurb.
25 *dicto*, §.1.*glos.*8.*num.*45. *in fine*, unde originem duxisse reor famigeratum illud feudistarum principium quo ajunt, primum acquisitorem non ligari forma, de quo idem Giurb. *dicto, num.*45. dicens, quod id nunquam vidit controverti in Regno, & hodie dicit indubium, & §.2.*glos.*3.*num.*30. adeout
26 edoctus à magno Isernia ibidem relato dixerit Intrigliol. *de feud.cent.*1.*quæst.*53.*num.*790. quod in primo acquirente magis attenditur ejus dispositio, quàm forma ipsa concessionis.

Idem pariter verificari in emphyteusi ex pacto, & pro- 27
videntia, probant multi ex superiùs recensitis Doctoribus, & in specie quoad facultatem disponendi in præjudicium filiorum, communem ostendit Cævalus,*q.*326.& quoad facultatem eam prælegandi uni ex vocatis in investitura post multos relatos, veram supponit Angel. *cons.*73.*nu.* 4. & demonstrat. Clar. §. *Emphyteusis, q.*16.*n.*1.*circa fin.* ubi quod sibi semper ea placuit opinio, ut scilicet illud quod ego acquiro, possim etiam jure meo alienare, quod etiam asseveraverat in
28 feudo *in* §. *feudum, q.*40.*num.*6.*versic. est enim*, & generaliter præscindendo à feudo, & emphyteusi, videtur firmari posse universale principium, quod pater præjudicare possit in re ab eo acquisita plus legando, vel totum legando uni, dummodò non sit datus ordo præcisus vocatis, Tusch. *litt. A. conclus.*
29 439.*num.*16.*& litt.F.conclus.*283.*nu.* 85. *junctis nonnullis sequentibus*, quemadmodum videmus quod donatione factà alicui, ejusque filiis potest donatarius aliquem ex filiis meliorare, nec de jure tenetur bona donata æqualiter suis filiis relinquere, sed rectè inter ipsos distribuitur inæqualiter, ut latissimè comprobat Sotomayor *lib.*4.*quotid.contr.cap.* 5. videnda. *à num.*15. *usque ad* 48. *& lib.* 5. *cap.* 68. *per totum.* Summa enim verò nititur æquitate, quod quilibet in re à se de
30 novo quæsita possit legem quam vult, imponere, vulgat. *l. in re mandata* 12. *C. mandati*, Franch. *decis.*307.*num.*2. quæ
31 sine difficultate procedere probat Gratian. *capit.* 511.*num.*4. quando conquerentes de alienatione facta in eorum præjudicium non leguntur nominari, de quo aptiùs suo loco.

Quamobrem rectè ajunt, quod inter primum acquisitorem, & primum successorem feudum ex pacto judicatur hæ- 32
reditarium, licèt quoad alios descendentes habeatur tanquam ex pacto, Surdus *cons.*427.*n.*8. *ante med.* Franch. *decis.* 398.*n.*5. Amendol. *ad eund.* Franch. *ad dec.primam, num.* 38. benè Baron. *in dictis allegat. post tom.* 2. *de cit. numer.* 103. *in med.* Jo. Cho. de Marin. *de genere, & qualitate feudorum, tit.* 3.*sub num.*16.*vers. præterea ex alio*, Capyc. Latr. *consult.*10.*n.* 27.*cons.*27.*numer.* 39. *& consul.* 79. *numer.* 8. *&* 70. Marta *de succes. leg.part.*4.*quæst.*23.*art.*3. *numer.*38.*&* 41. Fab. de Anna *cons.*4.*numer.*41.5.*numer.*3.*&* 52.*n.*19. Giurb. *de succes.feud.* §.1.*glos.*8.*n.*45.*vers. feuda, & num.*46. *&* §. 2.*glos.*3.*numer.*30. *versic. tum quia hæreditarii, & num.* 89. ubi quod idcircò iisdem regitur regulis quibus hæreditarium, Mangil. *de imput. quæst.*36.*numer.*50. novissimè Ursin. *de feud. part.* 1.*qu.*3. *art.*2.*numer.*28. *& art.* 4. *num.*4. hancque Andreæ, & communem Doctorum sententiam *in cap.* 1. *de alienat. feud. patern.* testatur de Ponte *lect.* 11. *aliàs* 20. *n.* 15. *& in repetitione, c.*1.*si Vassallus feudo privetur, lect.*2.*aliàs* 22.*numer.* 13. &
33 Vassallus ipse primus acquirens investitus de feudo novo censetur, & idem est ac si fuisset investitus cum facultate, quod posset de feudo testari, Jacob. *tract. feudal.* allat. per Gabriel. *com. opin. libr.* 3. *de jur. emphyt. concl.* 2. *numer.* 44. *junct.nu.præced.* & per Port. *com. opin.lib.*4. *concl.* 22. *vers.* 3. *limita*, quo id tendit, quod dixit Bald. *in cap.*1.§. *Hoc quoque,*
34 *num.* 2. *in med. de succes. feud.* videlicet feudum novum non habere agnatos, quasi dixerit Bald. nemo est qui contradicere possit, si pro libito suo acquirens de eo disponat, Giurb. post Pern. Corset. & Mut. §. 2.*glos.*3.*numer.*30.*vers. tum quia feudum novum, & num.* 89. Petr. de Gregor. *de conces. feud. part.*3.*quæst.*7.*nu.* 8. Hieronym. de Fimia *in cons. impress. post*
35 *decis.* 8. Milanens. *num.* 145. Baron. *in adduct. allegat. numer.* 105. nec ipsi filii, & agnati aliquid prætendere possunt, nisi ex ejusdem acquirentis persona, ideoque ob paternum delictum illos privari feudo infertur ex textu junct. glos. *in*
36 *cap.*1.*si Vassallus feudo privetur*, Bart. Bald. & alii innumeri relati per Farinac. *in praxi crim.q.* 25.*n.*75. latè Caball. *res. crim. cas.* 182. *num.* 4. quemadmodum per non solutionem
37 Canonis, vel deteriorationem feudi ipse primus acquirens præjudicat filiis vocatis in emphyteusi ex pacto, & providentia, Specul. *l.* 4. *part.* 3. *de emphyteus. sub num.* 100. *post med. quæsito* 78. (unde infert, quod si filii genitore canonem non solvente privantur emphyteusi, quam pro illis fuerat stipulatus, quod est odiosum, multò fortiùs id concedi debet patre prælegante, quod est favorabile, ad text. *in l. cum quidam* 19. *de liber. & posth.*) Rot. de communi coram Cavaler. *decis.*398.*numer.*3. quamobrem si filii acquirentis judi-
38 dicio emphyteusim non solùm hæreditariam, sed etiam ex pacto assequuntur, imputant in legitimam, Com. opin. *tom.* 1. *lib.* 6. *verbo feudum, columna* 3. *vers. feudum à Patre acquisitum*, Burtatt. *cons.*4.*numer.*17.*in fin.* Albert. Brun. *cons. feud.* 135. *vers. quod si dicatur legitimam*, Mart. *de succes.leg.p.*1.*q.*

25.*art.*

25. *att.* 11. *n.* 26. vel quia censetur quoddam militiæ genus,
39 vel quia obvenit ad instar peculii profectitii, Larath. *in Theatr. feud. part.* 9. *dilucidat.* 65. vel tandem quia ipsi filii habere dicuntur ejusdem genitoris acquirentis beneficio, qui cùm potuisset, noluit de ea disponere, Cancer. *var. re-*
40 *sol. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 65. *junct. num.* 68. Michelor. *de fratr. part.* 1. *cap.* 38. *num.* 35. tunc dubio procul, quando feudum, vel emphyteusis fuit quæsita ære patris, & sic titulo oneroso (de quo infra) ex latè tradit. per Merlin. *de legit. l.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 5. *n.* 24. *cum seqq.* Mangil. *de imput. qu.* 37. *n.* 21. Rot. *in rec. vidend. part.* 1. *decis.*703. *numer.* 1. Fachin. *contr. for. lib.* 4. *cap.* 23. *vers. respondeo si pater emerit*, imò
41 primi acquirentis persona videtur solummodò considerari in feudo ex pacto, & providentia, in hoc enim eidem acquirenti succeditur, & successor dicitur ab eo habere, Ca-
42 muncul. *decis.* 26. *n.* 3. & ex ejus beneficio, innumeros al-
43 legat Peregr. *cons.*22. *num.*3. *lib.*2. etiam si sit antiquum, Carol. Tapia *decis.*2.*n.*420. & per mille manus transierit, Mart. *de succes. leg. par.*1,*qu.*23.*art.*3.*n.*52, Giurb. *ibidem*, §. 2. *glos.* 5. *n.* 28. ad discrimen hæreditarii in quo succeditur
44 ultimo decedenti, Larath. *dicta par.* 9. *dilucid.* 55. Ponte *in prælud. feud. lect.* 1. *n.* 144. *& in repet. cap. primi si Vassallus feudo privetur, lect.* 2. *aliàs lect.* 22. *num.* 13. latè secutus Andream, quem etiam citat Jo. Thomas de Marin. *de generibus, & qualitate feudorum, tit.* 3.*n.*19. ubi quod maximè in feudo ex pacto, & providentia novo non consideratur nisi primus acquirens, Giurb. *d. tract. de succes. feud.* §. 1. *glos.* 8.*n.*46. quo loci ostendit, quod filii, & successores omnes debent succedere in feudo ex pacto, & providentia primi acquirentis contemplatione, in quo Canetium dumtaxat
45 dissentire testatur, licèt ipse quoque Canetius asseveret ab hac Iserniæ opinione recedendum non esse, & juxta eam semper judicatum per M. R. C. ideoque dicimus in simili feudo admittendum debere esse hæredem ipsius primi acquirentis, *cap.* 1. §. *ubi verò an agnatus*, Minadous *in repetitione Constitutionis in aliquibus super text. constitutionis, n.*
46 48. Pont. *d. lect.* 1. *in prælud. feud. numer.* 114. propterea in successione feudali proximitatem metiendam non à postremo possessore, sed ab acquirente, innumeris probat Peregrin. *cons.*20.*num.*3. *&* 4. *in* 2. & Venturin. *cons.*48.*num.* 104. *versiculo per contrarium.*

47 Trino post Isern. utuntur argumento Surd. *cons.*305. *num.* 32. ac alii infrà ferendi ad comprobandam hanc primi acquirentis facultatem disponendi de feudo; Primum nempè ductum ex generali principio, quo cavetur posse quemlibet pro libito alienare id quod acquirit, nam ut inquit Cajus *J. C. in l. qua ratione* 9.§. *Hæ quoque, de acquir. rer. dom. nihil tam conveniens est naturali æquitati, quam voluntatem Domini volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi*, quæ mutuo recepit Imperator *in* § *per traditionem, Institut. de rer. divis.* Surd. *d. n.* 32. *& cons.* 351. *sub num.* 23. *vers. hoc autem stante*, Galvan. *d. cons.* 8. *n.* 45. Thomingi *decis.* 23. *n.* 3. Menoch. *cons.*161. *num.* 7. *& cons.*309. *num.* 16. Natta *cons.*561. *num.* 17. & nihil tam naturale, quàm quod omnis res per causas per quas nascitur, resolvatur, *arg. l.* 3. *de interdict. & releg.* & eadem quæ generationis, corruptionis etiam sit via, Jason. *in proposito cons.* 59. *num.* 9. & benè Capyc. Galeot. *lib.* 2. *controv.* 48. *num.* 45. & ante eos Bald. in puncto nostræ quæstionis *in cap. inter dilectos, num.* 11. *extr. de fide instr.*

48 Secundum argumentum ex eo desumunt, quod ingenuis hominibus interdicenda non sit rerum suarum, sua maximè quæsitarum industria, administratio, Surd. *cons.*305. *n.* 32. *vers. Secunda est, & cons.* 351. *sub num.* 23. *vers. hoc autem stante*, Galvan. *allegato num.* 45. Iniquum enim ac inhumanum foret, quod propria industria sibi non deberet prodesse arg. text. *in l.* 3. §. *Similiter*, ibi, *Ne doleant diligentes operam suam agri dedisse cultura, nec diligentiam suam sibi damnosam judicantes intelligant, C. de Allu.* & multò etiam inhumanius foret, si propria alicui industria sibi foret damnosa, quod utique eveniret, si non fuisset in sua facultate, liberè de re quam acquisivisset, posse disponere; is enim damnum sentire dicitur, qui suam nequit implere voluntatem, ad text. *in l. fin. de usu, & habit.* Menoch. in proposito *cons.* 309. *num.* 16. & 17.

49 Tertium argumentum ducitur à sensu contrario, cùm enim ex sanctionibus feudalibus vetita dumtaxat legatur alienatio feudi antiqui, vel paterni, videtur quod alienatio novi censeatur permissa, quia unius prohibitio est alterius permissio, *arg. l. cum Prætor* 12. *in princ. de jud.* Surd. *dict. cons.* 305. *n.* 32. *vers. tertio quia, & cons.* 351. *sub n.* 23. *vers. hoc autem stante*, Thoming. *decis.* 23. *n.* 3. Natta hæc ipsa ferens argumenta ab Isern. desumpta *cons.*501. *num.*17. sic ex ipsis legibus feudi elicitur, quod faciliùs feudum novum aufertur, quàm antiquum, ad text. *in cap.* 1. *an mutus, vel aliàs imperf.* idem Surd. *dicto cons.* 305. *num.* 32. *in fine.*

Propiùs autem de feudo ex pacto, & providentia probari 50
solet, ex eo quod idem sit, si stipulatio foret hoc pacto concepta *concedis mihi, & filiis, ac mihi & familiæ*, argumento text. *in l. fin. C. de verb. signif.* & clarius probari videtur *ex l. Pater filium* 54. *ad l. falcid.* ad cujus concessionis beneficium omnes filii censentur in solidum invitati, facit text. *in l. filius fam.* 117. §. *an de legat.* 1. & tamen rogatus post 51
mortem suam relinquere aliquam rem familiæ, potest unum solùm de familia eligere cui relinquat, *ad l. unum ex familia* 69. §. 1. *de legat.* 2. *& l. is qui cum plures* 92. *de legat.* 3. latè Cæphal. *cons.*694. *num.* 30. *cum seqq.* etiam eligendo re- 52
motiorem in gradu, Decian. *respons.*55.*n.*67. *cum seqq. in* 3. plenissimè innumeris Fusar. *de substit. qu.*716. *à n.*6. & in proposito Natta *cons.*475.*n.*9. *in fin. & num.* 10. *vers. & pro corroboratione, & cons.*501. *n.* 14. & latissimè plura cumulans Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 11. *gl.* 6. *n.*7. 8. *&* 9. benè post Surd. Castill. *quotid. contr. lib.* 5. *c.*68. *vers. prædicta tamen*, quo etiam argumento usa fuit Rota coram Merlin. in Cæsenaten. emphyt. 14. Decembris 1635. *inter rec. part.* 4. *tom.* 3. *decis.* 741. *& inter ejus impressas* 699. *in ordine n.* 9. ut propterea si certus fundus prohibeatur alienari, ut remaneat in illis de familia, licèt vocati videantur proximiores agnati, attamen gravatus illum legare potest uni de familia minus proximo, proximioris in odium, Tusch. post Angel. *litt. F. concl.* 283. *n.* 89.

Secundò, probant illatione facta à filiis patronorum, licèt 53
enim his æqualiter competat jus ad libertos, *in l. ut jusjurandi* 7. §. *si liberi, de oper. libert.* ipsisque patronatus competat uti filiis, non uti hæredibus, ad text. *in l. jura* 5. *de jur. patron. & in l. eorum* 9. *ad l. Jul. majest.* tamen Pater libertos uni tantùm ex filiis validè relinquit, *l.* 1. *de assignand. libert.* Natta *d. cons.* 501. *num.* 18. & si foret primus juris patrona- 54
tus acquirens, posset etiam de eo pro sui libito disponere in præjudicium quoque vocatorum, ut post Rot. apud Cavaler. Monetam, Vivian. Menoch. Garziam, & Ricc. probat Venturin. *cons.*45. *num.* 5. quo argumento consuevisse uti 55
ad probandum, quod Pater licitè prælegat feudum ex pacto, & providentia uni tantùm ex filiis, innuit Specular. *partic.* 3. *lib.* 4. *de emphyteus. num.*100. *in fin. quæsit.* 78. & affert idem Natt. post Castrens. *cons.*475. *num.*9. *& cons.*501. *num.* 14. *&* 18. Soccin. Sen. *cons.*25. *num.* 15. *vers. tertio facit in primo*, id quod etiam in proposito suo eleganter deduxit Ger. Spin. *cons.* 16. *num.*79.

Tertiò, alii argumento ducto *à l.* 3. *in princ. C. de secund.* 56
nupt. qua cavetur, quod mulier convolans ad secunda vota lucra ex priori conjugio sibi quæsita cogitur reservare filiis ejusdem matrimonii, & tamen potest inter eos eligere, quem velit lucrum istud habere præcipuum, Castill. *quotid. contr. lib.* 4. *c.* 5. *n.*40. quod non alia ratione sancitum intelligitur, 57
nisi quia lucrum illud provenit ex facto, & persona ipsius mulieris, ideoque æquum sit, ut de eo valeat disponere, Menoch. *cons.* 309. *n.* 13. apud quem Castrens. relatus etiam *cons.* 501. *n.* 14. hoc ipso argumento utitur ad probandum, quod Pater feudum ex pacto quæsitum pro se & filiis valeat uni tantùm prælegare, & licèt hodiè constitutio *d. l. sit cor-* 58
recta per authentic. lucrum, eod. tit. ratio tamen correcta non est, fæpè enim evenit, quod correcta sit lex, ratio tamen 59
legis minimè sit correcta, ut post Bartol. Imol. Abbatem, & Gambr. rectè animadvertit idem Menoch. *alleg. cons.*309. *num.* 15. hoc pariter argumentum fecerunt Natta *cons.*475. *nnm.* 9. & Castill. ornatissimè, ut assolet *d. cap.* 5. *num.* 39. *cum seqq.*

Quartò, inferunt hoc idem nonnulli ex eo, quod jus quæ- 60
ritur filio ad feudum ex patris contractu per æquitatem, ergo eadem æquitate tolli potest, si Patris concurrat voluntas, facit text. *in l.* 3. & ibi Bald. *de servis export.* Surd. *cons.* 305. *num.* 32. *circa fin.* Galvan. *cons.* 8. *num.* 43. Mangil. *de evict. quæst.* 56. *num.* 22.

Quintò, Giurba *de succes. feud.* §. 2. *glos.* 3. *num.* 30. *vers.* 61
tum quia filius, probat ex eo, quòd filius jure sibi nondum delato, quod Patris beneficio consequi sperat, uti non debeat contra ipsum Patrem.

Sextò, alii hanc acquirenti indulgent facultatem dispo- 62
nendi de feudo non obstante stipulatione pro filiis, ex eo moti, quia ubi ex actu meo alicui tertio jus quæritur, possum contraria voluntate illi præjudicium inferre, facit doctrina originaria Bart. *in l. qui Romæ* 122. §. *Flavius hermes, n.*1. *de verb. oblig.* ibi: *Quidnam donavit alicui, ut post certum*

tempus esset cujusdam Ecclesiæ, idem donator vult istud pactum remittere, quæritur an possit, videtur quod non, quia Ecclesiæ est jam quæsita actio utilis, l. quoties, C. de donat. quæ sub modo. Tu dic contra, sicuti quæritur jus servo, & tamen ista pactio potest tolli voluntate donatoris solius, vel utriusque l. 3. & quod ibi notatur supra de servis export. hæc Bart, quem in hoc proposito referunt Ancharan. *cons.* 143. *num.* 3. Soccin. Sen. *cons.* 25. *num.* 15. *lib.* 1. Mangil. *de evict. qu.* 56. *num.* 20. Ger. Spin. *cons.* 19. *num.* 80. Surd. *cons.* 305. *n.* 32. *circa fin. versic. allegatur pro hac parte, & num.* 40. Galvan. qui alios plures in puncto affert *cons.* 8. *numer.* 51. & Thoming. *decis.* 23. *num.* 1.

63 Et licèt doctrinam Bartoli multi contendant restringere eo solummodo in casu, quo aliquis non acceptaverit donationem nomine tertii absentis, cujus commodo donatio cedere debet, eo quia nullum jus tunc illis censeatur quæsitum, quod verò secus esse asserunt, quando alienam stipulationem quispiam pro donatario acceptavit, tunc enim jus perfectè quæsitum per contrahentium pœnitentiam irrevocabile contendunt illi tertio, multos dant Surdus *d. cons.* 305. *sub n.* 13. & 14. Galvan. *supra n.* 51. *circa med.* & Ger.

64 Spin. *cons.* 16. *n.* 82. & tunc maximè quando oppositum foret juramentum, quod supplere videtur præsentiam, stipulationem, & acceptationem absentis, ac proinde impedire revocationem juris eisdem quæsiti, ut post Covar. & alios proponit Ger. Spin. *cons.* 16. *n.* 95. quod equidem juramentum si non præstitum legitur in casu nostro, ex tenore tamen supplicis libelli, & Ducali ad eumdem rescripto approbativo omnium, & singulorum in eo petitorum pro interposito habetur, ut compertum faciunt illa verba, *& habbia la medesima forza, e vigore come se fosse seguita per publico instromento con l'obligatione generale, e speciale di tutti i beni, e con la clausula della sincera, & immaculata fede, la quale in virtù delle Constitutioni Ducali ha la medesima forza che il giuramento formale.*

65 Adhuc tamen memorata conciliatione minimè vis evaditur argumenti, quod ut constet, animadvertimus, primò veram controversiæ resolutionem altiorem concordiam exposcere, diligentiùs enim advertendum docent Surd. *d. loco sub n.* 40. *cum seqq.* Mangil. *d. quæst.* 56. *à n.* 13. & Galvan.

66 *loco pariter superius allato*, quod Theorica Bart. potest bino casui applicari, primo nempè, de quo specificè disserit Bart. quando extraneus pactus, seu stipulatus est pro Ecclesia, vel alio quovis absente, quem non habeat in potestate, quo quidem casu accedente acceptatione alicujus vereri possumus jus aliquod perfectè quæsitum, licèt quod stipulatione etiam ac acceptatione pro absente per Notarium, vel alium facta revocatio subsistat, si sit facta antequam absens, pro quo stipulatio interposita fuerat, donationem ratificaverit, probet, ac pluribus relatis dinumeratisque cum Thesauro Authoribus pro utraque certantibus magis communem, ac veriorem sententiam autumet Ger. Spin. *d. cons.* 16. *n.* 84. ubi *n.* 85. id pariter ampliat, etiamsi in donatione intervenerit traditio per retentionem ususfructus, vel clausula constituti, refellens insuper *num.* 86. quæ de tacita ratificatione ex sola scientia ipsius tertii eruta considerari solet. Secundus verò casus qui hypothesi nostræ applicatur esse potest, quando quis stipulatur, & acceptat pro se, & pro illis quos habet in potestate, & concessio fit principaliter contemplatione stipulantis (de hoc latè loco suo) hoc equidem casu, in quo ut inquiunt Surd. & Mangil. res caret difficultate, licèt Pater, vel avus per actum stipulandi pro filiis, & nepotibus dicatur tacitè donare, hæc tamen donatio uti merè profectitia nullum jus parit, quod per paternam, vel aviam pœnitentiam adimi nequeat; nullumque operatur effectum, nisi perseverantibus avo, vel Patre in primæva voluntate usque ad extremum vitæ spiritum, suam ab ipsorum obitu sibi vindicet confirmationem, juxta notas decisiones *allatæ l. filiæ, C. fam. ercisc. & l. si donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & uxor.* (ut infrà latiùs dicetur) quod etiam notaverant Anchar. *cons.* 143. *num.* 3. Soccin. Sen. *cons.* 25. *n.* 14. *vers. quinimò lib.* 1. & rectè Cæphal. *cons.*

67 617. *n.* 74. *cum seqq.* & confert plenum caput Gratian. 405. in ordine, ubi, quòd jus descendens ex paterna stipulatione cum sit profectitium, potest à Patre semper revocari in præjudicium filiorum in potestate existentium, ad discrimen stipulationis alicujus tertii ex qua jus oritur irrevocabile, quam distinctionem optimam, & juridicam nuncupat, *n.* 9. & communem, ac veram *n.* 19. eamdem pariter affert Cavagnol. *in observ. legal. & jurid. ad cons.* 161. Menoch. *n.* 6. *cum seqq.* illamque sequuntur Cæphal. *cons.* 617. *n.* 75. *junct.*

m. 77. Natta *cons.* 475. *n.* 14. *circa med. vers. nam dico*, & primò eam docuit Bald. *in authentic. si quis ruinas, num.* 10. *C. de sacrof. Eccles.* vel ergo parente vivente nullum jus, vel illud revocabile omninò pro libito Patris, vel avi, ex eorum stipulatione quæritur filiofam. vel nepoti, ita Surd. *d. cons.* 305. *n.* 41. id monens summè notandum, licèt dicat paucos animadvertere, cum quo ratiocinatur Galvan. *allato n.* 51. hoc autem jus, quod ex paterna stipulatione patris 68 acquirentis emphyteusim, vel feudum pro se ejusque filiis, & descendentibus, acquiri dicimus iisdem filiis, & quod supra indicavimus, revocabile est ne dum expressè, sed etiam tacitè, & revocatum intelligimus, quando ipse acquirens de feudo, vel emphyteusi disponat, ita quod per solam perseverantiam in priori voluntate usque ad ejus mortem, confirmatio arguatur, secundùm notabilem animadversionem Aretini, quem ad id laudant Surd. pluries allato *cons.* 305. *n.* 42. & Galvan. *d. cons.* 8. *num.* 51. *in fin. vers. dicitur autem*, Gratian. *c.* 495. *n.* 8. *& ferè per tot. cap.* Ruin. *cons.* 42. *n.* 11. *lib.* 1. satis enim intelligitur revocare concessionem, quam fecerat filio, cùm de feudo alterius favore disponit, Surdus *cons.* 351. *num.* 38. *vers. nec etiam resistit*, Gratian. *supra, n.* 7. Natta *d. cons.* 475. *n.* 7. sive disponat alienando, sive testando, sive onus quodcumque imponendo, sive renunciando, sive alteri quomodocumque contrahendo, Giurb. §. 2. *num.* 30. *vers. ampliatur & primo, num.* 89. quam equidem facultatem adimendi jus filii quæsitum (si 69 quæsitum dici potest, de quo infra) per paternam stipulationem periculosum non videtur tribuere ipsi genitori primo acquirenti, quia verisimiliter descendentibus non nocebit absque magna causa, sed imò salubrius consilium capiet, juxta testimonium Papin. *in l. nec in ea lege* 22. *ad l. Juliam, de Adult.* plura Rot. *in recent. par.* 3. *decis.* 299. *n.* 2. in puncto Surd. *d. cons.* 305. *n.* 32. *in fin.*

Secundum membrum præfatæ distinctionis in mox relato fundamento allatæ *sub num.* 66. *vers. secundus verò casus* 70 de Genitore, vel avo habente filios, vel nepotes respectivè in potestate, quod per illorum stipulationem jus irrevocabile eis non quæratur ut etiam supra libatum est, fundamento nititur illius conclusionis, qua dicimus, quod quando Pater stipulatur ipsi filio, quidquid sibi quæritur ex paterna stipulatione, videtur filius habere ex donatione ipsius Patris *arg. l. filiæ* 18. *junct. glos. in verbis ejus judicium*, & ibi Castr. *C. fam. ercis.* Ancharan. *cons.* 143. *n.* 2. Ruin. *cons.* 42. *n.* 11. *lib.* 1. Natt. *cons.* 501. *n.* 13. Mangil. *de evict. quæst.* 56. *n.* 16. Surd. *cons.* 305. *n.* 32. *circa fin. vers. & quando Pater, & sub n.* 39. *vers. non igitur*, Galvan. *cons.* 8. *n.* 33. & tunc maximè quando Pater stipulatus pro filiis in 71 acquisitione aliquid exposuisset de suo, puta pretium, uti in puncto Cæphal. *cons.* 617. *n.* 74. Tusch. *litt. A. concl.* 439. *n.* 22. (de quo latiùs infra) hujusmodi autem paterna donatio non valet, nisi perseveret Genitor in primæva voluntate usque ad mortem indiga confirmationis, quam sola donantis mors sibi potest tribuere, juxt. text. *in l. donationes quas parentes* 25. *C. de donat. inter vir. & uxor. & in l.* 2. *à contrario sensu, in princ.* junct. glos. *verbo adminiculo, de inoffic. don.* Gratian. *cap.* 405. *n.* 18. si enim prior revocata elicitur Patris voluntas, revocata pariter intelligitur donatio, ad text. *in d. l. filiæ*, ibi, *Si non postea contrarium ejus judicium probetur*, Surd. *d. cons.* 305. *n.* 32. *circa fin. & d. cons.* 351. *n.* 28. Gratian. *d. c.* 405. *n.* 3. *cum seqq. & cap.* 663. *n.* 17. *junctis n.* 13. *&* 14. Cæphal. *cons.* 617. *n.* 75. Tusch. *litt. A. concl.* 439. *num.* 22. Mangil. *d. qu.* 56. *num.* 18. & egregiè discurrit omninò videndus Petrus de Gregor. *de concess. feud. part.* 3. *qu.* 7. *n.* 47. *cum seqq.* nec jure recensitæ donationis 73 Pater obligatur ipsi filio saltem civiliter, qui donec degit in potestate donantis (quidquid sit quoad obligationem naturalem) nihil sibi potest acquirere, *l. sive mancipatis* 17. *&* 74 *l. cum de bonis* 11. *C. de donat.* Galvan. pluribus allegatis *n.* 33. *cum seqq.* quamobrem liberum est ipsi Patri beneficium hoc in filios per stipulationem collatum revocare in testamento, ut vel uni tantùm ex filiis præleget feudum, vel adimat omnibus, vel transferat in extraneum, ita post Bald. & innumeros alios idem Galvan. vidend. *n.* 36. quia cùm jura antiqua quoad profectitia immutata sint, ut notant *in l. placet.* 78. *de acquir. hæred.* & probat text. *in l. cum oportet* 6. ibi, 76 *Non ex ejus substantia, C. de bonis quæ liberis*, Soccin. Sen. *d. cons.* 25. *num.* 15. *lib.* 1. potest Pater vel in parte, vel in totum marte suo de eo disponere, juribus & Doctoribus allegatis per Gozadin. *cons.* 15. *numer.* 18. & confert text. *in dicta l. filiæ, Cod. fam. ercisc.* & latiùs inferiùs afferenda.

Hæc procedunt, si intelligamus tacitam hanc donationem erutam ex parentis stipulatione censeri donationem 77 inter

inter vivos, licèt potiùs videatur esse causa mortis, juxta doctrinam Bart. *in l. mortis causa* 31. *de donat. caus. mortis*, ubi quod Pater stipulando emphyteusim, illam eis censetur donare causa mortis, & sic filii videntur adjecti, ut capiant post ejus obitum, *& in l. si mihi, & Titio* 110. *in princ. n.* 5. *de verb. oblig.* quo loci inquit, quod licèt quoad Patrem acquirentem pro se, & filiis, concessio intelligatur facta inter vivos, quoad filios tamen censetur donatio causa mortis, 78 & mortis causa capio; quare dubio procul poterit ipse Pater vivens quandocumque illis adimere illud jus, per text. *in l. qui mortis* 30. *de donat. causa mortis*, Natta *cons.* 501. *n.* 10. post Socin. Sen. *cons.* 25. *num.* 13. *in fin. lib.* 1. licèt quando etiam jus ex paterna stipulatione quæsitum, quæstum censeretur jure donationis inter vivos, quæ nonnisi morte Genitoris confirmatur, ut dictum est, si Pater vivens de feudo, vel emphyteusi disposuerit, ipsi filii neque jus ullum haberent revocandi feudum ab eo, cujus favore Pater disposuit fundamentis superiùs latis, & ea quoque ratione, quia cùm 79 nullum jus tunc habeant succedendi in eo, neque habere debent jus ullum revocandi, cùm revocandi jus à successione regulatur, Giurb. §. 2. *glos.* 3. *num.* 89. *in fin.*

80 Hinc intelligimus, quod quidquid filio ex eadem Patris stipulatione quæritur, judicatur profectitium, Gozadin. *cons.* 25. *num.* 18. *& cons.* 75. *n.* 14. cùm profectitium dicatur illud omne, quod vel à Patre, vel à Paterna substantia, vel à tertiò, patris intuitu, & contemplatione defertur filio, *l. profectitia* 5. *in princ. de jur. dot.* & facit text. *in l. sed, & si plures* 10. §. *in arrogato, de vulgari*, Bart. *in rub. ff. de pecul. in fin. vers. item, potest*, Surd. sæpè repetito *cons.* 305. *n.* 63. Menoch. *cons.* 309. *n.* 8. Valasc. *de jur. emphyteut. q.* 49. *n.* 8. Ruin. *cons.* 42. *n.* 11. *vers. quia quidquid habet filius, lib.* 1. Natt. *cons.* 475. *n.* 12. 501. *n.* 15. *circa fin. &* 503. *numer.* 4. Rovit. *super* 81 *Pragm.* 1. *de tit. seu inscript. abus. num.* 71. quando maximè vel paterna virtus, vel industria, vel pecunia interveniat, Gratian. *cap.* 405. *n.* 10. *juncto n.* 11. *cap.* 554. *num.* 21. *& c.* 663. *num.* 13. *cum seqq.* & minimè liquet filiorum merita præcessisse, Ancharan. *cons.* 143. *n.* 3. quamvis etiam Castill. post Surd. *quotid. contr. lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 26. *cum. seqq.* ad saturitatem probet, profectitium reputari quidquid conceditur filio Patris contemplatione, licèt Pater nihil refundat de suo, quodque donatum filio Patris intuitu censetur ab ipso Patre donatum, vel saltem primo loco donatum Patri, & à Patre brevi manu ipsi filio, unde in puncto quod jus ad feudum 2 novum quæsitum pro se & filiis, in filiorum, & nepotum personis sit profectitium, & per consequens revocabile, licèt sit adventitium in persona primi acquirentis, Galvan. *cons.* 8. *n.* 50. & ferè per totum, Surd. *cons.* 305. *n.* 65. *& sparsim pluribus in locis per totum cons. & cons.* 351. *n.* 38. *vers. non etiam resistit*, Gratian. *cap.* 405. *ferè per tot. & præcipue n.* 4. 7. 10. 11. *&* 18. Natta *cons.* 501. *n.* 13. Socin. Sen. *cons.* 25. *num.* 14. *in p.* qui hac ratione probant genitorem primum acquirentem posse pro libitu suo disponere de feudo ex pacto, & providentia, revocando eam donationem, quæ ex ipsius stipulatione in filium translata censetur, siquidem cùm hoc jus descendat à Patre in filium mediante ejus contractu (fortiùs ubi etiam ejus concurrerent merita, vel pecunia) peculium dicitur profectitium, Gratian. *d. c.* 405. *à n.* 3. in quo quidem peculio filius non habet titulum, sed 83 nudam administrationem, arg. text. *in l. centum* 13. *C. fam. ercisc.* Gratian. *ibid. num.* 5. cùm bona profectitia in totum Patri acquirantur, DD. *in l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis*, Castill. latè *d. c.* 5. *lib.* 4. *n.* 32. unde indubitatum est quod potest filiis præjudicare, Gratian. *cap.* 554. *n.* 21. *vers. in profectis autem, &* 663. *num.* 14.

Ad ea verò quæ *supra, n.* 64. objectabantur de juramento 84 quod suppleat præsentiam, atque acceptationem absentis, ut propterea impedire videatur revocationem juris eidem quæsiti per dictum contractum, seu stipulationem,

Respondeo etiam quando juramentum ad favores absentis interpositum est, revocationem donationis absenti factæ non impediri, ut ex sententia Alciat. Grat. Cagnol. Bover. Dec. Paris. Roman. Purpurat. Cravet. Didac. Burgens. & Addent. ad Alex. pænès Thesaurum ibi relatum, probat Ger. Spin. *cons.* 16. *num.* 97. & multiplici quidem ratione.

Primò scilicet, quia cùm juramentum sortiatur naturam 85 primordialem, & conditionem actus, super quo interponitur, ad text. *in l. fin. qui satisd. cog.* non debet stipulationem pro absente factam ante ejus acceptationem irrevocabilem facere, cùm natura sua, ut superiora suadent, ante acceptationem irrevocabilis sit, optimè Sanchez in fortioribus terminis expressæ donationis *de matr. lib.* 1. *disp.* 7. *n.* 24. quod maximè procedit in casu nostro, in quo versamur in stipulatione per genitorem facta pro filiis in potestate, quam supra, *vers. hæc procedunt num.* 77. diximus sapere donationem causa mortis, quæ cùm natura sua revocabilis sit, tanquam species ultimæ voluntatis, cuique ambulatoriæ usque ad extremum vitæ spiritum, irrevocabilitatem desumere non debet à juramento, quod contractus cui adjungitur, naturam sequitur, & non alterat, cùm imò etiamsi in simi- 86 li donatione apposita foret donantis promissio non revocandi, hanc ex dispositionis qualitate interpretationem sibi vindicaret, nisi donantem pœniteat, ut edoctus à Bald. probat in proposito Natta *cons.* 475. *num.* 17. de quo meminimus etiam infrà vers. *demum ad id quod dicitur, in fine præsentis Articuli num.*

Secundò, quia per juramentum, vel pactum, nemo obli- 87 gatur, nisi ille consentiat, cui fit, ut ex Archidiacono aliisque arguit idem Sanchez *ubi supra, vers. item quia.*

Tertiò, quoniam licèt jusjurandi religione in contractu 88 adhibiti Deus Opt. Max. adducatur in testem talis promissionis, cùm tamen sit facta homini, non Deo, per modum voti, Deus minimè acceptat, donec homo ipse, cui jurans obligatur, acceptet, ergo ante acceptationem talem actui firmitatem juramentum non præstat, quin remaneat revocabilis, ita Sanchez *d. loco* plures ferens, & inter cæteros Guttierez, quem in priori editione his contrariam secutum sententiam rectiùs postea ad veritatem quæstionis animadvertentem mutasse refert in postrema editione opinionem.

Et licèt Thesaur. *decis.* 78. *n.* 8. *vers. pro concordia* veritus 89 multiplicem Doctorum classem, qui in contrariam iverunt sententiam, conciliare studuerit utramque dissidentem opinionem, ut scilicet quando sumus in juramento assertorio non impediatur revocatio, secus verò juramento promissorio, quando nempè donans, vel stipulans pro alio expresè promittit cum juramento non revocare, nec contravenire, dicens quod ipse ita pro concordia distinguebat, pro ut in donatione inter virum, & uxorem, attamen hoc non urget in casu nostro, tum quia nullum juramentum promissorium interpositum legimus, tum etiam quia in donatione inter virum, & uxorem, ad quam se refert Thesaurus, præallegatam conciliationem de juramento assertorio, vel promissorio infirmam, ac minimè subsistentem probat Rot. coram Buratt. *decis.* 873. *num.* 5. & coram Merlin. *decis.* 287. *num.* 10. *cum seqq.*

Septimò demum eadem facultas in patre acquirente dis- 90 ponendi de feudo acquisito pro se, & filiis confirmatur ex eo quod, quando Pater stipulatur sibi, & filiis suis, feudum, vel emphyteusim censetur stipulari ordine successivo, quia ubi cadit ordinata charitas, parentes ac filii invitantur semper simili ordine successivo, Doctores *in l. Gallus*, §. *quidam rectè, de liber. & posthum.* Gratian. *cap.* 405. *num.* 7. Socin. 91 Sen. *cons.* 25. *num.* 14. *in p.* Castill. *lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 36. Tobias Non. *cons.* 6. *num.* 1. ita quod genitore stipulante vivente nullum jus quæsitum censeatur filiis, sed tantùm post mortem ipsius Patris, seu (ut alii ajunt) jus quæsitum tantùm in spe, & non in re, Natt. *cons.* 475. *n.* 17. *vers. nam ad hoc, & cons.* 501. *n.* 12. *vers. unde videtur, & num.* 22. *vers. nam ad hoc*, benè Nonius *loco supra citato*, seu etiam ut inquit Jo. Thom. de Marin. *degener. & qualit. feud. tit.* 3. *num.* 16. *vers. quid dicemus*, jus nondum formatum, sed solum quandam spem post mortem Patris, juxta Bartoli doctrinam *in dicto §. quidam rectè*, relati à Natta *d. cons.* 475. *n.* 7. *& cons.* 501. *dicto num.* 12. Castill. *quotid. contr. lib.* 4. *n.* 36. Galvan. *cons.* 8. *n.* 47. Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *quæst.* 10. *n.* 79. *n.* 3. quare non prohibetur pater alienando feudum jus nondum radicatum, & quærendum impedire, Ancharan. *ubi supra*, & benè Natta, & Nonius *mox relati*, Galvan. videndus, conclusionem plurium authoritate, & in specie Collegii Bononiensis apud Honded. comprobans *loco pariter quo supra, n.* 48. *&* 49. faciunt plura apud Ger. Sein. *cons.* 16. *à n.* 92 76. quamobrem hoc jus filiorum potius dici debet jus quærendum post parentis mortem, quatenus in prima voluntate perseveret, quàm quæsitum, & ideo faciliùs tolli potest, *arg. l. qui autem* 6. *in princ. quæ in fraudem credit.* sic filius, & servus præjudicare possunt Patri, & Domino in quærendis, licèt non in quæsitis, ad text. *in l. fin. cum ibi notatis, C. de acquir. poss.* & solus Prælatus potest Ecclesiæ præjudicare in quærendis, juxta notata *in l. jubemus, la prima, C. de Sacrof. Eccles.* quæ cum aliis in proposito refert Natta *cons.* 501. *n.* 43. *cum seq.* & exornat Becc. *cons.* 56. *num.* 36. *cum seqq.* ubi quod licèt Princeps post aditam hæreditatem nequeat in præjudicium vocatorum spurium legitimare, id tamen possit ante aditam in præjudicium etiam fideicom-

missariorum, quæ cum aliis pluribus comprobat *ibidem numeris sequentibus*, quæ pariter confirmat Giurb. *de succeſſ. feud.* §. 2. *gloſ.* 6. *num.* 69. *cum ſeqq.* plurimis aliis adductis regulis, quod nempè facilius concedatur retentio quàm petitio, quod par non ſit cauſa retinendi, & de novo acquirendi, aliiſque ſimilibus. Quatenus autem quis adhuc contenderet, quod hoc jus ex paterna ſtipulatione quæſitum rectè dici queat jus quæſitum, omni in caſu ſaltem dici deberet jus quæſitum conditionale, omninò pendens à genitoris perſeverantia, Galvan. *dicto conſ.* 8. *paulo ante n.* 59. Gratian. *cap.* 405. *n.* 12. Natta *videnda conſ.* 475. *num.* 17. *verſic. nam ad hoc reſpondetur*, & 501. *num.* 22. *circa fin.*

Et quamvis Surd. *eod. conſ.* 305. *n.* 60. hoc unum præ ceteris ingerere poſſe difficultatem agnoſcat, quod ſcilicet ſi in feudo, vel emphyteuſi conceſſa pro ſe, & filiis, filii vocati cenſeantur ordine ſucceſſivo, licèt vivo Patre admitti nequeant, negari certè non poſſit, quin ipſo Patre vivente jus ſaltem ipſis filiis quæſitum intelligatur ſuccedendi poſt patrem, à quo media ipſius ſtipulatione jus collatum fuit in tempus, quo filii futuri ſunt ſui juris, à nexu patriæ poteſtatis ſoluti, ideoque tunc ſaltem profectitium dici nequeat hoc jus, & conſequenter à patre lædi non poſſit poſt ſtipulationem.

Huic tamen objecto rectè occurrit idem Surd. *ibidem primo* probando, quod non definit hoc jus eſſe profectitium eo quòd quæratur filio à recenſito paterni nexu imperii ſoluto, quia quocumque tempore habeat, ſi habet à Patre, profectitium reputatur, gloſ. Magiſtralis, ac Bart. *in l. cum oporret* 6. *Cod. de bonis quæ liberis*, Surd. *ſupra, n.* 61. 62. & 65. Galvan. *ſupra, n.* 49. *verſic. quod ſi quis objiciat ante med.*

Reſpondet ſecundò, quod ſi nullum jus genitore vivente filiis intelligitur quæſitum, jam habemus intentum, quia non poterit filius conqueri, quod Pater diſponendo de feudo non voluerit jus ſibi tollere, quia privatio ſupponit habitum, *notis juribus*, & ut inquit Bald. *in l. licet* 8. *numer.* 2. *C. de bonis quæ liberis*, carentiæ ſunt habentium: ſi verò dicamus quod jus quæſitum ſit, ſed revocabiliter, ideſt patre perſeverante in eadem voluntate uſque ad mortem, indebitè jure illo filius experiri contenderet, quando per mutationem voluntatis ſibi prorſus ademptum, & revocatum agnoſceret; ita poſt Salycet. & Natt. diſcurrit in puncto ipſe Surd. *num.* 64. & cum eo Galvan. *conſ.* 8. *n.* 49. *verſ. ſecunda eſt*,

Demum objectæ difficultati ſatisfacit Surd. dicendo, quod negari non poteſt, quin Pater ſtipulando feudum pro filio jure profectitiæ donationis cenſeatur ipſum filium vocare, quod notant etiam Anchar. *d. conſ.* 143. *num.* 3. & benè Natt. *conſ.* 475. *n.* 7. *cum aliis ſuperius adductis, verſ. hinc intelligimus*, ſive emolumentum quæratur ſtatim in ſpe, ſive poſt mortem ſuam in re, & cum effectu, quamobrem quod pater velit filium habere ſtatim, vel in tempus, & ita celeriùs, vel tardiùs, non immutat ſubſtantiam actus, nec efficere poteſt quin ſit donatio cum circumſtantia temporis, quæ citra ipſius actus corruptionem adeſſe, & abeſſe poteſt, ideoque accidentaria, ipſo etiam Dialecticorum teſtimonio, quæ propterea non facit actum differre ſpecie, unde ſemper remanet donatio profecta à Patre, & conſequenter ſemper revocabilis, quamvis effectus acquiſitionis in id tempus fuerit collatum, quo filii futuri ſunt ſui juris, ita concludit Surd. *d. conſ.* 305. & cum eo pertranſit Galvan. *ubi ſupra, num.* 50.

Et quidem ſi ex ſtipulatione pro filiis in quocumque contractu appoſita jus filiis quæreretur irrevocabile, hoc immeritò tanquam ſpeciale deſignaretur in actione dotis, inter cujus privilegia hoc enumeratur, quod ſi filiæ jus ad dotem quæratur ex paterna ſtipulatione, nequeat Pater jus filiæ imminuere, & ea quidem ratione, quæ aliis contractibus communis non eſt, quia Pater in dote eſt debitor neceſſarius, ultra quod à dote ad cæteros contractus argui nequeat, cùm illa Reipublicæ favore plurimis donata ſit privilegiis, *l.* 1. & ibi Doctores *ſolut. matrim.* ita poſt Natt. *citatis conſiliis* 475. *num.* 15. & 501. *num.* 23. (quibus in locis reſolvit fundamenta Bart. *conſ.* 55. & 60. & *in l. Juris jurandi, de oper. libert.* quæ initio præſentis Articuli excitavimus ex adverſo) & poſt Soccin. Sen. *præſat. conſil.* 15. *numer.* 15. *lib.* 1. diſcurrit Gratian. *dicto cap.* 405. *num.* 13. & 14.

Porrò hæc omnia noſtra in hypotheſi dicta videntur ex abundanti; non enim ſcimus in noſtro hoc caſu ullam legitimam, & ad ſtipulationem neceſſariam interveniſſe perſonam, quæ fuerit pro filiis Domini Comitis Camilli ſtipulata, & acceptaverit; certum eſt autem nullum jus quæri, niſi intervenerit nuntius, vel epiſtola, per text. gloſ. & Doctores, quos in propoſito articuli noſtri allegat Surd. *conſ.* 351. *n.* 29. ubi magiſtraliter addit requiri etiam, quando intervenit Nuncius, quod ad hoc fuerit ſpecialiter deſtinatus, præterea antequam de abſentis liqueat acceptatione, rectè ipſa quoque revocatur donatio, etiamſi quilibet pro donatario acceptaverit præter Judicem, & Notarium, quia abſenti per quamcumque ſtipulationem præter prædictas jus non quæritur irrevocabile, Natta *conſ.* 501. *n.* 19. niſi abſens acceptationem illam ratificet, & ab acceptante æquatur jurium ceſſionem, ut poſt gloſ. & Caſtrenſ. idem Surd. *ibid.* firmat *n.* 31. quod *n.* 32. ampliat cum Curtio Jun. ubi etiam adeſſet ſtatutum, quod alteri per alterum quæri poſſit, & inſuper in contractu conſtituti clauſula acceſſiſſet, id quoque extendens *n.* 32. 33. & 34. ad paternam ſtipulationem juxta ſententiam Caſtrenſ. Decii, ipſius Curtii Jun. ac aliorum probantium, nullum fieri diſcrimen inter ſtipulationem Patris, & tertii cujuslibet præter Judicem, ac Notarium, quibus tanquam publicis perſonis jura hanc facultatem juremerito indulgent.

Et quamvis præfatos Caſtrenſem, ac Decium ab aliquibus viderit reprehenſos Surd. *alleg. num.* 34. rectiſſimè tamen ab omnium vindicat impugnationibus quoad caſum noſtrum, obſervando illos quidem redargui, & benè, quatenus volunt, quod ex ſtipulatione Notarii non acquiratur jus irrevocabiliter; à nemine verò reprehendi, quatenus de aliorum acceptatione, aut ſtipulatione loquuntur.

Et licèt regulariter pater ſtipulari poſſit pro filiis etiam nondum natis, non tamen infertur quod revocari nequeat ipſa ſtipulatio, quinimò eo ipſo quod eſt pater qui ſtipulatur pro filio, hoc ſtipulationis beneficium profectitium dicitur, ideoque pro libito genitoris revocabile, ut his ferè verbis dicto loco autumat Surd. *verſ. Et quamvis*, plurima probans authoritate Doctorum, & præcipuè Bart. anteſignani *in recenſito* §. *Flavius*, quod ſi quis alicui donet cum pacto, quod poſt donatarii mortem res donata tranſeat in tertium, poteſt utique donator diſcedere à conventione ad præjudicium illius tertii.

Prædicta etiam adducta videntur fortioribus in terminis, nam noſtro in caſu neque adeſt D. Comitis ſtipulatio, & acceptatio pro filiis, neque adeſſe potuit, cùm ipſe in conceſſione ſibi facta præſens non fuerit, *l.* 1. *in princip. de verb. oblig.* §. *Item verborum*, & ibi gloſ. *in verbo abſentes, de inutil. ſtipulat.* nulla Notarii intervenit acceptatio, nulla ante revocationem comperta eſt Comitis Alexandri ejuſque filiorum acceptatio, unde fatendum videtur D. Co. Camillum quodcumque jus potuiſſe ipſis filiis adimere, & quamcumque revocare conventionem ipſis favorabilem, ut hiſce ferè verbis concludit Surd. *dicto num.* 35. *pluries citat. conſil.* 351.

Verùm eſt, his omnibus minimè obſtantibus, quamplures numero, & multos authoritate acerrimè defendere Patrem non poſſe feudum novum ex pacto non ſolùm alienare in extraneos, ſed neque prælegare alteri ex filiis, inter quos multi communem contendunt ſententiam, pluribuſque propugnant, adeo ut Valaſc. de jur. emphyteut. *qu.* 49. *n.* 6. dicat, cavendum eſſe ab eis qui hanc facultatem tam liberali manu indulgent (licèt ab eo potiùs benè cavendum eſſe dixerit Michalor. de fratribus, *par.* 1. *cap.* 38. *ante n.* 24. cùm imò longè communior ſit, ut ipſe teſtatur, opinio ſuperiùs firmata pro hac patris poteſtate) ſuperiora tamen ſatis credimus comprobare, quod ubi agitur de feudo acquiſito, de Patre acquirente, de ſtipulatione pro filiis in poteſtate, de conceſſione facta Patris contemplatione, res tranſeat ſine difficultate, quando maximè (ut noſtro verſamur in caſu) controverſia eſt ſuper diſpoſitione facta de feudo titulo oneroſo, erogatione ſcilicet integri pretii quæſito, juxta famigeratam conciliationem unanimi Doctorum voto probatam, qua dicimus primum acquirentem titulo oneroſo liberam habere diſpoſitionem de feudo, licèt ſecus in acquirente titulo lucrativo, quam tuentur infraſcripti Doctores in fonte viſi, quorum

Anteſignanus eſt Bald. *in l.* 1. *n.* 32. *C. per quas perſonas nobis acquiratur*, & *conſ.* 110. *n.* 2. *ibi, Niſi tunc eſſet emptio ex pecunia patris, lib.* 5.

2 Aretin. *in l. idem Julianus* 41. §. *ſi quis alicui, col.* 2. *verſ. ego tamen, de legatis primo.*

3 Pinel. *in* 3. *part. l.* 1. *num.* 98. *verſ. hoc autem tutius, C. de bonis matern.*

4 Marant. *in l. is poteſt, n.* 30. *de acquirend. hæredit.*

5 Crot. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres, num.* 243. *de verb. oblig.*

6 Ru-

6 Rubeus *in l.* 1. *Gallus*, §. *Quidam rectè, num.* 189. *de liber lib.* 10.

7 Lucas de Pen. *in l.* 1. *Cod. de impon. lucrativ. deſcript. lib.* 10.

8 Caldas Pereir. *in comment. ad* §. *Sed hæc c.* 2. *num.* 27. *inſtitut. de inof. teſt.*

9 Barboſ. *in collect. DD. ad cap. potuit.* 4. *num.* 155. *de locato.*

10 Corn. *conſ.* 37. *num.* 13. *in med. verſ. concludi conſ.* 51. *numer.* 1. *circa med. verſ. & hanc conſultationem*, ubi diſtinctionem ſatis rationabilem autumat, & *conſ.* 282. *num.* 10. ubi quod ita conſultum fuerat Perufiæ per famoſiſſimum Doctorem Joannem Perutii cum ſubſcriptione Capræ *lib.* 3.

11 Soccin. Sen. *conſ.* 25. *num.* 14. *in p. & conſ.* 27. *nu.* 10. *lib.* 3.

12 Soccin. Jun. *conſ.* 72. *n.* 35. *ante med. verſ. qui etiam hanc opinionem, lib.* 1. & *conſ.* 160. *n.* 44. *lib.* 2.

13 Calcan. *numer.* 73. & *column.* 5. *poſt med. verſ. & ita eſt.*

14 Gozzadin. *conſ.* 75. *num.* 14.

15 Jaſon. *conſ.* 57. *n.* 7. 8. 9. *in primo.*

16 Tobias Nonus *conſ.* 6. *n.* 2.

17 Celſus Ugo *conſ.* 26. *numer.* 3. *verſ. ſic etiam legari poteſt.*

18 Ruin. *conſ.* 42. *n.* 11. *junct. n.* 17. *verſ. nec obſtant allegata in contrarium*, & *conſ.* 48. *n.* 5. *lib.* 1.

19 Cravet. *conſ.* 135. *numer.* 8. ubi quod id ſine dubio procedit.

20 Burſatt. in cauſa Parmenſi DD. Comitum Siſſiæ *conſ.* 4. *n.* 15. *cum ſeq.*

21 Emilian. *conſ.* 11. *n.* 6.

22 Cæphal. *conſil.* 3. *n.* 114. 12. *n.* 24. & 617. *n.* 174. *junct. num. præcedenti* 74. *cum quatuor ſeqq.*

23 Lancellott. *inter conſ. ultim. volunt. part.* 2. *conſ.* 48. *num.* 9. ubi quod hæc limitatio nunquam fuit ab aliquo reprobata, & quod quotidiè practica hæc ſerviat etiam in fortioribus, & durioribus terminis, quodque hæc declaratio, ſeu limitatio evidentem habet rationem, & æquitatem.

24 Gabriel. *conſ.* 95. *n.* 5. & 8. *lib.* 2.

25 Becc. *conſil.* 56. *numer.* 21. & 35. *verſic. & in terminis.*

26 Riminald. Jun. *conſ.* 18. *n.* 39. ubi quod hæc opinio non habeat contradictorem, & in cauſa Parmenſi D. Comitis Horatii Simonetæ *conſ.* 513. *n.* 19. *cum ſeqq.*

27 Marchabrun. ab Anguil. *conſil.* 54. *numer.* 72. *cum ſeqq.*

28 Turret. *conſ.* 61. *n.* 45. & 66.

29 Grilenzonius *conſ.* 114. *num.* 10.

30 Menoch. *conſ.* 158. *n.* 69. *conſ.* 161. *n.* 6. ubi inquit ſolùm Guilelmum Hannetonium reperiri contradictorem, & *late conſ.* 309. *n.* 18. *cum ſeqq. & n.* 27. & *ferè per tot. & de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 130. *nu.* 12.

31 Cavagnol. *obſerv. legal. & juridica in d. conſ.* 161. Menoch. *num.* 617. & 42.

32 Galvan. latiſſimè videndus *conſ.* 8. *n.* 28. & 58. *verſ. poſtremo omnium loco, in fin.*

33 Natta *conſ.* 475. *n.* 9. ubi quod doctrina Baldi eſt magni ponderis, quia valdè maturè ibidem locutus fuit, & *num.* 18. ubi quod Doctores tenentes, quod in feudo novo non poſſit Pater unum filiorum aliis præferre, vel diſpares portiones diſtribuere, malè loquuntur, vel ſaltem eorum opinio hujus fœdere diſtinctionis concilianda, & *conſ.* 501. *n.* 15. *verſ. nono adduco*, & *conſ.* 503. *n.* 3.

34 Peregr. *conſ.* 8. *numer.* 32. *lib.* 1. dicens quod indubitata profecto res eſt.

35 Plot. *ad conſ.* 129. Martini Laudenſ. *n.* 62.

36 Palma *conſ.* 3. *numer.* 24. ubi quod ſine dubio procedit.

37 Nicolaus Rauſner. latè, & benè *lib.* 3. *conſ.* 11. *numer.* 65.

38 Surd. *conſ.* 305. *n.* 36. 351. *num.* 27. 395. *nu.* 11. & 427. *ſub num.* 11. *verſ. ego autem, juncto n.* 13. & *deciſ.* 209. *n.* 17. & 290. *num.* 1. *in fin.*

39 Gratian. *cap.* 372. *n.* 7. 405. *n.* 1. 11. & 12. ubi quod hæc eſt opinio verior, & magis communis, & quam pluries ſequuta eſt Rot. 511. *n.* 1. & *ſeqq. c.* 554. *n.* 20. & 21. *ac demum cap.* 663. *nu.* 12. *uſque ad* 17.

40 Galeot. vidend. contr. *lib.* 2. *contr.* 48. *a n.* 48. ubi refert eſſe doctrinam, quam ubique extollunt Doctores omnes civiliſtæ, & feudiſtæ.

41 Mareſcot. pariter vidend. *var. reſol. libr.* 1. *capit.* 74. *num.* 2. ubi quod non ſolùm eſt diſtinctio vera, ſed communis.

42 Proſper Tripef. *inter allegationes* diverſorum *poſt deciſiones* Anelli, *alleg.* 28. *n.* 2.

43 Ripa *obſerv.* 370. *n.* 2.

44 Gabriel *lib.* 3. *com. opin. de jur. emphyt. concluſ.* 2. *numer.* 47.

45 Port. *com. opin. libr.* 4. *concluſ.* 22. *verſ. tertiò limita.*

46 Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 11. *gl.* 6. *num.* 25. *verſ. ſed & in feudo.*

47 Ancharan. Jun. *quæſt. famil. quæſt.* 19. *numer.* 4. 7. & 9. *lib.* 1.

48 Ægid. Boſſ. *Tit. de Principe, n.* 311. *circa med. verſ. ſed in alio feudo.*

49 Valaſc. *de jur. emphyt. q.* 49. *n.* 7.

50 Ariſminus Tepat. *tit.* 38. *de feudo novo c.* 4. *verſ. ſecundus eſt caſus.*

51 Sola *in comment. ad novas Conſtitutiones patriæ Ciſmontanæ rubr. de alienat. bonor. feudal. num.* 6. *videndus.*

52 Tuſch. *litt. A. concl.* 439. *num.* 22.

53 Petr. Gregor. *Syntag. Jur. univerſ. part.* 1. *libr.* 6. *de rebus, cap.* 18. *numer.* 4. *verſic. & in tam varia quæſtione.*

54 Rebel. *de obligat. juſtit. part.* 2. *lib.* 13. *quæſt.* 15. *num.* 3. & 6.

55 Laurent. de Palat. *ſuper ſtatut. quod extantibus maſculis filiæ non ſuccedant, n.* 256.

56 Farinac. *in fragment. poſt repert. contract. verbo emphyteuſis, n.* 3. *poſt medium.*

57 Mangil. *de imput. quæſt.* 436. *numer.* 23. *junctis numeris* 31. & 54. & *quæſt.* 37. *num.* 20. & *de evict. quæſt.* 56. *numer.* 32.

58 Fachineus *contr. jur. lib.* 7. *cap.* 8. *circa fin. verſ. & ideo illud argumentum*, ubi quod jus ex pecunia Patris proveniens exinguit omne jus, quod poſſet competere filiis ex contractu, vel gratia Domini, & facit etiam *lib.* 4. *cap.* 23. *ver. reſpondeo ſi pater emerit.*

59 Merlin. *de legitima, lib.* 2. *tit.* 1. 4. 5. *n.* 17.

60 Joannes de Caſtil. pluribus ornatiſſimè glomeratis *quotid. contr. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 35. ubi dicit eſſe ſingularem doctrinam, & *nu.* 43. addens quod huic conciliationi ſcribentium omnium huc uſque nemo contradicit.

61 Sanleger. *in q. civil. c.* 70. *n.* 2. *cum ſeqq.*

62 Marta *de ſucceſſ. legal. part.* 3. *quæſt.* 12. *art.* 5. *num.* 35. *in fine.*

63 Gaſpar. Manzius *de teſtam. tit.* 12. *q.* 36. *nu.* 9. *cum ſeqq. junct. num.* 17. *in fin.*

64 Fulgin. latiſſimè *de jur. emphyt. ſub tit. de contractibus emphyteuticis, quæſt.* 24. *a nu.* 18. *uſque ad* 21. ubi quod hæc opinio non habet difficultatem; & ſolùm reperiri Hannetonium contradictorem.

65 Michalor. *de fratr. videnda cap.* 38. *num.* 22. *cum ſeqq. part.* 1.

66 Urſell. *in exam. ap. concl.* 28. *num.* 19.

67 Salgad. *in Labyrint. credit. remiſſive, part.* 3. *capit.* 3. *num.* 44.

68 Antonell. *de tempore legali, lib.* 2. *c.* 55. *n.* 66.

69 Ambroſin. *deciſ. fori Epiſcopalis Peruſini* 14. *numer.* 17. *verſ. & quamquam.*

70 Joſeph. Ludovic. *deciſ. Luc.* 66. *num.* 9. ubi quod ita in aperto marte eſt concludendum.

71 Cornazzan. *deciſ. ejuſd.* Rot. Lucen. *p. n.* 75.

72 Milanenſ. *deciſ.* 8. *num.* 40. ubi quod procedit ſine difficultate.

73 Dexart. *deciſ. Sardiniæ* 28. *num.* 31. *verſic. hinc eſt.*

74 Rota Romana, *in Romana de Lilio* 7. *Februarii* 1582. coram Seraphin. *num.* 17. *inter ejus impreſſas* 559. *in ordine.*

In Romana de Laute 17. *Maii* 1585. coram S. M. Clemente VIII. *allat. in deciſ.* coram Coccin. *in Peruſin. de Alfan. inferius afferend.*

In Romana domus de Crèſcis 4. *Februarii* 1605. coram Litta *relata in mox citanda* coram Cavaler. *in Romana emphyteuſis.*

In dicta Romana Emphyteuſis coram Cavaler. 12. *Novembris* 1612. *num.* 13. *inter recent. deciſ.* 435. *par.* 1. *impreſſa etiam inter alias*, Cavaler. 219. *in ordine.*

In Bononienſ. de Boviis 11. *Novembris ejuſdem anni* 1612. coram Sacrato, *num.* 1. *inter recent. part.* 1. *deciſ. in ordine*

dine 438. *repetita post conf.* 44. Giovagnon. *part.* 2. *numer.* 87.

In eadem causa de Bovis coram eodem Sacrato 12. *Decembris ejusdem anni citata in inferius afferenda decisione* coram Merlin. *in Ravenatens. concursus*.

In Romana domus 28. *Junii* 1613. coram tunc Decano *relata in decis. infrà citand.* coram Buratt. *in Urbevetan. pecuniaria*.

In Romana legitimæ 14. *Januarii* 1616. coram Verospio *par.* 1. *recent. decis.* 703. repetit. post Merlin. *de legitima* 53. *in ordine*, ubi egregiè quæstionem discutit pluribus cumulatis.

In Viterbien. Castrorum 14. *Decembris ejusdem anni* 1616. coram Sacrato, *num.* 2. *inter recent. part.* 4. *tom.* 1. *decis.* 366.

In dicta Romana concursus 18. *Novembris* 1623. coram Merlin, *num.* 15. *impressa* post Merlin. *de legitima, decis.* 94. & inter ejusdem Merlin. 86.

In dicta Urbevetana pecuniaria 6. *Novembris* 1624. coram Buratt. *n.* 3. *inter ejus impressas* 822. *in ordine*.

In Perusin. de Alfan. 4. *Decembris* 1624. coram Coccin. *n.* 3. post Merlin. *de legitima, decis.* 125. ubi inquit esse communem distinctionem.

In Ravennatens. seu Lauretana emphyteusis 27. *Junii* 1625. coram Buratt. *n.* 5. *inter ejus impressas, dec.* 884.

In Ravennaten. Emphyteusis 22. *Maji* 1628. coram Coccin. *inter recent. dec.* 176. *p.* 5. *tom.* 1. *n.* 20.

In Tarvisina feudi 13. *Junii* 1631. coram Queipo *p.* 6. *rec. dec.* 50. *n.* 2.

Eleganter ac latè videnda *in Cæsenatensi Emphyteusis* 4. *Decembris* 1635. coram Merlino *à num.* 4. *inter recent. part.* 4. *tom.* 3. *decis.* 741. *& inter ejus impressas* 699. *in ordine*.

In Ariminensi Molendini 7. *Maii* 1638. coram Ghislerio, *num.* 1. *inter rec. p.* 8. *decis.* 38. *juncta, dec.* coram Seraphin. *supra relat.* 559.

In Romana Salviani 13. *Aprilis* 1643. coram Cerro, *num.* 21. *inter rec. p.* 9. *dec.* 1667. *impressa etiam* post Merlin. *de pignor. dec.* 57. *in ordine*.

In Romana domus 29. *Maii* 1647. coram Peutingerio *post Labyrinth. credit.* Salgad. *dec.* 35. *n.* 10.

Ferentill. ad Buratt. *ad dec.* 822. *litt. A. n.* 6. ubi quod ab hac distinctione non est recedendum in praxi.

Oliberius Beltramin. latè *ad decis.* 529. S. M. Greg. *num.* 23.

75 Thoming. *dec.* 23. *n.* 4. & 14.

76 Ex feudistis Curt. Jun. *de feud. part.* 4. *princip. num.* 132. *vers. secundum facit, fol. mihi* 283.

77 Jo. Thomas de Marinis *de gener. & qualit. feud. tit.* 3. *n.* 16. *circa princ.*

78 Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *quæst.* 10. *num.* 78. *junct. num.* 81.

79 Portius de Greg. *omninò videndus de conces. feud. p.* 3. *q.* 7. *nu.* 16. 17. 50. & per totam quæstionem; in qua profundè articulum discutit ac resolvit.

80 Mar. Giurb. *de succes. feud.* §. 1. *gl.* 8. *n.* 45. *post mod. &* §. 2. *gl.* 30. *vers. amplia primo, circa med.*

Prædictorum autem Doctorum nonnulli loquuntur in
111 emphyteusi, quos tamen allegamus in proposito feudi, eo hortati principio, quod de emphyteusi ad feudum, & è converso rectè ducatur argumentum, glos. *in cap.* 1. *in verbis aut utrumque an agnatus, vel filius defuncti*, Mantic. *de*
112 *tacit. lib.* 25. *tit.* 4. *num.* 8. Cancer. *var. resol. part.* 1. *c.* 12. *nu.* 2. Carleval. *de iudiciis, tit.* 3. *disp.* 23. *nu.* 29. *circa med.* Thesaur. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 23. *num.* 3. Oddus *de restit. in integr. part.* 2. *quæst.* 98. *num.* 5. Fachin. *lib.* 1. *conf.* 79. *num.* 8. Ursell. *in exam. apum conclus.* 142. *num.* 66. innumeros allegat Intrigliol. *de feud. quæst.* 12. *num.* 1. *& seqq.* inter quos multi testantur de communi, *ubi num.* 6. id ea ratione cautum intelligit,
113 quia feudum & emphyteusis sunt ejusdem naturæ, ideoque ut Iserniæ, & alii ibidem asserunt *num.* 8. inter se fraternizant, & assimilantur, novissimè Franciscus de Amaya *in l. unica, Cod. si liberalitatis Imperialis socius sine hærede decesserit. lib.* 10. *num.* 16. unde dicimus quòd feudum, & emphyteusis iisdem reguntur regulis, Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 10. *n.* 39. Intrigliol. *d. quæst.* 12. *num.* 9. nisi expressè contrarium jure
114 cautum reperiatur, Fontanell. *decis.* 281. *num.* 8. Fachin. *ubi supra, dict. num.* 8. adeo ut inter emphyteusim, & feudum tantam cognoverit familiaritatem & cognationem, ut nihil inter ipsa fore discriminis crediderit Speculat. ad id relatus per Parlad. *in sexquicent. quotid. differ. differ.* 71. *in princip. & comm. opin. tom.* 1. *lib.* 5. *verbo emphyteusis, vers. magnam esse cognationem*, sic quòd emphyteuta & feudatarius omninò æquiparentur, sentit Isern. relatus per Put. *de reintegr. feud. cap.* 105. *nu.* 2. *& cap.* 207. *num. pariter.* 2. & in puncto nostræ quæstionis, quod rectè arguatur ab emphyteusi ad feudum probant Galvan. *d. conf.* 8. *num.* 58. & Peregr. similiter *conf.* 8. *num.* 29. *in primo*, quodque in ipsissima nostra quæstione Doctores promiscuè allegari soleant, sive loquantur de Emphyteusi, sive de feudo, testantur Michalor. *de fratr. d. c.* 38. *n.* 22. *ante med. vers. & quod dicitur, parte prima*, & benè Galvan. mox relatus, *dict. n.* 58.

Hinc dicimus quod Pater feudum acquirens erogatione
115 proprii æris censetur investitus cum facultate, quòd possit de feudo testari, Gabriel. *comm. opin. dict. lib.* 3. *de jure emphyt. conclus.* 2. *n.* 43. *juncto, n.* 44.

Undè rectè inferunt feudum etiam ex pacto & providen-
116 tia per Patrem pecunia acquisitum, tamquam profectitium imputari in legitimam juxta sententiam Andreæ, quem refert Rot. *in rec. part.* 1. *decis.* 703. *n.* 5. Brun. *conf. feud.* 135. *versic. quod si dicatur legitimam*, Clar. *§. feudum, qu.* 46. *n.* 2. dicens esse magis communem sententiam, illamque fuisse de mente Bart. Mangil. latè *de imput. quæst.* 37. *num.* 21. *& per totam*, fusè etiam Merlin. *de legitim. lib.* 2. *tit.* 1. *qu.* 5, *nu.* 24. *cum seq.* Marta *de succes. legal. part.* 1. *quæst.* 25, *art.* 11. *num.* 26. latè Manzius, *de testam. tit.* 12. *quæst.* 16. *n.* 10. *junct. nu.* 17. *in fine*.

Quibus attentis indubium esse constat præfatam senten-
117 tiam tot comprobatam suffragiis in judicando fore amplectendam, quippè quia à receptiori, ac crebriori sententia minimè recedendum, ad text. *in Instit. de hæred. inst. in prine.* ibi: *secundum plurium sententias, in l. un.* ibi: *sanè crebrior apud Veteres opinio est, de off. quæst. & in l. athletas,* 4. *in princ.* ibi: *& generaliter ita omnes opinantur, de his qui not. infam.* Barbos. *in collect. ad cap. providentiam* 21. *nu.* 8. *de off. & pot. jud. deleg.* Thoming, *in puncto nostræ quæst. decis.* 23. *num.* 15. Porrò quod à pluribus sapientibus quæritur, faciliùs invenitur, Bald. *in leg. juris ignorantiam* 6. *num.* 5. *C. qui admitti, & acrius est multorum quàm unius, vel alterius cujuspiam quacumque de re judicium*, ut ajebat Philosophus quem laudat Thoming. *ubi supra*, ut proindè Summus Pontifex *in Clem.* 1. §. *quod etiam de sentent. excomm. integrum fore dixerit judicium quod plurimorum sententiis comprobatur*, & eo maximè in casu (ut in nostro) in quo vix inveniatur qui contrariam secutus fuerit sententiam, tunc enim ea DD. opinio contradictorem non habens reputatur decisio legis, Surd. *decis.* 220. *num.* 36. Rot. *in recent. part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 122. *num.* 16.

Multiplex autem pro substinenda hac Genitoris facultate
118 non solùm prælegandi feudum ex pacto, & providentia quæsitum titulo oneroso (puta quando pro ingressu persolverit pecuniæ quantitatem, Rota relata per Fulgin. *de jur. emphyteut. sub tit. de contractibus emphyteuticis, quæst.* 24. *nu.* 18.) alteri ex filiis, sed etiam alienandi in extraneos, adduci solet fundamentum: illud primo loco refert Surd. *d. conf.* 305. *num.* 32. *circa fin.* quia scilicet non ita strictè proceditur in rebus acquisitis sudore ac laboribus alicujus sicut in aliis, *argument. eorum, quæ notantur in l. Aristo* 18. & ibi glos. *in figuratione casus, & in verbis non contrah. de donat. & in l.* 1. *Cod. de jur. dot.*

Secundam ferunt rationem, quia feudum emptum na-
119 turam sapit allodialem, Borell. *de magistrat. edictis, lib.* 1. *cap.* 2. *à num.* 79. Thesaur. *decis.* 146. *num.* 9. Surd. *conf.* 427. *num.* 8. *in fin.* Bursat. *latè conf.* 4. *num.* 16. *versic. cum feudum*, Tusch. *litt. F. conclus.* 186. *numer.* 133. ubi testatur de magis communi opinione, Menoch. *late conf.* 489. *numer.* 15. Cacheran. *conf.* 38. *numer.* 27. ac computatur in ementis bona, censeturque in ejus patrimonio, non obstante quod sit ex pacto, Mart. *de succes. legal. innumeros cumulans, part.* 3. *q.* 12. *art.* 5. *numer.* 35. ideoque in eo non succeditur ex natura feudi, sed ex natura contractus, Bald. & alii relati *in conf.* 1. Horatii Jerutii *in Urbinatens. prætensi feudi inter additiones ad decisiones* Vivii, *num.* 11. *fol. mihi* 83. ac de illo judicatur, sicut de cæteris bonis quæ filius habet à Patre, Surd. *conf.* 427. *n.* 8. *in fine*, idem Cacheran. *supra, num.* 28. Grilenzonius *conf.* 144. *num.* 15. *&* 16. Menoch. *ubi supra, num.* 18. Reusner. *lib.* 3. *conf.* 11. *num.* 64. unde feudum emptionis titulo quæsitum, dicitur magis contractus emptionis, quàm gratuita donatio, Jason. Aretin. Sylvan. Brun. Corn. Curt. Sen. & Jun. Soccin. Bec. Clar. Gabriel, & Berous quos refert, & sequitur Bursat. *conf.* 4. *num.* 15. adeout nulla queat considerari differentia inter bona allodialia per Patrem acquisita, de quibus potest ad libitum disponere, & feudalia, vel emphyteutica quæsita re & pecunia, nisi fortè respectus & favor Ecclesiæ, seu

seu Domini respectivè, qui cessat, quando res non exit de comprehensis in Investitura, ut benè innuit Lancellott. *inter conf. ultim. volunt. divers. tom.* 2. *conf.* 48, *n.* 10. *circa med. vers. & habet hæc declaratio evidentem rationem, & æquitatem*, de quo alibi latè.

127 Tertium fundamentum ex eo educunt, quia ubi feudum fuit ex Domini liberalitate concessum alicui, & filiis, filii habere dicuntur tamquam quid adventitium à Domino concedente; non à Patre stipulante, & consequenter tolli nequit, aut minui à solo Patre, DD. *in l.* 1. *C. de bon. matern.* Natta *conf.* 503. *num.* 3. *&* 4. Gratian. *cap.* 554. *num.* 20. quando verò ipse Pater sibi propria pecunia feudum quæsivit etiam pro filiis, ipsi filii nihil habent à Principe concedente, sed omnia verè recognoscunt à Patre, qui vel sudores, vel pretium, vel merita erogavit, Surd. *conf.* 427. *sub nu.* 12. *vers.* 3. *non resistit*, Menoc. *conf.* 158. *num.* 69. (dicens solidam ac urgentem rationem) & ut inquit Galvan. *mox citandus* recognoscunt magis ex marsupio accipientis tanquam quid profectitium, ideoque potest Pater ad libitum revocare concessionem, & in alium transferre, Bald. apud Natt. *conf.* 475. *num.* 11. *vers. septimò adduco*, & melius *numer.* 14. *vers. nam dico, & conf.* 503. *num.* 3. *&* 4. Gratian. *cap.* 405. *num.* 12. 554. *num.* 21. *&* 663. *num.* 13. *&* 14. Surd. *d. conf.* 503. *num.* 36. & melius *conf.* 351. *num.* 28. *vers. in proposito autem*, Cephal. *conf.* 617. *numer.* 74. *cum tribus sequentib.* Galvan. *d. conf.* 8. *num.* 28. Gratian. *cap.* 405. *num.* 11. *junct. numeris præcedentibus*, & benè Menoch. *conf.* 309. *num.* 19. & post illos Tondut. *quæst. civil. cap.* 80. *num.* 4. & Ursel. *in exam. Ap.*
128 *conclus.* 42. *numer.* 512. quo tendit etiam lepida observatio Iserniæ, quam in proposito laudat, & sequitur Menoch. *d. conf.* 309. *num.* 18. & etiam adduxerat *conf.* 161. *num.* 10. *&* 150. *numer.* 70. qua edocemur, quod feudum numerato pretio acquisitum pro se, & filiis, non censetur ex pacto & providentia dantis, & consequenter dicendum est nullum jus quæsitum fuisse filiis beneficio concedentis, sed totum dici debet ex providentia acquirentis, cui tam quoad proprietatem, quàm quoad usumfructum quæsitum fuit, & qui propterea pro libito de eo disponit, ut inquit etiam Giurba *de succes. feud.* §. 2. *glos.* 3. *num.* 30. *vers. amplia primo*.

129 Postremum tandem fundamentum mox relato satis affine ab eo deducunt, quia quando Princeps aliquid concedit Patri ac filiis simul, si patris benemerita extant, vel erogatio intervenit paternæ substantiæ, seu nulla comperta est causa affectionis ipsius Principis erga filios, concessio illa facta intelligitur contemplatione solius Patris, cui proindè res in totum quæritur absolutè, Menoch. secutus Isern. & plures alios quos affert *conf.* 309. *num.* 20. laudatus à Castill. *quotid. contr. lib.* 4. *cap.* 5. *numer.* 37. Manzius *de testament. quæst.* 38. *num.* 33. *tit.* 12. Sola *in nova constit. patriæ Cismont. Rub. de alienat. bonor. feud. ante num.* 11. *versic. contemplatione verò*, ac propterea cùm feudum Patris contemplatione concessum, concessum etiam videatur ipsis filiis ejusdem contemplatione genitoris, qui pro illis in feudo ex pacto fuit stipulatus, imò verius feudum ipsum à Patre provenire
130 censeatur, quasi quod dominus concessit filiis patris contemplatione, pater ipse videatur filiis donare uno actu occultato, sicut post Bald. aliosque quamplures explicat Rovit. *super pragmat.* 1. *de Tit. seu inscript. abus. num.* 70. illud idem contrario ipsius patris judicio & facto eis adimi non prohibetur, *dict. l. filiæ à contrario sensu, Cod. famil. ercisc.* Galvan. pluries allegatus *conf.* 8. *num.* 37. in hac enim materia potissimum attenditur, cujus contemplatio fuerit habita in con-
131 tractu, ut is possit liberè de bonis disponere, Rot. in puncto videnda coram Merlin. *decis.* 699. *num.* 8. & quando pru-
132 denter elicitur concessio facta favore acquirentis per ipsius stipulationem pro filiis, nullum jus illis quæritur, cùm stipulatio tunc intelligatur apposita favore solius stipulatoris, ut nempè ipse queat feudum, vel emphyteusim suæ relinquere posteritati, nec ea redire debeant ad Dominum, Yabanez *ad cap.* 18. *lib.* 2. Covarr. *num.* 33. *versic. aut concedent*, quæ pluribus simillimis confirmat Thoming. *decis.* 23. *à n.* 8. *usque ad* 12.

Imò, seclusa etiam, aut non considerata præstatione pecu-
133 niæ, quæ nostro in casu in acquisitione Calestani intervenit, adhuc ipsius D. Co. Camilli contemplatione concessum satis probari videtur, eo ipso quod non probatur concessum contemplatione filiorum, Galvan. ubi supra, *n.* 38.

Nostra autem in hypothesi filios contemplatos omninò
134 ignoramus, cum quibus in acquisitione hujus feudi nullum negotium contractum est, ut inquit Petr. Gregor. quem in proposito refert Cumias *in cap. si aliquem, verb. antiquis, sub num.* 182. ubi è contra satis patere videtur ipsius Comitis acquirentis unica concessum contemplatione, non 135
solùm quia id in dubio præsumitur, ut post Crass. & Alciat. probant idem Galvan. *dict. loco, num.* 39. *junct. num. præced.* Gratian. *cap.* 405. *num.* 12. Natta *conf.* 475. *numer.* 12. *versic.* 3. *adduco*, Thoming. *decis.* 23. *numer.* 2. *&* 14. vidend. quando 136
etiam non fuisset erogatum ullum pretium, Rosent. *de feud. cap.* 9. *membr.* 2. *conclus.* 66. *num.* 49. quam fuisse opinionem Iserniæ testatur Gabriel. *commun. opinion. de jur. emphyteut. conclus.* 2. *num.* 8. maximè quando nescimus, quod præcesserint ulla filiorum merita, Ancharan. *conf.* 143. *numer.* 3. sed 137
principaliter quia concessio feudi facta est pro Co. Camillo, 138
& filiis sub nomine collectivo, minimè expressis nominibus propriis ac individualibus filiorum, Giurb. *de succes. feud.* §. 2. *glos.* 3. *num.* 31. *& num.* 94. Tusch. *lit. A. concl.* 439. *nu.* 19. dicens post Castrens. quod ista est veritas, Loffred. *conf.* 52. *numer.* 1. Galvan. *dict. conf.* 8. *num.* 40. Aldobrandrin. *conf.* 94. *num.* 45. quod millies dixisse Andream inquit Joannes Thomas de Marinis *degenere & qualit. feud. tit.* 3. *numer.* 16. *vers. quid dicemus nos*, latè Garsias Mastrill. *in addit.* ad Petr. de Gregor. *de conces. feud. part.* 5. *cap.* 7. *litt. B.* alios refert post glossam quam dicit probata, Galeot. *controv. lib.* 2. *contr.* 48. *num.* 43. ubi reprobat Canet. quem ait ferè solum contra sententem, & pluribus pariter benè firmat Castill. *dict. cap.* 5. *ante n.* 44. & ad id clarus inter cæteros videtur locus Andr. *in cap.* 1. §. *& si bellum, n.* 10. *circa fin. versic. sed illud loquitur*, 139
juncta ibi Apostill. *in litt. T. & V. de alienat. feud. patern.* ubi habet hæc verba, *Sed illud loquitur in feudo paterno, quod ipse Pater non quæsivit, hic Pater quæsivit, in quo alia ratio videtur, scilicet quia videtur dari liberis, quando non nominantur, patris contemplatione*, quod repetit *paulo ante num.* 12. unde 140
Sola *ad Constitut. Sabaudiæ in commentariis ad novas Constitutiones, rubric. de alien. bonor. feud. sub nu.* 9. *vers. quod si verior*, inquit, quod sententia, quæ asserit Patrem prælegare posse feudum novum ex pacto & providentia præsertim pecunia quæsitum, videtur indubitata, & si qui id negant, in hoc sensu intelligendi, acquirentis scilicet non pro se ac filiis collectivè, sed pro filiis nominatim vocatis.

Imò etiam à fortiori quando concessio non nisi acquiren- 141
tis contemplatione facta censetur, etiamsi de ipsis filiis facta fuisset expressa mentio in Investitura, adhuc si credimus Galvan. *dict. conf.* 8. *num.* 43. dici posset ipsum acquirentem reputari causam finalem, eique dumtaxat tribuendum fe-
dum, ita quod de eo posset disponere in ipsorum filiorum 142
præjudicium, Afflict. vidend. *in cap.* 1. *num.* 10. *versic. pro solutione, de alien. feud. par.* ea ratione quia considerandum esset, non in quos dirigeretur sermo, sed quorum contemplatione actus fuisset gestus, *arg. tex. in l. servo legato* 72. §. *si testator, de legat.* 1. quod pariter sensit Menoch. *conf.* 309. *nu.* 20. *versic. non enim*.

Cùm ergo ex prædictis videatur satis difficilè revocari 143
posse in controversiam, quin prædictus acquirens titulo præsertim oneroso rectè pro libito disponat de feudo etiam in extraneos, multò faciliùs admittendum videtur, & dubio omni procul, quod queat in præjudicium filiorum feudi formam mutare, Cumias *in cap. si aliquem verbo antiquis num.* 182. quodque rectè possit in eo favore alterius ex filiis 144
contemplatis in Investitura primogenituram erigere, cum primogenituræ erectio de natura sua præjudicialis non censeatur Investituræ feudi ex pacto & providentia, ut pluribus quæstione disputata ad partes resolvit Giurb. *dict. tract. de succes. feud.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 43. *junct. num.* 45. *cum seqq.* probans authoritate Decii, & Cæphali, quod hujusmodi erectio dicitur potiùs declaratio, quàm immutatio Investitu- 145
ræ, quod non negatur primo acquirenti, nec cæteri filii
ulla possunt querimonia prosequi proprium Genitorem, 146
qui cùm respectu primi acquirentis nullum jus habeant, nullum pariter sibi factum præjudicium valent prætendere, 147
quod tunc solùm illatum dicimus, si lucrum auferatur, quod saltem sit quasi debitum, Giurb. *dict.* §. 1. *glos.* 8. *nu.* 52. sic propriè dicitur præjudicium inferri habenti jus formatum & certum, ut inquit Cravet. penes eumdem Giurb. *ibid.* 148
ubi etiam hac eadem ratione rectè firmat, quod nedum primus acquirens, sed etiam Princeps potest in jure quærendo præjudicare, quia sine dubio, ut supra innuimus, faciliùs 149
tollitur, quàm jus quæsitum, unde præjudicium respectu juris quærendi satis esse à remotis, & non considerabile testantur Sarnien. Decian. Alba, & idem Cravett. quos in proposito refert Giurb. *num.* 53. quæ pluribus exornat Mart. *de succes. legal. p. quæst.* 23. *art.* 3. *num.* 47. *cum seqq.* quare cùm primus acquirens hanc habeat facultatem, uti potest jure
suo, esto in consequentiam aliquibus damnum, aut præju- 150
dicium

dicium subsequatur, optimè in proposito Ger. Spin. *cons.* 16. *n.* 76. *junctis seqq.*

151 Hoc autem promptiori animo admittendum in feudo jurisdictionem habente suadet legalis non solùm, sed etiam politica ratio:

Tùm propter ejusdem jurisdictionis naturam,
Tùm propter interesse Reipublicæ,
Tùm propter subditorum utilitatem,
Tùm denique propter directi Domini peculiare servitium.

152 Jurisdictionis inquam naturam, quæ indivisibilis est, qualem eam agnoverunt Bart. Bald. aliique innumeri penes Giurb. *de succes. feud. glos.* 8. *num.* 62.

153 Interesse Reipublicæ, cùm melius ab uno, quàm à pluribus Imperii regantur habenæ; *l.* 2. §. *novissimè, de origin. jur.* ibi, *Novissimè sicut ad pauciores juris constituendi via transisse, ipsi rebus dictantibus, videbatur: per partes evenit, ut esset necesse Reipublicæ per unum consuli.* Giurb. innumeros referens ubi suprà, Mart. *de succes. legal. dict. quæst.* 23. *art.* 3.

154 *num.* 40. bene Buccafer. *cons.* 2. *numer.* 1. ejusdemque Reipu-
155 blicæ interest splendorem familiarum Vassallorum conservari ac augeri, D. Consiliarius Altograd. *sæpius laudata contr.* 1. *num.* 67. quorum equidem familiaris splendor, dignitas, ac memoria labefactatur, atque corrumpitur ex divisione bonorum; nam juxta Divinum Oraculum, *Omne Regnum in se divisum desolabitur*, *Lucæ* 11. & ut ajebat Philosophus, qualitas omnis ad destructionem ordinatur subjecti: unitas ad conservationem, D. Altograd. *ibidem, num.* 48. Ambrosius de Vignate, Jacobin. à Sancto Georg. & Christophorus de Nicellis *in eorum consilio in fin. inter consilia feudalia diversi.* 47. *in ordine*, Cæphal. *cons.* 12. *n.* 23. Castrens. *cons.* 179. *num.* 3. *versic. vel melius*, *part.* 2. Peregrin. *cons.* 10. *num.* 5. *in* 1. & rectè Becc. *cons.* 56. *num.* 34. nec enim tam pingue est patrimonium, quod multiplici divisione non reducatur ad minimum, D. Altograd. *suprà, num.* 85. ut proinde præcipuus finis erectionis primogenitorum existimetur familiarum dignitas, & conservatio, D. Altograd. *ibid n.* 49.

Subditorum verò utilitatem, quia regulariter segnius per
156 plures negotia expediuntur, Becc. *d.* 56. *num.* 34. quia populis utilius est ab uno regi, quàm à pluribus pro servitii ac onerum præstatione gravi, D. Altograd. *loc. cit. num.* 68. *& numer.* 85. ubi quod infelices subditi gravius Dominorum
157 egestate pulsantur, quam incursionibus hostium, quia denique sæpiùs in populorum regimine per plures acto de facili oriuntur in subditorum perniciem discordiæ, ad text. *in*
158 *l. cum pact.* 79. §. *Dulciss. de legat.* 2. Cephal. *cons.* 12. *nu.* 23. & Castren. pariter *ubi suprà*, quod eleganti declamatione prosequebatur Lucan. *in* 1. penes Intrigliol. *quæst.* 39. *n.* 154. sic inquiens:

Nulla fides Regni sociis, omnisque potestas;
Impatiens consortis erit, nec gentibus ullis
Credite, nec longè fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

159 quæ quidem discors Regnantium multitudo Regnorum etiam operatur excidia, juxta illud Salustii *in Bello Jugurt. circa princ. vers. equidem concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur*, unde summopere noxiam Principum pluralitatem quamplurimis probat idem Becc. *loco mox relato*, ac Cephal. *cons.* 694. *n.* 15. *cum seqq.*

160 Peculiare tamdem Domini interesse, quia ex unitate servitii præstatio gratior, & utilior redditur, cùm Principi
161 interest unicum potiùs divitem habere Vassallum, quàm plures pauperes, ejusque Majestas eo magis effulgeat, quo
162 nobiliores subditos habet, imo per feudi individuitatem servitium ipsum meliùs conservatur, quemadmodum minutatim diviso obsequio ipse Dominus eodem fortè penitùs fraudaretur, ut singillatim eruditè probat idem D. Altograd. *suprà, n.* 50. *cum seqq.*

163 Quamobrem cùm agatur de dispositione concernente nedùm privatum familiæ, sed publicum etiam bonum Reipublicæ, Principis, subditorum, nulla patitur ratio, quin dicamus eam valere, ut in hujusmodi Articulo concludit
164 Buccaferrus *d. cons.* 2. *num.* 2. Porrò Vassallus potest feudi conditionem meliorem facere, ut jure feudali cautum probat Cephal. *cons.* 694. *n.* 14.

His autem pro vera Articuli resolutione excitatis funda-
165 mentis, superest ut contraria, quæ ab initio tulimus; ex adverso diluantur.

Ad primum enim super jure ad feudum quæsito ex pater-
166 na stipulatione respondemus, quòd cùm hoc jus proveniat à Patre acquisitore, reputatur eidem quæri ex quadam donatione, quæ tamquam facta filiis existentibus in sua potestate, per solam pœnitentiam revocatur, juxta superiùs allata jura, & tradita per Surd. *cons.* 305. *sub num.* 39. *vers. non agitur repugnat.*

Respondetur secundò, quòd jus illud est profectitium, ut 167
superiùs pluribus comprobatum, ideoque totum quæsitum Patri, ac propterea revocabile, Galvan. *dict. cons.* 8. *sub num.* 68. *vers. quod utrumque respondetur*, Thoming. *decis.* 23. *à num.* 8.

Tertiò quòd verè potiùs dici debet jus quærendum, quod 168
proindè faciliùs tollitur, vel si quæsitum, conditionale, patre scilicet in eadem voluntate perseverante, idem Galvan. ubi suprà paulò ante *n.* 59.

Ad illud verò quod quæratur filio utilis actio ex paterna 169
stipulatione, & jus quod nobis quæsium est sine facto nostro, nobis ipsis tolli nequeat, respondet Natt. *cons.* 501. *n.* 22. quòd jus solum quæritur in spe, ideoque facillimè amissibile, & latiùs etiam satisfacit Thomig. *decis.* 23. *num.* 13. videnda.

Doctrinam Bartoli *in l. ut jus jurandi, & in objectis con-* 170
siliis non difficilè evadimus, ideo enim Bartolus statuit filiam institutam in re certa non excludi à portione bonorum emphyteuticorum, quia non apparebat clarè de ipsius patris voluntate, quòd scilicet ipsam vellet exclusam à bonis emphyteuticis, quæ pater acquirens fuerat stipulatus etiam pro filiabus, eo solùm quòd filiam in re certa instituerat, Natt. *cons.* 475. *num.* 14. *post med. vers. superest modo ut ad contraria, &* 501. *num.* 23. utrobique subjungens, quòd licèt Bart. *ibid.* adducat duo fundamenta etiam adversus potestatem patris prælegandi emphyteusim vel feudum, ea tamen non concludunt; nam textus *in c.* 1. *de successione feudi*, intelligitur patre alienante feudum in extraneum, vel de patre etiam prælegante feudum antiquum ad favorem unius ex filiis, cæteris neglectis æquè vocatis: text. verò *in l. si cum dotem*, loquitur in dote, cujus præcipuum est, & speciale, ut jus quæratur irrevocabile, sicuti suprà novimus *vers. & quidem si ex stipulatione.*

Demùm ad id quod dicitur de Domini præjudicio 171
respondet Natta *cons.* 473. *paulò ante num.* 16. *versic. & ad illam rationem*, Primò, quod, cùm feudum præsertim titulo oneroso quæsitum, fuerit concessum Patris contemplatione, & non filiorum, Dominus verisimiliter illud concessisset patri stipulanti etiam pro uno tantùm filio, quod perquàm difficilè liquet ex supplici libello de quo in Themate ibi: *Di più supplica l' A.V. di concedergli che possa, se così gli parerà, erigere una primogenitura in detto feudo, e preferire li suoi descendenti Primogeniti à gl'altri suoi descendenti con ordine successivo, & in quella forma e modo che stimerà bene, senza che li secondogeniti, & altri habbino alcuna ragione di contradire alla detta primogenitura, &c.* undè ex quo fuisset impetratus à Domino si postulasset, ex ipsius interpretata mente admitti debet. Secundò respon- 172
det, quod cùm stipulatio intelligatur secundùm naturam contractus super quo interponitur, & cùm sit de natura feudi novi quæsiti maximè titulo oneroso, quòd nullum jus saltem irrevocabile quæratur filiis, sed sit in facultate Genitoris acquirentis eligendi alterum ex illis, id ipsum videtur tacitè inter partes conventum, unde nequeat Dominus conqueri, quòd non omnes filii succedant, quæ pluribus exornat Natta videndus *ubi suprà, nu.* 17. ad instar 173
verborum generalium, quæ restringuntur ad ea quæ sunt de natura rerum in contractu deductarum, ut *ibidem* pendit ipse Natta; latiùs idem comprobatur à Curino *in Resp. edito inter cons.* Venturin. 43. *in ordine, num.* 61. qui pariter post Innocent. Butr. & Bald. eadem confirmat exemplo promissionis non revocandi opposita in donatione causa mortis, quam quidem intelligi indicat, ut supra innuimus, nisi donantem pœniteat secundùm ipsius donationis naturam, quæ itidem assumpsisse videtur Cyriac. 174
controv. 189. *à num.* 27. At hoc Domini præjudicium, ac interesse fusiùs in peculiari articulo de consensu ejusdem Domini discutietur.

Ad evitandas verò authoritates Doctorum, qui ex ad- 175
verso ferri possent, distinguere oportet, an sermo illorum sit in feudo antiquo, an novo, an de alienatione facta in extraneum, an verò in comprehensum, an à primo acquirente, an verò ab eo qui jure successionis possedit, an ab acquirente gratis, ac benevolentia Domini, an verò ab acquirente re, pecunia, vel meritis: nam certè, ut inquit Menoch. *cons.* 161. *n.* 6. quotquot ex adversò allegari possunt, loquuntur in feudo gratis concesso, vel loquuntur quando dispositio esset facta extra familiam contemplatam in Investitura, non

non verò quando facta fuisset in comprehensum, nam aliud est quòd primus acquirens pro se, & filius nequeat de feudo extra filios disponere, aliud quod ipsum feudum nequeat repudiare, vel refutare, ita quòd omnes filii excludantur, aliud verò quòd uni tantùm ex filiis assignetur, multa enim permittuntur in parte, quæ in toto prohiberentur, ad text.
176 *in l. sed & si hoc* 61. ubi Bart. §. *final. de condict. & demonstr. & in l. in hoc judicium* 14. §. *conveniat. com. divid.* Natt. *cons.* 475. *num.* 17. *vers. nam non quæritur, & cons.* 501. *nu.* 25. Becc. *cons.* 56. *nu.* 42. latè exornans, vel tandem loquuntur in acquisitione facta pro se, & filiis proprio nomine nuncupatis, ut si dictum esset pro se, ac Dominico filio, juxta exemplum relatum per Tusch. *litt. A. allegata conclus.* 439. *num.* 19. cum aliis superiùs relatis *vers. nostra autem in hypothesi*: Doctorum siquidem decisiones contrariæ, quæ diversæ à proposito
177 Articulo non officiunt, quæ generales distinguendæ, conciliandæque incertæ.

178 Nec *consilium* 8. Peregrini *in primo* quod tulimus in oppositum, videtur urgere, quia loquitur in casu, quo in præjudicium vocatorum facta fuerat refutatio in manibus Domini; *ibidem* enim Peregrinus fatetur primò, quod ubi feudum fuisset, quæsitum titulo oneroso, indubitata profectò res esset (ut ipse loquitur *ibidem, num.* 23.) quòd posset prælegari uni ex filiis, *& num.* 49. quo loci respondet ad Doctores, quos pro contraria parte allegarat, subsistinentes quòd pater potest prælegare feudum ex pacto uni ex filiis, exclusis cæteris, respondet inquam aliud esse refutare feudum Domino, vel extraneo, aliud cedere uni ex filiis; hoc enim casu dici potest, quòd feudum remaneat in filiis & in sanguine, licèt non in omnibus, quod dicit tolerari in jure (ut nos etiam versiculo præcedenti suprà tetigimus) ac probat primò in jure libertorum *adducta, l.* 1. *& tot. tit. de assignand. libert.* secundò in lucris dotalibus ex *l. fœmina, in princ. C. de secund. nupt.* & demum ex generali principio superiùs etiam allato, quòd in parte quandoque conceditur,
179 quod in universum prohibetur: quæ satis in proposito confirmari queunt ex eo quod videmus in donatione facta alicui, & ejus filiis, qua licèt donatarius nequeat omnes filios privare, ut suprà etiam innuimus, rectè tamen in illa potest
180 unum ex filiis meliorare, seu inter ipsos inæqualiter eam distribuere, ut post disputatam quæstionem ad partes & longa ac ornatissima serie relatos hinc inde doctores, ductis etiam argumentis à feudo ac emphyteusi ex pacto, & providentia, clarum relinquit Joannes Sotomajor, *lib.* 4. *quotid. controv. c.* 5. videndus *à n.* 15. *usque ad n.* 48. *& lib.* 5. *cap.* 68. *per totum.*

ARTICULUS TERTIUS.

An primus Investitus in feudo empto non à Domino, sed à Vassallo, etiam post recursum habitum ad Dominum pro necessaria Investitura dici debeat acquirens titulo oneroso, an potius lucrativo ad effectum dijudicandæ in eo facultatis disponendi vel non de feudo hoc pacto quæsito.

Feruntur hac occasione nonnulli §. §. supplicis libelli, qui esse dicitur loco Investituræ, ac de eorum genuino sensu opportune disceptatur.

Penditur Cons. 55. Belloni Junioris.

SUMMARIUM.

1 *Potissima difficultas petita ex recursu per D. Co. Camillum ad Serenissimum directum Dominum pro erectione feudi in Comitatum juxta rationem* Bell. Jun. *cons.* 55.
2 *Anim advertitur Bellonum consulere in casu opposito.*
3 *Maximum discrimen inter casum Belloni, & hypothesim nostram.*
4 *Prima discriminis ratio ducitur ex Domini præjudicio.*
5 *Clausula juris Francorum operatur ut primogeniti tantum succedant.*
6 *Secunda disparitatis ratio ea allegatur, quia Dominus concedendo Investituram feudi simplicis videtur solùm habuisse in contemplatione primum investitum, quando verò feudum concessum est cum clausula juris Francorum, Dominus est, qui præfigit formam successionis specialiter observandam, & n. seqq.*
7 *Feudum ex pacto, sola juris communis dispositione attenta, ad omnes filios æqualiter transit.*
9 *Locus Petri de Gregorio probans allatam disparitatem.*
10 *Primus feudi acquisitor, licèt possit alterare formam feudi simplicis ex pacto concessi pro se & liberis, non tamen potest alterare formam in præjudicium primogeniti, si concessum pro se, & filiis primogenitis.*
11 *Laudatur Bellon. Jun.*
12 *Verior, ac receptior est apud Feudistas sententia, primum feudi acquisitorem etiam cum clausula juris Francorum, seu cum expressa primogenituræ erectione non ligari forma, sed ad illud vocare posse omnes filios in præjudicium primogeniti.*
13 *Sicuti primus acquirens potest in feudo novo primogenituram constituere, ita & constitutam alterare.*
14 *Maximè quando feudorum quæsitum est titulo oneroso.*
15 *Et tunc sine dubio quando primogenitus primi acquisitoris tempore concessionis, aut mutationis formæ extitisset in potestate Patris.*
16 *Authoritates per Bellon. pro contraria sententia allegatæ assumptum non probant, & num. sequent. usque ad* 24.
17 *Non valeat Argumentum à feudo ad majoratum.*
18 *Regulæ feudales non rectè aptantur majoratibus Hispanis.*
19 *Tunc solùm à jure Cæsareo ad consuetudines feudales ducitur Argumentum, quando eæ decidi nequeunt ex Sanctionibus juris feudalis.*
20 *Feudalis materia suis specialibus legibus regitur.*
21 *Majoratus Hispani irrevocabiles sunt, attenta censura legis peculiaris illius Regni.*
23 *Doctori qui sibi contradicit, credendum non est.*
24 *Quando jus alicui quæsitum ex dispositione & facto alterius eidem invito auferri possit remissivè.*
25 *Quando Primogenitura constituta non est à Patre, sed à Principe ex mera gratia, nequit Pater primogenito præjudicium inferre.*
26 *Nequit Pater disponere de feudo in præjudicium filiorum, si gratis concessum.*
27 *Primogenitura, & si constituta in feudo emptitio, provenit ex beneficio Patris,*
Contra tamen, n. 28. *cum seqq.*
29 *Feudum post erectam à Principe primogenituram, & postquam erectum est in comitatum, mutasse censetur primævam naturam.*
30 *Feudum quatenus est feudum comitatus dici nequit profectum à Patre.*
31 *Pater non tribuit dignitatem comitatus, sed Princeps.*
32 *Extende etiamsi feudum sit emptitium.*
33 *Non consideratur res quæ in comitatum erigitur, sed ipsa erectio, ad dignoscendum à quonam feudum proficiscatur.*
34 *Licèt res foret allodialis, postquam erecta est in primogenituram, vel comitatum à Principe, primogeniti non à Patre, sed ab ipso Principe jus habere dicuntur.*
35 *Occurritur mox relatis ratiociniis Belloni, & examinantur singulæ authoritates Doctorum ab eo latorum, & n. seq. usque ad* 45.
46 *Feudum propter minimam qualitatem de novo per Dominum superadditam, dum maneat in eadem linea, in qua erat antiquum, non evadit absolutè novum.*
47 *Nova Feudi Investitura antiquæ non derogat, sed prima intellectum præstat ad aliam.*
48 *Probatur in feudo controverso Calestani nullam de novo factam erectionem in Comitatum, & n.* 53.
49 *Dictio* (jam) *importat actus perfectionem in præterito tempore.*
50 *Feudatarius recursum habens ad Principem, ac declarans se velle feudum ab eo recognoscere, censetur illud tacitè in ejus manibus refutare, ut sibi de novo concederet.*
Intellige tamen ut, n. 52. *cum seqq.*
51 *Recipiens rem propriam in feudum, vel emphyteusim videtur illam Domino donare, & brevi manu rursus ab eo recipere.*
54 *Ut feudatarius per recursum ad Principem ob erectionem feudi in comitatum censeatur tacitè illud refutare, duo requiruntur, primum scilicet quòd successivè concedatur sub forma à prima diversa, & quòd concessio fiat de novo, hoc est post perfectam acquisitionem jam factam.*
55 *D. Co. Camillum habuisse recursum ad Serenissimum directum Dominum pro solo assensu, ac Investitura cum clausulis consuetis, probatur ex precibus per eum porrectis.*
56 *Ex proœmio finalis intentio deprehenditur.*

57 *Vel falsa opinio primum feudi acquirentem titulo oneroso posse de feudo disponere, vel quod recursus ad Principem pro Investitura eaque obtenta cum clausulis consuetis non præstet impedimentum, quin ipse primus acquirens sua uti queat facultate.*

58 *Opinio quod primus acquirens possit de feudo titulo oneroso quæsito disponere, procedit non solum in acquisitione facta à Principe, sed etiam in acquisitione facta à Vassallo, & latius ex professo, n.80.cum seqq.*

59 *Vassallus prior alienare nequit non reservato Domini assensu.*

60 *Feudatarius acquirens nequit ullo pacto omittere recursum ad Dominum pro obtinenda Investitura, & n.62. cum seq.*

61 *Æquum non est, quod ubi integrum feudi pretium fuit à Vassallo erogatum Vassallo priori, iterùm idem pretium Domino persolvatur.*

63 *Onus potissimum feudatarii est fidelitatis juramentum præstare.*

64 *Adeout si negligat per annum, & diem, amittat feudum.*

65 *Vas & substantia feudi est fidelitas.*

66 *Feudatarius tenetur dominum recognoscere.*

67 *Item emphyteuta toties quoties fuerit requisitus.*

68 *Feudatarius tenetur petere investituram, & num.seqq. usque ad 72.*

69 *Licèt aliqua jura disponerent feuda sola Investitura acquiri, posteà jure cautum fuit, quod etiam acquiri possent successione, dummodo sequatur Investitura.*

70 *Investitura nil aliud est, quàm apprehensio possessionis feudi.*

72 *Feudum emptum est verum feudum, ac regulari debet secundùm omnes leges & consuetudines feudales.*

73 *Feudi definitio.*

74 *Feudum nuncupatur beneficium, eo quod natura sua procedat ex benevolentia dantis.*

75 *Licèt fuerit integrum pretium priori Vassallo erogatum, adhuc quomodo censeri possit processisse ex domini munificentia, & n. seqq.*

76 *Sua omnia Princeps facit, quibus suam impartitur authoritatem.*

78 *Feudum dicitur acquisitum titulo oneroso, & non lucrativo, quando acquirens numeravit pretium.*

79 *Filii acquirentis titulo oneroso verè dicuntur habere à Patre, non à Domino.*

82 *Sive feudum emptum sit à Domino, sive ab alio cum Domini assensu, semper dicitur profectitium.*

83 *Feudum etiam emptum ab alio vassallo dici nequit quod habeatur ex concedentis beneficio.*

84 *Dominus consentiendo alienationi feudi nihil tribuit de suo, sed cum posset actum impedire denegando consensum, præbendo tollit obstaculum, & n.86.*

85 *Dominus præbendo assensum alienationi feudi factæ à Vassallo perficit actum, res tamen haberi dicitur à priori Vassallo.*

86 *Nisi præter assensum ipse Dominus specialiter promisisset observare, vel manutenere feudum.*

88 *Venturin. cons.37.num.62. credidit feudum à Vassallo quæsitum Domino assentiente dici non posse acquisitum titulo oneroso.*

Contrarium tamen est verius, ut numeris sequentibus junctis, n.80.81.

89 *In quo sensu Rosental. in Synopsi feudali cap.7. concl.34. à Venturin. allegatus loquatur, & numeris, seqq.*

91 *Fœmina non succedit in feudo emptitio, & pro vera admissa contraria opinione, ea solum concedenda esset in feudo empto à Domino.*

92 *Pro exclusione fœminæ à feudali successione omnis interpretatio sumenda est.*

93 *Naturæ feudi repugnat quod fœmina admittatur ad feudum.*

94 *Venturini ac aliorum opinio quod feudum emptum à Vassallo Domino assentiente, dici nequeat quæsitum titulo oneroso, est fortè vera, quando in quæstione est Domini præjudicium, & n.95.*

96 *Fieret præjudicium Domino fœmina admissa in feudo sub prætextu quod fuisset emptum.*

97 *Inter cætera Vassalli munera, quæ tenetur Domino exhibere, numerantur servitia militaria, consilium, voti constantia, taciturnitas, & interessentia ad personale servitium.*

98 *Venturinus commenddatur.*

99 *D.I.C. Reghini dignamentio.*

100 *Innititur D.Co.Camillum non solùm integra erogatione pretii facti prioribus Vassallis acquisitvisse feudum, sed titulo pariter oneroso fuisse assecutum assensum Domini, & n.118.*

101 *Exponuntur nonnulli paragraphi supplicis libelli, ex quibus videtur D.Comitem voluisse omninò recognoscere feudum à Serenissimo directo Domino. Intellige tamen ut n.102.cum seq. usque ad n.118.*

103 *Etiamsi in Investitura feudi empti ab alio Vassallo exponeret directus Dominus, quod feudum de novo concederet, adhuc neglecto verborum cortice intelligeretur concessisse solum assensum.*

104 *Si Princeps in investitura feudi empti utatur verbo (indulgemus) seu (donamus) vel similibus, adhuc feudum intelligitur quæsitum per contractum, non ex Domini privilegio.*

105 *In feudo non valet transactio facta per acquirentem, non obstante quod legerentur in Investitura verba, in Comitatum erigimus, conferimus, & donamus.*

108 *Quando etiam à principio ipsum feudum verè constituitur à Domino, & ab eo utile dominium transfertur in Patrem, adhuc feudum descendit non à solo Domino absolutè, sed mediante Patris contractu, ac propterea quoad filios videtur profectitium.*

Intellige tamen, ut n.109.

110 *Quando pretenderetur D.Co. Camillum à Serenissimo directo Domino aliquid assecutum præter consensum, certè non alium, quàm benignum indultum, quod ipse D.Comes, ejusque filii ac descendentes denominarentur Comites.*

111 *Plurimum differunt ipsum corpus feudi ab ejusdem Titulo, seu dignitate.*

112 *Quamvis de feudo empto à communi Patre teneatur primogenitus dare secundogenitis partem pretii, non tamen tenetur dare partem pecuniæ, cum qua Titulus fuit emptus.*

113 *An in contributione pretii quam facit primogenitus succedens in feudo novo, habenda sit ratio dignitatis feudo adjectæ.*

114 *Aliud est feudum, aliud dignitas, quæ licèt dici debeat concessa à Principe, feudum remanet in sui natura novi, emptitii, & onerosi.*

115 *Separari potest Principis nomen à Principatu, illudque retineri, licèt hic pœnes extraneos resideat.*

116 *Dominatio, titulus, & dignitas Principis deferri potiùs videntur jure sanguinis, quàm hæreditario.*

119 *Quando Domino pœnè ignota est filiorum persona, etiamsi feudi concessio tota tribueretur Domino concedenti, adhuc præsumendum est, quòd illos vocaverit contemplatione genitoris, ac propterea jus filiorum quæsitum ex Domini vocatione reputaretur profectitium.*

120 *Procuratorem constitutum à D.Co. Camillo pro acquisitione feudi excessisse fines mandati.*

121 *Postremus secundus libellus qui est loco Investituræ, est omnino relativus ad primas preces, & ad Instrumentum acquisitionis feudi.*

122 *In prioribus precibus petitur facultas vendendi feudum D.Co.Camillo pro se ejusque filiis & descendentibus, & quibus dederit.*

123 *Virtute clausulæ (& quibus dederit) competit investito facultas alienandi feudum etiam in extraneos quocumque titulo, sive inter vivos, sive in ultima voluntate etiam Domino irrequisito, maximè in primo acquirente.*

124 *Clausula (& quibus dederit) æquiparatur clausulæ, pro se ejusque hæredibus, & descendentibus quibuscumque.*

125 *Licèt juxta Civilistarum doctrinam clausula (& quibus dederit) ita intelligenda, ut alienatio fieri possit in sanguine conjunctos, resolvendo tamen quæstiones per terminos feudistarum, per hanc clausulam data est facultas sta alienandi in quoslibet, ut etiam feuda dari possint in allodium.*

126 *In Instrumento acquisitionis feudi Calestani nullum verbum de filiis, & descendentibus, sed potiùs oppositam stipulationem pro hæredibus.*

127 *Clausula cæterata post verbum (stipulanti) vel (acceptanti) extenditur pro se ejusque hæredibus, & successoribus quibuscumque.*

128 *Item post verbum (præsenti.)*

129 *Item & post verba (pro se.)*

130 *Feuda ubi expresè non leguntur acquisita pro filiis uti filiis,*

præsumantur acquisita pro filiis uti hæredibus.

131 *Clausulæ (si ita sibi placuerit) & (in ea forma & modo quæ sibi videbitur) appositæ in secundo supplici libello vim Investituræ habente æquivalent clausulæ (quibus dederit).*

132 *Etiam ad effectum liberæ facultatis disponendi de feudo.*

133 *Saltem in comprehensos in Investitura.*

134 *Bellonus quatenus sumeretur in sensu nobis contrario, notandus esset de Palinodia.*

135 *Declamatio Martæ adversus fidem consulentium nostri temporis.*

136 *Series facti & exitus controversiæ in qua patrocinium præstitit Bellonus objectato cons.55.*

137 *D. Co. Camillus antequam ultimum conderet elogium consuluit D.Advocatum de Luca, ut sibi candidè pro veritate exponeret, numquid posset de feudo controverso disponere.*

138 *Non habenda ratio de responso, seu Consilio Doctoris contra quem judicatum fuit.*

139 *Orificus olim Præses Neapolitani Senatus consueverat dicere allegantibus sibi consilia, quod voluisset videre sententias super iis latas.*

140 *Exempla magnorum Tribunalium plurimum attendenda pro decisionibus causarum.*

1 VEra dabitur ex adverso in superiori Articulo allata conclusio tot Doctorum votis commendata, tot Tribunalium probata suffragiis, quod primus acquirens titulo oneroso pro arbitrio suo de feudo, vel emphyteusi ex pacto rectè disponat, secus verò in feudo, vel emphyteusi quæsita titulo lucrativo ex benefica Domini munificentia, imò forsan hinc Domini Actores præsentem altercationem enodari contendent eorum favore; si enim feudum Calestani fuisset relictum in simplicibus terminis emptionis, & in pristina sui natura, utique negari non posset, quin censeretur ab acquirente provenisse, qui proindè de eo tanquam profectitio, & ex sua providentia acquisito, potuisset liberè disponere: verùm postquam ad Serenissimum Directum Dominum recursum habuit D. Comes supplex rogando pro erectione in Comitatum his verbis, quæ in ejus supplici libello leguntur: *Resta al detto Cavaglier Camillo Tarasconi di supplicarla per pienamente godere della gratia concedutagli, come humilmente la supplica, di restar servita per effetto della sua benignità di confirmare, e concedergli successivamente il feudo in Contea eretto, e come sopra, qual habbia la natura di feudo antico, nobile, e gentile, & avito al detto Cavaglier Camillo per lui suoi figlioli descendenti maschi legitimi e naturali, nati e procreati, e che nasceranno, e saranno procreati di legitimo matrimonio in infinito li detti luoghi e feudo di Calestano &c.* postquam inquam pro dicta erectione in Comitatum rogavit, idque obtinuit, contendent fortè Domini Adversarii, quod feudum mutaverit priſtinam ejus naturam, & factum feudum dignitatis amplius dici nequeat à Patre profectum; neque enim Pater est qui Comitatus dignitatem tribuit feudo, quia nec poterat, sed Princeps ex mera gratia & liberalitate: nec quidquam facere videtur, quod ipsummet feudum esset emptitium, quia non res quæ in Comitatum erigitur, sed ipsamet erectio considerari debet, ut dicatur ab aliquo proficisci; itaque licèt res esset paterna, imò allodialis, quia tamen fuit erecta in Comitatum à Principe, ab hoc non à Patre dicuntur filii jus habere. Ista est ratiocinatio, quàm suis ipsis verbis mutuavimus à Bellon. Jun. *cons.55.numer.32. & 33.* & quam allegatione Abbatis, Tiraquelli, Rolandi, & Menochii probari prætendit.

Ut autem objectum hoc, quod satis primo aspectu urge-
2 re videtur, ac premere, sternatur radicitùs, præmittendum est Bellonum consulere in casu oppositio, ac tueri partes ipsius primogeniti: quæstio enim erat, numquid primus acquirens feudi empti posteà per Principem in Comitatum & primogenituram erecti posset postmodum in ejusdem primogeniti præjudicium de feudo disponere, vel illud alienando, vel imponendo aliquod onus super eos, quod ipsi primo acquirenti non licere Bellonus contendit, & si considerentur singulæ authoritates in toto Consilio adductæ, id probant non propter successivam erectionem in Comitatum, sed propter formam specificè ac individualiter à Domino in Investitura decretam succedendi jure primogenituræ. Thema enim consilii ponit his verbis: *Feudum novum erectum in primogenituram, an & quando possit à primo acquirente alienari, vel onus super eo constitui in præjudicium primogeniti.* Quamborem quando etiam admitterentur conclusiones omnes à Bellono ibidem firmatæ, non urgerent in casu nostro, in quo feudum à Domino erectum fuisse non constat in primogenituram, nec quæstio est, numquid acquisitor possit, vel cæteros filios in præjudicium primogeniti admittere ad successionem feudi, vel ipsum primogenitum prægravare, sed controversia est, an ipse acquisitor possit feudum ex pacto & providentia in forma, ut inquiunt, communi alteri ex filiis prælegare in præjudicium cæterorum, qui casus dubio procul sunt oppositi, & plura discriminis fundamenta ferri possunt, quare illud primo aquirenti non liceat, hoc verò ei permittatur. 3

Et quidem prima dispar ratio ea potest allegari, quare 4
possit primus acquisitor prælegare feudum ex pacto uni ex filiis, nequeat autem filios omnes vocare ad feudum concessum cum clausula juris Francorum (hoc est concessum ea lege, ut primogeniti tantùm succedant, Ifern. *in cap. Imperialem, §. præterea, num.35. de prohib. feud. alienat.* per 5
Federic. Jo. Thomas de Marin. *de generibus & qualitate feudorum, tit.13. de feudo juris Francorum, n.15.* Burſatt. *cons.* 148.*n.37.* Giurb. *prælud.6.n.22. & §.2.glos.3. ante numer.32.*) ea allegari potest, quia postremo hoc casu fieret præjudicium Domino, qui Primogenitum solum admisit ad feudum, cogitans ad se faciliùs reversurum, eo scilicet decedente sine filio, quàm si ad illud evocasset omnes liberos investiti, unde adest fundamentum adimendi hanc facultatem primo acquirenti, alteratio scilicet sine Domini consensu contra ejus voluntatem, ac in ipsius præjudicium formæ prædictæ successionis, argumento eorum quæ tradit Petr. de Gregor. *de conceſſ.feud.part.3. quæſt.7.numer.12.13.& 40.* quæ non solùm non militant in oppositio casu prælegantis uni tantùm ex filiis feudum ex pacto quæsitum in forma communi, sed conferre potiùs videntur ad hanc facultatem indulgendum, tanquam ad actum tendentem in utilitatem ejusdem Domini.

Secunda potissimum disparitatis ratio ea esse potest, quia 6
Dominus concedendo investituram feudi simplicis ex pacto & providentia videtur solùm habuisse in contemplatione primum investitum, cujus etiam intuitu admisit ipsum posse feudum transmittere ad ejus posteritatem, ac propterea nullam ipse Dominus decernit formam ac methodum succedendi, sed eam relinquit in dispositione juris communis, sic enim in concessione facta Titio pro se ejusque filiis, ac descendentibus in ordine ad successionem nulla videtur posse considerari peculiaris forma, nulla voluntas, nullum ministerium Domini, sed videtur quod ipse solùm Titium habuerit in mente, in reliquis quoad ejus progeniem, sinendo quod successio regulari deberet prout de jure, non inspecta potiùs persona unius filii, quàm alterius, siquidem 7
de propria sui natura, sola juris communis feudalis dispositione attenta, feudum ad omnes filios æqualiter transit, *cap.1.in princ. de succeſſ.feud.cap.1.§.ſi quis per triginta, verſ. omnes filii ſi de feudo defuncti contentio ſit inter Dominum, & Agnatos, cap.1.circa, fin. verſ.reſpondeo ad ſolos, & ad omnes, de natura ſucceſſ.feud.cap.penult.in princ. de prohib.feud.* 8
alien. per Lotharium, Giurb. *de ſucceſſ.feud.prælud.6.n.20.* Intrigl. *de feud.cent.1.quæſt.7.num.9.* quando verò in Investitura expresè decernitur, quod succedatur jure Francorum, vel quod pertranseat de primogenito in primogenitum, dominus est qui præfigit formam successionis specialiter observandam, & influit, ac inspirat vitam, esse, modum ac solemnitatem vivendi in ipsum feudum, ut eleganter loquitur Pern. penès Petr. de Gregor. *d. quæſt.7.p.3.nu.35.* à quo liceat transcribere hic, ut jacent, aliquos numeros, ex quibus perbellè nostra hæc confirmatur: inquit igitur de Gregor. *num.31. ubi ſupra, Invenio in hac ardua difficultate & Doctorum varietate*, quod D. Gulielm. de Pern. *ſummus inter modernos Siculos Feudiſta in conſ.11. incipient. in Inquiſitione Terræ Heracliæ tetigit iſtam quæſtionem quaſi in individuo, numquid in perſona primi acquiſitoris feudi ſit omnino attendenda, vel obſervanda aliqua forma conceſſionis, & ibi dicit, quod cùm eſſet judex Magnæ R.C. in contingentia facti una cum aliis Colleghis ſuis evaſerunt declarationem, ſeu determinationem hujus quæſtionis propter contrarietates* Andr. de Ifern. *ſuperius allegati, ipſe tamen conatur ibi reducere dictas contrarietates quodam fœdere diſtinctionis ad concordiam, ut ſit facienda vis & differentia inter formam & formam, ut ſi facta fuerit conceſſio feudi Titio & filiis, vel liberis ſuis, etiam de ſuo corpore legitimè deſcendentibus & non ultra, nec addito quod vivatur jure Francorum, tunc qualitercumque fiat conceſſio feudi his perſonis in tali feudo novo, hæc forma perſonalis non attendatur, ſed ipſa perſona primi acquirentis,* 9

rentis, cuius respectu principaliter est facta concessio, arg. l. si quis nec causam, & l. rogasti in princ. ff. si cert. petat. & ita secundum eum ibi loquitur Andreas de Isern. *si rectè inspiciatur in dict. c. 1. de alienat. feud. patern. quia licèt loquatur de concessione feudi ex pacto & providentia concedentis, non tamen loquitur, quando in ea concessione est apposita clausula juris Francorum, & inde est quod dixit* idem Andreas de Isern. *in cap. 1. §. quid ergo in 3. colum. de invest. de re alien. fact. quod potest primus acquisitor alienare feudum sine consensu filiorum, ex quo non attenditur alia persona quam principalis, cui primo facta fuit concessio, & Dominus principaliter eligit Patrem, & servitium ejus magis sibi gratum, quam filiorum*, ut dixit Andreas de Isern. *in cap. 1. Episcop. vel Abbat. super illis verbis, text. & ad Dominum revertatur per text. in l. inter artifices, ff. de solut. cum aliis adductis ibi per eum: Ubi autem forma concessionis feudi est circa modum, & qualitatem & solemnitatem vivendi, ut puta quando Princeps statuit, & informat, & qualificat specialiter feudum, ut vivatur jure Francorum, & hanc viam introducit & statuit, certè hæc forma est, & ideo penitus & omnino attendenda & observanda, & in nihilo præmittenda, nec ab ea recedendum, & hoc casu loquitur* Andr. de Isern. *in dict. cap. 1. §. omnes filii, qui propriè loquitur in concessione feudi sub clausula juris Francorum, & sic apparet quod* Andr. de Isern. *non est sibi contrarius, sed potiùs diversus secundum diversas formas concessionum, & ratio differentiæ inter istas formas secundum eum ea est, quia hæc forma, quod vivatur jure Francorum, tanquam influens & inspirans vitam, & esse, & modum, & solemnitatem vivendi, totam concessionem apprehendit, & informat, & afficit tam ipsum primum acquirentem, quam posteros suos, præsertim cum hæc forma non possit dici principaliter introducta ejus contemplatione, sed favore Principis, & in odium primi acquisitoris, & restrictionem formæ, ut sit aliquando ad ipsum Principem feudum reversurum, & inde est, quod dixit* And. de Isern. *in cap. 1. §. præterea ducatus in 4. colum. versic. sed si dicatur feudum concessum, de prohibit. feud. alienat.* per Fridericum *quod hodie novæ infeudationes fiunt in Regno jure Francorum, quibus soli primogeniti admittuntur & aliis præferuntur, & hoc vergit in odium & restrictionem feudatarii primi acquisitoris, ut nequeat liberè in alios disponere, ut ibi per eum, qui successivè assignat aliam rationem, quia idem judicari debet in novo feudo, quod in antiquo, nisi in aliquo eorum quid specialiter & diversum constituatur*, ita firmat Andreas *in c. 1. in 4. colum. versic. in summ. de alienat. feud. pater. sed cùm in concessione feudi apponitur forma prædicta, ut vivatur jure Francorum, nulla fit differentia inter feudum novum, & antiquum, ergo secundum id quod observatur in uno, observandum est in alio, & ideo sicut observatur in antiquo, ita observabitur etiam in novo, sed in antiquo certissimi juris est, quod non potest hæc forma prætermitti, imò necessario succedit, & succedere debet primogenitus tantùm*, ut notat idem Andreas *in dict. cap. 1. §. hoc quoque, de success. feud. ergo idem observandum erit in novo*, & ita terminavit idem Andreas *in dict. §. omnes filii, & ita in effectu residet* Pern. *in discursu cons. præallegat.* huc usque de Gregor.

Hanc ipsam disparitatis rationem agnovit, probavitque Cyriac. *contr. 23.* ubi *numer. 32.* respondendo ad objectum, quod sibi excitaverat, *numer. 4.* quod primus feudi acquisitor possit alienare feudum, gravare successorem, alterare formam in præjudicium comprehensorum, respondet hanc in primo acquirente facultatem adesse, ubi feudum sit concessum in forma simplici pro se & liberis, secus verò si pro se & successivè filio primogenito, ac deinceps primogenitis in infinitum, quibus inquit dispositione sua præjudicium inferre non posse, cùm jus ex ipsa Investituræ forma, ipsaque concessione intelligatur quæsitum, sic inquit Cyriac. *sed nec respectu alterius partis donatæ eidem D. Marchioni, & sic generaliter respondendo argumento, dico, quòd primus acquisitor feudi simplicis potest præjudicare successoribus, sed non feudi primogenii, etiamsi sit primus institutor primogenituræ, quia statim erecta primogenitura omnibus futuris primogenitis nedum natis, qualis erat tunc Marchio Alphonsus, sed etiam nascituris dicitur jus quæsitum, vivente etiam prædecessore, & primo institutore, maximè quia acceptatio fuit facta etiam pro futuris primogenitis, ibi (acceptantes pro se, & eorum hæredibus, & descendentibus masculis legitimis & naturalibus, & ut infrà) & infra isti nominantur, ita Purpurat. &c.*

His contenti sumus præ dignitate summi Doctoris in
11 juris peritia optimè meriti, ac in legali Republica supra omnium invidiam perpetua digni commendatione, evitasse objectatum consilium Belloni, licèt fortè aliqui non defuissent, qui facili etiam negotio fundamenta omnia ab ipso ibidem allata, in suo quoque casu feudi primogenii evertissent; si enim præcipuos maximè feudistas consulamus, 12
vera potiùs ostenditur contraria sententia, primum nempè feudi acquisitorem, etiam cum clausula juris Francorum, seu cum expressa primogenituræ erectione non ligari forma, sed imò ad illud vocare posse omnes filios in præjudicium primogeniti, Petr. de Gregor. *de conces. feud. dict. part. 3. & quæst. 7.* in qua latè ac profundè, ut assolet, discussa quæstione, solutisque omnibus contrariis, hanc parte inconcussè firmat, *numer. 37.* eam dicens, *numer. 44.* veram ac indubitatam, Intrigliol. *de feud. centur. 1. quæst. 10. num. 76. 51. num. 60. 53. num. 190. num. 67. & 48. num. 83.* latissimè Cumias *in cap. si aliquem, verbo antiquis, num. 182. cum sequentib.* ubi communis est opinio ab omnibus P.P. Regni probata, Giurb. *de succes. feud. prælud. 5. num. 40. in fin. §. 1. glos. 8. numer. 45.* ubi quod nec amplius controverti in Regno vidit, ac quòd hodiè prorsus indubium est, *& num. 55. & §. 2. glos. 3. num. 89. versic. contrarium dixi verius*, Cantet. videndus *in extravagant. volentes versic. sed quid si fuerit adjecta, fol. mihi 82.* ubi refert Pern. testantem hanc opinionem æquiorem, & veriorem, hancque tenere omnes Siculos, aliosque refert dicentes magnam Curiam illam amplecti, & quòd non audiuntur disputationes in contrarium, afferendo etiam Jacobum Chirch. dicentem, quòd totus Mundus miratus fuit de quadam sententia contra hanc opinionem lata, & demum quòd hanc opinionem prius tenuit Jo: Andreas *in Constitutione Constitutionem divæ memoriæ*, à qua propterea opinione, cùm sit hodiè recepta, & contra eam nemo audeat disputare, ut ipse loquitur, monet in judicando recedendum non esse, Milanens. *decis. 8. num. 23. 28. 30. 39. 40. 54. & 321.* Thesaur. Jun. *quæst. forens. libr. 5. quæst. 23. numer. 5.* ubi innumeros allegat, demonstrans, quod quemadmodum in feudo novo potest primogenituram inter vocatos constituere, ita potest constitutam alterare, seu etiam onus adjicere, Surd. *cons. 351. numer. 26.* Carolus Tapias *decis. 2. n. 264.* Marta *de succes. leg. part. 1. quæst. 23. numer. 42. art. 3.* Baron. *in allegat. post secundum volumen, de citat. numer. 103.* 14
circa fin. quæ quidem opinio maximè vera videtur, quando feudum fuisset quæsitum titulo oneroso juxta superiùs allatam receptissimam omnium sententiam, Intrigliol. *suprà, num. 71.* de Gregor. *eod. loco, numer. 50.* Giurb. *allat. §. 1. glos. 8. numer. 45.* & indubitata prorsus, quando primogenitus primi acquisitoris tempore concessionis, aut mutationis formæ extitisset in Patris potestate, Intrigliol. *relat. loc. num. 79.*

Nec authoritates Doctorum per Bellonum allatæ *nu. 22.* 16
si sufficienter penpendantur, videntur contrarium probare, nam nonnulli, ut Castrens. Jas. Ludovic. Bolognin. Tiraquell. Peregrin. Gomez. & Aufrer. loquuntur in majoratu, & primogenio allodiali, & illorum aliqui in majoratu secundùm leges hispanas erecto, quos propterea allegare non juvat ad probandum controversum assumptum, primò quia 17
non benè arguitur de majoratu ad feudum, ut latè discusso articulo, allatisque hinc indè fundamentis compertum reliquit Intrigliol. *de feud. cent. 1. quæst. 67.* quod observarat etiam Covar. *var. resol. lib. 1. cap. 15. numer. 14. circa princ. versic. & primo*, quemadmodum è contra decisiones ac regulæ feudales non benè aptantur majoratibus Hispaniæ, Valenzuel. *cons. 23. numer. 20.* ubi *num. 22.* advertit, quòd si mediocris adhibeatur diligentia, reperientur res plures, in quibus feuda à majoratibus differunt; regulare enim est, ita 19
demum à jure Cæsareo ad controversias feudales duci argumentum, quando eæ decisæ non inveniuntur de jure feudorum, quoniam feudalis materia suis specialibus legibus re- 20
gitur, ad text. *in cap. 1. de feudi cognitione*, Ursin. *de success. feud. part. 1. quæst. 2. art. 2. numer. 13.* Secundò quia Hispanum Majoratum irrevocabilem facit lex peculiaris illius 21
Regni, de qua meminit idem Castrens. *citat. cons. 164. num. 1. in 2.*

Præterea Castrens. ibidem loquitur de majoratu ex Regis munificentia instituto ac donato, quare etiam si feudales regulæ Majoratui, & regulæ primogeniorum feudo aptarentur, adhuc attentis etiam nostris principiis, cùm versaretur 22
in majoratu gratis titulo lucrativo & non oneroso quæsito, rectè pro filiis Castrensis respondit.

Martin. Laudens. & Joannes le Cirier. *de primogenitura locis adductis* non loquuntur de quæstione proposita.

Bec. *cons. 468.* præterquamquod loquitur in feudo antiquo, nil aliud adducit *alleg. num. 58.* quàm dictum Castrensis *consilium 164.* quod vidimus non rectè allegari ad probandum

dum primum feudi acquisitorem titulo oneroso non posse de eo disponere, sicuti pariter *cons. 498. n. 19.*

Bolognin. loquitur de Majoratu; cujus irrevocabilitatem arguit ex consuetudine Regni; ejus opinio tuta non videtur, quia irrevocabilitatem contendit, non obstante expresso pacto in majoratus constitutione appositio, quod revocari posset ad libitum, ut patet ex Themate Consilii, quod propterea redarguunt tradita per Molin. *de primogeniis Hispaniæ lib. 4. cap. 2. nu. 78.* undè nominatim dictum Bolognini consilium reprobat Peregrin. *cons. 69. n. 14. versic. ad sextum lib. 1.*

Purpurat. *cons. 500.* omitti poterat, quia loquitur in revocatione primogenituræ factæ non à primo acquirente, ut constat *ex themate consilii*, sed in revocatione facta à pronepote ipsius acquirentis, & sic in feudo antiquo, sicuti pariter.

Natta, Roland. & Cæphal. Primus *aleg. cons. 502. num. 42.* ut constat *numer. 40. præced.* ibi, *sic etiam dico, quod ad jus primogenituræ, quod in dictis feudis competit D. Philippo opera, & cura primogenitorum suorum, & ex contractu etiam inito per primum investitum cum Hominibus Caburi, ut ei per dictam substitutionem non potuerit derogari*, id ipsum clarè apparet ex *tot. cons.* Secundus *cons. 10. numer. 37. in 3.* ubi loquitur in primogenitura erecta in concessione Imperatoria facta Avo illius qui contendebat, undè manifestum est Rolandum non actitasse ibi quæstionem primi acquirentis. Tertius demum *cons. 12.* ut constat *ex ipso argumento Consilii*, quod ita scribit, *Pater an possit cum consensu Principis reducere feudum antiquum ad primogenituram, & deindè idem Pater possit renuntiare dicto juri primogenituræ.*

Isern. *in cap. 1. §. Præterea, n. 38. versic. si dicatur, de prohibit. feud. alienat.* per Federic. loquitur indistinctè, quòd quando feudum provenit ex munificentia Domini, si ad illud ex tenore investituræ omnes filii vocantur, nequeat Pater illis præjudicium afferre, quod non urget contra nos, qui admittimus in feudo ex dantis munificentia proveniente paternam non valere ordinationem.

Guglielmum Pernam *cons. 12.* non legi: Scio tamen eundem *cons. 11. immediate præcedente* à Canet. *in extravagant. volentes, versic. sed quid si fuerit adjecta, nu. 8. fol. 83.* allegari pro contraria opinione sibi visa æquiori ac veriori, undè
23 quatenùs etiam diceret id ad quod allegatur, ei parum deferendum videtur, cùm Doctori qui sibi contradicit, credendum non sit, teste Becc. *cons. 143. n. 44. tom. 2.*

Thomas de Marin. *de feud. tit. 12. de feud. jur. Franc. nu. 15.* loquitur pariter de feudo antiquo, sic enim quæstionem excitat: *Quæro, an Pater alienare possit hujusmodi feudum juris Francorum antiquum, in quo succedit primogenitus, &c.*

Menochio *cons. 161. alleg. nu. 14.* vel deferendum non est, quia pro confirmatione prædictæ conclusionis adducit solùm Iserniam loco superiùs allegato, quem vidimus id non probare, vel saltem alibi visum contrarium defendisse, ut innuit Petr. de Gregor. *d. quæst. 7. sub nu 31.* & Pern. *cons. 12.* qui ut suprà, diximus apertissimam cecinit patinodiam, dum consilio immediatè præcedenti contrariam sententiam veriorem dixerat, ac æquiorem, vel intelligendus est in feudo gratis concesso, ut conciliari possint ea quæ innuit allegato *nu. 14.* cum adductis *præcedenti num. 6.* in quo rectè probavit, quòd primus acquirens poterat pro sui libito disponere de feudo titulo oneroso quæsito.

Aufrerius *in addit. ad decis. 450.* Capell. Tolosan. loquitur in majoratu, & licèt hanc testetur sequi sententiam Gallica Parlamenta, contrariam tamen ibidem Capell. Tolosan. sustinuit, ipseque Aufrerius post adducta fundamenta pro hac ipsa Capellæ sententia sic concludit, *Aliæ quamplures rationes ad partem istam adduci possent, quam ego credo de juris rigore veriorem.*

Hinc non temerè argui potest quanti habenda sit Belloni sententia inspecto primo fundamento, quod *nu. 22.* tulit ex Doctorum authoritate.
24 Fundamentum autem secundum in ordine ex eo deductum, quòd jus alicui quæsitum ex dispositione & facto alterius non possit ei sine voluntate ipsius auferri, sufficienter evertunt tradita in præcedenti articulo *versic. sexto alii hanc acquirenti indulgent facultatem, num. 62. cum pluribus seqq.*

Fundamentum tertium, quod speciali indiget examine, cùm inde præsertim eruatur objectum in nostra hypothesi, in eo consistit, quòd cùm primogenitura in themate Bello-
25 ni constituta non fuerit à Patre, sed à Principe ex mera ejus gratia & liberalitate, & ideò filii hoc jus non habeant ex paterna dispositione, sed ex speciali Principis beneficio nequeat Pater id eis auferre, ducto argumento à feudo novo ex pacto & providentia, de quo non potest Genitor ipse disponere in præjudicium aliorum, si gratis concessum sit, quia filii illud non habent ex Patris provisione, sed ex Principis beneficio, quæ singillatim *ibidem* comprobat allegatione Doctorum, proceditque ulteriùs sibi excitando objectum, quòd prima fronte videri quidem poterat 27
primogenitura illa re & effectu ex beneficio Patris proveniisse, ea ratione, quia constituta fuerat in feudo emptitio, quod sine dubio profectitium erat, utpotè ex provisione, & contractu Patris comparatum; at statim respondet (undè tota vis argumenti contra nos emergit) quòd si 28
feudum fuisset relictum in simplicibus terminis emptionis, & in pristina sui natura, utique non potuisset negari, quin fuisset dicendum, provenisse à Patre, huncque de eo tanquam profectitio, & ex sua providentia acquisito potuisse in præjudicium filiorum disponere. Verùm post- 29
quàm fuerat à Principe erectum in Comitatum, & primogenituram, eo modo mutaverit pristinam suam naturam, quod probat allegatione Olsaschi *decis. 23. numer. 24.* subjungendo verius esse feudum non posse, quatenus feu- 30
dum erat Comitatus, dici profectum à Patre, cùm Pater non sit qui Comitatus dignitatem tribuat feudo, sed Princeps ex mera gratia, & liberalitate, minimè attento 31
quod esset feudum emptitium, quia non res, quæ in Co- 32
mitatum erigitur, sed ipsamet erectio consideranda est ad 33
dignoscendum à quonam feudum proficiscatur, ut propterea licèt res foret paterna, & allodialis, postquàm tamen erecta est in primogenituram & Comitatum à Princi- 34
pe, ab hoc non à Patre dicantur primogeniti jus habere, quod probat satis Abbat. *cons. 85. numer. 1. in 1.* Tiraquell. *de jur. primogen. quæst. 21. num. 7.* Roland. *cons. 10. numer. 40. in 3.* & Menoch. *cons. 401. numer. 19. & 504. numer. 10.* Hæc Bellonus, quæ ut sufficienti claritate diluantur, admittimus primo loco irrevocabilitatem primogenituræ à 35
Principe ex mera ejus gratia constituræ, ad instar feudi novi Domini beneficentia concessi, juxta conciliationem superiùs in proximo Articulo innumeram firmatam Doctorum authoritate.

Animadvertimus secundo loco, quòd Bellonus *post dictum numerum 31. versic. nec est quod aliquis objiciat*, simul 36
duo involvit, primum nempe primogenituram irrevocabilem, tamquam erectam à Principe, secundum quod feudum relictum non fuerat in primæva sua natura, sed tamquàm erectum in Comitatum à Domino, ab ejusdem munificentia solùm deberet recognosci elargitum, non verò à Patre acquirente profectum: Doctores autem ferè 37
omnes ab Authore allegati de primo tantùm loquuntur, postremum autem eorum aliqui non tangunt, aliqui verò vix libant, & in diverso omninò proposito, undè judicare debemus, quod vir doctissimus discurrendo congruenter ad hypothesim suam, totum faciat fundamentum, non super objectata erectione in Comitatum, de quo Doctores allegati non loquuntur ad præsens propositum, sed super forma succedendi per viam primogenituræ à Principe decreta, & 38
certè si ipse fuisset superindè requisitus, responsum dedisset, quod attulit eximius Doctor Fontanella *decis. 329. nu. 4. in fin. Nolo quod mihi deferatur, aut credatur, nisi in eo quod dicunt Doctores quos allego*, juxta vulgare principium, de quo Cyriac. *contr. 521. n. 21.* Altograd. Sen. *cons. 47. n. 52. in secundo*, quæ animadvertit quoque Bart. *in l. non solum, §. liberationis, n. 7.* & ibi Addentes *lit. F. de liberatione legata*, quod etiam vulgarissimum axioma dicit Cavagnol. *decis. consultiva 81. n. 5. lib. 2.*

Et quidem Abbas *allegato cons. 85. in 1.* non controvertit 39
ullam dispositionem primi acquirentis, nec ullum verbum de feudo, sermo ibi tantùm est de celebri illa quæstione circa prælationem Nepotis in successione ab intestato in primogenitura allodiali contendentis cum Patruo, in qua concluditur pro Nepote primogenito, quem dicit consequi hoc jus non à Patre, sed ex speciali dispositione Regis, qui primogenituram erexit.

Idem prorsus firmat Tiraquel. *oppositio loco*, dum loquendo de primogenio, & majorata allodiali, jus ad illud probat 40
filiis competere ex Principis authorizantis contractum dispositione.

Roland. pariter nec verbum de primo acquirente, imò ut superiùs etiam letigimus, expresè loquitur de feudo antiquo, in quo quærit *nu. 37. versic. circa ultimum*, numquid præjudicare posset vocato in Investitura jure primogenitusæ concessa cuidam Jacobo certa feudi divisio *ibid.* expressa,

& negativè respondet, motus inter alia, *num.* 39. ex eo quòd cùm Pater nequeat præjudicare in feudo paterno & antiquo, neque possit præjudicium inferre in primogenitura, quæ ad feudi antiqui naturam accedit, *& num.* 40. in contrarium allegato solum dicit, quòd quando jus primogenituræ competit ex dispositione, vel privilegio Principis nequeat Pater filio jus tollere, quod non à Parre consequitur, sed à Principe, & sic hi tres Doctores probant Belloni assumptum quoad constitutionem primogenituræ, non quoad recursum feudatarii habitum ad Principem ad effectum, ut illud in Comitatum erigeret.

41 Menoch. verò allegatis *cons.* 401. *n.* 19. *&* 504. *nu.* 10. agit solùm quæstionem superiùs in priori Articulo discusam, dum probare contendit quod feudum Mirandulæ (Thema consilii sui) tamquam feudum dignitatis, ad unum tantùm primogenitum spectabat ex legis providentia.

42 Superest ut respondeatur ad Osasch. *decis.* 23. *sub numer.* 24. adducto à Bellon. *dicto num.* 32. ad probandum, quod feudum postquam fuit à Principe erectum in Comitatum, pristinam suam mutavit naturam, sicque ubi primò censebatur improprium, & quasi profectum à Patre, postmodum recognoscatur à Principe, unde intelligi possit perquam facilè in paterna dispositione amplius non remansisse; Osaschus itaque *allegato num.* verè affert præfatam conclusionem expresè dicens, qualitatem Comitatus additam feudo illud efficere novum, sed non inde facit illationem, quam facit Bellon. quod nequeat per acquisitorem alienari; arguit potius quod illud feudum Canellarum, de quo in Pedemontano Senatu tunc controvertebatur inter Agnatum prætendentem portionem deficientis, sibi accrescere tanquam feudum antiquum ex pacto, & fœminam filiam unius stipitis contendentem admitti ad exclusionem Patrui, arguit inquam quod feudum illud tanquam novum ob dictam formam Comitatus additam de recenti, jure optimo erat alienabile (ut de facto ad probandum alienabile feudum per acquisitorem novæ formæ tanquam novum eumdem Osaschum hoc ipso loco affert Mastrill. *decis.* 56. *num.* 20.) Imò

43 tantum abest, ut ex dicta Osaschi doctrina argui queat præfatam erectionem in Comitatum operari, quod novitèr investitus nequeat de feudo disponere, ut hoc ipso argumento Authores ab Osascho allegati utantur ad probandam omnimodam facultatem in investito disponendi de dicto feudo erecto in Comitatum, & hoc jure effecto novo, etiamsi per prius antiquo: Is enim Author dictam conclusionem assumpsit à Grat. *respons.* 4. *colum.* 2. (*est sub num.* 19.) *in primo*, cui in postrema editione junxit Cephalum in *cons.* 12. *num.* 13. *&* 14. Primus consulit in causa Parmensi

44 vertente inter DD. de Corrigio occasione transactionis initæ per quemdam D. Gibertum de Corrigio cum DD. Marchionibus de Sala, in qua ad probandum in dicto Giberto facultatem transigendi, affert hoc Argumentum, quod feudum aliàs antiquum fuit ad ejus favorem erectum in Comitatum per verba: *In Comitatum erigimus, conferimus, & donamus*, quæ tanquam indicativa novæ dispositionis, & novæ formæ, efficiunt feudum novum, super quo primum investitum inferunt posse contrahere, ideòque à Mastrill. *dicta decis.* 56. *num.* 20. ipse quoque Gratus hoc loco unà cum Osascho citatur ad probandum primum acquisitorem novæ formæ posse de feudo tanquam novo disponere.

45 Cephalus verò adducto *cons.* 16. *num. allegatis*, distertis verbis probat feudum effectum novum ob dictam qualitatem Comitatus ei additam, & pro intento suo indè arguit *nu.* 16. quod Pater primus investitus post dictam novam formam ob erectionem in Comitatum validè disposuerat de feudo, regula attenta, quod paterna dispositio in feudo novo rata esse debeat.

Licèt, ut quod sentio, ingenuo fatear candore, mihi ve-

46 ra non videatur indistinctè horum sententia, quod feudum propter aliquam minimam qualitatem per Dominum in eo de novo appositam, dum maneat in eadem linea ac progenie, in qua erat antiquum, dici debeat absolutè novum, & obnoxium reddi regulis feudi novi. Ipse Cæsar Ursill. cæteroqui partialissimus Afflicti *in annotation. ad decis.* 112. ubi Afflictus *dictam sententiam, num.* 5. tenuerat, illum videtur redarguere *num.* 7. dicendo, quod ipse melius loquens *in Commentariis super Constitutionibus Regni* ait feudum non esse, nec reputari novum, nisi quoad illam novam qualitatem adjectam, & non in aliis, quod post ibidem ab eo allegatos aliis citatis tenet Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *quæst.* 23. *num.* 5. *& pluribus*, Valenzuel. *cons.* 160. *num.* 86. quibus eximiè conferunt tradita per Giurb. *de success. feud. à num.* 62.

47 *usq; nu.* 65. notat, quod nova feudi investitura aliam habens formam investituræ antiquæ non derogat, sed prima intellectum præstat ad aliam, quod latè etiam firmaverat Hug. *cons.* 26. *num.* 24. *vers. hinc est*.

Præterea prædicta adducta pro responsione, ad tradita per Bellon. *dicto num.* 32. quibus maximè niti videntur partes 48
Dominorum Adversariorum, lata videntur prorsus ex abundanti nostro hoc in casu, in quo nulla de novo facta fuit in Comitatu erectio: sola utriusque supplicis libelli Sereniss. Domino porrecti, ut in Themate, ac instrumenti acquisitionis feudi lectura liquidissimè comprobat per prius feudum Calestani in Comitatum erectum. In primo siquidem supplici libello lego: *Possedono li devotissimi & humilissimi di V. A. S. Vassalli e Servitori Conte Carlo Leone, & Abbate Conte Claudio fratelli Fieschi, e figliuoli, e discendenti del fu Conte Francesco nato del Conte Scipione il feudo, e Contea di Calestano*. In fronte verò instrumenti scribitur, *Cum sic sit, quod infrascripti Domini Comes Carolus Leo, &c. habeant, &c. feudum in titulum Comitatus erectum Calestani, &c.* & in corpore ibi, *venditionem, cessionem de dicto feudo Calestani, &c. in Comitatum erecto ut supra*. In altero verò supplici libello clariùs etiam, & citra omne dubium hoc idem compertum faciunt illa verba: *Essendoci compiaciuto V. A. S. con suo rescritto fatto sotto li di* 16. *Gennaro corrente* 1650. *alla supplica data dall' Abbate e Conte Claudio Fieschi a suo nome, e come Procuratore del Conte Carlo Leone suo fratello fargratia a detti Conti Fieschi di poter vendere il feudo in titolo di Contea eretto di Calestano, Arpicella, Marzolara, e Vigolone con loro Territorii, e giurisdittioni, regali, mero, misto impero, e potestà del Gladio, &c.* & infrà eodem verfic. *nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Conteagià eretto di detti luoghi, e ricevere dall' A. V. l'investitura feudale, &c.* ubi considero dictionem illa (*Jam*) ibi *in titolo di Contea già eretto*, quæ 49
importat actus perfectionem in præterito tempore, Barbos. *dictione* 139. *nu.* 1. Quamobrem, admisso etiam quod attenta erectione in Comitatum in casu Belloni, tunc à Principe facta, feudum propter primævam naturam mutatam intelligeretur omninò profectum ab ipso Principe, qui novam hanc qualitatem feudo tribuit, non à Genitore, qui antè erectionem acquisivit, hoc inquam admisso sine præjudicio veritatis, cessat objectum in casu nostro, in quo Serenissimus Dominus feudum nostrum in Comitatum non erexit, sed apertissimè patet ex facto, jam per prius in Comitatum erectum, ac venditum cum hac qualitate antè obtentam eandem investituram; undè omni ex parte satisfactum censemus traditis per Bellon. *dict. num.* 32. *&* 33. Bina alia fundamenta, quartum scilicet in ordine, in quo deducit, quod in feudo dignitatis solus primogenitus succedere debeat; & quintum, quod omni in casu dispositio sine Principis authoritate irrita sit, in aliis pensantur, & diluuntur Articulis, illud nempè de feudo dignitatis in primo, hoc verò de Principis licentia in sequenti.

Non latet, quòd poterat recensita Belloni sententia per 50
ipsum satis validè confirmari, ex eo quod feudatarius recursum habens ad Principem, ac declarans, se velle feudum jam acquisitum ab eodem Domino rursus recognoscere in feudum, censeatur tacitè in manibus ipsius domini illud refutare, ut sibi de novo concederet, Bald. quem refert, & sequitur Afflictus *decis.* 112. *numer.* 5. *circa fin. versic.* 51
idem dicit Bald. quemadmodum videmus in recipiente rem propriam in feudum, vel emphyteusim, in quo casu recognoscens sibi præjudicat, Rot. innumeros referens *in recent. part.* 6. *tom.* 2. *decis.* 613. *numer.* 5. cùm videatur illam Domino donare, & brevi manu prædicto feudali, vel emphyteutico titulo recipere, ut post Bald. & plures alios innuit Surd. *cons.* 135. *numer.* 107. Et verè in Belloni Themate 52
loquendo in summis apicibus, ut inquit Dominus meus de Luca in ejus secundo responso brevi, sed succoso, omnique referto acumine in hac causa reddito, *versic. considerando etiam* (datur secundo loco in fine præsentis disceptationis) loquendo inquam in summis apicibus, in casu Belloni intelligi posset de eo feudatario, qui jam perfectè feudum acquisivisset, & deindè ex intervallo curasset adjici dignitatem; hoc enim casu censeri fortè posset per quendam actum occultum donationis feudum refutatum in manu Domini condonato eidem pretio erogato, & deindè tamquam ex integro illud sub diversa natura acceptum ex nova gratia, & liberalitate, quo in sensu fortè salvari potuisset Belloni sententia, & in quibus terminis censendum est illum locutum, aliàs non posset salvari à palinodia, dum *cons.* 9. consulendo in casu, in quo quidam Scalia emerat feudum à quodam Melchiore de Rippi assecuta

postmodum à Domino Duce Mantuæ investitura, ut constat *ex facti specie*, tenuerat, ac probaverat *n.* 34. quod jure suo dictus Scalia tamquam primus acquirens potuisset feudum illud uni ex filiis prælegare.

54 At illa cessant in casu nostro, ut acutissimè D. de Luca observavit, in quo feudum nostrum nulla in hac concessione fuit à Principe dignitate insignitum, cùm jam antea fuisset in Comitatum erectum, & quatenus etiam, quod absit, erectio tunc facta fuisset, non fuisset facta post feudum jam perfectè acquisitum, sed simultaneè cum assensu per Dominum præstito dictæ acquisitioni; & verè Afflict. *d. loco mox relato*, Petrus de Gregorio *de concess. feud. part.* 3. *q.* 7. *num.* 10. & quotquot pro ea tacita refutatione & successiva concessione allegari possent, loquuntur, ut videre est, prædictis duobus præsuppositis, primò nempè quod concedatur sub forma à prima diversa, puta adjecta nova dignitate, quæ prius feudo non inerat, & concessio fiat de novo, hoc est post perfectam acquisitionem jam factam, quæ, ut inferiùs sufficienter demonstrabitur, præsupponit jam obtentam à Principe investituram, quare ad hunc effectum dici non posset nova concessio, quando quis post feudum primo acquisitum, reservato consensu directi Domini, eundem Dominum pro consensu rogaret, ac ab eo obtineret postulatam investitura, hæc enim, ut probabitur, est de substantia perfectæ acquisitionis, & quasi illius pars integralis, sicque dici non posset nova concessio, nisi denuò post primam integralem acquisitionem idem feudum concederetur.

55 Porrò quidnam præstitit Dom. Com. Camillus supplici suo libello, quidnam rogavit? nonne pro solo assensu acquisitioni feudi, ac pro sola ejusdem investitura cum formis, clausulis, solemnitatibus, ac derogationibus in similibus de stylo jam noto ab omnibus indistinctè apponi solitis, consuetis, ac respectivè necessariis? certissimè con-

56 stat pluribus in locis præfatæ ejus supplicationis, tum ex prœmio, ex quo finalis intentio deprehenditur, *arg. text. in l. ult.* & ibi glos. *in verbo modus in fine*, & Bart. *num.* 3. *de hæred. institut.* Duran. *decis.* 18. *pariter num.* 3. Rota *in rec. part.* 2. *decis.* 682. *num.* 6. Lanar. *in proposito cons.* 64. *numer.* 12. Buccaferrus *respons.* 5. *num.* 10. latissimè Alexand. Raudens. *de analogis cap.* 34. *num.* 123. *cum sequentibus*, ibi, *nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo in titolo di Conteagià eretto di detti luoghi, e ricevere dall' A. V. l'investitura feudale, e come detto instromento di vendita &c.* ut infrà, *di modo che l'investitura feudale s'habbi per fatta, e concessa al detto Cavalier Tarasconi Oratore e come sopra in virtù del rescritto, qual V. A. si compiacerà di fare alla presente supplica &c.* & etiam ex priore supplici libello eorum del Flisco, ad quem porrectus à Dom. Com. Camillo est omninò relativus, ibi, *Sperano che sia l' A. V. per fargli gratia di rimetterglila detta caducità, per l'effetto infrascritto, poiche essi bramano di far vendita di detto feudo e sua jurisdizione al Cavalier Camillo Tarasconi per il prezzo frà loro convenuto, intervenendovi però il beneplacito e consenso di V. A.* & clarius ibi, *Humilmente la supplicano far gratia al detto Conte, & Abbate Claudio Fieschi anche come Procuratore &c. di concederli di nuovo &c. il detto feudo &c. e poi di poterlo vendere al detto Cavalier Camillo Tarasconi per suoi figlioli, e descendenti in perpetuo, & a chi darà per il prezzo frà loro concordato, & al detto Cavalier Camillo Tarasconi di poterlo liberamente comprare, e riportando poi dall' A. V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà.*

57 Quamobrem ex duobus alterum fateri compellimur, vel quod sit falsa opinio allata in antecedenti Articulo, quod feudum titulo oneroso quæsitum possit per primum acquisitorem alienari, maximè in comprehensos in investitura, & hoc pacto notanda de lapsu prima orbis Tribunalia, & potissimum Romana Rota, totque alii Doctores inter quos multi testantur eam opinionem vix unum Hannetonium hucusque habuisse contradictorem, vel quod recursus ad Principem directum feudi dominum pro investitura, hæcque ab eo gratis obtenta cum clausulis, formis, ac solemnitatibus apponi consuetis, non præstent impedimentum, quin dictus primus acquirens titulo oneroso recensita utatur facultate; si enim vera est prædicta opinio pro primo acquirente firmata, necessario fatendum est Principis assensum, juramentum fidelitatis à Vassallo præstitum, ac feudalem investituram nullatenus dicto acquisitori obstare.

58 Nam ex una parte opinio prædicta, quod primus acquisitor possit de feudo titulo oneroso quæsito disponere, pro-

cedit non solùm in acquisitione facta à Principe, sed etiam in acquisitione facta à Vassallo priori feudi possessore, ut statim probatur, & admittit ipse Bellon. *dicto cons.* 9. *n.* 34. *juncta facti specie*, & ex alia parte prior feudatarius alienare nequit non reservato Domini assensu, *c.* 1. *de prohibit. feud. alienat.* per Lothar. *& cap.* 1. *de prohibit. feud. alienat.* 59
per Federic. nec feudatarius acquirens potest ullo pacto emittere recursum ad Dominum pro obtinenda investitura, ut mox patebit, nec justum esse potest, quod ubi in- 60
tegrum feudi pretium fuit à Vassallo erogatum, iterùm idem pretium persolvatur Domino; ergo vel falsum est quod primus acquirens titulo oneroso de feudo nequeat disponere, vel præfendendum non est, quod juramentum fidelitatis, ac investitura obtenta à Domino post feudi ac- 61
quisitionem, hanc primo acquirenti titulo oneroso adimat facultatem.

De hoc Judices rogo ipsosmet Adversarios, numquid D. Co. Camillus acquirens post acquisitum feudum Calestani à Dominis Comitibus de Flisco potuisset negligere præstationem juramenti, ac non effagitare feudalem investi- 62
turam cum formis, ac clausulis, quæ in similibus omnibus, nedum in hac regione, se alibi etiam, ut notorium est, 63
apponi consuescunt. Scimus equidem onus potissimum Feudatarii esse fidelitatis juramentum, quod Domino polliceri compellitur, *cap.* 1. *de cap. Conrad. cap.* 1. *de forma fidelitatis, cap.* 1. *de nova forma fidelitatis, & Can. de forma* 22. *quæst.* 5. adeò ut si negligat per annum & diem illud præstare 64
amittat feudum, *d. c.* 1. *de cap. Conradi, cap.* 1. *in princ. quæ fuit prima causa beneficii amittendi, c. final. de prohib. feud.* 65
alien. per Lothar. Aldobrand. *cons.* 1. *num.* 324. *in princ.* unde 66
vas, & substantiam feudi esse fidelitatem, dixit Ponte *cons.* 67. *num.* 3. Quemadmodum pariter tenetur Dominum recognoscere, Merlin. *decis.* 795. *numer.* 17. ad instar emphyteutæ, qui debet Dominum recognoscere toties quoties 67
fuerit requisitus, Fulgin. *de jure emphyt. sub tit. de renovat. quæst.* 9. *num.* 2. Ubald. *decis.* 337. *n.* 4. cogiturque ab eo feuda- 68
lem petere investituram, *d. cap.* 1. *in principio, quæ fuit prima causa, & dicto cap.* 1. *dec. Conradi, & cap.* 1. *quo tempore miles &c.* itaut sine ea possessio feudi novi acquiri nequeat, Gloss. & Doctores quos refert Rebuff. *tom.* 3. *commentar. in Constitutiones Gallicas sub Rubr. de materiis possessoriis art.* 1. *gl.* 1. *nu.* 22. Christineus *in decis. Curiæ Belgicæ vol.* 6. *dec.* 3. *num.* 1. *cum seqq.* Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 38. *nu.* 64. Joannes Baptista Vincemola *inter cons. feud. divers. cons.* 1. *nu.* 42. Jo. Gallic. *ibid. cons.* 2. *num.* 28. *&* 60. ubi quod licèt aliqua jura disponerent feuda sola investitura acquiri, statutum postea fuit, quod etiam acquiri possent successione, dum- 69
modò sequeretur investitura, Franc. ab Eccles. *ibid. cons.* 40. *numer.* 2. unde hodie duo adsunt modi acquisitionum feudi successio scilicet, & investitura, Paris. de Put. *de reintegr. feud. cap.* 220. *numer.* 2. sic investituram nil aliud esse intelligi- 70
mus quàm apprehensionem possessionis feudi, & eum dici in feudo investiri, qui feudi possessionem nanciscitur, Azor. *institut. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 6. *vers. porro investitura*, ita quod feudum sine investitura nullo modo constitui queat, 71
vel possideri, *cap.* 1. ubi Bartolus, & Doctores, *quibus modis feudum constitui potest*.

Unde processisse arbitror eam Baldi ac aliorum sententiam, qui sustinent, quod feudum emptitium, & me- 72
diante pretio acquisitum, fit verum feudum, ac regulari debeat secundùm omnes leges & consuetudines feudales, ut plurima Doctorum citatione probat Rot. coram Merlin. *decis.* 670. *num.* 12. & latè discutit Sonsbekius *in comment. ad usus feudi part.* 2. *à num.* 7. Bimius *cons.* 38. *num.* 7. *to.* 1. Matt. *cons.* 2. *numer.* 45. *versic. ad sextum*, Zuccard. *cons.* 8. *nu.* 71. licèt feudum definiatur, quod sit benevola rei immo- 73
bilis, vel æquipollentis concessio alicui facta, suisque hæredibus masculis legitimis per investituram cum utilis dominii translatione, retenta proprietate sub fidelitate, & exhibitione servitiorum honestorum, ut ex Obert. *in cap.* 1. *§. hujus autem, in quibus causis feudum amittatur*, observavit idem Sonsbekius *ubi suprà, num.* 1. unde dicimus, feudum nuncupari beneficium, eo quod natura sua ex bene- 74
volentia dantis procedat, Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 2. *nu.* 2. Cassaneus *in consuetud. Burgund. rubr.* 3. *tit. des Feidz. in princ. numer.* 7. licèt enim in feudi acquisitione pre- 75
tium fuerit erogatum priori Vassallo, hinc que excludi videatur benevola Domini concessio, cùm tamen emptor debeat à Domino petere investituram, & ab eo ipsum feudum recognoscere, feudum ipsum sub hac formalitate (licèt in substantia acquirens illud verè habeat ex marsupio suo) intelligi potest ex Domini munificentia processisse,

Lanar. *conf. 8. num. 12. 17. numer. 2. verf. secundo dicunt, & 89. num.* 19. cùm ſua omnia faciat Princeps, quibus ſuam
76 impertitur authoritatem, *l. prima, §. veſtra, C. de veter. jure enucl. §. hæc igitur, in proœm. Digeſt.* ita Theſaur. in propoſito
77 *deciſ.* 148. *num. 9. verſic. nec obſtat*, pluribus Marta *de ſucceſſion. legal. part. 4. qu. 21. art. 19. nu.* 52. *&* 53. ideòque feudum etiam ſi non ſit gratuitò conceſſum, adhuc dicitur beneficium, ac plurimum habere gratiæ, Mantica ſuprà, num. 3. imò magis participare de gratia, quàm de contractu, Joannes Crot. *conſ.* 78. *numer.* 3. *volum.* 1. Mar. Anguiſſola *conſil.* 23. *numer.* 14. Porrò hæc ſemper debent in feudi acquiſitione intervenire, aſſenſus ſcilicet Domini, ac inveſtitura (prout intervenire noſtro in caſu) & tamen dicimus feudum
78 acquiri titulo oneroſo, & non lucrativo, quando acquirens feudi erogat pretium, Rota relata per Fulgin. *de jur. emphyt. ſub rub. de contr. emphyt. q.* 24. *num.* 18. Grilenzonius *conſ.* 144. *num.* 11. Rota videnda *in proximè alleganda Cæ-*
79 *ſenatenſ. emphyteuſ. numer.* 35. & quod filii hoc pacto acquirentis verè dicuntur habere feudum à Genitore, non à Domino, ſicuti teſtantur innumeri, quos allegat & ſequitur
89 Surd. *conſ.* 427. *ſub num.* 12. *verſic. tertio non reſiſtit alias*, iterum dico, ea opinio diſtinguens inter acquiſitorem titulo oneroſo, & lucrativo, foret falſa, & de ſubjecto non ſupponente, cùm tamen illa procedat ſive emptio facta ſit à Domino, ſive à Vaſſallo, quo caſu, ut ſuprà probatum eſt, citra omnem aleam dubitationis expectari debet aſſenſus Domini, ac inveſtituræ, quæ nequaquàm tollunt, quod primus acquirens nequeat diſponere de feudo, teſte ipſo Bellono *relat. conſ. 9. num.* 34. *juncta facti ſpecie*, ex qua, ut dictum eſt, conſtat de acquiſitione feudi à Vaſſallo, obtenta ſucceſſivè à Domino inveſtitura, qua non obſtante, probat Bellon. quod ille feudi acquiſitor feudi rectè poterat feudum prælegare,

Quod autem ea opinio diſtinguens inter acquirentem
81 titulo oneroſo, & lucrativo, & concedens ipſi acquirenti titulo oneroſo facultatem diſponendi de feudo, diſtinctè procedat, ſive acquiſitio facta fuerit à Domino, ſive à priori Vaſſallo cum Domini aſſenſu, poſt Decian. *reſponſ.* 58. *numer.* 59. *verſic. attamen procedit etiam quando à Vaſſallo, volum.* 2, Menoch. *conſ.* 498. *à numer.* 18. *verſic. nec obſtat*, Peregr. *conſ.* 22. *numer.* 6. *verſ. & quamvis, lib.* 2. Theſaur. *deciſ.* 146. *numer.* 9. *verſic. nec obſtat*, Gozadin. *conſ.* 73. *numer.* 14. *junct. Themate*, Fachineum *conſ.* 14. *numer.* 2. *in primo*, Surd. *conſ.* 427. *videnda. numer.* 13. *verſic. & non curo quod feudum fuerit à Domino, vel ab alio cum Domini conſenſu*, quos allegat, & ſequitur Rota *ſtatim citanda* (quibus ego addo Alciatum *in Lugdunenſ. impreſſ. lib.* 3. *conſ.* 6. *num.* 6. & Bellon. Jun. *dicto conſ.* 9. *numer.* 34. *juncta facti ſpecie*, Bero. *conſ.* 65. *numer.* 45. *in primo*, Reuſner. *lib.* 3. *conſ.* 11. *numer.* 65. *juncto numer.* 57. *verſiculo quod feudum ſit emptitium*) optimè compertum fecit dicta Rota in Cæſenatenſ. emphyteuſ. 14. Decembris 1635. coram Merlin. *inter ejus impreſſas, deciſ.* 699. *in ordine à nu.* 31. his verbis, quæ ſatis aptè ferri poſſunt pro dirimenda quæſtione, & quæ ut lector relevetur ab incommodo adeundi librum, tranſcribimus ut jacent: *Præcipua autem difficultas* (inquit Rota) *ut ingenue etiam ab informantibus pro Laura aſſerebatur, erat in eo poſita, an verè Paulus ſenior dici poſſit primus acquirens ex titulo oneroſo, ex quo non emit à Domino directo, ſi enim non acquiſiviſſet titulo oneroſo, non potuiſſet præjudicare Lauræ comprehenſæ in inveſtitura, quia hoc caſu inveſtiti non dicuntur habere bona ex beneficio acquirentis, ſed ex beneficientia Domini, nec dicitur contemplata principaliter ſola perſona acquirentis, & bona conſiderantur non tamquam profectitia, ſed tamquam adventitia, in quibus Pater non poteſt præjudicare filiis, & illis beneficium tertii, ac jus quæſitum auferre*, ubi diſtinguit Bald. *in l. prima, num.* 32. *Cod. per quas perſonas nob. acquir.* Aretin. *in l. cum Servus, §. ſi quis alicui nu.* 7. *verſic. prima concluſio, ff. de legat. prim.* Crot. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, n.* 141. *ff. de verbor. oblig.* Curt. Jun. *de feud. par.* 4. *n.* 132. *verſic. quid ergo concludend.* Surd. *conſ.* 305. *nu.* 36. *& conſ.* 351. *num.* 28. Menoch. *d. conſ.* 161. *n.* 11. *& ſeqq.*

Verùm Dominis viſum fuit bona hæc emphyteutica per Paulum Seniorem re vera ex titulo oneroſo fuiſſe acquiſita, quamvis emptio fuerit facta à tertio, non autem a Domino directo, ſemper enim ſubſiſtit, quod non ex liberalitate Domini, ſed ex propria pecunia bona illa habuit, & filii, ac Nepotes non fuiſſent in inveſtitura vocati, ſi Paulus non emiſſet, neque marſupio Pauli, cujus intuitu conceſſa fuit inveſtitura bonorum emptorum; filii autem ex facto Patris vocati, & Domino directo incogniti, nihil vel pecunia, vel laboris, vel meritorum præſtiterunt, & ſic non fuit habita contemplatio eorum, ſed tantùm Pauli, & ejus pecuniæ, quæ ponderatur ad effectum dignoſcendi titulum oneroſum acquiſitionis, juxta theoric. Bald. *in dicta l. prima, nu.* 32. *C. per quas perſonas nob. acquir.* Menoch. *conſ.* 286. *numer.* 8. *&* 12. *& conſil.* 309. *num.* 19. *ubi quod tali caſu totum jus remanet radicatum in perſona Patris, & dicto conſ.* 161. *num.* 28. *& ſeqq.* Natta *conſ.* 504. *num.* 3. *& ſeqq. & conſ.* 674. *num.* 14. D. Galvan. *conſ.* 8. *num.* 28. 37. 42. *& ſeqq. aſſerens nummos, vel merita acquirentis efficere bona profectitia, itaut dari, & adimi ab ipſo poſſint, & conferi data ab eo filiis, dum per contrarium judicium non mutatur voluntas, quod etiam advertit* Surd. *conſ.* 29. *num.* 18. & Manent. *conſ.* 43. *n.* 112. *lib.* 1. Caſtill. *quotid. contr. part.* 4. *c.* 5 *n.* 38. *&* 43.

Et quamvis Eccleſia non receperit pecuniam à Paulo, tamen certum eſt, quod Paulus, à quo cauſam metiri debemus, ſuſtinuit onus impenſæ, & pretium numeravit aliis inveſtitis ab Eccleſia, à quibus facile antea Eccleſia, vel pecuniam, vel merita acceperat.

Ideoque neque inveſtituram denegare poterat Paulo, dum non habebat impedimentum, & hinc excluditur liberalitas Domini directi; nihil enim dedit de ſuo, quia dominium directum pœnes ipſum remanſit, dominium autem utile, quod jam erat evulſum ab Eccleſia ex contractu emptionis, Paulus acquiſivit à primis emphyteutis, & ſic Eccleſia ſolùm conſenſit translationi dominii utilis de primis poſſeſſoribus in Paulum, tota autem acquiſitio bonorum profectæ eſt ex pecunia ipſius Pauli ſoluta iiſdem poſſeſſoribus, nullaque contemplatio habita fuit filiorum, ſed tota fuit Pauli Senioris, qui pecuniam ſolverat, ita in his terminis, quod nihil referat, an emptio facta fuerit à Domino directo, an ab alio Emphyteuta, ſeu Vaſſallo, ad hoc ut primus acquirens dicatur acquiſitor ex titulo oneroſo; & ſic de bonis poſſit liberè diſponere, tradunt Gozadin. *conſ.* 75. *num.* 14. *junct. Themate conſilii*, Theſaur. *deciſ.* 146. *num.* 9. *verſic. Non obſtat, & luculenter*, Surd. *conſ.* 427. *num.* 13. 14. *&* 15. *& conſ.* 305. *num.* 35. *verſic. prædicta autem ſententia, & num.* 36. *ubi quod ſufficit etiam rem fuiſſe in ſolutum à Creditore acceptam*, Peregr. *conſ.* 22. *numer.* 6. *verſic. & quamvis, lib.* 2. Decian. *conſil.* 58. *numer.* 49. *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 498. *verſic. non obſtat*, D. Fachin. *conſil.* 14. *lib.* 1.

Non obſtat quod Curt. Sen. *conſ.* 49. *numer.* 4. *ad med. verſic. nec eſt bonum*, Garzon. de Fœmin. *de feud. recipien. colum.* 21. *in* 6. *reſtrict. verſic. Tertio declaratur*, Schrader. *de feud. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 55. Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *q.* 41. *num.* 34. Rovit. *conſ* 89. *num.* 28. *dicant neceſſe eſſe, quod pecunia ſolvatur Domino directo, nec ſufficere ſi ſolvatur tertio, quoniam præallegati Authores loquuntur ad effectum, ut feudum dicatur verè emptitium, adeò ut in eo ſuccedere poſſit fœmina, quæ regulariter à ſucceſſione feudi repellitur, cap.* 1. *§. hoc autem notan. qui feud. dar. poſſint, cap. feudum ſi de feudo fuerit controverſ. ſed non negant, quin feudum tali caſu dicatur ex titulo oneroſo, quamvis à tertio emptum, & quin de eo poſſit diſponi in alias perſonas, præter fœminas non prohibitas, & prædicta opinio* Curt. Sen. *habet graviſſimos contradictores, ſcilicet*, Gozadin. Surd. Peregrin. Decian. Menoch. & Fach. in locis ſuperiùs adductis. Hæc Rota, quæ paucis viſa eſt omnia objecta prævidiſſe, illaque miro, ut conſtat, ordine diluiſſe, unde allegari meretur judicio meo pro deciſione noſtræ altercationis, licèt ipſa loquatur in terminis emphyteuſis, & nos verſemur in quæſtione feudali, non ſolùm ex traditis in *Articulo præcedenti, verſiculo prædictorum autem Doctorum, num.* 112. *cum ſeqq.* ſed etiam quia Doctores omnes à Rota hìc allegati loquuntur in terminis feudi, & ipſa pariter expreſsè etiam loquitur, & de emphyteuta, & de Vaſſallo numer. 37. Quamobrem ſive feudum fuerit 82
emptum à Domino, ſive ab alio cum Domini aſſenſu quomodocumque ære paterno quæſitum fuerit, ſemper dicitur profectitium, & ubi emptum ab alio Vaſſallo, dici 83
nequit, quòd ex concedentis beneficio habeatur; Dominus enim conſentiendo alienationi feudi, quæ fit ab alio, nihil utique tribuit de ſuo, ſed cùm poſſet actum impedire 84
denegando conſenſum, tollit, præbendo, de medio obſtaculum, quæ ſingillatim plurium allegatione comprobat Surd. *dicto conſ.* 427. *num.* 14. ad diſcrimen conceſſionis factæ per ipſum Dominum rei, quæ erat ſua libera, in feudum; tunc enim dicitur totum dare, & tunc rectè intelligitur ab ipſo concedente feudum haberi; at quando res ipſa jam erat infeudata, & per Vaſſallum alienatur in non vocatum, tunc quidem Dominus dare dicitur quidquid habet, ſed hoc quod dat, in hoc uno dumtaxat conſiſtit, quod tollit

85 tollit impedimentum de medio; benè eſt verum, quod tollendo obſtaculum perficit actum, atque ideò res dicitur haberi à Vaſſallo, & actum venditionis perfici à Domino. Eſt Theorica quam à Camerario Surdus mutuavit, ſuperiùs relato loco, num. 15. & conferunt tradita per Hieronym. Garzon. *de fœm. ad feud. recip. vel non in ſextare ſtrictione, verſic. at prima opinio, circa fin. in* 2. *part.* 10. *tom. tract. magn. fol.* 170. *à tergo*, ibi, *ego teneo conſenſum &c*, ubi quod quando feudum emitur à Vaſſallo, non habetur à Domino niſi conſenſus, nec inveſtitus feudum ab eo aſſequi
86 videtur, niſi præter aſſenſum ipſe Dominus ſpecialiter promiſiſſet obſervare, vel manutenere feudum, tunc enim ipſe diceretur vendere; id quod pariter latè deducit Joannes Franc. de Ponte *conſ.* 3. *num.* 1, *cum ſeqq.* & ferè per totum, dum poſt Andream obſervat Principem alienationi feudi
87 aſſenſum præſtantem non cenſeri allquid de ſuo donare, vel remittere.

88 Et licèt Venturin. *conſ.* 37. *num.* 62. *junct. num. ſeqq.* hiſce minimè aſſentiat, volens, quod quando feudum emitur ab ipſo Domino, quæſitum quidem dicatur titulo oneroſo, ſecus verò ſi quæſitum à Vaſſallo Domino aſſentiente, allegando ad ſuæ confirmationem diſtinctionis Roſental. *in*
89 *ſynopſi feudal. cap.* 7. *concluſ.* 34. *num.* 2. attamen ſi benè legatur *tota dicta concluſio* 34. compertum habebitur, eundem Roſental. non ſatis ejus aſſumptum probare, vel ſaltem hujuſmodi diſcrimen in ſenſu ſuo fortè non ſine ratione
90 excogitatum minimè congruere terminis noſtræ quæſtionis, ibi enim (ſicut etiam animadverterat Rota in Cæſenatenſ. emphyteuſ. ſuperiùs relata) Author quærit, numquid fœmina in feudo emptitio ſuccedat, & licèt numer. 2. per Venturinum allegato quæſtionem referat à nonnullis definiri fœminarum ad vota, dummodò Vaſſallus feudum
91 emerit à Domino, ſecus ab alio Vaſſallo cum ejuſdem Domini aſſenſu, ipſe tamen numer. 7. cum ſeqq. fœminam indifferenter non ſuccedere in feudo emptitio, tamquam communem, & in Camera probatam ſententiam, quavis diſtinctione poſtpoſita, ſtatùit ac firmat. Benè eſt verum, quod in Gloſſa cap. inquit, quod poſito, ſed non dato fœminam ſuccedere in feudo empto, præfatam diſtinctionem omninò retinendam cenſeret, data his verbis ratione, *Cùm hoc feudum reſpectu Domini ſit omninò gratuitum, nec illi obeſſe debeat, quod hic Vaſſallus ab alio Vaſſallo, quem dominus gratis de eo inveſtierat, hoc emit*; ex quibus conſtat, quod hæc diſtinctio approbatur à Roſental. ad effectum tantummodo excludendi fœminam, pro cujus excluſione omnis interpretatio capienda eſt, cùm naturæ feudi repugnet,
92 93 quod ad feudum admittatur, ut ipſe pariter Roſental. animadvertit *eodem cap.* 7. *concluſ.* 33. *num.* 8. vel veriùs judicio meo, ex relata cauſali *ibi, nec illi obeſſe debet &c.* liquet eandem diſtinctionem admitti, quando in quæſtione eſt domini præjudicium, quibus in terminis omnes Doc-
94 tores in dicta gloſſa allegati, qui ſuperindè aliquid innuunt, expreſsè loquuntur; videlicet quando fœmina hoc prætextu quod feudum fuerit emptitium, delinquente agnato, vel maſculina linea extincta, ſuccedere attentaret, & in quo ſenſu nos quoque doctrinam juridicam probaremus; ſiquidem reſpectu ejuſdem Domini, cui nihil novus Vaſſallus præſtitit (& cui præjudicium inferretur, ut infrà demonſtrabimus, fœmina ad feudalem ſucceſſionem admiſſa) feudum emptum ab alio Vaſſallo diceretur quæſitum titulo lucrativo, unde quoad Dominum, qui gratis aſſenſum præſtitit, feudum, quod erogatione pecuniæ priori Vaſſallo numeratæ ultimus inveſtitus fuiſſet aſſecutus, dici non poſſet titulo oneroſo acquiſitum; nam aliàs ſine manifeſta violatione veritatis (ubi præſcindatur à Domini præjudicio) ſi Vaſſallus pretium integrum uſque ad obulum erogaſſet ſive Vaſſallo, ſive Domino, numquam dici poſſet ſibi feudum fuiſſe donatum, illudque titulo non niſi oneroſo fuiſſe acquiſitum, ut rectè innuit Rota ſupra adducta dec. ac Doctores ibidem allegati, & Surd. præ cæteris.

Et quidem ſumma ratione concedi poſſe videtur, quod
95 Domini reſpectu feudum non dicatur lucrativo titulo acquiſitum, nec ei præjudicium ullum factum cenſeri debeat, licèt in ſubſtantia quæſitum fuerit integra pretii numeratione ab alio Vaſſallo, ex vulgari regula *res inter alios acta, &c.* quod ſanè præjudicium fieret Domino, ſi fœmina admitteretur
96 in feudo eo prætextu, quod eſſet emptitium, & pluribus quidem rationibus. Primò nempè quia fœmina imbellis inepta foret ad tuendum armis directum Dominum. Secundò, quia illum comitari non poſſet, cùm publica minimè patiatur honeſtas fœminas cœtui virorum intereſſe. Tertiò, quia propter fragilitatem diſcurſus in rebus peragendis pacis, bellique tempore, eidem Domino imbecille daret conſilium. Quartò, quia de ea modicum confidere poſſet ob lubricitatem voti, cùm quater muretur in hora; & quintò denique ob periculum ſecreti, cùm fœmina tacere neſciat, propter quæ fœminam excluſam à feudali ſucceſſione, ex Baldo autumat Roſental. *eod. cap.* 7. *concluſ.* 31. *nu.* 2. & tamen hæc ſunt munia Vaſſalli, quæ inter cætera Domino cogitur exhibere, ſervitia ſcilicet militaria, conſilium, voti conſtantiam, taciturnitatem arcani præſtare, & cœtui intereſſe virorum, Roſent. ibid. undè ſuccedente fœmina inepta in his Domino inſervire, manifeſtum eſt quod ei illatum intelligeretur præjudicium. 97

Quamvis hæc omnia in hypotheſi noſtra omninò ceſſare debeant, data ſiquidem quacumque diſtinctione, ac etiam pro vera admiſſa Theorica Venturini (quam plurimum authoritatis ſibi vendicare putamus uti probatam ab eodem Venturino viro quidem acutiſſimo, ac in controverſiis examinandis diligentiſſimo, cujus eximiam virtutem veluti ab 98
erudito Præceptoris cinere redivivam habemus tanquam in Phœnice in D. J. C. Franciſco Reghino Patritio Pontremu- 99
lenſi in hac Urbe Advocato, mihi præcipua dilectione conjuncto, cujus juris lucubrationes plurima eruditione ſemper refertas ſæpiùs typis editas admirari ſoleo, & tunc ſummoperè diu expetitum publici juris factum exopto ejus reſponſum in hac eadem cauſa redditum pro Domino Comite Hieronymo Taraſcono Adverſario Domini Comitis Octavii (cujus jura pro tenui Minerva mea ego tueor in præſentia) admiſſa inquam relata diſtinctione, adhuc in caſu noſtro minimè urgeret, eo quia Dominus Comes Camillus 100
non ſolùm titulo oneroſo à Dominis Comitibus del Fliſco, quibus integrum pretium numeravit, acquiſivit feudum, ſed titulo pariter oneroſo aſſecutus fuit aſſenſum Domini, cui erogavit (*ut infrà, nu.* 118. *verſic. Præterea ſciendum eſt*, exponemus) pecuniarum quantitatem, eamque habito reſpectu ad id quod ab eodem Domino adeptus fuit, ſatis notabilem.

Nec eſt quod rurſus hìc quis objiciat, quod in ſupplici 101
libello ad effectum habendi neceſſariam inveſtituram porrecto, non ſemel Dominus Comes acquirens ſupplex roget C. S. S. quatenus ſibi plura ex gratia concedat, & in ſpecie, ut dignetur ex ſua benignitate confirmare reſcriptum factum priori libello Dominorum de Fliſco, & ſucceſſivam Caleſtani venditionem, imò etiam ut ſibi in feudum eundem locum concederet, quem convenerat ab eadem Celſitudine ſua recognoſcere in feudum, ibi, *con obligo al detto Cavalier Taraſconi Oratore di riconoſcere per ſe, ſuoi figliuoli, deſcendenti maſchi in infinito in feudo da V. A. li detti luoghi &c.* & paulò poſt: *nel quale v'è il patto di riconoſcere da V. A. il detto feudo in titolo di Conteagià eretto*, & infrà: *Reſta al detto Cavalier Camillo Oratore di ſupplicarla (per pienamente godere della gratia concedutagli) come humilmente lo ſupplica, di reſtar ſervita per effetto della ſua benignità di confermare, e corroborare con la pienezza della ſua Podeſtà Ducale non ſolo il reſcritto &c. ma etiamdio il medemo inſtromento di vendita, e concedergli ſucceſſivamente in feudo &c.* Quoniam cùm apertè liqueat feudum emptum à Dominis de Fliſco, nilque Domino Comiti traditum à Celſitudine ſua, quæ utique directum dominium ſibi retinuit, nec tranſtulit utile, quod apud ipſam non erat, ſpecioſæ eæ dicendi formulæ, ac ab humili reverentis Vaſſalli obſequio ſcriptæ nil aliud ſignificant, quàm obſequentiſſimam aſſenſus Sereniſſimi implorationem, quod ſatis compertum faciunt ea verba prioris ſupplicis libelli eorum de Fliſco, ibi, *Speranzo che ſia l'A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità, poich'eſſi bramano di far vendita di detto feudo, ſua giuriſdittione, e beni al Cavalier Camillo Taraſconi per il prezzo fra loro convenuto, intervenendovi però il beneplacito, e conſenſo di V. A.* imò ſi ex inveſtitura 102
ſimilis feudi empti ab alio Vaſſallo diceret expreſsè directus 103
Dominus, quod feudum illud de novo concederet, neglecto verborum cortice, genuina foret interpretatio pro nuda conceſſione conſenſus, ut rectè obſervavit Camerarius penes Surd. *ubi ſupra, nu.* 15. *in fine*, & conferunt tradita per Bald. *in l. quiſe Patris* 3. *num.* 34. *C. de bonor. poſſ. unde liber.* quem ſequitur Jaſon. *conſ.* 57. *num.* 7. *in primo*, dicens multum ſingulare, Ger. Spin. *conſ.* 16. *num.* 44. Intrigliol. 104
de feud. cent. 1. *quæſt.* 18. *num.* 18. ubi quod ſi Princeps in inveſtitura feudi empti utatur verbo: *Indulgemus*, vel *donamus*, vel alio ſimili, feudum intelligitur quæſitum per contractum, non ex Domini privilegio, vel munificentia; imò etiamſi adeſſent verba: *donamus, & ex cauſa donationis pleno jure transferimus*, adhuc contractus feudi non

intelligeretur translatus in contractum simplicis donationis, ut reprobato Oldrado, decidit Rota coram Merlin. *dec. 670. nu.* 18. & juvat demùm ad hæc Grat. *respons. 4. in primo*, ubi probat in eo feudo tanquam novo non habere locum jus accrescendi, nec propterea revocari posse transactionem super eo factam per acquirentem, non obstante quod in casu suo (ut constat num. 9.) in investitura legerentur verba: *In comitatum erigimus, conferimus, & donamus.*

106 Præterea quidnam importet nostro in casu, quod D. Eq. Camillus recognoscere vellet Calestanum in feudum à Principe, & quid in mente habuerit hac dicendi formula indicandi, constat non obscurè ex eo quod juxta superiùs allata verba libelli per eum porrecti refert id conventum in libello dato per Dominos de Fliseo, ibi: *Essendoci compiacciuto V. A. S. con suo rescritto fatto sotto il di 16. Genaro corrente 1650. alla supplica data dall' Abbate e Conte Claudio, &c. con obligo al detto Cavalier Camillo Tarasconi Oratore di riconoscere &c. in feudo da V. A. li detti luoghi &c.* & tamen in dicto libello aliud superindè non exprimitur, nisi quod ipse D. Eques deberet reportare à C. S. S. investituram consuetam, ei pollicendo fidelitatis juramentum, his verbis, *riportando poi da V. A. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà &c.* sicuti etiam in eodem libello refertur, conventum in instrumento acquisitionis feudi, quod ipse D. Comes deberet recognoscere dictum locum in feudum, his verbis: *Essendosi in conformità della gratia di V. A. stipulato un'instromento di tal vendita &c. nel quale v'è il patto di riconoscere da V. A. il detto feudo &c,* & tamen in dicto instrumento non leguntur super hoc alia verba quàm ista: *attentis gratia, beneplacito, consensu, & licentia C. S. S. & dispositione Majoris Magistratus, & interveniente de novo consensu C. S. quatenus opus sit, & non aliter &c.*

107 Et quamvis etiam admitti possit sine veri præjudicio, quod attento dicto supplici libello, verè D. Co. Camillus voluerit ab ipso Domino Calestanum recognoscere in feudum Comitatus, etiam in sensu importante, quod voluerit assequi à Domino aliquid aliud præter consensum, & investituram, puta privilegium, ac indultum, quod dictus D. Eques Camillus acquirens, ac ab eo descendentes denominarentur Comites, ut in eo legitur postulatum, adhuc parum
108 opitularetur Dominis Comitibus Actoribus, non ob id, quod in his terminis observat Surd. *dicto consil. 427. num. 15. vers. addo*, nempè quod, quando etiam à principio ipsum feudum verè constituitur à Domino, & ab eo utile transfertur dominium in Patrem, qui cum ipso D. contrahit, adhuc feudum descendit non a solo Domino absolutè, sed mediante Patris contractu, ejusque stipulatione, ita quod quoad Patrem suscipientem feudum descendat quidem à solo Domino, sed quoad filios proveniat à Patre, qui pro illis stipulatur, ideòque jus filiis quæsitum per paternam stipulationem censeri debeat profectitium, ut ratiocinatur idem Surd. *supra, ante num. 16. & sub num. 45. versic. quod si feudum, & antea num. 13. pluribus allegatis*; non inquam
109 ex hoc fundamento, quia si feudum fuisset gratis, & ex Domini beneficentia ac liberalitate concessum, foret filiis quæsitum jus omninò irrevocabile ad feudum, de quo proindè tanquam habito titulo lucrativo, primus investitus, congruenter discurrendo juxta conciliationem in alio articulo firmatam communi Doctorum voto probatam, non posset disponere.

Sed parum juvaret Dominos Comites Actores, quoniam
110 certè non aliud prætendi posset, D. Comitem assecutum, quàm erectionem feudi in Comitatum, benignam videlicet concessionem, quod ipse D. Comes acquirens, ejusque filii, ac descendentes denominarentur Comites; nam quoad feudum, scimus acquisitum cum ejusdem Principis assensu à
111 Dominis Comitibus del Fliseo; plurimum siquidem differunt ipsum corpus feudi ab ejusdem feudi titulo, seu dignitate adjecta, ut apertissimè constat ex tradit. per Capyc. Latr. *consult. 23. numer. 74. cum seqq.* ubi quod quamvis de feudo empto à communi Patre teneatur Primogenitus dare Secundogenitis partem pretii, non tamen tenetur dare partem pecuniæ, cum qua titulus fuit emptus, secutus Rovit. *loco ibid. allegato*, qui in ipsum etiam melius docuit
112 *super pragmat. 25. de feud. num. 58.* ubi tractando de contributione integri pretii, quam Primogenitus succedens in feudo novo facere tenetur fratribus, quærit an in hujusmodi
113 contributione habenda sit ratio dignitatis eidem feudo adjectæ, sicque supponit aliud esse feudum, aliud dignitatem,
114 quodque licèt hæc dici debeat concessa à Principe, adhuc illud remaneat in sua natura novi emptitii, & onerosi, quæ optimè prævidit, ac scitè excitavit adversus Bart. *in l. 1. §. nec castrense, nu. 7. de collat. bon.* dissertimus Ant. Faber. *de error. pragmat. decad. 41. errore 10. nu. 4.* licèt ipse benignius indulgere potuisset Bartholo suam reprehensionem, dum allata dicto num. 7. satis benè conciliari poterant cum iis quæ tulerat num. 4. ubi hujus ipsi Fabri, & aliorum sententiæ favere videtur docens, quod in controversia collationis considerandum non sit, quantum Pater erogavit in quærenda militia filio, sed considerari debeat æstimatio militiæ vendibilis, ac subdens quod non confertur militia quantum ad dignitatem, sed hæc ex suppuratione detrahi debeat; quam quidem Theoricam à Bart. desumptam tulit in proposito Merlin. *de legitim. lib. 2. tit. 1. quæst. 5. nu. 28.* Hanc ipsam animadversionem fecit Doctissimus D. de Luca *in superius commendato secundo responso in hac causa dato, versiculo quodque aliud*, quæ pariter confirmant tradita per J. C. Petrum Petracinum *in consult.* Capyc. Latr. *consult. 24. num. 21.* ubi quod separatur Principis nomen à Principatu, ut illud retinere possit, tametsi hic pœnes extraneos resideat, & nu. 23. ubi quod denominatio, titulus & dignitas Principis deferri potius videntur jure sanguinis, quàm hæreditario, ac hujusmodi concessio facta à Principe, separata intelligitur ab ipsa concessione feudalium.

Quare jus quod virtute investituræ prædictæ sibi possent
117 quæsitum prætendere Domini Comites Adversarii, totum in substantia versari videretur circa ipsum feudi Titulum, quem unicum dici potest à Principe efflagitatum ac obtentum; quare conclusiones omnes quæ ferri possent pro ipsis Dominis Comitibus Actoribus, in hoc unum collimare posse videntur, quod nempè D. Comes Camillus non potuisset contraria sua dispositione præjudicium ipsis tamquam ab eo descendentibus, ac à Principe in investitura in hoc contemplatis inferre, quin participarent de dicto Titulo & dignitate Comitatus, ac propterea denominarentur Comites, quod tantùm abest D. Co. Camillum unquam in animo habuisse, ut potiùs in ipso postremo ejusdem elogio, quandocumque de eis mentionem fecit, sub hac Comitum denominatione continuò nuncupaverit.

Præterea sciendum est, quod ipse D. Comes Camillus
118 recensitam facultatem, quod ipse ejusdemque descendentes nominarentur Comites (etiam si admittatur, quod D. Eques Camillus voluerit feudum recognoscere à Domino, quatenus ab eo assecutus fuit gratiam, quod ipse, ejusque descendentes possent denominati Comites) adhuc, non ex mera Principis gratia obtinuit, sed titulo satis oneroso, cùm Serenissimæ Ducali Cameræ ad hunc effectum persolverit pretium Ducatorum mille argenteorum, quod equidem habito respectu ad pretium integrum feudi erogatum de Principis consensu, Dominis de Fliseo (quibus ad hunc effectum Celsitudo sua remisit feudi caducitatem, ut ex eorum supplici libello, ibi, *nulladimeno confidati detti Conti fratelli nel sommo della sua Serenis. benignita, sperano che sia l'A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità per l' effetto infrascritto, poiche essi bramano di far vendita di detto Feudo, suagiurisdittione, e beni al Cavalier Camillo Tarasconi per il prezzo frà loro contenuto*, & infrà: *Humilmente la supplicano &c. di concedergli di nuovo &c. il detto feudo &c. e poi di poterlo vendere al detto Cavalier Camillo Tarasconi per se, suoi figli, e descendenti in perpetuo, & a chi darà per il prezzo frà loro concordato, & al detto Cavalier Tarasconi di poterlo liberamente comprare, riportando poi dall' A. V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedelta &c.*) quod inquam pretium ducatorum mille habito respectu ad pretium integrum feudi de Principis consensu erogatum Dominis de Fliseo pro acquisitione dominii utilis, non videtur tenue pro sola Comitalis nomenclaturæ acquisitione, unde ex quocumque latere res conspiciatur, undequaque feudum hoc acquisitum apparet titulo oneroso, nihilque prorsus, ac omninò habitum titulo lucrativo ex mera gratia, & liberalitate, sicque filii, quibus sanè jus ullum ad feudum non descendisset, si à Domino Comite acquirente feudum emptum non fuisset, non à Serenissimo Principe illud debent recognoscere, sed à Patre.

Omni in casu, quando etiam memorati feudi conces-
119 sio tota daretur domino concedenti, adhuc tamen quia illi pœnè ignota erat filiorum persona, præsumitur quod eos vocaverit contemplatione Genitoris, Surd. *dicto cons. 427. nu. 16. versic. secunda est ratio*, & nos latè in priori Articulo monstravimus; quare hic quoque reperitur ibidem sufficienter discussum, quod scilicet jus filiis quæsitum ex prædicta Domi-

Domini vocatione reputari debeat profectitium, juxt. allegat. tex. *in l. profectitia 5. de jur. dot.* ibi, *Profectitia dos est, quæ à Patre, vel parente profecta est de bonis, vel facto ejus*, & ibi, *quid si Patri donaturus dedit? Marcellus lib. 6. Digestorum scripsit hanc quoque à Parente profectam esse, & est verum*, Surd. *d. cons. 427. n. 17.*

120 Hinc satis clarè licet inferre, numquid ullum validum fundamentum sumi queat contra D. Comitem feudi prælegatarium ex objectato supplici libello, cujus tamen difficultatem breviori, ac faciliori via nonnulli fortè evasissent, animadvertendo, quod ille porrectus non fuerit à D. Co. Camillo, sed à D. Comite Octavio ejus Procuratore, qui tamen non satis diligenter visus fuit servare fines mandati, juxta præscriptum *l. diligenter 5, mandati, cum vulgatis*; quàmvis enim haberet facultatem preces porrigendi Serenissimo Principi, ea tamen restricta legitur à clausula (*in præmissis*) hoc est preces porrigendi, pro obtinendo assensu & beneplacito à Celsitudine sua; enim verò nil aliud in mandato continetur, quàm ipsius D. Comitis Octavi electio in Procuratorem ad faciendum instrumentum emptionis feudi nomine D. Comitis ejus Patri, *reservato, & accedente consensu, & beneplacito Serenissimi D. Ducis nostri*, Quamobrem aliquis objiceret quod gratis, & ultra sibi commissa ea omninò D. Procurator in dicto supplici libello apposuerit, præter illa quæ meri assensus, ac investituræ imploration concernerent. At nos qui existimamus nullum inde oriri impedimentum ad infringendum, ac evitandum implementum dispositionis D. Comitis, ad præsidium hujusce exceptionis non convolamus.

121 Unum solummodò ex abundanti innuimus ad indicandam amplitudinem facultatis D. Comitis acquirentis, quod postremus hic supplex libellus à D. Co. Octavio procuratorio nomine porrectus Serenissimo Domino est omninò relativus ad priorem libellum eidem Serenissimo porrectum per Dominos Comites de Fliseo, & per ipsum D. Co. Camillum, & ad instrumentum acquisitionis feudi prædicti, imò in illo horum confirmatio enixè & expressè efflagitatur his verbis: *Resta al detto Cavalier Camillo Tarasconi Oratore di supplicarla &c. di confirmare e corroborare con la pienezza della sua Podestà Ducale non solo il rescritto fatto alla supplica delli detti Conti Fieschi, e detto Oratore sotto il di 16. corrente mese &c. quale è registrato nell'infrascritto instromento, ma etiamdio il medesimo instromento di vendita fatta dalli detti Conti Fieschi al detto Oratore, con tutto cio che in esso si contiene, e qual'instromento s'essibisce, &c.* In dicto au-
122 tem priori libello petitur facultas vendendi dictum feudum D. Co: Camillo pro se, ejusque filiis & descendentibus in perpetuum, & quibus dederit, his verbis: *e poi di poterlo vendere al detto Cavalier Tarasconi per se, suoi filioli, e descendenti in perpetuo, & a chi darà*, cujus quidem clausulæ (*& quibus*
123 *dederit*) nota est virtus operandi, quod competat investito facultas alienandi feudum, Curt. jun. *de feud. p. 4. n. 141. vers. contrarium tamen*, ubi de communi feudistarum opinione testatur, dicens haberi textum fortissimum, & inevitabilem de hoc *in c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi*, Barbos. *clausul. 57. n. 1.* etiam in extraneos quocumque titulo, ut reprobatis contrariis veram ac communem testatur articulo ple è discusso, Marta videndus *de clausulis, p. 2. clausul. 58. n. 5.* & per totum, Albert. Brun. *cons. feudal. 38. nu. 3.* sive inter vivos, sive in ultima voluntate, plures congerit Fab. de Anna *cons. 53. nu. 23. lib. 1.* Burfatt. *cons. 4. n. 3.* Surd. *cons. 440. nu. 12. & 475. nu. 30. & 551. per totum*, D. Sacca *respons. 231. nu. 17. cum seqq.* etiam Domino irrequisito, quia illius consensus censetur datus ab initio, ut rectè probat Camerar. apud eumdem Martam, nu. 7. Barbos. ubi suprà, n. 6. & plures citat Fulgin. *de iure emphyteut. sub rubrica de alien. qu. 1. num. 144.* quod videtur sine dubio admittendum saltem in primo acquirente, ex tradit. per Rot. coram s. m. Gregor.
124 *dec. 529. n. 2.* & ibi Addent. *n. 22. lit. B.* unde inquiunt æquiparari hanc clausulam, *quibus dederit*, clausulæ, *pro se, suisque hæredibus, & descendentibus quibuscumque*, idem Barbos. ubi suprà, nu. 8. quæ latissimè prosequitur Monach. *de recta feud. interpret. pleno c. 39.*

Adeò ut postposita Civilistarum doctrina volentium hujusmodi clausulam, *& quibus dederit*, ita intelligendam, ut alienatio fieri dumtaxat possit in sanguine conjunctos, qui
125 aliàs esset successuri: resolvendo quæstiones per veros terminos feudistarum, dicendum sit, per hanc clausulam datam esse facultatem ita alienandi in quoslibet, ut etiam possit distrahi liberè & in allodium, quo casu in persona feudatarii, cui concessio facta est; dicitur feudum, in persona verò illius, cui à feudatario liberè alienata est, censetur allodium, ut relato Isernia, Baldo, & aliis pluribus, probat Marta *citato loco n. 8.* & benè *de succes. leg. 11. par. 1. q. 18. art. 3. n. 13 cum seqq.* quibus addo Curt. jun. *de feud. par. 4. n. 141. circa fin.* qui punctum hisce verbis discutit: *Tertio, & ultimo mirabilius advertendum puto, & ponderandum in hac materia quod text. in d. c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, super quo fundant se omnes Doctores præallegati, probat unum mirabile, ad quod non solet in practica adverti, quod non solum illa verba (& quibus dederit) vel æquipollentia operantur quod ille in quem fuerit facta talis alienatio retinebit illam rem liberam, & expeditam, & tamquam allodialem, non autem jure feudi, & illum text. intelligunt glossa ibi, Andreas de Isernia Baldus, Alvarot. & communiter feudistæ, quod ego reputo mirabile, & singulare, & perpetuo memoriæ commendandum.*

Contractus autem venditionis Calestani, ut patet ex ipso instrumento, factus fuit juxta facultatem traditam à rescripto emanato ad dictum Libellum omninò confirmatorio omnium in eo petitorum, vendendi scilicet feudum D. Equiti Tarascono pro se, ejusque filiis & descendentibus, & quibus dedisset, per hæc verba: *Concedimus, mandamus, & derogamus in omnibus, & per omnia, prout petitur, non obstantibus &c.*

Id ipsum confirmatur ex instrumento acquisitionis ejus- 126
dem feudi, in quo nec verbum de filiis, & descendentibus, sed potiùs interpositam intelligimus stipulationem pro hæredibus, si animadvertamus ad clausulam cæteratam appositam post stipulationem Notarii, & Domini procuratoris nomine domini Equitis acquirentis, ibi: *Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Abbas Co. Claudius &c. fecit, & facit dicto Illustrissimo D. Octavio Tarascono filio dicti Illustrissimi D. Equitis Camilli Tarasconi ut illius Procuratori, ut supra, ac nobis Notariis infrascriptis stipulantibus &c. venditionem, cessionem &c.* & infrà: *ita quidem &c. & cessit nominibus quibus supra & in solidum ut supra d. Illustrissimo D. Octavio Procuratori ut supra presenti &c.* Porrò notum
est, quod clausula cæterata post verbum, *stipulant*, vel, *acce-* 127
ptanti, & post verbum, *presenti*, extenditur *pro se, eiusque hæredibus & successoribus quibuscumque*, ut de primo probant 128
Barbos. *clausula 14. num. 9.* Burat. *decis. 310. n. 7.* Rota *in rec. decis. 587. n. 3.* de secundo verò Rot. *diversi. p. 1. dec. 393. n. 1. & p. 9. rec. dec. 290 nu. 5.* ubi in puncto quod clausula cæterata post verbum, *presenti*, indicat stipulationem pro hæredibus & successoribus quibuscumque, quemadmodum etiam quando reperitur apposita post verba, *pro se*, ut probat Rota *in rec. p. 1. dec. 707 num. 10.* cùm maximè hoc idem suadeat 129
juris præsumptio, quæ feuda (ubi expressè non legantur acquisita pro filiis uti filiis) etiamsi acquisita exorimantur 130
pro filiis simpliciter, præsumimus acquisita pro filiis uti hæredibus nuncupatis uti filiis, ut post Bald. & alios probat Tusch. *lit. A. concl. 439. n. 12.*

Demùm id pariter videtur confirmari ex clausulis, *si ita* 131
sibi placuerit, & in ea forma, & modo, qui sibi videtur, appositis in postremo supplici libello vim investituræ habente, *§. di più supplica l' A. V.* ubi D. Comiti acquirenti conceditur facultas erigendi primogeniturам: quandoquidem clausula, *quidquid placuerit*, æquipollet clausulæ, *quibus dederit*, ut probant in specie ad hunc eundem effectum valendi liberè de feudo disponere, Georg. de Ecclesia, Marc. Salvac. & Reg. consil. & requestr. Magister. *in eorum consilio inter cons.* 132
feud. diversi. in ordine cons. 48. num. 9. unde saltem inter comprehensos in investitura, (ubi maximè, ut hic, apposita est circa methodum præferendi descendentes ipsius investiti) quod hæc clausula, *quidquid placuerit*, liberam importet fa- 133
cultatem in acquirente disponendi, dummodo non in extraneum, latè comprobant Ambrosius de Vignate, Jacobus à Sancto Georgio, Christophorus de Nicellis *in cons. ubi supra inter cons. feud. 47. post n. 8. vers. non obstant modò allegata in contrarium.*

Quamobrem his omnibus attentis, videmus, quantum distet hypothesis Belloni *allegato cons. 55.* à casu nostro, quantaque urgeant hìc ad suadendam liberam facultatem in D. Comite Camillo disponendi de nostro feudo, quæ illic non militabant, tametsi veram fateremur Belloni sententiam, quam tamen superiùs non satis tutam probavimus; imò quatenus sumatur in sensu contra nos objectato, contrariam illis quæ idemmet author consuluerat *cons. 9. nu. 74.* 134
juncta facti specie, unde hìc cadere satis aptè videtur declamatio Martæ *de clausulis clausula 58. partis secundæ, nu. 4. in fin. Quod mirum non sit, si nulla fides consulentibus nostri temporis, eorumque scriptis habenda sit, qui ad lucrifaciendum tantum elucubrarunt. Si opiniones veras secuti essent, eosdem puduisset opiniones directè contrarias ample-*

xos esse, & multò minus ex cusandi sunt, qui in uno eodemque
135 *volumine consilia adversantia collocarunt*, hæc Marta in consimili feudali contentione, hos pariter jure merito carpit Rota *recent. part. 9. tom. 2. decision. 438. nu. 12.*

136 Demum ad sternendum penitus præfatum Bellon. *cons. 55.* libet hic pro coronide præsentis Articuli candidè compertum facere exitum causæ, in qua idem Bellon. tunc in jure allegavit. Sufficeret quidem hoc certò scire testimonio ipsiusmet Belloni *in principio ejusdem cons.* nempè priori instantia pronunciatum adversus partem pro qua ille consulebat, nec adhuc constare, fundamenta allata in suo respons. apud secundos Judices adeò invaluisse, ut eos ad diversa traxerint vota, sicut eximiè observavit in *secundo ejus responsa* postremo loco in calce *præsenti controversiæ* edito ad resolutionem dubii petiti ab eodem Belloni *consil.* Dominus meus de Luca, cujus oculatissimæ indagini proposita fuit difficultas, ut præ summa ejus peritia in omnibus, sed præcipuè in feudalibus altercationibus sincerè exponeret, numquid ratiocinia Belloni eo loco illum moverent à priori opi-
137 nione, quam antè conditum Testamentum Domino Comiti Camillo significaverat, & quæ fuit regula ejus ultimæ dispositionis circa prælegatum feudi. Studiosissimus tamen fui è Tarinensibus oris compertum habere præcisum, & postremum exitum causæ, & conscius fui rem hoc pacto actitatam.

Actores erant in dicta causa Domina Margarita Comitissa Ormeæ vidua, ac Diana nupta D. Joanni Baptistæ Provano, & Rea D. Comitissa Paula relicta Domini Caroli Provani de Druent Comitissa Altessani, omnes Sorores, & filiæ D. Comitis Nicolai communis genitoris, qui post acquisitionem feudi Altessani recursum habuerat ad Principem directum Dominum, rogaveratque pro erectione in Comitatum & confirmatione primogenituræ, & postea moriens gravaverat dictam Comitissam Paulam primogenitam ad erogandos aureos bis mille sororibus suis ex pretio dicti feudi: electi fuerunt Arbitri præfatæ ac aliarum controversiarum vertentium inter dictas Dominas Sorores Domini Senator, ac Consiliarius Royaxenda, Bernardinus Clerici, & Bartholomæus Leona, qui sub die 4. Decembris anni præteriti 1610. eorum laudum tulerunt omninò contrarium Dominæ Comitissæ Paulæ, dum eam juxta paternam dispositionem gravarunt ad solutionem præfatæ summæ. Laudum in authentica forma ab ea Civitate procuratum est tenoris sequentis.

Noi Ricardo Cesare de Signori di Rovasenda Consiliere, e Senator Ducale, Bernardino Clerici, e Bartolomeo Leona Avocati in Torino Arbitri, Arbitratori, & amicabili Compositori eletti, cioè Bernardino Clerici per la Molt' Illustre Signora Paola rilassata dal fu Signor Carlo Provana Signor di Druento, e Bartolomeo Leona per le Molt' Illustre Signore Margarita Contessa d'Ormea vedoa, e Diana moglie del Signor Gio: Battista Provana, e Senator Rovasenda, communemente da esse tutte assonto per le differenze frà loro vertenti come ne gl'instromenti di compromisso regati, cioè quello di detta Madama di Druento sotto li 14. d'Aprile 1600. a M. Gio Angelo Torrerii, e quello di dette Signore Margarita, e Diana sotto li 22. d'esso mese d'Aprile a M. Gio: Margarita, e come anco nelle prorogationi d'esso compromesso sotto li 14. e 15. d'Ottob. prossimo passato rogato al nob. Ven. Castellano Antonio Coppo d'Altezzano, & altri doi instromenti di prorogatione rogati li 21. di Novembre al detto Nodaro Coppo, & altri doi instromenti di nominatione di me sudetto Senatore Rovasenda per commune Arbitro rogati, l'uno sotto l'ultimo di detto Novembre prossimo passato, e l'altro sotto il primo del presente mese di Decembre al detto Nodaro Coppo, a quali tutti respettivamente s'habbi l'opportuna relatione. Veduti essi instromenti di compromessi, e di prorogationi, & insieme le pretensioni in esse riferite, & altre a parte sporte, e proposteci con gl'instromenti delli Testamenti del fu Signor Nicolò Henry Conte d'Altezzano, e Signor di Crimui padre di dette Dame compromittenti, quello della fu Dama Violante di Savoja loro Madre con li loro Codicilli, il testamento del Signor Conte Ottavio loro fratello, l'acquisto & investitura d'Altessano, & instromenti di dotte di detta Signora Violante, e d'esse Signore compromittenti con ogn' altre ragioni, e scritture, quali à dette Signore è parso di presentarci, e sentiti anco gl' Agenti d'esse Dame, e fatta la dovuta considerationè si sovra esse pretensioni risposte, e repliche, ragioni &c. scritture, che sopra ogn'altra cosa allegata, si in ragioni, che in fatto, invocato il divino agiuto laudiamo, arbitriamo, & arbitramentiamo come segue.

Primo che frà dette Dame sorelle resti bona pace e concordia come conviene frà Dame Christiane.

Più sopra la prima pretensione, che detta Signora Paola Madama di Druento sia tenuta, e debba pagare del suo proprio a dette Signore Contessa Margarita, e Diana sue sorelle scudi doi mila d'oro per cadauna in consideratione della Primogenitura d'Altessano in lei pervenuta in virtù, e conforme al testamento paterno con gl'interessi dal giorno del compromesso a ragione del cinque per cento frà sei mesi prossimi, quali durante le pagarà l'interesse alla ragione sudetta del cinque per cento.

Omittimus residuum laudi, quia concernit decisionem aliarum quæstionum vertentium inter Dominas Sorores, qua ad rem præsentem non faciunt.

Laudo minimè acquievit quoad dictum primum caput D. Comitissa Paula; sed petita reductione ad arbitrium boni viri, seu facto novo compromisso, causa commissa fuit Domini Senatoribus Fanzono, Junctinæ, & Thesauro, suscipiente interim patrocinium Comitissæ reclamantis Bellono, qui dicto cons. 55. ejus partes tueri acerrimè satagebat, & de facto (quoniam verum est, quod, ut vulgare ajebat adagium, habent etiam sua fidera lites, & sententiæ quandoque non injuria inter casus fortuitos recensentur, ut post Medic. dixit Altograd. Senior. *in pede cons. 50. in primo*) obtinuit revocationem primæ sententiæ sub die 22. Junii anni sequentis 1611.

Verùm introducta causa in excelso Senatu sub die 14. Februarii 1612. per amplissimum Ordinem pronuntiatum fuit, revocandam postremam arbitramentalem sententiam, & primam confirmandam, hisce verbi.

CARLO EMANUEL.

Prononciamo doversi reparare il Laudo delli 22. di Giugno 1611. e della cui reduttione si tratta, come lo ripariamo confirmando il laudo delli 4. di Decembre 1610. quale mandiamo esseguirsi secondo sua forma, mente, e tenore, compensate le spese &c.

Subscripta *Vivaldo Presidente*.

Subscripta *Calerii Interp.*

Senatusconsulto neque obtemperare voluit D. Comitissa Altessani, sed pro revisione rogavit Serenissimum Principem, eamque obtinuit, ut ex supplici libello & benigno rescripto tenoris sequentis.

SERENISSIMO SIGNORE.

Il fu Conte Nicolò d'Henrii nel suo testamento gravò Madama di Druent sua filgia di pagare a due sue Sorelle scudi due mila d'oro per una, caso, che il feudo d'Altessano eretto da V. A. in Primogenitura con titolo di Contado a lei pervenisse; il qual caso sendo per la morte del fu Conte Ottavio di Cremici senza figli venuto, pretendendo essa Dama di Druent di non esser tenuta al pagamento di tal somma, per non haverla il Padre come primogenita potuta gravare, fu tal differenza compromessa in un Senatore e due Avocati, da qual fu detta Damma condannata nella sodetta somma, & altre partite de quai nel laudo. Indi essendosi per reparatione d'esso laudo fatto di nuovo compromesso in tre Senatori, e stata da loro assoluta, e finalmente essendosi la causa in prima instanza tirata nell'Eccelso Senato, è stato per seutenza confirmato il primo laudo, dal che sentendosi oltre modo gravata detta Dama, si per esser cosa chiara in ragione che il Primogenito non può esser gravato, massime senza consenso del Prencipe, dal quale è stata erretta la primogenitura, come anco perche sotto pretesto di tal Primogenitura essa Dama è stata privata dell'heredità della Madre, come prontamente farà vedere; haperciò interposta la revisione di tal sentenza, la quale intendendo proseguire, e facendo fede de gl'atti & aggravio, ricorre da V. A. e la supplica si degni admettere detta revisione, e quella commettere all'istesso Senato, concedendogli letere opportune con inhibitione in forma, e dichiaratione dell'essequutione, che si farà in persona d'una d'esse Sorelle, o de loro Procuratori sia valida &c.

Admittitur revisio in forma li 21. Marzo 1612.

Subscripta *Milliet*.

Verùm exitus secundæ Senatus sententiæ non magis felix fuit D. Comitissæ Clientulæ Belloni, dum revisionis causa terminata fuit sub die 9. Junii 1614. hisce verbis.

Pronunciamo non esser luogo alla revisione domandata, ma doversi confirmar, come confirmiamo la Sentenza de qual si 138
tratta, compensate &c.

Hæc ferenda duxi, tum quia hinc satis compertum fit de eo Belloni *consilio* non habendam rationem, ex quo contra

cum

eum judicatum est, Franc. *dec. 260. nu. 6.* ubi quod Orificius tunc Præses Neapolitani Senatus consueverat dicere sibi allegantibus consilia, quod voluisset videre sententias super iis latas, tum etiam quia prædicta Senatusconsulta juvare posse videntur ad decisionem præsentis jurgii; licèt enim exemplis judicandum non sit, ea tamen in hujusmodi contingentiis non sloci habenda, ad tradita per D. Saccam *cons. 100. nu. 14. cum duob. seq.* & per Valenzuel. *cons. 166. n. 58.*

ARTICULUS QUARTUS.

An dispositio testamentaria D. Co. Camilli in ea parte, in qua D. Co. Octavio prælegavit feudum, mereatur redargui ob non requisitum Domini assensum.

SUMMARIUM.

1 *Feuda non sunt de perpetuò alienari prohibita.*
2 *Feuda non assimilantur rei sacræ, nec Campo Martio,*
3 *Prohibitus tamen est modus alienandi, ne scilicet fiat sine Domini assensu.*
4 *Dispositio de feudo Calestani per D. Com. Camillum facta fuit Domino ignaro, ac propterea irrita esse videtur, tum inspecto interesse Domini, tum filiorum.*
Contra tamen, n. 13. & per tot.
5 *Interesse Domini in alienatione facta eo irrequisito descendit ea triplici fonte, n. 7. & 8.*
Vide tamen à n. 72. usque ad 79.
9 *Dispositio in comprehensos fieri nequit cum alteratione formæ in investitura decretæ.*
Intellige, ut n. 77.
10 *Violata videtur nostro casu investitura, dum postergantur filii pro quibus D. Co. acquirens fuerat stipulatus eorum unico tantum electo,*
Vide tamen n. 77.
11 *Sicuti Vassallus transferendo feudum in Agnatum remotiorem proximiori præjudicium inferret, qui proindè rectè revocaret feudum; ita alienando in unum solum ex pluribus vocatis, cæteris præjudicium facit, qui propterea pro portione ad eos spectante dispositionem rectè redargunt.*
Vide infrà, n. 64. cum seqq. & n. 79.
12 *Rosenthal. est acerrimus propugnator jurium cæterorum existentium in æquali gradu.*
Quomodò verò recipienda ejus sententia.
Vide n. 68. cum seqq. & n. 80.
13 *Conclusio neque ex capite assensus Domini non requisiti impugnari potest controversum feudi prælegatum.*
14 *Licèt Doctores admittant feudi novi alterationem cum Domini assensu, hinc tamen non infertur feudalem distractum eo non interveniente irritum esse.*
15 *A dicto Doctorum sumi nequit argumentum à contrario sensu.*
16 *Maximè in controversia feudali, cùm jure feudali hujusmodi argumentum à contrario sensu non rectè ducatur.*
17 *Nil refert, num assensus Domini præcedat, numve subsequatur, & n. 18.*
19 *Alienatio rei feudalis absque consensu ab initio non est totaliter nulla, sed manet in pendenti propter spem reconvalidationis.*
20 *Dominus Co. Camillus expresè petiit, ac obtinuit facultatem erigendi Primogenituram, & præferendi primogenitum, secundo, tertio, & ulteriori gradu genito.*
21 *Declaratio investituræ licita est Vassallo, Domino inscio.*
22 *Non debet postulari licentia, quando concessio facta est cum clausula (& quibus dederit.)*
23 *Quod alienatio feudi sine Domini consensu nequaquam subsistat, procedit quoad Domini præjudicium, non quoad agnatos.*
24 *Agnati allegare nequeunt defectum prædicti assensus, sed solum à Domino proponi potest, & numeris sequentibus.*
27 *Exceptio de jure tertii allegari nequit, quando non est ipso jure exclusiva juris agentis.*
29 *Vassallus possidens agnatis opponentibus exceptionem omissi assensus replicare potest, amici quoad vos liberas edes habeo.*
30 *Jus tertii allegari nequit, etiamsi sit ipso jure exclusivum intentionis adversarii, quando jus illud principaliter pertinet ad tertium.*
31 *Jus tertii allegari nequit, non solùm agendo, sed nec replicando.*
32 *Dominus è contra allegare non potest defectum consensus agnatorum.*
33 *Feudum ex pacto novum alienatum in extraneum revocat directus Dominus, & non filius aut agnatus.*
34 *Interdicta non est dispositio de feudo inter comprehensos in investitura etiam Domino irrequisito.*
35 *Cum Dominus singulos comprehensos in investitura habuerit ab initio pro Vassallis, ejus respectu dici nequit alienatio.*
36 *Agnatus comprehensus in investitura dici nequit novus Vassallus, sed antiquus.*
37 *In alienatione emphyteusis facta in comprehensos in investitura non debetur laudemium.*
38 *Lex feudi alienationem prohibens cogitavit de extraneo, non de agnato, imò lex ipsa consentit, quando alienatio fit in comprehensos, & n. seqq.*
40 *Alienatio facta in comprehensis, alienatio non est, sed refutatio,*
41 *Alienatum non videtur, quod est in agnatorum linea conservatum.*
42 *Alienatione prohibita non censetur prohibita conventio inter fratres.*
43 *Licèt per testatorem injuncta sit institutis prohibitio alienandi, coheredes rectè contrahere possunt ad invicem super bonis hæreditariis.*
44 *Patronus qui sine Ordinarii consensus ius patronatus alienare nequit, illud rectè donat, Ordinario inscio, alteri Compatrono.*
45 *Valet argumentum à patronatu ad emphyteusim.*
46 *Singuli in aliqua universitate comprehensi, ejusdem pars reputantur.*
47 *Valit alienatio rei alienari prohibitæ facta ab universitate in aliquem ejusdem universitatis.*
48 *Canonici sunt membra Ecclesiæ, cujus caput est Episcopus,*
49 *Valet alienatio per Episcopum facta in Capitulum inconsulto Pontifice.*
50 *Enumerantur quinquaginta duo Doctores, qui indistinctè probant validam alienationem feudi inter comprehensos in investitura Domini assensu non requisito.*
51 *Id ipsum receptum est in alienatione emphyteusis Domino ignaro.*
52 *Hoc maximè admitti debet in feudo titulo oneroso quæsito.*
53 *Extende primò conclusionem firmatam supra, num. 34. etiamsi statuta prohiberetur omnis contractus de feudo non consentiente Domino factus.*
54 *Extende secundò etiamsi adesset in investitura expressa conventio non alienandi sine Domini assensu, quia hinc solum prohibita intelligeretur alienatio in extraneos.*
55 *Extende tertiò ut quamvis in investitura conventum esset, quod ille, in quem fieret alienatio, deberet capere investituram, nam adhuc intelligi deberet si alienatio facta foret in extraneum.*
56 *Extende quartò sive alienatio fiat inter vivos, sive in ultima voluntate.*
57 *Imò magis sustineri debet alienatio in comprehensum in investitura, quæ fit per ultimam voluntatem, quàm quæ fieret inter vivos.*
58 *Extende quintò non solùm si alienatio in comprehensum fiat in proximè successurum, sed etiamsi in remotiorem.*
59 *Nihil interest Domini investientis, utrum bona feudalia resideant pœnes proximiorem, vel remotiorem, dummodo familiam contemplatam non egrediantur,*
60 *Argumenta quibus probatur alienationem feudi in remotiorem validam esse.*
61 *Non videtur intelligi posse, quomodo Domini intersit, quod feudum præmaturè ad illum transeat, ad quem, licèt sero, quandoque ex ejus voluntate debet pervenire.*
62 *Alienare prohibitus extra familiam potest alienare in familia, eligendo etiam remotiorem in gradu.*
63 *In legibus feudalibus remotior non fit deterioris conditionis ac proximior.*

64 *In*

64 *In iis quæ sunt usus frequentissimi, si leges peculiare jus observari voluissent, præsumendum est, quod expressè provisissent.*

65 *Extende sexto conclusionem, de qua supra, num. 34. procedere non solum si alienatio fieret in remotiorem, sed etiamsi fiat in alterum ex pluribus agnatis paribus in gradu.*

66 *Idem judicatur de pluribus proximioribus respectu partis ipsius tangentis, quod de remotiore respectu proximioris.*

Vassallus in quem totum feudum fuit translatum, habetur pro remotiore quoad portionem in qua non ipse, sed frater, aut alius in æqualigradu erat successurus.

70 *Consideratur distinctè, & separatè in hujusmodi controversia interesse Domini, & interesse agnatorum.*

71 *Doctores qui ex adverso allegari possent, vel laquuntur quando essemus in feudo antiquo, vel eo in casu, in quo acquirens non posset ex alio capite de feudo disponere.*

74 *Ut facilius, & citiùs feuda reverterentur ad Dominum, quando primo fuerunt introducta, & cognita, concedebantur ad libitum Dominorum, posteà ad annum, deindè ad vitam investiti, successivè prorogata successio ad unum ex filiis, quem Dominus elegisset, postea ad omnes filios, & demum ad Nepotes.*

1 QUamvis feuda non sint de perpetuò alienari prohibitis, nec rei sacræ, campove Martio assimilentur, ut post Ilern. & Camerar. ajebat Bilocta *consult.* 10. *num.* 10. 2 neque eorum commercia prohibita sint, prohibitum tamen 3 fore modum, ne scilicet hujusmodi feudales conventiones fiant sine Domini assensu; asseveravit Bald. *ab eodem Bilocta ibid. relatus, n.* 11.

4 Quamobrem controversam Calestani dispositionem à D. Co. Camillo factam Sereniſſimo Directo Domino irrequisito, ac penitùs ignaro, ad favorem D. Co. Octavii, cæteris filiis paribus in gradu, ac nepotibus ex primogenito prædefuncto exclusis, nequaquam subsistere primo suadetur aspectu, 5 tum ejusdem Domini, tum cæterorum filiorum, ac respectivè nepotum inspecto interesse, Domini inquam triplici ratione considerata ab eodem Camerario apud Sur. *dec.* 143. *n.* 40. *vers. & non resistit.*

6 Primo, scilicet ratione damni, cùm aliàs omnes filii, pro quibus indistinctè in acquisitione feudi fuerat stipulatus, succedere debuissent, undè plures habuisset Vassallos, ad text. *in c.* 1. *§. omnes filii, si de feudo defuncti content. sit, &c.* quod ejusdem Domini interesse videtur, sicuti nostra quoque interest plures habere debitores, Natta *consil.* 475. *num.* 3.

7 Secundò, ratione voluntatis, ne Dominus habeat Vassallum quem nolit, arg. text. *in c. Imperialem, cum ibi notat. de proh. feud. alienat. per Federic.*

8 Tertio, ratione ordinis, ne feudum modo ab eo diverso quem ipse in investitura præfinierit, transferatur; licèt enim 9 dispositio fiat in comprehensos, fieri tamen non potest cum alteratione formæ in investitura decretæ, quam violare Vassallo non licet, Domini saltem consensu non impetrato, ut ex text. *in c.* 1. *de alien. feudi patern.* Jason. & Surd. probat 10 Rota in Leodien. fideicom. 10. Junii 1615. coram Pirovano, *inter rec. part.* 6. *dec.* 679. *n.* 3. sicuti actum dignoscitur manifestè in casu nostro, in quo postergatis aliis, pro quibus Dominus Comes acquirens fuerat stipulatus indistinctè, unicum tantùm filium admitti voluit.

11 Cæterorum verò filiorum considerata interesse subsistere nequaquam videtur hujusmodi dispositio facta Domini neglecto consensu, quoniam quemadmodum Vassallus, transferendo feudum in agnatum remotiorem, præjudicium proximiori inferret, qui propterea idem feudum rectè revocaret, ut ex innumeris probat Surd. *conſ.* 305. *num.* 17. ita similiter alienando in unum solum ex pluribus vocatis, & pro quibus omnibus in limine feudalis conventionis fuerat stipulatus, cæteris præjudicium facit, ut proindè singuli eundem gradum obtinentes, justè revocare posse videantur pro 12 portione ad eos spectantes, ut probarunt Bald. aliique longa serie relati per Surd. *loco mox allegato, numer.* 18. & ut cæteros fileamus, sufficiat pro omnibus allegare acerrimum propugnatorem partium cæterorum existentium in æquali gradu Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concluſ.* 7. *à num.* 9. ubi quod Vassallus sine Domini consensu neque de feudo novo inter liberos, & descendentes vi primæ investituræ in eo successuros disponere queat, id uni filiorum prælegando, & assignando, quare cæteri hanc, aut similem ordinationem ratam habere non cogantur, sed rectè portionem sibi debitam auferre, repetere, aut revocare possint, damnando contrariam sententiam tanquam planè improbabilem.

Verùm hisce aliisque similibus, quæ ex adverso proponi 13 possent, & quorum plura in præsentis decursu Articuli opportuno loco ferentur, ad altius examen vocatis, neque ex hoc capite reprehendi posse oppugnatam feudi dispositionem, pluribus demonstratur.

Primò, quia & si Doctores quamplurimi dicant, feudi 14 novi alienationem permitti, cum Domini assensu, minus tamen rectè hinc infertur, quod ejusdem Domini consensu non interveniente feudalis distractus irritus sit, cum à dicto 15 Doctorum sumi nequeat argumentum à contrario sensu, quod imò argumentum neque duci potest in legibus feudi. 16 Hoc utitur medio singulis plurium allegatione munitis, Surd. *conſ.* 351. *n.* 43.

Probatur secundò, omissum Domini assensum non omninò irritam facere feudi dispositionem, ea ratione, quia si 17 adhuc obtentus non est, tractu temporis haberi potest, siquidem non refert, num illa præcedat, numvè subsequatur feudalem contractum, sicuti edocemur à magno Isernia pluri- 18 bus conclusionem exornante *in c. Imperialem, n.* 14. *de prohibit. feud. alienat.* per Federic. *ibidemque Apostilla, literis R. & S.* sequent ispaginæ, Fulgin. *de contr. emphyt. ſub rubr. de alienat. qu.* 1. *vers. fin. & latius, q.* 3. *n.* 10. ubi quod consensus prædictus æquè benè obtinetur ante contractum, in con- 19 tractu, & post, latè etiam Bilocta *consult.* 10. *num.* 8. quo loci, aliis etiam adductis, probat alienationem rei feudalis absque assensu non dici ab initio totaliter nullam, sed manere in pendenti, propter spem reconvalidationis ex supervenientia Regii assensus, in quantum enim est alienatio, valida est, cum persona ad disponendum sit libera, sed propter quoddam extrinsecum dominicum, scilicet beneplacitum, impeditur, quod quidem beneplacitum, quando obtinebitur, tollet illud obstaculum, & omninò fiet valida alienatio, ita Bilocta ex Fabro *allegato, num.* 9. hanc dicens *num.* 23. regulam apud feudistas indubitatam. Argumentum brevius innuit Natta *conſ.* 465. *num.* 12. *vers. respondetur quod si non est habitus*, & tulit in proposito Palma *conſ.* 3. *num.* 21.

Probatur tertiò ex eo, quod D. Co. Camillus expressè in 20 feudali investitura postulaverit, ac obtinuerit facultatem erigendi Primogenituram: & præferendi Primogenitum secundo, tertio, & ulteriori gradu genito, & prout sibi visum fuerit per illa verba superius etiam allegata: *Di più supplica l'A. V. di concedergli, che possa, se così gli parerà, erigere una Primogenitura in detto feudo, e preferire li suoi descendenti primogeniti agl' altri suoi descendenti con ordine successivo, & in quella forma, e modo che stimerà bene, che senza li secondogeniti, & altri habbino alcuna ragione di contradire alla detta Primogenitura, la quale adesso per all'hora s'intenda confirmata con l'autorità di V. A.* Quamobrem erectione controversæ primogenituræ in linea tertiogeniti, 21 non videtur dispositionem diversam fecisse ab illa conventa in dicta investitura, sed potius declarasse qualis fuerit ejus mens in præfato supplici libello, quidquid ibi efflagitare cogitaverit, quod ei licitum fuisse videtur, ulteriori Domini assensu non requisito, ad tradit. per Rot. *in recent. part.* 2. *decis.* 405. *n.* 1.

Probatur quartò, quia cùm ex recensitis *Articulo præce-* 22 *denti*, feudum concessum fuerit cum clausula (& quibus dederit) nulla debebat rursus postulari licentia, cùm tunc Vassallo permittatur facultas pro libito disponendi, ut probat Camillus de Medicis *conſ.* 47. *num.* 8. ac testantur innumeri, quos noviter cumulavit Manzius *de testamentis, tit.* 13. *q.* 5. *numer.* 31. ubi testatur de veriori ac communiori sententia, contra quam propterea perperam respondisse Alexandrum.

Probatur quintò, quoniam concluſio admittens aliena- 23 tionem feudi sine Domini consensu minimè subsistere, procedit quoad Domini præjudicium; nam quoad agnatos, sive Dominus consenserit, sive non, sustinetur dispositio, nec ab ipsis allegari potest defectus prædicti assensus, Sur. *conſ.* 305. 24 *num.* 35. qui solùm à Domino proponi potest, adeò ut nemo 25 præter illum ad id admittatur, Gratian. *discept. forens. capit.* 511. *num.* 1. Cephal. *conſ.* 3. *num.* 122. Oldrad. *conſ.* 139. *circa med. vers. sexto cum ista bona*, Alex. *conſ.* 173. *num.* 7. *in secundo*, ferens pro hac opinione Bart. & Bald. Natt. *conſ.* 475. *num.* 14. Surd. *dicto conſ.* 305. *num.* 34. 50. 51. & 52. *conſ.* 351. *num.* 42. *& dicis.* 235. *numer.* 2. *in fin.* Riminald. Jun. *in causa Parmensi feudi Ciſſa, conſ.* 513. *num.* 79. Mangil. *de evict. q.* 56. *num.*

num. 30. Alba *conſ.* 67. *numer.* 7. *vers. & pariter non obstat*, Menoch. *conſ.* 158. *num.* 11. & *conſ.* 1094. *num.* 17. *cum seqq.* Buccaferrus *respons.* 2. *num.* 23. & ea quidem ratione, quia 26 agnatos allegare defectum consensus Domini est dare, ut inquit, de jure tertii, Rot. *in recent. decis.* 436, *num.* 5. *part.* 27 2. Galvan. *conſ.* 8. *num.* 61. Surd. *dicto conſ.* 305. *num.* 51. Buccaferrus *ubi supra*, quod non permittitur, *l. loci corpus* 4. §. *competit si servitus vendicetur cum vulgatis*, quando exceptio de jure tertii non est ipso jure exclusiva juris agentis juxta 28 notam theoricam Bart. *in l.* 2. *de except. rei judic.* qualis non est objectata exceptio neglecti assensus, cùm alienatio sic facta nulla non sit ipso jure, sed ita demum si velit ipse Dominus, Surd. *dicto conſ.* 305. *num.* 35. & 50. *in fin.* Alex. *conſ.* 29 173. *num.* 7. ubi plena Apostilla *lit. R. l.* 2. quare Vassallus possidens agnatis opponentibus hujusmodi notam replicare posset, amici quoad vos liberas ædes habeo, ut ajebat J. C. 30 *in dicto §. competit, in fine*, imò neque jus tertii allegari potest, etiamsi sit ipso jure exclusivum intentionis adversarii, quando jus illud principaliter pertinet ad tertium, Gerius Spinus 31 agens de jure Principis *conſ.* 16. *num.* 37. ubi quod id procedat tam agendo, quàm replicando, aliaque plura congerit in proposito, probans *num.* 40. regulam fore generalem, quod jus Principis per alium deduci nequeat in judicium, sed 32 per ipsum Principem tantùm. Hac ratione, neque Dominus è contra allegare posset defectum consensus gratorum, quia hoc sua non interesset, sed pertineret ad ipsos agnatos, Surd. *ibidem*, *numer.* 51. *& decis.* 343. *numer.* 21.

33 De facto videmus, quod si feudum ex pacto, & providentia novum fuerit alienatum in extraneum, directus Dominus revocabit alienationem, & non filius, aut alius descendens, vel agnatus, ut post Clar. *in §. feudum, q.* 66. *n.* 7. aliosq; attestantes de communi, docuit Scacc. *de jud. lib.* 2. *cap.* 9. *nu.* 1504. 1536. *&* 1547.

34 Probatur denique sextò, quia nequaquam interdicta est feudalis conventio, seù dispositio inter comprehensos in investitura, sed ea Vassallo permittitur, Domino minimè effecto conscio, sive ejusdem Domini interesse, sive voluntatem, sive etiam potestatem pendamus, interesse inquam, quia tunc certum est nullum ei præjudicium inferri, ut dicit Clar. *in §. feudum, q.* 40. *n.* 6. & latiùs infrà probabitur; voluntatem verò, quia omnes personæ usque ab initio fuerunt per ipsum D. Investientem approbatæ, Rot. *in rec. p.* 3. *decis.* 679. *n.* 2. Surd. *decis.* 343. *n.* 11. potestatem denique, quia cùm in feudi concessione admiserit omnes, quos investitura complectebatur, non posset inconstanter rejicere alterum ex eis, in cujus gratiam facta esset dispositio, arg. text. *in l. Pomponius scribit* 10. *de neg. gest. & in l. si quis testibus* 12. *C. de test.* Surd. *d. dec.* 343. *num.* 14. qui propterea allegato *num.* 11. sicuti pariter Rota *citato loco*, rectè probat novum assensum exigere non debere.

35 Imò cùm Dominus singulos in investitura comprehensos habuerit ab initio pro Vassallis, seu emphyteutis respectivè, neque dici debet illius respectu alienatio, Clar. §. *Emphyteusis, q.* 14. *circa fin. vers. cum enim Dominus*, nec agna- 36 tus in investitura comprehensus dici potest novus Vassallus, sed antiquus, Giurb. *de succeſſ. feud.* §. 1. *glos.* 16. *numer.* 3. 37 Surd. *ubi supra, n.* 13. qui ex Ripa infert, hac ratione non deberi in emphyteusi Laudemium, nec novam capiendam investituram, quod pariter probarunt multi relati per Peregr. *conſ.* 21. *num.* 1. *in fin. & conſ.* 27. *in princ. lib.* 1. & abundè compertum facit Fulgin. *de jur. emphyteut. sub rubrica de Laudem. q.* 8. *n.* 28.

38 Confirmantur hæc primò, quia lex feudi alienationem prohibens, de extraneo cogitavit, non de agnato, Giurb. *d. loco n.* 2. facit Buccaferrus *respons.* 2. *n.* 20. *junct. præcedent.* imò legem ipsam consentire, quando alienatio fit in comprehensos, inquit Scacc. *de judic. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 1491.

40 Confirmantur secundò, quia alienatio facta in comprehensos, verè alienatio non est, sed quædam potius refutatio, Alex. *in l. si domus* 74. §. *final. num.* 7. *vers. quia talis, de legat.* 1. Cyriac. *contr.* 189. *num.* 13. & 543. *num.* 15. Mangil. *de evict. qu.* 57. *numer.* 23. Giurb. *d.* §. 1. *glos.* 16. *numer.* 2. *in fin.* plures 41 congerit Fulgin. *supra relatus, d. qu.* 8, *num.* 31. Quamobrem dicimus, quod alienatum non videtur, quod est in agnatorum linea conservatum, ad text. *in l. voluntas* 4. *C. de fideicommiſſ.* ubi decernitur, quod alienatione prohibita, non cen- 42 setur prohibita conventio inter fratres, *& in l.* 1. §. *cæteri, C. de imponenda lucrativa descriptione, l.* 10. ubi probatur, quod licèt Curiale prædium absque lucrativa descriptione ab extraneis acquiri nequeat, id locum non habeat, quando prædium ejus lucro cedit, qui Civitatis ejusdem ordini sit obstrictus, Tholosan. *Syntagmata Jur. univers. p.* 1. *lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 4. Decian. *conſ.* 55, *num.* 70. *in* 3. Surd. *dicto conſ.* 305. *num.* 33. & latè *præfata dec.* 343. *num.* 10. Mangil. *supra, num.* 23. Giurb. pariter *supra, num.* 1. Cæphal. *conſ.* 594. *num.* 32. Amædeus à Ponte *in quæst. Laudem. qu.* 12. *n.* 18. Silvan. *conſ.* 3. *num.* 80. Portius Imolens. *conſ.* 65. *num.* 31. *vers. ulterius*, qua ratione 43 licèt per testatorem injuncta sit institutis prohibitio minimè alienandi, attamen rectè cohæredes ad invicem inter se super bonis hæreditariis contrahunt, aut distrahunt, ut innumeris probat Fusar. *de subſtit. qu.* 716. *num.* 1. Similiter vide- 44 mus, quod Patronus, qui sine Ordinarii consensu nequit jus patronatus alienare, juxta not. *in c. illud* 8. ubi Canonistæ *extr. de jure patronat.* illud rectè donat eodem Ordinario it requisito alteri compatrono, ad text. *in c. ex insinuatione* 14. *ubi glos. in verbo contuliſſet, vers. verius videtur, eodem tit. & in Clement.* 2. *junct. ibi glos. in verbo liberè eod.* Hoc utun- tur argumento Ripa *in l. qui Romæ* 122. §. *duo fratres, num.* 88. *vers. quarto facit, de verb. oblig.* Portius *dicto conſil.* 55. *num.* 27. & Corbul. *de emphyteus. ſub titulo de causa privationis ob alienationem irrequisito Domino factam, limit.* 6. *num.* 3. Porrò passim arguimus à patronatu ad emphyteusim, 45 Corneus *in proposito conſ.* 25. *numer.* 21. *in secundo*, & ab emphyteusi ad feudum, ac è contra, sicut supra tulimus *priori Articulo*, & in puncto hujusce quæstionis idem Portius *ibid. n.* 29. *cum seqq.*

Sic pariter dicimus, quod ex quo singuli in aliqua uni- 46 versitate comprehensi ejusdem pars reputantur, *arg. l. planè* 4. *quod cuiuscumque universitatis*, cum aliis cumulatis per Portium *supra, num.* 36. in eorum alteros rectè alienantur ab eadem universitate alienare prohibita: quare cùm Canonici 47 sint Ecclesiæ membra, cujus caput est Episcopus, *c. novit*, 4. *de iis quæ fiunt à Prælatis*, tenet alienatio per ipsum Episcopum facta in Capitulum Pontifice inconsulto, ut post 48 glos. *in Clement.* 2. *in verbo Ecclesiam, vers. dicit etiam, de reb. Eccles. non alien.* pluribus expendit idem Portius *ubi supra, n.* 36. *cum duobus seqq.*

Hanc autem conclusionem, quam pro sexto fundamento superius dedimus, quod indistinctè nullo Domini requisito assensu Vassallus disponere possit inter comprehensos in investitura, tenent

1 Ripa *in l. qui Romæ* 122. §. *duo fratres, num.* 87. *de verb. oblig.*

2 Surd. videndus *conſ.* 305. (quod super hoc Articulo Rot. in recen. & coram Duran. *infrà allegand.* aliique ferè omnes qui post eum scripserunt, canonizarunt) *num.* 35. & 50. *cum seqq. & conſ.* 351. *post numer.* 44. *vers. tertio respondeo.*

3 Galvan. *conſ.* 8. *nu.* 61. ubi pluribus conclusionem compertam reddit.

4 Bellon. Jun. *conſ.* 9. *num.* 35.

5 Buccaferrus videndus *conſ.* 2. *n.* 3. 20. 21. 22. & 23. ubi in puncto de primogenitura erecta in feudo ex pacto, & providentia, *& respons.* 7. *n.* 55.

6 Palma *conſ.* 3. *num.* 20.

7 Peregr. latè *conſ.* 21. *circa princ. vers. respondeo verius de jure esse, conſ.* 23. *nu.* 7. *& conſ.* 27. *nu* 1. *in princip.* ubi quod hæc concluſio est indubitata *lib.* 1.

8 Natta *conſ.* 475. *num.* 14.

9 Giovagn. *respons.* 44. *n.* 45. *in secundo.*

10 Baron. *in allegat. in pede secundi voluminis de citat. num.* 103.

11 Manfredus Govean. *in suo responſo, quod legitur in pede voluminis consiliorum feudalium* Diversorum *inter cætera reddita in causa feudi Mantuæ in ordine, conſ.* 9. *numer.* 7.

12 Decian. *conſ.* 26. *num.* 65. *lib.* 2. *& conſil.* 55. *num.* 69. *libr.* 3.

13 Albert. Brun. *conſ. feudal.* 44. *num.* 13.

14 Cravett. *conſ.* 303. *num.* 4.

15 Corneos *conſ.* 29. *num.* 18. *in* 2.

16 Alciat. in Lugd. *impreſs. l. b.* 3. *conſ.* 38. *n.* 3.

17 Silvan. *conſ.* 3. *n.* 80. *cum seqq.*

18 Anton. Ciof. *conſ.* 2. *num.* 13. *vers. addo.*

19 Borella *conſ.* 5. *num.* 10.

20 Bertazzol. *conſ. civil.* 112. *num.* 2. *&* 3. *vers. & in alienatione feudi.*

21 Cæphal. latè *conſ.* 694. *num.* 30. *cum seqq.*

22 Av. Anguill *conſ.* 26. *n.* 377.

23 Federicus Campixanus *inter conſ.* Corsetti *conſil.* 22. *in ordine, n.* 9.

24 Hermanus Vultejus *inter conſ.* Diverſ. Academiæ Marpurgensis *volum.* 2. *conſil. in ordine* 25. *num.* 15. quod licèt

licèt dubitationis loco ferat, id ipsum tamen in resolutione contrarii admittit quoad præjudicium directi Domini *num.* 91.

25 Menoch. plures ferens *cons.* 258. *nu.* 88. & *cons.* 1094. *n.* 19. ubi in puncto de primogenitura erecta in alterum ex filiis, & *in tract. recuper. remed.* 9. *n.* 259.

26 Gozadin. *cons.* 20. *num.* 9.

27 Portus Imolens. *d cons.* 65. *à n.* 26.

28 Cyriac. *contr.* 189. *num.* 13. 380. *num.* 30. & 543. *num.* 15. & 19.

29 Gratian. *cap.* 511. *n.* 7. & 8.

30 Thesaur. Jun. *q. forens. lib.* 3. *qu.* 23. *n.* 5. *junct. n.* 9. *vers. tum quia res agitur.*

31 Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 25. *n.* 8.

32 Tusc. *lit. E. concl.* 207. *num.* 136.

33 Tholosan. *Syntagm. jur. universi, part.* 1. *l.* 6. *c.* 17. *n.* 4. *junct. n. præced.*

34 Tiraquell. *de retract. lignagier.* §. 11. *glos.* 6. *numer.* 10.

35 Ursel. *in exam. aptum, concluf.* 87. *n.* 14.

36 Mangil. *de evict. quæst.* 56. *numer.* 22. *cum pluribus seqq.*

37 Gaspar Manzius *de testam. tit.* 13. *quæst.* 5. *num.* 30. ubi inquit sine dubio procedere.

38 Scacc. *de judic. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 1491. & *n.* 1548. *junct. n. sequenti in fine*, dicens consensum directi Domini esse quidem hoc casu bonum, sed non necessarium.

39 Amad. à Pont. *in quæst. Laudem. q.* 12. *n.* 17.

40 Maur. Burg. *de Laudem. in addit. ad inspectionem* 30. *n.* 32. *part.* 2.

41 Rot. divers. *p.* 1. *dec.* 284. *n.* 2. *in rec. p.* 3. *dec.* 679. *nu.* 2. & 4. *dec.* 253. *n.* 2. *p.* 4. *rec.* & ibid. *dec.* 311. *num.* 8. & coram Duran. *dec.* 145. *n.* 26.

42 Clar. *in* §. *feudum*, *q.* 4. *n.* 6. *vers.* & *certè mirum est*, & *clarius in* §. *emphyteusis*, *q.* 14. *ibidemque*.

43 Joannes Harpr[e]ctus *in suis notis*, *n.* 9.

44 Afflict. *in cap.* 1. *num.* 16. *de Vassall. qui contr. const. Loth.*

45 Jacob. de Ardizon. *in Summa feudali*, *c.* 109.

46 Joannes Blanc. *in epit. feud. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 77.

47 Anton. Monach. *de recta feudi interpretat. capit.* 52. *num.* 32.

48 Regens Lanar. *in* §. *sed etiam res, per quos fiat investit. sub n.* 27. *vers. septimo pro hac parte.*

49 Giurb. plenissimè *de success. feudali*, §. 1. *glos.* 16. *ferè per tot.* & *præcipuè num.* 2. *circa fin. vers. cum nec in personas*, & *numer.* 4.

50 Schrader. *de feud. part.* 7. *cap.* 2. *numer.* 22. & latiùs omninò videndus *part.* 8. *cap.* 2. *num.* 62. ubi innumeros allegat.

51 VVurmser. *pract. for. de feud. observ.* 4. *n.* 8.

52 Petrus de Gregor. *de concess. feud.* altissimè punctum examinans *p.* 3. *qu.* 7. *à nu.* 16. & 50. pro qua opinione allegari consuevit text. *in c. unic.* §. *sed etiam res*, ibi: *Nisi tibi, vel alii proximiori*, ubi glos. *in dicto verbo proximiori, per quos fiat investitura.*

51 Quod pariter in emphyteusi, fore scilicet licitam alienationem inter comprehensos, nullo Domini petito assensu, asseveravit Bart. *in dict. l. si domus* 74. §. *fin. num.* 3. ibidemque Alexand. *num.* 7. *de legat.* 1. & *in dicta l. qui Romæ* 122. §. *duo fratres, num.* 23. *vers. circa primum*, ubi Ripa *num.* 87. *de verb. oblig.* Decian. *dicto respons.* 55. *numer.* 71. *vers.* & *similiter alienatio in* 3. Surd. *allegat. cons.* 305. *numer.* 33. & *decis.* 343. *num.* 12. Galvan. *dicto consil.* 8. *numer.* 61. Giovagnon. *respons.* 44. *num.* 45. *lib.* 2. Marsill. *singular.* 28. Mangil. *de evict. quæst.* 56. *num.* 25. Vivius *comm. concl.* 241. Gozadin. *cons.* 20. *num.* 9. Clar. *in dicto* §. *Emphyteusis, quæst.* 14. pleniss. Corbul. *de emphyteusi, tit. de causa privationis ob alienationem irrequisito Domino factam, limit.* 6. Anna Jun. *cons.* 83. *num.* 1. *elegantissimum est consilium pluries supra relatum* 65. Portii Imolens. *ferè per tot.* & *præcipue à numer.* 26. latè Mantic. *de tacit. lib.* 39. *tit.* 28. *à num.* 45. & post cæteros Fulgin. *de jur. emphyteut. sub rubrica de Laudem. dicta qu.* 8. *num.* 28.

Hoc autem tunc maximè debet pacificè admitti, quando versamur in dispositione primi acquirentis facta de feudo oneroso titulo acquisito, sicut eximie animadvertit idem
52 Petrus de Gregorio *relatis locis*, à quo mutuos volumus numeros 16. & 50. præallegatos, quos ad Lectoris commoditatem ferimus per extensum. *Ex quibus inferiora* (verba Petri de Gregorio) *primò, quod si hujusmodi concessio facta fuisset ex re Patris fortè titulo emptionis, vel ex alia causa oneroſa Patri, & filio ſuo in poteſtate, quod tunc poſſet Pater primus acquiſitor ſine conſenſu Regio mutare formam primæ conceſſionis feudi, revocando tacitam donationem collatam in perſonam filii primogeniti nominati, & eam conferre in alium filium ſecundogenitum non nominatum in conceſſione feudi.* Rursus num. 50. eadem hisce confirmat. *Limito tertio prædictam concluſionem procedere quando conceſſio feudi facta fuit Patri primo acquiſitori, ſub clauſula juris Francorum beneficio Regis concedentis, quia tunc non poſſet ſolus Pater mutare formam conceſſionis in præjudicium primogeniti, niſi Regio conſenſu interveniente, ex quo beneficium tertii non poſſet ei auferri ſine facto ſuo, arg. l. ſi poſt mortem*, §. *final. ff. de bon. contr. tab. Secus autem eſſet ſi titulo emptionis, vel alterius contractus fuiſſet feudum per patrem acquiſitum, quia tunc ſolus Pater primus acquiſitor poſſet formam hujuſmodi conceſſionis feudi mutare, cum non agatur de præjudicio Regis qui conceſſit, quia ſicuti non poſſet ſolus Pater mutare formam conceſſionis, quando feudum quæſitum fuit gratis, & beneficio concedentis, ita ſolus mutare poterit quando non ex beneficio concedentis, ſed ex re ſua Pater feudum acquiſivit*, & ita voluit idem Bald. *in l.* 1. *in ult. colum. C. per quas perſonas*, quem refert idem Jason. *in d. l.* 2. *colum.* 107. *in princ. C. de jur. Emphyteutic.* Hucusque de Gregorio.

Quæ in fortiori etiam casu admittuntur, quamvis Statuto prohiberetur omnis contractus de feudo, non consentiente Domino factus, Schrader. *dicta part.* 8. *cap.* 2. *num.* 62. 53
vers. & *hæc concluſio procedit*, imò amplius si adesset pariter in investitura expressa conventio non alienandi sine Domini assensu, quia hìc prohibita solum intelligeretur alienatio facta in extraneos, Surd. *pluries laudato conſ.* 305. *numer.* 33. 54
circa finem, & *deciſ.* 343. *num.* 12. Mangil. *dicta quæſt.* 56. *num.* 26. Gozadin. *conſ.* 20. *num.* 9. *verſ. imò ampliatur*, & fortiùs Fulgin. *citata quæſt.* 8. *tit. de Laudem. num.* 30. pluries allegatus Schrader. *ſupra dicto num.* 62. *verſ. ſecundò hæc concluſio*, ubi quod procedit, non obstante, expressa conventione inter Dominum, & Vassallum in limine feudalis concessionis inita, quod non liceret feudum ullo pacto alienare absque consensu Domini; quemadmodum itidem si in investitura conventum legeretur; quod ille, in quem fieret alienatio, de- 55
beret capere investituram, adhuc intelligeretur, si facta foret alienatio in extraneum, si enim fieret in comprehensum, non obstante allegata conventione, aliam investituram nequaquam efflagitandam observavit Portius *d. conſ.* 65. *nu.* 45. *verſ. Item illa verba.*

Proceditque insuper recensita conclusio, quod Domino inscio sustineatur feudalis alienatio facta in comprehensos 56
in investitura, sive alienatio fiat inter vivos, sive in ultima voluntate egregiè Cravett. *plenis conſiliis* 712. & 713. (in quorum ultimo novem fundamentis conclusionem inconcusse stabilivit) quem ad id referunt, & sequuntur Galvan. *d. conſ.* 8. *num.* 61. Surd. *dicto conſ.* 5. *num.* 33. & *d. deciſ.* 343. *num.* 43. Buccaferus *d. conſ.* 3. *numer.* 3. & Mangil. *de evict. d. quæſt.* 56. *num.* 28. imò magis sustineri debet alienatio, quæ fit per ultimam voluntatem, quàm ea quæ fieret inter vivos 57
per contractum oneroſum, quia relicta per ultimam voluntatem agnato data videntur tamquam aliquo pacto, vel aliquo tempore successuro; quæ verò per contractum dantur, videntur tanquam in extraneum transferri, ut ajebat Surd. *d. dec.* 343. *n.* 43.

Quod autem diximus de facultate Vassalli transferendi feudum Principe inconsulto in comprehensum in investitura, intelligi ur non solùm si alienatio fiat in proximè successurum ab intestato (de quo nulla cadit difficultas, cùm ea sit refutatio à jure feudali admissa, ut obvia sunt ejusdem juris principia) sed etiam si fiat in remotiorem, sicut pro- 58
bant Doctores longa serie superius relati (ubi non sicut aliqui, qui utramque quæstionem involventes, ac confusim intermiscentes allegant Authores, alteros sustinentes licitam alienationem in remotiorem, alteros verò solum dicentes validam in proximè successurum, quidquam de alio casu non innuentes, consultò separavimus, ferentes eos solum, qui vel de priori casu loquuntur, vel generalem regulam statuunt) inter quos diserte id probant Cyriac. *d. controv.* 109. *num.* 14. Decian. *conſ.* 55. *num.* 70. *in* 3. Peregr. *conſ.* 21. *num.* 1. *in primo*, Gratian. *diſcept. foreſt. cap.* 511. *num.* 8. Afflict. *in c.* 1. *n.* 16. *de Vaſſall. qui contra conſt. Loth.* Surd. *conſ.* 305. *num.* 33. *circa fin.* & 51. *pariter in fine*, ubi dicit adesse super hoc jura clara *conſ.* 308. *num.* 35. & *conſ.* 351. *num.* 45. & latissimè *deciſ.* 343. ubi pro hac sententia duodecim tulit argumenta, ac conclusionem probat omninò indubitatam, Palma *conſ.* 3. *numer.* 20. Campixan. *inter conſ. feud.* Corset. *conſ.* 22. *in ordine*,

dine, num. 9. Lanar. *in* §. *ſed etiam res, ſub num.* 27. *cum ſeqq. per quos fiat inveſtitura*, Cravett. *conſ.* 712. dicens non videri de hoc controversiam, Silvan. *conſ.* 3. *num.* 80. Cephal. *conſil.* 694. *num.* 22. *cum ſeqq.* ubi inquit quod restringere generalem dispositionem juris feudalis permittentis feudi alienationem Domino inconsulto in agnatos ad dispositionem in agnatos proximiores, est divinare, Fulgin. *tit. de Laudem. qu.* 7. *num.* 16. & *q.* 8. *num.* 78. & *tit. de alienat. quæſt.* 1. *num.* 193. Amad. à Pont. *dicta quæſt. Laudem.* 12. *numer.* 20. ubi communem, ac veriorem testatur sententiam, Govean. *in*
59 *d. reſponſo feudal. num.* 7. ubi quod nihil interest Domini investientis, utrum bona feudalia penes proximiorem, vel remotiorem resideant, dummodo familiam contemplatam non egrediantur, plenè Giurb. §. 1. *gloſ.* 16. *à n.* 3. hanc veram, & communem sententiam testatur, ac tuetur Rosental. *de feud. c.* 9. *membr.* 1. *concluſ.* 52. *num.* 9. *pro qua, ſub litera N.* triginta allegat Doctores, licèt dicat valere revocabiliter, de quo tamen infrà, & admittit pariter Vultejus *ſuperius relato conſ.* 25. *inter conſil.* Diverſ. Academ Marpurgen.
60 *numer.* 97.

Id autem quoad agnatum remotiorem pluribus à Surdo comprobatur, ut innuimus *relata deciſ.* 343. atque inter cætera ex eo movetur *num.* 34. quod si alienatio in remotiorem fiat cum consensu proximiorem, sustinetur ipso Domino irrequisito, sive tacitè, sive expresè proximè successuri con-
61 sentiant, ut jura, glossa, & Doctores ibidem relata autumant, signum evidens, quod Domini assensus considerabilis non est, nec de ejus agitur præjudicio, aliàs enim eo invito, tametsi consentirent agnati, alienatio rata esse non deberet, argutissimè, & latè hoc ipso utitur argumento Lanar. *in* §. *etiam res, per quos fiat inveſtitura, à num.* 28. & quidem non satis intelligi posse videtur, quomodo Domini interfit, quod præmaturè feudum ad illum transeat, ad quem licèt serò, quandoque ex ejus dispositione debet pervenire, Surd. *conſ.* 305. *n.* 33.

Sic pariter ex conjecturata testatoris mente prohibitus
62 alienare extra familiam, potest in familia alienare eligendo etiam remotiorem in gradu, sicuti innuimus *in Articulo ſecundo, verſ. proprius autem*, ubi plures id probantes adduximus, quibus modo addimus hoc ferens argumentum in hac ipsa quæstione consensus directi Domini, Decianus *conſ.* 26. *num.* 94. *lib.* 2.

Porrò hoc quoque probari videtur ex ipsis legibus feudi,
63 in quibus agnatus quamvis remotior videtur paris conditionis cum proximiore, dum enim *in cap.* 1. *de alienat. Patern. feud.* decernitur inter agnatos alienationem concedi, nec distinguuntur proximi à remotis, non perperam vide-
64 tur posse de utrisque intelligi indistinctè; siquidem non credendum, quod si jura aliter sensissent in remotioribus, quàm in proximo succeſſuris, id præteriissent silentio, cùm res usus sit frequentissimi est argumentatio Giurbæ *dictis* §. 1. & *gloſ.* 16. *num.* 4.

65 Procedit demum relata conclusio sexti fundamenti, non solùm si alienatio fieret in remotiorem, ut mox tulimus, sed etiam si alienatio fiat (ut in casu nostro) in alterum ex pluribus agnatis paribus in gradu, Duran. *deciſ.* 141. *num.* 26. non
66 obstante, quod ille solus non esset in feudo successurus, sed omnes simul; idem enim judicamus de pluribus proximioribus respectu partis ipsis tangentis, quod de remotiore respectu proximioris, ut post Bald. Jacopin. Ruin. Præposit. Zasium, Brunum, Tiraquell. Bursat. Schrader. Afflict. Practic. Papiens. Cur. Jun. & Surd. Sen. animadvertit Surd. *dicta de-*
67 *cis.* 343. *ante num.* 42. *verſ. infertur etiam*, ubi quod Vassallus, in quem totum feudum fuit translatum; habetur pro remotiore quoad portionem, in qua non ipse, sed frater, aut alius in æquali gradu constitutus erat successurus, & ille è contra qui erat in illa parte successurus, dicitur hoc respectu proximior agnato acquisitori, concludens, quod quemadmodum inscio Domino sustinetur alienatio facta in remotiorem, ita sustineri debet quæ facta est in unum ex proximioribus, multis extantibus in eodem gradu, qui alienationi non facta succedere debuerant.

68 Nec adducta de alienatione in remotiorem comprehensum (*quæ ut præcedenti, verſ. diximus*, militant in alienatione facta in alterum ex paribus in gradu) turbat consideratio Rosental. *de feud. cap.* 9. *membr.* 1. *concl.* 52. *num.* 14. dicentis conclusionem illam moderandam, ut scilicet refutatio in agnatum remotiorem sine domini consensu, & agnati proximioris subsistat, sed tamen revocabiliter, hoc est ut agnatus proximus, quando feudi successio ei delata, vel aliàs feudum ipsi apertum est; id possit jure suo revocare.

Quoniam neque nos id inficiamur, & admittit pariter Surd. *dec.* 343. *pluribus innum.* & alii passim, quia verissima & indubitata est declaratio; id tamen equè verum, ac indu- 69
bitatum contendimus, quod quando essemus in casu, in quo nemo ex agnatis redarguere posset feudalem distractum, alienatio foret valida irrevocabiliter, tum agnatis consideratis, tum Domino; hoc quidem, cùm ejus minimè intersit, an alteruter ex admissis in investitura succedat; illis verò, ex quo supponimus facultatem non habere impugnandi dispositionem, veluti quando feudum fuisset concessum cum facultate alienandi, quando esset hæreditarium, sive concessum cum clausulis, & *quibus dederit*, vel, *ad habendum*, &c. sive essemus in primo acquisitore (qui est casus noster) in quibus terminis quamplures ex adductis in primo funda- 70
mento loquuntur, probantes, quod assensus Domini omissus non inficiat dispositionem de feudo, vel emphyteusi ex pacto factam in comprehensos in investitura, quia hoc casu consensus prædictus non est necessarius, nec alii agnati possunt reclamare, quando dispositio fit à primo acquirente, & feudum, vel emphyteusis est acquisita titulo oneroso. Consideratur siquidem distinctè, & separatè interesse Domini, & interesse agnatorum, quod equidem tam quoad Dominum, quàm quoad agnatos cessat, si dispositio sit de feudo novo titulo oneroso quæsito facta in comprehensum; quoad illum considerata voluntate dum in investitura singulos in universa linea investitos contentus fuit admittere in Vassallos, quoad hos verò considerata potestate, cùm ipsi nequeant impedire primum acquirentem, quin de feudo sic quæsito disponat, Surd. videndus *conſ.* 305. *ante num.* 30. *verſ. porrò, uſque ad num.* 53. ubi hæc innuisse videtur, & in hoc sensu hujusmodi feudi dispositionem omninò ratam esse debere, invitis etiam agnatis, probarunt plurimi ex superiùs alla- 71
tis, & in specie Surd. *ubi ſupra, num.* 33. & 50. *cum ſeq.* & *conſ.* 351. *poſt num.* 44. *verſ. tertio reſpondeo*, Buccaferus *conſ.* 2. *ferè per totum*, Galvanus *conſ.* 8. *num.* 61. Natta *conſ.* 475. *num.* 14. Baron. *in allegat. in fin. ſecundi voluminis, de citat. num.* 103. Menoch. *conſ.* 158. *num.* 88. & 1094. *num.* 19 Mangil. *de evict. quæſt.* 56. *num.* 52. *cum ſeq.* Petr. de Gregor. *de conceſſ. feud. p.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 16. & 50. & plenum est *cap.* 511. Gratian. atque servatis his terminis locutus fuit Surd. *d. deciſ.* 343. *ut in locis*, in quibus admittit in præjudicium agnatorum proximiorum non operari dispositionem factam in gratiam remotioris, hoc est, vel quando essemus in feudo antiquo, vel quando admitteremus veram, disputationis gratia, sententiam (quam in terminis feudi titulo oneroso quæsiti unicum Hannetonium habere propugnatorem testatus fuit Menoch. *conſ.* 61. *nnm.* 8. sicuti eum in eodem proposito tulimus *art.* 2. *ſub nu. marginali* 110. in enumeratione Doctorum signatum *n.* 30.) quod primus feudi acquisitor nequeat de feudo disponere in vocatorum præjudicium, sicut ipse protestatus fuit *in principio deciſionis*, eam sic exorsus: *Poſſe primum feudi acquiſitorem de eo diſponere in præiudicium vocatorum communis Doctorum recipit opinio; ſed aliud proponitur dubium, an ſi demus contrariæ ſententiæ locum, vel ſi feudum ſit antiquum, poſſit Vaſſallus abſque Domini conſenſu de feudo diſponere*, &c. His autem sic pro vera Articuli resolutione firmatis, supereſt ut objectata in ipso *Articuli ingreſſu* sternantur.

Quamobrem trino argumento, quod inspecta persona Domini considerabimus, descendenti ex trino motivo, nempè ex damno, quod inde Domino ermegeret, cùm scilicet minores haberet Vassallos, ex voluntate, quia haberet 72
Vassallum quem nollet, ex ordine, quoniam alteretur forma successionis in investitura ab eo ordinata, brevibus respondet Surd. *deciſ.* 343. *num.* 40. *verſ.* & *non reſiſtit*; singula tamen pendentes.

Primò circa damnum hinc domino descendens respondemus, non facilè assignari posse in quonam hoc versetur, imò verius dici posset prælectionem factam alterius ex fi- 73
liis cum erectione primogenituræ in ejus linea concernere manifestam Domini utilitatem, ea ratione quia, cùm ex natura concessionis feudi ex pacto, si fuisset relictum in primæva sua qualitate, omnes filii eorumque descendentes æqualiter fuissent admissi, & hoc modo restricta, ac limitata fuerit successio ad unicum tantùm filium ejusque lineam, feudum constitutum fuit in statu faciliùs revertendi ad ipsum Dominum, ut probant tradita per Gregorium *de conceſſ. feud. p.* 3. *q.* 7. *n.* 12. 35. & 40. & expresè Lanar. *conſ.* 8. *in* 1. & *n.* 2. quantò enim pauciores successores in feudo admit- 74
tuntur, tantò citiùs feuda finiri necesse est, & ad Dominum reverti; atque hac de causa à principio, quando feuda fuerunt introducta, & cognita, primò concedebantur ad libi-

tum

tum Dominorum, posteà ad annum, deindè ad vitam investiti, successivè prærogata successio ad unum ex filiis, quem Dominus elegisset, posteà ad omnes filios, deindè *ex l. Corradi* ad nepotes ex filio, sicut exponitur *in cap.* 1. §. *& quia vidimus, de his qui feudum dare possunt*. Quamobrem dum feudatarius plures habens hæredes in potentia aliquos excludit, & feudi successionem aliquo pacto restringit, propriùs inhærere dicitur primævæ feudorum naturæ, ac disponere in beneficium atque commodum Domini, ut animadvertit idem Lanar. *d. n.* 2. *vers. ut sic sine dubio*; porrò electo uno tantùm ex filiis si ille decederet sine filiis, fratres (qui aliàs in feudo ex pacto, & providentia æqualiter vocabantur, si pater prædilectione alterius ex filiis aliter non cavisset) nequaquam succederent, cùm in feudo novo transversales excludantur, *dicto cap.* 1. §. *sin autem unus de his qui feudum dare possunt, cap.* 1. *in fine de success. feudi, capit.* 1. §. *si duo fratres, de feudo Marchiæ, & c.* 1. *in princ. de benefic. fratr.*

Non ignoramus, quod hæc non militant in casu nostro, cum ex benigno Serenissimi indulto, quòd altero ex descendentibus Domini Co. Camilli decedente liberis non relictis, agnati ex aliorum fratrum lineis descendentes succedant, ut in supplici libello peritum fuit *vers. supplica per anche l'Oratore*. Tum ex concessione feudi in vim antiqui nobilis, & aviti, quæ idipsum operatur, quod transversales succedant, cùm ex simili clausula feudum cæteroqui novum, quo ad hoc assumat naturam antiqui, ut probant innumeri cumulati per Bellon. Jun. *cons. 9. num.* 11. *cum seqq.* ea tamen adduximus ad demonstrandum, quod de natura sua restrictio forme ad unicum tantùm filium, non damnum, sed potius, inspectis regulis juris communis feudalis, commodum Domini.

75 Præterea si vera esset Frecciæ observatio *de feudis, lib.* 1. *tit.* 1, *num.* 92. quam repetit *lib.* 2. §. *superest, ut aliqua, num.* 13. *fol. mihi* 173. & refert etiam Capyc. Latr. *consult.* 3. *nu.* 40. hoc ipsum, quod feudum post mortem deveniat ad unum tantùm filium, non est favor defuncti, sed potiùs ipsius Domini, ut scilicet habeat personam de genere sibi magis gratam ac devotam, & ne feudum dividatur in plures, quod Domini interest integrum retineri, ne in plures partes divisum ad nihilum redigatur. Intrigliol. *de feud. cent. prima q.* 7. *num.* 6. ubi mox relatam Frecciæ sententiam amplectitur, vel saltem ejus dignitas vilesceret, Joseph. Ramon. *consil. fin. num.* 506. quæ Bar. Bald. aliisque pluribus allegatis assumpsit Buccaferrus *cons.* 2. *num* 3. ubi quod ex erectione primogenituræ in feudo melius conservantur feuda, & servatur unio, & pax, sicuti latiùs innuimus *art.* 2. *à nu.* 151.

Secundum pariter Argumentum ductum ex contraria Domini voluntate, ne habeat Vassallum quem nolit, pari facilitate evanescit, quia non dicitur Dominus habere Vassallum contra suam voluntatem, quando feudum ad eum transit, quem Dominus pro tali admisit, dum in investitura voluit comprehensum, pluribus Surd. *cons.* 305. *numer.* 33. *vers. nam dicitur*, & plures pariter allegat Menoch. *cons.* 158. *num.* 88. sicuti in emphyteusi observavit Corbula *de emphyt. titul. de causa privat. ob alienationem irrequisito Domino factam limit.* 6. *n.* 2.

Tertium denique petitum ex ordine, ne scilicet alteretur & mutetur forma ab eodem Domino præfinita in investitura, diluitur accommodata distinctione, aut enim mutatio, quæ prætenditur in forma succedendi, complectitur novas personas in investitura minimè comprehensas, aut mutatio
77 respicit tantummodo vocationem, & admissionem remotioris, primo casu objectio urgeret secundo verò non militat, cùm nihil Domino intersit, ut remotiòr succedat, vel non, nec aliquod ipsius præjudicium considerari potest, sed tantùm proximiorum, qui beneficio prioris investituræ deberent succedere, unde si vel hi consenserint, vel impugnare nequeant dispositionem superindè factam, mutatio formæ sustinetur Domino irrequisito, Rot. in Leodien. fideicom. 10. Junii 1615. coram Pirovano *in rec. par.* 6. *decis.* 679. *numer.* 4. iterùm confirmata coram eodem die 22. Aprilis 1616. *part.* 4. *recent. tom.* 1. *decis.* 253. & rursus proposita causa iterùm confirmata coram eod. Auditore die 17. Junii 1616. *ibid. dec.* 311. & Afflict. *in c.* 1. *n.* 16. *de Vassal. qui contr. const. it. Loth. num.* 16. inquit, hujusmodi alienationem in remotiorem, Domino inscio factam, non dici in ejus contemptum, sed quoad eum factam licitè.

Generaliter autem, quoad allegatum Domini interesse,
78 tam ratione damni, quàm ratione voluntatis, & ordinis, hic rursus peti possunt, quæ *in pede secundi Articuli* attulimus pro responsione pariter objectorum, *vers. demum ad id quod dicitur*, *num.* 171. ubi primò, quod cùm feudum controversum fuerit multo ære D. Co. Camilli quæsitum, præsumitur sibi concessum ejusdem contemplatione, non contemplatione filiorum, & proinde libera fuerit in acquirente facultas disponendi ad favorem unius tantùm ex filiis cum verisimili etiam conjectura voluntatis ipsius Domini, qui id concessisset, si fuisset rogatus, ut animadvertit Natta ibidem relatus; secundo, quod cùm stipulatio intelligatur secundùm naturam contractus super quo interponitur, & natura similis feudi taliter acquisiti sit, quod acquirens possit de eo disponere, non solùm illud prælegando uni ex filiis, pro quibus fuit stipulatus, sed etiam alienando in extraneum, idipsum conventum videtur inter Dominus & acquirentem, ut proindè idem Dominus conqueri nequeat, quod non omnes filii succedant, ut ibidem probavimus.

Descendendo autem ad Argumentum deductum ex interesse cæterorum filiorum parium in gradu, ex Surd. *cons.* 305. 79
num. 17. eidem facili negotio satisfactum intelligimus, ex allatis *in* 2. *Articulo*, & pluries supra repetitis, hoc est filios minimè impugnare posse paternam dispositionem per Genitorem primum acquirentem factam de feudo novo titulo oneroso quæsito; si enim Pater potuisset, jure communi feudali inspecto, nedum in remotiorem de feudo disponere, sed etiam in penitus extraneum, quoad interesse ipsorum filiorum (licèt aliud sit quoad interesse Domini) quia Genitore vivente nullum jus filiis in potestate existentibus quæsitum erat, frustrà allegant alienationem factam Domino irrequisito in alterum tantùm ex filiis non subsistere, quemadmodum Surd. ad ea quæ objectatis numeris 17. & 18. excitaverat, respondet *sub n.* 47 *vers. ex hoc ipso fonte*.

His autem stantibus, facilè dignosci potest, quanti habenda sententia Rosenthal. *allat. conclus.* 7. *capit.* 7. quæ ita demum sustineri posse videtur, si admittatur ibidem loqui de feudo gratis concesso (ut etiam constat ex eo, quod pro corroboratione dictæ sententiæ se remittit *ad glos. h. h. & 1.* 1. *quæst.* 69. *cap.* 6. ubi clarè patet, sermonem esse de
80 feudo donato, his verbis *in eo omnes concordant, quod sine donantis, aut promittentis voluntate tolli, aut mutari nequeat*) vel de stipulatione extranei, vel Patris non habentis filium in potestate, aliàs dicta opinio omninò videretur destituta fundamento, id unum siquidem allegat *num.* 12. pro ratione, quia scilicet solus acquirens jus alteri stipulatum mutare, seu auferre nequeat, nisi id promittentis consensu fiat, quod tamen fusè *secundo Articulo* vidimus non militare in filiis acquisitionis tempore existentibus in patria potestate, quibus propterea nullum jus ex Genitoris stipulatione quæritur irrevocabile.

ARTICULUS QUINTUS.

An demum controversæ Co. acquirentis dispositioni obicem ponat, quod feudum tametsi aliàs novum, assumpserit naturam antiqui, quemadmodum ipsum D. Co. efflagitasse constat in ejus precibus.

SUMMARIUM.

1 *In supplici libello per D. Co. Camillum porrecto petitum legitimus à Serenissimo directo Domino, quod dignaretur feudum concedere jure antiqui.*
2 *Hujusmodi clausula (in antiquum) vel (jure antiqui) efficit, ut feudum evadat tale, ac sortiatur ipsam naturam feudi paterni, antiqui, & aviti, & n.* 3. *Intelige tamen, ut n.* 14.
4 *Vassallus nequit in præjudicium comprehensorum disponere de feudo.*
5 *Pater in feudo novo empto jure antiqui nequit filio præjudicare.*
Contra tamen, n. 6. *ac per totum artic.*
6 *Recensitam clausulam non operari objectatam metamorphosim, ut feudum verè novum mutetur in antiquum quinam sustineant.*
7 *Feudum novum jure antiqui concessum plurimum differt à verè antiquo.*
8 *Refertur dura controversia disputata coram Collegio Mediolanensi super viribus hujus clausulæ.*
9 *Clausula prædicta non mutat, nec alterat naturam feudi.*
Contrarium tamen receptum videtur, ut n. 10.

11 *Clau-*

11 *Clausula (in antiquum) operatur ut feudum fiat antiquum, quando prolata per verba dispositiva, secus si per verba demonstrativa, indicativa, seu enunciativa, quæ conclusio applicatur hypothesi nostræ, num.* 12.
13 *Relativum (Quod) apponi solet demonstrationis gratia.*
14 *Clausula prædicta operatur, quod feudum naturam, & qualitates antiqui assumat in eis quæ concernunt Domini præjudicium, non verò in eis in quibus versatur præjudicium investiti, & numeris sequentibus ferè per totum art.*
15 *Vassallo committente aliquod delictum, feudum novum revertitur ad Dominum, sed quando est antiquum remanet apud filios, vel descendentes.*
16 *Decedente Vassallo, nullis post se relictis liberis, si feudum est novum, devolvitur ad Dominum, si verò antiquum, succedunt transversales.*
17 *Dinumerantur viginti quatuor Doctores hanc conciliationem probantes.*
18 *Referuntur rationes quibus aliqui mox recensitam doctrinam confirmant, & n. seqq.*
19 *Quilibet renuntiare potest favori pro se introducto.*
20 *Concessa in favorem non debent in odium retorqueri.*
21 *Beneficia, & privilegia Principum favore illius quigratiam consequitur, latissimam recipiunt interpretationem,*
22 *Postremum hoc fundamentum ostenditur omninò militare, ac urgere in casu nostro.*
23 *Hujusmodi clausula non videtur quis voluisse sibi ipsi in sui odium manus ligare.*
24 *Inspicienda semper est mens potiùs quàm verba,*
25 *Si vera esset conclusio, quod per clausulam (in antiquum) adempta esset primo acquirenti facultas disponendi de feudo, frustratoria esset conclusio passim recepta, quod feudum novum titulo oneroso quæsitum remaneat sub libera acquirentis dispositione.*
26 *In omnibus investituris hæc clausula apponi solet, adeo ut scripta potiùs censeatur de stylo Notariorum Principis, vel consuetudine eorum qui investituras extendunt, quàm de voluntate, aut deliberatione partium.*
27 *Applicatur doctrina casui nostro.*
28 *Clausula de stylo Notariorum apponi solita parum operatur.*
29 *Clausula accessoria regulatur secundùm principalem dispositionem cui adjicitur.*
30 *In dubio fienda interpretatio contra eos qui se fundant super aliqua dispositione.*
31 *Etiam si feudum Calestani evasisset antiquum, adhuc quia constat fuisse concessum contemplatione D. Co. Camilli, qui pretium erogavit, tum priori Vassallo pro corpore feudi, tum Domino pro titulo, investitura, ac assensu, rata esse deberet ejusdem D. C. dispositio,*
32 *Feudum etiam antiquum rectè per eum alienatur, cujus contemplatione concessum est, juxta auream Isernie Theoricam, quæ ibidem fertur.*
33 *Isernie authoritas quanta in feudalibus controversiis.*
34 *Optima ratione ille cujus gratia, ac intuitu res data est, de ea disponere potest.*
35 *Non juvaret Dominum Adversarium, quod virtute prædictæ clausulæ factum fuisset antiquum.*
36 *In feudo antiquo succedere nequit qui hæres non est mediatè, vel immediatè primi investiti.*
37 *Diluuntur objecta, & n. seqq.*
38 *Primus acquisitor rectè disponit de feudo pecunia quæsito, ac obtento jure antiqui.*
39 *Clausula, quibus dederit, efficit feudum hereditarium.*
40 *In feudo hereditario clausula, in antiquum, non præbet impedimentum quin alienari queat.*

LEgimus in supplici libello vim investituræ habente (ut videre est) per D. Co. Camillum enixè postulatum à
1 Sereniſſimo directo Domino, quatenus vellet Calestanum sibi concedere in feudum, quod naturam haberet antiqui, his verbis; *E concedergli successivamente in feudo in Contea eretto, qual habbia la natura di feudo antico, nobile, gentile, & avito*, idque à celsitudine sua humanissimè concessum medio benigno rescripto ad ejusdem preces emanato, approbativo eorum omnium, quæ ibidem perebantur.

Hanc autem clausulam (*in antiquum*) vel (*jure antiqui*) 2
operari ex magis recepta scribentium sententia, ut verè feudum tale reputetur, ac antiqui naturam induat, & assumat, videtur dubio procul admittendum, & comperium haberi ex Doctoribus longa serie numeratis à D. Sacca *respons.* 50. *num.* 29. Bellon. Jun. *cons.* 9. *num.* 11. Surd. *cons.* 15. *num.* 22. Bim. *cons.* 162. *num.* 9. *tom.* 2. Seraphin. *decis.* 341. *numer.* 23. 3
Magon. *in Floren.* 54. *num.* 28. *cum seqq.* Marta *voto* 189. *n.* 9. *cum seqq.* Larath. *in theat. feud. part.* 7. *dilucid.* 5. *n.* 2. & *p.* 9. *dilucid.* 47. Cyriac. *contr.* 4. *num.* 36. (ubi quod sortitur naturam feudi paterni, antiqui, & aviti cum omnibus ejus effectibus, ac si verè concessum fuit Patri, Avo, Proavo, & 4
superioribus ascendentibus, addens *num.* 38. quòd id non procedit ex fictione legis, sed ex veritate) ac aliis passim, quæ opinio tribuitur originaliter Baldo *in cap.* 1. *num.* 2. *de alienat. feud. patern.* quod propterea videtur sufficienter irritam facere dispositionem D. Com. Camilli, juxta notam juris feudalis regulam ab omnibus admissam, quod Vassallus in præjudicium comprehensorum in investitura disponere 5
nequeat de feudo antiquo, ut pleni sunt *titul. de alienatione feudi paterni, de prohib. feud. alienat.* per Federic. *ac de prohib. feud. alien.* per Lothar. quemadmodum in puncto, quod in feudo novo empto jure antiqui nequeat Pater præjudicare filio, allegatis Ruino, Paris. Cels. Ug. Petro Antonio Anguissola, Bossio, Feretto, & Fumigliolo, tuetur Menochius *cons.* 151. *n.* 7.

Ad evadendam, ac oppugnandam propositam difficulta- 6
tem, non confugimus ad eorum Castra, qui in discrimen vocant, nunquid relata clausula tantæ sit facultatis, ut in feudo reverà novo (quod uti tale è diametro opponitur feudo antiquo) hanc queat operari metamorphosim, quod naturam, & qualitates induçat antiqui, ex quibus plurimi (ducta etiam paritate à feudo verè antiquo, quod renovatione investituræ non evadit novum, sed primævam retinet qualitatem) contendunt mordicus verè novum eo solo verbali dicterio propriam minimè mutare naturam, plures novissimè refert Christianæus *in dec. Curiæ Belgicæ, volum.* 6. *in consuet. feudal. decis.* 5. *num.* 13. & 14. quorum ante signanum faciunt Oldrad. *cons.* 178. ab omnibus hujusçe opinionis fautoribus in hoc articulo commendatum, ut videre est apud Ludovic. Casanat. *cons.* 56. *num.* 23. qui per integram columnam allegat Doctores Oldrad. sectos; latè inter alios quæ- 7
stionem examinat, fundamenta utriusque sententiæ ferendo ac pendendo, Tiraquel. *de retract. lignag.* 23. ubi *a num.* 34. *usque ad* 40. propugnatur opinio nolentium, quod allegata clausula mutare queat rei ac veritatis substantiam, quæ satis benè prosequitur Jason, videndus *consult.* 57, *num.* 36. & Zas. *cons.* 13. *num.* 6. *cum seqq. lib.* 1. huic adhæsisse videtur Cyriac. *contr.* 595. *num.* 6. *junctis n.* 4. & 12. ubi quod ex receptissimis omnium traditionibus feudum novum jure antiqui concessum plurimùm differt à feudo verè antiquo, Peregr. *decis.* 7. *num.* 6. *vers. non obstant decis. circa medium* ibi *secundo dicebam*, & præ cæteris omnibus latissimè *integro pœne capite* 8
34. Raudens. *de Analogis* (ubi longa lucubratione disputatur articulus, ac revocatur in campum acris controversia, quæ superindè acta fuit inter Collegium Bononiense, Curt. Sen. Paleot. Danielem Landulfum ex una parte propugnatores virtutis clausulæ *jure antiqui feudi*, ac Collegium Ferrariense, Bartholomæum Socinum, Jasonem, Bologninum, Jacobinum de S. Georgio, & Christophorum Albericum ex alia 9
parte; per eundem Curtium oretenus disputatus coram Collegio Mediolanensi Ducali delegato) & præcipuè *num.* 139. *cum plur. seqq. num.* 160. *itidem cum seqq. & num. pariter* 257. *cum seqq.* referens *nu.* 281. jure meritò pronunciatum contra Curtium, Collegium Bononiense, aliosque supra recensitos. Quamobrem hac attenta opinione rectè innuisse videtur Bursattus in causa Parmensi de Simonettis *cons.* 349. *num.* 17. quod clausula ista non mutat, nec alterat naturam feudi: 10
non inquam hac via evadere putamus propositam difficultatem, quia saltem ex Authorum numero longè receptius fatemur, controversiam clausulam id verè operari (in quo sensu de quo infra) quod feudum novum naturam assumat antiqui juxta superiùs relatam Baldi sententiam communi majoris partis Doctorum voto probatam. Quamobrem cognovimus, quod foret (ut ajunt) contra stimulum calcitrare.

Nec pariter eorum juvari volumus animadversione ad- 11
mittentium, feudum virtute clausulæ prædictæ antiquum censeri, quando clausula est prolata per verba dispositiva, & con-

& conceſſiva, puta ſi dictum eſſet *concedimus feudum in vim antiqui, & aviti, &c.* ſecus verò ſi clauſula concepta ſit per verba demonſtrativa, indicativa, ſeu enunciativa, ut poſt Alciat. *de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 28. circa fin. verſ. limitatur etiam*, rectè animadvertunt Gabriel. *lib. 3. com. opin. rubr. de feud. concl. 1. n. 5.* Anna Jun. *conſ. 44. numer. 63. & conſ. 66. num. 37. in princ.* Intrigliol. *de feud. centur. 1. quæſt. 24. num. 62.* non inquam juvari putamus hac animadverſione, quamvis ea non omninò videretur aliena à caſu noſtro, penſatis verbis ſuperiùs relatis ſupplicis libelli, *e concedergli ſucceſſivamente in feudo di Contea eretto, qual habbia la natura, di feudo antico.* Porrò quemadmodum non efflagitatur erectio feudi in Comitatum, cùm jam ante in Comitatum erectum eſſet, ſicut oſtendimus *art. 3. verſ. præterea prædicta, num. 48.* ſed potiùs ea verba *in feudo di Contea eretto* ſtare videtur indicativè, ſeu enunciativè, ita etiam judicandum videtur de conſequentibus verbis *qual habbia la natura di feudo antico*, conſiderata etiam natura relativi (*quod*) apponi ſoliti demonſtrationis cauſa, ut probant tradita per Barb. *dict. 322. n. 2.*

Sed hoc unum animadverti rogamus pro vera hujuſce Articuli enodatione, quòd præſens controverſia fieri poteſt duplici reſpectu, tum ſcilicet in ordine ad Dominum inveſtientem, tum verò ad Vaſſallum inveſtitum; primò nempè controvertì ſolet, numquid virtute dictæ clauſulæ feudum naturam, & qualitates antiqui aſſumat in eis, quæ concernunt præjudicium Domini concedentis, puta eo in caſu in quo Vaſſallus propter aliquam culpam, ſeu delictum privaretur feudum; tunc ſiquidem, quando feudum eſt novum, revertitur ad dominum, ſed quando eſt antiquum, remanet apud filios, vel deſcendentes Vaſſalli delinquentis; ſimiliter decedente Vaſſallo, nullis poſt ſe relictis liberis, vel deſcendentibus, ſi feudum eſt novum, devolvitur ad Dominum, cùm tranſverſales in eo non ſuccedant, *cap. 1. §. ſin autem, de his qui feuda dare poſſunt, cap. 1. §. final. de ſucceſſ. feud. cap. 1. §. ſi duo fratres, de feudo Marchiæ, cap. 1. de benef. frair.* ſi verò eſt antiquum non ſpectat ad Dominum, ſed tranſverſales in eo ſuccedunt, *cap. 1. de naturali ſucceſſ. feud.* & in his ac ſimilibus caſibus procedit opinio, quod ſcilicet quando appoſita ſunt illa verba (*in antiquum*) vel (*jure antiqui*) feudum ſortiatur naturam & qualitates antiqui, interpretando verba ipſius Principis concedentis latiſſimè quantum fieri poteſt in cjus præjudicium juxta vulgares regulas, ut inquit Clar. *mox referendus*, & in quo ſenſu quotquot Doctores ferri ſolent in hujuſmodi quæſtione, loquuntur.

Aut verò quæſtio eſt quoad illos effectus, in quibus verſatur præjudicium ipſius Vaſſalli inveſtiti, puta quia ſi eſt feudum novum, omnimodam habet facultatem de eo diſponendi, quod tamen facere nequit in feudo antiquo, & in his caſibus, naturali etiam ratione cogente, ne ſcilicet verba appoſita in favorem retorqueantur in odium (ut inferiùs conſiderabitur) concedendum eſt, feudum ſub hac forma datum non debere cenſeri antiquum in ipſius ſuſcipientis præjudicium, eſt ratiocinatio Clar. *§. feudum, q. 8. num. 3. & 4.* dicens fore notabilem declarationem, ſecundùm illam anno eo tunc preterito conſuluiſſe in cauſa magni ponderis in Regno Neapolitano, & lætatum fuiſſe, quod repererat ſecundùm eam prius reſpondiſſe Rimin. *conſ. 96. inferiùs referend.* quod typis editum fuerat poſt primam publicationem operum ejuſdem Clari.

Quamobrem in propoſito, quod Pater poſſit feudum novum prælegare, vel alienare, etiam ſi conceſſum jure antiqui.

Præter Clarum *loco ſuperius relato* probarunt

2 Harprect. ad eund. Clar. *eadem quæſt. 8. numer. 5. in fin. lit. D.*

3 Sola *in commentariis ad novas Conſtitutiones Patriæ Ciſmontanæ, Rubrica de alienatione bonorum feudalium, nu. 10. verſ. ſed contra*, ubi plures allegat, dicens minimè dubitandum, quin hæc ſit communis opinio in iis caſibus, in quibus aliàs Pater de feudo novo diſponere poteſt, & iterùm communem autumans reprobato Menochio, Ruino, & Boſio *ad Conſtitutiones Sabaudiæ, ſub rubrica de feudis in gl. 4. ad ſecundam partem Decreti Tolant. in fine verſ. quod adeò verum eſt, fol. mihi 117.*

4 Becc. *conſ. 56. numer. 28.* ubi quod reſpectu effectuum concernentium præjudicium Domini, dictæ clauſulæ latiſſima danda eſt interpretatio, quo verò ad effectus reſpicientes præjudicium Vaſſalli in ejus tantùm favorem ſit intelligenda, ſubdens hanc declarationem notandam in practica, idipſum probat, & ab hac ſententia minimè recedendum monet in Praxi *conſ. 151. n. 22.*

5 Palma *conſ. 3. numer. 23.* ubi pro præſenti conciliatione plurimos refert.

6 Riminald. Sen. (ſeu verius Collegium Ferrarienſe, ſicut teſtatur Laudenſ. *de Analogis, cap. 34. num. 68. verſ. ſecundum*, ubi quod ipſe vidit ejuſdem Conſilii originale ſubſcriptum ab Ugnone Enatio Notario dicti Almi Collegii) *pleno conſ. 96.*

7 Riminald. Jun. *in cauſa Parmenſ. de Simonettis, conſil. 513. num. 90.*

8 Burſatt. *conſil. 4. numer. 24. verſicul. quia reſpondetur.*

9 Bellon. Jun. *conſil. 9. numer. 34. iuncta facti ſpecie, & numeris præcedentibus*, ubi in terminis de erectione primogenituræ, & prælegato facto favore alterius ex filiis de feudo ex pacto & providentia conceſſo cum clauſula, *jure antiqui*.

10 Natta *conſ. 504. n. 11. & 505. num. 15.*

11 Berett. *conſ. 33. num. 15.*

12 Alciat. *conſ. 32. ſatis arbitrar. lib. 3. in poſtrema Lugdunenſi impreſſ. & in alia priori 195. in ordine 33.*

13 Milanenſ. *deciſ. 8. num. 40. juncto nu. ſeq.* ubi in puncto de feudo titulo oneroſo quæſito.

14 Menoch. *conſ. 158. num. 20. & num. 66. juncto 79. in fine, verſ. quemadmodum novum.*

15 Addent. ad Theſaur. *deciſ. 146. in fin.* ubi poſt relatos pro hac ſententia Doctores in eandem inclinaſſe refert Senatum ſuper feudo Tavernetarum.

16 Peregr. *deciſ. 6. verſ. non obſtant deciſiones, circa finem*, ibi, *Ad dicta, &c.*

17 Rot. *in rec. part. 4. to. 3. dec. 541. n. 6.*

18 Alex. Raudenſ. *de Analogis, c. p. 34. nu. 341.* reprehendens Clar. eo quia reliquerat cogitandum, numquid hæc opinio foret recipienda in praxi.

19 Martha videndus hanc faciens Iſerniæ opinionem *de clauſulis, part. 2. clauſul. 31. numer. 13. & 14.* quod pariter approbat *de ſucceſſione legali, part. 3. quæſt. 3. articulo 2. num. 37.*

20 Valaſch. *de jure emphyt. quæſt. 42. nu. 2.* ubi quod apud ſe dubitationem non habebat.

21 Intrigliol. *de feudis* pluribus datis *centur. 1. quæſt. 18. numer. 14.*

22 Roſental. *in Synopſi iuris feudalis, cap. 2. concluſ. 15. n. 2.* ubi id plurium allegatione *in gloſ. a. & b.* comprobat, redarguens Menoch. *adducto conſil. 101.* licèt ipſe Roſental. ad hujuſmodi acquirentis diſpoſitionem de feudo Domini requirat aſſenſum, diſcurrendo congruenter ad quæ laturus erat *cap. 7. concluſ. 7. & numer. 9.* quod tamen in quo ſenſu admitti poſſit, eodem Roſental. ceſſe ac Judice *dict. cap. 9. membr. 1. concluſ. 52. num. 9.* præcedenti Articulo diſcuſſum fuit.

23 Caſanate *conſ. 56. num. 63.* ubi hac conciliatione componendos exiſtimat, Bal. & Oldradum, hunc nolentem quidquam operari controverſam clauſulam, illum verò abſolutè propugnantem, quod feudum ejuſdem clauſulæ efficacia verè evadat antiquum, à quo Caſanate (quoniam ejus conſilia non ita obvia ſunt, & paucis Clari ſententiam egregiè explicat) mutuum recipimus *dictum num. 63.* hiſce inſerendum, inquit igitur Caſanate eam concertationem inter Bald. & Oldrad. *& utriuſque ſequaces diſtinctione conciliari, nempè Baldi opinionem procedere pro tranſverſalibus, quatenus eſſet in præiudicium concedentis, Oldradi verò & ſequacium ſententiam contra Tranſverſales pro ſolis deſcendentibus, quatenus eſſet in favorem, vel præiudicium ipſius recipientis, vel aliorum, præter concedentem, ita pulchrè diſtinguens, utramque opinionem conciliat Julius Clar. §. feudum, q. 8. nu. 4. dicens tamen cogitandum, quia ſi poſſet ſuſtineri in practica, eſſet notabilis declaratio, & ſecundum illam ſe conſuluiſſe in cauſa magni ponderis in Regno Neapolitano, & lætatum eſſe, quia reperit, quod ſecundum eam prius conſuluerat* Riminal. Sen. *conſ. 96. n. 31.*

Verum ſi Julius Clar. ſciviſſet dictum conſilium non eſſe Riminaldi, ſed Collegii Ferrarienſis, & ſecundum illud, tot Illuſtres legum Vertices reſpondiſſe, & pronunciaſſe Rot. Rom. Ducem ac Collegium Mediolanenſe, non ſubjunxiſſet eſſe cogitandum, an in practica ſuſtineri poſſit, ut advertit Alexander Raudenſ. de Analogis, c. 34. nu. 341. referens pro eadem diſtinctione Tiraquel. & Alciatum. Quam diſtinctionem admiſit, & ſecutus Franc. Bec. conſ. 36. n. 28.

Et cùm hæc opinio Collegii Ferrarienſis, Julii Clari, Raudenſ. & Bec. alias conciliet, & ad concordiam reducat, verò propius videtur accedere, & omninò ſequenda eſt, ut dicit Matthæus Vveſembec. conſ. 5. num. 9. conſ.

conſ. 27. num. 6. Nevizan. in Silva Nupt. lib. 5. num. 32. Hæc Caſanate.

Et demum acutiſſimus Ant. Fab. quem hanc differentiam, & conciliationem cognoviſſe ac probaſſe conſtat, *de error. pragmat. decad. 41. error. 10. n. 3. verſ. id enim poteſt, junct. num. præced. verſ. Ac rurſum.*

Recenſitæ autem conciliationis multiplex aſſignatur ratio, prima ſcilicet data ab aliquibus, licèt ſatis identica cùm
19 concluſione, quia ea verba appoſita cenſentur in præjudicium Domini concedentis, Valaſc. *de jur. emphyt. quæſt. 42. num. 2.* Berett. *conſ. 33. num. 15.* Martha *de clauſ. p. 2. d. clauſ. 32. num. 13.* ac in favorem inveſtiti, Sola *ſuper novas Conſtitutiones patr. Ciſmont. Rubrica de alienat. bon. feud. numer. 10. verſ. quum verba illa*, & benè Rota *mox referenda*. Quamobrem dubitandum non videtur, quin illis ipſe inveſtitus renuntiare queat, vulgata *l. ſi quis in conſcribendo 29. C. de pact.* Sola *ubi ſupra*.

Secunda eſt ratio primæ conſecutiva, quia in favorem
20 conceſſa non debent in odium retorqueri notis juribus, Sola *ibid. verſ. nec in ipſius odium*, Beretta *loco allegato*, benè Becc. *allat. conſ. 151. num. fin.* Alciat. *d. conſ. 32. num. 3. in 3.* id quod in pluries diſcuſſa Tarviſina Feudi, inquit Rot. *dec. 541. n. 6. p. 4. rec. tom. 3.*

21 Tertia quæ magis arridere videtur, quam innuit etiam Clar. ubi ſupra, ea eſt, quia agimus de Principis beneficio, ac privilegio, quæ favore illius, qui gratiam & beneficium conſequitur, latiſſimam recipiunt interpretationem contra ipſum Principem concedentem, Bart. *in l. ſi quando 2. numer. 4. Cod. de bonis vacan. l. 10.* Ruin. *conſ. 161. num. 8. l. 5.* & innumeris cumulatis, Barboſ. *axiomat. 36. numer. 2.*

22 Si autem fuit unquam vera memorata diſtinctio, meruitque quod pacificè admitteretur, multò verius fine controverſia concedendum eſt hoc noſtro caſu eam ſibi locum vendicare debere, ſiquidem quando in inveſtitura emanata à Domino inveſtiente, feudum novum jure antiquo conceditur, admitti poteſt aliquod dubitandi argumentum, numquid ipſe Dominus juxta eandem conciliationem haberet in mente concedendi feudum ſub hac forma, ut antiqui naturam haberet in iis ſolum, quæ ipſius inveſtientis præjudicium concernunt, non verò quæ præjudicium Vaſſalli; an potius intendere, quod indiſtinctè feudum evaderet antiquum, tam ejuſdem inveſtientis, quàm inveſtiti præjudicio inſpecto, quod equidem in caſu noſtro probabiliter affirmari non poſſe videtur, cum ipſe D. Co: Camillus in ejus precibus rogaverit pro conceſſione dicti feudi in antiquum. Quamobrem à conjecturata Comitis Oratoris mente longè diſtare videtur, quod à Sereniſſimo directo Domino hujuſmodi conceſſionem ſupplex petierit, feudum ſibi fieri antiquum quoad effectus concernentes ipſius præjudicium, ac propterea poſtulaverit ipſum à Domino privari facultate de eo diſponendi, quæ ſibi tanquam primo acquirenti ex titulo oneroſo competebat: Id quod rectè obſervavit Roſental. *cap. 2. concluſ. 15. n. 2. in fin.* ubi quod hac clauſula non videtur quis in ſui odium ſibi manus ligare velle, quare cum ſatis conſtare videatur, hanc conceſſionem in antiquum non eo animo ac intentione efflagitatam, ut quoad petentis præjudicium, feudum aſſequeretur naturam, & qualitates antiqui, concludendum eſt, quod hoc reſpectu, tale non evaſerit, ſed remanſerit novum, cùm ſemper inſpi-
24 cienda potius ſit mens, quàm verba, *l. 3. C. de liber. præterit.* Schrader. in propoſito ejuſdem clauſulæ, *part. 2. capit. 3. num. 69. verſ. ſin verò hæc clauſula, cum num. ſeqq.* & latiſſimè Raudenſ. videndus *de Analogis, cap. 34. num. 151. ac reſponſ. 34. n. 19. tom. 1.*

Præterea ſi verum eſſet præfatam clauſulam adimere facultatem primo acquirenti titulo oneroſo diſponendi de
25 feudo, ſeu illud uni ex liberis prælegandi, concluſio ab omnibus indiſtinctè recepta, ac firmata, quod feudum novum oneroſo titulo acquiſitum, ſub libera acquirentis diſpoſitione remaneat, fieret omninò fruſtatoria, cùm in omnibus
26 inveſtituris clauſula hæc *in antiquum*, vel *jure antiqui* apponi ſoleat, ſicuti teſtantur poſt Bald. *in cap. 1. §. hoc quoque, in fine de ſucceſſ. feud.* Jaſon. *conſil. 1. num. 14. poſt med. verſic. benè facit, lib. 3.* Intrigliol. *de feudis, centur. 1. quæſt. 24. nu. 1.* ut de inveſtituris in Pedemontana Regione factis teſtatur Cravett. *conſ. 624. num. 3.* quare Faber. *de error. pragmat. dicta Decad. 41. error. 10. nu. 2. verſ. at rurſum*, dicit hanc hodiè vulgarem eſſe inveſtiturarum clauſulam, adeò ut potiùs ſcripta cenſeatur de ſtylo Notariorum Principis, vel ex abundantia cordis eorum, qui inveſtituras extendunt, quàm de voluntate, aut deliberatione partium, ut autumat idem Jaſ. *conſ. 152. n. 15. in 2.* & poſt eum aſſeverat Raudenſ. *de Analogis, d. c. 34. n. 155.*

Quod actum fuiſſe comperimus in caſu noſtro, in quo ſi 27
ſpectamus mandatum factum per dictum D. Co: Camillum ad acquirendum dictum feudum, porrigendaſque preces Sereniſſimo Domino pro neceſſario aſſenſu, ac inveſtitura, nec verbum quidem in eo legitur, quod peti debuiſſet objectata conceſſio in antiquum, undè omnino ineptè contra ejus diſpoſitionem allegari videtur, tum ex trita regula *l. diligenter, ff. mandat.* ut in propoſito advertit idem Raudenſ. *ubi ſupra, n. 46. verſ. nam in facto*, tum ex alio principio, quo dicimus, quòd clauſula de ſtylo Notariorum apponi ſolita, parum operetur, idem Raudenſ. *d. num. 155. & reſp. 34.*
numer. 20. in primo, vel ſaltem tanquam clauſula acceſſoria 28
regulari debeat ſecundùm principalem diſpoſitionem, cui adjicitur, ex cumulatis per Barboſ. *clauſ. 1. num. 3.* undè quemadmodum in manu primi acquirentis eſt diſpoſitio de feu- 29
do à ſe acquiſito, ita pariter in ejus manu erunt clauſulæ omnes acceſſoriæ in conceſſione appoſitæ, ad quod plura congerit Cravet. *conſil. 624. n. 13. verſ. 3. in fine.*

Ex quibus ſanè non videtur negari poſſe, quin ſaltem ambiguum ſit, an dicta clauſula tantæ ſit efficaciæ, ut operetur, quod feudum ev adat antiquum quoad effectus reſpicientes 30
præjudicium Vaſſalli, quare in dubio fienda eſſet interpretatio contra Dominos Actores, ſi ſuper ea ſe fundarent, ad text. *in l. veteribus 40. de pactis*, Raudenſ. *in puncto eodem, cap. 34. n. 156.* dicens eſſe auream determinationem Alexandri Doctoris veritatis.

At dato, citrà veri præjudicium, quòd efficacia ejuſdem clauſulæ, feudum hoc indiſtinctè antiqui naturam induiſſet, cùm tamen ex pluries repetitis in ſecundo præſertim Arti- 31
culo *num. 129. verſ. Poſtremum tandem fundamentum*, controverſum feudum manifeſtè deprehendatur conceſſum contemplatione D. Co. Camilli, qui de aſſenſu Domini integrum pretium numeravit, ac ab eodem Domino erogatione juſtæ recognitionis adeptus fuit denominationem Comitis, aſſenſum, ac inveſtituram, adhuc dicendum videretur, quòd ipſe potuiſſet de eo diſponere: ſic docuit Iſernia 32
in cap. 1. num. 19. de alien. feud. patern. quod feudum etiam antiquum rectè per eum alienatur, cujus contemplatione prædeceſſoribus ſuis conceſſum fuerat, puta ſi Titio, ac ejus filio Sempronio, & ſucceſſivè Sejo nepoti conceſſum fuerit feudum, liqueatque verè, vel præſemptivè ejuſdem Seji contemplatione conceſſum, ipſe Sejus de eo rectè diſponeret, tametſi feudum ſit antiquum, cùm jam ſupponatur de eo primo inveſtitus Titius ejus Avus, additque Iſernia, quòd quia rarò evenit ſucceſſorum ſæpiùs nondum primogenitorum contemplatione concedi, Indiſtinctè *in cap. 1. de alien. feud. patern.* hujuſmodi feudi alienatio legitur interdicta, quia jura fiunt de his, quæ frequentiùs accidunt, non tamen ibidem excludatur prædictus caſus quantumvis de rarò contingens. Ad hujuſce aureæ Theoricæ comprobationem, libet ipſa Iſerniæ verba ſcribere, ut jacent, quæ ſunt infraſcripta, ſicuti ea legit Liparulus *ibidem. Item attende ex præmiſſis, quod idem erit in feudo paterno antiquo, quod in novo dictum eſt; nam ſi paternum conſtaret datum contemplatione ejus qui vellet alienare (ſicuti hoc pleniùs alibi examinavimus) cùm ſuum eſſet quod ſui contemplatione donatur, poſſet alienare, ſicut & novum, puta dedi fundum Titio, & filio Sempronii, & Sejo filio Sempronii, ut poſt mortem eorum haberent, & conſtaret vere, vel præſumptivè ex his quæ ſupra dicta ſunt, quod contemplatione Seji, voluit ad ipſum Sejum pervenire poſt mortem Avi, & Patris, ſicut in proxima reſponſione tactum eſt, at quia hæc raro eveniunt, quod contemplatione ſuccedentium poſteriorum dentur, maximè cum non ſint adhuc nati poſteriores ſuccedentes, ideo in feudo paterno (de quo non conſtabat datum contemplatione alienari volentis) determinavit hoc capitulum de alien. feud. patern. an invitis his qui ad ſucceſſionem venturi erant, poſſet alienari; jura quidem conſtituuntur in his quæ frequenter, non quæ raro, ff. de legib. l. nam ad ea, ff. de uſucap. l. juſto in princ. nec excluſit dictum caſum rarò evenientem, quando contemplatione poſteriorìs ſcilicet ſuccedentis datum eſſet, & ſic quantum ad effectum, idem in uno, ideſt paterno, quàm in alio, hoc eſt novo, ſed in novo facilius appareret, cujus contemplatione datum eſſet feudum, ſicut ex ſuperioribus plenè patet, poſtquam autem feudum antiquum pervenit ad quartum ſuccedentem, vel ad quintum, facilitèr labitur de memoria labili, & fragili, & infirma, qualiter datum fuit.* Hæc Andreas, cujus quidem opinio omninò amplectenda eſt, tum præ maxima authoritate tanti Doctoris (quem profitentur ſummum feudiſtam, Intrigliol. *de feud. cent. 1. q. 4. num. 10.* Magiſtrum artis, idem *qu. 12. nu. 8.* feudo-

rum patrem ac communem omnium præceptorem, Ursin. *de succ. feud. p. 2. q. 7. ar. 3. n. 13.* ac Aurigam in feudis Jo. Franciscus de Ponte *prælud. feud. lect. 1. in princ.* Barthol. Camerar. *in repetit. capituli primi an Agnatos, post decis.* Minado *vers. oppono 1. fol. mihi* 381. *numer. 2.* addens quòd ipse solus feuda novit, *& vers. quæro, num. 110. fol.* 448. ubi quòd authoritas Iserniæ tanta est in feudali materia, ut ab ea nedum in claris, sed etiam in dubiis minimè sit recedendum, cùm sit instar multorum, novissimè idem Ursin. suprà relatus, *p. 1. q. 8. art. 1. num. 24.* tum quia eundem sequuntur videndi, Afid. *super eod. cap. 1. de alien. feud. patern. n. 10. vers. pro solutione*, dicens esse perpetuò menti tenendum, quia alibi dictum non reperitur, & Rosent. *c. 9. memb. 2. concl. 66. n. 39.* ubi quod Iserniæ à nullo in hoc puncto reprehenditur, tum denique quia optima
34 nititur ratione, quod ille queat de re disponere, cujus gratia, ac intuitu data est, non considerato cui primo data; quod enim alterari datur mea contemplatione, mihi datum censetur, ut in proposito pluribus juribus datis Afflict. *in d. c. 1. nu. 9. vers. & illud quod facit*, & pluries suprà dictum fuit *art. 2. d. vers. Postremum tandem fundamentum, n. 129. & vers. imo à fortiori, n. 141.*

Præterea quod virtute relatæ clausulæ, feudum evaserit
35 antiquum, præjudicaret etiam pretensioni Dominorum Comitum Actorum, qui heredes non extiterunt Domini
36 Comitis Camilli, cùm in antiquo feudo succedere nequeat, nisi qui heres est mediatè, vel immediatè primi investiti, sicut in feudo per hujusmodi clausulam prætenso antiquo ratiocinatur Cyriac. *contr. 595. n. 13.*

His positis non obstat *consil. 61.* Menoch. *num. 57.* (quem
37 ibi hallucinari inquit Rosental. *cap. 2. conclus. 15. glos. 61.*) primò quia Doctores ab eo allegati, qui indistinctè dicunt, quod virtute clausulæ, in antiquum, seu, jure antiqui, feudum antiqui naturam assumat, non probant id fieri quoad effectus respicientes favorem investiti adversus conciliationem plurimorum voto firmatam, & Ruinus, Bossius ac Anguissola, qui videntur hac via interdicere alienationem in feudo novo, non ferunt ullam authoritatem id probantem in individuo, sed eos solùm qui generaliter dixerunt, feudum ex pacto concessum evadere antiquum, quod nos quidem admittimus in iis tantùm quæ Domini concedentis præjudicium concernunt; secundò quia idem Menochius videtur ibidem loqui in feudo titulo lucrativo quæsito; movetur enim ex eo, quòd si feudum novum ex pacto & providentia per acquirentem alienari nequit, multò minùs alienari poterit novum jure antiqui concessum. At *art. 2. num. 110.* vidimus hanc conclusionem ita demum admittendam, si feudum sit titulo lucrativo concessum, aliàs enim si oneroso, indubitatum est primum acquirentem posse de eo disponere, ipso etiam Menochio judice *in eod. consil. 161. num. 6.* ubi refert solum Hannetonium inveniri contradictorem, quare quòd in feudo pecunia quæsito, ac obtento
38 jure antiqui, primus Acquisitor queat de eo disponere, animadvertit Milanen. *decis. 8. num. 40. juncto numer. seqq.* Hac via Menochius posset fortè salvari à palinodiâ, cùm ipse superiùs relato *cons. 158. num. 20.* videatur omninò relatam probare conciliationem.

Hìc etiam ultimo loco repetimus, quòd propter clausu-
39 lam, *quibus dederit*, in priori DD. Comitum de Flisco libello appositam, ac in secundo tacitè repetitam, tum instrumento feudalis acquisitionis considerato, tum attenta petita in eodem secundo libello confirmatione eorum omnium, quæ concessa fuerunt in primo, ut innuimus Articulo tertio, *vers. unum solummodo ex abundanti, num. 121.* quæ quidem clausula, ut ibidem probavimus, equivalet clausulæ *pro se, & hæredibus*, prætendi potest nostrum feudum fore here-
40 ditarium, in quo clausula predicta, in antiquum, non prebet impedimentum, quin possit alienari, ut idem Menoch. admittit, *consil. 158. n. 62. junct. n. 79.*

ARTICULUS SEXTUS, ET FINALIS,

In quo, data suppositione, quod præter D. Co: Octavium adesset aliquis legitimus feudi Successor; ostenditur quòd foret inevitabile onus ei impositum per D. Co: Camillum in postremo suo testamento erogandi integrum pretium Calestani eidem D. Co: Octavio, quatenus constaret ipsius D. Co: testantis voluntati defectu facultatis minimè obtemperandum quoad ipsum corpus feudi.

SUMMARIUM.

1 *Reo sufficit offuscare intentionem Actoris.*
3 *D. Co: Camillus prælegavit pretium feudi D. Co: Octavio, quatenus dispositio non potuisset sustineri in corpore ipsius feudi.*
3 *Unusquisque rei suæ est moderator, & arbiter, cum similibus,*
4 *Adversus legatum factum de pretio non urgent difficultates, quæ proponi solent adversus dispositionem factam de feudo,*
5 *Pretium feudi est res allodialis, & burgensatica, non vero feudalis, & n. seq.*
7 *Pretium rei non est ipsa res, nec res loco pretii in particularibus succedit, & n. seq.*
8 *Pretium rei furtivæ non est furtivum.*
10 *Pretia rerum sunt pecuniæ.*
11 *Pecuniæ dari nequeunt in feudum.*
13 *Pretium feudi esse dicitur in hæreditate, ac bonis Patris.*
13 *Æquissimum est Patrem posse de pretio feudi disponere favore cujuslibet.*
14 *Si feudum sit cum clausula juris Francorum, vel cum ordine Primogenituræ, Primogenitus tenetur conferre pretium integrum feudi.*
15 *Feudum individuum divisionem recipit per pecuniam.*
16 *Idem est rem dividi non posse de facto, & non posse dividi de jure.*
17 *Res allodiales dividendæ inter plures, quæ commodam non patiuntur divisionem, integræ uni dantur, cæteris verò æstimatio præstatur.*
18 *Collatio per primogenitum fienda de pretio feudi, summa nititur æquitate, rationibus relatis in numeris seq.*
19 *Si feudum emptum non fuisset repertum in hæreditate.*
20 *Verius videtur pretium feudi neque abscessisse ab hæreditate Acquirentis.*
21 *Imò censeri velut repertum in Arca Patris.*
22 *Pecunia qua fuit quæsitum feudum, naturam burgensaticam numquam dimittit, vel quatenus dimisisset, tempore mortis Patris censetur retrotrahi ad primævam suam naturam, & n. seq.*
24 *Si pretium non esset conferendum, possent Parentes omnia bona erogando in acquisitione feudalium fraudare filios in eorum legitima.*
25 *Feudum dicitur legitima Primogeniti. Intellige tamen numeris seq.*
27 *Quæ à Doctoribus in hujusmodi Articulo statuuntur, militant etiam id feudo ex pacto & providentia, & num. seq.*
29 *De jure communi feudorum non erat cognitum feudum hæreditarium, sed omnia feuda erant ex pacto, & providentia.*
30 *Hæredis nomen in jure feudali intelligitur pro hærede sanguinis.*
31 *Hæredis nomine tempore Andreæ intelligebatur filius masculus, & sic hæres sanguinis.*
32 *Primogenitus etiamsi vellet abstinere à successione bonorum Genitoris, adhuc cogeretur conferre pretium feudi.*
33 *Valor feudi computatur in bonis defuncti occasione calculationis legitimæ.*
34 *Legitima quæ propter individuitatem feudi assignari nequit aliis filiis in ipso feudi corpore, præstatur in æstimatione.*
36 *Valet illatio, pretium confertur, ergo est hæreditarium, vel verius licèt hæreditarum non esset, tale fieri dicitur dum redigitur in communionem, & numer. seqq.*
37 *Licèt Pater expresè nihil disponat de pretio feudi, sufficit, ut omnes filii ejusdem pretii participes fiant, quod cohæredes instituat in allodialibus.*
38 *Feudum novum ex pacto titulo oneroso quæsitum, imputatur in legitimam, etiamsi Primogenito, vel tanquam dignitatis, vel ex tenore investituræ necessariò debeatur, & n. seqq.*
40 *Non repugnat, quòd aliqua imputari debeant, quæ necessariò præstanda sunt.*
41 *Argumenta quæ prima fronte excludere videntur imputationem.*
42 *Quæ extra patrimonium Defuncti capiuntur, minimè imputantur.*

43 *Quod*

43 *Quod imputandum est, debet esse necessariò ex bonis debitoris.*
44 *Magis latè patet regula collationis, quam regula imputationis.*
45 *Plura conferuntur, quam imputentur.*
46 *Clericus non succedit in feudo.*
47 *Si Clericus Primogenitus instituatur in allodialibus, vel Patri acquirenti ab intestato succedat, consequi debet à successore feudi empti à Patre pretium ejusdem feudi.*
48 *Creditores experiri possunt adversus Successorem feudi pro debitis acquirentis, & multo magis pro contractis beneficio feudi, ut n. 57. cum seqq.*
49 *Bona fideicommisso subjecta, obnoxia sunt ære alieno fideicommittentis.*
Quemadmodum bona majoratui supposita pro debito instituentis, ut n. 50.
51 *Inventarium non juvat successori feudi ex pacto ne teneatur pro debitis acquirentis.*
52 *In æstimando valore feudi, an attendi debeat tempus emptionis, an tempus mortis Vassalli.*
53 *Impensæ omnes ac meliorationes refici debent per legitimum feudi successorem hæredi Vassalli meliorantis.*
54 *Meliorationes sunt res omnino hæreditariæ ac burgensaticæ.*
55 *Licet meliorationes provenientia tum ex acquisitione allodialium circumadjacentium, ac incorporatorum, tum ex operibus manufactis, tamquam inseparabilia spectent fortè ad Primogenitum feudi successorem, adhuc ea quoad æstimationem spectarent ad hæredem meliorantis.*
59 *Successores in beneficiis obnoxi sunt debitis contractis occasione eorumdem beneficiorum.*
60 *Donec pretium erogatum in feudo, ac impensæ meliorationum præstentur hæredi, vel legatario Vassalli acquirentis, & meliorantis respective, competit retentio.*
61 *Agnatus, vel Dominus prætendentes feudum, non refectis meliorationibus, repelluntur exceptione doli mali.*
62 *Meliorationum refectio præstanda, sive feudum aperiatur Domino, sive Agnato.*
63 *Omnes difficultates quæ prætendi poterant urgere adversus prælegatum feudi, cessant in prælegato pretii, & n. seqq.*
64 *Fœmina tametsi à feudo exclusa, succedit in meliorationibus, & pretio feudi.*
65 *Extraneus quilibet est capax earumdem meliorationum ac pretii.*
66 *Difficultas individuitatis feudi petita ex §. Præterea Ducatus, cessat in prælegato feudi, & num. seq.*
67 *Valet argumentum à ratione tacita cessante, non secus ac à ratione expressa cessante.*
70 *In dispositione pretii feudi nullus requiritur Domini assensus.*
71 *Dominus feudi non est Dominus pretii.*
72 *Pro pretio feudi non debetur servitium aliquod, quod debetur pro re feudali.*
73 *Acquirens rectè disponit de pretio non obstante clausula (in antiquum) seu (jure antiqui) scripta in investitura.*
74 *Primogenitus succedens in feudo cum clausula (in antiquum) tenetur conferre pretium, ubi locus Antonii Fabri opportunè fertur.*
Quemadmodum fertur imputare in legitimam, ut numer. 75.
76 *Animadvertitur casum nostrum non esse inter angustias quæstionis, an legato feudo debeatur æstimatio, nam discrimen, ac disparitas utriusque controversiæ referuntur, num. 81. & 82.*
77 *Legato feudo æstimationem deberi verius probatur.*
Idque ex secundaria intentione, n. 78.
79 *Quoties debita est res, quæ ex aliquo impedimento præstari nequit, debetur ex conjecturata dispositionis mente ejus æstimatio.*
Præsertim si res relinquatur conjunctæ personæ, ut numer. 80.

QUamvis præcedentibus in Articulis præcipuæ difficultates oppugnantes D. Co: acquirentis dispositionem vocatæ fuerint in arenam, eæq; quantum potuerit Minerva mea, leviss. licèt armaturæ, agitatæ, concussæ, victæ; si tamen tenuitas falleret ingenii, vel præcipuus ad causam amor cæcutienti oculo blandiretur, imò si cuncta ad enodandas propositas dubitationes dictitata hucusque neq; sufficerent ad offuscandam prætensionem D. Actoris, quod D. Co: Octavio uti Reo satis esset ad victoriam, Surd. *consil.* 1
260. *num. 64. 173. n. 59. & 234. n. 42.* adhuc ipse D. Adversarius evadere non posset difficultatem numerandi integrum pretium ipsi D. Co: prælegatario.

Nitida est, ac clara dispositio per D. Co: Camillum superindè testamentariis edita in tabulis (sicut *in Themate* innuimus,) in qua Domini testantis voluntatem omninò ser- 2
vandam jura omnia, tum naturæ, tum gentium, tum Cæsaris autumant indistinctè, juxtà vulgares, & passim obvias regulas, quibus dicimus unumquemque fore rei suæ moderatorem, & arbitrum, iniquum esse, non fore liberum homini ingenuo de rebus suis liberè disponere, cum similibus 3
pènès Barbos. *axiom. 199.* quæ si tulimus, & juxtà Doctorum vota militare deduximus *artic. 2. à numer. 47.* in dispositione facta de feudo novo, tametsi ex pacto, & providentia, multò minus admittenda sunt urgere in legato facto de pretio feudi, adversus quod non pugnant difficulta- 4
tes, quæ adversus dispositionem factam de corpore feudi proponi solent.

Porrò pretium feudi res est allodialis, & ut ajunt bur- 5
gensatica, Larath. *in theatr. feud. part. 9. dilucid. 73. num. 6. 11. 12. 13. 16. 28. & fere per totam dilucid.* Capyc. Latr. *consult. 25. num. 4.* Rovit. *super pragmat. 25. de feudis, num. 46.* non verò feudalis, argum. text. *in cap. 1. §. si Vassallus, il secondo in fine*, ibi, *nec quod accepit transactionis nomine* 6
feudum est, si de feudo defuncti contentio sit, &c. Larath. *ibid. nu. 5. 11.* & pluribus in locis sparsim per dilucidationem prædictam, innumeros Giurb. *ad consuet. Messan. cap. 11. gloss. 8. num. 7. & dictis §. gloss. ac num. de succes. feudal. superius allegatis.*

Tum quia nec pretium rei est ipsa res, ad text. *in l. vendi-* 7
tor ex hæreditate 31. & ibi Bart. *numer. 1. de hæredit. vel act. vendit. & in leg. feudum Cornelianum 28. in princip. de novat.* 8
quemadmodum quod ex re furtiva redigitur, furtivum non esse nemini dubium est, ut loquitur Ulpian. *in leg. qui ista 49. §. final. de furt.* plura in proposito Larath. *ubi supr. d. numer. 11.* Giurb. pariter *ad consuetud. Messan. allat. capit. 11. glos. 8. num. 7. & de succes. feudal. §. 2. gloss. 7. num. 43.* Fab. de Anna *consil. 112. num. 5. cum seqq.* Gail. *de pignor. observ. 11.* 9
num. 3. nec rei loco in particularibus pretium succedit, *dictis l. l. qui vos, & venditor ex hæreditate, supra allegatis*, Gloss. *in verbo quia potest*, & DD. *in leg. si & rem, & pretium, de petit. hæred.* Manent. *decis. 58. n. 2.* Larath. *ibid. n. 19.* latè Giurb. *locis superiùs latis.*

Tum quia pretia rerum sunt pecuniæ, *l. 1. junct. ibi glos.* 10
in verbis ex substantia, de contrahend. empt. Valenzuel. *cons.* 30. *numer. 19.* pecuniæ autem dari nequeunt in feudum, ut 11
latè demonstrant Rosenthal. *in Synopsi, capit. 4. plena concl. 7.* & Larath. *d. diluc. 73. n. 6.*

Quamobrem idem feudi pretium, tanquam omninò allo- 12
diale, & burgensaticum, extare dicitur in hæreditate, ac bonis Patris, Larath. *ibid. nu. 6. in fin. 11. & 13.* quem idcircò æ- 13
quissimum est posse de eo in postrema sua voluntate liberè disponere favore cujuslibet, ut optimè idem Larath. statuit ibi *n. 21. junct. numeris præcedentibus, ac seqq.*

Hac ratione dicimus, quod si feudum sit cum clausula, *juris Francorum*, vel sit acquisitum cum expresso ordine primogenituræ, primogenitus tenetur conferre, ac communicare cæteris fratribus pretium integrum feudi, ut 14
scitè animadvertit Andreas, (qui dicitur à Rovito, *supra citata pragmatica 25. de feud. num. 16.* primus Author hujusce opinionis) *in cap. Imperialem, §. Præterea Ducatus in 2. addit. num. 39. versic. sed si pater*, ibi, *& quia non potest conferri, quin indivisibilis præstetur partis æstimatio, de prohib. feud. alienat.* per Federic. Andream cæteri sequuntur plena manu relati per Capyc. Latr. *consult. 25. numer. 3.* & rectè eandem propugnant sententiam Camerar. *in repetit. dicti §. præterea Ducatus, versic. ad idem affero*, ubi latè, ac profundè Articulum discutit, *fol. mihi* 838. Luc. de Pen. *in l. 1. num. 15. Cod. de imponend. lucrat. descript. libr. 10.* Rovit. mox relatus, Martha *de succes. legal. part. 1. q. 4. art. 2. num. 8. quæst. 11. art. 4. num. 15. q. 23. art. 3. num. 43. & p. 3. q. 1. art. 3. numer. 11.* Hartman. Pistor. *quæst. juris, libri 2. part. posteriori, quæst. 38. num. 66. versic. ubi videmus*, Petr. de Gregor. *de concess. feudali, par. 3. q. 7. n. 6.* Larath. fusè *d. dilucid. 73. num. 15.* Laudens. *de primog. q. 36.* plenè Giurb. *de succes. feudal. §. 1. gloss. 8. num. 48.* Lanar. *consil. 80. num. 49.* Camill. de Medic. *consil. 124. num. 3.* (ubi inquit clarum esse secundogenitum in feudo empto

per Patrem habere partem pretii) *& n. seqq.* ferè *per tot. cons.* Loffred. *consil.* 1. *num.* 181. *vers. nec ad rem facit, junctis num.*
15 *præced.* quare Cravett. *consil.* 995 *num.* 19. *vers. sexto respondetur*, secutus Soccin. ac Rip. inquit, quod feudum individuum divisionem recipit per pecuniam, non secus, ac cæteræ res allodiales, ac burgensaticæ dividendæ inter plures,
16 quæ commodam non patiantur divisionem (enim verò idem est rem dividi non posse de facto, & non posse dividi de jure, Rovit. *sup. num.* 35.) nam & hæ quidem dividuntur, non ut inter consortes distribuantur, sed ut uni integræ cedant, reliquis verò partium suarum æstimatio præstetur, *l.* 3. *Cod. communi divid. §. eadem interveniunt, Instit. de offic. jud.* plura post Isern. Bald. aliosque nectit eruditè Thoming. *decis.* 2.
17 *numer.* 21.

Hujusmodi autem collatio summa nititur equitate,

18 Primò, quia si feudum emptum non fuisset, pretium
19 fuisset repertum in hæreditate, ut inquiunt Mart. *de success. legal. d. part.* 1. *q.* 4. *art.* 2. *num.* 8. Faber. *de error. pragm. decad.* 41. *error.* 10. *num.* 3. *in fin.* ac innuunt Lanar. *cons.* 80. *num.* 49. ac Larath *d. dilucid.* 73. *num.* 12. *par.* 9. & sic ratione emptionis tantò minus remansit in patrimonio, in quo si non abscessisset, poterant alii filii succedere, sicut inquit pluribus allatis, confirmatque exemplo emphyteusis quæsitæ à Patre cum qualitate majoratus, Rovit. *d. pragmat.* 25. *de feud. num.* 17. optimè Camill. de Medic. *d. consil.* 124. *nu.* 8. *cum seq.* ac propterea æquum est, quod cæteri filii tantam accipiant
20 pecuniæ quantitatem, quanta ipsis, vel ab intestato, vel secundùm distributionem factam per genitorem in testamento debita fuisset, si testator ipse de fortunis suis in feudi acquisitionem nihil convertisset, sed reperiretur adhuc in ejus hæreditate, à qua causa feudalis acquisitionis abscessit, Thoming. *d. decis.* 2. *num.* 23. *vers. ex quibus*. Quamvis etiam dici posset, & fortè verius, neque pretium in ef-
21 fectu abscessisse à patrimonio, cùm potiùs in eo duraverit, licèt incorporatum cum ipso feudo, semper tamen allodiale, ac burgensaticum, impinguando hæreditatem ipsius Patris acquirentis, ut rectè idem Rovit. firmat *ubi sup. num.* 33. *& 45. vers. remanet igitur, junct. num.* 46. Imò censeri velut repertum in Arca Patris, scribit Capyc. Galeot. *in addit. ad consil.* 124. *Camill. de Medic. num.* 30. (adversus quod licèt arguere videatur, ultimò tamen resident in hac sententia,)
22 & ad hæc confert Larath *sup. numer.* 16. *in fin.* ubi quod pecunia illa naturam burgensaticam à principio ante emptionem feudi numquam dimisit, vel quatenus aliqua umbra, seu nebula mutationis suæ burgensaticæ naturæ in emptione feudi adesset (quam tamen umbram non adesse, nec adesse posse, inquit Larath. ibi *num.* 12. cujus verbis utor,) adeò ut censeri posset genitore vivente tamquam implicata in feudo effecta feudalis naturæ, adhuc tempore mortis Patris, & successionis filii, cui feudum spectaret, ipsa retrotraheretur ad primævam suam naturam allodialem, & rursus censeretur ejusdem qualitatis, ac si in feudi acquisitione non fuisset erogata, pluribus latè ipse Larath. *d. nu.* 12. *cum duobus seq.*

Secundò, deprehenditur justa collatio prædicta, quo-
24 niam aliàs si filiis secundogenitis præstanda non esset saltem in æstimatione quota feudi quæsiti pro primogenito, sequeretur, quod parentibus, vel universam eorum substantiam, vel saltem potissimam partem in feudalia erogantibus, pateret via nihil, vel saltem valdè parum cæteris relinquendi, sicque eos debito fraudandi subsidio, quod naturæ, & æquitati vehementissimè repugnare jure optimo, animadvertit Thom. *d. decis.* 2. *num.* 24. *cum seqq.* & latissimè prosequitur Hartman. Pistor. *quæst. juris, lib.* 2. *p. poster. qu.* 38.
25 *num.* 70.

Nec communicatio ista pretii meretur redargui ex eo, quod feudum, vel dignitatis, vel quæsitum jure primogeni-
26 turæ, dicatur legitima primogeniti, cùm enim hujus intelligatur legitima, non in quota ipsius corporis feudi, sed in pretio, ipse ritè, ac rectè gravari potest à testatore, quantumvis invitus (dempta ejus legitima juxtà supputationem de jure fieri consuetam) in dicto pretio, ut post Camer. aliosque, & in specie Frecc. deridentem eos, qui existimant totum feudum esse legitimam primogeniti, ac proindè neque in ejus æstimatione gravari posse, probat Rovit. *super pragm.* 4. *de feudis, num.* 124. *cum seqq.* qui li-
27 cèt loquatur in feudo hæreditario, idipsum tamen omninò statuendum in feudo ex pacto, & providentia, non tamen antiquo, sed novo, ut de hoc allegatis Isern. Loffred. Corset. Petr. de Gregor. Peregrin. Tusc. Tiraquell. Rosenthal. Anna, Marta, Masul. ad Capyc. & Thoro loquitur Giurb. *de success. feud. §. 1. gloss.* 8. *numer.* 44. inter quos benè explicat Marta, nedum *part.* 3. *quæst.* 1. *artic.* 3. *n.* 9. qui locus fertur à Giurb. sed dixerat etiam *part.* 1. *q.* 23. *ar.* 3. 28
numer. 43. & ea quidem manifesta ratione, quia feudum ex pacto novum æquiparatur hæreditario, ut plenè diximus *art.* 2. *numer.* 32. *cum seqq.* Nec dubitandum est quin Andreas, quem supra allegavimus *versic. hac ratione dicimus, num.* 14. loquendo de collatione fienda per primogenitum, censeatur loqui de feudo ex pacto, & providentia, (ideòque meritò in simili feudo allegatur in proposito à Galvan. Marta, & pluribus aliis supra allatis,) quia de jure communi feu- 29
dorum non erat cognitum feudum hæreditarium, sed omnia feuda erunt ex pacto, & providentia, & licèt in multis locis fiat mentio hæredis, ut in rubro, & nigro de eo, qui sibi, & hæredibus suis, aliisque in locis, hæredis tamen vox, & nomen ibidem pro herede sanguinis intelligitur, ut 30
colligitur ex textu *in cap. 1. §. similiter, de lege Corradi*, quem cum aliis allegat Gizzarell. *decis.* 28. *numer.* 19. ubi rectè observat pluribus relatis, quod tempore ipsius Andreæ ver- 31
bum (*hæres*) intelligebatur secundùm subjectam materiam de jure communi feudorum pro filio masculo, & sic de hærede sanguinis tantùm.

Quæ autem de collatione diximus, adeò vera esse constat, ut etiamsi primogenitus (cui ex tenore investituræ 32
pertineat feudum) vellet esse suo feudo contentus, & abstinere à successione aliorum bonorum genitoris defuncti, adhuc à cæteris filiis jure cogeretur pretium ipsius feudi, ad quod ipse omninò tenetur, sive velit, sive nolit hæres esse Patris, ac succedere in reliquis ejus bonis, sive non, ut probat, & decisum testatur Rovit. *dicta pragmat.* 25. *de feud. numer.* 25. dicens, quod fatuum esset contrarium admittere, *& num.* 46.

Ex hac autem inconcussa conclusione collationis absolutè fiendæ, nonnullæ ducuntur necessariæ illationes, & 33
quidem prima, quod valor feudi computari debeat in bonis defuncti in calculatione legitimæ, pluries Fab. de Anna *consil.* 25. *num.* 27. *& consil.* 26. *num.* 21. & conferunt omnes quos suprà, *n.* 14. allegavimus, probantes primogenitum cogi ad collationem.

Secundò, quod legitima, quæ propter individuitatem feudi assignari nequit aliis filiis in ipso corpore, eis præstan- 34
da sit in æstimatione, ut post Isern. advertit. Latr. *decis.* 2. *num.* 61. *junct. num. seqq.* benè de Medicis *cons.* 224. *num.* 12. *&* 13. Bursatt. *cons.* 132. *numer.* 29. *&* 30. Fab. de Anna *consil.* 25. *num.* 28. latè Petr. Caball. *cons. decis.* 140. *numer.* 8. *vers. & si ex tenore investituræ*, ubi expressè loquitur in feudo ex pacto, & providentia novissimè Manzius *de testam. T.* 12. *quæst.* 37. *numer.* 10. *& 11. qui quæst. seqq. à numer.* 35. in longè fortioribus terminis favore etiam filiarum fœminarum cæteroqui feudalis successionis incapacium hoc ipsum admittendum abundè, ac fusè comprobat, quarum etiam favore adest erudita *decis.* 2. Thoming. sed numeris omnibus absoluta, omnique acumine, ac subtilitate referta est in hoc articulo favore fœminarum ratiocinatio Hartman. Pistor. *q. jur. lib.* 2. *p. poster. allegata, q.* 38. *per totum*, & precipuè *à n.* 63.

Tertia, quod si pretium hoc confertur, ergo censetur hereditarium; omnia enim, quæ conferuntur, dicuntur rema- 35
nere in effectu in hæreditate defuncti, ut per *l. certum* 13. *C. famil. ercisc.* inquit Lanar. *consil.* 80. *num.* 49. & benè Larath. 36
d. dilucid. 73. *num.* 16. *part.* 9. vel saltem esto anteà in hæreditate non sint, fieri dicuntur hæreditaria, dum rediguntur in communionem, ut post Azonem explicat Mangil. *de imput. in præfat. tract. nu.* 10. Si igitur hujusmodi pretium reputatur hæreditarium, dabiturne locus dubitandi, num testator de eo liberam habeat dispositionem?

Et quidem liberam adeò dispositionem habet ipse testator acquirens de dicto pretio feudi spectantis primogenito, ut et- 37
iamsi condendo ejus Elogium, nihil de eo favore secundo, vel tertiogeniti specificè expresserit, adhuc ut hi participes fiant pretii prefati, sufficit quod eos coheredes in allodialibus instituat, ea semper ratione, quia pretium illud reputatur allodiale, ac enumeratur inter cetera bona burgensatica, Capyc. Latr. *consult.* 25. *n.* 4. Quare mirum videri non debet, si genitori testanti, ac expresse disponenti de estimatione predicta feudi, omni exceptione postposita, sit obtemperandum.

Mirum potiùs videri deberet, quod primogenitus, vel ceteri filii, quibus pervenit feudum novum ex pacto, & providentia, titulo presertim oneroso quæsitum, illud imputare coganturin legitimam, ut plurimum allegatione 38
probavimus *art.* 2. *num.* 38. *&* 117. juxta sententiam passim canonizatam à Rot. ut *decis.* 53. post Merlin. *de legitima*, *& alibi*

& alibi sæpiùs, & pro qua præter utrobique allegatos addi possunt, Surd. *consil.* 427. *num.* 6. *&* 46. Ricc. *collect.* 2254. *circa fin. vers. sed hoc intelligo*, Petr. Caball. *consil. decis.* 140. *numer.* 6. Thoming. *decis.* 2. *num.* 16. Hartman. Pistor. *quæst. jur. lib.* 2. *parte posteriori, quæst.* 38. *numer.* 4. *cum seq.* ubi latè, aliique quos in ultima editione addidit ipse Merlin,
39 *de legitima citation., lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 5. *n.* 24. non obstante, quod feudum eidem primogenito, vel ex natura sua veluti dignitatis (data citrà noxam veri sententia, de qua *art.* 1. *nu.* 44.) vel ex expresso ordine primogenituræ in investitura convento de necessitate deberetur, cùm illa quoque imputari
40 possint, quorum cum necessitate conjuncta est præstatio, ut probat Thoming. *sup. num.* 31.

Mirum inquam hoc potiùs videri deberet, cùm de ipso feudo dubitari possit, num illud debeatur potiùs ex dispo-
41 sitione Domini concedentis, quàm Patris stipulantis, num perveniat beneficio ipsius acquirentis, an verùs providentia legis cum aliis similibus in hisce controversiis solitis circumferri; & tamen certum est hujusmodi feudum imputandum, signum evidens, quod neque corpus ipsum feudi tempore imputationis, hoc est mortis genitoris,
42 censetur extra illius patrimonium, cùm ea, quæ extra patrimonium defuncti capiuntur, nullatenùs imputentur in quartam jure naturæ debitam, *leg. scimus* 36. *§. repletionem*, *C. de inoffic. testam.* à qua conclusione neminem recedere post Bart. & Soccin. Jun. testatur Mangil. *de imput. quæst.* 11. *num.* 1. *& q.* 27. *numer.* 12. ubi inquit fore regulam certam,
43 sed quod imputandum est, debet esse necessariò ex bonis genitoris, ad text. *in l. quoniam novella* 29. *cum ibi notatis*, *C. eod.* idem Mangil. *eodem tract. quæst.* 12. *numer.* 1. & quidem tempore suæ mortis, arg. tex. *in l. in quantitate* 73. *in princip. ad l. falcid.* quam fore regulam Bart. inquit Mangil. *q.* 14. *n.* 4.

Si autem feudum ipsum imputandum est per primoge-
44 nitum in legitimam, multò magis admitti potest per eum conferendum esse pretium, tum quia regula collationis magis latè patet, quàm regula imputationis, plura enim conferuntur, quàm imputentur, Merlin. *de legitima, libr.* 2.
45 *tit.* 4. *qu.* 1. *num.* 2. tum quia pretium feudi, tanquam allodiale, & burgensaticum, quoad existentiam in patrimonio defuncti, & sic quoad liberam facultatem de eo disponendi non videri debet obnoxium iisdem, vel saltem majoribus difficultatibus, quàm corpus ipsum feudi, ut per se patet.

Ex eodem fonte promanat conclusio, quam favore Cle-
46 rici primogeniti Doctores astruunt, quod scilicet cùm ipse propter clericalem ordinem non succedat in feudo, *cap.* 1. *an mutus, cap.* 1. *§. qui Clericus, si de feudo defuncti*
47 *contentio, &c.* de quo latè Giurb. *de success. feudal. §.* 2. *gloss.* 4. *n.* 42. & latissimè Ursinus *simili tractatu, par.* 1. *q.* 9. *art.* 1. si hæres in allodialibus instituatur, seu ab intestato succedat, habebit pretium feudi empti à Patre, tamquam rem burgensaticam, ac in hæreditate feudatarii defuncti relictam, Larath. plenissimè *par.* 9. *sæpe laudata dilucid.* 73. *per totam*, & præcipuè *n.* 11. *fin.* 12. 17. *& 27. cum seqq.*

Et eodem demùm nititur fundamento, quod si acquirens fecerit debita, (ut dubio procul plura, & quidem val-
48 dè gravia contraxit D. Co: Camillus, ut infrà etiam innuemus) creditores rectè experiri possint adversus successorem feudi pro quantitate saltem æstimationis, quemadmodum videmus in bonis fideicommisso subjectis, quæ obnoxia sunt æri alieno fideicommittentis, ad text. *in l. cum fidei hæredis* 9. *de fideicomm. liber.* latè Molin. *de primogen.*
49 *Hispaniæ, lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. & latiùs Fusar. *quæst.* 541. Surd. *in proposito consil.* 351. *num.* 12. ubi *numer.* 14. quod pariter rectè alienantur bona Majoratui supposita pro sananda debito institutoris, adeò ut nec juvaret inventarium,
50 ut in hisce terminis feudi ex pacto probat, ac decisum in Regno testatur Marta *de success. legal. part.* 4. *quæst.* 12. *art.* 5. *num.* 38. *versic. ubi probat junctis numeris præcedentibus, & præcipuè numer.* 34. ac idipsum docent Jo: Thom. de Marin. *de gener. & qualit. feud. tom.* 3. *rubric. de feudo ex pacto, & providentia novo, num.* 18. *cum seqq. & tom.* 5. *rubric. de feudo*
51 *hæreditario, numer.* 39. *& final.* ac eleganter Fab. de Anna *integro consil.* 5. *tom.* 1. & de hoc plenissima est *decis.* 28. Gizzarelli ad defensam Senatusconsulti anteà emanati à Sacro Consilio in causa ibidem recensita, in qua licèt in controversia esset feudum hæreditarium, regulæ tamen ibidem allatæ urgere debent in feudo ex pacto novo ratione superiùs repetitæ equiparationis cum hæreditario, ut etiam
52 in eadem Gizzarelli *decis.* innuitur *num.* 3. Quare satis facilè colligi potest inevitabilem fore dispositionem acquiren-

tis de pretio feudi, tamquam de re allodiali, burgensatica, ac omninò sua, Larath. pluries *allegata dilucid.* 72. *num.* 21. *junctis num. præced. & seqq.* ut proindè sola sit inter Doctores controversia, an in æstimando valore feudi attendi debeat tempus emptionis, an mortis Vassalli, in qua veriorem propugnant sententiam, quod tempus mortis, Capyc. Latr. *consult.* 25. *à num.* 5. *usque ad* 24. Marta *de success. legal. part.* 1. *q.* 23. *art.* 3. *n.* 44. Giurb. *de success. legal. §.* 1. *gloss.* 8. *n.* 49. Amicangel. *q. feudal.* 15. quam communiorem, & tamquam opinionem ab Isernia probatam, sequendam suadet Capyc. Galeo. *ad consil.* Gamill. Medic. *n.* 36. *cum tribus seq.*

Quamobrem quando allata in superioribus Articulis, ut præsentis initio dicebamus, non substinerent dispositionem D. Co: Camilli in prælegato feudi, adhuc quia legitimi successores in eo tenerentur integrum pretium erogare D. Comiti Octavio juxta demandata per eumdem D. Co: acquirentem, locus eis relinqueretur prudenter dubitandi, numquid expediret consecutio feudi cum onere numerandi præfatam æstimationem, habito etiam respectu ad omnes impensas, ac melioramenta, & ut inquiunt, emponemata à die acquisitionis usque in præsens facta, (quæ mihi in nostro casu supponuntur in magna, & notabili quantitate, ut promptam dicunt adesse liquidationem,) de quibus nulla omninò cadere potest difficultas, de quo latissimè agunt Monachus *de rect. feud. interpret. cap.* 65. *&* 66. Rosenthal. *in synopsi feudal. cap.* 6. *conclus.* 21. *numer.* 21. *conclus.* 47. *num.* 11. *conclus.* 54. *num. & conclus.* 60. *numer.* 4. ac plenissimè *cap.* 10. *conclus.* 43. & alii statim referendi, 54
cùm sint res omninò hæreditariæ, ac burgensaticæ, Monach. *d. cap.* 65. *num.* 83. *cum seqq.* tota enim controversia fit inter Doctores de augmento intrinseco, quod provenit ex solo beneficio temporis intermedii inter acquisitionem, & mortem Patris, nulla verò per imaginationem de augmento extrinseco, sive illud proverit ex acquisi- 55
tione allodialium circumadjacentium, & unitorum, ac incorporatorum, sive ex operibus manufactis, ac melioramentis, quæ quatenùs etiam tamquam fortè inseparabilia à corpore feudi spectarent ad primogenitum feudi successorem, adhuc quoad æstimationem omninò penderent à paterno judicio, ideòque integrè, & plenè ad eum spectarent quoad æstimationem, cujus favore de illis Pater disposuisset, Latro *consult.* 25. *à num.* 38. *usque ad* 42. benè Rovit. *pragmat.* 25. *de feud. num.* 55. *versic. redeundo verò de semita ad viam*, Menoch. *cons.* 689. *per tot.* Fulvius Lanar. Nepos ad Jo: Antonium *in c.* 1. *de success. feud. sub lit. E. n.* 45. Brun. *cons. feud.* 106. *n.* 2. ubi *in fine*, acri objurgatione redarguit Dominos, & agnatos obligationem prædictam reficiendi melioramenta surda aure negligentes.

Id, quod pariter transit sine ulla difficultate, est, quod legitimus feudi successor (data semper disputationis ergo 56
suppositione invaliditatis prælegati in corpore feudi) teneretur sanare debita omnia per D. Co: Camillum facta pro acquisitione feudi controversi.

De ære alieno sanando à filio succedente in feudo novo 57
indistinctè usque ad integram feudi æstimationem, dictum est suprà, *numer.* 48. *vers. & eadem demum*, estque conclusio, quæ non videtur pati probabilem dubitationem, ea tamen in individuo debitis contractis pro acquisitione, con- 58
servatione, vel beneficio ipsius feudi, (quæ percutit terminos nostræ hypothesis, in qua debita omnia facta fuerunt pro prædicta feudi acquisitione, ut mihi supponitur facillimè probationis, imò notorium, & non latere ipsos Dominos Adversarios) vix habet contradictorem, quam propterea docent Nardus ad Andream *in cap.* 1. *an agnatus, vel filius, sub num.* 3. *in fin. lit. L.* Bald. *consil.* 232. *num.* 2. *vers. nisi debita, lib.* 3. Anton. Capyc. *in repet. l. Imperialem, de prohibit. feud. alienat. per Federic. fol. mihi* 22. *versic. limita, nisi Vassallus*, Frecc. *de subfeudis, authoritate* 29. *numer.* 10. *versic. fallit, quando debita, fol. mihi* 361. Michael. Palaez *tract. majorat. q.* 26. *sub numer.* 2. *versic. limitat etiam*, Albert. Brun. *consil. feudali* 104. Rosental. *in synopsi, cap.* 10. *qu.* 43. *num.* 175. Surd. *cons.* 351. *numer.* 15. *in fin. cum nu. seqq.* Lanar. *consil.* 80. *num.* 52. Jo: Franc. de Ponte *decis.* 4. *num.* 28. *cum seq.* ubi latè, inquiens *eodem num.* 28. hanc fore restinctionem ad regulam, qua dicimus feudum sine assensu Domini non pos- 59
se dici obligatum, Alba *consil.* 290. *num.* 16. *& consil.* 337. ubi *num.* 5. regulam confirmat exemplo satis urgenti beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ licèt multò minùs obligari queant, quàm feuda, obnoxia tamen fiunt debitis eorum occasione contractis, quorum propterea onus successores subire coguntur.

Donec autem pretium erogatum in feudo, ac impensæ 60

meliorationum, & effectu prestentur hæredi (eique sive ex testamento, sive ab intestato venienti, juxtà tradit. per Rosenthal. *d. cap. 7. concl. 60. num. 4.*) vel legatario Vassalli acquirentis, & meliorantis respectivè, eis competit feudi retentio, ut de primo rectè probat Lanar. *cons. 80. n. 51.* de secundis verò plena est decisio Guidopp. 169. ex qua colligitur hanc fuisse Iserniæ, Bald. ac aliorum feudistarum sententiam, Intrigliol. *de feudis, cent. 59. numer. 15.* Menoch. *dicto capit. 65. num. 82. & 103. & cap. 66. num. 9.* Rosenthal. *dicto cap. 7. conclus. 47. num. 11. & conclus. 54. num. 1.* plura de Ponte *dicta decis. 4. numer. 33.* ubi de communi, à quibus pariter edocemur, Dominum, vel agnatum prætendentem, 61 feudum ad se spectare, submoveri exceptione doli mali. Porrò melioramentorum refectio præstanda, sive feudum aperiatur Domino, sive agnato, Rosenthal. *dicta conclus. 47. num. 10.* 62

Id unum pro præsentis Articuli complemento necessarium ducimus animadvertere, quod tum quoad prædicta melioramenta, in quibus certum est non solùm fœminam hæ- 63
redem, vel legatariam, licèt cæteroqui à feudo excluſam, 64
succedere, ut probant plures ex supra allegatis, *num. 53.* & in 65
specie Rosenthal. *d. cap. 7. citata concl. 47. & 54.* sed etiam extraneum quemcumque, ut pariter ibidem allegati probant, & præ cæteris ipse Rosenthal. *eadem concl. 60. n. 4.* Intrigl. *ubi sup. n. 4.* tum etiam quoad pretium ipsum feudi cessare difficultates omnes, quę prętendi possent militare in dispositione ipsius feudi.

Primò enim ea omnia, quæ *priori in Articulo* in contra- 66
rium proposuimus, ex eo petita, quod feudum dignitatis sit individuum, & primogenito spectet, omninò cessant in dispositione facta de pretio, quod quamcumque recipit divisionem, ut quæ diximus supra, *num. 14.* sufficienter 67
demonstrant, & in puncto innuit Cravett. *cons. 995. sub n. 19. vers. sexto respondetur.* Si enim licet arguere à ratione 68
tacita cessante, sicuti rectè argumentamur à ratione expressa cessante, ut inquit Camerar. *mox citandus*, & ratio tacita qua nititur censura §. *Præterea Ducatus* est, quod feudum non dividatur, ne multiplici sectione in perniciem tum Domini, tum Subditorum reducatur ad nihilum, submota ratione divisionis, præfata Sanctio §. *cessabit*, quam quidem feudi divisionem cessare per præstationem æstimationis patet, ita benè Camerar. *in d. §. Præterea Ducatus, vers. ad id affero ad doctrinam Iserniæ, in impressione parva, fol. mihi 838.*

Secunda difficultas ex eo deducta, quod feudum ex pac- 69
to, & providentia videatur filiis potiùs ex providentia legis deberi, quàm ex judicio acquirentis, constat non militare in pretio, quod non esse feudale, sed rem prorsus allodialem, ac burgensaticam, pluribus pariter supra probatum extit.

Tertiò, quod redargui posse videtur feudalis distractus, 70
vel alteratio formæ in investitura præfinitæ ex neglecto Domini assensu, procul est à dispositione facta de pretio, quæ non exigit ullum Domini assensum, non secus, ac si 71
pretium esset in arca, & hæreditate, Prosper. Tripes inter *allegationes divers.* post *decis.* Anelli *allegatione 28. num. 11.* Manent. *decis. 58. num. 8.* Dominus siquidem feudi non est 72
Dominus pretii, & pro hoc non debetur servitium aliquod, prout debetur pro re feudali, quare cùm licentia, seu assensus respiciat ipsam rem feudalem, nulla est ratio, cur requiri debeat in dispositione facta de pretio, Manent. *ibid. d. num. 8.*

Quartò denique, si quam ingerere potest difficultatem in feudo (quam tamen verè non ingerit, ut *art. præced.* de- 73
monstratum est) concessio cùm clausula (*jure antiqui*) ea omninò cessaret in pretio, nam quatenus etiam donaretur Adversariis, quod virtute hujusmodi clausulæ feudum antiqui naturam assumeret etiam in præjudicium investiti, adeòut Pater acquirens non posset dispositione sua alterare formam investituræ, adhuc qui succederet in feudo immunis non esset ab onere præstandi summam ab ipso acquirente erogatam, ut de filio primogenito succeden- 74
te in feudo quæsito cum simili clausula obligato conferre hujusmodi pretium, ratiocinatur Faber. *de error. pragm. decad. 41. error. 10. numer. 2. & 3.* à quo, cùm liber non satis vulgaris, ac obvius sit, liceat ad ornamentum conclusionis ipsa acutissimi Authoris verba referre, inquit igitur Faber. *d. num. 2. At rursum quid si feudum sit novum quidem, & emphyteusis nova, sed sic tamen datum, datave ut in feudum antiquum, avitumque habeatur, quæ vulgaris hodie investiturarum clausula est, aut in emphyteusim antiquam, & avitam? Quatenus enim agitur de feudo antiquo, vel de emphyteusi antiqua, sive ecclesiastica illa sit, sive privata, constat inter omnes, si modo nec feudum hæreditarium sit, vel mixtum, nec emphyteusis hæreditaria, vel mixta, sed ex pacto, & providentia, etiamsi non sint expressa nomina filiorum, (quæ nec hoc casu exprimi potuissent) filiis ex investitura venientibus per Patrem præjudicari nullo modo posse, nec si velit uni ex filiis ea omnia prælegare, & infrà, num. 3. His ergo casibus cum jus quæratur filiis etiam in vita Patris, necessario dicendum est, vel conferri debere pecuniam, quæ in eam rem à Patre expensa fuit, vel malam esse rationem Bartoli, &c.* & paulò post: *Nec est contrarium, quod iisdem Interpretibus placet, neque feudum antiquum, neque emphyteusim antiquam imputari debere in legitimam filiorum, neque conferri tamquam quæ adventitia esse videantur*, ut tractat Clar. *in d. §. feudum, quæst. 46. num. 1. id enim potest in eo quidem feudo verum esse, quod re vera sit antiquum, & in ea emphyteusi, quæ revera sit antiqua, sed non in feudo dato in feudum antiquum, nec in emphyteusi nova data in antiquam. Hæc enim negari non potest, quin profectitia sint, cùm à Patre ipso sunt acquisita, nec quod in feudum antiquum, vel in antiquam emphyteusim acceptæ sunt, ad aliud pertinet, nisi ut eam habeant naturam quantum ad jus investituræ, & concessionis, quod ad personas dantis, & accipientium, non etiam, ut eo minus profectitia videri possint. Puto igitur Fratrem, qui ex pecunia, & beneficio Patris feudum habeat, vel emphyteusim, licet non nisi post mortem Patris, si tamen ex eo jure habeat, quod jam in Patris vita cœperit, quodque per Patrem ei auferri non potuerit, obligatum esse, ut conferat non quidem feudum ipsum, vel emphyteusim, cujus leges, & conditiones violarentur, si ad alium pervenirent ex facto hujus fratris, quam ad quos ex pacto pervenire debeat, sed quantam pecuniam Pater impendit, ex quo solus hic filius nunc lucrum sentiat, quoniam si feudum emptum non fuisset, aut emphyteusis, pecunia nunc reperiretur in hæreditate, ac inter omnes successores divideretur*, hæc Faber, ex quibus methodicè simul, & eleganter indicatur feudi novi successorem, neque præsidio clausulæ (*in antiquum,*) seu (*jure antiqui*) posse evitare collationem pretii, quare, quod pariter feudum imputandum sit in legitimam, non obstante eadem clausula, à Pedemontano Senatum judicatum, refert Sola ad novas Constitutiones Patriæ Cismontanæ *rubr. de alienat. bon. feud. sub nu. 10. §. sed contra, circa fin. vers. feudum hoc propterea, fol. mihi 685.*

Neque hic opus est eam discutere quæstionem, numquid legato feudo debeatur à Vassallo legitimo successore æstimatio, quoniam termini quæstionis nostræ sunt longè remoti ab ambagibus illius controversiæ, ut infrà observabimus, licèt si ea opportunè occurreret enodanda, fortè concludendum foret præfatam æstimationem utique præstandam, ut plenè probat Lanar. *consil. 80.* ubi *num. 1.* de veriori, communiori, passim recepta, ac in Regno per Sacrum Consilium approbata sententia, de Ponte *cons. 88.* ubi plenè quæstio agitatur, Eminentissimus Mantica *de conject. ultim. volunt. lib. 9. T. 11. à num. 8. usque ad finem tituli*, ubi contrariis occurrit, & in specie argumento petito ex *leg. apud Julianum*, aliàs incip. *Idem Julianus 41. §. constat, de legat. 1.* & hanc allegatis Baldo, Mantica, Capyc. Speculatore, Fabro, Curt. Jun. Imola, Covarruv. Molin. & Menoch. subsistinet Buccaferrus *respons. 2. num. 17.* idque, ut inquiunt Feudistæ, ex secundaria intentione; fuit enim prima testantis intentio ad feudum, secundaria ad æstimationem, illa impleri nequit ratione assensus minimè obtenti, vel naturæ ipsius feudi non transitorii ad Legatarium, hęc verò nullum habet impedimentum, idem Lanar. post Baldum, aliosque Feudistas *ibid. n. 11.* & latè pariter de Ponte *allegato consil. 88. à num. 4.* Enim verò quoties debita est res, quæ ex aliquo impedimento præstari nequit, debetur ex conjecturata disponentis mente ejus æstimatio, *l. sed si res aliena 42. l. si quis Inquilinus 115. de legat. 1.* præsertim si res relinquatur conjunctę personæ, argum. *l. cum alienam rem 10. C. de legat.* quod in individuo legati feudi probari voluit ex *c. 1. de fratribus de novo beneficio investitis cum ibi notatis*, Amicangelus *q. feudali 14. n. 17.*

At hæc ex abundanti; non enim ista est nostra quæstio, ut manifestè patet. Nam, præterquam quod controversia illa, an legato feudo debeatur æstimatio, fieri solet à Doctoribus in terminis feudi antiqui, ut ex eorum inspectione constat; si enim agamus de legato feudi novi titulo oneroso acquisiti, non est locus huic altercationi, quia legato feudo sustinetur ex primaria intentione legatum ipsum in ipso corpore feudi, sicut plenè *secundò art.* ideòque locus non est recurrendi ad secundariam dispositionis intentionem pro assecutione æstimationis, præfata juris disceptatio fit in legato feudi, in nostro verò casu D. Co: Camillus non simpliciter legavit feudum, sed ulteriùs prosecutus est, dum expresè, ac explicitè, (quatenùs ejus voluntas præterxtu aliquo, vel à linea primogeniti, vel ab 82
aliis æqualibus in gradu fuisset impugnata) pretium ejusdem feudi legavit; plurimùm autem differunt feudum, & feudi pretium, illud est feudalis naturæ, hoc allodiale, & burgensaticum, illud quoad dominium directum spectat ad dominum, & quoad utile, Vassallo defuncto, ad filios, vel agnatos, ideòque res est omninò aliena, hoc verò omninò, & plenè spectat ad Vassallum acquirentem, dum vivit, & post ejus obitum remanet in hæreditate allodiali, de illo vetitum est commercium, Domino irrequisito, (ista de feudo hìc admittimus, non quia intentio sit recedendi à conclusionibus propugnatis *superioribus in articulis*, sed ad iudicandum, quod quatenùs hæc concederentur in prælegato feudi, adhuc non militarent in prælegato pretii) de hoc verò nulla prorsus est ratio, cur dominicum beneplacitum exposci debeat, illud redognoscitur potiùs ex legis providentia, hoc omninò ex voluntate dispononentis, illud tandem devolvit ex jure successorio feudorum, hoc verò debetur juxtà juris Civilis sanctiones, quæ discrimina rectè prævidisse constat Camerar. *in dicto §. Præterea Ducatus, fol. mihi 848.* dum in proposito inquit: *Cogita in primis rogo, jus hoc succedendi in feuda non oriri ex eodem fonte, quia feudum ex legis quoque, ac dantis providentia habetur secundum* Hern. *in c. 1. de success. feud. partem verò pretii fratres habent ex voluntate Patris, qui filio pretium feudi donavit, & collationem non prohibuit; Quamobrem cæteris fratribus pars pretii, non autem feudi æstimatio ex via collationis in hæreditate Burgensatica debetur*, ut apertè Il. &c. *& infrà pagina 850.* inquit, *nam si consideramus ipsum feudum, ad illud venit filius jure successorio feudorum*, secundùm Bald. *& omnes in capitulo primo de successione feudi. pars autem pretii debetur fratribus exclusis à lege feudali de jure civili ex capite collationis, tum considerata patrimonii burgensatici ipsius Patris diminutione, &c.*

Quibus omnibus attentis, sive quæstio fiat de facultate D. C. Camilli prælegandi feudum, sive ad examen vocetur dispositio circa prælegatum pretii, partes Domini Co: Octavii Rei conventi videntur omninò positæ in tuto, salvo tamen semper sanissimo judicio Illustrissimorum, & Excellentissimorum Dominorum meorum, quorum ocularissimæ censuræ me, meaque omnia libentissimè exhibeo, & humillimè subjicio.

Id unum superesse videtur, quod post alienæ, propriæ patrocinium sumerem causæ, propugnando, vel saltem excusando effusam nimis prolixitatem, qua præsens controversia, volumine inspecto, laborare videtur, ad exemplum Romani Oratoris, qui inter declamationes pro aliorum causis orationem concinnè elaboravit pro domo sua, vel ad imitationem Redenaschi, qui in individuo, pleno ferè *consil. 18.* in legalibus disceptationibus nimiam loquendi parsimoniam redarguit, suamque Asiaticam methodum tuetur usque ad panegyrim, & quidem nostro hoc in casu non à longè petenda foret cum Redenasco profusi defensio sermonis, dum scabrositas feudalis materiæ, momentum hodiernæ lucubrationis, pluralitas difficultatum, opinionum varietas, earumque conciliatio, verè pati non videbantur, quod inter anguſtias Laconicæ resolutionis cohiberentur.

Verùm neglecto patrocinio prolixitatis, malo considere discretæ Lectorum humanitati, hancque mihi aliquo pacto promereri exhibitionem compèdii mox ferendi, quod in eorum gratiam suppressis citationibus, amputatis multis, atque omnibus expresè collectis expromere volui, ut sine tædio nimiæ verbositatis integram controversiam unico habeant sub aspectu, monstratis numerica indicatione in margine cujusque paginæ locis controversiæ, in quibus conclusiones singulæ allegationibus ornantur; Quamobrem sit

Controversiæ Compendiorum,

PRæcipuo igitur beneficio Lectoris, simulque documento Accursii *in l. 1. §. quibus, in verbo leges, Cod. de novo, C. fac.* à quo edocemur, quod docilem facit, *qui summam rei breviter comprehendit*, paucis complectimur dictitata hucusque.

Quæstio ista de legitima successione in feudo Calestani bina potèst discuti inspectione, altera scilicet spectato præcisè tenore investituræ, ac considerata feudi qualitate, altera verò præsupposita dispositione D. Co: acquirentis.

Si secundo hoc modo controversiam rimemur, & in D. Co: disponente sufficiens proberur facultas, jam quæstio est plana favore D. Co: Octavii, quia de voluntate sat constat ex oculari testamenti inspectione.

At quoniam disceptatur ex adverso de præfata facultate D. Co: ea mente, ut impugnata dispositione per eum facta favore tertiogeniti, successio sumere deberet normam ab investitura, & qualitate feudi, primo loco necessarium duximus, hisce adversario admissis sine præjudicio veritatis, animadvertere, quinam forent admittendi ad feudalem successionem.

Linea primogeniti est in judicio, contendens ad eam legitimè deberi successionem hujusce feudi, tamquam feudi Comitatus, & dignitatis, nixa dispositione, §. *Præterea Ducatus, de prohib. feudi alienat. per Federic.*

Ego verò probavi hoc casu filios D. Co: acquirentis legitimos successores.

Primò attenta universali consuetudine non solùm Italiæ, [1] ac plurium locorum, [2] & præsertim Lombardiæ, [4] sed etiam Parmæ in specie, [3] imò in individuo ipsiusmet feudi Calestani inter priores Vassallos dividi consueti, [6] quæ quidem universalis Italiæ consueto, vel probatione non indiga, tamquam generalis, [7] vel sat comprobata testimonio Doctorum [8] omninò servanda est in successione feudali; [9] & admittenda tamquam favorabilis. [10]

Secundò, quia quod dicitur censura prædicti §. *Præterea Ducatus*, intelligi debet quoad ipsam dignitatem feudi, non verò quoad exercitium, & administrationem jurisdictionis, fructus, ac commoditates feudi, quæ dividua sunt inter omnes filios [11] ad instar servitutum, [12] juris patronatus, [13] ac aliorum, [14] aut sui natura, aut lege dividi prohibitorum, divisibilium tamen quoad commoditates, vel exercitium, ut proindè in effectu feudum dignitatis tametsi individuum non ad unum tantùm primogenitum, sed ad omnes fratres equaliter pertineat pro indiviso [15] sumendo interpretationem passivam à jure communi, quo cautum esse constat plura, ut supra innuimus, esse posse indivisibilia, & tamen spectare ad plures pro indiviso, [16] & non protrahendo dispositionem §. *Præterea Ducatus*, ultra id, quod verba sonant, sed illum potius strictè interpretando tamquam exorbitantem, & correctorium juris communis Civilis, Canonici, Prætorii, ac Consuetudinarii feudorum. [17]

Vera quidem est indivisibilitas feudi in Comitatum erecti, (quam quoad exercitium, commoditatem, ac redditus, non satis suadet, ut aliqui existimant, communis utilitas Principis, vel Subditorum, vel ipsius Vassalli [18]) in eo sensu, quod nempè qualitas dignitatis adjecta ita feudum efficiat individuum, ut in eo locum habeat jus accrescendi, vel non decrescendi, ne scilicet portio deficiens alterius ex fratribus devolvat ad Dominum, non verò, ut excludat cæteros fratres, quin vel omnes succedant pro indiviso quoad substantiam feudi, vel singuli pro diviso quoad ratam commoditatis, ac fructuum. [19]

Quamvis præfatæ considerationes esse videantur omninò ex abundanti in casu nostro, in quo si nulla adesset dispositio D. Co: acquirentis, vel ea foret irrita, adeòut regulari deberet successio ex tenore investituræ, hæc ipsa admittit manifestè simultaneam filiorum successionem, ibi, *quando fossero piu possessori di detto feudo.* [20]

Verùm, quoniam habemus dispositionem D. Co: Camilli, hæc cessant, sicut causa testati cessare facit causam intestati

---

[1] *Art. 1. à numer. 1. usqu. ad 6. pag. 4. & 5.* [2] *num. 7. cum seqq.* [3] *num. 8. & 9. pag. 7.* [4] *num. 10.* [5] *num. 25. pag. 9.* [6] *numer. 27* [7] *numer. 12. pag. 7.* [8] *num. 13. cum seqq.* [9] *num. 16. fol. 9.* [10] *numer. 30.* [11] *num. 32.* [12] *num. 33. fol. 11.* [13] *numer. 34. eod. fol. 13.* [14] *num. 35. 36. & 37.* [15] *num. 43. cum seqq. fol. 10. junctis numeris 50. num seqq. usque ad 64. fol. 13. 14. & 15.* [16] *num. 54. cum seqq. fol. 14.* [17] *num. 57. eod. fol. 14. & num. seqq. fol. 15.* [18] *num. 46. fol. 13. junctis num. 65. cum sex seqq. fol. 15. & 16.* [19] *n. 81. pag. 17.* [20] *num. 84. cum seqq. fol. 18.*

testati, dispositionem, inquam, habemus D. Comitis Camilli, eamque validam tamquam de feudo novo factam per primum acquirentem,[21] cui si plenaria competit facultas alienandi feudum ex pacto, & providentia in extraneos secundùm receptissimam sententiam Doctorum,[22] multò benignius ei indulgenda est facultas alterandi formam, vel præeligendi unum tantùm ex filiis, si sit acquisita pro omnibus, vel omnes vocando, si investitura habeat clausula Juris Francorum, vel decretus sit ordo præcisus primogenituræ.[23]

Hinc emanant regulæ.

Quod primus acquisitor non ligatur forma,[24]

Quod inter primum acquirentem, & primum successorem, feudum ex pacto judicatur hæreditarium, iisdemque regitur regulis.[25]

Quod Vassallus primus acquirens censetur investitus cum clausula, quod possit de feudo testari,[26]

Quod feudum novum non habet agnatos, eo sensu quod si acquirens de eo disponat, nemo est, qui possit dispositionem arguere.[27]

Et demùm, quod filii aliquid prætendere nequeunt in feudo, nisi ex ejusdem acquirentis persona,[28] quæ proindè solùm consideratur, & cui solùm succeditur[29] ad discrimen hæreditarii, in quo succeditur ultimo decedenti,[30] ut propterea in successione proximitas metienda sit non à postremo possessore, sed ab ipso acquirente.[31]

Argumenta passim obvia hanc comprobantia in primo acquirente facultatem disponendi de feudo petuntur è vulgaribus regulis, quod quilibet possit pro libito alienare id, quod acquirit, nihilque sit tam naturale, quàm quod omnis res per causas per quas nascitur, resolvatur, & eadem, quæ generationis, corruptionis etiam sit via.[32]

Quod ingenuis hominibus rerum suarum, sua maximè quæsitarum industria, interdicenda non sit administratio,[33]

Quod cùm jure feudali vetita solummodò legatur alienatio feudi antiqui, & paterni, videtur tacitè permissa alienatio novi,[34]

Ea verò, quibus utuntur ad probandum in individuo potestatem disponendi de feudo ex pacto, & providentia, ad hæc reducuntur; Primò scilicet, quia idem est, si stipulatio hoc pacto concepta sit, concedis mihi, & filiis, ac mihi, & familiæ,[35] & tamen rogatur post mortem suam relinquere familiæ, unum potest ex familia eligere, cui relinquat,[36] tametsi remotiorem.[37]

Secundò, illatione facta à filiis patronorum, quibus licèt uti filiis jus æqualiter ad Libertos competat, Pater tamen illos uni tantùm ex filiis validè relinquit.[38]

Tertiò, argumento ducto *al.* 3. *Cod. de secund. nupt.* qua cautum est, quod mulier convolans ad secunda vota, lucra ex priori conjugio quæsita cogitur reservare filiis ejusdem matrimonii, inter quos tamen eligere potest quem malit lucrum illud habere præcipuum,[39] quæ lex licèt correcta sit in dispositione, vivit tamen in ratione.[40]

Quartò, alii, ex eo, quòd jus filio quæritur ad feudum ex Patris contractu per æquitatem, ergo, inquiunt, eadem æquitate tolli potest ipso genitore volente.[41]

Quintò, quia nefas est filium adversus Patris voluntatem uti jure nondum sibi delato, quod Patris beneficio consequi sperat.[42]

Sextò, quia cui actu meo quæro jus, contraria pariter adimo voluntate,[43] non obstante quavis stipulatione, & acceptatione, si ille pro quo quis stipulatur, sit in stipulantis potestate, & concessio fiat principaliter ipsius stipulantis contemplatione,[44] jus enim ex hujusmodi stipulatione proveniens est tacita donatio, quæ licèt facta per contractum (verius tamen fortè causa mortis[45]) filiis, vel nepotibus in potestate existentibus ab avo, vel Patre, nullum jus illis parit nisi perseverantibus donatoribus in priori voluntate usque ad extremum vitæ spiritum,[46] ita quod eis viventibus, vel nullum jus quæritur, vel aliud revocabile,[47] tum expressè, tum tacitè, puta dispositione facta de feudo.[48]

Enim verò hoc, quod filio quæritur ex paterna stipulatione, censetur profectitium respectu filii,[49] licèt reputetur adventitium respectu genitoris acquirentis.[50] In profectitiis autem filius non habet titulum, sed nudam tantùm administrationem, cum Patri quæratur in totum,[51] juxta veteres juris antiqui sanctiones, quæ in hoc remanent immutatæ.[52]

Nec irrevocabilitas rectè mendicari potest à juramento, quando adest, tum quia illud dispositionem non alterat, sed fortitur naturam primordialem, & conditionem actus super quo interponitur,[53] tum quia per juramentum nemo obligatur, nisi illè cui juratur consentiat,[54] tum denique, quia licèt juramento Deus Opt. Max. adducatur in testem talis promissionis, cùm tamen ea facta sit homini, non Deo per modum voti, Deus minimè acceptat, donec homo ipse cui jurans obligatur, acceptet,[55] hæcque sive juramentum fuerit assertorium, sive promissorium.[56]

Septimò, tandem hæc in Patre acquirente facultas disponendi de feudo probatur ex eo, quod quando Pater stipulatur sibi, & filiis suis feudum, vel emphyteusim, stipulari censetur ordine successivo, quia ubi cadit ordinata charitas, parentes, & filii ordine invitantur successivo,[57] quare Patre vivente nullum jus censetur filiis quæsitum, sed tantum post mortem Patris, unde jus filiorum dicitur quærendum, seu in spe, seu nondum formatum, vel radicatum,[58] quod propterea faciliùs tolli potest, quàm jus quæsitum.[59]

Et licet genitore vivente dici possit jus quæsitum succedendi post mortem ejusdem Patris, à quo per ejus stipulatione collatum fuit in tempus, quo filii futuri sunt sui juris, à nexu paterni imperii soluti,[60] adhuc tamen nunquam definit hoc jus esse profectitium, cùm descendat à Patre.[61] Ideòque dici nequit quæsitum, nisi revocabiliter, hoc est perseverante Patre in priori voluntate,[62] quod enim Pater velit filium habere statim, vel ad tempus, & ita celeriùs, vel tardiùs, tamquam accidens non immutat substantiam actus.[63]

Quæ tamen dicta videntur ex abundanti, dum in casu nostro nulla legitima, & ad stipulationem necessaria intervenit persona, quæ pro filiis D. Co: Camilli fuerit stipulata; nullum autem jus quæritur, nisi intervenerint nuncius, vel epistola.[64] Quamvis etiamsi nuncius pro absente stipulatus fuerit, adhuc tamen antiquam liqueat de ejus acceptatione, revocatur tacita illa donatio, quæ elicitur ex stipulatione, quicumque sit (præter Judicem, & Notarium,) qui pro absente acceptaverit, etiamsi ipse Pater in hoc non dissimilis à quolibet tertio,[65] licèt Pater in nostro casu non acceptaverit, nec acceptare potuerit pro filiis, cum non fuerit præsens.[66]

Ex quibus inconcussa videtur conclusio de plenaria, ac omnimoda acquirentis facultate disponendi de feudo ex pacto, & providentia, quæ quidem tum ex dinumeratione Doctorum, tum ex pondere rationum videtur omninò receptior; at quando dispositio facta esset de feudo titulo oneroso (erogatione scilicet preti[67]) quæsito, ut in casu nostro, res omninò esset indubitata, & opinio vix unum Hannetonium ex universa Doctorum classe haberet contradictorem,[68] tunc enim verè Pater censetur investitus cum facultate testandi de feudo,[69] illudque idcircò filii, ad quos judicio Patris pervenit, imputant in legitimam.[77]

Multiplex ratio ferri solet, prima, quia non ita strictè proceditur in rebus acquisitis sudore, ac laboribus alicujus, sicut in aliis.[71]

Secunda, quia feudum emptum naturam sapit allodialem, ac computatur inter ementis bona, ut proindè in eo non succedatur ex natura feudi, sed ex natura contractus cum similibus.[72]

Tertia, quia ubi feudum fuit liberalitate Domini concessum, facilius credi potest, quod filii habeant tamquam quid adventitium à Domino concedente, non à Patre stipulante;

[21] *Art. 2. num. 14. cum seqq. pag. 27.* [22] *dicto num. 14. cum seqq.* [23] *num. cum seqq. & latius art. 3. num. 12. cum trib. seqq. fol. 68.* [24] *num. 15. fol. 30.* [25] *num. 32.* [26] *num. 33. pag. 31.* [27] *num. 34.* [28] *num. 35.* [29] *num. 41. fol. 32.* [30] *num. 43.* [31] *num. 46. fol. 33.* [32] *nu. 47.* [33] *num. 48. fol. 33.* [34] *num. 47.* [35] *num. 50. fol. 34.* [36] *num. 51.* [37] *num. 52.* [38] *num. 53. cum seqq. fol. 34.* [39] *num. 56.* [40] *num. 58. cum seqq. fol. 35.* [41] *num. 60.* [42] *num. 61. fol. 35.* [43] *num. 62.* [44] *num. 65. junctis præced. & seqq. fol. 36.* [45] *num. 77. fol. 88.* [46] *numer. 66. vers. secundus casus fol. 36. & n. 70. cum plurib. seqq. fol. 38.* [47] *num. 67. vers. vel ergo fol. 371.* [48] *numer. 68. fol. 37.* [49] *numer. 66. fol. eodem, & num. 80. cum seqq. fol. 39.* [50] *numer. 82. eadem pag. 39.* [51] *num. 83. fol. 40.* [52] *num. 76. fol. 38.* [53] *num. 85. fol. 40.* [54] *num. 87. fol. 51.* [55] *num. 88. fol. 41.* [56] *num. 89.* [57] *nu. 90. fol. 48.* [58] *num. 91.* [59] *num. 97. fol. 92.* [60] *num. 54. fol. 42.* [61] *num. 95.* [62] *nu. 96. fol. eodem 42.* [63] *num. 97.* [64] *n. 109. fol. 43.* [65] *num. 501. cum quinque seqq. pag. 44.* [66] *num. 107.* [67] *n. 129. fol. 50. & art. 3. n. 78. fol. 79.* [68] *n. 110. pag. 45.* [69] *num. 116. pag. 49.* [70] *n. 121. pag. 50.* [71] *num. 122.* [72] *n. 112. cum seqq.*

pulante; quando verò Pater sibi propria pecunia feudum quæsivit etiam pro filiis, hi nil habere censentur à Domino, sed omnia à Patre pretium erogante.[73]

Quarta, quia hoc casu concessio facta intelligitur contemplatione solius genitoris,[74] quod maximè in hujusmodi Articulo spectatur,[75] cùm præsertim id præsumatur in dubio,[76] & tunc clarum sit, quando concessio facta est acquirenti pro se, & filiis nomine collectivo.[77]

Quæ si sufficienter probare videntur liberam facultatem in acquirente titulo oneroso disponendi indefinitè, ac pro libito de feudo, multò fortius suadere debent facultatem erigendi primogenituram favore unius ex filiis, cùm primogenituræ erectio præjudicialis non sit investituræ feudi ex pacto, & providentia.[78] Imo sit potiùs declaratio, quàm immutatio formæ in investitura decretæ,[79] Quod etiam benignius indulgendum videtur in feudo jurisdictionem habente,[80] tum propter jurisdictionis naturam, quæ indivisibilis est,[81] tum propter interesse Reipublicæ, quæ melius,[82] splendidius,[83] ac perenniùs[84] ab uno regitur, quàm à pluribus, tum propter subditorum utilitatem, quibus summè noxia est regnantium pluralitas[85] tum denique ob interesse Domini, cujus majestas magis effulget servitio paucorum Vassallorum divitiis affluentium, quàm turba multorum pressorum egestate.[86]

Nec recursus per Vassallum acquirentem habitus ad Dominum pro erectione feudi in Comitatum operatur, quod feudum ipsum tamquam effectum dignitatis dicatur proficisci ab ipso Domino, & amplius dici nequeat emptitium, quare non possit ulteriùs de eo disponere[87]; nam (quidquid sit quando in erectione in Comitatum Dominus decreviſſet primogenituram, quam ipse acquirens vellet dispositione sua alterare[88]) primò in hypothesi nostra feudum de novo erectum non fuit in Comitatum, sed jam antea hanc qualitatem habebat[89] Secundò id procederet in feudatario qui jam perfectè feudum acquisiviſſet, ac deindè ex intervallo rogasset pro erectione in Comitatum, ac petiisset adjici dignitatem[90]; quæ cessant in casu nostro, quia quatenus etiam fuisset tunc facta erectio (quam tamen antea habebat) non fuisset facta post feudum jam perfectè acquisitum, sed simultaneè cum assensu per Dominum præstito acquisitioni[91] cum maximè hoc eodem nostro in casu, objectato libello (qui esse dicitur loco investituræ, & ex quo fundamenta desumit Adversarius) dignoscitur D. Co. Camillum nil aliud petiisse, quàm Domini assensum acquisitioni feudi jam factæ, ac ejusdem feudi investituram cum clausulis, ac cautelis in similibus apponi solitis ac necessariis;[92] nec enim negotium facere debent nonnullæ dicendi formulæ scriptæ in supplici libello D. Co. acquirentis, quæ videntur importare ipsius voluntatem fuisse recognoscendi ab ipso Domino Calestanum in feudum, eæ siquidem pensato contextu tum ipsius libelli Domini Co. Camilli, tum libelli prioris per eundem unà cum Dominis Comitibus de Fliſco porrecti, nil aliud importare possunt, quàm obsequentissimam Serenissimi assensus imploratione.[93]

Et quidem hoc ipsum asserere, quod recursus novi Vasalli habiti ad Dominum pro assensu ac investitura obicem ponant, ne ipse Vassallus acquirens de feudo integrà pretii erogatione quæsito queat disponere, redarguit receptissimam omnium sententiam, quod acquirenti titulo oneroso libera sit dispositio de feudo.[94] Nam ex una parte conclusio procedit, sive emptio feudi facta sit à Principe, sive à Vassallo Principe assentiente[95], & ex alia parte feudatarius nequit omittere hujusmodi recursum ad ipsum Dominum pro præfatis assensu, investitura, ac præstatione juramenti.[96]

Et verè sive feudum fuerit emptum à Domino, sive ab alio cum Domini assensu, si ære paterno quæsitum est, semper censetur profectitium, neque unquam dici poterit donatum à Domino,[97] Dominus enim consentiendo alienationi feudi nihil tribuit de suo, sed id solùm præstat, quod cùm posset actum impedire denegando assensum, præbendo, tollit obstaculum.[98]

In uno quidem casu recognoscerem discrimen inter feudum emptum à Domino, & emptum à Vassallo, Domino consentiente, quod scilicet primo casu dici possit emptitium, & quæsitum titulo oneroso, secundo verò nequaquam, nempè quando esset in quæstione Domini præjudicium, pura si ageretur de admittenda fœmina cæteroqui à feudo exclusa ad feudalem successionem.[99]

Verùm quando etiam admitteretur, quod Serenissimus Dominus aliquid aliud concessiſſet præter nudum assensum per benignum rescriptum factum precibus Dom. Co. Camilli petentis erectionem in Comitatum, adhuc certè nil aliud ab eo prætendi posset Dominum Co. consecutum quàm erectionem in Comitatum, hoc est privilegium, seu indultum, quod successores in feudo denominarentur Comites, unde argumentum nil aliud convinceret, nisi quod in hoc, tanquam Domini beneficio ad eos spectante non facto Patris non potuisset eis inferri præjudicium. At hæc nil urgerent in successione corporis feudi, quod plurimum differt à feudi titulo, seu dignitate[100] quare argumentum in hoc Adversariis patrocinaretur, quod Pater contraria sua dispositione non potuisset eis jus adimere, quod denominarentur Comites.[101]

Licèt inhærendo continuò regulæ magistrali feudi onerosè quæsiti, adhuc titulus prædictus videretur posse dici fuisse in libera dispositione Domino Co. Camilli, cùm illum requisierit à Domino erogatione mille Ducatorum, & sic titulo satis oneroso, habito respectu ad assensum, quem antea idem Serenissimus Dominus dederat Dominis Comitib. de Fliſco vendendi feudum Domino Co. Camillo, & ad integrum ejusdem feudi pretium eisdem Comitibus vendito ribus erogatum.[102]

Quatenus autem (ut modò mihi occurit) aliquod ex adverso fieret fundamentum super confessione per D. Comites de Fliſco facta in eorum precibus devolutionis feudi ad Cameram Ducalem ob inobservantiam decreti Caprarolæ, quasi inde inferatur, quod D. Co. Camillus non potuerit habere feudum ab ipsis Dominis Comitibus, qui eo jam privati remanserant ex penali censura præfati decreti, sed illud necessariò habuerit ab ipso D. dum maximè per eosdem Comites venditores, & per ipsum Comitem acquirentem, tum in priori, tum in postremo supplici libello enixè postulatum est, quod jura dicta devolutionis, quæ competebant Cameræ Serenissimæ, transire deberent in D. Co. ita quod suffectus esset in omne jus, & locum ejusdem Cameræ.

Quatenus inquam hæc fierent ratiocinia, negotio non difficili evanescerent, animadvertendo quod caducitas fuit remissa Dominis Comitibus de Fliſco ad effectum faciendi venditionem feudi (enim verò venditio fieri non potuisset nisi jus dominii utilis rediisset ad venditorem, siquidem nemo dat quod non habet. Hoc autem, quod jura devolutionis transire deberent in D. Co. Camillum, ipse non habuit titulo lucrativo, dum id omne actum est, ut pro pretio concordando fieret dicta venditio, sicuti cantant preces, & essentia postulat venditionis, quæ requirit pretium pro forma, quare titulus lucrativus est respectu D. Comitum de Fliſco, quibus remissa fuit caducitas, & benignissimus Princeps concessit pretium feudi erogari, quod eidem Principi spectabat attenta devolutione, unde quoad D. Comemptorem, qui numeravit integrum feudi pretium Comitibus venditoribus, Domino ita indulgente, perindè est ac si ipsi Domino erogasset; si enim ego debeo Titio creditori meo centum, quæ de ejus voluntate solvam Sempronio, dici nequit quod Titius (licèt ei nihil solverim) mihi quid quam fuerit donolargitus.

Hæc ipsa consideratio videtur tollere objectum *hoc eod. 3. art.* alio medio resolutum, quod facultas disponendi de feudo titulo oneroso quæsito procedat, quando acquisitio facta est à Domino, non à Vassallo, dum, hac conclusione pro vera admissa sine noxa veritatis, dici posse videtur nostra in hypothesi feudum jam devolutum acquisitum à Domino erogatione integri pretii eisdem mediis Dominis Comitibus cessionariis, seu concessionariis, vel in effectu donatariis numerati.

Præterea quando etiam concessio tota daretur D. concedenti, adhuc quia ei ignota persona filiorum, præsumendum esset, quod illos vocasset contemplatione Genitoris, ideòque semper eorum jus esset profectitium.[103]

Alii

[73] *num. 127. pag. 51.* [74] *num. 129. cum seqq. pag. 52.* [75] *num. 131.* [76] *num. 135. pag. 53.* [77] *num. 138.* [78] *numer. 144. pag. 54.* [79] *num. 145.* [80] *num. 151. fol. 54.* [81] *num. 152.* [82] *num. 153.* [83] *num. 154. fol. 55.* [84] *numer. 155.* [85] *numer. 156. cum seq.* [86] *num. 60. cum seq.* [87] *art. 3. nu. 1. cum seq. & per totum art. fol. 63. cum seqq.* [88] *nu. 3. fol. 64. & n. seq. fol. 65. cum seq.* [89] *nu. 48. pag. 74.* [90] *num. 52. pag. 75.* [91] *num. 53. fol. 76.* [92] *nu. 55. eod. fol. 76.* [93] *num. 101. fol. 85.* [94] *num. 57. nu. 77.* [95] *nu. 58. pag. eod. & nu. 81. fol. 80.* [96] *nu. 59. cum seqq. pag. 77.* [97] *num. 82. pag. 82.* [98] *num. 84.* [99] *num. 94. & 95. fol. 83.* [100] *nu. 107. fol. 86 junctonum. 110. cum seqq. fol. 87.* [101] *num. 117.* [102] *num. 118. pag. 28.* [103] *art. 3. nu. 119. pag. 88.*

Alii facilius evasissent omnes difficultates ex objectato supplici libello petitas, observando procuratorem Domini Co. Camilli excessisse fines mandati. [104]

Amplissima etiam facultas D. Comitis disponendi de feudo argui posset (si opus esset) ex clausulis, *& cui dederit* [105] *& si ita sibi placuerit, & modo quo sibi videbitur*, [106] quarum utraque dici potest apposita in investitura D. Co. Camilli, [107] & quæ amplissimam de jure communi tribuunt facultatem disponendi in quoscumque extraneos [108] quod respectu extraneorum, quando peculiari lege vetitum est, ut eæ aliquid operentur, deberent saltem tribuere facultatem alienandi *cui, vel quibus dedisset* ex investitis. [109]

Nec Domini Co. Camilli dispositio redargui potest ob non requisitum ad eam Domini assensum.

Primò, quia licèt Doctores dicant alienationem feudi novi permitti cum hujusmodi assensu, non tamen in iè rectè infertur, quod eo non interveniente feudalis contractus irritus esse debeat, cùm in jure feudali argumentum à contrario sensu non rectè ducatur. [110]

Secundò, quia cùm assensus iste obtineri queat, dici non potest alienatio nulla, sed potiùs manet in suspenso. [111]

Tertiò, quia cùm in investitura D. Comes expressè obtinuerit à D. facultatem erigendi primogenituram cum clausula, *& in quella forma, e modo che stimerà bene*, quod id fecerit favore Tertiogeniti, non videtur nova dispositio diversa ab illa, de qua est sermo in ipsa investitura, sed potiùs prioris suæ mentis declaratio. [112]

Quartò, quia non requiritur ubi apposita clausula, *& quibus dederit*. [113]

Quintò, quia id procederet quoad præjudicium Domini, cui soli competit hunc neglecti sui consensus allegare defectum. [114]

Sextò denique, quia minimè interdicta est alienatio inter comprehensos in investitura, [115] etiamsi fiat in remotiorem [116], & seu etiam fiat in alterum ex Agnatis paribus in gradu, non obstante quod ille solus non esset in feudo successurus, sed omnes simul.

Quod verò à nonnullis dicitur alienationem in comprehensum remotiore, nvalere revocabiliter, hoc est ut Agnatus proximus, quando feudi successio ei delata est, possit pro sui libito revocare, haberet locum quando non essemus in dispositione primi acquirentis valentis ut dictum est liberè disponere de feudo titulo oneroso quæsito, sed vel in dispositione de feudo antiquo, vel de novo, quæsito titulo lucrativo, [118]

Nec Domino damnum infert hujusmodi dispositio, eo irrequisito facta, quando maximè constituta est primogenitura in linea unius ex pluribus investitis, quinimò potiùs concernere dicitur ejus utilitatem, [119] neque ipse dicitur habere Vassallum quem nolit, dum pro tali à principio admisit, volens eum in investitura comprehensum [120]; nec demum hæc alteratio formæ vetita est, dum non admittuntur ad feudum personæ, quas prior ipsa Domini concessio non complectatur. [121]

Clausula *jure antiqui*, vel *in antiquum* quæ legitur in nostro supplici libello (relictis effugiis tum nolentium quod ea aliquid operari queat [122]; tùm eorum, qui observant numquid concepta sit per verba dispositiva, an verò per demonstrativa [123]) non operatur, quòd feudum evadat antiquum in præjudicium investiti eo effectu, ut nequeat de eo disponere, quamvis primus acquirens; sed operatur, quod evadat antiquum in eis, quæ ejusdem investiti favorem, & præjudicium Domini concedentis concernunt, puta eo in casu, quo Vassallus acquirens propter aliquam culpam privaretur feudo, illud enim, quod tamquam novum reverti deberet ad Dominum, per dictam clausulam effectuum antiquum remanet apud filios Vassalli delinquentis: similiter decedente Vassallo nullis post se relictis descendentibus, si feudum est novum devolvit ad Dominum, cùm transversales non succedant in feudo novo, si verò concessum fuerit jure antiqui, reputatur verè antiquum, ad effectum ut transversales admittantur. [124]

Præcipuæ rationes sunt, altera quia concessa in favorem, non debent in odium retorqueri [125], altera verò quia agimus de Principis beneficio, ac privilegio, quæ favore illius, qui gratam ac beneficium consequitur, latissimam recipiunt interpretationem contra ipsum Principem concedentem. [126]

Quæ conciliatio maximè vera deprehenditur in casu nostro, dum non fuit Princeps, qui hanc concessionem hoc pacto facere voluerit imperio suo (quo casu fortè locus esset dubitandi, numquid ipse voluisset feudum evadere antiquum solùm in ejus præjudicium; an verò indistinctè tam in ipsius, quàm in investiti præjudicium) sed fuit D. Comes acquirens, qui ab eodem Serenissimo Domino posset similem concessionem, undè omninò inverisimile est quon habuerit in mente rogani Dominum, quod illum privaret absque ulla sua utilitate, facultate, quę sibi competebat, tamquam primo acquisitori, disponendi de feudo. [127]

Alii inquiunt hanc clausulam, vel tamquam apponi solitam de stylo Notariorum in nulla consideratione habendam [128], alii verò tanquam accessoriam contractus regulari debere secundùm principalem dispositionem cui adjicitur. [129]

Admisso, quod efficacia clausulæ feudum controversum evasisset verè antiquum, adhuc cùm concessum censeatur contemplatione D. Co. Camilli, qui priori Vassallo de assensu Domini pretium integrum erogavit, & ab eodem Domino erogatione justæ recognitionis adeptus fuit denominationem Comitis, assensum, ac investituram, rata esse deberet ejus dispositio, juxtà aureum Hierniæ Theoricam. [130]

Verùm quando præfatis omnibus minimè refragantibus, adhuc verum esset (quod verum sanè numquam crederem) adhuc D. Co. Camilli dispositionem minimè attendendam quoad prælegatum feudi, adhuc legitimi successores evitare non possent erogationem integri pretii prædicti juxta ordinationem subalternè ab eodem D. Co. Camillo factam in ipso postremo suo Elogio [131], quandoquidem pretium feudi est allodiale, & burgensaticum [132], atque extare dicitur in hereditate, ac bonis Patris [133], qui idcircò absque ulla difficultate potest de eo disponere favore cujuslibet. [134]

Sic videmus, quod si feudum sit cum clausula *Juris Francorum*, Primogenitus tenetur conferre, ac communicare cæteris fratribus pretium integrum feudi, quod licèt in se individuum, recipere dicitur divisionem hac via, non secus, ac omnes aliæ res allodiales dividendæ inter plures, quę commodam non patiuntur divisionem [135] non obstante quod simile feudum dici soleat legitima Primogeniti, quod intelligitur non de toto feudo, sed de quota pretii [136], & non obstante etiam, quod ipse Primogenitus vellet esse suo feudo contentus, & abstinere à successione aliorum bonorum Genitoris gravantis [137], & hac ratione in fortioribus etiam terminis docemur Primogenitum impsum imputare feudum in legitimam, quantumvis ei vel ex qualitate feudi, vel ex expresso ordine primogenituræ decreto in investitura feudum de necessitate debeatur. [138]

Sic pariter dicimus, quòd cùm Clericus Primogenitus ob clericalem ordinem non succedat in feudo, si hæres in allodialibus instituatur, vel succedat ab intestato, habet partem pretii feudi empti à Patre tanquam existentis in paterna hæreditate. [139]

Et demum videmus, quod si acquirens fecerit debita, creditores possunt jure optimo experiri adversus successorem pro rata saltem æstimationis, exemplo bonorum fideicommisso subjectorum, quæ obnoxia sunt æri alieno fideicommittentis [140] nullatenus opitulante, ad evadendum hoc onus, beneficio inventari. [141]

Quarè quando etiam in manu Adversarii relinqueretur decisio controversiæ validitatis dispositionis D. Co. Camilli de ipso corpore feudi, adhuc ante omnia existimarem prospiciendum, numquid expediret feudi consecutio cum onere numerandi dictum pretium habito insuper respectu ad

[104] *nu.* 124. *pag.* 89. [105] *nu.* 121. *fol. eod. & c. seqq. fol.* 90. [106] *num.* 131. *pag.* 91. [107] *nu.* 122. *pag.* 90. *cum seq. usque ad nu.* 134. *fol.* 91. [108] *nu.* 123. *fol.* 99. [109] *num.* 133. *pag.* 91. [110] *Art.* 4. *num.* 14. *fol.* 99. [111] *num.* 17. [112] *num.* 20. *pag.* 110. [113] *num.* 42. [114] *nu.* 23. *cum seqq.* [115] *num.* 34. *pag.* 101. *usque ad num.* 38. *pag.* 106. [116] *num.* 58. *ead. pag.* 106. [117] *nu.* 65. *pag.* 108. [118] *num.* 68. *junctis seq. pag. eadem* 108. [119] *num.* 73. *pag.* 110. [120] *nu.* 76. *fol.* 111. [121] *nu.* 77. *ead. pag.* 111. [122] *art.* 5. *n.* 6. *fol.* 115. [123] *nu.* 11. *cum duob. seq. fol.* 116. [124] *nu.* 14. *fol.* 116. *cum n. seqq. fol.* 117. *cum seq.* [125] *n.* 20. *fol.* 119. [126] *n.* 21. *fol.* 120. [127] *nu.* 92. *pag.* 120. [128] *num.* 28. *fol.* 121. [129] *num.* 29. [130] *num.* 31. [131] *Art.* 6. *in principio, & per totum fol.* 126. *cum seqq.* [132] *num.* 5. *fol.* 127. [133] *num.* 12. [134] *nu.* 13. *fol.* 128. [135] *numer.* 14. *cum seq.* [136] *num.* 25. *cum seq. fol.* 129. [137] *nu.* 32. *fol.* 130. [138] *num.* 38. *fol.* 131. [139] *num.* 46. *fol.* 132. [140] *nu.* 48. [141] *num.* 51. *fol.* 133. [142] *num.* 53.

ad omnes impensas, an melioramenta, quæ sunt in maxima quantitate, [142] & cum onere sanandi omnia debita contracta per D. Co. Camillum pro acquisitione ejusdem feudi, quæ sunt gravissima, & de quibus nulla per imaginationem esse potest dubitatio. [143]

Denique id ultimo loco innuimus, quod difficultates omnes quæ urgere videntur in feudi dispositione, cessant in dispositione pretii; nam prima de individuitate feudi dignitatis non urget in pretio, quod nullo jure dividi prohibetur. [144]

Secunda quod feudum videatur filiis deberi potius ex providentia legis, quàm Patris, non militat in pretio, quod è paterno marsupio ut res omninò allodialis exivit. [145]

Tertia de non requisito domini assensu, quia dispositio de pretio nullum exigit domini consensum, sed perindè ac si esset in Arca Patris, ab ejus libero pendet arbitrio. [146]

Quarta tandem petita ex clausula *jure antiqui* non impedit, quin pretium præstari debeat, dum feudum ipsum hoc pacto quæsitum, & confertur, & imputatur. [147]

Imò hujusmodi dispositio D. Co. Camilli est etiam remota à difficultatibus quæstionis, quæ fieri solet, num legato feudo debeatur æstimatio, quia ipse non feudum legavit, sed ipsam æstimationem [148] (licèt ea quoque legatarii ad vota à quamplurimis definiatur [149]); manifestum enim discrimen inter utramque dispositionem intercedit; in prima enim legatur res feudalis spectans quoad directum ad dominum, & quoad utile non alienabilis, ut prætenditur, domino inscio, in secunda verò relinquitur res omninò allodialis quoad utrumque dominium juris ipsius legantis, ac proindè omninò independens à voluntate cujuslibet. [150]

Sic sentio, salvo ut supra. Ad Laudem, & Gloriam D. O. M. ac DEIPARÆ Virginis intemeratæ sub Augusto Sanctissimæ Crucis Vexillo.

Sub. Lælius Boscolus J. C.

[143] *n.* 56. *fol.* 134. [144] *n.* 66. *fol.* 135. [145] *nu.* 69. [146] *n.* 70. *fol.* 136. [147] *n.* 71. [148] *n.* 76. *fol.* 187. [149] *n.* 77. [150] *n.* 82. *fol.* 138.

RFsponsum per Illustrissim. & Excellentissim. D. Advocatum de Luca redditum D. b. m. Co. Camillo tunc viventi, & interroganti pro veritate de facultate sua disponendi de feudo Calestani, & de quo responso in præsenti Controversia fit mentio art. 1. *n.* 83. *& alibi sæpius.*

PARMEN. FEUDI.

COmes Camillus Varascono quatuor habens filios masculos, cum assensu Serenissimi Ducis Parmæ, emptionis titulo acquisivit ab illis de Flisco Feudum Calestani cum annexis, & post acquisitionem obtinuit ab eodem Duce eamdem acquisitionem sibi confirmari per viam supplicis libelli cum brevi rescripto habente vim investituræ approbativo omnium contentorum in eodem libello, in quo supplicatur nedum prò confirmatione dictæ venditionis, sed etiam pro concessione in feudum Comitatus tamquam de feudo antiquo, nobili, gentili, & avito pro eodem Camillo, ejusque filiis, & descendentibus masculis in infinitum, cum facultate se Comites denominandi, & cum facultate erigendi in dicto feudo Primogenituram, ac præferendi Primogenitum, & cum formis eidem Camillo bene visis, & quatenus ab ipso hujusmodi erectio non fieret, talis facultas tributa censeatur successori, quatenus esset unus, & si essent plures, eis in id concordantibus, quodque uno seù pluribus ex eis descendentibus deficientibus aliis superstitibus, non possit Camera Ducalis quidquam pretendere, sed portio deficiens deveniat ad alios superstites, ut in eodem libello debente habere vim formalis & solemnis investituræ.

Defuncto autem, turbato naturæ ordine, filio Primogenito, superstitibus tribus filiis masculis, cum dictus Co: Camillus neglecta linea dicti Primogeniti prædefuncti intendat in dicto feudo primogenituram erigere ad favorem Tertiogeniti, quæritur pro veritate, an id ei licitum sit, alia domini directi licentia non requisita.

Affirmativè absque dubio respondendum censeo, quia cùm versemur in feudo novo emptitio, per ipsum titulo oneroso acquisito, firma receptaque conclusio est, sibi licitum esse, investitura durante, de feudo disponere in præjudicium ejus filiorum, & descendentium, etiam ad favorem extraneorum, multò magis inter filios & descendentes in investitura comprehensos, unum ex eis gratificando, ex ea manifesta ratione, quod filii & descendentes, potiùs ex providentia & donatione Patris, quàm ex munificentia & gratia concedentis vocati dicuntur, unde quoad eos dicitur species peculii profectitii in dominio, & libera dispositione patris perseverante, & ex alia quod feudum pacti & providentiæ noyum respectu primi acquirentis titulo oneroso censetur hæreditarium, itaut successores ad aliud non veniant nisi tanquam hæredes authoris factum impugnare non valentes, ut firmant Isernia *in cap.* 1. §. *& si libellum, de alien. feud. pater. n.* 10. ubi Alvarot. Afflict. & cæteri, quos in terminis erectionis Primogenituræ, seu dispositionis ad favorem unius ex filiis, aliis exclusis, latè congerunt Surd. *cons.* 351. *n.* 24. *ubi in fine* habetur, quod, licèt nonnulli discrepent, ab hac tamen Isterniæ opinione in judicando, & consulendo recedendum non est, *& nnm.* 25. *cum seqq.* Panzirol. *cons.* 1. Rosental. *de feud. cap.* 7. *concluf.* 7. *in princip.* Scrader. *part.* 8. *c.* 6. *num.* 15. Curte in diverf. feud. *c.* 5. Capyc. Latr. *consult.* 23. *nu.* 6. ubi licèt dicat contrariam sibi in puncto juris videri veriorem, ab ista tamen non esse recedendum, Rovit. *pragmat.* 1. *de titulorum abusu, nu.* 126. *cum seqq.* Giurb. *de succeff. feud.* §. 1, *gloff.* 8. *num.* 45. *& seq.* ubi fatetur passim receptum, quod etiam tamquam absolutum supponunt Bellon. Jun. *consil.* 9. *n.* 34. *& 35. & consil.* 55. *per tot.* Rot. *decif.* 50. *n.* 2. *p.* 6. *recent.* Quod etiam in emphyteusi receptum est ex plenè deductis per Rotam apud Merlin. *decif.* 699. quæ est repetita *decif.* 141. *p.* 4. *recent. tom.* 3. & in aliis frequenter, quia est conclusio hodiè plana.

Contraria verò procedunt, vel ubi feudum gratuitò concessum est, itaut filii, & descendentes ex gratia & munificentia concedentis vocati censeantur, vel in feudo antiquo pacti & providentię successuri ex persona propria independenter à Patre, cujus non teneantur esse hæredes, & si sunt, inventarium suffragetur, vel ubi ageretur de alienatione feudi in extraneum à lege investituræ non vocatum, idque non ex jure filiis & descendentibus, vel agnatis quæsito, sed ex alienationis infectione resultante à legali prohibitione alienationis in extraneos absque Domini assensu, *in l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Feder.* ad quem effectum, & ex qua ratione non aliàs recipienda est opinio, quam cæteris allegatis tenet Rosental. *d. c.* 7. *concl.* 7. & alii per Capyc. Latr. *d. consult.* 23. *n.* 7. *&* 8. ut id recipiendum sit, quatenus domini assensus accedat, & non aliàs, quia dum agitur de dispositione inter comprehensos in investitura, cessat ratio dictæ prohibitionis.

Sive opinio volentium etiam inter filios, vel comprehensos in investitura necessarium esse domini assensum, & de qua Rosental. *dict. concl.* 7. recipienda est ob investituræ alterationem, & ubi contingit ejus formam seu legem immutari, quia nempè concesso feudo ad formam juris Francorum individuo, & pro solo Primogenito, acquirens velit, privando Primogenitum, illud transferre in Secundo, vel Tertiogenitum, sive ejusdem feudi naturam immutando, illud reducere ad formam juris Longobardorum, per quod in feudo utpotè dividuo omnes filii, & descendentes simultaneè succedant, vel demum ubi concesso feudo ad formam dividuam juris Longobardorum acquirens erigendo Primogenituram velit illud reducere ad diversam formam individuam juris Francorum; tunc etenim quia est facere contra voluntatem Domini concedentis, atque legem ab eo præscriptam immutare, seu destruere, probabiliter dici posse videtur ejusdem Domini assensum requiri, quia est apponere onus, vel imprimere novam qualitatem in corpore feudi, quod ex eadem *l. Imperialem*, sine Domini assensu fieri non potest, atque in his terminis, dictaque ratione militante, sustentabilis est opinio exigentium assensum, cùm aliàs omni prorsùs fundamento omnique ratione destituta esset, & cum hac distinctione de plano conciliantur Feudistarum opiniones, quæ dissentientes videntur.

Et his terminis retentis procedunt plenè deducta per Bellon. jun. *consil.* 55. ad probandum non posse primum acquirentem in præjudicium Primogeniti, vel ejus lineæ aliàs de feudo disponere, quia in eo casu agebatur de Primogenitura jam erecta de assensu, & authoritate Domini directi, sine cujus assensu dissolvi non poterat, & per cujus validam, & perfectam erectionem, jam perfectè, & irrevocabiliter jus Primogenito, ejusque lineæ quæsitum erat, & in hoc sensu dictisque terminis retentis recipienda sunt indigestè consarcinata per confusum Laratham *in ejus theatr. feud. p.* 9. *dilucid.* 3.

Istæ autem omnes difficultates in proposita facti specie cessant stante expresso Domini assensu in dicto supplici libello petito, & concesso, ut tam primus acquirens, quàm successores

fores feudi naturam alterare possint, illudque ad formam juris Francorum, & Primogenituræ redigere, cum hac differentia, quod respectu ipsius acquirentis, simpliciter, ac indefinitè pro ejus libito, & secundum formam sibi benè visam dicta facultas concessa est, successoribus verò, quatenus plures existerent (ut par erat) non nisi de omnium simultaneo consensu, ideòque cessant ex facto omnes quæstiones, nec aliqua ratio subesse videtur, sub cujus fundamento linea Primogeniti adversus hujusmodi dispositionem à primo acquirente faciendam conqueri valeat, cùm nullum jus peculiare ex investitura, seu dicto supplici libello vim investituræ obtinente sibi quæsitum sit; adeoùt si Camillus mutato consilio nullam facere dispositionem, sed ab intestato decedere eligeret, absque dubio omnes filii capaces pariformiter succederent, neque majus jus haberet primo, ac ultimo genitus, cum facultas erigendi primogenituram non redacta ad usum, seu exercitium, nullius remaneat operationis, atq; de regulari, ac originaria natura feudorum, nisi constet ex particulari consuetudine, vel forma concessionis, seu jure municipali redacta esse ad formam juris Francorum (prout subfeuda utriusq; Siciliæ) dicuntur concessa ad formam Juris Longobardorum prout sunt frequentiùs ac ferè omnia feuda Lombardiæ, ex benè deductis per Minadoum *conf.* 1. Galeot. *lib.* 2. *contr.* 1. & 2. apud quos doctè, & eruditè de hac feudorum originaria qualitate, ac diversa natura in aliquibus immutata tractatur.

Unica difficultas, quæ in hac facti specie pro jure lineæ Primogeniti cadere posset, consistit in Dignitate Comitatus eidem feudo annexa, per quam feudum immutasse videtur suam antiquam, & regularem naturam, cùm feuda Dignitatum hodiè sint individua jure Primogenituræ deferenda, ex plenè deductis per Galeot. ubi supra, Bellon. jun. *de jure accrescendi, c. 6. q. 37. n. 77. cum seqq.* ac alios passim, sed de facili hæc difficultas cessat ex duobus.

Primò quia licèt verissima sit hæc propositio individuitatis feudi Dignitatis quoad ipsius substantiam, ad effectum ut una, vel pluribus personis defectis, portio deficiens non devolvatur ad dominum, neque in ea intret jus successorium, sed potius intret jus accrescendi, vel non decrescendi, ex iis quæ istos terminos radicitus examinando probavi in gravissima causa Mutinen. Successionis feudorum inter DD. Rangones, in qua juxta meum sensum ab Excelso Mutinæ Consilio, ipsa etiam Ducali Celsitudine approbante, decisum fuit, attamen quoad commodum, fruitionem, exercitium, ac tituli decorem, in Lombardia de recepta consuetudine sunt etiam dividua, itaut æqualis sit omnium filiorum, & descendentium conditio ac successio, & de qua consuetudine testantur Jo. Andr. *in addit. ad Speculat. rubr. de feud. vers. non omittam*, Isern. *in d. l. Imperialem*, §. *propterea Ducatus, de prohib. feud. alien. per Feder.* ubi Bald. Alvarot. Belvis. & alii, Soccin. *cons.* 68. *post n.* 25. & 27. *lib.* 1. Bellon. jun. *de jur. accresc. loc. cit.* Minad. *d. cons.* 5. *n.* 27. Galeott. *d. lib.* 2. *contr.* 4. *nu.* 21. & cæteri, & sic in effectu nullum jus particulare Primogenito quesitum est.

Secundò quia ex eodem supplici libello apertè liquet, neque concedentis, neque acquirentis voluntatem fuisse per hujusmodi rituli, seu Dignitatis adjectionem alterare antiquam feudi naturam dividuam super omnium capacium æqualis gradus simultanea successione, dum ibid. expressè supponitur plurium filiorum, vel descendentium simultanea successio, & possessio cum sola facultate reducendi ad formam individuam Primogenituræ, quatenus placet; unde versamur omninò in claris, & ex facto cessat omnis umbra dubitandi.

Demum obstare non potest ex privilegio in eodem supplici libello petito, feudum censendum esse antiquum, gentile, & avitum, unde propterea intrare potest difficultas, quod in feudo antiquo pacti, & providentiæ cesset hæc facultas competens in feudo novo emptitio, & acquisito titulo oneroso, quoniam hujusmodi clausulæ in omnibus ferè feudalibus investituris apponi solitæ percutiunt nudum Feudatarii privilegium, sic ad effectum gaudendi prærogativis, feudo antiquo, non autem novo competentibus, ut est præsertim illa nobilitatis, quia feudum antiquum, & avitum nobilitat, non autem novum emptitium, sive ad effectum latioris successionis, quia in feudo novo non succedunt agnati transversales, sed soli descendentes ex corpore acquirentis, sicuti in feudo antiquo cum plurribus similibus effectibus inter feudum novum, & antiquum ponderatis per Capyc. *Investitur. feudali, verbo feudi genera, vers. Antiquum, & vers. Novum, pagina* 210. *cum seq.* hic tamen non examinandis, & in quibus terminis loquantur quotquot Feudistæ hujusmodi clausularum virtutem, & operationem ponderantes.

Sed non exindè sequitur per hujusmodi fictionem tolli ipsam rei veritatem in præjudicium ipsiusmet acquirentis, & ut sibi præclusa sit ea disponendi, vel gratificandi facultas, quæ aliàs sibi competeret, quia sic esset retorquere favorem in odium, ac privilegium in pœnam, & privationem, hoc enim nullus Feudistarum asserit, atque contrarium docet praxis totius Orbis, in quo ista materia est in usu, quia omnes ferè investiturarum formulæ præsertim in utriusque Siciliæ Regnis habent has clausulas, & tamen datur distinctio feudi novi, & antiqui, ac primi acquirentis, vel successoris, cùm presertim non cesset ratio acquisitionis cum pecunia allodiali, quæ in hoc patrimonio durare dicitur.

Ideoq; tutè censeo D. Comitem Camillum tanquam primum acquirentem titulo oneroso posse de hoc feudo absque alio domini assensu disponere inter filios absque obligatione servandi ordinem Primogenituræ, cujus erectionis facultas concessa est quoad formam feudo imprimendam, ac ordinem successionis, non autem quoad personam, ut potiùs in illa Primogeniti quàm alterius filii institui debeat.

Cæterùm si quæ unquam difficultas in proposito excogitabilis esset (quod non credo) illa procedere posset quoad dispositionem de ipso corpore feudi, sive quoad valoris augmentum intrinsecum post acquisitionem sequutum, nulla verò per imaginationem quoad ejusdem feudi pretium, quo mediante quæsitum fuit; hoc enim non dicitur feudale, sed esse in hæreditate, & patrimonio allodiali ipsius Patris acquirentis; itaut etiam in feudis juris Francorum jure Primogenituræ de necessitate deferendis, pretium remaneat in hæreditate allodiali, ac primogenitus feudi præcipuus successor tenetur integrum pretium refundere, seu communicare fratribus, vel aliis quibus acquirens mandabit, ex deductis per Rovit. *pragmat.* 25. *de feud. & dec.* 38. Capyc. Latr. *consult.* 25. apud quos habentur ceteri cumulati, cùm sit propositio apud Feudistas indubitata, quia sola controversia cadit an id procedat in secundogenitis lineæ collateralis; sive in tempore regulandi pretium, an scilicet attendi debeat illud acquisitionis, vel illud mortis acquirentis, & cujus commodo cedat augmentum intrinsecum medii temporis inter acquisitionem & mortem, sed nemo dubitat pretium saltem attento tempore acquisitionis esse in patrimonio allodiali acquirentis ad istius liberam dispositionem, itaut in eo integro possit Primogenitus feudi successor gravari.

Et ideò ad abundantiorem cautelam, consulo eidem Co: Camillo, ut in erectione Primogenituræ adjiciat, quod in eventum in quem hæc erectio possit à linea primogeniti, vel quocumque alio impugnari, itaut illa in ipso corpore feudi effectum non sortiretur, facta censeatur in integro ipsius feudi pretio, & valore, prout de jure sibi melius & pinguius de illo disponendi facultas competit, & in quo pretio, seu valore solvendo ad favorem filii tertiogeniti ejusque descendentium ordine Primogenituræ, ac successivè aliorum ad primogenituram vocatorum, d. Feudi successores quicumque tam primus quàm omnes gravati sint, & censeantur, quia cum hac cautela cessat omnis dubitatio: & hæc mihi videtur veritas.

Sub Jo. Baptista de Luca.
A tergo Parmen. Feudi pro Illustriss. D. Co. Camillo Tarascono.
Respondetur pro D. de Luca pro veritate.

Aliud responsum ejusdem D. de Luca post mortem D. Co. Camilli datum D. Co. Octavio objicienti allegatis in priori Responso Consilium 55. *Bellon. Jun. & de quo responso pluries est habita mentio in præsenti controversia, & præsertim art.* 3. *n.* 52.

PARMEN. FEUDI.

QUicquid de casu tractato per Bellon. Jun. *conf.* 55. ex quo liquet decisionem fuisse in contrarium, à qua ipse non dicit fuisse recessum, undè propterea rectè admonent nostri, præsertim Franc. *decis.* 260. *n.* 6. quod quando allegantur consilia, videre oportet decisiones desuper editas potius attendendas, quia Consulentium authoritas utpotè ad pecuniam, vel Clientis affectionem semper est suspecta.

Nos non versamur in eo puncto, quando scilicet Pater qui feudum acquisivit, & in eo Primogenituram cum Principis authoritate erexit, possit illam revocare, seu aliàs ad Primogenituram vocatos gravare, quo casu non intrant peculiares termini feudales ex juribus, vel consuetudinibus feudalibus regulandi, sed proceditur cum terminis, & regulis

gulis generalibus juris communis in bonis indifferentibus.

Strictè igitur ad leges & terminos feudorum, an scilicet primus acquisitor feudi, cui dignitatem adjici curavit cum formula pacti, & providentiæ, possit de illo disponere in præjudicium eorum, qui ex lege investituræ vocati sunt.

Ad quatuor diversos effectus, vel casus de hujusmodi quæstioni agi solet, primò nempè an possit feudum refutari in manu Domini, ut illud pro se retineat, vel alteri concedat, secundò an possit alienari in extraneos in investitura non comprehensos, sive ad eorundem extraneorum favorem gravari, tertiò an possit alienari, seu aliàs disponi inter filios in investitura comprehensos, & quartò circa ejusdem feudi pretium.

De primo, & secundo agunt multi, pro quibus omnibus allegare sufficit Peregr. *cons.* 8. *ex num.* 29. *lib.* 1. ubi latè, & magistraliter materiam examinat, & de his casibus, vel effectibus agunt aliqui materia non multum digesta, allegati per Bellon. Jun. *d. consult.* 55. *ex nu.* 7. eosdemque terminos percutiunt deducta per Capyc. Latr. *consult.* 23. ubi de onere adjecto feudo novo ad favorem extranei: sed quidquid sit de his casibus, inanis labor est de illis agere, utpotè ab illo nostræ quæstionis extraneis, neque satis laudabilis Curiæ Romanæ stylus concedit absque manifesta nota evagationem in superfluis.

Tertius est casus noster num scilicet pater acquirens feudum dividuum in forma juris Longobardorum pro se, filiis & descendentibus cum forma pacti & providentiæ, possit in ipso corpore feudi unum, vel aliquos ex filiis gratificari, alios verò excludere.

Iste casus longè distat à præcedentibus, minoremque patitur difficultatem, quoniam aliud est disponere de feudo in Dominum, vel extraneum, omninò privando filios, aliosque hæredes sanguinis, aliud verò est disponere inter eosdem, ut benè observant Natta *cons.* 501. *num.* 25. & Peregrin. *d. cons.* 8. *num.* 49. *lib.* 1. qui ad id ponderant bona jura prohibentia parentem non posse disponere de bonis extra filios, sed non prohibentia præclectionem, seu gratificationem inter eos.

Alia item notabili differentiæ ratione ponderata inter unum casum, & alterum, quod ubi disponitur in extraneos in investitura non comprehensos, est violare de directo legem investituræ, atque constituere novos feudatarios à Domino non contemplatos, ideò rectè procedit opinio volentium id absque Domini assensu fieri non posse, ex deductis per Capyc. Latr. *d. consult.* 23. *nu.* 7. & 8. sed ubi dispositio est inter ipsas personas comprehensas, tunc nulla concurrit investituræ violatio, nullaque fit injuria Domino, cujus proinde consensus in jure non desideratur.

In nostris igitur præcisis terminis gratificandi de feudo novo unum ex pluribus filiis, & descendentibus, pro quibus illud receptum est, per feudistas considerantur

Quatuor casus, unus nempè ubi feudum concessum est Patri, & filiis jam natis, & nominibus appellativis, itaut eorum persona æquè principaliter cum illa patris considerata sit; alter ubi concessio facta est patri, & filiis aliisque descendentibus etiam nascituris & nomine collectivo, sed est ex mera gratia & liberalitate concedentis, itaut clarè appareat omnes ab isto pariformiter dilectos, & contemplatos esse; tertius ubi res est dubia, num scilicet concedens principaliter contemplatus fuerit solum patrem, in cujus gratiam accessoriè & consecutivè ejusdem filios, & descendentes etiam vocaverit; & demum quartus ubi concessio est ex causa onerosa, quia mediante pecunia æquivalenti, vel ob merita exigentia ex debito justitiæ præmium de condigno, concessio facta sit patri acquirenti pro se, ejusque hæredibus sanguinis.

Primo, & secundo casu receptum est patrem non posse præjudicare filiis, & descendentibus utpotè æquè principaliter vocatis, & dilectis, in tertio est magna quæstio habens Doctores hinc inde, sed in quarto feudi quæsiti ex titulo oneroso præsertim mediante pecunia æquivalenti ejus valori, & sic formaliter emptitii, nemo dubitat, ut per Loffred. *cons.* 52. *num.* 1. ubi dicit neminem dubitare, Clar. §. *feudum, quæst.* 41. *num.* 2. *in fine*, Franch. *decis. prima, nu.* 30. & cæteri apud Menoch. *cons.* 261. *in tertio casu, a numer.* 6. *ad* 10. Peregrin. *dicto cons.* 8. *nu.* 32. Rosental. *de feud. capit.* 9. *membr.* 2. *concl.* 66. & admittit idem Bellon. Jun. *dicto consil.* 55. *in responsionibus ad obiecta post nu.* 37. *versic. Neque adversantur*, & reverà tam in feudo quàm in emphyteusi est conclusio receptissima, ut in alia probavi, solumque in feudis respectu alienationis in extraneos cadere potest difficultas superius insinuata circa violationem investituræ, ac injuriam, seu præjudicium Domini, quæ difficultas cessat in dispositione inter ipsos in investitura comprehensos, unde nulla subesse videtur causa dubitandi.

Et licèt Bellon. Jun. *dict. consil.* 55. *n.* 32. *& post n.* 37. *vers. Neque adversatur*, admittendo dictam regulam tanquam indubitatam conetur evitare objectum ex eo, quod feudum dici non posset amplius emptitium, & ex causa onerosa, utpotè post acquisitionem ex mera Principis liberalitate erectum in Comitatum.

Nihilominus commendandum est ingenium Scribentis causæ inservire volentis, de reliquo enim insulsa est responsio indigna certè tanto Doctore, quando scribendo ad veritatem id asseruisset, quia nulla juris ratio, vel authoritas adest, ex qua dicendum sit erectionem Dignitatis alicui feudo ex intervallo adjectam facere quod feudum de emptitio, & oneroso fiat purum, & lucrativum; Dignitas enim immutat solùm feudi naturam quoad ordinem successionis, quia priùs erat dividuum, in quo ad formam juris Longobardorum omnes succedant, deindè verò efficitur individuum ad formam juris francorum, uni tantùm cum ordine Primogenituræ deferendum, quod neque procedit in feudis Lombardiæ, quia licèt habitu sint individua, actu tamen tam quoad exercitium, quàm quoad fruitionem de consuetudine sunt dividua, ut abundè probavi in præcedenti responso, quod etiam ad oculum comprobat ipsemet assensus præstitus à Sereniss. Duce, dum post erectionem in Comitatum, concedendo facultatem erigendi in Primogenituram, præsupponit, aliàs hujusmodi erectione non sequuta, successionem omnium filiorum, & descendentium; igitur dicta Belloni responsio nihil penitus valet, utpotè omni rationis, & authoritatis fundamento destituta.

Quodque aliud sit feudum novum, aliud verò Dignitas eidem feudo adjecta, liquet ex deductis per doctissimum feudistam Rovitum *super pragm.* 25. *de feud. nu.* 58. ubi tractando de contributione integri pretii, quam Primogenitus succedens in feudo novo facere tenetur fratribus secundogenitis, quærit an in hujusmodi contributione habenda sit ratio Dignitatis eidem feudo adjectæ, & sic supponit aliud esse feudum, aliud esse Dignitatem, quodque ipsa Dignitas dicatur à Principe concessa, feudum verò remaneat in sui natura novi, emptitii, & onerosi.

Considerando etiam diversitatem casuum inter nostrum, & illum de quo agit Bellon. ibi enim Pater jam perfectè acquisierat feudum, cui deindè ex intervallo curavit adjicere Dignitatem, unde loquendo in summis apicibus, forsan dici posset eundem feudatarium per quendam actum occultum donationis refutasse feudum in manu Domini, condonando eidem pretium erogatum, & deindè tanquam ex integro illud sub diversa natura recepisse ex nova gratia, & liberalitate, ex iis quæ firmant feudistæ in recipiente rem propriam in feudum, vel emphyteusim, ad text. *in l. censualis, & l. quisquis, ff. de acquir. poss.* Jacobin. *in investitura, verbo dicti que Vassalli, num.* 21. 24. & 27. Surd. *consil.* 135. *numer.* 107. Rota *decis.* 613. *num.* 5. *part.* 5. *recent.* in casu autem nostra ista erectio præsupponitur etiam præcedens, ut liquet ex supplici libello in principio, ibi: *il feudo in titolo di Contea eretto*, & quatenus hujusmodi erectio tunc fieret, est simultanea cum ipsa acquisitione feudi, seu cum assensu dictæ acquisitioni præstito, unde propterea etiam ex diversa facti qualitate cessat prædictæ authoritatis applicatio.

Omnisque penitus difficultas cessat ex eadem investitura per Serenissimum in dicto supplici libello concessa, per quam suppletur defectus assensus Domini, sive aliud objectum juramenti, vel aliud quod esset feudum ex mera gratia, utpotè ad Cameram Ducalem devolutum, quoniam licèt juxta formulam investituræ vocati essent omnes filii, & descendentes Camilli; nihilominus datur facultas eidem tanquam primo acquirenti, & successoribus de aliorum interessatorum consensu immutandi ejusdem feudi naturam, atque in ejus successione cum ordine primogenituræ gratificandi unum, & excludendi alios, igitur neque in mente Principis concedentis, neque in illa Camilli acquirentis unquam fuit deferendi hujusmodi feudum omnibus filiis, & descendentibus irrevocabiliter, sed potius evidenter constat de contrario, unde ex hoc pro meo judicio præsens casus remanere videtur omninò planus, nullam penitus rationem habendo de d. cons. 55. Belloni, in quo unicè supponitur adesse aliorum descendentium objectum ex diversis facti circumstantiis, ac etiam quia dicti Doctoris assertio in eo quod ad rem nostram pertinet, verè nullum habet authoritatis, vel rationis fundamentum.

Minuf-

seu paternum, illud reddat antiquum, quamvis verè sit novum.
37 *De distinctione inter feuda, & subfeuda.*
38 *De alia distinctione inter feuda masculina, & fœminina, sive Ecclesiastica, & laicalia cum similibus.*

II.

39 *Feudum est servitus, & ideo in dubio non præsumitur.*
40 *Ex quibus adminiculis probetur feudalitas.*
41 *Distinguuntur casus pro regulanda, vel præsumenda feudali, vel allodiali qualitate, in quæstione inter Principem, & baronem.*
42 *Quod præsumptio non assistat veræ allodialitati.*
43 *De mixtura allodialitatis, & feudalitatis, quarum utraque sit impropria.*
44 *In Regnis utriusque Siciliæ, loca inhabitata cum vassallis præsumuntur feudalia, non autem in Ecclesia.*
45 *De controversia inter baronem, & vassallos de prædiis intra fines feudi, an sint feudalia, vel libera.*
46 *Et de alia inter heredem feudatarii, & Dominum, vel successorem feudi in prædiis, & bonis intra fines feudi.*
47 *Ubi etiam præsumptio assistit allodialitati, ea cessat si constet, quod bona annexa sint feudo.*
48 *De distinctione inter bona existentia in statu naturali, vel habentiam industriam pro dicta præsumptione.*

III.

49 *In bonis verè stabilibus & soli, etiam privatis, datur feudum.*
50 *Distinguuntur bona privata à Civitatibus, oppidis, & an in hac secunda specie detur verum, & proprium feudum.*
51 *Datur feudum in annuis redditibus, ac etiam in juribus, & actionibus.*
52 *Prout datur in jurisdictione, ac juribus regalibus.*
53 *Quæ jura regalia dari possint in feudum.*
54 *Idem Castrum potest esse feudum unius, & jurisdictio feudum alterius.*
55 *Vel Castrum haberi in feudum, & jurisdictio in allodium.*
56 *An in pecunia, vel in mobilibus detur feudum.*
57 *Quid de pecunia, quæ sit pretium feudi, & quod istud regulariter non sit feudale.*
58 *Actio ad feudum, an sit feudalis, jureque feudi censeatur.*
59 *Res aliena, an & quando dari possit in feudum.*
60 *Id fieri potest à Principe.*
61 *De concessione in feudum facta de Civitatibus, & locis quæ ex privilegio, vel concessione non possunt infeudari.*
62 *Bona propria, libera, & allodialia possunt ab alio accipi in feudum.*
63 *De aliis rebus, in quibus detur feudum remissivè.*

IV.

64 *Regula est, ut omnis non prohibitus possit infeudare.*
65 *Cui competat facultas concedendi feuda Regalia, & majora.*
66 *Posita tali facultate, quomodo intelligenda sit.*
67 *Recognoscentes superiorem, quamvis jura Principum habeant, quam speciem infeudationum facere possint.*
68 *Quod isti concedant etiam titulos, & dignitates abusivas.*
69 *De antiquo ligamine Pontificum circa infeudationes.*
70 *De alia moderna Constitutione Pii V. & quod utrique possit dispensari, licet huic modernæ non soleat.*
71 *Dicta Constitutio Pii V. non impedit cursum antiquarum infeudationum.*
72 *An impediat concessiones fructuum, vel commoditatis, & bonorum.*
73 *Quod non de facili detur verum, ac proprium feudum in iis, qui non sunt supremi, & non habent jus belli.*
74 *Feuda, quæ dantur per Prælatos, & Dominos inferiores, sunt impropria, licèt ex pacto habere valeant naturam feudi proprii.*
75 *De refrænata potestate infeudandi bona Ecclesiæ in Prælatis.*
76 *De potestate faciendi infeudationes præventivas, feudo adhuc pleno remissivè.*

V.

77 *Regulariter omnes sunt capaces feudorum.*
78 *Procedit hæc generalitas in feudis impropriis.*
79 *In feudis autem propriis inhabiles ad servitium, sunt incapaces.*
80 *Clerici seculares, vel Regulares sunt incapaces feudorum.*
81 *De distinctione inter constitutos in sacris, & minoribus.*
82 *In constitutis in minoribus, vel novitiis, quid statutum sit.*
83 *An, & quomodo Dominus huic incapacitati dispenset.*
84 *In statu Ecclesiastico, Clerici etiam in sacris, & Episcopi sunt capaces.*
85 *Quid de Cardinalibus, an sint generaliter capaces.*
86 *An leges feudales Clericorum inhabilitativæ sint contra Ecclesiasticam libertatem, ideoque reprobatæ.*
87 *An milites Jerosolymitani, & alii professores militiarum Ecclesiasticarum sint capaces feudorum.*
88 *Quamvis sint incapaces, solent ex dispensatione reddi capaces.*
89 *Novitiatus autem sine professione non causat incapacitatem.*
90 *Quando Prælati, vel Clerici sint capaces feudorum ratione Ecclesiæ.*
91 *An Castrum pœnes Ecclesiam ex Principis Laici concessione sit allodiale, vel feudale.*
92 *Ecclesiæ, & Ecclesiastici in iis, quæ concernunt feudum, subjacent Domino laico.*
93 *An in Papa detur feudum, vel allodium alteri subordinatum.*
94 *Fœminæ, earumque descendentes sunt regulariter feudorum incapaces.*
95 *Ubi etiam sunt dispensatæ, intelligitur in subsidium, quod declaratur.*
96 *Feuda non possunt stare in suspenso, ideoque attenditur existentia de tempore apertæ successionis, & quid in fideicommissis, & primogenituris.*
97 *Fœminæ item, & cognati cedunt locum agnatis, quamvis remotioribus.*
98 *Secus in Regnis utriusque Siciliæ, ubi linea vincit gradum.*
99 *Ideoque neptis ex masculo primogenito defuncto, vincit masculum secundogenitum.*
100 *Illegitimi sunt incapaces feudorum.*
101 *Nisi legitimati sint per subsequens matrimonium.*
102 *Quid ubi sint legitimati per rescriptum, distinguitur.*
103 *An dispensatio natalium, post factum casum successionis prosit.*
104 *Et generaliter de dispensatione in tertii præjudicium.*
105 *De legitimatione concessa per eum, qui sit Principe inferior.*
106 *An legitimatio plena concessa per supremum Principem, suffragetur in feudis extrà ditionem legitimantis.*
107 *Quid de concessa per Dominum directum respectu subfeudorum existentium in feudo Regali.*
108 *Surdus, & mutus sunt incapaces, & de aliis incapacitatibus.*
109 *An existentia majoris natu in linea, quamvis incapax, impediat successionem majoris natu alterius lineæ.*
110 *De inhabilitate cessante ex Domini dispensatione.*
111 *An inhabilium dispensatio corrumpat feudum, illudque impropriet.*

VI.

112 *De differentia inter feudum verum, & proprium, & feudum improprium, ut istud jure communi, non autem feudali reguletur.*
113 *Quod ubi nullum statutum est servitium personale, sit feudum improprium.*
114 *Contrarium verius, sed declaratur.*
115 *Quid ubi concessum est feudum tamquam franchum, vel nobile.*
116 *An clericorum, & fœminarum, aliorumque inhabilium habilitatio impropriet feudum.*
117 *Quid operentur qualitates alternativæ.*
118 *An feudum emptitium, seu aliàs concessum ex causa correspectiva, dicatur improprium.*
119 *An concessio ex causa meritorum faciat feudum improprium.*
120 *Quid de neglecto fidelitatis juramento.*
121 *Et quid de rusticitate, vel carentia jurisdictionis.*

122 *Econtrà, nobilitas, vel jurisdictio, an causet feudum proprium.*

123 *Quomodo hæc quæstio feudi proprii, vel improprii decidenda sit.*
124 *Libris, vel Codicibus, in quibus feuda registrantur, nimium defertur.*
125 *De feudis quaternatis, & aliis, quæ dicuntur plana, & de tabula.*
126 *Et de feudis quaternatis secundùm quid.*
127 *De eodem, de quo num. 124. ut libris feudorum sit deferendum.*
128 *Investitura est necessaria, sed non est necessaria scriptura, quæ tamen prodest.*
129 *Defectus investituræ, & servitii nimium confert pro exclusione feudi.*
130 *Defertur observantiæ circa petitam, vel neglectam renovationem.*
131 *Pro regulanda vera, ac propria feudalitate attenditur qualitas Domini.*

VII.

132 *De servitio feudali, quale sit, & quomodo præstandum.*
133 *Deficientia à præstatione servitii, an, & quando causet caducitatem.*
134 *Ubi servitium est reale, an per ejus præstationem cesset obligatio servitii personalis.*
135 *Quæ, & qualia sint servitia, vel signa feudalitatis præstanda, & cui ex pluribus Dominis serviendum sit.*
136 *Et an potiùs immediato, quàm mediato, vel è contra.*
137 *Dominus tenetur protegere, ac tueri feudatarium.*
138 *Si Dominus impensas facit pro recuperatione feudi, eas non recuperat à feudatario, & quid è converso, an feudatarius recuperet à Domino.*
139 *Declaratur quando id procedat, & in qua specie Domini, vel feudatarii respectivè.*

VIII.

140 *Quomodo decidenda sit quæstio comprehensionis, & quid in investitura feudali concessum sit, necne.*
141 *Præsertim an sub concessione feudi veniant Regalia, & quæ ista sint.*
142 *Quod in feudis majoribus, & Regalibus veniant Regalia.*
143 *Quid in feudis minoribus eorum, qui Barones dicuntur.*
144 *In his regula est negativa, ut Regalia non veniant, quæ tamen declaratur, seu limitatur.*
145 *Magis autem dicta regula procedit in feudatariis, & Baronibus Regnorum utriusque Siciliæ.*
146 *Quando etiam Regalia competant Dominis, seu Domicellis inferioribus.*
147 *In statu Ecclesiastico non de facili datur casus observantiæ præscriptivæ, & de ratione.*
148 *Adhuc tamen attenditur observantia interpretativa.*
149 *An aliqua privilegia particularia concessa uni feudatario, conseantur repetita in altera concessione feudali.*
150 *Regula est negativa.*
151 *Concesso simpliciter feudo, an veniant bona allodialia feudatarii prædecessoris ad Dominum cum feudo ob publicationem, vel ex alia causa devoluta, adeant conseantur annexa feudo, necne.*
152 *Jurisdictio, & Imperium, an feudo perneceſsè annexa sint.*
153 *Et quatenus sint annexa, quomodo competant, & de diversarum Regionum moribus.*
154 *De eodem, quomodo jurisdictio competat, ac exerceri possit per feudatarium.*
155 *De prærogativis, seu præeminentiis feudatarii in feudo circa jura civica, & alias obligationes, vel servitia vassallorum.*
156 *An ea servitia, vel præstationes, quibus feudatarius positus est, devoluto feudo debeantur Domino, vel alteri feudatario, cui ipse concesserit.*
157 *De gravaminibus, seu recursibus vassallorum adversus feudatarium, seu Baronem.*
158 *De oneribus Baronis, seu feudatarii erga vassallos.*

IX.

159 *Prohibitio alienandi jure feudali inducta, non procedit in feudis impropriis, vel in bonis allodialibus, quamvis annexam jurisdictionem habeant.*
160 *De prohibitione alienandi bona jurisdictionalia, quamvis allodialia in Statu Ecclesiastico ex constitutionibus Apostolicis.*
161 *De alia prohibitione alienationis, etiam in feudis impropriis ex pacto, seu lege investituræ, seu aliàs ex dispositione juris.*
162 *Feuda vera, & propria per leges feudales generaliter alienari prohibita sunt sub decreto annullativo.*
163 *Distinguuntur plures inspectiones in hac materia cadentes,*
164 *Sub nomine alienationis veniunt emptio, & venditio, donatio, & similes contractus importantes omnimodam translationem dominii pleno iure.*
165 *Veniunt etiam concessio in emphyteusim, seu libellum, aut censum, & similes.*
166 *Quando veniat locatio, & quando hæc dicatur ad longum tempus,*
167 *Impositio census, vel constitutio servitutis, seu reservatio ususfructus veniunt sub prohibita alienatione.*
168 *Quid de divisione inter plures vocatos ab investitura, vel in cessione unius portionis alteri.*
169 *Quid de permutatione,*
170 *Quid de transactione, vel compromisso.*
171 *Et quid de hypotheca.*
172 *An ex causa dotis feudum alienari possit, datur distinctio.*
173 *De opinione nolentium, ut fieri possit in subsidium, sed rejicitur.*
174 *An vir feudatariæ efficiatur feudatarius, & Baro.*
175 *Commoditas fructuum est alienabilis etiam in feudis.*
176 *Pretium feudi an sit alienabile, vel potiùs cadat sub prohibitione.*
177 *Et quid de actione ad feudum.*
178 *Posita invalida alienatione, cui competat actio illam retractandi.*
179 *Quod non competat ipsi alienanti, & quando agnatis, alienante vivente,*
180 *Mortuo alienante, vel ejus jure resoluto, successor jure proprio vendicat feudum.*
181 *Etiamsi in ipsum Dominum alienatum esset.*
182 *Nisi consuetudo alienandi facultatem tribuat, & de dicta consuetudine.*
183 *Qui ubi agnatus feudi successor est etiam hæres alienantis,*
184 *Beneficium inventarii ad quid suffragetur.*
185 *Quid si agnatus proximè successurus alienationi consentit,*
186 *An tunc ulterior agnatus admitti debeat.*
187 *De pœnis alienantis remissivè.*
188 *De effectu prohibitæ alienationis, ut per eam nullum jus quæratur, ideoque potior sit conditio secundi, cui validè facta est alienatio.*
189 *Anterioritas, vel potioritas deducitur ex assensu.*
190 *Beneficium separationis bonorum an procedat in feudis, ut creditores defuncti sine assensu, vincant creditores hæredis cum assensu.*
191 *An ille, qui male alienavit, teneatur ad damna, & interesse.*
192 *Assensus præstitus re non integra, & post revocationem actus, non suffragatur.*
193 *Item debet vivere uterque contrahens, non autem uno defuncto.*
194 *An assensus certam habeat formam.*
195 *De surreptione, vel defectu intentionis.*
196 *Assensus non tollit jus agnatorum, eisque non præjudicat.*
197 *Quale præjudicium causet ipsimet Domino.*
198 *Quando assensus tollat jus agnatorum.*
199 *De assensu præsumpto ex lapsu longi, vel longissimi temporis.*
200 *Quod præmissa omnia procedant attentis solis terminis juris communis feudalis.*
201 *Tractari non potest bene de juribus municipalibus, vel usibus, & stylis particularibus.*
202 *In Regno Neapolis aliqua desuper habentur specialia, quibus exceptis attenduntur dictæ regulæ generales juris feudalis.*
203 *Transactio, & compromissum, aliæque species alienationis in aliquibus casibus de jure communi permissæ in hoc Regno indefinitè prohibentur.*
204 *Etiam pro dote prohibita est alienatio, quamvis de jure licita sit.*
205 *Si tamen de facto feudum detur, vir facit fructus suos, & de ratione.*

206 *Latior, ac facilior datur in hoc Regno pœnitendi, seu retractandi facultas, etiam ipsimet alienanti, vel hæredi.*
207 *Et non datur actio ad damna, & interesse.*
208 *Data revocatione, actus dicitur nullus ab initio, & fructus veniunt in restitutione, sed debetur interesse petii.*
209 *Neque admittitur distinctio inter feudum novum, & antiquum.*
210 *De jure assensus non requirit scripturam, vel solemnitatem.*
211 *Secus in dicto Regno, ubi certa solemnitas requiritur.*
212 *De necessitate executoriationis assensus concessi per ipsum Regem.*
213 *Vicarius generalis Domini, an præstet assensum.*
214 *Quid in investituris abusivis, vel præventivis de feudo pleno.*
215 *Quam speciem assensus Prorex Regni non præstet.*
216 *In feudis non datur simulatio, sed feudatarius dicitur ille, sub cujus nomine feudum cantat quamvis simulatè.*
217 *De assensu generali favore Neapolitanorum pro dote.*
218 *De præscriptione quando intret in feudis.*

X.

219 *De feudo merè hæreditario disponi potest per ultimam voluntatem.*
220 *Ea prohibitio, quæ viget in alienatione feudi inter vivos, facilius procedit per ultimam voluntatem.*
221 *Ideoque eædem distinctiones intrant.*
222 *Primus acquirens ex causa onerosa habet facultatem disponendi, quamvis feudum sit pacti, & providentiæ.*
223 *Ubi successor tenetur habere qualitatem hæreditariam prædecessoris, non gravatur in ipso feudo, sed verè in valore.*
224 *An legato feudo debeatur æstimatio.*
225 *De distinctione inter dispositionem universalem, & particularem.*
226 *De eodem de quo num. 223. & quod successor cogitur ad vendendum feudum, ut solvat.*

XI.

227 *Inspectio successionis feudorum juxta leges feudales procedit in feudis veris, & propriis, non autem impropriis.*
228 *Etiam ubi habilitatæ sunt fœminæ, succedunt ordine præpostero, & in defectum masculorum.*
229 *Intelligitur ubi tunc masculi existunt, secus si postea veniant.*
230 *In feudis non datur suspensio sicuti in fideicommissis.*
231 *Quomodo reguletur successio in feudis dividuis juris Longobardorum.*
232 *Individuis juris francorum attenditur prærogativa lineæ.*
233 *Nepos ex primogenito defuncto vincit filium secundegenitum.*
234 *An dicta transmissio prærogativæ lineæ detur in transversalibus.*
235 *Quid in feudis dignitatis habitualiter individuis, quæ sint dividua in commoditate, ac fruitione, quomodo reguletur successio.*
236 *De eodem, & de distinctione inter possidentes, & non possidentes.*
237 *Successio descendentium per lineam rectam protrahitur in infinitum.*
238 *Parentum successio in feudis non datur, & quando detur.*
239 *In feudo novo individuo ad quid primogenitus successor teneatur, & de communicatione pretii.*
240 *An pretium tituli, seu Dignitatis debeat communicari.*
241 *In antiquo, vel etiam feudo novo gratuito adest obligatio vitæ militiæ, & paragii.*
242 *Vita militia non transmittitur, & quando paragium.*
243 *De utraque materia vitæ militiæ, & paragii remissivè.*
244 *In feudo mixto quomodo succedatur de jure communi.*
245 *In Regnis utriusque Siciliæ feuda regulariter sunt individua.*
246 *Et in quo differant à reliquis feudis de jure communi circa præmissa.*
247 *Investituræ formula est communis utrique Regno, sed diversam accepit interpretationem.*
248 *In Regno Siciliæ ultra, importat formam pacti, & providentiæ.*
249 *Secus in isto citra, ut requiratur qualitas ultimi.*
250 *Ideoque succedens etiam contra judicium defuncti, tenetur ad onera.*
251 *Quod etiam in Regno Siciliæ citra, idem introduci cœperit, quia sic expediret.*
252 *In dictis Regnis per leges antiquas utrique communes, successio collateralium non excedit tertium gradum.*
253 *Conceditur tamen successio fratrum in feudo novo, quæ de jure negatur.*
254 *In Regno Siciliæ ultra, successio ampliata est; in isto autem citrà, adhuc restrictio durat cum sola ampliatione ad quartum gradum æqualem, vel inferiorem.*
255 *Quid de successione fratris uterini.*
256 *De quæstionibus in successione, & concursu collateralium.*
257 *In hoc Regno citrà, linea vincit gradum extremum, & ætatem, unde neptis ex primogenito, vincit filium secundogenitum, in altero autem est magis dubitabile.*
258 *An ea, quæ de transmissione prærogativæ lineæ habentur in descriptionibus, procedant in collateralibus.*
259 *Fœmina primogenita nupta excluditur per secundogenitam in capillo.*
260 *De successione Clericorum, & illegitimorum aut aliàs incapacium.*
261 *De oneribus cum feudo transeuntibus ad Dominum.*
262 *Feudatarius duplicem habet hæredem, unum feudalem, & alterum allodialem.*
263 *Quomodo fiat contributio utriusque hæredis ad debita, & onera.*
264 *Et quid de contributione plurium fideicommissorum, & majoratuum.*
265 *Ex voluntate defuncti cessat dicta contributio, eaque inæqualiter fieri debet.*

XII.

266 *De duplici specie refutationis.*
267 *An Domino invito feudum refutari possit.*
268 *An refutatio facta Domino acceptanti, tollat jus agnatorum.*
269 *Quid de refutatione facta uni ex vocatis, sed proximè non successuris, an valeat.*
270 *Facta proximè successuro valet, dummodò sit pura, & non pactionata.*
271 *Ubi sit pactionata, an pacta vitient, vel vitientur.*
272 *De fraude, quæ ex refutatione resultat.*
273 *An, & quando per refutationem præjudicetur creditoribus refutantis.*
274 *Mortuo refutatario, an refutatio resolvatur, & refutans redeat ad jussum.*
275 *Ordo successionis quoad personam refutantis, an attendatur de tempore refutationis, vel mortis.*

XIII.

276 *Subinfeudandi potestas de jure communi competit.*
277 *Dummodo concurrant requisita, & quæ sint.*
278 *De equivoco desiderandi requisita in omni specie subinfeudationis.*
279 *Subinfeudatio de membris concedi solitis, sive excadentiis, est licita, & species perceptionis fructuum.*
280 *Isto casu non desiderantur requisita, sed sufficit, quod non alteretur solitum, & absit fraus.*
281 *Ubi subinfeudatio sit de toto feudo nihilo retento, quid requiratur, & qualis effectus resultet.*
282 *Et quid ubi fiat aliquo per subinfeudantem retento.*
283 *Quod quandoque subinfeudatio sit necessaria, & adjiciatur ab infeudante pro lege.*
284 *De subinfeudatione mixta, quia non sit de excadentiis, neque de toto feudo, sed de aliquibus Castris, vel membris ad illud pertinentibus.*
285 *An, & quando ista species subinfeudationis licita sit.*
286 *Et an in ea procedant requisita desiderari solita.*
287 *De requisito, ut absit fraus, & quando hæc adesse dicatur.*
288 *In dictis utriusque Siciliæ Regnis excepto casu excadentiarum, subinfeudatio prohibita est, etiam ubi de jure sit permissa.*
289 *Subinfeudatis agnoscit in authorem subinfeudantem, non primum Dominum.*
290 *Ad subinfeudantem fit devolutio, & ab eo renovatio est petenda.*
291 *Secus ubi subinfeudatio ita fiat, quod transeat in feudum in capite.*
292 *Quando sequi dicatur dismembratio, ut subfeudum fiat feudum in capite.*

293 *Subfeudum regulatur à feudo, ejusque natura.*
294 *Devoluto feudo, an durent subfeuda.*

XIV.

295 *Sequuta non culposa devolutione feudi, si Dominus non vult retinere pro se, debet renovare proximiori, vel hæredi.*
296 *Idem in Emphyteusi, ideoque ea, quæ habentur in materia emphyteutica feudali, etiam conveniunt.*
297 *De alia renovatione, quæ infra annum, & diem peti debet per novum successorem.*
298 *Solet autem quandoque per investituram abbreviari, & de restitutione in integrum, ubi petita non fit in tempore.*
299 *Idem terminus procedit in alia specie renovationis, de qua n. 295. & quando duret annis triginta.*
300 *An dictus terminus possit per Dominum abbreviari.*
301 *Petenda est à subinfeudante, ac Domino mediato, non autem immediato.*
302 *Sufficit sola petitio pro se, vel per procuratorem specialem.*
303 *Pro ea renovatione, qua in novo successore est necessaria, nihil est solvendum.*
304 *De relevio, quod in dictis Regnis utriusque Siciliæ solvitur loco renovationis.*
305 *An duplex relevium debeatur, si eodem anno duplex vacatio contingat.*
306 *De alio onere Tappeti in hoc Regno citeriori.*

XV.

307 *Quod raro jus pratomiseos exerceatur, & de ratione.*
308 *Competit in feudo antiquo pacti, & providentiæ, non autem in novo, vel hæreditario.*
309 *Quid in feudis mixtis antiqui Regni Neapolitani, & quod competat.*
310 *An id procedat, ubi alienatio sit judicialis, & sub hasta.*
311 *In alienatione fructuum, vel commoditatis, dictum jus non intrat, & quod aliquando de æquitate intrat, etiam ubi de jure non competit.*
312 *De quæstione evictionis inter Dominum, & feudatarium.*
313 *Debetur executio feudi emptitii, & quando etiam hoc casu cesset.*
314 *Ubi evictio debetur, quomodo, & de quibus corporibus præstetur.*
315 *Etiamsi debeatur, & promissa sit, non debetur pro oneribus de feudo connaturalibus.*
316 *Evictio de natura rei præstatur, ubi sequatur ex facto culposo.*

XVI.

317 *An Papa in temporalibus concedat investituram præventivam de feudo pleno, & quid de aliis Principibus.*
318 *Quod Papa, & alii Principes tollant jus tertio quæsitum.*
319 *Quid in Prælatis, ac aliis recognoscentibus superiorem.*
320 *Quæ sint rationes prohibentes has præventivas investituras.*
321 *Ubi etiam fieri potest, semper intelligitur sine præjudicio possessoris.*
322 *Quod actus non sit ipso jure nullus, sed maneat in implicito statu validitatis.*
323 *Investitura præventiva non impedit possessorem facultate refutandi, vel alienandi de consensu Domini, vel ex facultate in quemlibet.*
324 *An Vicario Domini competat hæc potestas.*
325 *De concessionibus ejusdem feudi factis duabus diversis personis.*
326 *De infeudationibus, quæ contra formam privilegii, vel pacti fiant de Civitatibus, & locis non infeudatis.*
327 *Quod istæ infeudationes soleant revocari, ideoque magistratus non debeant eas exequi, sed Principi replicare.*
328 *De prælatione, seu jure provocandi ad libertatem, & demanium, competente vassallis.*

XVII.

329 *An scriptura investitura sit necessaria ad effectum devolutionis, & quæ probatio ad id necessaria sit.*
330 *Quando præsumptio feudalitatis assistat, etiam sine investitura.*
331 *Quæstiones devolutionis naturalis, & non culposæ ob lineam finitam, quando intrent.*
332 *Ad quem effectum necessaria videatur scriptura investituræ.*

333 *Devolutio accidentalis aliàs quàm per lineam finitam, sub caducitatis, vel amissionis termino explicatur.*
334 *Ex quibus dicta caducitas, vel amissio intret.*
335 *De caducitate ob non præstitum servitium statuto tempore, & an requiratur monitio, & declaratoria.*
336 *De aliis causis caducitatis, vel amissionis.*
337 *Culpa possessoris an causet præjudicium successorum in feudo antiquo.*
338 *Si acceptata caducitate fiat nova concessio, an hæc faciat feudum novum.*
339 *De circumstantia in hoc attendenda, ut sit feudum novum.*
340 *Præsumptiones in hoc tolluntur per contrariam probationem.*

XVIII.

341 *Distinguuntur species detractionum competentium cessato feudo.*
342 *In casu culposæ devolutionis, quæ detractio competat adversus Dominum.*
343 *Et quid ubi agatur de non culposa, & naturali devolutione, ob lineam finitam.*
344 *Melioramentorum separabilium detractio fit adversus Dominum, qui admittitur ad solvendam æstimationem.*
345 *Secus verò separabilium materialium.*
346 *Benè tamen fit detractio, seu debetur refectio melioramentorum intellectualium.*
347 *Quænam sint ista melioramenta intellectualia reficienda, puta extinctiones onerum, expensæ pro defensione, vel recuperatione.*
348 *Dominus tenetur reficere omnia molioramenta feudatario, qui ex ipsius Domini facto feudum amittit.*
349 *Quando istud factum sit excusabile, ut non dicatur culposum.*
350 *Quæ meliramenta debeant refici per successorem feudi, prædecessori.*
351 *An resoluto jure feudatarii, reviviscant census per ipsum redempti.*
352 *Cessant detractiones, ubi constat de animo donandi.*
353 *De aliis speciebus detractionum remissivè.*
354 *De imputatione feudi in legitimam.*

XIX.

355 *Distinguitur possessionis quæstio inter Dominum, & hæredem feudatarii successorem incapacem, vel inter istos, & agnatos.*
356 *Ubi devolutio clara est, Dominus obtinet in possessorio, secus autem è contrà.*
357 *Fallit in Principe supremo habente fiscum, qui litigat manibus plenis.*
358 *De quæstione possessionis inter agnatum, & hæredem feudatarii defuncti, sive inter capacem, & incapacem.*
359 *De quæstionibus legitimi contradictoris, & quomodo decidendæ.*
360 *De alia quæstione Judicis, vel fori competentis in causis feudi.*
361 *An dicta cognitio pertineat ad Dominum immediatum, vel mediatum.*
362 *Ecclesia, & Ecclesiastici subjacent domino laico in causis feudi.*

XX.

363 *Quod in materia pleraque alia remaneant dicenda, & quare non dicantur.*
364 *De ratione, ob quam dominia allodialia cum juris dictione, & vassallis priùs erant frequentia, hodie autem rara, & de istorum dominiorum usu, & introductione.*
365 *Domini Castrorum, & locorum allodialium cum juris dictione, & vassallis dicuntur Barones, & Domicelli.*
366 *Quod adhuc ista dominia retineant antiquam naturam allodialem, licèt alterius subjectionem patiantur.*
367 *Ideo regulantur jure communi, non autem feudali, & in specie circa probabilitatem alienationis, & quid in Statu Ecclesiastico.*
368 *An istis Domicellis congruant jura Regalia.*
369 *An ea majora, quæ supremo dominio annexa sunt.*
370 *Obligatio servitii, ac renovationis non incumbit his dominiis.*
371 *Quale servitium, vel fidelitas ab his Baronibus debeatur.*

XXI.

372 *Sub vocabulo Baronum ad effectum Bullæ Baronum, qui veniant.*
373 *Nil refert, an dominium jurisdictionale sit feudale, vel allodiale.*
374 *Non attenditur vocabulum, sed rei substantia ad effectum dictæ Bullæ.*
375 *Bulla prædicta non intrat pro debitis contractis ante Baroniam.*
376 *De qualitatibus* Clem. VIII. *hujus Bullæ conditoris.*
377 *De causis, vel rationibus, ob quas dicta Bulla prodiit.*
378 *Refertur tenor, vel dispositio dictæ Bullæ super derogatione fideicommissorum.*
379 *Fideicommissa debent reintegrari ab aliis bonis liberis Baronis.*
380 *Quod non sit lex nova, sed alibi habeatur consimilis.*
381 *De rationibus, ob quas Bulla Baronum dicatur habere favorem, qui prævalet odio, & præjudicio resultanti successoribus in fideicommisso.*
382 *Quod Bulla derogando fideicommissis, censeatur ledere jus naturæ, vel gentium.*
383 *Contrarium verius, quia facultas testandi provenit ex benignitate legis positivæ.*
384 *Fideicommissa antiquitus non erant obligatoria.*
385 *Quod una lex positiva, vel unus Princeps induxit, alter tollere potest.*
386 *Bulla non debet practicari pro omni debito, sed solum necessario, vel justo.*
387 *De qualitatibus* Urb. VIII. *conditoris Bullæ Archivii moderatoriæ Bullæ Baronum.*
388 *Refertur tenor dictæ Bullæ Archivii moderatoriæ.*
389 *An stante hac Bulla sufficiat, quod creditor de tempore contractus haberet scientiam fideicommissorum.*
390 *An Bulla Baronum sit favorabilis, vel odiosa.*
391 *An eadem Bulla operetur ut tunc, & ab initio, vel ut nunc, quando Congregatio apponit manus.*
392 *Qualis sit effectus Bullæ hujus quæstionis.*
393 *De ordine tenendo inter creditores ob dictæ Bullæ operationem.*
394 *Quid de jure eorum, qui nascuntur postquam Congregatio derogavit fideicommissis.*
395 *Bulla respicit etiam præterita, & debita contracta antè Bullam.*
396 *Procedit etiam contra minores, & privilegiatos.*
397 *An Bulla procedat pro debitis contractis ante baronalem qualitatem.*
398 *Non procedit in debitis contractis post cessatam baroniam.*
399 *Neque in bonis obventis post cessatam baroniam.*
400 *An Bulla procedat vivente ordinatore fideicommissi.*
401 *An procedat in debitis alienis, & fidejussoriis.*
402 *Baronum nomine qui veniant.*
403 *Non veniunt illi, qui sint de Statu Ecclesiæ mediato.*
404 *An eadem Bulla procedat in ea parte mediata, quæ ob devolutionem effecta etiam est immediata Status Ecclesiastici.*
405 *An ex debito ex causa legatorum, & donationum.*
406 *Debitor ad evitandam subhastationem faciendam à Congregatione, potest contrahere debita.*
407 *Non tamen est licitum alienare voluntarie ipsa Castra, & bona.*
408 *Si in bonis impleta est forma Bullæ Archivii, an suffragetur in melioramentis annexis ipsis bonis, si hæc non sunt in Archivio.*
409 *An Bulla procedat in censibus, & locis montium.*
410 *An veniant bona, quæ sint de directo dominio Ecclesiarum.*
411 *Non complectitur jura Cameræ Apostolicæ.*
412 *Sola Congregatio privative ad omnes dat executionem Bullæ, sed excipiendo potest opponi coram quocumque.*
413 *De stylo Congregationis destinandi Commissarium, & subhastandi.*
414 *Pretium liberatur creditoribus, juxta eorum ordinem, cum cautione.*
415 *Quando non potest præstari cautio, fit investimentum in loco montium.*
416 *Admittuntur quandoque ipsi creditores ad licitandum sine cedula ad effectum excomputandi secum.*
417 *Congregatio cognoscit etiam de juribus creditorum, & revocat liberationes factas.*
418 *Si Baro possideat plura fideicommissa, quomodo fiat divisio.*
419 *Quam speciem fideicommissorum Bulla percutiat.*
420 *Bulla tollit jus tertii, sed de quo jure intelligatur.*
421 *Tollit hypothecas, easque transfert in pretium.*
422 *Atque pretium succedit in omnibus loco bonorum.*
423 *Stylus est non liberandæ pecuniam, nisi cum cautione, vel investimento in loca montium vinculata.*
424 *Vinculum hoc minuit de pretio, seu valore.*
425 *An hoc vinculum sit damnabile, ac ledat jus creditorum.*
426 *De pacto, seu cautela refectionis ejus, quod dictum vinculum importat, & an sibi præjudicet creditor, qui adit Congregationem.*
427 *Ubi certa, & indubitata est anterioritas, an intret necessitas cautionis.*
428 *Quomodo procedat Congregatio, & an servet telam judiciariam.*
429 *De aliis ad materiam remissivè.*

I.

De feudorum origine, seu introductione, eorumque divisione, ac generibus.

FEudorum usum an Romanorum Imperium habuerit, non modica lis est; aliquibus in affirmativa generaliter 1
concordantibus, in vocabulo autem discordantibus; eorum scilicet una parte id referente illi clientelæ, cujus in eorumdem Romanorum legibus, & chronicis, frequens mentio habetur; altera verò, militiis; & altera legi agrariæ; aliis autem indefinitè id negantibus, ac referentibus Longobardorum moribus; & aliis id pariter negantibus, ac tribuentibus Germanis, vel istorum Imperio in Italia.

Super his autem, utpotè foro parum aptis, locum relin- 2
quendo veritati, soli Deo nota; illud certum est, feudorum vocabulum, Romanorum legibus, vel antiquis chronicis, aut latinæ linguæ professoribus, ignotum esse; illudque barbarum potiùs, quàm latinum, à fide, seu fidelitate derivatum, 3
idem importare, ac beneficium, quod dominus vassallo præbeat, sub fidelitatis, ac militaris servitii onere; ideoque feudum militiam importat, atque feudatarius, domini miles est.

Prout extra controversiam est, Romanorum, seu Lon- 4
gobardorum leges, in hac feudali materia nihil statuere, eumque regi cum feudalibus consuetudinibus, quas paulatim, tacito infeudantium, ac infeudatorum usu inductas, in scripturam Gerardus, & Obertus reduxerunt.

Non levi, apud caponistas præsertim (civilistis non exclu- 5
sis) vigente quæstione, an ubique, atque in omni foro, etiam Ecclesiastico, legum obligantium vim habeant, personarum distinctione non admissa; & quamvis non desint negantes, ex ea dubitanti ratione, quod privata authoritate collectæ, ac relatæ sint; contrarium tamen usus recepit, ideoque particulari, scripto, vel non scripto jure non refragrante, ubi- 6
que in feudis, legum vim habent, eisque cessantibus, jus commune civile, vel Canonicum supplet casus omissos, *de his disc.* 1. & 64.

An autem feudum contineat meram gratiam, ac bene- 7
ficium, vel potiùs contractum correspectivum; & an iste, bonæ fidei, vel stricti juris censeri debeat, nimium certant scribentes; foro autem parum accomodatæ hujusmodi quæstiones videntur, Scholasticis, & Accademicis magis congruæ, ideoque apud materiam ex professo tractantes videndum est.

Apud eosdem tractantes plures quoque habentur feudo- 8
rum distinctiones, diversaque genera, quæ tamen ab aula exulasse videntur, sive in foro nimium rara, nempè, ligium, de cavena, seu camera; soldatum; advocatiæ; Curtis; Thenafiæ; Cancellariæ; Commissariæ; Scutiferi, cum similibus, 9
de quibus Tyronum partes erunt apud dictos tractantes perquirere, cum institutum sit, brevi sub compendio ea recensere, quæ in foro agere occasio dedit, non autem totius materiæ formalem tractationem assumere.

Quatenus igitur pertinet ad ea, quæ in foro magis adapta- 10
ta, & frequentia habemus, feudorum distinctiones, ac genera sunt, primò quod alia sunt dividua, plurium personarum simultaneam successionem, ac pertientiam, & concursum admittentia, & quæ juris Longobardorum appellantur; alia verò sunt individua, non nisi uni personæ congrua, pluriumque concursum excludentia, & quæ juris Francorum dicuntur, cum ordine primogenituræ, ac pro lineæ prærogativa 11
frequentiùs, ac regulariter deferenda.

Anti-

Antiquiori autem tempore, inspectaque primæva feu- 12
dorum introductione, omnia erant dividua, quamvis essent dignitatis, multò magis simplicia; hodiè verò illa dignitatis, generaliter, ac ubique de eorum natura, habitualiter individua sunt; ex aliquarum tamen Regionum consuetudine, præsertim verò Lombardiæ, datur eorum divisio, 13
pluriumque concursus in fruitione, ac jurium feudalium exercitio, ipsius feudi substantia indivisa remanente penes omnes, eorumque singulos in solidum, ad instar eorum, quæ in jurepatronatus habentur, *de his distinctionibus, disc.* 8. & *seqq.* & 107.

In utriusque autem Siciliæ Regnis, in quibus (si Germa- 14
niam excipias) major est feudorum sedes, ac frequentia; sive ex consuetudine, sive ex peculiaribus eorum legibus, divisionem, omnemque scissuram prohibentibus; omnia feuda re- 15
cta, & propria, (quæ ibi *in capite*, seu *quaternata* dicuntur) sunt individua, & juris Francorum, jure primogenituræ deferenda, aliquibus raris, ac exiguis exceptis, quæ in Aprutio, ac in ea Regione, quæ *Citerior* dicitur, antiquam dividuam, 16
ac juris, ac juris Longobardorum naturam retinent, *de eisdem, disc.* 8. & 107.

Altera est distinctio inter feuda Regalia (quæ idem sonant, 17
ac dignitatis) & simplicia, seu non Regalia, dignitatem annexam non habentia.

Regalia, seu dignitatis, verè, ac propriè sunt ea, quæ Re- 18
gis, Principis, Ducis, Marchionis, vel Comitis titulum annexum habent, cum supremi Imperii, ac Principatus jure, & cum quodam alto dominio, ac Regalibus, etiam majoribus, alium non recognoscentes superiorem, nisi ipsum magis supremum in feudantem, in concernentibus jus feudi, ac aliis, quæ lex investituræ, vel ditionis, ac Provinciæ, scripta, vel non scripta lex disponat, magis alto (quod alii, ad differentiam, altissimum dicunt) ac majori superioritate domino reservatis.

Et quamvis in feudis, etiam non Regalibus, dictum su- 19
premum Imperium, vel jura Principis, ac Regalia majora non præseferentibus, sed potiùs omninò dependentem, ac subordinatam Baroniam importantibus, adhuc præfatæ Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum Dignitates, vel tituli, in nimium frequenti usu habeantur; attamen impropriæ, ac abusivæ sunt dignitates, non autem veræ, quamdam solam imaginem veræ dignitatis habentes, *de his distinctionibus, disc.* 63.

Adhuc tamen id feudorum distinctionem causat inter ti- 20
tulata scilicet, & non titulata; tùm ad præfatum individuitatis effectum in præcedenti distinctione enunciatum, in hac etiam specie cadentem; tum etiam quia pleraque Magistratibus competunt in feudis simplicibus, quæ in titulatis denegantur, sive circa præeminentias, ac alia, ut *disc.* 106.

Tertia est distinctio inter feuda recta, & vera, seu propria, 21
quæ juxta feudalem naturam, ac feudales consuetudines conceduntur sub onere servitii militaris, ac fidelitatis; & impropria, seu abusiva, quæ sub aliqua præstatione reali, seu aliàs præter feudalem naturam, & consuetam formulam conceduntur; istaque in solo nomine, seu vocabulo, feudalitatem 22
habentia, in reliquis allodialium, ac indifferentium bonorum jure censentur.

Non omnis tamen consuetæ naturæ feudorum alteratio feudalem qualitatem corrumpit, atque diversam allodialem imprimit, sed quando est circa essentialia, vel talia naturalia, quod sine eis feudum non detur; ut sunt præsertim, ser- 23
vitium, vel servitii, ac fidelitatis obligatio; si enim alteratio sit circa aliqua accidentalia, super quibus dispensari soleat, puta circa habilitationem fœminarum, vel clericorum, cum similibus, erit quidem feudum in hac parte alteratum, ac devians à propria natura, non per hoc tamen in reliquis desinit esse tale, ut *disc.* 11.

In aliquibus regionibus, vel ditionibus, isti termini feudi 24
proprii, & impropriі, sub diversis vocabulis, vel termis explicari solent, præsertim verò in ulterioris Siciliæ Re- 25
gno (quod apud antiquiores *Apulia*, apud moderniores verò *Neapolitanum* appellatur) distinguuntur feuda vera, & propria ab impropriis, quod ea de prima specie, dicuntur feudi *in capite*, & *quaternata*, utpotè directè, ac in capite concessa per Regem in consueta forma feudali, atque descripta in ipsius Regis codicibus, seu libris, qui de more regionis *quinterniones* appellantur.

Ea verò de altera specie, utpotè à feudatariis, & Baro- 26
nibus concedi solita, in prædiis, ac similibus rebus, non autem in Civitatibus, Oppidis, & Castris, ut plurimum consistentia, neque in dictis quinternionibus descripta, appellan-

II.

An in dubio præsumatur feudum, vel allodium, & cuinam incumbat onus, unam, vel alteram qualitatem probandi.

39 CUm feudum importet servitutem non præsumendam, hinc regula libertati, seu allodialitati assistit, non accedente contraria probatione, quam tamen expressam esse non oportet, cùm præsumptiva, sive adminiculativa quoque sufficiat.

Qualia verò sint adminicula ad id sufficientia, certa, & determinata regula non de facili datur, cùm hujusmodi facti potius, quàm juris quæstiones, à facti qualitate, ac
40 singulorum casuum circumstantiis, pro Judicis prudenti arbitrio recipiant decisionem, quæ pro locorum, personarum, temporum, ac frequentioris usus qualitate, diversa est, ut quandoque minora adminicula sufficiant, quandoque autem eadem, ac longè majora inefficacia sint, juxta conjecturalium, ac adminiculativorum generalem naturam.

Ad benè autem præfatum arbitrium regulandum, tollendumque æquivocorum lapsum, ob diversorum casuum confusionem (in juristis præsertim pragmaticis frequentem; ac facilem) plures casus distinguere oportet.

Primus igitur casus est, ubi feudalitatis quæstio sit inter
41 Provinciæ, seu Ditionis Principem, qui universale Imperium in universa Provincia, vel Ditione habeat, ac inferiorem Dominum, & possessorem Civitatis, Oppidi, vel Castri, cum imperio, & jurisdictione in vassallos, intra ipsius Provinciæ, seu ditionis limites, super ipsius particularis dominii natura in universum, an scilicet ipsa Civitas, vel Oppidum, seu Castrum, jure feudi, vel allodii possideatur; atque tunc, ex magis communi, receptoque sensu, regula, seu præsumptio resistit illi veræ, ac propriæ feudalitati, quæ juxta feudales regulas importat formalem servitutem, ideoque pro allodialitate potius respondendum est, ad effectus successionis, ac transmissionis, & facultatis disponendi, ac obligationis servitii, vel renovationis, aliosque similes.

42 Eadem verò præsumptio, vel regula è conversò resistit illi allodialitati, per quam, utpotè omnimodam independentiam præferentem, alter non recognoscitur superior, nisi Deus; ideoque regula, seu præsumptio assistit illi remotæ, ac impropriæ feudalitati, quæ Principis altum dominium, ac superioritatem, & Regalia majora præservet, ipsumque privatum dominium, ex ipsius Principis concessione originatum, esse denotet; non tamen exclusa contraria probatione, cui sempre juris regula, seu præsumptio ce-
43 dit; adeout in hujusmodi parvis, ac subordinatis dominis, verum Principatum, cum supremo Imperio, non præseferentibus, quoddam mixtum de allodio, ac de feudo (utroque in parte alterato, vel corrupto) adesse videatur.

In utriusque autem Siciliæ Regnis, ac præsertim in citeriori, regula, seu præsumptio est in oppositum, ut scilicet
44 Civitates, Oppida, Castra, & loca, cum Vassallis, Imperio, ac jurisdictione, in privatis personis feudalia præsumantur, secus autem in Ecclesiis, nisi utroque respectivè casu, de contrario constet.

Alter controversiæ casus est, inter loci Baronem, seu feu-
45 datarium, ac vassallos, aliosque privatos intra feudi fines prædia, ac bona possidentes, an scilicet ea, libera, & allodialia, vel potius feudalia, seu feudi redditicia censeantur, magisque de plano, libertati, seu allodialitati, in feudalis servitutis exclusionem, regula assistit, nisi diversa natura majoris partis adjacentium bonorum, sive aliæ præsumptiones, & adminicula, pro facti qualitate, diversimodè suadeant.

Tertius demùm est casus, in quo eadem controversia
46 cadat super bonis, ac prædiis intra ipsius feudi fines ab ipso feudatario possessis, inter ipsius hæredes, ac Dominum facto casu devolutionis; vel inter agnatos feudi tantùm, non autem allodii successores, ac dictos hæredes; atque in hoc pariter libertati, sive allodialitati assistit regula, seu præsumptio, contraria probatione expressa, vel etiam præsumptiva elidibilis, quia scilicet constet, penès infeudan-
47 tem, vel feudatarium prædecessorem, jure feudi fuisse; sive quod constito etiam de privato, ac allodiali statu, & acquisitionis initio, constet quoque de acquirentis animo, à priori, vel posteriori comprobato, ea incorporandi, ac addendi feudo, cujus proindè naturam assumpserint per speciem alluvionis.

Recipienda verò est hæc præsumptio, quæ allodialitati assistit, in illis prædiis, ac bonis, quæ in primævo naturæ 48
statu non continuantia, humanam supponunt industriam, ex qua privati dominii argumentum resultet; secus autem in iis, quæ in præfato naturæ primævo statu perseverent, atque talia sint, quod juxta magis communem usum, publici potius, quàm privati juris esse soleant, sive aliquam annexam habeant jurisdictionem, vel præeminentiam, privato dominio regulariter incongruam, frequentiùs autem possessori, tanquam feudatario, seu Domino convenientem, juxta facti qualitatem, singulorumque casuum particulares circumstantias, ex quibus facti potius, quàm juris, quæstio determinationem recipit: *De his circa præsumptionem, vel probationem feudalitatis, disc.* 2.3.6. 34.35.56.60.

III.

In quibus rebus feudum consistere valeat, qualeve sit feudi subjectum habile.

IN rebus, quæ verè, ac per naturam, absque legis fictione sint immobiles, utpotè soli, concors est sententia, ut 49
feudum rectè cadat, quamvis privata bona sint, nullamque annexam habeant jurisdictionem, vel imperium in vassallos; neque dubium est in his etiam rebus verum, ac rectum feudum dari posse.

Communis tamen ferè usus distinguit feuda nobilia, ab 50
ignobilibus, vel rusticis; ut ubi agatur de Civitatibus, Oppidis, Castris, vel locis inhabitatis, vel quæ talia fuerint, habitu jurisdictionem, vel jus vassallorum retinentia, vera, & propria feuda frequentiùs judicentur, ubi verò de bonis, privatæ magis, quàm Baronali fortunæ, seu qualitati congruis, ut sunt ea feuda rustica, quæ alicubi dicuntur *plana, & de tabula*, & hæc allodii jure, ac tamquam feuda impropria potius censenda veniant, dicta tamen possibilitate non negata.

In juribus etiam incorporalibus, quæ ex legis fictione 51
pro immobilibus habentur, seu tertiam constituunt speciem, de illa immobilium magis participantem, putà in annuis redditibus, vel pensionibus, specierum, vel quantitatis, sive in juribus, & actionibus, quæ ad rem immobilem competunt, idem quod de immobilibus soli dictum est, recipiendum quoque venit.

Idemque in jurisdictione, & imperio, ac juribus Regali- 52
bus, sive Regalium speciem habentibus; cadente potestatis quæstione circa ea Regalia majora, quæ Coronæ, seu Principatui annexa, ab eo absque notabili scissura, vel deturpatione avelli non possunt; quoties non agatur de feudo Re- 53
gali, ac veræ dignitatis, quod eadem jura Regalia quamvis majora secum trahat.

Neque implicat, ut in eodem Castro, vel loco, duorum 54
feudorum concursus detur, unius scilicet in ipso Castro, & alterius in jurisdictione, & imperio, sive in eadem, sive in diversa persona, ac sive ab eodem, sive à diverso infeudante; quinimo ut ex his unum obtineatur in feudum, & alte- 55
rum in allodium.

In pecunia verò, vel mobilibus, feudum non datur, nisi 56
agatur de pecunia Principis, quod praxis nunquam, seu nimium rarò admittit; cadente frequenti quæstione in ea pecunia, quæ ex feudi alienatione proveniat, ejusque pretium sit, an eandem feudalem retineat naturam, jureque 57
feudi, ad effectum devolutionis, aliosque effectus regulari debeat; idque decisionem recipit ex facti qualitate, & circumstantiis, veram subrogationem redolentibus, præsertim ubi ex facto Principis, vel Magistratus ad id potestatem habentis, hæc subrogatio sequatur, ut in sua sede; regula verò in dubio negativa est, ut feudi pretium, feudale non sit, ut *disc.* 42. & 43. *& sub tit. de emphyt. disc.* 36.

Eadem cadit quæstio in juribus, & actionibus ad feudum, 58
an jure feudi censeri debeant; & quamvis in istis, regula esse videatur affirmativa, adhuc tamen pro facti qualitate limitationem recipit, ut in sua sede.

Affirmant feudistæ, etiam rem alienam in feudum dari 59
posse, quod tamen recipiendum est, vel rei Domino assentiente, ratumque habente; vel in Principe, cui potestas tributa sit, aliena bona, quamvis libera, & allodialia concedendi absque eo, quod molestiæ haberi valeant à do- 60
mino, cui actio adversus ipsum concedentem pro æquivalentia tribuatur.

Hanc autem feudi speciem rarò, atque nonnisi publica 61
causa impellente, praxis docet; frequentiùs verò concessiones Civitatum, seu locorum, quæ ex conventione cum

cum Principe etiam ex causa onerosa libertatis, vel dominii obtinent privilegium, cui derogari solet, ac potest à Principe supremo, potestatem tollendi jus tertii habente, quamvis non debeat, neque congruat, ut *sub tit. de Regal. disc.* 148.

62 Ipsius autem infeudati propria, quamvis libera, & allodialia bona, per ipsum, ratione protectionis, ac defensionis, vel ex alio motivo, seu etiam libera voluntate, ac sine causa, in feudum verum, ac proprium posse ab alio recipi, vel recognosci, extra controversiam est, ubi liberè de bonis disponendi, defectus potestatis in eo non urgeat; ita occultato donationis contractu, per quem infeudatus infeudanti bona propria tribuat, atque incontinenti ab eodem in feudum recipiat, ut *disc.* 56.

63 Pluribus aliis apud feudistas cadentibus quæstionibus super rebus, in quibus feudum dari valeat, putà in fructibus pendentibus, aliisque accessionibus, quæ tamen in foro nullæ, vel nimium raræ sunt, ideoque de iis in suasede, ac apud tractantes ex professo materiam videri potest.

IV.

Qui possint infeudare.

64 QUamvis regula generalis apud feudistas, ac alios habeatur, ut omnis liberam habens ejus bonorum administrationem, infeudare valeat, qui expressè in jure prohibitus non reperiatur; attamen Scholis, & Academiis, hujusmodi relinquendo generalitates, plurèsque illationes ex eis resultantes, foro parum congruas, attentoque magis communi practico usu, distinctio est quod.

65 Aut agitur de feudis Regalibus, ac Dignitatis, & certum est hanc facultatem non competere, nisi Papæ, ac Imperatori, illisque Regibus, ac primi ordinis Principibus, qui antiqua Romani Imperii superioritate præscripta, tanti sunt in suo Regno, vel dominio, quantus est Imperator in Imperio.

66 Cadente potestatis quæstione, ubi agatur de tali infeudatione, quæ notabilem Regni, seu Coronæ, vel dominii scissuram, vel deturpationem causet, potissimè verò, ubi Regnum, vel dominium hæreditarium non sit; super quo tamen rarò juristis conceditur in foro per juris tramites id examinare, ac decidere, cùm potius ea, quæ summaratio rerum dicitur, illudque anagramma purum, quod ex eisdem literis componitur, ex quibus componitur etiam jus (unius literæ ordine mutato) hujusmodi quæstiones decidat.

67 Alii verò, qui jure feudi, vel allodii Regna, vel dominia cum aliqua subjectione ab alio recognoscunt, quamvis jura Principatus, ac supremi Imperii obtineant, possunt quidem concedere feuda cum jurisdictione, & Imperio subordinato in Baronum, non autem Principum figura, ideoque non in feudum Regale, ac veræ dignitatis, cùm nemo sibi æqualem facere valeat, nisi accedat assensus alterius supremi, cujus authoritate potius id fieri dicitur.

68 Benè tamen, ex recepto usu, etiam hujusmodi inferioribus, atque subordinatis feudis, isti Principes alium superiorem habentes, adjiciunt dignitates, abusivas tamen, ac improprias, pro aliquibus potius honorificè effectibus, non tamen illas veras, quæ feudum Regale faciant, juxta supra insinuatam feudorum divisionem. *De his disc.* 1.

69 Licèt verò Papa sit omnium Principum primus, nullumque in iis, quæ juri divino expressè non adversentur, sentiat defectum potestatis; attamen antiqua sedes sibi ipsi per aliquos canones quoddam injecit impedimentum, à seipsa tamen solvibile, seu dispensabile, ut *disc.* 4.

Idemque moderna sedes facit per novas Constitutiones, infeudationum prohibitivas, à seipsa pariter dispensabiles, cùm exceptis, ut insinuatum est, iis, quæ divino juri expressè
70 adversantur, non detur primæ sedis ligamen, quod ab eadem solvi non possit; quamvis de congruo voluntas in hujus potestatis usu difficilis, ac rara sit, præsertim derogando posteriori moderno ligamini.

71 Eodem tamen vinculo non soluto, sed vigente, adhuc prohibitum non est, ut perseveret, atque effectum habeat id, quod ante talis vinculi injectionem concessum sit, & competat.

72 Cadente etiam quæstione, an impediat eas concessiones, vel alienationes, quæ veram infeudationem non importent, minùsque locorum prohibitorum subStantiam percutiant, sed solùm fructus, vel commoditatem, aliaque jura, & bona à feudo separabilia, in sua sede, *disc.* 1.4. & 61.

Inferioribus verò, quamvis dignitatem, vel Prælaturam habentibus, quibus publicum bellum licitè indicendi facultas non sit, neque Regalia majora cum jure Principatus, ac 73
Imperio competant, vix proprium, ac verum feudum nobile concedere posse, praxis docet, cùm præcipuum veri, ac proprii feudi nobilis requisitum, sit militare servitium; ideoque abusiva, & impropria frequentiùs ista feuda esse dignoscuntur, sub realis præstationis onere concedi solita, ut infrà in rubrica distinguente feuda propria ab impropriis; (quamvis & istis nil prohibeat, quin veri, ac proprii feudi leges, & conditiones adjici valeant circa devolutionem, ac successio- 74
nem, & alia;) ideoque multò magis in merè privatis, privata, & indifferentia bona concedentibus, id asserendum est, ut improprium feudum sit.

In Prælatis verò, aliisque Ecclesiarum Rectoribus, ac Administratoribus, qui Papa inferiores existunt, potestas à 75
sacris Canonibus, & Apostolicis decretis nimiùm coarctata est, ubi copulativè causa, & solemnitas non accedant, nisi generalis, vel particularis consuetudo, aut Apostolicæ Sedis indultum aliter concedat; quod tamen potiùs prohibitæ alienationis in genere, quàm feudorum peculiarem materiam percutit.

Quid autem sit de potestate faciendi abusivas, seu præ- 76
sumptivas infeudationes de feudo adhuc pleno, sive de potestate subinfeudandi, habeur in utraque particulari, abusivæ investituræ, ac subfeudorum Rubrica.

V.

Qui possint infeudari, atque feudorum assequutionis, vel retentionis capaces existant.

EAdem regula generali, quæ ut supra traditur in jure activo, datur etiam in passivo, ut scilicet (exceptis casibus, qui in jure prohibiti sunt) omnes feudi capaces existant; ni- 77
mium autem vaga est hæc generalitas, ideoque strictiùs distinguendum est feudum rectum, ac proprium, ab improprio; hujus etenim secundi generis feudi improprii omnes capaces existunt, dictaque regula generalis benè procedit, quo- 78
niam cùm hæc feuda personale servitium annexum non habeant, atque allodialium potius, quàm feudalium jure censenda sint, ut in proximè sequenti Rubrica; hinc personarum differentia, vel inhabilitas attendenda non venit.

Secus autem ubi de vero, ac proprio feudo agatur, cùm 79
istud connaturale habeat personale servitium militare, saltem subsidiarium, atque in extraordinariis Domini occurrentiis, quamvis pro servitio currenti aliqua annua realis præstatio ex consuetudine solvatur, ut præsertim in enunciatis utriusque Siciliæ Regnis practicatur, ubi talis præstatio sub *Adohæ* barbaro vocabulo explicatur, ideoque inhabiles ad hoc servitium incapaces feudi existunt.

Hinc proindè Clerici, tam sæculares, quàm Regulares, 80
utpotè tali servitio inhabiles, per feudales consuetudines generales, fortiùs verò per dictorum Regnorum leges particulares, inhabilitati sunt ad feudorum assequtionem, vel retentionem.

Adeo ut si sæculares in sacris ordinibus existant, Regula- 81
res autem professionem irretractabilem emiserint, nedum ad feudum delatum assequendum inhabiles existant, verum etiam assequutum illicò amittant, illudque proximiori agnato, vel isto non existente, Domino, tamquam per mortis speciem aperiatur.

Quatenùs verò sæculares in minoribus, Regulares autem 82
in statu novitiorum existant, feudum in statu habili, & capaci jam assequutum non amittunt, nisi pro status mutatione moniti, contumaces reddantur; assequendi autem adhuc incapaces reputantur, juxta magis rigorosam opinionem, quamvis eo statu dimisso, sæcularem assumere prompti sint; verior autem, magisque recepta opinio est in contrarium, ubi intra competentem terminum pro judicis arbitrio, seu locorum consuetudine taxatum, vel taxandum, animum declarent; quinimò eidem adhuc indeterminato, an priorem statum retinere, vel alterum diversum assumere velit, aliquis competens terminus assignari solet.

Cessat hæc inhabilitas ex particulari provinciarum, vel 83
feudorum consuetudine, itemque ex ipsius domini dispensatione, quæ tamen in citerioris Siciliæ Regno concedi non solet, nisi per speciem tenutæ, seu administrationis de consensu legitimi, & capacis successoris, qui inter feudatarios descriptus perseverat.

Sive ubi agatur de feudis Papæ, de Ecclesiæ Romanæ 84
temporali ditione, ubi Clerici, & in sacris, & Episcopi sunt capaces; ac generaliter de illis aliarum Ecclesiarum, quarum consuetudo, vel statutum non obstet.

Quam-

Quamvis autem aliqui opinentur Cardinalitiam dignitatem in hoc privilegiatam esse; erronea tamen opinatio
85 est, cùm originaria traditio, quæ Cardinalium favore habetur, proveniat ab insinuata circumstantia, ut de feudo Status Ecclesiastici agatur, quod commune est omnibus Clericis sæcularibus; quinimò non desunt volentes, ut Regulares etiam, ad Episcopalem dignitatem assumpti, capaces quoque existant. *De his omnibus circa Clericorum capacitatem, vel incapacitatem, & habilitatem, disc.* 17. *&* 18. 43. *&* 53.

86 Et quamvis plurium Canonistarum sit sensus (quibus etiam aliqui feudistæ adhærent) ut hujusmodi leges, Clericorum, & Ecclesiasticorum inhabilitativæ, utpotè Ecclesiasticæ libertati contrariæ, pro cassis, ac irritis habendæ sint; verior tamen, passimque recepta est contraria opinio, cùm prohibendus non veniat dominus rei suæ, quam alteri concedit, sibi benè visam legem adjicere, probabilis etiam rationis fomento non destitutam, ut nempè sibi subditos milites, ac feudatarios, eos non inhabilitando ob Clericatum, tanquam pœnæ inductivum, sed desiderando in ejus vassallis statum laicalem, tanquam conditionem, seu qualitatem, sine qua ejus intentio non sit coincidendi; *ut d. disc.* 64. *& in aliis proximis.*

87 In militiarum verò Ecclesiasticarum professoribus, aliqua non improbabilis dubitandi ratio cadit, quod istis benè congruat status militaris, ob quem, servitium feudo proprio connaturale, præstari valeat; atque in iis militiis, quæ licèt Ecclesiasticæ, ac Apostolicæ Sedis authoritate erectæ, verum tamen regularem, seu religiosum statum non inducunt; magis receptus usus inhabilitationem non inducit, nisi particularis scripta, vel non scripta lex aliter statuat; in iis verò militiis, in quibus jam solemniter, ac validè professi, verum religiosum statum assumunt, ideoque sub Clericorum nomine veniunt, ut præsertim milites Hierosolymitani censentur, regula est negativa, in plerisque tamen ditionibus, vel Provinciis, de consuetudine limitata.

88 De facili tamen per Principem, seu dominum habilitari solent eo modo, quo cernimus frequenter habilitari ad sæcularia officia, quæ jurisdictionem, ac administrationem connexam habeant, vel ad munera militaria Principum sæcularium, ad quæ non ita de facili Clerici sæculares, vel Regulares Claustrales habilitantur.

89 Extra controversiam verò est, ut hic status militaris, absque solemni irretractabili professione, atque in statu novitiatus, talem inhabilitatem non inducat, ut *discursu* 16.

90 Adhuc tamen frequens praxis docet, Prælatos, aliosque Ecclesiasticos, Principum sæcularium feudatarios esse ratione feudi, quod Ecclesiæ per eos administratæ concessum sit; atque ubi de feudali qualitate constat, omnis quæstio cessat, cadere solita in ambiguo, an scilicet Castrum à Principe laico concessum, de cujus titulo non
91 constet, jure feudi, vel allodii consensum sit, allodialitatis præsumptione assistente, etiam ubi in privatis, in contrarium sit regula, & quatenus jure allodii, an istud verum, & proprium sit, quod ipsius Principis laici superioritatem, ac altum dominium excludat, de quo in sua sede, *disc.* 60. *& in aliis proximè.*

Sive autem ex particulari domini indulgentia, & dispensatione, sive ratione Prælaturæ, ac administrationis Ecclesiæ, cui feudum competat, Clericus, vel Ecclesiasticus
92 feudum possideat, in iis, quæ ad ipsum pertinent feudum, ejusque annexa, non autem in aliis, fori clericalis exemptione, ac privilegio non obstantibus, domino quamvis laico subditus est, eiusque foro sistitur.

93 Hinc proinde in Papa non levis est quæstio, an ista capacitas detur, obtinendi feudum ab alio; aliquibus affirmativam indubiè tenentibus, quasi quod Pontificia dignitas tollere non debeat illam capacitatem, quam quilibet privatus obtinet; aliis autem id negantibus, eo quia incompatibile sit, Summum Pontificem, ac primam Apostolicam Sedem, omnium Principatuum supremam, ejus subdito, ac inferiori vassallagium, ac servitium debere, quodque propterea Castra, & loca per alios Principes Romanæ Ecclesiæ, vel Apostolicæ Sedi concessa, pleni allodii naturam assumant, nisi quæ in concedente remaneat, ut in concessionibus, quæ inferioribus Ecclesiis fiant, remanere compatibile est; de his autem ibi in sua sede, cùm id non de facili certam recipiat determinationem, sub compendio explicabilem, ut de eodem *disc.* 60.

94 Fœminæ item ad feudi recti, ac proprii assequutionem, vel retentionem inhabilitatæ sunt, omnesque ab eis tanquam ex infecta radice descendentes, cùm feudales communes consuetudines, masculos agnatos tantùm, regulariter feudorum habiles præsupponant; nisi Regionis, vel Principatus peculiaris scripta lex, aut investituræ formula, aliter non disponat, ut præsertim in dictis utriusque Regni feudis, aliarumque Italiæ ditionibus frequentior usus docet.

Isto autem accedente, fœminarum, vel ab eis descendentium vocatio, subsidiaria est, in masculini scilicet sexus
95 defectum, expectato tamen tempore apertæ successionis, unde propterea, masculorum supervenientia, jus fœminæ jam quæsitum, imò legitimè delatum, quamvis non agnitum, non tollit, cùm feuda, tanquam species beneficiorum Ecclesiasticorum administrationem annexam habentia, vacare, atque in suspenso stare non valeant, quamvis futuræ existentiæ prius vocati spes duret; quæ tamen
96 suspensio datur in allodialium fideicommissis, ac primogenituris, & majoratibus, non tamen in illis Hispaniæ, ubi denegata suspensione, idem quod in feudis, ac beneficiis, receptum est.

Attentaque feudalium consuetudinum generalium dis-
97 positione, sexus femininus, aliique ab eo originem trahentes, masculino agnatitio existenti in feudis veris, & propriis locum cedunt, quamvis remotiori, non curatis lineæ gradus, vel ætatis prærogativis.

In præfatorum autem utriusque Siciliæ Regnorum feu-
98 dis (ut præmissum est) individuis, cum ordine primogenituræ, seu jure Francorum regulandis, secus est, quoniam juxtà primogeniorum ordinem, seu naturam, linea primum occupat locum, eique cedunt, ne dum gradus, vel ætas, sed quod fortius est, etiam sexus; ideòque magis receptum est, ut neptis ex primogenito prædefuncto, quamvis sexus, gradus, ac ætatis disparis, ac inferioris conditionis, adhuc tamen ex prærogativa lineæ per ejus parentem saltem habitualiter transmissæ, vincat filium secun-
99 dogenitum, ac patruum respectivè, ut infra in successionum Rubrica *de fœminarum, vel ex eis descendentium concursu, disc.* 11. 13. *&* 53.

Illegitimorum natalium defectu laborantes, qui in eo
100 statu perseverent, eorumque descendentes, quamvis legitimè procreati, utpotè ex infecta radice, inhabiles reputantur; nisi macula abluta sit per subsequens matri-
101 monium, quod data habilitate de tempore procreationis, ejus consuetum effectum retrotractivum operetur, cùm tunc etiam ad effectum successionis feudorum, à verè in constantia legitimi matrimonii procreatis, ita legitimati non differant, nisi lex investituræ, vel mos regionis, procreationem in constantia matrimonii, expressè exigat, ut *in disc.* 15.

Ubi verò legitimatio sequatur ex privilegio, distinctio
102 est inter eam, quæ directè, ac immediatè concedatur à supremo Principe, qui derogandi legibus, atque tollendi jus alterius, potestatem habeat, ipseque sit etiam feudi dominus, vel feudum sub ejus Principatu, ac Imperio existens, concedatur ab eo, qui sibi omninò subordinatus est, ac subditus in omnibus; & illam, quæ concedatur ab inferiori Magistratu, legitimandi facultatem ab eodem Principe habente.

In prima enim specie, quoties natalium restitutio generalis, ac indefinita sit, nullam habens conditionem, vel restrictionem, eaque obveniat re integra, & ante factum casum successionis (nisi agatur de concursu filiorum, vel aliorum ejusque gradus, qui verè legitimi, & naturales ex matrimonio procreati sint,) jure legitimorum habendi videntur, etiam ad hunc effectum, nisi regionis, vel ipsius investituræ scripta, vel non scripta lex aliud disponat.

Cadente quæstione, ubi re non integra, & post factum
103 casum successionis, vel delationis, ea concedatur, adeòut jus quæsitum, vel delatum remotiori agnato legitimo tollat; aliquibus opinantibus, potestatis etiam defectum in Principe, isto casu concurrere; contrarium verò quoad ea, quæ forum externum concernunt, verius est, ubi clara sit voluntas, in dubio excludenda, cùm in iis, quæ à lege positiva manant, Princeps plenam habeat potestatem; quod generali-
104 ter in aliis impedimentis, vel habilitatibus, ratione Clericatus, vel sexus, aut infirmitatis, ac similium procedit, cùm eadem sit ratio, ut *sub tit. de Regalibus, disc.* 148.

In altera verò specie legitimationis ab alio inferiori con-
105 cessæ, cujus facultas aliquam non habeat restrictionem, ad cujus limites operativa tantùm est, etiam in rebus indifferentibus; distinctio est, an agatur de feudo merè hæreditario, ac improprio, ut supra jure allodii regulanda, & recipienda veniunt ea, quæ in rebus indifferentibus in jure communi Romanorum, vel alio municipali statuta sunt, ea præsertim attenta circumstantia, an legitimatio de voluntate ejus, de cujus jure hæreditario, ac liberæ dispositionis agitur, sequuta sit, juxta ea, quæ testatæ, vel intestatæ, aut fideicommissariæ successionis materiam percutiunt, ac determinata sunt; in veris autem, ac propriis feudis formam pacti, & providentiæ, vel mixtam habentibus, verius est hanc inferioris legitimationem non sufficere.

106 Ea quoque specialitate in hac feudali materia accedente, ut quamvis supremi Principis, vel alterius, vera, plenaque natalium restitutio sufficiat, etiam pro indifferentibus bonis extra legitimantis ditionem, vel potestatem non existentibus, non tamen in feudis veri pacti, & providentiæ, vel mixtis, quæ non sint sub legitimantis imperio, ac ditione sufficiat.

Quinimò plurium sensus est, atque aliquarum ditionum praxis docet, ut neque sufficiat illa domini directi, magisque supremi in ea ditione, quæ jure feudi regalis, cùm supremo Imperio, ac jure Principatus, omnibusque majoribus regalibus possideatur; super quo tamen veritati integer
107 locus relinquitur, qualis qualis illa sit; ex locorum tamen legibus, vel receptis moribus, frequentiùs determinationem recipiens.

Surdus, & mutus in feudo vero, ac proprio, inhabilitati
108 sunt; pluresque aliæ per feudistas recensentur inhabilitates in foro minus frequentes, ut puta ratione amentiæ, censurarum, banni, reatus læsæ majestatis divinæ, vel humanæ cum similibus.

109 Satis peregrina quæstione cadente in feudis individuis, uni tantùm, juxta prærogativam lineæ, atque in ea deferendis juxta prærogativam gradus, vel in istius æqualitate, ex prærogativa sexus; an existentia surdi, & muti, vel Clerici, seu aliàs inhabilis habentis prærogativam, quæ potioritatem concedat, impediat feudum deferri alteri de diversa linea, qui sit eo ætate minor, major autem aliis capacibus de linea impediti, ut in sua sede *d. sc.* 13. *& in decis. Siciliæ, in eodem casu.*

Omnes hujusmodi inhabilitates cessant, accedente ex-
110 plicito, vel implicito dispensativo consensu domini, quatenus de prima concessione, seu aliàs de ipsius dispensantis præjudicio agatur: quæstione cadente, ubi tertii præjudicium accedat, quod determinationem recipit à superiùs insinuata distinctione, an sit supremus, vel inferior, ut *d. disc.* 148. *de Regalibus.*

Putarunt aliqui, ut hujusmodi dispensationes, vel habi-
111 litationes, feudi substantiam corrumpant, illudque in diversam transire faciant naturam bonorum allodialium, ac indifferentium, quorum jure censendum sit; quod tamen minus verum est, ubi alia recti, ac proprii feudi requisita concurrant, cùm ita dicatur feudum in ea parte impropriatum, in reliquis autem suam retinens naturam, ut alibi etiam advertitur, *& disc.* 11.

V I.

Quando dicatur feudum rectum, & proprium, & de illius constitutione, & probatione, aliisque necessariis requisitis: vel potius dicatur improprium, & corruptum.

NImiùm refert, naturam feudi perscrutari, & an sit rectum, ac proprium, vel potius improprium, seu
112 corruptum. Primò etenim casu, juxta leges, vel consuetudines feudales est regulandum, atque verum feudum dicitur, illis exceptis partibus, in quibus corruptum, vel alteratum sit; secus autem in secundo, in quo bona, solam feudi nuncupationem, seu vocabulum habendo, in substantia potiùs allodialia censenda sunt, ideoque jure communi, tanquam de rebus indifferentibus, ac allodialibus, non aurem feudalibus regulanda sunt.

Ad unam autem, vel alteram speciem, seu naturam dignoscendam feudistæ (magis verò juris communis potius,
113 quàm feudalis professores, ac periti) nimium se involvisse videntur; aliqui enim juridicè supponentes, ut personale servitium, sit feudi essentiale requisitum, opinati sunt, eo ipso feudum improprium, & corruptum esse, quod nullam investitura contineat obligationem servitii, quod proinde remissum censeatur, vel quod de certa reali præstatione cautum sit.

Verùm erronea opinatio est, quoties expressa remissio, 114
vel præcisa, ac taxativa restrictio ad reale onus non accedat, cùm etiam absque expressione servitii, istius obligatio, de ipsius feudi natura subintelligenda de jure veniat, atque infidelitati insit.

Alii verò servitii remissionem desumunt ex illa investituræ clausula, quod concedatur *francum*, vel nobile, 115
(quod *franco* æquipollere, plurium sententia est;) sed pariter claro æquivoco hæc opinio laborat, cùm hujusmodi clausulæ, vel similes, ex antiquis investiturarum formulis, pro regionum stylis, ac moribus diversis emanent, honorificentiæ, vel alicujus præeminentiæ gratia, ad differentiam illius antiquæ (hodie saltem in Italia obliteratæ) feudorum speciei, quæ ignobile, ac servile mechanicum onus annexum habebat.

Credunt alii, fœminarum, vel Clericorum, sive extra- 116
neorum hæredum habilitationem, aut alienandi facultatem singulariter, ac discretivè, hanc impropriationem inducere. Sed clarius est æquivocum eorum, qui ut supra juris communis potius, quàm feudalis peritiam habent, cùm nimiùm frequens, receptaque praxis doceat etiam in majoribus, ac Regalibus feudis dignitatis, in quibus de vera, ac propria feudalitate nefas est dubitare, aliquam ex hujusmodi impropriationibus accedere, præsertim illam coæqualis, vel subsidiariæ fœminarum habilitationis, quæ frequens est, ac pænè connaturalis hodie reddita videtur; ut etiam habilitatio Clericorum pro ditionum, seu Regionum qualitate, ac moribus; atque altera pro illa alienandi facultate, quam ob feudorum frequentiam, ex justo commercii motivo, consuetudo induxit.

Ita enim ex his, vel similibus alterativis qualitatibus 117
resultat, ut sit quidem feudum in aliquo à recti, ac proprii feudi natura devians, in parte tamen alterata, in reliquis verò suam retineat naturam.

Prout erronea est opinio volentium, ut feudum, quod 118
non gratuitò, sed pecunia, vel alia æquivalenti recompensa mediante, concessum sit, (quod emptitium appellari solet) omninò improprium sit, allodii naturam habens, cùm nimiùm frequentem habeamus usum illorum feudorum, quæ extra controversiam talia sunt, ita quæsita, vel concessa.

Magisque erronea est altera opinio, ut causa meritorum, 119
(potissimè verò, ubi hæc ad speciem deducta sunt) hunc effectum producat, cùm meritorum remunerationem, feudorum matrem, vel causam eorum usus, ac introductionis fuisse, certum sit; emeritis etenim, ac fidelibus, non autem demerentibus, ac ignavis, vel ignotis, hujusmodi concessiones congruunt.

Neglectum quoque fidelitatis juramentum, hanc im- 120
propriationem causare aliqui opinati sunt, sed etiam malè, cùm hoc sit quidem non leve feudalitatis argumentum, non tamen adeo necessarium, ut ejus omissio, feudi substantiam corrumpat.

Rusticitatem item feudi, seu carentiam jurisdictionis, 121
& imperii, idem operari, aliquorum opinio est; sed pariter erronea, cùm jurisdictio, vel civilitas, non sit feudi essentiale, seu necessarium requisitum; dari enim potest etiam in eadem concessio Castri in feudum, & illa jurisdictionis in allodium.

È converso autem ex jurisdictione, ac imperio, sive ex 122
juramento fidelitatis, aut aliqua servitii, vel subjectionis præstatione, veram ac propriam feudalitatem resultare, aliqui arbitrati sunt, adhuc tamen erroneè, cùm hæc aliquam impropriam, ac remoram feudalitatem percutere videantur, pro Principis, vel alterius superioris alto dominio, ac superioritate denotanda in veri, ac proprii independentis allodii exclusionem, corrupta in reliquis propria feudali natura, illaque allodii potius attendenda.

Compertum igitur est, hanc facti potius, quàm juris quæ- 123
stionem esse, ideoque certam, ac determinatam juris regulam, seu theoricam non recipere, sed pro singulorum casuum qualitate, ac circumstantiis, præsertim verò pro ditionum, seu Regionum legibus, vel moribus, determinandam esse, prædictis, ac similibus adminiculis, vel argumentis prouna, vel respectivè altera natura, seu qualitate attendendis, pro eorum numero, & qualitate, ac præponderantia, ut de hac materia feudi proprii, & improprii, *eod. disc.* 11.

Cessant verò hujusmodi ambiguitates, & quæstiones in 124
illis Ditionibus, vel Regionibus, in quibus feudorum codices, seu libri diligenter tenti habentur, ut præsertim praxis docet pluribus enunciati Regni Siciliæ citrà, seu Neapolitani, in

ni, in quo feudorum libri, seu codices diligentissimè tenentur, *Quaterniones* ibi appellati, unde *quaternatorum, & non quaternatorum* feudorum termini prodierunt.

Ubi etenim in quinternionibus descripta sunt (unde *quaternata* dicuntur) sunt feuda vera, & propria, quæ ibi di-
125 cuntur *in capite*; ubi verò non sunt descripta, impropria sunt, ibi nuncupata *plana*, *& de tabula*, allodialium jure censenda; datur tamen quædam mixta qualitas explicari solita sub nomine *feudi quaternati secundum quid*, quia nem-
126 pè feudum obtineatur à feudatario, de consensu tamen Regis, unde propterea non sit propriè feudum directè obtentum à Rege, quod dicitur *in capite*, sed ratione assensus describatur in quinternionibus, istoque casu, de utraque participat qualitate, atque juxta quæstionum diversas species, uno, vel altero jure est regulandum, ut in sua sede *disc.* 7.

Atque generaliter domini libris, in quibus feuda describi
127 solent, nimiùm deferendum esse, pro affirmativa, vel negativa receptum est, quamvis istud vehemens quidem adminiculum sit, non tamen necessarium requisitum, cujus defectus feudi substantiam corrumpat.

Investitura feudi veri connaturale requisitum est, non tamen scripturæ necessitas urget, cùm propriè investitura
128 in ipso actu traditionis ipsius feudi, vel signi usitati, puta ensis, vel anuli, seu loricæ, vel baculi, consistere dicatur; nimiùm tamen refert, scripturam adesse in consueta forma privilegii, vel instrumenti, ad certiorem, ac faciliorem probationem.

129 Ubi autem copulativus defectus accedit investituræ, ac servitii, magna resultare videtur probatio, feudalis qualitatis exclusiva, contrariam tamen non excludens meliorem probationem; atque ad affirmativam, vel negativam, nimiùm quoque confert observantia circa petiram, vel ne-
130 glectam eam renovationem, quæ per novum feudi successorem de jure feudali petenda est, ut in renovationis rubrica; non exclusis aliis argumentis, ac probationum speciebus pro facti qualitate.

131 Ad veri tamen, ac proprii feudi nobilis qualitatem desumendam, potissimùm attendenda est domini qualitas, & an indicendi belli jus habeat, in quo verificabile sit personale, ac militare servitium, quod videtur feudi veri, ac proprii essentiale requisitum, ut supra quoq; advertitur *disc.* 62.

VII.

De oneribus, & servitiis, ad quæ feudatarius tenetur erga dominum, & è converso de oneribus, & de obligationibus domini erga feudatarium.

UBi ex lege universali scripta, seu non scripta, omnium feudorum ejusdem dominii, vel regionis, vel ex par-
132 ticulari lege investituræ, certum servitium præscriptum est, illud extra controversiam præstandum est, quod pro ferè communi usu, ubi præsertim agitur de domino, qui frequentiùs ejus Principatum, vel dominium pacificum habet, ad aliquam realem præstationem annuam, loco servitii, vel homagii subrogatam, redactum est, ut præsertim contingit in dicto citerioris Siciliæ, seu Neapolitano Regno, ubi loco servitii, annua quædam præstatio solvitur, sub *adohæ* vocabulo ibi explicata; quæstione cadente, an & quando hu-
133 jusmodi præstationis neglecta solutio caducitatem causet, & an moræ æquitativa purgatio concedenda sit, quod pro variis provinciarum, vel dominiorum legibus, vel stylis, diversam recipit determinationem, ut infrà in propria devolutionis, vel caducitatis rubrica *disc.* 5.

Per hujusmodi autem realis præstationis obligationem,
134 ac solutionem (posito feudo vero, ac proprio) non cessat obligatio fidelitatis, ac reverentiæ, minùsque altera servitii personalis, ubi præstari potest, vel per substitutum in bello, aliisque domini urgentibus necessitatibus, & occurrentiis, quod tamen certum, ac determinatam regulam generalem non recipit, cùm dominiorum, seu regionum leges, vel mores in hoc totum faciant.

Qualia verò sint ea servitia, vel obsequia, seu fidelitatis
135 argumenta, quæ feudatarius domino præstare tenetur, & quando ab eis reddatur excusabilis, præsertim verò ubi idem sit plurium dominorum feudatarius, sive vassallus, cui potius servire, & obedire, ac fidelitatem servare teneatur, quodque naturali, & originario, seu ei, in cujus ditione major pars feudorum habeatur, agitur in sua sede.

Et quid in concursu utriusque mediati, ac immediati do-
136 mini, ut immediato potius, quàm mediato teneatur, habetur infrà in dicta devolutionis, & caducitatis Rubrica, ubi de fellonia, aliisque caducitatis causis.

Quem admodum autem feudatarius domino servire, obe- 137
dire, ac fidelis, & obsequens esse tenetur, ita è converso ex correlativorum natura, dominus tenetur feudatarium protegere, ac tueri.

Hinc proinde si dominus pro recuperatione feudi, quod 138
citra feudatarii culpam, ab ejus inimicis, vel aliàs occupatum sit, seu pro defensione, ac tuitione, ne occupetur, expensas faciat, aliaque damna patiatur, non petit à feudatario refectionem, quæ è converso competit feudatario, si de proprio eas magnas, ac notabiles faciat pro hujusmodi recuperatione, vel tuitione expensas, ad quas dominus tenebatur, ut *disc.* 57. *&* 58. quod tamen pro communi usu, neque certam, ac generalem regulam recipit, sed pro dominiorum, ac regionum moribus, vel feudorum qualitate deciditur, ubi scilicet feuda inferiora sint, sub domini omnimoda subjectione, ac obedientia, & servitio, ex quibus de consequenti tutelæ, ac protectionis onus in domino resultat.

Secus autem, ubi agatur de feudis regalibus, ac veræ di- 139
gnitatis, cum omnimodò Imperio, & regalibus, jureque Principatus, ac belli indicendi solùm alto, seu altissimo dominio, ac homagii recognitione reservatis, absque alia servitii, ac obedientiæ, & subjectionis obligatione, cùm tunc ipse feudatarius seipsum tueri teneatur.

Quia verò forus rarò, vel nunquam audit has quæstiones, quæ non per juristarum regulas, sed per ea instrumenta, in quibus ultima ratio rerum consistit, decidi solent (juristarum traditionibus, ac opinionibus ad colorem, seu prætextum frequentiùs deservientibus;) hinc proinde parum congruum, ac adaptatum est, desuper sub compendio juris regulas, vel theoricas, ac propositiones statuere, sed in sua sede videndum, dum ex jam insinuatis eorum, quæ in foro agere occasio dedit, aliquem gustum sub compendio præbere solùm animus est.

VIII.

Quid veniat sub concessione feudi; & præsertim, an & quæ Regalia, aliaque jura concessa, vel reservata censeantur. Et de imperio, jurisdictione, juribus, ac pertinentibus feudatarii in feudo, & in Vassallos, istorumque obligatione; & è converso de ejusdem feudatarii obligatione erga vassallos.

INvestituræ lex, ubi habetur per scripturam in forma pri- 140
vilegii, vel instrumenti, illa servari, ac attendi debet, ubi est clara; si verò ambigua, tunc observantiæ, tamquam optimæ interpreti, nimiùm deferendum est; atque ubi una, vel altera, vel utraque particularis desit, adeo ut non valeat ista quæstio decidi, tunc leges, vel mores generales Principatus, vel Regionis attendi debent.

Potissimè autem attendenda est feudi qualitas, vel natu- 141
ra, an scilicet ei congruant, necne regalia præsertim majora, seu etiam inferiora; ut puta, jus belli, cusio monetarum, potestas condendi leges, eisque derogandi, vel dispensandi; jus vectigalium, ac pedagiorum, & tributorum; fodinæ auri, & argenti, aliorumque metallorum, & mineralium, & salinarum; jus fisci penalis, vel successorii in bonis vacantibus, & similia, quæ regalia, vel supremo Principi reservata esse solent; ut etiam pro Regionum qualitate censeri solent, magni venationum, ac piscationum redditus, & similia.

Ubi etenim de feudo regali, ac veræ dignitatis agitur, 142
quod omnimodum imperium, ac jus Principatus redoleat, tunc regula est, ut (excepto alto, seu altissimo dominio, quadamque majori superioritate) omnia hæc veniant, nisi lex investituræ, vel consuetudo, aut domini generalis lex (ad cujus normam infeudatio in dubio facta censetur) aliter statuat; ideoque rarò forus hujusmodi quæstiones audit, quas per juris tramites in forma judiciali decidere oporteat.

Eis frequenter cadentibus in illis inferioribus feudata- 143
riis, domino magis subordinatis, ac omnimodam obedientiam, & subjectionem profitentibus, qui ad differentiam feudatariorum veræ dignitatis, Principum nuncupationem habentium, ac figuram facientium Baronum, ac Domicellorum nuncupationem habent, ac figuram faciunt, quamvis alicujus abusivæ dignitatis titulo decorati sint, ut præsertim sunt in Italia Barones, & feudatarii Regnorum utriusq; Siciliæ, & Status Ecclesiastici immediati, ac similes; an scilicet istis hæc jura regalia, præsertim verò ea, quæ media, vel minora dicuntur, à supremo Principatu, ejusque

ejusque Corona congruè separabilia veniant, atque concessa dicantur, seu alias competant.

144 Regula verò in dubio negativa est, ex juris præsumptione deducta, contraria probatione, quamvis adminiculativa, elidibili, adeout facti potiùs, quàm juris, quæstio videatur; nimiùm autem refert (ut praxis docet) inspicere, an agatur de vero, ac proprio feudatario, qui ex domini munificentia, vel titulo etiam oneroso, feudum ita inferioris ordinis, vel subordinatum juxta ejus propriam, ac regularem naturam receperit: vel de illo Civitatum; Oppidorum, vel Castrorum dominio, & possessore libero in purum allodium cum totali imperio, omnibusque regalibus, absque certo dominii, vel possessionis initio, ut frequens erat proximè decursis sæculis, præsertim in Italia, Domicellorum usus.

Postmodum verò jus, vel aliud verbum ex eisdem literis (una locum alteri cedente) compositum, cum impulerit ad recognoscendum in dominum supremum illum Principem, quem ratione adjacentiæ, vel opportunæ protectionis, aut prioris dominii reliquias, vel argumenta recognoscere judicaverit per homagii præstationem, ac fidelitatis juramentum.

145 Primo casu, ut sunt feudatarii, ac Barones utriusque Siciliæ Regnorum, (quorum, ut jàm insinuatum est, uniformis est subfeudorum natura, seu qualitas) regalia tam primi, quàm ulterioris ordinis Regis reservata censentur, neque sub feudali investitura veniunt, nisi peculiare privilegium, vel immemorabilis consuetudo, quæ privilegii, vel alterius tituli melioris vim habet, aliquod jus regale (ex illis tamen inferioris ordinis) concedat, ut puta in jure collectandi, & in jure privativo, seu prohibendi, & similibus.

146 In altero autem casu, (exceptis regalibus majoribus, quæ à supremo domino abesse non debent, nec possunt, ne sibi æqualem habeat, quod in jure damnatur) in reliquis dictam implicantiam non habentibus, nil suadere, seu prohibere videtur, cur id quod antea obtinebatur, continuari non debeat; semper tamen observantiæ nimiùm deferendo, ut de hac materia Regalium, *disc.* 63. *&* 64.

147 Quamvis enim in ditione temporali, Ecclesiæ præsertim, vix observantiæ præscriptivæ casus detur, ob decretum irritans in Apostolicis Constitutionibus adjici solitum, quod quamcumque inficit possessionem, sine qua præscriptionis initium impediri dicitur; ubi tamen ita res ambigua sit, quod interpretationis capax existat, eidem observantiæ tanquam interpreti obstaculum non obest; ac etiam, quia esset violare legem, ac fidem, sub qua ille, qui saltem de facto non erat subditus, talem se fecit, ut *dicto disc.* 63. ac etiam *disc.* 72.

149 Quia verò aliquibus nimiùm benemeritis, Dominus aliquas insolitas, ac majores prærogativas concedere solet, ut præsertim in dicto Neapolitano Regno praxis docet, circa secundæ, ac etiam tertiæ instantiæ competentiam, sive circa derogationem privilegii electionis, ac variationis fori, cum similibus; hinc dubitari solet, an devoluto feudo, eoque postmodum alteri concesso absque alia expressione, idem privilegium tamquam reale, ac feudo jam annexum, repetitum quoque censeatur, quod ab investituræ clausulis, ac verbis, vel ab identitate rationis, ob consimilem benemerentiam, vel ex eo, quod constet privilegium concessum fuisse in forma reali potius, quàm personali, aliisque ex circumstantiis, hanc voluntatem verisimiliter suadentibus, decisionem recipit
150 pro facti qualitate, regula in dubio existente negativa, eademque regula, ac respectivè limitatio in dignitate, vel titulo procedit.

151 In iis autem bonis, quæ jure allodii intra feudi fines per feudatarium possessa, ratione publicationis, vel aliàs, cùm feudo ad dominum devoluta sunt; quæstio cadere solet, an feudo annexa, & incorporata censeantur, adeout in feudo, quod simpliciter alteri postmodum concessum est, veniant necne, quod facti potiùs, ac voluntatis quæstionem contineat, quàm juris; vel quia ex facti circumstantiis constet, ab ipso primo possessore bona feudo annexa esse, ideoque feudalem naturam assumpsisse; vel quia investituræ verba, seu aliàs desumpta domini voluntas idem suadeat, ut *disc.* 3.

Magno resultante argumento à pretii quantitate voluntatem regulante, vel satis arguente, quando emptitia, vel aliàs correspectiva sit concessio.

Jurisdictio, ac Imperium, feudo perneceséè annexa non
152 sunt: stantque simul, feudum esse penès unum, jurisdictionem autem penès dominum, vel penès alterum; sive utrum-

que penès eundem diverso jure, unum scilicet in feudum, & alterum in allodium, vel ejusdem naturæ, sed à diversis fontibus, ut *disc.* 62.

Ejusdem autem jurisdictionis majoris, vel minoris annexio, à Provinciarum, vel Regionum legibus, vel moribus derivat, ideoque certam regulam non habet.

In Italia etenim, ut plurimum (cùm raro contrario 153
exemplo diverso,) jurisdictio annexa est feudo, vel Baroniæ, cum aliqua majori, vel respectivè minori subordinatione domino, ejusque Magistratibus, juxta singulorum Principatuum leges, ac mores; in Germania verò longè major est feudatariorum jurisdictio, ac potestas; & in Hispania, & Gallia (ut fertur,) vel nulla, vel satis modica est, quandam honorificam præeminentiam redolens, quoties alicujus Regii muneris robur adjunctum non sit, quamvis titulus, vel dignitas adsit; licèt præsertim in Hispania, feudorum proprius usus haberi non videatur, sed totum sub illorum majoratuum, ac primogeniorum nomine possideatur, illis majoratibus, ac primogeniis titulo decoratis ibi facientibus eam figuram, quam in Italia, & Germania faciunt feuda.

Qualis autem sit jurisdictio feudatarii, vel Baronis, 154
& quomodo exerceri debeat, & quantum se extendat; sive an sit cumulativa, vel privativa cum Principe, seu Domino, & quæ delicta sint de reservatis Principi, ad feudalem materiam non pertinet, sed potiùs jurisdictionalem, ideoque ibidem tanquam in propria sede videndum; ac etiam in alia sede Regalium super jure concedendi abolitiones, & gratias, ac securitates, quæ sub salvi conductus nomine explicantur.

In ordine verò ad feudi incolas, feudatarii prærogativæ di- 155
versæ sunt, pro Regionum, seu ditionum legibus, ac moribus, ipsorumque feudorum usibus, tam circa primi Civis præeminentias in pascuis, aliisque civicis usibus, & commoditatibus, quàm circa alias civicas præminentias, ac etiam pro diversis regionum moribus, in dicto præsertim citerioris Siciliæ Regno, pro coactione unius vassalli, ad ei serviendum in munere œconomico, seu administratorio fructuum feudi, sub *Ærarii* vocabulo explicari solito, quàm circa quoddam adjutorium pro filia maritanda, vel in primogeniti susceptione, aut alia contingentia, per vassallos Domino præstandum, sive circa munera, quæ certis anni solemnitatibus, ex benevolentia usitata, in necessitatem transierunt.

Cadente quæstione, an devoluto feudo, hæc munera, vel 156
alia servitia, quæ de jure debita non sunt, sed benevolentiæ, seu facultatis initium habent, cùm feudo ad Dominum devolvantur; regula verò est negativa, nisi facti qualitas limitationem suadeat.

Frequentes item esse solent clamores, vel recursus Vassal- 157
lorum adversus Barones, vel super dicto immoderato civico usu pascui, quando istud communale sit, vel circa nimis restrictum ipsorum Vassallorum civicum usum, quando territorium sit Baronis, vel circa servitiorum, & angariarum, ac perangariarum exactionem, & coactionem, aut jus cogendi, vel prohibendi, seu aliud jus, quod Regalium materiam potiùs concernit, ideoque sub eorum propria sede agitur, atque de facili collectum habetur apud eos, qui de Vassallorum gravaminibus agere professi sunt.

E converso autem, Baronis, vel feudatarii onera erga Vas- 158
sallos, ac feudi incolas versantur circa protectionem, ac defensionem, cùm Vassallorum pater dicatur; ac etiam circa justitiæ administrationem, & officialium deputationem, & quod magis controversiis ansam præbet, circa permissionem usus in pascuis, lignis, aquis, cultura, & aliis, sine quibus aliàs inermem vitam ducere cogerentur, pro locorum, ac populorum qualitate, regionumque legibus, ac moribus, ideoque non de facili certa, & determinata regula desuper statui potest, atque sub dicta Regalium tractatione potius, quàm sub ista feudali hujusmodi quæstiones cadunt. *De his hoc tit. disc.* 65. *& sub tit. de Regalibus, disc.* 145. *&* 146. *& sub tit. de servitutibus, disc.* 36. *&* 42.

IX.

De alienatione, vel obligatione feudi, aliaque dispositione inter vivos; Ac etiam de præscriptione; Et de alienatione, vel obligatione, aliaque dispositione fructuum, vel commoditatis; Et de materia assensus.

CAdit hæc inspectio in veris, ac propriis feudis, quæ ju- 159
re feudali regulantur, non autem in impropriis, & cor-

corruptis, quæ (solo feudi vocabulo retento) jure communi, ad instar indifferentium allodialium bonorum recensentur, iis exceptis, quæ ex particulari lege concessionis, vel ex regionis moribus, aut legibus, peculiariter statuta sint, ideoque in illis bonis jurisdictionalibus, quæ vel nullam habent feudalem naturam, vel habent eam (pluries insinuatam) remotam, ac impropriam feudalitatem, quæ pro superioritate, ac jurisdictione Principis, in cujus ditione sita sunt, considerari solet, ut præsertim ditionis temporalis Ecclesiæ praxis docet, illæ alienandi prohibitiones, quæ à
160 jure feudali manant, locum non habent, solùmque vigent illæ, quæ à jure municipali proveniunt, ut in eadem Ecclesiæ Romanæ temporali ditione ex Apostolicis Constitutionibus viget, ut infrà in particulari Rubrica dominii allodialis Civitatum, & Castrorum habetur *à disc. 66. ad 69.*

Aliaque in hujusmodi corruptis, ac impropriis feudis
161 alienandi prohibitio habetur ex juris communis dispositione manans, eo modo, quo in emphyteuticis, vel fideicommissariis, ob jus successorum proprio jure ex investitura venientium, vel ob interesse Domini, ac legem ab eo præscriptam.

Id autem feudalem prohibitionem verò non percutit, quamvis huic prohibitioni terminos feudales Juristæ quoque adhibeant tanquam à simili, quoties peculiaris differentiæ ratio non urgeat, istamque prohibitionem affirmativam, vel negativam potiùs percutere videntur aliquarum Ecclesiarum consuetudines, quæ contra investituræ formam, hanc alienandi prohibitionem, seu licentiam inducunt.

162 In peculiaribus igitur terminis feudalibus, ipsum feudale jus, à quibusdam receptis Imperialibus Constitutionibus strictiùs, quàm à primævis consuetudinibus derivatum, genericè prohibet quamcumque alienationem, aliumque actum, qui feudi divisionem, dismembrationem, vel divisionem, aut aliud reale onus redoleat sub decreto annulativo, adeout invalidus remaneat alienationis actus.

163 Multiplicem tamen inspectionem habet hæc alienationis, vel obligationis, aut alterius dispositionis inter vivos Rubrica; Prima nempè, quænam alienationis, vel dispositionis species sub hac prohibitione cadant, & præsertim quid de transactione, dote, permutatione, & hypotheca; Secundò, cuinam invalidam alienationem impugnandi, vel retractandi facultas competat; Tertiò, pœnarum illicitè alienanti inflictarum; Quartò, aliorum effectuum ex licita, vel respectivè illicita alienatione resultantium; Quintò, super Domini assensu alienationi præstito, ejusque effectibus; Et sextò, quid juris communis feudorum dispositioni, vel prohibitioni addant leges particulares Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus (si Germaniam excipias,) major est, quàm alibi feudorum copia, feudalisque materiæ frequentior tractatio, ac successivè notitia, præsertim verò in eo ci etioris, quod magis cum reliquis Europæ partibus communicat.

164 Quoad primum, sub prohibitæ alienationis genere veniunt omnes contractus, jus reale ab uno abdicantes, atque in alium transferentes, sive sit alienatio vera, & propria, quæ importet omnimodam abdicationem dominii, ac possessionis ab uno, & in alium transferat, ut sunt emptio, & venditio, datio in solutum, donatio, & similes.

165 Itidemque alii contractus, qui eandem inducant dominii, & possessionis actualem abdicationem, & translationem respectivè, non tamen omnimodam, quia nempè sit concessio dominii utilis, directo retento; ut est concessio in emphyteusim, seu livellum, vel censum, cum similibus.

166 Cadente quæstione in locatione, quæ tamen, ubi est longum tempus, sub eadem prohibitione cadit, cùm per eam, quoddam quasi dominium, vel jus reale conductori quæri dicatur; quale verò dicatur ad hunc effectum longum tempus, apud antiquiores controversum fuit; hodie autem in hac materia receptum est, illud dici, quod decennii metam non excedat, capiendo annos regulariter pro cursu solari, nisi bonorum peculiaris qualitas aliter suadeat, quia nempè bona fructus diverso ordine producant, cùm tunc quælibet fructuum recollectio annum constituat, juxta generales terminos aliarum prohibitionum.

Eodemque jure censentur actus impropriam alienatio-
167 nem importantes, per quos ipsa bona non abdicentur, vel respectivè transferantur, aliquod tamen jus in eis, vel ad ea quæratur, ut sunt impositio servitutis, vel alterius oneris, quod feudi substantiam percutiat, unde divisionem, vel diminutionem, seu aliud reale præjudicium importent, & sub quorum actuum genere, impositio censuum, aliarumque præstationum, ac reservatio usufructus, (prout juris est,) aliaque similia veniunt, ut *tit. de alienat. & contract. disc. 1. & in aliis ibid.* quæ conferunt.

In divisione inter plures legitimos feudi possessores, vel successores in investitura comprehensos, vel in cessione 168
propriæ portionis alteri possessori, aliqua est quæstio, quam tamen in nostra Italia rarò fotus audit, cùm ea feuda, quæ veram, ac propriam feudi naturam retinent, nimiùm rarò sint dividua, quæ juris Longobardorum dicuntur, utpotè ferè omnia individua ratione veræ Dignitatis, Regalisque naturæ feudi, vel quia ad formam individuam juris Francorum redacta sint.

Prout rarò, vel nunquam ad praxim deduci posse viden- 169
tur ea, quæ feudistæ adstruunt circa permutationem, quam aliqui putant ob utilitatem sine assensu fieri posse, cùm præsertim in præfatis utriusque Siciliæ Regnis, in quibus major est feudorum sedes, ac frequentia, ob illius leges extra controversiam sit, id fieri non posse, ut etiam attento jure communi est probabilius, magisque receptum.

In transactione item, vel compromisso cadit quæstio, 170
cum distinctione bonæ, vel malæ fidei, sive an utile negotium geratur, neque Domino præjudicium generetur, probabiliùs decidenda, quamvis non desint contradicentes, ut *in hoc tit. disc. 49.*

Super hypotheca verò duplex cadit quæstio; una scili- 171
cet comprehensionis feudorum sub hypotheca generali omnium bonorum, atque verior est negativa, nisi verba, aliæque facti circumstantiæ aliter suadeant; altera verò comprehensione posita (quia nempè sit specialis) unde sola sit quæstio potestatis, & an veniat sub generica alienationis prohibitione.

Quamvis autem aliqua desuper pugna scribentium adsit; verior tamen quoad pœnarum incursum est negativa; & è converso quoad jus reale creditori acquirendum, illudque hypothecæ exercitium, per quod ad alienationem deveniri possit, verior est affirmativa, ut *eodem tit. de alienationibus, & contract. disc. 1. & in aliis ibidem.*

In alienatione autem ex causa dotis ipso jure communi
inspecto, generalis distinctio est, an res detur æstimata, 172
vel inæstimata, ut primo casu indefinitè prohibita sit, utpotè venditionis potiùs speciem redolens; idemque si detur inæstimata, cum pacto lucri, quod alienationem, vel scissuram importet. Si verò absque hoc pacto, inæstimata detur per ipsammet mulierem feudatariam, licitè fieri potest; non tamen licet patri, vel fratri pro filia, vel sorore dotanda, feudum dare; nisi eadem doranda sit feudalis successionis capax, proximèque successura, adeout assignatio in dotem, potiùs refutationis, vel præventivæ successionis habeat speciem; verùm & in eis casibus, in quibus hic dotationis actus licitus reputatur, aliqua cadit difficultas, ubi ex viri qualitate præjudicium notabile Domino parari potest.

Et quamvis aliquorum opinio sit (ducto argumento ab 173
iis, quæ in bonis fideicommisso subjectis in jure dispositæ sunt,) ut in subsidium aliorum allodialium, ad feudalia competat actio pro dote filiæ, vel alteri descendenti constituenda; contrarium tamen verius est, cùm feuda jure proprio feudali, non autem communi civili regulentur, ideoque aliud fœminis non conceditur, nisi quod super earum patagio dispositum est, vel quod ex aliquarum regionum legibus, vel moribus eis conceditur, ut in successionis, ac successoris onerum Rubrica habetur.

An autem feudataria simpliciter nubente, feudum cen- 174
seatur datum in dotem, ejusque vir efficiatur feudatarius, ac Baro, in dotali materia actum habetur, & de his in materia dotis *hoc tit. disc. 20. & sub tit. de dote, disc. 146.*

A præfata verò prohibitione, excepta est illa alienatio, quæ feudi substantiam non tangat, nullumque jus in eo, 175
vel ad illud tribuat, sed ad solam commoditatem, seu fructuum perceptionem, (ut facti est) restricta sit, cùm tunc nulla feudi, vel juris feudalis alienatio fieri dicatur, sed actus importet simplex mandatum, per quod ille, in quem alienatio facta est, tanquam feudatarii mandatarius, ejusque vice, ac nomine fructus percipiat, eosque à feudo separatos, ac effectos allodiales, sibi ipsi applicet; eo modo, quo etiam in beneficiis, ac pensionibus Ecclesiasticis, quæ minus in commercio existunt, aliisque prohibitis, receptum est fieri posse, ac praxis docet, ut *in hoc tit. disc. 47. 61. & 110. & sub tit. de pension. & sub tit. de emphyt. disc. 44.*

176 Pretium item feudi, ex magis recepta sententia, feudale non est, ideòque tanquam allodii naturam habens, sub hac prohibitione non cadit; nisi de Judicis mandato, pretii omnimoda subrogatio accedat loco feudi, quod non existat, vel omninò liberatum sit à jure Domini, ac aliorum, atque in ipsum pretium translatum sit, ut *hoc tit. disc. 42. 48. & 98. & sæpè sub tit. de emphyt. disc. 36. & 58.*

177 Et è converso eadem alienandi prohibitio, quæ ipsi feudo inest, actioni competenti in feudo, vel feudum ineste quoque dicitur, cùm actio ad feudum, feudalis dicatur, eodemque jure metienda sit, quoties ipsius feudi corpus, vel substantiam tangat, seu jus reale tribuat, aut rei persecutorium.

178 Posita verò invalida alienatione, utpotè sine Domini assensu facta, subintrat secunda superius distincta inspectio, cuinam scilicet facultas competat eam retractandi, vel impugnandi; atque juris communis feudorum dispositione attenta, verius est Domino id absque dubio competere; vel ad effectum sibi ipsi, ob caducitatis pœnam, applicandi; vel quia sua interfit feudum poni extra sibi non gratam personam, in quam alienatio facta sit, sed ad vocatos ab investitura redire.

179 Secus autem ipsimet alienanti, vel ejus hæredibus, qui non nisi ob hæreditariam qualitatem in feudo jus habeant, quia nempè hæreditarium sit; ubi verò sit pacti, & providentiæ, adeòut filiis, vel agnatis per investituram vocatis, jus competat in feudi successione ab ipso alienante independens, tunc distinctio est, an feudatarius, qui alienavit, vivat, vel obierit; eo etenim vivente, nullum jus est ab eis exercibile, nisi illud retractus, quod feudistæ dicunt *protomiseos*, de quo infrà in ejus particulari Rubrica, vel nisi lex investituræ, aut primi acquirentis titulo oneroso, dispositio inducat in alienante speciem mortis civilis, quæ naturalis ad instar, successori proximo locum aperiat.

180 Defuncto autem alienante, seu aliàs ejus jure resoluto, adeòut proximè successuro feudum apertum sit; ubi alienantis hæres non sit, neque idem alienans primus acquirens titulo oneroso esset, extra controversiam est, ut Domini etiam assensu accedente, descendens, vel agnatus,
181 nullo refuso pretio feudum vindicet ab eo, in quem alienatio facta sit; quamvis in ipsummet Dominum facta esset, cùm durante investitura, jure cujuslibet tertii censendus veniat.

182 Nisi particularis consuetudo facultatem alienandi præbeat cum solo Domini assensu, quamvis ille agnatorum non accedat, ut in aliquibus partibus viget.

183 Si verò proximè successurus, alienantis quoque allodialis hæres existat, aut quod agatur de feudo mixto, quod utramque sanguinis, ac rei familiaris hæreditariam qualitatem exigat, tunc si beneficio inventarii munitus non est, idem patitur obstaculum, quod ipsemet defunctus; si autem dicto beneficio potitur, atque agitur de feudo pacti, & providentiæ antiquo, vel etiam novo gratuito, sive mixto, in quo non agitur de primo acquirente, sed de ulteriori possessore, qui alienaverit, & tunc quatenùs vires hæreditariæ suppetant, habere debet ratum factum authoris, etiam in iis, quæ jure proprio competunt, nisi talis accedat particularis circumstantia, quòd licitam reddat impugnationem actus in specie, reficiendo id, quod interest,
184 juxta ea, quæ generaliter in fideicommissaria, vel simili materia habentur, inventarii beneficio suffragantur, ut feudum antiquum, vel etiam novum gratuito concessum, ab hæreditate præcipuum separari valeat, illudque in calculo virium hæreditariarum non veniat.

185 Atque si proximè successurus, alienationi consensum præstiterit, ipse quoque prohibitus est eam impugnare, nisi facti circumstantiæ ostendant, consensum præstitum fuisse pro sola validitate actus, excusandaque caducitate pro tempore durationis juris alienantis, non autem, ut futurum speratum jus successionis per mortem remitteretur, quod ex facti qualitate pendet, ideòque certam uniformem de-
186 terminationem non recipit; neque exindè ulteriori agnato jus competit, durante vita proximioris consentientis, nisi consensus alienationi æquipollens, mortem civilem ex peculiari dispositione induceret, ideòque locum ulteriori non consentienti aperiret.

187 De tertio autem superiùs distincto puncto pœnarum, ex alienatione sine assensu facta resultantium, habetur infrà in devolutionis, vel caducitatis peculiari Rubrica.

188 Effectus autem ex licita, vel respectivè illicita alienatione resultantes, sunt plures, ille præsertim nullitatis actus illicitè initi, quodque propterea jus reale in feudo, vel ad illud non quæratur ei, cui malè alienatio facta est.

Et consequenter, si postmodum validè cum assensu, ab eodem alienante, vel ejus successore, alteri feudum alienetur, vel obligetur, istius posterioris potior erit conditio, cùm prioritas, vel potioritas, non ex tempore alienationis, vel obligationis desumenda sit, sed ex tempore assensus, qui perficit, ac informat actum; atque ita in hac ma- 189
teria posteriores vincunt priores, quamvis isti quoque assensum deindè obtineant, cùm non detur istius retrotractio in præjudicium ejus, cui medio tempore jus quæsitum est, *ut eisdem locis proximè citatis.*

Idque adeò verum, ut beneficio separationis bonorum non suffragante, creditores cum assensu hæredis vincant creditores absque assensu defuncti in istius feudo, juxtà unam fortè probabiliorem, magisque receptam opinionem, contradictoribus tamen non carentem, neque probabilitate, *ut disc. 106. & 109. ac etiam locis citatis proximè supra.*

Cadente quæstione, an ei in quem invalide sine assensu 190
alienatio facta est, actio personalis contra alienantem competat adid, quod intereст; atque regula est affirmati- 191
va, nisi diversa conventio, vel consuetudo, sive scientia in eo, cum quo actus geritur, hanc obligationem, seu actionem cessare faciat, quod ex facti qualitate determinationem recipit, *ut disc. 30. & 31. & sub tit. de dote, disc. 54.*

Assensus autem Domini, per quem actus perficitur, seu revalidatur, re integra accedere debet, priusquam pœnitentia ex unius contrahentium parte declarata sit; cadente quæ- 192
stione, an expressa, & judicialis pœnitentiæ declaratio necessaria sit, vel quovis modo declarata sufficiat, quamvis tacita, seu implicita, atque hæc posterior pars probabilior videtur, *ut disc. 66.*

Desideratur etiam, ut de tempore, quo idem actus perfi- 193
ciens sequitur, utrumque extremum habile existat, ut scilicet vivat uterque contrahens; uno etenim defuncto, novus hæredis consensus necessarius est, à Judice quandoque supplendus, ubi denegari non potest, *ut disc. 109.*

Super dicti autem assensu præstatione, certa forma præ- 194
scripta de jure communi non est, sed sufficit per quamlibet speciem probationis illum verificari, dummodò validè accedat; quia nempè subreptionis, vel intentionis defectu non laboret, aut in concedente, potestatis defectus non cadat, ut contingere solet in eo assensu, qui non ab ipso Domino, sed à Vicario, alioque Magistratu concedatur, determinationem hujusmodi quæstionibus hodiè à regionum, seu ditionum legibus, vel usibus magis recipientibus, *ut disc. 106.*

Quæstio autem subreptionis, vel defectus intentionis, 195
determinationem recipit à qualitate, & circumstantiis facti, cujus, ac voluntatis potiùs, quam juris quæstio est, ex ipsius Domini stylo potissimum decidenda, cùm exindè voluntas arguatur.

Non tamen Domini assensus, quamvis validus, ac so- 196
lemnis, jus agnatorum tollit, solumque actus validitatem, durante jure alienantis, istiusque præservationem à pœnis causat.

Quandoque tamen assensus ipsiusmet Domini præjudi- 197
cium causat, ut in casu devolutionis, feudum adhuc affectum remaneat nexibus, ac obligationibus, cum ejus assensu injunctis, nisi clausulæ præservativæ accedant, ut in devolutionis Rubrica advertitur.

Vel nisi constet, Dominum, in quo potestas tollendi jus 198
tertii vigeat, voluisse jus agnatorum etiam tollere.

Præsumptivam probationem assensus, juxta aliarum extrinsecarum solemnitatum generales terminos, ac regulas, 199
jus commune feudorum non excludit, ideòque ex longissimi temporis (trigenario non minoris) decursu, juncto tamen cum observantia, vera, continua, pacifica, & univoca, ejus præsumptio resultat, contraria tamen vera probatione, vel fortioribus præsumptionibus adhuc elidibilis, puta ob negativam resultantem à revolutione registrorum, vel quia ex ipsius actus qualitate expressus assensus adesse non possit, cùm fictio non possit excedere veritatem, *ut disc. 49. & sub titulo de alienat. disc. 1. & sub titulo de dote, disc. 143.*

Procedunt hæc omnia, alienationis præsentem Rubri- 200
cam, seu materiam concernentia, juris communis feudorum dispositione attenta, vel etiam juris communis Romanorum, (quod in feudis etiam cessante speciali jure feudali vim habet,) sive pro juris feudalis interpretatione

attendendum est;)secus autem ubi jus particulare, scriptum, vel non scriptum, contrarium disponat, cùm semper lex generalis, contrariæ particulari, quæ legitimè inducta sit, locum cedere debeat.

Facile autem non est, singularum regionum, seu ditionum particulares leges, vel mores, ac stylos recensere, cùm in hoc earum respectivè peritis deferendum sit; unde
201 contingit, quod aliorum desuper se ingerentium magna, & frequentia sint æquivoca; ideòque agendo solùm de patrlis legibus, ac moribus, de quibus congruum est, nationalem agere.

202 In dicto Siciliæ citrà, aliàs Apuliæ, seu Neapolitano Regno, infrascripta habentur specialia, à præmissis deviantia, quibus exceptis, in reliquis, utriusque dicti juris communis generales regulæ, seu propositiones firmæ remanent.

203 Primò, siquidem, transactio, vel compromissum, aliæque species alienationis, quæ in aliquibus casibus de jure communi permissæ sunt, ob strictiorem prohibitionem ab illis legibus resultantem, sub eadem prohibitione cadunt, *ut d. disc.* 49.

204 Idemque de dote, quæ etiam in casu ut supra permisso de jure communi, per easdem leges particulares prohibita est; aliqua cadente inter eos scribentes quæstione, an potiùs ex una, quàm altera lege talis prohibitio manet, & an matrimonii libertas hanc prohibitionem irriter, veriorque est negativa,

205 Ubi verò actus dationis in dotem, ex quocumque jure sit invalidus, de facto tamen vir constante matrimonio feudum possederit, ac fructus perceperit, eos facit suos loco damnorum, vel usurarum, æstimationis, in qua dos constituta censetur. *De his in materia dotis, hoc tit. disc.* 20. *& sub tit. de dote, disc.* 146.

206 Secundò, circà magis liberam penitendi, seu revocandi facultatem, cuilibet ipsorummet principalium contrahentium, eorumque hæredibus competentem, re tamen integra, & ante assensum in forma solemni obtentum; eoque
207 etiam obtento, ante alias literas, quæ assecurationis vassallorum ibi dicuntur; idque absque aliqua damnorum, & interesse refectione, vel obligatione, quæ aliàs de jure communi intraret, *ut disc.* 30. *& 31.*

208 Quinimò cum retrotractione ad suum initium, adeòut fructuum restitutio debita sit alienanti, qui obligatus remanet ei, in quem alienatio facta est, reficere interesse pretii obtenti, vel alterius recompensæ commodum intermedium; cadente quæstione; an hoc interesse ipsorum fructuum metam excedere valeat, probabiliorque videtur negativa, *ut d. disc.* 31.

209 Minusque super hujusmodi pœnitendi, seu revocandi libertate, cadunt distinctiones, quæ jure communi attento desuper habentur inter feudum novum, vel antiquum, sive inter hæreditarium, vel purè pactionatum, aut inter primum acquirentem titulo lucrativo, vel oneroso; quoniam quidquid ipsius feudi substantiam tangit, vel afficit, absque Regio assensu, indefinitè invalidum est, atque pro non scripto habetur, præfatis distinctionibus ad alios effectus attendendis, ut in sequentibus Rubricis.

210 Tertiò, circa assensus formam, vel solemnitatem; ad cujuslibet etenim gratiæ, vel præstationis assensus validitatem, vel substantiam, de jure scriptura requisita non est, cum solo verbo perficiatur, ipsa scriptura ad meliorem, ac faciliorem probationem adhiberi solita, nisi lex particularis scripta, vel non scripta aliter suadeat, in hoc autem Re-
211 gno neque sufficit supplicatio à Rege, vel ejus Prorege, aliisque Magistratibus signata, nisi solemne instrumentum, seu privilegium, in forma (ut ibi dicitur) Regiæ Cancellariæ desuper expediatur.

Quinimò ubi contingat, vel ob defectum potestatis Proregis, vel ob majorem cautelam, illud in forma so-
212 lemnis privilegli concedi per ipsum Regem, adhuc tamen in eo supremo Consilio, quod Proregi assistit, atque Regiam Cancellariam regit, (quod Collaterale dicitur, ejusque consiliarii Regentes) infrà annum, ut ibi dicitur executoriari debet, sin minus invalidum est, *ut disc.* 106. *& 109.*

Quartò, quòd juris communis feudorum dispositione attenta, sive ex magis recepto scribentium sensu, Vicarius
213 Generalis Domini, ubi præsertim cum omnimoda, & Proconsulari potestate deputatus est, etiam cum Regalibus majoribus, & cum potestate legibus derogandi, vel dispensandi, hunc assensum in feudis sibi commissæ provinciæ,
214 vel Ditionis præstare potest, nisi particularis restrictio accedat, aliqua dubitandi ratione cadente in illis investituris, quæ abusivæ, seu præventivæ dicuntur de feudo pleno, quoties præsertim consuetum non sit eas concedi.

In hoc autem Regno, per ejus particulares leges (non tamen semper firmas, cùm earum variationem casus frequenter dederit,) Proregis potestas coarctata est super 215
forensium capacitate acquirendi feuda, necnon super aliquorum feudorum Dignitatis, seu Titulorum alienatione, *ut dicto disc.* 106.

Unde propterea frequens praxis docet, quod exteri cum propria pecunia emunt feuda ad proprium commodum, sub alicujus nationalis nomine simulato, à quo ejusdem feudi tenuta, seu administratio ad propriam omnimodam utilitatem conceditur; adhuc tamen feudum verè in ipsa simu- 216
lata persona residere dicitur, ipseque est feudatarius, cùm in feudis non admittatur juris communis Romanorum regula, ut veritas potiùs, quàm simulatio attendi debeat; Quod etiam ubique in officiis receptum est, *ut dict. disc.* 24. 30. *& 106.*

Et secundò (inter cætera, quæ memoria non suggerit,) quod de jure communi feudorum, dos privilegiata non est, 217
neque pro ea constituta solvenda, vel restituenda, actio ad feudum sine Domini assensu competit, rejecta sententia volentium, ut fideicommissorum ad instar, subsidiorum beneficium competat, in dicto autem Regno, ex gratia, seu assensu generali Neapolitanis concesso, secus est, ut in dotalibus instrumentis, vel tabulis, assensus inesse censeatur, cùm pluribus tamen declarationibus, ac restrictionibus, in propria sede videndis, utpotè sub compendio minus adaptatè cadentibus, *ut disc.* 26.

Alienationi autem æquivalet præscripto, quę cum eisdem 218
terminis regulari solet, quoniam qui expresè alienando, successori, vel Domino præjudicare non potest, ita minus eidem præjudicium negligendo causat, ideòque successori jure proprio venienti quodcumque longissimum tempus non obstat, cùm ante sui juris competentiam, præscriptionis initium, & cursus non dentur; nisi immemorabilis, vel centenariæ possessionis qualitas, non constito de initio vitioso, ad quod pateat, possessionem restrictam esse, possibilitatem causet, quemcumque titulum meliorem allegandi, unde propterea Principis derogatio, vel similis juris successorum, & investiturę destructivus, allegari valeat.

Præscriptionis etiam quæstio cadere solet inter possessorem, & Dominum, super ipsa feudali qualitate, quam neget possessor, bonorum libertati inhærens; vix autem hoc præsidium verificabile est in ipso feudatario, qui jure investiturę feudum, ejusque annexa possederit, cùm ea durante nulla detur adversus Dominum præscriptio; secus autem si ea negata, aliam alleget possidendi causam, vel titulum; raras autem in foro istas quæstiones esse, praxis docet, *ut disc.* 3. 70. *& 107.*

X.

De dispositione feudi per ultimam voluntatem; Et quatenus non valeat de ipso corpore feudi, an debeatur æstimatio, vel in ea substineatur.

IN feudis merè hæreditariis, quæ absque restrictione ad 219
certum genus, ad quoscumque transmissibilia sunt, nulla cadit ratio dubitandi, nisi accidentale vinculum adjectum sit, eo modo, quo in omnibus indifferentibus bonis; ista verò species, corrumptum, sive improprium feudum frequentiùs redolet, jure allodialium, ac indifferentium bonorum, ut suprà, potiùs recensendum, nisi Domini, particularis prohibitio accedat.

In iis autem, quæ sub alienandi prohibitione, juxtà proximè præcedentem Rubricam cadunt, idem de alienatione 220
per ultimam voluntatem clariùs procedit, quàm de illa inter vivos dictum est, cùm faciliùs illa, quàm ista in hac materia quandoque permittatur.

Ideòque distinctiones ibidem traditæ, inter feuda nova, 221
& antiqua, sive inter primum acquirentem ex causa onerosa, & lucrativa, huic etiam disponendi generi congruunt, cum eadem distinctione inter jus commune feudorum, ac particulare dicti Regni Neapolitani, ubi indefinitè nulla datur dispositio, quæ feudi corpus, vel substantiam tangat, absque Regis assensu, quamvis de feudo novo ex causa onerosa quæsito agatur, nisi specialis facultas accedat, quandoque in ipsa acquisitione concedi solita.

Generaliter verò, juris communis dispositione attenta, 222
ubi

ubi etiam investitura ad certum genus hæredum sanguinis restricta sit, primi acquirentis ex causa onerosa potestas est, intrà ipsius generis personas disponendi, atque successionis ordinem intervertendo, aliquibus gratificari, *ut dis.* 9. 10. *& 12.*

Quatenus verò feudum talis naturæ, sit quod successor, quàmvis à lege investituræ vocatus, hæreditariam qualita-
223 tem disponentis habere debeat, tunc licèt ipsum corpus feudi sub prohibitione cadet, non tamen ejus valor, qui in morientis hæreditate esse dicitur, ideòque in eo gravari potest, ac etiam in actione personali cogi, ut vendat feudum, & de pretio solvat, ut infrà.

224 Sive quod feudo indefinitè cadente sub prohibitione, successor, ob alterius rei familiaris hæreditariam qualitatem, proprii authoris factum implere teneatur; tunc etenim quæstio cadit, an facta dispositione feudi ad favorem incapacis, in quo dispositio in ipsa specie effectum sortiri non valeat, intret obligatio præstandi æstimationem; atque licèt nimia scribentium varietas in ista quæstione dignosci videatur, verius tamen est, eam esse facti, ac voluntatis quæstionem potiùs quàm juris, ex facti qualitate, & circumstantiis disponentis voluntatem suadentibus decidendam.

Quamvis etenim distinctio adhiberi soleat, an de uni-
225 versali, vel de particulari dispositione agatur, ut primo casu æstimationis obligatio non intret, secus autem secundo; præsumptio tamen, vel argumentum est, quod ex hac distinctione resultat, non autem necessaria probatio, vel juris dispositio, ideòque regula, uno, vel altero casu, contrariæ disponentis expressæ, vel conjecturatæ voluntati cedit, cùm posita potestate, omnes juris regulæ, quas in ambiguis morientium voluntatibus habemus, contrariæ disponentis voluntati perpetuò cedant, *ut disc.* 18.

Ipsa enim voluntate accedente, quamvis moriens feudi legitimum successorem à lege investituræ vocatum, ipso
226 corpore feudi privare non valeat, eum tamen usque ad integrum valorem gravare potest, adeòut feudi successor, ut suprà advertitur, actione personali cogi valeat ad vendendum feudum, ut ex pretio satisfaciat, ut in dicto Neapolitano Regno receptum est, quamvis contrà defuncti judicium succedatur, quod tamen asperum, atque in puncto juris communis improbabile est, *ut disc.* 21.

XI.

De successione ab intestato feudali; Et de oneribus, quæ feudi successori incumbunt; præsertim de vita militia, vel participatione pretii erga secundogenitos; Et de contributione ad debita.

RUbricæ hujus inspectio est, eo præsupposito retento, quod de veris, ac proprlis feudis agatur, juxtà feuda-
227 les leges regulandis, non autem de impropriis, & corruptis, quæ juxtà distinctiones initio traditas, feudali nuncupatione solùm retenta, in reliquis allodialium, ac indifferentium bonorum jure censenda sunt; quoties tamen talis est alteratio, quod feudi substantiam omninò corrumpat, secus autem ubi in aliqua parte, firma in reliquis feudi natura manente, ut præsertim in Rubrica capacitatis, vel incapacitatis advertitur, ut *disc.* 11.

Præsuppositis igitur, tam vera, & propria feudi natura, itaut jure feudali successio regulanda sit, quàm etiam capacitate personarum, adeòut de solo successionis ordine, vel concursu quæstio sit; duplex est inspectio; una generalis juxtà feudales leges, vel consuetudines, quas communes dicimus; Et altera juxtà præfatas utriusque Siciliæ Regnorum leges, vel mores.

Primò, jure inspecto, ubi etiam feminarum capacitas
228 adsit, verius est, sexum vincere lineam, gradum, & ætatem (cujus contrarium est attento dicto jure particulari, ut infrà;) ideòque agnati masculi, quamvis remotiores, à primo acquirente descendentes, excludunt fœminas proximiores; quatenus tamen de tempore apertæ successionis masculis capaces existant, ut etiam suprà in capacitatis, vel incapacitatis Rubrica advertitur, *ut eodem disc.* 11. *& 53.*

Secus autem si eis non extantibus, fœminæ, vel cogna-
229 to successio delata sit, quoniam superveniens masculus eam non excludit, quamvis agnitio, vel possessio adhuc sequuta non sit, nisi particularis lex, vel acquirentis dispositio aliter disponat, cùm in feudis non detur ea suspensio, quæ durante spe, seu potentia proximioris, vel priùs vocati, da-

tur in fideicommissis, & primogeniis, jure communi regulandis, quidquid secus sit in illis Hispaniarum, ut etiam in 230
proximè insinuata Rubrica, *sub tit. de fideicommiss. disc.* 7. *& seqq. præsertim disc.* 11. *&* 13.

Ubi verò æqualis est contendentium capacitas, tunc decisio pendet à qualitate, seu natura feudi, an dividuum 231
sit, quod juris Longobardorum dicitur successorum pluralitatem admittens, vel individuum, ordine primogenituræ, uni tantùm deferendum, quod dicitur juris Francorum; Primo enim casu, ille intestatæ, vel fideicommissariæ successionis ordo, qui de jure communi in bonis indifferentibus, juxtà gradus proximitatem præscriptus est, & cum eadem regula metiendi proximitatem ab ultimo moriente, non autem à primo acquirente, in hac feudali successione attendendus quoque venit, cùm nil diversum desuper in jure feudorum statutum sit.

In feudo autem individuo, quod personarum pluralita- 232
tem excludit, cùm attendatur ordo primogenituræ, hinc proindè linea primum occupat locum, atque vincit gradum, ac ætatem, non autem sexum; ideòque quidquid antiquiores disputaverint, verius est, ac extrà controversiam, ut nepos ex filio primogenito prædefuncto, quamvis ætate, 233
& gradu inferior, vincat patruum ex beneficio repræsentationis, vel transmissionis prærogativæ lineæ, quæ à primogenito fiat in ejus filium, in quo eadem qualitas sexus quoque concurrat, & non aliàs.

Quæstione cadente, an eadem transmissio prærogativæ 234
lineæ detur in transversalibus, atque probabilior est affirmativa, quamvis plures habeat contradictores.

Quia verò ex aliquarum regionum consuetudine, præ- 235
sertim verò Lombardiæ, etiam feuda Dignitatis de sua natura individua admittunt divisionem, pluriumque possessorum concursum, si non in substantia, (quæ habitualiter remanet individua,) attamen in fructu, seu exercitio, & commoditate; hinc probabilius est, ut una linea, seu portione defecta, aliarum linearum, vel personarum possidentium alias portiones, æqualis esse debeat successio pro modo portionum, non autem pro numero personarum; minusque in ratione proximitatis gradus, quoniam non per jus successorium, sed potiùs per illud accrescendi, seu veriùs non decrescendi, portiones superstites defectam portionem ad se attrahant, cùm totum jus habituale penes omnes esse dicatur.

Aliqua remanente quæstione, ubi aliæ lineæ non possi- 236
deant portionem aliquam, sed agatur de concursu ad novam successionem, quo casu magis receptum videtur, ut proximitas gradus prævalere debeat, ubi repræsentationis, vel subingressionis beneficium non intret, per quod, juxtà generales terminos juris communis, etiam in rebus indifferentibus, remotior fiat proximior æqualis, *de his disc.* 8. *& 13. & in aliis.*

Protrahitur in infinitum successio descendentium per li- 237
neam rectam de uno in alium; ubi autem contingat possessorem feudi absque prole decedere, adeòut collateralibus aperiatur successio, tunc in feudi novis nulla est eorum, vel parentum successio, sed fit locus devolutioni, nisi lex investituræ, vel alia lex particularis diversimodè disponat; in antiquis autem, quidquid aliqui variaverint, ad septimum, vel decimum gradum successionem restringentes; verius est, jure communi feudorum attento, in infinitum pariter protrahi successionem eorum, qui descendunt à primo acquirente, qui sit omnium stipes; eorum autem, qui hanc descensivam qualitatem non habent, nulla est succedendi causa.

Rara verò est successio parentum, qui à primo acqui- 238
rente descendant, nisi in casu quo possessor ex eorundem refutatione obtinuerit, de quo advertitur infrà in refutationum Rubrica.

Quando autem feudum individuum juris Francorum, est pacti, & providentiæ purum, adeò ut solus primogenitus succedat, tunc si est novum quæsitum ex causa verè onerosa, & correspectiva, pretio mediante, illud esse dicitur 239
in hæreditate allodiali, ac propterea primogenitus feudi successor tenetur ad debita, & onera defuncti, eisque non existentibus, adhuc secundogenitis ejus fratribus pretium communicare tenetur, nisi pater hoc onus remiserit, quo casu voluntas attendenda est, quatenus tamen, eodem pretio calculato in asse, consultum sit in aliis bonis legitimæ filiorum, juxtà generales, ac indifferentes 240
terminos juris communis; cadente quæstione an pretium tituli, seu Dignitatis debeat communicari, & probabilior est negativa, cùm Dignitas causet majus onus in possessore.

Si verò est antiquum, vel etiam novum gratuitum, non intrat hæc obligatio communicandi pretium, neque aliqua obligatio erga defuncti creditores, vel legatarios; benè tamen
341 *obligatio præstandi secundogenitis masculis vitam militiam pro alimentis ad vitam duraturam, ideòque non transmissibilem; fœminis verò dotem de paragio transmissibilem, quatenus per carnalis, vel spiritualis matrimonii effe-*
342 *ctuationem dos suam acquirat essentiam, atque ita fiat de ipsius dotatæ bonis liberis transmissibilibus; sin minus, nil est transmissibile, ut disc.108.*

Pluribus circa utrumque vitæ militiæ, ac paragii onus intrantibus quæstionibus tam circa taxam, quàm circa
343 productionem interesse, ac alia non de facili sub compendio citrà notabilem evagationem cadentibus, ideòque in sua sede videndum est.

Mixturæ autem qualitate accedente, sive sit dividuum, sive individuum, in feudo novo ex causa onerosa, utra-
344 que hæreditaria qualitas sanguinis, ac rei familiaris copulativè necessaria est, neque inventarii beneficium pro feudi præcipua deductione suffragatur. Si verò est antiquum, vel novum gratuitum, tunc requiritur utraque qualitas proximè acquirentis, non autem (ex probabiliori sententia) ultimi morientis; atque sive unius, sive alterius respectu, inventarii beneficium suffragatur pro feudi præcipua
345 deductione, sufficitque per eum non stare, quonimus dictam aliam rei familiaris hæreditariam qualitatem non habeat.

In præfatis autem utriusque Siciliæ Regnis, in quibus (paucis, ac obscuris exceptis) omnia feuda sunt individua ad formam juris Francorum cum ordine primogenituræ deferenda; atque in feudis novis ex causa onerosa quæsitis
346 pretio mediante, idem quod, ut suprà, circa pretii communicationem, vel onera in pretio, tanquam existente in hæreditate allodiali, in omnibus procedit; in antiquis autem pariter idem circa vitam militiam, ac paragium favore secundogenitorum, ac fœminarum respectivè aliquibus legibus, fœminarum causam circa paragium magis clarè confoventibus.

Respectu verò creditorum, seu legatariorum, aut aliàs à
347 feudatario defuncto causam habentium, quamvis investiture formula *prose & hæredibus ex corpore legitimè descendentibus*, utrique Regno sit communis, diversimodè tamen intellecta fuit; in Regno enim ultrà Pharum, quod antiquum
348 Siciliæ vocabulum adhuc retinet, ad limites juris communis, magis congruam accepit interpretationem, eo modo, quo in feudis mixtis dictum est suprà, ut primi, non autem ultimi hæreditaria qualitas necessaria sit, ut *disc.*108.

In altero autem citeriori (quod Neapolitanum dicimus) diversimodè receptum est, ut scilicet cum qualitate sangui-
349 nis, altera hæredis rel familiaris etiam ultimi concurrat, absque eo quod inventarii beneficium suffragetur, quantum feudi importet integer valor, qui in morientis hæreditate esse dicitur, tam respectu creditorum ex causa onerosa, quàm etiam legatariorum, vel aliorum, quorum favore feudatarius moriens disposuerit,

Adeòut ex supra insinuatis, juxtà magis receptam opi-
350 nionem (contradictoribus tamen non carentem) successor, quamvis non ex defuncti judicio, sed contrà illud ex investitura veniens, judicium defuncti impugnando, usque ad integrum feudi valorem gravari valeat, quod nimis asperum est, ac improbabile; cadente, ut suprà, insinuatum est, quæstione voluntatis magis, quàm potestatis, ut *disc.*13.

Istumque vivendi modum, pro commercii facilitate, ac libertate fortè magis proficuum à recenti tempore introduce-
351 re quoque cœperunt Siculi ultrà Pharum, undè propterea duplex ibi habetur feudorum species, una antiqua in forma pacti, & providentiæ, vel mixta respectu primi acquirentis tantùm, quæ in forma stricta dicitur, altera verò in forma larga.

Super gradibus autem, vel repræsentatione, aliqua inter hæc Regna dignoscitur differentia; per antiquas etenim le-
352 ges utrique communes, utpotè editas de tempore, quo utrumque pro unico habebatur, usque ad tertium gradum civilem collateralium successio restricta est, quamvis à primo acquirente descendentium, ac in feudo antiquo, quod nimiam restrictionem præseferre videtur; licèt fratribus in
353 feudis novis concedatur ea successio, quæ à jure communi negatur.

Sequuta verò eorum divisione, in eo ultrà Pharum successio latiùs patet; in isto autem citrà, firmæ remanent di-
354 ctæ antiquæ restrictæ leges, per quasdam gratias ampliatæ adunicum ulteriorem civilem gradum lineæ æqualis, vel inferioris, non autem superioris, adhuc dubia, & sub quæ- 255
stione remanente gratia habilitante fratres uterinos, unde propterea concordia hujusmodi controversiarum speciebus finem dare consuevit.

Pluribus cadentibus quæstionibus concursus inter ipsos collaterales, quas peragere occasio non dedit, ideoque vi- 256
dendum est apud eos utriusque feudi scriptores, qui peculiarem hanc successionis materiam ad illarum legum præscriptum peragere professi sunt.

Aliqua etiam differentia militante circà sexum: In hoc 257
etenim citeriori Regno linea vincit gradum, sexum, & ætatem, adeòut (quamvis barbarè, & contra omnem rationem) neptis ex filio primogenito prædefuncto superstes, excludat filium secundogenitum ejus patruum, quamvis ætatis, sexus, & gradus prærogativa sit major; in eo autem Regno, ob aliquas leges, agnationi magis rationabiliter prospicientes, contrarium fortè verius est, vel saltem est sub majori controversia, ut in sua sede; ubi etiam de prærogativa agnationis probabiliùs vincente alteram ætatis, quamvis æqualitas gradus concurreret, ut *disc.*13.

Aliis multis cadentibus quæstionibus circà repræsenta- 258
tionem, vel transmissionem prærogativæ linearis, an scilicet, quod in descendentibus dicitur, in collateralibus quoque procedat, ut in sua sede.

Inter fœminas autem æqualis gradus, in his Regnis, præ- 259
sertim isto citeriori, ex eorum legibus particularibus, qualitas innuptæ, atque ut dicitur in capillo, prævalet lineæ, ideòque secundogenita in capillo præfertur primogenitæ nuptæ, & dotatæ consentienti dotationi, cum plerisque declarationibus, de quibus in sua sede.

De illegitimorum verò, & Clericorum, aut militiæ Ec- 259
clesiasticæ professorum capacitate succedendi, & quid ubi
de tempore delatæ successionis, ille qui in statu incapaci re- 260
peritur, eum immutare potest, atque capax effici, habetur suprà, in propria capacium Rubrica.

Et de oneribus cum feudo devoluto transeuntibus etiam 261
ad dominum, habetur infrà in propria devolutionis, vel caducitatis Rubrica.

Cùm autem duplicem habeat diversum hæredem feudata- 262
rius moriens, feudalem scilicet, ac allodialem, seu burgensem, juxtà diversam patrimoniorum speciem, quorum quodlibet hæreditatis universitatem distinctam constituit; hinc frequentes in dicto Regno citeriori forus audit quæstiones super utriusque hæredis, vel patrimonii contributione ad debita, aliaque onera defuncti.

Recepta verò distinctio est, ut ad merè realia, ipsis bonis 263
infixa, vel eorum causa contracta, non intret contributio, sed quilibet suum ferat onus; in personalibus autem, vel indifferentibus, uterque hæres pro viribus, ac rata bonorum, atque ut dicitur per æs, & libram, habita ratione valoris In sorte principali contribuit, sive debita contracta sint cum Regio assensu, vel sine. Minusque attento, an una, vel altera bonorum species magis obligata, vel subjugata sit; quod in debitis contractis per plurium majoratuum, vel fideicommissorum possessorem, quando per istius mortem, 264
eorumdem majoratuum, vel fideicommissorum divisionem sequi contingat, quoque procedere aliàs decisum est, nisi diversa accedat expressa, vel conjecturalis ipsius morientis 265
voluntas, quæ servanda est, ubi ratione legitimæ potestatis defectus non accedat, ut *disc.*21. & 28. & 89.

XII.

De Refutatione.

DUpliciter de refutationis validitate, vel effectibus agi 266
solet: Primò scilicet ubi ipso domino fiat; Et secundò ubi filio, vel alteri proximè successuro, vel aliàs sub investitura comprehenso, cum in extraneis, non refutationis, sed alienationis terminus cadat.

In prima specie refutationis feudi, quæ domino fiat, du- 267
plex pariter quæstio intrat; Prima nempè, an dominus invitus eam recipere teneatur, quamvis ejus voluntas diversa sit; aliis simpliciter affirmantibus, aliis è converso simpliciter negantibus, & aliis probabilius distinguentibus, an recusandi justa accedat causa, nec ne, ut non teneatur si ejus interest refutationem non fieri, ut *disc.*72.

Et secundò, quatenus dominus velit, & acceptet, an ea 268
tollat jus agnatorum, ac aliorum ab investitura vocatorum; atque ubi in refutante, disponendi, vel alienandi facultas non adsit, probabilior est negativa, cùm inveniatur durante, dominus jure extranei censeatur, in quem alienatio facta sit; ideòque non extincto jure dela-

tionis, vel consolidationis feudum obtinere, sed jure translativæ cessionis, durante jure cedentis, ipsa dominicali qualitate suffragante pro duplicata præstatione assensus sibi ipsi, ne aliàs ipsemet refutanti, pœnitendi, vel revocandi competat ea facultas, quæ facta alteri cessione, vel alienatione competeret, & ne agnatis detur illa retrahendi, seu vindicandi actio, quæ adhuc durante jure alienantis, quandoque competit.

In altera verò specie refutationis factæ agnato, qui non sit
269 proximè successurus (posita alienandi, vel disponendi prohibitione) idem dicendum est, ut prohibitæ, ac invalidæ alienationis speciem habeat; ubi autem fiat in proximè successurum, tunc valida est etiam sine domini assensu, quoniam non est alienatio, sed præventiva successio; duobus tamen concurrentibus; Primo ut elegans nomen contra-
270 ctus habeat; Et secundò ut sit pura, non autem pactionata, præsertim circa reservationem usufructus favore refutantis, cùm id feudi divisionem, vel servitutem prohibitam importet; secus autem ubi fiat ea reservatio fructuum, seu commoditatis, ut nudi facti est, quæ in feudis etiam licitè fieri potest, cùm feudi substantiam non tangat, ut supra in alienationum Rubrica.

Dummodo talis reservatio sic amplè concepta non sit, quod in effectu refutatio verbalis dici valeat, ac fraudem redoleat, quod ex facti qualitate pendet, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem non recipit.

Quatenus verò pactionata sit, tunc non modica est inter feuditas quæstio, an pacta vitient refutationem, vel potius
271 eis vitiatis, aut ad licitam speciem redactis, ea firma maneat; tribus desuper vigentibus opinionibus; una, quæ minores habet sequaces, ut reservatio usufructus resolvatur in dictam licitam fructuum, vel commoditatis, ut facti est; altera quæ aliquam habet majorem probabilitatem, ut pacta vitientur, non autem ipsa refutatio: Et tertia probabilior, magisque per feuditas recepta, ut ob voluntatis individuum, totus actus corruat, ipsaque refutatio vitiata maneat, nisi facti circumstantiæ dictam præsumptam individuitatem voluntatis cessare faciant, atque suadeant, refutantis intentionem fuisse, ut ipsa pacta potius vitientur, cùm semper præsumptio cedat veritati.

Cadente etiam quæstione fraudis, quæ dupliciter cadere
272 potest; vel scilicet domino super laudemio, vel relevio, quod ex facti qualitate, & circumstantiis decisionem recipit; vel creditoribus refutantis, quibus utique præjudicatum non remanet, durante tempore, quo jus refutantis du-
273 raret, si refutatio facta non esset, juxta ea, quæ de refutatione facta ipso domino desuper habentur, cùm possit quidem debitor nolle quærere, jusque sibi delatum nolle agnoscere in creditorum præjudicium, non autem jus jam agnitum, & quæsitum remittere.

An autem refutatario præmoriente intret resolutio actus, adeo ut refutans jure primævo feudum occupet, vel potius
274 jus successorum juxta ordinem proximitatis refutatarii morientis, intret, sub quæstione est, in qua data valida refutatione pura, verius videtur successorium edictum intrare.

Prout, an successionis ordo, quoad personam refutantis, attendi debeat de tempore refutationis, vel ejus mortis naturalis, adeout hæc præventiva successio, apta sit tollere,
275 necnè, jus ei, cujus de tempore mortis, magis proxima esset causa succedendi, sub quæstione est, de qua in sua sede, *ut d. disc.* 13.

XIII.

De subfeudis, ac potestate subinfeudandi.

SUbinfeudandi potestas an feudatario sine domini assensu competat, & an subinfeudatio prohibitam redo-
276 leat alienationem, necnè, apud antiquiores nimium certatum est; hodie verò ex magis communi, receptoque feuditarum sensu, inspecta juris communis feudorum dispositione, verior videtur opinio, quæ subinfeudandi potestati assistit.

Tribus tamen requisitis copulativè concurrentibus; Primò nempe, ut fiat cum eisdem legibus, & pactis; Secundò,
277 ut in persona æqualis conditionis, unde propterea domino non præjudicetur; Et tertiò, ut fiat sincerè, ac sine fraude, *ut disc.* 1.

Æquivocum autem est aliquorum scribentium, in quacumque subinfeudatione, hujusmodi requisitorum concur-
278 sum indefinitè desiderantium, cùm (tertio excepto, quod cuicumque speciei adaptabile est, & congruit) reliqua duo uni, non autem speciei conveniant.

Triplex igitur est subinfeudationis species; una est, quæ fiat de aliquibus inferioribus, modicique momenti feudi membris, vel accessoriis concedi solitis, & quæ sub exca- 279
dentiarum vocabulo feuditæ explicare solent, atque sub fructuum feudi nomine veniunt; Et hæc alienationem non redolet, sed potius fructuum perceptionem, dummodo absit fraus ita maturè percipiendi hunc fructum pro tempore non suo.

Nil autem refert, an ille cui fit subinfeudatio, sit disparis 280
conditionis, idque pretio, vel alia recompensa mediante sequatur, dummodo solitum non alteretur, juxta eam generalem limitationem, quæ in bonis regulariter alienari prohibitis tradi solet in iis, quæ jam alienabilia, vel concedi solita effecta sint, cùm hæc subfeuda (quæ aliqui sub feudi plani, & de tabula puri vocabulo explicari solent) allodialium potius, quàm feudalium jure censenda sint, jure communi civili magis, quàm feudali regulanda.

Altera est subinfeudationis species, quæ de toto feudo fiat, nihilo retento pro subinfeudante, atque in hac specie verè 281
propriè dicta requisita desiderantur, cum tunc subinfeudatus obtinere dicatur à primo infeudante, ac domino, cujus sit Vassallus immediatus, subinfeudans verò, organi, seu instrumenti partes gerit; ideoque facta subinfeudatione, istius persona de scena exit, neque aliud jus ei remanet, minusque onus servitii, ac fidelitatis, vel devolutionis, ad instar mentis pro persona nominanda, postquam nominationem fecit, suamque facultatem ad exercitium deduxit.

Tertia est demum species, quæ fiat de feudo, vel ejus 282
partibus, aliquibus partibus, vel juribus pro ipso subinfeudante retentis, vel reservatis, Et hæc pariter subdistinguitur in eam subinfeudationem, quæ totius feudi, omniumque ejus jurium, etiam regalium fiat, aliqua superioritate, ac intellectuali alto dominio reservatis, adeout subinfeudatus totum id obtineat, quod feudatarius immediatus, etiam feudi Regalis, ac dignitatis obtinet, dicta intellectuali reservatione solum excepta; Et hanc subfeudi speciem verius est, absque speciali facultate per infeudantem concessa, exercibilem non esse.

Quandoque tamen, nedum pro facultate, sed etiam pro 283
necessitate id injungi praxis docuit.

Altera verò est subinfeudatio, quæ tertiam constituit speciem inter proximam de toto, & primam simplicium membrorum, seu excadentiarum, quia nempè de aliquibus Op- 284
pidis, vel Castris, aut feudi membris, per quæ ipsius feudi universitas, vel corpus notabilem scissuram, vel detur-pationem non patiatur; quinimò nullam scissuram, vel divisionem, quoad jus habituale, ac Imperium, & Regalia sentiat, sed in sola fruitione, ac merè subordinato Imperio, tanquam per speciem commissæ jurisdictionis, ac administrationis, sub omnimoda subinfeudantis superioritate, qualia sunt ea subfeuda, quæ simplices Barones, non autem veros dignitatis feudatarios constituunt.

Hæc autem species (non data speciali prohibitione) exer- 285
cibilis est, ubi qualitas feudi ita exigat, ut feudatarius feudi Regalis, ac dignitatis, cùm jure Principatus, ita nobiles, & qualificatos milites, ac vassallos sibi constituat, vel ita benè merentibus præmia distribuat; cùm ea tamen moderatione, ac proportione ad feudi qualitatem, & circumstantias, ut fraudem, vel Domini notabile præjudicium non redoleat; istaque subfeudorum species in feudis Regalibus, ac dignitatis frequens est in paxi.

In hac verò specie, erroneum est, superiùs recensita tria 286
requisita desiderari, cùm illud æqualis conditionis potius interdictum sit, dum non paribus, sed inferioribus, ac subditis hæc subfeuda congruunt; minusque alterum, ut gratis, ac sub eisdem legibus concessio fiat, cum pretio mediante, magisque limitatè hujusmodi subinfeudationes fieri recepta praxis, præsertim Italiæ, doceat.

Ideoque solum requisitum fraudis exclusivum, desiderandum est, pro ea scilicet fraude, quæ in fudatario castè
nato, seu de successore desperato, aut aliàs devolutione im- 287
minente consideratur, quamvis consilii non sit, sed solius prædijudicii, eodem modo, quo de jure dispositum est in alia subfeudorum specie, quæ fructuum, seu excadentiarum speciem redolet, quia nempè perceptionem fructuum, vel sui juris exercitium in tempus non suum subinfeudans ita protrahat, rejecta opinione volentium, ut ubi expressè facultas concessa est, hæc restrictio non intret, ut aliquid concessioni legis addat illa hominis, *ut d. disc.* 1. 7. & 59.

In præfatis autem utriusque Siciliæ Regnis, ob eorum 288
peculiares leges, strictiorem alienandi prohibitionem continentes, (excepto dicto casu excadentiarum, quæ consue-

ei fructus speciem habent, atque concedi solent) receptum est, hanc etiam subinfeudationem prohibitam esse, illamque sub alienationis vocabulo venire.

Posita legitima subinfeudatione, subinfeudatum ipsum, subinfeudantem, ac immediatum authorem, in dominum
289 agnoscere debet, eique fidelitatem, ac servitium præstare, non autem mediatum; atque ad immediatum devolutio
290 pertinet, prout ab eo renovatio petenda est, *ut d. disc. 7. &*
291 59. Nisi cum consensu domini directi, ejusque nova investitura, ita subinfeudatio sequi dicatur, quod speciem dismembrationis à feudo, ac erectionem novi feudi directi,
292 & in capite importet.

Ad regulandam verò subfeudi naturam, ubi investituræ
293 lex ambigua sit, illa ipsius feudi attendenda est, cùm subfeudum ejus censeatur naturæ, cujus est feudum.

Non levi apud feudistas cadente quæstione, an devoluto feudo, subfeudum duret, atque Dominus, cui devolutio
294 facta est, subfeudatarium ei servire volentem recipere teneatur; magisque probabilis, ac recepta est affirmativa, ubi sinceritas accedat, neque fraudem subinfeudatio redoleat; alia verò in foro parum frequentia hanc subfeudorum materiam concernentia, in propria sede videnda sunt, *ut d. disc. 1.*

XIV.

De renovatione investituræ feudalis, ac laudemio, & relevio. Et jure tappeti.

DUplex renovationis est species; una, quæ non culpo-
sè devoluto feudo, terminataque investitura, ex æqui-
295 tate, per dominum nolentem pro se retinere, sed alios investire, debita est feudatarii defuncti proximiori sanguinis, ubi de feudo pacti, & providentiæ agatur, quod jure sanguinis, durante investitura deferatur; ubi verò sit purè hereditarium, rei familiaris hæredi; denegatur autem in casu devolutionis culposæ.

Id autem feudorum speciale non est, cum emphyteusi quo-
296 que sit commune, ideoque ea, quæ frequentiùs in ea materia habentur, feudis quoque regulariter congruunt, nisi peculiaris regionis scripta, vel non scripta lex aliter statuat, *ut disc. 52. & sub titul. de emphyteusi pluries.*

Altera verò est à jure feudali specialiter manans, ad cujus instar in emphyteusi quoque ex quodam recepto usu idem
297 inductum est; istaque per novum feudi successorem, sub caducitatis pena infra annum, & diem petenda est, nisi consuetudo hanc obligationem cessare faciat, dictusque termi-
298 nus quandoque per investituræ legem particularem brevior esse solet, ut in citerioris Siciliæ, seu Neapolitano Regno statutum est, ut infra sex menses renovatio petenda sit; plurib. cadentibus quæstionibus circa justas excusationis, vel restitutionis in integrum causas, ex facti qualitate, ac circumstantiis pro impedimentorum, vel excusationum probabilitate decidendas, *ut d. disc. 59.*

Idemque terminus anni, & diei, qui in hac specie renovationis per feudales præscriptus est, ex recepto usu exten-
299 sus fuit ad aliam speciem, de qua suprà, nisi dominus alteri concesserit, cùm tunc longissimi temporis decursum requiri, ut huic juri præjudicatum censeatur, forus recepisse videatur.

A domino autem ubi potestatem non habeat legibus derogandi, novasque condendi, verius est, dictum terminum
300 anni, & mensis abbreviari non posse, benè tamen absque dubio extendi potest, quoties alieni præjudicii, vel interesse mixtura aliud non suadeat, *ut d. disc. 52.*

Illaque per subinfeudatum non à primo, ac mediato, sed
301 à secundo, ejusque immediato domino, ac subinfeudante petenda est; huic remanente obligatione, quando novus est successor, suam renovationem à primo domino peten-
302 di, solaque petitio infra terminum ab ipso successore, seu legitimo procuratore, qui specialis esset debet, sufficit, licèt concessio differatur.

Pro hujusmodi renovationis successione, quæ per novum successorem perneceſſe petenda est, jure feudali statutum
303 non est, aliquid domino solvendum esse, cùm ea pars fructuum, quæ eidem domino à dicto jure defertur illius anni, in quo feudatarii mortem sequi contingat, sufficere debeat, nisi peculiaris lex scripta, vel non scripta diversimodè disponat, *ut eod. disc. 59.*

In præfatis autem utriusque Siciliæ Regnis, & præsertim in hoc citeriori, sive sit dicta fructuum pars, quam jus
304 feudale domino defert anni vacationis feudi, sive ob domini recognitionem per leges, vel consuetudines particulares, Regi debita est medietas feudi fructuum dicti anni vacationis, spontè solvenda infra annum sub relevii vocabulo, cum fideli eorumdem fructuum notula, & sub pœna duplicatæ exactionis faciendæ ex ejusdem feudi fructibus, qui affecti sunt, *ut disc. 28.*

Si verò contingat, eodem anno duplicem, vel multiplicem vacationem sequi, unicum relevium solvendum esse ve- 305
rius videtur; pluribus cadentibus quæstionibus in hac relevii materia, quæ speciales habet tractantes super deductionibus onerum, ac super fraudibus, quæ illi occasione refutationis fieri solent, cum aliis de quibus in sua sede, utpotè compendio parum congruis.

Adest quoque in dicto citeriori Regno, ac fortè etiam in ulteriori, alia solutionis species, quæ sub nomine tappeti explicari solet, originem trahens ab eo tappeti usu, qui per 306
novum feudi successorem habebatur, dum fidelitatis juramentum domino præstabat, eumque recognoscebat, cujus cæremoniæ, ac renovationis loco dictæ solutiones, ac etiam quarundam literarum expeditiones successerunt, *ut eod. disc. 39.*

XV.

De jure protomiseos; Et de feudi evictione.

RAræ sunt in foro quæstiones illius juris protomiseos, quod ex æquitate jus feudale concedit agnato succes- 307
suro, vendicandi, seu retrahendi feudum alteri alienatum, oblato pretio, quamvis adhuc jus alienantis duret, neque suum apertum sit, cùm frequentiùs magis expediat casum successionis expectare, atque ita nullo soluto pretio feudum vendicare; adhuc tamen aliquando praxis docet id expedire, ideoque tale jus exerceri.

Id autem procedit in feudo antiquo pacti, & providen- 308
tiæ, non autem hæreditario, vel etiam in novo, quamvis pacti, & providentiæ formam habeat, ubi alienatio fiat per primum acquirentem titulo oneroso; secus autem ubi ex causa lucrativa, cùm istud jure antiqui reguletur, *ut disc. 36. 37. 38. & 110.*

Non levi militante quæstione inter Neapolitanos feudi- 309
stas, an hoc jus competat in illis feudis antiquis, mixtam qualitatem habentibus, in quibus quodam jure speciali, ut nedum primi acquirentis, sed etiam ultimi morientis, nulla facta deductione feudi, vel ejus valoris, hæreditariam qualitatem habere oportet; adhuc tamen ex quodam recepto stylo potius, quàm ex stricta juris censura, recepta est affir- 310
mativa opinio in voluntariis alienationibus. Non improbabili dubietate cadente, ubi judicis authoritate, publica sub hasta alienationem fieri contingat, ut *eodem disc. 37.*

Ubi verò non ipsum feudum, vel jus in eo, vendi con- 311
tingat, sed solos fructus, vel eorum commoditatem, verius est dictum jus non competere, *d. disc. 110.* Nisi facti circumstantiæ quandam non scriptam æquitatem producant, quæ dicti juris competentiam congruè suadeat, etiam in casibus, in quibus de stricta juris censura illud veniat denegandum, ut quandoque habetur etiam in bonis jurisdictionalibus non feudalibus; quia verò, ut dictum est, rarò forus alias quæstiones desuper cadentes audit, hinc proindè ad propriam sedem relatio sufficiat.

Raræ quoque videntur evictionis quæstiones inter in- 312
feudantem, & infeudatum, quoties non pecunia, vel alia recompensa mediante, sed juxta propriam, ac regularem feudorum concessionem gratis, & tanquam species beneficii, feudum concedatur; cùm tunc regula sit negativa, in aliquibus casibus limitari solita, ut in sua sede, cùm inspectio parum congrua foro videatur.

Emptitii autem feudi, seu aliàs ex onerosa causa corres- 313
pectiva concessi, vel dati, sive à domino, sive ab altero feudatario id sequatur, evictio præstanda est; nisi de illa agatur, quæ ex rei natura sequuta sit; vel quia scientia imminentis, aut formidatæ evictionis hanc actionem excludat, quoties diversa conventio, vel feudalis qualitatis ignorantia, sive diversa venditoris assertio, eandem actionem aliàs denegandam non concedant; ideoque facti, ac voluntatis potius, quàm juris quæstio esse videtur, pro facti qualitate decidenda, *ut disc. 44. & 65.*

Quatenus verò evictio præstanda sit, ut frequentiùs in- 314
ter feudatarium alteri de consensu domini vendentem feudum, quàm inter dominum, & feudatarium quæstiones esse solent, ipsius feudi in universum evictio præstanda est, vel ejus quotę, non autem singulorum membrorum, vel bonorum,

norum, per quorum evictionem eadem universitas adhuc duret, nisi specifica aliquorum bonorum expressio, vel pretii quantitas, aut alia argumenta diversam probent voluntatem, quodque de illis quoque in pretio habita sit ratio, *ut disc. 32. & 65.*

Verùm ubi etiam de omnibus evictio promissa sit, cum
315 libertatis assertione; adhuc tamen evictionis, vel quantò minoris actio, non intrat pro illis oneribus, ac servituti-
316 bus, quæ feudo connaturalia sunt, eique insunt, ut est præsertim naturalis vassallorum usus, nisi aliàs cautum sit, *ut d. disc. 65.*

Prout evictio de natura rei, quę regulariter præstanda non est, intrat ubi ex facto culposo venditoris, devolutio sequatur, atque ita jus emptoris cesset, *ut in tit. de pension. disc. 69. & tit. de dote, disc. 146.*

XVI.

De investitura abusiva de feudo pleno; Et de concessione loci, in quo adsit privilegium, vel pactum non infeudandi.

IN Papa quoad ea, quæ temporalem Principatum con-
317 cernunt, aliisque licèt supremis, ac primi ordinis Principibus electivis, seu aliàs Principatum cum hæreditaria qualitate non transmittentibus, aliqui feudistæ, præsertim ultramontani, hanc investituræ speciem faciendi potestatem negarunt, quasi quod, etsi in supremo non urgeat ea ratio voti captandæ mortis, quam inferioribus obstare creditur; attamen urgeat altera supplantandi successorem, atque conferendi ejus potestatis exercitium in tempus inhabile, quo suum jus jam annihilatum est.

Omninò autem hac sententia reprobata, in Papa etiam in temporalibus, aliisque supremis, qui positivæ legis non sentiant subjectionem, contraria verior est, clarius verò de consensu possessoris, ejusque jure præservato, *ut tit. de Regal. disc. 3. & 148. & in tit. de emphyt. disc. 1.*

Quinimò, & absque dicto consensu, quem Supremus
318 supplere potest, dum receptum est, ut etiam jus quæsitum, ac de præsenti ex causa, & quandoque etiam sine, tollendi potestatem habeat; adeout forus frequenter quidem voluntatis, numquam tamen, vel nimium rarò, potestatis quæstiones audiat, *ut d. disc. 148. de Regal.*

In Prælatis autem, vel inferioribus, ac subordinatis feuda-
319 tariis, ac Magistratibus, quibus suprema potestas derogandi legibus, vel tollendi jus tertii non competat, una opinio indefinitè negat, ex triplici ratione, voti scilicet captandæ mortis, supplantationis successionis, & præjudicii possessoris, post cujus cessatum jus concessio facta esset.

Quidquid autem de prima ratione sit, jure communi Ro-
320 manorum attento in emphyteusi, vel officiis, aliisque vitalitiis rebus, dicto jure metiendis, de quo in suis emphyteusis, ac officiorum sedibus; in feudis tamen juxta proprias feudales leges, vel consuetudines regulandis, hæc ratio negligitur; ideòque duabus aliis cessantibus, quæ solum inferioribus obstant, probabilius est, hanc investituræ speciem practicabi-
321 lem esse, quia nempe possessoris accedat consensus, vel cum omnimoda sui juris præservativa fiat (quod etiam non expressum, subintelligendum est.)

Ideoque si casus aperturæ contingat, adhuc durante jure, vel potestate ejus, qui talem abusivam investituram
322 concessit, de illa non est dubitandum, dum ita cessat altera præjudicii, vel supplantationis successoris ratio; exindeque resultat, ut actus esse dicatur in implicito validitatis statu, quatenus re integra casus sequatur; resolutioni tamen subjectum, quatenus ipsius infeudantis jus pendente conditione resolvatur.

Verum & in casibus, in quibus ratione supremæ potestatis infeudantis, vel ex dictis rationibus cessantis, præjudicii possessoris, ac successoris, actus valeat, adhuc tamen
323 ille non impedit, quin possessor suum jus in alterum transferre valeat, ipseque dominus assentiri; ifteque posterior actus præcedenti prævalet, neque ille, cui hæc abusiva concessio facta est, conqueri poterit, cùm hanc implicitam conditionem ejus infeudatio sub se continere dicatur: nisi specialis valida conventio, vel aliæ facti circumstantiæ, seu legitima consuetudo aliter suadeant.

Vicario autem Domini, hæc potestas, absque speciali nota, demandata non censetur, nisi ubi actuum frequentia, vel
324 observantia, sive aliæ facti circumstantiæ, Domini voluntatem redolere videantur; rara verò, præsertim in Italia, in feudis est hujusmodi investituræ praxis. *De his, d. tit. de emphyt. disc. 1. & 2. & d. disc. 3. de Regal.*

Prout etiam rara est altera quæstio feudalis concessionis, quæ de eodem feudo duobus fiat, illaque ex facto potius, quàm ex jure decisionem recipit; quamvis enim re integra, quia nemini traditio facta sit, primæ concessioni assistat regula, quæ è converso assistit secundę, quæ prioris 325
traditionis fomentum habeat; attamen ex clausulis, illa præsertim constituti, sive ex aliis actibus, ac signis traditioni æquipollentibus, plures recipit limitationes, ideoque certa determinatio non datur.

Frequentes autem, (in dicto præsertim citerioris Siciliæ Regno) audiuntur quæstiones circa infeudationes Ci- 326
vitatum, Oppidorum, & locorum, quibus ex gratia, & privilegio, vel ex contractu, & causa correspectiva concessum est, ut non possint in feudum concedi, sed sub immediato Regis gubernio, ac jurisdictione conservari debeant, (quod ibi esse de demanio dicitur;) Et quamvis de stricta juris censura, decisio pendeat, an ex gratia, vel justitia, & causa correspectiva concessio prodierit; attamen distinctio hæc, pro regulanda, seu reffrænanda voluntate, nimium proficua est, ut hoc secundo casu, longè difficiliùs infeudatio sequatur, quàm primo, non autem pro potestate, quæ etiam admittitur in casu contractus, & causæ oneroſæ.

Ideoque Regis Vicario, eique à latere assistenti Consi-
317 lio, fas est, hujusmodi infeudationum exequutionem dene- 327
gare, vel suspendere, donec Rex certioretur, ac partes audiat; sed Rege in eadem perseverante voluntate, potestatis defectu, forus externus non decidit, quidquid de interno sit, cujus medicorum spiritualium sunt partes agendi, *ut d. disc. 148. de Regal.*

Quando autem de correspectiva feudi concessione jure venditionis agatur, laudabilis inolevit usus, ad instar juris protomiseos, vassallis ad libertatem, seu demanium provo- 328
cantibus, prælationem concedere; quod etiam, (ad instar,) ad casum locationis extensum est, ut volente Barone feudum alteri locare, vassallis, eorumque universitati prælatio in pari causa concedatur, *ut disc. 38. & 110.*

XVII.

De devolutione, seu caducitate, & amissione feudi.

QUamvis de feudi substantia non sit scriptura, sine qua investitura fieri ac probari potest; ob nimiam tamen 329
difficultatem, quę, scriptura deficiente, dignoscitur, in factis præsertim antiquis probandi legem præsisam investituræ, cum restrictione ad certa genera, vel tempora, ob quorum finem, à Domino prętendatur, devolutioni locum factum esse, cùm adhuc effectum, Domino ad devolutionem agenti, perfectæ, & concludentis probationis onus incumbat; (aliis minus perfectis ac adminiculativis probationibus sufficientibus, pro servitii præstatione, aliisque incidentibus;) hinc per ora forensium volitare solet axioma, ut ad hunc devolutionis effectum, investituræ scriptura necessaria sit, ubi per finem lineæ, vel temporis petatur, *ut sub tit. de emphyt. sæpius, & hoc tit. disc. 70.*

Id autem recipiendum est in illis regionibus, ac Princi- 330
patibus, in quibus impropriorum feudorum usus, ac praxis habeatur, quamvis de Civitatibus, Oppidis, & Castris cum Imperio, ac jure vassallorum agatur, adeòut possibilitas vigeat allodialitatis, vel impropriæ, ac purè hæreditariæ feudalitatis, cum jure transmittendi extra proprium genus ad extraneos, quoniam perfecta, & concludens probatio contrariam possibilitatem non admittit; secus autem ubi ex generali regionis usu, Civitates, Oppida, & Castra prædicta, nonnisi jure veri, ac proprii feudi obtinentur, ut (exceptis Ecclesiis) est in sæpiùs enuntiato Regno Neapolitano, cùm tunc probata dicatur feudalitas eo ipso, quod diversæ qualitatis probationes, vel vehementia argumenta non dentur, ut propterea ad limites juris communis feudalis, vel peculiaris regionis, feudorum successione restricta ad certum genus, vel certos gradus, istis defectis devolutioni locus fiat.

Constito autem per scripturam, vel aliam efficacem pro- 331
bationis speciem, de investituræ restrictione ad certum genus, istiusque fine probato, planum est jus Domini super devolutione, adeòut facti potius, quàm juris, hujusmodi quæstiones esse videntur, quoties de hac non culposa, sed naturali devolutione per lineæ, vel generis finem agatur; potissimè verò ubi ex genere vocato supersint quidem personæ, de quarum capacitate, vel incapacitate quæstio sit, ut in clericis, ac fœminis, earumque descendentibus, vel in iis, qui aliquo natalium defectu, quamvis artificialiter sanato, laborent, juxta ea, quę in capacitatis, vel incapacitatis Rubrica 332
supe-

ſuperiùs habentur, atque adhunc effectum, (non controverſa etiam feudali qualitate ad certum genus, vel ſanguinis ſucceſſores reſtricta) pro neceſſario requiſito, ob nimium difficilem probationem contrariæ poſſibilitatis excluſivam, de facto ſcripturæ neceſſitas urgere videtur.

Ipſo autem genere capaci adhuc durante, adeout nulla ſit finitæ inveſtituræ quæſtio, plures dantur accidentalis devo- 333
lutionis caſus, ſub caducitatis, vel amiſſionis vocabulo explicari ſoliti, quaſi quod terminus devolutionis non congruat niſi illi, quæ citrà culpam, vel aliud accidens, ex ſolo naturæ curſu ob lineæ, vel generis finem ſequatur.

Caducitati autem, ſive amiſſioni, quamvis inveſtitura duret, ex pluribus locis fieri ſolet, quæ non facile eſt ſub com- 334
pendio recenſere, eaque præſertim, quæ forus unquam, vel nimium rarò audit, in propria ſede videnda ſunt; magis autem in praxi contingibilis eſt caſus non præſtiti ſtatuto loco, vel tempore, ſervitii perſonalis, vel realis.

In hoc autem certam, ac determinatam regulam non habemus, cùm juxta regionum, ac ditionum varias leges, vel 335
conſuetudines, varia ſit praxis, quæ præſertim in temporali ditione Eccleſiæ, omnium rigoroſior eſt, ut caducitas ipſo jure reſultet; in terminis verò generalibus juris communis feudalis, plures deſuper habentur diverſæ opiniones, illa verò probabilior videtur, ut quoties ceſſatio dolum, ac ſpretum poſitivum non redoleat per quandam ſpeciem interverſionis dominii, tunc monitio, ac vera contumacia poſitiva, ejuſque declaratoria deſideretur, ideoque caducitas ipſo jure ex ſolo lapſu temporis non reſultet, *ut diſc.* 5.

Aliæ ſunt cauſæ fellonie, non petitæ renovationes infra annum, & diem; alienationes; notabilis culpoſa deterio- 336
ratio: Domini negatio; gravis injuria Domino facta, & ſimiliæ; quarum tamen rara eſt praxis, excepto caſu fellonie, cùm aliarum excuſatio de facili cadat ad hunc penalem effectum evitandum.

Ubi verò antiquum ſit pacti, & providentiæ feudum, 337
quæſtio eſt, an culpa poſſeſſoris, ipſius culpoſi perſonam egrediatur, alioſque ſucceſſores proprio jure venientes afficiat; negativam ea probabili ſuadente ratione, ut quod expreſsè, ac directè prohibitum eſt, indirectè permittendum non ſit, ideoque poſſeſſor expreſsè alienare prohibitus in præjudicium ſucceſſorum, ita indirectè non valeat ejus præjudicium, ſuique juris privationem inferre.

Contrarium verò magis receptum eſt, ubi fraudis, & collu- 338
ſionis ſuſpicio non urgeat, quaſi quod dominus, non perſonam deficientis, ſed ipſum deficientiæ factum ſpectet; faciùs tamen ſucceſſori non culpoſo, neque à culpoſo ejus jus metienti, concedenda eſt illa æquitativa moræ purgatio, quæ ipſimet moroſo, quoties malitia deſit, atque jus dominil deterius effectum non ſit, concedi ſolet, *ut eod. diſc.* 5.

Ubi autem caſus præbeat, ut dominus caducitate acce- 338
ptata, ipſimet moroſo, ſeu deficienti, novam ex integro ejuſdem feudi conceſſionem faciat, an hæc nova dicenda ſit, vel potius jure implicitæ remiſſionis incurſæ caducitatis eadem antiqua perſeveret, non levis eſt inter feudiſtas quæſtio, cum ea diſtinctione ex magis communi, ac probabili ſententia decidenda, an agatur de effectibus ex nova qualitate reſultantibus inter dominum, & feudatarium noviter infeudatum, & infeudatio pro nova haberi debeat; aut verò reſpectu agnatorum, & tunc pendet à bona, vel mala fide, & an fraudis, vel colluſionis urgeat ſuſpicio, necnè, ut ea urgente, dicatur antiquæ continuatio jure remiſſionis, quam nova importet, ſecus autem è converſo.

Nimium quoque attendendo eam circumſtantiam, an 339
prior inveſtitura notabiliter alterata ſit, vel potius nova ſit antiquæ conformis, ut primo caſu novum feudum conſtituat, ſecus autem ſecundo.

His tamen ita generaliter attendendis pro regula, ex qua juris preſumptio reſultet, contraria tamen expreſſa, vel adminiculativa, particulari probatione elidibilis, adeout fa- 340
cti, ac voluntatis potius, quàm juris quæſtio ſit, pro facti qualitate, ſingulorumque caſuum circumſtantiis decidenda prudenti arbitrio, *ut eod. diſc.* 5.

XVIII.

De detractionibus, quæ devoluto feudo competunt hæredi feudatarii adverſus dominum: Et de aliis adverſus agnatum feudi ſucceſſorem; præſertim de melioramentis: Et de feudi imputatione.

341 ALia eſt detractionum ſpecies, quæ ceſſato feudo, eoque ad dominum devoluto, competit feudatarii hæredi, vel ſucceſſori adverſus dominum, ſeu alium ab eo noviter inveſtitum; alia verò, quæ feudo, ejuſque inveſtitura adhuc durante, feudatarii hæredi, vel ſucceſſori competit adverſus agnatum jure proprio ſuccedentem; licèt enim iſti caſus in pluribus concordent, in pleriſque tamen diſcordant.

In prima ſpecie, generalis diſtinctio eſt inter culpoſam, & non culpoſam devolutionem, ac feudi terminationem, ut in culpoſæ caſu, nulla inſeparabilium melioramento- 342
rum detractio fiat; minuſque eorum ſeparabilium, quæ vel ex eorum natura ipſi feudo, ejuſque munitionibus annexa ſint, ut ſunt bombardæ, aliaque gravia, & pœnè fixa bellica inſtrumenta; vel ex voluntate, ſeu deſtinatione feudatarii ea facientis, feudo annexa dici valeant, cùm tunc feudalem naturam aſſumant, atque de feudi pertinentiis fiant.

Ubi verò non culpoſa ſit feudi terminatio, puta ob lineæ, 343
vel generis finem, tunc ſi lex inveſtituræ omnium melioramentorum genericam devolutionem per verba ampla præſcribat, nulli detractioni locus eſt, ſibique feudatarius imputet, cur ea ultra neceſſitatem fecerit, ſciens legem inveſtituræ, niſi facti circumſtantiæ talem redoleant æquitatem, quæ judicis officio, conventionis rigorem temperanti locum aperiat; idque indefinitè, ſive agatur de inſeparabilibus, ſive de iis ſeparabilibus, quæ ex deſtinatione, inſeparabilium jure cenſenda ſunt, eorumque ſpeciem habent.

Ceſſante verò lege inveſtituræ, ſeu alio regionis pecu- 344
liari ſcripto, vel non ſcripto jure, ſpectatiſque terminis juris communis feudalis, vel etiam civilis, (ſubſidiariè jure feudali ceſſante attendendi,) ſeparabilium detractio indefinitè competit, niſi dominus (eorum præſertim, quæ 345
ipſi feudo deſtinata ſunt) æſtimationem offerat, quanti hæredis, vel ſucceſſoris intereſſe ea removeri, ac diſtrahi, & non ultrà, cùm hæc prelatio domino concedenda ſit; inſeparabilium verò materialium, ut ſunt aucta, vel refecta ædificia, plantationes, expurgationes, ac ſimilia, nullam exigunt refectionem.

Ea verò inſeparabilia detractionem, vel refectionem exi- 346
gunt, quæ intellectualia, ſeu incorporalia ſint adeò ut tali melioratione non facta, deterior remaneret feudi devoluti conditio, ideòque intret æquitas ob utile negotium pro domino, ac feudo geſtum, quia nempè cenſuum, ac præſtationum, aliarumque ſervitutum onera extincta ſint, ſive notabiles facti ſint ſumptus in litibus, vel in bello pro feudi de- 347
fenſione, vel recuperatione, ultra illas ordinarias, ac moderatas expenſas, quæ ipſius feudi fructibus, in ſingulis annis, ac temporibus proportionatæ ſint.

E converſo autem, ſi non ex natura rei, minuſque ex fa- 348
cto, & culpa feudatarii; ſed ex facto domini feudum ceſſet, quia nempè alteri dederit, vel reſtituerit, tunc ultra inſpectionem evictionis circa ipſum feudum, certum eſt feudatario reficiendum eſſe totum id, quod impedit, vel quod intereſt, atque in oppoſitum ejus, quod receptum eſt in caſu naturalis ceſſationis, cùm iſto caſu attendatur quod minus, in illo autem quod magis, ac totum id, quod etiam extrinſecè intereſt.

Niſi juſta cauſa accedat, ob quam dominus excuſabilis 349
reddatur, unde actus neceſſitati, vel juſtitiæ potiùs, quàm gratiæ; ac voluntati referatur, quia nempè Reipublicæ neceſſitas, vel utilitas ita exigat, ut præſertim in ea reſtitutione exemplificari ſolet, quam rebellibus, vel iis, qui ex fellonia, ſive in odium inimici domini, feudo privati fuerint, facere oporteat in vim capitulationum pacis.

In altera verò ſpecie refectionis, vel detractionum, inter 350
feudi ſucceſſorem, ac prædeceſſoris hæredem, intrant eadem, quæ ſupra cum domino habentur; cum ea differentia, quod inſeparabilia meliramenta materialia, quæ de recepto feudorum uſu, per dominum, etiam in caſu non culpoſæ devolutionis, non reficiuntur (cujus contrarium eſt in emphyteuſi, vel locatione) per ſucceſſorem ubi utilia ſint, ad utilitatis tamen limites, quatenus hæc ſit minor impenſo, reſiciantur; ſin minus, quod impenſum eſt.

Cadente quæſtione in melioramentis intellectualibus, 351
quæ ab extinctione cenſus, vel annuæ præſtationis reſultant, an reſoluto jure feudatarii, qui cum ejus pecunia onus redimit, vel acquiſivit, cenſus, vel jus fructiferum ad ejus commodum reviviſcat, quod ex facti qualitate determinationem recipit; his omnibus ita procedentibus, quando 352
expreſsè, vel adminiculativè ſufficienter non conſtet animo donandi melioratum eſſe. *De his omnibus in materia melioramentorum, & detractionum, diſc.* 23. 25. & 27.

Aliæ verò detractionum ſpecies, pretii ſcilicet feudi novi, 353
ad

ad omnium filiorum commodum ubi ſoli primogenito ſucceſſio deferatur, ſeu vitæ militiæ, vel paragii in feudo antiquo cum ſimilibus, onerum feudi potiùs materiam, ac Rubricam percutiunt.

Imputationis autem de feudo, vel pretio faciendæ in legitimam, vel aliud jus, quod feudi ſucceſſori competat, deciſio pendet à feudi qualitate, an purè hæreditarium, vel novum ex cauſa oneroſa ſit, vel potius antiquum 354
pacti, & providentiæ, ſeu novum ejuſdem naturæ gratuitum, ut primis duobus caſibus feudum imputetur (quatenus filius illud velit, non autem ut invitus cogi debeat) ſecus autem in duobus aliis poſterioribus, *ut diſc.* 19, & 108.

Prout quanta ſit legitima primogenito in feudo antiquo habente eam mixtam qualitatem, quæ in ſæpiùs enunciato Regno Neapolitano eſt in uſu, ſub quæſtione eſt. Verius autem eam eſſe tertiam totius; cadente quæſtione, an onera connaturalia vitæ militiæ, & paragii, ante, vel poſt detrahi debeant, atque probabiliùs, de eo, quod ſupereſt, non tamen abſque probabili ratione dubitandi, *ut diſc.* 108.

XIX.

De quæſtione poſſeſſionis feudi, & quis in poſſeſſorio debeat obtinere: Et de Judice cauſæ feudalis.

EAdem retenta diſtinctione, de qua proximè præce- 355
denti Rubrica, inter quæſtionem, quæ ſit inter dominum contendentem de feudi devolutione, ac feudatarii defuncti hæredem, vel ſucceſſorem; Et eam, quæ ſit inter agnatos contendentes de ſucceſſionis pertinentia; ſive inter agnatum, & feudatarii defuncti hæredem, de ſuccedendi capacitate, vel reſpectivè de rei libertate contendentes.

In prima parte, diſtinctio eſt inter dominum privatæ 356
fortunæ, ſive ita ſuperiorem recognoſcentem, ut juris regulis, ac limitibus obnoxius exiſtat; Et eum, qui ſupremum Principem agat (ut frequentiùs in veris, ac propriis feudis nobilibus contingit) Primo enim caſu procedit eadem diſtinctio, quæ in frequentiori emphyteutica materia recepta eſt, ut claro exiſtente devolutionis caſu, potiores in poſſeſſorio ſint domini partes, non autem ubi dubium (quale quale ſit) iſto enim ſecundo caſu, ſive in retinendæ, ſive in adipiſcendæ, vel recuperandæ remedio, ex facti qualitate, pro feudatarii hærede, vel ſucceſſore reſpondendum eſt, *ut ſub tit. de emphyteuſi pluries*.

In altero autem, in quo fiſcus verè adſit, quia Dominus 357
in ea ditione ſit ſupremus (ſive de jure, ſive de facto) plenè generalis inolevit uſus, ut fiſcus poſſeſſionem adipiſcatur, atque devolutionis litem, non vacuis, ſed plenis manibus agat, *ut diſc.* 2. 35. & 56.

Ubi verò inter privatos quæſtio ſit, quia ſcilicet (nulla cadente feudi quæſtione) de capacitate, vel majori perti- 358
nentia diſputetur, ut frequenter inter fœminam, vel cognatum proximiorem, & agnatum remotiorem ſit concurſus; vel quia ipſa feudi qualitas controvertatur, inter agnatum in ea ſe fundantem, & defuncti hæredem, eam negantem, atque de allodialitate, ſeu rei libertate contendentem; Et tunc eadem intret diſtinctio inter caſum clarum, & turbidum, ut in hoc ſecundo caſu proximioris, vel hæredis defuncti potiores eſſe debeant partes.

Pluribus deſuper cadentibus in propoſito legitimi con- 359
tradictoris quæſtionibus, quæ beneficiali, ac fideicommiſſariæ materiæ communes eſſe videntur, atque cum eiſdem regulis, ac diſtinctionibus regulandæ ſunt; Et in quibus, utpotè à facti qualitate, ſingulorumque caſuum circumſtantiis deciſionem recipientibus, non de facili certa compendioſa regula tradi poteſt, ideòque in propria ſede videndum eſt, *ut diſc.* 43. & 104.

Judicis autem, vel fori competentis quæſtio, apud feu- 360
diſtas quoque involuta eſt, variis varia ſententibus; aliis opinantibus, ut per Curiæ Partes cognoſci debeat, ut juris feudalis diſpoſitio dictat; aliis, deferendum eſſe conſuetudini; & aliis ut ad ipſum dominum pertineat; ſi ſupremus eſt, vel ad eum, qui ſit utriuſque ſubditi ſuperior, & competens, iſtaque poſterior magis recepta eſt.

Eaque retenta, alia cadit quæſtio, ubi de ſubfeudo aga- 361
tur, an ad mediatum, vel immediatum id pertineat, probabiliuſque eſt ad immediatum ſpectare, niſi facti qualitas aliter exigat, *ut diſc.* 65.

362 Id autem in hac feudali materia, ſpeciale, ac notabile

XX.

De dominio allodiali Civitatum, Oppidorum, & locorum, imperium, ac juriſdictionem annexam habentium cum vaſſalis.

QUemadmodum antiquiori tempore, præſertim in Ita- 364
lia, nimium frequens, ita noſtro moderniori, ſatis rurſus eſt uſus illius veri, ac puri allodii, quod imperium, ac dominium, cum jure territorii, ac vaſſallorum annexum habeat, cum independentia à quocumque alio ſuperiore, adeòut nonniſi Deus agnoſci dicatur.

Sciſſo etenim Romano Imperio, poſt tot barbarorum incurſiones, ita rerum, ac temporum conditio in his partibus occidentalibus dedit, ut occupantium conditio potior eſſet; poſtquam verò ſtatus aliquarum dominationum (ab eodem, vel alio forſan juridico principio originem trahentium) ad majorem Regni, vel æquipollentis potentiæ gradum devenit; hinc adjacentium dominationum minoris potentiæ conditio notabilem diminutionem pati coacta eſt, quoniam, ſive ob quamdam præſumptam genericam antiquam totius regionis dominationem, ob quam minus potentium poſſeſſio, antiquo feudali, vel vicario titulo referenda ſit; ſive quia ratio protectionis, voluntariam deditionem cauſaverit; ſive quia ſic exegerit ea ratio, quæ rationem non habet, neque jus dicentem agnoſcit.

Effectum eſt, ut hujuſmodi ſic diviſa, & minora domi- 365
nia, veri allodii aliàs naturam habentia, eam immutaverint, atque ſubjectionem erga dominia majora agnoverint, cum quadam ſubintellecta impropria feudalitate, quæ veri allodii qualitatem excludat, pro alterius ſuperioritate, ac alto dominio, ipſorumque inferiorum dominorum, (qui ſub Domicellorum vocabulo explicari conſueverunt) majori, vel reſpectivè minori ſubjectione, ut ipſa obſervantia præbuit; ac propterea Baronum, & feudatariorum, ſeu vaſſallorum vocabulum, quod feudatariis ſubordinatis propriè, ac verè adaptatum eſt, iſtis quoque Dominis, vel Domicellis, commune eſſe cœpit, ut ita à ſupremis diſtinguantur, *ut diſc.* 63.

Ubi verò propriæ, ac veræ feudalitatis requiſita deſint, 366
tunc dicta excepta impropria feudalitate remota, quæ ratione alti dominii, ac ſuperioritatis alterius ineſſe cenſentur; in reliquis primævam allodialium naturam, ac effectus retinent, in eo præſertim, ut feudalibus legibus, vel conſuetudinibus, circa ſucceſſionis ordinem, ac reſtrictionem, vel alienandi prohibitionem non ſubjaceant, ſed mo- 367
re aliorum indifferentium bonorum, jure communi Romanorum regulentur.

Illis prohibitionibus exceptis, quæ ex ſupremis legibus particularibus in ea ditione vigeant, ut præſertim cautum eſt in Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ temporali ditione, quod antiquitùs diſponendi, ac alienandi libertate competente, quæ in aliis indifferentibus bonis competit, initium habuit prohibitio ad venditionis, donationis, ac permutationis actus, poſtmodum verò ad omnes alias ſpecies extenſa eſt, non tamen ad alienationem impropriam, minuſque ad dotem, ad quos omnes actus quoque deinde extenſum fuit, adeout etiam tractatus de alienando ſine licentia ſit prohibitus; adhuc expreſsè indeciſa remanente quæſtione, an hypotheca generalis ſub hac prohibitione cadat; magiſque de facto recepta videtur affirmativa, non quoad pœnas, ſeu quoad effectus, juxta generales bonorum Eccleſiæ alienationis terminos. Nimium tamen refert inſpi-

cere

tere dictarum prohibitionum, ac extensionum tempora, pro actuum præcedentium validitate, *ut disc.66. cum tribus seqq. & disc.*38.

Prout, quamvis Baronibus, ac inferioribus Dominis,
368 ita Principi subordinatis, regulariter non congruant jura Regalia, quæ ad ipsum supremum, vel ad feuda Regalia, ac veræ dignitatis pertinent; attamen in iis, quæ feudatarii sunt; id procedit, cum ea sub feudali investitura non veniant, nisi privilegium expressum, vel illud quod ex immemorabilis possessionis beneficio allegari potest, ea concessa esse probet.

In iftis tamen (exceptis illis majoribus Regalibus, quæ ab ipso alto, supremoque dominio, ac Principatu omninò
369 inseparabilia sunt) non incongruit, ut ea Regalia, quæ prius in statu veri allodii obtinebantur, post deditionem quoque, vel subjectionem retineantur, ac durent, ubi præsertim observantiæ fomentum accedit, *ut disc.*63.

Servitii quoque realis, vel personalis, connaturalis, ac or-
370 dinaria obligatio, quæ feudis ineft, hujusmodi dominiis non incumbit; minusque renovationis, vel actualis præstationis juramenti onus.

Benè tamen ab eis debetur illud obsequium, ac etiam
371 quandoque extraordinarium servitium, quod cuicumque fideli subdito, quamvis non feudatario, incumbit erga Dominum; multò magis hujusmodi Baronibus, ac Domicellis, in quibus, ut pluries insinuatur, quædam (licèt valdè remota, & impropria) feudalis qualitas adesse videtur, adeòut à reliquo populo privato in aliquo differant.

XXI.

De Bulla Baronum.

372 REtento præsuppofito, in proximè præcedenti Rubrica insinuato, ut quicquid juxta varias opiniones, Baronis vocabulum de jure significet, de facto tamen, & communi usu, præsertim Italiæ, magisque in specie, temporalis ditionis Ecclesiæ Romanæ, vel Sedis Apostolicæ, complectatur omnes Magnates, ac Nobiles, qui Civitates, Oppida, Castra, & loca, cum imperio, ac jurisdictione in subditos possideant, sive in feudum, sive in allodium, dominium, ac possessio obtineantur.

Hinc ad istius Bullæ materiam, illud ad hunc effectum non intrat inspectio feudalitatis, vel allodialitatis, quo-
373 niam sufficit eum esse possessorem bonorum jurisdictionalium, quæ intra dictam Ditionem, seu Statum Ecclesiasticum immediatum sita sint. *De tota hac materia in compendioso disc.*73.

Potissimè verò, quia non solo Baronum vocabulo Bulla
374 utitur, sed illud magis generale Domicellorum quoque adhibet; ac etiam quia non vocabula, sed rei substantiam, sive ipsum jurisdictionis factum attendit; ubi tamen jure proprio, non autem alieno, ac administratorio competat,
375 dum pro illis debitis, quæ post cessatam de facto jurisdictionem ob legitimè distracta, vel refutata Castra, & bona jurisdictionalia contracta, illud prænotandum est, quod tunc illam non intrare ut probabilis, decisum, & receptum est, quamvis Baronis nomen, ac præeminentiæ retineantur.

Hoc itaque ita prænotato; agnoscens Clemens VIII. vigilantissimus, ac optimus Pontifex, in utraque etiam Cano-
376 nica, & Civili facultate peritissimus, atque in Rotæ Auditorio, aliisque publicis numeribus ante Pontificatus apicem diu versatus; hæreditario etiam quoque jure magni Juris Consulti Silvestri Aldobrandini Patris, dictam peritiam obtinens.

Ut publici commercii fidei, ac libertati (quæ præser-
377 tim in Regia, totiusque Catholici Orbis Metropolitica Civitate necessaria est) nimium præjudicialia essent, fideicommissorum, ac primogeniorum, & majoratuum, nec non investiturarum vincula, & jura, quibus freti, Magnatum, ac Baronum filii, & successores, parentum, aliorumque majorum creditores eludere in consuetudine habebant; quodq; commiseratione digni censeri deberent mercatores, & artifices, ac alii, qui bona, vel pecunias, hujusmodi Magnatibus, ac Baronibus, & potentibus viris crediderant, ejusque fidem denegare ausi sunt, neque de facili audere poterant.

Per ejus Constitutionem, quæ vulgò *Bulla Baronum* appellatur, tribunal, quod sub Congregationis vocabulo explicatur, ex pluribus Cameralibus Prælatis constitutum
378 erexit (*Congregatio Baronum* vulgò nuncupatum) cui facultatem dedit, ut mandatis exequutivis per Judices ordinarios legitimè relatis, quæ contra Barones viventes, vel eorum defunctorum hæreditatem, atque in bonis liberis aliàs ex equibilia sint, promptam, ac summariam daret exequutionem, super bonis omnibus, quovis modo per Baronem debitorem possessis, tam jurisdictionalibus (sive feudalia, sive allodialia sint) quàm indifferentibus, quamvis per successores jure proprio, fideicommissorum, ac majoratuum, & Primogeniorum, sive investiturarum titulo possiderentur, dictis fideicommissis, majoratibus, Primogeniis, investituris, ac aliis quibuscumque vinculis hujusmodi non obstantibus, quibus omnibus amplissimè derogatum censeri statuit, adeòut emptores ab eis omninò tuti sint.

Disponendo, ut ex reliquis Baronis debitoris bonis libe-
379 ris (si quæ sint) fideicommissa, vel majoratus, & Primogenia, aliaque similia successorum jura reintegrari debeant, ipsoque jure subrogata censeantur.

Prorsus nova in Mundo, nimiumque exorbitans ista lex
380 visa est; neutro tamen vitio laborat; non quidem illo novitatis, dum in alia Italiæ Ditione, in bonis feudalibus, quamvis pacti, & providentiæ antiquis, idem jam statutum fuerat.

Minusque illo exorbitantiæ, ac odibilitatis, quasi quod
381 jus naturæ, vel gentium læderet; tum quia publica commercii causa, & favor creditorum onerosam causam fovent, ac etiam ille favor, quem ipsimet Barones reportant, ut eis liberè credatur, prævalent privato favori successorum, qui lucrativam causam ex fideicommissaria successione fovent.

Tum etiam quia ignari vulgi opinatio est, ut derogatio fideicommissorum, aliorumque dispositionum illorum,
382 qui jam defuncti, & annihilati sunt, juris naturæ, vel gentium læsionem redoleat; cùm (rejecta quadam leguleia simplicitate) verius sit, ut testandi, vel aliàs de bonis di-
383 sponendi facultas pro tempore, quo jam eorum dominus, ac possessor annihilatus est, neque dominium habere potest, ex legis positivæ benignitate, non autem ex jure naturæ, vel gentium manet; adeòut sub Judice sit lis, an id per legem positivam concedi potuerit, vel benè concessum sit.

Fortiùs verò ubi non de prima directa, & immediata dispositione agatur, per quam superstes à priori domino, ante-
384 quam annihilaretur, bona obtineat, sed de mediata, & obliqua (quam fideicommissariam dicimus) cum eam, ipsamet antiqua lex positiva, precisè obligatoriam facere noluerit, totumque fidei ejus, cui id commissum est, reliquerit; illa verò necessitas, quam hodiernus usus habet, à moderniori lege, ac Romano Principe manaverit.

Ideòq; nil prohibet, ut quod una lex positiva induxit, alte-
385 ra lex positiva tollat, quodq; id, quod unus Princeps Romanus ligavit, alter Romanus Princeps solvat.

Si quæ verò exorbitantia considerabilis est, ea potius in
386 ejus praxi, quàm in ipsa lege adest, ut scilicet, non pro quocumque voluntario, ac imprudenti debito, vitiosam, ac imprudentem dissipationem, vel prodigalitatem redolente, practicari debeat, sed pro eo, quod ex necessaria, vel saltem honesta, & non damnabili causa contractum sit, & cui ejusdem legis ratio congruat, juxta praxim, seu interpretationem, quæ dictæ consimili alterius ditionis antiquiori legi tradita est.

Prudentem, atque commendatione dignam hujus legis
387 moderationem tradidit æquè vigilantissimus, ac optimus Pontifex, omnigena scientiarum eruditione præditus, Urbanus VIII. mediatus successor, cum prudenti temperamento, quo mediante, omnibus consultum est, neque Baronum fidei credentibus conquerendi occasio supereft.

Ut scilicet, postquam fideicommissorum, aliarumque
388 dispositionum, vel investiturarum documenta, in quodam publico Archivio exhibita, & registrata sunt, cum distincta indicatione bonorum sub eis cadentium, quorum omnium enunciatio in publica tabella, in eodem archivii loco, ut omnibus pateat, per sex menses exposita contineatur, iis qui postmodum Baronibus crediderunt, dicta prior Clementina lex, nullatenus valeat suffragari, cùm scientibus, vel scire valentibus nulla dicatur fieri injuria, neque commiseratione, ita credentes digni sint.

Dubitandi verò ansam ista nova lex (quæ Bulla ar-
389 chivii vulgò nuncupatur) præbuit, an ejus ratione magis, quàm forma attenta, sola fideicommissorum, aliorumque vinculorum scientia, in contrahente sufficiat, ut dictæ

dictæ Bullæ præsidio indignus censeri debeat; atque aliquorum opinio affirmativa fuit; contrarium autem probabilius videtur, cùm præscripta forma certas, ac peculiares habeat rationes, quæ simplici scientiæ quamvis certe non congruunt, de quibus in sua sede.

Super dictę autem Bullę Baronum praxi, ac interpreta-
390 tione, plures hucusque exortę sunt quæstiones, quę innotescant; potissimè verò, an ea favorabilis, vel odiosa censenda sit, pro ejus lata, ac benigna, vel èconverso, stricta, & rigorosa interpretatione facienda; atque priusquam dicta moderatoria lex prodiret, eam favorabilem esse Rota censuit; post dictam verò novam legem, contrarium sentire visa est; adinstar eorum, quę circa facultates transferendi ecclesiasticas pensiones, ob novam superventam Apostolicam Constitutionem (variando sententiam) habentur; negari quippè non potest, legem à jure communi exorbitare, sed facta comparatione odii, ac favoris hinc inde colluctantis, favor potiùs ut suprà præponderare videtur, quoties tamen discretè, ac ad limites rationis, cui lex innixa est, ejus praxis admittatur.

391 Altera est frequentior quæstio, magnam habens opinionum diversitatem apud Curię Professores, an eadem Bulla operetur ut tunc, & ab initio, quo debita contracta sunt, adeòut illicò ad bona per Baronem possessa jus quęratur, fideicommissis, aliisque vinculis non obstantibus; vel potius operetur ut nunc, quando Congregatio ex potestate per Bullam sibi attributa manus apponit, atque vincula tollit, omninò autem probabilior videtur hęc posterior opinio, quodq; prior nullum habeat probabile fundamentum, ut in sua sede.

392 Effectus autem quæstionis, prę cęteris, ille notabilis est, quod posteriori opinione retenta super operatione ex nunc, non antea jus aperiatur creditoribus, qui Bullę tantum præsidium habeant; ideòque licèt inter eos, ex ejus-
393 dem Bullę beneficio equaliter venientes, anterioritatis, ac potioritatis ordo servari debeat, adhuc tamen isti posponendi veniunt aliis, quamvis tempore posterioribus, qui ex speciali derogatione Pontificia, vel ex ea, quam lex concedit (puta favore dotium) jus antea quæsierint,
394 juxta illum ordinem, quem in feudis, aliisque sine Principis, vel alterius assensu alienari prohibitis, atque in libero commercio non existentibus, inducit ipse assensus, qui actum animat, ac informat; indecisa remanente quæstione respectu eorum, quibus à lege super fideicommissis, eis non obstantibus jus tributum est, si post fideicommissi dissolutionem nascantur.

Quamvis autem de legis natura sit, futurum, non au-
395 tem præteritum tempus respicere; attamen receptum est istam legem (ita ejus contextu probante) prærerita quoque complecti, ideòque in debitis ante illius editionem contractis, locum quoque sortitur.

Dubitatum aliàs fuit, an Bulla procedat in præjudicium
396 minorum, aliorumque privilegiatorum; decisum tamen fuit, ut indefinitè locum habeat, atque hoc jure, extra controversiam, hodie vivatur.

Non modica item dubitatio aliàs habita est, an eadem
397 Bulla procedat in debitis contractis ante baronalem qua-
398 litatem, quæ postea supervenerit; verùm hodie pariter extra controversiam videtur affirmativa; sicuti èconverso, (ut superiùs insinuatum est) recepta est negativa in debi-
399 tis contractis post cessatam actualem baroniam, sive in bonis post eamdem cessationem obventis cum vinculo fideicommissi, quamvis debita de tempore baroniæ contracta essent; ea urgente efficaci ratione, quod qui bona dedit, vel reliquit, eatenus id egit, quatenus cessatam vidit illam qualitatem, quæ vinculum in ejus bonis volitum, ac desideratum destruebat, aliàs non relicturus, vel non daturus.

400 Indecisus vero est casus rarus, an eadem Bulla dirimat fideicommissum, vel aliud vinculum, quod adjecerit ille, qui adhuc vivat, atque contrariam declaret voluntatem, probabiliorque videtur negativa.

401 An autem debita aliena, fidejussorio nomine, per Baronem contracta, hujus Bullæ beneficio potiantur, sub quæstione est, in qua licèt aliqua habeatur decisio pro affirmativa, ubi præsertim equè principalis obligatio accedat, non tamen hæc opinio ita indefinitè sumpta placet, sed cum distinctione, de qua in sua sede, accipienda est, ex jam dicta ratione, quod Bulla practicari, ac interpretari debet ad limites rationis, que conditoris mentem movere potuit, & quæ illam ab exorbitantia salvat.

Baronum at , vel Domicellorum nomine, ad hunc effectum, ver quidem omnes quovis modo, Oppida, & Castra, seu bona jurisdictionalia, cum actuali jurisdictionis exercitio possidentes, jure tamen proprio, non au- 402
tem alieno, seu administratorio, ac etiam cum actuali jurisdictione, & possessione, non autem habituali tantùm sine exercitio.

Veniuntque illi, qui dicta bona jurisdictionalia possi-
dent in Italica temporali Ecclesiæ ditione immediata, non autem in ejusdem Ecclesiæ pariter temporali ditione me- 403
diata, quæ in feudum Regale, ac Dignitatis ab alio possi-
deatur cum jure Principatus, ac omnimodo Imperio, solis alto dominio, ac majori superioritate Papæ reservatis; aliquibus etiam dictæ Italicæ immediatæ ditionis locis exceptis.

Ubi verò hujusmodi feudorum devolutio sequatur, adeò 404
ut pars infeudata ad ejus priorem causam, ac unitatem redeat; quamvis aliquando decisum sit, Bullam ibi vires non porrigere; contrarium tamen verius est, magisq; receptum, cùm sublata causa separationis, universa ditio ejusdem naturę sit, nisi expresè in contrarium caveatur.

An autem pro debitis ex causa legatorum, vel donatio-
num, idem beneficium competat, sub quæstione quoque esse consuevit; verior autem est negativa, nisi facti 405
circumstantiæ, debiti naturam immutent, illudque onerosum, atque correspectivum, saltem ex parte debitoris reddant.

Cùmque in vim Bullæ, per dictam Congregationem, ipsa Castra, & bona vendi valeant, ac debeant subhasta, 406
quæ possessoris conditionem deteriorem reddere solet; hinc proindè, si debitor, vel successor, qui pro Baronis prædecessoris debitis huic damno subjacet, illud præveniat, contrahendo debita, seu census imponendo, subsistetur actus, cui Bulla prosit.

Non tamen ei licitum est, Congregatione inconsulta,
ipsorum bonorum veras, ac proprias alienationes face- 407
re; cadente quæstione, adhuc indecisa, quatenus ad actualem alienationem procedatur, cui Bulla non assistat; unde propterea successori jure proprio venienti, bonorum vindicatio competat; an emptor, qui evictionis, vel respectivè pretii creditor efficitur, ita computari mereatur inter creditores, de quibus loquitur Bulla, quæ suffragetur.

In casu tamen servatæ formæ dictæ alterius moderne le-
gis moderatoriæ (quæ ut supra vulgò *Bulla archivii* di- 408
citur) si bona in archivio, ejusque expositа tabella descripta, meliorentur, atque ita recipiant incrementum; aliàs dubitatum est, an hoc incrementum, utpotè non archiviatum, eodem jure censendum sit, atque decisio pendere videtur à distinctione separabilium, ac inseparabilium melioramentorum.

Cùmque Bulla, de Castris, Prædiis, & Palatiis, aliisque bonis loquatur; quæstio cadit, an in iis, que tertiam 409
speciem constituunt, potiusque jurium quàm bonorum vocabulum merentur, ut sunt census, & loca montium, procedat; pluraque negativam suadent, licèt certa decisio non habeatur.

Prout sub quæstione est, an sub eadem Bulla veniant bo- 410
na de Ecclesiarum directo dominio, & quatenus veniant,
an pro solo jure utili possessoris, non autem pro directo, ut 411
in sua sede, illud autem certum est, ut dominio directo Sedis Apostolicæ, ac realibus obligationibus exinde non præjudicetur.

Ad quoscumque verò Judices, ac Tribunalia privativè,
sola Congregatio Baronum hujusmodi facultatem habet, 412
atque vincula removendo, bona distrahit, neque alter in hoc se ingerit, excipiendo tamen ratione inanis circuitus, de Bullæ dispositione coram quocumque Judice objici potest.

Stylus Congregationis est, comparentibus creditoribus,
qui pro mandatorum exequutione instent, deputandi 413
Commissarium in bonis Baronis, eorumque administrationem assumendi, atque edicta affigendi, certum terminum præscribentia, quo elapso (prævia æstimatione, vel fine, pro ejus arbitrio, pro facti qualitate regulando) bona publica subhasta exponendi, ac deliberandi meliori oblatori, bancariam cedulam exhibenti, ut pretium, in quod
transeunt ipsorum bonorum vincula, à bonis omninò absci- 414
sa, creditoribus, juxta eorum anterioritatis ac potioritatis ordinem, liberentur, cum cautione tamen idonea de restituendo anterioribus, & potioribus, vel contribuendo cum equalibus, ac ad omne ipsius Congregationis mandatum.

Ubi

Ubi verò cautio præstari non potest, ipsius loco succedit investimentum in loca Montium, idem ut dictum in corpore habentia, quę loco quantitatis esse videtur, tam ad ef-
415 fectus creditoribus proficuos, fructuum, et intermedii augmenti, ut ad eorum restitutionem non tendantur, quam ad effectum damnosum, intermediæ diminutionis, quę sibi cedit, nisi aliter cautum.

Ipsis tamen creditoribus licitantibus, ad effectum retinendi pretium in causam proprii crediti, arbitrarium est,
416 oblationem absq; cedula, vel deposito admittere, re tamen ante deliberationem, Papæ communicata, eoq; approbante.

Et quamvis Congregatio, de creditis, eorumque subsistentia non cognoscat, sed ad præscriptum Bullę, solas
417 partes exequutoris expleat mandatorum, quæ ab ordinariis Judicibus relaxata sunt; attamen, vel ex Apostolicis decretis, vel ex recepto stylo, de mandatorum relaxatorum, ac debitorum subsistentia, nec non de anterioritate, & potioritate creditorum cognoscit, mandando etiam restitui pecunias liberatas, aliaque gesta retractando, adeòut formalis Tribunalis partes quodammodo gerere videatur.

Quatenus verò casus præbeat, ut Baro possideat plura fideicommissa, vel Primogenia, quæ per ejus mortem scindan-
418 tur, diversosque habeant successores, pro ejus verò debitis indefinitis, non autem in alicujus fideicommissi causam particularem, unius bona distracta, vel subjugata sint, locum esse contributo pro viribus, decisum est.

Derogatio fideicommissorum, vel majoratuum, aliorumq;
419 vinculorum, probabiliùs percutit illa fideicommissa, & vincula, quæ adjecta sunt per Baronis debitoris, ac alterius possesoris communem authorem, adeòut in Barone, qui debita contraxit, intret ea ratio, cui innixa est Bulla, quod nempè ipse Baro, qui debita contraxit, esset interim dominus, restitutionis oneri subjectus, quod Bulla tollit; secus autem, fideicommissis, aliisque vinculis à tertio ordinatis, & cum quorum onere, in possessorem, vel alterius fideicommissi ordinatorem bona obvenerunt.

Quamvis enim per hanc Bullam jus tertii tolli decisum
420 sit, intelligendum tamen venit de illo jure, quod ab ipso Barone debitore, vel respectivè possessore proveniat, puta conductoris, vel alterius, qui à possessore causam habeat, non autem tertii omninò independentis.

Ad reddendum item tutos emptores in vim Bullæ à dicta
421 Congregatione ementes, eadem tollit quoque hypothecas, quibus ipsa bona affecta sint, easque transfert in pretium, quod in omnibus loco rei succedit, etiam quoad fideicõmissi,
422 vel investiturę vinculum, quatenus solutis debitis exuberet.

Cùmque sit stylus Congregationis, ut supra, non solvendi pecuniam ex bonorum distractorum pretio resultan- 423
tem, nisi cum cautione de restituendo anterioribus, ac potioribus, vel contribuendo cum æqualibus, aut, ubi idonea 424
cautio non habetur, cum investimento in loca Montium, quæ loco dictę cautionis ita vinculata existant, quod notabiliter de pretio, seu valore minuit.

Hinc vulgus de hoc etiam stylo obloqui solet, quasi 425
quod ita sit lædere jus naturæ, vel gentium, obligando creditorem, ut loco integri crediti, vix dimidiatum recipiat. Verùm inepta obloquutio est, quoniam qui ex hujus Bullæ indulgentia, sui crediti, aliàs non experibilis, exactionem obtinet, injustè conqueritur, quod diminitum, vel qualificatum obtineat id, quod aliàs nullatenus obtenturus esset; ac etiam quia favor publici commercii, ex exemptorum libertate, ac securitate manans, huic incummodo prevalere debet, ut etiam ex juris communis intentione, inter privatos praxis recepit.

Quia verò id cautos reddidit mutuantes, vel aliàs cre- 426
dentes, ut sibi consulant de pacto refectionis ejus, quod istud vinculum minuat, & quanti intersit liberam pecuniam restitui; hinc disputari solet, an creditori hanc viam eligenti, atque Baronum Congregationem adeunti, (quam scit non aliter pecuniam solvere) patere debeat via, quam elegit adeòut in d. cautela præjudicatum sit, ut in sua sede.

Ubi verò certa, & notoria sit anterioritas, vel potioritas 427
creditoris, qui hujus Bullæ præsidio, seu extraordinario beneficio non indigeat, quia nempè ex juris dispositione (ipsa etiam Bulla seclusa) jus, vel actionem habeat ad bona, ad quorum pretium invitus concurrere non cogatur, tunc asperum, ac exorbitans videtur, ut ad hujusmodi cautionem præstandam, seu vinculum patiendum cogi debeat, sed ob contrariam praxim id non de facili exaudiri solet.

Quo vero ad judicii ordinatoria, receptum est, Con- 428
gregationem, ad telam judiciariam servandam, obligatam non esse, sed ad ejusdem Bullę præscriptum, summariè, ac de plano, manuque Regia procedere; adeò ut quandoque decisum sit, etiam sine citatione procedere posse; quod tamen circumspectivè pro facti qualitate intelligendum est, ut in sua sede; ubi de aliis ad ma- 429
teriam, quam universam, facile non est, sub compendio recensere, cùm in dies novæ oriri soleant quęstiones super hujus Bullæ interpretatione, vel praxi, *ut in eodem disc. compendioso 73. sub hoc tit. de feud. ubi enunciantur singuli discursus super singulis supra enunciatis quæstionibus editi.*

Finis Libri Primi.